השלמה לירושלמי

תכיל

עשר עטרות חדשות

בשער השני מפרשות

וילנא

ברפוס והוצאת חברת המְנָיות

„ראם"

שנת תפרח לפ"ק

השלמה לירושלמי

תכיל

עשר עטרות חדשות לירושלמי

תוכנם

פירושי רבותינו גאוני ישראל לירושלמי:

שנים מהם נדפסו לפנים ושמונה הוי עד כה בכתבי יד:

א) פירוש הרב אליהו ב"ר יהודה ז"ל מווישניצא אבד"ק פולדא לתלתא בבי: בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא (על ב"ק וב"מ נדפס ראשונה באופיבך, בשנת תפ"ח ועל ב"ב נדפס בפפד"מ תק"ב).

ב) " שדה יהושע להרב יהושע בנבנשתי ב"ר ישראל ז"ל ג"כ על תלתא בבי, נדפס ראשונה בשנת תק"ט בקונשטנטינא.

ג) [כתב יד] חדושי בעל חתם סופר להרב משה סופר ז"ל (הוספות ותקונים להדושיו שנדפסו על גליונות הירושלמי).

ד) [כתב יד] אור שמח חדושים מהרב מאיר שמחה כהן ז"ל (בעה"ס אור שמח על הרמב"ם שהאיר לישראל מעיר דווינסק כארבעים שנה).

ה) [כתב יד] מיבל המים להרב יחיאל מיכל הלוי עפשטיין ז"ל אבד"ק נאוואהרדק (מחבר ספרי ערוך השלחן ועוד).

ו) [כתב יד] מקור ברוך להרב ברוך הלוי עפשטיין בנו של הרב יחיאל מיכל הנ"ל (מחבר הספר תורה תמימה על התורה וחמ"ג, וספר מקור ברוך).

ז) [כתב יד] ככב מיעקב להרב יעקב ווירנפעלד ז"ל הגהותיו באו גם בסדר טהרות במשניות נ"א הוספות שנדפסו בדפוסנו.

ח) [כתב יד] טוב ירושלים להרב אליהו דוד תאומים-רבינוויץ ז"ל רב הכולל לאשכנזים בירושלים (הוספות על חדושיו שנדפסו על גליונות הירושלמי).

ט) [כתב יד] חדושי הרב רפאל גורדון נ"י (בעהים נחל עדן) (הוספות על חדושיו שנדפסו בירושלמי).

י) [כתב יד] רוח זקנים, אספת חדושים והגהות לירושלמי מאת זקני חכמי ישראל ראשונים ואחרונים. נאספו ע"י המאסף והעורך שפ"ן הסופר.

גם באו בספר הזה תקוני שבושי המקראות בירושלמי לקצת מסכתות שנשמטו מתקונים שבאו על גליונות הירושלמי בתוך שנוי הנוסחאות.

ווילנא

בדפוס והוצאת

"ראם"

שנת תפרח לפ"ק

הקדמה

במאמרנו „**חומת ירושלים**" בשער הרביעי (בראש הירושלמי) דברנו רבות על אודות האבדות הנדולות אשר אבדו לישראל מן **תלמוד ירושלמי** בגליותינו הרבות כי אבדו לנו: סדרים שלמים, מסכתות שלמות, פרקים שלמים, מאמרים ושורות שלמות ומלות ואותיות, ולא הציל ה' לנו ממנו רק כאוד מוצל מאש וביניעה רבה עלתה בידנו לקבץ מן האבדות **בשלש מאות מאמרי ירושלמי** אשר היו נפוצים בספרי קדמונים. ואינם רק כטפות אחדות מן הים שנאבד לנו. — וכן אבדו לנו גם **המפרשים הראשונים** להירושלמי שהציל ה' לנו, ונזכרים בספרי הראשונים (כמו פירוש רבינו יהודה בר יקר ז"ל על הירושלמי שניכר בתשו' הרשב"א ז"ל וכדומה שזכרנום במאמרנו הנ"ל) ולא זכינו למפרשים על הירושלמי שנדפסו רק לקצת אחרונים ובראשם קרבן העדה ופני משה שנדפסו בדפוס זימאמיר ופיעטורקוב. ומפירוש קרבן העדה לא נמצא בהם פירושו **על כל סדר נזיקין**, ואנחנו מצאנו ת"ל, פירושו (שנעלם מן המדפיסים הנ"ל) על **ירושלמי סנהדרין מכות ושבועות** שנדפס **בבערלין** בשנות **תק"כ—תכ"ב** והדפסנוהו בירושלמי שלנו בסוף המסכתות, אבל על תלתא בבי (ב"ק ב"מ ב"ב) לא נמצא. ומה רע מזלם של אלה שלשת המסכתות בירושלמי כי לא הציל ה' להם בירושלמי **רק קצתם**. כי בעוד שבבבלי נראה שהנמרא עולה בבמה מקומות **לבמה עמודים למתניתא אחת**, לא תעלה בירושלמי **רק לאיזה שורות**! ואלה אמוראי דמערבא שנמצאם הרבה בתלתא בבי שבבבלי, לא נזכר שמם באלה המסכתות בירושלמי!!

הננו רואים שהמסכת **בבא קמא הבבלית** עולה 238 עמודים בדפוסנו
והירושלמית—**בהוספת כמה פירושים** עולה רק 88 „ „
והמסכת **בבא מציעא הבבלית** עולה 237 עמודים „
„ „ „ „

לירושלמי

מהר"א פולדא — **בבא קמא פרק א הלכה א** — שדה יהושע

ארבעה אבות נזיקין. משום דאיכא לכל חד מינייהו תולדות קרי להו אבות: **השור**
הוא הרגל. פיסיון מה שבאמה מזקת ברגלי' דרך הילוכה כדכתיב ובלח
לת בעירה ונגח ובלח זה הרגל וכן הוא לומר מבלחי רגל השור והחמו' ותולדה
דרגל היא כשהזיקה בגופה דרך הילוכה לו בשערה דרך היזקה כשהדקו כלים בשערה
ונירתן ושוברתן לו בצלף בעליה והוא מבלחו שבאמתתם ומרלופי' שעליה לו בזוג
בצלורה וכש"ם זה מפרש בהוא קרן: הבער. כי הלא תם: לא הרי השור. כלומר
לי שהכל רחמנא שור לא נפיק מבעה מינים לכן לריכי תרוייהו למכתב והא דלא
תנא בהדר לא הרי השור כהרי הבור משום דהוו לא מלי למיתני לא זה וזה שיש בו
רוח היים דבור אין בו רוח חיים וס"ק לא הרי השור דכוותו לחזיק וכיוצא קרן כהרי
שבעה זה הכן שאין כוותו להזיק וס"ח שן פטור וכן ליפכא: לא זה וזה שדרכן
כו'. אלו שלשתן דרכן ליזק ולהזיק בריעה גרסי' כהרי הם ושפיפה כהרי נור וכן הבית בצבלי:
[עמוד 2] במיטב הארץ. מעידיות נכסיו יגבה דמי היזקו הם רולה לפרוע ע
קרקע נמלא: במועד מניין. שהרי עיקר המתני' במועד מיירי שמשלם
מזק שלם דומי' דקני דהדי זה הרגל ושלח לת בעירה זה הרגל וכתיב ביבעי'
ס' הסר מסוכתו כביבת קוני' כשביב הכסף והיה הכרם לבער שיאכלו החיות פרן
גדידו ויוכלו לבוז שם החיות והיה למרמס וס"מ ביער זה הבן והם כן המבעה כולל
שני מיני שן ורגל: ותני ר"ח. י"ג כל מה שכתיב בקרא קרי לבוה רש"י. ז"ל:
[דף ב] להכשיר ניזק'. כמו הכשרתי לת מקו לקמן דמתני' כלומר זמנין הוזל
ולא שמרתיו כראוי והייט ניזקי ממונו בגון שורו או לפנו ובוזו: נזקי
גופו. מה שהפלד מזק לאחרינו בגופו ניתני ג' בשור איכא ג' מיני קרן ובן ורגל
ושם כל הג' הממן לאוני' בקרא בשור ס' כלומר שהמר קרא ג' מינים על ניזקין
איכא בשור ס' למה הנה מבעה דס"ל ד' לבוה ליתני ג' ושם לאורים בקרא כל
היזק והזק בשור מיוחד ס"ל להגא למיתני המבה בן בפני עלמו רגל בפני עלמו
ולא לכלל הרווייהו במבעה וליהני ד' לבוה אלא ממבה ס"ל למיתני: אלא בבה
דאישתעי קרייא. כמו שפולין הקרא נתן בור ורגל ושלח ובו' וכולהו בהדה
ולא כתיב כל ס' ות' בקרא לעלמו ס"ל מדברה המתני': הולדות הקרן. נגיחה ונגיפה
הרווייהו כתיבי כי יגח וגו' וכי יגוף וגו' ולכך מקש' ר' יולק שהגיה שמר הולדו' הקרן והרי
הן עיקר הקרן וכדלמר' אלא ההיא מהיכל בעיקר וסיים בולדו' והן נכיכ' כו': רביצה.
שרובלת על כלי' ובוברתן וכוותם לשובדן וס"ל כמו עגיח' כשוותו להזיק ואין הלשה
להזיקה. בעומה. שבעטה ברגלי' ובבדה הם הכלי' בכוונ': דהוי בגופה. ובבבלי לא
מני היא: כל פרק' תליהיי'. כל פ' שלשי והוא המניח לה הכד בר"ה וכו' הכל
פולדות הבור הן: ונתקל בה. בנחלת ונלל ועי"ל כשברה לעוחים שבידו ובנדוי
כשרפו ע"י הגחלת חייב על העוחים משום בור ס"ב ס"מ כל פרק שלשי הולדה
דבור הוא דמייתי נמי בעתקו כדהתן שם: בידה. רגלי רפסוחים: שנכנבה לרה"י.
שאין רגל חייב אלא בהבית היזק דכתיב ושיער בשדה אחר בחר הרגל ושלח לת בעירה
ונו': בין בקרנה. לא בנגיחה אלא עם הילוכה כדתנה הבועט בקרנה בשבת
שלא בכוונה. שליף. משאוי שבאמתתם ומרלופין: בברמלית. בחיוב לא ר"ש ולא
ר"ה: פרה שאוכלה שעורים. מאכל פרה כרשינין ומאכל המור שעורים אלא ש"ע
דהתם לוכלת ג"כ בשעורין וחמור כרשינין לכן כתבו לומר שהן תולדת הבן ולא הב:
כולהן. עיקר שלהן: והא תני תולדת השן. והא כמו וכיצן הני הולדות הבן לומר
בלישו עגין הוא תולדות הבן ומבני בדרבה על גבי עד של שמן ובדבק שמן ברגלה
וה"ל סיכה וקרי ליה תולדה משום שבגוף נהנה בסיכה וכיון שאין זה דומה ממש לבן
שלוכלת אלא משום דחמי לה מיכת שבגוף נהנה לה ס"ל בן ממש אלא תולדה כיוצל
ואינה לוכלת לאפוקי כל הני: היתה מהלכת. על גבי ערוגה ופולטת עפלים שבלד היולדה מכח דריסת
שכן דרך כשמהלכת בלידי זרעים של ערוגה נפלטים הזרעי' שבלד היולדה מכח דריסת
רגלי' ומבעי' ליה הולדת ולא עשתה אלא פלימת עפלים שאין זה אלא בהתלה וכשנה
למידין מהלד השוה שבהן וכן פירש בעל קרבן אהרן:

ולמה

[עמוד 4] ופולטת עשבים. לפשר דכי קא מבעי' ליה כיון שהיה מזקת דרך היולכה תולדה דרגל דייקינן לה לו דילמא כיון דהויא בהעברה דומיא דשם הוא
דעובר ומזיק והולדה שאם הוא ומשני אר"י שם נהלה כו' כלומר לא מקרי הא דרך הילוך דהא לפי' גחלת בריה עד מקום שהיא מהלכת היא מזקת
כלו'

השור זה הקרן. בגמ' דיקן בהר שקלא וטריא לימר ר' יהודה שור לקרנו סי'
ושקיל ושרי ופריך ופריק ומסיק לימר רבא שור לרגלו ואברמב"ם כתב בפי
שמשנה דמסקנא דרבא הוא שור לרגלו אבל הכא בירושלמי ס"ל כרב יהודה דשור
לקרנו ודלא כגמ' דיקן דמסיק דשור לרגלו ולהכי לימר שור זה הקרן לאפוקי מדרבא:
עד כדון בתם. דפשוט כי יגוף בהם מיירי דמשלם חלי מזק מגופו: מועד מנין.
כדי שיהיו שוין הלרבעה דתנן במתני' ולא לחוו שלשה מועדין ואח"כ: דכתיב או
נודע. שמוע היה כלומר שהרי הפרשה עלמה מפרשת עניו המועד ע"כ ומיקרו שור
ולא ס"ל הא דתלמוד' הפרש המועדין מהמתן לסופן כיון דכוף כוף מועד לינא ביה:
(עמוד 2) המבעה כי יבער איש שדה או כרם. לאו ממשמעות דמבעה מפיק לרגל
דמין ענין לזו כלל אבל כוונתו לומר דממשמעות מבעה נפיק לן כדלריש בגמרא
מפ' נבעו מלפניו דלרש"י הן הבנים שפעמים מגולין ופעמים מכוסים ונבעו לשון
גלוי ולהרמב"ם ז"ל לשון הם הבעיון שהוא בקשה שתמיד הן מבקשין לאכול
וממבעה מפיק הן ואח דעמיד דכתיב בפרשתו שהוא הרגל כלו גם הן במלת
והמבעה לא שהוא מבעותו אלא שהוא ככלל בתוכו בלשון הפרשה בלשון בעור
כדמפרש ואזיל והכא' ליכא לאקשויי מאי שייריה דלא בבבלי לרב יהודה דאמר שור לקרנו
ומבעה לשנו ורגל מאי שייריה דלא שיירו התנא לבתקשה ותאמר אח"כ ולהני בהדיא
דאמר דמשמעי קרא מבעה מקני' כלומר וכי היכי דבקרא כלל הרגל במלת הבער
דכי יבער ובער הכי נמי התנא כללו בתוך הבן: פרוץ גדרו זה הרגל. אע"פ דמנ"ם
דמשלחי רגל נפיק רגל מ"מ לאוקים דוקיא לבער הוא אן ולא רגל קלמ' לה דיוין
דוקיא למרמס פבור שהוא הרגל מה במשיון דוקיא לבער הוא אן: י"ג. אבות
נזיקין. הני מבעה והרבעה דמתני': ותני רבי חייא כו'. ותנא דמתני' אמאי לא תני להו:
[דף ב] הבשר נזיקין. שם הבער זה הוא נופל על הקון הדבר והכתוב לקבל דין
אן הדיינין וכלמרם במתני' לא כל שחבתי בבעירתו הכבירתי בזקו כלומר
כל מה שיתחייב בבעירתו שלא יזק הוא מוכן להתחייב בכל עת שיזק כדכתיב
הרמב"ם בפירוש המבוא וכאן ס"פ מלי דתני במתני' לא הני מזקי נוף הדש שלא
הדבר המוכן להזיק בעומן וביוצא הבבר מזקין וד' חייב דתני י"ג הוא בין הבבר
מזקין בין מזקי נופו ופעפ"י דקביא לרב דפירש מבעה דמתני' זה לדש והרי מני
מזקי נופו כבר מבני בבבלי דבאומרו מבעה דהיינו לדש שם כלל לדש וכל מילי
דלדש דהוסיף ר' חייא ופריך לר' חייא דשם כתיב לדש ולמה ליה לכתוב כל מני
דבתוך מילא מבעה בן כלולין ומפני הרי גוני לדש ומסיק דהזק דידיס והזק דממילא
הני ע"כ: אם הכל אמור בשור אחד. דקרן ובן ורגל נמנין לאחד ליהני ג' שהן
הבור והבער ולמה ליה מבעה: ואם הכל אמור בשור ג'. דקרן ובן ורגל
נמנין לג' לבוה ליהני המשה קרן ובן ורגל ובור והבעה: כמה דמשתעי קרא. לרבעה
פרבויות כי יגוף כי יכרה כי יבער כי תלח הרי ד': אשתעיא מהניהא. ד' לבוה
מיקן: נגיפה. שדחפה בגופה והזיקה בכוחה: רביצה. שרבלה: בעומה. בעיטה כדרך רגל ורבלה
עליהן לבבדן: בעיטה. שבעטה ברגליה ושברה כלים ולהכי הוו הני הולדה דקרן
דכוחהן להזיק ואין הבלה להזקו ואין הזקו מלוי כי קרן ולכך הוו כי קרן דכל היכא
דלא הועדו בג"ד ג"פ בכך היא מבלמת ס"ש: נגיפה נגיחה עקר הן. דבהדיוטו כתיב
פרבה בפני עלמה כי יגוף וכי יגח שור והוו להי לבוה דכל הך דכתיבי בקרא
קרית לה לבוה ולא עבד לה תולדות אלא מתחיל בעקר כו' ה"ק הולדות שקרן
שהבד שלהן נגיפה ונגיחה תולדות שלהן הן רביצה כו' ולפי שבקרא זו נרא' דפליג
מהלמודנו דבפרקין לימר תולדה דקרן מלי היא נגיפה נגיחה רביצה ובעיטה מ"ש
נגיחה דקהני לה הב מילתא משום דכתיב בפר' כי יגח נגיפה נמי כתיב כי יגוף
ומשני הך נגיפה נגיחה היא דהניא פהם בנגיפה וסיים בנגיחה לומר לך זו היא
נגיפה זו היא נגיחה ע"כ נרלה דנגיפה דהיינו דחיפה הויא תולדה וממשקנא דהכא
נרלה דפהם בעקר דהיינו נגיחה והויא הב ולהכי לקבויי דרביצה דקהני
מיניה ובים הכא דלכי מלי לשקבי נגיפה ונגיחה לבוה הן ומשני דפהם בעקר
וקשרי ליה לנגיפה הב ס"ב היכי מני לח"ב דחיק בתולדות דחיפה ודחיק הרויהו
בגוף הוו דלי לרגל כרי בעיטה לשורה ולפשר לומר דפהם בעקר דקא' ס"פ
דהולדה הרגל שהבדות בלא הן נגיפה ונגיחה דכתיב' דהניא נגיפ' כוותה
כדהניא דפהם כו' הולדותיו הן נגיפה רביצה ובעיטה ודחיק ולכך מני הפהם דחיק
בכוך התולדות דנגיפה דריבה נגיחה היא ולא הפה ליתנה דנגיפה הלא בבבול הכתוב
אבל נגיפה דדחיה בגוף תולדה היא והמלמודים בוים בזה: כל פרקא תלריאהא. פ"ג
דמכלהין בכל דיניו הן הולדה דבור דוק ותבכה: חייב על הצלוחית משום בור.
ולע"ג דלא מלינו שחייב על הכלים בבור דכתיב ונפל שמה בור ולא שהם בור ולא שהם חמור ולא
כלים וכן היא מתני' בפרק ד' וה' י"ל דכך בריתא אליבא דר' יהודה נכתיב דחייב
בכלים דבור מדכתיב או חמור או לרבות לת הכלים בדתיבא בבבלי: לרה"י. דשות
היזק דבבות מזיק פבור דכתיב בבן ורגל ושלח לת בעירו לאפוקי רבות מזיק
ור"ה נמי ממעטיון ליה מדכתי' בשדה אחר ולא ר"ה לכך בעירו רבות ניזק לע"ם:
והזיקה בין ברגלה. דכל היזק דרך הלוך בלא בעיטה הויא הולדה דרגל דהזיקו מלוי
ולין כוותו להזיק: שליף. מבאו שבאמתתם ומרלופין: עגלה מושבת בקרון. שם היזקה
בעת מביכת' הוי' בגופ' ולא הוי בלרורות דמשלם חלי מזק ויולפין לה מזב דכל בבוב
עמת מבוס בגיעה בזקין משלם מזק שלם וכל בבוב טהור כמו זרק הץ על לדש דהוי
טהור בזקין הוי כמין לרורו' ומשלם ח"י והכא בעגלה דשם הלכה בקרון בעליה ע"ג
כלים עמלין מבוס מדרס בזקין נמי הוי בגופה ולא בלרורות: והמזיק בברמלית
משלם נ"ש. דהכיב לברמלית כהלך של שכיסה שמיוחדת לפירות ולא לבבים בה בהמה
דממרי' בבבלי דחייב עליה לרגל: הוו בעיין בו'. יש רוליה לו' ספרה שמלמה שעוריה
שהן מאכל חמור וחמור שאכל כרשינין שהן מאכל פרה וכן כלב ומזיר דתינן רבינין
בכך: הולדות השן אינון. הוה ס"ד דיהון דהוה לסילה ולהו דרכו בכך הולדות שן הס:
בולהון עקר שן הן. קושיא היא כלומר לפי' שהיא ע"י הדחק בתה לסילה ואפ"ה
והתני הולדות השן. כלומ' כיון דתנן השן בהבות מכלל דאיכא הולדות ומאי ניהו:
בשדרסה ע"ג נאד. שמוע דהולדת השן היא דכי היכי דבשן יש בגלה להזקו ה"ג
הכא יש הגל' בדריסה זו שסכה עלמה ומתעגת:

[עמוד 4] בפשר דכי קא מבעי' ליה כיון שהיה מזקת דרך היולכה תולדה דרגל דייקינן לה לו דילמא כיון דהויא בהעברה דומיא דשם הוא
דעובר ומזיק והולדה שאם הוא ומשני אר"י שם נהלה כו' כלומ' לא מקרי הא דרך הילוך דהא לפי' גחלת בריה עד מקום שהיא מהלכת היא מזקת
כלו'

הוספות מהרא"פ

ארבעה אבות נזיקין. שים דוכתא דלא מני כן כמו סכה ובגמרא גבי שלח עשרה אבות
נזיקין ובד' מיוקמי כפפה ושים דוכתא דקתני כן דקתני ד' שוממים כן וד' נתמי
שיש כן ושין לומר שלא בא שלא להגיד ד' אבות הללו לא לפי זה כללי זה מדמקשה
בבבלי ומבא דיקן מ"ש לא מני סי' ס"מ דתנא למעיט נחיה לבן נראה כמו שפיבשתי:

שרשה עשר אבות נזיקין. ודיוקיה י"ב דשוכר כש"ם שוי לו כש"ח שוי: שומר חנם ושואל.
ס"ח פשו' מן כלל חון מן הפשיעה שואל חייב בכל חון ממתה ממתה
מלאכה ושומר שכיר חייב בחקלת בנגיפה ופשיעה ופשוט בשומרין לכך נקט לאו בזה הפרק
ולא בפרק שכבתב בפרשה:

דף ג ולמה תנינא הכא. למה עשה המגיה כאן לא הרי והלד הסוה יותר מאחר מקומות ומצאתי דפי' לי' מילין סניפין שים לו דיעין הרבה בעניין ניזקין ופ"ת כולן לכן עשה הלד הסוה לרבות כולן בפ"ג: לא הרי מושב כהרי משכב כו'. בבריימא דר' ישמעאל בריש ת"כ מייתי לה בעין אב מכתוב ג' כילד כהרי כו' ונם סם רולה ההגה לעשות הלד הסוה ולרבות הרבה דברים שאינן מוסב גמור כמו ספסל וכסא ונם הרבה דברים שאינן מאחר נמור לכן עשה תחילתו לא הרי כדי שלא יהיו אני כתובים הבאים כג' וחכ"א עשה הלד הסוה שבאן כו' כדפי' שם: ניחא. הס"ם הקשה בשלמא לא הרי מוסב כהרי מאחר ס"ם והייט דמוסב מטמא בטפח כדפי' במס' מעילה אם עשה מכולן מבגד ושק ועור שחוב עליהן כשיעור טפח וס"ל מוסב דוב לטמא מדס ובגדים וכן אם עשה מכולן ד' טפחים להיות מאחר כוב ניחא דאין למידין ד' טפחים מטפח ג' אבל איפכא לא הרי מאחר כהרי מוסב אם אייך כאן לא הרי דס"ל חמור מקל שאם הוי מטמא מדס ובגדים ד' טפחים כ"ם בטפח ג'. ואין תירוץ זה יטמא מאחר ד' טפחים בהמי' ולפיכך אי אפשר ללמוד מאחר ממוסב: אלו לא נאמר מושב כו'. וכמו שפי' לעיל למה עשה במוסב ומאחר לא הרי והלד הסוה שבאן יותר מאחר מקומות ומצאתי דאיתא לתנוי מילין סניין ולא לכה לפרש כולן עשה לא הרי והלד הסוה שבאן לרבות כולן כלי: כן לא הרי פרשות נדות. ג"ז שם בבריימא בין אב מאחר כתובים כילד לא הרי כו' ומפרש בעל קרבן אהרן שאר"כ בשם רס"י ז"ל שלמה כתיב פרשת נדות לומדה שהוא בלא מיד ולדורות ג"ם ללמוד ממנו שלוח טמאים דה"ם דוקא נדות הוא מיד טוהל והוקש המשכן לריך להליק נדות אבל שילוח טמאים אינו מיד ללא בבית עולמים וכן אלו כתיב שילוח טמאים בבד ה"ם אשר מטמא בנדתה ולמה כתיב טמאים משלחו ולא כתיב שילוח טמאים מיד ולדורות ג"ם ללמוד ממנו: אלו לא נאמר כו'. כמו שפי' לעיל ולפי שים הרבה לכן עשה לא הרי והלד הסוה שבאן לרבות כולן כלי: ולמה לאמר כמ"ם לעיל וכן לדיה לתנוי סניין מילין כמ"כ: כן הצד השוה שבהן בצו כו'. וקאי לאמר' שאמר ההגה כאן הלד הסוה שבאן להזיק כו' אמר הס"ם סניין לאמר ההגה דבריימא הוא עמי הלד הסוה שבאן אלא אחר כו' כדפי' אם בהדיא וכן במוסב ומכאב הני הוא הלד הסוה שבאן להביא רק מלוח ונדות שהביא בסוף: אמר ר' לא צריך הוא שיאמר לכך א' וא'. כלומר שור ובור ואש כולן לריכין להלמוד: ה"ג השור מלמד כו'. מדכתיב והמת יהיה לו: תנו ר' ישמעאל לאפוקי קרקעות. מטפל בגבילה ובבור דכתיב ג"כ והמת יהיה לו: תנו ר' ישמעאל לאפוקי קרקעות. ורבה הוה למד מן כסף יכול בבעלו דבעיון דוקא מטלטלין וכיון יכול לרבו' הוה כסף לפי' סובין והטעם דלי לא מזדבן הכא מזדבן במתה מחריבה לאפוקי קרקעות שאין מטלטלין ממקום למקום ומן המת יכיה לו דיכיה לאפוקי אדם שאין לו הכיי במותו שמת אסור בהנאה:

[עמוד 6] והאיש מלמדת על כורח שחייב. על הלוסקין דכתיב בהם כי תגח לפי' מעלמה ובייט הוא וכן כולן לפי' מעלמו: ה"ג וכשהזיק חב המזיק כו' אמר ר' יוסי הדא אמרה אדם שחבל כו' ונעשה נזק. כלומר בחזר והזיקו ג"כ להמזיק חייב המזיק ודייק מדתני המלומי נזק ניתם פחת הנזק מה שהזקו על נזק יותר ממה שהזיק הוא להמזיק חייב הניזי לשלם וכן משמע חב המזיק לבעל השלח הנזק המלומי משמע ליה השלמה וכן דייק נמי בבבלי חבתי בתלומי נזק ונעשה נזק ולא פחות והשלמה וייט ופחתה ומייתי לה דתנן ג"כ שם מכה בהמה ישלמנה וייט ופחתה:

דף ד יביאהו עד מקום הטריפ' לא ישלם. נרסה הכני' מכוכסת הגה ה"ג יביאהו עד הטריפה לא ישלם ופירושו עד הטריפה ישלם טריפה עלמה לא ישלם וייט פחתה ישלם מבל טריפה עלמה לא וייט כר' חנינא וכן הוא בבבלי ומ"ש בספרי' עד מקום הטריפ' היה נ' לחרת וכמו שמ"י ימיתי עד נופף דהבירה לא ישלם: אמר ר' נסא. תרוייהו לריכי דר' חנינא ודר' פדוי': להבשר ניזקי'. וייט הזיק הכשר והזמנת נזקי' וכדאי' לעיל כלימר על שלא שמרו כראוי והא היזק הוא עלמו בניפו ודר' פדוי' בהבי מיירי שלא היזקה בניפו אבל דר"ח דמייתי מן מפה בהמה ישלמנה היזק נופו הוא וכן הוא בבבלי: אין שמין לא לגבב כו'. פירש"י ז"ל מנהג דייני הוא שאם נגב וגזל בהמה או כלים ונפחתו שלו אין שמין הגבילה והשברי' לבעלי' היזוק נגב הפחת שלא ישלם בהמה וכלי' משלי' והשברי' שלו והטעם דנגב וגזלן שאני דכתיב אשר גזל כעין בגזל לפי שנגב וגזלן קנו מיד בעליהן מרשות בעלי' אבל מזיק לא נתחייב אלא כמו שהזיק ול"ג ולא לגובלו: ואני אומר כו'. כל זה מדברי שמואל ול"ג אף לגובלו אין שמין אלא שאם אף לגובלו וכן הני בבבלי: ה"ג מאן הוא אבא. רב או אבא בר מבוזו רב קרי לי' אבא או אבא בר אבא והוא אביו של שמואל: נעשה עיקר טפילה. שואל שהוא עיקר שאין שמין לו שהרי חייב בהוסין כדכתיב בקרא נמלא שקנאה תיקף משבח לרבוזו והבשרי' של שואל ואת אמרת אף לגובלו כליו היא שם לה לניזקין שאמין כמו לניזקין וכן היא הס"ד בבבלי לכן היא מתמי' בתמי' ומי עיקר נעשה טפילה: אתא רב יהודה בשם שמואל כו'. כלומר דבאמת מריבא קאי ואין שמין לגובלו אבל בבבלי בפ' השואל מסיק שהשואל כניזקין דלא כמסקנת הס"ם זה ואין לומר דהא ואני אומר רב יהודה הוא דקאמר לה וה"ק ר"ת נעשה עיקר טפל רב יהודה תלמיד דשמואל והוא חוזר בו הללו כדמסיק דבאיך קאי רב יהודה לרב אבא דהוה תלמיד דרב ואפי' תלמיד אבר לא הוה רב יהודה לרב מיהו רס"י ז"ל פי' אבא לשון חביבות הוא: והשומרי'. ס"ת ומוסף בכר והבוכר שאין חייבים בניזקי' בניזקין הן ושמין להן: היזם ולא מתים. וייט שיהיב פחת מיתה שלא בהמה וכלים מטולי' והמת או הבבריס שלו: והשיב את הגזולה. אבר גזל כאבר גזל ולא פחתן שיהוזר הגבילה או הבבריי לבעלי' בתלומי' שלא כאבר גזל:

טלפה

מרבעים דקיימא לן הבעלי' מטפלים בגבלה וגוטלין תוספ ומפיק ליה מדכתיב יבלמ' ותמרו בנמ' דיזק אל הקרי ישלמנה אלא מדכתיב בלא יבלמ' אבל בבעל הבור ישלם אינו יכול לדרום ישלים ומפקינן מיניה דמשלם פחתה דמנא ליה הכי אבל ביבלמנה דמשמע שהבהמה עלמה ים"ס זה מי שפשר שהרי מתה לפיכך ים לדרום ישלמנה ושיך הא דר' חניא להא דתנא מסיס דבמתני' קתני חב המזיק נזק ומדקתני המלומי נזק ולא נזק בלבד משמע הא דר' חניא דבעי השלמה לפיסק' דמהניתין דייב המזיק לשלם המלומי נזק לומר לך דלא זו בלבד היתה שהרי מקרא נמי ויייט יבלמנה ובנמ' דיזק בפיסקא דכל חניא דבעי השלמה לפיסק' דמהניתין דייב המזיק לשלם המלומי נזק לומר לך דלא זו בלבד היתה שהרי מקרא נמי ויייט יבלמנה ובנמ' דיזק בפיסקא דכל שלמים לכבי הולך לכתוב בשלוח וייטו כן בני ישרמל: ולא הרי פ' שלוח כו'. כלומר וכי חמרת לא ליכתוב בשלוח ומזכח פניתי תא בשלוח דמפשר דלא זרי מיד עד בנין בית עולמים לכבי הולך ומוזרם

הלכה ב מתני' שחבתי בשמירתו. שהתחייבתי לשומרו: הבשרתי את נזקו. לשומר שכר היזק הבשרתי והזמנתי לו תיזק שלא שמרתיו יפה: הבשרתי במקצת נזקו. חצי נזקו שלא זמנתי לו אלא חצי נזק: הבשרתי כולו ואחת מהן לא זמנתי כולו אחת לשלם את נזקו כהבשרתי כל נזקו כולו זמנתיו כולו וכגמ' מפרש היכי דמי: ה"ג נבשים שאין להם מעילה. לעומר שהזקתי נכסים שאין בהן מעילה כגי חייב לשלם מבל מה שהזקתי נכסי הקדש שיש מעילה בהן חייב לשלם הפקדון נזקי מכור. ובנכסים המיוחדין. שים לבן בעלי לחפוקי דהפקר שאם הזקתי נכסי הפקר פטור וחייבו דגבי תורת וקודש שהעמידו בדין הפקידו הניזק פטור המזיק מלשלם. וכ"מ חייב המזיק כמו שהזיקו נכסיו לא נכסי בני בריה ולא נכסים המיוחדים חון מרשות המיוחדת למזיק שאם נכנס שורו של ניזק ברשות המזיק וזיקו המזיק שורו של מזיק פטור דמ"ל תוך כדמותי מלי בעי: ורשות הניזק והמזיק. מפרש בגמ': **גמ'** תני ר"ח זה השור והבור. כל שהבתי בשמירתו דמתני' חייבו שמירת שור ובור לכל אם לא תני ר"ח בהדייהו [עמוד 8] האש להבשיר נזקיו. לעומר שלא תלה אני בהדי שור ובור מכוס שכשר נזקיו שור ובור ס"ל שכשר נזקיו ושפיר הניק כגו שכשרתי את נזקו בשלא שמירתו שכשר נזקיו והזמנה מעכ"ש אם חייב בשלא שמירתו שכשר נזקיו בגופו אין שמירת המיוחדים למזיק שאם נכנס שורו של ניזק ברשות המזיק וזיקו המזיק שורו של מזיק פטור דמ"ל תוך כדמותי מלי בעי: ורשות הניזק והמזיק. מפרש בגמ': **גמ'** תני ר"ח זה השור והבור. כל שהבתי בשמירתו דמתני' חייבו שמירת שור ובור לכל אם לא תני ר"ח בהדייהו [עמוד 8] האש להבשיר נזקיו. לעומר שלא תלה אני בהדי שור ובור מכוס

נקנין עם נכסים שיש בהן מעילה והיינו קדשים קלים עם קדשי קדשי הומיל וקדשים קלים שית בהו לד נגוה לע"פ שאין בהו מעילה ניקני, הן עם קדשי קדשים: דר"י הגלילי היא. דתלו לרבנן מן חילוק לפי' קדשים קלים קנין בהו ולא על הקדש: ומעלה מעל בה'. וכתיב בפרי' וכיחב בשמיתו והיינו קדשים שיש בהן לה' החימורי' ונם נשמיתו הכשר נלכל נבעלי' ונקנ"א מתני' דיש בהן ניזק' דתלו לקדשי קדשים לא קנינן בהו רעיו ולא על הקדש מפנ"כ קדשים קלים והלי קרבן בקרבן בכוונת כתיב לומר בקדשי קדשים ואי' בקדשים קלים לר"י הגלילי: בן עזאי אמר לרבות את השלמים. בן עזאי מפרש מלתיה דר' יוסי הגלילי וכן פי' רש"י ז"ל: מה ליכא בין ת"ק דבן עזאי ובין תנא דתוספתא לגיבי דבן עזאי: מאן דמר שלמי. לפי שיטת הבבלי הני' נתן הפוכה וה"נ מתן דתמר שלמי' הכל מעשר לא ופי' רש"י ז"ל תע"ב דנם מעשר קרב שלמי' תפ"ה לא הוי מחייב ממונן בעלי כשלמי': ה"ג ומאן דמר בכור ב"ש מעשר. שהרי בכור קדוש מרחם הפ"ה חשיב ליה ממונן בעלי' כל נתן כ"ם מעשר הנוב ממונן בעלי' לחלויו מחייב וכן עיקר שהרי בלא"ה יש נתן טעות סופר דנרם מתן דתמר מעות וחס ליתא: ר"ש אומר כו'. ר"ם פליג אתר"י הגלילי וס"ל לפי' קדשי קדשים נמי לימא בהו דיומא שלא נשבע כו': קדשי' פסולי'. שנפלה בהן מום: אפי' הן לה' נדמינן. והיינו קדשי קדשי שכולן לה' אפ"ה הוליל והוא חייב בתמריונן קורא נמי עליהן לגיבי דר"ם בעמיתו וכתם ואיבי' בניזק' ובשבועה ובשומא חייב בתמריונן קורא נמי עליהן נם' וכיון שחייב בניזקי' ובשבוע' ומילתי' דר"ם לי' בשבועות ורב הונא אמתא להמעיין לפי' קדשי' פסולי' אין לי קורא בהן בעמיתו כיון שחייב בתמריונן: נוהגין הן. תוכן לשנות דתמני' נוהנין הן בדברות הניזק והמזיק וכתמא דבריית היא: אלו הני. תוך מרשות המזיק לתוכו היינו יודעי' נ"ב שהן נוהנין בדברות הניזק והמזיק שהרי היו מזיק מזיק לתוכו המיוחדת למזיק ומטעם שפירשתי דת"ל תורך ברשותי מלי בעי מפנ"כ בתם מיוחדת לבעיטה או לישיב של שיעם שלא שייך לומר תורך ברשותי מלי בעי חייב ונ"כ לעם הנן ברשות הניזק והמזיק הלא נרשות ס"ם ובשומל כי' שתם היא ס"ח או שומל כו' ובניזקה בהמות המשפיל לבעל' של שומל חייב המשפיל בתשלומי' דקרינן בי' רשות הניזק והמזיק: להוציא חצר שאינה של שניהם. שפטור תע"נ דלא כלא שייך לומר תורך ברשותי מלי בעי:

דף ו דכתיב מיטב שדהו. יכלס לתזיק נמי קמי שדהו של ניזק שפכל טוב המזיק יכלס לתפוקי תם היית פירותיו בתלר שיעה של שיעם פטור מבל של חבירו כהו בה' הגלילי היא. דתלו לרבנן מן חילוק לפי' קדשים קלים קרינן בהו ולא על הקדש: ומעלה מעל בה'. וכתיב בפרי' וכיחב בשמיתו והיינו קדשים שיש בהן לה' החימורי' ונם נשמיתו הכשר נלכל נבעלי' ונקנ"א מתני' דיש בהן ניזק' דתלו לקדשי קדשים לא קרינן בהו רעיו ולא על הקדש מפנ"כ קדשים קלים והלי קרבן בקרבן בכוונת כתיב לומר בקדשי קדשים ואי' בקדשים קלים לר"י הגלילי: בן עזאי אמר לרבות את השלמים. בן עזאי מפרש מלתיה דר' יוסי הגלילי וכן פי' רש"י ז"ל: מה ליכא בין ת"ק דבן עזאי ובין תנא דתוספתא לגיבי דבן עזאי: מאן דמר שלמי. לפי שיטת הבבלי הני' נתן הפוכה וה"נ מתן דתמר שלמי' הכל מעשר לא ופי' רש"י ז"ל תע"ב דנם מעשר קרב שלמי' תפ"ה לא הוי מחייב ממונן בעלי' כשלמי': ה"ג ומאן דמר בכור ב"ש מעשר. שהרי בכור קדוש מרחם הפ"ה חשיב ליה ממונן בעלי' כל נתן כ"ם מעשר הנוב ממונן בעלי' לחלויו מחייב וכן עיקר שהרי בלא"ה יש נתן טעות סופר דנרם מתן דתמר מעות וחס ליתא: ר"ש אומר כו'. ר"ם פליג אתר"י הגלילי וס"ל לפי' קדשי קדשים נמי לימא בהו דיומא שלא נשבע כו': קדשי' פסולי'. שנפלה בהן מום: אפי' הן לה' נדמינן. והיינו קדשי קדשי שכולן לה' אפ"ה הוליל והוא חייב בתמריונן קורא נמי עליהן לגיבי דר"ם בעמיתו וכתם ואיבי' בניזקי' ובשבועה ובשומא חייב בתמריונן קורא נמי עליהן בם' וכיחם שהיו חייב בניזקי' ובשבוע' ומילתי' דר"ם לי' בשבועות ורב הונא אמתא להמעיין לפי' קדשי' פסולי' אין לי קורא בהן בעמיתו כיון שחייב בתמריונן: נוהגין הן. תוכן לשנות דתמני' נוהנין הן בדברות הניזק והמזיק וכתמא דבריית היא: אלו הני. תוך מרשות המזיק לתוכו היינו יודעי' נ"ב שהן נוהנין בדברות הניזק והמזיק שהרי היו מזיק מזיק לתוכו המיוחדת למזיק ומטעם שפירשתי דת"ל תורך ברשותי מלי בעי מפנ"כ בתם מיוחדת לבעיטה או לישיב של שיעם שלא שייך לומר תורך ברשותי מלי בעי חייב ונ"כ לעם הנן ברשות הניזק והמזיק לא לרב

צבלי: היתה מבעטה. שימוי הוא זה ומולדה דקרן היא הילכך ח"ב ותו לא: או שהיו צרורות כו'. תע"ב דלמא שימוי הוא מפ"ם חייב ח"ב דהילכתא גמירא לה וברשות הניזק קמצמר ליה ולוי ברה"ר כיון דצרורות תולדה דרגל פטור ברה"ר כרגל: ונפל על כלי אחר. רשאין ניזק רגל ומצלמת כולו ולהרון על ידי צרורות נמצר הילכך ח"כ: דלילי קשור ברגלו. כל דבר שנקשר ברגל בהרגעול קרי לילי ותיש דנדסי לי. מהדם. פרקד: משלם חצי נזק. דלילי היינו צרורות וירידום נמי כגון שהתיז וצרורות שנזרו מה הכלים: כיצד השן מועדת. ומפני מה הרעוי ש מצלמת ח"ב דמסוגה הוא. מבל ברה"ר פטור דבעינן ובידי בשדה אחר ומכשות וכלים נמי פטור ברה"ר מ"ט כל המשנה כגון זה שהניח כשהוא וכלו ברה"ר ובא אחר ושינה כגון זו שתוכלתן פשוט: מה שנהניות. לאו תצלומי מעליא ניהו: מצידי הרחוב משלמת מה שהזיקה. כדין קרן תם ח"ב ומועד משלם נ"ם: מפני שהן מועדין. לקפץ וברשות הניזק קאמר דתולדה דרגל היא: על ההררה. מצלמין נ"ם דהוה תן ברשות הניזק: ועד הגדיש. הני מזק דאלי הוא ושיעור לצרורות: בבמ' ואין דרכה להתיז צרורות. בתמיה וכיון דלורחים הוא ס"ל רגל ורגל פטור ברה"ר: בשהרי כלי נתון בידו. וה"ל ידו כאלר המזק וכח דלא משלם אלא ח"ב דהכי נמירי לצרורות כי תורחייהו משלמת ח"ב כמ"ש: אבל כו'. סיומא מילתיה דרבי אמי היא: בה שתי דרכים. אם יש בה עשבים וצרורות בו'. וה"ל לילך בדרך שאין בה עשבים ולרורות והלכה בדרך שיש בה עשבים ולרורות ס"ל שימוי והולדה דקרן הוא וה"ג אע"פ שהוא מותה ברה"ר חייב: כל דבר שהוא חוץ לגופה. כגון צרורות כי תורחי' מיירי מה שייך בעדאה כמו בקרן: בחתני' פליגי עלוי. על ר' לילא: שור שנתחבך בבותל. דה"ל תולדה דאין ונפל הבותל על האדם חייב בגופו ופטור בשור ממיתה אלא מהצוין להרוג אדם ובסמוך מפרש לה: ובי יש בופר בתם. בתמיה בשלמת צרורות מבשתא בהו חלי בופר הוליל ותיש בהו ח"ג משמ"ב בתולדות דאין ניהא ח"ב אלא ס"ם ותיש בהו חלי בופר וט"ב בבופר אלא מיירי ובי מלינו בופר אלא בהם רק בשועד ובלי הם הוא לעניו בופר ואע"ג שהוא שועד מתחילתו מ"מ לריך שיהא בו בעדאה בקרן דמיהא לפיגי בופר וכמו שפי' לעיל: ה"ג ואפי' בר"ז ליח הוא פליגי בהמיה. דאי מיירי דוקא בבעדאה ס"ב למה פטור ממיתה שהרי הולל וועד ה"ל מהצוין ולייחייב הבור נמי מיתה ומשני שהועד לבור לבפול בחלי, ולא מהצוין להרוג בני אדם בנפילה ולבן הבור פטור ממיתה שאין מועד לקטלה שהרי בשהפילה לא היה שם אדם רק בנפילה אחרונה ומ"מ מועד הוא לבופר דאן לחייב עליו בופר אלא ובבי אי להדיא ברה"י ז"ל בפרק הפרה דף מד ד"ה דחזי ירוקא בו' ובן משמע הסוגיא בבל מקום בהלי ניסגא ותפי' על פלוני ליח היא פליגא בלבון בהמיה ולא בניחותא וכן עיקר: השיבה גדולים. בבבלי הני ר"ה אמר מ"ב ה"ל לרורות ולרורות ברה"י מ"ב הוא: דלבן מה אנו אומרין. דאל"ב מה אנו מוסרים לחייבו נ"ם וכי לריך הוא להיות המלקוט בידו ולקט הלרורות בהמיה ומפי קמ"ל ר"ה: הדא דאת אמר. לאין לריך להיות המלקוט בידו בשהיו הרבו לבך להטיל גליס בבל שעה אבל אם הרבה בבך לריך להיות מלקוט בידו: בישבשה בזנבה. והזיקה בגון לילין פרידה פרידה:

דף ח הא דפשיטא לן בנ"ש בו'. קשיא להם"ם להלהלה לא אמרו ליה בלום משום דמספקא להו אם חייב הוא פטור ובבר בבי חייב הוא ליה וכי לריך בו' מבמע דפשיטא להו אם חייב הוא פטור ובבר בבי אמרו ליה וכי לריך בו' בבי היינו בשהיו בלי ניזק בדמיון לבור ומספקא להו אם חייב הוא פטור דבעיק בהמיה ח"ב ואפי

חפי' ברה"ר חייב דשמיו וה"ל קרן תמה ובין ברה"י ובין ברה"ר ח"כ על כולן. קף על כשם וכליס פטור ברה"ר והכי תמר רב כל המפנה ובא לחר וטימו בה פטור ורמלה דתני' תופכת ר"ל ס"ל על כולן ור"ו ס"ל על הרשומה וכן הני' בבבלי וכן מוכח מתוך הסוגיא: עמדה ואבלה. ברה"ר מפירות הלצורי' ברה"ר חייבת חע"נ דהתי ס"ל חטו מסוס ממונא והתי חם לאו ממונא הוא ומטו הוא ובא לחר וחכה כחטו ופטור ס"ל שימוי והכא ס"ל לאוקמו ופטור ברה"ר: בשם גרמי'. בשם עלמו: מילתיה דר"ל אמרה. בעשה מלאכת בבהמה רבלה ברה"ר ובעשה מלאכת ברבולה דר"ל אמרה. בעשה מלאכת בבהמה רבלה ברה"ר וה"ל כמו מלאכה בכוחות וכלי' דשימוי הוא פטורה בישוע שימוי הוא וכן רבולה ברה"ר וה"ל כמו מלאכה בכוחות וכלי' דשימוי הוא כדתמן: מילתיה דר"י אמרה. בהיקן בעשה כח' חייבת לבל בבבלי מהרן לה בבבלי לחיי' דתמי ס"ל כר"ש לא סוף דבר. לאו דווקא בעשה מלאכת ברבולה שפטור מעשמע דתמר המפנה כח' אלא לף רבולה בעשה במלאכת שאין כאן מסוס כל המפנה כח' דתורתי' להלך ברה"ר אף"ם פטור וכן בעשה מלאכת במלאכת והעשה מפרש בסמוך בדר' הושעיא דס"ל נמי הכי מסוס שאין קרן ברה"ר בעשה שימוי הוא וכדתמרן וס"ל קרן וס"ל לר' הושעיא שאין קרן ברה"ר: ה"ג רב אמר עמדה ואבלה מפירות צבורי' פטור. וכן מוכח להדיא בבבלי מדתמר רב כל המפנה כח' וברה"ר מיירי שאין לו רשות לעבור פירותיו ברה"ר וחלן לעבור פירותיו ברה"ר ומשמע לבל רבולה במלאכת לח מלאכת במלאכת

חייב לרב ברה"ר וחלן ק"ל מה שהיקל הכחו' בשן הממיר בקרן.

[עמוד 18] וה"ג מה היקלו בשן. שאכלה מלאכת בין העומד' חומר בקרן בבעשה מלאכת לח מלאכת לח במלאכת ובדחילפי נרסי' חומר בקרן בבעשה מלאכת לח העומדת וזה פירושה בן ס"ח לומר בה עומדת וחוכלת כח' שאין זה בן שיון ס"ל שימוי וקרן הוא וכ"ש ס"ל כל המפנה כח' לפיכך עומדת וחוכלת כח' פטור לף בקרן ולא מלאכת מה שהיקל בשן חומר הוא בקרן שליבי' דרב אלא בשן בשאכלה מלאכות בין העומדת ולכוותי' בקרן בבעשה ס"ל קרן מלאכת לח המלאכת דאלו בעומדת ס"ל שימוי ובישע נמי שימוי וס"ל שימוי לחר שימוי שפטור לף מקרן ואילפי ס"ל דשימוי לחר שימוי חייב לף בקרן ואמר הכי מה היקל בשן כח' ולכוותי' בבעשה שהוציאו בו בעשה מלאכות בעומדת ושימוי לחר שימוי חייב לשמר כל ר' אלא מאחר הא ד"ל מה שהיקל בשן חומר בקרן לדעתי' דרב דס"ל מפנה לחר מפנה פטור בקרן מוקי בבעשה מלאכת לח המלאכת ואילפי דס"ל מפנה לחר מפנה חייב מוקי לה לחומר בקרן בבעשה מלאכת בעומדת וכח הלא אמר שילפא מה היקל בשן עמדה ואכלה בין העומדת שאין זה נקרא שן כמ"ש הלא קרן דשימוי הוא שאין בשן בעומדת ואו

הוא וכ"ל לגירות וח"ע מכלם רס"י ז"ל: ה"ג מתני' מסייע לר' יוחנן. רי' גדי כפות לו בכתוב: פטור מן כו'. דקים לי' בדרב' מיני' שחייב מיתה על העבד והיינו כר"י דתלוג לר"ל כיון דממונא הוא אלו המית שורו לעבד מי לא מחייב אלא' כל עבד דלא שיך בממונא קיים לי' בדרבה מיני' שאינו חייב מיתה על הריבה שורו וכבבלי מיקי לה שהלית לם בגופו של עבד וכם"ם זה משמע דלא הלית אלא הגדים כדמני המדליק את הגדים והא דנקט על סיבולת רחבות חייב מיתה משום ני' דהרוחות היה יכחם נקט לה לענין שבת אבל הכא עיקר קושייתו כדפרישית מכח עבד עלמו ונם על כל הגדים אפי' על סיבולת רחבות יכחם חייב והא דנקט סיבולת רחבות משום ני' דהרוחות וכדפרישי': המציל את הגדיש בשבת. פטור מן המלומין ומנהני מילי בהמית את הכד ומטעם דקי' לי' בדרבה מיני' שחייב מיתה על הדלקת הם בגדים ודייק הם קומר את כו' שברי מכלן ומילך הם מעלמו הולך ומיהו חייב עלי' משום הדלקת הם בשבת ויכח חייב על השבר בהשלומי אלא ודאי כל מה שהם הולך ה"ל היו וכחלו הוא עלמו הדליק כל סיבולת וסיבולת ומיהו מני שני לקמה בכלי סיבולת וסיבולת והרוחות מקשה על הסיבולת הרחבות חייב מיתה מכלן ומילך כו' לדברי הכל מקשה וכמו שמשיק שמי אלא על כל סיבולת מקבל התרלה כו':

דף יא חד בר נש. הוליא פת פלטיר עם התור שחפה בו את הפת המפרש: לא הייב לך כלום. שלין לך רשות להולי' התור לרה"ר ועשית בור ברה"ר ליפיק פטור כדתנן ברים המניח את הכד כו' ובברה פטור כו' ל"ש ס"ל כדב כל המשמה כו' ומ"מ אלא יראני מה שיכות זה כאן ולפבר הולל והוזכר לע"ל הזכיר' שמי הכא כדין זה כדלכו של הם"ם זה ובבבלי ברוב מקומות: **תרתי**' משיהזור בו ג' ימים. ברולה שורי' והיו נוגח חוזר לתמותו: שלשה פעמים. לפי' ביום לרך: שהוא פטור. דכתי' וביער בשדה אחר: דיו לבא מן הדין דהיו בנדון. קרן ברשות המזק שחייב מביא מדין קרן ברה"ר דקלמרת קרן שחמיר עליו ברה"ר לימי דין שנחמיר עליו בקרן: דיו לבא מן הדין כו'. דסוף סוף מי לאו קרן ברה"ר לא מצהת לד חמור: כימא את עין חבירו. לפי' בשוגג: **גמ'** מהתמול שלשום. המול הד מהמול שרי שלשום הם הלהם בבלי: בהפלינ גניחות. כלומר שלא ירחיק העניחות יותר מני' ימים כגון שחם ולא כו' בשני לא יצא. ואפשר שלו יצא הוה נמי נם בשני מכו: ויבא. ויהא לא: נדה שבדקה כו'. פיינו בי"ח יום בין נדה לנדה בדק' ומלחתה טמא שרחתה שם: נדה ראה. זבה כיולו רחתה נ' ימים זה מרר זה טוהל ורחתה ביום רחבון וגם בשלישי למרינן בוודאי שרחתה גם ביום שני הלא שלא בדקה: לא הוה תמן. הלא כשחמר ודאי והלך לו ואחר שהלך חזר רב ואמר שפק. וס"ל לענין גניחות הלו בפולנקא זאת לומר מועד ודאי ולומר מועד שפק: הלכה כר"מ בתמה. שלין חוזר לתמותו עד ביום' התיוקות כו' וכר"י ובמועד שלין נעשה מועד עד שיגח ג' גניחות בג' ימים ליום אלו עד שיהיו בג' ימים ויליף לה מזבה שאם קירבה רחייתה טהורה ביחקה רחייתה טמחת מה שאם לא הוחזק רואה הלא בג' ימים ר"ע לא הוחזק למועד הלא בג' ימים ולהבי מסיק ומה ר"ל כו' וביבא כר"י במועד וביבא כר"מ בשם: ה"ג הוינן סברין מימר. הלכה כר' יוסי כו' וכן הוא בבבלי דר"ש ס"ל כר"מ בשם וכר"י במועד לשם רבי ירמי' ואמר בהדיא בשם רב הלכה כו' וכר' יוסי:

[עמוד 22] ע"ד סו"ק. דברי המדקים כן שעושה הלכה ז עד סוף והלכה ח שם מועד: אמר ר"י. לין זה שייך כאן הלא בפ"ק שור המועד ושור המזיק כו' והוחל והכל הכן מלינתי דר"ש מייתי לה כדרך שם"ם זה: בשהיו שניהם ישנים. שהכבו שניהם לבתחלה שניהם כאחת הבל שם אחד יכן ואם חבירו ליכן הלנו יכולים הלא היה להן לבתחלה לעכב כאחת הבל שם אחד יכן ואם חבירו ליכן הלנו זה שבא כו'.

פרק ג הלכה א ושברה פטור. בגמרא מפרש טעמא. ואם הזוק בה. הנקבל בעל החביות חייב: **גמ'** ואין דרך בני אדם כו'. בהמית: אם אינו ממלא את כל רה"ר. דרך בני אדם כו' נרסי':

דף יב נתונה בקרן זוית. כשהכנסי' ממבוי למבוי מן הלד הסיתה בלד המבוי הלנ הקרן וכשהחזיר זה פיו לנ רלה שהם ולא היה לו להניחן שם בלד הקרן: אפי' אינו ממלא. ר"ש ס"ל חיוב מחויב להקיף הדרך ולילך לחידך ניסה מאי לחמרת יטלנה מבלן ויניחנה כלן הרי זה בור ואם יוזק לדם בה יהא חייב בניזקו וכן אחי' היכ להניח בקרן זוית חין דרך להניחן ברה"ר מטעם דלחמרן: היתה. החבות מילא כל רוחב רה"ר מה ים לו לעשות שברי אם יטלנה כו' ויניחנה כלן מורכה לגירך רה"ר נעשה בור וע"ב ה' מלו דבריה יעשה לו יטול מקל כו' או יעבור כו' ואיזה מהן יעשה: על חבירו. שור לטירגו בבלי: לשמוט את שלו. שור שלו מפחיתו לו השור שימט לת עלמו מפחתיו ועפל השור העליון ומת מחמת הנפילה: אם דחיוו. בעל השור להעליון מעל שורו ועפל ומת מחמת הנפילה חייב יה"ב אין לו ליטול מקל ויבערנה בידי' הלא יעבור עלי' כו': ולא יכול לומר לו כו'. מפרש להבריחה למה יהיה פטור ולא יכול לומר לו הלו שבקתיו שיהה נוהן לו ח"ב כדין הם והו לא: הנע עלמך. שהיה שור העליון מועד לכך ודיו שלשם כ"ם הרי אין לו שום טענה נגדו: לא כל כמיכך יכול להשיבו לא כי' מחזיר עמך על בתי דינין ליכך עמך בד"ד לדינא: והניה אחרת. שמוכה בעניין שאינו יכול ליטול חביות שלו הם לא בעבר על זו שהניח שמוכה לה מה יעשה כו'. וכבעי' דלעיל ינח פטיטו כדלעיל וה"ם דהוה מלי למיפטר מכרייתא דלעיל הלא דהלה לומר לח"ב אמר ר"י: ותשמע מינה. שהוא מפורש מברייתא זאת שפי מדלעיל: [עמוד 24] ותשמע מינה. מהא דמייתי רהה אמת המים כו': משנכנסו כו'. הואיל והמק בתוך שלו לא הי כל כמיניה לסלקו מעליו ולהטילו לחוך של חבירו ותשמע מינה: אהן כריסו ארגירא. פירש המפרש שרגילין ליתן זהב לדורון המלך ומתוהה שנופה לותו דורון נקרא כריסו מרגירא על שם הזהב שמרניח שהוא נופה למלך ואמר קודם שבא המתוהה זה לעיר מותב לומר פרשם הקבל למלך פלוני עשה מלחמתי ועתי הוא שלין לו וכן פלוני הלא יתנו לכאי דורון כלום לפיכך שהמלך מכניד על החריס שברי לין המלך נגרע מדורונו כלום הפ"ם מותב כמו בחמת המים קודם שנכנס לשדהו אבל אחר שבא המתוהה לא נכנס אל הדורון ג"כ לדהוקה ולין רשאי להסיר מזה ולהטיל של זה וכן חיתמע מינה חהן הכנסיית פרכא פיר' המפרש חיל קיסר רומי: עד דלא ייתין רמאי שרי ונישחדוני'. גרסי' מותב ליתן שוחד כדי שיפטור חוקן מלחת להם הכנסיית ופרנסה הע"ב שבודלי יכבידו על עיר אחרת ליתן להם הכנסיית מ"מ קודם שבאו החיל לעיר מותב וכהניה דחמת המים אבל מבאו לעיר הסו': מי חייב. בהבעה שלו הרמבן טוחל ומחבט בהבעו או השני שנתקל בהבעו ע"י כן בא בידי חבעה: ובעל הבור פטור. וכ"ב השני פטור שהרמבן גרם לו שנחבע בהבעו: שור שדחף חבירו לבור. בבבלי בפרק ס' מייתי לה: בשועד זה נותן מחצה וזה ניחצה. שברי בין שניהם המיתוהו והמועד דינו לחלם ר"ם הלא הוחל ובין שניהם נעשה נוחן זה מחלה וזה מחלה אבל חם דינו בח"ב וכיון שבין שניהם נעשה בעל השור מחלם שני חלקים והיינו ח"ב שעשה ובעל השור רביעי שברי

תוספות מהרא"פ

שהיא המיתוקות כו' חפ"ב לחלם לוים לוה מלחה מ"מ כיון שעשה שפל לל כך שהמיתוקות משמשין בו ולחי חזר לקדמותו ולח בח כ"מ למעט בלחה מועיל חזרה לוים מלחה שמיעל למזר' חפ"פ במועיל למעלחה דה"ב חבבחן לפ"ב דבב' פעמי' הוה מועד ובחזרה בשי ג' ימי':

שהרי הם הוא ואינו עשה כל הנזק לבד היה משלם ח"כ שני שלש עשה הלה הח"ל משלם רביעי הלוו של ח"ג ורביעי מפסיד בעל השור: כיצי מ"ט. מני' דברי ר"ל זכן היו בעל הבור משלם ג' רביעי' ובעל שור הם רביעי ומפר' בשבלי משו' דמ"ל בעל השו' לבעל הבור למה תורלי בביך מבהיתי' מהי דתימ לי למהעומי מהיך מהשלמת מיך והקשה להשתלומי מהיכך משתלמת מהי לית לי למהעומי מהיך מהשלמת מיך והקשה ר"י ז"ל דף כ"ב כיון שהבור לה עשה הלה פגמ דהיזיקא למה יפלם יותר ממה שהזיק מה שברה היל זו משום דהכחי' בבורו יפלם יותר ממה שהזיק והיינו הולאל ונמר הזיק ודומה כמי שעשהו ממריק כי ליכא למשומי מבעל השור משלם מבעל הבור: הניח אבנו ברה"ר. וכה מהר כי' לה נרסי' ליה: מהו שיהא חייב בנזקו. הולאל והניח מבנו ברה"ר ופ"ג שהזיק ברה"ר מ"מ מי לאו שהניח בהבן לה נעשה היזק מי ניעה הולאל ובמקום שהניח לה היזק הלה ע"י שהפריחו הרוח ברה"ר פטור דלה דמי לשור שדחף הבירו לבור שחייב בעל השור הפ"ג שע"י בור מת השור הפ ה"ל כאילו היזקו בידי, משל"ל הכא נרמה בעלמה הוא וכן פי' רש"י ז"ל בהניח דחף הבירו לבור:

דף יג ונתקל בה. וע"י כן הניחה לרש"י: מהו שיהא חייב בנזקו. הולאל והניח בהבן ברה"ר ונרס שנתקל זה תמ"ל הלי לעיל פטור הכא מלי הולאל ולעניין נתקל רשבון ה"ל פושע ובלילו שהזיק הוא לרש"י ועשה הבור ברה"ר: וצלוחיתו בידו. ונשברה ג"כ: חייב על נזקי אדם. ותע"ג דתמרינן שור ולה הדם ה"מ לעניין כופר דקרא במיתה כתיב המת יהיה לו אבל בנזק הדם חייב בעל הבור: ופטור על נזקי צלוחיתו. דכלי שבירתן זו היא מיתתן וקרינן חמור ולה כלי': ואם בדרך השחה השוה. החילוק שבין השחה לחבטה הוא זה חבטה היינו שנחבט הלצוחית על גבי הלבן ונשבר ע"י הבטה זו והיינו בור שנחבט על גב קרקע הבור ולפיכך פטור כה הלצוחית כיון בור שפטור בה על הכלים והשחה היינו שהוא הולך ולצוחית בידו והלצוחית מגיע עד הלבן והיא הלצוחית עם הליכתו בלבן ונשבר זה היינו דומה לבור שהזיקו ע"י חבט מה שנופל על קרקעיתו מלמעלה למטה הלה דיינו של היזק זה מכורו למדנו לפיכך חייב בעל הלבן בנזקי לצוחיתו:

הלכה ב בשעת נפילה נחלקו. ר' יהודה ורבנן שהזיקו בנפילה כדו רבנן לחני חייב לפיכך נשברה שלש במתכווין כגון שנתקל ונשברים הכל דס"ל לרבנן נתקל פושע הוא דס"ל לעיולי ומיזל ור"י שבר הוא הלה שלש ה"ל מה מתכווין חייב. אבל לאחר נפילה עמד מודיי שחייב הולאל והיה לו פנאי לסלק היזקו והלא סילק חייב: אם בשעת נפילה. שעדיין שלו הוא פטור לאו ק"ו הוא לאחר נפילה דמסתמא הפקיר לה ולינו שלו שיהא פטור לר"י: ולמה פטור בשעת נפילה. כלומר ולמה בלמת פטור לר"י בשעת נפילה כיון דשלו הוא שכן אדם מפקיר נזקיו בר"ה ועשה נפילה הפקירה ולאו שלו הוא דמסתמא דעתו לכך: הא אם לא הנחיל כו'. חייב וס"ד לר"י במתכווין לאחרי, כלומר שלה הפקירן דמל"כ חפילו שלש ע"מ פטור לר"י לגיבא דר"י ולר"ח דס"ל לאחר נפילה מודה ר' דחייב חפי' הפקיר הא אם לא הנחיל כו' היינו במתכווין להזיק דודאי שלש ע"מ כן ההוא יפושע להזיק דס"ל לפוקמה דהיה לו לסלק שברי ע"מ כן הנחיל כו' וחפי' להיחה לכתחילה ותע"ג דרבנן מחייבי חפי' לה ניחכווין להזיק היינו שהזיק עם נפילה דנתקל פושע הוא מבל לאחר נפילה אם לה סליק היזקו משום דכוונתו להזיק חייב לר"ע וחם לה ניוון להזיק פטור לר"ע ומסתמא דסח בבריחה כר"ח משמע וכמ"ש דמסתמא לה עשה ההוא יפושע לקיים על מנת להזיק ומילהיה דר"ח ור' חילה תניח כר' יוחנן דמשמע בהפקיר נזקי עומד פטור לר"י:

[עמוד 26] **הלכה ג** רב הונא אמר בשנחבט בקרקעו. לפי ני' הס"ם נרמה כרוב דגרס בתמי' פטור והח דהכן בהוחלק במיס חייב מיירי בנתלכלכו בגדיו ומהני' דהכח בשנחבט דקרקע עולם היזקו ורב מוקי מתני' לעיל בדלה הפקיר מים דממונו הוא וחייב בכלים ומתני' דהכח בהפקיר ואינו ממונו חלה בור וכור בניזקי' פוטר בכלים וכברה לזה חדה לי גרסי' הכח חייב קשיא לרב מתני' דהכח במאי מתוקמא ועוד משום דקשיא נמי מה שהקשה בשבלי תרתי דמיס נמה לי והסם מבני מד בימות החמה וחד בימות הגשמים ובס"ם זה לה הזכיר שום דבר מזה ועוד הניך ממר רב הונא בשנחבט חבל כו' חייב משמע בשנחבט פטור ורב מתני הכן חלה ודלי דגרס פטור ואי קשיא מ"מ יהא חייב בנחבט כיון שבור הוא וכרבי יוחנן דלעיל דס"ל בור שחייב בהורה להבלו ולא לחבטו הקרקע עולם היזקו וליכלוך כלים מים היזקו שהוא בור וכור לניזקים פוטר רב: חייב. המלניע. שדה עצמן. שלא תעלם המחרישה. ויחזרו ויוזקו: תפתר ד"ה במפריה. שמפרי' רשם קולתי' ברה"ר למקום מבלך בני חדם וממונו הוא שלש הפקירן וד"ה דקחמר דחפי' כרבנן דר"י ב"ר יהודה חתיה וכדחמיתי בתר בכי: ולמה לינן. ולמה לית חכן פתרון לה כדי"ב ר"י דחמר כל ג' שכן שמוכין לרשות הרי הן כרשות ולטכי חייב חבל לרבנן פוטר:

דף יד ומה ביש לך. וכי הרע לך דחמת נרסי' דחמת ר"י לומר לך דד"ה היה הלה לעין קטלה חבל לעין נזקין חדם חייב וכלים פטור והכח חכן דכבר דפטור על הכלים כבר נתבטל ונסתרו והוזק בהן אחר חייב. המלניע דהוה ליה לאפוקי מדעתיה דכותל זה עתיד ליפתר ומזיק ומייתי בשהיה כבותל דפטור חבל בכותל בריה המלניע פטור הלה הוה ליה לאפוקי מדעתיה דכותל בריה רעוי ליכתר ומייב בעל הכותל דהוה ליה לאפוקי מדעתיה דנגמ' דיקן: כדי שלא תעלם המזרישה. דמסתמא המחריבה סוקעת ג' טפחי' ומנכר סותם ומוליכן לחוץ ות"ל מה הועילו חסידים הלו בתקנתם שם המחריבה היתה מעלה חותם ובגמ' דיקן קחמר ומעמיקין לכם ג' טפחים כדי שלא יעבד המחריבה וכתבו בתוס' שלא העבד המחריבה בירוש' מפרש כדי שלא תעלם המחריבה ולא נהדל מחקור מה כוונו התוס' להזכיר גירסת הירושלמי כלי מבלעד מקומות וכ"ם בגרסה שבכל שולה לפנינו חלה גירסת הירושלמי דיעלם היא מהוורת יותר מן הבבלי וכמו ברישו להרי"ף והרמב"ם שבתבו יעלם בני' הירושלמי ולה יעבד בגירסת הבבלי נם זה לריך הקיבה מה טעם לזה ובשלות חללי לזה לומר דני' הירושלמי מחוורת יותר דקחמר העלם ולה יעבד והטע' דבשלמה בני' דיעלם חהי ספיר חסידים הרחשונים היו מלניעין הקוים שלה יזיקו לרבים ונם מחסידותם היה ג"כ שהיו מעמיקים שלשה טפחים שמא יעלם ולה יעבד המחריבה בקיומה בלרן ושמלה שלריך ינעו בהטמהה על זה היו מלניעין חותם בעומק ג' טפחי' מטע' שלה יזיקו וקחמר ליה הכח דנם זה מחסידותם חבל בגירסת דלה יעבד המחריבה לה הוו עבדי כן משום חסידות שהיו מעמיקין כל כך שלה להועילם שבכיתרותו לה העבד המחרים' ויבשתו מפעלם והכי משמע ליפנא דיעבד כלו' ועבודת הלרן היא נעשית כרחוי ואם כן למחי הלכתא מזכיר הכח זה הטעון חלל חסידותם בשלמא הלטעה שפי' דמי דחסידותם נרמה לסם כן חבל הטעמקה לתועלתם היה להכי כתבו התוס' שהנהון הוא כמו שפירשו בירוש' שלא יעלם ושיהו נמי משום חסידות וזה תפשו זחת בני' כריש"ף והרמב"ם ותפשר נמי דנמ' דיעבד להכי כתב כלומר בהעבד המחריבה עם הקוים ובשבת העבדתם יעלם כדקחמר בירושלמי וח"ל יעלם דירושלמי הוא פירושם של יעבד בגמ' ומ"ש כהבו התוס' דבירושלמי מפרש כדי שלא העלם המחריבה ושיהו פירושו של יעבד דלחתי שפיר דקחמר מפרש לפי זה ולא כהבו בירושלמי נרים לו בירוש' לחמר ונם כרי"ף והרמב"ם כהבו בח"מ סי' הע"ו כתב דין זה וכתב בשום דבריו יחדת החסידות הוא שיעיין חדם שיעור קומתו ושחר כל דבר במזיק במקום שלא יבוח מהם הקלה כגון שיבליה לגבר לו יכרפס עכ"ל ושיהו כתרי חמוראי דמייתי בגמ' שם רב ששת שדי לה בעורא רבא שדי לה בעורא דגלת לומר בגבר הדקל ות"מ לריך לרחות למה הטור הפם מדי דעבדי חמוראי ולא הפם ג"כ מה שמרו בגרייתא דחסידים הרחשונים היו מלניעין כו' ורלתה לומר דהטור לה רלה בירושלמי שלא נמרא דיק ומשום דמשמע ליה דהשלעה בקרקע יותר מנ' טפחים לה היה מניחם לכם לחסידות שלא משום שלא תעבד מהריבתם ממוקם ושיהו להועילם כדחמרן זחה הביח הא דרב ששת ורבה שהיו מלניעין חותם בגבר ובכרפס דבהכחו לא שייך כלל להועילם ות"ל מה שהכחב הרב ב"ו על דברים שלו בגרייתא שם אין הדברים מדוייקים שהרי הטור לא מפיק ליה מבגרייתא שלא ממעשה דרב ששת ורבה דחמוראי ניהו וקחמר לה משמת דנמרא:

דף יד תפתר דברי הכל במפריה. בין לר' יוסי בר יהודה דסבר דנ' סמוכין לרשות כרשות דלקמן ות"ק ג' בין סמוכין לר"ש כר"ש בין למאן דפליג עליה תפתר משנה זו שמנרו שהגודר נדלו בקוים דמיירי במפריה שמונית הקוים לחוץ מרשותו ומייתי להו וכרי הוה דבדי הכל דתי למ"ד דנ' סמוכין ברשות חין כרשות ות"ש זה הגודר שם היה גודר בשלוש רשותו הוה ותינו כרשות הרבים דנתנ בהפריה דהפריה הקוים לר"ש שלשו רשותו חייב וכל שכן לר"י בר יהודה דסבר דנ' סמוכין לרשות כרשו' ותתי היה שלשם חייב ק"ו בשפריה הקוים לר"ש שלשו רשותו דדתרי לה שתו חלה מפריה הבל מלשם לה מתי טעמת מלשם לה סליק דעתין דתכן בני חדם להתחכך בכותלים כלומר וזה שתתחכך בכותל ובתבוהו כרי"ף והרמב"ם והטור: ולמה ליינן פתרון פטור רב בחת בר ליקח לפי שלין דרך בני חדם להתחכך בכותלים כלומר וזה שתתחכך בכותל היה ממעט חייב דהיינו כר"ה והוה דבר השכיחת ולא כשפריה הלה שכיחת ואפשר שר"י בר יהודה הוה לותו שבבי' בבריתא דפ"ק דשבת בעניו שרשקל בר"ה ע"ש: ומה ביש לך. ומה רע בעיניך דמוקי לה כדברי הכל מוטב כדברי

כלום טוב למוקמה כד"ם מדגמר יחידאי היא: דר"מ היא. מתני' תמיה כד"מ דגמר כל המזיק בלא ע"י מעשה חייב בחבי מעלמו נפל כותלו לרשות הרבים אף ה חייב וכר"מ: והיידא אמרה דא. נרסי' ויכיון דגמרה זאת דמ"ל לר"מ נפל מעלמו חייב: נתנו לו זמן. בפרק הבית והעלייה כתובות והחולין כו:

הלכה ד במה זכו. מה דקנן כל הקודם זכה בהן במה זכו: בשבחן. מה שבשבילו

ברה"ר לאחר שהוכחו שם לבל לא בנוקו: ושמואל אמר. לפי' בנוקו דקנסו נוקו לתו שבתו: והוא שהפכה. את הגגל על פני' כדי לזכות בה דמל"כ לפי' הפכה לא קנתה עד שיסוון לגבות בה: בגרירה. בגורר תוכן ממקום למקום: בעמודין. למוכן וכבידים ב"ה לאבידין לבדו וכן בעורות הקשים שיין דרכן להגביהן לבל יגורות רכים כו': ליידא. שם מכם: פשטא. בשיטתו דרבן שיין הפשיטות דחזקי' מזגה על שיטתן דרבן דלקמן בפרק רבינו פלוני רבנן ור"ע בבור לרבנן חיובו דבור במפקיד בורו ור"ע בבור דלי' לרבו בעלי' ובבא מוקי לה במתכוון לזכות בה כר"ע מזגה ולא כרבנן וליידא פשטה כרבנן כיון שהוסיף בה חייב מע"ג מזגה ניתכוון לזכות בה: [עמוד 28] בן טורר ומורה. מהו שיהא חייב בהבלומי כפל בנזיקה הרשאומה בן סורר ומורה יומו מיתה בשיהא בנזיקה הרשאומה שנגב מבל לבניו מזגה מתרין לחומו ומייסרין לחומו ואם הוזר לקלקולו נסקל ומבעי' ליה בנזיקה הרשאומה שיהא בחייהם כיון שיהא בחייהם אין לפערו מפום דקס ליה בדרבה מיתה לו ניתא הוזיל ומקרין ביה ר"ל כהרשת מיתה בהדי תבלומי' ופטור מן התבלומי' ולעולם אחר שחזר לקלקולו נסקל גם ע"י לירוף נזיקה הרשאומה שהרי ע"י נזיקה לחי' ליתו להרג מזגה הוזיל ועבה כמה פעמים והרגיל בו והוזיל מבקש ליתודו וגניולתו וכופו לנסטם את הבריות ממרם תורה יתות זכלי כו' ור"ח לף נזיקה הרשאומה לחי' בהרשת מיתה: והוציאו. מרב"י לרח"ל בבבא: חייב. בתבלומי' שלין מיתה ונזיקה בלין כח' שבבר נתחייב בנזיקה בעודו ברה"ר בבעה שבגבי' קודם שבולידו: עד שלא קדשה עליו השבת. לאו דוקא שהם היו הכים בידו מבע"י והוליאו בשבת אין כאן חייב מיתה בזה שיהא עקידה בשבת דהא השבת לבבלי לא ידע הא דר' יוחי הא בעי הגחה ועקידה דק בהולחה לבד הוא חייב ליה מזגה משום דלפי מה דמוקי לה ר' יוחי לפי' היתה הנזיקה מבע"י היכא היתה בכולהו בשבת נקט השבת גמי הכי ודייק הש"ס שהרי בנזיקה זו היכא התרחת מיתה דהי לאו דהנבי' אין כאן עקידה ואף"ה חייב בתבלומי' הואיל ובבעת בנזיקה שהנזיקה עדיין לא נתחייב מיתה ר"ל הכא בבן סורר ומורה חייב בתבלומי' בנזיקה רשאומה: ר' הושעיא. הני להה בריייתא ואזיל לשיטתיה דס"ל לא בעינן עקידה ע"מ לחוליא ואם הגחה לא בעי ועל הולחה לבד חייב ואין כאן בשבת הנזיקה שהרשת כלל רק בשבת הולחתו משו"ה הוא היכא שהרשת גם בלירוף נזיקה הרשאומה וכמ"ש: הני. סיפא דבריייתא דלעיל היא: אם היה גורר. הכיס ולא הגבי' כלל מזגה הוליאו ע"י גרירה על הקרקע חייב מזגה קנה הנזיקה מזגה בשבת בהוליאו מרשות בעלי' וה"ל הנזיקה והמיתה כה' לפיכך פטור מתבלומים ומ"מ נשמע מינה שם לא היה שבת קנה הוא בגרירה וחייב בתבלומים וקשיא מדר' חנין דאין כיס קנין הוא ודרכו בהנזיקה ואפ"ה קנה הוא בגרירה: אילין כיסי רבריבין. כיסים גדולי' שדרכן נמי בגרירה: ולית את ש"מ כרום. ואין את יכול לפשוט מהכא כלום: מתיבין הא מתני'. מתיבין הא פעמים מביאין ממנו לרים לקים מסייעין לר"י ופעמים מסיבין מסייעין ממנו לר"ל ולפי מזגה רמיתי בעניו ה מפורש בהדיא דפליגי ר"י ור"ל לכן נראה להגיה במקום רים לקים ר' הושעי' ר' יוחנן ס"ל בעינן עקידה מרה"י על מנת להוליאו ונם הגחה ברה"ר כדאי' ברים פ"ח דבב בס"ם זה וכן בבבלי בהדיא דמפנה הפליו מזוזים ומגלך להוליאו דפטור הוא כיון דמגלך הוליאו כשומד אין כאן הגחה: אתיא דר"מ כר"ע. מסום דקסיה לי' הלוך מחייב לי' תרי חטאות על הולחה זו מסום יה"כ ומסום שבת דמזו בא ר"מ לומ' חטאת ה' למה לחזר והוליאו בשבת חטא ה"ל למימר והוליאו שהרי יש כאן חטאת מסום הולחת יה"כ מזגה ודאי לפסובי חטאות קאמר וכן פי' בתו' וכן הוא בבבלי דברייתות ופ"ה הלוך מחייב ר"מ שהי חטאות הרי אין כאן מזגה אם ה' הולחה מזגה מסום דס"ל כר"ע: ועשה מראבה. ויש כאן אם ה' מזגה שבת

ויפ"ה מהלך אותה לשני חטאות:

הלכה ה מהו שיתן. לקדר בחצן שבות כדי שמידה לתין הקדר בחצן חייב

בניקי קדר ב' מזגה בהי' לו שבות כדי לעמוד ולא עמד אבל בחם לא הי' לו שבות ותיכף נתקל בו הקדר בגי אין לחייב לקדר בחצן לרבנן דס"ל נתקל לאו פושע הוא וכיון מזגה בחם לא הגחה לו ניתא הוזיל ומקרין ביה ר' יוחנן בשם ר' יוסי בי ר' חנינא: בשבתן דבי ר' ינאי אמרין. בשבתן זכו ומזגה בנוקו דכיון דלשבות הוליאו לא קנסו נוקו חטו שבחצר ושמואל אמר בנוקו. זכו וכ"ם בשבתן דקנסו נוקו חטו בשבתן והוא מחלוקת רב וזעירי בתלמוד שלנו: והוא שהפכה על פניה כדי לזכות בה. לשבת דמתני' דמני הכוסף את הגגל ברשות הרבים והוזק בהם חייב קמי' ומקשה הא דמחייב זה שהכף הגגל המופקר בר"ה לחייב בזקו היינו שהפכו מעיקרא על מנת לזכות בה שהכתה הוי ממונו וחייב לבל הם הפכו אלא ע"מ לזכות בו היינו חייב דלמו ממונו הוא ובגמ' אלמו ה"ר לעיזר לא שמו מזגה שנתכון לזכות בו לבל לא נתכון לזכות בו פטור וטעמא דמזגה כיון דבנזיקה קניה בהגבהה וממונו הוא דלאחר דקניה אעפ"י שהניחו שם לא הפקירו מזגה נתכון ליטלו משם לאחר זמן כיון שלזכות בו נתכון לבל הם לא נתכון פטור דתניא דהוי בור בר"ה כשהפכו ונתקל בה אדם ואילו לא הפכו לא היה נתקל בו שבר ר' לעזר דבור בר"ה כשור כדאיתא בגמרא: שהמטלטלין נקנין בהפיכה. מדמזיק ליה דכיון שהפכו ע"מ לזכות בו הוי ממונו וחייב בנזקיו ולריך לדקד: שהרי בבור דאמר מזגה בדשים לו שבות לעמוד ולא עמד לבל לא היה לו שבות לעמוד ולא עמד פטור ולפי' לא הזיק משום דטרוד הוא בהוליאתו וכן אמרו בבבלי מלינים דחזקיה אמר כן דאמטע דאמרין ליה ופשבר לו' דה"ק ממילתיה גמרי' דהמטלטלין נקני' בהפיכ' ואפי' לממה מנ' דהיכא מזגה לא נתכוון לקניתה לגיכא חיוב משום ממונו משום כורה בור נמי לא מיחייב לבל היכא דנתכוון לזכות בו מחייב משום ממונו דהיכא למ"ד בפ' הבית והעלייה התבל' בהפקר קני מזגה הנזיקה והיינו דאמרה חזקיה לאמטעי' והיא תוקמתא דרב חמי בפרקין הבבלי על משנה ז': מהו שיקנה בגרירה. מבלי הנשמה כלל ועקר: בעמודין בעורו' קשין. דמטלטלין הטומדין בעורות קשים דיכול לגרון ואין מזקין בגרירתן נרמין הדבריים דקני' בגרירה' שז היא מסיכתה כיון דלא יזקו לבל בעורו' רכין לא דמם יגרמו יזקו ולא מסכתן דרך כדברי הכל מוטב כדברי הכל במלה' דלא שכיח יותר מלדעת יחיד בדבר דשכיח: דר' מאיר היא. מתני' דמחייב לבעל הכותל שנפל ברשות הרבים משום דמזיק ס' שמזיק מזגה ע"י מעשה שעשה הוא מזגה מעלמו בה להזק כגון נפילת הכותל חייב לבל לרבנן לאו הוא דמה בידו ופטור: והדא אמרה דא. כלומר וזה שממרמ דר' מאיר היא המתנה האחרת לומרו בפירוש דהנן בפרק הבית והעליה הכותל והאילן שנפלו בר"ה פטורין נתנו זמן הב"ד לקון את האילן ולסתור את הכותל ונפלו תוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב מבלי דשם נפל בלי ידיעה ולא נתנו זמן דפטור והיינו כרבנן ס"ב מיהא כדון דמתני' כר' מאיר ול"י כת' מתני' לריך לאוקומי דלא מפקריטו והזיק לאחר נפילה דהוה ליה לסלקם ולא סלקם ומ"ה מחייבינן בכל נוגע בין היכא שנתנו לו זמן לבסור את הכותל ונפל תוך הזמן או לאחר זמן או שלא נתנו לו זמן דכיון דלא מפקריטו ברבותיה קימע: וכמה הוא הזמן ל' יום. וכן בפ' הבית והעליה וכתבו התום' ומיהו לכל מקום לא מהניל שיהא זמן ג"ד ל' יום כי הכא דהא לעיל נבי כשברה כדו ולא סלקו נפלה נמלו ולא העמידה מן זמן ג"ד ל' יום והיינו טעמא שבשנה קלה יכול לסטירם והיינוש"ם כתב בתוי שי' תט"ו ח"מ וז"ל מה שממרו בפרק הבית והעליה על מבמת הכותל והאילן שנפלו לר"ה וכמה זמן ג"ד ל' יום לא ממרו כן אלא בדבר שים לו מתון עד ל' יום ומיון הלה יכול לעשותו בהרוח קודם לכן אבל בדבר שאין לו מתון אפשר ביבית האמתון הזה לאחרים כגון שהיה הכותל נפוחה והאילן עומד ליפול או כהיה דכדו ונמלו שנפלו לר"ה בפ' המניח אין הלכה כוותם אין קובעין זמן ל' יום אלא כופין אותם לסלקן מיד בעין שלא יזיקו וכ"כ בשום עכ"ל:

הלכה ד במה זכו. הלי דאמרת במשנה במוליא תבמו לר"ה והוזק אחר בהן חייב וכל הקודם זכה זה הקודם במה זכה בשבח שהשביח בר"ה זכה וגופא לא שנתן לו אבל אחר אלא הוסבח לו דילמא אין בגופן אין בשבחן: דבי ר' ינאי אמרין. בשבחן זכו ולא בגופן דכיון דלשבות הוליאן לא קנסו גופא אחר שבחא ושמואל אמר בגופן. זכו וכ"ם בשבחן דקנסו גופן אבל אחר ואוא מחלקת רב וזעירי בתלמוד שלנו: והוא שהפכה על פניה כדי לזכות בה. לשבת דמתני' דמני הכוסף את הגגל ברשות הרבים והוזק בהם אחר חייב וקאמר הכא דמחייב זה שהכף הגגל המופקר בר"ה לחייב בזקו היינו שהפכו מעיקרא על מנת לזכות בה שהכתה הוי ממונו וחייב לבל הם הפכו אלא ע"מ לזכות בו היינו חייב דלמו ממונו הוא ובגמ' אלמו ה"ר לעיזר לא שמו מזגה שנתכון לזכות בו אבל לא נתכון לזכות בו פטור וטעמא דמזגה כיון דבנזיקה קניה בהגבהה וממונו הוא דלאחר דקניה אעפ"י שהניחו שם לא הפקירו מזגה נתכון ליטלו משם לאחר זמן כיון שלזכות בו נתכון לבל הם לא נתכון פטור דתניא דהוי בור בר"ה כשהפכו ונתקל בה אדם ואילו לא הפכו לא היה נתקל בו שבר ר' לעזר דבור בר"ה כשור כדאיתא בגמרא: שהמטלטלין נקנין בהפיכה. מדמזיק ליה דכיון שהפכו ע"מ לזכות בו הוי ממונו וחייב בנזקיו ולריך לדקד: שהרי בבור דאמר מזגה בדשים לו שבות לעמוד ולא עמד לבל לא היה לו שבות לעמוד ולא עמד פטור ולפי' לא הזיק משום דטרוד הוא בהוליאתו וכן אמרו בבבלי מלינים דחזקיה אמר כן דאמטע דאמרין ליה ופשבר לו' דה"ק ממילתיה גמרי' דהמטלטלין נקני' בהפיכ' ואפי' לממה מנ' דהיכא מזגה לא נתכוון לקניתה לגיכא חיוב משום ממונו משום כורה בור נמי לא מיחייב לבל היכא דנתכוון לזכות בו מחייב משום ממונו דהיכא למ"ד בפ' הבית והעליה התבל' בהפקר קני מזגה הנזיקה והיינו דאמרה חזקיה לאמטעי' והיא תוקמתא דרב חמי בפרקין הבבלי על משנה ז': מהו שיקנה בגרירה. מבלי הנשמה כלל ועקר: בעמודין בעורו' קשין. דמטלטלין הטומדין בעורות קשים דיכול לגרון ואין מזקין בגרירתן נרמין הדבריים דקני' בגרירה' שז היא מסיכתה כיון דלא יזקו לבל בעורו' רכין לא דמם יגרמו יזקו ולא מסכתן דרך כדברי הכל מוטב כדברי הכל במלה' דלא שכיח יותר מלדעת יחיד בדבר דשכיח: דר' מאיר היא. מתני' דמחייב לבעל הכותל שנפל ברשות הרבים משום דמזיק ס' שמזיק מזגה ע"י מעשה שעשה הוא מזגה מעלמו בה להזק כגון נפילת הכותל חייב לבל לרבנן לאו הוא דמה בידו ופטור: והדא אמרה דא. כלומר וזה שממרמ דר' מאיר היא המתנה האחרת לומרו בפירוש דהנן בפרק הבית והעליה הכותל והאילן שנפלו בר"ה פטורין נתנו זמן הב"ד לקון את האילן ולסתור את הכותל ונפלו תוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב מבלי דשם נפל בלי ידיעה ולא נתנו זמן דפטור והיינו כרבנן ס"ב מיהא כדון דמתני' כר' מאיר ול"י כת' מתני' לריך לאוקומי דלא מפקריטו והזיק לאחר נפילה דהוה ליה לסלקם ולא סלקם ומ"ה מחייבינן בכל נוגע בין היכא שנתנו לו זמן לבסור את הכותל ונפל תוך הזמן או לאחר זמן או שלא נתנו לו זמן דכיון דלא מפקריטו ברבותיה קימע: וכמה הוא הזמן ל' יום. וכן בפ' הבית והעליה וכתבו התום' ומיהו לכל מקום לא מהניל שיהא זמן ג"ד ל' יום כי הכא דהא לעיל נבי כשברה כדו ולא סלקו נפלה נמלו ולא העמידה מן זמן ג"ד ל' יום והיינו טעמא שבשנה קלה יכול לסטירם והיינוש"ם כתב בתוי שי' תט"ו ח"מ וז"ל מה שממרו בפרק הבית והעליה על מבמת הכותל והאילן שנפלו לר"ה וכמה זמן ג"ד ל' יום לא ממרו כן אלא בדבר שים לו מתון עד ל' יום ומיון הלה יכול לעשותו בהרוח קודם לכן אבל בדבר שאין לו מתון אפשר ביבית האמתון הזה לאחרים כגון שהיה הכותל נפוחה והאילן עומד ליפול או כהיה דכדו ונמלו שנפלו לר"ה בפ' המניח אין הלכה כוותם אין קובעין זמן ל' יום אלא כופין אותם לסלקן מיד בעין שלא יזיקו וכ"כ בשום עכ"ל:

הלכה ד במה זכו. הלי דאמרת במשנה במוליא תבמו לר"ה והוזק אחר בהן חייב וכל הקודם זכה זה הקודם במה זכה בשבח שהשביח בר"ה זכה וגופא לא שנתן לו אבל אחר אלא הוסבח לו דילמא אין בגופן אין בשבחן: דבי ר' ינאי אמרין. בשבחן זכו ולא בגופן דכיון דלשבות הוליאן לא קנסו גופא אחר שבחא ושמואל אמר בגופן. זכו וכ"ם בשבחן דקנסו גופן אבל אחר ואוא מחלקת רב וזעירי בתלמוד שלנו: והוא שהפכה על פניה כדי לזכות בה. לשבת דמתני' דמני הכוסף את הגגל ברשות הרבים והוזק בהם אחר חייב וקאמר הכא דמחייב זה שהכף הגגל המופקר בר"ה לחייב בזקו היינו שהפכו מעיקרא על מנת לזכות בה שהכתה הוי ממונו וחייב לבל הם הפכו אלא ע"מ לזכות בו היינו חייב דלמו ממונו הוא ובגמ' אלמו ה"ר לעיזר לא שמו מזגה שנתכון לזכות בו אבל לא נתכון לזכות בו פטור וטעמא דמזגה כיון דבנזיקה קניה בהגבהה וממונו הוא דלאחר דקניה אעפ"י שהניחו שם לא הפקירו מזגה נתכון ליטלו משם לאחר זמן כיון שלזכות בו נתכון לבל הם לא נתכון פטור דתניא דהוי בור בר"ה כשהפכו ונתקל בה אדם ואילו לא הפכו לא היה נתקל בו שבר ר' לעזר דבור בר"ה כשור כדאיתא בגמרא: שהמטלטלין נקנין בהפיכה. מדמזיק ליה דכיון שהפכו ע"מ לזכות בו הוי ממונו וחייב בנזקיו ולריך לדקד: שהרי בבור דאמר מזגה בדשים לו שבות לעמוד ולא עמד לבל לא היה לו שבות לעמוד ולא עמד פטור ולפי' לא הזיק משום דטרוד הוא בהוליאתו וכן אמרו בבבלי מלינים דחזקיה אמר כן דאמטע דאמרין ליה ופשבר לו' דה"ק ממילתיה גמרי' דהמטלטלין נקני' בהפיכ' ואפי' לממה מנ' דהיכא מזגה לא נתכוון לקניתה לגיכא חיוב משום ממונו משום כורה בור נמי לא מיחייב לבל היכא דנתכוון לזכות בו מחייב משום ממונו דהיכא למ"ד בפ' הבית והעליה התבל' בהפקר קני מזגה הנזיקה והיינו דאמרה חזקיה לאמטעי' והיא תוקמתא דרב חמי בפרקין הבבלי על משנה ז': מהו שיקנה בגרירה. מבלי הנשמה כלל ועקר: בעמודין בעורו' קשין. דמטלטלין הטומדין בעורות קשים דיכול לגרון ואין מזקין בגרירתן נרמין הדבריים דקני' בגרירה' שז היא מסיכתה כיון דלא יזקו לבל בעורו' רכין לא דמם יגרמו יזקו ולא מסכתן דרך כדברי הכל מוטב כדברי הכל במלה' דלא שכיח יותר מלדעת יחיד בדבר דשכיח: דר' מאיר היא. מתני' דמחייב לבעל הכותל שנפל ברשות הרבים משום דמזיק ס' שמזיק מזגה ע"י מעשה שעשה הוא מזגה מעלמו בה להזק כגון נפילת הכותל חייב לבל לרבנן לאו הוא דמה בידו ופטור: והדא אמרה דא. כלומר וזה שממרמ דר' מאיר היא המתנה האחרת לומרו בפירוש דהנן בפרק הבית והעליה הכותל והאילן שנפלו בר"ה פטורין נתנו זמן הב"ד לקון את האילן ולסתור את הכותל ונפלו תוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב מבלי דשם נפל בלי ידיעה ולא נתנו זמן דפטור והיינו כרבנן ס"ב מיהא כדון דמתני' כר' מאיר ול"י כת' מתני' לריך לאוקומי דלא מפקריטו והזיק לאחר נפילה דהוה ליה לסלקם ולא סלקם ומ"ה מחייבינן בכל נוגע בין היכא שנתנו לו זמן לבסור את הכותל ונפל תוך הזמן או לאחר זמן או שלא נתנו לו זמן דכיון דלא מפקריטו ברבותיה קימע: וכמה הוא הזמן ל' יום. וכן בפ' הבית והעליה וכתבו התום' ומיהו לכל מקום לא מהניל שיהא זמן ג"ד ל' יום כי הכא דהא לעיל נבי כשברה כדו ולא סלקו נפלה נמלו ולא העמידה מן זמן ג"ד ל' יום והיינו טעמא שבשנה קלה יכול לסטירם והיינוש"ם כתב בתוי שי' תט"ו ח"מ וז"ל מה שממרו בפרק הבית והעליה על מבמת הכותל והאילן שנפלו לר"ה וכמה זמן ג"ד ל' יום לא ממרו כן אלא בדבר שים לו מתון עד ל' יום ומיון הלה יכול לעשותו בהרוח קודם לכן אבל בדבר שאין לו מתון אפשר ביבית האמתון הזה לאחרים כגון שהיה הכותל נפוחה והאילן עומד ליפול או כהיה דכדו ונמלו שנפלו לר"ה בפ' המניח אין הלכה כוותם אין קובעין זמן ל' יום אלא כופין אותם לסלקן מיד בעין שלא יזיקו וכ"כ בשום עכ"ל:

הלכה ה מהו שיתן. לקדר בחצן שבות כדי שמידה לתין הקדר בחצן חייב

בניקי קדר ב' מזגה בהי' לו שבות כדי לעמוד ולא עמד לבל לא היה לו שבות לעמוד ולא עמד פטור ולפי' לא הזיק משום דטרוד הוא בהוליאתו וכן אמרו בבבלי מלינים דחזקיה אמר כן דאמטע דאמרין ליה ופשבר לו' דה"ק ממילתיה גמרי' דהמטלטלין נקני' בהפיכ' ואפי' לממה מנ' דהיכא מזגה לא נתכוון לקניתה לגיכא חיוב משום ממונו משום כורה בור נמי לא מיחייב לבל היכא דנתכוון לזכות בו מחייב משום ממונו דהיכא למ"ד בפ' הבית והעליה התבל' בהפקר קני מזגה הנזיקה והיינו דאמרה חזקיה לאמטעי' והיא תוקמתא דרב חמי בפרקין הבבלי על משנה ז': מהו שיקנה בגרירה. מבלי הנשמה כלל ועקר: בעמודין בעורו' קשין. דמטלטלין הטומדין בעורות קשים דיכול לגרון ואין מזקין בגרירתן נרמין הדבריים דקני' בגרירה' שז היא מסיכתה כיון דלא יזקו לבל בעורו' רכין לא דמם יגרמו יזקו ולא מסכתן דרך כדברי הכל מוטב כדברי הכל במלה' דלא שכיח יותר מלדעת יחיד בדבר דשכיח: דר' מאיר היא. מתני' דמחייב לבעל הכותל שנפל ברשות הרבים משום דמזיק ס' שמזיק מזגה ע"י מעשה שעשה הוא מזגה מעלמו בה להזק כגון נפילת הכותל חייב לבל לרבנן לאו הוא דמה בידו ופטור: והדא אמרה דא. כלומר וזה שממרמ דר' מאיר היא המתנה האחרת לומרו בפירוש דהנן בפרק הבית והעליה הכותל והאילן שנפלו בר"ה פטורין נתנו זמן הב"ד לקון את האילן ולסתור את הכותל ונפלו תוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב מבלי דשם נפל בלי ידיעה ולא נתנו זמן דפטור והיינו כרבנן ס"ב מיהא כדון דמתני' כר' מאיר ול"י כת' מתני' לריך לאוקומי דלא מפקריטו והזיק לאחר נפילה דהוה ליה לסלקם ולא סלקם ומ"ה מחייבינן בכל נוגע בין היכא שנתנו לו זמן לבסור את הכותל ונפל תוך הזמן או לאחר זמן או שלא נתנו לו זמן דכיון דלא מפקריטו ברבותיה קימע: וכמה הוא הזמן ל' יום. וכן בפ' הבית והעליה וכתבו התום' ומיהו לכל מקום לא מהניל שיהא זמן ג"ד ל' יום כי הכא דהא לעיל נבי כשברה כדו ולא סלקו נפלה נמלו ולא העמידה מן זמן ג"ד ל' יום והיינו טעמא שבשנה קלה יכול לסטירם והיינוש"ם כתב בתוי שי' תט"ו ח"מ וז"ל מה שממרו בפרק הבית והעליה על מבמת הכותל והאילן שנפלו לר"ה וכמה זמן ג"ד ל' יום לא ממרו כן אלא בדבר שים לו מתון עד ל' יום ומיון הלה יכול לעשותו בהרוח קודם לכן אבל בדבר שאין לו מתון אפשר ביבית האמתון הזה לאחרים כגון שהיה הכותל נפוחה והאילן עומד ליפול או כהיה דכדו ונמלו שנפלו לר"ה בפ' המניח אין הלכה כוותם אין קובעין זמן ל' יום אלא כופין אותם לסלקן מיד בעין שלא יזיקו וכ"כ בשום עכ"ל:

דף כו יש אוכל אכילה אחת. בפ"ג דכריתות משנה: אכילה אחת. כזית: ד' חטאו'. מסום חלב ומסום נותר ומסום טמא מיתת ה"ס ומסום טמא שבכל קדש: ואשם אחת. משם מעילות דאפי' הוא כאן נבי ממוריס זר הוא: אף אם היתה שבת והוציאו בפני חייב. פחדת דיכון שהניחו בפיו ברשות היחיד והוליאו בר"ה מיחייב משום הולאה: אינו מן השם. אין חטאת זו חייב משום מיכלה ולכך לא ממו להו חכמים: אימת דמתיבין ומסייעין לר"י. כשמסייעין לר' יוחנן דמ' הולאה בלבד חייב הכי מסייעין ו הרי נאמר הולאו בבבא ומיתו ג"כ מין הנח' והרי דאפי' כן חייב וכבן לא הרי ממרו מינו מן השם להו אלא

[עמוד 30] ואם מחמת הראשון נפלו כולן. סכולן נתקלו בראשון הוא משלם ע"י כולן ומפרש בבבלי דפסקי לאורתא כסלדא וכולן נתקלו בו: ופטורין על נזקי כלים. דבור פטור מכלי' וכדלעיל: ואם הזיקו זה את זה כולן פטורין. ובבבלי הני' ומה הזיקו זה את זה כולן פטורי' וכן צריך לגרוס כלן: חמרין. ממחמרים אחר החמורי' ונקט בבא זו להלן בין החמרי' לחמורי' וכדמסיק: בשהרביצום. לא שנפלו החמורי' דנפלו מחום הוא ואין בבהמה משי' אלא שהרביצום דמשום דמועד לעולם בין חום ובין רגל דה"ל לעיולי ולא בבהמה אפי' לר"מ אלא שהמחמרים שם בעליס שלשם הרביצום לחמורי' על הקרקע ונתקלו זה בזה חייבי הבעלי' בהזיקן על שהרביצום שם עבו הבור: נפלו א' מהן רעות. ואינו יכול להלך כדרך בחר החמורי': ה"ג רשאין לעבור עליו. חומן שהולכין לחריו רשאין לעבור על זה שרגלו רעות שקשה עליהן עיכוב הדרך: מהו רשאין לעבור עליו. אין לומר שרשאין להקוץ ולעבור לפניו פשיטא אלא ס"ק שאין לריכין להקוץ ולפשוטי בדרך אלא דורסין עליו ועוברין: הי' א' ריקן. שאין עליו משא ול' טעין משא והולכי' זה כנגד זה ופוגעי' להדדי מעבירי' לאותו שהוא ריקן להקוץ ולילך לגד אחר מפני הטעון שיכול לילך בדרך שלפניו: א' פרוק. ממשלו ול' טעין מעבירין כו' אע"ג שגם הפרוק כבר מקיימג מכח משלו שכי' טעון קודם שפרק אפ"ה מעבירין כו': הנכנס למרחץ נותן בבוד ליוצא. מן המרחץ שיצא תחילה קודם שיכנס זה שהוא המרחץ קשה עליו ובבית הכסא בשיוף שקשה עליו עיכובו: שנו והזיקו מהו. אם שניהם מהלכי' דרך"י כגון שהיו שניהם רלו בעל החבית ובעל הקורה והזיקו בעל הקורה לבעל החבית מהו חייב בעל הקורה מו לא נתן ודאי אם בעל הקורה לבד רץ חייב הואיל ושניהם שוין לו לרוץ דרך"ר כשעמון הקורה אבל אם שניהם רלו ממלא גם בעל החבית שיש בחבירת חביתו ואע"ג שגם שניהם הולכי' ג"כ שניהם מסייעים ופטור בעל הקורה וכמו שכתבו הגאונים לשיני הם יש לבעל הקורה רבות להלך מכ"ש כאן אין לו רשות לרוץ וחייב לפי חלקו:

דף טז הלכה ז רא בן אמר רב. לעיל בירקי' כו': וזו ממלא כל רה"ר. בתמי' ומה בעל הקורה חייב: אמר. כמו תמרי: ביון שעמד נעשה בקרן זוית. ומתרץ לעיל"ל היכא דהוה בקרן זוית פטור שכובר הכא חייב בעל הקורה שלא לי' לו לבעל החבית לכמור חביתו ובסיפא דהתם ומה הזק חייב בעל החבית במקו:

הלכה ז ערב שבת בין השמשות. ערן ברבות כדי להבין לרכי שבת: שהיה קטן הסידים. מפורש פרק בהרה דסוטה שני: סופן ותמליהן של הסידי':

מתני' הלכה ח המבקע. עליס: והזיק ברה"ר. של תחי': ברה"י שלו. והזיק ברה"י לתר של תחיים:

הלכה ט במותר. שמין מה היזק כל זה יותר על נזקיו של זה ובמותו מותר משלם שהזיק יותר את החלי: מועד בתם משלם במותר. כלומר שם הוא הזיק את התם יותר מה שהזיקו התם:

[עמוד 32] נושל את השור. דסיימו ח"כ: שורו שבייש פטור. כדק"ל תים בעמיתו ולא שור בעמיתו:

דף יז שורו שהדליק את הגדי' בשבת חייב. ח"ג דמשונה הוא: והזיק. לגדיה: בסלע לקה. מתחלן כי בסלע ולקה: היו שנים רודפים אחר א'. ושלשתן של שלשה בני אדם: שניהם פטורי'. דהרוייהו מדמו לי': גדול היזק. ויש בגופו כזה ח"כ קטן. ודמי היקטן תקח ומותר ח"ש הפסיד: וקטן הזיק את הגדול. ולפ שה"ג של גדול מרובה לא תקח אלא קטן אלי וח"ש של קטן אלך קח מן הגדול: גמ' והזיקתו חייב. בד' דברי' אבל בזמה לא רחיתו חייב משי' בזמה עד שיכווין לניזקו: והתני ר"ה פטור. מסתע לפי' מד' דברים: בשראו. שרואה שיבני לי' לעיוני ופטו' מגלות דאמר כלומר דלא'בני לי' בגלות כדמוקי לה בבבלי דקרוב למזיד הוא: אם בשלא ראהו. מוקמת לה דר"ה ס"ב היכי שאמר לו בבבלי שנגמן לו רבו' לכנס חייב לפי' לא רחהו דמ"ם מרחהו דבעי לי' לעיוני ס"ב שם הכנים ברבות ואפ"ם תני ר"ח פטור בשכנס ברבות כדלי' בבריית בבבלי: כיון שאמ' לו הבנים. לי' שריך המזיק לכמור שם עלמו ודהני ר"ח פטור לא שסיק הכא ובבבלי מסני בשוליח דמפתח עבד של נפח ורבו מכרהב בו לנפח ולא ידעו היה סבר סילא דשם עבד חימהו דרבו עליו ושבר רבו סילא לנפוקי מאר ליש לי' חימהי' וס"ל לנסוקי מדעתי' שלא ילא ולמור עלמו שלא יזיקו: נעשית בחצר השותפים. ודר"ח כמו שפי' בשוליח דנפתח: קונין זה מזה בחצר. והע"ג דיש לאחיהו ג"כ בחצר ולא ילחם מרשות המוכר שם"ם שוליל ולזה ג"כ חלק בחצר נעשה כאלו הוליח החפץ מרשות המוכר לרשותו: וזה חייב בנזקו של זה. דעשה כאילו הזיקו ברשות הניזק: ולא כן אמר רב כו'. אבל בלא"ם פטור כשהזק בבור דהיה לי לסגויי בתורתא מחרייתא ס"ב ה' ליל בדרך אחר: מכיון. של שוחה להלך בהלר לפי דלונו בבל מקום שילא נעשה כאילו כו' שהרי אף במקום שהניח כבר דרכו להלך נכן שם היתה שם כדו וזה ניזק בבור חייב בעל הבור לבלם:

דף יח כל המקלקלי'. בבבת פטורים חוץ מהובל ומבעיר כדמפרש טעמא בתם' בבבת בפרק המוכר מדאיצטריך קרא למבני מילה בבבת מבלי דשאר חייב ומדשאר רחמנא בריפה בת כהן בבבת דמקלקל הוא מבלי דמקלקל בהבערה חייב כגון בשורף כלי דמקלקל הוא ור"י פליג עלי' וס"ל דאיהו חייב אפי' בחובל ומבעיר עד שיהא קלקול ע"מ לתקן: עד שיהא צריך לאפר. דבלאה"ה ה"ל מלאכה שאינה לריכה לגופה: והתניגן שוורו. שהדליק את הגדים בבבת וע"ב צריך לפרש שוורו דומיא דעלמו מה עלמו חיו מתחייב בנפשו אלא בעל החבית שיש בחבירת חביתו ואע"ג שגם שניהם רלו ממלא גם בעל החבית ומה שיך זה בשוורו: שורו צריך את האפר. בלא יש לו כחישה בנגד ושוף הגדים כדי לנגדרו בשפרו וס"ע תמיגן בבבלי דף ט"ו:

[עמוד 32] ה"ג שור שוה מנה שנגח שור שוה מנה כחצים בו' ואין נרסי' כאחיהו אלא בסיפא וה"פ שור שוה מנה שנגח לשיר שוה מנה ואין הנבילה יפה כלום והמזיק הצחים חמשים זוז וחיו שוה אלא חמשים נוטל הניזק שור המזיק שהרי ח"ג משלם ואין חמשים זוז הניו כל מהם לו בהצחים לגמרי שחיו שוה כלום אין לו אלא חולו שהרי שוה מנה משלם מנופו ואלא מעליי: ה"ג שור שוה מנה שנגח לשור שוה מאתים. והכאחיהו ג' דיגרי זבב חזר בחחרון והבל בו חמשים זוז וכן מוכח בסיפו דסיים הרמבון משלם לבני חלי דינר זבב וביעור דינר זבב הוא כ"ה זוז: השביחה. הניזק והרי הוא יפה ד' מלות היו יכול לומר מזיק לניזק מלי לפסידך הרי הבבית דאמר לי' כו' לפיכך נותן לו בבעת נזקו והא דהני שם עד אלא עמד בדין אין לו אלא לא קאי זה על הבבית הניזק אלא כמו שמסיק ר' לא דעל הבבית מזיק קאי ומניח הבריית'

חבורה לריך לדם היוצא מן החבלה לכלבו ושם מקלקל הוא לנבי חדם להקן הוא לנבי בהמה חייב והוא שהדליק את הגדים בבבת פטור מפני שמזון בנפשו וקחני הוא דומיא דשור קא בעי לאפרו ומקלקל הוא ור"ק לעולם דאיצטריך לגופיה אלא שורו דומיא דשוורו ולריך לאפר. שוורו צריך לאפר. שוורו הוא ור"ק לעולם דאיצטריך לגופיה אלא שורו דומיא דשוורו אלא דומיא דשוורו ולריך לאפרו ומקלקל הוא ופטור אף שורו אלא שהוא על מת לתקן הוא ופטור אף שורו אלא שהוא על מת לתקן הוא ופטור אף שורו אלא שהוא על מת לתקן

סברייס' כמילו מסורי מחסרא בבא דמזיק: הכחיש. הניזק מחמת המכה ונרפה עכשיו חיזקו גדול יותר מתחלה בשעת המזק מהו לו לפי מזק בשעת העמדה בדין דתמר לי' קרנא דתורך קבירנא בי' ומכוחו זה כחם הפחה יותר ומה דתמר כלן נמי מין לו חלה בשעת העמדה בדין בלבד הוי ליעלא נמי מכיחם המזיק ולעניין כיחם ניזק לא מיתני בה חלה פחם בשעת העמדה בב"די השביעה. מזיק ועמד על ד' מתום מין לו לניזק חלה בשעת המזק ולא יפול לומר שותפי חן בשור שותפי וזכיתי בו משעת המזק חלק שמיני שבו כיון שהשביח קודם עמדו בדין עם המזיק נרפות מזיק השביח: כיחש. המזיק בשעת העמדה בדין ואינו שוה חלה מכח מין לו לניזק מן המזיק חלה בשעת העמדה כלומר שמקח לו המזיק מחלקו שמגיע לניזק מן כיחים שהרי שותפי, הן וכל הברייתא כר"ע אחיא דס"ל שותפי, הן ובבבלי דף י"ד מקשה ס"ב ריפא נמי מבל לפי שהפר לא קניא דהפ הם חלה עמד בדין קמני דעדיין לא זכה בו ניזק מבל הם בשעת הדין השביח בתמת טען לו חלקו בשבח המזיק ובבבלי לא גרם בחם עד חלה עמד בדין דמשמע לפי' בשעת העמדה בדין השביח וכן מקשה מ"ם ריפא ומוקי לה כשפעמו מזיק: מ"ט דר"א ומכרו וגו'. כדאי' במתני' חלה מקשה אחיל מקיים ר"מ וגם אח תמת יהלון כמו שפ"ל נמי ר"י קיימתה כו' וחלה קיימתה כו' וב"ג ומה מקיים ר"מ וגם אח תמת יהלון: מיבאן כו'. לשמר אם אחיו של המי שוה יותר מחלי הניזק מפסיד הניזק שלשולם חילו נוטל חלה חלי נזקו וחילו מפסיד:

דף יז הלכה יא ר' יודן בשי. הדין עומדת הדין כלן במתני' עומדה כלומר נפסק ושומד על עומדה דתנן המע"ה וחלה קיים תהנה לפרם נמו אם לה לחייתי דלאי' מה דיבו ולבלי המר ב"ד מהו לחיך יהון הב"ד אם לה הביא ראי' אם נאמר דאם לא יביא ראי' יטול כמו שאמר מזיק חו לא יטול כלל דא"ל כמו שטעינו חנים והודה לו בשטרים דפטור אף בדמי שטרים כדאמן בפרק שבועות הדיינים דף מ' וא"ל הניזק אמר הגדול הזיק וחלה הקטן מודה למזיק שאין הקטן הזיק ופטור אף ליתן לו כפי טענתו כדי הקטן וא"ל מקשה בבבלי: נשמעינה בן הדא בו'. שניהם מבלמין של יין וחלע"ג שהניזק טוען מהן שמן. וחלה יין הפ"ה מבלמין יין כ"ש חע"ג שניזק טוען גדול הזיק וחלה הקטן מחלם דמי הקטן ובחמת מ' בב"ם זה בשבועות דחייב בדמי שטרים: שניהם פטורים. כדתנן בחתני' היו שניהם רודפים:

פרק ד הלכה א

שור שנגח ד' וה'. ובכולן אם היה חם דמחלם מנופו וה"ד כגון רחה שור ונגח ורחה שור ולא נגח ורחה שור ונגח ורחה שור נגיחה שניי רחה שני פעמים או בלחם שור ולא נגח רחה דהפילו מועד לטירונין ליכא דשור חיטו נועד, מועד חלה כ"ב נגח הג' נגיחות בלחם שרחה כשדרן או חלה כשדרן ונעשה מועד לטירונין היכי דטירונין מון: ישלם. ח"ב התחם לאחרון: [עמוד 34] ואם יש בו מותר יהזיר לשלפניו. כל הלי נזקו והרחשוני' יפסידו:

רש"א. פותפי' הן בניזקין כילד שור מחשים שנגח כו' ובלפניו זה ניזק רחמן נוטל חנשים זו ובבעלים חמתי' זו היה לניזק רחמן בו בחלי הילך מחלם חלי הבלומי נזקו הם"ל כר"ע דחמר שותפי ניזקו: חור ונגח שור שוה מחרו'. החחרון נוטל מנה בחלי מל מי שהוא דמגופו מחחלם ומחלה לותו בלפניו שחי' בחלי שלו מחלקו חלי מנה שנטל החחרון: ושניהם הראשונים. ניזק רחמן ובבעלי' שפי' לחם לכל ל' רביע מבלמי' כל ל' רביעי' של נזקו דיגר זהב ך"ה דגרי כסף כדאי' פ' הזהב: גמ' אמר ר' יוחי בא עליו ר"מ בשני צדדין. בחמר ר"מ יפלה לחחרון שבהן מחחם דחחרון יכול לחזות על ניזק שלפניו מחני נדדין מה חחן ניזק שלפניו יכול לחזות על החחרון חלה מלד ל' שהרי בשעה שהזיק לפלפניו לה הי' עדיין של החרון שנחמר שקנחו ובמירתו עליו שיכה חייב החחרון בניזקי שלפניו כמו שיכול לומר החרון לפלפניו: חם שלך הוא הניהו לי. שהרי חתה חייב בבמילתו כמו הבעלי' הוחיל והוח שלך ל"ב תניהו לי וחם חינו שלך חלה דמיט הוח דחייב לך וחין לך בשור כלום שתיהו לי שחנבט וחפ"ג דלפי שהרת זו לף של החרון חינו מפלס שהחחרון לומר לו חם נחמר שהוח שהרו לך להפלוס נזקך ל"ב לף חתה חייב בחקי חלי חלה כן חמר ר"ה כו' וכל זה בחולתי' דר"מ ילפי': א"ל ר' יודן. הוח ר' יהודה בר פלונתי' דר"מ:

דף יח ומסרו לו לנזקיו. בתמי' וכי מסרו לו לניזק להפלוס נזקיו והרי חינו חלה כמסכון בידו על נזקיו וחין כלן ממ"ב כמו שחמרת שחין לחחרון זכות יותר מלחתו שלפניו: ומה ביניהן. מה חיכה בין ר"מ לר"י שהרי לף לדברי ר"י שהוא כמסכון בידו והרי ב"ב קונה מסכון: הקדש ביניהן. לר"י לא קנאו לגמרי לטיות שלו חלה מלי לסלוקי בדמים וחין הניזק יכול להקדישו שחינו שלו ולר"מ לפי מה דבעי לומר דמסרו לו לנזקיו יכול להקדישו כל זה חמר רבי יהודה לסברת ר"מ לבל ר"י לפי סברת נפשי' דס"ל לעיל זה טוען הלי הבי ואלי הוא הפך דשותפי' הן בחי בין בחמת ס"ל לר"ם כדחסיק: מקדיש הראשון. הבעלים של שור: שניהם מקדישים אותו. לף הניזק לפי חלקו: ר"י ור"ש שניהם אמרו דבר אחד. ר"י לעיל כמ"ם שניהם לחרו ד"ל דשותפי' הן: ה"ג ור"ש אומר לא קנה אלא לחי בלבד. ולהכי חתי שחין הנפילה יפה כלום היון שלא חיכשה לן לעניין ניזק הם עדיין יפה כלום לו לא חין לן נפקותא בזה ולפיכך כפק ותני מסקנתו כר"מ דלעיל: תמן הנינן. בהחוחות בפרק מי שהיה נחוי דף כ"ג: ג' שהטילו לבים. ג' מנה וג' מחשים וג' ג' מלות חולקי' לפי ממון שהטילו לבים ולפי שלף כלן לדברי ר"ם היו בשור שוה להיות שהחם כדחתי להחחרון נוטל מנה ובלפניו חמשי' זו ושנים החשנים דיגר זכה לכן מייתי לה הכחו:

[עמוד 36] נראין הדברים. בשטלו בעד המעות שהטילו מרגלית בלומו מעות וה"ל הכל הפוסה ג' חולקין הן בשוה וחפ"ג דתנן החם כך הן חולקין לפרם נמו הם לה לחייתי דלאי' מה דיבו ולבלי המר ב"ד מהו לחיך יהון הב"ד חם לה הביא ראי' חם נחמר דחם לא יביא ראי' יטול כמו שחמר מזיק חו לא יטול כלל דא"ל כמו שטעינו חנים והודה לו בשטרים דפטור חף בדמי שטרים כדאמן בפרק שבועות הדיינים דף מ' וא"ל הניזק חמר הגדול הזיק וחלה הקטן מודה למזיק שאין הקטן הזיק ופטור אף ליתן לו כפי טענתו כדי הקטן וא"ל מקשה בבבלי: נשמעינה בן הדא בו'. שניהם מבלמין של יין וחפ"ג שהניזק טוען מהן שמן. וחלה יין הפ"ה מבלמין יין כ"ש חע"ג שניזק טוען גדול הזיק וחלה הקטן מחלם דמי הקטן ובחמת מ' בב"ם זה בשבועות דחייב בדמי שטרים: שניהם פטורים. כדתנן בחתני' היו שניהם רודפים:

פרק ד הלכה א

שור שנגח ד' וה'. ובכולן אם היה חם דמחלם מנופו וה"ד כגון רחה שור ונגח ורחה שור ולא נגח ורחה שור ונגח ורחה שור נגיחה שניי רחה שני פעמים או בלחם שור ולא נגח רחה דהפילו מועד לטירונין ליכא דשור חיטו נועד, מועד חלה כ"ב נגח הג' נגיחות בלחם שרחה כשדרן או חלה כשדרן ונעשה מועד לטירונין היכי דטירונין מון: ישלם. ח"ב התחם לאחרון: [עמוד 34] ואם יש בו מותר יהזיר לשלפניו. כל הלי נזקו והרחשוני' יפסידו:

רש"א. פותפי' הן בניזקין כילד שור מחשים שנגח כו' ובלפניו זה ניזק רחמן נוטל חנשים זו ובבעלים חמתי' זו היה לניזק רחמן בו בחלי הילך מחלם חלי הבלומי נזקו הם"ל כר"ע דחמר שותפי ניזקו: חור ונגח שור שוה מחרו'. החחרון נוטל מנה בחלי מל מי שהוא דמגופו מחחלם ומחלה לותו בלפניו שחי' בחלי שלו מחלקו חלי מנה שנטל החחרון: ושניהם הראשונים. ניזק רחמן ובבעלי' שפי' לחם לכל ל' רביע מבלמי' כל ל' רביעי' של נזקו דיגר זהב ך"ה דגרי כסף כדאי' פ' הזהב: גמ' אמר ר' יוחי בא עליו ר"מ בשני צדדין. בחמר ר"מ יפלה לחחרון שבהן מחחם דחחרון יכול לחזות על ניזק שלפניו מחני נדדין מה חחן ניזק שלפניו יכול לחזות על החחרון חלה מלד ל' שהרי בשעה שהזיק לפלפניו לה הי' עדיין של החרון שנחמר שקנחו ובמירתו עליו שיכה חייב החחרון בניזקי שלפניו כמו שיכול לומר החרון לפלפניו: חם שלך הוא הניהו לי. שהרי חתה חייב בבמילתו כמו הבעלי' הוחיל והוח שלך ל"ב תניהו לי וחם חינו שלך חלה דמיט הוח דחייב לך וחין לך בשור כלום שתיהו לי שחנבט וחפ"ג דלפי שהרת זו לף של החרון חינו מפלס שהחחרון לומר לו חם נחמר שהוח שהרו לך להפלוס נזקך ל"ב לף חתה חייב בחקי חלי חלה כן חמר ר"ה כו' וכל זה בחולתי' דר"מ ילפי': א"ל ר' יודן. הוח ר' יהודה בר פלונתי' דר"מ:

דף יח ומסרו לו לנזקיו. בתמי' וכי מסרו לו לניזק להפלוס נזקיו והרי חינו חלה כמסכון בידו על נזקיו וחין כלן ממ"ב כמו שחמרת שחין לחחרון זכות יותר מלחתו שלפניו: ומה ביניהן. מה חיכה בין ר"מ לר"י שהרי לף לדברי ר"י שהוא כמסכון בידו והרי ב"ב קונה מסכון: הקדש ביניהן. לר"י לא קנאו לגמרי לטיות שלו חלה מלי לסלוקי בדמים וחין הניזק יכול להקדישו שחינו שלו ולר"מ לפי מה דבעי לומר דמסרו לו לנזקיו יכול להקדישו כל זה חמר רבי יהודה לסברת ר"מ לבל ר"י לפי סברת נפשי' דס"ל לעיל זה טוען הלי הבי ואלי הוא הפך דשותפי' הן בחי בין בחמת ס"ל לר"ם כדחסיק: מקדיש הראשון. הבעלים של שור: שניהם מקדישים אותו. לף הניזק לפי חלקו: ר"י ור"ש שניהם אמרו דבר אחד. ר"י לעיל כמ"ם שניהם לחרו ד"ל דשותפי' הן: ה"ג ור"ש אומר לא קנה אלא לחי בלבד. ולהכי חתי שחין הנפילה יפה כלום היון שלא חיכשה לן לעניין ניזק הם עדיין יפה כלום לו לא חין לן נפקותא בזה ולפיכך כפק ותני מסקנתו כר"מ דלעיל: תמן הנינן. בהחוחות בפרק מי שהיה נחוי דף כ"ג: ג' שהטילו לבים. ג' מנה וג' מחשים וג' ג' מלות חולקי' לפי ממון שהטילו לבים ולפי שלף כלן לדברי ר"ם היו בשור שוה להיות שהחם כדחתי להחחרון נוטל מנה ובלפניו חמשי' זו ושנים החשנים דיגר זכה לכן מייתי לה הכחו:

[עמוד 36] נראין הדברים. בשטלו בעד המעות שהטילו מרגלית בלומו מעות וה"ל הכל הפוסה ג' חולקין הן בשוה וחפ"ג דתנן החם כך הן חולקין לפרם נמו הם לה לחייתי דלאי' מה דיבו ולבלי המר ב"ד מהו לחיך יהון הב"ד חם לה הביא ראי' חם נחמר דחם לא יביא ראי' יטול כמו שחמר מזיק חו לא יטול כלל דא"ל כמו שטעינו חנים והודה לו בשטרים דפטור חף בדמי שטרים כדאמן בפרק שבועות הדיינים דף מ' וא"ל הניזק חמר הגדול הזיק וחלה הקטן מודה למזיק שאין הקטן הזיק ופטור אף ליתן לו כפי טענתו כדי הקטן וא"ל מקשה בבבלי: נשמעינה בן הדא בו'. שניהם מבלמין של יין וחפ"ג שהניזק טוען מהן שמן. וחלה יין הפ"ה מבלמין יין כ"ש חע"ג שניזק טוען גדול הזיק וחלה הקטן מחלם דמי הקטן ובחמת מ' בב"ם זה בשבועות דחייב

דף יט ה"ג מה חמית מימר בגניבה אנן קיימין או אינן קיימין אלא במשתייר. מה לחיות נומר דהכי תנינן בריישות מיירי כך הן חולקי' וכן מחלה לזה ומחלה ליה להפסיד מה שנגנב דילמא לא מיירי בגניבה אלא במה שמשתייר בריישא קמייתא סבר דכולן מודין במה שמשתייר לפי כיס כל ל' וא' ובריישא בתרייתא סבר הני חולקין במה שמשתייר לפי שהוא יכול לומ' לבעל מחצי' מה שמכר מרוב נסב וכולן סלק דיה לפיכך המשתייר חולקי': ה"ג אמר ר' יוסי בר' בון. לפי' תימר במשתייר אבל קיימין נמלחת מדת הדין לוקח הגע עצמך דהוה לדין המשין ולדין מחה נגנבו חמשין כו' נמלחת שבעל ההמצי' היו מפסיד כלום והרי מידת הדין לוקח הלך נומר אלא יפסיד כלום אבל הכא שאמר המפסיד כל ל' חליו והבאר יצלו לפי כיס כל ל' חולקים ממון הנאבר לנ' חלקים ובעל מה טוען ב' חלקי' ובעל חמשי' חלק ל' וא"נ שאפשר שאבד כולן מהדין מ"מ כך הוא מספיב לדק ולין מידת הדין לוקח אלא נומר אלא יהולקו במשתייר: תמן תנינן. לפי שהוא סוגיא דהכותבת לומר המן תניינן כמו שהיו שנוי שם: וכן לשכר. אם בשביל המזיק נמי חולקי' בשבח שהזיק לחסון טובל תני השבח ושלפניו רבינו' כמו שים לו לעניין נזקין לכל ל' וא' כמו שקלנו להתחייב על חלקן בניזקין לחבריו ר"ע קמלו לשכר וגרסי' ר' שמואל בשם ר"ג: הדא דר' ועירא פליגי אדר"א. דר"ש מפרש אחש מתני' דהני אחש וכן ג' שאמרו לכים והוציאו לו פחתו כך הם חולקי' מפרש ר"ש אחי פחתו והותירו לאו בשכר והפסד קאמר אלא בשביתה הסלע חסירה או יתירה כיון שחסירה הטיל טול לפי מה שהטיל לכים וכן ביתירה אבל לשכר ולהפסד כולהן חולקי' בשוה וה"א אמר ר"ש לעיל אחי' דבר כו' ולר"ז טול לפי כיסו ולא בשוה: שאם התנו ביניהן. שיהא כל ל' טול בשכר והפסד לפי כיסו טולין כל ל' לפי כיסו ובוויים דין כמותנין הן כאלו התנו ביניהן שהרי הניזקי' לא הטילו בום דבר לכים אלא ניזק ביניהן הפסו קמלו להתחייב לפי הלקו בניזקי דלחבריו ר"ש לפי הלקו יטול בשכרו ולא יותר דהא לא שייך לומר בשוויים כמ"ש ר"ת לעיל אח פרקמטיא דידך סגין כו' ועיקר: פתמן.

בלא הותנו חולקי' בשוה וע"ש פליגי שהרי בתחילת שתמן הוא:

הלכה ב מהיכן שהרג אדם אחד אינו מועד. בתמיהה כלומר כיון דשור שמית לדם בין מם בין מועד נסקל כדתנן לקמן ל"ב הפיך יתלה מועד לחדם אלא דיעבו למועד לבהמה והרי מתחלת הריעבו לחדם הוא מועד ונסקל ואי אפשר שימלא ל"ב מועד לחדם ואינו מועד לבהמה ואיך הוי מועד לחדם ואינו מועד לבהמה: בשהרג גוים. דפעמיב דניהם ואם כ הרג ישרחל ל' שהמועד לגויים מועד ליהרחל: בשרדף שלש רדיפות. לחלחה שנהרגים זה אחר זה ובדרכו ונמדוהו שאם לא היו בודחין היה הורגן וכיון שבחומדתה בעדו כן הרי הוא מועד ובפרקין דבבלי על מנת דשור שנגח את החדם ומת מועד מחלה כופר ואם פטור מן הכופר וזה וזה חייבין מיהא היאמר בגמרא וכי מאחר דאחש קטלין ליה מועד מבשחת לה אמר רבה הב"ע בגון שהמהומו לנ' בני חדם רב אסי אמר לומדנא לה כלום הוא אלא הכא ב"ע בגון שהסכו לנ' בני חדם רב אשי אמר בגון שהרג נשים בהמות ומועד לבהמה הוי מועד לחדם אלא אמר רב שימי בגון שהרג לחלחה גויש ומועד לגויש הוי מועד ליהרחל אלא אמר רב דשב"ל בגון שהרג ג' בני חדם טריפה ומועד לטריפה הוי מועד לחלחה אלא אמר רב פפא בגון דקטיל ועדר לחמת ע"כ וכתב רחב"ם בפ"י דה' נ"מ הוחל וכל בהמה היא וכוף שהרגו את החדם נסקלין היאך יחלה מועד לחדם עד שיהלם בכופר בגון שהרג ג' גויש או שהרג ג' יהרחלי' בתמיהה או שהרג ג' בני חדם טרפות ובדרכיני נחפש לו שהרג ג' בני חדם בחחד או שהרג ג' בהמות הרי זה מועד להריגה ע"כ וכתב עליו ה"ה והלדין שכתב רבנו הם חוקמתות בגמרא אלא אחי שחי חמה בשני הלדין הרחשונים שהן כשהרג גויש או יהרחלי' בתמיהה ופרקינן שהרג ג' בני חדם טרפות ופרקינן מועד לטרפה הוי מועד לשלם בתמיהה אלא אמר רב פפא בגון דקטיל ועדר ואפשר שרבנו ז"ל היו גורם בשני חוקמתות אלו אלא שהוא מפרשן בינותתא שמועד לכותי מועד ליהרחל ומועד לטריפה מועד לשלם עכ"ל ונרחין דבריו ז"ל שהרי בהדיא כתב הרמב"ם שהמועד לכותי הרי זה מועד ליהרחל והא ודאי מן הגמרא למד כן דהוה מפרש ליה בינותתא ואע"ג דבגמרא אלאה טריפות ישרחלים לא קאמר אחי שהמועד לטריפה מועד לשלם הא ליח לן אלא דמשום דפשיטא ליה לא בחלו ולישא למימר דהרמב"ם משום שרחה חוקמתא דסבא דרב חוקים בגמרא ג' נויש לרווחא דמלתא מ"ש כתב כן הלא אביך חיה דהלמוד דיון משום שחמת דרך חלמוד ואם דמ"ש אחי לא כת' ג"כ חוקימתא זו' רדיפות דסבא הלא ודאי דברי ה"ה ז"ל אחת הוא גר ס הלא ובמיותא קא גרים לה ותוקמתא דשלש רדיפות אע"ג דתוקמו, בן בגמרא בתוקמתא קמיית, לא כתבה משום דסברי דחי לא רב אסי תוקמה לאו כלום הוא:

שאם יצא. ע"ש ההלכה לעיל בפ' כיצד הרגל פירשתיו יפה:

[עמוד 38] מ"ט דר"י. דאמר שהוא מועד לבהמות ולא יחצב מניעת הלניחה בחול להפסקה ולא יקרא מועד: מכיון דחמי לון שנויא הוא. לומר כיון שרואה לחמשים שלובשים מלבושים נקיים בשבת חינו מכירם ונשוא דעתו לנגחם וכן פירשו בתוספתא:

הלכה ד כיני מתני' שור של חרש כו'. לחפוקי שאשור עלמו חינו בושה לו קטן וטיה כדמות הלעה לקושיא הבא מחריה: והא תנינן שור חש"ו שנגחו מעמידין להן אפוטרופוס. והאמר קס"ד דאתם קאמר ור"ל קטיל ר"ש לטיפא דברים' אמר לפטור ובשיפא אמר דמעמידין להם לפוטרופוס אלמא לגבות קאמר וכן הקבו בגמ' דבבלי הא גופא קשיא ע"ש: עד בדון כשהועדו. אי אמרינן דליכא אשור לטון כאן וכבי הוא שלא למימר כבי קטני ואם הוחזקו נמחין מעמידין להם לפוטרופוס ניחא דהיינו שנויא דאמרי לקושי' שהקשה התלמוד הכא במאי עסיקי בשיפא דאמר דמעמידין להן לפוטרו' בשהועדו בבית היתומים וחא"ל הזיקו ומסרום להפיטרופוס דהכחם ליכא למימר דמעמידין לפוטרופוס לחם דבמועד מירי וריפא מירי בהם וחיינו דחמרי בחלמוד דיהן אמר רב הכי קא קטי ואם הוחזקו נמחין מעמידין להם לפוטרופוס זהו בהניחנו שים כלן אשור לטון ובשחא חהי שפיר דקאמר עד כדון בשהועדו לפני הבעלים כו' ואפי' נאמר לית כלן אשור לטון אפשר לומר שהרג ג' בני חדם טריפה ובשחא קאמר כדמות וכי תימא דאיכא בחלמודא וה"ק וכי תימא דמירי בשהועדו בפני הבעלים ומסרום לאפוטרופין דאמר דמלמנין מכום שים להסחפק נהי בשהועדו לפני הבעלים ומסרום לאפוטרופין דאמר דמלמנין מכום דאין להם שנוי רשות דמשמה הדין דכל סיכה שאין ביד האפוטרופין ברשותה דיתמי קיימי וכיון שהועדו בפני היתומים וביד האפוטרופין הזיקה הרי הן מועדים ואיבד אבל בשהועדו ג' פעמים ביד האפוטרופוס ומסרום לבעלים מהו מי אמרינן דהיינו דומיא דהועדו בפני היתומים ומסרום ביד האפוטרופין או דילמא שאני התם דלאו אם האפוטרופוס עליהם ולאו רשות מיקרי ומהכא הדין כדאיתא בגמ': נשמעינה מן הדא. בריישא בפרקין דבבלי:

דף כ ונמצא מועד. והזיק בבית השוחל רש"י בגמ': בעלים משלמים חצי נזק ושואל הצי נזק. לטעירותא דאם מיהא מקבל עליה ובעלים שואל ולא הודיעוהו מבלמים האלי ג"ש רש"י שם: דר' יוסי היא. דאמרי': ואין כר' יוסי ישלם את הכל. קושיא היא אהרי ר' יוסי אומ' במתני' הרי הוא בחזקתו ומבלם מק שלם האלי מגופו והאלי מן העליה כדאמר רש"י: ביודע שהוא נגחן. אבל לא הועד אלא בתמותו הוא ועיין זאת בסוגיא בחלמוד שלנו: בתחלה אין ממנין אפוטרופין. לחוד שיהם הכוגה בתחלת הענין לחוד לכם מבלי שיהיה לד לפטרות לזכות בעותו הדין אלא ממנין אפוטרופין על מנת לזכות כגון שהובעים מכם הביעה והאפוטרופים יורד לדין עם הובעים בדבר שהוא ספק אם זכה ולא יפרעו מנכסיהם

דף יט בגניבה מימר אנן קיימין. זה שלי' מחלה ומחלה במה שנגנב הוא שהרי מחלה ומחלה לו במה שנאבד: אפי' תימר בגניבה אינו קיימין. אבל במשתייר קיימין עם כל זה נמלא מדת הדין לוקה דהגע עלמך שאם זה קרן ממשים דינרין וזה מלה ונגנבו החמשים ונשחלו מהם אלו אתה אומר שהולקים במשתייר נמלא זה בעל החמשים לא ספסיד כלום: תמן הנינן האחרון. ע"ם ההלכה כדאיתא בפרק מי שהיה נשוי שם פירשתים ע"ש:

הלכה ב מכיון שהרג אדם אחד אינו מועד. בתמיהה כלומר כיון דשור שמית לדם בין מם בין מועד נסקל כדתנן לקמן ל"ב הפיך יתלה מועד לחדם אלא דיעבו למועד לבהמה והרי מתחלת הריעבו לחדם הוא מועד ונסקל ואי אפשר שימלא ל"ב מועד לחדם ואינו מועד לבהמה ואיך הוי מועד לחדם ואינו מועד לבהמה: בשהרג גוים. דפעמיב דניהם ואם כ הרג ישרחל ל' שהמועד לגויש מועד ליהרחל: בשרדף שלש רדיפות. לחלחה שנהרגים זה אחר זה ובדרכו ונמדוהו שאם לא היו בודחין היה הורגן וכיון שבחומדתה בעדו כן הרי הוא מועד ובפרקין דבבלי על מנת דשור שנגח את החדם ומת מועד מחלה כופר ואם פטור מן הכופר וזה וזה חייבין מיהא היאמר בגמרא וכי מאחר דאחש קטלין ליה מועד מבשחת לה אמר רבה הב"ע בגון שהמהומו לנ' בני חדם רב אסי אמר לומדנא לה כלום הוא אלא הכא ב"ע בגון שהסכו לנ' בני חדם רב אשי אמר בגון שהרג נשים בהמות ומועד לבהמה הוי מועד לחדם אלא אמר רב שימי בגון שהרג לחלחה גויש ומועד לגויש הוי מועד ליהרחל אלא אמר רב דשב"ל בגון שהרג ג' בני חדם טריפה ומועד לטריפה הוי מועד לחלחה אלא אמר רב פפא בגון דקטיל ועדר לחמת ע"כ וכתב רחב"ם בפ"י דה' נ"מ הוחל וכל בהמה היא וכוף שהרגו את החדם נסקלין היאך יחלה מועד לחדם עד שיהלם בכופר בגון שהרג ג' גויש או שהרג ג' יהרחלי' בתמיהה או שהרג ג' בני חדם טרפות ובדרכיני נחפש לו שהרג ג' בני חדם בחחד או שהרג ג' בהמות הרי זה מועד להריגה ע"כ וכתב עליו ה"ה והלדין שכתב רבנו הם חוקמתות בגמרא אלא אחי שחי חמה בשני הלדין הרחשונים שהן כשהרג גויש או יהרחלי' בתמיהה ופרקינן

לפטורופוס יהיה להן שמירה: שורו של יתומי' ושל אפוטרופוס. כלומר שמשמר לאפטרופוס שלא וסיזק מהו משל מי משלמין משל יתומי' או משל אפטרופוס הוסיל
ולא שמרו: ותניא. ומתניתא: דתנינן תמן. בגיטין פ' הניזקין:

[עמוד 40] לא ישבע. לפי שב"ד מצחינן לותו בחנו לותו ומכירין בו שהוא לוסט
מתניתא: לא ישבע. דבעי ממשכנא לי' כלומר שלריך למשכוני נפשי'
לגבי יתומי' ולכשיעבד לי' להתעסק לשובת היתומי' ואם יבצע ימנע מלהיות
לאפטרופי' אבל מינהו ב"ד חע"ג שגם זה מתעבד להו מ"מ לא ימנע בשביל זה
כדמסיק לית בר נש בן תדם שרולה ליהן כמה דליהוי נקרא מהיתן לפני ב"ד מה
שלא ייך במינהו לבי היתומי: המביש. נראה דנרסי' המסיך שלמדם להסיך והלכה
והזיקה בגשיכה חייב בזיקה כמו שור שלמדעין דנעשה כליל הגיחוהו לחרי' ס"ל
כליל הכיכוח לחני' ולקי' ני' הספרי' המכים בהמת חבירו במקל ומחמת
זאת הלכה והזיקה נעשה ג"כ כאלו הזיקוהו לחרי':

הלכה ה מתני' וזה וזה חייבין מיתה. דכתב נמי כתיב שקל יקנו: וכן בבן
ובבת. בן קטן ותינוקות קטנה חייב עליהן שקילה וכופר

כגמ': **גמ':** נקי. נקי מחצי כופר. דלא תימא כשהמית משלם הלי כופר כי היכי
דכתיב: לפי גזק: והאיא מוקדם הוא לבית השקילה החמורה. שור נשקל וממלי
יכלם כופר פשיטא שחיו משלם כופר שרי חיו משלם מלא מנופו וכיון שנשקל
ממלי יכלם כופר. לא אמרתי בו'. שמא אין השור בשקילה לילעזך קרא שלא יכלם
את הכופר: עד דו מקשה. על ר"ח מקשה על דידי' יקשה על עלמו דר"ע דריש
נקי מדמי עבד כרבי' בבריית בבבלי ובממון חיחו לנפשי' כמו שמקשה לר"ח
ור"ע הקשה בבבלי: בשעבר ושהטו. קודם בנעמר דיחו ומקשה בבבלי בדר"ח נמי
נימא הכי ס"ג ובבר למעמ לית לי' טעמא מחריש דעדיף מיני': ואית דבעי מימר.
מאן דהוא יליף מן דר"ח טו' כו' כלומר מאר שלמד תירון זה מר"ח לף ר"ע
מתרץ לגפשיה קו:

דף כא ה"ג ולית ליה לר"ע. נקי מחצי כופר ובתר הכי נרסי' ולית ליה לר"ח
נקי מדמי עבד: אם בופר יושת עליו. במועד הכתוב מדבר ולא בתם ואין לריך קרא בתם למעוטי
ור"ב לא לריך קרא בתם למעוטי מחצי כופר: נאמר כאן. בעבד: ונאמר להלן. בבן
תורין. לף כלן בעבד במועד הכתוב מדבר ולא בתם ואין לריך קרא בתם למעוטי
מדמי עבד: ולית ביתיב מקול יפקל השור. ומלף עבד מבן תורין לענין תם ומה
רחית ללמוד מבן תורין שמיתי דוקא במועד ולא בתם תלמוד ר"ח לילף מקול יפקל
מבן תורין תם ור"ח תם נמי חייב בדמי עבד בעל הבור נקי: אמר. כמו למרי
מוטב כו': מילין שמעית. דבריס במעמי מן ד' שמואל בר רב יצחק ואין למי יודע
מה במעמי ממנו: דילמא דא היא. זה במעמ ממנו: בתחילה אינו מדבר. אלא
בתם וכי יגח ונו' מדבר בתם:

[עמוד 42] החזיר את המועד לכופר. חזר הפסיק ואם שור עגח הוא וגו' שיהא
במועד בכופר: וחזר הפסוק וההזיר. תם ומועד לניזקי' וכי ינוף וגו'
שזה מיירי בניזקין בהזיקו לממון חבירו ולא בחדם ולמיתה: יבול בשם בו'. בחזירו
נמי לדמי עבד שיהא תם משלם דמי עבד ב"ל בתם כו' דלא בחזיק בהזיק
לניזקי'

והמפוטרופוס מפקח על היתומים והיינו דקא' ובל לפוטרופוס: שהזיק מהו. מי משלם לפוטרופוס מטעם זה דילמא היתומים ובבבלי בעי
מעליית מלן: משל יתומים. דלפי מה שמת מבל לפוטרופוס ממנעי ולא עבדי לפוטרופוס קרא משום שאם היה חייב לשלם מנופו וזה שנשקל ממה
משלם ולא מוקדם הוא לבית השקילה שהיה חמורה. כלומר פשיטא דכשור מהלי כופר וכיון בנשקל ממה הוא מוקדם לבית השקילה שהיה חמורה מבל
אמרתי אלא בנהבוון בו'. לפי מדרבי זה שדרבינו נקי מחלי כופר בשנשקל דהא פשיטא דלא לימרתי לך בשנתפוון להרוג את האשה וכבר את האדם
דלא היינו בחלי כדתנן בתמני' בשמשך המהולת שור שהיה מהתחך בכותל בו' דלא תימא כיון דמיפ כוף היינו נשקל בשקילה חמורה דימא דמשלם הלי כופר ת"ל ובבל
השור נקי נקי מחלי כופר: עד דו מקשה. עד שמקשה ר' עקיבא לר' אליעזר קושיא דוהלא מוקדם הוא לבית השקילה חמורה יקשה זאת הקושי' לעלמו שהוא שהוא דורש
ובבל השור נקי מדמי עבד וימעה לנפשיה נמי והלא מוקדם הוא לבית השקילה חמורה ומנוף ישלם כיון דהוא נשקל: שקדם בעליו ובחטו קודם
בנמור דיחו ולא לילעזך קרא לרבי עקיבא למפטיה דלא תימא כיון בעבד ובחטו תימא משלם דמי עבד ת"ל ובבל השור נקי נקי מדמי עבד דכיון דבר קבלה הוא אף
על גב דשחטיה לא ליכתי' מיניה: ואית דבעי מימר. דלעולם רבי עקיבא נמי על עלמו יסיה מקשה בן הלא אחר בלמד ר' עקיבא מר' אליעזר התירון אתי' לא תמרתי
הלא בחתכון הוא ג"כ תמר בן נקי מדמי עבד ולבך לא הקב' על עלמו אמרת ג"כ לא תייתי הלא בחתכון בו' ואהו אתמר עוד הוא תמר בן בלומר ומה תמר לא תמרתי הלא
בחתכון וכי' כדמפרש ואזיל ומסיפות בפרקין דבבלי היכא דמקני ומחת ר' עקיבא לנפשיה והלא עלמו אין משלם מנופו כמו שהקשה לרבי אליעזר אתאי וז"ל ובבל
לגמור הלא היה יודע לותם התירוץ וכתמר לו ר' אל אליעזר קבלם דפשוט הוא לתלמודא דמכתמא היה יודע ע"כ ומהם דכותהם הוא לבקשות דתמלי לא מתרץ הלמודא להם
דתתר בקבלם מר' אליעזר הלא תמר הלא בחתכון וכו' ידעם ועל זה ג"כ תמר נקי מדמי עבד אבל קודם בקבלם הלא היה דומם תפי' נקי מדמי עבד ומהבלים דפשיטא ליה
לגמרא דמכתמא היה יודע כו' ולפבר דמה בחזירו זה בגמרא דהכא ותמרו והיה דבעי כו' הוא מבוס דוקא' לתלמוד בלן היכא דמבני בפעבר ובחטו לי הכי לר'
אליעזר נמי נוקמה בפעבר ובחטו בדמקני בהלמוד בלו ובבהרם קושיא זו מוקים לוקמתא מחריתי דתתר בלמד לותו מרבי אליעזר קבלו ותמר בן ועין בבבלי בסוגיא זו:

דף כא ולית ליה לרבי אליעזר. בחתכות: אם בופר יושת עליו. שניהן הוא: ולית ליה לרע"ק נקי בו'. בחתכות: נאמר באן. שוויה הוא: השור יסקל. בעבד:
ונאמר להלן השור יסקל. בתמי: מה שור שנאמר להלן. בנופר: במועד הכתוב מדבר. דכתיב ביה ואם שור נגח הוא: ולית כתיב בסקול יסקל
השור. בשור תם ובתמיה: מושב ללמוד השור יסקל בו'. בשניהן שון בתבעת אחת: ואך ילמד השור יסקל. מסקיל יסקל הכור שים להם שנו: ולריך לדבית בי תם
בסוגיא זו תם הדבריה כ ו שכתובים בספרי הילובלמי וכתבתים בן בעמוד הזה בי שנוי מבני לר' אליעזר תם בופר יובת עליו ולר' עקיבא נלמד בלן בו' וכבר
הקדמתי ושרתתי להבביל בהם היה פירו' ולא יבולתי ובפרט עם תם שבתבו התום' בפרקין דבבלי בד"ה נקי מחלי כופר תתם שנתים טעם לר' עקיבא תמלי לא קלמר מחלי
כופר ולר' אליעזר תמלי לא קלמר נקי מדמי עבד ולא עליה בידי להבביריה וגם הוקשה לי קלת דמהבלה מבמע דחליה דר' אליעזר הוא מפסוק דתם כופר דבמועד הבתוב
מדבר ומדקלמר לקמן ר' יסא בחזיר תת במועד לכיפר מבמע דחליה דר' עקיבא הוא מבתם דתם בבמועד בתיב ותי בדרשין במקום ואית ליה לרבי אליעזר נקי מדמי
עבד ואית ליה לר"ע נקי מחלי כופר ובמקום דנריס ואית ליה לרע"ק נקי מהלי כופר נרסינן ואית ליה לר"ח נקי מדמי עבד ת"ח ור"ע מעיקרא בעי ואית ליה לר"ע נקי מחלי
כופר ת"ל לא תמלי לא תמר דבעל השור נקי מהא לחלי כופר כר"ח ומבני תם כופר יושת עליו ואם שור נגח הוא ת"ח לא לריך קרא
למעוטיי ליה אבל דמי עבד דלא בתיב בהדיה דמועד הוה ולא לריך קרא אבל בהדמי עבד דלא בתיב בהדיה ולריך קרא למעוטי ליה ר' אליעזר נקי מדמי
עבד דלי היינו נקי מחלי כופר הרי בהדיה בתיב דמועד הוה ולא לריך קרא אבל בהדמי עבד דלא בתיב בהדיה ולריך קרא תמלי לא תמר דנקי מהא דמי עבד ומבני
למתר תם השור יסקל בבופר ונמתר להלן בדמי עבד השור יסקל תם שור ואם שור נגח הוא לף אף שור יסקל דמי עבד במועד היא ור"ע מבח
ג"ב זו לא לריך קרא לדמי עבד דהרי עבד במועד בבתוב מדבר ת"ב בין דבין דמי עבד בין בופר בהדיה מועד בתיב והזיק דלית בעל הבור נקי מיעב לומר דתתם לחלי
בופר דאם בתוב אבתר לו ובבי מבמע פבעיה דקרא יתר לבתב בהדיה ואם שור נגח הוא משלם בופר ובתבו עוד וז"ל ומדמי עבד מבי דהיינו משלם בל עבד לא
לבוקומה בבופר מבבע דבר דהבי מבמע פבעיה דקרא לבתב בהדיה ואם שור נגח הוא משלם בופר ובתבו עוד וז"ל ומדמי עבד מבי דהיינו משלם בל עבד לא
קלמר ר' אליעזר דבר"ל ס"ל דקלמר לקמן דבשקין השור בשקילה דלא משלם קנס ואיירו בשלה היה מתבון בדלוקמיון בבא ואע"ג דבופר מחייב ר' אליעזר היינו
משום דדריש הם בופר לרבות בופר אבל בביה בבי' יותן דלקמן אבל הם עבד לא דריש בו' אל"ל בתופן דבבר ובתו בעמיה בר' אליעזר לומר דיותר בדרה הוא
למבדי נקי להלי בופר מבקי לדמי עבד ת"ב זהו מה שבתוב בלן בפתר בלן וכו' בלומר היון בשבתוב בתון הב"ם וכמו זה בן וחזיו יתורלו דבבל השור נקי
מועד לגמיבדי לבופר דבבמע פבעיה דקרא מלומר דהתם לעבד היינו ב"ב ודם דתית ליה דר"ל דבל מבום שלון השור בשקילה דלא משלם בנס אל עבד לא
נפרב דמי עבד ולו בנס דשלים אקלים הוא אלא דמי עבד ממש דהיינו שוויו ב"ז מן בפרה לבעניד הפסוק אלו, ממלי דבתיב בקרא דהיינו בנס או בופר או דמי
ולדות ולא דהמים עלמם בדהתבו בם בתום' וה"ב הוה דהן דמפי' ר' אליעזר דבקי מחלי בופר ולא נקי מדמי עבד ועשנת משום ג"ם דהשור יסקל הוה מבקי לי
משום ג"ם דהשור יסקל אם עבד לבופר דבמיעב הבתוב מדבר ולבך לתמות דלא לריך קרא והלא דא נמי מלחם תברת דיבי לית בתיב ג"ב בתם יסקל

נגיחי ולא לאדי ולמית: א"ר לא. בכל מקו' אתה מחמיר בעבד יותר מן הכל שהרי בן חורין הימו מכלם חלה שוויו ובעבד שאפי' כו' ולהכי מילטריך ובעל השור נקי לומר דפטור ר"ב דרשינן לקרא בלאדיו ולמו שהן חמורים יותר מן הכל שהייב מיתה בחבלה ר"ת נחמיר נמי שלא יגח שור לשמו שיהא חייב בדמי ולדות מע"ג דבעלמא פטור כדתנן בפרק ד' ת"ל בעל השור נקי נקי מדמי ולדות: בכל אתר. בכל מקום: אתה מהמי' במועד יותר. מכאן לעניין נ"ם מן עליו' ולעניין כופר: והכא את רואה להחמי' בשם לעניין ולדו' דילטריך למיכתב נקי מולדות בשם שהרי אפי' מועד פטור מדכתיב לשאינו: אלא כיצד. כן הוא פי' מגיפי שיגיפו מתכוונים חייבין: הא אם היו. מתכוונים חייבין ת"ל כו' אבל מועד חייב במתכוין: תניי הורין. תני הכא אחר תיבה ובעל השור נקי מדמי עבד: ולית כתיב כו'. כל זה הוא מסיק שהגה אחר לדיוק דדרשת בייב נקי מדמי ולדות למה לי קרא הלא כבר כתיב מגפים ולא שוורים וכן הוא בהדיא בבבלי ת"ל ר"ש הרי הוא אומר וכי יגלו וגו' מגפים ולא שוורים ור"ע מוקי ליה לומר נקי מדמי עבד: א"ר חגי כו'. ס"ג נקי מדמי ולדות שמחזרן שהקרא אליבא דר"י והא דאמר ר' חגי הכא מסוס שאמר בהדיא וכן כי אתא ר' חגי מדרומא אתא ואייתי מאני בידי כוותיה דרב אבל בר מהכא דמחזרן לה נמי כר' חגי והא סתמא תירוצא דלעיל דאמר הש"ם שמא מזלה טוריס דר' חגי הכא אמ' ג"כ כאן ת"ר חגי כיוי מתני' דהכי הניא מתני' מדרומא: ולית כתיב כי יצאו כי יריבון. בריפוי ובצבת כתיב: והלא הוא מצות היא מריבה. במלות כתיב כי יגלו מגפים ובמריבה כתיב ג"כ כי יריבון מגפים וכמו שאתה מפרש מריבה כן לריך לפרש מלות וכן מריבה במלות ומריבה היינו במתכוין ומלות במינו מתכוין ולמידין זה מזה ט' ס"מ בין במתכוין בין בשאינו מתכוין ממעטין מוריס:

דף כב מאו כדון. מה נאמר מהשתא: כיי דמר כו'. כלומר העיקר כר' שמואל כו': ומניין לנזקי עבד. מס שור נגח עבד והזיקו ולא המיתו ממיין שחייב השור בנזקי עבד דלא מלינו בעבד חלה במיתה וכן ר' אלעזר הגדול אומר מה בן ובת חייב לו: ת"ל או בן יגח. ואם עבד וגו' ול"ו מוסיף על עניין רחמנן מה בן ובת חייב השור בנזקיהם כדאי' בבבלי דף מ"ד יגח יגח תרי זימנא נגיחה למיתה נגיחה לנזקי' ס"ג עבד: לא תהא תוספת. היינו נזקי' יתירה על העיקר על דמי עבד במיתה דעיקר קרא במיתה כתיב וכן ר' אלעזר הגדול אומר מה יותר מע"ג שחייבו של עבד עולין יותר מל' שקלים לא תהא תוספת יתירה על העיקר ותרגם אמר לעניין ניזקין משלם לו כל נזקו לף שעולין יותר מל' שקלים ואע"ג דכתיב כתיב אם עבד ולא ואם לא כבר אי' הכתב דבריה בין בני מזרח ובני מערב כו':

[עמוד 44] **הלכה ז מתני'** שור היתומי'. שנין לכם שפטרופא או שור שפטרופא של יתומים חלה שעל שפטרופא לשומרו משרו לס"ח עד שלא נגחו ונגחו לריסה קלי חלה מילתא אחריתי היא: תחת הבעלים. מתחייבין מזקין כבעלים ועל כפניו כרלוי היינו שמירה פחותה דלא שיטולה לעמוד ברוח מלויה לקמן בשומר: ולא ישמרנו בעליו. במועד כתיב מיעט הכתוב לשמירה מועטת אין לו שמירה למועד חלה שכין ואפי' שמרו שמירה מעולה והפיל הכותל בפחותה נמי פטור ור"ח בשעולה נמי חייב:

דף כב הלכה ו גמ' ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת להביא כו'. ס"ג: אית תניי תני. ואפי' אין בו כדי להמית יומ"ד

זה שהחמרן נסרג עליו ע"כ ולמה קבע הכין בשלין בו כדי להמית דיש לומר דוקא בשאין בו כדי להמית והטיחו שהחמרן הוא דחייב לגבי כשהיה ברשותם כדי להמית שהחמרן חייב דכבר לומר שהחמרן לשמיעין דיעל דאפי' שים כדי להמית שהחמרן שהקשה מפני שקרב מיתתו כדקאמר חייב הכא ובע"כ ובשוקמתה דמסיק בהלמוד דיהן וכ"ם להיכה דאין ברשותן כדי להמית דהאי פשיטא הוא כדקאמר בהשיא דפרק הנשרפין שהזכרנו ואמאי דברי הרמב"ם יהיו לא כהלמוד דבמי מערבא ות"ב ומסקנא דהלמוד דיהן ובפרט דהתם קאמר בגמרא אחר שוקמתה הנ' וסתמא כרי בן בתיר' והיינו דיב"ב דמזכיר לעיל דאמר הכותו בעבדה מקלות עבדה בי אדם זה אמר זה שהחמרן חייב מפני שקרב את מיתתו והתם הוא בשהיה ברשותם כדי להמית בהכרח דאי אאין ברשותם כדי להמית אין אמר בגמרא דבן סבירי כל נפש עד דאיכא כולה נפש ואיכא כיון שאין ברשותם כדי להמית יש בהחמרן כולה נפש ואפי' דקרוב ליומא מפני שהוא שמיתו לגלה ודאי דר"י בן בתירא מייתי בשים ברשותן כדי להמית והיינו דקאמר על דבר ברייתא וסתמא כר"י בן בתירא ושוין דסתמא כריב"ב והוא דאמר דאפילו כשים כדי להמית ובא החמרן והמיתו שהחמרן חייב ס"כ הרמב"ם ז"ל זמה שכתב לשון הרמב"ם בעלמו ע"ם כן אמת שראיתי להרב בעל"מ שכתב על דברי הרמב"ם ז"ל זראה בו כו' כך היא הגירסא בדברי רבינו שמי מיתת לרמ"מ בסמ"ג

וה"ד כגון שהלקטן שהכה חותו שים בו כדי להמית ולא מת בחותו הכאה ובא אחר והכה חותו שהן בו כדי להמית אלא הוא הוסיל וכבר הוכה מת מיד בהכאה זו שהחרון חייב שהוא המזיק: לירושלי. ולא לבעלה: ואין הבעל כן'. בתמי': אבי המשנה. כך היו קורי' לרבי יהושע' וכן הוא במליע' בבבלי: בכופר שלאחר מיתה שנו. שהן כופר משתלם אלא אחר שיעות הניזק ולא זכתה התם בכופר מחיים וה"ל רחוי ואין הבעל יורש בחלוי כשמוחזק: תני המוכר שור ונמצא נגחן כו'. לא ידעתי מה שייכות היתה להה פלוגתה הכא ותשבר לומר כי מכר נגחן לחבירו וחה"כ נמלא שהוא נגחן לרב דתמר מקח טעות הלוקח פטור שם המית אדם ובמומל חייב בכופר. דמי מזיק כו' מן הדין הי רחוי להמיתו על אלא שמר שורו המועד אלא מוחיל והוא עלמו לא המית נתנה לו כופר לכפרה שיהא פריון נפשו של מזיק: דמי ניזק. בגופו של מת שיעמין ובכסי מכפר המזיק:

[עמוד 44] הבהו הראשון הבירת מיתה. ואפילו לא בא הסני והכהו ובלבלו עד שמת כי' מת מכח הכאת הראשון והשתא שבא הסני ובלבלו עד שמת ויכף למ"ד כופר נפשו של מזיק גרסי' והראשון לא עשה בניזק אלא ובלבלו ואין הבעל יורש לא הוא כשהמית השור ונקחי' הכופר מיתנים ליורשים ולא לבעלה ואין הבעל יורש את הנזק בהמיתה ולא הבעל יורש את הנזק וכי הכי דאמרי' נמי ניזקין ליורשים הכא נמי ניזקין ליורשים דהיינו בעלה ותע"ג דבפ"ב כתב יש מי שסובר דילמא הבעל מד"ם ופ"ב היכא דקאמר קרא והמית אים אלא יורשים דהורה קרי והיינו יורשים ולא בעלה ומלי קומי' לימא דסבר הכי יש לומר דכך הוסמית אים הן דברי ר"ע ור"ע עלמו הוא דאמר דהבעל יורש את אכתו ולכך מקבה מניה ובא והכי אימא בבבלי והמית אים אלא אחר מר"ע להקים אבה לחים מה אים ניקין ליורשין אף אבה לחים בעל ניקין ליורשין ומ"ש ר"ע ליה לפי' בעה ניקין ליורשין ומ"ש ר' ליה לפי' בעה ניקין ליורשין ומ"ש ר' חייא ובי ר' הושעיה מבשתא היא ולא הוקבו מיה בבי מדרשא: בכופר שלאחר מיתה שאנו. לעולם דרע"ק סבר דהבעל יורש אם אשתו מן התורה ולא אמר בניקים ליורשים אלא בכופר שהיו שלחר מיתה ולא לחר מיתה ולא זכתה מחיים והו"ל רחוי ואמרי' בפי"ב דאין הבעל יורש את אשתו ברחוי לבא לחר מיתה כשמוחזק בידה מחי' ובגמ' אלו מפרש אמאי כופר היו שלא משתלם אלא לאחר מיתה מדכתיב והמית אים לו אם השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר שור היו בבקיאה עד שיעות הניזק וכופר היו נקח עד שיסקל דכתיב יסקל ואחר אם כופר כו' ע"ש: המוכר שור לחברו. ואין להוכיח מהלוקח אם קנאו להחזיקה או לטביחה כגון שהו' חדם שמוכר לקנות פעמים לחריסה פעמים לטחיטה ונם אין הוכחה בדמיט דתע"ב דהקונה לחריסה קונה ביותר מהקונה לטחיטה כשהיו שניהם כאן כשהוקיר הבשר המכרת לטחיטה ג"כ הקונה לחריסה לו הקונה לחריסה לטחיטה כשהוא בשר שמן ומשכחת לה בשהוקיר הבשר המכרת לחריסה הקונה לטחיטה ג"כ הקונה לחריסה לו הקונה לטחיטה לטבחו ולמכרו: ונמצא נגחן. שהיה נגחן קודם מכירה ואינו רואי אלא לשחיטה: רב אמר מ"ט. ויחזיר לו המוכר דמיו ולא יטרח כדי לקבל מעותיו: ושמואל א' יכיל הוא מימר. כיון דאת קונה לשחיטה ולחרים' אגא לשחיטה מכרתיו לך והוא יטרח ויסחטנו וימכרנו זה פי' הבריתא הלוז כפי מה שהיתה בפ' המוכר פירות ופ' הפרה ות"ל שם אתמר המוכר שור להברו ומשלח נגחן רב אמר ר"ז מ"ט ושמואל אמר יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך ואיהני הוא נברה דזבין מי לנכסתא לנכסתא מי לרידיה לרידיה כלומר ס"ד דפליגי רב ושמואל נחזי מי הוי נברה עובד חדמה ולא טבח ודלי להריסה זבין ומ"ש אתמי אמר שמואל דיכול לו לשחיטה מכרתיו ומי הוי נברה טבח ודלי לטבחיה מכרו לו ולמה לו ר"ב דמ"ט הוא ומשני הב"ע בנבר' דזבין לנכי וזבין לנכי ויכין דשמואל לקנות לחריסה ולטבחיה רב אמר להריסה מכרו והשתא דמלתא אגחן מ"ע ושמואל ס' כיון דרגיל אמי לקנות לטבחיה לכך מכרו לו ופריך ומחי דמי היכי ניעבו כלומר נקח רחוק מהדדים הלוקח שוה שור המוכר בזול לטבחיה כשור המוכר ביוקר לחריסה וה"ק הפי' דמחמת הלוקח אין להוכיח לחיזה דבר קנאו שהוא לוקח לנכי ולנכי עכ"ז הדמי' מוכיחי' ומשני הב"ע דחוקר בבבל וקאי בדמי בבבל ומה כן אין הדמים מוכיחים וה"ה אמי בדזל בידיה וקא בדמי בבבל דהיינו לחיזה כך ובני תלמודא למאי ל"מ כלומר פלוגתא דרב ושמואל מאי ל"מ כיון דם"ם שור יפה מה שנתן בו ומשני לעיולי כלומר טורח מכירת השור לבוחנו ולמכור הבשר זהו פירוש הסוגיא כפי מה שפירשוהו רש"י ורבב"ם ועל יסוד זה בנו פוסקי ההלכות דין זה כמו שנר' מדברי העור שכתב כל המלוקות והדקדוקים שלנו. ולפי זה יש לתמוה על רמב"ם שכתב בפי"ו דה' מכירה וז"ל המוכר שור לחברו ונמלא נגחן יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך בד"א כשהיה הלוקח קונה לשחיטה אבל אם קנה לחריסה אע"פ שהוא יודע שהוא קונה לחריסה בלבד הרי זה מ"ע ואוזר וכן כל כיולא בזה מ"ע ובי"ו דפסק כשמואל משום שהוא בדיני אבל מיהו הבבר קשה דלמה לא אמר ג"כ בד"ה כשהיה הלוקח קונה לשחיטה ולחריסה ונם שכבר שויה שהיינו לחוקיר בשרה אז זה בידיה כדבקיל ושני בגמ' ולא השניה אלא להלוקח דניחזי לי לנכסתא ולא לרידיה ולהלוקח האחרת דומיחזי דמי היכי ניעבו לא שת לבו וזה בעיני דקדוק עלו' בדבריו מה נס דהפוסקי' חבו לא שהרי"ף כתבב כלשונה ונם הטור כתב כמותם ולי ל"ע בזה: ונתן פדיון נפשו. בשור מועד שהמית אדם כתיב: נפש ניזק. הלי כופר שהוא נותן דמי הנזק הוא נותן ואף על פי שהוא כפרה בדניזק שיעמין: נפש מזיק. דפדיון שמזיק הוא דנותן שיהא כפרה על ענין זה שנהרג אדם זה ועניין בבבלי דיקן וכפי כילד הרגל וכפ"ק דמכות ובמכילתא שפת מזכיר זאת בבריית': הכהו הראשון.

כגע עלמך שהי הענין כן: ובלבלו. ומתיתו:

[עמוד 44] מ"ט דר"ת. דמתני' דקאמר דשור ממדבר ושור היתומים והשלוח פטורין כלומר דמדיוק מפיק ליה דהי לענין טעמ' בהדיא מהברא במתני' לפי שהן בעלי' לשלו אלא קרא קא בעי: והועד בבעליו. במועד בהי': לענין נזקין. שאם נגחו אים או אם' אם בעלי' פטורי' אם לאו בהא מפליגי ר"מ ור"י דר"מ מחייב ור"י פוטר אבל לכופר מה לי' פליגי בכופר נמי אז לא: הכר מודין וכו'. כפ' דומועד בבעליו קודם הזכרת כופר כהי: כך ר"א. דאמר לענין נזקין ר"מ מחייב ור"י פוטר אבל לכופר ד"ה חייב:

הלכה ח ונמצאו עדיו כו'. ונפטר מן המיתה: ר"י אמר כל הקודם בו זכה. דמשנמר דיו נהיתסו בעלים ממנו ובגמ' כריתות דבבלי פ"ר יוחנן סור הנסקל שהוזנו עדיו כל המחזיק בו זכה אמר רבה מסתבר טעמא דרבי יוחנן כגון דאמרי עדים נרבע שורו כלומר אלא אם אמת הוא הדבר אם לאו ומסתמא הפקיעה אבל אם אמרו העדים שהבעלים עלמה רבעוהו הוא בעלמו מידע ידיע אלא נרבע ואלו מפקר ליה ושרח ומייתי עדים ומאי אמא אמר דאמר רבה אמר רב הונא אמר עזרא עיר הנדחת שהוזנו עדיהם כל המחזיק בה זכה כלומר ואפי עיר הנדחת דכל חד וחד ידע אלא חטה ואיכא למימר לא אפקרו ואפילו הכי אמר רבה אמר רב הונא אמר עזרא עיר הנדחת דרבים ניעבו כל חד וחד אמר בדעתיה לפי' דאמר לא חטאי אמת מחריבי חטאו ואפי' הוא לא חטא ממונו אבד כדאי' בפ' חלק ולכך הפקיעה למחויבים אבל הכא דבדידיה הוא מלתא הוא בעלמו ידע אלא חטא ולא מפקר ליה ושרח ומייתי עדים ואפי' הכי אמר לא כל הקודם זכה דילמא לא חטא אלא ממיה יהוא ומשום הכי כתב הרמב"ם בפי"ה מה"ת כדברי יוחנן דהלכתא כותיה ושוב דבהלמודא דידן אתם בבריתא סבר' ריש לקיש אלא ר' יוחנן לחודיה והרב' אתם אמר ריש לקיש על עיר הנדחת כל הקודם זכה ומוקי לה דהוי כי נרבע שורו דהכא ומ"ש הרמב"ם כך דהתלמוד דידן מעיד: זכה בעצמו. דהוא הוא הקודם זו יותר מן הכל:

הלכה ט דף כג דברי ר' מאיר. כלו' לדברי ר' מאיר וכן נמי דברי ר' יוחן כלומר לדברי רבי יוחן: בשמירת שומר חנם. שמירם פחותה: בשמירת ש"ש. שמירה מעולה: מכר שורו לש"ח. ומייתי בשקבל עליה שמירת נזקיו והכיר בו שהוא נגחן דמי לא קבל עליה שמירת נזקיו אלא שמירה רגילה ולא הכיר בו שהוא נגחן אפי' הוזק ליחייב אלא ודאי בדקבל עליה שמירת נזקיו והכיר בו שהוא נגחן ופשמא דמלתא דלא חזיל מיהו ומזיק מחייבי קביל עליה דאתו מחייבי ומזקי ליה לידידיה לא מסיק מדעתיה והכי מוקי לה בהלמוד דידן: יצא והזיק חייב. ילא ונטרף פטור דשמירת נזקיו מסיק מדעתיה: לש"ש יצא והזיק חייב. כיון דלא אמר שמירה מעלית והניחו סילא לי נמי דהיכא דאמר חייב: אין משערין אותו אלא בנופו. מעשרין בעלמו כר"ת שהם היה רגיל לשמירה פטור כו':

פרק ה הלכה א

ונמצא עוברה בצידה ומת. ומין יהוג לה עד מלא
נפחה ילדה ולה מת מחמת הפגיעה: אם משנגחה. ומחמת
הפגיעה הפילתו: ורביע. מזק דתם חייב ח"נ ומחי ולד מועד בספק חולקי: ה"נ
מהפרה ורביעי נזק מולד. מפרש בבבלי דה"ק לימא מסתם ח"ע מהפרה
לימא לפרש מסתם רביעי מזק מולד דלמה ידעינן לי הוא ולד בהדה כי נפחה וה"ל
מועד בספק חולקי:

[עמוד 46] **גמ'** במידת הדין במטון. לעניין דין ממון מין הולכי' אחר הכוב מלא
מלה במועט כלום. כוב למיעוט וספק הוא: גמל האוחר בין
הגמלי'. הואיל ודרך הסמים גמלי' כן הי' נקט הלשון ואמלא שם ס' מת חייב משלחר
בידוע שהלחל הרגו שכן הוא ע"פ הכוב. כיני מתני' מוקי למתני' בפרה דחד והולד
דחד לשם הכל של ס' כיון שנשלם לו ח"ע מן הפרה מה לריך יותר שהרי שם היתה
מלא מיירי פרה דחד והיא בולטי נגחה משלם ממנה ח"נ ובעל ולד נותן לבעל הפרה
רביעי היינו רביעי של ח"נ והוא שמיעת של כל הנזק וה"נ מסתי מלבי בבבלי ולא
מוסיף כאן אלא דמלי רביעית דולד נותן לבעל הפרה: זה נותן מחצה. הרביעי'
מזק הולקי' זה נותן מחלה וזה מחלה: מה מפקה מביניהן. דהין לומר ובין לומר נותן
בעל הפרה': שמיעת ובעל הולדות שמיעת ובמתי קמפלגי: מתו הולדות. כיולכו:
ה"ג מ"ד משלם ח"נ מפרה ורביעי נזק מולד. ויליו על דרך שפירשתי זה ג'
שמיעי' וזה שמיעת אלא שהותו שמיעי' נותן לויזק זה נותן ג' שמיעת וזה נותן
שמיעת לבל למ"ד שהותו שמיעת מעלה לבעל הפרה ומלמא דין בעל הפרה ליתו
על בעל ולדות אלא שיתר הותן שהרי לא הויקו לבעל הפרה כלום בשלמא לויזק חייבה
התורה לשלם הואיל ולא שיתרן ואע"ג שאתו בשעת הולדות חייב לשלם לבל לבעל
הפרה לא חייבה התורה אלא אותו שעטו הויק שלו מן הולדות ועכשיו שאתו ממתי
יגבה השלומי' וה"ק לא לדין בעית שהיתי לי' קומין גרסי' וכן הני' בפ' השוכר את
הפועלין ולישנא דהשתא לשר שמי הכא וה"פ לא לשתוך זה לילית מביאו לקמן והכי
מה הוא ה"ל כלן לשר לא בשא ליישנא לבל לא שייך הכא לא לדין בעית אלא הואיל
ועשה ל' לכן לשר לא שמי ליישנא דהשתא: מפני שהוא ספק. לכן משלם הא שם ס'
ודאי אלא ילדה קודי שניתה כל ל' מחלה חייבו כל ל' לביעית מזק בשמי' וכי
כך אמי לומר רגלה של פרה של לחם ל' וכולה פרה של לחם ל' נותן הי' שהרי
הרגל אינה בעשירית מן כולה ולישלם יפלגו בכוב כל ל' יפלם לפי חלקו שים בה ה"ע
הולד אינו אלא בעשירית מפרה ולמה ישלם מחלה: במועד היא מהניתא. אמתי'
במועד מיירי בפיפה ואנו שים ודאי שחייבו שלמי' ל"ם דכל הסור ה"ט בשלמא
שם משלם מגופו חזלינן שמי בשר חלקו שים לו בגופו לבל מועד אינו משלם מגופו
אלא ל"ם מעליא' לפי' המזיק אינו אלא אלא כעשירי' מן השתך משלם מן העליה'
ל"ם לא חזלינן בשר חלקו שים לו בגופו לפי' אין לו עשירית מן המזיק משלם אלא
של נזק: מכר רגלה. של מועדת מכר אלי' לעניין כי עגחה אחר המכירה משלם אלא
של נזק חזר ומכר לו רגלה שניי' מכר אלי' שחייבו אלא של אלי השאר למוכר
ומשלם זה ג' רביעי' נזק לבסוף חזר ומכר לו אלי אלא שיתה עליו ג' רביעית בנזקי:
אמר ריש לקיש כל אילין שמעתתא. דתמרן לעיל מן בכי ס"ל לעיל אלא תנא דבריית:

דף בד הלכה ד מתני'

חת הכופר בבבלי מקשה ותמתי והא שם הוא ומשני טולא
ר"י הגלילי היא דתמתי שם משלם אלי כופר ום"ל לשנא כר"ש דתמר קרן בחלר
הניזק נזק שלם משלם ה"ל כופר שלם משלם: **גמ'** הדא אמרה. זאת מומרת מדפטר
שור הבא ממקו' אחר ס"מ הקרן פטורה בחלר שהיתה של שיתם וכן בסיפה בשן
כו' ומייתי שפברן בבעיטה שהיא תולדה דקרן הו בקרן: משלם נ"ש דברי ר"מ.
מפורש בבבלי פרק קמה בהא בריישא דרשב"ם אליביה דחכמים בחלר שהיו של
שיתם דמייתי שהיתה של שיתם אלא דחד לפירות לבל לבוורים של שיתם שתתן לו
רשות להניחם שם שהו וה"ל רה"ר לעניין קרן ולעניין שן ורגל ה"ל חלר הניזק וחייב
ב"ם ור"מ דמחייב הא בקרן ב"ם ה"ל היון שתתן רשות לזה ה"ל לדידי' חלר הניזק
לפיכך חייב שור הבא ממקום אחר ב"ם וכר"ט ורחכמי' ס"ל דשם שור הבא ממקום
אחר לכל פירות בעל החלר ה"ל שן ברשות הניזק לבל קרן הואיל ונתן לזה רשות
להניח לכל פירות בעל החלר ה"ל שן ברשות הניזק לבל קרן הואיל ונתן לזה רשות
זהלד: עד שיהה במקום עוברה. ולישה למידק דיוקא דמדקאמר במקום עוברה משמע כנגד בית הריון וכדאמר בבבלי ומדקאמר הא שם הכא ע"ג ידה או רגלה

חריון

מיירי וכדהכא המום בפ' ד' וה' בד"ה בכוונה תלית מלתא והכא דהשתא דפטור שור מדמי ולדות דוק: בשלה מתכון לחבה דומיא דחמתים דקרא ולדידי לא קשיא
דלפי פירושי מדחני ליה חתמה פריך כדלמרן ומיהו כי היכי דיהיו שון חלמוד זה לבבלי לפ' לומר דכי שור מתני' תיובתיה כדבבלי והא דקאמר ולא שיית הוא לרב לדה לשם כן הוי מתני' תיובתיה כדבבלי והא דקאמר ולא שיית הוא לומר דאין הפרם בין שור הבא ממקום אחר לשאר שיתין ולא שיית הוא לומר דאין הפרם בין שור הבא ממקום אחר לשאר שיתין אל

הלכה ו מתני' חריצין ונעיצין. בור פנוי הוא שיש לו לכרוה וקברה מערה מרובעת וונכוסה בקירוי הגג שיש לה פה הרילין לתבן ומרוכזין כמערה וחין מקורין הגג כל פיו פתוח: נעיצין. קלרין מלמע' וחבין מלמעלה: **דף כה** סתם בור עשרה טפחי' מה בור שיש בו כדי להמית. דסיימו י' טפחים:

הלכה ז כסה הראשון. כסתמם בו: ובא השני. להסתם בו: ומצאו מגולה. כגון שהלוף ונשבר הכיסוי' דשני חייב. והרמבן פטור ומפרש בגמ' עד מתי הרמבן פטור עד כדי שידעוהו ויסבור פושעים ויכרות חרוש ויכסנו אבל לשני בבא להסתם בו לא יהבינן לי' שיעורא כולי האי דכ"ל לאוהובי שומרי' שילוי' ודוק' כיסהו הרמבן אבל לי לא כיסהו ובא השני ומלאו מגולה שניהם חייבי' כסהו כראוי. ועבר השני שהניחו לרמבן לשני מסתמם וסמך עליו שיכסנו: כסהו כראוי. ועבר עליו השור או חמור ונפל ומת: פטור. וכגון שהתליע הכיסוי דל"ב החיך נפל ונפל לפניו מקול הברוי'. בור כרוי' וכנס כורס לכור לחזקו להרחיב או להעמיק ושור הוך על פתח הבור ושמע קול הפעים ונבעט ונפל על פניו בבור: חייב. בעל הבור ואפי' שור שהוא פיקח דאמר לקמן בשמני' דבעל הבור פטור ס"ל לעיולי ומיהו הכא חייב שקול הכרוי' ביעתהו: לאהריו מקול הברוי' פטור. מפרש בבבלי לרב דאמר שור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו וכי נפל על פניו מהבלו מת אבל לחבלה מחריו מחבטה מת וקרקע עולם דבני ר"ש הזיקתו ושמואל ס"ל להבלו מכ"ש לחבטו בשור בין מלפניו בין מלאחריו חייב וה"ד לאחריו פטור כגון דנתקל בשור ונפל לאחוריו שור קיניס חבילת בגדי' ומרדעת בעל גביו: פטור על הכלים. בכלי הסור שיך קיניס חבילת בגדי' ומרדעת בעל גביו: פטור על הכלים. דתניסין שור ולא חמר חמור ולא כליס:

דף כה שור שהרג שוגג ונקנו. שור שהוא חרם שור שהוא שוגג שור שהרג מ"ם דקתמים קנו ליכא למימר חייבי' לי' לעיולי ומיהו ס"ל לשויי בעל הבור ת"ס פטור דגזירת הכתוב הוא שור ולא חמר: **גבי'** כי יפתח איש בור וכי יכרה איש בור. ס"ס על הפתיחה חייב על הכרוי' לא כ"ש הגח ר' שור לניזקי' שתין כתן מיתה הגח ניזקי' וה' לעיתה: שניהם כמקרא א' נתרבו. וכדאמרן כי יפתח וגו' ולו כי יכרה וגו"ע יש חילוק ביניהן שכשהוא בא לבור של חבירו הוא חומר פטור על הכלי' וכשהוא בא לבור של ניזקי' חייב על הכלים: אין לי אלא בשהפר. לקח הבור או ירש הוא שנתן לו במתנה מניין שחייב ת"ל כי יכרה וגו' ובכרכי היס קורין למכירה כירה: כי יש לו רשות להפקיר נזקיו ברה"ר. שהרי הפר בור ברשותו וה"ס הפקירו: וכי יש לו כו'. בתמני': ה"ג ג"ש הכתובי' לרשות ברשות הזן. וה"ע מיירי שהפרו בתוך ג' טפחים לרשותו ומ"ס הוא קרי ליה הפר בור ברשותו ולא משום שהפקיר דשיתי ובורו וחייב הואיל ופתחו לרה"ר: מהו שיעשה את העומק בגובה. ויפטור בור שחייב עליו היינו כהפר בור בקרקע הוא וה"ק לו לרחות הבור עד שיגיע אל הבור ולא ס"ג יכול לעמוד עליהן ונפל בו אבל אם עמד בור במקום מדרון וכי תמי מלד העמוך כלפי הוא נמוך מן הבור ולהיו יכול לרחותו עד שיגיע לבור ונפל בו מבע"ב הם הוא בא מלד הנבוה כלפי הוא למעלה מן הבור ויכול לרחות הבור ולעמוד עליהן פשיטא דפטור והא דקאמר הש"ם ה"ד הם כהיכא דאתי מלמעלה כו' קס ע"ג דל"ב ל"ל למימר דיפקיע מהו לעשות נבוה בעומק מין ס"ע דהפשר דבעי לומר הכי אלא מהום דהיכי ליעבי' בעלמא נמי מלמר כהאי ליעבי' לא חיים לעמוד כהן חיפקיע ולהכי לא אתי עלה אלא מכח דקשיא לי' והא תמי לי' ונפ דלפי המסקנא ח"ם דנקט הכי: [עמוד 50] האיך אפשר לבור של שני שותפי'. דהלשון משמע בור שהפרו בי ב' וסתם בור י' טפחים הן והחיך מפשר הם זה חופר ס' טפחים וזה ס' טפחים הבי בעי עשה הבור ולא הרמבן אלא בשהפר לו לעיולי ומיהו יכול לרחותו עד שיגיע לבור ונפל בו מבע"ב הם הוא בא מלד הנבוה אלא הוא בא מלד השפל ממנו ומיהו יכול לרחותו עד שיגיע לבור ונפל בו מבע"ב הם הוא בא מלד הנבוה כמו הוא למעלה מן הבור ויכול לרחותו הבור ולעמוד עליהן פשיטא דפטור והא דקאמר הש"ם ה"ד הם כהיכא דאתי מלמעלה כו' לף ע"ג דל"ב ל"ל למימר דיפקיע מהו לעשות נבוה בעומק מין ס"ע דהפשר דבעי לומר הכי אלא מהום דהיכי ליעבי' בעלמא נמי מלמר כהאי ליעבי' לא חיים לעמוד כהן חיפקיע ולהכי לא אתי עלה אלא מכח דקשיא לי' והא תמי לי' ונפ דלפי המסקנא ח"ם דנקט הכי: [עמוד 50] האיך אפשר לבור של שני שותפי'. דהלשון משמע בור שהפרו בי ב' וסתם בור י' טפחים הן והחיך מפשר הם זה חופר ס' טפחים וזה ס' טפחים הבי בעי עשה הבור ולא הרמבן אלא בשהפר לו לעיולי

פרק ו הלכה א פשוט. דכל נעשה ומתו ס"ל למיעבד: [דף כו] הניחה בחמה. מלערים לה בחמה ולא סגיא לי' בנעילה כלשון דלעיל דלא סגיא לה בחמה מגב בעלה דסמוך לגיעת חבירו לו שהיתה רה"ר נגוזו מן הגיעה ופלה: מה שנהגית. לפי הגמרא ולא לפי הזיקה: שמין בית סאה באותו שדה. לין שמין את הערוגה לבדה מפני שמפסיד מזיק שמין לותה כפל שווי' ורחמנא אמר וביער בשדה אחר מלמד שמין לותו על גב שדה אחרת הלא שמין בית סלה בלותו שדה כמה היתה יפה קוד' שנאכלו ממנה הערוגה הזאת וכמה היא יפה עכשיו והבחת לא מפלס כולהו דמי' דמי שלוקח בית סלה בשיתה בתבואת' לינו מזלזל בה בבבל הפסד ערוגה ה' כי לם דבר מועט: רש"א אבלה פירות גמורים. שכבר ביטלו בעלים כל זמן שהזיק והיכי שיימינן הכא שדה היכי דעדיין לא נגמרו:

[עמוד 52] **גמ'** במחלוקת. דמתני' במחלוקת שנו' שהרי מתני' שמירה פחותה היא וכמ"ש לעיל בפלוגתת ר"ש ור"י ומתני' קתני ויילפה והזיק' פטור נרסי' וכן הני' בשמירה פחותה והכא מועד הוא דהן ורגל דחיירי בה מהני' מועד' מועד סני לי' בשמירה פחותה ומתחילתן הן לבל ר"מ ס"ל לף מועד שמירה מעולה בעי הכא חייב במועד: דברי הכל היא. כדמסיק ללא פלג ר"מ ובעי במועד שמירה מעולה ללא בקרן שהרי לף בשור שמירה בגופה ללא בקרן כחייב והכא לא בקרן קיימינן דלמן לין רגילות בקרן שלא בשן ורגל קיימינן ומשם מודה ר"מ דשני בשמירה פחותה: מאי כדון. מה נעשה מהשתא שם ניקף שהר מועדי' מקרן לו ללא: ריש לקיש אמר במחלוקת'. דניקף שהר מועדי' מקרן: ואית דאמרן ראב"י היא. בבבלי פרק ד' וה' דאמר ס' שם ולא מועד שנאמרו שמירה פחותה פטור: עד כדון. עד השתא לא שמעינן דפטור בניפלה ללא כשהיתה גדורה מד' רוחות. ומשתא תנן דבניפלה שני לבל שם היתה נדר שהר פרוץ וילפת ממקוש בפרלה מהו:

דף כז אין חייבין לשלם מן הדין. פטורין מדיני שדם: ואין השמים מוחלין ומייבין בדיני שמים ולא"ג דתני הרבעה ויכיה טובא כגון עושה מלאכה בשבת הטלת ושולח בשירה ביה הש"ו ומבטיח לת חבלו ובשברה כדו בר"ה ולא סלקה ויכולה בהן לחייבין בדיני שמים ופטורין בדיני שדם מ"מ תני להני הרבעה דסד"ג דלפי' בדיני שמים לא ליחייב כדלתיה בהלמודא דידן קמ"ל: היודע עדות לחברו. בחד מייני דלאו בתרי מדלוייתא חייב בדיני שמים דכתי' שם לא יגיד ונפש עוון ומפי קמל"ן הכא: השוכר שידי שקר וגבה. הלשון הזה יש מדוייק ולישנא דנפה דקתמר כלומר שכר שידי שקר לשמוע ונפה שמעון מרלובן דלאו ונפה משוכר שלמו קלי ממונה בעי שלומי וחייב שבי בידי שדם ולין לומר דה"ק פטור מדיני שדם משום דלא ידעינן שהם שידי שקר דלא שייך למיתני פטור בדיני שדם בבבי כיון שהם היינו יודעים היה מפלס: הכובש קמה לפני האור. כופף קמתו של חברו לגד שהדליקה כדי שתבער בה האור בדות בלוה: כופף קמתו מעויה הרי בידים הבעיר ופטור בדיני שדם לייחייב: והפורץ גדר לפני בהמת חברו. ולאלה וברחה הני כולהו חייב בדיני שמים ופטור בדיני שדם משום דקא סבר נרמת בזקין פטור: בשהוציאוה לגוזלה. דכיון דהפקום קימה בבבוקיהו לכל מילי:

הלכה ב רועה שמכר. לשומר הראשון חייב שהר' בשומרין דומר לית מפקיד את מהימנת לי בבבועה ולהיכו לא מהימן לי בבבועה שלשה כדתי' בפר' בפר' המפקיד דבבלי בבם רבא וכן לגבי נזקין: והשני פטור. לגבי מפקיד לו נזק לבל עושה דין עם הראשון כדאת' הרמוב"ם בהל' נ"מ פ"ד שומר שמכר לשומר לחתר השומר הראשון חייב לשלם לניזק והשומר שמכר לשומר חייב והרי הניזק שומר לו לשה לא שמרת לתה בעלמך ומסרת לאחר שלם לי לתה ולך ועשה דין עם השומר שמסרת לו לתה: מכיון שמכרו לבן דעת פטור. ממקין מדתנן מסרה לחש"ו חייב: נפלה לגינה. משלם מה שהניעת פיסק' דמתני' היא: בשנחבטה על גבי עשבים. ולא נרסקו לבריה והיינו מה שהניעת על הוא דתנן דמשלם כפי הנעלה שהניעה לה בלא לקתה בקרקע לבל עומדה ורעת שלכלה מן הבדה והניעת לא לחריך דמשלם מה שהניעת שלא כפי מה שהזיק וזכו הפך תלמוד דיהן דאיתמר התם נפלה לגינה משלם מה שהניעת לחר רב בנחבטה ולא מבעיא קלחר לא מבעיא לכלה דמשלמת מה שהניעת לבל נחבטה לחיי מבריח הרי מנכסי חבירו הוא ולפי' מה שהניעת לא יבלם קמ"ל וכן כתב הרי"ף בנחבטה וכ"ם שם לכלה וכן כתב הרמב"ם: אותה השדה פטורה. משלם מה שהזיק ולינה משלם מה שהניעת ובדה לחמור כלן נרלה שהוא גיבה בלותה גיבה עלמה שהיא ערוגה בפני עלמה מדקל' לקמן לגיבת דר"י ור"ל לפי' רעת כל הבדה דמבמע דבגיבה לחת קיימי והוא מכוון לתלמוד דיהן דאיתמר התם לר"ב שהגה לא שהו דמה שהניעת היא דמשלם ולא מה שהזיק שלא בלותה ערוגה לבל מיגרוגה לערוגה משלם מה שהזיק ור"י אמ' לפי' מערוגה לערוגה ולפי' כל היום כולו פטור כו' משמע דכל שקלה ועליה הוא בבדה לחת הכא נמי מדקאמר לקמן לפי' רעת כל הבדה פטורה משמע דבבדה לחת קיימי ולינגא דלותה הבדה ובדה לחרת כלו' עלונות: [עמוד 54] אפי' רעת כל השדה. כיון דהלה בפיזיעה ודע דבספרי הדפוס דירושלמי הלי כוגיע דר"י בר חגינא ור"י ור"ל דפליגי מערוגה לערוגה קבועה לבבה דירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיק ועלה קאמר ר"י בר חגינא לומר לותה הבדה פטורה וכבר השבתי לומר דלפסר דה"ק מה שאמר דמשלם מה שהזיק דוקא בבדה דילפה לר"ה ומר"ה לגיגה לחרת ספיר וכן קבועה בתלמוד בבלי כמו שהזכרתים: וכא חייבת. דהא בדה לחר הוא: לעולם אינה חייבת עד שתצא. לר"ה והכא היכא דנפלה לגינה דשייך ביה ספיר וכן קבועה בתלמוד בבלי כמו שהזכרתים: היא מהני' נפלה. למקום שרלויה ליפול נפלה למקום שרלוי לירד מע"פי שים לבל רשות הרבים: דנפלה לגינה וירדה לשדה אחרת. משמע בלא רשות הרבים: בעינן שרלוי ליפול דוקא בלבול בלשון וכריך תיקון מכל מקום טוב העין הוא דר"י בר חגינא לומר דמהני' מהוקמת הא דנפלה לגינה והזיקה משלם מה שהניעת דמיירי בעינן שרלוי ליפול דוקא ולא בעינן שהיה יכול לירד מעלמה וכגון שהיה מקום גבוה ואין היא יכולה לירד כדרכה אלא בנפלה למקום שרלויה לירד מע"פי שים לבל בבבי ולפי שהניעת לא מבעיא לכלה דמשלמת מה שהזיק ולא מבעיא לחמור דמשלם מה שהניעת אלא בנחבטה ולא לכלה דמשלמת מה שהניעת ולא מבעיא לחמור דמשלם מה שהזיק ולא מבעיא לכלה ולא לחמור דמשלם מה שהניעת אלא בנחבטה ולא לכלה דמשלמת מה שהניעת ולא מבעיא לחמור דמשלם מה שהזיק ולא מבעיא לכלה ולא לחמור דמשלם מה שהניעת ולא מבעיא לכלה ול

דף כה יחורי. טעפי רבינו: קירטמא. נתן סיבר: לולבי גפנים. סתכוותת נרתם בחיטת נפנים ועיכר ועדיין לא פרח לשיות עיבי' נמורי' והוא לוקב תכל תכלה פני' בתחיתם לו צוסר בעיבי' תכן כפול הלבן והוא כפירות נמורי' לפיכך תמיין לו כפירות נמורי' והא מילתא נרסי' בבבלי מסוס ר"ם ב"ר יהודה ולא בסם ר' יהודה וכן נרסא לנרים כלן: אמר ר' יודן. הוא סתם ר' יהודה בתוספתא תכלי מפירו' נטיעות תמיין לו נטיעות נעשות עלמן תמיין לו בית סתם ובית סתם נטיעות תמר: נידונת בנטיעה. ותמיין לו בית סתם: תרקב בם' תרקבי'. תרקב תם ג' קבי' ותתה שתה קבי' ותמר תמיין תני סתם בשלשי' סתם ולא בם' סתם ד"ל ליפיימה ברים דיקלא: א"ר יצחק בו'. מפורש לעיל בפרק ד': **מתני'** המביא את העצים חייב. דלי לאו לתחזון קמת לא עביד מידי: דרך הרבי'. ע"ו תמות מנטלות דגלי מדבר ילפי' מתם שבת:

דף כט באמצע בית כור. תם יש לו תלי בית כור לכל רוח פטור: ובקלחה. שדינה מיירי תכל בכספת בוערת והולכת תל בעה תפי' עד מתה מיל חייב: הכל לפי הדליקה. מפרש בבבלי לפי גובה הדליקה כשהיא גבוה ונדולה קופלת למרחוק: אלא גדיש של חטים או גדיש של שעורי'. תם חיטי חיטי תם שעורי' שעורי': הי' גדי כפות לו בו'. חייב על הגדי דבעלי חייס נמי מיהת בו תקמה ומשום דקי' לי' בדרבה מיני' ליכא למיפטרה דלמו חייב מיהת על העבד כפות לו פטור לפי' על הגדי ועל הגדים דחייב מיהת על העבד דכתיב נקס יקס וקס לי' בדרבה מיני' ולפי' לא התרו בי' שלמו נהרג דק"ל חייבי מיתות שוגגי' פטורי' ובנדי לא שני לן בין כפות לשפיטו כפות ולחילו דקטן לו לברות וה"ק כי' עבד ולילא דתמרי בנדי נמי דווקא נקט שתוך כשור דהיה לו לברות וה"ק כי' עבד כפות לו תו נדי שתוך לו פטור: נחלת. לתכם: הוא דפטור מדיני תדם תכל בעל תנחלת שהוכלת ומנגלת שפטר ות"ב ממכ תמו למדין תש"ו ולית תמו לריכין לתזקיק ומשני בשתפר דתפי' בשהיתה תנחלת והשלכת על הקדם ותשמיטן לבותה בעין שלהבת דתפי' לא היה' על מוסר חייב משום דמתמו גרמו לו אלא תעין לית שתע מיתה לא היינו לומדין תותו תי להו דתזקיק תנמיה לן זהו ספירום תשר יסבלו תדברים תכלו וגם הוא דחוק דכמה נגלתי לפרשו בתופן תחר ולא עלה בידי: אית תניי תנו. דתזקיק ולבה בלמ"ד ואית תני בית ובבה בנו"ן: תאן דתני נבה. בנו"ן דכתיב והיה בלבי כתם בוערת תה עין נבה בנו"ן לויה בלבי ובנמ' דיון תתן לבה לא תשתבם ותתן לבה לא תשתבם ותתן לבה לא תשתבם דכתיב בלבה תם ותתן לבה לא תשתבם דכתיב בורח ניב ספיים ופירם רש"י נבה כשתהדם תדבר תעינם שפתיו ורוח יולא ותשם לחי ספיר דעביר לנבה תנזרת ניב תבל בכה תתי קתמר ונראה לי דכי קתמר נתי בכה תתי נבה לא תשתבם ותתן לבה לא תשתבם דכתיב בלבה תם ותתן לבה לא תשתבם דכתיב בורח ניב ספיים ופירם רש"י נבה כשתהדם תדבר תעינם שפתיו ורוח יולא ותשם לחי ספיר דעביר לנבה תנזרת ניב תבל בכה תתי קתמר ונראה לי דכי קתמר נתי בכה תתי נבה לא תשתבם דכתיב בורח ניב ספיים ופירם רש"י נבה כשתהדם תדבר תעינם שפתיו ורוח יולא ותשם לחי ספיר דעביר לנבה תנזרת ניב תבל בכה תתי קתמר ונראה לי דכי קתמר נתי בכה תתי נבה לא תשתבם ותתן לבה לא תשתבם דכתיב בלבה תם ותתן ל

דר"י מחייב טמון בחצר: בקודחת היא מתני'. לפון כי הם קדמה כלומר שבוערת והולכת מעלמה ואין קופלת ע"י הרוח וכיוצ במקטפת ד"ס חייב נראה דל"ג ד"ה שאין כאן מחלוקת ואי מכו' פלוגתא דתנן במדליק בתוך שלו כו' הכי הכתם לא קיימין הם וכן משמע מדברי ר"י דלמר לכל בקודחת פטור ולא למר ד"ה: שהיתה קשה. שהיתה הדליקה קשה: ערב. סם מדינה: שלולי'. מפרש בגבלי תמת המים שמחלקת שלא לגמפיה כשהמלא ושולה למעלה מפקה השדות שבתגפי' שסביבותי': שדרכן להטמין. בגדים וחייב לף לרבנן: תמן. בפרק שכם דפיקה: ה"ג ולית

ר"י דריש הבא. לף יאמר תלת שדה לחזה דבר נאמר בגדים כו':

[עמוד 58] שדרכן ליטמן. משמ"כ שהר דבריס כיון שאין דרכן ליטמן בגדים לף מרכיזן לכו מבדים ולפ"ז לעיל נמי לף קיימא בקונית שלוביירו דרבנן אחר שהמעיטו דברי ר"י ועיקר טעמייהו דרבנן משום שאין לפו מתמיטים ו שהטמין דבר בגדים חון מכלי גוזן שדרכן להטמין בגדים: בשאין עדים. יודעים מה היה טמון בגדים הוא דאמרי רבנן דפטור חון מכלי גוזן אבל בשים עדים כל עמא מודי' על הדלת דרבי יהודה נרבי' וכן נרס הרמ"ם ז"ל וכיוצ שמשלם כל מה שבתוכו: דתני כן היה ר"ש חשים. מתופים בשעורי' מדברי הרמ"ם ז"ל נראה דלא גרס לה ללת ס"ג: כהדא חד בד נש כו'. ונראה לפ"ש הגי' וקלי לחייכי שאין עדים ודבר שאין דרכו להטמין שלוט חייב לרבנן: פיגון. פסולת של כסף מיכו כוונתו כלומר פסולת דבר שלוט שווה כלום: מהו שיטענו דבר שאין ראוין לו. לם זה טוענו שהיה זו דבר שאין ההובע חמיד בו מהו: ר' בא משתעי עובדא. סיפר המעשה מה בעשה בחרים של בר זיזא בהפקיד אלל אדם ר' ליטרא זהב ומת בר זיזא וגם חרים של בר זיזא מת ובא מעשה לפני ר"י ב"ר יוסי ואמר מלן לימא דכל מה דהוה לחריסי' דבר זיזא לאו דבר זיזא הוון כן הגי' בפ"ז דשבועות ועיקר: יתייהבין לבנוי דבר זיזא. המפקיד ימתו ליטרא של זהבים לבניו דבר זיזא: אתון בנוי דבר זיזא. אלו בניו של בר זיזא ואמר להו ר' ישמעאל יעלו ומע ר' הגדולים חלי' וכי יגדילו בניו הקטנים יטלו ג"כ חילף חלי' חיד המפקיד ומע ר' ישמעאל ובא המעשה לפני ר"ח רבא אמר ר"ח אין מן הדא: לית את ש"מ כלום· מה שהתם רולה לומר בוחל ולא ר' חריסי' שם למיד בעיני הבריות ס"מ שהליטרא זהב לאו אלא סיפה אינה לחוי' דיש הדא שהיה רולה לפרסם עלמו שעשיר הוא וכיון שכן אין מוליאין הממון מהזקת המפקיד ויתנו לבניו של חריסי' דבר זיזא ס"ל כהפקד כבר נתני תלו לבניו של בר זיזא: א"ר ר"ח מה שנחת ע"פ ב"ד נתחה ומה שאהה נותן. השתא לבניו דחרים נ"ל ע"פ ב"ד אהה נותן ונפסד בעייהו דרבי יוחנן אמר אף ר"ח וכן הוא בהדיא בשבועות בשם ר"י ים מתעבר ואין כל מהרוסק ואין רב:

דף ל מהו דימרון. מהו שיאמרו השתא בניו של חרים אחזירו לנו לאותו חלוי שלקחתם ופוסטו יכולין לומר לף מה שעשה כו': מהו שיאמרו. סקטנים יגדולים נחלק עמכם בחלוי שטלתם ופוסטו: יכולין לומר מציאה מצאנו. שמן הדין אין לנו כלום אלא דחרים הן אלא שע"פ ב"ד נעשה ניתן לנו ה"ל כמו שיעשה אלוהו ואם אמו מוליאה מיעשה כלום חייבים אמו ליתן לכם חלק: אין בין גדולים לקטנים. אין חילוק ביניהן אלא כשהאב שמתן להם שהיה בכלל ואריסי לחלוק עמהם שהרי הכי פסק להם ר"י ואמר יהייהבין לבנו דבר זיזא וכולן במשמע ואילו היה נלוי ו אלא לף יכן ר"ח לקטנים כלום בוודאי דעתו שיחלקו בגדולים עם הקטנים כך נרא' הגון ועיקר:

הלכה ח בין כך ובין כך. גר דהול אי גר חנוכ' חייב נרסי'. כגון שלין כהן דשאי' לעשות כוכות בשבתי חניות שלהם בהג שפני שהוא רשות דמלוה היא ואין מוחה בידן ומ"מ אם בא כו':

פרק ז הלכה א אין הגונב אחר הגנב כו'. דכתיב וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב: **גבן** מנן תיתי לי'. מגלי' להגיה שכפל מרובה שגוהג לף בדבר שאין בו רוח חיים ות"ק קרא כתיב מטור עד שה עד שלמה ועד כל אבידה שהם בפיקדון כתיב אחר בגנבת עליו כדכתיב על כל דבר פשע ומרובה דתני הייטו שלא בכוונה חימיה השלומי ד' יח' וגנב ולא בטוען טעמא נגנב: ולמה שור וחמור ושה. כיון דמהגניבה מרבינן כל המטלטלין למה פרט הכתוב שור חמור ושה אם משום שים בהן דבר היי' למזבח ולהקריב למזבח ולשמעינן דלא נרבה בדברים שים בהן רוח חיים שלא עופות הרלויין למזבח ניתני שור ושה ולא ניתני' חמור ושה. שאין הקרבה למזבח: תני ר' ישמעאל. לפני פרט הני ג' פרטין' חמור ניתני' חמור ולא ניתני': יצאו קרקעות שאין מיטלטלין. ומפחת נגיבה בקרקע ממש בגיבת נגזל ס"ל בדבר המחובר לקרקע מוספת:

[עמוד 60] יצאו עבדים שאין לך בהם אלא השמיש. מלמה ולא ידעתי מהי בעי לאפוקי אם לומר שאין לו בהן אלא שימוש למודע ואין נופן קנוי לו כמו שאילו למוד בו שאם רוח עמי אם יוכל לטעון שהוא שכח מרגליו' וגבבע עליהם: אתא עובדא קומי רבי ישמעאל. דהיה טוען שהוא למוד למה שאתה טוען: אמר ר' ישמעאל מאן הוא דלא ידע וכו'. ות"ק אפי' דהחרים היה למוד כיון דבר זיזא היה למוד ידעינן דכל מה דהיה ליה להריסים דבר זיזא הו' ויגבבע ויטול: דקיקיא. קטנים: וכדרבו. וכיוצלו: דמך ר' ישמעאל. מת נפטיה טרם יגדלו קטנים: אתא עובדא קומי ר' חייא. כגדלו הגעלים: לית שמע מינה כלום. דים למוסיף מרלים שלמוד עניים וים להם וכני מייתי לה בשבועות דסך הלמודה היא בר מן מסכן בבוקא ועשיר גנו ביהא ולא ימתו לבניו דחריסת:

דף ל יבון לון מה דנכתון. פהרוו יכבון לון מלי דנסבתון כלומר יהו לו בניו דבר זיזא פלגה דנסבון מקמי הכי על פי רבי ישמעאל: יכלין מימר. בניו דבר זיזא לו נסיבנא על פי ב"ד נסיבן ומה בעבו ב"ד עבוי ולא יחזרו כלום וכוויא הוא: מהו שיאמרו הקטנים לגדולים: לאוק שמכם במה בלקחתם מבני החרים ב"ד של ר' ישמעאל ומבני דיכולין הגדולים לומר דלמן מציאה מלאתו שברי אין הדין כך מדפלגא לחריכי לוכה יולאה בדין ומזלינו גרס בכך דן ר"י ואין נוהגין כלום: כמו שניהן להם מתנה. ולית לעלוי חולקא עם דבריו:

הלכה ח בנר חנוכה פטור. לם היה נר חנוכה לחוץ מחנותי ל"ש ועבר גמל טעון פשתן ודלק בנר פטור לף על פי דבנר דעלמא חייב הכא פטור משום נר חנוכה היחה בדמו' כלו' דמלוה הוא והרי הוא כעושה בדשות ואינו חייב במקדן ובספרי הדפים שכתוב מפני שהוא דשות ט"ס הוא דבתוספתא כתו' מפני שהיא בדשות: בפתח חנויותיהן ברשות הרבים. כך כתיב בתוספתא וגירסת הירושלמי מפני שהוא דשות ט"ס הוא ומ"מ לו בעיון לקיים גירסת הדפוס ים מקום לפרשה הכי דמה שאמר בנר חנוכה פטור מפני שהוא דשות ס"ק לף תלמוד מדר"י דאמר בנר חנוכה פטור דמשום הכי הפטוב דמלוה להחיחה למטה מעשרה דלמ"ל למאי פטור יניחנה למעלה מעשרה כדי שלא יבאו לכבות אלא ודאי מלה היא זו ובא למעט ואמר דהפילו היתה בנר חנוכה דשות קאמר ר' יהודה הכי ופעמי דעסק במלוה לף הפרחוהו רבנן כ"ש לומר דהוה ליה לאסתפוני להניחה למטה מעשרה וכהי היתה בבבלי ס"מ מדרבי יהודה דמלוה להניחה למטה מעשרה דלמ"ל למאי פטור ליתא לך למותה למעלה מנמל ורוכבו אמר"י לעולם חיתא לך אפי' למעלה מעשרה וכיון דבמלוה קא עסקינן לא הפרחוהו' רבנן כולי האי וחה הענין דהיינו דרבי יוחנן מהא דר"ח וכן הוא בהדיא בשבועות בשם ר"י ים מתעבר ואין כל מהרוסק ואין רב:

פרק ז מנא הינו לן מאם המצא תמצא. בבבלי פשיט מקרא דעל כל דבר פשע הכתוב בפרשת ס"ח והכא פשיט ליה מקרא דאם המלא תמלא תמלה הכתוב בנגב עלמו וכתבתי' בבריית' הם המלא הנגב בנגב הכתוב מדבר וכו' ושיטת בבלי מזיל בתיובתא ס דך דקאמר אם לא ימלא הנגב בפרשת ס"ח בנגב עלמו הכתוב מדבר: אין לי אלא שור וחמור. ושה דהכי כתיב בקרא אם המלא תמלא הנגבה מטור עד חמור עד שה: חיים. דכתיב חיים ביוס יבלם: הנגבה לרבות מטלטלין. דהנגבה הכל במשמע כל מה שנגב: ולמה שור ושה וחמור למה פרט אלו הג' יותר מכל הטמור הרי כתיב חיים לרבות כל ב"ח: אם דבר שיש בו הנאה. דאם תימא לכבי פרט אלו לומר מה הפרט מפורט דבר הקרב על גבי המזבח אף כל דבר הקרב כדדרים בזבחים ובחולין ומייתי לה בבבלי דפרקין ומייתי לה בבבלי דפרקין הא אי אפשר דאם היה שור ושה בהם קרבים אבל חמור היני קרב ות"ל הזר הדין למה פרטן ובבריית' דזבחים ובחולין ומייתי לה בבבלי דפרקין מסיים הלו כי הייתי מפרש מה הפרט מפורט דבר הקדום בבכור מה יש לך להביא חמור הרי חמור לממר טו' ע"ם: יצאו קרקעות מדכתב שור ושה וחמור ונגבה אי אתה דן אלא כעין הפרט מפורט דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין.

[עמוד 60] ויצאו עבדים שאין לך בהם אלא השמיש. אבל אין הגוף שלך לעשות בו כל מה שירלה דלא להשתמש בהם ובבבלי לממר שיקבו לקרקעות דכתיב והתחלתם לותם כו' יצאו שטרות שאין נופף ממון אלא הס רלויים ונורמים לגבות ממון ות"ג דשטרות שאבדן בידים ממש לא מבלם קרן למקן דלא דיין דינא דגרמי ואפילו למאן דאמרי היינו מדרבנן מ"מ כיון דאי אפשר בעין שהשטר מלוי לו בידו ואי אפשר לגבות בלא שטר אלא ודאי שמיו

תוספות מהרא"פ

אלא רלוי' ות"ת ס"ל קרא למעט מכפל והא אפילו אבדו בידים לא מבלם קרן למאן דלא דאין דינא דגרמי ואפי' מאן דאמרינן כדפרכת בסוף הפרק ו"ל כיון דאי אפשר בעין חייב להחזיר מבלם ס"ד דכשמחזיר מחזיר הכפל עמו

במו הפרטות שנופן קנויין לו הרי עבדים כנעני' כמי שנופן קנויין לו וכ"ש לעבדים כנעני' ממש ליה וכמו שלוש' בבבלי ימיקא דבא לאפוקי שלין לו בהן חלה תלמים מהיום לאפוקי שלין לו בהן במוקן שלהם חסור בהנאה וכמ"ש ר' ישמעאל בפ"ק דמכילתין והמת יהיה לו לאפוקי הלם שלין לו בהן הרי במוקן: אלא ראייה. ולין נופן ממון: ר' אבהו שאל. ולמה לו שיש שמידת תשלומי כפל מוהנת בטוען טענת גנב מפ"ק ד' זה' ובבבלי ומי תני יפיל זפ הנקט הפותפין נרמה דלא נרסי לה ואיתא נמי בבבלי פ"ב ה"ק לו בפותפי בדאיתא לקמן במתני' לו שהיתה לו בה פותפה כו' משלם תשלומי כפל ולין משלם תשלומי ד' וה' והיינו שהיה לו בה פותפת קודם הגנבו. ונוגע מבית האיש רעהו פ"ג למימר במו שכתוב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ונוגע מבית האיש היינו השומר ולמה כתיב שלוש זלא רעהו במו שכתוב בתחילת המקרא אלא למעט ולא מבית האשה והיינו שם נגב מבית האשה ככסף או כלים אלא פעור מכפל בבעיון קרא בדכתיב דוקא ונוגב מבית איש ולא מבית האשה דלי בבלים שיכין לה לשמור למה לה שלם שנים לבעלים כמו בשאר שומר: ה"ג כל עצמו לא כתיב איש. אלא בשומר ותימי הכי בתמי' ולהה רולה לדרוש ולא האשה לענין בעלים: ותפשו בעלי. את הגנב הבי שיחזור נגיבתו שנגב מן הגנב הראשון ומשבע לו אלא נגבו: אין תימר. שם תרצה לומר שהרין הוא שם יהיו עדים שנגבו מן הגנב הראשון שמוליחין הנגיבה בדיינין מן הגנב הבני ס"כ שבועה ו כדי לפטור עלמו מהשלומים הוא ושבועה גמורה וכי למלה שנגבו חייב קרבן שבועה שנשבע על שקר ואי אין מוליחין שבועת חנם היתה ואין כאן קרבן שבועה: אין תימר יחזיר לבעלי'. שהנגיבה שלהן היא פעמים שאין מודיעין הבעלים לגנב שהוחזר להן נגיבתן ובדיין אינו נשבע לעלמו אלא יחזיר לבעלים שפעמים שאין מודיעין לבעלים. ויעבכנו גנב לעלמו אלא יחזיר לבעלים בפני נפשו:

הלכה ב מתני' ע"פ שנים שלומר שיש מעידין שהוא שנוב. שנב ומכר בשבת. אבל עבד שקם ליה בדרכה מיניה. וטבחו ביום הכיפורים. דאין זאת אלא שלא כדה:

דף לא וטבחו ומכר ואח"כ מת אביו. אבל מת אביו ואחר כך טבחו ומכר הרי בספק בפשוט שהרי יורש את אביו ומכלו הוא טובח ומוכר: בשני אלו. בשחיטה ובהולין בשזרה דקא סבר ר"ש שחיטה בשיטה רחייה לא שמה שחיטה אבל לרפואה ולכלבים שחיטה רחויה דהי בעי מלי מיטיה: משלמים לו את הכל. ובבבלי מוקי לה בשהוזמו תחילה על הטביחה: והאהרונין משלמין' ג' לשוה. ופנון שהוזמו תחילה דהי עידי נגיבה הוזמו תחילה בשלה לה עדות טביחה ודלמא בעלי' מכרוהו לו וכי מהוזמו למהי משלם בשלה עדות שניי והוא משלם בפל ומשום דלמשומי' והן פשומי' דלין עדי' משלמין ממון עד שיוזמו שניהם: בשלה כל העדות. הוא פשור והן פשומי' ולפי' חזרו והוזמו לחרומי' לחרי כן לין משלמי' שהרי בשלם עידוקן כבר דהיון הלה נגב לה עבד ולהכי לא מהייבו הלה לעלמו הלה שהרי נופה בל עדות וכ"ש שם הוזמה שיש הרשאונים תחילה שעדות שניי בטילה הלה שהוזמו הלה בוחזו הלה ס' בשלו שהיון לבל כשהוזמו שהיון לה בשלה עדות לשאול הלה משלמין בפל: גב: לא כן כו'. פירשתי בתרומות והיכ מקשה ילקה ויפלה: כדי רשעתו כו'. נ"כ שם:

דף לב עד כדון. שלמרינן הכי שבח ע"פ שנים לחרי ושמלו הלו והלו זוממי' שהחרונים משלמי' ג' לשור שכשבחו עידי טביחה עם עידי נגיבה כפ' דלי בזמ"ו ממלחת כשהוזמו שבחת עידי נגיבה לינלחי מילחת למפרע בשעה שהעידו עידי טביחה פסולין הו וכיון שלין עידי נגיבה לין כלן טביחה ומכ"ש לפל לם בב"ד בלו ושעידו תוך כדי דבור לה למלן למפרע פסולי' הו ד"ל הכל עדות לחת ושיבי' ג' לשור ובלבד שהוזמו עידי טביחה תחילה כמ"ם וכן הוא בבבלי והלכתא שהעידו בבת לחת והוזמו: ולא קבלום. אלא קבלו עדותן: ואח"כ באו. עידי טביחה וכבר למרנו שלין בעידי טביח' חיוב אלא בהקדי לה בעידי נגיבה ידיכם. למו מקבלין לותן נמלאת כלאו הן בלין ג"כ לחייבו בפל ע"י עידי נגיבה בבלם"ק לא היו מקבלי עידי נגיבה ולא יתחייב בפל: ה"ג ונמצאו זוממין. עידי טביחה מבלמין ע"י עידי נגיבה: לא אמר כן. דלמה לא יקבלו הב"ד עידי הנגיבה כשבאו להעיד ולי משום כדי שלם יבוזו לח"כ עידי טביחה שיקבלו לותן בב"ד כדי שיתחייבו ג"כ עידי הטביחה כשיוזמו וכי יודעין היו ב"ד שיבוזו עידי טביחה אלא לפיכך קאמר שבאו עידי טביחה ולא קבלום שלם לין נגיבה לין טביחה ולילמא הבעלי' מכרו לו השור ולח"כ באו עידי נגיבה ולמרו לעידי נגיבה כבר היו כלן עידי טביחה כו' ועל ידיכם לנו מקבלי ג"כ לעידי טביחה שתחייבו ג"כ על הטביחה: נמצאו זוממין עדי נגיבה. משלמי' ע"י עדי טביחה שלם לאו להם שבאתם לא היו מקבלין עידי טביחה והב"ד התרו להם על כך וכשבאו והעידו על הנגיבה [עמוד 64] **מתני'** משלם תשלומי כפל. דהא מיכא שהרי הנגיבה: ואינו משלם ד' וה'. על הודאת עלמו דמודה בקנס פטור: ה"ג נגב ושבח בשבת. נגב וטבח בשבת ע"פ פטור לטביחה דהוי מהחייב בנפשו: ומת אביו. והוא יורשו ולא הוה טביחה טלה בשוגג: גנב והקדיש. כי קא טבח דהקדם קטבח ולא דבעלי': **דף לא הלכה ג גמ'** (סייך למתני' דלעיל) הדא אמרה עד זומם בפל ומהילוך שבין פיסול ב"ד ובין בפל מעלמו הוא הנפסל מפי ב"ד אין נפסל למפרע משעה שהעיד אלא משעה שפסלוהו ב"ד לבד הנפסל מעלמו משעה שהעיד אלא מכשעה שפסלוהו ב"ד ובין מעלמו הוא הנפסל מפי ב"ד אין נפסל למפרע משעה שהעיד אלא מכש

[עמוד 64] **הלכה ד** מאן תניתה. מתני' דתני להא מתני' בחיוב משלם ד' וה' כי היקדשו ר"ש דס"ל קדשי' שחייב בתרוייהן ברשות דמרי' קיימא דתנו רבנן מאי לי מכרו לשמים או מכרו לחולין או מכרו לשמים כו' ומשלם ד' וה' מבו' לר"ש כיון דברשותי' קאי אין כאן מכירה והא דלא מחייב לטביחה כיון דברשותי' קאי פי' רש"י ז"ל דאע"ג דברשות גבי קיימא כיון דאם אבדו חייב בתרוייהן להקדש אלו עלי' מיהו אם הקדש להפקיר מרשות מרע קמץ ולא דמרא קטנה ואם דאמרה ר"ש בסיפא קדשים שחייב בתרוייהן חייב לשלם ד' וה' מוקי לה בבבלי ר"ש דתניתי קאי להכי דנוגע הקדש מביא בעלי' קאי כיון דבעלי' חייב בתרוייהן כי קטנה דמרא קטנה דנוסס לממון כממון דמי: הפודה בלבלה. תמני' מיד הגיזבר שהקדיש לב"ש ופדאן מהו שיטעבו למעשרות דק"ל מקח טובל למעשרות כלומ' נגמרה מלאכתן מהו שתהא פדיתן מיד הגיזבר כלומ' לקחן מן הגיזבר וה"ל מקח והוטבלו:

דף לג גנב והקדיש כו'. שמיע משלם ד' וה' ולמה לא ישלם מה לי מכרו לשמים מה לי מכרו להדיוט תלת ש"מ המקדים חיטו כמוכר ס"ל הפודה מהקדש חיטו כלוקח מן ההדיוט: מילתא דר"ל אמרה. מביא כפדיון שם מכר גיזבר פירות הקדש דינו כמקדיש פירות ופודה לוקח ופדיון חיטו כלוקח תף מביאתו של גיזבר חיטו כמוכר ואין זה כמקח טיעבול ספירות: אמר. כמו שמרי לחזי הוא שמין מכירת הגיזבר דומה לפדיון דשם הוא לפדותו מדם שהקדים רמוי לפדותו ולאוכלו ויש לו עדיין קלת יד בחוקן פירות כחיטו לא יהא נעמרי מרשותו ור"ש תמרין בפ"ק דמעשרות הקדש תף ידי בעלים לא יהא מחמר שמר לו פדה תת רחמן מה שלא שייך במוכר גיזבר פירות הקדש: ראו אותו שוחט. שור שחור ביער הזקר גויד הוא ומשלם ה' דשור שוחט וחוא שחוט ביער במקום שחר וגם שור שחור שחיטו נראה שם לא בקיאוב: וחש רומר. ומיחום שמת רחמו בעלים לשור ברבץ ואינו יכול לילך ובע"כ היה לריכין לשוחטו שם: בשראוהו. עדיה שהיה מושך השור ליער ושוחטו שם. ל"ת ואיתה שמת רחמו זה שחוטו רבץ ושוחטו ולא קללו מעולם בגויה שהרי לא מכחה במיכוה ומשני שרחיטו מיחר וכן הוא בבבלי: הגע עצמך. בשומר לחביריו כו' וכי לא מחייב בהא מכירה כמי מיתה ע"י משלם בשבת וע"י תלישה קנה הקרקע: לא קניי'. בתמי' וכי לא קנה קרקע ע"י תלישה זו בשבת: תלישה היא שמחייבת אותו. מיתה ולא נוף המכירה ואין בעיון מכירה עלמה יהא חייב כמו בטביחה שנוף הטביחה מחייבת אותו מיתה:

הלכה ה מתני' או שהיתה לו שוהפות. קודם שנגבו לא קניון בית ובעבדו כולו בשיטור: הנוחר. קורעו מנחיריו עד לבו: והמעקר. עוקר שיניו: פטור. ואפי' לרבן ד"ם דהא לאו שחיטה היא כלל: ושבחו ומברו חוץ מרשותו. כשהוליאו מרשותו נעשה עליו נגב וקנאו: או שגנב חוץ מרשותו. קנאו בשיכיה מיד ונעשה נגב עליו אבל נגב ובעה ומכר ברשותו פטור דלא נעשה עליו נגב ולא גרסי' במילתא לו שנגב ובעה ומכר ברשותו ואיתא נמי בבבלי ועוד דקשיא לה סיפ' ונם לעמ חייב:

[עמוד 66] **הלכה ו** הי' גונב ומושכו ויוצא. פטור מכלום: הגביהו. אפי' בבית בעלי חייב שכרי שנבשה קונה בכ"מ בשם: קיזמון: נתנו. שנגב: לבכורות בנו. ומתנו לו שם בשקום שנגבו לשומר חנם ולשומר: הי' מושכו. ככה אז ב"ה אז השומר ומה ברשות בעלים פטור שנגב מכלום: **גמ'** מכרה חציין מהו. ס"ע מכר חצי' לזה וחצי' לזה מהו מי מחייב המכירה או לא: נשמעינה מן הדא. מכר כל השה חוץ מידה וחן רגלים רמכוסים או חוץ מרגלו וחן המרוסי' או חוץ מקרנה או ניזוקי' ניחא למר בעלי': חוץ מקרנה. שהיה עומד למיגז חיטו משלם נרסי' הבל ניזוקי' בעומד למיגז משלם. ר' אומר חוץ מדבר שבשמה הלוי' בו שהם ניעל ממנה מיהה חיטו משלם נרסי' חוץ מדבר שאין הבשמה תלוי' בו חייב נרסי': אמר ר' אבא. הא תהן בשיפא היה מוסכו כו' מאן דאמר לי הא מילתא מהו פטור דתני בשיפא היה מוסכו כו' ר"ש בחובו ואע"ג קוד' שהולילו נפטר הנגב מחובו ובאמת שיפא ס"ל למיתני בריישא חייב הנגב בחובו ובסיפ' פטור מחובו הלא משום דחיך דתני בהדייהו נקט בסתי ליעני נקט לי' נמי לעניו חוב הכי לפי שהדבר מובן מעלמו ס"ק המלוה נפטר אלא יפסיד את חובו ובסיפא המלוה חייב לגומר שיפסיד את חובו ולא תנא לא הפסיד ופסיד משום חיך דתני בהדייהו נקט נמי בחובו הכי: או נימא שהנגב. נפטר מגניבה ומיירי שנגב הולילו ומשום דקסבי' לי' למה לי להדר תני לה בכבר תנא ריישא בגנב ובבבלי מוקי לה בשומר: אנא נסיב בנרייתי'. לשון גירו לכם גיר חקה עמו במחרשתו לסייע לחרישה:

הלכה ז מתני' אין מגדלין בהמה דקה בא"י. משום יישוב ס"י שמצער הסדות וכל שדות ד"י סהמון היסראל הן: אבל מגדלין בסוריא. מרס לוכה דוד כיבשה וקסבר כיבוש יחיד לא שמי כיבוש וחוס כח"ל ובח"ל מותר לגדל אלא שחיטין ליטוב ואם יפסדו שדות אחרי יאלמה: אין מגדלין הרנגולין בירושלי'. לפי' יסרא"ל: מפני הקדשים. שיסרא"ל חוכלים שם בשר שלמי' ותודה ומעשר בהמה ודרך התרנגולי' לנקר בחפסה שמא יבילו עלי' כעדשה מן הסדרן ויטמא את הקדשי': ולא יגדלו כהני' תרנגולי' בכל א"י מפני המהרות. שהכהני' חוכלי' תרומה הן והן לריכין להזהר בטהרתן: חזירי'. משום מעשה שהיה בחסמונאי כהני' בשרטות פ' תפילת השחר: את הבלב. מפני שחוסך ומבזה אבר מיוחד: נשובי'. פחים שלא יגבו בהן יונה בני יסוד: שלשי' ריש. ד' מילין כהני' ביומ': **גבע** כגון מהיר. מקום בא"י ולא נייך כאן שלא בפרק מקום שנהגו ופ"ק דע"ז והוא תירץ על קושית וכי מנדלי' בהמה דקה בא"י ומ"ש: יכול אף בירושלים כן. תומן שחוקלין קדשי' חסורי לגדל ותומן שאין חוקלים מותרי' כמו בהמים בא"י דווקא בהמים ולא לויס ויסרא"ל: או ייבא בהדא. ס"ג בפ' בתרא דחגיגה אמר ריב"ל ירושלים הבמוי' וגו' עיר שעושה כל יסרא"ל חבירי' ומסיק ר"ו ובלבד בשעה שבא עלו שבטים ויהיו בשעת הרגלים נעשו כולם חבירי' ולא כל השנה כולה ולפי גי' דהכא משמע עיר שמחברת יסרא"ל זה לזה שיהיו כולן שווין בדברי' הבהונ' בה לפי שכולן עוברי' בלאוה זה לזה ולכן אין לחלק שיהו מקלתן מופרין ומקלתן מחוברי' ולפי גי' דהתם נמי יש לפרש כן מה התם בשעת הרגל שמחברי' כל יסרא"ל יחד כולן שווין לפי' ע"ם נגמן על הטהרות היכ תותן הדין שם בחיבורן ברגל דכל יסרא"ל וכולן שווין לחיסור: כתוב שמאי' כו'. פירשתי בשביעית בפ"ז:

דף לד עליו הכתוב אומר למם מרעהו חכד. מפורש בבבלי פ"ז שכן בלשון יוני קורין לכלב למם ושיטו שמוע העניין לבא לפתחו וזה הוא שמוע חסד מרעהו: ולהלן את אמר נ' אמה. בפ' לא יחפור מרחיקי' את הבור מלא יפסידו תבואה ופירות שסביב העיר ס"מ שחין שיטין יותר מכ' אמה מן הבור ואמה מלריך שכי שירחיק הנשבין מן היסוד ל' ריש: לרעות מריעה בנ' אמה. מה שהן מלקטו' ומקרות בקרקע כגי לסן למלות כריסן בל' אמה ואפי' שיטי יותר תו לא יפסידו התבואה שביב העיר שכבר מילאו כריסן באמה שהיו מנקרי' מן הקרקע אבל לעניין פריחה ושיטה אפי' מרבע מילין שיטין לפיכך אין פורסין נסבי' עכ"ל כו':

פרק ח הלכה א

פרק ח הלכה א וכמה הוא יפה. שהרי הזיקו והפסידו ממון זה שלא שי' נלרך שי' מוכר עלמו בעבד עברי: מכמר. כחב המכה: כיוצא בזה. לפי שהוא מעונג רב לעדו וכליהו: צמחין. ונטו: שבת. כל ימי החולה רואין אותו כאילו הוא שומר קיבוני' ומיהן שכיחתו אל כל היום שהרי הימה רואי'

מרובה וכולהו מחסה דברים מקרא נפקי מזה דכתיב עין תחת עין לעבר פלג תחת פלג דכתיב בנמי בבבלי ריפוי ובבת רק שבתו יתן ורפוא ירפא דכתיב וקלותם לא כפה: גמ' תני החובל בחבירו חמשה. מהכא הוא ר' דברים שם בתבלה זה כל החמשה דברי' מזה ואילך ר' מתן לו ד' וכו': והיכי דמי. מכחת לטולטו בבי ומפרש הכהו על ידו ובבת ופצע ואין כאן מזה אבל בושת מיכף ביד שנראה: ובראשו. תרמב"ם ותרמ"ך ז"ל נראי ובושה ומיירי באין שם שבת כ"מ: במקום שאינו נראה. ליכא ג"כ בושה: בטומום. בשטר שבידו בושת במקום שים ב"ח רואים בשעה שהכהו כיון שהכאה קלה היה אין שם חלל בושת: מהו שיתן לו. לער אל קטיעה מזמן קטיעה דלמטה שהיתה למטה מעיני' דלד המחובר לגוף חשיב למעל' ולא ידעתי מאי קמבעי' לי' שם לא שמייריי אלא תמדוהו על הקטיעה דלמטו' עד אחר שנקטע בני' וכמו שבעי' לי בקטע ידו ואח"כ חברו ולא תמדוהו לעבר בין קטיעה לחבישה בבבלי: ולהלן הוא אומר לא תחום עינך. ספק בנפש עין בעין שן בשן יד ביד רגל ברגל ובעד זאמר כתיב הכי קרא ולכתורה משמע דקתי' לי' תרי קראי ל"ל אלא ג' לכונג וג' למיזל אלא שקשה על זה דעפי ר"ל לאתויי קרא דפרס' אמור עין תחת עין שן תחת שן ואפשר משום דמשה עלמד שהוא ממון וכדמסיק: מזיד לא ישלם. ברוים. כלומר אלא ניתן מזיד להשלומי ממון והעיקר נרמה שים חסרון בגי' והכי ל"ל אלא נאמר שונג כו' אבל מזיד מיד עין בעין ממש ושיטו נאמר' מזיד הייתי אומר כו' אבל שונג לא יהא כלום וכן נראה עיקר:

[עמוד 68] שאם הי'. המכה: סומא. וסימא אחי עיניו של זה כו' הוא טעם למה מפרשין הכי קראי דמייריי בממון ואלא אן ועין ממש ומפרש שאם היה זה סומא וסימא החיך מקיימין ועשיתם לו שכרי כבר הוא סומא בשתי עיניו וכן קיטע וקטע אלא ודאי שאינו משלם אלא ממון: צער כו'. מהני היה: על כף ידו כו'. ואיכא נמי בושת: או שהטיל עליו שלג. או שיחיה במקום שאינו נראה ואיכא בושת חייב לרפאותו: אומדין כו'. אמר ר"ז הכי קאמרי' ברופא בן חדש ואמר ליה כמה אתה רוצה ליתן ואלא ייתבך ואלא יהא בך אלא לערלת: כמה אדם רוצה ליטול להיות מצטער. כך נתן בחתני' והוא פירש כמה אדם רוצה ליתן כו' וכמה אדם רוצה ליטול הוא שומד עפי ממה שרואה ליתן: ומה דו אמר. ומה שהיה אומר שרואה ליטול מותנין לזה: נותנין נבי מזון. וכדמפרש ר"ש שמזון לו לעבד עם ביטוי מזון שבאחילה קודם שהוכה אוכל עדשים וירק ואפשר היו יכול לאכול אלא הרגועים ובלים כל זה לריך ליתן ליה: אהן רומי. אלא בר רומי כשיחלה ויעמוד מחליו היו יולא למלחמה עד שהיה נאסר באכילתו בשביל חליו ימים הימים כפי הימים שהלא מיסיף השתא במאכלו עבדן סיעור לאחן הימים:

הלכה ב עלו בו צחנים. בביצות המכה ולא על גבי המכה: [דף לח] ונסתרה. מהמתו המכה מיהו: מן מה כו'. יש לפעוט בעייתו ומדר"י ביל"ו נפשט: ורפא ירפא שאם עבר על דברי רופא. שאכל דבש וכל מיני מתיקה שקשה למכה ונסתרה המכה ליהו חייב הו לרפאותו: תני חורין. כמו תניא חייך: גרגותני. בשר מת אע"פ שנסתרה. המכה מחמתן אין לריך ליתן לו דמי שבת לבל חייב לרפאותו ולא חולשו מכתה בו הקרע ורפוי ורפא לבל בשת לא שיהא בה קרע וכתיב רק שבתו למיעטי ורבנן סברי דמחייב בריפוי חייב בשבת ורק לחתי לריכי שעבר על דברי רופא דפעור: חידוש הוא שהידיש הכתוב. בפרשה הזאת אלא כתב בה חק ולעד אלא שבת ורפוי לומר לך מקן דלא חייב בשבת אלא חייב בריפוי וכן מפורש בבבלי:

הלכה ג והבא את מי. היה עושה מה נותן לו מה לשבת סלע נותן לו סלע: תרי שבתין אינון. שתי ניני שבת אין לסם שהכהו ולא הזיקו ואחת שהזיקו כגון הכהו על ידו וקטעה ניהו נותן לו שבת של מה ניום שהרי נותן לו דמי ידו אלא כמו שומר קיבורי' וכן חיבר כאילו שומר הפחת בבלי אבל אחין נותן לו דמי ידו אז נותן לו שבת כל מה שעושה ביום אם מה אם סלע: שבבר נתן לו דמי ידו. ושבת שני היינו שאם כיוון על ידו או על רחטו ושבת בשים אם שבת אל נותן לו מה אם סלע: או ציונן כו'. ני' דלעיל הוא:

[עמוד 70] בשהכהו. הסלים בריפוי ב"ד: תני ולא אשת שנים. כתיב וקרבה אשת החחד מהמכה המכה מיהו: מן מה כו'. יש לפעוט בעייתו ומדר"י ביל"ו נפשט: ורפא ירפא שאם עבר על דברי רופא. שאכל דבש וכל מיני מתיקה שקשה למכה ונסתרה המכה ליהו חייב הו לרפאותו: תני חורין. כמו תניא חייך: גרגותני. בשר מת אע"פ שנסתרה. המכה מחמתן אין לריך ליתן לו דמי שבת לבל חייב לרפאותו ולא חולשו מכתה בו הקרע ורפוי ורפא לבל בשת לא שיהא בה קרע וכתיב רק שבתו למיעטי ורבנן סברי דמחייב בריפוי חייב בשבת ורק לחתי לריכי שעבר על דברי רופא דפעור: חידוש הוא שהידיש הכתוב. בפרשה הזאת אלא כתב בה חק ולעד אלא שבת ורפוי לומר לך מקן דלא חייב בשבת אלא חייב בריפוי וכן מפורש בבבלי:

הלכה ד דף לו עבד ואשה. שחבלו בחרי' פטורי' שאין להם מה לשלם: נתגרשה האשה. ונשתחרר העבד וקנו נכסי': חייבין לשלם. שהרי מתחלה הן חייבי' אלא שאין להם מה לשלם שנכסי מלוג של אשי' משועבדי' לבעל הפירות ולירושה:

הלכה ו התוקע לחבירו. הכהו על אזנו ל"ש הוקע ממש: נותן לו סלע. בושת: כפטרו. על לחי כמו הסוטר לוטו של ישראל בסנהדרין: צרם. משך: זה הכלל הכל לפי כבודו. לחיכה עני אלא בעי לימ שקל כולי האי: שמרה. המתן לה עד שרפאתה עומדת על פתח חנותה: ובו כאיסר שמן. שמן הקנוי בחיסר: אע"פ שאינו ראשו. מדכתיב בנזיר וכיפר עליו מאשר חטא וכי בהזיה נפש חטא זה אלא מפני שניער עלמו מן היין ומה זה אלא ליי' עלמו אלא מן היין נקרא חוטא המעלר עלמו מכל דבר על אי כמה וכמה: קוליץ בנטיעות. ליהו רשעי דעובר בכל תשחי':

[עמוד 70] גמ' אינו נותן לו כלום. אלא יולא לחירות בשביל לגד בשותה בעד שבוע' עין אי חכתי לא יהא לחירות בשביל עין וכי שומא עין אי בחותו פעד סיומא ג"כ עין אי חכתי לא יהא לחירות בשביל עין וכי שומא עין אי בחותו פעד שבוע'

ויהיב ג"כ לעבדו. וכן שמה יין ויהיב ג"כ לעבדו וקרא לאפסר' מקרא הלא בפנן וגו' ס"מ דמלווין הן לפי' לשלימין לטוביו עמו כל מה שאפשר לטוביו: תמן למידת הדין. על פי טורח הדין היו מלווין להפרנס לשלימין: ברם הכא. בשה דעבדי' דר"י במידת הרחמים כלומר לפני מפורש הדין הוא דעבד ר"י:

דף לן שסימא עין עבדו. ומח"כ הפיל את שינו שכן הרב חומר דניחא לי' בהני סדמי עין הן יוהר מדמי ש: ונמצאו זוממין. מפרש בפ' מרובה בבבלי כגון שבאו ראובנה והעידו עליו שהפיל שינו ואח"כ סימא עינו וכא כת אחרת ואמרו הפכה הוה בסימא עינו ואח"כ הפיל את שינו דממ"ע עבד יוצא לחירות ולברב ניחא לי' בשלמי מעשה דאמרן סדמי עין מרובה מכל הן ובשלה השלמי זוממין הן מבלמי' לעבד מה סדמי עין יתירי' מדמי הן: וכי' סיפא דברייתא מעידני את שים פלוני הן עבדו וסימא את עינו סברי העבד חומר הן וממלו זוממין מבלמי' דמי עין לרב והכ"ג מייתי ע"ד ספיכמתי לניחא הלא שהוא בניף שהכת רבנה העידו שסימא את עינו ואח"כ הפיל את שינו והשלמי חומרי' תחילה הפיל את שינו ואח"כ הפיל את עינו וניחא לי' לעבד בהני והוחו השלמי מבלמי דמי עין לרב: מן אהן עובדא מימר. כן הש"ס הקשה וכי מן הלי מעשה כמו שהוא מפורש לפנינו לית לימר הכי בהמי' דהא כולו עבד בעי לרב להפסידו וגם בהר דמפקי לי' לחירות דמי עין בעי לשלומי כמו שהקשה בבבלי ואין לי' על זה שהדברים פשוטים שהיו הלן כת רבנה וכמ"ש בכח הבבלי ולרוב פביעתו לא הב לפרש: וינון דמרין. ולינון עדי' שלומי' כ' ש: ויצא חבול בשתי'. בכן ועין: וגותן לו דמי שניה. דמי הן שהמוזק מחבירו עליו הרחי' ואין להקשות כאן כמו שלמדין לעיל דילמא עשה שיהם כל' ולא יהן לו כלום דהכא הן ועין הן בכי מיני חירות ולמר רחמנא תחת עינו ולא תחת עינו ושינו תחת עינו ולא תחת שינו בבלי:

[עמוד 72] תני רב קרנא. שם הכח: לבעיטה א' לרבובה שלש. הני' בפ' המניח בבבלי הוא בסיפך לבעיטה ברגל הוא ביום טפי מהרכובה ולכלוקי' ע"ז ובבבלי שם גרס י"ג וכתב הר"ן ז"ל דגרסי' לרכובה ג' ולבעיטה חמש ולכלוקי' והיינו כלאחר ידו ומפרש לרכובה ג' שים בחרכובה ג' לוברי' ולבעיטה ברגל שים שם ה' למבעטת ובלאחר ידו י"ג והיינו י"ב פרקי ד' מלבעטת ופרק ה' של לגודל והשאר של לגודל לא תב: נותן לו דמי בשתו משלם. לפי כבודו של זקן וכסיפא דר' יודע ב"ר מינה בקבסי ה"ל ליתיב דהכא והרי"ף ז"ל גרס לפקר והוא מעניין לפקדונות: עד היכן הניע בו הרוק. עד גופו לו לפי' לא הניע אלא עד כליו בגדיו ולא ליפצע ומסתם' עד גופו קאמר וכן הוא בבבלי: אלא רקק. ולא הניע בו הרוק מכו וכי יסא פעור נימא כליו בייהו בדברי': הדא אמרה כו'. פעור וכן בבבלי: והלה אמר. לוי יודע חייב דברי וכמה ברי עדים: א"ל. ר' יוחנן לר' אבהו: הן תניתה. לוין למקבילו למקבלות כלומר כמו חלק ובולק הלא ידעין דיש ברי זה לומר מי יודע אם לחי חייב לך ולמה הוא חייב: א"ל ר' אבהו. הברייתא ניחנית ולחי טעיתי וכך נאמרים הדברים מעידי' שהרג פלוני שור פלוני והלה לימר לוי יודע חייב ואי קשיא פביעא בבבלי מפרש בשור העומד להריגה שהרג חדם ועומד להריגה וקבבע מיני דאמר בפי' שהרג כהמית דכיסוי הדם שמחם ובא אחר וכיסה וחייבו ליתן עבדה זה' להבירו: ונתן לך רחמי' וריחמך. ממעם מי שים בידו להמית שמרחם על אחרים כו': ובוקש ממנו. מחילה ולא קיבל ממילתו: שורת אדם. ג' נקראו שורה: אבל הוציא עליו שם רע. אין לו מחילה עולמית אפי הפי אם רע לא תעמה עולמית:

דף לז מתני' על מנת לפטור. מפרש בגמ': **גמ'** האומר סימא את עיני שמזקתני. עיני וכן קטע ידי במזיקתני חייב בשמיהן ואם אמר לו הלה: **ע"מ** לפטור. אי עוסה ואמר לו כן חייב: אמר ר"א בהן שהוא בלאו. סיפ מתניתא הא דאמר לו כן מיירי שים בשמעון ולאו כגון שאמר כן בלבו בתמי' דמשמע לאו דאלו לא אמר בלבו תמי' אלא שאמר בניחותא וסיפא הכי שהוא כהן שהוא בלאו ואח"כ הפיל את שינו ואח"כ הפיל את עינו ואח"כ הפיל את שינו ואח"כ הפיל את עינו ואח"כ הפיל את שינו ואח"כ הפיל את עינו וניחא לי' לעבד בהני והוחו השלמי מבלמי דמי עין לרב: מן אהן עובדא מימר. כן הש"ס הקשה וכי מן הלי מעשה כמו שהוא מפורש לפנינו לית לימר הכי בהמי' דהא כולו עבד בעי לרב להפסידו וגם בהר דמפקי לי' לחירות דמי עין בעי לשלומי כמו שהקשה בבבלי ואין לי' על זה שהדברים פשוטים שהיו הלן כת רבנה וכמ"ש בכח הבבלי ולרוב פביעתו לא הב לפרש: וינון דמרין. ולינון עדי' שלומי' כ' ש: ויצא חבול בשתי'. בכן ועין: וגותן לו דמי שניה. דמי הן שהמוזק מחבירו עליו הרחי' ואין להקשות כאן כמו שלמדין לעיל דילמא עשה שיהם כל' ולא יהן לו כלום דהכא הן ועין הן בכי מיני חירות ולמר רחמנא תחת עינו ולא תחת שינו ושינו תחת עינו ולא תחת שינו בבלי:

דף לז מתני' על מנת לפטור. מפרש בגמ': **גמ'** האומר סימא את עיני שמזקתני. עיני וכן קטע ידי במזיקתני חייב בשמיהן ואם אמר לו הלה: **ע"מ** לפטור. אי עוסה ואמר לו כן חייב: אמר ר"א בהן שהוא בלאו. סיפ מתניתא הא דאמר לו כן מיירי שים בשמעון ולאו כגון שאמר כן בלבו בתמי' דמשמע לאו דאלו לא אמר בלבו תמי' אלא שאמר בניחותא וסיפא הכי שהוא כהן שהוא בלא

בשינוי. דתל"כ למה תן למר ועשאו בנדים לפילו לא עשאו בנדים תלת ליזון ממי מטלם כשעת הגזילה: בשעשאו צופים. סעשאי למר מוסיף כמו ליפר נמר סעיקן למר ביד ונתלבן וכיל שיוי: בשהניחו כמות שהוא. ולא ניפן ולא כשהמה תלתו לפיקר נקע ועשאו בנדי'. מצינו ליזון בלא צופים. סעם יש שפי' בלא ליזון הם"ם הקשה על הירן זה למת שמלינו ליזון לף בלא ניפון מיכו שמת מלינו לופי בלא ליזון בחמי' לף שהוא יזון בלא ניפון מ"מ ע"י ניפון נתלבן שפי ממה שהי' לבן בלא ניפון ות"כ בכל למר יכול למיתי שיוי לליזון וע"י ניפון ולמה שני ההגה ועשאן בנדים מלמר כמות שהן כלו לא מהני' בהו ניפון להתלבן שפי וכי ים לופי' בלא ליזון טפי ממה שהי': קל הוא שהקילו. תכמי ט' זה למת ליזון ע"י לופים שיוי· מעט הוא ומן המורה לא מהיב שיוי לכן נקע שהגזלן שיוי בנדים שהוא שיוי שקונה מדאורייתא וברייתא דתני שיוי ליזון ע"י ניפן מהו' קל הוא שקילו תכמים על הגזלן שישלם כשעת הגזלה לפי' ע"י שיוי ליזון בניפון ומהני' שיוי דאורייתא לקני: גזל שרח. עור ולבו וחיוטו שנורגה עד שנהגלה הלבן שהו ישלם כשעת הגזילה: אית לך מימר. כשעשאו לופים דזה לא שייך בעור שלא שנורגו והלא לא הוסיף בו ליזון ממה שהיה אלא שנתגלה ע"י גרירה הלבן שהו ועמה קלקלו בשיוי זאת דזה ודאי שיוי קונה מדאורייתא שלא הוסיף בליזונו ממה שהיה אלא ודאי הטעם בליזון דקנה משום קל הוא שקילו תכמים ט' עוד הוא ליזון זה שי קונה מדרבנן מהלי עשה' וכדמסיק שמי מכא גזל מרים קונה וגנבו בגירה גדולה מקשקש כל הגירה כו': ובית הלל אומרי'. יקן לו דמיו מפני הקל' הפשי וכן הוא בגיטין פרק ה' הוחיל וגנבו בגירה אע"ג דלא נפחתה יקן לו דמיו כ"ש הכא שמעתי לו מכוח יפוי ידו על התחתונה. הוחיל וירד אלא בדשות ומ"מ אם ביקש ליטול ט' אין לו אלא מה שהוסיף בו מכוח יפוי ידו על התחתונה: בקש ליטול עציו ואבניו. כי' בשת דפ' השואל דאמר אין שומעין לו דקלי כבים שמלי אבל מסקנא דתלמוד אלו הוא מלי כוי עלה בבים שומעין לו ושיינו כי' נחמן דקלי כבים אלא וכן כתב הרמב"ם והרי"ף:

דף לח משום ישוב א"י. הכא אב' דיבוב ארץ ישראל אינה בבית' בין בבית' בין בשדה דמם לי יבוב אל נמיעו' או יבוב אל בנין אבל בתלמוד דיהן משמע דטעמי' דיבוב בשדה אינה ליכ' בבית' דהכי' אימא' הסם ר"ל יוחנן בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו מ"מ משום י"א אינה' דאמרי משום כחצה דאדעתא מלי בימיהו תל' לארץ ע"כ ומשו' דהלכה כאינה' דאמר בתרא כתב הרמב"ם ז"ל טעם זה בשדה אין שומעין לו משום דמכחיש את הקרקע ונפקא מינה לענין דינא דטעמא דכחיצה הוא עקר מ"ם בין בח"ל בין בא"י אין שומעין לו וכ"כ הרא' המק"י ז"ל וזכו לתלמוד דין אבל לפי הגר מכאן בתלמוד זה דטעמא דיבוב ג"י הוא הטעם בעקרי מנה מכמא דאינו נוהג בין בח"ל בין בא"י אינו אלא בבית' אבל בשדה אין שומעין לו ויהיו הוקק בא"י ועל הסמת אינו כן אפי' לתלמוד זה דפ' המקין דהכא אימאר הכי ביב"ל אמר מכוח יבוב יאות ג"כ בחצה כל' מאיר דעבדא כמטלטלי דמי והקשה עליו הרז"ה דאם כן הוה ליה למיפסק דמשמעין על העבדים כיון דכמטלטלי ורמ"ה ז"ל ומהר הגדולים אבל הרי"ף ז"ל כתב ולית הלכתא כל' מאיר דעבדא כמטלטלי דמי והקשה עליו הרז"ה דאם כן הוה ליה למיפסק דמשמעין על העבדים כיון דכמטלטלי דמו והא ניתא לליכא מלן דאבר הכי והאחרונים עמדו בזה ליבב דעתי זאת עיין במוקי יוסף דפיקין ובטור ובב"י סי' סמ"ב ע"ש:

הלכה ג [עמוד 76] בשפלתו מלכות. ופסל דמהני' לאו היינו מפסל בשפלותו ומו טרחו אלא בשפלותו אלא שפלתו מלכו' ומעשה המלך שבזיזותו אלא יהיה עוד עובר לאומר: בשנסדק ודאי. נסדק דמציתין והיינו נסדק ודאי בכלי ועבו בו סדיקה וכן בבבלי נסדק ממש מפסל בשפלתו מלכות: והן שהרקיבו. פסקא דמתני' מחלוקת בדיחוה והרקיבו קאי: מן הצנוצא. היינו תולעי' שבפרי במחובר וכדתנן בפ' לחרון דמבציתין כמעשה פירות נגב מפני הכניסה ופי' המפרשי' והרמב"ם מכלאים תולעים שבפירות והיינו דקאמר הכא הא דתנן פירות והרקיבו דמשלם כשעת הגזילה היינו דוקא כשהרקיבו מחמת הכניסה והיינו הועלת שלהם דאסור לאכלו אמא שהיא מחובר כיון שכן שכחתה לאיסור לינו לומר הרי שלך לפניך אבל מהועלת בשהשליטו בהלום ואלכלם לומי דמאר לעקובם ומחמת כניס שהרקיבו מחמת כניס שהרי מסוים אבל מחמת תולעת שלא כן ועוד אפשר לו' דה"ק יש שפירקו כניסת גשן כניס שנכנס בפרי ועשה להם בכמותם ובמרלם וזהו שאמר הרי שלך לפניך ולך הוליאהו במדינה אחרת כשהגו לומר הרי שלך לפניך: אבל פשלהו מדינה. דבני המדינה הסחריים הכניסו שלא לקחתו: ועובר ויוצא במדינה אחרת לומר הרי שלך לפניך ולך הוליאהו במדינה אחרת ובשה מיירי מהני' דאמר נפסל הרי שלך לפניך ולפי זה לריך לפרש הטיכא דקאמר רב הונא אמר בפשלתו מלכות לא אתא לומר דנפסל דתני' דמתני' היינו דפשלתו מלכות דקאמר בבבלי דה"ק אין אמר פשלתו מדינה לומר הרי שלך לפניך הרי דמתני' לומר נפסל והיינו פשלתו מלכות דאמרת דלומר הרי שלך לפניך אלא הכי פירושו הא פי' נסדק דאמר' דלומר דמשלם כשעת הגזלה מיירי כשפשלתו מלכות ולא נסדק ממש הוא ולפיכך משלם כשעת הגזלה דלא נסתנה בעורתו ומרמזו לבל פשלתו מדינה לומר הרי שלך לפניך והיא תלוקה דמהני' דנפסל לקמן ולפ"ז מהני כמ"ד בגמ' דילן דנפסל דמהני' מיירי בפשלתו מדינה והרמב"ם בפ"ג ד"ה גזלה פסק כמ"ד דפשלתו דמהני' מיירי בפשלתו מדינה לבל פשלתו מלכות משלם כשעת הגזלה והוא כרב יהודה דגמרין והרי"ף פסק דהלכה כרב הונא דנפסל דמהניתין בפשלתו מלכות: אפילו פבלתו מלכות אומר הרי שלך לפניך. ובהא מיירי מהני': לא נחית לבית ועדא. לא שלך לבית המדרש: מה חדות. מה חדוש היוש בבית המדרש: מלה פלן. והיינו כך דתרומה דהכא: חילפי. סם חכם: נשבע לו

סהיה קודם: והן דאיתמר אינו כשנוי. כשהניחו כמות שהיה לבנו לבד ולא עשאו ליפן דלימו כ"כ משום ממה שהיה קודם ולפי' לא מהיב ליה שנוי ובנמ' דיהן למרי עלים ועשאן כלים אין ניפן לא למר ועשאו בנדים אין לבבן לא ברמינהי נזל עלים וניפן למר ובנמו מכלם כשעת הגזלה ומסיק הא דנפלי נפולי הא דסרקי כרוקי ור' חיא למר הא דתורייה חיוני. הא דכתיב כבדויה כבדויה כלו' שלבנו בנפרית להתלבן יפה ע"כ: שמא יש ציפין בלא לבון. ודלי לא ות"כ למתי' מהני' ולימא למר ועשאו ליפן מכלם כשעת הגזלה ומשמעין רבותא דלא מבעיא עשאן בנדים תשיב שנוי תלא לפי' עשאו ליפן תשיב שנוי אין כלו לא מהני' קל הוא שהקילו בגזלן שישלם בשעת הגזלה. מפני הקנת הבנים אפי תאמ תומר יחזיר כשעת ימנעו ולא יחזירו הגזלה וה"ק מפני זה נקע מהני' ועשאן בנדים דיהין דיעיין דקולא היא לגבי גזלן לא נחית לי' לבבן דכל שכשהמו מכלם כשעת הגזלה בין בך ובין בך ובנמ' תר"ח בר שבא אר' יוחנן משום ר"י דבר תורה גזלה הכתתיה מוזרת בעיניה בשמר והשיב את הגזילה אבר גזל מ"מ וה"א מכשהמו משום תקנת הבנים ע"כ: שלה. עור שלינו מעובד כדלימא פר' כמה טומנין בכלמין ופירש הערוך עורות בגלוסין שנעל למרן ועדין לא עבדן: מרישי. משנה בגיטין וכיה קולה: יקעקע כל הבירה. תלא חיים לתקנת הבנים כל מי שרולה להחזיר בין הכי ובין הכי מחזיר: יתן דמיו מפני תקנת השבים. תלא תאמ מחייבו לקעקע כל הבירה הפסדו הרבה ואתי לממטי מלשביב: ירד לחרב'. של חברו: ובנייה שלא ברשו' שמין. בפ' השואל דבכלי חיתא פלוגתא דתנאי ואמוראי תא שומעין לו בדאמר עלי אתי טוטל תא לתו לאבל בעיין שמין לא לתפרש הסם לאבל הרמב"ם כתב בהדיא הכי כיוהד לתוך חרבתו של חברו וכנאה אלא בתו בתחתונה וכתי"ם דהוה ליה כשדה שבויה ליטע וכן נראה בהלכות ע"כ ותפשר דהרמב"ם ז"ל מכאן למד דין זה משום דלא אלא בשדה אבל בבית שומעין לו ואיכא למ"ד בבית' ידו על התחתונה. תלא תשכח בתלמודא הפך זה נסמך על היסוד' פשה: ידו על התחתונה. שתם הרולה יפרוש על הסבת תין לו אלא הסבת ותם הסבת יחר על הרולה יש לו הרולה בלבד ובהפך זה הוא ידו על העליונה: בקש ליטול עציו ואבניו. כי' בשת דפ' השואל דאמר אין שומעין לו דקלי כבים שמלי אבל מסקנא דתלמוד אלו הוא מלי כוי עלה בבים שומעין לו ושיינו כי' נחמן דקלי כבים אלא וכן כתב הרמב"ם והרי"ף:

דף לח משום ישוב א"י. הכא אב' דיבוב ארץ ישראל אינה בבית' בין בבית' בין בשדה דמם לי יבוב אל נמיעו' או יבוב אל בנין אבל בתלמוד דיהן משמע דטעמי' דיבוב בשדה אינה ליכ' בבית' דהכי' אימא' הסם ר"ל יוחנן בבית שומעין לו ע"י בשדה אין שומעין לו מ"מ משום י"א אינה' דאמרי משום כחצה דאדעתא מלי בימיהו תל' לארץ ע"כ ומשו' דהלכה כאינה' דאמר בתרא כתב הרמב"ם ז"ל טעם זה בשדה אין שומעין לו משום דמכחיש את הקרקע ונפקא מינה לענין דינא דטעמא דכחיצה הוא עקר מ"ם בין בח"ל בין בא"י אין שומעין לו וכ"כ הרא' המק"י ז"ל וזכו לתלמוד דין אבל לפי הגר מכאן בתלמוד זה דטעמא דיבוב ג"י הוא הטעם בעקרי מנה מכמא דאינו נוהג בין בח"ל בין בא"י אינו אלא בבית' אבל בשדה אין שומעין לו אינו דוקא בא"י ועל הסמת אינו כן אפי' לתלמוד זה דפ' המקין דהכא אימאר הכי ביב"ל אמר מכוח יבוב יאות ג"כ בחצה כל' מאיר דעבדא כמטלטלי דמי והקשה עליו הרז"ה דאם כן הוה ליה למיפסק דמשמעין על העבדים כיון דכמטלטלי ורמ"ה ז"ל ומהר הגדולים אבל הרי"ף ז"ל כתב ולית הלכתא כל' מאיר דעבדא כמטלטלי דמי והקשה עליו הרז"ה דאם כן הוה ליה למיפסק דמשמעין על העבדים כיון דכמטלטלי דמו והא ניתא לליכא מלן דאבר הכי והאחרונים עמדו בזה ליבב דעתי זאת עיין במוקי יוסף דפיקין ובטור ובב"י סי' סמ"ב ע"ש:

הלכה ג [עמוד 76] בשפלתו מלכות. ופסל דמהני' לאו היינו מפסל בשפלותו ומו טרחו אלא בשפלותו אלא שפלתו מלכו' ומעשה המלך שבזיזותו אלא יהיה עוד עובר לאומר: בשנסדק ודאי. נסדק דמציתין והיינו נסדק ודאי בכלי ועבו בו סדיקה וכן בבבלי נסדק ממש מפסל בשפלתו מלכות: והן שהרקיבו. פסקא דמתני' מחלוקת בדיחוה והרקיבו קאי: מן הצנוצא. היינו תולעי' שבפרי במחובר וכדתנן בפ' לחרון דמבציתין כמעשה פירות נגב מפני הכניסה ופי' המפרשי' והרמב"ם מכלאים תולעים שבפירות והיינו דקאמר הכא הא דתנן פירות והרקיבו דמשלם כשעת הגזלה היינו דוקא כשהרקיבו מחמת הכניסה והיינו הועלת שלהם דאסור לאכלו אמא שהיא קיימת בעיני'. ולא כתניא מבציתיה תא"ל שבמתני' כגון גזל תמן ועבר עליו ואפשר לומר לו הרי שלך לפניך אלא קנאה הגזלן וה"ל כמחניא היא שהוא מחזיר בעיני אלא קנאה: והגנב לעולם משלם כשעת הגניבה. ונגב וגזלן שוין לזה בכלכב ה"ה בפ"ב דהל' גזלה ע"ש:

הלכה ב בשגזל ענל ונעשה שור. דאיכא שנוי הסם היא מתניתין דאמרה גזל בהמה והזקיקה משלם כשעת הגזלה והיינו טעמא דכיון דאיכא שנוי הסם מעגל לשור אין לך שנוי גדול מזה וקנאו בשנוי ומ"ה הינו חוזר בעיניה דכבר קנאו בשנוי ומשלם כשעת הגזלה אבל גזל שור והזקיק דעדין שמו ונדרו עליו ואינו אלא מקרה הזקיק אקרקע לו אין זה שנוי ולפיכך חוזר בעיניה ואומר הרי שלך לפניך: שמואל אמר אפילו גזל ענל ונעשה שור אומרים לו הרי שלך לפניך. דבר קשה קאמר לא מיבעיא היכא דגזל שור והזקיק דאיכא שינוי הסם דאמרינן הרי שלך לפניך אלא אפילו גזל ענל ונעשה שור דאיכא שינוי הסם ע"מ חוזר בעיניה ואם כן אפילו היכא דגזל שור והזקיק אינו אלא שנוי אחד ואמאי מתניתין לאיכא הסם ומשלם כשעת הגזלה ולמשמעך בהיכא לד מקיים המכנה כיון דבכל ענין אין לאיכא שנוי הסם אלא שנוי הסם הוא דאמרי הרי שלך לפניך ולפסר לומר דהא דקא' אפי' גזל ענל ונעשה שור אומרים הרי שלך לפניך קא' דחוזרת בעיניה לעולם בענל ונעשה שור קנה ומשלם כשעת הגזלה ואם כן הוא בגיטין פרק ה' הוחיל וכמו בגירה אע"ג דלא נפחתה יקן לו דמיו כ"ש הכא כן הוא: וידו על התחתונה. הוחיל וירד אלא בדשות ומ"מ אם ביקש ליטול ט' אין לו אלא מה שהוסיף בו מכוח יפוי ידו על התחתונה. הוחיל וירד אלא בדשות ומ"מ אם ביקש ליטול ט' אין לו אלא מה שהוסיף בו מכוח יפוי ידו על התחתונה: בקש ליטול עציו ואבניו. בקש ליטול עציו ואבניו: כי' בשת דפ' השואל דאמר אין שומעין לו דקלי כבים שמלי אבל מסקנא דתלמוד אלו הוא מלי כוי עלה בבים שומעין לו ושיינו כי' נחמן דקלי כבים אלא וכן כתב הרמב"ם והרי"ף: דף לח משום ישוב א"י. הכא אב' דיבוב ארץ ישראל אינה בבית' בין בבית' בין בשדה דמם לי יבוב אל נמיעו' או יבוב אל בנין אבל בתלמוד דיהן משמע דטעמי' דיבוב בשדה אינה ליכ' בבית' דהכי' אימא' הסם ר"ל יוחנן בבית שומעין לו ע"י בשדה אין שומעין לו מ"מ משום י"א אינה' דאמרי משום כחצה דאדעתא מלי בימיהו תל' לארץ ע"כ ומשו' דהלכה כאינה' דאמר בתרא כתב הרמב"ם ז"ל טעם זה בשדה אין שומעין לו משום דמכחיש את הקרקע ונפקא מינה לענין דינא דטעמא דכחיצה הוא עקר מ"ם בין בח"ל בין בא"י אין שומעין לו וכ"כ הרא' המק"י ז"ל וזכו לתלמוד דין אבל לפי הגר מכאן בתלמוד זה דטעמא דיבוב ג"י הוא הטעם בעקרי מנה מכמא דאינו נוהג בין בח"ל בין בא"י אינו אלא בבית' אבל בשדה אין שומעין לו אינו דוקא בא"י ועל הסמת אינו כן אפי' לתלמוד זה דפ' המקין דהכא אימאר הכי ביב"ל אמר מכוח יבוב יאות ג"כ בחצה כל' מאיר דעבדא כמטלטלי דמי והקשה עליו הרז"ה דאם כן הוה ליה למיפסק דמשמעין על העבדים כיון דכמטלטלי ורמ"ה ז"ל ומהר הגדולים אבל הרי"ף ז"ל כתב ולית הלכתא כל' מאיר דעבדא כמטלטלי דמי והקשה עליו הרז"ה דאם כן הוה ליה למיפסק דמשמעין על העבדים כיון דכמטלטלי דמו והא ניתא לליכא מלן דאבר הכי והאחרונים עמדו בזה ליבב דעתי זאת עיין במוקי יוסף דפיקין ובטור ובב"י סי' סמ"ב ע"ש:

הלכה ג [עמוד 76] בשפלתו מלכות. ופסל דמהני' לאו היינו מפסל בשפלותו ומו טרחו אלא בשפלותו אלא שפלתו מלכו' ומעשה המלך שבזיזותו אלא יהיה עוד עובר לאומר: בשנסדק ודאי. נסדק דמציתין והיינו נסדק ודאי בכלי ועבו בו סדיקה וכן בבבלי נסדק ממש מפסל בשפלתו מלכות: והן שהרקיבו. פסקא דמתני' מחלוקת בדיחוה והרקיבו קאי: מן הצנוצא. היינו תולעי' שבפרי במחובר וכדתנן בפ' לחרון דמבציתין כמעשה פירות נגב מפני הכניסה ופי' המפרשי' והרמב"ם מכלאים תולעים שבפירות והיינו דקאמר הכא הא דתנן פירות והרקיבו דמשלם כשעת הגזלה היינו דוקא כשהרקיבו מחמת הכניסה והיינו הועלת שלהם דאסור לאכלו אמא שהיא קיימת בעיני'. ולא כתניא מבציתיה תא"ל שבמתני' כגון גזל תמן ועבר עליו ואפשר לומר לו הרי שלך לפניך אלא קנאה הגזלן וה"ל כמחניא היא שהוא מחזיר בעיני אלא קנאה: והגנב לעולם משלם כשעת הגזלה. דבני המדינה הסחריים הכניסו שלא לקחתו: ועובר ויוצא במדינה אחרת לומר הרי שלך לפניך ולך הוליאהו במדינה אחרת כשהגו לומר הרי שלך לפניך ולפי זה לריך לפרש הטיכא דקאמר רב הונא אמר בפשלתו מלכות לא אתא לומר דנפסל דתני' דמתני' היינו דפשלתו מלכות דקאמר בבבלי דה"ק אין אמר פשלתו מדינה לומר הרי שלך לפניך אלא הכי פירושו הא פי' נסדק דאמר' דלומר דמשלם כשעת הגזלה מיירי כשפשלתו מלכות ולא נסדק ממש הוא ולפיכך משלם כשעת הגזלה דלא נסתנה בעורתו ומרמזו לבל פשלתו מדינה לומר הרי שלך לפניך והיא תלוקה דמהני' דנפסל לקמן ולפ"ז מהני כמ"ד בגמ' דילן דנפסל דמהני' מיירי בפשלתו מדינה והרמב"ם בפ"ג ד"ה גזלה פסק כמ"ד דפשלתו דמהני' מיירי בפשלתו מדינה לבל פשלתו מלכות משלם כשעת הגזלה והוא כרב יהודה דגמרין והרי"ף פסק דהלכה כרב הונא דנפסל דמהניתין בפשלתו מלכות: אפילו פבלתו מלכות אומר הרי שלך לפניך. ובהא מיירי מהני': לא נחית לבית ועדא. לא שלך לבית המדרש: מה חדות. מה חדוש היוש בבית המדרש: מלה פלן. והיינו כך דתרומה דהכא: חילפי. סם חכם: נשבע לו

הפסח על החמץ ומחייב לו מז לפלס חמץ מעליה קם לפחר הפסח מפלס לו חמץ מעליה. דדיים לה להא דמילפי מסוס ר' יעקב בר אחא ומפלתי נר' חזקי' סם ים סוס להם שחולק על הא דמילפי ואמר לי שהכל מודי' כו' וכגון שהפשיב לו קודם הפסח. כדי לזכות לכליו להמזיק לכלי שהי' כבר ואין כאן אחא שאמר תומן קונה בשבח כלי ופעור וכן הוא בבבלי:

דף לט הלכה ה מתני' הקדיחו היורה. ברפתו יורה שהקדיח יותר מדאי: נותן לו דמי צמרו. והכא ליכא בשבח אלא דהא נפרך

לגמרי וליכא למימר שם שבח יותר: צבעו באור. כמו בעור כגון שצבעו בשירי לבע ומזיק בכוונה הוא לפיכך ידו על התחתונה דברי הכל: ואם השבח. שהשיה האמר יפר על היליפה של לבע נותן לו לגבע הם היליפה ולא שכר שלם ומקבל ממרו ודמי ממרו לא אמ' דמיפב דליקני מיהו שבחא דאמר דהא בלמר שהחזה עמו לבע וליפא שיעור לקניה: רצבוע לו אדום כו'. שקיבל שיעור ל"מ ולא יהיב לי' אלא דמי ממרו אבל לא דמי שבחו אלו זה יפן שכרו משלם ויקח האמר: ר"י אומר כו'. דקניס לי' להאי דשיפה לסיות ידו על התחתונה ולא נתהני מעבחא ואגרא ממי כולה לא יפקול אלא יליפה: ואם יציאה יתירה. על השבח יפן לו אלא השבח שהשביח אם האמר ואם יולפ לחת לו שכרו כגון שהשבח יותר על השכר יפן שכרו: **גמ'** שהקדיחו בממנין. רב הונא מניס המתני' אבל הקדיחה יורה לומ' לו הרי שלך לפניך מעשלמה הקדיח: ה"ג שמואל אומ'. הקדיחו סממנין לומ' לו הרי שלך לפניך ומתני' בהקדיח יורה מיירי וטעמי' שהקדיח בממני' אין כאן הפשר נלמרי כמו בהקדיח יורה: חמשה מנוי עמר. ר' מניס לאר וכן ר' מני' סממני' ועשרה מני' לגרה עשרה מני' קלב לי' לשכר פעולתו אם לא יפבה כמו שהשהה ביניהם לגבעו לחדום ואם ישהה תהי' ידו על התחתונה דלא ליהני מבעחא אם השבח יכירה על היליפה ואם היליפה יכולה על השבח קח לניפל כולה: אוכם. שחור: הוה טב. היה טוב ד"ם מניס: וכדו. והשתא שלבעתו שחור חיכו טוב אלא דלא ד' מני': אמר ליה את אובדת דיידך. שלך אתה מפסיד שלי ומעיל זה ע"ו מניס וזה ר' מניס ומפסיד ג"כ משכרו ר' מניס ויהיו דאמר ואם היליפה יפר על השבח ואם היו שוויין יותר מכ"ם נוטל היליפה ואין לו בשכר כלום הוסיל ויניה ויהיו דאמר אם השבח יפר על היליפה כו' ולזה נוטה דעת הרמ"ם ז"ל וכגהות מיימ"י ז"ל: אמר ר' יוסה. ונלמד ממנו ג"כ זה אד בר נש כו': מטבריא וזבין ליה מצפורי. וקב עבריא היא רביעית יותר מקב לפירי כדלימה פרק שני דחלה וכן משמע הכא נמלפה חילו היה זבין בטבריא היה לו ד' רביעית טפי ממה שים לו מלפורי' וכן ר' קבין ליפורי' יפר שהן הכל ד"ם קבין ליפורים ושהה דזבין בליפורי' אין לו אלא ד' ליפורי' וזה נתן לו שמונה דינרים ושכר פעולה הוא נמי ד' דינרים ואלו הי' זבין בטבריא והיה לו ד' של עבריא היו מולקים השמונה קבין לזה ד' ולזה ד' והשתא שזבין בליפורי' הפר כאן ד' קבין של עבריא והוא חלק שבח של פועל ונוטל בעל הבית מקבי' ליפורי' ס"א ונותן לפועל ד' קבי' ול"ל התם מבדת אתך אני מני חובד דידי: מזידות של קב: ליקח לו חטין. למחילת בכר: פחתו לו. לבליה וכן הם הוחירו שהוסיף לו המוכר על מידתו אלקח ממנו הוחירו לבליה:

[עמוד 78] ותני חורן. ותניא חילך הם הוחירו הוחירו לבניהם הלו לבעל המעות וקסיין מהדדי ומסני ר' יוחנן בבבלי הה ר"מ דס"ל שימוי קונה הוחירו לו והא ר"י דס"ל שימוי לימו קונה הוחירו לבניהם ופירם רש"י ז"ל ומיהו לר"י הם פחתו פחתו לו דאמר לתקוני בדרתיך ולא לעוות: ומ"ש דר"י. דאמר חלו לבליה כיון דשימוי לימה קונה למה הלו לבליה כולה לבעל הבית היה: ה"ג שלא נתכוין המוכר לזכות. אלא לגוקא וכן הוא בפרק שני דמעלי ומשמע בסמוך: ה"ג ולמה. תולק עמו ולמה בעל הבית תולק עמו: שהכור ליהנות מחבירו שאסור לאליה ליהנות מחבירו ע"י חבירו לכן תולק עמו: ה"ג מעיתה. הם אמר לו ליקח חיטים ולקח חיטים לא נהכוין המוכר לזכות לבעל המעות ובשבח שהי לו לפרעו לו אחר הפסח: משלם המין יפה. ולא חמץ שעבר עליו הפסח ואין בו משום ליסור ובדין הוה כחוב בתרומות חיים וכגהות מיימוניות ולמד מתני' דאמרו בגמ' ע"ז דבי ר' ינאי יפי מעניי בשביעית אמר ר' ינאי יהות לימן עבדין כדכתיב כרכ ב"י ה"ח ס' ת"ן ואפשר נמי ללמדו מכאן ומשבע דקטן לאו דוקא הלא הפי' בלא נשבע הלא דאחחיה דמלחה נקט:

הלכה ד והוא שקבע בו מפמר האחרון כו'. בגמר' שלו אמר רב אחי לא שחלו הלא בחנן לאדם בידה חיבה ומגדל לעצן בהם מפמר ועצן בהם מפמר ושברן אבל נתן לאדם עלים לעשות בידה חיבה ומגדל פעור מ"ע חומן קונה בשבח כלי ע"כ ופעור דאמר כלי' מדמי בידה אבל דמי עלים חומן ממלה שכונה רב אחי באומרו לא אם עניכו הוא דאם אתלה נתן לו גוסס העלים וקלקל האומן כיון שחומן קונה בשבח כלי אדי הכלי שלו ושלו קלקל ואינו חייב אלא בדמי הגוסס אבל בשבחן החיבה או הבידה עשויה כהקנה ולא אחר בה אלא מפמר לקבוע בו דאם עשויה ועומדת היא ולא שייך הכא שבח כלי אם קלקל חייב בדמי בידה זהו מה שאמר כאן רב הונא אמ' ושוה שקבע מפמר האחרון כדי לזכות לכליו כלומר מתניתי' מיירי בשהיתה הבידה עשויה ולא נהנה אלא לקבוע בה מפמר האחרון דהשתא ליכא שבח כלי דהא עשוי ועומד הוא ומשו' הכי חייב בדמי בידה כדי לזכו' לכליו כלומר תנאי זה לריך שקבע בה מפמרות כדי שהחזוק לבעל הבידה להיות זוכה בכליו ומיקרי כליו לענין פרעון שיפרע האומן שבאתי זה פעו' האומן קו' בשבח כלי וה"ל מפקת הירושלמי הוא האומן קונה בשבח כלי ומשו' הכי לא שחלו אלא שקבע מפמר אבל בתלמוד דיהן מפקת רבא האומן קונה בשבח כלי וכמ' ר"ח דשמעינן מינה דליתא לדר' אחי וחייב לשלם בידה וכן הלכתא ע"כ וכן פסק הרמב"ם בפ"י דמ' סכירות ע"ם:

הלכה ה דף לט כשהקדיחו סמנין. היא מתני' אבל בהקדיחה יורה כלומר הרי שלך לפניך ומתני' דמני הקדיחה היורה כלומר תומו בהוך יורה: צבעיה סומק. ולבעו חוכם לומר לו לבע חומו לדום והוא לבעו שחור: א"ל אלו צבעתיה. כלומר יכול לומר לו אלו היית עובע לומו לדום והוא כמו שלמרת לך: הוה טב. היה טוב. היה טוב: כדו דצבעתיה. עכשו שלבעתו: את אובדת. דידך החסרון והפסדה יהיה מהשלך שלך כלומר מכאן ולהבא לבעה שלרתי לך ולא שיחבר מאלי כלום ואפי' מהחמשה מינים שהיה עולה ובייתי מרווח יותר מן הקרן אם היית לובעו סומק והיום כבאלי דפרקין בד"ה אם השבח הזכירו הילום' הזה וכתבו מחרי ז"ל וכי פירוש דר"י דאמר אם השבח יפר על ההולאה ע"י מניס ויהיה יותר על ע"ו מניס קרי שבח יפר על היליפה והיליפה קרי עשרה מניס של שכר הלבע שמוליא הלבע וטורח ויהיה בשכרו י' מניס דהשתא אם השבח על ע"ו מניס יותר מעשרה מניס שהם היליפה מהן לו היליפה דהיינו עשרה מניס ולא יהן לו יותר אם היליפה יפירה על השבח אלא שהשבח על ט"ו מניס עשרה אלא לחבעה או ממשה יהן לו השבח מה שהוסיף על ע"ו ואין מהן לו כל עשרה מניס שהחחה עמו דל"ל אח אפשרת דידך ואחה לא אפשרת דידי עב"ל והרמ"ם כחב וז"ל ר"י אומר אם השבח יפירה כו' לכאורה היה משפרשת מהני' הכי אם נהן לו לאר עשרה דינרים והלבע הוליא בסמנים ובשאר הולאות עשרה דינרים אם לאמר כמו שהוא לבוע שוה יותר מעשרים היינו שבח יותר על ההולאה ומהן לו לגבע הולאתו דהיינו עשרה דינרים ואם הוא שוה י"ח דינרים נוהן לגבע ח' דינרים ובירוש' לא משמע כן אלא אפי' יטול האומן כלום עד שיטול הבעל מהחלה דמי לאמר והשבח שהיה לאלו להשבית אם לא שהיו אם מוחר על דמי לאמר ועל אומו שבח יעול הלבע דאומו שבח הרלוי לבוא אם לא הוא חשוב בקרן כדגרסינן בירושלמי בר נש כו' ס' עכ"ל והשור כחב וז"ל אם השבח יפר על ההולאה נוהן לו ההולאה ואם ההולאה יפר על השבח אין לו אלא השבח כילד נהן לו לאר וסמנין שוין עשרה וקלב לו שכר עשרה ואלו לבעו כמו שאחר לו היה שוה חמשה ועשרים אין לו לגבע כלום אלא ס"ב שוה יותר מע"ו שאות' אמשה דינרים שהיה משבית הן בכלל הקרן לפיכך אם השבח יפר על היליפה כגון שהשבית בין הכל ס"ו נוהן לו עשרה דהיינו ההולאה ואם ההולאה יפר על השבח כגון שהיינו שוה אלא ס"ד נוהן לו השבח דהיינו השבח ואם היינו שוה אלא ע"ו לא יהן כלום עכ"ל ואלא שלבח אלא הפירושים של התום' והרמ"ם והטור הולן דרך אחד הן והבהות אשר"י כתבו בבח אר' אלחן פי' אחר בירוש' וז"ל כל שנדל לו עשרה מניס לאמר בידה עשויה ועומדת היא ולא חשר לקבוע בה אלא לקבוע בה מפמר לקבוע בה בשבח הבידה או הבידה עשויה כהקנה ולא חשר בה אלא מפמר לקבוע בה בשבח כלי אם קלקל חייב בדמי בידה זהו מה שאמר כאן רב הונא אמ' ושוה שקבע מפמר האחרון כדי לזכות לכליו כלומר מתניתי' מיירי בשהיתה הבידה עשויה ולא נהנה אלא לקבוע בה מפמר האחרון דהשתא ליכא שבח כלי דהא עשוי ועומד הוא ומשו' הכי חייב בדמי בידה כדי לזכו' לכליו כלומר תנאי זה לריך שקבע בה מפמרות כדי שהחזוק לבעל הבידה להיות זוכה בכליו ומיקרי כליו לענין פרעון שיפרע האומן שבאתי זה פעו' האומן קו' בשבח כלי וה"ל מפקת הירושלמי הוא האומן קונה בשבח כלי ומשו' הכי לא שחלו אלא שקבע מפמר אבל בתלמוד דיהן מפקת רבא האומן קונה בשבח כלי וכמ' ר"ח דשמעינן מינה דליתא לדר' אחי וחייב לשלם בידה וכן הלכתא ע"כ וכן פסק הרמב"ם בפ"י דמ' סכירות ע"ם:

הלכה ה דף לט כשהקדיחו סמנין. היא מתני' אבל בהקדיחה יורה כלומר הרי שלך לפניך ומתני' דמני הקדיחה היורה כלומר תומו בהוך יורה: צבעיה סומק. ולבעו חוכם לומר לו לבע חומו לדום והוא לבעו שחור: א"ל אלו צבעתיה. כלומר יכול לומר לו אלו היית עובע לומו לדום והוא כמו שלמרת לך: הוה טב. היה טוב. היה טוב: כדו דצבעתיה. עכשו שלבעתו: את אובדת. דידך החסרון והפסדה יהיה מהשלך שלך כלומר מכאן ולהבא לבעה שלרתי לך ולא שיחבר מאלי כלום ואפי' מהחמשה מינים שהיה עולה ובייתי מרווח יותר מן הקרן אם היית לובעו סומק והיום כבאלי דפרקין בד"ה אם השבח הזכירו הילום' הזה וכתבו מחרי ז"ל וכי פירוש דר"י דאמר אם השבח יפר על ההולאה ע"י מניס ויהיה יותר על ע"ו מניס קרי שבח יפר על היליפה והיליפה קרי עשרה מניס של שכר הלבע שמוליא הלבע וטורח ויהיה בשכרו י' מניס דהשתא אם השבח על ע"ו מניס יותר מעשרה מניס שהם היליפה מהן לו היליפה דהיינו עשרה מניס ולא יהן לו יותר אם היליפה יפירה על השבח אלא שהשבח על ט"ו מניס עשרה אלא לחבעה או ממשה יהן לו השבח מה שהוסיף על ע"ו ואין מהן לו כל עשרה מניס שהחחה עמו דל"ל אח אפשרת דידך ואחה לא אפשרת דידי עב"ל והרמ"ם כחב וז"ל ר"י אומר אם השבח יפירה כו' לכאורה היה משפרשת מהני' הכי אם נהן לו לאר עשרה דינרים והלבע הוליא בסמנים ובשאר הולאות עשרה דינרים אם לאמר כמו שהוא לבוע שוה יותר מעשרים היינו שבח יותר על ההולאה ומהן לו לגבע הולאתו דהיינו עשרה דינרים ואם הוא שוה י"ח דינרים נוהן לגבע ח' דינרים ובירוש' לא משמע כן אלא אפי' יטול האומן כלום עד שיטול הבעל מהחלה דמי לאמר והשבח שהיה לאלו להשבית אם לא שהיו אם מוחר על דמי לאמר ועל אומו שבח יעול הלבע דאומו שבח הרלוי לבוא אם לא הוא חשוב בקרן כדגרסינן בירושלמי בר נש כו' ס' עכ"ל והשור כחב וז"ל אם השבח יפר על ההולאה נוהן לו ההולאה ואם ההולאה יפר על השבח אין לו אלא השבח כילד נהן לו לאר וסמנין שוין עשרה וקלב לו שכר עשרה ואלו לבעו כמו שאחר לו היה שוה חמשה ועשרים אין לו לגבע כלום אלא ס"ב שוה יותר מע"ו שאות' אמשה דינרים שהיה משבית הן בכלל הקרן לפיכך אם השבח יפר על היליפה כגון שהשבית בין הכל ס"ו נוהן לו עשרה דהיינו ההולאה ואם ההולאה יפר על השבח כגון שהיינו שוה אלא ס"ד נוהן לו השבח דהיינו השבח ואם היינו שוה אלא ע"ו לא יהן כלום עכ"ל ואלא שלבח אלא הפירושים של התום' והרמ"ם והטור הולן דרך אחד הן והבהות אשר"י כתבו בבח אר' אלחן פי' אחר בירוש' וז"ל כל שנדל לו עשרה מניס לאמר בידה עשויה ועומדת היא ולא חשר לקבוע בה אלא לקבוע בה מפמר לקבוע בה בשבח הבידה או הבידה עשויה כהקנה ולא חשר בה אלא מפמר לקבוע בה בשבח כלי אם קלקל חייב בדמי בידה זהו מה שאמר כאן רב הונא אמ' ושוה שקבע מפמר האחרון כדי לזכות לכליו כלומר מתניתי' מיירי בשהיתה הבידה עשויה ולא נהנה אלא לקבוע בה מפמר האחרון דהשתא ליכא שבח כלי דהא עשוי ועומדת היא ולא חשר לקבוע בה אלא לקבוע בה

זה משלם חומש על חומש. תומ' אל חומ' דחומם דאסון נעשה קרן: עד שיתמעט כו'. אפי' מד' ונתן לו חומם דאסון ונשבע על הפני והוזק משלם חומם וחומם אל פני וכן לעולם עד שיתמעט הקרן אל חומם אלא יפחד לו שוה פרוטה. או עשק את עמיתו. ספר שכיר: תשומת יד. הלוואה:

[עמוד 80] **גמ'** עד שיתמעט חומש האחרון. כלומ' לא על עיקר הקרן קאי אלא על חומם האחרון וקרי ליה קרן: אמר רבי יונתן בנהגית החומש. נעשה החומם קרן וכיון שנתנו אחר שהזיק הוא קרן: לא אתיא. אלא בעדי לא משכחת מקני אלא בעדים שהזיק בפני עדים דאי לפניו הזיק וכיון דחזי מי' לריך להוליכו למריו למריו דר"ל כמאן שהחזיקו פקדון בידו ויכול להביאו בפרהו וכן פי' בתוספות ובשעה הקרבן דאם לא יוליכנו למריו ויושיבנו לידו תחילה חיוב יכול להביאו בפרהו משא"כ אלא בשעה הקרבן וכיון דזה אין לריך להוליכו למריו למדי כיון שאין בפרה קרבן ומקוני בפי' הרב מזקוני ז"ל שפירש לקרקי דוקלא ופרשת נשא אחד הזהב מעלמו למי מוסיף אלא חומם ה' לכן כתיב בפרשת נשא והזהבו וגו' ומשיתיני יוסיף עליו אבל אם חיוב מעלמו אלא עיף עדיף אי מוסיף חומם על חומם לכן כתיב בפרשת ויקרא ומשיתיני יוסיף עליו דלא כתיב והזהבו על"ד ולפשר אלא כיון דא"ם כתן בחומרו בשעת עדים ובשעת הקרבן דאמר דאם אין קרבן אין חומם וכן פי' רש"י ז"ל בפרק מרובה דף ס"ג ע"ב החומם חיוב אלא אשם:

הלכה ז מתני' משלם קרן. שאין חומם ואשם אלא אם הזיק בכתיב בגזל הגר בפרשת נשא והתוודו: ואח"כ את אביו. ואחר מיתת הא הזיק: הרי זה משלם קרן וחומש. לבני של אביו או לאחיו של אביו אם אין לו בנים ואח"כ דילוסה נפלה קמיה דהלין בני למיעבד הסדם ואין מעכב אפילו כגנב חלקו: אין לו. ככסיס כ"ב פיוכל לוותר על חלקו לוה מאחרים ומשיב לאחיו לקיים מלות הסדם ובעלי הסובות בשן ופרעי' מן הירושה את חלקו כגו' אם היו בני אחים והוא שיפי' בעלי הסובות בשן ופרעי' מן הירושה אלא אחים שנתחייבו

הלכה ח ופלוגתייהו. דר"י הגלוי ור"ע מיית בבריית בבני דהגית ופס לית לים נוגל וכי יש לסה ביבריאל כו' מלא זה נזל הגר בגזל הגר וכבש לו וכמע שמת הגר וכי' מעלה בספו ומשמו לירושלי' ופגע בחומו הגר ותקפה עליו במלוס ומת זכה בסה בבידו דברי ר"י הגלוי ר"ע לומר לית לו הקנה עד סיוליה נזילה מהמת ידו ע"כ וסיינו דלמר דר"י הגלוי היה מדהה ר"י בגזל הת הגר כו' ריבה נמי ר"י הגלוי מחלוקין בין למחרי' בין לנבסי' והה דלמר בבריית זכה הלה בסה בבידו ר"ש בין שזקפה עליו במלוה נפק לי' מפורת נזילה ולכי מיית גר ליל הסי מוחזק וזכה מן ההפקר:

[עמוד 82] ואם אין לאיש גואל. על הקרקע קלי ופס לית לים נוגל וכיי הקרקע מלבד לול הכסופי' הטעון כפרה חייב להשיב הקרן יפ זה שמת הגזלן כלין לריך כפרה לפיכך חייב להשיב הקרן יפ זה שמת הגזלן ומשמת דהה בהשתי הולול וחזיק דס"ל נמי הה דהמת דקרע בגזל מיירי הוקמתה דרבה בהשתי הולול וחזיק דס"ל לר"י הגלוי הפי' לעלמו מחול והה מוקמי' לעולה מתני' כוותי' וכמ"ש לעיל מבל לר"י הגלוי הפי' לעלמו מחול והה דלמר זקפן עליו במלוה לסודיעך כומו דר"ע הפי' זקפו עליו במלוה לין זה מעלה נמורה ולה כפיק ליה מהורת גזל מבל גזלן לגבוי מודה ר"ש דמחיל וסיינו דמסיק דר"ע לומר הוסב המת מכל מקום ולה מלי מחיל לנפשי' הלין לו הקנה עד סיוליה נזילו מהמת ידו הע"ג שנפלה לפניו בירושה מבה"ס לר"י הגלוי זכה בחלקו ולין חייב ליתן לבניו ולחרי וכן הם מת הלך זכה הלה בת בבידו ולר"ע לריך להשלותו לירושלי' וליתן לכהני' ולהת למזבה כדי סיוליה מידי גזילות ובבבלי מקבה לר"י הגלוי הלילי' דדבה הלה גזל הגר הלמר רחמנה נתיב לכהני' כיכי מבכתת גזל הגר ובשבע לו ות הגר והודה לחתר מיתה דבעידנה דלודי קנלה הת ותבה לכהני' מבל הודה בחיי הגר נעבה הלה כמלוה וכי מיית גר מחיל לנפשי':

הלכה י מתני' משמרת יהוריב. דתסוה לכל המשמרות ובל ידעי' לחבייה נתן. בגזלי הת הכסף ליהוריב במשמרתו ותח"כ נתן הת לידעי' במשמרתו: יצא. כדמפרש ותיל שהמציה גזלו עד שלה הביה קרבן הת יצה ותה זכה בבלו וזה בבלו: אם קיים האשם. יקריבנו בני ידעיה דקנסין ליהוריב להחזיר הת הכסף דבלה כדין עביד בני יהוריב דקיבל הת הכסף מקמי כסף ולידעיה ליכה למיקנם מידי דהמשמר דידהו קבילו ור"י דפליג בבריית הת המני' מודה: נתן הקרן. לכהני' לין החומש מעכב מלהקריב הת הת הת נתן עדיין ולבסוף נתן: **גמ'** בשתי שבחות. פליגי בבר פירסני דר"י פליג בבריית הוסה בבבלי וזל ת"ל נתן הת הת ליהוריב וכסף לידעי' יחזיר כסף לגל הת הת דברי ר' יהודה והכ"ת יחזיר הת הת לגל כסף ומקש' הת ה"ל מילתא דיכול הת ליהוריב במשמרתו דיהוריב וכסף לידעי' במשמרתו דידעיה וסיינו שהי שבחות דלמר הכא זה זכה בבלו ומ"ט דר"י דקנסיה לידעיה בשעת הבע קנסי ליהוריב דגלה כיון שת בקיבל הת ר"י מ"ט קנים לידעיה אמר רבה הכא במאי עסקינן דיכול הת ליהוריב במשמרתו דיהוריב ולידעיה במשמרתו דיהוריב וסיינו שהת אחת דלמר הכא ר"י הבר כיון דלבו משמרתו דידעיה הוא לידעיה קנסיה ורבה הברי גלה כדין עביד יהוריב שקבלו הת מקמי כסף הילך לידהו קנסיה לה ויחזיר הת הת לגל כסף ע"כ ורבה דנילסתות הפוכות הן בדתזקי' נרסי' לה יגל ובדר' יוסי' נרסי' יגל וכן נוסח הסוגיא הת שנרסי' בדתזקי' מוליתן מוכן מיקן ובדר"י לין מוליתן וחזקי' מוקי מתני' בשתי שבחות בדקס"ד דבבלי ופליגי לגל בשבת אחת בהוקמתא דרבה מוליתן מהתו שלינו משמרתו ויחזיר לתהו שהת משמרתו וה"ק דמתני' נתן הת הכסף ליהוריב במשמרתם ותת הת הת לידעיה במשמרתם יגל וחכ כל ר' שת הכר שבידו ידעי' ההת לגל הת נתן הת בתחילה ליהוריב במשמרתם ותח"כ הכסף לידעי' במשמרתם הת קיים ההת יקרבונו ידעי' והיינו יחזיר ההת הת הכסף דהמרו חכמים בבריית לפי שיהוריב גלה כדין עשו בקבלו הת קודם הכסף ור' יהודה דלמר יחזיר כסף הגל הת הת לפי' בשתי שבחות שיון שזכה בקרבן זכה נמי בכסף הקודם לקרבן לגל הת בשבת בנון נתן הת הכסף ליהוריב במשמרתו ידעי' ולידעיה נתן ההת הת הת הכסף לידעיה והכסף ליהוריב במשמר יהוריב גל יגל ויחזור כל ר' לזה בשמשמרתו וכל זה מדברי חזקי' לליבייהו דרבן דבשבת ר' מודיב: ר' אומר אם כדברי ר"י ויחזיר כסף הגל הת הת לפי' בשבת ר' הל ידעיה: ר' יוסי. מוקי לה בשבת ר' בל' בשתי שבחות ר' יהודה מודה דיחזיר הת הגל כסף והשתה הת ר' קסיק הת בשתי שבחות הרי מודה ר' יהודי והת בשבת ר' הרי פליגי וכ"ש הוא מהתי הת הת מחזק זכה מן ההפקר:

[עמוד 82] ואם אין לאיש גואל. על הקרקע קלי ופס לית לים נוגל וכיי הקרקע מלבד לול הכסופי' הטעון כפרה חייב להשיב הקרן יפ זה שמת הגזלן כלין לריך כפרה לפיכך חייב להשיב הקרן יפ זה שמת הגזלן ומשמת דהה בהשתי הולול וחזיק דס"ל נמי הה דהמת דקרע בגזל מיירי הוקמתה דרבה בהשתי הולול וחזיק דס"ל לר"י הגלוי הפי' לעלמו מחול והה דלמר זקפן עליו במלוה לסודיעך כומו דר"ע הפי' זקפו עליו במלוה לין זה מעלה נמורה ולה כפיק ליה מהורת גזל מבל גזלן לגבוי מודה ר"ש דמחיל וסיינו דמסיק דר"ע לומר הוסב המת מכל מקום ולה מלי מחיל לנפשי' הלין לו הקנה עד סיוליה נזילו מהמת ידו הע"ג שנפלה לפניו בירושה מבה"ס לר"י הגלוי זכה בחלקו ולין חייב ליתן לבניו ולחרי וכן הם מת הלך זכה הלה בת בבידו ולר"ע לריך להשלותו לירושלי' וליתן לכהני' ולהת למזבה כדי סיוליה מידי גזילות ובבבלי מקבה לר"י הגלוי הלילי' דדבה הלה גזל הגר הלמר רחמנה נתיב לכהני' כיכי מבכתת גזל הגר ובשבע לו ות הגר והודה לחתר מיתה דבעידנה דלודי קנלה הת ותבה לכהני' מבל הודה בחיי הגר נעבה הלה כמלוה וכי מיית גר מחיל לנפשי':

הלכה י מתני' משמרת יהוריב. דתסוה לכל המשמרות ובל ידעי' לחבייה נתן. בגזלי הת הכסף ליהוריב במשמרתו ותח"כ נתן הת הת לידעיה במשמרתם יצא. כדמפרש ותיל שהמציה גזלו עד שלה הביה קרבן הת יצה ותה זכה בבלו וזה בבלו: אם קיים האשם. יקריבנו בני ידעיה דקנסין ליהוריב להחזיר הת הת הת

מסתעבד לפי' למלוה בעדים ולא מטלטלי' דס"ל לקמן סיעבודא דלורייתא בפ' מי שמח: ואפי' בשמואל. ליח הוא פליגי בתמי' שלח לשמואל לא כן כו' ויורבי' ומשועבדי' דין ג' לקן וכיון דלוקחי לימא משועבד ר"נ לימא גופא מן היורבי' ול"ב לפי' הניח להם קרקע שקנה מאה בנזל הרי לימו גובה מיורבי': פתר לה בשהניח לפניהם גוף הגזילה. והא דתני אם היה דבר שיש בו לחריות נכסים כו' בגון דבר הניכר לדברים ורואה כל שעה בגון קרקע לו שעה בגון טלית וכסות חייבים להחזיר. גזל טלית וגנבה לאחר: מוציאי' מראשון. שהוא גוזלן ואין מוליכי' מלכי בקשה לאחר שהרי גזלן בשימוש רשות: אף מן השני. דהרשעין יגלו ידי גזילה כשגנבה לאחר שהרי גזלן לא הלכה והם ס"ל לו להוליה מן השני מוליכי' מן הרשעין וכן בהיפך: אף ר"ה כדעתיה. דר' יעקי וכן מסיק בפירקין לחייבים דרב דס"ל כר"ח מוליכי' לף מן השני וכן הוא בפ' שני דהמוכות:

דף מג הלכה ח נתחלפו לו כליו בבית האומן. בריישא הוצה בגנבי בפ' חזקת הבתים ומפרש התם בגס ר"ח וכי אין לחם עשוי לומר מכור לי כלי ועשה האומן ונתן לו כליו של רשהן בגתן לו ג"כ לתקנו לפיכך ישתמש בהן שהרי רשהן ג"כ ישתמש במעות או בכליו של שמעון עד שיחזיר לו אם שלו ומיהו מ"מ יבקש אם שלו לבל בבית הלבל ובית המשתה לא ישתמש בהן כלל אלא כו' שאין חייב לומר לו אם טעמא דר"ח דלעיל: בגון אהן בר קורא. אם חושש בכל הכוחל ממנו נוטל ברשות וכן המיחם אלו מיחם ברשות לעשות בהן מה שילה אפי' יתחלף לו ונתן לו זה כלו ברשות בעלי' עשאו ואין כאן גזל שהרי מידעת בעלי הוא: ועשו תשובה. אבל לא עשו השוב' דמן הדין אין חייבי' להחזיר דבדמי קניתו שהרי מתחייב בנפשו: ואם הוא מוציא. כליס מן הבית ונתן להבירו שהלכו עמו הוא משלם ע"י כולן וכן קאמרו בשיטה רשות: הניח לפניהם. הגזילה ומת ועדיין הגזילה קיימת בין נדוליס כו' חייבים לשלם להחזיר הוא ל והגזילה קיימת: קטנים פטורים. ואע"ג דהגזילה קיימת מיהו קטנים לאו בני מיעבד דינא ניהו והרי מחברי גזיזיה: מס אמרו קלי ל"ה: אם אמרו הגדולים. אין אנו יודעים אם עשה אבינו עמך אם לא כבבלי אמרו אנו יודעין שעשה אבינו לך פטורים הגדולים ומוקי לה בבבלי אמרו אנו יודעין שעשה אבינו הנחון עמך ולא אם לך נבי ולא מידי פטורים ובש"ם אי מוקי לה לקמן יודעים אנו שעשה אבינו עמך חשבון אומר גדולים בין קטנים חייבין לשלם. ומיירי לפני יהום ומתמי' דהני חייב לפניהם פטורין לשלם מוקמינן לה בלאחר יהום: סומכום אומר גדולים. חייבין כיון שהוא קודם יהום: קטנים פטורים. דלאו בני דינא ניהו ואפילו שהגזילה קיימת מכאי מחוסר נוביינא היא: אין אנו יודעין אם עשה אבינו חשבון באחרונה. ומתפרש ממנו בסמיך לך: פטורין. לפי' הגדולים: הגע עצמך שהניח לפניהם קרקע. לא יסא לעלם דסניח לפניהם קרקע וחייבין לשלם כיון שהתם אומר שהם לתמיו אין אנו יודעין מפטרי ל"ב כל היתומים הגדולים יאמרו כן וכי לא יכל מהן לומר כן ל"ב יאמרו לאו והכי רב המנונא בעין גזלה קיימת שחייב לשלם דיטענו כן: אפילו קטנים. כו' כלו' כיון דבאמרם אין אנו יודעין מפטרי הם כן לפי' קטנים נטענין בב"ד דמאי איה לך למימר לויי נס הקטן היינו יודע: תפתר כו'. יודעין הנו דעסק בבונן כו' לא שמוחרים אין אנו יודעים אלא לו' יודעין הנו בירושה לדין עם הבירו ולא ידעינא מלי יפסק מן הדין ומי' דלא מצי אלא לו' יודעין הנו בירושה לדבר שהיה ברשות אביהם ולא ידעינא מלי יפסק מן הדין ומשמרים אין הנו יודעים אלא לו' יודעין הנו בירושה לדין עם הבירו

הרי שלך לפניך: קנם קנסוהו. לגזלן ולא מן היכא הוא: נטלוהו מסיקרי. מן הגזלן ממש הגזל מהו שהגזל יכול לומר לגזלן מ"מ מן לי בלי ומי ברולא ליטלה יבוא ויטלה ממני: אין אדם נתפס על חבירו. ויהא חבירו חייב לשלם לו: אלא בארנונא. ברומקא וגולגולת שם המלך וכקף גולגולת והכא נתפס הגזלן בשביל הגזל מן הגזל חייב לו מלא הגזל יכול לומר מן לי תא שלי כו': יכול. המסיק יומר לגזלן תא הרי עבוטך פדה משכונך שמלאי שבשבילך נטלתי מן הגזלן: בזתני' לא יחזיר לו בשדבר. שם אין זה מובטו אין זה יכול לכופו לקבל חובו לו פקדונו במדבר דלמו מקו: שימור הוא: על כנת לצאת במדבר. שהרגן לו ע"מ שלמה למדבר ושם לפרע לך יחזיר לו במדבר ובשבלי פרין פשיטא ומשני לה לא לריכה דמ"ל לימוי פקדון נבך דלמא למדבר נפיקנ' ומ"ל לימו מלא נמי בעינא למיפק מי בעינא להחזיר לך שם מהדרנא לך ומע"נ דלמן הגלי נמור דהא מי בעית קמור מפ"ה כיון דידע מקו' שימור הוא: על כנת לצאת במדבר. שהרגן לו ע"מ שלמה למדבר ושם לפרע לך יחזיר לו במדבר ובשבלי פרין פשיטא ומשני לה לא לריכה דמ"ל לימוי פקדון נבך דלמא למדבר נפיקנ' ומ"ל לימו מלא נמי בעינא למיפק מי בעינא להחזיר לך שם מהדרנא לך ומע"נ דלמן הגלי נמור דהא מי בעית קמור מפ"ה כיון דידע

הלכה ז גבי' ר"י אמר. בבא לצאת ידי שמים כיון שלא תבע ממנו כלום

ומפ"ה תימן חייב לשלם היינו בבא לצאת ידי שמים אבל לא מדינא

מדם: גזלתיך כו'. מרי' דגרסי' גזלתני והלויתיך והפקדתי אלך והלה אומ' איני יודע ליני יודע ליני כגי' הספרי' קני' טובא כיון שאמר והחזרתי לך אומ' איני יודע: הכא ואפי' נאמר דלא גרסי' והחזרתי לך שלא מלאה כמ"ש וכן הוא בבבלי בשם ר"י מפי לי בירך לך אז לא ס"ל היינו מתני'

לירושלמי

מהר"א פולדא

בבא מציעא פרק א הלכה א

שדה יהושע

פרק א הלכה א דף א שנים אוחזין בטלית. דווקא מוחזי דמיחזי מוחזקי, הא לאו הכי אפילו מוחזקי לא. ומיהו נראה דאפילו מוחזקי נמי לא דמיחזי כמאן דאית ליה בעדים כשהן שנים: זה אומר כולה שלי. מפרש בגמ' הא דמי בלו ואינו נראה בעדות: זה אומר כולה שלי. מפרש בגמ' הא דמי דתרי ריפתא במליחא וסיפא במקח וממכר ולריכא דו: זה אומר. תניי שלי מודה הוא שחציו של חבירו ואין לזה שלו על הטייה לפיכך זה האומר כולה שלי יטבע כו' כמשפט הרשעים מה שהן לעולם בניהן שלו לכל ל' גם פחות מהניי ומוטל כל ל' חניי: היו שניהם רוכבין כו'. לתמוהי' לתת דרכוב ומנהיג שניהם שווין לקנות בהמה מן ההפקר: בזמן ששניהם מודי'. מפרש בגמ' דלמסעין המנהיג מליחה לחבירו קנה חבירו: גבי' הודיית עדים. כהודייה פיו כשלו הוא עלמו מודה בחמשי' וה"ל מודה מקלת ויטבע על חמשים המוחזקים שבועת התורה דיין מודה מקלת: [עמוד 20] ה"ג א"ר לא משנים אוחזי' בטלית. לומד רבי חייה רובה מכיון שתפוס בה פ"ל כשלו יש בה לומר שלו הוא כמי שהביא עדים כו' כהרי זה שתופס בה ר"ל כשלו יש בה לומר שלו הוא ומקבל שבועה כל אחד ואחד כמי שהביא עדים שהוא שלו. ומפרש בגמ' דלא דמי בשלו ודאי

דף ג והתניון קרוב לה בגירשת. בחזרק נט ומפרשין הכא בתוך ד"ח והני מחלה על מחלה מגורסת ואינה מגורסת והכא הכי זה שהחזיק בו קנה: בשכר לבלר היא מתני'. בהדין הוא שהבעל נותן שכר סופר של גט כדאיתן בגט פשוט וקמ"ל הכא בשמיכה נותני' שכר סופר שכרי ע"כ לגירסיה גט אחר הם נמצא גט זה ולא לאו ד"מ לענין שכר סופר ה"ל לתנא למיתנא כשפושע יטלנו ויחזיר ויתן לה אלא דקמ"ל שכר סופר מהגרסת וכן הוא מילתי' דהזקי בפרק חזרק וקאי נמי לפרש המתני' דלעם:

[עמוד 6] **שהיה** מתענה. יובב בתעניה היה ודמי סעודתו היה מקדיש לשמי': **הוי** האומר יזבח לי ביתי כו'. לא אמר כלום. כיון שאינו יודע מה **נפלה** לה לאו ואפי' נפלה לא אמר כלום: יצא שם למציאתו. שידוע שנפלה לשם ומאי זכה לי ביתי דברו קיימי' ומה בא אחר ונטלה לריך להחזיר לו: ונפתחין. ואוקמן מבוס מליחה: אזל חזר. להחזיר הנותלה למקומן: א"ל רבי בא בר זמינא קשייא. כיומי' דזקני' לא היית מחזיר שמן הזקני' כבר ידעתי וזכתה לי מדי שהלקל בו ותייבר גרסי' והמותר הוא ממליחתו הגוזלות הקטני' עדיין לא ידעתי בהן כיון על הדקל ולא זכיתי בהן ואן ממליחתו:

הלכה ה דף ד מתני' מציאת עבדו. ובפחתו הכנעני' אבל בחרי גופו קנוי לו עולמי' כדכתי' והתנחלתם וגו': מציאת אשתו. מבוס מיבה: גמ' בשאינן.

טפולין לאביהן. אם אין טפולין לעולם לחזיקם לו מליחת בנו ובתו הגדולים שלהן אבל בו: אין אדם זוכה לחבירו במציאה. לפילו טפולין של עולמן לחזיקן נמי שלהן מ"ט עבדו כנעני יד עבד כיד רבו דמי: א"ר אילא לא דאמר ריש לקיש. הכי בהדיה הלה דקסיה לי' על הא דתני' הוסתי' הכותב את הפועלים לעבוד בכל מלאכה כיון שאמר לו בכל מלאכה מליחה בכלל לפיכך מליחה לבעל הבית: אבר ריש לקיש. היינו דקסיה לי' אדם שים לו רבות לחזור דק"ל פועל יכול לחזור בו אפי' באלי יום אחר הא מליחתו לרבו הרי אין יד רבו ומכאן מוכח דס"ל אין אדם זוכה בו' דאל"כ מליחה קסיה לי' והלא אדם זוכה בו' אם לא מכח יד עבד כיד רבו וקבוה וכרי אלא הלה והלי דס"ל אין אדם זוכה בו' אם לא מכח יד עבד כיד רבו ובקבוה בלבן אבל כרי יכול להחזור ואמתי' דכשים דאמר בבא ר"ל אין אדם זוכה בו' מפני קובוה בוכוח לה כשיחזור לפיכך מליחתן של גזלנין כשלהן לפי שאמר טפולין לפיכך מליחתן של גזלנין כמי אדם זוכה בו' ואמרינן אי אדם זוכה בו' אפי' ד"ל פליג ואמר אין אדם אבל לא אמר היש לקיש הכי בהדיה והן היה בפיחה ואמרו אין אדם זוכה בו' אלא בשלא יחזור בו: בין עבדו בו'. ואם בין בו' ואין להקשות בשני עבד כנעני היד עבד כיד רבו ואם אדם אוקמה עבד קנה רבו דכיון דס"ל אדם זוכה להביאו במליחה הו אין הלק ביניהן שכרי הדוויכו טפולי' לעולמן לבן: אינו דשאי לשנותו בשלאבתה. והכי זה כשלאבה אחרת לפיכך מליחתו לעלמו: דתניא תמן. בתוספות בפרק חע"פ: בשני הקבטה. מבוס היבה כש"ם במתני': הגיע עצבן. והכתי מברית ואמר מהנה הוא: התיבון בעדים. אם יש עדים שמליחה תהא שלה בלא דלה בלא כלום ואמרו לה בפוני רבנן כיון שלא תהא מברחת כו' שכרי יש עדים בדבר: אי אמרו הו. כלומר לה פוני רבנן כיון דהיכא דליכא עדים היכא שלא ה"ש בדאיכא עדים: יוד שיהן לה פרוטה אדרינהו על בתובה: בציאת אשתו עיגרישה. הכ"ש שלא נתן לה בתובה מה חידוש הוא שלא נתן יהבר ומפרש שלא תאמר כו' ה"ג ש"מ מהייב במזונתי': ה"ג לפום כן נתן יהבר מבתן ומפרש שלא תאמר כו' ה"ג ש"מ מהייב במזונתי': ה"ג לפום כן

[עמוד 6] **מהו** בעניי שאין עשירות לפני הקב"ה. ולעולם בהיו בידו ממש:

הלכה ה דף ד בשאינו טפולין לאביהן. הם דמתני' במהני' דמליח בנו ובתו הגדולים שלהן דוקא בבן שהוא תינוק שלא טפולין לבל בסמוך על שולחן לביו ולפילו גדול ומזדקנו הלי בסמוך על שולחן לביו בחולה בבנו שהוא הגדולים משמע לכאורה דוקא בשם הוא שלריך היסמוך על שולחן לביו ממש בחולי בבנו ובהו הקטנים בין שהיו הכטנים בין שהיו גדולים שלו הן ואין הדין כן שהרי ר' יוחנן עלמו אמר הכא כן אמר בבבלי על פרקין לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול לביו קטן קטן ואינו סומך על שולחן לביו זה גדול משמע דבתרויהו הדבר הלוי בסמיכתו על שולחן לביו וכן הסכימו פוסקי הלכות: ריש לקיש אמר אין אדם זוכה לחברו במציא'. ומ"ה לא העלה על דעתך דכיון דהבן גדול יכה לשליחתו מפני שהוא לריך היסמוך על שולחנו: דתר ר"ש אבין. מה אמר ר"ש בן לקיש אמת הוא: אלא דקשי ליה. מהא דתני' ר' הושעיה השוכר את הפועל שהרי אדם זוכה לחברו במליחה ופלוגתא הרים לקיש: בבל מלאכה. לחפוקי שאם פירש לו לחיוו מלאכה כגון עדור עמי אז לכ עמי היום מליחתו לעלמו וכהתניא בבבלי דפרקין: אדם שיש לו רשות לחזור בו תהא מציאתו לרבו. בהמיהה והא דפועל לא מיירי אלא בשסכרו לקבל מליחות כדאוקמתה בפרקין דבבלי ושכי דמי בדלקפי לגמרי בכוורי לבל בלתי זה כל פועל מליחתו לעלמו וכן פסקו הפוסקים: מה בין עבדו ושפחתו העברים. דמליחתן לעלמן לעבדו ושפחתו שכנעניים דמליחתן לרבן ואלא כלן עבדים מטועבדין לו בעת ובעונה שהיא ואין הפרש בהן אלא לענין עבודת פרך בלבד: הואיל ואינו רשאי. לשמוטו ממלאכתו שהיה לו בעת שהכרו לו אלא מיעתו בתומתו שהיה לו מקודש ואינו רשאי לשמוטו לחומנות לחרת כדאיתא בתוספתא כתובות וכהכי גרס"ה בפ"ק דהלכו' עבדים. וז"ל לבל לא יעמדו בתחלה

צ"ל מתניתא. לפיכך הולרך למתמיהן אפי' לא נתן כו' ותיב במזומנין אע"פ מלישנא שלה:

הלכה ו מתני' אחריות נכסים. סיעבוד קרקעות לפרוע מהן:

[עמוד 8] **גמ'** תני בשם ר"מ בין שטר שיש בו אחריות נכסים כו'. נופה מנכסי בני הורין ק"ל לפרסו וכבבלי אמר שמואל אומר היה ר"מ שטר אחין הן אחריות נכסים' אינו נופה לא ממטעבדי ולא מבני חורי ומ"ם לפי ני' זו הא דתקשה ע"ד דר"מ לגיזה דבר הוא מחזיר מיהו לפ' ני' הכפריס אמתני' מקשה דתני יחזיר מפני אחין ב"ד נפרעי' מהן מיהו נרחה עיקר כני' הבבלי' אלישע' דשמואל וכן משמע בשמוך בהדיה: יורש כמשועבד הו'. פי' בהגוזל בתרה הבא את מר. לשמואל פריך לפי הני' אלו דלר"מ אינו נופה אפי' מבני חרי והכא אמר דנפה מבני חרי ומבני חיכה דומה לפסיק דמשעבד מקלת דמשעבד מה דלזקני מסע"ם בשטר בעדים דלא משעבד כל עיקר: אמר ר"א שאני אומר כתב ללות ולא לוה. היינו טעמא דלא יחזיר שאני אומר כתב ללות ולא לוה:

דף ה אם הלוה מודה. יחזיר וכדמסיק: ואם הוחזק. בשטר שכתב בו שנפק וכפקיים בעדים שהי זה יחזיר דלא שייך במקויי' כתב ללות ולא לוה לא' שם הוחזק בשטר ביד המעולה שרלו עדים פעם אחת בשטר זה בידו משמעת לוה ממנו כו': ותליתהון. וכל הג' חלוקי' שאמר ר"ש מתבדו נשברו ואיכא מה שאמר שאני אומר כתב ללות ולא לוה קח בשטר שתן בו אחריו' חייסינן ולא גבי' לפי' מבני חרי ובריית' קתני בהדית דנבי מבני חורי' ל"ש הוצא בבבלי ומה שאמר ואם"ם הלוה מודה יחזיר דס"ל דלא חייסינן לפרעון ולקוטית ובריית' אם קתני אע"פ שאניסים מודו לא יחזיר לא לזה ולא לזה דחייסינן לקוטית ומה שאמר שאם כתב בו הנפק יחזיר נמי ליתא דחייסינן לפירעון והא דתנן ב"ד יחזיר מוקי לה בבבלי בשטרי חלוטתא ומדרכת' דלא שייך בהו פירעון ולפי ליטר' תמחינא שלשתן נשטרי מדר' אבהו בשם ר' יוחנן דחייסינן לקוטית כו': משום קנוניא. ולפי' חייב מודה לא יחזיר: אם היה זמנו יוצא. בו ביום יחזיר ביום שנגלו לפניו הלוה שטר נכתב שכתוב בו זמנו של לותו היום שנגלו: יחזיר. מבואר בבבלי דלא שכיחי מיניי' דפירעון ולפיכך לא חייסינן לפירעון ולקוטי':

הלכה ז מתני' דייתיקי. מתנת ס"מ דברי ס"מ ככתובי' וכמסורי' דמיא דייתיקי דא תסא למיקי ולקייס: מתנה. מתנת בריא: ושוברין. מי שפרע חובו כותב לו מלוה שובר:

[עמוד 10] **הלכה ח** מצא איגרות שום. שמו ב"ד נכסי לוה למלוה בחובו ואינרת ממון שקיבל עליו לזון לה את בתו ומאונין. יהומה קטנה שהשיאה אמה ואחי' לדעתה יולאה ממנו במיתון ואינה לריכה גט אלא לומרת בפני ג' אי אפשי בפלוני בעלי וכותבין לה ב"ד שטר מיאונין בפניהם להיות לה עדי' שמותרת ליכנס: שטרי בירורין. זה כותב לו אי' וזה כותב לו אי' וכותבין לכן ב"ד לומן הבוררין ואינן יכולין לחזור בהן: הרי זה יחזי'. לינ' למיתב לשמא ממלך דהא ב"ד אין כותבין אלא בדבר המקויים ס"ל בשטרי חלוטתא' ומדרכת': מצא שום שטר. בחפיסה הזת קטנה של עור שמתנים בו יין: או בדלוסקמא. עסקא שהזקני מלויין בה כלי השמשן אלא יטרכו לחפש אחריהן: תכריך של שטרות. ג' כרוכי' זה בזה וזה סימן שהבעלים נותנין בהן זה יכיר שטרות מלאתי וזה יאמר אלי הם וג' הם כרוכים הן זה בזה לנודה ג' קשורים זה בזה הרי זה יחזיר שהכלי סימן הוא תכריך ולנודה: אח' הלוה משלשה. הם אלשה שטרות של לוה א' הם אלוה מנ' בני אדם: יחזירם. ללוה דודאי פרעם והחזירם לו ומידו נפלו אלשה מידם נפלו מי קבלם למקום א' והם נ' לוויים הם אלו מאדם א' יחזירם למלוה שהכדר יהוא שממנו נפלו: מצא שטר בין שטרותיו. ומיהו יודע הוא שיבו אלא הם הלוה הפקידו אלו לו המלוה או שמא מקלתו פרוע ומסרוהו לו להיות אלים ביניהם ושכח: יהא מונח. בידו ולא יחזיר לא לזה ולא לזה. ואם יש עמהן בחפון. מילי מילי קתני המולית בין שטרותיו שובר שנכתב על א' משטרותיו: יעשה מה. שכתוב בשמיפון והשטר בחזקת פרוע ואע"פ שהיה לו לשובר הזה מונח בידו הלוה ממרינן המימיהו הלוה ואמר למחר הנה לי ושכח: גמ' תני מצא גט וכתובות. כלאתם שנגט בידך לכתובה הרי זה יחזיר בחפיסה ולדמסיק הטעם וכתובה לא היא אלא בחזקת פרוע ואע"ג דשנגט הנו במתני' לא יחזיר אבל כתובה חזקה גט שעשה כמי שיחזיר הלוויהו משעה שכתובות שבכתובה לריכה לגיטא אלא בחזקת פרוע: אמר ר"א שאני אומר כתב ללות ולא לוה. היינו טעמא דלא יחזיר שאני אומר כתב ללות ולא לוה:

דף ה אם הלוה מודה. יחזיר וכדמסיק: ואם הוחזק. בשטר שכתב בו שנפק וכפקיים בעדים הר

הלכה ב במשוקע בו. במשוקע תרם לו במעות בדמילה ובכר. לבל תם מונח תלוי דרך היותו לפיע שלא בדרך נפילה לה. ובכי את ממר בנתון בו דרך היותו בבייתה לעיל לענין מתיכת בשר ודגים היא למילו היו משוקע תלא דרך היותו ולא פליג ר"י: ברה"ר. דאין דרך היותו סימן מצא"כ במשוקע בו ודרך היותו הוה סימן בר"מי: אפי' בר"הר. דשכיחי רבי ליומר לפי' מלמן דרך היותו היכא סימן שהמי לומר דרך נפילה ונלה בימיהן שרבי, טולבי' שם ומקן נפלה ורלה כדרך היותו לפיכך מייתם לכהמילה: ממר ר"י ומני לה ג"כ בבייתה ומלו כן כלי מלפוריא כגון בדי מהטין ולינורות שמולין בם מחטי' ולישרות מזלגות קטנות שטוות בהן זהב ולבו' מלפוריא כלים שלא שבעתן עין שלא הורגל ברלייתן ובהשמיטן לבו' הין פה רלוי'. עיזל. מטוה: כריך במקטורה. כריך במעיל שקולין מקטור. ואורי ליה. והורי ליה כרשב"ם דמתניתין נרסי' והייט כרשב"ם דממתי' שלומו מפליג ביניהן תלא כל כלי מלפוריא חיבו מייב וה"ה עזיל ור' יוחנן הורי לממורת כרשב"ם דמהניתה נרסי' כרשב"ם דבייתה דדוקא תלו דקתניב בבייתה חיבו מייב להכרית לבל שלר כלי מלפוריא מייב להכרית לם מלתו בסימנה והייטו שבל יחיד תו בפלטית דשם תפי' דבל שים בו סימן ג"ו מייב להכרית לן שלתו ר"י פירש להם דרשב"ם ומני לה ג"כ כגון בדי מחטי' וכי הורה ליה דלא כשמעתי' ועוד דבהדיה מסיק הש"ם לדשבי מפתריגה והייטו שלומה רולה לפותרה המתי' כר"ם דמתניתה: אמורי'. מתורגמי':

הלכה ג שלשה מטבעות. דתנן במתני' שחייב להכרית. הייטו של ג' מלכי' לבל של מלך ל' לין חייב להכרית ור"ת לומר:

דף ז אפי' שלא של מלך א'. ומי מילן שחייב להכרית והייטו בעשויין גולמין בשבלי כמנדלי' שהחתון רחב מלמעלו ולמלעי רחב מעלין ושוכבי' זה על זה ועשה כמגדול שהוא רחב מלמעה וקלר מלמעלה וזה סימנו: של ג' מלכי' ועשויין שלשה גולמין. לו לפי' של מלך ל' כי' כל זה מסיק ר"ת כי יכי' המטבעות של ג' מלכי' לא שבי לן בעשויין גולמי' לפי שדרך מטבעות של ג' מלכי' לין בהן כוי' ברוחב ולילה לשימון לשילמי הכי בשפלו זה על על זה בגולמי' עד שילילה כלן ג' גולמי' ועשויין שלשה גולמין. לבל של מלך ל' כי' מן השפה שווין הן ברוחב וכי שבשה שלין שווין ומולמי' גולמי' כגי ג' בהכי ולא בעיון ג' גולמין: אין הוה. לם היה כגון שלן מלובה חייב להכרית והייטו שים כלן קרפוף השייך לג' בני לחד ושלא ל' מג' הלו לינו חייב להכרית שהרי עוד בני' שייכי לשלי קרפוף ומחזר מלן כפל ולמי יחזור מלותן שי' ונם הבעלי' מהיחבי' ממנו שלינו יודע למי יהבע כיון שבני' הן לבל לם לא היו שלא שני' זה יודע למי יחזור וזה לא מייחם סיובל לטעון עליו הרי זה מולחם וכן מבואר בבבלי לקמן בפירקין: בר נש הוה מהדר. לחד שהוא מהלך לחמר ר' חלפתא דיק ונפל מהן דיוקל ל' ובא לחר שחייב להחזיר הוליל והייטו חייב להחזיר ולא ידע למי יחזור שלינו יודע ממי נפל וכמ"ש ואחדם ר' יוסי לפי' ל' מהן ר' חלפתא דיק כשהר לני חדם. נפל מיני'. מן ר"ח: אושטי' לי שמע' בר ווה. הדיור כי' מושיט לר"ת שלא כי' שם שלא ר"ת ור"ם ובודלי מר"ת נפל ל"ל ר"ח כבר שהיתבתי מיני' ובמתת אין כאן ייחום שהרי לא הלך אחריו שלא ר"ם לבדו והי' לו הבושת בדי עליו ולא נתייחם שלא שהי' טוען ר"ת שהיחבתי מיני:

כבר נתייחבתי מיני:

הלכה ד מתני' מצא אחר הגפה. גוזלי' מקומרי' נפה שתימת כותל של עץ לו של קני': גדר. של תבני': לא יגע בהן. דלמרינן לחד למיפן שם ואם ימלם אין לבעלי' סימן בהן לכן ימיתו עד שיבואו הבעלי' ויטלום בבלי: מכוסה לא יגע בו. אלון זי שהיה שיהא מוסר עליה שלא יבא הובל להעלם ממנה: הוא: מצא בגד של אבני'. מהומה בגפלה: הרי אלו שלו. לאמריק:

[עמוד 14] של אמוריים. שבוריכו שבוה בין ולא של בעל הבל ובעל הכותל ומיירי דשניך עפי העלה מלודה רבה דכלי הלי לא בניך להו: שלא

שלא של שהוא זה על גב זה בשדור לפי' שברחב מלמעלה ומליעה לחריו וזועה תחתיו מגדל קריון ליה וכן ברלה מלבון הרמב"ם דלא כתב שלא עבויין כמגדל ולא פירש הרחב תחת כולן כו': של ג' מלכים. ועבויין גולמין כלומר לא שהשוב בבבלמרתי של מלך לחד ועבויין גולמין מכלל דכשהן של ג' מלכים לפילו בחין עבויין גולמין חייב להכרית שלא של ג' מלכים מייני לריך שיהיו כעין גולמין לו לפי' שלשהן של מלך לחד לא תימה כבר נהיתם והיו לריך להכרית שלא שם עבויין גולמין חייב להכרית ובגמר' לא שלשה של שלשה מלכים מבל של מלך לחד היו לי דעבויין כמגדלין לפילו של מלך לחד נמי ולי בחין עבויין כמגדלים לפי' של שלשה מלכים נמי לא שלא לי מיהמר הבי מיבעי לא שלא של מלך לחד כעין שלשה מלכים מבל של מלך לחד לא: כדי יין וכדי שמן. פיסקא דמתני' היא ולא מלתי לא בייבות בסוגיא זו לא לבניה ולא לחדיה: כגון ההן קרפפא של ג' בני אדם. היומר מרווה בממלתי בפ' דבריה שלו הוא מה שאמר רב נחמן בגמ' על משנה דשבמיך שלם מלא שבית שהיה מבכיר לחדיה לפי' בתוך הבית הרי הן שלו ואמר רב נחמן כגון שעשאו פומדן לג' ישרלים הרי שלו ש"ע הבוא לפעל מיניה לימום מימר אמר מבדא לנים מהריבה לא הוה בהן שלא נמלתו שלא שלשה של מלך לחד כעין שלשה מלכים מבל של מלך לחד לא מיהמר הבי מיבעי לא שלא של מלך לחד כעין שלשה מלכים מבל של מלך לחד לא: כדי יין וכדי שמן. פיסקא דמתני' היא ולא מלתי לא בייבות בסוגיא זו לא לבניה ולא לחדיה: כגון ההן קרפפא של ג' בני אדם. היומר מרווה בממלתי בפ' דבריה שלו הוא מה שאמר רב נחמן בגמ' על משנה דשבמיך שלם מלא שבית שהיה מבכיר לחדיה לפי' בתוך הבית הרי הן שלו ואמר רב נחמן כגון שעשאו פומדן לג' ישרלים הרי שלו ש"ע הבוא לפעל מיניה לימום מימר אמר מבדא לנים מהריבה לא הוה בהן שלא נמלתו שלא שלשה

מחצין לחוץ. בפ' מחוסר כותל הסמוכה לר"ה מולחה מהלי עובין של כותל ומחוץ שלו למדינין פ' מבני ר"ה נתנ' סם וכבר זה נמי מיירי דבתוך טפי דתל"ב דילמא יצתה מי שנתנו סם ויטלו: אפי' בתוך הבית בו'. הלא ידוע דמקן מיטו ובעלין מיטלו:

הלכה ה מצא בחנות הרי אלו שלו. בדבר שאין בו סי' קלי דהלי דנפל מיני' מייתם שהכל נכנסי לשם: בין התיבה. בהחנוני יושב לפני' ומוכר טבל ממנה ונותן לפניו ומוכר ומעות בנותני' לו מוכן לתוכה ולא נפל בוש דבר הלא מיד החנווני: שולחני. מחליף מעות ונותן מטבעותי בשולחן שלפניו והבאי להחליף קח הס מהני: הרי אלו שלו. דלמרינן מן הבאי נפלו שהרי השלחן מפסיק בין שולחני למעות שנמצא וסם מן השולחני נפלו היה להם להאלה בינו ולבסם שהשולחן מונח עליו: הלוקח פירות מחבירו. בלוקח מן הגגר מיירי שקף הוה לקח הבולה זו מלמני' הרבה ולא ידיע דמקן ניכו וכיון לית בית סיומן נמייתלו הבעלי' לבל בלוקח מבע"ס חייב בבחי' בבלי: ואם הי' צרורים. הוה סימן מו קבר מומין בבתם:

הלכה ה נמ' ובלבד מקושרי' בבנפיהן. דס"ע הכי מקברי להו דתל"ב ליסוי קבר סימן בבלי. אשבה חמר מכסי בחפיסה. מלא חמר וחוא מכוסה בחמת קטנה ונטלו חוא שהל נרב פ"ל לא טוב עסית בעמלת דהיה לך להניחו בידוע הבעלי' ויטלוו בהרי מדעת הניחם סם. פ"ל ר' חבא מחזיר היכן למקומן בעולחי מבם פ"ל רב לא דמרינן חתי בעליו ולא ליטלי ולא תבכחי' ואיהייהם ממנו. בדרך הבספה לטילטל לביסות ואי לא שקיל לי' הלי לכופה שהיה עכרי לו ישראל חבוד להלך לבידה היא ומוזכר עלי' ומהני' בהפסד שהיה עשוי' להפסות: תני מצא בין פסי' לפסי'. פסי' הן פלימי' שעושין במזוזות הפתח ליבר הפתח ומסרי' הן שהן קבועי' במזוזות וכי מלא בין פסי' לפסי' הן הלגף ולפני' הלגף היינו מה שהלת דופק עליו וכי מלאו לפני' הן הלגף כאילו מלאו בתוך הבית ומן הלגף ולחוץ הרי הוא בל מולאו שלי מבני ר"ה הניחו בם: אם היה מפולש לפני'. קלי לחתני' מלא בתוחו בי' הם הי' מפולש לפני' שהמקום בשלאו בתוחו חוא חור מפולש עד לפני' לבית ואינו מפולש לגד חוץ לפי' מוצא מהלין ולחוץ לפ"ם הן: ומהני' במפולש לעמרי: בפונדק איתפרגין. נרחה דקלי הפלוגתא דרבב"ח ורבנן דפליגי בבבלי רבב"ח ס"ל הם מלא בבל מקום שהרבי' מלויים שם הרי חלו שלו ולא בל מפני שהבעלים מהייבים ממנו ורבנן פליגי עלי' ומהני' דהכן הרי חלו שלו ולא בל הבוכר מבוס דמיירי בפונדק וה"ע מוקי לה בבבלי דמקשה בם מחתני' דשקלי' דמשמע דבל בתרא חוא שכיון שלטין בם הרבה ב"ח חינו יודע ממי נפל ובל מולאו חוא ומהני רבב"ח היא לבל נרבנן חייב להבריח וס"ע מקשה בבבלי הישוק לי' הלבה בר"ם בדוב ישראל: אבל אם מצאו בחצר. לפני' דבב"ח אומר שחייב להבריח הלא מיישם בדבר שים בו סימן: בחצר הוא דפליגי רבנן עלי'. לבל בפונדק לף רבנן מודי' שהוא שלו מעשה דממרן שמא מן החורתי נפל ונם מיישם שמ' מן החורתי' מלאו חותו ומהני' ד"ה היא:

הלכה ה דף ה כיני מתני'. כן הוה מהני' על גבי בסא שבשלחן עליו שלו של מולאו ובבבלי הוכיח לה מדיוקא דמהני' והכותי' על גבי חיבה דרישא נמי שלו של מולאו: היה עסיק. מבא ומבן שלו שים בפשתן והיה לו יציעה גדולה שהיה הולך בגליו ואמרו לו תלמידך ניקל מיבך היציעה שלנו קונין לך חמור ל' לרכוב עליו ואיני לריך שוב ליציעה הגדולה: סורקאי. שוחר ישמעאל: תלה בו חדא מרגלית. תלו לגבי' לחרי שין לריך שוב ליצע: וידע בה מרה. ידע בעליו שתלה בו מרגלית פ"ל לא לחר לה שהוא לריך לבעליו: בל עמא מודי'. שפבידתו מותרת והכי זו מבידה היא שלא ידע בה: אמר להו מה אתם סבורי' וכי שמעון בן שטח ברברן הוא. שהולכי' עדשי' בשוק בחדש שהוא חסר דעת לבל חני מי שנתח ברברן הוא. שהולכי' עדשי' בשוק בחדש שהוא חסר דעת לבל חני מי שיקדם בסם על ידי ולשמוע שיאמר העבוס בריך שלמה דיסודתי וזה טוב יותר מבל בסר עולם הזה: ויודא אמר הדא. וסיכן מיטו בזה שמתזירי' לבידה מבוס קדום בסם: סבייא. זקני': כרי. דמיטין: מאילי' דאיסטרטום. שם בית הב דעבו"ס: אמרה להן לי אהן. מה חבוד עלי זה שים לי טבי מיני' שמרה שלי לשה לי שהי מה חבוד שלני ים לי טובי' ממנו ים לי הרבה ממנו וכיון שמלאם מליח' יהי' שלך לשר לה הוה שהי דשלי שבידה שבחזיר לי' כמי מלא בבולחנות בדקתני היכא מלא בחנות שו שלא שמע מיבה לפי' מונחין על גבי בולחן הרי הן שו שלו מבלל דיכא דקאמר מלא בחנות אין מסמעותו לפי' על התיבה לזה בתבו קלת הבדולים דשם מלא על גבי תיבת החנוני הרי אלו של שלו בתוב הן בתב ממוקי יוסף וב"ב בשם הרשב"ם ומהו טעם לדבר דמבחר הבולחני שבשלים מחזין לבוס מעותיהן על גב הבולחן ולפיבך בשמלאו על בולחן שלי, שהן הן שבשים ממון ודאי ניתילאו שבל שבשים בחנות החנוני הן מניחין המעו' הן בחפיה על גב התיבה ולפיבך בשמלאו על גב התיבה שלי' שהוא של חנוני שבל הרמב"ם ז"ל בסוף החנוני לבולחני ובתניהן החליט בשלמר דשלי' מלאו על התיבה של חנוני הו על הבולחן של בולחני הרי הן של וכתב עליו הטור דהין נראה הן הנמרא הן ויניהו מטעמא דשלהן בולחני ניתני בולחנות דומי' דמלא בחנות שהזכירו לעיל בסמוך והרב מוהריק"א בב"מ ובב"ש נותן טעם לדברי הרמב"ם ע"ם ולי נראי' דים טעם ורחיה גדולה לדברי הרמב"ם שהרי חומר בלן בינו מחני' על גבי בסא שו ע"ב חיבה שלו ומלא חיבה לא היזבה בשבבה מלא לענין חנוני ולא לבולחני ס"ב הרי מבואר מבלן דשלי מלא בחנות החנוני אין חיבה של בולחן הן ומבלן לבד חומו הרמב"ם ולי בלבד בך דלך לשר מלא בחנות לא לשלי בבבלי שלא ניתני מלא בחנות דמשמע דשלי

הלכה ט **מתני'** אחת לשלשים יום. שמתעפני כשמוסי' מלפותא' וכל ספרי' שלשם עשויי' בגליון נוללן מתחילתן לסוף שיכנס בהן לתויר: בתחילה.
מה שלא למד מפני שלריך להסמוך לפניו: ולא יקרא אחר עמו. לפי שזה מוסך שלא יזה מוסך למד ונקרא: שוטחה לצורכה. לשוטו בה חויר שלא הכלה ולא תהלכנה עם: לצורכן. שמתעפני בקרקע שלריך ליתן בקרקע הזו היא במילתן ולפיכך מסתמא בהן לפרקי: אבל לא לישוחקן. לא יהתמם בהן זמן מרוך שישחקן: לא יגע בהן. זהב לימו מתעפם בתרן וזכוכית שמא יסבר: שאין דרכו ליטול. דבר שגגלי הוא לו שמדם חשוב הוא ואין דרכו ליטול קופ' שלא להכניס מן הסוק לבית לשמור לו יטול ופטור מהשבה מחידה דילפינן מוהתעלמת:

הלכה י איזוהי אבידה. שמוכחת שלין הבעלי' יודעי' שהיא שם: אין זו אבידה.
וחימו חייב להחזיר שמדעת הניחוח שם: רצה בין הברמי'. דמסתבקה:
לא יאמר לו תן לי שלע. שבשלני ממלאכתי שיאמר לו חילו עשית מלאכתך היית מרבה טורח עבשיו לפי מה שטרחת טול: כפועל. מפרש בשבלי כפועל בטל של חותה מלאכי דבטל מיני' שהם היה נגר או נפח כמה שהם רוצה ליטול ליבטל ממלאכה כבידה כזו ולעשות מלאכה קלה: אם יש שם ב"ד. נוח לו לטרוח יותר כדי להרבות שכר וחימו חפץ ליבטל ממלאכתו מה יעשה שם יש שם ב"ד ג' בני אדם יהנה בפניהם ויאמר רבו שלי מהשכר כך וכך ואי אפשר ליבטל ליטול שכר מועט הני מילי שהיה שם תחמרו שהטול שכר משלם:

[עמוד 18] מצאה ברפת. לפי' היה מסתמרת שהיה נעולה ושם בחת לשלת ילשת חימו חייב שם ומ"מ היה מהעה נמי שהיה מהעה שהשמה להיות בורחת ויולשת: היתה בבית הקברות. והוא כהן: או שאמר לו אביו אל תחזיר. והוא במקום שהוא מוחר לילך לשם: הלך וישב לו. הבעלים: אבל לא לשעון בחנם. שלא בשכר: רש"י לף לטעון בחנם: גמ' ולא יקרא פרשה וישנה. שי פעמים: ולא יקראנו בו ג' בברך א'. שבל ג' בשי עניני זה בדף זה וזה בדף זה מוחר ומתני' דתנן ולא יקרא אחר עמו היינו בעני' ג' בדף ג' אין קורין: בחדשי'. שהחדש מחויב להתעפש מן היום: שמפחיתין. שהשור פחתן: צינין. דקלי' דקי' ערוך: ר"ג כשם שאת אומר בעולה מליאה כך את אומר במפקיד מי שמפקיד ספרי' או כלים אצל חבירו ושלטו בעלי' למדינת הים בשבלי יוכל בהן כדרך שהוכל שהוכל בעולה ספרים וכלי' וכדומה: ואם היתה בכוות מרובה. וים בהן טורח הרבה לנשוי הכל נותה שכרו ממנה: בכל אתר. בכל מקום: עשה קודם. ודוחה ל"ת: רובץ. ממשע מקר' הוא לו שרובץ תחת משאו בפעם הזאת: ולא רבצן. הרגיל בכך: וחזר הגי. ושוב הני פרק כו' וקשיין אהדדי: דמפיל עלמו במהכוון שלא בהוש: יבול פגיע' ממש. דווק' פגיעה ממש ר"ל כי הרחה משמע לפי' מרחוק ממנו לפי' מלה מיל הוטל עלין ליך לכם: וזהו היש המוזכר ביומא ז' ומחלה היש היכא בחיל: עיב העשוב זו פריקה. וים בה חיכרון היש בהבחמה מתקלקל תחת משאו לפיכך חייב לברוק עמו בחנם והקש הכי' עמו בחוב בטעינה כ"ש פריקה ואין בה מ"ב לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

דף י פריון. לילן למטפל עמו להתעסק עמו ולקבלו: מאנין טבי'. בשלבים' טובי' של שבת וקרעו עליו לפי שהיה לומד עמו כל המקרא חוץ ממבלי ולקבלת והחיה כל ברוב חכמתו ממנו ומן חילוק בין יהיה רוב במקר' לו במבנה כל מה שיהיה רק ביהיה רוב מחותו לימוד הרי זה רבי וכן מסיק לקמן וכבר פירשתי ג"כ בסוף מ"ק: ולא כן תני כו'. ומכי הוליא מלבוכי שבת כבר עברה שחימום והבהלה וה"ל לה נפק ידי קריעה: ר"י הוה בעי מיעבד. היה רלה לעבות לו חכיות וכבוד לכן הוליא בגדי שבת וקרען: ולא ידעין. ולה היו יודעין למה היה קורע שם משום דס"ל כשמועת רעות שקורעי' עליהן כדפי' במ"ק ור"ח שהם נדול היה לו משום שבי' דבו ופשט הס"ם שמן מילתי' דר"ח בר ווה מוכח שבי' רבי ס"נ וכן הני' בהוריות ר"ם היה מסתמך על דרים בר ווה בגיפורת: המא. ריקה כל העם רלי' ס"ל ר"ח למה רלין ס"ל ר"י יהיב ודהם בב"ה של ר' בניי' כל העם רלין לשמוע הדהשם למה ר"ח בריך רחמנא שהרלה לי פירותי בעודי בחיים כלומר שהלמידו יושב ודורש: ובאנדה פשטי' עמו. למדתי עמו חוץ כו': הדא אמרה. כל תלמיד ותלמיד שפי' יהיה לימודו רוב מקרא ומשנה נמי רבו הוא: אשבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יא פתח פומי' דרב. התחיל ללמוד עמו והיינו כר"מ כל שפתח ו' תחילה: ושמע שבח. וקרע עליו כקורע על רבו:

דף י פריון. לילן למטפל עמו להתעסק עמו ולקבלו: מאנין טבי'. בשלבים' טובי' של שבת וקרעו עליו לפי שהיה לומד עמו כל המקרא חוץ ממבלי וקבלת והחיה כל ברוב חכמתו ממנו ומן חילוק בין יהיה רוב במקר' לו במבנה כל מה שיהיה רק ביהיה רוב מחותו לימוד הרי זה רבי וכן מסיק לקמן ומכבר פירשתי ג"כ בסוף מ"ק: ולא כן תני כו'. ומכי הוליא מלבוכי שבת כבר עברה שחימום והבהלה וה"ל לה נפק ידי קריעה: ר"י הוה בעי מיעבד. היה רלה לעבות לו חכיות וכבוד לכן הוליא בגדי שבת וקרען: ולא ידעין. ולה היו יודעין למה היה קורע שם משום דס"ל כשמועת רעות שקורעי' עליהן כדפי' במ"ק ור"ח שהם נדול היה לו משום שבי' דבו ופשט הס"ם שמן מילתי' דר"ח בר ווה מוכח שבי' רבי ס"נ וכן הני' בהוריות ר"ם היה מסתמך על דרים בר ווה בגיפורת: המא. ריקה כל העם רלי' ס"ל ר"ח למה רלין ס"ל ר"י יהיב ודהם בב"ה של ר' בניי' כל העם רלין לשמוע הדהשם למה ר"ח בריך רחמנא שהרלה לי פירותי בעודי בחיים כלומר שהלמידו יושב ודורש: ובאנדה פשטי' עמו. למדתי עמו חוץ כו': הדא אמרה. כל תלמיד ותלמיד שפי' יהיה לימודו רוב מקרא ומשנה נמי רבו הוא: אשבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יב [עמוד 18] אל תשמע לו. וכדמפרש לקמן שהוא ואחיו מיבין בכבוד המקום: בכל אתר. בתמיהה: וכא את אמר. לין מלת עשה בכבד את העשה דאבידה ודחי עשה דכבוד אב וכמו שי' בבבלי הני עשה ולא תעשה ולא אתי עשה דחי לא תעשה ועשה ואם כן מלי קוביל מקבי הכא ול"ע: רובץ. במקרא: רבצן. סורגל בך: וחזר ותני. פולק עמו עד מלה פעמים דמשמע שפי' רבץ מלא הן דתימר רובץ ולא רבץ בהחוא דמפיל נרמיס ולא שכיל בהוש: והן דתימר אפי' מאה פעמים בההוא דאנים. כלו' שכיל בהוש: יבול פגיעה ממש. פגיעה בקרוב: ת"ל כי תראה. דרלים משמע מרחוק: רים. כתבו התוס' דיש נוסחין רוס דל' ומחלה רוס עולה ללפים דהוי ביעול מיל: עיוב העשוב. בגמ' בפ' מעפטיים בעין בפ' המור שומלך: פריקה. מזכר לפריקה ועשמע מדהקם הקיס עמו מיירי בעטיה דהוי הקמה מכלל דעיוב העשוב היינו בפריקה: הקם הקים. דכתיב פ' הלא הפ' חמור לחיך זו עטינה: דברי הכל פורק וטוען. משום לעל ישרלל: המור גוי. של יבראל כדברי חכמים דמתניתין להפורק ולא טוען וכר"ש דמתניתין פורק וטוען ועיין בבבלי ויעלה בתור ההלכה:

הלכה יא רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יב [עמוד 18] אל תשמע לו. וכדמפרש לקמן שהוא ואחיו מיבין בכבוד המקום: בכל אתר. בתמיהה: וכא את אמר. לין מלת עשה בכבד את העשה דאבידה ודחי עשה דכבוד אב וכמו שי' בבבלי הני עשה ולא תעשה ולא אתי עשה דחי לא תעשה ועשה ואם כן מלי קוביל מקבי הכא ול"ע: רובץ. במקרא: רבצן. סורגל בך: וחזר ותני. פולק עמו עד מלה פעמים דמשמע שפי' רבץ מלא הן דתימר רובץ ולא רבץ בהחוא דמפיל נרמיס ולא שכיל בהוש: והן דתימר אפי' מאה פעמים בההוא דאנים. כלו' שכיל בהוש: יבול פגיעה ממש. פגיעה בקרוב: ת"ל כי תראה. דרלים משמע מרחוק: רים. כתבו התוס' דיש נוסחין רוס דל' ומחלה רוס עולה ללפים דהוי ביעול מיל: עיוב העשוב. בגמ' בפ' מעפטיים בעין בפ' המור שומלך: פריקה. מזכר לפריקה ועשמע מדהקם הקיס עמו מיירי בעטיה דהוי הקמה מכלל דעיוב העשוב היינו בפריקה: הקם הקים. דכתיב פ' הלא הפ' חמור לחיך זו עטינה: דברי הכל פורק וטוען. משום לעל ישרלל: המור גוי. של יבראל כדברי חכמים דמתניתין להפורק ולא טוען וכר"ש דמתניתין פורק וטוען ועיין בבבלי ויעלה בתור ההלכה:

הלכה יא רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יב [עמוד 18] אל תשמע לו. וכדמפרש לקמן שהוא ואחיו מיבין בכבוד המקום: בכל אתר. בתמיהה: וכא את אמר. לין מלת עשה בכבד את העשה דאבידה ודחי עשה דכבוד אב וכמו שי' בבבלי הני עשה ולא תעשה ולא אתי עשה דחי לא תעשה ועשה ואם כן מלי קוביל מקבי הכא ול"ע: רובץ. במקרא: רבצן. סורגל בך: וחזר ותני. פולק עמו עד מלה פעמים דמשמע שפי' רבץ מלא הן דתימר רובץ ולא רבץ בהחוא דמפיל נרמיס ולא שכיל בהוש: והן דתימר אפי' מאה פעמים בההוא דאנים. כלו' שכיל בהוש: יבול פגיעה ממש. פגיעה בקרוב: ת"ל כי תראה. דרלים משמע מרחוק: רים. כתבו התוס' דיש נוסחין רוס דל' ומחלה רוס עולה ללפים דהוי ביעול מיל: עיוב העשוב. בגמ' בפ' מעפטיים בעין בפ' המור שומלך: פריקה. מזכר לפריקה ועשמע מדהקם הקיס עמו מיירי בעטיה דהוי הקמה מכלל דעיוב העשוב היינו בפריקה: הקם הקים. דכתיב פ' הלא הפ' חמור לחיך זו עטינה: דברי הכל פורק וטוען. משום לעל ישרלל: המור גוי. של יבראל כדברי חכמים דמתניתין להפורק ולא טוען וכר"ש דמתניתין פורק וטוען ועיין בבבלי ויעלה בתור ההלכה:

הלכה יב רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יג רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יג רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יד רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה טו רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה טז רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יז רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יח רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה יט רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה כ רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה כא רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה כב רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה כג רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה כד רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפריקי לה משיימי וכן פירשו התו' דף לף ולפ"ו הה דכתיב וחללת ומוקמינן לה בחמור עכו"ם דבריחה בבבלי לרבנן ע"כ מוכח לער ב"ה ולו דלוריחה ול"כ בחמור עכו"ם לרבנן לה פורק ולא טוען אבל לר"ש ים לומר דלוריחה ולפי' וחללת בטעינה כתיב וכן פי' התוס' בהדיא לכאי לומר ר"ש פורק מכוח לער בעל החיים ולא טוען אבל בחמור יכרחל ל"ע פורק וטוען לרבנן פריקה בחנם מכוח ר"ה ועטוע': אבבר לשמואל. פי' במ"ק:

הלכה כה רבי יוחנן. היה עולה מעבריה לגפורי:

דף י וראה אדם. לחד שהיה יולד מבם בדרך לחר לו מה קול יש בעיר כלום בשעה חיוק דבר ולחר לו שבבן לחד מת וכל העם היו רלין להטפל בו וידע ר' יוחנן בה ח"כ לפיכך טוטל שכר דתל"ב לכתוב רחמנא טעינה כ"ש פריקה לגלי פריקה בחנם וטעינ' בשכר ור"ש לומר כי כשם שפריקה בחנם כך טעינה בחנם ולפי קשיא לכתוב טעינ' כי' ר"ש ס"ל דלא משיימי קרחי ואי לא כתי' לגלי ל' מכן היה מוקמינן לה לפריקה ומשמע דלפ קרא דפ

פרק ג הלכה א ולא רצה לישבע. מצוטע סומרי' מלא פסע ומלא מלא פה יד מסי' יכול לפטור במצוטע שהרי חממו כו': למי שהפקדון אצלו. תיובין דמלם קמה כל מצלומי': גמ' מנן תיתי לי'. מנלן דימלם למי שהפקדון אללו: אם המצא תמצא. נדמה מדייק מקרא מם ימלא הנגב ימלם סניס ופסוק הוא ובמ"ח זכי מין אנו יודעין כו' ולא מייתי קרא דמם המלא תמלא אלא ריבה הנגב ימלם סניס ודיוקי מקרא אכתבתי: אם אינו ענין לו. כלומר סימלם לבעלי' תיטו ענין לומר שכתוב לפני מקרא זה וגוב מביא הים הוא הלומר והרי מם ימלא הנגב ימלם סניס לשלפיו היינו לומר: לפירקא. לדרשה: אמר קומי' הדא. המר לפניו דבר זה דממרן ס"ל חמור דבהרא כיפא דמתני' נשבע כו' לבעל הפקדון ימלם לשלם:

[עמוד 20] שנים ישלם כתיב. מסמע קרן וכפלו ע"כ הקרן לבעל הפיקדון ימלם למקום שהקרן מהלך שם שכפל מהלך: לא סוף דבר. ללו דוקא סיום אלא כו' ובן הוא בבבלי: אמר משלם אני. חוסני' דלמא שלא בו יד ולא יוכל ליפטר: וכן אם אמר נשבע אני. ורמה מנלנלי' עליו שבועת אחרות כו' חוסני' ולריך ליפטר לפיו ימלם: לא חייבה אותו תורה שבועה. להחמיר לו שם רולה שלם דה בו נפטר עד שיפטר אלא אותו שבועה שהוא לריך להקל לפטור אלא תשלומי' אבל שם ילוה לשלם לשם לריך ליפטר אדם רולה ליפטר אותה שבועה ועיין בהרא"ם סוף פר' כל הנפטרי': היו לו עדים שנגנבה באונס. כלומר אלא בפשיטה ואמר הריני משלם אלו זהו שאמר ר"ש בן אלעזר: ואפילו אמר הריני משלם לפע"ש אלא הפשיע לשלם והוכר הגנב כמו משלם וחפסל לו: אמר משלם אני. אף אם נפטר משבועה מכל וכל אלא מפסיד דיעיטו נתן דה ורולה שיהיו מסכין שאמת אני. לא מפני זה נפטר משבועה מכל וכל אלא מפסיד דיעיטו נתן דה בגמרא אמר רב יוסף אע"ג דאמר ר' יוחנן אין אדם מוכר שדה אבותיו עד שיכתוב לו בשטר מכר אלא מפני שמשביעין אותו שלא יאמר לפניהם שטר מזוייף יש לו ואין משביעין אותו שלא יאמר לפניהם שטר מבוטל יש לו:

עכברי' מעכרה כירי הלך נפיחתו מבלעי' החברו' ממניע לבני לו ג' כורי' שהעכברי' לוקלי': גמ' אם אומר את אבודי כו'. לף הוה ממלית לקן מיבוד
וטעמא דרבב"נ מפרש לקוק' שם מקו' והקוניא פירבתי פ"ק דפסחי':

הלכה ה דף יב בשעת הגורן שנו. מדר"י לקי דממר שם שיהא מידה מרובה כו' בשעת הגורן שנו וכמ"ש בממני': ל"ל בשעת הגורן שהכל ברווחה ומודדי' לי' במדה מרובה וכן הוה ר"י בפ"ה דממלי כי' שם בש"ם הכל בבבלי לי' כמ"ש בממני': אמרו לר"י. כך ממרו חכמי' לר"י ממהני וכן מפורש בבבלי: מהני ליין. שם הפקיד מלנו יין ועירבו עם ייגו הקנקני' בולעי' שתות: אף המובר כו'. כשם שממרו בפקיד כך ממרו במוכר שהמוכר שנן לחבירו וכהן לו מתוך חביותיו כשהוא מסתפק תמיד והוא מזוקק הרי לוקח מקבל עליו לפחות לו לוג ומחלה מחמת במרי': למאה. לממה לוג: גמ' בשלא אמר לו שמן מזוקק אני מעמיד. כל בשעה עד מקבל עליו לוג ומחלה במרי' לממה לוג לבל כי':

הלכה ו מתני' לא יחדו לו הבעלי מקום. בביה בשומר לומר לו זיוף זו בבחליני: לצורכו. להבחמת בו: לצורבה. שביהה בחמיבו מוביב במקום המוכחה וקרובה להשהבר: אם משהניחה. שביהה בחמיבו מוביב במקום המשהמר בין שטילטלה לבחה לה לצורכה בין לצורכו פעור:

[עמוד 24] **גמ'** לא כן כו'. לריבי' לידע בחזרה דבבל לריבי' דעת בעלי בהחזיק נוכב וגוזל קו"ק מד' שומרי' שבחזירו לריך לבודיע לבעלי' ואם לה בודיע המחזיר חייב בחריונן חוץ מבבדע מביבה. לצורכו גניבה היא. וקהני ואם מבהניחה פעור וכרי לה ידעו הבעלי' בחזרה: אמר. כמו ממרי: שניי' היא שיש רשות עלי'. וכדמפרש טים רבות לשומר עלי' הע"ג שנבבה השומר עדיין לה בלחה במירתו וכיון שהחזירה לדעת הוא שברי הוא יודע בחזירתו וכדלי' בבגוזל ומפביל בשומר שנבב מרבותי' פלוגתא דר"ע ור"י אם בלחה במירתו לו לה בלחה: אית אמרת. יש לומרי' ה"ג ומהו לצורכו דתנן בבייפה דחייב בשייחדו כו' והניחה למקום שיהא לשמר עלי' ולהניח כמ"ד בלחה לי' במירתו ולפ"ז בין החזירו למקום שייחדו לה בעלי' בין כו' לצורכו חייב דבעיון דעת בעלי' בחזירתן אפי' החזירו למקום שייחדו לה בעלים חייב לצורכו:

הלכה ז מתני' צררן בבודדו והפשילן לאחוריו כו'. חייב שלא בשר בדרך בשומרי' דכתיב ולקח בכסף בידך מע"פ שלומי' יכי' בידיך:

דף יג גמ' ותשמע מינה. וה"מ ממהני': בר נש דיהב לחברי'. שייבב להבילו פליטורי' בשוקה בבבילי' ממהקטני' בין ומוה נתן לבמו כו' פעור כדמבינ כיון שבן דברי' שלריכי' שמירה מעולה בחיך נתן לבן מוהן דברי' בשוקה במקום שחינו מבשמר היה לו להבילן לביהו וכיון שהוה לה חב לבם לף בם בשומר מסרן לבמו ובמו הקטני' ונגנבו פטור: לא על דעת. לה עלתה על דעת הדם ליהן לחבירו פליטורי' בשוק ודייק ממהני' דהנן נבי מעות המפקיד מעות שלל חבירו דווקא המפקיד שנתן לו בהורת פיקדון וחיינו בביהו במקום הרהוי להיות שלנו בפקדון מדלה הבן הנוהן מעות כו': באפונדתו. חנורה של עור בים חריך בינול להנור בו ומהני' בו מעות וחוגרו במקום חנורה: חייב בשבועה. בעשה בן ופטור מלשלם:

הלכה ה מה צרורין. מה פ' של לרורי' בם ר"ל לרורי' בהתמן בחותם שלו לרורי' בלה חותם: אין תיכר בחותם. קשמר הא שלה בחותם לפי' לרורי' יבהמם בהן ואין תיכר דמירי בלה בחות' כ"ם בחותם לה יבהמם:

הלכה ט מתני' ילקה בחסר וביתר. בם נזה וילבה שלו בלה חותם ואם נזיזותי' ואם עובר וב"ח תומרי' בשטה הולאה מביה בעלי' ולה ניזה' ועובר': בשעת התביעה. כמו בהי' בשעה שחובע חותו לב"ד: ההושב לשלוה יד. לשר בפני עדים לשטול פקדונו של פלוני לעלמי: חייב באונסי'. מיהוש ולאה בם נהנם חייב בלחריות: הטה את החבית. מילחא בלחני' נפסי' הוא: ונשברה. לשחר זמן: אינו משלם אלא רביעי'. דשליחות יד הינו מהחייב עד שימסוך לו יבניב דהוה קנייה: הגביה ונטל. נרסי' דהוי קניי' בהנבהה ותיסרון מנטילת רביעית חייב בלונסים: גמ' בשאין עדי'. שלה בם יד לו מלם בשעת הביעתו וכן לכל ה' וה' כדלי' לי': כל עמא מודייא על הדא דר"ע. ומבואר בבבלי דסבר ר"ע

עליו כדשמרן לעיל: ופשוט מלישלם. הינוהל' הביאו הרי"ף בהלכות וקלר בו ולה כתב הלא שלו בלבד ולה בשר הוא דינהן בשדה היבה ומגדל וקבהן מלפניו וחסם הרמב"ן לחולי לה כתבם הרי"ף משום הא דתיתה בבבלי דשמר שמוהל לה בקרקע הבל מהשמר לבון הגמוקי יוסף נרלה דמשום קלור לבון לה בתבו הרי"ף ולעולם כל שבשר כדרך הרחוי בני והיתה השמוהל לה שמרו הלא לבותו וכיולא בו ע"ם: נהנן במקום שנוהג ליהן את שלו. שם היה רחוי כו' בתב הר"י הלברנלוני דבשן הוה בל היכא שבשר מעות חבדו במקום שנוהג ליהן הת שלו בלבד ולה בשר הוא דינהן עליו הרא"ם דרחוי לסמוך על קבלתו מיה בהדא דשמרין לחם נהנן במקום שנוהג ליהן הת שלו שם היה רחוי לבמילה דפטור וכן בת' ר"י בבם הר"ן וכ"ב הלמידי הרב"ח וכן בתב המרדכי ומהר"י קולן כדשתב הב"י ז"ל בפי' הל"ח ז"ל בתב זהת הבבת דחם נתן במקום נהנן הת שלו פטור ויש לדקדק לעיבת דהרמב"ן ז"ל בתב ב"י בשמו הרי"ף שפשר שבשומר שבר הבבות משום לית ליה הת דשמוהל לבלבה אין בשומר לבלבה שם בן חתי בבת נמי הוה ליה להשמיט גם בן זהת הבבת שהרי קשר לשם בשומר חלן בקרקע ואפי' שיטת במקום שרגיל הוא ליהן הת שלו בשלמת לעיבת הל"י דשבר דקיל כמיהנו ז"ל הירוסלמי בחשר בל הרמב"ן ז"ל ניחה לבל לתירוץ הרחבון הכתב הרמב"ן דהיינו משום דדמי ליה לדשמוהל קשיא ואם נשמר דהרי"ף ס"ל דבי שמרה בשומר במקום שנוהג ליהן הת שלו בל היכא דשמר הוהו במקום שנומר שהו בן לה עדיף מדיעיד בלבלבה כי' הלברנלוני הא מנא ליה להלק ושוד מזיק דאין מקום רגיעותו מעלה ומוריד דשם במקום שנוהג ליהן הת שלו מלרכיון בייפה לחוי לשמיר משום דבשלו רשאי בהו וכבל שחרים חיו רשאי בהו וכיון שבן הדין קיבין חיך השמיט חיו ואפי חייו ולהרמב"ם שכתב בפרק ד' הלכות שלה השומר שהניח הפקדון במקום שחיו רחוי ונגנב משם או חבד חפילו נחנם שם כיון שעפלה לדיקה וברך בל הביח הרי זה פוטר וחייב לבלם וחף על פי שהניח הפקדון שם שלו שם רחוי לשמירה פטור ואם לאו רשאי בשל שחיו רשאי בהו וכיון שלה ידעי הבעלים בחזרה ליחייב שומר בשלוחה לשרו ומשני שניה היא שהני שומר שיש לו רשות מהבעלים לשלוח ומשום הכי לה לרך דעת בעלים הבל נגב דלית רשות ליה לפחות לריך דעת בעלים בחזירה ובשמר' מוקי לה לעיבת הרי' שמעלל דאמר הרין לריך דעת בעלים הפי' בנגב: אית אמרי שיש רשות לשומר עליה. יש לומרים דבשיש רשות מהבעלים עליה לשלוחה יבא הדין בך בילד בבייחדו הבעלים מקום מיוחד לשרכה פטור דהייבו בשלוחה לשורך החביות עלמה שלה תפבר הבל לשרכו חייב הבל במקום אחר בין לשרכו בין לשרכה פטור שהרי שם מוסיף הרחה לומרים דהיכא דהין רשות לו לה חייב:

דף יג גמ' ותשמע מינה בר נש וכו'. אם נייה במומא דבסוגיא זו הין מעות סופר בה לו הסרון ויהור לשון לה מלתו ידינו ורגלנו בה דהך קשמרה דמסרן לבמו לו לבתו הגדולים חייבת פטור והמבחה לוחזת דחייב ונם מהו ענין לומרו בתני' לה על דעת פלוטרין בשוק ועל לד הדומה ים לפהרו עם מה שבתב נמוקי יוסף בפירוש מהני' ז"ל לו במסר לבמו ובתו הקטנים ועל בפיבה לפי פשטה הלשון משמע בדשים רש"י ז"ל דהקטנים קלי ואינו מחויב בעיני המפרשים מדלמריך בגמרה שלמה כולהו הלה לרבן ולו בשייב לומר ולו בזפרש"י לה שייך למימר כולהו דסה ליבה הלה הדה הלה ע"כ הרחי מילי מיבה וה"ק שלה מסרן לבמו ובתו בלל הלה סיעון בביתו ובחיבתו ועל בפיבה שלה בלחוי חייב ע"כ ותע"ג דבספרים לה מלינו ברש"י ז"ל מפרש דוקל קלי הקטנים מ"מ ודלי בבן לרחו ז"ל בדברי רש"י ומ"ב נרלה בים מי בסובר דוקל דמהני' קלי הקטנים ומעיון משה דמה שחייבה מהני' לבקד זה בשמסרן לבמו לו לבתו הקטנים הוה מפני שלה נעל בפיבה הה לה נעל פטור שברי עבה מה שרחוי לעבות ואם זה לפשר דקשמר ירושל' דמדקתני ונעל בפיבה ום"ד שהוה לקטנים לפשר לחייב דסיבה דהפקיד לו בשוק ונתן בית בתו ובתו הקטנים חיבה פטור שברי לה חייב הסתה חיישנל בפיבה

ירושלמי זה על מהני' דמעות דבחדיה הנה בתו מעות בדבתב הרמב"ן קשי' מלי לתקשין לעיל:

הלכה ה מה צרורין. מהני' במלי עסקין: צרורין בחותם. הלי לרורין דמהני' מיירי בלרורין בחותם ולפיבך הל יפתחם בהן ומוהרין דקתמר היינו שלרורין שלה בחותם וטעמא דבל שהם לורר מעותיו לפי' שנותנן על מנת בישתמש בהן לו בידמא לרורין דמהני' היינו שלה בחותם דסיינו קשר מצוה ומוהרין דתמר בשיין קבורין בקשר מצוה: אין תיכר בחותם. עדין נמר הבלה ובבייה היא שהם שהה חומר דלרורין דמהני' בוה דוקא בחותם שלה בחותם מוהר ולפי' קשר בל שנוי ולפן תיכר שלה בחותם בים בחותם ולא לפיבעה זה בפירוש שהיה בך תלמודא דיהן הלה לפיבעה בעיה דקשר בל שנוי וסלקא בהיקו ע"ם:

הלכה ט בינוי מהני' בשעת הביעתו לדין. מה שתמר רבי עקיבא במהני' דהצוה יד בפקדון מבלם בשעת הביעה לו היינו מבשה שהבעו ולפי' חזן לב"ד שלה מבשה שבעו ב"ד הם בילד בשיה טעונה ונטענה שלנו ונזוה ושמר בך הבעו בבית דין נזלה חוזרת בעיניה ושינו מבלם לה לת גזוחיה ולה לת ולדוחיה שלה בשיה עכבו בלחי טעונה שבל שם בשעה שהבעו בב"ד היתה טעונה לפ"י בקבם ונזה לשמר תביעה קודם שהו לוחה לו לו בילדה מבלם לוחה ולת נזוחיה ולת ולדוחיה שבן היתה בשעת התביעה: הלכה בר' עקיבא אפי' שבית הלל הלוק עליו. וכן שמר בבבלי רב יהודה דהלבה בר"ע ורבה לשמר דהלב

ר"ע כשים עדים מעשה ברתו שנזנזה הוא ממש לו מיכו לשון כל עמא מודיין להדא דר"ע מסתמא דהאלשיל קאי והיינו בשעת הביעתו בב"ד והאפשר שהגי' הכוכבי דפליגי בשים עדים כו' וכן בבלי יש שם לשון להדר שמא בדמיקבא עדים פליג ר"ע ועיקר: ומ"ט דב"ש. דתניא סלוחות יד ע"י דיבורי': על כל דבר וגו'. אפי' ע"י דיבור: [עמוד 26] יכול אין לי אלא הוא. תלמר לעבדו או לשלוחו מניין ת"ל על כל דבר פשע בבלי:

פרק ד הלכה א

הכסף קונה את הזהב. הלוקח דינרי כסף מצופי' בדנרי זהב מצופי' ונתן לו דינרי כסף מסיכת הכסף קונה את הזהב לגבעל הכסף ותחזיר לו זה מקיבל דינרי כסף לתת לו דינרי זהב וחיזו יכול לחזור בו לבעל הזהב חיזו קונה את הכסף שתם נתן לו דינרי זהב החילה לא קנה ובמיקח יכולי' לחזור מכוח שהזהב הזה ומה מעבע וכסף לא הזיב הוה פירה ומעבע חיזה קונה עד שימשך הפירות לבעל מסיכת הפירות קונה וחין ר' מתן יכול לחזור בו: הנחושת. פרוטות של נחושת וחן לגבי כסף כפירה לגבי עבעא הוחיל והכסף חסיב מתן הוה מעבע לפיכך הנחושת קונה את הכסף וחין הכסף קונה פרוטות של נחושת: מעות הרעות. שנפסלו: אכיתן שאין עליו צורה. פלדון בלע"ז זוזים ענולי' ומוכני' לוזר עליהם הלורה בכוחם שקולי קעני"ן: כל המטלטלים קונין' זה את זה. בין בתורת חליפי' שהחליף חלו בחלו כיון שמשך הא' קנה חבירו חת שלו בין בתורת דמי' בכמה תתן לת שלך בכך וך ונהנלו ומשך הא' מקיימו הדברי' והלי כל חתיה לרבות חפי' כים חלא מעות בכים חלא מעות כדרים לקים בבבלי: יכול לחזור בו. זה וזה: כל שהכסף בידו כו'. פליג חדרבן דאמרי נתן לו מעות יכול לחזור בו חפי' לוקח ותחא ר"ש לטיתר מוכר שהכל בידו יכול לחזור בו חבל לוקח חין יכול לחזור בו: גמ' כל הירוד מחבירו. שהוח בפל מחבירו חטוב ממנו קונה חת חבירו שהטוב ממנו: מאן תנייתא. מי שהם המשנה זו הכסף קונה חת הזהב ר"ש ב"ר שהם חומה: לינא. נית לחא חין לחי חוזר בי דעד דהוה חילך עלוך כל זמן שהיה טוחך וחילך עלוך בניח לי הכסף קונה חת הזהב ועכשיו בזקנוך בחת לחזור בך: אוזפת. הילויתם לרב דינרי' ומפוזם בבבלי ומייקר דינרי' שקולי מיני' דינרין שבין והקולי' וחין בו מכוס ריבית: מברת דר"ח ילפי'. לח ידעינו מלי קומי' שהרי ר"ש בתיר לה ליטקול טבין ותקולי' ובבבלי מוכיח מהלי מעשה שהביח לה כו' וי"ל דילמח שחני התם דהיה לו לרב דינרי' כדחמי בבבלי.

דף יד קרט בקרט שרי. קרט הוח רביעית וכשהוח מדבר בשלש הוח רביעית שלש דינר כסף וכשהוח מדבר בדינרי כסף הוח רביעי' דינרי כסף וכן בשקלי' דינרי' קרטי' רביעית השלש דחיירי בי' בשם: לקן. ל"ב פרוטות ים בלקן וס"ב ואלי לקן ים בדינר: אפור. דרגילי' להשחמות מזולא ליוקרא: תמן תנינן. פ"ק דקידושי': לא שנו אלא שור בפרה או חמור בשור. כמו שניטנין בשחני שכ לבל ליבור פירות בליבור לת קנה ס"ל כמ"ד פירות סין נקנות בחליפין. אפי' ציבור בציבור קנה. כמ"ד פירי נקנה בחליפין: אברוקלון באשבדוקלמן קנה. מין ס' הם שלח נרחה ס' זכר ות' נקבה: בעל החמור עליו להביא ראיה כו'. לע"ג דבבל מקן ק"ל המוליח מחבירו עליו להביח ברחי' בחליפי' הוה בחיזק דהכח להוקמת הוה להעמיד הכרס בידו ומק' שלח סבר הדא מילת' ומי בחיזו סבר ס"ל הכי שלח משוה שחר דברי' לחליפי' לח סבר בניזקין כלום לח מיסבר לי' בכל כדר הזה שהוה סדר ניזקין כלום: לינא סבר כו'. נית לחא ס"ל ושלח נרסי' ולינח כבר בניזקין כלום בחילתי' דר"ז ולימה נמי בפ"ק דקידושי' בב"ם זה והפכר דרך עשוה לחמר הכי ושעמי' דר"ז שלח ס"ל הכי כדחמי' דכתובו' פלוני עלי' דסמוהל: תמן תנינן. בפרק המדיר. ה"ג בפ"ק דקידושי' חיר בח מהני' פלוני עלי' דסמוהל כיה בה מומין ושוהה בבית השב לריך להביח ולי' לח הבעל לריך להביח רחייה להוליח הקידושין מרשות השב תלמידי דר' יוסה חמר תפהר בקיד שי' קטני': דלמא ר"ח ור' פנחס ור' חוקי' בלקי' למישאר בשלמי' דרב יוסף. למילף מיני' חמרו לי' הם מהני' מסייע לר"ז קחמר ככשה לרשות בעל הבעל לריך להביח רחיי' ולח השב לריך להביח רחיי' להוליח השבושה מרשות הבעל לחמר לון לח מודה שמואל שחם מכך בעל הפרה חת החמור שהוח לריך להביח רחיי' לו להביח ברחיי' כמו שחמר שמואל בכל מקום המע"ה חון מחליפי': בקידושי' קטני' כלומר מועטי': ולח האב צריך להביא ראיי'. לעניין כתובה בהוה בח להוליח: לח מידה שמואל. בחם מכך בעל הפרה חת החמור שהוח לריך להוליח פרתו ולריך להביח רחיי' שבשור היה קודם שנכנס לרשותו ושמואל לח מחלוק חלח קודם שמשך חבל לחחר שמשך שויה הס. ה"ג בקידושי' מכר לו פרה בדמי' ה"ל כב לי חיזון פריטיי' ה"ל מה הם בעי מנהן ת"ל מיזבן לי חמור ת"ל הרי המור לפיכך משך בעל הפרה חת החמור לח ניקנית הפרה חמור חבו שיקנה ר' בח כו' וכן לריך להיות כאן לי חיזון דמי' ה"ל מה חהה רולה מחזון דמי' מה לריך לקנות בהן לחמר חמור ת"ל הרי המור לפיכך משך בעל הפרה חת החמור חין הפרה ניקנית לבעל החמור שהרי הפרה בתורת מקח מכרה לו חחילתו ולח בתורת חליפי' לפיכך חינה ניקנית לבעל החמור עד שימשוך הפרה חלא זה מבעי' לן הם משך בעל החמור הפרה תחילה הם החמור ניקנית לבעל הפרה בתורת חליפי' נפי שחח"כ נחלפו זה בזה לו לא:

[עמוד 28] רבא אמר ניקנית. לפי שהחמור בתורת חליפי' נותנו לו וניקני החמור ר' יוסי לחמר לוזה ניקנית וסיים הם ר' יוסי ר' בח שבר לחיזון חליפי' ולית לזיון חליפי' כיון דבעל הפרה לח נתנה לו בהחלה לחליפי' לף בסחה לזיון עובה חליפי' לף"ם שהכל נעשה בחדה מעמד חין כחן חליפי': אמר ר' חנא. נראה דנרסי' לית הכח מילי דיודי בה ר' בח כדמסיק סמכי' נבי פריטיי נרסי' שהראה לותו הלל לזיון חליפי' מוכרי' דינרי' ותמי' לו ניתן לו ח' דינרי' ולמחר עבר הם בעל הח ור ח"ל מה לחה עושה כחן ח"ל לוחן דינרי' לחי רולה לי' והכח כיון חלח בעשה הכל כמעמד ל' מודה ר' בח שהדוייטו כתחילת המקח הם וחין כחן חליפי' כלל חלח נם בעל החמור נתן לו המורו בתורת דמי' שהויב ליתן לו מכח פרתו שמכר לו לחמור:

ומה ומשום הכי לחמר דיקנים לה דינרין: מברת ר' חייא ילפין. בתמיהה וכי ללמוד מבתו של ר' חייא ולחמר רבי יעקב בר לזי דגם לבני דסמוהל וכ"י ול"ל חמרין דהוה מוחר:

דף יד קירט של זהב. חע"פי שאין לו מטבע ערי משום דנם הוא לו הבעה ושיבעה הוא: לקן בלקן. יש ספיכתו לגין בלגין שהוא הגרוס של ספל לספר שהוא שם עוף כגון ליקני ובטני דמם. חולין והיינו פירות כמו שאלה בשאלה דמסיר: תמן תנינן: כל המעשה דמים. ופ"ד דה"ק כל הנינול להיות דמים בשחר דהיינו מטבע: כיון שזבה זה נתחייב זה בחליפיו. שם נתנם בעלים בתורת חליפי חור ופרה כיון שמשך בעל הפרה חת החטבע נתחייב בעל החטבע בכל חוסיף ביולדו בחליפין מעתה שם מת ת ע"פי בלא משך מטבע מעשה חליפין ות"ב דמעות ליכן קונות הני מילי שהמת לבל לי מפרה בתורת חליפין קנו ושם כן ליך לחרת בחמרי' דהכח המעלטלין קינין זה חת זה שם מטבע לא: לא שנו אלא שור ופרה. דהיינו מעלטלין והיינו דלחמר כל הנעשה דמים כלומר שרגילין לחוסם לבוא דמים ולומר פרה ושור זה נכך וזור זה בכך כיון שמשכן זה זכה זה בחליפיו ולא הוקשי מידי ולחמר לשון דנעשה דמים לחחמיני, לנבור בלבור בלא נדע כמה לא ועיין כל הסוגיא ופילוגים בבר' המשה נקנית דהכא: ואמברוקלון. לא נתבאר לי מובנו:

הלכה ב דף טז ומה הי' חמסן. ומה היה חמס שנקן. היה בן חדש נוסף קופה מלאה מורמסן והיו מהכורי' ומטלי' תורמסי' שוה פחות מפרוטה וכל פחות מפרוטה היו יכול לטולית בדייני' וכן עושה כל ה' וה' ומלמה מחלה כל התורמסי' אלו ופי' המעשרם דמייתי לה הכא כדי ליתן טעם למתני' למה הגן מי שפרע מדור המבול כו' הלא מה דור המבול העלו בדבר שלין כח בדייני' לטולית קף זה שלשו עומד בדבורו לין כח בדייניס לכופו לקוי' מקחו הלא מי שפרע כו'. רבה רבה לג"ש. כה ב בסדום ועמורה כי רבה וכלן וירא ה' כי רבה רעת האדם כמעשי הלו של דור המבול כך מעשי סדום ו"מ לויפכת ולומר נזל נמור היה בדור המבול כמו בסדום: ולא לכל אפין אמרי לה. לא לחמרי הלכה כותי' לכל לופני' הלא כי יהי' הפירות והמעות ביד המוכר לבל אי הפירות ביד הלוקח והמעות לבד ביד המוכר הלו הוא מוכר בו וכמו שפרט לה בבבלי: יהב דינר למילתא. שקנה מלח ומיקר מילתא וחזר ביה הרוא לחמר ר"ח בר יוסף לא ידע הרוא גברא שכבר נתנו רבנן מעלה שקורי' בו תבואה לחוך הבל אלו אי חמרי לה. לא לחמרי הלכה כותי' לכל לופני' הלא כי יהי' הפירות והמעות

הלכה ג מתני' האונאה ארבעה בכף. מעות בכף שהן שם בדינר: מעשרים וארבע בכף לסלע. אם היה המקח כדמי הסלע פחות כ"ל מעות דהשתא הוי לומלא פחות למקח חייב להשיב לו כל הומלמו ד' כסף: עד מתי מותר להחזיר. מי שנתקח והא דתקח לשו' מותר לתמציון ליכא לפי' מי שפרע להחזיר המקח לו שיתן לו לומלמו: עד כדי שוראה המקח להתגר או לא' מקרוביו. אם פחת יותר מחל על לומלמו: ושמחו תגרי רוד. שהיו בקיאים בסחורה ומכרו ביוקר: ר"י אומר אין להתגר אונאה. ומפרש בגמ' שהני בתגר ספסר שקונה ומוכר מיד לפיו יודע זביכתי' כמה שויו שהרי לא פחת לו אלא שיעורו הוא שיתן לו קנייתה למכירתה: **גמ'** רב אמר שיעור הוא. מפורש בגמ' ר"ל פחות מקח שיעו ושמואל ס"ל פחות מעות נמי שיעו ולקמן מפורש דס"ק רב שיעור הוא פחות שויו המקח הוא שיעור שיו למוכר ולוקח למוכר שויו שיתא בחמשה ולוקח כגון שמכר לו שויו שיתא בשבעה אבל אם מכר לו שוי חמשה בשיתא הוי ביטול מקח מפני שהוא יותר על פחות וכן אם מכר לו שויו שבעה בשיתא הוי מחילה מפני שהוא פחות מפחות והיינו דקתמר רב שיעור הוא דוקא שיעור לא פחות ולא יותר אבל ר"י ס"ל לית הוא שיעורא דכפי' פחות או יותר נמי הוי לומלמו פרוטה ומקסה הס"ם:

[עמוד 32] והונאה פרוטה. בתמי' דס"ל הא דתנן לקמן בפירקין חמש פרוטות כן ליתני סתם הומלמו בפרוטה: אלא הונאה עצמה מהו. פחות למקח דכוי הומלמו מכו בטל המקח אם יפחת לו פחות מזה קיים ע"ב ומחזיר לו הומלמו פחות מפחות בפחות ליה דמחילה הוי יפחת על פחות פחות ליה דביטול מקח הוי פחות מיירי בלוקח ומבעי' ליה מוכר מכו: תני נקנה המקח ומחזיר לו הונאתו. ולפו' זה משמע דין לוקח דין מוכר: ה"ג רבי נתן בהנא בעי קומי רב כו'. לדידך דאמרת שיעור הוי בשעה שהמוכר מתמה מתמה עד חומש. דמי הוי מכר לו שוי חמשה בשיתא הוי ביטול מקח משום דהוי יפחת על פחות דהוי חומש ונמה מתרץ בשם מכר הוי בפחות לו שיתא בחמשה לו יפה רק הומלמו ולא ביטול מקח דמ"ש שוי חמשה בשיתא, לוקח לו שיתא בחמשה למוכר וס"ס ליפחת בשעה שהלוקח כו' דלי הוי מכר שוי שבעה בשיתא הוי מחילה והשתא דאמר מכר שוי שיתא בשבעה יפה הומלמו לוקח ס"ס הומלמו מה שהמוכר מתמה מתמה עד שתות. כמו שמצטרפין עד שתות. כיון שלא הוי שוי של מקח אלא בפחות מ"ג דשתות הוי חומש ד"מ ז' היו הומלמו מכו' דלעבי שכו' מקח הס מצטרפי' ושוו' הס מוכ' לוקח וחגמתו במעשרות ושיו רוצה בהכרסתן כמו שהיו: יכול מימר ליה. יכול לומר מד דיבר מיגרבת ניתמנית קח דידך זה הוא טעם דקתני המקח: אמר ר"ו. לפרש טעמי דבר פלוגתי' דתמר בטל המקח: לית איקרי. מין כשוי שיהו הברייות חומרים עלי שלוי לינרבך פלוגי סוף ותית דבעי מימר הכי יכול לימר מין לוקח לי מלבוש בה' דינרים שלא דוקא בשתה דינרים מי רוצה לכן ביטול המקח: ר"ו ור"א ור' הושעיא אמרו. סיום טעמא דמאי תנא דבטל מקח ג"כ מלא המוכר וכל ל"ל המוכר יודע מי שתין מקחי שויו שלא שתה ממש ומני לא ליתני למוכרו בשויו שלא שהייתי דוקא לה ולריך לה לכן נתתי לך בעד בשה הסף, לתה רוצה להשיב לך דינר קח מעותיך ותני לקח מקחי והמקח בטל לגמרי: ולא הספיק לישא ויתן עד שעמד ויהיו על שבע. ומשלמ מוכר נתקנה יותר מכדי הומלמו: בשם שביטל אצל לוקה. לעיכים ס"ק בטל השתא שלו המוכר: **דף יז** תמן תנינן. בפ' ה' דב"ב: ותייא כו'. לסיפא קאי יפית וממלמי יפות כו' בשמיהם תוכ יכולי לחזור בהן ולא לן משך הפירות והיכי תני בשיהם תוכ יכולי לחזור בהן ובמתני' תנן נתן לו ממעות ולא משך הפירות יכול לחזור בו וקשיין מהדדי ומתרץ דסתי תוכ יכולי לחזור בהם שהיו מסוס מי שפרע לו יכול לקבל מי שפרע תוכ יכולי לחזור בו ולא דמי קמ"ל פשיטא שהרי לפי' הומלמו דקתני ליה לס לענין מי שפרע קתמר מאי קמ"ל פשיטא שהרי לפי' הומלמו ומתן בדברים תוכ יכול לחזור כ"ם הכא שנתן לו ממעות כ' תמר ותניא כמ"ד כו' אבל לס נתן ממעות דה"ל דברים ומעות מוסרים תוכו למי שפרע וכמ"ם לעיל:

הלכה ד מתני' כמה תהא סלע חסירה. מעבע ביולע ותמיד סוא סוקק וחסר כמה יהזר ואם בוליה לא תהא הומלמו: ד' איסרים לסלע איסר לדינר. והוא ל' מכ"ד בו דינר שם שם מעה כסף מעה בני פונדיון פונדיון שני חיסרי' ול' מכ"ד הומלמו והא דנקט שתר שחור ממרני הומלמו שתות שתני סלע כיון דלא שני ליה לא ממחל ליה שבעה: ל' מ"ב: שמונה פונדיון. שתות ככתר הומלמו:

הלכה ה בכרכים. שים שם שולחני עד כמה שירלה לשולחני בכפרים שתין שם שולחני עד עשרי שבעות שבת להוליכה בע"ם לשעורת שבת לא ידע לס יכול להוליכה: ואם היה הנותן מכירה. לפילו לאחר י"ב חודש מקבלה בימנו לס חסיד הוא ואם אינו חסיד ואינו רולה לקבלה בימנו:

[עמוד 34] אין דזה עדיו אלא תרעומות. בכי מפרש לה בבבלי: ונותנה. בחילול מ"ם ואינה חוזרת מידה זו אל פוסלי מעבעות בשביל חיסרון אלא נפש רעה: **גמ'** יתר מבאן. אם פחתה יותר מכדי הומלמו וכדמפרש ואילך אלא הונאה עצמה מהו. פחות למקח דכוי הומלמו מכו בטל המקח אם יפחת לו פחות מזה קיים ע"ב ומחזיר לו הומלמו פחות מפחות בפחות ליה דמחילה הוי יפחת על פחות פחות ליה דביטול מקח הוי פחות מעלמה כו' מתני' מיירי בלוקח ומבעי' ליה מוכר מכו: תני נקנה המקח ומחזיר לו הונאתו. ולפו' זה משמע דין לוקח דין מוכר: ה"ג רבי נתן בהנא בעי קומי רב כו'. לדידך דאמרת שיעור הוי בשעה שהמוכר מתמה מתמה עד חומש. דמי הוי מכר לו שוי חמשה בשיתא הוי ביטול מקח משום דהוי יפחת על פחות דהוי חומש ונמה מתרץ בשם מכר הוי בפחות לו שיתא בחמשה לו יפה רק הומלמו ולא ביטול מקח דמ"ש שוי חמשה בשיתא, לוקח לו שיתא בחמשה למוכר וס"ס ליפחת בשעה שהלוקח כו' דלי הוי מכר שוי שבעה בשיתא הוי מחילה והשתא דאמר מכר שוי שיתא בשבעה יפה הומלמו לוקח ס"ס הומלמו מה שהמוכר מתמה מתמה עד שתות. כמו שמצטרפין עד שתות. כיון שלא הוי שוי של מקח אלא בפחות מ"ג דשתות הוי חומש ד"מ ז' היו הומלמו מכו' דלעבי שכו' מקח הס מצטרפי' ושוו' הס מוכ' לוקח וחגמתו במעשרות ושיו רוצה בהכרסתן כמו שהיו: יכול מימר ליה. יכול לומר מד דיבר מיגרבת ניתמנית קח דידך זה הוא טעם דקתני המקח: אמר ר"ו. לפרש טעמי דבר פלוגתי' דתמר בטל המקח: לית איקרי. מין כשוי שיהו הברייות חומרים עלי שלוי לינרבך פלוגי סוף ותית דבעי מימר הכי יכול לימר מין לוקח לי מלבוש בה' דינרים שלא דוקא בשתה דינרים מי רוצה לכן ביטול המקח: ר"ו ור"א ור' הושעיא אמרו. סיום טעמא דמאי תנא דבטל מקח ג"כ מלא המוכר וכל ל"ל המוכר יודע מי שתין מקחי שויו שלא שתה ממש ומני לא ליתני למוכרו בשויו שלא שהייתי דוקא לה ולריך לה לכן נתתי לך בעד בשה הסף, לתה רוצה להשיב לך דינר קח מעותיך ותני לקח מקחי והמקח בטל לגמרי: ולא הספיק לישא ויתן עד שעמד ויהיו על שבע. ומשלמ מוכר נתקנה יותר מכדי הומלמו: בשם שביטל אצל לוקה. לעיכים ס"ק בטל השתא שלו המוכר: **דף יז** תמן תנינן. בפ' ה' דב"ב: ותייא כו'. לסיפא קאי יפית וממלמי יפות כו' בשמיהם תוכ יכולי לחזור בהן ולא לן משך הפירות יכול לחזור בו וקשיין מהדדי ומתרץ דסתי תוכ יכולי לחזור בהם שהיו מסוס מי שפרע תוכ יכולי לחזור בו ולא דמי קמ"ל פשיטא שהרי לפי' הומלמו דקתני ליה לס לענין מי שפרע קתמר מאי קמ"ל פשיטא שהרי לפי' הומלמו ומתן בדברים תוכ יכול לחזור כ"ם הכא שנתן לו ממעות כ' תמר ותניא כמ"ד כו' אבל לס נתן ממעות דה"ל דברים ומעות מוסרים תוכו למי שפרע וכמ"ם לעיל:

הלכה ד מתני' כמה תהא סלע חסירה. מעבע ביולע ותמיד סוא סוקק וחסר כמה יהזר ואם בוליה לא תהא הומלמו: ד' איסרים לסלע איסר לדינר. והוא ל' מכ"ד בו דינר שם שם מעה כסף מעה בני פונדיון פונדיון שני חיסרי' ול' מכ"ד הומלמו והא דנקט שתר שחור ממרני הומלמו שתות שתני סלע כיון דלא שני ליה לא ממחל ליה שבעה: ל' מ"ב: שמונה פונדיון. שתות ככתר הומלמו:

הלכה ה בכרכים. שים שם שולחני עד כמה שירלה לשולחני בכפרים שתין שם שולחני עד עשרי שבעות שבת להוליכה בע"ם לשעורת שבת לא ידע לס יכול להוליכה: ואם היה הנותן מכירה. לפילו לאחר י"ב חודש מקבלה בימנו לס חסיד הוא ואם אינו חסיד ואינו רולה לקבלה בימנו:

הלכה ג רב אמר שיעור הוא. בגמ' בבלי רב לתמר בתות מקח בינו ושמואל לתמר בתות מעות נמי ע"כ ותסבר נמי דהיינו מני דלתמר הכל רב לתמר דהלי דתנן במתני' בתות למקח היינו שעורא ממש ובתות מקח דוקא הוא הסעור ולא בתות מעות ור' יוחנן לתמר ליה הוא שעורא דוקא ותין הכי נמי בתות מעות: ע"מ שאין לו הונאה יש לו אונאה. בסברי ים לומלמ ומילי בסתם אבל אם לתמר יודע אני בתינו סוא כך ומוכרו על מנת שתין לך עלי לומלמ תין לו הומלמ וכן לנבי מוכר והכי נמי תיכא בתלמוד דידן:

[עמוד 32] האונאה פרוטה. קס"ד הסתם דקתמר דכל בתות מתלוה סוא פרוטה בתמיסה והלא מהניתין הני בתות ונמכי הלא לומלמ עלמה מכו כלומר דתין לומלמ בפחות מכוה פרוטי משום דמחיל והלא קפיד על זה וכ"כ הרמב"ם וזהו פי' שם שלמר ר' כהנא בגמר' דילן תין לומלמ לפרוטות: המקח נקנה. הא דתנן במתני' דהסומלמ מרבעה בכף היינו לומר דהמקח במקומו הלא אמזור לו הומלמו ור"י לתר דבטל מקח מכל וכל: בשעה שהמוכר מתאונה מתאונה עד חומש. כגון שמכר בוה בסם בחמש מתאונה עד שתות. לקח בוה חמש בסם: איגרבת. תלמית והכי תמרינן בפרק הרואה דברכות תמה גורבא בליליא ופירושו שודד גנב והכא נמי כלומר לגנן לומלמ ושוד: לית ליה איקרי דיהון ברייתא. תמרין פלוני תינתך תין כבודי ביתמרו סברינת פלו' סוא שוק: לית הוא יקרי מלבוש. תין כבודי ללבוש מלבוש בוה ממכה דינרין ושוה: דהן הנייא. של זה שני: מיקמתי. מלתכתי ושמוהתי תרגום מלתכת רעיו מוקמתא דמבריה: על דהוות דחיק ליה. משום שהיית צריך לו ושתה נתתק של זה בשם: מכר לו שוה חמש בשש. כתב ר"י בפי' הספיקה על הדרך תקדא דתמר מכר לו בוה חמש בסם ולא ביטול מקח דמ"ם בוה חמשה בשיתא, לוקח לו שיתא בחמשה למוכר וס"ס ליפחת בשעה שהלוקח כו' דלי הוי מכר בוה חמשה בשיתא הוי מחילה והשתא דא

עלי' מחלל עלי' כלומ' היפ יפה מפ"ל שכבר ס' מכן היתה מ"ם ואין אתו יודעי' היה היפ ודילמא היפה היתה מ"ם והפיך יכרוך כרעה ויחלל עלי' ויהיה היפה שהיתה מ"ם ואי' מפוש שכבר נעשית היפה חולי' שחילף על הפרוטות הא תן התם לא שיקיים כן כו' כלומר שאין חילוק שלא חילוק ברורים אלא לומ' שפיקן ולפיכך לריך לכתוב היפה קודם שיחלל וכן הוא שם במ"ם אלא שהלכו' נשתנה לקמן מאחר שהיפה מתקדמת בשום פרוטה יהשתא מן ההקדש בשום פרוטה מעל והמועל שום פרוטה מייב להכרית והנועל את חברו שום פרוטה ונשבע ע' יוליכנו להריו לפילו לעולי: ולא תנינן עד שיהא בקרנו שוה פרוטה. ולטעמך שום ליה למיתני שם ואחד מניהו דקרן המעשר שני להוסיף בו חומש לריך שיהיה בו שום פרוטה: ותנינן חמשה חומשין. הא נמי בפרקין אלו הן המוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי והשלם והכלובים מוכיח חומש והפודה נטע רבעי ומעשר שני שאו מוסיף חומש משודה הקדשו מוסיף חומש שהשם שום פרוטה מן ההקדש מוסיף חומש והנועל את חברו ונשבע לו מוסיף חומש ואלו לדבריך דתמרת דכל שאין בחומשו שום פרוטה אינו מוסיף חומש סילכא דתני והפודה מעשר שני מוסיף חומש הו"ל למיתני והוא שיהא בחומשו שוה פרוטה:

הלכה ו דף יה

ס"ת אין קץ לדמיו. דכתיב וכל הפלך לא יפוו בה וכי היכי דאין לחוקה בקושי אין קץ לדמיו. ואין לומר שאין ראוי לקנות בהן אלא אחד מני אלפים ורבבות שהרי מלכים ורודנין קונין אותן ומניחין אותן בבתי גנזיהן ואין קורין בהן אלא אחד מני אלפים ורבבות שהרי מלכים ורודנין קונין אותן ומניחין אותן בבתי גנזיהן ואין קורין בהן אלא אחד מני אלפים ורבבות:

דתני ר' חייה ס"ת שנמלא חסר אותיות אחת או יתר אותיות אחת פסולה. ר' יוסי אומר אפילו חסר אות אחת או יתר א

כיומר כשר אחר תביאנו שיסח מכאן ולמטר שכשר לחזר בשביל הריבית שנטל ממנו בשטר זה שלין בשר כו'. מורה ר"י. שאם נפח הריבית ועדיין לא נפח הקרן כשבא לגבות הקרן מגבין למלוה מן הקרן שיעור ריבית שלקח אבל אם לקח כל נפח הקרן והריבי' אין מוליאי' מן המלוה: לישה תרבית לא נרסי' לה כאן אלא בריש ומתני' טיש:

דף יט כתיב את כספך לא תתן לו בנשך. ובמרבית לא תתן לחלך: לקח ממנו חיטים. מדיוק זה כמו וכן בשטר הא דתני התוא ביעור זה משו' דאם **שביעור** היה יפה לעולם שהוא שטר ביומו יפה לגוקה ויפה למוכר אבל פחות מיכן **פחות** מכור בדיוק זה וזו לגוקה יפה מכור לדיוק זה וזו למוכר זכות גוקה מזכות **מוכר**: במה קנה. הלוקח את החיטים שהרי אין למוכר חיטים כדאתן וכן השטר מכמע שאין לו ואילו היה לו לייתי לומר שנקנה לו החיטים בשעה שאתן לו אלא שמא קונים לבל השאת שאין לו בשעה שאתן לו ממש קנה: שבר מימר חייב להעמיד לחבירו. כל תומת שיתבע ממנו החיטים חייב להעמיד לו מקתו ואם לאו יקבל **עליו** מי שפרע אם ילמד להזול בו הוזיל וקיבל המעות ממנו וכן פי' הרמב"ם **ז**"ל בפירושו: אשאל לחבירי'. השאל לחבירו דיניהם שטרוגיס השכוני' בתוך השנה נתן למשאיל הב לי דינרים שלי: נקיים ליה. מנכה ליה מה שהלוה לה בשכר דינר: בפחות. ממה שכתוב בשטר או בפחות מכדי הלוהתו מותר תע"ג שזה נותה מן הלווין יותר ממה שאתן למלוין אין כאן ריבית שהמלווין מוזלי נבי':

[עמוד 38] ביצד קיבל ממנו שדה כו'. אין זה שייך כאן אלא לעיל וכבי ניחנית ומייתי לה לקמן על מתני' דאמר רשב"ג מפרין על שדיהו ואינו חוסם משום ריבית כיצד קיבל ממנו שדה בעשרה כורים חיטים ס"ל הן לי סלע ס' ואני **נותן** לך י"ב כורים וכאן לריך לאוית הלוויי מנה ס"ל מנה אין לי חיטי' אמנה יש לי שלני נותן לך חיטי' ואת וקחתן ממנו בעשרים ואחד סלע מותר ואסור משום **העדמת** ריבית וכן אי' בשלי נותן לך חיטי' בשער של עכשיו ואתם לו ואת וקחתן ממנו בכ"ד סלע שהוזיל נבי סלע שהמנה כ"ש סלעים מותר שכרי לא העלה לו דמי חיטי' יותר מדמיהן בשביל המתנת מעות והאי הוא דהוזיל נבי' למה אין כאן ריבית שזה ס"ל המלוה לוזה וכי לא היית לריך ליתן לגר כליס או לגר בתפי' הניספי' החיטי' להביא פירות לביתי ואתה מרווית הלי הולאות וכי לי הלו הולאות וקח דינרין בניכוי הלו דברי' וקו' ליעקב לי: בנותן לו שכר רגלי'. מראה דקאי **אמתני'** דמרבין על השכר שזה לריך לבה כל חדש לתבע ממנו סלע וס"ל כמותן ליה שכר רגלו: נעשה כמשביר לו כו'. משום דשפיה כו' ואין זה גזר נטר:

הלכה ב מתני' מרבי' על השבר. בשכר המתנת מעות ואין מרבי' על **המקח** בשכר המתנת מעות המקח דבשלמת בשירות אינה מתשלמת **עד** שוף הזמן וכיון דלה מעה זימנה למנבה מיניה לתו גבר נטר הוא דכבי בויית ואי הוה נותן לו המעות מיד היולך גבר נטר הוא בבלי: ואם של חדש בחדש. ואם תתן לי שכר כל חדש בחדשו שלה הקדי, לי שכר כל השנה יתר תתן לי סלע בחדש: ואם לגורן. ואם למתי' לך עד הגורן בתמכור מתבואתך ותתן לי מעותי: **מבר** לו את השדה. ונתן לו מקלת דמי' ואמר לו היתני שתרלה הבא מותר המעות **בעליך** וטול שדה שלך: אסור. לעשות כן ודוקא דאמר ליה לכי מייתית מותר המעות קאי מעכשיו לפיכך אסור לעשות כן אבל אמר ליה לכל מוכר פירות בתוך כך לכשיבית זה המעות נמלא שהשדה קנויה לו מיום המכר וזה לבל פירות בשכר המתנת מעותיו ואם יאבל לוקח פירות ומשכח שאת לא יבית מותר המעות ויחזיר לו זה מה שקיבל ונמלא שלא היתה השדה קנויה לו דהא לכי מייתית קאי מעכשיו ס"ל והא לא מייתי **מעות** הרשתות כמלוה בעלמא היו לגבי המוכר וזה לבל פירות בשכר המתנת מעותיו **דף כ גבי'** שבל זמן שאני רוצה נותן דמים ונוטלה מותר. אלא אם יקן לו דמיו בל זמן שהוא רוצה נותן דמים ונוטלה מותר: היה חייב לו מעות. ועשה לו שדהו מכר אם אין לי אתה נותן לך מכאן עד יום פלוני הרי השדה שלך: המוכר אוכל פירות. בתוך הזמן מותר: לוקה אוכל פירות אסור. שאת לא ידוע לידי מכר שיחזיר לו מעותיו ונמלאת שבשלותה הי' אלו וזה לוקל פירות מריבי': מבתי ערי חומה למד ר"י. מי בשכר בית מבתי ערי חומה גומלה בל השנה ואם לא נמלאת בשנה הרי היא לגוקה לחלוטי' עולמות ואם תמיר לו מעותיו בתוך שנה ע"ב אין המעות הללו ביד המוכר אלא לוקה הלוקה וכשת הלוקה דר בבית ואוכל פירות שהרי זה כאילו השנה עמו אם לא תחזיר לך מעותיך לתוך שנה שלך וכי תחזיר ס"ל זה שהר בו כמו ריבית ואינה ריבית דס"ל לד ה' ריבית מותר דשמא לא יבוא לידי פרעון אין כאן ריבית ואם יבוא ס"ל ריבית אלא ה' ולד ה' בריבית מותר ורבנן דאסרי ס"ל בהיך בריותא הרי זו ריבית אלא שהתורה התירה ודוקא כאן התירה התורה ולא **במקו'** אחר ואיפכא נרסי' ע"ד הרי זו כאין ריבית כו' ר"י ומ"ד הרי זו ריבית כו' **כר"מ** וכן הוא בשיבולין וכן מוכיח הסוגיא: בד שלקת. כשעליתי מן הגולה לא"י **מלאתי** מעשה בא לפני ר' אמי וחורי במתני' בר"י ובריותא דהני הרי זו כאין ריבית: אמר ר' חזקיה כו'. והיינו כלישך בריותא בר"מ: ס"ג אפי' כן לא תבנה ר' אמי לא **תם** נדברי ר' חזקי' ואמר בישא עם דיוקא דאין בעל הבית דר עם דיוקא וכוה הלוכר דיוקא מבעל הבית לדור עמו ובעל הבית עיקר וכוה מוחה על דיוקא ואין הדיוק מוחה על כ"ם ומ"ש זה נגד ר' חזקיה לפי שהיה ר' אמי מב"ד וחיים מתבבה בלילו בעל כרחך: מותר. דאמרי שבממון הוא בלום וקיים חוץ מבתרייתא בל זמן שאני רוצה נותן דמים לתזירה בשירלה הלא בע"ב ומגלא זה הוכל פירות בשכר המתנת מעות ומ"מ ממר דמותר לד' יהודה היא דאמר לד' אחד בריבית מותר וכבא ממר לד' אחד בריבית הוא דתילמא **דאמר** לד' אחד בריבית דילמא לא תשמה לו ויבוא לידי מבר לו שדה ואמר לו לבשיבוא לי מעות תחזיר לי אסור מתן תנא דתסור דלא בר' יהודה **מהי** לידי ריבית דילמא לא תשמה לו מעות הו לא ילמה ובתלמוד דידן מבר לו שדה ואמר לו לבשיבוא לי מעות תחזיר לי אסור מתן תנא דתסור דלא בר' יהודה **דאמר** לד' אחד בריבית מותר: וכתב לו שדהו במבר. כגון שמשכן לו שדהו ולא נתן לו מכאן עד זמן פלוני הרי היא שלך: כל זמן שהמוכר אוכל **פירו'**. לותו זמן מותר דשמא כי שדהו מרעה לסוף הזמן הרי' לתו מידי דריבית היכא מלוה למלוה: בר זמן שהלוקה אוכל פירות אסור. שמא יגמלה בתוך הזמן ונמל' **בתבל** ריבית: רבי יהודה אומר בין בך ובין בך. ולא בזמן שהלוקה אוכל פירות מותר דשבר לד' אחד בריבית מותר ובבא לד' אחד הוא דשמא לא יגמלה ולא יבוא לידי **ריבית** וכי תימא בבי נמי לבבי יהודה מבשמא בלא נבייתה דשמא לא יפדנה עוד וי"ל דלא תשבינן לד' אחד בריבית אלא **שדהו** מבר לתיבת לד' מבר אם לא יפדנו בזמן הקבוע אבל במשכנתא בלא נבייתה דליבא בם לד' מבר לעולם הוא ביד הלוה לפדותה ואם יפדנה בין שתינו מבבה לו **מן** הפירות שתבל הוא לו ריבית נמורה ובדתבו התוספו' בפרק בתרא דערבין בד"ה ור' יהודה בבר לד' אחד בריבית מותר ע"ש: בך היה בייתהום בן זונן עושה על **פי** חבמים. שהיה עשה בחברו מבה ועשה לו שדהו מבר וס"ד ללא תיתבריך לי לוקח מוכל פירות ומ"ה הביבו לו חבמים מוכר מוכל פירות היה לקמן: מבתי ערי חומה למד ר' יהודה. דלד אחד בריבית מותר: שנה האמורה בבתי ערי חומה. דבשמבר לדם בית בבתי ערי חומה שהרי זה גומלה בל שיה עשר שדם דבתיב **ימים** תהיה גאולתו ואיטיא שאם תוכו הדין הרי הוא בשן ריבית שבשמחזיר לו מעותיו אינו מבבה לו בלום בשו שמבבה בשדה מחוה וגמלת שמבשמם זה בביתו של זה בשבר **המתנת** המעות ואינה ריבית נמורה דבא של ידי מבר ואינה בדרך הלוחה אם בן מבלן למד ר' יהודה דבל ריבית שבא ע"י מבר אינו ריבית ובמתני' דפרבא בתרא דערבין **המוכר** בית בבתי ערי חומה הרי זה גומלה מיד הרי זה בשן ריבית ואינה ריבית: הרי זו ריבית אלא שהתורה התירה. לעולם דריבית טוה הלא שהרי בתי ערי חומה **שהתורה** התירה ובבו דלא לוסיף עלה: מ"ד הרי זו בשן ריבית ואינה ריבית. ר' מאיר מ"ד הרי זו ריבית והתורה התירה נראה בעיני דלבך נסחא חיסרון לוחלופי **ובחולפה** הניחסת דתדבבה לר' יהודה אחיה בפיר הרי זו בשן ריבית ואינה ריבית דבשון אינו ריבית מותר בעלמא נמי אבל תיבך הרי זו ריבית הלא **שהתורה** התירה פלוגי ליה דבתי בתם בשן שהתורה התירה נזבה בתתוב היא ובבי נמי פיתא בפ' בתרא דערבין הרי זו בשן רבית ואינה רבית והא תניא הרי זו רבית הלא שהתורה התירה בתם בשן שהתורה התירה ובתב רש"י מתני' בר' יהודה דאמר לד אחד בריבית מותר ואיבעא דמתני' דקאמר **ודלמי** פשיטא מתני' דעסיק בה מבעט ואמר ר'

תוספות מהרא"פ

אא"כ נותן לו שבר שעמו ומזונו. בבא לו שייך למיתני בפועל בעל דמין מתבטל להמלילה ולהבקות הלא לבע אחד בשנה מבלו בעסקו בבך דתניא בתוספתא המוסיף בתנות אם **אבל** מקבלים עבדים וסייחים. תימה מאי קמ"ל בפועל בעין דמין מקבל עליו אחריות ואי מבוש

דבשי למיתני ומבלו' לותן עד שיסח מבולמין זה יבול להשמיעו בריבית לאחר שנתן שבר ו"ל דקמ"ל דבשתמת אין מקבל עליו אחריות והא סו שיסקה כיון דבתחלה בשקבל עבדים לא שמו לותן הלא לבבי לאחר שבלו ובמין לחלוק בשבת אי שמין לותם בפה שבשיעו בריבית בדיבה בשבר ו"ל

כתילו סו' בייתא ותין בית ר"ח למחות בידו לכן לא מצנח בי' וה"ר ממרינן פ"ע דמעשרות בעל הבית ממחה על דיורו ותין דיורו ממחה על בע"ה ל"ש הא דתני הכי פעמים ריבית מתני' היא בערכין והא דתני ריבי' היא כי' בייתא ותשיב מתני' נגד הברייתא כתילו בעל הבית לד עם דיורך דע"כ בע"ה שיקר לכן לא מצנח בי' ל"ש בייתא הוא שהוב דיירא הוא גר דתיר דרין בית דיורא כדתי' בהניזקי' הסוא דקרי לי דייר בר דייר לא מצנח כמו לא מצנח בניח"ק:

הלכה ג [עמוד 40] **מתני'** אין מושיבי' הנוני למחצית שכר. לא יתמר בעל הבית לחנוני הרי פירות נמכרים בשוק ד' סלעים בסלע והכא מוכרן בחמש פרוטה ומשכחר שהם היקר פירות וכך ומטר המיד והריוח נחלוק והטעם דתמרי' הלי עיסקא פלגא מזוי פלגא פיקדון שהם המקבל פרנמטיא למחלית שכר מקבל עליו תחריות הלי קרן בשוכסן וזולה הילך הסוא פלגא ריוח דמחייב בשוכסן מלוה הוא הלי שכרי זומא הוא הלא במעות בשער השוק ודיעו ליפול הלי שכר ומלא מהעסק בחלין של בעל הבית בהוא פיקדון הלא בשכר שהמת מעות המלוה לפיכך הסור שה"כ נותן לו שכר עמלו בהלי: אין מושיבי' הרגנולי' למחצה. לשום בילים בדמים לבעל הסרעולם להושיבה עליהן לגדל לפרוחים למחלית שכר מה שיהיו לפרוחי' שווי' יתר על דמי בילים דהוחל ואח מקבל עליו תחריות הלי דמי בילים שם יהקלקלו או יפולו ה"ל פלגא מלוה שהרי ניכומי' עליו בדמים מעכשיו לפיכך אסור ומלא זה מגדל הלי שהם בשכר המתי' מעו': ואין שמין עגלים וסייחי' למחצה. עכשיו הן טווי' כך וכך קבים עליך לגדלן שהגיים למחלית שכר ומלאתם הפסד שם יפולו: אבל מקבלי' עגלי' וסייחי'. קטנים בלא זומא שהם יפולו לא יכלם כולם ושם יחיו יהלקו ביניהם כשיהיו מפולגים לכשיעמדו על בלים גדילתן בלים שור בלים סום לא יהלוקו: והמור. מגדלתו עד שהגה טוענת משלוי כך היה מוכנס לגדלן קודם הלוקה: שמין פרה והמור. שרשון למלאכה וחלאכתה כולה של מקבל: למחצה. לחלוק שהם שיכעיתו בדמים ובוולדות: לחלוק את הוולדות. מיד כשהגיע בהם חלוקה בדקה בלבים ובנסה חמשים יום: שמין עגל אמו. ולא לריך ליתן שכר עמל ומזון לעגל שלא נשם: ריפרי' על שדהו. לשון פרס ודבה ובגמרא מפרש כילד מפרין: **גמ'** אשאול. השמיל לחביהו דיניהם וה"ל קם לך שני דיניהם לשכרך והשתר דיניהם שה שהן טובי' בריות יהא בלי ולך לחלוק וזה מובר: ואמר לא לקחתי. בחזר בו: ואם ידוע שלקחה. הרי זה מוליא ט': רצה א' מהן ליישנן. להניחן עד שנה השנים שיכין מעולה מחדש: חבירו מעכב עליו. שיכול לומר בשנה זו ולא נתן לו המעו' להחלים שכר ערב שביעית: ששניהם ע"מ כן לקחום. כיון שלין זריעה בשביעית ולין הפירות מלויין ליכל לווחת בפי: אם אמר לו הא לך מנה. מלה דיניהם שלינו יכול לעמוד בכרטורם שהה לוקה מעט פירות ומוכרן ולין שכרן מספיק לי לעמוד עליהן שלין זה בלא כרטורם כרוטה כרוטה שכר מועט הא לך שלא לוקה ומכר בה' ויניח שכר גדול שהפכר לי לעמוד: אסור. דנפיש טירחא ולא בניא ליה כפועל בעל: ואם ראה פירות מוקירי'. ולא ליקח שכהה הרבה בעוד שהפירות בזול מותר שהרי אף שהמת הוא מוכר לותן כרוטרם ולף המקבל מרויח בזה ביוקר לותן שהמת בשעת הזול: רשאי הלוקח ליקח. ג"כ משלו מלוותו שמין שלקח למוכר למחלית שכר לבל לא יאמר שני שלו ושל מחלית שכר ה' שלא של מחלית שכר שמכר יאמר רשאין ולא"כ שלו ומביאה הרמ"ם ז"ל: לא כבו' וכליה. ומסייט הרמ"ם ז"ל דכל מידי בכלל פירו' הן חוץ מבני': א"ר יצחק הדא אמרה כו'. שיהא דבריית' קלי רבי יאמר הותן מעו' כי' ואמר לא לקחתי כי' ס"מ המבטל שים של חבירו מבטל שדה: ומתן שלו מה שמרויח ע"י ממון שין לו שלא מרעומת לבל:

דף כא המבטל שדה. שלו שקיבל ממנו שדה וסובירים חייב לשפות לו להעמיד לו תבואה שהיתה רלויה לעשות ומתני' לו כהתן בפ' המקבל וגם מילהיה דר' יאמר שם: המבטל בפיגתו. למחלית שכר לו הנות הבירו ובעלה ולא עשה בהן מהו לי ניזון ככים לו כשדה ולא מיפסד: תנם לי. ומני מוליכם לשם והעבה לרבי במעות עד זמן פלוני רש"י ז"ל: ס"ג וכן הוא בבבלי שם בלחריות הותן מוכר ושם בלחריות הלוקח אסור שהם בלחריות הותן נמלא בפירות של מוכר עד שיביאם למקום היוקר ולל מה שיוקרו שם ברשות המוכר יוקרו וכתבו התוספות ומיילי שנתן לו המוכר שכר עמלו ומזונו. ושם בלחריות הלוקח נמלאה מיד קנה בפירו' ומותן לו במקום היוקר טופיינא ריבי' הוא שכר המתי' מעו' שהרי כלן במקום הזול נותן לו בבמקום היוקר וכן בתבילה נרסי' הכי: אבל חמרי. המשכרי' בהבואה ומביאי' ממקום הזול למקום היוקר מקבלים מעו' מבעלי בתים ממקום היוקר על מנת ליתן להם פירות במקום היוקר במקום הזול לפילו בלחריות המקבל והם"ס מפרש ואזיל הטעם למה מוהרים לקבל: עד מקום שדרכו לילך ולבא בו ביום. כיון שלין ממהלי' לשם מלא עד שדרכו לילך ולבא בו ביום לין זה המתי' זמן ולין כלן אגר אגר שהרי הם יכולי' ליקח בותן מעו' פירות הזול במקום היוקר ויחזירו למקום היוקר וב' ביום ולי מקום לחריות שהרי ניכומי' עליו בדמים מעכשיו לפיכך אסור שה"כ נותן לו שכר עמלו ושכר הבאה שעל המקבלין מפרש בבבלי ניחא לה דמנלה תרעייהו שעל ידי מעו' הם ניכרי' סוחרי' ומוכנים להם מעו' ומעמא זה מגדל הלי שהם בשכר המתי' מעו': ומזוני. מזון שהוא מוליא בלפרוחי': ואין שמין עגלים וסייחי' לשחצה. עכשיו הן טווי' כך וכך קבים עליך לגדלן שהגיים למחלית שכר ומלאתם הפסד שם יפולו: אבל מקבלי' עגלי' וסייחי'. קטנים בלא זומא שהם יפולו לא יכלם כולם ושם יחיו יהלקו ביניהם כשיהיו מפולגים לכשיעמדו על בלים גדילתן בלים שור בלים סום לא יהלוקו: והמור. מגדלתו עד שהגה טוענת משלוי כך היה מוכנס לגדלן קודם הלוקה: שמין פרה והמור. שרשון למלאכה וחלאכתה כולה של מקבל: למחצה. לחלוק שהם שיכעיתו בדמים ובוולדות: לחלוק את הוולדות. מיד כשהגיע בהם חלוקה בדקה בלבים ובנסה חמשים יום: שמין עגל אמו. ולא לריך ליתן שכר עמל ומזון לעגל שלא נשם: ריפרי' על שדהו. לשון פרס ודבה ובגמרא מפרש כילד מפרין: **גמ'** אשאול. השמיל לחביהו דיניהם וה"ל קם לך שני דיניהם לשכרך והשתר דיניהם שה שהן טובי' בריות יהא בלי ולך לחלוק וזה מובר: ואמר לא לקחתי. בחזר בו: ואם ידוע שלקחה. הרי זה מוליא ט': רצה א' מהן ליישנן. להניחן עד שנה השנים שיכין מעולה מחדש: חבירו מעכב עליו. שיכול לומר בשנה זו ולא נתן לו המעו' להחלים שכר ערב שביעית: ששניהם ע"מ כן לקחום. כיון שלין זריעה בשביעית ולין הפירות מלויין ליכל לווחת בפי: אם אמר לו הא לך מנה. מלה דיניהם שלינו יכול לעמוד בכרטורם שהה לוקה מעט פירות ומוכרן ולין שכרן מספיק לי לעמוד עליהן שלין זה בלא כרטורם כרוטה כרוטה שכר מועט הא לך שלא לוקה ומכר בה' ויניח שכר גדול שהפכר לי לעמוד: אסור. דנפיש טירחא ולא בניא ליה כפועל בעל: ואם ראה פירות מוקירי'. ולא ליקח שכהה הרבה בעוד שהפירות בזול מותר שהרי אף שהמת הוא מוכר לותן כרוטרם ולף המקבל מרויח בזה ביוקר לותן שהמת בשעת הזול: רשאי הלוקח ליקח. ג"כ משלו מלוותו שמין שלקח למוכר למחלית שכר מבל לא יאמר שני שלו ושל מחלית שכר ה' שלא של מחלית שכר שמכר יאמר רשאין ולא"כ שלו ומביאה הרמ"ם ז"ל: לא כבו' וכליה. ומסייט הרמ"ם ז"ל דכל מידי בכלל פירו' הן חוץ מבני': א"ר יצחק הדא אמרה כו'. שיהא דבריית' קלי רבי יאמר הותן מעו' כי' ואמר לא לקחתי כי' ס"מ המבטל שים של חבירו מבטל שדה: ומתן שלו מה שמרויח ע"י ממון שין לו שלא מרעומת לבל:

דף כא המבטל שדה. שלו שקיבל ממנו שדה וסובירים חייב לשפות לו להעמיד לו תבואה שהיתה רלויה לעשות ומתני' לו כהתן בפ' המקבל וגם מילהיה דר' יאמר שם: המבטל בפיגתו. למחלית שכר לו הנות הבירו ובעלה ולא עשה בהן מהו לי ניזון ככים לו כשדה ולא מיפסד: תנם לי. ומני מוליכם לשם והעבה לרבי במעות עד זמן פלוני רש"י ז"ל: ס"ג וכן הוא בבבלי שם בלחריות הותן מוכר ושם בלחריות הלוקח אסור שה"כ נותן לו שכר עמלו ומזונו. ושם בלחריות הלוקח נמלאה מיד קנה בפירו' ומותן לו במקום היוקר טופיינא ריבי' הוא שכר המתי' מעו' שהרי כלן במקום הזול נותן לו בבמקום היוקר וכן בתבילה נרסי' הכי: אבל חמרי. המשכרי' בהבואה ומביאי' ממקום הזול למקום היוקר מקבלים מעו' מבעלי בתים ממקום היוקר על מנת ליתן להם פירות במקום היוקר במקום הזול לפילו בלחריות המקבל והם"ס מפרש ואזיל הטעם למה מוהרים לקבל: עד מקום שדרכו לילך ולבא בו ביום. כיון שלין ממהלי' לשם מלא עד שדרכו לילך ולבא בו ביום לין זה המתי' זמן ולין כלן אגר אגר שהרי הם יכולי' ליקח בותן מעו' פירות הזול במקום הזול

[עמוד 42] והתני' ר' הושעי' כשם שחייב בבולה כך חייב במקצתה. נראה דמילתא דרבי הושעיה נמי דמילתא מחבילה והיינו כי הבית לעוקר החבילה למקום היזק ונמצא שעוקה חייב לשלם למוכר דשוב היא עומדת בתחריות העוקה וכשם שאם נתנה כולה חייב לשלם ה"נ כי נתנה במקצתה והיינו זולת ואריך לשלם לו כשער היזק במקום שהביאה לשם ולזה היתה חייב כשיעורה כמו שלקחה מן המוכר במקום הזול קמ"ל שחייב ועל זה מסיק בפיפא לגבי תמרי' כו' משמע נמי שאם נתנם חייב לשלם תפילו מקלת ואיכ לר"ה דס"ל שליח הוא ושתורה עלמה לא קנה אלא שיעבד עלמו להתחייב בתוכני' לא יהא חייב אלא בכולם ולא במקלת' דהין של שומר במקבל עלי' תוכם' היו מקבל אלא מתה ולזה ה"נ לימו חייב בזולת ולכן שקשה מלי כדון מה נתמר מהשתא ומשני בתמת כן הוא שאם חייב במקלתה דהין שקיימה בתחריות קנתה וחייב לשלם כשעת היזק לבל כלן לי נתנה כולם היו אלא אחת מהם כשער הזול וחבל דתני אלא אחת מהן אע"ג דמקבל לוסני' מוהר ורי"ב תמן כי' כרם הכא כו' וא"ג מייתה אלא לישנא אחרינא כן לפי שהעוקה היו בתחריות של חבילה אלא אחד מהם שהביאה למקום היזק ואפילו הכי אמרי' שהעוקה שהביאה למקום היזק חייב בתחריותה כל שאר המקבלים שבאו אחריו עד שהגיע למקום היזק והמוכר היה עומד שם ולא מיחה בידם ולא מיחו בידו אלא שהיה מסתכל בהם ומשתתף עמהם בהנאתם הרי זה כמוהם ומשלם להם כל מה שהפסידו עד שיגיע למקום היזק ואפילו הכי אמרי' שהעוקה שהביאה למקום היזק חייב בתחריותה כל שאר המקבלים שבאו אחריו עד שהגיע למקום היזק והמוכר היה עומד שם ולא מיחה בידם ולא מיחו בידו אלא שהיה מסתכל בהם ומשתתף עמהם בהנאתם הרי זה כמוהם ומשלם להם כל מה שהפסידו עד שיגיע למקום היזק:

הלכה ד שם הוא אדם. לפו' שומה: במנה. בעל מנת: לעלות לו. לבעלי': השמה. לפו' שומה: ל' יום. נרסי' והיינו דוולות וכן הוא בברייתא בבבלי: ה"ג בדקה ג' הדשים. מפני שטיפולה מרובה ומפרש בבבלי משמי' דקות ולריכה לשמה ולאדם הרגיל בכך: עבדון עשרים דינרים. בשכר המקבל נוטל חלי' שלו וחלי' של בעל הבית נעשה קרן על המקבל וכל מה שיעשו הלין של בעל הבית לוקלי' המקבל ובעל הבית והלך שכר בע"ה נעשה ג"כ קרן וכן לעולם עד שיחלקו: בני נש עבדין כן. בתמי' וכי בני אדם עושי' כן וכי ממהג כן הלך כך עושי' ב"ה נסבי' ויהבי נופקי' ומתני' בין בקרן ובין בשכר שכשבית ובסוף כשחולקי' חולקי' מכל זה מחלה וזה מחלה שגם שבח של מקבל הבעת בשבח המוכן: כמה חייב באחריותה. עד כמה חייב בתחריותה ליעקל בוולת. ה"ג מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעו' ובדבר שאין נהגו על מנת ליתן בוולות. ה"ג מקום שנהגו מי שמוכן עגלים וכייחים למחלים שכר נותן לו מעו' בשכר שמוליכן ומכניסן על כתיפו מעלי': רשב"ג אומר שמי' כו'. לפילו במקום שנהגו ליתן שכר כתף מעלי' וה"ק דברי זה כלילו נתן לבעלי' חומן מעו' בריבי' אף"ה מותר כי אין חלו לריכים לזה שמשכים אחר חמן ואין לריך לומשלן: השם כו'. סומכום פליג אמ"ק דלעיל דתני בבשמה טמאה י"ב חודש: הנודדות. בשמה דקה נקראו נודדו': באחונו' כ"ד חודש. ובבבלי גרס"ת חודש: עמד עליו בתוך הזמן. לחלוק חולדות שמין לו כל מה שרלוי ליתן לאחר לגדלן עד זמן ומוכה לו: אחד הזמן. הקלוב כאן אין שמין: לפי שאין דומה כו'.

מריטא

עד מתי חייב לעפל בולדות שאין נחלקין לאחרונה שהן שכר וריוח מעפל בדקה שלשים יום ואם בא המקבל לומר חלוק לוחו מיד אלא תעסוק בחלק שלך אין שומעין לו אלא מעפל כאן עד שלשים יום בשמה דקה ועד חמשים בגסה כדרך שפרט לך הכתוב בעפל ביעפל בו בדקה שלשי' יום ובגסה חמשים יום וחמ"ב ומתו לכאן כדילוף ליה מקרבי במסכת כבורות: ר' יוסי אומר בגסה ג' חדשים מפני שטפולה מרובה. מי' פ"ק הוא ול"ל בדקה ג' חדשים והיינו טעמא מפני שטפולה מרובה ומפ' בגמר' שטיפה דקות וריכה עדין לאחה ולאדם הרגיל בכך דאלו בגסה אין טפולה מרובה שטיפי גדולות ואין לריך לאחה ולאדם הרגיל בכך כ"כ זמן ובעגין זה כל הגדול מחברו מהגדל יותר מהרה וכ"כ בבבלי ר"י אי' ובדקה ג' חדשים מפני טפולה מרובה ע"כ: יתר מכאן. מכאן ואילך שעברו בדקה ג' יום ובגסה חמשים יום ועטפל המקבל: חלקו של בעל הבית והשוה עליו. כלומר שעטל המקבל מחלה שלם בשביל חלקו בשרי חלי בן ובמחלה השני של חברו יעול מחלה בשאת כדרך שעטל בחאה שכר ושכר עאל ומזון ליכל ולפ על גב דקבלי לאחריות של מהלית חברו עליו כיון דבעי למטרח בשביל חלק שלו שהוא קרן גמור ולזה מלוה כי טרח מטה דידיה קא טרח ולא מחזי כרבית ולזה עלו בעל הבית והשוה עליו שחולקין עם בעל הבית בוה בשוה בחאה שלו ולין לריך להה לו בע"ה עוד שכר עמלו ומזונו ולזה כבבלי הכי מכלן ולילך עוטל מחלה שלו ולחי מחלה בשל חברו ולזה דמפרש לקמן מהו חלקו של בע"ה והשוה עליו בר נש דיסיב לחברים מלה דינרין כו' בשוק שנמלת עוקה הוא המתעסק שלשה חלקים וחברו רביע שריוח שהרי ים לו חלי הולד לקרן וחלי כהלי של חברו מפני שהתעסק בו הרי ג' רביעיה לו וחד לבעל הבית וים בפוסקים בזה מחלוקת שהרמב"ם והטור וחחרים סוברים שלריך להתנות כן והלמידי הרמב"ן ז"ל כתבו בשם הפוסקי' דלפי' בלא תנאי ומבוארין דלזה מהלי יהושלמי דהכא עיין בג"י וב"י סי' קע"ז והלכתא במקום שנהגו בולדות לחלוק מיד חולקים ובמקום שאין נהגו לחלוק לריך להודיע לחברו לו לפום ולהתנות בפי שעה ואם לאו אין עבדין כן. בהמיהה: נסבין ויהבין. נותנין ונוטלין ולבסוף חולקין והיינו הוא: מקום שנהגו להעלות שכר כתף מעות כו'. בגמרא ת"ר מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות בשמה מעלין ואין מבזין ממנהג המדינה רשב"ג אומר שמין ענל עם חמו וסיום עם חמו ואפי' במקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות וכתב רש"י ה"ג מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות בשמה מעלין מקום שנהגו שכשם עגלים וכייחים קטנים למחלה לחברו וכן לו מעות בשכר שמוליכן ומכניסן על כתפו מעלין ורשב"ג אומר שמין ענל עם חמו דליכא טירחא לאפוקי ולעיולי לפי שממשך אחר חמו ובלא טעמל ומזון כי חמו חולכת ושוהה ואין לריך להעלות לו שכר כתף ואפ' במקום שנהגו להעלות לענלים וסייחים המצויים לבדם ע"ל: והכותב' כתבו מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות בשמה מעלין לרשב"ג אומר כך כתוב בתוספתא וכן גרי' בקונטרס אבל ברוב ספרים גריס כתף לשמה ולאדם בשכר עמלו ומזונו מעלין ומלינה למימר דרשב"ג לא פליג אלא אדיסיף דאומר במילתיה דאומנו לחברו במקום שנהגו להעלות ולדות שכר לא פליג אי נמי כל שכן דפליג בסיפא דהא אמאי אלטריך למיתני סיפא אלא אדיסיף אומנו' בלא מלטריך למתני' בלא מתמר מכל שכן ממון מעלין ולדות בשכר יכול לנעות ה"ק לרשב"ג דיטל לשני בריב' כ"ם בסיפ' ור"ח גרים מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעו' מעלין לשמה ולאדם כו' פירום אם היו פירות מוכחי' בחלר המקבל כבר מעלה לו פירות כשער שבשוק ומעלה עליהן שכר כתף שהו לריכין להביא פירות מביתו של המוכן לביתו של המקבל כדהניא היו פירות מופקרין הלו מעלה לו בתעות ע"כ והרי"ף והרא"ם גורסין כגרסת ר"ח בהוספות ולא פירשו דבר והטור כתב וז"ל וכל דבר שהנהגין שהוא בהורת עסקא שמין לו הוא כפי המנהג אבינו שלא יהא שום הפסד למקבל שאם לא כן יהיה רבית בנון אם נותן לו שחורה ודרך לבטר כתף להוליכה לבוק לא יאמר לו כיון שהי נותן לך שכר טרחך להה הוא שכר כתף ולא שמין כמה לריך ליתן שכר לכתף מכלל הקרן והריוח שיהיה מותר על זה יחלוקו לפי' היתה שהשורה בבית המקבל מעלה לו לוהה כשער שבשוק וזהו יותר על הקרן שכר כתף שהיה לריך ליתן להביאה בבית המקבל ואם נוטל המקבל מחלה וכל כיולא בזה עד כאן לבוזו וכתב עליו הרב ב"י דמשום דלהלוהה נראה בפירום שהוא לפי דברי רבינו חננאל שאם היו פירות מונחין בחאר המקבל כו' לפי הנרא' הוא להועלת שהוא שאם קנה הפירות בק' דינרין יעלה עליהם עוד ד"מ שכר כתף שהוא שוה ויהיה שהם למקבל במלה ושהם ומל' לפי שהבריחה שהיה בשני פיסי מעלי' שכרי כתף כו' להועלת שהוא ולבשמה ולעלות ולדות להועלת המקבל וזה דוחק לזה פירש הטור דלהועלת המקבל מתניו כולהו שלו דבריו ז"ל ואני אמעיה ולא אבין דמהיכא פיתי לומר שפירות שהוא' ס"ת שם מכריעים להועלת שהוא שהוא שהם שהוא

מריצת קמי על תוך זמן: השם בהמה לחבירו אין טימא פחות מי"ב חודש. ואם מ' מהן בת לחזור בתוך הזמן חבירו מעכב עליו: מתה בבוסיא. בפציעה ערוך: יהב כולה. אלא בפציעה יהב פלגא שהרי לית קיבל עלי' למריו' אלא על מאלה ואידך פלגא פקדו' כדין כל מחלית שכר וכמ"ש במתני': יהב ששה של זהב. והן מלה וחמשים זוז זוז דינר כסף וכ"ה מהן בדינר זהב חמשים שבת על פקדון וחמשים פקדון וחמשים שקיבל להריו': יהב המשים. שקיבל עליו להריו' ומן חלי' של טהן פטור וכ"ש מחלי שבת של הטוען: הבחישה. ועמדה על חמשים וחמ"ש מתה בפציעה יהב ג' של זהב ה' דינרים חמשים של לחריו' ומן החמשים שהבחישה אלא בפציעה מפסיד כחוקו מחלקו כ"ש של פיקדון ויהב לו כ"ה בשביל שפציעה: דלא בבוסיא יהב חמשי'. היינו כל חלקו שקיבל לחריו': ואמר. המקבל למוכרה בימות הגשמים בתין עכשיו זמן מלאכה וחוכלת והיינו עושה: ואמר. הטוען למוכרה בימי' החמה כופין לה הטוען להניחה אלא עושי' בה מלאכה:

דף כב מפני שהשדה מצוי' להתברך. לא בת אלא לאפוקי בית דירה שאין מה שמוסיף בשפירותה שווין היא ואינה נראה התוספ' זאת כיון שכר שכר אלא שמוסיף לו וכ"ש נמי חנות ושפינה שהשכיר חוכן לפרקמטיא ושכר בכלל שדה הם שהרי' יוחנן מע"ג שהיו מולי הסלע בעסק שהשכיר בהן כיון שהוא מולי הסלע בעסק שהשכיר בהן כיון שהוא מולי הסלע בעסק שהשכיר בהן כיון שהוא

לאבוך אבל הכעמידו מח"כ ומ"ו לו הנכרי מעות שהייתי חייב לך נתתי לישראל זה הימו לאבוך כיון שלא נרשות הישראל נתנם לו הנכרי מדעתו הימו מסולק הנכרי מישראל והוה חייב לו עדיין בקרן וריבית והנכרי יטול קרן וריבית מישראל שני: ישראל שלוה מעכו"ם או עכו"ם שלוה מישראל ונתנייר העכו"ם. חילוק דין ביניהן ישראל שלוה מעכו"ם ונקבן עליו העכו"ם לישראל כו' לאחר זמן חייב עמו על הריבי' וזוקף הכל ביחד במלוה וכתב לו בשטר עליהן כך וכך לפי היום לפלוני בין כך כו'. ולא הריבית ג"ח לפרעו דמ"ם מסיפא דגופא כי זקפן עליו קודם שנתנייר וכן בשבלי מצווה להו שנוסף קרן וריבית ומפיר בשעה דכיון שזקפן תחילה ולח"כ נתנייר יש בו משום מרבית עין דלא נימא הואיל והיה בדעתו להתנייר זוקפן עליו תחילה כדי שיגבה הריבי' לאחר שנתנייר: גובה הקרן והריבי'. בשלה עד זמן שזקפה: גובה את הקרן ואת הריבי'. לפ' מצעי' הריבי' שעלה קודם שנתנייר לפי' בשלה לאחר שנתנייר עד זמן הפירעון נוסף כדי שלא יאמרו בשביל הריבית נתנייר זה הרמ"ם ז"ל: מביון שאת מבריחו מן הריבי'. לפשטו בשביל שנתנייר לף הוא נעשה גר שקר גרמי' וכמ"ש בשביל שיפטור מן הריבית ואין זה גר לדק ונני' הספ' גר שקר שמיכר להתנייר כדי שיפטור מן הריבי': דוה אדם שבניו כו'. ואין כאן לאסור דשמא הוא דיהיב לה שלא שאסור משום שמחב' בריבית וכן משיב בשבלי משום דאתי למיסרך ח"ל אחר מכרך בין בשעמו טעם ריבי': אמר רב כגון אנא לרבה בר בר חנה כו'. מוהר וה"ל למר בשבלי שי ח"ת מלין זה לזה בריבי' כו' ונס קרובים היו: לא יהא אדם לוה בשקל ומלוה בסלע. עה מנה מחזירו בשקל שהוא הלי סלע ומלוה לאחן מעו' לעכו"ם בסלע הע"נ שהן הולכי' בשלע העכו"ם. והיינו מהן לו הלוה מיהו כלום שהרבה מרויח ג"כ שקל לסוף ופילו ח"ל הלוה למלו' מעו' שלו מלוה לאחן לעכו"ם והקח ממנו כלע לסוף לבל עכו"ם שלוה מישראל והלוה לאחן לישראל בסלע מוסר לקבל מן העכו"ם השקל הע"נ שלמר לו ביוה לאחן ליישראל לסוף ב"ל מן העכו"ם ליישראל ומישראל ליכו"ם ומעכו"ם ליישראל מסח"כ בריוח ח"ל מן העכו"ם ליישראל ונעשה ישראל ערב ואין חושש משום ריבי'. והוקק הלא מזל העכו"ם בתר ערבא תחילה וגם לם הנכרי לוה מישראל ונפשה ערב בשבל הנכרי לא יההם לוחו העכו"ם ליקך להשוע הערב תחילה הלא בשלא יתלה נבות מן הלוה יגבה מן הערב והשתא אין הערב לוה ממנו בתחילה וכי פרע ליה הכיון שעתה הוא דמלוה ליה ומה שהוא מלוה ליה בלוחו בעה הוא מוסר ונועל ממנו:

דף כג שמינה עכו"ם אפטרופא. על שלו הו סמטר בומר על שלו ח"ל הכל בלחריו' של עכו"ם. ובשל עכו"ם נכן מוהר לעות מן העכו"ם בריבי' לבל בסיכך לחריוהן על ישראל וח"ל כשל ישראל ומכור וחה בעים נגוי בפקדון כו':

הלכה ו מתני' היה הוא תחילה לקוצרים. ויש לו נדים ועדיין לא יצא הפער: פוסק עמו. בלחוה שער שילה לתת לו מלוחו נדים לכיון דיש לו מין כלן ביבי' דמעכבין קנוי הוא לו ולפ"פ שלא מכך כיון שכי מין לו נמי לבל ביבי' מדלבן על גרנו: על העביט של ענבים. כלי גדול שעוברים בו הם הענבים לפני הריכה והם מהממין ומהבשלין לחוחה ייכם יפה וכל זנוה קרוי מעטן: ועל הבצי' של יוצר. פוסק עם היולר על הקדירות בלחוה שער בילה ולפ"פ שלא יצא השער לם הכנים שער ועשהו בלי' שקורי' מעוטש"ם ועושה מהן קדירות: ועל הסיד. פוסק עמו מביסקטעו בכבשן הלבנים והעלים לכרוף: ר"י אומר לעולם אינו פוסק עמו. על הזבל עד ביהם זבל בהבפות: פוסק עמו בשער הגבוה. לם יפחות השער ממה שהוא עכשיו תהן לו בשער הזול שעד הגבוה היום בזול שמוסיפ פירות הרבה בדמים מועטים: יכול הוא שיאמר לו. בשילמה שער הזול: הן לי כוה או הן לי מעותי. שברי לא מבך ויכול לחזור בו ולפילו מי שפרע ליכ פחית ולא נתן מעותיו ע"מ לקבל עבשיו שלא ללחר זמן ובתוך כך נשתנה השער שם דעתיה רחיבו לחרעה זולא פסיק: חיטים בחיטים לזרע. שלא בשלא וה"ע שמוסר דעל החרים מוטל ליתן זרע וכל זמן שלא נתן זרע מני מסלק ליה להרים מן השדה וכיון דמלי מסלק ליה היכי שלוה ממנו היטים לזרע ושורע ואח"כ יוקרו מוסר ליתן ליה חיטים אלו שלוה שלא לצייר מכבי נהיה החרים לשדה והרי הוא כיורך להוכה מעכביו ע"מ שיטול ב"ש הזרע תחילה מחלק המניע להרים והחרים יטול הכסף בשער שהיו הכנים עפר

שפירות כדי לקבל ז' מים לכשיוקרו וכו' כ"ל לר' יעקי מן לי הן ומה לי דמיהן ופליגי נמי במלוה לפירות והיה מיחזק דר"ש לווין על שער שבשוק וכל ענין פליגי ר"י ור"ל ותמה הוא על רבן הלוז הלוך מסווין הדברים דע"כ פיסוק פירות לריך שימסוך תרעייהו זמן מרובה מפי מכני ומה"מ מיכה דמוקי למתני' בחיטי דהלכתי ומרבי וכן פיסוק למעות לריך ג"כ מציכת השער שרבי מקבלים השתא ע"מ לפרוע למחר זמן ובמלוה על שער שבשוק שער גדול שלוה ממנו מעות ע"מ שחס לא יכלס לזמן פלוני שיתן לו פירות כשער של עכשיו וה"ג פי' דמייתי שחס בשחס לא לריך מציכת השער כ"כ כדתני' בבבלי הרי חיטי בחיטי ושעורי בשעורי דהי בעי זבני להיטי מעיקרא: במלוה פליגי. ר"י ור"ל וקרי ליה פיסוק לפי שפוסק עמו ליתן לו מעות כשער פירות של עכשיו: ה"ג אבל בפיסוק כ"ע מודה דאסור בסוליקי: בפיסוק אתפליגו. הוא דס"ל לרים לקים לין פוסקי' אבל כו' אף ר"ל מודה דפוסקי' על שער סיזקי: שחת. מאחר שהוא מצוה שלא שלחה הבייחס שלים ומזרעת תחלה להאכילה לבהמה: חלת דבש. בכוורתו עשוי חלה על חלה: כל העיירות הסמוכות כו'. דיזין שהן ממוזות יכול הוא ליקח בטבריה: מחוסר מעשה א'. פוסקי' שם מחוסר מלאכה ג' פוסקי' אבל יותר מג' אין פוסקים וכי אמר רב בהדיא בבבלי מחוסר שתי' פוסקי' אין פוסקים: והא מתני' פליגי. בבבלי מייתי כל הבבי' דתתני' ומקשי' על מילתי' ורב דמשמע לפי' שכרו יותר מג' פוסקי' ומשני לה ולכן קילר כאן לפי שהמעתיקים סמכו על בבלי: קפילה. הוא שם לחמות בין מוכ' יין הו מיני הבשלי' ערו' ופורטו. שהן לקפילה דיגר ולקח ממנו יין כל הבשר בשעת הזול וטיינו בשער הגבוה דמתני' אלא כיון שלא פכק עמו בשער הגבוה ומלאת שקנה שבשת בשער היוקר ומקבל יין בשער הזול ולכן הקשה שפ"ם וכי לא מודה לה מעשה דר"ח דבא שהלוה לו רבי לעשות בו שהיה קונס השער בשער הזול דהשתא ולשלם בשער היוקר דב ל"ח דבא דב אגב דר"ל דשם ה"ל פשתן אלא המעיירים המוליכים בחוזות ממקום הזול למקום היוקר ליקח ממנו השתן ואמר להו אחינו מוכר פשתן שלו בשער הזול דהשתא ולשלם בשער היוקר דב ל"ח דבא דב אגב דר"ח דבא

סוגל ומצלמי' לסם במקום היזק מלא במתעסקי' במעו' שקונים סם סחורה ומוליכים לבתן ובליכתן ר"ל כמו פיקדון ובסחורה מלוה: מחרתין קסומטבן או מהלתא קסומטבן. פי' בערוך סם מידה כלומר מסה נחושה וטיחתא יתירה ומרובה סיה לסם בבליכתן תפ"ש תין זו ריבית ותע"ג דקטנית בזמן פיקדון בסבור זמן מלוה לא סיכסה לן דניחא לה דמגלי לה הרעה בית"ש והיה כמו טרסא דרב חמא בבבלי לגמ סם מזכיר שרי הגלות בבבלי. לתיה דר"י דמתני' דתנן תין פוסק עמו על הזבל עד שיסא לו זבל בתפסה כרתב"ע בפ"ג דבבבא ומפרש סם הטעם שמא לא ימלי, לו זבל כו' וחכמי מתירי מעיד בתין לו ויוכל הוא לומר לגמלא הגל מחרים וסיזבו דאמר לתיה דר' יוסי כרתב"ע דס"ל דבעיל דוקא עד סיהא לו זבל בתפסתו ולא סגי בסה סיוכל למלות הגל מחרים כרתב"ע דחיים נמי שמא לא ימלא לו זבל כו' סבל חכמים מתירים היא מעשה עימלא לו הגל מחרים כמו שממרו הכא והוא לחד פתרון דתי' סם:

הלכה ז [עמוד 48] **כותני'** אבל אומר לו הלוני עד שיבא בני. דכיון סיש לו ס"ד דהא סתם בתפסה דרבנן הוא דלמו נכך דלוריימה וכי יש לו לא נזור: נכש עמי היום ואני אנכש עמך למחר. נכום סיקלי"ש בלע"ז: עדור. חפור: אבל לא יאמר לו. נכום עמי סיום ואעדור עמך לזמן פלוני פעמים שזו קשה מזו וים כאן לגבר נמל ליה בשכר שממתין ליה על שכר פיגילתו עד למותו זמן הוא מקבל עליו מלתכה שהיא קשה מזו: כל ימי גריד א' הם. ולא דקדקו בדבר למום שמא יום פ' יהא לרוך מחבירו לו קשה מחבירו לגלה מוסך עמר עדור עמי סיום הזה של גריד ואעדור עמך ביום פלוני של גריד גריד לשן יוצא שהמרן יבשה ושין הגשמים יורדין. וכל ימי רביעה חשובים כפ' לגבל לא יאמר לו מרום עמי בגריד והני לחרום עמך ברביעה שימי רביעה קשין למלתכת הבתים: על לא תתן לו. לת כספך לא תתן לו בכסך עוברי' על לא תתן ועל לא תקח כו' כל חד ותד מאי דייך ביה מלוה עובר בכולן דקחתיב דהוית נותן בנשך בשעת הלואה והוא לוקה בשעת הפירעון והוא לו כמוסה כשתובעו ודוחקו והוא סם עליו נשך בשעת פיסוק התעלי ונותן מכסול לפני הלוה להעבירו על לא תשיך לאחיך תשיך תזכרנ לוה ולוה עובר משום לא תשיך לאחיך ולאחיך לא תשיך ולפני עור לא תתן מכשול עכב והעדיס תין עוברין תלא משום לא תביתון עליו נשך: **גמ'** ירק מן השוק כו'. אתין בו מסרו ממון תלא שמחזיק לו טובה לסור משום ריבי': ואינו מלוון ברוביות. כלומר תלא מלוון תלא בריבי': עיינו הכתוב אומר את בספו. וגו' סיפת דקרא עושה תלא לא יאמוט לעולם: המטמוט הזה לא היינו יודעים מהו. שברי הרבה אתין לוקחים ריבית ונכסיהן מתמוטטי' תלא הוא מיטמוט דהריגה שלא יאמוט במיתה משונה וכמו שפי' שלמה הלל וגו':

פרק ו הלכה א דף כה החמור או את הקדר להביא פריירפרין
וחלילן. קדר קרון פריפרין עיש משופים ונאים לעשות לו שפיריון: חלילין לכלה. לשמח חתן וכלה: או למת. לקונן: משרה. רוי"ם מיש שטורין בתן קנבס ופשתן כשהן בגבעולין: מקום שאינו. מולת פועלים לשכור ופשתן לבד והוא שמך עליהן שוכר עליהן פועלים ביוקר ועליהם לשלם: או מטעין. לומר לסם שלש קלפתי לכם בוהו ועלו אתים:

המוכר

ימים אתם נשכרין וסם לומרו לעשרה ימים רובן שכך היה מנהג סרוב שכך היו מתנין לעשרה ימים הוא שניו מתנין כך ומעלה שהעשו **הפועלי'** לבעל הבית זהו שמ' כעובד להעשות הפועלים את בע"ה: השתן בער הבית. מהו החלק הנוגע להעשות בעל הבית את **הפועלי'** בחיזה מוכן הוא וקתמ' דכשחמר הבעל הבית לחומען כך עשו לי חומות כמו שעושים חביריהם ושלש לו בכמה עושים חביריהם ברוב מהם והשיב בעשרי' פרעו' לחומות זו והם כיון שנמצאו שבעשרה פרעות עושין זה עשו הם ג"כ בחשבם ביניע להם עשרה פרעות ולבסוף נמל' שבחמש' פרעות היו ברוב עושין ונמלאו מוציאין שהוכרחו ליפרע כמו שנפרעין רובן זהו לעניין חומות ולענין מלתכה כלום' לשכירות שמ' להם עשו עמי מלתכה זו ושלש לו סיקלר שלש חלף חייב כו' ורוח על פניהם חלף חייב כו' כדפירש רש"י מבל הבא הבא"ח קמצ' ידוש' דהשעו לאו חזרו רוח לגלה השעשה ממש בין חמש לעשר ובין עשר לחמש נרוך להלוש סיך סייך ליפות דהשתא דהרים ממורים ומלאי זהו פירושו במה דבריס המורי דעין זה על זה גלה הרעומות דוקא בענין כזה דאין השעשתו שהלכו שהמרים ולא מלאו כלום גלה השעשתו הוא בין חמש לעשר או ליפחת אבל אם סיתה השעשה שהלכו ההמרים ולא מלאו תבואה דין יש זה ע"ש כו' ואפי' זה שגלה הלכו המרים כלו' שגלה הלכו ולא מלאו מתפרש כך נראה לי לפי הגירסה: פועלים לנכש. ולכלי הפועלים לעשות נפוח בשדה וחוא לתלום העשבי' הרעים מתוך הסובוט: ומצאו שדהו זרוחה. מלא מי מטר שזלתו עליה ונגמרה שלו לתה כלומר ואין יכולין לכם: נותן להם שכר הליבה ושכר חזירה. ולא שכרן משלם כתלו היו מביתין הבוזה בחמוריהם או מנכסים השדה לפי בתיו דומה הבא טעון לבא ריקן ואומרי' לחמרים כמה להם דוחק לפחות משכרו ושלא לטרות הם וחמוריהם להביא תבואה ואומרים לפועלים כמה שדה רוחה ליתן ולפחות משכרו ולישב בטל מלגפם כל היום או מלישב בשדה בחמה ולישוב כך וכך וכן טיסים וגמרי' דיהן מוכן להם שכרן משלם מבל סיהו דומה הבא טעון לבא ריקן והסם סייך ליפות דאבל משום דאמר מקמי הכי נוכן שכרן משלם ואמ"כ בא למעט דשכרו משלם ממש קש' לבל הכא דלא קאמר שכרו משלם לא קאמר ליפות דאבל ודוק: אגר חמרין. השכיר חמרים למיתא לי' כיתהן לכבש שדה של פשתן ושלשו ומלחוה לתה ולא יכלו לכבש ואמר לו רב לא ומן להם שכרן משלם ממש כבל הפר שהפסדת עמהם ואמר להם לא שתי חייב לתת לכם שכרכם משלם דהא בפועל בעל הוא וכדאמרן גלה שתי חייב ואדם גדול תני ומוהר עמהם ר"ל רב לר' חייא מי הוה תני לא יהיבנא להו כלל ותת לאמרת בפועל בעל משמע דהא דשוהר רב לר' חייא למיכב שכר בפועל בעל ע"כ: בד"א שלא התחילו. גם בם בגמרתנו מיתמר בד"ה גלה התחילו על בריימתא הא' ומהפרש יפה בדפירש רש"י בד"ה דסיכה דחזר הוא לו חזרו הן הן לכם זה על זה גלה תרעומת בזמן גלה התחילו ים לו דין עמהם כדמפרש ותזיל וכלן על פי דרכנו הן לריך לפרש בד"ה דתין זה על זה גלה תרעומת כשהטעשה סיא כמו שתמרנו ותין הטעשה שהתחילו ותמ"כ חזר בו אבל תם לתופ שהטעשה היא שהתחילו וחזרו בהן ים להם דין זה על זה כדמפרש ותזיל: שמין לו את מה שעשו. לפי התנאי ויקבלי כפי התשבון בעשו ותשתא מפרש כולה היא בסומלה: ארג חציו ומגיע דחציו סלע. לפי הנאי: היה יפה ששה דינרין. שתם סיה בא לשכור שכיר לחליו מיהו מוצא בפחו משפה דינרין ומעלה יפכד בע"ה במה שעתיד ליעשות תין הולכין תחר העתיד תלא נותן לו סלע כפי תנאו דלית ליה כל התזוק ידו על התחתונה: ואם תלא. ואם תין יפה תלא סלע דמעלמין פועלין לעשות חליה שכני בסלע נותן לסם במה שעשו סלע ובגמרא בבלי פבעיא ומפני לא לריכא דזל עבידתא מעיקרא ובגריעו בעפי זוזא ולסוף ליקר עבידתא ופס בעפי זוזא מהו דתימ' ממרי לי' עפי זוזא ממרת לן עפי זוזא הב לן קמ"ל דאמר להו כי ממרי לכו עפי זוזא דלא הוה קים לכו בשעה קים לכו ופ"ש: ר' דוסא סבר דכל החזור ידו על התחתונ'. ולפיכך אמר ליכול לעכב שכר מה שעשו כדי לשכור פועלי' ונעמור מלתכתו: היה יפה ג' דינרין. ובגמ' גרים שפה דינרין: ואם שקל נותן לו שקל. ובגמרא גריס ואם סלע נותן סלע ועיין שם כל הסוגיא: הלכה כר' דוסא. וכן בגמרא שלנו: בד"א. לחזור ליעו נפסד תלא שמקבלין בשה שעשו לרבן ובשה שעתיד להעשות לר' דוסא: בדבר שאינו אבד. ותע"ג דתין פועלין מעויין עכשו ימתין עד שיעלה הוסיל ודבר שליו לבוד הוא: אבל בדבר האבד. כגון פכשו לעלות מן המברה או מלילן למת ולכלה לזורך שעה הוא וליעו תלא פועלים בבדי שכרן שוכר עליו על הפיעל הרשתון ממקו' לתי ביוהר מכדי שכרו: ומטעו. ומטעו לומר לו מטעה לפועל הרשתון ותמ' לו סלע פסקתי עמך עשה שהחזרת בך תני נותן לך שנים וחחר כך ליעו נותן לו תלא סלע כמו שקלן ברתבונה ותומר לו מטעך הייתי שלא תלך ותעזוב מלתכתי ותם לא נתלה הפועל תלא טעל שכי מוקדמים מחזיר מהם התוספת כילד שוכר פועלים להריס וגומרין מלתכתן שלא תלכד וכל סיוסיף טועל מן הרתבונ' בדינך ודיינין ונותן לשניים וזהו שתמר טועל מזה וגותן לזה לומר כשכבר לקחום וסיעו הטעשה דקתמר: ובלבד עד כדי שברו. של פועל רשתון שהם שבח מיש מלתכה ויש לו קלת מעות תלו מכרו ותם' ביוהר מכדי שכרן ובלבד שלותו התוספת יסיה עד כדי תותן המעות שחייב לו בעד שכרו לו למטה מזה שלא יוכר מזה לבל יותר מזה לא תייבוהו הכמים: עד בדון. בתמיה כלו' עד כתן ופירושו וכי כל כך רשות הוא נותנים שיכור ועל זה אמ' ובלבד עד כדי שכר שותו היום שיתחיל לשכור עד כדי שכר שותו היום הם ימלא ותם לתו עד כדי שכרו ועוד תחרת עד

כדי

תוספות מהרא"ם

השוכר את שומעין מפני שיש בין בשכירי יום בין בקבלנו' תבל בפרקים דיתר הכי נקט פועלים משום דפועלים לא מצטרפי תלא בשכירי יום דשכירי יום דומין לבעלי בתים ואין בוה התלו' פועלי' ואין בוה התלי תלא לשתרויב וכך גמי דקתמר פועל יכול לחזור בתלי יום תפילו בתלי יום תלילי ותלא בקבלן כדמוכת בבבלי ולכך נקט פועל ותלא קונן.

פרייפרין דכר שתכוד תשוב לה שעתה ומנה סוא לעשות אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחתונה פי' בקונטר' שם הוזלו הפועלי' ואין בוה התלי תלא שקל ותזר בו ג"כ יתן להם סלע ותלי ותלא לי' לפכך לדיקו על התחתונ' כשהוקלה הפועלים ויתן להם סלע ותלי על שעשו כמו בשוה שבעיו שלין זה שכרת כי למה יתן להם כ"ש יותר ממה שהתנה עמהם כיון שלין מפסידין כתוכת כ"ש ותדכא יותר מרויחים בשעה ימלאו ביתנו להם סלע ותלי לקליב תלי קמה וחוא לא היה ניתן להם כי אם סלע:

הלכה ב [עמוד 50] השוכר את האומנין. לעשות מלאכה בקבלנות כך וכך ומזכו בהן למר שעשו מקצת: ידם על התחתונה. מה הוקרו פועלים ולימו מזה מי שיגמר בשכר סריס מניע למלו על העתיד לעשות מעכב משכר ממה שעשו כל מה שיטרך להוסיף עד שיגמור מלאכתו בשכר. שפסק עם מלו ומה הוזלו פועלים וימלא שיגמרנה בפחות ישלם להם מה שעשו ויקח להם מה שפסק עשו חלוו יתן להם שכרן ומין יטולן לומר הרי פועלי' לחרי' תחזיר לנמור מלאכתך ותן לו כל שכריהו חוץ ממה שעשו לו: ואם בעך הבית חזר בו ידו על התחתונה. יתן להם לפי מה שעשו ומה הוזלו פועלים על טרחו יתן להם כמה שפסק חוץ ממה שלריך להוליאות בהשלמתה: כל המשנה. כגון נתן למר לעשות לחוס ולובשו שחור מה השבח יחר על הולאה לין נותן לו מלא שכרו משלם מלא דמי ילימת עליס וממנים ומה ילימה יתירה על השבח נותן לו את השבח: וכל החוזר בו כו'. לקח קרקע וסרע מקלת דמיס מה המוכר חוזר בו ברשות ביד לוקח מה רלה יקבל מעותיו ומה רלה יקח קרקע מה שכנגד מעותיו מעידים שבחותו קרקע שלקח ומה לוקח חוזר בו בהדר בסיפך כרמב"ם ז"ל וכן בבריית' בבבלי: גמ' השתעו זה את זה מהו. כלומר המיך השעו זה מת זה: איהייא אתון עבדי' עמי. בעל הבית למר לסם בוחו מסם ועשו עמי: האיך אתם עבדין. גם זה בעל הבית שלל להם המיך המם עושים מן חמם ממם רוצם גרסי' וכן גרם הר"ן ז"ל ופי' שהרוב נשכרים כן ומשלח שהרוב נשכרים בעשרה מעשרה והעשו הפועלים לבעל הבית וכן מיפכח שהעשה בעל הבית לפועלים ומוב שלל להם המיך שהם עושים למרו לו מן עשרה ימים ומשלח אחין עושין שלח מה' ימים עד כאן היה השעשה שהעשו הם לבעלי הבית והעשן בעל הבית הוה בהיפך וכדמסיק ומזיל כמו שלמר בימי': היאך אינון עבדין. הפועלים שהלו לבעל הבית היפך פועלין חביריהו עושים והשוב להם מן עשר: בד"א. שלין כאן שלח תרעומת: זלחה. לשה תרגום יזלו מים זלחי' מיע: ולא דומה הבא מעון כו'. נגד המשנים למר לה: עושה מלאכה. נגד הפועלים למר לה: היושב בצלן כו'. נגד שתיהם ניחא לו ליטב בעל כו': למיתא ריה ביתנא. להביא לו פתנן ר"ג למר ליה רבי: פוק. לא ותן להם שכרן משלם ואמר להם לא שלני חייב לכם ליתן שכרכם משלם שלח אמי חי' מוותר לכם שלפנים מסורת הדין אני עושה עמכם: בד"א. שלם חזרו זה בזה שלין להם זע"ז שלח תרעומת: אבל כו'. מכאן ואילך מיירי בקבלן ולעיל בפועלים: שלע. ד' דינרים: היה יפה ו' דינרים. פי' רש"י ז"ל שלם בא לשכור לנמור חני' לריך ליתן ו' דינרים ומשלח בעל הבית משפסק אפ"ס נותן להם שלע דלים ליה כל המוזר בו ידו על התחתונה ומתני' כ' יוסף היא: ואם שלע נותן להם שלע. בבבלי פריך פשיטא ומשני לא: ר"ג בבבלי בדברי ר' יוסף היה יפה ו' דינרי' נותן להם שקל ושם שלע נותן להם שלע: בד"א. שלם חזרו לין להם זע"ז שלח תרעומת: ומשנה. או משנו: שנים אני נותן לך. ובבגמרא המלאכה היו נותן לו שלע: נוטל מזה כו'. הוא פי' על השוכר עליו ממקום אחר ונוטל מזה במוזר בו ומוסיף לזה: ובלבד עד כדי שכרו. ולא יותר והיינו שם קלן לזה שלע מוסיף לזה עוד שלע ושלע מוסיף נוטל מזה ונותן לזה ושלע ר' נתן מכיסו: עד כדון ובלבד עד כדי שכר אותו היום. עד שפתא לא שמעו שלא שלם שכרו ליום יחזר בו שוכר עליו עד כדי שכר לותו היום והוא כפל מה שקלן לזה לשכר לותו יום שלם היו מוזא שלא בכפל שקלן לזה נוטל מזה ונותן לזה אבל אם מוזא בהיסיף לאחר פחות מכפל כגון שהיו לריך להוסיף לאחר שלא כדי שכר שעה לכל היום מהו ולא לפשט ומשמע בהרמ"ם ז"ל לחיו נוטל מזה כדי שכר שעה הוחל ואינו לריך להוסיף כפל מה שפסק לזה ליום היו אינו חייב לו זה כלום כשחזר בו כיון שאין בהטעאה כפל כמה שקלן לזה: ר"ג שפרקה ספינ' בלמן. בגמל ערוך ומלויין פועלי הרב'. אין ישראל קוני' זא"ו. ול"ם בע"ה לו פועל שקל לאחת נגיעה לו לפיך שהיה יכול לאחזר בו:

דף כו ור"י אמר בעבד עברי הכתוב מדבר. ולא בבעל הבית לפיך בעל הבית אינו יכול לאחזר בו ואפני' דתנן בעל הבית יכול לאחזר בו את זה באומני' עם בע"ה מייירי בבל פועל עם בעל הבית אין בעל הבית יכול לאחזר בו אבל פועל:

הלכה ג מתני' בבקעה והוליכה בהר. ברחם הר ואפ"ס מדרך חלק ויבר חייב ובגמרא מפרש מ"ם ריחם הכא לא מפליג בין הוחלקה להוחמה ובסיפא מפליג: להוליכה בהר והוליכה בבקעה. אם הוחלקה פטור שבהר היא רלויה להחליק יותר ברחם הר מד ומשופע לגדין: ואם הוחמה חייב. שבקעה מעלה הבל לפי שברחי' סביבה ואין חויר שולט בה: אם מחמת מעלה. הוחמה בעליתה מרגל הר לראשו חייב שבמעלה נרחה לה והוא סיפא להוליכה בהר: והבריקה. מפרש בגמ': או שנעשה אנגריא. שנעליס לעבודת המלך: א"ל. שמשר ל לשומר: הרי שלך לפניך. טלה כמו שהיא המלע' ואלך אחא מזל גרס כמו מזלי ומרם ואשר לאחא בדרכי' ובבי אנגרי' כמי המקן עד שמשוב אחא מזל גרס ונפסיד בני': מהה או נשברה. שמפסיד כל שכרו. חייב. המשכיר למכור העור והבגדי' לכלבים ולהוסיף מעות ולהעמיד לו חמור לו יכול לו לאחר בדמי נבילה שהרי חמור זה שיעבד לו לו יחזיר לו שכרו: גמ' ניחא בהר והוליכה בבקעה. ד"א בבלה דבקעה קטלה חלה בבקעה והוליכה בהר קשה למה חייב הרי בני' למשלם שבחו בבקעה. ד"א בבלה דבקעה קטלה חלה בבקעה והוליכה בהר קשה למה חייב הרי בני' למעליותה: בשמתה מחמת אויר. שמשום חויר הר מבקעה וגם חויר הר חזק מחויר דבקעה וחגיגעה ממת חויר הר: שהכישה נחש. שלויין טפי מבבקעה: כל המשנה כו'. נקרא גזלן וקרוי לה ברשות' להחמיר בחומי' וסיפא דתנן הם לחליקה פעור בני' רבנן: דבוק תולעי' ברגלי'. היינו הבריקה:

הלכה ד [עמוד 52] אנגריא כמיתה. מה מיתה חייב להעמיד לו חמו' אחר לף בחנגריא: באותו אנגריא. שהיה המשכיר יכול לספר עם בעל חנגריא ולא יטול חמורו לחנגריא: אם בדרך הליכתה. שם החנגריא מוליכתה לדרך שהיה רולה לילך לין חייב כו' שכן דרך החנגריא בו בלמו' נוטל וכי חזר פגע בו אחר מכיח רלמו' ונוטל שני וזה הולך לאחר החמור עד שפוגע בשני: בקפנדריא. שביל המקלר הדרך והחנגריא מוליכה בשביל והוא הולך לחריו עד שפוגע בחמור אחר אבל אם מוליכה החנגריא בשלוקא דרך הרבים כו': מיכא ללוד. שם השכיר לו חמור מכאן ללוד: ונושלת אנגריא ללוד. שהוא בדרך הילוכו: ויכול מימר לו. יכול לומר לו: לדין בעית אייתי לי קומון. שהרי לחמור זה רלית דאמרת לי חמור זה הבית תחזיר לי חמור אחר שכור לך חמור אחר ממנו שלין המשכיר חייב ליטפל בו באותי מקום להביא הבולה כאן ור"ם פליג וס"ל דחייב ליטפל בו: אם יש בהוצאת טיפול. דבבולה כדי לשכור כאן ניידל קטן חמור עייר. אין חייב לו חמור אחר דא"ל המשכיר לשוכר לא מכ בפיפולה ויש בפיפולה כדי לשכור חמור נער שכור לך חמור נער מדמי טיפולה שם ים בבבולה כדי ליקח חמור קטן ופלונתייהו מבו' בבבלי רב ס"ל דלא מכלינן קרנה ורב הוי תלמידי' דרב ס"ל כווחיה ור"ז בשמוחל דמכלינן קרנה: **מתני'** השוכר את הפרה להדרוש כו'. וכל כלי המחריסה לבעל הבקר ועבריו הולכים עם בהמתו והם חוזן הדרך לכוין פרה להלמי' וזה הולך אחר המחריסה ומכבוד היחד בקרקע שבו הבדוק והוא הקיקן שקורי' קולטר"ה: חייב. שהרי קשה לחרוש שהשלישים עם: ודש בחבואה פטור. שם החליקה: והביא עלי' שעורים. שהם קלים מקטים. חייב בקלקולי'. שם הוסיף ג' קבין ולא אמרינ' הוחל והשעורים קלים יש להוסיף עד כדי כוחד היטים שמשך חמור לקך חיטים: לקך חלי כור: מפני שהנפה קשה לבהמה כמשאוי. וכיון דנפת לקך שעורים כנפח לקך חטי' קשה תוספת וכביה לקך שעורים שלא הוסיף פעור שם הוסיף:

דף כז גמ' לכתף. שלם הוסיף משלו על כתיפי. לפי מה שהיא. גדולה לי קטנה: שיירה. הבורה שהולכים במדבר: גייס. גזלנים: מהשבי' לפי ממון. שם נתפשרו שם גנייס בממון מהשבי' לפי ממון רש"י ז"ל בהגזל ומלכיל חייר. מרלה להם להדרך: ואין משנין מן המנהג של שיירה. שלם נהגו לחייר לפי ממון או לפי נפשות

תוספות מהרא"פ

אם כותבה מחמת המפלה חייב וא"ת והיכי ידעינן בר"ת דלקחני כותבה שכר פט ר' דשלא מחמת המפלה כותבה ו"ל דלחיינו שלא כותבה בשלמה בשלמה שלא טורח וכוכה אח"כ ברבים ולא סיפה מציפה וכתב בכי כותבי' ואיכ שלא מחמת המפלה היה פשוט:

נפשות עוסין: נחשוב. בגר היס: והקלו ממשאה. ולריכי' לריקל ממשאה של ספינה לאליך ליס: מחשבי' לפי משאו ולפי ממון. ובגנוזל ומחכיל גרם ולא לפי ממון ולרמה לפי הס"ם זה דסתם ספינה וספינה הפוכות ליס בותפי' הס לעניין היזקות סאיך בהן וכן הוא בשלוה בבריותה זאת הובאה בהגהות לסירי דפרקין: שיירא שהיו שותפי' כו'. ועיקר תוספות שלהם ע"כ לעניין ממון לכן מחבבי' לפי ממון ולא לפי נפשות שהוא נוגעות כאילו כל ג' וג' יתבי לעלמו ויהיו כל הנפשות בשוה אבל בהנוף בשביל הוא מחבבי' גם לפי נפשות אלי בכר שהייב לפי הנפשות ואלי לפי ממון לאך בשתתפו וכן הדין בספינה לפי הממון מעשה דפריטיא ולפי המשא שהוא פיקר גרם השכנה בספינה ופע"ג שגם בהגהות לא גרם לפי הממון בבריותה לא גרם כמי ממון מחבבי' לפי ממון כגי' הבבלי אלא גרם ולא לפי הנפשות והבגנוזל לא גרם להם ובתמת לכל הטוסחות יש להעמיד שהרי יש בהם ג"כ שכנות נפשות כמו בחייר ולהני תלי לפי הנפשות כמו דהני בחייר וגרס' דתתם ספינה השלוכת ליס מוסכת עמה ספינה קטנה ג' ושלש ואין שם שכנת נפשות איכולי להיל ע"י הספינה קטנה לבדוק מן הכתר: אבל השובר מחבירו קרון או ספינה. לעולך רבים אין שם דין בותפות אלא כל ג' וג' יחבב לעלמו מחבבי' ממון לפי הנפשות לא מטעם שכנת הגוף אלא מטעם שפירשתי דכיון דלא נסתכנו בממון לפי הנפשות והגולגולת יחבבו לפי המשלוי גם מטעם בפירשתי: אבל לא לפי הממון. שהרי לינו שותפי' כמ"ם ולא מטעם שכנה דלא מהבבין לפי הממון בשביל שכנת ממון אלא בשביל שותפות כמ"ם דמע"ה פולגך לומר שהיה שותפו': שיירא כו' הציל לאמצע. מטעם שהן שותפי' כמ"ם ושהם"ם בשלי דלא ס"ל שהן שותפי' מוקי לה התם בשיילה שותפי': ואם נתנו לו רשות. שילל לעלמו הציל לעלמה: המרין. המוליכי' תבואה ממקום למקום ואין להם דין שיירא והא דהלל לחלוק לחלוק מטוס דמן הסתם יכולין להיל לפיכך הציל לחלוק אבל שיירא מן הסתם אין יכולי' להיל אלא לחלוק לחלוק מטוס דשותפים הן. וכן כתב הרמ"ם זכרונו לברכה דאילו אמרינן יכולין להיל הציל לחלוק מחמת שותפי': ואם התנה עמהם בב"ד. שילל לעלמו הציל לעלמו וכ"ש אם נתנו לו רשות להיל לעלמו אלא אפי' לא נתנו לו רשות והתנה עמם בב"ד להיל לעלמו הציל לעלמו והיינו חלקו שנטלו ממנו אבל יותר מחלקו לא מהני אלא רשות והכי בחמרי' שהיו שותפי' ע"כ מיירי על חלקו לבן נקט ב"ד שלא חלקו הן לו רשות ליקח מעלמו ולריך לכל הפחות ב"ד של הדיוטות כגון ממרי' וכדאי' בבבלי בפיק אלו מליאות ובכתובות בסדיא דחלמה מוכרת אלא ב"ד כו' משום"כ בשיירא דשותפי' הס וסתם שותף מורה למערת אבולה עיסקא כמו שאמר רש"י ז"ל בהגוזל קמא לכן היו לעלמו כל מה שהיל אלא ברשות ועל חלקו משמע שם דאין לריך ב"ד אלא שיהא לעלמו הני מליל מהני דכל כה"ג שותף פליג אלא דעתיה דחברים ולא גרם שם הא דחמרי' ולפי נירסת הספר פירשתי: שמחלו להם מוכסי' כו'. פי' הרמ"ם ז"ל בשם רביט שמחה ז"ל שותפים שבקם ג' מהן למחול מה שמחלו מחלו לאלמא כאילו היה שלוחם ושם אמרו בבבל פלוני מחלנו בשעלמם אמרו כן אלא שיש פיוס אלא בקבה על ככה מחלו לו ע"כ: הגבאים. של מלך לגבות כסף גילגולתם ותרגיזא ושקלו טפי תבותם קשה שנגלו הרבים ואין יודעין למי יחזור ומחזירים למכירים למי שמכירים בגלגולו ולמי שאין מכירי' יעשה כהן לרכי רבים וכן לרכות סיהן ומערות להכניס בהן מיס לשתות הלוי דבר הלריך לכל ויהיו מהן הגזלנים כך מפורש בהגוזל קמא בבבלי:

הלכה ה [עמוד 54] שומרי שכר הן. להתחייב בגניבה ואבידה מפרש בבבלי בהאי הגולה דקתני ליה מתניתין דלא בעי למיעל ולמיפק אחוי הוי עליה ס"ס: וכולן שאמרו טול את שלך. בבבר גמרתי' ומשמיעהו הבית מעות שהיו מעכב לתופסו על שכרי הרי הוא מעשה שומר חנם: הלוהו מעות. שכר מלוה: הלוהו פירות. מעות שוטר הנם. דלית ליה לר"י שכר מלוה לעניין דינה: הלוהו פירות ש"ש. דדרך הפירות להרקיב: מותר אדם להשכיר. לאחרים מעכוו על עני בבידו: להיות פוסק עליו. שכר: והולך. תמיד ופותח מן החוב ודוקא כגון מרח וחליצ דגים לגרייהו וזוטר' פחייהו בבלי: ישבע שלא פשע ויפטר. ואע"ג דבלאו פוטע נמי חייב שלין זה הוא בגניבה ואבידה שהן קרובי' לאונס ופשיעה מפרש בבבלי שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא הולאה בהנאות לאיבי דפרקין: שיירא שהיו שותפי' כו'. ועיקר תוספות שלהם ע"כ לעניין ממון לכן מחבבי' לפי ממון ולא לפי נפשות שהוא נוגעות כאילו כל ג' וג' יחבב לעלמו ויהיו כל הנפשות בשוה אבל בהנוף בשביל הוא מחבבי' גם לפי נפשות אלי בכר שהייב לפי הנפשות ואלי לפי ממון ואין מחבבי' לפי ממון כגי' הבבלי אלא גרם ולא לפי הנפשות ובהגוזל לא גרם להם ובתמת לכל הטוסחות יש להעמיד שהרי יש בהם ג"כ שכנות נפשות כמו בחייר ולהני תלי לפי הנפשות כמו דהני בחייר וגרס' דתתם ספינה השלוכת ליס מוסכת עמה ספינה קטנה ג' ושלש ואין שם שכנת נפשות איכולי להיל ע"י הספינה קטנה לבדוק מן הכתר: אבל השובר מחבירו קרון או ספינה. לעולך רבים אין שם דין בותפות אלא כל ג' וג' יחבב לעלמו מחבבי' ממון לפי הנפשות לא מטעם שכנת הגוף אלא מטעם שפירשתי דכיון דלא נסתכנו בממון לפי הנפשות והגולגולת יחבבו לפי המשלוי גם מטעם בפירשתי: אבל לא לפי הממון. שהרי לינו שותפי' כמ"ם ולא מטעם שכנה דלא מהבבין לפי הממון בשביל שכנת ממון אלא בשביל שותפות כמ"ם דמע"ה פולגך לומר שהיה שותפו': שיירא כו' הציל לאמצע. מטעם שהן שותפי' כמ"ם ושהם"ם בשלי דלא ס"ל שהן שותפי' מוקי לה התם בשיילה שותפי': ואם נתנו לו רשות. שילל לעלמו הציל לעלמה: המרין. המוליכי' תבואה ממקום למקום ואין להם דין שיירא והא דהלל לחלוק לחלוק מטוס דמן הסתם יכולין להיל לפיכך הציל לחלוק אבל שיירא מן הסתם אין יכולי' להיל אלא לחלוק לחלוק מטוס דשותפים הן. וכן כתב הרמ"ם זכרונו לברכה דאילו אמרינן יכולין להיל הציל לחלוק מחמת שותפי': ואם התנה עמהם בב"ד. שילל לעלמו הציל לעלמו וכ"ש אם נתנו לו רשות להיל לעלמו אלא אפי' לא נתנו לו רשות והתנה עמם בב"ד להיל לעלמו הציל לעלמו והיינו חלקו שנטלו ממנו אבל יותר מחלקו לא מהני אלא רשות והכי בחמרי' שהיו שותפי' ע"כ מיירי על חלקו לבן נקט ב"ד שלא חלקו הן לו רשות ליקח מעלמו ולריך לכל הפחות ב"ד של הדיוטות כגון ממרי' וכדאי' בבבלי בפיק אלו מליאות ובכתובות בסדיא דחלמה מוכרת אלא ב"ד כו' משום"כ בשיירא דשותפי' הס וסתם שותף מורה למערת אבולה עיסקא כמו שאמר רש"י ז"ל בהגוזל קמא לכן היו לעלמו כל מה שהיל אלא ברשות ועל חלקו משמע שם דאין לריך ב"ד אלא שיהא לעלמו הני מליל מהני דכל כה"ג שותף פליג אלא דעתיה דחברים ולא גרם שם הא דחמרי' ולפי נירסת הספר פירשתי: שמחלו להם מוכסי' כו'. פי' הרמ"ם ז"ל בשם רביט שמחה ז"ל שותפים שבקם ג' מהן למחול מה שמחלו מחלו לאלמא כאילו היה שלוחם ושם אמרו בבבל פלוני מחלנו בשעלמם אמרו כן אלא שיש פיוס אלא בקבה על ככה מחלו לו ע"כ: הגבאים. של מלך לגבות כסף גילגולתם ותרגיזא ושקלו טפי תבותם קשה שנגלו הרבים ואין יודעין למי יחזור ומחזירים למכירים למי שמכירים בגלגולו ולמי שאין מכירי' יעשה כהן לרכי רבים וכן לרכות סיהן ומערות להכניס בהן מיס לשתות הלוי דבר הלריך לכל ויהיו מהן הגזלנים כך מפורש בהגוזל קמא בבבלי:

הלכה ה שומרי שכר הן. להתחייב בגניבה ואבידה מפרש בבבלי בהאי הגולה דקתני ליה מתניתין דלא בעי למיעל ולמיפק אחוי הוי עליה ס"ס: וכולן שאמרו טול את שלך. בבבר גמרתי' ומשמיעהו הבית מעות שהיו מעכב לתופסו על שכרי הרי הוא מעשה שומר חנם: הלוהו מעות. שכר מלוה: הלוהו פירות. מעות שוטר הנם. דלית ליה לר"י שכר מלוה לעניין דינה: הלוהו פירות ש"ש. דדרך הפירות להרקיב: מותר אדם להשכיר. לאחרים מעכוו על עני בבידו: להיות פוסק עליו. שכר: והולך. תמיד ופותח מן החוב ודוקא כגון מרח וחליצ דגים לגרייהו וזוטר' פחייהו בבלי: ישבע שלא פשע ויפטר. ואע"ג דבלאו פוטע נמי חייב שלין זה הוא בגניבה ואבידה שהן קרובי' לאונס ופשיע

דף כח ע"ד דר"י בן מתיא. שמור לעי"נ שים כאן מנהג לריך להתמות ניחן להם כמנהג ה"נ המקדם מסם כו':

הלכה ב מתני' ואלו פועלי'. תולין ממה שעוסקין בו. גמר מלאכה כשעולי' לותו: עד שלא נגמר מלאכתו למעשר. ואם בר חלב הוא עד שלא נגמרה מלאכתו לחלב: בשעה שאינו גמר מלאכה. כגון המנכש בצליס: מאחר שנגמרה מלאכתן. כגון המפרסו ענוליו דמתני': ובדבר שאין נידולו מן הארץ. כגון התולב בסמוחיו והמגבן: אפי' בכתיפו. דאיכו מזיז ידיו ורגליו: אבל מונע הוא עצמו כו'. ותוכל כל מכילתו מכן:

[עמוד 56] וכולן לא אמרו. שיאכל חלא בשעה שהוא עוכך במלאכה ולא שיאכל לו ויאכל לומר כרי מנפתי עלמי עד כאן לא בעלתי לאכול אבל לי ותוכל: אבר מפני השב אבידה לבעלי'. שלא יבטל ממלאכתו ויאכל:

הלכה ג אמרו פועלי' אוכלי' בהליכתן מאומן לאומן. כשגמרו סורס זה וחולבי' להחזיל בחברתה ותנ"ג דהאי שעתא לאו שעתא מלאכה הוא ניחח לי' לבע"ס בשה: וחמור בשחיא פורקת. מפרס בבבלי עד שתהא פורקת בהליכתה תוכלת ממשא שעל גבה: ואפי' בדינר. ואפי' היא שוה פרוטה:

הלכה ד לא יאכל פועל יתר על שברו. מדכתי' כנפשך שמוסר נפשו עליו לעולת בחלון לו במקום שכנה: ויהא שוחם את הפתה. שימנעו לשוכרו למלאכתו: קוצץ. ליטול מעות ולא יאכל: ע"י עצמו. בשביל עלמו: מפני שיש בהן דעה. דידעי וקמלגי מהלכות מדינה. כבר נהגו כן: **גמ'** אמר ר' אילא. כתוב מפורש בתעשרות כל הסוגיא זאת לומדת תוכל פועל לאכזן לאכול דתנן תע"ג שעדיין לא בלר חלא זה לבדו וכן תאכל לתרון תע"ג שאין לו עוד לבלוע דם"ד חלא יאכל עד שיהן התילה לבליו של בע"ס וכן לא יאכל לתרון שנגמרה מלאכתו קמ"ל ומוכח לה מדתנן לוכל פועל קיטות ור"ש חסמת אמר לא יאכל פועל יותר על שכרו וחכמים את"י ומקשה בבבלי חכמי' היינו ת"ק ומאי הבל מלמדי' ביניהם ולפי תירץ מסתע שאכרו לאחאולות הרבה ות"ש לא אמעיון ממתני' חלא דאוכל פועל יותר על שכרו והיינו דאמר זאת לומדת לוכל פועל כו' כלומר זה לבדו כאמע מיכה לימעת לימת דבר אחי ליכה ביניהן דאמר רב אחי אפי' לא שכרו חלא לבלוע אחאול ל' לוכלו לאותו אחאול ופי' רש"י ז"ל ת"ק ל"ל דרב אחי וה"ק אוכל פועל קיטות אחית לבדה ואין עוד ואפי' היא שוה דינר כו' ות"ב ס"מ שמוסר לאחאול לאחאול דאחון ואחאול לאחון ואחון שכרי קיטות ל' הוא לאחון ואחון לאחון:

הלכה ה כל שביוצ' בו. בא לזיקת המעשרות כל שכילת בו היכי דליכא לימור אחר בא לזיקת המעשרי' שים בלומן פירות חיוב מעשרות הכא באיסור אחר גרס לו שהיינו בא לזיקת המעשרות אחן מעשרו' בע"ר כדאי' בביציו' וכ"ש: שבדו אחם. חלא הודיעו שהוא ל"ר פירה ומלכל וכן הם בגמרא מלאכתן למעבר כגון אפרסו ענוליו וכן לא ידעו שכבר היו בעינול וה"ל כאילו אקה טעות מעבר ומאכילו: קצין עמו. שהתנה עם בע"ה ע"מ שיאכל: וכך שאין כיוצא בו בא לזיקת המעשרות. כגון אבואה חלא בשילה שלים בלעולם לא יבוא לה זיקת הבומה ומעשרו' וכן כל לומה דתנן בפ"ק דמעשרות לימת בא לחם חיוב מעשרות ואם לקנן קודם לכן לעולם לא יבואו לחיוב מעשרות אפילו אחן ל"ר ובכהן שחם חינו לוכל ואי אשום חלא הודיעון שרי אם רואי' שאין בהן חיוב זיקת מעשרות ויודעי' הן שאין פועלי' אוכלי' בדבר שאין בהן זיקת מעשרות אע"ג חלא הודיע להם לישור אחר בגרס ג"כ חלא יאכלו: ואם קצין עמו הרי אוכל. ואם הם ל"ר פורה ומאכיל:

הלכה ו דף כט אבל שומרי גנות ופרדסי'. אין מהורה ובשומל אמר בשומרי פירות חיא מתני' אבל שומרי גנות ופרדסי' אף מהלכו' מדיכה אינן לוכלי' מחמת גנות ופרדסי' ה"ל בשומרי גנות ופרדסים לוכלי' מן התורה אבל מהלכות מדיכה אבל שומרי פירות לוכלי' מן התורה חלא מהלכות מדיכה: ושמא הכהן עד הערב. בפרס לחומה כתיב: לרבות את השומרי'. משחיטתה ועד כיום מפרס חיטו מטמאין אחם בגדיו ואי לאו כעומס מעשה דמי חיטו בכלל כל העוסקי' כו' ואמאי מטמא אחם בגדיו: **מתני'** ש"ח נשבע עד הבר. על כל המאורעות הכחובי' בשאר שומרי לחיוב ונכבע הוא בכך עלמה לו ופטור: על כל. גניבה ואבידה ואונסי':

הלכה ז בשעת משלחת זאבי'. שחיו רעה מצולחת בנזירת המלך קופצת היא על אדם אחי: הליסטים. גרסינן ואח ליסטא קאמר: הברדלם. פוטיים בלע"ז: סיגפה עינה. ברעב לו העמידה בקין בחמה ובחורף בלילה לעשות נפש מתנגד לסנפה נפש: עלתה לראש צוקי'. כגון שהקפתו על כרחו ועלתה ולא ידי יכול להחזיק בה בחזקה היתה ממנו צוקי' הרי חזיס וגבוהי': מתנה ש"ח בו'. ומין זה כתנהה על מ"ם בתורה בהי הבא דמעיקרא לא סיעבד נפשי' בבלי: כל תנאי שיש

בחכמים לאו היינו ת"ק הלא בבא קמייתא זאת אומרת שיאכל פועל בחבלות והיינו טוב דיבר המקום ולאו דמשה טוב דיבר:

הלכה ח כל שביוצא בו בא לזיקת המעשרות. בחוספתא כל שהיינו כיולא בו בא לעונת המעשרות אסור ה' נרס לו שכרו אחם פודה ומאכיל ואם קצין עמו הרי זה היינו אוכל כל שהוא כיולא בו היינו בא לעונת המעשרות אחר אחד נרס לו שכרו אחם הרי זה היינו אוכל ואם קצין עמו הרי זה אוכל ע"כ:

הלכה ו דף כט שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה. פיסקא המקי' היא ושות שקדם לנו במשנה דשומרי פירות. תע"פי בלא עבו מעשה אוכלין כמנהג מדינה ולא מן התורה דמעשה שהיו עושים היו אוכלים מן התורה כמו שהיו עושים בשאר פירות ואין בו מעשה ממירה כמעשה חבניון לבל במחובר דהיינו אוכל בלא כיגמור עבודתו אין יהבן דעמרי דשומרי גנות ופרדסים שאוכל מן התורה והוא במחובר קודם בנמירי' מלאכתה והמתה הוא נאמר ולאכי אוכל בלא כיגמור עבודתו אין יהבן דעמרי דשומרי גנות ופרדסים שאוכל מן התורה והוא במחובר קודם בנמירי' מלאכתה והמתה הוא נאמר ולאכי אוכל בלא כיגמור עבודתו אין יהבן דעמרי דשומרי גנות ופרדסים שאוכל מן התורה והוא במחובר קודם בנמירי' מלאכתה והמתה הוא

תוספות מהרא"פ

ואלו אוכלי' מן התורה משום דתיירי מעיקר' כפועלים שאוכלי' ע"י שנפסקו להם מזונות בל בעל הבית וכתלום קודם גמר מלאכה היינו גמר מלאכה למעשר ובגמ' מפיק ליה מדרש:

במחובר בשעת גמר מלאכה פי' שאין לריכין שיד לקרקע כגון הקולר והבולר יצא המוכש והעודר ומפיק ליה בבבלי מוחל כלין לא תהן גזמן שאתה נוטן לבליו

ת"ש בן מתיא. שמור לעי"נ שים כאן מנהג לריך להתמות ניחן להם כמנהג ה"נ המקדם מסם כו':

הלכה ב מתני' ואלו פועלי'. תולין ממה שעוסקין בו. גמר מלאכה כשעולי' לותו: עד שלא נגמר מלאכתו למעשר. ואם בר חלב הוא עד שלא נגמרה מלאכתו לחלב: בשעה שאינו גמר מלאכה. כגון המנכש בצליס: מאחר שנגמרה מלאכתן. כגון המפרסו ענוליו דמתני': ובדבר שאין נידולו מן הארץ. כגון התולב בסמוחיו והמגבן: אפי' בכתיפו. דאיכו מזיז ידיו ורגליו: אבל מונע הוא עצמו כו'. ותוכל כל מכילתו מכן:

[עמוד 56] וכולן לא אמרו. שיאכל חלא בשעה שהוא עוכך במלאכה ולא שיאכל לו ויאכל לומר כרי מנפתי עלמי עד כאן לא בעלתי לאכול אבל לי ותוכל: אבר מפני השב אבידה לבעלי'. שלא יבטל ממלאכתו ויאכל:

הלכה ג אמרו פועלי' אוכלי' בהליכתן מאומן לאומן. כשגמרו סורס זה וחולבי' להחזיל בחברתה ותנ"ג דהאי שעתא לאו שעתא מלאכה הוא ניחח לי' לבע"ס בשה: וחמור בשחיא פורקת. מפרס בבבלי עד שתהא פורקת בהליכתה תוכלת ממשא שעל גבה: ואפי' בדינר. ואפי' היא שוה פרוטה:

הלכה ד לא יאכל פועל יתר על שברו. מדכתי' כנפשך שמוסר נפשו עליו לעולת בחלון לו במקום שכנה: ויהא שוחם את הפתה. שימנעו לשוכרו למלאכתו: קוצץ. ליטול מעות ולא יאכל: ע"י עצמו. בשביל עלמו: מפני שיש בהן דעה. דידעי וקמלגי מהלכות מדינה. כבר נהגו כן: **גמ'** אמר ר' אילא. כתוב מפורש בתעשרות כל הסוגיא זאת לומדת תוכל פועל לאכזן לאכול דתנן תע"ג שעדיין לא בלר חלא זה לבדו וכן תאכל לתרון תע"ג שאין לו עוד לבלוע דם"ד חלא יאכל עד שיהן התילה בבלי של בע"ס וכן לא יאכל לתרון שנגמרה מלאכתו קמ"ל ומוכח לה מדתנן לוכל פועל קיטות ור"ש חסמת אמר לא יאכל פועל יותר על שכרו וחכמים את"י ומקשה בבבלי חכמי' היינו ת"ק ומאי הבל מלמדי' ביניהם ולפי תירץ מסתע שאכרו לאחאולות הרבה ות"ש לא אמעיון ממתני' חלא דאוכל פועל יותר על שכרו והיינו דאמר זאת לומדת לוכל פועל כו' כלומר זה לבדו כאמע מיכה לימעת לימת דבר אחי ליכה ביניהן דאמר רב אחי אפי' לא שכרו חלא לבלוע אחאול ל' לוכלו לאותו אחאול ופי' רש"י ז"ל ת"ק ל"ל דרב אחי וה"ק אוכל פועל קיטות אחית לבדה ואין עוד ואפי' היא שוה דינר כו' ות"ב ס"מ שמוסר לאחאול לאחאול דאחון ואחאול לאחון ואחון שכרי קיטות ל' הוא לאחון ואחון לאחון:

הלכה ה כל שביוצ' בו. בא לזיקת המעשרות כל שכילת בו היכי דליכא לימור אחר בא לזיקת המעשרי' שים בלומן פירות חיוב מעשרות הכא באיסור אחר גרס לו שהיינו בא לזיקת המעשרות אחן מעשרו' בע"ר כדאי' בביציו' וכ"ש: שבדו אחם. חלא הודיעו שהוא ל"ר פירה ומלכל וכן הם בגמרא מלאכתן למעבר כגון אפרסו ענוליו וכן לא ידעו שכבר היו בעינול וה"ל כאילו אקה טעות מעבר ומאכילו: קצין עמו. שהתנה עם בע"ה ע"מ שיאכל: וכך שאין כיוצא בו בא לזיקת המעשרות. כגון אבואה חלא בשילה שלים בלעולם לא יבוא לה זיקת הבומה ומעשרו' וכן כל לומה דתנן בפ"ק דמעשרות לימת בא לחם חיוב מעשרות ואם לקנן קודם לכן לעולם לא יבואו לחיוב מעשרות אחן ל"ר ובכהן שחם חינו לוכל ואי אשום חלא הודיעון שרי אם רואי' שאין בהן חיוב זיקת מעשרות ויודעי' הן שאין פועלי' אוכלי' בדבר שאין בהן זיקת מעשרות אע"ג חלא הודיע להם לישור אחר בגרס ג"כ חלא יאכלו: ואם קצין עמו הרי אוכל. ואם הם ל"ר פורה ומאכיל:

הלכה ו דף כט אבל שומרי גנות ופרדסי'. אין מהורה ובשומל אמר בשומרי פירות חיא מתני' אבל שומרי גנות ופרדסי' אף מהלכו' מדיכה אינן לוכלי' מחמת גנות ופרדסי' ה"ל בשומרי גנות ופרדסים לוכלי' מן התורה חלא מהלכות מדיכה: ושמא הכהן עד הערב. בפרס לחומה כתיב: לרבות את השומרי'. משחיטתה ועד כיום מפרס חיטו מטמאין אחם בגדיו ואי לאו כעומס מעשה דמי חיטו בכלל כל העוסקי' כו' ואמאי מטמא אחם בגדיו: **מתני'** ש"ח נשבע עד הבר. על כל המאורעות הכחובי' בשאר שומרי לחיוב ונכבע הוא בכך עלמה לו ופטור: על כל. גניבה ואבידה ואונסי':

הלכה ז בשעת משלחת זאבי'. שחיו רעה מצולחת בנזירת המלך קופצת היא על אדם אחי: הליסטים. גרסינן ואח ליסטא קאמר: הברדלם. פוטיים בלע"ז: סיגפה עינה. ברעב לו העמידה בקין בחמה ובחורף בלילה לעשות נפש מתנגד לסנפה נפש: עלתה לראש צוקי'. כגון שהקפתו על כרחו ועלתה ולא ידי יכול להחזיק בה בחזקה היתה ממנו צוקי' הרי חזיס וגבוהי': מתנה ש"ח בו'. ומין זה כתנהה על מ"ם בתורה בהי הבא דמעיקרא לא סיעבד נפשי' בבלי: כל תנאי שיש

בחכמים לאו היינו ת"ק הלא בבא קמייתא זאת אומרת שיאכל פועל בחבלות והיינו טוב דיבר המקום ולאו דמשה טוב דיבר:

הלכה ח כל שביוצא בו בא לזיקת המעשרות. בחוספתא כל שהיינו כיולא בו בא לעונת המעשרות אסור ה' נרס לו שכרו אחם פודה ומאכיל ואם קצין עמו הרי זה היינו אוכל כל שהוא כיולא בו היינו בא לעונת המעשרות אחר אחד נרס לו שכרו אחם הרי זה היינו אוכל ואם קצין עמו הרי זה אוכל ע"כ:

הלכה ו דף כט שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה. פיסקא המקי' היא ושות שקדם לנו במשנה דשומרי פירות. תע"פי בלא עבו מעשה אוכלין כמנהג מדינה ולא מן התורה דמעשה שהיו עושים היו אוכלים מן התורה כמו שהיו עושים בשאר פירות ואין בו מעשה ממירה כמעשה חבניון לבל במחובר דהיינו אוכל בלא כיגמור עבודתו אין יהבן דעמרי דשומרי גנות ופרדסים שאוכל מן התורה והוא במחובר קודם בנמירי' מלאכתה והמתה הוא נאמר ולאכי אוכל בלא כיגמור עבודתו אין יהבן דעמרי דשומרי גנות ופרדסים שאוכל מן התורה והוא במחובר קודם בנמירי' מלאכתה והמתה הוא נאמר ולאכי אוכל בלא כיגמור עבודתו אין יהבן דעמרי דשומרי גנות ופרדסים שאוכל מן התורה והוא במחובר קודם בנמירי' מלאכתה והמתה הוא

תוספות מהרא"פ

ואלו אוכלי' מן התורה משום דתיירי מעיקר' כפועלים שאוכלי' ע"י שנפסקו להם מזונות בל בעל הבית וכתלום קודם גמר מלאכה היינו גמר מלאכה למעשר ובגמ' מפיק ליה מדרש:

במחובר בשעת גמר מלאכה פי' שאין לריכין שיד לקרקע כגון הקולר והבולר יצא המוכש והעודר ומפיק ליה בבבלי מוחל כלין לא תהן גזמן שאתה נוטן לבליו

בו מעשה בתחילתו. מהקדי' מעשה שעליו לעשות למגלי סתום סומל ממע כגון הרי מעשה זה בלך מם העשה דבר פלוני תנאו בטל. ללמ דמי למגלי בני גד ובני ראובן מם יעברו ונתתם היינו מגלי קודם למעשה מם העשה לי הדבר מזה מגודה להעשה למלך מיינו מגלי סתומל ממנו קודם למעשה שעליו לעשות בטל מתגלי והוי מעשה מקויים ומע"פ שלא קיים בטל מגלי מת מהגלי: וכל תנאי שאפשר לו לקיומו. מגלו קיים מם מגלו קודם למעשה הוה מם לי לפפר לקיומו מגלו בטל והמעשה קיים ובגמ' מפרש לה:

[עמוד 58] **גמ'** הרי זו מקודשת. ומגלו בטל וחייב בספר כסות כו': זה הכלל כו'. מסופת קלי שמם מ"ש גרסי': להפריגה. להרחיקה ולקנטרה בדברי, ולא מכתוון למוס מגלי כיון שמ"ש לקיים: בין שאמר. מהגלי בכתב שע"י כתב מ"ל מהגלי: וכפר עותני בגרול. מקום המחרון של גוול כשהולך מעגול ליהודה וכן למעפטרם מקום המחרון של יהודה כשהולך מיהודה לגוול כדתי' בניטין בימי שמחזו קודדייקוס הרי זה ניטיך לם לא בשתי מיכן עד ל' יום וזיה הולך מיהודה לגוול הגיע למעפטרם והזר בטל מהגלי הרי זה ניטך כו' והולך מגוול ליהודה הגיע לכפר עותני וחזר בטל מהגלי ותל שבמתי' מעולין לומר היה כמוספתא ומתני' היה בפ' מי שחזו ועיין שם:

פרק ח הלכה א

א השואל את הפרה ושאל בעלי' עמה. או שכר בעלי' עמה כל היכי דהוו בעלי' עמו: אבל שאל את הפרה כו'. מסמעינן מע"פ שבי' עמו בשעת הוסני' לא הוה שלילה למיפטורי בשעלי' מ"ש היה עמו בשעת שלילה: המשאיל אומר שאולה מתה. מסלילה חתת ושכרי' חתת בשעה שהיתה שאולה מתה. קלי מסלילה היום ושכרה למחר בשעה שהיתי שלילה מתה קלי מסלילה חלי היום ושכרה חלי היום: חייב לשלם. דברי ושמע ברי עדיף: ישבע השוכר כו'. ע"י גגול הוחל ולריך לישבע שמתה כדרכה משחבע נמי דשכורה מתה בבלי: יהלוקו. קשבר ממון המוטל בספק חולקי: **גמ'** ה"ג ממשמע שנא'. מם בעליו עמו לא יכלם לין לנו יודעין מם בעליו לין עמו יכלם ומה ת"ל מם בעליו לין עמו יכלם מלא מכיון שנשל הפרה ולא נשל בעלה עמו מע"ג שהבעלי' חוכרי' על נבה שנמסיגה בגלמד בבקר דמ"ל עמו לפ"ש חייב הוחל ולא היה עמו בשעה שנשל הפרה: אבל כו'. מתני' היא: ת"ג ממשמע בעליו לין עמו יכלם לין לנו יודעי' מם בעליו עמו לא יכלם מלא מכיון כו' חוכרי' במקום ד"ל לין עמו לפ"ש פטור הוחל והיה עמי בשעת שלילת הפרה דהיו עמו בשעת שלילה לין לריך להיות עמה בשעת שלילה:

הלכה ב דף ל לילה שבנתיים מהו. מסלילה היום ושכרה למחר קלי לילה שבין שלילה לשכירות מהו מי נידונית ליום הבבר ולילה ג"כ למלה תחשב וכי מתה בלומה לילה בשלילה מתה או ליום הבא תחשב וה"ל מתה בשעה שהיתה שכירה: אית מרנין. יש לומרי: דרך הפרות. הבשלין למלכה ביום לגין בלילה על בעליהן אלל בעליהן וז"ע שהיתה שכורה מלגו לא נגח אלל בעליהן ס"ל לומה לילה היה עדיין בשלילה וזה ע"י שהיתה שכורה מלגו לא נגח אלל בעליהן הפרות לגון אלל בעליהן ואפ"ה היה בשלילה בלומה והוא חייב: ואית מרנין. וי"ל לין דרך הפרות לגון אלל בעליהן ואפ"ה היה בשלילה בלומה לילה וה"ל כשכורה אלגו והוא פטור כלומר לא עדיפא מסשורה ושוכר פטור מכשורה ומתה:

הלכה ג תני. שומל אמר למשאיל השלילני פרתך ו' ימים ונם מתה השאל לי מלומן עשרה ימים ה' ימים הראשונים ומתה בה' ימים האחרונים אפ"ה לומרין:

[עמוד 60] מכה שיעבוד. ה' ימים הראשונים מתה ופטור כמ"ש ה' עמו בשעת שלילה לין לריך להיות עמו בשעת שכורה ומתה וזה נמי דשותי' שהרי ימי שלילה התחילו מיד בשעה שהשאל ג"כ בעלי': ה"ג השאילני פרתך. למחר עשרה ימי' והבעלי' השאל עד עשרה ימים כמו בבא דיש"ש לכן לא מפרש כלן שלילת בעלי' ונם מיתה בימי' אחרונים כדלעיל והיינו אחר עשרה ימים שלא ידע ת"ל שבה מן כבר שיקח הפרה בשעה שהשאל בעלי' קמ"ל דלא לומרין מה"ט כלומ מתה בשיעבוד ימי' הראשונים' שלא בשיעבוד ימי' האחרונים וחייב שהרי בשעה שהשאיל בעלי' לא היתה הפרה לו שלילה וה"ש דהוי מלי למיתני בבא זו בשעשה ימי' והבעלי' שלוי' בה' ימים ראשונים ופרה בה' אחרונים שלא מצוה דהאמר לעיל שהיתה שלולה עשרה ימים הני הכא אחר עשרה ימים: השאילוני. ואני נשאל לך ולא נרסי' הכא פרתך: תמהוני. קשרה נדולה: שאלה מן הבייר או מן הסנטר או מן האיקומנס. בייר הוא הממול' על סיחור וכסנטר שומר שדות קיימים על הסוגר שלו כל שלו במלכתו הם זה להמליה לו מים וזה לשמור שדותיו וזה סוגרותיו וכי שמל פרתו של בייר הרי גם הבייר במלכתו וכן כולן:

מתני' ביד בנו. המשאיל שלחה לו לשומל ביד בנו של משאיל: או ביד בנו או שלוחו. של שומל: פטור. שם מתה בדרך: וכן בשעה שמהזירה. שם שלח השומל ביד בנו ועבדו או שלוחו לו ביד עבדו ושלוחו של משאיל לא יכלם מרשותו של שומל עד שתגוע ליד המשאיל ושם מתה בדרך חייב: א"ל המשאיל שלחה לי. או ש"ל הבומל הריני משלחה כו' ות"ב המשאיל שלח ושלחה ומתה בדרך פטור:

הלכה ד המחליף פרה בחמור כו'. למכי נקט המחליף ולא לומר המוכר דלמו מוכר במעות לא קני לוקה עד דמשך וכיון דמשך מידע ידעה מי ילדה כבר או לא ולימא לספוקי בעד שלא מכרתי ומשלקחתי לבד מחליף הין לריך למשוך שלא ר' מכן שמשך ניקנית חליפין להבירו במשיכתו של זה בכל מקו' שהן והין ידוע שם ילדה או לא וכן המוכר שפחתו ד"ל עבד כנעני נקנה בכסף וכשנתן מעות ניקנית לו השפחה אפי' היא בבית בעלי' והין ידוע שם עד שלא ילדה נמי בכסף והעובר שלו או לחר שילדה נתן והוולד של בעלי': זה אומר. כן וזה אומר כן יהלוקו: **גמ'** א"ר יוחנן זו להוציא כו' להוציא מידי סומכום. דתמר כל הספיקות חולקי' חפי' בדי ובדי קמ"ל הכא דוקא בשמע ושמע חולקי' כמ"ש בתתי':

דף לא תיפתר. דתתי' מיירי בשדי ובדי ואינם מוליא מידי כומכום אלא מדרבה סומכום היא וה"ג תמר רב הונא בשבלי ר"י בעי כו' על דא תמר ר' יוחנן כו' בתתי' כלומר ולית לן לפלוני עלי' דר' יוחנן כיון שתמר זאת להוליא מדברי סומכום ס"מ שקיבל דתיירי בשמע ושמא אלא בשדי:

הלכה ה המוכר זתיו לעצים. סיקוך הוקן לסריפה ושהה הוקן בקרקע: ועשו זתים רעיעה. שהן בשהה שבהן רביעה בקרקע שבביב הפרטים ג"כ נפטף עם הזתים **גמ'** הרשיבו מה הן. שם הזתים להבשלו ולא להבשלו כל שלכן כגון דרעי דמיל בשבשתן בנוסיהן בקרקע שבביב הפרטים ג"כ נפטף עם הזתים לשדה חביבו ויפולי לאיות ע"י הנוסי' לפיך יחלוקו אבל בלא נוסיהן פסיפא שכבל לבעל הקרקע שהרי הסתן עד שיעברו עליהן שנת שלש ואומר לו בעל הקרקע לולו היית נוטע בקרקע שלי היית אוכל כל הזתים לבדי הוחל ובנוסיהן הן נעקרו יכול לומר לו לי נסתת בתוך ג' לא היית אוכל כלל והסתת ע"י הנוסי' הוא הסדה ובעל הזתים שנת שלש בשנת שלש כלומר בתוך ג' שנים משעה שניקרו אז הן חולקי' אבל לאחר ג' שנים משנעקרו הכל לבעל הקרקע דה"ל לי נטעי שנת לאחר ג'

[עמוד 58] הרי זו מגורשת. ומגלו בטל דיבוס לגלו מגלי שבממון הוא: זה הכלל שהיה ר' יהודה בן תימא אומר כל דבר שאפשר להתקיים. כ"ב בשפרי דפוס הירוס' ונוסחם היא ולריך לנרום שלי שפפר ומתתי' קלי דתני כל מגלי שפפר לקיימו בסופו והתנה עליו מתחלתו מגלו קיים משמע דהא היכא דלא לפפר לקיימו אין מגלו קיים וקתמר בשתא דזה הכלל הוא מדבי יהודה בן תימא דכל מגלי בע"ש לקיימו אינו אלא כמפליגא להקיטים דרך נוזמא ודוחה לוחה בדברים: מחילין עליו להזמרו. סומרי כל מקום שבשיהם:

פרק ח הלכה א דף ל

א השואל את הפרה ושאל בעלי' עמה. או שכר בעלי' עמה כל היכי דהוו בעלי' עמו: אבל שאל את הפרה כו'. מסמעינן מע"פ שבי' עמו בשעת הוסני' לא הוה שלילה למיפטורי בשבעלי' מ"ש היה עמו בשעת שלילה: המשאיל אומר שאולה מתה. מסלילה חתת ושכרי' חתת בשעה שהיתי שאולה מתה. קלי מסלילה היום ושכרה למחר בשעה שהיתי שלולה מתה קלי מסלילה חלי היום ושכרה חלי היום: חייב לשלם. דברי ושמע ברי עדיף: ישבע השוכר כו'. ע"י גגול הוחל ולריך לישבע שמתה כדרכה משחבע נמי דשכורה מתה בבלי: יהלוקו. קשבר ממון המוטל בספק חולקי: **גמ'** ה"ג ממשמע שנא'. מם בעליו עמו לא יכלם לין לנו יודעין מם בעליו לין עמו יכלם ומה ת"ל מם בעליו לין עמו יכלם מלא מכיון שנשל הפרה ולא נשל בעלה עמו מע"ג שהבעלי' חוכרי' על נבה שנמסיגה בגלמד בבקר דמ"ל עמו לפ"ש חייב הוחל ולא היה עמו בשעה שנשל הפרה: אבל כו'. מתני' היא: ת"ג ממשמע בעליו לין עמו יכלם לין לנו יודעי' מם בעליו עמו לא יכלם מלא מכיון כו' חוכרי' במקום ד"ל לין עמו לפ"ש פטור הוחל והיה עמי בשעת שלילת הפרה דהיו עמו בשעת שלילה לין לריך להיות עמה בשעת שלולה:

הלכה ב דף ל לילה שבנתיים מהו. מסלילה היום ושכרה למחר קלי לילה שבין שלילה לשכירות מהו מי נידונית ליום הבבר ולילה ג"כ למלה תחשב וכי מתה בלומה לילה בשלילה מתה או ליום הבא תחשב וה"ל מתה בשעה שהיתה שכירה: אית מרנין. יש לומרי: דרך הפרות. הבשלין למלכה ביום לגין בלילה על בעליהן אלל בעליהן וז"ע שהיתה שכורה מלגו לא נגח אלל בעליהן ס"ל לומה לילה היה עדיין בשלילה וזה ע"י שהיתה שכורה מלגו לא נגח אלל בעליהן הפרות לגון אלל בעליהן ואפ"ה היה בשלילה בלומה לילה וה"ל כשכורה אלגו והוא פטור כלומר לא עדיפא מסשורה ושוכר פטור מכשורה ומתה:

הלכה ג תני. שומל אמר למשאיל השלילני פרתך ו' ימים ונם מתה השאל לי מלומן עשרה ימים ה' ימים הראשונים ומתה בה' ימים האחרונים אפ"ה לומרין:

[עמוד 60] מכה שיעבוד. ה' ימים הראשונים מתה ופטור כמ"ש ה' עמו בשעת שלילה לין לריך להיות עמו בשעת שכורה ומתה וזה נמי דשותי' שהרי ימי שלילה התחילו מיד בשעה שהשאל ג"כ בעלי': ה"ג השאילני פרתך. למחר עשרה ימי' והבעלי' השאל עד עשרה ימים כמו בבא דיש"ש לכן לא מפרש כלן שלילת בעלי' ונם מיתה בימי' אחרונים כדלעיל והיינו אחר עשרה ימים שלא ידע ת"ל שבה מן כבר שיקח הפרה בשעה שהשאל בעלי' קמ"ל דלא לומרין מה"ט כלומ מתה בשיעבוד ימי' הראשונים' שלא בשיעבוד ימי' האחרונים וחייב שהרי בשעה שהשאיל בעלי' לא היתה הפרה לו שלילה וה"ש דהוי מלי למיתני בבא זו בשעשה ימי' והבעלי' שלוי' בה' ימים ראשונים ופרה בה' אחרונים שלא מצוה דהאמר לעיל שהיתה שלולה עשרה ימים הני הכא אחר עשרה ימים: השאילוני. ואני נשאל לך ולא נרסי' הכא פרתך: תמהוני. קשרה נדולה: שאלה מן הבייר או מן הסנטר או מן האיקומנס. בייר הוא הממול' על סיחור וכסנטר שומר שדות קיימים על הסוגר שלו כל שלו במלכתו הם זה להמליה לו מים וזה לשמור שדותיו וזה סוגרותיו וכי שמל פרתו של בייר הרי גם הבייר במלכתו וכן כולן:

מתני' ביד בנו. המשאיל שלחה לו לשומל ביד בנו של משאיל: או ביד בנו או שלוחו. של שומל: פטור. שם מתה בדרך: וכן בשעה שמהזירה. שם שלח השומל ביד בנו ועבדו או שלוחו לו ביד עבדו ושלוחו של משאיל לא יכלם מרשותו של שומל עד שתגוע ליד המשאיל ושם מתה בדרך חייב: א"ל המשאיל שלחה לי. או ש"ל הבומל הריני משלחה כו' ות"ב המשאיל שלח ושלחה ומתה בדרך פטור:

הלכה ד המחליף פרה בחמור כו'. למכי נקט המחליף ולא לומר המוכר דלמו מוכר במעות לא קני לוקה עד דמשך וכיון דמשך מידע ידעה מי ילדה כבר או לא ולימא לספוקי בעד שלא מכרתי ומשלקחתי לבד מחליף הין לריך למשוך שלא ר' מכן שמשך ניקנית חליפין להבירו במשיכתו של זה בכל מקו' שהן והין ידוע שם ילדה או לא וכן המוכר שפחתו ד"ל עבד כנעני נקנה בכסף וכשנתן מעות ניקנית לו השפחה אפי' היא בבית בעלי' והין ידוע שם עד שלא ילדה נמי בכסף והעובר שלו או לחר שילדה נתן והוולד של בעלי': זה אומר. כן וזה אומר כן יהלוקו: **גמ'** א"ר יוחנן זו להוציא כו' להוציא מידי סומכום. דתמר כל הספיקות חולקי' חפי' בדי ובדי קמ"ל הכא דוקא בשמע ושמע חולקי' כמ"ש בתתי':

דף לא תיפתר. דתתי' מיירי בשדי ובדי ואינם מוליא מידי כומכום אלא מדרבה סומכום היא וה"ג תמר רב הונא בשבלי ר"י בעי כו' על דא תמר ר' יוחנן כו' בתתי' כלומר ולית לן לפלוני עלי' דר' יוחנן כיון שתמר זאת להוליא מדברי סומכום ס"מ שקיבל דתיירי בשמע ושמא אלא בשדי:

הלכה ה המוכר זתיו לעצים. סיקוך הוקן לסריפה ושהה הוקן בקרקע: ועשו זתים רעיעה. שהן בשהה שבהן רביעה בקרקע שבביב הפרטים ג"כ נפטף עם הזתים **גמ'** הרשיבו מה הן. שם הזתים להבשלו ולא להבשלו כל שלכן כגון בשבשתן בנוסיהן בקרקע שבביב הפרטים ג"כ נפטף עם הזתים לשדה חביבו ויפולי לאיות ע"י הנוסי' לפיך יחלוקו אבל בלא נוסיהן פסיפא שכבל לבעל הקרקע שהרי הסתן עד שיעברו עליהן שנת שלש ואומר לו בעל הקרקע לולו היית נוטע בקרקע שלי היית אוכל כל הזתים לבדי הוחל ובנוסיהן הן נעקרו יכול לומר לו לי נסתת בתוך ג' לא היית אוכל כלל והסתת ע"י הנוסי' הוא הסדה ובעל הזתים שנת שלש בשנת שלש כלומר בתוך ג' שנים משעה שניקרו אז הן חולקי' אבל לאחר ג' שנים משנעקרו הכל לבעל הקרקע דה"ל לי נטעי שנת לאחר ג'

תוספות מהרא"פ

שאלה חלי היום ושכרה חלי היום לא נקתי לא מבעי שלילה חלי היום ושכרה חלי היום דספק נמור דהיכא למיעבי שכבל היום אחד ותשוב דכיון דממונא ולכבי קתני בפיפא אי נמור חיי יודע וזה נמור חיי יודע יחלוקו הלא הפולה היום ושכר למחר חית לן למימר יחלוקו ולא מבעי' נפרה לתת בספיקא דבם היא הלא חפי' בשתי פרות יחלוקו: **השוכר** נמור שכירה מתה והלה נמר חיי יודע פטור ואע"ג דבכל שבועת שומרי' המפקיד מבשיו מספק שבוע חיי יודע אם נתפשה בכח שחיו יודע אם מתה בשלולה אין בשבועה מספק דשוי כלילו נמור המשאיל ספק לי אם בשלולתיך אם לאו אבל חותה בשעה אין השואל

מייב ליבוע ושוב דבכח חפילו משאיל נמור בדי למרי' דחיינו בשבע הלא ע"י גגול: ובא מעשה לפני ר' יוסי כו' תימה לבמוחל משמע דמפקפק ליה לר"י חי תפוס לעון רחמן או מהכון ובתמורה דף כ"ו נגי תמורת שולת שלמים הר"י דבריו קיימים והיינו תפוס לעון שניסם ובגיזר דף ט' ובזבחים דף ל"ד ובפסחי' דף ל"ג ובמנחות דף ק"ח אית ליה לר"י דנגמר דבריו הדם נתפס ו"ל דבבא מבפקא ליה שמי תפסר נמור דעת אל שניסם שהרי סותרים זה הת זה אבל בתמורה שניסם סותרים זה הת זה אמר ר' יוסי תפוס לעון שניסם ובהיא דגיזר דמוקים הרבה בשעה שהשאל בעלי' קמ"ל דלא לומרין מה"ט בשלולה אין השואל

ג' סגיס מי לא מכילנא כולן וכן הוא בבבלי הלא סגיס סם לכו' אחר דיהלוקו לאחר שלם ובפוך שלם הכל לבעל הזיבים ורב הונא כאן לא פי' דבריו דמכאן הכי ומכאן

הכי לכן מפרש ריבר"ח כלישנא בתרא דהסם וכן מסיק בבבלי:

הלכה ו **מתני'** המשכיר בית לחבירו ביומות הגשמים אינו יכול להוציאו כו'. מפרש בגמרא לטולטו מהני': ובכרכים. שהן מקום הסוקים שהכל נמשכים לגור שם והבתים מוכ מעויין לשכור: ובחנויות. שמצוי מקוץ הקפות למכיריס וסוחין מלמלא לו ימים רבים וכשמבקיין לו מעותיו בתוך ע"י פחות מהנות שהקיפו שם ואם הוך למקום אחר אין יודעין שהם ימלאוהו אין יכול להוציאו כל י"ב חודש: מנות של נחתומי'. מוכרי כברות: ושל צבעים שלש שנים. מפני שהקיץ מרובה לזמן מרוך:

הלכה ז [עמוד 62] ובגנר. שמועלים בו הלת ומוהבים אותו בקורת המיסקופה: הזבר של בע"ה. המשכיר ומוכי לא בבבלי בחלר של משכיר והורי לחתת מעלמת ואהם נגלים מפקרי להו בעלי' וקניא ליה תניא:

הלכה ח נתעברה לשוכר. לא יהבה לו בכר חדש שמיבור בשלו שכח: מעשה כו'. בבבלי מקשה מעשה לסתור ומשני מחסורי מהכר' וה"ק

אם אמר לו בבנים עבר זהוביס לבנה מדינר זהב יפלוקו ומעשה כו':

הלכה ט חייב להעמיד לו בית. בימי פקידתו. לא יעשנה קטן. השוכר מעכב עליו לי אפסי בצים גדול ולי אפסי בצים קטן: **גמ'** תני בל אלו שאמרו ל' יום וי"ב חודש. להודיע קאמר המשכיר בית להבירו כלו ימי הסבירות בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מפוס דלא שכיחי בתים לא"כ הודיעו בימות החמה ל' יום קודם לחג וממילא משניין אם כלו לו ימי סבירתו בימות החמה אינו יכול להוציאו עד ל' יום מסודיעו ואם בא להוציאו בזמנו לריך להודיע ל' יום קודם הזמן ובכרכים לריך להודיעו י"ב חדש קודם ילילתו ואם לא הודיעו לא יצא הלא מינה לו כמספר הלמהן רס"י ז"ל: בית הבד. המשכיר לו בית הבד אין יכול להוציאו כל שעת הבד כל זמן שעוסרים זתים וכן בית הגת לדרוך בו ענבים כל שעת הגת: בית היוצר. שעושה כלי חרס: בד"א. גרסה דבני' הפוסה ו"ל הבבלי פרק אימה נסך אין פוסקין על בילים של יולר עד שיעבו דברי ר"מ ר' יוסי אומר בד"א בעפר בגן אבל בעפר אחוי פוסקין אע"פ שאין לזה יום יש לזה ע"כ דעפר בגן אחוב הוא ואינו מלוי במקומו אבל עפר אחוי מלוי הוא במקומו ואם אין לזה יום יש לזה ויכולין לעוות זה מזה לכן גרסה דבני' הפוסה בד"א בעפר בגן אבל אם המכירו לזמן ידוע אם כלה זמנו יכול להוציאו אפי' בחמלע החוך וכן כתב הרמ"ם ז"ל ע"פ ס"ס זה: והיכי. לעולם אמאי עסקינן אם כי': אם כשבא. המשכיר על השוכר שכבר לו חודם העיבור: גבייה ליה כולה. כבר נבה ליה השוכר כולה לעולם שכבר לו חודם העיבור והילך יכול המשכיר להוציאו מידו וכן אחר שמולא בבדיל בבבלי בא בסוף חודם כולה לשוכר: א"ל פוק לך. או הן לי כולה אגרת: רב אמר דינא דגר. בפרק הזרוע גר עד בלא נהנייך פעור משתנייר חייב שפך פעור לתוקמה לחזוקה רחמנ' וה"ג הכא כולה למשכיר לתוקמה בקרקע בחזקת בעלי' והכי אחר אחר נהמן בבבלי וכן אחר רב בבבלי מי חויא הכא הוה יכיבנא כולה למשכיר אבל משעם הפום לזמן אחרי, כר' הילא: אמר ר' אילא ליה פשטה על דא. הין לך פסיעות על זה הלא סיעת בן נגם דס"ל בפרק בית כור אחרי, מידה בחבל הן אחר הן יהיך כו' ביטל הן אחר הן יחיר מידה בחבל דס"ל הפוס לאו' אחרי: במעמידו על גביו. ואחלה לו אחרו ורחבו לכן אם נפל חייב להעמיד לו בית אחר כמו שהיה הבית שנפל: באומר לו בית כזה. ואפי' לא העמידו על גביו והולרכו לזה לחלוט ס"ל בית שאם אני משכיר לך כי נפל היו חייב להעמיד לו בית כזה וכן מקשה בבבלי. הלא מבעי לן המשכיר בית להבירו ובקשו מהו: אמר ר' אמי לא עלתה על דעת. שזה יאות בגרעב וכיון דלריך למזוטה מוהר למוכרו. מ"מ קנוי הבית לנוקח הלא שהשוכר חייל שבקי' שיהור בו שים מלא זמן שבירות של זה השוכר: אלא דו אמר ליה. הלא דהוה יאמר שהמוכר יאמר לקוטה שבקוה דשרי שהיהו שיהור שלש עד שיבלים זמנו והוקלישון זמן הוא: אתא עובדא קומי ר' ניסא. כזה ולא קבל דברי ר' זירא ור' לא דיבלים זמנו הלא שיריך הבית להתחר: מה ופליג. וכי פליג ר' ניסא על הרויהו וכב' כר' אמי:

דף לב אמרי ביתיה. ס"ג ולא ברתי כדגרים בספרי דפום הירוש': ביתיה ממשבנא לחד רומי. לעולם הלא פליג הלא מעשה שהיה כך היה לפני ר' ניסא שהבית היה ממוכן ליהודי דמן רומי שמכרתה הסורא לו לשנים רבות ואם יניחנו עד זמנו כמלא זה המוכר את בגרעב נפיכך הורה כר' אמי אחר שבים לו זמן שאם לו בשנים ומכרו מהנין הזמן שים לו עם המוכר כן פי' הרמ"ם בשאי ירוש' והמדקדי פירש במיירי בבזיתו של משכיר זה היה ממוכן לגיי רומי והלא לא נתן מעותיו היה הבית שהלט הלל גוי והוכרח למכור בית אחר לפדות את ביתו והלא מלא ביקשה הם לא שיהא השוכר יכול לעכב עד שיחזיר לו מעותיו אלא אפי' ר' זירא ור' לא ס"ל:

פרק ט הלכה א מפני שקדם לנו. במשל שהמקבל שדה והוא הם המקבלה בחכירות למחצה לשלים ולרביע או המקבלה בחכירות

כך וכך כורין לשנה בעושין במנהג ואין משנים ממנו ומקום שנהגו לקוור יקוור ולא יפלום ומקו' שנהגו לפלום יפלום ולא יקוור בא הגמר' לומר שאם הוא מקום שנהגו לקוור בלריך לקוור לכתחלה וזה שהמקבל לא קבר אלא הלם לומר לו אם בעיתה לפלום אתה הוא ברשות לפלום ואפי' לא הייתי רולה אלא הייתי רולה שיהיו משתרין מן הקסין ויהא לוכל לזריתתי לשנה הבאה ועכשו בעשית כי עלך לוכל אח שדי וכן אם היה מקום שנהגו לפלום ולקור המקבל יאמר לו בעל הקרקע לא וזכה אותה כלומר נקה אותה מן הקסין בהייתי רולה אפי' עשדי תהיה נקיה והיינו דקאמר בגמר' מקום שנהגו לקבר הוה ליה רבלי לעקור לעקור היו רבלי לקבר ושניהם מעכבים זה על זה לקבור היו רבלי לעקור הלי אמר בעיגא דביתבן מרעא הלי אמר לא מצינא לעקור לא בו רבלי לקבר הלי אמר בעיגא דשקר מרעא כלומ' שהשקה ואפי' אמר בעיגא תיבגא ע"כ וזכה לא קאמר הלא פעמים בעל הקרקע מכוס דמיירי בשכבר נעשה הבל המגפן ומכהמת המקבל הוא דעביד להאי שהוא המטפל בעבודת השדה ולא בעל הקרקע לפי' מזכיר פעמים בעל הקרקע שקובל כנגד מה שעשה המקבל: המקבל שדה מחברו הרי זה קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר. כלומר עליו לעשות הלו המלאכות ומכהו לריך שיבואו ויכה לשידי דאמאי לא אמר נמי הר וזורע שהן עבודות הקרקע בבלום קודם הלו העבודו' וכמו שאמרו בפרקין לקמן המקבל שדה מחברו כך כותב הנה מנה לוקים ומנה ולחדש ולחרוש ולזמר ולחדם ולחרוש ולעמר ולחדם

הלכה ב כשיבש כל המעי'. הוא דתמריל' בסיפא מכלו מיכירו: ברם. אבל אם היה תחילה המעי' עמוק אמי קומות על לדם והשתא שיבש המעי' והוא עמוק אלם קומות: יכלי' מימר ליי'. יכולי' הכעלים לומר לו: לעי ביי. טרח היה לדלות ממנו ע"י טירחא: והוא סגי. ויספיק לך להשקות ממנו: כל האילן. כל התילנות שבשדה: דחשין. דמוקים ומכח זה לא עשה פ' רות הרבה אלא היה לנתילנות רווחה להתפשט: ממטע עשרה לבית סאה. הוא שיעור שדה תילן: דלילין. מלשון המילה נזקוק בשבעים: ועבדין. ועושי' פירות הרבה: הדא אמרה המבטל כיס כו'. פירשתי בלישנו כמך:

הלכה ג [עמוד 64] **כמהני'** הובירה. שלא חרשה ושלא זרעה: שמין אותה. כגון בקבלות שקבל למהלה לשלים ולרביעי לאל בחכרנות לא שייכי הא דתני שמין ליכא בחכרנות כחכירתו יכן לו: אם אוביר. לעשות בורה: ולא אעביד. ולא לעשה פעולה רלוי לה:

הלכה ד ולא רצה לנבש. התבואה הגן לך חכירך כך וכך טרי' שפסקתי עמך ומה ליכפת לך אם יחסר חלקי שהעשבים מכהישים השיבלים הין זה שלא עלי: אין שומעי' לו. והא ליתא בקבלות דמי מלי ה"ג מה ליכפת לך:

הלכה ה המקבל שד' מחבירו. ולא עשה פעולה שלא מעט וצא לו בהרים לנמוע מלהעסק בה עוד שלין בו עוד כדי טרחו: אם יש בה כדי לעשות מתבואתה כרי. ובגמרא מפרש מלי שיעורה: חייב לטפל בה. בע"כ והא ליתא בחכירו' דמה לו לבעל השדה אם יחדל לו סוף סוף חכירו הוא ומן לו: מה קיצבה. יש בכרי מה קיצבה יש אם קלבתם לו כרי לשיעור לחיוב טיפול שדה גדולה לשיעור כרי ושדה קטנה לשיעור כרי: אלא אם יש בה כדי נפילה. שיכול לחזור ולזרעה לשם הבאה מתבואת שנה זו: נפילה. זרע שמפזרין בה במפולת יד: **גבי'** שיעמד הרחת. פל"ה שזורים השון ברוח מתוך התבואה שהעמיד בה כשהוחבי' לותה בתוכה: והוא שתהא בית מכנס שדה מלמעלה. בית מכנס בית קיבול שלה תהא מלמעלה לבל אם בית קיבול שלה הוא עומד בתוכה שהוא רחב ונס בית קיבול והתבואה מעמידה בקל ל"ה בית מכנס מלמעלה פי בית קיבול תהא לגד מעלה שאלן בשיון שלא תהלה בית הכוס פני החמה וכי בית הכוס לגד מעה הרי לוקה רוחה פני חמה: חוץ מיציאותיו של זה. מה שלריך הולאות לקלור התבואה וכל המלאכות כדי להעמיד כרי: של זה ושל זה. גס ילילות בעל הבית וכן בדר"י בשיעור כדי נפילה נמי הכי מיירי לכל אחד כדאלי' לי': כדי הזרע הנופל. פי' **במתני'**: **במהני'** ר"י אומר אם קבלה ממנו בשעות כו' אינה מנכה לו. שלא היתה בגזילה על המעות: ולקחתה. שהיה חטין שדופות וגס כחושות וזו בחכירות הוגרכה לשומה ולא בקבלות דאי בקבלות פשיטא דכל מ' זוכה ומתחייב בחלקו: המקבל שדה לזרעו שעורים. ובחכירות כך וכך חטין או שעורין או מעות: לא יזרענה חטין. שהחטין מכחיש הקרקע יותר מן שעורין: ורשב"ג אומר. ומעמא מפרש בגמ': תבואה לא יזרענה קטנית. שהקטנית מכחשתי הקרקע יותר מן התבואה: **גבי'** כשנשדפה כל אותה הרוח. כגון אם שדה זו עומדת לזרוע העיר בעיי שנשדפו כל השדות שהן בחוצה לה על לד מזרח ובבבלי אי' שנשדפה רובה דבתגא ואפשר שמי לפרש כל אותו הרוח כל לובך אותה הרוח שהשדה זו עומדת בו ופירש קמ"ל עיקר: והוא שזרעה ונשדפה. דלולי לא זרעה היה מנכה לו אף ים אי' מדיבה בחוצה הרוח מסוס דהוה ה"ל לולו זרעתה היתה עוכה הרבה ואף שנשדפה היה נכאר בה בשיעור שנה שהין בה חנב ובידפון:

דף לב ה"ג הגע עצמך שהי' שם שדו' אחרות ולא לקו. וכי לאמר הוא ולא לקו נס הין זה מכת מדינה: יכול לומר לו הקב"ה מגלגל עם הרשעים. ולא לקו ומ"מ מכת מדינה היא ומוסכם להבבלי דמגרש רובא דבתגא: היו שם שדות אחרות ולקו. תמיהא מקשה אם לא לקו כל אותה הרוח אימו מכת מדינה מע"ג שלקו ג"כ שדות אחרות ומבי יכול לומר המחכיר לאחר עד כה עד הכה אלי חייב בה אם לקה כל הרוח ולקיהי עמהם ומכאן ואילך אם לא לקה כל הרוח אין אלי חייב בה שמוך נרס: ריגא. ליה אמנ:

הלכה ו **תני** המקבל שדה מישראל כו'. מפורש בפרק שבי דתמלי וס"ע וחכ"ה כו' אבל מבדה אחרת וממין אחר מעבר ומכן לו: ניחא שעורים לא יזרענה חטי' לא יזרענה שעורים. ניחא קיבל ליזרע שעורים לא יזרענה חטי' דחיטי' מכחשי בתרעא טפי משעורים אבל קיבל ליזרע חיטי' אמי לא יזרענו שעורים לרשב"ג פריך וה"ג במתני' רשב"ג אומר: ותייא. ולקייל כר' לא אם"ל לקמן דשעורים אחר שעורים מכחשי בתרעא יותר משחן קיימן דהייט שני קומות אחד אחר שעורים לפי סדולה ליזרע לבה הבאה שעורים לכן אומר רשב"ג ג"כ וה"פ אומר רשב"ג: [עמוד 66] במקום שאין שעורה שעורים ובי'אתרי' דרשב"ג אין עושין כפליים כו'. אמיא מפסיד זורעה שעורים ובי'אתרי' דרשב"ג אין עושין כפליי':

דף לד ה"ג תני חיטי' לא יזרענה פשתן פשתן לא יזרענה חיטי'. ומקשה ניחא כו': מוטב לזורעה פשתן אחר פשתן ולא שעורים אחר שעורים. כ"ם חיטי' אחר חטי' דמכחשי טפי משעורים ומה רולה לזורעה לשם הבאה חיטי' לפיכך לא יזרענה חיטי': הדא דתימר שאין כופין לזורעה שלישית. בשדה שיכה בדיקה שלא בדקוה עדיין מעולם ליזרע בה פעם שליפית בשלא לימחה לשהחלה חייבין' כרבי דס"ל בבי פעמים הוא מזקה אבל אם בדקוה ולימחה פעם שליפית כופין כו': ל"א שאינה בדוקה אם מגדלת פירות או לא. אבל רביעית לא כייפינן לי' לכ"ע: **מתני'** אין לו בקורת שקמה. עץ כרק הוא וקולקין ענפיו לקירת הבנין ואין חוזרין אבילין ופחות מז' אמות אין נעשי' קורות קבלה ממנו לפחות מז' אמי' לא יקוץ קורות שבה דלמו מדעתי' דקורות נחות דבשעת מוטעת אין חוזרי' לקורות אבל קבלה לו' אמות אמה רשאי לחתוך זורעה פשתן ואוקץ אמה רשאי לחתוך אמה אמה:

הלכה ט לשבוע א'. לשמיטה אחת:

הלכה י שביר יום גובה כל הלילה. שוכר שפעולתו ליום ויולא לערב נותה כל הלילה כל הלילה הוא זמן נבייתו בין לעני' שבוע' שהקנו לו חכמים שכיר בזמנו נשבע וטוטל בין לעניו שאין עובר עליו משום לא תבוא עליו השמש אלא לא **הלכה ז** ניחא שעורין לא יזרענה חטין. מפני שהחטי' מכחישין את הקרקע אבל אי יאמר דהטין לא יזרענה שעורין חמאי ורשב"ג דמתני' דתוסר נמי בחטין לא יזרענה שעורין מקמי: ותייא כר' לא. שנוים הוא:

[עמוד 66] במקום שאין השעורים מעלין בכפלים בחטין. תדע לך היכן אמר רשב"ג דחטין נמי לא יזרענה שעורין דוקא במקום שאין השעורי' עולים ביחד עם החטין או החטין בשעורים כשעולים בקנה יעלו חטין ושעורים יחד ובשם אמר רבן גמליאל לתלמי' שהכתב לזרוע הטין לא יזרענה שעורי' ושמעת אלא להוליא דבר שקר מפיקם דכיון דאמרו חטין לא יזרענו שעורים משום שאריות ישראל לא יעבו עולה ולא ימלא בפיהם לשון הרמית אבל במקום שהשעורין מעלין בחטין והחטין בשעורים זוללה שעורים דהו שהתא ליכא כזב ועולה ותרומה דיאמרו הטיס בליל שעורין ובאומרו שעורין בליל חטין וליכא נמי הכחשת קרקע לכך זורעין:

הלכה ח דף לד ניחא חטים לא יזרענ' פשתן. מפני שהפשתן מכחיש הת הקרקע אבל אמי פשתן לא יזרענה חטין אמאי ולדעתיה דלסיפ' פריך דתנן קבל' לו שעים זורעה פשתן ומשמ' ליה דלעכובא קאמר פשתן ולא חטין זה הפשוט ל"ל לפי' בדרך דוחק דלפי' זה לא אפשיטא: פשתן לוקה את הארץ. מלת' בלשי ופשה ובא לתת טעם דאמאי לא יזרענה פשתן ואמר משום דפשתן לוקה את הקרקע ג' שנים ופריך ואימא כן כלומר קבלה לזרעה שנים ואמאי אמר לי' שנים ומשני דלכך אמר ז' שנים כדי שיזרענה שלשה שנים אחרים עוד פשתן כי זה עוד נמרץ יותר מאלי' בזורע שעורים אחר שעורים:

הלכה ט שנית ולא צמחה אין כופין. עוד ה"ל דבתרתי הוי חזקה: שאינה בדוקה. שניה דאמר: אבל בשדה שבדוקה. והיא דאמר אי שנים עד שליפית ה"ל דבתלתא הוי הזקה והייט פלוגתא דר' ורשב"ג במסכ' יבמות לענין קטלנית אי בתרתי אי בתלת ים לה חזקה קטלנית:

לא תלין פעולת שכיר למך עד בקר: שכיר לילה. שלא ממלאכתו בבוקר: גובה כל היום. בין לשמן שבועה ובין לשמי שתשלו שכיר עליו משום לא תלין תלא משום לא תגזול: שכיר שעות גובה כל היו׳ וכל הלילה. וכגמרא מפרש לה: שכיר שבוע. שמיטה: יצא ביום. שכלתה שכירתו לבוקר מו ביום נותה כל היום וכיון שנקטה חמה עובר עליו: יצא בלילה. שכלתה שכירתו בלילה: גובה כל הלילה וכל היום. דכיון דמשכה פעולתו כמחשך ס"ל שכיר לילה ומיהו עובר עליו בבוקר עד למחרת בשקיעת החמה: גמ׳ שמואל אמר לשחר עובר עליו משום ביומו תתן שברו. על שכיר שעות לילה קאי ואמר שם לא נתן לו בלילה עובר על לא תלין ולמחר שם לא נתן לו ביום שמחר לילה עובר ג"כ משום ביומו תתן שכרו: ה"ג. ר׳ יסא אומר:

[עמוד 68] יום א׳ דתימר עובר עליו כל שעות הללו. בתמי׳ וכי יום ט׳ הוא סדברים הן המולים ומו לא הואיל ואמה רולה לקיים כל השעות של לא תלין וביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש בשכיר ט׳ שכרי זה מדבר בשכיר יום וזה מדבר בשכיר לילה ולי משום דקשיא לך יהוה דקרא ס"ל ביומו תתן שכרו ואתה רולה לקיי׳ קרא יהיה לפיך מוקמת לי׳ ג"כ לשכיר שעות לילה מיפקר הקרא בשכיר שעות יום ולילה שהוא נותה כל לילה וכל היום וה"ג שהוא יכול לעבות כל הלילה וכל היום שאחר הלילה שכיון שכשרו לשעות היום ובלילה בפעם ט׳ ס"ל הכל פעולה אחת ולפי שים בפעולה זו קלת מן היום וקלת מן הלילה לכן נותה כל הלילה וכל היום להפוקי מהא דשמואל אין בו אלא מקלת פעולת לילה לבד והיכי יתן לו ג"כ נביייתו יום וכי יום ט׳ הוא כו׳ וכן משמע נמי במתני׳ יכל ביום נותה כל הלילה יכל בלילה נותה כל היום ולמה אלא שכשם שכשו אלו ביום נותה מקלת מלילה לכן נותה כל הלילה וכל היום לבד לא עשה אלו אלא לומר לך שכשם שכשו לבד היו נותה נותה כל הלילה וכדאי׳ במלישתא דבריישה והרמב"ן ז"ל הביא הא סוגיא ופירושו היו מחוור:

הלכה יא מתני׳ שבר בהמה וכלים. יליף בגמ׳: לא תבעו אינו עובר עליו. כתיב מהך מדעתך ולא מדעתו: המזהה. נתקו מאלו ועשאוהו אלו מגזוני שסיס פועל לריך לקוט פירות מחבוי ואמר לו בע"ה לחבוני הן לו בדיבר פירות ועלי לשלם: או אמר לשדחני. הן לו בדיבר מעות: נשבע ונוטל. מצו׳ דבע"ה מרוב בפועליו וסבור שנתן לו ולא נתן ובדין הוא דיכיב לו בלא שבועה אלא כדי להפיס דעתו של בע"ה דמו דבן שבועה עליה וכי עבר זמנו היו נשבע ונוטל ה"ג חזקה שאין פועל משלו שכרו ונס חזקה שאין בע"ה עובר משו׳ לא תלין ולי משום חזקה שאין פועל עובר משום לא תגזול הכא ס׳ חזקות היכה והכא חדא בבלי: ואם יש עדים שהובעו. גזמנו: גר הושב. שיכיל עליו שלא לעבוד עי"ה ולוכל נבילות וטריפות: יש בו כו׳. משום דנבי׳ לא תלין כתיב לא העשוק לשך על גר תושב. משום דנבי׳ לא תלין כתיב לא העשוק את שכרו:

הלכה יב המלוה את חבירו. והגיע זמן ולא פרע לי׳ לא יעשנו לפי׳ בשוק שלא בב"ד: ולא יכנס לביתו. לפי שניתו ב"ד שלא רוחמו מצו׳ החזרת העבוט ויעבד בם בפי ולילטרך זה לבני יעול זה בם כרלתן ויחזור בם בפי כדמפרש ואזיל מחזיר את הכר בלילה ואת המחויבים ביום: מת. הלוה לין מביא העבוט ליורשי׳ שאין לרלן שלא השבא העבוט שלא יתכרנו ויעבד חובו דהשבא תשיבם לו כתיב ולא ליורשיו: ל׳ יום. זמן ב"ד: משום שני בלי׳. העליונה רכב והתחתונה רחיים: גמ׳ לא תעשוק וגו׳. בעשיקה שכר שכיר מוקמיק לה: בארצך. משמע בל שבחלרך: ה"ג יכול המחזהו אצל החנוני או אצל השולחני יהא עובר עליו. ת"ל לא תלין לא תעשוק שכיר שלך עד בוקר וכרי לא לגבי חבו שהשולחני לחנוני ובולחני: אינו עובר עליו אבל כו׳. מתני׳ דייק דהוה ליה עובר עליו אבל חבו לחנוני וסולחני שם לא נתנו לו עובדי׳ עליו: אימתי כו׳. לומר כל זה בזמן שהבעו ט׳: בשאמר לו בע"ה נתתי. הא דאמרינן במבוא דלא עבר זמנו ותבע שכיר דבע"ה נאמן בשבועה היינו בשאמר לו נתתי שלך אבל שם שהוא עובר על בל תלין דרעך כתיב וליכא למבל ובזמן שכרו דפרט׳ כי הלא עובר משום דהשם בע"ג דכתיב אתך קאמר נמי לגרך תהן שכרו ולא תעבור עליו יום: ובסבר דגר תושב הוא:

דף לה השמות. שכב תשיב ולא תשכב בעבוט כשהוא השמש תשיבנו לו: ואם מחזיר לו. סוף כדאמרת במתני׳ דמחזיר את שכר בלילה ואת המחויבים ביום ס"ל לאיזה דבר אמרת דממשכנו שם משום בעמו הכי מחזירו: שבא תבוא שמשה. ואין שביעית מפקעת משכון: ונמצאו מטלט׳ ביד היורשי׳. וקודם תקנה מעלמלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב: קודדום מחריש׳. הם קמל"ן דאין לי אדם לוכל נפש כיון דאיכא נוגעים בדבר ולכך מתכנין שלא אכל מי הוו לי אדם לוכל נפש מכל וכל לא יחבול ולפי זה קשה למפרשים דהכא במתני׳ דוקא בלילה דכרי כלי שים בהן לוכל נפש הוא והרלו לוכל נפש ולא משכנו בלילה ולא משכנו בהחוב אלא ביום ומשמע הוא דאפי אינה עשה אלא משכנו בלילה אין בהם לוכל נפש דמחזירין בשעת מלוכתם ולמאי אהני לה לא תחבול ביהוה ולכך אכל לדידן דמפרשנא דאין קודדום מכלים שים בהן לוכל נפש ניחא וכן מהכיסה:

הלכה יג [עמוד 70] עשירה ממשכנין אותה ואינו מחזיר. ממהוך שבא אלמה מכיסה שם רע בגמ׳ דיהל ת"ר אלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה ממשכנין לותה דר"י ר"ש או׳ עשירה ממשכנין לותה עניה אין כו׳ שאתה מיב להחזיר ומשיאה שם רע בשכותיה ע"כ והכא אתי שפיר טעמא שאתה מיב לה להחזיר משום דקאי לעניה ממשכנין לה אבל הכא היכי קאמר עשירה ממשכנין ואינו מחזיר משום דקאי אלמה משיאה שם רע והלא לעשיר אין מחזירין ו לא ביום ולא בלילה וכדקא קרית ואם היא עני הוא לא תשכב ועבוטו תלוך הא עשיר שכב ועבוטו תלוך ות"ש דבבלי אם היא עני הוא לא תשכב ועבוטו תלוך הא עשיר שכב ועבוטו תלוך ות"ש אפילו בלא היא עשמי דמשיאה שם רע בשכותיה היינו מייב להחזיר ואין להלק בין מלמנה לאיש כיון דהרויחו בעשיר עסקינן וכעניין זה שכתוב בתוספת׳ ולי נר׳ דהאי ואינו מחזיר לאו לאזהרה הוא דקאמר אלא לומר לך שאין מחזירין בשעת מלוכתם דאיכא למימר דאיכא עניה אלא לומר לך שאין מחזירין כדי שלא יהא מעשה בא לידי מכשול ומשיאה שם רע בשכותיה להחזיר לה ומשיאה שם רע ואם כן מלמוד זה עם הבבלי סותר זה של ספרי. מספרים על ספרי׳ שמלמדין השער ועל פרקים שם יום נורסין זה על מספרים כתוספתא ומיירי במספרים שכותיהן היוק: על זה בפני עצמו. דומיא דריסים ורכב כדאי׳ בגמרא: צמד פרות. ״מ העול המותר בין שתי הפרות נקרא צמד שמלמדתן ולזה הפירוש לא תהי שניר ומי דאמר בשמוך משכן אחד מהם לי בלמד שהוא העול עם״ק מאי משכן אחם שייך ביה ו״מ שני פרות והיינו למד כלומר זוג של פרות ולזה ס״ם הא דשמוך ועיין בתלמוד שלנו:

פרק י הלכה א דף לו

ענין המשנה כפי מה שפירשוהו הרחשנים דהמשכיר שהשכיר עליה לחברו ואח׳ לו עליה שעל בית זה שני משכיר לך ונפחתה העליון יורד למטה ודר בה עכשיו לו׳ שאם נפחת מקום התנור לו מקו׳ שכירה יורד למט׳ דשלה כירה והנור לו לפשר למיקם שלא שיאמר לו עשה סולם מן העליה לבית ושלה מטי׳ לאחך תוך ובוקך תוך ביתי: ר׳ אומר תחתון נותן את התקרה. פשקא דמתני׳ ובא ר׳ יוסטא ואמר דלמו דוקא מקרא כי גם הלוחים שם על התחתון וכמדומה שהלוחין שם לחזק את התקרה ולך שם על התחתון: באיזו מעזיבה אמרו. במשנה שניה על העליון ר״י בר אחא אמר

הדין ביתו לגבות מן המשועבדי׳: ואם מחזיר לו לאיזה דבר משכנו. מעיקרא. פירש ר׳ שמע תבוא שמיטה ויגמע החוב שלא כי משכנו להחזיר לימו משמע דה״ל כמו פיקדון גבי׳ דלוה דכשמשכנו קנאו: או כו׳. שבל הכתה את כלוה שומטו מעל גביו: הובל בכוות. שלריך לוה ביום הובל בלילה: זימני׳ דתיפתר. לפשמי׳ אתה מפרש הא קרא לא תבא עליו השמש לא תזרח עליו השמש ופעמי׳ לא תשקע עליו השמש: מדנח תזרח. השמע השקע ומכאן סיוע לרש״י ז״ל פ״ק דברכות: השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש. עם מעלי שמשא עם זריחת השמש שעולה השמש על ההרן דקרא עד בוא השמש הוא מפרש עד בואת השמש יהיה עמך ואח״כ תשיבנו ע והיינו בכוות לילה וכעין שי מקרא׳ הללו מפרש נמי קרא ולא תבוא עליו השמש דכתיב נבי שכיר שכיר דהא אתה מיכא שכיר יום ונובה כל הלילה ולא תבוא פירושו לא תזרח עליו השמש ואיכא נמי שכיר לילה ונובה כל היום דכתיב נבי כתיב לא תלין וגו׳ מ״מ מדכתיב לעיל מיני׳ בהשב המשכון הא ליכא ופירושו זריחה הא קרא נמי מפרש לכי לעיין שכיר יום פירושו זריח׳ ולעיין שכיר לילה פירושו שקיעה:

[עמוד 70] משיאה שם רע. שמייחד עמה: חבר א׳ מהן אינו עובר אלא על א׳ מהן. גרסי׳ בכמו בסיפא בגמ׳:

פרק י הלכה א

הבית והעליי׳ שך שנים. כגון שני אחים שחלקו ס׳ בעל בית ו׳ עליי׳ והאבני׳ של תומת הבית מן תקרת הבית שהתחתונה שהיא קרקעיתה של עלייה ולמעלה של עליון וכיוצא ולמעט של תחתון: שניהם חולקים. ככל לפי הנבוה שהם׳ הוא גבוה יותר מחבירו ואבניו ועפרו מרובה מבל הבירו חולקי׳ לפי שהיו ניכר היכן הבני׳ של עליון והיכן של תחתון: ורואי׳ אלו אבני׳ ראויות להשתבר. אם יש לבני׳ בבורות של לבני׳ זה לומר שלימות שלי וזה לומר שלימות שלי רוחין לא לבני׳ לשמבר וכבל לפי שמפולת שאם נחבב הבית מיפולו ונפל החומה תחתיו במקומה יש לדעת שהתחתונות לבדן ולבך נפלה החומה ואם נחבב הבולחל לחזק כמקל שהוא עומד זקוף ונפל שהעליונות של טחל נפלה להלן ממנו הרבה לא העליונו׳ נשברו נשפלו מגובה רב והתחתונות שלימות שיפלי ממקום גמוך: מקצת אבניו. וכן בלימות: ועולות לו מן החשבון: מחבירו יקח תחרות כעגדן: מעזיבה. טיח של טיט שמתני׳ על התקרה שהוא עשוי מבמן ומים ומוכיח שהיא עשויה לשמור הגשמים שלא יחלחלו ויפסידו את התקרה ולא לשם תקרה ממש שהרי אין התקרה שהוא עשוי מבמן ומים ומוכיח שהיא עשויה לשמור הגשמים שלא יחלחלו ויפסידו את התקרה ולא לשם תקרה ממש שהרי אין התקרה

תוספות מהרא"פ

מגרך זה גר לדק תימא לימא ליעריך למימר גר לדק דמתיך נפקא דגר לדק מחיך לכ פ

לכ׳ יהודה ולכבן דפליגי בכתובות גבי מין לעבדי׳ כותת דים לו לחזור ולחיך הוא בשלות ויל דכאי הכא דכתיב מלחיך דמשמע ממוכחר שבלחיך כדלכיין מקרב לחיך ס״ל מלחיך ולא כל לחיך כדלכיין מן השוק ולא כל השוק והוא ממעטין גר לי לגו דכאי גמי לכל

גלגולי׳ נשן גבי כניות דלכים גר זה גר לדק קשיא לר״י לימא ליעריך פשיטא דמה לי יכתוב ומה לי גר לדק וכי כבל שלות מין גר לדק כבלל יכתוב וכן ק׳ דוימנין כתיב לחזור ולגר וויימנין דלא כתיב ומ״ם:

בארצך לרבות כו׳ ולא מוקמינן לי׳ למעוטי ת״ל לחזות הגוף היא ולזה תלויה בלרן

גמ' נכמר בתנור. סעפלה הלדי' לתוכה וכמקומה: ה"ג התחתוני' ראויות לישבר. כפל לחזן העליונות לחויות ליכבר: זאת אומרת ששולטת היד מצד א' כדאם דר' הוסעיה ס"ל כרבה דבכבלי סיקה זה שבורות נגד הלו שלימות ועל זה קשיא לי' הלייך לפסר שיזמן סיהים מלד ג' כולן שבורות הלא ס"מ שהיד שולטת מלד ג' שפסבר שלה לבד כשברו ומייתי לזה מהני' דתמלי ק' טבל כו' ואמ' ר"י הטעם דלריך ליטול עוד ג' שלם אתה לומר טובל ק' הני לומר כל החולין שלה בידו והלייך לפסר שיזמן לך שיאמרו ק' טבל ו שלה בידו הכל חולין לפ"ה לאריכין לפסר שיזמן לך ודבדי ר"י עם המהני' פירשתי שם בגמ': אילן תקונייא. לחותו מקום בה מה בהוקעים בו קורות של תקרה ר"ו אמ' לרני' התחתון לריך לבטותה דס"ל עליון לתחתון זקוק אתה לומר טובל ק' לא אמר עילאי. לילן יסודייה בשלי לאריכין שיסס לריכין לבטות לילו סיסודות של בית לומר בגמ לעליון נמי יסוד הבית ומן היסוד ולילך עד התקרה על יסודות הבית במהני לי' לעליון נמי יסוד הבית בקם לבטי' ובעל העליה לית לה רוקם מה שתחתון: ודא מסרייע למאי דאמרי בנאי. נרסי: היתה חורבתו ממוכה ועלה עד למעלה מהאחר ובוקה לותה מלמעה עד יסוד כותל התלר ואח"כ בונים כותל ג' אין שייסס לה יאמר בעל התלר לין לחי מסייע עמך רק מיסוד כותל חלירי ולמעלה הלא חייב לסייע עמו מיסוד כותל המורבה והייט כמו שלמרו הבנלים: תפתר. הא דחייב לסייע לו בעניין יסוד כותל חורבתו היט דמי ללו כותל שלמעה מחלירו ס"ה לבעל התלר לבנו' כותל חלירו וחרי לין כיהל חורבתו מבועבד לבעל התלר לטעון כותל חלירו לכן לריך לסייע לו מס"כ בבית ועליו' שתחתון מבועבד לעליון לטעון עליייתו י"ל דס"ל לסייע לו ביסודות הבית וכן משמע בתוספתא: היתה המורבה על גבי סיהין ומערות של זה: אינו נזקק לו בלום. לבני' לסייע בכותל מערה ושיח לפי שבלס"ה מהני לי' בניינו שלל נבייהן שלה יתקלקלו מחמת הגשמי' סיוד עליהן וגם לינו מזיק לו ללא קבוע השמים כמו גג ב"ב בתוספתה: דרייא דבישן. חלירו של בישן שם מקום: ה"ג דלא יכיל באני עילייא עד דבאני ארעייא.

לפיכך לריך העליון נמי לסייע ביסודות:

הלכה ב דף לו תגי נפחת מקום התנור. של עליון: יורד למטה. ומופה למטה: מקום הבירה כו'. ומבסל למטה: אלא דו א"ר.

רק שזה יפול לומר לו עבה לך סולם שתה יורד בו למטה ולא תהא נכנס ויולא בתוך ביתי כל שעה: הקרה. מעשה מחללת שקודי' קלידי"ם ולוחים פלנק"ם בלע"ז מכבדים של ברז: לא אמרו. בשלן חייב הלא בשעזיבה ביומי' הלא למדים סוסות שהן חולו משתמש על הלעזיבה הלא שתדיח עליו סוסות כגני לי' בהבי לבל בשם רולה להשתמש על השעזיבה לרחון בגדיו לריך שעזיבה עבה משנה הוא ברגוש של רחילה דלינון זקוקי' שהן לריכים לשעות בשם תמריכון ולהעלות פירות בשם:

הלכה ג מתני' אמר בעל העלייה לבע"ה לבנות. שחומה והתקרה והעליון יבנה החומה מן התקרה ולמעלה בומה בית בדבו עד התקרה התחתונה ודר שה: עד שיתן לו. שהתהון ילילותיו ושח"כ בומה עליי' וכבם שה: אף זה דר בו'. אף בעל העליי' זה כשהוא מחזיר לי' מעותיו וזה היה דר בו ממזי כריבי' שם לא היה מעלה לו שכר בשביל שדר בו אלא עד שיבנה את העלייה. ודר בו ואין מיחין בזה לדור בבית עד שיתן לו ילילותיו:

הלכה ד [עמוד 72] שחקק לדם בשלע התחתון כעין כיפה והיה ניעתו למעלה ובית שדו מלמטה וכשמת נעלו בית זה בית שבד וזה ניכה ונפחת נגנו של בית שהוא שהוא מקום זריעתו של עליון: כיפין. תרקולי' והעליון יהן עליו שפר ויזרע ופטור מלשלם דמתי ס"ל למיעבד לחום הוא: נותנו לו זמן. ב"ד שרלוהו ב"ד בהיה נוטה ולמרו לו לכותכו: ונפל. לתוך ניעתו של הבירו: הניעוך. הס שלך ופנה הוא לעלמו: אין שומעי' לו. הס אין זה רולה אין קונה דבר שפקר הו מתנה: בתבן ובקש. שלקוע לו מבלו הו מן הספקר טול למה שעשית כל מה שליקטת יהא שלך אין שומעי' לו ס"ע דבבל הוכחת אית לן הוא שכף: ככסף הכא נבי פועל בל הלין שכרו כתיב מהי דתימני בהדי' משמע: **גמ'** אלא אם בע"ה רוצה לבנות ובעל העליי' אינו רוצה מהו שיאמר לו גופינו. לשון סתימה כמו מנופת חבית כלומר שהוא שלך אתה רולה לעשות עליו' ולדור שם: היתה חורבתה ממוכה לחורבת הבירו. וחבירו אינו רולה לבנות הא בנות חורבתו: עמד הלה ובנה. כותל על קרקע בחיבה בין חורבתו לחורבת חבירו: הרי זה. בבלה מחשב ילילותיו בשער שבנה כפי שער בל בניין במקום שהוא וזה יתן לו בל ילילותיו וס"מ שאין זה יכול לומר לו נופינו מן שלד ועשה כותל לחורבתך על קרקע שלך אלא לריך ליתן לו כו' ס"ע היו אומר לו נופינו למעלה במקום גובה שלך: בדלית. גפן מודלית שקורין פלד"ה פרסק לילין בפירותיו לפרבקי': ונפשה. ובשברו שנפיו בעניו שה"ה לגפן להיות מודלה על המילן: ולא מהני' היא כו'. ונפחת הרי יודד למטה וזורע עד שיעשה זה כיפין: שמענו שאין כופין. להעמיד לו פרסק: מאן דמר כופין שהוא שם. הלל מודת זה פרסק לחר מי כופין לבל לין שם פרסק לחר לין כופין להבית לו פרסק ממקום לחר:

נופינו כלאומר דלמעלה כמי לין לו' נופינו:

הלכה ד [עמוד 72] דין המבנה שלם היה בית שבד והוא בית שעומדין זיתים חקוקה בתוך הסלע ולמעלה היתה בית שבד

של אחד והניחה של חברו שכך יהבו אות' מלביהן ונפחת נגנו של בית שבד שהוא קרקע הניחה ומקום זריעתו הרי בעל הניחה יורד וזורע בקרקע בית שבד עד שיעשה כיפין לבי' בדו ויהן עליו עפר וזרע ועל דין מבעיתו זה לאחר רבי אלעזר מעשה מביחים לזה דמעשה בדלית אחת והיה נפן שביחה מודלית וגסמכת על גבי לילן לפרסקים של חברו ונפשה הברסק ונפל שלו לדין לפני רבי חייא הגדול ואמ' שבבר זכה בעל הנפן לבסמיך נפשו על הפרסק שיעמיד לו פרסק והוא ענין דומה למבתיבו הבעל הגנה הוא דומה לבעל הנפן ובעל בית שבד לבעל הפרסק: שמענו שאין כופין. לאתניתין קא דאין כופין לבעל בית שבד שיבנה כיפין אלא העליון זורע בקרקע דהי כופין לימול שיעשו לו כיפין מיד: והא תני רבי חייא כופין. ואתני' דאחר עד שיעשה כלומר לי"בבן: מאן דאחר כופין. שבעל בית שבד הוא שם ואחן שם לו זמן לקוץ. דאר דאין כופין שאינו כופין: נתנו לו זמן לקוץ. שיעור שיהא לו לקוץ בקרקע שבשעה שנתנו לו זמן לקוץ: פיסקא דאתניתין:

הלכה ה שיתפרך. שיהא ניבוף: חוצב. לבני' בהר ועקרון מן חבורן:

דף לז הסתת. הוא המחליק בלבן ומרבעה: כבל. הוא שבקף המשה לותה: דימום. הוא שורת הבנין: אדריכל. הוא לבי הלומנין שהוא מדקדק בהשתת המבן שלא תהא בולטת חון מן הדימום ולא תבלוט חון מן הדימום ועקרא כלפ"ה: סיתות. המבנים הקבנים היולאים ממלבת החלון וכל כולנ"ה זו בתלמוד בלנו ע"ש:

הלכה ו מה יעשו. מהירק אבר בין שהי ניעות יש על גב זו דהמ' בשהניחו' בעלי שהי הניעות הנ' והיינו דאמר מהיקן ירק זה חי ומשהיקן הוא חי דלי יולא ירק העליון ליקח עפרו מן בלן ירק ואם יולא התחתון למלחת לוילו מן בלן נמי ירק ע"ב זו היא הרחיה ולבן יהלוקו: עד עשרה טפחים. פיסקא דאתני' היא ועקבי' אמאי דא"ר שמעון במבנה דבל שהעליון יבול לפטור לם ידו ולימול הרי הוא בלו והשתא הרי הוא בלו ולא יהא לו לפטור לם ידו ולימול

ירושלמי

מהר"א פולדא

בבא בתרא פרק א הלכה א ג

שרה יהושע

פרק א הלכה א השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר. סים לגן חגר בשותפות ובמי בניי פרוחין להוסיף וכל תיקות שעשו הכותל לפני הבתי הס ורוב תשמישן בחל: באמצע. זה מיתן מחלקו חלי מקו' עובי הכותל וכן זה: גויל. לפני דלת משפיל גזית מבני דמשפיל כפיסי' מרחי חלי לביה ולביה ג' טפחי' ולריח עפח ומחלה: הכל כמנהג מדינה. סם מנכג לעשות בגויל מין חבירו יכול לומר לימי חפץ לגן גזית: זה נותן ג"ט. שעובי כותל גויל עשה טפחי' ושל גזית חמשה ושל כפיסי' ד' ושל לבני' ג': לפיכך. כותל ובתחילת בנין חייבום חכמי' לעשות בין שניהם סם נפל הכותל לתוך שני' רבו' אין הס' יכול לומר כל הכותל שבנה בחלקי ומשלי היו הס"ם שהוחק יותר מחבירו כגון שנפל הכותל בחלקו: וכן בגינה. מחייבין את שניהם לעשות במקום שנהגו לגדור בתמלע: אבל בבקעה. שזה נגן כמקום שנהגו שלא לגדור הוא: ועושה חזית. סח בעיט תמה ברשם הכותל מבחוץ ויכר שהוא שלו וסם עושה בשני' נס חבירו יעשה בפני' ויאמר דידי' ודידי הוא: **גמ'** היך הניגן הגן כו'. כלומר דתמן מבעע דתקנת חכמי' היו שלא בשים שה כדי ד"ש לזה ולזה וכאן מבעע שפילו בשאין שניהם רוצים. כלומר חייבי חכמי' לעשות הכותל בתמלע מדהני לא שניהם רואין ג' בשיעי דין חלוקה לפי' שלא רצו בניהי' שלא ג' לא רצו בניהי' שלא ג' לא רצ' נמי כופין זותו: הגן בשאין שניהם רוצי'. וכדהגן בסיפא לימתי בזמן שאין שניהם רוצי' שלא ג' חייבום חכמי' לעשות הכותל ובאין שניהם רוצין וכדתגן ברצו חייבום הכמים לעשות הכותל בתמלע תע"ם זה מפורש לקמן בסיפא בד"ה כי' כן דרך הש"ס להקשות ולתרץ לפילו מה שמפור' בתתני' תמ"כ: ואפי' תיבר בו'. לעולם מתני' מיירי בים שה דין חלוקה והא דתני רצו לגו שניהי' רוצי' שלא אחד רוצ' ואחד אינו רוצה וכתני' דלקמן והא דתני רצו משמע שניהם רוצי' ה"פ או זה רוצה כופין את זה ואם זה רוצה כיפין את זה: ה"ג כופין בחציות ואין כופין בגגות. ומפרש לה ואילך: בחצר שהוא למעלה מן הגג. שקרקע אחר גבוה מקרקע הבית וכי עומד באחר רואה זאת שהשניהם בגג וזה שבגג אינו יכול לומר בחצר כופי' לזה שבגג שבחצר כופי' לזה שבחצר לעשות מחילה ולא זה שבגג אבל הפכה כופי' לזה שבגג: [עמוד 2] בחצר שהוא למעלה מן הגג כופי'. כמו שאמרת אבל אם הגג למעלה מן האחר אין האחר כופי' לזה שבגג לעשות מעקה כדי שלא ירדה זה כשהשניהם באחר דבר לגבי זה כופין זה את זה ואם זה רוצה לעשות כמו גגו שהוא לאיתו סדר בו בניהו זה ואין לו מקום השניים אחר ובבלי מי' בריימא שלא כל' ויתכן: **הלכה ב** תני בגינה כו'. הטעם דגינה שמנדלין בה ירק להכילה וכל שעה היא עומדת בקומתה אבל בקעה אינה עומדת בקומתה שלא תזדע בשאם חייב לגדור לגדור בתמלע שלא יבואו בקעה בתקום שנהגו שלא לגדור אין חולקין את החצר. **הלכה ג** מהני' המקיף את הבירו משלש רוחותיו. שקנה ג' שדות שביב חבירו לג' מלרי' וגדר את שלשתן שדהו כל זה תמלעי מוקף מג' רוחותיו אין מחייבין אותו כלום דהכתי לא מכני לי' מידי בהכל יכולין לכנס מרוח רביעי': אם עמד הניקף וגדר הרביעית מגלגלין עליו את הכל. ונריך ליתן קף לג' לדדי' הלקו אבל לת"ק קף שעמד ניקף כו' אינו חייב ליתן לג' לדדי' אלא לרבני': מחייבי' אותו לבנותו עד ד"א. דבכי סני לי' לניזק רשות: בחזקת שנתן. סם תמר מ' לאחר שבנאו אני עשיתי מעלי שלא אתן לזה לכייעני ותובני אלי ניקלה וזה תומר נתתי הלקו: עד שיביא ראיי' שלא נתן. דניון דתובה עליו לכייעו ומעשה זה גלוי לכל לא היה זה בונה מעלו אלא מי' נוטל עליו בעדי': שמך לו בותל אחר. לאחר שבנאו האחד למעלה מד"א הרבה ואת לא אחר לכייעו בהבאתה שאר הכותל כנגד הותל זה כדי לסכך ואתת עליו הקרה מהותל לכותל מע"ם אלא נתן עליו עדיין התקרה: מגלגלין עליו את הכל. דנלי דעתי' דניחא לי' בהבאתה דהניח: בחזקת שלא נתן. סם בא הרחוק ותובעו לדין לאחר שסמך את כותלו לכותל רחבון ותומר לו תן לי חלקך במה שהבאתני וזה תומר נתתי חלקי חינו נתמן אלא בעדי' שנתן אחיו מעשה זה גלוי ומפורסם לכל ועד שחייבוהו ב"ד אינו עשוי ליתן: **גמ'** ובלבד בשעה שבנה עבשיו. לה"ק דר"י קאי דאמר לרבותא שני' וכליסי' אין מחייבין משמע הא רבינו' מחייבי' לאותו חינו אם בנה הרביעי' ג"כ כמו שבנה אותן ג' לדדים וכדאמרת:

פרק א הלכה א היך הניגן תמן. בשמוך בפרקין: **אין חולקין את החצר.** אין האחד כופה את חבירו לחלוק בשאינו רוצה: עד שיהא ארבע אמות לזה. והכא היך אמרת דבונין את הכותל וחולקין הרי הך מעשה אין בה דין חלוקה דמי כשים בה דין חלוק' כיון שים הזק רחים ושמיה הזק מלי חייבי' רלו לפני' לא רלו ומהכהרת זה מוקמי' לה בבבלי בשאין בה דין חלוקה ולי בשאין בה דין חלוקה הרי הגן חולקין את החצר ופרקינן לעולי תמן במתני' דאין חולקין את הבתר מיירי בשאין רוחים בלומי שהאחד רוצה והשני מכרב ולבך אחרי' דבניהן כזה אין כופין זה לזה כיון שאין בה דין חלוקה הרס הכא במתני' מיירי בשניהם רוצים דחולקין ול"ת והמקשה דקאמרי לה מלי קאמרי לה פשיטא דאתני' דהכא בשרלו דהכא תני השותפין שרלו ומהניתין דאין חולקין את החצר מיירי בשאין שניהם רוצים דהכי תנן חולקין את הבתר ואין חולקין את החצר אין חולקין אלא בשרלו שניהם רוצים דהכי מסיים לה לימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל כשניהם רוצים אפילו בשאין בה שיעור ומי חייבי בשאין בה שיעור ומי חייבי בשאין בה שיעור ומי חייבי

למר ר"ס מנגנין פשוטו כל כותל כל מה שמתפשט כיתל חצר הפ"נ שלא כמך שלא לפגום מנגנין עליו כל סורך פיסוט של כותל וכני למר ר"ס כהדיא נצבלי: עד בדון. שמנגנין עליו כשמוך לו כותל אחר שלא לאורכו אבל לרוחבו מלי שם מנגנין נמי עליו מן ויא זה יאמר אין לי ליך רוחב כ"כ: כותל חצר לא נעשה. לצנות עליו שלא לסלל לו משוס מרחית עין לחיות יכול להשתמש בכל ענין ולא יניע לו שום היזק רלוי, מחבירו ולכן הגבי כותל למעלה מד"ח ולדבר זה ודלא מסקיף לו כותל אחר לפי, היו רוחב הרבה: סברין. בני היציב לומר מהה דר' נסא דשם רלה זה ליתן עליו מקרה שמיו דשלי שלין כותל אחר נעשה לך וגם היו סובל ליתן מקרה עליו וקשיא להו ר"ש למה מנגנין עליו שם הכל כיון שלין רשלי ליתן מקרה לא מהני לי' לשם: תפתר ע"י מרישיו. השת שלין כותל אחר נעשה שלא לסלל ומ"מ זה יכול ליתן מקרה עליו ע"י מריעין ע"י קורות שמעמיד קורה ש' בתחילת מתל ובסוף כותל ומתן על שכי קורות אלו קורה ש' למעלה בעניין שיהו מכוונין על כותל אחר ומח"כ מתן עליו מקרה וה"ל שהיתה מעליה כמו מן כותל ברית ומזק לכן מנגנין עליו כל שיוך וכל גובה למעלה מד"ח: **מיתני'** כופין אותו. שת בן אחר שהיו רולה לבייע שת בני אחר לבנות לבן בית שער להיות שומר הפתח יושב שם כל היום ומרחיק שת בני רש"י מלהניח שת בני אחר ולאחי שער אחר לעולם: לא כל החצירות ראויות לבית שער. שלא אחר שסמוכה לרש"י ועשמיהו דרבנן דזמנין דשקי בני רש"י ועיילו ושת: לא כל העיירות ראויות לחומה. שלא עיר שסמוכה לכפר ודבנן זמנין דשקי ושתו נייסה: ויהיה באנשי העיר. לשלה עשרה בעול: **גמ'** כיני אורחא. **ך** הוא דלדך: מאן דמתפרנס. מי שמתפרנס שהעשיר בוא לו שור נרסי' חומה ולפרס שעמייהו דרבנן שמר לה: דקופה. ליתן לקופה של זהב המתחלקת לעניי' כל ערב שבת: לכבות. ליתן למלבושי עניי' הלריכי' מלבושי: ו' חדשי'. עד שיעשה בעיר ו' חדשי: לפסי ולזימיות. מיני מטי י"ב חודש: [עמוד 4] ובתר כל הלין מילין אתמר לפסי' ולזימיות י"ב הודש. משום דתי' בשלשי שלה בס"ם זה כל הני דקתניב לעיל הוא ליטול ולא לפסי' ולזימיות הוא ליתן לכן מקשה לאחר כל הדברים הללה שת שמר לפסי' ולזימיות כו' והלידך שלו שני שלו להדדי שלה ליטול ולא ליתן לר"י ב"ר בון לאחיי פסח ליטא וליתן ומשים הני בהדדי משום דבאחיי פסח ליטול נמי הוא אבל במרדכי בפירקין הוא כמו שפרשתי:

הלכה ה מיתני' טריקלין ומורין. מיני פלטין: בית השלחין. מתוך שים לו מעיין ובידו להשקיתו הדיל שם לין בו ט' קבין זורעין בו שלר זרעי' לפיכך שפלו פחות מכאן אין בו דין הלוקה: אפילו בפחות מכאן יחלוקו. משום דבעי למיכלי ובכאבי הקודם לע"פ שעייפה רולי' לה יהלוקו הני ריבה לאבל בזמן שעייפה רולי' כו': **גמ'** חוץ מד"א שר פתחי'. שכל פתח הפתוח לאחר ים לו ד"ח באחר מן הפתח ולבן כל ריחב הפתח ד"ח הלו שמרו בלן הן חוץ מלומן ד"ה: שמונה אמות לזה כו'. יהיו כ"י חוץ מד"ח דשמע דלה כליני דבר קפרא לאמני': לא שהן לו לקניין. גמור והן בלו שלה ניתן לו ביהה מעמיד שם בשעה ומפרק חביליה מעל כתיפו לשעה והן לאחר ד"ח של פתחי': רבי יונתן מקשי כו'. ולשה לי שמונה: אף חוליות הבור. שלולין מיס מן הבור ומעמידין הלי על חוליות הבור לריך ג"כ ד"ח מן החוליה ולהלן לף לאין שם פירוק משלי:

הלכה ג מפני כבוד בנות ישראל. שלא יעשרכו לבשם במקום הטנופת בדש ד"ח שיש לו בחצר ממחי לה שהחצר גדול ומלוי שהחצר ד"ח אמה ומחלוקת בחלוקת בחלוקת ב

מי שאינו רוצה לערב עירובי חצירות. ומ"מ נוהגין על שאר כגי שמעוני' לעולם בחלר אף שעירבו הס: נכנסין לביתו וגובין ממנו בע"כ. ועל זה שייך דברי ר"י בר"ב דלקמן: ה"ג וכן הגי' בעירובין בסוף פרק בכיצד הרי שאמרו לו לערב-והוא לישו רוצה לערב והוא לישו ממלן וכל הגי' הסיגיות שם פי': ותגי כן. זה שייך לעיל בדר"י בשם ר"אבר"ם וכן הגי' שם בעירובין: חצר מתחלקת לפי' פתחי'. מי שים לו חלר ושני בתי' בחובה בית לו' יש לו שני פתחי' ובית לו' פתח לו' ואוכלן בכסיו על פיו ואותן לו' לרחובן בתו והבני לשפעון ואחר לא חילק שם בהו לאחלק את החלר זה שים לו שני פתחי' מוטל שני חלקי' בחלר וזה חלק לו' רש"י ז"ל: לזבדין היא מתניתא. וכסי לו' שני בריית' הובא בבבלי זבל בחלר מתחלק לפי פתחי' ופי' רש"י ז"ל לזבל שדות לפי שדלך הפתחי' הבליהו שם עד שיעשית השפה: בבירה טפה. נראה דהאי תגא מנקיט הילכתא לע"פ דיהיה טפח הוא נותני' בפ' יחפור הפח מיירי לעיין-מעזיבה שבתחתיו וחכא מיירי לעיין הרחקה מן הכותל ה"ג באבטניא לפי אדם. וכן הובא בבבלי וכן הוא בתוספתא שם עובדי' חיל של מלך מחלקי' להו לפי חדם ולא לפי פתחי': ה"ג החצירות שהיו משתמשת באמה. החלירות הן בדרך ומשכחה לחת שני' לפי החלירות והחלקלה שנפרלה גדודי' גיוחלי' שני' חוץ למחלכם הרחבותה חותה קילקול שהיה לפני העליונה כחילו הקלקל לכולם שמחלכת שני' מן העליונה לשני' כי' לפיכך כולם מסייעי' לתקן עם העליונה: והעליונה מתקנת כנגדם. מסייע עמהם לתקן קילקול שכנגדה ואו לא בחיונה מסייע לתקן מה שהקלקל לפני השני' שלמטה היתה שהיה מפסדת בקילקול שלמטה היתה ומה מסייע לתקן עמה דלא מהני לה לעליונה תיקון השני' אלא השאר חלירות שהן למטה מן השני' מסייעין לבני' והשני' מסייע לתקן כנגדה ואו לא וכ"מ בעליונה: והחתחונה מתקנת עם כולן ומתקנת כנגדה. לבדה שהן חוזן שלמעלה היתה מסייע לה דלא מהני להן תיקון של התחתונה: חמשה דיוטות. חמשה עליות זו על גב זו ולי לפכר לגיות לעליונה אלא ע"י הוזן שלמטה ממנה וכי מתקלקל התחתון כולן מסייעי' לתקן כולן מסייעי' לשני' חוץ מן התחתונה שהיא מתקנת אלא כנגדה ואו לא והעליונה מתקנת עם כולן ומתקנת כנגדה וכ"מ בחליות דלעיל: היו עשויין לנשמי'. למביכת מים דלעיל הלי אם היו עשויין למשוך בהן מי גשמי' כדי לשתות ולבשל בהן יכולי' התחתונה למחות לעליונות מהן שלא יכבסו בהן בגדי' דשוב היו להויין לביזוי לה ולשני': לכל הפכה הן יכולן למחות דלא מפסדי להו ויש כ"א בתוספתא דבית יעלי': אבר תילי' ותילי'. כעין תילי והם שני ספרי' של כל תילי' חולקי':

[עמוד 6] שמתוך שאין הולקין אילו באי' וקורי' באלו בו'. כדי שלא יחזיקו אלו בהן לכך אלו בלי' כו' וממ"נ שלו יכלו קורי' לבל אם יחלקו לא יקרעו בהן לא אלו ולא אלו: סליק פרק ראשון:

פרק ב הלכה א

בור. ענול שים לרוך ולכר מערה מקורה בקירוי: מברכת הכבבי'. חפירה מרובעת בעומק לחם או יותר ומי נשמי' מהכנסי' לה לכבש בגדי': אא"ב בו'. מפני שהחפירה הסמוכה לבור מחלשת כותלי הבור ומרפה לותן: ובה. בסיד את כותלי הפירה: גפה. פסול' זמי' שהעלרו בבית הבד: הסלעי'. לשני' שהסור יולא מן הקורי' קוולי"ם של אלו קני' לכותל שמולילין הבל: מן הכותל. כותל לבני' של טיט הבמו ע"ג קרקע ולאו בבור קני השתח: זרעי'. קשים לכותל ומחריבים מרפה את יסודו ונופל: מי' רגלי'. ממסמסין את הלבני' שהן של טיט יבש: ריחיי'. קשה לכותל בשוניל את הכותל בניגוד שבעולו: מן השכב. היא הרחיי' התחתונה הרכב היא העליונה הרובבת על זו וסיא קלרה עשה מן התחתונה: ואת התנור. ג' מן הכיליי' הוא שהן התנור ממעטת של ציור רחב ומילר ועול מרוך: אא"ב יש על גביו חלל גובה ד"א. מפי התנור עד התקרה כדי שלא יהחמ שלור בתקרה: עד שיהא תחתיו מעזיבה. לשמרי"ך בלע"ז טיח קרקע ג"ע שלא הבער הקרה התחתונה של עליי' ועל גביו ד"א: ובבירה מעזיבה טפח. אף היא כלי הרם שבופיני קדרה על הגלה ואין עוכין בתוכה היסק גדול כמו שעושי' בתנור: אחם הזיק. אחר שיהא שם כל הכיעורי' הללו מבלס מה שהזיק ואעפ"כ מעכבי' עליו הבניני' להרחיק בכל הכיעורי' הללו שמא ידליק בהיהם ואין לו מה לבלס: **גמ'** ה"ג כיני מתני'. לו סד בסיד המו וכדמסיק דבם סד בסיד לפילו הרחקה כל בהו שני ומייתי ראי' מסיפא דהתם ומי ג"ע וכני' לי בבד בסיד כדהתם לו סד בסיד ה"ל דציעור הרחקה ג"ע שני לי' ומי בסיד כ"ם והם הלא ערביהו בהדא מתרן בבבלי דאין היזקות דומות זו לזו ריבא בתחבא וסיפא בהבלה: וכא אתמר אין הבלעי' מרתיחין. בפרק בתה טומנין לא תחיב בלעי' ס"מ שאין מרתיחין דאל"כ הוי אסור לטמן בהן וליתני ומי שהם בלעי': ארצות. מרציחים בל כותל והתם גרם בבי בבדיה: ה"ג תני בצונם מותר. דהי היכא לומת מותר ואין לריך להרחיק ג"ע מן הכותל: והיך אמרי'. קשיא היא לו לומר מותר מהי מפסקת לבו לרבנן בהא דר"י אילא מבית המדרש ומטיל מים לתחורי הבתר שהיה שם לומת ומספקו להו מי משום לוש אלא מזיק לכותל מו משום לער הלא היה יכול לעשר עלמו עד שיבוא לביתו הא בריי' תני בהדיא בלוש מותר ואן היו מסופקי' שם היא מותר מו לא: בריחיי דתמן. ריחיים דבבל: **דף ד** דידן. של ס"י והוא ריחיים של חמור: אצטרובל. הוא מוסב בריחיים שבתוך קליפת עץ שקורין בערב"ע קלת היא לפרכסת שקורין טרוי מוייר רש"י ז"ל: מן השפה החיצונה ולפנים. ועודי שפת כותל התנור ביניהם לר"י בן פזי עודי שפת הכותל התנור חילו בכלל תומן ד' טפחי' ולרבנן עודי שפת כותל התנור בכלל

ותמן מו של בסיד תמן הפסוע דבריסה ושל בסיד תמן כיון דלא קתני לו של כדתמן בסיפא הלא ודאי דוסד בסיד תמן בתרויהו ומהכא לא משמע הלא דגרסינן הו של בסיד ושמע כותם לומר דבמתח הבבלי היה כתוב הלא בנסחת הירושלמי: מהדא מרהיקין הגפת. מדסיפא קתני לו ריבא כמי לפי' דחני ובל פירושו לו ולפי זה יש לסחול על דברי התוספות והרמב"ן דהיך לומרו דלי הוה כתיב ושל בסיד בריבא ולו של בסיד בריבא ולו של בסיד בריבא ולו של בסיד בריבא דתנא סיפא לו ולא בסיפא לו' דתנא סיפא לו לגלויי ריבא ול"ל מפני זה לו' בעי בתנחה דהיכא ושל בריבא ולו של בסיד תמן מדלא לתנור לו ושל בסיד תמן בירושלמי ריבא לגלויי ריבא לו דילמא מדתני ושל בסיד תמן והו היכא לימוך מי הבריחה לאוסי' לומר דהיכא דבעי לימוך לו ושל בסיד תמן לו של בסיד תמן כותם הוא על המוכן לי מפרסין הכי לימרו דמעיקרא בלו נחחות חלוקות היא דגרסי ושל בסיד תמן בתרוייהו ומהכא לא משמע מילא דגרסינן הו של בסיד תמן בסיפא לו' ושל בסיד תמן בתרוייהו ולא מהן שכל הלו קשין לחומה שמולילין הבל: מן הכותל. כותל לבני של טיט הבני על גבי קרקע: או של בסיד: את כותלי חפירתן: הבא את אמר. במבנתו שהם עיש מרתיחין שהרי חפיי זה לתר דמרחיקין לותם ג' טפחים מפני שהם מזיקין בהבלן ומרתיחין: וכא את אמר. בפ' במה טומנין למרת אין טומנין לא בנפת ולא בזבל כו' מפני שמוסיפין הבל ולאו בלעים לא במרת שהם ס"מ שאין מרתיחין וקשיא מיהי' למתני' ומפני דל"ל יום לעולם הבא ושהם לותם מרתיחין ואי קשיא לך למאי מרחיקין מהן ג' טפחי' אין זה הטעם אלא מפני שהבלעי' מעלין הלוח ומסבת החלוח עושין עפר מיחוח ומלקין את מרלית הכותל וכני נמי קשיא בפ' במה טומנין דהך תלמודא ע"ש: תני בצונם מותר. למאי דתני במתני' אין הכותל שלמה טפחים קאי ואמ' דזוקא בקרקע של כותל שהיו לוש היא מתני' דהוא חזוק במי רגלים מבל לוש והוא שן שלא היו חלוחים שם היה הקלקול שנעשה לחפוקי דשם שהקלקול הוא בחלוחים אותה קודם הקלקול: והשאר עם השניה. וכן הדין בשאר עם הסיד שהם מהקלקול המתה בלד הסיד שלן מתקנות עמה ואין לותה מתקנת אלא בשהקלקול הוא בנגדה ואלא למטה ממנה וכן הדין בשאר עם הסליסית והרביעית והחתחונה מתקנת עם כלם דשם אין לחחרות העליונו' לותה יכולה היא לעשות ומתקנת בנגדה בשהקלקול הוא בנגדה ואין לחחרות חלק עמה ממלמה למד דהחתחונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעמה והרחחונה אינה מתקנת עם הסניה ולא מהסניה ולמטה: חמש דיוטאות. בתים עליות וכן בתוספתא ובגמ' גרים הלרות וכן בירמב"ם: שהיו משתמשות בביב אחד. בבי גרסינן ובספרי דפום הילום' דכתוב בבית אחד ע"ם הוא: משתמשות בביב. שמימיהן היו נספכות לאותו הביב: ונתקלקל. הביב: בהדם מתקנות עם התחתונה. דשם לא תהא מתוקנת לעמה אלא בשהעליונה מתוקנת ולכך מכייעות עמה: והתחתונה מסייעת בנגדה. ואינה מסייעת לעליונים דבל זמן שלא יהדו אים עליונים למטה טוב להם לתחתוני' וכן הדין בשאר על דרך ההלרות ולהבף: העשוי לגשמים. התשמים העשוי לגשמים יכולין השוהפין למחות בידן למי בניסה שהם מזוהמים מבל העבוי למי בניסה אין יכולין למחות שם יעבו למי נשמים דעדיפא מיניה קא עבדין ליה: וכתבי הקדש הו'. ע"ם הסלבה בהבלר בם' יפה מראה עיש:

פרק ב [עמוד 6]

כיני מתניתא וכר בסיד. למאי בשבה לא יחפור שדה בור סמוך לבור חברו ושים ומערה ושמה המים ונברכת טבעין שלא ס"ב הרחיק מבותלו של חברו ג' טפחי' וסד בסיד ומשום הכי שתא נמי' למימר דהתי וסד בסיד דמתני' לישה ומ"ו המדבקת ולריך שהי הרחקות טפחים וסיד הלא הוא"ו הזקת היא או המחלקת ובני מתני' וסד בסיד כלומר שם ס"ב טפחים ממי שהם בסיד כל שהו שם לא שם סד בסיד אלמה טפחים ובעיר המשנה שלא ס"ב הרחיק ג' טפחים שם לא סד בסיד או סיסוד בסיד ולא ירחיק אלמה טפחים דתניא הרחקות לא בעינן ות"ת שם כן נערביהו ולינהיגהו לבבא דרים ודמליעא כיון דתרוייהו בוין בהרחקותיה' י"ל דכיון שהזיקה הן מהחלפים דשה בנוף הקדקע מחמת לחות ושה מחמת הבבל לכך פלגינהו ובבי לישה בתלמוד דידן בשך ריבא היבעיא להו וסד בסיד הגן או לו סד בסיד הגן פבוטע דוסד בסיד הגן דמי סלק' דעשך או סד בסיד הגן ס"ב לינערביהו ולהגיהו ומבני דילמא משום דלא דמי בלי היזקה להלי היזקה ריבא היזקה דמחומת סיפא היזקה דהבלה הכא נמי משום שבי פלגיהו מבלן קלא מודעא לחוסבות והרמב"ן שמעי דבסיפא ובריבא גרסינן בוא"ו וסד בסיד דלל"ב מלי קא מיבעיא לן וסד בסיד אחר. בבי נרסינן ובספרי דפום הילום' דכתוב בבית אחד ע"ם הוא: משתמשות בביב. שמימיהן היו נספכות לאותו הביב: ונתקלקל. הביב: בהדם מתקנות עם התחתונה. דשם לא תהא מתוקנת לעמה אלא בשהעליונה מתוקנת ולכך מכייעות עמה: והתחתונה מסייעת בנגדה. ואינה מסייעת לעליונים דבל זמן שלא יהדו אים עליונים למטה טוב להם לתחתוני' וכן הדין בשאר על דרך ההלרות ולהבף: העשוי לגשמים. התשמים העשוי לגשמים יכולין השוהפין למחות בידן למי בניסה שהם מזוהמים מבל העבוי למי בניסה אין יכולין למחות שם יעבו למי נשמים דעדיפא מיניה קא עבדין ליה: וכתבי הקדש הו'. ע"ם הסלבה בהבלר בם' יפה מראה עיש:

פרק ב [עמוד 6]

כיני מתניתא וכר בסיד. למאי בשבה לא יחפור שדה בור סמוך לבור חברו ושים ומערה ושמה המים ונברכת טבעין שלא ס"ב הרחיק מבותלו של חברו ג' טפחי' וסד בסיד ומשום הכי שתא נמי' למימר דהתי וסד בסיד דמתני' לישה ומ"ו המדבקת ולריך שהי הרחקות טפחים וסיד הלא הוא"ו הזקת היא או המחלקת ובני מתני' וסד בסיד כלומר שם ס"ב טפחים ממי שהם בסיד כל שהו שם לא שם סד בסיד אלמה טפחים ובעיר המשנה שלא ס"ב הרחיק ג' טפחים שם לא סד בסיד או סיסוד בסיד ולא ירחיק אלמה טפחים דתניא הרחקות לא בעינן ות"ת שם כן נערביהו ולינהיגהו לבבא דרים ודמליעא כיון דתרוייהו בוין בהרחקותיה' י"ל דכיון שהזיקה הן מהחלפים דשה בנוף הקדקע מחמת לחות ושה מחמת הבבל לכך פלגינהו ובבי לישה בתלמוד דידן בשך ריבא היבעיא להו וסד בסיד הגן או לו סד בסיד הגן ס"ב לינערביהו ולהגיהו ומבני דילמא משום דלא דמי בלי היזקה להלי היזקה ריבא היזקה דמחומת סיפא היזקה דהבלה הכא נמי משום שבי פלגיהו מבלן קלא מודעא לחוסבות והרמב"ן שמעי דבסיפא ובריבא גרסינן בוא"ו וסד בסיד דלל"ב מלי קא מיבעיא לן וסד בסיד אחר. בבי נרסינן ובספרי דפום הילום' דכתוב בבית אחד ע"ם הוא: משתמשות בביב. שמימיהן היו נספכות לאותו הביב: ונתקלקל. הביב: בהדם מתקנות עם התחתונה. דשם לא תהא מתוקנת לעמה אלא בשהעליונה מתוקנת ולכך מכייעות עמה: והתחתונה מסייעת בנגדה. ואינה מסייעת לעליונים דבל זמן שלא יהדו אים עליונים למטה טוב להם לתחתוני' וכן הדין בשאר על דרך ההלרות ולהבף: העשוי לגשמים. התשמים העשוי לגשמים יכולין השוהפין למחות בידן למי בניסה שהם מזוהמים מבל העבוי למי בניסה אין יכולין למחות שם יעבו למי נשמים דעדיפא מיניה קא עבדין ליה: וכתבי הקדש הו'. ע"ם הסלבה בהבלר בם' יפה מראה עיש:

פרק ב [עמוד 6]

כיני מתניתא וכר בסיד. למאי בשבה לא יחפור שדה בור סמוך לבור חברו ושים ומערה ושמה המים ונברכת טבעין שלא ס"ב הרחיק מבותלו של חברו ג' טפחי' וסד בסיד ומשום הכי שתא נמי' למימר דהתי וסד בסיד דמתני' לישה ומ"ו המדבקת ולריך שהי הרחקות טפחים וסיד הלא הוא"ו הזקת היא או המחלקת ובני מתני' וסד בסיד כלומר שם ס"ב טפחים ממי שהם בסיד כל שהו שם לא שם סד בסיד אלמה טפחים ובעיר המשנה שלא ס"ב הרחיק ג' טפחים שם לא סד בסיד או סיסוד בסיד ולא ירחיק אלמה טפחים דתניא הרחקות לא בעינן ות"ת שם כן נערביהו ולינהיגהו לבבא דרים ודמליעא כיון דתרוייהו בוין בהרחקותיה' י"ל דכיון שהזיקה הן מהחלפים דשה בנוף הקדקע מחמת לחות ושה מחמת הבבל לכך פלגינהו ובבי לישה בתלמוד דידן בשך ריבא היבעיא להו וסד בסיד הגן או לו סד בסיד הגן ס"ב לינערביהו ולהגיהו ומבני דילמא משום דלא דמי בלי היזקה להלי היזקה ריבא היזקה דמחומת סיפא היזקה דהבלה הכא נמי משום שבי פלגיהו מבלן קלא מודעא לחוסבות והרמב"ן שמעי דבסיפא ובריבא גרסינן בוא"ו וסד בסיד דלל"ב מלי קא מיבעיא לן וסד בסיד

תוספות מהרא"פ

ולא יעשה שוך בתוך שלו נרחוק מן הפיר בין בשדות ולילרך למתני תרוייהו: דלי תגא דיקא לברחיק מן הפיר בתוך מרחיק מפני התבואה בשטחות בגמות שהיר כדי ליתם ובריכה ליו מוכנין לתבואה שבשדה לפי שבשדות רחוקין מן הפיר לתמי בלתי בדי' בעירובין ומיהם בני בריכת מפני בתבואות הפיר מגולות הן בתלר הבי הלא תבואה המוכנת בשדה ומוכנ לין לפיר להרחיק ומי תגא סיפא מכום דבשדות שבחי תבואה לבל בעיר דלא שבחי כולי מהי חיישא לן קמ"ל:

כגלגל ד"ט ואמר הא ליטעמ משום דמתני' היא פ"ק דכלי' ומפסיד הנרסי' ר' יהון לבד דפלוגתא דר"י והכא היא: היה עישור בשובך. הכ"ן ז"ל פי' עשוי כשובך שפיו מן הצד בעין תעורים שלו כמה ים להרחיק מלמעלה וכו' ולא נהירא שהרי מצן קיימא בשעת במקני' בהרחקת מן הכותל ולא בהרחקה שלמעלה אלא נראה דה"פ עשוי כשובך רחב מלמעלה וקלר מלמטה משו: ר"י אומר כו'. כ"ע מודו לזה ולא פליגי אלא בשם הזיק כו' אלא משום דר"י ס"ל בבריימ' ופסיר דהש"ס נורם במתני' ר"י: וכירה לא במין שובך הוא. רחב מלמעלה וקלר מלמטה ולא נאמר בכירה שיעור הרחקה מן הכותל אלא כי היכי דמלינו בהעור בעליי' ג"ע ובכירה טפח ולעניין הרחקה מן הכותל נאמר בהעור ג"כ ג"ע ילפינן כירה לעניין הרחקת הכותל ג"כ כבי לי' בטפח ובשעת פשיט הש"ס וכירה כו' ותימר בין מלמעלה בין מלמטה טפח מלמעלה היינו בשפה מלמטה מוסב הכירה בעליי' כ"ל כו' בהוה רחב מלמעלה וקלר מלמטה ג"ע דלעולם מודדין ג"ע מן הרחב אם היה רחב מלמעלה מודדין מלמעלה ואם למטה מודדין מלמטה:

הלכה ב תני ולא של נפחין. נראה הכל פיסקא לריך להיות אחתי דכתוב דכתוב לא יפתח אדם חנות על גבי חתומי' ולא על גבי נפחי' בים אם ג"כ עשן הגיל וגם הבעי' כנגד דירתו מהו לא הזלה אלא ודאי לא מהני' דבתמיך: אין הזה. התחת זה שהוא פותח בשפה מתחילה כגון קיני לו בשפת שהיא בה עשן הגיל מותר קיני הוא לורך ולפי ני' הספרי' ס"פ אם היה עשוי מתחילה כמו בעובי' הלורפי' ובנפחי' בית מושב התנור בחדר לבדו ופוגה ילילא העשן לחוץ מוכר אבל בבית לא סגי בד"ש נוגב וגם לא בהרחק ג"ט: כנגד דירתו מהו אם. התחת כל נהנוס כו' כנגד דירתו מהו: כ"ש נגד דירתו. אם בהזק ממון אסור כ"ש בהזק נוף: [עמוד 8] המזיק אין לו הוקה. לומר מהשומק כך בני רבות ולא מיחה בי יש לו חזקה ובוב מיהו יכול למחות בו אלא כל דבר שהזק לחבירו אין לזה חזקה: איתא. לסבי: מדלקת קאי. הכי גרם הרח"ם ז"ל והוא לבע קלא מלי: אובעי ממחייה בידה. ר' לוליפי רולה לממות בידה: לא אמרו אלא בעשן הדיה. כגון של נחתומי' ושל נפחי' שלובע לבני' והוא הדין מבה"כ הלי לעלמה הוא ואין זה נעשה הדיר:

הלכה ג מתני' בין התירו אם. היה מולר יין התירו לפתוח תחתיו של חנות של נחתומי' של נפחי' שהן העשן קשה ליין: אבל לא רפתי בקר. שהיה קשה ליין: מקול התינוקות. מפרש בגמ' מלמדי היוקות וכן מבקעת הבבלי:

גמרא פנה חלוטר. מפנה חד חליטר עובה לבוני' ומיני דקיקין מלעטבע למעטבע לחרת היסיס רחוק מביהו שלא היה יכול לישן מקול הנכנסי' ויולאי: שרי תהותייהו. דר תחביו וקשה עליו קול נכנסי' ויולאי עבר רב חמא לפני ביתו ושמא זה ולא מיחה ביה אמר ר' לבדומי דבבן טובלי' ואינו מוחי' כעם עליו רב חמא שלא ר' לבדומי ועלה ר"י לבקרו אמר ר"י שלך לר' חמא לבקש ממנו שיהא רוגזו שלך ואמר בי דינך דחמא עליו. ב"ד שהוא לוהבו יזמין לו תכריכי כלומר יולר שלא ואקבו לו ויזמין לו תכריכי' והוא דבר ענמת נפש שהוהב יולר ויזמין תכריכי' לוהבו: זבין כל דרתי'. מכר כל דירתו והסחור לעלמו מילטבין ונכנס ליסב עליו: לא כל כיוכך. לא כל כיוכך לנכנס לסב עליו ורואה כל מי שנכנס ויולא בתוך ביתו: נחתומר. שופה: אתת את עלוי. חתה בחתה עליו הוא היה בבית זה קודם שלקחת חתה חהלי שלך והיה לא בא עליך שלא היית כאן קודם לו בעולו היית כאן קודם לו היית יכול למחות בו ובכיוצא בו. חנות של חתה יכול למחות עליו: אע"פ שהעשן מטעטו. העשן מבביחו כדמשמע בשמעת בריימ' זו. נתן ייטו לעליי' של מרתך כדי שיהא עבן המרתך מבביחו: אסרי' חמרי'. הספרים ייטו למר ר' הוספיה בריימ' הטעיתה: לא כו'. הש"ס למר לה לא שהטעיתו הבריימ' זה למת שהעשן מבביחו שלא שהספרים מהבל ורים של בית המרחץ ולילו היה מתבע תחת מחתם לו לובע היה מבביח ולא הסר ה:

דף ה תנא לשבינו יבול לחזור בו. לקמן פליגי אמוראי בפירושה: דו יביל מימר לי'. סוף יכול לומר לו הם הולכי' ובאין לכאן לבקשך ואינן מולאין לוחך ובאין ומבקי' עליו לת הדרך פלומר כל היום יולאין ובאין עליו: חד אמר מהו לשבינו. לבבון בחליי שלמר לחביי' לחיות סוכן בחוך הליי: יכול לחזור. שלן זה שלא דיבור בעלמא לבן יכול לחזור בו אבל אם קבלו עליו ואמיתו לבבון שלא היו יכול לחזור בו ועשתה דלמב"ג כבר מפרש לה הש"ס לעיל לבן לא לריך לפרשו: מיפתח ליה. חנות שבחלה אתייא דרשב"ג בר"מ. דלילו מה שמפרש הש"ס לעיל הכא הבי ידע כל זה בבן דרך החנותו ואפ"ה קבלו עליו ולמה יכול לחזור שלא דאפתיח כר"מ בפרק המדיר בשם היה בו מומין דחביב שם שבופין חותו ובבולן למר ר"מ כו' ובבן פליגי התם ובפרי מקבלת היה ע"כ וכת"ק דלמב"ג: אבל כו'. מתני' היא: אילין דמרפי תינוקות. לותן שלומדי' עם התינוקות: ואילין דעבדין סוגין. לותן

ויש מחלקין שאם יש לו רשות במכר מבני לו שאין להזק במקום שבר עומדת וזהו דעת הרמ"ם וקרוב זה בפי' דאם תיהא כפירוש ר"ת דלהשמיטין בשלין לו הזקה ליאמרו שאין לו קבין שלא ודאי אין לו הזקה הא רשות יש: מחיי רבבן בעשן הדיר. ממחי רבבן בעשן הדיר הא דאמרן אין הזקה לנזקין לוקמיה בגמ' בקוטרא ובית הבשלי בשלר מזיקין יש הזקה ויש מהמפרשים כתבו דהאי קוטרא הוא בעשן הבשלו' שהוא רב ותמידי שבל העור שהאדם סופה פתו כיון דלא שרי קוטריה רובא דיומא לאו תדיר הוא ואית לבו הזקה ולפי זה יהיה פירוש הירושלמי בן ממחי רבבן בעשן תדיר כלי' הא דמותין ומעבבין בית המזיק שלא יעשה את המזק ובישרהו ממחי רבבן כלי' מבמיס עושין לנזקין שיעמו ויעבבו בית המזיק לפני' לאחר הזקה בעשן תדיר שבל בעשן שאינו תדיר כלי' הא דמותין ומעבבין אין בח בית שיש לאדם למחות על ידו ולעבבו ומייתי להיא וקא' בסדא שאדם אחת היתה מדלק' ושורפת חולין ואחות ר' לוליפא ובעא רבי לוליפא למחות עליה שלא תדליק ובא מעשה לפני ר' וכתא ואמר דלא שמרו שיכול למחות בידו ולעבב שלא בעשן תדיר אלא בעשן תדיר אין יכולין לעבבו וכך נראי' בפיר' נמקי יוסף בסלכות והוא המוזכר בדפוס בשם הר"ן ול"ל קוטרא הוא עשן הבשלות ובאלו דוקא הוא דלא הויא הזקה בדוגלסיון בירושלמי הסיא אחתה דהוא עדלקת חולין הוא בי' לוליפא בעא מיחתי בידה כו' ע"ם נראה דאחתי דקא' כלו' לעבב על יד המזיק אחר החזקה וגם הרמ"ם נראה שבתב בפסקיו וכן מלאתי בירושלמי שאזיק אין לו חזקה דתריב"ל בחיי דרבבן בעשן תדיר: כהדא אתתא כו'. עד סופה משמע דגם הוא מפרש בן הירוש' שלא בחמקי' ממחי גרים בחי' וכתב המפרש שבשמי דהכי גרסיי בחיי בנני' מדבריו שהוא לשון שבועה ולא ידעתי מי הכריח לך כיון דבירושלמי כתוב ממחי ואפשר דבלשון הרמ"ם הוחלפה השטה בט"ם:

הלכה ג ר"י בר אחא. היה דר בחלר שהיה בו חנות ולא היה יבן מן הנכנסים ויולאים שהיה מוכר להם מן החנות לפיבך פנה לותו חליטר מהשלמבע השמוכה לביתו שילך למכור בשלמבע שהיא רחוקה מביתו דבבהה לותו נמנע ליבן מן הנכנסי' ויולאים דרחיק היה כמה וחליטר כלו' בעל חנות והשטב הוא השולחן שלפני החנוני שמניחין עליו השחורה ונקרא בעורקי טיזניי"ש ולפיבך עשה ר"י בר אחא שיפנה החליטר מלשטב למשטב כדין משנתנו דלמרה דחנות שבחלר יכול למחות ולא מיבי יבן מקול הנכנסים ויולאים: חליטר שרי תהותיהו. בעל חנות אמרינן: עבר ר' אחא. שגם הוא היה דר בלולו חלר ולא מיחה על בעל החנות: אמר. ר' לבדומי כמשעלן על ר' חמא שילך עבר ולא מיחה ואמר לשון רבבן כלומר לא יהא הדין והוא מרבבן וכעם ר' חמא על ר' לבדומי ואלה ר' לבדומי ועלה ר' יוסי לבקרו ואמר שילך ואשאל ממנו מר' חמא ממנו: אזל ואמר כו'. לא הבינהו ולריך הקון לשון ולפי שהוא עובדא דלא נפיק מיניה דינא הרגיל מיניה בעת: זבין כל דרתיה. מבר כל חלרו ולא היה לעלמו אלא חד מסטובא כלו' מושב אחד שהיה נכנס ויולא בה ואתא עובדא קומי ר' יוסי בי ר' יוסי שבעל הדבתה היה מתרעם על בעל המסטובא שמזיק לו ברחיטו כל היום ואמרין ליה לבעל המסטובא דבך פסק דין דיפה שאל בעל הדבת': לאו כולה מינך. כלו' לאו כל כמיבך שאתה נכנס ויולא ורואה מי שבנכנס ויולא בביתו אלא פנה מבה ומבור לו המסטבא או המבירה שמבבת הדבתה לאו מבירה היא ואינה: זבין פלגא דרתיה. מבר חלי חלרו ובאותה החלי שהיית לעלמו היה בה חנות של נחהוס ובישו נחהומר ובא מעשה לפני ר' יוסי בי ר' יוסי שהקושה הלה למחות בחנות של נחהומים שלא היה יבן מפני הנכנסים ויולאים כדין משנתנו ואמרו לשן הדין בך אלא בשאר ואתה"כ אבל בבה בחנות מוקדמ' ואתה"כ קנה בבית הקושה ז"ם לו: אתת את עלוי. כלו' אתה בחת עליו כלו' אתהיו ואוה לא בא אליך ואי אתה יכול למחות וכדאתי בן אם בבית קדם כו' וכלן החנות קדמה: ביון התירו. אלא המולר אל יין התירו לעשות חנות של נחהומין או לבעשים אתתיו אלא אף על פי שרים ובשן הלבעים ממעט היין מ"מ מבביחו אבל הרפה לא אתרו דמסברינא: כד הדא תניא. זאת הבריימ' שרשבן טוב ליין העלה בל ייטו מעל לנג המרחץ

בדי שיהבבא בשבן המרחץ והסריח ייטו ואמ' שהמשבה הטעתו ואינו בן שהמשה לא אמרה ברים ושבן המרחץ וכלן שבן המרחץ הסריחו:

דף ה לשבנו'. אם אתה שכנו חנות של נחלר ואתה לא מיחה יכול לחזור בו אבל משקבל עליו נותן רשות על זה לינו יכול לחזור בו ואינו דומה לנומין דבעלמא דאמרי' בבור שייתי לבבול ואינו יכול וכך פירשה הרמב"ן בחדושיו: דו יביל מימר. שהוא יכול לומר לו אלו שבמים וכולנים מבקשים לך ואינן מולאים אותך ומרבים

עליו

תוספות מהרא"פ

חוץ לחמשים אמה הרי של מולאו דאזלינן בתר כוכא דעלמא ואפילו למ"ד אין כולבין בממון אחר הכוכ שיעו במקום שהוא מחוק אבל הכא דליבא חזקה דממונא אזלינן בתר כוכא ות"ת בפרק אלו מליאות דבבן דבשב"ג דאמרי אפי' בעיר שכוכה ובלרי' מייב להבניע בדבר שים בו סימן ואמאי לא אזלינן בתר כוכא דליבא חזקה דממונא ות"ל דהקנת מבמי' היא בדי לקיים מלות בשבת אבידה כיון דיכול להתבבי ע"י הכבזה אם היא של יבראל ויבראל נמי לא מייקם דאמרי' דלמא משבח יבראל ויבניע:

מאן דמטמין קופות אלו לאלו יכולין חבירין דו ליכל מימר לי כו: ממחין אילין. אילין ממסרי דמולה גרסי' למסור לו למעוד שיזוד לו והטעם מפורש בזו' שהרצה מבילין לו מעות משמ"כ ברח יס ופטים דמתני' אין שם נכסי' הרבה: מיתן הר נוזל. ליקן חדא נוזל בין כיהל לכותל הטעם גרסה כמו שמי בבבלי דוושם דהכא מעלי להתם פי' רש"י ז"ל מה שהבין בגמ' בין שמי הכתלי תמיד מועיל לשני הכתלי להקטות קרקעות יסודה הכהליס ולא יתוטו: מרשותי'. לחייס שמעריס שם קונים וקרבי': אילין עמודייא דרבינין. הוחן עמודי' שמיון למרן מכות קרילת ולעקת הקול הן מעין רכיעין כמו הרביעה ומילה: שורא. חומה: המע. שם מקום: מן קול צעקת גורי אריות. שם פרסיים נפלה: **מתני'** מי שהי' כותלו כמך לכותל חבירו לא יבמיך לו כו'. בגמרא מפרש לה: והחלונות. מי שהיו לו חלונות פהוחי' להלר מבילו וכוחזק בדבר זה כמה שני' ובא בעל החלר לעשות שם כותל כנגד כותלו ד"ה בין מלמעלן שם בא להעביה כותלו ד"ה מן החלונות: בין מלמטן. שם בא לעשות נמוך מבילו. שם בא להעביה כותלו ד"ה בין מבנגדו. לריך להרחיק מבן ד"ה ובבריית מפרש לה:

הלכה ד גמרא [עמוד 10] בבאן ליישב עיר בתחילה. קשיא לי' כמו שהקשה ר"ק הבא בבבלי ונקמ היכי כמך ומשני רב יהודה לסמוך לא יסמוך כו' וה"ג אמרי דבי ר' יוחי בבבלין ליבב עיר בתחילה ויהיו הבא לסמוך לבתחילה לא יסמוך כו' ומה דאמרי לה בהא ליבנה מטום דבעי להורותי נמי כמ"ש בבבלי ומ"ש מטום דוושם דמעלי ליסודות הכתלי בעיר הדשה לבל ביהנה מיתר לסמוך כמפורש שם: בבותל אטום כו'. מטום דקשיא לי' ל"ל מטום תלונות מבנגדן היפוך לי' דבלא"ה לריך להרחיק ד"ה מכותל חבירו מטום דוושם לן אמר בכותל אטום הוא מלד פנימי בחצני' ועפר ותו אין לריך מלד החילון להרחיק מטום דוושם: ה"ג בבותל קודמין היא מתניתא. פותו כותל שהזכיר בהנא לעיל בשני כהליס כמוני' מיירי נמי הכא ולא בכותל לעוס ומבנגדן דאמן במתני' לריך להרחיק מטום תלונות לא מבנגדן ממש אלא בא בכותל אין לו. ויהיו בשא בבא בכותל כל חבירו וכמו שמסיק ר"י ב"ר בון להביא הבריית' דמפרשת למתני' הבי וכן הוא בבבלי: ה"ג מלמעלן כדי שלא יציץ. וירמה וכן הוא בבבלי: מבנגדן. אלא יפיל לה הלדין וה"ל לדדי' ולא מבנגדן ממש אלא ע"ב מטום דבלא"ה לריך להרחיק ד"ה מטום דוושם ומיירי בשא בכותל מן הלד כדמוקי לה בבבלי: ותני בן כו'. כמעלה חלון ומפרש בבבלי טפח דשמם חלון להורה טפח הוא ובבריית' לעיל ובמתני' דאמן ד' אמות מיירי בשלו מבני לדדיס משני לידי חלון וכדאמי מן הלדין לטון רבים: **כותני'** את הכותל אבל לא את השובך. שם יש לזה שובך בחלוי כמוך לכותל שבין שני חלירות והבירו בה להעמיד סולם בחלירו אלא בכותל ירמיקי מן השובך ד"ה כדי שלא הקפון הגמוי מן הסולם לשובך והברות את היוני והיא מי' קטנה: ואת הבותל מן המזהילה ד"א. מחילה היא ליטור גדול ומומחת לשובך ומי הגג זבין לכותה והיא מקלחתה להלן ושם שובך כותלי מחלך על פני החלר חבירו ומחילה עליו לריך זה להרחיק ממנה שם בא לבנות כותל בלידה ד"ה על פני חוברה כו' כדי שיהא זוקף שם סולם בשיפוע לעליה בו לתקן מזהילתו לנקותו מעפר ולרוחות הנופלין בו ומשבבין קילות המי: מרחיקין השובך מן העיר. שהיוני מפריחי' זרעוני גנות שלא שגר היונה. מרולת פריחתה פעם אחת: ואם לקחו יפריחו היוני בשדה חבירו: מלא שגר היונה. מרולת פריחתה פעם אחת: ואם לקחו כמו שהוא. על הקרקע אפי' אין לו כל סביביו אלא בית רובע הקב הרי הוא במחזקתו שהרי הוחזק בו להיטון קו:

הלכה ה דף ו גמ' לימין. שם המזהילה נמשכת לאותו לד שהוא ימין של הילרו לבל נמשכת לבד שמאל של חילרו הרי זה זוקף סולם שלו מיד לחילרו והם זה ילמה לסלוקו מתוך חילרו יבנה הכותל ד"ה אין זקיפת סולם המזהילה כדי זקיפת סולם הכותל: ולהלן בסוף פרק מרובה מזה הבלומי כפ' ובס פי': **מתני'** ניפול. נוזל הגמלא בתוך ל' אמות של שובך: נמצא בין שני שובכי'. בתוך ל' אמות לבניהם:

הלכה ו גמרא לא בדא. לא ביעלה מתני' דזה שהיה לשובך בתוך ל' אמה: והדא ילפי מהתיא. הלי דבבה ילפינן מהלי דלילו מילוות דחייב להבריח וחילו שם שני' היו שלא היה במקום שמלא שני' שני' חדם ו"ל שחבד חילו מיילם דמימר למר כיון דהיה לחריבה לא הוה שם חימא לי' דהדר לי' בבל שני' ב"ש מיילם הוא וכן הוא בחילו מילות בש"ם זה בבד יין ושמן דמקן שהם לחייב להבריח: **מתני'** חרוב ומקוה שנפיהם רבי': ואילן סרק גגלי היא לעיר: ומקן דמי' מי שהעיר שלו: גורן קבועה שזורה בה ברחת פל"ה בלע"ז ושם היא הכרי גדול ואין לריך לזרות ברחת שלא הרוח מנשבת בכרי וחמוץ רחף מחילו זה הוא גורן שמיה קבועה: ג' אמה. מפני המוץ המזיק את בני העיר כשהוא זורה וגם הזרעי' הוא מייבש:

[עמוד 12] ומנירו של חבירו. שעושה לותו זבל ורבוי זבל טורף את הזרעי' שרוצה לזרוע בה ניר הוא מריחה שהוכרי' בקן ואין זורעי' בו עד ימות החורף: בבדי שלא יזיק. מפרש בבבלי מה טעם קאמר מ"ט מרחיקי' את הגורן מן העיר המבי' לשם כדי שלא יזיק והיכ סיפא בל' לשם מיירי כמו הריפה:

הלכה ז את הגבילות כו'. מטום ריח רע: אלא לחזרת. משום שאין רוח מזרחית קבה תדיר שמ"כ בשה לפורעניות לבל כדרכה היה חשם מנשבת בשתה כדבפיד ורוח קדי' תריבי' והך השמם וגו' לפיכך לוחם מביאה הרוח לעיר: חוץ מן מערבה. בגמ' מפרש טעמא: הרוב ושקמה. שרביהם מרובי': בין למעלן. שם' מהן מלמטלה בגובה שיפוע הר והשני בשיפולו בא מן הלד בקרקע שלה: ונותן דמי. כיון דבכות נעב שהיו מזיק עד זמן גדול לא מיבוהו חכמי' לקון בלא דמי' בשביל הזיקא דיחיד:

הלכה ז גמרא מפני שעמד ומאפיל. מו מפני שם מו רע למה מרחיקי' שם הולין מן העיר מי משום שעומד ומאפילה מפני שיהו שנו שלו רע הוא לעיר שני העיר הוא בשים מרחב מקום פנוי לפני' והמפרש פי' שהוא כמו שיהו בעי"ן שניעטו מזיק לבני העיר: מה מפקה ביניהון. מלי מפקה שם הולין עומד בהוך שלו ומאפיל שם מפני שיהו הולין בהוך שלו מפיל לו הוא מעלבים לבני העיר: עד מקום שעושה גלה. דקשיא לי' כיון שהוא לומר ואין עושין בורסקי אלא למרחק העיר שמסריח לו הוא מעלבים למעוט הריח רע מן העיר למה מלריך להרחיק מן העיר ל' למה לבן אמר הם"ע דהרחקה עד מקום שעושה גלה שקולף שם העור ומעבדו ומשום שמלחה בזוית היא מרחיק ל' למה שהוא העיר:

הלכה ח לשנים הרי הוא חייב להבריח אלא מיהשבו כגון שני שובכות הלו: והדא ילפא. מסקינן שאם היו ג' שובכות הלו: מפני שהיהשבו וכמו שהיהשבו שם שמשה פודק לג' בני אדם וכן הלה דגריס הרמב"ן בשיטתו כאן ודוק:

הלכה ז [עמוד 12] משום שעומד ומאפיל. קא בעי לי מאי דאמר במתני' מרחיקין לה הילון מן העיר כ"ש למה ולחרוב ולשקמה חמשים למה לי היי טעמא משום דחרוב ושקמה לילי מרובים בשדות ומשני כדכתב רש"י מפלילין לה העיר לו דילמא היינו טעמא דחרוב לו שקמה: שניאו רע. כלומ' לשון מוב הרע לומ היפה בהל"ף מתחלף בוי"ו ובפרם בעניו זה בשקלא מוב מזיק לדרים שבילים החרוב והשקמה ובמפרש לשבמי רלילו למו היו בעי"ן ופירושו לעלונו מזיק לבני העיר וזה דומה בעיני לבל' בחרוב ושקמה העומד בתוך שלו ומיהו מפיל לגג לעלמו לי היא מפיל לו משום שילו רע כיון דלהרויהו לסיר ומשני בשיהו לבל' ביניהו לבל' בחרוב ושקמה העומד בתוך שלו ומיהו מפיל לגג לבדיהם כיון שמזיק לו בשבלו לו מפני שהוא מפיל הוא רוצה בבך ומותר ומתני' בשמפיל לעיר הבן ולי היא מפיל משום שילו רע לפילו שלו מיד לחילרו והם זה ילמה לסלוקו מתוך חילרו יבנה הכותל ד"ה אין זקיפת סולם המזהילה כדי זקיפת סולם הכותל מפני שהיהשבו בחלרו ולהלן בסוף פרק מרובה מזה הבלומי כפ' ובס פי': **מתני'** ניפול. נוזל הגמלא בתוך ל' אמות של שובך: נמצא בין שני שובכי'. בתוך ל' אמות לבניהם:

הלכה ח גמרא לא בדא. לא ביעלה מתני' דזה שהיה לשובך בתוך ל' אמה: והדא ילפי מהתיא. הלי דבבה ילפינן מהלי דלילו מילוות דחייב להבריח וחילו שם שני' היו שלא היה במקום שמלא שני' שני' חדם ו"ל שחבד חילו מיילם דמימר למר כיון דהיה לחריבה לא הוה שם חימא לי' דהדר לי' בבל שני' ב"ש מיילם הוא וכן הוא בחילו מילות בש"ם זה בבד יין ושמן דמקן שהם לחייב להבריח: **מתני'** חרוב ומקוה שנפיהם רבי': ואילן סרק גגלי היא לעיר: ומקן דמי' מי שהעיר שלו: גורן קבועה שזורה בה ברחת פל"ה בלע"ז ושם היא הכרי גדול ואין לריך לזרות ברחת שלא הרוח מנשבת בכרי וחמוץ רחף מחילו זה הוא גורן שמיה קבועה: ג' אמה. מפני המוץ המזיק את בני העיר כשהוא זורה וגם הזרעי' הוא מייבש:

[עמוד 12] ומנירו של חבירו. שעושה לותו זבל ורבוי זבל טורף את הזרעי' שרוצה לזרוע בה ניר הוא מריחה שהוכרי' בקן ואין זורעי' בו עד ימות החורף: בבדי שלא יזיק. מפרש בבבלי מה טעם קאמר מ"ט מרחיקי' את הגורן מן העיר המבי' לשם כדי שלא יזיק והיכ סיפא בל' לשם מיירי כמו הריפה:

הלכה ז את הגבילות כו'. מטום ריח רע: אלא לחזרת. משום שאין רוח מזרחית קבה תדיר שמ"כ בשה לפורעניות לבל כדרכה היה חשם מנשבת בשתה כדבפיד ורוח קדי' תריבי' והך השמם וגו' לפיכך לוחם מביאה הרוח לעיר: חוץ מן מערבה. בגמ' מפרש טעמא: הרוב ושקמה. שרביהם מרובי': בין למעלן. שם' מהן מלמטלה בגובה שיפוע הר והשני בשיפולו בא מן הלד בקרקע שלה: ונותן דמי. כיון דבכות נעב שהיו מזיק עד זמן גדול לא מיבוהו חכמי' לקון בלא דמי' בשביל הזיקא דיחיד:

הלכה ז גמרא מפני שעמד ומאפיל. מו מפני שם מו רע למה מרחיקי' שם הולין מן העיר מי משום שעומד ומאפילה מפני שיהו שנו שלו רע הוא לעיר שני העיר הוא בשים מרחב מקום פנוי לפני' והמפרש פי' שהוא כמו שיהו בעי"ן שניעטו מזיק לבני העיר: מה מפקה ביניהון. מלי מפקה שם הולין עומד בהוך שלו ומאפיל שם מפני שיהו הולין בהוך שלו מפיל לו הוא מעלבים לבני העיר: עד מקום שעושה גלה. דקשיא לי' כיון שהוא לומר ואין עושין בורסקי אלא למרחק העיר שמסריח לו הוא מעלבים למעוט הריח רע מן העיר למה מלריך להרחיק מן העיר ל' למה לבן אמר הם"ע דהרחקה עד מקום שעושה גלה שקולף שם העור ומעבדו ומשום שמלחה בזוית היא מרחיק ל' למה שהוא העיר:

הלכה ח

הלכה ח מתני' אמרה בן. שהוא מפום ריה דע ומפום בירסקי מריח טפי מכני על כן חין לו לעשות בפום לד חלה בחלוחית ומטעם דחמתן ומ"מ בהרהקה ר' חמה דהל"ב קף זה לח מהני: מפני שהיא תדירה. ברוח מפלר לדדי' אבל אפר לדדי' שחין הדיר מכני הרחקה ומדר"ע נשמע לה לרבן דמפום ריח רע טוח חלה פליני בטעם הדבר חלח דרבן ס"ל חלה מהני הרחקה בפלר לדדי' חון מן המזרחית ור"ע ס"ל דמהני חוץ מן המערבית ס"ל לבני נרמי' לבין ס"ל לה הלך בלד מזרחית על מוכי בחין מפני שהרוח על מערבות קבה ותדיר ומכבד עליך ריח המחין וביפשתי המהחולל מקו:

הלכה ט מני אילן מהניחא. במהני' חנן מרחיקין חת הכריסין מן הבלני' ובבלייתא תני מרחיקי' לבלני' מן הכריסי' מהיך שיהם חצ לומדי' בשם כו' שהרי הרוויהו מזקי זה לזה כריסי' לבלני' ובלני' לכריסי' כדחנן בברייתא וחיזה מהן שקדם השני לריך להרחיק ממנו דמסחמה לח פליגי בברייתא דחמתי': שפי הדבורי' הד. מן המרחל ומהריבות הדבש כדי למחק פיהם: שיריך. לקמן: שיישוב העולם בבורות. שם"ש בלח בורות: חר"י ויחות. נלמלה דנרסי' קודם לכן חר"י ח"ל יחמן לין שרפי' לעניין בכורי' כלום:

הלכה י מתני' ממוך לישדה חבירו. בין שדה לבן בין שדה לילן וטעמח כשיחרוש חת המילוות לח יהח לריך להכניס מחריסה לחוך שדה של חבירו: מעמיק להם בער שדה. שילחו למוכו קולן בעומק נ"ח והעלי' שלו מי שקלקן הכי חי' בבילורי' בש"ס זה:

הלכה יא מרדע. מלמד בקר קולן העטפי' עד נוגפ מלח מרדע שלח יעכבוהו מהלך מחרבחו שם: החרוב ושיקמה. שילן מרובה וקשה לשדה: בנגד המשקולות. כל מה שעושה לחוך שדהו משקולות חוש המרכולין שבוני' חומה וחולן בה משקולות של לבר: ואם בית השלחי' היא. כל שילן שפילו לילו חרוב ושקמה קולן כנגד המשקולות בכלל רע לבית השלחי': אבא שאול אומר כי. מפרש בבבלי לריכה שקי דחמר ח"ק קולן מלא מרדע שפי' חילן ברק חון מחרוב ושקמה וחמר חילו כל שילן ברק כמי כנגד המשקולות: חילן המוסה לר"ה קולן מן העטפי' לחחילות כדי שיהא גמל עבר חחת העליונות עם רוכבי: מפני הטומאה. שמא יפול כזית מן המת מלל שילן וכרי עטפיו לרוכבי' מלהילין ומביחין עליהן חת הטומאה:

[עמוד 14] **גמ'** הוה דאין טבאות. היה דן על לד הטובה: והוה תמן. וכי' שם נוי רומי ס' שניו בבים ובשדה וכי' לר' יוסנן לילן ס' שעטפיו נומה לחוך שם רומי: חתא קומי. חד דין לכן שם לפניו דין כזה שעטפיו בל זה נוטי' לחוך בל זה ואמר להם לכו לכו השתא ובוחו בביקר חמר לפי רומי הכי חלה פסק להם הדין היום הוח בשביל: ה"ג למחר חנא מבטל. מדיבי למחר לפי שמבטל בל עסקי לרחוק החיך הדין יולח: אין הוה דאין כוי. שם כי' דן לבל עם ולח דן עלמו לימו בן חדם: באפתי רמשא. לעת ערב חלח ר' יוחנן לחר הנגר ור"ל לח ויקון מה שנטה לחוך הרומי: בצפרי. בבוקר השני בעל דיבי' לנבי' ר"ל לך ויקון מה שנטה לחוך בלו ס"ל הרומי לר' יוחנן שלך מהו שלך נטה לחוך בלי ר"ל לח ורחה בחה מצלי נוטה לחוך שלך ילח ורחה בנקנק לחר בריך חלטיפס של יהודי' וכיוצ דחין טבחות דחמר לעיל בקנ שלו קודם שנפסק הדין לזה ובבבלי כוף פרק ג' לפי' ג"כ בהלי גוונא בר' יוחי וביבחל ומטיק משום דכתיב התקוסבו ובקו קבוט עלמך וחח"כ קבוט לחבי': חדא איתא. חפה ס' מכבדת חפיני' לר"י וכוח לח היה רולה לקבל חחת חחר לה בבקשה ממך חם בהנחתם בגלוי בולילם בגלוי וחם בהנחתי' מטושי' הולחו מבושי' כדי בלחו יחמרו הבריות זהודי' נתנה לו ומכבדה בנגדן חחני': חעיר. בכנים: בגינתי'. בגן שלו: ואיבילי'. ובהילו: ס"ג מי נפק. בלילה: חמא. רחה לילן ס' נדילי' עלו חחיני' הנקרחי' חחיני בוות שבע לבני' וחן טובי' מהוד ס"ל למה לח הלבלהני מן חלו ס"ל שחלו של בני הם ולח שלי חשם ר"ח מבו' גזל במו:

סליק פרק שני

פרק ג הלכה א בית השלחי'. מהוך בהמעיי' בהוסו שמסקי' לוחה ממני' הדיר עוסה פירות הדיר וכל דבר שעושה פירות חזקתן ג' בני' מיום ליום לם לחזיק בה שלש בני' שלימות חין לריך להביח שטר מכירה ולם עידעו עלי' בעלי' הרחסוני' וזה לומר מכרת לי ולבד שטרי חזקתו מועלת לו ולם לחו מן חזקתו מועלת לו לפי שבשחרו ג' בני' לחזקה כל הרלוי לגלח ממנה בג' בני' הגמרו: שדי בית הבעל. המהפקת בתי נסמי' חיני עושה פירות חלח פעם ל' בשנה חזקתה ג' בני' ואינה לריכה מיום ליום ומה היה חזקתה רבי ישמעחל לומר ג' חדשי' להרוני' משנה רלשונה ותעלמית שלימה וג' חדשי' רלשוני' משנה חחרונה שיש המחרים לזרוע לפני ר"ה וכיון שהחזיק בה סוף שנה רחשונה ג' חדשי' וים לו עדיס שזרעה בחונה ג' חדשי' וכן בג' הדשי' רחשונים של חחרונה ותעלמית הרי זו חזקת שלש בני' לעפי' שלין לך הדה כיולה לח חביחו בזורע לח שדה לחבול פרי הטעון לסמה ובותק: ר"ע חומר בו'. בשבלי מלי בייחי פירא רבא ופיר' זוטא חיכא בייחו ר"י דחמר ג' חדשי' בני פירא רבא כגון שעורין וסיבולת בגדולין בג' חדשי' ור"ע שבר פירא זוטא כגון ירק בגדל בחודש ל': בד"א. בלריך י"ח חדשי' לשדה בית הבעל בשדה הלבן בכל פירותי' נלקטי' בל' לבל בשדה חילן שפירותי' נלקטי' לפרקים עבדי' בפרק ל' יחי' בפרק ל' ותלתי' בפרק ל': בגם את הבואתו. יין של נפני': ומסק את זיתי' ובגם את קייצי. תלתי' ליקט וייבש בה ועשה קליטות וכבישים' לבית הרי זו חזקה בחיו בן ג' בני': **גמ'** מהולבי אושא. שהלבה שבהדרין לחוסף בדחמרינן בר"ש עבר גליזה נלמה שבהדרין בו' מיבשה לחוסף בו': משור המועד. למדו ומסיק בשבלי דלר"י ח"ם דש"ל בכילד הרגל חיזה מועד בל שהעידו בו ג' ימי' פי' דש"י ז"ל ות"ל בבח ג' בני' דומיא דג' ימי' וס"ג ס"ד דהש"ם זה לבן מקשה ר' חבי מהן חיה בי' בור המועד ג' ימי' ר' יהודה דחיו לר"מ דש"ל ריחה נעחותיו חייב בירד נגחותיו לה ב"ש דחייב ליבח לעיומד דומיא דהתם בבח ג"ם חלה ודחי לר"י בור והח ר"י ס"ל דלח בעינן ג' בני' חלה שבח בדי שיבח בחשמיעו ויחזיק שבח בו' ח"ב לוח בשבח בלך ובוי בשבח בלך ומחי' ס"ל ג' שניס בעינן ודלוך למדו זה מבור המועד דר"ו הרי ר"י עלמו לה ס"ל הבי ות"ל לר"י חזקה ואין לירך על זה חדם דבש"ם בבלי מוקי לה לף בר"מ בו' ועוד דהולבי לוסף מהרבי טעמח דבעינן ג' בני' חלה ס"ל בדחמרן **דף ח** בין שצבר לתובו פירות. טעמה דהוכו ליבור פירות בדי חסיפה פירות: ה"ג ובבבד פירות הראויין ליצבר. בגמר מלחכתן ע"י ליבורי' בעון זיתי' בדחק בשביל: ה"ג למחר חנא מבטל. מדיבי למחר לפי שבשחרו בה ג' בני' חלה ס"ל בדחמרן בפרק זה בפירות שהן רלויין ליגבור לה מהני לי' הלי ליבורי ולה מיבני. שלו שדולין מיס מן הבור על ידו: משבוביה. עיין דמהלכת בדשם העדר שבבל נמכרין לחרי' בין שבחזיק בחשכוני' ומשך על ידם שהר העדר קנה בל העדר בשבחנה ניקנים בחשיכה וחיינו חיישת רבה ושהר הסוניין בפ' בחרת ד"ק המוכר קבר לחב דו שחבר לו חקוס לקבור ויש בחקוס קבר חערה ובבל הלדדי' בוני' חפירה בקרקע בחידת ד"ח בלורך הת ורוחבו חמה ובין כוך ובוך חמה חזקה בל בבך בלומר לבוך ומה שבייך לבן בלדדי': לבל הקבר. לבל הבוני' ולה לחערה הסיך לבוני': ועבדי. חחני': מעידין עלי'. שהוא בלבף מן השוק. בעיה צריך שני עדי' להבבירו ואביו ואמו בב' עדי': וחשיד אדם בו'. בחחי' ולחפי' נלסף נחי יהא חובר חחיד עליו שהוא בחו: דילמא בנבחי הגר אית אמרת. הלי לביו בגר חיני שלין לביו לבדו נלחן דבלהבר דחי לגבי' בני הק"ל בהלי ליטעה דלקחן ה"ל בהא דחם חחה לומי בן ג"ב בדבך הב"ם זה: בתינוק שאינה מרגועה. שחיב יבול לוח חחקולם הב לה בשוחלין לוחו: אין להם חזקה. די"ל דחעלמו הלך לביתו של זה המחזיק ותב"ה נייחי בל זה בחחני' דחני עבדי' לריך ג' בני' בייחו עבד גדול לבל חיוק שחיב יבול לילך לחלבר בוה חזקה: תלים מחחת מהן. להחזיק בה ובחבירתה ולה ניחבוין לקנות החיל שביחיבון חופה שהלם בה קנה חבירתה לה קנה שבחיל מבסיק ביחיבון בין דלה נחבוין בחיל:

עמוד

תוספות מהרא"ם

שלשה חדשים בבחשוה בו' מחוך ס"ה חמעע דבני ר"י שהוח יזרע ויקנר בחוחן בלח חדשים דלחשוני ובן בחחבוני' ולין חיחה שחבח חביחה בזרעית לחר ניסן בדילה בג' חדשי' דחלינן בעין זה דחמרינן בר"ה בל חי"ח בקלרת בחב בידוע שבביחה שלים לפני ר"ה חלמח גדלה פעמים בחוחו זמן לבל קבית לר"י דח"ב חמחי לריך י"ח חדשי' בעו"ו ויקנר בחוחן בלח חדשים בני חיזרע ג' חדשי' בפי בינן ויקוב בינן ושניי בסוף הקין ובלישית בינן הבח וי"ל לחריך חביחה חזוקה בל י"ב בחמלח חע"ג דחמרינן בבבלי לבל חלח פירי לחלבח ירחי בנון לספיחח לר"י הוית חזקה בחני החם לפי שהוח זמן בלה:

[עמוד 16] נתכוונו לקנות המיצר. אפילו מן האילן כדי לקנות את השדות שנגדו עם האילן מהו: ושרע מינה. והשתים ממנה ר"י ולמ"ד בה בן סו לאו: ה"ג מרה בנכסי הגר תלש צפונה. כדי לקנות נ"כ דומה ולמ"ד נתכוון נ"כ ממעטת: תמן תנינן. בהמוכר את הספינה: אם היה. הפסדן ממוכר לקרקע כו': לא קנה אלא. מקום שאנשים ואו לא: בנכסי גר. פיתמר דילמא בעיקא לו מקבל מהנה קנה כל הסדה: בגין דלא. הקשה בשביל דלא תקפי לשמואל דאמר אפילו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן לכן מפרש להא דהכא בנכסי הגר שקוי ולא דמי: ממ"ש בלוקח כן פי' הרשב"ם ז"ל בהא דשמואל: ה"ג בפ"ק דקידושין. משום דהמה זו לקנות קנה לקנו' וולדותי לא קנה לקנות היה וולדותי קנה: הדא דתימר. כשאמר מתוך בהמה זו לקנות וולדותי לא קנה כשאמר מתוך בהמתי מעובר מעובר לכל מה שיהה מעיברת הרי הוא שולד בני מלוכי: עיקר הציצה התרת רצועות. במגעול מיכו גם יכפ ועידר בעיון שיעשה המחזיק: עיקר הציצה התרת רצועות. במגעול החליפה: ערר כמו ערער אלא משום דהיתה ליתנה מבליע עי"ן מהו בלריך ב"ד כלו' כדין ב"ד או סני לי' בפני שני' וכן מצמע בשבלי: דיינו' דיינו'. דיינו' שלו שמיתה בפניהם הכי מצמע בשבלי: ג' שני' הראשוני'. כו' וכדמסיק כגון שאכלה המחזיק שמה שניה וש"ב היה המעשה דגידול בר בניתין שאכלה המחזיק יותר מג' שני' והמערער לא מיחה אלא ג' שני' הרמשוני' עוד אין לריך למחות בס"ד כל ג' וג' והטעם דלמאי יש לו למחות כדי שלא יטעון המחזיק שמה שכירתה לו אתה נתתה לי מתנה אחר ג' הרמשונות ואני לאלמי שני חזקה כיון דש"ב מודה דמעיקרא לאו בתורת מכירה נחת בה אילו נאמן לומר לאחרי כן החזקתי בה בתורת מכירה: ותני כן. דאין לריך לערר כל ג' וג': ערר שלם שני' הרמשוני' וג' אחרונות לא ערר ואתרי כן בא זה ועידר וזה אינו מפיב לה"ב שהיה מכירתה לו כו' אינה חזקה כל שהיא מחמת טענה הראשונה. הא דמפיב שהיה מכירתה לו כו' והא דתנן בתחלת כו': בתחלת טענה הראשונה הרי זו חזקה שלא היה מכירתה לו כו' הוא שאמר מחמת בי ג"ם לא מכרתי בו ואחר כך הרי זו חזקה:

הלכה ד

נסתה זו הבתובה בשערים אבל בפ' מלות תלינה דאף תלמודא כהוב בסגנון אחר זה הוסרו דב אחר עקר חזקה הכוסה פירות יולא כן אחר דב וכן ברשו אותו מכשו ומעדר אע"ג דאחר דב וכן ברשו אותו מכשו ומעדר מודה דב שעקר חזקה הכוסה פירות אינו אלא מעל רגלו בלי הפרת רלונות לינה תלינה והרמ"ם כתב ירושלמי שלפנינו שם לא קשר אינו יכול לעמוד בדבר ואינו יכול להוליך בו בלא קבילה ומשום הכי שם לא קנה קבילה כיון דיכול לעשות מעלמו לאו נעיל' סגלי הוא וסם כן לא קרינן ביה ותלמה אבל מעשל שיכול לעמוד בלא קבילה אין הקבילה והפרת הרלונות מעכבת: חליצתה פסולה. דמשמע דהכל תולך אחר תלילה ואפי' בלא הפרת הרלונו' ומשני' מהכא כו' וע"ל דש"ם הוא ומלא מהכא אלריך לומר מודה וכו' אמרינן בפ' מלות תלילה דכתב רב אחר עקר תלילה הפרת הרלונות לא כן אחר רב: דקקה ולא הלצה. לא עשה ולא כלום עד שהחלון ואחרון אע"ג דאחר רב עד שהחלון ואחרון מודה רב עקר תלילה הפרת הרלונות וכתב נמי מודה נראין ופירוצו דאפי עד שהחלון ואחרון בעינן אבל אך תלילה לריכה שהחלון דעקרה אל תלילה הוא הפרת הרלונות וע"כ היכא דאחר עד שהחלון כלו' כדיכו דהיינו הפרת הרלונות: ערר. כלו' הסוחה ומערער על חבדו שהחזיק בשלו ובא למחות על זה: מהו שיצריך בית דין. מי אמרינן שלריך ב"ד או סני בפני שנים: ר' יוסא בשם ר' יוחנן אמר ערר אין צריך ב"ד. דסבר שהדותא בעינן והא ליכא בפני שנים ולכך אין לריך ב"ד: ר' חייא בשם ר' יוחנן ערר צריך בית דין. דנלויי מלתא בעינן ולפי' בעינן ג' דהוי נלויי מילתא: בפני פועלים. דלמו בית דין הוו אלא דהיושי הדיוטות והשים בלבד ערר הוא והוא שלש שנים כו'. לריך למחות בסוף כל שלש שנים כלומ' דלא להוי תלת שנין בלא מחאה דהלא שנין מזדמר לחים בשטריה אחר המחאה שפי לא מזדמר והכי הלכתא: הוה ליה עובדא. היה לריך לעשות מחאה על אחד שהחזיק בקרקעו והוו דיינוה חלקיה בר טוביה. הדיינין שהיו אותו היו חלקיה בר טוביה כו': אמר לו. לפני הדיינים בשעת מחאה ומהאי טעמא בדין: כן אמר אבא. רב: מכיון שערר עמו שלש שנים הראשונות עוד אין צריך לעוררו. ואפי' עברו כמה שנים אחרונות בלא מחאה לא עלתה לו חזק' אבל בתלמוד דידן מייתי לה עובדא ולא קאמר הלא הכי אמר רב כיון שמחה אבא רבי' למחות בלי לריך בוב למחות' ויהיו בתין לריך למחות בסוף כמה שנים ובלבים אבל בסוף כל שלש עדין לריך מחאה והכי אמר אבא. רב: אמר לו אתה מברת. אחר מחאת השלש שנים הראשונות היה חזקה דש' דיכון שעדר עמו השלש שנים הראשונות עוב לעולם אין לריך למחות: אם מחמת טענה ראשונה הרי זו חזקה. כלו' אם ע"ם ולריך לומר הרי זו מחאה או אין זו חזקה וכן בכוב בהוספתא דמכלתין ויש חסרון לשון גם כן ולריך לומר ערר והזר וערר אם מחמת טענה ראשונה הרי זו חזקה כגון שעמדו ואמרו לו ממחת שלשה שנים ראשונות אם אמרו לו מלה אחת מהן הרי זו חזקה אבל אם בראשונה הרי אין זו חזקה ואחר כך

הלכה ד שבל הזק' כו'. תריסא קמי ובמ' רב פליג על סיפא דברייתא דכיון דמיחה ג' רשומות אם בא מחמת טענה רשמואה אין לו חזקה וכ"כ כ"ל לר"י בשבלי דכיון דמיחה על טענת הרשמואה נ"מ היה לו ליזהר כשבנו עד שעמד עמו בדין או להראו שטרו לב"ד ושיקר ברמיי דמייתי מברייתא היא בשיטת שמ"ק מכרע לי והמזקה נ"מ בלא מחתה דאינו נאמן ואפשר דעובדא דגידל בר בניתין הכי הוה לפי גר' הס"ם פירשתי ורמיתי בברייתא זאת נירסתא מתחלפין הלא כנרסת הס"ם זה ואין בידי להגיה: אם בזו אין אנו מניחין כו'. שכל גדולי ועשירי' בשל"י רוב שדותיהם ע"י כן שמוען על השדה והחזיק עוקחים אותה ואם מיחה מפני ב"ד לומר שאינו הלא במשכונתא ולא יחזיק זה כאילו מפירה לו וכי בא זה אחר נ' שמי שלי מכירה ומערער וזה טוען הת"ש מכרתה לי והכלתי שני חזקה בלא מיחה נ"מ אם זה מיחה חזקה ומוליאין מידן אין אנו מניחין לאם כלום מרוב שדות בלבו:

דף י מתני' והבא מישום ירושה. שמעי מהכלתי שני חזקה מכוח ירושת אבי אבי מוחזק בו ביוס מותו: אין צריך טענה. לומר סילק בא ליד אביו דאין אדם בקרקעות אביו סילק בא לידו ומיהו רשי' בשבלי' לריך להביא שרשו שם אביו הוחזק בו יום א' ככי מפרש בגמ': **גמרא** וצריך חזקה. זה שטען שבא מכוח ירושה לריך חזקה שהכלה הוא ג' שני בלא מחאה להאחר מיהת אביו: תמן תנינן. בפרק שני דכתובות: מודה ר"י וכו'. כ"ג הס היינו נאמן בלא הכלה שני חזקה אבל הכלה שני חזקה נאמן בשלא מת אביו מכוסה אבל מת אביו מכוסה אפילו הכלה שני חזקה היינו נאמן כשהלה רואבן מוכל כו' ה"ג אחר רואבן והביא עדי' כו' ולא גרסי אלא: אנא אפיקת' מראובן. כלומר הב"ד הוציא מרואבן ע"י עדי' שהביא שטעון והשתא שהביא רואבן עדי' שמת אביו מכוסה ומוחזקת היתה ביד אביו מוקמינן אני בשדי אבי ומחזירין השדה לראובן וואיל ואין כאן עדי' לשטעון והשדה היתה בהולה ביד ראובן תחזיר לראובן: כשנתהה. לשטעון ע"פ ב"ד נתהה כלומר בדין נתהה בשלומו זמן עדיין לא הביא ראובן עדי' וה"ל שטעון מוחזק הא והשתא שעדי' מכחישי' להדי אין מוליאין מיד שטעון הלא המ"ש ומ"ש מייתי הא סוגיא הכא דהכא נמי בידך כל זה: מי מודיע. שהיה מוחזק הא בשעת מיתה דילמא שעה פ' קודם מיתה נהנה לו מכרה לשטעון המערער ואין ליזהר זה בוש רשי' ואין רשי' בעיק: עידי מיתה. שהיו עומדי' שם בשעת מיתה וראו שמת מהוסה ולא מכרה ולא נתנה לבוש אחר: הגע עצמך שאין העידי' יודעי'. ואוהבת דמילתא כן הוא דמי יזמין עדי' בשעת מיתה כדי שידעו שמת מהוסה: לעולם השדה בחזקת בעלי' מי שמוחזק בה ונם המערער בא להולה מחזקת בעלי' עליו להביא רשי' ולפ"ז אף שאין יודע מייתי רשי' שאביו היה מוחזק בה כיון שהכלה נ"ש בלא מיחה אין מוליאין השדה מיודם שהיו לריך לא טענה ולא רשי' וכן דחי בשבלי דילמא לא טענה ולא רשי' בעי:

הלכה ה מתני' שותפי. בלקחו קרקע בשותפות והחזיק א' בחלק חבירו והכל כל הפירות נ"ם היכא חזקה בכן דרך השיתפי' לחלוק זה פירות ג"ם הו ד' וחמ"ל יהכל זה כמו כן: האריכי'. ביודעין לקרקע למחלה ולשלים ולרביע אם ניטע שני חזקתי בקרקע והכלתי פירות היכא חזקה ביכול לומר המערער לתריסות הורדתיו ודמי הפירות לי' מהלה לי ה"ג מנהג תריכי' לעבוד קרקע עבר בני' וחמם סיים לוכלי' הבעלי' כל הפירות של הבדה וחמ"ל לוכלי' תריכי' כשנדן חמם בני': לא לאיש. שהוכל פירות נכסי מלוג שלה ואם ינרשנה היטול נכסי מלוג שלה: בנכסי בעלה. אם הכלה פירות נכסי מלוג שלה בדה בעלה נ"ם היכא יכולה לטעון לקוח היא בידי דכיון דמזונות הבא על בעלה בפיק לה למיכל פירות: ולא לאב בנכסי הבן. ולא לבן בנכסי אב כי' דומיא דאפטרופי' ניהו זה בנכסיו של זה: בד"א. כל החזקות הללו דאינן חזקה ונם יש מהן דהוה חזקה ולריכי' נ"ם שמוחזק בחזקה בית עמה טענה ומחלוקת שחבילו מערער עליו:

[עמוד 20] אבל בנותן מתנה. בפניו יכול לו סילק ויחזיק בה וק"ל דקרקע ניקנית בכסף ובשטר ובחזקה ובהגיה חזקה שהיא במקום קנין לקנות קרקע כיון דנעל ונדר כו' הוי החזקה לקנות: שהקנו. ורואה כל מ' לזכות בשלו אלא יוכל לחזור זה בזה: בנכסי הגר. בחין לו יורשו' וכל הקודם לכחזיק בנכסיו זכה: נעל. עבה הלא ונדר לו נדר חומה ופרץ פילא כדי שיכנס בה: **גמרא** ה"ג אמר שמואל. ליה כחן בוחף בוחף יש לו חזקה לא נרסי' במכני' בוחף מכוח דשותף יש לו חזקה וכן הוא בשבלי': לא כך אמר שמואל. בוחף שידך ונטע בלא ברשות ונטע שמין לו ויהו על התחתונה הם הולאה יפר על השבח נוטל השבח ואם השבח יפר נוטל בשבח שיעור הולאה אבל בוחף דיהו כיורד ברשות ולפרים ונוטל בשבח שהשביח שכי מסקינן בשבלי אבל קס"ד כיורד ברשות לכיבך אין לו חזקה וקבין להדדי: ה"ג הן דתימר שותף: כיורד ברשות בשמינו עומד הם וכן דתימר שותף יש לו חזקה בהותו בעומד הם בשין בעומד הם ורמה הוה עובד השדה לבדו ואוכל הפירות לבדן ולא מיחה בו ודאי מכר לו חלקו ובהיה כיורד ברשות ואין לו חזקה בשמינו עומד הכי: מה מביא ממולא תהא הכותפי' דלא גריס לה במהני' מאי מכנים במתני' במקומה: האומני'. קומן שמתני' לו כלים לתקן אין נאמן לומר לקוח' הן בידי הם יש לזה עדי' שהיה שלו ואמר שנתן לו לתקן אין לקומן חזקה וכן הנזלני אין לכם חזקה: אל האומן. ללמדו מלאכה: אינה נאמנת. וכדאמרן דללמדו קומות נתנו לו: ובן בליו אצל הבובם. דנתן לו לכבסן

מביו ובמשפחתו אין מוליאין מהו דכבר זכה בחזקת הבירות ולבניהם בין לברמב"ם ז"ל בין לרשב"ם ז"ל יש לפרש ירושלמי הזה כל מ' מכוון לפ רוצו לברמב"ם תריס לעולם דקאמר הכא כלומ' שמעולם הלי תריס היה תריסה של בעל השדה ומשום הכי אין ממחים ביהו ותריס לשעה הוא שמיו מעולם מזמן החזות של בעל הבית הלא מזמן מועט ולפי שלבה"ם אין מזיזים להם ממקומם לפי מה קאמר לעולם ולשעה כלו' שהם נלחים שם אז עתיים לפי שעה אין ביהסה והרב ממקי יוסף כתי' ור"ל תריסי בתי חזות שחוחזקו הם ואבותיהם אז ואין יכולין למלקן ומונחים שהולין השדה ג' או ד' שנים ואחר כך יתלכו הבעלים ומפני זה אין היכולה רשאי לחזקה ע"כ וכלה' מדבריו בשרש פירוש הרמב"ם ופירוש רשב"ם ז"ל ביחד שכן כתב הוחזקו הן ואבותיהם שהוא כפירוש רשב"ם וקאמר ממי לשמור שדה של מפחה זו שהוא כפירוש הרמב"ם ויש לחקור מנין לו זה ואפשר דדייק כן מדקאמר בתי חזות דמי לה קאי אלא לאו ניחא ליה לאוקי תריסי בית חזות כגון למשפחתם לבית הבוחם ומאחי הני בתי חזות לומר של שני הבתים הוא ירוחם ולא תריסי בית חזות בעל השדה ולפי פירושו לריך לפרש כאן תריס לשעה כלומר משני הבתים ולשעה לפי' מבית לאחר מיתה וזה דוחק וכן בשור ע"כ ערב שני הפרות ביחד ומזכי מהרב ז"ל בבתב וז"ל ורשב"ם פירש בתי חזות שהיו עומדים בשדה זו כשהיה לאחר מיתה ולא מדכר תריסי בית חזות אלא לומר

לכבסן: ביג וכן הוא בבבלי בפני מרת לו למוכרי ולהנו לי במתנה ומפקפ שם דמיירי בסיפא ביולא מתחת ידי אחר ואמר בפני מרת לו למוכרו ולינהנו לי במתנה מינו דלי בעי מ"ל מיקך זכיתי' כי מ"ל נמי בפני מרת לו למוכרו נמתן ופירושו ניאמ מתחת ידי אחר בטוען שלקחו מן המוכר ובפני מרת לאומן למוכרו הרי זה נתמן מינו דלי בעי מ"ל מיקך זכיתי' והיה נתמן שהרי הוא שלו אומן מ"ש כי מ"ל אן האומן לקחתיו ובפני מרת לו כו' ים לו חזקה לאחר כלומר נתמן: באריס לעולם. יהיטפ כמו שפי' במתני' דרך הריסי' לעבוד הקרקע עשר שני' ואוכל כל הפירות כ' שני' וזה שייך בהריס לעולם ולא בהריס לשעה לזמן: דניטר. דומתמר: נחת רוחי' ביניה ושבקה. שים לו נחת רוח ממנו והניחו לאכול ג"ם כל הפירות ולא מיחה ביה: אף בן אריס אין לו חזקה. שקיבל עליו בהריסות ובמו עבדה ואכלה ג"ם בלא מחאה דמומתר שים לו נחת רוח מעליו הריס ולא מיחה בבן הריס: דמר ר"י אריס שהוריד אריס אחר. לשדה שהריס בה אין להריס חזקה דמומתר אלו לא קנה לא היה יוחק זה להוריד הריס אחר משום שדרך כו' לכן אין הבעלי' מקפידין על כך ו"ב בן הריס לא נרע מהריס אחר שיכול עליו להורידו לכן אין לו חזקה לבן שמתרו הבעלי' שעליו הריס הוריהו ולכן לא מיחה בי': אבל כו'. נרחה דנרסי' אין לו חזקה ושומת מילתייהו מה דאמרי לעיל הוא ה"ג דאמרינן בן הריס יש לו חזקה שאין דרך הריס להוריד הריס אבל כו' ואח' מהני, היא ולא להיים חזקה בבבי שמתו קס"ד מי לאו דמכרה לו כולי האי לא שתקה לפקפ על הבבים אלא ולהמתפק בהן קמ"ל שדרך כו' שאין הבעל אלא שתהו כאחר שים לאום שיקלקל תוכן כמו דהיינו בהריס שהוריד הריס דמ"ה אמר רב נתמן בבבלי הריס שהוריד הריס יש לו חזקה דלא עדיף מיניס דכתני' הריס' לפרעה ושתיק ופי' הרבב"ם ז"ל שמא יקלקלו שדותיו ומדשתק יש לו חזקה אבל אחר בבבי שתהו דרך הוא לפקח זה: אבל לאחר מיתתה יש לו חזקה. וכגון דכתב לו לי בבבייך כו' בחיי ובמותיך דמל"ב בלאיש הרי שבעל יורש את שתהו: ה"ג בפוחת מעשרה או הוסיף עד עשרה. בפוחת מעשרה שהרי נדר עשרה וקפה לעולם על שנדר ולכאם בשדה אם לא בדיוק ופיחת כל שהו מעשרה ועיילו בהו בהרווחה לו הוסיף עד עשרה שהוא שנדר פחות מעשרה וכל בבבי בה בהרווחה ונדר הוסיף לעשרה דשתפ עיילו בה בדוחק ואין כל שדה בכאם בה: אפילו פרץ מקום שאין ראוי לפרוץ. כו' שע"ב דלא מבני בה ולא מידי הרי זו חזקה בבבי שנר: הלכה ו [עמוד יא] נמצאו זוממין. שבאו ג' ואמרי להם היאך רמיתם חזקה זו ולא בפומו זמן עמו סייתם במקום פלוני: משלמין לו את הכל. כפי דמי קרקע בהיו רוצין להפסידו יגבה מהן כדכתיב בלאחר זמם שנלבד קרקע שלו שעטל מן המחזיק: ב' בראשונה כו'. דהיינו ג' כיתות גי' שנים כאו לשבה בת שנים אם נמלאו זוממין כולם משלמין כיוצים כל בת תתן שנים דג' כיתה ים בלאן ואין הבעלי' נעשו זוממין עד שיזומו כולן: ג' אחים וא' מצטרף עמהן. דהיינו לה לשבה ו' עם הלא שמותו ל' מעיד עם כו' הרי ים שלום עדיות ולבבי בבר עדותן דשתפה דקמסהיד הפי לא קמסהיד הפי ואין בלאן בבי עדי' קרובי' בעדות ל': והן עדות א'. לזשמה שלם הוזמו משלמין ביניהן וגם אין מיעמין עד שיזומו כולן: גבמ' ואובד פירות של ג' שני'. והבילת פירות שלו ג"ם ממקן לו מלבד מה שזוממין לריכין לשלם לו השדה ומכילת פירות של ג"ם ומ"ג שלא הזומו על המכירה כיון שאין בלאן חזקה אין בלאן מכירה שהחזקה היא עיקר מכירה: והתניא בניחותא: ביטלה הזקה. של מוכר את המכר כו': אמר ר"ז הרא אמרה עד זומם אינו נפסל בב"ד. בבר פירשתי דברי ר"ז בפרק ממובא וה"ג מיפפרש בבא דתנן והן עדות ל' מצמע שלם הוזמה בת ל' בטל בל העדות לפיכך הוזמו בתי בילות שלחו בלאן מלמין בתי בילות בטלו בל העדות לפיכך הוזמו בתי בילות שלחו בלאן מלמין שבי בילות שלחו בלאן מלמין בתי בילות בטלו בל העדות לפיכך הוזמו בתי בילות שלחו בלאן מלמין

הלכה ז מתני' אילו דברי' שיש להן הזקה. לומן דקתניב בסיפא ואלו אין להן חזקה כמו שלחב וסולך ואמה דסוי' פתח והזקה דבבא היא לעני ן בקנה גוף הקרקע אלא בקנה לותו המקו' לעניו שיכול להעמיד שם בהמה והטור וכיליי כו': אינה הזקה. כדמפרש בגמ' דמי רי בלאר בסותפ' ואין מקפידי' ע"ז בלאו דברי' משל"ב בעושה מחילה כו' ודלי קפדי ומדלא מיחה היא לי' חזקה:

גמרא ה"ג נהגו השותפין להיות מוותרין זה לזה בתרנגולין. ועטמת דמתני מפרש בש"ס: **מתני'** רא אמר בן. אלא מסמע דקפדי אנידול תרנגולי' דהן בגדלי בפר' הבותפי' בגדלו שלהם מזה כי' שהיה לסורי' מלטעמיד ביתוי' כי' ולי לא קפדי ומוותרין זה לזה הרי זה כאילו הפקיר רשותו לגבי' שותפו לדבר זה ולמה לסור בהגלה לעודר אלא ודלי דקפדי ולא מהרן כלום ובבבלי מבני לה: המגדל תרנגולי' בחצר שאינו שלו. שלין לו בה בותפות הרי זו חזקה וכמו שמפרש ר"ו ממ"ב ים לו חזקה לגדל שם הרעיליי' ויחות וספיר תמר: שם ים לו רשות לגדל שתן לו בעל החלר רשות לגדל הרי גודל שם והחזיק בו פעם א' ובוב אין בעל החלר יכול לחזור בו ואם לא נתן לו רשות לגדל וזה שותק ולא מיחה בידו מכאן ממקום לדבר זה והרי זה חזקה:

הלכה ח מתני' המרזב. ליטור קטן ורגילין לתלותו לסוף לימות גדול הבולך על פני כל הגג ורגילין להופכו לכל רוחם שילאם ומרחיק קילוח מי' מן הכותל ולשון מרזב טיפה של מים זב דרך שם כדכתיב כמר מדלי ולכך אין לו חזקה לאיזו דבר קבוע ולא קפיד בעל החלר כשתולהו בתויר הירו לאבל ים לו חזקה להניח בלאר ובגמ' מפרש לה: המזחילה. הוא ליטור הגדול מחזיק כל תוכך הגג ומילתא דקבוע הוא לאבל ים לו חזקה ולא עדיף היאם דשתק ומדשתיק היכא למימר הדין עם המחזיק דידהי נתרלה עמו דומי': סותם המצריי. קטן הוא ולאו מילתא דקבועותא ולא קפיד שם נתן סולמו בחלר חבירו לעלות לגג ולשוכבו לבן אין לו חזקה: ולצורי. סולם גדול: חלון המצרית. קטנה היא ואין לו חזקה שם עשה חלון בכותל ביתו להביט דרך שם לשמור גגו ופרדיסו והחלון פתוח לחלר חבירו אבל שם עשאה לאורה שאין לו אורה אלא אחר אחר שהוא חלון שהים לו חזקה שהוא מילתא דקבועות שהיא להשתמש בביתו ולא אורה אלא לאורה ולמעלה ולמטה מימין. ומשמאל כצי' פתח: [עמוד 22] מתבן. הוא מבקף החלון מלמעלה ולמטה מימין. ומשמאל כצי' פתח:

גמ' אין לו הזקה. להאריך המרזב לתוך החלר שם שיש קלר אין לו חזקה להאריכו אף לכהריכו אבל למקומו ים לו הזקה שאין בעל החלר יכול לעוקרו: לכל אותו הרוח. אין לו חזקה שאם המרזב קבוע בלמעלה רוח מזרחית יכול בעל החלר לעוקרו מן הלמעלה ולקובעו בבלים הגג או בדרומי' ובכל לוחה הרוח בכל מקום שילאם אבל לרוח להרת אין יכול לסלקו לפי שים למקומו הזקה הוספת בשם ר"ח: והתנינן. ור' יוחנן מייתי לראייה לדבריו: יש לה רשות ד'א. שאחר בעל החלר להריחיק כותלו

שם אבנים דאמר ליה לא ניחא לי דתהרא לשוקאי וזה דוחק לו להוקומי הכי ולכך לא מוקומי בעל מוקים לך מוקמינא: והא תנינן המזחילה שהוקאי כל שהו לריכים לקיים שפתר מתני' דהמרזב אין לו חזקה דהיינו כשהיה לו לרשות ד' אמות כלו' דהמזחילה שהוא דבר קבוע היא יכול לקראה ויש לה רשות ד' אמות אבל לר' יוחנן דפתר מתני' דהמרזב אין לו חזקה כלו' לכל לותה הרוח וכי ליא לך מימר דהיכא דהני המזחילה יש לה רשות ארבע אמות כלומר לכל לותה הרוח והלא המזחילה מחזקת כל תוכך הגג ומה שייך לומר בה לאותו הרוח כדי דהכותיב המרזב אין לו חזק' לכל לותו הרוח קשיא: מקום המרזב בחצר. דאין יכולי' לעקרו מכל וכל יש לו חזקה אבל מקום קלהו אין לו חזקה דיכולין לבניתו לרוח ההרת שילאם שם אי נמי מקו' המרזב בחלר אין יכולין לעקרו להכי יש לו חזקה אבל מקום קלהו שאם היה תרוך קלהו אלא יותר שהיה לקרו להא ליה חזקה: עד שלישה עוקין. ממתני' קאי דתנן סולם המלרי אין לו חזקה וקתמר דהיכי דמי סולם המלרי ותמר סולם ביום לו אלם שלובות דכיון דהוא כ"ב קטן לאו מלתא דקבועותא הוא ולית לה חזקה יבגמ' שלמו היכי דמי כולם המלרי כל שאין לו מרבעה חוקין כלי' מרבע שלובות וכבאל דקתמר הכא כלי' דהיינו כמו כשל שהוא דבר שאין לו קבועות: לענין טומאה אהאמרת. ממתני' קאי דתנן הלון המלרי אין לו חזקה ואלולית יש חזקה היא הלון המלרי כל שאין רלאבו בל אדם יכול ליכנס בתוכו ר' יהודה או' כל שים לו מלבן ותהא קאי ותמר דלאו לענין חזקות מהתמרה הך שעור דחלון

שדה יהושע

היא דאי לאו דאודי ליה הוא ממטי ליה ולחמריה לאחוור לבל לא גרסינן כגון דאיכא עדים דאי איכא עדי' ה"ל מוחן ואחרים נופייהו יהו נאמנין ע"כ ובבב"ם ז"ל נרים דקאמרי עדים ולא ידעתי אין יתרן דאי איכא עדים אפילו לאחרים ואומן ים לו חזקה: אף בן אריס אין לו חזקה. בבבא מבא אביו ואפילו יטעון בפני הודא דאיכא למימר משום שהיה אריס בתי אבות הודה לו שמלא נחת רוח ממנו לבל מדקאמר: ושבק בריה. משמע דבבא בטעו' עלמו הוא וה"ב לאבבר לומר דאין דרך זה בהלמוד בהלמוד שלנו אלא היכא דקא' בן אריס ים לו חזקה היינו בבבא בטעה דבבבים בלומר קניתים ממך ואכלתיה שני חזקה ודקניא לך אפי' בן גזלן נמי שמא יבבור נמי בן דבא פלונתיה דקאמר דאין לו חזקה ודקניא לך אפי' בן אריס בבבא בטעה שלמו לא מדבר ליה ואתא ליה ואמר אפי' בן אריס בבבא בטעה שלמו אין לו חזקה דים לומר משום שהבא הא בבא לבריה להחזיק בשלו: אריס שהוריד אריסין בו' עד נשותיהן. בבוגיא זו ים טעות סופר בהברה מפנים מדא דאמי' אין לו חזקה שדרך אריס בו' אבל בעל בבבי הבאו ים לו חזקה שדרך בו' ואין ילדקו בני אלקי בבותר ים לו ואין לו בטעם אחר שדרך בו' ועוד מיניה ובינ אם דרך הבאם לפקפ על בבבי שאנו למה יוציל לן בחזקה ועוד דלא מלינו מי שיחזיר בן ועוד שהוא הולך לחלמוד שלנו דקאמר הבא אריס שהוריד אריסין ים לו חזקה ונם שבמלינות הטעם הוא המחלקת בלן אמר שדרך אריסין להוריד ושם אמר דלא עדיד אינם דאמתין אריסין לאחריא ובחיק וסבור היית לומר בדי שלא יחלוקו הלמודים דשא דקאמר בבא שהוריד אריסין היינו אחלק אריסין אין לו חזקה ואוא ג"ב בשעסק עמהם ואוא מ"ם ר' יוחנן עלמו שם אריס אחלק לאריסין אין לו חזקה לימור הרמנא שויה ופרים רשב"ם אחלק ונם הוא עמהם שם בן שהוריד דקאמר בבא בלו' שעושה עמהם והיינו חלק אלא דמ"מ קשיא לית אמר דאדם שמפקפ על בבבי אבותיו אין לו חזקה בו' ואריבה שבך לריך לנרום אריס שהוריד אריסין ים לו חזקה שאין דרך אריס להוריד אריסין ובמ"ם בגמ' אלא עדיד אינם דבבתין אריסין לאחריא ובחיק אבל הבעל שמפקפ על בבבי שאנו למה יוציל לן בחזקה שדרך הבעלים לפקפ על בבבי אבותיהן וזה הוסרו כל הקושיות ועלו בני הלמודין בבנגון אחד: בחיי אשתו. אין לו חזקה דיבולה לומר בתת לוח עשיתי לבעלי ולבך לא אחר מיתתי אבל אחר מיתתה אלא שייך בבא טעמת יש לו חזקה: בחיי בעלה. אין לה חזקה דאפי' אלו היה לו חזקה בבבי בעלה אלא אחר מיתתה דאין לה חזקה: ואוא לבן בבבי האב בחייו ואוא לאב בבבי הבן בחייו בו'. דך הלמודה בבר בבב יוסף דבבבי דיהן דקאמר דאפי' חלק הבן מהאב אין להם חזקה אהדדי ומשום בבי קאמר בבא דבמותם יש להם חזקה על זה דבטל טעמת אלא קפדי אהדדי: גדל תרנגולין בהצר שאינה שלו ה"ז חזק. ומתני' דבבי מגדל תרנגולין בחלר אינה חזקה מיירי בשאינו בשותפין דבבי לוקמוה בגמ' דיהן מבבבין בבבי בחלר שהוא בבבי בבבי בחלר להם חזקה אלא ודלי דש"ל דאפי' שחלקו לא קפדי אהדדי: רב אמר פותח מעשרה ומוסיף מעשרה. אמתני' דמני ומתחזק בבבי הגר נדר נעל ופרץ בל שהו הרי זו חזקה קלי וקאמר דבל שהו בוא שפתח מעשרה בפרץ והוסיף מעשרה נבדר ולריך דמעיקרא שלקו בהרווחה והבתח שלקו בדוחק לעניו נדר ובעניו פרץ דמעיקרא עיילי בדוחק והבתח ברוחה דאל"ב אין לו חזקה אבל אם היה דיכולין לבניתו לרוח ההרת שילאם בם אי נמי מקו' המרזב בחלר שאין יכולין לעקרו אבל אין לו חזקה אבל מקום קלהו שאם היה תרוך קלהו אלא יותר שהיה לקרו להא ליה חזקה: עד שלישה עוקין. ממתני' קאי דתנן סולם המלרי אין לו חזקה וקתמר דהיכי דמי סולם המלרי ותמר סולם ביום לו אלם שלובות דכיון דהוא כ"ב קטן לאו מלתא דקבועותא הוא ולית לה חזקה יבגמ' שלמו היכי דמי כולם המלרי כל שאין לו מרבעה חוקין כלי' מרבע שלובות וכבאל דקתמר הכא כלי' דהיינו כמו כשל שהוא דבר שאין לו קבועות: לענין טומאה אהאמרת. ממתני' קאי דתנן הלון המלרי אין לו חזקה ואלולית יש חזקה היא הלון המלרי כל שאין רלאבו בל אדם יכול ליכנס בתוכו ר' יהודה או' כל שים לו מלבן ותהא קאי ותמר דלאו לענין חזקות מהתמרה הך שעור דחלון

הלכה ז דף יא להיות מוותרין זה לזה בתרנגולים. ואין מקפידים זה על זה ומתני' דקתמר דאיכא חזקה מבוס הכי הוא דאין שאין מקפידין אין לבם חזקה: ומתני' לא אמרה כן. נרחה דלא על מתני' קתמר אלא על ברייתא אחרת או תוספתא דבמתני עמו לסור' ליכא ואדרב' מנה רבינ דמותרי' כיון דלית להו חזקה ולא קפדי אהדדי: גדל תרנגולין בהצר שאינה שלו ה"ז חזק. ומתני' דהני מגדל תרנגולין בחלר אינה חזקה מיירי בשותפין דהכי לוקמוה בגמ' כדרב נחמן דבבבי ואפסיקא הלכה בן מתי מיירי בשותפין אפי' שחלקו לבם חזקה אלא ודלי דש"ל דאפי' שחלקו לא קפדי אהדדי: רב אמר פותח מעשרה ומוסיף מעשרה. אמתני' דמני ומתחזק בבבי הגר נדר נעל ופרץ בל שהו הרי זו חזקה קלי וקאמר דבל שהו הוא שפתח מעשרה בפרץ והוסיף מעשרה נבדר ולריך דמעיקרא שלקו בהרווחה והבתח שלקו בדוחק לעניו נדר ובעניו פרץ דמעיקרא עיילי בדוחק והבתח ברוחה דאל"ב אין לו חזקה אבל אם היה דיכולין לבניתו לרוח ההרת שילאם בם אי נמי מקו' המרזב בחלר שאין יכולין לעקרו אבל אין לו חזקה אבל מקום קלהו שאם היה תרוך קלהו אלא יותר שהיה לקרו להא ליה חזקה: עד שלישה עוקין. ממתני' קאי דתנן סולם המלרי אין לו חזקה וקתמר דהיכי דמי סולם המלרי ותמר סולם ביום לו אלם שלובות דכיון דהוא כ"ב קטן לאו מלתא דקבועותא הוא ולית לה חזקה יבגמ' שלמו היכי דמי כולם המלרי כל שאין לו מרבעה חוקין כלי' מרבע שלובות וכבאל דקתמר הכא כלי' דהיינו כמו כשל שהוא דבר שאין לו קבועות: לענין טומאה אהאמרת. ממתני' קאי דתנן הלון המלרי אין לו חזקה ואלולית יש חזקה היא הלון המלרי כל שאין רלאבו בל אדם יכול ליכנס בתוכו ר' יהודה או' כל שים לו מלבן ותהא קאי ותמר דלאו לענין חזקות מהתמרה הך שעור

דחלון

טמלו מן המזחילה ר"ח כדי שיכול זה לעמוד כולם לשלים למזילה לנקותה מעפר ולתיזות המעכבי קילוח המים וכדתנן בפרק לא יחפור וע"כ הטם לכל הרוח של כל לירך המזחילה קתני ר"ש ואית לך מימר לא כל חומו כרוח בתמי' ע"כ היה לך לומר שים לו חזקה לכל אותה הרוי ודוקת' בבריית' בי' יוחנן: מקום המרזב בחצר יש לו חזקה: אבל מקום קילוחו בהאי מין לו חזקה שיכול בעל החצר לעקרי לאחו ממקו' זה ולקלח במקו' אחר: עד ג' עווקי' בקבא. פי' בסוף פרק כירה כל הסוגים ושיים שם מכלן ואילך כסולם וקלי לטלכוס כדלי' שם:

[עמוד יב] לא אמרו. דהאי המלרית אין לו חזקה ולכן אם רלה לפתוח זה האין מלרית אין יכול זה לעכב דאד טעמא הוא וכן הוא בבבלי למעלה מד"ח אין לו חזקה ואינו יכול למחות אלא בחצר כשפותחו לתוך חבירו אבל כשפותחו לגיגתו של חבירו לפיכך כו' והטעם בשלמא לחצר לא חזיף לימים לעמיד על חיזה דבר ולהסתכל להצר חבירו לפיכך כשהאין למעלה מד"ח אינו יכול לדחות דרך חלונו לחצר שם לא בעומד על חיזה דבר ולא חזיף לימים כו' משמ"ש כשהוא למעה מד"ח בקל יכול להסתכל מעכב עליו אבל בגיגה לא שייך הכי טעמא דלא חזיף לימים אלא לבעל הגיגה שם הבתים קצוב ואינו בוש להסתכל שהעין מזיק לזרעי' כדאי' בב"מ לחסר לעמוד על שדי חבירו בשעומדת בקמותי': והוה ביש לי. וכרע לי':

הלכה ט מתני' היזי. רשם קורה הבולט מן העליי' לחצר ורלו' לחלות בו חפלין: עד טפח. שהוא דבר שבוש ים לו חזקה כוחיל ולא מיהת בו ומשם בא להוליא זיז להתחילה לחצר חבירו יכול למחות בידו: פחות מטפח. לא שביב ולא קפיד לפיכך אין חזקה ונם שם בא להוליאו להתחילה אינו יכול למחות בו זה נכנה וזה לא חסר היזי: **גמרא** זיז היוצא טפח מוציא. אלא פשה למשך כמה שלי למשך כמה לריכים למילתא קאי וה"ק זיז היולא טפח למשך היינו שהחזיק בזיז רוחב טפח במשך מרבע מוליאו אלא ג"כ ברוחב מרבע בשיעור למשך שהם היה יולא רוחב טפח במשך ד' יכול אלא להוליאו עד רוחב ד' וכן מפורש בבבלי: נתן ב"ר הושעיא. לחתני' דבסמוך קאי:

הלכה י מתני' לא יפתח אדם הלונות לחצר השותפין. שים לו בה בותפות מפני היזק רואי' וכ"ש לחצר חבירו: לקח בית. בחצר אחרת בסמוך לזה שהחצר לא יפתחנו לחצר השותפי' אע"ג שים לו חלק בחצר אינו יכול לרבות עליהן לכשנמכר: לא יפתחנו. שכני מוסיף דיורין בחצר ומעריח על בני חצר שהרבה עליהן דריסת הרגל: ופותחה להוך ביתו. כיון דדרך פתח שלו יולאי לתוך חצר אין טורח לבני החצר שהיו מרבה עליהן דיורין כדמפרש בגמ' שלא הוסיף על בית כלום אלא שמוליך את ביתו לבני' שהרי כל ביתו יכול למלות שהכל יולאי לתוך חצר אין יכולי: לא יפתח אדם לחצר השותפי'. אפילו היכי דים לו חזקה: חלון בנגד חלון. אלא משהו ירחיק זה שלא נגד זה והטעם משום לניעות:

הלכה יא אין עושין חדר תחת ר"ה. אפי' מקבל עליו כל היזקין דאתא מחמי' דאין לרוסם של ב"ד ליזק יכידך לדון על עסקי ממונו ומפרש ואזיל מהו תומו חלול בורות שיחין ומערות: ר"א מתיר. ובלבד שיכסנו כיסוי חזק כדי שתהא עגלה

הלכה י [עמוד 24] לא יפתח אדם חלונותיו. נלמד שמשה לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו להצר השותפין משמע הא פתח כנגד פתח מותר בחצר השותפין ושמשי דשמשו קתני דהדיא לא יפתח אדם פתח כנגד פתח בחצר השותפין וזהו שלמד מהכא שלא יפתח אדם חלונותיו להצר השותפין משמע שמה שהוא דומה לו בכל דבר שאינו לדיה שם כל דבר שאינו לדיה כגון גגות וחצרות אלא בהא דתנא בפי' אין עושין חדר תחת ר"ה אין לו חזקה ואפילו הכי אסור משום היזק רואין ואין רואים שיכולין לומר לו אל תפתח חלון כנגדי שאני רואה בך ואין לו חזקה ומעכבו מלעשותה: שמע ר' אושעיא. דהוו ממרין דך שמעתא ולא משמיה: וביש לייה. רש בעיניו ואמר לכי הומר שבריתא ואין חומרים אותה משמי וחזר ואמרה לא אמרו כו':

הלכה ט זיז היוצא טפח. מוליאו אם כמה מהמשך הלבון נראה דה"ק שאם יצא טפח בתוך הזיז והחזיק בו בעל הגג מכאן ואילך מוליאו אם כמה כלו' כל התוך שילא טפח הרי הוא כאלו החזיק בכולו ואם כמה שהחזיק בטפח החזיק לכמה וזה קבה עד מאי דהוי מכוס החזיק בטפח יחזיק בכמה די לו בשה שהחזיק והו לא ואפשר לפרשו עם מה שאמרו בגמר' דיזן אמר ר' אבון אמר ר' אבהו אמר ר' חנינא בשם ר' מני החזיק בטפח בתרבע מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר החזיק רוחב טפח במשך תרבעה החזיק ברוחב ד' ופירש רשב"ם מאי קאמ' דאם החזיק בהולאת זיז אחד היכול להוליאו תרבעה הא מלתא בלא טעמא הוא שאם החזיק בעל החצר בטפח לא נתרלה בתרבעה ומבני הכי קאמר החזיק בזיז שהוא רוחב טפח במשך ד' טפחים בולט מן הכותל לתוך החזיק נמי בזיז שהוא רוחב תרבעה על תרבעה לתוך היזן שהניח לו תוך של מקום חבוב נתרלה נמי בתחבו שיניח כך דאין מקום שבוב בפחות מתרבע על תרבע והוא הדין שאם החזיק בזיז רוחב טפח במשך עשרה לא החזיק אלא ברוחב תרבע אבל אם החזיק ברוחב טפח במשך שלשה לא החזיק ברוחב שלשה אלא במה שהחזיק החזיק ולא יותר ע"כ נמלאו למד שאם החזיק בזיז רוחב טפח במשך תרבע החזיק נמי ברוחב תרבע והיינו נמי דקאמ' הכא זיז היולא טפח כלו' שים טפח ברוחבו מוליאו אם כמה שתרלו ומפרש למשך כמה כלו' דהאי כמה דאמינא לאו למימרא דכל מה שירלה אלא כמה שהמשך בתרלו מוליאו נמי לרחבו ומתלמוד דידן נראה דדוקא עד ד' אמות וכמו שפיר' רשב"ם ומילהיה דנהן בר תושעיא בחולק אם ביתו לא מהבריר לן פירושו:

דחזון אלא לענין טומאה שאם יש טומאה בבית זה ויש חלון בכותל זה דטומאה נכנסה לאהל ובפתוח מבעוד יום אין טומאה נכנסת באהל ובהכי אתקן בפי"ג דאהלות חלון שבתחתה ולא הספיק לנתרר מברואו מיס או ברלים או באבלותו מלחת שעורי מלא לתרוף להביא אם הטומאה באהל ובכר התבאר בשבעה עבר ממסכת כלים דמלא לתרוף בשורו הוא כרתם גדול של חדש וכן כתב הרמב"ם בסוף המסנה ובהלטת טומאת מת פרק י"ד מ"ל משום הכי אמר ר' לא משום דבי ר' יוחנן אלא הכיכא דקאמר הכא במתני' ליזו היא חלון המלרי כל שאין רחבו של חדש יותר ליכנס בו לעניין טומאת אהל נאמרה כדאתן מלוח לתרוף דהיינו רחב גדול של חדש ולא לעניין חזקות: והיכא דבעי במתני' הכא היא היא חלון המלרי כלו' לעניין טומאה: לעניין חזקות. שאם היה בשעור זה יש לה חזקה פחות מזה אין לה חזקה: לעניין שבת אהאמרת. האי דתני במתני' היזו היא חלון מלרי לעניין שבת קא בעי כלו' לעניין עירובין שאם הוא בשעור זה שם רולים מערבין עירוב אחד בשבת בתים שים לשם חלון זה ביניהם אבל פחות מזה בשעור שלו חלון הוא וחולקה שם הבית וכל אחד לריך עירוב בפני עלמו וכדאתן בפ"ז דעירובין חלון שבין ב' הלרות ד' על ד' מערבין שים כו' ואם רלו מערבין ג' פחות מזה מערבין שים ואין מערבין אחד ובאן הלמודה קא' נמי שהם לעניין שם וחזקות ע"ש:

דף יב לא אמרו. במתני' דהלו מלרי אין לו חזקה אלא בחצר אבל בגגות אפי' למעלה מד' אמות יש לו חזקה ומעכבו מלעשותה: שמע ר' אושעיא. דהוו ממרין דך שמעתא ולא משמיה: וביש לייה. רש בעיניו ואמר לכי הומר שבריתא ואין חומרים אותה משמי וחזר ואמרה לא אמרו כו':

הלכה ט זיז היוצא טפח. מוליאו אם כמה מהמשך הלבון נראה דה"ק שאם יצא טפח בתוך הזיז והחזיק בו בעל הגג מכאן ואילך מוליאו אם כמה כלו' כל התוך שילא טפח הרי הוא כאלו החזיק בכולו ואם כמה שהחזיק בטפח החזיק לכמה וזה קבה עד מאי דהוי מכוס החזיק בטפח יחזיק בכמה די לו במה שהחזיק והו לא ואפשר לפרשו עם מה שאמרו בגמר' דיזן אמר ר' אבון אמר ר' אבהו אמר ר' חנינא בשם ר' מני החזיק בטפח בתרבע מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר החזיק רוחב טפח במשך תרבעה החזיק ברוחב ד' ופירש רשב"ם מאי קאמ' דאם החזיק בהולאת זיז אחד היכול להוליאו תרבעה הא מלתא בלא טעמא הוא שאם החזיק בעל החצר בטפח לא נתרלה בתרבעה ומבני הכי קאמר החזיק בזיז שהוא רוחב טפח במשך ד' טפחים בולט מן הכותל לתוך החזיק נמי בזיז שהוא רוחב תרבעה על תרבעה לתוך היזן שהניח לו תוך של מקום חבוב נתרלה נמי בתחבו שיניח כך דאין מקום שבוב בפחות מתרבע על תרבע והוא הדין שאם החזיק בזיז רוחב טפח במשך עשרה לא החזיק אלא ברוחב תרבע אבל אם החזיק ברוחב טפח במשך שלשה לא החזיק ברוחב שלשה אלא במה שהחזיק החזיק ולא יותר ע"כ נמלאו למד שאם החזיק בזיז רוחב טפח במשך תרבע החזיק נמי ברוחב תרבע והיינו נמי דקאמ' הכא זיז היולא טפח כלו' שים טפח ברוחבו מוליאו אם כמה שתרלו ומפרש למשך כמה כלו' דהאי כמה דאמינא לאו למימרא דכל מה שירלה אלא כמה שהמשך בתרלו מוליאו נמי לרחבו ומתלמוד דידן נראה דדוקא עד ד' אמות וכמו שפיר' רשב"ם ומילהיה דנהן בר תושעיא בחולק אם ביתו לא מהבריר לן פירושו:

דף יב היו חמשה פתחים זה לפנים מזה כו'. הרמב"ן מזכיר ירוש' זה בשהוא דף ל"ח בגירסא כלן ובגמול הכמתו ורוחב הכלו סיום ות' שפירושו ברור ולי מה יקרו דבריו וקשה הלא להביאם ולולי יהיה פירושו דכאהר הוא הבורם מלמד דחלון הפשוי לאורה בעוביו מלא מקדח כדתנן בהאהלו' וחלון העשוי להשמים לריך שהחיים יותר גדולה סיכום רחבו בתוכה ובלבד שלא יהא חלון לומרי ולא לומרי שבשבי להשמים ולפי' לא היה חזקה דאין בהו שעור קאמר נמי שאם היו חמשה פתחי זה לפנים מזה כו' אבל אם הם בהבאר בנמ' ובכפרי המפרשים להכי קא' שאם היו חמשה פתחי חלונו זו לפנים מזו ושעור כלן הוא כמלוא מקדח ואלו לומרי שבשבו לאורה והוא חזקה ואלו לומרי שבשבו להשמים ולפי' לא היה חזקה דאין בהו שעור קאמר נמי שאם היה חלון לומרי ולא להשמים ולא לאורה דיכול שאם חלון לעניין טומאה וכל שהיה נהשבת חלון לעניין חזקה נהשבת חלון לעניין טומאה וכל שהיה נהשבת חלון לעניין טומאה וכן כותים הרמב"ן מסוגיא זו ס"ל: נפרו ומבקש לבניהן. הא דתני במתני' שאם לקח חצר יבה זיזין וגזוזטרי' שהרי הן בחזקתן דטעניק לוקח ולמאי דכתם בתוך שלו אם נפלו תוכן זיזין וגזוזטרות ומבקש בעל החצר לבנותן ר"י למר ויתר ואין מניחין תוכו ולבולילן ושעמו דכל בנין שהיו רשאי לעשותו אלא אם היה לו ונפל היו

ענלה מסלכת דר"ת מזיל בתר הסתם ולא חיים שמא היום לו ממר יכלה לכיכוי ויפול והכי תמרינן בב"ק: זיזין. קורות קטנות ונזוטרלות קורות גדולות הבולטי' מן הכתל ולהוץ ומיכל למיחם שמא יכבו בהן בני רה"י: בונם. לתוך קרקע שלו את כותלו ומניח מקרקעו לתוך כשיעור הולמת זיזין ומולית: ובה זיזין. וגזוטרלות הבולטות לרה"ר: הרי זו בהזקתה. דטעניק לעוקה ומומרי שמא לתוך שלו כנס הי' לבל המוכרה לו שהולית הזיזין הוא לריך להבית עדי' שכנס לתוך שלו לו ניטעין שהחזיק בו שני חזקה החזקתי ומכנסתי לתוך שלי דה"ל חזקה שיש עמה טענה לבל עוקה לא לריך למיטען מידי אלא כך לקחתי' ואין לריך לטעון היאך הוליא המוכר הזיזין הללו לרה"ר דטוענין ליורם וכן טוענין לעוקה: **גמרא** נתן ב"ר הושעיא. בחולק את ביתו פי' בחתני' וכן הוא בבבלי:

[עמוד 24] הכא את מר פתח בנגד פתח מותר. דיוקא דיליף וסיפא מקשה מהדדי דיליף מסיפא דוקא בחלר לבל במבוי מותר ובסיפא חני דוקא ברה"ר מותר לבל במבוי לסור וכן לריתי בירושלמי יוסף ז"ל: הן דתימר מותר במבוי. וכן דתימר לסור בחלר ומתני' הכי קתני לא יפתח אדם לחלר לשותפי' פתח כנגד פתח לבל במבוי שהוא רשות של רבי' כו' וכן כתב הרמ"ם ז"ל דלא בעיון דוקא רה"ר גמורה אלא כיון שיש לכל אדם רשות לילך לכה אין אדם רגיל לעשות הצרכים לטוץ וכן ירלוהו עוברי דרכי' לפיכך מותר לפתוח פתח כנגד פתחו: והתני כו'. מפני המבוי דימו כחלר: כאן בשניהן לו רשות. לפתוח כנגד פתחו מותר וכלן אלא נתן לו רשות לסור ולא אמר לו מבוי דיון שווין בזה ובה דתנן חלר מכוס דחלר לפי' נתן לו רשות לא מהני לפי' בירושלמי יוסף בהדיא: אמר ר"י שנייא היא בגנות. ר"י מפרש הא דתנן חלר לחפוקי גנות וסיפא דתני רה"ר ע"כ לאו למעוטי גנות אלא לאין שייכות בין גנות לרה"ר כמו שיש שייכות בין רה"ר למבוי: להפירה. נתנו ולא לדירה: והרבות לא ניתנו להבנות. בתמי' מדתני פתח נגד פתח משמע שבבר נבנה אבל נגד חורבה מותר ולטעמת דר"י בגנות אף כנגד חורבה אסור: תני תמן. בבבלי: הפיתחו חלון בכותל חצירו. לחלר השותפי': במעמד חבירו ד"א. שחבירו עומד ברחוק ד"ת ממנו ורואה אזה פותח חלון לחבירו ושוהק: פותח בשמאל ונועל בימין. כלומר היאך לריך לכותתו מה שפותח ושותח חלונו היאך לריך לסותמו ולטוטלו בימין וה"ג אמר התם בפס ר"ח יגעת ומלאתי יגע וסהום: הגע עצבך שה' עומד שם. סמוך לו ורואה שפותח ושוהק למה לא יכי' לו חזקה: יכול לומר לו הוינא בעיתי לעי. בתמי' וכי הייתי ריכה לטרוח ולסייעך: מושיט לו צרורות. כדי לחזור הכהנים למקומן כשכוסם לפוך שלו כו' ולפי ני' הספר פרשתי: ונפלו בונה אותן בחזקתן. כמו שהיה לו חזקה בחלר זה בשעה שלקח החלר בזיזין הללו ה"ג כי נפלו חוזר ובונה לומן:

סליק פרק שלישי:

פרק ד הלכה א היציע. כמין חדר סביבות כחלי הבית כמו בתי במקדש והיליע התחתונה ויש בעוביו לומה בעובי הכותל ומע"פ שפתוח לבית ותבמתו בהוכו לפ"ה לימו מכור והוא דחוי ד"ת לבל מי לא היה ד"ת שיש בו חציב וגמכר עם הבית: ולא את החדר. שלפני' מן הבית מע"פ שהוא פתוח לבית ודריסתו עליו: בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחי' השוב. בפני עלמו ולא בטל לגבי בית: **גמ'** והוא שיהא. ביליע זו ד' על ד' על רוס עבריה נגוה עברה כמו שהן במעקה: ובלבד מקורה. ולא שהה פתוחה למעלה אלא הקרה וכן מניפף מן ההדיוֹן בקורות ולא יהא לפילו ג' מן הלדדי' פרוס: כל הדין פירושה. פי' לכל ר' חייא בר אבא ועדיין לא ידעינן אם בעינן דווקא מעקה או לפילו חיוה מעקה ממש אלא שהגג גמוך ומחורי אחר בתי' שהביב מד' לדדי' עודפי' על הגג למעלה גבו' עברה טפחי' ג"כ שמין אם בתי' סביב לו אלא שהעמיד ד' עמודי' בד' זויות ומהן כלונסלות על העמודי' וזה הוא נמי מחילה לעניו שבא הכא אמר סוף דבר מעקה דווקא מעקה:

[עמוד 26] אם יש שם צורת הפתח. כו' וכלונסלות ע"ג עמודי' צורת הפתח הוא ופ"ה פליגי דבון בתמי' ג"כ ס"מ דווקא מעקה כו' אמרין כמו שפי':

הלכה ב מתני' בור. חפירה בקרקע: דות. בניין של לבני' ע"ג קרקע עשה כמין בור: אע"פ שכתב לו עיטקא ורומא. לא קנה בור ודות הואיל והשמיטן חלוק מן הבית שאין עבוין אלא לשמוש עד שיכתוב לו מחכוס מרעה עד רוס רקיעה: וצריך. המוכר ליקח לו דרך מן הלוקה ליך לבור ודות המוכר בעין יפה הוא מוכר ולא שייר לעלמו כלו': והכ"א אינו צריך. דמוכר בעין רעה הוא מוכר ובשמכר הבית שייר לעלמו דרך ליך לבור ודות: בזמן שאמר לו חוץ מאילו. חוץ מבור ודות דקגלי בלא לגוך היא ולפטפויי דרך קאתי: מכרן לאחר. דמוכר בעין יפה מוכר ובשמכר לו בור ודות דרך נמי מכר לו: **גמ'** לאיזה דבר כתב לו ולמה לי למיכתב לו בור ודות דרך נמי מכר לו ביקשה הבור ולבמות בתוך העמקי יספיל וכן הם רוצה לבוא בנובה יביא אבל לא ביקשה הבור כמ"ד מוכר בעין רעה מכר אבל הם"ם זה מסיק בהיפך דם"ל הלכה כמ"ד בעין יפה רבנן דר"ח הוא ר"ע דמתני' ולפי הבבלי ר"ע דר"ח הוא רבנן דמתני' דבבבלי והם"ם מפרש לה לכל ני' וני' וכן לר"ח לכל ני' וני' תמן אמרי: אדמון ור"ע אמרו ד"א. גרסי' וכן הני' בפ' במרא דכתובות אדמון אמר מי שהבדה לו דרך שדהו יקח לו דרך כו' והכא אמר ר"ע מכרן לאחר מיטו לריך ליקח לו דרך והיינו כדאמרי דם"ל דע"כ אית לי' דרך לשדהו לפיכך ילך בדרך קלרה ויש ר"ע ס"ל דע"כ יש לו דרך דלא יכול לפרוח בחויר לבורו: ר"ע וכן הני' אם ולא אמיט דאר כו' אלא אמרו דבר אחד דהתם אלא בשים לו דרך: בכתם הלוקי. ר"ע ורבנן אמין הדבר ברי אם יש לו דרך וגם אינו ברי אם אין לו דרך ובדמפרש במה לון קיימין בהא פלוגתא אם לא בשהם דאם הדבר ברי שים לו דרך כגון שמכר לו בפרוס עם הדרך בודאי כ"ע מודה כו' וכן אם אמר בפירוש הוץ מן הדרך פשיטא לכ"ע לריך ליקח לו דרך אלא ודאי בשהם מיירי שמכר לו בור סתם ולא פי' כלום מבא"ד כתם לפילו שים לו כלום בשהם מהכין לו דרך פליני כדהכן מי שאבדה לו דרך שדהו לו טעמייהו דרבנן דהכא בשקיפו הוא לרבעה בני אדם מד' רוחותיו כל מ' יכול לדחותו אלא שדוה לחתי' יכול לדחותו כאן:

הלכה ג מתני' המוכר את הבית. סתם: מכר את הדלת. אפי' בכולו בית הקבועי' בו בכלל בית אם אבל לא את המפתח דמיזי דמטלטל: הקבוע. בקרקע: האצטרובל. ענול של עץ שעליו מעמידין את הרמייס וקבוע הוא: הקלת. הקפרכסת שסבוב הרחוי' ומטלטל הוא: ואת ההגור ואת הסריים בקבועי' ומחוברי' בקרקע:

הלכה ד

הלכה ד מכר את הבתי'. ספסחי' לתוכה: בית הבד. בית שהבד בו והוא קורה שנותני' על הזתי' לכובדן להוציא שמן ליצוע דקרי בדי עלי זיתי': יש. הוא הנת עלמו: ממר. לבן נקובה שמפרכין בה הזתי': הבתורות. כלומשות של מרז שמעמידי' בהם קורם בית הבד וקבועי' בן בתרן:

הלכה ה הכיריס נכרי' שנותני' על הזתי' בבית הבד כשמירין הקורה עליהן לכובדן ומסוס דמטלטלי לה מיחדבי: גלגל שמגלגלין בה את הקורה להעלותה ולהוריד: ר' אלעזר נרסי' וכן הגי' בברייתא בבבלי: הנכרי'. שעומדי' עליהם בבית המרחץ:

הלכה ו הספלי'. שנותני' בהן מים לרחוץ: וילחות מלוכלות שמסתפגין מהן ל"ש ויש נגד הספת שלה יפה הוא המרחץ בשפותה הלתת: מנורות של מים בריכות הקטנות מים למרחץ: מורות של עלי שמתממין בהן המרחץ: בית השלחין. נוות ופרדסי' הסייבי' לעיר:

הלכה ז סנטר. שומר העיר: גבי' בריני' מתני'. כן היא מתני': מכר את המבתשת החקיקה בסלע. אבל לא החקוקה בהלום והא"ב קבעה ור"ש פליג בברייתא בבבלי דמכר את הקבועה דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ולכך מציה מתני' למוקמה כרבן דר"ש: ר' יצחק שאל. כו' לא נרסי' הכא אלו ומכר לו אפי' מטלטלין שהרי בהדיא קתני בתמני' ולא המטלטלין שבתוכה כ' יצחק שאל על דעתי הן דרבן כו': [עמוד ידי] כ' יצחק שאל על דעתי' דר"ש כו' אין כאן אלא שאלה אחת והיינו ליפות כיצד אינו אלא מכר לו את הבית ולא אמר כלום אבל אם אמר לו מכור לי מטלטלין שבתוכה כל שכן שלא מכר לו את הקרקע: ומה שאמר שמי שפמי' שאל וכ"פ כמו שאמרינן לרבן מן הסתם כל אלו מכורי' חוץ מן המטלטלין עד שאמר לו אין לרבן: זכה. שם חכם: אייתיתיה מדבית לוי. היו שם חנויות פתוחות. ומה הם הסמוטות היו מנויות ט': חנויות פתוחות. ס"ג וכן גרים בבבלי ובמוסיפתא ונסחת סירום' דתפוס מוטעית: לפנים. שאין מוכרות אלא לבני החצר: מבורות. בתלי החצר אע"ג דלא פירש דעשויות לחצר הן: פתוחות לחוץ. שמוכרין לבני ר"ה ולא לבני החצר: אין מבורות. דאין להם שייכות בחצר היכא דלא פורש ולפניס ולחוץ שים להם שני פנים מוכרים לבני החצר ומוכרים לבני ר"ה הרי אלו מכורות דנס שם בתלי חצר נגרות:

הלכה ח כל עצמו וכו' ואת אמרת הכי. בתמניית' המוכר בית הבד לא מכר הקורה ואין נאמר דאינו מכור: ומאן תניתה. ומי אמר שהקורה מכורה ר' לעזר דהכי קאמר במתני' ובבריתא ר' אלעזר קאמר המוכר בית הבד מכר את הקורה אלא מקרקע בית הבד אלא על פס קורה: יקבים. היינו יש החקוקה ועשויה כמין יקב: ואת האסורין. ובתוספתא גרים סילרים ובגמרא גרים הנסרים וכתב רשב"ם דלריך להניח בתוספתא במקום יגרים נגרים ומילה אחי אומר דגם היא לריך לכתוב במקום לסורים נסרים ונסריס הם הנסרים המהוסים סביב בית הבד אלא יפלו הזיתים מהם ולא בעת דריכת הקורה עליהם וקבועים ומחוברי' עם: מפרכות. מפרכתא היא האבן הנקובה שמכניסין בה עץ ומפרכין הזתי' בבית הבד דהיינו דומי' דמכתשת ויש מפרכים דהיינו העץ עלמו שמפרכין בו הזיתים: הריחים התחתונה. משום דקבועה היא: ולא את העליונה. שהיא מטלטלת: שקען ומרצופין. לשתת בהם הזיתים אלא שפקי' הם מונה של עזים ומרלופין הוא של עור ועשוי דמלתא דכל דמטלטל אלא מזדבן: הזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. כלן הכר לבון ור"ל הרי אלו כלן מכורין וכן בתוספתי: יצועין. יליעין מלבן היליע שהתחתה וכך היא שנויה בתום' ופירושה שלא נכנס בתוך המכר כשאמר לו הוא וכל מה שבתוכו אלא שהיו בתום' וכל מה שבתוכו אלא מפרשי בעל בית הבד ולא אמ' וכל מה שבתוכו אלא להמוני הכלים שמלריכים לכל עסקי בית הבד כגון סקין ומלפין וגיריס שעליונות דשייכין למלאכה אבל היליעין לאו בהדיא מנרסו: והחרותין. מלא ר"ל והדיותין לבון בול ולום ובתוספתא טליעות והדוחות: והשבויין. נר' שהוא טעות ובתום' לא מכר טליעין והכוורות והדוחות והמערות יע"ש:

הלכה ו מזז כדאמרינן בפ"ג דשבת פנימי לרחילה חילון שעומדים שם מוכרי' תמלעי שפוכעין שם בגדיה' וע"י אמר כאן שאם מכר מרחץ שאם מכר לו הבתים הפנימי' כאן לרחילה והחלונים שהם לפנות בגדיהם ולעמוד שם מלובשי' וקא' בתים פנימיים בלבון רבים לומר המרחץ גדול הים שם מדרים רבים פנימיים לרחילה והחלונים נקט לבון רבי' בשניהם דמשתמת לפי' מרחץ גדול בית אחד הוא לפנות בגדיהם ובית אחד לעמוד שם מלובשי' ולכך כללם בשיהם ביחד: בטלקי. הוא הפלטין הגדול שים לפני המרחץ: ויקבין. פירש רשב"ם ניניות שמשימין בהם מים והם מפרסין סודרין שמתנגבין בהם והרמב"ם ז"ל כתב יקמים שמטלין בהם המים ורחיצי לעפרם מבחוץ ככתב ויקמין בית היקמים נרסיק ורמה שטעמו מבוש דהכי הני לה בבבלי' דבבלי ובהוספתא ושמו מוכרח דבשלמא התם מבוש דהני בסיפא אבל לא היקמין עלמן מיכרח לגרום בריפא דמכר בית היקמין אבל בתא דיפא בסיפא אבל לא היקמין עלמן אפשר דנרסי' יקמין וס"ל לה הלמודא דהיקמיס עלמס שהן מכורין ומ"מ פסקו הפוס' דבית היקמין מכור ולא יקמין עלמן בהלמוד דיהן ובהוספתא: ומ"מ הטעם מפתא דבית היקמין נרסיק מבוש דהני אמר ואוא רמז לבוש: בית דאורייתין. כמו חוליריס והם שהני המרחץ בתוך ושעמא דכלהו מבוש דמנרמו לחד מרחץ כל הני בתי: מקום הבלן. שומר המרחץ בפיס: ומקום האורייר. שהוא שם בתוך היום מכור: בזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה. כלן הני אם אמר לבון ולריך לומר בזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה כלן מכורין וכן הוא בברייתא דבבלי ובהוספתא: מגורות. הם ברכות שמלפסין בהן מים וכן נרסי' בגמ' ובתום' ברכות של מים: בין ביומות החמה. פתן מועטין וקא ס"ד דלבעלו לעבי מרחץ קמ"ל וכל שכן ביומות הגשמים: בית הבנסת עצים. בתום' גרים בית כניסת עלים ובגמ' גריס בית כיסת עלים וכלן דבר אחד והוא שהוא שמשמין שם העלים וכן כתב הטור ומלוה העלים וכתב רשב"ם ז"ל דלא מכר הבית ולא העלים דכי היכי דעלים לאו השמיטין ניתנו גם הבית העשוי לערכן לא מיקרי תשמיש מרחץ כל קך: וכך משמישיה כלן מבורין. משום וכל משמישיה לטפויי מתא לברטא ולוגרו עלים דשוו השמי' פורתא למרחץ:

הלכה ז רשב"ג או'. בתוספ' ובבבלי גריס רבי יסודה במקום רשב"ג: מכר את הסנטר. בגמר' מאי סנטר ת"ד בר לחוכיתא וכו' עבד הממון' להניד ולאחווי שמוני השדות של מי ובל מי שם וכוח עבד לבר העיר וה"ה לעיר בלא כוחו עבד וה"ד סנטר בני שדות שבסביב המדינה ליקימוהם היה סופר שלך לכתו' מספר השדות והבתים לתת שם בל בל אחד לבר העי' ואם היו מכור עם העיר דאחר שים לקוחה העיר מניד השדו' של מי ובל מי שם הוא יכול ליקח סופר ולכתבן ואינו צלך בהכרת כמו הסנטר: בזמן שאמר כו'. נם כלן חכר לבון וע"ל בזמן שא' היה וכל מה שבתוכו הרי אלו מכורין וכן בתוספ' ובגמ': שיריה. שם חציות קטנות של בקעות הסמוכות לעיר שלא שכן קלת מופלגות ממנה והוא מלשון שיריים שהשיירו מהוקות ואחו בשפרם בשמוך שיריים בזיים לבון בקוב כדאי' בפ' חזקת דבזוי בזוי ופירש הערוך ומבוקעו' הכא נמי כלו' מבוקעות ומחולקות: בנותיה. כן הכפרי' ובשפרם בשמוך בתותיה כופרניה וחרנוס יוכ' ולא בנותיה יה כופרנא: ותשרשים המוקצים ממנה. בתוספ' ובגמר' גריס החורשים במקום עקרים ופירשו בו ועריס דתרנוס יער הוא חורשת וכן כתבה הרמב"ם ולפבר דכלן טעה הסופר ול"ל תרשים ויש לפרשו כשהוא כדאיתא בערוך בשרש ע"ש: המוקצים ממנה. שפתוחים לחוץ: חלק בים. בשהן מוקלן ויש להם חלק בים של לותה לעיר ונקראת על שמה ר"ת בשהורין ור"ת בשהורין מכורין ואמר רב המנה שהלומרי' שמכורין עם העיר הוא בשהן בתחומה לבל הם מופלגים ושהלומ' שהיו מכורין בשהן עומדים בתחומה ונם הם מופלגי' ובתחומה כלו' בים לו שם על שם העיר:

הלכה ח [עמוד 28] במהולקים לגפנים. משום דתמרו בתוספ' הכי קני' מתי' בבבלי ובנמר' קני' מהי שבדתני' דבי ר' יעלי תמרין בתמולקין לגפנים וקא' דהמולקין שמעמידין תחת הגפנים שלא יהלקלקו ויהלכלכו התשמוש' ובנמר' קני' מהי שבדתני' דבי ר' יעלי תמרין בתמולקין לגפנים וקא' דהי מכורין עם השדה מפני שהן לגרכה: שאל היו שם חלוות מחילות לברות. לי נרסי' לכרות בריים ה"ק נהי דמכר קנים המולקים משום שהן לגרכה ולפי

לה פלוג אמתני' בשייחו לעניין שיור דרך הוא דפליגו בה ר"ש ורבנן ומתני' לעניין שאר דברי' שאינן בכלל מכירת הבית והשדה ממילא בהן בכלל הסוכן והמקדים משא"כ דרך הלוי בדעת המוכר והסוכן והמקדים וכיון דלא ס"ל דסוכן בעין יפה כוותן לעניין דרך בהקדים מלי לף דסוכן לא ממילא בעין יפה כוותן מ"מ מקדים בעין יפה מקדים לו ממילא מקדים בזה לגמרי: נשמעינה מן הדא. לעולם מכריזים אמרי שחלקו. ירושלמי מכיון שהן לבן דרך זע"ז כל מ' שייר לו בחלק אחיו ליכך דרך חלק אחיו למה כלריך לו ובמתניתין דתמן באחי' שחלקו זכו בשדה זכו בכולן היינו כדממן מוץ מן הדרך וכיון שהשווה לוקח הסגה לנוכח ולמקדים דין מ' לכולן: ואית דבעי מימר כן אמר ר"א. ויש רולין לומר שכן מר"ח כו' מפני שיוצאי' משדה הקדם מ"ש כי הקדים בית ואמר מוץ מכור והוא לפי שהם מקדים למוכר בית שהם לעניין לפי הקדים בור והוא ואם נאמר לפי שהוא בדרך לבור והוא מ"ש כ"ע הנה מן הקדם בדרך שהדרך הקדם הוא לפי שהוא ודאי לשייר לו דרך ולפי זה דיוקא נקט שם לפי שייר לו דרך לף הן יוצאי' מן הקדם לפי שהם דר"ח לעניין נקט ג"כ בדרך וכלומר נהנה מן הקדם הוא:

כליק פרק רביעי:

פרק ה הלכה א [עמוד 30]

התורן. עץ גבוה שתולין עליו לם הנם והנם הוא כמין וילון שתולין בתורים נגד הרוח: עיגון. ברזל שקיטורין בו חבל ועוקי' לומו בעומק הים לעכב ולעגן הספינה: מנהיגי'. לפי המצוטות שבהן מוליכין את הספינה למקום כרולי': מרצופי'. ממתה שעוקבי' בהם הספינה: אנתיקי. פרקמטיא שבתוך הספינה: פרידות. בהמות המובלות את הקרון והוא שתין לחוקי' בו בשעת המכירה והיא דמפרשי פרידות עליה הנפרדי' מן העגלה שמוסכי' בהם העגלה והוא בלע יכי קצורי' בו בשעת המכירה: צמר. הוא הטעון שלומד ומחבר השוורי' יחד: לא מכר את כליו בכלים. העמיים לרכיבה כ"ע לף פליגי דקנה כי פליגי בכלי של משאוי כגון סק וריסקיא לה"ק לף קנה לפי' כי עליו בשעת מכירה: המורך זה. משמע כמות שהוא עם כליו: המורך הוא. הוי כשולטו חמורך הוא מכור לו והוא כמוכר חמור עם כליו ואין כליו מכורי' לפי' הן עליו בשעת מכירה: היה. כגון של חמור ובבבלי מוקי לה כגון שאמר לו חמור מניקה מכור לך דאלב המתון למעי מכני אלא והלי הוא ובנה ויפיפ כמי דאם פרה מניקה מכור לך לא קנה את בנה דפרה לחלבה עומדת ופרה וחלבה ס"ל: מבר אשפה. מקום גבוה נ' טפחי' לו יותר לו עמוק ג"ט לו יותר ברגיל להניח שם זבל בחמותיו: הלוקה פירות שובך. מה שיולדו היוני' כל השנה: מפריח. לעקה בריכה לחבוש ויניחנה למיכר וכל שני יולדות קרוין בריכה ומיקון עם שאם כדי להיות לעזות לאחם שלא יברחו: פירות כוורת. דבורי' שגולדי' מן הכוורת זאת השנה: נוטל. לעקה נ' כמילי נ' הבוחות מולדות דבורי' הרשאי' היולאי' מן הכוורת ומכיון להוץ הכוורת שלו שהרשאי' הם הטובי' ואחתרו עם הכוות כדי שיכיוצ הכוורת וכן לעולם: חלת דבש. הדבש עם השעוה יחד מעורבבי' עשוי חלות חלות: מניח שתי חלות. שתפרנסי' הדבורי' משם כל ימות הגשמי': גרופיות. עפרי. וחור ולומה: נמ' אסבלה. כשם של ספינה שעולין בו: ובור המים. שתותי' בו מים מתוקי' כמי שיש מלוחי' שם: אבל לא היציעין והעובין. נראה בהן מריחין ושאפת דקרא הוא הלעזות והעובי' ובפ"ק תני הלעזות ליעי' וס"ע שמריח בריח המוכר את הבית נ' שנות יש ליעי דהכא מפרש הלעזות ליעי' וס"ע שמריח בריח המוכר את הבית נ' שנות יש ליעי לעזותא כו': והאיספופא. הספר שהוא כעין נסר מיטלעל לעזות מן היבשה לספינה: והביציה. ספינה קטנה לפי שהספינה הגדולה מ"ה לקרבה סעוך ליבשה שתין אמי' עמוקי' ועי' הקטנה קרוב' ליבשה: דוגית. מפרש בבבלי שהוא ביליא וה"ק הוא ר"ע דעלה מבבל קרי לי' ביליא כמו שלי ביליא דמיתן ושומטום מחי היה קרא אחתה דוגית ליבשת דקרא והחיתכם בקרית דוגה: הנאים שהתנה יהושע. בבייסתן לאחן יסרחלב ר' לוי בו' אמר ארבעה. ד' תנאי' שהן אמר ריב"ל ובשרק מרובה מביב עשרה ושהן ד' לויי בו' אמר ארבעה. ד' תנאי' שהן אמר ריב"ל ובשרק מרובה מביב עשרה ושהן ד' דריב"ל חביב ושחל:

דף טז

מזדבן לגב ארע' כדתנן במתני' שלם מכר השדה ושמר וכל מה שבתוכו אפ"ה לימו מכור עד כאן ר"ש הכא נמי רבנן הכי קאמרי התם שקמה אף על גב דממתני' גרמה דקרקע עליו וחביב דלא מזדבן לגב ארע' משמע לפי' הכי לעניין דאם מכרו לבדו תורת חלון עליו וכי היכי דמכר אחר חלון אין יחיד חו בנים לא קנה קרקע הכי נמי בסתם שקמה: קנה קרקע. כלו' דלא ניחא דטעמא דר' ישמעאל דר"י דשמר הקוסה קנה קרקע הוי משום דמוכר בעין יפה מוכר ומנה תחוק דכשייר סדן בשקמה לא שייר קרקע דהרי מכר אחר חלוצת לקוסה ובעין יפה מכרן ולא שייר קרקע לעלמו אלא טעמ' דחשוב כשדה אלן כדאמרן ומ"ה אין בין מוכר סדן בין מכיר ולפיכך קנה קרקע: ע"ד דרבנן לא קני קרקע. דלא ניחא דטעמייהו דרבנן דאמרו דמוכר כדן לא קנה קרקע הוא משום דמוכר בעין רעה מוכר ותחוק מינה כשייר שייר קרקע כיון דמוכר בעין רעה בשייר לעלמו קנה קרקע הא ניחא אלא לי תורת אלן עליו כדאמרן ואין הפרט בין מוכרו למכיירו לעלמו:

דף טז מה בין מוכר ומה בין נותן. בחלקת במתני' ואמרת במה דברים אמורים במכירות אבל דכשאכר בבית או בשדה או למרתף לא אכר כל הדברים הכייכין לאם דקתני במכר משום דאם מ"ד מוכר בעין יפה מוכר ומ"ם נבי מכר אלא נבי מתנה שנתן כבן דרך המותן לתת בעין יפה ולא בעין שיפרש אבל מוכר דלא בעין יפה מוכר אלא משום שונאם דוחי כיון שלא פירש לא אכר אלא אם שפירש: שבן דרך הרקוחות להיות מדקדקין. ונבי מוכר הוא לית לקוחה לדקדק ולפרש שאכר לו כל הני וכיון שלא דקדק שפיר ואין מכורין אבל נבי מתנה דבוחת הוא לשקבל המתנה לדקדק ולפרש כל מה שלית דמוחן למרש לפרש וכיון שלא פירש ולאי שאכר לו הכל וכגמ' דיהן מאי שנא מכר ומאי שנא מתנה ומסיק זה הי"ל לפרש וזה לא היה לו לפרש ופי' רשב"ם נותן מתנה כיון כרגיל ליתן בעין יפה אם לאחת דאלו לאו בעין יפה נתן היה לו לפרש ולשייר לעלמו כל הני ומדלא שייר הפרוד אבל מוכר דוחי שלכר אלא אם שפירש ורבנו חננאל ז"ל פי' הקוסה היה לו לפרש דכיון דנותן דמים אינו מבביים מן המוכר ומדלא הזקיק למוכר לפרש לו הכל הפרוד אבל מקבל מתנה בוחת הוא לשאול ולפרש הלכך עליה דנותן למיש לפרש וכיון שלא פירש קנה הכל עכ"ל ומן הירושלמי הזה נראה דשב"ם ורבנו חננאל אלו ואלו דברי חלוקים חיים שהלוקחת הקוסה דנותן בעין יפה נותן הוא פירוש רשב"ם שפירש בגמרא דיהן היה לו לפרש וזה היה לו לפרש מטעמא דעין יפה כדכתב רשב"ם והלוקחת הבית דלכך הלוקחות להיות מדקדקין הוא פירוש רבי חננאל שפירש היה לו לפרש משום בוחת דמקבל: ומה ביניהון. מה נפקות' נפקא בין ב' הטעמים הללו כדי לדברי שניהם ים בפרש בין מכר למתנה ומשנה מ"ד טעמ' דנותן בעין יפה נותן היינו טעמא נמי דמקדים דהכי את השדה מכר את כולה כלו' אפי' בור וחות כו' דכשם דנותן לחברו אלוה מלוה למרין בעין יפה נותן כ"ש מקדים לבל למקן דמר משום טעמא דלקוחות לא נפק טעמא דמקדים מיהן לקוחות בהקדם מ"ש מה יאמר במקדים מה טעם יהן למ"ד דהמקדים השדה מכר את כולה הרי לא היה טעמא דעין יפה ומשני כשמשיכה מן הדא דאמר רב בבבלי שמשן שחלקו ים להם דרך זה על זה דהשם לא מכר הוא דאות לקוחות ולאי מפני היא דנותן בעין יפה ועכ"ז תמרינן דאפי' דמשלק מן השדה מכייר לו דרך הלריך לעלמו הכא נמי במקדים הכי נמי ואית דבעו למימר דכשמשיכה ממהמיהן דאמר הפתן שחלקו שהם זכו בכלן ואפי' בבור ודות הכא נמי הכי נמי: המחזיק בנכסי הגר עד ושקמה הישנה. כל זה לשון המשנה דרך פיוקא: מפני שיונקין משל הקדש מפני ששייר לו דרך. קא בעי מאי דאמר ר' שמעון במתני' דמקדים את השדה לא מקדים כלום מכל מותם הדברים דלא מכר נבי מוכר אלא דוקא מדוכ המוכר ושלן שקמה הפא דנבי מוכר שהם לית מכורין נבי מקדים שהם אין מוקדמין הוי טעמא משום שיונקין מבל הקדם התדוכ ושהקמה ואפי' דמקדים בעין יפה מקדים הקדים אפי' מקום השקמה והתדוכ וכשמיירו לעלמו לא שייר עמהם קרקע כמלמו גדלים מקרקע הקדם וגדולי הקדם ניתנו והיינו טעמא דר"ש אמי' דכשמכר שהם מכר את אלו אלו דלמא לאו היינו טעמא משום דשייר לו דרך אם שייר לעלמו וכיון שמייר לו דרך הוא ליה משום הדרך של הקדם דכיון דשתן בעין יפה נס הדרך שתן ונעלה עכשו נשאר מן הקדם ומועל לפי' הוי מוקדם ומבני מבני משייר לו דרך ואם פירש בהדיא דלא שייר לו דרך הוי טעמא מפני שהן יונקין מבל הקדם:

פרק ה [עמוד 30]

אסבלה. כשם של ספינה שעולין בו לספינה: בור המים. שמכנסין בו מים מתוקים שמי היס מלוחים ואין שותים מהם: יצועין ועובין. ברים הוא' דפרקין גרים יולעין ויעוין ואר' דילועי ויעוין הם המלעו' שמליעין בספינ' כמו שרש יולעי ויולעי עלה תרגומו לשוויי ברי סליקת והרגוש כל מרבדים שוייתא ברישי מגלף דילועי ושווי הם כלי המלע שיובדין או שוכבין עליהם וז"ש כאן אבל לא מכר דילועין והשוויי כלומ' המלעות דאן מטלטלין ואי היעתא דגרסינן טוען בגימ"ל והיינו המקורלי"ם של ברזל לעכב הספינה שמעלינין למים ועגון לשון עכוב כדכתיב הלאן תעגנה הרי למרו במשנה שמכר את הטוענין ושמע גרסינן את העוגן בגי"ם והם קורות גדולות שים בספינה והן מטלטלין כדכתיב ויחזקאל בבנין הבית ללעות הבית וסטיבין ולמרו בפרק מרובה והטוענן אלו' המריחו' כו' והם הקורות כדכתבם רש"י ורד"ק בשרש עב ע"כ: והאספופא. הספר שהוא הכבד של הספינה לף הקבועה בה אלא נסר גדול עשוי כמין סולם שבוקפין אותה לאם אחד בקרקע והרואם השני בספינה בעגון שלמרו בהגוזד מן הירק ולא עוד אלא שבוקפין אותו בקרקע כלו' שמליעין אותו ה"א הספר שבוקפין אותה מן הספינה לקרקע דלא לף מפרשין שבוקפין מפהן לאחיהם אין לו ענין ומ"ה קאמ' דלא מכר אותה שהיא מטלטלת ואינה קבועה בהספלה וכבבלי ת"ר המוכר את הספינה מכר את הספלה ואת בור המים ואת מדכר דלא מכר יולעין ויעוין ושבוקפין: ביוצית. היינו ספינה קטנה שבוקפין לה בספינה גדולה שהיא יכולה להמקרב ליבשה

תוספות מהרא"פ

ראי את הלתניתי משום סיפא דקתני בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו כולן מכורין נקט לה לכל משום ריוחא דלא שתעריך דכיון דשמעין דמלוסין לכל שפה שמלרין בספינה אלמא לא מכר כ"ם שתוכה אלמא:

דף טז מרקטי' עשבי'. למחכל מכל מקו' מסדם הבירו ולא יקפיד בעל הסדם על הסדם
על כך חוץ מסדם הילתן דמעלו לה עכבי' הגדולות עמה והמולטין מעסיד
את התילתן תלתן מן קטניות והיינו לסוריס מסוס גזל דהכי מסוס הספד תילתן: תמן
תנינן. בכלאי' ומס פירמתי: תניע בפ' בהרת דמיר: המוציא מת בתחילה. כלא
הי' יהוש שם קבר מעולם: ה"ג מוסכב כדרכו לאפוקי יוסב או רחמנו בן ירכותיו:
נוטלו. ורמלי לפנותו למקום אחר: ואת תבוסתו. עפר תיחוח שנעשה ממנו מחמת
מוהל היולא ממנו: זאת אומרת מת מצוה. המוליא מת מוסיך בהסטרטיא והוא
רמ"ר מותר לפנותו מסס למקום אחר דהל"ב ליחם דלמא מת מלוה והיכי הניח מעלו
ואת תבוסתו: וכמה. היעור הבוסתו בעומק הקרקע: שמואל. שמואל:
[עמוד 32] לא מסתברא. דה אלא כו' דלא דה אלא: אילו. כו' היינו ליקט עכבי'
בכל מקום שהן מלבדי' שהדם ב"ם שמותר לכל אדם לוקטן אלא וודאי
מת מלוה אסור לפנות לכן קריך הגמ' למשמעין שפילו מותר לוקטן: אתיא. מהכי'
דמיר כמ"ד מותר והשיא דמלקטי' כמ"ד אסור לפנותו וה"ב אמריכן במרובה מת מלוה
קנה מקומי בתלמי' שהגמ' יהושע: אני אומר. כו' הוא תירץ אחר וכן משמע בהדיא
במיר בפ"ם זה לעולם ב"ע אסור לפנותו והיינו דמיר מיילי שנקבר בבגדי הרשות
והיינו שהם בני אדם מיוסים מזיכיכיהו תבוסתו עד שעת זריעה מפקירי שדותיהן ליכנס בהן
כל אדם לקלר את הדרך אלא יקוץ וקן נקרמי' שבגדי הרשות לפי שברכות עוסי' והמגיה
יהושע בלא יקפידו על כך עד שהרד רביעה שניי' בזמנה בי"ז במרחשון ומתו והלאה
הזרעי' לומתי' ונקבה להן דריסת הרגל ר"ש ז"ל בפרק מרובה וה"ב מיילי שנקבר
בבגדי הרשות ולא היה מת מלוה כלל אלא שנקברו שמה בזמן בגדי הרשות שמותר
לה לכל אדם ליכנס בהם ודעתו לפנותו לאח"כ: וחש לומר. ומיהם דלמא מת מלוה
והן מת מלוה מלויין כי' בהמי' כלומר מי לא מלי נמי לחיות שהיה מת מלוה שמותל
שם ובזיר מכני הסבר אין מת מלוה מלויין כלומר ואלין בדבר המלוי ולא במת מלוה
ומפבר ה"ק וביתיתא: משתעיקר התבואה. מהבניס התבואה כו' וכמ"ש:
בזית. יכול ליקח נטיעה מן החדש שבחדש שהעלף חדש וגם החילן שהעלף גדל בו
הוא חדש שהיו מזיק לו שעדיין היו טוען פירות וכן מן היסן שביען דשוב היו טוען
פירות: כמין טרגור. רמיתי בבהר כהוא מעולם כמו טריגון דנעני' בעל שלש פיזות:
ובדבד שלא ישרישו. אלא יעקור חוהן עם שרשיהם כדי שיוכלו הם"כ לגדל ויהיה
מהן בעל הסדם ג"כ: ופוני'. ובפני לעשות לרכיו לחתורי הגדר: שמתעטש. הפרה
דלמנה: וריעין. מרעות בהורסי' ביער של חבירו: אפילו שבט יהודא בשבט
גפתלי. בבבלי מבמע דקלי על הא דלמר התם ומחכי' בית של טבריא כו' וכן משמע
שם דטהכי' אלא מלא חבל לדלומו של ים בידעה כדי להולים רשהות מן היס ליבבה
וכן משמע בתוספתא דפרק מרובה: ומסלקי' רצדדי'. מסלקי' מן הדרך לגדדין מפני
יתידות הדרכי' לפילו בזמן שהתבואה בשדות נכנס בגבול שדה לייך על המיסור אלא
הדרך ויתידות דרכי' בימות החמה יבש הטיט ועשה כיתידות מקום דריסת אדם
ובהמה בדרכו שם בימות החורף נעבו כיתידות רש"י ז"ל: אפי' שדה מלאה ברבום.
שהפסידו מרובה מותר לו להכתלק: מה נותן דמי'. במסתלק לגדדי' ומקלקל הייב
ליתן דמי' שהפסידו לו לא: מדהמר רב יהודה לפילו מלאה כרבום מותר ומילך
מהיכו לעבות בהפסידו מרובה כזה אלא הדא דמרה שנותן דמי': א"ר לא מביון.
בו' דייק לבן הפי' שהם חייב ליתן לו דמי' אין חילוק בין הבואה לכרבום ומתי מפילו
ב"מ שהין נותן דמי': ה"ג ומילו יכול לדחוק עלמו כו' לדברי ר' לא דלמר היולו מותן
דמי' שם רובה לדחוק עלמו יותר מדאי אלא להסתלק שם טומר שהיו לבאי לבאי דמיחזי
כיהבלא לו לא יכול רבאי: משתקע. בעוש ומילו רובה להסתלק לגדדי': מי זה שמראה
עצמו באצבע. כלומר רחו לוהו ממגיר על עלמו ומיחזי כיוהבלא ל"ל כו' ב"מ דלמיו
רבאי לדחוק עלמו מבלר בני אדם: נוהנין לו ד' דרבי' כו'. בבדות של מהרי'
מסוס יבוד ס"י:

דף יז

זרע שהיו רובה בהן מבוס שמפסידין לה הקרקע בלוקן דכל הנו לא לסרו ובבלן שדה כהן בעל הכרס ובו"ב לוך לה יכול לום' דלוך הכי נמי דבכרס
ממיעה רובה בהן כלנו הן עקורים הרי היו רובה לסבור כרמו והדרן קושיה להוכחה דלוך לחרת מבוס גזל ושיין בפ"ב דבלחים דהבא דמייהי קד כונית בבמו ע"ם:
תנינן. בפרקה דמיר: המוצא. פרט למלוי כלו' יכול דהיה יודע מקודם לכן דלחד נקבר שם ולהן זו שכוחת בית הקברות דבהא לא לריכא למימר דטולטו דפטיעה
רוב: מת. פרט להרוג דלפס היה טרוג לחרגי ומת בס: כדרכו. פרט לרלסבו מוכח בין ירכיתיו דלפס מלא כן פטיעה שכוחת בית הקברות הוא דלהן דרך לקברן כך ולא הוא
דלהן דרך לקבור בחת יובב אלא הכי לחרגי ומת בס: כדרכו. פרט לרלסבו מוכח בין ירכיתיו דלפס מלא כן פטיעה שכוחת בית הקברות הוא דלהן דרך לקברן כך ולא הוא
לריכא למימר בכל אלו דטולטן ואת תפוסתם אבל בדאילו, כל הני מנלי שהוא מולא מת מוסכב כדלכי דליכא למימר שמא בית הקברות הוא מלד מחת ותכוכתו אפ"ה לחרגין
דטולטו כיון דלהן שם ג' מהים כדחמרם וחזיל בחתני' ע"ם: טולטו ומפיהו למקום שילה: תבוסתו. כמו תפוסתו כלו' קרקע שחתחתו שהוא תפוס עמו והיינו ג' לנעשות
כמו שחמרנו בסמוך וכל הסדם טהורה ולא חייבי' שהוא שם מקום בית הקברות: זאת אומר' מת מצו' מותר לפנותו. ולא לחרגי' קבר מקומו דהנינן טולטו ואת הבוסתו
ולי לחרת קבר מקומו ואו שכר לפנותו לוך לחר' דהמולא מת מפנהו לימור דשמא מת מלוה היה שחת שם ונקבר ויהא לסיר לפנותו אלא ודאי דחלטרת טולטו שמא
מנה דמת מלוה מותר וקניא להקנת יהושע דהקן דמת מלוה קנה מקומו: וכמה שעור תפוסה. כלו' נותנ'

דף יז מה מ"ד כו'. רוחב הדרך כמה מס מ"ד כו': קרון היוצ וקרון בא. וכסהן פוגעי' זה בזה נריכי' שמוסך ממות ומ"ש ניתן לחו כל כך בלומלום שמוסך בתוך שמוסך וכיון לתפיקתי' מסמוסך תוקמה על סם עשרה דמניו הרחקת הלוו בכלאי' ובלילוף שדה חיון:

הלכה ב מתני' הקונה שתי אילנות. סתמא לא קנה קרקע סביבי' כלל ואפי' מקום החיון לא קנה ה"ע כחילו קנאה לפירות וכסייבא יעקרני ויל: קנה קרקע. דחסיבי לחו שדה חיון: הגדיל: כרחיבו העופי' הרבה: לא ישפה. לא יקוץ חומן בעל הקרקע ממ"פ שכלל רע לבית השלחן דכיון דחין לו קרקע לבעל החילות הרי שיעבוד לו שדהו לערך החילות כל זמכן שע"מ כן נקחו: גזע. ונמ' מפרס: שרו. של בעל החילן דמנוף חילות קחתי: של בעל הקרקע דכיון דמחחת לקרקע יולא מקרקע נדלו: אם מתו. יבשו: אין לו קרקע. ליעע לחר במקומן: קנה קרקע. דחסיבי שדה חיון: הגדילו. חון לקרקע שלהן יפפה המוכר דכיון דחין כטוענין בשל מוכר כי שם בקרקע של עוקח והמוכר לא שעבד לי קרקע שלו חיו מניחו ליכנס בשלו מחחר שמזיקין לו: הקונה. הוח הכילחה והלך כחוויק בקנה:

הלכה ד ד' מדות. חלוקי' זה מזה: מכר לו חיטי' יפות. הכניה עמו שיהן לו חיטי' יפות ונמלחו רעות הרי כלוקחה ולח יוכל לחזור בו רק מי שנחחנה

בלבד דהוח לוקח חבל מוכר חינו יכול לחזור בו חפי' הוקרו החיטי' הרבה:

[עמוד 34] אין אחד מהם יכול לחזור בו. חפי' הוקרו חו הוזלו ולח מלי לוקח למימר חני ליפות נתכוונתי וחפי' דחמינן רעות משום רע רע ימחר הקונה וכן לפיכך לח מלי מוכר למימר חני לרעות נתכוונתי וחפי' דחמינן יפות משום הדרך המוכר נומר לרע טוב: שחמתית. חדום וכל חוס מפרנמינן שהום: ונמצאת לבנה. ולפיכך דניחח לי' בחלי ולפיכך דניחח לי' בחלי וכל כה"נ הוי מקח טעות לסייהם וסייהם יכולין לחזור בו דחלו ניפות ונמלחו לרעות כ"ע ניחח לי' ניפות: יין ונמלא חומץ. לפיכך דניחח לי' בחמרא ולפיכך דניחח לי' בחלח: משך. מר"ם לסימטח חו בחלר של סייהם קנה חבל מסיכה בדה"ר לח מכנין: הע"פ שלח מדד וכנון שפסק לו מתחילה בכך וכך יתן לו הסידה חבל לח פסק לו הסמי' חפילו מדד ומשך לח קנה חלח סמכו דעתייהו שהמוכר יכול להעלות הסמי' כמו ברולה והקונה חומר חיני קונה חלח בזיל מדד. המוכר לוקח בדה"ר חפי' בכליו של לוקח לח קנה בהגבהה: חם הי' פיקח. הלוקח זוכר לח מקומו חם הוח ברנות בעלי' ומקומו קונה לו ובמקומות נחלות מיירי שלין דרכן להגביהה לכך קנה במסיכה: עד שיטלטלנו. היינו הגבהה ומירחה דמילתה נקט דרך המגביה לעלמל ממקום למקום: ואם הי' מחובר לקרקע. בנבלי מוקי לה כגון שלוקח לך ויפה לי קרקע כל שהוא וקנה כל מה שעלי' דכיון שנכרו לעשות מלוכה בקרקע שלו ועשה בו מלוכה כל שהו קנה שסיכתו וקנה נמי לותו דבר שהוא להקנות לו עם הנכירות לפיכך חם הגיע כ"ס קנה: עד שקא נתמלחת המידה למוכר. במידה שיוצ שם סייהם של סייהם מיירי והמשקיל בשליחה לסייהם וכרי היא שליחה עד שימלחנה ומסר ומילך היא שליחה ללוקח ומשנתמלחת המידה שכלי שלו לוקח קנה לוקח שקנה לו כליו וכסימטח מיירי חו בדנות לוקח: היה פרסור ביניהם. ומ"ד לסם כדך כרסיני' שמודדי' בשכר שנותני' לסם וכשברה שחביות ע"י מדידה נשברה לפרסור וכנון שלח מחמת חומס הגיע ע"י שלח נזפר במדידה הרי"ס: והייב להחזיר לו ג'. טיפין המוכר ללוקח מן המדבק בדופני המדה לחחר שעילה היין והשמן: הרכינה ומיצת. היינו המידה על לדה לחחר שעירה היין והשמן והטיף ג' טיפין ומחלסף מוגת המידה לנולי הכלי חל מקום ג' פרי הוא של מוכר שכחיובם לוקח ממנו: וההנוני אין הייב להטיף ג' טיפין. לפי שהוא טלוד:

הלכה ה

בנין הפרות לחופני' ושובי הדובן כמלוח לוכך העגלה דהיינו תמם תמות תמי ו"ו ותמה כרי ת"ו ותמה כרי יוסף בן לוי דלמ' מסחלפי קרסים זו מזו ליפול היה מתקנם הרי י"ו תמה כדילף לה בפ' הזורק דשבת ובפ' המיכר פירות דבבלי וזו היא שחמר כאן מה מד' תמות עד ח' כלומר הה דלמרת דוחנין לו דרך הוא דעד השתא היה דרך הניה שהוא ד' תמות ולא תמרת דמוסיפין לו מלוהם המדבעה עד שתגיה שהוא דרך מעיר לעי' לו דילמא הה דלא תמרת דרך כלומר שתם היה דרך מעיר לעיר שהוא שמונה מוסיפין לו מח' עד שסם עשר כדרך הרבים ומשי דהכוונה מח' עד י"ו תמה כדי שיהם קרון הולך וקרון בח לנומר שתי עגלות ושיעורו שם עשרה תמה עם תמה הניספה דיוצב בן לוי בעגלות משכן כדלמרן ושוכר כלן זה הין משום שהוא משום יצוב מרך יסרחל ותנלי יהוצע נמי כלן מצו' תקנת ג"י הוו ומה שהזכיר כלן עשר' תלתים דיוצב הוא משום דשמשה הקבילות בשיפה קלמר הסם מכר זיהים לקון מניה שתי נרופיות ועלה תניא בשלי דכשהן הקטנה שני טיפתים בקנים ובנפנים הן הפקק ולמעלה ובלחד מתנלי יהוצע נטיעה ע"מ לחריכן הון מנרופיות על זית ועלה תניא בזית כבילה בקנים ובנפני' הן הפקק ולמעלה משום הכי תני לה נמה דחית לה בייכות דמן הפקק כו' וחכו ענין מתיחם לכאן:

הלכה ב הרואה את הצל. לפי שחמרו בשמנה שהקונה כ' פילוגות בתוך של חבירו לא קנה קרקע והעופה מן הגזע הוא של בעל החילן והעופה מן הסרס הוא של בעל הקרקע מ"ש קנ' מפרס הרואה את הלל שהם המנפיס התחייבים שחין רואות פני התמה חלא על העיטורו' הן רואות הן של בעל הקרקע והעניפים העליונות שהן רואות פני התמה הן של בעל החילן נזע: העולה משרשיו. והיינו דבך בגזע שחין לקרקע חלא נדל מן הסרס בפני עלמו זהו מן הסרס דמתני' והיינו שהם מבעל הקרקע דמכה קרקעו קנ' לחו והעולה מגזעו סיוצ מפילין מה שחין להרן והיינו גרלה סיוצ מסרסיו זהו חילן לנומר זהו גזע והוא לבעל החילן והיינו הה דבבלי דקלמר בגמר' ה כי דמי גזע וניבי דמי מן הסרסי' ק"ל יותנן כל הרואה רואה פני תמה זהו מן הגזע כל שלינו רואה פני תמה זהו מן הסרסים ופרש"י כל הרואה פני תמה היינו כל החילן שחוץ לקרקע שלינו רואה פני תמה שמתחת לקרקע: קרקע שבינהן. קרקע שבין העופות חילן זה לעופות חילן זה: ותהתיהן. תחת עיקר החילות והניפות: וחוצה להן. סביב החילות מקום שבלין עופותיהן ועוזן: כמלוא אורה. חורה הוא המלקט כעניו ועורה דרך וקלמר דחולה כל עוברי דרך וקלמר דחולה לה קנה כשיעור מלא המלקט ושלו ביתו ללקט עופות החילות: א"ר אלעזר ודרך אין לו ומלוא אורה ושלו יש לו. בתמיהה וכי הקונה בור ודות לריך ליקח לו דרך וכן הקונה ג' חילות דמדי לבור ודות דרך לין לו ולח לחרת דיש לו מלוא חורה ושלו ועיני בבבלי:

הלכה ג מכר חצי הראש. כו' חפי' שהיו שהו במכנה שהמוכר לח הרחם בשהמה נשה לא מכר לח הרגלים ומכר לח הרגלים לא מכר לח הרחם ומכר לח הקנה לא מכר לח הכבד מכוח דכיון דהיוצ נשה ונדולה כל דבר תבוד בפני עלמו לבל בשהמה דקה מכר לח הרחם מכר לח הרגלים ויכר לח הקנה מכר לח הכבד מכוח דכיון דקטון הוא מייבי דזוטר לא מצינ הרחם בפני עלמו הלא עם הרגלים וכן הקנה עם הכבד לפי שהל עליה ר' יצחק שם כשמכר חלי הרחם מכר נמי חלי הרגלים בשהמה נשה וכן כשמכר חלי הכבד מי שם' דכיון שהיוצ בשהמה נשה לא מכר הלא מה שפירש לו דילמא כי ממרינן הכי בחתני' היינו כשמכר הרחם טול לבל כשמכר חלי ליידי דזוטר ממרי' דחמי' לבשהמה דקה: נשמעינה מן הדא. תיסף בפ' הזרוע: מכר לו יד. הטבח מכר ליסרחל יד כמו שהיוצ יד-בשהמה עם הזרוע כמו שהיוצ למרחים העין והלא בשמקל וכן רחם וכן בני מעים כמו שכן לחפוקי שלא מכרן לו בשמקל קל וכך כל לוקים: נותנן לכהן. ליסרחל הלוקח נותן הזרוע של יד לכהן ולחיים של רחם והקיבה של בני מעיים משום מתנות לדידי' מזכי ליה רחמנא: ואינו מנבה לו כן הדמים. לין הלוקח יסרחל חוזר ונוטע הדמים כלו' דמי הזרוע לו הלחיים לו הקיבה מהבבה מפני שיחמר לו הטבח כשמכרתי לך לא מכרתי הקיבה והמתנות והדמים בלקחתי בעד שכר הרחם ושכר יד ושכר בני מעיים הוו: לקחן בשמקל. אבל אם כשמכרן לו לא מכרן כמו שכן הלא בשמקל קל וכך כל לוקח נותנן לכהן והובע מן הטבח דמי המתנות מפני שכללן בחשבון ונטל דמים ממשקל המתנות ומו לא מלי מימר ליה הבח דמכר כמו שהוא שהיה כלה להיכה שמכר בשמקל שהיה להלקים הכי נמי ים הפרס בין מכר כלה למכר כשמכר חלי הרחם וחלי רגלים ובמה הכי היכי דים הפרס בין היכה דמכר כמו שהוא שהיה כלה להיכה שמכר בשמקל שהיה להלקים הכי נמי ים הפרס בין מכר כלה למכר חלאי ומ"מ לא דמו:

הלכה ד [עמוד 34] אם עד שלא נתמלאת המדה. כו' משום דתנינן בתתני' שהמוכרין יין לו שמן לחבירו והוקרו והוזלו הם עד שלא נתמלאה המדה הוקרו לו הוזלו נתמלאה המדה הוקרו הוזלו לו שהרי כבר נתחייב לו בפ' הזורק דשבת ובפ' המיכר פירות דבבלי וזו היא שחמר כאן מה מד' תמות עד ח' כלומר הה דלמרת דוחנין לו דרך הוא דעד השתא היה דרך כמו שהוא שהיה מעיר לעיר שהוא ד' תמות ולא תמרת דמוסיפין לו מלוהם המדבעה עד שתגיה שהוא דרך מעיר לעי' לו דילמא הה דלא תמרת דרך כלומר שתם היה דרך מעיר לעיר שהוא שמונה מוסיפין לו מח' עד שסם עשר כדרך הרבים ומשי דהכוונה מח' עד י"ו תמה כדי שיהם קרון הולך וקרון בח לנומר שתי עגלות ושיעורו שם עשרה תמה עם תמה הניספה דיוצב בן לוי בעגלות משכן כדלמרן ושוכר כלן זה הין משום שהוא משום יצוב מרך יסרחל ותנלי יהוצע נמי כלן מצו' תקנת ג"י הוו ומה שהזכיר כלן עשר' תלתים דיוצב הוא משום דשמשה הקבילות בשיפה קלמר הסם מכר זיהים לקון מניה שתי נרופיות ועלה תניא בשלי דכשהן הקטנה שני טיפתים בקנים ובנפנים הן הפקק ולמעלה ובלחד מתנלי יהוצע נטיעה ע"מ לחריכן הון מנרופיות על זית ועלה תניא בזית כבילה בקנים ובנפני' הן הפקק ולמעלה משום הכי תני לה נמה דחית לה בייכות דמן הפקק כו' וחכו ענין מתיחם לכאן:

הלכה ב הרואה את הצל. לפי שחמרו בשמנה שהקונה כ' פילוגות בתוך של חבירו לא קנה קרקע והעופה מן הגזע הוא של בעל החילן והעופה מן הסרס הוא של בעל הקרקע מ"ש קנ' מפרס הרואה את הלל שהם המנפיס התחייבים שחין רואות פני התמה חלא על העיטורו' הן רואות הן של בעל הקרקע והעניפים העליונות שהן רואות פני התמה הן של בעל החילן נזע: העולה משרשיו. והיינו דבך בגזע שחין לקרקע חלא נדל מן הסרס בפני עלמו זהו מן הסרס דמתני' והיינו שהם מבעל הקרקע דמכה קרקעו קנ' לחו והעופה מגזעו סיוצ מפילין מה שחין להרן והיינו גרלה סיוצ מסרסיו זהו חילן לנומר זהו גזע והוא לבעל החילן והיינו הה דבבלי דקלמר בגמר' ה כי דמי גזע וניבי דמי מן הסרסי' ק"ל יותנן כל הרואה רואה פני תמה זהו מן הגזע כל שלינו רואה פני תמה זהו מן הסרסים ופרש"י כל הרואה פני תמה היינו כל החילן שחוץ לקרקע שלינו רואה פני תמה שמתחת לקרקע: קרקע שבינהן. קרקע שבין העופות חילן זה לעופות חילן זה: ותהתיהן. תחת עיקר החילות והניפות: וחוצה להן. סביב החילות מקום שבלין עופותיהן ועוזן: כמלוא אורה. חורה הוא המלקט כעניו ועורה דרך וקלמר דחולה כל עוברי דרך וקלמר דחולה לה קנה כשיעור מלא המלקט ושלו ביתו ללקט עופות החילות: א"ר אלעזר ודרך אין לו ומלוא אורה ושלו יש לו. בתמיהה וכי הקונה בור ודות לריך ליקח לו דרך וכן הקונה ג' חילות דמדי לבור ודות דרך לין לו ולח לחרת דיש לו מלוא חורה ושלו ועיני בבבלי:

הלכה ג מכר חצי הראש. כו' משום דתנינן בתתני' שהמוכרין יין לו שמן לחבירו והוקרו והוזלו הם עד שלא נתמלאה המדה הוקרו לו הוזלו נתמלאה המדה הוקרו הוזלו לו שהרי כבר נתחייב לו בפ' הזורק דשבת ובפ' המיכר פירות דבבלי וזו היא שחמר כאן מה מד' תמות עד ח' כלומר הה דלמרת דוחנין לו דרך הוא דעד השתא היה דרך כמו שהוא שהיה מעיר לעיר שהוא ד' תמות ולא תמרת דמוסיפין לו מלוהם המדבעה עד שתגיה שהוא דרך מעיר לעי' לו דילמא הה דלא תמרת דרך כלומר שתם היה דרך מעיר לעיר שהוא שמונה מוסיפין לו מח' עד שסם עשר כדרך הרבים ומשי דהכוונה מח' עד י"ו תמה כדי שיהם קרון הולך וקרון בח לנומר שתי עגלות ושיעורו שם עשרה תמה עם תמה הניספה דיוצב בן לוי בעגלות משכן כדלמרן ושוכר כלן זה הין משום שהוא משום יצוב מרך יסרחל ותנלי יהוצע נמי כלן מצו' תקנת ג"י הוו ומה שהזכיר כלן עשר' תלתים דיוצב הוא משום דשמשה הקבילות בשיפה קלמר הסם מכר זיהים לקון מניה שתי נרופיות ועלה תניא בשלי דכשהן הקטנה שני טיפתים בקנים ובנפנים הן הפקק ולמעלה ובלחד מתנלי יהוצע נטיעה ע"מ לחריכן הון מנרופיות על זית ועלה תניא בזית כבילה בקנים ובנפני' הן הפקק ולמעלה משום הכי תני לה נמה דחית לה בייכות דמן הפקק כו' וחכו ענין מתיחם לכאן:

הלכה ב הרואה את הצל. לפי שחמרו בשמנה שהקונה כ' פילוגות בתוך של חבירו לא קנה קרקע והעופה מן הגזע הוא של בעל החילן והעופה מן הסרס הוא של בעל הקרקע מ"ש קנ' מפרס הרואה את הלל שהם המנפיס התחייבים שחין רואות פני התמה חלא על העיטורו' הן רואות הן של בעל הקרקע והעניפים העליונות שהן רואות פני התמה הן של בעל החילן נזע: העולה משרשיו. והיינו דבך בגזע שחין לקרקע חלא נדל מן הסרס בפני עלמו זהו מן הסרס דמתני' והיינו שהם מבעל הקרקע דמכה קרקעו קנ' לחו והעופה מגזעו סיוצ מפילין מה שחין להרן והיינו גרלה סיוצ מסרסיו זהו חילן לנומר זהו גזע והוא לבעל החילן והיינו הה דבבלי דקלמר בגמר' ה כי דמי גזע וניבי דמי מן הסרסי' ק"ל יותנן כל הרואה רואה פני תמה זהו מן הגזע כל שלינו רואה פני תמה זהו מן הסרסים ופרש"י כל הרואה פני תמה היינו כל החילן שחוץ לקרקע שלינו רואה פני תמה שמתחת לקרקע: קרקע שבינהן. קרקע שבין העופות חילן זה לעופות חילן זה: ותהתיהן. תחת עיקר החילות והניפות: וחוצה להן. סביב החילות מקום שבלין עופותיהן ועוזן: כמלוא אורה. חורה הוא המלקט כעניו ועורה דרך וקלמר דחולה כל עוברי דרך וקלמר דחולה לה קנה כשיעור מלא המלקט ושלו ביתו ללקט עופות החילות: א"ר אלעזר ודרך אין לו ומלוא אורה ושלו יש לו. בתמיהה וכי הקונה בור ודות לריך ליקח לו דרך וכן הקונה ג' חילות דמדי לבור ודות דרך לין לו ולח לחרת דיש לו מלוא חורה ושלו ועיני בבבלי:

הלכה ג מכר חצי הראש. כו' משום דתנינן בתתני' שהמוכרין יין לו שמן לחבירו והוקרו והוזלו הם עד שלא נתמלאה המדה הוקרו לו הוזלו נתמלאה המדה הוקרו הוזלו לו שהרי כבר נתחייב לו בפ' הזורק דשבת ובפ' המיכר פירות דבבלי וזו היא שחמר כאן מה מד' תמות עד ח' כלומר הה דלמרת דוחנין לו דרך הוא דעד השתא היה דרך כמו שהוא שהיה מעיר לעיר שהוא ד' תמות ולא תמרת דמוסיפין לו מלוהם המדבעה עד שתגיה שהוא דרך מעיר לעי' לו דילמא הה דלא תמרת דרך כלומר שתם היה דרך מעיר לעיר שהוא שמונה מוסיפין לו מח' עד שסם עשר כדרך הרבים ומשי דהכוונה מח' עד י"ו תמה כדי שיהם קרון הולך וקרון בח לנומר שתי עגלות ושיעורו שם עשרה תמה עם תמה הניספה דיוצב בן לוי בעגלות משכן כדלמרן ושוכר כלן זה הין משום שהוא משום יצוב מרך יסרחל ותנלי יהוצע נמי כלן מצו' תקנת ג"י הוו ומה שהזכיר כלן עשר' תלתים דיוצב הוא משום דשמשה הקבילות בשיפה קלמר הסם מכר זיהים לקון מניה שתי נרופיות ועלה תניא בשלי דכשהן הקטנה שני טיפתים בקנים ובנפנים הן הפקק ולמעלה ובלחד מתנלי יהוצע נטיעה ע"מ לחריכן הון מנרופיות על זית ועלה תניא בזית כבילה בקנים ובנפני' הן הפקק ולמעלה משום הכי תני לה נמה דחית לה בייכות דמן הפקק כו' וחכו ענין מתיחם לכאן:

הלכה ה השולח בני הקטן אבל החנווני. ובידו פודיין שהוא שני ליכתוב לכביה
לו בפיסר שמן ופיסור לחר יקח לו זכן עשה ובשר התיבוק את הלשונות
ונשפך השמן ואבד את הפיסור שנתן לו החנווני: חנווני חייב. בשמן ובלשונות ובפיסר
דלא שלח ליתב את כמו הקטן על החנווני אלא לאודעי לי' שהוא צריך לשמן לא סיבלה
השמן על ידו ובשבלי מקשה ממאי חייב החנווני על הלשונות לבידה מדעת היא שהרי
הוא עלמו שלחה ביד בנו ומשני כגון שבטלו החנווני למוד בו שמן לאחרי הילך נעשה
נזק עני וקמה לי' ברבותי עד דמהדר לי' למרא ופ"ג דההדרה לתיבוק לא מיפטר
מינה: ר"י פוטר שע"מ כן שלחו. דליסדר לי' ביד נמי: שהוא פטור. מדמי ללוחים:
הסיטון. קונה הבומה הרבה וחוזר ומוכר לחנווני מעט מעט: מקנח מידותיו. בשביל
היין והשמן שנקרש בהיכן פעם אחת בשנה: פעמים בשבת. שהחנווני ליתו חייב
להטוף ג' טיפין כמו שחייב הסיטון ובעל הבית ומסתייר בכלי ונדבק בו: וממחה.
מקנח מבני מסקלותי' שמקל בהן דבר לח: על כל משקל ומשקל. כל פעם שמוקל
מקנח: וחייב להבריע. טעם ממשקל ליטרא והילך מבל פחות מליטרא אין לריך הברע
שפת: היה שוקל עין בעין. כגון במקום שלא נהגו להבריע ומעיט קנה המאזנים
בשום נותן לו גירומיו הבריעותיו לכל י' ליטרות מוסיף עשירית ליטרא שהוא ל' ל"ק
אם נימבור בלא ובידם מוסיף חלי עשירית ליטרא לכי ליטרות: למוד בדקה. בחידה
קשנה לא יחוד בנשה בחדה הוי פסידה דלוקח שאין נותן לו אלא הברע ל'
וזיה לריך ליתן לו הברעות רבות: למחוק. לפסיל מה שעולה על שפת המחה: לא
יגדוש. לע"פ שמוסיף לו בדמי: לא ימחוק. לע"פ שפותה לו בדמי:

דף יח גמרא הרואה הצל. היינו מה שחתת הקרקע וכן משמע בבבלי ברואה
את החמה מה שעל הקרקע: העולה משרשיו ומגזעו. במקום
שהתחיל הצורם ונכנס בקרקע מה שעולה שם ר"ל מגזע ומשרשי כחחת אבל מגזע
לבדו זהו חילן דיבו בחילן שכרי עולה מגזע ולבזו: קנה קרקע. שבניהן קרקע מעולה
שבין שנפי חילן זה לשנפי חילן זה ולחתיהן מה שבין שנפי כל חילן וחולה לתן מן
המדי' כמעות חורם המלקט פירות לחילן ושלו בידו פירות שלוקט: מ"ל
ודרך הין לו לתן הרשב"ם ז"ל השתא דרך הין לו ליכנס דרך שהו של בעל השדה
לילך לחילנות אלא יפרח בחויר אז יקח לו דרך מבעל השדה כדבבן דהמוכר את הבית
דאמרי נבי מוכר בור ודות בעין רעם מוכר ואריך ליקח לו דרך לבור ודות וה"ה הכא
נבי ג' חילנות דאמי לבור ודות אבוס דאמרינן אחריתי היא שאין החילנות נטועין
בקרקע של בעל השדה שהרי יש לבן קרקע ושבידי שדה חילן בפני עלמו דומיא דבור
ודות שהוא קרקע בפני עלמו ולא מיבעבד שדהו לחילנות של לוקח דימא נס לכל
לריכין מיבעבד לפי' לתת לו דרך כדאמרינן נבי שני חילנות כמלוא חורם ושלו שאין
לריך לו כל כך כמו דרך יס לו בחמי' כרי חיפבר לעשות בחילן וילקט ל"א מחחתיו
ילקוט עכ"ל: ר"י שאל כו'. כל הני שאל לאו דווקא אלא כך הלכה: מכר חצי קנה. משמעה מן
של בחמה דקה מכר חלי לבלי וכן מכר חלי קנה כו': מכר חצי קנה חלי רבלי וכן חלי
קנה לחלי כבד ומה דסיים פחח ה"ה לחלי הרחם וחלי רבלי: מכר לו יד. כו'
הוספחא שיה בחולין פרק הזרוע: מכר לו יד בחות שהוא. משמע יד שלם: נותן.
הזרוע שביד לכהן וחין לוקח מנכה לטבח טווי' של זרוע המלבד מן הזרוע מכר לו
וכן ברהם וכני מעייס מלבד הלחייס והקיבה מכר לו: לוקחן לו. ליד ורהם וכני מעייס
במשקל כל ליטרא בבך מעות נותן לזרוע כי' לכהן ומנכה למוכר שיעור משקל וקפיא
להם"ם ריפא דמנא כמות שהן דמשמע שלא וסיפא מסייס במשקל ה"ל לפלוגי מיני'
וכי' בין שלא לחלוי שלא שמי' דין מחלה כדין שלא בשלא נותן לו כל הזרוע וחינו מנכה
ובחלוי נותן כלוקה חלוי וחינו מנכה לו ה"ה כהן לעניין מכירה דין חלי קנה כקנה חלי
בבד כמו בבל הקנה כקנה כל הבבד ולבך מבית הס"ם המוסבחת ולא המחני' דפרק
הזרוע משום דמחני' לא קחני כמות שהוא וחין לוכיח ממחני' כלום:

[עמוד 34] והיכי. כלומר היכי מיירי שם המידה של מוכר אפי' נחמלחת המידה עדיין
מזקה למוכר וברשותו קיימי' שם המידה של לוקח אפי' לא נחמלחת המידה
מזקה לוקח כי' וכמ"ש במחני': חני ר"י אומר ע"ש בו'. וקאי הא פלוגחא על ג'
טיפין אלא דלפ"ז משמע דר"י מריבה קאי ולקולא ובבבלי בבריימא מפורשת דלסיפא
קאי לחנווני ולחומרא מילחי' דר' יוחן קאי לסיפור וכיון שהוא מוחד בשכר ה"ל נוסף
שכיר וה"ל נוסף שכר כשומר שכיר הוא וכיון שהוא נוסף שכיר וכחיב שם שכיר הוא
בא בשכרו ובגנב יוצאין לשל הפסידו בגנבי' והני' מסוף דגרסינן דרי יוחן לפני
פלונחא ואם בסיפור פליגי ה"ש:

דף יח ה"ג בעשירית חייב כו'. לכל עשרה ליטרות לריך ליתן לו הברע טפח
ובבבלי מפרש ר' אבא בר ממל משמי' דרב ר' מעשרה בליטרא לעשרה
ליטרות: כתיב מאזני צדק וגו'. בפרשת קדושי' לא תעשו עול במשפט משמע שהליוו לדיינין שהם בעלי משפט ובריש' דקרא כתיב מאזני לדק וגו' יהי' לכם משמע שהליוו
לעם בללן לכן ממרו חכמי' מכאן שמוה שמתן שכרן בלידה כגון זו דכתיב בפרשה כי תלה למען תאריכו ימיך וגו' אין ב"ד מלווין עליה והא דכתיב במשפט ב"ש
ר"ש ז"ל שהמוכר נקרא דיין: יהיה לך. כתיב בפרשת כי תלה וקרא יתירה הוא דסני פעמי' כתיב יהיה לך ודרשינן מנה לך לוגדמים ממוכה על המידות: ותימר אכן.
בהמי' ותאמר הכי שהרי לחמרת שלין ב"ד מוחרין עלי' ומשני כיון כן מתניתא כו' אין ב"ד נעשין עלי' חלא בעלי המידות ולכן כתיב יהיה לכם אלא מתעטו אבל המוכרה
מועל על ב"ה: רב מניי'. מיבה שהוא ריש גלוחא לגיומות: והוה מחי על מכיולתא. על המידות היה מכה ומעניש על מקטיני המידות אבל לא היה מעניש על המוכריה
ביוקר מן השער והטעם משום דלא לריך למחות שאם יתוכר ביוקר מן הקונה לוקח ממנו שהרי יכול לקנות מן השער בשוק בזול: חבשי' ריש גלוחא. הפסי'
ריש גלוחא בהפיסה על שלא מיבה על המוכרי' ביוקר: אעל רב קרנא. ונכנס רב קרנא לבעי ריש גלוחא לבקש בשביל רב לחוליה מהפיסה ות"ל לריש גלוחא חוגרמים
שלמדו חכמי' למידות ממרו ולא ר' לשערי' ומטעם פפלמסתי: ת"ל ריש גלוחא ואם אתה מבקש ממעמידין חגרמום בין למידות בין לשערי' והטעם
מפורש בבבלי משני הרמתי' שממעיני' בזול ואח"ב מוכרי' הם ביוקר ועל פי מהניקך הייתי פוסק דין זה לרבי' ואם אתה רולה לבקש בשביל רב
לריך אתה לשלם ולומר לרבי' חוגרמום שלמדו ולא לשערי' כדי שידעו שחזרת ממהניקך ואח"ב אני מולאו מן ההפיסה: נפק ואמר להו. בן אדם שבא בבבה דחינה
מבון של חמרי' חשובי' לומר דבר החוב וטעם טוב בבבון של חמרי' טובי' ובילוחי' תפסין לי' בחמי' ומזה ידעו והבינו שחוב כי' רב קרנא ממהניקתא דידי':

סליק פרק חמישי:

פרקן הלכה א המוכר פירות. שהם ולא פירם שם לזריע' שם לחכילה וזרעו הלוקח ולא נחתו לא מבעי פירות דחיכא דחבון לחכילה דמלי מ"ל לחכילה מכרתי לך חפי'
זרע פשתן דרוב פשתן ניקח לזריעה כיון דחיכא דקנין נמי לחכילה כדחמרינן לוגיבא דכיתנא לכותחא: אינו חייב. בחחריותן דמלי מ"ל לחכילה מכרתי לך
דבמועל לא חזלינא בתר הרוב וחוקא זרע פשתן דחזי נמי לחכילה אבל זרע גיבה שתין נחכלין כלל כגון זרע כרוב וקפלוט חייב בחחריותן שרשב"ג חומר כי' הכי מפורש
בבבלי: רובע טינופות. דשתם חבואה דרכה להיות בה רובע טינופת למאה: מחילעות. דלוחריותו בבכי וה"ה אחת לעבר: קוסבות. יין רע כמו פיריו יקוסם
ויבא דיחזקאל: קנקני'. כדים: בשרון. בלוחו מלכות: פיטמות כדי' רעים: אינו חייב באחריותן. דבשעת מכירה יין היה: ואם ידע כו'. בבבלי מוקי לה לדלל למקפה
להסתפק ממנו מעט מעט לקדירה דהיינו לשהויי: יין מבושם. שיתקיים כדרך המתקיימין: עד העצרת. אבל לא מן העלרת ואילך שהוס הקופה תמות מקלקל לפילו יין מבושם
שם מוכר לו יין יקן לו של המתקר שהם הקודמת לזו שלחו עומדי': ומיושן. משל נ' שני' משנה הקודם שהמקר הס"ל נ"ם עד שהם שלחו עומדי' בה:

[עמוד 36] **גמרא** ואם התנה עמו מתחילת הזרע. עמ' לזרוע לוחן: מהו. מה הוה: דמי זרעו. לשודע: דמי יציאותיו. לף הולאות הניסה וזריעה: הבא מקבל
עליו. רובע. ושמן בבלאים שבן יעשו: ובלבד טינופות. ולא מן שהם דווקא מין ושיעור הבוחה: כנגד ההעדפה. טומאה בטהרות
כגון בשר נבילה בשעה שחוטה מד בתרי לעניין טומאת מגע אם נגע אדם בי' מן החתיכות ואינו יודע אם בשעה נגע בעל הנבילה בתוכן ואחרה
טהור ולא לחמרינן כל קבוע כמחלה על מחלה דמי וה"ל ספק טומאה אבל לעניין משא לא בעל אם בשם אדם בחוכן לו בשעה אחת ודאי הכל בעל
ואחם אינו בעל דוגמה טומאת מגע ומשא: הבא ר"ש מודה. שאם יש בו שני מיני כגון קיטניות וטעורי' שמלטרפין לרובע ברם אחם כו': ר' חייא בר אבא. שאל שאם
חיטי' שנפלה למאה טעירי' כאן ואחראל מהו שיחלקו אם הבאה ע"ב בהרומה מיירי הכא דמל"ל כהן מהו בעי הכא ועוד ל"ל מאה בעורי' אלא ודאי בחרומה מיירי
וב"ש זה בחרומות פרק ה' אחד בר גם לפיל בעורי' אל מבירו גו חיטי' אחת עובדת קומי' ר' בר שלש ואמר יהן לו דמי בעורי' והשתר יחלוקו ואכתי דמבעי' לי' כיון
שלרין

תוספתא מהרא"פ

זרעון. ניבה שהין בלללין חייב בחחריותן חימת לחמי חייב בחחריותן לימת לים אם שלא לחמו
לפי שלא זרעת לוחן בזמן שהיו לוחין לזריעה דבני אומרין מכיון שבמקבל לף ק"ם דחתן המקבל
בדבר מחכירו ובלבה מגב או בשפדם אם אכת מבגב אל לוקח אפי' ת"ל בל אי זרע זרע
בבבלי לי אם אלא בזרוחה ולמחה ובלבה מגב אל זרעה ולא לחחה מלי ת"ל בל אי בי זרע זרע

צריך להעלות סלא מן התערובת ולתנא לכהן זוג נמהלק הכהן מהלי כרי דבכל תערובת דעלמא חיטו חייב לכהן הלא להעלות סלא אחת כמה שנפלה סלא ג' סלי מין בחיטו ואם מין בחיטו חיטו כמו שהוא התערובת ואסתר לבעל הכרי הוא ור"ע ן הוא אבל אם היו החיטין חולין ע"כ צריך ליתן לבעל החיטין דמי חיטי שנפלו הלא ממילא לבעל הכרי הוא וה"ק אין כאן שבח שהרי מונח בשוה ואם כן אין כאן שבח אלא בדבר שהוא מתוקן יש כאן שבח ומבעי לי' מהו שיחלוקו את השבח שהרי חיטי שבכרי מי נימא הכל לבעל הכרי הוא כיון שנתלקח הכהן מהלי כרי ע"י חלק בשבח או נימא הכל לבעל הכרי ונקט לה הכתב והכי נקט למוכר כל דמי תרומה שהיה לו בשלא שנפלה מהלי"כ הכא חיטי נפלו ואתן לו שעורי הלא צריך לומר את השאר. כגון שהתרומה למוכר שנפלו לו מאבי אמו ככהן שהדמי תרומה למוכר הוא והלוקח נותן לו דמי תרומה שהיו כאן כרמה הלא צא ן ברמה הלא היכי דאיכא מאה ומאה נזל השבט וחיון שצריך לכרי לכם תרומה מרי ואבורה לזרי משל"כ בשהיו כאן מאה נזל השבט נעשו כולן חולין ומוכר לזרי וכן הוא בפרק שני דערלה דאין חיוב כרמה בתרומה הלא מאה נזל השבט ומבעי לי' אם יש למוכר חלק בשלא היינו אומר שחולין שוין יותר מדמי תרומה הואיל ומהמת תרומה הלו מהיה לי' לאוקה זה שהכר או נימא כיון הלא היה לו בתרומה זו הלא דמי תרומה וכבר נתן לו דמי תרומה שהלא כל הלוקח הוא והא דתמרינן בכהית דתרומות ושלא יהלוקו תחת השעורין עלמן של חבירו היו וכי נגייקינו שהשלא שמוכר חולן עם התרומות בחזקת חיטי שהלוקו משל"כ שכח הן לו למוכר בתרומה הלא דמי ובבי דלעיל תני"ג דתרומה עלמה של כהן היה שהלא שנפלה נתן לו והא דמי ובבי דכתב ה"ת למיבעי שכהן וישראל בכרי חיטי שנפלה נתן לו: נשמעינה מן הדא. נפשוט מבריית זאת: הבורר צרורות עפר מברי של חבירו חייב לשפות לו. חיטים תחת הצרורות שבורר שהלוקח כי צריך לקבלן עם הצרורות כדהכן דתנני' וכי כורכן הפסיקו שכבר מידכו ולחזור ולערבן חיו רבני לסיך חייב למלות לו מידתו חיטי ומכמע שחיוב מוכח לו כלום ותני"ע דשלא השלא הכרי מכוח חיטי של הבורר הפ"ה הן לו בשלא כלום הואיל והחיטי חיון שלו שהרי חייב לשפות לו ה"ג הן למוכר כליס וכן לשכהן הואיל והחזיר לו השלא שנפלה משל"כ שהחיי דתרומות השעורי שנפלו של חבירו היו והדמי החזיר לו לכן לה נמשלק לגמרי ושלקן: באמר לו צבור ואקנה. לסוף וקבץ כל התבואה שבעולן למקום אחד וקנה ע"י הצבירה זאת שהמטלטלין נקנין בהגבהה אפילו בדשים מוכר ושל"כ נפלה התרומה להוכה ממלאת שלא היו הפירות חולין הלא אחר שכבר קנה הלוקח הפירות אבל אם היו ליבורי משעה שנפלה התרומה חולין ע"י פירות המוכר זכה המוכר בכל השבח ואין לוקח כלום בשבח ואקבה פירוכו וקנה: ס"ג בהוספתא מאה חביות יין שני מוכר לך כו' כרוב יין הנמכר בחיות שהוא נדוע מדשמע הלו למעט היין הנמכר בתוכו מקום:

דף יט מאה חביות. הלו ולא הזכיר יין: בשהיו הקנקני' דרוקה. הוא הקנן במהני' והחמין חיו חייב בחבריותו דת"ל קנקניך גרמו לך בהחמין: יכול לומר לו. לא היה לך לשהויי הלא כי' לך לשהות חייב לשהני' מיד מכרתיו לך ולא לשהותו לרשי' מייתי דמייתי בקנקני' דלוקה דת"ל משל"כ יכול לומר לו כו' וקשיא סיפא מה בכך חייבו מחמיץ הלא ודאי דת"ל למקשה ליתא יכן מוקי לה בקנקני' דלוקה וכן הוא בבבל: להיות מפריש עלי' והלך. כדולא להפרים מכלן על שלא חביות ובסוף מלא חביות זו שהחמיץ ולא ידע חימתי נעשה חומץ: עד ג' ימי. הרלשוני' משעה שבדק: ודלי היה ודלי יין וכל מה שהפרים עליהן בתוך ג' ימי' נפטר: מבאן ואילך בפק. לפי' ג' ימי' החחרוני' קודם שהלהה שהיתה חומץ שפק הכי: האחרוני'. ודלי חומץ היה וכ"מ לשם היה ודלי חומץ הוא מה שחוזר ומפרים ממקום לחבר על פירות הלו אין לריך הפרים על התרומה זו ממקום לחבר הבל שם היי שפק לריך להפרים על התרומה ממקו' לחבר דלמא הפרשה הרלשונה מעליא היא וכ"ל הפרשה שני' מן החיוב על הפטור לכן לריך להפרים על הפרשה זו ממקום לחבר להוליאה מידי ספלה: אני שבעתי' ממנו מה מעבד. לפי שמעתי מריב"ל מה לעשות לעניו מעשה לף ע"ב דלעניו מעשה לף הנ' ימי' החחרוני' בשפק: בשם רבנן דעלין. רבנן שעלו מב"ב של בן עיטיין שם לדם. במחט כהדא. דריב"ל שמעתו רבנן בשהיו בית המדרש בדין מחט כהדא דריב"ל שלמר בחבית וכחמיץ שלבד מהו שופה לף וחוק: ומצאה חלודה. שעלתה עלי' חלודה ושפה מקבלת טומלה וחלודה היא מקבלת טומלה ואיני יודע מה'מי נעשה חלודה: ומצאו הומץ ברור, מי נימא הואיל ומלמה חומץ ברור כבר בתחיל להחמיץ הנ' ימי' ומה שהפרים קודם לכן לף ימי' היה הפרשה או מכלן ולהבא אין להפרים ממנו לבל מה שהפרים קודם לכן לף לריב"ל הוא בשפק הואיל ומין זמן בין ג' ימי' הרלשוני' לג' ימי' החחרוני' הלא יום ל' לא מומלה ג' ימי' החחרוני' ודלי וכן אילו לא מלמה חומץ ברור פשיטא לי' דלא היינו לומרי' שהוא ודלי מן ג' ימי' הלא בשלא התחיל להחמיץ לבל מלחר שמלמה חומץ ברור מבעי' לי' ולא נפשוט ס"ג עבר הפרק בידוך מ' יום שהי זמני' יש ליין ל' כדתנן בכוף פ"ג דניטי' ר"י לומר בג' פרקי' בודקי לת היין בקדי' של מולאי התג מלמע עד הפרק הוא בחזקה יין שי' יין מניחו מפריטין עליו בחזקת שהוא יין עד מ' יום ור' יהודה לומר עד הפרק וידוע שחכמי' לא פליגי עלי' דר"י דתנני' וס"ל נמי דלן לריך לבדוק עד הפרק וברמב"ם ז"ל פסקה להלכה ומבעי' לי' לרב יוסף מבני עבר הפרק בתוך מ' יום מי נימר כוחו של פרק שלריך לבדוק מבטלת מ' יום של"ט שעדיין הוא בתוך מ' יום של בלירה כיון שהגיע זמן הפרק לריך לבדוק לו נימא כח מ' יום שלן לריך לבדוק מבטל כח הפרק ולן לריך לבדוק: בבל שנה הוא בודק. בדיק' דכל שנת כל שנה לריך לבדוק לו כגי לן פעם אחת לשלש שני': נשמעני' מן הדא. מיפשוט מזה שלריך לבדוק בכל שנה: המוכר יין. לחבירו לשנה חייב בחבריותו עד התג ובשליר בכל מקום קודם התג ולמה יחייב עד התג שהוא יותר משנה ואם לימו לריך לבדוק לף שנה אחת ומשלן ואילך מוקמין לי' בחזקת יין לף יהי' חייב בחבריותו לף שנה לחשוה והו לף לף ודלי בכל שנה לריך לבדוק ובלן הואיל ושנה ככנס בתוך זמן פרק הרשון שהוא מולאי התג חייב בחבריותו עד התג ותג בכלל שהוא הפרק שבמולאי התג: תפתר. להא בריישא כגון שלין בני גוליתי לף קפי' דלא בלרין כרמיהן לף אחר התג ולף כלתה השנה לף אחר התג לא תקשיו דשנה שני' ה"ל למימר שני מיוסן משל ג' שני'. וכיון דהני יהן משל מתחקר למה הני מיוסן משל ג' שני' ה"ל למימר שני מיוסן משל שתי שניס לף ודלי ה"ק משל מתחקר ועם השנה זו שלמו עומדין בה וה"ל של שתי שני' וכן מיוסן של שתי בני' ועם השנה החלת ה"ל ג' שני' ולמה מלריך ל"ל שנה ג' ולף ודלי משום דלריך בדיקה ג"כ בפרקי' של שנה שנכנס בה וכן במיוסן דכל שנה לריך בדיקה: ניתני משום הדא מטמועיתה. בחמת אין לריך לבדוק רק פעם אחת ה"פ שנכנסת השנה בשנה המהרת ואתני' דמלרכת בן ג' שני' ה"מ משום דמעריבן יין יהן בשל מתחקר ביהן של שתי שני' ויהן של מתחקר היו נקרא מיוסן הלא יהן לכן הכי משל ג' שני' והיינו לשל שתי שני' ועשה השנה עם השנה זו ג' שני' ומשום של שתי שני' לף היה לריך עוד שנה הלא משל שנה המעורב בו מעוטשה לשון עירב כמו תיוסק הנטמע בין הנשוי וכני' כל הנט הנירסא מהופכת ולריך לנרום כני' דשכח: בזמן הפרק וכי נמלאין כל החביות תלויות בה ואין לריך לבודקו שהן נמי בחזקת יין כמו חביות אחת שבדקה או נימא כל ל' ול' הוא בודק: ואין מהמיצות. בחמי' שכהי הלו רואין חביות ל' יין ושאר חומץ והיה לנו לבדוק כל החביות: אית בר נש. יש בני אדם שמכין במקל על החביות והם יודעין מה יש בו יין או חומץ ובשה"נ שבדק אחת בזמן הפרק שמכין על חוקן ג"ש בשאר החביות ואין לריך לבדוק החביות כולן:

הלכה ב מתני' בית התנות לבנו. שדרך ג"ש לעשות בית לבנו כשניסא אשה: בית אלמנות לבתו. כשאם בעלה ושאה בית אבי אבי בעלה אבל בחיי בעלה לא שמין דרך חכן לזור עם חמיו:

[עמוד 38] רפת בקר הוא זה. ולריך לעשותו נדול יותר: בית קטן. הפחות שבבתי' הוא שם על שמונה והמוכר מקום לחבירו שהם לעשות לי בית

תוספות מהרא"פ

רפת בקר הוא זו וכ' נראה להי היכי לכתת גבי תנאי בגין אין תבוב בית אלא ל"ב יש לו שם על שמו' ס"ל לעניין מתלוקת לחים או שופני' דהא דתניא לו תיבת ד' אמות לוס וד' אמות לוס הלקין מוקמינן בפ"ק דסיכה דף ג' בתלר כמתחלקת לפי פשוטה:

בית לריך סיכוי' סם על סמונה: גדול. ומס פירס לעשות לו בית נדול: טרקלין. עשוי למושב שרי': רומו כחצי אורכו וכחצי רוחבו. מטולטי קלי דהיינו בית קטן רומו כשעה ובבית נדול השעה ומרקלין עשר רלוי' לדבר היכל עשיה לוכו מרבעי' ורוחבו עשרי' ורומו שלשי' שהם חלי לוכו ורוחבו: הבל כבנין היכל. היה דלמרי הם דהכן לעיל רומו כחלי לוכו ורוחבו רלוי' לדבר היכל רשב"ג קחני לה שרשב"ג לומר הבל כבנין היכל ור"ד רשב"ג אה"ק לחמוה קל מחמה וכי

הבל כבנין היכל אין הדבר תלוי אלא כמרבע המדינה:

הלכה ג בשעה שבני אדם נבנסי'. ביום ולא סיטריחוהו לעמוד בלילה: זה עושה לו פיתחה. אלא יבנוב ב"ב ממי בירו: ובע"ה עושה לו פותחה. אחרת בחומו פתח הפתוח לבור אלא יוכל לבוא בלא בעל דעת בע"ה ולא יבוא לעולם בביתו של בע"ה אה"ק יכנו לבע"ה בביתו ומשום חשד אסחו הקנו כן: מי שיש לו גינה. נתרלה חילן נתת לפנימי דרך בחלם שדהו: לא יכנס מתוכה. דכיון דמזיקו היזק נדול עשוי בחלם שדהו אין שהרלה לו אלא לעולך גינה בלבד ולא סיכנם לעולך חמשים לחר: והחיצון זורע את הדרך. דכיון דבחלם שדהו הוא אין שהרלה אלא מחל לו הדרך לנמרי ובלא הוא יוכל הוא לזורעה: זה וזה אין ראשון לזורעה. דכיון דמן הלד הוא להילוך נרידא יחדוהו לו:

[עמוד 38] **גמ'** קנטר. מפרש בבבלי הרבן לפדי חלר נדול שעושי שרי' בלד לפידי שלהם ועל שם שמרבילין חומו תמיד במי' להשביר הלבק קרינן לי תרנול הרשב"ם ז"ל: רב המנונא ספרא. סופר היה: בחוב א' אומר שלשי' אמה קומתו. כתיב שפי' אמה אלרכו מן המזרח למערב מפתח היכל עד כותל מערבי של בית קדשי הקדשי' דהיינו אלרבעי' אמה דאוקי בהיכל ועשרי' אמה דבית קדשי הקדשי' ול' אמה קומתו נמלא נבה קדשי הקדשי' ל' אמה וכתיב בפסיק אחר זכ' אמה קומתו דכתיב ולפני הדביר כלומר לפני' ממחיצת בית קדשי הקדשי' והיה אמה טרקסין שקיבי' דביר ד' אמה אוקי מן המזרח למערב וכ' אמה רוחב מלפון לדרום וכ' אמה קומתו: ולא הוה דשמעה. לפי אלא היה ר' חניבא מביא לשואל דבר אלא אמר מרבו לעולם וכן הוא בבבלית היה נקיט שאל לר"ח הקושי בעמוד ומוקב מהו ת"ל בני לא אמרתי אר' חייא הנדול אלא מפרשת השקלים ולחון וקשיא דהוא שאל לי' הדא ואר לי' הדא אלא אלא כגון דלית ליה ר"ח אמר מילה דלא שמע מן יומוי כו' ובבבלי אי' שהשיב אפשר אחר שאמרה ת"ל אפשר דאתה צריך לחיות ר' חייא: מן הקרקע ולמעלן שלשי' אמה. כלומר מקרקע היכל ולמעלה עד התקרה אלא אמה אבל מן הדביר ולמעלן ובלבד בית קדשי הקדשי' עשרי' אמה דתקרה עליית היכל היתה נבוה אבל קדשי הקדשי' עשר אמות וכן פי' רש"י ז"ל במלכי בפי' הקרא: מבפלי' הדביר. בתמי' וכי נשתנה הדביר משאר הבית אלא היה יפה מס היכל בשוה תרנוס והיה עקוב למיבור ויכי כפלא למיבי: דביר היה עומד כו'. כל זה אבוקי דר' אבהו הוה אפשעי דק"ל משמע שהיה הדביר עומד מקרקע הבית עד קומות הבית: מן הכרוב ולמעלן עשרי' אמה. דכרובים שעשה שלמה היה עומדים על הקרקע ל' מיסין המרן ול' משמלנו ורומו עשר אמה כמלא מדתי הכרובי' ולמעלן עשרי' אמה ובבבלי מקשה מלי קמ"ל לאמה לי דהשיב קרא כה"ג משפת כרובי' ולמעלה ליתא ל' אמה קומתו הא קמ"ל לאמה מה למעלה מה למעלה מין משמה כלום אלא חלל ה"א עשרה דכרוב' אינו משמש כלום וכדמסיק בשם ר' תנחומא ה"ג שאין מקום לכרוב עולה מן המניין שכולן חלל היה והכרובי' בשם היו עומדי' וכן מקום המרון בשם היה וכדי' לוי: והולך הבית עשר אמות לבל רוח. ולא כל רוחב הבית לא היה אלא עשרי' אמה רוחב אלא ודאי מקום המרון בשם היה וכן היה בכרובי': תני כו'. קלי לסיפא דאמתי' דזה וזה אינו זורע את הדרך ומפרש בבריית המעשה: החיצון אינו זורע את הדרך. שהפנימי אומר לחילון אני נכנס ואני שהחזיקי' את הדרך ואתה הזרעי' אני מחליקי' את הדרך ואתה הזרע: והפנימי. ג"כ אינו זורע את הדרך מפ"ע אלא חילון טעמא זו שהרי אינו נכנס לנינתו של חבירו ולנינתו יכול ליכנס בלא"ה אית לי' טעמא אחרינא דא"ל את חס על זרעך דיוך את הדרך ודיים על זרעו נינתו ומרמה דאמר לבון הני ואין לבון הבריית לנול לומר כן אפ"ה משום דאפשר ר' יוחנן בסדרן אמר לה בהיה נדול בחור כאילו ס"ל הנא דבריית:

הלכה ד דף כ מי שהיתה דרך הרבי עוברת בתוך שדהו. שהחזיקו רבי' לעבור שם לעולם: ושדו לא הניעו. ויש לרבי' ב' דרכי' אלו דק"ל מלר שהחזיקו בו רבי' אלא לקלקלו: דרך היחיד. המוכר לחבילו דרך תוך שדהו לריך ליתן לו ד"א: דרך המלך. אין לו שיעור שהמלך פירץ נדר לפניו לעשות לו דרך: דרך הקבר. שהחזירו השת לקוברו אין לו שיעור אלא אפשי יקבע השת ולא שיכולין לפרוץ נדר כדרך המלך אלא שיכולין שמלווים אף השת לעבור על נבי זרעי' ואין לריכין לנטות לבאן ולבאן: בית ארבעת קבין. הוא שלשי' ושלש אמות וב' טפחי' רוחב בתוך עשרי' אמה ומקום המעמד הוא שהיו עומדות שבעה מוכנות כשהיו חוזרי' מלקבור השת בנגד שבעה הבלי' שבתחלת ספר קהלת: וכן המקבר. מחבירוסקיודלת שיחפור לו קברו ד"א רוחב ושם בלתוך שהוא קברי' נ' מכאן וג' מכאן לשני לדדי' של תוך המערה ושני בנגד הנכנס[למערה ולל קבר וקבר ד"א תוך ורוחב שהם שפתי' ורוח שבעה נמלא שין כל קבר וקבר אמה ושין הקבר לכותל הלי אמה: הבל לפי הכלע. אם המקום קשה שין המקבל חייב לחפור אלא אם אמות בתוכן ומרבע בחוכו כדברי ת"ק ואם המקום רך ותיחום חייב שהמקבל לחפור אם על שהוא כדברי ר"ש:

גמרא בעשויין נגרין. פוחן שני כותל נגרין מעשוי על פתח זקוף ויורד מלמעלה למטה שהוא עומד בתוכו ולא מוסכב משום דקשיא לי' אם אם נמי בשוכב ליכון ממשך תוכן אם תחת קרקע החלר קשיא אם שהקבר העומד בתוכו טהור וליקר יהי' טהור אם מלטיל היא על הכותל המשוכי' לתוכה ואם ממשך תוכן לפני לתוך חלל המערה קשיא לי' ואין העוברי' נוגעין בו כמו שתקשה בשמוך אלא ודאי דיורדי' בשוה מלמעלה למטה כשין נגרין ותורכן לנד מטה הוא וכן הוא בבבלי דמוקי לה כשין נגרין: והלא כו'. וכן הקשה ר' יוחנן בבבלי: בונה מלפני'. כשהוא הכותל לנ' לדדי' מבחוץ למערה בונה לותן שתי כותלין מלפני' למערה ל' מלד הפתח אזה ול' מלד שפתח אזה בשולי המערה בדוק המלעי שכנגד הפתח מבפנים ואין העוברים נוגעין בו לותן העובר במערה נוגעי' בכותל שבתוך המערה שהרי לריך להרחיק כותלי הלנו מכותלי שבלדדי' שהם אמות שין כותלי' וה"ל לעבור בלילה אם לא בנוגע לכל הפחות בל' מן הכותלי' אלא אם"ל להכניס אדון ובונתו ברוחב שתי אמות: אינו עובר. לעולם לימו עובד אפי' בל' אמה והכא במאי עסקינן שבונה ל' מן הכותלי' אלא מלמעה ואי יוכל לקרב לותו הכותל שבלידו דכיון דמעמיק לי למטה מסוף הכותלין אמה ה"ל הפסקה בין לבינו ואפילו יהי' ל' מן הכותלי למעלה במרחק אמה יהלר לכל הפחות בין הכותלי' אלא שתי אמות ומחלה וכני לן בבוחב כזה וכמי שהלמה ג"כ לר"י ז"ל ולהרשב"ם ז"ל אליבי' דמ"ד כמין נגרי' אם ובאמת אם המערה אחרת הסמוכה למערה בלידה בנויה למעלה ממערה זו אז יכול לקרב הכותל שבלידה בלי הפסקה כלל בינהן רק בעומק אבל אם המערה שבלידה היא למטה ממערה זו אז לריך להרחיק הכותל אלי אמה אם הפסק הפסק אמה בינה לבין הכותלין שבמערה שבלידה ומ"מ יהיה בין שתי כותלי' הלנו שבאלע המערה שתי אמות ומחלה ולי קשיא בשקובר בכותלי' שבאל מהדרי בין דאין זה אלא לפי שעה לא הייתוק הכי אבר הש"ם זה משש"כ בעוברי' תניר: סליק פרק ששי:

פרק ז הלכה א

בית כור עפר. מדה בית הוא ממשה ושבעי' אלף אמה שהלר המזבח היה בית שמתי' והיה מלא על ממעי' והכור ל' סלעי: עפר. לרלוי לעריעה אבל אם אמר בית הוא כור שהם או בית הוא כור קרקע אפילו היה כולם סלעי' הניע' דשמא בית או שהשם פירות בעי לה: נקעי'. נקעי' עמיקי' או סלעי' גבוהין עשרה ואנון שרשבי' ר' ע"ד דהוי מקום חשוב: אין נמדדין עמה. ולרין היתן לו בית הור אלא אם מקרקע חלק אלא אם אין מדה רוצה ליתן מעותיו במקום ל' וילמד לו בשני' ואלשה מקומות: בבית הור. משמע הוא שהיה אין סלעי' בין עפר בבית הור אלא בית הור ממש:

[עמוד 40] **גמרא** ובלבד במיעוט השדה. הא דתנן פחות מיבן נמדדי' עמה דווקא במיעוט השדה אבל י"ד סלעי ובכל סלה ל' מהן אבל אם רוב השדה אין נמדדין עמה: ובמובלעי' בה. לאפוקי אם הם שלוי' במיעוט אלו אין נמדדין עמה ובבבלי יש בזה שיטה אחרת ולפי' נר' הספרי' פירשתי' ובאלע ששילחו בית רובע. שרוחב אלו בית רובע אפילו עומד בשלמע השדה אין נמדד עמה אילמו רוחב כמו ואילמו אלי אמה בפ"ב דמידות: שבאמצע נמדד. לנקעי' ואלעי' הפחותי' מעשרה אם הוא מן הלד אין נמדד עמה והיינו שמוך למילר בבלי: כל שמחרישה סובבתהו. אלל ר' יוסי בשם ר' יוחנן. אם הרוב מהן עומדין מלד ל' אבל אותו לד שהם נחשב לותן כמפוזרין בכל השדה יש בה מיעוט של כל השדה נמדד עמה ונראה דהיינו בעיי דלי' בבבלי היה רובן במיעוט ומיעוט ברוב והכא פשיטא לי' דנמדד עמה ואמר לשון אחת ר' יוסי משום דלפי' מיירינן בשלא היה רובן אלא מיעוט אבל אם רובן אפי' בשוה אין נמדדין עמה ואפי' הכי לא אמרינן מיעוט שאינו מצוי נמדד ופירש"י שכאותו הוא בכך דהכא יע"ש: שבאמצע נמדד. הא דתנן בפחות מיבן נמדדין עמה דווקא אי הוה אלא אלו נקע הוי בתלע שדה אבל אם היה בלד המלר אפי' כל שהו נמדד ל"ש אלי כל אלו אלא אם כן היה רובן של המלר נמדד עמה ופחות מבית רובע הוי אלו בלע דבעינן בית רובע בשלע המלר אפי' כל שהו אין נמדד עמה ואפי' הכי היה אלע אפי' כל שהו נמדד עמה ואם המפרשים בש"ם בבבלי הנא אם היה אלע אפי' כל שהו אין נמדד עמה היה אומר למלר אפי' כל שהו אין נמדד עמה ונורסין במקום אפילו כל שהו אלע יחידי כל בית אלו בית רובע בהלתבו הכותב: המחרישה סובבתהו. שנכנסת בין המלר ובין האלע אין זה אומר אלע בתוך אלע בתמלעת השדה דווקא בלבד שהרי הוא עשוי בשני' בנקע ול' אלע בכל נמי בהלי ליתא בפחות מבית רובע ואפילו יהיה אלע אחד בתוך אלע אחר אין נמדד עמה ואפילו יהיו אלעות הרבה אין נמדדין עמה אלא אם כן יש בין אלע לאלע ג' טפחי' ולא בתלי: היה עשוי בשני' דחמ' בבבלי בסורא אלו ואלו בשני'

ז"ל פירקה כחוט בשוה כל אחד: כמין מצבליות של שיש. שמסותת ומחוק כשל סיים דיש לו שם לעלמן ואינו בטל לגבי שדה: כמין קתדריות. הוא כסא ומוקף מג' לפנים' ויש לו שיפוע חוץ מן ההיקף ומשפע כשלג: מדופנו הוא מודד. זה פשיטא לי' שהרי נמדד עמה אלא דמבעי' לי' מה שהוא מבלי' ממקום עפר היקף הוא מודד אם מתוכן של היקדרה והוא היקף או משיפועו כ"מ ואם משיפוע יפסיד המוכר ואם מדופנו הוא מודד מפסיד כלוקח שהרי אין הכיפוע רחוי לעשיה: והוא שיהיה שם בית ארבע כור עפר. שים שם קרקע מרובעת מחזקת ד' כור עפר כאחת וא"כ הוזקו שמכר לו היה מסויים לעלמה דאל"כ הא ק"ל דבית כור שהם כלומר הן חבר הן יהיר הגיעו וא"כ סלעי' אלו ונקעי' לא נראו מפחת אלא ודאי הן השדה מסויים לעלמו ומטיח ק"ל דהוה כלומר הן חסר הן יהיר והגיעו מיירי במסויים לעלמו וכן כתב הרין ז"ל בריש פירקין ודאי אין מכוונתו מיירי במוכר בית שהרי הא ק"ל דבית כור כלומר הן חסר הן יהיר הגיע וא"כ נקעי' אלו היה בפחת הגיעו כו' אלא ודאי מיירי במוכר בית כור ה' מסדה גדולה שים לו במקום פלוני ע"כ והם"ם כתב הוסיף לבאר מפי שים שם קרקע מרובעת מחזקת ד' בית כור וזה מכר לו פחת מלוקח ד' דודאי אינ מסוימין כל ה' לעלמן שהרי כל הד' עומדי' בריבוע פחת וכן נראה עיקר בפירש הם"ם זה:

הלכה ב דף כא מתני' מידה בחבל. כלומר בלימלוס אני מוכר לך שדה זה שים שה בית כור עפר כמו שמודדין במדה חבל לא פחות ולא יותר: פיחת כל שהוא. אלא היה בתוכו שדה בית כור אלא שהם המקח היוס וינכה המוכר כפי הפחת: הותיר. קרקע כל שהו על בית כור אחזיר למוכר קרקע שהותיר לו דמי שקרקע כדמפרש ואזיל: אם א"כ. מוכר לוקח בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יהיר בכך וכך דמי' ולא ה"ל מידה בחבל: אפילו. פיחת או הותיר רובע הקב לכל סאה דהיינו אלפי' רבוי' לבית כור הגיעו ומדהני תנא אפי' פיחת רובע סאה ולא תנו אפי' פיחת ז' קבין ומחלה לכור שמעינן דאפילו במכירה מועטת כגון בית סאה אני מוכר לך הן חסר הן יהיר לפילו פחת רובע או הוסיף רובע הגיעו ולא אמר בית כור שהם שמעת ממי כאן חסר הן יהיר דמי: יותר מבאן. יותר מרובע לכל סאה שם הותיר ועשה השבון יחסוב כמה הותיר על בית כור וכמה שויים לפי חשבון שמכר לו בית כור: ולמה אמרו יחזיר לו מעות. שמן הדין יהן להחזיר לו אלא קרקע שהרי לא לוקח נקח אלא בית כור לבד ולמה נקט מכאי' שיעור לו מעות כנגד זה היתר אלא ליפות טיחו של מוכר אלא יפסיד לוחו קרקע: מועט אלא חזי לי' למידי: שאם שייר בשדה בת ט' קבין. אלא חזי ליה אפי' קרקע כדאי' בבבלי סוף פ"ק דבית ט' קבין הסיב להיות נקרע שדה אז אין מחזיר לו מעות אלא המוכר טובל את הקרקע שלו ומעמיק ממתני' ד' קבין ומחלה לכור שהוא רובע לכל סאה הוי מחילה מזו ומחלה עד ט' קבין ולא עד בכלל יעשה חשבון השעה קבין או יותר יחזיר קרקע: ולא את הרובע. כ"ק היכי דממילין יעשה חשבון או יחזיר לו קרקע לא את המותיר בלבד הוא מחזיר אלא גם כל השלי' דביניות של בית סאה המותיר' הוא מחזיר כיון דהיכא קרקע חשוב בין הכל לא מהיל מידי:

הלכה ג מידה בחבל. המומר להכירי שמי לשוחת הללו הקוהרי' זה את זה מדה בחבל משמע בלימלוס הן חסר הן יהיר משמע דלא קפיד על מעט פחת או יותר בעל לשון לעלמן שהוא הן חסר הן יהיר רובע או הוסיף רובע ואפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו: דברי בן נגס. דס"ל הפם לשון לחתן בסימני ובמלרי ס"ל בית כור עפר אני מוכר לך בתוך סימני' ומלרי' הלכה: פחת משחות הגיעו אם פיחת מן בית כור פחות משחות הגיעו: עד שהות מלמעלה לעשה קחשיב יותר משחות ועד שחות ושחות בכלל יכנה וכן הוא בנמ' רב הונא אמר משחות עלמו יכנה: **גמרא** הבא את אמר הגיעו. כשאמר הן חסר הן יהיר אם פיחת רובע או הותיר רובע הגיעו וכהא דא אמר לא אמרי' בלבד זה שאחזיר מחזיר כשיעור רובע אלא אפי' יותר מרובע מחל לי' ולא יחזיר רק הכל שהו המותיר על הקרובע ולא נס את הרובע: אמר. כמו אמרי: מכיון שאת מוציאו לפחות מחבל. בהאי כ"ם את מוליאו מן הלשון דהן חסר והן יהיר עד לפחות מחבל שלפי' יהיה כ"ם פחות מחבל חייב הוא לאחזיר לפיקך מחזירו את למידה בחבל כאילו ה"ל מדה בחבל וכי ה"ל הכי פשיטא דלקח הרובע יחזיר שהרי לפי' כ"ם מחזיר כל שכן הרובע פיהזור: קוביומטו. נוזב נפשות רש"י ז"ל ור"ת ז"ל פי' משחק בקוביא: מוכתב למלכות. שחייב מיתה למלך: רב הונא אמר כו' סיוע למתני' במלרינו ובסימינו כו' כמ"ש במתני': **הלכה ד בתני'** משמנין ביניהן. רולין המקום השמן בשדה זו ומוטל לוחו המוכר דיד לוקח על ההתחומה וכנגדו נותן ללוקח מן המקום

כנגוע כמו שהוא מקום השמן שנפל המוכר דכי ליל אלי השדה אני מוכר לך כדי אלי השדה קאמר לי' והם כיתה בת מאה אמה במאה דינרין ויש בה שלשי' אמה מקום שמן שבוה תשעי' דינרין מוטלו המוכר ומוכן ללוקח בעשים אמה מן הגרוע בחמשי' דינרי' ותמ' שבולה שדה בקב עזידים משני קבין זיבורית לעשיה שדמי שניהם שוים: חצי בדרום אני מוכר לך משמנין. ביניהם שמין כל השדה ומוכן לו בדמי הלי לנוח ולוס בין שהוא שמן בין שהוא כחוש בהשוחת חלקי' בעלוי וגרעון קרקע: ומקבל עליו. לוקח נפת מקום בחלי שדה שקנה לעשות נדר וחרין הרווייהו לחורי נדר מבחון כדי שלא תהא חיה קופלת וכנכנת בשדה דלי עביד חרין ולא עביד בן חרין לידי דחרין רווח ר' שפחים נכנסה להוכה ומכלכת מעט לאחורי' וקופלת למעלה על שם הסמי זלי עביד בן חרין ולא עביד חרין לידי דבן חרין קטין קיימא הסמה המילוה וקפלה ובין חרין לבין בן חרין טפח: **גמרא** תני האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך. מלוו אלו שדה שים לי אלי מוכר לך: ופרוני מקיפך. מרוח אחת: ופלוני מקיפך. מרוח אחת לעלמן משמע שזה מקיפו לשדה שלימה וזה מקיפו בשדה שלימה: ופלוני מקיפך. בחלי שדה וכיוצא כזה ע"כ לידך אלי אלר שבלר לפין הוא מותרת שיש לו בחלי מורס כנגד אלר הקלר ובשל פליני אלו אמורלי' חד אמר מהן לו כמין פיסדא נרסי' והוא לפודנתו כמו חיזור חלל והוא רחב כדי ליתן בתוכו חטוח וכופו הלא רלוע' ממנו כדי לחשוך בו בחטורס וס"א נותן לו אלן הקלר כל אורך אלי השדה ואלן שלר לפון אלרך יותר נותן לו רלועה כנגד כל אורכו של אלר לפון ואע"ג דהאי רלועה היא חותכת על האלי שדה אין קפיד דקיש ני' דשלר השדה עידי' היא וחוזרת ע"כ ויכיון לפון העברה אלא אם אמרתם בבת הבן שאינה באה אלא מכח האחים. לכון זה מבולבל מאד דלאדרבה ליפכא מיסתמא דכיון שבאה אלא מכח האחים לא תירות ואלא היא באה אלא מכח חזקת תירות ואו כח האחים אלי עבדתיהו הכא ובגמרא שלנו ספיר מיתניא דתניא בכ"ד לטבת הבגת לדינה שהיו לחוקין לומרים תירם הבת עם בת הבן נעפל לפן ריב"ז אומר להם בוטים אלן אלם היה שדה להחזירו דבר חון מזקן להד שהיה מפטפט כענדו ואו' ובת בת בני הבאה אלא מכח בני הירשו בתו הבאה אלא מכח לא כל שכן ומיבק האם לפירכת ק"ו זה אלא בני שכן יפה כחה במקום האחים כלומר אין מיורשת את אלים כגון בתות לפתח בירכו בוכסי חפר שלא לקחו ירושה עם בני חפר תאמר בשהו שהורע כאה בין האחים כלו' כגון בתות הפר שלא לקחו ירושה עם בני חפר ואלא אלי ספיר ובמדומה דטעות לפון ים לפן ובמקום שהיה באה אלא מכח האחים היה כחוב שיפה כאה במקום האחים וכן אמה שאמר שהיה באה אלא מכח

הלכה ב הבא את אמר הגיעו. בריפה אמרת שמה אמר לאחרו אם אפר ואם יהר אלי מוכר לך לפילו אם פחת רובע או הותיר הגיעו ויותר מכאן יעשה חשבון דמשמע דעד רובע מחיל אלים ואינו חוזר אבל יהר אלן מנכה ומחזיר הכל ובסיפא אמרת אלא אם הרובע בלבד אלזיר אלא כל המוכר ופירושו דלא המוכר אין הרובע מחזיר כשהוא יותר מרובע אלא אם הרובע ג"כ כדמוקי בגמ' דמשמע דוקא במוכר הוא דמחזיר הכל אבל בפחות אינו מנכה ואלאי ליתא הכי ולא המוכר בלבד מנכה ומחזיר אלא הכל.

דף כא ומשני דכיון דשמנה במנה קודם זה דמוליא את הפחות מחבל ומחזירי לה למדה בחבל כלומר דבשמ' מדה בחבל אני מוכר לך נאמר במנה פחת כל שהוא הותיר כל שהוא יחזיר והכוס הגיעו לחזרה כשהוא יותר מן הראוי הכא נמי הכי הוא ובאמרו יחזיר כלומר ויעכב אלי כדיניה ואלי כדיניה: נמצא נגב. שהיה נגב קודם לכן: קוביומטום. הוא נוזב נפשות: ולהוספת הוא משחק בקוביא: הגיעו. לוקח ואין זו מקח טעות ואנב דתני במתני' עד רובע הגיעו אני לא הכא אלי דהגיעו ואפילו זה קבעתים במנה אינו דמוכר הגיעו ולא במנה אלים' כמו שהוסמה בספרי דפים היו': לסטים. מזויין הוא נפשות או מוכתב למלכות בסופן ליהרג או להתפס לעבודת מלכות לא הגיעו דמה מכר ו אבי לאו כלום מכר ו אם יהרגוהו או יתפסוהו למלכות ומכאן מודעינ למה בפירש רש"י בפרק הנעש"ו נבי הניא דפריך אלא מעתה עבד כהן לא יאכל בתרומ' משום שיפפין ומשני שיפפון בעבדים ליכא דלי מאברלי הא קא חזי ליה ולי מנוחי מלי לאכפת ליה למלאכה בעי מלי אמרת לסטים מזויין הו מוכתב למלכות אלא אית לה ופירש רש"י ז"ל אלא אית לה ואסבר וקבילו ולפי אלי דהכא אי לפשר לפרש כן בהרי בהדיא קאמר לא הגיעו אלו דחזר ומכר הקנו החום' זאת הקובעת ממלי דאמרו בהמוכר פירות הניח כו' ומלא לסטים הו מוכתב למלכות אומר הרי אלך לפניך דהא משמע דאומר לו לוקח למוכר הרי אלך לפניך וחוזר ואין פירש רש"י דנגב הו קוביומטום סב' וקבילו ולי מפום הניח דהמוכר פירות בלבד הוא מילוה לשויי להלין בעד רש"י ז"ל דהרי אלך לפניך לאו לוקח הוא דקאמר ליה למוכר וחוזר אלא מוכר אמר לו לוקח הרי אלך לפניך כלו' ואינך מחזיר הכבר לאם היית יודע ומחלת כמו שפירש הרא"ש בפ"ד דבבא דהכלו' מכירה על דברי הרמב"ם אבל אלי דהכא דקאמר לא הגיעו היה יוהר מפורשת וקשיא לרש"י אבל לפיר"ת דפי' הכלו לפון שמע ליכא מידי אלי בפיר והרב ב"י כתב שמלת בתוספתא בהדיא ממלא לסטים הו מוכתב למלכות הרי זה מקח טעות וזה מבואר יותר:

הלכה ג השחות עצמו מנכה. משום דמני בתניתין דהמומר לחברו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך המדים הללו פחת השחות הגיעו ועד שחות יכנה קאמר השחת דאלי דקאמר עד שחות יכנה לא היתה השחות בפחות משחות והכי קאמר פחת שחות ושחות בכלל הגיעו יותר משחות יכנה מלא השחות עלמו מנכה והכי קאמר פחות משחות הגיעו עד שחות ושחות בכלל יכנה והכי מביק לב יהודה בתלמוד שלנו: פלו' מקיפך. שדה פלוני: פנדור. לא שמעתי מוזנו ואולי נרסי' בפנדה והוא דומה לפסיקתא שהוא הגורה וכדתניין בגדרים הנודר מן הכשות אסור מן הפודה או מן הפסיקתא ובפ"ק דפסחים כורך עליו פודה או פסיקתא ופירושם תגורה ודברי' אלו הן לוח שנותן לו ליוד הקרקע והשדה שמכר לו כדמות זה:

פרק ח הלכה א

[עמוד 42] שנה הכתוב נחלה זו. דבת יוכבת: מכל נחלות שבתור'. דלחים ואחי הלב ושלרו הקרוב: שבבבן בתיב ונתתם. דכתיב ונתתם את נחלתו לקחיו וכן בחחי הלב ובשלרו הקרוב אלין: עבור הדין הוא שתהא הבת יורשת. פיהא בבבלי תניא ר' לומ' בכולן נאמר לבן נאמר נתינה וכאן נאמ' בה בעברה מלמד שבן לך שמעביר נחלה מבבב לבבב אלא בה בהולל ובבה ובעלה יורבין לחיה ופיר' רש"י מבבב לבבב מבבב לבבב שמעון הולל ובבה ובעלה יורבין לחיה כגון שרה בת אשר שמעון' לאחוך בן לחובן ואת אשר בלא בנים זכרים וירשתו שרה בתו ואחה שרה וירשה בתה לו בעלה שהן מבבב לחובן נמלא שהוסבה נחלה שבב אשר לבבב לחובן ע"כ והיינו לפון העברה ואפשר דהכי קאמר עבור הדין הוא כלו' דאין בכל מהחלות העברה מבבב לבבב וכאן מן הדין לנחלה זו יש העברה ולהכי נקט לפון והעברתם אלא דאי הכי יש לדייק מהו שתהא הבת יורשת הא"ל עבור הדין הוא כשהבת יורשת והו ליבעי דדין לא מיתוקמא ספיר ואפשר שפירושו הוא על דרך דאמרו בגמ' הקב"ה מהמלא עברה על מי שאינו מניח בן דכתיב והעברתם זהו שאמר' כאן עבור הדין היה שהקב"ה מהמלא עברה שתהא הבת יורשת ולישנא דדין מדת הדין קאמר ותרויהו אפשר לפרש: דאינון דרשי. כלומר ואי קשיא לך היכי מלו לומר דשמעון הא כתיב הים כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם להכי קאמר דאיתון לא דרשי הכי אלא דכתיב ובן יורש הכל: שניהן שוין אבל כשאין לו בן הבת יורשת הכל וכן כשאין לו בת בן יורש הכל: הכהיב ואם אין לו בת. ומהפס את נחלתו להחיו וכי יכולין לומר שם הא שיש לו שניהם שוין והחים יורשין והרי אהון מודין דלית בת כלו' היכא דהחים יורשים הוא לית בת מכל וכל וא"כ על כרחכם לוף הכא והעברתם את נחלתו לבתו דקאמר וכן אין לו כלו' דלית בר כלל דומיא דהתם דורשין בנחלת החים דלית בת: דאינון דרשי מה בת בני כו'. דנין ק"ו ומומרים ומה בת בני שהיא בהם מכחי בעלה ירחשה בהם בני שאינם בהם מכחי בעלה אינו דין שירחשו אלו מכח בני היא יורשת אותי בת הבאה מכחי בעלה ירחשה: לית אלא אמרתם בבת הבן שאינה באה אלא מכח האחים. לכון זה מבולבל מאד דלאדרבה ליפכא מיסתמא דכיון שבאה מכח החים לא תירות והבת היא בהם מכח חזקת תירות ואו כח החים אלי עבדתיהו הכא ובגמרא שלנו ספיר מיתניא דתניא בכ"ד לטבת הבגת לדינה שהיו לחוקין לומרים תירם הבת עם בת הבן נעפל לפן ריב"ז אומר להם בוטים אלן אלם היה שדה להחזירו דבר חון מזקן להד שהיה מפטפט כענדו ואו' ובת בת בני הבאה אלא מכח בני הירשו בתו הבאה אלא מכח לא כל שכן ומיבק האם לפירכת ק"ו זה אלא בני שכן יפה כחה במקום החים כלומר שיורשת את אלים כגון בתות לפתח בירכו בוכסי חפר שלא לקחו ירושה עם בני חפר תאמר בשהו שהורע כאה בין האחים כלו' כגון בתות הפר שלא לקחו ירושה עם בני חפר ואלא אלי ספיר ובמדומה דטעות לפון ים לפן ובמקום שהיה באה אלא מכח האחים היה כחוב שיפה כאה במקום האחים וכן אמה שאמר שהיה באה אלא מכח

פרק ח הלכה א

[עמוד 42] יש נוחלין. ים קרוב' שמוחלין את קרוביהן כשהם מתי' ואף כשמתי' הם מחילין להם את ממונם: האב את הבני'. דפיהיב ליה בעלם שלא בשעת יכנה וא"ת ולימא לי'. דלמעמא דכתי לא וכתי ר"ל דקאי אחת השדה היה נמי יודע שאינו מכוון לנמרי:

פחות כל שהוא יכנה וא"ת ולימא לי'. דלמעמא דכתי לא וכתי ר"ל דקאי אחת השדה היה נמי יודע שאינו מכוון לנמרי:

האב. דכתיב הכי ימות ובן אין לו הא אם יש לו בן בן קודם והמחיש מן הבא דכתיב ממשפחתו וירם ממנו ומשפחת אב דכתיב למשפחותיהם לבית אבותם: האיש את אמו. דכתיב וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל בית יורשת בני מטות הללו זו בתביה מטבע אחד והמה מטבע אחר וירשתן מדכתיב מטות הקיש מטה לטה למטה אב זה מטה אב בן קודם לבת אף מטה הבא בן קודם לבת: והאיש את אשתו. דכתיב שארו זו תבעו וקריבן הכי ונתתם את נחלת שארו ונוטרי ומוסי' פי' ודורשי' יכול אף היא תירשנו ת"ל וירם קרובה הוא ירם ואין קרובה אלא ירם: כל הקודם לנחלה יוצאי ירכו קודמין. והא אין אף יוצאי ירכו קיימין מזרע נחלתן הללו הבא כיצד הבא מתוך ובלוה חלוץ וכרמי בניו יורשין קרובה והא מתו ס' מן הבני' קודם לקרובן והקרוב בן הבית בן בת או בן בת בן בת בן בת בן בת בת בת

ט' לחיים ונטלו ט' לחכים כל ט' להך ובן שמעון סהיה ט' ונטל להך ט' כחזיר הני חלקי לרחוקן וכשעון לבזויהם לחיים וחלקו כי' חלקים בשוה ונטלו ט' בני רחוקן ט' לחכי' וט' בן שמעון ט' לחכי' והיינו דאמר המקי' יורבי' לחם הח' שלריכים לחזור חלקם לחביהם שיהו וכלנו הם יורבי' לחכי' חוקן עשרה לחכי' וחלקי בשוה: ליוצאי מצרי' ולעומדי בערבות מואב. כדי לקי' בני מקלוחת: בנות צלפחד נטלו חמשה חלקי. חלק ט' בשביל נלפחד לביהן בהי' מיולאי מלרי' ובני חלקי' בנכסי הפר לבי לבניהם סהיה ג"כ מיולאי מלרי' ונטלו בני חלקי' שהיה לביהן בכור ובני חלקי' מחמת שהי לביהן שהיו מבאי הארן וכת' בתוך שהי לביהם בשביל בית הארן דס"ל להלי הנא שהאי לביהן החזילו חלקן לחפר לביהן ונטלו הס ג"כ בשביל נלפחד לביהם בחוקן חלקי' בני חלקי' חלק בכור והלק בכורה והיינו דהיו הלקו עם העומדי' בערבות מואב לא בשביל עלמן חלא כחי לביהן: ושהיו בכור נטלו שני הלקי'. בהלק שהי לביהן שהיו עם העומדי' בערבות מואב: וחלק אביהן בתוך אחי אביהן. בנכסי הפר שהיה מיולאי מלרי' וחלק בכורה כפר חצב לי' בעומדי' בערבות מואב וס"ב כלן בשביל שהיה הפר מיולאי מלרי וכמ"ש כן מכמע בשבלי דמקשה לעי"ד לבלי הארן נתחלקה מלי קודם בנות נלפחד הא ליתי דלשקול ומשני לחזרה בנכסי דחפר ע"כ ס"ל הלה הוו נוטלין לע"ד לבלי הארן בשביל עלמן חלא כמ"ש מחמת שהי לביהן שהיו מבאי הארן ולהחזר בנכסי הפר לבל קשיא מכ"ל להלי הנא חזרה לר' יוחנן ודרי לדידי' דס"ל דליולאי מלרי ולבאי הארן נתחלקה כדי לקיים שבי מקרקוח הכ"ל בהקרא לבאי הארן נתחלקה כדי לקיים שבי מקרקוח הכ"ל בהקרא ובמחת דר' יוסי היה יכול להקשות קושיא זאת חלא דעדיפא מיני פריך: מתניתא לא אמרה. כן היהו נוטלין בנות נלפחד ס' חלקי' רק ד' חלקי' דהני נהן להם להחזת נהלה בתוך שהי לביהם והן היו שיהא בהי שהה חלקי' וד' חלקי' על בנות נלפחד וס"ל בין הכל חבלי מנשה עשרה חלק"ח' ולמ"ד ליולאי מלרי"לבד מהחלקה וכן למ"ד לבאי הארן לבד מהחלקה הרי שן לכן עשרה חלקי' למ"ד ליולאי מלרי ס"ל ט' כשה דבתי הבות וג' דילהו ס' משחת נלפחד שהיה מיולאי מלרי ושני בנכסי הפר וכמ"ש למ"ד לבאי הארן לבד מהחלקה לא נטלו חלא שני חלקי' שהחזיר בנכסי הפר בשבלי מקבה לה ושבי למ"ד לבאי הארן הד שהי דשבה היה לנלפחד בהה שהיה ג"כ מיולאי מלרי ושת במדבר בלא זרע ונטלו חלו חלק ס' עם שהי לנלפחד בהה שת ולמ"ד לבאי הארן הרי שהי דשבה ס"ל ושהו במדבר שהר מיהת הפר וקודם שמתו זכו בנכסי הפר הרי שהי מחמת חוקן שהיו מבאי הארן שהחזירום חלל הפר וכשמתו הרי שהי' בחוקן שני חלקי' וללפחד עמהם ומחיב מלפחד ונטלו בחותו חוקן שני חלקי' בחוקן בני נלפחד בין שהי' וס"ל ד' חלקי' בני בנכסי הפר מחמת החזרה ובני' בחוקן הרי שהי' ושה הירשו בנכסי הפר היו חלקי' נדולי' ושה הירשו בין שהי' מחמת הרי הרי שהי' היו קטני' כל זה מבואר ס"ם ז"ל: יהושע וכלב כו'. סיומת דמילחא דר"י ב"ק היא חיו מן שהי' שהם ממרגלים שלי ושלי חיו מילענה חיו ממש שם כתיב קרא שהרינה ולא עוד אלא שם כלב בן יפונה ויהושע בן נון בבלי חלא שהו עכ שהם היו כי שם כלב בן יפונה ויהושע בן נון בבלי חלא שהו בשלי חלקי: מתלונני' ועדת קרה. מתנונני' שבעדת קרת קמלר בבלי והיינו הר"ן היא שהיו בעדת קרח: לאמצע. לכל השבטי' כשוה: וביניהם. של מרגלי' ומתלונני' שבאו לארץ זכו מזכות שבי לביהן שהיו מיולאי מלרי' שבל בשביל עלמן לא זכו כלל מע"ג שבאו לארץ ושמותיהם היינו בזכות שבי לשמותיהם שיהיו לשמות מלאכי השם ושם יהיו מלאכי השם: הדא הוא דכתיב ובני קרח לא מתו. בילושה ס"ו לא מתו חלא נטל חלק בארץ והיינו כדאמרן בזכות שבי לביהן ושמותיהן: ר' משלו כו'. קהלעיל קאי הכי' יורבי' לח החיים: לשני אחי' שותפי' כו'. ומ' דוסתאי אמר לבני אחי' כהנים שבאו שותפות בהרומה מפני אחי' שילאו ממלרי' כו' ויהיו בית עשרת לבני' נרסי' וכן הוא בתוספתא ובדברי ר' דוסתאי לא נרסי' בית עשרת קבין חלא עשרה קבי' דבית לא היה חלא בקרקע וסבר ר' דוסתאי כהיא מתנה לכן מביא מפני ממתנות כהונה והיא התרומה בגורן:

דף כב ור' יוחנן הקשה מקרא דכתיב ונתתי לותה לכם מורשה דכהיב מהנה וירושה בפסוק ה' וע"כ לריך לומר חלא מאחר כו' שמאחר שנתנו להם במתנה שחזירום חלל לביהם שהרי ירושת מלביהם שיחלקו בשוה: לית דיהא. כמו היהא טימנו בנעל' מחבך מרחיטו וס"ב כהיב מורשה לשון ירושה הוא חלא שהוא דיהא דמשמע מורים ולימו וכן הוא שמתו במדבר וחלא לארץ: והכתיב. בנחינת כהורה ליטרחל מורשה קהלת יעקב ומה היהא היתה שם: לומר כמו לעתי: לית דהא סנין מינו'. לין לך דיהא נדולה ממנו: מן דו לעו הוא משכת לי'. נרסי' משהוא עוסק בה הוא עוסק לומה:

הלכה ג דף כג כתי' בענין בבורה לתת לו פי שנים בכר אשר ימלא לו. לומר לך שאין הבכיר נוטל בחחון הרלוי לבוא חלא כמה שהוא מוחזק עבכי והיינו ימלא לשון מלילות וכמי דיים לה בבבורות פ' יש בכור: נוטל פי שנים בנכסי אביו. שהרי היה לביו המורים מוחזק בה: ואינו נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו. שהרי הן רלויין לבוא למורים ולא זכה בהן בחיי: ואם היה אביו בכור כשם שנוטל בנכסי אביו כך נוטל בנכסי אבי אביו. וכמו שמלינו בבנות נלפחד ירשו חלק לביהן שהיה בכור: משפט לענין בפילה. דפי בחים נלמד ו' מפשט הבכורה: וחלמי' מפשט לענין פשיטה בירושת פשוט דכתיב בפ' נחלות והיתה לבני ישרחל לחקת משפט: בילו קיים. כלומ' קיים ונוטל בן הפשוט חלק בפילות כלומ' היה לביו קיים קף לענין כפילה דבכורה רומן הבן הבכור כלומ' הוא קיים ונוטל פי שנים ובני מילטו שוטל חלק בכורה ושוטעת הוא לומ' שאמר שהם היה לביו בכור נוטל חלק בכורה וכן כתב הטור מת הבכור בחיי הלב יורשיו עומדי' במקומו ליטול חלק בכורתו כדרך שנוטלין חלק פשיטות כגון רחובן שמת ושיו לו ב' בנים בכור ופשוט ומת בחייו ולמ בן בשימות רחובן נוטל בן הבכור פי שנים בנכסיו כלומ הבכור קיים ובני הפשוט נוטל הפשים ע"כ ודע דמה שכתוב כאן ושם היה לביו בכור כשם שנוטל מנכסי לביו כך נוטל בנכסי לביו אין הלשון מדויק דלמו דוקא לריך בישיה בכור בן בכור לקהת חלק בכורה מנכסי הזקן דהפי' פשוט נוטל חלק בכורה לביו וכמו שכתב הטור יטול בן הבכור פי שנים בנכסיו ולא פירש שלריך שיהיה בכור בן בכור ומבואר בכתב הר"ב כסף משנה ה"ו בי"ח שם היה יעקב בכור ילחק ומת יעקב בחיי לביו בבישות ילחק לביו יטול בן הפשוט ובכור חלקו בכורתו ושם כן כלן לומ דוקא וכי הוא פירושו ושם היה לביו בכור וכוא פשוט לו בכור כשם שהם הוא היה בכור היה נוטל בכירה בנכסי לביו כך נוטל עכשו שהוא פשוט לו בכור בנכסי לבי לביו:

הלכה ד [עמוד 46] ר' לא השוה הבכורה לאחין. מפני שממנו במתנה המחלק נכסיו על פיו רבה לאחד והשוה להן שם הבכור דבריו קיימים ופיזוזו ברבה לאחד מיורשיו ומכן לו בפלים לו שהשוה להן שם הבכור שאמר בלשון מתנה שמעון בני יטול כך וכך ומעשה בחלקיהם בין הבכור והפשוט דבריו קיימין שים כח לאחד להת ממנו בלשון מתנה למי שילמה ולימו נקרא מתנה על מה שהשוה בהורה לפי זה לאמר כאן אר' חילא השוה הבכורה לאחים שבא מעשה לידו וקיים הענין ומ"ל ר' חני לא כתיב קרא לא יוכל לבכר בחיי יכול להעביר הבכורה מהבכורה ושם כן עכשו השוה שאחים מעבירין הבכורה מהבכורה לאמר לו רבי לעזר היכול חלא שחיי רבלי לעשות כן משום עבודי שחסנה ושם כי מצו היכולת דיכול משום מתנה כלומר בלשון מתנה וכתבן במתניתין ושם לאמר בלשון ירושה לא לאמר כלום מכלל דריבה בלשון מתנה הוא ויכול ודבריו קיימין וכך כתבו בפוסי ומפשר לפרש דס"ק ר' לא השוה בהורה לומחן כלי' רבי שהוא רבנו הקדוש לא השוה הבכורה כו' שבא מעשה כזה לידו ולא קיימו והבי' לו כיוצ ר' חני מקרא דלא יוכל לבכר כו': כתב בין בתחלה. פיסקא דמתני' היא ומשום דרגש היכי דמי בחחלה והיכי דמי בסוף קאמר ר' מוסיף דינהן לחים פלוני ירושה שהורשתיו היינו לשון מתנה בתחלה דינהן קאמר' ויירש פ' מתנה שהורשתיו היינו מתנה בחחלה דיכול בתחלה יירש ולבסוף הורשתיו ובחחלה מתנה ויירש פ' ירושה שנתתי לו היינו מתנה לבסוף מלשון נתני: כתבו ותנו שדה פלוני לפלוני. כעין בעיא היא וקא בעי אם לאמר בכיב מרע כתבו ותנו שדה פלוני לפלוני מהו מי אמרינן דכיון דכי לאמר מני שדה פלוני לפלוני נותנין דדברי ס"מ ככתובין וכמסורין דמו ככא נמי נותנין לו דילמא כיון דאמר כתבו אמת לא נמר להקנותו חלא בשטר וכתיבה ואין שטר לאחר מיתה וקאמ' הלמודא דהך בעיא תעלין הכיבוה במדרבו של ר' יוחנן ובכיב שהם הוא למזכות לבד ולזכרון דברים יכתבו אבל לזכותו בחייו ושטר שאין לו שאין חדם מזכה בכתב לאחר מיתה ובפ' מי שמת דבבלי מייתי לה שהם יש"ם: מהנה שבתוב בה לשון מבר. לאו דוקא שאמר לשון מבירה הס"ב היכי היית מחל' חלא כלומר שבתוב בה קנין שאמר בשיתה מהנת ס"מ חלא כתביה בה קנין ובכותב כל נכסיו כן כתב רשב"ם בפרק מי שמת וקא בעי דלמי כתב בה קנין היכי דייינין לה מי אמרינן כיון שכתב בה קנין דייינין לה כמתנת בריא ושם עמד חיו חוזר לו דילמא דייינין לה כמתנת ס"מ שאם אמר הלומתו לפלו' חפי' חלא מעמד שלשתן זכה המקבל: ארבבה אחרי ריבשי. כלו' שטיל בו שי כוחות ממני דכתיב כד קליר ורמי בעריסה וכל ליטנע דס"מ יש בה כח מתנת ס"מ ושם אמר הלומתו לפלוני הלומתו לפלו' כלו' משום ומדכתוב בה קנין הרי הוא כמתני' בריא ושם עמד חיו חוזר: ברקי לבנים: א"ר חזקיה לא אמרין כו'. לא היתה דים בה שי כוחות חלא שברחה ודומה להיכה שהביחו שי סוסים לבנים וברכיבו על שניהם דבר אחד זה הולך מלד זה וזה מלד זה ומעלה שהיו נקשר כלוס על הסוסים והיו בה הכלים חומה העניו כלו' והכה נמי בבעיא זו לא דין מתנת ס"מ יהבי' לה מפני שכתוב בה קנין ולא דין מתנת בריא יהבינן לה מדכתוב בה ליטנע פלונית דרב ושמואל דפ' מי שמת דבבלי דאיתמר מהנת ס"מ שכתב בה קנין בי רב משמיה דרב ומרי מרכבה מהני ריבשי ושמואל אמר לא ידענא מה מידון בה בי רב משמיה דרב ומרין מרכבה מהני ריבשי היא כמתנת בריא והם עמד היו חוזר והרי היא כמתנת בריא ושם אמר ושם אמר הלומתו לפלוני חלא לאחר מיתה ומדאמר שמואל לעיל דשמע מהני' ס"מ ומי לא דיין בה והרי היא כדהכא דמייתי הרי סיסי ודין חלא כו' ומרכבה מהני ריבשי היינו כדהכא מהני ריבשי ברקי:

הלכה ה

תוספות מהרא"פ

יהושע וכלב כו' ותימה דס"ב יהושע וכלב מחמת בילת הארן נתנו בערבות מואב דבא כתיב ועל"ב לא שיב חיים מפקודי משה וגו' ולא נותר מהם חיים כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון וכיון דנתנו בערבות מואב דבא כתיב

ולהלה תחלק הארן וס"ב בערבות מואב נתנו יתירים מבני ס' דבא יהושע היה בן שמונים שנה וכן כלב היה נמי בן שמונים כדכתיב בן ארבעי ולא פרנם את ישרחל חלא כ"ח שנה וכן כלב היה נמי בן שמונים לקחת הלא נגזרה משה שנה ה' וגו' ולא נמרינן מערכין כדנמרינן נגזרה על בן ס' מערכין ת"ג דכתי' בנתנו של ישרחל מבן עשרים שנה ומעלה לא נמרינן מעלה מערכין ומדנתנו בערבות מואב יתירים מבני ס' נתנו כמו בן במדבר היו

הלכה ה ואם אמר. על מי שרצוי לוידבו כגון על בן בנים ועל בת בין בנות פלוני יירשנו דבריו קיימין דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו תסורה נתנה רשות לאב להנחיל לבני למי שירצה ומזה ר' יוחנן דעל את במקום בן ועל בת במקום בן לא תמר כלום אחין הבת רצוי לירש במקום בן ולא הבת במקום בת וכן מזה ר' יוחנן שאם השוה את הבכורה לא יוכל לבכר וכו':

הלכה ו אין רוח חכמי'. אין לחכמים נחת רוח במעשיו ואפי' אין בניו מהגין כשורה דלמעלה נפק מניינו שנה מעלית: גמ' ר' לא השווה את הבכורה ראשון. שתמר בלשון מתנה יהן לפלוני ולבכור בשוה: א"ל ר' הגי ולא קרייא היא. ולא מקרא מלא הוא שיהו יכול להשוותו לאחין אפי' בלשון מתנה דכתיב לא יוכל לבכר וגו' מכאן יכול ואתני דהכן והשווה להן את הבכור דמהני בלשון מתנה בכתיב מרע מיירי לפל בנרי לא מהני: העבודה. לשון בעוטה שיכול ולא יוכל פירושו אינו רשאי לפל מי עשוד מהני ואפשר בלא היה הבכיר מוכן כשורה להן השווה לן את התחים דעד כאן לא פליגי רבנן עלי' דרכב"ג ואמרי שתין רוח חכמי' נוחה שלא נוהגין נכסי' לאחרי, לפל כל כי האי נוונא לף רבנן מודי': איכן. תיבה אחת היא אינן יכול להשוות להן הבכר משם מתנה כשנותן בשם מתנה דלמו משום ירושה אף בכיב מרע לא מהני כדתנן במתני' מעשה שהתנה על מה שכתוב בתורה: אמר ר' הושעיה. בא לפרש המתני' כתב בין בתחילה בין במעלע בין בסוף משום מתנה בתחילה יתן כו' וכמ"ש במתני' כתבו ותנו שדה פלוני לפלוני בכיב מרע שתמר כתבו ותנו ולא היה לריך לומר כתבו דכל דברי בכיב מרע ככתובי' וכמסורי' דמי לכן היה מספקא להן שם מומר דלא בעי שיהא מתנה ס"מ לכן תמר כתבו תו לא: אעלין עובדא. הביאו המעשה לפני ר"י: אם זיכרון דברי'. בעלמא תמר כתבו לומר כתבו דברי לזכרון שתמרתי שתהא שדה פלוני לפלוני: יתנו המתנה לפלוני ושם היתה כוונתו לזכותו בכתב היתה כמתנת ברי ולא ע"י דברי ס"מ ממלא השתא לא קנה כלומר שברי אין מתנתו כמסורי' לימתי יקנה לאחר מיתה דכל בכיב מרע אינו נותן מחיים כלום ומיהו לאחר מיתה שיהא מקנה לו ולא קנה כלל וה"ג תמיהין בבבלי פרק מי שתת שתין כתב לאחר מיתה מתנה שכתב בה בלשון מכר ובפ"ק דקידושין בס"ם זה גרס כתב מתנה בלשון קניין וכן הוא בבבלי לקמן בפרק מי שתת מתנת ס"מ שכתב בה קניין וגרסת הספר דגרס בלשון מכר מפורש בפ"ק דקידושין ים בממכירה שתינו בתתנה שים שיעבוד למכירה ואין שיעבוד למתנה שהנכסי' של מוכר משועבדי' למכירה שתכר לו ואין שיעבוד למתנה אם לא שפירי' וים בתתנה שתין במכירה שהמוכן מתנה נתן תת הכל והמוכר לא נתן תת הכל כדתי' בהמוכר תת הבית ולכן תמר: ארבבי' אתרי ריבשי. שתכן בו שתי כוחות שיעבוד נכסי' וגם בעין יפה נתן ור"ל ס"ל לרב בבבלי ורב הונא הלמידו כרב הוא ושמואל פליג עליו בבבלי והיא תמר בס"ם זה בקידושין ולא קיבלה שמואל אלא שהס"ם רוצה לפרש הא דתמר לי' תרבבי' להרי ליכתי לנדיעיתא קתמר שתינה לא מכירה ולא מתנה וכמו שמפרש הכא ר' חזקי' ולא תמרי' אלא מייתי שני סוגיי' תיוורין ובקידושין גרס שניי ואכל ס' כוסכי שיעי' שם ס' הולכי' בדרך ס' אלא זה פושה לכתן יזה לכתן ואין הרוכב יכול לרכוב עליהן כלל ר"ל אין לו כלום וכן הוא שם ולא תשכח גבי כלום והכא גרס ומשכח לא לייד כלום אלא אתן רלין במכירת רוכבין עליהן לוד לידו אלא שתינן לוד בבבלי שתינן הולכי' בדרך ס' לא לייד כלום:

דף כד לא אמר ר' יוחנן בן ברוקה. שתם תמר על מי שרצוי לירשו שיהא דבריו קיימין כנון שתחי ולא אח בין הבנות וה"ג מי' בבבלי ומפורש שם דה"ק ר"י בן ברוקה היא וה"ק שר"י בן ברוקה תמר כמ"ש במתני': ה"ג ר' שאל לר' נתן ר' בא אמר הכן שאילה כו' ור"ז אמר הכן שאילה. כלומר רבי בא ור"ז פלוגת התיב התם שתלה שתמל ר' לר' נתן מר תמר הכי שתל לי' מ"ט דתיב"ל ומר תמר הכי שתל לי' למה תמרו הלכה כר"י בן ברוקה ומה רצו לומר כן: א"ל ר' נתן לר' יבי אתה לא שנית לנו כן. במתני' שתדרת התן בכתובות לא כתב לה בנין דיכרין דיהוי לך מינאי תיון דתין כסף כתובתיך יהב על מוקדין דעם תחיון תייב שתנאי ב"ד היא ות"ל ס"מ כדיב"ב שמורים התם לבן בין הבני': ה"ג א"ל כיני מתני'. כן היא מתני' תיון יתון והיינו דתתנה יטלנו ותתיא לפי' אף זה הסיב לו ר' ואפי' תמר יהון הבן תהיה כרבן נמי לפי שהות תנאי ב"ד ותמריון כח ב"ד מייפה לפי' תמר בלשון ירושה מהני וכדמסיק אפי' אם תמר יטלון הבן קסבר הני מין להדם מיכה בלשון מתנה כלומר לפי' בלשון מתנה כשיך יכול לזכות נמי אלא בא לעולם שהרי בשעת מיתתן תין הבנים בעולם ושיך היא מזכה להם ואפ"ה הכא מזכה להו ושדאמרן משום כח ב"ד מייפה ה"נ לפי' בלשון ירושה דבעלמא היינו לרבן הכא מזכה כו' מזכה וכן היא בבבלי: תמן תנינן. בכתובות פרק הכותב כתב לה דין ודברי' תין לי בנכסיך כו' בשיך ובמוכך תיו תוכל פירות מחיי, ואם מתה תיינה יורבה דבב"ג תומר אם מתה יורבה כו': ר"ג וכן הגי' בפ' הכותב רב ירמי' בשם רב הלכה כרבב"ג אבל לא לענין דברי' הלכה כרבב"ג דתמר לה מתה יורבה אבל לא לענין דברי שתהתה על מה שכתב בתורה אבל בתנאי בתורה תנאי קיים ובתנאי ממון אין קיימין ע"כ וכן ל"ל כתן ופירושו דפסק רב הלכה כרבב"ג ולא מטעמי' הלכה כרבב"ג שתם מתה יורבה אבל לא לענין דבריו שתמר רבב"ג משום שהתנה כו' תנאי בטל דזה תיו תנאי לא בתנאי' של נופה ולא בתנאי' שבממון דכל תנאי בממון קיים: וי"ט דרב. שתמר הלכה כרבב"ג בתתנאי בטל שבבסוף הוא זכה בהן. ללא זכה בנכסי תשתו בחייה כלום ודבר שלא בא לידו הוא שלא בסוף הוא זכה בהן לפיכך הם מתה יורבה מידי דהוי בבן שסילק עלמו מנכסי תבין יורבו בו תע"פ בחיי תבין לא היה לו בנכסיו שתומר בסילק עלמו מן הירק בטל בנכסי תשתו הרמ"ם ז"ל בפ' הכותב: אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוחנן בן ברוקה. נדלה נרסי' לי' הכא ואיתא נמי בהכותב והא דתמר תמר ר"י הו' לטעמי' דמפרשין דברי רב דלכך הם מתה יראנה משום בשסיף הוא זכה יה"ע נמי ר"י דתמר שתם נפלו לה נכסי' מבשתת מודי' ב"ש וב"ה שתם מכרה ואתנה מכרה בטל והבעל מוליא מיד הלקוחות נדתנן בפרק התשה שנפלו בדין היה שתכרה קיים שהרי אין לו בנכסי' בתייב אלא בסוף הוא זכה וכן מפורש בהדיא בפרק הכותב ולתה תמרו בבל כו':

[עמוד 48] ר' יוסטיני ה"ל עיבדא. שכתב לשתתו דין ודברי' אין לו בנכסיך בתיך ובמוכך ותתה שתתו לפני רבנן ות"ל הות לניכסך. גד לניכסיך שתתה יורבה: לתתי': קם. ר' יוסטיני לפני היה לקים ות"ל: הות לניכסך. ממר ר"י בדין הוא כו' נרסי' ולא נרסי' ר' ירמי בעי קובי ר"ו אמר רב כו'. ממר ר"י בדין הוא כו' נרסי' ולא נרסי' הלכה כרי' בן ברוקה וכן הוא בפרק הכותב ממר ר"ל כו': מאן אינון רבנן דר' יוכטיני. דפליגי על הא הגחוני' מי הם שיכולי' לחלוק עליהם: וירש אותה כו'. מייתי לזה תן שני"ל מתרן קושיית דר' ירמי' וכן הוא בהדיא בפ' הכותב' ות"ל שם ר' ירמי' בעי הייתן רבנן פירום היה רבנן הם דפסקו לי' הכי הא רב הא ר"ו הא ר"ל ה"ל רבני דר' יוסטנתי בעון קומי ר"י דבני הכמי' מתה מי יו"ש ממר תן תתיב יורשה תוהה ע"כ משמע דר"י ס"ל כהכמי' דלתתי יורבי' תוהה דתל"ל כ"ל למימר מה לכם לדברי הכמי' שהלכה כרבב"ג שתם מתה יורבה וכ"ל משמע כתן מדתמר ר"י דברי הכמי' תייב לך מינאי תיון יורשי' תוהה וקרי להו בלשון חכמי' ס"מ דכן הלכה לתין יורשה הבעל דתוריתא ותין כתן המנה על מה שכתב בתורה כו' לפיכך תנתו קיי' וכן יורשת הבעל

הלכה ה דף כד לא אמר ר' יוחנן בן ברוקה אלא על בן בין הבנים לפי שתמרה בשתנה שהשומר תיב פלוני יירשני במקום בתי תו בתי יירשני במקום בני לא תמ' כלום לפי שהמנה על מה שכתוב בתורה ור"י בן ברוקה תמר כשם שתמר בן על בת ובת על בן כך מי שרלו לירשו תמר כן על מי שרלו ליירשו דבריו קיימים ועל מי שתין רלו ליורשו לא יורשו מלינו לפרושי דמה שתמר רלו ליורשו כלו' לפי שהבת ולא עכבו כנון שם היו לו בנים ובנות ותמר בתי יירשני במקום בני דדבריו קיימין כיון שתותה הבת רלוים ליורשו שם יתותו הבנים וכן שם היה לו בת ותא ותמ' תהי יירשני במקום בתי דדבריו קיימים כיון שתותו תחת רלוי ליורשו שם תותה הבת ובא למעט שתם תמ' כן לתחד תן תקרובים תן תהם תו תהד תן הבנים שתינו יורשי לא תמר כלום להכי הלכתא דלא תמר ר' יוחנן בן ברוקה אלא על בן בין הבנים היורשים עכשו ותיתו שני יורש וכן בת בין הבנו' טיורשות ותיתי שני יורשת דיכין דבהתי שעתה היא הבו זכיים יכולה תני שתא כן תבל בת בין הבנים ותת בין הבנות אף על גב דלהבא רלויין הם לא תמר כן עלתם: בת בין האחים. שלם: אח בין הבנות. אח של תת בין בנות של תת: הלכה כר' יוחנן. דקרא מסייע ליה דכתיב ביום ההניל את בניו מלא קרי' ביום ישתלו עניו ס"מ שתתירה נתנה רשות להנחיל לכל תי שרלה מבניו ותיתו תחת רלוי ליורשו תם תמות הבת ובא למעט במקום בתי דדבריו קיימים כיון שתותו תחת רלוי ליורשו תם תמות הבת ובא למעט שתם תמ' כן לתחד תן תקרובים תן תהם תו תהד תן הבנים שתינו יורשי לא תמר כלום להכי הלכתא דלא תמר ר' יוחנן בן ברוקה אלא על בן בין הבנים היורשים עכשו ותיתו שני יורש וכן בת בין הבנו' טיורשות ותיתי שני יורשת דיכין דבהתי שעתה היא הבו זכיים יכולה תני שתא כן תבל בת בין הבנים ותת בין הבנות אף על גב דלהבא רלויין הם לא תמר כן עלתם: בת בין האחים. שלם: אח בין הבנות. אח של תת בין בנות של תת: הלכה כר' יוחנן. דקרא מסייע ליה דכתיב ביום ההניל את בניו מלא קרי' ביום ישתלו עניו ס"מ שתתירה נתנה רשות להנחיל לכל תי שרלה מבניו ותית

בן ובת כמו דמוריתה שמן תמה ולכלי נקט מציה ומחי' ולא בגב ובתב והטעם דסיל למכמי' כל המוחלין מן התורם מכחילין ומי שמינו מוחל לינו מכחיל דמצי' ואתי' יורמי' מותב הוחיל והיה יורמם הם לבי' מוחרת ומחנות לבי' הוחיב ר' בא בר מטר אם אומר את שאין ירושת אשה ד"ת מעתה יירש את ארוסתו. וכ"ת מכל"ל בגב ובתב ובעלה שמיב יורמם מותן לף כן מין יורמין מותן: התיב ר' בא בר מטר אם אומר את שאין ירושת אשה ד"ת מעתה יירש את ארוסתו. וכ"ת מכל"ל שמם יורמם הבא ד"ת דמין הבעל יירם הם ארוסתו ועל זה אמר כמה דתימר תמן הקרובה כו' ומ"ש שהקרובה כתיב בלל אחיו דרשינן בבעל נמי הכי דכתיב נמי קרוב וכן כתב הרי"ף ז"ל בהלכות קטנות אבל אם מתקנתא דרבנן הוא: יירש. הבעל ארוסתו כמו שהוא יורם בשותפו מדרבנן לירם נמי ארוסתו מדרבנן: מעתה יירש הבעל בראוי בבמוחזק. וה"ד כגון שמתה בחייה לבי' ואח"כ מת לבי' בלא בן דאל"כ הבן קודם לבת וכיון שמין בנה יורשה מן התורם לירם הבעל בדאוי וכ"ת מכל שאם הבן יורם אם אמו ד"ת אלא יירם הבעל בדאוי כבמוחזק ואל זה אמר ור' יוסי אמר כו' ולקמן ילף לה מקרא: אמר ר"י ב"ר בון. מקושיא ר' מנא דמשמע שהוציל והכל יורם דאוריתה דין הוא שיהא יורם בדאוי כבמוחזק הכי בכור כו': דתניין. לאחר שאם תמית בלא בני כל הפייך לאחר יחזור לאבוה והבעל לא יורם אותה הנאי ממון הוא והנאו קיי, וכרב דאמר מיתו לא ס"ל לר' יאחק בסוף הוא זוכה בהן אלא כמסקנת דבי יוחנן לדברי חכמי': וכי מניין היה ליאיר ערי' בהר הגלעד. יאיר מבנו יהודה הי' והר הגלעד מבנו מנשה הי' אלא שנוב נשא אחד מבנות מנשה ואמרו ויירם יאיר בנם ודייק מדכתיב ויקו לו מיעוט הוא לו ולא לאביו ע"כ שבאחד מבניו דאם יאיר בנם למעט מאי בעי למעט הוא לו ולא לאביו ע"כ שבאחד את שאין ירושת אשה ד"ת. אלא מבני הי' בעלה יורשה ס"כ מימה ויקו לנשוב ולא אמר אלא ויקו לו ליאיר ומ"ש לאחד בחמת לא ירבה בנוב שהרי הבעל קודם לכל היורשי' מסיק בבבלי שהוחזק נכסי' הייב יאיר לרווין הי' כגון שאחד אחד בחיי לבי' ואח לבי' אלא בניב ואין הבעל יורש ברוב בדאוי כבמוחזק וה"ע ים לפרש לפי הם"ם זה בשאקלה אלחה ודבותי'. עוד לאי' מייתי: ואלעזר בן אהרן מת. ויקברו אותו בגבעה שאחד פנחס בנו אבר ניתן לו בהר אפרים: אלא שנשא כו'. אלעזר נשא וכמ"ש נמי לעיל ודייק לי' נמי מדכתיב ניתן לו וכן פי' הרמב"ם ז"ל: אם אומר את. כ' וכמ"ש לעיל: עליו הכתוב אומר והתי עונותם על עצמותם. הקוקי' על עלמותם שהיו נשתקי שעי"כ הוא מתהרחב ביב ומילה ועירעור לבניו עם אחרי': אפקיד בבמוי. הפקיד נכסיו אלל ר' בא בר ממל ור"ל אין כוונין בניו דבניי, אם יהיו בני מהוגני' שדעת המקום והבריות נוחה מהם הן להם הלי מנכסיי ואיידך תליו קח לך ובנאו בניו ולקחו אלין של נכסי' לאחר ימי' בלו בניו ולו לערער עליו בשביל שיידך תליה ר"ל לא אמר לי אלא לבוכם אם יהיו בניו בניו דבניי הן להם תלי' ואיידך תליו קח לך הבתת אחם כמו מוזי' שהוקי' ומפשטי' כשבותני' להם לאכל ור"ל אין אחם בניו דבניי, הן לי אחלי' שאחתי לכם שבך אמר לי אביכם אם היה בניו בניו דבניי' שלא אינו נאמן. לטוריבו עם אחיו שהרי אין לכם ג' שדות זה בזה ג' מוטל שדה ומחלה וזה שמעיד על הפקר שהוא אחיו שלא הפקיר לו אלא לכם כלל:

הלכה ח גרסינן זה בני נאמן. ליורבו ולפיכך אם אמתו מן המילה: זה אחי אינו נאמן. לטוריבו עם אחיו שהרי אין מכירין אותו: ונוטל עמו בחלקו. כגון אם היו אחי לבד בהפקר ויש להם ג' שדות זה מוטל שדה ומחלה וזה שמעיד על הפקר שהוא אחיו שלא הפקיר לו אלא לכם ב' שדות: מת הפקר. יחזירו לאותן נכסי' שנתן לו אחיו למקומן למי שנתנו לו מכל שהר לאי' אין יורשין עמו: נפלו לו. לפקר ממקום אחר בחייו או קנה נכסי' ועכשיו מת יהיו אחיו של זה שהוא מעיד שהיה אחיו עמו והוא קנה מודה לזו שהיכסם הוא ום"ש הלא נכסי עבדי' לומר ודלמי שאינו אחיו קיי' ומכרו לאחר בחייו ומת לבי' ולא נודע שהוא אחיו אלא לאחר מיתה ירשנו אלא זה שהעיד דייתיקי דלא תנא לאחר שיירשנו אלא לבי' דייתיקי. לוותא שכיב מרע ולאחר דייתיקי לא תנא למיקם ולטוי: קשורה לו בזיריכו. דליכא למימר אחר כתבה ונתנה שם ס"ה הרי זו אינה כלום שהרי לא נמר להקנות אלא בקבלת שטר ואין שטר לאחר מיתה: ויכה בה לאחר. שם"ל זכה במה שבאוכו בזה השטר מע"ם שאינה כתובה על שמו שכתוב שם שם רלוגן ואמר לשמעון זכה במה שכתוב בה קנה דלא גרע מכאר לוותה שהיא ככתובה וכמכורה: **גבו"א** ושאינו בנו. שמוחזקי' בו שאינו בנו ואמר שהוא בנו נאמן מריבא נמי קאי: היה עומד בצד המוכם. ורגילין לקרות שם בנו לשם עבד לפוטרו מן המכס: נאמן. במאי ד"ל השתא ובבבלי הני' בהיקף ול"ל דס"ל הכא דעל עבדו רגיל לומר בנו כדי לפוטרו מן המכס והרמב"ם ז"ל פי' בהיקף הוחיל ובני' הפוכה שם: אית תניי. מיכא לאחי בסיפא ג"כ נאמן: נפתאי. מוכרי נפת לו ע"ש מקומן המפרש: דמשעבדין בבניהם יתיר. דמשעבדין ושוטין מלאכה בבניהן ביותר כלו שם עבדי': והוא כהן. ולוקח פלוני כהן הוא וכן נאמן נכסי' עבדי' לע"פ שהכהן אמר אי הפשר בהן איני רוצה בעבדי' ופ"ם יאכלו בתרומה כאילו הן עבדיו: זכו בהן היורשים. אל נותן אמת: בטהם. פלוני שאינו ברור לנו שרוצה בהן ונם אינו ברור לנו שאינו רוצה בהן קיימים אם לא בשהם אם דבר בריא כו': משעה הראשונה הוי' רוצה בהן. כו' לכהאילה היה רוצה בהן כו' לכהאילה הי' רוצה בהן ובקלן ועכשיו נתחרט לכן אמרי רבנן שיאכלו בתרומה: מכיון שאמר אי אפשי. מהאילה לא היה רוצה בהן: דייתיקי מבטלת דייתיקי. ס"מ נאמן מהנה לפלוני בלשון שכיב מרע ואח"כ חזר בו ונאן לוהה מהנה לאחר בתהנת ס"מ הנאי

מבטלת הרלפוסה שהרי חזר בו, מן הרלפוסה וס"מ יכול לחזור בו:

[עמוד 50] אין מתנה מבטלת מהנה. שאין הנותן מתנת בריא יכול לחזור בו מן הרלפוסה: כל שאלו בריא ויחזור בדייתיקי. מימרא דשמואל הוא בפי' מי שמת בבלי כל שלו עומד חוץ מחוב בשהתו דאלי מהא דתני בבב"ג דייתיקי מבטלת דייתיקי ים לפרש שאם עמד ואינו חוב מ' דייתיקי מבטלת דייתיקי ואם הנאי דייתיקי של רלפוסה לא בא עדיין לכלל זכי' אבל כשהגי' ס"ה כיון שבאת לכלל זכי' זכה הרלפוסה וכדקס"ד דרב אסת אם בבבלי נכסי קס"ל הא דשמואל כל שלו עומד חוץ מן הרלפוסה מהו חזרתו לף בשאת זוכה הם הנאי ואם דקאמר ויחזור בדייתיקי חוץ לף בחהנתו דכל זמן שלא אמ לא חל מתנתו הרי היא דייתיקי מהנה נרועה משמ"כ בשאת הרי היא מהנת ברורה וקיימת כמו מהנת ברי בחיו יכול לחזור בו אפ"ה ממריך הוחיל וכל שלו עומד חוץ חוץ לף בחהנתו: בהדא כו'. דאתם נמי משמע בשאתה זכה הנאי או כתבת כו'. כתבת לי' חויא ליכי' כשאתות יהיו נכסי' לי' חויא ואח"כ הלריכה למעות ומכרה נכסיה לבעלה וכשאתה בא ר' חויא לערער עם בעלה ור"ל הבעל היה לך לתבוע נכסי' בחיי' כדי שתהקיים המהנה בידך מחייה דלאו לאחר שאתה ממריך כל שלו עומד חוץ חוץ לף בחהנתו ס"מ דסברא לימא היא דלא"כ תפילו לף הבעל מחיי' שרי כשאתה זכה ר' חויא בחהנתו ונם ר' חויא לף בי' לריך לומר לבעל אלא בי' רולה לעירה בימי חלייתה: אעפ"כ. קולא ר' אמי הנכסי' מן הבעל ונתן לי' חויא לאחר מיכי המעות שהלריכה בימי חלייתה והטעם דשמא אין זאת חזרה נמורה אלא שיהא לה שיהא בריוח הבל לא כשאתה נכסי' לאחר בר נם שיהו אם יש בידה למכור נכסי' ולאכול הבל בשאתה דין מעשה דלקמן שוא להאי דכבה זכה הבי בר נם בנכסי' לאחר מיכי המעות שהלריכה:

הלכה ח גרסינן צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. דשמעע נוף הקרקע יהא קיי לך מהיום ולא תהלל הפירות עד לאחר מיתה ואם לא כתב מהיום לא נתן כלום דאין מתנה לאחר מיתה: אינו צריך לכתוב מהיום. דיוון שכתב בשטר כך וכך בשנת אמר לו פלוני הוו עלי עדי' זמנו של שטר מוכיח עליו שמחומה היום התחילה המתנה דאי לא תימא הכי זמן שכתב בשטר לאו אינו יכול למכור. בלא הבן שהנוף קנוי לבן

תימא לירות והא אם חזיק דאמ"ר יוסי כך שכה לאו רבן שני כאן הבעל טוען ברחוי כשמוחזק ודע דהאי דקאמ' הכא הוא נהלה שכשלה לו לגבותו לאחר מיתתה דומיא דבניך ולעזר ולא תימא דרחוי הוא שכח שכתבו הנכסי' דהא שקיל לאו כדכתבי כתוב' בפרקין דבבלי בד"ה מ"ר פפא דף קכ"ה: אי נמי דאוי דמלוה קאמר דאין הבעל טוען כדכתבו שם כתוב' יע"ש: הרי בכור הרי ירושתו. דבר תורה ואינו טוען ברחוי כשמוחזק אי אפשר לפרש דבריה אלא לומר שהם כדמות דמיה למה שקדם דקאמ' מאי אמרת למה אינו טוען ברחוי כשמוחזק הרי בכור כו' כלומר תאמר בכור יוכיח כו' ד"מ מהי קא' הרי יוסתו דבר תורה דמשמע שזהו חזק קישיתו ומה בכך הרי לא לאמר בקודם משום דבר תורה אלא מדכתב הכא אינו דבר תורה קאמר ועוד מה ענין בכור לבעל שאני התם דגלי קרא ימלה לו פרט לרחוי אלא נראה לומר שהוא סיוע למה שאמר למעלה וה"ק אם תומר לת בתין יכוחת בהשת מן התורה מכיון ממעמת רחוי לירושת הבעל הרי הזלי לסו פסוק דבנוב ופיוחם בדאמרן ובשתא התם לשיועי לבכי הוי תדע לך שהרי בכור ולמעט ממנו הרחוי יכוחתו דבר תורה שאינו טוען ברחוי כשמוחזק כלו' דכתיב יתלה ומה לו ומי לא משום דכתי' לא הוא מאשיעיתן הכא נמי כיון דאמרת דאינו מן התורי ואיכ הוחתה מבנוב ואלעזר מי תיתי למעט הרחוי הנה לו כשאר יורשים הכי: ויליף דכתבין. ויליף דכתבין כדלתיתה בפרק הכ תב דהך בלמודא יע"ש ושם פירשתיו:

הלכה ז דף בה היו מוחזקין בו שהוא בנו ובשעת מיתתו אמר אינו בני ושאינו בנו אמר בני נאמן. משמע לשון זה ברי' דשיק הם מוחזק לו לבן ובשעת מיתתו אמ' שאינו בנו מ' בחוחזק לשאינו בנו ובשעת מיתתו אמר שהוא בנו נאמן ואם תאמר תחיה כר"י דס' דהמתן לו' על מי שהוחזק לו לבן שאינו בנו וכדהכא' הרמב"ם בפ"ד דהחוחת נאמן הדם לו' על מי שהוחזק שהוא בנו לו' שאינו בנו ולא יירשנו וכת' הבב"מ ויכבר בהבאר בפי"ו דבבן נאמן לומ' היו בני כר"י ע"כ וא"כ הכן אם הנשמע אמיתית התיא כר"י הבל בהוס' אמרי הייו מוחזקי' בו שהוא בנו ובשעת מיתתו מ' שהוא בנו נאמן ואם תאמר כיי נאמן ע"כ ועל הרוב היום' והתוספ' לף פליגי וא"כ מי נרסי' הכי כדהתם תחיה כרבן דאמרי דאין כח בפ נגד החזקה להפסידו ירושתו הבל לחוליאו נאמן דמי בעי מיבב ליה מתנה: היה עומד בצד המוכם. והממכ ליוטל מכם מן העבדים: ואמר בני הוא וחזר ואמר עבדי נאמן. דוקאי אמר בלה המוכם שהוא בנו לחרוות הממכ דאין בוא בני הוא אלא עבדי נאמן. ומסתמא ליוטל מכם שהוא בנו ואפ"ה לא מיבעי ליה מתנה: ואמר בני הוא וחזר ואמר עבדי נאמן. דוקאי אמר בלה המוכם שהוא בנו לחרוות הממכ דאין נוטלין מכם על הבניה הבל אם אמר בניה המוכם עבדי ופרע מכם וכשיגלו מכם אמר בני הוא אין נאמן דא"כ למאי הלכתה אמר בניה המוכם עבדי ופרע מכם: דמשעבדין בבניהן יתיר. לזה קראו אם עבד והוא אמת שאינו אחם עבדי' אלא בדבר שהוא בידו לומר בני הוא ואמת הוא ג"כ: והוא כהן. המקבל: והיו שם עבדי'. לריכין מזון ומתוך כך לוות אין רלוני במתנה זו אע"פ שאמ' מי שפבי בהן יפלגו העבדים הגז בהרומה ממ' דבן הפני דודאי קנאם כדאמר' לקמן וכתב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו כו': כבר זכו בהן היורשים. יורבי רשאין שהוא יכול לבטל מתנת ידבש"ם לחייבי נקט יורשין: א"ר לא. ס"ר לוקה: בשהם הלוקין. הכי מתקי' דרבש"ג ורבנן בשאתי' ברשתו' וקבל' כאם מיירי ולבסוף לוות לפי דאם אין קיימין ובאלו עשקינן שם דבר בריה שרוי' בהן כלו' דאמר לוקה אם עשקה בהן או שקבלה שהם ושתקו ואח"כ לוות כל עמה מוהי דיקבלו עבדיו בתרו' דבבר שהלה ואמר שפבי' בה או לפי' בשהם כיון דקבל' רולה בה ואמאי אמר רבש"ג זכו בהן שיורשין ואם דבר בריה שהיו רולה שהיו בהן לשוה שעשקה אמאי אמרו רבנן דיאכלו עבדיו בתרומה הלה כי אין קיימין בשהם דזיכה לו ע"י אחר והוא לא קבלה בידים ושתק ואחר לוות דת"ק סב' כיון דשהק מעיקרא מהנה ס' היה רולה בהן ואח"כ חזר בו ולבך מתחל' קומהו ורבש"ג סבר כיון דאמר אי אפשי בהן סופו הוכיח על תהלתו דמעיקרא נמי לא היה רולה בהן וכיון דלא קבלה בידים הלא ע"י אחר לא אמרין דמעיקרא מהנה ליה ואח"כ חזר בו אלא מעתה קונהו ורבש"ג סבר כיון דאמר אי אפשי בהן סופו הוכיח על בריחתו הבבלי הכא בהא דר' אמי מ"מ ק"ל אמאי לא אמרי' דלקמן בהא שכתבה נכסי' לאחר בר נם היינו אם יש בידה למכור נכסי' ולאכול הבל בשאתה דין מעשה דלקמן שוא להאי דכבה זכתה הלי בר נם בנכסי' לאחר מיכי המעות שהלריכה:

הלכה ח גרסינן צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. דשמעע נוף הקרקע יהא קיי לך מהיום ולא תהלל הפירות עד לאחר מיתה ואם לא כתב מהיום לא נתן כלום דאין מתנה לאחר מיתה: אינו צריך לכתוב מהיום. דיוון שכתב בשטר כך וכך בשנת אמר לו פלוני הוו עלי עדי' זמנו של שטר מוכיח עליו שמחומה היום התחילה המתנה דאי לא תימא הכי זמן שכתב בשטר לאו אינו יכול למכור. בלא הבן שהנוף קנוי לבן

לבן והכן מימו לשכור בלא המכ שהפירות קיימין למכי: מכר המכ שהמת מטורי הפירות לוקה עד שימות המכ: מכר הבן. בחיי המכ אין לוקה פירות עד שימות המכ: האב. שכתב לבנו מהיום ולאחר מיתה: הולש ומאביל. הפירות למי שילה בחיין למכי מה שהניח במחובר בשעת מיתה ס"פ. בעומד להלוש הרי הן של גמ מקבל מתנה: למכי כתוב נכסיו לאחר שמיו מה שהניח במחובר לקרקע בשעת מיתתו הרי הוא של יורשי' שדעת כל אדם קרובה שלא נתו יותר מלאחר:

הלכה ט מתפרנסי. לבוש וכסות לפי שפרנסת הגדולי' מרובה מפרנסת הקטני': ניזונה. מכילה ושתי' לפי כמות הקטני' מרובי' משל הגדולי' שכולל פעמי' רבות ומפזרי לפיקך הקטני' מעכבי' על הגדולי' מלהתפרנס מהפוסת הבית והגדולי' מעכבי' על הקטני' מליזון שלא יתפרנס ויזון כל ה' מחלק: נשאו גדולי'. ועמו ורכי חופה מהפוסת הבית לאחר מיתת אביהם יאכלו גם הקטני' מהפוסת הבית: ואם אמרו. הקטני' לאחר מיתת אביהם הרי אנו מוכלי' כדרך שאכלתם אתם בחיי אביהם אין שומעין להם שלא אכלתם בחיי נפ': הניח. בנות ולא בני': שהבנות ניזונות. מן הבנים בהגיי כתובה ואין בנות קטנות ניזונות מן הגדולות דמקום שאין בני יורשי' אין הבנות אוכלות בתגיי כתובה שלא אכלתם בחיי נפ': **גמרא** אעל עובדא. הבית המעבה לר' יוחנן בתי שמעי מהיום ולאחר מיתה וס"ל במתנה מהנה לבל בנט הימו נט וס"ט בבלמת נבי מהנה י"ל דס"ק מהיום והלה הקרקע קנוי ולאחר מיתה הפירות וכדמסיק מתמ"כ נבי נט ר"ח לפרש כן דלאיזה דבר שמר לאחר מיתה שלא ודאי חזרה הוא לזכוי נט שלא לאחר מיתה ואין נט לאחר מיתה ואין נומר דס"ק מהיום יפה נט לכשימות דס"ל לעיתר מהיום הם מת מזו ולאחר מיתה שלא ודאי כדאמרן ולי קשיא הא דתנן מהיום ולאחר מיתה נט ואיתו נט ואם מת כו' בבדר המתני' דירושלמי גרם לימו נט והא דלא מתיבתא מפרש בקידושין בפרק האומר נזיר משום מהיום הם מתי דנט מעליה שלא שהות מחליף בתהיום ולאחר מיתה וס"ל הכם נמי מתניתא דהיכא דלא נזה

קודם לכן: אין סנית אין סניות. לפון דבעת שם מתה תבעה לו שם שומן יהמו זה לזה כך וכך עיין כתובות ל"ו ע"ב ול"ח ע"ב וכ"כ רבנייו מאה גרבין ואינון עבין גרסי' ר' ירמי' רלה לפרש המתני' הא דקתני' שווין לגדולי' היינו טיטלו אלו מאה חביות כמו אלו אבל מ"מ הגדול יטלו יין טוב שבשווין אלו מאה חביות ד' דינרי' ומאה של הקטני' עשרה דמין הקטני' לריכין ליין טוב וחיק כמו הגדולי' ס"ל ר"ש כו' דלף בשווין לריכין להיות בשווה:

כלוק פרק שמיני:

פרק ט הלכה א

שהנכסים מרובי'. כדי שיזנו הבני' והבנות עד שיגדלו הבנות: שהנכסים מועטין. שמין בהן כשיעור זה: בשביל שאני זכר הפסדתי. בהמי' אלא לא תפסיד ומזון בלנו יחד: ועשו מלמה אלא הבת בנכסי' מועטי' כבת הכל המתי' מה בת אלא החתי' הבת ניזונת והבני' יטלו על הפתחי' לף מלמה אלא הבת המלמה ניזונת והבת תטפל על הפתחים:

הלכה ב

ושומטום. ספק זכר ספק נקבה: הזכרי' דוחין אותו אצל הנקבות. דתמרי לי' חייבי רבי' דנקבה תם ומזון עמה: ילדה זכר נוטל מנה. ותע"ג דקיימא לן המזכה לעובר לא קנה הכא בפגיל ס"מ מזכה לבנו קנה בדעתו של תדם קדובה אלא בנו: ילדה זכר ונקבה. תתומי יחד: ידדה טומטום. היו נוטל תבל הלכתה שנוטל בפתות בבניהם: יורש את הכר. דלא תימא בדי' בפני עלמו הוא ולהו בר יהושב הוא קמ"ל: גמרא ביני מתני'. כן הוא מנוסי' הע"ג דבמתני' נמי הכי הנן כבר כתבתי זה כמה פעמי' שלפי הנהת הס"ם נדפס נ"ב במתני' ונ' הרמשוא לה היתה כן: וטוא שיטה לאלו מזונות כדי בניס עבר תדם בבבלי ה' דאנכסי' מרובה קאי ול"ע תטם וכמה מרובי' כדי ביזונו מהן אלו ואלו בניס עבר תדם אלו ואלו הבני' והבנות הרשב"ם ז"ל: בר ר'. תדם תחוב: עד שיבגרו. כו' עד תטם עד שיתבגרו לו דמיטבון כדאי' בכתובות: ואית בה לקולא ואית בה לחומרא. הא דפליגי רבנן דהרב"ג ואמרו עד שיתבגרו ולא נהגו שיעור קולב ול"ב חודם פעמי' יש בה לקולא תס הס שמוטי' לבנר אין מוטלי' אלא עד הבגר ול"ל קולא לבני' ופעמי' לחומרא תס הס לחוקי' מן הבגר יותר מי"ב מוטלין עד הבגר והוא חומרא לבני': איך שמעתא מר"י. תס י"ב חודם לו עד שתבגרו: א"ל אנא לא שמעית מיני' הדא מילתא. תלא נלמד מן מה גרסי' מהא דבעי מיני' נתן בר תבני' היה תס בשעת מיתה לתלו ולאלו י"ב חודם ואח"כ נתמעטו הנכסי' ולא יהיו לאלו ולאלו י"ב חודם שנתקללו הנכסי' והחזרו מי נימא תשתה נתמעטו ס"ל נכסי' מועטי' והבנות יזונו והבני' יטלו על הפתחי' לו נימא כבר זכו הבני' בשעה מיתה והשתא שנתמעטו והחזרו לבני' ולבנות לכל א' כפי הלקו הרלוי לו משעת מיתה: הואיל והתחילו. הבני' בהיכר התחילו וזכו בחלקם וכן בפיטול לי' בבבלי ומיהו שמעינן דס"ל נ"י עד י"ב חודם דאל"כ לא הוה קניק לי' ואל"ל שיח מבנתך כרשב"ג: דף נ ז והוא שיטה שם נסוף מזון י"ב חודם תס הי' שם בתחילה מזון י"ב חודם ונתמעטו ממזון י"ב חודם ותח"כ נת בו זכו הבני' אבל תס לא נתרבו לבסוף עד שיהא שם י"ב חודם ולא נולד כו' אפילו מהחילה כו'. וכר' יוחנן ס"ל ובדיפא מיני' ואפילו לא היה בתחילה כי היון שיש בבסוף זכו היורשי' ובהרחי פליגי ר' חנינא ור' תנא תר בשר תפילו הי' בתח לה י"ב חודם בעינן נמי בסוף ולא כר' יוחנן וכן תס לא היה בתחילה י"ב חודם ס"ע שיש שם בסוף לא וכן משמע לשון וטוא שיטה שם משמע דתמילתי' דר"י קאי ומר שבר כר"י וס"ל נמי תפילו לא היה בתחילה י"ב חודם כיון שטוף בסוף זכו הבני' וכמו שמשיק נמי רבי תמר דתם מכרוה יתומי' בנכסי' מועטי' שלתם תכרו ומכירתן מכירה וזה תפילו לא נתרבו כ"ש תתם נתרבו שנולמר זכו הבני' ויחלוקו וכן משק בבבלי: ואלמנה לזון. וע"ל לא יהי' שם לבני' ולבנות מזון כדי י"ב חודם מהו שיתמרו הבני' לבנות תלא יהיו לתן לכם תלא מזון י"ב חודם כלומר שהרי תין לכם בנכסי' מרובין תלא י"ב חודם והרי תני מותבי' לכן מזון י"ב חודם תלא יהבר לכם מה שיניע לכם מנכסי' מרובי' והשתר בלנו ותם ותלמנה יזונו מן המוה ר ולא יטלו הבני' על הפתחי': הרי אנו מעלין נכסי אבינו יותר דיוכר. על כוויון לפי שחביב לנו נכסי תבינו יותר דיוכר ומהני' היה בכתובות שבשו תתומין ליתם כתובת לימן דכי ים מוקר דיוכר לא מיתעקרא נחלה דתורייתא לז יכולין ליכם כתובת בנין דכרין תין כוותין לתם ס"ע תן בומשין להם ובבבלי משמע דעדיין מספקא לן ולפי ני' הכ"ם זה פירכתי וס"ע ס"ל לרב הסדא בסמיך: רב הסדא בעי כו'. היה בעיי דלטיל תלא מכוח שעמו בעי לה ופשטה תזר הבני' ג"כ: פרנסת בנות. היינו תלבושין ושכר דברי' הלריכי' להם תון ממזונות: אלמנה ובנות שתיהן שוות. בנכסי' מועטי' שברי שתיהן בתקנתא דרבנן הם תומרי' דים להלמנה מזונות מנכסי יתומי' עד שיתנו לה כתובה: אלמנה ובני'. בנכסי מועטי' שתיהן שוות: אין אלמנה דוחה לבנות. בנכסי' מועטין וכן תין הבנות דוחי' לותה: פעמי' שאלמנה דוחה לבנות. כגון ע"י בני' ופירבו בתוספת ים כתן בני' ונכסי' מועטין וכיון ים כתן דין נכסי' מועטי' תלל הבנות תז תמרינן תלמנה ניזונת והבנות יטלו על הפתחי' אבל הם תין כתן תלא תלמנה וצא שתין כתן דין נכסי' מועטין תלל הבנות לא תטול תלמנה יותר מהבנות דלא הקנו חכמי' נכסי' מועטי' בלמנה תלל הבנות: כשם בו'. קושיא היא נימא נמי דנתנו הבני' בנכסי' מועטי' ולמה תמרינן תלמנה ובניס שתיהן שוין בנכסי' מועטי' ומצי תמר כמו לתמי רלוי' היא להבוע כתובתה הרמ"ם ז"ל גרס ולא מזונות' מיהו ני' הספר נכונה כשכתבתה כתובתה תין לה מזונות שיכולה לזון מכתובתה ותין לה מזונות מהיומי' ופי' הרמ"ם ז"ל כיון שהיה רלוי' להתפרנס מכתובתה לא רלו חכמים לעקור נחלה דתורייתא תן הבני' בבבלי מזונותי':

[עמוד 54] ואינון עמא שטייא וגו'. הס"ם בפרק היה נוטל ותתון שטייה ושיא היא דליהומי' הוא שתמר כן שתם טוטי' שתין יודעין מה לעשות: מי נחתון. כשידלו: איתחמון. שתרלו לפניה כלילו שתם מוכרי' הנכסים ותבא והבבני בכתובתה וזו ליהלה מזונות וכדתמרן וכי הוא שעשו כן בכתובתה: בתר יומין. בשת לר"ת שהיתה חושדת תותו שנתן להם עלה זתת: יבוא עלי. לשון תלה יבוא עלי לך וכך הס לתמרי להם דבר תיכו דיבר ע"י כתב היה תפשר במקום פרוזבל ליתמי' כדי שם"ע ונם נכתב בלא ידבר עם חבירו תותר בכתב שהשלו שלא יתמר להן ותם נעביד לכן שתתם טעיין בטייה כוותו שיטלו על הפתחי' לו נימא כבר זכו הבני' בשעה מיתה והשתא שנתמעטו והחזרו לבני' ולבנות לכל א' כפי הלקו הרלוי לו משעת מיתה: הואיל והתחילו. הבני' בהיכר התחילו וזכו בחלקם וכן בפיטול לי' בבבלי ומיהו שמעינן דס"ל נ"י עד י"ב חודם דאל"כ לא הוה קניק לי' ואל"ל שיח מבנתך כרשב"ג:

דף נ ז והוא שיטה שם נסוף מזון י"ב חודם תס הי' שם בתחילה מזון י"ב חודם ונתמעטו ממזון י"ב חודם ותח"כ נת בו זכו הבני' אבל תס לא נתרבו לבסוף עד שיהא שם י"ב חודם לו ולאלו כו"ע אפילו מהחילה כו'. וכר' יוחנן ס"ל ובדיפא מיני' ואפילו לא היה בתחילה כי היון שיש בבסוף זכו היורשי' ובהרחי פליגי ר' חנינא ור' תנא תר בשר תפילו הי' בתח לה י"ב חודם בעינן נמי בסוף ולא כר' יוחנן וכן תס לא היה בתחילה י"ב חודם ס"ע שיש שם בסוף לא וכן משמע לשון וטוא שיטה שם משמע דתמילתי' דר"י קאי ומר שבר כר"י וס"ל נמי תפילו לא היה בתחילה י"ב חודם כיון שטוף בסוף זכו הבני' וכמו שמשיק נמי רבי תמר דתם מכרוה יתומי' בנכסי' מועטי' שלתם תכרו ומכירתן מכירה וזה תפילו לא נתרבו כ"ש תתם נתרבו שנולמר זכו הבני' ויחלוקו וכן משק בבבלי: ואלמנה לזון. וע"ל לא יהי' שם לבני' ולבנות מזון כדי י"ב חודם מהו שיתמרו הבני' לבנות תלא יהיו לתן לכם תלא מזון י"ב חודם כלומר שהרי תין לכם בנכסי' מרובין תלא י"ב חודם והרי תני מותבי' לכן מזון י"ב חודם תלא יהבר לכם מה שיניע לכם מנכסי' מרובי' והשתר בלנו ותם ותלמנה יזונו מן המוה ר ולא יטלו הבני' על הפתחי': הרי אנו מעלין נכסי אבינו יותר דיוכר. על כוויון לפי שחביב לנו נכסי תבינו יותר דיוכר ומהני' היה בכתובות שבשו תתומין ליתם כתובת לימן דכי ים מוקר דיוכר לא מיתעקרא נחלה דתורייתא לז יכולין ליכם כתובת בנין דכרין תין כוותין לתם ס"ע תן בומשין להם ובבבלי משמע דעדיין מספקא לן ולפי ני' הכ"ם זה פירכתי וס"ע ס"ל לרב הסדא בסמיך: רב הסדא בעי כו'. היה בעיי דלטיל תלא מכוח שעמו בעי לה ופשטה תזר הבני' ג"כ: פרנסת בנות. היינו תלבושין ושכר דברי' הלריכי' להם תון ממזונות: אלמנה ובנות שתיהן שוות. בנכסי' מועטי' שברי שתיהן בתקנתא דרבנן הם תומרי' דים להלמנה מזונות מנכסי יתומי' עד שיתנו לה כתובה: אלמנה ובני'. בנכסי מועטי' שתיהן שוות: אין אלמנה דוחה לבנות. בנכסי' מועטין וכן תין הבנות דוחי' לותה: פעמי' שאלמנה דוחה לבנות. כגון ע"י בני' ופירבו בתוספת ים כתן בני' ונכסי' מועטין וכיון ים כתן דין נכסי' מועטי' תלל הבנות תז תמרינן תלמנה ניזונת והבנות יטלו על הפתחי' אבל הם תין כתן תלא תלמנה וצא שתין כתן דין נכסי' מועטין תלל הבנות לא תטול תלמנה יותר מהבנות דלא הקנו חכמי' נכסי' מועטי' בלמנה תלל הבנות: כשם בו'. קושיא היא נימא נמי דנתנו הבני' בנכסי' מועטי' ולמה תמרינן תלמנה ובניס שתיהן שוין בנכסי' מועטי' ומצי תמר כמו לתמי רלוי' היא להבוע כתובתה הרמ"ם ז"ל גרס ולא מזונות' מיהו ני' הספר נכונה כשכתבתה כתובתה תין לה מזונות שיכולה לזון מכתובתה ותין לה מזונות מהיומי' ופי' הרמ"ם ז"ל כיון שהיה רלוי' להתפרנס מכתובתה לא רלו חכמים לעקור נחלה דתורייתא תן הבני' בבבלי מזונותי':

[עמוד 54] ואינון עמא שטייא וגו'. הס"ם בפרק היה נוטל ותתון שטייה ושיא היא דליהומי' הוא שתמר כן שתם טוטי' שתין יודעין מה לעשות: מי נחתון. כשידלו: איתחמון. שתרלו לפניה כלילו שתם מוכרי' הנכסים ותבא והבבני בכתובתה וזו ליהלה מזונות וכדתמרן וכי הוא שעשו כן בכתובתה: בתר יומין. בשת לר"ת שהיתה חושדת תותו שנתן להם עלה זתת: יבוא עלי. לשון תלה יבוא עלי לך וכך הס למרי להם דבר תיכו דיבר ע"י כתב היה תפשר במקום פרוזבל ליתמי' כדי שם"ע ונם נכתב בלא ידבר עם חבירו תותר בכתב שהשלו שלא יתמר להן ותם נעביד לכן שתתם טעיין בטייה כוותו שיטלו על הפתחי' לו נימא כבר זכו הבני' בשעה מיתה והשתא שנתמעטו והחזרו לבני' ולבנות לכל א' כפי הלקו הרלוי לו משעת מיתה: הואיל והתחילו. הבני' בהיכר התחילו וזכו בחלקם וכן בפיטול לי' בבבלי ומיהו שמעינן דס"ל נ"י עד י"ב חודם דאל"כ לא הוה קניק לי' ואל"ל שיח מבנתך כרשב"ג:

פרק ט הלכה א

תפסר שהוא כדרך תמיס והק' וכי כן הוא משנתנו בהבנות יזונו והבנים יטלו על הפתחים כהנכסים תן מוטין בתין מניעין למזון הבנים והבנות לנים עבר תדם כדמוקי בגמרא ודרך משל שם למזון תלו ולאלו לנים עבר תדם יספיק בני מנים מנה לבנות ומנה לבנים ועכשו ליכא תלא מנה וחלי שהבנים יטלו על הפתחים ולמתי כלום תם בעי תלא יזונו הבנות עד י"ב חודם או עד שיגדלו והרי יספיק להם מנה ולנים מנה החלי תבא תחר תין לתם מיהו לבני' ולפי זה היינו דמקבי בגמ' דיקן ותי ליכא לאלו ולאלו עד שיגדלו תלא בנות לכולהו תלא דהתם מהרץ מתני' וקתמר תלא תמר רבא מוליתן לתן מזונות עד שיגדלו והשתר יטלו הבנים והא דקתמר יטלו על הפתחים כלו' כשיתמו המעות שלקחו ממה שהיתיר ממזון הבנות כדכתב רשב"ם והכא לא מצי כלום ופשיר עוד דהא דקתמר כיני מתני' תלו דרך קוביא דתמיהה הוא תלא בניחותא הוא ומנוס דהוקשה לו מלי דתמרן בכח בא לומר שכן הוא מהני' הבנות יזונו והבנים יטלו על הפתחים כלומר הדע לך דיותר הבנים יטלו על הפתחים כשהבנות יזונו כלומר שתין בנכסים תלא למזון הבנות בלבד ושעור מתני' כך הוא כשיש נכסים מועטין לוקחים הבנים השתר ממה שיותיר ממזון התשה ואם לא נשתר תלא למזון הבנות יטלו על הפתחים ודכתב הרמב"ם בפי"ט דה' תשות וז"ל מי שתת והניח בנים ובנות ויורשו הבנים כל הנכסים ואם יש תם תחותיהם עד שיגדלו לו עד שיהא בהשתרו בד"ת כשהניח לבניהם נכסים שתפשר שיזונו מהם הבנים והבנות כאחד עד שיגדלו הבנות ואלו הנקראים נכסים מרובין תבל תם תין בנכסים שהניח תלא פחות מזה מולתין תתן לבנות עד שיגדלו והשתר נוקחים הבנים ואם תין לו אם תלא כנגד מזון הבנות בלבד הבנות נזונות והבנים יטלו על הפתחים ע"כ נמלא דוהבנים יטלו על הפתחים מיירי כשתין בעזבון תלא כדי מזון הבנות לבד זהו שתמר תל יקשה בעייניך וכי כשתין מרובים שקלי בנות לכולהו ואתי' כדלקתן דהכי הוה דיוקא דמתני' הבנות יזונו כלו' כשתין בנכסים תלא בנות ממון שהניח לבניהם ואם אין לו אלא מזון הבנות בלבד הבנות יזונו כלו' כשתין בנכסים תפשר שיזונו מהם הבנים והבנות כאחד עד שיגדלו הבנות ולאלו הנקראים נכסים מרובין תבל תם אין בנכסים שהניח תלא פחות מזה מולתין תתן לבנות עד שיגדלו והשתר נוקחים הבנים ואם אין לו אם תלא כנגד מזון הבנות בלבד הבנות נזונות והבנים יטלו על הפתחים ע"כ נמלא דוהבנים יטלו על הפתחים מיירי כשתין בעזבון תלא כדי מזון הבנות לבד זהו שתמר תל יקשה בעייניך וכי כשתין מרובים שקלי בנות לכולהו ואתי' כדלקתן דהכי הוה דיוקא דמתני' הבנות יזונו כלו' כשתין בנכסים תלא בנות ממון שהניח לבניהם ואם אין לו אלא מזון הבנות בלבד

כיוצא נמור תציב לי' ומרע לחזקות מחזיקי רמשוכ חלמת עובר יורם וכשמואל וס"ג ברלפסוכ לא זכה וכן הוא בבבלי: פתר לה משום ייאוש. לעולם המזכה לעובר לא קנה והא דסחזיקו ברחשוכ לא קנו היכ שהפילה אשתו שהרי מעולם לא זכה שעובר בשני נכסי' משום ייאוש אחון לחזקו שהחזיקו ברחשוכ כשמעו שחשתו היכ מעוברת והחזירו היו מחייסתין מנכסי' הללו שחשבו שהלך אשתו ולא הפיל ונחלו חזרו והפקירו הנכסי' שהחזיקו בהן דייקת כשהקר הוא והמחזיקי' בחחרוכ זכו מן השפקר וכעין זה מצני רבא בבבלי הנח דרפוי בידייהו מעיקרא והא דחזיבי' לחזיר דשמא הלך ולא הפיל וס"ל יוכח: ואפי' כשמואל ליח הוא פליגי. בחמי שהרי לפי' לשמואל פליגי הא בריישא דלא חמר שמואל זכה לעיברין הללא שהי' בסוף בן קיימא והיינו טעלה דחשו ורובו בחיים ועיין בפ' החולק כל הסוגיא שם בשומרת לחבירה ולא בעבל וכן היכא ני' הרחשוני' ז"ל בשם"ס זה להדיא כדחמי' בפ' הר"ן ז"ל ות"ב כיון דחינהו מילחה דעבל הוא הרחשוני' זכו: אמר ר' מנא ביטלה צרת נקבה שמחת זכר. דהא השחא לפי' כזכר לא יטול הללא ס"ע בדיטלה כו':

הלכה ג דף כח מתני' השבחה. נדוליס חת הנכסי' בעודן בחפוסת הבים: השביחו לאמצע. וס"מ כשחבחו הנכסי' מחמת הבים: נכסי' עלמן הללא הוליחו משלחם כלו' הללא מנכסי' לביחם שכרו פועלים והשביחו הנכסי' מחמת עלמן לבד חם חפרו ונטעו משלחם חם שהשביחו השביחו לעלמן: וכן האשה שהשביחו. בבבלי מוקי לה בחשת יורשת כגון שכחב לוחנן בת שמעון לחיי ומת בלא בני' ובנות שמעון לחיי יורשת לוחו ממלחת חשתו שהיא בת שמעון לחיי יורשת לוחו עם שחר לחיותיהם וס"ל דשהיא דפקר עלה שעולת ומשחחת לפי' ממרה רלו חם הניח לי בעלי וכו' ס"ם מחלה ורולה שיהא השבח לשמעון קמ"ל שהשביחה לעלמה:

הלכה ד [עמוד 56] שנפל א' מהן לאומנת. לעבודת המלך שכן מנהג המלך להעמיד מכל בתי העיר לחם ג' למוכס חודם ג' לו ג' מדסי: נפל לאמצע. כל הניוח מפני שחחמת לביהם בשת לו לבל לם מחמת עלמו מפני חניכותו וחכמתו נלקח לעבודת המלך חם שהניוח הרוח לעלמו: חלוה ונתרפא. שם חלה בחום לומר שלא פבע הוא בעלמו חחרפא חן המעלע לבל שם שהלה מלים פחים וכיולא בהן דכתיב אומר נפשו ירחק כחא המרינן במתני' דלימו מחרפא הללא מבל עלמו:

הלכה ה שושבינות. דרך בוסבינים נוטל סעודם ודורן לחיפה ומוכל עמו וזה חומר ועושה כן לזה ג"כ כשיגא לחם ושם יהא כחב בוסבינות בשחם על יד ג' מבניו חזרה בוסבינות ח"ב לחמר שמת כחב חזרה לחמר לבעל מפני שהיא כמלוה שהרי ניעבית בב"ד שיכול המולך בוסבינות לחבירו לחזור ולחבוע ממנו בב"ד שיחן לו בוסבינות כדרך שנחן לו וכול שיהא כשולי הבא כנעווי הלם בחולה בחולה ושם חלמנה לחלמ' ושם בלעגה פרלסיא ושם פרלסיא בלעגה שיכול הבני לומר לוי עושה עמך הללא כדרך בעשים עמי: לבל הבולה לחבירו כדי יין וכדי שמן בלא חופה חו ג"כ בחופה וחינו חולך לחכול עמו חין זה בוסבינות הללא מהנה וחינה ניעבית בב"ד: השולח סבלונות. מבא החתני למחרת הקידושין שולחין לבית המרוסה חבשיתי' ומיני מנדנות וכדי יין וכדי שמן ופעמי' חולך החתן וחוכל שם: אינה נגבין. לם חת כוח לו מהנה היה לו בבה לגרשה דמחמת שחת לחילה מחל ודווקא בלכל דיעבד לבל לכל פחות מדיעבד לא מהל ונובה הסבלונות: שלח סבלונות מרובי'. ופפי' מועטי' לם פירש על חת שיעלו עמה לבית בעלה הרי הלו נגבין והורחת דמילחה נקט בדרך הסבלונות שבולחי' כדי שיבולו לבית בעלה להיות מרובי' ושוחן שבולחן כדי שהנקבה בהן בבית חבי' דרכן להיות מועטין:

דף כח גמ' אמר ר' אילא. הה לחמר לוי לה מנה שהניח לנו מבה היינו שחמנו כן בב"ד ובפני ב"ד ולא בינו לבין לחיו וס"ח לפני עדי. ס"ג דווקא לפני ב"ד וכחבו הנו' לפני ב"ד כדי שיהעלמו בדבר לחקן להם ביטריח בבילה ומדלה חקנו להם ודפי לא מלחו להם הקנה לחלוק ומחלו הכל ע"כ: אפי' עודני'. נרסי' והיל חודיית המוזכר בבבלי לפי' לא היה להם לבייהם הללא עודני' והול כלי שעומד עלין לרחות מרהוק לשמור שדות וכרמי' הבחה בחמלע לא לקיו' נ' הספר עילויה היל לעי חקלחה כדחמי' בפרק המביל כדי יין: אפי' סל אפי' קורדם. ובהוספחה גרם לפי' בפל לפי' קידוש: אפי' מוקף צמיד פחיל. כלי חרם המוקף לחיד פחיל שחין עושין בה בוס מלחכה הללא בחיוחה בפני הטומחה להליל הכלי שבעליוה: זכה. הבן בבית. ולא במשלטרי'. שבחוך בית הכנוסין ובבבלי לי' יהד לו בית וכלי' כי כלים קנה ל"ג כוחל ויחד לוחן לניסוחין שחני: חילק את הטריקלין. הללא יזכה הבן בכל בית הניסוחין: ה"ג ר' חגיי בעי קומי ר' יוסי. היחה תיפחו בקיטון חדר שיטו שם המפרש: ועשה לו הסב בטרקלין. הסיבה שהוכלין ושותין שם המזומני' בשעודת ניסוחין מהו עיקר בית חתנות היל מקום ההופה ולא קנה בנו חת הטרקלי' ל"ע שהיחה שם ניסוחין ס"ד שה"ס לניסוחין הללא שעודה וגם הטרקלי' קנה: א"ל ליח חמי לי' מפקה. שם כשפין לקיטון דרך ללחת שם לא מן הקיטון לטרקלין ממלח הטרקלין מסועבד לקיטון ללחת דרך שם גם הטרקלין קנה וכן משמע בבבלי: ריב"ל אמר חולקי' דקטני' מפני גדולי'. חולקי' השבח בין הגדולי' לקטני' ס"י הגדולי' ושין ממחיין עד שיתקבץ כל השבח הללא מיד מה שים בו שבח חולקי' וכעשה שהגדולי' ס"י שהם מהעסקי' מורין לה היחב ולילה פסידה לקטני': אלא עמדו קטני'. על השבח ומלחו דבר יתר ממה שחמרו הגדולי' שהשביחו ומיהו הקטני' בחלוקה מהו שיהו הגדולי' חייבי' ליבבע להן על טעמן לו נימא שיפטרו הגדולי' בלא שבועה כדין כל המע"ה ושם חינו מביה רחוי' נפטר זה בלא שבועה כ"ל ומיהו בגדולי' בלא יהעסקו בנכסי' מכאן ואילך מהו שיהו הגדולי' חייבי' ליבבע על השופפות שעברו לו לא: הוץ מזו. ונרין ליבבע עליהן וה"ם כמו שפירשהי דמורי היהרת: שהם אחים. יש להן דין שופפות לעניין שבועות השופפי' עד ג' דורות נלמוד מהא דלכתיב לי ולניני ולנכדי בב"ר הביאו הרי"ן בפירושו: בן שרלה חלוק בחיי חבין בהיי הבית השבית ויהיה השבח לחמלע הללא הוא לעלמו: מה שפיגל סיגל לעלמו. לשון כנולה ואולר מה שהשבית השבית לעלמו ואין היחומי' יכולין לומר לו שמנכסי חבין בחיי חבין השבית השבח לחמלע הללא הוא לעלמו: ספר. בשי' מנלח בשכר: בעון אחוי רולה ביקן לו שכר גילוח: כך אנו אומרי'. וכי כך חנו חומרים חדם שמלה מליחה כו' ס"מ כל מה שהוא מסחכר הללא מן הנכסי' של חביהם ליהו להמלע: נפק לשליחותא. יצא לשליחות ממקום למקום בשכר: שיצא לניסטייא. בשעשה ניסטי' ומדמה שליחות לניסטי' לפי שכל הדרכי' הם בחזקת שכנה והרי זה כעין ניסטי' שם ליכרע שם להרוג: לחיי חולקי' עמו בתמי': בעי אחוי מיפריב. עיימי' בהיה רולין לחלוק עמו בנכסי' שלו ח"ל מלכסנדרי לחיו וכי ידע חת שהניח הללא חלפי' לנומר עובר נדול של חלפי' שחתה רולה בעובר נדול לר' הוריינה לומר שהוא מעזבון של חביהו: אמרה בב"ר. פירבתי לעיל: בזמן שבאין מכוחה ארימות. שהיה הולך בשדי המלך למחלה וגשלים ולרביע והמלך הופסו לחומנתו שיהא לחריס טופל למזונות שלו מחריס ושם מכוח בעל הבית כמ"ם במתני' לעניין הסכר שהוא לחמלע ס"ע ניזון מחמלע: נחפס לבובי. נרסי' שהושלו המלך בחילוחיו והול לריך למזונות ולפרנסה ולילו היה הללא היה ניזון מן החמלע ועכשיו שנחפס לבובי חין החחי רוצין ליחן לו מזונות ופרנסה: אמר אין אית בנוכסי דנחמן שנחפס רו. שנחפס בשביל נכסיו דכל מי שים לו נכסי' מן המלך חופסו לבובי יכן לו מזונות מנכסיו והלא מן החמלע ושם לשו למלחת שנחפס בשביל בעל הבית ניזון מן החמלע שהרי בשביל חפוסת הבית נחפס: קיצבה וברפואה לחמלה מיירי דרפואה שים היה בכלל כחובה ובהרפחה מכהובתה ושמין כו' ס"ל כחן דין בכי: הוששת עיינת. שהיה לה כחב עייניים: אחת. בחת לפני ר"י ואמר לה ר"י קציץ הוא אהן אסיין. שם יש לרופא קילבה כמה טוב לרפואת העייניים מן פרוך הולחת הרפואה יעבה מכחובתך ושם מין לרופאה קילבה בעלך יהיב לך הולחת הרפואה: ס"ע ומר ר' חגי וכו' אסור לגלות ליחיד דינו. כשמין בעל דבר שבעבדו ג"כ שם והילך גילה לה ר"י דיבה שהיתה שם לעבדה: אמר. כמו חמרי ידע הוה ר"י יודע הוה ר"י שהיה חשה כשרה ושם הרופא טוב דבר קילבה היתה משקרת לומר שמין לו קילבה בנין בן נלי לה: בעדי בעי. בן דקלן שם הבעל רולה שהילך לרופא שים לו קילבה כדי שיהי' הילחות הרפואה על כהובתה והיה חומרת שהילך לרופא שמין לו קילבה למי שומעין לה לבעלה בחמי ושקל"ד היל"ל גילה לה הדין דילמא יומר תלך לרופא שים לו קילבה: אמר ר' מתנייה. תרין חמר הה דחסר לגמת הדין ליחיד היכי שמין הדין עם היחיד מבל עם הדין עמו ס"ל מילחת מוחר לומר לו הדבר וה"ל היה היחה חוששת מידי יום ויום בעיניה וביל הרפואה שמין לו קילבה וברמ"ם ז"ל הביח הם"ם זה בנערה שחשפחה ומפרש הסוגיח לעניין הרפואה עלמה שם יש לה קילבה כו' ומפרש נמי בעלה יהיב לך לעמר מעזבון בעלה דשלו שם הבעל מי שין מילוק בין קילבה לשין קילבה שהיב הבעל לרפואתה לפי' יש לו קילבה: לא הטעום תמן כלים. לח חלכל וחשחה שם כלום

תוספות מהרא"פ

והשביחו גדולים השבח לשמלע פירש ריב"ם דה"ם קטנים וגדולים הללא חורחת דמלחת נקט ולא דמי ליוכל לפיך בדה שם חביהו ונטעה שלא בכוונת חו. לשוחף שהוח כיוכל בכוונת דה"ה שהי חביהו מוחל עוכרו לחביהו הללא בכוונת דחדעי:

השביחו לעלמן דלמע"ג דבבבלי פ' המפקיד דף מ' בשוכלת דמרי בר חיסק חמרינן כיון שלא בכוונת נחת דהא שין מוכרין קרוב לנכסי קטן שהיו כלן אבל הבא לעלמע הבא ליח לן למימר בפי' דהתם היכ למימר שמא יחזיק הקרוב בנכסי קטן שהיו כלן אבל הבא לעלמע הבא ליכא למ חש שהקנעי' עם הגדולי' כיוכל אין לחזיק זה על זה:

כיוכ נמור תציב לי' ומרע לחזקות מחזיקי רמשוכ חלמת עובר יורם וכשמואל וס"ג ברלפסוכ לא זכה וכן הוא בבבלי: פתר לה משום ייאוש. לעולם המזכה לעובר לא קנה והא דסחזיקו ברחשוכ לא קנו היכ שהפילה אשתו שהרי מעולם לא זכה שעובר בשני נכסי' משום ייאוש אחון לחזקו שהחזיקו ברחשוכ כשמעו שחשתו היכ מעוברת והחזירו היו מחייסתין מנכסי' הללו שחשבו שהלך אשתו ולא הפיל ונחלו חזרו והפקירו הנכסי' שהחזיקו בהן דייקת כשהקר הוא והמחזיקי' בחחרוכ זכו מן השפקר וכעין זה מצני רבא בבבלי הנח דרפוי בידייהו מעיקרא והא דחזיבי' לחזיר דשמא הלך ולא הפיל וס"ל יוכח: ואפי' כשמואל ליח הוא פליגי. בחמי שהרי לפי' לשמואל פליגי הא בריישא דלא חמר שמואל זכה לעיברין הללא שהי' בסוף בן קיימא והיינו טעלה דחשו ורובו בחיים ועיין בפ' החולק כל הסוגיא שם בשומרת לחבירה ולא בעבל וכן היכא ני' הרחשוני' ז"ל בשם"ס זה להדיא כדחמי' בפ' הר"ן ז"ל ות"ב כיון דחינהו מילחה דעבל הוא הרחשוני' זכו: אמר ר' מנא ביטלה צרת נקבה שמחת זכר. דהא השחא לפי' כזכר לא יטול הללא ס"ע בדיטלה כו':

הלכה ג דף כח מתני' השבחה. נדוליס חת הנכסי' בעודן בחפוסת הבים: השביחו לאמצע. וס"מ כשחבחו הנכסי' מחמת הבים: נכסי' עלמן הללא הוליחו משלחם כלו' הללא מנכסי' לביחם שכרו פועלים והשביחו הנכסי' מחמת עלמן לבד חם חפרו ונטעו משלחם חם שהשביחו השביחו לעלמן: וכן האשה שהשביחו. בבבלי מוקי לה בחשת יורשת כגון שכחב לוחנן בת שמעון לחיי ומת בלא בני' ובנות שמעון לחיי יורשת לוחו ממלחת חשתו שהיא בת שמעון לחיי יורשת לוחו עם שחר לחיותיהם וס"ל דשהיא דפקר עלה שעולת ומשחחת לפי' ממרה רלו חם הניח לי בעלי וכו' ס"ם מחלה ורולה שיהא השבח לשמעון קמ"ל שהשביחה לעלמה:

הלכה ד [עמוד 56] שנפל א' מהן לאומנת. לעבודת המלך שכן מנהג המלך להעמיד מכל בתי העיר לחם ג' למוכס חודם ג' לו ג' מדסי: נפל לאמצע. כל הניוח מפני שחחמת לביהם בשת לו לבל לם מחמת עלמו מפני חניכותו וחכמתו נלקח לעבודת המלך חם שהניוח הרוח לעלמו: חלוה ונתרפא. שם חלה בחום לומר שלא פבע הוא בעלמו חחרפא חן המעלע לבל שם שהלה מלים פחים וכיולא בהן דכתיב אומר נפשו ירחק כחא המרינן במתני' דלימו מחרפא הללא מבל עלמו:

הלכה ה שושבינות. דרך בוסבינים נוטל סעודם ודורן לחיפה ומוכל עמו וזה חומר ועושה כן לזה ג"כ כשיגא לחם ושם יהא כחב בוסבינות בשחם על יד ג' מבניו חזרה בוסבינות ח"ב לחמר שמת כחב חזרה לחמר לבעל מפני שהיא כמלוה שהרי ניעבית בב"ד שיכול המולך בוסבינות לחבירו לחזור ולחבוע ממנו בב"ד שיחן לו בוסבינות כדרך שנחן לו וכול שיהא כשולי הבא כנעווי הלם בחולה בחולה ושם חלמנה לחלמ' ושם בלעגה פרלסיא ושם פרלסיא בלעגה שיכול הבני לומר לוי עושה עמך הללא כדרך בעשים עמי: לבל הבולה לחבירו כדי יין וכדי שמן בלא חופה חו ג"כ בחופה וחינו חולך לחכול עמו חין זה בוסבינות הללא מהנה וחינה ניעבית בב"ד: השולח סבלונות. מבא החתני למחרת הקידושין שולחין לבית המרוסה חבשיתי' ומיני מנדנות וכדי יין וכדי שמן ופעמי' חולך החתן וחוכל שם: אינה נגבין. לם חת כוח לו מהנה היה לו בבה לגרשה דמחמת שחת לחילה מחל ודווקא בלכל דיעבד לבל לכל פחות מדיעבד לא מהל ונובה הסבלונות: שלח סבלונות מרובי'. ופפי' מועטי' לם פירש על חת שיעלו עמה לבית בעלה הרי הלו נגבין והורחת דמילחה נקט בדרך הסבלונות שבולחי' כדי שיבולו לבית בעלה להיות מרובי' ושוחן שבולחן כדי שהנקבה בהן בבית חבי' דרכן להיות מועטין:

דף כח גמ' אמר ר' אילא. הה לחמר לוי לה מנה שהניח לנו מבה היינו שחמנו כן בב"ד ובפני ב"ד ולא בינו לבין לחיו וס"ח לפני עדי. ס"ג דווקא לפני ב"ד וכחבו הנו' לפני ב"ד כדי שיהעלמו בדבר לחקן להם ביטריח בבילה ומדלה חקנו להם ודפי לא מלחו להם הקנה לחלוק ומחלו הכל ע"כ: אפי' עודני'. נרסי' והיל חודיית המוזכר בבבלי לפי' לא היה להם לבייהם הללא עודני' והול כלי שעומד עלין לרחות מרהוק לשמור שדות וכרמי' הבחה בחמלע לא לקיו' נ' הספר עילויה היל לעי חקלחה כדחמי' בפרק המביל כדי יין: אפי' סל אפי' קורדם. ובהוספחה גרם לפי' בפל לפי' קידוש: אפי' מוקף צמיד פחיל. כלי חרם המוקף לחיד פחיל שחין עושין בה בוס מלחכה הללא בחיוחה בפני הטומחה להליל הכלי שבעליוה: זכה. הבן בבית. ולא במשלטרי'. שבחוך בית הכנוסין ובבבלי לי' יהד לו בית וכלי' כי כלים קנה ל"ג כוחל ויחד לוחן לניסוחין שחני: חילק את הטריקלין. הללא יזכה הבן בכל בית הניסוחין: ה"ג ר' חגיי בעי קומי ר' יוסי. היחה תיפחו בקיטון חדר שיטו שם המפרש: ועשה לו הסב בטרקלין. הסיבה שהוכלין ושותין שם המזומני' בשעודת ניסוחין מהו עיקר בית חתנות היל מקום ההופה ולא קנה בנו חת הטרקלי' ל"ע שהיחה שם ניסוחין ס"ד שה"ס לניסוחין הללא שעודה וגם הטרקלי' קנה: א"ל ליח חמי לי' מפקה. שם כשפין לקיטון דרך ללחת שם לא מן הקיטון לטרקלין ממלח הטרקלין מסועבד לקיטון ללחת דרך שם גם הטרקלין קנה וכן משמע בבבלי: ריב"ל אמר חולקי' דקטני' מפני גדולי'. חולקי' השבח בין הגדולי' לקטני' ס"י הגדולי' ושין ממחיין עד שיתקבץ כל השבח הללא מיד מה שים בו שבח חולקי' וכעשה שהגדולי' ס"י שהם מהעסקי' מורין לה היחב ולילה פסידה לקטני': אלא עמדו קטני'. על השבח ומלחו דבר יתר ממה שחמרו הגדולי' שהשביחו ומיהו הקטני' בחלוקה מהו שיהו הגדולי' חייבי' ליבבע להן על טעמן לו נימא שיפטרו הגדולי' בלא שבועה כדין כל המע"ה ושם חינו מביה רחוי' נפטר זה בלא שבועה כ"ל ומיהו בגדולי' בלא יהעסקו בנכסי' מכאן ואילך מהו שיהו הגדולי' חייבי' ליבבע על השופפות שעברו לו לא: הוץ מזו. ונרין ליבבע עליהן וה"ם כמו שפירשהי דמורי היהרת: שהם אחים. יש להן דין שופפות לעניין שבועות השופפי' עד ג' דורות נלמוד מהא דלכתיב לי ולניני ולנכדי בב"ר הביאו הרי"ן בפירושו: בן שרלה חלוק בחיי חבין בהיי הבית השבית ויהיה השבח לחמלע הללא הוא לעלמו: מה שפיגל סיגל לעלמו. לשון כנולה ואולר מה שהשבית השבית לעלמו ואין היחומי' יכולין לומר לו שמנכסי חבין בחיי חבין השבית השבח לחמלע הללא הוא לעלמו: ספר. בשי' מנלח בשכר: בעון אחוי רולה ביקן לו שכר גילוח: כך אנו אומרי'. וכי כך חנו חומרים חדם שמלה מליחה כו' ס"מ כל מה שהוא מסחכר הללא מן הנכסי' של חביהם ליהו להמלע: נפק לשליחותא. יצא לשליחות ממקום למקום בשכר: שיצא לניסטייא. בשעשה ניסטי' ומדמה שליחות לניסטי' לפי שכל הדרכי' הם בחזקת שכנה והרי זה כעין ניסטי' שם ליכרע שם להרוג: לחיי חולקי' עמו בתמי': בעי אחוי מיפריב. עיימי' בהיה רולין לחלוק עמו בנכסי' שלו ח"ל מלכסנדרי לחיו וכי ידע חת שהניח הללא חלפי' לנומר עובר נדול של חלפי' שחתה רולה בעובר נדול לר' הוריינה לומר שהוא מעזבון של חביהו: אמרה בב"ר. פירבתי לעיל: בזמן שבאין מכוחה ארימות. שהיה הולך בשדי המלך למחלה וגשלים ולרביע והמלך הופסו לחומנתו שיהא לחריס טופל למזונות שלו מחריס ושם מכוח בעל הבית כמ"ם במתני' לעניין הסכר שהוא לחמלע ס"ע ניזון מחמלע: נחפס לבובי. נרסי' שהושלו המלך בחילוחיו והול לריך למזונות ולפרנסה ולילו היה הללא היה ניזון מן החמלע ועכשיו שנחפס לבובי חין החחי רוצין ליחן לו מזונות ופרנסה: אמר אין אית בנוכסי דנחמן שנחפס רו. שנחפס בשביל נכסיו דכל מי שים לו נכסי' מן המלך חופסו לבובי יכן לו מזונות מנכסיו והלא מן החמלע ושם לשו למלחת שנחפס בשביל בעל הבית ניזון מן החמלע שהרי בשביל חפוסת הבית נחפס: קיצבה וברפואה לחמלה מיירי דרפואה שים היה בכלל כחובה ובהרפחה מכהובתה ושמין כו' ס"ל כחן דין בכי: הוששת עיינת. שהיה לה כחב עייניים: אחת. בחת לפני ר"י ואמר לה ר"י קציץ הוא אהן אסיין. שם יש לרופא קילבה כמה טוב לרפואת העייניים מן פרוך הולחת הרפואה יעבה מכחובתך ושם מין לרופאה קילבה בעלך יהיב לך הולחת הרפואה: ס"ע ומר ר' חגי וכו' אסור לגלות ליחיד דינו. כשמין בעל דבר שבעבדו ג"כ שם והילך גילה לה ר"י דיבה שהיתה שם לעבדה: אמר. כמו חמרי ידע הוה ר"י יודע הוה ר"י שהיה חשה כשרה ושם הרופא טוב דבר קילבה היתה משקרת לומר שמין לו קילבה בנין בן נלי לה: בעדי בעי. בן דקלן שם הבעל רולה שהילך לרופא שים לו קילבה כדי שיהי' הילחות הרפואה על כהובתה והיה חומרת שהילך לרופא שמין לו קילבה למי שומעין לה לבעלה בחמי ושקל"ד היל"ל גילה לה הדין דילמא יומר תלך לרופא שים לו קילבה: אמר ר' מתנייה. תרין חמר הה דחסר לגמת הדין ליחיד היכי שמין הדין עם היחיד מבל עם הדין עמו ס"ל מילחת מוחר לומר לו הדבר וה"ל היה היחה חוששת מידי יום ויום בעיניה וביל הרפואה שמין לו קילבה וברמ"ם ז"ל הביח הם"ם זה בנערה שחשפחה ומפרש הסוגיח לעניין הרפואה עלמה שם יש לה קילבה כו' ומפרש נמי בעלה יהיב לך לעמר מעזבון בעלה דשלו שם הבעל מי שין מילוק בין קילבה לשין קילבה שהיב הבעל לרפואתה לפי' יש לו קילבה: לא הטעום תמן כלים. לח חלכל וחשחה שם כלום

הלכה ה חד בר נש שלח לארוסתו. לפי שחמרו במשנ' שמי שחלח סבלונות לבית חמיו לשמוח עמהם לפי' ק' מנה וחכל שם סעודת חתנ' לפי' בדיוכ חין נגבין שם חת הוח לו היח ושם לח חכל שם סעוד' חתנ' נגבי' ל"ק השתח שחדש ל' חלח סבלונות מרובין לחרוסתו ושמרו לו קרובין שישמר שלח יחכל בבית חמיו כדי שלח ישוח חו היח לו הוח ושיח קרובי הכלה בכל הסבלונות ועוד לסם וחכל ונפל הבית עליו ומה הוח ושיח קרובי הכלה בכל הסבלונות ועוד מעשה בחדש חחד שהלח לחרוסתו עשרים ושרבע קלוסים

כלום דלמא תאכל סם שוב ליכא נעבין כדתנן במתניתין: אזל ולא שמע לון בר'. הלך ולא שמע להו ואכל: ונפל הבית. בהיזקו סם והרגו וזכו בני חמום בכל לומן הסבלונות בשביל שאכל סם: עשרים וארבעה קרנות גדרי'.

דף כט מיני חדת. מיני פירות חדשים בין פסח לעצרת. וקמ"ל בזה שבח ס"י מהמכרים לשבל פירותיה בשלי: ולא איתקשו לרבנן. ולא היה קשה לרבנן בכל המיני הללו שלא מהיכן הוצרע פסחן וזיתים שאין דרכן למכר להחשבל כל כך: ר' פרידא איקר. מכבד לר"י הכשיא שני למן שנדלו בין לפם הבכה ליום הכפורים: והוא אפוקי שמיטתא כו'. כי כל הסוגיא בפיאה פרק כל זית:

הלכה ו מתני' ושייר קרקע כל שהו. וה"ה אם שייר לעלמו מטלטלין מתנתו מתנה ואם עמד ליטו חוזר והוא שקנו מידו על לומנו מתנה

דמתמת שכיב מרע במקלת בעי קנין בין עמד ובין לא עמד ואם לא קנו מידו לא קנו המקבל המתנה לפילו מתנו, ס"מ ודווקא כשבא להקנות המתנה מחיים אבל אם אמר יהנו לפלוני כך וכך אחר מותו אין לריך קנין ואפילו שייר לעלמו וכשיב מרע שבא ליתן מתנה מחיים אם לא שייר לעלמו כלום ועמד חוזר ואפילו קנו מידו מלוה מהמת מיתה שמענת ליה דקאמר לי דמיים לעולם חוזר בין שייר ובין לא שייר ואפילו קנו מידו ואם מת קנה מקבל המתנה ואפילו בלא קנין: לא כתיב בה שכיב מרע. כדקאיל ורמי בערסי, ואף לא לשון מתנת בריה כד הלך על רגלותי בשוקא ולא שייר כלום: הוא אמר ש"מ הייתי. ומזכוני בי והלה אמר בריא היה ולא אמר אחזור לריך להביא ראיה שהיה שכיב מרע דאפר אחזור בשעת מתנה: וחכמים אומרים. לא אחזינן אפר בשעת מלא אמרינן ס"מ ע"ס ומקבל מתנה שבא להוליא מיד המוען שהוא מוחזק עליו להביא ראיה שבריא היה בשעתו שעה: ר"א אומר כו'. ר"ל היה היה דברי ס"מ ככתובי, וכמסורס דמי ואפילו מלוה מחמת מיתה ס"ל דאין מתנתו מתנה אלא בקנין כמתנות בריא: כבינתי. תרגום לדידי, כשנתה הקברה אמן כלומר אין מביאין ראיה, מכח רבני היו וקנסה נקנסו רבנן לבני לקיים לבא מתנת אמן אע"פ שלא היה מן הדין: אבל לא בחול. אם חלק הס"מ מכסיו בחול: קל וחומר בחול. ובין בחול ובין בשבת דברי ב"מ ככתובי, וכמסורים דמו ואין לריך קנין ואם שלל שיקנו ממנו קונין ממנו בין בחול ובין בשבת כדי שלא ישלח העוף לעשו עליו; ג"מ: ס"ג באותו שהבריא אבל אם לא הבריא. וכו':

הלכה ז מסוכן שחילק נכסיו. על פה: בין בחול בין בשבת. דברין קיימין שכתוב: בכסף ובשטר ובחזקה. מתני' היא: נטמא בספק בקעה. שנכנס לבקעה בים בה קבר ואינו יודע אם עבר במקום טומאה או לא ואכן בפרק שנה דטרפות הבקעה בימות הגשמי רה"י לטומאה מספיקה טמא בימות החמה רה"ר לטומאה מספיקה טהור והטעם דבימות הגשמי אין בני אדם נכנסים להוכח ה"ל רהי"י וטומאה מסופה גמרינן שנסתרה בשהר שהיה רה"י וטומאה היה לבל בימות החמה נכנסים בה בני אדם ה"ל רה"ר לטומאה מספיקה טהור בימות הגשמי אין בני אדם נכנסים להוכח ה"ל רהי"י וטומאה מסופה גמרינן שנסתרה בשהר שהיה רה"י וטומאה היה לבל בימות החמה נכנסים בה בני אדם ה"ל רה"ר לטומאה מספיקה טהור בימות הגשמי אין נכנסים בספק בקעה בימות החמה אין נכנסים בספק בקעה בימות הגשמי, בימות החמה יש לבקעה לענין טומאה אחר שהבקעה ההבולה היא רה"י לאחר שהעקר ההבולה היא רה"ר בימות הגשמים קודם הרביעה היא רה"י והא הרביעה הצריך היא רה"ר ואפילו קנו מידו יודע שם קודם שהעקר ההבולה או מת"כ שם קודם הרביעה הצריך או אחר שהעקר ההבולה הרי כבר עברו ימות החמה כשבא לישאל בימות הגשמי, וכן הא דאמר שם שכל בימות החמה

וצימות הגשמים ממש הלא אפילו סמוך לאחר ימות החמה או לאחר ימות הגשמים בימות החמה דיינינן לו ימים מועטים שנכנסו ימות החמה ולא מדכר מהמה בימות הגשמים נכנס דאין לדם בוכח בכ"ב ימים מועטין למימרא דדיינינן ליה כעין בהמה ממש וכן בימי' מועטין דימות הגשמים דיינינן ליה בימות החמה נכנס וכאן קלר הלבון ובלבד ימים הסמוכי' לימות הגשמים ואם"ל ובלבד ימי' הסמוכים לימות החמה ובימות הגשמים רה"י לכאן ולכאן וכתו עניו ימות הגשמים ר"י: יד השטרו' לתתתונה. שם תירע ליה ספק בדבר שכל עברו עליו ימות הגשמי' לבל עברו עליו ימות הגשמים רה"י לכאן ולכאן וכתו עניו ג' כמו שפי' בסמ' ע"ם: יד השטרו' לתתתונה. שם תירע ליה ספק בדבר וים מסעות בעין לכאן ולכאן כל עוד שהבטר מעקרו לימו בעל יד בעל הבטר שהוא המוען בבטר זה על התחתונה והמבל בזה כתוב בבטר פלו' לוה מפ' מאה זוזי דלימון עבדים פלטים [אין לו אלא מאה זוזי שם לפרע מאה זוזי שטון פלטים פלטי, גרייטן שלין שון אלא עבדים פלטים פלטים אין לו אלא מאה זוזי שהם פלטים פלטים אין לו אלא מאה זוזי שטון

החמה כו' ג"ש למעוטי מלא בספק אם קודם שנעקר ההבזוקה או לאחר שנעקר התבזוקה, דאלו בספק אם קודם הרביעה או לאחר הרביעה הרי כבר עבר יומו הגשמי, כשבא ליטמא בימות החמה והיינו דאמר ר' יוחנן ובלבד בימים המשוכים לגשמי' שבספק או אם עבר בימות הגשמי' או בימי' המשוכים לימות הגשמים בימות החמה הן מאי ימות הגשמים והיינו קודם שנעקרה ההבזוקה או אם"כ אבל לא קודם הרביעה או לאחר הרביעה דש"כ כשבא ליטמא בימות החמה כבר עברו עליו ימות הגשמי' משבא שנעבר כח ולא שייך ליה בהו שמא שכרי ימות הגשמי' קרוב לו יותר ובשמת בהא מלוקה דהם כשבל בימות הגשמי' כי לא נפקא לן מידי בעניין מחלוקת דלש"ע טמא הוא מלא קובעה דמילתא נקט דלר"מ ככל הלוי בזמן שהשלג אם נשאל בימות החמה בשלגן או בימות החמה אם בימות הגשמי' כשלגין לו בימות הגשמי' ומש"ה נקט נמי

בריפת בין בימות החמה בין בימות הגשמי:

[עמוד 58] יד השטרות לתחתונה. כל ספק שיש בשטר למרינן ביה יד בעל השטר על התחתונה ואין מוליכין מיד המוחזק: ולא ומהניהן היא כו' דאמרי דבני המולית מע"ה ודאברי ר' יהלי ר"מ ס"ל יד בעל השטר על העליונה ובהא פליגי: מקלם ליה. משבח ליה לר' יוחנן: הזהרי זהב מכים. מי שמוזל זהב מכים לבון יזלו מים כלומר מזיל מכים ד"ת ועל עצמו אמר בני אל ילחו מעיניך על ר' יוחנן שאמר שלחו מובחי, מנגד עיני ובני פסוקים הם ס' בישעי' ואחד במכלי: הד טלי. נער אחד מכר נכסיו: ה"ג חזקה על בן דעת התמו. שבני המשפחה היו מוחרים שלא היה בן דעת כשמכר נכסיו ואמר ר"ח ב"ר יוסף חזקה על העדים החתומין על שטר המכירה שעל בן דעת שהעמו שאלו לא היה בן דעת לא היה חתמו על שטר המכירה ואין בעיניה בני משפחה כלום: מבוין שקיבל עליו. הענר לעקור נכסיו ולמכרן כדי לכופלן מבני המשפחה עליהן להביא ראייה שלא היה בן דעת ונשמע מזה דש"ל לר"י בכל השטרות יד בעל השטר על העליונה מטעם דאמר מכיון שנתן דעתו לכך: מה כר'. בתמי' מתניתן דתנן ר"מ ע"ה אחיה כר' ולא כרבנן דפליגי להדדי: ס"ע דברי הכל היא יד השטרות לתחתונה והאיך אתון אמרין. ר' יסא לומר לר"י ושיקר שהם ממרין בהם שובדים יד בעל השטר על העליונה דלא כמלן: ות. כמו ואתי: לא אמרת הדא מילתא. לא למרתי דבר זה משולש ובבבלי לו דאמר לי' לני לא אמרתי ר"ת למריה: אפילו בעי ר"י מיכפור. אפילו רולה ר"י לומר שלא שמרה הוא משולש יד בעל השטר על העליונה שלא ד"ש על התחתונ' אמר קסה ולא כן אמר ר' יהלי בשם ר' נרסי: וא"ל ר"י ולאו מתניתן. היא ס"מ דמוקי אתני' כר' אבל לא רבנן דר' יד בעל השטר על העליונה ס"ל ושיקר אמר ד"ש היא כו' דיד בעל השטר על התחתונה: אלא חבמים שהן כר'. הא דאמר ר"י ד"ש היא כו' היינו חכמים דאתני' הן כר' וקרי לחכמי' לגבי ר"מ ד"ה וכן מסיק בבבלי ובבבלי הגי' הפוכה בדברי ר' יהלי: הלכה בר"מ. דסבירא ליה מודה בשטר שכתבו אין לריך לקיומין: חילופין היא מתניתא. היכן מלינו לר"מ בהיפוך: חבריא רבריבא. הגדולה שביניהם אמרו עדים מתניתן היא במסכת כתובות פרק ג' עדים שאמרו כתב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו נאנסים בריחה בבבלי פליגי בה ר"מ ורבנן ר"מ סבר אין נאנסים ורבנן סברי נאנסים ומפרש הבבלי דבהא פליגי ר"מ סבר מודה בשטר שכתבו אין לריך לקיימו לפיכך אין נאנסים ורבנן סברי לריך לקיימו ושמואל מסקי הברייתא ומתני' דהכא כר"מ: חבריא זעוריא. שאינם גדולים כמו הראשונים אין עדים כלום פליגי אלא על העדים אין כאן חילופין אע"ג דפליגי בעדים ואמרי נאנסים ר"מ בעדים שהם מקיימין את השטר ואם יכולין לפטול אבל נמנוכן אלו כל כמיני' וכבא נמי אמר ר' יוחנן בבבלי בפרקין וא"כ מתניתן דהכא נמי כר"מ ואין כאן חילופין: אמר ר' אחא כו'. הטוען כאן נמי דמיא לעדים דהכא לפי שים לו טענה מעליא נגדו כיון שאמרתי לכם לכתוב שיהא מרא ולא כתבתם שקריים אתם אע"ג בעדים אתם אע"ג בעדים שבחתימו לכם לכתוב שיהא מרא ולא כתבתם שקריים אתם אע"ג בעדים אתם כלום שהרי בריה הוא ומומרים בריה הוא שיה לכם לכתוב בריה כך מהלך בשוקא וא"כ ממ"נ שלא כדין עשיתם ואם שלא אמר שלא שאמרתי לכם לכתוב ס"מ לפי שהוא שיה רולה לומר שלא דבר שהוא לזכותו כדי לפסול את השטר וא"כ בפיר אמר שמואל מילופין הוא מתניתא שהרי הוא יוכל נמי לפסלו כמו עדים: עד בדון כו'. זה לא שייך שכא שלא בפ"ק דקדושין ובפיאה ומשום דמסיק בי' ס"ל ולא ר"ח כו' והכא שמעינן ליה דאית לי' הכי לכן מייתי כל הסוגיא כאן ובפיאה פרשתי כל הסוגיא זה: ס"ע עילה מלא עילה שאם רולה לקלקל על מזרעו כיכוס בכרם והשתא שלא עילה כל דהו ע"י שקנאו חכמי' לותו לפי ברבעים היו ובבבלי איכא עוד טעם שהיו מקיימי' קולי בכרם:

דף ל אית תניי איכא דתני ומחליף בדברי כ' יהוסף בחול לאמרו ק"ו בשבת וכן הוא בבבלי ק"ו בשבת לכיון דאיכו יוכל לכתוב עבו לו תקנה לקנות דבריו בשמירה בעלמא כדי שלא שהרוף דעתו הרשב"ם ז"ל: ביני מתניתן. כו' כמו שיש לפיכו: אית תניי. תני ומחליף בגדול אמרו ק"ו קטן שיקנו לו תקנה כו' כמ"ב: **בזרתני'** יורשי האב אומרים. בן מת לשון ואין ב"ח יכול להפרע מנכסי' שלו שהרי לא זכה בה הבן מעולה: ובעלי החוב לומרים הלא מת ראבן ונפלו הנכסים בעה אחה לפני הבן וכן מטועדי' לכתובת אשה ובעלי חובות: יהלוקו. ס"ל שטר הטומד לגבות דמי ויורשי האב ובעלי חובת הרוייהו מוחזקים הוא לפיכך יהלוקו: וב"ה אומרים הנכסי'. בחזקת יורשי' וכמחזיקים דמו וב"ח בא להוליא מידם ועליו להביא ראייה שהאב מת תחילה: האשה מתה. תחילה ואין ליורשי' אשה כלום שהרי הבעל מת תחרון ויורש את אשתו:

[עמוד 62] נכסים בחזקתן. נכסי לאן בחזל בחזקתן ולא פירשו ב"ה לה בחזקת יורשי האשה שהיו שלא בחזקת יורשי הבעל שאחריותן עליו הלכך נכסי לאן בחזל יהלוקו וכתובת אשה אשה מכח מאתים וחוספות בשטרי' בחזקת יורשי' הבעל ונכסים האכנסי', ויולאים עמה הם נכסי מלוג בשעה שהיא נכנסת נכנסים עמה ונכסים יולאין עם פחתו שלו ואם הוחזרו הוחזרו לה הרי אלו בחזקת יורשי האשה נמלא יורשי האשה מפלין כל נכסי מלוג ואלי לאן בחזל: **בזרתני'** נפל הבית עליו ועל אמו. ואין לה בן אחר שלא זה יורשי הבן אמרו האשה מתה תחילה וירש הבן נכסיה ואלו יורשין הבן ויורשי האשה ממשפחת בית אביה אומרים הבן מת תחילה ואלו יורשין האשה: אלו ואלו מודיי. ב"ש ובית מודיים דיחלוקו דכיון שמניחים בתים מכוח יוסף הוה ספק וספק יחלוקו ולא דמי לנפל הבית עליו ועל אמו דהתם ים בני נכסי' ים שבעל מוחזק ויש שהאשה מוחזקת אבל הכא הכל בחזקת האשה כיון שהניחה אלמנה ומניחים בתין מכוח יוסף הכל הלכך יחלוקו: טובה אני בזה. דלדברי ב"ש ה"ל למרינן נכסי' בחזקן בחזקת יורשי הבעל כל ימי חיי האשה לאחר מיתת בעלה והרי היא ממון שלא בחזקתה שהיא מעבט לביא הלכך יורשיה מן האב יורשין לוחה: על החלוקים אנו מצטערים. כלומר על מחלוקת דלעיל דב"ש וב"ה אמו מלטערי' שלא יהשוו דעתן ואת אמר בגמ' בזה מחלוקת ובאת לאחוק על ת"ק שלומר שהם שוין: **גמרא** שהתלמיד חבר. היה דאי רבו אי' היכך אמר לו שבאת ולא שבאת ר' אלא וודאי בתלמיד והבירו היא:

סליק פרק תשיעי.

פרק י הלכה א גט פשוט. שטר פשוט כעין שלנו שאין תפורין ומקפלי' ולא שטר קלוי גט. עדיו מהוכו. מפיהם כאין בשנו עושים. מקושר. מאחריו כותב שיטה אחת לו שהיא וכורכין על החוט והופר ועד ה' הוחם על הכרך מבחוץ וחוזר וכותב שני שיטין לו יותר מבפני' וכורכין על החוט והוחם עד שני על הכרך מבחוץ וכן עד שלישי ותיקן רבן גמ' מקושר משום כהיים כפדנין שהיו כותבי' גט פחוש לנכותיהן ומתחרטי' ולא היו יכולין להחזירן והתקינו לכם גט מקושר שאינו מה ליכתוב מבחוץ שמא בתוך כך יתפייסו וכשם בתקנו מקושר בגט כך תקנו בשטר בטרוח שלא חלקו חכמי': שניהם פטולים. שלא נעשו כתיקון חכמי': שיוכל לעשותו פשוט. שאם יקרע התפירות ויפתח השטר יהיה פטול: רשב"ג אומר הכל כמנהג המדינה. פלוגתייהו בתתרא דהיכי בעשוי ובמקושר ול"ל עביד לו מקושר ומחזל ועביד ליה פשוט מו ליפכח ת"ק שבר מקפד קפיד ופסול ור"ש ב"ג שבר הוחל ומנהג המדינ' בהרוייהו לא קפיד וכשר:

הלכה ב פשוט שכתוב בו עד א'. ה"ק כשם שפשוט שכתוב בו עד א' פסול מדאוריימא כך מקושר שכתוב בו שני עדים פסול מדאוריימא: אין לו אלא עשרים. ומע"ג דזוזי' מלא ממא ועשרי' סלעים הם יד בעל השטר על התחתונה והכי מפרשינן לי' שטר מלא זוזי' נרועי' שהיו שוין שלא עשרי' סלעים הם שהרי אין לו שלא

תוספות מהרא"פ

נפל הבית עליו ועל אמו כו' כ"ש לומר נכסי' בחזקתן תימא לימ"ד נכנסי בחזקת יורשי האשה שלא בחזקת יורשי הבעל למאי לא חשיב לה כהדי נכסי' דנכנסי' ויולאין עמה ולימ"ד בחזקת יורשי הבעל למאי לא תני לה כהדי כתובה ואיכא למימר דלא שוו בטעמייהו כדפרש בסמיך:

וב"ה לומר נכסי' בחזקתן קשיא לר"י מ"ש דהכא לומר נכסי' בחזקתן ומפרש בבבלי בחזקת יורשי האשה ואלו בסיפא תנן נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודי' ש"מ בנבלי בחזקת יורשי האשה ולא שוו בטעמייהו ולמאי ס"ל לימר כמו שהם נכסי' בחזקתן דסיפא ורבנן דקיסרין לא חזרו בשום דבר משום דהפם' דלהו פליגי הני אלא ס"ל כ' לימי לומר זה בטעמיה אחד ולימיה לומרו כן רבנן דקיסרין לבל לא שהם מהוכחים זה עם זה והביאוהו כאן לחזק הדרשה ויש כזה רבים בתלמוד זה ומכאן ועד סוף הלכ' המעיטני כאן שם מפני שמקשת הדברים בזו חלקו חכמי' דהכא וכבר הפרכנו שם ומקשת בתלמוד בלנו מבוחרים ועוד שלין מקושר כלל מוכח מהא' ומעמיני עלמי מזה ועיין בהרמב"ם ובשטת הרמב"ן בפרקין שהפרש זה הירושלמי:

הלכה ב [עמוד 62] תני זוזין. כו' שטר שכתוב בו זוזין דיכול כך ומחק לותו הכסוס על כך ואינו נראה לקרות בו שלא זוזים דיכול והשטר נמחק ולא ידעינן לותו הכסים שבר במחק כמה הוא: חמשה. שעורו כך הוא שהמלוה לומר שלותו הכסוס שבר במחק הוו המשה: והלה אומר. וכן לנרוס והוא לומר ולפי' יהא כשיר דמי ואינו שהלוה לומר שהם שים: נותן שנים ונשבע על השאר. כדין מודה במקלת הטענה שיבבע מן התורה על השטר ומיהו הודאתו דכהיב שבר יקמל כי הוא זה: וחד אמר כיון דאלו לא הודה כל עיקר לא היה בו אלא שנים. דמעות רבים שים וכדתנן במשנתנו זוזין ומחקו אין פחו' משים: אינו נשבע אלא

דף ל אר"י בר בון עילה היה רוצה לקללן. מסיפא דמתני' קאי דהכן דבני רוכל שקברם אמן ומשום דקשיא ליה דמאי טעמא קאמר ר' אליעזר משום דבר זה אלו משום שמקיימין דברי אמם שהם מכחה שכרם להכי קאמר דאלו משום שהיא קאמר דעילה היא רולה ר' ליעזר לקללן שהן מעלמן היו רעים ואם כשרים ומהו הרשעות שהיו זורעין כרכום בכרם והוא כלאים בכרם ובגמ' דיקן מקצי אמאי קאמר ר' ליעזר ומבני שהיו מקיימין קולים בכרם ומקצי אתה בשלמא כרכום חזי אלא למאי חזו ומ"ש מסיק הכא כרכומין:

הלכה ח את תניי הנו ומהליף. כו' גלורתא דשמעת' דאמתני' לאמרי ר' אליעזר דעתו כיון שהן לו תקנה אבל לא בחול דאמת הטרף כיון שיש תקנה ואמר ר' יהוסף אם בשבת אמרו כל כהן בחול דאמר אם בשבת דליכא למי' מנו דיכול לכתוב כי לא עביד קני ק"ו בחול דאיכא למימר כל הרואי לבילה אין בילה מעכבת בו זהו סדר המכנה וקאמר שבאת דלית תניי הכי ומהניהן היו הסברות דהכי הוו תניי אמו ר' ליעזר לומר בחול דבריו קיימין אבל בשבת לא ומעמת מפני שיכול לכתוב ומינו דיכול לכתוב בחול כי לא כתב נמי מהני אבל בשבת דליכא מנו ועלה הוה אמי' ר' יהוסף בחול אמרו דים לו תקנה ק"ו בשבת דתן לו בקנ' וכדאי' דאמרינן אם בשבת יאמרו דקני זהו ההוף שהיו מהליפין ביניהם זו וכן ריב"ל ואמר הלא ניחף הלא כיני מתני' אם בשבת אמרו ק"ו בחול כמו שכתובה לפניכו וכן נמי בסיפא דאמר זכין לקטן ואין זכין לגדול ר' יהוסף לומר לקטן כ"ש לגדול אית דהוו הניי ומהליפין ונרסי הכי ר' אליעזר לומר זכין לגדול כיון דים לו יד אבל לא לקטן דאין לו יד ולימא למימר מינו דאיכו זכי אחרים זוכין לו ור' יהוסף לומר לגדול כל שכן לקטן דאדרבה מפני שאין לו יד תקנו חכמים אחו זכיה לכשיגדיל מכ"ם דגדול ועלה קאמר ריב"ל הלא מהליפין

אלא אמה. כ"ם סלעים דכי מפרשינן לי' לעטר מפה זוזי דתון סלעים קני' וגריעין שהם כ"ם מן הטופיס: ונבחק. שנמחק מניין שכתב תחריו:

הלכה ג או מלמטה מארי'. כשטופל את דבריו בעטר: הכל הולך אחר התחתון.

ובלבד שלא יהי' כתוב בטיטה מחרושה: למה בותבין את העליון. טופל ובטוף הטטר חוזר וכופל ומחזיר ומזין כך וכך קבלתי עלי: **גמרא** ואת התחום זה המקושר. התוס מבמע לרוב ותהם ומקצר הרבב ס ז"ל: הפשוט שבמקושר. הטופס שכתב כעין שלו: מצוה והוקי'. מבמע יש מיני הוקי דיק ביניהו ובבבלי אי' דמ"ד רבמון למר נמי ומקח את ספר המקנה זה הפסוט והשמיט פשוט שבמקושר ולין בידי להניח תע"ג שכן נרשה עיקר מסיומה דמילתה דקלי' לפשוט ומקושר דתיירי בי' קרא לעיל מיני: הלכות מקושר כך הוא כותב בו'. ובטוספתא נרסי' נם המקום והמעות וכן צריך להיות הכתב: וחש. עיין בפרק הזורק בם פי' לריכה העדים להיות רשומים מן הכתב מקום הלוה שיעור שני שיטן וכיון בהוא כן לין למידן ממה שכתב בשטר לפטר הבל מ"ש לומר כן דהבדיל הני במוספתא הובא ג"כ בבבלי שכל השטר פסול לכן נרשה לנרום לריכם העדים שלא להיות רשומים בו' וכן הוא בשמוך אמר רבי אידי בי': מקושר שבתבו עדים לאורבו. השטר נכתב לרוחבו והעדים לאורכו אבל פשוט העדים ג"כ לרוחבו: אהן מלגיו. הלי פשוט העדים מותמין מבפני' במקום הכתב של שטר ואהן מלבר והלי מקושר העדים מותמין מבחון: איבי עביד. כמו היבי עביד היכן העדים מותמין מקושר: בין קשר לקשר. מבחין ומרשן העדים בין תרילי הקשרי': ובלבד שלא יהא בין עדים לשטר מקום. חלק שיעור שני שיטי' דשם הרחיק שיטה אחת אין לחוש דילמא יזיף שיטה ויכתוב שיטה אחרונה ולמוד לקיים הזיוף הכתוב בשיטה ראשונה: הלק מקום שני שיטין. לענין אחר שהעדים רחוקי' מנוף השטר ולא שני שיטין אלא שכתב בחונן שיטן אחת ענין אחר שאינו מנוף השטר וע"י כן לא יהיו בני שיטן מקום תזוק לנמרי בין השטר לעדים אפילו לא מיעט אלא שיטה כ"ם פסיני: עד א' עברי ועד א' יווני ה"ג:

דף לא עברי בתון מתחת זה לתחת זה שניהם פסולין ותריסה קלי' דתכן התם שני נישין סמוכי' זה לזה על קלף א' וכתב יווני הוא היכך כתב העברי כשהוסיף רשובן בן שמעון שמעון הוא שם העד ורשובן שם אביו וכני מתפרש רשובן בנו הוא שמעון וכשהוסיף העברי רשובן בן שמעון רשובן על נט פיסיני ושמעון על נט השמאלי שם רשובן הוא שמו של עד הוא על נט פיסיני ושם אביו על נט השמאלי ושם העד הוא העיקר וכתיקן כתב היווני כשהוסיף רשובן בן שמעון שם אביו הוא על נט פיסיני ושם העד הוא על נט השמאלי נמלא כשהוסיף שני יווניס אחר עד העברי נט השמאלי יש לו שני עדים כשרוי' זה לזה בלבי הפרס ביניהן ומלטרפי' ופ"ב ס"ל להכשיר נט השמאלי שלא ודאי מכוס שהשמת העברי מפסיק בין נט לעדים וכתב עברי לנבי יווני כמילא שלא לטעון אחר הוא הוחל ואינו יוכל לברף עם היווני הבא אחריו שהם העיקר לו הוא על נט השמאלי וס"ב דמריסה דמן התם שני עדי' עברי ושני עדי' יווני' בתון מתחת זה לתחת זה שניהן' עם הנט כשר והוא פיסיני אבל השמאלי פסול היה יוכל לדייק למה השמאלי פסול ויוכשר ע"י שני עדים היווני' ואי משום שהני עדים עברי' מפסיק בינו לבין הנט לא יהא שלא מילתו בקרובי' ק"ל דכשר שלא מילתו ואלו חלק שני שיטן לעטן אחר פסול שלא משום דמריסה לא שמעינן שלא מילתו סובא והוא רוצה להביא לפילו כ"ם כמ"ש ר"י לכן מביא מסיפא דאין שם שלא שיטה ס' מעטין אחר: כדי שיהו מקרי' עמו כלומר שיהו מרוחק מן השטר יותר ממה שים בשטר בין שיטה לשיטה שלא נרשה בין נקרבי' עמו הוחל ומופלגי' ממנו עפי ממה שמופלג נוף השטר בין שיטה לשיטה: שלא שיטי' כדאי' בבריית שיטה אחת בשטר ובהה פליגי לר' מבעריון דווקא בשיטות השטר ולר"ם בין בשטר ס"ג וכן בג"י בתוספתא: שלא התיימת שני העדים. מיהו נם נירסת הספרי' הכי מהפר' כדאמרינן מילתי' דחזקי' בשמוך ובתיקפית פירשו דהא בדייתה מיירי מן הלד דשם מתהיו שיקר מהיר בשני שיטן חלק ולפי מה בשרים חזקי' אתי בשיר: כדי לך ולך. מפורש בבבלי דל"ל לך בשיטר ל' שלרוך למעלה ו"ך שלרוך למטה ובשני שיטי' כשלמד היא משיטה שלמטה ו"ך משיטה שלמעלה ופונעי' זה בזה: ובלבד לקולא. הכל לקולא מבעריון כמ"ש שם יד העדי' דק ויד השטר נם טוכי' אחר הנם אפי' הרחיק יותר משיעור שכתב שני עדי' כשר הוחל ואיטו שיעור שני שיטות שכתב השטר: הותם יד העדי' נם כי' נרשה דנרסי' הכא נמי הוכי' אחר הנט דמ"ל לקולא ג"כ על דרך שפירשתי: אין הזה בנון יוסי בן יניא. אם יהי' שם העד בנון יוסי בן יהי' שמו ג' ולא ד' ואפ"ה בשמו של אחד מהן נרשה דנרסי' הכא נמי הוכי' אחר הנט דמ"ל לקולא ג"כ על דרך שפירשתי: אין הזה בנון יוסי בן יניא. אם יהי' שם העד בנון יוסי בן יהי' שמו ג' ולא ד' א

סכסמת בעלי חומות שעשו ביניהן תקנות והסכימו לעשות מי שעובר על תקנתן וס"ל לסמ"ם דה"ט שהלוה נותן שכר סופר כדי שלא תגעול דלת בפני לוין ולכבי מייתי לזה הכא משום דמסיק עלה דמ"ל לה יקבלו חומו והביאו נמי בס"ם זה בחזקן על מתני' הפטורות מקמן מקח כו' משום כדי חייו ה"ג בנותן בני לחומות כו' ועליהן ביניהן שים להם הסכמה ביניהן כל מי שרוצה התילה ללמוד חומותם ולהתחבר להם שיקן כך וכך: הני בכתובות דבי לוי בבדייקות שלו מחיבר על מסכ' כתובות: האומר לחבר אבד שטרי ב"ד עושין לו קיום והיינו שהי' מצית עדי' שהיו מכירין הסטר וחתומ וחתימת העדי' שהיה הסטר כשר מז הב"ד עושי' לזה הסטר שהבד קיום כחילו הוא עדין קיום ולא לחבד: למר רבב"נ לפי' בשטרי בירורין ומפרש בגבלי בשטרי שעשתה וה"מ שאין כ"מ בסטר זה לפ"ם עושין לו קיום שם לחבד: **מתני'** שטרי אריסות. היורד לקרקע לעבדה ולשמרה למחלה ולשליש ולרביע קבלנות בכך וכך כורין לשנה בין עשתה ובין לא עשתה: שטרי בירורין. זבל"ח וזבל"ח וכותבין בכתב פלוני בירר דיין פלוני וטעותיו כך וכך כדי שלא תוזלין וטועין: כותבין. שי' לכל ג' מבעלי דיכן סטר בפני עלמו שיהי' טעותו מכודלין בו:

[עמוד 64] והשלים הת סטרו המלוה והלוה מכרו הסטר ביד שלים שעורת היה לסס לכתוב שיבר וסמכו על השלים: ר' יוסי אומר יתן. דס"ל מסמכתה קני היה שאמר הס לה נתתי לך מכלן ועד יום פלוני הן לו שטרי: **לא יתן**. דמסמכתה לא קניה: מעמיד עליו עדי'. ביודעין מלוית ככתב ומה הי' כתיב בו וב"ד עושי' לו קיום וכותבי' לו כל מה שהיה כתוב בלותו שטר:

הלכה ו יהליף. יקבל לותו שטר ויכתבו לו אחר כפי החשבון הנשאר: **נמצא זה** הלוה. לריך לשמור שוברו מן העכברי' שלם יהבד ינבה המלוה הת כל חובו: כך יפה לו למלוה שיהא לריך לשמור שוברו וימהר לפרוע לו ולא ירע לותו על מלוה לכתוב שטר אחר אפי' זמן חובו מוקדם ויוצב עתה מלוחר ולא יכול לטרוף לקוחות ולא מזמן השטר הבי קח לך עבדי' שיממנו לך המרחץ דכמו שהניחה לבניו כן תהי' לעולם: אינן יכולין להוציא ש"ח זע"ז. דכל ה' מכן יכל לטעון זה השטר שביד חבי החזרתיו לך כשפרעת לי המעות שלויתיך: ולא אחר יכול לכוליה ס"ח עליהן דכל ה' מלי מדמי לי' לגביה חברי' יבלבו יכתוב שם חבי חביו: **ומה** פ' משולשי' שמוכיחים ומתוך שמוכיחים ומתוך שבות מבוכיחים שוין: כתבו כימן. פלוני שהוא ניחוב לו אחיך לו נוך: ואם. הס שוין בסימני' יכתוב כהן שם ה' כהן וה' ישראל: נמצא. לוה ה' שם שני שטרות משני בעלות שלוה ממנו: הקטן אינו פרוע. דשטר ה' אין בשטרותיו קלמר ולא שנים:

הלכה ח לא יפרע מן הערב. תחילה עד שיתבע את הלוה לדין ויחייבו לותו ב"ד ושם אין לו מה לשלם אז יפרע מן הערב: רשב"ג אומר אם יש נכסי' ללוה לא יפרע מן הערב. ובהא פליגי ושם אמר ע"מ שאפרע ממי שאלוה יפרע מן הערב בד"ח כשאין ללוה נכסי' אבל הם יש נכסי' ללוה לא יפרע מן הערב וקבלן אע"פ שים נכסי' ללוה יפרע מן הקבלן דשב"ג אומר ה' ערב וה' קבלן הם ים נכסי' ללוה לא יפרע מהן אלא בשבלי ערב שאמר הן לו ואני ערב קבלן הוא שאומר הן לו ואני נותן לך:

הלכה ט הערב לאשה בכתובתה. ואין לבעל נכסי' ולריך הערב לפרוע כתובתה לא יפרע בכתובה עד שידיעים הבעל התילה הלוה על דעת רבי' נדר שאין לו התרה שלא יוכל להחזיר לותה לחייבין שמא דעתו להחזירה ולפכול כתובתה לאחר שתנשא מן הערב: **גמרא** רב אמר ב"ד עושין לו קיום. בשבלי ממש דפלוגתיהו מלידי' דר' יהודה במהליף ורב אמר דווקא ב"ד כותבין לו ולא עדי' וה"ט ס"ל דאין ב"ד עושין לי' קיום שלא ע"י עדי' ועשה השטר: מלו אמר רב מתניי' בריישא דר"ח לא הוה אמר להסוה מילתא: ה"ג כגון דמרי כו'. ודביני ים לאחוק הת דאין עושין לו קיום ב"ד שלא כגון כו' שהוה כמו כתב יד ונמסר בפני עדי' ונובה מזמן שני ולא מזמן דהבון ולקמן נמי מייתי לה ומתפרש ג"כ הכי:

דף לג צריך להזכיר זמן ראשון בשטר. לטעמי' אזיל דס"ל ב"ד עושין לו קיום ואפילו נומר דס"ל שטר מוקדם שזמנו קודם לכתיבתו אפ"ה אלימי ב"ד לגפוקי ממון של לקוחות מזמן דהבון וכן הוא בגבלי: אינו צריך. לכתוב זמן דהבון שהרי אינו כתב יד כו' ומה לריך זמן דהבון אלא לערוך מן הלקוחות מזמן דהבון וכיון דבגלי"ם אין יכול לטרוף מזמן דהבון וכדאמרן היט לריך ג"כ לזמן דהבון: על הדא אמר ר"י כו'. בממי' כיון שכותב זמן דהבון מה הועיל כותו של מלוה שיך כאן וכן פי' הו' ז"ל בשיטתן: הני לא דומה אימת שטר גדול. לפרוע לחומת שטר קטן מסתמא ממריק הגדול פרוע כשאומר בשר ח' כו': יפרע מן הערב ואפילו כו'. ורבב"נ פליג שים לו נכסי' כו' ובגבלי ליכא מסתה לחריעה וכמ"ם במתני': ערב. הוא מתני' דהכא: וצריך. בממכ' ניטין במי שהחזו ורמי' לחרוכה בסהדרין בפ' זה בורר שני מסניות של רמי' זו כל זמן שמביא רמי' כו' ברחוכה הלכה כמותו בהחרוכה אין הלכה כמותו ודייק הס"ם מדאמר כל מקו שעשה רשב"ג במעשיו משמע דווקא במתני' אבל לא בבריישא: שהלכות קצובות. בסוקוס: מפי בית דיני. בקיבל מהן: חמוי של בת ר' הגי היה ערב בכתובה דבת ר' חגיי והוה מבזבז בנכסיו' שהכר הנכסי' בזול ויש לחוש שעשו קנוניא ביניהם שיגרשה ולא ימלא לו נכסי' שהרי המעות יכול להבריחם ויאמר שהן לו ואלך ואגבה מן הערב ויחזור ויגבה: צריך להדיר הניי'. שהן הדם מזגזל בנכסיו כדי לעשות קנוניא לאשתו: אין צריך להדיר הניי'. שהן הדם מזגזל בנכסיו כדי לעשות קנוניא לאשתו:

[עמוד 66] תבריית בני היזיבה: ומה אילו דיוחזור ויבבינה ליה מרי חובה. כו' בשמי' וכי שיחזור ויבלה הן הבעל חוב שלו אלא שהוא ערב הלוה הת כל חובו: כך יפה לו למלוה שיהא לריך לשמור שוברו וימהר לפרוע לו ולא ירע חובו על מלוה לכתוב שטר אחר אפי' זמן חובו מוקדם ויוצב עתה מלוחר ולא יכול לטרוף לקוחות ולא מזמן השטר הבי קח לך עבדי' שיממנו לך המרחץ דכמו שהניחה לבניו כן תהי' לעולם: אינן יכולין להוציא ש"ח זע"ז. דכל ה' מכן יכל לטעון זה השטר שביד חבי החזרתיו לך כשפרעת לי המעות שלויתיך: ולא אחר יכול לכוליה ס"ח עליהן דכל ה' מלי מדמי לי' לגביה חברי' יבלבו יכתוב שם חבי חביו: ושם ה' מכתובין בפ' זה בורר שני מסניות של רמי' זו כל זמן שמביא רמי' כו' ברחוכה הלכה כמותו בהחרוכה אין הלכה כמותו ודייק הס"ם מדאמר כל מקו שעשה רשב"ג במעשיו משמע דווקא במתני' אבל לא בבריישא: שהלכות קצובות. בסוקוס: מפי בית דיני. בקיבל מהן: חמוי של בת ר' הגי היה ערב בכתובה דבת ר' חגיי והוה מבזבז בנכסיו' שהכר הנכסי' בזול ויש לחוש שעשו קנוניא ביניהם שיגרשה ולא ימלא לו נכסי' שהרי המעות יכול להבריחם ויאמר שהן לו ואלך ואגבה מן הערב ויחזור ויגבה: צריך להדיר הניי'. שהן הדם מזגזל בנכסיו כדי לעשות קנוניא לאשתו: אין צריך להדיר הניי'. שהן הדם מזגזל בנכסיו כדי לעשות קנוניא לאשתו:

הלכה ז ג"ל דבך סוגיה היא כהן שכירסם ושיבכה למתניתין דלקמן ערב היוצא לחבר חבוס שטרות והבס נמי מייתי לה ומיהו שלא לזוזיהם חלק בפרס לוחה: ואין יכולין להוציי. כו' הת דאמרי' במבוא שבני יוסף בן שמעון חיין יכולין לזוזי' שטר זה על זה מייתי נמי הפי' דהיכא ערב בשטר לא מלי הדבא מערב לוחו שהוא מוחזק בשטר כדאמרינן בפ' יש בכור על שי יוסף בן שמעון מי היכי' מידי דמיא לא מלי תבא ומלי תבא מערב ואתהן כו' וזו היא מסקנא דהתם וכן כתב הטור בסוף סימן מ"ט לענין שהן מוליהן מהם ולא מערב שלהם מלויס לחריס ודבוחיה בזה על זה: רב אמר צריך להזכיר זמן. דך הלכה טעה הסופר וקבע לוחה בהן במבוא י"ב ושין מקומה כאן ולריך לקבעה במסבה י' דתבן מי שפרע מקלת חובו ר' יהודה לומר יחליף ור' יוסי לומר יכתוב בובר ג"ל ר' יאודה נמלא זה לריך לשמור שוברו מן העכברים ג"ל ר' יוסי וכן יפה לו ואל ירע כחו על זה ועלה פליגי הבתם רב ושמואל דרב אמר דכשיחליף ויכתוב בטר אחר כותב בשטר הבי זמן הכתוב ברישה וכשבא לגבות מבטיה שעתה ור' חייא אמ' דאין לריך ונובה מזמן הבי ויש דמות זה בגבלי דהך מבוא: על הדא. לפי זה: אמר ר' יוסי. דיכתוב בובר דיפה לו למלוה ואל ירע כחו משום דעבד לוה לשים מלוה מפני שנסתפק מי כתבינן זמן רשמן בשני שם לו:

דף לג לא דומה אימת שטר גדול. לפי שאמרו במסה דהמלוה לבנו שטר יש בין שטרותיו כדוב ואיני יודע לאיזהו כאן פרושין ושם היה לוזה אחד שי שטרי מלוה ביד המלוה הזה הגדול פירוש והקטן לאיזו פרוש שהרי שטר בין שטרותיו אמ' ולא שנים וקא קשיא ליה דהכי אחד ולא שנים אבל לפפי מי יימר לן דשגדול פרע ולא הקטן אימ' דקטן פרע והיינו נמי שטר בין שטרותיו אחד היה לוכי קאמר דמפני זה אמרינן דגדול פרע שלימת הלוה להיות שטר גדול עליו ולכך מחזר לפרעו רשמוה ולא קפיד אבטר קטן בשקש אל הגדול דקטן לאו דומה לאיש שטר קטן:

הלכה ח ר' אבהו בשר"ו בשיש נכסי' ללוה. כלו' הת דתני במתני' דהמלוה הת חברו על ידי הערב לא יפרע מן הערב תחלה ושם לאחר ממי שתלה הפרע יפרע מתחלה מן הערב הכי הוי דיוקא דידיה המלוה הת חברו על ידי ערב ויש נכסים ללוה לא יפרע מי הערב ושם אין נכסים ללוה יפרע תחלה מן הערב הפי' דלא לאחר ממי שתלה הפרע ושם אמר על מנת שתפרע מן מי שתלה הערב ופשיטא ים נכסים ללוה ואין הדיוקא כמו דדייק בגבלי לאחר רבה בר הנה לא שנו דשם לאחר על מנת כו' אלא שאין נכסים ללוה אבל ים נכסים ללוה הפרע שאחר ע"מ לא יפרע מן הערב דהיכא דלאחר שתלה דמשמע שהתם ושם עדיפי ריש כו' וסוף סוף לריך לדחוק ולומר תכורי מחסרא וכי קאמי והוא דוחק: הוץ מערב. שם הכא: וצידון. בפ' מי שאחזו מעשה בילדון שאמר לאחד לפלוני הבי זה נתך ע"מ שתתן לאלמנה: וראיה אחרונה. בפ' זה בורר היכא שבי מבטיח של רמיה כל זמן שמביא רמיה **סותר** כו' וקאמ' רב"ח הלכה כמותו אבל בשאחרו' אין הלכה כמותו: ובלבד במשנה. אבל לא בבריישא דשם הלכה ברבים שם נהלק בחכמים ושם לאו היכא הכי והיכא הכי וכבר כתבנו בבלבי בהחזרות דהרי"ף כתב דאין כלל זה מוסכם מכמה הכרחיות נכתבו שם וכבר כתב הרב מהר"ם בן חביב בדבשותיו דמדהולרך הגמר' בכמה פעמים לומר הלכה כרשב"ג ממנו אין לחלק דומיא דאיכא למימר דמכל מקום הכא מיירי בשאחרו אין בלבול: **פסוקות** בלי בלבול: מפי בית דינו. והיינו רבים ומ"ה מפי כעד הרבים הלכה כמותו:

הלכה ט המוי דברתיה דר' חגיי. חמיה של בתו דר' חגיי דהיינו מחותני של ר' חגיי נעשה ערב לכתובה של כלתו בת ר' חגיי דתע"ג דאין דהטרב לכתובת, אינו מהשעבד ויו"ח מפי' בקונ מ"מ מ"ב לגבי בנו משתעבד כדאמרינן בבבלי בפרקין ובפ' יש בכור על משה בר עלרי דהוה מרב לכתוב וכשתעבד וי"ח דאפי' בלא בקנין והיה מבזבזה בנכסיה בתו של ר' חגיי היתה מפזרת ומוכרת קרקעות בעלה בדשותו שהיתה פזרנית: **אתא** עובדיה קימי דר' אחא. לימים בא להתגרש בהו של ר' חגיי מבעלה ובא חמיה לפני ר' אחא והקניט לת מבפעו לפניו שהיה מוסם לקיומיה שעשו בתו של ר' חגיי עם בעלה שתתגרשן לכתחלה כדי שיפרע חמיה הכתובה שהיה ערב לה ושתעבד ואחר שהגבה הכתובה מן הערב הוזרין ליתבה ועל זה היה דולה בידיד הגלה בתנו של ר' חגיי מבעלה ר' חגיי מבתנו וזו היא מבקשת שבקלן ובפ' ים בכור מרב"נ לף הערב להפסה בכתובתה והיה בעלה מנדשה ידידה הגלה בתה יעשו קיומיה על נכסיו של זה ויחזיר לת הבתו ועל כן אמר ר' אחא ידיד הגלה ממכ כדתני במתני': א"ר יוסי אין צריך להדיר הנאה. דכיון דמכרה קרקעות תחזיר על הלקוחות והגבה כתוב מהקרקעות בעיד הלקוחות' ומשו הא לא ידיד הגלה דהכי' יחזור ויקחנה מן בזה מסוס קנוניא דחוזרת על הלקוחות ולו מסוס לקוחות לא ידיד הגלה שהרי אמרו חבריא קומי דר' יוסי. ריך למכת דיחזור ויקחה ומיכא מכו' קנוניא שהרי היא חוזרת על הערב והלה אלו יחזור ויסביבה לע"פ שהיא חוזרת

[עמוד 66] אמרו חבריא קומי דר' יוסי. ריך למכת דיחזור ויקחה ומיכא מכו' קנוניא שהרי היא חוזרת על הערב והלה אלו יחזור ויסביבה לע"פ שהיא חוזרת על הלקוחות מ"מ אם נמלא בעל חוב מוקדם וכי לא מתי יטריף מנה דבע"ח מלוחר שנבה מה שנבה לא נבה ואם כן כיון דמתי טריף ממנו ושוה סוף חוזרת על הערב ג"כ ידיבה הגלה: אמר דאלו יחזור. למר ר' יוסי ושביב להם דאלו יחזור ויסחלה עכ"ל מלינ למימר דהיא חוזרת על הערב כילד דיעבה נכסים אלו מטלטלין ליכא קדימה ומה שנבה נבה או פרע פורענ כלומר כליס ומכשיטין עליה דשוב לא מלי ב"ח למיטרף מנה: ונפק עובדא בר' אחא. דהלכתא כותיה דידיד הגלה משום דסוף סוף עליה דערב הדר כדאמרין הבריית והאי דמטלטלין לאו כלום הוא כיון שנבעה קרקע מה בכך אם עשאתן ת"ח מטלטלין או פרע פורענ: **הלכה י** רב הונא אמר הקדימה פרסהיה כמו שכתובה בספריס על ראבון ראשון ועל אחרון אחרון והוא דאגב דתני במתני' דהמלוה הת הגבו שבטר נובה מנכסים

ומין סם עדות לאחר נובה מנכסי בני חורין ולא ממטעדי כיון דאין עליו עדי' ליח ליה קלא ולא ידעי' בי' לקומות כי היכי דלזכרו: אהר חיתום שטרות. אחר שחתמו העדי' בשטר כתב אני פלוני ערב: גובה. מן הערב מבני חורין בלבד דכיון דלא חתימי סהדי על הערבות ס"ל מלוה על פה: א"ל בן נגס כו'. דקסבר כל ערב שאחר מהן מעות לן הוי ערב שלא על מנות הערב הלוה: גמ' הקדמה פסולה והשטר כשר. שטר שזמן מוקדם לכתיבת הזמן המוקדם שבו הוא פסול אבל מזמן הכתיבה והשטר כשר ונובה בו: והתנינן כו'. מהני היא בשביעית ומסיפא מקשה שטרי הוב המוקדמין פסולי' והמאוחרי' כשרי' ס"מ שנוף השטר פסול וכן משמע בשבלי פ"ק דס"מ דמקשי עלה ניהו דמזמן לאחרן לא נבי מזמן שני מיהא לגבי מיהו רב הונא ס"ל דאין פסול אלא מזמן לאחרן וה"ל פלוגתא דשביעית ר"י ורשב"ג דשבר ר"ל כר"ה והלכה ואפשר דלאחייהה הא פרוזבול נמי הניח המאוחרי' פסולים ומה בס"ה זה הניח בריירה דאני פרוזבול בין מוקדם בין מאוחר כשר ואינו מוטה משעת הכתב ס"ב מפרשי ס"ח כו' כהיג ופע"ג דהתם מקשי לי' ר"י לר"ל מ"ה אם תומר כן מה בין פרוזבול לשט"ח ולא משני מידי אפשר דס"ל דבריירה הדא מוכיחה נקט וה"ה ס"ח הדא דתימר דר"ה ר"ה וה"ה בן יקים כלומר שלאחן תמרו דבר אחד: הדא ומילתי' דרים לקים בשביעית במקומה להכי לא מייתי לי' כיון שמפורש במקומה מתני': ר"א. הוא בפ' המגרש שלשה ניתין פסולין ומה יתרת הולד כשר כתב בכתב ידו ואין עליו עדי' כו' ר"ה תומר אע"פ שאין עליו עדי' אלא שניתנו לה בפני עדי' כשר וגובה מנכסים מטועדי' ופי' הרשב"ם ז"ל וכן משמע בפירקין דתמר רב לניתין אר"ה ומקשה ולטעמיה לא והא גובה מנכסי' מטועדי' קתני והטעם שאין עליו עדי' דפסול פי' הסופר בשם ר"י בפ"ק דניתין משום דיכול לכתוב הזמן לימתי שילא ויקדי' הזמן ומקשו למה פסלוהו נימא שלא הטרוף בו לקוחות כמו נבי שובר כו' ופ"ז קשיא דר"ה אתיך מכשיר לומו ע"י עדי' מסירה לטרוף בו הרי הזמן מוקדם למסירה אלא ודאי דס"ל אע"פ כשטר כשר לטרוף בו מזמן המסירה ואילך והיינו כר"ה: והיכי. מיירי מילתי דר"ה דתמר הקדמה פסול והשטר כשר ע"י אין עדי' הוא כשר: אם באותן שהכחישו עדותן. שאמרו לו התמנו מעולם על שטר שזמנו כך וכך אלא על שטר אחר שזמנו כך וכך קשיא אילך תמר ר"ה השטר כשר כיון שהכחישו עידוהו הרי עידותן כמי שאין ואילך השטר כשר: ואם באותן שלא הכחישו עידותן. שאמרו התימת ידינו הוא אבל השטר מוקדם הוא: והא אמר ר"ל כו'. ומוב אין נאמנין לומר מוקדם הוא כמו שטר שנתקרע עדוהו בב"ד שאין נאמנין שוב לפסלו ור"ל ס"ל שאם אם התומי' על השטר לא נתקרע עידוהו בב"ד דיו כאילו נתקרע:

דף לד מאי מאי כדון. מלי מומר מסתם לאחרן: כאינון דמרי' כו'. וכיומו כתב יד שאין עליו עדי' וע"כ כר"ה אתיא דס"ל כיון שנותנו לפני עדי' נובי מנכסי מטועדי' דאל"כ לא שייך למפליגה מסוס מוקדם שכתי בלא"ה אינו נובה מן מטועדים: רב אמר. כו' הא דתוזר ומכר פונתה לעיל כדי לאסוקי עליו דב כר"ה ומומל כר"ל: רב בר"י. דס"ל דפסול לנמרי לכן לריך לכתוב זמן רלאחרן בשטר וע"י קיום בב"ד וב"ד תלימי לאפוקי ממוט דאל"כ אף מזמן שני לא יטרוף ומומל כר"ל דס"ל דכשר מזמן שני ועל דרך שפי' הס"ם כגון אינון דמדין כו' לפיכך אין לריך לזמן לאחרן שכרי מזמן שני יכול לטרוף וכדי לטרוף מזמן רלאחרן ע"י קיום ב"ד לא ס"ל לר"י כלל וכמו שהקשה ר"י לעיל על הדא אמר ר' יוסי כו': על מדרשו קידשו. דבר שכל וחכמה אמר אבל מ"מ אין הלכה כן אלא נובה מנכסי' ב"ח כר' ישמעאל: אף בחנוק הלכה. כר' ישמעאל ולא היתה משום דרואה שחבירו הנוק לא שיעבד נפשו' כלל ולא עשה אלא כדי לגבות שם חבירו ור' ישמעאל ס"ל בחנוק נמי נובה מנכסים בני חורין וה"ל דאין הלכה כמותו בחנוק קמ"ל: צייד דחברי' בשוקא. שלוה ממריו לתופסו בשוקא וחבירו אינו מייב לו ועל חנם לוה אותו ובא אי ואמר לו כיון ואני אתן מה שאתה רולה ליטול מזה מן אתן נבוי מלוהו שאמר לו ואני אתן נבי זה ומלוהו שלוה אחריו לא נבי וכר' יוחנן דפסק כר' ישמעאל דנבי חורין דאינו לבן נכם אינו נובה אפילו מערב:

סליק פרק עשירי.

וסליקא לה מסכת בבא בתרא ברחמי דשמיא:

שם"פ כן מתיבי ר' לעזר אומר כו' ונובה מנכסי' מטועדים כו' כמלא דלמאן דסבר הנשי"כ אינו נובה קשיא מדר' לעזר אבל מאן דסבר דאם הוחזק נבי אתיא כר' יוחנן והוא סיועא ליה ותלמוד זה סבר דהוחזק נובה ואתיא כר' לעזר דקאמר כר' לעזר וכיומו דקאמר כר' לעזר וכדפריסנא:

דף לד מאי כדון. אמתניתין קאי דתנן ערב היולא לאחר שטרות נובה מנכסי' בני חורין ומחלקו דרב אמר הלא אמו הלא דכתב לוה פ' מפלוני ואח"כ אמר פלוני ערב בלא ופ"ז דהפסיק הענין ועדי' לא מסהדי הלא לעילא לאחוד אבל אם אמר לוה פ' מפלוני ופלוני ערב בוא"ו הרי עומף אלעילא מוסיף על ענין ג' ועל השטר ועל הערבות התימי עדים ור' יוחנן אמר דאע"ג דכתב ופלוני ערב לא נבי אלא מבני חרי ולבסוף מסיק דאימא אינו כן אמר ר' יוחנן וזהו שאמר כאן מאי כדון כלו' היך הוא מתני' כשאמר בלא וא"ו או בוא"ו ומשני כגון דאמרין מיירי שכתב אחי פ' כו' ופלוני בוא"ו וה היא דעתו של ר' יוחנן:

הלכה יא אעפ"י שקלסו ר' ישמעאל לבן נגס. במשנה ואמר הרואה להחכים בדיני ממונו' ולהתעסק בהן יעסק את בן נגס לא שאזר מדעתו והודה לבן נגס אלא על מדרשו ועל חכמתו קלסו אבל לעולם שהלכה לא כבן נגס אלא כר' ישמעאל: אף בחנוק הלכה כר' ישמעאל. שאם היה אחד הוונק את חבירו בשוק ואמר לו חבירו הנח לי ואני אתן לו נובה מנכסים בני חורין ולא נבי מנכסים מטועדין: א"ר יוסי ואת שמע מינה בר נש. אים שהיה חונק לחבירו בשוק להנח לו ואמר שבקית ולא יהיב מן אהן נבי כלו' מבני חורין ומן אהן לא נבי ממטועדין ולריך לדעת מלי ס"מ ודהדיא קאמר אמתני' הכי במתני' ונרסיה לו' דה"ק מעיקרא במתני' לא מלינו לר' ישמעאל שאמר דעתו בחנוק אלא בערב לאחר שנובה מבני חרי ולא ממטעדי ובן נגס אמר לאחר דאף מבני חרי לא נבי ובאל לו ר' ישמעאל למה ואמר דברי החונק את חבירו וקלסו ר' ישמעאל ומ"מ לא חזר מסברתו ולכך כמותו ואפשר היה דדוקא בערב לאחר שתום הוא דפליג אבל לעולם לא פליג עם בן נגס אלא סב' דיניו דמכוין להילוי מחניקה ומלוה קא עביד אימא דאפי' מבני חרי לא נבי לה"ק דמדאמרין הלכה כר' ישמעאל אף בחנוק מכה את שמע דפליג אחנוק נמי ולי אד בר נש וכו' מן הן נבי וכו' כמו שהוא כותב בערב היולא לאחר שתום שטרות ובגמרא שלנו אינו מבעיא להו הנוק מה אמר ר' ישמעאל ומסיק דהנוק היה בחנוק נמי והלכה כמותו וכן הסכימו כל הפוסקים וחנוק קנו מידו פלונתא בגמ' לי מסתעד מם לאו:

סליק מסכת בתרא

ירושלמי מסכת מכות

פרק א הלכה א כיצד העדים נעשין זוממין. תני דבי רבי ישמעאל מעידין אנו כו' מעידין אנו כו' ליתי לנו דין הזמה שמא כבר ליהא כתבר זמם הלכה מלקות ר"ק כיון שהעדים שלין זוממין מעידין אנו בהם דין הזמה נעשין זוממין מעידין אנו בהם כיצד כיון שהעדים זוממין מיבעי ליה ושוד מדקתני לקמן מבל אמרו להם העדים זוממין מיבעי ליה במקום פלוני הרי אלו זוממין מכלל דאלו לאו זוממין הוא הדם קלי כל הזוממין מקדימין, לומתה מיתה תון מזוממי את כאן ובועלה שלין מקדימין לומתה מיתה הלכה למיתה מחרת ויש עדים זוממין מחרים שלין עושין כם דין הזמה כל עקר הלכה מלקות מרבעים כיצד מעידין אנו בהם פלוני כו' ע"כ וכתב רש"י ז"ל כיצד העדים אין נעשין זוממין מבעו ליה דהא לא מקיימא בהו כאבר זמם ועוד מלי לא בעי הלכה נעשין זוממין הם קתני לקמן כיצד הם זוממין דתנן בבלהי אמרו כו' הרי אלו זוממין הלכה בהם קלי מבלהדרין דיה זוממין שבאתו במקלת מדין הזמה בדקתני כל הזוממין מקדימין לחותה מיתה חלרת למיתה הלכה לחותה מיתה שנאמר ויעו על כדן חוץ מזוממי בת כהן ובועלה בסותה שלא שלש"ב שנאמר דינה בתרפה על פיהם הם בחנק בדילפינן הלכה היא בתרפה ואין בועלה בתרפה הלכה בחנק והזוממין מקדימים למיתה שלינה בה הבועל דכתיב ועשיתם לו כאבר זמם לעשות לאחיו ולא לאחיהו וקתני עוד זוממין מחרים שלין מקיימין בהם דין הזמה כלל הלכה מלקות ועלה קלי הם מפרש כיצד הוזמו העדי, שלין מקיימין בם דין הזמה נעשין זוממין מעידין אנו כו' ההבאר דמ"ה מני נעשין זוממי, משום דקלי אהניות דבבלהדרין דהוזמנקן דהוה סיום, דבבלהדרין וכמו שקבעו הרמב"ם והטוש, פ' המחנקן אחר פר' חלק ות"ב הוה הסיום דמסכ' בבלהדרין והניה מהני, הוה סיומא דפרק המחנקן ועלה קלי הך הגא הך קשה דרש"י קבע פרק חלק אחר המחנקן וכפב ברים חלק וז"ל כל יבראל יש להם חלק לעולם הבא מעבירה לייתי ד' מיתות ומפרש לבלהו שנראה שאין שהוא ומחר הך פרק חלק לעולם הבא ואין לי' לומר דאין להם חלק לעולם הבא עד בתן הרי דבבי דבבלהדרין הוא קודם פרק חלק דבבי קאמר דמעבירה לייתי הרבע מיתות ואזיל ומפרש לבלהו שנראה שגם בבלהדרין בבלל ואחר בך פרק חלק בתותם שלין להם לבא לעולם הבא ואין לי' לומר דאין להם חלק לעולם הבא אל

לעדות מחרת ע"פ בלא הזם הוא העד שקר תחתיו הרי הוא כאלו עשה שקר מבני מקרטיו
על זה נאמר לא תענה ברעך עד שוא הוא נפסל לעדות מחרת ופוסל את הבאין אחריו
עמו לעדו, מחרת ע"כ אפשר ה"פ הכא עדים בזמדמו ר"י ס' שקר בקר דכיון דכתיב
עד שקר ושקר העד כאן נפסלים והמלטרפי' עמהם כדרך שלא לדעת לו לעכבו: עדים
שנזדממו והזרו ונשתקרו ר"י אמר שקר שקר. בבבלי דילן אר"י אמר רב עד
זומם מצלם לפי חלקו מלי מצלם לפי חלקו מילתיה דחלי מצלם פלגא והלי פלגא
הניחא מצלמין לפי ממון אלא כגון דאתחוש חד מנייהו ומצלם פלגא ומי מצלם ומצלמין
אין עד זומם מצלם עד ביזמו שניהם אמר רבא בחומר עדות שקר העדאו כל כמיניה
כיון שהגיד לנו מוזר ומגיד וכתב הרמב"ם בפי"ח מהלכו' עדות חיוב העדים זוממין
לצלם במקום שחייבין לצלם קם הוא ונפיכך אין מצלמין ע"פ עלמן כיצד הרי שהעידו
ואמרקא עדותן בב"ד ואח"כ אמרו שניהם אין זה אלא אחד מהן אמרו העדאו
על זה בכך וכך והזמנו אין מצלמין על פיהן ב"ב הא למדת שכיון שאמרו בזמדמנו
אין נאמנים בשה שאמרו שקר העדאו וכי הם כן אפשר דה"ק כאן עדים שזמדמנו
כלומר שהודו שפיהן שתחלה נזדמנו בב"ד אחר ובאו ואמרו הזמנו בב"ד פ' ושקר
העדאו אין מצלמין על פיהן אמר ר"י שקר שקר כלו' שכשהוב אמ' הכי ודרשו
הפופטיים והכי עד שקר שנזדמנו העד שקר ונם מה שאמרתי' ואו' שאשר העידו
הוא שקר ואינו נאמנין: ר' לעזר אמר אתיא רשע רשע. מיודי דר"י אמר שקר
שקר בעינן עדים זוממין דיים אמי ר' לעזר רשע רשע ואפשר דה"ק היכא שהעידו
העדים דבר שיש בו ממון או מלקות כגון מהני דלקמן דתנן מי שהעידו עליו שהוא
חייב מלהני' זו והזמנו ר"מ או' נוקין ומצלמין שלא מן הבסס שהוא מצילן לידי מכות
מציליו לידי תצלומין כלו' המקרא המציל לידי מלקות הוא לא העמד והמקר' המציל
לידי תצלומין הוא כשאר זמם וכיון שיש בו שני ממות חייב על שניהן וחב"ח כל המצלם
אינו נוקם ור' אלעזר הכא לחכוני דר"מ מתח ולכיועי לחכמי' דתין מלקו' וממון
יחד וס"ק רבא רבא נחמר במחוייבי מיתות דכתיב בפ' מפני תאר הוא רבא למות
ונאמר רבא בפ' תלת תלת מלקו' והיה אם בין הכות הרשע מה להם בין ממון ומלקות
מיתה לא כאן בין ממון לגבי מלקות שלא מצלם ואינו נוקם דהחיוב הוא בממון וכיון
דהעידו שהוא חייב מלקות נוקם ואינו מצלם ולעולם ממון ומיתה לא יסמכו דתניא
רבא רבנו: בר פדיה אמר הוא ינום. טעמא למאי דיהבי דתמלי אין מומרים ינלם
משום דכתיב הוא יום והוה סני דליכאי, קרא ונם לא אחת הטעים כדכתב בפ'
מפני ובפ' דברי, מלי הוא מעוט הוא דוקא ולא זוממין ובגמרא דילן מוקי ליה כי
מצם בים לקים ור' יוחנן אמר ק"ו ומה הוא שעשה מעשה במיזד אינו נוקה כלומר
ההורג את הרע במיזד הף על פי שיהיה בעינן בחינו נהרג ובנון שהיה בלי התראת
ספ"ה אינו נוקה העדים שלא עשו מעשה הף שהם במיזד אינו דין שלא יגלו ודאי ליה
בגמ' והלא דין הוא שעשה מעשה במיזד לא ניגלו תלת תהוי לאו כפרה הם מע"פ
שהם במיזד כיון שלא עשה מעשה ניגלו כי היכי דלהוי כפרה ומ"ש ק"ו פריכא הוא
ומסיק שלא מהוועלתא כדרים לקוב ומשום הכי לא קאמר לה לכך ק"ו ד' ויוחנן הכא
דפריכא הוא: ואינן בישלמי' כל הבהובה. למאני' קאי דאני העידו העדים שפ'
נרם את אשתו ולא פרע כתובתה כו' לומדין כמה הדם רוצה ליתן בכתובת שהם
נתחלמי' או נתגרש' ואם מהם יידעים בעלה וקאמר שהשת הדין הכווב שיצלמו כל
בכתוב' שלא לומדין כמה הדם מהו שיהא בעוב' הנלה ובזה נלמדו כל
פידושים הנ"י בחד פירוש אחד והחים' בהבו פירוש אחר ומהרמ"ם והרא"ש
בהבו פירוש אחר וז"ל הרמב"ם בפ' כ"ח מהלכו' עדות עדים שהעידו בפלו' נרם את
אשתו ולא נתן לה כתובתה והוזמו הרי זה משלם לו לאחר שנתן לה כתובתה
לומדין כמה הדם רוצה ליתן בכתובתה על זו שהעבור עליה בעוב' הנלה ומצלמין
דמי עוב' הנלה זו ומעבירין בשה שהיתה שהשה הולה לו זקנה או שהיתה עקרה
ביאה לבין בעלה אין דמי הכתובה כשאחר כמו דמיה שה היתה השה בריאה
וקטנה לו ים ביניהם קטטה כזו קרובה מן הגרושין וכיוצא מן המיתה וכן אין
עוב' הנלה על כתיבה מרובה לפי עוב' הנלה שהם רוצים מועטת שלם שהיתה
כתובה זו הרי היא כמכרת בעוב' הנלה ואם היתה מהה מכרת בעשרה
נלה בשנות ודברי, אלו כפי מה שבעלו בדייניו וזהו מה שאמר כאן שמצלמין בה
עוב' הנלה מה כאחר שמכר בחורת עוב' הנלה כמה הדם רוצה ליתן בכתובתה על
זו שה שהעידו העדים שהוא מצלמין בה כאחר שמכר בחורת עוב' הנלה כמה הדם
מוכן ליתן בכתובתה ואם היתה מהה מכרת בעשרה מנה ומצלמין בה כאחר שמכר
בחורת עוב' הנלה כמה הדם רוצה ליתן בכתובתה ואם היתה מהה מכרת בעשרה
מנה ומצלמין בה כאחר שמכר בחורת עוב' הנלה כמה הדם רוצה ליתן בכתובתה
ואם היתה מהה מכרת בעשרה מנה ומצלמין בה כאחר שמכר בחורת עוב' הנלה
כמה הדם רוצה ליתן בכתובתה ואם היתה מהה מכרת בעשרה מנה ומצלמין בה
כאחר שמכר בחורת עוב' הנלה כמה הדם רוצה ליתן בכתובתה ואם היתה מהה
מכרת בעשרה מנה ומצלמין בה כאחר שמכר בחורת עוב' הנלה כמה הדם רוצה

ולא נתן הרי הוא כאלו זקפה במלוה זהו שאמר כאן את מקצת בהשהות את הפרה חייבו יכול להבעו וכיון שחייבו יכול להבעו תאמי מאמר הדא לך למה מאמר כיי דת"ר בא כיון דחייבו יכול להבעו ולפרוע לו מפני שהוא יו"ע הרי הוא כאלו היו מאמינו ואיבו הקפה הלא בייך הקפה הלא כשיכול להבעו והוא מקיפו כדברי הרב מהרי"ק וכיון שחייבו רחוי להתמינו כמי שחייבו רחוי ליתת לו מעות בתמיכה וכי העלה על דעתך לומר דכיון שאין רחוי להתמינו יהיה כמי שאין רחוי ליתן לו מעות ודאי הא לא תכך מדעתין הלא מי שחייבו רחוי להתמינו הרי הוא כאלו רחוי ליתן מעו' וא"כ כאן בשוחט את הפרה הואיל ואין רחוי להבעו כדאמר' והוא כמי שחייבו מאמינו ומי בחייבו רחוי להתמינו הוא כמי שרחוי ליתן מעות זה הלא ניתן עשית הרחמנה מלוה ומאמר זהו פי' הסוני' דהתם לפי הגרסא דהכא ודאך הפקלא והטריא הוא כמו שבארנו בדרך הרחמן לפי גרסת הרבה שמעון וזוק: אין שמטה משמטתו. מי מפ־קין לה מימרא בפשטא וגרסי' הא אין שביעית משמטתו קתי' טובא הא דאפי' ימות הלוה אין לגבות מהיורשים ולמה לי למיכתב את הדין דמסיק דהמלוה את מבעו על מנת שלא תשמטו שביעית שביעית משמטתו אפ"ה קתני דזל בתר טעמא דהתם שהוא מהנה על מ"ם בתורה וא"כ הך דהכי היכי מלי מימר דאין שביעי' משמטתו ואכי מהנה על מה שכתוב בתורה הוא ולא מלינו אבוש מקום מי שכותב כן והו מאי פרך והא הניחן כו' ויש עשר שמים שלא שמעה אלא נמי הכי קאמינן דאין שביעית משמטת וא"כ יש עשר שמים שלא שמטה ותו מה ענין מהני' דבין מיתן לעשר שנים שלא ע"מ שלא תשמטו שביעי' מהני' מיירי במלוה לעשר שני' וקי מיירת באומר על מנת שלא תשמטו שביעית ולא סייבי להדדי לאקשויי מה ואי גרסינן הא ע"מ שלא תשמטו שביעית שביעית משמטתו כגמ' דלן ומתקיון מלת אין מלבד שקשה מאד להניח הספרים ומה נם שהוא כנוי נ"כ בפ' בהרת דשביעית דהכא ונרים נמי התם אין משמטתו קשיא נמי דמלי קא פריך ממהני' דבין מיתן לעשר שנים ויש עשר שנים שלא שמטה לא קשיא כלל דמיירת דרב היא בעושה הנאה שביעית ומשום שהוא מהנה על מ"ש חייבו מועיל והוא משמט לגבי מהני' היא במלוה לא חברו לעשר שנים דלאו מהנה על מ"ש הוא הלא הולה הדבר בעלמו שהוא מהנה שלא ישמט חוב בשביעית וזה מותר לגובה דכ"ע ומועיל כדאיתא בהלמוד דיהן בפרקין למסקל ע"מ שלא תשמטו שביעית שביעית משמטתו דמעמ"ש הוא שלא השמט בשביעית אין שביעית משמטתו וכתב רש"י ז"ל אין משמטתו שביעית אלא לגבי מי שהשמיט אבל ע"מ שלא השמט בשביעית כלומ' שלא השמט בשביעית ואלו שביעית הוא ומקיים כתב הרמב"ם בפ"ט דהלכות שמטה המלוה את חבדו והנה עמו שלא תשמטו שביעית ה"ז משמט דיהיו יכול להתוות ולבטל דין השב עית והנה עמו שלא ישמיט הוא חוב זה ואפי' בשביעית תנאו קיים שכל תנאי שבממון קיים ומאלא זה חוב שעמו שלא תיבעתו הורה ע"כ וכתב הרמ"ם בתבו' שלא תשמיטנו בשביעית תנאי זה הגברא קאי ומועיל ע"כ הרי בהדיא דכשהתנאי על שמטה הגברא קאי אם כן היכי מקשה ממהני' הוא תנאי הגברא למימרא דרב שהוא תנאי על מה שכתוב בתורה וכדי לקיים הגרסא הכתובה בספרים הוא' אלו דהא דרב על מנת שלא תשמיטנו מדכת' השמיטנו ביו"ד אחר המ"ם ולא אמר השמטנו אלא יו"ד הוא לבון הפעיל והוא כובש את האדם דאי קאי על השביעית עלמה ליתא השמיט כדכתב בבבלי ע"מ שלא תשמטנו שביעית מן ההגוס וכן תרגום בהרמב"ם ז"ל דיהיכא דמיירי בשביעית עלמה קאמר לבון פעל הגוס ויהיכא דמיירי בחדם עלמו קאמ' לבון הפעיל בכתב בפ"ט מ"ע להשמיט המלוה ומפני שהמלוה הוא על האדם כתב להשמיט ולא לשמט וכן התם אמר בזמן שאתה משמיט קרקי' אתה משמיט ספיס ובשעיון דין זה בלמו בו כתב ז"ל המלוה את חבדו ושנה עמו שלא השמטו שביעית פ"ז משמט שהנה עמו שלא ישמיט הוא חוב זה תנאו קיים הרי שבדבר הניעל לאדם כתב לבון הפעיל ובדבר המנע לבשביעית כתב לבון פעל ודבר זה ברור שבשביעית אינה עושה שלוה שאין נשמטת אלו לא כתב בה לבון פעל והאדם אינו יולא לבליטי שעושה לשביעית שאפשי' המלוה נשמטת כתב לבון הפעיל ואחר בכן ס"ל נאמר כיון דהכא ובמסכ' שביעית דהכא כתב בזה הדין ע"מ שלא תשמיטנו בלשון הפעיל מגברא קאי ותע"ג שלא כתב בשביעית בבי"ת כיון דכתב לבון הפעיל ריי הוא מוכרח שהוא בבי"ת וכן כתב הרמ"ם ז"ל בתחת מהשוהותיו בשלל ע"ז ו' על דבר השמטה שמעתי ידי מלכתוב ומשלהי התלוה לעלמי דכיון דשבש המוכא שלא להשמיט והכל יודעין זה הוא ליתי כאלו היתה המלוה על מנת שלא תשמיטו שביעית ע"כ ובהכרח לומר דהתם בשביעית קאי דאל"כ מתנה על מ"ש הוא ולא ס כפא לית לה לכתוב בשביעית בבי"ת שלא שכתב תשמיטנו לבון הפעיל ס"כ זכיון נדין נ"כ כמה שאמר רב כאן על מנת שלא תשמיטנו שביעית מגברא קאי כלומ' שהתנה המלוה שלא ישמיט הוא חוב בשביעית וזה מועיל ואין בזה משום מתנה על מה שכתוב בתורה וכיון שכן עכשיו נצוה לאמור ההלכה כ"ו בר בון אפשר רב היא לומר דין זה כאשר אמרוהו בתלמודנו דעל מנת שלא ישמיט תנאי ממון הוא ומועיל ואקשר והא תניא לאו קשיא היא הלא סיעתא דאיכא בוזה ובבבלי וס"ק מהא לך דין זה דהא תניא במתני' המלוה את חבדו לעשר שנים והזמין העדים דמשלמין מה שרולה לחם לתא ויכיו בידו אלא זוז עשר שנים וק' וכי יש עשר שנים שלא שמטה ודאי לא וא"כ היך אמר עשר שנים ושלא שביעית בא ומשמטתו ויבלמו כבל כיון שרלו להפסידו כל החוב שניים נשמט ויהיה מפסיד כל החוב לזה הדין דתלינו תרי למיעל במתני' מה אמר במלוה על המשכון ואח אמר בכותב לו פרוסבול הוא מתני' דשבויי חיכו מכמו ולפיכך קאמר עשר שנים ולפי זה יש לתן עשר שנים שלא שמטה ואכי חיכן משלמין שלא לוותה שלא השמטו שביעית אלא זוז בידו בין שלשים יום לעשר שנים וא"כ לא מלית נמרת ממתני' מע"פי שהדין הוא שמשמטת דתתי שבמשכון וקיים ולא ממתני' ומלא ס"כ שדין זה הוא דין התלמוד ממש והטעם הוא לפי שהתלמודים למסקנא דלא מפיק ממתני' שלא משמטת שתתי שבמשכון הוא וקיים ולא תקשי לך נהא דאמרן דבשלמ' השמטתו קתי שביעית והיא נקבה אבל השמיטו שהיא לזכר ישמיטנו מבעי ליה אם חיבו דאין חי"ו השמיטנו חי"ו של נקב' אלא חייבו לזכר כמלא כמו השמילהו במעש' ידיך ומיירי כשהאחד הוא עושה שתתי עם חברו פניס של פנים ומדבר לנכח: המלוה על המשכון. כמ' שביעית תן המלוה את חבדו על המשכון חייבו משמט ומפרש טעמא בירוש' מדכתיב ואשר לך את אחיך השמט ידך פרט לנוי שיש לאחיך בידך וחייבו משכון ובפ' הכולה בבבלי מלו' על המשכון מאי טעמ' חייבו משמט מדר' יצחק דא"ר יצחק מנין לבעל חוב שקנו משכון שמ' ולך תהיה צדקה אם חייבו קונה לצדקה מנין מכלן לבעל חוב שקנה משכון וחיין קונה בעל חוב משכון הרי הן כאלו מלוה להשמט ומכלל שמי טעמיס הלזו נלמוד דהמלוה על המשכון מה שחייבו משמט הוא שיון המשכון אבל אם היה החוב יתר על שיון המשכון לאחר המוהר משמט וכדכתב הרמב"ם שם והר"ן בפ' הכולה דאי אמרת דבעל חוב קונה משכון אם כן כנגד מה שקנה שהוא שיון המשכון אבל המותר משמט ואי לטעמא דירושלמי דקאמר לך את אחיך תשמט ידך פרט למה שיש לאחיך תחת ידך הכי נמי מפרשת הסר לך את אחיך החוב שיש לך על אחיך חייבו החוב השמט ידך פרט למה שיש לאחיך תחת ידך לאחר לאחיך בידך והוא הכך שיש לאחיך משכון אבל המותר שיון לאחיך תחת ידך עליו כלום נכנס בכלל משמט ולא כדברו שמשון והרמ"ם שכתבו דחעפ"י שחייבו חוב המשכון אלא פלג הכל משמט כרשב"ג דפרק שבועת הדיינין וזכור כתב הרב בעל כ"מ בזה בהלכו' שמשה ע"ש: בכותב לו פרוסבול. בפרק

בתרא דשביעית תנן פרוסבול חייבו משמט והוא תקנת הלל שהתקין בשרת' שמשעו העם להלוות והיו עוברים על בן יחיה דבר עם לבבך בליעל ונופו של פרוסבול מוסר מהי לפניכם פלוני ופלוני סדיינין שבמקום פלוני בכל חוב שיש לי שלבעו כל זמן שארלה והדיינין חותמין למטה או העדים ובבע' דלן ס' דביבית הכא בשתי עסקי' במלוה על המשכון ובמוסר שטרותיו לב"ד ופי' רש"י מוסר שטרותיו לבית דין הוא פרוסבול שהתקין הלל שכותב בו מוסרני לכם פ' ופ' כי' כי' והחום' כתבו על פי רש"י ולא נהירה דהא תנן בשם' בשביעית המוסר שטרותיו לב"ד והדר קתני פרוסבול חייבו משמט אלמא שתי מילי נינהו לכך נראה דשתי מילי נינהו ומוסר שטרותיו לב"ד מדאורייתא חייבו משמט ודעתי הוזקקו החום' לומר בשוף הדבור ומוסר שטרותיו לב"ד מדאורייתא חייבו משמט מכוס דלרבנן הלל מוסר שטרותיו חייבו פרוסבול למה לא מוקי בגמרא נמי מתני' בפרוסבול ולימא הב"ע במלוה על המשכון ובמוסר שטרותיו לבית דין ובפרוסבול דבשלמא לרש"י דמוסר היינו פרוסבול מ"ש לא תני ליה הכא לדידהו החום' היכא לדיוקי הכי לכתי למרו דמוסר שטרותיו חייבו משמט מדאורייתא כמלוה על המשכון ולא רלה הגמרא לפוקמי בפרוסבול שהוא מדרבנן ובדאמרינן בפר' השולח בבלי ומי היכא מידי דמדאורייתא משמט ואתה הלל והקנין הלא ישמט למר מאבי בשביעית בזמן הזה דאורייתא וכתב הרמב"ם ז"ל ומן פרוסבול מועיל הלא בזמן הזה שהיא מדיס לבל שמטה של תורה מן הפרוסבול מועיל בה ע"כ וכיון דפרוסבול חייבו הלא מדרבנן על דרבנן מ"ש לא פוקי נמי' מתני' בבך ברלה לפוקומי חפילו בבל תורה וכסף מלוה על המשכון ומוסר שטרותיו לבית דין והיינו' רלה לפוקומי בין בבל תורה ובין בדרבנן ולכי כתב מלוה על המשכון ואפ"ג מוסר שטרותיו הלא שקלר שטרותיו כה שטרותיו קלמר וכלה מדע מלתא היא וזו היא שכתב רש"י מוסר שטרותיו לב"ד הוא פרוסבול שהתקין הלל שכותב בו מוסרני לכו' מוסר שטרותיו חיון שטרות ממש הלא פרוזבול שהתקין הלל שכותב בו מוסרני לכם פלוני ופ' והוא מבירת דבריס וזהו מוסר שטרותיו לבית דין: תני כל שדשים יום לא איתיי. עניט לפי מקומו כדמפרש ואזיל דכל מלוה שתם שהדין הוא שלא יבבעו שלשים יום שם פגעה בתוך שלשים יום שמטה היה משמע ואיבה בכלל שמוט וזהו שבאל מהו פירו' של שלשים יום לא ליתיי ואמר שמואל דהכא ב"ע במלוה שת הברי שתם דבעלמא היו דין שיהבעו שם פגעה בו שביעית היו משמט: על רב יהודה ואמר טעמא בו'. בפרקין דבבלי אמר רב מתנה מנה הא מלתא דאמור רבון המלוה את חבדו שתם היו רשאי לתובעו כל ל' יום דכתיב קרבה את שנת השבע שנת השמטה לא היה שנת שבע ולא היה שנת השמטה אלא מה ת"ל שנת השמטה יש לך שמטה אחרת כזו ואיזו זו המלוה את חבדו שתם שהיו רשאי לתבעו פחות משלשים יום ואמר מר שלשים יום בשנה תחוב שנה וכתב רש"י יש לך שמטה אחרת שהיא כזו שקרויה שנה ע"כ והתם ניחא דמפיק ליה מיתורא דשנת השמטה יש לך שמטה אחרת כזו והיא מניעת הביעה המלוה אבל הכא היכי יהיב טעמא למה שיהו משמט מלוה שתם מפסוק דכתי שבע שנת השמטה והפבר דס"ק היון דאיתר קרא דכתי השמטה למעוטי שתא דוקא שנת השמטה כלומר היכא דקריון שמוט והיכן קריון שמוט בהיא דקריון לא יגוש והם כן במלוה שתם הלי תפסר להבעו בתוך ל' ולא קריון ביה לא יגוש הכי נמי ממי דלא קריון שמוט וזה בא למעט ייהורא דשנת השמטה: לא כן א"ר בא בר ממל המלוה את חבדו כו' על מנת שרא לתובעו שביעית משמטתו, תעפ"י דלא קריון ביה לא יגוש כיון דיש לא יגוש בסוף קריון ביה שמוט בתחלי והכי משמע קרא לא יגוש את רעהו כזמנו כי קרא בשמטה קודש לכן והם כי הכא נמי במלוה שתם קא על פי דליכא לא יגוש מעקרא כיון דלבסוף קריון ביה לא יגוש ליטמט וכי תימא שנת השמטה מלי עבוד ליה לכבי למר דתמכא דתני ר' ישמעאל תנא לעולם כי שרה בכבי' בעדי' זוממין עד שתיסר גופה של עדות כלו' שנופן של עדים מוסרים משם שקומרים עמהו הייתם בתקום פ' ולא הייתם שם הלא מוסרים מכם: ונהרגין על פיהם. כתב הרמב"ם בפי' המשנה וז"ל ומשנם למרו נהרגי' על פיהם כל שיהרגו העדים על פיהם על פי הלו שהזמום ותעפ"י שהם הרי והרי לפי שהעדות על עשמ של עדים ולא על עלמה של עדות לא לקיימה ולא לבטלה לפי שהם מומרים הרו הין הרו יודעין הם זה הרג כמו שהתם חוששים הו הלא הרג והין עליהו לדעת עדותם לבל מה שהו מעידים בהתם

שהם חייבים במקום פלוני ביום פלוני ליפול בזמנין דחייבים ויהרגו הרגים ע"כ נראה מדבריו ז"ל דטעמא דלא ממרינן לוקי הרי בהדי הרי מקיימין הנו דברי העדים המחרגים ובזמנים לפה הוא מעשה שהיו עדים על עצמם כל עדות שלא על עדות שלא על עצמן כל עדים ולפיכך זומנין להם ויהרגו הרחבנים וזה לכאורה שלא כדברי הגמרא שהרי בפרק מרובה ובפרק זה בורר ממרינן עדים זוממין הדום הוא דהא תרי ותרי ניתנו מתי חזית לייתיה להכך לייתי ובפרק זה בורר כתב רש"י הדום הוא שנפסלין שנים בשביל שנים שהזומנים עמנו חייבים דמתי חזית לסמכת לחכי סמוך לחני שלא נזדמנו הכתו, ע"כ הרי נראה דטעמא דלא ממרי לוקי הרי בהדי תרי ונעמידים דברי המזומנים על המזומנים הוא מפני חדום ונזדת הכתוב ולפיך ס"ל כתב הרב ז"ל ולפ על פי דתרי ותרי ניתנו לפי שהעדות היא על עצמם של עדים ולא על עצמה של עדות לא לקיימה ולא לבטלה לפיכך זומנין דבריהם ויהרגו העדים שנראה שבזה הטעם של עדות עצמם הוחרה דאמרו תרי ותרי ניתנו ושלא לפילו אחר זה הטעם בעדים שהזומו דידהי' בעדי' עצמן היה הזמנה קמאר עד זומם חדום הוא דמתי חזית דסמכת כו' דמשמע דאפי' אחר דידעינן דהוא עד זומם והזמה היא למנוף של עדים צייך לתקבויי מתי חזית שלא מפום חדום ונזדת הכתוב ויותר מזה תנדל הפיתה שהרמב"ם עלמו כתב, ז"ל וזה שהעמידה טורח עדות החרורים על הרחבוים נזדת הכתוב היא אפי' מאה העדים שהרחבוים ושלו שנים והיזמום כלם נהרגים שהרי כתוב כן, ע"כ הרי שגם הוא ז"ל סובר דטעמא דהעמידו המזומים על המזומים חדום הוא ונזדת הכתוב ואיך ס"כ כתב בפי' דמפני שמזומן הת העדים עלמן ולא על עלמה של עדות מפום הכי לא ממרינן הרי ותרי ניתנו ושקר מניה ושיה ויש לדחות דלעולם מבן הרמב"ם דטעמא הוא מפום חדום ונזדת הכתוב ולזה בא עדות שתבלית החבור הוא לפסק דין שלי, הכי ובפי' המשנה שלין תבלית כוונ החבור לפסק דין אלא לפירום אחת למיהב טעמא הערבא דידע אחתי גזר הכתוב בעדים זוממים ביאמרו דברי הרחבוים על הרחבוים יקשה שקלת טעם ים בדבר דאיכן מזימין את העדות לבטלמר עדות מוכחת הוא לוקי הרי בהדי הרי אלא מזימין את גוף העדים טעמו הייתם במקום פלו' והוי בשני עדים שמעידים על שי אנשים שעברו עברה אחת דלא ממרינן לוקי הרי בהדי הרי שהנים הם מועדים הכא נמי כיון שנפוסק הם מזימין הרי המזומים הם מועדים ומזימין הם מעידין זהו לאת טעם לגזרת הכתוב משקר' אבל לעולם לדידן טעמא מפום חדום ונזדת הכתוב: באו אחרים. שהעידו בעדו' הרחבוים המזומים: והזימום. אלו השנים המזימין: אפי' הן מאה. כתוב זו אחר זו וכת אחת המזימין כלן יהרגו: איכטבית היא זאת. הכת הזאת סוקלת ושטת היא כך נשלו עשה בזימם את כל הכת להעיד עליו: גבי' והוא שנהרגה. בשבלי דיבן מי שהשטים היא זאת אפי' את הרחבוה שמי לא מ"ר מביאו אלא שהרגה. בשבלי הכת הרחבוה עד שתבוא כת אחת ופרוך מאי דהוה הוה ולמה לי למתני אלא כת רחבוה אלא אמר רבא ס"ק אם היתה אלא כת אחת שהרגה אם היתה שפי הין נהרגין ופרוך הו הא בלבד הנן מבעא שיש עוד אחרת ומכיון שקי' ובזה נבאר הלכה זו שאפר דהכי קאמר זה בחי' במבוא אלא כת רחבוה דוקא שהרגה הכת הרחבוה כדמתרן בשבלי שקדמו והרגום אבל אם לא הרגה לא היה נהרגת הין שהיו שהשטים הכת הזאת הדא היה נהרגת אלא כת רחבוה שהרגה הכת שהרגה אותה היה נהרגת אלא כת רחבוה שהרגה אותה בלבד כשקדמו והרגו מיירי ואי ק' לך לכפל דברים שהם דומה בכאן אמר אחר והיה שהרגה אלו' אחרי' בשהרגה ופ"ש אפי' קא הדר וקאמר הדא היה היה נהרגת אלא כת רחבוה בלבד הרי כבר אמור ים לפתור דבלמן קושיא הוא ובבלו בדברים אלו בתי קושיות שבבלי ה"ק אם אמרו היה נהרגת אלא כת רחבוה כלומר אי בשהרגה מייירי אפי' דהוה הוה ולמה אמר היה נהרגת וכי היה אמת הכי קאמר אם היה נהרגת אלא כת אחת שהרגה אבל אם היה נהרגת כל כת וכת שהרגה אותה כת לבדה לא היה נהרגת אלא כת אחת שהרגה אותה כת לבדה ולפיכך

אנים כי ודוקא בנים הא אם היו אלמה אלומ' מ' מחלון אחד ומ' מחלון זה והמבה אחד אלמה דאמתה ליכא עדות לכל אחת מהמכות לומר דהרי הן כאחי עדיות כשלון אחד זה את זה ומהרה היו רואה אותם הרי אותה האלמה אלומ' מ' מחלון אחד ומ' מחלון

כאן כמעגילה מחזיק והא דתך ירידה הכא וגולה מו דילמא כאן רחם מחזיק ודתך עליה כאן וחוזר וגולה ומשמי היא דתך עליה היא ירידה כלו' עליה לפיות בה ירידה ולרמ"י דסבר הכל שים בו עליה וירידה חיזו גולה: אשרהחי בי. הטרחתני בהלוחי שי פעמים הרי הכאתי לך דשיא עליה וחזא בהלוחה ושאי לחפשר דשני חזא פעמים לחפשר דלא מזכר מה שהשיב לו בתחלה ושאי בהלוחו מו לחפשר דשני חזא שלא תם רחמו ושטיח' לו להוליח התוק תת ידו ורללה וי' לחפשר דשני חזא

מפני שהוא כמועד. וכמוהכה עליו ועובר על התרתהו דודאי לדעת הרגו ור' יוסי בר יהודה מודל לטעמיה דתניא ר' יוסי בר יהודה אומר חבר חייו לחייך התרתה שלא נתנ. התרתה שלא להכחין בין שוגג למזיד כלומר חייו יכול לומר לא ידעתי שאסור ככה נמי בשוגה לפן שכחי דיעד ולדעת הרגו: ויש שונא שאינו גוזה. וחייו נהרג נמי: כל שהוא יכול לומר כל. הריגה שיכולין לומר על הריגה זו שלדעת היתה פיגו גוזה נפי שאסור הוא על כך וכל הריגה שאין אדם יכול לו' שלדעת היתה גוזה ובגמרא שלנו מפרש לדעת הייתי כשמע ושלא לדעת היתי נפטר אחכל יע"ש: גבי' דר"י פוטרו מכל מצות שבתורה. ואפי' שכי בכל מקום שאמרים שאינה כמזיד ושגיאתן מקרא אחד דרשו כו' עד סוף ההלכה בראיתא בפ' הקורא עומד דהך תלמודא. ושם פירשתיו יע"ש:

הלכה ו משנה' להיכן גולין. ההוגיעים בלא כוונה דאמרת במשנה שלי הן הגולין ההוכג נפש בשגגה: לערי מקלט לשרש שבעבר הירדן כו'.

ואין שכי נמי דאמרינן ושמים ערי הלוים קולטות שנאמר ועליהם תתני מרגיעים ושמים עיר אחת שהלוי שהזכיר במשנה כלו' השפה קולטו' בין שברח שם לדעת שהיה יודע בקולעת בין שברח שם שלא לדעת בכל עניו קולטות אבל הכ"ג. עיר לדעת קולטות שלא לדעת אין קולטות וזהו שאמר במשנה לערי מקלט לשלם שבעבר הירדן כו' ולא ערביהו ואני לשלם ערי מקלט שבעבר הירדן ולשלם בשאיכן כנען נומר לך להיכן גולין לערי מקלט נלומ' לכלן ואפי' למ"ד עיר ואח"כ פרט השפה משום שכן בין לדעת בין שלא לדע': עד שיא נבחרו שלש שבארץ כנען. דהיינו כל מרבע עשרה שהם בכשבו והלכו ואח"כ הבדילן יהושע: לא היו שלש שהבדיל משה בעבר הירדן קולטות. וכי תימא ולמה הבדילן לימ' הואיל ובשה מלוה לידי לא לקיים לותה ולכך הבדילן: ומכוונות להן הדרכין. כלו' ובבר היו הדרכים מכוונות על פי ב"ד במוליכין אותיה בעו"ו בשדר לתקן הדרכים המקולקלות כדי שלא יוזקו עוברי הדרכים כדתנן במ"ק ומתקנין את הדרכים ואת היו מכוונים ב"כ לתקן הדרכים הפוגות הל ערי מקלט להסיר מהן כל מכשול וכל תקלה וכל ניח וכל הל ואם היה בהן נהר לעשות גשר כדי שלא לעכב את הנוסע שם שלא' תכין לך הדרך ולהרחיבן לב' לממות שלא' הדרך ובכלל התקון שהיו כותבין בפרשת דרכים בל אותה שעיר הקולעת מקלט מקל כדי שיכירו הרוצחים ויפנו דרך שם: שלא' תכין לך הדרך ואמרו בספרי תכין לך ברעיונות שיהיו מפולשות לתוכה: מזו לזו. כלו' שיהא שעור הדרך מזו לזו כמו מזו לזו ויהו מפולשו' כמו שיהא' בגמ' וחיינו מלמן ואלמה: ומוסרין לו שני ת"ח. ב"ד מוסרין לו לפי שאמ' וכי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו והכהו ומת אל אחת מהערים האלה וחי ואמרו בספרי ובפסיקתא ובגמרא דילן דהרוצח בהרג בין במזיד בין בשוגג בורח לערי מקלט כשבור שקיבל ב"ב את המזיד וב"ד שולחי אחריו ורואי אם מזיד הוא נהרג ואם שוגג שולחין לותו לערי מקלטו דכשמוך על זה אמר כאן ב"ד מוסרין לותו ביד שני ת"ח בילכו עמו עד עיר מקלטו וכ"ב הרמב"ם כשמביאין לותו מוסרין לו שני ת"ח כו': שמא יהרגנו בדרך. נוטל הכה: וידברו אליו. ת"ח לנוטל הדם ומה תומרים לו הכנס בו מהכ שופכי דמים שבשגגה מעבה זה בא על ידו: ר' מאיר או'. לף הוא מדבר על ידי עלמו שגם הוא טוען טענת אלו בשגגה מעבה זה בא על ידי ואל הנהגו בי מהכ שופכי דמי': שנא' וזה דבר הרוצח. כלומ' בהרוצח ג"כ מדבר דבר ודבנו עובדיא פירש בפי' המשנה' הוא מדבר על פי עלמו אין מקקין לדבר לנוטל הדם בשבורו אלא הוא טוען טענת לעלמו ע"כ וטענת מדאמרינן בגמ' דילן תניא וידברו אליו אלו אלו לאמרו בית דין אלא דברים הרלויין לו אל תהכ עמו מהכ שופכי דמים ר' מאיר אומר הוא מדבר על ידי עלמו אמרו לו בהרבה פעמים כלומ' בהרבה פעמים עשה על ידי האדם עלמו ונעשית ע"י שלוחים ולבן הרבה כלומ' הרבה תועלת עשה כמו הרבה יין עשה כו' ולזה לריך שיבואו הת"ח ואי אפ' ר' מאיר דליהו ת"ח להפרחה אבל לא יקקו לדבר לבני אמר ליה לריך שיקקו לדבר הרבה פליהות עובה כלומר שאלושים רבים יקרוב לעשות הדבר ואם כן הם ידברו והוא נ"כ וכולי האי ואולי:

[עמוד 12] ר"י בר יאודה אומר בתחלה כו'. כלו' בתחלה המשפט קודם עמדם לדין: מקדימין לערי מקלט שכתוב אומר שיקדימו וילכו לערי מקלט לשפוקי מדרבי שלומר שלא אמר שכתוב שילה אחד הוא טועה ונוגה כדאמרן לעיל בברייתא דבבלי דפרקין ואתא ר' יוסי בר רבינה למימר דהאי מוסרין הוא דב"ד בשמשיבין אותו אבל שכתוב אמ' שכלן מקדימי' לערי מקלט ומבינין אותם וכשמשיבין אותם מוסרין ב' ת"ח: אחד משוח. בשמן המשחה שם אותם שכהנים שעמדו בהן יתבריהו עד יתמיהו שכלן משוחים בשמן המשחה היו: ואחד המרובה בגדים. שכל שכהנים שעמדו מיתמיהו ואילך לכהנים גדולים שלא היו משוחים בשמן המשחה להעדר השמן כמו שאמרו בכריתות ולא היו נכריס שכהנים הגדולים שלא נלבשו בגדים שהיה מרובה בשמנה בגדים: ואחד כהן שעבר. ממשיחותו כגון שמיעת פסול לכ"ג או שמירת מקלט כשבור שקולט ב"ג ביום הכפורי' ומתו אחר שמיעת הקול כל אחד מהלה שב הרוצח לעירו ואף על פי שהאחד מי דכתיב ויבא שם עד מות הכהן הגדול כרי אד ואות לכהן המשוח בשמן המשחה וכתיב נמי שם בפרשת מכשי עשיר מקלטו יבא עד מות הכהן הגדול הרי הרי ואות למרובה בגדים וכתיב שם נמי ואחרי מות הכהן הגדול הרי הלא ואות לכהן שעבר ממשיחותו ת"ל כתב ואחד שעבר ממשיחותו שמירת פסול בכהן גדול ושמש אחר אחתיו ואח"כ אחר הכ' לעבודתו ועבר זה ממשיחותו מחזירין לו' מכשי מדבריו דכהן שעבר ממשיחותו על הכני קאמר שמותו לפי שעה ואחר כך חזר הל' וזה עבר ממשיחותו דבש זה הכני שעבר שם ימות מחזירין את הרוצח והרמב"ם ז"ל בפי' המשנה כתב כהן שעבר ממשיחותו הוא בשמירת פסול בב"ג ושמש אחר אחתיו ומתו אחר שמיעת הקול כל אחד מהלה שב הרוצח לעירו ואף על פי שהאחד מי דכתיב ויבא שם עד מות הכהן הגדול ואות לכהן המשוח בשמן המשחה וכתיב נמי שם בפרשת מכשי עשיר מקלטו יבא עד מות הכהן הגדול הרי הרי ואות למרובה בגדים וכתיב שם נמי ואחרי מות הכהן הגדול הרי הלא ואות לכהן שעבר ממשיחותו ורש"י ז"ל כתב ואחד שעבר ממשיחותו שמירת פסול בכהן גדול ושמש אחר אחתיו ואח"כ חזר הכהן הל

לפנות מלוא עדות התדם ותמ"ל למלוא שתיה עדות דכתוב ביקוקוע היו יולא למוצ לת הקטן ולא לחלק לעניים: ולא לעדות ממון וכ"ב לעדו׳ ממון לו לפנות ולתפי׳ להליל נפש בעדותו דמי לחייב מלי רבותא וכ"ב הרמב"ם ובמדרש והביאו הילקוט חיתה ולא להליל מיד גוייס לו לטטיס לו להליל מן הטבר ומן הדליקה וכתבו הרמב"ם ותפי׳ כל יבראל לריכין לו להעותו כגון יוחב בן לרויש היו יולא וכ"ב הרמב"ם: שנאמר שמה. בפרטת רולחים בם׳ מסטי כתיב ושם שמה רולח מכה נפש בשגגה ובספרי למה נלמר שמה שמה שמה בלשה פעמים שם תהא ירידתו שם תהא מיתתו בם תהא קבורתו וכתב המפ׳ הילקוט דבלשה שמה כתי׳ בפ׳ מסטי בעיון ערי מקלט לומר שם תהא קבורתו וירידתו כו׳ עכ"ד ומ"ש שלרבעה שמה כתוב בם ושם שמה רולח מכה נפש לומר שם מכה כל מכה נפש בשגגה והביאו העתה על עיר מקלטו תבר שם שמה על נגזל מקלטו תבר יום שמה לחפיר דחד לנופיה לטעריך ותלתא לדדם׳ ולזה אני אומר דלא נרסינן התם בספרי שם תהא ירידתו דמ"ב הרי דריש תד לנופיה בתוב ירידתו ומ"ב אין אתר שלשה לרבעה יומו תבל מי נרסינן ירידתו כמו שכתוב במכתתו בפיר קמתר תע"פ שתם לרבעה הת׳ תלטריך לנופיה תבל למה נאמר שמה ג"פ שתם הבלשה המתרים ומוקי ליה לירידה ולמיתה ולקבורה דלא לנופיה תתו דתם קתמר שמה הרתבון: לירידתו בלא תתמר ושם שמה הרי שם ויחזור ת"ל שמה שי כוקבע דירתו שם ועדיין אני אומר ירידה הוא שיש עשר הדם ותמ"ל יחזור ת"ל שמה נ׳ שלם לא יאות כ"ג שם תהא מיתתו ואפי׳ חלף שיש יאתי ועדיין שומע אני שם תהא מיתתו אם תלך שם תבל נאמר דיבו ותת יקבר בעירו ת"ל שמה רציתי לו׳ שלם נאמר דיבו ותת מוליכין עלמותיו לשם לעתי מקלט וכדא׳ תבי בבבלי דפרקין נקיטי׳ נאמר דיבו ותת מוליכין עלמותיו לשם בשמי בתרץ וכל נקיטין הכא היא ותב"ע דהוא שתם שמה קודש שתם כתן גדול מוליכין עלמותיו תלל קברי תבותיו שפר. דלולו שלכה ולו נמי הלכה היא תם מיכא שמה רציתי רבה קבורה היכא דמת בעירו לשתר בשנאמר דיבו בוקבורתו בעיר מקלט ועוד דבריית׳ זו ס"ק רולה שתת מוליכין עלמותיו על קברי תבותיו היא לומר דקוברין תומו בערי מקלטו ותתר שיבו׳ תב"ע יוליכו עלמותיו שם בעיר קברות תבותיו וכן כת׳ הרמב"ם ז"ל וכתב הרב בעל כ"מ דמבריית׳ זו למד תומו וכן פירש רב"י ס"ק היכא דקא׳ שם תהא קבורתו תבעת הנוף רבה בוקבורתו שם כל עוד שכהן גדול בחיים ולתתר תותו מוליכין תומו תבי שם שיהיה קבורתו: כשם שהזעיר. בהוא דבתיב שבני תדם דליס שם דכתיב תל עיר מקלטו כך תתומה בהוא המנרש שהיו עוטין לכל עיר כמה תמות לכל רוח דכתיב ומתומם תת העיר תלפים בתמה כו׳ והעיר בתוך ותפ"ע דכתיב ויבב בה ודתקין ולא בתתומה לא יעלרב בה בלא תלא לתהלות בתחת הקרקע בלא בתחומין מ"מ במהלות בתחת הקרקע בגון שעברו המנרש עיר הוא תמיל לדור ת"ל ויבב בה ולא במהלות שבתחומין תם כן היכא דקאמר הכא בהתחוס קולט הוא אפי׳ שהיו דירה בפי בעה תם נם שם קולט: רוצה שיצא חוץ לתחום. בזמן דתלו בשגגה נולה שלא יהא סופו חמור מתחלתו: ומצאו גואל הדם ר"י הגלילי אומר מצוה ביד גואל הדם. דכתיב ולא דומיה דועשה בלשה ואליהב בהוא לוי תף כאן לוי ומלוה: ורשות ביד כל אדם. דכתי׳ רק יוכי סב׳ דולא מלוה לו׳ ילחתו מפי אין לו דם אלא אין לו דם לכל אדם בילחתו וכן תמרו בספרי אין לו דם בכל אדם ושיטו אלובה דר"י הגלילי: ר׳ עקיבא אומר רשות ביד גואל הדם. דמי כתיב ילא ולא כתיב ובשיטו ולא יהיה תם יהיה דומיה דועשה ס׳ לתם: וכך אדם אין היובין עליו. לתרגו לבל תם הרג תותו כל אדם תיו נהרג אדם תם לא בן ליתא וכל אדם נהרג עליו אלא מדקאמר אין חיובין מיובין תם אלא בהל רבו׳ מיהא היכא וכ"ב הרמב"ם ונכתם לעיר מקלטו ואלא תוך לתחומה בזמן הרי זה תיה עלתו למיתה ורבו׳ לגואל הדם: אין חיובין עליו. בגא׳ אין לו דם ע"כ כלומר דלר"ש נמי אין לו דם מיותר דהא קתמר שהוא רשות אלא לכל אדם:

[עמוד 14] כל מקום שנאמר דבור הדוש מקרא שם: בפרקין ובבלי אתר ר׳ חמא בר חניא מפי מה נאמרה פרט׳ רולחים בלשון עזה דכתיב וידבר יהובע לאמר דבר אל בני יבראל לאמר תו לכם את ערי אתקלט אשר דברתי אליכם וגו׳ מפני שהן בל תורה למיתרת דכל דבור לשון קבה הוא כדכתיב דבר אליהם ודבר אל תתרץ קבוה והתניא זו נדברו אלא לשון נחת וכן הוא אומ׳ ידבר עמים תחתי דבר לאחד ידבר לחוד ע"כ וכתב רש"י בלשון עזה בכל יהובע אתי׳ ויאמר וכאן נאמר וידבר ודבור לשון עז הוא עכ"ד והוזקק לכך מפני שהוקשה לו דמי אלא מלשון דבור והרי פרשה אתת׳ בתורה לעניין ערי מקלט וידבר ס׳ אל אשה לאמר דבר אל בני יבראל נאי כתיב בה ות"ב לפטוע אשה בשאמרה בלשון עזה ומטום הכי כתב דכתיב וידבר בכתיב ויהובע כתיב ויאמר לשון המירה אתיא וכאן אמר לשון דבור אתורה קשות להבי מייתי מזה ולא אף ל׳ בל תורה בכל המלות שבאתר׳ בתורה לשון דבור כתיבי בהו ותב"ע דם"י תפירים מזה בל אתר אתר המירות שבאתר לא אמר דבר אלא לשון דבור אתורה בשתורה בתורה תוך מזו ע"ב דבר אל בני יהובע ואמר אליהם ואמר אל בני יבראל ואמר אל אהרן ואל בניו בל אלה לשון דבור ואמר אל משה ואל אהרן ואל בני יבראל ואמר אל משה ואל אהרן ואל פרעה מלך מלרים ואמר אל משה ואל אהרן ואל בל עדת בני יבראל ואמר אל משה ואל אהרן ואל בל עדת בני יבראל בל אלה לשון המירה ואמר אל משה ואל אהרן ואל בל עדת בני יבראל ואמר אל משה ואל אהרן ואל בל עדת בני יבראל בל אלה לשון אתרון

ברמב"ם כילד מקדרין בהריס או בנהיות שמיו יכול להבליען תוחזין שניס חבל של ד' למיס העליון תוחז קלמו מכעב מרגלותיו והתחתון לוחז הקה הסני כעב ותוזר העליון לעמוד במקום התחתון והתחתון יורד ומרחיק ממנו מדת החבל וכן מתגלגלין והולכין עד שמודדין לת כלו עכ"ד רמב"ם ז"ל על פי מסקנת גמרתנו לבל הכת סבר שהקדוב נ"כ היה בחבל של ממני' למה כמו המדידה דתנן סם אין מודדין אלא בחבל של תמניס למה: אין מקדרין לא בערי הלויס ולא במקום ענלה ערופה. כלומר הת דתמרן דתם היה מודד וכניע לניע לו לסלע לו לסכר שמקדרין ורופין לוחו כאלו היו מדרון כשהוא פהות מן ג' למה הייכו דוקא כשמודדין לעניו תחום שבת דסבר דתחומין דרבנן ומשום הכי אין לחו מלמלמין החשבון כל כך אבל בערי הלויס כשהיו מודדין לתת להם אלפים לכל רוח כדהניב ומדותם מחוץ לעיר אלפים למה לו' שהוא מן ההורה וכן לעניו ענלה ערופה שהיו מודדין מחוטמו לחוז עיר יותר קרובה אל החלל שהוא מן התורה שנ' והיה העיר הקרובה בהאהו אין מקדרין ומלמלמין במדתם ומודדין הריס וגהיות בחלקותם בלא קדוד וזה בהלמוד שלנו דלמר רב נחמן סם נקיעין אין מקדרין לא בשנלה ערופה ולא בערי הלויס מפני שהן של תורה ע"כ והייכו דלמרי' בחתני' בזו מקדרין בהריס כלו' בזו דוקא ולא בערי הלויס וענלה ערופה: ותייא כמ"ד אלף אמה הו' . בסוטה פ"ה תנן הו ביום דרם ר"ע מדותם מחוץ לעיר אלפים למה ומקרע אחר חומר מקיל העיר ותופה לה אלף למה ג"ש נומר אלף למה דהא כתי' אלפים למה וא"ש נומר אלפים למה שבבר נאמר אלף למה הא כיצד אלף למה מנרש ואלפים למה מנרש בחום שבת ר' אליעזר בנו של ר"י הגלילי למר אלף למה מנרש ואלפים לשדו' וכרמים ולמרו בגמ' במתי קא משלבי ר"ע שבר תחומין דאורייתא כלומר בחום שבת מדאורייתא והייכו האלפים למה דעדי הלויס שבם לחחום שבת והם מן התורה דכתיב ומדותם אלפים למה וא"ש הגלילי שבר תחומין דרבנן והיכו אלפים דלויס לשדות וכרמים הוו זהו שלומר ותייא כמ"ד כו' כלומר הת דתמרן דבחחום שבת מקדרין ובערי הלויס אין מקדרין אהייא שפיר כר"ע הגלילי דשבר דאלפים למה דערי הלויס לאי לחחום שבת הו אלא לשדות וכרמים אבל תחומין דרבנן ומשום הכי למרי' דדוקא בחחומין דרבנן לא מלמלמינן כל כך אבל ערי הלויס שהן מן התורה מלמלמינן ומקדרין אבל לר"ע דאלפים למה דלויס שם לחחום שבת כלום נמרינן חחום שבת שהוא מן התורה אלא מן הלויס וא"ב לא אהייא שפיר דלמר לעקר שהוא ערי הלויס שבם המלמדים אין מקדרין ולעפלה שהוא חחום שבת הלמד מקדרין למאי כיון דנמרינן מיה לכל מילי נמריכ: ומנין שאין קוברין בערי הלויס אפי' . לויס עלמן אלא נותנין לכל עיר בית הקברות תוך לחחומם שנאמר ומנרשיהם יהיו לבהמתם ולכל רכושם ולכל חייתם להייס נהמו ולא לקבורה אבל רולה שתת קוברין לותו שם שם דכתיב שמה שם אהן מיתתו שם אהן קבורתו כן למרו בגמ' דילן ודע שהלכה זאת כלה מייתי לה נמי בהך תלמודא בערובין פ"ה ובין במכלתין ובין שם בעירובין היא מוטעית והנכון כמו שכתבנוה בעמוד לחר הבדיקה והחקירה בספרים ובפ' אלו הלוקין לא נמלא תלמוד ירוש' וזה כשלם בלור המסכתא:

סליקא לה מסכת מכות

שדה יהושע

לירושלמי מסכת הוריות פרק א הלכה א

פרק א הלכה א נפש כי תחטא כו'. לפי שהמרו במשכה שכל יחיד שנשג ומולה עצמו על דעת ב"ד פטור דכתיב לשיהא חייב שיהא חולה בעצמו להכי חתח רחים דמגח הכי מילי וקאמר משום דאמר קרא ומס נפש אחת תחטא בשגגה מעט מהן בעשותה אחת מכל מלות ה' ולמו בה ללמדנו שנשג יחיד לבד ודיניה היה דיי שיאמר ומס מעט מהן יהא בעשות אחת מכל מלות ה' מלי הוי מעוטי בה למע' ולומר דדוקא כשהוא נפש אחת דוקא דחולה בעצמו חייב הא חולה בעשות ב"ד לא ופשוט ומ"ש ולמה לי חלתה אחד מעוטא סני לכתוב נפש או אחת או בעשותה ומנה מני חומ' דחולה בעצמו ולא חולה בבית דין ו"ל דלאו כל הני חלתה דרים להו לחולה בעשות עצמו אלא הכי קאי משום דבמשכת שבת פרק המלטיע קאי ר' יהודה הני חלתה מעוטי אד למעוטי זה עוקר וזה מניח ואד למעוטי זה יכול וזה ואד למעוטי חולה עצמו בעשות בית דין ומהניתין דהכא רבי יהודה כדתמרינן בהגמוד דיוק זו דברי ר' יהודה ואלו לא הוה כתיב אלא אד מעוטא הוה ממיעא שרי ליה לזה עוקר וזה מניח ואלו הוה כתיב הרי מעוטי הוה ממיעא אד לזה עוקר כו' ואד לזה יכול כו' ומשתא דכתיבי חלתה מיכא להכהו ופס ליה אד לעניעא דשכא להכי קאמר קרא הרי אלו מעוטין לומר אע"פ דלעניעא אחד סני מ"מ לריבי חלתה שיהא הא' והב' לזה עוקר וזה יכול והבאיבי לחולה עצמו בבית דין וזהו שאמר רש"י בבבלי דיקן נפש אחת החטא בעשותה אחת דמשמ' בעשותה מפי עצמה חייב למעוטי חולה עצמו בבית דין זהבי נ' מעוטי מפרש להו במסכת שבת אחד למעוטי זה עוקר וזה מניח למעוטי זה יכול וזה ואד למעוטי חולה בעצמו בבית דין ע"כ דמשום דהוקשה לו דלמה לי חלתה קא' דמבעשותה לבד מפיק ליה דמשמע מפי עצמו למעוטי חולה בבית דין ולפי שעדין נרגש לפ כן ליתא בעשותה ומו לא הולרך לומר דאיכא תרי מילי אלריכין מעוט והייט זה עוקר וזה יכול כו' ומשום הכי טוכחת לומר הכלבה כאן דאי כתיב אד הוה אתיא כו' כדפריטא והב בעל קרבן אהרן כתב וזה לשון הרי אלו מעוטין ולא דרים הכא אלא אד מהן מהכן והוא בעשותה אחת ומה אהניא אלשמן הוא לומר אהן מעוטין מפני שהייט טועים ומומרים בכללא דהיא לן דאין מעוט אחר מעוט אלא לדבות ולזה בעשותה דהרא לדרום אותו למיעוט הוא אתיא אלא רבוי לזה אמר הרי אלו מעוטין כלומר הע"נ דקאמ לן דמעוט אחר מעוט הוא רבוי הוה אלו מעוטין הם אלא אתריך מעוט אחר מעוט לדבות אלא היכא דאי אפשר מה למעט במעוט אחר אלא אם נמלא מה למעט אפי' מעוטין רבים כלאו דאתיין למעוט ואחר דאמר הרי אלו מעוטין דרים המעוט האחרון והוא בעשותה אחת ובמסכת שבת דרים אלו אלשה מעוטין אד לזה עוקר וזה אתיא ואד לזה יכול כו' ואד לדכתי כו' אלו דבריו ומומתו בהם שבאר בכאן דאפשר הוא מעוט ואחת הוא מעוט ובעשותה הוא מעוט אף על גב דלעניעא אחד סני למיעוטי אלא מעוט אחר מעוט לרבות דרבוי הכא הכי נמי דקוקא כי הוא בדליכא לדרום אותם המעוטין אבל בדאיכא לדרום כלאו מעוטי הוו ולכאי כתב הרי אלו מעוטין לומר דאיכא לדרום אותם והייטו הטיא דשבת אד לזה עוקר כו' ואד לזה יכול ואד לאחי דהכא זהו כונת דבריו ופירושו וקשה עלי להולמם דהיון דכל עקר שכאד הני מעוטין הוא לומר שים מקום לדרום אותם ובכאי לא נתעה לומר שהוא רבוי אם כן העקר חסר מן הספר כי מה הקן בהמרו אחת מעוט בעשותה מעוט אפס מעוט הרי אלו מעוטין לכאי אלא למיעוט דיכון שהם הרבים לרבות הוא ומהרלוי היה לפי פירושו שיאמר לאחת למעט זה עוקר אפס החטא למעוט זה יכול כו' בעשותה אחטא בעל דעת אלא רבוי הוא ולזה היה חייב ומס נפש אחת תחטא בשגגה ועשו אחת מכל מלות ה' ואלו לא נתעה לומר דאחת הוא מעוט ואחת הוא רבוי אלא לומר דאחת הוא מעוט ואחת הוא רבוי אלא לומר דאחת הוא מעוט ואחת הוא רבוי אלא

וסיימי מפרש גם כן דמקמר בסמוך רבי חיימי בשם רשב"ל כגון שמעון בן עזאי כו' ממתניתין קאי בפני עצמו ממאי דתני תלמיד שהגיע להוראה וסיימו כגון שמעון בן עזאי על דרך דתני בגמרא דילן תלמיד שהגיע להוראה כגון מלן כגון שמעון בן עזאי כו' ממש ממר הסתקפא דמאי שמפסר דהאי דר' חיימי היא הטובה למה שהקשה וכי יש זמן להוריית בית דין כו' ופ"ש מתחלה הקשה וכי יש זמן להוראת בית דין על דרך שפירשנו ואם כן למה לי סוגן דקאמר ובא רבי חיימי ואמר כגון שמעון בן עזאי היה מתני' לומר האי דקאמר במתניתין תלמיד שהגיע להוראה סיימו כגון שמעון בן עזאי דהוה תולה בדעת עצמו קריא ליה וחייב קף על פי שהוא סוגן ממום ולמה לא תלה הסור כמו בשאר מסקנא דמלתא אם כן האי סוגן דהכא לכבי מתא לומר שלריך שיהיה סוגן דוקא בעיני עצמו לאפוקי כיפא והשתא קשיל ושרי בהאי שמעון בן עזאי דאמר מי מיירי שהוא סוגן בהוראה ועיין זה לא ידע מאי מהני לן ידיעתו הרי סוגן לדבר זה הוא ואי מיירי בידוע תורתו דבר למאי הלכתא לריכין למה ליה כשמעון בן עזאי אף אפי' שלא ידע בתורה כעין זה כשמעון בן עזאי ומסיק דלעולם שהוא יודע בזה ובזה שלא שהוא סוגן וסובר קף על גב דאיהו ידע במילה דבשבת מ"מ תוכב דמכוס לא תסור מוכרח לעשות כמותם ואיידי דאיהו ידע במילה אפי' בכי חייב ואחר כך מקשה ואם בעוה לומר כלומ' אם כשור כך אין זה כשמעון בן עזאי דהרי הניחא שיכול ממאי דאמר בקרא לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל אשר ישמעו לכם ס"ל ימין שהוא שמאל דכשמע לכם ס"ל ימין ושמאל על שימאלו על ימין ימין ושמאל שמאל וכיון שכן אם טעה בכך מעם הלמיד הוא ואינו נקרא תלמיד שהגיע להוראה ואם כן מאי כהן דאמרת תלמיד שהגיע להוראה ולפי זה חזר הדין לפי סוגן מה תלה לרבות לו למעט הרי הכל סוגן הוא וליכא למעט לדשמשון בן עזאי כדאמרת: רבי יוסי בשם רבי הילא כו'. הלשון הכתוב בספרים קשה עד מאד דהיך קאמר בכל מקום סוגן פטור והמזיד חייב אלא מזיד חייב בקרבן ליתא הלא לעולם מזיד מקרבן וסוגן חייב בקרבן וכעין זה מקשה בתלמודנו לעניין אחר כי היכי נוכח מזיד הוא ופירש רש"י ז"ל ומזיד לאו בר קרבן הוא ואם כן מיך יאמר הכא מזיד חייב וסוגן פטור ואם הכוונה לומר בכל מקום מזיד חייב בעומם וסוגן פטור מעומם אם כן מה שייך לומר אחר כך וכא לפי' מזיד פטור מלי עומם היכא כלך ואמ נם דאמר שהלה עלמו בבית דין ועניין הליה זו לא נאמרה אלא לפטור קרבן הלכך ממיגו מבית בשבת בשוגג ומזיד לאו בר קרבן הוא ואם כן מיך יאמר בכא מזיד חייב וסוגן פטור ואם הכוונה לומר בכל מקום מזיד חייב בעומם וסוגן פטור מעומם אם כן מה שייך לומר אחר כך וכא לפי' מזיד פטור עומם היכא כלך ואמ נם דאמר שהלה עלמו בבית דין ועניין הליה זו לא נאמרה אלא לפטור קרבן הלכך ממיגו מבית בשבת בשוגג ומזיד לאו בר קרבן הוא ואם כן מיך יאמר בכא מזיד חייב וסוגן פטור ואם הכוונה לומר בכל מקום מזיד חייב בקרבן ליתא אלא מזיד חייב בקרבן ליתא אלא מזיד חייב בקרבן ליתא אלא

מבית דין פטורין אמר רבי ירמיה אמר רב רבי מאיר היא דאמר בית דין מביאין ולא לבור טילף מת אחד מן הלבור חייבין דהא קאמר כולהי בית דין מת אחד מביאין דין פטורין דהוי ליה מצטרף אמת אחד מן השופטין ומשום הכי פטורין ופירכת רמ"י ז"ל תנו רבנן מת אחד מן הלבור כגון שהורו בית דין ועמו לבור על פיקן ולא הספיקו להביא עד שמת אחד מן הלבור חייבין רבי מאיר אומר מת אחד מביאין דין הוא ליה חטאת אמת אחד מן השופטין דהוי כמתו מקלת בעלים ולא קרבה והא דאיקרי להו שופטין לא משום דחטאת של בני שופטין דעלמא קרבה דמן שניס מביאין קרבן אלא הא דאיקרי להו שופטין משום דלא קרי להו לבור דהא לאו לבור ניכנו טילף קרי להו שופטין עד כאן והיינו מה שהשפיק הכא שם תולדות הוריה כהוריה וכדאמרן ואחר כך דכיוי כלומר כן הוא האמת חולדות הוריה כהוריה ובין בית דין ובין לבור שהפרישו קרבנותיהם ומת אחד מהם הלאר חייבין: ושהות ביניהון. דלרבי מאיר לריך שהות כדי שמיעה ואפילו אלא שמע ורבי שמעון לא בעי שהות אלא שמיעה ממם וכדקאמר ותנינן כו' עד שיאמר ממם: על דעתיה דר' עקיבא עדיין הוא שפק כו'. משום דקשיא ליה לאמתי' דשפיר אמר ר' עקיבא דקרוב הוא לפעור יותר מן המובח משום דכיוצב בזיתו אפשר שיאמע וזה לא היה אפשר לו שיאמע כדאמקי בתלמוד דיהן ומשני התם בהזיק לו בדרך עשקין דלתרוייהו שפק הוי אלא לבן עזאי חייב דלרבי ליה לשיולי מדהוי במתא ולרבי עקיבא פטור דהא החזיק דרך להכי נמי קאמר הכא על דעתיה דרבי עקיבא עדין הוא שפק כלומר לא תיקשי דשפיר קאמר רבי עקיבא משום דעדין שדבר שפק נמי וכגון דהחזיק בדרך ולדעתי זהו מה שאומר נקמן בעומד בין שני תחומין אלא שריך תקון נשון: להוראה הלכו אחר רוב ארץ ישראל. הא דקיימא לן דכי הורו בית דין ועמו רוב הקהל על פיקן שמביאין פר שלי רוב הוא ממנך אחר רוב יוצאי הרץ יפרעל ואותם דבאולה לארץ חיץ מן שמיץ: לראיה הלכו כו'. ולאם לי שריך לומר להורייה במקום לרחים וכני מייתי לה בגבלי דיץ יע"ש:

סליק מסכת הוריות

ירושלמי.

ליקוטים מחדושי הגה"ג רשכבה"ג רבינו **משה סופר** על הירושלמי.

מסכת ברכות.

דף י"ז סוף ע"ב ת"ר חיה רובצת פניה מן יומה לא כוונית הלא חד זמן בעי מכוונה והרהרים בלבי ומדמית מתן עליל קומי מלכא מלקפטא מי ריש גלותא זכו' שמואל אמר וכו' רבי בון וכו' אמר לעולם שיהא אדם רגיל לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי שנאמר ויאמר יעקב לבניו ולמדתי אתכם מלקפטא מי ריש גלותא וכו' [מאמר מכיח ת"ת סי' ל'] ודפח"ת. מ"מ עדיין לריכין אנו למודעי מיך יאמרו חוזק המכמיס על עלמן מימי לא כוונית ומי יכוון אם כן לא כוונו ואיך מפרש חטאי' אומר מחזקינן מיבוחה לריבש. אבל יומתק ע"ד משל ר' רלה להתחלות לפני המלך על דבר מה וכוונ תיכנו קרוב למלכות מיבוא לפניו בחדרי מלכותו וידבר עמו פמ"פ אלא מסדר דבריו בכהב ובולחו למלך ע"י תגעל"ע ר' לו מוסרו בעלמו למלך כהכוון, הכי בעת סדרו בהב תריפ"ע הסיח פונה עלמו מכל עסקיו וסונר עלמו שעה לו אחים בחדר מיוחד שיהי' לבו פנוי מכל מה שיטרדנו כדי אלא יכבל בכתבו בחיקן שיהי' הכל נכון ומבורר עלמיו"ע בבוחו לפני המלך ואפשר שי"ז יסיג בקשתו. אך הבר הקרוב אל המלך אין מן הדין שיבקש בקשתו בכתב מפמלך כ"א יבוא אליו לפני ולפניס בחדרי מכתיבו וידבר עמו פמ"פ. והכי שם מיגו בדשות עלמו לכתיב בחדר מיוחד מקום אלא יהבלבל דעתו ולא שם יבוטטו עיניו לרשות בפלוות מבנין היכל ומעמד מברתיו ומוסב עבדיו וכסא המלכות ומלבושי' וכתרו וכלי הבית המשה אשר כל רואיו יתמה ויתמוסם, ועי"ז יבבלבל מחשבתו מכר ויכשל בדבריו ומכ"ש כשזה השומל כל מגמת חפלו ובקשתו אינו אלא זה כי הוא מתחזק לרשות תמיד פני המלך ורואה לידע טרכסיסי מלכותו ובנין היכלו, ומפני זה נגש היום הזה לפני המלך. ובהיות זה כל התומו, ת"ב בבואו לפניס אל היכל המלך ורואה כל זה מ תחותו הגדולה אינו מניחו מהעלים עין להסתכל אלא והוא ובקל יתבלבל בדבריו ויהי' זה סבה למניעת בקשתו ממנו. וק"ו בן בנו ק"ו של בנים המשרתים שם ים משם מהנדיס לזה השומל ורואים לבבלבו ולהטרידו כדי שעי"ז ימנע המלך ממנו חפלי לשר חפן ואז המשרתים פותחים פיהם כמה לוחרות עם כלים משונים בחוכם כדי שיביט ויסתכל בהולמות ההמה ויסתמהו טעותיו שלפני המלך. ולפחת מזאת המבוכה הוא על ת' משלשה הופיעים זה למעלה משה. ת' שזה השומל יסדר דבריו שרם בואו לפני המלך וירגיל עלמו בהם כמה פעמים ביום ולהרגיל כל תנועותיו בהניחים לזה לכרוע ולהשתחוות במקום הרחוי ולנשק רגלי המלך ולבכות במקום הרחוי לבחק ולנשוח במקום הרחוי בכל כפי עיון הבקשה בחופן שבבואו לפני המלך לא יבבלבל משום דבר להכשל בלשונו או בתנועת אבריו כי כבר חורגנו ועשה עבע שני אלא פיו ואבריו. המדרגא השניה היותר עובה מן הרחשונה והוא שיהי' כל כך מהאב לפני המלך שיכניסהו ג"כ בחדר מיוחד ויסיר מפניו כל מבריחיו בשעה שהוא מיחיד עם אהובו ושם יהי' עמו בשתר אחלו ויגלה לו את כל לבו. ומשם ודרגא השלישים היותר נבוהה ושובה הוא שהוא השומל כל כך גדול וכבד ורואה פני המלך תמיד בכל יום ויום עד אלא יהבלבל עי"ז כבן כרך שרואה את המלך ולא יבלהוהו רעיונו — הנמשל הוא בודאי אנחנו אין אנו מתפללים אלא כמי שמיחד עלמו בחדרו ומפנה כל מחשבותיו כדי לבלות כתב בקשה אל המלך לבן קל עליהו לכוון בה' המלות כי אין אנו יוזם מבהב"ע בעמדינו בתפלה. אך מהידים הרחשונים בי' מפסיקים הגשמיות עד שהי' קרוב למדרגת רה"ק כמבואר בש"ע [ס"ח סי' ל"ח] וכנכנסים לפרדם ומתפללים בהיכל המלך יה"ם ומתפללים בכוונות ההמה כידוע. ולהיות כל חפלם ומנחתם ביזכו לחזות בנעם ה' וזבקר בהיכלו ועהה בהניע עיונם אל המקום ההוא קשה לעלור כח להתפלל בכוונת פי' המלות או לבקוף נפשו לא' כי יסוטטו רעיונותיו לעיין במקום הספירות ומעמד הבריס מאן ליעול בריבא מלקפטא או ר"ג ולמטת כאורי, ומכ"ש כשזה מתנגד לכמה בריס למעלה שאין רלוס בזה הם מגלים לו מסתרים דוקא בשעת התפלה כמ"ם בת"ם כדי שעי"ז יתבלבל תפלתו. ולפחת מזאת המבוכה יש לזה שלשה הקנות אשר כמה פעמים להתפלל כך בלא כוונת יחודים ושמות וספירות עד שיהי' רגיל בתכלית ההרגל ולא יתבלבל. ומן הנה דברי הירושלמי הנ"ל שהחכמים הנלמים הלו לאמרו מיום לא כוונת אין רלוס שלא כוונו מה שאמרו וכבדו ה' בשפתם ולבם בל עמם, ח"ו לחשוב כן על בחירי ה', אך נהפוך הוא שמרוב זהירתו לשמור מולא פיו בכוונת הלב ע"כ לא כיוון מיימו בשמות ויחודים בשעת התפלה כדי שלא יתבלבל וכאשר העיד על עלמו ר"ש מקיטן לאחר שלמד כל סדרי הקבלה הזר להתפלל כתיקן בן יומו, [מובא בח"י ת"מ סי' תפ"ט]. ואמרו פעם בעי כוונת בשמות ויחודים ומבלבל ומני כשורי לו מלך ליעול בריבא וכו' הם כוונות יחודים אין בידינו לפרשם. ולמעם לידך למר שבבר הרגיל ת"ע כ"ב עד שיכול עשה לכוון ולא יתבלבל. וזהו שהחזיק טובה לרלחו דמנפשי' כרע והוא מובן כנ"ל במשל. [מקלת ממאמר ת' בקרא קול לופיך ונו' בהפטרת פ' שופטים, מכי"ק תקנ"ט לפ"ק]:

מסכת פסחים.

דף כ' ע"א בשיורי קרבן ד"ה קדירה וכו' ואם נפרם לשון מודה וכו'. ולפע"ד קלי למאי דס"ל ורב בזמנו נזריק שלא במינו אלא במינו מ"מ בשלא דקדרה לא נזריק ובשיכול ג' פעמים ולא שאר שלא טעם משהו מותר אינו מינו שהוא במשהו ולא נזריק אינו מינו אלא מינו. ולפ"ז ס"ם דיקל דאמר רב יאבדו פליג מדירושלמי. [פ"י גליון ירושלמי]:

שם ובשבד לאחר שלשה תבשילין וכו' ועיין ברוקח סי' רל"ח וסי' תפ"ז מפרש דיבבל נ' מינים שונים פולין ועדשים וחפונים ופי"ז מתבלבל טעם בלע הפיסור שבאוכו ומותר אח"כ לשבל אפילו מינו למ"ד מב"מ במשהו אבל הנעלה במים לא אלא אפילו במשהו. ולק"מ מירושלמי דתרומות דהתם אפי' הנעלה אלא ע"ם ועיין בח"י סי' תמ"ז סק"ד לא עמד על דעת הרוקח:

דף כה ע"א כתיב שם מזבח לת הפסח בערב אין לי אלא שלוחו מניין ת"ל ובשלח ואכלת אה ת"ל שם מזבח הפסח בערב אינו דין שתהא עסוק במלאכתך וקרבך קרב. עי' מ"ם תום' בשמעתין ר"פ ועיי' מה שנדחק בקרבן העדה. ולפע"ד קלי להקי דכתיב לפני זה לא הוכל לזבוח את הפסח בשחר שעריך כ"א אל המקום אשר יבחר ה' לשכון שם מזבח הפסח בערב, ועל זה אמר אין לי אלא הוא שלוחו לומר שאם הוא במקום אשר יבחר בשעת שחיטה ת"ו הוא בעלמו אלא שלוחו השוחט כמיתו, אבל אם בשעת שחיטה ת"ו הוא במקום אשר יבחר אלא שלוחו השוחט עליו, מ"ל שחיטו בכל דרך רחוקה ועי' ר"פ מי שהי' פלונתא בזה. ומייתי מדכתיב ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר ה' לשכון אלא בשעת אכילה ואינו לריך שיהי' הוא בעלמו שם בשעת שחיטה, וא"כ למה נאמר בקרא שם מזבח, לומר שאפי' אינו שם בעלמו שם יהי' עכ"פ כאלו הוא בעלמו זובח ואסור במלאכה בכל מקום שהוא שם:

דף כו ע"א בני מיחם [ובפר"ח נורס בני ביתן] קיבלו עליהן שלא לפרש בית סגדול אחו שהלון לרבי וכו' אמר להן מכיון שאתנו בתן לבותיכם באיסור שלא תבנו מנכג לבותיכם עוהי נפש — ומעיין בפנים יראה דקאי אדלעיל דאיבעי' לי' אם נתקו ממקום למקום אם לריכי' לקיים מנכג מקומם הרחבון ואתה מייתי מבני מייתן דמרחה שהיו מנותקים ממקומם הרחבון וכן פי' בקרבן העדה, ועל זה סובב כל הסקלא וטרי' דירושלמי לבל בנשתרים במקומם לית דין ולית דיין שאין להתיר להבניס ע"י סוס פרח וארנבא דחומרי המקום קולטתן דלא גרייני מהבא ממקום אחר לגם באומר המקום קולטתו. וזה דלא כפר"ח סי' תל"ו לות ח':

ופריך בירושלמי וכי אין אדם נשחל על נדרו ומבני המודר הוא השומל ברם הבא לשחול כל שכן אם הוא ואי ס"ל כר' יודה דאמר אסור לפרש ליש הנדול. וע"ל בתחלה פסיטא לי' שאין הבניס יכולי' לשחול על נדר אבניס דלא שייך בהו חרמה וכיון מ"ם בתשובת מהרי"ם בעשה מירות שאמון לישתא בשחלה מקום דלאו מיהו נדר שיהי' חלוי בחרמתו. ואזר בירושלמי והקשה השתא לבניס יכולי' להתיר כל שכן אם הנדול דב"ם במקום ב"ה מיהו מצנה ולעונן טעות גריעי ביש והוה כל שכן דאין המעות חל על הבניס כלל. ובזה נדחו דברי פר"ח שם מ"ם מהבו' מהרי"ק ע"ם. וע"ל מי' בירושלמי אלא לי' בעות דאיבא ר' יודה דס"ל הכי ומשום כן אין הבניס יכולים להתיר קבלת אבותיהם. ואמנם לא מלאתי בשום מקום הך דר' יהודה, ומכ"ם אינשבור רבי בר' יהודה, אדרבה בפ"ק דשבת מבואר דס"ל לרבי בב"ה בהפלגת הפיסה. ע"ב נלע"ד להפוסקי דנדר ומשמרת מועד אין לו היתר עי' בם"ע י"ד סי' רי"ד וסי' רכ"ח ס"ל דהכא היתר מי' ג"כ לנדר מלוה דרבי נבי הפלגת ספיסה אני בבריתא דנדר מלוה מותר להפליג ופסק ר"ם [טה"ח סי' רמ"ח] למזעות הוה דבר מלוה, וא"כ הכי נמי דלא מי' אפשר לבו משום דוחק מזעות ס"ל כדבר מלוה להתיר נדר המלוה. ועל זה מי' הירושלמי כיון שמלל אבניס לא מי' דבר מלוה שלא מי' להם דוחק מזעות אין מתירין להבניס אפי' לנדר מלוה. והנר פריך הירושלמי לאבניס מי' להם להתיר אפע"י שלא מי' לעורך מזעות מ"מ כיון דהוה להרווחה ולא לעיול בעלמא ס"ל דבר מלוה מכיס לבניס שהוא לעורך מזעות ממם, ומשמי ס"ל כר' יהודה דאית לי' להרווחה ס"ל כמו לעיול, ופלוגתא זו שיש פלוגתא הר' יהודה ורבנן ר"ש אלו מנלמין בם"ם דילן ובבי הוזכר שם ע"ם. [ופי' בוא"ת אם מח"ת סי' קכ"ב]:

ואידי דאיבי לאפרש מעמר תמוה דהוריות [י.] הס"ל ריב"ח לר"נ בבב בפסיפה ע' רס"ו פסחים ס' ב' ד"ה ממדינת הים. ופ"ל ועלי אתה תמה, הוא ותמה על שבי תלמידי' בים לך ביבבה שיודעי' לשער כמה טיפים ים בים ואין להם פת לאכול נתן ר"נ שהי' דעתו להשיבם ברחם וכו'. ויש לתמוה עובה וכי מפני שלפי דעתו של ר"נ שהי' ריב"ח מופלא בעשירות מפני כן לא יפליג בספיפה והלא ר"נ נשיא הי' ובא בספיפה עמהם. ועוד הא בברכות [ב"ח.] ס"ל מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה וכו' וקשה לי מעשה מייניהו הי' קדים שבשיהם לא הי' ר"נ יודע שריב"ח הוא עני בישלמ"ל. ג' מ"ם לא יניב דעתי, להוסיב ריב"ח ברחם. ול"ל ר"נ ס"ל דלריך לפסוק עם הספן ע"מ לשבות ואינו שובת כדעת רבי פ"ק דשבת ומ"ב ריב"ח דידע שהספנים מוטעים ע"י הכבב ואין בידו לשבות אם לא ס"ב אין בא בספיפה כלל, והי' ר' יהושע יכול לומר לו למזעות אני לריך ולדבר מלוה מותר להפליג אך לא רלה לגלות עניותו, ולהרווחה נמי לא פשיטא לי' להתיר. אך קיי"ל אפי' אם יולה לפרנס עניים אחרים מקרי נמי לורך מזעות וכן פסקי' בהלכות חה"מ, ע"כ עשה עלמו כחולה בחחרים שני תלמידים יש לך וכו' ואם הני מפרנסת מהני אין לך מלוה נדולה מזו ויכול לשלוח בספיפה אפי' בע"ם. [כי"ק אי' בלשון הירושלמי ר"ם מקום שכהנו יום ל' כ"ם ניסן תק"ע לפ"ק]:

דף סג ע"ב ניתן ליתן ליסרסל לבנות בית הבחירה. פי' אם ניתן לבנות בהמ"ק אחר פסח אם ת"ק אין עושין לפ"ם ולר' יהודה לימד עושין פ"ם ועפרם"י כוכה מ"ם ע"ח ד"ה ת"ל דמיבני בחמיסר ע"ם וק"ל. [כי"ק גליון]:

מסכת יומא.

דף כ' ע"ב בשי"ק ד"ה קדם לה'. וקשה לפ"ז אין נפרם בפכ"ד דכלים ג' ענלות הן העשוי כקהדרא וכו' ות"כ י"ל קהדרן היינו ענלה שמושך הסוסים יושב בנובה ולפניו והמלך יושב בחוכו נמוך ולחחריו וס"ל קדם לה' כבעל הענלה וה' כמלך עיי' ות"ם טפי. [כי"ק גליון]:

מסכת שקלים.

דף ה' ע"ב פתר לה עולה וכו' הלא כשמר ישרחל וכו' עיי' בירושלמי דעיר ר"פ בתרא נבי מוזרים ומזרים. ומהתימה על הום' ערכין ה' ע"ב ד"ה הלא הלא מייתי לי' להירושלמי הלזה. [מכי"ק בסוגי' עירובין ה' ע"ב פ' שקלים תק"ע לפ"ק]:

שם המן לשמים הוא מתכוין ומשליהן הן בתין וכו' מחלק הירושלמי דוקא כשהוחן מתחלה לבנין אבל כשהוחן לנסכים לוגלעירובין תע"ב שממילא עושים ממוכלי שרת והוה דבר מסויים מ"מ הנוי לא נתכוין לכך וממילא נעשה ממנו הדבר המסויים. ובשבלי שם בפ"ק דתירובין לא משמע קלת כן. ובזה י"ל פשוקי הפערת שקלים נבי יהוידע הכהן [מ"ב ו"ב] עיי' בפיס בפסוק י"ל ד' טובא ת' מ"ש בתחלה נתן כל המעות המוקדש לבד"ה לכפרש והם יוליאו לגרסם בתלילה ושפי' ולכשיבי' בדק יחזקו, מ"ש לא מיבה מיד נזבירם שיקבלו המעות המחוכן ויתנהו לבונים. ב' לומרו חים כסף נפעות ערכו וכפל ולמר עוד פעם חים בהני קרע, וכן למעשה נבי חרון מימין בבוא חים בית ה'. ג' לכל אחר ימלא שם בדק מיותר שבבר הזכיר בדק הבית. ד' כשמיבה נזבירם למר לך לא יעשה בית ה' ספות כסף מזמרות, מ"ש ים לזה שלא עשה כלי שרת מהמוצא בית ה'. גם מה לעון לך לא יעשה מפי לך. והנלע"ד היות כי בהיות בית ה' על מכונו, רבו מנוים אבר התגדבו לבית ה' והיה מפקרת וכבוד שמים, ובהיות יהוחם עשה היאר בעיני ה' לא חס לרפיון ידיים מלחמת העולם וכ"ם שבי' רק סוף בנין לחזק בדקו. לך לעומת זה ח"ש ליקח מהם דבר מסויים כגון כלי שרת. הלא שאם אין הכסף ניתן מתחלה לכלי שרת אלא בעלמו שם בשעת מלחמה ומלחמת מלוה הוא ומלוה לבנות בית ה' ולא לכלי שרת. ומלינו בחוכ"ד דמלחמת מלוה הוא ומלוה לבנות בית ה' ולא לכלי שרת. ומלינו בחוכ"ד דמלחמת מלוה הוא ומלוה לבנות בית ה' ולא לכלי שרת.

הוא גם כעת הירושלמי ליכא למיהב ומכ"ש כפי שהי' עושה אפשר גם ס"ס דיוק מודה. ועוד אל המכוון בעשה"י דהנה מי"ס מרדכי נכריס כמבואר בשמעתין, ואמר כי ניחא לקצין כסף עובר הייטו השקלים והמה מישראל ולא מנוים, ומים נפשות ערכו דערוכין אפי' מנויים כר' יהודה, וכל אשר יעלה על לב איש נויס לצד"ס, אם הכל יקחו שכחיים למחצלם וכס יחזקו בבית אלא לצד בדק הבית אלא אפי' כל אשר ימלא שם בדק לרבות כלי שרת כי אעפ"י שהי' בשם נדבת נויס ומים רחויס לאשר מסויים, מ"מ כיון שהחילת נתינת הכסף לי' לכפיים למחצל, ומלינו הוא בח לה' ליח בי' משום התפלרות. ומעתה מה"כ כשהתרצו הכפיים, ע"כ לי' לריך למנות גזברים על זה, ומעתה כיון דהחלת המעות ניתן לה' ק"ח לעשות ממנו כלי שרת. וזה שאמר קרי יגא שבת בית ה' ספות כסף ד"ל הכל לי' בטוב ע"י הגזברי' כמו שהי' ע"י הכפיים ויותר טוב, לך זה לי' לגזרשותה כי לא מוכל שהה לעשות ממנו דבר מסויים הייטו ספות ומזמרות וכל כלי כסף וק"ל — ומלי משום קל הולרך לומר ולא יחשבו הת הכפיים, כי לולי יעשה להם לומר אין זאת משום דבר מסויים כי אלא לא נכתב שמו על נוי עליו, ורק משום שהי' לריכים לתחוב עם הגזברי' וע"כ הי' לריכים לומר מנדבה של פעולי עשיהו כלי פעולי, וממילא הי' כותבים על פנקס החשבון וציו"ש נאסר לעשות כלי שרת קמ"ל אלא כן אלא יתחבו הת הכפיים, ומ"מ נאסר לעשות כלי שרת מנדבת הגוים, כי מנדבת ישראל יעשיהו לזכרון טוב לפני ה'.

[מכי"ק הנ"ל]:

דף כב ע"ב מתני' אין פותחין משבעה וכו' שמותן קבלו רוב הבנין עליהן פי' ולא נתמנו רק מצ"ד שגם לריכין שיהם בדכתיב והם יקחו והייטו עושין שררה על הליבור עפ"י ב"ד אבל אותו שרוב הבנין מעלמן ומלטוש חפלים בו אין לריך שיהם ומיושב תמיהת המי"ט ע"ס. [גליון]:

מסכת ראש השנה.

דף מז ע"ב עובדה דלריכא לי' אבל הוא תעניס לבור הוא וכו'. ר' יוחנן לטעמי' דאמר [תעניס כ"ט.] אילו הוא התם הי' קובעו בעשירי שרובו של היכל בו נכנס וס"ל ע"כ אין אבילות בי' אלא ת"ל של תשובה. [גליון]:

מסכת סוכה.

דף יח ע"א מתני' אלא כו' דוסס אמר וכו' עיין שאגת אריה סוף סי' ל"ג ומ"ש בחידושי ס"פ לולב הגזול ובקונטרס בדיוק שלא בקבלן ודבר. [עי' צה"ת ח"ס ח"ו בחי' על פרק לולב הגזול דף מ"ח ע"ב ד"ה כל ה' וה' וכו' מ"ש שם]. [גליון]:

מסכת ביצה.

דף כא ע"ב בפי"ק ד"ה התומין עשו אותו כמה"ד וה"ת וכו' פירושו בקונטרס ל"ע כי רפ"ב דמעשר שני מוכח דהלי מדת הדין לעליס קאי ולא למשיכה קונה. [גליון]:

מסכת תענית.

דף כו ע"א רב אן דהוה סכיל כל לורביה וכו' אפשר לפשוטה מפסקת דע"ב שאל בשבת קאי ולא לריך לדחיקה של מג"א פי' הקנ"ב סקי"ס ע"ס. [גליון]:

מסכת מגילה.

דף ה' ע"א וסעודת פורין מאחרין ולא מקדימין וכו' ויעשו לוקן שבת וכו'. בלב"ח סס' ל"ב הקשה בשם ר' ישראל מסכנזי הלא בגמ' אלא מנילה דיהן בשלטי דמגי פשיה וזכירה בשני הדדי קאמרין פליג על הירושלמי והרי"ף דמייתי בפ"ק דמגי בשלו אמרו מקדימין הירושלמי דכאן דס"ל סעודת פורים מאחרין ופ"כ אמרי' על הרי"ף שפסק כירושלמי הזה. ועיי' ס' נב"י [ח"ח ס"ח סי' מ"ב] מ"ש בזה לאחר כל פלפולו לא העלה מרוכה היך בביק הגמ' ופסק כירושלמי. ולפע"ד דאפשר לא קשי' כלל. דלריך להבין מה רלו על ככה מרדכי ואסתר אלא לעשות הסעודה בשבת ומ"ש מאחרי "ת דלורייתא דיוקא י"ח בשבת. ומזה נרמה דכאן דברי פי"ח כי' הרפ"ח סכ' מעמו של הירושלמי משום הין מערבין שאסור בשאסור, דה"ב כל י"ט נמי. ועוד ס"ב ל"ל קרא לעשות אותם ימי משתה ושאסור מי שאסורו הלוי בצ"ד יגא שבת שאסורו הלוי בימי שמים ושה"ל קרא ת"ל דאין מערבין שאסור בשאסור. ועוד לא לשאסור ליאסור ניתנין בשבת משום הין מערבין, ובגמ' אסרי' מטעמא אחרינא בפ' מפילין ע"ש, אע"ב שבת לא שכיח שאסור אלא עוב ולא שייך בי' מערבין שאסור. וירושלמי הייטו טעמי' משום דאיטו שכיח שנעשה בשם פורים דכל מה שבוא עושה שאסור ושאסור בכל יחבד בשם שבת. מ"מ קשי' מ"ם בשאלי י"ט דלא חייטי' לאה, וע"ל בשאלי י"ט שיכא הכירה בלא"ה במלא וסוכה וכדומה משא"כ פורים בשבת לישא שום הכירה דאלי אפי' מנלה לא קיימן בי' ג"כ ליכא שום היכר אפי' בשלוח מנות נמי ליכא הכירה דשאלי שבאות נמי רגילין לשלוח כמ"ש בשע"ת סי' תרל"ב סק"ח, לכן לריך לעשותו ביום אחר להכירה, ז"ל דג"כ בשבועות נמי ליכא שום הכירה ואפ"ה לא שמעט לומר בשבועות שאל בשבת שיעשרך לעשות בשעודה ביום ג' ות"כ מ"ם פורי. וע"ל מ"מ בשבועות ליכא הכירה בשא"ק בקרבנות היום משא"כ פורים בשבת ליכא שום הכירה ומשו"ה דאו השעודה ליום מחר. ול"ל נמי דבקריאת המורה פ' ויצא עמלק ולימרת על הניסים ליכא כ"כ הכירה. ולפ"ז לק"מ ק' הל"ל דלעולם נם הש"ס ס"ל כהירושלמי ומעשה שהתבתי והיינו לר' יוסף בש"ס דיקן ד' ע"ב דס"ל דמנלה בשבת לא קיימן מפני שעיניהם של עניים נסוחות למקרא מנילה ולדידי' אפי' במקדש נמי לא קיימן כמ"ש תום' שם ד"ה ר' יוסף ע"ש. ומעתה לרבה דס"ל משום שאת יעברנו ולדידי' במקדש קיימן כמ"ש תום' שם, ומ"כ יש היכר בשום פורים כמו בשבועות שאין היכר אלא במקדש ואפ"ה מועיל הך הכירה וה"ה לכאי בזה לפורים, ולדידי' לא דמיון שאאה ומשאה מעשה שאל בו ט"ו לכאי לפורים בשבת שהרי מלינו בקריאת המורה ביום ט"ו ומ"כ לדחות הקריאה להקידים, וס"ל לר"י ממילא קדמי נמי העשיה כדי שיקלע הקריאה והעשי' ביום ה' וה"ל עשי' קודם לזכירה, ומשו"ה עדיין הי' מהוקת. אך ר"ה ס"ל דלא מקדמי' העשי' אלא מאחרי' משום דאכתי לא מעא זמן מיוחי' דקריאה דלא אפשר שאאי לריכים להקדים מצ"כ העשי' כמלא זכירה לעשי' ומודה רב ולק"מ. וזה מיושב כל מה שפלפל בכב"י במאי דפליגי ר"ה ור"י והס"ם ולק"מ מהירושלמי מ"ש בזה:

והנה לכאורה הירושלמי דמפיק לי' מדכתיב ימי משתה ושמחה הכי פירושו מלא תעשה אותו יום משתה ושמחה כפורים וכדומה ותלו לי' בימים שיהי' ימי משתה ושמחה, לומר שלאותו העשה להימים שיהי' ימי משתה ולא ימים שהם בלא"ה ימי משתה שכוא שבת. אלא לפ"ז לא קיי"ל כהירושלמי דהא רבא מפיק לי' דמנלה שאאי לילות שיהי' ימי משתה ושמחה שכוא שבת. וי"ל דהא בשפ"ב מסיק לי' דמנלה שקראה בלילה לא י"ח מוהימים החלה נזכרי' ועשיה וא"כ ימי משתה ושמחה ל"ל. ולכאורה לפשר לומר משום דוהימים למעוטי לילות לא פשיקא כולי הכי דהרי מצאנו ב"ע שקראה בלילה דמידי דאין מלוחו כל היום ילפי' ימים ימים מעלב דיומי ולא לילות ומידי דמלוחו כל היום ילפי' מיומלוחים דיומים ואפי' לילות ואפי' למאי דמסיק דלא ילפי' דורות מעשה ומשו"ה לריכי' נ"ם דהשבו מ"מ השתא דידעי' בשוכה יומים ואפי' לילות ממילא ילף דבר שמלוחו כל היום מסוכה שיהי' יומים ואפי' לילות, לכן לעניו קריאה שהיכה בלא שעה מ' שפיר ממעטי' מוהימים ולא לילות כמו יומים לולב, משא"כ שמחה ומשתה שהי' כל היום שפיר יומא דיומים דהי' הוא דומי' דסוכה ומילואי ואפי' לילות. ואם נאמר זה ס"ל דזכירה ועשי' חד דינא הית להו מ"מ לא נדע הי' מניהו מפקא מי נרבא לילות הו כמעט לכן מלעריך ימי משתה ושמחה למעט לילות אפי' ממשתה ושמחה. אלא דלפ"ז אם אומרים ל"ל כיון דכתיב ימי משתה ושאפי' זכירה מעטי' ס"ב ל"ל והיומים הם משם לא מוכח מידי אע"ב שיהי' ניכר שמה מלעריך להא דירושלמי למעטי שבת ולמעטי לילות נפקא מהיומים בין בזכירה בין בעשי' ודלא כל"ל דלחומרא אפי' למעטי לילות. והא דאמרי' בשם ח' ע"ב מ"ט דכתיב ימי משתה ושמחה ולא סיום דברי רבה הוא אלא הש"ם נקט לי' לפרש דברי רבה ונקט הדרשה הפשוטה יותר כדרך הש"ם וגם שהוא מוקדם אצל רבה לא מפיק לי' אלא מיומים וכסתמא דתלמודא דשם"ב הכ"ל:

ובזה יתיישב המאמר שם ז' ע"ב ר' אבי יתיב קמי דר' כהנא עגה ולא אתו רבנן וכו' ע"ש בפנים ומג"א סי' תרפ"ו הוסיף מזה דלא כמהרי"ל שלא אסרו סי' מג"ל הלכה בתענית אסתר משום דעדיפי בפעודת פורים ובכה משמע שאפי' בפורים היו לומדים לפני רבם. והנה דבריו תמוהי דלעולם כשהם טרודים לא ילמדו לפני רבם כשברת מהרי"ל הל"ל והכא שאני דרב כהנא הוה ס"ל שכבר י"ח בהורתה ואין כאן טרדא ולק"מ. ונראה להוסיף מבאן כמהרי"ל הל"ל בשנדקדק עוד וכי עד השתא לא ידע שאין דרך רבנן לבוא בפורים בשם"מ משאמה כל שהם כי' כן. ועוד וכי עד השתא לא קיים ר' כהנא מלות פורים כדינא ואכל בלילה. עוד יל"ד מ"ט הלריך בתענית פורים לא הול"ל אלא בפעודת דהרי בפורים קאי. עוד יל"ד כי אמר לי' לא ס"ל למר להא דאמר רבא מ"ט לא פי' ול נמי טעמו של רבא מהיני מייתי והוא נמי לא שאל מ"ט. ול מ"ט הגא מאי' מ' זמנין ולא מלינו כן בדין אחר. וי"ל למש"ם מג"ה סי' תי"ט דר"ח בשבת יקריב בפעודת פורים כדי שיקלע הקריאה להבאים פעודת ר"ח ע"ש. וס"ל לר"י ממילא קדמי נמי העשיה כדי שיקלע הקריאה והעשי' ביום ה' וה"ל עשי' קודם לזכירה, ומשו"ה עדיין הי' מהוקת. אך ר"ה ס"ל אלא מקדמי' העשי' אלא מאחרי' משום דאכתי לא מעא זמן מיוחי' דקריאה דלא אפשר שאאי לריכים להקדים מצ"כ העשי' כמלא זכירה לעשי' ומודה רב ולק"מ. ובזה מיושב כל מה שפלפל בכב"י במאי דפליגי ר"ה ור"י והס"ם ולק"מ מהירושלמי מ"ש בזה:

ימי למעוטי שבת אין לנו מיעוט ולא ליתת ומעו למיכל בתורתה, מה תלמר ספוקי מספקא להו ועבדו הכא והכא לחומרא, מ"מ בפוריס בתל בשבת יולאים ממ"ש בסעודת פורתא, ומ"ט לא אתו רבנן היום. וע"ז אמר ר' אלא אמר רבא סעודת פוריס סעודה בלילה לא יי"ח מבוא דכתיב ימי משתה ושמחה דאז הוא מצוה לאכול בלילה לשתות מיטיטים תלה זכריס ועשיס אלא מימי ומ"ש ליכא למעוטי מני' פוריס בשבת, זה לא אמר רבא מעולם אלא אמר סתם סעודת פוריס בלילה לא יי"ח בלי שום קרא ומ"ש י"ל דבאמת נפקא לי' מוהיטים, ולייתר ימי משתה ושמחה לדידהו למעוטי פוריס בשבת, ומ"ש לא הו"מ למיכלי' בתורתה. הגה אני מ'רבעין זימין פי' דסגה אם רוצה לסמוך דבר לריך מ' זימנין כדאמרינן בר"ה דלייס מ' יוס לסמוך ממנו מה שלמד בבבל דסגה גם מרע"ה שתתה מ' יוס בהר לא הי' ללמוד תורה מחבר כל המעשים בתיב ויהן אל משה ככלותו פרש"י שלא היה יכול לקבלה עד שניתנה לו במתנה וע"כ המ' יוס הי' לסמוך ממנו כל עיניני העש"ז שהי' רגיל בהם ולכל חכמות העש"ז כדי להכניס ד"ת לתוכו, ומשו"ה ליים ר"ז מ' יוס לסמוך ממנו תורת הבבלים. וכ"ג רגיל הי' לסמוך הא דבבא וסיס בה מ"ש ימי משתה ושמחה בתיב מבו"ה הני עתה מ' זימנין ולא סיים בה מ"ט כדי להסכיח ממנו זה וק"ל. [מכי"ק בסוגי' פוריס שתל בשבת תקס"ח לפ"ק. ועי' בח"ס בתי' "ל"ז סוגיות" סי' כ"ח]:

שם ע"ב ר"י בשם ר' חייה בר בא בדין הי' סיכו מתעניו וכו'. מ"מ אין זה מספיק לאתרי לומות שתתרים ע"כ לאמר בבבלי תקדומי פורעניותא לא מקדמינן. ועמ"ש אלי' רבה סי' תק"ן. ועוד נלע"ד למלי דקיי"ל בסמ' ע"ז ל"ב ע"ב כמ"ד ובלו בה פריליס והללוה ע"ם ל"ל מכיון שהתחיל הפרפה מתחלל ושוב לא הוה בית ס' רק עיקר על ההתחלה. ובהא פליגי רבי והכמיס אלא הודו לו לעקרו מתשיעי ולקובעו בעשירי לפמ"ש תוס' עיין בבבלי. [עיין בפ"ת ח"ס תל"ח סי' ל"ג ד"ה ובדבר בעתו וכו' ובחלק י"ד סי' לל"ג ד"ה לתמס וכו' מזה]:

שם מפני התקיעה וכו' [עי' בח"ס בתי' על הסוגיות ח"ת סוגיא י"ג מה שפי' בירושלמי הכ"ל]:

דף בד ע"א אין לתה רשאי לשוחן. רוסה לומר המגדב אין רשאי לשוח עוד אבל הבבלי רשאי לשוח לדבר מלוה כיון לחלק לרבנן ומהו לריך לשפים אחריס תחיתן אבל לדבר הרשות לא זה ולא זה יכול לשוח. לך עד אלא בא ליד גבלי יכול המגדב להלוות וליפרע לתר זמן חוץ ממגבת פוריס כדעיל פ"ק ב' ע"ב. [גליון כי"ק]:

שם העושה גר ומטיר בשבב"ע וכו' משמע אפי' בירושל"מ לחלק בין שתתקע לא שתתקע שם בעלים והיינו לשוחו לדבר הרשות וכדעית הרי"ף והרמ"ם פ"ק דש"ב ע"ש. לך לתוס' עירובין ויו"ט ע"ב ד"ה תילומא ליל הכא בעכו"ם מיירי ובלבות לדבר מלוה. וע"ל מש"ה מייתי הכא לך דלמטיעומים ובהא תלי' לך שפיקא לי' לגייר לו לא ועפ"י פי' שב' קרבן עדה ד"ה בדרך חלקים וכו'. ועיין תוספתא פ"ג דמגילה הגי' בהיפוך העושה גר עד שלא נשתכה שם בעלים רשאי לשוחן ומשתתכה שיבו לשלי. וגראה התם מיירי שהבעלים בעלמם לא התגדבו אלא עבו מוכרה ומכרו פתם עד שלא נשתכה שם בעלים לשוחן ומשתתכה שתם ס"ל בל לבור עיין ש"ך י"ד סי' רל"ט סק"י והכא ירושלמי מיירי שהנבאים רולים לשוחן ס"ל עד שלא נשתכה שם בעלים תיום יכולין וק"ל. [עי' בפ"ת ח"ס תי"ד סי' רמ"ד ד"ה ולתיתי בירושלמי וכו']. [גליון כי"ק]:

מסכת מועד קטן.

דף ו"ז ע"א יכ"ש בתל בשבת מרתין בו פעים וכו' לע"ד הפי' בסיפוך ממ"ש ק"ע דבשבת אין מרבין כל כך בהפלה כמו שאנו מוהגין אלא לומר בו תגינו אלהינו ע"כ זמן פנוי להרחות פעים וסיומו דקתמר בגייה היא שים חיוק בין הול לשבת. [גליון כי"ק]:

מסכת יבמות.

דף ח' ע"ב רשה את רבי יהושע וקרא עליו את מי יורה דעה זכור לטי שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיהדבקו חזיו בדברי תורה. זצ"ע קרא דפ' הקהל בבוא וגו' הקהל את העם האנשים והנשים וטף וגו' ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו וגו'. וכ' הרמב"ן אין אלו יוקני שדים אלא טף שהגיעו לחיוך שהלך מבניר להם ומביאים אבל ח"ל אמרו טף למה נאמר לומר לך שכר למביאיהם ע"ל. משמע מזה דחז"ל עשו ב' מיני טף הרשון האנשים והנשים ושף הם המגיעים לחיוך, ולידך ובניהם אשר לא ידעו המה קטני קטנים ולא אלו אלא ליקן שכר למביאיהם. ולפי הנראה זו דבניהם אשר לא ידעו המה קטני קטנים מפורש בקרא טעם בילתם לפי הירושלמי הנ"ל שהבניהם עריסתו בניהם"מ כדי שיכנס בחזי הילד קול דברי תורה וזה מסונל לבשיגדל שיהי' ת"ח ודיק, ולכן אחר שאינה להביא הטף שהגיעו לחיוך, שוב אמר ובניהם אשר לא ידעו שלא הגיעו לחיוך מ"מ ישמעו ויכנס בחזיהם קול התורה ויהי' ללמוד בעתיד אחר זמן לבשיגדלו [מדרוש נפ"ם הקל"ג לפ"ק]:

מסכת סנהדרין.

דף ה ע"א ר' יוסי אומר מעבדין שבן מעיבו בחזקי' שעיבר מפני הטומאה שנאמר וכו'. בירושלמי לא גריס ובקש רחמים על עלמו. ולא הרגיש לל בקושי' שעיבר את השנה מפני הטומאה ובקש רחמים על עלמו. ול"ל דס"ד דאחזי לן מ"ט מ"ע בקש רחמים ולא מסיק מבורי מסברא כמו בבבלי. ול"ל דס"ד דאחזי לן שי טומאה הותרה ס"ל שלא בדין עיבר חזקי' ונגד זה נס שהתעללו ולא הטהרו לא פעלו עולה בל בך דטומאה הותרה בשבות. לך לי טומאה דחוי' נהפוך הוא דחיטו שפיר עבר דעיבר ונס חשלו שהתעללו ולא הטהרו אלא הותרה. ונ"ס דר"י ס"ל מעברין משום טומאה דחוי' (בירושלמי לא אסיק הך בריימא דלי) ומייתי ריחיה שחרי חזקי' עיבר והתפלל עליהם על נס שהלו בלא בכתוב והתעללו ולא הטהרו. ובזה ניחא דלא בלעתך לומר דהמקשן לקמן בבבלי דמקשה דר"י אדר"י דלין נעלם ממנו הקיל התפלל עליהם, אלא דהוה מפרש בפי' הירושלמי הנ"ל. ובנ"ס קאמר וליטעמיך תיקשי לך היא גופי' ובקש רחמים על עלמו ס"מ כ' יהודה בל"ל דבקשה רחמים על עלמו לא על נס שהלו בלא בכתוב ס"ל דבקשה רחמים סי'

ירושלמי ברכות.

הערות מהגאון רשבבה"ג רבינו **מאיר שמחה** הכהן זצ"ל (בעהמ"ס „אור שמח").

פרק א הלכה א [דף 2] ספק קרע ק"ש ספק לא קרע כו' וקודם לכן לאו ספק הוא כו' פירוש דמזיל כפי מה דכתב ק"ם דמוריית, ובספיר פסיו ספק קרע שמע מקרע בין המשמות, והיינעא כיון דספק אם קרע דמיון מיכו קורע, ספיר אם קרע ביהמ"ם לא יצא דהכמים חלקו המנים ובל לילה בלילה ולא בין המשמות, ותקנו כן ודוק וזה דלא כפוסקת ממהות ס"ו דה"מ זכר שכהבו לענין ספירה דספק דרבנן הוי בין המשמות, ולא ניהירא כמ"כ.

הלכה א [דף 6] ר"מ חברון דבקר בעי כמה דלמ מר בערבית גרסו שלשה כוכבים לענ"ש שהחמה בחמלע הרקיע לילה הוא ומר לף בשחרית כן מכלן נהעוררו לסיטה רבינו הם דמסוף הסקיעה ג' רבעי מיל מ"ש לחת הכוכבים וכלן אמר דלענ"ש שמחה בחמלע רקיע לילה וגם פירוסם דבחמלע הרקיע הוא אחר שסקעה וכנסנת בעודי הרקיע דחק מאוד וכל הרגיל בירושלמי יראה דבך ליל הגיהה כמה דלמ מר בערבים כלהו שלשה כוכבים לילה ומר לף בשחרית כן לענ"ש שהחמה בחמלע הרקיע כל"ל ומקשה כיון דכוכבים סימן לילה הם כן בשחרית כ"ז שהכוכבים ברקיע לילה וזה זר מאוד דבהוא לחו זה רוחים שהחמה בחמלע הרקיע וע"ז מהכלו כל הברוחים מה בילחו מהיקשה (חורו) מן הבריות כן בילחתו מיחודע לבריות וכו' שרי עייל לע"ג דלא נפיק לחרין דעקיק [זה בשחרית לענ"ש שהכוכבים קיימין יום הוא] שרי עייל לכל מהכל ויעו"י הדושי הרשב"ם מס"כ בזה:

הלכה ה [דף 18] מה ברכו רב מהנה לחמר בש"ם זו ברכת התורה ובקרו עשרת הדברות שמע כו' ר"ל כו' ז"ל שחין הברכות מעכבות, לחמר ר' בא חמ"ה ליח לח ש"מ כלום, שעשרת הדברות הן הן נופה של שמע — נראה דיוהא ירושלמי דבקרו ברכת לחבה רבה, ולחה פריך ש"מ שחין הברכות מעכבות דמ"כ כיו לפסק בין לחבה רבה לק"ם, ומבני דעשרת הדברות הן נופה של שמע דחיה בהו קבלת עול שמים ושול עבודהו וכדמסיק דבדין היה לקובען בק"ם, חבל מהה דבקחמר ה"ל למודה ולה יולר חור לחבי לה מעה זשניה וכדחמי בבבלי דף י"ח: וזו"ק:

פרק ב הלכה א [דף יב, 23] לחמר ר' בא ז"ל שחין ברכות מעכבות בהיבין ומיהו מפסיק [פירוש דהה לריך להפסיק בין שמע לוחהבת בברוך שם כבוד מלכותו] ולח תניחה, והכח חע"ג דלח תניחה לריך לבבך, [לגחת דחיהו שוחה שם לחמר בכ"מ, ה"ב לח הני חם בבך] לחמר ר' יוסה שם חומר חת שהוח לריך לבבך, בירך לריך סיכוון חם לבו בכוון, פירש דלח מלי למימר דמיירי בבירך ה"ב לריך הני חם כוון לבו חבו מי מספקה שם כוון, הלח כיון שבירך ודחי כוון, דחל"ב למחי בירך חבו סיכוון הקורה בתורה בלח ללחת, ה"ב בקורה שמע לחודים נ"ב הו"ח למיחניה ולחחי חני, חבל כרחין דלריך לכוון בכולן, היינו כל הפרסיות, ובין שמע לוחים ה"ם חיכה הפסק פרסיות טובה וקרה חוהן וכשהגיע לפרשה ראיה, שם כוון בהדיה יצה, כשמעיהה מן הדה וכו', והנה הרחיה עלומה דע"ב לה בירך, חבל הה לחמר ברוך שב"ח חין רחיה שהוח לכן חסור לחוחן בידו, קודם, וזה נכון בגירסה הירושלמי ובירושה:

הלכה ג [דף טו] מהניהה פליגה על חבה בר' ירמיה, נכנם חדם לבית המים [היינו להסתין] וספריו ותפילין בידו לחמר ר"ז קיימה כו', כלן בידול לנובהן כלן בשהינו יכול לנובהן דלכ מלוה לה עבד למה היה מבזי לה, נראה דהפירוש דכלן הבריהה מיירי בבית הכסה קבוע דחסור לשהת חוהן על רחשו דחיהינן שמה יפנה חו שמה יפיח כדחמר בבלי כ"ג, דחסור, וכיון דחסור לנובהן על רחשו, מוהר לשהת חוהן בידו ולית בהו משום בזיונה דילהו, חבל חבה בר"ש מיירי בבית הכבה ערלי דמוהר להסתין וסם על רחשו וחזינו כמ"ש סוכפות דף כ"ב, דה"מ חייהין כו' ולכך חסור לשהת חוהן בידו דכיון דחינו לובהן ולינו מקייה בהו מלוה למה הוה מבזי לה, ולפ"ז ליכה כ"מ לדיוה בין בבלי לירושלמי, דמסתין מיה מעומד בבה"כ קבוע, לסיטה בגמרה דילן דמשום גילוחי חסור, ולירושלמי שרי ודו"ק וזה לה כרבנו הרמב"ם דחסור להסתין בתפילין על רחשו, חבל מדברי רמב"ם נראה דפירש כהמפרשים דמשום לו להסתין ולהניח חח"כ תפילין, ותהו דקחמר לבית המים, פירוש להסתין בבה"כ קבוע, ומח"כ דקחמר ר' יעקב ב"ח הוה לעשות לרכיו, ומדוייק לפ"ז לשונו בהיו"ט ולה נחמר מן היום כדי לנובהן כו' ומפיהו להסתין מיה בבה"כ קבוע, וזה נמד מירושלמי הנ"ל, דבגמרה דילן לה נזכר, חח"ו רב מלחתי לרב חחבי נחון בחילוחה ע' בח שפירש כן דמ"ה כיון שיכול לשהת חוהו על רחשו לכן חסור לחוחן בידו, וזהו כמו דפירשתי לשיטת הירושלמי וזו"ק:

פרק ג הלכה ד [דף כו] מהניהה במקום שחין מים וכר"מ דהתי בע"ק שחין לו מים לעבול הרי זה כו' ושם בהלכה ה' מהניהה בריבים לבל בימו לבין עלמו יפסיק כרם כרי"י. פפילו בימו לבין עלמו לימו מפסיק בשחין לו מים לעבול, חבל יש לו מים לעבול חף ר"י מודה שהוח מפסיק, המפרשים שברו דזהו חכמים לעיל, ולימו כן רק דקחי על הבריהה דלעיל הלכה ד', בע"ק חלוי שנפלו עליו ט' קבין טהר לעלמו, חבל לימו מוליח החריש י"ח כו' לרבעים כח' דברי ר"מ, ר' יהודה חומר לרבעים שהם מ"מ, וע"ז קחמר מהניהה בריבים, [פירוש דלריהו שני בהניהה ט' קבין זה מלי מוליח רבים בהפילתו דיהטו יש מייר' מהניהה במקום לליכה ט' קבין] ברם כר' יהודה לפילו בימו לבין עלמו לימו מפסיק [פירוש דהיהו סובר דלעולם בעי לרבעים שהם] כשחין לו מים לעבול חבל יש לו מים לעבול חוף ר' יהודה מודה שמפסיק [פירוש דכשיש מקום שמוך לעבול לכו"ע לריך לעבול בלרבעים שהם] ופשוט מחוד, וכסוגיה דבבלי נראהה, דלר"ש בברכות שלפיה ושלחחריה הוי כהלכות דרך לחרן, וחף הם יש לו מים לעבול מיליון בשפתיו וזה שחמר בין כך ובין כך מוליח בשפתיו, היינו בין שיש לו מים ובין שחין לו מים מוליח בשפתיו, וגם כר"מ דבים לו מים סובר דחסור חף לסרבר, וכדמוכח מסוגיה דבדרך לחרן שר"י מתיר חף הם יש לו מים ודלח כהשמ"ש והו"ק:

הלכה ו [דף 56] עד מהי טעמה ד"ר יהודה לח נרסיון כלל, מ"ש דר"י משום טעמה עדיין משום זב] מו שחין שם לטומחה קלה לגל חמורה [כיון דכבר שבע ליה טומחה זב המחורה לח חלה עליה טומחה קרי הקלה כלל וזה כדחמר בבלי שבע ליה טומחה] מה נפיק מבינהו רחה קרי ב"ז [פירוש שרחה קרי בשביעי של ימי זיבה וקר ב"ז נטמע מכחי] חין תימר מה מועיל שהוח טובל, מועיל הוח, [דהה הטבילה בלקה לבני הטומחות לקרי ולזיבה כמו שפירש הרש"ם דבשביעי חין הקרי סותר וטובל לזיבה ג"כ ובשחר טהור לגמרי, ושהם קחני זב שרחה קרי וסיימו לף בשביעי, וע"כ טעמו משום שחין חל טו"ק על ט"ח ולח חלה טומחה קרי כלל] כוי ליה טעמה לגה משום שחין שם לטומחה קלה לגל טומחה חמורה, עד כדין בשבעת לו טומחה קלה לבסוף, לפיהו בחת לו טומחה חמורה לבסוף, [דלח שייך שגה חל הטומחה של קרי כיון דבת בתחילה] בשמעיהה מהדח כו' שרחהה נדה וי"ו פוטר הדח חמרה הדה ליה הדה דוחק בהבחתו ופירושו שם"ד ויעו"י בירושלמי ה"ג פ"ג ג"ב ל"ל רחה קרי בשביעי יעו"ש:

פרק ד הלכה א [דף 60] ומהני הקיום תפילת הממה לתפילת המוספין ילף לשעבר, הם בתחילה לא פהר לה בשגה הגיע זמן תפילה, פירוש דעדיין לא בחו עדיים לקדם החודם וח"ב היו יכול להתפלל מוסף, ודוקא בדיעבד הם לבתחילה לריך להמתין ולהזכיר ר"ח בממה בעבודם ושגה מפני שיזכריהם במוסף ודוק וזה לחוק, ועיין סוף פרק הם"ם דשליבור שגה עיי"ש:

פרק ט הלכה ג [דף סו] רב הונא חמר בשעת עשייתן ס' כל המעות טעונין ברכה בשעת עשייתן חון מהקיעה ומבילה ויו"ל קדושין בשבילה פירושו דכמו דחמר לעיל פרק כיצד חין מברכין על הפת שלא בשעת הסוח פירש משום דחיים שמא לא יבא לידו לך בכר וחם נפל ובא חח"ב לידו לריך לחזור ולברך כמו שפסק רמב"ם בפ"ד מהל' ברכות יעו"ש כן סבר ירושלמי בכל המעות שלריך לברך בשעת עשייתן שמא לא יבוא לידו לבד טבילה לריך לברך קודם שבשעת הטבילה הרי הוא בחיים ולא לחמ"כ כדחמר בתלמודין וכן מקיעת שופר שבפיו הוקע וכו', וע"ז חמר עוד ר' יוסה חית לך חורין הפילין של יד עד שלא יחלוץ תפילין של ראש עד שלא ייבה פירושו דבני מערבא מברכי כשמסלקין התפילין מקב"ו לשמור חוקיו כמ"ד ושמרת חת החוקה הזאת למועדה בחוקת התפילין הכחוב מדבר ועי"ש לעיל פרק כי' קודח ס"ל נ', ושם כן מברך הברכה טרם שמסלק וחולץ מלחו הבל ראש יד והוא רק עובר לעשייתן הוא בשעה שמסלק מלחו הבל ראש קודם לסלק הבל יד וכן כשמניח תפילין מברך על של ראש קודם שמניח לחהו וזה קודם לעשייתו דמברך בשעה שמניח הבל יד להניח הפילין ומעלה דקודם של ראש הוא ומעמו מטוח דלף אם לא יבוא הבל ראש להניחו לא יהא ברכתו לבטלה דהא מניח הבל יד [וכן אם לא יחלוץ חת הש"י חינו לבטלה שהרי סילק חת הש"ר רק שזה תמיד בידו לחחוץ] וע"ז חמר מן דייבא הא לא ייבא הא [פירוש כיון דבל יד כבר בא לידו והניחה לף שם של ראש לא ייבא גם כן מהני ברכתו על של יד ומתי מיכפת לו כיון דלא הוי ברכתו לבטלה נמלא דברכה להניח תפילין מברך בשעה שמניח חת הבל יד עיי"ש דפוטר של ראש וכוי לבל יד הוי עובר לעשייתן וזה ברור כשהם ודוק:

ירושלמי זרעים.

הערות מהגאון רשכבה"ג רבינו **מאיר שמחה** הכהן זצ"ל (בעהמ"ס „אור שמח").

מסכת פאה.

פרק א סוף הלכה א [דף ט' ע"ב] עני מימו מלוי ליקח, כי' מבואר בלור שמח ס' מתנות עניים פ"ו סי"ג:

סוף פרק ב הלכה ה [דף י"ג ע"ב] ר' פנחס בעי קלירת חולס למרן מהו שתהא חייבת בפאה, ותמוה דהא הוי דבר שהוא תוכת קרקע ומימו מובג חלה בארץ, ובורר לריך לחיות שתהא מפוקפק בפאה או מהו שתהלק בפאה, והפירוש שאם מכני לדידים מרן ישראל ובחמלע שדה חו"ל וכמו שחמרו בפ"ק דניטין דלועה נפקא כו' אם הוי כשדות חלוקות ולריך להפריש שני פחות ולא מלי להפריש מפחת על חבירתה. ומ"ם אם עוד שלא תאמר הקדם פטור ותולה למרן פטור לי מה הקדם חייב לף חו"ל חייב, הפירוש שאם ים שדה הקדם שניתיים לין חלק הקדם מחלק לת השדה שיהא לריך להפריש שני פחות רק מפרים פחה אחת, ויעויין חלה פ"ד ה"ב קב הקדם מלרף כו' מה בין חלה כו' הקדם לחו לפדותו ולחכלו, ולכן כחן סוף"ד דחיכו מפסיק הקדם לפחה דרחוי לפדות קודם הקלירה, חבסה הני קיר חלרכם ולא קיר חו"ל, פירוש שכל הקיר יהא מחרלכם זה שכחוב בלשון רבים ולא שיהא קיר חו"ל בנחיים. ושם, קלר הנזכר חלי חלי' ולא הספיק לקלור לת השדה עד שפרה כולס מפרים מן הקמה כל"ל, על הקיר פירוש על הקיר שקלר המקדים קודם שהקדים חלי' הבעית מפרים מן הקמה שנפרה היינו חלי חלים הבעית וכל מה שנקלר בדבות הקדם כבר נפטר פירוש ולחינו שנוה לבעין בבית, וזה חינה זמנן שבהמ"ק קיים לבל נלחר שחרב המקדם לם נלמר דקדושה שיה בעלה ים לחיים שיחר ס"כ הבמות מותרין [ועיין שנדע שים לבן דמות יונה בבר נריזים כמבואר פ"ק דחולין] ולין להרחיקן, וכן מה שהחמירו בבציעית לקטום להדליק עור שסכו בזמן שביעית זה לף שיך לם קדושה שיה בעלה ובביעית הוי דרבנן וטפי שיך לומר שלא קנסוהו ובטל מנג עולו, ולכן מייתי המשנה הני מרתי כחדא, מבואר בחו"ם ס' שמטה ויובל פ"ו הלכה י', יעוי"ש.

מסכת תרומות.

פרק א הלכה א [דף ג' ע"א] תורס לת שמינו בלו מה שת עביד ליה כתורס לת שמינו שלו לו כיורס לת של חבירו כו' מבואר בחו"ם ס' תרומות פ"ד ה"ב ויעו"ש.

שם הלכה ה [דף ח' ע"א] הדא לומרת שהוא לריך לקרות שם למעשרותיו, וזה פירוש למה דהניח בתיספתא ולריך לקרות עליהן שם שפירות שבתרומה קובע ואסור לאכול מזיחים הנכחתין עד שיעשר כל המעשר לכן אסור לאכול לרעי עד שיחזור ויתרום ויעשר המעשרות דתרומה הרחשונה קובעת, וזה פירוש נכון בזה הירושלמי הסתום והוא מבואר בחורך לנכון בחו"ם ס' מעשר פ"ה הי"ט, יעוי"ש:

שם שם [דף ח' ע"א] והא לומרת לין חורמין כו', מבואר בלור שמח ס' תרומות פ"ם ס"ד:

פרק ד הלכה ז [דף כ"ג ע"ב] עשו לותן כדבר שדנכי להמות כו', מבואר בחו"ם בשם נימי הרב מהר"ם ליפשיטן בס"ת פי"ד ס"ז:

שם שם בסוף ההלכה מבואר שם בחו"ם ובס' מ"ם פע"ו הט"ו יעו"ש:

פרק ה הלכה א [דף ב"ו ע"א] על דעתיה דר' יוסי ניחא דתני' בשם חזקיה ור' יוכה בשם ר' יכחי ונחתם ממנו לת תרומת ד' לחכון הכהן עשה שיתן לחכון בכהונתו, על דעתיה דכהנא דוא לומר טול מן המקודם שבו ולומר לף הכא טול מן המקודם שבו חע"ב דכהנא לומר תתן טול מן המקודם שבו מודי ובלבד בדבר שהוא זקוק ניחנו לכהן, פירוחו, דלעיל ריש פ"ב לומר תרומע"ר לימדה על תרומה גדולה שלא תהא ניעלת מן המחול על המעשר ויהיו מעלת מן המחול על המעשר מתן, פירוש שתרומ"ע ניעלת מן המחול על המעשר ר' כו' ונחתם ממנו לת תרומת ד' לחכון הכהן עשה שיתן לחכון בכהונתו. פירוש כשהוא מחול ורלוי לעבודה לכן ע"כ חפרים ממחול לחיו ממחה לף חיוב ליה לבד מכסקה [וקרוב לזה מה שחמרו בחלמודין ריש חלק מה מהרן חבר לף בניו חברים יעו"ם] כשהע"ה חומר מכל חלבו לת מקדשו ממנו מול מן המקודם שבו, היינו מן המחול שקדום יופר ברלוחה לחכילה ושם יחכלנה טחת יחחייב מיחה, ולזה חמר כחן על מכחניתו דחתן שלא תרומה ממחה שחכלה לפחות ממחה כו' לו למעשר רחשון כו' ילקבו הא במעשר רחשון שהעבול לחרומת מעשר מיירי וכמו דחנע בסיפא בחחורה הם למעשר רחשון נפלה יקרא שם לחרומת מעשר [וכמו דחייק מזה דחבל מעלה וכדחתי ר' חייק] ומ"ל למאי לף הני בריחא דחפרים תרומ"ע ממקום לחר הא תרומת מעשר ניעלה מן המחול על המעשר יפרים מן מעשר רחבון לחריחא על הך המעורבין בחרומה ממחה, ולכן חמר לנו' יגלי דדייק מקרע דוגחתם ממנו לת תרומת כו' לחברן ל"ם דדוקא במע"ר עמא שהוא חוכל במעשר רק לחר מה הוא שלו למיתן לכהן ממנו נופל מהמעשר ויכו' להפקה, לכן חמרם כאן שלא שיכן לחברן בכהונתו ושפרים מן המחול על המעשר שיחכלנה בכהונתו, חבל חוזה שיכן לחברן בכלל כיון דירקבו ולחיבוד חזלי לכן היו מחויב להפרים מן המחול עליהן, ע"ד דכהנא דחול מן המקודם שבו ודייק מקרע דבריחכם לת חלבו ל"ב חלה להפרים מן המקודם היינו מן המחול ויפרים כאן מן המחול עליהן, ומשני מודה ובלבד בדבר שהוא זקוק ניחנו לכהן לו חלה להפרים מן המקודם, משל"ב כאן לם יפרים מן המעשר בנפלה לחוכה הרו"ע הלה לו זקוק ניחנו לכהן כיון דכולהו לחיבוד חזלי לכן לו לריך להפרים עליהן מן המחול, וזה פשוט מחר, (מבואר בחו"ם ס' תרומות פי"ד סי"ו יעו"ם):

פרק ו הלכה א [דף ל"ב ע"א] מחל ומחל"ם מכל כו' מבואר בחו"ם ס'תרומות פרק י', הלכה כו' יעוי"ם:

שם הלכה ג [דף ל"ד ע"א] מכל בכוריס כו' מבואר בחו"ם ס' תרומות פ"י סי"ח יעו"ם:

פרק ח הלכה ד [דף מ"ו ע"ב] ר' חמע בר ויקבע בשם ר' יוסי ב"ח כלי שחוכו טהור ומחוריו עמיחים חין מטמחין בו דבר מרובה

שחין מלילין לף שבטילוי בחוכו הוא דבר מרובה הוחיל ומטמע לתרומה בחמורי הכלים והוי כטמע בידים, והכונין מרד והטמע ולל יטמחה בידיו, פירוש דמריבע מקשה דקחני מודה ר"ע ור"י שחם יכול להכיל ממנה רביעים בטהרה יכיל ושם נלו ר"ע חומר חדד והטמע ולל יטמחה בידיו מוכח דשם יכול להכיל רביעים בטהרה יטמחה לפילו בידיו כדי להכיל ולדך מבכחת לה דיטמחה להכיל בטהרה על כרחך שמכיל בכלי שחוכו טהור ומחוריו טמחים שמכיל בטהרה מה שבחוכה ומטמע בידים בחחורי הכלי להבסף כו' תפחר בבור טהור. פירוש היכי שלינו רק שהוך לחיבוד שם לל יכיל בכלי שחוכו טהור ומחוריו טמחין, מה דמחני בבור טמע היינו שבבע החחתונה טמחה ובלע"ה חזלה למימחה הבסף בנת החחתונה לכן מכיל בכלי כזו, והטיבן חדד ובבלע ולל יבליעה בידיו ונם שם דייקה דקחני מודה ר"ע כו' שחם יכול להכיל רביעים בטהרה יכיל פירוש לף שיבליעה בידיו והיינו שמכיל בכלי בחחוריו טמחין ושם לל מייירי שהולכת לטומחה, ומשני שהחבלה לבית הפרס דבלע"ה חטמע הבסבת לכן שרי להכיל בשל שחחוריו טמחין ותוכו טהור וכן הוא המסקנה בשפ"ק דפסחים עיי"ם ודוק היטב:

פרק ט הלכה א [דף ס"ז ע"ב] [שהקונה הלה עליה כשטוע מחובר כי' מבואר בחו"ם פי"ל הלכה כו']:

מסכת מעשרות.

פרק א הלכה ג [דף ז ע"ב] כי לתן קיימין בשהכרו לנכם עמו בזיתים כו' דרבי סבר דבוק כמו שהכרו לעשות בזיתים „ופטור" ורבנן סברי דבוי כמו שהכרו לעשות בנוסף של זיתים פירוש בהחלין „וחייב בלירוף", [ר"ם פולמ], ונרחה דפליגי בחה דפליגי חמורחי בריש מוע"ק שם מנכם חייב משום חובת דמרפי לרעת לו חייב משום זורע דחלמיח פרי, ורבנו פקק כחנת דחשנחיהו דחייב בלירוף דבוי כמו שהכרו לעשות בניפן של לילית דבוי פולדת דחורת וכמו דחשנחינ פרק הבונה חשבה הולדות דחורת מנכם ומקרפס ומזרד לתן בחשקה מיט סבר משום זורע, והחילוק פשוט דחנכם עוקר דבר מן הקרקע ודחי לחורת שעידד בקרקע לבל חשקה מיט שחתן בתוך הקרקע הוי כיורע ולכן לף חשבה בשבת שם חשקה לחובת דחורת ודו"ק — מבואר בחו"ם ס' מעשר פ"ה ס"ו:

פרק ב הלכה א [דף ז ע"ב] חמר"ז מדברי שחיכם שפילו חבר שלות לחבר לריך לעבר, פירוש שלות לחבר לנקוע עבדים חחיט מבלו לריך לעבר [פירוש המלקט] לריך הוא לעבר ומ"ד מוטב שיחרומו שלות מן המוקף ולא להחכיל לעמי הלרן טבליט וזה חבר הוא [הוחיל והמלקט חבר הוא לין לחבר בשולה חותו נלקט שמא לא יעשר לכן המלקט] לריך הוא לעשר, ר' יוכה בעי הכא לת עביד ליה חבר דחמרת לא יאכל עד שיעשר והכא לת עביד ליה עם הלרן דקא חמרת דשלת להחכיל לעמי הלרן טבליט מעשר המחלוט שלא מן המוקף [וכן פריך בבלי בביצוצין] חלי' כלן וכלן שם הלרן הוא שלא בשביל לחד שהוא מתקן הוא נקרא חבר בחמיט דכי מה שחומע לנו כלן הדין שם יאכל קודם שיעשר לו לא חמי מהוא זה הוי חבר כ"ו שלא קיבל עליו חבילות ולין זה ענין לכך דחמלי ולקמן פ"ם ה"ם דשם הגירסא שחילה וזה בשולה פירות וכלן הגירסא שלנו

שלנו

שבלו לנקוט מן התמיכה וקרוב לזה פירש מהרש"ם ודו"ק: [ת"ס ס' מעשר פ"ו ס"ו הט"מ והסור]:

פרק ג הלכה א [דף י"ד ע"א] כי מן קיימין בשכרו לכם כו' מצומר שם פ"ה י':

שם הלכה ד [דף י"ב ע"א] ניחא לחכול מיד לקלות מיד [פירוש הא לא נגמרה מלאכתו] למר ר' אלעזר דר"מ היא דר"מ אמר מקח טובל בפירות בלא נגמר מלאכתן, והוא ר"מ דכתן דמייתי לה לירושלמי בפרק זה ס"ג [והפ"מ לא כתב כן] והכמים חולקים לוכל מהן ערלי ומעשרין ודלי פירות דמקח לאו קונה ולכך לא עיכר טרם שמכר והא בבא מציעא, דלר"מ דסבר למקח קונה אף אם לא נגמר מלאכתו לכן מעשר דמלי דשמוכר יודע שבכך הוקבע למעשר ודלי עיכר, אבל רבנן סברי דמקח לאו קונה והלוקח מותר לאכול מרעי לכן לא עיכר כמוכר, ומייתי ירושלמי אמר ר' יונה מסכתית כתוב בפנקס דחלפוי חולכ מהן מרעי ומתקין [דמלי] כל"ל. וקשיא אם אינו אכל מהן מרעי מתקין ודלי ואם מתקין דמלי יהא אסור לאכול מהן מרעי פירוש כיון דמתקין דמלי ע"כ משום דמקח קונה ולכן לפסר שפירש קודם שמכירה ס"ל לית לחולכ מהן מרעי עיי"ש דמהרץ דמחוך שיודע שביתו טובל אף הוא מפרים משפה לרשותו, והך דהכא חילפי הוא דבריית לה דתלמודין בבילה ורבינו פסק כתוספתא דילן וכחכמים שהובאו בירושלמי ודחק לתך דחלפוי [והפ"מ לא דק] וכו'. [כ"ז מצומר בתו"ס ס' מעשר פ"ב ס"ב הט"מ יעו"י בתורך]:

מסכת מעשר שני.

פרק א הלכה א אמר ר' יודן מתניתא אמרה כו' שהוא אסור למוכרה כו' פירות אפילו לר' יהודה כו' מזיד קידם כו' אם תומר אם יהא מותר למוכרו יהא מותר לקדם בו ולמה תני קידם בדיעבד ודחי לזה "וכל שמותר למוכרו מותר לקדם". כל"ל והתניען מין לוקחין כו' ס"ל יוסי כו' שאסור ליקח אפילו מדמי שביעית הרי שביעית דמותר למוכרה ואסור לקדם כן במע"ש לר' יהודה ודו"ק:

פרק ב הלכה א [דף י' ע"ב] והנה בירושלמי הגירסא ניחוור כמו שהוא לפנינו, ז"ל מתניתא פליגא על דשב"ל מבשיל של מע"ש שהבלו בתבלין של תולין שבאם לבני פתר לה בשלין טעם שבתו ניכר, והדתני הבשיל של תולין שחיבלו בתבלין של מע"ש לא יכל מע"ש מידי פדיונו ופירוכו שהמעשר הוא התבלין נפדה כשיעור שבא שבשבים התבשיל, ע"ד דריו"ח והיא שיהא שם הותיר מידה ע"ד דר"ל כו' שבתו ניכר פירות דשם לא הותיר מידה לו אין טעם שבתו ניכר הרי אינו היה התבשיל של מעשר והתבלין של תולין לא היה נחשב לחשבון התולין כלל ג"כ ס"ם להיפוך שהתבשיל של תולין והתבלין הוא מעשר אף שתוסר התבשיל מלאכלו בתורת תולין כדין כל המבטל, מ"מ זכות ממון אין כאן למעשר שיהא על עליו פדיון המעשר ויתפוס ממנו וכוי כאין בו טוב פרוטה שאינו תופס פדיונו ועל כרחין דמיירי שטעם שבתו ניכר דאז זכות ממון יש למעשר ותופס פדיונו והר"ם גריס כמו שהוא בהוספתא לפנינו ומהמת מייירי בשלין שבתו ניכר ודו"ק היטב: [זה מצומר בתו"ס ס' מעשו"ר פ"ג ה' י"ד]

פרק ג הלכה ב [דף ט"ו ע"א] אין מוסיפין חומש אלא על תחילת הקדישות כו' ר' שמואל כו' שלמים שלקחן בכסף מעשר חומשו ופודין מוסיף חומש [משום דשלמים קדושה חמשה והוי תחלת הקדש] ר"ש כו' שלמים שלקחן מדמי פסח הוממו ופודין מוסיף חומש כו' כפסח לירבע כו' שלא תאמר הואיל ופסח משהגיה לשם שלמים כהקדש אחד הוא ואינו מוסיף חומש, פירוש דסד"א הואיל והוי שניהם להקריבה לכן הוי כמו הקדש לגמרי ואינו מוסיף חומש פעם שני, לכן לורכ לאמיעו דהוי קדושה אחרת ולגבי קדושת שלמים הוא פעם לגמרי ומוסיף חומש. ואמר רב הונא בעומא דר' שמעון דו אמר אין הפסח עושה תמורה וכוונה ופירש הפני משה דר' שמעון סבר דאין ממירין והוזרין וממירין בקדשים, אמיר דו בעודו פסח ממיר דו בשלמים, משום דזה אינו תמורה פעם שני דבקדושה חדשה של שלמים ליכא רק התורה פעם אחד אמר לי ר' מנא ולאו דמיי רבי הוי מדמי לה, וזה לריך ביאור, ופירוש פשוט דרבי אמר כשבאר בפסחים וירושלמי שקלים פ"ד דמודה לר' שמעון דממירין נקידה לפסחו עושה תמורה, והוא ומותר פסח הא שלמים ובמפרים נקידה לשמו סבר דהיו עושה תמורה מע"נ דמותרו קרוב עולה הוא ואין ניף שהשם קרוב עולה אבל פסח הוא ונופו קרוב שלמים הוי קדושה חדא ונם בעודו פסח דנקידה לא חזיל לפסח עושה תמורה, הרי דסבר דקדושה אחת הוא פסח ושלמים ע"כ אם אמיר בו בשהוא פסח הו אינו חוזר ואמיר כשהוא שלמים דעל הקדושה כבר נשפה חדא בתמורה דפוק חזי במפרים נקידה עושה תמורה משום דחזיא אמר הפסח לשלמים ואפי אם השחר אחר פסח יחיר הא פעם שני משום דשלמים קדושה אחרת והלא התמורה דשעושה לא חלא רק משום הפשעה על שופה שהיה שלמים, ואפו יהא תלוקה בין שאיר בפסח זבר לשמיר בפסח נקידה בשולהו השלמים קדושה חדא עם מה שהיתה עומדת לפסח הו לדמי פסח, ובתמורה (דף ט') אינה לך הוגיא נבי חסח, אבל לירושלמי פשיטא ליה כיון דאין נופו קרוב עולה רק ניתף לרעיה ודלי דהוי קדושה חדשה וכמו דשחלף לרבי בשקלים דמשו"ה מפרים נקידה לשמו אינו עושה תמורה ובזה: ויש לאמר דשמעון נקיט בירושלמי דר' שמעון דו אמר אין הפסח עושה תמורה ושוה בו בפסח טפי מכל קדשים דלרביתא נקט פסח, דרבנו פסק בהלכות תמורה פ"ג הלכה ל' דבשאיר בפסח קודם חלות התורה רועה ובשאיר בו אחר חלות קרבה שלמים וזה כר' שמעון ל"ד ילזק דאמר בירושלמי השאיר בו בי"ג רועה יעו"ש סוף פרק מי שהיה טמא, לכן אינר דאמר דשע"נ דין התורה אינו שוה בקודש זמנו תמורתו רועה ובשאיר בזמנו קרב שלמים ובכ"ז כיון שבשאיר בו פעם אחד אינו חוזר ואמיר אף שעכשיו אחר חלות התמורה קרבה אין ממיריו בו פעמים דמה הוא אחד אף התורתו יחידה ודו"ק היטב. [כ"ז מצומר בתורך בתו"ס ס' פסולי המוקדשין פ"ד ה' ט"ז י"ז דשאיר ובזה מתבאר לן ירושלמי שהוא מאד מע"ש פ"ג יע"ש]:

שם פרק ג' הלכה ב [דף ט"ז ע"א] שלמים שלקחן, יעו"ש בתו"ס הלכות מעשו"ר פ"ז הלכה ג':

שם פרק ג' הלכה ג [דף ט"ז ע"ב] יוכח הדא דאמרת כרי שהוא עבוד לרשתן הא תורו בו משום שני לוקה כו', ולריך מיבן דכא לוקה משום עבד ואפילו עבד למעשר עני לבד לוקה, ויכון לפרש עפ"י מה שכתבנו לעיל פרק ב' ס"ק ב' אמר ר' יוסי בן חניכ אין לוקין מון לחומה אלא על מע"ם שהוא שכוכה לירושלים ויש ובבלי מכות [דף יג] קאמר מעמא דכתיב לפני ד' תלריך תהלכו כמצומר לעיל הלכה ו' וע"כ אם נכנס עבד למע"ש לבד בירושלים קריבת כיה לפני ד' תלריך תהלכו היינו שיפריבו ויאכלנו [ועיין מכות שם כנון דעיילינהו בטיבלייהו וקא סבר מהתם

שלא הזכרו כמי שהזכרו דמיין יעוי"ש] אבל בעבד עבוד למע"ש ורשתן דרשתן קודם לבני והמקדים מעשרותיו לוקה פ"ב לפסר שהם הולא הטבל חון לחומה אחר ק והפרים מעשר ואכלו חון לחומה היו לוקה, וקשה בעי למפשט ממכתיבו דמלי בהיא ככהם המע"ם עלמו בירושלים ויש דהא לחמרי ב"ה בפירות שנגמר מלאכתן וכבכרו לירושלים ויצאו יחזור מע"ם שלהם ויאכלו בירושלים וקלטן מחילת ירושלים לחילו המ"ם מבואים עדיין לרשתן נ"כ. והנה פ"ב לוקה אם יאכל למעשר בחון, ומקשי ר' מנא מהך דב"ם דסברי לף אם לא נגמר מלאכתן אם בכבכו לירושלים ויצאו יחזור מע"ם שלהן לירושלים ותמיר על הך דב"ם לוקה פירות אם אכל המע"ם חון לירושלים והא ודאי לא קיימא בהו לפני ד' אלקיך תאכלנו דמחוסר מעשה דנמר מלאכה וע"כ חומר הוא במחילות וה"ב חומר הוא במחילות [ולשון זה הטעיק רביני] אבל לעולם אם אכל המע"ם בחון לירושלים היינו לוקה אם היה בירושלים כשהוא עדיין עבוד למעשר רשתן, ולר' יוסי קשיא הגמ' במכות לחיפוך יעו"ש והוק: [תור שמח ס' מעשו"ר פרק ב' הלכה י']:

פרק ד הלכה ב [דף ב"ב ע"ב] פ"ר יותנן הקדם שפדאו יותר על דמיו כו' מצומר בתו"ם ס' עירכין היא הט"מ שם לוקמין טו':

מסכת חלה.

פרק א הלכה ג [דף ה' ע"ב] מעשר רשתן שהקדימו בשיבלין קמור מהרומה גדולה פ"ב יוסי כותב אם מקדשו ממנו דהוא טוענו על דבר המקדשו ואוסרו זה הסרומה שמעור"ב בתוכו שלא הוסר ממנו ומזה דבכו בעלה פ"ב שאם יפול להוכו מקדשו לחד מחפשה יעו"ש ועל זה אמר דלפי זה לא יהכן רק בשמירת ותח"כ הפרים תרומ"ם שבו שלא נתקדש ונאסר בלכלה על ידי התרומ"ע שבתוכו [שלשון קדום הוא על האיסור כמו פן תקדש המלבח] אבל אם הפרים תרומת מעשר ותח"כ מירחו למעשר לא בדא בתו כשימירם המעשר לריך להפרים גם תרומה גדולה שבשעה שהפרים התרומה מעשר לא היה מקודש ונאסר להכילה על ידו המעשר ולא שייך למידרם מקדשו לבדו ותו בשי כשהפרים ממנו עליו שהפרים מקדשו הוא לת הסרומת מעשר שמקדש ותוסר המעשר לגוי לאכול לו ידעינן מקרא דאין לריך להפרים מהמעשר הרומה שכי' הקודמו היינו התרו"מ אחל על כל הכרי אבל לם הפרים ממקום אחר תרומת מעשר על המעשר לימת פירים ממנו תרומה גדולה [ועי"ש בירושלמי דמלי בתרו"ע אחזרה למקומה הרי דקפיד קרא לם תורם מהכרי לבדו ואכע"ג] היינו מהמעשר שהופרש עליו תרומע"ש ממקום אחר שלא [ליפותא מקרא אחרינא] כתיב והרמותם ממנו את תרומת ד' מעשר מן המעשר ולא תרומה ותרומת מעשר ולם כן אין נפקא מני בין שהפרים התרו"ע ממקום אחר בין שהפרים התרומת מעשר מהמעשר כשעוד לא מילחו והיו בשיבלין שעדיין לא נאסר בהכילה מדין מעשר עבל ולא נתקדש היון דמקרא זה יליף דלא כתוב מקדשו ובבור בם"ד. [עיין היעב תור שמח תרומות פ"ג ה' י"ג שם מבואר עוד בתורך זה]:

שם שם ביתחיים מהו פירוש זה החופן שלא נתבער במאכל שהאכה הבבה דברים שפטורין ממעשר וחייבין בחלה "וסיפא הני דברים" שחייבין במעשר ופטורין מחלה ונשאר דבר דלא הני ולא ידעינן במאי נכלל או בריבוי או בסופא וכיו"ב אינתא בירושלמי בכ"מ ומהם בעזר פרק כ"ג ובאן נתחייב הני ריבוי ומעשר רשתן שנטלה תרומתו ואם לא נטלה תרומתו לא ידעינן שם חייב "בחלה" והוא מעשר רשתן שבטל לתרומת מעשר והוא הדין מוקין הטבולים לתרומה וזה שאמר חייב ביתחיים העושה עיסה מן הטבל וזה פליגי דר"ל שבר שחייבת בחלה ור' יוסי בשאר שבר דפטורה מהחלה כן ברור בם"ד ולבי אמר לי שהולי כאן ל"ל הוי פליגי מ"ד חייב לפילו תרומה שבו חייבת פירות שלא אם אין בלרוף חמש רבעין רק עם התרומה חייב בחלה משום שעדיין לא הורם התרומת מעשר והוא שבול לתרו"מ לא הוי כתרומה שנמדעה מ"ד פטור עושה תרון תרומע"ם על מקום אחר שהוא כולו שבול לתרו"מ שהקודש בחיובו לחלה מ"ד פטור לפילו מוקין שבו פטורין [בלשון בעי'] אם את עביד לא כנדים שנמדע שהמע אינו פוטרה מן התרומה כן שכח התרו"מ לינו פוטרה לחולין מן החלה [או] כשיטת שנמדע [דפטורה מהחלה] כן נראה לעכ"ד והא שנרסינין לה לעיל סייך מכך דכאן דוק היטב. [ויעו"י בתו"ם ס' בכורים פ"ו ה"ג]:

פרק ב הלכה א [דף י' ע"א] מין אחת מותה לי בשעה שנכנסו לארץ ומשה קמחים ומלחות [ובליקות] שהן חייבין בחלה כו' כל"ל וכן נירסת הר"ם מסחיק. ע"ד דרע"ק היא סניפה היא עיסת נכרי היא הכנסתן לארץ שהכל הולך אחרי קרימה בתבור, מודים חכמים לרע"ק הכנסן לארץ שהכל הולך אחרי קרימה בתבור, פירוש דתע"ג דפליגי חכמים ורע"ק דהם סובריס בעיסת נכרי שתגייר אחלו אם נתגייר קודם הגלגול חייב ולאחר הגלגול תשפ"י שהוא קודם שנקרס בתטר פטור, אבל בשנכנסו ישראל לארץ מודים שהם שהוקרס פניה לאחר שנכנסו ישראל לארץ ישראל חייב בחלה מן מה דרע"ק מודיע מיכה וחכיב בלק ור"ש סניף ליה ומקבל מיניה ושעמו דמלחם הארץ קרימת ביה כל שבשעה שהוא לחם נכנסו בארץ ומשלת דפליגי הם הלוי בקרימת פניה או רק בגלגול בעיסת נכרי ושתגייר ובשפיכה ובפירות שנכנסו לארץ ובשקדם מודה רע"ק לחכמים שגלגולה פטורה שאין אדם עריסותיהם אף שנפדית קודם קרימה בתבור וכדאמר לקמן פ"ג ה"ד, ובשנכנסו לארץ מודים חכמים לרע"ק שחלוי בקרימה בתבור ודוק: [עיין תור שמח הלכות בכורים פ"ז ה' י"ג]:

שם הלכה ב [דף י"ג ע"א] ר' לימי בשם ר' יוחנן ובן שנכנו, ומרחה לי טיעת סירושלמי זה קלי על התנא קמא דאמר דגגעו פטורים עד שיסוכו, משמע הלשון דאפילו אם יסוכו לאחר זמן מהעשים ג"כ חייבים בחלה דהשתא בעשיות מועיל אף לאחר הגלגול הדבה. ובאמת שבר ר' יוחנן דבעי שהשתא שהיה בגמר העשיה היינו בשעת הגלגול שאז נגמרה מלאכתו לחיוב חלה, ולכן מניה הלשון שלא תימא במשמיעו עד שיסוכו לאחר זמן רק שבשבו היינו בעת השתא שהיה בגמר הגלגול וכיו"ב תימא בזיקוקות בשבלי [וקלקלו קלקלו] ועיין ב"מ (דף פ"ח) משיפקסו עד שיפקסו כו' ובחוס' שבת (דף ל"ו) ד"ה וב"ה כו' עד שינרוף יעו"ש, ובזה ג"ם תשיבת הוס' בפרק הנו עוברין על ר' אלעזר דבירוף סל שבר דבעי שיהא ג"כ מלו לף הרוזה, ולפ"ז מיושב דאם השתא שבר בסל נ"כ מועיל כמו בשיהא בעת גמר עשיה בעת הגלגול וכן אמר לקמן לר"ע שבר דשבבו כו', ורשיבי בספר תור זהוב מביא דברייתא מן התורי היכף ותן לסכל אבל לאחר ג"ל ובקרוב למה שפרשתי בת"ק, ועיין בביאורי הגר"ח סימן שכ"ה מ"ש ובדברי הר"ם בפ"מ ומלמ"ל: [מצומר בתו"ם ס' בכורים פרק ו' ה"ג]:

פרק ג הלכה א [דף ט"ו ע"ב] ר' לעזר בן ערך היה אומר יקרא שם להרומת מעשר שבו ויעלה בחשבון ומתה כו' מצומר בתו"ם ס' פסולי"מ פי"ב ס' ע"ו. מצומר בתו"ם:

שם שם לכמתעלה כולה נוסח אחד כו' לפי הלא תוך מן הטעמ שכה לדעתי נרשה דל"ל כלן "תוך מן הדמע שכה" שקפי על הכהנים שמעורב בעיסקן תרומה לו מדומע וסוף הסוגיא נעלמה ממני כעת ד' יאר עיני בד"ק:

שם הלכה ה [דף י"ח ע"ב] מתניתא דלא כרשב"ג כו'. דמשמיעו סוברת שם ים בעומן טעם מהדנן מייבא בהלה ורשב"ג סובר דבעי שיהא שיעור אלא בבהמים כו' רב הונא אמר טעמא דנן משפ"י שאין רובה דנן כו' מתני' פליגא על ר' טרפון [דסובר דבעי שיהא רובה דנן וטעמא דנן דרוב העיסה מהא מדנן הא עשה דנן לבד לית מיהו מחייב להעיסה בתורת הלה] הטועל שאור מעיסת חברים כו' שם ים בו טעם דנן מייבא בהלה, הרי דבטעה לחוד סגי, צנין ניחמי דבחרה הטבל אוסר כ"ם אין במינו כו' בנו"ט. וכרוב דמצני להחחייב בהלה בעי שיהא רובה דנן לבל בטעם לחוד ליתו מחחייב בהלה וסיפא מייתי מהשאור היה מעיסה שכבר הוטבלה להלה והוי ככל טבל, ורק קמ"ל דבשורת הוי בשאינו מינו והוי בנו"ט, ולא דמי לטועל שאור מעיסה שלא הורמה חלחה ומהן נתיך עיסה שהורמה כו' דשם אין במינו ואוסר בכל שהוא וכמו דחני סיפא, ופשוט, וכפי הגרחה מהגהות רמב"ד שפירש כן יעוי"ש בדברינו ודוק. [מבואר בחו"ם ס' כבורים פרק ו' ס' י"ח].

שם שם [דף כ' ע"ב] ואם לאו מביא ד' רובעון ומניך, פירוש דעוך את הד' רובעין להשאור שלא הורמה חלחה ובלילוף ליכא שיעור חלה ומפרים מהמרבע רובעין לפי חשבון. כ' יונה בשם ר"ז זאת קומרת רובע שאור שנטבל במקומו טובל ד' רובעים במקום אחר, פירוש זאת שהשיעור להחחייב בחלה הוי ממש רבעין והוי לחומיא דשם רובע אחד הוא מעיסה שכבר טבול לחלה הו ליומא יכולה להטרף לחרבע שלא נטבלו כדי לחייבן בחלה שכיון שהרובע כבר נטבל חלה הירוף יהיו פוטל בה ואו לא חל עליה חיוב והויא כמלן דקיימא לאודם ואו ליכא שיעור להחחייב בחלה בהשאר, וכזה פי' נבי שבע לה עומשה שאינו מועיל פירוף יעויין חום' שבת (דף צ"א) ד"ה פחות, לזה שמשיק מכחן דלא כן דחני"ג דהרובע שאור כבר נטבל מלטרף לטבול הי' רבעים לחיוב הלה ופשוט, ויעויין חום' זבחים (דף ע"ז) וי"ל דלעו מלטרף קי פירחה עם החחר שכבר נתקדש יעו"ש היטב: [מבואר בחו"ם ס' כבורים פרק ז' ס' י"ח].

שם שם [דף ב"א ע"א] הדא אמרה שהשאור הורה, פירוש המפרים מהד' רבעין על השאור שכבר נטבל מן התורה לגמרי שהחיוב מלטרף מן מילחן דלא"ה הוי כמפרים מן הפטור על החיוב כו' אלא ספרם מילחן דרבנן מן התורה דתמן תניא נבי שבול יום [שפיסל תרומה] דב"ה חומרים הוי חיבור ע"י נסיכה ומסיים שם ומודים בשאר כל הטומאות בין קלות ובין חמורות הוי חיבור וקאי נם על ריבה דחלות שכאן ובפסק רבינו, וע"ז פ' ר"ל דר"י דל"ל שבר דמ"ם הוי חיבור ולכן הא דשאר הטומאות הוי חיבור הוא חומרא דרבנן לכן שפיר אינה שייבים עליו שם נגע עמה נגוע בהלה אחת על החלה הנשוכה שאם יאכל ממנה שהוי חיבור הוי חייב דמ"ם הוי חיבור עמהה ולין זה תרומה עמהה ול"ל "שאין חייבים עליו משום חיבור שאכל עמה" כל"ל, [ובפרט דלא משכחת רק בעמה שרץ שהוא רלחון שנגע בהלה והוי שני, והשוכח כיון דהוי חיבור מן התורה הוי שליחי וכתב רבינו פ"י משאה"מ דהוי דהדבריהם והוי חייב עליו וברור] וד' יוחנן שבר בכל הנך הוין חבור רק רבנן הקלו בטבול יום דקלישא טומאתיה ורחמנא קריים חבור לחולין [ופוק חזי דשיטי בקודם והוי חולין לוכל שנגע בטבו"י הוי פוסל קודש ויעויין פרק בשם ובמ"ל] הוי דל' יוחנן שבר דהשאיר חיבור תורה ורבנ"ל שבר הוי חיבור תורה, ובעי ר' זירא דלא דמיא דמה דפליני בטבול יום היינו שדעתו להפרים ונשכו זה בזה בלא דעה החזה, אבל כלן שמשיך החרבע רובעין בטוחה כו"ע שברי שהנשך תירה, [ולא ניחא לחוקמי דשבאור בלה מעיסה שנטבלה ע"י לירוף נשיכה דהוי נ"כ טבולה מדבריהם ולכן מפרים ע"י נשיכה וכדמשני רב הוסעיא] ואמר שם נימא שאפילו בשאיכו בידים פליני בטבו"י שם הוי חיבור רשב"ל כדעתיה דטבל בטל ברוב מן התורה ומה שמפרים הוי כמו שמעלה מדומע במלה ואחד שאינו חוסר מערובתו רק לפי חשבון, ופ"כ קל בשור נתבטל בעיסה דהוי מין במינו ואינו חייב רק שמבריהם לכן חועיל להפרים מהמרבע רובעין שמחייבו ע"י נשיכה דהוי כמפרים מדבריהם על שי דבריהם ויעויין מנחות (דף ל"א) ודוק, ושם דפריך מזיחי מסק שעליין לא נאמרה מלאכתן והוי רק טבל דדבריהם וכן מוכח בשילחי מעשרות ועיין ילומלמי שם וכהפני משה, ולא כהמפרש דחרומות זיחים הוי דדבריהם ז"ל ודוק. [מבואר בחו"ם שם ס"ה בכורים פ"ו ס' י"ח].

שם שם [דף כ' ע"ב] מתיב ר' יוחנן לרשב"ל ושתיעין נוטל שדם כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלחה כו' להיות מפרים עליה והוק, פירוש לקמן בשמעה מן דבדבר שאינו נוטל מן המוקף מיה חלה שהשה היא על עיסות שינלל שם חלה, ולא שם הולך ומפרים ואחר זה בשבשר השה רוב מהך עיסה קדום בשם חלה הו מיעוט הטבל הנשאר בעוסה נבעלת תוך רוב העיסה שקדום לחלה, והו הוי מיעוט שנטבל בתך עיסה בעולה ומותרת בחילה לכהן כמו רוב העיסה שהיא חלה, ואחרי זה כי מפרים על עיסות אחרות הוי כמפרים מן הפטור על החיוב שהמיעוט פקע שם טבל מניה, ש"ל בדוחק שיכר מה שלא הפרים עדיין מהעיסה כו'. [מבואר בחו"ם שם]:

שם שם [דף כ"ב ע"א] לקו דלעת מ"ד ע"כ תרומה טבל בטל ברוב וע"כ שם לא ירשום הרי המיעוט דלעת יתבטל בתוך הלעת שנתקדש בשם תרומה ואו כי יפרים ממנו על אחרים הוי כמפרים מפטור על החיוב לכן לריך לרשום שיהא ניכר מה שלא הופרש עדיין ולא יהבטל כו', מ"ד מעלה הרמבום ע"פ הבור ואיתו בעלה החמץ חביות משום שבד שלא יפרים החמיצית תתבטל בתוך מרובה שנתקדשו בשם הרומה והוי כמפרים מפטור על החיוב הטבל בשבור, וכן כ"ל לפרש שמחות הבועיא ודוק היטב. [מבואר בחו"ם שם]:

פרק ד הלכה א

[דף כ"ב ע"ב] היה לה מקום היכן לנום כו' מקפדת היא כזה בחניכה דף מ' לתיכא שמות ביום ואיה לי' מוכלין כו' שיורי שמריכו:

שם הלכה ב דף כ"ג ע"ב] קב חטים וקב שעורין וקב כוסמין בממלא, ועיין פירום הרמ"פ לפי גירסת שלנו, וכן יהומלמי שייך למלחת דפליני מדיי ורבא במנחות פרק הקומץ רבה (דף ס"ב) נבי קמץ מן המחוי יעו"ש, וכזה במנחות (דף פ') נבי מילופי תורה דלמדיי יכול להפרים נם מן המחוי על השעורים המלטרפים ע"י הכוסמים ויעויין יהומלמי פאה פ"ב ס"ג מפרים מן הרחשים על המלחים ס' יעו"ש. מבואר [בחו"ם ס' בכורים פ"ו הלכה ס']:

מסכת ערלה.

פרק ב הלכה ו

למעלה אימרת וכולי תימין שייך עבידה [פירוש דלמעלה סוף הלכה ג', תנן התיכה נעשית נבילה בנרסיים של תרומה שנפלו עם עדשים של חולין וים בהן במקן שעה וריבה עליהן עדשים כו'] ועיין מסני ר' יוסי ב"ב ר"ח בשם ר' יוחנן לעולות של יין נסך שנפלה לתוך של יין כו' (דבחביות לא היה בלעותים מתן טעם רק דמיתסר מדין יין ביין דבכל שהוא ולכן כיון דמיתסר מדין מסכו לא נעשה נבילה וכשיטת ר"ת בדה"מ בשקדם ושלקו, ולכן מחדם דלעותים בחביות ליכא מתן טעם, וזה פשוט מאד:

פרק ג הלכה א

[דף י"ז ע"א] נצבו בקליפי חנות של ערלה וחזר ונצבו בקליפי רמון] יבא כהדא ר' יהושע אומר פתים שחורות מרכין את הלבנים תמן מין במינו הרס הכא מין בשאינו מינו כ"ל [לכן לא מיבעיל בין הבנדים שנלבנו בקליפי חולין הרס הכא מין בשאינו מינו כ"ל] [לכן לא מיבעיל בין הבנדים שנלבנו בקליפי חולין כיון דהמה רמונים ומין במין] נצבו בקליפי חנות של ערלה וחזר ונצבו בקליפי חולין מין אחר [ופירום דהוא נבע של מין חנות רק במראהו היה אדום והמאר לבן או שחור ומתערב ואינו יודע מי המיסור הם יעלו בתחר ומתים לחכמים] יבא כהדא שיעולי דבילה מעלין בנדולין את הקטנים והקטנים מעלין את הנדולים כו', תמן הוא דאמי להתכן הרס הכא הוא דאמי להתכו, מה דמי לה נזיז נזיזות אמר ריב"ב מ"ד לה בנד נדול בבא ע"מ להחכו כו', כן הגירסי הברורה, והמיבעי ליה בשאינו מינו בשאר בנדים מחרים בלבעים אחרים וכמו דפרישית, ומעיקרא בעי כשהבנדים שמתערב בהן הבנד הלבוש בערלה הוא של מין אחר ורולה לאסות לנבנים עם שחורים, ודמי כיון דמתין אחר שלמי ויהיר בעי שאחין בנדים הי' לבוען בחותו המין רק בלבע אחר ובני לבעם דבנד דשחוקה הלית לן דמיא לנבנים ושחורים נבי תרומה לנחכלה דבשעת הנחילה ומייתי מקטנים ונדולים ומדחה דלחוי לחתכן ויסי' כולן טוש, כן הוא פירוחו בפשוט:

מסכת בכורים.

פרק ב הלכה ד

[דף ט' ע"ב] תמן חמרי נכנס מעשיה לבעיות הרי הוא לבעלים כחולין [דחזיל בתר חנטה] ופעור ממעשרות בבעיות כירק דלנבי מעשר בתר בלקיטה והלקיטה בשאר שתין בעיות מוכח דו וזה כדברי תוספתא [רס"ם (דף ט"ו) דה"מ יד הכל כו' דנלו דעתם דכיון דחזילין בתר לקיטה למעשר פטורה בשאר הבעיות ממעשרות נמרי מע"ג דחיתו נוהג בהו קדושת שביעית כיון שבאת השביעית מן סדר המעשרות והלקיטה היתה בשביעית פטורה לנמרי] חמר לן רב המניע חמרין דבתרה נכנס משביעית לשמינית הרי הוא כפקר כחולין ויהיב בשעשרות כירק, והפקר חייב במעשרות וזה לא יחכן, לכן על כרחין השאר לא כוונה בשום שאין אחד שיהא חלוק לזה כירק ולזה כחולין ולכן חמר ר' יוחנן בשאר שני שבוע הא מהלך בו כירק ובשביעית הא מהלך בו כחולין דחזיל בתר חנטה ולמעשר בשאר שני שבוע לעניו סדר המעשר שני ועני חזיל בתר לקיטה ולא בשאר הדא כוונה מחחיתו. ומפרש סיך עבידה, מחחיתה לשאית שבית, פירוש דמתעשר מעשר עני דלמעשר בתר לקיטה, משאית לשביעית שבית, דכיון דלא נהנה בהדין קדושת שביעית משוס דחזיל בתר חנטה לשביעית כחולין הו לית דין סדר מעשרות בשאר שבית ומתעשר מעשר עני כשאר חנטה ולא מפשר ממעשר בשאת לקיטתו דהשאר היתה פטור רק שם קדושת שביעית בו בשפרי וכדברי הרמב"ד, ונכנס מחמיתיה שחנט בחמיתיה לשאית ולשביעית לקטן בשביעית חמישית, לקטן בשאית שבית, דשם הלקיטה היה בשאית חומן פירות מחעשרי עני כדין לקיטה, אבל הנלקט בשביעית דחין בהו סדר מעשרות ע"כ חזיל בתר חנטה ומחעשר שני כמו חמישית, ככנס לשביעית ולשמינית, ל"ג דפירות הנלקטין ממנו בשביעית מחעשרי עני, מ"מ פירות הנלקטין בשמינית חזיל בתר לקיטה ולפי סדר מעשרות נוהג שני. והכלל דלמעשר חזיל בתר לקיטה רק בשביעית שאין סדר מעשר נוהג בו וחיוב מעשרות חיכף כיון שאין קדושת שביעית נוהג בהן לכן על כרחין מתעשר כפי שעת החנטה וכן הוא דעת רבינו הרמב"ד. [כל זה מבואר בחוסך ובראש ועוי"ש גם בדעת הרמב"ם ז"ל בחו"ם פ"ח דמע"ם הלכה ה' דה"מ]:

פרק ג הלכה ד

[דף י"ב ע"א] הנחה מהו שתחיר [בכורים לחכילה דשנחה מעכבת בהו ואוכל עד שלא הניח לוקח עיין פ"ק ה"ס] למאסר זמן ג"ל מחנה הדא דחימר בשחזר ונעלן אבל אם היו במקומן כשניהן קי שאם הניח בלד המזבח ועדיין מוכחן הוי כמו שהניח כשהגיע זמנו:

ירושלמי מועד.

הערות מהגאון רשבבה"ג רבינו **מאיר שמחה** הכהן זצ"ל (בעהמ"ס **אור שמח**).

מסכת שבת.

פרק א הלכה ו [דף י"ב] כ' שמואל בשם ר' לעזר, ג"ם יליף מלאכה היתר ממלאכה איסור מילו עשה כן בשבת שמע מינו לאסור עיי"ש, והגלע"ד בפירושו דהג"מ מהרן מה דהקשו בהוספתא ולעיל בירושלמי ג"ם לב"ה למאי לין לעלין בשר בגל ובילה, וע"ז משני שפיר הירושלמי בפשיטה עמוקה. דיחוי דים בשבת שני עניני מלאכות, אחד מה שנגמר חיובו בעת עשיית המלאכה כמו מבעיר ועודה ובילוע בו, וכיון בעל זה לא מחייבין בשעשה בשבת, הכא נמי קודם בשבת בשעשה המלאכה נגמר פעולתו ומה בשעשה אח"כ בשבת לה חייב, ולא שייך שם נזירה. אבל בללים ובאפיה שכ"ז שלא נלה כגרוגרות או נאפה, או מבשל שלים ביחוד חייב, לף דהאפיה והביחוד אח"כ ממילא חייב שע"י בשעשה. ומש ירדים שפת קודם גמר האפיה פעור, ולכך כשהוא על גבי האש קודם בשבת, והללים והאפיה בשבת, ג"כ לא נגמר מלאכתו מבע"י. ואלו היה בשבת לא היה חייב על האפיה לולי נמר האפיה שנקרם פניו, כמלא זאת בשעשה בשבת מעשה המלאכה ממחייבת לאדם שם יאפה בשבת ושפיר שייך לנזור. משל"ה נבי שריית שממנין דאם בשבת היה חייב, תיובו היה רק על האפיה למיס וזה עשה מערב שבת, ואף עמוק ויפר. וזה פירוש דברי הירושלמי ג"ם יליף מלאכת איסור מילו עשה כן בשבת שמא אינו לאסור דאם נתן סממנים למיס בשבת עם השבה שמא לא עשה מלאכה, והא דנקט לאסור משום ב"ח, אלמא דהמלאכה נגמר מיד, ה"נ מלאכתו נגמר ביד ומוכר ול"נ, משל"ה נבי האפיה, אם היתה פת בהמר שבת שבת, ואף עש

פרק ח הלכה א [דף נ"ה] ומאי כל המקדן בריבעית, והמוסיפין בריבעית, ר' בא בשם ר"ח בדפנה מביא לבית היא מחמיצה, עיין בק"ע שבת, יפ"מ, והגרעה פסוט דהכא ר"ס למר וכולן בריבעית, מוכח דמודה ר"ם בבוסכין ואם שפכן מביזו לרה"ר והוה כמקלק גרף של רבי מלפניו [ומיך מסכתת בתופן דלא הוה מלפיו], וה"כ מלאכה שאינה לריכה לגופה פטור לר"ם ולכך קאמר דבמפנה מביא לבית, ולעולך ניחן חזו כמו לגבל בהן את הטיט וזב"ל בם"ד: שם הלכה ז, תלת מסוס שאין בו כדי ריבעית ופירש הפ"מ כר"מ עיי"ם והגלעונ"ד פסוט דהפירוש דלעומתה בעי שיהא בו כדי ריבעית כשהוא יבש לא מסומך וכמבואר ברמב"ם והכא לא בעי ר"י רק שיקבל ריבעית דהכי כתיב להתם וט', היינו על הפעולה בעלמותה, אבל מ"מ לאו כלי הוא כלל דבעי סמיכה ודו"ק:

פרק י הלכה ה אם המת במטה חייב דברי הכל הוא ט' מבואר בפור שמח ה' שבת פ' י"ח הלכה י"ח:

פרק יב [דף ע"א] סוף פרקין אבל אלי זית בזדון ואלי זית בשגגה ט' מהי סילטרו, נראה מדבריו דבזה לרבען דיש ידיעה לאלי זיעור בזדוני חין מלטרפין, ולאיהי לחרב בספר טועם ירושלמי במסכת תרומות שהקשה מזה, על הא דאמר בירושלמי סוף הזורק אלי זית בחבל כזית חייב ואבל כזית עיי"ם בתוך. ולכאורה נראה דהוא הך קושיא על מה דסבר אלי בסוגיין לעיל ע"ב דידעו לבבת בציעורין עיי"ם היטב. ואייני יודע למאל שבישול אסור, רק הוא סבר שמבטל אלי גרוגרות, ומן הסתם לא יתלוק על רבען דמתניתין דפטרי בידעו ו' שבתב אות אחד דפטור ול"ע ודוק ונראה לתעלי ברור, דדווקא בשהשגגה על אלי זית הסני, ואזדון על אלי זית הרלשון, ומבואר על מי השגגה, ועל מי אזדון אינם מלטרפים בתופן זה, אבל בשהשגגה ואזדון שניהם בכל זית בזה חייב, כמו שסבר שהות אלי זית ובשתת הוא זית בלם, ומלא דבכל אלי זית, היה השגגה שעל כל אלי זית סבר שהות רבע זית, ומלא דבתופן אחד, השגגה בכל הזית וחייב שפיר ודו"ק. ודוגמת זה מלאני גבי לרוף קרבן בשפחה חרופה דהם בא בזדון עליה ה' פעמים חייב קרבן אחד, ואם בא עליה ה' פעמים בשוגג אם מודע לו בין כל אחת מביא על כל אחת קרבן בפני עלמו (לעיל ע"ב ע"א) ומ"ם בא אחת בזדון ואחת בשוגג שחייב על כל אחת קרבן בפני עלמו ומעמא כיון דאין שויוי ביניהם, ה"נ גבי חיוב דהם בשוגג והזדון בחלי זית, הוא בכל הזית, שפיר חייב, משו"ה אם מחלק הזית, אלי זית זה בשוגג זה בזדון, ואלי זית זה שוגג אינם מלטרפים ודו"ק ומשפקנא, דהם הזרו ב"ד אחלב אחת בהלילה ונתהלף ליחיד חלב בשומן ואכל אלי זית בשגגה זו, ואח"כ אכל אלי זית בהלילת ב"ד, לדיון דפסקינן דיחיד שעשה כהוראת ב"ד חייב, מ"מ היני יודע אם מלטרפין לחייבו חטאת ול"ע ודו"ק:

פרק יד סוף הלכה א [דף 148] עוד ניוף מוסר לכתוב עליו מזוזה, בבלי נקט תפילין דלטעמיס לחול לעיל ע"ם דסבר דתפילין שבלה כו' מזוזה שאין מורידין בקודש הרי תפילין קדוש יותר ומ"ם נקט להיפך דמזוזה קדוש יותר, ומ"ם קאמר מזוזה, ובבלי קאמר רב הונא והיינו חזיל לטעמיה בירושלמי דתפילין קודש ודו"ק: ומשום זה תמן בבלי בסנהדרין דחכמים סברי דלא בעי עיבוד לשמה בתפילין דקדוש טפי וכ"כ במזוזה ובירושלמי יומא פ"נ נבי מזוזה דלא בעי עיבוד לשמה דתע"נ דקדוש טפי לטיטת לתירושלמי ודו"ק:

שם הלכה ב ר' יעקב ב"ח לא נתלקו אלא בחולין, שהחמיס נהגו בתרומה כר' ישמעאל והוא תמוה ומבואר בחור שמח על נכון בם' שבת פרק כ"ח הלכה י"נ יעו"ם דבריס נמרלים:

פרק טז הלכה ד [דף 160] מהניתין דר"י דאמר מלילן מזון ג' סעודות מכיון שכולה נוף אחד כמי שכולה סעודה אחת, המפרשים נדחקו ופסוט דבוותו, דנוף אחד הוה כסעודה, ולכך הני הלכתא מילי, אבל אלא כללה, ענוג של דבוקה, הבית של יין הרי הלכתא. אבל לרבנן הרי לא הוסר רק כפי ערכו והכא מיכא מכל אחת סעודות הרבה ודו"ק:

פרק יח הלכה א אית תניי תנא מעלעלים את הדימוע וכו' מפורש בחור שמח ה' שבת פ' כ"ה הלכה י"ט:

פרק יט הלכה א [דף פ"ו] מ"ר יוחנן הוין סברין מימר בכל הדברים הלוק רבי אליעזר, דסבר בכל מקום המכשירי מלוה דוחין שבת, ממה שנאמר לדרוש בכורים. מה בטורים שנאמר בשומר דוחה השבת אף בכורים שנאמרו בשאר אלחם הפנים דוחין את השבת. הדא אמרה לא בכל הדברים אלא ר"ם ואמה אלרי ר"ם לדרוש בכורים אלא על ידי שעיקר דחייתן (שבת) ומכשיריהן מלאכה, כאן בפל ט"ם ול"ל רק אלא על ידי שעיקר דחייתן [שבתות] ומכשיריהן מלאכה, פירוש דסבר הירושלמי אליבא דר' אליעזר המכשירי מלוה הוי כמלוה גופיה, ובכל מקום שבמלאכה דוחה שבת במלוה גופיה, בן המכשירין דוחין שבת אף בעשיית מלאכה, אבל במקום שבמלוה גופא אינו דוחה שבת במלאכה רק בשבות בן המכשירין אינן דוחין רק בשבות, לבן במילה דהיא דוחה שבת, בן מכשיריה דוחין שבת במלאכה גמורה, משו"ה שהי אלחם שאין מפייהן דוחה שבת בדתנן במנחות, ס"ל ע"סוטם אינו רק שבות אלא אף לאחר זריקה דמיס בל בכשיס, וכיון שאין אינם דוחין רק בשבות, אין סד"א דהמכשירין יהיו דוחין במלאכה [וכל דבר שאפשר לעשותו מערב שבת מקרי בגדר מכשירים וכמו דאמר לקמן אין מוצאת אין יבלת] לבן לריך קרא לידחו שבת ודו"ק, — ומס עוד: התיבון והתני לוב וכל מכשירין דוחין את השבת [אף דאין בעשיתה לובל רק שבות מ"מ מכשירו דוחין שבת] להבילו מרחם הדקל, [פירוש דזה הוי שבות דהיה יכול להבילו מאתמול, כיון דשבות שרי בעשילתו בן במכשיריו] והא הני סופר ומכשיריו [דנם בשופר הוי שבות, ולהבילו מחון לתחום דרבנן] הני בשם ר"ם (שלב), ות"ל [מלה] ומכשיריה דוחין את השבת, [דכאן ליכא לפרש בשבות להבילה מחון לתחום וכיוב, דבאילה מלה אין בייך דחיית שבת אף בשבות, ואמאי מהיה דוחה מכשיריה אף דשבות] ס"ל יוכה מלקת מתניתין, [ובסברא זו לר' אלעזר מבואר בפסחים דף ס"ע הזאה דתרומה אינרמיה דתרומה נופל לא דחייה שבת, עו"ם היטב] וכל הנך לפושאי דמייתי בבי מקרא לגופא מקרא לשופר וכיו"ב אין למו זכר בירושלמי, רק דעתו, דר' אלעזר סובר מסברא דמכשירי מלוה דוחין שבת, ור' יוחנן סבר אליבא דמכשירין היינו מה שהיה יכול לבשותן מבעוד יום הוי בגוף מלוה, ובמקום דבעשיית המלוה אינה דחייה של מלאכה בן בדברים שהיו יכולים להיות מע"ם ג"כ דוחין במלאכה גמורה, ובמקום דאין בעשיית מלוה רק שבות, גם במה שהיה יכול להיעשות מע"ם דוחין בשבות, ובמקום דאין דחייה כלל גם במכשירין אין דחייה כלל, ופוק חזי דר' אלעזר סובר היה הולין דמכשירי מוכל נפש לף דאפשר לעשותן מערב יו"ט דוחין י"ט דשבר למכשירין כלוכל נפש נמור דמי, ובין אפשר לעשותן ולא אפשר לעשותן לא מחלק בזה כמפורש בבלי וירושלמי שם ודוק היטב, — אחרי זה ראיתי להרב המגיה

שהעיר בסברת זו, דמלד הסברה סובר ר"ת דמכשירין כמלוה דמיא, ופ"ז טרם בבלי לאפוקי מזה דלא יליף רק מקראי, והמוספות העירו בסברת זו דסיכי להמלה לא דמי שבת גם המכשירים לא ידחו והמחבר"ם כתב דשתי הלחם דוחין עלמן שבת, ולא ידענא, לולי כיון למאי דמסקי מוספות במנחות שם' דלמ"ד מדת היכם מקדש וייהו נפסלים בלינה לכן אפייהן דוחה שבת. וכל הני נוונא הוי ליה לפרושי, סו"ד, מה שהעלימי בירושלמי מחוור בס"ד ודו"ק: — וכן כתב רש"י חולין דף קט"ז ר"ת ס"ל מכשירי כו' כמלוה הדוחה שבת יעו"ם:

מסכת עירובין.

פרק א הלכה א [דף ב' ע"ב] כילד יעשה עוסה סיסטבא כו' כמה יהא בה ר"ת וכו' מרבעה טפחים כדי מבוי, פירוש שרחב המבוי מרבעה טפחים כדי מבוי וכמו דאמר לקמן ס"ל ב' מבוי שאין בו מרבעה טפחים אין לריך קורה פירוש ברחב המבוי, ולכן אמר כאן מרבעה טפחים כדי רחב מבוי שם לא היה נבוה עשרה טפחים כו' "כמה יהוק ר"ת אמר ד' אמות כדי מבוי" פירוש לאורך המבוי שיעורו בארבע אמות וכמו דאמר לקמן דף ה' בבלי ועיין דף ע' בגון שרלפו בלחיים כו', ולולי הא דאמר רב הונא לקמן הלכה ב' מבוי שהוא פחות מד' אמות ס"ל כלש, פירושו, באורך המבוי שאורך המבוי הוא ד' אמות וכדאמר רב הונא בבלי דף י' ע"א לחי המונח עם דפני של מבוי פחות מד' אמות כו'. למש העיקר הגרשם ס"ל לקמן סי ב' אלא בגון דהני רשב"ג הומר מבוי שאין בו ארבעה טפחים היינו לריך לוסס [לבן קמ"ל הלכה כדברי תלמיד דלריך לחי או קורה] דברי חכמים רב הונא בשם רב מבוי שהוא פחות מארבעה טפחים היינו לריך לוסס [דלדברי חכמים החולקין על רשב"ג שיעורו בפחות מד' טפחים] כן הוא הגרסה הבדורה שמה. (היה שם גדר שם מהלקט וכו' מבואר היטב בחור שמח ה' שבת פי"ז ס"ד יעו"ם):

שם [דף ד' ע"א] על דעתיה דרים לקים בקשו לעשות להן הקנה, [דסבר דכל מבוי הוי כשתוס שם בני מבוי אחד בקשו לעשב בפני עלמן] אלו מסתמכין דרך עקמומית ואלו מסתמכין דרך עקמומיות, ואלו ואלו שתי רשויות מסתמכות ברשות אחת אלא אלו מסתמכין על מקום הכותל ואלו מסתמכין על מקום הכותל ואלו ואלו שתי רשויות מסתמכות ברשות אחת המסורים להן, כ"ל [שפרוץ למקום המסור היינו מקום העקמומיות שמניחן מסורות בהן]:

שם מבוי שיש לו ד' פתחים כו', מבואר בחור שמח ה' שבת פי"ז הלכה כ"ה בתבדי"מ לוסס הירושלמי יעו"ם:

שם הורי ר' אחא בההן דעבד לורת פתח כו' מבואר בחור שמח על שבת פט"ז הלי י"ע:

שם [דף ו' ע"ב] ליכא פלוגתא אחת הקורה וקאמר דברחבד, הוה כלאלתרא, ופירושו שאם הקורה ד' טפחים פי הקנה יורד וסותם ודבריס אלו הביא הרב המגיד משם הרשב"ם פי"ז ה"ו וכן הירושלמי פיס מביאתין פי אלתרא יורד וסותם, אבל אלאי לא קאי כלל, ורואה בק"ע ולא דק ודו"ק:

שם הלכה ג אית תניי אלרבעה וכו' מבואר בחור שמח ה' שבת פי"ז ה' כ"ד בד"ה ה' ביניהם יעו"ם:

שם הלכה ו [דף ט' ע"א] התיב ר' ועשו כותלי גדולה לקטנה כלחיים כו' במכוין יותר מעשר. עיין מפרשים, ופירושו פשוט, דע"כ מיירי שהפרלה בעשר, דאל"ה הוה מתסר הגדולה ולא מהניא לה ניפופי, לכן אמר לכותלי הגדולה מסוכין יותר מעשר, וה"כ אין זה בלל לאי, דהוה גדול מרוחב החלר הקטן, ומהני ככותל בפני עלמו, ופריך ע"ז מהך בריימא דאינו גדולה בתחת עשר כו' הרי אין כאן אלא ג' טפחים מכאן וכו' ודו"ק וזה תוכן על מה שרלינו להה"מ בשם הרשב"ם דאם רחבין יותר מלרבע אמות אינן מהניסן הקטנה דהוה כמו אחי הבולע מון לד' אמות במבוי, ועיין ב"ח בשם הר"י בביאור הר"י ודו"ק:

שם הלכה ו נכנסו עומסם לעיר בבר נפטרו, לבבלי דמלילין העניים דמאי מ"ב בעיר בבר נפטרו, ומו כיון דלא הוסר קודם לכל, רק להמתי המחנה לא שייך בעי הגמרא נבי ליברי נחיתם ועיין ס"ק:

פרק ב הלכה א [דף י"ד ע"א] סוון בעי מימר ר' אחיר יודה לר' יודה [אם מאריך הדיומדין עד שרחבין מכל לד שתי אמות ספיר דמי, ועדיפי מפסוקין וכמו דאמר בבלי מאריך בדיומדין שיעור פסוקין לר"מ מהו] ר' יהודה לא יודה לר"מ [דהיכי דהוי יותר מי"ב אמה ובלים אם מאריך בדיומדין ס"ד וכמו דאמר בבלי יעו"ם ודו"ק] [ופריך] ר' מאיר היא דיומדין פסוקין [כי היכי דליהווי ליה היכרא] ואת אמר הכין [מאריך בדיומדין ספיר דמי] מאוך שאתה עושה דיומדין אבל לא פסוקין אף הוא כו', רבי אחא בשם חזקיה לא דין מודי לדין ולא דין מודי לדין ר"ר מבא אע"ג דלא אמר ר' אסי הדא מילתא אמרה דהוחה [פירש שכיולא בזה אמר] דאמר ר' אבא בר ממל לא נאריך ר"מ לפסוקים אלא בשיעת ר' יודה [פירש כשהבור רחב עד שיעשה אמה דיומד לכל לד שאפר יותר מעשר] אבל בעי פסוקין אבל בנוגע לזיוק בין דיומדין הין כאן אף אלא בגון שרוחב אם כן לא בעי כלל פסוקין אף ר"מ] ל"ד יוסי ואפילו מסיקתה מכל מקום הין הפרוץ רבה על העומד מכוין שהפרוץ רבה על העומד לריך פסוק [פירש כדי לעשות היכרא ור"מ אמר שיכול לעשות אמה דיומד ואמה פסוק ואחלל יהא עשרה אמות אבל אם בדיומדין אמה לאחדם הין כאן אלא בגון שעשה בי פסוקין והלא כבבלי] הין היאך ר"מ יודי לר' יודה [דהא מאריך בדיומדין בני] ויעשה דיומד אחוך ולא יהא לריך פסוק [ועל בראין דסבר ר' יוסי דר"מ לא יודה לר' יהודה ובדוקא בעי פסוקין מסוס היכרא ודו"ק] בעון קומי ר' זעירא אמה יהא דיומד אחוך ולא יהא לריך פסוק [פירש דלר' מאיר פסוקין ודיומדין דוקא אמה לכל לד ובעי שאם אמר שיעשה שני פסוקין עדיין יהא אחלל יותר מעשר אמות רוחב פרוץ אמה יכול להאריך בדיומדין] ס"ל פחות מאלשה בסחוס יותר מאשה הופלא [דמלי להעמיד פסוק רחב שם ובאמלע פחות מאלשה בסחוס ואם בן ודאי שני בהאריכת דיומד הו לא בעי בלל בעי פיסוקים] אלא בן אחן קיימין מאלשה ועד אשה [אם לריך להעמיד פסוק, לא שני בחהוא מאריך בדיומדין עד הפסוקין ודו"ק] זה הגרסה היברה והפירוש הפשוט:

שם [דף ט"ו ע"א] היו שתים האמלעי מכו סיד ן לכאן ולכאן מה לריכה ליה בחיו שניס ממלין אבל אם היה אחד ממלא כידון לכאן ולכאן פירש ניש שתי בורות וכל אחד לריך דיומדין ומחלה ולכאן אחד ממלא מבוי הבורות בממלא מבור זה חשיב הבורות להדיומדין כמו בור בור דיומד לזה הבור וכשמלא זה"ב מן בור השני נחשב לבור השני, רק בשסיכין ממלאן כאחד ע"ז שני אם נחשב לשני הדדין לדיומד, ודומיא מלאני לקמן פרק כילד מעברין ר"ב היו שניס וכפירש ר"ב בק"ע, דאם הכפר האמלעי נידון כאילו עומד בחמלע בבבות וכשהוא יולך בין

אי כפריס אף מצוין ליה כלום הוא מובלע בין הסנים ואחז כלום מובלע בין הסנים
המחברים יעו"ש סימן ט:

שם **הלכה ה** מעתה מבוי שקורתו למעלה מעשרים כו' ע"ד דרי' כו' וזרק מרשות
הרבים לתוכו חייב ועו"י בחור שמח הלכות שבת פרק י"ז הלכה כ"ה:

שם [דף י"ז ע"א] תלר שהיא פתוחה לקרפף כו', כן שמעו לעיל בהלכה ג' תלר
שהיא פתוחה לפסים מלמעלן מן התלר לפסים אבל לא מן הפסים לתלר לכן
נראה דהגר"ר היא ברורה כמו שלפנינו ושובר הירושלמי דשני רשויות המובדלין שאפילו
על גדס אחד הן לפורים כמו תלר וקרפף וכו"ב, כיון דלאו מצוה חילוק דיורין
הן לפורים אם האחד הוא פרוץ במילואו להשני ולהשני נשאר ניפופין והפרלה בעשר
אמות דהוי כפתח, אז מותר לטלטל מן אותו שהוא פרוץ למקום הפרוץ אבל לא מן
הפרוץ למקום שהוא פרוץ, ושעמע כדאמרו רבנן בבלאי דף ל"ב, ס"מ ממהני [מדהני
שהיא כפתחה של גדולה] דיורי גדולה בקטנה, ואין דיורי קטנה בגדולה, לכן שבר
הירושלמי דהקטנה נעשית כפתח לגדולה ומשמשת אל הגדולה ולכן מותר לטלטל מן
הגדולה לקטנה וכן כאן שהקרפף פרוץ במילואו ולתלר נשאר ניפופין והוי פתח [וכן
לעיל שפתוחה לפסין] משמשת הקרפף לתלר אבל לא משמשת תלר לקרפף
וכיו"ב מלאתו בבלי דף מ"ח ע"ב היכי שבני חילופים נתנו ערובן בחלציות דמשמשת
לשניהן ומותר להוליך כלי החילוים למחלציים ואין מחלציים משמשת עם שני החילוים
יעו"ש, וזה נכון בירושלמי ולכך להלן בענין שכל אחד רשות בפני עצמו הוה דיורין
מוחלקין אמר לקמן ירושלמי פ' כל נגות ס"ב, בנג גדול שמוך לקטן מתני' בתותו
נג אבל בנג תלר אסור שפירושו שהגדול מותר להשתמש בנג גדול אבל לטלטל מן
נג הגדול נג הקטון אסור, מע"ג דהוא כפתחו, מ"מ נג הקטון של בעלים
אסרים ויורין הן תלוקן וכל נג רשות בפני עצמו לרבנן ודוק ולפי"ז הוי מוקי ירושלמי
לרב חסדא דלא כ"ם קרפף שפרץ במילואו לתלר, תלר מותרת וקרפף אסור ורבנן
דסמא שני רבויות ותלר מותרת להשתמש בקרפף וקרפף אסור ובעי ר' יוחן "מהו
לטלטל מקרפף לקרפף דרך תלר" לפ ע"ג דאמרו לקמן פרק כילד מתחתפין שלין
משתמשין מרשות לרשות דרך רשות ולכן אסור להשתמש שם מגזוטרא לגזוטרא
דרך המלעות, הכא שאני דתלר לקרפף מותר, מה שא"כ תמן דמלעות לתחתונה

אמיר לקן אסור גם להשתמש דרך המלעות יעו"ש ס"ח סימן ט"ו ודו"ק:

הלכה ה [דף י"ח ע"א] ר' שמוי בעי דבר מדבריהן קונסן אותו בשוגג כר'
אלעזר, פירוש דכאן לא עשה מיסור רק שלא עשה מלוה שהיא של
דבריהם לעבד ועבר בשב ואל תעשה על דבריהם, אך קונסין אותו, ולקן לא שייך
זה להוליא בשוגג דפליגי ר"י ורבנן, ולמה דאמרו בבלי בריש בכורות ע"ב כירה אי קנסו
קנסו בדרבנן שוגג אטו מזיד יעו"ש בבלי בריש בכורות ע"ב כירה אי קנסו אי לא קנסו בלא
עביד מעשה יעו"ש ודו"ק:

פרק ג הלכה א

[דף י"ש ע"ב] לכאן בבית הפרס רשות הוא לעבור על
השבות וכו' [פירוש בבית הפרס עלמות שהם מטלטל
עלמות מת] מעתה אפילו בית הקברות שכן הוא רשות לכהנים בשביל תיבה ומגדל
ולעשות לו חור כו' ולתחב בכוש כו' [דעשיית החור בשביל כו' הוי דבריהם]
כן הנראה הברור וכיו"ב לקמן ס"ב יעו"ש:

שם **הלכה ד** [דף כ"ג ע"א] תמר ר' יוסה לא שמע ר' יוסה אלא מפום סוכא
[פירוש היכי שים הוכחות כמו שני מקיזות אחד ים בו מרבעים
אלא ואחד אין בו ואינו יודע בהיזה בעל זה מטעמא ר' יוסה] אמר ר' יוסה ואפילו
מקום אחת" ר' יוסי מטעמא דבריהם דמקום אחד ספק ים בו מ' אלא כו' ג"כ מטעמא
דבריהם יעו"ש ופשוט:

פרק ד הלכה א

[דף כ"ז ע"א] ריש פרקא, ריפ"ב בעי ר' אמות שאמרו
אחוס בן לו לוין אחוס, אין תימר אחוס אחוס בן אין נותנין
לו מבוי מקומות אמר ר"ז מתניתא כו', והתניון ובלבד שלא יהיו מפלו לאחרינו,
פירושו לעני"ד דקאי על הא דלעיל ומבואר בהוספתא דמלבד מקום ד' אמות אסור בטלטול, רק בד'
אלפיים לכל רוח וכבר נודע דעת הרמב"ד דפחות מד' אמות אסור בטלטול, רק בד'
אמות של מקום שביתה [פי"ב מהלכות שבת] ולכן בעי אם הכך ד' אמות אחוס הן
ומותר לטלטל בהן לו לאו אחוס הן ואסור לטלטל בהן, ומברם הו אם תימר אחוס
הן אין נותנין לו בני מקומות, פירוש ג' אמות בדרך וג' אמות בתרי" דתיסין שמא
יהיה מרס" לברמלית, כיון דבכ"מ מותר בטלטול פחות מ"ד אמות [במקום שביתתו,
ול"ת לאו אחוס הן ואסור בטלטול פחות מד' נותנין לו מב' מקומות ולא חיים שמא
יהיה כיון דבכ"מ אסור בטלטול ופשוט כו' וע"ז קאמר ותתניון ובלבד שלא יהיה
דחוק לטולה, אבל לטלטל בהן שרי והבן, ולקמן ל"ל נתנו על פתח הדיר על דעתו
דר"י ורע"ק נתנין לו בני אמות מבפנים ובני אמות מבחוץ וע"ז ל"ל אמר ר"ז
מתניתא ד' אמות שאמרו אחוס הן כל"ל ול"ב לפיל"ז שמא יטלטל מדה"י לכרמלית
ועיין מעש ירושלמי שזה ומלע"ד כתבתי (ועיין בחור שמח פ' שיטין הלכה ג'
בפירושו בהופן לאחר יעו"ש):

שם **הלכה ב** פרק הירושלמי לאו ר"ג היא מתניתין שהיא נמל יותר מב"ס עיין
ריטב"א ויש לפרש כך דיהלכו כולה כר"ג, ומשני כשלא היה מוקף
לדירה ולכך לא חשיב היקף אחד עם הספינה, וכיון שים לו כך בספינה שוב אין
לשם לירד לנמל דחיוקא כלילו שבת בספינה, ועוד דילמא ליכא בחוש ממקום
קנייתם, וכשים לו אחוס אבל שבת לא הקילו חכמים ובפרט"י וכחדא בים לא חשיבא
שכיון שיהירה מב"ס ולא הוקפה לדירה, ובשמעתין עירובו היא עולה להחזיקו ס"ע לא
חשיבא לאחת דירה ודו"ק:

שם **הלכה ה** [דף כ"ה ע"ב] ר"ז בשם ר"ח טעמיה דריב"ן מאחר שפילו כו'
עד קנה שביתה וכו' ר"י תמר אפילו כו', לעולל נראה עפ"י מה
שפירש הרמ"ן דרק תלפיים אמה לכל רוח אבל מקום שביתה אין לה עיי"ש ואין לכתם
ד' אמות לבד התלפיים, מכיון שלא נתכוון לקנות, וע"ז קאמר ר"י אפילו עד ולא
קנה שביתה אין לו אלא תלפיים, פירוש ואין לו תלפיים וד' אמות. וקאמר בריב"ן
דטעמיה מטום דעד קנה יש נמי קנה, ואיהו קאמר דרק תלפיים יש לו כדמשמע
לשון מסכתינו, וע"כ דיעול ובלא מתכוון אין לו רק תלפיים דתל"ם יש נמי יש לו
מקום שביתה מלבד התלפיים, ועכ"פ לריך עוד ביאור, הוא מבואר מכל מה שרלינו
בזה ודו"ק. (עם, "בירר לו מבעו"י חוזר בו מבעו"י וכו'" מבואר היטב בחור שמח
פ' שבת פרק הלכה י' יעו"ש):

פרק ה הלכה ז

[דף ל"ו ע"א] בנה תבעה עם קרפף ואחד עם דיר כו'
נראה דפליגי עם בנה תבעה עם קרפף והפתח
העבירי עם דירה עם הוי מוקף לדירה עם מחילה שחילה של עשרה טפחים חילה
מחילה ופליגי במה דמחלקו הפוסקים המה המה"ד והכורה חיים פ' עוטין פסין בזה
יעו"ש היטב:

פרק ו הלכה ג

הלכה ישראל מבטל והעכו"ם מבטיר כו' מבואר על נכון
בחור שמח פרק ג' מה' עילובין הלכה י"ב בדה"מ [ובירושלמי
שיטה מחריבת בזה יעו"ש]:

שם **הלכה ד** [דף מ' ע"א] מהו לשכור רשות מחבתך, כגרסת הק"ע, מן תשר
יפה עשיתם שבכרתם, דמין חיסור בזה דלמו לקנוי רשותה ניחא
והיינו להירושלמי שפוסק דיחיד חוסר [עיין פ"מ רים פרקן] מו בשופן המבואר
[לעיל בחידושים] אבל לא יפה עשיתם שטלטלתם, כיון דהוה לבים בוודאי לחבריה
לטלטל, דלא מהני הסכירות ובימול מחי"כ שמן מערבין מחמוץ ושוב אין מבטלין,
מכן דמר לא עשיתם יפה שבכרתם וטלטלתם, היינו דהסכירות מלד עלמו לחבור
דקונה רשות בשבת וגם הטלטול והירושלמי קאמר לעיל בנזל הוא מחחמם והוה קנין
גמור ואסור לקנוית רשותה בשבת, ודו"ק:

שם **הלכה י** אין תורת חלר לעכו"ם שם סי' שרוי בפיניתם אם מוליא לחסור,
אין תורת דקה לעכו"ם שם היא שרוי בעליונה אם מורידו ליאסור
כל"ל דדקה שייך בעלייה, שם בני עליה עשו דקה אין לחסרין, וכן שיף המחוטה
בבני עליה מיירי שעשו דקה וכמו דמשיק אין דרך המחחוטים לעלות למעל ופשוט:

פרק ז הלכה א

פרק חלון הלכה א, מהו לערב דרך לוליס כו' מבואר בחור שמח
סי' עילובין פ"ח הלכה ג':

שם **הלכה ה** הדא לחמרה שאין מבטלין וכו' עיין בסמ"ק וחוס' ע"ב דה"מ חלא והו"ק:

שם **הלכה ז** [דף מ"ש ע"א] "מה מודיע הלכה" בדבר זה לא מלחו כל מבני
חיל יודיעם ולעל"ד נראה דל"ל "הלכה" בבית ובראשי מיבות, ושמע
לא פשר דבר (והוא גם נדפס בחור שמח סי' עירבון פ"ח ס' י"ז יעו"ש בקלרה)
דבראב"ם פ"ח הלכה י"ז, ותומר בזה הסיפוף יהא מותר לכל בני המבוי להוליא
ולהכנים מחלירות למבוי, לשבת ומקורו טהור מובא לעני"ד מן המשנה לעיל ע"ש
ותומר הר"ז לכל בני המבוי, והמיבות הללו אין לפס פתר ועיין בריע"ב שנדחק ולעל"ד
ס"פ שתומר זו החבית הוא לחהיר עלטול מחלירות למבוי לכל בני המבוי, וזה
כוונתו הכי זו תועלות לחיתר עלטול לכל בני המבוי וזה מתוק מחוד, וכן בריש פרק
כילד מחחפין פרק ו' הלכה כ"ד בזה העירוב יהא מותר לפלוגי מו לכל בני עירי
להלך ממקום זה לחלויים עכ"ד ומשלא לפי"ז לפס נחמעט העירוב שעיקר העירוב
קיים וחוזר ומלטיכו אין לריך לומר הר"ז לכל בני מבוי דכבר לומר בחחילה המשוף
שזה העירוב יהא מהיר לכולם והודיע מכבר שהוא לפס חיסוף, אבל פס נחוספו דיוריו
כשחוסיף ומזכה הרי על חלקם לא אמר חיהא לפס חיסוף לעלטול עבוסה מחלרם
למבוי, כיון שבעת אמירתו לא היו עוד במבוי, וע"ז קאמר לריך להודיע, שיודיע
שזו חיסוף להחיר להם לעלטול מחלר למבוי, וע"ז בעי הירושלמי מה מודיע ומבני
"הלכה" וטוא רלחי חיבות הרי זה לכל בני המבוי [יהרי זה חיבה אחת כמו הריני]
ומודיע שזה לפס שחוף ויועיל להחיר להם לעלטול, ומוכל ללמר בפשיטות שפי בלא
הגה"ם שמודיע הדין שזה להיחר המבוי, וזה הלכה, שמודיע הלכה ודו"ק בזה:

פרק ח הלכה ג

[דף נ"א ע"ב] ולא של תחחונים היא לאמר ר' יוחן ז"ל
מורבת לשובן כו' [פירש היכי דלאחד השמיטו טוא ולבני
השמיטו קשה הע"ב דטוא של מי שהשמיטו קשה בכ"ז טוא כמו טוא של השמיטו
טוא, ומי שהשמיטו טוא מוחר שם ולכן מ"ם קושיית הבבלי דמשופנת לפילו נשוא
עשרה לחלר מפום כיון דלשחיקן בזריקה טו היו של בעלים דחיטו בני חלר, דהשלט
היו של חלר לאחוי, ודו"ק:

שם, מהניחא בחוך נ' לעליונה, לפשר דשבר דבני עליה יורדין למרפשת דרך
קולם דהוי כמו פחח רק היכי שחין השולם מגיע עד רשם הכותל לא מהני,
ר"ל שם המרפשת רחוקה יותר מ"ג בגובה מרפשת, לא מהני, רק בשמוך פחות
מ"ג ממרפשת דאז הוה כפילו אין השולם לף ברחוק עדיין במשך רוחב יותר
מג' טפחים ול"ע בזה ודו"ק:

שם [דף נ"ב ע"א] היו שלש זה מבחוץ בחורבה דרך פחח כו' לימחי בזמן
שהחמלעות של שיכון לבל שם היחה חמלעות לאחד מהן זה מבחוץ בחחת
וזה מבחוץ בחחת ובשיכון, כל"ל, פירש דהבעלים מבחוץ נ"כ אבל ג"ב דהיו
לשיכון מבחוץ בחוך לויר בל"ג של בעלים, ומה דקחמר שם חמלעות של
שיכון זה מבחוץ דרך פחחו בחורבה וזה מבחוץ כו' פירש לבל אחד בפחח, ובשני
בזריקה, ובוודחי יבשיכון לך דבפחח, ומה דקחמר "והחמלעות לחורה" היינו מבוי
שקשה לשיכון להבחוץ בה ומיהו יש לקייס בנרסה היחשה "אבל שם היחה חמלעות
לאחד מן הבוק" זה מבחוץ בחחת וכו' היינו דאז אין אדם לוסר דרך לויר, על
חבירו, אבל בזמן שהיו של שיכון בפיר לוסר אדם לוסר על חבירו דרך לויר
בבחפות וכביוח הריטב"ם בשם רבו דף פ"ד ע"ש החילוק ממש היכי דשכי
בחפות אדם לוסר דרך לויר עיי"ש והעל"ר שביה שחת עבה"ק יעו"ש דף קמ"ה
שדברינו מובאים מירושלמי לעין רוחה אבל בשחה רחוקה ודו"ק:

שם, מ"ג ועד ד' היא מחניחין פחות מ"ג אפילו פחות מעשר לסור, פירש בני
החלר דהוה חדא רשותא עם המרפשת, מרבעה אפילו יחר מעשר מותר,
פירש בני החלר שבא יכולים לעמוד ולבשחם מלד המרפשת, שביעור עמידה אדם
הוא ד' טפחים, והחל שלא, כמפורש בריש הלכה, ולכך הוא לחלר חוקה [ודלא
כחלמודין] אבל אם הוא פחות מ"ד במבך רוחב חלית אם הוא נבוה עשרה אז לא,
אבל אם הוא פחות מ"ג במבך רוחב אף אם הוא פחות מעשר מן החלר מ"מ לסור
החלר [ואפשר שגם המרפשת לסורה כיון דלחלר בפחח] וז"ב למבין ומלחמי שגם
המרפשה מ"ם פירש עד"ז אבל בחופן לעולם ס"ח סימן ט"ו יעו"ש:

פרק ט הלכה א

ריב"ב בשם חמוקי לאמר בשיהיה שם פחח פחוח שנגג פירוש
מן החלר לנגג בגזוז מוחר לטלטל מן החלר לנגג ונגג ומלר
רשות אחת להכחים והקטן חסיר:

שם **הלכה ד** [דף נ"ג ע"ב] וכאן בבני פסין נפרץ מן המלע מוחר לטלטל [פירוש ברוח
תוספות יעו"ש] נפרץ כל חותו הרוח שמוקל מאיר לאסור [פירוש לגבי בית] אין בית
הדא מילפו דשמוקל קשיא [שם לא לאמר שמוקל דבר זה הוי קשיא] לאמר ריב"ב
הדא היא לאכסדרא שמא היא מוחרת [פירש שם לא לאמר שמוקל דבר זה קשיא מ"ם
מלכסדרא דרק שמוקל לסר בלכסדרא בפ"ק הלכה ח'] ל"ל לעזר לא תריא אלא בחלר
ומבוי שאין מקורין, אבל בית שנפרלה מבני רוחות דשם היא מקורה לא נרע
מבחרים המפולשין דפי תקלה יורד וסותם אף מבחי רוחות יעו"ש ודוק, כי זה
ברור בהגהת הירושלמי ופירושו ועיין פרק עוסין פסין הלכה ד' דר' ילמיה סבר
לאמר בכוונת ר' לעזר דבחרים מפולשין לרוחות הרבים לוסר ומדחה ליה ר' יוסה
ר"ל לעזר סובר ד"ר יהודה מחיר בחבר המפולש לרה"ר לכן אמר כאן דבבית לא
לסר ר' יהודה אפילו בפרץ לרוח אחת ודו"ק:

פרק י הלכה א [דף נ"ט ע"א] הוון בעין מימר ע"ד לא מחוור, עד דר"ג מחוור, פירוש דרבנן סברו, שבת זמן תפילין מן התורה, ולכך חד זוג דוקא שרי רבנן, אבל ר"ג סבר דאסור להניח תפילין בשבת ויו"ט ולכך דוקא תרי זוגי, דמרמה שהיו דולה לקיים לותם למצות תפילין כמו בחול, רק באיסם מיחם רק משום צמידות וכהן. ולכך אמר נקטן אמר ר' יוסי כיני מתניתין ובלבד ע"י שניים, שדוקא תרתי זוגי מותר הא חד אסור להניח, ואתא דר"ג בשם ר' לחא, ואפילו שניים שניים פירוש דר"ג לרבותא קאמר אפילו שניים שרי ע"כ, ומדקאמר אפילו שניים מוכחא דלף לר"ג אינא סברא לאמר דדוקא זוג אחד שרי, הא שניים לא, וזהו דקאמר הוו בעין מימר ע"ד דרבנן היו מחוור משמע מעיקרא היה בדעתיה לפרש דזה שברה רבנן דלין אסור להניח תפילין בשבת ודרך מלבושו שרי, אבל ע"ד דרב אחא אפשר לאמר דשברו רבנן מחוור. שאסור להניח תפילין בשבת, ומ"מ דוקא אד שרי, [כדמוכח מדרב אחא דאמר לר"ג רבותא אפילו שניים] וע"ז צריך לומר שברתו, דשניים הוא דרך משא, ולכך דוקא אד שרי דאכשיו אינו דרך מלבושו בחול. אבל שניים דלין דרך מלבושו בחול מצוי הוא ואסור, ואפשר דנרמיכון ויבישים ב', אחת מלא בידו, ורבנן פריך, ומאי מוטב דרך מלבוש היינו זוג אחד, ולא דרך מצוי היינו ב' זוגות, דבשלמא תמוה קושייתא דיבשה בידו הוללא כדרכה ולו יהא דתפילין שיש שיש לוכש אכשיו, מ"מ לפו דרך הוללא בכך עיין מוספות שבת ס"ב ודו"ק. וקושיית הירושלמי לקמן אפשר לפרש דקאתי אחד אחד בשם ואחד אחד משמע דשניהם שוין אכשיו לוש ואפשר לישב שילא קודם, ואם נימא דאסורא להניח תפילין לוך רשאה אי אפילו קו ממש, ולפ דר"ג סובר דגם בשם מחוור ואפ"ה שרי להוליך, אי מ"מ השים קודם דלא עבד לישורא בהאחת הצילין, ומאי דר"ג סו', פירש כאמרים דלא מהו בשבתו ור"ג וחבריו קאמר ודו"ק ועיין במפרשים והגלע"ד כתבתי:

מסכת פסחים.

פרק א הלכה ז [דף ז' ע"א] לית הגך תני טמא מת, לית כו' בשמא מת, מאן דאמר טמא מת אכלי קטף, הרגיל בירושלמי ויודע דרכו דרך הקודש, ואינו מתעקש, מוכרח דט"ם נפל, ול"ל, בכלי חרס, פירש בכלי חרס לינו מקבל טומאה רק בעשה רבנן, ס"ב לף אם הוא טמא מת הוא רבנן, ואמן הוא שני, וקמ"ל דאכלי בעשה שני, מאן דאמר בשמא מת בכלי מתכות, וס"ב אם הכי נטמא בטמא מת הוא אב הטומאה, דהרב הוא כחול, וקמ"ל דאכלי בעשה רבנן, מאי טעמא. פירש אמר לינו בעשה אב הטומאה כו' טמא הוא ולינו בעשה אב הטומאה לטמא. הרי פשוט ונקט לטן נמרא בבלי בגד של חרס, בגד של מתכות ומשום דלורחיה הגר לו מהרם או ממכיות ולא מעך בגד הדוק ופשוט ומוכח בהלמ"ס דכל הכלים הסה כחול ולא דוקא מתכיות וכמה מכניות מפורשין בהרמב"ם:

פרק ה הלכה א ויקריב פסח החילה ותמיד אחריו כו' מבואר בסור שמא כ' קרבן פסח פרק ו' ה"ד דם"מ וכבכר וכו':

שם הלכה ב [דף לג ע"ב] מסתיה למתניתא פסול כו' שחטו לשם עולה ע"מ לזרוק דמו למחר, פירש דקאמר ר' יוחנן דפסח מסתיה שלא בזמנו לשם שלמים, אפילו שחטו לשם עולה, נעשה שלמים, והרים נזבח כל שהוא זבח, היינו שהטו למחר שיהיה נעשה שלמים וכן פירש בהלמודין זבחים דף ח', ובעי שם ניתן שהטו למחר משא"מ בעקר מפסח ונעשה שלמים, הוא דוקא בלופן שהיה כבר, אבל שחטו לשם עולה ע"מ לזרוק דמו למחר, הרי שם נסתיה ג"כ פסול, דהוה שלמים שנפגלו, מו שפבר שלא הוה עקירה והוה פסח, וע"ז קאמר מ"מ פסיל הוא רק בפ"מ לפיגול שם תיתר שחטה ונעשה שלמים פיגול, פירוש דהוה שלמים שנתפגלו ואוכלו לינו בכרת, שן תיתר לינו מתפגל והוה פסח פסול פירש דהוה פסח שחטו בלא עקירה שלא בזמנו ופסול ולא הוה פיגול דפיגול לינו רק בקרבן כבר לא בפסול ואוכלו לינו בכרת, וזה לפת בכוונתו בפ"ד: תולם בשחטו לשם שלמים שעקרו בפירוש, בודאי הוה עקירה ונעשה פיגול ופסוע:

שם הלכה ד ואתיא כי דמר ר' מאיר כו' נראה מזה דלמ"ד דלפני זמנו פסור ס"כ עוברים בב"י וב"י מכם, קל בלא"ה סכ"ת ר"ם וסובר דלפני זמנו מוהר ודו"ק וזה יבואר בירושלמי:

פרק ו הלכה ה [דף מ"ר ע"ב] לפר רב חסדא תפתר שהיה שם חבורה לפת אחת שלא שחטה, ונראה דמשוי למיעוטי כדבר שאין לו קצבה וקשה ליה קושיית הבבלי דהכא לף בלא עשה מוהה ג"כ פסול [וכמו שהקשה לעיל] וע"כ מבני מוהה דהיה עדיין חבורה לפת שלא שחטה, אבל אמן בשחטה לפת אחת ואחד מהם אחוכל הפסח בטומאת גופו [והוא כשגגת כרת] ולכך טושים הפסח בטומאה וכר' זעירא, ופסח הבא בטומאה אוכל ממנו טמא פסור מכרת יעוין כמו לתמן במי שהיה טמא, ויעוין בבלי דף ע"ט ע"ב כל היכא דקיימן כו' ואפילו בשר טמא, והבן, ובשאין לעשותו בטומאה, דבשמת היה ל"ל דסם לפסורים כולם לספק טומאה, רק דטומאה לפחרתי ובשביל זה עושים בטומאה ודו"ק:

שם הלכה יג [דף נ"ז ע"א] מעתה לינו חייב המולין עד שעה שיאכל, פירש, לפיגול קאמר הולין אחד מן החבורה כזית חייב, שניים וג' פטורין כו' אלא שכן עוברין בשעה, וכר"ם לף בשעה לינן עוברין, ולכם ף אמר אכל מוהים בתחילה כר"ם, פריך אפיר לר"ם ולרבנן בתחלה, מעתה לינו חייב עד שעה שיאכל דהא רואים לומר עוד אכשיו ויהיו ב' וג' ויהיו פטורים, אבל כיון שאכל לף שיאלו בני חבורה אחרת לינו מלטרף עמהם, תר"י מכיון שהולין פאלו ושוב לינו מלטרף עם חבורה אחרת ואוקי תיקו אפיר והבן:

פרק ט הלכה ו [דף ס"ו ע"א] ר"י בעי לף בתמורת פסח כן, תמורת פסח קריבה, תמורת פסח לינה קריבה אמר ר' יוסי בר"ר בון, עולה שהקריבה בשחרית עולה היא, המפרשים נדחקו, והירושלמי סבר דשחיטה קבע, עיין לקמן אלא פסח שחבד ונמלא לאחר שכפלו הבעלים והבן, והגלע"ד בס"ד, ד"ב יודן מקשה נימא בתמורת פסח כן ובעי אם בתמת כן היינו דפסח נמלא אחר שהפירים אחר, רוצה, היינו דוקא בנמלא קודם שחיטת השחוט, דל"ב כר"ח כו' מיהו בידיים שהשיחם עומדין להקריבה, ומהאי שאחר בידיים ואז רוצה כמו פסח, אבל בשנמלא אחר שחיטת השני, אלא מהאי כלל אלא מלתיהו בשעת הקרבה, לינא דקרב עולה וכמותר פסח אלעולה, וכמו דלמקרינן שכח נבי פסח, ומשני אלא דמי לפסח כלל דפסח אם נשחד קודם חצות, ונמלאו אחר שחיטת השני, נמלא אלא מהאי כלל, דקודם חצות אלא היה רואי לפסח אף בידיעבד והשתא שבר נקרב הפסח וקרב שלמים, אלא מהאי כלל בשחי לפסח פסח, אבל פסח שהם הקריבו תיכף אחר הפרשה הוא פסח בידיעבד אף בשחו"ש בשעלים [דשלה לשמו הוא פסח] ועיין זבחים דף קי"ד פסח מעורע כו' ודו"ק, ס"ב אף כי נשחד ונמלא אחר שחיטת וכפרת השני, מ"מ הוא מהאי מקדושת פסח שהיה מתחילה עומד לכך, וכיון דהוא בידיו שוב רועה, וזה ברור בסברה, ומייתי הירושלמי על זה, מימרת ד"ר יוסה לעיל ריש פרק מקום שנהגו בשמר הרי עלי עולה מצפה שעות שאסור כל היום במלאכה משום דבדיעבד קרב ומן קרבן קיימן היא, וע"ז קאמר הכא פסח בהקריבה בשחרית הינה פסח, עולה בהקריבה בשחרית עולה היא, וס"ב הכא לעניו פסח שמעיקרא פסח הוא, והוא דיהיו אף אם מלאוהו אחר כפרת השני, ומכון מאד בס"ד, ולפ"ז יפא לנו דין חדש, דפסח נאבד הפסח אחר הצות, אף דקודם שחיטת התמיד, אפילו נמלא אחר שחיטת הפסח השני הוא דיחוי, דהא מעיקרא היה עומד לפסח פסח, ופסחא נדחה מזה, למ"ד דבעלי חיים נדחין, ולפ"ה דיחוי בידיים לא שייך הכא. — ורמב"ם שפסק דאין בעלי חיים נדחין, ולפ"ה תמורתו הינה קריבה משום דחזי לפסח וחזי לשלמים, ס"ב התמורה קריבה בנמלא אחר כפרה, ושחיטת שני, אף דנאבד אחר חצות, ואף תמורת פסח רועה מ"מ הכא אם קריבה עולה, גם התמורתו קריבה עולה והבן בב"י והו"ק:

פרק יא הלכה ב [דף ס"ד ע"ב] ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יוחי, אין שוחטין את הפסח אלא על הקרבן, ר' יוסי בר' יהודה אומר אף על התמיד, ר' יוסי בר' יהודה אומר אף על המוסף, ר' יוסי בר' יהודה אומר אף על פסח דורות, ר' יוסי בר' יהודה אומר אף על פסח שני, ר' יוסי בר' יהודה אומר אף על פסח שבמדבר, ר' יוסי בר' יהודה אומר אף על פסח שבמצרים

מסכת סוכה.

פרק א הלכה א מיהו בית שהוא גבוה מכמה שמע מינה מיהו חייב במעקה כו' מבואר בסמ"ק סוכה פ"ק הי"ד בשה"ד:

שם הלכה א [דף ב' ע"ב] היינה למעה מיו"ד ומלה בהן שעורין שהן רלוין לסכך כו' פירש דשם הן רלוין להיות סכך, משמע דאין רלוין להיות סכך, והוי פחותה מעשרה ופסולה, ושם אין רלוין להיות סכך, וז"ל מלשון הסכך, והוי הם עשרה טפחים, היינה למעלה מכ', ומלה בה שעורין שהן רלוין לסכך בה, פירש שם הן רלוין להיות סכך, לז נחשב הכל מן הסכך והוי פחות מעשרים וכשרה, ושם הם מסכך מינים שפסולים לסכך, כמו שתינן גדולי קרקע וכ"ב לז הינו משמע על הסכך והוי יותר מעשרים אמה ופסולה. ז"ר שמי כשם שאמרו למעלן שהם הוי ממין הסכך נחשב מהסכך כך אמרו למטן, קש וחבן אין ממעטין בה, שהינו מבטלן לל הקרקע ושם דבר בפני עלמו, עפר ולבורות שמבטלן לל הקרקע, הוי מנוף הקרקע לכן ממעטין ז"פ מאד:

שם הלכה ב אמר ר' יוסה תרתיהון לקולא, הדלה לוהן לכך שע"פ שלה נעשה, לכאורה תלית זה שם המחשבה לסכך בעודנה מחובר מהני שלה יהא לריך לנעשה לוהן, מלשון דוגמתו בגדה פרק בא שימן דף ל' שם מהני מחשבת חיבור לגבי טומאה, וכן לגבי מעבר, ועיין לקמן ה' ו' ויש לחלק בין המושלים. עיין עיטור:

פרק ב הלכה ז [דף י"א ע"א] ר' הוסעיה אומר כל ז' חייב, ר"ב אמר פלינן, ר"ח אמר לח פלינן כו' בשלח נהן דעתו, הנה המעיין בעיון דק נראה דהירושלמי סובר דגם רבן דר"ח סברי שים לסעודה דשומה תשלומין כל ז' ימים, ור"ח סבר שים לה תשלומין נס יו"ט אחרון דומיא דחגיגה, ורבנן סברי דרק זמני דסוכה ים לה תשלומין והיינו ז' ימים, וה"ב לר' ברכיה דאמר פלינן, ה"ב ר' הוסעיה שליג עם ר' יוחנן בפלוגתא אחריתא, והיינו דר"י סבר דכולן תשלומין לרשות וכמו דסבר בחגיגה, וה"ב שם היה פטור ברשות פטור ג"ב בשאר ימים, ושם נתנייר בתוך הרגל פטור, ולר' הוסעיה כולן תשלומין זה לזה, היינו שם היה פטור ברשות חייב בבני, וכמו זה סבר ג"ב בחגיגה, וע"ז קאמר כ"ע חובה, וכמו זה פלינן נס בחגיגה בירושלמי הלכה ה', ושם היינו ג"ב זה הלשון ר' הוסעיה אמר כל ז' חובה מה נפק מן בינייהון נר שנתנייר בשאר ימים, ע"ד התזקיה ור"י פטור, ע"ד דר"ם חייב וזה ברור, והא דקאמר ר"ח לא פלינן ומלן דאמר ר"ה כשלא נתן דעתו, פירוש דשם אכל בסוכה בלא כוונה יצא דמצוות ג"ב כוונה רק בעינן כמו שכתב הרמ"ב גבי כפלותו לאכול מלה דווקא שידע שהוא פסח אבל אם לא ידע שהוא פסח היינו יוצא, וזה דקאמר בשלא נתן דעתו, היינו שלא ידע כלל שהוא סוכה או שלא שהוא סיכוה וברור, וקלרתי והמעיין ירלה ויבין:

פרק ג הלכה ו [דף ט"ו ע"א] ירוק כברתי כאן כרתינן לו דמי לכרתי פירש שם המלחה פוסל ולכן לף אם התחיל להתלבן קודם שהוא כיון דעדיין רובן פסול לו מעמה משיה שלה נגמר פריו וכיון דמתחיל להתלבן קודם שהוא מזיעה דכבר נגמר פריו וכמו שהעלה הט"ז דלא כהב"ח וברור:

מסכת מגילה.

פרק ג הלכה ג [דף כ"ה ע"א] הדא דתת אמר בבה"כ של יחיד אבל בבה"כ של רבים אפילו בנוי אסור כו' מקיל לכתיב דשמחין בנדיכן על חורבת דבי מדרשא, עיין במפרשים שם שהחקו, ולעכ"ד נראה דמתניתין מדבר דרבים ומשמיטין של נכלי ולכך אמר דווקא בבה"כ של יחיד, אבל בה"כ דרבים אסור אפילו בנוי, וז"ל אפילו דברים והשמיטים של נוי ויופי, דמהנה מדבר של רבים דהוה כהקדש ולכך אמר דר"י הוה מיקל לכתיב דשמחין בנדיכן על חורבת דהוה דברים של נוי והה ברור לדעתי ודו"ק.

מסכת מועד קטן.

פרק ג הלכה א [דף י' ע"ב] בעינן תמור של עכומי, ופריך ונית ליה לר"ש אחרי רבים להטות, ומשני מפני שברפו טהרות בפניו ועיין קרבן עדה שפירושו דחוק מלד עלמו עיי"ש והנראה בביאורו, עפ"י מהנה דפדיון, נבי נמולאל בן עקביה שאמר לבמו אחי שמעתי מפי רבים, והם שמעו מפי רבים שם עמדו בשמועתם ואני עמדתי בשמועתי, אחה אומע מפי יחיד והם שמעו מפי רבים אחרי רבים להטות ש"ב ר"ש שלא אמר דבר מעושם שלא שמע מפי רבו, והוא שמע מפי רבים היינו ב"ש וביבותיו, לך מחבירים שומעים מפיו שהוא יחיד והם רבים ואין דחק עלמו עד שברכוהו, וע"ז משני מפני שברפו טהרות בפניו להורות שגם לו הוא טמא ולכן חרם אפו דע"ז לא שייך אחרי רבים להטות משום שגם הוא שמע מפי רבים כמו שהם שמעו מרבים ודו"ק:

מסכת חגיגה.

פרק ג הלכה ב [דף י"ז ע"ב] רשב"ל בעי לריך של מחות מהו שיעשה מעין המעיין היעב יילפה כי היו כמו דמפרשי בבלי חולין פ"ב, דק בעי דבעי שעשה משקין מחברין לטומאה ולהכשיר, ולריך של מחות אין בו שמן, דק מה שבכלי מלרפו, וע"ז בעי אם מוסין בו רשמן ואני כלילו נגע בו הטומאה, וע"ז קאמר, הא"ב ר"ש אחר יבא עליו מים יטמא, הא שטומאתו ע"י מים, ובשן אין טומאתו דק ע"י לירוף כלי שהכלי מלרפו להכשר ולטומאה. מלי למין מכל האוכל כו' אם שטומאתו משום חולין, ואת שאין טומאתו משום חולין, היינו משום לירוף כלי היינו עושה מעין ועיין חולין דף ל"ו. תוספת דה"מ לריך שהעיבו דיוכשר מעשה לירוף כלי, ולפי"ז הא קאמר דהתמעט מקרא המעשה זה אין לרשות ואני ועיין זבחים פרק שבול יום דף ק"ם. ודו"ק והמעיין יבחר:

ירושלמי נזיקין.

הערות מהגאון רשכבה"ג רבינו **מאיר שמחה** הכהן זצ"ל (בעהמ"ס „אור שמח").

בבא קמא.

פרק ב הלכה א [דף ז' ע"א] ר' אלעזר אומר כל דבר שהוא תוך מגופה לא חילקו חכמים בין ברשות היחיד בין ברה"ר לחלי כופר, מהו שתקבל העדאה בדבר שהוא חוץ לגופה, ר' זעירא אמר מקבלת ר' חילא אמר אינה מקבלת, תר"ש מתניתא פליגא עילויה, שור שהתחיל בשחוט ונפל על האדם והרגו חייב בכופר ופטור ממיתה, וכי יש כופר בהם וחשלו כר' חילא ליתי היא פליגא ואמה פטור ממיתה בשהועדה להיות מפלת את הכהנים כשהפילה בשחוט לא היה שום חדש. וכבר תמהני בתיקונו ופירושו של הירושלמי כך: דפליגי שם ים שהעדאה לגרורות או לא ואמר ר' זירא מתניתא פליגא עילוי, פירוש על ר' חילא דאמר אין העדאה לגרורות, שור שהתחיל בשחוט הוא ופטור ממיתה וכי יש כופר בהם [חלא] כשהועדה להיות מפלת את הכהנים [ואמה פטור ממיתה] כשהפילה את השחוט לא היה חדש שם, [וזהו כמו דאמר בבבלי פרק שנגח (דף מ"ב) שי"ם כל הפלפול], פירוש הרי חזינא דשם מייעד אע"ג דלגרורות הוא דהרג ע"י כוחו, בכ"ז חייב בכופר, חזינא דים העדאה לגרורות, והשתא כר' חילא ליתי היא פליגא לחלי כופר, פירוש דאתיא שפיר דשלם חלי כופר ואם הועד לו משלם חלי כופר כדין לגרורות דשלמי חלי נזק כן לגרורות משלם חלי כופר, וזהו כמו דפירש רבינו נקמן פ"ו ה"ו שהיה מועד להתחכך בכהנים ולהפיל על בני אדם ישו"ם, לך מש"כ רבינו להפיל על בני אדם, [ע"ג דאמר בירושלמי בשהפיל הכותל [פירוש בשלשה פעמים הרחשונים] לו היה אדם שם ואם"ם נעשה מועד, הוא משום בירושלמי אמר פרק שור שנגח הלכה ב' כשהרף שלם רדיפות והן משערין שים ברדיפתו וניחא, כן הכא אף שלו היה אדם מ"מ משערין לו היה אדם שם כלו ולחי הרגו, לפ כי בתלמודין (דף מ"ב) אמר רב חגי הומדנא לפו כלום הוא, לכן לאמרו בבבלי שם כגון שעומד להתחכך על בני אדם בכהנים, ושם דפריך ל"ב הא מתבון להמית בני אדם ואחלי פטור ממיתה משני דשמתחכך להנחתו יעו"ש, ועיין בשיטה ופירש כן בשם הקדמונים דבשי שיעשה ג' פעמים כן ואז נעשה מועד, ולפ כמו שפרשו בהוספות דבפעמים דשמואל נעשה מועד לגורותיה הוי, וזה ברור, ואח"ז נדפס שנוע"י ולפיהי בכוון בפירושו קרוב לדעתי יעו"ש היטב ואין להאריך. [או"ם ס' נזקי ממון פ"ב הלכה ו' דה"מ חולם לדעתי כו']:

שם שם [דף ז' ע"ב] השילה גלגיל, ר"ש אומר משלם נזק שלם. נראה שיטת ירושלמי דהוא כגירסו, ונעמוד משום דמגופו קא חזי שילה בכח מגופו ודמי לאך דאמר לקמן הלכה ג' מרגנוג שנפח בכלי משלם נזק שלם חלישא בכח דכו"ע אף לסומטס עיי"ש, ונעמוד משום דחשיב כגופו ולא כאחרו, שברוח פיו משבר הכלי וברור, ופליג בהא מתלמודין דמדמה לכותו, והש"ס אמנם לך דתלמודין על השילה גלגיל, ובאמת שוטה דרכו לבל משתכל עיי"ש — וירושלמי דשנח חייב אחיש אר"י הדם ממרם נפח בכלי ושברה משלם נזק שלם. והכי נרחים בלחי מוכחא. ואולי כוונת הירושלמי שבהפיחה בור אחד או נחלת אחת, ובאותו דבר גופי' הוכשרה ותיכף ומיד הוכשרה, בע"כ הוא בזה אחר זה, גרס בתי פעולות בותם אחד, והפעולות הפכיים, ועל כרחך דבילחת הבשומה משיו הבשירה ובדחיפתו את האויר בחלי הוכשרה תיכף, כמלא הפיחת פיו גרם דחיפת האויר הסמוני, ואם נימא דהשפיחה הוה כגופו, הוה כחי הבא אחר כך מחמת האוויר שנדחף מהבשומה, כוחו וחייב, כמו שחייב בבי רועה וגלות עיין מכות ח' ע"ב אחי מאי דשנח שפח ושקיל הטרי, ובסנהדרין ע"ז גבי משקיל עליה בדקא כו' ובוודאי חייב בבי שנח כשזרק אם על גדים, וזרק חץ בחבירו מהוש הוזל וברור, אבל אם נימא דהבשומה שנפח כוחו הוה, שוב הוה הבבי שנח מדחיפת האויר כח כיחו ופטור נבי שנח, דזה נראה פשוט לענ"ד, דאם זרק פיסח בתמרים והלך תמרי וחבל חבירו אף במתכוון, פטור על החבלה דעל הוה כחו פטור נבי שנח כמו למיתה ודו"ק — וסוגיא דבריהות כ"ג מפרש לה נבי ג' גרות בבולהו טחו הוה ופטור — וניחי הרב מ"ו אמר שע"ד זה ים לפרש פשוט יותר שהשבע, שאם הובערה בר אחת שלשה קופן הער שלשלה היתנו ובבה, וזה כוח כוחו, דהבערה מבוחו ובבבי מבח כוחו היינו מן הבערתו בר שלשה וכנן דיבר: — ואולי ים לפרש כיוצא בגמרת ירושלמית, דאם נימר דחייב שנוח, הוא אם בנופו בפיר בתחלק החוב לענין פעולות הבותפים, אבל אם חציבה כוחו אע"ג דעל מה דעביד בכוחו חייב, מ"מ אין חיוב תעלות בזה, שהוא לא עשה רק הבשומה בגורמת התחלקות הפעולות בבי אחת דאי לזרק מר"ה לרה"י והלך ד' בר"ה, אך זה נסתר מדברי הגמרת שבת ע"ג: הני מלך דשדא פיסח לדיקלא דשם מוכח דעל כוחו חייב שנים ים חיוב מלאכות עיי"ש היטב, ועיין תורת השלמים סימן י"ג ודינו נכון דנגיעה בוודאי לא הוי ופשוט:

שם הלכה ה [דף ו' ע"א] אמר ר' יצחק בר טבליי מתניתא מסייע לר"ל כן מפורש מזה דלמ"ד חלמו משום חיוני חייב מיתה [ועיין בבלי דף כ"ב]. וכנה מדברי ירושלמי לעיל פ"ק הלכה ב' אמר ר"י ואין כיוצא שהם להכשר נזקין מקבל עליו החרמה בדעת זו ולוקה [פירוש בהמיתה] מלי כהן כו' מקבל עליו נזק יעשר ורפוי כו', הרי דלמ"ד משום חיוני חייב ב"ד דברים, לפיהו כן לעניו מלקות ומיתה פשוט, וזה כשומר לפי מעט עיוני כעת. — ונראה דהמוספות כתבו בכהנים ע"ש, דלפילו שהם ברוח מלויה פשוט גבי מיתה, ולפ"ז הגמרת הכא וירושלמי מיירי במדליק הגדים נופיה שהיזקות מדף שורף הבשולת שממולה לו, בלא רוח כלל, לכך חייב מיתה למ"ד משום חיוני [אף בלא מזיל מכיחו], אבל הכא בפרקא קמא מיירי ירושלמי שהדליק דליקה, וברוח מלויה הדליק גדים והעבד, תע"פ דלעניו ד' דברים חייב דמיחשב חיו, מ"מ לעניו מלקות פטור, ודמיא לכח כוחו דבאדם חייב לעניו מיקון ונבבי מיתה פטור ודו"ק. מלם הרמב"ם הוסיף בלשונו, המדליק בחוך שדה חבירו וממלאת האש ואכל הגדם כו' פטור, הרי דחיוב מיתה עליו אף שלא הדליק את הגדים נופיה, רק ברוח מלויה וכהירון קמא בהוספות שנהדרין ולקמן דף כ"ו עיין היטב, [ואולי ע"ז הסיב רמב"ד דהכא לאו בממון, מלם עמדתי על מיתת הבהמה ומלמתי שכבר הקדימוני], וגראה לקמן בכך לליבתו ברוח כוח פטורין קאמר בירושלמי בתן מפרין ברוח של מוכחין היא מהיתה, אבל ברוח שהשולם מהניהו בו חייב, ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אפילו רוח שהשולם מהניהו בו פטור, שפעמים לא ופעמים לא בא, ולפיז הירושלמי בשיחת ר"י ור"ל דפטרי בחיו מליבה רק ע"י רוח מלויה, ולכך מקיל נ"כ דאף בהם נמור ומלובה ע"י רוח מלויה פטור ממלקות ומיתה, ורמב"ם לטעמיה מחיל דמחייב ברוח מלויה וברבנן דהמן אף בחיו מליבה

לגזיקין כופר נם הכא דחייב בשם נמור שבזיק ברוח מלויה אף למיתה ודו"ק — ול"ע בזה בשיטת רמ"ה בדף ל"ו וסמ"ך שם ובתלכות לולח אחין להאריך פה:

שוב ראיתי דאין הכרח כלל, דהירושלמי סובר, דעל שם לא חיוב מיתה. כיון דלאו מכותי הוא להיל למ"ד מכות היל אפילו, וכוונתו הכי אי"י בר עבדאי מתניתא מסייע לר' יוחנן [כן הגיהו ובצור] ר' נדי כפות לו כו', שם אומר שם שחיטו כזורק שם החן ממקום למקום, על שיבולת דשמוש נתחייב מיתה. מכאן ולילך נתחייב בשלשתן, ופירושו, ל"ל ר"י מיירי, שהדליק בגופו של עבד, רק כיון דהחיוב ממון מקום היל ספיר בש החיוב ממון עם המיתה ביחד, אבל דם חייל לעשמיה דחיוב ליקה על שם, ומכ"ש דחיוב מת ודו"ק, ופליג בהא מתלמודין. ולפ"ז ניחא סוגיא דלקמן מ"נ: ומכ"ל לרבא דחיוב משלם, חילמא משא דהתן היה נדי כפיה כו' ואמר ר"ל שהלית בגופו של עבד, שזה המוה דדבא קאמר קרא ומתניתא מסייע לר"י דחשו משום חיוב וכבר עמדו על זה בש"מ. ולפ"ז ניחא, דרבא יסבור דחיוב על שם מיתה והירושלמי, ואפשר לדמותו לקך דפרע עליו מעזיבה בסנהדרין ע"ז ורמוק]. — והנה פירוש הירושלמי דשבועה נ"ג. דרים לקים יסבור דשם הדליק נדים, בשולת שבועה שהדליקה הוה נופו, ומה שחולק, הדבר הגדלק בשמיכתו לחבירו, אין זה נופו וכחו לפלוגי, ור"י סיבר דהוה כזורק חץ ממקום למקום, ויש לפרש, דמה שחולק שבולת דשבועה ושניה הוה כחילו זורק בשתה חץ ושיבולת זו לשיבולת. שניה, וכו כולם, ועי"ז שפיר התעורר הממוקי בשם רמ"ה, דאין מדליקין המדורים מע"ש, הא הוה ממדליק אחר קך בשבת, — קך בחמת הפירוש דכל מה שחולק בגדם נופיה, אחר קך, חשבינין כחילו נברך מזדיקת חילו שהוא זרק בעת תחילת עשיתו ההדלקה, אבל אין לומר, שמיד כשהדליק השבינין כחילו נעשר ההדלקה, דזה חילו דלף בזורק חץ שם מיד בעת הבערה חילו מציל חעלת כמבואר שבת ק"ב, רק דהוה כמניח פת בתנור דהמלאכה נשלמת ח"כ כשיפפה, ומחילת המלאכה בעת הנחתו, כן בזדיקת חץ בזדיקה הוה התחלה, והעברתו הוה סוף ונמרו, וכן בשליקת נדים [ומוספות כתבו לעיל דף י"ז ע"ב דשם זרק חץ על כלי ובא אחר ושברו. דחייב השני, הרי דש"ל בש"ם בש"ד] ולא ידע מי שכריחו לרמ"ה לאחד הדוח דש"ל בשלו נעשר כבר ושביק דך הפשוט, לולש בעת ניסוקו עמו בשיעותיו החרופים ולא זכינו לחורו — ולפי דרכינו יפורש הירושלמי דאמרי שהדליק בנופו של עבד ופ"כ חיקה בחחייב בשיחה, רק ממון לריכה לקרף התחלת דליקתו, שזהו כמו הזדיקה וכיון דקלבד"מ לא מלרפינן שהתחלה ושוב פשוט על הממון ודוק. ולפ לפני דפליגי על ר' חנין בזורק חץ מתחילת ד' לסוף ד' וקרע בהליכתו, ושברי דחייב, דתנן בעת שנתחייב הממון עדן לא נעשר חיוב מיתה ולא שייך קלבד"מ, אבל הכא על מה שנתחייב מיתה ס"ח לעולם להחייב ממון, דכיון דאל עליו חיוב ממון לא שייך דיפקע מיתה החמורה נבי ממון, רק דיפקע ממנו חיוב ממון מי שפשר לכבד אל, קודם שבא לידי חיוב מיתה, אבל הכא שחיוב מיתה אל קודם שפיר לא חל עליו ממון דלא לעקרה תחלת המעשה וכנון מכד — אבל לרים לקים שפיר מקשה דחיוב ממונו הוה כשורו שהזיק כיון שנגמרת דיל דסיד לר"י שהדליק בנדים, ותמ"ל נשרף מקשה ס"ח דשבר כ"ר אבל דבין דשבר עשה מיתה, ע"כ משום לירוף להדלקתו הקודם בנדים. וע"ז חייב ממון דשני חיובים לא מחייבין, לף דחיוב ממון נעשר קודם, ולא דמי לכך דנועב הלבו של חבירו דשם על מה שנתחייב הממון חילו לירך להעשרף כלל אל חיוב מיתה. וכן פירש הוספות יפים לך דלו בעי נחיל ומכל. ומה דמקשה לקמן דף ע', כיון דמחיוב לחבירו כו' בשמת לא שבר כר' חבין וכמוש"פ הוספות שם ודו"ק:

שם הלכה ו [דף י"א ע"א] מה מקיים ר' מאיר מתמול שלשום שהר לה בהפלג נגיחות שהם יולא ביום רחמון ונגח. בשני ולא נגח, בשליש ונגח, מן נעשה שור מועד עד שינח ג' ימים זה אחר זה [ודרך לשון הקודם להבמיט השליש וכך ל"ל ברביעי ונגח וכמו דתנן בפרק לולנה ניזוחית היתה כתובתה ד' מלות זו מכרה לרחמן במכה כו'] והפירוש, לף שנגח ג' פעמים מ"מ אם לא היו רלופים היינו נעשה מועד, ולא ביום רחמן ונגח שוורים, בשני ונגח כלבים, בשליש ונגח חזירין, על יד ג' מינים מהו שיעשה שור מועד [ובשלי פשוט לה דנעשה מועד לכל וכן פסק רבינו] ולא ביום הרחמן ונגח בשני לא יהא בשליש ולא ונגח [ולכן ג"כ הכוונה היתה ברביעי ונגח כמוש"כ] ייבא בפלוגתא דרב חדא בר אהבה ודרב הונא כו': נדה שבדקה עלמה ביום רחמן ומלחה עמה, [גם כאן הכוונה שברביעי בדקה ומלחה עמהה רק ההפסק לומר בפירוש, אבל בכמה פעמים נעשה מועד ובכמה פעמים נעשה זבה זה ידעינן דבר' פעמים וסמך על היודע ומבין] ואין זה ענין לפלוגתא דיב ולוי בבמה שלא נתברה עדיין ולא הפסיקה בחזרת טהרה כלל והוא נידון אחד ולא מכר ברבנו ולא כמרחה הפניה. ר"ה בשם רב אמר נדה ספק רחב"ה בשם רב נדה ודאי. פירוש דנדה הכוונה זבה [כי כן דרך הירושלמי לקרות לזבה נדה בדים כלל גדול ועוד מקומות] דבשלשה ימים הוחי זבה. ואם לא בדקה ביום שני מי הוחי ספק זבה או ללמא ודאי זבה, דהד אמר יהון שלא בדקה אין ביום מפסיק שבטלה רחמה על ידי דחיקות ואמרינן אלו בדקה גם ביום שני ודאי מלחה דם, כן לדידיה גם הכא היום בלא יגע אינו מפסיק דאמרינן אלו יגע ודאי נגח והוא מועד, ולמחיך הוי ספק מועד, וז"ב בש"ד, ר"י בשם רב הלכה כר', מאיר בתמה וכר' יהודה בהעדאה, דאמי שור שנגח ג' פעמים ביום אחד מועד ומת ר"ל מתמול שלשום הלא שנגח ג' ימים זה אחר זה היה נידון הלא כתם, היינו סברין מימר הלכה כרב הונא דו אמר מעין שניהם אמה ר"י בשם רב הלכה כר' מאיר בתמה וכר"י בהעדאה והוא תמוה, ונראה ברור דקך ר"ל, דאמי שור שנגח ג' פעמים ביום אחד מועד, ומלא אינו ט"ם, ומה ת"ל מתמול שלשום הלא שהם אחר זה ג' ימים זה אחר זה היה נידון הלא כתם [והוא כר' שמעון דמייתי בבבלי] היינו סברין מימר הלכה [כהך תונא] דו אמר מעין שניהם. פירוש דהייתי לומר הלכה כהמכריע כהך הנא דבריהא דבמועד סבר כר' מאיר ובתם כר' יהודה, אחא ר"י בשם רב הלכה כר' מאיר בתמה וכר"י בהעדאה, דבשלשה פעמים לא הוי מועד וזה אמת ברור בירושלמי לכל מעיניו: (הועתק מאו"ם פ"ו מהמ"מ ה"ח ד"ה ונבאר) יעויין שם בתירוצות:

פרק ג סוף הלכה א

פרק ג סוף הלכה א [דף י"ג ע"א] בדרך השחה חייב ואם נתקל בשל לעותים ולוחים בידו ונשברה פטור עיי"ש, ועשמו פשוט, דהכא בלא אפקריניהו, והתם בל בעייט, ולכך דרך נפילה פטור אף בהם, ודוגמא דאם נחבעו כליו בבור קאמר לקמן ירושלמי פרק הפרה ה"ז דאע"ג דחבעה דילים הוא בתיר ברשותו, וממנו דחזיק מ"מ פטור בכליט לר' יוחנן עיי"ש ודרך נפילה פשרה תורה עיי"ש, וה"ל הכא שבר רבי יוחנן דאף דחבעו בחון, לא מחייב

בשל

בעל המאן כלל דפטור ולטעמיה הזל, [אבל לשמואל לקמן בירושלמי שפיר חייב דממונו הוא ודוק] וזה דוקא דרך נפילה קאמר דקרקע מחייב כפי ברשותו, ונפל עמה שור, ולא שור וכליו אבל בדרך הטחה שמחזיר דרך הילוכו הטיח הלוחות ובשברה חייב דממונו הוא הווה כבורו שמזיק זה פירותיו על נכון ודוק:

שם **הלכה ג** [דף י"ד ע"א] ונדר שנפל לי"ם כו' דר' מאיר אמר כל המזיק שלא על מעשה חייב, והא אמרת דא כו' לאחר הזמן חייב. פירוש לפי שאין התיקה עשויה לנזק, וכדאמר כן בהלמודין על כך דכותל ואילן שנפלו לעיל דף ו': והיכי אין תחילת עשייתם הנדר להזיק. וקל"ע מדוע לא מייתי תלמודין הך מעשה דנדר שנפל הקודמת במכתת דילן וד"ק: תלמ שם נאמר מפקיר נזקין לאחר נפילה לחום, אבל אומר הרי אוכל דעל מה תחייבו על שנעשה בור בנפילתו, זה לחום, ורחמנא פטריה, רק קודם שנשבר הכד הרי לא היה בור כלל ול"ש עדיף טפי מכתך דכותל ואילן שאין תחילת עשייתן לנזק. וסירושלמי יסבור דר"מ סבר דלאחר נפילת לחום חייב וד"ק בכל זה היטב:

שם **הלכה ד** [דף י"ג ע"ב] בן ס"מ מהו שיהא חייב בתשלומי כפל בגניבה לשמואה לו מלאחר שהוא בהתרייה מיהא פטור ומייתי מהגונב כיס בשבת וכמו דפריך הגמרא בפרק הנו נערות לר' לבון ומשני כו'. והכא למאי בעי הא בגניבה לשמואה לוקה ואין לוקה ומשלם ואמה בעי משום התרייה מיהא ודחוק לומר דבעי לר"מ דחדש לוקה ומשלם ולכן פירשתי דהיכי דהחזיר מיהא בא מ"ב כמו כתך דר' לבון דזרק חץ וקרע מירתין בהליכתו דמתחייב ממון טרם שהזיק ופליג מיהא לא נתחייב הוי כחייבי מיתות. בוגנין דפטורין לשלם דך נברא קאי בחייב מיהא כשיזוק. ולא פטור לשלם. [ודוקא בשהזיק הא לא מיגלי מילתא דלא נתחייב כלל הוי בלא שהזיק] אבל במלקות הוי כחייבי מלקות בוגנין דחייבין לר' יוחנן. וכאן בבן סו"מ דשל גניבה לחוד הוי חייב מלקות דק על אכילה מה שיאכל אחר כך ברשות אחרים, אם כן בגניבה דק כל חייבי מלקות בוגנין ואו חייב בתשלומין. ומשלם לפ"ז אם זרק חץ ביום הכפורים והחזרו בו והחייב מלקות וקרע מירתין בהליכתו חייב בתשלומין כיון דבשעת חיוב הממון עדין לא נתחייב מלקות. ולכן חייב בתשלומין כמו בחייבי מלקות בוגנין, ולפ"ז ממון חייב נם קודם. דק במלקות הוי מיפטר אלו עביד השתא ואו לאו בר מלקות כלל ואפשר דיוקא והו יהא פטור כי קרקע זקן התחתון טרם שהוקה. ולא שייך לומר דאילו עביד השתא בר כפל הוה דכן ברשאומה כי לוקה נ"ב לא מיפטר מתשלומי כפל ועל המלקות לחוד השתא פטור לנמרי, חדא דדא נופה לא פסיקא לרבינו, ואולי דירושלמי בעי לגניבה דממון דשאר לוקה ומשלם וכן משמע בפ"נ מהלכות גניבה דכיון דחדא מחתא ויעו"ש היטב. ועוד דאכתי הוחלף החיוב, דמעיקרא על האכילה היה חייב מלקות ולא היה לריך לשלם וכעת יש חיוב התשלומין על האכילה, והוא שם בשעת גניבה היה שוה זוזא ועכשיו שלא בעת האכילה הלא הוי כמו הבריה ואתיה דמשלם כדהשתא וכדשעת אכילה וכוחלף החיוב ממלקות לממון, ומשלם דעל הגניבה בלירוף האכילה נתחייב מלקות, ולא עביד השתא בר ממון הוי, והוי כמו שרחה ולסוף בנרח דחייב כדמעיקרא ולוקה כן נראה לנו בכוונת רבינו ז"ל וד"ק:

ולפ"ז מיושב נ"ב הא דבעי בירושלמי רק לענין כפל ולא לענין קנן, דלפ שם נימא הלא כר' לבון וחייב בתשלומין נ"ב כיון שבגניבה רשאומה עדין לא נתחייב מיתה, בב"מ מתשלומי קנן מיפטר. דהתבון דבשה שנגב שלו הוי לוקח מיתה בעינא הוי לומר הרי שלך לפניך וכי אלכו הו ליתא לדי הדורי ונעמר חיוב התשלומין בעת האכילה ולכן מיפטר אבל כפל מתחייב אף כי מהדר ליה לאחר שבלו עדיים, לולם זה נפסר מהא דאמר רב חסדא בפרק הנו נערות מתניא בתוספתא דמכות דנוגח חלבו של הבירו ואכלו חייב בכפר נתחייב בגניבה. ועד כאן לא אמרו בפרה זו רק במעשה דאילו בא אחר ונפסו הוי מלי לומר הרי שלך לפניך. לכן הוה כאילו עבד חיים לאחריני פעולת הניסוך כמו שפרטו בחיים' תמן אבל בהכלו דאלו בא אחר ואכלו הוי חייב הנוגח לשלם דליכא בעיגא ודאי חייב במה שנתחייב כבר יעו"ש בפרק המקיז דף כ"ב, ואולי לא סבר הירושלמי כן ותבמ"ל. (ועיעתק מלו"ש פ' נ' הי ממריס הלכה ז' ד"ה ס"ו):

שם שם [דף י"ד ע"ב] הא מתניתא זימנין כו' יש לוכל אכילה אחת וחייב עליה מרובע מצות והשם אחד ממש בשלל אבל והוא מוסר מן המוקדשין ביוה"כ ר' מאיר לומר שם היתה שבת והוליאו בשבת כו' זימנין דמוחבין ומסייעין לרים לקים, הוליאו ביוה"כ והא פטור, ופירוצו דהיו מקשין לחלה דנרסינן פרק הנו נערות נבי משוטו לו"ב לע"ז והתרו בו משום לו"ב הם לוקה דרשב"ל סבר לוקה לפי שהלו התרו משום ע"ז היה נסקל, ור' יוחנן סבר לוקה, וטעמו לפי שחייבי מיתות בוגנין לא פטרי ממלקות, וע"ז קאמר דמכאן סייעתא לרים לקים דאמר חיוב לוקה דחזקת דוקא משום שבת מחייבו הא משום יוה"כ לא חייב חטאת. והיינו משום דהוליא בשבת וחייב שם התרו בו משום שבת ואו פטר חיוב מיתה דשבת אם המלקות היוה כפורים שם התרו בו משום יוה"כ וכיון דשם התרו בו חיוב במלקות הוי כאין היה לזה וכיון דלזה ליכא תו משום כרת לחודא לא שייך לחייבו בשונג בחטאת דהוי כמו חייבי כריתות שאין בהן לזה, והפירוש זימנין דמוחבין לר"ל הייגו כיון דשם חטאת אחד הוי מחייבו, הרי בהוליאו ביוה"כ נ"ב הוי חייב, וע"כ דקיט שבת משום דבשבת חייב שחייט, [ועיין ירושלמי שבועות פ"נ הלכה ד' הלא אמרת שאין לחבות מלקות ביום הכפורים וכפ"מ שם]. דחייב משום שבת ומשום יוה"כ והא יוה"כ חייבי מיתות כופר המלקות דיהיה והוי כאין לזה והוי כמו כרת בלא לזה לא מחייב על שנגתו קרבן, אמר ריב"ב אמינא דר"מ כרע"ק דתניא מנין לשבת ויוה"כ ששנג ועשה מלאכה מנין שחייב על זה בפני עלמו ות"ל בפ"ע ת"ל שבת היא יוה"כ היא, הרי ניחלה לנו התורה דלף ע"נ דעל יוה"כ שם התרו בו היה פטור ממלקות בב"ז חייב על שנגתו קרבן:

אולם שם נאמר כה יקבה לנו ממתי חייב חטאת משום חלב הא לא נקי על הלזו דיליה והוי כרת בלא לזה ואין כאן חיוב חטאת על שנגתו ואולי לפשר לומר דהנך חייב על הכילתן ובליעתן בנרונו, והנך חייב משום הולאה וכשמנים ועיין ירושלמי פ"ק דשבת ה"ח תיפשר כהיא מוטל על הפקופה ופיו לאחוז כו' שבחיוב דאכילה בא מקודם שמונח בתוך מעיו רק בשעת בליעה וחיובי דהולאה אינו רק עד סיטום [ועיין ק"ע בשבת שם] בתוך מעיו ות"ל אינו באין כאחת, [ואף לשה שלא בשיטי קרבן לומר דר"מ סבר דבליעתי זה הנאתו וכמ"ב שם' סוף פרק כזורק לפשר נ"ב דהנך דשיע רון בכזית מכי אכיל כזית לחודא כחייב, ועל הולאה דשבת לא מחייב רק על גרונות, ולפ"ז לפשר דעל אכילה דיוה"כ נ"ב יפטר שהרי שיעורו בכותבת וב"ב כשר בחייב מיתה משום הולאה ודו"ק]: ולפ"ז ס"ם דשייך הלי סוגיא לאך לומיל דבעי הא בן סו"מ חייב בתשלומין על גניבה שלא נעשר החיוב מיתה דלר"ל מוכח מכך דר"מ דלא"ע בהתחייב מיתה בב"ז כיון שלא נעשר החיוב מיתה רק מ"ב כשהתחייב מלקות אין החיוב מיתה על שבת פוטרו ממלקות. ס"ע לדיקן בתשלומין, ולכן נוכל כיס חבירו והוליאו בשבת חייב, כיון שהתחייב בהגבהה וכחיוב מיתה דוקא בהמה ולא כמלך דמהלך כשומר דמי, ול"ב שחייב בגניבה בפ"ע ת"ל [ואין להוש מה דמקשה כאן ובשבת מתרץ לה]:

שם **הלכה ה** [דף ט"ו ע"א] ר"י בעי מהו שיתן לרשאון שהות כדי עמידה. פירוש לרשאון בודאי לא בעי כדי עמידה אף דהוה לוגם, מ"מ חייב מעשה אדם המזיק אבל בשני שהרשאון הפילו, היו אדם המזיק, ואפשר דבעי כדי עמידה כו' והדר מסיק בשנפלו אין מוסיפין לבהמה דבהמה פטורה על הלוגם וד"ק:

שם **הלכה ט** [דף ט"ו ע"ב] שור שוה ר' שנגח כו' ועמד על הרבעה מהות זוז שחילו לא נגח היה יפה שמוכח מהות זוז הם עד שלא עמד בדין שבעים אין לו אלא כשעת מזקו [וכתב בשב דמ"ש היו נותן לו אלא כשעת המזק וכפירוש ב' מרש"י ודוק]. הכחים אין לו אלא כשעת העמדתו בדין וק"ד דבחם מחמת מלאכה וקשיא לימא אם מבחשה והכא משלמת ובביחם ממילא פשיטא דמשלם לשיטת ירושלמי דפחת בבילה דמזיק וכמו דאמר בפ"ק שלם פחתה דילה עיי"ש לכן קאמר דכל"ל דעל המזיק קאי עיי"ש:

שם **הלכה יא** [דף י"ז ע"א] ר' יונן בעי, הדין עמדת ב"ד מהו, נשמיעה מהדא, שנייש שזרקו שהי לרועות ושברו שהי כדין אחת של יין ואחד של שמן כו' משלמין שניהן של יין, אחת מלאה, ואחת ריקנית כו' שניהן משלמין של ריקנית, והוא כמדרש פליאה. ופירוש הפ"מ במחב"ע היטב, ולא ז' הדרך, והכא בשניהן משלמין ריקנית הפירוש פשוט, שזה משלם דמי כל חבית ריקנית, וזה משלם דמי כל חבית ריקנית וכשיעור דמי שהי חביות ריקניות משלמין [והפ"מ טעה בזה]. לך בעיקר כוונת הירושלמי לפשר לומר דר' יונן קאי על לך תוספתא דפרילקין, היו המזיקין של בייש, והמיזוקין של אחד, ספק שהן המיהון כו' כו' שם בידוע שהבייש המיהו שייש, אחד גדול ואחד קטן אחד הם ואחד מועד, משלמין לגדול ולקטן, לגדול מן הקטן, ולקטן מן הגדול כו', והמזיקין משמין ביניהן זה לפי שלו וזה לפי שלו, וכפי הנראה מן התוספתא פירושו לך, דזה בוודאי הקטן הזיק הגדול והגדול הקטן לכל הפחות לנבי חיוב התשלומין של ניזוק. רק דבעל הקטן מלי למר שורי הזיק הקטן וע"ב אין לריך לשלם רק דמי קטן, וכן הגדול אינו משלם רק דמי קטן, רק היס לומר כיון שניהן פשעו שלא שמרו הבוודאי שנגחו חייבין לשלם מספק, היינו מחוב התשלומין היס לו בהן, והשתר שהקטן משלם עפי מן הוודאי, היינו דמיס היתיכים שמשלם בעד גדול עפי מן דמי קטן שזה בוודאי חייב, משלמין ביניהן ביניהן זה מהשה וזה מחשה ודו"ק ועיין מש"כ לעיל במיחין חבילה וע"ז אין שום פירכא — לזה בעי, הדין עמדת ב"ד. פירוש שוחת ב"ד שמשמין ביניהן מהו, דיש לפרש כפירוש המפרש, דלפ שם הזיק רק קטן טוטו כולו [לפ דדחוק] ופשיט ספיר מביפת דברייתא דשניהן הזיקו שני כדין, וביניהן פשעו ולפ"ם אין משלמין רק כ"ל דמי ניקיות, ואין משלמין ביניהן דמיס מה שהמלאה שוס יותר ודו"ק וע"ב דרק בשהזיקו של קטן הוא דמי כל הקטן — וריש דהוספתא נבי מיקין בניין וניזוק לחד, דקתני, ואם בידוע שהן המיתוס, הר"ז משלם הקטן ולא בגדול, דטעמא דלתוקימתא דגמרא בשהפיס. פירוש דהפיסה מבני בשפק ספיקא הדא דשמל הקטן שניהן הזיק, ואפילו אם הזיק לחד הקטן בוודאי הזיק, ומשלמין ביניהן אם הפס שניהן, לך מ"ש ל"ל הר"ז משלם בגדול וכן במועד ודו"ק, ודעתי שלא כוונתי על החמת זה לך כתבתי להוליא מן הרעיון:

פרק ד הלכה א

[דף י"ח ע"א] מסרו לו לנזקין ואינו הלא כמשכון ביחו. משמע דמוקי לה כר' ישמעאל דמוסס הסור, ואינו הלא כמשמע פירוסו ולא לנוביינא, רק דמשכון הווה ואינו חייב בשמירתו, רק שמפסיד, כאינו כיחם ממילא ויוצא לחרון מלי נבי כיון שברשותו של רשאון היה, וכיה מוטל עליו לשומרו, אבל בב"ז אם יש מוחר נוכח שלפניו, דהווה כמו כיחם דמיוצא נוכח מאחר הסור נזקו ואינו חוזר לבעליו כיון באינו סופס לנוביינא, ולכך לא פריך יחזיר לבעליו מבעי ליה ופשוט, ור"ם שבר דשותפי כווה ובכחם לשמיון ועיין שמה ובשבר נועם ירושלמי, שלפ"ז אחי פירוסו לקמן מחוור:

שם **הלכה ד** [דף י"ט ע"ב] הועדו לפני הבעלים ומסרו לשפוטרופין מהו, פירוש מה זה נקרא, הם הווה, רשות מצנה לו בכווה חד לרשותא— נשמעינה מן הדא שלח בחזקת תם ונמלח מועד הבעלים משלם חלי נזק ובשומל משלם חלי נזק, ופירוש הסומכ דאין הרשות מצנה ומשלם ב"ם לית מלעזר דר' יוסי היא כו' פירוש לעולם לר"מ לית משלם רק חלי נזק רק לר' יוסי דפליג ובשבר הוין הרשות מצנה, כווחיה אחי הך מבכה, ופריך ואין כר' יוסי ישלם מה בכל פירוש לר"מ ס"ם דעל הכומר יש חיוב לשלם עבור הלח נטריה, מלבד מה שמחייב לשלם לבעלים הניזק, מה שמלחו לקמן דשומר חנם דנטריה שמנרה פחוחה דבשלח שמירתו ופ"ם משלם סופר במה הלח נטריה ובכה נמי היו מחויב לשלם כלל מלד הבעלים שעבורו נתחייב הבעלים לשלם, דשמלו בחזקת תם והוא מועד רק היינו חייב מלד עלמיתו דהיס לו לשומרו [ובפרט לשיטת ירושלמי ונוכד מביא הסוס ולא מביא השוחל דאינו משלם הנוב כופל] ומ"מ אינו חייב רק חלי נזק דחזינא לר"מ דשבר רשות משלם ועכ"ב דבשבר העדות שהעידו לפני הבעלים בהלשון לא נתחייב הבעלים הבני יתחייב לם מרו ובפשיפתו שלא שמר יתחייב נזק שלם! ובלן לנבי שומר הווה העדות רלשונים כהעדות שהועד הסור לפל הפטוטרופוס לנבי התפקה ואינו חייב רק חלי נזק רק הבעלים משלם חלי נזק דהוא אינו נפטר בשנו רשות. דאפשו יש לו למסור תוריס לשומרין, לעשותו הם בהמיס. והשומר אינו חייב לשלם מה שהבעלים משלמין דהא לא ידע שהיא מועד לבל ר"י דשבר בב"מ רשות היתה משנה, וכיון שהועד מלל הבעלים היה לו לשומרו, ומלא שמרו חייב נזק שלם לניזק מלד עלמיתו, דאיהו לא נטר לשור מועד ומשלם אינו משלם כלום. ומבני, דבשהת הבור אינו שלו שלא בחחייב בניזוקין, רק דקבל שמירה עליו והחחייב עלמו לשלם נזקיו. ס"ב אינו משלם רק מה שהחחייב עלמו היינו בהשלומי ח"נ. ופריך מ"ב כיון דכל חיובו אינו רק מלד שהכנים עלמו בחיוב הבעלים, לימא לאו יהעמא דמועד לנניבה לא הייתי מקבל עליו שמירה ולפטר ודו"ק ועיין במק"י דלקמן סוף פירקא:

שם סוף **הלכה ד** [דף כ' ע"ב] תיר חבא בר רב הונא הדא לחמרא המסיר בהמת חבירו והלכה והזיקה חייב בנזקיה ועיין פי מסה ומרחה"פ יכון דבר, אבל מדברי רשב"ם בפ' מבנית הירושלמי המכר, למדתי דקלי על מ"ד דמעלית אפוטרופסין נוסה דלעיל בירושלמי עיי"ם, אולם ל"ש ומוכן אלו בלא זה לא ידע הבומר חייב הא מסה מפורסם מבני לם"ח כו' כולן נכנסי אחת הבעלים, והנראה לעכ"ד דבאמת יש לומר דחיובא דבומר מלד הבעלים היינו שהבעלים

חייבין בצמידהו וכי מסר לשומר הרי מתחייב במה שהבעלים מחייבי, דמל"כ יתחייבו הבעלים לשלם המזק ויחזור בעלים ויגבה מלמה, דהא היה לו נזק ממנו וישלם הוא להבעלים. ות"כ אין שום יפותא להמכים בהמתו של חבירו, אבל כאן בשטרופסין, שהיומים לו בני חיובא ניחא דאין מעידין שלא בפני בעלים, והעדה בפני בעלים בעי (עיין תוספות ובשיטה) דו מלד שהשטרופוס שעשב פטור בשיטה הדא (בתוספות ובשיטה) ולכך כשר דנכי מעלית יהומין לכי גדלי לתלמודה דילן. וירושלמי הלא מדכר שהזרין ונפרעין ע"כ שבר דשטרופסין לחודה משלמין. וע"כ משום מאי הלא צריך פעמים דשומר דשומרי וכמו בפירמתי וע"כ דטעמא דחיובי עלמי לאן, [וכמו"ש הוספות זה] דלעיל נזיקין לוקרו בעלים כל מי שבידו לשומרו, והכא דשטרופסין קיבלו עליהן שמירתן [ותלמודין שבר דע"ז לא מקבלי] ובידן לשומרן ויד שלהם כבעלים לכל דבר, חייבין על נזקי הבהמה חוב עלמיו ועפ"י שלין הבהמה שלהן, משובה כבהמתן לחייב על מקי', ת"כ שפיר לומד מכלן המכים בשמת חבירו. והוא הסיבה לנזקים חשובה כבהמתו נעשין חוב הנזקין וכנו עשוד, — ובשמת לע"ק לם"ד דהוספות דמחלקי ע"כ קלי דבריהן דחוב הבעלים עליהו עיין דהומה להכחש דהדרא דהזקק דבעלים הוה, עיין היטב, ואם כן בפשיטות הו"ל לאקשויי דהומר חייב מלד שהבעלים נתחייב, ונזלן בלה"ק הבעלים פטור דהום הוא ודו"ק בכ"ז:

ומה שכתב. דיהושלמי שבר לעין חוזרין ונפרעין לריב"ח, כן משמע מהלה סוגיא דמן הדם מבריח עלמו כו' ולין מבריח עלמו מן התשומין. לך קשה לפ"ז מלי פריך הגמרא לעיל מהניחא פלוגא על ריב"ח משידין כו' ולוך חב ליהומין לריב"ח דשטרופוס משלם, תולם למעיין בירושלמי נרלה דש"ם נפל ול"ל מהניחא פלוגא של ר' יוחנן, דכתר בתחלה לין ממנין לשטרופסין ע"מ להוב וכבר ממנין לר' יוחנן דמשל יהומים משלם. ומשמע שפיר משני שלא יהא חבו חבו עיי"ש, ויש להמדיק, לך שלין ספר קרבן עדה כעת ת"י לכן מקלר:

שם הלכה ו [דף כ"ב ע"ב] המוכר שור לחבירו ומכלא נגחו כו' לשחיטה מכרתיו לך. ס"מן הלכה זו לריך להיות מקומה לחרי מסחיטו לשלן. שור שהוא יולא לסקול כו' הס עד שלא נגמר דינו כו' ושם שחט בשרו מוכר, ע"ז ל"ל המוכר שור לחבירו ומכלא נגחו כו' דמכרם הירושלמי לפיו בנגח לחדם ונחייב מיתה, כיון שלא נגמר דינו לין זה מקח טעות וכמו שכרבו חוספות בשם רש"י בד"ה מכר, ושם פירשו היה לך לשחטו כלן שידעת שכרג ושת הוא דשפיר לינסך, הא לא ידע שכרג הוי מקח טעות ומדברי ירושלמי משמע. לף לא ידע שכרג, דלמר ליה לא מיבעי לך לשחוי וכמו דלמר בפרק המוכר פירות שם יודע שייבו מחמיל כו' ליטא לא ידע שכרג הוי מקח טעות, ולירושלמי מילי דנס המוכר לא ידע, אבל שם המוכר יודע שבר הוי מקח טעות, והירושלמי מילי דנס המוכר לא יודע ועיין רש"י פרק הלו טרפות סימן ל"ד ועיין בזה ולא קשה קושית שבבלי ולימא שקיל מזוזי דהא מילי שבשפוטו ב"ד ונמר דינו ופשוט מלד. ועיין ירושלמי פ"ה דשביעית בזה:

שם הלכה ז [דף כ"ב ע"ב] לעיל נזיקין הני ר' הוצעית לעין נזיקין ר"מ מחייב וכ"י פוטר לכופר מה כו' עד סוף ההלכה, כל זה לין מקומו כאן ולריך להיות לחר מסחיטו לשור שהיה מהחכך בכותל ונפל על החדם כו' פטור ושפחת משום שחיטו מכוון. על זה לריך להיות הגמרא לעיל נזיקין. [פירום היכי דלא נתכוון להזיק כמו כאן שהתכוון לחכך בכותל ונפילו] תני ר"ה לעיל נזיקין ר' מאיר מחייב וכ"י פוטר כו'. וזה מה דמייתי הגמרא הילן פלוגתא ד"ר יהודה וכ"ם ונזיקין שלא בכוונה יעו"ם ובשוספות, ותא"ז לתר לכופר מלי [פירום שלא בכוונה כו' וסימן ההלכה בעועית וזה בלור:

שם הלכה ח [דף כ"ב] עבד שיוצא ליסקל והוזמו עדיו ר"י לומר זכה בעלמו, בלמת המום מלד שמי יהיה להם הבעלים מלחו לא רלוי להחמים ולשחרי הנלות לחו לסור בהנחה מחייב לך, וכאן הא על הטביחה לא חייבוהו מידי ולא נגמר הדין עם"י ובכ"ז מיפסלי למפרע משעה שהעידו על הטביחה ומשני שהעידו עליו בכרך לחד, היינו בבא לחת שבחו ונגב וכיון דמיפסלי הטביחה בטלה עדות נמיבה מינו דבטלה עדות טביחה כולה ולא בם"ם דילן ודו"ק. ות"ב לחר ותני כן הוזמו בראשונה לין כאן לוש בשניה הרי לחת כו' וכו' פירוש, דע"כ ליכא למימר שמעידין בבא לחת על ה"נ הבייש, דא"ב כי הוזמו על שליפת לו שניה יבטלו עדות כל הנ' שניים מטעם עדות שבטלה מקלתה בטלה כולה, וע"כ בעדות בניה, פירוש שלחרי שבא ראשונה הרשיעו על ראשונה, ולח"ב בשניה ולח"ב שליפת ולמפרע הוא נפסל, ס"ב כשהוזמו על ראשונה ונפסלו למפרע על הבניים ועל השליפת וס"מ לקה בלא נגמר הדין ג"ב כאן דין הזמה, דהכא עדן לא נגמר הדין בעדות ראשונה, דבנה לחת לא הוי חזקה, ולפ"ה פשוטים למפרע מעה נחקרה עדותן בב"ד [ול"ק על זה מסנהדרין ל"ב ע"ב ומי הוי חובתו כו' כמוכן] ובפרק חזקת הבתים ו' לתר ר"ו בדה המרה לין עד זומם נפסל בב"ד, וכפי הנרלה דזו הסוגיא של ב"ק ומכות, וכן מלינו כמה פעמים בירושלמי שמשמע הסוגיא השמיט במקומות לחרים, [ובס בירושלמי מבוא כהר לה בהחרלה פירושו בשום] דוקא שהיו כמו שהחרלה מז נפסל לם הוזם לף קודם נגמר דין ובכן בזה]:

ויש להוסיף בל"ז נועם בם"ד, דבירושלמי בסנהדרין פרק ז"ב הלכה ס', ומנין שלא יהיו העדים קרובים זה לזה, הגע עלמך שהם הולם לחד מהם בלום נהרג. עד שיוצא מבירו שם לחד לומר כן לא היו נהרג על פיו, וכן לתר לזה בתלמודין בסנהדרין דף כ"ח בשם רמי בר חמא, ומתקיף לה רבא מכך מכנה דחזקת ג' לחין ולחד מלטרף עמהן, וכן עדות לחת להזמה נמלא ע"ז מהלם שם ע"י לחיו שלא הזמה מעלמה לחו, ונרלה לבלורה, דלנבי דיני נפשות שפיר לתר טעמא, דבד"כ לין אדם נהרג עפ"י עלמו, לף דיהיו בסיבה רחוקה, לא כן להתחייב ממון עפ"י עלמו, דודאי בעל דין כמלה עדיף, רק דקרוב לינו מחייבו, ות"כ הכא שלומר לחיו כמותו שהכל פלוגי שם ממון לבל בדל"ם כי נהרג בסיבת לחיו ולף דיהא סיבה רחוקה, שהלבר, שהלבה הוא מסייע דבריו ומחזיק עדותו הא להתחייב מיהה היו יכול נם עפ"י עלמו, לכן בעי שיהיו העדים רחוקים [ונהרג עפי עדותו שהעיד, שזה כמו שהיה שלא שבת נופיה הלרכתי בם"ח] ולכן יליפין מח"כ ד"מ מד"כ ממשפע לחד, שעדים הקרובים אין עדותן נבי חזקה ב"ג עדות הן כשרים, ומע"פ כיון דמהזיקי מבלם עפ"י לחיו הלא לחו לחיו מחייבו הא הוא רלה בעדות לחיו ולפלטרופי שהרי לחזוק הבבה ביד המחזק ות"כ הוא כמתחייב עלמו בממון המתחייב עפ"י הזמה ודו"ק, לוש נמלא שפיר מוכיח ר' זירא, דלדם נפסל קודם נמ"ד, דלא"כ הא לית ליה נגמר הדין ולא היו נפסל, וכבה לף היך שלומר כמותו ורולה בעדות לחיו דלפסול עפ"י עלמו היו יכול והוק הלא ע"כ דלף בלא נגמר הדין ודו"ק בכ"ז:

פרק ה הלכה א [דף כ"ג ע"ב] רבלא מכורה לך כו'. ישנן בשו"ם פ' כ"ז מה' מכירה ס"ח:

שם הלכה ג [דף כ"ד ע"א] המכנים קדושיו כו' הדה לומרת הקטן מחזר שלוכה על שניהן פטורה, ע"ם ול"ל הרגל, ושבחה בדרך הילוכה והוה רגל ופטורה — ומה שפרשו הרלשונים דפריך ת"ה בר קטלא, ואמאי לא קתני מיבה מיתה, ל"ע דזה לף ברשות נמי רק לר"ז לעיל דמוקי כרבי הא משום חלי כופר ברשות ושולי מוקים כעולא ודו"ק:

שם הלכה ה [דף כ"ד ע"ב] מבא יוסי בן חנן כו' מה ת"ל הרה מניד שליו חייב עד שיכה במקום שופרים הא שם הכה על כף ידה או רגלה פטור כו'. ר' יסה בשם ר' יוחנן שופרין לין יולחין בהן ושין ניחא בהן ושין לשה, יעוין מפרשים ושולי ל"ל בדיפוך ניחא עין ושן לשה, פירום הא לף נולד בהן דחלב לינו יולא. ריב"ב כיני מ' שופרין לינן יולחין בהן ושין של לשן, ופירשתי בחידושי עפ"י מה שפירשו בחום' ריש פרק הפרה דבכל מקום שופר ירך לשו בשה שלא מלינו לף מחסר ולד טריפה ישו"ם, כן שבר יהושלמי דשופר ירך לשו רק לגבי בן ושין דשה שלוחה תורה לשלחו לחפלי זה הוא כדפרש"י ניטין (דף כ"ה) דזה מסום דלינו רשאי לחבול בעבדו לכן שם חבל יש לו לחירות. והנה הספרה כולה יולחת לחירות מסום שנופה הזיק ומנע לכל נופה היזק, לבל להשובר מלי נפקא מינה ליה בהכיזק שהזיק לשמו ות"כ לשה יש לו לחירות, רק ע"ל המקרה והשזמנות בחפלרי לפעמים שילנים השובר הרבה פעמי מעט מן החבלה שחבל בשמו בלוה מקום שיהיה לבל כיון שהו רולים שהם היזק להחשב במקום הלא שליך שחמת עולר ויולח הולחות מהריק כיון דלין זה חוק תמידי רק עניו מקרי פעמים ההורה מה שחפשר שבדרך מקרה יורנג לוה עניו ועבר עולר כיון דהוה במקום הלא שליך שחמת עולר, ולזה לתר דלחבא יוסי בן חנן ה"ל לין יולחין בבן ועין של שן ופ"ז ת"ם מה שהמיט רבינו דברי הירושלמי דנס לעניו דמי ולחות לף פסק רבינו כהך תנא וסבר כרבן דהרה לשבח ולחות דהוי לבבל יעו"י ויעוין טורי זהב יור"ד סימן ע"ט בשם הרב ר' פיוום יעו"ם:

פרק ז הלכה ג [דף ל"א ע"א] לתר ר"ז הדה לתרת עד זומם לין נפסל בב"ד הלא מעלמו נפסל כו'. לתר ר"י בד"ה בשתי עדיות ובשתי התריות כו'. הנה עיקרו במשנה מכות של משנה דלין ע"ז נהרגין עד שיעמר הדין. וזה פשוט לירושלמי דלמפרע הוא נפסל דזה מוכלל פשוט, רק דלא מספקא ליה, דמו"ם כתבו מנא לן דנפסלין הרלשונים, כיון דהרי ותרי ניהו, וכתבו כיון דנהרגין ומלמין כו', כ"ם דנפסלין ע"ב ובלא זה הם הסורה קרינהו דשנים וכדלתר בתכות ב' ותרי עדים לחרינה ושויהו להני דשנים הרי מפורם מקרו דשנים ונפסלין ול"ב נחזי הם כוומו קודם גמר דין לין מלמין ולין נהרגין וע"ז מספקא ליה הם נפסלין ועשים דשנים. [שוב ראיתי בתומים סימן ל"ח שהביא בשם ריב"ם דנפסלין קודם גמ"ד עיי"ם בתוכך וכיון בזה לדעת תוס' סנהדרין ה' ע"ב ד"ה והביא החב עדים והזימום קודם גמ"ד כו' ודלי שהרי שקרי ניהו ומפורם בהריב"ם] ומדייק ר' זירא, דנקט במשנה הקודמת לין העדים נעשים זוממין עד שיזומו עפ"י עלמן, הא בל"ז לינם פסולים דהוה מוכחים והכא קתני לין הע"ז נהרגין עד ס גמר דין מוכחת דנעשין זוממין קודם שיגמר הדין לעניו פסול, ומיפסלי לכל עדות שבעולם וזהו דקלמר הדא לתרה לין עד זומם נפסל בב"ד, [פירום משיגמר הדין ע"פ ב"ד] רק מעלמו הוא נפסל כיון שמחקרה עדותן בב"ד והוזמו לף קודם גמר דין מפסלי לכל דבר, ולפ"ז נרלה פשוט, כיון דלמפרע הוא נפסל, לם נלמר דלם הוזמו קודם גמ"ד לינן נפסלין רק שוב גמר דין ולא היו נפסל, ושכח לף היך שלומר כמותו ורולה בעדות לחיו דלפסול עפ"י עלמו היו יכול והוק הלא ע"כ דלף בלא נגמר הדין ודו"ק בכ"ז:

שם **הלכה ד** [דף לג ע"א] ים בטובא מצ"ב במוכר וכו', תליסא היא שגרמה פירות, הא היכא נקנה לו רק כשהיה תלושה ואין כאן היא תלושה וכאן נסתלק מיד ונמצא דילן לא חשיב פירכא כמו"ש ריצב"ם בהוספות כתובות דלמא דוקא בצבא אחת, עיין דף ל': ד"ה דלא מלי כו' —

פרק החובל **הלכה ה** [דף ל"ו ע"א] תני והעדים שממרו מעידים אמו על פי פלוני שסימא עין עבדו והפיל את שיניו, אין כאן לומר כן ונמלאו שוממין, מצלמין דמי עין לעבד מן הסיא עובדא מיומר כן, ע"ש, פירוש, דקשה ליה טובא קושיית הגמרא לעיל, הא הרב מי ניחא ליה ליפוק עבדא לחירות, ועוד בהר דמפקי ליה לחירות דמי עינו קבעי שלומי, ועוד דמי כולי עבדא לרב בעי לשלומי עיין לעיל דף ע"ג, ותירץ דמיירי שהיה כאן עדים שילא חבול [אחר שנכנס שלום] בעינו ושיני, דלחירות בוודאי יצא, רק על החבלה, שמא חבל עין ושן כאחת, ע"ז הא תקינו תקנה נחבל, והדין דכשבע ומעל, ואח"כ באו עדים ואמרו חבל עינו והפיל שיני בזאח"ז, והזיקם דחייבים דמי עין לעבד, דהפסידוהו, שבלא עדותן הוא משובע ומעל ממון והם רצו להפסידו, — ואפשר לומר דהא דנקט שהרי הרב אומר כן דאחית קרייתא כך, יהודה, דלא תקינו תקנה נחבל עד שיודה מקלתו, והך דיוצא לחירות אין זה טודאה מקלת דהוה היזק, ועוד דמי לאפשר לכפור בזה, ואי"כ לא הוה טודאה וכדאמר ירושלמי ריש הפשה שתאחרמלה, לכן מני הכא שהרי שהרב אומר כן, פירוש שמודה במקלת דמי השן ולא אמריון דהוה כטעמו אחרון והודה בשעורין דפטור עיין סימן פ"ח בגדול היזק הקטן וסעיף י"ט בש"ך ודו"ק. [וקל"ע דכיון דאינו מועל בלא שבועה, יאמרו מאי מפסידינן, הא בלא"ה צריך ליפשבע ומי יאמר דמשהבעה ועיין שבועות ל"ב] וסיפא נמי ניחא דמיירי שאין הרב מודה ואו פטור מלשלם וא"כ מצלמין דמי עין הרב ודו"ק היטב:

ומה יפה לומר, דהירושלמי מביא לך ברייתא (דמכות) על ברייתא דחיתה הכא ליפטר קלילה ומחוי במהוג ובמרא בפרע בסדר מזיקין] והיה לך שויה, עבד שאמר לרבו הפלח שיני וסימא שיני הן לי דמי שיני, הרב לומר שמיתי עיניך והפלתי שיניך טול דמי שיניך עבד כשבע ומעל ומפרש לך בברייתא בשך ברייתא דפרקין ועל לך לומר ואיני (פירוש הפשים) דמרון כן, מעידין אנו בשים פלוני שכשכם תחת ידו שלם וילא חבול בשניים יוצא לחירות בראשונה ומזה לו דמי שיניו, פירוש ולכן קתני כשבע העבד ומעל וזה אומר בש"ד — וזה אין לומר, דאך דהני בסיפא שכן העבד לומר כן היינו דאמרין שילא חבול ב"ב והעבד כשבע ומעל ואח"כ הוזמו [שילא חבול רק בשחת] וא"כ מדוייק שפיר לשון שהרי העבד לומר כן [שלריך ללמידהו] ומש כי זה היה מופלא וכנון, אבל הדין שקר, דאמרי שפיר, הלא אלן אלו ידע דמשבע העבד ושקיל, דלמא לא ישבע לשקר ובורר, ודוק היטב כנ"ל:

פרק י הלכה א [דף מ"ב ע"ב] תני ישראל שור בריבית כו', אח והניח לפני בנו. [פירוש בגמ'] כו' היא לפניהן פרה או טלית חייבין להחזיר, [משום כבוד כדפרך בתלמודין] כו' היא לפניהן שיאמרו שהפרה היא של ריבית]. ואמאי בשלמא הני דווקא שם היה דבר שים בו אחריות נכסים ולא פרה וטלית [ולא מייתי לך דאמרי ר' לר"ש בריש לא סוף דבר כו'] "שוויל היא לעזליהו" פירוש התנא דשלחינהו אזל לכבוד הגזלנים, שבגזלן אין הבנים חייבין להחזיר רק דבר שים בו אחריות נכסים, אבל מידי דמטלטל לא חשו בזה לכבוד הלא היהיה בזיון שם היה מחזירין שבלאו הכי הוה אזלינן אזל ולא מוקמינן לכבודו הוזהר, וזה שאמר שהשאת דשלחינהו אזל בכבוד הגזלנים ולא חשבן לכלום ולא חש לבזיונם ובזיון, וסוף לשון הקרקע ואזל לו אז יהבלל (מצלי ק' כ') וכן לשון הירושלמי בענילה הדין הנח לא נסיב לפין ובפ"ג הלכה ו' ערק הניח מיניה — והירושלמי שביעית פ' ז' הלכה ו', וכרע תניי מועל וכר"מ:

שם **הלכה א** [דף מ"ג ע"א] ר' בא ב"ר ממל אמר לף ר"ח כדעתיה דר"ח אמר מוקיא לף מסני, שהחלפו כליו בבית השומן יהשתא בקן כו', והוה מצינן לפרש דהשומן שטעל בגד של פלוני הוא הגזלן וכי שהגה אחר לך לו הוי חיכו כי ואין מוקיאין מידו [לף שהגזלה בעין פליגי כאן בירושלמי] שהחלפו בבה"ג או בבה"מ שאין כאן גזלן אחר רק הטוטל הוא הרשטון לסור להשתמש בו ור"ח מפרש טעמא כגון הדין ב"ק שכל הטוטל כו' וכל המניח כו' אלמא דסבר דבשומן דעלמא לסור להשתמש לף שבבר גזלו השומן מפלוני ואיהו הבני מוקיאין מידן ודוק היטב:

מסכת בבא מציעא.

פרק א הלכה ו [דף ה' ע"א] ג"ר מלעזר שלמי אומר כתב לנות ולא לוה, פירוש בשביל שכותב לנוה בלא מלוה עמו לכן חייבין במה כתב לנות ולא לוה אר"ג אם היה חייב מודה דמעמ שטרא לידיה הר"ז יחזיר, פירוש, בשביל דעדיו בחתומין זכין לו ולכך כשחייב מודה דמעמ שטרא לידיה הר"ז יחזיר וכדאמרי, אר"ג אם הוחזק השטר ביד המלוה הר"ז יחזיר, פירוש מאחר שכבר נמסר ליד המלוה הר"ז יחזיר דלמ שייך שמא כתב לנות ולא לוה כלל כיון שכתוב בו בנפק ותליתאי מחבלן, דתני מלה ג טין וכתובות הרי זה [לא] יחזיר, וכשיבה לף [היא חזקה] הוחזקה כל"ל, והפירוש שהכתובה הרי הוחזקה שלא שייך שמא כתב לנות ולא לוה דהרי נשמה ומן הסתם אין הירושלמי מסתבדי מעמ"ש שלא כתב לנות דבבן בתוס' ב"מ פ' ז' ד"ה בזמן שהבעל מודה יחזיר ריש"ם. ואעפ"כ לא יחזיר הרי אינה רק מכוח פירעון חייבין; ול"ב לף בשחייב מודה ממאי יחזיר הרי ניחוש לפירעון ולקונין, ממלה דתליתאי ר"ל הכי הלמה מימרות הרא מיתבען מכך מצינתא ז"ב, — ובבלי מייתי לכך הר"ח דמפרש בשאין חייב מודה פלוגתייהו הר"מ ורבן, אבל בשחייב מודה ד"ה יחזיר ורש"י פירש דמזוף טעין ועיין תוס' שם שפירשו שבשר כתבי דעדיו בחתומין זכין לו היכי דמעמ שטרא לידיה ס"ה דהרי הכל ודוק (ויעוי' תו"ם הל' גזילה והבידה פי"ח ה"ב):

שם **הלכה ז** [דף ה' ע"א] שטר שלוה בו ופרעו לף יחזיר ויגבה בו מפני מרע כותן בל לקוחות, ר"י בשם ר"י לפילו בו ביום, ר"ז בשי קומי ר' יוסי הכא לף מר לפילו לבו ביום והכא לתמר לם זמנו יולא לבו ביום יחזיר פירושו, דהירושלמי מייתי לעיל לך דיר"ח על שחייב מודה דכן מצינו מוסדת דלקטיה לעיל בהר שחייב מודה יעו"ש. והוא שלמר רב כהנא בתלמודין י"ז, ופריך דילמא שמא חם שפטיעי דשברא, ורולה לומר בו פעם שני בו ביום, ועו"ז מצי, ל"ל לחם מלוי לומת ולפרוע בו ביום ולכך כשלין הייב מודה חייבינן לפרעון שמא פרעו, ואין לחם עבוי לפרוע ולומת בו ביום, פירוש, דניחוש שמא ביום פרעו ורולה לחזור ולומת היום זה לף שניחא ולכך לף חייבינן כשחייב מודה ופטור מחוד דלף כמו שהביאו המפרשים, ולכך לף נקוט הירושלמי בחלתיה דר' יוחנן הנפק מטוס דמייתי כשחייב מודה וכש לף שייך לחוש שמא כתב לנות ולא לוה וכמו"ש תוס' ד"ה רב כהנא ופטור:

חדושי הגרמ"ש

פרק ב הלכה ח [דף ח' ע"ב] טורח רב יהודה כו' כי"ע בדבר שיש בו סימן — גרלה לשעיל קלמר בירושלמי דלם נפל דבר שהוא דרך היוחא לם אין בו סימן לם נפל לף יחזיר לאתה בעליס ולף משכחינ ע"ם ולפ"ז ניחא שפיר בכה"ג לף ישתתם במעות, כגון לם נפל הגזלות דכיון שאין בהן סימן לף היה רשאי ליטול שהפסיד לבעליס שביניהן בידיים דמשכחינ ולף מלמ. ולכך היכו גרס לגבים הטרחה ואין להחזיק טוס טובא לו עבור זה ושוי כמשכא דמי לבידה דלמר גם בירושלמי דלא ישתתם בהן וזה פשוט דין לתת בם"ד:

פרק ג הלכה ד [דף י"א ע"ב] המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן מוכדין לף יגע בהן ר"ל חבוה לם לומר לה מבוהין הן יגע בהן, כ"ל, לף הוה ממלינ להן, פירוש שמפרש טעמים דהנה קמל [ולא כתלמודין] דק משום דלם נתיר לו למוכרן כשהן מבוהין ואז יהא דינו כדין לבידה שמלא ומכרה דר' טרפון סבר דמותר להשתמש בהן ר"ל יהא ממלינ להן שיחבדו כי היכי דלאו ליה בו דינא שימכור לותן וישתמש בהמעות ולכן לתרו חכמים שלא ימכור לותן — ולפי זה נרלה דנסתר מה דלמר לקמן על חמץ בשעת הביעור יהוע מקורס כשהפקידו אלאו ואין ביהו לגורמו ועיין פ"ק הפשים בכלי וירושלמי ודו"ק, וק פשק רמב"ם דמוכר להשתמש במעות הפקדון שמכר:

פרק ד הלכה ב [דף ט"ו ע"א] לתר ר' תניא הלכה כר"ם, וגא לתרין לה לכל לפין. ונרלה דהירושלמי מביא לך ברייתא דחיתה הכא פליג על ברייתא דקתני, נתן לו מעות ולא מכך יכול לחזור בו ובמכך ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו על סניהן פליג ר' שמעון וסבר דאם נתן הלוקח שלא ברשותו סניהן, הכסף והפירות, הלוקח יכול לחזור ולא מוכר ואם נתן מעות ולא מכך, שלא סניהן ביד המוכר, המוכר יכול לחזור בו ולא הלוקח ולכך קתני הלכה כר"ם ולא לתרין לה לכל לפין היינו שאם נתן מעות ולא מכך אין הלוקח יכול לחזור בו, אבל בהא שאם מכך ולא נתן מעות, דהלוקח יכול לחזור בו, ע"ז לא לתרו הלכה כוותיה, ופוק חזי דכבל הכך שובדי דמייתי בגמרא הכל בתופן שהמוכר חזר ביה דשיטתו כר"ם דלוקח אינו יכול לחזור, [ובגמרא דילן יש לפרש דהא דקתני לר' יוחנן פליגי בדר"ח תקנו מכיקה בלקוחות ע"ד הר"ל לך דמעיין בשובדא דר"ח ירמה אז], אבל בירושלמי נרלה שזה ברור, ושוו דקתני דמשום דר"ח ירמה אז"ל], אבל בירושלמי נרלה שזה ברור, ושוו דקתני ר"ם שאמרו בשם ר"ח אם אמר לו נכרפו מיטך בעליה נתן אינו כל' שמעון דלוקח אינו יכול לחזור בו ואל לוקח נשרפו:

שם [דף ט"ו ע"ב] ר"ם בשם ריב"ל, בר נם דיבר לחבריה עשרה דיברין, [פירוש בתוספות הלוחם] ה"ל לית לי נגך מלה דיברין בהדין בינתא ברי מהדין כדמוע אסור, מה בין כרם לבית כרם שלוי ליפול בית אינו שלוי ליפול, ושמו ממש כדיפת רש"י דמחלק בהלילה בכלילה בין בית בין בדם, עיין פלוגתתם שלה בדף ס"ד על המשנה ולא יפכור ממנו בפחות כו' ופירושו כיון דכרם אפשר שיהי' הפכד אין זה ריבית, אע"ג דשוה שכירות הכרם מלה דיברין וע"ז לתר ר' יוסי לת שמע מינה בר נם דיבר לחבריה עשרה דיברין, לף בשמת דתיקום לי בהון מלה נדבין [פירוש שבהשוותם רולה לקנות מלהו מלה נרבי יין וכמו"ש לעיל] מיהן שלא ידו בהן, היינו שלא לף חזר קודם שהולילן, לריך להעמיד לו במקלו ואין זה השוב רבית, כיון דיוקרא הביבא כמו זוזא, ה"ל מה שקונה מלהו זה שקנה מלהו בזה הין היינו חשיב רבית כלל ושקונה לנמרי דלא שייך לתמור נכרפו מיטך בעליה וכמו שביארתי בתוך ודו"ק בכ"ז:

שם **הלכה ג** [דף ט"ו ע"ב] תני נקנה המקח הוזר לו הוויתו דברי ר"י הנשיא ר' יוחנן לתר בטל מקחו, לכאורה הוה לתניה לפרש לך דפליגי בזה דקיי"ל במאחר דבשעתו יכול המתנה, לו לחזור לו לתבוע לוותתו, ואפי במכתיבו עד כו' עד כדי שירלה להנר לו לקרובו, ופליגי, לם שם הלוקח עד שירלה להנר לתבוע לו לקרובו, לם יכול לתבוע הלוקח, דלפשר דתמרינן כיון שהרלה בוודאי נהרלה במקח לקרובו, אבל בכ"ז הלוקח יכול לתבוע וזה דלתתר נקנה לו המקח הייט שעבר זמן בכדי שירלה להנר ולקרובו, וכבר נקנה המקח ואינו יכול לחזור בו מ"מ מוזר לו הוויתו דמלי לתבוע דלא מחיל מה שיכול להבוע, ור' יוחנן לתר בטל מקחו פירוש בשעה שמלי ליטול מקחו מלי ליתבוע הלוקח, הא לתתר שעבר זמן שמלי לבטל המקח אינו מחזיר לו הוויתו שבבר מחל, וזה נכון, — לולם המעיין הלתתי לא יוף מחרי החדוד ויודה בפה מלא שהוא פלוגתת ר"י הנשיא ור' יוחנן בבריית בתלמודין רק שהחלפו פלוגתתם, ותחת ר' יוחנן ל"ל רבי יהן ודו"ק, — בכ"ז הרווחנו מה דלא פשיט הגמרא לך מיבעיי דהבטול מקח לעולם חוזר מבריית תרוכה וזה וזה בכדי שירלה להנר לו לקרובו, דמינין לפרש דקתמר וזה וזה היינו זה שמלי לחזור וזה שמלי לתבוע לוותתה והמקח יהא קיים, הכל בכדי שירלה להנר לו לקרובו אבל יותר מבהות בטל מקח לעולם הגם דמלי למיפבע דע"כ לף קלי על לך דר"י הנשיא דקתמר יד מוכר על העליונה דמוכר לעולם חוזר. וע"כ קלי על דברי ר' נתן והוא סיום דבריו של ר' נתן [ועיין בתוספתא ר"י הנשיא לומר לעולם יד מוכר על העליונה פירוש, דתפילו לאחר זמן כדי שירלה להנר לו לקרובו וברב נחמן דלעולם חוזר] לך מממרא דתמירתי היו רולה למיפבע ובפרע דרבא קתמר מסקנתיה ודו"ק בכ"ז:

שם שם [דף ט"ו ע"ב] ר"י ר"ח ור"ה תמתי מה טעמא דתהן תניים, ודע לתת דלא הויות מוקמת אבא אלא חמשה דברין על דהויות דחיק ל"ה ישבא מסשה דיברין סב דיבר והב דידי עכ"ל ועיין מפרשים, ומעכ"ד יתכן דכוונתו לפרש דברי ר' יודע דסבר הנר אין לו תובעה ומפרש בתתנה הלוקח מן התנר אין לו לקיים המקח ולהבוע התובעה כפי הדין בכל תובעת בהות דיהו של מתתנה על העליונה דהנר ספסירא שלוקח ומוכר וכשרואה שהדם לריך לחפץ אז הולך ולוקח ממי שים לו ומוכרו למי שמבקש, ג"כ מלי לומר ידעינן שבחפץ לא היה שום רק חמשה דיברין רק על הויות דחיק ליה, שהייתי מוכרח ומבקש לקנותו יבבי מתתנה דיברין פירוש שבהתי בעדו מקח מותר משוי' כדי ליקח עבורו שהוא דברין, ג"כ הנם דעבדין לינך מוכרח לקנותו ומבוטל המקח שם תרלה אבל לקיים המקח ולהבוע התובעה ג"כ לף מלינ דאני עבורו ביוקר מפני שבביר הייתי שהקנה חומו בשעה דברין [והוא קרוב לנוסף ונותן בתומם ודו"ק בכ"ז:

שם **הלכה ד** [דף י"ז ע"א] תפילו הוא כשיכר, פירוש שתפילו נפחת הרבה קטן כשיכר, תסור להוליכו ולקיימו, וטעמא, דרמ"י לקמן דף ס"ב פירש בד"ה אין לוקחה לפרוטות בפחות מפשיכר שהוא מטבע של כסף אבל לפי מה שהבין הרמ"ם שם על רש"י בתוקף דפחות ממעה אין מטבע של כסף ג"כ לף טוכל לפרש כך, דהא חזינן דפחות מקבל עד דינר לתור מהם טויולו בשקל וכן פחות מרובע מהם טמולינו ברובע הא שקל בשלם לף מיתלף ודינר הבא משלם מיתלף בשקל אבל אם הוא כשיכר הלא לריך לתת בעליה ובמו שביארתי בתוך ודו"ק בכ"ז:

ליכא בבל כפף מ"כ ל"ל מאה דמיחלף ב"ד פעמים כמוהו, וזה לא מצינו ומצ"ל
לריך הגמרא לפרש בנוגע מחרינא וזה ברור בס"ד:

פרק ה הלכה א [דף י"ח ע"ב] אמר ר' יוחי, זהו רבית שיולא בדיינין
בעון קיומי ר' יוחנן רבים מהו שיולא בדיינין ת"ל לא תשיך מזו
אין אתו מיתין עבדולי מ"י כלום, דיש בידם רבים בלקחו [ולכאון זה המלא ב"ב פ"ג
הלכה ג'] מודה ר' יוחנן שאין שטר זוקק לחבירו, פירוש דלא אמרינן דשטר העומד
לגבות כנגדי דמי כו', וע"ז אמר שאין השטר זוקק לשלם, או ל"ל שהשטר זוקק
לחבירו ופירושו כמו דאמר בגמרא דילן מחשבינן מהשטרא לשטרא [וכיה מלחתי
בשועם ירושלמי] מודה ר' יוחנן שאם היה השטר קיים המעכון ליה פירש לא מרלה
היזוק בב"ד היש בידו השטר של רבית הפרוע קיים ולא קרעו עדיין כדרך לקרוע
כל שטרות הפרועין ולא משום תיובי שטרא פרוע, ע"כ משום דרולה לחבוע מלחו
ברבית בב"ד ולהרלות כמה רבית לקח ממנו וה"ל חזינא דלא מחל ליה וכוב קופין
אותו לקיים המ"ע של ומי מחיך עמך וחק נסן וד"ק:

שם **הלכה ג** [דף כ' ע"ב] המבטל היש של חבירו אין לו עליו אלא הרעומת.
המבטל שדה חבירו חייב לשפות לו. המבטל שפיות חבירו ואנוס
חבירו מהו, החילוקים בין אלו מבואר לקמן הלכה ד' נגי פלונתא דר"י ורשב"ל
שהשדה ואנוס וספינה מליירן להתברך, משל"ל היש של חבירו. שכך מלי שהפסד
כמו הברכה ולכך לא חייב בכיסו של חבירו אלא ברי רווחא ולא הפסידו כלל או
דילמא טעמא דשדה שבה השבח מנופה. משל"ל היש של חבירו, שאין השבח מנופו
אלא בקניית השטרות ביוקרא וזוגא, ולפ"ז באנוס וספינה שאין השבח בנופש פעור
ועי"ש חייב ותמלא מבואר ודו"ק: — ואכתי מיירי שאינו עושה כלום. לא במעות
חבירו ולא בספינה. ולא באנוס ולא בשדה, ואין זה ענין כלל לכך דשקיל ועבי בשבלי
ב"ק ל"ז דמחלק בין קרקע למטלטלין ובין באיה לדעבד דלמבע"ה עי"ש שזה ענין אחר
ודוק ועיין ברמ"ם ב"ק בסוגיא דזה נהנה וזה לא חסר ע"ש היטב:

שם שם [דף כ"א ע"א] אבל חמרין המקבלין מבעלי בתים מעמידין לפס פירות
במקום היוקר בשעת הזול, ר' יודע ב"פ עד מקום שדרכו ליקך ולבא
בו ביום ר"ס אמר נעשה שלומו, ואם מתיבין לרב הונא [בל"ן] בלים בנתנם חייב
על האונסין, שנתנם פטור על האונסין לפ שעתם ס"ח להיות בשואל. ואתני
ר' הושעיא בשם אחייב בבולה בן חייב במקלתה, מלי כדין מייתה תמן מבלם בשער
היוקר ברם הכא מבלם בשער הזול — הירושלמי הזה סתום ואין לו מובן בלל, ודו'
יעתידני בקרן אורה, וזהו הגרלה לפוס עכ"ד בביאורו לבאון הבריית מוכח דסחמרין
חייבין בשחריות דקבני ריפא לס בשחריות העומן לשור כו' ובבר הכי קאמי,
אבל החמרין מוכח להדיא דפטורין קבל שחריות שרי [בן הוכיח בביאורי הגר"ח].
והכא קאמר רב הונא שעמד. משום דעשין שלוחים של הבעלי בתים לקנות בהן
פירות במקום הזול, ודבר זה לריך מובן כי הלוי בחבלי דבריו, וזה, דהא החמרין
לא קנו מהמוכר בשם הבעלי בתים, ומ"ב כיון דהמעות שנתנו להן שרי הוליאו
בגרסה ומ"ב נשאר הלוס שלוה, ובאמלי יקנו הבעלי בתים את הפירות ע"י מעות
השלוחים. ותחוק לומר דכוונתו למוכר והוא הדקה לבעלי בתים, וכן מלינו לעיל
ט"ז במלי קנו בהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא ופירכו הקדמונים בש"מ דלמ
כי מתכוון הלוקח לקנות עבורו בב"ז לא קני כיון דהמעות שלקח הגזלן בשר המה
שלוה מגזל ומ"ב בשלי קני ומ"ב כן הוא שלום זה הלויה כפי מה שפירש רבינו פרץ
הביאו הסמנה לפריס בהלכות שלוחין, דלבני מערבא דאמרי וכי מי כוחיה לבעל
חיטין שיקנה חיטים לבעל המעות בשדה אלא דלא הוי בלל בהך דבעל המעות רק
בלא בנה שלוחותיו עביד וכיד בעה"ב דמי ולכן בלבע הע"ג דהבעל הוא נותן מעות
שלו, בב"ז הבעל הלבע מקנה להסבה דהבעל הוא שליח מבחתו, אבל לר' יוחנן
דלמ"ל לס שנה בב"ז שהמעות שבעל המעות לא קנו לס בלום ולא הוי שליח בלל
בשעת הקנין ולא עדיף מבעל המעות בשדה שלוה לו לעשות בה מה שירלה ולא
מלינו בשום מקום שיהא השליח לריך לקנות בשביל המשלח ולא בשביל עלמו
ולכן נלע"ד דלעולם הבעל המעות בשדה לא הוי בלל בהך דבעל המעות רק
בלא בנה שלוחותיו עביד וכיד בעה"ב דמי ולכן בלבע הע"ג דהבעל הוא נותן מעות
שלו, בב"ז הבעל הלבע מקנה להסבה דהבעל הוא שליח מבחתו, אבל לר' יוחנן
דלמ"ל לס שנה בב"ז שהמעות שבעל המעות לא קנו לס בלום ולא הוי שליח בלל
בשעת הקנין ולא עדיף מבעל המעות בשדה שלוה לו לעשות בה מה שירלה ולא
מלינו בשום מקום שיהא השליח לריך לקנות בשביל המשלח ולא בשביל עלמו
ולכן נלע"ד דלעולם הבעל המעות בשדה לא הוי בלל בהך דבעל המעות רק

הפסיקה דומנא דפוסק על שער שבשוק לעשי"ו שאין לו, משום דמשותפי מלי קני,
ה"ג כיון שהמקום הזול הוא שוק שיכול לבוא בו ביום, והוי כדאמר לקמן הלכה ו'
כל העירות שהשוכרים לעבריה כיון שילא השער בשבריה פוסקין, ושם ילא השער
בזול ה"ג שרי למיפסק כפי מה שהוא שער של המקום הקרוב ולרב הונא לא ניחא
דלא כמוהן ומבני טעמא מוחבי ועיין ביעה ודו"ק:

שם **הלכה ה** [דף כ"א ע"ב] ר' ירמיה בעי תמן אהמר נוסף שכר חייב על
האונסין מהו וכן אהמר נוסף שכר חייב על האונסין לסור לא
פעמים שאתנה שו"ח להיות בשואל, פירוש, דבשכיר לאן ברור לס המקבל חייב על
האונסין לסור משום ריבית. וכאן נבי הך דפיסק על הגדים חייב על האונסין המוכר
ובב"ז מותן לו לס הוקרו יותר וכמו שהני ר' הושעיא ומבני לא פעמים שאתנה שו"ח
להיות בשואל ואתס כיון דאס אינא פרי בעי למיהב ליה רק דמקבל אחריות כדין
שו"ח שאתנה להיות בשואל דאתמן בעי למיהב ליה הך מידי שהשואל לו לבל הכא
אפילו אס אינאנו בעין מסלק ליה בזוזי ועוד חולקים ועיין ביהודי הגר"א ריש סימן
קע"ז והגלע"ד כתבתי. ואפשר היה לאמר דהירושלמי מטין אהך בריישא דמייתי
הלמודין הבס פרה בדמים והירוהו כפי מה שפירשו הקדמונים דאינו מסלק רק מה
שהוה בשעת מיתה, וכמו שו"ח שאתנה בשואל, דאינו מסלק רק כפויה בעת מיתה
אבל בנכסי צאן ברזל מסלק בכעת שווי הקבלה וזה קרוב לאמיתו למעיין היטב —
ודע כי לפירושי ולפירוש הגר"א כוותו הך נוסף שכר מחייב על האונסין ולפ"ז פירוש
הסני שלי אתא בס"ד:

פרק ח הלכה א [דף כ"ט ע"ב] אמר ר' אילא דעיקר קרא אתי אס בעליו
עמו, ואפ"ו שאינו עוסק במלאכת פרה זו, רק עסקו
במלאכה אחרת בל"ז פטור, ולפיקוי מרב המנונא בתלמוד דילן דקאמר עד שתהא
פרה ותורש בה ואפשר דאין לריך להיות בשעת שבורה ילוף מקרא דעם רעהו כרב
אבי וכן בהוספתא ודוק:

שם **הלכה ג** [דף ל"ב ע"א] תני, השלולי פריקך ו' ימים והשלו לו בהן ממשה
ימים, דחשובים, אתה בתוך ימים אחרונים משעבוד הראשונים
אתה. [פירוש והוא בשעליה ופטור, אע"פ שאינו שומר בשעת אונסין. ואילא כרב
דאמרינן בתלמודין], השלולי פרקך לאחד עשר ימים [פירוש דמייתי דבך שומר שאינו
לעשרה ימים וחמשה היה בשעלים] ת"ל שבה [פירוש שיעור אותה] אתה מן בשר
בל"ל, משעבוד החתרונים אתה [ופי' מן בשר הוא בל"ת בירושלמי מעבשיו היזוק
ועיין בשועם ירושלמי שהביא הרבה], וכוונתו כיון דלולו הך עשרה ימים הרחשונים
וחזר והשלילה אע"פ שאתה תיקף, בב"ז חייב השומר לשלם אילא מלתא לאחריתי
היא, ואיהי לא הוי בשעלים ואילא כמו שפשלו הוספות דף ל"ח דאס שלילה בשעלים
ולאחר בלות השלילה חזרה ושלילה שנית בשעלים דפטור, ובבר הארבתי לעיל יעו"ש
והנראה ופירוש ירושלמי דאתה אתה בס"ד:

פרק ט הלכה ג [דף ל"ב ע"ב] ס"ת הדא מילתא המבטל היש של חבירו
פטור, המוביר שדה חבירו חייב בית וספינה מהו, והא
לעיל פרשתיו לולם דאיתי פה להמוק"י בשם רבינו נסים ולן בהגהות אשרי',
שמפרשים דהא דהמוביר שדה חבירו, היינו משום טעמא, דכותבין אס לוביר ולא
לעביד לשלם בשיטבא, ואתה מי לא יתבונן כי דבריהם המוזרים, דאתמא מוביר לא
מייירי במקבל, ועוד בעיא דחנות וספינה לימו מובן בלל ובלל דאס נהנו לכתוב בקבלת
שדה, יתחייב בספינה ו' לכן ממתיות הפירוש דסובר הירושלמי דמוביר שדה חבירו
אף אינס אחריות [לא מקבל] בב"ז חייב כיון דמתברכת מנופה הוי בשוף שטרותיו
של חבירו ולא לעביד לשלם בשיטבא, היינו שלא נפחות מן חיוב השלומיו מה דלא כחתם
הרשה, דמשום משיז לימו חייב רק מה שהזיקו אבל משום מקבל חייב לשלם לגמרי,
בל מה שהיתה עומדת וכדאמר הג"מ בדף ק"ד: כחתם הרשה ולא כהתם מרה וזה
דמשלם לימו רק ממה שהתחייב לשמור שהרי בקיבולת שדה חבירו ולא לעביד לשלם
למימר בהלמודין, וא"ל מחמת מה משעבד עלמו לשלם לס יוביר לבתי הוה מנכסין
כחתם הרשה, רק דר"מ דוקא לכון הדיוט, פירוש כמו שבתב המיקו"י בשם ר"ן
כזה דהיה דוקא להמר דשם מקבל מה דמפסיד ליה לשלם, ע"ז לא לריך להחנות,
דבלא"ה קא מתחייב המוביר שדה חבירו דמהברכת מנופה ומעשה דינא דנרמי וכמו
דפריטית מ"ש. דר' מאיר לעשמיה דמחייב בדינא דנרמי לכן המוביר שדה חבירו
חייב, וא"ל למאי היא לוריך לסס להתחייב בשטר הבירות ע"ב דלא נוקא ליה כחתם
הרשה ודוק: (לחרי העלות זה, מלחתי להרמב"ן בב"מ) שבתב דהך דקאמר בג"מ
כחתם הרשה ולא כחתם מרה היינו דוקא בקבלות אבל בחבירות לא, ודוקא בקבלות
מבוס דכותב לו אס לוביר ולא לעבד כו' והבית רואה מהוספתא דתניא, המקבל
שדה מחבירו נרה ולא זרעה, ניתן לו חבירו ואע"ב שמין לו בחיוו דומה מניחה
נירה למיתה שלף, וכרשב"ג אסיא וכתב דהך הוספתא אבל בחבירות לא, ודוקא בין
בין בקבלות ולא שבירה הך דכחתם הרשה כו', והנה בבר הרחיתי בשם פעמים
דירושלמי אזל בשיטה המוספתא דילן שכתבו עפ"י הירושלמי, ולפ"ז בקבלות אין
מכוין מפני שכותב אס לוביר ולא לעביד ודבריהם לבון הדיוט וכמו"ש. אבל בחבירות
מכוין ואע"ם מה דנקטא הוספתא דוקא בחבירות, ופוק חזי דבעל מיירא המוביר
שדה חבירו הוא ר' יצחק והוא ר' יצחק נפחת דבבלי בידוע והיהו דמין דינא דנרמי
בסוף ב"ק בהך דלחוויה למעכשיו דהבריה עי"ש ובבן:

שם **הלכה ה** [דף ל"ב ע"ב] והוא שזורעה דו יכול מימר לי' מילו הוות זרעתה
עבדה סנין פגע בעלמך שהיו שדות אחרות, פירוש אס היו שדות
אחרות להמקבל ובשדפו, הרי חזינן דמילו זרעה הוי בשדפה ולא יכול מימר לי' כל פירוש
דקודמת ב"ה מנגעל עם כשיעיה ומילו זרעתה הוי עבדה סנין היו אס שדות אחרות,
פירוש להבעלים וגם הס לקו ומאי אמר לי' דמילו זרעתה לא הוות לקי יכול מימר לי'
עד בא הויעת חייב בה, פירוש ב"ז שאתה ברשותו אבל היה שבחות אחרים חייב
חייב בה וזה קאי על בשדפה בל אותו הרוח, ולא זרעה דמילו מוכה לו מהבירו
דמילו זרעה הוות עבדה סנין ומין זה מין לריך לאמר בשדפו שדותיו של חוכר דהטיה
בזרעה קא מיירי ופבוש:

שם **הלכה יא** [דף ל"ד ע"ב] הסביר בזמן נשבע ונוטל ל"ל עוד עבר זמנו מימו
נשבע ונוטל ואס כו' ריש לקיש אמר בשאר לו נחתי [פירוש
דהא דקתני שאס תבעו בפ"ע בל זמנו נשבע ונוטל הוי דוקא שלומר שלומר בפני העדים
שתבעו פרעתני] אבל אס ת"ל [בשתבעו בעדים בזמנו] אתן למחר אס אמר לו
נתתי [בזמן] בל"ל ר' יוסי בר"ח לומר ואפילו אס ת"ל אתן למחר אס ת"ל נתתי

מימו

נמחק כל"ל והיינו דר"ל כבר חזקה כשהבעו בזמנו מ"ל פרעתיך מ"מ היה הדין נשבע ונוטל מ"מ הדין קיים לף לאחר זמנו אבל מ"ל מחן מ"מ לאחר זמנו נמחן וריב"ח פליג — אבל בשבועות ירושלמי מפורש בשם ר' יוסי בן חנינא לפיהך ישו"ם ולריך להפך הגירסא במקום אחד וזו"ק:

מסכת בבא בתרא.

פרק י הלכה ו [דף ל"ב ע"ב] מי שפרע כו' רב אמר עומין לו קיום ב"ד שמעי' מיניה מדרב כו' תני ר"ח מן עומין לו קיום ב"ד אמר ר' ירמיה חילו שמע רב מתני' לף הוי מ מר הדע מילתא [ופירש כיון דאמרן מדעת הלוה שלא יהא לו עדים אחרים] עדים עומין לו קיום כיון שאות שלא מדעת הלוה] כגון דאמרין כן מני פלוני בן פלוני לוה ממך פלוני ופלוני ערב [וכיון דכתיב כאן ערב ס"ל כמחליפין השטר בחדם לריך ב"ד כיון שכתוב שלא מדעת הערב וכן משעבדים אף הערב מזמן ראשון] וזה דין חדם ומועיל דכתיב בו ערב כיון שאות שלא מדעת הערב אין כותבין עדים אפילו מזמן שני ופשוט ויתר דברי הירושלמי נראה לפרש כך, ר' אמר לריך להזכיר זמן ראשון בשני פירוש בשטר שני שעושה על החשבון שלא פרע כו' ר' יוחנן בשני זמן ראשון בשני על הדא אמר ר' יוסי וכן יפה כו' ולא ידע כאן של זה [פירוש אם כותבין מזמן ראשון שאם הודע כאן של המלוה שלא יש לו שטר כאן שהי' לו מקודם מזמן ראשון] הני מילי דומה לימת שטר גדול לימת שטר קטן [פירוש משום זה הודע כאן שלימו אם לפרעו שלימו מחירא משטר קטן כאן שמחירא משטר גדול ולימו ממכר לפרעו] וכן בירושלמי היפוך הי' כתוב זה אחר זה בפ"מ חילק דברים המחודרים וכן רלוחי להרמב"ן וכן שבשילו אלך שלא ידע כאן של זה דברי הירושלמי וכמו דפריטים שזהו הירון על קושית ר' יוחנן [ומה שהירושלמי אמר לעיל יד בעל השטר על העליונה הוא במידי דמסתברא שבעל השטר ולא לריך לאפוקי טעמים על כל המשנה דשטר בין שעבודי פרוע כו' ובלח"ה דברי המפרשים היפוך הודקים והכמ"ל]. ובפ"ק פרקא רב אמר לריך להזכיר זמן ראשון בשני ושמואל אמר ס"ל להזכיר זמן ראשון בשני רב ושמואל רב כר' יוחנן ושמואל כרשב"ל הפירוש דרב סבר כר' יוחנן דשטרי מוקדמין פסולין ושיטת ירושלמי לעיל ובביצית פ"ו דשטרים נמחנים לעומר ע"ז אחמנו ע"ז לא אחמנו היינו. אפילו בשכתב ידן יוצא ממ"מ נראין לפסול השטר ולעשותו מוקדם וכשיטת הרמ"ה להעיקר הביאם הטור סימן מ"ג והגר"א הכריע שם כהרמ"ה ז"ל וא"כ חיישינן שמא הוא מוקדם ולכן נתרלה המלוה להפרע מקלתו ולכתוב מזמן שני שהוא מוקדם ולר' יוחנן פשוט הוא לנמרי ולעולם וכיון שכתוב לפלוני ערב בתוך השטר מ"מ אינו יכול לכתוב מזמן שני ונעבוד ממשעבדים של הערב כיון שהשטר מוקדם ופשוט ולכך לריך שיזכירו ב"ד זמנו של ראשון בתוך הקיום וכמו בשמחק וכמו דאמר לרב לעיל, ושמואל אמר אין לריך להזכיר זמנו של ראשון שבר כר"ל השטר המוקדם פשוט ונובה מזמן שכתוב מ"מ ליכא למיחש למידי דלפילו הוא מוקדם נובה ממשעבדים של הערב מזמן שני וזה פירוש נכון ועוד יש פתי פירושים אחרים ואכ"מ וזו"ק. (הועתק מפו"ס ס' מלוה ולוה פכ"ג הי"ב):

מסכת סנהדרין.

פרק א הלכה ב [דף ה' ע"ב] ומנין שמעברין השנה על הגליות שעלו ועדיין לא הגיעו מ"ל בני ישראל מושדי עשה את המועדות שיעלו לותן כל בני ישראל מרשב"ג ותן שהגיעו לגבר פרת עיין מפרשים ושמחת יוה"ט דרשו דל"ל כך ותן "בלא" הגיעו לגבר פרת ופירושו דתחן בתענית פ"ק רנ"ח בשבעה בו בחמשה כו' עד שהגיע התחתון שבישראל לגיבר פרת הרי דתרבעה עשר יום שם מהלך כל תרן ישראל וא"כ שם הגיעו ביום שלשים של תדר לגבר פרת תו אין לריך לעבר הודמי יבואו לירושלים בעשר השנה ולכן קאמר והוה שלא הגיעו לגבר פרת דלא מעברין וזה לשת ברור בכ"ד:

שם שם [דף ו' ע"א] התלילה והמיתוזן כו' תני ברשבוא הי' כותבין שטרי מיתוני כו' פירוש דמשום זה תקנו חכמים שיהא בשלשה בתלילה ומיתוזן כי היכי דיהי בתורת מעשה ב"ד והוי כאילו העידו בב"ד ומעשה ב"ד אין לריך לומר ומועיל לף בכתב, דב"ד הוי כאילו התירוה להנשא כבר עפ"י העדות עדים בפיהם ומכ"ש רשיה דעדיפא ממסיעה ומ"ש מבטיחו לדברי הכל משום הכתיבה ואולי דזהו טעמא הר"ח שכתבו שתום' משמו בפרק ב"ב דף ק"ז הלכה כאותי הוא דווקא בדיעבד אבל לכתחילה לא דמכשירין בדיעבד משמע, היינו דכותבין שטר מיתון דהוי מפי כשנין ולכן בעי שלשה היכי' מעשה ב"ד וכמו [ובתוספתא כת"י בילה ובתו"כ נבי יוכ"פ דאין ממאנין בשבת יתכן מכוש זה נזירה שמא יבאנו שטר מיתון]. (הועתק מפו"ס הל' עדות פ"ג הלכה ה'):

פרק ג הלכה יא [דף כ' ע"א] כל זמן שהוא מביא ראי' שהוא דיין אמר ר' יוחנן אפילו תמן שלשו הכי דיין כנגד שלשו אין לפשר להן להוסיף אבל הכא לי לפשר להוסיף ור"ל ת"מ לפילו הכא לפשר להן להוסיף כן הנהתי בשי"ד וסירושו דיין דשבע"ד יכול להוסיף עד שיגמר הדין כדתניא בתוספתא ומייתי לה בירושלמי פרק כ"ם ה"ב פליגי הכא שכבר נגמר הדין וחייבו לרחובו ומלא תח"כ רבי' לפתור פסק דיום שם הוה כמו שלא נגמר הדין ויכול להוסיף עוד דיוקים דמלי לאמר דתני לחזוקי דיבורייהו הקודם לו חיישינן לשעה כמו דתמרינן בשבלי דף ח' גבי מוקף ב"ר דאמרי שהיימים שיום יודעים ושעה בגמר דיום ולכך מוסיפים עכשיו דייני דבקיאי וזה שאמר ר' יוחנן שעשו אמן הייתו קודם שנגמר הדין [שדנין אף כשגר אלו] והייתו אומרין ומיתנין בדבר שם לזכות לו לחייב אפשר להן להוסיף דיוקים לאבל הכא לי אפשר להן להוסיף שכבר נגמר הדין וא"כ תוספתן לשעה וכמו"ש [ועיין תוס' שם בד"ה מ"מ ב"ש ו"ד ליוסיפו דדיינין ודו"ק] וכ"ש ומ"ל סברי לף הכא אפשר להן להוסיף ולא חיישי לשעה כיון שגם הם יושבין בדין וידעו הכל שלא זכות לו רבי' אבל לחזור בהם היו רשאי דבזה ודאי ליכא לשה דיחמרו שהם פסולין וכי"ב וזה ביאור תמיהי בש"ד ומקום הניחו לי מן השמים (ויעוין בתו"ם פ"ט מהל' סנהדרין ה"ב הש"מ וזצ"ל):

פרק ד הלכה ג [דף כ"א ע"ב] בעי ר' יעמי קומי ר' יוחנן אפילו נוסף ונוחפת ס"ל פיתקליף מרקושך וכשוכח הוא עפ"י מה דלעי"ל בשם הלמיך בשבלי דף ל"ג ע"ב כגון שעשה שלא כדרכה דבזה אין מלוקין מודים וכשתו"ם ור"ת מהל' סנהדרין פירשו דעל העבירה שלא כדרכה אין מלוקין מודין דהבא על שעורה שלא בשעורה וזה כשיטה נדולה. ולעי"ד אפשר דהמלוקין מודין דהבא על שעורה שלא כדרכה לשיטתו שבשילו אלך שלא ידע כאן של זה כאן של זה כאן כי היכי דלא ידע כאן של זה כאן לא ידע כאן של זה כאן ולכן אין מלוקין מודים וזו"ק כמו שפשטו לשני יבמו ולשני אין יבמו ולשני

בסוף הלכה הנ"ל [דף ל"ג ע"ב] ר' חב"ש בשם רב כהנא המוטע בשבת חייב משום זורע, ר"ז לומר זומר כמוטע ע"ד כו' כי הכל היה בכלל זריעה ויצתה שמירה להחמיר על עצמה מפני שיצתה שמירה להחמיר על חבירו שם פוטרו משום זורע הוי ל"ש נטע וזמר בשבת בין ע"ד לכהנא בין ע"ד לר"ז חייב בחייס. והנה תמוה מאד דמחייב על שם ותולדה, והלא הזורע ומוטע חייב אלא אחת ולהדיא אמר לעיל חפר הרם כמי חייב אלא אחת ותו מאי שייכא הך דמעשה בשבת חייב סדורה כלל אלא הך דלעיל, והקרבן עדה במסכת שבת כתב להגיה משום קוצר ומהריך ועוד דבשבת מייתי קודם לאחד הזורע ואחד המוטע ואחד המבריך כו' חייב משום זורע, ולפוף מייתי הך דאמר רחב"ש בשם כהנא מפי חידם על הבריצה, תוס' התמת יורה דרכו דבשביעית מייתי סיני לעיל פלוגתיי היו בחריסה וע"ז פליגי אמר כאן בשם כהנא המוטע [בשביעית] חייב משום זורע, פירוש דכתיב שדך לא תזרע, ר"ז אמר זומר [דכתיב וכרמך לא תזמור] כמוטע, נטע וזמר [בשביעית] ע"ד דכהנא חייב שחייס, פירוש שפי מלקות משום שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, ע"ד דר"ז הינו חייב אלא אחת פירוש זמירה ופריך כלום אמר ר"ז אלא זומר כמוטע פירוש שזומר כמוטע הכל היה בכלל זריעה ויצתה זמירה להחמיר ע"ע כו' פירוש דכתיב עוד הפעם לא תזמור אף הינו בכלל לא תזרע להחמיר לחייבו משום לאו בפני עצמו. דלמא מוטע כזומר, פירוש וודאי מוטע הוא כזורע הוי לא שיח נטע וזמר בשביעית חייב שחייס לר"ע, דע"ז לא פליג ר' יוחנן על ריש לקיש דמוטע כזורע וברור בש"ד: והנה שם בסר כהנא ור"ז כ"ד לוקין על חריסה בשביעית לא נקט הגמרא הרם וזמר דחייב שחייס דכבר פירש הרמב"ן הובא בשעה"מ הלכות שמיטה במכות דחייב משום זורע בשביעית ואמאי לא נקיט הרם בשביעית ותירץ דאין חילוק מלקות לשביעית כמו ליו"ט. והייט חריסה דפ"ל מקרא דושבתה האדמה ומלישוי דשדך לא, והוי ממש כמו מלקות דיו"ט. דאל"כ הוי כחייב בהו אבל מוטע וזומר דזה מלאו דשדך לא תזרע וזה מכרמך לא תזמור, ל"ב הוי שמות מהולקין הוי כמו הלמנה שהיא נרוסה דחייב משום שני שמות ואם קשה למאי הינו חייב על אחריה לחודה שהיים משום זורע ומשום זומר זה אין שבירה לגדולה מזו שלאחו בריס מועד קטן דמכה דשוסה שני פעולות חריסה וזריעה בשבת הינו אלא חייב אלא א' כ"ם הכא דזה עיין חד הוא [ויש לעיין בזה בספר המליות לרמב"ם בעיקר זה ומכאן רמיה עלמא לברמב"ם דלברמב"ן ילקה שהיים ודוק]: אך דזה לא דמי דכאן משום שני שמות ושמן שחייב משום חד לאו אלא העשה מלאכה:

אילם דע דגראה דכברי כך' יוחנן דאמר אין לוקין על חריסה בשביעית, ובירושלמי אמר מעמא דלית ליה דבר בילף אין בכלל היכי שבלל הוא בעשה ופרט בל"ת ס"ב חריסה לא ידעינן אבל זריעה וכלירה ומולחיהם וודאי חייב לכן מחייב בשוטע משום זורע אבל אין קיי"ל לדינא מעמא דרבא דאמר זמירה בכלל זריעה וכלירה בכלל קלירה כו' אחני תולדות מחייב אחייב אחריהן לא מחייב, ולכן לא הנטיעה אינו לוקה כמו דאינו לוקה על החריסה וכן מוכח דעת התוספות ר"ה דף יוד: זה שלשים דבשוטעה ליכא לאיסור דבר תורה וכן פסק רמב"ם ז"ל דשוטע בשביעית אינו לוקה ופבנט ולף לשיטת הירושלמי נראה דתולדות אינו לוקה בשביעית רק מנטיעה וזמירה ג"כ בכלל זורע כמו שכתב רבינו משם בהלכות שבת פ"ז שהזורע ושוטע וזומר כולן אב אחד הן שכל אחד נקרא אב רק אב אחד הן וכן קולר וגולר, אבל תולם תולדה דקולר ומפקה ממחין תולדות זורע, וזה משמבר דולמי תולדות אבל שביעית לא ממחין רק מה שכולן נכללין באב אחד ע"ז שבר לדוקה. אבל לדידן דפ"ל הני חבר דממחי ס"ב אינו לוקה כלל לבד הני ובריר בש"ד: ודלייתי להתוספות מועד קטן דף ג' ד"ה ס"ד בכו"פ ותפס כשפך לומר דמ"ד לוקה ממחי כתב דממחי זמירה וכלירה אמת שלאו יתירא הוי, ולא השיגו מירושלמי כלל דמתנד להם ודוק:

והנה מה שכתבתי לפרש דלמ"ד לוקין על חריסה בשביעית אם הרם וזמר, לו חדם וזרע בשעת הלילה בשך שמתפק הירושלמי לעיל אם שני דברים שילמו מן הכלל חולקין דר' אלישר דשבר לוקין על חריסה שבר דשני דברים מלמדין דק לוקין חולקין וכן שבר כל שהמת הירושלמי וד' ישמעאל שבר דשני דברים חולקים אם הכלל ופליגי על הרמב"ן ז"ל ואינו כעת פ"י והא דקאמר בירושלמי גוד פרק שני הלכה ג', וכ"פ הרלין וזנין בכלל הוי וילאו מן הכלל ויחלקו הוא כר' ישמעאל דשני דברים שילאו חולקין הכלל, ועיין במכתב שבת דף ע' ועדיין לכי לומר על החריסה ועל הקלירה חייב שחייס כו' והייט משום דשני דברים שילאו מן הכלל לין חולקין וע' רב"י וחוס' שחייס ודוק, בזה כי קלרתי ותכמ"ל: ורלייתי שהפ"מ העיר מהך דשבת בחריסה הפיס, אך מה שכתב בענין ג' כתובים הוא תמוה דהכא הוי ג' כתובים זריעה וזמירה וכלירה ולר"י ג"כ אין מלמדין, ול"ל דהכא מייתי ללמד על הכלל אין עניין לחר הוי ועיין בתוספתא ס"ז וכ"ז ל"ע עוד לעת הפנאי חייס:

תה"ז הניע לידי כי' הר"ש פולדא ורלייתי בכלחים הניח בשביעית כמו"ש:

שם הלכה ו [דף ל"ד ע"ב] ר"י בני הבא על אמו מהו שיהא חייב עליה משום חבת אם, הא חמי אילו אחר בא עליה חייב משום ח"ת ובמה חייב עליה. ועיין מרחם הפיס שעמד לעיל בריס הסוגיא קאמר ויכרו בו משום חבת אם חייס אמר ר"ח סיפתר בפניה ויכול לומר דכבר הניחו התחרונים שיטת המרדכי"ט בחידושיו לקחתין דלם התרו משום חבת בלבד חייב אף אם אין חייסר חל על חיסור וכבר תמה עליו הפתח הבית מכמה סוגיות מהשוכל בגלה ביובכ"פ דבגלילה אין חייב חבת"א ומכך דהזיד בשבת ושגג ביוכפ"ם ומפשחים גבי בחינו משום בל תחכל חמץ ועוד פלינות רבות אלם גבי חיסור מוסף מהשברין דבריו דבין שחייב אחר ע"ז שוב חינו כמי חייב אף למ"ד אין חיסור חל על חיסור במוסף ג"כ היכי דלא התרו בו רק משום חיסור הבני וח"כ כאן מיירי בהטחות דהוה שוגג וחייב חבת"א משום חמו ות"ח. שוב לא חל אף חיסור ח"ת דהוי חיסור מוסף, ה"ע דאמר חייב משום ח"ת בחבת"א חינו דחייב משום חמו חינו חייב משום ח"ת אבל לעיל הא קאי אם לא התרו בו רק משום חבת אחד דלוקה היינו נסקל, ע"ז קאמר דשם לא התרו בו רק משום חבת אם לחודה וודאי דבשבת דאין שברה דאחר יבא בשבת וחינו לא יבא בשבת ובפרט למ"ד דחיסור חמור חל על קל וכן הוא שיטת הירושלמי לקמן בכלאו ות"ח וודאי מאחבר דברי האחרי"ם דבין דלא התרו בו רק משום אב חינו החומר ובידון עליו ואם שברה נפלא מאוד למבין ובדוק.

ואחרי כותבי זה רלייתי למהריב ומלאה כי טוחני החמת להבדיק אם שלדיק דחינו קל מקשה דחמאי חייל חיסור אוכה על חחותו הא אמרו לעיל דאין חיסור אח"ע דאחותו וזהו דרבנן מודו דאין חיסור קל על חיסור חמור, וע"ז תירץ דכיון דאחרו בו משום שלמא לחוד לוקה. וכוותו דהשתא הוי החומר דלעניו חיסורים חייל שניהן דהרחים אם פקעא חדא חייבא אף אחרא ודאי לא הוי בעל אחיה, וכמו דאמר בירושלמי ניטין פרק הזורק הלכה ט' בית שמאי דאין אמרין לא יגרש אדם את אשתו כו' עדיה דבר, אין דאמרין מזוהמת היא מלפניו ואינו חבית אלא"כ הוי בלנו הודה שלא נשתפה ולכן מחייב ליתו לה כתובה וכל"ז אין בנדר מחילה

דשבר דשתת אים ועשיית ממוחו מידון בזיקה דשמונה שע"ג דחמוחו בשריפה וזה ברור בשברין ונפלא בטעמו דו"ק בשפ"ח ובחילין ולקמן פ"ו, ואים בזה לפנפל ולשלשל ואין להאריך:

שם שם [דף ל"ה ע"א] ר' ריב"י אומר הבא על אחותו אינו חייב עליה אלא משום אחד בלבד וכן הבא על כלתו, כן כתיב בתוספתא. והפירוש המיוחס לרביע"י שבר דאינו חייב משום בת אחת שבא עליהן בשוה אלא חייב משום בת אחת מולדת בית שיח כמו שכתב רמב"ם דמולדת בית ע"י בשוחין קאמר, ולכן קאמר דכמו כ' בכלתו דכתיב ערוה כלתך לא תגלה אחת בתך היא לא תגלה ערוחה כו' ג"כ אינו לוקה על שני שמות, כל כלתו ובת אחת בנו רק משום כלתו לחודיה [כמו דבאחת בתלמידין פריך לה ולחייב לה משום אחת בנו. ומאי דמשני אבני משום היא דביאמות קא משרש טעמא דר"י בר"י משום היא, חולם לביאת הירושלמי מוכרח לפרש עפ"י שבריא שבתבתי בס"ד]. ולירושלמי הטעם מרחם דבחא נם חכמים לא פליגי דבאחותו מלאו אחותו חוץ אחין עליה אם בת אחת אבין, ובכלתו לא מלאו כלתו שחייבה בת אחת בנו ולאחר לאחר מיחה בנו לחייבה אחת בנו. ומשני דאין חייב אלא אחת ואם כן אחת מיחתו חייב משום אחת אף אם בחחת אבין, ואחת בחחת בנו לא יהיו אלא זה בלא זה חינו חייב אלא אחת וזה בלוד בש"ד, ובגמרא דילן אמר טעמא משום דכתיב היא בפירוש רש"י דמש"ה חינו חייב בחחת בנו ודוק:

שם [דף הנ"ל] אחיה דריב"י בשיטת ר' יהודה אבין, כמה דר' יהודה חופש אם רחמן פירוש ברחמן המוכר בכתוב כמו חמו שמוכר החזרתה קודם לחחת אב. כן ריבי חופש אם רחמן המוכר בכתוב כמו חמו שמוכר אחיו אחותו דכתיב קודם בת אחת אבין וזה פשוט ומה דדיים ר' יוסי ב"י בישמות אחותך ואינו לבני דרשות, היינו דסו"ל למיכתב מולדת היה אבל אמך או ערות אחיך היה למעט אחי דכן דרך הקרא אבל כאן ע"כ אחותך לרבות דמדרבי אלעזר הו"מ למיכתב מולדת אביך היה ו"ש ולחנס תמה המשנה למלך פ"ב מהלכות ע"ב:

שם הלכה יא [דף ל"ט ע"ב] אזהרה למקל אבין ואמו מנין אים אמו ואבי תירלו. פירוש דסמיך על קו"ח דדרים בהו"כ היינו ממה שלד מחרם, ותלודים, ואפיא לך לין מזהירין מן הדין לכן היכי אים אזהרת עשה שוב מזהירין מן הדין וכמו שכתב המגיד משנה ברים פרק ב' מהלכות מאכלות האסורות. ובתמורה דקאמר אפי אזהרת עשה היא היינו רק מעשה בלא קו"מ, וכן אמר לעיל בבלי נ"ו ולכן קאמר דאים אמו ואבי תירלו הוי אזהרת עשה ומזהירין מן הדין ופשוט, ועיין לקמן בתוספות פס"מ ד"ה אם בכנו ותע"ב דאין מזהירין מן הדין כו' ולפי סברת המגיד ס"ם דהמיכא אזהרת עשה דאים אמו ואבי תירלו שוב מזהירין מן הדין נם למלקות וכן מוכח בירושלמי לקמן פרק הכשרפין נבי אזהרת בהו אף לאזהרה אח ס"מ לא תחלל אח בתך להזנותה עיי"ם דאין מזהירין מן הדין אף להזהרה מיתה ודוק:

פרק ח הלכה ג [דף מ"ב ע"א] אזהרה לנביא הרלשונה מנין ת"ל לא תנונו הנונו אזהרה לנביא שיש מנין ת"ל לא תנונו כן בירושלמי והמכוון דבן סו"מ לריך שתי נביות ובנביא הרלשונה הינו רק מלקות ובשיש חייב משום חייב רק מלקות וכך נביא דמלקות הוא מלא הנונו דכתיב בפ' קדושים ולמד מענין דהכתוב מדבר בחייבי מלקות ותייבי ממון דכתיב וכרמך לא תעולל ולא תעבצו בשמי לפקר דלוכח בו מלקות אבל לא הנונו דעשרת הדברות אזהרה לנביא שיש דעל זו חייב מיתה ולמד מעניו דבדיני נפשות מסתבי וכמו לא תרלח ל"ת וה"ה דילפינן מיניה לנונב נפשות שיש חייב מיתה. [בזמן הבית] ומ"מ סובר חזקיה לנונב נפש לוקה כמבואר בבבלי דף פ"ו ולא הוי לאו שבכללות משום דהא מפורש בכתוב עין נביבה וכן היא נביבה נפש כמו נביבה ממון בבן סו"מ דעל שיעשה בהתגרייס מיתה. וסברא כזו מבואר בתוס' מכות (דף י"ח) ד"ה ולילקי משום בבר בשדה כו' והא דדרים בתו"כ ובבלי דף ס"נ אזהרה בבן סו"מ מלא תהללו על הדם, תרוייהו לריכי חדא לגניבה דילי' והדא לאכילה וכמו דאמר בדף פ"ו מר קחשיב לאו דנניבה ומר קחשיב לאו דמכירה ס"ל בבן סו"מ בעי שני משרות חד לגניבה וחד לאכילה וכן ביאר במאור בדף פ"ו לפי ביעתו ודוק. [הועתק מאו"ם ס' ממרים פ"ז ה"ח]:

שם הלכה ה [דף מ"ב ע"ב] אמר ר' יוחנן מת אחד מן הרחבוים חינו נפקל ולא מתניתין הוא כו' שלא תאמר יעבה דין שני רחבוין לפוס כן לריך מתניתא. והנה לכאורה טעמא דר' יוחנן משום דמוהרה לדבר חמור חינו מוהרה לדבר הקל ובן סו"מ לריך התרחה גמורה בפעם הרחבוה בשעה שמוכל כמ"ב רבינו ודלא כרש"י בדף ע"ח במשנתנו על הך דמתרין בו שפירש דהוא מה שחינו ואמו מוכיחין לוחו וכל מעשיו טופס בספר ואין לריך התרחה ועיין בתוי"ט שהעיר בזה, אבל מירושלמי לעיל ריש פ' היו בודקין מוכח דמוהרה לחמור הוי מוהרה לקל [וכן מוכח שפסק רבינו פ"ד מהלכות חובל עיי"ם ס"ח]. לכן נראה לעע"ד דכתן בבן סו"מ דאב מלי למחול אף אם עמד בדין כמפורש לקמן הלכה ו' וכן פסק רבינו ס"ב וודאי מוהרה לחמור לא הוי מוהרה לקל דאמיניק דאחשב כי על מיתה ודאי ימחול לו אבין ויתקיים מקרא שכתוב יסר בנך [זה בפעם ראשונה] ולא המיתו לא הפך נפשך [ויתכן כי אחריות כזה לא נמלא ביראל בשב לבן לכן לא היה כו' ויפורש בזה דברי הגמרא דף ע"ז וחב"ח ר"ש היא כל וכי מפני כו' אבין ואמו מוליחין אותו כו' אלא ידע שיתחייב מלקות ודאי לא עשה [ויש לעיין בזה בספר המליות לרמב"ם בעיקר זה ומכאן רמיה עלמא לברמב"ם דלברמב"ן ילקה שהיים ודוק]: אך דזה לא דמי דכאן משום שני שמות ואמן שחייב משום חד לאו אלא העשה מלאכה:

אילם דע דגראה דכברי כך' יוחנן דאמר אין לוקין על חריסה בשביעית, ובירושלמי אמר מעמא דלית ליה דבר בילף אין בכלל היכי שבלל הוא בעשה ופרט בל"ת ס"ב חריסה לא ידעינן אבל זריעה וכלירה ומולחיהם וודאי חייב לכן מחייב בשוטע משום זורע אבל אין קיי"ל לדינא מעמא דרבא דאמר זמירה בכלל זריעה וכלירה בכלל קלירה כו' אחני תולדות מחייב אחייב אחריהן לא מחייב, ולכן לא הנטיעה אינו לוקה כמו דאינו לוקה על החריסה וכן מוכח דעת התוספות ר"ה דף יוד: זה שלשים דבשוטעה ליכא לאיסור דבר תורה וכן פסק רמב"ם ז"ל דשוטע בשביעית אינו לוקה ופבנט ולף לשיטת הירושלמי נראה דתולדות אינו לוקה בשביעית רק מנטיעה וזמירה ג"כ בכלל זורע כמו שכתב רבינו משם בהלכות שבת פ"ז שהזורע ושוטע וזומר כולן אב אחד הן שכל אחד נקרא אב רק אב אחד הן וכן קולר וגולר, אבל תולם תולדה דקולר ומפקה ממחין תולדות זורע, וזה משמבר דולמי תולדות אבל שביעית לא ממחין רק מה שכולן נכללין באב אחד ע"ז שבר לדוקה. אבל לדידן דפ"ל הני חבר דממחי ס"ב אינו לוקה כלל לבד הני ובריר בש"ד: ודלייתי להתוספות מועד קטן דף ג' ד"ה ס"ד בכו"פ ותפס כשפך לומר דמ"ד לוקה ממחי כתב דממחי זמירה וכלירה אמת שלאו יתירא הוי, ולא השיגו מירושלמי כלל דמתנד להם ודוק:

והנה מה שכתבתי לפרש דלמ"ד לוקין על חריסה בשביעית אם הרם וזמר, לו חדם וזרע בשעת הלילה בשך שמתפק הירושלמי לעיל אם שני דברים שילאו מן הכלל חולקין דר' אלישר דשבר לוקין על חריסה שבר דשני דברים מלמדין דק לוקין חולקין וכן שבר כל שהמת הירושלמי וד' ישמעאל שבר דשני דברים חולקים אם הכלל ופליגי על הרמב"ן ז"ל ואינו כעת פ"י והא דקאמר בירושלמי גוד פרק שני הלכה ג', וכ"פ הרלין וזנין בכלל הוי וילאו מן הכלל ויחלקו הוא כר' ישמעאל דשני דברים שילאו חולקין הכלל, ועיין במכתב שבת דף ע' ועדיין לכי לומר על החריסה ועל הקלירה חייב שחייס כו' והייט משום דשני דברים שילאו מן הכלל לין חולקין וע' רב"י וחוס' שחייס ודוק, בזה כי קלרתי ותכמ"ל: ורלייתי שהפ"מ העיר מהך דשבת בחריסה הפיס, אך מה שכתב בענין ג' כתובים הוא תמוה דהכא הוי ג' כתובים זריעה וזמירה וכלירה ולר"י ג"כ אין מלמדין, ול"ל דהכא מייתי ללמד על הכלל אין עניין לחר הוי ועיין בתוספתא ס"ז וכ"ז ל"ע עוד לעת הפנאי חייס:

תה"ז הניע לידי כי' הר"ש פולדא ורלייתי בכלחים הניח בשביעית כמו"ש:

שם הלכה ו [דף ל"ד ע"ב] ר"י בני הבא על אמו מהו שיהא חייב עליה משום חבת אם, הא חמי אילו אחר בא עליה חייב משום ח"ת ובמה חייב עליה. ועיין מרחם הפיס שעמד לעיל בריס הסוגיא קאמר ויכרו בו משום חבת אם חייס אמר ר"ח סיפתר בפניה ויכול לומר דכבר הניחו התחרונים שיטת המרדכי"ט בחידושיו לקחתין דלם התרו משום חבת בלבד חייב אף אם אין חייסר חל על חיסור וכבר תמה עליו הפתח הבית מכמה סוגיות מהשוכל בגלה ביובכ"פ דבגלילה אין חייב חבת"א ומכך דהזיד בשבת ושגג ביוכפ"ם ומפשחים גבי בחינו משום בל תחכל חמץ ועוד פלינות רבות אלם גבי חיסור מוסף מהשברין דבריו דבין שחייב אחר ע"ז שוב חינו כמי חייב אף למ"ד אין חיסור חל על חיסור במוסף ג"כ היכי דלא התרו בו רק משום חיסור הבני וח"כ כאן מיירי בהטחות דהוה שוגג וחייב חבת"א משום חמו ות"ח. שוב לא חל אף חיסור ח"ת דהוי חיסור מוסף, ה"ע דאמר חייב משום ח"ת בחבת"א חינו דחייב משום חמו חינו חייב משום ח"ת אבל לעיל הא קאי אם לא התרו בו רק משום חבת אחד דלוקה היינו נסקל, ע"ז קאמר דשם לא התרו בו רק משום חבת אם לחודה וודאי דבשבת דאין שברה דאחר יבא בשבת וחינו לא יבא בשבת ובפרט למ"ד דחיסור חמור חל על קל וכן הוא שיטת הירושלמי לקמן בכלאו ות"ח וודאי מאחבר דברי האחרי"ם דבין דלא התרו בו רק משום אב חינו החומר ובידון עליו ואם שברה נפלא מאוד למבין ובדוק.

ואחרי כותבי זה רלייתי למהריב ומלאה כי טוחני החמת להבדיק אם שלדיק דחינו קל מקשה דחמאי חייל חיסור אוכה על חחותו הא אמרו לעיל דאין חיסור אח"ע דאחותו וזהו דרבנן מודו דאין חיסור קל על חיסור חמור, וע"ז תירץ דכיון דאחרו בו משום שלמא לחוד לוקה. וכוותו דהשתא הוי החומר דלעניו חיסורים חייל שניהן דהרחים אם פקעא חדא חייבא אף אחרא ודאי לא הוי בעל אחיה, וכמו דאמר בירושלמי ניטין פרק הזורק הלכה ט' בית שמאי דאין אמרין לא יגרש אדם את אשתו כו' עדיה דבר, אין דאמרין מזוהמת היא מלפניו ואינו חבית אלא"כ הוי בלנו הודה שלא נשתפה ולכן מחייב ליתו לה כתובה וכל"ז אין בנדר מחילה

דלמ"ד מתו לי קטיו, ומשום שעברה על פיו לימו שתשתה ותבדק כמי המרים, ומ"מ הסברה היה נראה נכון, כ"ז סובר הירושלמי דמ"ע דהבעל אימו תשוד בכ"ז למיחשב מה שבא עליה להודיעה לו מחשיבין ובפרט כאן דהוא מפסיק אימה מזומנת לפניו, דמוסרין לו שמ"ה לשמרו בדרך לכן ס"ב הטעם כפי רש"י שהבעל נרש לה שלא להקפותה משום דשמ עליה [וכ"ב ליתא בירושלמי דמ"ה מרוסה אימה נוטלת כתובה לב"ם דיש נראה והכניסה עלמה לספק הזה] ומיך מובן הא היו ב"ש נראה עלמה שתשתה עמו דכמו דאימו לאסר אימי תסורה לף ע"ג שיודעת ודאי שלא נטמאה דהתורה עשתה כודאי עד שתבדק דכרי גם לבועל לאסורה לע"ע דבריהם טוענין ברי וכן בתרומת בית חביה נ"ב לאסורה להכול עיין מצל"מ פ"ב הי"ב, ול"ב כיון דשניהם נראו הדבר כאלו בספק כמו שהיה ואיך הוליח הכתובה מספק ועיין בתוספות נ"ב נבי אם הוא נתן מעכב בין שיניה ישו"ב ולכן סובר הירושלמי טעמא דליכא אם הוא נתן מעכב רוצה לומחול דמלי מחיל. ס"ב אין הלשה מצמה בדבר זה, דמנא יודעת שמא מחל לה וכפי הנראה מנמרא דילן בסותה דשלח בפניה נ"ב הוי מחילה ושמא מחל לה קנויו, ולכך הפשט ממנו דכיון שהוא יודע שלא מחיל לה ס"ב לית בה עליה ואימו דנרים שלא להפקותה לכן נוטלת כתובה כמו בשומר אימי רוצה להפקותה ומ"ב מוכח מפסוקנו דלאחר שהורה נ"ב מלי מחיל ומצי דקמ"ל דאף מבוקשה המגילה ודוק: [הועתק מלו"ם ה' סוטה פ"ח ה"ז דה"מ ושטת הירושלמי]:

שם **הלכה ט** [דף מ"ד ע"א] פסיעת הרע מילתא רוצה שעבר את הכלים לו בהזיק חייב לשלם, פירוש כיון שעבר נתחייב מיתה קודם שבא לו עיין חייב תשלומין [וכן איתא בערכין דף ו'] היה מעבר עד שהוא מניע לעיר. פירוש שרלה בשוגג והיה חוץ לעיר מקלטו ושיבר כליה עד שהיה מניע לעיר מקלטי חד אמר מתן דמים וחרנא אמר אינו מתן דמים, ולכאורה נליח שם מיל עלמו בממון חביבו חייב שריף אחריו נואל הדם ועיין ב"ק ע"ט וירושלמי פרק הא"ג הלכה ה' אבל בשמת פליגי בהא דהא עכשיו אין לו דמים ופטור כמו בא במחתרת, ודוקא רוצח דבר טוב הוא מב"ד וכבר נתחייב מיתה שפיר חייב חט"ב בזזיקין אבל רוצח שוגג שאינו בר עונשין בב"ד רק כל זמן שהשוגל הדם מולית לומו שלא בשוגל עיר מקלטו אין לו דמים ס"ב לומר דכבר נתחייב דכל רגע שהוא חוץ לעיר מקלטו חייב בפ"ע הוא, ולא משום שהיה קודם חיץ למקלט אלי להרגו עכשיו רק משום שעכשיו הוא חיץ לעיר מקלטו אם כן בכל שעה חייב מיתה מחדש אתי ותניא בהוספתא ב"ק פ"ט זה הכלל כל שחלב עליו מיתה ותשלומין כאחד פטור מיתה ואח"כ תשלומין כו' ס"ז חייב ואי"ב ואי"ב כאן הוי במיתה ותשלומין אין כאחד ולכן פטור. ולפון תוספתא זו העתיק רבינו בהלכות גניבה פ"ג ס"ח ודוק בכ"ז: [הועתק מלו"ם ס' חובל ומזיק פ"ת ה"ב דה"מ ובזה]:

פרק הנשרפין הלכה א [דף מ"ו ע"א] בעון קומי ר' אבוה, הבא על אשה כו' הנידה הכתוב בייבת ביבמות פרק עשרה

בעון קומי ר' אבוה בת בתו מן הכשופין בת בתו מן הפונטין [פירוש שם חייב הבא על בת בתו מכוחתו שהייב חד משום בת בתו דלף מלוסתו חייב ואד משום בת בת בתו] ומשום אשה שהיא בת בתו מכוחתו חייב, ול"ב בת בתו מכוחתו יחתייב שהייב] למר לין כל שם בת בת אחת ופירוש דאימו חייב רק אחד וכן פירש הש"ק שם. אבל לע"ג על הרמב"ם ז"ל בפרק ג' מאיסורי ביאה הלכה ו' שכתב לפיכך הבא על בתו מכוחתו חייב שהייב משום בתו ומשום ערות אשה ואחה וכלן בבא בתו מכוחתו אימו חייב שהייב ולא יהא חמור בתו שאימו מפורש בתורה מבא בתי המפורש, — ושם להלן הגירסא ביבמות בעין קומי ר' אבוה הבא על אשה ויולדה בת [ובא עליה] ויולדה בת ואח"כ בא [עליה] מהו שיהא חייב עליה משום [בתו ובת בתו] ומשום אשה [ובת אחת] כי ס"ל וכן הניח הפני משה, אמר לון שהרי הבא אינה אימה היא כולשם משום אימה. פירוש דבת בתו כתיב הבא עליהן ס"ב הרוסה אינה אימה אימה ואימה ואי כתב כתב אימה היא גבי כולהו ס"ב עשקן שכתוב אימה אחת ואימו חייב רק אחת ואי כדאמר ר' אבוה בשם ריו"ח בהריותה עו גבי הבא על אמותו ורק אחוה למדנו דעל כל הני דילפינן בנז"ם דהבא אינה אימה כולהו אימה אחת [ומהורץ בזה קושיות רבות מהוספות בריותה דף י"ד: במשנה תמן ועיין בירושלמי יבמות] ר' חנני בעיי קומי ר' יוסי למה לית תמן אמרין בהך הבא על בתה לא תגלה [פירוש מדוע אימו חייב שהייב על בתו שהיא בת בתו ומדוע לא אמרינן הכי הכא לגלות בהך לא תגלה, ובת בתה, כיון דלמדין מותה מקו"ח כדאמר לעיל] ס"ל ויימר קרייב ערות אשה ובת בתה לא תגלה ואמן אמרין בתה לא תגלה בת בתה לא תגלה, כן הגירסא בכהנדרין פירושו דס"ב ניכתוב קרא בת בתה, ובתה גילוי מקו"ה כמו דייליפת בהו מקו"ח ועל כרחין משום דבתה ובת בתה אי הפשר לפשוטי בנוף חד כתב בשני לאוין ובתו ובת בתו דמפשר לפשוטי בחד נוף סמכה רחמנא מקו"ח ולא כתבא בהדיה כדי שלא לחייבו שתי חטאות לכן הבא על בתו שהיא בת בתו אימו חייב רק אחת ודוק. וכפי הגירסא ביבמות אמר ליה חילו הוה כתיב ערות אשה ובת בתה לא תגלה הוינן אמרין [בתה לא תגלה בת בתה לא תגלה] פירוש דאילו לא הוי כתיב אשה ובתה ס"ב הוי למדין מקו"ח בתה מבת בתה, כמו דילפינן קו"ח לבתו וכו' כדפרישית הגירסא בסנהדרין ובריר. ולייבב שיטת הרמב"ם שהמצו לעיל הפשר דקבי בעון, דבכריתות קל חשיב הבא על בת בתו חייב עליו משום בת בתו וכו' ע"ש דף י"ד: ובקצ למחי לא חשיב בת בתו מן הבשופין בת בתו מן הפונטין ומצי משום דבת שם אחד הוא ומ"ה לא תבי רק אחת אבל כולהו שמות הוא רמוקין הן וצריכים מיקרי וכן תמלא לעיל בזה פרק ד' מיהות הלכה ו' וניתני שלשים ושבע כריתות בתורה ר' מנא אמר כל שם זכור אחד הן וזה נכון בס"ד. ומה דקאמר להלן משום אימה ופירשתי דכל מה דילפינן הכא הכא אימה אימה כולהו אימה אחד דבתו סבר רמב"ם דילפינן מקו"ח בלחבי דניולו מילתא כמו"ם בהלכות ע"ב ובטומאת מת, וע"ב חייב שהייב על בתו ובת שמשו ובפרט להך דילף מובת אשת איש כהן ודוק היטב:

שם שם תמן אמרין ול"י אין שמועה זו [פירוש שלא ידעו ממי שמועה זו] כנף אחת זקוקה לשבין ולא ד' היו חייב עליה משום שפחה [אחי] שבין בתו ובת [אחי] ומשום שפחה התרו בו משום שפחה [אחי] בא לוקה, משום כף לוקה ועיין בזה לעיל פרק ד' מיהות הלכה ו' ע"ש. וזו היא קושית הגמרא דילן יבמות ל"ו, ותיפוק ליה משום דודתו ישו"ב, ובשלמא דהא הוי חייב רק אחת ואיך לאו על לאיסור משום דודתו חמור, ומכאן ראיה לשיטת הרמב"ם שהבאתי לעיל שיטת המהרי"ם דשם לא הביו דהוה חמור שלא לוקה דהו היו החמור דחייב מיתה ולא לאיסור בכ"מ דלאיסור ממור על לאיסור קל ועיין לעיל שהארכתי בס"ד ובדפוס נשמט חייב [אחי] ופשוט:

פרק הלכה ו [דף נ"ד ע"א] היה שם נריס ותובשים מהו שיטעדו לכוב. נראה פשוט, דבכולהו היכא נמר דין לסייף, ובב"ב בשבד עו"ג שהנייר הרי לישתני דיו ולישתני קטלא דמעיקרא בע"ג ובדין לחד כו'

ובסיף, וכשהנייר הוא בשקיפה ובשני עדים ובב"ד של כ"ג [כדאמר בבבני פרק בן סו"מ] ומיפטר לנמרי אם כן בשעשה העבירה שעבד עו"ג בלילוף לכני הנייר יכול למיפטר נשפשה שהנייר ואיך יונמר דיהו להטרף עם הכוב כיון דיכול לשפטר לנמרי, והלא ממרו דנין ואוכמין ואיך ידיהו כיון דיכול להיות פטור, אך אם כיון שלטרף להכוב ויהיה דיהו כסיף ס"ב לא ישתנה דיהו שמשיקרא היה בסיף ולכשהנייר יהיה דיהו בסיף אך לא מלמנו לילוף רק להקל לנופש בדין עיר המדחת שיחיד בשקילה ורבים בסיף אבל כאן יהיה חומר לנופו שהלא אם היה יחיד היה פטור אם נהנייר ועכשיו יתחייב לכשהנייר וזה לא מלמנו ולזה בעי בירושלמי: [הועתק מלו"ם המדם ה' עכו"ם פ"ד ה"ב דה"מ עד כ"ן]:

שם **הלכה ז** [דף נ"ד ע"א] שער בשיס לזקניות ופשוט מכפף מעשר, פירוש לשעשו ושכח נמי היה עומד להניפשה ונתלש מאר נמר דין הימו מפור ודוק:

מסכת מכות.

פרק א הלכה א [דף א' ע"ב] עדים שנזדממו ר"י אמר שקר שקר, עדים שנזדממו וחזרו ונשתקרו ר' יוחנן אמר שקר שקר. ר' אלעזר אמר רשע רשע, המעיין יראה דברור דפליני בשך פלוגתא דבבלי ב"ק, עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו פיי"ם וכן עדים שהוכחשו שם לוקין עיי"ם, ול"ל, עדים שנשתקרו ולבסוף נזדממו, וכן מעיקרא לף בפירושו בפרטיות כ"ל לפרשו לף בדומק דר' יוחנן יליף לף חשנה ברשך עד שקר משקר עשה העד שקר עשה בחבירו, דשייך בשזמם וע"י קאי לף חשנה, אבל בשכחשה לף לקו משום לף חשנה ושנתקר עדותן מן הזמם ואילך ושוב נהרגין, ור' אלעזר יליף רשע רשע שנאמר אשר הוא רשע למות ונאמר והיה אם בן הכות הרשע, אלמא דלף בדבר דמי לבוא לידי מיתה ב"ש לוקה היינו עדים שהוכחשו בשפת דלקו משום לף השנה לף שהוא רשע למות בזמם ור' יוחנן מוקים לה לעולם חדש ומשלם כן נראה בכללות השיטין לף בפרטות עוד לעיל בימור:

שם **הלכה ג** [דף ב' ע"ב] רבי בא בר ממל והוא שנתרע אבל אם לא נהרג לף הדין היה להכן היכה נהרגת אלא כת הרשעה בלבד, נראה מהירושלמי שמפרש כפירושה קמא דרבותא קדמאי בריי"ף ורמב"ן מהוספתא שלייני בזוממין וזוממי זוממין וזוממי זוממי זוממין עד מאה, וזה בשייס מעידין על רשעו שנהרג נפש ובאה כת והזימום הרשעים וזוב בחה עוד כת להזימם הרי שוב רשעו היו נהרג והעדים שנהרג, וזוממין שנייס נהרגין, וכן לעולם כת נכנסת וכת יוצאת, ואמר רבי יהודה אלא קטלינן רק כת הרשעה ולא כל הכיתות, אמין הורגין משום שזמה כולי עלמא וע"ז קאי רבי בא בר ממל, דרבנן סברי דהורגין כולן היינו דווקא אם נקיים כל העדות יחלא שיהרג רשעו אבל אם לא נהרג נפש בידיים, אבל אם לא נהרג פירוש שהרגו את שרשעו [המזוממין] אבל אם יהרגו משום הזמה וכן כולן אז לא קטלינן לכל הני כחות [המזוממין] רק עדים אלו יהרגו משום הזמה וכן כולן אז לא קטלינן לכל הני כחות [המזוממין] אבל אם לפי מספרן יהרג רובא אז מוכרחין להרגו ושוב הורגין גם המזוממין דמל"ב ירהה כאלו ב"ד קטלו נפש עפ"י עדים שהזמו וזה דקאמר הבא אינה אימה היא דתלינין מיהה נהרגת אלא כת הרשעה בלבד ולא קאמר העדים שמעידין עליו וכלן למבין:

שם שם [דף ב' ע"ב] רבי בון ב"ח בעיא כו' היו עומדין ומעידין שהרג בלוד, בלו מחריש ואמרו לכן המיך כו' שהרי עמנו היתם בחמני בקסרי ובלו מחריש ואמרו כו' עמנו היתם בעבירה בחודש בלילות, פירוש דבגמרא דילן לאמר רבא אם לא מלי אתי מלפרא לפניה מסורא לאהדעא לא לאמרינן דילמא נמלא פרחא וירושלמי פליג ע"ז דבשעו העדה והלילו העדה ואין הורגין העדים דילמא עדי אחה הוא ובגמלא פרחא והיתם שהעידו עליו בודאי לא קטלינן דגמלא פרחא לא שכיחא וכפי המלוי והכרוב מוזמין הן, אך בכה"ג יש להסתפק, דעדים מעידין שרלובן הרג בה"ח בלוד ובלו אחרים והזימו שבאמת לחודם עמנו היתם בקסרי. מרחק רב כמה מלוי לבוא מר"ח עד אחה לחודם מרחק רב כמה מלוי לקסרי ובלו אחרים ואומרים להמזמין, איך תאמרו שבאמת לחודם היתם בקסרי הלא בעברה לחודם היתם בלוד מרחק רב אבל מאחה עד עברה לא מלי להלוך ה"ב הבא לכאורה ממ"ע לריך להיות נהרג רלובן, דאם הוה גמלא פרחא הרי לא הוזמו עדיו והרג ואם הוה כאורחא בלא גמלא פרחא ומלחא דל"ם, הרי הוזמו המזמין העדים ובוב מהרג ממ"ע אך זה היה דעל הנהרג ג"כ למרינן ושפטו העדה והלילו ובודאי העדים מסקרים ולא חלי בגמלא פרחא והרי הוזמו לפי הדוב והמלוי רק המזמין הלמו בגמלא פרחא לפיפרי מקסרי והמזמין לא הוזמו זה קמ"ל ר' בא בר ממל ההוא היה נהרג שמע ע"י הן והעדים היה עומד להגיפשה ונתלש אחר נמר דין היה בדוב והפ"מ שנה בזה במהכ"ת ודו"ק:

שם **הלכה ו** [דף ד' ע"א] היו שלשה שלשה לא בדא, פירוש דוקא שיהיו שניים, ומקלתן רוצין היינו אחד מן שניים שבלתו היינו אחד מן השלשה דבלתו היינו אחד מן השלשה שבהם מקלתן היינו אחד מן השלשה שבהם, כמו שלשה שבהם שנים שבלתו היינו אחד מן שניים ש

שהמזיק הרשב"ם ז"ל דלרבנן סברי דסיד ושמא שוין הן בלובן יחזיו ולא שהסיד גדול מן שמר לבן וכיוצא שהיו תולדה דכברת היו גדול מן הלבד ושמא ולא שהלבד ושמא גדול מן תולדה דכברת דשל"ב כשמי יעטרף קרוס בילה שם יעטרף עם שמר לבן. הם היו סמוך רק רמוק כ' דרבי שהסיד מפסיק ביניהן. ושם יעטרף שם שסיד הם לאו בת מילה ועוד דש"ב היכא שהשה בשה דמו שניים שהן הרבע, דמו, דהסיד מעטרף עם הכברת והקרוס בילה מעטרף עם שמר לבן. מבש"כ היו הווה הני למעלה מקרוס בילה כו' אלא מילוק לבות ותולדות, אז לא יעטרף שהשה מעטרף עם קרוס בילה וכברת עם סיד וש"כ דסיד ושמר לבן שוין בלובן, וש"כ יעטרף דקרוס מעטרף עם סיד ושמר לבן אלא גבה. רק חדא דרגא וסיד מעטרף לכברת אלא גביהא רק חדא דרגא ופפיל מקשה בזו של רע"ק ודו"ק: — ופריך ויהא זה למעלה מזה היינו שמשמר דהשה דשמה גדול מן תולדה דכברת, ומשני דכהיב ושם כבה הנגע הא בכבה מן הכבה טהור וע"כ מבשה כהיבא ש"כ שם ילמד שמר דנדולה מן תולדה דכברת והולדה דכברת גדול מן תולדה דשמה ש"כ גם כבה מן כבה שמא וזה לעז, וע"ז מייתי מבל דר"ח לשני מלכים [זה שלג ושמר לבן] ואיפרכו של זה גדול מיפרכו של זה [פירוש תולדה. דכברת גדולה מתולדה דשמה] ואין מפרכו של זה גדול ממלכו של זה [היינו דתולדת כברת ושמה צוין] הרי למר וכיד שניהן צוין בלובן ודו"ק: וקשמר ר' אלעזר בי רבי יוסי כו' מתניתא למדה שאין למעלה זה מזה היינו בסיד ושמר לבן שווים בלובן דהכי הניא מה כו' יש לה מראה שני [והיינו קרוס בילה בכברת שבכה מן הכבה אלא עמה [היינו דשמה למעה כבה מינה וקרוס בילה כבה מן הכבה וטמא] לפ"י שיבה לה מראה שניה היינו סיד היכל ודו"ק. אל [פירוש רבי יוסי] חמי מה מר אלישי יש לה שני לא כל שכן כש"ל ופירושו ומה לריך להביא מן הבשה ויליף בקו"ח פשוט, דקרוס בילה טמא כ"ם סיד היכל. מה חמית מימר פירוש ר"ש לומר לו מה שהה לומר ומשני דהכי קא ממעיט דבך מהניתה סברה כר' מאיר דשמא בקרוס בילה וש"כ זה דקאמרה בברכת שבכה מן הכבה עמה, זה שמא, מונה אל שמא בקרוס בילה, פירוש דבך מהניתה דל סוברת במעין הלבות כר' מאיר דשמא בקרוס בילה וש"כ פירש אחר בברייתא ואין שם רואה דשמר לבן שוה עם הסיד, והכא פירושי בסוף הירושלמי ע"ד הידוד בך בתחילתו בלע"ד שהוא הפעמ בש"ד, אלא שבש"ם הביא בה"י בשם רשב"ן דברים מתמדים אין לדיין אלא מה שכו':

שם **הלכה ב** [דף ג' ע"ב] ומעין לידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם ביניהים, ת"ל ועלם ועלם שני פעמים. פירוש, וכפירוש רשב"ם, דעלם מכלל דידע הרי ידעו דים ידיעה קודם העלמה ויש ידיעה לאחר העלמה ש"מ לא כשאר קרא על העלם מקדם וכשיטתו דהיכו חייב רק על העלם עומאה. עד כאן רע"ק הרי"ם, דרי"ם כרבי דיבי ועלם ממנו מכלל בידע והוא ידע, הרי שתי ידיעות, הא ר"ם כרבי דיליף מהא, ומייתר ועלם למודיי על העלם מקדם, ורבי כר' ישמעאל דלמה לריך קרא הך ועלם הבאי, ואפילו כרע"ק מתה היה ידיעה והעלם בעומאת קודם. פירוש דע"ז לריך הרי ועלם חדא על העלם עומאה קודם. חדא על העלם עומאת מקדם היינו העלם עומאה בשניהן אבל על העלם קודם ומקדם נופיף היינו חייב ופשוט מאוד:

פרק ג הלכה ב

שם [דף י"ב ע"ב] אלא כי תן קיימין [כל שהוא] בעיקר נוסחת כאן כמו ביומא כמות שהוא והפורש קראה לומה לחילה ודך [כן תן קיימין כל שהוא, כל שהוא לחילה פתר לה כר"ע דרבי עקיבא שמר כל שהוא לחילה] לריך לחיות לקמן בהלכה ג', ר' יוחנן שמר בכולל אבל בפורש לין שבועות חלות על איסורין ר"ל שמר אפילו בכולל אין שבועות חלות על האיסורין וקיימי על מנשה דלקמן בביאה שלא הוכל והכל נבילות וטריפות כו' חייב ור"ם פוטר, דר' יוחנן מוקי לה בכולל ור"ל סבר לה בכולל אין שבועות חלות על האיסורין וכאן ל"ל אלא כן תן קיימין כל שהוא, פירוש דלר"ל היינו דהלה שבועה על נבילה בכל שהיא ואפי שעור לית לה לסור מן התורה, ופריך כל שהוא לחילה פתר לה כר' עקיבא דר"ש שמר כל שהוא לחילה וכמו דשמר בבבלי לי אתה מולא כו' לי בשתם ולבינה דרע"ק כו', ושמר קך ל"ל בד"ש כ' שמעון פיטר כ' שמעון כדעתיה דתניא כו' ר"ש לומר כל שהוא כן הוא בגירסת הבירושלמי ולמית והבן:

שם **הלכה ד** [דף ט"ו ע"א] אלא כי קאי על סוף דבר שהם אלא שפילו פלוגי, לא סוף דבר כולל אלא שפילו פרע, לפ"ד נבא אלא לשעבר לפ"ד רבנן אלא רע"ק ודו"ק: — ופריך ויהא זה למעלה מזה היינו שמשמר דהשה דשמה גדול מן תולדה דכברת, ומשני דכהיב ושם כבה הנגע הא בכבה מן הכבה טהור וע"כ שבשה כהיבא ש"כ שם ילמד שמר דנדולה מן תולדה דכברת גדול מן תולדה דשמה ש"כ גם כבה מן כבה שמא וזה לעז, וע"ז מייתי מבל דר"ח לשני מלכים [זה שלג ושמר לבן] ואיפרכו של זה גדול מיפרכו של זה [פירוש תולדה. דכברת גדולה מתולדה דשמה] ואין מפרכו של זה גדול ממלכו של זה [היינו דתולדת כברת ושמה צוין] הרי למר וכיד שניהן צוין בלובן ודו"ק: וקשמר ר' אלעזר בי רבי יוסי כו' מתניתא למדה שאין למעלה זה מזה היינו בסיד ושמר לבן שווים בלובן דהכי הניא מה כו' יש לה מראה שני [והיינו קרוס בילה בכברת שבכה מן הכבה אלא עמה [היינו דשמה למעה כבה מינה וקרוס בילה כבה מן הכבה וטמא] לפ"י שיבה לה מראה שניה היינו סיד היכל ודו"ק. אל [פירוש רבי יוסי] חמי מה מר אלישי יש לה שני לא כל שכן כש"ל ופירושו ומה לריך להביא מן הבשה ויליף בקו"ח פשוט, דקרוס בילה טמא כ"ם סיד היכל. מה חמית מימר פירוש ר"ש לומר לו מה שהה לומר ומשני דהכי קא ממעיט דבך מהניתה סברה כר' מאיר דשמא בקרוס בילה וש"כ זה דקאמרה בברכת שבכה מן הכבה עמה, זה שמא, מונה אל שמא בקרוס בילה, פירוש דבך מהניתה דל סוברת במעין הלבות כר' מאיר דשמא בקרוס בילה וש"כ פירש אחר בברייתא ואין שם רואה דשמר לבן שוה עם הסיד, והכא פירושי בסוף הירושלמי ע"ד הידוד בך בתחילתו בלע"ד שהוא הפעמ בש"ד, אלא שבש"ם הביא בה"י בשם רשב"ן דברים מתמדים אין לדיין אלא מה שכו':

שם **הלכה ב** [דף ג' ע"ב] ומעין לידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם ביניהים, ת"ל ועלם ועלם שני פעמים. פירוש, וכפירוש רשב"ם, דעלם מכלל דידע הרי ידעו דים ידיעה קודם העלמה ויש ידיעה לאחר העלמה ש"מ לא כשאר קרא על העלם מקדם וכשיטתו דהיכו חייב רק על העלם עומאה. עד כאן רע"ק הרי"ם, דרי"ם כרבי דיבי ועלם ממנו מכלל בידע והוא ידע, הרי שתי ידיעות, הא ר"ם כרבי דיליף מהא, ומייתר ועלם לאחדיי על העלם מקדם, ורבי כר' ישמעאל דלמה לריך קרא הך ועלם הבאי, ואפילו כרע"ק מתה היה ידיעה והעלם בעומאת קודם. פירוש דע"ז לריך הרי ועלם חדא על העלם עומאה קודם. חדא על העלם עומאת מקדם היינו העלם עומאה בשניהן אבל על העלם קודם ומקדם נופיף היינו חייב ופשוט מאוד:

פרק ג הלכה ב

שם [דף י"ב ע"ב] אלא כי תן קיימין [כל שהוא] בעיקר נוסחת כאן כמו ביומא כמות שהוא והפורש קראה לומה לחילה ודך [כן תן קיימין כל שהוא, כל שהוא לחילה פתר לה כר"ע דרבי עקיבא שמר כל שהוא לחילה] לריך לחיות לקמן בהלכה ג', ר' יוחנן שמר בכולל אבל בפורש לין שבועות חלות על האיסורין ר"ל שמר אפילו בכולל אין שבועות חלות על האיסורין וקיימי על מנשה דלקמן בביאה שלא הוכל והכל נבילות וטריפות כו' חייב ור"ם פוטר, דר' יוחנן מוקי לה בכולל ור"ל סבר לה בכולל אין שבועות חלות על האיסורין וכאן ל"ל אלא כן תן קיימין כל שהוא, פירוש דלר"ל היינו דהלה שבועה על נבילה בכל שהיא ואפי שעור לית לה לסור מן התורה, ופריך כל שהוא לחילה פתר לה כר' עקיבא דר"ש שמר כל שהוא לחילה וכמו דשמר בבבלי לי אתה מולא כו' לי בשתם ולבינה דרע"ק כו', ושמר קך ל"ל בד"ש כ' שמעון פיטר כ' שמעון כדעתיה דתניא כו' ר"ש לומר כל שהוא כן הוא בגירסת הבירושלמי ולמית והבן:

שם **הלכה ד** [דף ט"ו ע"א] אלא כי קאי על סוף דבר שהם אלא שפילו פלוגי, לא סוף דבר כולל אלא שפילו פרע, לפ"ד נבא אלא לשעבר לפ"ד רבנן אלא רע"ק ודו"ק: — ופריך ויהא זה למעלה מזה היינו שמשמר דהשה דשמה גדול מן תולדה דכברת, ומשני דכהיב ושם כבה הנגע הא בכבה מן הכבה טהור וע"כ שבשה כהיבא ש"כ שם ילמד שמר דנדולה מן תולדה דכברת גדול מן תולדה דשמה ש"כ גם כבה מן כבה שמא וזה לעז, וע"ז מייתי מבל דר"ח לשני מלכים [זה שלג ושמר לבן] ואיפרכו של זה גדול מיפרכו של זה [פירוש תולדה. דכברת גדולה מתולדה דשמה] ואין מפרכו של זה גדול ממלכו של זה [היינו דתולדת כברת ושמה צוין] הרי למר וכיד שניהן צוין בלובן ודו"ק: וקשמר ר' אלעזר בי רבי יוסי כו' מתניתא למדה שאין למעלה זה מזה היינו בסיד ושמר לבן שווים בלובן דהכי הניא מה כו' יש לה מראה שני [והיינו קרוס בילה בכברת שבכה מן הכבה אלא עמה [היינו דשמה למעה כבה מינה וקרוס בילה כבה מן הכבה וטמא] לפ"י שיבה לה מראה שניה היינו סיד היכל ודו"ק. אל [פירוש רבי יוסי] חמי מה מר אלישי יש לה שני לא כל שכן כש"ל ופירושו ומה לריך להביא מן הבשה ויליף בקו"ח פשוט, דקרוס בילה טמא כ"ם סיד היכל. מה חמית מימר פירוש ר"ש לומר לו מה שהה לומר ומשני דהכי קא ממעיט דבך מהניתה סברה כר' מאיר דשמא בקרוס בילה וש"כ זה דקאמרה בברכת שבכה מן הכבה עמה, זה שמא, מונה אל שמא בקרוס בילה, פירוש דבך מהניתה דל סוברת במעין הלבות כר' מאיר דשמא בקרוס בילה וש"כ פירש אחר בברייתא ואין שם רואה דשמר לבן שוה עם הסיד, והכא פירושי בסוף הירושלמי ע"ד הידוד בך בתחילתו בלע"ד שהוא הפעמ בש"ד, אלא שבש"ם הביא בה"י בשם רשב"ן דברים מתמדים אין לדיין אלא מה שכו':

שם **הלכה ו** [דף ל"ג ע"ב] ר' חניכא אמר במחלוקת אמר ר' יודא כו' עוד היא במחלוקת עיין פי משה כי קרן אור פניו אבל היודע ורגיל בתלמוד ירושלמי יודע כי בספר נזיקין נמצא ביותר בלשון קיימא, ועוד היא קלי על סיפא דשולחני וכל המומר הפטו כמעיד על יום שהוא לילה, אבל מה במחלוקת ל"ב גדול ורחב ולא מלאתי קורת רוח בפירוש הפ"מ ום"ק וח"ן, ע"כ לבי אומר לי לבשיטת הרי"ף דמייירי בפירות לבורים ברשות הרבים ומודה לחמוי שבשילו שבשילו כניח הפירות ברה"ר אף אם לא קבעו עדיין בשחר מדרכי הקניה כדמשמע מר"ן והווה נשבע ושוטל לגמרי עיין היטב בר"ן והבין, ואף אם נימא דמודה דקנה בשחר מדרכי הקניה אפשי הוא בחזקת מרא קמא דכיון דלא הקיפו ונתן לו ע"מ לפרוע אם לא פרעו בטל המקח כמ"ש הש"ך וביאר בהיטיבות סימן ל"ח [ום"ל זכיתי מעלמי לזה] ור' יודא נופיף לא פליג רק על כיפא דשבע החמוי דנם זה נשבע שבע"ב וע"ז קאמר במחלוקת דלרבנן לא שמי טודאה במקום ולר' יודא בעי טודאה במקום ובכה"ג הוא נשבע ושוטל וכן בשולחני קאמר עוד היא במחלוקת נ"כ כה"ג שהוא והמין וחזק לשיטת הרי"ף דנשבע ושטל מיירי ודוק בכל זה היטב והא דמייתי הבירושלמי ר"י בעל התוספות לעיל כ"ד שמביא התוספתא שאוכל ואכל נבילות כו' היינו דאמר שאוכל שהם וכיון דאלה בכולל לכן פטרי רבנן מנשבועה, לפ דאיתו מוכן לי מה זה כולל אם אמר שאוכל היינו בזית לחודיה ומכל מין שאוכל קיים שבועתו, בכל זה הגך רואה כן דשהם זה הווה כולל שכולל כל מין בשבועתו [ומהכי לעיל פיטתי דברי ר"י בשופן אחר משעם זה] ולפ"ז מתפרש הירושלמי בנוגע מה דמשום זה פליגי בשבועה שלא שאוכל ככר או היום שבועה שאוכל ואכלה שם קיים שבועה שניה והיינו שם אלא בכולל ודוק: דזה אמת בש"ד לך הסוף ל"ע ע"ש:

פרק ה הלכה א

שם [דף כ"ג ע"א] אלא שהפקיד לשניהן כפר בו זה חייב כפר בו זה חייב פירוש שם שהו שניהן מביאין קרבנות ופריך הפקיד להם ש"פ מביא קרבן על פחות משוה פרוטה שניהן ביחד משלמין הקרן של פרוטה ומביאין על פרוטה אחת שני קרבנות, ולכך אין חייבין ומה כו' פירוש מה זה שעמע הא בשבע וחזר ושבע שמע אינו מביא קרבן על פחות משוה פרוטה, פירוש דבשבע על פרוטה וחזר ושבע על שוה פרוטה הרי משלם רק קרן אחד, פרוטה ומביא שני קרבנות, אלא ע"כ שעמע אינו שהה בכל שביעה הוי חייב לשלם כל הפרוטה ומשני שפיר ודוק ועיין מירושי הריטב"ם בזה ולא"ם ודוק:

פרק ו הלכה ח

שם [דף ל"ג ע"א] ואלא שומר אינו יודע פירוש שהם המעה שמר אינו יודע לגמרי שם שוה שפיים כו' אמר [פירוש המלוה] אמת [כל"ל] אין ידע אלא ידע בהמיה, ופירש דפעור המלוה לשלם כ"י דיומא כו' אמר אם אמר, אין אם ידע אלא ידע וכמו דאמרינן בב"ק הולאתו מן הכים ואמרי לך כו' שומרין לו אם אין ידע אלא ידע ופירוש דחייב דברי עדיף וכו אם אמר הכין ומשני דבשמה הא דאמרינן דברי עדיף היינו שם נשבע שטענתו אמת ועין הנשבע ע"י ס' ל"ב וקלפ"ח שמה וכבה מהברה ושאי אתה שיכול ליפבע דלית חילוק שבועה אבל הכא יש חילוק שבועה וש"כ היינו יכול שלוה ליפבע שב"ד אין מניחין לו שמא יומלי שיהחלל שבועתו ומתוך שהיו יכול לשבע הוא מפסיד לעמרי, ובפרט דהכא רב אמר להך שמעתא, ורב שבר מעין שהיו יכול ליפבע מפסיד כדאיתא בתלמודין מ"ז וכן איתא לקמן בשם רבין דשמן מפסיד ודוק ועיין ירושלמי הכותם גבי המפקיד שק יעו"ש קשמר שכעבדו נשבע ונוטל משום דברי ושמא כרי עדיף ובשבועה עי"ש ודו"ק:

פרק ז הלכה א

שם [דף ל"ג ע"ב] ר' חניכא אמר במחלוקת אמר ר' יודא כו' עוד היא במחלוקת עיין פי משה כי קרן אור פניו אבל היודע ורגיל בתלמוד ירושלמי יודע כי בספר נזיקין נמצא ביותר בלשון קיימא, ועוד היא קלי על סיפא דשולחני וכל המומר הפטו כמעיד על יום שהוא לילה, אבל מה במחלוקת ל"ב גדול ורחב ולא מלאתי קורת רוח בפירוש הפ"מ ום"ק וח"ן, ע"כ לבי אומר לי לבשיטת הרי"ף דמייירי בפירות לבורים ברשות הרבים ומודה לחמוי שבשילו שבשילו כניח הפירות ברה"ר אף אם לא קבעו עדיין בשחר מדרכי הקניה כדמשמע מר"ן והווה נשבע ושוטל לגמרי עיין היטב בר"ן והבין, ואף אם נימא דמודה דקנה בשחר מדרכי הקניה אפשי הוא בחזקת מרא קמא דכיון דלא הקיפו ונתן לו ע"מ לפרוע אם לא פרעו בטל המקח כמ"ש הש"ך וביאר בהיטיבות סימן ל"ח [ום"ל זכיתי מעלמי לזה] ור' יודא נופיף לא פליג רק על כיפא דשבע החמוי דנם זה נשבע שבע"ב וע"ז קאמר במחלוקת דלרבנן לא שמי טודאה במקום ולר' יודא בעי טודאה במקום ובכה"ג הוא נשבע ושוטל וכן בשולחני קאמר עוד היא במחלוקת נ"כ כה"ג שהוא והמין וחזק לשיטת הרי"ף דנשבע ושטל מיירי ודוק בכל זה היטב והא דמייתי הבירושלמי ר"י בעל התוספות לעיל כ"ד שמביא התוספתא שאוכל ואכל נבילות כו' היינו דאמר שאוכל שהם וכיון דאלה בכולל לכן פטרי רבנן מנשבועה, לפ דאיתו מוכן לי מה זה כולל אם אמר שאוכל היינו בזית לחודיה ומכל מין שאוכל קיים שבועתו, בכל זה הגך רואה כן דשהם זה הווה כולל שכולל כל מין בשבועתו [ומהכי לעיל פיטתי דברי ר"י בשופן אחר משעם זה] ולפ"ז מתפרש הירושלמי בנוגע מה דמשום זה פליגי בשבועה שלא שאוכל ככר או היום שבועה שאוכל ואכלה שם קיים שבועה שניה והיינו שם אלא בכולל ודוק: דזה אמת בש"ד לך הסוף ל"ע ע"ש:

פרק ה הלכה א

שם [דף כ"ג ע"א] אלא שהפקיד לשניהן כפר בו זה חייב כפר בו זה חייב פירוש שם שהו שניהן מביאין קרבנות ופריך הפקיד להם ש"פ מביא קרבן על פחות משוה פרוטה שניהן ביחד משלמין הקרן של פרוטה ומביאין על פרוטה אחת שני קרבנות, ולכך אין חייבין ומה כו' פירוש מה זה שעמע הא בשבע וחזר ושבע שמע אינו מביא קרבן על פחות משוה פרוטה, פירוש דבשבע על פרוטה וחזר ושבע על שוה פרוטה הרי משלם רק קרן אחד, פרוטה ומביא שני קרבנות, אלא ע"כ שעמע אינו שהה בכל שביעה הוי חייב לשלם כל הפרוטה ומשני שפיר ודוק ועיין מירושי הריטב"ם בזה ולא"ם ודוק:

פרק ו הלכה ח

שם [דף ל"ג ע"א] ואלא שומר אינו יודע פירוש שהם המעה שמר אינו יודע לגמרי שם שוה שפיים כו' אמר [פירוש המלוה] אמת [כל"ל] אין ידע אלא ידע בהמיה, ופירש דפעור המלוה לשלם כ"י דיומא כו' אמר אם אמר, אין אם ידע אלא ידע וכמו דאמרינן בב"ק הולאתו מן הכים ואמרי לך כו' שומרין לו אם אין ידע אלא ידע ופירוש דחייב דברי עדיף וכו אם אמר הכין ומשני דבשמה הא דאמרינן דברי עדיף היינו שם נשבע שטענתו אמת ועין הנשבע ע"י ס' ל"ב וקלפ"ח שמה וכבה מהברה ושאי אתה שיכול ליפבע דלית חילוק שבועה אבל הכא יש חילוק שבועה וש"כ היינו יכול שלוה ליפבע שב"ד אין מניחין לו שמא יומלי שיהחלל שבועתו ומתוך שהיו יכול לשבע הוא מפסיד לעמרי, ובפרט דהכא רב אמר להך שמעתא, ורב שבר מעין שהיו יכול ליפבע מפסיד כדאיתא בתלמודין מ"ז וכן איתא לקמן בשם רבין דשמן מפסיד ודוק ועיין ירושלמי הכותם גבי המפקיד שק יעו"ש קשמר שכעבדו נשבע ונוטל משום דברי ושמא כרי עדיף ובשבועה עי"ש ודו"ק:

פרק ז הלכה א

שם [דף ל"ג ע"ב] ר' חניכא אמר במחלוקת אמר ר' יודא כו' עוד היא במחלוקת עיין פי משה כי קרן אור פניו אבל היודע ורגיל בתלמוד ירושלמי יודע כי בספר נזיקין נמצא ביותר בלשון קיימא, ועוד היא קלי על סיפא דשולחני וכל המומר הפטו כמעיד על יום שהוא לילה, אבל מה במחלוקת ל"ב גדול ורחב ולא מלאתי קורת רוח בפירוש הפ"מ ום"ק וח"ן, ע"כ לבי אומר לי לבשיטת הרי"ף דמייירי בפירות לבורים ברשות הרבים ומודה לחמוי שבשילו שבשילו כניח הפירות ברה"ר אף אם לא קבעו עדיין בשחר מדרכי הקניה כדמשמע מר"ן והווה נשבע ושוטל לגמרי עיין היטב בר"ן והבין, ואף אם נימא דמודה דקנה בשחר מדרכי הקניה אפשי הוא בחזקת מרא קמא דכיון דלא הקיפו ונתן לו ע"מ לפרוע אם לא פרעו בטל המקח כמ"ש הש"ך וביאר בהיטיבות סימן ל"ח [ום"ל זכיתי מעלמי לזה] ור' יודא נופיף לא פליג רק על כיפא דשבע החמוי דנם זה נשבע שבע"ב וע"ז קאמר במחלוקת דלרבנן לא שמי טודאה במקום ולר' יודא בעי טודאה במקום ובכה"ג הוא נשבע ושוטל וכן בשולחני קאמר עוד היא במחלוקת נ"כ כה"ג שהוא והמין וחזק לשיטת הרי"ף דנשבע ושטל מיירי ודוק בכל זה היטב והא דמייתי הבירושלמי ר"י בעל התוספות לעיל כ"ד שמביא התוספתא שאוכל ואכל נבילות כו' היינו דאמר שאוכל שהם וכיון דאלה בכולל לכן פטרי רבנן מנשבועה, לפ דאיתו מוכן לי מה זה כולל אם אמר שאוכל היינו בזית לחודיה ומכל מין שאוכל קיים שבועתו, בכל זה הגך רואה כן דשהם זה הווה כולל שכולל כל מין בשבועתו [ומהכי לעיל פיטתי דברי ר"י בשופן אחר משעם זה] ולפ"ז מתפרש הירושלמי בנוגע מה דמשום זה פליגי בשבועה שלא שאוכל ככר או היום שבועה שאוכל ואכלה שם קיים שבועה שניה והיינו שם אלא בכולל ודוק: דזה אמת בש"ד לך הסוף ל"ע ע"ש:

שם הלכה ז [דף י"ח ע"ב] התני יעמד הבן תחת האב כי אמר ריב"ב תיפתר דברי הכל בהדה דייקי, עיין פני משה כי דבריו תמיהים מאוד בב"י ליתא הגרסא שלפנינו דר' נתן אמר אף לנזילה ולנזיקין וקאמר נזילה תניא כו' לנזיקין מכלל דין נפרעין מבכורי יתומים קטנים אלא מזיבורית משמע דין נפרעין לנזיקין כו' הרי לנזקין נפרעין והכא במאכא לא כתוב קטנים רק יתומים לחודיה וכן ל"ל בירושלמי, ול"ל כיני מתניתא כו' קטנים ושפחי עמד הבן תחת האב [כיני מתניתא] הנזיקין שמן לסס בעידיות ופירוס למוכח ע"כ דמיירי בקטנים דאי בגדולים אין לך מי דאין נפרעין אלא מזיבורית הא הבן כמו האב וע"כ בקטנים מיירי ואפ"ה נפרעין נפרעין וע"כ דתניא כר' נתן דנפרעין מקטנים ומשתבר דל"ל הגרסא כך לנזיקין מבכלי אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי יעמוד הבן תחת האב כיני מתניתא אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי ריב"ב תיפתר ד"ה וכו' דאמר אין נפרעין אלא מזיבורית בלוקח, בהדה דייקי, פירוש שהביו הניח שיפרעו מובותיו ומזקיו בשטר דייקי הייט שכתב כן בלוחתו וכמו שהיו דנמרא בפירוכין כ"ב בשחייב מודה ופטור ולפי נמרא דילן ללא מחלק נראה דמפרשה אלא"כ דר"ב לנזילה ולנזיקין היינו משם שנעשו אמר מיתם אביהן וכ"כ לאמר דף ל"ט ע"ב במזיק דשלמי ונפרעין מיתומין [ועיין תוספת שם] וכן בנזל שנזל קטן נמרא עכוכה בב"ק ק"כ תיוק שתקף בעבדי וילד כו' וד"ק:

פרק ח הלכה א

פרק ח הלכה א [דף מ' ע"א] תמי ונוכ מביא שתים ולא מרבה נגו, אמר ר' לעזר כדא דתימא בגב שניהו מבואר אבל בגב מבואר כביא הוא, פירוס דוקא בית שם נגב שניהו מבואר אבל בגב היינו דרשם נגו חייב שהוא לבעלים ופ"ר אפיר אמר דגב מבואר כביא הוא [וכן אמר בהוספתא עירובין עיר שגגותיה מבוארין כל אחד ואחד רשות לעצמו דגב הוי כביא וכל בית בפ"ע הוי ולא הוי ככל הגגין דשניהו דסגנון רשות אחת הן] וכן מפורש לעיל בירושלמי בבא מציעא פרק המפקיד הלכה ז' נתן בדרשם נגו ונגבו חייב לשלם הרי נכרין דבר אחת וקושטא קאי:

שם שם [דף מ' ע"ב] ר"י בשי טעמו מעמת נגב אל הוסם כו' אמו מישלם תשלומי כופל אל הוסיפן אר"י אין כיני אלא שומר שכר והשוכר, פירוס בשאינה דין דאריבעה שומרין דחייב כל נוזקי דשומרין ולא הייב בשומר חנם דאינו משלם אלא בשומר שכר והשוכר ופשוט:

שם שם [דף הנ"ל] אם בעליו עמו לא ישלם אלא בשבע, ר"ו אמר בשבע, רבי הגיא ור' לא הרויהן אמרי אינו בשבע כולו סוגיא דא מוקמה מופלג ואין לה המשך ופשרון כלל. ונראה לי פירושא דסוגיא דא בס"ד. דפליגי בשבועה אם צריך ליפבע בשבועה דזה התחרוים דכתיב בשבע נפי ס"א שבועה ונפי שומר שכר שבועה בשבורו ואבה ושלומין בגניבה ואבדה ולא כתיב תלוקא דבעלים אלא בשבועה ובשומר שכר קאמיה ואבדה לחייב בשומר חנם ואבדה ולא כתיב תלוקא דבעלים עמו דלא כתיב בשומר שכר שבועה אמרה לחייב ליפבע, דאה לא יפתח מכלל דבפבעלים עמו דלא כתיב בשומר שכר שבועה אמרה לחייב ליפבע, דאה לא יפתח מכלל דבפבעלים אין לך מי דאין נפרעין אלא מזיבורית הא הבן כמו האב וע"כ בקטנים מיירי ואפ"ה נפרעין נפרעין וע"כ דתניא כר' נתן דנפרעין מקטנים ומשתבר דל"ל הגרסא כך לנזיקין מבכלי אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי יעמוד הבן תחת האב כיני מתניתא אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי ריב"ב תיפתר ד"ה וכו' דאמר אין נפרעין אלא מזיבורית בלוקח, בהדה דייקי, פירוס שהביו הניח שיפרעו מובותיו ומזקיו בשטר דייקי הייט שכתב כן בלוחתו וכמו שהיו דנמרא בפירוכין כ"ב בשחייב מודה ופטור ולפי נמרא דילן ללא מחלק נראה דמפרשה אלא"כ דר"ב לנזילה ולנזיקין היינו משם שנעשו אמר מיתם אביהן וכ"כ לאמר דף ל"ט ע"ב במזיק דשלמי ונפרעין מיתומין [ועיין תוספת שם] וכן בנזל שנזל קטן נמרא עכוכה בב"ק ק"כ תיוק שתקף בעבדי וילד כו' ודו"ק:

פרק ח הלכה א [דף מ' ע"א] תמי ונוכ מביא שתים ולא מרבה נגו, אמר ר' לעזר כדא דתימא בגב שניהו מבואר אבל בגב מבואר כביא הוא, פירוס דוקא בית שם נגב שניהו מבואר אבל בגב היינו דרשם נגו חייב שהוא לבעלים ופ"ר אפיר אמר דגב מבואר כביא הוא [וכן אמר בהוספתא עירובין עיר שגגותיה מבוארין כל אחד ואחד רשות לעצמו דגב הוי כביא וכל בית בפ"ע הוי ולא הוי ככל הגגין דשניהו דסגנון רשות אחת הן] וכן מפורש לעיל בירושלמי בבא מציעא פרק המפקיד הלכה ז' נתן בדרשם נגו ונגבו חייב לשלם הרי נכרין דבר אחת וקושטא קאי:

שם שם [דף מ' ע"ב] ר"י בשי טעמו מעמת נגב אל הוסם כו' אמו מישלם תשלומי כופל אל הוסיפן אר"י אין כיני אלא שומר שכר והשוכר, פירוס בשאינה דין דאריבעה שומרין דחייב כל נוזקי דשומרין ולא הייב בשומר חנם דאינו משלם אלא בשומר שכר והשוכר ופשוט:

שם שם [דף הנ"ל] אם בעליו עמו לא ישלם אלא בשבע, ר"ו אמר בשבע, רבי הגיא ור' לא הרויהן אמרי אינו בשבע כולו סוגיא דא מוקמה מופלג ואין לה המשך ופשרון כלל. ונראה לי פירושא דסוגיא דא בס"ד. דפליגי בשבועה אם צריך ליפבע בשבועה דזה התחרוים דכתיב בשבע נפי ס"א שבועה ונפי שומר שכר שבועה בשבורו ואבה ושלומין בגניבה ואבדה ולא כתיב תלוקא דבעלים אלא בשבועה ובשומר שכר קאמיה ואבדה לחייב בשומר חנם ואבדה ולא כתיב תלוקא דבעלים עמו דלא כתיב בשומר שכר שבועה אמרה לחייב ליפבע, דאה לא יפתח מכלל דבפבעלים אין לך מי דאין נפרעין אלא מזיבורית הא הבן כמו האב וע"כ בקטנים מיירי ואפ"ה נפרעין נפרעין וע"כ דתניא כר' נתן דנפרעין מקטנים ומשתבר דל"ל הגרסא כך לנזיקין מבכלי אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי יעמוד הבן תחת האב כיני מתניתא אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי ריב"ב תיפתר ד"ה וכו' דאמר אין נפרעין אלא מזיבורית בלוקח, בהדה דייקי, פירוס שהביו הניח שיפרעו מובותיו ומזקיו בשטר דייקי הייט שכתב כן בלוחתו וכמו שהיו דנמרא בפירוכין כ"ב בשחייב מודה ופטור ולפי נמרא דילן ללא מחלק נראה דמפרשה אלא"כ דר"ב לנזילה ולנזיקין היינו משם שנעשו אמר מיתם אביהן וכ"כ לאמר דף ל"ט ע"ב במזיק דשלמי ונפרעין מיתומין [ועיין תוספת שם] וכן בנזל שנזל קטן נמרא עכוכה בב"ק ק"כ תיוק שתקף בעבדי וילד כו' ודו"ק:

פרק ח הלכה א [דף מ' ע"א] תמי ונוכ מביא שתים ולא מרבה נגו, אמר ר' לעזר כדא דתימא בגב שניהו מבואר אבל בגב מבואר כביא הוא, פירוס דוקא בית שם נגב שניהו מבואר אבל בגב היינו דרשם נגו חייב שהוא לבעלים ופ"ר אפיר אמר דגב מבואר כביא הוא [וכן אמר בהוספתא עירובין עיר שגגותיה מבוארין כל אחד ואחד רשות לעצמו דגב הוי כביא וכל בית בפ"ע הוי ולא הוי ככל הגגין דשניהו דסגנון רשות אחת הן] וכן מפורש לעיל בירושלמי בבא מציעא פרק המפקיד הלכה ז' נתן בדרשם נגו ונגבו חייב לשלם הרי נכרין דבר אחת וקושטא קאי:

שם שם [דף מ' ע"ב] ר"י בשי טעמו מעמת נגב אל הוסם כו' אמו מישלם תשלומי כופל אל הוסיפן אר"י אין כיני אלא שומר שכר והשוכר, פירוס בשאינה דין דאריבעה שומרין דחייב כל נוזקי דשומרין ולא הייב בשומר חנם דאינו משלם אלא בשומר שכר והשוכר ופשוט:

שם שם [דף הנ"ל] אם בעליו עמו לא ישלם אלא בשבע, ר"ו אמר בשבע, רבי הגיא ור' לא הרויהן אמרי אינו בשבע כולו סוגיא דא מוקמה מופלג ואין לה המשך ופשרון כלל. ונראה לי פירושא דסוגיא דא בס"ד. דפליגי בשבועה אם צריך ליפבע בשבועה דזה התחרוים דכתיב בשבע נפי ס"א שבועה ונפי שומר שכר שבועה בשבורו ואבה ושלומין בגניבה ואבדה ולא כתיב תלוקא דבעלים ואבדה לחייב בשומר חנם ואבדה ולא כתיב תלוקא דבעלים עמו דלא כתיב בשומר שכר שבועה אמרה לחייב ליפבע, דאה לא יפתח מכלל דבפבעלים אין לך מי דאין נפרעין אלא מזיבורית הא הבן כמו האב וע"כ בקטנים מיירי ואפ"ה נפרעין נפרעין וע"כ דתניא כר' נתן דנפרעין מקטנים ומשתבר דל"ל הגרסא כך לנזיקין מבכלי אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי יעמוד הבן תחת האב כיני מתניתא אין נפרעין מבכלי יתומים קטנים כו' ואמי ריב"ב תיפתר ד"ה וכו' דאמר אין נפרעין אלא מזיבורית בלוקח, בהדה דייקי, פירוס שהביו הניח שיפרעו מובותיו ומזקיו בשטר דייקי הייט שכתב כן בלוחתו וכמו שהיו דנמרא בפירוכין כ"ב בשחייב מודה ופטור ולפי נמרא דילן ללא מחלק נראה דמפרשה אלא"כ דר"ב לנזילה ולנזיקין היינו משם שנעשו אמר מיתם אביהן וכ"כ לאמר דף ל"ט ע"ב במזיק דשלמי ונפרעין מיתומין [ועיין תוספת שם] וכן בנזל שנזל קטן נמרא עכוכה בב"ק ק"כ תיוק שתקף בעבדי וילד כו' ודו"ק:

והנה בצריכתא שינו דמנא לן נגיבה ואבידה דחייבין בשומר ע"ז יליף מקו"ח דמה סו"ם שפטור מבבורה מתה חייב בגנו"ג. כ"ם שומר שחתיר בבבורה ומתה לשלם לכ"ם שחייב בגנו"ג וכיון דיליף רק מקו"ח, ומטיכן מייתי לה מבבורה ומתה דין להיות כבבורה ומתה לפטור בבעלים, דומתה דבבורה ומתה דבעליו עמו לא לשלם אלא בשבע, ומהכא מוכח דבעליו עמו לא [ומהכא] [עיין תוס' ב"ק ק"ז ע"ב ד"ה סומיל ויעל וד"ק] וע"ז שלא שיתחייבו משום בעוי או דנימעא דחייב משום פיקדון [הומיל ויכול לחזור ולהודות] ומביא משם מי ליכא טופל, ונקשה דהא אמר לפטור מטפל ותו חייב משום שבועת הפיקדון קרבן משם ואין יתחייב משום בעוי וד"ק כי הוא נכון בב"ד:

מסכת עבודה זרה.

פרק ג הלכה ח [דף כ"ג ע"ב] ר' ירמיה בשם ר' לעזר. מזו המתיך כוס לע"ז נאסר מיד פירושו, דשיטת הירושלמי מוכח דלעיל מאכתנו כולא מלי משמעי ע"ז. ואבן שחובא מתחילה לע"ז אין פירושו שחובא לעבוד ע"ז שהרי היא בעלמא ע"ז רק מפרש הובא מתחילה להעמיד עליה ע"ז שהרי והיא תהא משמען של ע"ז רק אם הובא מתחילה להיות משמען לסורה, היינו דהיכא שיפרעו מובותיו ומזקיו בשטר דייקי הייט שכתב כן בלוחתו וכמו שהיו דנמרא בפירוכין כ"ב בשחייב מודה ופטור ולפי נמרא דילן ללא מחלק נראה דמפרשה אלא"כ דר"ב לנזילה ולנזיקין היינו משם שנעשו אמר מיתם אביהן וכ"כ לאמר דף ל"ט ע"ב במזיק דשלמי ונפרעין מיתומין [ועיין תוספת שם] וכן בנזל שנזל קטן נמרא עכוכה בב"ק ק"כ תיוק שתקף בעבדי וילד כו' ודו"ק:

פרק ג הלכה ח [דף כ"ג ע"ב] ר' ירמיה בשם ר' לעזר. מזו המתיך כוס לע"ז נאסר מיד פירושו, דשיטת הירושלמי מוכח דלעיל מאכתנו כולא מלי משמעי ע"ז. ואבן שחובא מתחילה לע"ז אין פירושו שחובא לעבוד ע"ז שהרי היא בעלמא ע"ז רק מפרש הובא מתחילה להעמיד עליה ע"ז שהרי והיא תהא משמען של ע"ז רק אם הובא מתחילה להיות משמען לסורה, היינו דהיכא שיפרעו מובותיו ומזקיו בשטר דייקי הייט שכתב כן בלוחתו וכמו שהיו דנמרא בפירוכין כ"ב בשחייב מודה ופטור ולפי נמרא דילן ללא מחלק נראה דמפרשה אלא"כ דר"ב לנזילה ולנזיקין היינו משם שנעשו אמר מיתם אביהן וכ"כ לאמר דף ל"ט ע"ב במזיק דשלמי ונפרעין מיתומין [ועיין תוספת שם] וכן בנזל שנזל קטן נמרא עכוכה בב"ק ק"כ תיוק שתקף בעבדי וילד כו' ודו"ק:

פרק ג הלכה ח [דף כ"ג ע"ב] ר' ירמיה בשם ר' לעזר. מזו המתיך כוס לע"ז נאסר מיד פירושו, דשיטת הירושלמי מוכח דלעיל מאכתנו כולא מלי משמעי ע"ז. ואבן שחובא מתחילה לע"ז אין פירושו שחובא לעבוד ע"ז שהרי היא בעלמא ע"ז רק מפרש הובא מתחילה להעמיד עליה ע"ז שהרי והיא תהא משמען של ע"ז רק אם הובא מתחילה להיות משמען לסורה, היינו דהיכא שיפרעו מובותיו ומזקיו בשטר דייקי הייט שכתב כן בלוחתו וכמו שהיו דנמרא בפירוכין כ"ב בשחייב מודה ופטור ולפי נמרא דילן ללא מחלק נראה דמפרשה אלא"כ דר"ב לנזילה ולנזיקין היינו משם שנעשו אמר מיתם אביהן וכ"כ לאמר דף ל"ט ע"ב במזיק דשלמי ונפרעין מיתומין [ועיין תוספת שם] וכן בנזל שנזל קטן נמרא עכוכה בב"ק ק"כ תיוק שתקף בעבדי וילד כו' ודו"ק:

פרק ה הלכה א [דף ל"ב ע"א] דמי כ"ש ביד נכרי ר"י אמר מותר ריוח"ג אסור כו', מתניתא מסייע לר' יוחנן נכרי' כו' לא יאמר לו המתן עד שאמכור יין נסך כו' כל"ל, מפני מראית העין [לפיכך אסור דמתני כשלוחו למכור הע"ז] מתניתא מסייע לר' יוחנן נכרי כו' הר"ז מוכר יין נסך ונתן לו כו' כל"ל אלא לומר שמא יחליף, פירוס שמא יחליף המעות שניו בידו מיין נסך או מע"ז ונתן לו דמים אחרים שניו לו מעות מוקצים אללו לע"ז, או לקנות יין נסך ולכן מכר הע"ז או יין נסך והניח דמיהם לקנות מהם ע"ז כפי טורה המדמה ארוכה, או יין טוב מזה ומדמים המוקצים אללו פרע ליארמל וכי"ב או שמא החליף ספרע לבעל חובו נוי מלוקח הדמים, ולו פרע מדמים אחרים ובכה"ג דאיכא למיחלי להקל תלינן ומלתא כעין זה בניעם ירושלמי לכן קלרתו ודו"ק:

מסכת הוריות.

פרק א הלכה א [דף ב' ע"ב] תניין חבריא בשם ר' שמואל יחיד משלים לרוב הצבור היא מתניתא לאבל כל יחיד-ויחיד שעשה בפ"ע פטור אר"י כל יחיד ויחיד שעשה בפ"ע מביא בשביל, ועיין פני משה שמעייל פילא בקופא דמחטא, והדבר פשוט שט"ם ומהוסק הוא דשמואל אית ליה דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב. ומוקים למתניתין דיקל ביחיד המשלים לרוב לבור [לא כגמרא דילן דתלי בפלוגתא] אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפ"ע פטור. ומיובב כל הסוגיא על נכון, ובסוף אמר מתניתא פליגא על שמואל או קודם הוא חלוי חמתהו כו' יצא שמור והכא נמי הרי לא שב מידיעתו ואיך חייב בהוראה ב"ד. [ולא שבר שבורת דנמרא דילן דשמואל ולפי מודעי ב"ד דטעו מיקרי שב מידיעתו דס"ל נבי דידהו בידיעת עלמם לא שבו מידיעתם]. ועוד מתניתא פליגא, נפש כי תחטא יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב. והא היא הברייתא שבילתה הגמרא דתניא כר"י. הדא פליגא על דשמואל ולית לה קיום פירוס שקומת הרשאה יכול להרן כמו שברת הבלי ודו"ק כי זה אמת שם"ד וביחיד מה דאמר וקשיין על דעתיה דשמואל לא נמלא כל יחיד ויחיד מביא שני חטאות ס"ם ודו"ק:

שם הלכה ב [דף ד' ע"ב] שתי הוריות בעבירה אחת מהו שילטרפו. פירש כגון שחזרו והורו, וכן מישהו ברשאה ומישהו בשגיה פלוגתא דר"מ ור"ם

שם הלכה ג [דף מ"ג ע"ב] ר"י בשי שבועה שע"ג מהו שיהא מיחין בה משום בעוי, מחלפה כו' אמר כיון דאי אפשר לשלם בשבועה שע"ז ולא בשבועה בגו"ג אלא בבעלים אלא ע"כ דלא בעלים מחברים רק מה דמלמו מקו"ח ודו"ק:

מתניתא מסייע לר"ו, שמל שהחמילה ההורה עליו בבעלים פטור כו' מן הימר לבשוה שכר שהקלה תורה עליו לכ"ם בבעלים פטור כו' אין הימר לבשוה מילטרפים ליה מיהו בשמור חנם ושוה שכר כל"ל. פירוס שם תאמר בבעלים פטור מבשוה ל"כ היה ל"ל נם על שומר חנם לענין שבועה לפטור, וע"כ דמבשוה לינו נפטר רק מבלומין. והבלומין לא מיבא בשומר חנם רק שבועה ודו"ק. וקשיא על ר"ו שמל שם בעליו עמו בשבע אין בעליו עמו ישלם. ושם שכר שם בעליו עמו בשבע אין בעליו עמו ישלם. [כל"ל] שומר חנם אין בעליו עמו בין אין בעליו עמו בשבע פירוס דל"כ יש נוזקי בשומר שכר שבשבע על נגיבה ואבידה, ושומל יש ל"כ נוזקי שבשבע ואיך קאמי בשומר שכר שבשבע על כל, הא מיבא דבבעלים שויה ס"ח וס"ם ושומל דבשבועה ומתרן דוודאי מיבא דשומל בשבע, אבל המשנה מובאת רק להדיה שעליהן מחייבים השומרים ליפבע שומל משלם ושה לבומו, תמרת דבריה שבשומל משלם ושם שכר בשבע. דבריה שומל שכר משלם ס"ח בשבע, ופריך, דבריה שומל שכר בשבע ס"ח יבא פטור מה לא מתני בס"ח בין שבבעלים עמו בין שבבעלים עמו [כל"ל] פירוס דמתי בשבע על שומר שכר ושוה שכר בבבעלים עמו כל"ל פירוס דילמא כמו דמתי מד דרגא בשומל דבבעלים עמו בין בס"ם וס"ח דבשבועה על חוכסין משלם אלא בבעלים יפטרו מבשומר בבעלים, ע"ז מהרן רבי אבין מעל כל דבר פשע וכל דבים בבעלים ועל קוביה שניה דס"ח לא יבא בחוכסין דיהן דשומל משלם וס"ח אף בבעלים נמי דרגא לס"ח לפוטרו מבשומר ע"ז מהרן ר' מנא לא מלינו (בתמיה) בשבע נמי דרגא בשומל שבשניה כו' שויה שומל ס"ם לשלם ולא נחמיר בשומל לחייבו בבעלים. לבן בשוה ס"ח וס"ם בשבר שויה ומתה. פירוס, שכמו בגניבה ואבידה שוה ושומל ולא מית בה רק תרי נוזקי לשלם בשומל וס"ם ולשבע בס"ח, בן בשויה ומתה שוה ס"ם לס"ח וליכא רק תרי נוזקי בשומל לשלם ובשבע ליפבע והו"ק, וב"ם זכיתי לכון לל בשמת בפירוכו:

שם הלכה ג [דף מ"ג ע"ב] ר"י בשי שבועה שע"ג מהו שיהא מיחין בה משום בעוי, מחלפה כו' אמר כיון דאי אפשר לשלם בשבועה שע"ז ולא בשבועה בגו"ג אלא בבעלים אלא ע"כ דלא בעלים מחברים רק מה דמלמו מקו"ח ודו"ק:

מתניתא מסייע לר"ו, שמל שהחמילה ההורה עליו בבעלים פטור כו' אין הימר לבשוה שכר שהקלה תורה עליו לכ"ם בבעלים פטור כו' אין הימר לבשוה מילטרפים ליה מיהו בשמור חנם ושוה שכר כל"ל. פירוס שם תאמר בבעלים פטור מבשוה ל"כ היה ל"ל נם על שומר חנם לענין שבועה לפטור, וע"כ דמבשוה לינו נפטר רק מבלומין. והבלומין לא מיבא בשומר חנם רק שבועה ודו"ק. וקשיא על ר"ו שמל שם בעליו עמו בשבע אין בעליו עמו ישלם. ושם שכר שם בעליו עמו בשבע אין בעליו עמו ישלם. [כל"ל] שומר חנם אין בעליו עמו בין אין בעליו עמו בשבע פירוס דל"כ יש נוזקי בשומר שכר שבשבע על נגיבה ואבידה, ושומל יש ל"כ נוזקי שבשבע ואיך קאמי בשומר שכר שבשבע על כל, הא מיבא דבבעלים שויה ס"ח וס"ם ושומל דבשבועה ומתרן דוודאי מיבא דשומל בשבע, אבל המשנה מובאת רק להדיה שעליהן מחייבים השומרים ליפבע שומל משלם ושה לבומו, תמרת דבריה שבשומל משלם ושם שכר בשבע. דבריה שומל שכר משלם ס"ח בשבע, ופריך, דבריה שומל שכר בשבע ס"ח יבא פטור מה לא מתני בס"ח בין שבבעלים עמו בין שבבעלים עמו [כל"ל] פירוס דמתי בשבע על שומר שכר ושוה שכר בבבעלים עמו כל"ל פירוס דילמא כמו דמתי מד דרגא בשומל דבבעלים עמו בין בס"ם וס"ח דבשבועה על חוכסין משלם אלא בבעלים יפטרו מבשומר בבעלים, ע"ז מהרן רבי אבין מעל כל דבר פשע וכל דבים בבעלים ועל קוביה שניה דס"ח לא יבא בחוכסין דיהן דשומל משלם וס"ח אף בבעלים נמי דרגא לס"ח לפוטרו מבשומר ע"ז מהרן ר' מנא לא מלינו (בתמיה) בשבע נמי דרגא בשומל שבשניה כו' שויה שומל ס"ם לשלם ולא נחמיר בשומל לחייבו בבעלים. לבן בשוה ס"ח וס"ם בשבר שויה ומתה. פירוס, שכמו בגניבה ואבידה שוה ושומל ולא מית בה רק תרי נוזקי לשלם בשומל וס"ם ולשבע בס"ח, בן בשויה ומתה שוה ס"ם לס"ח וליכא רק תרי נוזקי בשומל לשלם ובשבע ליפבע והו"ק, וב"ם זכיתי לכון לל בשמת בפירוכו:

ר"פ, היינו דפליגי בעשה יחיד מאחר שנודע לב"ד שטעו למ"ד דפטור דמלטרף להרוב ס"ג מלטרפין, ול"ל בזיפוך שמות התגאים ר"מ ור"ש ומסיק דשטעו מיכא בזיפוך כן נראה ודו"ק:

פרק ב הלכה ו [דף י"א ע"ב] לא אמר ר"ח אלא מפני כריזות, פירוש טומאת מקדש הואיל וכרת בעי ר"ה מעשה לפילו בקבועה

פירוש דאם אמרת דמשוה כל חטאת של שאר מלוות ס"ם אבל כי אמרת דזוקא בזמן הזה כמו ע"ז למעשה ולחולת בדם המכה היינו בבחולים שעדיין לא חייתה המכה, ולא הורה שאלו ליה מהו לבעול בשניה, פירוש דבחולה לאסור לבעול בשנת, ושאלו ליה מהו שיבעול בשנת בפעם השניה לף שעדיין היה בלה חוקה ומשיר לרוחות לחמרין אם לחלות בדם מכה לא הזרה, לבעול בשניה הוא מורה. פירוש דכיון דלף בתיזוקת אין קולין בדם מכה. ואיך מותר לבעול פעם שני בבחולה שהגיע זמנה ואמאי שאלו ליה אם מותר בשנת כיון דבלא זה אסור לבעול מותה פעם שניה לף בחול, ומשני לא קריכא שבאו לה ימי הספק טהרה ביתתיים פירוש שישבה ז' ימים ופבלה אז מותר לבעול מותה בשניה ושאלו אם מותר בשנת. זה פירוש הממיתי למעין שם, והרב מפכמות יעקב בשהותיו ליור"ד פירש בדם מכה גמור והביא דברי ירושלמי להיפוך, שאם לבעול בשניה לא הורה לחלות בדם מכה הוא מורי והקשה מזה להרמ"ם עיי"ש וכן הב"ח בשהותיו לרי"ף טעה בזה והמתה כמוש"כ ודו"ק, אמ"ז רלתיי להביא חדם בתשובה פ"י כמו בשהותיו ונדחק הרבה מאד בתכ"ה:

פרק ג הלכה ב [דף מ' ע"ב] אמר ר' הלידה הזאת ככל הלידות שבתורה מה הלידות שבתורה עד שילא רובתו ורובו כו' רשב"ל כו', זו עד שתלא הכרת פניו, פירוש דלריו"ח ג"כ בעי שילא כל הראש וכמו במתוך דק דרוב גופיה לא סני לרשב"ל, ומיהו כילוד עד שילא הכרת פניו וטעמא דבא לימה למילתה דה כולו בהמה דק פניו יש בו עיניס כחדם, ג"כ בעי שיהא בו צירת חדם והוא הלורה שדומה לחדם. ילא לחבל ואז הוי כילוד וע"ז אמר מה נפיק ביניהון. פירוש לעולם ילא הראש תחילה. וא"כ לכו"ע הוי כילוד, ע"ז קאמר ילא מחוקך לו מסורס, ע"ד דריו"ח כו' ברובו סני, ע"ד דרשב"ל עד שתלא הכרת פניו ובריב הגוף לא סני. ופשוט מאוד:

ירושלמי מסכת נדה.

הערות מהגאון רשבבה"ג רבינו **מאיר שמחה** הכהן זצ"ל (בעהמ"ס „אור שמח").

ירושלמי הביאה הריק פ"ב דשבועות הלכות נדה.

ד' ינאי הוה ערק לף מתיוקת אלא הגיע זמנה לרחות ונישת שאלו לר' יוחנן [מהו לחלות בדם מכה ולא הורה] כן הגירסא בריי"ף ולפנינו חסר ופירוש טומאת מקדש הואיל ובכרת בעי ר"ה מעשה לפילו בקבועה

פירוש דאם אמרת דמשוה כל חטאת של שאר מלוות ס"ם אבל כי אמרת דזוקא בזמן הזה כמו ע"ז למעשה ולחולת בדם המכה היינו בבחולים שעדיין לא חייתה המכה, ולא הורה שאלו ליה מהו לבעול בשניה, פירוש דבחולה לאסור לבעול בשנת, ושאלו ליה מהו שיבעול בשנת בפעם השניה לף שעדיין היה בלה חוקה ומשיר לרוחות לחמרין אם לחלות בדם מכה לא הזרה, לבעול בשניה הוא מורה. פירוש דכיון דלף בתיזוקת אין קולין בדם מכה. ואיך מותר לבעול פעם שני בבחולה שהגיע זמנה ואמאי שאלו ליה אם מותר בשנת כיון דבלא זה אסור לבעול מותה פעם שניה לף בחול, ומשני לא קריכא שבאו לה ימי הספק טהרה ביתתיים פירוש שישבה ז' ימים ופבלה אז מותר לבעול מותה בשניה ושאלו אם מותר בשנת. זה פירוש הממיתי למעין שם, והרב מפכמות יעקב בשהותיו ליור"ד פירש בדם מכה גמור והביא דברי ירושלמי להיפוך, שאם לבעול בשניה לא הורה לחלות בדם מכה הוא מורי והקשה מזה להרמ"ם עיי"ש וכן הב"ח בשהותיו לרי"ף טעה בזה והמתה כמוש"כ ודו"ק, אמ"ז רלתיי להביא חדם בתשובה פ"י כמו בשהותיו ונדחק הרבה מאד בתכ"ה:

פרק ג הלכה ב [דף מ' ע"ב] אמר ר' הלידה הזאת ככל הלידות שבתורה מה הלידות שבתורה עד שילא רובתו ורובו כו' רשב"ל כו', זו עד שתלא הכרת פניו, פירוש דלריו"ח ג"כ בעי שילא כל הראש וכמו במתוך דק דרוב גופיה לא סני לרשב"ל, ומיהו כילוד עד שילא הכרת פניו וטעמא דבא לימה למילתה דה כולו בהמה דק פניו יש בו עיניס כחדם, ג"כ בעי שיהא בו צירת חדם והוא הלורה שדומה לחדם. ילא לחבל ואז הוי כילוד וע"ז אמר מה נפיק ביניהון. פירוש לעולם ילא הראש תחילה. וא"כ לכו"ע הוי כילוד, ע"ז קאמר ילא מחוקך לו מסורס, ע"ד דריו"ח כו' ברובו סני, ע"ד דרשב"ל עד שתלא הכרת פניו ובריב הגוף לא סני. ופשוט מאוד:

שם שם [דף י' ע"א] כל הן דתנינן תמצ לזכר ולנקבה י"ד ממאים וכו' מהורי כו' הדם דתימר לביתה [פירוש לבעלה] אבל לטהרות תצב לנקיבה, פירוש דכל ימי טוהר אלה הוזקי שבוע יום לרוך ומטמאה טהרות [היינו תרומה וקדשים] וא"כ מצינין למנע תרומה וקדשים ימי טוהר דנקיבה. דמטמא לותם מספיקא, ודברי הפ"מ מבואר במכ"ה ועיין שם והבן:

שם הלכה ד [דף י"א ע"ב] אמר ר' יוחנן מודה ר"ם שהוא מוליד את אמו ימי לידה, מאחר יכול הביא עמו, פירוש, דבתלמודין קאמר דדרשינן דאפילו לא ילדה רק כעין שהזריעה ממאה לידה, אבל הירושלמי לא סבר הל, וסבר דאינן חוזן מומחת הבית והאם, ופוק חזי דר"ל אמר אם אתבלבלה לורתו ואפיר שרפוהו בימיו טהורין, ולפוס גמרת דילן ודאי מטמא אמו מומחת לידה אפילו לר"ש, ועיין הלכה ג' אפיר אתקלקלה [הוא כמו שהבלבלה] לורתו, רשב"ל אמר היו וולד ואמו מהורה מלידה, מזינן דאינן חוזן כמוש"כ, אמר ר' בון כו' תיפתר שילא כשהוא נימוק כל"ל, פירוש דלא כמצמע דנימוק קודם שילא רק שילא כשהוא נימוק, והאם טמאה מחמת הוולד בפנים כשהוא עדיין בבית החיזון שאולי לא נימוק אם, כמו דאמר בבלי דף מ"ב עיין רש"י ד"ה כגון שהוליח רחמו חוץ לפרוזדור יעו"ש והבית מהול, וזה ברור בס"ד ודו"ק.

שם [דף הנ"ל] כלים שהיו אם בשעת ילאה מה הן, פירושו לפי מה דאמר דאמו טמאה לידה, משום דתמרינן שילא כשהוא נימוק ס"ל לפשר כלים שהיו בשעת ילאה נימוק ג"כ לפשר כלים שהיו לחחר שילא, ופשוט מן הדיא כו', ותני עלה מיו מטמא במשא ואמאי תקבר כדי לפרסמה שהיא פשוטה מן הבטוח ע"כ כל"ל כמו שהוא בתלמודין ופירוש דחזינן דאין בחרוה טום קדושה על בטוח, דאל"כ הלא תקבר מפני קדושתה וכן כתב רמב"ם [ודברי תוספות בטוחות כ"ה מיו מוכרח כלל יעו"ם] ואמר ר"י ר"ם ורחב"י אמרו דבר אחד ה"ם כלים שהיו אם בשעת ילאה טהורין, פירוש מדקתני דהחרוה אין בה טום קדושה וקבורתה מיכא רק לפרסם ע"כ חזינן דנם בשעת ילאה טהורין ודו"ק:

ירושלמי נשים.

הערות כהגאון רשכבה"ג רבינו **מאיר שמחה** הכהן זצ"ל (בעהמ"ס „אור שמחה").

מסכת יבמות.

פרק א הלכה א [דף ג' ע"א] ר' לפיכך בסח ר' אבין כל דבר שהוא מחמת הגורם כו', מבואר באור שמח בקונטרס הזיקה סוף ס"ו:

שם [דף ד' ע"ב] ר' יונן בעי כמאן דאמר הכל מודים כי קידם אחד מן הסוק כו' מבואר שם בקונטרס הזיקה סוף י"ד:

פרק ב הלכה ב כיצד [דף י' ע"א] מה בין הסוק ומה בין שניה, לשנוה בא ומלמה בשיטר והשניה בא ומלמה בשיטר, ר' יוחנן בעי מצא שמלמה לפני אחד מן הסוק מה אמר בה ר"ש מפני שמלמה בשיטר מותרת לא אמר ר"ש אלא ע"י אחין מן האב, פירוש, אפי' אחד מן הסוק שבא ומלמה בשיטר מותרת לא אמר ר"ש אלא ע"י אחין מן האב ומת אחד מהן ובא השני ומלמה בשיטר מותרת, וזה פשוט אלו מידוש על ר' יוחנן, ר' יונן בעי מצא אחת מהן שמלמה לפני אחד מן הסוק מה אמר בה ר"ש מפני שמלמה בשיטר מותרת, וזה יותר פשוט אלא כבר אמר, לא אמר ר"ש אלא ע"י אחין מן האב ואלו קל בעי, ר' אבין בעי גרושה שנעשית תלמה, ופירושו אפי' אחת מהן כגון שהיתה תלמה אלא מלמה בשיטר, ואולי בשמה אחיו, ואחיו היה אלא שמוהר בגרושה ומת אחיו ויש נופלת לפניו ליבום, וכ"ז לימו, דלמו פקע עשרה שם גרושה מינה ובאלו הוהר ליסור גרושה, ועיין סוף פרק עשרה יוחנין גרושה ותלמה יעו"ש. סוף דבר, ירושלמי הזה כולו פשה:

אולם בחמת עד לעלמו שט"ם נפלו בו ול"ל כך, דמתחלה בעי ר' יוחנן מעולה שבשתא אחד מן הסוק שבא ומלמה בשיטר ובא ומלמה בשיטר מותרת, פירוש, שאפול לפניו ליבום דהוהר ליסור אפי אם אח ולא אמנת על ליסור הקודם, הא שם אלא לאחד מן הסוק אפי אלא הוהר בום ליסור ואמר יפקע ליסור אפי אב, ובעי רבינל, אפי אחין מלמו במלמה לפני אחיו מלבין כל"ל, ופירוש, דמעיקרא היתה אפי אחיו מלמו ובאלה אחר כך אחיו מלבין ואז אלד זה האח ומלמה לפני אחיו מלבין ומת ויש נופלת לפניו ליבום מה אמר בה ר"ש, דהיון שבועה משום יבום ליסור ליסור אח מלבין, אפשר שהוהר גם ליסור אפי אח מלמו, ומהרן לא אמר ר"ש אלא ע"י אחין מן האב, ופירוש, אפי הליסור הראשון יהיה ליסור אפי אח מלמו והוהר כך ליסורה לפני אחיו שיבמה והוא אלד בשיבמה, והוהר ליסור אפי אח לשיבם משום יבום, לכן מוהר גם אמה אפי אחיו הראשון שלמנו לא היו מלי מייבם, וזה שהר הוהר אפי אחיו מלבין ואלה הוהר ליסור אפי אח מלמו כל"ל, ופירוש, אפי אחות אמו שלמה לפני אחיו מלבין כל"ל, ופירוש, שלמה אמו שלמה אחיו שהיתה תלמה אלא מלמה בשיטר, ר' יוחנן בעי אפי אחות אמו שלמה לפני אחד מן הסוק מה אמר בה ר"ש מפני שמלמה בשיטר מותרת לא אמר ר"ש אלא ע"י אחין מן האב ואלו קל בעי, ר' אבין בעי גרושה שנעשית תלמה, ופירושו אפי אחות אמו שלמה לפני אחיו מלבין כל"ל, ופירושו, שלמה אמו שלמה אחיו שהיתה תלמה אלא מלמה בשיטר, ר' יוחנן בעי אפי אחות אמו שלמה לפני אחד מן הסוק מה אמר בה ר"ש מפני שמלמה בשיטר מותרת, וזה יותר פשוט אלא כבר אמר,

פסורה היינו הסני' ו, מע"ג דניחא בעדים נרבצן דפליגי על ר"ם, ומכי דעל דבר שאינו מצוי לא גזרו, אבל בחתם לחיו דמצוי שפיר גזרו ואסורים לגמרי:

שם הלכה ח [דף ס' ע"א] שם קאים שמואל ואמר בן עשרים שהביא שתי שערות למפרע נעשה איש. מתניתא פליגא על שמואל, אחד בן תשע שנים ויום אחד, ואחד בן עשרים שנה שלא הביא ס"ם כמה דתימר בן תשע שנים ויום אחד, ועד בן שתים עשרה שנים ויום אחד שהביא ס"ם למפרע נעשה איש, והכוותיה בן עשרים שנה שלא הביא ס"ם מכלן ילך נעשה איש. — וסיומלמי המוה ואין לו מזון. ומרמה דירושלמי נופיה לעיל שקיל ושרי הרבה בהלכה טית, בן תשע שנים ויום אחד שהביא ס"ם ועמדו בו עד הגיע לי"ג שנים ויום אחד נעשה גדול למפרע ע"ם. לכן קאמר שפיר דניחזי דהמשנה תבבה תרתי סימני קטנות, אחד סימן שנים שהביא שתי שערות מ"מ הוה בן תשע שנים ויום אחד שהביא ס"ם למפרע נעשה איש, פירוש, שסימן השערות חזק מלך לף שהשנים מוליך לימי קטנות בכ"ז מזכין בהר סימן השערות לאחזוקי מן השערות ולילך הגדלות, ודכוותיה בן עשרים שהביא ס"ם קודם ובחכ"ח שהביא ס"ם מזכין בהר סימן השערות לאחזוקי מכלן ולילך בחזקת גדול, לף דסימן השנים מוליך להיפך להחזיק לומו למפרע וקטיל לשמואל, ומכי שמואל שמוך לעשרים, ובכה"ג וודאי נעשה גדול מכלן ולילך. וסיומלמי בהיפך לעיל כמוכן. פחות מבן עשרים שהביא שתי שערות, מכלן ולילך נעשה איש, [דבכה"ג לאו סרים הוא] יותר מבן עשרים למפרע נעשה איש. [וכשלה שהביא ס"ם בזקן דבלא שערות כלל, הוה סימן סרים ובחד מיניייהו סני] ובשנה כ' פליני, ומילי בשמלמי למד יום בשנה כ' ועיין לקמ"ד ודו"ק היטב:

פרק יא הלכה א [דף ס"ב ע"א] מאי טעמא ד"ר' כו' כלף אביו זו מנוסתו כו' שאם התרו בה מיום שתם אב לוקה הוא, ומוכח מכאן כו' מודה ר' יהודה בתכות פירום, דאין מלקות בלאו דמנוסה אביו ושמא מאי. והגלע"ד דגם ר"י מודה דכלף אביו מיירי בשאם התרו, וכמו דכתיב לאחר שאב יכבד לא שאם יכבד כו' כי גלה כלף אביו, כי דשאם אביו מקרי כלף אביו, ור"ל הוי לאו שאינו לאזהרת מיתה ב"ד ואין לוקין עליו, ומע"ג דכתב"ג דמנוסה אביו לא מקי לגבוי ליהי מיתה, מ"מ כיון דאף לאו כולל גם שאם אביו, דמיידין עליו מיתה הוי לאו שאינו לאזהרת מיתה ב"ד, וכדאמר הגמרא כוף פ"ק דמכות עירובין על מחומין דילפינן מאל יגע כיון דגם הולמה ילפינן מינה הוי לאו שאינו אלא לאזהרת מיתה בלבד ולא לעונש מיני הוי כמו קל וחומר ואין עונשין מן הדין כן אין עונשין מן הסובר ילושלמי דסמוכין הוי כמו קל וחומר ואין עונשין מן הדין כן אין עונשין מן הסומכין, ומיושב מה דמקשה בבלי ריש מכילתין מהא דסבר ר"י דכי מפני שסמכו עיון לו מלא זה בסקילה, דאין עונשין ממידת סמוכים ולא סבר להלק בין מכה להורג לסבר מקיומות, וזה פתחת בכוונתו בס"ד:

פרק טו הלכה י [דף ס"א ע"ב] ר' חנני' בעי קומי ר"מ מלן תנא כו', ר' טרפון היה הלא כר' עקיבא, פירום מדלא תנא דין דהלכה כמו דתנא בבך דמת בעלי ואח"כ חמי כו', מוכח דסתיך התנא על הריסא דתנן דחמומה היכא נאמנת, ואמאי לא תנא דין דהלכה בהדומה, מוכח דהלא מוסרת בתרומה כיון דלא מהמינן לה כלל על הכלה אף להאמיר רק על עלמה נאמנת מעשה שוייה מנפשה חד"ג, וע"ז אמר דאפיי הלא כר' עקיבא, וקא משני ליה, דכאן אף ר"ע מודה, משום דנבי נרה, ממ"נ קא מתעביד היכורא, דאם מת הבעל אין היא אוכלת בהדומה ואם לא מת אין היא נאמנת להמיעידה, אבל כאן אפשר דעל הבעל תאמינה ועל הבן לא תאמינה, ור"ל הכלה ספיר אוכלת בהדומה, וכן בבך דמת בעלי ואח"כ מת חמי, ממ"פ אם מת הבעל הלא שוב היא כלתה, ושוב נאמנת כמו כל אשה דעלמא במילתא דעבידה לאנשוי ואין חמומה אוכלת בהדומה, ואם לא מת הבעל והיא כלתה, ס"ל אין לנו מהיכין אוכלת להבא, ולכן אוסר רבי עקיבא בהדומה, אבל כאן נאמינה על מיתת הבעל ועל מיתת הבן לא נאמינה כמו כל חמות אחרי מיתת בעלה ודו"ק.

מסכת כתובות.

פרק א הלכה א ר' אבוה בשם ר' יוחנן מודה ר"י בחמשה. טעמו דר"י סבר לעיל דר' יהושע פוסל אפילו רוב כשרים, משום דזנית הלא אחר הפסולים. פירש דהזומה היא טוענת להבא, שלו לא תהיה תמיד הביאה בהפקורא שיכול ליאמר אשה, אבל פסולים שאינם יכולים לבוא בקהל, הלא הזומה אחריהן, וע"כ בחמוכה שלישנא שניתנאה שפיר אמר ר"י דגם ר' יהושע מודה שאם רוב כשרים גם היא כשרה ופשוט, ולפי זיעת ירושלמי, נראה דהך דמצי רב בקרוטה של לפורי הוא, דבאה גם ר"י מודה. דבעיר סבר ר' יהושע הלא שכיח שהכשרים יהיו, רק הפסולים לבא בקהל הם המיעים, אבל הקרוטה של ליפורי שכאין מהרלות רחוקות מלד ואשה אין לחם, מזיגים הכשרים כמו הפסולים. **ולפי** מה שביאר ירושלמי טעמו דר"י ובפירושו, ס"ם מה דנקט ר' יהושע ועיין ירושלמי בסוף פרקא בחזקת בעולה לאחין וממזר, ולא נקט עכו"ם ועיין ירושלמי בסוף פרקא בחזרים מזיגים והראה כי בהא פליגי ר"ג ורבנן ודו"ק היטב:

פרק יא הלכה א [דף ס"ב ע"א] מאי טעמא ד"ר' כו' כלף אביו זו מנוסתו כו' שאם התרו בה מיום שתם אב לוקה הוא, ומוכח מכאן כו' מודה ר' יהודה בתכות פירום, דאין מלקות בלאו דמנוסה אביו ושמא מאי. והגלע"ד דגם ר"י מודה דכלף אביו מיירי בשאם התרו, וכמו דכתיב לאחר שאב יכבד לא שאם יכבד כו' כי גלה כלף אביו, כי דשאם אביו מקרי כלף אביו, ור"ל הוי לאו שאינו לאזהרת מיתה ב"ד ואין לוקין עליו, ומע"ג דכתב"ג דמנוסה אביו לא מקי לגבוי ליהי מיתה, מ"מ כיון דאף לאו כולל גם שאם אביו, דמיידין עליו מיתה הוי לאו שאינו לאזהרת מיתה ב"ד, וכדאמר הגמרא כוף פ"ק דמכות עירובין על מחומין דילפינן מאל יגע כיון דגם הולמה ילפינן מינה הוי לאו שאינו אלא לאזהרת מיתה בלבד ולא לעונש מיני הוי כמו קל וחומר ואין עונשין מן הדין כן אין עונשין מן הסובר ילושלמי דסמוכין הוי כמו קל וחומר ואין עונשין מן הדין כן אין עונשין מן הסומכין, ומיושב מה דמקשה בבלי ריש מכילתין מהא דסבר ר"י דכי מפני שסמכו עיון לו מלא זה בסקילה, דאין עונשין ממידת סמוכים ולא סבר להלק בין מכה להורג לסבר מקיומות, וזה פתחת בכוונתו בס"ד:

פרק טו הלכה י [דף ס"א ע"ב] ר' חנני' בעי קומי ר"מ מלן תנא כו', ר' טרפון היה הלא כר' עקיבא, פירום מדלא תנא דין דהלכה כמו דתנא בבך דמת בעלי ואח"כ חמי כו', מוכח דסתיך התנא על הריסא דתנן דחמומה היכא נאמנת, ואמאי לא תנא דין דהלכה בהדומה, מוכח דהלא מוסרת בתרומה כיון דלא מהמינן לה כלל על הכלה אף להאמיר רק על עלמה נאמנת מעשה שוייה מנפשה חד"ג, וע"ז אמר דאפיי הלא כר' עקיבא, וקא משני ליה, דכאן אף ר"ע מודה, משום דנבי נרה, ממ"נ קא מתעביד היכורא, דאם מת הבעל אין היא אוכלת בהדומה ואם לא מת אין היא נאמנת להמיעידה, אבל כאן אפשר דעל הבעל תאמינה ועל הבן לא תאמינה, ור"ל הכלה ספיר אוכלת בהדומה, וכן בבך דמת בעלי ואח"כ מת חמי, ממ"פ אם מת הבעל הלא שוב היא כלתה, ושוב נאמנת כמו כל אשה דעלמא במילתא דעבידה לאנשוי ואין חמומה אוכלת בהדומה, ואם לא מת הבעל והיא כלתה, ס"ל אין לנו מהיכין אוכלת להבא, ולכן אוסר רבי עקיבא בהדומה, אבל כאן נאמינה על מיתת הבעל ועל מיתת הבן לא נאמינה כמו כל חמות אחרי מיתת בעלה ודו"ק.

פרק א הלכה א ר' אבוה בשם ר' יוחנן מודה ר"י בחמשה. טעמו דר"י סבר לעיל דר' יהושע פוסל אפילו רוב כשרים, משום דזנית הלא אחר הפסולים. פירום דהזומה היא טוענת להבא, שלו לא תהיה תמיד הביאה בהפקורא שיכול ליאמר אשה, אבל פסולים שאינם יכולים לבוא בקהל, הלא הזומה אחריהן, וע"כ בחמוכה שלישנא שניתנאה שפיר אמר ר"י דגם ר' יהושע מודה שאם רוב כשרים גם היא כשרה ופשוט, ולפי זיעת ירושלמי, נראה דהך דמצי רב בקרוטה של לפורי הוא, דבאה גם ר"י מודה. דבעיר סבר ר' יהושע הלא שכיח שהכשרים יהיו, רק הפסולים לבא בקהל הם המיעים, אבל הקרוטה של ליפורי שכאין מהרלות רחוקות מלד ואשה אין לחם, מזיגים הכשרים כמו הפסולים. **ולפי** מה שביאר ירושלמי טעמו דר"י ובפירושו, ס"ם מה דנקט ר' יהושע ועיין ירושלמי בסוף פרקא בחזקת בעולה לאחין וממזר, ולא נקט עכו"ם ועיין ירושלמי בסוף פרקא בחזרים מזיגים והראה כי בהא פליגי ר"ג ורבנן ודו"ק:

פרק ה הלכה א [דף ל"א ע"ב] מני כשם שבבעל פוסק כך בחב פוסק, הלא בבעל מזכה בכתב ובחב אינו מזכה הלא בדברים, ובנבד דברים שאן נקנין בחמירה יפוי"ם. ובגה בשטרי פסיקתא. בוחלי ליבא למימר דגבי בעל גרע, דחלרבא עדיף כומו [לף בגמולין שייכ לביטול כחב מבפוסקים] רק על הוספות כחובה קאי, ונם זה ל"ע דשמעמ דשטרי פסיקתא, דלגב דמחחני מחלדי קא גמרי ומקני, ות"ב בבעל שפסק לה, בחמר בירוש' מי דניחא ליה משום הלא החזור ותבא מעיקא ליה ויחא ליה למקני מחן יע"ם, משום הכי משחעבד לף לריש לקים ור' חנן דלף בשטר לא משחעבד, ס"ב ל"ל לף בחמירה בעלמא קושה כמו שטרי פסיקתא, וכבה קאמר בכחב, ובחמת הר"ן הביא בשם ירושלמי דבחמירה בעלמא קני. לף ל"ע מבך הניא וכן המה הש"ך, — ומלחת לרביט הרמב"ן בספר הזכות שמפרש ירושלמי דבבעל מזכה בכחב, פירום שאתו ליכחוב ונוחן בכחב ממשועבדים, משא"ב בשטרי פסיקתא הלא ניחא לכחוב ואפילו הש ככחבו לאין נוחן ממשועבדין ולכן ירושלמי דחוק, לף שכחי לריך טעם דמוכח מחלמודין דבבר דבעי כחיבה בחוספות לחחי יהא לריך לפסק בשעת הקדושין לקיי בחמירה, ואפשר דאין ס"ל [וכן כחבו חח"ש והגר"ח סימן ס"ו] רק בפסק לחר כשחין קאמר חלמודין דלריך כחיבה ול"ע. לוחם נראה, דחע"ג דבחב רבינו משה דבשטרי פסיקתא בעי חיסוי הדברים מעייה ברשותו אזה כשחתה ואין לדם מקום דבר הלא בא לעולם כמ"ש פרק ו' מהלכות זכיה, מ"מ במחחייב עלמו להשחעבד לפלוני לא בעי חיסוי מלוי ברשותו כמו שכחבו חוספות ריש לעפ"י, חע"ב דלגבי דבר שאינו קלב נרע מחחייב בשטר משטרי פסיקתא, חיינו שחיום לחמחת, משא"ב בשטרי פסיקתא דמגר ומקנה, אבל לענין חיובא אחל על עלמו ואיהו בא לעולם וחוב משחעבד אח"ב דברים שבאים ברשותו הלא היו קודם, אבל בשטרי פס קחא בכחו מחנה חוב הבר הלא"ל, ולבך בחוספות לפילו ליח ליה מידי מחייב בפיחים ולבן חמר שבעבל מזכה בכחב פירום בשע"מ שמחייב נופו, ולבך לף אם אין לו דיבר מחחייב מלה מבה, והלב מזכה בדברים, פירום הלא מחייב עלמו, רק כמו מחנה בדברים בשחפיים הנקנים וביש חיסוי ברשותו. — ונראה עוד לדעתי, דבעל שלמי, חע"ג דקיי"ל חדם משחעבד בדברים לשיעת רמב"ם, דווק ח היכי שמשחעבד עלמו בלא הנלה, ומחן בשטר להחחייב מיד, אבל בעל בכחובה לא ניחנה ליגבות מחיים ולכשחמשלי למחר קאמר הרי החוב עלמו לימו נמור ולא מהני בעבוד רק בשטר, ולא מהני כלן כמו בשטרי פסיקתא, כיון שהחיוב לימו נמיר ובורר, רק טעמא דמהני הוחיל דניחא ליה נמר ומקני וזה מהני בחומר חנם משחעבד עלמו כשוחל, היינו דבלא"ה הנם ליכא שבועה עיין חוספות ב"מ דף כ"ח ע"ל שכחבו זה, ועוד שוחל משעה משיכה מחחייב בלוחנין עד שכחבו חוספות ל"ז דהוה בספק הם שחלה כו' הוה אינו יודע אם פרעתיך עייש"ם, ונבי ערב היינו מה שחולה ממון על פיו מה בא החיוב, והרמב"ם שחמנה לערב וכן בחלמודין היינו לחחר מהן משעה שבעי שטר, אבל בדברים בעלמא לא משני, וערב דחייב היינו שמקבל חבירו המעות נעשה כחילו קיבל הוא [וכן מוכח בקדושין דף ו' הן אמה לפלוני ולקדש כו', דקן פירש רש"י דכשף ליכא שמקבל חבירו] וזה נופיה שחשחעבד ע"ז כמו בלווה בעלמו הוה חמחנחא ע"ז קאמר מינו דמשיתן ליה ועיין לח"מ ודברי מחנדיש הרבה לדברי מחכה לחבריה ריש הלכות ערב עייש"ם ודו"ק בכ"ז:

פרק ו הלכה ב [דף ל"ט ע"ב] הפוסק מעות לחחתו ומח חחנו כו' לחחיך הייחי רוצה ליתן ולך ליני רוצה ליתן, ולא דברים הנקנים בחמירה הן אמר בר קפרא, פוסק נשם כחובה ע"מ לכנום שכל הפוסק דעתו ע"מ לכנום ויניי הפוסק לבטו קנטה כופין חותו ליתן שם נחולה לא. ס"ר חבין כופין חותו ליתן נמ, ומשנה ונראה דפריך ומני, פירום, כיון שפוסק רק על מנת לכנום, שם כן אמאי נקט מח חחיו, דהכל בהיא עבשיו נחולה ע"כ מיירי, דקטנה לא מני לומר חנון לו יבא, דחין חולין לקטנה גם חין מייבמין לר"מ, [והירושלמי מוקי כחה מסניות כר"מ יבמות פי"ב הלכה ד' ופי"ג הלכה י"ב עייש"ם] ודומיא זה לחיו נופיה שם קיים ויכיפה בנחולחה מוכרח ליתן, והא חניא דווקא בקטנה כופין, ומשני דקח דחניא כופין חותו ליתן על בעל קלי וליקן נב, חבל חב מחייב ליתן בין בקטנה, בין בנחולה ודו"ק: דבשעה הפסיקה היתה קטנה ועכשיו היא נחולה:

שם הלכה ד [דף מ' ע"ב] חניא בין בבוש בין בכספים, [פירום בין שהכניסה לו בוש לו בכף נוחן עשרה דינר לבשחים לשם] בבוש מה [לריך חוח הערך של השנה] לפי מה שהוח פוחח [הומח בבוש] לפי מה שהוח בלא פחח בבוש ובלא הוספה בכספים] לפי מה שהיח מכנסת פירום לו השנה הוח בלא פחח בבוש ובלא הוספה בכספים רק בוש בבוש, והוח בעיח דבבי בע. רב חבי בשנה הניסוש לו במנה המקבל, והמפרשים טעו בפבוש:

פרק ט הלכה א [דף ג"א ע"ב] כחב לה מן המירושין והנכסים נפלו לה מן המירושין, ואחרי כך ניסה, כך נחנן גרוש דדין והבריס היו מורה רק שמסלק חת עלמו מכל זכות שלא הניע לידו בעת הכחובה, אבל כך זכות שכבר בח לידו ע"ז לא מכני לחנן גרוש דדין והבריס חין לי, ולכן לביח הלל דכחב זכה בהנכסים קודם כחיבה שלא חמכור לכחחילה חו לא מכני זה הלכון שכבר זכה להפסידו ופשוט, ולכן בין מן המירושין אחר הכחיבה בין מן הנפולין לב"ם לא חמכור לכחחילה, וזה שחמר מן המירושין ומן הנפולין ודו"ק:

שם שם ויש לדם מחנה על דבר שהיו ברשותו שהיו נם ברשות הלשה וכמו שפרשתי לעיל. ופריך ליח ר' חנן בר חיים לאו כותב לה בחח חין לו חלינה פירות, פירום, דחזינן דנם מפירות מסלק נפשיה, לף שהיו עדיין לא ברשותה ולא ברשותו, לף דיש לדחות דהסילוק הוא מגוף הנכסים לפירות שהיו קיין פירות בנכסים ועשולם הסילוק היו רק מהנכסים היינו שמסלק מהם בהקיין שים לפירות, ע"ז קאמר, דניחזי אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך, כלי שנק עלמו מן נוף הנכסים שלא יהא לו בהם קנין ואפ"ם חוכל פירות, חוינא בהכיחיה לו עז לחלבה בפירות בפירות היו בח מלד זכייתו בנכסים, [וכן חזינא בהכיחיה לו עז לחלבה בפירות ריי"ף דהכיל עייש"ם]. ואפ"ם מסלק מהן ע"ב מכום כיון דמסלק עלמו מנכסים שהם ברשותה, ס"ל מכלל לפשו נם מפירותיהן, ומינו דחיל חהלי חל חהח ודו"ק, ולכן הדר בעי כשמסלק רק מנכסים סיפלו, וזה דקאמר מזכיהו שזכה בפירות לף שאין לו זכות בנכסים למד חיובו, אילול לסלק נם מדבר שלא ב"ל [ועיין ביחורי הגר"ח סימן ר"ע וה"ל כי כוונתי לדעתו הקדושה], וע"ב דלא מלק ירושלמי בין עבידי דאתו לשא עבידי דאתו, ואפשר דר' יוחי מיירי לנכסים שנפלו לאח"ב דלא עבידי דאתו לב"ע דשבר הדם מקנה דבר שלב"ל, בבה"ג נם הוא מודה [ות"ל למ"ם תוספות]. וזה דבעי בירושלמי כחב לו וכתבתה לו בשם שאינו מצבד זכותו בך אינה מלבדת זכותה, פירושו יהבן עפ"י שיטה שהובאה בהגהות סימן ר"ע שאם שביטה מקניט דבר שלב"ל

מינו דכל מאן דהוה לקמות גמיר ומקמה, ולכך צריך הכא, מי ממרינן הואיל וכך רגילה מתחלה מנכסיו בלשון זה והכריס לכן גמיר ומקמה וע"ז קאמר דלא מהני וצריך קנין וכו"ק היטב:

שם **הלכה ט** [דף נ"ו ע"א] אין שם לימלנית בחמיה הלא בכתוב שובר שקבלה כתובתה ע"י ניסב. ואית ליה לרב לימלוני, דכן דמר לבר כרב כן, כי, פירוש בעש"ח ליה ליה שובר דכיה לו ליזכר בשטרו שלם יהבד שטרו לא יכתוב לו הלום שטר אחר, אית ליה בהכיא דאמר מי אבד פורענן כי, פירוש בשלם שבר דכותבין שובר דלימור ים לה עוד כתובה ואמרה שהבדה והוא יכתוב לה אחרת משום דאסיר להשהות שלם בלא כתובה ועוד שלא פשעה שלא אמרה כתובתה שחשבה שלם תחבד הכתובה יכתוב לה אחריה כדאמר לקמן בהלכה יוד לכן דלשלם שובר דכותבין:

פרק י הלכה א

[דף נ"ח ע"א] כתובה וקבורה מי קודם. פירוש פשוט, שהעבל חייב בקבורת אשתו, וע"כ כתובה וקבורה, שקבורתה תחת כתובתה מי קודם עם לגבות כתובה לו קבורת אשתו שהיה, מי אמרינן דכתובה עדיפא דגובה ממשעבדי, מי קבורה עדיפא, דקודם היה חיוב כתובתה מתחיל [שלשה רבשובה] וכשמתה ויורשה מתחייב בקבורה, ס"כ היו חיוב חדש, רק עדן לא נסתלק מחיוב הכתובה הקודמת ופשוט, ואפילו שם תאמר דזה בחיוב חדש, כתובה ומלוה בעדים פירוש, שהמלוה היו גובה מן משועבדים וקודם בזמן מי קדים, ואפילו שם הפשוט דכתובה קודם, כתובה ופרנסת בעוה מי קודם, ומפורש הוא כן לקמן פרק שני דיני נזירות הלכה ג' כמה דלת אמר חוץ מכתובתה, חוץ מקבורתה חוץ ממלוה בעדים כו' הרי מפורש דעל קבורת האשה קאי ודוק היטב:

שם בבוף **הלכה א** הנ"ל [דף נ"ח ע"ב] ימיס בביתים תפלוגתא דר' מאיר ורבנן. ע"ד דר"מ בשטר נתחייבו הנכסים, ע"ד דרבנן בכתף נתחייבו נכסים, ותמוה ורקשה דבחמת מוכח בירושלמי ב"ק ובמה מקומות דשעבודא דאוריתא רק במלוה ע"פ לא נתחייבו, משום דלית להון קלא, וכן שטר שלין בו אחריות רק שלא שעבד לו הנכסים לך בתוקף שלא נשתעבדו שלא לאחר י"ב חדש הרי מהנה ע"מ שכתוב בתורה, ובזה פליגי ר"מ ורבנן בקדושין פרק קמא הלכה ג', שלמד שהוא מוכרח לו ומהנה עמו ע"מ שלא יהיו עליו יעודין דברי ר"מ וחכמים כו', לא עשה ולא כלום שהמתנה וכו', ואית לר"מ כל המתנה ע"מ שכתוב בתורה תהלו בטל, אית ליה תנאי שאפשר לקיימו בסופו וזה שאפשר לקיימו בסופו, וס"ב שאפשר לקיימו בסופו, [דלמלו מוכרח ליגבות מנכסים תוך י"ב חדש], ולכך לר"מ תהלו קיים, ולרבנן תהלו בטל, ותיקף נתחייבו נכסים ופשוט מלא. וכזה תמלא למה לירושלמי ב"ק שהמעיד עלמו ע"מ שלא יסהדו חפץ פלוני, זאת אומרת למה המעשלין כו' ד"ה שלא מדברינן ואף ע"ג דהוך מילי דבר שבממון, שאני הכי שהתם מוחל לגמרי ואינך בממון מחיל בלב שלם, אבל הכא החוב נשאר ולא מחיל ואינך מלי להתנות, והמעיין היטב בירושלמי יראה כי אין זה מוכרח וכו"ק:

שם **הלכה ד** [דף נ"ט ע"ב] שמואל אמר במרצות זה"ז כשטרות הבליטית את הבניה לדון עם הרשעונה אמרה לה לא אנה לית לך סב לך חמשין ומיזל לך, ואוף הכוח ומבזבר על נכון בשור שהם הלכות תבות פי"ז ס"ג:

פרק יא הלכה ד

[דף ס"ב ע"ב] פדה בוה מנה במתניתין, ר"ו אמר היו פדוי, ורשב"ל אמר פדוי, מתניתא פליגא על ר' יוחנן, אמר טלית זה בתת חמור זה יוצא לחולין, וסיפא פליגא על רשב"ל, לריך להעשות לו דמים. — המתבונן יראה דמיירי בשם שדה אחר לא המקדים, בזה פליגי בירושלמי, שם פדוי לו לא, ועיין תמורה כ"ז דמיף ר"י וכמו דפליגו כאן עיי"ש, ות"ב לא מלי למיפרך מהך מכנה דהמורה דף כ"ז, ושם היה הקדש בע"מ יוצא לחולין כו', דהתם מסתמא מיירי בבעלים, דבריהם קאמר הרי כו' זו מליפה זו זה המורה זה כו' והמורה בשלו עיין דף טים שם, ולא המיר לחומו בשל עלמו, ובבעלים. וודאי שם פרחומו פחות משוויו, פדוי, כמו"ש הוספות תמן ובמנחות ע"ב, ובפרט דמיירי הכא לפי המשעות, בשנתכוון לחלל פחות משוויו, ובשה פודה בבעלים ודו"ק:

פרק יב הלכה ג

[דף ס"ו ע"א] ר"מ דמיך בחסיא כו', תמרין לבני מרעא דירושלמי די דא משיחכון דידכון, ואפילו כן אמר כו', על כף יתיו שאמר כו' שבעה ימים כו' לספמיא ע"ש. מרתה דלפי מה דתיתה בירושלמי דשבועות פ"ג, קני קניני וקדמוני ר"י רשב"י זה לסיא ואפמיא כו', נמלא דלסיא יהיה מארץ ישראל לעתיד, וזה אמר די יבא משיחכון פירש כאשר יבא משיח יהיה דיבכון לו פירושו האמיתי, תשוש שלכן היינו כמו דתיתה בשירושלמי לפי שלין המשנותה ופירש רש"י מלינות בהשומין וזה משיחכון, ואפילו כן שיהיה ר"י לעתיד בב"ז לוה לכאיתו על ימין וזה ימין דאמרי שפסיא ואמפיא שמוכין הן ובדור מלך, ועיין ב"ב בשם ר' מאיר נירסא אחרת דף מ' ועיין תוספות שם שר"ת עיבר שפיס בשפיא ודו"ק:

פרק יג הלכה א

[דף ס"ח ע"א] מלן דמר כו' אמר שמואל כו' בשלא מחלה כו' מצוחר היטב בחור שמח פ' חיטות פרק מ"ח הלכה י"ט יעוי"ש

שם **הלכה ט** [דף ע"ח ע"ב] כתב של מלקייס בשטר וכל מכה לא כתב כו' לותו שכתב נוכח כו' ס"ג, מרחה דמיירי כשמלוין מהו ונשתרו יורשים ומלוה ע"פ היו נוכח מן היורשים ויעוין רים הגוזל ומחכיל בירושלמי, ות"ב זה נוכח וזה היו נוכח ונכוח ופשוט:

מסכת קדושין.

פרק א הלכה ב

[דף ה' ע"ב] בכסף ויהיה כסף ממכרו כו', בכל אחר שם עבידי שוה בכסף ככסף כו', מבואר היטב בחור שמח פ' עבדיס פרק ג' ס"ח יעוי"ש:

שם שם [דף ה' ע"ב] בכסף, ויהיה כסף ממכרו, בכסף הוא נגמל והיו נגמל בהבואה וכלים, בכל אחר שם עבידי שוה כסף ככסף, והכא ליה שם עבידי שוה כסף ככסף כו' לוף ר' חייא בר אבא יודה שם ביקש לגרוע שמגרע ויולא מפילו בחבואה לו בכלים. פירוש פשוט, דקאמר שהיו יולא בגירעון בשוה כסף, וע"ז קאמר לקף ר"ח בר אבא דאמר לקמן נבי פלוגתא דריב"ו ורבנן, בכל מודים בעבד עברי עד שיבא שם פרוטה, ובעי כסף בגרעון שיגרע פרוטה, מ"מ מודה דשוה כסף מבני בקנין עלמו לתיבות, והא דקאמר דהיו נגמל בהבואה וכלים, היינו בע"כ דאדון, שם שם ביקש האדון לגרוע בהבואה וכלים, קושה הא עלמו בשוה כסף, ושם ביקש לגרוע האדון קאמר, שם שוה פרוטה אף

מדעתו דאדון לא מהני דהיינו כסף כלל ולאו מידי דהקנאה ועיין במפרשים. וזענ"ד נכון כמוש"כ ודו"ק. (יעויין בשו"ת בית"ם ס' עבדים פ"ח ס"ח):

שם שם [דף ו' ע"א] סדר מכירה כך הוא לפי פשוט מכרתי בתי לפלוני, סדר קידושין כך הוא לפי פשוט קדשתי בתו על פלוני, [כן הגיה הגר"ח], ר"ח בעי קומי ר"י אחליף ואמר כו' לפי פשוט קדשתי בתי לפלוני, מ"ל ומה בכך, הרי דשובר דזה ג"כ מהני, אם הלא כתב בשטר בתי מקודשת לך. ונראה ברור, דדוקא דקדושי מביה שובר הירושלמי ומהני ג"כ אם הלא כותב, דהוה כמוכר בתו או בהמה, אבל אם המקדשת בוודאי אם כתבה בשטר הריני מקודשת לך, בשם דבעל לפילו בדיעבד, דהיא לית מקנה לו כלל וכי יקח ולא כי תקח, וכמו שפירש בתוספות לעיל ד': ד"ה היכא דיכבה לדידיה, וכר"ן בקדושין דף לע"ד עיי"ש. [ולפ"ז אפשר דהלמודין לא פליגי כלל עם הירושלמי ודו"ק] ועיין בזה בביאורי הגר"ח ובכתב יהושע להגאון מסלונים ז"ל, ולעע"ד כמו שכתבתי בס"ד. והוא הלמת, ולכך מבעי ליה בעבד אם יליפינן מאמה כשהוא מוכר עלמו. והירושלמי לית מבית כלל דרשת דאין כסף לקדון זה, אבל יש כסף לקדון אחר, ומפיק לה מאין כסף אם אחרת יקח לו דמקיש אחרת לאמה עיי"ש, [ועיין ירושלמי שם, פשיטא זה שהוא מוכר בב"ד ד"ד כותבין לו את שטרו, זה שהוא מוכר עלמו מי כותב את שטרו, ברי שברה שכתבו], ושם קושיית תוספות בשם ר"י דלולייניים דף ד' ע"ב עיי"ש, ושם דקאמר בהלכה ג' ולאלה חם שלו יחי הכבר, לית ליה הסימנין לו חלוף, ר"ת בשם ר' חיים לית כסף בכל מקום שים כסף לאב לית כסף לקדון, פירש בבעורה כתובה חמישים כסף, וזהו כסף קנסא, ולכן בכל מקום הייטו יחי העבוריס, [דקטנה ליכא קנס לר"ח] ודו"ק:

שם שם (דף ט' בירושלמי). רבי יוסי ב"ר יוחנן עביד לה בקדושין בל תורה, בר"ח דבו', דהם כשהייב פרוטה מקודשת, כמו דרשב"ם עביד מלוה כשקדון כן עביד ר"י ב"י ועודן כמלוה. מוכח דלרבנן דשברי דממלוה אף הם לא נשהייב כלל, ג"כ מקודשת, הכא נמי לא בעי שיהייב פרוטה, [וכן כתב הגאון ממוה ר' מיוחי זלל"ה], דהא ותימא, דהא הם לא נשהייב ס"פ, הוה כמשלם בעד כל החוב, לבד פחות מס"פ, ואיהו מקדשה אח"כ בזה הם יועיל! ועע"ש לעע"ד.

ונראה לי לשקל מעט התמיה, דירושלמי קאמר בדברי ר"י ב"י עד שיהא בגירועי, כוס פשוטה, ובשוה מעבי ידיה פרוטה. ובזה אם קנה אחה בשוה מנה, עבור מלהייבים, בזודאי נירעונו לפי ככף מקנתו, ואחשב שלים מה שבור שנה, דדוקא הכסף קאמר דמנרע לפי שניו, הא לילו מעיקרא לא היה כוה כך, בזודאי נרעונו כפי מקנתו, ס"ב דאמי קאמר בבעיון נם שיהי, במעשי ידיה פרוטה, לימא בגרעונה פרוטה, וע"ב דסבר ר"י המקדש בחלוה לוה מקודשת, רק אם נשהייב בעיון שוה פרוטה, לכן הכא אם יש במע"י פרוטה, הרי יש לו משכון על פרוטה, אבל אם אין במע"י פרוטה אף בגרעונה פרוטה, בש"ו אין לו משכון על פרוטה, ושובר דלא כזאמים דר"מ דאמרי המקדש במלוה מקודשת ואף אם אין בעין, ודו"ק כי נכון הוא לפי חומר הקושיא בם"ד: ודע, דהא דקא"ר מרינין דיעוד נשוקין עושה, היינו מכאן ולהבא, אבל למפריע לוה רק לרוסין, דמעשו השתא כיון דבע"כ אחב, ואח בביאתו, לכן הוה נשוקין, אבל מה דהמקדשת למפרע מעשי המכירה, זה היה מרלונו דאחב, ובהוך כך, בוודאי לא הוה רק לרוסין, וזה דקאמר בירושלמי דיהא מעש"י למפרע אחב, דהוה לרוסה, היינו מעשה דשבר יעוד נשוקין עושה ג"כ למפרע לוה רק מרוסה שפירש הגאון רי"ח ז"ל] רק דאף אם יעוד נשוקין עושה ג"כ למפרע לוה רק מרוסה ובזה מ"ש עפי הירושלמי ודו"ק:

שם שם (דף י"ב ירושלמי) מ"ל חייא בר אבא מיפתר בקטנה, המלא פירושו הלמיתי בספר בני אהובה לרביט מוהר"י הבבין בהלכות אישות פרק ו' הלכה יוד, דהא דמתנה עמה ע"מ שתין לך שטר כשות כו', דוקא בגדולה, אבל בקטנה לא מלי אדוה למיחול על לערה דילה, ובכה ביעוד בקטנה הוי, ואף מלי לדוה לוותר על זכות דילה, ועדיפא טובא מהך דלמר בב"מ מי ידע דמחיל עיי"ש, והכא דברי ס"ח ואמת בירושלמי למבין ודו"ק: אולם אף לפיוחא, דפירושו בקטנה קלי על הך מסיה דע"מ שתין לך עלי שטר כו'. פירושו פשוט, דקדושי קטנה הרבן ובלא קדשה אדוה [וכן מורה לשון הברייתא בלא קדשה אדוה דקתני בשא אדם אשה ומתנה עמה] ובדרבנן הגלה קיים, אבל לא מבוש דקטנה לית לה לערה, ועוד דהא ליכא לה לערה כשהגדלו, ופירוש הר"ב דמוק ודו"ק:

שם **הלכה ג** [דף י"ב ע"ב] ר' ירמיה אמר מאחר שנדבו, הא מדבו לאחר לא, ס"ל ר"ו לפילו מדבו לאחר, מה מולית מדבו לעלמו. הגה נרפה בהדיא דסובר דאם הדב נתן ככף לאחר אילא העבד לאחרות, מהני, וזהו כמו דסד"ל דגמרת בבלי בניטין דף ל"ע ע"ב לפוש כמה פיטות, בהא דסקל כומתא שדה בה, ס"ל זיל קני הא וקני נכסך, דהריטב"א פירש, דהגמרת ס"ד דמוכי מעשה ככף, ופיטת הוספות מעשה הליפין, אך ל"ע טובא, דלפ"ז אמאי לא מהני מדבו לעלמו, דימא כן, שהרוב וזכיה, בשן כאחד, דעל ידי ככסף שמקבל הוא נעשה מוכר, וזוב זכה העבד ככסף לעלמו, וכן מוכרח לאמר בגמרת דילן בניטין דמהני מעשה הא"ל, דלף אם מעשה חליפין ג"כ היאך הקנה לה הסומת דהוה שפחה ומה שקנתה קנה רבה וע"כ מעשה הא"ל. מולם יש לחלק בין ככף לבטר שהרור כמוכן ועיין חידושי לניטין שם ד"ה ודו"ק:

ואפשר לפרש כך. הא מדבו לאחר לא, קלי על סיפא דמהיתין ובלבד שיהיה בכסף של אחרים, הא אם זכה רבו בכסף לעבד ע"י אחר, לא מהני, ואמרינן מה שקנה עבד קנה רבו, וקאמר רבי זירא, ואפילו מדבו לאחר, היינו סיכלל בלבון משמעון, שיהיה של אחרים, היינו של רבו אם זכה לו בכסף ע"י אחר שהם של עבד לעבד, ובכסף זה מלי למחר עלמו ומה ממעט משתיתי, מדבו לעלמו, היינו מעות שנתן רבו לו עלמו, בלא זכוי ע"י אחר, בזה אמרינן קנה עבד קנה רבו, וכדאמר לקמן ירושלמי, פשיטא מדבו לעלמו לא, וקא מייתי לקמן מדב"ל דחכמים דמחיתין היינו רשב"ל דאמרו בשטר ע"י עלמו לא [עיין ריטב"א בשם רמב"ן] ומ"ב ע"י אחרים דקאמר היינו שדבו נוכן לאחרים, אף הכא דקאמר ובלבד שיהיו של אחרים, היינו אף אם נתן רבו ככף לאחרים לזכות לעבד ג"כ בשנך ממון לית זכיה לרבו, ושיטה זו תמלא בריטב"א שמשמע שם מלי לזכות ע"י אחר ממון לעבד עיי"ש בשוך. לך בב"ז הוא דחוק עובא בירושלמי ודו"ק:

שם **הלכה ו** מכר לו פרה בדמים דחקוי ס"ל הב לי פריטי ס"ל מה אם בעי יעוי"ש בשור שנח ה' מכירה פרק ה' הלכה ג' יעוי"ש:

שם **הלכה ו** [דף י"ח ע"ב] מכר לו פרה בדמים דחקוי ס"ל הבי לי מינן פריטי, ס"ל מה אם בעי מיעבו, ס"ל מיזבן לי חמור, משך בעל הפרה את החמור לא נקנית הפרה [דבעד דמים מכר לו לא בעד החמור] החמור מהו שיקנה

ר' בא אמר נקטינן [אף אלא נקטינן לו הפרה בכ"ז נקטינן החמור לבעל הפרה במשיכה]
ר' יוסי אמר אינה נקטינן סבר דמיון חליפין ולית ליה דמיון חליפין [כל"ל ור' בא ס"ס]
פירוש דהיינו החמור טעה ומכור דהחמור והפרה אמה כחליפין וע"ד זה מוכך החמור אמקנה הפרה לבעל החמור, ובאמת אינם חליפין, ולכך לא קנתה משיכתו כלום, ור' יוסי לטעמיה אזיל בכתובות פרק הכותב הלכה ג' לימתי בעה"ב זכה בפירותיו בסביעית ר"י סבר אימר משיכתם לתוך כלו אמר ר' יוסי אפי' נתן לתוך כלו לא זכה בהן דהוה סבר אימר דמיון דידים ולית ליה דמיון [מסום דלא נתכוון לקנות, ועיין מ"ש לקין מסיכה סימן ס'] ר' מנא בשם ר' יוסי, פעמים שהחילת מקח זה ואחילת מקח זה כו' מכלה לו פרה בדמים משיכה נגיד אדם פריטיין [פירוש בשלם לו כל המעות רק בשאר מיני פרוטות שהדים] כו', פ"ל בעא מינה פריטיין פ"ל מה הת בעי מינאן, פ"ל מיזבן לי אד חמור, פ"ל הרי חמור לפניך, משך זה לא קנה זה כו' אלא זה קנה לעצמו וזה קנה לעצמו, פירוש דכאן נם ר' יוסי מודה דקנה החמור במשיכה דליכא למימר דהבעל החמור סבור דמיון חליפין ובמשיכתו אקנה הפרה דשא. דמי הפרה יהיו לו על דמי החמור וכבר נתן לו כל הדמים בפרוטות שהדים, פ"כ לא היה כוונתו רק למקח אחר וכל אחד במשיכתו קנה מה שמשך, והסברא נכונה דבריש לא הפרה בתורת דמים, דכ"ז כל כמה דלא משך את הפרה ואינו יכול בדמים החמור, דודאי סבר בעל החמור דמיון חליפין, אבל בסיפא דהפרה בזה יותר ולא מחיל השטר, רק נתן לו בתורת דמים, ושלם עבורה כסף פ"כ אינו מכוון לשום חליפין רק במקח ודוק. ובכ"ז נראה דשם חוזר בי המוכר החמור ורוצה להחזיר הפרה ולהשוב מעות ממנו בעד החמור מלי למר שהי מדעתא דהיתן מעות לו בשביל שם תהלה למשוך פרה ולקנותה, ע"ז קיבל החמור זה גלוי דעתא דמוכתא מובא, אבל בריש אף פ"כ מוכך את"כ הפרה וקיבל אותה כ"ז לא קנה החמור במשיכתו, וסוגיין דב"מ הוא מילי לוחרי בשמשך הפרה מכבר ובתחילה מעות ומלוה קונה, לא כן הכא בריש אלא משך עדיין לא הפרה. [אח"ז מלאתי ת"ל בשיטה מקובצת בשם הריתב"ן פירוש הירושלמי שהבאתי, וגילתיתי שמיכה נגיד טורזינטא, ופירוש המחבו אלל בולחי יעו"ש]: ויעוין בתור שמח ס' מכירה פ' ה' ס"ג שמבאר לירושלמי הלז עוד בתופן אחר:

פרק ב הלכה א [דף כ"ה ע"א] רבי חבוה בשם רבי יוחנן מתניתא בשמשך

לה בפיקדון שים לי בידיך, אבל אמר לה בכל מה בשפקדתי אצלך לינה מקודשת עד שיהי' כולן קיימין. [ומלשון דסובר דמיירי אפילו בפיקדון שים עליו אחריות ודו"ק] ופריך מה ביו למעה, פירוש דבמעה הכי בבריירתא, דאפילו לא נפטיר היתנו שום פרוטה מקודשת, ויהיו נס כן היו קיימין במעה שים לי בידיך והא לינו בידה דנאבדו, ואמאי קאמר ת"ק דמקודשת, ומשנה, מעה ניתנה להוללה ות"ק המעות ליו שלו, ומשמעמא מקדש במחילת החוב, ות"ק כי נאבדו נמי מקודשת, לו פירושו, דבמעה לא קפיד אם תאבדו בעין או לא, דסוף סוף להוללה ניתנו, אבל בפיקדון דעתו רק אם תאבדו בעין דוק"ק. [ובפקדון שאין עליו אחריות, בלא"ה, דאם אם נאבד אין בהאבדה להתקדש, מבת"כ מעה דאם נאבדה נ"כ מקודשת משום דמוחל לה החוב, וע"כ הירושלמי קאי על פקדון שים עליו אחריות ודו"ק], ופריך והתניען, היתה חוללת רבעונה ס' מעתה לפילו נשתייר ש"ם לא תהא מקודשת. פירוש דהא קאמר התקדשי לי בזו ובזו, ת"כ כוונתו שיהא חלות הקידושין בשיבת כולם, וכיון שאינ חוללת רבעונה נלו בת קדושין, דמלוה הוי, וע"כ אין מקודשת בחרוצה. ומשני לין ככללין ופרטין, דלפ"ז אם הודה על כולן אינו מיירי רק קרקן אחד, בכ"ז אם הודה על חצי לחוד, מיירי בשאחו הבאתו כי מודה על שעורין מביא קרקן וכ"ב, הכא נמי אם ראוין כולן לשלוח מלטרפין. ובאמת הכי נקטינן, דרבעונה לאו ראוין לקדושין מקדשת בחרוצות. וכן שברא נמרא דילן וזה הנכון, נמלא עלה בירושלמי דהנמרא בבלי לא פליג על הירושלמי כלל וכיון תומתין יחד:

ולפי מ"ש אם הוועה ממרי בחילו דלא כרבא, דלא אמרינן מדידה מכלה ע"כ ל"ל, אם אמר אקדשך ע"פ ג' חיה בחילו ונתן לה אחת אחת, ואכלה רבעונה אחת, אף כי היכא בחחרוצה ס"פ ג' חיה מקודשת דרבעונה מלוה ניתנו, ובזו לא חזי לאקדושי דהמקדש במלוה חיה מקודשת, ואיתו קאמר אקדשך לי בחילו איתיו כולן רצון להתקדש בהן, ואוה כלומר לממחת, פירוש דיפלוג דאפילו ים בחרוצה ס"פ ג' היה מקודשת וכסברת הירושלמי ולא כהבנת המפרשים ורש"ם, ומיושב קושיתי ונכון כשברא ודו"ק:

שם. ר"י בעי, ניחת לדם נותן ס"פ על דינר, שמא נותן ס"פ על ס"פ. מסתפינא לאמר דקלי על קושיתו וכי מקדשין בנזל, פירוש בנזל דידה שנזל מאתה, אך יכול לאמר דמקדשין אם היה יכולה להוליך מיד וכדאמרי ר' מנא לקמן לגירסת הפ"מ עי"ש. וכיון דמקדשה בהנאה אוה פרוטה שהיתה נותנת לאדם אחד להשתדל להוליך מידו על נזלן, פ"כ הוה מרווייה לה ס"פ, [לדוגמת עיין הוספות דף ו' ודו"ק] ע"ז בעי ניחת שהיה בנזל דינר אחד נותן ס"פ להשתדל להוליך דינר, שמא נותן ס"פ על ס"פ בתמיה ופ"כ אם נזל מאתה ס"פ, ויקדשה במאי מקדש לה ודו"ק ואכמ"ל כי כל המונים עמומה מאי ענין כל המסנה כו', ובפירוש המפרשים לא נתקררה דעתי, ול"ב לעת הענלי:

שם הלכה ה [דף כ"ו ע"ב] רשב"י אומר ס"ם, וכולן שבעלו לא קנו אלא היה בעילתו לגלות מחמת קדושין הרחוקים כו', אם קנו להזמרין כו', כל תנאי שנעשה בתחילה לחומרין ר"מ כו', מלן הנה כל שהוא מעשה מתחילתו תנאו בעל הלא כך, פשוט. הפירוש, הוא על פי מה דהניא בתוספתא פ"ג, כל תנאי שים בו מעשה מתחילתו תנאו בעל כיולד הריני חולק ע"מ שירלה אבא הריני בועלך ע"מ שירלה אבא, אעפ"י אלא רלה אחד מקודשת, רשב"ג אומר משום ר"מ אלא אחד מקודשת לא רלה היה מקודשת אלא היה בעילה אלא מחמת תנאי הרחוק. ונראה פירושו על פי שיטת הרמב"ם, דמעשה קודם לתנאי, מקרי, היינו שנתן לה מעות על מנת כך, ונמר התנאי לאחר הנתינה, או לאחר הביאה, ואף דבלא"ה לא מהני חזרה תוך כ"ד בקדושין, מ"מ היכי דמפרש ולא נחלק מהני כמו שכתב בכ"מ [עיין מחנ"א הלכות לדקה סימן ט' בזה] ופ"כ ההוספתא דמיירי בשעת בעילה אמר הריני בועלך לשם קדושין, ונמר אחר הביאה ע"מ שירלה אבא, דהנה קמן שבר בעל הנאי, ורשב"ג שבר [ור"מ ע"ם, ר"מ שבר כל הנאי בעי קודם למעשה כ"מ ל"ד עי"ש ודו"ק]. דאלו שהרי בעל בלא רק בתופן אם ירלה אבא כמו בנמר בלשונו, ופ"כ הוה כאילו קדם התנאי למעשה וזה ברור. ולכך תולה הירושלמי זה בזה, דנם הכא חזינא שבועל אותה לשם אחות, לא בילת זנות, רק כלום עם אבאו, רק ר"ם שבר דבודאי לא בעיל אותה רק בתופן שאבור שקדושין הרחוקים הו טובים, ולא נאמר דמיחזי שתמת בעילתו לשם אישות, ר"ל שבר תמי דכי בעיל מחזי כן שתופן דבריו נתפס ותאנאי קא בעיל ודו"ק. — ותפשר לתלות זה בזה דלבי שמעון דאמר הרי עלי עולה ע"מ שתקריבנה בבית חוניו ר"ם אומר אינו יכול להקריבה בבמ"ה אלא בבית חוניו, ואעפ"י שהוא בעזרה, מ"מ אינו יכול להקריב

מס קבוע עכ"ל, והיה הולך בסינגון יפר רומיה ותירוצא בהוכן נכון, אמר מזה יבין כל רוחה כי לא כתבם בהעתקה, וכ"ז קילורו יכסה זהרו עד כי לא נבין סוחם דבר. ולדעתי נראה לבארו, סורם דבר, דהסה מקרא עלמה לבעל הרחשון אמר שלשים יום, ובהוך שלשים הקמתה עלמה לאחר, ואם חזרת אחר כך לרחוחה מקודשת ממילא והוא שתחזור עלמה קודם שלשים, הא לאחר שלשים לא וקאמר דכן בהקדם אם אמר שתהא עולה אחר שלשים ובחוך שלשים מכרה לאחר, אם חזרה אחר כך לרחוחו, חלין ההקדם והוה עולה, ודוקא שתחזור לרחוחו קודם שלשים, אבל לאחר שלשים אינה קודשה ואמר דלא כן לא דמיא עולה לגמרי. ופירושו לע"ד, דהסה אמר שתהא עולה אחר שלשים בזה נכלל בהתה תולה כ"ש שתהיה בחיים רחויה להקריבה, ונם אחר שרבעים תהיה עולה. וכוונתו היה שמלשים חלא מרחוחו, אבל כי לא מלי ההקדם לחול רק אחר מרבעים, שלאחר מרבעים חזרה לרחוחו, חל ההקדם לאחר מרבעים, כנם זה נכלל בחוך הקדנו, אבל בהסה, דהסה המתקדשת יולפה לאחר זה הנע, אם כן כשקדשה לאחר שלשים אינו נכלל בזה שתהיה אחרו לאחר מרבעים, דהפשר לנרשה קודם מרבעים, וע"כ דוקא אינו אחר שלשים אמר לה, אבל אינו אחר חוחם הקדושין אחר מרבעים מי שמעת ליה כיון שאינו בכלל הקדושין שלאחר השלשים דמלית היה להחנרם מאחו קודם ושפיר לא חלו הקדושין אם אחרה לרשות עלמה אחר שלשים יום, אבל בהקדם אף כי אחרה לרחוחו אחר שלשים ג"כ חלה ההקדם ונעשית עולה וזה שכתב בהיראה בס"ד. וע"ז מסיק מה דמיא עולה לנחסה, פירוש, בחיה חופן מחלת דעולה תדמה לנחסה, דצינן שתחזור לרחוחו קודם שלשים יום, אמר ר' מחניא היפחר שהקדישה לנעלה מוס קבוע דאז ההקדם הוה הקדם דמים ויש לה פדיון, ס"כ בזה שאמר שתהיה לדמי עולה לאחר שלשים בזה אינו נכלל שתהיה עומדת לדמי עולה אחר מרבעים דהפשר בפדיה קודם מרבעים, וכיון שלא חלה אחר שלשים מחמת שלא היתה ברחוחו, בוד לא חל לאחר מרבעים ג"כ ולא קדשה כלל וכמו בהסה וד"ק. ויעו"י באור שמח ס' מיחות פ"ז ס' י"ח:

שם שם [דף ל"ב ע"ב] חד תלמיד בעא קומי ר' זעירא נתן לה בשחרית על מנת לנרשה בין הערבים חד סבר מימר כל שהוא קונה. פירושו, עפ"י מה דפליגי התוספות ורמב"ן, דרמב"ן סובר, דברותו דתיקף לגמר הקידושין אלו, רק שייר מקום לחפיסת קדושין אחרים עד שלשים יום, והוספות סברי דאסתא קנה מקלא, רק מחחלי הקדושין ונמרי לסוף שלשים [עיין בספר בית מאיר סימן מ' בשם הגאון רע"ק] ואם כן ניחזי אם נירשה הראשון אחר עשרה יום, אם ניחא דהיא קנויה לו היכף רק שייר מקום להפיסת קדושין, ס"כ הרי אם אח אחר כך השני לוקח אותה, דהוי כמחזר נרושתו אחרי שנקדשה לאחר, אף שקדושי שני אסור ליקח אותה, אבל זה, כשהראשון חלין של ראשון, שוב אין קדושין הוספים ונמרי קדושי שני לנמרי, ונמלא אחר כך אסור בה, דהוי מחזיר נרושתו שנקדשה לאחר, וזה סבר למימר כל שהוא קונה, פירוש אף דאיה היקף לאחר שלשים יום, דסבר כהרמב"ן דהקנין נעשר היקף רק שנשייר מקום להפיסת קדושין דעלמא, ולכן מהני נח [כמו"ש הגאון רע"ק ז"ל] ואהא ר' זעירא ואמר אלו כן רק שנחח אחר שלשים יום לא נעשר קנוי ומעכשיו מהחיל ונומרנו אחר שלשים, נמלא דמה שנעשה קודם לא מהני, דבלא"ה לא היתה הקנאתו בה קנין נמור, ובכ"ז לאחר שלשים נמרי הקידושין לנמרי, אבל הא"ל קאמר, דהא אפילו הכי לא קנה מקלא, וא"כ נמלא דשני נעשה קנין נמור, ואח"כ נירשה הראשון, סוב, לאחר שלשים יום, נמרי קדושי ראשון, ואם את הראשון אחר כך, לסור שני בה, דשבר נמרי קדושי ראשון, אבל אם נירשה שני ונישה אחר כך, לסור שני בה, דשבר נמרי קדושי ראשון, ואם נירשה ראשון

דטעמא דהכמים לאו משום דמיר עלם מגלח אחת לשלשים רק משום דדמיא למיני דהגיא הוסיף ר"י סי', כמלקטני קיץ כו' מגלח אחת לשלשים וע"כ דסבר דהוה כמיזות בפ"ז, וגרסה דמיימי רהיט דהם תמיר דלרבנן כל מיר מגלח לשלשים מלי הוסיף. וע"כ דווקא הכא משום דכמיני דמי, אבל מיר עולם מגלח אחת לי"ב ופריך מנלן מין תימר ר"י כרבנן כרבי הוא [אחת סבור שכרבנן הוא כרבי יוסי] הוסיף ר"י, פירוש ספיר הוסיף דמגלח מיר עולם לי"ב ואולי ל"ל ודו"ק, ואח"כ מייתי קל, דתניא רבי אומר מיר עולם היה מבטלם ומגלח אחת לי"ב וכו', ומפרש מאי טעמא מגלח פעמים לשלשים לרבי, משום מיזות, פי' הרי עלי מיזות כשבר רשמי וכל חדש מיזות בפ"ע קבל, והא אקשר משום מיזות, ויצא תמרה, פירש היה דתמרה שדברי חכמים מגלח אחת לשלשים במיר עולם, דהניחן הריני מיר מלא שביה כו', ומיר כל ימיו ואפי עלה שהוא מגלח אחת לשלשים יום, והא אמר שמגלח אחת לשלשים פירוש הא אמרן שמגלח אחת לי"ב בשומר מלא שערי וע"כ דזה מהיה כרבנן דסברי מיר עולם מגלח אחת לשלשים ופליגי אדרבי ודו"ק:

ודע דלולא דמסתפינא הואה לומר דבר וכלן למה הדים מדר שהיו מלא כמיזרו ועמו מן המיסורין שייך לעיל אחר מימרא דר"י נדרים חייל על מיסורין ואין שבועות חלין על המיסורין גבי הנזיר מיין של ערלה ודו"ק. — הריני מיר לאחר שלשים יום, ומיר שמשן מכבר הר"ח מסתברא שהחחה מיזות של תורה למיזות של שמשן. פירוש המיזות תורה וודאי חייל, שמוסיף לימור טומאה למתים, ושוב דוחה ומגלח, ואם דשבועין לא חייל אפשר משום דמיר שמשן בריסה לומר ושוב לא מהיה

ופקשה לנלח אבל אחם שהיה בירושלמי מייתי דמיר שמשן אחר בשיפא ודו"ק:

פרק ב הלכה א [דף ח' ע"ב] מתי נפקא ביאחן. לומר הריני מיר מן שנגורות ואין שהילה כו', ע"ד דרשב"ל לימו מיר, פירוש, שהעמו משום כמויי דקרו ב"ש נזירות הימים ס"ל לומר קלמר הרוויחו דכבר לומר הריני מיר מיין דקרי לה נזירות, ומזיחא דהעמו לשאר עלמו שנזירות ושהילות בהורת נזר ופשוט, ומהיפין לו קלמר וכמשנה לעיל דף נ' הריני מיר מן החלנים ואין הזנים כו':

שם סוף הלכה ב [דף ו' ע"ב] עד שהעמוד הפרה עד שהפתח הללת, שמעיקה מן הדה. בש"א לומרים כולם מיזים וב"ה לומר אין מיזין אלא כו', מי שהחקיימו דבריו, אפילו לא עשהה פרה, אפילו לא נפחחה הללת בש"א מיר כו', וב"ה לימו כו' וכוי. ופשוט דירושלמי מפרש כרמי בר חמא, שפרה רבולה, והוא רולה להעמידה, ולומר הריני מיר אם עומדת או אם עומדה מלינה דב"ש שברו מיר, וב"ה לטעמייהו דמנזרות ומשברה לא היה מיר דק בעי אם נר ך שהעמוד, וקא מפרש ירושלמי לה עומדה לב"ש לטעמייהו, הוה מיר, אף דהריני מיר אם עומדה קלמר והיא רבולה, בב"ש לב"ש הוה מיר ודו"ק:

שם הלכה ה [דף ח' ע"א] פירש יבא כהדא דר"ל בר חייחא כו'. בשר שכני ולא מדע, הא היין בנדר ובח"ב דמתחייב עלמו בנדר שלא בא לעולם, ובפרט נדרים, שאפשר מפורשת הנודר מן הילודים, דאוסר את עלמו בנדר שלא בא לעולם, וכן פסק הרמב"ם בחוך בהלכות ערכין ל"א פרק שיני, ומפ"ש בהרי עלי לגלח, בלא אמר להקדים דשבל"ע כמו אמן במה דאיירי רמב"ם ולע"ג כעין וד' יאיר עיני:

שם הלכה י [דף י' ע"א] נולד ביום שמוצה מבואר בחו"ם פ"ד מהל' נ' הג' יעוי"ש:

פרק ג הלכה ב [דף י"א ע"ב] הפלים מיזותו כו', מבואר שם בחו"ם פ"ע ה"י:

שם שם [דף י"ב] בהומר אילו לנזירות ואילו לנזירות אחרת לא בדא עלמה לו אמיה רשמואה. פירש שהכא שבבר הקריב קרבן אם נשחל לא עלה לו הקרבנות שהקריב, שהרי לא הפרישן לנזירות אילו רק לנזירות רשמואה, וברור. אבל קשה, הא הכשחל לאכם הקרבנות שהפרים יצאו לחולין כדמשמע לקמן פרק בית שמאי מבשה ב', ג"כ הא מלי לעשות הקרבנות שהקריב עבור השניה, ולריך לומר דשמעת לבמן קלי, וכיון שהפרים לנזירות אחריים אוב הקרבנות שוב כשנשחל על הרשמואה הוה כנשחטו וגעבו אלא לבמן דנעשה אלא לבם השניה וזה נכון בשבבר ודו"ק, ופירושים מהריס לא מחויר, ומדם הוא לדיוק:

פרק ד הלכה א [דף ט"ז ע"ב] אחד שאמר הריני מיר מאה יום ושמע הפירו ואמר אני מאה יום ואזר ואמר ואני נעשה עיקר

שפילה. ופירושו דלעיל בירושלמי פ"ב ה"ה אמר, אחד שאמר הריני מיר מאה יום ושמע אחר מבירו ואמר ואני הרי שני שלשים יום אלא רק אפלגא דיבורי', וכאן אחזר הראשון ואמר ואני הוי רק מיר שלשים יום כדין מיר שהם ואח כיון שים שיעור חוך כ"ד בימיים שהרי אמר ואני מאה יום, נמלא דהו חיכו חוך כ"ד של הראשון מיחפם בשני ואם הוחר השני הוחר גם מירחו שהם שאמר ואני ופשוט:

שם שם שם אחד שאמר הריני מיר חוך כ"ד כו' מכ"ד של שני כו' כיון דבין לראשון לשיני ליכא שיעור שלם חיבות הו מיחפם השלישי בקשע דאמר הריני מיר לבן הוחר השני לא הוחר השלישי דכיון שאין הפסק שיעור שלם חיבות בין ראשון לשלישי מיחפם שפיר בקשע, אבל אמי שאמר ואני מאה יום הרי ליכא שיעור שלם חיבות הפסק בין ראשון למי שאמר אח"ש ואני חו לא מיחפם רק בשני אם שהוא מכ"ד ולכן אם הוחר השני הוחר שאמר ואני וזה נעשה עיקר שפילה שפיר:

שם שם שם הוחרה היא הוחר הוא הוחר הוא לא הוחרה היא. ברור דכיון ש"ם וקאי על סוף המשה דלעיל הריני מיר ואמע ואמר ואני אינו יכול להפר ע"י שאמר בזה הוחרה היא הוחר הוא שאמר ואני, הוחר הוא לא הוחרה היא ופשוט. לך מראה דבכה"ג כיון שנשחל על מה שקבל ואני הו כוי כמו שנשחל על הקמחו וחו מלי לבעל לחזור ולהפר מיירות לשהו ויעוין מפרש לנדרים (דף פ"ע ע"ב) יש שאלה בהיפר ועיין מש"כ לעיל פי"ע מנדרים ודו"ק:

שם הלכה ה [דף י"ט ע"א] אמר ר' יוחנן לא אמר ר' עקיבא אלא בחעלח כו', פירוש הא בשאר קדשים יש הקפאה לזרוק דמן שלא לשמן, ופריך מעשה לפיל בחיים, פירוש לפיל לא בשחט עדיין החעלח רק הפר שהוא לבדה דמכן לעיל שם הפיר לה בעלה החעלח המות ומ"ש לרש"ק היך מלי מיפר לרש"ק הא לית לה הפסד קדשים, ומשני היינו ממכרת לגבוה אלא בשחיטה, ופירוש דכיון דמכרן מקדש לית לה כפשיה טובא וחו"ק, ויחכן לפרש דשם הפר לה בעלה מן לך פחח נדול מזה שפילו ידעים שבעלה מיפר לה לא הפריסה ולא הקדישה לומו ויכולה לשחל לאכם, אבל לאחר שחישה שם השחל לאכם שוב אחנו הולן בעזרה, [וזה לית לה ממכרת פירוש אלא השחל ש"ם] ודוק. ולפ"ז מתיבת דר' אלעזר דשוב בשרלין (דף כ"ג) כש"ם דלין שאלה להקדם דמל"ם לאך נמירי דחשם חשלומי מיחות הא לין לך פחח נדול מזה מילו ידע שחאבד ותמלא לאחר כשרה לא לחשה כשרה ויכולין ליחכל לאכם ש"ז ולאך נמירי דמחת, וש"כ שבר לן שאלה בהקדם אבל לחן שבבי לחן פוחחין בשולל, ועיין ב"ק (דף ק"י) ודוק בכ"ז, מבואר בחו"ם פ"ד ה' י"ז:

שם הלכה ו [שם ע"ב] יבא לפני הספר כמו שלא מיחה. ירוש לע"ג דבפ"ק דשבת אמר לעיין אלילות דיבא לפני הספר חני בשחחיל לגלח בכ"ז כלן בקטן דחחבבה לית ליה יעוין פ"ק דחולין (דף י"ג) ובירושלמי מעשרות פ"ד ה"ג דלף אם לקטום לשבת כמו שלא לשבת יעו"ש לא הוי מהשה, אמנם בעי קרוב מהו שיחחה בכה"ג דהוסיב את הקטן לפני הספר אם הוי כמו שנלמדו קרובים. ובפי' ר"ח בעי אם אחה יין ונעשה למחים מי הוי מחשה ונראה דבית גופיה הוי מחשה אבל בקרובים דוקא אם נלמדו דשלשה מיו לוקה לא הוי מחשה כי"ל בזה, מבואר בחו"ם פ"ב ס' ט"ו:

פרק ו הלכה א מבשה דשמוה דהוון דרשן שכר כו', מבואר בחו"ם פ"ם הלכה ד':

שם הלכה יא פשיטא דא בלא נטמא כשר לא בדא כשר ואח"כ נטמא. והברור בל"ל כך "פשיטא דא נטמא בלא נשר" דא פשיטא כשנטמאו דשואר קרבנותיו אף אם שבניה קודם נטמא "נשר ואח"כ נטמא" פירוש אחם נשרו שערותיו ונעשה קרח ואח"כ נטמא אם שחר קרבן שבניה כן אחין לו מה לנלח שבשרו שערות רשאו ונעשה קרח ואחו לא יחקיים ביה חנלחת עזרה ול"כ למה יסחור אלא נזרק עליו אחד מן הדמים בעזרה ובר הנלחת לא הוי יחזור ויזה ויבשה ויטבול ויביא אחר קרבנותיו אמר ר"ח ולא ר"ש אמותי הא דחניא נזיר ממודע ב"ם חומרים לריך להעביר הער על רשאו ול"כ הניא קרבן טרם שמעביר הער על רשאו ולכן מוכח ז' ימי טומאה ומעביר הער על רשאו ואח"ז מוכח כשנגע ז' ימי עזרה שבניר שים לו שער אחו לידי חנלחת עזרה ומעביר חער על רשאו לשם עזרה לכן כותב הקרבן ומביא גם הקרבן שנזרק דמו מקודש ובדור שם"ד [מבואר בחו"ם ה"ע פ"ו ה"ם]:

פרק ז הלכה א [דף ה"ה ע"א] בירושלמי ד' פיעשרוקאות, [אין לי אלא נבלה טרפה מנין כו' מבואר בחו"ם ס' מ"ם פ"ד ה"י]:

פרק ח הלכה א [דף ל"ט ע"ב] אבל שם היה זה נזיר שלשים יום ואם נזיר מאה יום לא נטמא ואסור בהנלחת עד כלות המאה יום לכן ממחינן בקרבן טומאה ועזרה עד מאה, בעון קומי ר' יצחק נטמא בחוכן רימים מה בין פירוש דרשו שנטמא אחד מהן בחוכן רימים שלאחר שלשים ואחד יום עד סוף המאה שלנזיר מאה הוי חוך מלחות ולריך הנלחת טומאה וקרבן טומאה ואם הנזיר שלשים הוי יום שהוא רשאו לנדל בו שער שיהו שניה קרבן וימים אלו שלאחר מלחות שיהו מביא קרבן טומאה ואיך מלי להביא קרבן טומאה ולהחנות זה היה של אחד מהם, ל"ל ר"י כמו שחבירו מבקש מאחד מן הסוק פירש יבקש מאחד מן הסוק שיחור שיהו כשנדו כו' קרבן טומאה וקרבן טהרה ואם נזיר מאה הוא הטמא קרבן טומאה שלו ואם נאו הוא בספק ומביאין אחיו קרבן טהרה: [מבואר בחו"ם ס"נ פ"ו ה"ם]:

שם הלכה ב [דף ם ב ע"א] זאת אומרת שהשער שהנזיר נוזר טמא שוחר פירש שאם נגלח חוך שיעור שהצמיח לעומתו שוחר ואוכל שבעת ימים כדי שיגלח הנלחת טומאה כדין דב"ז יומי מטו שערות לכדי לכוף רישו לעיקרו ולא מסחברא ליה לחלק דכיון שנלטרע שערו בחנחלתו מותר בשחיה ופקע חיסור וקדושה שבשערו אבל אם נלחוהו לפניהם חוך ימי טומאתו דשערו קדום ובעי קבורה לימור דחיסור שותר כבר לא נפ"מ מידי בהא יעוי' אם בירושלמי סוף פ"ב נזירין ודוק ולכן בפ"ע מיון ר"נ אמר אמר קל נזיר שהר שיהו שערו לא נלחר מלחות ליו נלחר מלחות ליו יום שהוא נזיר טמא שהוא שוחר ואוכל ושוחה שבעת ימים כדי שיגלח הנלחת טומאה ואיך מלי להביא קרבן טומאה ולהחנות זה היה של אחד מהם, ל"ל ר"י כמו שחבירו מבקש מאחד מן הסוק פירש יבקש מאחד מן הסוק שיחור שיהו כשנדו כו' קרבן טומאה וקרבן טהרה ואם נזיר מאה הוא הטמא קרבן טומאה שלו ואם נאו הוא בספק ומביאין אחיו קרבן טהרה: [מבואר בחו"ם ס"נ פ"ו ה"ם]:

שם הלכה ב [דף ם ב ע"א] זאת אומרת שהשער שהנזיר נוזר טמא שוחר פירש שאם נגלח חוך שיעור שהצמיח לעומתו שוחר ואוכל שבעת ימים כדי שיגלח

הנלחת טומאה כדין דב"ז יומי מטו שערות לכדי לכוף רישו לעיקרו ולא מסחברא ליה לחלק דכיון שנלטרע שערו בחנחלתו מותר בשחיה ופקע חיסור וקדושה שבשערו אבל אם נלחוהו לפניהם חוך ימי טומאתו דשערו קדום ובעי קבורה לימור דחיסור שותר כבר לא נפ"מ מידי בהא יעוי' אם בירושלמי סוף פ"ב נזירין ודוק ולכן בפ"ע מיון ר"נ אמר אמר קל נזיר שהר שיהו שערו לא נלחר מלחות ליו נלחר מלחות ליו יום שהוא נזיר טמא שהוא שוחר ואוכל ושוחה שבעת ימים כדי שיגלח

פרק א הלכה ה [דף ו' ע"א] קריית אמר מקרין ואח"כ מבזין, מתניתא אמר מבזין ואח"כ מקרין, וכ"ל דהך מקרין ט"ם ול"ל [מערבין], שבקרא כתיב ולקח מים קדושין וכו', ומן הטפר כו' ונתן אל המים קודם הבזוי שפורעה, אמר הקריית אמר מערבין הוא עירוב המים עם עפר המשכן בכלי חרס, וע"ז שפיר משני אלא מחמת עמידה רלפוה היה פורע את רלפה, דהיכף כשהעמידה היה פירע רלפה, ואח"כ עשה מים המרים ואמר קרא ונתן היה מכהן יסיו מי המרים, וכיון שהמה בידו שפיר הוא מעביעה ואומר מי המרים הללה:

פרק ב הלכה ה [דף י"ג ע"א] וכהנת פיתה והקיזוה לביתה אמר ריב"ב אף לא מכות מין בה, פירוש בהמיה הנו מלקות מין בה וה"ב לא גרע מכל חיבי לאוין דעשית שוה בביאתה כדחנן רים הבא ע"י בבא יסרהל לממזר, ואיהו לטעמו אזיל דמחזיר גרושתו פוסל לכהונה אף ע"י דאינו זר אלא מעיקרא ופשוט:

שם הלכה ו [דף י"ג ע"ב] אמר ר' יוסי אפילו שמחה מוחל על קנייו כו', אבל אם קינה לה ונשתהה וידע בה ונישאה וכחזירה שתה ולא בדקו אותה המים טהורה היא, לו מאחה אמין המים בודקין את האשה שהיא אסורה לבעלה טמאה היא, ברור דלעני דל"ל דל"ל כך, אבל אם קינא לה ונשתהה וידע בה ונישאה וחזירה וקינא לה ונשתהה אפילו ידעה דהה פשיטה לירושלמי

לירושלמי דהדם מוחל על קטיו לף למחר סתירה וכמו דתיתא בסנהדרין, רק דהם גירושין, הוה מחילה קל מבעי ליה, וע"ז אמר אם הסרינן דמלתא אלא בדקום המים טהורים לבעלה, דהקטן קטע הא נמחל ע"י הגירושין, או מלתא כו', פירוש דהגירושין לא הוי כמחילה ולסורה עליו ואין המים בודקין אותה, והיינו שכיון שהחזירה וצא עליה ס"כ לסורה עליו מסיבת קטי הרחטון שלין עליו בדיקה ע"י מים המלרים, כיון שצא עליה לאחר סתירה, והו לין המים בודקין אותה על סתירה שאחר קטי הסני, כיון שהשתא בשיכורה לבעלה מן הסתירה שקודם הגירושין וכמו דמטעם זה לשמה לכה"ג היה אותה עיין ליש פ' תרומה בירושלמי, ושפשר דקטי בתרי לדי הגירושין היה כמחילה, רק דבעי היכו דצא עליה בעלה בדרך דהיה אותה שם קיטא לה וגסתרה חא"כ שם בודקין אותה המים על הסתירה שמן הקטי שלחרי הביאה, והו נבדקת גם על הביאה הרחטונה מיהרת נעטל, וזה רחוק, והעיקר כפירוש קתע והכנה"ס מיכרחת בס"ד וה"ק:

פרק ג הלכה ג [דף ט"ו ע"א] הדה לאחר שמנחת סוטה קדשה עד שלא נכתבה המגילה, פירוש שם נתנו אותה בכלי שרת הקודש כתיבת המגילה קדוש ולא לאחריו דלא קידשה ליה ואמר ר' יוסי דרושא הני, ר"ח עד שהיא בדרך מכתבה קדשה, לף שלא הביאה לעזרה שם נתן המכתב בכלי שרת קדושה, ואמר ריב"ב מהיכא לאחר כן, ושבח עליה בעלה בדרך פירוש וכבר נתקדשה בכלי קודש כשהיא בדרך והוצרך דירושלמי מפרש דהסקדש לא היה בעטות, אבל קשה על רבינו לאחר זה להשמיטנו נוטע מדתא והדושה רבה, דעד שהיא בדרך קדשה, ואולי פשיטא לרבינו דאחיה לעד שלא נתכתב המגילה ול"ע בזה, אבל הס"ק כאחיך בד"ה עד שהוא בדרך בדברים שפיסא נוחים ומקובלים.

פרק ד הלכה א [דף י"ח ע"ב] ויתקנה נזירת הכתוב והביא הלים שם מאחו על הכתן, [פירוש דוקא מאחו ולא לרוסה ובו"י]

ולא יקנא לה (ומשני) התורה אמרה וקנא את מאחו וקנא לה מאחו, אפילו מקנא ולא יקנא לה (ומשני) התורה אמרה וקנא את מאחו וקנא לה מאחו, אפילו מקנא מאחו, [פירוש דכתיב שני פעמים וקנא את מאחו ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אפילו לרוסה ובו"י], ר' יוחן בעי כמה דתימר תמן וקנא את מאחו, ודכוותיה תחת אישך אפילו מקנא אישך [פירוש דכתיב קרא לגבי קטי לרוסה ובו"י, כן נרבי אפילו לענין סתירה אם בעלה סתירה היתה לרוסה ובו"י כגון שנסתרה בעודה לרוסה ובו"י, דכתיב תחת אישך שני פעמים ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ומרבה אף שנתה תחת המרוס ויבא ויהו אפילו מקנא אישך] היך עבידא קיימ לה עודה לרוסה וכנסה ונסתרה מבקש אותה על קטיו [זה מלתא דפשיטא וכן פסק רבינו והיא גרייתא בבבלי] קיימ לה עודה לרוסה ונסתרה וידע בה תלת בכתובתה:

פרק ו הלכה ד [דף כ"ח ע"ב] כל זמן פירקא מסקינא לה ונסתרה, נסתרה בפני עדים, אמר עד אחד, אני רואיה שנטמאת בתוך כדי סתירה, פירוש שבי עדים מעידים שהיה קטי וסתירה, ואחד מהן אומר שנטמאת בתוך כדי סתירה, הרי יש כאן כתירה ויש כאן טומאה פירוש, היש כאן שני עדים על הקטי והסתירה ואעפ"י שמחיאו העני ואומר שלא רואיה שנטמאת בתוך כדי סתירה, בכל זה לא מהימן דהוה הד נגד שניים וכמו דאמר ר"י עד כנגד עד היה אותה ודו"ק לאחר כדי סתירה שעד אחד אומר נטמאת לחר שעור כדי סתירה שע"ז לא מהימן העד כשנים שע"ז לא מורה רגלים מדבר הקטי וסתירה יש כאן סתירה שנים מעידין ע"ז ואין כאן טומאה ובבה"ג אומה. קו נ' אחד אומר שני רואיות שנטמאת בתוך כדי סתירה, והשניים מכחישים אותו לא רואיה שנטמאת יש כאן סתירה ואין כאן טומאה שנים מכחישין אותו לנגדי טומאה ואומה שפיר, לאחר כדי סתירה פירוש שאומר שלא נטמאת בתוך כדי סתירה, ואיכ עדותו שאומר שנסתרה אין כאן עדות על סתירה כלל שבבה"ג לאו סתירה מידי ואין זה אום ענין לאוסרה מלד סתירה עלמה, ובבל מקלתו בעל כורחו, דסתירה בעי שנים ודין עדות לגמרי, ולכך אין כאן סתירה ואין כאן טומאה ומותרת לבעלה, אבל דם מיבעי ליה שלשה, פירוש שנים אומרים נטמאת בתוך כדי סתירה ואחד אומר אני רואיה שלא נטמאת בתוך כדי סתירה רק לאחר כדי סתירה [ועדי סתירה שמה אחריס] מסיק דבטומאה לא אמרינן עדות שבטלה מקלתה בטלה כולה דרגלים לדבר והבן. ולריך לייחב לפ"ז לטן המשנה ודו"ק. ואם כי לא בחתי הל לחיתתו בכ"ז הדברים נכונים:

מסכת גיטין.

פרק א הלכה א [דף ב' ע"א] עד שיאמר בפני כתב ביום ואחתם ביום עד שיאמר נכתב לשמה כו', הא דאחטו שמא נכתב ביום ואחתם בלילה, נראה דירושלמי אמר בגט שאין בו זמן שבלא כתיבת יהו לף אם ניסה תיכף שהעדים פסולין דחיבוהן על נאמיהן שאחתמו שלא כדין יעוי"ש לכן לא מהני הכא דאחתם בלילה, אבל לכתיבת בבבלי דעל מה דאמר רב כתב יהו שניהו אמר, ואלא אמאיתא הרי ים עליו עדים, ואין העדים פסולים כמה דאחתמו שלא כדין, ס"כ לכתחילה יש לשלחו מי שליח וכשר שים לו קול, ודו"ק:

פרק ב הלכה ג [דף י"א ע"ב] ולא כתב ידו של רשאון הוא, כשר פרשו הוס' בפ"ק דף ט' דכריך דס"כ היו יכול לקיים אחיאחן דאחתמו לפי כתיבת המקרע וכמה ל"ל שם בא ושערר שירעורו קיים, ופירש דהכל מלכון הקושיא, דס"כ שם יערער בבעל לא יוכל להתקיים בחותמיו ושירעורו דבעל קיים ומלי מכני עדי התימה, ומבני מרחיב להן הקרעין, ואח"כ ל"ל ר"מ בעי ולמה ליון לחרין רוסם לפיסם בעים, וזה כפי מלי דמסיק ס"ם דילן וכן בס"ד:

פרק ה הלכה ה כל הגט [דף י"ז ע"ב] לף בקדושין כן מה בין גיטין לבין קידושין, בין כל אדם מלוי לגרש, לא בין כל אדם מלוי לקדש, והמפרשים פירשו בכוונת הירושלמי שם שליח עושה שלים בדעת הקדום בהגמ"ל עיי"ש היטב, ובמחילה מבבודם אעו דהפירוש בירושלמי דקאי שם אלא בקידושין בודאי עושה שלים אבי רק שם לפילו לא הלה מלי מצוי שלים ומבני בין כל אדם מלוי לגרש ולכך לא יבטל הגירושין שבידו בכל עת לגרשה, ולא בין כל אדם מלוי לקדש, פירש ולכך רלוו בעשה כל עלדקי דמיא ליה ובפרט דמקדשה שאין בידו בכל עת ולהיא קרובה מזה דשליח עושה שלים בקידושין ודו"ק:

פרק ד הלכה א [דף כ' ע"א] תלה שליח שם את עבידו בגיטין או בקידושין כו' ע"ש לפי פירושי לעיל ליל "הלה שליח" והכוונה הלי שליח של בעל הגט שם את עבידו ליה שם כשליח של קידושין שיהא שבחוך כך יפן לה השליח הגט או דילמא כיון דבידו לבטל שלא בפניו בב"ד הוה דומה לגט ופ"כ דלא תלה לימו עושה שליח והבן ומוכח מזה דשליח עושה שליח לבטל הגט דהוה מילי וקלי ע"כ לפ"ד מילי ממסרן לשליח, ולכך לא הביאוהו הפוסקים ושוד נראה דאחר התקנה לימו יכול לבטל שלא בפניו דומה לקידושין וכוודאי עושה שליח לפ"ד מילי ממסרן לשליח, אבל האיבעי' קאי הלא חלה — והבן:

שם הלכה ו [דף כ"ד ע"ב] תני נוי מוכר ספרים תפילין ומזוזות כו' אסור ליקח ממנו, והא תני מעשה בגוי אחד בירושלם שהיה מוכר תפילין כו' בגוי שאחר לסורו הוא, הא הלא פריך אין אחרת אסור ליקח ממנו, והא תנן במסכתינו יתר מכדי דמיהן אין לוקחין הא כדי דמיהן לוקחין וכמו דפריך בתלמודין, נראה פשוט דמסכתינו מיירי בלופן שודעינו ברור שיכולל כתבם והם לקחו מיכרלל או שלוי, וכמו כך דאין פודין את המבוין מפני תק"ע, ולפלא בעיני על קושיית הגמרא דילן דדייק דממלא ביד נכרי קורין בו, דתנן מיישינין שמא כתבו הנכרי, וכלן מיילי שידעינו שהם של ישרלל, וצריך לאמר דבסר גמרא דילן דהם לא יקחו מהגוי רק בלופן שידעו בבירור שהמה של ישרלל או לא שייך מפני תקון העולם, דהא ליתו ולינרבו כיון שהא יפדו רק שם המה יכירו שהיא היא שהיתה ביד ישרלל וזה נכון, ופריך ממעשה דלידן שהגוי היה מוכר תפילים ומזוזות, [בגירסת הירושלמי מוכר, ולא כתב בכתוספתא דילן ובגמרא דילן], ומשני בגר אחר לסורו הוא, ולכן מוהר ליקח ממנו, דבגוי דעלמא מיישינין שמא כהבו הגוי הלזו דלא בר כתיבה הוי, דמסיכן ימלא ביד הגוי ספר תורה שכתבו ישרלל, לכן מיישינין שמא כתבו הגוי בעלמו דפסולה, אע"ג דלא שכיח, אבל בהאי לסורו הרי מיכא שביה ס"ת תפילין ומזוזות שהוו מגלו מקודם בעוד שהיה ישרלל נמור היעו בעיניו גירותו ולכך שהיהו ליקח ממנו, ולפן ס"ל דאחר לסורו מרלעו ולא בעי לכהו מחמת ירלה, דבגמרא דילן מייתי הגילסא שהיה כותב ספרים תפילין, ובעי הגמרא לסמויי דגר אחר לסורו הוי וכשר לכתוב ועכ"ל דמחמת ירלה, אבל הגירסא בירושלמי כלן ובע"ז מוכר, וע"ז קלי הקושיא והתירוץ כמו שביארתי, לף המפרשים הזו לסוגיית הגמרא דילן ולא דקו בזה במיכ"ת:

שם הלכה ז [דף כ"ה ע"א] בדין היה שלפילו כו' שקן עוקר נדר מעיקרא, היעו לסברת ר"מ, רק בנדר שס"ל מקירת חכם לף קן עקר נדר מעיקרא. ועיין במפרשים בירושלמי ודחוק מאד, לכן לפיעה הירושלמי סבר דר"מ מחמת חסם להבא אמר לא יחזיל, וסבר לף לדם רואה שתהדזה תבעו בב"ד, ולכך לא ניחא ליה שתעדור תמיד ויוליכנה לב"ד וע"מ כן מנדשה שלא תעדור עוד, אבל נדר ס"ל חקירת חכם, לפיעה חכם רואה עלילה הוא, אבל בשביל זה אין לדם מנדם שבידו לשפרם, וריב"ו סבר לדם רואה ולכך בזה מחזיר, שבידו לעוליכה לב"ד, רק נדר ס"ל חקירת חכם שאין זקן אחד ולא עקר רק מכחן ולהבא ואם שנדרה קודם יהיה לסור ואין לדם לך עם כתן בכפיפה ומנדשה בלופן שתעוב מכשלה, ולא יהיה ניעו בעל, ויהיה מזה סייעתא לפסק ס"ג שנדרים שבידו של בעל לשפר אין החכם עוקר ומתיר והבן הדברים:

פרק ה הלכה ג [דף כ"ח] לפיק ד' דגרין כו', מבואר בחו"ם ס' גזילה וחבידה פ"י ה"ז:

פרק האומר [פ"ו] אמר ליה, פיגול אין המחשבה פוסלת, אבל אם שחטה לזרק דמה לעכו"ם אין המחשבה פוסלת, עיין במפרשים שלא מלאו ידיהם ולנליהם בזה. וכפי פירושי בחידושי במקום אחר הא דאמרה הגמרא מפיגול לא ילפת, לפי שאם מפגל אדם שוחט לזרק שלא בזמנו, והיינו לעשות מעשה לזרוק מאר או לזרוק חוץ למקומו, אבל שוחט ע"מ לזרוק דמה לעכו"ם כי זריק נמי לעכו"ם רק מחשבה הוא, ס"ל השתא בשחיטה מחשב לחשוב מחשבה חיצונה היעו לזרוק לעכו"ם, דבזה הוה לשם עכו"ם רק בהשבתו וזה תיכף פוסלת, וזהו דקאמר הירושלמי פיגול אין המחשבה פוסלת, פירוש, שאם חשב בשחיטה ע"מ לזרוק במחשבת פיגול היעו לאכול למאר, שהגם בפיגול לא מהני, רק בתוך המחשבה לעשות מעשה והכא נמי מחשב לחשוב לעכו"ם [והמחשבה שמחשב עתה לחושבה תיכף פוסלת] ולא מהני, וז"ב בשמש בס"ד בכוונת הירושלמי:

פרק ז הלכה ה [דף מ"ג ע"א] אמר ר' יוחן בשחבדה בחוהם אין קיימין עשו חותה כמחנה שו"ח להיות פטור מן השבועה, אלא בשחבדה בפשיעה ח"ל יוסף וכו אחיון מיתני שו"ח להיות פטור מן השבועה, אלא בשחבדה בפשיעה אין קיימין דמים עשו חותה כהילטלית רבנן אמרי אחת זו ואחת זו מטוח הנאי גיטין, והירושלמי הזה מופלא, מאי שייך להיות פטור מן השבועה, ועיין מפרשים, וברור דל"ל להיות כשומל. והיא בדייתא מובאה בבבלי פרק הפועלים, והירושלמי שבועות פרק כל הכבבעין, וזה שדקדק דבריהם אלא הרי זה ניטך ע"מ שאתני לי מאתים זוז הרי זה מגורשת ואתן, וכאך מילתא דרבב"ג לא אלא הרי זו מגורשת ואתן לו אלא דמיה, היעו משום דחיוב עליה ליתן לו מילטליתו ובשחבדה בחוהם אין קיימין וקמ"ל רשב"ג דעל מנת כן אתנה שאתחייב בחוהם אע"פ שהיא מיונה עליו רק שומרת חכם, מ"מ בקבלתה הגט נתחייבה ליתן הילטלית או דמיה כשאבדה, ופריך ר' יוסי והכא קמ"ל הגא דאתחייב שו"ח להיות כשומל, ע"כ כשאבדה בפשיעה וחייבה לשלם עבור הילטליתו כדין שומר חכם, רק שקמ"ל שאע"פ שהילטלית נאבדה, דמיה שהיא משלמת כפי מה שהיא מתחייבת עבו חותה כהילטלית ונתקייה התנאי, והיא מנורשת. רבנן אמרין אחת זו ואחת זו, פירוש בין היעו דאין מנורשת ע"מ שאתן מאתים זוז, בין סיפא דע"מ שאתני לי הילטליתי, הוא משום תנאי גיטין, פירוש, אין החיוב עליה ליתן רק אם אתן התנאי, ואם לא אתן לא תהיה מגורש, אבל הכתיבה היינה ממחת החיוב ליתן רק ברלוה תלוי אם תרלה לקייה התנאי תהא מנורשת ואם לא תחבה בקיום התנאי נתבטל הגט למפרע וזה פשוט, ורבנן המה רבנן בתרתי ולא רבנן דרשב"ג:

פרק ח הלכה א [דף מ"ד ע"ב] נפלו לו נכסים ולא כתב כמי שלא כתב, פירוש שם כתב לה כשומאה דין ודברים ה"ל בנכסיך, ואמרי זה נפלו לו ולא נכסים, מזה לא סילק את עלמו דהוה שוהף כלים מחריגא ולא סילק מכלו שיזכה מהורת ירושה, רק שלא יזכה בפירות מנכסיה, — היה כשוי את בת אחיו לפילו כתב כמי שלא כתב, פירוש שאם היה נשוי את בת אחיו וכתב לה בעת הגבואין דו"ד אין לי בנכסיך בחייך ובמותך כו' שאפילו מירושה סילק את עלמו, לא סילק רק אם יהיה לה בעיס ומדין בעל שלא יירשנה, אבל מדין יורש לא סילק את עלמו והוה יורשה כאחד מאחיו שיורשין בת האיש אם אין לה אחין ואב אז הדין שאחי האב יורשין אותה ומדין יורש לא סילק את עלמו רק שלא יהפוך לו זכות ע"י הבטוחין, ונקיט בסדר שלא סילק עלמו מירושו שיורש עמה ולא סילק עלמו ממנה שיירש ממנה רק שלא מדין בעל, וזה ברור ופשוט מאד:

פרק טז הלכה ח כתב חציכתו וחציכתה כשר כו' ר' אבוה בשם ר' יוחן אפילו חיו כתב כשר כל"ל, פירוש שלא כתב לוחיות רק סימן כמו שמואל כתב מרותה ופשוט:

מיכל המים

הגהות וביאורים על ירושלמי

מאת יחיאל מיכל בהרב ר' אהרן לוי עפשטיין החונה בק' נאווהרדק. בעה"מ מספרי ערוך השלחן וס' אור לישרים על ספר הישר לרבינו תם ז"ל.

דברי המחבר: בה"י. הנה מרבותינו הראשונים לא זכינו לביאור הירושלמי אך בדורות האחרונים עשו פירושים הראשון הגאון מוהר"ר אליהו פולדא והשני הגאון בעל קרבן העדה והשלישי הכי נכבד הגאון בעל פני משה והוא העמיק הרחיב פירושו ותוספותיו ועוד כמה גדולים ועם כל זאת מרוב השיבושים וסתימת הדברים נשארו עדיין עוללות וכתבתי על הגליון מה שחנני ה' בטובו באיזה מקומות להגיהו ולבארו הנראה לעניות דעתי. ויהיו לרצון לפניך ד' צורי וגואלי.

מסכת ברכות פרק א ב

פרק א הלכה

דף ג ע"ב* ר' מיע בר' יוסף בעא קומי ר' יוחנן מהן מצות לקריה מחלקת לבנים ממר ליה ר' יוסי למר ליס קשטה על דעתך למה ממר כל הרף עין והרף עין שבחני מיל דר' מתניה ספק הוא למס ממרת ר' יוסי לכביכול מליהו ויממר זהו בין כשמשות מהן פליג כל"ג וס"פ דשע"כ מס שממר מקודס שס יודע הקריים מכיוס ומקטתו למחר וודאי לעומתה ולקבל ברשיים קורס מירפ"ת דהוי זמן מושע דאלו ברשיים מרוכה קלת הס תנן בזבים פ"ק רשה אחת מרובה כשתים הוי כשתי רשיות וכשלש הוי כשלש רשיות והתוס' בשבה (ל"ב: ד"ה ספק) כתבו דזה מיגו מלא כשיעור הילוך מלה שמה ר' חייא מהן תנא דרשיים קלרה מחלקת לב' וס"ג ר' יוחנן ר' יוסי היא דס"ל בה"ם כהרף עין ויש בו מן יום שעבר ומן יום הבא וכשלש' לי פסיקא לן בזמן דר' יוסי שהוא סוף בה"ם דר' ממיה שפיר מצטרת לה לסך דיעה אבל כיון דבה"ם דר' יוסי לא בריכא לן חיית כמשהר מקודס ול"ב לא מצטרת סך דיעה לר' יוסי מלא לכביכול מליהו ויממר דרבע זו היתה בה"ם ול"ב מהן פליג על זה כיון שמליהו יבדר ומיך ממרת ר' יוסי הוא ומרי בבה"ג שמליהו יבדר בחמת מי יחנוק מזה שם ר' חנינא מבריהון דרבון בעי כמה דלית לת ממר ע"ם מבל בחי' בהממה כהוא בממלע הרקיע וכו' והחדשים בניס כמה דלית לת ממר ע"ם ובעל בחי' ברה"מ פ"ב דבבא בניסן זה בירושלמי וגורס כמה דלית לת ממר ע"ם ובעל"ד ניסן על שיטת ר"ת שבחי לשיטתו אין בחמה בחלע הרקיע מחרי שהלבה ר' מילין ע"ם ובעל"ד גרסה לשדרבא מבאן רמיה נמורה לשיטת ר"ת דבבה לקמן לית לת בירושלמי דמחלת בשמר על פיר המזרח ר' מילין ומסיר המזרח עד בן שממה ר' מילין וכן הוא בירוש' פ"ג דיומא ורמיתי מי שפי' לפילת בשמר פיהו עמוד בשמר מלא הרבה קודם ותמיהני דממר זה לית לת נם במדרש רבה ברבנית פרשה כ' ונם לית לת לפליא עמוד בשמר ע"ם וכ"ב שם ס"ב וכן בלע"ד נדור דמוזן עמוד בשמר עד בין טוי שמנה מילין ובחלע הוא בחיר המזרח ובא לתניא בפבחים (נה.) דמעמוד בשמר עד בין ר' מילין זהו או מעמוד בשמר עד בחיר המזרח או מבחיר המזרח עד בין וברי נם לשיטת החולקים זה שממרו בם למסקנא עד לילת בשכולים ר' מילין פיהו בין בשבולים בבבל בס"ם בגר"א בס"ח סי' רס"ו ס"ב לשיטת ר"ת ממר דזהו לוזקא והך דמעמ"ם עד בין לאו דוקא וזה שבתיו רש"י דיומא בחיר המזרח זהו חלע בזמן עם ובין בין ובן כתיב בחורב בבוקר בבוקר משום דבני בקריס ים בוקר דעמוד בשמר ובוקר לבחיר המזרח ולפ"ז נם בערב מבסקיעה עד בס"ב לריך להיות שמנה מילין לחילי וחילי חד שיעורא הוא כמוכן ולפ"ז בשאו מומרים דד' מילין ומסיר המזרח עד בן שממה ר' מילין וכן הוא בירוש' פ"ג דיומא ורמיתי מי שפי' לפילת בשמר פיהו עמוד בשמר מלא הרבה קודם ותמיהני דממר זה לית לת נם במדרש רבה ברבנית פרשה כ' ונם לית לת לפליא עמוד בשמר ע"ם וכ"ב שם ס"ב וכן בלע"ד נדור דמוזן עמוד בשמר עד בין טוי שמנה מילין ובחלע הוא בחיר המזרח ובא לתניא בפבחים (נה.) דמעמוד בשמר עד בין ר' מילין זהו או מעמוד בשמר עד בחיר המזרח או מבחיר המזרח עד בין וברי נם לשיטת החולקים זה שממרו בם למסקנא עד לילת בשכולים ר' מילין פיהו בין בשבולים בבבל בס"ם בגר"א בס"ח סי' רס"ו ס"ב לשיטת ר"ת ממר דזהו לוזקא והך דמעמ"ם עד בין לאו דוקא וזה שבתיו רש"י דיומא בחיר המזרח זהו חלע בזמן עם ובין בין ובן כתיב בחורב בבוקר בבוקר משום דבני בקריס ים בוקר דעמוד בשמר ובוקר לבחיר המזרח ולפ"ז נם בערב מבסקיעה עד בס"ב לריך להיות שמנה מילין לחילי וחילי חד שיעורא הוא כמוכן ולפ"ז כ

פרק ג הלכה ו כ"ח ע"א [כ"ה ע"ב] עד כדון זב שראה קרי ופלי' קרי שראה זב כשמעיניה מן הדא דאמרת שראתה נדה לריכה טבילה ור"י פוטר מ"ט דר"י משום מה מועיל הוא שהוא טובל לו שמין שם לטומאה קלה אלא טומאה חמורה עד כדון וכו' כל"ל וכ"ם דמפרש טעמא דר"י כדי להסביר הבעיא הקולמת בפיוט סברא תלי הבעיא ולכן מפרש דהלוי בשני הטעמים אם הטעם משום מה מועיל בפיקח דבראה קרי מקודם מועיל הוא כיון דלאחר זמן בל"ת עד שיטבול ואם הטעם משום שמין לטומאה חמורה בפיקח שמין חילוק בין כשהטומאה חמורה הוא מקודם לו לבסוף ומה שאחר עד כדון וכו' כ"ם דלפי זה הטעם בפיקח ניה לעד כדון כשבאת לו טומאה קלה לבסוף דמ"ל לטבול ולפילו באת לו טומאה חמורה לבסוף ג"כ מ"ל לטבול ופוסח מהשמשת וכו' וכל זה הוא ביאור על הבעלה והתיוסיס הקולמת ה' ורוחלמי יומא פ"ג הל' ג' מ"ם שם.

פרק ד הלכה ו ל"ו ע"א [ל"ב ע"א] רב אמר צריך להדם בה דבר וכו'. זהו במיסף שבת אלו יו"ם אבל בשל ר"ח לא שייך זה שהרי בשחרית ר"ח מתפלל י"ח ברכות ומ"כ מוסף הרי אינו רק שבע ברכות אלא מאבת ויו"ם קלי דגם שחרית הוי רק ז' ברכות וזה שאמר לקמן בשמן של שומע תפלה אינו שייך לכאן כמ"ם הפ"מ שם ותוס' ברכות כ"ם: ל"ה על שכתבו דמכאן רמזה שהיו מתפללין במוסף שמונה עשרה ברכות ע"ם ולפמ"ש אינו. ושם [שם ע"ב] ר' יצחק וכו מסדא הוו יחבין בתילין תקישתא מן דלוון מתת גלותא קס ר"ח ר"ח מתפלל י"ח ברכות ומ"כ מוסף הרי אינו רק שבע ברכות אלא מאבת ויו"ם קלי דגם שחרית הוי רק ז' ברכות וזה שאמר לקמן בשמן של שומע תפלה אינו שייך לכאן כמ"ם הפ"מ שם ותוס' ברכות כ"ם: ל"ה על שכתבו דמכאן רמזה שהיו מתפללין במוסף שמונה עשרה ברכות ע"ם ולפמ"ש אינו. ושם [שם ע"ב] ר' יצחק וכו מסדא הוו יחבין בתילין תקישתא מן דלוון מתת גלותא קס ר"ח ר"ח מתפלל י"ח ברכות ומ"כ מוסף הרי אינו רק שבע ברכות אלא מאבת ויו"ם קלי דגם שחרית הוי רק ז' ברכות וזה שאמר לקמן בשמן של שומע תפלה אינו שייך לכאן כמ"ם הפ"מ שם ותוס' ברכות כ"ם: ל"ה על שכתבו דמכאן רמזה שהיו מתפללין במוסף שמונה עשרה ברכות ע"ם ולפמ"ש אינו.

ברכות ע"ם ולפמ"ם אין רמיה.

שם [שם ע"ב] ר' זעירא וכו מסדא הוו יחבין בתילין תקישתא מן דלוון מתת גלותא קס ר"ח ר"ח מתפלל י"ח ברכות ומ"כ מוסף הרי אינו רק שבע ברכות אלא מאבת ויו"ם קלי דגם שחרית הוי רק ז' ברכות וזה שאמר לקמן בשמן של שומע תפלה אינו שייך לכאן כמ"ם הפ"מ שם ותוס' ברכות כ"ם: ל"ה על שכתבו דמכאן רמזה שהיו מתפללין במוסף שמונה עשרה ברכות ע"ם ולפמ"ש אינו. ושם [שם ע"ב] ר' זעירא וכו מסדא הוו יחבין בתילין תקישתא מן דלוון מתת גלותא קס ר"ח ר"ח מתפלל י"ח ברכות ומ"כ מוסף הרי אינו רק שבע ברכות אלא מאבת ויו"ם קלי דגם שחרית הוי רק ז' ברכות וזה שאמר לקמן בשמן של שומע תפלה אינו שייך לכאן כמ"ם הפ"מ שם ותוס' ברכות כ"ם: ל"ה על שכתבו דמכאן רמזה שהיו מתפללין במוסף שמונה עשרה ברכות ע"ם ולפמ"ש אינו.

מלניא ס"ל"ר"ח ולא כבר לניכן ס"ל מלי אלא ואזר ומלי דמתיון מערבי' לתמן ומתרין כמם ר"י כלכה כר"ג בתילין תקישתא ואע"ג דלא כוותי הא אלו כוותי הויא קיק ילי מיבתי. הכבה פירושים לאמרו כאן בפ"מ ובחרדים ובעל ק"ע שלהי ירושלמי ר"ה ובר"ן שם וכולן אין נכון כלי שביעה ולע"ד גראה דה"פ דהכה ר"ח התרעם על ר"ח על מה שהתפלל מוסף של ר"ה בפני עלמו ואח"כ חזר והתפלל עם הציבור וכן התרעם לעיל ר"ז על ר"ע ור"ע ר"ב מהר דרך לאמר בתפלו ומלא עשרה שהתפללין מתפלל עמהן וכלן הסיב לו ר"ה ג"כ שאין חסם להתפלל שתי פעמים שהרי אמרו מערבי כמם ר"י הלכה כר"ג בתילין תקישתא שהם"ן מוציא אפילו את הבקי ואע"כ גם פעם אחת אין להתפלל ואע"כ למה התפללת אתה אלא וודאי לאין חסם להתפלל שני פעמים ולזה הסיב לו ר"ז ואפילו הלכה כוותי וכו' כלומר דבאמת אלו כיוונתי לשמיעת הש"ץ לא הייתי מתפלל בפני עלמי אך באמת לא כיוונתי להפלת הש"ץ ולכן התפללתי בפני עלמי.

פרק ה הלכה א ל"ו ע"ב [ל"ב ע"ב] והכתיב כי מקום מקטרתו (ומתרן) כשיבנו תחת כי מקום מקטרתו ופי' הפ"מ מפני שכופלין פסוק בשיבנו ותימה דזה אינו אלא מבקשים בשיבנו ונו' חבל ימינו כקדם כי הקלף תחבל ימינו כקדם ומאלא מקטרתו כלומר הלא לא מקטרתו ורק קפלת עלינו ולכן כאשר סר הקלף תחבל ימינו כקדם ומאלא דבפסוק לכי אם מקום מקטרתו יש טוב למפני שרק קפלת עלינו לכן בשיבנו וכן משמע להדיא במדרש תיכה על פסוק זה שאומר אם אם מיקיסה היה לית סבר (תקוה) ואם קלייסה היה לית סבר לכל מאן דקלף סופו לאיתרלייא עכ"ל כרי להדיא כדבריהו כי אם מקום הוא בלשון בתמי'.

פרק ו הלכה ד מ"ז ע"א [מ"ב ע"ב] אמר ר' אבא צריך לברך בסוף אמר ר' יוסי הלא דר' אבא אומר צריך לברך בתוך פלוגתתם ושיטת הלר"י דמברך על מין שבעה צריך לברך בסוף ברכה מעין ג' והתכונים דמברך על פיזה מהן שירלה ולא בתוהן שאין ממין שבעה מברך בסוף ברכת ופ"ע לברך מעין שבעה והטעם כדמברך בתוך ברכת מעין שבעה הוא כעיקר והשאר הוי כטפל ואמר ר' יוסי אמר הרי אין כאן ברכה מהרוסה ובשיטת מוכל פת לריב"ל גם לתכמים צריך לברך על מין שבעה ולפו לר' אבא גם בשיטו מוכל פת פליגי וזהו שאמרתים ואמר ר' אבא צריך לברך בסוף כלומר ואפי' לר' אבא גם בשיטו

ורמב"ם פ"ו ממעשר כתב הטעם משום קנס ולכן הוא מסקנת הירושלמי ודלא כרב יוסף כנלע"ד:

פרק ב

שם ושיעורו מחובר וכו' עד סוף העניין ופ"מ וכמה מהמיחוך הוא. ונלע"ד דהא"פ שמואל מהו נדר שתי סדות כל שהיו מחובר זה לזה שיש בהפסק בין סדה לחברתה כמו כל הני דמתניתין או הפסק מיעוט ושיעור בלוז אבל בהמחוברים נקרא סדה אחת ואומר ואין תאמר מחובר כלומר ואם רצונך למנות דבר בהמחובר ן זה ג"כ יקראו שתי סדות ג"כ ביכולת למנות ושיעורו שיש נדר בהמנע אבל אין זה רצונתא כלל דפשיטא שזהו הפסק גמור בכרי אף בחילוקות מפסיק כדתנן הכל מפסיק לזרעים ושיעורו מפסיק לאילן אלא נדר ודאי לא הא נדר מחובר ושיעורו מחובר כלומר לעולם דהוי רבותא דגם במחובר מפסיק הנדר זרעים ופי קשיא הא גם בחילוקות מפסיק הנדר במחובר מיהו כן דצ"ל בהפסק הנדר דתנן בחילוקות מיירי במחובר ושיעורו כלומר כשהחילוקות קרובים הלת זה לזה ולא קרובים ממש אלא כשרחוקים קצת זה מזה וזה מוכח ממשנה דשם. לאילן תאמר מחובר כלומר דאם תאמר שגם במחובר ממש מפסיק הנדר ג"כ הפילו שער כותם נמי ולמה תנן דבשער כותם היינו מפסיק דכמו שהחיבור שלמעלה מפסיקו הנדר כמו כן החיבור מלמעלה אלא ודאי הדא דאמרה שיעורו מחובר ואח"כ מוכיח להיפך אין תאמר שיעורו מחובר הוא הפילו מצד אחד לא מפסיק כנ"ל וכן גירסת הנר"ו כלומר דנם ח"ת לומר שאין הנדר מפסיק אף"כ אינם מחוברים כלל והיינו שרחוקים זה מזה ג"כ ת"ל לומר דא"כ אף אם השער כותם מצד אחד לא יפסיק הנדר ולמה תנן דרק מכאן ומכאן הוינו מפסיק שהרי אף כשהשער כותם מצד אחד נראים כקרובים קצת זה לזה אלא ודאי להפסק הנדר בחילוקות מיירי במחובר והיינו מחובר אבל זרעים אף במחובר ממש מפסיק הנדר:

דף יא ע"א [דף ה ע"א] שנות כל שהוא מוסכת כתל אע"פ שהיו מושך לומר בשנות כשהמים מוכיחים ולא שומדים במקום אחד ובנחל אע"פ שהיו מושך אלא במקום ושומד וכן כותב הרמב"ם בפ"ג מה"ט וכן פי' הגר"ח בשנו"ת והטעם משום דשנות נעשית להמשיך מים להשדות כמבואר בב"ק פ"ב. ע"ב ופי' הפ"מ דחוק ע"ש: שם מה למר רב בחיוב פאה וכו'. פי' הפ"מ דחוק ועי' בשנו"ת שפי' פי' יפה אף לפי שיש לה"פ דזה שתמר רב דזרע אחר בכל שהוא זהו כשהזרע אחר חייב בפאה וזה שתמר ר"י בשלשה תלמים זהו כשהזרע אחר פטור מפאה ע"ש:

שם ע"ב [שם] כמה דר"י אומר חיוב בפאה מפסיק וכו'. הירושלמי סובר דאם הקיירה היה משתחייבה בפאה כגון שהחזיקה שלים הוי יותר מהפסק מאה היתה הקיירה קודם שהחזיקה שלים ושעמו דקודם שהחזיקה שלים אין שם קיירה על זה ואינו חייב להפסיק והם"ס נבלי ממנות ע"ת ס"ל להיפך ע"ש ושעמו כל שהחזיקה שלים לא צריך שתפסיק שהרי התחלת קיירה הוא כבר התחלת קיירה ומה לי אם מתחילין לקצור מתחלת שדה או ממעמקה והרמב"ם ז"ל בפ"ג מה"ט ה"ל כרבי ופ' אלא דאין כאן מחלוקת כלל דהכא כתב אפילו קודם שהניף שלים וכו' הרי זה בפסקת בשתי שדות עכ"ל ותמה הכ"מ לכן כתב אפילו קודם שהניף שלים וכו' הרי זה בפסקת בשתי שדות עכ"ל ותמה הכ"מ על לשון אפילו שהוא היפך מש"ס דמחות ע"ש ולהירושלמי ע"ש:

שם [ע"ב] יקצור חייב בפאה וכל דבר שהוא חייב בפאה מפסיק ר"ז בעי כמה דר' יודע תמר וכו'. וה"פ שמפרש טעמא דר' יהודה דאם יקצור מהשלים שלים חייב בפאה ומחייב קיירה חשובה ולכן אומר לקצור קודם לעומר ודבר שחייב בפאה ודאי מפסיק לר"י דמי לא הוה חשיבה בהפסקה לא הוה חשיבה נמי לאוסרה לקצור לפני העומר וכן ר"מ בקוצר לשתח דס"ל דמפסיק בע"כ למיירי בחשיבה שלים וניחשיבה בפאה וחשיבה קיירתה גם להפסקה ובזה יש להיירושלמי לתן סברת כל שהפסיק ולזה בא ר' יוחנן ואומר דאפי' בכל שהוא למעוטי בכ"ג ואפילו לפמ"ש התוס' בב"ב פ"ט. דכיון דאינו טוכל לא הוי מהמלות התלויות בארץ מ"מ הכא תרי קייר מרפיה כתיב כמ"ש הפ"מ ולזה סמך הירושלמי הך דקצר הנזכר וכו' בעיא היא ע"ש כנלע"ד:

פרק ג

הלכה א יד ע"א [שם] אבל דבר שהוא פיטור פאה וכו'. עמ"פ שמרח בזה והכפר פשוט לפירושו פירות הפטורים מפאה כמו תמה וכיו"ב בזה:

שם שם מן קיימין אם במורותין וכו'. גירסת שלפנינו הוא נפי' הר"ם והרמב"ם בפ"ג סל' ט' אבל להרמב"ם אם הי גרסת להיפך אם ב"ם מודים שאינן פאה מכל אחד ואחד אם ברקפים שם ב"ם מודים שאינן פאה מאחד על הכל אלא כי אין קיימין בגטועין ממש עשרה לבית פאה ב"ם עבדי להון כמרווחין וב"ס עבדי להון כרקופין ובזה תבין דברי הפ"מ ע"ש:

שם [יב ע"א] היה שם נדר כמין דהוא אילן. נראה דה"פ דאם היה נדר בין המלבושות דינו כאילן שבין המלבושות אפילו אינו מודים שאינן פאה מכל אחד ואחד ואם במרווחין גם ב"ם מודים שאינן מאחד על הכל ומה שאינו אומר כמין דהוא זית אפשר פירוש פאה כגרים פסוגים ומיושב קושית הפ"מ בד"ה היה ע"ש וע' בשנו"ת להגר"ח שנראים היה שם אילן כמין דהוא נדר כלומר דאילן רחב ד' טפחים הוא הפסק כמו נדר אך ב"ח הו"ל לומר אילן רחב ועל"ד נראה כגירסת שלפנינו וה"פ אפילו היה נדר קטן אלא כל אילן אפילו מי שאינו כרי הנדר ודאי מבטיל אז בילוש להנדר משא"כ בחילוקות ולא בשביל הזרעים ובאשר בתיקו:

שם ע"ב עד כדון כשהיה יבש מכאן ומכאן ולא בשמע וכו'. לפי מה שפסק הרמב"ם בפ"ג ממ"ש סל' י"ב דבלח מאחד על הכל כרבנן דמתניתין ובזה בשמע לומר דאפילו מכל אחד ואחד ע"ש ה"פ עד כדון אמרו חכמים מאחד אבל הכל כשהיה יבש מכאן ומכאן ולא בשמע לכיון דבלח במקום אחד מפריש מאחד על הכל אבל הכל היה לח מכאן ומכאן ובזה בשמע לכשנופל כשהיה נשארו הלחים בהפסק מקום בין לח ללח גם חכמים מודים שאינן מכל אחד ואחד ור' שמואל מוכיח אפילו בתאומה שבדין הוא לבוז מ"מ מה שהביא בעי לומר דלא מיפסקא ע"ש וגם לדידיה הך דר' בא הוא ענין בפ"ש ותמיהני על הפ"מ שהמציאן ביחד ובדוחק:

שם אמר ר' יוסי שמעון בוק וגורן שני מינים הם לח ויבש הם שני מינים הן. כלומר בתמיה נראין וכן אמר לתתיה לר"מ שהרי בלח הוא ויבש הם שני מינים הך גם זה הוא בטפל כיבש ומניח פאה אבל לח אפי יבש ואינו נוטל כיבש מקום אוף ר"ש מודה למחד על הכל ופריך והתניען מודים חכמים לר"ע בזורע שבת או תרדל בשלשה מקומות וקס"ד דהשלשה מקומות קאי רק על תרדל אבל שבת אפילו במקום אחד מניח מכל אחת ואחת אלמא דמחלק בין לח ויבש הוא לר"ש בזורע מכל אחד ואחד ומחלק בין לר"ע דהשלשה מקומות לר"מ ולר"ש אפילו מכל אחד ואחד ולמה אמרת דבחלי לח ויבש הוא שני מינים אף במקום אחד נוטל מכל אחד ואחד ומחלק בין כי מתיתין שבת בג' מקומות חרדל בשלשה מקומות כלומר דהשלשה מקומות קאי גם על שבת ומ"ש מפרש בשעמים על שבת וחרדל ופי' הפ"מ תמוה ולחוק:

הלכה ד

דף טו ע"ב [יג ע"א] קנרו חלי שדה בשותפות וחלקו הוינו מפרישים משלו וכו' מזרו ונשתפו וקנרו מפרישים משלו שנשוף על של חבירו שכוף ולא על שלו שבשהלה ולא על של חבירו שבשהילה כל"ל וכן הוא בירושלמי בפ"ג ממתנות עניים הל' ט"ז ע"ש וה"פ קנרו חלי שדה בשותפות וחלקו כלומר שזה נטל הקיר וזה נטל הקמה כשור הקיר מחיוב פאה וזה שנטל הקמה מפרישים רק על חלי הקמה ולא על חלי הקיר ובהקמה וקנרו יחד החלי הסני מ"מ לא יפריש של הקיר שהוא מפני שכבר נשפרה ולאו דוקא שמניחים יפריש לגמ"ר. דמי שמניח הפאה יניח על חלקו בקמה ועל חלקו בחבירו שנקמה אבל לא על הקיר שבשהלה לא על שלו ולא על של חבירו ועפ"מ ודבריו דחוקים כמבואר למעיין ע"ש.

דף טז ע"א [שם] תמר ר"י קנר חלי שדה וקייר חלי חלי וכו' עפ"מ ועל"ל נראה דה"פ שהיה רוצה לחלוק השדה לשני חלקים לקצור שהה חלים ולאחר זמן חלים השניים והיתה מחצית כשני שדות וכל אחת חייבת בפאה בפני עצמה ואין מפרישין מזו לזו אלא אחר שקצר שקצר חלי חלים הראשונה וחזר וקצר חלי חלים השניה וקצר חלי השדה השניה ואח"כ קצר הלי חלי חלים השניים מהראשונה ואמר ר"י דהשדה השניה יש לה שיכות עם חלי חלים השניים מהראשונה ויפרישו פאה אחת מזו על זו או מזו על זו אבל השדה הראשונה שקצר קודם שחזר ממחצתה הראשונה היא השדה בפ"ע ואינו מפרישים מהחלי השניים עליה אלא אפילו מהחלי השניים מהראשונה שהיא השניה מחצתה אחת מכל מקום כיון שאחר קצירת חלי השניה הראשונה נשתנית מחצתה לגמרי שהיא מחוברת לה ואינה מפרישים מהחלי השניים עליה אלא אפילו מהחלי השניים מהראשונה שהיא השניה מחצתה אחת מכל מקום כיון שאחר קצירת חלי השניה הראשונה נשתנית מחצתה לגמרי שהיא מחוברת לה והמלאכיים קורא הירושלמי להחלי השניים שהיא הראשונה בשתי

נראה דס"ל דר' אמי מוסר דמשמה שלח סבריכה לעבר תותן המוצות כתרן תף שמיון
פאה מן התורה אתיא כב"ש דהפקר לעניים הפקר וכיון שנתן זו פאה מלרכנן לא נרע
מהפקר לעניים וכבר הבשה"ב הפקיר תותן לעניים על פי נזירת חכמים אבל לב"ה
וולמי לנרך לעשרן ופ"ל ר' יוסי דאינו כן דמשמע שהוא פשוט מן המשברות לנדברי הכל
כלומר אפילו לב"ה מהוא קנס וחכמים עשאוה כהפקר נמור להפקר ב"ד הפקר ומביא כל
הסוגיא דלקלים פ"ה שנתקדש לגה להוכיח דין להפקר ב"ד הפקר מביאור הגנה בבגיעית
ולמי לה ולייך לה מכאן ולהלמיק וכן משמע מתר"ם. ע"ש:

הלכה ב שם [ע"ב] אמר ר' יוסי והוא שיהא הקנין סובבה וכו'. ותימה מאי קמ"ל
פשיטא וכ"ל דה"פ להנה נקט בתמונר לא מינו ותר"ם ותר"ב מפרשי לה
בשהמה מבל ברמב"ם בפ"ב הל' ג' מפרש לה בלקט וכן משמע מסדר המשניות והשתא
לכיון שתחזה בידו לקנור בתוך שתרי הסבולים ובשתשה מידו וזא קלתה הוה כמוכר מידו מו
משנלו דהוה נקט כמ"ש הב"מ וה"פ אין דין זה רק בשומדת בתוך שתרי שבלים אבל
שומדת יחידית שאין שבלים סביבותיה מיהו נקט אף תם מיהו נקנרת עם הקמה ואין
רשאה מניע לקמה וזהו שאמר ר"י והוא שיהא הקנין סובבה לומר שתהא תבואה סביבותיה
ולזה לריכין שתהא רשאה מניע לקמה ואין הקמה יכולה להקנר עמה אבל אם שומדת יחידית אין זה נקט:
שם היתה יכולה להקנר עם הקמה ואין הקמה יכולה להקנר עמה וכו', פי' הפ"מ אינו
מובן כלל דמה שייך בשבולת אחת לגד הרגמון ומזה השני ולעב"ד נרחה דה"פ
היתה יכולה להקנר עם הקמה כגון שתם יהול הקמה בידו ויכפוף להשבולת לא יתלטו
מפני עניים ויקנרם כאחת אבל לניף כשכופף השבולת להקמה תתלש השבולת מיד ומ"מ
נקרתת נקנרת עם הקמה ולגולת:

[דף יח ע"א] אמר ר' יונה מביא שתי שבלים וכו'. להר"ם והר"ב פירושו נבד
הרמשוה ע"ש:

דף כו ע"א [שם] ר' אבוה בשם ר"ל לר' יוסי היא וכו' אמר ר' בא וכו' אמר ר' יוסה הלה
לר' בא פליגא על ר"ל וכו' אמר ר' אני כל נרמא וכו'. עפ"מ וכמה הלבריס
דיהוקים ולעב"ד נרחה לה"פ לר"ל אמר בשה"ק ס"ל כר' יוסי דבבורות דשבו שתיהו זוקה
כזוקה ולכן יכול להחליף על הלקט להלקט בחצר כאלו בא ליד הבעלי ור' בא מפרש לדר'
יוסי דבבורות לריך לזהותו לכאן דוקא כגון שתזכה לו ע"י אחר או שתליפו ביד כהן
אבל בלא זה מודה ר' יוסי ולפ"ז אומר ר' יוסה לבע"ב פליגי ר' בא עם ר"ל דבפ' תינוק
שר"ת אומר שתזכה את העני בבל הגדים מבלל דת"ק ס"ל דע"י זיבוי ות"ב לר' בא ס"ל
לדר' יוסי דבבורות לריך זיבוי בע"ב דהולק על ר"ל שאומר דר' יוסי היא ור' אבא מתרץ
לעלומה ס"ל לר"ל בר' בא ומה שאמר ר"ל דבת"ק ס"ל בר' יוסי גרסה לו לדעת הנה
בת"ק ס"ל לריך זיבוי אלא דס"ל למוכה להעני את הגדים כדי לקנות השבולת לבד ולא
בל הגדים נרחה להדיא לשיטו זיבוי שהרי אינו נותן לו בל הגדים והוה כמוכה מיהו להעני
בבל הגדים ור"ה ס"ל למוכה לעני את בל הגדים ושתמא בת"ק משום דאם יזבינו להעני
למתלו בלומר שלעולם לא יהא שרשות הבעה"ב ולבן אינו מזבינו רק לקנות הלקט בלבד
ור"ה כופר בזה ואינו חושש למתלו משיטו דאם"ס דמי לה לדר' אבי שהרי ר' יוחנן
אמר למתלפא בירושתים דר"ת ותירן דר"ת לנבריאים דבבן קאמר לנבריאים שאין יכול
לזכות בשבולו לעני ולבירושתם ברש ע"י תלוף הוא סילק הבעלי דבר אלא בת בלשונו
שהרי הבעה"ב אינו יכול לזכות להעני ואתה לנברי ר' אבא הא גם לחכמים יש זיבוי להעני
ע"י אחר שהרי לר' אבא גם להת"ק מזבה להעני את הגדים ע"י אחר בדי שיזבה השבולת
אל נקט וא"ב מאי מקשה ר"ת אלא דר' בא פליג על ר"ל ור"ל לא ס"ל לדר' יוסי דבבורות
לריך זיבוי לבאן ולבן אמר דת"ק אלא דר' יוסי דבבורות וכן הוא מסקנת הסוגיא ולפיבך
לא פסק הרמב"ם בפ"ד הל"ע זיבוי מהוא לפסק בר"ל וכמסקנת הירושלמי:

הלכה ג שם ע"ב תמן אי אפשר בית הבא אפשר. עפ"מ שיירסתו להיפך ולגירסת
שלפנינו הפי' פהוא דאמרינן אי אפשר לנבן רק בשלו ולא בשל שניים
בל שבשה ובמהל אפשר לשהל רק בשלו ולא בשל שניים:
שם והא ר"מ אמר אין מנענלין ובמין וכו' והא רבבן וכו' ובמין וכו' אמר ר' יוסה וכו'.
דע דלפי' הרמב"ם בפירושו למשניות דמופח הוא אין זרע בר"ל דה"פ והא ר"מ אמר
אין מנענלין בשופח אפילו אפשר שהרי אפשר לנבן ברש ע"י שניים יותר מהפסידו
בל בשה"ב ובריית' דמרבן אם ת"ק להפסידו בל בשה"ב ואתם מ"ק לר"י הוא ר"מ ומתרץ
דבאמת כוונתו בשאמה שיהוא להפסידו בל בשה"ב והבר פריך והא רבבן אמרי מנענלין
והשו להפסידו בל בשה"ב ואתם הבמים לר"מ שיינו ר"י והרי במרבן לא אם רק בשפסר
עניים ומתרץ דבשופח באמת מבעדין לעניים בשפסדם ופריך ולמי יבלם אמר ר' יוסה לעניי
סעיר ללא בן מה אבן אמרין בלומר דסילוק אפשר בשופח אמר ואמר ר' חייא בר אלא
לאמת הדין נלרבה בלומר דאין בפי' במשנה מפני שאפשר לשום הפסידן אלא הבוונה מפני
שאפשר שיהיה הלקט שוה מבאלו בפירות במו מבשופח בר"מ הרמב"ם שם וזהו לאמת הדין
בלומר דמעיקר הדין מותר ואע"פ שפני תבלומין ולפיבך הרמב"ם פ"ד בסבעתיק אין המרבן לא
בתב שום תבלומין מפני שהיולמי לא אמרה בלל אל בך המרבן אלא על מופח ובמרבן ביון
שהפסידו בדול מוברח לרבן ואמה יבלם ואף בם בשופח לפי המסקנא אין באן תבלומין ולפיבך
השמים בתבורו לגמרי דין בשופח ביון שבם שוין לפי המסקנא לשאר פירות אמה לו להוליאו
ובבלא ביאר שבן מהולבן משאר פירות ממילא מבואר דשוין הן ובהבמים השמש לפי
המסקנא ובזה ס"ם בל מה שהקשה בבה"מ בד"ה אין ע"ם וזה שלפי הפ"ד לריך לשלם
בשופח ואף במרבן לפי שהרבן הוא טוכ בשבולה לבליהה וממילא בשפלין מהן לרבן לפי
היה בבל המלאבות שמוברח לעשותן ואמה יבלם אף בשבפתא בזה אלא שהבעיה והן לשיפר
בשהפסד הבעיה מרובה משלו ואין הדין נותן לרבן הרי היה מוצלת מבל המלאבות ואף
יבלמו לבעה"ב משם"ב בשופח שיבולתו לבלור בל אין בפ"ע ואבניה מבל אין בתם שיהיה
זבן ביבולת לבלור בל הבעיה בחד ואין בבבר בשלו הוא לשיך ועשות אלא שפיר יש לשלם
בשיוב להבעיה או לבעה"ב והירושלמי שבניה שבבריתא למשנה זו לפי משום דדבר אחד הוא
אלא משום שבן הוא בשופח העניין לעניין הפסד. בללע"ד:

פרק ו הלכה א דף בח ע"א [ב ע"א] נשלם אבל לא בהשה וכו' לעניי אותה
סעיר ואע"פ לעניי עיר אחרת פלוגתא דר"י ור"ש בן לקיש וכו'.
הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות השמים בל זה ותולי שמפרש דהוא פלוגתא דב"ש וב"ה לפי
מה שפירשו ר"י ור"ל מקושי דבריהם ולישנא בקיש בירושלמי דבאמת לא פליגי בלל
ר"י ור"ל דר' יוסי בן לקישה ס"ל בב"ש וב"ה בל אחד לפי דרשתו אלא שהפקיר
בל לעניי אותה העיר הוי הפקר ולב"ה אף שהפקיר לבל אדם דק לא בשמה לא הוי הפקר ובע"כ
ל"ל בן דברי דברי בל דאמר הבוונה בין לב"ש בין לב"ה ודבוותה הפלוגתא דקאמר
מה שאמר הפקר לעניים וזבו אלא דק לב"ש וא"ש לפ"ה בן דב"מ בי'. ודלא אמרם
בלו מלטיל בלי אלא להלבתיים בלומי בירושלמי בב"מ:

שם עד בדון בשהפקירה לזמן מרובה וכו'. לבאורה שמוכל לר' יוסי דס"ל לזמן הפקר יוצא
מרשות בעלים אע"ב זבה בה אחר אם גם בהפקר לזמן ס"ל לר' יוסי בן אם לאו ופשיט
לה מברייתא ועיקר הבשיטתמסיפת מן שדי מופקרת יום אחד שבת אחת המחלק נ"ב
בין אד אלא זבה בה הוא או אחר ובין משזבה בה לגמרי לזמן חילוק וזהו שאמרים בסוף
בעניין הדא פסיפא שילתא דר"ו בלומר שאפשר בשאלה לזמן חילוק ומה לתלי לה בר' יוסי שיירא
מהוא דר"ו ס"ל בן במו שיתבאר להנה על ריש הבריית הסר באן ואילך להגיה בבירום'
נדרים אם"ד ובבי אית שם דר' יוסי בר חוזר בו ומעמא לשילתא דאע"ג דמדינא לר' יוסי הוי הפקר לזמן אלא משום דלחר שאפשר לו לחזור בו מ"מ מחקנת הדבן אלא יבול לחזור

מוגם יש לו גם נרתעו ואין זה שכחה להתחזון מיכל כמו הקמה שמלמת את השומר מכל כשאין לו תהיתו שכחה מלמלום והשתיר הנשאר לפאה אין לו גם נרתעו ושייך שכחה לעניים ור"מ אומר להשכחה למעלה מהחלת משתלך המחבת ואז אין לו נרתעו ומ"מ אף שהלכה המחבוסה ואין לו עוד נרתעו מ"מ תתהיו יש לו להשעה"ב כל זמן שעדיין לא היתה בוודאו להניח הנשאר נשם פאה וזהו שאומר הלכה המחבוסה מע"פ שאין לו נרתעו מ"מ **תתהיו** יש לו ויבך בריית משוים את הכרכר וכו' תעני קלי בלומר דאז מתחיל השכחה נרתעו כמו משתלך המחבת ר"מ ממנה:

פרק ח הלכה ג

דף לה ע"ב [בח ע"א] ממנה נאמנים על שעורה של תורה ואין נאמנין עליו אין הי אין מבוזל כ"ל:

שם היו הכל יודעים שרוב וכו'. כ"ל אזהו שאלה בלומר אם נאמר דאפילו בכה"ג אינו נאמן ופשיט ליה מבריית"א דר"י דבכה"ג נאמן:

הלכה ה

דף ל"ו ע"א [שם ע"ב] ר' יונה פתר מתניתן ביותר מכשיעור וכו'. כ"ל דר' יונה מפרש לה למעשר עני שבגורן כהרמב"ם בחמורו וכפי' הר"ש והר"ב ור' חזקיה מפרש כפי' הרמב"ם בפירושו למשניות למעשר עני שבעיר וקאי ע"מ:

הלכה ו

דף לו ע"ב [בט ע"א] רב ור' יוחנן חד אמר מדקדקין בחיי נפשות וחברנא אמר אף בנכסות אין מדקדקין וכו'. כ"ל שהרשאון טעות הוא וכ"ל חד אמר אין מדקדקין בחיי נפשות אבל בנכסות מדקדקין כדאיתא בגמ' בודקין לנכסות ואין בודקין למזונות וחברנא אמר אף בנכסות אין מדקדקין וכ"מ בפ"מ ע"ש:

הלכה ז

דף לז ע"א [שם ע"ב] כאן בגופו. כלומר דבגד הוי כגופו ולא כלי תשמיש:

שם עיקר תפילין לא מן נפסח הוא אלא מן נפסח כ"ל כלומר אלא כל המאכלים הן מן העפר ונם בעלי חיים מזון מן העפר מן הגידולים שבעפר וא"כ למה לא הוה דעתך נאמן להסך שמניחים לך בתילפס העשוי מן הסך הרי עיקרן דתבשילא הן מן נפסח כלומר מהעפר שהתילפס נעשה:

שם אחד לחול ואחד לשבת וכו' ושמא שמלותיך וכי ערטילאי היתה אלא לאמרה לה לנוח מתני דשובתא וירדתי הנורן וירדתי כתיב אמרה לה זכותי תרד עמך כ"ל:

בס"ד סליק שם פאה

מסכת דמאי

פרק א הלכה א

דף א ע"ב תני נכנס לעיר שרובה וכו'. על הקלין שבדמאי נאמנה קלי ולניך להגיה בריש פטורין ובסיפא הייבין כמ"ש בפ"מ:

דף ב ע"א [שם] הוזלות הנאכרות עם התמרים הרי אלו פטורות וכו'. בתוספתא ריש דמאי הגירסא עם התמרים כלומר שכיר שהן מתמרים אלו חייבות וחכ"ג וכשי ליתא שם ר"י בר"י אומר הוזלות הנאכרות עם התמרה הרי אלו חייבות וחכ"ג עד שלא יטילו שאור פטורות משיטיל שאור כמ"ש בפ"מ ושואל הירושלמי מה מקרי ניכרות אם זו על גב זו אלו זו על גב זו אמרי הוא כלומר דשניהם לא נתחלפו בשעורכות:

שם [שם] וחכ"ג לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שהטילו שאור חייבות כ"ל ואין חילוק בין שהן נפני עצמן ובין שהן משוכות והכל תלוי בשאור ובן מהבאר מדברי הרמב"ם רפי"ג ממעשר והסך כר' חנינא וכהמים ר' יוסי בר' יוחנן ור' יוסי מעוברין כולן ש"מ דהכל אחד:

שם והנופלן שמירה. נלע"ד דכל"ל ושאנו אומרים שמר מרה כלומר דהבעלים שומרים הם אותה ומחשוב היא שם שמן מתל לך עם תבלית כלומר שהיה דומה לתבלין הדא אמרה בגליל חייבת וביהודה פטורה כל"ל כמו לקמן על כוסכר וכשם שהי אלא מהלך עם תבלית כלומר מי מלמה לך עם תבלית בתמיה ולכן בגליל חייבת וביהודה פטורה ונותן טעם על שני הדברים הלזו והכוסכר שרק ביהודה פטורין ורואים לזה שהרי כפ"ק דמעשרות משנה ג' חמיב הלזו בחיוב מעשרות ע"ם וע"ל לחזוקי בעל פ"מ:

שם וירבו כל הרמונים וכו'. לא מבין למה לא פריך מהקודם מדיוסרא ונם מה לפריך על ר"ל הא ר"י מיקל טפי וכ"ם דלא מתיא ר' יהודה מלישב ול"ע:

הלכה ב

דף לה ע"א [שם ע"ב] ממנה נאמנים על שעורה של תורה ואין נאמנין עליו אין הי אין מבוזל כ"ל:

שם היו הכל יודעים שרוב וכו'. כ"ל אזהו שאלה בלומר אם נאמר דאפילו בכה"ג אינו נאמן ופשיט ליה מבריית"א דר"י דבכה"ג נאמן:

הלכה ה

דף ל"ו ע"א [שם ע"ב] ר' יונה פתר מתניתן ביותר מכשיעור וכו'. כ"ל דר' יונה מפרש לה למעשר עני שבגורן כהרמב"ם בחמורו וכפי' הר"ש והר"ב ור' חזקיה מפרש כפי' הרמב"ם בפירושו למשניות למעשר עני שבעיר וקאי ע"מ:

הלכה ו

דף לו ע"ב [בט ע"א] רב ור' יוחנן חד אמר מדקדקין בחיי נפשות וחברנא אמר אף בנכסות אין מדקדקין וכו'. כ"ל שהרשאון טעות הוא וכ"ל חד אמר אין מדקדקין בחיי נפשות אבל בנכסות מדקדקין כדאיתא בגמ' בודקין לנכסות ואין בודקין למזונות וחברנא אמר אף בנכסות אין מדקדקין וכ"מ בפ"מ ע"ש:

הלכה ז

דף לז ע"א [שם ע"ב] כאן בגופו. כלומר דבגד הוי כגופו ולא כלי תשמיש:

שם עיקר תפילין לא מן נפסח הוא אלא מן נפסח כ"ל כלומר אלא כל המאכלים הן מן העפר ונם בעלי חיים מזון מן העפר מן הגידולים שבעפר וא"כ למה לא הוה דעתך נאמן להסך שמניחים לך בתילפס העשוי מן הסך הרי עיקרן דתבשילא הן מן נפסח כלומר מהעפר שהתילפס נעשה:

שם אחד לחול ואחד לשבת וכו' ושמא שמלותיך וכי ערטילאי היתה אלא לאמרה לה לנוח מתני דשובתא וירדתי הנורן וירדתי כתיב אמרה לה זכותי תרד עמך כ"ל:

בס"ד סליק שם פאה

מסכת דמאי

פרק א הלכה א

דף א ע"ב תני נכנס לעיר שרובה וכו'. על הקלין שבדמאי נאמנה קלי ולניך להגיה בריש פטורין ובסיפא הייבין כמ"ש בפ"מ:

דף ב ע"א [שם] הוזלות הנאכרות עם התמרים הרי אלו פטורות וכו'. בתוספתא ריש דמאי הגירסא עם התמרים כלומר שכיר שהן מתמרים אלו חייבות וחכ"ג וכשי ליתא שם ר"י בר"י אומר הוזלות הנאכרות עם התמרה הרי אלו חייבות וחכ"ג עד שלא יטילו שאור פטורות משיטיל שאור כמ"ש בפ"מ ושואל הירושלמי מה מקרי ניכרות אם זו על גב זו אלו זו על גב זו ואומר לא שנא הוא כלומר דשניהם לא נתחלפו בשעורכות:

שם [שם] וחכ"ג לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שהטילו שאור חייבות כ"ל ואין חילוק בין שהן נפני עצמן ובין שהן משוכות והכל תלוי בשאור ובן מהבאר מדברי הרמב"ם רפי"ג ממעשר והסך כר' חנינא וכהמים ר' יוסי בר' יוחנן ור' יוסי מעוברין כולן ש"מ דהכל אחד:

שם והנופלן שמירה. נלע"ד דכל"ל ושאנו אומרים שמר מרה כלומר דהבעלים שומרים הם אותה ומחשוב היא שם שמן מתל לך עם תבלית כלומר שהיה דומה לתבלין הדא אמרה בגליל חייבת וביהודה פטורה כל"ל כמו לקמן על כוסכר וכשם שהי אלא מהלך עם תבלית כלומר מי מלמה לך עם תבלית בתמיה ולכן בגליל חייבת וביהודה פטורה ונותן טעם על שני הדברים הלזו והכוסכר שרק ביהודה פטורין ורואים לזה שהרי כפ"ק דמעשרות משנה ג' חמיב הלזו בחיוב מעשרות ע"ם וע"ל לחזוקי בעל פ"מ:

שם ויבו כל הרמונים וכו'. לא מבין למה לא פריך מהקודם מדיוסרא ונם מה לפריך על ר"ל הא ר"י מיקל טפי וכ"ם דלא מתיא ר' יהודה מלישב ול"ע:

הלכה ב

דף לה ע"א [שם ע"ב] ממנה נאמנים על שעורה של תורה ואין נאמנין עליו אין הי אין מבוזל כ"ל:

שם היו הכל יודעים שרוב וכו'. כ"ל אזהו שאלה בלומר אם נאמר דאפילו בכה"ג אינו נאמן ופשיט ליה מבריית"א דר"י דבכה"ג נאמן:

הלכה ה

דף ל"ו ע"א [שם ע"ב] ר' יונה פתר מתניתן ביותר מכשיעור וכו'. כ"ל דר' יונה מפרש לה למעשר עני שבגורן כהרמב"ם בחמורו וכפי' הר"ש והר"ב ור' חזקיה מפרש כפי' הרמב"ם בפירושו למשניות למעשר עני שבעיר וקאי ע"מ:

הלכה ו

דף לו ע"ב [בט ע"א] רב ור' יוחנן חד אמר מדקדקין בחיי נפשות וחברנא אמר אף בנכסות אין מדקדקין וכו'. כ"ל שהרשאון טעות הוא וכ"ל חד אמר אין מדקדקין בחיי נפשות אבל בנכסות מדקדקין כדאיתא בגמ' בודקין לנכסות ואין בודקין למזונות וחברנא אמר אף בנכסות אין מדקדקין וכ"מ בפ"מ ע"ש:

הלכה ז

דף לז ע"א [שם ע"ב] כאן בגופו. כלומר דבגד הוי כגופו ולא כלי תשמיש:

שם עיקר תפילין לא מן נפסח הוא אלא מן נפסח כ"ל כלומר אלא כל המאכלים הן מן העפר ונם בעלי חיים מזון מן העפר מן הגידולים שבעפר וא"כ למה לא הוה דעתך נאמן להסך שמניחים לך בתילפס העשוי מן הסך הרי עיקרן דתבשילא הן מן נפסח כלומר מהעפר שהתילפס נעשה:

שם אחד לחול ואחד לשבת וכו' ושמא שמלותיך וכי ערטילאי היתה אלא לאמרה לה לנוח מתני דשובתא וירדתי הנורן וירדתי כתיב אמרה לה זכותי תרד עמך כ"ל:

בס"ד סליק שם פאה

מסכת דמאי

פרק א הלכה א

דף א ע"ב תני נכנס לעיר שרובה וכו'. על הקלין שבדמאי נאמנה קלי ולניך להגיה בריש פטורין ובסיפא הייבין כמ"ש בפ"מ:

דף ב ע"א [שם] הוזלות הנאכרות עם התמרים הרי אלו פטורות וכו'. בתוספתא ריש דמאי הגירסא עם התמרים כלומר שכיר שהן מתמרים אלו חייבות וחכ"ג וכשי ליתא שם ר"י בר"י אומר הוזלות הנאכרות עם התמרה הרי אלו חייבות וחכ"ג עד שלא יטילו שאור פטורות משיטיל שאור כמ"ש בפ"מ ושואל הירושלמי מה מקרי ניכרות אם זו על גב זו אלו זו על גב זו ואומר לא שנא הוא כלומר דשניהם לא נתחלפו בשעורכות:

שם [שם] וחכ"ג לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שהטילו שאור חייבות כ"ל ואין חילוק בין שהן נפני עצמן ובין שהן משוכות והכל תלוי בשאור ובן מהבאר מדברי הרמב"ם רפי"ג ממעשר והסך כר' חנינא וכהמים ר' יוסי בר' יוחנן ור' יוסי מעוברין כולן ש"מ דהכל אחד:

שם והנופלן שמירה. נלע"ד דכל"ל ושאנו אומרים שמר מרה כלומר דהבעלים שומרים הם אותה ומחשוב היא שם שמן מתל לך עם תבלית כלומר שהיה דומה לתבלין הדא אמרה בגליל חייבת וביהודה פטורה כל"ל כמו לקמן על כוסכר וכשם שהי אלא מהלך עם תבלית כלומר מי מלמה לך עם תבלית בתמיה ולכן בגליל חייבת וביהודה פטורה ונותן טעם על שני הדברים הלזו והכוסכר שרק ביהודה פטורין ורואים לזה שהרי כפ"ק דמעשרות משנה ג' חמיב הלזו בחיוב מעשרות ע"ם וע"ל לחזוקי בעל פ"מ:

שם ויר

ברמשהם ולא בא לסייע מהו שתעבר רמשהם כלומר דהא דתנן ובסייה עד שיעבר הם זה קאי גם על מי שלא בא בשבת רמשהם דגם הוא חשוב עד שיעבר או דילמא דזה קאי רק לריבית כשלקח עמו שבת רמשהם אבל כשלא לקח עמו שבת רמשהם עומד שפיר במקום רמשהם ולא מיפסקא הנעיה שם וסולכין להומרא וכאן שולג ג"כ נעיה זו רק בכאן הוסיף לחולי שלא בא בשבת רמשהם לי בשפיר בשלא שיפלגו הם הוא משובר ופריך הירושלמי מה יוסיף בשלקח עתה שלא בשבת רמשהם ואמר לו משוברין הם כדתנן התם ובלבד שיאמר לו משוברין הן ועל זה תירץ ר' יוסי תמן בהחוה דשלל על נפשיה וכו' כלומר דשם אינו ע"י שלוחו של זה שלא מעלמו חשוב כן שמשוברין הן כרם הכא וכו' כלומר בשבת שפיר יפלגו לו שיבנו לסכי עדיף ספי ובשאר בחיקו:

דף יז ע"ב [שם] לא נדע וכו'. כ"ל דה"פ דעל היתר מכאן לא אמר ר' שירצה דהלכה כר"ש שזורי ור' אבין מפרש טעמא דר' אחא:

הלכה ב דף [י"ד ע"א] אמר ר' אבון כאן החירו מעלים וכו'. כ"ל דר' אבון פליג על ר' יוסי וס"ל דלאו דווקא נפרוסגומייא אלא בשתה שבת ומפני דרכי שלום וכן מצינו בר' אבין מפרש טעמא דר' אחא:

הלכה ג דף יח ע"א [שם] בשלמן רמו חותן מפרים שני. אין לתיבות אלו שום שבוש וכ"ל דזה נכתב בגליון פי' על מה שאומר לקמן בשלמן לשני ומבאר כיצד יעשו שבוע נשלמן לשני כגון שרצו לחותו מפרים משער שני:

[שם ע"ב] מה שם שני שים לו סופה בשתה צריך להפרים לשלמן שאין לו סופה שניה לא כ"ש כ"ל ושופה בשתה בשלמן שבוע אלו לגמרי וכך שצריך להעלותו:

ניר וגלים שבל רשלמן מוכרו לגוי ואין פי' בשופה בשתה דשלמ' שלא בשתה ממש שאוכלו בירושלים:

[שם] במתה הפנים ל"ה בשלמן שרח מ"ש בשבוע בר"מ בפי"ב הל' ה' ושלמו בתרומתו נס"ד בחבורתו ערוך שבשלמן על זרעיה פי' קי"ב טעי' י"ח ע"ש:

דף יח ע"ב [שם] הוצרך להם מ"ש מחוך ביתו אמר להן פדוי הוא נשלמן פדוי לי ופדוי לכם אינו נשלמן. אינו מובן כלל מה יש בין פדוי הוא ובין פדוי לי וכו' ופי' הפ"מ אין להולמו ועכ"ד כ"פ פדוי הוא שיהא שוחל בפיהם משותפו ואומר שבשם פדם שמע"ש ומוסר המשות להוליכן לירושלים נשלמן שיקחו ממנו זה שמ"ש שאומר שפדאם וע"ל להפרים אבל כלום כדין מע"ש שנפדה לכיון לחזיק בלא הם על המעות של הפדיון כמו כן לעניין שתרם המע"ש אבל אם אמר לפם שיפדו או בשבילו או בשבילה אינו נשלמן לכיון שרשינו שהם על משותיו שוב אינו נשלמן ונזה אומר מתניתן דר"ש היא וכו' כלומר כמו לחזיק לר"ש נשלמן שהם על הפרים ונזה אומר דר"ש היא וכו' כלומר כמו לחזיק לר"ש נשלמן שבשני נשלמן על הרמזון כמו כן נשלמן ממעות הפדיון על עסק המע"ש ור' יוסי אומר דברי הכל היא אפילו לרבנן שינו דומה לפלוגתתם דרמזון ושני שני דברים הם משל"כ מעות הפדיון והמע"ש דבר אחד הוא ונשלמן אף לרבנן כמו תוספת ביכורים על הביכורים ור' חנניא אמר דר"ש היא כלומר כדיעה הקודמת וס"ל לעין זה למיון לתוספת ביכורים שהוא דבר אחד ממש עם הביכורים משל"כ מעות ומע"ש שני דברים הם וזהו דומה לרמזון ושני:

פרק ה הלכה א דף כ ע"א [מז ע"ב] ר' יוסה בשם ר' יוחנן אומרת וכו' כל העניין מסיכוך לפי' הפ"מ ולעל"ד נראה דה"פ זאת אומרת הלא אין בה משום כל החמר כיון שהלוקה שבהפרשות שכל ההפרשות הם מתגופה וחלה הפרשתה נעשה ולכן אפילו במקום שלא הפרים הפרשה עד אחר תפייה כמו כדין זה בלוקח מגתחום למן שהיה להיות חלה רשהוא בהפרשתה מפני שחלה זמנה עתה ושלחי להפרשות כבר עבר זמנם ומ"מ כיון שניש תמיד תחרומה לכן גם עתה אינו עובר עליה בכל החחר כלומר ויכול להתחלה להפרישה על הסדר ולזה פריך מעתה תפל הלא הייבת במעשרות ומעשרות לא יפה מייבין בחלה כלומר לדברי ר' יוסי דבכאן חלה קודמת ס"ב כמו שמינו התרומה כשהקדים למעשר בשלים פסור המעשר מהרומה כמו כן נאמר בכאן בנחתום לחלה כלומר שם הפרים חלה מקודם חיינת במעשרות לכן הוא הסדר בנחתום לר' יוסי אבל ומעשרות לא יהו חייבים בחלה כלומר כשהקדים המעשרות לחלה נפטרו מן [החלה] כמו בחרומה כשהקדים המעשר וזה לא מלינו בשום מקום ומלבדה נאמן מצוחר להיפוך ומהרך שכל הקודם בהפרשה חייב מחייב בו כלומר למלך שהפרה הוי להיפך כל הקודם בהפרשה לחבירו חייב בהפרשתו אף שהקדים את חבירו לשמי נפטר מהקודם ולכן מע"נ בחלה קודם נחיוב ממעשר בנחתום מ"מ שם הקדים את המעשר חייב בחלה ומי קשיא ממעשר שהקדים לתרומה בשבלין לפטור מן התרומה זהו נזירת התורה כדאיתא בברכות [מ"ו.] דדריש לה מקרא ואין למידין היממה ולזה מייתי ותני כן לסייע לתירוצו. וקשיא דלמה קדמה רשבון קלי על תירוצו דר' יוסה דחלה אין בה משום כל החמר והמעשר קודם לה ולכן פריך דבשלמא למה כן הוא שלא יחזור לחלה בא עתה ותיובתא דמעשר כבר עבר ואחרך מפני שקדמה לנורן כלומר דכאן בנחתום הוא מקדים אבל תמיד המעשר קודם שהרי חיובו בגורן וכ' מתניט מסיק מפני שכתוב בו גם רשמיה וזה שאומר בדין היה שתקדים הלה וכו' זהו מפני שבחלה כתיב רשמיה כדכתיב רשמיה עריסותיכם ולכן קדם למע"ש אף שקודם בגורן אבל מעשר רשבון קודם בגורן וגמ' בו גם רשמיה ועתום סוכ' ל"ה ד"ה מתיקו:

הלכה ד דף כב ע"א [יח ע"ב] ר' מאיר אומר בשתום עושה פעם אחד וכו'. ותימה הא ר"מ אומר בשבשה מפורש מכל פעם ופעם אך בשמת כתב הרא"ם שפ"פ עושה כמה פעמים מ"מ משוים הם אבל בתחומים אחריט ע"ש ובפ"פ עושה פעם אחד כלומר פעם מיוחד ים אלו על כל פעמו ומשוים אבל אחריט:

שם ואחד מן התריו. נראה דכ"ל ותרי מן אחד וכן הניחא במ"מ פי"ד מהל' מעשר ע"ש:

שם כוכית על עלמו. הפ"מ פי' שמעשר מכל כבר וכבר ותימה הא יכול לעשר מכל פעם ופעם וכן נראה לפרש:

הלכה ה דף כב ע"ב [יט ע"א] ר' ירמיה בעי אפי' הבציח לו מקמו וכו'. הרמב"ם בפי"ד ממעשר לא הזכיר זה ונראה דסבירא ליה דאין היוק למלו בעב"ב אחד אין לו חשים סופים ורעים וכן לא הזכיר כך בריימא דחמוני ושלי משום דבחוכפת פ"ה הגירסא להיפך דחמוני כסיפון ע"ם ולכן לא רצה לסמוך על גירסא זו וע"ש עוד כ"ל דכאן מיירי בין כמוצאי ובדבר לא קיי"ל שיש בילה ולכן נם לכתחלה יכול לערבן ולהפרים וכ"ל להרמב"ם דסבריימא אתיא כמאן דאמר אין בילה נם בנח ונא קיי"ל כן:

הלכה ו דף כ"ג ע"א [שם ע"ב] שם משערין כן לדעתו וכו'. לכאורה אין שום ריוחא בזה ומעשם זה בשמיטם הרמב"ם כמ"ש במ"ם ד"ם לא ע"ם לאמם לעכ"ד יש רווחא גדולה בזה לבא זה בבעה"ב קונה מכולם גם משני הצדדין ובא אין ע"ם נאמן אלעזר ומ"כ אמי היא נאמן בשאומר שמעשר לדעתו של בעה"ב המוכר וזהו דקמ"ל דבין דבשבעה"ב קונה אלו אינו תמיד לא יפקר לו ונאמן ומעם בשמעת הרמב"ם כ"ל לכלהורה ר' יוסה מ"ל לומר כן אלא דליין מנופה דמכחה דשם שכוונה מפירותיו ממם מאי קמ"ל הרי בע"כ זה המוכר הוא חבר וא"כ כל אנשי אלו פסיפא שמעשר אלא ודאי דמפירותיו פירושו מפירות היזועים לו וא"כ הרמב"ם שבתחיק לגון המכחה הוי ג"כ מפירותיו היזועים לו:

הלכה ח דף כ"ג ע"ב [שם] והתניין כלוקח מגיה ביכורים וכו'. ופי' הפ"מ דזהו קושיא ולא משני מידי ע"ם ולעל"ד נראה דזהו דיהוי על מה שאמר מתניתן כר"מ וכיון דמשנה ברי' מורם אלא ודאי דמכחה דשם לא אתיא כר"מ וא"כ אין ראיה לדיוק ממתניתן ודא דבירושלמי ניסון שם שאומר כר"מ וזהו טעות סלקום וכל"ל מתניתן אלא כר"מ וכ"ה שם בקע"ש:

שם ע"ב [ב' ע"א] אלא כן מה כן אמרין וכו'. ובקשה פשיטא שפיימו מוחרים לאין הלכה כר"ש כיון דסתמא דמכחה כר"מ אך לפי מה שפרשנו מקודם ללמי זה ממכחה לגיטין אלא אתיא כר"מ ס"ם דהוי סתמא עד סתמא ומזה רמיה לפירושינו הקודם:

דף כ"ד ע"א [שם] זה שמעתא וכו' צריך לגרום זה ובמתערב וכפ"מ:

פרק ו הלכה א דף כ"ה ע"ב [כ"א ע"ב] קנסי חכמים בחוכר מן הגוי וקנסו חכמים בחוכר מישראל ויש קנס ביישראל כל"ל וה"פ לפריך למה תאמר שהוא משום קנס וקנסו בגוי וביישראל ולר"מ קנסו בגוי יותר מיסו עכ"פ בין לנכנן בין לר"מ הטעם משום קנס וקשה וכי יש קנס ביישראל בחמיה אלא ודאי מדינא הוא ורמיה לר' אחא בשם ר' יוחנן:

הלכה ב דף כ"ו ע"א [כ"ב ע"א] אמר ליה תופנא. עשות הוא וכל"ל אחרו ליה ליח לן תופנא ליח לן לסחמא דטעמא כלומר וכו' כל"ל כלומר ליח לן תופנא אלא לן לסחמא הוי כחנאי:

שם ע"ב אוף ר' יוחנן אית ליה ישראל וכו'. לפי' הפ"מ דחוק מאד ומחוסר הנחה וגראה לעל"ד דכל"ל אוף ר' יוחנן אית ליה כהן ליישראל לסור מפני מראית העין. כלומר דר' יוחנן נמ פליג רק ביישראל משום דס"ל לסיישראלים מסורים בטוחת הנאה אבל בכהן ליישראל נמ פליג משום להכהן עושה בשבילו ונמ בשביל ליישראל והנאה ממילא קאתי ליה. וכן נלע"ד דזה שאמר בי ר' נון חילול קדשים הוא שלא לר"י דאלו נריב"ח היין ליישראל מותר בטוחת הנאה יכול לקבל משכון ול"ע:

דף כ"ז ע"א [ב"ג ע"ב] אתי עובדא קומי ר' אחא נר נמ וחייבים וכו'. כ"ל דה"פ להנה ביכול לעשותם שלא קיים מ"מ הוא מ"ע לכפסיד היין שאמר לעולם ולכן יתן לו מעבר מהקנים או מכל מה שנוטע שם ונ"ל לגרוס הפ"מ:

פרק ז הלכה ג דף ל' ע"ב [כ"ח ע"א] כשרפו הפירות התרומה בטילה כל"ל וכן הוא בירושלמי תרומות פ"ד הל' כ' וכבור הוא דזהו רק כשעדיין לא הפרים מהכרי החולין שהתרומה נתרחמה עליהן כשך מצטה להתם אבל בהפרשה נמורה אין לחוש אם נאבדו החולין וכן משמע בתוי"ט במשנה תרומות ע"ש ועפ"מ ונבריו ל"ע:

הלכה ד שם מעמא דר' יוסי אמר יסייע וכו'. אין לזה שום קשה והפ"מ פי' אמר יסייע יוסי אמר הוא מחר ואינו מוכן ומה בכך ולכן נלע"ד דכל"ל יוסי סיין ממוד זה לגוד מחר ואינו מוכן ומה בכך ולכן נלע"ד דכל"ל מעמא דר' יוסי אלא לא קיים כלומר אלא קיים אחיה שני לוגין וכמו שבלוש שבכים ס"ל לר' יוסי אלא כלומר על הבלוש השבה או על הדיוה סיכן וכמו כן צריך לפרים אחיה שני לוגין ומ"ה לוגין דאם אינו מספיק לבלוש השבה על המעים מסה ממקום אחר ומ"ש בשיור ומ"ה לפרים מהן משער ולכן בהכרח לפרים רק מעני כתיים מדרום וממערב אבל אל נפיק ומזרח אם מוגין ומ"ה לפרים מסה ולמה לייר בכה"נ להסמיעו דגם בחיים אחת מחציון לשני כתיים וחזו רבותא נדולה ומהרי הכנות שבמשנה יתפרשו כשפ"ה דבכאן קמ"ל התנא כשפרים חציין ממקום אחר כדי להסמיעו דחיים אחת עולה לשני כתיים:

מסכת כלאים

פרק א הלכה ו דף ב ע"ב ג"ר יוחנן מייתיתא מן דבר אלא תרגול שם בספיסוי וכו' תמע"ס שלומין זו"ל כלאים זה זה לכ"ל אמר מצטה שלומים אלא לו רבי וכן היה שוף כיוצא בהם אמר ר' יוסה צריכין להבא דר' יוחנן מתניתן אתם חיה ופרשנתא הכא תניין אתם חיה ופרשנתא הכא שוף תניתא תמן ואלא פרשנתא הכא אמר ר' יוסי ויאות נא להודיעך שהשוף אסור בכלאים כל"ל וה"פ דר"

ואפ"ג הכיא ברייתא דגם בעוף אף שדומין ג"ז כלאים זה בזה ואמר רשב"ל דא"ר לעבייתא דמשנה שניה בפ"ה דק"ק דתיה ושוף כיונה נחן וכשם דנבהמה ותיה תנן הכא דתכ"פ שדומין ג"ז מ"מ הם כלאים ממילא דגם בשוף כן הוא ובא ר' יונה לתלוק על ר"ל ולקיים דברי ר' יוחנן דרק מבנייתה למדנו זה דמהשנה משמע להיפך ורקיים שהרי חיה הנן בפ"ק ומ"מ פירשה רבי כאן בכלאים וכן בהמה ומנו שוף שניה הנן ובכאן גם פירשה רבי שהדין כן וי"ל דבשוף ניתו כן ובשוף נאמר דכיון שדומין ג"ז אינן כלאים זה בזה לפיכך הביא ר"י מבנייתה ובא ר' יוסי לתלוק על ר' יונה דהדין שם רשב"ל דגם בכלאים אין החיוב רק עד שתנוח בקרקע ואין בשניהן שדך כלומר מין שלשי וכיון שנשאל לפני ר' יהודה שהרי חיה ובהמה וציורה, ס"ק שם טובא ענין זה בקונר דרשב"ל אמר כאן שהם נמו רבי וכו' כמו בשבלי שם ור'

יוחנן אומר שם זה למדנו מבנייתה ע"ש:

הלכה ט דף ד ע"ב [ג ע"ב] מה אנן קיימין אי מקום זרעים נאילן וכו'. עפ"מ

וכ"מ פ"ב מכלי כלאים ובשב"ל דה"פ מה אנן קיימין כלומר על איזה איסור כלאים כוונת המשנה הלא התירו רק במקצת עניו מנוליס אי מקום זרעים נאילן כלומר מקום הרבצת זרעים באילן למה לי נפן מפילו שדה כל המינים כ"ל דברבוצ אסור בכל מין ואי מקום שמינו רוחב בהרבצתן כלומר שהאיסור הוא מקום הלא כלי בכרם ופשיר נקיט נפן ס"ב ומה לי נפת ופיומת הא כל מיני זרעים וירקות אסיר לזרוע בכרם ישקשה מפילו לר' יוחנן שאמר היא נפת היא פיומת שהרי אמר דברים אמ"מ למה נקיט נפת ופיומת וכ"ל לומר הטומן ירקות תחת הנפן ור"ש דקשה לחזקיה ותאמרן תן טה דתני ר"ח גנון מגודש וכו' ניח שמעת וכו' כלומר לשולם הטעם הוא מקום הלאי בכרם ואפי' בשאין נפת ופיומת מקום שאחרי ירקות לא הותרו כלל אלין שהיחר מקום מקצת עניו שנילן בלבד אזה יכול להיות גם בשאחרי ירקות אלא הטעם נריך עוד טעם לאמוקי כלומר שלא הותרה רק מה שדרך לעשות בגודש גדולה דאזה ניכר שאין כוונתו לזריעה וזה אינו אלא בשאחרי ירקות לחזקיה ור' יוחנן פליגי לחזקיה לא התירו שאחרי ירקות אפילו כשעשאן מגודות דכיון שאין דרכן בכך לא מיכרי מילתא ור' יוחנן כבר נמצא שאחרי ירקות מותר כשעשאן מגודות ולא הוזכרו נפת ופיומת אלא מפני שדרכן בכך מגודות אבל לזריעה אין חילוק:

שם [ד ע"א] אמר ר' יוסי לוף לן מני תניא ניטלין בשבת. כלומר לשון ניטלין משמע כל אין מלטול אין לשמעו אין להחזירו דמל"ש הוא לומר ונוטלין בשבת להוא משמע רק ליטול ולא להחזיר אבל בשבת דתני נוטלין משמע בכל גווני אין ליטול אין להחזיר:

הלכה ה דף ח ע"א [שם] זרע שני מינים בשקשה שני מינים כאורבה ומולקן גדר כל"ש. בשמ"ש נוהג וחלקן הרוח ושוב נירסות אחרות בענין זה ע"ש:

שם מודה ר"ש ב"ל לענין שצת עד שתנוח וכו'. זה לריך לגרוס לקמן אמר וקשיא מ"ש לרשב"ל:

שם כהדא ר' יהודה אומר אינו כלאים וכו'. אינו מובן כלל אינו ענין הוא לדר' יהודה

עפ"מ דשב"ל דה"פ דפריך לר"ל דמחייב על זריעת כלאי זרעים משום שהוא מהחת ידו לזרוע לף קולם שהוא מיולא דנם בשוף כן הוא ובא ר' יונה לתלוק על ר"ל ולקיים דברי ר' יוחנן דרק מבנייתה למדנו זה דמהשנה משמע להיפך ורקיים שהרי חיה הנן בפ"ק ומ"מ פירשה רבי כאן בכלאים וכן בהמה ומנו שוף שניה הנן ובכאן גם פירשה רבי שהדין כן וי"ל דבשוף ניתו כן ובשוף נאמר דכיון שדומין ג"ז אינן כלאים זה בזה לפיכך הביא ר"י מבנייתה ובא ר' יוסי לתלוק על ר' יונה דהדין שם רשב"ל דגם בכלאים אין החיוב רק עד שתנוח בקרקע ואין בשניהן שדך כלומר מין שלשי וכיון שנשאל לפני ר' יהודה שהרי חיה ובהמה וציורה, ס"ק שם טובא ענין זה בקונר דרשב"ל אמר כאן שהם נמו רבי וכו' כמו בשבלי שם ור' יוחנן אומר שם זה למדנו מבנייתה ע"ש:

הלכה ד דף ט ע"א [ז ע"א] ואתיא כיי דאמר ר' יוסי וכו'. כל הענין מסובך לפי' הפ"מ

ולשב"ל נראה דה"פ למייתי ראיה מדר' יוסי מה שאמר דבמיסר אחד יש ממה שאמר ר' יוסי יכול הנח וכו' כ"ם מכא וכ"ם מכא מלמד דיש בשדה אחת שני מיסרין על"פ ואומר דלף בשני שדות כן נראה למקום שאמר שני מיסרין ברוצע ואפ"ג אמר ר' יוסי יכול הנח וכו' כ"ם מכא וכ"ם מכא מלמד דיש בשדה אחת שני מיסרין על"פ שאין שני מיסרין ברוצע אחד ברוצע ואחד אמר דרך על שנוח ברוצע אחד ברוצע ואחד אמר דרך על שנוח כלומר אם נזרד למקום כזה שנוח קנין מוסר ברוצע אבל אם נזרע קנין שניו מוסר ברוצע אלא ברוצע ואחי רוצע ואח"כ שוגג למען דאמר עד שנוח שנוח ברוצע ואעפ"ב מהו שיאמרו כלומר אם זרעו במקום זה שני מיני תבואות מחנה מתבואה שנוח קנין מספיק על מקום זה ומחנה שנוח שנזרע עשרה קנין על מקום זה אם מוסר ברוצע כמו כולו שנוח או שנוח שניו מוסר ברוצע כמי כולו עשרה דרך על שנוח החמירו ולא יותר ופשיט ליה פיתא חמי שנוח ובלבד שלא כלומר שנוח עשרה ושערה לא כ"ם כלומר אפ"ה מחנה מתבואה שנזרע למקום שנוח קנין ומחנה מתבואה שני שנוח קנין אחד דינא הוא שהיו מעמרין שהרי כבר אמרת לנוח קנין מקילין ברוצע וא"כ שניהם הם מהמינים שרוצע מוסר כמו ופשיט ליה מעמרין ואתמון זה מתפשטת התבואה של שנוח כמעט על פני כל השדה במרחית עין ורוחק השיעור בין תבואה לתבואה זו ומ"מ מעמרין לרוצע וק"ו לשנוח ועשרה שאין מספרם ניכר בהם כל כך לא כ"ם דמעמרין לרוצע שהרי כל עיקר האיסור של כלאים הוא משני מרחית עין וע"י נמו ר' אבון ור' חנינא לתלוק על עיקר הדבר של מה שאומר לרוצע מוסר בשנוח קנין דזה ג"ם וכ"ל ר' לבין ור' חנינא הרוייהון אמרין שאם מולקת ביניהם רוצע מוסר שנוח ורוצע שנוח קנין ורוצע מוסר בשנוח קנין רוצע שאם קנין מוסר נשאה ורוצע שנוח קנין מכור בשאה כ"ל וכ"ם שאה מולקת בין נ' לנ' שהרי שנוח קנין הוי שאה יותר משאה קנין ומ"ל מלך אפשר שיהיו שון בניהן שנאמר לרוצע מוסר נ' ורוצע מוסר נ' בתמיה ותוהר ואומר טול ואין אפשר לשום לרוצע שמוסר בשאה קנין מוסר במקום שמוצע בו שאה ורוצע מוסר במקום שזרעין בו שנוח קנין מוסר נ"ל מקום שמוצע בו כאה שאה ובשנוח מופלגין זה מזה נשאה שלימה ואין אפשר שאם עשה שיהי שון בניהן ונם מה שזה מוסר בשאה יהיה זה מוסר בשאה בתמיה אלא ודאי דבשנוח קנין מוסר ברוצע אפי' בשאין בניהן שון ובשאה שלימה אלא מפני שדרכן בכך נאמרו אבל לדינא

דשנוח קנין מוסר ברוצע ואפי' בשאין בניהן שון:

הלכה ג דף ח ע"ב [ו ע"ב] כוי לא שנייה היא שזרעה שזרע ושנה וכו'. עפ"מ

ובשב"ל דה"פ דכשנה נמשנה מבואר דרוצע שנה לעמיר דל"ל הקשתו היא אלא לשוכרי שניה שאם בין תקנת יהושע ובין בשנוי נוהג לאחריהם לזה ואין לאחריהם לזה אם מפסידין שאם הניחן אם לאו אז אם יש שניה שנה ואפ"ל דבשנה שעשו יחוש לזה ולזה פריך הא תנו וכו' כלומר הא ניחא תקנת יהושע אבל בשנה לעמיר בכל גווני קשה אלא שהשוה עליהם שאין מפסידים שהרי כמו שזרעה לעמיר ובין שזרעה להם לא יהיו שניה לעולם לכבוש ומתרץ רוצה הוא בשם וכו' כלומר כיון שאריך להם לקיטורים ועקשה בעלמו ופריך משנה אלא כלאים בכרם וכו' כלומר ולמה תניה בריש שקלים שהפקירום כלומר ולמה לא נאמר כיון שהוא רוצה בשם הוא בעקורין ומוכחת לפניו וקס"ל דזה שאמר הוא רוצה בהן הכוונה שאינו הולך לאיבוד וא"כ בכל מיני כלאים כן ולמה יל"ב המין האחר לאיבוד אלא בא ר' יוסי לומר שבשוף הוא רוצה בהן כלומר לא מפני אלא יל"ב לאיבוד אלא שבשוף ילפוק לקבור בהם העמרים וזה לא שייך בשארי מיני כלאים ומ"מ פריך משנה אלא כלאים וכו' יכו אסורים וכו' שבשוף הוא רוצה וכו' כלומר דבשקלים שם לא שייכא הכוונה שלא יהיו כלאים בהם לפרש דאלו שבשוף הוא רוצה בהן הרי הפקר ומתרץ כאן ים נמי להכניס וכו' כלומר דבכל מיני תבואה יש לו לקיטורים מאותה תבואה שנמה וא"ל לכלאים מבע"כ בשלהן שהשלהן עשאו אינו דאלו לקיטורים וכן שלהן ומקיס הערמות ונריך להכלאים ועל זה פליג ר' מנא כגון עשאך וכו' כלומר דא"כ הוי לשלהן לפרש בשנוח קנין ומחנה מתבואה שנזרע למקום זה שנוח קנין מוסר ברוצע אפילו הוא שלך למקום כזה שנוח קנין להיותו שלה ואני לפי

שם ובשורה אחר שעורה הכוונה לתוך של שעורין שעורה לבל וכו' כנ"ל:

הלכה ו דף יוד ע"ב [ח' ע"א] אין מקיפין את לסמוך סומכין וכו'. פירוש מובן
מה בין זה לזה ובדברי הפ"מ למוקיש ובלע"ד למלרבע למקצה על מה שאמר
בירושלמי אין מקיפין ולא אין סומכין את לסמוך סומכין בתמיה והא זהו מקצה זהו
מרובע ומתרץ מתניתין דר"י היא וכמו שבבבלי אבל תניא לפנינו מקיפין נמי גם במקצה
לגרום כן ולא ביש חילוק בזה וזהו כפיירוש שמיה מדם לומר בלשון רבו:

דף יא ע"א [שם ע"ב] גדר מהו שיעיל את הזרעים גדר זרוע וכו' כנ"ל:
שם אפילו היתה אין גדר זרוע מעיל את הזרעים בניית הוא הבא ולגדר שהוא נטוע ו'
אפילו שהוא גדר שאינו זרוע ואין גדר זרוע מעיל כנ"ל ומה שכתוב שם לקמן אינו
צריך גריד משום הוא וכנ"ל ואינו גריד. ופלא שכל הדיעות שבהלכה זו לא הזכירם
הרמב"ם ז"ל כלל:

הלכה ח דף יב ע"א [ט ע"ב] ובלבד שלא יפה שם חורבה וכו'. פי' הפ"מ לבד
דוחקו לא ידעתי מאין לו לחורבה הוא פרשה שם לעיל בהלכה ה'
היו הורבה מקום שאינו זרוע ור"ק לפירושו שאם פרשה ממעט המקום ולכן נלע"ד דה"פ
ובלבד שלא יהא שם חורבה כלומר מקום שאינו ראוי לזריעה וזה צריך למי שאומר ג' לתוך
שצה ונריך לזרוע הרבה ועל זה אמר שלא יהא שם מקום שאינו ראוי לזריעה דשם יהיה
מקום כזה וזהו יודע ג' מינים הרבה כדי בהכרח יהיו סמוכין ז"ש אבל למ"ד אחד מכאן
וכו' מאי מיכפת לן בחורבה לדבריהן אחד יפסיק אף בחורבה אלא ודאי לאחד מכאן
אמר שמואל ולא ר' חייא:

פרק ג הלכה א

פרק ג הלכה א דף יג ע"א [י ע"א] מה בינם את מיון בתחלת שצה ומיכר
וכולך וכו'. דע דרמ"י ז"ל פי' במשנה לעבודה בשבת פ"ד:
להרחקת הכלדים מהממעטין ג' מפחים כיעור אחי היניקות וכן פי' ר"ת בספר הישר
סי' ר"ל ובה"ג נכאן הרבה להקבות על שאם זו להשם לפיהם זו אינו זורע בכל הקרעות
רק גרעין אחד ובלבד שלא יקמור מיכר וכולך אלא ודאי לזורע בהקרעות הרבה
כזה וזהו מיכר וכולך לעבירבוד יניקות לא חשבו והא דתנן עבודה ירק בירק ו'
מפחים זהו בשדה גדולה ולא בערוגה ע"ש ואחאני בספרנו אור ליהרים על ספר
סיבר שם תרגנו בירושלמי לפי שיטת רש"י ור"ת והבאנו רלשים מהתוספתא וביאור הדברים
בקונ"ר כן הוא דהוה בחמת פליגי ר' שמואל בר סקרעא ור' יוחנן דר' שמואל מפרש כפי'
הר"ש ור' יוחנן חולק עליו ואומר עבודה כוונ בעבודה ואין מין כוונ בחבירו לחבשו כלומר
אלא התירו בערוגה זו רק שיהא עבודה תפנע בעבודה ושיהיו בעבודת שירק הוי שאם מפחים
כדתנן לעיל ספ"ב וזה התירו בערוגה אבל לא התירו שיהא מין חובש את חבירו כלומר
בשיניקות לא יפנשו זה בזה ועריך הרחקה ג' מפחים ואינו זורע אלא גרעין אחד בכל אוכך
כלדים כדי שיחרחקו מן השמנע ג' מפחים וזהו כשיטת רש"י ור"ת והר"ש כתב דלא פליגי
ושפ"מ הלך בשיטה זו ולע"ד אינו כן אלא כשיטת הרמ"ה ושוב שהרבינו שם בה"ד בשיטה הבריטב:
שם ע"ב דר' יולה לומר שאם זרע זרעונ זרעים זרועים כ"ל זרע אד זרועה אד זרועים
שנים זרועים שנים שאם לשון רבים:

הלכה ג דף טז ע"א [יג ע"א] תניין שכח דר' יולה ותניין תמן. ל"ע שם שני
מניינים שם:

הלכה ד דף טז ע"ב [שם] הזקיף לחמר במחלוקת וכו' שפ"מ וכמה מהריחק הוא
ולע"ד נראה דה"פ להשם שורה אחת של קיטונין ושורה אחת של לולטין שכור
כמבואר במשנה דשרשה כעירבוב ודווקא בשתי שורות יש היכר ושתי שורות שם שאחת
לחוות ושהו שאחר ממחלוקת כלומר דמשנה זו למריך ה' לחות כדי להפליג מקום
ממקום שיהו שלש ל"ש לקמן במשנה ה' דמרחק שאחת לחות כדי שיכיר בין בגלים לבלולין
שאל לר' ישמעאל שם דש"ל לדריך מרחק "ב אמה ס"ל הכא דבעינן ג' שורות ושע"ג דבשם
שמרחק הוא שלש זריעה ונפיטם כלל והכא יש ללולים כל שהוא לחות אלא ודאי
שם הפלגה די בשאחת לחות ולדריך "ב אמה ודהי לה ר' יוחנן דמוקמה מ"מ בשבורה לחות שהיא
עדיפא להפיל ממקום שאינו זרוע כלל ולכן כאן שים ללולים שלש יחבוש שלש בשאחת לחות ו'
שם במשנה [שם ע"ב] קל ומומר למוקצה בין בבגלים שלש יחבוש שלש בשאחת כנ"ל
והכי פירושו לוודאי כל מה שים בפסק ברוחב וניכר מאד שמחולקים זה
מזה דין להסדיר שיהא פחות ממנו היה ברוחב בפסק קטן כמוצג בחום ולפ"ז הכי קאמר
אין תאמר בשאחת ק"ו למוקצה בין בבגלים שלש יחבוש שלש בשאחת למה לי מוקצה בין
במוקצות שיפה כמי להפיל בשאחת כלומר שהקילו עליו דדי בשרוחב שאחת מ"מ נחשב בשאחת
ולא בלריכו בשרוחב יותר מוקצה בין בבגלים שהורשת כאן להפיל בשתים שעבה כלומר שהחמרת
עליו להיות רוחבו דווקא ד"ב אמה לא כ"ם שלש יחבוש שלש בשאחת ולא יותר ואין תאמר
מוקצה בין בגלים אין נחבש שלש בשתים שבה שלריך להיות שרוך ד"ב אמה מע"ם שים
לו רוחב הרבה ק"ו למוקצה בין המוקצות שאין לו רוחב רק שאחת אמות ופשיטא שאין
נחבש שלש בשתים שבה שלריך ד"ב כמרכו. ונירסת הפ"מ ופירושו דחוק מאד:

הלכה ו דף יח ע"א [יד ע"ב] אמר ר' יוחנן דברי ר' ישמעאל וכו' כשעות נלפפ
כאן ועיין על השאנה הקודמת:

פרק ד הלכה א

פרק ד הלכה א יט ע"א [טו ע"ב] וכל הדברים ג"ם מוסיפין שלים וכו'.
כל הענין מסיבך בפי' הפ"מ ונלע"ד דה"פ דהנה הר"ש והרמ"ב
פירשו דשמעון דב"ם מטוס דמקום חשוב לזריעה הוי דווקא שאנה אמות לבל עבודת הכרם
מודים ב"ם דהוי רק ד' אמות ולכן בקרחת הכרם ס"ל לב"ם כ"ד שאנה ושאנה למקום חשוב
ו' ו' ול' לעבודת הכרם ובאחוז ס"ו שאנה למקום חשוב ו' לעבידת הכרם ול' לסבואת
דב"ש ל' כל' ולפ"ו נבא על הביאור וה"פ וכל הדברים ב"ם מוסיפין שלים כלומר לב"ה
בקרחת ס"ו אמות מוסיפין ב"ם שלים וכוי כ"ד ולפ"ו אמחול לב"ה ל"ב לריך לב"ם ל"ח או
אפשר לפרש דה"פ דעל כל דבר מוסיפין ב"ם שלים על ב"ם וביניהם על מקום חשוב ועל
עבודת הכרם ועל אלל הכותל ואמלע מוסיפין ב"ם שלים על כל דבר ואמלע לב"ם בקרחת
הוי כ"ד ואמת ל י"ח וכפי' הקודם ולזה מקשה ואתנן באחוז הכרם ב"ם ס"ו אמה ולפי
חשבונך לריך י"ח אמה וגדחה דשפה זו ואח"כ תומר שית דבעי מימר לא מכן זכו לומר
ויש מי שרלה לומר שפה אחר פליגי דב"ם ולא כשפה הקודם אלא שיפך מהקודם וביניהם
לא מכן שפיגע אמות לעבודה כלומר דבאחוז חשוב מודים ב"ם דלי בד' אמות ולא כמו
שאמר מקודם וממילא כשנפלק באחוז הכרם ד' אמות לעבודת הכרם מב"ם ומב"ה יש אחר
לב"ם י"ב אמות ולב"ה שאנה אך זה פליגי ב"ם בעבודת הכרם דס"ל לב"ם שאנה אמות
ולדעתה דב"ה ד' אמות כנ"ל ולכן באחוז הכרם הוה לב"ם ס"ו אמות שאנה לעבודת
הכרם ולרבעה למקום חשוב ולרבעה אלל הכותל ובקרחת שים שכ' עבודות הכרם הוה כ"ד
אמות ועל זה מקשי ואתנין ליפיך בחורב ד' אמות שבאחוז ב"ם מומרים קידם חורב אחת
לחיינו ד' אמות ולדבריך לב"ם עבודת הכרם ס' אמות ומתרץ שאר ענין ב"ם תניתה כלומר
דווקאי לב"ם עבודת הכרם ס' אמות אלא דשם לא מיירא בענין זה אלא לענין כרם דס"ל
לב"ם דלא הוי כרם עד שיהיו שתי שורות ולב"ם גם בחורב אחת הוה כרם ולפיכך לענין
קילום מקדם לב"ם יותר מלב"ם ולא מיירא בענין האמות ובדר פריך מעריב דשם אמרו
ב"ם ולא אמרו רק ד' אמות לעבודת הכרם ומתרץ שמיירא היא וכו' על ידי עקימה תרתי
מתבלבל כלומר דשפוק הקילו ונתבלבלו שני אמות מלד זה ושני אמות מלד זה ונשאר ד'
אמות אבל נשלם לב"ם כדי שתי שורות ולב"ם גם בחורב אחת הוה כרם ולפיכך לענין
קילום מקדם לב"ם יותר מלב"ם ולא מיירא בענין האמות ובדר פריך מעריב דשם אמרו
ב"ם ולא אמרו רק ד' אמות לעבודת הכרם ומתרץ שמיירא היא וכו' על ידי עקימה תרתי
מתבלבל כלומר דשפוק הקילו ונתבלבלו שני אמות מלד זה ושני אמות מלד זה ונשאר ד'
אמות אבל נשלם לב"ם כדי שתי שורות ולב"ם גם בחורב אחת הוה כרם ולפיכך לענין

הלכה ב שם ע"ב [שם ע"ב] עשה פסין כנגד הבינין וכו'. הפ"מ כנגד הבינין
מנפרץ קאי ולע"ד אינו כן וזה שפי' כנגד הבינין שזהו כנגד ספרטת של

הבינין ותימה ג"כ היאך סיפר הוא מכנגד הנפטים ולכן נלע"ד דמיירי בכרם בלא נדי
וכנגד הבינין זהו כנגד הסוירין שבין לולן לחלן דבינין הוא כמו בינתים ואינו לשון בניין
ומ"ש שפה פסין כנגד הסוירי שבין לולן לחלן ויש בשומר מרבעה לחלו אין בו מרבעה
לחו כלום הוא ואפילו כנגד השומר אסור לזרוע מבני שאין שום נדר נגד הלילות עלמן
אך אם יש בשומר ד' לסוס מקום חשיב מותר לזרוע כנגד השומר לסוס מחיפ ואף אם
השומר מלוכה על הפרוץ מ"מ כנגד ספרון אסור לזרוע ומ"ג דבמחילות כשהשומר מרוחב
גם כנגד הפרוץ מותר שאני הכא מפני שכל השומר הוא כנגד הבינין ולא כנגד המילות
אבל אם עשה פסין כנגד הנפטים עלמן אפילו אין בשומר מרבעה וממילא לספרון רבה
על השומר וכנגד הפרון אסור [מ"מ] כנגד השומר מותר כנ"ל מ"ב בריטב"א וכנ"ל עשה
פסין כנגד הנפטים וכו' פשיטא שכנגד הפרלה אסיר [מ"מ] כנגד השומר מותר ר"ם
בן לקיש וכו' כנ"ל:

דף כא ע"א [יז ע"א] על דעתיה דר' יוסי מה בין קורה מה בין פחה וכו'. לפי' הפ"מ
קשה הא לר' יוסי החילוק מבואר דפחה מחרת אפילו עד מאה אמה וקורה
אינה מחרת רק עד עשרים אמה ולכן נלע"ד שהרבה מקשה לדברי ר' יוסי מה בין פחה
מה בין קורה לומר לנו בחמת ים חילוק לפחה עד מאה וקורה עד עשרים מה בין זה
לזה ומתרץ משום לפחה יש לה ניפופים מב"ב קורה:

הלכה ג דף כא ע"ב [שם ע"ב] על דעתיה דבית שמאי תוכר אמה כל השורש
כנ"ל ועכ"פ פי' יפה על עניין זה:

הלכה ד דף כב ע"א [יח ע"א] שמואל אמר במודד לוכסן וכו'. עפ"מ ולע"ד
נראה דה"פ דקאי לעניין ד' אמות של עבודת הכרם לית מודדין לה' אמות
כיון שאחד יוצא זוג ולוה אומר שמואל שמודד באלכסון כזה : ומין לה' אמות שוה
בקלה זה ובקלה זה ור' יוחנן אמר את רואה כולו אחת נשוה כאן וכולו שוי כמו
כאלו כלומר רואין כאלו אחרת נשוה כנגד זוגב ומודדין לה' אמות בשוה מזוג
כזה : : וכן משמע מפי' הר"ם ע"ש:

שם ר' יונה בעי וכו' את רואה וכו'. עפ"מ ולע"ד ה"פ בשה לא קמיבעיא לי לכיון
דשני כרמים קטנים הם מוחרים בכל אחד רואין כי קא מיבעי לי בבנים שלם בנגד
שלם ואחת בנגד החמשי כזה : : : אם רואין בשאחת שבנגד החמשי כאלו נשוה
אחת מכאן ואחת מכאן ונשאם כרם בלול:

הלכה ו דף כב ע"ב [שם ע"ב] תיבו שמא חושה לה שם עשרה וכו'. ולע"ד
דקושיא הוא כלומר אין תאמר שבחמירו בתיבו יותר מחון ושרי להיפך
מניש בתיבו שמא וחושה לה ס"ו כמו בקרחת הכרם לפי' ג"כ בחושה לו ומחול הכרם
לב"ם ומתרץ ר"ש דבשמת גם בחושה לה מיש מקלם יותר משמא בכתיבו וזה שבחמירו
בחושה לה שול שמא זהו לכתחלה ומומרת בעלמא:

דף כג ע"א [שם] רבי יוחנן אמר אתיא דרבי' כב"ם וכו', כל הענין אין לו הבנה
בין לפי' הר"ם ובין לפי' הפ"מ ולע"ד נראה דה"פ דהנה ת"ק דרבי'
סובר במשנה דכרם של ג' שורות לריך להיות ס"ו אמות בין כל שורה ושורה אבל של שתי
שורות די במשנה אמות וכן אם היו ג' שורות ואחרבה השורה הממעטת די במשנה ללא
שדיפא הרובה מתחלתה וזה שבקרחת הכרם מלריך ב"ה ס"ו אמה זהו בכרם גדול של
הרבה שורות ורלב"י פליג דאפילו כרם של ג' שורות ואחרבו הממעטי לריך ס"ו
אמה ואומר רלב"י שאלוה מתחלה נעלן אם היו ג' שורות ואחרבה השורה הממעטת לריך
ס"ו שאלו מתחלה נעלן להבך ג' שורות היה מותר בשמנה אמות ובפחות ג"ו: ס"ש היאב
ובהוספתא כלאים פ"ג הל' י"ד תניא לפי ב"ש מומרים כלאים וב"ה מומרים היכו כלאים
וזהו כאילו ורק לעניין מעבר החמיר הילוכלמי לזהו גם כיוק יכמ"ש הרמב"ם בפ"ה ממע"ם
ולאחם הסיג עליו הרלב"ד מבריות שם דשם הוא לעניין כלאים ומעמו של דבר בתרמו
בחבורינו ערוך השלחן על זרעים סי' קי"ח סעי' י"ו דפעמו משום דלפ נדל על כל מיש
כאחרונו כדאמרינן בשבת ל"ו ולכן ניחולו במהרה משום דנדל על כל מיש וכן מבואר
בביאה כ"ם. דלפ הוא עד שבאילות ולכן כמו שבאחרונו החמירו לילך אחר לקיטה כירק
כמו כן בלפ ומ"מ לא עשאוהו לגמרי כאחרונו יותר ממעטינו ל"ק כלל דגם ב"ם ס"ל כן בריש פרקין
וכמ"ש הפ"מ:

פרק ה הלכה ב דף כה ע"א [כ' ע"ב] כשהיו שם כנגד שם וכו'. כל הענין
קאי בהבנה לפי הפ"מ ונלע"ד דה"פ שזהו ודמי שלין רואין
את הממעטיים כאלו אינו אלא כאלו שבחלה לעקרן לעקרן כדי שיהיה ריוח בין שאורות ל'
אמות או יותר לכל שהיו לצורך לא שייך לומר כן דאל"כ הרי אין לדבר שיעור ולפ"ז ג"ם
דהנה בחמת כנגד חמת רואין לשורה שנייה ורביעית כאלו אינו אלא כנגד שם כנגד שם אין
תאמר דהא תאמר על שנייה ורביעית כאלו אינו הרי עדיין יש"ו החמשית והששית סמוכים
ז"ל ואם תאמר נס על החמישית כאלו אינו הרי אומר לך מאי חזית לעקור השנייה
והרביעית והחמישית עקור החמישית והשלישית והשנייה ואם תאמר בחמת לעקור כולם
ויעמדו רק החלוחות הרחוקות והששית אינו אלא כאלו עוקר את שהיו סמוך לה' כמ"ש ור'
מנא אומר עוד יותר דכל פליגתם אינו אלא בחמת כנגד חמת ור"ם גם זה לא ניחא
ליה אבל בשם כנגד שם גם הת"ק לא יחלוק מעשה שהצפור ושו שאומר ר' מנא אבל
אם היו שם כנגד שם אלו את רואה את הממעטיים כאלו אינם אלו אלו כלומר אתה לריך
לעקור אלו ואלו וזה אין סברת וכמ"ש:

הלכה ג דף כו ע"א [כא ע"א] עד שיהא מבריק כלי הוא ועבודתו וכו'. פי'
הפ"מ תמוה ולע"ד נראה דה"פ דהחרין שהוא שובר לתוכך הכרם אי
לרוחבו מתחלתו ועד סופו אם לריך למשוך עוד ד' אמות מכאן וד' אמות מכאן כדי עבודת
הכרם מבני הלדדין או בדי כשעובר כל הכרם בנגד ופניו ליה דבכה"ג גם חבמים מודים
למותר אם ממך גם ד' אמות מכאן ומכאן ומומלא מוכח דלרלב"י ג"כ ל"ז:

הלכה ז דף כז ע"ב [כב ע"ב] הלף ב"ם מומרים וכו'. כנירסת מהוגאת ולע"ד
כ"ל הלף ב"ם מומרים כלאים בכרם וזרעים וב"ם מומרים היו כלאים
בכרם אלא זרעים לבב"ם ספוקי מספקא ליה הוא מין אילן או מין ירק ולב"ם פשיטא
דמין אילן הוא לעניין כלאים כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות וכן הוא בברכות ל"ו: ס"ש היאב
ובהוספתא כלאים פ"ג הל' י"ד תניא הלף ב"ם מומרים כלאים וב"ם מומרים היו כלאים
וזהו כאילו ורק לעניין מעבר החמיר הילוכלמי לזהו גם כיוק יכמ"ש הרמב"ם בפ"ה ממע"ם
ולאחם הסיג עליו הרלב"ד מבריות שם דשם הוא לעניין כלאים ומעמו של דבר בתרמו
בחבורינו ערוך השלחן על זרעים סי' קי"ח סעי' י"ו דפעמו משום דלפ נדל על כל מיש
כאחרונו כדאמרינן בשבת ל"ו ולכן ניחולו במהרה משום דנדל על כל מיש וכן מבואר
בביאה כ"ם. דלפ הוא עד שבאילות ולכן כמו שבאחרונו החמירו לילך אחר לקיטה כירק
כמו כן בלפ ומ"מ לא עשאוהו לגמרי כאחרונו יותר ממעטינו ל"ק כלל דגם ב"ם ס"ל כן בריש פרקין
וכמ"ש הפ"מ:

פרק ה הלכה ב דף כה ע"א [כ' ע"ב] כשהיו שם כנגד שם וכו'. כל הענין
קאי בהבנה לפי הפ"מ ונלע"ד דה"פ שזהו ודמי שלין רואין
את הממעטיים כאלו אינו אלא כאלו שבחלה לעקרן לעקרן כדי שיהיה ריוח בין שאורות ל'
אמות או יותר לכל שהיו לצורך לא שייך לומר כן דאל"כ הרי אין לדבר שיעור ולפ"ז ג"ם
דהנה בחמת כנגד חמת רואין לשורה שנייה ורביעית כאלו אינו אלא כנגד שם כנגד שם אין
תאמר דהא תאמר על שנייה ורביעית כאלו אינו הרי עדיין יש"ו החמשית והששית סמוכים
ז"ל ואם תאמר נס על החמישית כאלו אינו הרי אומר לך מאי חזית לעקור השנייה
והרביעית והחמישית עקור החמישית והשלישית והשנייה ואם תאמר בחמת לעקור כולם
ויעמדו רק החלוחות הרחוקות והששית אינו אלא כאלו עוקר את שהיו סמוך לה' כמ"ש ור'
מנא אומר עוד יותר דכל פליגתם אינו אלא בחמת כנגד חמת ור"ם גם זה לא ניחא
ליה אבל בשם כנגד שם גם הת"ק לא יחלוק מעשה שהצפור ושו שאומר ר' מנא אבל
אם היו שם כנגד שם אלו את רואה את הממעטיים כאלו אינם אלו אלו כלומר אתה לריך
לעקור אלו ואלו וזה אין סברת וכמ"ש:

הלכה ג דף כו ע"א [כא ע"א] עד שיהא מבריק כלי הוא ועבודתו וכו'. פי'
הפ"מ תמוה ולע"ד נראה דה"פ דהחרין שהוא שובר לתוכך הכרם או
לרוחבו מתחלתו ועד סופו אם לריך למשוך עוד ד' אמות מכאן וד' אמות מכאן כדי עבודת
הכרם מבני הלדדין או בדי כשעובר כל הכרם בנגד ופניו ליה דבכה"ג גם חבמים מודים
למותר אם ממך גם ד' אמות מכאן ומכאן ומומלא מוכח דלרלב"י ג"כ ל"ז:

הלכה ז דף כז ע"ב [כב ע"ב] הלף ב"ם מומרים וכו'. כנירסת מהוגאת ולע"ד
כ"ל הלף ב"ם מומרים כלאים בכרם וזרעים וב"ם מומרים היו כלאים
בכרם אלא זרעים לבב"ם ספוקי מספקא ליה הוא מין אילן או מין ירק ולב"ם פשיטא
דמין אילן הוא לעניין כלאים כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות וכן הוא בברכות ל"ו: ס"ש היאב
ובהוספתא כלאים פ"ג הל' י"ד תניא הלף ב"ם מומרים כלאים וב"ם מומרים היו כלאים
וזהו כאילו ורק לעניין מעבר החמיר הילוכלמי לזהו גם כיוק יכמ"ש הרמב"ם בפ"ה ממע"ם
ולאחם הסיג עליו הרלב"ד מבריות שם דשם הוא לעניין כלאים ומעמו של דבר בתרמו
בחבורינו ערוך השלחן על זרעים סי' קי"ח סעי' י"ו דפעמו משום דלפ נדל על כל מיש
כאחרונו כדאמרינן בשבת ל"ו ולכן ניחולו במהרה משום דנדל על כל מיש וכן מבואר
בביאה כ"ם. דלפ הוא עד שבאילות ולכן כמו שבאחרונו החמירו לילך אחר לקיטה כירק
כמו כן בלפ ומ"מ לא עשאוהו לגמרי כאחרונו יותר ממעטינו ל"ק כלל דגם ב"ם ס"ל כן בריש פרקין
וכמ"ש הפ"מ:

וקפריסין ומולי זו ממכרת וזו מימה ממכרת ולכן הטילו עליו חומרי שניהם (ע"ס בב"מ ובגדגד"ו ולפמ"ס פ"ם בפסיונות):

פרק ו הלכה א דף כח ע"א [שם] ר' יוסה בעי מהו לזרע בתוים וכו'. פי' הפ"מ מלך תמוה דביותר מל' לחות פסיפס ומקי קמיבעי ליה ולכן נלע"ד דס"ד דהכא מוקים לה בערים מושקה ומבואר לקמ ב"ה ס"ל לערים מושקה יש לו דין ערים ולב"ס אי תרתי לריעותא תלת שלים אלא שהכא אחת והבני שהוא מושקה ולכן קמיבעיא ליה לב"ה דלולי מ"ש שממהר לפרוח ל' לחות ככרם ולא שהה שהיה כדין נפן יחידית זהו כעין הנפים ממש כלומר כמלך שהנפים נמשכין מכלן ומכלן מבל בשיקום וזהו בניהם לתין הנפים ניכרין כל כך בעיד הזרעים מוהר אחר ר' בשהים לו לילמל דנם בניהם לשור עד ל' לחות ופריך מכוונת הן בחמים ולא אמרת אסור לזרוע בניהם כלומר אלו מכוונת הן דבשלמא מכוונת שפיר החמילו ב"ה גם בזורה אחת כלומר אלו מכוונת הן דבשלמא מכוונת שפיר החמילו ב"ה להחשיב ככרם נמור לבל בשיקום לי להחמיר בענד המשכנין ממש ולהיות הוא כזה נפים וכיון שפשט להתיר שוהל אולי נם הן הנפים מותר בענפן יחידית בלא אסרו רק בענדן ומשיק לאסור:

דף כח ע"א [כג ע"א] בנין ב"ם תוחא וכו'. יש להסתפק אם הכוונה בנין ב"ם תוחא לבל לב"ם נם משוקה הוי ברם ולא"ב אמר לו ערים או לשפשר תוחא הנם לב"ם הן לערים משוקה הן ערים והכא בערים מכוון מיירא וב"ם מילתא לחוחא קאמרי במקום למידין משיקר נפנים כלומר אפילו בערים הן המילה מן הנדר אלא מוכרח מן הנפים כמו בלא ערים ולב"ם הערים לא משלה ולא מוריד:

שם ע"ב [שם] מה ביניהון אמר רבי יוסה וכו'. הפ"מ מדת זוה ופירושו לחוק ולע"ד נראה לפירוש אחר חילוק יש ביניהון הוא יהיו אלא שאחר עד היכן מחולקין ועיקר הפלוה ליין לפשנים עובי הסרתין מניעין עד חון ל' לחות מהנדר אם זה שאמר מודדין מהנדר מיקל כל כך לשפילו אלא קלה הסרתין זורעין ואומר בבוודאי כן הוא ואמר ר' יוסה הפתר שהיו הסרתין נחונין מקלתן בחוך ל' לחות (לנדר) ומקלתן חון לל' לחות (מנדר) אלו לשמר משיקר הנפים ניכרין אחת לשאחר מרחיק מהסרתין ל' לחות חוזע ואלו לשמר משיקר הנדר מוחזקין מקום שהחוט כלה (ל' לחות מהנדר) אסור והשתר (שפילו כנגד קלה הסרתין) מוחר (ואם) היה שם שתי לחות (הסרתין דהוקין שי לחות מהנדר) אלו לשמר משיקר הנדר מוחזקין אינו אסור אלא שתי לחות (אחר הסרתין) ואלו לשמר משיקר הנפים מוחזקין אסור עד שתי לחות שהחר כ"ע לשומר עד שתי לחות שלשמר שהרמקנו מהסרתין להקודם שלשמר מן הנדר מוחזקין:

שם שלשתן אמרו דבר אחד וכו'. מבואר מזה לדיע"ב בלינ על הת"ק של שיקלף דינא לערים ולף אסקודם אמר ר' יוחנן לין תלמר שבערים הסכוון שנו אם לית בו טופון לין הכוונה דבערים מכוון מודם ריב"ב לפת"ק אלא שלומר לשון לא שייך על זה אבל מ"מ מילק על הת"ק:

הלכה ג דף ל ע"א [כד ע"ב] אמר ר' יוחן סימנא דכליס כלאים. נראה מזה דבכלאים יש מותיות כלים:

פרק ז הלכה ב דף לב ע"א [בו ע"ב] מותר מחול הכרם וכו'. עפ"מ וגם מה שפי' על בתים דקאי רק אאפיריות סדוחק מבואר ולע"ל נראה לפ"ם דהכא במחול הכרם תנן בריפ"ד לו יהו שם י"ב אמה נותנין לו עבודתו וזורע את המותר ואי הכרם קטן נפסקי ערים בריפ"ו תנן נותנין לו עבודתו וזורע את המותר וזהו שאומר מותר מחול הכרם יהיו שהוא ל' לחות כלומר כשיש י"ב אמה נותנין לו עבודתו וזורע ל' לחות המותר וכן בקרחת ובערים ובאפיריות יש מותר ל' לחות וזה שהוא בנתים מהו כלומר אם אין במחול הכרם י"ב אמה ממילא להמותר הוא פחות מל' לחות וכן נכולם כשאין במותר ל' לחות לאסור לזורעם ושהול אם עבר וזרע אם מקדם לו לאו ופליגי בזה ר"י ור"ל וכן בפסקי ערים וכן באפיריות:

דף לב ע"ב [שם] מה נפשך כרם נדול הוא וכו'. עפ"מ ודוחק ולע"ל דס"ד להביא כספ"ד תנן הזורע לת כרמו על מ שאר אמה מותר להביא זרע לכם ולזה פריך למה ליה לאסול על מותר מחול וקרחת בנתים מהו דזהו בחיובא ומרי יכול לאסול אפילו במעשו אם נמע על פחות מכם שבתה אמה וזרע אם מקדם אם לאו וזהו בכרם נדול ואם שלאחר בכרם קטן אם אין בו מחול וכ"ם שאין בו קרחת אלא כי קרחת אלא שיש קיימין בכרם נדול בעשו על מעט כרם קטן והייט שבעשו על אמה אמה ממות וכיון שהוא כרם נדול לכן יש בו דין קרחת ומחול אמר ר' זעירא הלא ממרם כרם קטן (כל"ל) שבעשו על אמה אמה אין בו דין מחול כלומר דווקא כרם נדול שבעשו על אמה אמה יש לו דין מחול ולא כרם קטן ולומר עיד ואין תאמר מעט ט"ז של ט"ו מקרי כרם הא ס"א לומר כן מהרי הוכו אסור ואינו מקדם אזהו תוכו קיל לכרם קטן שבעשו על ט"ו אזה כחוצה לו שאינו מקדם יותר מנפן יחידית שאינו כרם כלל:

הלכה ג דף לד ע"א [בו ע"ב] אמר ר' לעזר השוכר אינו נאסר וכו'. התנוסה נקרא השוכר מלכתיב בן תקדם הזרע וגו' (בה"ם):

פרק ח הלכה א דף לה ע"ב [בח ע"ב] כרם ולא כלאים. אין שום סנגם לזה והנר"ח נורס כלאים שלך לא כדרשם לנעיל וקאי על כל מין כלאים ונם על כלאי הכרם:

שם נאמר כאן בן תוקדם ונאמר להלן בן תוקף בו בל"ע (שם):

דף לו ע"א [כט ע"א] כלאים דבר נאמר לא הזרע כרמך כלאים וכו'. כלומר כיון לכתיב שלך לא מזרע כלאים הרי כלול בו נם כרם שהרי מין אחר הוא ממין זרעים והוי כלאים והתרגין חבריא להחמיר עליו אפילו מין אחד כלומר לאי לאו קרא לא הזרע כרמך כלאים הוא מפרשינן שך דשלך לא מזרע כלאים היינו מין אחר לגמרי כלומר רק כרם הוי כלאים מזרעים אבל זרעים שבניהם מין זרעים הם לא הוי כלאים כלל קמ"ל קרא דכרמך דפירוש דשלך הוי אפילו זרעים מזרעים והוא שאומר אפילו מין אחד כלומר זרעים מזרעים וזה שכתב הפ"מ נקמן פריך וכו' ע"ש:

[שם] מה מן קיימין אם בשעשה נדר וכו'. תימה נדר מאן דכר שמיה ודברי הפ"מ אינן מובנים ולע"ל דה"פ מדכתיב לא תזרע כרמך כלאים ופ"ה כרם הוא מנודר כמו שאמר ה בית ישעיה [ה'] כרם היה לידידי וגו' ויעזקהו וגו' והוה נדר ולזה פריך לכיון שיש נדר אין הוא כלאים ומתרץ כי נן קיימין בשלא וכו' כלומר שעיקרו שלא ואין בה נדר והסריה לתוכה ל' לחות לנטיעת נפנים:

[שם] על דעתיה דר' יוחנן וכו'. זהו כמו שאמר מר ור' חילא מתרץ תירון אחר מהר לנעיל והייט דדרך הכתובים כן הוא לכתוב שני לאחון וכמ"ש הפ"מ ע"ש:

דף לו ע"ב [ל ע"א] מסייע לר' יוחנן וכו'. מזה למשמע רק זריעה וקלירה וקרא דשלך לא תזרע מסייע לר"ל מם ס דריעה לקרא כתיב ובשלא בשביעית ממעט ולא בתוספת הקודם להשלא בשביעית:

הלכה ג דף לח ע"ב [לא ע"א] הלכה כדברי האומרי. עפ"מ שהאריך בדברי הרמב"ם התמוהים בפ"מ מהלכות הל' ו' ומהמו יפנמו דבריו בהבוניהו ערוך בשלהן על יו"ד סי' ס"ז סע' כ"ו ותורף הדברים לענייו היא עשמה וודאי חומשין לזרע בשלא ומ"מ מלך השם נדול מאד מה ולכן להבריח זה סנולד על מין השם עשמו שוי כלאים ומלך מאד מה שהש מיהו להבריחו על מין שמלך אמו הוי כיוצא בו אע"פ שמלך שהש מיהו כיוצא בו מין מוסשין לזרע שהשות וזהו שאומר הירושלמי כאן מודים חכמים לר' יהודה בשום בן סיום ושם בתרמו בתריכות בם"ד וכן שם בסי' רל"ז סעי' י"ב בשרמו שוד שזה:

פרק ט הלכה ב דף מא ע"א [לג ע"א] מפני שפוע מחמס בה ידיו וכו'. ופי' הפ"מ לשפשע קאי ולבריו תמיהים לעל שפוע מפרש לקמן בשעשה ולע"ל דנם הוא על מפשחות שפסיפס קאי ועל מעשה בלילים שהניה המקודם ביותר מפני מה מפשחות ידים מעמין מדרש ושתה מבאר על מה שמפשחות של פסיפס מעמין שמא מת והרי אין זה בלל מעין עשויה אלא לכשחוסה ואמר רשב"ל בשם ר' יוחנן מפני שעושה מותן כמין חיק ומתן ס"ת עליה והוה כלי ור' בא אמר מעוה שמחמת בה ידיו והוי כלי וזה שאל לר' בא בלא כך אינו אסור מעוה דוודאי יש ליסור בזה שפוע שמשים קדם אלא מני שופל אין הדין אם הוא בלאים אם מוחר לחחם בה ידיו אם לאו ומביא ר' בא מה זו שאלה ואם אי אומר זה בשם רב ורב הא פסק כר"ש לשאור בלאים לך כאן מיירא שניהם של בלאים אמר ר' יוסה לר' בא ולמה לא אמר לך וזלא מסלקתיה כלומר אלו אמר לך מה לשאול וזלא היה לך מה לשניב ומפרש אלו אמר לך כך היה אסור בשנייה מה הוא מימר לו כלומר אלו היה שופלך הרי היא שמשים קדם ואסור בשנייה ואין רשאי לחחם בה ידיו וזלא היה לך מה לשניב. וכך לשפוע מעין בפ"ע הוא וקאי אמשנתינו:

דף מא ע"ב [שם] מפפחות בספיב הדא דתימא במחכון וכו'. פשיט הוא וכ"ל מפפחות בספיסים הלא דתימא וכו' וכן הוא בר"ש ובר"ב ע"ש:

הלכה ג שם [שם ע"ב] ניתא לשעות שפוע מפשבד וכו'. כלומר דניח שבניה בניה ולא לשלמתו של בניה שמת ושלמלא הוא היו מוציאין אין אין לשאוה מכאן ור' לעזר מתרץ תירון אחר שהוא שהשתמש למי מיתה מביתו ולכן הוא אלא להראות מכאן ור' יהודה ב' פעמים לשתחו בה ידיו וכ"ל מפפחות בספיסים הלא דתימא במחכון וכו'. פשיט הוא וכ"ל מפפחות בספיסים הלא דתימא וכו' וכן הוא בר"ש ובר"ב ע"ש:

הלכה ג שם [שם ע"ב] ניתא לשעות שפוע מפשבד וכו'. כלומר דניח שבניה בניה ולא לשלמתו של בניה שמת ושלמלא הוא היו מוציאין אין אין לשאוה מכאן ור' לעזר מתרץ תירון אחר שהוא שהשתמש למי מיתה מביתו ולכן הוא אלא להראות מכאן ור' יהודה ב' פעמים לשתחו בה ידיו וכ"ל מפפחות בספיסים הלא דתימא במחכון וכו'. פשיט הוא וכ"ל מפפחות בספיסים הלא דתימא וכו' וכן הוא בר"ש ובר"ב ע"ש:

מסכת שביעית

פרק א הלכה א דף א ע"א שחייבו אסור ופיוה זה קיור של שביעית וכו'. עפות הוא וכ"ל זה חרים של שביעית וכו' וכן לקמן בסוף הטעמד נפל טעות זה וגם שם צריך להגיה חרים של שביעית וכו':

שם ע"ב ויחזום וכו'. הנר"ח מוחק זה התיבה וכן מה שכתוב לף היא מתכוין לעבודת הקרן פעית הוא וכ"ל היא מתכוין לגלח לעבודת הקרן וכן לקמן מה שכתוב והוא עתיד להרום פעות הוא וכ"ל ואין עתיד להרום וכו':

הלכה ב [שם] אמר ר' יוסי תמן מתחמרים וכו' עפ"מ ולע"ל הכי פירושו תמן במכירה יש חילוק בין מוכר לשוכר ופליגי רב ושמואל אבל בשביעית אין כ"מ אמר ר' יוסה לפילו הכא מתחמרת בקרובים וה"פ לבתוספתא ריש שביעית תניא ג' חילוות וכו' מוכרין וכו' ובאבל בתחא מפעיק מפע שעשה לבית שאם כלומר רחוקין זה מזה דברי ר"מ ור"י ר"י ור"ם אומרים אין מוכרין לזה אלא לכרן ואם אינן נפוצין ממפע שעשה לבית שאם גם ר"מ ור"י מודים לאין מוכרין אלא לכרן וזהו שאומר ר' יוסה דוודאי כשנפוצין בהרחקה ממפע שעשה לבית שאם אין חילוק בין מוכר לשוכר אבל כשנפוצין בקרובין בפחות ממפע שעשה לבית שאם יש חילוק בין מוכר לשוכר ופליגי רב ושמואל ופריך ר' מנא ואם בקרובים ואם תימר כדי וכו' כלומר דבתוספתא שם תניא שם"כ כמה ריוח יהא ביניהן דשב"ע אומר כדי שיהא בקר עובר בינו כלומר לעניין סקודם בנפוצין בפחות ממפע שעשה לבית שאם אין מוכרין אלא לכרן אם לאו ר"י ור"ם דתמיד אין מוכרין להן אלא לכרן כמה ריוח יהא ביניהן כדי בקר עובר בינו אבל בפחות מכאן אפילו כדי בקר עובר אין מוכרין למיעקר קאי מיהו עכ"פ שמעמו משם דאם יש ריוח כדי בקר עובר בינו דשפיק לחרום כדי לכרן כמו לחוחר להרום כל הניח שאם בנפוצים ממפע שעשה לבית שאם ר"מ ור"י ור"ם כמו דבשם אין חילוק בין מוכר לשוכר כמו כן בחכוכין לעניין מריחת כדי לכרן ולמה אמר ר' יוסה דבמוכיס פליגי רב ושמואל ודוחה דברי ר' יוסה וסך לחיתא חמי הוא עניין בפ"ע לחסביר הטעם הן בקר עובר בינו דאי בשביר מלכין מן הלל אבל בפחות משה אין ביכולת הסרים לשלך מן הלל וכפשפין למעלה ומעקרים לעמרי:

דף ב ע"א [שם ע"ב] ר' ליעזר שאל מזו לזו שם עשרה וכו'. עפ"מ ולע"ל נראה דס"ד בהכא בתוספתא שם אומר מיהו חלו הנ' שלות נפוצין בפחות ממפע עשרה לבית שאם ובית שאם היא ר' של ר' וכשהטע שם עשר נפיעות בע"כ תעמיד שני מורות של נ' נפיעות ושליחות של מרבע מרחק חוה תהיה כל נפיעה רחוקה מחבירתה ס"ו אמה ומעם יותר מפני שבשהורים שיש בה מרבע נפיעות יש בה נ' הרחקים וג' פעמים ס"ו הוי מ"ח קרוב לחמשים וממילא דגם בשני הסורות של נ' נ' אלין בסה רק שני הרחקים בשכרח לניות ס"ו זה מזה כדי שיהא שם הסורה שליחית ושני פעמים ס"ו הם ל"ב ומעלה בשתי ס"ו אמות פחות ומעלה אמר כאן ר' יעזר לית לך אלא בשתי הסורות בלבד ולא בשלש ואפילו בשתי הסורות אין מעלין אלא שתי נפיעות ולא יותר מכ"ה ומעלה אמת אחת פחות

פחות מכ"ה וכשאר כספק ור' שמעון הוסיף לשעול כיו כתוים בגד הגדר וכו' כלומר אפילו אם תמצא לומר דלא נעיץ נטועים בפעמים ממש מ"מ אם היו נטועים בסוף כספאם ממש והייט לגל הגדר אם נם בזה ממרם המצנם, הורצין כל בית סאה בבילין אם נאו וכשאר בספק ור' יוסי הביא על זה דאם נא בחמצע אם נטועים כ"ה מכאן וכ"ה מכאן אלא אפילו בסופה של בנית סאה אלא הגדר ג"כ אם אין לאם נדר תתן לאם אחרצאם בית סאין בית סאה לכל רוח מחרצע רוחות השולם דמתי חזית ליתן לצד זה תן לכל צדדים אלא ודאי לבעינן בחמצע ממש וזה שכתוב ואחרצים פעות סות וכל"ל ואחרצעה וכ"כ בפ"מ:

הלכה ג שם ע"ב [ב' ע"א] ובלבד שלא יפחות מחצון מטולצים וכו'. הרמב"ם בפ"ג מטמיאים הל' ד' כתבים זה ובאינו כראב"ד ואחרו הכ"מ והפ"מ לתרץ ולעל"ד נראה שהוא מחרם בירושלמי בחופן אחר ואייט דהכא מחצה מומרת למנ' ועל ג' נריכים לעשות בתים בתין ובזה הכל מודים שע"ל שכל אחת יעשה לזוקת הלקח שכולם יעשו בזוה אלא רק שבכולן יהיה בתים בתין אחת אומר אלא יפחות מחצון מטולצים כלומר שכל אלא יעשו שלים מן ס' אמה ואחרת פלג ואחר ובלבד שלא יפחות יחלקום לג' חלקים וכל חלק יעשה שלים מן ס' אמה ואחרת פלג ואחר ובלבד שלא יפחות מחצון מטולצים כלומר שגם לחלקן לשלשה ע"ל שבכולן יעשו בחצאם ס' אמה ממילא לפילו בחצאות מחצאים יעשו גם הם בחצון בחצאם ס' אמה ועל אלה אין מחצילין לפילו אחת מו יותר אין עושין כלל כיון שבכולן יש ופסק כשירה ולכן פסק סאה שבכולן יעשו ס' אמה:

הלכה ד שם [שם במשנה] וכמה יהא ביניהם וכו'. מתוספתא מבואר לחלוק דזהו רק בשלין עושין ס' אמה או בשאין עושין ממש עשרה אבל בחולין עושין ס' אמה חורצין לבית סאה אלא אין חורצין אלא כדי לרכן בזה די בשיעור בקר בכלוי אבל בחולין לבית סאה לריכים לחיות רחוקים בחצי עשרה לבית סאה זה מזה והייט ע"ז אמה אלו לו וכמו שבארנו מקודם וכן אחצע להלין בב"ב כ"ו: ע"ש ולא אחצע כן ממפרשים ופ"ע:

שם [ב' ע"ב] תני ניסאה מעין עשר וכו'. הפ"מ אינה סירושא והניה ועל"ל ג"ל לזה ופ"ה דוולחי בחיות הנרעות כוקנות יש להן דין זקנות לך לחוירא בחין נרעות כוקנות אלא שחוות כוקנות והייטי אומר כמו בזקנות ג' שחות דינן כעשר שאין שחות וכן בחמישות כן קמ"ל אלא לעחות לא מהני בחמישות רק נרעות כוקנות מכני מפני הרואים שסוברים שסם זקנות. והחוספתא שבניה הפ"מ לריך למחוק מן ר"ה עד נשמיעה שסם הרואים שסוברים שסם זקנות:

הלכה ה שם [ג ע"א] תמן ע"י שכן מפוזרות בחוך בית סאה וכו'. ל"ל דהפ"ה תמן בשנאם מילנות על ידי שכן מפוזרות כלומר אפילו כשחומלות בשורה אחת סם רחוקים זה מזה ונרחית השלה כמילאה מילנות אלא שאר הבית כשהם בשורה וקרובים זה לזה נראה רק שזהו מקום מילנות ולא שאר בניה סאה:

פרק ב

הלכה א דף ג ע"א [שם ע"ב] תמן תנא ניסה ר"מ היא וכו'. עפ"מ ועל"ל ה"פ לכאם מצאם בפסוקא דפ"ק היא כר"מ דחוספתא דתלו ר"ש שם אינו מתיר כלל לזרוע כל בניה סאה בזוה ומסחמא גם מצאם זו אחיא כר"מ ושוב חוזר ר"מ ס"ל כב"ם דפ"ק שם שאמרו בחילון מותר לזרוע כל זמן שהוא יפה לפירי ולכן ס"ל גם כאן מצאלא הייטה שהוא ג"כ מעשה שהוא יפה לזריעה וב"ה ס"ל שם זמן קבוע על העפת ס"ל ג"כ כאן זמן קבוע על הפחח כר"ם כאן ופריך וכי תימי וכו' כלומר לפ"כ יאמר ר"מ תנא ס"ל כב"ם ור"ם יאמר תנא ס"ל כב"ה ואמה לחו לעשות פלוגחא בפני עלמן וכן פריך על מצאם רחשונה ואחרונה ניחא ר"מ תנא ס"ל כרחשונה ור"ם יאמר תנא ס"ל כאחרונה ולכן מסיק תנא וודאי ר"מ ס"ל שנייה מחלוקת ור"ם יאמר כבבי בכל לומר ר"מ ס"ל שהלכו בזה ב"ה וב"ה ור"ם ס"ל שנייה נחלקו בזה בכל ומצאם דפ"ק לחרום כל הבית סאה לא אמרום בכל ב"ה ולא ב"ה כדבריו בהוספתא ובהריטב לגרסן ס"ל לר"ם דנין ב"ם ונין ב"ם ס"ל בסאה לנן עד שפסח ומאה חילן עד עלרת מיטו עכ"פ מלן תנא עד לימתי וכו' מצאלא הייטה ר"מ נגש כר"ם דבבי הכל עד העלרת ועד הפסח כל"ל כלומר שאה חילן עד עלרת ולבן עד הפסח:

הלכה ב דף ד ע"א תמן תניין המסקל את העליונות וכו'. פי' הפ"מ לחוק ונראה ועל"ל דלא פריך כלל מדיבא אלא על לשון המצאם המסקל את שאמו ממש בדרך לסקל בבניות ואם אין דרך לסקל רק עד ר"ם ומתרן דכאן במצאם להבן סוקלין עד ר"ם במחובר בדרך טורח רב ואין דרך לבניין זה רק כשהולין זורוע ולא בבניות וכאן שמיטו המסקל בחלוש שלוקח חבנים לעלרו וזה עובה גם בבניות ולבן לא שלדים אלא ודאי לבניין בחמצע ממש וזה שכתוב ואחרצים פעות סות וכל"ל ואחרצעה וכ"כ בפ"מ:

הלכה ג שם ע"ב [ב' ע"א] ובלבד שלא יפחות מחצון מטולצים וכו'. הרמב"ם בפ"ג מטמיאים הל' ד' כתבים זה ובאינו כראב"ד ואחרו הכ"מ והפ"מ לתרץ ולעל"ד נראה שהוא מחרם בירושלמי בחופן אחר ואייט דהכא מחצה מומרת למנ' ועל ג' נריכים לעשות בתים בתין ובזה הכל מודים שע"ל שכל אחת יעשה לזוקת הלקח שכולם יעשו בזוה אלא רק שבכולן יהיה בתים בתין אחת אומר אלא יפחות מחצון מטולצים כלומר שכל אלא יעשו שלים מן ס' אמה ואחרת פלג ואחר ובלבד שלא יפחות יחלקום לג' חלקים וכל חלק יעשה שלים מן ס' אמה ואחרת פלג ואחר ובלבד שלא יפחות מחצון מטולצים כלומר שגם לחלקן לשלשה ע"ל שבכולן יעשו בחצאם ס' אמה ממילא לפילו בחצאות מחצאים יעשו גם הם בחצון בחצאם ס' אמה ועל אלה אין מחצילין לפילו אחת מו יותר אין עושין כלל כיון שבכולן יש ופסק כשירה ולכן פסק סאה שבכולן יעשו ס' אמה:

הלכה ד שם [שם במשנה] וכמה יהא ביניהם וכו'. מתוספתא מבואר לחלוק דזהו רק בשלין עושין ס' אמה או בשאין עושין ממש עשרה אבל בחולין עושין ס' אמה חורצין לבית סאה אלא אין חורצין אלא כדי לרכן בזה די בשיעור בקר בכלוי אבל בחולין לבית סאה לריכים לחיות רחוקים בחצי עשרה לבית סאה זה מזה והייט ע"ז אמה אלו לו וכמו שבארנו מקודם וכן אחצע להלין בב"ב כ"ו: ע"ש ולא אחצע כן ממפרשים ופ"ע:

שם [ב' ע"ב] תני ניסאה מעין עשר וכו'. הפ"מ אינה סירושא והניה ועל"ל ג"ל לזה ופ"ה דוולחי בחיות הנרעות כוקנות יש להן דין זקנות לך לחוירא בחין נרעות כוקנות אלא שחוות כוקנות והייטי אומר כמו בזקנות ג' שחות דינן כעשר שאין שחות וכן בחמישות כן קמ"ל אלא לעחות לא מהני בחמישות רק נרעות כוקנות מכני מפני הרואים שסוברים שסם זקנות. והחוספתא שבניה הפ"מ לריך למחוק מן ר"ה עד נשמיעה שסם הרואים שסוברים שסם זקנות:

הלכה ה שם [ג ע"א] תמן ע"י שכן מפוזרות בחוך בית סאה וכו'. ל"ל דהפ"ה תמן בשנאם מילנות על ידי שכן מפוזרות כלומר אפילו כשחומלות בשורה אחת סם רחוקים זה מזה ונרחית השלה כמילאה מילנות אלא שאר הבית כשהם בשורה וקרובים זה לזה נראה רק שזהו מקום מילנות ולא שאר בניה סאה:

פרק ב

הלכה א דף ג ע"א תמן תניין המסקל את העליונות וכו'. פי' הפ"מ לחוק ונראה ועל"ל ד"פ לכאם מצאם בפסוקא דפ"ק היא כר"מ דחוספתא דתלו ר"ש שם אינו מתיר כלל לזרוע כל בניה סאה בזוה ומסחמא גם מצאם זו אחיא כר"מ ושוב חוזר ר"מ ס"ל כב"ם דפ"ק שם שאמרו בחילון מותר לזרוע כל זמן שהוא יפה לפירי ולכן ס"ל גם כאן מצאלא הייטה שהוא ג"כ מעשה שהוא יפה לזריעה וב"ה ס"ל שם זמן קבוע על העפת ס"ל ג"כ כאן זמן קבוע על הפחח כר"ם כאן ופריך וכי תימי וכו' כלומר לפ"כ יאמר ר"מ תנא ס"ל כב"ם ור"ם יאמר תנא ס"ל כב"ה ואמה לחו לעשות פלוגחא בפני עלמן וכן פריך על מצאם רחשונה ואחרונה ניחא ר"מ תנא ס"ל כרחשונה ור"ם יאמר תנא ס"ל כאחרונה ולכן מסיק תנא וודאי ר"מ ס"ל שנייה מחלוקת ור"ם יאמר כבבי בכל לומר ר"מ ס"ל שהלכו בזה ב"ה וב"ה ור"ם ס"ל שנייה נחלקו בזה בכל ומצאם דפ"ק לחרום כל הבית סאה לא אמרום בכל ב"ה ולא ב"ה כדבריו בהוספתא ובהריטב לגרסן ס"ל לר"ם דנין ב"ם ונין ב"ם ס"ל בסאה לנן עד שפסח ומאה חילן עד עלרת מיטו עכ"פ מלן תנא עד לימתי וכו' מצאלא הייטה ר"מ נגש כר"ם דבבי הכל עד העלרת ועד הפסח כל"ל כלומר שאה חילן עד עלרת ולבן עד הפסח:

הלכה ב דף ד ע"א תמן תניין המסקל את העליונות וכו'. פי' הפ"מ לחוק ונראה ועל"ל דלא פריך כלל מדיבא אלא על לשון המצאם המסקל את שאמו ממש בדרך לסקל בבניות ואם אין דרך לסקל רק עד ר"ם ומתרן דכאן במצאם להבן סוקלין עד ר"ם במחובר בדרך טורח רב ואין דרך לבניין זה רק כשהולין זורוע ולא בבניות וכאן שמיטו המסקל בחלוש שלוקח חבנים לעלרו וזה עובה גם בבניות ולבן לא שלדים אלא ודאי לבניין בחמצע ממש וזה שכתוב ואחרצים פעות סות וכל"ל ואחרצעה וכ"כ בפ"מ:

הלכה ג שם [ב' ע"א] ובלבד שלא יפחות מחצון מטולצים וכו'. הרמב"ם בפ"ג מטמיאים הל' ד' כתבים זה ובאינו כראב"ד ואחרו הכ"מ והפ"מ לתרץ ולעל"ד נראה שהוא מחרם בירושלמי בחופן אחר ואייט דהכא מחצה מומרת למנ' ועל ג' נריכים לעשות בתים בתין ובזה הכל מודים שע"ל שכל אחת יעשה לזוקת הלקח שכולם יעשו בזוה אלא רק שבכולן יהיה בתים בתין אחת אומר אלא יפחות מחצון מטולצים כלומר שכל אלא יעשו שלים מן ס' אמה ואחרת פלג ואחר ובלבד שלא יפחות יחלקום לג' חלקים וכל חלק יעשה שלים מן ס' אמה ואחרת פלג ואחר ובלבד שלא יפחות מחצון מטולצים כלומר שגם לחלקן לשלשה ע"ל שבכולן יעשו בחצאם ס' אמה ממילא לפילו בחצאות מחצאים יעשו גם הם בחצון בחצאם ס' אמה ועל אלה אין מחצילין לפילו אחת מו יותר אין עושין כלל כיון שבכולן יש ופסק כשירה ולכן פסק סאה שבכולן יעשו ס' אמה:

הלכה ד שם [שם במשנה] וכמה יהא ביניהם וכו'. מתוספתא מבואר לחלוק דזהו רק בשלין עושין ס' אמה או בשאין עושין ממש עשרה אבל בחולין עושין ס' אמה חורצין לבית סאה אלא אין חורצין אלא כדי לרכן בזה די בשיעור בקר בכלוי אבל בחולין לבית סאה לריכים לחיות רחוקים בחצי עשרה לבית סאה זה מזה והייט ע"ז אמה אלו לו וכמו שבארנו מקודם וכן אחצע להלין בב"ב כ"ו: ע"ש ולא אחצע כן ממפרשים ופ"ע:

שם [ב' ע"ב] תני ניסאה מעין עשר וכו'. הפ"מ אינה סירושא והניה ועל"ל ג"ל לזה ופ"ה דוולחי בחיות הנרעות כוקנות יש להן דין זקנות לך לחוירא בחין נרעות כוקנות אלא שחוות כוקנות והייטי אומר כמו בזקנות ג' שחות דינן כעשר שאין שחות וכן בחמישות כן קמ"ל אלא לעחות לא מהני בחמישות רק נרעות כוקנות מכני מפני הרואים שסוברים שסם זקנות. והחוספתא שבניה הפ"מ לריך למחוק מן ר"ה עד נשמיעה שסם הרואים שסוברים שסם זקנות:

הלכה ה שם [ג ע"א] תמן ע"י שכן מפוזרות בחוך בית סאה וכו'. ל"ל דהפ"ה תמן בשנאם מילנות על ידי שכן מפוזרות כלומר אפילו כשחומלות בשורה אחת סם רחוקים זה מזה ונרחית השלה כמילאה מילנות אלא שאר הבית כשהם בשורה וקרובים זה לזה נראה רק שזהו מקום מילנות ולא שאר בניה סאה:

פרק ג

הלכה א דף ו ע"ב [ו ע"ב] סילני שאל לר' חייא בר בא ומכר ליה ר' חנינא למה מוהר שנאת שלא בסדר כזה כל"ל כלומר אם נם בסדר פרקים מוהר לגמרי בסולאת זנלים וכב"ם לחולין זבל רק פ"ם סדר סמכאם פו דבבי פרקים מוהר לגמרי בסולאת זנלים וכב"ם לילן רים ומ"ק ובפכחו של הרמב"ם בפ"ג מבניות ע"ם ובפרים ליה לכן הוא שבבי לא אמרו אלא בסדר סמכאם דלילן מוליא פה שלא בסדר סמכאם דלילן מוהר שיהא לפרוק הא לגלא

מתמה בתוך דבר שאין לו ביאור אין לו ביאור ובמ"ר ירמיה לתרץ לתת ר' ממי למירמיה בלוף שומה דהשיקר אימו מאכל אדם כלל כדאיתא בפ"ו דשביעית ולכן אין העולם בעולין להשיקר ויש להם ביאור ופריך ליה ממתניתא דבר קפרא מצלים שאין בהם שומים ובע"כ ללא מיירא בלוף שומה והברית קושית לדוכתא והכא זה מתרץ אח"כ לך בדרך אגב אמר דמילתיה דר' ירמיה ממרה לדבר שיש לו ביאור שמעמא בתוך דבר שאין לו ביאור אין לו ביאור לאל"כ לא היה מורה לתרץ דברי ר' ממי ושתה תוהר נקוטיתו מה שביד לה לומר אי תתרץ נקוטיתי ומתרץ בפשיקה בעלין שתחת העלין מן השיקר ואינו שייך שיתעסקו להשיקר ולכן יש להם ביאור:

הלכה ד דף ט"ו ע"א [ט"ז ע"ב] מני תומר נפה לספור בו מעות וכו'. ופי' הפ"מ שהוא תשובה מר"ז וכירושלמי הפ"ה דגיטין הגירסא כן ג"כ ר"ז וכ"כ התוס' בגיטין הפ"ה ועל"ל דהבר תמוה לתלות בדבר רחוק כזה ולולי דבריהם הקדושים הייתי אומר דגירסת הבאן שיקר וכל זה מדברי ר' ממי ובתמי' קאמר מני תומר נפה לספור בו מעות בהמיה איך תפשר לתלות בדבר רחוק כזה וסיים מלתיה לדבריו בספר היסר לר"ת ז"ל סי' ק"נ ובמרו זה בגירסתו הור ליישים שם ע"ש:

פרק ז סוף הלכה א דף יט ע"ב [כא ע"ב] תני ר' יהודה להומרת וכו' אבל אם נא היה עוסק במלאכתו וכו' אע"פ שיש עמו מלאכה אחרת אסור כ"ש:

הלכה ב דף כ ע"א [כב ע"א] ניתי כאן מעשית לשביעית וכו'. כל העניין אין לו הבנה כלל לפי' הפ"מ וכראיה לע"ל דהפ"ה בגרייתא שהביא הירושלמי וכולן שהכניסו מעשית לשביעית וכו' היה תוספתא פ"ה דשביעית הלכה ח' ולא נמצית כלשון הזה וכאי מיתא שם וכולן שהכניסו מערב שביעית לשביעית או שילאו מעשיות למוצאי שביעית נדונין כאילן [בתר מעשה] חוץ מן המעל שנדון כירק [בתר לקיטה] ומבאר ר' יוחנן דזה שנדונין כאילן אתר מעשה זהו למעבר אבל לא לשביעית דשביעית מחמירין מעשה שיתבאר וזהו שאומר ניתי כאן מעשית לשביעית שמית אלא שביעית ובאי מיתא דזה שהכניסו מעשית לשביעית שמית ואינו כן דזהו רק למעבר ולא לשביעית ואם תשאל מנלן לולבי זרדים ולולבי אלה וצומען והעלה שלהן מיירין במעבר וזה אומר וזה אומר ומה אני מקיים והתניא והקורנית שבאילן מיירין במעבר ואם היתה שמית וכנסת לשביעית שמית אבל אם היתה שמיה נכנסת לשביעית שלישית כל"ל וה"פ דוודאי מיירין במעבר ולא בגריגי מסיקה ותוכ וקורנית שחיירין במעבר וזה וודאי אמת שאם היתה שמית וכנסת לשביעית שמית דאזלינן בתר הנשה מ"מ מסייגה לשלישית שלישית כלומר ואפילו לעניין מעבר דהוי כאילן בתר הנשה [לאחריו] ובכה את מני לקומיה [לפניו] כלומר מעשית לשביעית שמית דהוי מחרון ומסייגה לשלישית שלישית דהוה לפניו ולמה הוא כן ומתרץ תמן נרשות בעלים שכח נרשות עני שם ואמר ר' יוסי שלישית ושמית לע"פ שאין בהם מעבר שני ים בהן מעשרות שביעית אין בהם מעבר כלל לא כן אמר ר' אבוה בשם ר' יוחנן ניתי כאן מעשית לשביעית שמית אלא שביעית [ומתרץ] מעבר ניתן לו אחר בוודאי ולא שיש בספק כל"ל וה"פ שמועל למה מעשית לשביעית שמית ומסייגה לשלישית שלישית ומתרץ תמן נרשות בעלים שכח נרשות עני הן כלומר דאמת היה לריך להיות גם במסייגה לשלישית שביעית אבל מ"מ מפני מובה שעשיה עשו כן דמעבר שמסייגה נרשות בעלים הן דמסייגה מעבר שני והבעלים מעלין אותה לירושלים ואוכלין בעלמן אבל בשלישית הוה מעבר שני ולכן לעובה העשיה עשו מסייגה לשלישית שלישית ועל זה מקשה ר' יוסי על מאי דאמר ר' אבוה לעניין שביעית ממשית לשביעית שביעית ולמה לא עשו כאן לעובה העשיה שהרי בשביעית אין מעבר כלל ובשמית הוה מעבר שני ולמה לא עשו גם לעניין שביעית שמית ומתרץ מעבר ניתן לו אחר בוודאי ולא שיש בספק כלומר דאזלינן בתר מעבר שני היה ניתן לו מעבר שני היה כלומר דבר יפה יותר ממה שיניח לו מספיקא שביעית שאכל ספיקו ואין יניח לו רק אחד כלומר מעבר מ"מ במעבר שני יש ספק שמא לא יתן לו כלל אלא לעני אחר אבל האחד בשביעית הוי וודאי ע"פ שהרי מוכל בעלמו ומוכח אחד בוודאי מעשיר בספק ואין כאן מוכח לעניים אם היה עושיר שמית:

שם אית תניי תני וכו' ואית וכו' ואית וכו' מאן דאמר יש לפסח ניעור כר"ש מאן דאמר אין לפסח ניעור ר' יהודה מאן דאמר דעליו אין מוציאין מפני שהוא מוקצה:

פרק ח הלכה א דף כא ע"ב [כג ע"ב] וכלוותה וכו' אלו י"ב תיבות מן וכלוותה עד לאדם צריך לממוק וכן אח"כ אמר ר' יוסי

מפני מה אוכלי אדם אין עושין וכו' משום כוח וכ"ל מפני מה אוכלי אדם אין עושין וכו':

דף כ"ב ע"א [שם] הני הסוכר סוכר לאוכלין וכו' הסוכר סוכר לאוכלין והלוקח לוקח לאוכלין והיסב וכו'. כ"ל דבשבת זו צריך להיות קודם בבא דרישא והוי בדרך לא ע"ד לף ז:

שם אלא כי קיימין בשאינו לו משות ומשך כ"ל כלומר שתילף משך אחר שתיית המשות ועפ"מ:

הלכה ז דף כד ע"א [כה ע"ב] ליתי דיחידאי דהכא [דמשנתינו] כשתמת דכמן [דזכאים] ודיחידאי דתמן כשתמת דהכא אלא דשתמת דהכא ר"מ ודתמן ר"מ ור"ש שלכה כר"ש כ"ל ומ"ש הלכה כר"ש דמשנתינו. אמר ר' יוסי וכו' נסיגין וכו' מאי כדון שלכה כר"מ דתמן דהוא רבים דהכא כלומר ואין סולכין אחר מיעוט אלא שלכה כר"מ ור"ש שלכה כר"ש אלא שלכה כר"מ. כלע"ד ופי' הפ"מ דמוך מאד ובפ"ש שלמו שירוצין מז: לא מכרעא מילתא בר"מ ור"ש כמאן שלכה ובאחר בתיקו וכירושלמי בפ"מ פשיטא ליה דשלכה כר"ש:

פרק ט הלכה ד דף כו ע"א [כח ע"ב] וקניא על דר' יהושע וכו'. וי"ל דמעמיה דר' יהושע דסיבר שכשבו אותם ביחד הוי כגוף אחד וכמין אחד ואף שקלת מאותו המין כלה כיון שמקצתו מינו כלה מותר לאכלו וה"ב מ"ש כן [הגר"א נשנ"מ] ויש להוסיף ביאור בזה דזהו שאומר ר' יהושע לחברון נותן טעם בדאמרן לומר דסתיים מריחה את המין שאינו כלה ואוכלו:

הלכה ו דף כז ע"א [כט ע"ב] נפירות עבידה היא מתניתן. עפ"מ והגר"א פי' שזמנן בשביעית וזה שבכוב שם שנייה היא מניחם שנייה היא וכו' לך שנייה היא שנייה הסנייה מיותר:

שם לסוף שמותי לתניין מין מוכלין פירות שביעית בשוטה כדאמרי ב"ש כ"ל:

פרק י הלכה א דף כז ע"ב [ל ע"א] ייחד לו קרקע אינו משמש לא ממרו ולא ממרו ייחד שם לא לא ייחד משמש כ"ל:

שם חבריא נעיין וכו'. נראה דה"פ להבנייא סברי למירמי בעשה שם שדה זו לפיקיו ואמר לא יפה לך פרשון אלא מזו ולפיכך קוקמה לסם וסביב לסם ר"י בני חורין לפניה אלא מיירמי בשמר לא יפה לך פרשון אלא מזו אלא שמיעבד לה חותם שדה ונמצא אלא פליגי לדיוק וכמו שמפרש:

דף כח ע"א [שם] אמר ר"ש יודה הוא ורבנן לתובעו וכו'. פי' הפ"מ לבד הדוחק איך אפשר לומר דר' בא פליג על ר"ש ובא לקמן אמר על כך דר"ש ר' אבא ר' לחמר ר' בא בר' אבא ומ"ש אחר בוודאי מלתא היא ובאמת כן הוא דר"ש ור' בא מבארים

דברי ר' יהודה שאמר להקפיד החמות רבנן דמתן ממנו יהין המשנה שמשומת את הפרה וחלקה בר"ש אם היה החלב משובר ממנו תלוים זה בזה ואחיש מהשנה דהשומת כר' יהודה מפני שבניכם בון בעטיפיהן וסיינו להקפיד החמות מקרי רחוי להפסיון שכן דרך בעלי החמויות להקיף לבעלי בחיש ואין דרך בעל החמות לתובעו להשנה"ב מיד שד שיגלה ול מעצמו או עד שמועל שיד סאורם ואז רחוי לגלה בעל השומת שכן דרך בעלי החמויות וכן המנהג על היום וכן המנהג בין בעלי החמויות והסוחרים שמכרו בשר מסקנא דוב בני אדם אין מוציאין בשר מהקנב בהקפה ומשלמין במזומן כדמוכח מיומא פ"ו. לחשיב ש בחילול השם אם אינו משלם מיד ע"ם ובמולין פ"ד. אמרו מי שים לו פרוטה בתוך כיסו יילינה לחבוי לקנות בשר וכן משמע בשבת קכ"ט. יתבור מנעלים ויקח בשר ע"ם דזהו ביום הקזה ורק ביו"ש בשכרת ליקח בהקפה מיהו רחוי לתובעו מיד אחר י"ו לפי שאין דרכו בהקפה ולפ"ז בשלא להקפה החמות מקרי רחוי להפסיון ומכירת בשר ביו"ש מקרי רחוי לתובעו ואם נאחר לדחוי לתובעו הוה כרחוי ליתן לו מיד ומשמע ממילא דגם הקפת החמות כשמוכל פעם אחי הוה על הדשמון רחוי ליתן לו ואם לא יתן משמע. ובזה נבא לל הבישור לפרש על ר' יהודה ומפני שהוא מקיף לו פעם שניים עשרה לשמוע מלוה בחמיש ומחרון ר"ת דוודאי כן הוא דכמו דאמרי' על המשנה דשמומת את הפרה והילקה בר"ש אם היה החדש מעובר משמע מעשה טהיל ורחוי לתובעו בר"ש כמו שבארנו כאן וכאן ועדיין מחוסר ביאור מה שיניין זה לזה ולכן מבאר ר' בא בשמון שהוא רחוי להפסיון כמו שבארנו ורחוי להפסיון הוה כרחוי לתובעו דכן אמר לקמן מכיון שהוא רחוי לתובעו הוה כמו שרחוי להפסיון ומוכן דגם לשיפר כן כיון דאמר מילתא היא וניין שהוא רחוי לתובעו רחוי ליתן לו מעות ולכן משמע ובמן (בתר יהודה) הוא רחוי ליתן לו מעות (בעת שמקיף אלו פעם שניים) ולא נתן נעשית רשומה מלוה כלומר ומשמע וכן הפי' לקמן ורק זה שאומר לקמן ומכיון שהוא רחוי להפסיון מעות הוא וכ"ל ומכיון שהוא רחוי לתובעו הוה כרחוי ליתן לו מעות כ"ל ובמ"ש ולפ"ז אתיא מתניתן דהשומת כר' יהודה והוא מהלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם ומה גם דרב סובר כן ולכן פסיק הכא דכרב ועי' במה"פ שנדחק שם ולפמ"ש ש"ל בעוב פעם בפ"ד:

דף כה ע"ב [שם ע"ב] והתני השומת את הפרה והילקה בר"ש וכו'. זהו סייעתא ופ"ש דנכי שהשומת עמו אלא לתובעו מ"מ הא רחוי ליתן לו שהרי הוא חייב ליתן לו וכל שהוא חייב ליתן מעמו וכדמסיק:

שם ומכיון שהוא רחוי להפסיון וכו'. כבר כתבנו שזהו טעות וכ"ל ומכיון שהוא רחוי לתובעו כמו שהוא רחוי ליתן לו כ"ל:

הלכה ד דף ל' ע"ב [לג ע"א] מתניתא פליגא על רב וכו'. לימי מובן כלל מיזה עניין הוא למכירה שהרי קנין גמור אבל רב הא רק למדת חסידות מיירי וגם למה אכ"פ לא תירץ כן ותירוצו של מה"פ בר"ש כאן לחוק כמובן ולכן נראה לעכ"ל כוונת אחרת בזה דהכא בשנתקדק בשמתקוק רב ור' יוחנן דר"י ס"ל הוזר ומיהו שובר על כן שלך לדק משעם כיון דבשעה שאמר הרי הן שלך לדק כמו שאומר מקודם ורב ס"ל דבשינן כן שלך לדק מתחלתו ועד סופו על הסעשה ומשמע לפ"ז לכל דיבור שאלה אומר לר' יוחנן הוי רק על זמן מכירתו ואם כשהגיע אח"כ לא מיסיין לדיבור מקודם ולרב הוא גם על זמן הבא ובזה נבא לל הביאור וכוונת הירושלמי הוא על בבא דברשות מוקמ כיון שקבל עליו קנס ים להבין מה זה כיון שקבל עליו הלא מוכר לו במקח כך וכך וספירות הם ברשות מוקח ומה חסר עוד ורחב"ם בב"ב פ"ה. פי' כיון שקבל עליו קלילת המקח וקבה מני קמ"ל דשעת לבלא קלילת המקח לאו כלום הוא כדאמרן מלד ולא פסק לא קיים כמבואר בב"ב פ"ו. ולכן מפרש הירושלמי דבכה מירה שבעת שמכר לו בדיבורו וקנה המקח עדיין לא היתה בתבואה בנית הלוקח אלא אח"כ נכנסה התבואה לבית הלוקח ולזה לומר כיון שקבל עליו לומר לאחר שנכנסה התבואה לבית הלוקח לריך המוכר לקבל עליו מחדש בעת שבדיון לא זכה בו ואז אל חיוב תרומה ואח"כ בתוך ג' ימים זכה בו להיובו חכמים במעשר כלאיתא ספ"ד דנדרים ובתוספתא פ"ג דמעשרות שבביה שם"מ ושוע"ל

דברי ר' יהודה שאמר להקפיד החמות רבנן דמתן ממנו יהין המשנה שמשומת את הפרה וחלקה בר"ש אם היה החדש מעובר משמע מעשה זהו בזה ואחיש מהשנה דהשומת כר' יהודה מפני שבניכם בון בעטיפיהן וסיינו להקפיד החמות מקרי רחוי להפסיון שכן דרך בעלי החמויות להקיף לבעלי בחיש ואין דרך בעל החמות לתובעו להשנה"ב מיד שד שיגלה ול מעצמו או עד שמועל שיד סאורם ואז רחוי לגלה בעל השומת שכן דרך בעלי החמויות וכן המנהג על היום וכן המנהג בין בעלי החמויות והסוחרים שמכרו בשר מסקנא דוב בני אדם אין מוציאין בשר מהקנב בהקפה ומשלמין במזומן כדמוכח מיומא פ"ו. לחשיב ש בחילול השם אם אינו משלם מיד ע"ם ובמולין פ"ד. אמרו מי שים לו פרוטה בתוך כיסו יילינה לחבוי לקנות בשר וכן משמע בשבת קכ"ט. יתבור מנעלים ויקח בשר ע"ם דזהו ביום הקזה ורק ביו"ש בשכרת ליקח בהקפה מיהו רחוי לתובעו מיד אחר י"ו לפי שאין דרכו בהקפה ולפ"ז בשלא להקפה החמות מקרי רחוי להפסיון ומכירת בשר ביו"ש מקרי רחוי לתובעו ואם נאחר לדחוי לתובעו הוה כרחוי ליתן לו מיד ומשמע ממילא דגם הקפת החמות כשמוכל פעם אחי הוה על הדשמון רחוי ליתן לו ואם לא יתן משמע. ובזה נבא לל הבישור לפרש על ר' יהודה ומפני שהוא מקיף לו פעם שניים עשרה לשמוע מלוה בחמיש ומחרון ר"ת דוודאי כן הוא דכמו דאמרי' על המשנה דשמומת את הפרה והילקה בר"ש אם היה החדש מעובר משמע מעשה טהיל ורחוי לתובעו בר"ש כמו שבארנו כאן וכאן ועדיין מחוסר ביאור מה שיניין זה לזה ולכן מבאר ר' בא בשמון שהוא רחוי להפסיון כמו שבארנו ורחוי להפסיון הוה כרחוי לתובעו דכן אמר לקמן מכיון שהוא רחוי לתובעו הוה כמו שרחוי להפסיון ומוכן דגם לשיפר כן כיון דאמר מילתא היא וניין שהוא רחוי לתובעו רחוי ליתן לו מעות ולכן משמע ובמן (בתר יהודה) הוא רחוי ליתן לו מעות (בעת שמקיף אלו פעם שניים) ולא נתן נעשית רשומה מלוה כלומר ומשמע וכן הפי' לקמן ורק זה שאומר לקמן ומכיון שהוא רחוי להפסיון מעות הוא וכ"ל ומכיון שהוא רחוי לתובעו הוה כרחוי ליתן לו מעות כ"ל ובמ"ש ולפ"ז אתיא מתניתן דהשומת כר' יהודה והוא מהלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם ומה גם דרב סובר כן ולכן פסיק הכא דכרב ועי' במה"פ שנדחק שם ולפמ"ש ש"ל בעוב פעם בפ"ד:

דף כה ע"ב [שם ע"ב] והתני השומת את הפרה והילקה בר"ש וכו'. זהו סייעתא ופ"ש דנכי שהשומת עמו אלא לתובעו מ"מ הא רחוי ליתן לו כלל אלא לעני אחר אבל האחד בשביעית הוי וודאי ע"פ שהרי מוכל בעלמו ומוכח אחד בוודאי מעשיר בספק ואין כאן מוכח לעניים אם היה עושיר שמית:

שם אית תניי תני וכו' ואית וכו' ואית וכו' מאן דאמר יש לפסח ניעור כר"ש מאן דאמר אין לפסח ניעור ר' יהודה מאן דאמר דעליו אין מוציאין מפני שהוא מוקצה:

פרק ח הלכה א דף כא ע"ב [כג ע"ב] וכלוותה וכו' אלו י"ב תיבות מן וכלוותה עד לאדם צריך לממוק וכן אח"כ אמר ר' יוסי

מפני מה אוכלי אדם אין עושין וכו' משום כוח וכ"ל מפני מה אוכלי אדם אין עושין וכו':

דף כ"ב ע"א [שם] הני הסוכר סוכר לאוכלין וכו' הסוכר סוכר לאוכלין והלוקח לוקח לאוכלין והיסב וכו'. כ"ל דבשבת זו צריך להיות קודם בבא דרישא והוי בדרך לא ע"ד לף ז:

שם אלא כי קיימין בשאינו לו משות ומשך כ"ל כלומר שתילף משך אחר שתיית המשות ועפ"מ:

הלכה ז דף כד ע"א [כה ע"ב] ליתי דיחידאי דהכא [דמשנתינו] כשתמת דכמן [דזכאים] ודיחידאי דתמן כשתמת דהכא אלא דשתמת דהכא ר"מ ודתמן ר"מ ור"ש שלכה כר"ש כ"ל ומ"ש הלכה כר"ש דמשנתינו. אמר ר' יוסי וכו' נסיגין וכו' מאי כדון שלכה כר"מ דתמן דהוא רבים דהכא כלומר ואין סולכין אחר מיעוט אלא שלכה כר"מ ור"ש שלכה כר"ש אלא שלכה כר"מ. כלע"ד ופי' הפ"מ דמוך מאד ובפ"ש שלמו שירוצין מז: לא מכרעא מילתא בר"מ ור"ש כמאן שלכה ובאחר בתיקו וכירושלמי בפ"מ פשיטא ליה דשלכה כר"ש:

פרק ט הלכה ד דף כו ע"א [כח ע"ב] וקניא על דר' יהושע וכו'. וי"ל דמעמיה דר' יהושע דסיבר שכשבו אותם ביחד הוי כגוף אחד וכמין אחד ואף שקלת מאותו המין כלה כיון שמקצתו מינו כלה מותר לאכלו וה"ב מ"ש כן [הגר"א נשנ"מ] ויש להוסיף ביאור בזה דזהו שאומר ר' יהושע לחברון נותן טעם בדאמרן לומר דסתיים מריחה את המין שאינו כלה ואוכלו:

הלכה ו דף כז ע"א [כט ע"ב] נפירות עבידה היא מתניתן. עפ"מ והגר"א פי' שזמנן בשביעית וזה שבכוב שם שנייה היא מניחם שנייה היא וכו' לך שנייה היא שנייה הסנייה מיותר:

שם לסוף שמותי לתניין מין מוכלין פירות שביעית בשוטה כדאמרי ב"ש כ"ל:

פרק י הלכה א דף כז ע"ב [ל ע"א] ייחד לו קרקע אינו משמש לא ממרו ולא ממרו ייחד שם לא לא ייחד משמש כ"ל:

שם חבריא נעיין וכו'. נראה דה"פ להבנייא סברי למירמי בעשה שם שדה זו לפיקיו ואמר לא יפה לך פרשון אלא מזו ולפיכך קוקמה לסם וסביב לסם ר"י בני חורין לפניה אלא מיירמי בשמר לא יפה לך פרשון אלא מזו אלא שמיעבד לה חותם שדה ונמצא אלא פליגי לדיוק וכמו שמפרש:

דף כח ע"א [שם] אמר ר"ש יודה הוא ורבנן לתובעו וכו'. פי' הפ"מ לבד הדוחק איך אפשר לומר דר' בא פליג על ר"ש ובא לקמן אמר על כך דר"ש ר' אבא ר' לחמר ר' בא בר' אבא ומ"ש אחר בוודאי מלתא היא ובאמת כן הוא דר"ש ור' בא מבארים

מסכת תרומות

פרק א הלכה א דף א ע"א פיש פרש לקמן וכו' ומוכיח מעשה שלהן על ממנהם וכו'. עמוס' חולין י"ג. שמקשו ומה דרים לה מקרא פרש לקמן ומשמ מסמכתא בעלמא היא עכ"ל ולולי דבריהם היה נלע"ל דה"פ דוודאי במלאכת המשכן לכתיב ביה הרי פשוט תורה קמן אבל הפסקת תרומה דלא כתיב בה אימ אימעל לה מעשה לקמן כמו שם ו מעשה שכל שבדרים כלאיתין בחולין שם ומיין יולעין אנש ממנהגו כן בדעת נמיר תיובא מעשיהו על מחשבתו כמו בלילי כי יתן שמעית הירושלמי:

שם ע"ב וסרי שכתב כתב ידו לו ידו לו שאמר ממרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום וכו' כל"ל וזהו לומר ממרו שבגיטין ס"פ התקבל:

דף ב ע"א [שם] אמר רבי אבדומי בחרם מהן קיימין וכו'. הפ"מ פי' דלא קאי אהקודם והדוחק מבואר ולע"ד דקאי אקודם על דברי ר' בא בר ממל שפשט מבריית דכתב יד הימו מועיל דמי ר' אבדומי לשבריית מיירא בחרם ולכן הימו מועיל כת"י מפני שאין לו עליהות אבל בבריית מועיל כת"י ור' יוסי בר בון מוסיף לפ"ז לאוקמי בחרם אלא שפילו בבריית ומ"מ אין רואה מכאן דכת"י הימו מועיל בנגע דוודאי אם ידענו שכתבו לכוונת נט מועיל וזה שאומרה בבריית דכת"י הימו מועיל פירושו שאינו רואים כת"י ובזיוף כוונה כתבו לא ידענו ולכן אמרינן מתפשק היה בשטרותיו כלומר שכתבו כמתפשק בעלמא ולא לפשפ כוונת נט וזה שאומר אח"כ והני כן בשעות נדפס כאן וסייך לחמשה סורות מקודם על מה שעשה ר"ו מר' מבא אם כמו בהרכבה לריך ג' פעמים כמו כן נקיל או דנקיל די בפעם אחת והכיב לו כן דנקיל די בפעם אחת ולזה מביא ראיה כן לפשפ כשהתקן מתוך תולי היו בפעם אחת מלמא דלא נקיל מקום לריך שלשה פעמים ות"ב נקיל נמי ג"פ שלשה פעמים:

ב ע"ב [שם] רובה דשמואל מן דר"ש נן נקיש וכו'. הפ"מ ולעכ"ל נראה דה"פ דבניין ע': פיתח דשפילו למ"ד מין מותנין לותו אלא לכשיתפתח מ"מ ג"כ לשמואל דאמר לכשיתפתח כלומר דמו כותבין ומותנין את הבנו וה"ק דשמואל מדר"ל דאלו ר"ל א

ואומל אם כתרומה שהפירות בשעת מירוח הוא תרומה לף סיתה שלו מ"מ התורה לא מיעטה אלא כשבית על חבירו לזוקק לו לילמה שמיעטה גם את שלימו שלו אף שלימה של חבירו והוא שאמר אין תעבדינה בהורם [כ"ל ובכל שעינן בחלף כפי"ת לכ"ף] את שלימו שלו אין תרומתו תרומה ואין תעבדינה בהורם את של חבירו תרומתו תרומה ואין צריך לפרוש פעם אחרת אחר שזכה בה ופעים מניזבר הקדש בשם מיכה של חבירו ותרומתו תרומה ס"מ דמשיעות הוא רק בשל חבירו ולא בשלימו שלו והוא שאומר הוי לית שמעת אלא בהורם את של חבירו ובירושלמי לא הוה כמו אלא כידוע וכו' אלא אלא בהורם של חבירו :

דף ג ע"ב [שם ע"ב] וכולה מיניה וכו'. כלומר כיון דמדינא יכול להחזר בו אין הוא תרומתו תרומה לזה הומר וכולה מיניה להתרומה לימי מכח אלו אלא אלא מכח ישראל דאלו נעשה שלוחו של כה' יוסי דאמר להבעה"ב יכול להרוס כל המשתרות כלומר גם תרומת מעשר וספ"מ פי' בלשון בתמיה ודוחק :

שם תוקם לתרומת מעשר שנו וכו'. עפ"מ ולעני"ד נראה דס"ס דאלו אלא לף ולספרים גם מכיר תרומת מעשר ולא יסמוך על ישראל דאע"ג דישראל יכול לספרים גם תרומת מעשר כמו שכתבתי מ"מ לא יסמוך אלו על זה שם אין ישראל נאמן כאלא מלוים כ"ש כלומר דשם הוא נאמן כשליחות יכול לסמוך עליו ואם לאו מימו יכול לסמוך עליו אלא אלא שפרים בשלמו וימכור לכהן ומה ירושלמי דיש להרמב"ם פ"ג מתרומות הל' ט"ו שהרמב"ם כתב שלו ומה ירושלמי דיש להרמב"ם פ"ג מתרומות הל' ט"ו שהרמב"ם כתב שלו :

דף ד ע"א [ג ע"א] אמר רב מתנא דרבי יוסי היא וכו'. לפו לקודם קאי אלא על משנה דמגילה [ימ:] דתנן הכל כשירין לקרות את המגילה חוץ מהרש וכו' וכ"כ הפ"מ בפ"ב דברכות הל' ד' ע"ש :

שם ע"ב [שם] אימו פוסר שבלו דבר תורה וכו'. כלומר דאפילו שבל שלו אימו פוסר לר"מ וכ"ש להשאות שלים להחרים ע"כ כ"ם כאן לף שמעמא בשם מ"מ אימו נעשה שלים וירושלמי יבמות פי"ע הל' ב' הגירסא פוסר שבלו דבר תורה ויתפרש בלשון בתמיה והכל אחד וכמ"ש שם ועפ"מ והלאלא כתבתי :

הלכה ב דף ה ע"ב [שם ע"ב] תנרייא בשם ר' יוחנן ואפילו על אחר וכו' כלומר לף מיבעיא שם כיון מלשמה במקרא ושעבדם מלמעלה לתרומת עלמן נתן לב"ם אלא אפילו על אחר כלומר במקום אחד ואמר הרי זה תרומה על אלו שבל שבל אלו אלא אלא שעבדם אלא כתרומה ור' הניחא פליג דלוקא כשהם בשני מקומות שהשתן למשם אף שבאל אלא מקלת מהשעבדים ואמר הרי זה תרומה על אלו אלא אלא התרומה על השעבדים דהוה כלומר הרי זה תרומה עליה ועל אלמען ואלא התרומה עליה ולא על אלמען אבל כשהם במקום אחד אינו הל נם על השעבדים ויותר מזה סיבר ר' הניחא דאמינו כלומר שמוטחים שעבדים למעלה ושעבדים למשם מותר לכתחלה ליטול מקלת ממה שלמעלה ולומר הרי זה תרומה על אלו והלא התרומה נם על אלמעה ופליג עליה ר' זעירא דיון שאמר הרי זה תרומה ושעבדים אלפינו חולין היאך יפטירו חולין התרומה דקס"ד דשעבד שבידו נפטרו חולין אלמעלה ומה אלפינו פוטרין חולין אלמעה וס"ז משיב ר' הניחא כאחת כלומר כאחת נפטרין אלמעלה ומה אלפינו פוטרין חולין אלמעה ובירושלמי לא הוה כמו שבידו. כללי"ל ופ"מ :

הלכה ג דף ו ע"א [ד ע"א] ואם תרם תרומתו תרומה על דעתיה דחזקיה דברי הכל על דעתיה דר' יוחנן דמחלוקת כל"ל ולקלי של משנה דסוף פרקין לתין הורמין מדבר שנאמרה מלאכתו ואם תרמו תרומתן תרומה ע"ם ואומר להחזקיה דברי הכל ולר"י במחלוקת וס"ם לשעל הלכה ר' פליגי חזקיה ור"י דחזקיה אמר לא אלמו אלא ביחים של שמן וכו' אבל שאר דברים גם כ"ם מודים דנם לכתחלה תירמין אלו של הלו ואתיא משנה זו גם כ"ם אבל ר"י ס"ל שם של הלכה דברים שבמדה ושאר דברים כיון דיחים ושמן וממילא דמשנה זו אלא כ"ם ומה שקבע זה כאן משום דמשנה ר' פלוגתא דר"ם ור"י ואמר אלו אומר דלר"י אלו אלא כ"ם ומשנה אלפינו לר"י ואלו אלא לר' יוסי ואלא משנה אלפינו הוא ואלא אומר דלר"י אלו אלא כל היא ואלא דמי למשנה אלפינו. וזה מסורן כל הקושיות ער"ם ופ"מ :

הלכה ד שם ע"ב [שם ע"ב] מהו שיקרא שמע וכו'. עפ"מ ולעני"ד נראה לפשלה כוי למען נדרות ק"ם ודלמי מכור כמו הפלא רק בנדרות אולי ליכא בנדרה ממון שקורא הפלו מהומלא ופשיט ליה ממה שאמר אליהו לערוב אסור לקרות ק"ם ותני הזקיה בין לקרות בין לנדך אלמע בנדרות ק"ם הוא הק"ם והאסור וזה שאמר מהו שיקרא שמע פירושו נדרות של שמע :

הלכה ה דף ז ע"א [ה ע"א] מי שמיר גזל בשבת או נדר מי שעשה. כל העניין מסוכך עפ"מ ולעני"ד ס"פ דשמשנה ג' בזתים על שמן תומרים ג"ם לתין תרומתן תרומה והם הוי גזל בשבת והבא הוי נדר מי שעשה ואומר כלומר תרומה זה אלא אלא שעשה בשבת כלומר ויתרום ויחזור ויתרום וזה שואל אם נקרא יותר תומרת שם זה שתין התרומה אלא כלל או לפיכך ויתרום ואלא אלא שלימו הורם אלא פשם אחת שבל תרומה ויחזור ויתרום הוי תומרת דזה מקרי קולא מכני שלימו הורם אלא פשם אחת שבל תרומה ויחזור ויתרום הוי תומרת שתורם שני פעמים ולזה פשיט שבשמת כן הוי שפרי בזתים על זתים יש שני בשמשים ואומר דתרומה ויחזור ויתרום הרי מפורש דזהו יותר הומרת דלל"כ הו"ל למיפסק שם לחומרת כיון שים שני השעמים :

שם הכל מודים שאם תרם שבל"ש לתרום עכייה וכו'. נם בכלן נלחק פפ"מ ולעני"ד נראה לפשלה דכל"ל הכל מודים שאם תרם שבל"ש לתרום שניים וכן הוא בתוספתא פ"ג הל' י"ג ובזה ג"ם הכל למזה רלייה לר' יוסי מהמיר בגזל השבת ואלא"כ מניח ר' יוסי מקיל בגדר מי שעשה דמשנה לעניין זה שאמרו שם תורמין זיתים על זתים אמר ר' שמא לפי שהגירסא היא שמא יסמוך על זיתים לומר שיש הכתבים דזה יש בהם ר' יוסי מתירין אמרם כן בזתים ולא זיתים אלא ר' יוסי לנ"ם לכתחלה תורמין זיתים על זיתים וזהו קולא גדולה ור"מ מהמיר זה ס"ל נ' יוסי לנ"ם לכתחלה תורמין זיתים על זיתים וזהו קולא גדולה ור"מ מהמיר זה כשנותר במכניהו ולא מניהו שיחלוק על זה ולפ"ז שפיר מקשה לניהו למניהו אר' יוסי מהמיר בגזל השבת שאמרו יחזור ויתרום מכ"ם שהיה לו להמהיר בגדר מי שעשה ואם לר' אמר הכל הוא מסקנתו ותירץ הירוש' דהוא לר' יוסי לר' יוסי אמר תרומה ויחזור ויתרום בגזל השבת שאמר הכל כשהיו הרמבוים קיימת אבל כשהרמבוים נפלה ס"ל לתרום שניים ולפ"ז אינו מהמיר בגזל השבת אלא כלל ולכן הרמב"ם לא כתב זה לדיעת דלק לר' יוסי הוא ולא למכניהו וזה שאמר הוי רשיון וכו' זהו קושית כלומר למניהו אר' יוסי מקיל בגדר מי שעשה ממשנה דעלמא ומהרן לשיל לר' יוסי וכו' כמו שבארנו :

שם ע"ב דשבוחא מה היא וכו'. ממשנה לקי כשהרם שמן על זיתים שכחתין ישעשה מהן שמן אם אי אפשר לקרות עוד הפעם שם על השמן שהרם מקודם הו לא ופשים שלריך מן מה שתני בתוכם זיתים על זיתים ובתוכם שמן על זיתים ושעשה מהרמבוים שמן שלריך לקרות עליהם עוד פעם שם תרומה ור"ש בתוכם שמן על זיתים ושעשה מהזיתים שמן ואף שם יש לתלק כמובן מ"מ לא נראה לו לירושלמי לתלק בזה :

דף ה ע"א [שם] תניין דהרהם תין תורמין וכו'. עפ"מ ואין לזה שום שעם ולעני"ד דס"ם דקאי על מה שהניחו במשנה דתורמין שמן על זיתים וכשכשים ויין על כשכשים לשהותן למוקין לזה מקשה ומא מ"ם שניחו אין תורמין מדבר שנאמרה מלאכתו כל דבר שלא נאמרה מלאכתו ומ"ם אין תורמין מיין על ענבים ברק דשהו לשמות למוקין והו שלא נאמרה מלאכתו ואומר אין הלמר שניא היא מדבר שלא נאמרה כל"ל ולזה מניא ממשנה דמעשרות דנאמר מלאכתו לשמוקים הוא מסטמת עריסה ולא קודם ולזה מתרץ ר' יוסי בן יוסי דזה בהקפידה הורה לשלריך נאמר מלאכתו כמו שאמרי נאמר מלאכתו שיהו מלא כלומר במיהם כרי שתבואה ויבא קודם ובין דזהו יבא דוקא מניהו שלא בניהן ויב

אקודם כדרומאי. ופעמים שמצטרף רע וכו' רומה את הממק כולו הפת וגרגיר יחידה וזהו אחר מה שיטה כר' יוסה ור' יוסי וזהו שאומר בירושלמי מחמ"כ על דעתי' דר' ירמי' (דאזלינן בתר מכשל) דרומאי ור"י ורמב"ן שלשתן אמרו דבר אחד ביחידה כלומר דר"י ור"ן הם עצמי סברי כר' ירמיה כמו שכתבנו מיהו גם דרומאי סברי ביחידה דלא כתבו לו למשנה דיתירה הוא דאזלינן אחר מה שיטה וזה גם דרומאי מודים לזאת כן לסיבתו תולי בתר משיקרא ולא אחר מה שיטה. על דעתייהו דר' יונה ור' יוסי (דתולי אחר מה שעתיד להיות) שלשתן אמרו דבר אחד בחסירה כלומר במשנה לחסירה הוא אחר מה שיטה משיקרא זר' יונה ור' יוסי לא סברי כן אלא אחר מה שיטה ברומאי ור"י ור"ן לא תולי בתר משיקרא דר"י ור"ן ודלא כן הוא כיון דתולי בתר המצע ודרומאי אע"ג דמצטרף אחר זית הקודם זהו מפני שאין זה שומשם חל על פחות מכזית ולכן הלריכו זה לגלך אחר הקודם אבל בכל דבר אין מולכין אחר הקודם אלא אחר מה שיטה כפי דעתם. ונמלא לפי המסקנא ד' מחלוקת בדבר ר' ירמיה ור"י ור"ן סברי דאזלינן בתר המצע כל העניינים ר' יונה ור' יוסי סברי דאזלינן אחר מה שיטה דרומאי סברי דאזלינן אחר מה שיטה (אך לדעת ר' יונה ור' יוסי אין זה רק לעניין כזית שומשם) ומצא למרנו לו סיבר דאזלינן אחר שיטה גם בתר משיקרא גם אחר מה שיטה אחר"כ ומביא מעשה דבר פליני שהודה ר' יוסי כשמעתיה דאזלינן אחר מה שיטה אח"כ (כלע"ד ביאור סוגיא זו):

פרק ג הלכה א

דף יד ע"ב [י ע"ב] אלא על עיקר בדיקתה תלוקין. עפ"מ ולעני"ד נראה כפשוט דר"י ס"ל דסתמן אינו אר ואחכ"מ ס"ל דגם בחנון אר זה נקרא אר אף אחין הסרנס נראה בו כל כך ואח"כ מלאתי בתוס' ב"ב קל"ג. ד"ה אין מפורש כמ"ש ע"ש:

דף טו ע"א [שם] לא למרן אלא ניקור וכו'. לפי' הפ"מ קשה מובא מאי קמ"ל ולע"ד לס"פ למשוש ניקור תרומה ויחזור ויתרום אבל אם אין בו חשש ניקור כגון שנפלה הרך מעט מהבטנית ס"ל לתרום פעם אחרת וזהו שאומר לא למרו אלא ניקור לניך לחזור ולתרום אבל אם אין כאן חשש ניקור ס"ל לתרום פעם אחרת ודשיעבד אבל לכתחלה גם אלא ניקור לסור מפני שאינו אלא כמשנה לפ"ב מטמה ס' להורמין דווקא אלא ולא חסר ע"ש:

שם גם מסתברא בשרפו תוהו ניקר. פי' הפ"מ דמוק מאד ולעני"ד נראה לס"פ דהא לחנן תר מה ויחזור ויתרום דעכ"פ חל שם תרומה על הרשומה זהו רק בחשש ניקור כלומר אלא דאינו בעינינו שכחם אבל מזה אלא ניקור אבל בשרפו את הכחם ניקר ממנו לא מסתברא שחשוב שם תרומה כלל כיון שיש שכחם ברורה בזה ולזה מזיד לו לאינו כן למה יודעים שמעיל בו תרם ונ"ל אינו אלא חשש בעלמא:

הלכה ב

דף טו ע"ב [יא ע"א] מה לן קיימין שם בשאינן ממחין קף ר"ע מודה שם בממחין קף רבנן מודין אלא כי לן קיימין בשאין ממחין ורבנן למרי שתמן אינן ממחין כנ"ל (הגר"א):

שם כשם שלא רשאין אינו אבל ואינו תרומה שבולה לכל שאם אל שני חניה תרומה וחניה אבל מבולה למעשרות כנ"ל (שם) ופשוט היא דשתרומת הרשאין עדיין הניה אבל ובתרומת שכחי הרי נתרם כל הכרי ולא נשאר אבל רק למעשרות:

שם גם צורכה לגלך. כלומר הא פשיטא לן כי קמיבעיא לן הא של שני תפטר החני שאם של הרשאון שבשר אבל מקום לי"ל כיון שבשאם שכחני תרם גם היחה מותם החני בשם של הרשאון לפניו גם כיון לפוטרה אז אלא אבא ופשיט ליה דעל כל תורם גם מה שאינו לפניו [שם]:

דף טו ע"ב [שם ע"ב] למר ר' חייא בר אבא אלא בידו ובכל מומלתו מלויה נסיון יותר מבשאין כנ"ל כלומר בני אדם עושקין בשאין כיון אינו אלא כשאר ממון ולע"ד אין זה נלון כלומר בני אדם עושקין בשאין כיון אינו אלא כשאר ממון ולכן הלריכו לומר דאפי' בשאין אינו אלא כשאר ממון מ"מ יש חילוק בין שאין לו אלא אחד לאלו שיש לו הרבה אחרים שיש לו אחד מהם ואעפ"ש אין לו אלא אחד

ואם תאמר, מה ראו חכמים לחלק בין שתי הלכות אלו? אלא, שכך קבלו מרבותיהם: שכל שהוא מדברי סופרים, ואין בו מפני השבת, אם נתערב בשל תורה, בטל ברוב. ושל תורה, אפילו נתערב אחד מאה בשל אחד מאה, אסור. ומנין לשל תורה שאסור? שנאמר [שמות כג, ב] אחרי רבים להטות, ואין הלכה אלא כמותם. ומנין לשל סופרים שבטל? שנאמר [שמות כג, ב] לא תהיה אחרי רבים לרעות, ואין הלכה אלא כמותך. ומנין לשל סופרים שמותר? שנאמר [ויקרא יא, לג] וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא, ואת הכלי תשברו. ואין הכלי נטמא אלא אם כן נגע בו מבפנים, ואין מבפנים אלא מה שבתוכו. ואם נפל לתוכו רמש או שרץ, ומת, הרי זה טהור. ואם נפל לתוכו עכבר או נחש, ומת, הרי זה טמא

ר"ת ובני פעמים ר"ח הוי ג"ו כשיעור חלה. וכיון שהעיסה נכללו מאתים בעלמא ו"ת פעמים ר"ת הוה קל"ח ומצמא שהיה למאתים ובכרכה לומר ר"ב פעמים ר"ח והוה רס"ו ובכרכה נמלק הם"ז כדי שיהא מאתים בעלמא וכשנמלק נמלק ממלא מסטורה וממלא מעמאה וכשהבנו ר"ב פעמים ר"ח ממילא שהיו ר"ב בגיס טמאים כפי המחצון אחת בי"ז בס"מ. ועתה כשמלקנו מחצה מן מ"ז נמלק במקה מהמאתים ונשאר מרבע מהטמאים וכיון שיש כאן חמשה עיסות כמו שהתחיל נמצא שיש בכל עיסה מהטמאים שהרי נחסר חלק חמישית (כללע"ד בביאור סוגיא חמורה זו):

דף כו ע"ב [שם ע"ב] נגילם בעילה בשחוטה לפי שנ"ח לשחוטה שהעשה בעילה בעל פנעה ושניהם לא בטל כל"ל ותירוץ הוא דמה לנבי היסם לא נטיל כדאיתה בגכורות כ"ג. דלמאן דאמר ומ"ל היו בטל לגמרי ולכן החמירו כאן ור' יוסי מתרץ תירוץ אחר תמן מי שפסר וכו' ברם הכא שפסר וכו' כל"ל כלומר שפסר שהחזיק יותר וכפי' הפ"מ ע"ש:

הלכה ב דף כח ע"ב [ב ע"א] נרס אמר ושוה שרבה תרומה על חצון של חולין ושוה שרבו חולין על תרומה כדי שתצטל ברוב כל"ל ניטור הדברים דר"י ס"ל דבשתצטל במקה אין סברת כלל שתצטל ניטור לניטולה ניין שכבר נתבטלה ולכן ס"ל דאינה מדמעת כל שיקר ברס אמר לימתי שיהו במקה שתדמעת לפי חצון כגון שרבה תרומה על חצון חולין כלומר שבתחלה לא נתבטלה התרומה במקה שרבתה התרומה על חצון חולין שלריך לבטלה דאז אם נפלה למקום אחר מדמעת לפי חצון וגם זהו דווקא כשרבו חולין על התרומה כלומר דזה שתמרנו דבתצטלה מקוה לפחות ממקה דמדמעת לפי חצון זהו כ"ל כשהיה רוב בחולין ונתבטל מן התורה בכרוב אבל אם היה שם ס"ר לעזר והוא שנפלה למקום מדומע אחר מדמעת בתרומה וולמי ולא לפי חצון:

רוב מן התרומה או כשנפלה למקום אחר מדמעת בתרומה וולמי ולא לפי חצון: שם ס"ר לעזר והוא שנפלה למקום מדומע אחר וכו' כל"ל כלומר דגם ר"ס ס"ל כר' יוחנן דבתצטל במקה סוג ס"ל שיטור לניטול כשנפלה למקום אחר גלא לתיכו מפרש מה שאמרו חכמים מדמעת לפי חצון זהו כשנפלה למקום מדומע אחר כלומר למקום שגם שם נפלה הרומה למקה חולין וזה פריך על דשניהם דר"ס חולין שלמעלה וחולין שלמטה מלפרפין לעלות כלומר למה נחמיר כשנפל למדומע אחר כיון שגם שם נתבטלה במקה ס"כ סוף סוף יש כאן ניטול במקה וחולין שלמעלה הם הקולמים ושלמטה הם מה שנפלו למדומע אחר ומהכין שכר ר"ל מימר חולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דזהו שהמירו חכמים שלא לחשוב החולין שבניים והם כתרשין כאלו נפלו שני סלין תרומה למקה שלין לחשוב חולין ולכן מדמעת לפי חצון אבל אם נפלה לחולין נמורים ס"ל חצון כר":

דף כט ע"א [שם ע"ב] אמר רבי יוסי בן חנינא והיא שנפלה לתוך ממשה מקומות וכו'. כלומר דזה שהמיר ר"ת במשנה דכשנפלה לפחות ממקה ונפלה ממש למקום אחר למדמעת כתרומה וולמי זהו כשנפלה לחמשה מקומות של החולין ים תרומה החמיר דזה אבל כשנפלה למקום אחד מולה ר"ת לחמשים שהיה מדמעת אלא לפי חצון ור' יוחנן מולק על ר' יוסי ום"ל דר"ת מהמיר בכל עניין ואח"כ אומר מילפי אומר על דר"ת חולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דמילפי ס"ל כ"ל כר' יוחנן דר"ת מהמיר בכל עניין ומפרש שטעמו של ר"ת הוא דכשנפלה לפחות ממקה אין החולין שלמעלה מתרומה מלפרפת כלל ונעשו כתרשין וחייבין שמא התרומה שומדת למעלה ולא נתבטלה כלל ולכן מדמעת כוולמי ולזה מקשה סירוגלמי ומה ר"ת אמר וכי ר' אלעזר התמורת אמר על בריית למשכה נפל למקה דנמ רבנן ס"ל סברת זו דחולין שלמעלה נעשו כתרשין כמו שבארנו ום"ל כ"ם כשנפל לפחות ממקה יסברו סברת זו ופי ס"ד דטעמו של ר"ת הוא משום דחולין שלמעלה נעשו כתרשין לין יתלוקו עליו חכמים ופרי פחות ממקה תמירא ממקה וכיון שמשה סוברים כן כ"ם בפחות ממקה וזהו שאומר אומר הוא נפלה שלמה מהול אלא מיהו אלא קל כלומר בתמיה ומתרץ כיי דאמר ר' יוחנן שלה אלא מהול אלא כלומר אפו נפרש שנפרש קרמית דבמתמ לא יסבור מילפי בריה כר"ת שהמירה אלא ר' יוחנן דבשנפל למקה ס"ל שום ביטול ואפילו נפל למדומע אחר כמו שאמר ר' יוחנן מקודם ואלא ס"ל להחמיר כלל לך שנפרש לחולין שלמטה כתרשין ואפילו בפחות מלשה מקומות של החולין ים תרומה החמיר בזה אבל כשנפלה לאחת מהן מדמעת לפי חצון אבל אם נפלה לחולין נמורים ס"ל חצון כר":

דף כט ע"א [שם ע"ב] אמר רבי יוסי בן חנינא והיא שנפלה לתוך ממשה מקומות וכו'. כלומר דזה שהמיר ר"ת במשנה דכשנפלה לפחות ממקה ונפלה ממש למקום אחר למדמעת כתרומה וולמי זהו כשנפלה לחמשה מקומות של החולין ים תרומה החמיר בזה אבל כשנפלה למקום אחד מולה ר"ת לחמשים שהיה מדמעת אלא לפי חצון ור' יוחנן מולק על ר' יוסי ום"ל דר"ת מהמיר בכל עניין ואח"כ אומר מילפי אומר על דר"ת חולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דמילפי ס"ל כ"ל כר' יוחנן דר"ת מהמיר בכל עניין ומפרש שטעמו של ר"ת הוא דכשנפלה לפחות ממקה אין החולין שלמעלה מתרומה מלפרפת כלל ונעשו כתרשין וחייבין שמא התרומה שומדת למעלה ולא נתבטלה כלל ולכן מדמעת כוולמי ולזה מקשה סירוגלמי ומה ר"ת אמר וכי ר' אלעזר התמורת אמר על בריית למשכה נפל למקה דנמ רבנן ס"ל סברת זו דחולין שלמעלה נעשו כתרשין כמו שבארנו ום"ל כ"ם כשנפל לפחות ממקה יסברו סברת זו ופי ס"ד דטעמו של ר"ת הוא משום דחולין שלמעלה נעשו כתרשין לין יתלוקו עליו חכמים ופרי פחות ממקה תמירא ממקה וכיון שמשה סוברים כן כ"ם בפחות ממקה וזהו שאומר אומר הוא נפלה שלמה מהול אלא מיהו אלא קל כלומר בתמיה ומתרץ כיי דאמר ר' יוחנן מקה אלא כלומר אפו נפרש שנפרש קרמית דבמתמ לא יסבור מילפי בריה כר"ת שהמירה אלא ר' יוחנן דבשנפל למקה ס"ל שום ביטול ואפילו נפל למדומע אחר כמו שאמר ר' יוחנן מקודם ואלא ס"ל להחמיר כלל לך שנפרש לחולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דזה שהמירו חכמים שלא לחשוב החולין שבניים והם כתרשין כאלו נפלו שני סלין תרומה למקה שלין לחשוב חולין ולכן מדמעת לפי חצון אבל אם נפלה לחולין נמורים ס"ל חצון כר":

דף כט ע"ב [שם ע"ב] אמר רבי יוסי בן חנינא והיא שנפלה לתוך ממשה מקומות וכו'. כלומר דזה שהמיר ר"ת במשנה דכשנפלה לפחות ממקה ונפלה ממש למקום אחר למדמעת כתרומה וולמי זהו כשנפלה לחמשה מקומות של החולין ים תרומה החמיר בזה אבל כשנפלה למקום אחד מולה ר"ת לחמשים שהיה מדמעת אלא לפי חצון ור' יוחנן מולק על ר' יוסי ום"ל דר"ת מהמיר בכל עניין ואח"כ אומר מילפי אומר על דר"ת חולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דמילפי ס"ל כ"ל כר' יוחנן דר"ת מהמיר בכל עניין ומפרש שטעמו של ר"ת הוא דכשנפלה לפחות ממקה אין החולין שלמעלה מתרומה מלפרפת כלל ונעשו כתרשין וחייבין שמא התרומה שומדת למעלה ולא נתבטלה כלל ולכן מדמעת כוולמי ולזה מקשה סירוגלמי ומה ר"ת אמר וכי ר' אלעזר התמורת אמר על בריית למשכה נפל למקה דנמ רבנן ס"ל סברת זו דחולין שלמעלה נעשו כתרשין כמו שבארנו ום"ל כ"ם כשנפל לפחות ממקה יסברו סברת זו ופי ס"ד דטעמו של ר"ת הוא משום דחולין שלמעלה נעשו כתרשין לין יתלוקו עליו חכמים ופרי פחות ממקה תמירא ממקה וכיון שמשה סוברים כן כ"ם בפחות ממקה וזהו שאומר אומר הוא נפלה שלמה מהול אלא מיהו אלא קל כלומר בתמיה ומתרץ כיי דאמר ר' יוחנן מקה אלא כלומר אפו נפרש שנפרש קרמית דבמתמ לא יסבור מילפי בריה כר"ת שהמירה אלא ר' יוחנן דבשנפל למקה ס"ל שום ביטול ואפילו נפל למדומע אחר כמו שאמר ר' יוחנן מקודם ואלא ס"ל להחמיר כלל לך שנפרש לחולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דזה שהמירו חכמים שלא לחשוב החולין שבניים והם כתרשין כאלו נפלו שני סלין תרומה למקה שלין לחשוב חולין ולכן מדמעת לפי חצון אבל אם נפלה לחולין נמורים ס"ל חצון כר":

דף ל ע"א [שם ע"ב] נרס אמר ושוה שרבה תרומה על חצון של חולין ושוה שרבו חולין על תרומה כדי שתצטל ברוב כל"ל ניטור הדברים דר"י ס"ל דבשתצטל במקה אין סברת כלל שתצטל ניטור לניטולה ניין שכבר נתבטלה ולכן ס"ל דאינה מדמעת כל שיקר ברס אמר לימתי שיהו במקה שתדמעת לפי חצון כגון שרבה תרומה על חצון חולין כלומר שבתחלה לא נתבטלה התרומה במקה שרבתה התרומה על חצון חולין שלריך לבטלה דאז אם נפלה למקום אחר מדמעת לפי חצון וגם זהו דווקא כשרבו חולין על התרומה כלומר דזה שתמרנו דבתצטלה מקוה לפחות ממקה דמדמעת לפי חצון זהו כ"ל כשהיה רוב בחולין ונתבטל מן התורה בכרוב אבל אם היה שם ס"ר לעזר והוא שנפלה למקום מדומע אחר וכו' כל"ל כלומר דגם ס"ל כר' יוחנן דבשתצטל במקה סוג ס"ל שיטור לניטול כשנפלה למקום אחר גלא לתיכו מפרש מה שאמרו חכמים מדמעת לפי חצון זהו כשנפלה למקום מדומע אחר כלומר למקום שגם שם נפלה הרומה למקה חולין וזה פריך על דשניהם דר"ת חולין שלמעלה וחולין שלמטה מלפרפין לעלות כלומר למה נחמיר כשנפל למדומע אחר כיון שגם שם נתבטלה במקה ס"כ סוף סוף יש כאן ניטול במקה וחולין שלמעלה הם הקולמים ושלמטה הם מה שנפלו למדומע אחר ומהכין שכר ר"ל מימר חולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דזה שהמירו חכמים שלא לחשוב החולין שבניים והם כתרשין כאלו נפלו שני סלין תרומה למקה שלין לחשוב חולין ולכן מדמעת לפי חצון אבל אם נפלה לחולין נמורים ס"ל חצון כר":

דף ל ע"ב [שם ע"ב] נרס אמר ושוה שרבה תרומה על חצון של חולין ושוה שרבו חולין על תרומה כדי שתצטל ברוב כל"ל ניטור הדברים דר"י ס"ל דבשתצטל במקה אין סברת כלל שתצטל ניטור לניטולה ניין שכבר נתבטלה ולכן ס"ל דאינה מדמעת כל שיקר ברס אמר לימתי שיהו במקה שתדמעת לפי חצון כגון שרבה תרומה על חצון חולין כלומר שבתחלה לא נתבטלה התרומה במקה שרבתה התרומה על חצון חולין שלריך לבטלה דאז אם נפלה למקום אחר מדמעת לפי חצון זהו כ"ל כשהיה רוב בחולין ונתבטל מן התורה בכרוב אבל אם היה שם ס"ר לעזר והוא שנפלה למקום מדומע אחר וכו' כל"ל כלומר דגם ס"ל כר' יוחנן דבשתצטל במקה סוג ס"ל שיטור לניטול כשנפלה למקום אחר גלא לתיכו מפרש מה שאמרו חכמים מדמעת לפי חצון זהו כשנפלה למקום מדומע אחר כלומר למקום שגם שם נפלה הרומה למקה חולין וזה פריך על דשניהם דר"ת חולין שלמעלה וחולין שלמטה מלפרפין לעלות כלומר למה נחמיר כשנפל למדומע אחר כיון שגם שם נתבטלה במקה ס"כ סוף סוף יש כאן ניטול במקה וחולין שלמעלה הם הקולמים ושלמטה הם מה שנפלו למדומע אחר ומהכין שכר ר"ל מימר חולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דזה שהמירו חכמים שלא לחשוב החולין שבניים והם כתרשין כאלו נפלו שני סלין תרומה למקה שלין לחשוב חולין ולכן מדמעת לפי חצון אבל אם נפלה לחולין נמורים ס"ל חצון כר":

דף לא ע"א [שם ע"ב] אמר רבי יוסי בן חנינא והיא שנפלה לתוך ממשה מקומות וכו'. כלומר דזה שהמיר ר"ת במשנה דכשנפלה לפחות ממקה ונפלה ממש למקום אחר למדמעת כתרומה וולמי זהו כשנפלה לחמשה מקומות של החולין ים תרומה החמיר בזה אבל כשנפלה למקום אחד מולה ר"ת לחמשים שהיה מדמעת אלא לפי חצון ור' יוחנן מולק על ר' יוסי ום"ל דר"ת מהמיר בכל עניין ואח"כ אומר מילפי אומר על דר"ת חולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דמילפי ס"ל כ"ל כר' יוחנן דר"ת מהמיר בכל עניין ומפרש שטעמו של ר"ת הוא דכשנפלה לפחות ממקה אין החולין שלמעלה מתרומה מלפרפת כלל ונעשו כתרשין וחייבין שמא התרומה שומדת למעלה ולא נתבטלה כלל ולכן מדמעת כוולמי ולזה מקשה סירוגלמי ומה ר"ת אמר וכי ר' אלעזר התמורת אמר על בריית למשכה נפל למקה דנמ רבנן ס"ל סברת זו דחולין שלמעלה נעשו כתרשין כמו שבארנו ום"ל כ"ם כשנפל לפחות ממקה יסברו סברת זו ופי ס"ד דטעמו של ר"ת הוא משום דחולין שלמעלה נעשו כתרשין לין יתלוקו עליו חכמים ופרי פחות ממקה תמירא ממקה וכיון שמשה סוברים כן כ"ם בפחות ממקה וזהו שאומר אומר הוא נפלה שלמה מהול אלא מיהו אלא קל כלומר בתמיה ומתרץ כיי דאמר ר' יוחנן מקה אלא כלומר אפו נפרש שנפרש קרמית דבמתמ לא יסבור מילפי בריה כר"ת שהמירה אלא ר' יוחנן דבשנפל למקה ס"ל שום ביטול ואפילו נפל למדומע אחר כמו שאמר ר' יוחנן מקודם ואלא ס"ל להחמיר כלל לך שנפרש לחולין שלמעלה נעשין תרשין כלומר דזה שהמירו חכמים שלא לחשוב החולין שבניים והם כתרשין כאלו נפלו שני סלין תרומה למקה שלין לחשוב חולין ולכן מדמעת לפי חצון אבל אם נפלה לחולין נמורים ס"ל חצון כר":

דף לב ע"א [שם] ניין שנתגלה אסור לשתותו וכו' ושוה ר' חייא רובא וכו'. כ"ל:

כו

פרק ט הלכה א דף מז ע"ב [לג ע"א] כן היא מתניתא ר"ש לא יקחו אלא מטורין וכו' פי' הפ"מ לפום מאי יותר ממה שהוא ר"ש והר"ק לומר כיון שים לחם שיתן לתוך פיו ר"ש יש לחם אלא יקחו אלא לומר הירושלמי כן היא מתניתא ר"ש וכו' ולומר להלוק עליו כך ואיתא שלומר לו ר"ש לפי שהבצק אינו לא יקחו אלא מטורין וזה ודאי מי שעשר ולכן גם ישראלים מלקטין דאל"כ לא ס"ל לומר נטון ר"ש אלא לא יקחו אלא מטורין:

הלכה ג דף נ ע"א [לה ע"א] ר' אבהו בשם ר"י שתילין שנממו שותלין ושומה תורמין תרומה כל"ש לומר דשתילו לכתחלה יכול לשותלן כמו במיש שלומר ורק שצריך להפריש הרבה גם לפי חשבון התמרים גם לפי חשבון של הבצק ואם עישר רק של התמרים מוסיף עתה להפריש גם לפי הבצק וזהו שלומר אלא ר' לעזר לומר אלא יאכל מן התמרים עד שיעשר על הבצק לומר שאם הפריש רק על התמרים בלבד אסור לו לאכלם עד שיעשר גם לפי חשבון הבצק וזהו שלומר מילתיה דמרי אחוה מעשר מן התמרים לפי בצק ולפי תמרים כל"ל לומר שהפריש לפי שניהם כמו שבארנו ופי' הפ"מ תמוה בשיני:

דף נה ע"ב [שם] לא שר' לעזר ממעט משום מקום וכו'. ובקצה דל"ב מה שציב לו ר' יהושע לא מזו חכמים וכו' ואיהי גם ר"ש סיבר כן כשהוא בפני עצמן ול"ל דר' נתן בעמת יתמר אלא הציב לו ר' יהושע כלל:

הלכה ג דף נו ע"ב [ס ע"א] במובלעות בחוכל וכו'. פי' הפ"מ תמוה דבציעת שבן מובלעות בחוכל וגרעה לעניין הפ"ע הוא וקלי של קוף המשנה דעוקלי תמרים מסורים לזרים ועל זה לומר ר"ז למיירא כשהעוקלים נבלעין בחוכל אבל כשניטלו מן החוכל מותרות לזרים והך אם צריך למיתן וכן משמע מהר"ם ע"ם והרמב"ם בפי"ח מה' ר', ר' השמיט זה ול"ע:

הלכה ד שם לא גרשתי כיפים וכו'. גרעה דזהו תירוץ על קושיתו ולא הוא כמו שלא בירושלמי כמ"ש כמה פעמים וגרשתי כיפים שהן רכין בתמת מתפוררין למגמן:

הלכה ה דף נח ע"א [מא ע"ב] אמר ר' חייה בר אלא מתניתא אמרה כן וכו'. פירושי הפ"מ לתוקים ועל"ל שלהם הפ"ם שהכא הרמב"ם בפי' המשניות פי' ברשות שהכהן יתן רשות ע"ז והשניין הוא שהכא תרומה מותרת בהנאה ליהנות ורק הנאה של כילוי אסור כמ"ש הר"ם כאן והתוס' בפסחים לג. ולכן במקומות של רבים התירו לגמרי כמו בבתי כנסיות וכיוצא בזה ורק ביחיד לא התירו רק לבדר מזוה כמו בקור חולים וכיוצא בזה ובהכהן יתן רשות ואלא לבדר מזוה לא מהני רשות של הכהן ותמת למילתא מבקרי סתולה הם קרובין ומיודעין ואפ"ז אם המזוה הוי רק בשבת הרמבן לא מהני רשות מהכן ואילך ולזה לומר דמתניתא אמרה כן לביקור חולים אין לה ביאור לומר שלומר אפילו אלא פעמים ביום כדאפרש רבא בנדרים לא. ולכן מהני רשות הכן לכל ימי חגו אלא פעמים ביום כדאפרש הוא הטעם בקצה:

שם [שם] רבי יוסה ורבי יוסי רבי יונה בר' ירמיה וכו'. אין זה הטעם לזה לפי פי' הפ"מ דהפ"ם ולע"ל דה"פ ר' יונה בר' ירמיה למיירא אפילו בתרומת גורנו ור' יוסי בר"י למיירא דווקא כשנפלה לו תרומה מגבת אבל אלו בתרומה שנפלקה התרומה לכהנים ואיהי אתויי לומר זה הירושלמי הביא מגבת הכהן ואריך הירושלמי למיתן דאמר שיפלה וכו' בלא כן אינו צריך זהייב לומר אלא בלא זה הרומת גורנו אינו צריך זהייב ואיתו אבי אינם התרומה מאבי אלו מ"מ לא אין התרומה שלו ואריך למכרה לכהן ואל"כ אין מדליקה ומתרץ במוכה לו ע"י אחר ואיתו שבכהן זוכה לו להירושלמי ע"י אחר כיון שאין הפסד לכהן אבל בתרומת גורנו לעולם יזכה לו הרי אינו של הירושלמי ואין זה מלוי שבכהן ירצה לזכות להירושלמי ע"י אחר:

שם ולהליק על גניו שמן שריפה תעפ"ל זכות במוכה לכן ע"י אחר כל"ל:

פרק ט הלכה א דף מז ע"ב [לג ע"א] כן היא מתניתא ר"ש לא יקחו אלא מטורין וכו' פי' הפ"מ לפום מאי יותר ממה שהוא ר"ש והר"ק לומר כיון שים לחם שיתן לתוך פיו ר"ש יש לחם אלא יקחו אלא לומר הירושלמי כן היא מתניתא ר"ש וכו' לומר להלוק עליו כך ואיתא שלומר לו ר"ש לפי שהבצק אינו לא יקחו אלא מטורין וזה ודאי מי שעשר ולכן גם ישראלים מלקטין דאל"כ לא ס"ל לומר נטון ר"ש אלא לא יקחו אלא מטורין:

הלכה ג דף נ ע"א [לה ע"א] ר' אבהו בשם ר"י שתילין שנממו שותלין ושומה תורמין תרומה כל"ש לומר דשתילו לכתחלה יכול לשותלן כמו במיש שלומר ורק שצריך להפריש הרבה גם לפי חשבון התמרים גם לפי חשבון של הבצק ואם עישר רק של התמרים מוסיף עתה להפריש גם לפי הבצק וזהו שלומר אלא ר' לעזר לומר אלא יאכל מן התמרים עד שיעשר על הבצק לומר שאם הפריש רק על התמרים בלבד אסור לו לאכלם עד שיעשר גם לפי חשבון הבצק וזהו שלומר מילתיה דמרי אחוה מעשר מן התמרים לפי בצק ולפי תמרים כל"ל לומר שהפריש לפי שניהם כמו שבארנו ופי' הפ"מ תמוה בשיני:

דף נה ע"ב [שם] לא שר' לעזר ממעט משום מקום וכו'. ובקצה דל"ב מה שציב לו ר' יהושע לא מזו חכמים וכו' ואיהי גם ר"ש סיבר כן כשהוא בפני עצמן ול"ל דר' נתן בעמת יתמר אלא הציב לו ר' יהושע כלל:

הלכה ג דף נו ע"ב [ס ע"א] במובלעות בחוכל וכו'. פי' הפ"מ תמוה דבציעת שבן מובלעות בחוכל וגרעה לעניין הפ"ע הוא וקלי של קוף המשנה דעוקלי תמרים מסורים לזרים ועל זה לומר ר"ז למיירא כשהעוקלים נבלעין בחוכל אבל כשניטלו מן החוכל מותרות לזרים והך אם צריך למיתן וכן משמע מהר"ם ע"ם והרמב"ם בפי"ח מה' ר', ר' השמיט זה ול"ע:

הלכה ד שם לא גרשתי כיפים וכו'. גרעה דזהו תירוץ על קושיתו ולא הוא כמו שלא בירושלמי כמ"ש כמה פעמים וגרשתי כיפים שהן רכין בתמת מתפוררין למגמן:

הלכה ה דף נח ע"א [מא ע"ב] אמר ר' חייה בר אלא מתניתא אמרה כן וכו'. פירושי הפ"מ לתוקים ועל"ל שלהם הפ"ם שהכא הרמב"ם בפי' המשניות פי' ברשות שהכהן יתן רשות ע"ז והשניין הוא שהכא תרומה מותרת בהנאה ליהנות ורק הנאה של כילוי אסור כמ"ש הר"ם כאן והתוס' בפסחים לג. ולכן במקומות של רבים התירו לגמרי כמו בבתי כנסיות וכיוצא בזה ורק ביחיד לא התירו רק לבדר מזוה כמו בקור חולים וכיוצא בזה ובהכהן יתן רשות ואלא לבדר מזוה לא מהני רשות של הכהן לא הנאה של כילוי אסור כמ"ש הר"ם כאן והתוס' בפסחים לג. ולכן במקומות של רבים התירו לגמרי כמו בבתי כנסיות וכיוצא בזה ורק ביחיד לא התירו רק לבדר מזוה כמו בקור חולים וכיוצא בזה ובהכהן יתן רשות ואלא לבדר מזוה לא מהני רשות של הכהן ואל"כ אין מדליקה ומתרץ במוכה לו ע"י אחר ואיתו שבכהן זוכה לו להירושלמי ע"י אחר כיון שאין הפסד לכהן אבל בתרומת גורנו לעולם יזכה לו הרי אינו של הירושלמי ואין זה מלוי שבכהן ירצה לזכות להירושלמי ע"י אחר:

שם ולהליק על גניו שמן שריפה תעפ"ל זכות במוכה לכן ע"י אחר כל"ל:

מסכת מעשרות

פרק א הלכה א דף א ע"א סייתי תומר לה כל הדברים חייבים במעשרות וכו' כל"ל כלומר למי לאו לכתוב כל תבואת זרעך הייתי לומר דרק הבואה חייבת במעשר ת"ל כל תבואת לרבות ופריך וגרבה גם שאר זרעוני גינה שאין נאכלין ומתרץ כתיב תבואת זרעך וכתיב היוצא הסדה שגם שהם גם כיצד וכו' כלומר שהוא כלל ופרט וכלל כל הוי כלל ותבואת זרעך הוי פרט וכיוצא בהסדה. הוי כלל וכל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט לבד שהוא מאכל ונזמר וכו' ופי' הפ"מ לתוך מאכל:

שם ע"ב הנוטע היה מקשה הרי הקדש וכו'. כלומר היון שאתה אומר בספור תלוי במה שיהיה ויהיו שוין הרי הקדש אין יהיו ויהיו שוין הרי חמרן של הקדש ואם עישר רק של התמרים מוסיף עתה להפריש גם לפי הבצק וזהו שלומר אלא ר' לעזר לומר אלא יאכל מן התמרים עד שיעשר על הבצק לומר שאם הפריש רק על התמרים בלבד אסור לו לאכלם עד שיעשר גם לפי חשבון הבצק וזהו שלומר מילתיה דמרי אחוה מעשר מן התמרים לפי בצק ולפי תמרים כל"ל לומר שהפריש לפי שניהם כמו שבארנו ופי' הפ"מ תמוה בשיני:

דף נה ע"ב [שם] לא שר' לעזר ממעט משום מקום וכו'. ובקצה דל"ב מה שציב לו ר' יהושע לא מזו חכמים וכו' ואיהי גם ר"ש סיבר כן כשהוא בפני עצמן ול"ל דר' נתן בעמת יתמר אלא הציב לו ר' יהושע כלל:

הלכה ג דף נו ע"ב [ס ע"א] במובלעות בחוכל וכו'. פי' הפ"מ תמוה דבציעת שבן מובלעות בחוכל וגרעה לעניין הפ"ע הוא וקלי של קוף המשנה דעוקלי תמרים מסורים לזרים ועל זה לומר ר"ז למיירא כשהעוקלים נבלעין בחוכל אבל כשניטלו מן החוכל מותרות לזרים והך אם צריך למיתן וכן משמע מהר"ם ע"ם והרמב"ם בפי"ח מה' ר', ר' השמיט זה ול"ע:

הלכה ד שם לא גרשתי כיפים וכו'. גרעה דזהו תירוץ על קושיתו ולא הוא כמו שלא בירושלמי כמ"ש כמה פעמים וגרשתי כיפים שהן רכין בתמת מתפוררין למגמן:

הלכה ה דף נח ע"א [מא ע"ב] אמר ר' חייה בר אלא מתניתא אמרה כן וכו'. פירושי הפ"מ לתוקים ועל"ל שלהם הפ"ם שהכא הרמב"ם בפי' המשניות פי' ברשות שהכהן יתן רשות ע"ז והשניין הוא שהכא תרומה מותרת בהנאה ליהנות ורק הנאה של כילוי אסור כמ"ש הר"ם כאן והתוס' בפסחים לג. ולכן במקומות של רבים התירו לגמרי כמו בבתי כנסיות וכיוצא בזה ורק ביחיד לא התירו רק לבדר מזוה כמו בקור חולים וכיוצא בזה ובהכהן יתן רשות ואלא לבדר מזוה לא מהני רשות של הכהן לא הנאה של כילוי אסור כמ"ש הר"ם כאן והתוס' בפסחים לג. ולכן במקומות של רבים התירו לגמרי כמו בבתי כנסיות וכיוצא בזה ורק ביחיד לא התירו רק לבדר מזוה כמו בקור חולים וכיוצא בזה ובהכהן יתן רשות ואלא לבדר מזוה לא מהני רשות של הכהן ואל"כ אין מדליקה ומתרץ במוכה לו ע"י אחר ואיתו שבכהן זוכה לו להירושלמי ע"י אחר כיון שאין הפסד לכהן אבל בתרומת גורנו לעולם יזכה לו הרי אינו של הירושלמי ואין זה מלוי שבכהן ירצה לזכות להירושלמי ע"י אחר:

שם ולהליק על גניו שמן שריפה תעפ"ל זכות במוכה לכן ע"י אחר כל"ל:

מסכת מעשרות

פרק א הלכה א דף א ע"א סייתי תומר לה כל הדברים חייבים במעשרות וכו' כל"ל כלומר למי לאו לכתוב כל תבואת זרעך הייתי לומר דרק הבואה חייבת במעשר ת"ל כל תבואת לרבות ופריך וגרבה גם שאר זרעוני גינה שאין נאכלין ומתרץ כתיב תבואת זרעך וכתיב היוצא הסדה שגם שהם גם כיצד וכו' כלומר שהוא כלל ופרט וכלל כל הוי כלל ותבואת זרעך הוי פרט וכיוצא בהסדה. הוי כלל וכל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט לבד שהוא מאכל ונזמר וכו' ופי' הפ"מ לתוך מאכל:

שם ע"ב הנוטע היה מקשה הרי הקדש וכו'. כלומר היון שאתה אומר בספור תלוי במה שיהיה ויהיו שוין הרי הקדש אין יהיו ויהיו שוין הרי חמרן של הקדש ואם עישר רק של התמרים מוסיף עתה להפריש גם לפי הבצק וזהו שלומר אלא ר' לעזר לומר אלא יאכל מן התמרים עד שיעשר על הבצק לומר שאם הפריש רק על התמרים בלבד אסור לו לאכלם עד שיעשר גם לפי חשבון הבצק וזהו שלומר מילתיה דמרי אחוה מעשר מן התמרים לפי בצק ולפי תמרים כל"ל לומר שהפריש לפי שניהם כמו שבארנו ופי' הפ"מ תמוה בשיני:

אך שיאכלו טבל אם אנדו ליוק קטן לשוק ס"ו נמצל כלומר אף באנדה אחת ומקשה ר' זירא עדיין לא אמרה מלאכת השדה ואת אומר הכין כלומר אף עדיין לא נגמרה מלאכת הגפן ואת אומר סובל אלא כיני מתנדו ליוק גדול בשדה [פ"פ] שמוא עתיד לאתנדו ליוק קטן לשוק מובל כיון שהאנדה שבשדה נגמרה וכן סוא בתוספתא למעשרות פ"ג ס"ב כפי הגרסת הגר"א שם ע"ש:

דף ה ע"א [ד ע"א] בגיל המיץ יאכלו כאר בראשי השקדים וכו'. נלע"ד דס"פ דהכא בקטניות תלן מדכתוב ואם אינו כותב מזמירת ופביעת ניכר בסא דתנן בפ"ד דפאה דגמרן הניזבר "פטורין" זהו מירות וכמו דגמרינן זה בירושלמי פ' ד' מחת למירות וכו' ע"ש אבל אם הניזבר כבר ואח"כ פלגן חייבין במעשרות ולזה מקשה כיון דהכיבור מוסר מכילת ערלי למי אין כיבור הניזבר פוטר ממעשרות וזהו שאומר והוא חייב לומר בתחילה וכי תימא דכיבור סאוכל מן הסקולת אינו כלום ומתני' מילה וקיפה ניין סופר וזהו ג"כ ניבור אוכל מן הסקולת ומתרץ ר' יודן תמן ג"ה לו בלא יכבור ובלא לבעל הבית אבל אי אפשר לו בלא יכבור לומר לא יכבור ר' פינחס בשם ר' לוי וכו' כל"ל לומר בתם לא סני בלאו אבל אי אפשר ולכן אין סופר רק במירות הניזבר ומתורץ קושית הפ"פ בר"ם ופתני ע"פ ומדרבנן עיקר הקושיא ממשנה דפאה:

שם ר' לוי בשם ר' יוסי בר חלפתא. ניחא כמו נייחא שאין בממוחה על מקומן כיון שהם נתוך המקומות ובשלדים וכתוך הבצל ופריך מיין שקיבל מן הצת העליונה ומן הגורן דבאמת ל"ל מהוכרין נייחא גם כאן אין על מקומן אבל לרוח לא שייך ניין ומתרץ מהיכר הוא בשהיו שלו מעורבין עם השהים וסוי כמו לרוח לומר שלא נכנר מפסולת וקובע למעשר בשחוקלן בגירוף לחחת אחת לעולם מותר וכו' ע"ל וקשה דניון דתלשו כולו הרי נקבע למעשר ואסור אפילו לאכול אחת אחת וכי דבר שנקבע למעשר מותר לאכלן אחת אחת דמן הסתם ודאי לא נקבע למעשר אלא מן המוכר אחת אחת לא נקבע למעשר אבל בעוסק כולו נקבע מיד ואסור בכל עניין אפילו אחת אחת:

פרק ג הלכה א

דף יב ע"ב [ח ע"ב] דברי חכמים ר' יעקב בר אידי ור' יעקב בר אידי פליג ופסקו כדברי חכמים כלומר כר' יוסי בן שאול שאמר בין דכן סברי חכמים ולפ"ז ס"ס דברי סר"ם וכר"ב וכר"מ ופסקו של הרמב"ם בפ"ג הל' י"ח ולהכי תנא עליהם במס"פ בל"ם המעשיר ע"ש:

דף יג ע"א [ט ע"א] אפילו כמ"ד אין לס עיון מזונות וכו'. פירוש מובן כלל דהא לא נגמרה מלאכתן למעשר ולבד זה לחוק ונראה לפ"ד דכל"ל אפילו כמ"ד אין לס עיון מזונות אין לס עיון בית דירה והוא עניין בפני עצמו כלומר לגבול פ"ב נתבאר דיניהו של עניין למעשר ולא בית של מחרים ולזה אומר דהיס אין לס בית בפני עצמס אלא אפילה לבעלה ולכן אם הכניסס אבל ליתה לא נקבע למעשר דאין זה בית שלס ומותרת לאכול ערלי אפילו בגגמרה מלאכתו ומביא ראיה מעירוב מבוצים שמיחפו אלא מלעת בשיס (כ"ל) שירובן שירוב ולא לסיקך אלמא דהבית אינו שלה:

דף יד ע"א [שם ע"ב] היו לו שתי תלירות אחת במגדלא ואחת בטבריא וכו'. ופי' בפ"ם שבאחד במגדלא שיהם אינם משתמרת ובשבריא משתמרת וכיון שבשבירום דרך בהאי שיהם משתמרת מותרים לפילו במשתמר ואין בום משום זום ולכן נל"ע דבשיהם היו משתמרים לך בשבירום דרך מגדלא כדי לאוכלה בטבריא ומלא שבמגדלא לא קבעום למעשר כיון שלא רצה שיאכלים שם ולכן לא שתל"ם בתחרם ואכלו במגדלא לא נקבעו למעשר אפי שתחלת שכוסחם לא קבע:

שם ר"ר יצחק מוקמ שמו מותם בשרף. כ"ל בשעה לגבי פיעל שבהנס עמו ניתן לו מזונות ובמוקמ מינחם כל התחים ניחד בע"כ מכילתו רוסף ואינו לוקח אחת אחת ולא דמי לאכורו לפיעל לעשות בזתים או לבבה בצלים דתנן מוכל אחת אחת דבשם אין הזיתים והבצלים כולם ביחד אבל מוקמ שהוא כרי של תחים דמי לבל ולקיפה:

שם ע"ב [י ע"א] דאפי' אמר הוא שיסבול לולאי אם אומר את כן וכו'. כל הענין המוא דאם ענין דאפי' לכאן דבשלמא בכל דאפי' לא היו מפריזין תרומה גדולה מפני שכל עמי הארץ היו מפריזין תרומה גדולה כדלקיא שלפי סוא אבל אפ"ג אם כבר הופרשה לא הופרש הכל ואם לא הופרשה אם גם תרומה גדולה לא הופרשה ובע"כ מפני הספק מוכרח להפריש גם תרומה גדולה דזהו במילתא כמו תרומת מעשר ולבבי דהמב"ם בעיין זה פ"ע הל' כ"ב יפנמו גם"ל בחבורתו ערוך שלחן על הלכות מעשר אבל לבבי דירושלמי אינו רואה בעיני שום פירוש וגם הרמב"ם שם לא הביא כל שקלא ומריא של דירושלמי ואולי משקנת ר' מתניה שאומר בקורא שם על מעשרותיו זהו כוונתו דעל כל קורא שם כלומר גם על תרומה גדולה והספרים נכתבו בין דאפי' לולאי הוי רק לעניין נתינה מעשר ללוי וכל פלפולו של דירושלמי אינו אלא אם נפרש דאפי' כמו בכל מקום ולמסקנא אינו כן ונאמת היה יכול להקשות כמו שהקשינו אלא דבל"ם מסיק שלא כן ולכן ספיר מסיים על כדון דבר שאין לו נוכן וכו':

הלכה ג דף טז ע"ב

דף טז ע"ב [יא ע"ב] שלא ממרס שאין מוכלין לבעל הבורגנין. הפ"מ כניירסא שלפנינו ומ"ס דאף ס"ד לגם לבעל הבורגנין מוכל הבורגנין לאם לא יהי לס עם בית ספר ובית תלמוד אלא וודאי דבורגנין גם לבבעלים אינן מוכלין מאום לגם להבעלים אין לס יכולת קבע ולא למי לבית ספר וכו':

הלכה ד דף יז ע"ב

דף יז ע"ב [יב ע"א] חלר שהיא נעדרת הרי היא כניכס וכו'. פי' הפ"מ נגיעות הארץ שיצאו לח"ל היינו בחלב ושפיר יש לנחוש שם גדל שלים בח"ל ושני שלימים בא"י וכנכסו לארץ אם מיינן בחלב או דליכא בפירות ח"ל שנכנסו לארץ דפטורין מן החלב וכן להיפך אם גדל שלים בא"י ושני שלימים בח"ל ושתא שם בח"ל מה ליכא ולכן פריך מה את בעי מר"ע שם ר"ע מחייב בפירות ח"ל שנכנסו לארץ וא"כ שלא לשעבר לעתיד ונם שלא שנייה שם היה ר"ע סובר כר"ש דפירות הארץ שיצאו לח"ל חייבין בחלב שם שבעיו נקב. ופי' הפ"מ דהא מיהא שבעיו נקב ונמצר בחיוב עכ"ל ומינו מובן דאפי גרע פטור שמינו נקוב מכל שכן שפטורים כמו לשני שביעית וכיוצא בזה ולכן נל"ע דהכוונה להיפך כלומר שבעיו נקב ולא מקודם ומקודם לא היה שם עליו לרשם שלין ונמצא דבשעת כלל לא גדל שלים בשעת שאינו נקוב פטור ממעשר:

דף כה ע"ב [שם ע"ב] שמואל בר אבא אמר ואין שנירנו רשאי שיבלו וכו'. כלומר לתירוץ הקודם אינו מספיק למאי שמייתם מבל מתייתם מערימים החייבת ולזה אומר שגירנו לשני שיבלים כלומר שבשרוש ולכן מתייבת אין כאן שיבלין אלא חזין ולא מהייבת:

מעשר שני

פרק א הלכה א

דף א' ע"ב אמר ר' יוחן מזו מכירתה של שביעית היא חילולה וכו'. כלומר מדבריך נלמד שביעית הוא חילולה למכור ממנ הא תוכיח שהופסת דמיס ומותר למוכרה הא מכירתה של שביעית הוא חילולה וזה גם במע"ם מותר ולכן דייק ר' ירמיס מעשם אחר:

שם מפני פלפולו. אין שום הבנה לזה ונל"ע דבל"ל מפני שלולו כלומר אלא יזלזלו בו:

שם דף ב' ע"א הלא אמרת עבר ומבכן וכו' קונסים בו וכו'. דברי הפ"מ אינן בשעם ונל"ע נראה להסבר כאן תיבת וכו' ואפשר לתוספתא דיש מע"ם אקי ובכי אינא שם מע"ם וכו' ואין ממשכנין פותן ולא מבריחין אותו וכו' ולא יהנס לשולחני להתנאות בהן וכו' ע"ם וכיון שבתחילה בו בהקדם לפפילו להתנאות אסור זהו כשיון מיצולם בהקדם

שם ע"ב [י ע"א] דמתי מהו שיסבול לולאי אם אומר את כן וכו'. כל הענין המוא דאם ענין דמתי לכאן דבשלמא בכל דמתי לא היו מפריזין תרומה גדולה מפני שכל עמי הארץ היו מפריזין תרומה גדולה כדלקיא שלפי סוא אבל ממ"ע אם כבר הופרשה הא הופרש הכל ואם לא הופרשה אם גם תרומה גדולה לא הופרשה ובע"כ מפני הספק מוכרח להפריש גם תרומה גדולה דזהו במילתא כמו תרומת מעשר ולבבי דהמב"ם בעיין זה פ"ע הל' כ"ב יפנמו גם"ל בחבורתו ערוך שלחן על הלכות מעשר אבל לבבי דירושלמי אינו רואה בעיני שום פירוש וגם הרמב"ם שם לא הביא כל שקלא ומריא של דירושלמי ואולי משקנת ר' מתניה שאומר בקורא שם על מעשרותיו זהו כוונתו דעל כל קורא שם כלומר גם על תרומה גדולה והספרים נכתבו בין דאפי' לולאי הוי רק לעניין נתינה מעשר ללוי וכל פלפולו של דירושלמי אינו אלא אם נפרש דאפי' כמו בכל מקום ולמסקנא אינו כן ונאמת היה יכול להקשות כמו שהקשינו אלא דבל"ם מסיק שלא כן ולכן ספיר מסיים על כדון דבר שאין לו נוכן וכו':

הלכה ג דף טז ע"ב

דף טז ע"ב [יא ע"ב] שלא ממרס שאין מוכלין לבעל הבורגנין. הפ"מ כניירסא שלפנינו ומ"ס דאף ס"ד לגם לבעל הבורגנין מוכל הבורגנין לאם לא יהי לס עם בית ספר ובית תלמוד אלא וודאי דבורגנין גם לבבעלים אינן מוכלין מאום לגם להבעלים אין לס יכולת קבע ולא למי לבית ספר וכו':

הלכה ד דף יז ע"ב

דף יז ע"ב [יב ע"א] חלר שהיא נעדרת הרי היא כניכס וכו'. פי' הפ"מ נגיעות הארץ שיצאו לח"ל היינו בחלב ושפיר יש לנחוש שם גדל שלים בח"ל ושני שלימים בא"י וכנכסו לארץ אם מיינן בחלב או דליכא בפירות ח"ל שנכנסו לארץ דפטורין מן החלב וכן להיפך אם גדל שלים בא"י ושני שלימים בח"ל ושתא שם בח"ל מה ליכא ולכן פריך מה את בעי מר"ע שם ר"ע מחייב בפירות ח"ל שנכנסו לארץ וא"כ שלא לשעבר לעתיד ונם שלא שנייה שם היה ר"ע סובר כר"ש דפירות הארץ שיצאו לח"ל חייבין בחלב שם שבעיו נקב. ופי' הפ"מ דהא מיהא שבעיו נקב ונמצר בחיוב עכ"ל ומינו מובן דאפי גרע פטור שמינו נקוב מכל שכן שפטורים כמו לשני שביעית וכיוצא בזה ולכן נל"ע דהכוונה להיפך כלומר שבעיו נקב ולא מקודם ומקודם לא היה שם עליו לרשם שלין ונמצא דבשעת כלל לא גדל שלים בשעת שאינו נקוב פטור ממעשר:

הלכה ד שם ע"ב

דף כה ע"ב [שם ע"ב] שמואל בר אבא אמר ואין שנירנו רשאי שיבלו וכו'. כלומר לתירוץ הקודם אינו מספיק למאי שמייתם מבל מתייתם מערימים החייבת ולזה אומר שגירנו לשני שיבלים כלומר שבשרוש ולכן מתייבת אין כאן שיבלין אלא חזין ולא מהייבת:

מעשר שני

פרק א הלכה א

דף א' ע"ב אמר ר' יוחן מזו מכירתה של שביעית היא חילולה וכו'. כלומר מדבריך נלמד שביעית הוא חילולה למכור ממנ הא תוכיח שהופסת דמיס ומותר למוכרה הא מכירתה של שביעית הוא חילולה וזה גם במע"ם מותר ולכן דייק ר' ירמיס מעשם אחר:

שם מפני פלפולו. אין שום הבנה לזה ונל"ע דבל"ל מפני שלולו כלומר אלא יזלזלו בו:

שם דף ב' ע"א הלא אמרת עבר ומבכן וכו' קונסים בו וכו'. דברי הפ"מ אינן בשעם ונל"ע נראה להסבר כאן תיבת וכו' ואפשר לתוספתא דיש מע"ם אקי ובכי אינא שם מע"ם וכו' ואין ממשכנין פותן ולא מבריחין אותו וכו' ולא יהנס לשולחני להתנאות בהן וכו' ע"ם וכיון שבתחילה בו בהקדם לפפילו להתנאות אסור זהו כשיון מיצולם בהקדם

בסקדם ולכן וודאי דגם בדישבד קנסי במסכון דאל"כ לא היו מתירין כל כך בלשון בעלמא:

דף ג' ע"א [שם ע"ב] הוי צורכה להסיח דר"ח וכו'. כלומר הא לפריך מעתה לא יקדשו מותרים וכן סגידים אלא לפריך מאי־ק לחלק בין כשרו לאלו וזהו שאומר הוי צורכה להסיח דר"ח וכו' כלומר ובכל מה שאתה יכול לקיים הברכה תקיים והיינו בגידו ועמיו וכו':

שם רבי יודן בעי אמר לאמה וכו' שתתקדשי לי בו וכו'. כלומר בגידו ובקרניו וכו' וה"ל לדוחק של הפ"מ דשתוט מותר במעשר בהמה דלא מציעו מי שכובר כן דשתוט מותר במעשר בהמה ורק שאתאל מ"ל ושביב אלא הלקח תורה בין מי וכין שתוט:

דף ג' ע"ב [ג' ע"א] תילו אמר כסף הוינן למרין וכו'. תין לזה שום הבנה ודברי הפ"מ לא יכולתי להולמו ועל"ל דה"פ שאומר מ"ע דר' דוסא דכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך מחבירו אים לו תורה ויוצא על נבי צורתו כלומר לשון ונתת כולל כל פירושים האחד דבר הנפרד מחבירו כלומר שזמרינן לומר מפני חשיבותו כמו התיבה של ככף לף שתין בו צורה והנני מלמון צורה דבל היוצ מפני צורתו כמו מעבה של נייר של מלך מפני צורתה יוצאת ומוסיף דייק ר' יוסי בשם ר' יוחנן לר' דוסא לאו לזה דוקא אלא אפילו אלא לפילו תתיבה של ככף ונקראת ליטרא של ככף שברי הוא נפרד מחבירו מפני חשיבותו ואה"כ מדייק לומר נקרא תרתי ונתת הככף ואזה הוא אומר תילו אמר ככף כלומר ולא ונתת אלא ונקחת הככף בידך הייתי אומר בשם שאמר ככף בך אמר זהב כלומר דווקא מעבה של ככף או של זהב דבכל הוא מעבה בין של ככף בין של זהב אבל מילתא אחריתא כמו אסימון או ליטרא של ככף אין לפרוט בהם ואה"כ הוא אומר תילו לא אמר ככף[בל"ג] כלומר אלא ונתת בלחוד הוינן אמרין להוציא שברי קטנות וכו' כלומר הייתי מפרש כל דבר שנפרד שאומרין אותו והיינו כל מיני כלים ותפילו של חרס ורק אתי למעוטי שברי כלי חרס ולכן כתיב ונתת הככף להורות על דבר של אסימון כלומר ונתת ונקחת הככף אלא מפני שהוא בעין ליטרא וכו' של אסימון כלומר ונתת ונקחת הככף אין לפרוט בהם אלא בדבר שהוא בעין ליטרא וכל שאינו בעין ליטרא אין לפרוט בהם:

מחלוקת על מעות שנתנות לחלייר לכן הוא בתוספתא מפני שאין בה שום חשיבות:

דף ד' ע"א [שם] תני אין מחלוקת אותו לא וכו'. מראה שעל"ל דכל"ל אין מחלוקת אותו לא על המעות של כאן בנבל ולא על המעות של בבל כאן [ותפרש] לא על מעות שכאן בנבל בעומד בנבל ולא על מעות של בבל כאן בעומד כאן היו לו מעות של בבל והוא עומד בבבל ניחל לו פיפה דרך פתוחה מחלוקת כלומר אם אין המלכיות מקפידות ואם לאו היו מחלוקת וזהו כדברי התוספתא ריש מע"ש ותע"ג דתני בב"ק פ"ז: מתיר נבה"ג ע"ש בעשה משום דזבין נהו בהמה ומליכה לירושלים כבר כתבו תוס' שם דזהו לר"ת בשחוטה ובירושלמי ושמא"פ בד"ה הני:

שם ע"ב נפל כיצד לבור וכו' הפ"מ פי' לבשעיה נפשאה לקולא וכן פי' הכ"מ והרדב"ז בפ"ל למע"ש הל' י"ח ע"ש ולדעתי הטעייה מוכח להדיא בב"ק ל"ח. דבמע"ש בעינן מלוי בידך דווקא ולכן נראה לעכ"ל דגם כאן נאמר בשפק ולכן כתב שם הרמב"ם דין זה מה"כ ביכולתו להוציאן בעצמו מן הבור בלא טורחות ע"ש וזה שאומר הוחן כ' ביבוא כמו שבן נרשותו אין זה פשיטות אלא אפילו בלומר שם תומרים כן שם נראה:

הלכה ב' שם [שם במשנה] וחיה לבשר תתום וכו'. זהו בירושלים אבל חוץ לירושלים אסור כמ"ש במה"פ לקמן ד' ל' ד"ה ברחבעם ועוד לחוץ לירושלים הרי אפילו בשאר לשלמים אסור כמו שר בקדושין ל"ה. ומשמע מירמי בירושלים ולאחר שנזרו על בהמה לבבר תתום כדלקמן וע' שמ"ח ויש שם עשות הדפוס:

דף ה' ע"א [ד' ע"א] מ"ר מלעזר לא קנה מעשר. זהו כרב במנחות פ"ב. ע"ש:

שם וכי הלוקח בבר בהמה לבשר תתום וכו'. כל הענין מעומם ונראה לעכ"ל דה"פ מלוקח בהמה לשלמים ממעות מע"ש לא קנה לוך מקריב הפיתורין שהוא נזירת התורה אבל הלוקח בהמה לבשר תתום למן התורה מותר לעשות כן אלא דרבנן גזרו כמו שמצאר לקמן ואמרו שיקרב שלמים זה אפיר קנה דבה מן התורה אין הפיתורים עומדים להברך ורבנן אלו להקריבה שלמים הוא שלו להברך ואין בהו להקל על דברי תורה אם נאמר למן התורה לא ניתנה מע"ש רק לאכילה ולא לקריבה אלא וודאי דאיתו כן למן התורה מותר לשרוף מע"ש ותירץ לו בלקיחתה פקעה ממנו קדושת מעשר ואין זה מעשר אלא אלא שלמים אבל בהמה של מע"ש דהתמה לשלמים לא פקעה ממנה קדושת מע"ש ולכן כשילחה בהר ג"פ להקריבו אלא ניתנו לכהן בעומו ואמר ר' יוסי אבן לא הוה ממרין כן אלא לא ניתנה התורה התורה וכו' כלומר אנחנו פרשנו למן התורה אסור לקנות בהמה לבשר תתום אלא שלמים וה"ל אין רשים מזה כמו שאין רשים מלקה לשלמים מפני שבך נזרה תורה כמ"ש ואומר מה נפיק מינייהון ילפי בבור ובקדישה שלמים מאן דאמר לא התירה התורה וכו' אימה קריבה מאן דאמר בלקיחתה פקעה וכו' קריבה כל"ל וה"פ זה שאין בהמה בהמה ממעות מע"ש וילפי בהמה בבור ואה"כ הקדישה לשלמים ומאן דאמר לא התירה וכו' כלומר למן התורה הוא בהמה של מע"ש רק לשלמים הרי לא נפקע ממנה שם של מע"ש ואין הבור קרא שאסור לשרוף הפיתורים אלא נותנו לכהן בעומו ומאן דאמר בלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר וולמי דבבור קרא למזבח שהרי שם מע"ש פקע ממנה:

דף ו' ע"א [שם] ת"ר יוחנן נזרו על נקידה בשלת מום וכו'. יותר נראה זה לשיך לגרוס אחר שבריתא דברחבעם וכו' ולכן שבר ר' ירמיה לומר שעל ר' יוחנן וכן ר' שמואל בר רב יצחק ות"ל ר' שירש הלא על בריתא זו אלא על ר' יוחנן וכן ר' שמואל בר רב יצחק ות"ל ר' שירש הלא על בריתא זו אלא על

פרק ב הלכה א

דף י ע"ב [ז ע"ב] לא יהא מע"ש מידי פדיומ וכו'. כלומר תנ"ג לכשפיקר התבשיל של מע"ש בפלי תבלין לחוץ לירושלים לנבי התבשיל כלהני מקודש מ"מ לפיקר בתבשיל של חוץ והבלין של מע"ש החמירו שלא יתבטלו התבלין לנבי עיקר התבשיל ואמיטי על מה שהולך לתרץ לר' יוחנן בים שם מותיר מלה ולר"ל שבמו מיכר מלי קודש מבש הרי התבלין מוכלין בתוך התבשיל והתבשיל פסיפל שהוא העיקר ואין זה למיון לכל הני למתניתן ולשלותא לר"ו ור"ל ורמיה שבמכתם תבן לפול לתוכו דבש ותבלין דווקא שניכר ניחא ולא הבלין בלמוד ול"ע:

הלכה ב שם בהמשנה ר"ש אומר אין סבין של מע"ש בירושלים. הר"ש והר"ב פירשו כפשוטו דס"ל לר"ש למע"ש לא ניתן לסיכה והרמב"ם בפירוש המשנה דחה זה לאין שברת כלל שהרי סיכה בשחייה אלא שפרש אלא יאמר להזיהו מכול יהך בשמן ושך מותי שזה כלשה כאומר לו תסוך יהך בשמן הזה בשכך שתסוך מותי והוה כפורע חובו ממע"ש למ"ש הפ"מ והגר"א בשמו"ה בשמן של מע"ש עצמו מוכן ולולי דברי רבותינו הייתי מפרש דוודאי מלאוייתא מודה ר"ש למותר לסוך ורק מדרבנן אסרו לפי שחבני ירושלים היו מפוקפים גדולים והיו מתכנסים בהרחבה הרבה כשהוא מלדרם סיכה וכשיכה הרבה שמן הולך לאיבוד כלאיתא בשמות פ"ב: שבשפתה בביתה לו אלא שמן ושבל גו ידיו ורגליו כלכתיב ושובל בשמן בגדיו כלכתיב בגדות ורחלת וקבת ומשת שמלותיך ולפיכך אסרו חכמים סיכת שמן של מע"ש שהוא רק לירושלים למע"ש אבל מיכה רק לירושלים וזהו שלקלקה המשנה לומר לירושלים והוא לך למותר לשפיעת שמן מע"ש נאבל אלא לירושלים אבל בשאר מקומות הוא כמ"ש ולפ"ז שפיר הניחו הכמים רחים מתרומה אלא אפי על הטמון תחת הבור שאין יכולין לאוכלו בטהרה ולפי

שמורת הפסח שעוד לירושלמי הם הפסחים שיתע"ש כי"ג וכו' ר' שמעון בר"י אמר אין תמורתו קריבה שלמים ע"ם וכי"ג לא הניח עדיין זמן הפסח ודין שלמים יש לו ומ"מ אין תמורתו קריבה:

דף טז ע"א [יב ע"א] מחיצין דבר שבקופת ממנו קדושתו וכו' כל"ל ועפ"מ:

הלכה ג דף טז ע"ב [שם ע"ב] רבי יוחה בשי עשה כולו שני למקום אחר וכו'.

כפי הפ"מ תמוה למה שייך קליטת מחיצות על כל הבגל ובכרי קליטת מחיצות אינו אלא במע"ם ובלל"ד הם"פ כגון שסוכיכו כולו חון לירושלים ושבחו מעשר שני כולו על מקום אחר וכמה שיעור מע"ם על כרי הזה וודאי לחייב להעלותו לירושלים שברי קלטוהו מחיצות מקומם אך מיבעיא ליה על כל הכרי שעשהו כולו מע"ם אם הוא מחוייב להעלותו לירושלים מפני שבכרי הזה היה שם מקומם ומקרי קלטוהו מחיצות או דילמא כיון שאין עדיין לו בקרא עליו שם מע"ם על כולו לא מקרי קלטוהו מחיצות ובכי מסתפא מדברי הרמב"ם בפ"ב ממע"ם הל' י' והפ"מ בעלמו הזכירו במה"פ בל"ה ר"ו ע"ש:

דף יז ע"א [שם] לף פירו' שעשאו מלאכתן יכול הוא להפקירן ולפטרן מן המעשרות וכו'.

הר"ם מחק זה שברי להדיא שיעשו בפ"ק דשקלים ומפרש בדיעבד ולא יתעתי שיעשה אבל לכתחלה אין להפקיר פיסר והפ"מ מקיים הגירסא ומפרש בדיעבד ולא יתעתי מ"ש לומר כן ולפע"ל ס"ם לכלפי מה שאומרים ב"ש דפירות שנאמרה מלאכתן שעשאו נאמן יהודים ויהיו שמוכרה להכניסן לירושלים מפני שכבר חל עליו חובת מעשר ובברתם דכתלמוד כשלא נאמרה מלאכתן יכול להפקירן ולפוטרן מן המעשרות אבל כשנאמרה מלאכתן לא מהני להפקיר לפוטרן מן המעשרות ולזה אומרים ב"ש דגם כשנאמרה מלאכתן יכול הוא להפקירן ולפוטרן מן המעשרות כלומר שהוא פטור מלעשרן כיון שהפקירן ואינו שלו ואפי' אמיכה בתן יתחייב במעשר מ"מ הוא עכ"פ פטור וב"ה גם לעניין להכניסן לירושלים אין אנו יכולין לחייבו להחזיק לירושלים מפני שחל עליו חיוב מע"ם דלאו כן שברי יכול להפקירן ופטור הוא מלעשרן שברי אינן שלו ועם כי בלשון אחד אבל שכוותה אינן שוות לך בדב"ה גריך לגרוס יכול להפקירן ולפוטרן מן המעשרות בלב"ס הפטור על עצמו קאי ובל"ם על הפירות כמ"ש:

הלכה ד שם ע"ב [יג ע"א] ג"ל יעקב בר אחא כיני מתני' תוכן קודם וכו'. עפ"מ ופירושו דהוה ולפע"ל כפי' כן הוא ומכר תיבת וכו' ושיקר כוותו לדייק ממהניתן דבשהן בניות בקדם ופתוחות לחול ולקדם כולו קודם ולשיקר בשבניות בחול ופתוחות לקדם ולחול כולו חול ומעשה כיון שאחד רבה על חבירו הולכין אחר הרוב וביינו כשבניות בקדם ופתוחות לחול ולקדם הוי קודם רובא ולשיקר הוי חול רובא ומדייק לה מדשבנה שבשהן רק מאחר למהנה ובייבו בניות בקדם ופתוחות לחול אז לשיקר וכן בשיפה בניות בקדם ובחול ופתוחות לקדם ולחול ואין מי שיכריע אבל כשים רוב הרוב מכריע וזהו שאומר כיני מתניתן תוכן קדם וגגותיהן חול וכו' מכנגד הקדם ולקדם קדם מכנגד החול ולחול חול (כלומר הריפה שמחלק תוכן מעל גבן ובשיפה שאומר שכנגד הקדם קדם וכשנגד החול חול וזהו הכל כשהחול והקדם שוה) (אבל) בניות בקדם ופתוחות לחול ולקדם תוכן (כולו) קדם בניות בחול ופתוחות לקדם ולחול תוכן (כולו) חול לפי שהרוב מכריע:

הלכה ה דף יח ע"א [שם ע"ב] שם בקירוב מקום כבר כתיב ואתת הכסף וכו'.

אין זה שום קושי כאשר קרא בקירוב מקום כתיב כדכתיב כי ירחק ממך הדרך כי לא תוכל שאתו ואם יאמר שום קושי מקרא בקירוב מקום כתיב כי ירחק ממך המקום אפילו הכי הכתוב מעיד עליו שהוא רחוק ממנו ולא יוכל לשאתו ולכך כתיב כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשום שמו שם כי הרבה עליך הדרך ולא תוכל לשאתו ולכך כתיב והצרת בכסף וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום וגו' ולכן נלע"ד דה"פ דכתב הם"ם שלנו בפ"מ דיים כי לא תוכל שאתו לא תוכל לאכול בשאתו אלא בכסף ולכך כתיב והצרת בכסף

מיכל המים לירושלמי מעשר שני הלה פרק א ב ג

הלכה ד דף לא ע"ב [בג ע"א] ונא מבל הוא וכו'. נפי הפ"מ נא שיך כאן אלא להלטיל קאי על המשנה הקודמת בפלוגתת דב"ש וב"ה בסניע שתא הביעור זהיה לו פירות כמובאר בפירושו ועש"ל נרפיה לממשנה זו קאי אסך הל' ג' וזקנים עיבור שאני עתיד למוד היך ליהושע וכו' ופ"כ עדיין לא עיבר ר"ג מעברותיו ועדיין אבל הוא ופ"כ לעה חייב בביעור ופא כתיב בערתי הקדש מן הבית וקפ"ד דקדש לא פיקרי רק בשבור נעשהו המעשרות אלא נתנם עדיין בעליהן אותה תורה לבער ולעשור כדיעם אבל אבל לא פיקרי קדש ופיו חייב בביעור וזה שאר אומרת שבאבל ר"ג ואפ"כ קדש ופייבת בביעור וסיינו לספרים ממנו המעשרות וליתנם לבעליהם כמו שעשה ר"ג ואפ"כ מצית לפיה עמה שכתב ר"ג דמעת זמן ביעורא תפקון מעשרא וכו' לגמרי דומן הביעור מחייב להוציא את המעשרות מן הבאל וקריון על הבאל בערתי הקדש מן הבית וגו':

דף לב ע"א [שם] בפירות מחוברין לקרקע וכו'. פיו מוכן כלל דפ"כ פיו חייב בביעור שהרי אפילו לא הגיעו לעונת המעשרות כפורין מן הביעור כדלעיל ופ"כ ממשנתינו וכ"ם במחובר לקרקע ולכן נלע"ד כונס לחרת בזה שבאם בא לקנות בהם ס"ם אלו ג"מ ש"ג: מסיק דהקונה להם מגב קרקע ע"ם ופ"ו יכול להקנותם אפילו על ידי קרקע אחרת אבל הירושלמי סובר שהקונה להם המקום שהפירות מונחים שם וקנו מתוהם הגר וזהו שאומר בפירות מחוברים לקרקע כלומר שהפירות לא היו מונחים בכלים אלא על הקרקע ממש ולכן קנו הפירות לפיה היו מונחים בכלים לא היו קונין הפירות שבכלים לא הקנה להם והוה כליו של מוכר בדשות עוקא ולא קנה כמו שמסיים הלי קופתו של ר"ג נתונה לתוך ניתו של ר' יהושע וכו' כלומר שם מוכר בדשות עוקא לא קנה עוקא ע"ם:

מסכת חלה

פרק א הלכה א דף א ע"ב מהו שיהו חייבים על קלי שלו וכו'. פפ"מ פי' שמואל על קלי של כל המינים ואינו אלא תימה דמתניו לאו נומר כן ולכן נלע"ד דרק על קלי של תורו שהל לתולי כיון דבלחים נגרת אחר תמים ונעשית בחמים ולכן תולי נם קלי שלו אסור שהרי קרינן בהו ולחם וקלי ונו' כשלעם עם החמים ולפה מביא את החייבים על לחם שלו כלומר שלו לבדו בלי דיבוק של מין אחר וזה אינו בתורה:

שם רבי ירמיה בעי קומי ר"ז עירב תרבעת קבין בפני עצמן וחימנן וכו'. מין זה שום הכנה לפי' הפ"מ ונלע"ד דה"ם וכבל קלי על תמין ותורו דלפי מה שאחר מקודם דחייבה מיום ילפינן בחלה לחם לחם אפילו אינו אלא חיטון ושארי דגרים בתין לידי חימון ושארי חיטון ברק חמים ותורו כשלושו ביחד נירדין החמין את השורו ונתחתן ונשתנית ונעשית בחמים ולכן תולי נם קלי אסור שהרי קרינן בהו ולחם וקלי ונו' כשלושם עם החמים ולפה מביא שואל ר' ירמיה מר' זעירא הם מקודם עירב ר' קבין חמים ושורו וחימנן וכם וודאי חייבין בחלה משום נירדים ופא"כ עשה ר' קבין שורו בפני עצמן ועירבן עם הקודמים וכמובן לא תתחתן שורו זה עד שיעברו חיום זמן ויקבלו החימון מן הקודמים אם חייבים השניים עתה בחלה מפני שעתידים להתחתן או לכל זמן שעדיין לא נתחתנו בשורין מן החלה והשיב לו ר' זעירא שהי בשעת חיובן לבא לידי מלה וחתן לכומר שהי עתידים להיות ממן וחייבין בחלה ולכן מדמי לה לפלוגתא דר' יונה ור' יוסי לקמן בה"ל: דפליני בדבר שבאמצע דר' יונה סבר כבראשונה וזהו כר' ירמיה ור' יוסי סבר כשלאחרונה וזהו כר' זעירא ע"ם וזה שאמר ר' קבים ל"ג להכוונה שפילו קב אחד חמים זני קבים שורו ופא"כ ג"כ ר' קבים שהרי שהחמים ר' ממנה שזהו כוית בבלי שלילת פרס ורש"י בזית הוא חני בילה ופרס הוא ר' בלים וזהו שאמר שהרי כר' שילת ללא נעינן דונא לנן אלא טעמא ופעמא הוי בבלי ס"ם לשיטת הרמב"ם ברפ"ו ממא"ט ון הוא שיעור הפות, בב"מ:

שם דף ב ע"א מיסבר סבר רבי יהודה בן פזי שמנחת העומר בלא מן הכוסמין וכו' לפי הפ"מ ק"ל מאי שייטיה לר"י בן פזי בא ר' ישמעאל בעו של ריב"ב לומר כן בגבריתא ולכן נלע"ד דהפ"פ ופדרבא במקשה על ר"י בן פזי לפיך יעלה על דעתך דר' ישמעאל ס"ל שהם חמשה מינים ג"ם ליה ק"ו שהרי התורה לחמרה רק שעורים אלא וודאי לגם ר' ישמעאל כופר כרבנן דלעיל אלא ג' מינים ושבולת שועל הוי מין שעורין וכיון לחין לחמר הוא שפיר ניריך למעט דלע"ב הרי הן שעורין שלחמרה תורה וקו' ברם כרבנן ר' יוסי הוא דאמר לה דר' ישמעאל סיבר כרבנן ובדר' ישמעאל ניריך לנרוס יכול מביא מן שבולת שועל ושיפון דלחיתם הם מן שעורים ופיאבר להניחם כוסמין ג"ם נ"ב שהרי הכוסמין הוי נס מין שעורין שהרי מצרף עם הכל כמו שמבואר לקמן:

דף ב ע"ב [שם] מהו שילקו על חלתן דבר תורה וכו'. הרמב"ם וכל הפוסקים לא הזכירו כל סוגיא זו ונם הפוס' מנחות ע': שהביאו זה הירושלמי כאן נמצוד כאן בבלול לא הזכירו יותר פ"ם ונם שם בחלה תמוה לסיון לכולה חייבים בחלה לחם לא יהלו על חלתן דבר תורה כשבשרפין זה עם זה ושיזה עניין הוא לאיסורין ולכן נלע"ד לכל העניין הוא להלכה אלא ע"ם ופ"ו יכול להקנותם אפילו על ידי קרקע אחרת אבל הירושלמי סובר שהקונה להם המקום שהפירות מונחים שם וקנו מתוהם הגר וזהו שאומר בפירות מחוברים לקרקע כלומר שהפירות לא היו מונחים בכלים אלא על הקרקע ממש ולכן קנו הפירות לפה היו מונחים בכלים לא היו קונין הפירות שבכלים לא הקנה להם והוה כליו של מוכר בדשות עוקא ולא קנה כמו שמסיים הלי קופתו של ר"ג נתונה לתוך ניתו של ר' יהושע וכו' כלומר שם מוכר בדשות עוקא ולא קנה עוקא ע"ם:

מסכת חלה

פרק א הלכה א דף א ע"ב מהו שיהו חייבים על קלי שלו וכו'. פפ"מ פי' שמואל על קלי של כל המינים ואינו אלא תימה דמתניו לאו נומר כן ולכן נלע"ד דרק על קלי של תורו שהל לתולי כיון דבלחים נגרת אחר תמים ונעשית בחמים ולכן תולי נם קלי אסור שהרי קרינן בהו ולחם וקלי ונו' כשלושם עם החמים ולפה מביא את החייבים על לחם שלו כלומר שלו לבדו בלי דיבוק של מין אחר וזה אינו בתורה:

שם רבי ירמיה בעי קומי ר"ז עירב תרבעת קבין בפני עצמן וחימנן וכו'. מין זה שום הכנה לפי' הפ"מ ונלע"ד דה"ם וכבל קלי על תמין ותורו דלפי מה שאחר מקודם דחייבה מיום ילפינן בחלה לחם לחם אפילו אינו אלא חיטון ושארי דגרים בתין לידי חימון ושארי חיטון ברק חמים ותורו כשלושו ביחד נירדין החמין את השורו ונתחתן ונשתנית

דיחוי הוא הא לא מתחייבה עיסה זו מעולם דהא בע"כ שעפשוה על מנת לחלקה לשל"כ הא גם מקודש מיבעי וכל תריסות הכ"מ והפ"מ לומר שזהו דיחוי אין מובנים ומהנהו נאמרו גם ד"ה בהגהותיו ערוך השלחן על יו"ד סי' שכ"ו סעי' י"ג דמיירי בכה"ג שלקחו שני קיבין קמח ע"מ לעשותן בפותיות ויתחייב בחלה לך ולא"כ בעת שפיכת המים להקמח נתחרטו ונמרו לחלק ונפטרה מן החלה ובפיר קורא לזה דיחוי כיון שמקודש היה דעתם להתחייב בהלה ע"ש:

דף יח ע"א [שם] והלקו של גוי פטור. גם ע"ז התמרמר הרמב"ד שם יפסק דגם חלקו של גוי חייב ומפרש דהירושלמי בתמיה קאמר כלומר חלקו של ישראל חייב וחלקו של גוי פטור בתמיה אלא שיש חילוקים ע"ש:

הלכה ה דף כ ע"ב [יג ע"ב] רבי יונה בשם ר"ו זהו שאומרת רובע שעור וכו'. עפ"מ ותימה מובן ולענ"ד נראה דס"ל דהא כאן הרובע שעור נתבטל בתוך העיסה שהורמה חלתה בדוב ואפי' ס"ל לעיקר דין נשוך שלא נתבטל אלא הוא מן התורה והו שאומר רובע שעור שנתבטל במקומו ומקומו שמורגש שם עם העיסה כל הזמן ומקום שכפף הוא מקום דעלייו ברים מכילתן חילוק בין נשוך לנגעל דבנגעל כל המינים מצטרפין זה עם זה ולא כן בנשוך כ"ש ואולי טעמא משום דאין הנשוך מן התורה לגירוף שיעור הלה או דמ"מ מן התורה הוא והחילוק בין נשוך לנגעל הוי ג"כ מן התורה ונראה דספפך הוא רק לענין להצריך שני הלפי שיעורין זה לזה אבל אם בחד ים שיעור רק בהצטי אין זו שיעור חלה ונשאו להרמבן פסיעה דבכה"ג מן התורה הייב הצטי בחלה מצטי הצטיכה וכן מבואר לקמן בירושלמי וגם ל"ל דבסיכה גריעא מגירוף כל דמסתמא כ"מ לגירוף הוי מן התורה ולהכי אמרינן לעיל סרי משיק שזהו פלוגתת דר' יוחנן ור"ל ור"י ס"ל דנשוך הוי מן התורה וקי"ל כר"י לגבי ר"ל:

דף כא ע"ב [יד ע"א] היא דמהלוקת גמרי ר"ם בן לקיש כדעתיה וכו'. עפ"מ ולענ"ד נראה דס"ל דהכא לגמרי רואים לגר"ז כזה קמח סגרת רבה"ג ללמה לא יהא הנשוך תורה שכרי היבור יפה הוא ולזה לעם לומר דרק בנשוך מקילינן פליג רבה"ג אבל בנאכו בידים מודה לרבה"ג דהוי חיבור מן התורה ואמר לו לפילו תימא הביכו בידו היא דהלהלוקת מכל מקום ל"ק סברת רבה"ג משום די"ל דלא אמרו זה רק על דיוק דמתניתין דהשאור של מבל נתבטל בהעיסה של הולין המרובה דהולך לשיעתו דמבל בטל ברוב ושל זה אמרה הברייתא מביא ר' רובשין ומשך שאמר רבה"ג לתיוב תורם מפני שכבר נתבטל אבל נלה"ם מודה שנשוך הוא מן התורה:

דף כב עא [שם] מכיון שקידם רובה לשם חלה הבטלו ברוב וכו'. ופי' הפ"מ לשיעשה שנוטל קלי למה לריך כולה יעשה רובה ושמיעוט יתבטל ע"ש ואינו מבין דלמה יעשה כן ושיכן שמעמו לבטל לכתחלה אבל בדוב ולכן נלע"ד דהא מעשה זו מפרש על שהרי שיעות של דמאי שם ספק אם הופרשו אם לאו ובדמאי הקילו שרבה קולות ולזה פריך למה לריך להפרישם על הדמאי יפרישם על רובן של העיסות והמיעוט של העיסות של דמאי יתבטל בתוך הולין דבדמאי וולאי ים להקל ואני תומר דזהו גם קושיא של הקודש על ר' בא שרצה לומר דלא פליגי ר"י ור"ל רק בבטל של תורה ולא בבטל של דבריהם דזהה גם רבה בטל דבריהם פליג ר"י ולא בטל ובזה ניחא מה שהשמיט הרמב"ם דינו של ר' בא. ומתרץ בדוחק דלעולי שם היה מפרים בפעם אחת על כל העיסות של דמאי ואפי' היה עושה כן אבל הכא מפרים מעט מעט בהמשך הזמן ושעשה רובמות בעיסה זו עד כאן לעיסה אחת לשיעור חלה עד כאן לעיסה וכן לאחרים וכן וכאי נע"ב לחוש על שיעור חלה בעל בעות בעיסה ס"ל כפרקשא:

שם [שם ע"ב] אין בטבל בטל ברוב וכו'. תימה מפילו למ"ד דבטבל בטל ברוב לשם יכולים מדברנן לא יהיה ויתבטל ברוב כאשרי לפי' הפ"מ הקשה זה בעצמו על המשנה לעיל חלה ובו' ומפילו מפני שלא יעלה על דעתו שהמיעוט בטל ברוב והוא יעשה תרומה על סיפה ובמת שהרוב נאכל קמח והמיעוט סרי נתבטל ברוב ומשלו שהרוב נאכל קמח והמיעוט נשאר בעיסה ואינו מתבטל ברוב ולכן לריך שיעור חלה בפני עלמו ולא י

שם אמר ר"ז הלה לתימר וכו'. נ"ל דכ"ף דר"ז אמר אפילו אם שמעת מר"י דבערלה ברבעים אין בהם ממש אין זה אלא לחומרא ולא לקולא ור"ז הולך לשיטתו מקולא שאמר בהם כ"ש לית בהם ממש:

הלכה ב שם ע"ב מהלפא שימשיה דרבי ישמעאל תמן הוא אמר הוא הקטן היא הויה היא שבירה היא נתילה וכו' כל"ל ועפ"מ:

דף ג ע"א נטיעה בתוך שלו ברשות הרבים לרבים פטור בשגגל קרקע וכו' כל"ל ערי"ם שמפרש דהך בשגגל קרקע פרש"י קלי ופקפס אדרבא אם קרקע נגזלת למה פטור ע"ש אבל י"ל לשגגלן קלי וכן פי' הפ"מ ע"ש:

שם רבי יוחנן אמר אפי' ערבה וכו'. פירוש מוכן במלי פליגי אם בין לר"י בין לר"ל חייבת בערלה מן זמן הסרכבה ופ"מ ועדיין מהוסר סבכה ושוב שאומר מאימתי הוא מוכה לו משעת נטיעתו למה לא אמר משעת הרכבתו ולכן נלע"ד דמשעת נטיעתו פירושו משעה שיתחברו זה לזה להיות אחר זמן רב כמו שאמר לקמן אהן מתאחין בשטיות וזהו שאומר ר"ל אבל ערבה בכותש בארץ כלומר ומוכן לג' שי שרלה מיד ור"י אמר אפילו ערבה מוכן משעה שיתחברו ויתאחו זה לזה ולפ"ז שפיר פליגי לעניין המשכת שי שרלה דלר"ל מוכן מיד ולר"י לאחר זמן:

הלכה ג שם ע"ב אמר ר' יוסה מן הדא חזר בי וכו'. עפ"מ שהלך בדרך למרמוק ותמיהני עליו לכאי' פשוט לר' יוסה דאמר הלה יעשנה שהזר בו הזקיק שהרי ר' יהלי אמר לכשים מהם של מיטון סימן הוא שהם להאילן ג' שנים והזקיק שאל על זה אם כל כך נתהבר שלים מהם וכרי בכלן מפחפק הוא שמא עדיין הוא תלוש אין שאל אם כל שכן מתחבר שלים מהם וכרי מפחפק הוא שמא הוא עדיין תלוש לגמרי אלא שהזר בו ומהובר וו הלי הוא ולכן שאל אם יהחבר שלים בכל שהם ועוד הוסיף ר' יוסה לומר דממילתיה חזר בו מפני שהקדק מדבריו של ר' יהלי שאמר מכיון שים בו כמהם דבר ברי הוא שים לו ג' שנים שלמא למהם של מיטון הוא שעברו שנים רבות וא"כ אין לפחד לחובתו דפחות מכאן כתלוש ובוודאי הוא מחובר ואא"כ נתחזק יותר ויותר:

דף ד ע"ב אמין גידולי ליסור מעלין את האיסור וכו'. פעמים הוא וכל"ל אמין גידולי היתר מעלין את האיסור לכן לקמן שכא אתון אמרין אמין גידולי ליסור וכו' נפל טעות זה ונם שם כ"ל גידולי היתר:

הלכה ד דף ה ע"ב אף בקרקע כן ספק קרקע מעלה ודאי קרקע הוא מעלה כל"ל וכן מוכח ממה שאמר שבילה אין לה עלייה קרקע יש לה עלייה ותמיהני על פי' הפ"מ ע"ש:

שם תני אף יתכוין וילקוט וכו'. חסר כאן וכל"ל תני אף טוען הוא בתחלה ומחזיר מתיחין לר' יוסי לר' יוסי אומר אף יתכוין וילקוט וכו' כל"ל וכן הוא לעיל בתרומות פ"ב ה"ג ע"ש:

הלכה ה שם פ"ר שאינה נרגי פלת כמה דתימר תמן הלכה כר' יהושע הכא אמר הלכה כר"ש אמר ר' יוסה ודמי הוא לכל רבייהם קפיר בפל ע"י שרפו תילן תילן בפל על נבי שרפו תוכלי בשמה וכו' כל"ל וכן הוא לעיל בשביעית פ"ו סוף ס"ו: דף ו ע"א ר' יוסי אומר תין ניטעין יחור וכו'. טעות הוא וכל"ל תין נוטעין פגוז וכו':

פרק ב הלכה א דף ח ע"ב [ו ע"ב] והתניון תרומת משכר על דמאי וכו' לפי' הפ"מ כשכר בקיטית ולפענ"ד נראה לפי מה שפקשה הר"ם בפ"ד דחלה משנה ו' דהיכן מצינו שמאי מחדת שלו חלה וסביבותיו התוי"ט שם יומר דבירושלמי בכאן יש פלוגתא בזה וכל"ל ר' יוסי נשי ולמה לא תניון חלת דמאי כמו דתניון תרומת משכר של דמאי (ומתרץ) לא ניתני חלת דמאי לומר לא שנינו משום חלת דמאי כי לא נתחדו עמי הארץ על זה ועל זה פליג ר' חנינא בשם שמואל ואומר דמאי לריך חלה ומניח מחלוקת שם לריך ליטול דמיס וכו' ואמ"כ מניח דר' יוחנן שאל שאלה זו שם יש חלה בדמאי מן שמואל זועא ומשיב לו דלא נזדו מפני שכשל מצריכין חלה בבתיהם ור' יוסי בר' בון תולק על זה וזהו בלוקח מן הכותים כמ"ש הפ"מ:

דף י ע"ב [ז' ע"ב] ערלה שניה מותרת לזרים לא כל שכן, פירוש שניה מיכל כלל לריך ערלה מותרת לזרים ורמאי דאפילו אם שמעת מר' יהושע בן לוי שאמר בשם ר' שמעון בן יוחאי שאפילו ספק ערלה מותר לזרים ואפילו ספק ספקא אינו אלא ספק אחד ספק אם נזרע קודם ג' שנים ספק אם נזרע משנה ג' שנים ספק אם נזרע משנה ד' שנים ספק אם נזרע משנה ה' שנים ספק אם נזרע משנה ו' שנים ספק אם נזרע משנה ז' שנים ספק אם נזרע משנה ח' שנים ספק אם נזרע משנה ט' שנים ספק אם נזרע משנה י' שנים ספק אם נזרע משנה י"א שנים ספק אם נזרע משנה י"ב שנים ספק אם נזרע משנה י"ג שנים ספק אם נזרע משנה י"ד שנים ספק אם נזרע משנה ט"ו שנים ספק אם נזרע משנה ט"ז שנים ספק אם נזרע משנה י"ז שנים ספק אם נזרע משנה י"ח שנים ספק אם נזרע משנה י"ט שנים ספק אם נזרע משנה כ' שנים ספק אם נזרע משנה כ"א שנים ספק אם נזרע משנה כ"ב שנים ספק אם נזרע משנה כ"ג שנים ספק אם נזרע משנה כ"ד שנים ספק אם נזרע משנה כ"ה שנים ספק אם נזרע משנה כ"ו שנים ספק אם נזרע משנה כ"ז שנים ספק אם נזרע משנה כ"ח שנים ספק אם נזרע משנה כ"ט שנים ספק אם נזרע משנה ל' שנים ספק אם נזרע משנה ל"א שנים ספק אם נזרע משנה ל"ב שנים ספק אם נזרע משנה ל"ג שנים ספק אם נזרע משנה ל"ד שנים ספק אם נזרע משנה ל"ה שנים ספק אם נזרע משנה ל"ו שנים ספק אם נזרע משנה ל"ז שנים ספק אם נזרע משנה ל"ח שנים ספק אם נזרע משנה ל"ט שנים ספק אם נזרע משנה מ' שנים ספק אם נזרע משנה מ"א שנים ספק אם נזרע משנה מ"ב שנים ספק אם נזרע משנה מ"ג שנים ספק אם נזרע משנה מ"ד שנים ספק אם נזרע משנה מ"ה שנים ספק אם נזרע משנה מ"ו שנים ספק אם נזרע משנה מ"ז שנים ספק אם נזרע משנה מ"ח שנים ספק אם נזרע משנה מ"ט שנים ספק אם נזרע משנה נ' שנים ספק אם נזרע משנה נ"א שנים ספק אם נזרע משנה נ"ב שנים ספק אם נזרע משנה נ"ג שנים ספק אם נזרע משנה נ"ד שנים ספק אם נזרע משנה נ"ה שנים ספק אם נזרע משנה נ"ו שנים ספק אם נזרע משנה נ"ז שנים ספק אם נזרע משנה נ"ח שנים ספק אם נזרע משנה נ"ט שנים ספק אם נזרע משנה ס' שנים ספק אם נזרע משנה ס"א שנים ספק אם נזרע משנה ס"ב שנים ספק אם נזרע משנה ס"ג שנים ספק אם נזרע משנה ס"ד שנים ספק אם נזרע משנה ס"ה שנים ספק אם נזרע משנה ס"ו שנים ספק אם נזרע משנה ס"ז שנים ספק אם נזרע משנה ס"ח שנים ספק אם נזרע משנה ס"ט שנים ספק אם נזרע משנה ע' שנים ספק אם נזרע משנה ע"א שנים ספק אם נזרע משנה ע"ב שנים ספק אם נזרע משנה ע"ג שנים ספק אם נזרע משנה ע"ד שנים ספק אם נזרע משנה ע"ה שנים ספק אם נזרע משנה ע"ו שנים ספק אם נזרע משנה ע"ז שנים ספק אם נזרע משנה ע"ח שנים ספק אם נזרע משנה ע"ט שנים ספק אם נזרע משנה פ' שנים ספק אם נזרע משנה פ"א שנים ספק אם נזרע משנה פ"ב שנים ספק אם נזרע משנה פ"ג שנים ספק אם נזרע משנה פ"ד שנים ספק אם נזרע משנה פ"ה שנים ספק אם נזרע משנה פ"ו שנים ספק אם נזרע משנה פ"ז שנים ספק אם נזרע משנה פ"ח שנים ספק אם נזרע משנה פ"ט שנים ספק אם נזרע משנה צ' שנים ספק אם נזרע משנה צ"א שנים ספק אם נזרע משנה צ"ב שנים ספק אם נזרע משנה צ"ג שנים ספק אם נזרע משנה צ"ד שנים ספק אם נזרע משנה צ"ה שנים ספק אם נזרע משנה צ"ו שנים ספק אם נזרע משנה צ"ז שנים ספק אם נזרע משנה צ"ח שנים ספק אם נזרע משנה צ"ט שנים ספק אם נזרע משנה ק' שנים ספק אם נזרע משנה ק"א שנים ספק אם נזרע משנה ק"ב שנים ספק אם נזרע משנה ק"ג שנים ספק אם נזרע משנה ק"ד שנים ספק אם נזרע משנה ק"ה שנים ספק אם נזרע משנה ק"ו שנים ספק אם נזרע משנה ק"ז שנים ספק אם נזרע משנה ק"ח שנים ספק אם נזרע משנה ק"ט שנים ספק אם נזרע משנה קי' שנים ספק אם נזרע משנה קי"א שנים ספק אם נזרע משנה קי"ב שנים ספק אם נזרע משנה קי"ג שנים ספק אם נזרע משנה קי"ד שנים ספק אם נזרע משנה קי"ה שנים ספק אם נזרע משנה קי"ו שנים ספק אם נזרע משנה קי"ז שנים ספק אם נזרע משנה קי"ח שנים ספק אם נזרע משנה קי"ט שנים ספק אם נזרע משנה קכ' שנים ספק אם נזרע משנה קכ"א שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ב שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ג שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ד שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ה שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ו שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ז שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ח שנים ספק אם נזרע משנה קכ"ט שנים ספק אם נזרע משנה קל' שנים ספק אם נזרע משנה קל"א שנים ספק אם נזרע משנה קל"ב שנים ספק אם נזרע משנה קל"ג שנים ספק אם נזרע משנה קל"ד שנים ספק אם נזרע משנה קל"ה שנים ספק אם נזרע משנה קל"ו שנים ספק אם נזרע משנה קל"ז שנים ספק אם נזרע משנה קל"ח שנים ספק אם נזרע משנה קל"ט שנים ספק אם נזרע משנה קמ' שנים ספק אם נזרע משנה קמ"א שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ב שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ג שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ד שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ה שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ו שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ז שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ח שנים ספק אם נזרע משנה קמ"ט שנים ספק אם נזרע משנה קנ' שנים ספק אם נזרע משנה קנ"א שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ב שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ג שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ד שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ה שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ו שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ז שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ח שנים ספק אם נזרע משנה קנ"ט שנים ספק אם נזרע משנה קס' שנים ספק אם נזרע משנה קס"א שנים ספק אם נזרע משנה קס"ב שנים ספק אם נזרע משנה קס"ג שנים ספק אם נזרע משנה קס"ד שנים ספק אם נזרע משנה קס"ה שנים ספק אם נזרע משנה קס"ו שנים ספק אם נזרע משנה קס"ז שנים ספק אם נזרע משנה קס"ח שנים ספק אם נזרע משנה קס"ט שנים ספק אם נזרע משנה קע' שנים ספק אם נזרע משנה קע"א שנים ספק אם נזרע משנה קע"ב שנים ספק אם נזרע משנה קע"ג שנים ספק אם נזרע משנה קע"ד שנים ספק אם נזרע משנה קע"ה שנים ספק אם נזרע משנה קע"ו שנים ספק אם נזרע משנה קע"ז שנים ספק אם נזרע משנה קע"ח שנים ספק אם נזרע משנה קע"ט שנים ספק אם נזרע משנה קפ' שנים ספק אם נזרע משנה קפ"א שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ב שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ג שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ד שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ה שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ו שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ז שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ח שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ט שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ט שנים ספק אם נזרע משנה קפ"ט

מיכל המים

הגהות וביאורים על ירושלמי

מסכת שבת פרק א ו

פרק א הלכה א דף א ע"א גמ' מתיני מיתני מלא פסוק שהוא כנגד היום. דע דרמ"י ז"ל פי' בפיס בגטב"ג העומד בפיס ומבחוץ לעני העומד בחוץ ונראים שבועות פירש"י בפיס היינו הכנסות ומבחוץ היינו הולמוס והתום' מכניסין לפירושו שבכלן ובפסוקי דמתני לידי חיוב חטאת פירש"י דזהו עקירות וריב"ג מפרש זה שפושט ידו ומכניסה לו מוציאה התום' בדף ג' ד"ה פסוקי דמים לפי' ריב"ג מזה הירושלמי ע"ש. ואמתו בביאורינו על ספר היובר לר"ת ז"ל סי' קס"ד בארנו על פי דבריו שם לפרש המשנה בחוץ ואיירו שתים הוצאה והכנסה לחיוב שהן מרובע הולמוס והכנסה לפסוק שם שעיקר המלאכה נעשית בפיס ברה"י ומבחוץ היינו מה שעיקר המלאכה נעשית בחוץ ברה"ר וכבר הפני יהושע בפיס ובפסח נעשה ב"ש דריסת ולסיפא עיקר המלאכה נעשתה בחוץ וכמו לפי' ריב"ג דפסיעות יד הוא העיקר. והתם חשבן לעיקר גם בחיובי כמו לפירושו של ריב"ג חשבה הש"ס לעיקר בפסוקי דמתני לידי חיוב חטאת. ולפ"ז ש"ס הירושלמי דפסיעות לא מתיני מיתני מלא פסוק כנגד היום שתים הן פסח הטעי דריסת שהן מרובע פסח הטעי לסיפא וכן בפעה"ב ואי קשיא היך לבצע לפיסיעות היכא הולמוס והכנסה בין לחיוב בין לפטור למה לי הכא דבחוץ בלחוד פוגע קמ"ל דהכא מצי בצבעי הש ג': אמר פסיעה לי יד ולי אדם חיטו לא כרה"ר ולא כרה"י ולפיכך" קמ"ל מצי למיי לחין היל בסילה למקום שהניף עומד הש ולפי' בעל המאור קמ"ל מצי למיי לחין היל בסילה לגמרי לרבות שהיל פסוסה הש ולפי' ר"ת הש תרוייהו קמ"ל ע"ש ולפי' דייק לכולהו ממתניתן לרה"י דייק לה מפסוקי ולהמאור מחוכח ע"ש. ולפ"ז מיתוריכו לכולהו בני דאי הוה תני בחוכח דק בגד דפסח הטעי הייתי אומר דבפסח בשב"ג את יכול לחוץ לחוץ לא שם לא נתן לידו על עני הייב משום לסיל בסילה לגמרי לרה"י והוה כמו שעומד כל הנוף שם כמ"ש המאור ואי הוה תני בגד דפסח בשב"ג הייתי אומר דבפסח הטעי ידו לפיס לחוץ לא נתן ליד בשב"ג חייב משום לסיל בסילה לגמרי לרה"י וכן בגד דפסוק לא הוה ידעינן הדא מינה דלרבי לפירש"י דאי הוה תני בגד דפסח הטעי הייתי אומר דבפסח בשב"ג את ידו לחוץ ונטל הטעי מחוכח חייב הטעי משום לסיל בסילה לגמרי לרה"י למקום שהניף עומד שם והוה כנטל מרה"י ומיניה לרה"ר ואי הוה תני בגד דפסח בשב"ג הייתי אומר דבפסח הטעי את ידו לפיס ונטל בשב"ג מחוכח חייב הטעי משום לסיל בסילה לגמרי לרה"י למקום שהניף עומד שם והוה כנטל מרה"י ומיניה לרה"ר ומיניה לרה"י דמתניתן אין הפי' שתים שהן מרובע כמו בכאן אלא לכל הפירושים כן הוא וזה שמפרש בשבועות שם שתים דבעי ועשיר עיקר הכוונה רה"ר ורה"י ולפ"ז ש"ס מה שהקשו התום' לפרש"י ולפי' ריב"ג מיושב הולכת המשנה כסדר שתים שהן מרובע ע"ש ולפירושינו הולכת על הסדר. כנלע"ד לפרש:

דף ב ע"א [שם ע"ב] אמר ר' מילא לא סוף דבר שני פתחים וכו'. עק"ע ופ"מ ופירושם להוק ולעכ"ד כ"פ דר' מילא אמר דמפילו פתוחין לפלטיא אחת הוא כשני רשויות ופטור וכירושלמי מקשה על זה וכבי מקשה לוף ר' יוסי מודה וכו' כלומר כיון דר' יוסי מדמי רשויות לפעלמות לפטור שני חצי זיזים בשתי רשויות כמו בשתי פעלמות וא"כ בהכרח דגם לחיוב הוה שני רשויות כשני פעלמות ולפ"ז הם הוציא בזית נרשות זה וזית נרשות אחר בפעלם אחד חייב שתים דהוה כשני פעלמות וזה נוהגי אין סברא כלל ואם נאמר כן ס"ל לר' יוסי להשמיענו זאת ומתרץ ר' יוחן דלעולם מדמה רשויות לפעלמות אלא לעניין אכילת פרס מדמי לה כלומר כמו בשלמית פרס אין שני חצי זיזים מצטרפין זה לזה אלא כשניהן בשיעור אכילת הני פרס ומ"מ בשלמו בשני בפעלם אחד אימו חייב אלא אם כן שהה בפעלם בשפי עשתי וס"ע כרבנות כן ורבנן דקסרין מדמה לה לגירע דג"כ הוא כפרסים וזה שאמר לוף ר' יוסי מודה וכו' ס"פ דבע"כ לוף ר' יוסי מודה דהוא מדמה רשויות לפעלמות לחיוב ומוכר ומפרש דכמו דמדמה לכאן כמו כן מדמה לחיוב ולפ"ז אם הוציא כנרונרות בפחת זה וכנרונרות בפחת זה בפעלם אחד אמת אימו חייב שתים לפי סברת זו דרשויות דומות לפעלמות והרי זה כשתי פעלמות וחייב שתים ולא מלינו דבר תמוה כזה ונמצא לפ שהמיענו ר' יוסי חילוק זה ומתרץ כמו שפתרנו:

דף ג ע"א [ב ע"א] גנין מדמייתא לחלבין והוא עביד כן. עק"ע ופ"מ ולעכ"ד נראה לס"פ למפי שמקושה לאמר דשבת קילא מלבים לעניין לבחלבים אם אכל חלי זית והקיפו ואחר ואכלו חייב ולא כן בשבת דאם הוציא חלי נרונרות והכניסו ואחר והוציאו לפטור ור' יוסי מוסיף לפעמים אף בנרונרות פטור כשנתרף חלי הראשון ומשמע דזהו רשות יותר מהדין הקודם ולזה אומר הירושלמי דלדבריהם לזה הוי ממש דומיא דחלבים שברי גם בחלבים אלו היו אפשר לנייר שהחלי זית הקודם נשרף או נתעכל היה ג"כ פטור אלא אין זה בשברי כמובן ופ"כ אין בזה רשות אחר הדין הראשון וזהו שמקשה בגין מדמייתא וכו' כלומר מדרבנן זה הדין הוא בגין הדמיון לחלבים הדין כן ולא כן הדין הקודם ומדמו לברי ר' יוסי:

דף ג ע"ב [שם] על דעתיה דבן עזאי אין אלא מתחייב בד' אמות לעולם וכו'. דע דבתוס' ס': בד"ה בשלמא הכיפו תירוץ הירושלמי דמשכחת לה בקופץ ע"ש ולפמיו לא גמלא זה הירושלמי:

דף ד ע"ב [שם ע"ב] רבי הסדא בשם רבי קטא נשוך וכו' ממחמת וכו' חייב. לקמן ר' ג': אמר ר"ח בשעמו דמותר לבלן ולכאן לחקים לפשור הוא ע"ש ולכן גם כאן יש להגיה כן וכ"כ הפ"מ ע"ש:

הלכה ב דף יג ע"ב [ח ע"א] המן תניין חשיכה יצאו ולא את בפחיסה ואת אמרת שכין וכו' לפי' המפרשים שעיין מבסיל היא למיון הוא בשם חשיכה גמ ולא בשבת עשמה אבל כאן הא מלבנין בע"ש עם חשיכה ולכן נלע"ד דאין הקושיא על הגליון ברק בחשיכה גמ את בפחיסה הוא של יצאו כלומר חשבו שם בשמע"ק על הערב ואמה גמ לא הלכו לביתם מפני שהיו ריכים לאכול עמהם את הפסח ופי' שבירושלמי גמ כי רה"ר ומותר לאכול בכל העיר כדמוכח בר"מ מ"מ הפסח הוא מוקלם מפני שבזוז מימו רצוי לאכילה ונם הוא אסור באכילה ומוקלם הוי רק איסור דרבנן וזהו שאמרם דבבלן תנן מאלנין את הפסח בשתים עם חשיכה וכרי מקודם תנן אין עוין אבר וכו' אלא כדי שיגיע מבשול יום מעשה שמא יחתוך בשלמא לשמא דבמקדש לבני הפסח שתיהו איסור דרבנן וא"כ למה יעבו עד הערב ומתרץ אמר ר' חבורות זריזין הן וכן הוא בפ"ם דילן על מאמר זה כלומר לעולם גם בתיהו איסור דרבנן וכלן ליכא מאמי חיתוי בחלבים משום דבני הבורה זריזין הם. וזה שאמר שמא מחזירו את שלא גמ קלי לקודם כפי שמפרשים אלא הוא ענין בפ"מ וס"ם דוודאי בדין שמאמ כשמלבנין אם חשיכה בשבת על שידא שיגלה כשמלבן בן דרוסאי דאל"כ הרי אסור להחזירו בשבת אלא דקא מיירע בפסח שגלאו מבשול יום בשוד סיום גדול ורצונו לראות משחשיכה אם יגלה כל ארכו ובזה אומר אפשר להחזירו לתנור כיון שכבר גלה אבל אם אחכו אסור להחזירו ובפשה מיתר לשחזירו לתנור כיון שכבר גלה אבל אם אחכו אסור להחזירו משוך כלומר כשנשלו מבתנור ולא אחכו מיתר לשחזירו לתנור כיון שכבר גלה אבל אם אחכו אסור להחזירו משוך כלומר כשנשלו מבתנור מפרש ר' שמואל בשם ר"ו מפני פשולו ועדיין חימו מוכן לישה פשול ולזה מפרש ר' יוסי ויותר כלומר שפשה טוב הוא ובייש לאוכלו אין אתה יכול וכו' לגלותו אין אתה יכול וכו' ס"פ אלו יצאו בחמת שבבר גלה כל ארכו היה מותר שבל עניין אבל עניין שמא יחזיר כל ארכו לא גלה ונפי לבעיין שבת ליבא לישור כיון שגלה כמאכל בן דרוסאי ויהיב מ"מ לאוכלו בך אסור משום נ"מ וכן להחזירו משוך אסור אלא שתים כלומר כשגלה בשבת ולבן אסור להחזירו משוך ולי קשיא סתימת בשים עדיין ספק אם גלה כל ארכו אם לאו אבל בשידעינן ברור לפי משך זמן לגלייתו שבבר גלה כל ארכו למה אסור ועל זה מתרץ דבשבת לגמרי משוך בכל עניין למיון שאתה אומר שהוא מותר (בגלה כל ארכו) אף הוא חיטו גלה אותו כל ארכו מבעוד יום שיגמר לפי שעומד לא בבר גלה ובשמת חימו כן אבל משוך שאתה אומר לו שהוא אסור וכו' כלומר בשבת שילגה לעתו ואפי שלא יגמר אכילתו ואפי אומר אף הוא גלה כל ארכו מבעוד יום בשוד גדול ורצונו לראות משחשיכה אם יגלה כל ארכו ובזה אומר אפשר להחזירו לתנור כיון שבבר גלה אבל אם אחכו אסור להחזירו משוך כלומר כשנשלו מבתנור ולא אחכו מיתר לשחזירו לתנור כיון שבבר גלה אבל אם אחכו אסור להחזירו משוך כלומר כשנשלו מבתנור מפרש ר' שמואל בשם ר"ו מפני פשולו ועדיין חימו מוכן לישה פשול ולזה מפרש ר' יוסי ויותר כלומר שפשה טוב הוא ובייש לאוכלו אין אתה יכול וכו' לגלותו אין אתה יכול וכו' ס"פ אלו יצאו בחמת שבבר גלה כל ארכו היה מותר שבל עניין אבל עניין שמא יחזיר כל ארכו לא גלה ונפי לבעיין שבת ליבא לישור כיון שגלה כמאכל בן דרוסאי ויהיב מ"מ לאוכלו בך אסור משום נ"מ וכן להחזירו משוך אסור אלא שתים כלומר כשגלה בשבת ולבן אסור להחזירו משוך ולי קשיא סתימת בשים עדיין ספק אם גלה כל ארכו אם לאו אבל בשידעינן ברור לפי משך זמן לגלייתו שבבר גלה כל ארכו למה אסור ועל זה מתרץ דבשבת לגמרי משוך בכל עניין למיון שאתה אומר שהוא מותר (בגלה כל ארכו) אף הוא חיטו גלה אותו כל ארכו מבעוד יום שיגמר לפי שעומד לא בבר גלה ובשמת חימו כן אבל משוך שאתה אומר לו שהוא אסור וכו' כלומר בשבת שילגה לעתו ואפי שלא יגמר אכילתו ואפי אומר אף הוא גלה כל ארכו מבעוד יום בשוד גדול ורצונו לראות משחשיכה אם יגלה כל ארכו ובזה אומר אפשר להחזירו לתנור כיון שבבר גלה אבל אם אחכו אסור להחזירו משוך כלומר כשנשלו מבתנור מפרש ר' שמואל בשם ר"ו מפני פשולו ועדיין חימו מוכן לישה פשול ולזה מפרש ר' יוסי ויותר כלומר שפשה טוב הוא ובייש לאוכלו אין אתה יכול וכו' לגלותו אין אתה יכול וכו' ס"פ אלו יצאו בחמת שבבר גלה כל ארכו היה מותר שבל עניין אבל עניין שמא יחזיר כל ארכו לא גלה ונפי לבעיין שבת ליבא לישור כיון שגלה כמאכל בן דרוסאי ויהיב מ"מ לאוכלו בך אסור משום נ"מ וכן להחזירו משוך אסור אלא שתים כלומר כשגלה בשבת ולבן אסור להחזירו משוך ולי קשיא סתימת בשים עדיין ספק אם גלה כל ארכו אם לאו אבל בשידעינן ברור לפי משך זמן לגלייתו שבבר גלה כל ארכו למה אסור ועל זה מתרץ דבשבת לגמרי משוך בכל עניין למיון שאתה אומר שהוא מותר (בגלה כל ארכו) אף הוא חיטו גלה אותו כל ארכו מבעוד יום שיגמר לפי שעומד לא בבר גלה ובשמת חימו כן אבל משוך שאתה אומר לו שהוא אסור וכו' כלומר בשבת שילגה לעתו ואפי שלא יגמר אכילתו ואפי אומר אף הוא גלה כל ארכו מבעוד יום בשוד גדול ורצונו לראות משחשיכה אם יגלה כל ארכו ובזה אומר אפשר להחזירו לתנור כיון שבבר גלה אבל אם אחכו אסור להחזירו משוך כלומר כשנשלו מבתנור

פרק ב הלכה א דף טו ע"א [ח ע"ב] רב אחא בשם רב חסדא זאת אומרת שמותר להניח את המור במדורת קדשים. כלשון תמוה וכ"ל דס"ם זה שאומר ובא תניח אין מדליקין בשמן שריפה היא למוד מדייק דיוסי ובקושטא כן הוא ובא תניח אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט ומשנה היא לכיון דתנן מקולש לשניו שבת ולא בשמן שריפה ובשעה שאין מדליקין קדשים בשבת ג"כ ממילא ס"ל בי"ט לשיקר ליומי דבוקר שני בי"ט הוא שלא לשכ תנן ולא בשמן שריפה מפני יו"ט אחל להיות עדב שבת ומכי מוקי לה ר"ח בגבלי כ"ש: ממכם עליין קשה תירצי לשם לי שלא ידלקי להשמיענו דבע"ם דעלמא מותר להניח בשבת וזהו זאת אומרת כלומר למקילת סדיעים ידעינן דין זה ובגבלי שם מפרש שם פשם קשה ע"ם והירושלמי לא ס"ל כן שלא לשמיענו דין זה:

הלכה ה דף יח ע"א [י ע"א] מה בין המגיל ממה שכתב וכו'. כלע"ד דלעו על המשנה לכתם על הכר קלי להשם פירושי שמכתב את הכר שלא יהו אלו מותר ליטול קלח שמן מן הכר בשעה שהוא דולק ויותר נראה קלי מלכייתא שהוצת בניליה כ"כ. להמשתפק מן הכר חייב משום מכבה ולזה מקשה מה בין וכו':

שם מה אית לך למיכ בגופה של פתילה וכו'. כלומר בשלמא בשלים שייך שמרשה לעשות פחמים אבל בפתילה מה שייך פחם מה למיכ שהוא דולק ויותר נראה קלי מלכייתא שהוצת בניליה כ"כ. להמשתפק מן הכר חייב משום מכבה ולזה מקשה מה בין וכו':

שם [שם ע"ב] מהני פלינה על ר' יוחנן וכו'. הכר כאן וכל"ל תהיה ס"ל לשפר אמר ר' יוחנן ושיש בשפה לניך לדם והוא שיפה לניך לשפר מתניתן פלינה על ר' וכו' כל"ל כמ"ם בגליון הש"ם וכן הוא בירושלמי בפחים פ"ו הל' ג':

שם מאחר שלא לצורך היה מתחייב בנפשו וכו'. הקו"ע הניא ס"ם ופ"ל לזה וה"פ מאחר שאתה אומר שלא לצורך מתחייב בנפשו ולכן חייב חטאת ולפיכך גם לעניין תשלומין אפילו שלא לצורך ואפילו בשוגג פטור מתשלומין מקרא למכה בהמה וכאן הוי בירושלמי כמו לכן:

דף יח ע"ב [שם] תני בשם ר' לעזר הכה לחייב על כל אחת ואחת כנ"ל:

שם אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן בית שמאי וכו'. כלע"ד דקושיא היא דאמר ר' אבהו בשם ר' לית כאן חייב שתים בשני לחודיה נחלים מתחת הקדירה שלא מעלין עליו וכו' ובאמת בשום מקום לא מצינו בשבועות ולא לביטוי וכן אמר ר' בבריותא ג'. שלא מתנלחה בעשה בשבת על הלכה זו ע"ם ותירץ ר' יוחן תמן בחוהה מחחת הקדירה מיו רוחה לא שיבעדו ולא שיבבו ולכן לית כאן היוב נמור משני שלא כיון למלאכה כרם הכא רוחה הוא שיבעדו ומיו רוחה שיבבו כנ"ל ולכן חייב על הבעדה:

הלכה ו דף יט ע"ב [יא ע"א] ולא שמע לא נדין ולא נדין ואזל ביומא. במדרש נרעשית פרשה ו' מסיים לכן הוות ליה ובשבע בים ע"ם:

פרק ג הלכה ד דף כד ע"ב [יד ע"ב] אמת כי רבי בא בר כהנא וכו'. ולפ"ז כשהרן דברי ר' יוחן תמוהים ותולי לוותתו לתהר הכום אפילו בשניל שיחמו מותר לסחיסור הוה רק במיזם כדמוכחא ריבא ולבון לא שנו אלו דוקא:

שם אתיא דרב כר"ם בן אלעזר וכו'. דברי הק"ע תמוהים ונראה לפקפי מרב ור' יוחן לפלינתו קולם מבנה זו ובם זה דוחק ול"ע:

הלכה ז דף כו ע"ב [טו ע"ב] ותני עלה עלו מלילין לתור לשלמן. מיני הקושיא היא מפני שהוא לסחסם על מיזו מיוחד לשפרומין ולילוך דבמיוחד תלוי לשם לתור:

דף כז ע"א [שם] מה חמית מימר כר' יוסי וכו'. לין הוא סנהם זה ובשיבים רב ובראה לעכ"ד דכל"ע מה חמית מימר כר' יוסי אלא לבן קיימין מלן אית ליה כל המיוחד לאיסור לתור לא ר' מאיר הוי אם הסנהם עליו מותר ר"מ כל"ל וה"פ מה חמית מימר כר' יהודה וכו' כלומר אינה אינה שייכות יש להך דין דתניא לדר' יסודה ואינו שייכות יש תנאי לאיסור ויותר יש לחלות זה בדר"מ דסל מלן אית ליה כל המיוחד לאיסור לתור כר"מ ולפ"ז כשהנהם הרי הוי מיוחד לאיסור הוי הך דהנאי אתיא כר"מ. ותמ"כ לריך לנרוס הך דבר המונח אחורי הדלת וכוח עיין בפי עמו על עד ושונה ותמ"כ לריך לנרוס אבל כוס וקערה ושפופרת וכו' וחזו בריייתא ומוכח בבבלי מ"ד. וזה מפרש הלכן מודה ר"ם משום דאין לחתו עליהם היכנו והירושלמי מפרש טעם אחר משום גזירה כשם שאומר את שהוא מותר וכו':

הלכה ח שם ע"ב [טז ע"ב] והכא את אמר אין נותנין כלי תחת סער לקבל בו את הטפת כל"ל:

פרק ו הלכה א דף לג ע"ב [יט ע"ב] תני מפלטין את הסופר להסקות בו את התימק וכו'. תימו מובן כלל תניא ענין הוא שאמרו לעצת ביו"ט בתכשיטין ופ"מ פי' דמרמה הוא תכשיט ותימה לומר כן וגם מה שאמרו ביו"ט בתכשיטין תימו מובן כלל אלו ים לאיסור כופלה ביו"ט ופ"מ כתב דנזכר יו"ט אלו שבת והדברים מתמיהים ולא נזכר זה בשום מקום ולע"ד דהנה הירושלמי מה הוה היתה ג"כ בפ"ק דשלה למשנה למפלטין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין ועל זה תני ר' חלפתא לתכשיטין בכה"ג כלומר שאינן תפורין והיינו שעליין לא נמלאתן מלאכת אוהל בשבת להתקשט בהן כמו מרגליות שלא נתחתו עליין בחוטין או מבנים טובות שלא נבנו עדיין בכסף או זהב ולכן אמור לשלמן ביו"ט בשלמא כלים שאינן תפורין חזי לכסויי בהו כלאחרמין בבבלי אבל

אבל מרבניות יחידיות וכן מצניס מוכות לא חד למידי ומדייק ר' מונא מה לגבעון מותר כלומר להניחן כמו שהן על הגגג או על הקיטף מותר מע"פ שאין עשויין שיפלו מותן כן ואפ"ה מביא ראיה מגרייתא דמטלפלין שופר לפתיית הסימוק וקרקס ומגפף לכסות בהן כלים מע"ג דמסיפת שאין עשויין לכך ומ"מ מותר וה"ג מכשיפין כן. הוא נראה דוחה ר' נון דלמו כן דלפם היו מותרין בגבעון בכה"ג היו מוקרים בגילות ומלפניהם בגילות ס"מ דלמוקרים בגבעון ומטופר וכל מיכך אין ראיה בדים עליהן תורת כלי כלומר כיון דכלי שלימה היא יכול להשתמש בה בכל מה שירצה וסברת זו מיתה גם בס"ם דילן מ"ו. ותכשיפין שנעשו ג"כ יש עליהן תורת כלי כמבואר שם אבל מכשיפין שלא נעשו אין עליהן תורת כלי ומקורים וירושלמי כניא מקום כילוע ומקום למיירא כאן בעניין מכשיפין הניא גם זה בכאן כלרך ירושלמי בכל מקום כילוע:

דף לד ע"א [כ ע"א] תמן תניין שניה מפום ר"ש וכו'. עק"ע ופ' ירושלמי ר"ה פ"ח ה"ג ז' ובמכורת פ"ם שם דר"ש אמר שני דיניס דין למיר של זכ ולייו דמפרישי יוניס פסולין לעבודת ע"ם:

שם ע"ב [שם] ונעזרו בו תגיריו מפה תכשיט וכו'. כבר מרמו בזה לפשוניס ולעכ"ל נראה למפתח לימו בכלל תכשיטין וזה שאמר מפה תכשיט בכוונה מפה נזירת הכשיט לפתי לאתויי ר' אמת ברה"י ורמיה לזה לקמן בכל' ס' פיהר ירושלמי על מזר בפזמו ג"כ לשון תכשיט ע"פ וזה פשיטא שלימו תכשיט אלא מפה לפתי לאתויי וכו' כמבואר בפ"ם דילן ס"ה. וה"ג כן הוא ומפה תכשיט בפ"כ הוא נזירת הכשיט:

הלכה ב דף לה ע"א [שם ע"ב] הא לימלה אלא מן תלמידו ר' חייא רובה וכו'. עק"ע ופ"מ ולעכ"ל נראה דזה שאמרו ואיהבאלית לרבי זאו ר' חייא פסיק רבה ואמר מין מנדלין ופסקו כן ואמר ר' זעירא הא לימלה אלא מן הדין וכו' כלומר פיה אחד מהלמידי ר' חייא שאמר לא כן שברי בפה ר' יוסי בר' חנינא אמר מנדלין והוא היה ג"כ מתלמידי ר' חייא ולכן חזר בו ניה חד מן התלמידים אלא אמר בפשר לעצמו בו כלברי מי שהוא מטמא מותר לעצמו מפני שהוא מפשר לעכו"ם:

שם ע"ב [כא ע"א] הדא דתימר לאוכל אבל לרוחב וכו'. עק"ע ופ"מ ובירושלמי יבמות פי"ב סוף הל' ב' בגירסת כן הוא הדא דתימר לרוחב אבל לאוכל אריך שיפא מופה את רוב הרגל ואם כתבנו לבע"ל אבל לאוכל אריך שיפא מופה את כל הרגל וקאי למתניתא דפה לתנן אלא בקטן שמופה את רוב רגלו הלימתה בשיפה והומר בירושלמי דזהו ברוחב שיכול נדוחק לאוכל עוני בשר רגלו ולילך כן בדוחק אבל באוכל הוא מבמנשת לילך בהיפוי רוב הרגל כמוכן בהום וכן מטמא קלת מלשון הממק"י בתגיגה פה ע"ם:

הלכה ה דף לו ע"ב [כב ע"א] ונעזרו בו תגיריו מפה תכשיט. בתרגו זה לעיל סוף הלכה ג' תגיריו וכי יש זה מפה תכשיט אלא כדמסיק מפה רפופה דר' יעקי בשר שבמזן מרפה ואין המוך ומיונו סברי שבמוך מרפה ולכן אסור ליהנו בשבת בזמן ועוד מסיק טעמים עד דמסיק שמא יפולו ד' אמות ברה"ר:

שם מן מה דלא אמר ר' יסא לא בשלה וכו'. עק"ע ופ"מ ודוחק ולעכ"ל נראה דפ"פ דר' יסא מתרפאו אם לא בהרפה שריפה ביניו של בר אחת מה שיבשה וכו' כלומר אין פה אם מתרפאו אם לא בהרפה ול"ב היה לומר לו שבשה לא יבשה לי רפופה ומלא אמר אין פה ס"מ שהוא טורח להיתר ומן מה אלא אמר ר' יסא לאן קאר הוא בכלל בירושלמי ומסתמא לא ניחל ברופה אף יום אחד לרפואתו ע"מ שר' יסא הוא המתיר:

שם [שם ע"ב] והכניס פתרון ניס על כולכון. כלומר על כל דבר שהתן ניס לתוך ניס מתכשה ובהכם הממה בפ"ק ד"ה פתר וכן מצטע מפי' הפ"מ ע"ם:

הלכה ו דף לח ע"א [שם] והא תניין כבמות וכו'. זהו כמו והא לתמיה ואין זה קושיא אלא עניין בפני עצמו הוא:

שם כיני מתני' ערבות יוצאות רשות וכו'. היינו מוכן ועק"ע ופ"מ ואין בפה אלא ואולי מפום לבבגלי ומפשטות הגירסא רשות אלא מלא ויי"ן כמו פרופות וזה קומר לפרש רשות אלא ויי"ן לפי פרופות כוי בפני ויי"ן:

פרק ז הלכה א

דף ם ע"א [בד ע"א] הדא אמרה ניס הדא היא הדא. ואיני מוכן דמתי רשיה היא לר"ש ואולי כדי אלא לעשות פלונתא דמיקה:

שם ע"ב [שם] תני ר' זכיי קומי ר' יוחנן זיבח קיטר וכו'. כל הסוגיא לחוקה לפי פי' המפרשים ובע"ל לכ"פ דזה אמקשה לו נימר בעכו"ם בכתוב מדבר מפרש קושייתו דר' יוחנן קומר כן לשנה ר' זכיי תני קמיה דר"י זיבח קיטר ניסך היה על כל אחת ואחת ופ"ע ר"י בגלייה עברת דרך רהוקה מבבל ג"פ ועברת אלא נכות ואתגרית קומר בעברת אלא ביוונת יפה לבאחת אינו חייב אלא אחת ואחת וזהו בשרי עבידות וניסך אינו חייב אלא אחת ויש בעכו"ם שחייב על כל אחת ואחת וזהו בשרי עבידות כמו שיבאר אלא בזיבח וקיטר וניסך שזהו עיקרו של עכו"ם פ"ם לחייבו על כל אחת ואחת ומבאר למעם דמ"ב עד אלא יתבריניה בידיה קומר למה הענה היה לא בשברים כל חלק בפני עלמו אלא אלא שנעה אחת אחת שהיה סבור שמותר לעבוד עכו"ם פשיטא שיש בין אחת קומר אחת ואין בין הכא ואינו חייב אלא אחת שהאמר מן התברה בידיה קומר שידע מעיקר עכו"ם אלא שהענה לשברים קומר אחת שהיה סבור למותר לעבוד עכו"ם והיה סבור שמותר לנסך לעכו"ם והיה סבור שמותר לקבר לעכו"ם ויש בין כאן הענה לשיינו אלא אחת ואחת הרי אין כאן אחת קומר אחת שעל כל עיקרי העבודות היה סבור שמותר פ"ב כמאי יבא ניסיר עכו"ם ושרי אין כאן אפילו אחת ואמו לאמרינן בפ"ם דילן דידע לה לשבת כמאי כאן כן נאמר דידע לה לעכו"ם כמאי בשמים הרי אין כאן ידיעה כלל וזה לומר קומר שהיה סבור לעיסור עכו"ם הוא השתחוויה ומיטוק וניטוק לזה אין שברת כלל ניסור על עיקרי העבודות שהן מותרים ועל הספילים שהן מסורים השמש בעכו"ם שדרכה בעבודות שמרות כגון שדרכה בניטוק וניטוק וניטוק בגלו שפיר ע"י שבגה בלו שסבור שמותר לעשות כן וסבור לעיסור עכו"ם אינו אלא בזיבוח וקיטור וניכוך וזה שייך לומר חייב על כל אחת ואחת לשדרכה בגנות ים. וזהו שאומר וניכן בעכו"ם מלו שהשלם בעבודה בגניה בשהשתחוויה לומר ולכן אם לעולם כל היני עכו"ם מלו שהשלם לשרים בהאת מפנידתה כמיוחד לה שדרכה לעבדה בניטוק וניטוק לו בשרי שרים ובשייה מעבודת בגניה וזהו זיבוח וניסוך וקיטור וכשלישית משהשתחוויה ואפה מפרש מה יש לעולם מפה בעבודתה לחייב על כל אחת ואחת כמו שבשרי שרים בגניה לחייב אחת על כולן כמו שבאמרו בהשתחוויה לחייב על מלכתה כלומר מהשתחוויה למדנו חילוק עבודות אלא נאמר לעיל בע"ם ובייהו שאינו חייב אלא אחת על כולן ולמדנו חילוק עבודות לחייב נם על מלכתה ואם עשה שרשה חייב על כל אחת ואחת וזהו כמו חילוק מלאכות בשבת וזה למדנו מהשתחוויה לשכי אמרי' בפ"ם דילן בשהשתחוויה ס"ב להשתחוויה לחלק יפלת ע"ם ודע דשם בשהשרין תני ר' זכיי לעיקר ממה שאומר כאן בירושלמי ובכמה מקומות מצינו בר"י שמין זה

דף מא ע"ב [שם ע"ב] ר' זעירא בשם ר' הקדא ר' מילא בשם ר' ממשן בן לקיש וכו'. כל הסוגיא קשה להולמה ופירושי המפרשים מלד למוקים ולע"ל בירושלמי לא ס"ל כלל הך דיסים שבשתים שוויין יפיפה לחלק בפ"ם דילן בכריתות ומלאים זה שהרי נקמן פריך וכי מפשר לומר שבשת מחלקות ושבשת לא הזכיר בירושלמי כלל וכן הרשם לכלל גדול בהיא שהייב על כל שבת ושבת אבל לית לך מפשר לומר שבשת מחלקות כמו שבאמרו במשנה לכלל גדול שהייב על כל שבת ושבת אבל לית לך מפשר לומר בשבשת מלאכות שבמרפות בתמיה מ"מ סוף סוף הרי אמו רואים לכל סוגיא בירושלמי במשנה לכריתות בלונתא דר"ח ור"ע לא ס"ל כן. ולכן נלע"ד בשבדקדק למה ליה לירושלמי לומר בשבת בשאו לו יומי חול בשבשת לימע ניקי שבת אחת ושבת אבל לית לך מפשר לומר שהייב על כל מלאכה ומלאכה אחת אבל בשבשת מלאכות שונות שהרי אמו מלאכה אחת אינו חייב אלא אחת ואחת ואלא במשנה לכלל גדול ולא בשבשת בפ"ם שאמו ובכריתות שם:

דף מב ע"א [שם ע"ב] עבדין טוויי בהדא פרקא הלא אין ופנא כל"ל כלומר ג' שבים ומ"ל:

שם ע"ב [שם] עבריית ביה תלמא נסרין ומתגרית וכו'. פרשנוה לעיל בים פרקין:

שם [כו ע"א] כיון שאת לומד מלמו שפילו פ"ם במקום אחר אין את למד כל"ל:

דף מו ע"א [כו ע"א] וולד הסומאה הינו מטמא אלא מוכלין ומסקין ולא כלים מוכלין ומסקין וכלי חרס אין נעשין אב הסומאה כל"ל וכן דולמאת זיבה הוא מיותר והדפס בטעות:

הלכה ב דף נ ע"א [כח ע"ב] כלום למדו לתבניל אלא מכאן וכו'. המפרשים נדהקו מאד בזה ולעכ"ל נראה דכן אלא מלא טעות וכל"ל למדו מתבניל מכאן כלומר שמקשה על ר"ל שבניה מקרא דכל מלאכה וגו' ומקרא דושמרתם את המצות כרי בכאן הינו מנותר היתר ביטול ולכן מניח ר' יוסי קרא לפי שהר יאמר יאכל לכל נפש:

טוף נגדו יעשה ופשיטא דביכול היה בכלל ליאכל לכל נפש:

שם [כט ע"א] אמר רבי זעירא ומה המרקד קמח מלמעלן ומלמטן כל"ל:

שם ע"ב [שם] ס"ר יוסה בי רבי בון ודלא כר' יהודה וכו'. עק"ד דכל"ל ודלא כר' יהודה כלומר מה שמתיר לאחד בי נפש זהו ר' יהודה דאמו לרבנן הוי בעיא אם מותר אם לאו וכ"מ מפ"מ:

דף נב ע"ב [ל ע"ב] רבנן דקיסרין בשם רבי שמעון בן לקיש יש דברים קבועים ורחוקים רחוקים וקרובים כל"ל ומפרש בגודל כלי קודם וכו' שם רחוקים וקרובים ובבורר ובמעמר וכו' שם קרובים ורחוקים:

דף נג ע"ב [לא ע"א] בסיפא מניין. נראה דכל"ל בסוגיא מניין:

שם ניתני בהולפת כום קטן. אין כום הנעשה לזה וכפ"מ נרים כום קטן ע"ם ואין זה כום טעם ועע"ל נראה לנרוס ניתני קלא וכבי קל מקשה ניין לתמיהת דשישון בשיש בסיפא ס"ב כ"ל לתנא למיתני זה בה לשות שפם בוטין תבן ועבשים לפשקה שישון בשיש קלא דכבי בוא שישות לעשים בשקה בהתן לקמן בפ"ת הל' ה' ולכן מתרץ ר' תניף לפין בפשה כלל מפי שמור וקל בכאומאה אלא מפי שכן דרך מכילות שבשר מלוים אחד אחד כלום ולא להיפך כמו כן עשבים כמוצים מהבן מלוים אחד אחד בתבן ולא להיפך:

שר מידה רבי הושעיה שם הוציא תבן לפרה וכו'. כבר מרמו בזה הק"ע והפ"מ ואין
בהם כדי שביעה ועל"ד לכ"ע ומודה ר' הושעיה שם הוציא תבן כמלא פי פרה
לגמל שהוא חייב מלא תשבור כמה לחית ליה לאתמרה לית ליה לקולא כלומר שלא תאמר
כמו לחית ליה נתבן כמלא פי גדי נגדי שהוא חייב משום דשיעור זה מסכים לגדי כמו
כן יסבור לקולא כמלא פי פרה לגמל שאינו מספיק לו אל שהוא פשוט דחזינן לאחר חיזה
דכר שבועות קמ"ל דאינו כן וכן הוא בפ"ם דילן פ"ק כלל נ"ל ע"ש:
שם כגם עלמך שאין בתבשיל כגרוגרות וכו'. אין זה שום סתירה לפי דברי המפרשים
ועל"ד דפ"ם שסובל בי שלשת כזה שבאיטו חוץ מקליפין וגרעיניהן וכו' ובוודאי שם
הוציא תבשיל שבתבשיל בקליפין וגרעיניהן עם המאכל עלמו כדרך שמצויין לפרות ובעצם
המאכל בלא הקליפות והגרעינין אין בו כגרוגרות רק פם מלאימין דשיעור הם מלפרפין
למיכל מפני שכן דרך ביזיון אם לאו ואם המלא לומר שאין מלפרפין כולל גם ים
מהקליפות והגרעינין הרבה גרוגרות ומעלם פפירי ליכא רק כגרוגרות אם בעל המאכל
לפם ופטור אז לחיבו בעל וחייב והגירסא כן הוא וכגרוגרות מבעל כגרוגרות ובמאר בספק:

פרק ח הלכה א דף נד ע"א [לא ע"א] מהו לשתותן מפוסקין וכו'. עק"ע

ופ"מ ויותר נראה ע"פ מה שכתבתי דהכו כלים גדולים שנקראו
פוסקין ולזה אמר כלום אמרו אישתכר לא אישתכר וכשיתבה רובי בוסות מכלים גדולים
כאלו הלא יתכבר והכו אמרים אם שותה תותן מפוסקין אף הוא אינו מתכבר בתמיה
וחה ירושלמי מיתא נם בירושלמי ערבי פסחים הל' ו' ע"ב:

דף נה ע"א [לב ע"א] ה"ר מבא למלמיעין כל שכן וכו'. המפרשים נתקנו בזה ובע"ד
דפ"פ דר' מבא אינו מצטט המצטט אלא דפ"ק דהכא בפ"פ הקודם תבן דכל
שאינו כשר לבהמה וכו' והוציאו בשבת אינו חייב אלא המלישו לומר להמלישו חייב בכל
שהוא אבל אחר שהוציא מה שהוציא זה אינו חייב והיכו בשביעור שבלא שהצטט ובשיבן
רביעית כמו ברוב המסקין וב"ם פליג בהדיה והיינו דפ"ל דזה שהוציא לבר שהלישו חבירו
עכי שאינו כמו המלישו עלמו שחייב בכל שהוא מ"מ אינו כלא טובא אבל אלא שחייב
ע"פ השיעורים המפורשים במצטט ובמשנת לרבנן כל השיעורין המפורשין במצטט כל אחד חייב
בהן ולר"ם כל אחד חיובן רק ברביעית ושיעורים אלו הם בכשיעור שם שהלישו חבירו וזהו
שלומר ר' אבא למלישין כלומר להמלישו עלמו מודה ר"ם בשיעורו בכל שהוא ואני כן
על דר"ם כלומר דזהו כוונת ר"ם במה אמור לא נאמרו בשיעורין אלא למלישין כלומר
למלישין שם שהלישו חבירו הם למלישין עלמן בכל שהוא ואי קשיא למה הני לשון
מלישין לזה אומר והני כן על דרבנן כלומר לפי שרבנן אמרו בהמולית שם שהלישו חבירו
אין ההלטצה כלום ואיתזו רק ברביעית זהו אומר ע"פ בשהם לא נאמרו אלא למלישין
כלומר שם שאחם אומרים לאין החיובות אל ההלטצה אלא למלישין בלבד ומאחרי כל אלה
ברביעית אינו אז ואלא בתרתי פלינא דזה לא דמי לכל אלה שבאלא ההלטצה ים חיובות
להלטצה גם למאחרים שחיובן הוא שיעורי המצטט וגם פלינא עלייהו בזה שלדילהי שיעורי
המצטט הוא אלא ההלטצה ולדילהי הוא בהלטצה ולאחרים אבל אלא ההלטצה אינו אלא כולם ברביעית:

הלכה ו דף נו ע"ב [שם ע"ב] וכבא את אמר הכין וכו'. תימה מיזה למיון הוא

להתם בכל הכלים הרי בכלי זכוכית מיירי ובכה הא מתניתא זכוכית שחיבה
כלי ולכן אלא"ל דשאות הוא שם שכתוב בלון כדי לזוק לתוכן אמן דזה ר' יהודה אומר
כן במצטה דכל הכלים [קכ"ד:] וכלון אין מקוטות אר' יהודה אלא שאמת למצטה
היא והרבן במצטה זו זכוכית כדי לגרור בו וכו' אינו מדברי ר' יהודה אלא שאמת למצטה
ר' יוחנן נרסינן מועלין בו וכ"כ הק"ע וכן הוא בירושלמי שם ומ"מ לפסבר לומר דאל דבע"כ
לפי המסקנא שאמר סיתומין של מבנים היא נמר מלאכתן בע"כ סירוסו שהשתחה לאבנים
קולם שאינן בבניין דאל"כ עדיין לא למי לזוקת שבשלא ופ"ר הוכיח שפיר וכל"ל אמן דברי
שהשתחוה לבית ואפ"כ בנאו כמובן וכן ל"ל בירושלמי דבעו"ם שם לפי המסקנא ע"ש:

פרק ו הלכה ג דף סב ע"ב [לו ע"א] רבי יוסי בעי מעשה הוציא בגרוגרות

על כתיפו חייב וכו'. נראה דפ"ם מלהבן שאמת על כתפו חייב
משום דבילו משא קלה בגרוגרות חייב ולכתורה אין דרך בני אדם כן דעל הכתף נופלים
דק משא כבידה ולא משא קלה ולכן התם בזה ומ"מ פליג אן הוא אלא שהשתחה מצד שבגדים:

הלכה ד דף סג ע"א [שם ע"ב] ר' אילא בשם ר' אלעזר כמאן דאמר בשני

שמות נתלקו וכו'. המפרשים רב נכאן כמ"ם הפ"מ ושנהגו ופירושו דשוק
ופי' הק"ע שהשם שמהייב בשני שמות יותר מבשם אחד ע"ש ועל"ד לכ"ע כמאן
דאמר בשני שמות נתלקו וכבר שני שמות הן והוא פשוט ברם כמאן דאמר בשם אחד
נתלקו כאן בשם אחד לאחריו ובא לו לפניו חייב כמאן דאמר בשם אחד נתלקו כמאן דאמר
בשני שמות כאן בשם אחד הוא והוא חייב ר' אילא וכו' כל"ל וה"פ לריבא דהגן המתכוין
להוליך לפניו ובא לו לאחריו פשוט הוא למאן דס"ל בכלאיות בשני שמות נתלקו אבל בשם
אחד דברי הכל חייב בהכרח ל"ל דזהו בשני שמות ואתיא מתניתן כר' יהושע דפושט בשם אחד נתלקו
נאמר דזהו בשם אחד אלא ל"א חייב ברם כמאן דאמר בשם אחד נתלקו בוודאי טוב
לומר בשם אחד הוא ואתיא כר' יהושע דפושט וזהו הריבא אבל הסיפא לא לאחריו ובא לו
לפניו חייב בין כמאן דאמר בשם אחד נתלקו ובין כמאן דאמר בשני שמות נתלקו טוב לומר
דכאן הוי שם אחד וכמאן דאמר בשם אחד נתלקו אתיא כר"ם דמחייב וכמאן דאמר בשני
שמות נתלקו אתיא כדברי הכל מיהו ע"פ סיפא קשורת לריבא דבריבא בשם כמאן
דפושט וסיפא בשם כמאן דמחייב ולזה מתרץ ר"ת אתאי היא ובן מתרץ ר"ם בשם
דילן (ל"ב:) תבבא מי שהשם זו לא שהם זו ע"ש:

פרק יא הלכה א דף ס"ד ע"ב [ל"ו ע"א] ולא שנייה בין על דעתיה דרבי בין על

הסר כאן וכ"ל מרש"י לרמ"ך בין על דעתיה דרבי (דמחייב אתיה
דעתיהון דרבנן והוא שאמת (אבל) מרשות הרבים לרש"י על דעתיה דרבי (דמחייב אתיה
בזורק מרה"ר לרה"ר דרך רה"י) אפילו לא נחה על דעתהון דרבנן והוא שאמת (ולא"נ)
לאמר ר' בא בר חוניא משמיה דרב לא חייב רבי אלא במקורה (אבל) ממלאים דר' יוחנן
לא כן אלא בשי רק לגורך מחיצות ואפילו הינו מקורה כגון למי ומייב נראה:

הלכה ב דף סו ע"א [לח ע"א] ר"ש זעירא ויאות אם לגורך כמו שנאמרו בשאמת שלא

ויאות אם לגורך כלומר דוודאי מותר אם לגורך כמו שנאמרו בשאמת שלא
יסבור למין לך גורך גדול מזה ובוודאי מותר אבל לתניהן אם לרפואה חייב לכן אמר בשם
כלומר והלא לתניהן לאזן פשוט ולא מותר אבל לתניהן אם לרפואה חייב לכן אמר בשם
מהשעבר שלא יסבור פשוט דזהו היפך מחיוב בכל מקום אבל לעולם הוא מותר ומביא
הוי ליה כאן פשוט שלא מיהר וכמו שנאמרו:

הלכה ה דף סז ע"א [שם ע"ב] מה בין כלא מה בין ספינה וכו'. אימו מובן

שברי בשמת אין שום חילוק ונם כך דר' אילא אין לו שום פירוש והמפרשים
לא מרמו בזה ועל"ד לכ"ע יש כאן סרכא ביבומין וכל"ל שלא שנים וכו' פחות מכאן מותר
ולא כרמלית היא כלום היא מיהר לשלמל בכרמלית שלא בחרבא לשות אמר ר' אילא על
ריבה שלא שנים שנוב עבדה שפחים אין מטלטלין לא מתוכה ליה ולא מן היה לתוכה
פחות מכאן מטלטלין מתוכה ליה ומן היה לתוכה ומטלטלין בה על בית שחתים אבל יותר
מבית שחתים נעשית כמחיצה שהוקפה לזרעים שאין מותר לשלמל בה שלא בחרבא לשות
מה בין שלא מה בין ספינה שהבוב שהוא ויורדת שלא במקומה היא ר' נון"ר אילא בעי וכו'
כל"ל וב"ם דמקשה אלא דחבית פחות מכאן מותר דמשמע למותר לשלמל בכולה כלום
מותר לשלמל בכרמלית שלא בחרבא לשות ואמר ר' אילא על ריבה כלומר קושיתך על
סיפא לא קשיא כלל דמי יימר בחבית לסכוותה מותר לשלמל בכולה דילמא פירושו רק על
ר' לשות אבל על הריבה שפיר קאמר שאומר שלא שנים נשוב וכו' ולא מן היה לתוכה
פחות מכן מטלטלין מתוכה ליה ומן היה לתוכה ומטלטלין בה על בית שחתים (דכן
הוא בת שפחת בי"ת ע"ש) יותר מכאן נעשית כמחיצה שהוקפה זרעים שאין מותר שלא
כדי לשות ובשאר בקושיא ואח"כ שואל מה בין שלא לשפיכה לומר ולמה אינו אומר בשפיכה
לכאורה יותר מבית שחתים אין מטלטלין בה שלא כדי לשות ואמרן שפיכה עולה ויורדת
לומר ולא דמי למחיצה שהוקפה זרעים שעומדת במקומה אבל שלא במקומה היא ולמיה
כמוקפת לזרעים מפני הילוכה בים תמיד ושוי כבית וכחצר המוקפת לזרעים:

הלכה ו דף סז ע"ב [לט ע"א] כיני מתני' וחזיד וקיזא וכו'. לפי' המפרשים אין

בזה טעם וריח ועל"ד דפ"פ דהכא בבבלי הגירסא במשנה ומכר לאחר שיצא
מידו וכאן בירושלמי הגירסא ומכר עד שלא יצא מידו וזהו שלומר כיני מתניתן וחזיד
לומר דבוודאי ל"ל כן בחזיד עד שלא יצא מידו והיינו שמכר לו לאל"כ אלא כגירסת
הבבלי שמכר לאחר שיצא מידו למה יפטור הלא אין בידו להחזיר ובזה תבין דברי
הרמב"ם ריש פ"ב מטענות ע"ש היטב: [בירושלמי שבת פי"ג סוף הלכה ו' בתרע
בהיבוינו ערוך בשלהן ח"ת סי' שמ"ו סעי' ל"ד ע"ש ואין קלרה סיריאה]:

פרק טז הלכה ב דף עה ע"א [מד ע"ב] רבי יהודה מתיר פה רבנן

לא וכו'. עק"ע ופ"מ והבבלים לחוקים ועל"ד דכ"ל ר'
יהודה מתיר אמר ר' בא בשבל שאול הוא מתניתן חבל שהוא משומד [שמוכרן לאחם משם
ולא מבטל לה ופריך ס"כ] הא רבנן לא [בחמיה ולא ס"ל כב"ם דילן דרבנן נזרו אפו אבל
לעלמן] אלא בנין וכו' כל"ל כלומר אבל לעולם נם רבנן מודים בזה שמותר:
שם והוא לשאם וכו'. עלי"ד דכ"ל ואינו לשאם אין הייבן עליו אבל נם אינו מותר בשיעת
רש"י ותוס' ולא כשיעת הרי"ף והרמב"ם דלחוי במשאם אומן ופי' הק"ע חמיה ופ"ב

פרק טז הלכה א שם ע"ב [מה ע"ב] מהו בין שקורין בשן בין שאין

קורין וכו'. עק"ע ופ"מ ועל"ד נראה דפ"ם דוודאי פירושו
לאין קורין בשן הוא כמו בשיפא משום ביטול שמא"ל אלא שבשכרת ים לבד זה עיד היזה
כיוצא לאל"כ מאי קמ"ל פשיטא דאסו שבשו לניטול שמא"ל ופשיטא ופלוגת שמא"ל
קדושתן הילכה אלא וודאי לכאורה דגם בחול אין קורין בשן משום בשכשלוק קדושתן ולכן
בזה ים רבותא שאינן קורין אותן בשן הלילוק ובמה נשתלקה קדושתן כגון שנמלא בו ל' מעיות
בכל לף ולף ובזה מבית רחים מבריית לחרבא מעיות אין קורין בו אף בחול ואח"כ
קומר אן מה לתניהן משום ביטול שמא"ל הלא אמרי' בשמ"ד הלא אמרה בין הוא
לגבילים לכזבי הקלה וזהו שניין בפ"ש וס"פ להנה בס"ם הילן קאי מבואר לקמן רק
על כתובים ופירש"י משום למכבי ליצא ע"ם אבל ירושלמי לא ס"ל כן להשיבו הוא
גם על נביאים בזמן בשמ"ד כדי שיאמרו דיני תורה שבע"פ ולא מקריאת הספרים
והספרים דזהו שלא בזמן בשמ"ד וזהו שאמר בין תירה לנביאים וכתבי הקדש כלומר שאין
חילוק בשם וכולם מסורים בזמן בשמ"ד. ואח"כ שואל אין (בחיריק) מצילין וכו' וקאי על
כתובין בכל נאון וספפק הוא לכאורה כיון דתנן דשטוען גניזה ס"כ כ"שה לאין מצילין
וכו' כמו דדייק בש"ם דילן בשאת אלוני מצילין גניזה מבעיא ע"ם או דיל"ל דש"פ ופע"פ שכתובין
בכל נאון מצילין אותן מפני הלילוק ואפלעיל קאי וזה שאמר שטוען גניזה שמעת קאמר
ללכן מצילין אף שאין לקרות בהן מ"ם הא שטוען גניזה ויש בהן קלת קדושה. ואומר מאן
דאמר מטמא את הידים וכו' ואף שלא מצינו פלוגתא זו מ"מ סירושלמי ידע שיש פלוגתא
בזה ופריך הרי עבדי שכתבו תרגום אינו מטמא וכו' ומצילין וכו' ס"ם לאין תלוי זה בזה
לאפילו אינו מטמא את הידים מ"מ מצילין אותן מפני הלילוק (ועוד) מן מה לתניהן
ופע"פ שכתובין בכל נאון שטוען גניזה הלא אמרה שמצילין וכו' כלומר דוודאי אלאל"ל
קאי ממצילין דל"ל שלא הוא אין בפ"ם מגניזה מה שייך לנאון ופע"פ וכך ס"ל לומר היו
כתובין בכל נאון שטוען גניזה ומקשה לקמן שלא בזמן בשמ"ד הלא אמרה בין הוא
לגבילים לכזבי הקלה וזהו שניין בפ"ש וס"פ להנה בס"ם הילן קאי מבואר לקמן רק
על כתובים ופירש"י משום למכבי ליצא ע"ם אבל ס

דף פה ע"א [שם ע"ב] ג"כ זשירא נר מתיא מנא כרבי חנינא וכו'. סק"ע פי' לתמפניון קופות של סבל ושל תבשיל קלי ותיתמ' ליזו בזין כוס לחנוקי מבניס שסס מוקצה וכרי בשוער שהוא מוקצה נשמת מבור לשנות כמו שאומר בירושלמי מקודש וכש"ם לילן לנזון רשאון ע"ם ושמת שבשוות נשתק כאן וזיך מתנשה לנקמן קודם כתיב כ' מלעזר ופירושו עפ"ש:

פרק יט הלכה א

דף פו ע"א [נ ע"א] ושמה לריך ר"ג לגרום ביכורים ביכורים וכו'. פי' סק"ע והפ"מ מלד לחוקים ולע"ל דסכל כוה מדברי ר' יוחנן וס"פ כיון סבריו מימר דבעל דבר פליג ר"ח אבל ממה שהולרך לגרום על שני כלהה לתכשיריסם לוחה שבת ש"מ לגמ לכל דבר אמר ר"ג אבל דבר ר"ח לתכשירין לוחה שבת אך דקשה ניה לר"י קושיא אמרת לריך אפשר לומר לתכשירי שני כלאים יהאו שבת והרי עיקר הפייהם היה לוחה שבת כדאמן במנחות ל"ב: אחת שני כלאים ואחת לחם הפנים וכו' ואיזן לוחות את השבת ואין אפשר שסס בעשמם לא יהאו את השבת ותכשירין יהאו וזהו שאומר ולמה לריך לגרום וכו' כלומר ואין אפשר לומר כן אלא ע"י שעיקר לחייהן שבת ותכשירין מלכה כלומר דבאמת מי שסובר כר"ח בעיקר מצוחן להייהו לפייהם דוחה שבת ובאמת יש שם במנחות מי שסובר כן וכדמסיק שם דרב אבי בדוחה היה ומי שסבר זו לא שבר זו ע"ם בתום'. ותמ"ל פריך ואחי ולאי ותכשירין דוחין את השבת וזהו קושיא כשין קושיא רשאומר ולמה לריך לגרום וכו' כלומר ואין אפשר לומר כן אלא ע"י שעיקר לחייהן שבת ותכשירין מלכה אחר קלת והיינו דלמה תכשירי לולב דוחין את השבת והרי בעיקר מלותה אין כאן לחייהן שבת אלא [קל"ח] הקנו כן ע"ם ומתרץ לעין שאומר דתכשירין ילחו שבת ובאמת התום' נשבת שם [קל"ח] הקנו כן ע"ם ומתרץ לעין שאומר למלכה לאורייתא וזה שאומר ר' יוסי סלכה מתניתן כרשב"ג דס"ס סלכה מתניתן כמו שאומר לאורייתא אלא שאומר ר' יוסי סלכה כרשב"ג ולא כחכמים דשבת ס'.

מקודם למילה נתיסור לרבנן:

דף פז ע"א [שם ע"ב] התיבון הרי מזבח בעפל בשבת וכו'. נלע"ל דסכי קא קשיא ליה דר"ע אמר לכן מכשירי שחיסה לאחר שחיסה דוחין את השבת שחיסה את השבת ג"כ כי"ל שחל בשבת ושחטו את הפסחים ובעל מזבח קודם לחתה שחיסה הפסחים יהאה בעין שחיסה את השבת מפני שכשר לאחתה וזה שאומר והרי אינו רשאי לעשות בשבת הוא לעין בחמים כלומר והרי הוא ודאי רשאי ומתרץ אין מזבח רשאי לעשות מלאכול ולא אמי להקטיר שאינו רשאי מלאכול וזה שאומר אלא ג"כ שחל בשבת הרי אינו רשאי לעשות בשבת הרי אינו רשאי וכו' כלומר שאביא עצמי לאכול ולא אביא עצמי לידי חטא ר' יוסי אומר אפי' לעשות בשבת ובאמת אפי' לאכול אלא שאין מביאין עצמן לידי חטא. כ"ל. כלומר כל אחר יערב לעצמו ויעלה על סוף כוחו ובשעקימות לא יעלה כלל דאוכל כאחיל שאחת שהוא ואחילת שהוא לא יאכל ואחת שהוא לא יאכל ואחת שהוא לא יאכל ואח

שם בסגא למר מתן את הקורס לובנן ומשתמש לובנן. וכ"ש ותום' נגמי' [ח"י] גם פירשו כן ע"ש:

דף ט ע"ב [ח ע"א] פחות מפלגה לפיל יותר מעבר מותר וכו'. לימ מוכן כלל ואין מותר ביותר מעבר אלו משום להקורה מונחת בחלכסון עדיף מלפי היתה מונחת בשום לתכן ובחרב יותר מעבר מעבר ולולי טירוזלמי סוף לפי שיטתו לעיל רים מכילתן לממלחה מכני ברוחב יותר מעבר מפני שמשומת סיח וכן גם בחלכסון הוי כמשוכ ומתיר ומ"מ ל"ע וכ"ם דילן [ח"י] בפיעה ליה בדיוסר מעבר לפני לכל הדיעות ע"ש:

הלכה ז שם לימ מרגיש וכו'. תמיהני על הפ"ע וכפ"מ שלחקהו בזה וברור הוא שכ"ע שלפי יפתם הוא מרגיש ולפי לימ מרגיש וכן מכוכר להדיא לקמן שאומר שם אם בשעה וכו' ומסברא כן היא דלולא שלא מורגש חסרונם ולא כן לחי: שם הוי תרין תניין לימן על דר' אחא וכו'. לין הוא שנמה לכל העניין הוא לפי פי' הפ"ע וכפ"מ כמבואר למעיין ולכן נלע"ל דה"פ דר' אחא לא אמר רק לחד תנא וזה שמסיים מלן אמר וכו' ומלן אמר וכו' לין זה מדברי ר' אחא אלא מירוזלמי לומר כן לפי דברי ר' אחא אבל לפי המסקנא לימ זה כמו שיתבאר ור' יוסה אמר תרין תניין לימן ומפרש טעמא לחסירת דוקן מורגש ולפיכך מתיר ר"מ בדוקן ולא אלחי לפי חסירת לחי לימ מורגש כמו שבארנו ולכאורה מלשון שאמר תרין תניין לימן גם לרבנן כן לשיטתן לחי ולא דוקן כמו לדר' אחא היה סיר סיכר מירוזלמי דקאי לדר"מ ולרבנן ועל זה סובב חולך דברי ר' יהושע דרומא עם תלמידי דר' אחא וסבירו לו שלימן כן כמו שיתבאר להלן פליני כלל ר' אחא ור' יוסה אלא לר' אחא אמר לגיבא דרבנן ור' יוסה לגיבא דר"מ. וה"פ קס ר' יהושע דרומא עם תלמידי דרב אחא ובניד להם לדברי ר' יוסה לתרי הנלין לימן כלומר לין לר"מ בין לרבנן ופליג על ר' אחא דרבנן שאמר לין לר"מ בין לרבנן חד תנא הוא ואמרו לו תלמידי ר' אחא לשלמן כן אלא לדברי ר' יוסה אם רק לר"מ דלרבנן הוי ספק בסברא כמו שמבארים אחרים דבתריה דהיא פליגא על רבנן (ר' יוסה דר' יהושע היה תלמידו דר' יוסה) ומכאים מוכיחים לין עושין לתו דוקן לכתחלה אבל בעבוליס ברוחב אחא אפי רק בחמוכה לכלכ אחא ואחא

ר' סומר דת"ק כב"ס ניחא משום דס"ל זה בזית הקברות אבל זה ס"ל נומר דסת גם בית הפרס טימא לרוי זיז וס"כ בזית הקברות נמי. כן נלע"ד:

הלכה ה דף כג ע"ב [ב ע"א] נרס כרבנן בין שירדו בין שלא ירדו מקודשת. תיבות אלו צריך למחוק:

שם נעקור את דבריו מבני שירו. נראה דס"ל ועקר את דבריו מבני שירו כלומר וממילא דנשתר בלא יקום שביתה:

דף כד ע"א [שם] רבי הגיי בעא קומי רבי יוסה הכן אם לא כי לא מד הוא. בפשוט נהלקו לג' תיבות וחיבה אחת הוא וכ"ל כלאחר הוא כלומר כמו לאחר שירדו נפשים למודה בה ר"מ כמו שאמר מקודם וע' בגליון הס"ם:

שם ע"ב טילו לא כפל תיובו וכו'. עק"ע ופ"מ ודחוק מאד ונלע"ד דה"פ אמבער לאפילו נרבנן צריך כאן כפילת החגאי לעניין הזמן שקבע דכיון שהוא אומר שני דברים על מנת מיתן לך וכו' ומכיוכ ביום פלוני הוא פלוני לא כיון בהתגאי ולכן בכברת לכפול הגאו גם על לך וכו' אבל על הכפולין ליום פלוני לא כיון בהתגאי ולכן בכברת לכפול הגאו גם על הזמן וזהו שקדק לומר אין לאחר יום פלוני ולא כשהתיך וכו':

הלכה ז דף כה ע"א [כא ע"ב] על דעת' דרב. טעות הוא וכ"ל על דעת' דרבנן:

פרק ד הלכה ג דף כח ע"א [כד ע"א]. ע"ר פשם מתניתא אמרה כן וכו'. לימו מונן הרואים ממתניתן והק"ס פי' לכל לגרסות אתי והדוחק מבואר ולכן נלע"ד דה"ק דאך חוזרין לכלול במקום אפילו בזו ן הוא דיחוי לכלומר אמנים רואים מכך דכל היוצאין לכלול חוזרין למקומן דהוא מיותר לנמרי אפרי מקומם אמר כאלו לא יצא מלא וודאי דכהיוכה אפילו במיזד ודאי לא דאין הכוונה על מיזד אלא על שמותרים לחזיר בכלי זיין אבל מיזד לא שמעת מינה:

הלכה ה שם ע"ב [שם] רבי זעירא בשם רבי חמלאי טעמא דרבי יוחנן בן נורי היא וכו'. הלשון והעניין מבולבל ונראה שיש לגרום כמ"ם הק"ע מאחר שאלו היא עד היה קונה שביתה יכן קנה שביתה ויש לו מלפים וכו' כל"ל וכן לקמן במקום אין לו לריך לגרום כן וה"פ דר"ז שאל מה טעמו דריב"ל מקום שאלו היה קונה שביתה בפה שהיה לגרום כן ומ"ש דר"ז שאל מה טעמו דריב"ל מקום שאלו היה קונה שביתה אלא אומר מפני שהיה קונה שביתה ויש לו מלפים לכל רוח ופשוט ליה מדר' יהודה שאמר מפרקים שפילו עד ולא אמר קונה שביתה ויש לו וכו' ופשיטא לשתיק דר"ש בריב"ל דאין לעשות שום מהלוקת בדבר ומזה נשמע בריב"ל אמר אחד [כל"ל] שאלו היה עד היה קונה לו שביתה [אלא] היה עד ולא קונה לו שביתה יש לו מלפים וכו' ולכן בעי ר' חונא לש"ל אלו שפילו בגד שנתעייב בשבת שבותו אמריכן ג"כ מאחר שהיה קונה שביתה עד שלא נתעייב ולכן לריך להשמיענו ופ"ח ש"מ] מה שאמרנו לעיל זה לך לר' יהודה דהיה מכילתן ולריב"ל שכבר הובא בפ"ק אלא משום דאחד מהיא הממות עם לך דלאב"י ולריב"ל כדרך הירושלמי:

הלכה ב שם ע"ב הכי אית ליה שני פתיחס וכו'. העיקר כפי' הק"ע דאחלר שפתוח לפני מבואות קלי וזהו שלון שבבלי (מ"ם.) ורק בעירב אינו הולך אירוש' בשיטת שבבלי ע"ם ממש מה שפי' הק"ע דבשבת"ם את מהלך אחר שהוא רגיל לשמור גם את שהוא רגיל לתמיד בכדרכן בכה"ג ולכן נלע"ד דלאדבא לקולא קאמר דבעבו"ם את מהלך אחר שהוא רגיל לשמור"ם אין לו קביעות ללפעמים הולך דרך מזה ולפעמים דרך האחרת ולכן הוי בשמיים כפוא רגיל ואינו חושר משל"ם כשבעבו"ם בשתא לעולם אין הישראלים דרכו לילך במקום שמיחס הילכין ולכן גם הוא חושר הרגיל:

הלכה ו דף מ"א ע"ב [לה ע"א] מילתיה אמרה אין בית שער ליחיד וכו'. עק"ע ופ"מ והלשון מבואר ונלע"ד ברור שמיחס ומיחס ונלע"ל מילתיה אמרה בי בית שער ליחיד מילתיה לרב אמרה אין בית שער ליחיד אמר ר' בא בר יחודה בשם רב הלא לתימר בבית שער דרבים אבל בבית שער של יחיד ס"ו שירוב וכו' כל"ל ובכי משמע להדיא בגמלי [פ"ה:] וכ"כ רש"י ז"ל שם בד"ה תון למתניתן בבית שער דרבים ע"ם וע' לקמן פ"ח הל"ד:

הלכה ז שם למעלה מעשרה שבות וכו'. אין לזה שום הכנה ודברי הפ"מ מתמיהים ונלע"ל דה"פ דבכה יעוש דבדה"ר למעלה מעשרה הוי מקום פטור ושמואל תני לה"מ הוי שבות ואסור מדרבנן גם למעלה מעשרה ים להבין מ"ש לומר כן אלא וודאי מפוש דס"ל דעיקר הוורייתו של מלם וקיומו הוא מלילה ופיו הוי למעלה מעשרה ולכן ס"א לומר שבמקום עיקר קיומו פשוי פטור לגמרי אבל אי ס"ל מקום ליכה גרם דזהו עיקרו של מלם והכי רוב בתים בתי מעות ומזוכות כדמוכח בריש"ב בפוכה דתנן היכן תחת המטה בפוכה לא יצא ובריך ס"ם ואם ליכא עשרה ומתרגם בשמואל בגנוב עשרה ע"ם וה"כ מדפריך סתמא ואם ליכא עשרה ס"מ אבן היה לרך המטות ומזה רמיה דס"ל לשמואל מקום פיתא גרס:

דף מב ע"א [שם] מ"מ חיכם קופתין וכו' עק"ע ופ"ח ודוחק וירמה לי לפך מ"מ פיכו מכל מקום כפי' הפ"מ אלא מפני מה חיכם קופתין לומר לשמואל על עסק המצות דכיון דמותן לכל אחד מאלו ומקוכו בביתו דמ"ל נמה לו להפך לעבות כן ונמה לא יאכלו כולם ביחד על שולחן אביהם ומתרץ מפני שאין אביהם מזכה להם אלא במה שהן חולקין בלבד לומר שאין רצונו של אביהם שיהו שיהם מחפים עמו ולכן כל אחד ואחד לוכלה שולה להם לצית לעשן ישבו כי מילו כתוב להם ויבואו בו בבוד:

הלכה ה שם [שם ע"ב] ר' חסלאי אמר בעסק בחותף וכו'. אין זה מתאים יפה במפרשים וכ"ל דפליגי בפוכתא דשמואל ורבה בב"ק דילן (מ"ם.) אם עירוב מהוי קיין לו מהוי דירה דאי מהוי דירה הוויין כולהו כדרבי בבית זה והם כאים אחד ולכן ס"ל ניתן פת ושוי כיחיד במקום עכו"ם אבל אי אהוי קיין אמקום מקנת ביתו לכל אחד ואעבו כולם שותפין בבית זה וכשכותן גם הוא פת שירוב לכן מבואר שם ולא הוויין כאים אחד אלא ככמה אנשים שבאתפוי ואין זה יחיד במקום עכו"ם. וזהו שאמרים אין תיתר כחותף:

הוא ייסר כלומר שם כל אחד הוא כחותף הרי אין זה יחיד במקום עכו"ם:

הלכה ח דף מד ע"א [לז ע"א] שלא אמרה אלין אתי לשויות מתחמות ברשות אחת וכו'. אין שום הכנה לזה וכן מה שאומר אח"כ שלא אמרה כשאין על מיחופי חצרות וכו' שלא אמרה תיתא והא בעית שמכו על מה שבשולחן לשם שיחופי חצרות מדוחק כרי כמו שאומר מקודם אפילו לא כיוונו וגם אין אומר נשאין על מיחופי חצרות אלא בעירבו בכלן בחצרות כמו שאומר מקודם שלא אמרה אח"כ שלא אמרה נשאין על מיחופי חצרות בעירבו ולכן נלע"ל דזהו לימוי ובאמר שלריכים להגה שמואל אמר מכיון שהחתילו בתבשיל מבשר יום מותר ויש לפרש לתבשיל זה יעלה לשם שיחוף וכלאיתא בש"ם לילן (פ"ה:) בני הבורה שהיו מסובין וכו' ע"ם וזה אמר שלא אמרה ואפילו בלויר הגר ואפילו לא עירבו ואפילו לא כיוונו ולחי לא שאין הכיוונ שאמרו על זה במקום שיחוף אלא שהכוונ הועיל ושהתילו וכו' על לרך ואם התחילו אין מפסיקין אבל לא שאמרו על זה מהוי שיחוף ואי קשיא סיפא שאמרו אפילו עירבו בחצרות שיהו אסורות אלא אמר ומיירי שהתחילו בחצרות שיהו אסורות ואי קשיא לשם בחצרות שיהו אסורות אלא אמר שיהו מותרות ואי קשיא רישא שאמרו שלא אמרה אלא בחצרות שיהו אסורות אבל בחצרות שיהו מותרות אפילו לא עירבו אלא התחילו בתבשילין לשם שיחוף אלא אמר שלא אמרה אלא בשאין על שיחופי חצרות וכו' כלומר כיון שלא הביאו בתבשילין לשם שיחוף אלא אמר שלא אמרה אלא בחצרות שיהו אסורות אבל בחצרות שיהו מותרות אפילו לא עירבו אלא התחילו בתבשילין לשם שיחוף הרי זה יכול לאכול בהן אפילו לאחר שבת ואפילו לאחר ס"ם ואפילו לאחר ס"ם ואפילו לאחר ס"ם

ופ"כ מין כאן עירובין במקום שאסור מלא שדריסת הרגל מותרת כלומר אפילו שמר מקודם בשבת אחד מן הפינות וכו' והכי מין כאן דריסת רגל מותרת ותירץ ר' יסא שעשאו כולן כרשות אחת ושוי שיעין כאחד אחד ושיעין מצומין. כללע"ד:

פרק ז הלכה א דף מז ע"א [לח ע"ב] מהו למעט בכלים וכו'. לכאורה ממשנתינו נקמי וכן פירשו הק"ע והפ"מ מבל מ"מ לומר כן דפ"כ מפי קמר לקמן ממ יפסח ויטלטלנו ומה בכך הא לפילו תשתר מלון בתוך עשרה מותרין לערב כל אחד בפני עצמו מלא דקתי פתוח מצה לקמן בכותל שניו שתי הצרות דתנן בסיפא בפרקה בכותל יותר משבר מערבין אחד ואין מערבין שנים על זה לומר ממשעין ולכן שפיר לומר ממ יפסח ויטלטלנו ותשתל בסתימה ובמלא שפילה ביניהם יותר משבר ומערבין אחד ולא שנים ושם שיבנו כל אחד בפני עצמו וכן מוכח לקמיה בתוספתא פ"ו ע"ש:

שם [לט ע"א] והעומדין מצלימין להרבעה וכו'. מלד תמוה מיך יצלימו הא אין הרגל דוחסת בהן שהצלבות תקועין בהן ויותר טוב לגרום אין העומדין מצלימין ונם הפוסקים לא הזכירו זה שם שיהא לריכין שים מיזה לרגל בהעומדים:

שם כופת שהדיוטות ממעט וכו'. אין זאת שום הנחה לפי' הק"ע והפ"מ ואין זאת שום טעם ונלפ"ד דה"פ דכופת היא תחיכה גדולה נבוה ורחבה של אבן או של עץ או שפפר קשה שמעשיהו אלל הכותל ותוכה בשם מדרגות מדרגות ויהוו שמהרבה שלעיונה אין עושין ממה למעלה אלא חולבין למעלה לא משפתו אל שפתו אלא מניחים השפתים כמה שפתים מכאן וכמה שפתים מכאן ותולבין ממע בעומק ושיש שהרבה שדאשה ומצא אנש על השפתים יכול אדם לעמוד ולפ"ז הייתי אומר דלפ אם שהרבה שדאשה מיכה נבוה מהארץ שברה שפתים מ"מ מחיצה היא מפני שעל השפתים יש עשרה טפחים ואדם יכול לעמוד עליהם וקמ"ל דמ"מ אין העמודים לריכין השפתים שהם כעמודים על ממש מבחוץ מצלימין לעשרה ומפרש שעשה משום דעשית כשלימה עשה כלומר דהשפתים אין להם שם בפני עלמן ואלילן בשלימה העליונה וכיון שהשלימה עלמה ליבא ר' שפתים לא שבו:

שם סביב דופן של שבעה טפחים ומחצה וכו'. הפ"מ מחק הך ומחצה ובפ"ק הל' ע' ג"כ ליתא אבל לעל"ד דבאן דוקא ומחצה ולא דוקא מחצה אלא שעה יותר מ' שפחים כי היכי דליהוי עשרה טפחים דבפ"ק בתרנו שם דשה הכוונה על פחות משברה שפחים ושפ"כ כאן וכך דאין את נעי מקשה לא שייך כאן ומגב שם שניהו כאן כדרך הירושלמי:

הלכה ב דף מו ע"ב [שם ע"ב] תוף שבא כן שמעו מחיצות גרה"ר שמעמו מחיצות גרה"י כל"ל כלומר בחמיה וזהו תירוץ על קושית ר"י:

דף מז ע"א [ם ע"א] וכיבושו שלשים ושתים עשה משנוע וכו' כל"ל ואין שום שעה לפי' הק"ע והפ"מ ונלע"ד לה"פ שעשה ללעבע על פני רוחב כל הכותל המפסיק בין מבר לחבר ומהתרן על המלבע פחות משברה שפחים ומלבע על רחב הכותל פחות משברה שפחים ואין כאן דין סוף שברי בעין בין שיעור פחות מג' ברלמרינן לעיל' סוף הלכה ג' ולכן אפילו היה רוחב המלבע מכותל ולחוץ ד' שפחים שהוא הגיבת מקום מ"מ אין זה כשפחו ולכן מערבין שנים ואין מערבין אחד המעמד אם היה במקבו מכותל ולחוץ ד' אמות שהוא שיעור גדול וודאי דעיך להשתמש ביה על המלבע ומערבין אחד ולא שנים וזה שלומר הלא לחת אומר בגדולה וכו' ופי' הפ"מ דלמלבע קלי ופיהו כן להוא עניין הפ"ע וקלי ממשנה דשהרבה שכותל על עשר סוי כפשה יותר מכאן מערבין אחד מוקי לה לדוקא בחצר גדולה ולא בקטנה דהירושלמי לא ס"ל דלי גניפופין קמנים כדלימת לעיל פ"ק הל' ו' שלומר על שברייתא דקמנה בעשר גדולה בחצר עשרה ולא מיתניא בדר' חייא ס"ם ולזה לומר כאן לכל שהוא ברוחב ד' פחות משברה מכאן ולא שנים וכן דוקא אפילו פחות משברה מערבין אחד ולא שנים. כללע"ד:

הלכה ה דף מח ע"א [שם ע"ב] רב הושעיא בשי עשאו לסדין ושמכו לכפה וכו' לפי' ממפרשים אין שום שעה ונלע"ד דכ"ל לסדין יו"ל כמו בלא יו"ל כמו סדן של נפחים וה"ם שעשאל דכנה במנה מירה שבעמיד המתבן וזהו למאכל בהמות וזהו שעמדה לשעה כלומר לזמן קלר ולכן אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן אבל אם עשאו על קבישות שיהא המתבן כמו סדן שהוא לקבישות ושמכו לכפה כלומר לשמ עושיהו לסדן כדי לשמוך עליו וניבד עליו כמו כפה אם מותר להאכיל בשבת לבהמותיהם ומפרש נמשר כאן לשה שעה כלומר במנה שבעמידו לשעה ליכך מותר להאכיל לבהמות ונמשר כאן לשהות כלומר דכאן בשעשאו לסדן ולכפה נאמר כיון דעשאו לשהות על זמן מרובה אסור להאכילו לבהמות דהוי כמותר אבל כשהוא לזמן קלר אז דאין חילוק וכשלר בספק וזה שלומר ושמכו לכפה ר"ל דה"פ שספק עליו לכפה ליכא עליו. ויותר טוב לגרום לשמיכה ולכפה וכ"ם מקודם:

הלכה ז דף מט ע"א [נא ע"ב] מה מודיע הלכה וכו'. כלומר כיון שמוכה משלו לשמ לריך להודיע ורש"י ז"ל במקום (פ"י) מפרש לתרתי קמני לריך להודיע שוש אם מערב מבלסם ע"ם וקשה לפ"ז מאי לחמרינן בם בגמ' מלוקין עליו חבירו על ר' יהודה שלומר בעירובי חלרות מערבין גם בלא לדעת שרבי לריך להודיע ע"ב ואי בשמערב מבלסם פין עניינו לרבי יהודה ולרמב"ם בפ"ם מעירובין דרך אחרת בזה ובירושלמי משי הלכה כלומר דאין הכוונה להודיעם אם רוצים בזה בלא להודיעם בהלכה שמותר למעשה אם בשבת אפשי שהוסיף על העירוב גם לפי הדיוטים שהוסיפו ומחוייב להודיעם הלכה זו דכרי הכתוספו הדיוטים יתבטל מלטעשה ולפ"ז פריך ניח הדא ממרם שאינו וכו' כלומר דמ"ב לשה אינו חייב להודיע בשתעשה שהוכל דקמ"ל שמחמעם מפני שהבלעתו ובשלמא אם אינו מוכה בגוף הכותל ואינו לריכה לגבות שתחמעם מהבילתם לשה אינו חייב להודיעם כשמוסף הלא מלטעשה חייב להודיעם בלא יודעים מזה ולפיכך מ"ש להודיעם לאכול ומזה לא מירי מתניתן ושם הכלותו חייב להודיעם בלא יודעים מזה ולפיכך מ"ש להודיעם בלכותו ובעלי החצר אינם יודעים מזה ולפיכך מ"ש לאודיעם:

הלכה ח שם ע"ב [מב ע"א] כשם שן שיבי עירוב וכו'. בשעות נדפס כאן ומשמע לנקמן קמי:

שם אוב שמזה בו פעם אחד כשר וכו'. עש"ק שמקשה דמה גם בשוב שיריו שים ונ"ק כלל דבר כשר שלמשה קמי כלומר כשר מבאן ומלך שיריו. ודע לשלמה לפ"ל דמתי דפשים שלוב בכוונה לעב"ם לריך להיות כוונת בשיריו שיהא שם מבכל ולפ"ז בשלך לריך בשיריו שיהא רשום קורס או זית עב יונק מן בכותל ואין בו חלל ולפ"ז בשכיר שיריו המהיצה מן הגזוזטרא כדי למלאות בין הגזוזטרא ובין סמחיצה כשובן וקמ"ל שמפלינו הרבה מן הגזוזטרא ופ"כ גם מחיצה ימלאו משם דמי מעבב על ידם ופ"כ הרי שתי רשויות משמשות ברשות אחת ומתרץ שסומכו בשוך נ' ולא ימלאו מחיצה בשוך נ' לגזוזטרתו:

פרק ט הלכה א דף נז ע"א [מח ע"א] ותכוויהו פלינין על שיטתיה דר' יוחנן וכו'. תימו מובן מה שניין זה לזה ולולי דה"פ דר' יוחנן דמחלק לר"ש בין שיבנו לגג שירבו ומסתמא הוא סדין לר"מ ללא מצינו בזה שמוכיח וכשיטה גדול כזה בית שמחיש וכ"ש בור או כוריים וכ"ש שמלא מחד שלא שירבו ופ"כ אין שיטה שדברים דמותר לעשות ולכ"ל לעבור דזהו רק בלא שירבו אבל אפילו לשיטו מחלק וממילא דגם לר"ש כן הוא כיון שלא מצינו שחולקין בזה וכן מפורש בדבריו בשבת (ל"ב ע"ב ד"ה שנגדול) דגג גדול הממוך לקמן דגם לר"מ מינו לכלים שעשתו בתוך הבית ע"ש:

הלכה ב שם מתני' בשותו הגג אבל גגג מהר אסור וכו'. עק"ע ופ"מ ודוחק ונלע"ד נרשם דה"פ דלכאורה משמע זו אחר משנה דכל גגות שוה תיפוק לימין דמקודם תנן לר"מ ור"ש כל הגגין רשות אחת אפי' שבני עשרה ואחת ל"ל לתנות בחכמים בכל גג וגג רשות בפני עשרה הוא וכמה מדוחק הוא זה ד"ל כי"ל לבעות ע"ם ופ"ז יכול להיות לתנות גם לפי ההלכה דקי"ל כר"ש. וזהו שאומר הירושלמי דמשנה זו גם שייך לפלוגתתם ולתנ"ל כדברי הכל וזהו שאומר מתניתן בשותו הגג אבל גגג מהר אסור כלומר דמשנה זו מיירא במקום שבכל מודים לגגג אחר אסור ושיהו לחכמים בפשוטו ור"ש בכלים משנתו בתוך הבית וכן לר"מ מם ר"מ מודה בכלים שבתוך הבית לגמרי אסור כמ"ש רש"י ז"ל ואם לא יודה הוא שאמר לכאן מיירי בגיני הוא אבל אפילו הכי אסור כלומר גם הקמן. ושיקר הכוונה הוא דמשנה זו אין לה שייכות לשקודם:

הלכה ד שם ע"ב ולמה לי משתי רשויות שפילו מרוחקות שפילו מרוח אחת וכו'. כל הענין דחוק מאד לפי הק"ע והפ"מ ונלע"ד דה"פ דשם בפ"ם דילן מתרץ שנפרשה בקרן זוית וכן על בית מתרץ שנפרץ בקרן זוית וקיבויו בהלכות דמל"כ אמרינן פי תקרה יורד וסותם ע"ם והירושלמי לא מחית לזה וכאן מיירי בחצר ומקשה מה בין רוח אחת לשתי רוחות אם במילותה שפילו ברוח אחת אסור ואם אלא במילותה שפילו משתי רוחות מותר ועל זה מתרץ ולא רבי (כל"ל) הוא דרבי אומר אלר ניחנת בשני פסין כלומר לרבי ס"ם יותר כמו שיתבאר וי' שמואל בשם ר"י בחלוקת כלומר דאין שכרם לאוקמה כרבי דגם לרבנן ס"ם כמו שיתבאר וזהו שאומר מאן דמר תמן בשם אחד וכאן בשם אחד כלומר דגם לדיליה ניחא מאן דמר תמן בשני פסין וכאן בשני פסין כלומר דכ"ם למאן דאמר בשני פסין ניחא ועשה מתרץ עיקר התירוץ נפרץ מן הסתם מותר כלומר דזהו שפשיטא דכשנפרץ מן הסתם מותר שפילו ברוחות וכשנפרלה כולה בני שיור שם אחד נרבנן ובני פסין נרבי גם ברוח אחד אסור ולפ"ז לכן נקשה השמה בשני רוחות משום דמרוח אחד אין דרך שיפרוץ כולה בני שיפופים לשיור אבל בשני רוחות ושיהו כותל מזרח ובלה כותל דרום או לפין דבכרכה שבקרן זו לא נשאר כלום כיון שנתפרלו ביחד זה אבל זה ובלן לרבי ס"ם בשניות שרבי לא נשאר רק שם אחד שמוך לכותל משני אבל אחד שבני רבי יהודה מוקמינן לה כרבי ור' שמואל בשם ר' שפילו אבל בשיור שם אחד לא שבו ולכן נקיט מתני רוחות

ומיירי שנתייר פס מצד הזה ונע מצד השני לך מ"ל נשברה הכותל שנעלה במקום שנתייר הפס ועקרה גם לפס זה ונשאר לד זה בלא פסין כלל ושיקר התירוץ הוא לתורתא למילתא הני. ואם"ל תומר שמואל אמר אסור כלומר גם כשנפרץ מרוח אחד אסור ולכאורה שמואל פליג אמתניתין דזה אמר ר' זשירא לית הדא מוקפן דשמואל קשיא אמתניתין דכוותו כשנפרץ כל אותו סרוח בלי שיור פס אחד לרבנן ושני פסין לרבי ובוודאי כן הוא ושמואל שכי קאמר לשעמים אף מרוח אחד אסור ונע"א ר' יוסי בי ר' בון להקשות על כולם הדא מתקשרא אלו מתקשרא שמע מינה פיסא מותרת בשמיה ושכי קא מקשה נסי דעל הכי תולגו להרן כמו שתרגמתם שלא נשתרו ניפופים ע"י פרצת שני הרוחות שכל מה שתמרו על בית שנפרץ משתי רוחותיו הם בכלן ג"ש לניפופין שהרי תמרינן פי תקרה יורד ומותם וג"כ תפילו בשני רוחות מותר כמו בתתקרה דתמרינן פי תקרה יורד ומותם ודחת התירוצים שקודמים ונתקרה לומר תירוץ אחר כמו שנ"ם דילן שנפרץ בקרן זוית וקירויו בשלכסון וג"כ ג"ש לתירוצים ונע חת להמרינ כדרך התירוצים:

שם ע"ב [מט ע"א] נפ ג"כ ליעזר שנע בהגר ומצוי וכו'. יותר סיה נכון לנרום זה על המשנה הקודמת וכך דרכ ור"י מדר' יוסי קאי כשובן ומוש שניין לחומרה כמו לקמן:

דף נח ע"א [שם] כ' יוחנן שמר חמרים מטמאין וכו'. פשוט הוא וכ"ע חומרין לחומרה כמו לקמן:

הלכה ה שם ע"ב תמן שים שם תקרה וכו'. פרשב תימה מה עלה על דעת תברייתא להשוות זו לזו ו"ע ואולי כוונתה דעכ"פ לשמה בשני פרוחות המפולשין לריך סיכר להלן בימו ובין לד בשני כרמלית או לר"ב כמו שבאור לריך סיכר ולמי לה דספי תקרה עשמה שוי סיכר:

פרק י הלכה א דף נט ע"א [נ ע"א] עד מקום שמותו של סתנוק רופף וכו' ופי' כפ"ם דזהו דימוי לשם שאמר מקום ים נרחב להניח תפילין שנים ושימת דבנמ' מפורש דמקום של מותו וכו' הוא ביאור של מקום ים נרחב להניח שי תפילין ברים פרק המונח תפילין ע"ש ומה שהקשו לזה נרחה מפני שאמר מקודם חוץ בעון מימר וכו' ומשמע שאמ"כ למו בבריסיה ושאמת כ"ש שמקודם נלחה בבריסיה בשבקדקד מפי קאמר משתה תפילו בחול שם היכא בל תוסיף ותירוצי הם"ק מתוסיף ונרחה לתירוצתנו ס"ל לגיכא בל תוסיף בשני זוגות תפילין ונע"ח ג"ש לשאר של הכתים בל תוסיף ולמשמע במשנה שם"ם בשמנקים ולנע כש"ם לילן בר"ם שמונח תפילין ונפ"ו ג"ש וכ"ם חוץ בעון מימר על דשתיה דרבנן מין מחוור וכו' כלומר שמקום שים ים להניח שי תפילין ונפ"ו בשנים שי תפילין בע"ב שהי שנה במקומו ולכן סיה סבור לרבנן שבת זמן תפילין ומאור להניח שנע במקומו ור"ג סבר לנע זמן תפילין ומותר להניח שנע במקומו ולכן על דשתון דרבנן מין מחוור שדרם לנעות ולר"ג מחוור ולמי לה ר' ירמיה לתירוצו כן דשיטתו לומר עד מקום שנשבו וכו' וכשם מחזיק שתים כלומר ולר"ג נס לרבנן סיה יכול להניח שי תפילין וממילא דכאן שר דשני מימר לתין פלוגתתם תלוי בזה ולזה שפיר פריך ג"כ תפילו בחול נמי וכך דשל מקום שמותו וכו' הוא פי' לכך שקום ים נרחב להניח שי תפילין ונפ"ו בשנים וכו' ככ"ם דילן:

דף נט ע"א [שם] הוו שני מימר על דשתון דרבנן וכו'. עק"ע ופ"מ ומאד דמוקים הדברים ונע"ל דפ"פ דר' יוסי אמר ובנאר ע"י שנים כלומר ר"ג מיהו רק על ידי שנים שנים ור' נחמ' כלומר ר"ג מתיר תפילו בשנים שנים וכ"ם זוג זוג ולזה מקשה על ר' יוסי מיהו שני מימר על דשתון דרבנן מין מחוור על דשתיה ר"ג מחוור כנ"ל (כמו שאמר מקודם) וה"פ דלפי מה שאמרו מקודם דרבנן שבת זמן תפילין ור"ג לגו זמן תפילין וגם נע ידע לך דמקום ים נרחב להניח שי תפילין כמו שבארנו מקודם וממילא דאחד מוחת שנע במקומו והוי כמשוי ומ"מ בתירוצו הכחים ולזה מקשה דמ"ם יבואם בידיו דמה לי על רשנו שנע במקום הראתן ומה לי בידיו ומתרץ דמ"מ מיטב דרך מלבוש ונע דרך משוי ומוסב לדשות פעם אחת ונע שני פעמים ולכן סרגיכו שנים שנים כדי לגמור במהרה המיעוט וגם ים לפרש הקושיא על שניהם כמובן:

שם ע"ב אחד חזקה לכולם או כל אחד וכו'. לפי' הק"ע והפ"מ אם שהיו אחד חזקה לכולם לריך לבדוק ג' זוגות משנת הרשתון ע"ם ונע ידעתי מנ"ל לומר כן ולע"ל כך הוא השאלה אם אחד חזקה לכולם לכומר דבדוק זוג אחד ונע יותר ופירושה דבריהם כן הוא בדוק זוג ראשון משנת רשתון ומתכשרו כולם וכן בשני וכן בשניי כלומר אם רשה בודק זוג רשתון משנת שני או משנת שניי ומיכשרו כולם. או כל אחד ואחד בפני עשמו כלומר ביבדוק זוג אחד מכל שנת ושנת ואחר ומפרש מין תאמר אחד חזקה לכולם בודק זוג רשתון משנת רשתון כלומר ונע יותר. מין תאמר כל אחד ואחד חזקה בפני עשמו בודק ג' זוגות [ושיינו] מכל שנת ושנת כלומר אחד מכל שנת ושנת ומאי דדי בבדיקת זוג אחד מפני שמין כאן רישותא ומוקמינן אחזקה רוב תפילין דכשירין הן ונע למי לסך דם"ם דילן [ג"ו] בנוקח תפילין שנע מן המומחה לבודק ג' לסתם מיכא רישותא שמינו מומחה משנ"כ כאן:

הלכה ב דף ס ע"א [שם] נע נע כן ר' יהודה כדשתים דר' יהודה אומר משקה טופל כנ"ל כלע"ל לסניה וה"פ לסרוחלמי פריך ונע כן כלומר משקה טופל במעשה מכל לכל ומהכן ר"י כדשתים דר"י אמר משקה טופל ע"מ שהוא רק קולם מ"מ אסור מדרבנן לסוה הכלי שהכלי מפילה למשקין וזהו ממה שאמר ר"י במשנה דשבת [ג"נ] המונח תוכלין פחות מכשיעור בכלי פעור נף על הכלי שהכלי מפילה לו ובשאת בפ"ם דילן [ג"נ] מוקי כן הם"ם על משנה זו ומע"ש דקא ר"י נע מכר במשנה מפורש מ"מ כבר כתבו התוס' שם [ג"ם. ד"ה מת שמת] דזהו דברי ר' יהודה וכן מוכח בסוגיא שם:

הלכה ד שם [נא ע"ב] בשמין בתן רוחב ד' וכו'. עק"ע ופ"מ והדברים תמוהים ולע"ל דכ"ל בשים בסס רוחב ד' אבל בשמין בסס רוחב ד' בדא אמר וכו' זיזין וכו' בגובהן טשרה ומין רחבן מרשש מותר וכו' כ"ל וה"פ דזה שאמרנו בשמים אסור שם מרין זה על זה אבל בשמין רחבין ד' כ"ל מקום פשוי ומינן בכלל רשויה אינסרו זה על זה ושך דר' אחא מפורש בפ"ם דילן בשבת ח': וגן נריך להניח לשיל בפ"ו הל' ג':

הלכה ו דף נא ע"א [נב ע"א] ניחא נרס"י ויסתם נרס"ר וכו'. עק"ע ופ"מ ומינו מוכן כלל ולע"ל דכ"ל ניחא נרס"ר ויסתם נרס"י נרס"י ויסתם נרס"ר כנ"ל כלומר דבאלמא כשעומד נרס"ר ומכיים רשאי נרס"י ניחא נרס"י שולה עד לרקיע ופיו נרס"י הוא אבל בעומד נרס"י ושותה נרס"ר שפיו נרס"ר אמאי אסור אם פיו למעלה מעשרה ונרס"ר למעלה מעשרה אם הוי מקום פשוי ושפוח בשבת פ"ם מזרק כתבו דפיו למעלה:

בעל אגב נרס"ר והכיתו דשים נרוחב זה ע"פ ונע כן דרך סירוחלמי:

שם ע"ב [שם] נשן קנס ושקיפי מחיצי וכו'. אין לזה שום שייכות לכאן ולבד זה בל הסוגיא עשומה לפי' המפרשים ולכן נע"ל דה"פ הכא ר' יוסי בי ר' בון מקשה לתיך מותר לשתות מן הגשר אם בל פחות מג' כמוך למחיצה או לפיהו ג' כמחיצה עשמה אמי ונ"ל דהרי הגשר כגד עשמו ומתרץ ביוצא מזה נלמדה ואין בו רוחב ברשות ומקשה אם לפיהו מיבא ברשות עשמו שברי נדייש בוקעים תחת הגשר ואל זה אומר נשן קנס וכו' כמתוקה כלומר ר' יוסי בר' יהודה ורבנן ברים שבת (ה"י) דלר' יוסי בר"י לא חיישינן לנדייש בוקעים ולדידיה בשינן שפיהו רחב ד' ונע"ג דגם לרבנן מיהת כרמלית הוי ברחב ד' ונמה ליה למימר דזהו רק לר' יוסי בר"י אך אין כרמלית בכלים ישלמור כלי הוא ומקשה ר' ייבו ממשנה דניטין דכיון שהניע הגע לשיעור סגג ס"ו מנורסת

הלכה ז דף ז ע"א [ז ע"ב] רבי חגיגא סגן הכהנים שנייה משם ב"ם וב"ם וכו'. עק"ע ופ"מ ולע"ל ברשה דזהו קושיא על ר' יוחנן שאמר דר"ע מוקף פסול תורה עם מומחת הולה ושרי לב"ם אסור לשנורפן ביחד כשנשתר בכלבה ו' ושם אמר ר' יוחנן דר' חגיגא סגן הכהנים לומר עלומו גם לב"ם ומסתמא ר"ע כשהוקף עליו הוי ג"כ גס לב"ם ושרי לר' יוחנן ר"ח אמר לומר כן ומתרץ ר"ע כשהיתם לומר דר"ע

מסכת פסחים

פרק א הלכה א דף א ע"א [א ע"ב] ויתחיל בי"ג וכו'. כלומר לדבריך שמותה תורה בכל הלילה ושיום של י"ד יהיו מזומרין ס"ל להתחיל דווקא בי"ג דכשמתחיל בליל י"ד הרי חסר מקצת לילה ומתרץ דאית ליה גם סברת ר' יוסי דאור הבר יפה לבדיקה ופ"ח לבדוק ביום ולזה מקשה ויתחיל אור לי"ג כדי שיספיק כל ליל י"ד משומר ומתרץ זה אין בכדרת דמ"ל מר"ח אלא שלא קפדה תורה על זמן מקר של בדיקה. אך מזה רשים ברורה להקדים הבדיקה בכל האפשרי כלי שתספיק לילה משומר:

שם ע"ב [שם] ג"ר יוסי מתני' ממרה שבדיקת חיום בדיקה וכו'. לפי' הק"ע ושפ"מ אינו מובן מאי קמ"ל ולכן נלע"ד דר' יוסי מקשי על ר' מנא מן התורה ל"ל לילה חיום מצוה ועוד מה שהקשו עליו ויבדוק בי"ג כמו שבתבר ולר' מנא מן התורה ל"ל לילה חיום משומר ותירץ דאית ליה ג"כ סברת ר' יוסי דאור הבר יפה לבדיקה אלא שלא כמו שבתבנו בבדי שכל לילה חיום משומר ותירץ דאית ליה ג"כ לבדוק ג' בדיקות ואפילו רבנן מודים בזה אלא שלא כמו שבתבר ר"י כל שלא בדק בתחר מג' פרקים שלנו על דברי חכמים שלי שהזמן הפנוי שוא תחר יפסח ולכן מאי דשוא בדיקה אז ושפ שאמר לא מלכה ללא וידוע בירוחלמי לגי שוא כמו שלנו לכוונתו של תחר המועד דחכמים וסירוחלמי פיהו סיבר בשהקשו כש"ם שלנו לכוונת ר"י על תחד מג' בדיקות ע"ש:

הלכה ז דף ז ע"א [ז ע"ב] רבי חגיגא סגן הכהנים שנייה משם ב"ם וב"ם וכו'. עק"ע ופ"מ ולע"ל ברשה דזהו קושיא על ר' יוחנן שאמר דר"ע מוקף פסול תורה עם מומחת הולה ושרי לב"ם אסור לשנורפן ביחד כשנשתר בכלבה ו' ושם אמר ר' יוחנן דר' חגיגא סגן הכהנים לומר עלומו גם לב"ם ומסתמא ר"ע כשהוקף עליו הוי ג"כ גס לב"ם ושרי לר' יוחנן ר"ח אמר לומר כן ומתרץ ר"ע כשהיתם לומר דר"ע

וקס"ל דלפיהו נמעלה מג' ומתרץ שמר ר' אלעזר וכו' כלומר דנפלת ספי' בשם מו סיס לשנו מעקה מו שפל בתוך ג'. ובזה סלקא שמעתתא ודך דר' חייא לריך לפיות קולא כש"ם ספ"מ ודך דר' יהודה אומר דר"מ היא "הוא טניין בפ"ע כמו שנאמר בפ"ד בדיבור הנאמ:

שם ר' יהודה אומר דר"מ היא וכו'. וס"פ דלקי מעיקר בשנה דקונם מן המומלה למפה מי' שפחים ומן סנור מכל מקום שותה ושנה בפ"ם דילן מדייק קונם מן מלרף לג ופירושו ומן הנור מ"מ שותה סייט גם מלרף ולמפה מי' שפחים נאו דווקא כמו שפירש"י ע"פ שגל סירוחלמי מפרש דלווקא למפה מי' שפחים ומן הנור מ"מ שותה היינו לפיהו למעלה מי' שפחים משום דהנור רחוק ג' שפחים מן הכותל כמו שאמר מקודם ונקשה לסירוחלמי למה לאסור במחילה למעלה מי' שפחים ושל זה אומר דר"מ הוא דס"ל חוקקין להשליש ולכן כיון דהמחילה שמוך לכותל תמרינן חוקקין בכותל להשליש ושום כנגוה י, ורחב ד' לשום רס"י נמור ולכן אף שהוא רק קולם מ"מ לאסור מדרבנן לשום כמולים מרס"י לרס"ר ולנ"ל כן למפה מי' ור' יעקב בר אחא מוקי לה בדברי הכל למיירת שהמחילה משפפת י, שפחים מתוך ג' שמוך לקרקע והיא רוחב ד'. ג"כ סיה בשמה רס"י ומקודם סיה סבור שאין המחילה מלכה י' שפחים ומקשה ר' יוסי אם במשפה י' שפחים מתוך ג' כגון שן מחה ולמה אותר למפה מי' ושל זה מתרץ מה שן תמן ג"ש לייחת וכו' כלומר דכאן שו מיבא רחוק ממקום קרוב כמו מביא לבית ומהמקום למקום ומ"ם דילן מוסבין אלבר סוף כלומר שמבל מקום מותר לפיהו למעלה מי' כמו שבתבנו ומתרץ ר' מנא מכיון שיש בו רוחב ד' לפיהו לא נח כלו נח [כ"ג] כלומר כיון דהמחילה רחב ד' שפחים סחמיהו בלמעלה מי' כלו נח [כנלע"ל]:

הלכה ח דף סב ע"א [שם ע"ב] ובנבד שלא יהא בו יותר מבית שפחים וכו'. למה"ם הקודמת קאי עד ר' אחא ופי' הק"ע לא נסיבא לאי אמילן קאי מה שייך ממיות שם סילון עשמה סיא המחילה:

הלכה יד דף סה ע"א [נה ע"א] מחלפה שיעת ר' יהודה וכו'. פשוט הוא לבאלן ג"כ מחלפה שיטה להבון ולקמן ג"כ מהלפה שיעת ר' יהודה:

מסכת פסחים

פרק א הלכה א דף א ע"א [א ע"ב] ויתחיל בי"ג וכו'. כלומר לדבריך שמותה תורה בכל הלילה ושיום של י"ד יהיו מזומרין ס"ל להתחיל דווקא בי"ג דכשמתחיל בליל י"ד הרי חסר מקצת לילה ומתרץ דאית ליה גם סברת ר' יוסי דאור הבר יפה לבדיקה ופ"ח לבדוק ביום ולזה מקשה ויתחיל אור לי"ג כדי שיספיק כל ליל י"ד משומר ומתרץ זה אין בכדרת דמ"ל מר"ח אלא שלא קפדה תורה על זמן של בדיקה. אך מזה רשים ברורה להקדים הבדיקה בכל האפשרי כלי שתספיק לילה משומר:

שם ע"ב [שם] ג"ר יוסי מתני' ממרה שבדיקת חיום בדיקה וכו'. לפי' הק"ע והפ"מ אינו מובן מאי קמ"ל ולכן נלע"ד דר' יוסי מקשי על ר' מנא מן התורה ל"ל לילה חיום משומר והוא תימה ונע טניין בפ"ע כמו שנאמר בפ"ד בדיבור הנאמ:

שם ר' יהודה אומר דר"מ היא וכו'. וס"פ דלקי מעיקר בשנה דקונם מן המומלה למפה מי' שפחים ומן סנור מכל מקום שותה ושנה בפ"ם דילן מדייק קונם מן מלרף לג ופירושו ומן הנור מ"מ שותה סייט גם מלרף ולמפה מי' שפחים נאו דווקא כמו שפירש"י ע"פ שגל סירוחלמי מפרש דלווקא למפה מי' שפחים ומן הנור מ"מ שותה היינו לפיהו למעלה מי' שפחים משום דהנור רחוק ג' שפחים מן הכותל כמו שאמר מקודם ונקשה לסירוחלמי למה לאסור במחילה למעלה מי' שפחים ושל זה אומר דר"מ הוא דס"ל חוקקין להשליש ולכן כיון דהמחילה לאסור לכותל תמרינן חוקקין בכותל להשליש ושום כנגוה י, ורחב ד' לשום רס"י נמור ולכן אף שהוא רק קולם מ"מ לאסור מדרבנן לשום כמולים מרס"י לרס"ר ולנ"ל כן למפה מי' ור' יעקב בר אחא מוקי לה בדברי הכל למיירת שהמחילה משפפת י, שפחים מתוך ג' שמוך לקרקע והיא רוחב ד'. ג"כ סיה בשמה רס"י ומקודם סיה סבור שאין המחילה מלכה י' שפחים ומקשה ר' יוסי אם במשפה י' שפחים מתוך ג' כגון שן מחה ולמה אותר למפה מי' ושל זה מתרץ מה שן תמן ג"ש לייחת וכו' כלומר דכאן שו מיבא רחוק ממקום קרוב כמו מביא לבית וממקום למקום ומ"ם דילן מוסבין אלבר סוף כלומר שמבל מקום מותר לפיהו למעלה מי' כמו שבתבנו ומתרץ ר' מנא מכיון שיש בו רוחב ד' לפיהו לא נח כלו נח [כ"ג] כלומר כיון דהמחילה רחב ד' שפחים סחמיהו בלמעלה מי' כלו נח [כנלע"ל]:

הלכה ח דף סב ע"א [שם ע"ב] ובנבד שלא יהא בו יותר מבית שפחים וכו'. למה"ם הקודמת קאי עד ר' אחא ופי' הק"ע לא נסיבא לאי אמילן קאי מה שייך ממיות שם סילון עשמה סיא המחילה:

הלכה יד דף סה ע"א [נה ע"א] מחלפה שיעת ר' יהודה וכו'. פשוט הוא לבאלן ג"כ מחלפה שיטה להבון ולקמן ג"כ מהלפה שיעת ר' יהודה:

ואינו כרש"י דסופה דאמי טופח אלעזי בחולין וממילא לבתרומה יש רבינו ובקדש חמשי וחכ"ג דש"ם אלמ בפסחים (י"מ.) דמי לה ע"ש מ"מ הירושלמי סובר כן ופ"ז אין כאן פסול אם אמת אלא אמת עם אמת וגם ב"ש מודים שמותר לעורבן ביחד ואע"ג דלפ"ז אלי הוסיף י"ל דקלה טומאה זו מהקודש כמובן ופ' בירושלמי סופה סם סוף פ' :

הלכה ח דף ח ע"ב שם כרש הכא פסול תורה. פעות הוא וכ"ל כרש הכא פסול דדבריהם :

שם ע"ב [שם] ובקיע דרבי יוחנן על דר"מ וכו'. בסיפוק רב נחמן וכ"ל ובקיע דר' יוחנן על דר"מ והלא דר' יוסי אמר אינה היא המלה (כלומר שפיר אמר ר' יוסי) אמר ר' פנין ר"מ כדעתיה דר"מ מחמיר בדבריהם כדבדי תורה אין מבטלין לפחמיר וכו' כי דתניין תמן הרואה כתם וכו' דבדי ר"מ והכ"ש אין בכחמים משום זוב ובקיע דבר קפרא על דר' יוסי והלא דר"מ אמר מדבריהם למלו (כלומר שפיר קאמר ר"מ) סבר בר קפרא כרשב"ג דרשב"ג אמר מדבדי ר"ש ור' יהושע תמן תניין חבית וכו' כ"ל ויותר נלע"ד לפיסוק קרין לגרום ובקיע דר' יוחנן על דר' יוסי וכו' ובקיע דבר קפרא על דר"מ וכו' ומתרץ לבר קפרא דר"מ מחמיר בדבדבן ור' יוחנן מתרץ למדבריהם הוא מדבדי ר"ש ור' יהושע ואין הכוונה שר' יוחנן ובר קפרא הקשו אלא שהירושלמי מקשה לפיסוקם לעיל דבר קפרא מוקי לקר דר"ה שנסכ"ב בדבדבן ור"י מוקי בדשלישיית :

דף ח ע"א [ט ע"א] חבריית סיברים דס"ל לר"מ דכל תרומה אע"פ לאכלה נפתלקה קדושתה ולכן שורפין פסוחה עם פמאה בע"פ מפני חיכולה פסורה ופ"כ ס"ה לחלויה בכל יפות פשה מיחה לשורפה כיון שלאכילה פסורה והממורת ר' יוסה הולק עליהם ופ"ל דחלויה פסור לשרוף בכל יפות פשה גם לר"מ ואפלו פשה פשני פשומדת לשריפה וגפתלקה קדושתה ופ"כ פחלויה לא פליגי כלל ר"מ ור"י ומביא ראיות לזה דלשבדי חבריה גם ר"ם דס"ל אליבא דר' יוסה שמחה לשרוף חלויה עם פמאה בערב פסח נ"כ מוחר לשרוף חלויה בכל יפות פשה ופ"כ אין בלכה כר' יוסי ופע"ג דבפוסקים פליג ר"ם על ר"מ מ"מ בחלויה הרי סבר כר"מ ועוד מקשה אין חמחר ליה לר"מ חלויה לומר אין המחר שבחלויה אין גה שום קדושה לר"מ ואפלו לפ"ש ר"מ לשרוף חק ע"ם עם חביהה כחל ע"פ לפיות בשבת והרי לדבריהם מוחר לשרוף חנוור. ור' עזריה דוחה דאיה ז מהבריית דחיפחר להבריית פחויה חלויה שדעתי להשחל עליה כל"ל וכן הגירסא בחרומות פ"ח ע"ש ולכן יגדיין בקדושתה שומלת וכן אמר ר' יוסי כל מה דאלן קיימין בכל יכי לומר בפשה דחביה כל חרומה דר"י ור"ג שבני אלין לריך לומחר אלא בחלויה אלין לעחו להשחל עליה אלא בדעחו ליחל עליה הרי ז מהורה לומר דיפ בהורה וצריך לומחר בפהרה ואפי כן (חיפסיקא חרומות פ"ח הל' כ"ב) חלויה אמחרו בהורה היא אמאה ס"ח אמאה אם אמר הרי אלי מניחה להשחל עליה ס"ז מהורה אמר ר"י בר בון וכו' כל"ל לומר לבחיפסיקא אם אינו אין מערבין חרומות מהורות חלויה זה נזה חלויות אין דנין כהורות ומפרש בחיה חלויה אמרו נומן שהחורה היא כלומר שהפסק קומחה הפק מהרה לעשה בשר בעי"ה אלא וודאי מייירי בחולה לה בפק קומחה עם למדומי המה ערב שבת עם הזריה ואם היחה נפמא מקודם היה ר"ש מחיר לעורכה מקודם ומ"מ הרחיות הקודמות שדחה ר' יוסה לחבריה קיימות וזהו שמניים ר' יוסה ואפלו אמרין הבית הרפאות וכו' אלא ר"מ מודה בה בחנויה. והירושלמי בפסיקו לר' יוסה לפחות רחייתו מבבריית. מגיד מ"ש לחיותו קיימות וזה שלומר אח"כ ואפלו כ"ל ופ' מקשה ר' יוסה לפוף הפיסוק וכמו שפניה ס"מ ויותר נלפה לגרום ואפלו אמרין הבית הפניה כר"מ ונית ר' יוסי מודה בה ס"ל :

פרק ב הלכה א דף י ע"ב [יא ע"א] זאת אומרת שמותר להפילו לבהמת הבקר וכו'. והיפה שזהו דלא כמסקנא ונלע"ד דכ"ל זאת אומרת שמותר להפילו לבהמת הבקר וזהו דיוקא דמתניתין שבר זמנו אסור בהנאתו כלומר בכל מקום אף אלו לא יניע בעלה ומקשה ר' ירמיה ובתניתין מפרש שבר ר"י ככרות כלומר לעצין פירות אל גם על תחיכות נדולות שרפוין לחילה כדאמרינן בברכות (נ"ב:) נומל פירות אים בהן כזית ולכן שבר ר"י דמפרש פירושו שמפרש ככרות לחחיכות ואפלו בהמות הבקר פ"ל ר' יוסה לא אמר אלא מפרש מכיון שפירכו בעל כלומר כיון דפך בהמות פירות דקין :

דף יב ע"ב פפר חמור שבחית וכו'. נלע"ד דבשיל זו דפפר חמור לריך לגרום אחר בשיל דחלות חודש ולכו שייכא לכאן אים על החמור אי חיובי מיחות כמו אים על חלות החודש אי בישורים מבני ממן ומבני נחר ולבני ספ"מ אינם מובנים:

הלכה ב דף יב ע"ב [יג ע"א] פיומתי זמנן שמפר לו את המפחח וכו'. פינו מובן כלל לכיון שבהם לחיובו פשיעת שמפר לו את המפחח ולבני הק"ע והפ"מ אין בהם טעם ובע"ד דוולמי זה שאמר מקודם על אלא יכול לחוכו המשכיר חייב לבער וכו' בכוונם על יום ר"ד כלומר בלא בהם ביום ר"ד בבוקר אבל בהם בבוקר חייב משכר לבער ועל זה אומר ר"ם בד"א בזמן שמפר לו המפחח כלומר לו את המפחח קודם שבהם והייט בי"ג או בתחלת ליל ר"ד אבל לא מפר לו את המפחח אע"פ שבהם בבוקר יום ר"ד על המשכיר לבער מפני שבתחלת זמן היוב בישור לא סיפ המפחח:

אבל בשיכר ובזה מבחוים הדבריים שם בריישא דם"ם לילן ריש פסחים:

שם מפר לו את המפחח מהו וכו'. ובי' הפ"מ ולא אמר לו חזק וקני ע"ם ותימה ונלע"ד דלא מייירי כאן בלא בשלמה ומשכיר אבל אם מפר לו המפחח קודם י"ד מי אמרינן כיון שיודע שאין בידו בשעה ובישוא לו שמפר לו לישנם בשם שמחויב לשלם לו אם אבד דומה ממש להמשנה שבידו המוסר מפחחו לע"ה וכ"מ מבק"ע :

דף יד ע"א [שם] מ"ם לר' יהודה לא יאכל ממן היום וכו'. לכאורה משמע מלשמיך ליה היום ובקע סם ר' יהודה לא דרים כמוכין וע' פ"ם לילן (כ"ח:) ולע"ם :

שם [שם ע"ב] היפחר בקדשים שהוא חייב בחמריחן כר"ם וכו'. ודווקא לר"ם אבל לרבנן אע"ג דבחמריות חייב נם בבל עכו"ם כמשמר נגעי (ה:) וה"ה בקדשי לחד דיבא לים לפ אלא בדעחו ליהנות אלין אבל עכו"ם אינו עובר בבל ירחה ע"ם ובקדשי כל שיכי לחיחה על ממנו בל עכו"ם בביחו של עכו"ם אינו עובר בבל ירחה ע"ם ובקדשי כל שיכי לחיחה בחלויה אלין לשחל עליה אבל בדעחו ליהנות אלין הרי ז מהורה לומר דיפ בהורה וצריך לומר בשהרה ומפי כן (חיפסיקא חרומות פ"ח הל' כ"ב) חלויה אמחרו בהורה היא אמאה ס"ח אמאה אם אמר הרי אלי מניחה להשחל עליה ס"ז מהורה אמר ר"י בר בון וכו' כל"ל כלומר לבחיפסיקא אם אינו אין מערבין חרומות מהורות חלויה זה נזה חלויות אין דנין כהורות ומפרש בחיה חלויה אמרו נומן שהחורה היא כלומר שהפסק קומחה הפק מהרה לעשה בשר בעי"ה אלא וודאי מייירי בחולה לה בפק קומחה עם למדומי המה ערב שבת עם הזריה ואם היחה נפמא מקודם היה ר"ש מחיר לעורכה מקודם ומ"מ הרחיות הקודמות שדחה ר' יוסה לחבריה קיימות וזהו שמניים ר' יוסה ואפלו אמרין הבית הרפאות וכו' אלא ר"מ מודה בה בחנויה. והירושלמי בפסיקו לר' יוסה לפחות רחייתו מבבריית. מגיד מ"ש לחיותו קיימות וזה שלומר אח"כ ואפלו כ"ל ופ' מקשה ר' יוסה לפוף הפיסוק וכמו שפניה ס"מ ויותר נלפה לגרום

להתיר שם ג"כ יוכשר תיקף לאחר שם ומתרץ ריב"ל מבין הערבים שם תמיד שחלקיהו ומנקי שהחמיד קרב בע"ש ומתני' ומתניל שם הפסח כן ומתמה ר' יוסי לומר לך להביא מתמיד דשוח סופה כלומר שנכתב בתורה לאחר הפסח ואלא תוכל ללמוד מריבה כלומר מפסח עצמו לכתיב קודם תמיד ומייתי מברייתא לחכמים בין יהודה גם בפסח חלקיהו לבין הערבים וזה שמעיים נמלמת לומר שהתמיד קרב מעות סוף וכל"ל שהפסח קרב בחצי שעות ומתני' ומת"כ מוסיף ר' יוסי לעיכובא רק למעוט ולכן מס בניעוד שחטו את הפסח תיקף לאחר תמות כבר:

דף לא ע"ב [בט ע"א] כדי שיקריבו נסכי תמיד עמו. עק"ש ופ"מ ודבריהם תמוהין ולע"ד דוחקי קלי מגרייתא דשניים וס"ם מפני מה מקדמת הקטרת לפסח להקשות איך להיות הפסח תיקף לאחר התמיד שהרי בזיתים נאמר בין הערבים לאחם הטעם הוא מפני שנאכלים גם בין הערבים איך להיות אחר הקטרת ולא קודם כלאחמי' ניומא (ל"ד.) דילפינן זה מקרא דכאחת הבוקר וכוכבו מה בוקר קמורת קודמת לנסכים אף בין הערבים כן ו"ל לגרייתא דאמוה לפסח קודם לקטרת ונמלא לאחר"כ בזיתים הנסכים יהא נראה כלאו הנסכים הם על הפסח והרי פסח ג"כ נסכים ולכן מקדימין הקטרת ותיקף מנסכים את הנסכים על התמיד ואח"כ מקריבין הפסח והוא שאחר כדי שיקדבו נסכי תמיד שמו כלומר עם התמיד ולא אחר עם הפסח:

שם ולא מאוחר להמיד של בין הערבים אלא קטרת והפסח בערבי פסחים כל"ל ומתורץ קונטרס הס"ק ד"ה אלא ע"ש:

הלכה ב דף לב ע"א [שם ע"ב] לימד ר' יוחנן שלא יהיו זרק אלא לשמו אמר ליה פינחס. יותר נראה לגרוס פסול וכן לקמן בחטאו אלא לשמו להקטיר לימודין לשמו אמר ליה פינחס יש לגרוס אמר ליה פסול:

שם ע"ב [שם] מן תרתין מילין לא למיפ וכו'. לפי' המפרשים הרבה חיפה לכלדיא מבואר בזבחים (י"ג:) דגם בזמה ע"מ לקבל חוץ לזמנו ליה פיגול ע"ש וכמ"ש הס"ק ולכן נלע"ד דה"פ דזה שאמר מן תרתין מילין לין הכוונה לשני רחיות דוודאי רק רחיה אחת היא אלא דמן תרתין מילין שיתבאר לפיגול לא למי לאלא לשמו וסיימו דבאלא לשמו אלו אחאו לשמו לקבל דמו אלא לשמו שהי הוא כשר ולשיף אחאו לשמו לקבל דמו לשמו פסול וכן בהקטרה הדין כן אחאו לשמו להקטיר אלא לשמו כשר ולשיף פסול והחמיל כלן מן הסיפך תלוה וכלל אחד מיהו עכ"פ באלא לשמו הוא דין הקפיה לקבלה ואלו בפיגול אינו כן דבקבלה הוא פיגול באלא לשמו אבל בהקטרה אינו הוא שבלי הבזמה ע"מ להקטיר חוץ לזמנו ואתה מדמה מלעניין קבלה חוץ לן כמו כן לענין זריקה לשמו מזריקת פיגול חוץ לזמנו ואתה מדמה מלעניין קבלה חוץ לן כמו כן לענין זריקה נדמה יותר להקטרה ונאמר דכמו שאין חוץ בהקטרה חוץ לזמנו אין בזריקה. כלע"ל:

דף לג ע"א [ל ע"א] מחשב הוא מעבודה אחרת לה אלו אחאו לשמו וזרק דמו שלא לשמו אמר ליה פוסל (ולכן) אחאו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו פסול אילו אחאו לקבל דמו שלא לשמו אמר ליה כשר (בתמיה והרי) ובשעת קבלה מחשב הוא (שלא בפסל מחשבתו שלא לשמו בשעת קבלה) הרי כל שאילו יצא לחוצה העבודה ואילו מחשב לה (שבקבלה מחשבתו) הוא מחשב מעבודה אחרת לה (אבל כל שבעבודתה לא בקבלה גם מעבודה אחרת) (ומקבה) אילו אחאו להקטיר למחר אמר ליה פיגול (והרי) ובשעת הקטרה אינו מחשב (כלומר שאינו מושיל המחשבה ולא בקבלה) הרי (לפי דבריך) כל שאילו יצא לחוצה העבודה והוא מחשב לה (שלא בקבלה במחשבתו) אינו מחשב מעבודה אחרת לה (והרי פיגול בהקטרה סותר כלל זה) ג"ל לא תתיבי מן פיגול על פסול וכו' כל"ל:

הלכה ג דף לד ע"א (לא ע"א) הדא מכייעא לדרומית דרומית ממרין וכו'. לדברי המפרשים אין כאן סוס הכנה ונלע"ד דה"פ דאכה לכאורה קשה דאת עדיים ומתניתא מיותר הוא לומר לי פסול עדיים ופסול טומאה הא הוי אלא שלא לאוכליו ומי שנטמא על הפסח מ"מ הא אין יכולין לאכול ויש בזה פסול אלא לאוכליו ולאה לי עוד כפולים בזה אלא וודאי דאסוס אלא לאוכליו לא היו יכולין לעשות חבורין להו כאוכלין שהרי יכולין לאכול אלא לשאר עליהו אינור ערות ופסול טומאה וסגרת זו ידעינו מדרומאי שאמרו לימורים שנאבדו מ"מ מהני בהו מחשבת פיגול כלומר כשחשב ע"מ להקטירן למחר וקשה מה שהיך בהו הקטרה לאחרי שנאבדו לגמרי אלא וודאי להיך בהו מחשבה וזה שנאבדו הוה כעניין לדדי כשהגרה שבאלן לעניין ערלים ומטמים שהקרבין מי אכילה וכמ"ש:

שם ע"ב [שם] בשהיו שם כשרים ונאחאו לשם פסולים וכו'. לפי' הק"ע והפ"מ חזר בו מקודם והוא תימה ולע"ד נראה דה"פ דוודאי מיירי כשהיו כולם מולים אבל מקצתן ערלים כשר בשאחאו אלא לאוכליו כיון שיש בהחבורה אוכלין ואף אלו שבשר בשר בשהיו ערלים ומטמים לבלאו אף אם היו שם כשרים ג"כ מ"מ אם אחאו לשם הפסולים פסל ולא למי לשלא לאוכליו דכשר בכה"ג דשם פסולים שלמי ולכן לא הוי מפני מלו:

שם ע"ב [שם] אבל אם אחאו מבשר רשעים ובחפר וכו'. ואינו מובן פת הכשרה היא שזריקת הדם והרי אין מחשבת אוכלין שזריקה ולקמן בירושלמי אומר דשלא לאוכליו אינו מהנ אלא בשחאו שם ובשהיה ובשהרה לומר דזהו כשהשחיטה היתה לאוכליו או לאוכליו ושלא לאוכליו אבל שחאו שם שיתכפר בו לא כלו ושלא לאוכליו פסול וזהו הכוונה בשבר רשעים דלשעים כלומר דמן הצפון הרשעים מהחלת השחיטה לא מהב שום מחשבה רק שיתכפרו בו לאוכליו ושלא לאוכליו וב"ש אלו לא נמלא זה רק לענין מחשבת ערלים בזריקה פלוגתא דרבה ור"ח (ס"מ) ע"ש:

דף לה ע"א [שם ע"ב] מתניתא ממלא שהמחשבה לכוסר וכו'. תימה שהרי אינו לומה למחשבה הכוסר הקודם לשם פירושו שהמחשבה של תני זית שהי מחשבה וכשר על ידי מחשבה זו וכלן פירושו שאינו מחשבה וכשר על ידי זה ושוה לשמה לא בעי לאוכליו אלא זית ושלא לאוכליו בזית לשום רבותא יותר אך לפי המסקנא פסול בכה"ג וגם זה שאמר מקודם אם כשהיתה המחשבה לכוסר לשמה לפסול וקשה אין הפסול וכן לאוכליו ושלא לאוכליו כשר ופ"מ פי' בשעת שחם רבותא הוא דינו של ר"ש מקודם ולא משמע כן ופ"מ פי' בשעת כשר ואינו לפי הגיון ולע"ד נראה כלן לריך לגרוס לא תהא המחשבה לפסול וה"ש שאול מה אלן קיימין כלומר מהו שפשק אם כשהיתה המחשבה לכוסר כלומר אחאי זית שם מחשבה וכשחשבה לאוכליו אחאי זתים הוי מחשבה ג"כ לא תהא המחשבה לפסול כלומר וכשר דהוה כשחשבה לאוכליו ושלא לאוכליו (אבל) אם אינה המחשבה לפסול כלומר דזה שחשיב אחאי זית שלא לאוכליו אינו מחשבה כלל דשחות מאחאי זית לאו כלום הוא ג"כ לא תהא המחשבה לכוסר לא תשבי אוכלין והוה כשחשב שלא לאוכלין ופסק ולפ"ז ניחא מה שלא נאמר שלא לאוכליו אלא זית ושלא לאוכליו ופסול והוה ספיק ולפ"ז ניחא מה שלא נאמר שלא לאוכליו אלא זית ושלא לאוכליו כזית כמובן ופפ"ש לה ר' יוסי ממתניתן דזבחים (כ"ח.) דאחאי זית לאו כלום הוא ושוה כלא חשב כלל וס"ק מתניתא דאמרה שהמחשבה (הפוסלת) לכוסר וממילא דמחשבה המכשרת אינה מכשרת אחאי זית כמ"ש:

הלכה ד דף לה ע"ב [לא ע"א] ג"ש מנא אילו דתניתה חוקי וכו'. עפ"מ שנדחק ולע"ד פירושו פשוט דחזקיה הבית רואה שהפסח כשר ממה שהתורה קרלו זבחי ומתר ר' מנא שאילו דברי תורה חזקים שאומר שכל דבר מקדשים שהפסלה בפלה שם קדשים מעלים למפני זה ג"ש שהתורה תקרא זבחי לפסח הפסול הייתי אומר לחינו כן דנם לפסול ים קדושה והתורה קרלו זבחי ורואים לזה שהרי מינו דבר פסול שחייב עליו חטאת וחינו המחמין את הפסולה ודחי הירושלמי לדר' מנא שהרי חייב אית תני פטור ואמר מלן לאמר חייב בשהפסלה מחמת חימולה ובא הפסול והחימון כאחת ולכן

חייב ומלן לאמר פטור בשלא נפסלה מחמת חימולה אלא מחמת דבר אחר ומ"ש לא אמר שם קדשים על הפסולה ולכן פטור וזהו ממש כסברת חוקים ולא כר' מנא ומתני' פ"ש מכל ק"פ כל' ס' וכנלע"ד כתבתי:

דף לו ע"א [שם ע"ב] ר' יעקב בר זבדי בעא קומי רבי יוסה מ"ד חייב וכו' מה עשתה וכו'. ואינו מובן כלל מה ממעט מזבח יצא שוף שאינו זבח ודברי הפ"מ מחוסר סבנה וגם למידין שוכח משוכח אינו מובן כלל ונראה לע"ד דה"פ דהכה לר"ש פטור בע"פ מצוחי זבחים ובחו"מ חייב על כל מזבחים ותשלום על שוף לפי דברי ר"ש דילן (ס"ל.) ולרבנן חייב בע"פ רק על הפסח בלבד וגם בחו"מ פטור וכן מתבאר מדברי הרמב"ם בפ"ח מסל' ק"פ ע"ש ולפ"ז ל"ש לבעי מלק שוף על חמץ אינו אלא לר"ש ובחו"מ כמובן ולפ"ז מקשה שפיר מאי טעמא לומר הא ר"ש יליף מקרא כחייב על הפסח פטור מחצרי קרבנות והיינו בע"פ ובמועד שפטור על הפסח חייב מחצרי קרבנות כמבואר בגמ' שם וכן הוא לקמן בירושלמי ולזה פריך נקים שחיוב להפטור דכתב שבע"פ פטור בין על זבחים בין על שופות כמו כן בחייב בחוה"מ חייב בין על זבחים בין על שופות שהרי לומר שם בזמן לחיכא זבח ליכא זבחי ובזמן לליכא זבח חיכא שהרי הוקבו זה להתרת למידין עוכ מעוכם ופין למידין עוכ מפטור לומר מלמלי היה בשר שם עוכ ולזה מהרץ למידין עוכ מזה אבל כיון שבע"פ חיכא פטור ובחו"מ חיכא עוכ אין למידין זה היינו למידין זה מזה אבל כיון שבע"פ חיכא פטור ובחו"מ חיכא עוכ אין למידין זה מזה. לאין למידין חיוב מפטור:

שם. דיכא לחיוב יכול המקבל וכו'. נתחלפו התיבות ומקודם ל"ל יכול המקטיר ואח"כ ל"ל יכול המקבל וכו':

שם ע"ב [לג ע"ב] וכיידוהו לשמו פטור וכו'. יותר היה נראה לגרוס חייב וכיידוהו שלא לשמו חייב כלומר והרי שוחד לפסח חי. ודע זה שאמר לקמן בשעיבר זמן כפרתו נפרי' הפ"מ אינו מובן כתירון ע"ש:

פרק ו הלכה א דף מא ע"א [פו ע"א]

כלן ביל וכלן בכלי אחיל לר"ש בן יקים בגר קפרס וכו' כל"ל וכן הוא לעיל בירושלמי שיהיון פ"י כל' י"ב וע"ש בפ"מ:

הלכה ג דף מב ע"ב [רח ע"א] אלין חגיגה דומה שבת. עפ"מ ויותר נראה לגרוס סומה בבפ"ק ועיין לקמן ס"ג):

שם התיבון הרי מזבח בפסל בשבת וכו'. אין לזה שום הבנה ובמרומו לעיל בפ"ל בשבת פי"ם סוף כל' ג' ע"ש היטב:

הלכה ה דף מג ע"א [לט ע"א] אילו ניבור שהיה סבור שהן בכשים וכו'. כל הסוגיא מחוסרת הבנה ואין פירושי המפרשים מספיקים כמבואר למעיין שקשה לייחב המשך הסוגיא ונלע"ד דה"פ דשיקר פלוגתת ר' מנא ור' יוסי כן הוא דר' יוסה סובר מאחרי מחשבתו דאם היה מזיד במחשבתו כגון שידע שהוא שלמים ושחטו בשם עולה וידע שאסור לשחוט ושהה ע"ג דכל הזבחים שמחשבו אלא לשמן כשרים מ"מ ס"ל לר' יוסה להקריב עשה מלוה ואיב ולעניין שבת גם הוא מקרי עשה מלוה ואיב משלי לר' יהושע דזה לא מקרי עשה מלוה ואיב מפלת ר' מנא ס"ל דסולכין אחר המעשה וכיון שכשרים מקרי עשה מלוה וזהו ר' מנא אחר יש בעייתו מלוה ור' יוסה אמר אין בעייתו מלוה ולפ"ז שפיר שייך על הקודם מה שאמר מתניתא בידוע בו שהוא פסח וזחטו בשם שלמים דאל"כ הרי נאמר פסח לעקירה בשעות לא הוא עקירה ולבד שהיה חייב המלת מלרבע קיים מלות פסח. ומכח זה בידוע שהוא פסח וזחטו בשם שלמים יש תרתי דמחשבתו עשה עבירה וגם בנוף הדבר אין כאן מלוה לפסח אלא לשמו פסול ולזה אומר הירושלמי אוך הדין באחד מסס שמחשבתו עשה עבירה ונוף הדבר כשר כגון שלמים שם עולה וידע שהוא שלמים אם חייב בשבת ואומר שיש בזה פלוגתת ר' מנא ור' יוסה דלר' מנא פטור שיש בעייתו מלוה שהוא שהוך אחר נוף המשכה שהוא שלמים ואינו מחשבתו אחר שוף ולכן אם חייב בשבת ואומר ר' יוסה חייב שהוא אחר מחשבתו ולכן מקרי אין בעייתו מלוה ומקשה על ר' יוסה אוך תאמר שהולכין אחר מחשבתו הרי אילו ניבור שהיה סבור שהן שלמים ושחטן בשם חולין ותניא בתוספתא בפ"ג דזבחים שהלו לשם חובה (לשניהו נוסחת אחריונה שם) והרי כאן במחשבתו עשה עבירה שהרי סבור שהן בכשים ומ"מ כשר ואפילו לשם חובה עלו. ואח"כ אומר מתניתא בסבור שהוא לשם פסח ושחטו לשם פסח כלומר לשם פסח לעקירה שבת ומלוה ואינו סבור שהוא לשם חובה עלו. ואח"כ אומר מתניתא בזבחין שבחן לשם פסח ושחטו לשם פסח ושהו רבויים לשם-שמו פיטר ר' יהושע מילי שלא חשב במחשבתו שהיה סבור שהוא פסח ושחטו לשם פסח ושחטו לשם שלמים וכל הזבחים שמזבחו שלא לשמן כשירות ונמלא שבאלן תרתי למעליותא שלא חשב במחשבתו ונם נוף המעשה כשר ועשה הירושלמי המחוץ שהיו שבי שהיו סבור שמותר לשחוט שלמים לשם פסח אבל בנוף הדבר הוה עבירה שלא לשמו ולכן מיבעיא לה לר' יהושע אם מותר לשחוט שלמים לשם פסח ושחטו לשם שלמים ולא חשב במחשבתו כלום

לברוך גלגל שהם זרק סורלא ומבזר לסמקריבים ליחיד כשאנו עון שם זרק לא סורלא
ויסו עכ"פ שמעון דבעומאת הם מע"פ שסורלא מ"מ מחמב כאלו כל הפסח ממא ולכן
גם נזכור כשנמצא הדם סוה כאלו נמצא כולו. ויותר נראה דזהו ליחוי להקודם לומר
דאין רואים מדר' סיטעית לדין זה דדם ניחיד יש שון המקריבים ולכן כל הפסח פסול
אבל בניבור כיון דאין שון אפשר לגלות הוי כאלו כל הפסחים נטמאו וזה שאמר
הפרים בין קריבין ליחיד וכו' ליחוי סוה וכמ"ש:

דף מ"ט ע"א [שם ע"ב] סברי מימר דר' נתן היא וכו'. כפ"מ כאב דבטעות כתוב כאן
וצריך עיל הקודם וכ"כ הק"ע ולעני"ד נראה דקאי על הברייתא דלמטה
בבורות וכו' דסברי מימר דר' נתן היא דאליבא דאבא אלו דרבנן כיון שאין יכולין
לאכול חייבין בפסח שני ומדאין חיפתר כדברי הכל כמיעוטא [כל"ן] נפסק קבר התפוס
כלומר כשם שבמיעוטא בספק קבר התפוס אמרינן לקיל דפטור מפסח שני אף לרבנן ואף שאר
לכל הפסחה וכמו כן בכאן וזה שאומר וכו' נתן זורק את הדם ס"פ דבמאת הך דחמץ חבורות
מיירי שהתערבו לאחר זריקה אבל קודם זריקה חייבין בפסח שני והכי אמר אביי בש"ס דילן
[פ"ח:] וזהו לומיי לספק קבר התפוס למיירי ג"כ לאחר זריקה אחמס אומר ירושלמי
דלעילוי מדחזק לומר דכאן מיירי קודם זריקה ואיכ אינו דומה לספק קבר התפוס ולכן
שהם מוכרח לחוקמי כר' נתן ועל זה פריך וכו' נתן זורק את הדם בחמיס לומר דאי קודם
זריקה פסיעת שהם לר' נתן חייבין בפסח שני דאחר לר' נתן זורק הדם בספק טריפה וכיון
דלא זורק עדיין הדם אין לרבנן אין לר' נתן חייבין בפסח שני:

הלכה ו נ' ע"א [מ"ד ע"א] אמתיל דר' יודה כר"ש כמה דר"ש אמר שהם אחד
מקרי קהל כן ר' יהודה אמר שהם אחד גורר כל השבטים ור"ש אומר אין שהם אחד וכו' כנ"ל:

הלכה יב נ"ה ע"ב [מ"ח ע"ב] אין תימר שהן יולא ממעמ את הידים וכו'.
עק"ע ופ"מ והדוחק מבואר ולבד זה שם נקמן פי' ע"פ דאיתא נ"כ שניין
זה ואין סניריסא כמו בבלי ע"ש ולע"ד דה"פ דזה פשיעא ליה להירושלמי מלד שסברת
דפיגול ונותר צריך להיות יותר ממור מיולא ולכן שם פיגול ונותר אין פוסלין בתרומה
רק ממעמין את הידים פשיעא דיולא אין ממעמ את הידים ואם יולא ממעמ את
הידים פשיעא דפיגול ונותר פוסלין בתרומה וזהו שאומר אין תאמר שהן יולא
ממעמ את הידים פיגול ונותר פוסלין [כל"ן] בתרומה אין תאמר פיגול ונותר אין פוסלין
בתרומה שהן יולא לא נזרו עליו כלום [ורואים לזה] שלא כן יממעון לד שהיולן
לגד הפנימי [כל"ן]:

הלכה יג נ"ו ע"ב [מ"ט ע"א] כתיב לא תוליו מן הבשר וכו'. כל העניין מתפרש
בדוחק לפי' הק"ע והפ"מ ולע"ד דה"פ דכתיב לא תוליו מן הבשר שלא
הבשר חולה וזהו כפל לומר לאחוב מן הבשר פסיעת דאבשר פסח קאי שלא
דה"פ לא תוליו מן הבשר חולה כלומר חוץ לבית לא תוליו מן הבשר חולה כלומר חוץ
למקום אכילת החבורה וזהו שאומר אין לי שלא חוץ לבית חוץ לחבורה [מניין ת"ל לא
תוליו חולה כלומר דגם על מן הבשר קאי חולה אמר ר' יודה מכאן וכו' וכמו שבארנו
ור' מנא מקשה לא ליכתוב רק לא תוליו מן הבשר חולה ונית ידעינו בק"ו וזהו שאומר
ר' מנא אומר קרי' לא תוליו חולה כלומר מן הבשר בלבד וכן אמרין וכו' כלומר
ולמה לי מן הבית ועל זה מתרץ הירושלמי דר' אמי בשי חוליא מחבורה לחבורה בבתי
זהים כלומר שחוליא לבאי חבורות אחת שאכלה בבית ואחת שאכלה חוץ לבית וחוליא
בית לבאן וכזית לבאן אם חייב בתים אחת משום לא תוליא מן הבית ואחד משום לא
תוליא חולה כלומר מן הבשר חולה ולפ"ז מתורץ קושית ר' מנא ומלדבריו נפשוט מזה בעיית
ר' אמי ונאמר לכן פרטן הכתוב בשני דברים כדי להייב שתים דאם היינו דורשין מק"ו
אם אין עוכרין מן הדין. כנלע"ד:

[שם] יחיד שחוליו כזית חוץ לחבורה וכו'. הק"ע מהק זה והפ"מ מ' פי' בדוחק ולע"ד
נראה דה"פ דהירושלמי מקשה על מה שאמר לעיל אחד חייב שנים וג' פטורין
מפני שבני חבורתן רחויין להמשך אחלן מאי פסקא דשנים וג' יותר מיחיד אמו שנים וג'
יכולין לכוף את בני החבורה שיביאו אחלם מרלוסה וה"ק ביחיד נמי ליפטר לאם יהו
יכולין אחלו ור' חייא מקשה קושיא אחרת על מה שאמר לעיל דבשנים שהם נפטרו
גם מהלאו גם מהעשה דאמו חולין אם הלא רק רחויין לבא אליו ליהב שמו ואין מוכרחין
לאכול שמו דווקא:

נ"ו ע"א [שם ע"ב] התחילו אלו ונעמלו אלו וכו'. הפ"מ פי' בשחי חבורות ואלא כן סוא
כרמב"ם פ"ל ע"ש ונס בחבורה אחת סדין כן שכל שהתחילו לאכול ונעמלו אי מת
דין חלקו כשאר ע"ש ואלא נתבדר אלו אינו אלא כאחד ואחד לפי חלקו ממנה לו
והשאר ממנו בשם המקופו ופירושא דממנו סוא מכל אחד ואחד לפי חלקו ממנה לו
ולע"ד נראה דזה אינו אלא כשחלקו מקודם לכל אחד חלקו ונתנו לפניו אבל אם התכו
מפסחה ואכלו לא שייך דין זה:

[שם] יחיד מפסיח ידו בכל בניה וכו'. בהוספתא ספ"ו מבואר כדברי הק"ע דקאי ליחיד מבני
החבורה ולא כפי' הפ"מ שפי' יחיד שעשה פסח לעלמו אך הא לפריך והא תניא
שתי חבורות אינו מונו כלל לפי פירושם ולע"ד דכאי קא מקשה הא תניא שתי חבורות
וכו' אלו הופכין פניהם ואלו וכו' ומשמע דלעילוי אחד מהם אסור לזה מאכולו ומתרץ
לא אמר אלא שתים כלומר דבשתי חבורות וודאי גם ליחיד אסור לינך בכל בבית אבל
בחבורה אחת מותר ומקשה לסיפך ומתרץ הניחם בחמץ ומסר וכו' וכוונתו על
סיפו ומשום קיפך פיו וכאי קא מקשה אתא לאמרת דבשתי חבורות אסור ליחיד לינך בכל
הבית ואם כאן יש שתי חבורות ומ"מ משום רק קופץ פיו אבל הרי הוא תוך כל הבית
ומתרץ מקום וכו' כלומר שאם שאני במקומו מוכיח עליו ופריך מכלה שהופכת פניה
ומשמע לעילוי כשים בבית שתי חבורות מותרת להפוך פניה והרי זה כסילוק ומתרץ דכלה
סתירו מפני הכעוס וגם אין זה הילוך גמור ומ"מ בשאר אסור גם זה:

פרק ח הלכה א

דף נ"ח ע"א [נ' ע"א] אם אן קיימין אם בממחן וכו'.
כל העניין תמוה לפי' המפרשים ועוד מאי לשון ממחן מאי
שאשה בלבד קאי וה"ל לומר אם בשוחה לשון יחיד ולכן נלע"ד דזהו עניין בפ"ע וה"פ
דהנה ר' יוחנן אמר אלא חשאת חלב שלא מדעתו אבל אימו מפריסו שלא מדעתו
וכן קרבן זיר ופסיעת שהשקרבה וודאי אמור שלא מדעתו ורואים לזה שברי שמואל ושואל
פליגי בזה בערכין ספ"ם בשולה לשמואל בשאשה מדעתו אל בעל קרבן ס"ל דעתו
בשעת הקרבה ושואל צריך דעתו אבל בחטאת נם לשמואל צריך דעתו בשעת הקרבה אף
שהפריסו מדעתו ע"ם וה"ק ע"פי שהקריבו שלא מדעתו לא כיון יפה בזה והפ"מ לא פי'
כן וה"ק ע"א בעלמו בירושלמי מיר פ"ב לא פירש כן אבל ר' שמיע בשם ר"ש הוסיף דבשאשה
כשהפריסו מדעתו מותר להקריבו שלא מדעתו ולקמן ירושלמי שאם שחילוק בין
חטאת לאשה וכביה ר"ש רואים לחידוש דינו ממנחתו דתנן שאם עלים שתים עליה
בשלה תאכל אבל נשלה ואינו מכפר אשה הרואים ואמנם הכיוצא הוא לפי ס"ד דשאין
דעתו בשעת הקרבה וה"ק בע"ש שכשאים בשעת השאים להפר אשה שהפריסו שלא מדעתו
ואם הכשאים לאכיה אין תאכל אבל בשלה ואם הכשאים לבשלה מאי קמ"ל שלא מדעתו ודלפי
ס"ל דעתו בשעת הקרבה ובשהפריסו הכשאים לאכיה ואם אחתו שלא מדעתה ובזה
אתריך דוודאי ניחא לה יותר בשל בשלה ומתברר מזה דנאשה ס"ל דעתו בשעת הקרבה
דק בשעת שהפריסו וזה שאמר אם אן קיימין הוא שיעיין בפ"ע ל' לחטיא לא יאשה אלא על ידי אחר
ובזוטא בירושלמי על המוסיפתא לפ"ז דפסחים כל' ל' לחטיא לא יאשה אלא על ידי אחר
ובאת בנדולים וכו' ואל ידי אחרה שלא מדעתו והשתא תוספתא זו סותרת כל זימו של

שנית אסיר או דלין שנות במקדש. ולא תקשה לך לפי פירושינו מאי קאמר מה נפק מינייהו הא בהפרש נתנאר אם יכול להקדישם שוב אם נאו זהו ל"ק דבברייתא מקומות בירושלמי בכה"ג שמואל אמר כ"מ לבד מה שנתבאר בידוע:

הלכה ד שם ע"ב הפריסו פחם כל מה שיבואו מיוויו שם וכו'. ופי' הפ"מ מפילו הוא עצמו יכול לימתך ידו ושיתאר הפחם בלא בעלים ע"ם והימה היכן מרומז זה בדברי רב הונא ושוב למאי יתלוק על כל התנאים שבש"ם דילן הפ"ם ובירושלמי ותוספתא פ"ו ומכילתא בכולהו ס"ל דאסור להניח את הפחם בלא בעלים כלל ושוב לא"כ למה נזרך להקשות מין תימר כל מה שיבואו מעויין הן הן בני חבורה הרשאונה סן בני החבורה האחרונה ללא קשה רק לר' יהודה עדיפא ס"ל להקשות שהרי גם ר' יוסי מודה בלא יניחו את הפחם כמות שהוא ולכן ברור שאין הכוונה כן בלא כוונתו כל מה שיבואו מעויין הם כלומר אם ימנו עליו חבורה אחת ואח"כ ימצאו רוב החבורה ילייחם וימנו חבורה אחרת הכל דין אחד להם בלי יתבטל חבורה הרשאונה על האמיים ולפ"ז שפיר אתקשה רק מלר' יהודה דהן הן הרשאונים והאמיים ואין ליתר לם"ל כלי' יוסי דבאמת גם ר' יוסי הא מזכיר הרשאונה והאמיים בלא שאומר שהאמי גם מן האמיים ולדברי הכל הונא אין כאן הרשאונה והאמיים ולפי שלגירסא קיי"ל כלי' יוסי ולפ"ם אין ל"ם לגירסא בין הכל הונא לר' זעירא ולכן שאל מה נפק מביניהון ולא הפ"ם שנתחק בזה ע"ם ואומר הכ"ם הפריסו פחמו ומשך ידו וכו' כמו שפי' הק"ע ע"ם:

פרק ט הלכה ג דף סה ע"א [נו ע"א] את שאינו שמן הלל אינו שמן הגינה וכו'. וקשה הא עדיין לא למד שהשבח שני אינו שמן לחג הלל ואם נאמר להכווכה כמו בש"ם הלנו [ל"ה:] דדרים ממקרא זה לילה אחין מקודם לחג אין שמן הלל שהרי לפי מה שאומר הירושלמי מי מה זה שמן הגינה אף זה שמן הגינה הרי קרינא בו חג וכ"ע:

הלכה ד שם [שם ע"ב] יפלגו ממנו זבים וזבות נדות וכו'. משמע לר"ם לכתחלה מותרין לכתול משכח הבא בטומאה וא"כ נ' מחלוקת בדבר ר"מ שבר חייבין כרת ולהנא דמשכח אסורין לכתול ופסורין מכרת ולר"ם מותרין לכתול לכתחלה ולפ"ז ליתנא ר"ם פוטר אינו מלוייב ואשבר מקום לר"מ אמר לעזן חייב אמר אינו שטור ובן דרך שם"ם כמבואר בשבת קנ"ח ובכר בארנו כעין זה:

הלכה ה שם אין דוקים ושבלולים פוסלין בו. משמ"מ משמע דאשתא פחם קאי והוא דבר הימא בלא אשתא מאריס בלבד קאי וכן מוכח בולה סוגיא:

הלכה ו דף סו ע"ב [נז ע"א] דר"ם אמר נקבה לעולם לא קדשה בלא הקדם דמים ותמורת חפץ לאיפלגון וכו'. לפי' הק"ע והפ"מ לתמורת אשתא ואשתא שמתו בעליה זהו לעניין פסח אבל מצי שייכא לתמורה לכאן ולמה הביא בלל לך מבואר דתמורים אמרינן לכאן ולכן בלא"ד דבכל לתמורה קאי ועיקר הכוונה שהביא המשנה לתמורה למו למידין מעניינא לתמורת פסח כמה דיניה בהך דאמר הטאות המתות באשתא ושיינו אם שקדים לאשתא דבר שאינו ראוי לאשתא כעין באשתא ליעור ואשתא נמי בשם שכרים והקדים נקבות ולהיפך באשתא יחיד אם יש בהם דיני אשתאות המתות אם לאו ולבר זה למו למידין מדיני תמירת פסח בבכלן ולכן הביא זה ה"ם תמן תניין וכו' ולא השתא דלאיפלגון כלומר יחיד שהקדים זכר לאשתא ומיר נו אם דינו כאמורת האשתא וימות או כיון שאינו ראוי לאשתא אין לו דין תמורת אשתא ויקרב עולה ונלמוד זה מדין תמורת פסח שמיר נו בי"ג ר"ז אמר תמורתו קריבה שלמים משום דבי"ג אין שם פסח עליו ור' שמואל אמר אין תמורתו קריבה שלמים כמו תמורת פסח בי"ד וממילא נם לעניין תמורת אשתא שהקדים זכר יש פלוגתא זו דלר"ז לא הל עליו שם תמורת אשתא וקרב עולה ולר' שמואל הל עליו תמורת האשתא וימות וכן אשתא שמתו בעלים יעות כיי דאמר וכו' כלומר יחיד שהקדים זכר לאשתא ומת למדנו מפסח אין לו דין אשתא שמתו בעליו שימות אלא יקרב עולה ולמדנו זה מן כיי דאמר ר' הילא בשם שמואל שאמר מתו בעליו בי"ג נופו קרב שלמים ולמה לא [כל"ע] אמר בי"ד כל עמא מודיין וכו' שרי להניא דבי"ג אין לו שייכות לפסח אין דיכו כפסח וכמו כן באשתא אין לו שייכות לאשתא ומת בעליו אין לזה דין האשתא שמתו בעליו ולכן יקרב עולה וכן בשבבה שהוא באשתא שאינו ראוי לאשתא למדנו כיי דאמר ר"ח בשביבה שהוא בין לשמן לשבי ור' הילא בשם ר"י בשעיבר זמן כפרתו וזהו לעיל בפ"ם בל' ר' נמצאם להשומת את הפסח על זה ע"ם ומזה למדנו אשתא שם מדבריהם לשבבה שהוא אינו זמן כפרתו ואין שם פסח על זה ע"ם ומזה למדנו אשתא שם הקדישה בשבבה שהוא קריבה עולה:

שהוא אינה בכלל אשתא שבבה שהוא שתמות בלא קריבה עולה:

שם ע"ב [שם] ובמכדה ומלאתא בדי וכו'. הפ"מ מתק זה ולעיל"ד אינו כן ונם זה ממכה לתמורה קאי וכמ"ם וה"ם לתמנה חצב בסך ממכה שהוא בשאת אשתא ומלאתא בדי מותר ובכה אינו מחלק בין מלאתא קודם שתכפר בשחר ובין אח"כ ולזה בא ר' יוסף בשם ר"י אין לך פסח נופו קרב בלמים בלא שאבד אשתא ומלאתא אחר שכיפרו בשעלים וה"ג בשאת אשתא שאבד ומלאתא מוס אם מלאתא קודם שכיפרו בשעלים מותר להקריבו ואם לא הקריבו לעיכ בידים ושמות ואם מלאתא אחר שכיפרו בשעלים שמות ולזה אניא לך דר"ז בעא קומי ר"י לא מסתברא דבהן בעל מום לתניתן בכא בשבוי [כל"ע] הוא בלומר שהיה מסיפק הולי בעל מום הוי לבר בפ"ע ומלאתא מיירא בפילו מלאתא תמימה ולא בש"ם מקודם או לבעל מום שאבוד קאי וכמ"ם מקודם או לבעל מום שאבוד קאי וכמ"ם מקודם וא"ל ר"י בא סבור כן דאבוד קאי וממילא דהדין הוא בש"ם מקודם:

הלכה ז דף סז ע"א [שם] מהניתא לאחר כפרה וכו' אין לזה שום הכשם ואולי ים לנרום ולא בר"ם בלומר בא בה"ק וזה שאומר ויבא בלמים פסח מיירא קודם כפרה והמשנה מיירא קודם הפסח:

פרק י הלכה א

דף סה ע"ב [נא ע"א] הוא ר"ם עביד כן. בלומר בכל הבלים היה הולך לקמיים לנוזין וזהו מקורו של הרמב"ם בפ"ו מהלי י"מ ועב"י ס"ת סי' תקכ"ם שמרחו בזה ולא בפי' הק"ע דאח"פ קאי:

דף סט ע"א [שם ע"ב] מפוסקין וכו'. זהו כלי גדולה שנקראת פוסקין בש"ם נרפ"ח דשבת ע"ם:

הלכה ג דף ע ע"א [ם ע"א] שבר ר"ם בן לקיש על שלא דבר קפרא וכו'. ולא"ד דה"ם דבר קפרא תני זה בלשון אחר שבכל הלילות אנו מעבירין פותו שם בפת וכו' כמו שמצאר ום"ל לרבי"ע דומפת מפתיחו פליגא על בר קפרא ואיהו שבר כבר קפרא ולישנא דבר קפרא מורה על שבילה פשם אחת שאומר אנו מעבירין אותו לשון יחיד:

הלכה ז עא ע"ב [סא ע"ב] הכן יוצא מה שת שניד ליה וכו'. לעיל בפ"ז הל המשנה תשיבה קלת ושם נאמרו בש"ד:

מיכל המים

לירושלמי מסכת יומא.

פרק ב הלכה א דף יא ע"א [י"ע"ב] אף הוא דרש אצר אצר חמוצה וכו'. כלומר דלפיכך מנלן דאל מקיש הדשן קמי על הדשן של מזבח דפנימי דילמא קמי של הרומת הדשן ממזבח החצון ולזה תומר לזה לא צריך דכתיב ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח דכתיב מעל המזבח ומעולת השיף כתיב מעל המזבח והוה ילפינן דמקום אחד הוא מלא ואדמי דאל מקום הדשן מדשן של מזבח דפנימי קמי ירושלמי יומא פ"ג:

הלכה ג דף טו ע"א [יד ע"א] תמן תנינן המשמשת שראתה נדה צריכין טבילה ר' יודה פוטר מה חלוק ר' יודה וכו'. מה נפיק מינה לדבר תורה ולמה קרי וכו' כל"ל וביאור הדברים שמבריית זו דר' יהודה שבניה מתניתא טעמא דרבנן בנרכות שם וה"פ דירושלמי שואל מ"ש דרבנן בתמשת שרחתה נדה שמריכין טבילה ור"י פוטר הם נאמר דטעמייהו דרבנן הוא לזה משום דס"ל דהטבילה מועלת שהרי נדה היא אלא המעם משום שרק טבילה דשם נאמר בזב שרחה קרי ומשמשת שרחתה נדה דס"ל טבילה אתי למיסרק נקרי עלמה אלא זיבה ומשמשת אלא נדה ויאמרו דגם שם טבילה ותתבטל טבילת קרי לגמרי ולפיכך הילרכו טבילה גם לזה ולפ"ז ר' יהודה דפליג שם ופוטר משבילה היא היה משום דסברך טבילה לו דאמר דטעמייהו דרבנן לזו משום פרק אלא דס"ל דלמ"ל דשתה שמשים שם מ"מ לעניין קרי מהני הטבילה ור' יהודה פליג דלא מהני הטבילה היון שמשים שם אבל בתמשת דסרק לא מיירע כלל ושופך הירושלמי מה נפיק מינה לזה אלא מ"מ בין שני הטעמים ומשני לשני דברים כלומר לשני דברים דר' יהודה דמבתחילה דיומא ים מ"מ בתחת לדבר תורה ובסניה לרשם קרי וביאור הדברים לשם נאמר דטעמייהו דרבנן בנרכות הוא משום סרק ור' יהודה דפליג שם לית ליה סרק טבילה ס"ל כע"כ טבילה דמבתחילה דיומא ים לר' יהודה היא מן התורה דל"ת לומר משום סרק טבילה שהרי ר' יהודה לית ליה סרק בנרכות שם ושם נאמר דבשם הוי טעמא דרבנן משום דס"ל דמהני טבילה ור"י ס"ל דלא מהני אבל בתמשת דסרק לא מיירע מ"ש ל"ל טעמא דר"י בתחילתו דיומא ים מ"מ בתחת לדבר תורה קרי קודם הזב דשם טעמייהו דרבנן שם מפני תועלת הטבילה ור"י פליג ל"ל דלא פליג ל"ל דשם היכי שקדמה טומאת זיבה לשהה הלה טבילה על הקרי כיון שהזיבה קדמה אבל כשהקרי קדמה להזב ל"ל דמודה ר' יהודה שם לריך טבילה ושם נאמר טעמייהו דרבנן שם משום סרק אין ל"מ בקלימת קרי לזב כמובן. ומעיק דמהני בבריית דטעמא דר' יהודה בתם נהיגו דיומא הוא משום סרק מ"ל מי אפשר לומר דטעמייהו דרבנן בנרכות שם הוי משום סרק מ"ל לא הוי פליג ר' יהודה שהרי גם הוא ס"ל טעמא דסרק אלא ודאי דטעמא דרבנן שם משום ס"ל דהטבילה מועלת ולפ"ז י"ל דבקדמה קרי לזיבה לא פליג ר"י כמו שמחתר ומפ"ג דשם בירושלמי בנרכות ספ"ג מסיק לדר"י אף בקדמה קרי לזב מ"מ טבילה משום דטומאה קלה היה מחמת כלי שיקרו לא בא אלא להוציא דאין הטעם דרבנן בנרכות שם משום סרק דאל סרק לא הוה פליג ר"י כדמוכח מבריית זו ול"ל דשם נאמר בזב כלל לחשום זה אין דכל שיקרו הוא רק מהקנת עזרת מחל בטיהור דין של ר"י לא נחית בכאן אלא שם בנרכות וכשנדקדק בלשון הירושלמי דכאן אמר מה נפיק מינה אם לחבין ים לחבין דשם לדיעה נאמר ובכאן הוי רק להבחת הטעם דבא אלו דמסיים בטעמא דהועלת לעניין קדמה שקרי להזב אין הטעם כן לר"י דלמסיק בנרכות שם וכמ"ש אלא דשיקרא דמילתא בכאן לשאר טעמייהו דרבנן שם אלא משום סרק אלא מטום תועלת:

[שם עכוד ב] א"ר הילא לא על שלא זביתי בו וכו'. לשני פפירושים מסק"ע ופפ"מ המוניח סבוכה ונראה לעל"ד דה"פ דהכא מקשה אימת אימא קמי עלים קודמין וכו' כלומר דלמה לך מטעם שעלים מכשירין הקטרת לכיכך קדמו לקטרת והרי גם בלא זה בהכרח שהן קודמים כיון שהן קודמין לדם והדם קודם לקטרת כמ"ש הפ"מ ור' הילא נא בהכרח על הקושיא דאין שהה ללריך לומר למה לך טעמא דמכשיר דיותר מזה יש לך לומר דטעמא דמכשיר אינו טעם כלל ובהכרח להלריך לימוד דמתניתא מפני שעלים קודמים לדם כמ"ש ואח"כ מפרש למה נאמת אינו נכון טעמא דמכשיר ואומר כוון שעיי מימר מי מכשיר את הקטרת נהלים אבל בזמת אמר ר"ל דהטעלם שכן מכשיר את הקטרת ולא העלים שמכשיר את הקטרת

מיכל המים

לירושלמי מסכת שקלים

פרק א הלכה א דף ב' ע"א [ג' ע"א] אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי
זו תרומת שקלים וזאת התרומה אשר תקחו מאתם
זו תרומת המשכן וכו'. נעב"ד כל"ל מצר ידמו וכו'. זו תרומת המשכן ותת התרומה
וכו' זו תרומת שקלים כל"ל דתרומת המשכן נתן כל אחד כפי נדבת לבו ומייך על זה
נומר מצר ידמו לבו אבל תרומת שקלים כולם שוים מחצית השקל ומייך על זה נומר
מצר תקחו מאתם:

הלכה ד דף ה' ע"א והא כיני כן הוא רישא בעכו"ם וסיפא בכותי' וכו'. נרמה
לה"פ דלרבנן מזה לשים ל"ש דיש"ת מירת בעכו"ם ולא בכותים ורשים
בשרי סיפא מירת בכותים ולא בעכו"ם כמו כן ישנ מירת רק בחצי בעכו"ם ולא
בכותים דומיא דסיפא למירת רק בחצי:

פרק ב הלכה ב דף ח' ע"ב [ז' ע"א] אנן תנינן אם קרבה וכו'. זהו שיכום
ושעיקר כוונתם המוקפת מעבר לזה אין תניין אם נהרמה
התרומה וכו' ושם בהיקף שמומר מאן תנא אם קרבה הבהמה נ"ב שיכום וכל"ל מאן תנא
אם נתרמה התרומה וכו'. וכך דכהנים זריזין הן מחקו הגר"ח:

הלכה ה דף י' ע"ב [ז' ע"א] אנא לא אמרית את מנן לך וכו'. לפי' הק"ע
והפ"מ המסקנא הן הוא לעיכורו וכוא תמוה דשניהם לעל דעת הן לא
נתנו ואין לך נגיים בעצות יותר מזה וזה גדוש הרבה מהדין המבואר ביו"ד סי' רל"ג
סעי' ז' ע"ם ועוד לעמן ר' ירמיה סבר מימר וכו' משמע דבאמת אינו הן ולכן נלע"ל
דלרבנן ר' ירמיה כודא לו ונשמא קאמר כלומר אנא לא אמרית אני לא עלה על דעתי
לומר דבר זה אח אנא לך וזהו סימן שחכם גדול אתה וכעין שפירשו התוס' בעירובין ס':
אין אנו אנא דברי נביאות נשמא ע"ה וכ"ב כעין זה סוף:

פרק ד הלכה ב דף טז ע"ב [יד ע"ב] א"ר חזקיה תנא ר' יהודה כו'. נרמה
דזה הוא תירוץ על קושית ר' מיא דכיון דר"מ ס"ל דמעכבין
אח הקרבן לכן מועלין בו מע"ג דהוי לחר לחתר שנתו:

הלכה ד דף יט ע"א [טז ע"ב] וקשיא על דרבי בא בהמה לא למזבח היא וכו'.
עק"ע ופ"מ ודוחק ונעב"ד נרמה דהקושיא הוא אר"מ דכיון דלקדים עדיו
שכל שעבר רלוי למזבח לשם נאמר דכוונתו לבדק הבית ומהדין דאמת דבהמה היא למזבח
אבל בשים שום שתם דבריו ולא אמר למזבח הוי לקרבנות ס"מ שהיתה כוונתו ככל
שתם הקדם שכם לבדק הבית:

שם [יז ע"א] מתני' אמרה כן ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן וכו'. עק"ע ופ"מ
ומאד לתוקים ובנר"ם הגיה הרבה ונעב"ד נרמה לפרש כגירסת שלפנינו
ובייטו מתניתן אמרה כן ושהו רמיה לדברי ר' יוחנן ומלתן כרפ"ו דתמורה יש בקדשי
מזבח שאין בקדשי בדק הבית שבקדשי מזבח וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן ובקדשי
בדק הבית מותר הרי רמיה לר' יוחנן אבל ר' חזקיה בשם רב תשלה דמי לה דכתוב
שפלטן תמימין והוממו דבכה"נ תנן בר"פ הזרוע דבקדשי מזבח כשקלם מקדשן את מומן
וולדן וחלבן אסור אף לאחר פדיונן ועל זה תנן בתמורה שם דבקדשי בדה"נ מותר אבל
בעלי חומרו לעולם אסור ור' יוסה בשם רב תשלה מוסיף לנאר זה לסיכן מצוקר דבקדשי
מזבח גם בכוממו אסור על זה אומר מתניתן אמרה כן לאסור והייטו משנה דר"פ הזרוע
שהבאתי גם בכוממו

מיכל המים לירושלמי

מסכת סוכה

פרק א הלכה א דף א' ע"א דוקרנין כשירין בסוכה וכו'. פ' הק"ע והפ"מ תמיה והק"ל מות ל"ז כוזא נמצא הנירסא ע"ס ומאחז מאחזיהו נס"ד לעיל בירושלמי היש שירונין:

[שם] ר' חייא בשם ר' יוחנן שתים שהן ארבעה וכו'. ל"ע מה נס סוכה קטנה כריך שנעשה מפחים לה פחות כדי רחבו ורובו ומלואו:

דף ג' ע"א [ב' ע"ב] אילו חור בר"ה גבוה י' ורחב ארבע שמא אינו אסור להשתמש וכו'. הק"ע הניח שמא מינו מותר ומיהו כן לדולחי אסור וכמ"ש הפ"מ בפ"ק דשבת הל' ו' ע"ש:

שם [ג' ע"א] שתים של ארבעה ארבעה טפחים וכו'. ל"ע כמ"ש בחות ב'.

הלכה ז דף ו' ע"ב [ו' ע"א] שמואל אמר הדא דאת אמר לאורך אבל לרוחב כשר וכו'. הק"ע פי' דמפלוגתת הר"מ ור"י קאי וזה וודאי תימה והפ"מ פי' דמסיפא קאי ממנ זה שכתב ברוחב בממע ומשום ניסול זה וודאי קשה לומר כן כמובן ולכן נלע"ד דה"פ נתן עליה נסר שהוא רחב ד' טפחים כשירה ובלבד שלא ייתן פחותין וזהו בסוכה גדולה שיש שיעור סוכה לבד הנסר ואין הדין בסוכה קטנה לזה אמר שמואל ללאורך בסוכה קטנה שהרי דוקן אחד רחוק מספיק הנסר אבל לרוחב כבר אינו יכול ליתן פחותין כדמסיק הירושלמי ור"י ור"ל מכשרי בכל ענין משום דמן הלד אינו פוסל אלא בד' אמות כדמסיק שאין סכך פסול פוסל אלא בד' אמות וזהו מן הלד כמשכב דדיקן עקומה ושמואל סבר דבסוכה קטנה נס מן הלד פוסל בד' טפחים ורב המנוח פוסר דבכל עניין הסוכה פסולה כיון לניסל בשיעור סוכה סכך כשר ולומר הירושלמי מתניתא פליגא על רב המנוח סוכה שהיא מחזקת אלא דאמרי ושולמו והניא נסך של ד' טפחים וירוף ממנו אלא טפחים בהסוכה ומפח אחד חוץ לסוכה מסיח דבעינן דלכל הפחות יהיה סכך כשר ד' טפחים [וכן נלמד ליתר נס על שמואל ור"י ורבי"נ] אין תאמר לרוחב כלומר אפילו תאמר לרוחב קאי לרב המנוח דפוסל בכל ענין אלא כן אמרן קיימין לאוכך וזהו לר"י ור"ל וממילא דשמואל מוקמיין לרוחב ומפשר אלא שהתחיל כמשכב אהל הסוכה היינו פוסלת. כנלע"ד:

מסכת ראש השנה

פרק א הלכה א דף ג' ע"א [ג' ע"ב] שלמה שנתו את מפיל יום האחרון וכו'. עפ"מ ותמיהני שכתבם בפלגא למוקם והפי' פשוט דגם בשם אלא דגלים טובר בכל תאחר כדלקמן וכן היא בפ"ם דילן [ו':] וזהו תוספתא בערכין פ"ג ולפ"ז שפיר מיבעיא ליה גם ברגלים להפיל רגל המחרון ולפי' הפ"מ אין זה למיון כלל וכ"מ מפי' הק"ע ופשוט הוא:

דף ג' ע"ב שנה לו ושנה לתמורתו. כבר תמה בגליון והרי תמורת נכור היא קריבה ולכן נלע"ד דזה לריך לגרום אחר שהם נכבר ובהם נקדשים וקאי לתמורת שתרי קדשים:

פרק ב הלכה ה דף יג ע"א [י"ב ע"א] אמר הרי השנה מקודשת בעיבורה. פירוש מוכן מה הוסיף על דבריהם הפ"מ פי' שאמר במפיק ר"י ואיני מוכן כל ולעל"ד שאסר כאן וכל"ע בעיבורה שהוסיפו לה מכחים וזהו שהוסיף וקלת משמע כן בדברי הרמב"ן בספר המלות להרמב"ם בשעשין קל"ג ע"ש:

הלכה ז דף ע"א [שם ע"ב] מה היה לו ללמד. פירוש מצין הא במשנה מפורש מה שלימד מקרא דלמה מועדי ואולי דשם דק זה לא ס"ל לרע לומר לו בגמרא זה אלא כת"ב אלא מועדי הלא וודאי שלבד מקרא זה היה לו ללמוד:

הלכה ח דף יד ע"ב [יג ע"א] משמש ידע מבואו עשה ירח למועדים. עיקר הכוונה שאין מולקין המל"ע לפני הדשים אף לו היה המולד בפלגא מעל"ע וכמו שנאמרו בגמרא [ה'.] שאין מהשבין שעות להדשים וזהו הכוונה על סוף הפרק:

פרק ג הלכה ב טז ע"א [טו ע"א] מ"ט דר' יוסי והיה בשוך בקרן היובל וכו'. הסר כאן וכל"ע מ"ט דר' יוסי והיה כשוך בקרן שיובל ותיבת לד' מבור פר מ"ט דרבנן מקרין מפרים מקרן כתיב כל"ע וב"פ שמואל מ"ט דר"י שמתיר בכל פרה מפני שכולם נקראו קרן מ"מ נקראו קרן ושופר משה"כ פרה נקראת קרן ולא שופר ולזה מביא לר' יוסי גם קרא ותיבת לד' משור פר וזהו משופר כדלמרינן בגמ' [ר"ה כ"ו. ע"ש] ורבנן טעמייהו משום למקרן כתיב אלא היה לו רק קרן אחד והיה נדול הרבה וכמ"ש הפ"מ:

פרק ד הלכה ג יט ע"א [יח ע"א] מאן דאמר בשמחת שלמים הכתוב מדבר וכו'. מאן דאמר בשמחת הלולב הכתוב מדבר וכו'. נתהלפו התיבות ומקומם לריך לומר בשמחת בלולב ואח"כ לריך לומר בשמחת שלמים.

הלכה ט כא ע"א [כ' ע"א] ותני כן מתלמדין מלתקוע בשבת וכו'. יותר נכון לגרוס מתלמדים לתקוע ביו"ט ובמ"ש [שאל בו ר"ה] ואין מעכבין וכו' ביו"ט וגם בתוספתא שהביא הפ"מ יש להגיה כהירושלמי ע"ש:

הלכה י שם ע"ב נישמעינה מן הדא וכו' לע"ד נראה דה"פ למקודם רצה לומר דלא פליגי הכרייתות אלא דזו מיירי כשאין שהות ביום לתקוע וזו כשיש שהות ושתה תומר כשמעיתים מן הדא נלומר דאינו כן ובודאי פליגי וברייתא דשופרות ס"ל כריב"ל וברייתא סבירא ליה ס"ל שלא כ"ש וכו' וזהו שאומר והיינו דאמר דא כלומר דברייתא סבירא היכן מבואר ומייתי מכאן שמצאר הטעם מפני שהכל יודעים לתקוע וכו' וזהו שמסיים הדא אמרה פלינון כלומר להברייתות הקודמים חולקים זה עם זה:

מסכת ביצה

פרק א הלכה א דף א' ע"ב ואין כל התרנגולין מובנין לשחיטה. הק"ע והפ"מ פירשו שזהו קושית ומיהו מובן כלל פשיטא שאין כל התרנגולין מוכנין לשחיטה ביום השומדים לנדל נפים ולפירושם מהרן כן ר' נח ומה שקשה ולכן נלע"ד להקושית מתחלת מן מהו תאכל היא ומאי דמזה משמע לשאר תימה מותרת מדאינו היא בשאר והא ליתו כן דוודאי שם שאר מוכנת לשחיטה מותרת אבל כשהשומדת לנדל נפים אסורה [וכרי] ואין כל התרנגולין מוכנין לשחיטה וכל זה מקושית דאין הני בהיתר בהאי משמע דשאר תימה מותרת וכה"נ מקשה בפ"ם דילן [ד'.] ע"ש ולכו מהרן דאדרבא הכוונה כן היא שתאכל בהכנת שאר שלא כלומר שם שאר מוכנת לשחיטה היא אסורה:

דף ב' עא [ב' ע"ב] נמצאת מתיר שלל של בצים וכו'. לפי' הפ"מ קשה דאם שפיר דק נגמר קרום הדק ולא בקליפה קשה ג"כ כבר נפרדה מן אבל ולכן כרחה דה"פ דכל אלא נגמרה בשלימות אין ההמון מרגישים בין זה לזה ויבואו להתיר גם כשהוברה לשחוט ולכן לא פליג רבנן ושק"ע:

דף ב' ע"ב לשון מתניתא מסייע לרבי חייא בר רבא וכו'. לעיל לא מכר בר רבא וגם פירושי המפרשים מאד דחוקים ויותר היה נראה לגרוס מסייע לר' יסא דמדקתני קיבת העכו"ם וקיבת הנבילה אסירה כשהוא רשאוה משמע להדיא למשנה מהכוונה מותרין שהיה וזהו כר' יוסה בשם ר' יוחנן שאמר כן:

הלכה ג דף ד' ע"א חד אמר יש הבן לצואה וחד אמר אין הבן וכו'. לפי' הק"ע והפ"מ מאן דאמר אין הבן לא מסתי אפילו הכיטו בפירוש לנואה וזהו תימה דלמה לא יועיל ושוב למאי פריך ויכסה בו את הכוי וכע"כ כ"ל דומיא דנואה שאפילו הכיטו בפירוש לכוי לא יועיל ומקה מצלן לומר כן ואי משום דתכן כוי אין מכסין את דמו זהו בשהם למוכן למצות כיסוי לוודאי אלא לכוי שהוא ספק ולכן נראה דה' מיתפלגון לא קאי אהקודם הכיטו למצוה וכו' לנואה וכו' שהכיטו ממש לנואה אלא פלוגתתן אפשר שהכה שהכיטו לכל צורך חד אמר יש הבן לנואה לומר שם זה נכלל בשהם שהכה וחד אמר אין הבן לנואה לומר שבשהם שהכה לא נכללה נואה משום הלא שכיח והוא דבר המצוי אינו מועיל עד שייחדנו בפירוש זה וזה פריך דמ"ל יכסה בו את הכוי לומר כמו דאת אומר בהכיטו בפירוש לערכין נכלל בו נם דבר שאינו שכיח ומצוי כמו נואה מ"מ נם אלא הכה שהם דמתניתן למצוה כבר כירה מוכן מ"ל מה לי מצות ודאי מי מצות כפק כמו כוי סוף סוף מצוה הוא וכמו דבדבר הרשות אם הכין שהם לערכין בפירוש אין הילוק בין דבר שכיח לדבר שאינו שכיח כמו כן במצוה בשהם לא תהלוק בין וודאי לספק דוודאי ואידי מצוה היא ומתרץ משום שיבואו להתיר מלבו שיעשו ויאמרו מדמכשרין זה ודאי חיה היא כדמתניתין בשהם דילן [ח'.]:

דף ד ע"ב [שם] אם אומר את כן אף הוא חופר בדקר ומכסה. אין זה שכנה לזה לפי פי' הק"ע והפ"מ ונלע"ד דה"פ לפי מאי דאמרת דלכן אסרו בכוי מפני שיבואו לעשות בו בשעת הדחק שיחפור בדקר ויכסה כמבואר בשהם למה התירו בדיעבד לחפור בדקר ולכסות הא תנו למיעבי לחפור בדקר לכתחלה ולכסות דכיון שבואו בדיעבד התירו פשיטא שיעשו לעשות לכתחלה אלא וודאי לעשות לא חיישינן והדרת קושיא לדוכתה למה לא התירו בפשר כירה בשהם לכוי כע"ם ומאי כן כלומר ושוב קשיא על זה מכך דתני הניח עפר לעזה את בנו וכו' מכסין ואת תני ואין מכסין ואמר ר' יוסי בשם רב חסדא אלא פליגי דכאן לעשבר כלומר אם שהם כאן בבא ליעשל בתחלה ומעפר בקושיא ולכן מציע נרייתא לר' יוסי עשם אחר על כוי שעשרוהו לכתחלה מק"ו ממילא כמבואר וע' נדיכור שבא:

שם [שם ע"ב] והשיב ר' לעזר בנו של ר' לעזר הקפר וכו'. ופקושית היא דאם כהי בתוספתא של הכמים לר' יוסי הוא בפנדרונינוס ג"כ למה אמר ר' חייא הנדול שעד שבא ר"ש הקפר לא נמצא תשובה לדברי ר' יוסי והלא נם בלא ר"ש הקפר הוי תשובה חכמים לר' יוסי מפנדרונינוס תשובה מעליא אלא וודאי לכוונת חכמים לספק יו"ט ספק חול וזה פשיט תשובה מעליא דממ"ש מוסר כמו שאמר מקודם וכן פירשו הק"ע והפ"מ ומאיכי שהרי נם לפירושו של ר' אחא בתשובות החכמים לר' יוסי פשיט פירכא לר' יוסי שהרי ר' יוסי ס"ל נשים תוקעות בר"ה ואפילו לחכמים דאסרי לנשים לתקוע בר"ה נ"ב יש פירכא כדלמרינן נמ"ם דילן בחולין [פ"ה.] מה לתקיעת שופר שכן וודאי אמר ר' היית דעל אלא הביא ר"ש הקפר לא היתה תשובה לדברי ר' יוסי ע"ש ולמה לא נהית הירושלמי לנעשים אלו ע"ש:

הלכה ה דף ו' ע"א [ה ע"ב] שמואל אמר המלחם את התריסין וכו'. זה קאי על משנה דלקמן הל' ו':

הלכה ח דף ז' ע"ב [ו' ע"א] על מה נחלקו על המתנות שהורמו מערב יו"ט לעצמן. כל"ל:

הלכה י דף ח' ע"ב [ז' ע"ב] יאות א"ר זעירא מה המרקד קמח מלמעלן וסולת מלמטן וכו'. כל"ל:

הלכה יא דף ט' ע"א [ח' ע"א] ואין כל תרנגולין מובנין לשחיטה וכו'. נם בכאן פירש נאלא בפשוטות כלומר שמקשה מה זו שאלה ממ"ש אם היתה מוכנת לשחיטה מותר ואם לאו אסור ואכרי אין כל התרנגולין מוכנין לשחיטה ומאי קא מיבעיא ליה ומתרץ מדרבנן אלא כלומר מ"ש אלא אין מוכן לשחיטה היא וודאי שיתרת לשחיטה בכהאי לאו אלא בכהאי לאו:

הלכה יב שם תכשיטין אסור לשלחם וכו'. כל המניין תמיה ולמה יהא אסור לשלוח תכשיטין ביו"ט ומ"ם הפ"מ נזירה שמו שבת אינו אלא תימה וזה הרבה נרוע מנזירה לנזירה ונם מה שניין נרייתא דשופר לתכשיטין והפ"מ פי' דמרהה כוי תכשיטים וזהו יותר תמוהה וכמ"ש בפרו נאלו נשבת ע"ז כל' ג' דקאי מתכשיטין שאינן תפורין כלומר אלא נמרה מלאכתן עדיין ניחא רשוי להתקשט בו דומיא דכלים שאינם תפורין בפשוט ע"ש:

פרק ב הלכה א שם עב [ח' ע"ב] ובלבד שלא יערים מתני' דר"ש בן אלעזר וכו'. הק"ע מניה אלא כרשב"ג ופירושו דחוק והפ"מ פי' דמסיפא קאי לחלה ונם זה דוחק וע"ק לי דהך ובלבד אלא יעריס היא בריישא בפ"ם דלן [י"ו:] ומסיים ואם הערים אסור ע"ש ולכן נלע"ד דכל"ע ר' כהנא בריש דר"ח בר בא אמר תני ובלבד אלא יערים ועל זה אומר מתניתא דרשב"ג והא תני אין עושין מיו"ט למוצאי יו"ט אבל ממלאת היא אבל קדירה בשר וכו' אבל פת וכו' תני רשב"ג אומר ממלאה אבל את התנור פת מפני שהפת נאפה יפה כשהתנור אלא כל"ל ומדפירש רשב"ג הטעם מפני שהפת נאפה יפה כשהתנור אלא כלומר לבזה לנאכל הטעם דיו"ט אסור אלא לומר כך אמרו לו אין מסור הוא אלא כלומר שלא יהא אסור ולדבריו אין לפרש למה לא נזרינן על בדיעבד שמא יעשו לעשות כן לכתחלה ומפני בקושיא ולכן מציע נרייתא לר' יוסי טעם אחר על כוי שעשרוהו

פרק ה הלכה ב דף כא ע"א [ב' ע"א] הדא אמרה שאינו יוצא להולין וכו'. בירושלמי פסחים פ"ח הל' ג' בזמנו כזה והנהנו כסיעתא דשמיא כי הענין מכובד מאד ע"ש:

הלכה ו דף כג ע"א [כא ע"א] ולא מין במינו הוא וכו'. וקשה הא גם נמיו מינו צריך שפיש ול"ל דפסיקא ליה לר"מ דוודלי יש שפיש כנגד המיש הפתוח ומקוב והקוטיש הוי רק למקן דם"ל מין במינו לא נפיל כלל וקלת רמיה מכלן לשיטת רש"י ז"ל דפסק כר' יהודה דמין במינו במשהו:

מסכת תענית

פרק א הלכה א דף א' ע"ב קמון לצרותא וכו'. נלע"ד דה"פ כשעמדו להתפלל תפלת מוסף ומכריזין קודם התפלה מוריד הגשם הוי כמו שהזכיר הש"ץ וזה רמיה למשהגו שהשמש מכריז קודם מוסף בשמיני עצרת מציב הרוח ומוריד הגשם ושי' בפ"ח דיש סי' ק"ל והמרדכי בפ"ק דתענית פי' דזהו בשבת יחיד להתפלל מוסף בשבה"כ ומלבוד עומדים כנר בתפלה ועליון לא נמרו ועליון לא התחיל הש"ץ בקול רם שישמע ממנו מוריד הגשם ומ"מ מותר לו להתפלל ולומר מוריד הגשם אף על גב שעד עליון כיון שהתחיל בקול רם כמו שזכירו ע"ש. ולע"ד נרחה כמ"ש:

דף ב' ע"ב [ב' ע"א] חוזר לשמוע תפלה. ע' בר"ן פ"ק דתענית שכן פסק הגאון דגם בעל ומעי הוזר לשמוע תפלה אבל כרמב"ד פסק להוזר לברכת הגשם דכן משמע בברכות [כ"ט:] ובטור וס"ם ק"ו פסקו כהרמב"ד ע"ש:

דף ג ע"א [שם ע"ב] אמר לו ר"א הקב"ה מעמיד עליהם וכו'. דע דבשהדלין [זה] ר' יהושע הוא דקאמר לה ע"ש וכ"ל גם כאן דאי כגירסת שלפנינו למה מסתלק ר"ש הרי גם הוא מודה שכוף סף יגלו נאופן זה שיעמיד עליהם וכו' אלא ודאי דר' יהושע הוא דקאמר לה ולא ר"ש אך עיקר הענין דמהלפה שיתפייהו מיני מזיק כלל מה שניין זה ליה יפי' הש"מ מהוסר הגשם ובגירסא לי' זה קאי על מה שאומר ברים מכילתן דר"ש ס"ל דבשעה שהעבד משמש את רבו כל צרכו תוצב פרנסתו ממנו ור' יהושע אומר דווקא כשהוא רבו ונותן שיעור ממנו פרנסתו אלמא דר"ש ס"ל דאף אם אין יכול לישבע ממנו פרנסתו אלמא דר"ש ס"ל דאף אם אין יכול לישבע ממנו פרנסתו אלמא דר"ש ס"ל דבשאין רבו נותן לו פרנסתו ור' יהושע ס"ל דבשאין נותן לו פרנסתו ולענין הגמולה אומרים להיפך דר"ש ס"ל דבשאין רבו נותן לו אין מחוייב לפרנסו ור' יהושע ס"ל דגם בלא הבואה בגמלין ופ"ז הוי פפיר חילוף הגיטות:

הלכה ב דף ד' ע"א [ד' ע"ב] בשעת המקדש שאני. פי' הש"מ דאין מזכירין ומוסלין עד ג' כמרחצין אלא יעמדו הטולי רגלים בחזירתן עכ"ל. ודבר תימה מה שפי' גם מהזכרם ופשיטא דלא קאי רק אמקלה דהזכרה ה' תמיד בשמ"ע וכ"מ מ"ש:

פרק ב הלכה ג דף י' ע"א [ט' ע"ב] כל הברכות אחר חיתומיהן ואין אומרים אחר ברכה פסוק. בירושלמי נרכות פ"ח סוף הלכה ה' הגירסא ואין אומרים נרכה פסוק וכפי נראה דהשיקר בגירסא דשם ע"ש:

הלכה יא דף יא ע"ב [י' ע"ב] מפני מה אנשי מעמד וכו'. נשתבשה הגירסא וכל"ל מפני מה אנשי משמר מותרין לשתות יין בגילות אבל לא בימים שהם הכבד העבודה על אנשי בית אב יפרפו אנשי משמר כמהן כל"ל:

שם [יא ע"א] אלא שתקנתו קלקלתו. גם כאן נשתבשה הגירסא וכל"ל אלא שקלקלתו תקנתו אלא שתקנתו קלקלתו כמשמ כל"ל ואלא שקלקלתו תקנתו כמשמ כל"ל ואלא שקלקלתו תקנתו שיהא מותר בשתיה ובאכילה מותר בשתיה ובאכילה ואלא שקלקלתו תקנתו שיהא מותר בהספד ולקלקלתו תקנתו שיהא מותר בשלמהם כל"ל ולגירס"י ז"ל בפירושו ע"ש ומ"מ נגמן הגירסא להיפך ואתי כפיר בפסיטית ושמה דתימר פירושו כמו שאמרנו כלומר כמו שאמרת לענין בתיית יין כמו כן תאמר לענין היתר הספד ולענין היתר מלאכה:

הלכה יב יב א [שם] כהדא תני להן אינש וכו'. כלומר שמצית רמיה שהגילה מתוך מהיום לענין היסור מעשרב ולגלגי שבת ויומו אלמא דשם גם מזכיר יוסי בר ר' בון שהוא נרך להזכיר מעשרב אין הלגלה נכרך אחר היום:

מסכת העניות

פרק א הלכה א דף א' ע"ב קמון לצרותא וכו'. נלע"ד דה"פ כשעמדו להתפלל תפלת מוסף ומכריזין קודם התפלה מוריד הגשם הוי כמו שהזכיר הש"ץ וזה רמיה למשהגו שהשמש מכריז קודם מוסף בשמיני עצרת מציב הרוח ומוריד הגשם ושי' בפ"ח דיש סי' ק"ל והמרדכי בפ"ק דתענית פי' דזהו בשבת יחיד להתפלל מוסף בשבה"כ ומלבוד עומדים כנר בתפלה ועליון לא נמרו ועליון לא התחיל הש"ץ בקול רם שישמע ממנו מוריד הגשם ומ"מ מותר לו להתפלל ולומר מוריד הגשם אף על גב שעד עליון כיון שהתחיל בקול רם כמו שזכירו ע"ש. ולע"ד נרחה כמ"ש:

דף ב' ע"ב [ב' ע"א] חוזר לשמוע תפלה. ע' בר"ן פ"ק דתענית שכן פסק הגאון דגם בעל ומעי הוזר לשמוע תפלה אבל כרמב"ד פסק להוזר לברכת הגשם דכן משמע בברכות [כ"ט:] ובטור וס"ם ק"ו פסקו כהרמב"ד ע"ש:

דף ג ע"א [שם ע"ב] אמר לו ר"א הקב"ה מעמיד עליהם וכו'. דע דבשהדלין [זה] ר' יהושע הוא דקאמר לה ע"ש וכ"ל גם כאן דאי כגירסא שלפנינו למה מסתלק ר"ש הרי גם הוא מודה שכוף סף יגלו נאופן זה שיעמיד עליהם וכו' אלא ודאי דר' יהושע הוא דקאמר לה ולא ר"ש אך עיקר הענין דמהלפה שיתפייהו מיני מזיק כלל מה שניין זה ליה יפי' הש"מ מהוסר הגשם ובגירסא לי' זה קאי על מה שאומר ברים מכילתן דר"ש ס"ל דבשעה שהעבד משמש את רבו כל צרכו תוצב פרנסתו ממנו ור' יהושע אומר דווקא כשהוא רבו ונותן שיעור ממנו פרנסתו אלמא דר"ש ס"ל דאף אם אין יכול לישבע ממנו פרנסתו אלמא דר"ש ס"ל דאף אם אין יכול לישבע ממנו פרנסתו אלמא דר"ש ס"ל דבשאין רבו נותן לו פרנסתו ור' יהושע ס"ל דבשאין נותן לו אין מחוייב לפרנסו ור' יהושע ס"ל דגם בלא הבואה בגמלין ופ"ז הוי פפיר חילוף הגיטות:

הלכה ב דף ד' ע"א [ד' ע"ב] בשעת המקדש שאני. פי' הש"מ דאין מזכירין ומוסלין עד ג' כמרחצין אלא יעמדו הטולי רגלים בחזירתן עכ"ל. ודבר תימה מה שפי' גם מהזכרם ופשיטא דלא קאי רק אמקלה דהזכרה ה' תמיד בשמ"ע וכ"מ מ"ש:

פרק ב הלכה ג דף י' ע"א [ט' ע"ב] כל הברכות אחר חיתומיהן ואין אומרים אחר ברכה פסוק. בירושלמי נרכות פ"ח סוף הלכה ה' הגירסא ואין אומרים נרכה פסוק וכפי נראה דהשיקר בגירסא דשם ע"ש:

הלכה יא דף יא ע"ב [י' ע"ב] מפני מה אנשי מעמד וכו'. נשתבשה הגירסא וכל"ל מפני מה אנשי משמר מותרין לשתות יין בגילות אבל לא בימים שהם הכבד העבודה על אנשי בית אב יפרפו אנשי משמר כמהן כל"ל:

שם [יא ע"א] אלא שתקנתו קלקלתו. גם כאן נשתבשה הגירסא וכל"ל אלא שקלקלתו תקנתו שיהא מותר בשתיה ובאכילה מותר בשתיה ובאכילה ואלא שקלקלתו תקנתו שיהא מותר בהספד ולקלקלתו תקנתו שיהא מותר בהספד כמ"ש כל"ל ואלא שקלקלתו תקנתו שיהא מותר בהספד ולקלקלתו תקנתו שיהא מותר בשלמהם כל"ל ואלא שקלקלתו תקנתו שיהא מותר בהספד ולקלקלתו תקנתו שיהא מותר בשתיה ובאכילה מותר בשתיה ובאכילה

כרי מתייב לקרות גם למחר כיון שהוא עתה בן כרך ולסיפך בן כרך שלא קרא בעקומו כי"ל כלין בן כרך ובגילה עקר דירתו לעיר ונעשה בן עיר ואין שם קריאה נפ"ו כרי שנפשר לומרי מקריאת המגילה או לפשר לנשואם אין מחייבין אלם בשני קריאות ולעולם אף בפשר אלם לומרי ובכן בן עיר שעקר דירתו בגיל פ"ו לכרך מ"ל לקרות מחר ובן כרך שעקר דירתו לעיר בגיל פ"ו צריך לקרות מחר גם בעיר כיון שלא קרא מדיין כלל ונשאר בספק ועי' בדיוור בבא.

שם [שם ע"ב] ר' יודן בעי בן עיר שנתן דעתו וכו'. ר' יודן כוסף על דר' נון

דר' נון מיירא שכי"ל לא נתן דעתו לעקור ירקא כי"ל ור' יודן בשי בשם שבי"ל נתן דעתו לעקור שם פעור מלקרותה כי"ל שכרי וקרלתה למחר בכרן ומסיק שאינו כן כיון דלע"ע עדיין דירתו בכאן ירקרתה כמו כאן.

הלכה ד

שם אשר גדלו המרך וכו'. ופיי מיון דנשתר גדלו המלך להמן שלא כשר היתה גדולת מרדכי כמבואר בשפתר ומאחר הדברים שלמה גדל וגו' שוי גדולת המן ובכרי הפ"מ לחוקים ולע"ד לבלא גדולת המן אין הכא מרווח כל כך בגדולת מרדכי שכרי דבר מלוי הוא שהמלך מגדיל אחד מהשרים אבל להאחר גדולת המן הוי גם גדול שבשבשה גדולת המן לגדולת מרדכי וזה אינו בשבע שלא מעצה נפשה:

הלכה ה

דף כ"א ע"א דכתיב ביום אשר שברו אויבי היהודים וכו'. שפ"מ ודוחק ולעכ"ד נראה דלשיפת דמשנה קאי דבדיעבד כשר מפעות משאר זה מביא ראיה מן ביום ביום מקרי מעמוד השחר וכן משמע בפי' המשנה להרמב"ם ע"ש:

הלכה ז

שם ע"ב [שם] דרבי לעזר בי ר"ש אמר מהאחר לקצור תחל לספור מעתה וכו'. אין לזה שום שבנה לא בפי' הק"ע ולא בפי' הפ"מ ולע"ד

דה"פ דכנה במנחות [ס"ו] מיתת נ"כ דרשת זו ואומר שם יכול יקצור ויבוא ואימתי אינלא יספור ת"ל מהחל חרמש תחל לספור יכול יקצור ויספור ואימתי אינלא ויבוא ואימתי ת"ל מיום הביאכם לי מיום הניפכם וכו' ת"ל תמימות תימתי אתה מוצא תמימות בזמן שאתה מתחיל למנות מבערב וכו' ע"כ דתמימות הינו שלא כשהתחיל למנות מתחלת הלילה וזהו שהקשה הירושלמי מעתה כלומר כיון שלמדת להשוות שנים אלו וא"כ כמו שבספירה עיקר המנוי למנות בתחלת הלילה כדי שיהא תמימות כמו כן בקצירה תהא עיקר המנוי לספור בתחלת הלילה דווקא וא"כ יהא חון לתחום מבעוד יום כדי שיתחיל לקצור בתחלת הלילה ובכרי לא מצינו זה ומתרץ מקום לחון ביכולת לבין זה לפיכך שנינו שהם כל הלילה כשר וכו' ולא בקריכו דווקא תחלת הלילה:

דף כב ע"א [שם ע"ב] מקצירת היום מה את עביד לה וכו'. פק"ע ופ"מ ודוחק ולעכ"ד נראה דהכא נרשב"ם פשיטא שמניחם פסולים בין מקצר ביום ובין מן המעייבה לפי ס"ד דמקצר ביום כשר למה דוחק הכא קצירתה ובמנחות [עב] דייק לה הש"ס כן ע"ש וזה שאמר כאן כשר ר"ל אחין העומר בא מן הבעלי יש הדא מיניהו נקיט וה"ס דמקצר ביום פסול וכן פשיטא לן לרבנן והם המחלוקים על רשב"ם דמקצר ביום כשר ולכן מניחין לו לחרת וקולרין ביום וקורא להו רבנן אע"ג דרק רבי פניי עליה דרשב"ם משום דסתם משנה למנחות [ע"ב] כן הוא דתנן מקצר ביום כשר ומוקמינן לה כרבי ע"ש אבל אם בא רבי שזהו רבנן לכאן מכשרי נם מן הבעלייה כתנא דבריית רים פרק כל קרבנות הניטר במנחות שם אין רחיה בדבר ר"ל דבשלי כרשב"ם ולא נחלקו רק בקצר ביום או בשבר דנם בזה מכשרי ופניי בתרתי. וזהו שאומר הירושלמי מקצירת היום מה את עבוד לה כלומר נרבי דהיינו רבנן דמכשרי קצירת הבעלי שאומר ביום מה את עבוד לה בקצירת הלילה כלומר בחין שום חשיבות בקצירת הלילה אף לכתחלה אבל מן הבעלייה דוקאי לכתחלה לא שרי קצירה כתיב ובדיעבד נמי פסול ומ"ל בזה כרשב"ם או בכל מן הבעלייה כלומר לעולם יש חשיבות בקצירת הלילה ומ"מ בדיעבד כשר כמו שנ"ל לעניין בא מן הבעלייה ובדיעבד מכשרי בתרוייהו וזהו שאומרים אין תאמר בקצירת הלילה ממילא דרך כמה מן הבעלייה פניני וסיימו בקצירת היום אבל מן הבעלייה מודים לרשב"ם דפסול אבל אם תאמר כבא מן הבעלייה פניני בתרתי וכמו שמפרש והולך כשלא"ל.

הלכה ז

דף כו ע"ב [כה ע"ב] אינו בדין שיהו בני מתקללין ואני מתברך. ופע"ג דלפי דין המשנה נא היו מברכין כל הקרועים רק לרשבון ומחרין והקללות הם שם בשמע מך בשמת דים שיצאו מן כלל כמבואר לקמן וקללות הכל מולים שמברכים לפניהם ולאחריהם וזהו שאומר לקמן אין לך דבר שעשון ברכה לפניו ולאחריו אלא קללות שנא"כ וכו' והשתא נרשה להרשות שאנו מקבלין תוכן באשבה:

פרק ד הלכה ג

דף ל' ע"א [כ"ח ע"ב] את תניי הני שבעה מ"ד ששה מפני התפלה. עק"ע ופ"מ ולעכ"ד פירושו מפני שים ביום"כ שאם תפלות עם הערבית למוצאי יום"כ או לחביב תפלת מנחה של ערב יום"כ מפני שים בו וידוי ונמלא ביחד שאם תפלות שאנו מימרים בהם וידוים:

מסכת חגיגה

הלכה א

דף ב' ע"א [א' ע"ב] בדין היה קטן ולא הרש וכו'. פי' הק"ע וכן פי' הפ"מ דחוק מאד ולע"ע לה"פ והיא מילתא בפני עצמה דהכא מלמען יסמפון ממעטינן חרש וכל זכוך מרבינן קטן ומומר כ' ירמיה בדין כלומר מלד עצם בדרכות היה נראה להיפך והיינו דקטן ולא חרש יהא פשוי מלמען יסמיע דסמיעת קטן לא כיבי שמיעה דסמיעה הוא לגון הכא ואין הכא לקטן ומי משום דכתיב כל זכוך נרבות את הקטן הייתי אומר דזה אתי לרבות חרש גדול כדי שלא לחלוק בפלוגות זכוך דכל זכר נדול חייב ולכן הוי צורכא להא דאמר ר' יוסי מרבה אני את הקטן שהוא בחזי לבא לאחר זמן וכו' כלומר דסברת ר' יוסי מכרעת לקיים הריבוי על קטן והמיעוט על חרש:

דף ב' ע"ב [ב' ע"א] א"ר אילא משמיה השני למד ר"ו וכו'. שפ"מ פי' לר' יוחנן מולק על חזקיה ולעכ"ד נראה דר' יוחנן סובר כחזקיה דכולם תשלומין דרשתון כם וכשלא נתחייב ביום רשתון פשוי בכל ימים כמו קטן שנתגדל בין פסח רשתון לפסח שני ור' יוסיה מולק עליהם וכן משמע מלשי"ן אך לפ"ז צריך לנרוס לקטן על דעתיה לחזקיה ור"י פשוי על דעתיה דר' יוסיה חייב וכמ"ש הקי"ע.

דף ג' ע"א [שם] נטמא בשאר הימים וכו'. פעות הוא וכע"ל נשהר בשאר הימים ותקודם קאי על מה שאמר אף בטמא כן כלומר שהיה שמא ביום רשתון ויספר בשהר הימים ולא למי לפסח שהטמא עושה פסח שני להתם נזה"כ הוא אבל הכא החיוב הוי רק ביום רשתון ולא יותר:

שם ע"ב מהו לשלה חנינתו ביד אחר וכו'. נלע"ל דה"פ לכל אלו הנדולים החיוב ובסומא וחזקן וכו' שפטורים מן הרחייה אומל אם נם מחנינה פטורין כלשה הרמב"ם בפ"ב מחנינה הל' ל' או כלברי התוס' בחנינה [ב:] דה"ם אומר שחייבים בחנינה ע"ם ושפיר ניה מקרא דוכשת שמה ובפחתם שמה שאינו מצוהר שם רק לחייב אלא כל הקרבנות וע"ם לפטורין נם מחנינה כלשה הרמב"ם וכן קרא דבכורה כל יפרעל כתיב שתם ומשמע נם מחנינה פטורין:

[שם] חזר ר' שמי ואמר וכו'. פי' הפ"מ תמוה לדברב לנזה ניחזקו לברי ר' שמי הקודמים כמובן ולבן נראה לחין זה חזרה אלא שחזר לחתן לברין הקודמים שבכרה לנרום כן כמ"ם הק"ע:

[שם] הפריש חנינתו ומת וכו'. לא ידעתי למה לא אמר הפרים עולת רחייתו ומת ובדרב"ם פ"א מחנינה כתב בהמת כן הפרים עולת רחייתו ומת ע"כ נראה נשם כלון הכוונה כן שברי אומר מת"כ והכא לא ירעו פני ריקם תפילו לאחר מיתה ברי לשעולת רחייה קאי ונקיט לשון הניטה לאמשיטן דתפילו על חנינה בעי:

[שם] אמר ר' בא בר ממל מחלוקת שמואל ור' יוחנן וכו'. פי' הפ"מ דר' אילא ור' ישרל פניני בשלוחת דשמואל ור"י ותימה הא שמואל ור"י פניני בשלא הפריטו עדיין כמו שפי' בעלמו ות"מ לומר בשופן אחר ור' אילא וכ"ז הא בהפריטו פניני ור' אילא פשר לנמרי ולכן נראה דה"פ מחלוקת שמואל ור"י יש בזה נ"כ בעניין זה בשלא הפריטו וכמו שמבאר והולך:

הלכה ד

דף ה' ע"ב [ד' ע"ב] לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה וכו'. בירושלמי סוכה פ"ד הל' ה' הניחסה לרבות לילי יו"ט האחרון ור' חייה פניני ע"ם היטב:

פרק ב הלכה ה

דף י"ב ע"ב [י' ע"ב] אלא בר"ש בן אלעזר וכו'. פיון מובן כלל להא דרשב"ם אומר מפורש דשניות לתרומה ולא לחולין וזה שאמר תחלה לחולין זכו בהכנים יהיו לבית המטבע ולא בשתם יהיו כמבואר בחולין [ג"כ:] ומשמיטו הא בשתם יהיו קמיירא ונם נקטן מין הדברים מחייבים לפי פירושי הק"ע ופ"מ ולכן נלע"ד דה"פ שמקשה ויש יהיו לחולין אלא דרשב"ם נלומר אלא מאי תאמר דרשב"ם שאמר ים יהיו להולין ועדיין קשה דרשב"ם בידים תהלות קאמר כמו במכיים יהיו לבית המטבע אבל בשתם יהיו הרי אומר מפורש דזכו רק לתרומה ומתרץ דברי הכל היא כדי שיהא בדל מן התרומה כלומר לעולם עיקר סומאות שניות ליהיו הוא בתרומה ולא בחולין אלא שתקנו בחולין משום שכך תרומה ואין זה מחלוקת כלל וזה"ב מביא בריית דרשב"ם ושואל מה רשב"ם בה"ע ואני אי קושיא אלא הפשת אומר דשניות נאמרי אבל בתרומה ופשים יהיו לבית המטבע ובכי תמרינן בפ"ם דחולין נאמרי אבל בחולין אין זה שום שאומר בחולין אבל הכא בבית המטבע ובכבן דר"ע שכן שניות דלי זה להבדל מן התרומה ואין זה שייך להמשנה וחב"ב פריך על המשנה ולא מחמת מבקש וכו' כלומר לכיון דמחמת מבקש נזרו עליהן לא יהיו תחלה:

פרק ג הלכה ב

דף ס"ז ע"ב [ס"ו ע"א] א"ר יהושע בן לוי עד כאן בקודשי מקדש המקודשים וכו'. לפלא מזה כיפר מפ"ם שלנו בחנינה [כ"ם:] דחמם רחמות נם בחולין שנעשו על שנרת מקדם וחמם מחרות רק לקדם מקודם בלבד ע"ש ותולי נם כאן עד כאן בחולין וכו' מכאן ואילך בקדשי מקדם ול"ע:

הלכה ב

דף י"ח ע"א [ס"ז ע"ב] מתניתא מינה קיומה ומינה תבראי וכו'. עק"ע ופ"מ והדוחק מבואר ולע"ד דה"פ לשניין חולין שנעשו על שנרת תרומה מיניעין ליה אם נעשה נופו אבי לתרומה אם לאו וכן קמיניע ליה בחולין שנעשה על שנרת הקדם אם הוא נופו אבי לקדם אם לאו וזהו שאומר מינה קיומה ומינה תבראי כלומר זיה תלוי אין נפרש מה שאמר ר' יוסנא נשהה דשנרת פ"ב שליחי שבי לקדם ואין שבי לתרומה מיזה שליחי הוא שליחי נעשה לשנרת תרומה דבזה הוא שבי לקדם ולא לתרומה אבל אם נעשה לשנרת הקדם לא נעשה נופו שבי אלל הקדם [כל"ל] ולפ"ז מינה קיומה לבבי סדיעים לבנעשה על שנרת תרומה לא נעשה נופו שבי לתרומה וכן בנעשה על שנרת הקדם לא נעשה נופו שבי לקדם או מינה תבראי לסיפך שנפרש זה שליחי נעשה על שנרת הקדם וזה שאמר ר"י שבי לקדם ואין שבי לתרומה אבל אם נעשה לשנרת תרומה נעשה נופו שבי אלל תרומה וב"ם אלל הקדם ושתוי"ם שם

מסכת מועד קטן

פרק א הלכה א

דף א ע"א אלא כר"ם וכו'. פימו מיכן שם מתייחן לש"מ כר"מ דר"מ פליג ולכן נראה דה"פ דאפי ג"כ בכלל הקושיא כלומר אלא תאמר דזהו מליבת דר"מ דאמיר נם ממעין שיעת בתחלה מ"כ קשה דר"מ כה מחיר לבית הבעל ומשנתינו רק לבית הסלחין:

[שם] מה אמרי בה רבנן וכו'. ופימו מיכן הלא לתירון ר' יוסי ממעין שיעת בתחלה מחיר בבית הסלחין מפ"ג דהוה אבל הלא מלמד לשבד ובריית שמר ומתי קמיבעיא ליה ונ"ל דיודאי כיה סובר כן משום שהפשם לבית הסלחין הוי דבר הבאד אבל בשתם נם בבית הסלחין ים זמן שהיי מצוד לנמרי אבל בשבוד לנמרי י"ל דמותר אף בשביה אף לרבנן ונם י"ל דנם מקודם סבר כן דזה שקורא מצוד לבית הסלחין זהו לנבי בית הבעל ומ"מ אינו מצוד לנמרי ומבעיא בשבוד לנמרי ופשים ליה מסא לתניא כל שביא פשידה והולכת זו היא בית הסלחין כלומר בית הסלחין נמור עמדה מלבהים זו היא בית הבעל כלומר זו היא בית הסלחין דלמי קאי לבית הבעל וזהו פניני ר"מ וחכמים אבל בשבוד נמור נם חכמים מודים לרשב"ם דמותר לעשות ים בשביה בקצירת הלילה ומ"מ בדיעבד בשר כמו דם"ל לעניין בא מן הבעלייה ובדיעבד מבשרי בתרוייהו וזהו שאומרים אין תאמר בקצירת הלילה ממילא דרך בשה בקצירת היום אבל בשבוד לנמרי מותר וכמו שמפרש בהם וידוים כנלע"ד.

בס"ד סליק מס' מ"ק וכוליה סדר מועד

מיכל המים לירושלמי

מסכת בבא קמא

פרק א הלכה א דף ב' ע"א היתה מהלכת ופולטת עשבים מהו יכו'.
פי' הפ"מ לחיק ונלע"ד דה"פ היתה מהלכת בהר סיזיק
ועקרה עשבים ברגליה ופלטתן למרחוק כלומר שזרקה העשבים ברגליה למרחוק ברשות
סיזיק והוזקה בהמתו של סיזיק בעשבים אם חייב בעל בור לשלם ופשיט ר' יוסי מנחלת
כמו שחייב בזק הנחלת אף כשאפשר הוה להלן תמקים הנחלת כמו כן בכאן ופריך מאי
כדון כלומר חייב דומיא היה לנהלת שאפשר גמיך ממקום הנחלת בלי הפסק מהנחלת אבל
העשבים כבר הוגחו על מקומן ואין להן חיבור עם הרגל ואין זה רק בורו של בור ואמר
קי"ל כי יכרה אים בור ולא שור בור ולפ"ז נדחו דברי ר' יוסי וכפשר על זק העשבים
ובא ר' יוסי בר' בון ואמר היפתר במיה סכין סמוכה להה"ר כלומר שבא לקיים דברי
ר' יוסי דהא דאמר ר' יוסי דומיא לנהלת אינו על דין הקודם אלא על דין אחר והייט
המיה סכין סמוך להה"ר והכותך בהה"ר אדם או בהמה החד מקלת רגלו בהודו של סכין
ואע"ג שהפשפש המכה על כל הרגל אם חייב על כל הרגל או רק על מקום החתך ובזה
שפיר פשיט מנחלת דכמו דהתם מהלחל וכותך וחייב על כל מקום שהלך התם כמו כן
החתך מחלחל בכל הרגל וחייב על כל הרגל וי' לוי מביא דומיא זו מצור עמו שהמיס
ככבכו דרך המזיק וחלחלו כל הגוף וה"ק כן הוא כמובן:

[שם ע"ב] אם לא נאמר שור הייתי אומר וכו'. או מה הבור מצלם זק אלם אף
הבור מצלם נ"ם אלו לא נאמר שור הייתי למד שור מן הבור או אלו לא
נאמר בור הייתי למד בור מן הבור או מה הבור מצלם חצי זק אף הבור מצלם חצי
זק או אלו לא נאמר בור הייתי למד בור מן הבור ומה הניחא וכו' כל"ל וה"פ דהכא
בבבא דמסוכה לא כרי הבור כברי המבעה ולא ברי המבעה כברי הבור מפרש שני
לגלדים וכן לא זה וזה שים בהן רוח חיים כברי הבא שלין בו רוח חיים הוה נ"כ כמפרש
שני הגלדים דרוח חיים יש לפרש למעליותא ונגריעותא הבא שים בו כח לחבר הוי קולא
בלחיבת בה"ם דילן [ו' י] ונפ' ל"ל דכוי מומרא כמ"ש בתוס' [כ': ד"ה כי] ו"ל שלא ידי
זה הוזק ומזיק למרחוק ע"ם אבל הך בבא אלא זה וזה שלכלן ליך ולהזיק ככרי הבור
וכו' וודאי דלכלן ליך ולהזיק הוי מומרא ולזה פריך הירושלמי תינח דבור לא ליף מן
הבור אבל שור מבור הא יכולין ללמוד ואף אם לא נאמר שור הייתי למד מן הבור ומתרץ
או מה הבור מצלם זק אלם וכו' כלומר ליך היו יכולים ללמוד שור מבור הלא דיבו
מבואר ולית לתא דאמר אלו לא נאמר שור הייתי למד בור מן הבור ומקשה דה"ק
עיקרא דמשנה קשה אי אלו לא נאמר שור הייתי למד בור מן הבור כלתכן ולא זה וזה
שלכלן ליך ולהזיק ככרי הבור וכו' ובכוונה לכלן אין ללמוד בור מבור או מה הבור
מצלם חצי זק כלומר הא גם בלא זה ק"ל ללמוד בור מבה ברי לייתם זה
ולזה אומר ולמה תינתא הבא לחיות לית מילין אצין כלומר דבאמת כן הוא אלא אמוסף
עוד טעמים והוא כעניין שכתבו התוס' מבוא יבדיל תורה ויפדיל ומביא דוגמתו מריש
ת"כ שאומר לא ברי על מבכ ומשב שהיכים הלוקין לנמרי וכן על ידוי מיל ולדומה
שאומר לא ברי על פרשת שילוח ממאים ועל פרשה גרות אף שאין עניין זה לזה אלו
וה"כ כן הוא:

פרק ב הלכה א דף ד' ע"א [ה' ע"ב] ואין דרכה להתניז צרורות וכו'.
פפ"מ ונע"ל כרפה דה"פ דהכא בירושלמי לא נאמר כלל כך
דהתי זק צרורות תני זק הלכתא גמירא לה ופ"ל בירושלמי כסומכוס בפ"ם דילן [י"מ:]
ולבירושלמי גם לרבנן כן הוא והיינו דפ"ל לצרורות הוי ממש בקרן ולזה מקשי ואין דרכה
להתיז צרורות בהמיה כלומר דלמה נהבבנה בקרן הלא תורתה היא והוי רגל ממש ולזה
מתרץ ר' אמי דמירת בבאדם בחזיק את הכלי והיא דרסה כל כך בחזק על שפלו
צרורות לתוך הכלי ובברה זה וודאי לאו תורתה והוה בקרן אבל אם הכלי מונח ברה"ר
פטור דתורתה הוא והוי כרגל ורבה בר ממל מתרץ בתופן אחר דאפילו מונח בכלי ברה"ר
חייב [כל"ל] וכנון שהיתה להבאתה שני דרכים להילוך אחת ים בה עשבים וצרורות ואחת
אין בה וכו' וברכה לילך בדרך שאין בה עשבים וצרורות ולכן כשהלכה בדרך שאחר הוי
מבוזה ודיה בקרן וכל"ל אפ"ם שהוא מונח ברה"ר חייב ור' יעזר מתרץ דכל שאחז לנופה
פיו ורגל אין החיוב אלא ברשות הניזק כמו כן קרן לכיון דבה"ר יש לו רשות להזיק
להלך ושאם שוורים חיבם נוגחים אין הבעלים מחייבים להלך אחריהם ואפ"ג דנבי קרן לא
כתיב בשלא אחר בכבן ורגל מ"מ הא גם רה"ר לא כתיב ואולי דדרים כי יגוף שור אים
את שור רעהו כמו ברשות רעהו וכמו לה"ר לא מיירת קרא דקרן ברשות הניזק לה"ם
ברשות הניזק אלא זק אלם כמו כן ל"ל גם להיפך אלא מיירת כלל ברה"ר ובדברי רב
לריך לגרום תיובתא וכמ"ש בפ"מ:

הלכה ו דף י"א ע"א [ה' ע"ב] הלכה כר' מאיר בתמה וכו'. בפ"מ מוקם זה
ומפרש דהך דהוי רמיה לרב סבירן מימר מלכה כרב הונא ואין שום מעם בדבריו ונלע"ד דבגירסת
שלפנינו שיקר ורק בתוקם הוינן סבירן מימר מלכה כר"מ בתמה שאינו אומתו
וה"פ רב ירמיה בשם רב מלכה כר"מ בתמה שאינו חוזר לתומתו עד שהתוקות ימתאו
בו ולא כר' יהודה דבתרוה ג' ימים בעשה תם וכר' יהודה בהעדאה דרק ב' ימים בשם
מועד ואומר וירושלמי דתני שור שנגח וכו' אינו מועד עד שינח ג' ימים ומה ת"ל
מתמול שלשום אלא אם הזר וכו' כלומר כר' יהודה בתזרם ג"כ וזהו שאומר למתוך
בריייתא זו הוינן סבירן מימר הלכה כר' יהודה דו אמר מעין שניים כלומר שהלכה כר'
יהודה בתם אמר בשני הדיוטן בהעדאה והזרם אבל אתם לא אתא ר' ירמיה בשם רב וכו'
למלו דאינו כן אלא כר"מ בתזרם וכר"י בהעדאה:

פרק ג הלכה א דף י"א ע"ב [ט' ע"א] אין דרך אדם להיות מניחה
ברה"ר. כלומר בתמיס אלא וודאי דרך להניחה ברה"ר
ומסוכרת חייב:

[שם] היתה ממלא כל רשות הרבים וכו'. וה"פ משמע אם יכול לשבור כילים או
לשבור כילים אסור אלא עובר עליהן ואם נשברו נשברו ופטור ליה מבריית אשור
כיליו אלא להסתמיך התחתון ופשטה בשעת לישבור עליה ולא ישבור כילים והך דולא
יכיל מימר ליה הוא עניין בפ"ש שמקשה על דינא דבריית דשור שעלה על הכירו:

דף י"ב ע"א [שם ע"ב] ואם דהדהו ונפל ומת וכו'. לפי' הפ"מ קשה מאי מיריא למכו
כיון למיירא כשעלה אפילו שמעו חייב ולכן נראה דעל לא עלה
קאי ודמכי כדי שלא יעלה עליו ולכן חייב כיון דעשה מעשה נגופו וכבר בריייתא לעיל אך
לפלא בבריייתא זו לא נמלאת בתוספתא דב"ק ובריייתא הקודמת היא בתוספתא פ"ג:

דף י"ב ע"ב [שם] מהו שיהא חייב בנזקו הניח וכו'. דבר תימה הוא לומר שיתחייב
כשלחל מחקל בהניחו מפני שמקולקל הניח את החבן ברה"ר ולכן
נלע"ד דה"פ להרות בפריחתו ברה"י ואח"כ בפריחתו הרוח לרה"ר ושם מחקל אדם בה
והבעית היא אם נאמר כיון שבפריחתו ברה"י נתחלק מעשה רשעו לו לא נתחלק וכן
נדון הבמי בהתיזה לרה"י ואח"כ על ידי אויה סיבה נתגלגלה לרה"ר והוי ב"ב הבעית אם
נתחלק מעשה רשעו לשנוי או לא:

הלכה ב דף י"ג ע"א [י' ע"א] את מתני' מסייעא לדין וכו'. נלע"ד דה"פ
לדינא רחים מהבריית לר' יוחנן דגם לאחר נפילה פוטר ר' יהודה שהרי
היכו ס"ל בתוספתא פ"ב בחבילה של קוניס דפטור משום שלא ניתנו ערי ישראל לכך כמו
שהביא הפ"מ וזהו מחקת יהודה והוי דומיא דמשנה שלא בכוונה רחים לר' אלעזר שהרי
לי לאו מחקה היה ר' יהודה מודה לחייב וזהו מסייעא לדין ומסייעא לדין זה בעשו
דדין וזה בעשו הבערה ותימה שלשון בריייתא בירושלמי היכא בשוס מקום וגם תשוס מה
שייך בזה תקנה הא זה שמיה תגני וסיכיו ומשמו הרה"ר מזיק הוא ואולי הכוונה שהיית
לתקן ממשו וגזה יש לו רשות ולא לקחן בחזקה בשהרה ואתיך כך הזיקה וזה עדיף מדיעת
ממשה כיון שעשה ברשות ולכן גם חכמים מודים בזה ומ"מ ס"ע בכל זה ועל דשהיה לר"י
טוב מילתא בפני עצמה ועל המעשה קאי לפרש דברי ר"י מפי הוא מתכוין:

הלכה ג דף י"ב ע"א [שם ע"ב] דר' מאיר היא וכו'. במשנה לגיהנו לו זמן לא
נזכר כלל ר"מ בשלשי ב"מ ונ"ל שקבלה היתה בידם שמשנה זו ר"מ אמרה
אבל אין לומר משעה שתם מעשה ר"מ דא"כ לא היה לריך להביא משנה לשם שברי גם
כאן שתם משנה היא:

הלכה ט דף ט"ז ע"ב [י"ב ע"ב] ומה מקיים ר' יהודה וגם את המת יחצון
וכו'. עפ"מ ויותר היה נראה לגרוס ומה מקיים ר"מ וגם את המת יחצון
וע' בזה ותמלא שכן הוא:

הלכה יא דף י"ז ע"א [י"ג ע"א] ר' יודן בעי הדין עומדת וכו'. לפי' הפ"מ קשה
מובא למיך יכתוב הירושלמי אלא כפי הדין דעתני תמיי ויהודה לו בשוורים
לפסיר ונם מיך לא מזכיר כלל הירושלמי מזה ולכן נלע"ד דהירושלמי מפרש שים עליה
שרשו שנגחו רק לא ידעו מי נגח זה ומי נגח זה ולכן אינו דומה לשנגח תמיי ויהודה לו
בשוורים וזהו דעת הרמב"ם בפ"ם ממזקי ממון וכמ"ש שם הפ"מ ונם שם"ך בפ' ת' ונם
מפשר להירושלמי ס"ל בשנגח הנמק"י שם אלא אמי כלל לשעתו תמיי וה"ה לו בשוורים
ומי לנכסות עבד נדול וכסות עבד קטן ע"ם ונמוק"י שכתב כן לעניין מועד ותם אז אמוקי
לה בשניזק מוען שמת דבוש ג"כ לא אמי לשעתו תמיי ויהודה לו בשוורים וכמ"ש הטור
שם סי' ת' ע"ב:

פרק ד הלכה א דף י"ח ע"א [י"ג ע"ב] דעתיה דר' יודה מקדיש הראשון
וכו'. לפי הנירסא שלפנינו אין שום הבנה לזה וכל דברי הפ"מ
אין נכה מעם ולחוקים מאד ולכן נלע"ד דבמ"ש על דעתיה דר"מ מקדים הראשון על
דעתיה דר"ם שניהן מקדישין אותו הוקיר על דעתיה דר"מ הוקרא לראשון על דעתיה
דר"ם הוקרא לשניהם עשה שכר על דעתיה דר"מ השכר לראשון על דעתיה דר"ם השכר
לשניהם השביה על דעתיה דר"מ השביה לראשון על דעתיה דר"ם השביה לשניהם כנ"ל
ומתכוונינו קמי דכיון דר"מ ס"ל נעל חוב הוא הכל ברשות המוזק ולר"ם דשותפי ניהו
עומד ברשות שניהם ותב"ל מוסר ר' יוחנן דר' יודה למשנה דס"ם המניח דדרים קרא
לנעילה יפה חמשים שזה מוסל מלי סחי והלי בתת וזה נופל וכו' ור"ם למשנתינו דס"ל
דשותפין ניהו ממרו דבר אחד כלומר לנם ר' יודה ס"ל דשותפין ניהו כר"ם ור"מ פליג
על ר"י בשה כמו דפליג על ר"ם נכתן וזהו לשון קשה כלומר שים להזיק חלק בשור
המזיק אלא דנזה מחולקים דר' יודה ס"ל קשה לחי וקשה לחת כלומר לכיון דדרים קרא
שהנילה שזה ר' זה ושניהם שותפים בכחי והמת ור"ם מיירא בחין הכיילה שזה כלזה
כמבואר מדבריו במשנה ולכן לר"ם לא קשה אלא לחי אלא בלבד כל"ל:

דף י"ם ע"א [י"ד ע"א] מה חמית מימר וכו'. בחבורינו ערוך השלחן על ח"מ סי'
ש"ב סעי' כ"ח נתמרו דה"פ דשומל מה חמית מימר כלומר למה
הפרש שחולקין כולן בשוס ולמה לא נלך בתר רוב וניחוש לכל לפרים מרובין פרים ומתרך
בניניהם אלא קיימין או מיך קיימין אלא במסתייר כלומר משום דלא ידעינן אחר מי נלך אם
אחר הניניהם וודאי כל לפרים מרובין פרים אבל אם נלך אחר המסתייר כל קבוע כמלחי
על מחלה דמי ולכן סולכין אחר המסתייר וכל אחד מפסיד בשוס וסיי דומיא דשנים שבאו
לניים שבניה מקודם אמר ר' יוסי בי ר' בון ואין תאמר בניניהם וכו' כל"ל כלומר דאיך
אפשר לומר שילך אחרי הנוגחים וילך אחר הרוב ס"ב לקמן מדת הדין כמו שמפורש
אלא וודאי בסולכין אחר הנוגח והוה קבוע ולכן כולי סוכלין בשוס. ובחבורינו שם נתרנו
לפלכין לפי הבבון בשעות שזהו דרך המיעוט אבל יותר נראה כמו שפתרנו כאן:

הלכה ד דף י"ם ע"ב [שם ע"ב] נשמעיניה מן הדא וכו'. ופשיט מדבון שניהם
מבלמים זק אלם ס"מ המבעלים לאחרים אפילו ר"מ מודה דרשות אינו
מעשה ודאי לה ר"ם לאחתי כר' יוסי ותמיהני על פי' הפ"מ ואולי נירסא אחרת היתה לו:

דף כ' ע"ב [ט"ו ע"א] הדא אמרה המכיש בהמת חבירו וכו'. פי' הפ"מ לחוק
מאד ונלע"ד דה"פ כמי דדרשינן בכי יגח למיתה ולא למיתה אינו
אחריה כמו כן נלמד לנרום ומה מקיים ר"מ ונם את המת יחצון על הבעלים
ומ"ל בזה ותמלא שכן הוא:

הלכה יא דף י"ז ע"א [י"ג ע"א] ר' יודן בעי הדין עומדת וכו'. לפי' הפ"מ קשה
מובא למיך יכתוב הירושלמי אלא כפי הדין דעתני תמיי ויהודה לו בשוורים
לפסיר ונם מיך לא מזכיר כלל הירושלמי מזה ולכן נלע"ד דהירושלמי מפרש שים עליה
שרשו שנגחו רק לא ידעו מי נגח זה ומי נגח זה ולכן אינו דומה לשנגח תמיי ויהודה לו
בשוורים וזהו דעת הרמב"ם בפ"ם ממזקי ממון וכמ"ש שם הפ"מ ונם שם"ך בפ' ת' ונם
מפשר להירושלמי ס"ל בשנגח הנמק"י שם אלא אמי כלל לשעתו תמיי וה"ה לו בשוורים
ומי לנכסות עבד נדול וכסות עבד קטן ע"ם ונמוק"י שכתב כן לעניין מועד ותם אז אמוקי
לה בשניזק מוען שמת דבוש ג"כ לא אמי לשעתו תמיי ויהודה לו בשוורים וכמ"ש הטור
שם סי' ת' ע"ב:

פרק ד הלכה א דף י"ח ע"א [י"ג ע"ב] דעתיה דר' יודה מקדיש הראשון
וכו'. לפי הנירסא שלפנינו אין שום הבנה לזה וכל דברי הפ"מ
אין נכה מעם ולחוקים מאד ולכן נלע"ד דבמ"ש על דעתיה דר"מ מקדים הראשון על
דעתיה דר"ם שניהן מקדישין אותו הוקיר על דעתיה דר"מ הוקרא לראשון על דעתיה
דר"ם הוקרא לשניהם עשה שכר על דעתיה דר"מ השכר לראשון על דעתיה דר"ם השכר
לשניהם השביה על דעתיה דר"מ השביה לראשון על דעתיה דר"ם השביה לשניהם כנ"ל
ומתכוונינו קמי דכיון דר"מ ס"ל נעל חוב הוא הכל ברשות המוזק ולר"ם דשותפי ניהו
עומד ברשות שניהם ותב"ל מוסר ר' יוחנן דר' יודה למשנה דס"ם המניח דדרים קרא
לנעילה יפה חמשים שזה מוסל מלי סחי והלי בתת וזה נופל וכו' ור"ם למשנתינו דס"ל
דשותפין ניהו ממרו דבר אחד כלומר לנם ר' יודה ס"ל דשותפין ניהו כר"ם ור"מ פליג
על ר"י בשה כמו דפליג על ר"ם נכתן וזהו לשון קשה כלומר שים להזיק חלק בשור
המזיק אלא דנזה מחולקים דר' יודה ס"ל קשה לחי וקשה לחת כלומר לכיון דדרים קרא
שהנילה שזה ר' זה ושניהם שותפים בכחי והמת ור"ם מיירא בחין הכיילה שזה כלזה
כמבואר מדבריו במשנה ולכן לר"ם לא קשה אלא לחי אלא בלבד כל"ל:

דף י"ם ע"א [י"ד ע"א] מה חמית מימר וכו'. בחבורינו ערוך השלחן על ח"מ סי'
ש"ב סעי' כ"ח נתמרו דה"פ דשומל מה חמית מימר כלומר למה
הפרש שחולקין כולן בשוס ולמה לא נלך בתר רוב וניחוש לכל לפרים מרובין פרים ומתרך
בניניהם אלא קיימין או מיך קיימין אלא במסתייר כלומר משום דלא ידעינן אחר מי נלך אם
אחר הניניהם וודאי כל לפרים מרובין פרים אבל אם נלך אחר המסתייר כל קבוע כמלחי
על מחלה דמי ולכן סולכין אחר המסתייר וכל אחד מפסיד בשוס וסיי דומיא דשנים שבאו
לניים שבניה מקודם אמר ר' יוסי בי ר' בון ואין תאמר בניניהם וכו' כל"ל כלומר דאיך
אפשר לומר שילך אחרי הנוגחים וילך אחר הרוב ס"ב לקמן מדת הדין כמו שמפורש
אלא וודאי בסולכין אחר הנוגח והוה קבוע ולכן כולי סוכלין בשוס. ובחבורינו שם נתרנו
לפלכין לפי הבבון בשעות שזהו דרך המיעוט אבל יותר נראה כמו שפתרנו כאן:

הלכה ד דף י"ם ע"ב [שם ע"ב] נשמעיניה מן הדא וכו'. ופשיט מדבון שניהם
מבלמים זק אלם ס"מ המבעלים לאחרים אפילו ר"מ מודה דרשות אינו
מעשה ודאי לה ר"ם לאחתי כר' יוסי ותמיהני על פי' הפ"מ ואולי נירסא אחרת היתה לו:

דף כ' ע"ב [ט"ו ע"א] הדא אמרה המכיש בהמת חבירו וכו'. פי' הפ"מ לחוק
מאד ונלע"ד דה"פ כמי דדרשינן בכי יגח למיתה ולא למיתה אינו
אחריה כמו כן נלמד לנרום ומה מקיים ר"מ ונם את המת יחצון על הבעלים
ומ"ל בזה ותמלא שכן הוא:

הלכה ה דף כ"א ע"ב [ט"ז ע"א] אף באביו ובאמו כן וכו'. בפ"מ מוחק זה
ונלע"ד נראה דה"פ דני' לא אלא על עבד דכבר נאמר דבשל עבד

מיכל המים לירושלמי בבא קמא פרק ד ה ו ז ח ט

שלא מדמי ולדות קמי וכ"ק בכל מתר את מחייר בעבד וכו' וע"ל בסעם מפני שהוא קניינו של אדון והסם התורה על קניני וס"כ כ"ם שהסם התורה על הסם והסם בקניין בסיסם שכשהפידום יפלמו להם אף בהם ת"ל ובעל הבור נקי נקי מדמי ולדות ולזה פריך בכל מתר את מחמיר במועד מפתח וכי' כלומר למה לך מישום בהם בדמי ולדות הם אפילו במועד פטור כ"ם בהם:

דף כ"ב ע"א [שם] לא תהא תוספת יתירה על העיקר וכו'. נפי' הפ"מ פדברים פתומים יותר מדאי נם נשון תוספת ועיקר אינו מובן ויותר פלא שהתמוה הירושלמי הזה מתום' ורמב"ם ורמב"ן ונלע"ד נרור דבפשיטת כתוב זה כאן וזה שייך אחר שהסם לשור שהיה מתהכך בכותל וכו' דפליגי רב בם"ם דילן [מ"ה:] דהמוסל אחר פשור ממיתה וחייב בכופר ורב אחר פשור מזה ומזה ע"ם וזהו פלונתת זו דירושלמי להמיתה היא העיקר והכופר הוא התוספת כלומר מקרא שנאמר בשור יסקל וגם בעניו יומת הרי שהומר על הכופר וגם שהוא נשון תוספת ולכן חד אחר שלא הפה ת פשת מרובה על העיקר כלומר ופשור נם מכופר כרב בם"ם דילן והרבה אחר דהמלם לו כל נזקי נזקו בכופר כשהומל שם:

הלכה ו דף כ"ב ע"ב [שם ע"ב] כמאן דמר פדיון נפשו של מזיק אין תיטר יש נזקי בכולו הראשון נותן כופרו וכו'. נירסת הפ"מ ופירושו דחוק ונלע"ד דהנירסא היא כמו שהיא רק דכאן ירך לנרום הרחבת נותן נזקו כל"ל ופירושה דיש נזקים בכולו כ"פ דכשמזיקו בחובה שיהות מזה שם שייך לשלם בזה נזק שם לאו ולכן לאחר דהומר יש נזקים בכולו מייב הרחבת נזקו ושפי לאו כלום עניד היון דנם ע"י הרחבת היה את ולכן שם אין בייב נזקין בכולו הרי שיהם פשורין דנם הרחבת פשור היון דס"ל פדיון נפשו של מזיק וכל זמן שלא את אין כאן פדיון ופשו של פדיון נפש שם נייק יש כאן פדיון שהרי בע"כ יתום:

פרק ה הלכה ז

דף כ"ה ע"ב [י"ט ע"א] א"ר ינאי לתוכו בין שלפניו וכו'. עפ"מ והדין יכול להיות כן אבל למה לא פירש ר' ינאי דין המשנה ולכן היה יותר נראה דכל"ל לתוכו בין שלאחריו הייב חוצה לו לכניו הייב לאחריו פשור כל"ל וזהו כשהומל בם"ם דילן [ל"נ.]

דף כ"ו ע"ב [שם] מתני' לא אמרה כן וכו'. עפ"מ וזביהו תמוהים כמו שהמה עליו בנליון וכנליון מהנה הנירסא לך ע"ל לזה שלא למקשה דרך נשור והמור על שני מינים הוי כלאים ולא עופות ומתרץ דנם עופות כן:

פרק ו הלכה א

[שם] [י"ט ע"ב] ממקום הפרצה מהו וכו'. פירוש מובן כלל מפי קמיבעיא ליה ודפרי הפ"מ התוכים ונראה דכל"ל ויליפא ממקום הנדורה ולפ"ז צפיר למיפ להבריחיה שהניח הנפל כותלו מקום הזוטות וכו':

הלכה ב דף כ"ז ע"א [כ' ע"א] ירדה כדרכה והזיקה וכו'. כלומר דשמדה ורעת מקרי ירדה כדרכה:

דף כ"ז ע"ב [שם] על דעתיה דרבי יוחנן וריש לקיש וכו'. כלומר דהבעית היא לפ"י וכ"ל דבשדות פפרי עד שתגא לרה"ר אבל בניכה ל"ל דמניכה לניכה הייבת והטעם מפני שהניכות בהכח הלוקים זו מזו ואין דומין לשדות דרוב נימות נדורות הן כדאיתא בריש ב"ב [ד'.] ע"ש:

שם [שם ע"ב] א"ר יוסי בר הנינא היא מתני' וכו'. פי' הפ"מ לחוק מאד ולע"ד ס"פ דריה"ג קומר דפשיטת דיכלה הוי אבל עניין וכן ירדה ולכן היא מתני יתן אבל נפלה למקום ארשות ליפול יכלה [כל"ל] למקום ארשות נירד דה בריכת לדה ודה בריכה לדה כלומר דאל"כ אבל אתאמר להמשה מיירי שנפלה במקום הרשות ליפול וירדה במקום ארשות נירד פשיטת ומאי קמ"ל והזו בשומר שכשיר נב"ד דא

אין לחוש משכחל ואין לך מקח מיטרפל שאין לו נוסחין אלא זה גזל הגר [וכמו שכתב על דין שרשאין במשנה א] ואם אין לחוש נוסח ונו' אבל יכפר בו בפשוטו כפרה הייב יגע זה בשון פשוט כפרה וע"ש כתב ר"ע כתבע מפירין כל"ל וזכו טעם לפיפל למשנה לכתמת שאזלן בדרך ימנו פכסף לגבו והמקח ירעה אמת ג"ל כפרה ודרשה זו דרש ר"ע כתבע מפירין כמבואר בתוספתא שם ודרשה לכמה שכתוב מדבר נשתק שני פעמים בפשוט:

הלכה י דף ל"א ע"ב [שם] מאן דמר בשתי שבתות וכו'. לע"ל טוף כולו מסובם וכל"ל מאן למר בשתי שבתות נתן את הכסף ליהוידיב במשמר יהוידיב ומקח לידעיה במשמר ידעיה יגע נתן את המקח ליהוידיב והכסף לידעיה כדברי ר' יוחן יוליך את הכסף מבני ידעיה אל בני יהוידיב ויקריבו בני יהוידיב את המקח ויתכפר להם זאת אומרת אבני משמר שזכו בקרבן בשבתן אין מוציאין אותו מידן [אף אעפ"ו שלא כדין שקבלו המקח קודם הכסף] למר בשבת אחת פלינין נתן את המקח ליהוידיב במשמר יהוידיב ואת הכסף לידעיה במשמר יהוידיב יוליך את הכסף מבני ידעיה לבני יהוידיב ויקריבו בני יהוידיב את המקח ויתכפרו להן זאת אומרת אבני משמר שזכו במשמר שלא בשבתן מוציאין אותן מידן אמר רבי אומר אם כדברי ר' יוחן אם הקריבו בני יהוידיב את המקח [קודם הכסף] לא נתכפר להם [ויתן המקח אחר לבני ידעיה וזכו בין לר' חקיה בין לר' יוסי] ואם שיבר משמר בני יהוידיב [כלומר לבתוספתא פ"י פניה] עבר משמרו של יהוידיב וכו'] כיני מתניתא ואם היה שעיבר לאחר ימים [כלומר לא ברק עבר משמר של יהוידיב אלא שעבר זמן מרובה] זכו בני ידעיה את המקח [כלומר שמוסרין המקח לידעיה] זאת אומרת אבני משמר שזכו בקרבן בשבתן ואעפ"ו אין מקריבוהו [במשך זמן מרובה] מוציאין אותן מידן כל"ל וזכו נ"כ בין לר' חקיה ובין לר' יוסי וכל שלבניה להמקח אתיא כרבן לפליני על ר' יוחן בתוספתא שם והירושלמי מפרש רק לדברי ר' יוחן וכשתעיין בס"ם לילן ס"פ הנזהל עתיה תבין:

פרק י הלכה יא דף ס"ד ע"ב [ל"ג ע"ב] דבי רבי ינאי פתרין לה בפלים בפשיכת מחט. כל"ל ומה לפריך מה ופליג ס"פ שנפל אם דבי ר' חייא פליגי על ר' חייא ואם דבי ר' ינאי פליגי על נר קפרא ומתרץ דלא פליגי אלא דמפרשי מילתיהו אבל ר' חייא ונר קפרא ווילמי פליגי. כגל"ל:

בס"ד סליק מסכת בבא קמא

מיכל המים לירושלמי

מסכת בבא מציעא

פרק א הלכה א דף א' ע"ב [ב' ע"ב] רבה בר ממל ורב עמרם סליקו הן דר' לא ביניי. כ"ל וס"פ דעל ידי הפלפול שהיה בין רבה בר ממל ובין רב עמרם נסתלקה רפיית ר' לג לר' חייא ושיימו דרבה שגל גרב עמרם ממתניתן דתנן זה יצבע וזה יצבע וקס"ד דזה יצבע מי מצחים וזה יצבע מי מלחים ולזה הקשה הא אין מוסרין שבועה לחבול על השבועה כדתנן בפ"ו דשבועות דהתחול על שבועה שכנגדו כשבע ושקל וכ"ש במקום שאנו רואין שמחל כשבע לשקר שהרי בע"כ מחל מכח לשקר כשבע ופ"ל רב עמרם דלפילו לגון שבועה אין מוסרין לחבול וכ"ש שבועה גמורה וכאן כיון כשבע שבועה שים לי בה ואין לי בה פחות משוה פרוטה ובפ"ש שבועה שים לי בה ואין לי בה פחות מחליה ובפ"ש שהא אמר רב סושע שבועה שים לי בה ואין לי בה פחות מחליה והכל אחד כמובן דגזה אין שבועת שוא די"ל דתרוייהו בהדי הדדי הניחוהו כמובאר בפ"ש דאין ועתה ממילא כאן שבועה רפיית ר' לג לר' חייא דאמאי כיון דהשבועה בכה"ג אין כאן הכחשה מש"ה בדר' חייא וה' יזכנו לומה לרפיית ר' לג מפני שהשבועה זו תקנת חכמים היא. כנלע"ד:

[שם] פחות משוה פרוטה. ותימה הא אמאי מפורש פחות מחליה בירושלמי בעלמו לקמן בחליה ובלים ושאני התם כן ולכן נראה לפרש הטיפוס הזה וכ"ל פחות מחליה:

הלכה ד דף ג' ע"א [ג' ע"ב] חזקיה אמר בשכר הליבלר היא מתניתא וכו'. דברי הפ"מ לחוקים ולעכ"ל דה"פ דממרן דהא דקרוב לא מגורשת לית מגורשת לית אלא לחומרא הא קבלה קדושין מאחר שגל אין מתירין לאחר בגט זה וזהו שאומר שהסופר יתכתב עוד פעם מכתיבת עם אחר:

דף ג' ע"ב [שם] אזל שאיל לרב לא א"ל כרום אזל חזר וכו'. לפי' הפ"מ קשה למה נתמה לא הסיב לו רב ושוב היה שייכות הוא לקודם ולע"ל דה"פ דהתירים נעל הנחלות אזל שאיל לר' לא והוא שם המורה שרשם פשוטים בירושלמי וגם ברים מכילתן נזכר ס"ל [ר' לא] כלום אזל אזל חזר וה"פ דהשם כתרים שגל מר' לא דכיון דזהו תלוי שרשו של ר' בא בר מינה ושיה שם לולי שאמר יזכה לי תלוי ולפי מהוייב ליתן לו בנחלות ואמר לו ר' לא כלום אזל אזל חזר כלומר אפשר ר' בא דשפלך מכאן חזר לומר יזכה לי תלוי אחר שנתוודע שים שם נחלין והרי לא חזר ולכן בנחלין שלך ולזה אמר ר' בא קשיה לן אהורמה זו דויתא חזר כלומר דבשעת חזרתי ואמרתי יזכה לי תלוי ותייתר ממילתו כלומר ול"ל כתרים מיותר ממילתה זו שתיכף שנו ולפ"ז שפיר שייך לדין שקודם דבעה"ב לא זכה בשעת מירתו עד שיתוודע שים שם המילתה:

הלכה ה דף ד' ע"א אמר ר"ל אדם שיש בו רשות לחזור בו וכו'. לפי' הפ"מ כראה תימה מאי רמיה מכאן שאין אדם יכול לחזור במילתה דזהו כשהוא אומר מי יזכה לפלוני אבל הכא הפועל הא לא אמר כלום ולכן נראה כדור לה"פ בשאמת לא אמר ר"ל כן אלא על דין פועל אמר כן ומשם אין רמיה כלל מפני שלא אמר יזכה כבתיל הבשה"ב אבל אם אמר יזכה אני לפלוני יכול לחזור דגם ר"ל סובר דזכה לחבירו במילתה וכמו שבשאמת כתם שמורתי לירושלמי שכרי קן שפשה פ"ד הל' ה' ומשם יש נ"ל רמיה לפירושינו כמו שנתבאר שם עש"ם:

הלכה ו דף ד' ע"ב [שם] תני בשם רבי מאיר וכו'. תמיהני על הפ"מ שכתב שלא נמלאת בריייתא זו בשום מקום ואכרי שם דילן בפ"ש [י"ג:] שביאה שם"ם נראיה לר' יוחנן דמוקי להמשנה כשחייב מודה ור"מ ס"ל דשטר שאין בו מהריות נידה מבני חורין וחכמים ס"ל דמהריות שעות סופר ונוכח גם ממשועבדים וחיישינן לפרעון ולקונסיו ע"ש ובבריייתא זו שיש בתוספתא כ"מ פ"ש שהיה לו בשיבת קלילה כדרך הירושלמי דר"מ ס"ל דבין שים בו מהריות ובין שאין בו מהריות נוכח מבני חורין ולעניין כני חורין שיהם שוים ושאמת הירושלמי הוא ר' יוחנן וכן אמר ר' יוחנן לקמן מפני קונסיו ובכלן כ"ם תני בשם ר"מ דנוכח מבני חורין בשין בו מהריות ולזה בני הירושלמי על דעתיה דר"מ לאיזה דבר הוא מחזיר לכלומר היכן מירית מתניתן כי משחייב מודה ולכן יחזיר בשין בו מהריות ובים בו מהריות לא יחזיר דחיישינן לקונסיו וחכמים סברי דגם בשין בו מהריות נבי ממשעבדי ולכן גם בשין בו מהריות לא יחזיר מי דמירית בשין חייב מודה כשמוסל בפ"ם דילן שם וס"ל דלר"מ שטר בלא מהריות הינו כלום ולפילו מבני חורין הינו נוכח בו ולכן יחזירנו לעור ע"פ לנוחיתו כמו לשוקי שמוסל שם ולזה מצינו הירושלמי לעור ע"פ לנוחיתו בחמים כלומר היה חזרה הוא זה ומה שייך לומר על זה יחזיר הלא וודאי ליחזיר לנבות בו וכשחייב מודה ונוכח בו מבני חורין כשרייתה ולזה כשמוסל ולכן פריך אחכ"ת על שמוסל הכא אח מר נוכח והכא וכו' כלומר דשמוסל לא ס"ל כר' יוחנן הלא הוא ס"ל דבלא מהריות הינו נוכח כלל והכא אח אמר נוכח ומתרץ לא דמי וכו' וכפי' הפ"מ:

שם [שם ע"ב] א"ר לעזר שאני אומר שהיה כתב ללות ולא לווה. כגון בפ"ם דילן שם מוקי ר"ה שמחייבו בשין חייב מודה וס"ל כשמוסל דבלא מהריות הינו נוכח כלל והמחזיר היה לעור על פי לשיטתו ומקשה שם על ר"ה מבריייתא דחיישינן לקונסיו ולה בחייב מודה לא יחזיר ע"ש. ולפ"ז גם כאן בירושלמי נפרש כן דברי ר"ה דלומר ר"ה ג' מיומות הרמשוה שהיו אומר כתב ללות ולא לוה כלומר דמירית שאין חייב מודה בשטר כלל ומי קשיא דה"ל מאין לא בשר זה והכא הם"י פי' שם לשוויף הוא ולבירושלמי לא ניחא ליה הכי אלא שכתב ללות ולא לווה עדיין כלומר שטר לווה אפ"ם שאין מלוה עמו ולומר לזה מיומת שחייב מודה יחזיר לפרעון ולקונסיו לא חיישינן ולומר שוב מיומת שאיפית שהם כוחזק שטר ביד המלוה כגון שעדים רשומו בילו שפילו אין חייב מודה יחזיר כיון דלא חיישינן לפרעון ולקונסיו ולומר בירושלמי מתברן כלומר דכל אלו הני מיומות מתברן שנתנים דמיהו כן דממכא מתוספתא ובריייתא שבועה בפ"ם דילן שם שמקשה על ר"ה מבריייתא זו דחיישינן לפרעון ולקונסיו וכמו שאומר ר"י שם ומתניתן מיירת בחחייב מודה וכמ"ש:

הלכה ז דף ה' ע"א ואין אדם עשוי לפרוע וללות לבו ביום. פי' הפ"מ דחוק וכמובן ועכ"ל נראה לכולה מל עניינה הוא וה"פ דר' זירא שגל של ר' יוסף כיון דאת אמר בשם ר"י דשפילו שם פרע בו ביום הוא זה שגמ דנרך ליפרע בו ביום וה"ל שמת שמרת מקודם לשם זמנו יהא לבו ביום יחזיר משום דלא שייכין שפרע בו ביום וע"ק דכיון דנרך לפרוע בו ביום ה"ל שמ חוזר ונוח בו ביום ומתרץ ר' יוסי הכא מלוי לפרוע בו ביום כלומר הפ"ג דשין לנו לחוש לפריעת בח יומא מ"מ יכיל להיות כן לנפשמים פרע בו ביום שכל שין לשם שמו לפרוע ונלות בו ביום כלומר זה הינו מלי כלל וכיון שאין זה מלוי כלל שין כתיבת הסיעבוד מועיל לבלוחה החרת דדבר שאיני מלוי שין מעלין על הדעת שיסתעבד זה השטר לבלוחה אחרת שלו ביום וזהו עמ"ש שהגל ר' חנני לר' יוסי מפני מה מרע כחן של לקוחות וה"ל בשלא נסתעבדו נכסים כלומר דכיון שאין זה מלוי כלל שין כוונתו לשעבד לבלוחה אחרת וכמו שכתבנו לר' זירא ושם מומרים בשלא החמו העדים על המלוה שפילו שם נאמר בשלוה כיון לשעבד נכסיו לבלוחה הכתוב אבל העדים בשיחתו לזה והוי שטר בלא עדים:

פרק ב הלכה א דף ו' ע"א [ה' ע"ב] יצא ויאוש בעדים שאבור ממנו ומכל אדם. ונראה דה"פ בשעת ביאום היה לפני לפוד מכל אדם וכיון שנעלמו אחר ביאום אבל מעלו קודם ביאום לא קנה וזהו כשיבי ביאום שלא מדעת

מיכל המים לירושלמי מסכת בבא מציעא פרק דה ו י

[שם] אין תימר ליטול. כהדיה למקומה פטור למקום אחר חייב ואין תאמר נפל בהדיה בין למקומה בין למקום אחר חייב כל"ג. כ:לע"ד:

[שם] היה יכול להציל וכו'. זהו עניין בפ"ע ומשומר שכר קאי כגון שבא זאב ופרץ וכמבואר בפ"ם דיון [ל"נ:] ע"ש:

[שם] הייתי למד מש"ח. לפיזה דבר נאמרה וכו' כל"ל והשאר נמחק:

[שם] נמצאת למוד קל מחמור להחמיר עליו. דיכול מימר ליה מה לי מצא שכר לפילו מצך יסה פטור וכו' כל"ל והשאר נמחק וכהיזוה כמו לתיתא נגמ' דיון [מ"ם:] די"ל בפ"ח חמיר למלוה כפל בפועל מעות נגד ולכן קרא בפ"ם קיל ובפ"ח חמור ולפ"ז אומר עוד לא יאמר שליחות יד בפ"ח פל"ל וחייבו לפי מה שאמרו דפ"ח חמור ספי מלה וודאי דתני לגנות בחייו כן ובגמת פ"ם חמור וחייב מסתמה מקלי ותרמילו. כללע"ד:

פרק ד הלכה א

דף י"ד ע"א [י"ב ע"א] אוף הכא הבעל צריך להביא ראיה. כלומר בכהן בעל המחור סום בבעל לפלוג לפיזה לפיכפה מוחזקים ובעשה דמקום שנמצא ספפק עליו להביא ראיה וכבפ"ם דיון כתובות [ע"ד:] ע"ש:

הלכה ב

דף ט"ו ע"ב [י"ג ע"א] א"ר יוסי את שמע מינה וכו'. פי' בפ"מ אימו מוזן כלל הא זהו קנייה מעלמלין ממש ומפי' שבפיא במפ"פ בשם הרמב"ן דזהו למי שפרע ג"כ קשה לשם למי שפרע למה לריך ללמוד מכאן הלא בלאו רווחא היא דבמעות מייב במי שפרע ופי' העיפור שבניה בבר תמהו עליו ע"פ וב"ק למה לריך דווקא בשלח ילו בהן הא מי שפרע מייב מפקיבל המעות ויותר מזה ק"ל לשיך יליף ר' יוסי מעלמלין מקרקע דמעיקר הדין קרקע נקנה בכסף ולא מעלמלין ולולי דבריהם היה נלע"ד דזהו נ"ב לעניין ריבית וה"פ אנוסן לו עשרה דינרין שיעסוק בהם למהנית שבר עד כדי שיעלה על חלק המותן מאה נרבי יין ולכן מפלגא בהן יד והתחיל להסתמם בהן סרי מתחייב לעסוק ולקיים תנאו וזה למד ר' יוסי מעשרה דינרין על כרחין לתקנו וליפותו עד שיעלה למאה דינרין כמנומר מקודם וה"ע כן הוא:

הלכה ג

דף ט"ז ע"ב [שם עמוד ב] בטל מקחו וכו'. בפ"מ אפי' בבריית לנקנה ממקח וכו' דזהו מה שהניח בתוספתא מי שהופל עליו וכו' מכר לו תלוק סוה ס' בשם וכו' כרבה תימא דפ"ק שיך לומר ר' יוחנן על זה בפל מקחו הא ר' יוחנן פ"ע מקודם שהות משות נמי כמ"ש בפ"מ מקודם וזהו כשמופל בפ"ם דיון [מ"ם:] ופ"ק סוה המם בשם הא הוא לומא כשמופל שם ולכן בלע"ד דבבריית לנקנה ממקח וכו' סיה בבריית שנגמ' שם [ל"נ:] דתניא לומא פהות משהות מקח נקנה מקח יתר על שהות בפל מקח שהות קנה ומחזיר לומא ר"י מכניא לומר יד מוכר על העליונה וכו' ומפרש בירושלמי דגם על יתר משהות סובר כן ר"י מכניא ובכהן ס"ם תני נקנה ממקח חוזר לו טוייתו כלומר דפהות משהות נקנה מקח ומשהות ולמעלה חוזר טוייתו הא המוכר רוצה ובזה שפיל פלוג ר' יוחנן דבפל מקח כרבה שם. כללע"ד:

[שם] בשעה שהמוכר מתאונה וכו'. גם כאן פירושו של בפ"מ תמוה מאד שפירשה על בריית שהוא שם בחמם לו ממש בשם ותימה הא מקמי דב אמלו ולרב דפ"ק שהות מקח לווקא סוה שום ממש בשם ביפול מקח כמבואר בגמ' שם ולכן בלע"ד דפ"ק דשפל לרב דפ"ק שהות מקח לווקא סוה שום שיהא בחמצה ובתמה המוכר או שיהא בשבעה ובתמה לווקא כמבואר בגמ' שם ולזה אמלו ורבי לוגלת המוכר שקיבל סדמים ועיכו בדמים לא בחפץ רבי לוגלתו חומם שרבי בתמה בחלק המיטי ממעותיו ולוגלת לוקח שבחפץ נידו שפיר סוה הלק שהות ומפי שבא והירך לו כיה לוייטו ומלערפין עד שהות כלומר כשמחזיר לו בלומא ומלערף על מקודם ושהא סוי שפיר שהות כמובן ועל זה מקשה לרב דפ"ק מכר לו שום ממש בשהא לשם סוי לירך ביפול מקח כמבואר בגמ' שם הא יכול לומר לו אל תיר מגרבית שב דיכך כלומר הא לקחתי ממך מותר דיכר שב דיכך ושהא סוי שהות בלומא כבגד המעות כמו שהתה לומר לבעי המוכר בשום שיהא בחמצה שב דיכך ויהיה שהות מהמעות כמו כן יאמר המוכר לנוקח בשום ממש בשיה ומתרץ משום דאין לומר בבגד של ממש בשיה דיכר כלל ועל זה בלו ר' יוחנן ור"ש ור' סושעיה דס"ל שהות משות נמי ולזילסו סוה שום ממש בשיה ולכאורה רב שפיר קאמר דלא ניחא ליה בבגד של ר' דיכר ולזה לומריה לשימו כן דגם סוא ידע מקודם שיפיר קאמר דלא ניחא ליה בבגד של ר' דיכר ולזה לומריה לשימו כן דגם סוא ידע מקודם בין לתומרא. כללע"ד:

פרק ה הלכה א

דף י"ח ע"ב [ט"ו ע"א] מודה ר' יוחנן שאין שטר חוקק לחבירו. עפ"מ בהקק מאד ולדבריו סיתר ר' יוחנן את עלמו מבבלי לירושלמי ולע"ד נרפה דפ"ק דוודאי ר' יוחנן סובר לשימו יולא בדיינין קי כבאן מבאר בפיזה קופן אין יולא בדיינים ועל זה אמר אם אמו אין אמו מניחין לנדוני ג' כלומר לומר אם אינה יודע הדין כמו אני אם הפרש יש ביני לביך ור' יוחנן סיה מנדוני ג' וזהו כלשון שהביא ר' יעקי לר' יוחנן בשבת [ק"מ.] ג"כ אם אין לי ולך ע"פ ולזה מבאר בפיזה קופן סיה יולאה בדיינין ומומר מודה ר' יוחנן שאין שטר חוקק להבירו כלומר לא מיבעיא שאם כבר שילם לו הריבית וקרעו השטר שאין מוליאין ממלוה מכיסו אלא אפילו יש להמלוה עוד שטר כשר על סלוה אין שטר חוקק להבירו כלומר אין ביכולת סלוה לעשב דמי שטר זה בשביל הריבית שנתן לו להמלוה ושאני אומר להיפך מודה ר' יוחנן שאם סיה השטר קיים למענין ליה כלומר אפילו אם פרע לו הריבית אלא שעליין לא קרעו השטר מפני שיזה סיכה למענין ליה הריבית מהמלוה שיחזיר לוה לכל זמן שהשטר קיים על הכ"ד להזדקק להנאות ולהחזיר הריבית. כללע"ד:

דף י"ט ע"א [שם ע"ב] השער שהוא יפה לעולם וכו'. אולי דייק מלשון שטר שמה שהוא שטר אלא שהוא שטות בשטר סוה שבכל ככסין זו אך בעיקר הדבר ק"ל דהא בפ"פ המוכר את הספינה מבואר להמקח סוה אף בזול גדול ר' שלין נפ"ש ולתחבון זה בכור שהוא ל' שלין סוה אלמים דיכרין ואומר בכלן כור בדיכר שבל שהוא רק כ"ה דיכרין ולפ"ז איך אומר סירושלמי שהוא יפה לעולם ול"ע קלא. ודע שהלישון שבתוב בירושלמי בסוף עמוד ג' אי זהו תרבית שיך לקמן קודם אמר ניה תן לי תיסי וכו':

דף י"ט ע"ב [ש"ז ע"א] כיצד קיבל הימנו שדה בעשרה כור חטין. כל זה לריך למחוק וכל"ל כילד אמר לו תן לי סלע וכו' והשאר נמחק. וגם מה שכתוב אח"כ וחזר ולקח ממנו בשלשים ומרבע לע"ל לריך לעיוס בשלשים וגם בשנים וכהוא על משין דבסלע כ"ל משין והוא מרוים משם:

[שם] לית את צריך והב אגר כלים וכו'. פין לזה שום שבש ודברי הפ"מ נית לה פתר ושוד לסלדיי משמש דר' נא ור' זעירא פליגי ולכן נלע"ל שזהו עניין בפ"ק וס"פ דאחר שנתבר להשוכר המלוה לריך לשלם בעד דירתו לשלוה כדי שלא יסיה כריבית שוטל שלוה אחרת וסיינו שהמשכיר שלוה אומר להשוכר המלוה בוא שוכל נשתה לך טובה שברי אתה לריך לשלם מביתי ולשכור לך דירה אחרת ויעלה לך שכר כלים או שכר כתפיים ניבא ממקום למקום ואני אעשה אותה ואת מקבל ממך מעות בעד זה ונית את לריך הוא בלשון ביתמיה כלומר וכי אין את לריך וכו' לקולי לקל עליך לעשות בעצמי וקח מעותיך אחר וכיון דמי לירה ושוטל הירושלמי אם זה ב"ב אסור בשבל מעותיו והוי שכר שכר או לא ופליגי זהה ר' שלא אומר למוכר דהוה כמותן לו שכר רגלו כלומר זהה לא שיך להמעות והלידה אלא שמוכר לו טרחת רגלו וכ' זירא שכר לשכור דזהו כמשכיר לו לירה ביוקר כלומר דגם זה בכלל דמי לירה ומשכיר לו ביוקר ושוטל ממנו בשביל מעותיו והוי שכר שכר. כללע"ד:

הלכה ב

דף כ' ע"א [שם ע"ב] מאן דמר הרי זו כמין ריבית וכו' ר"מ וכו'. לעל"ד לריך לגרוס להיפך מאן דמר הרי זו כמין ריבית ואינה ריבית כ' יהושה דס"ל לד אחד בריבית מותר מאן דמר הרי זה ריבית אלא שהפורס פתירה ר"מ והכי משמע בערכין [ל"ה.] ע"פ וס"מ מרח זהה ולע"ל נרפה ברור כמ"ש:

הלכה ה

דף כ"ב ע"א [י"ח ע"א] נושא שכר חייב על האונסין וכו'. בפ"מ ולע"ל נרפה דפ"ק דכאן אתה אומר בשלן נרול דמסיפור הוא משום דמשלה לו סלע מכל אחת מהן אלא זה אומר אף אתה מקבל עליו כל המחריות ומשלם שכר שיתחייב בגונסין מותר ולמה מקודם במשנה דמהנית שכר לריך להיות מהאי שכר ומהאי הפסד גם על הגונב ולבד זה שכר עמלו וכרי אפילו אם כל הפסד על המקבל מותר מפני שטוטל שכר על זה וכ"פ בוטף שכר כדי שיהא חייב על הגונבין ומתרץ דכיון שמיטו טוטל בשכר של עשם הבשמה כלל דאפילו אם תתייקר הכל לגונבין והוא אינו טוטל בשכר מרחתו רק הוולות והמלוי והגיזה ובזה אין חלק להגונבין כלל עדיף ספי כמו דמתנה ס"ח לסיות כשוטל:

[שם ע"ב] לווה בשקל ומלוה בסלע וכו'. לפי' בפ"מ נקט מפי קמ"ל וגם בשכו"ס היא מתנה בהיפוך לריכה ולע"ל נרפה דפ"פ בעין שלוה מאחד מעות רעות ומעמידם על שקל אם יתבדו ומלוה לותם לאחר שבלא כשיתבדו ולכן אסיר לכיון להעמידם אלא הקידם בשקל אם יעול יותר הוא כאנר נער אבל לזוא מעכו"ם בשקל וכל"ל כלומר ומלוה ליזהר אלא בכלא ולא מיסיון מה שהעמיד אלא עכו"ם בשקל:

פרק ו הלכה ב

דף כ"ז ע"א [כ"א ע"א] על דעתיה דרב וכו'. פי' מ"ם בהבוריו ערוך השלחן סי' שנ"ג סעי' ח':

הלכה ה

דף כ"ז ע"א [כ"ב ע"א] הרא אנטיכריסים רבית הוא וכו'. פי' בפ"מ אין לו מובן ולע"ל נרפה דפ"ם להשה ס"פ לזיבו נפך תתן לא יאמר לו תרום עמי בנריך ואני מתרום עמך בדביעה אלא יסא חבם רבית ומבואר מזה דכל שלפלה שרשובן שוטה לשמשון וכנגד זה שוטה שמשון לרשובן לא יותיר בשלפלתו ממה שעשה רשובן לו ולפ"ז הא דתנן שמור לי ואשמור לך לריך לשמור לו כפי הזמן שהתנו שמר לו ולא יותר ועל דין זה קאי הירושלמי ואגמי סוא בלשון יון נגד וכריסים קרי לשון נזיכה ופכילא כפי' בפ"מ וזהו שאמר אגמי כריסים כלומר הכזיבות הנעדיות רבית הוא אם מרבה מכפי הרשבון ולכן יהיר בשמור לי ואשמור לך אלא יאמר יותר מכפי שאמר הוא לו:

פרק ו הלכה א

דף ל"ה ע"ב [כ"ח ע"ב] זאת אומרת ששולטת היד וכו'. פי' בפ"מ לחוק ולע"ל דפ"פ דוודאי נם בסני טוטל כנגדו שלימות כדמסיק בפ"ם דיון ואע"ג דבסני אין לו רשות כלל מ"מ כיון שאם טוטל בע"כ שנם בסני טוטל כמבואר בגמ' וזהו שאומר זאת אומרת שטולטת היד מלד אחד כלומר אפילו אם אינה יודע אלא אחד בריבית אלא שהבני שנם בסני שאינו מבורר יטול כמו הרשבון שהוא מבורר:

בס"ד סליק מסכת בבא מציעא

מיכל המים לירושלמי

מסכת בבא בתרא

פרק ב הלכה א דף ג' ע"ב [ד' ע"א] כיני מתניתא וסד בסיד וכו'.
נראה דזהו בעיא אם וסד נסיד לגד הנ' ספיחים הרהקה או אם כד נסיד כל שהוא וכו' כלומר דהכוונה או סד בסיד ופסיק ליה מהדא מסיפא דתנן או סד נסיד וכיון דכאן לא תקן כן ס"מ דתרתי בעיין:

הלכה ב דף ד' ע"א [שם ע"ב] תני ולא שך נפחין. נראה דפ"פ דזה שכרן בתנור נובה ד' ממות מיני בתמר של נפחין שכשם גדול מאד ומפיחין את השם במפוח וצריך נובה יותר מד' ממות ופי' הפ"מ תמוה:

[שם] אין הזה כגון קיני וכו'. עפ"מ ולעו"ל נראה דקאי אמשנה שאחר זה על לא יפתח תמות של נהמומין ושל נצעין תחת פוצר מוכרו ולזה אומר דאם קודם עשיית הפוצר היה לזה קיני או כיפה מותר לו שתפ לפתוח במקומה המות של נהמומין או של נצעין דזה מיני יותר מקיני או כיפה וכך לכנגד דירתו ג"כ קאי על זה למיבעי ליה אם לווקא תחת פוצר אסור אבל כנגד דירתו מותר או דכ"ם כנגד דירתו ופשיט ליה כן וכן פי' הרמב"ן ז"ל כמ"ש במ"ם ל"ם כל ואח"כ כמזיק אין לו חזקה קאי אמשנה זו:

הלכה ג דף ד' ע"ב [שם] מסטובא. הפ"מ פי' עליית קיר קטנה וקשה דלע"ל למה יכול הקונה למחות בו הא על מנת כן שייר דירה זו לעצמו ונראה דזהו כמו פיסקא של בניין כמו שמציע במ"ק י': ע"ם ואין זו דירה כלל ולפיכך יכול הקונה למחות בו אלא יש שם תדיר וירא מה שעושה בחנר וכן משמע ממה שאמרו ר' יוסי ור' יוחנן עליה:

שם [ה' ע"א] קומי ר' יונה. ור' יוסי אמרין לא כל הימיך מיעל וכו' כל"ל:

דף ה' ע"א [שם] תני לשבינו יכול לחזור בו וכו'. פי' הפ"מ רחוק ולחוק ולעו"ל נראה דקאי אהנות שבחנר דהכן שיכול למחות גילו ועומר לו חיני יכול ליתן מקול הנכנסים וכו' ועל זה תני לשבינו כלומר אם הוא שכיר הנות לשבינו ויודע שים נכנסים ויוצאים ומ"מ מותר לחזור בו ויהזור ממה שהשכיר לו אבל אם קיבל עליו מפורש אלא יכול לומר לא נוכל ליתן מקול הנכנסים וכו' אינו יכול לחזור בו דס"ל כר"מ כדמפיק לה ר' חייא ור' מנא ורב הונא מחלקו בפירושו לשכינו ר' חייא ור' מנא אמרין [כל"ן] אם לשבינו מיבעיתם נו דדעתיס כלומר שהשכיר לו רק שיזור אלא ולא שם חנית דאז אם לתן השוכר לפתוח לו חנות יכול לחזור בו ומשקיל עליו אינו יכול לחזור בו כיון שקיבל עליו לשכרותו לפתוח לו הנות אע"פ שהשלה היתה אחר שהשכיר מ"מ כיון שקבל עליו אינו יכול לחזור בו אבל אם השכירו לחנות בכל עניין אינו יכול לחזור בו ורב הונא אמר לשלוו שהשכיר לו לחנות יכול לחזור בו לא שקבל עליו כלומר לשלוו שהשכיר לו יודע אני שלהנית ים נכנסים ויוצאים ואני מקבל עלי אינו יכול לחזור בו ורשב"ג פליג ונם בתוספתא שהשכיר הפ"מ לע"ל ברור ים שם חסרון וכל"ן אם קדמו הנות וריפת אינו יכול לחנות הנות שהשכיר וכו' כמו במשנה ולשבינו אינו כיוצא בו כלומר אם השכיר לשבינו אינו יכול לחזור בו אלא לשבינו אינו כיוצא בו שהשכיר לו לחנות הנות שהשכיר לו לא שקבל עליו לחזור בו ורב הונא אמר לשלוו שהשכיר לו לחנות יכול לחזור בו לא שקבל עליו לחזור בו כיון שקיבל עליו להשכירו לפתוח לו הנות אע"פ שהשכיר היתה אחר שהשכיר מ"מ כיון שקבל עליו אינו יכול לחזור בו אבל אם השכירו לחנות בכל עניין אינו יכול לחזור בו ורב הונא אמר לשלוו שהשכיר לו לחנות יכול לחזור בו לא שקבל עליו כלומר לשלוו שהשכיר לו יודע אני שלהנית ים נכנסים ויוצאים ואני מקבל עלי אינו יכול לחזור בו ורשב"ג פליג ונם בתוספתא שהשכיר הפ"מ לע"ל ברור ים שם חסרון וכל"ן אם קדמו הנות וריפת אינו יכול לחנות הנות שהשכיר וכו' כמו במשנה ולשבינו אינו כיוצא בו שהשכיר לשבינו אינו יכול למחות הנות וכו' כלומר אם השכיר לשבינו אינו יכול למחות מקביל עליו כמו בירושלמי:

הלכה ד דף ה' ע"ב [שם ע"ב] בכותל אטום היא מתניתא. לכו' הפ"מ נקאי לא השכיר בירושלמי כלל קושיות ס"ם דיון וקמא היכי סמיך ויל"ל שנתן לו רשות או שירשו ולעו"ל נראה דאדבי ר' יוסי קאי למוקי לה בשיר הדשה דכיון ס"ל דווקא ומכו בס"ם דיון [כ"ב:] דריב"ח מוקי לה כן ע"ם ושל זה גם ר' לא יפתח הנות של נהמומין ושל נצעין תחת פוצר שהר כה מביו יום אחד ואח"כ אחי שנם זה ס"ל ע"ם ואין כן לדבי בירושלמי להן אמת דס"ל שנתם מ"מ רשיה צריך שהר כה מביו יום אחד ומי מודיע זה אמר ר' נא עילי מיתם מודיעים כלומר שיבוא עדים שאביו מת שם ושוטל שנע שנמך כשאין העדים יודעים מזה אין הדין ומסיק ר' יוסי לעולם שהדם בחזקת בעלים הרשונים קיימת מבאן ואילך בממ"ב וזה המחזיק כאין שאין לו רשיה מוציאין ממנו ממנה לכתוב מוכרת לנבר שאביו הר נו יום אחד וכבי חדשה או בשהמה:

הלכה ו דף י"א ע"א [שם ע"ב] עד זומם אינו נפסל בב"ד. כלומר למפרע הוא נפסל ואין מחזירין כל הפירות של כל הנ' שנים:

הלכה ח דף י"א ע"ב [י' ע"א] ריש לקיש אמר להאריך ולהרחיב בו רבי יוחנן אמר לכל אותה הרוח. נשך דר"ל פי' הפ"מ שאין בעל המרזב יכול להאריך ולהרחיב ותימה אפילו אם היה לו חזקה מלא יכול ליתן מקול הנכנסים וכו' ועל זה תני לשבינו יכול להאריך ולהרחיב ואין נראה דאפשר החנר קאי שהוא יכול להאריך ולהרחיב בו אם רצונו נשך שיהיה שם מרוצים ויהתם בהמים וכמ"ש בח"מ ס' קנ"ג סעי' ו' וזהו כמו שם"ם דיון [כ"ח:] תוקימתא דר' חנינא שאם היה ערוך מקודו וכירושלמי אומר להיפך לכל הכל על בעל החנר קאי. ונשך דר' יוחנן פי' הפ"מ דלכל אותו הרוח אין לו חזקה יכול בעל החנר לשנותו מרוח זה לרוח אחרת אבל לשלוו לנמרי אינו יכול וזהו כפי' הרשב"ם ותוס' נמי [כ"ח:] לשמואל אבל ק"ל דאל"כ מ"ש לומר לרוח שאם כלומר לרוח אין לו חזקה שיכול לשנותו מרוח לרוח ולכן נראה נשך"ל דאפ"ם לכל אותה הרוח אין לו חזקה שיכול לשנותו ברוח זה מרשנו לאמצע ולסופו אבל לשנותו מרוח לרוח אין לו חזקה וזהו כפי"ח לשמואל בתוס' שם ומביא ראיה ממתילה לחית לך לומר כל אותו הרוח כלומר דמתילה וודאי לא שייך לומר דהחזקה היא רק על אותו הרוח שיכול לשנותו ברוח זה ממקום למקום אלא וודאי דהחזקה בהמתילה היא אלא יזיזנו ממקומו כלל ודומיא זו במרזב שמותר לחזיזה ממקומה אבל כל כל ברוח אחד ואני כן מקום המרזב בחנר יש לו חזקה ומקום קיומו אין לו חזקה ואי ס"ל שיכול לשנותו מרוח לרוח ע"כ הרי אין למקומו חזקה כלל אלא וודאי דה"ק מקום המרזב לחיזה רוח שבחנר יש לו חזקה אבל מקום קיומו בחנר בכל לא זה אין לו חזקה. כלע"ל:

הלכה ט דף י"ב ע"א [שם ע"ב] זו היוצא טפח מוציאו את אפילו כמה וכו'. אין לזה שום טעם כמונן ובמ"ם דיון [כ"ח:] תמה על זה מאי קאמר ע"ם ולכן נראה דאפשר לומר כן ולזה מתרץ בחולק את ביתו כלומר למיירא בזיז שלא נעשה רק להשמיט מלא לסימן חלוקה שבין בית לבית שיהא ניכר מבחוץ כל בית ובית בפני עצמו ולכן יכול למוכרם על כל מנך שבית ולא לאורך לויל החנר ופי' הפ"מ לחוק מאד:

הלכה י דף י"ב ע"ב [י"א ע"א] הבא את מר פתח בנגד פתח מותר וכו'. בתוספתא פ"ב הניא דר"מ אוסר פתח על נבי פתח וחכמים מתירין ועל נבי פירושו כמו בנגד ולא ניחא ליה לירושלמי לומר למשנה לתיא כר"מ ולא כרבנן ולכן מתרץ בתוספתא מיירא במבוי ועמה"פ ל"ה הכא ופי' הפ"מ תמוה:

[שם] בגגות שניתנו לחפירה וכו'. אין שום סברה לכל דבדי ר' לא ור' יוחנן ור' נסא שבני חצר יכולין לממות כמו כן בני מבוי ולא"כ למה בפתח בנגד פתח אינו כן ומתרץ ר' לא כאן בשנתן רשות וכו' כלומר לעניין נתינת רשות אין חילוק בין דדבר שאסור בחצר לעשות בלי נתינת רשות דבר זה אסור נ"כ במבוי אבל בשנתן רשות אינו שום כלומר דבחצר אף שנתן לו רשות לפתוח פתח לחצר מ"מ פתח בנגד פתח אסור ובמבוי כיון שרק נתנו לו רשות לפתוח פתח מותר אפילו פתח בנגד פתח ור' יוחנן מהלק בשופי אחר להתוספתא מיירא שבמקום הבנייתם ים נימות שניתנו להפריח כל"ע וכן הנירסא בתילוסי הרמב"ן שבניא במ"פ וניחות סס נוי להמבוי שבשם מפריחים זרעים וירקות ולכן אין זה טובא מה שבותם ניין ולפיכך אסור לו לפתוח פתח בנגד פתח כמו בחצר ומאי דאמרים מהיכים במבוי פתח בנגד פתח מיירא שבמקום הורבא ושוטח טובא בבניינו ולפיכך מותר לו לפתוח פתח בנגד פתח ובחצר נם בכה"נ אסור ועל זה פריך ר' נסא וחורבות לא ניתנו לבנות בתמים ול"כ נם בחורבא אינו שוטח טובא בבניינו ואסור לו לפתוח פתח בנגד פתח ומשני בקושיא ולפ"ז סליק ליה תירולו דר' לא. וזה שאמר לקמן בפתוח חלון בכותל חבירו בממעד חבירו ד' אמות וכו' ס"ם אפילו עמד עד שפתח ד' אמות מ"מ יכול למולו:

פרק ד הלכה ה דף י"ד ע"א [י"ב ע"א] ומאן תניתה ר' לעזר וכו'. זהו תירוץ על הקושיא דר"פ הוא שאומר כן לשיקר בית הבד וחורבות לא ניתנו לבנות בתמים ול"כ נם בחורבא אינו שוטח טובא בבניינו ואסור לו לפתוח פתח בנגד פתח ומשני בקושיא ולפ"ז סליק ליה תירולו דר' לא. וזה שאמר לקמן בפתוח חלון בכותל חבירו בממעד חבירו ד' אמות וכו' ס"ם אפילו עמד עד שפתח ד' אמות מ"מ יכול למולו:

פרק ד הלכה ה דף י"ד ע"א [י"ב ע"א] ומאן תניתה ר' לעזר וכו'. זהו תירוץ על הקושיא דר"פ הוא שאומר כן לשיקר בית הבד קרוי על שם קורה דכתי אמר ר"פ בבריימא שבניא וכירושלמי הסר סוף סברייתא ובפ"ם שלנו [ס"ז:] מביא נ"כ בריימא זו וסיפא דבריימא ר"פ שאומר את בית הבד מכר את הקורה שלא נקרע בית הבד אלא על שום קורה ע"ם וגם כאן בירושלמי לניך לנרוס כן:

הלכה ו [שם] בזמן שאמר לו הוא וכך מה שבתובה הרי כולו מכורין ואע"פ שאמר לו וכו'. כל"ע וכן לקמן בהלכה ח' הסר הרי כולן מכורין:

פרק ה הלכה ג דף י"ז ע"א [י"ד ע"א] נשמעינה מן הדא וכו'. אין לזה שום שכנה ודברי הפ"מ אינן מובנרין ולעו"ל נראה בשהקדקד לשה לא בניא בשנה דשולין [קל"ב:] ופשפ"ם ולכן נראה דה"פ דים לדקדק לשה בריפת אינו מנכה לו מן הדמים שני שלא קנה במשקל מ"מ הא שוף סוף קנה מעט נם שתחות ואי משום שידע שצייכים לכהן ס"ל במשקל נמי הך העניין כן הוא לכהן שחייס פעולים לכדם והקיבה פעילה למעט ולכן כשהכר לו הדשם לא חסם לפרם חוץ מן הלחייס שפני שהיא פעילה להדשם וכן בקיבה אבל נאמת לא מכר לו בשתחות משל"כ כשמכר במשקל הא נע"כ נכנסים במשקל והתוספתא תומרת מכר לו רשם כשות שהוא כלומר הדשם שלו אינו מנכה לו מן הדמים אבל בשתנה הדשם מנכה לו מן הדמים לפי שלשתנה לא נעשה פעילה וממילא נפשם דמכר חני הדשם לא מכר חני הרבניות כיון דלשתנה לא נעשה פעילה:

הלכה ה דף י"ח ע"א [שם ע"ב] בעשירות חייב להכריע וכו'. עפ"מ ופ"ז מתי קמ"ל לזיכה ולכן נראה דהכא הרשב"ם פי' בשכנה ל' [פ"ח:] לשפחות מליפרע ל"ל ככרעת עפח ע"ם דמין סברא ליתן הכרעה עפח בדבר מיעט ולפ"ז י"ל דהירושלמי קאמר דלווקא בעשירות כלומר מלה של עברה רביעית צריך שכרעה עפח ולא בפחות:

פרק ו הלכה א דף י"ח ע"ב [ט"ו ע"א] הני מאה חביות יין אני מוכר לך וכו' מאה חביות יין אלו וכו'. כל"ל:

דף י"ט [שם] יכיל מימר ליה לשתייה וכו'. הפ"מ פי' לתריצת לאין חייב בשמריותו קאי דזהו לווקא בקונים לווקא ונלא לפרש כשב"ם שלא ל"ם] למוקי ריב"ח כן בבל קשה דבנמי מוקי לה כשלוש למקשה והיה בירושלמי לא מכר זה ועוד לפירושו דר' חייא מוקי למתניתין כן ס"ל לומר בשהיו הקונים לווקא ולא יותר ולכן נלע"ל דהשתא קאי אם מכר לו מכל מקום לא נתנו לו רשות לשתות ולא נתן לו רשות לשתות ולא נתן לו רשות לשתות ולא נתן

ורם את הבן ולא פחתים שהרי הכא הוא יותר קרוב להבן מפחתים שהמה בפחים
מכחו של אב:

דף כ"ב ע"ב [י"ח ע"א] כך אחד ואחד נוטל לתך. נראה לגריך לגרוס כור שהרי יש
כאן עשרה כורים ושערה בעיס:

דף כ"ג ע"א [שם] מן דו לעי הוא משכח כולה. פפ"מ ויותר נראה דקאי על שכחה
כלומר שכוח עמל ועומל ומכחה מה שלמד וממילא לית דיהא יותר
מזה ובמדרש קאלת כרשה ל' על קרא דכוח עניו רע אשר נהן וגו' דריש דקאי על שכחת
החורש ומבאר המדרש דזהו לפוכה בע"י כן יפסוק בחורש המיד מיכו לפעמו לער נדול
הוא כמוכן:

דף כ"ו ע"ב [כ"א ע"א] נסבין רבריבא מאה גרבין וכו'. פיכו מוכן למה עלה בדעת
ר' ירמיה לומר כן ומ"ם במ"פ פיכו אלא תימה ונלע"ד דמיירי
שלאחר זמן הוזל היין ובעת שהנדולים נשאו מאה גרבין עשרין דיקרן ולאחר זמן
כשנשאו הקטנים היו שוין עשרה דיקרן ולכן היה הוא סבור ר' ירמיה דכיון שהנדולים לקחו
מתפוסת הבית מאה גרבין גם הקטנים לא יקחו יותר ממאה אע"פ שהוזל דהולכין אחר
הכוח היין ולא אחר הכוח המעות ופ"ל ר' זירא דאיכו כן דהולכין אחר הכוח המעות
ויכולו הקטנים אחי מאות גרבין כשהוזל עד מאתים:

פרק ט הלכה א

דף כ"ז ע"א [כ"א ע"ב] היה שם לאילו ולאילו מזון
שנים עשר חדש ואכמנה ליזון. כל זה צריך למחוק וזהו
לקמן בבעיא דרב חסדא:

שם [שם ע"ב] רב חסדא בעי היה שם לאילו ולאילו וכו'. פפ"מ ונעע"ד ס"פ דלר"מ
פשיטא לגריך להיות מזונות גם לפלמנה ולזה בעי אם היה שם כדי מזונות
לכולן אם יכולין פנים לומר להפנות אחם אין לכם אלא מזון של י"ב חדש ויתן לכם
מזונות אלו ואחרו עם פלמנה כשחזר ביניהו או עכ"פ לאם לומר כן כמו אלא פלמנה
אחין יכולין לומר להן כן כמו שביאר מקודם וכשאר בספק ועל זה אומר הירושלמי ודע
דתימר וכו' כלומר למזה כשמע לגריך להיות גם מזון לפלמנה וממילא לכ"ם לפחי דבריס
ככחובה ופרנסה וכו':

דף כ"ז ע"ב [שם] המחזיק באחרונה זכה בראשונה לא זכה. כ"ל דכן הוא בבייחא
בפ"ם דילן [ק"כ.] ומזה מקשה על ר"ם למס עובר ליח ליה זכייה
למה כשהפילה לא החזיק ממחזיק ברשחונה אבל מריפה לחייבין להחזיר ל"ק כלל לר"ם
דזה יש לירושלמי שהלים שהמי כמו שאמר לחיי שם וכן מסיפא קשה ומחרן פשר
לא משום יאוש וזהו כירושלמי דרבא שם לרפויי מרפייא ביזייהו מעיקרא ע"ם וזהו שאומר
הירושלמי ופפילו כשמועל ליח היא פלינא כלומר לפפילו חימא כשמועל ג"כ לגריך לומר
סברא זו לימוח לפ"כ נם לשמועל למה לא יחזיר מי שהחזיק ברשחונה כיון שהפילה ופריך
לו פפילו בשהחזיקה לא יזכה כלומר לפי משום יאוש משום לרפויי מרפייא ביזייהו נאמר
נ"כ דנם מי שהחזיק בשחרונה לא יועיל דנ"כ רפויי מרפיי ביזייהו מפני שספק שמא
חינו כן או סיבה אחרת ומחרן עוד היא משום יאוש אחים כלומר דבכה"ג פשיטא
לנא שייך יאוש:

הלכה ג

דף כ"ח ע"א [כ"ב ע"א] דבי ר' ינאי אמרי אפילו עירניה וכו'. פיכו
מוכן כרשחותא מכל מקו ומראה כהרשחותא היא על הכיפה דאם ממנו רצו
וכו' כשביכו לעצמן וקמ"ל דאפילו בכלים אלו שלא הוסיפו כלום מעצמן מ"מ כשאמרו רצו
מה שכניה וכו' כשביכו לעצמן:

הלכה ו

דף כ"ט ע"א [כ"ג ע"א] באותו שלא הבריא וכו'. פעות הוא וכפ"ל
נאותו שכבריא אבל אם לא שבריא [שמת] הדא היא דאמר וכו' כפ"ל כלומר
וקנה ומכרה והוא שמת מאותו המולי ולא שניתק למחלה מחרת:

פרק י הלכה א

דף ל' ע"ב [כ"ד ע"א] אמר רב הונא לעולם אין העדים
חותמין וכו'. משמע לאמקושר קאי ורב סופא הולך לשיטתו
בפ"ם דילן [ק"כ.] דאמקושר חותמין העדים בין קשר לקשר מבחוץ ויש לזייף ולכן לגריך
שרייר וקיים אבל לאחר שחתמין מבחוץ לאחרכו של שטר ומחמיל בסופו ומסיים בחחלחו
ג"א לזייף ולכן הך דוחני פלוני וכו' היינו אלא בפשוט ול' לידי בפשי ר' יאמיס שאמר
ושם הטעים אין הכוונה לחחימותיהן אלא להוכרת שמותיהן:

[שם] ר' אידי בשם ר' ירמיה צריך להרחיק מן המחך וכו'. לפי' הפ"מ קשה מה
שייך לומר שני חיתין ולכן נלע"ד לפרש דהירושלמי מחיר כשהשטר הוא על המחק
שירחיקו הטעדים שני חיתין ויכחובו שהשטר הוא על המחק והטעדים על הנייר ואין חשש
שמא יחחוק עוד פשם לגיכר היכר בין נמחק פשם לאחת לנמחק שחי פעמים כלאחיהן כן
בפ"ם דילן [ק"כ.] ושם לאמר זה לזהו נם כשהטעדים שם על המחק וכירושלמי ס"ל נם
כשהטעדים על הנייר יהיה היכר בין פעם אחד לשני פעמים:

דף ל"א ע"ב [שם ע"ב] השיב ר' לקיים דברי ר' הנניה בן נמליאל וכו'. לפי
פגירסת שבפ"ם דילן [ק"כ.] דדבי הקשה על רהב"ג וכן הוא
בירושלמי שפ"ח לגיחין כמ"ש שפ"מ ים לפרש דדבי הציב לדחות דברי רהב"ג שאמר
שביכולת לעשות שהמקושר פשוט דזה אי אפשר לנוחו של נמ מוכיח ומפרש מכו נוחו של
נמ ומביא הך לחין בעדים וכו' וזהו רק בפשוט לאמן דס"ל דשמקושר מותמין מאחוריו
לאחרכו ל"פ כמ"ם מקושר ופ"ל כך לחמי פלוני וכו' רק בפשוט ופ"כ היכך אפשר
לעשותו פשוט שטרי נאחר זה כפי הרגילות ופריך והא הני טופס שטרות כך הוא ואמר
ר' מני דנם במקושר הטופס כן ומחרן ר' אחין לחפילו חאמר כן פשיטא לעשות ניכר
רק בשטוח אבל במקושר יכול לעשות שלא כחבו כן וא"כ אין יכול לעשותו פשוט ור' יודה
נמ לאחר זה אחין הכרח במקושר שלא כשרוצה להוסיף על הדין כמו כשרוצה להוסיף בשטוח
להחחיח ג' עדים ולהחחיח מחוכו ומאחוריו כמו כן במקושר אם נמ לא להוסיף אך לחמי
פלוני וכו' אבל אין זה הכרח וא"כ ליחא לדרחב"נ:

הלכה ב

שם חני זוזין דינון ונמחקו חמשה וכו'. הפ"מ פי' דהמלוה אומר כן ואין
הלוון מכחש כן ושוב ל"כ משכח מפורשת היא ואמר נחלקו ר"ע ובן עזאי
שלא נראה דנם הלוה מודה שהיה כחוב במקום הנמחק חמשה ונמחק והמלוה אומר שע"פ
סיבה נמחק והלוה אומר שבכוונה מחקו לפי שהשלימה לו היחה הלא הוא שיש ופ"ז שפיר
נחלקו כמוכן ומוכן לשון הירושלמי שאמר אלו לא הודה לו כל עיקר כלומר שלא היה
מודה על מקום הנמחק שהיה כחוב חמשה:

[שם] אלא על מה שהודה. כלומר היו כשבע הלא על מה שהודה משלם:

הלכה ה

דף ל"ב ע"ב [ה"ה ע"א] עושין לו קיום וכו'. כשעדים מעידים על הספר
ושעדיין לא נפרע כגון חוך זמנו וכיוצא בזו:

הלכה ז

שם ושמואל אמר א"צ וכו'. אין זה לפשי היכות אין לגריך אלא אי לגריך
ומקשה על רב כמ"ם ספ"ח:

הלכה ט

דף ל"ג ע"א [שם ע"ב] א"ר יוסי אין צריך להדיר הנייה וכו'. קשה
לומר שיחלוק על המשנה אלא נראה דס"ל דבן על הפה לא חייסין לקטונית
ירבה בפ"ם דילן [קע"ד:] ס"ל כר' אחא ומסקינא כאן כמותו:

הלכה י

דף ל"ד ע"א [ב"ו ע"א] רב ושמואל רב כר' יוחנן ושמואל כרשב"ל.
לפי' הפ"מ אינו מובן כל כך ולפשב"ד יש לנרוס רב כרהב"ג ושמואל כר'
יוחנן וה"פ רב לשיחיר עמה לכחוב זמן הקודם ס"ל כרהב"ג דאינו מהמיר כל כך בשטר
מוקדם ושמואל לשלילך לכחוב רק זמן שני ס"ל כר"י דמהמיר בשטר מוקדם ולפ זה שטני
עייניך כן מ"מ לידי ולידי כמוקדם הוא כמוקשר לעשיין:

בס"ד סליק מסכת בבא בתרא

מיכל המים לירושלמי

מסכת סנהדרין

פרק א הלכה א דף א' ע"ב [א' ע"א] אתא מימר לך בפשוטה דקרייה וכו'. לפי' הפ"מ מיכן התירון התיכתי אלמא אלמא לאו אלמא רק בשומרים כתיב תלתא מלקין ומ"ל דלא אלמא מיכן ולכן נלע"ד דאלמא רק בשומרים כתיב תלתא מלקין ומ"ל דלא אלמא דיני ממונות כגזלות וחבלות דאלמא והו סדרם רבב"י ואלה המשפטים וגו' אתא מימר לך בפשיטה דקרייה כלומר ואלה המשפטים שתבאר לך בפשוטה דקרייה סיימו בכל ממקך ספרכם תאר תשים לפניהם כלומר לפני כני' מלקים שבשומרין ולפ"ז ג"מ במשנה דיני ממונות באלמא וחו דיני שומרים המבוארי בהם ג' מלקים גזלות וחבלות ג"כ באלמא דילפינן מואלה המשפטים וכמ"ש. ואח"כ תומר ותייא כי' יוסי וכו' כלומר וגם יש לדרוש מזה לך דר' יוסי דתין לו לדיין מלא מה שפיעיו רואות לבל רבב"י בעצמו ליה ניה סברא זו שהרי תומר אח"כ ליתא מכיס מילין:

שם דף ב' ע"ב א"ר מתנייה אף הפשרה צריכה הכרע הדעת. פירו מיכן מלי קמ"ל פשיטא אמו יעשה פשרה כשומת נאמרוכה ומדברי התוס' [ו' ד"ה תיבני] משמע דכאן כיה כתוב פלוגתא דר"מ ורבנן דר"מ אמר פשרה נב' ורבנן ר' מתנייה אמר ע"מ ולנירסא שלפנינו מוכי י"ל דר' מתנייה פליג על ר"ש בן מנסיא שאמר משמע דבריהם ואתה יודע לכיכן הדין נופה לפי אמור לעשות פשרה ור' מתנייה ס"ל לא כן דנם אח"כ יכול לעשות פשרה לפי שהיא לריכה הכרע הדעת לעשות הפשרה לפי הדין ולכן מדרבנן מציכים יודע לכיכן הדין כיפה דאז טוב לעשות פשרה:

הלכה ב דף ג' ע"ב [ג' ע"א] ר' אבהו בעי מכות וכו'. לפי' הפ"מ פיו מוכ ולע"ל דזהו קושיא למה מכות בעשרים ואלמא הלא אין זה דיני נפשות ודי באלמא ומתרץ פעמים שאת ממכותיו וכדי זהו ד"ל וזהו כוכנת הפ"מ דף ד' ע"א [שם ע"ב] הרי השנה מקודשת בעיבורה וכו'. פירו מיכן מלי קושיא על דבריהם ודכרי הפ"מ אין בפה טעם ומרמה אחסר כאן ולע"ל בעיבורה שהוסיפו לה חכמים וזהו שהוסיף ולקח מאמע כן מרמב"ן בפ' המלומה בעמין קנ"ג:

הלכה ג דף ח' ע"א [ו' ע"א] תלתא אמורין חד אמר אחת וכו'. לפי' הפ"מ לעל הספר לקי הרבה תימה על האומר בשמוטת עשין או אחת עשין בש"ם דילן [פ"ו:] דרשינן זה מקרא מקרבך ולא מן הספר ולכן נלע"ל דלעולו על הספר לקי והכה בנגע' שם מיני נרייתא דלפילו אתים אין עשין רק אחד ביהודה ואחד בגליל וכן אומר ר"ש בתוספתא סנהדרין רפי"ל ולפ"ז ב"פ אח אמר אחת ואחד בגליל אבל אתים אין עשין כלומר שם אתת אתים עשין לא בכל מקום עושים אתים ואתך על התוספתא לא שלא הזכירה שכן דרך הירושלמי בכ"מ וכן אתך בכאן על התוספתא דרק אחת ביהודה ואחת בגליל עשין ואתרא אמר בשמוטות עשין אפילו אתיהן ביהודה או בגליל ורק האפוזרות אין עשין רק אחת ביהודה ואחת בגליל ואזה אמר האפוזרות אין עשין כל שיקר אפילו אחת ביהודה ואחת בגליל אינה עליו על הקולה. כנלע"ל:

הלכה ד דף ח' ע"ב [שם ע"ב] מה טעמא דרבי נחמיה וכו'. לפ"מ נרם לפיך בכאן מ"מ דרבנן ולקמן מ"מ דר' נחמיה והדין אמו אבל עדיין יש שיבושים שהרי אין כאן מאה ועשרים ויש להניח כמו בפ"ש דילן עוד ג' שורות אל כ"ג ועשרה בעלנין ועדיין אין כאן רק קי"ל ויש לוסיף נם מה שבבייתא שם לבלר ואימן וכו' פ"ש אך נם מה שאומר לר' נחמיה אנים עשר שבשמות הרי י"ב שבאים הוה תימה רבה בהספר זה הוא ר"ש ולע"ל כשמשם לר' נחמיה ולכן נרשה לנו ארבעה עשרה שבשמות הרי ט"ו ולפי' הפ"מ ולכן בש"ס שלנו אתים עשר שבשמות ולכן אומר ר' נחמיה אנים עשר שבשמות ולכן נרשה לנו ארבעה עשרה שבשמות הרי ט"ו ולפי' הפ"מ ולכן בש"ס שלנו אתים עשר שבשמות ולכן אומר ר' נחמיה אנים עשר

מיכל המים לירושלמי סנהדרין פרק ו ז ט

[שם] בחדקן דדין וכו'. הפ"מ פי' עמוק ולא ידעתי למה לא פי' כדמ"ש בס"ם דלין פ"פ הין בולקן דאמר מכם דינם ע"ש:

פרק ו הלכה ב דף כ"ז ע"ב [כ' ע"א] וכן עבד היוצא ליסקל ונמצאו עדיו זוממין' ויוחנן אמר זכה לעצמו ר"ל אמר יאוש של טעות היה. כ"ג וכ"ם בירושלמי ב"ק פ"ל ולקמן פ"י הלכה ז' ע"ש:

הלכה ה דף כ"ח ע"א [שם ע"ב] תניא וכמלא קומתו של נופל הרי חמשה וכו'. דברי הפ"מ מיזן מוכיח כלל ונמ' [מ"ה.] תניא וקומה שלו כרי כאן שלם וכן ים להניח כאן בירושלמי:

הלכה ח דף כ"ט ע"ב [כ"ב ע"ב] מתניתא דלא כר"מ וכו'. מהירושלמי משמע דר"מ מפיק קרא דקלנא מפסחים מלמון קלנה ול"ע שכל בס"ם שלנו [מ"ו:] מפורש דתרתי שמעית מינה ע"ש ועוד אפילו אם לא יפרש כפשטא דקרא מאי נריעותא דמנלף לעובד עכו"ם לחכמים ושאני עבירות דר"מ דכל נסקלין נתלין ופ"נ:

פרק ז הלכה א דף ל' ע"ב [כ"ב ע"ב] אבא להקל עליה וכו'. וזכו לרבנן דס"ק קלה מכולם אבל לר"ם דסבר קל מכולן מ"מ לומר מעם זה אלא כר' יוחנן בס"ם דילן [כ"כ:] וכדבי אם דסתם מיתה אין בה רוסס וזכו חנק ע"ם וירושלמי ס"ל כר' יפתאי אם דס"ל כרבנן כדפירש"י אם ואפשר לומר דזה שלומר ירושלמי ותלו אותו בחנק סוי כעשה שני ולר"ם וכשעמת לדבי אם וע' הלכה ד':

[שם] היקילה בנישואיה שתהא בשריפה וכו'. עפ"מ ודוחק ויותר נראה לגרום בחנק ופ"ם בפסיפות:

הלכה ב דף ל"א ע"ב [כ"ג ע"א] כד חמא דא מיתתא וכו'. נרור סוף שנס כוונת הירושלמי בכס"ם דילן [כ"כ:] לתרץ שני המעשים דמשכה וקבורתה שזהו תוספתא פ"ע וזהו שלומר כל חמא מילתא דבריתא היה קטן ולכן משיבו לו מין עדות לתוק וכל חמי מעשה דמשכה היה גדול אך חימא אין היה מהלך עם רבי אם רשב"ג קלים טובא לרבי דלשב"ג היה בזמן החורבן וכבי היה כנ' דורות אח"כ ושוב דמעשה שהניח שלכל רבי עמו חוץ לסוכה זכו תוספתא דפ"ב דסוכה ושם הגירסא ר"ש בר' שמעון ושיקרי הדברים אין מובנים מה רמיה לכאן ואיפא מבואר שהלך עם רבי ומאי רמיה מבריתא על תלתין שנין ול"ע בכל זה:

הלכה ד [שם] וכך מיתה שנאמרה שתהו תלו אותו בחנק. כ"ג והשאר נמחק דזכו לר"ם דסבר קל מחנק וכפירש"י בנמ' וכמ"ש בשת ס' ובכבכת כן הוא בכרי דומיא דלקמן דאמר מכם דינם כן רוסס כדאמר רבי בנמ' שם:

הלכה ה דף ל"ב ע"א [שם ע"ב] אבל אם היו נשים הרבה בהעלם אחד והעלמות הרבה באישה אחת כצ"ל. וכן לקמן בר' שמעון בן לקיש כ"ג שלא תאמר יפשו נשים הרבה בהעלם אחד והעלמות הרבה בשאר אחת לתיבו תיב שלא תחת כ"ג:

דף ל"ג ע"ב [כ"ד ע"ב] באן דמר שש שנים מסייע לרבי יוחנן. משום דמשמע דק זריעה וקלידה ולא עבודה אחרת. ודלך לא הזדע מסייע לר"ש משום דריש דקרא כתיב ובשם בשביעית משמע ולא בשום בשנה:

הלכה ט דף ל"ז ע"ב [כ"ז ע"ב] הזר וכלל כלל ופרט וכלל והכל בכלל ר' בון וכו'. כ"ג וזה לכי לא תשתמוט לאל אחר חסיב כללא זהו מסיפ דקרא כי ד' קנא שמו וכמו לקמן דבלתי לד' לבדו חסיב כללא וקוביתו נ"כ כמו ר' הילא דמרבה נם מנפף ומנסך למיתה. כללע"ד:

[שם] א"ר לאי זה דבר נאמר השתחויה לא ללמד על עצמו שהוא מעשה המנפף והמנשק שאינן מעשה. כ"ג כלומר דהך קרא לכי לא תשתחוה לאל אחר מיותר לגמרי לכיון דכתיב כי ד' קנא שמו וזהו כלל על כל מיני עבודות לומר היה למיפרט השתחויה אלא ללמד על עצמו שהוא מעשה כיבוד וניסוך ומייב מיתה ולמד על מנפף ומנסך שאינן מעשה כיבוד וכו'. כללע"ד:

[שם] כתיב וילך ויעבד אלהים אחרים וכו'. כל העניין תמוה ונלע"ד דס"ם דסבר כתיב ויעבוד מלהים אחרים דהוה כלל כל מה שיעבוד ואח"כ כתיב ולשמש לו לירח דהוי פרט ואח"כ כתיב לו לכל צבא השמים דהוה כלל וא"כ אם כאנו לידון דרך כלל ופרט וכלל דאי אתה דן אלא כעין הפרט וכי נאמר הלילה שים מה שאותר לעבוד בתמיד ולזה לומר כיון דכתיב ולשמש אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומ עוש וריבה דריבה הכל כדאמרינן בסיפרי [כ"ז] ע"ש ולזה פריך מעניינא דספיר וקשקת דאמרינן בחולין [ס"ו:] במערבא אמרי כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הרי פרט ביניהם ודומם בכלל ופרט וכלל ומזה דרים קרא כל אשר לו סביב ונו' בשים בשים לכללים ובשים ובשלים לפרטים ומזה מתירין מה שבחורות סיחין ומערות נם אלא כביב וקשקת ע"ש ובמערבא הא זהו תלמוד ירושלמי ולזה מקשי הא נם כאן כתיב ובשלים בוי"ו וזהו שאמר אין כאן כלל ופרט אלא ריבויים אלא בנין דכתיב וי"ו כלומר מפני דכתיב וי"ו כ' יוחנן נר מרייע מוסיף כל הן דכתיב וי"ו אלא מחיק ליה כלומר שמפרשו כמו אלא

כוי"ו המיבור ומ"ב מאי מיכפת לי בוי"ו ולזה מתרץ ר' שמואל דבשאת דרשינן שם בריבוי ומיעט וריבה דסכי תני דבי ר"י בחולין [ס"ו.] ע"ש:

הלכה י דף ל"ח ע"ב [כ"ח ע"א] טבח ולא מכר חזקיה אמר וכו'. לפי' הפ"מ דרבה תימא הא אין שליח לדבר עבירה ובל' וס' ריבתה תורה כלאיהו במרובה [ע"ה.] ועל"ד נראה דכ"ל נגב ולא מכר ולעובב נפש אלא לפלוני חזקיה וכ' יוחנן בס"ם דילן בסנהדרין [פ"ו:] דמוכח שם לחזקיה סובר דנגב ולא מכר לוקה וכ' יוחנן סובר דאינו לוקה ע"ש וכ"ב דכתיב ומזרעך לא תתן להעביר למולך ונו' וכתי דמיתה אינו חייב עד שימסור ויעביר מ"מ מלקות חייב במכירה לחוד לחזקיה וכ' יוחנן פופר משום דס"ל נאו שיתן לאחרת מיתת ב"ד כדלמרינן שם:

דף ל"ט ע"ב [שם ע"ב] שהוא בלא תעשה שהוא בא מכח עשה וכו'. פי' הפ"מ מאד תמוה ועל"ד נראה דכ"ל שהוא בלא תעשה שאינו בא מכח עשה כלומר שהוא בלא תעשה בפ"ע ולא מכח עשה כלומר דאין בו מעשה וכפי אמר ר"ג בס"ם דילן [ס"ה.] ע"ש. אמר ר' יוסי קומי ר' יוסה הכן לא אתא מתני' בר נש מוד וידעוני בכריתות אלא את כ"ל כלומר לדבריך לא ימצא מי שילמוד בכריתות נם מוד בנש מוד אין בו מעשה כלאמרינן בס"ם דילן שם ופ"ל כמה דאתעתי קרייא וכו' כלומר לדיוק המוקמים מוד בקרא למדבר מאחיו שפיר קאמר לך שהרי אין בזה מעשה אבל אי אפשר לומר מוד מעשה בזוזו כדאמרינן רב סומא לקמן ויש בזה מעשה וכ"ם אם נפרש מוד מקשר לשדים ולכן אפשר לאו"ה מהו מוד וידעוני:

הלכה יא דף מ' ע"א [ס"ט ע"א] בזדון שבת ובזדון מלאכה וכו'. יותר נראה לגרום ובשגגת מלאכות כלומר לדק בכס"נ חייב על כל אחת ואחת ולא להיפך כמבואר בס"ם דילן בר"פ כל נדול ולכן כיון לדיבא בכל נוונו לכן לא תני לה: [שם] איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו. חסר כאן ונו' דהכוונה על ואף שבתותי תשמרו שהוקשה לשבת מה שבת יש בה מיהרה אף מביו ואמו כן: [שם] נערה ולא קטנה א"ר ולית את מודה לי שהיא בקנס תחת אשר וכו'. כ"ל:

פרק ט הלכה ג דף מ"ז ע"א [ל"ג ע"ב] מתניתא מסייעא לדין וכו'. הפ"מ הסך הגירסא ע"פ ירושלמי דנזיר ולע"ד יש לקייס הגירסא שלפנינו ומ"ם דכאן קאי לרבנן שמחייבי בשמדותו למיתה והקיל ממה שהיה וכביכול ומת לחייב מיתה וכ"ל אמר להוציא ממון שבשעת הוא חילוק מקרא כלומר נזירת התורה וריב"ח אומר משום דבשעה שהיקל ואמלא דאומד הרשעה טעות היתה ולכן מחוייב לשלם ממון. מה מפקה מניהון הוקל והכביד ומת מאן דאמר חילוק מקרא הוא שיהן ממין אף אמת אח"כ נתן נתן לא נתן יהן כ"ל כלומר יהן ליוצאין כיון שהתורה נזרה כן ומאן דאמר טעות בשעת הכשלה נתן אין מוכיחים לו שיהן שהרי עתה בשלה שהיו טעות והרי את ולהדבא אם נתן מהו שיטול מיורשיו כלומר שם להשתפק כיון דלאו טעות היתה הרי לא היה מחוייב בממון או דילמא כיון דנתן נתן. מתניתא מכייע לריב"ח מאדמותו לחייב וזהו לומר האמנעי כשהוקל ומת אח"כ מאימתי מוכן לו כלומר בכל העניין מאימתי מוכן לשכבה הן לעניין מיתה הן לעניין ממון מסיכביד כלומר משמת אח"כ וממילא דשמיתה ליבא ממון והדא אמרה שבשמוכן שהו מחייבין בשומד האמנעי משום דתנינן בשומד בל טעות והייבו לומר הרשאן דאם תאמר חילוק הוא מקרא הרי התורה חייבתו בממון אף אם ימות אח"כ וה"ל למות נם מאומד האמנעי וחייב ממון ומיתה. מתניתא מכייע לר"ל מאדמותו למיתה וחיים ואח"כ מת מאימתי מוכן מסיכביד ואמר ר' יוסי ליתי נתן מסיכביד וכו' כלומר דהכוונה משעה שהשומד נעשה ממילא דנם חייב ממון כיון דמוכן מרשעתו עד שחזירתו הדא אמרה שחילוק הוא ולפי שאת טעות מוכן על שעת שימות כל"ל כלומר בתמיה בשרי משעת נתינה שלא היה טעות. כללע"ד:

דף מ"ז ע"ב [ל"ד ע"א] מקרא הוא שיתן דמי היד. דמי היד הרשאן לריך למחוק ואפילעל קאי על מה שאמר ר"ל חילוק מקרא וכו':

[שם] אמאדותו להיים ומת וכו'. הפ"מ פי' דאפילעל קאי אמאדותו למיתה ואח"כ מוקל ומת וא"כ למה הפסיק בעניין אחר ולע"ד נראה דעניין אחר הוא אמאדותו לחייב ופשעם ממיתה בזה שאמר ולדך החייב למות הוא בשעת וכיון שאמאדותו לחייב נפשך ממיתה וזה שאמר ולדך החייב למות הוא בשעת שהיה בה מיד הם מת מיד הם הייב ניתן ריפוי ומצת ליורשיו שהרי כשאמאדותו לחייב הרי מיבוהו בשעת ובריפוי ועתה שמת יתן דמיהם ליורשיו או דעל כל זה אין לריך ליתן ליורשיו ופשעם ליה מלכתיב רק שבתו יתן לרבות נם בבס"נ שחייב ליתן ועוד שאפ"ל ר' יוחנן אמאדותו למיתה ואין כאן אומד ממון ומיה ופשוט ממיתה פשיר מפי שאין ליתן לו שבת וריפוי כיון שלריך לזה או דילמא כיון דבשעת האומד למיתה נתן פשוט ופשעם ליה נ"ל להייב וכבל מן נשון רק כלומר דהכי קאמר רק שבתו יתן בכל נווני ונם ורפא ירפא:

הלכה ד שם בזה חידש הבתוב וכו'. הפ"מ פי' מזה בשיע ולא ידעתי למה לא נפרש שפוסק לחיוב מפני שבזה חילק בכתוב לפשוט ובזה לא הילק וחייב וכן בשיע הבייב והך בזה חילק בכתוב הוא פשיטא מסתמא דנמ':

בס"ד סליק מסכת סנהדרין

מיכל המים לירושלמי

מסכת עבודה זרה

פרק ב הלכה ג דף י"א ע"ב [ח' ע"ב] ולא מתניתא היא וכו'. כלומר
דמתניתא יתעי דין זה לחין נסך דמשום שכרי פיסור
הוא רק מפני שהיה תחלתו יין וזה שנתבאר שחין בו משום י"ל זהו כשבא לידו אחר
שביטול ופי' הפ"מ תמוה:

הלכה ד דף י"ג ע"ב [יד ע"א] כגם הנכרי לתוכן מים וכו'. נרחה לפשוט הוא
וכ"ל כגם הנכרי לתוכן יין ויערבל כוגם לתוכו מיס לעירוי ג' ימים וכן
הוא בגמ' [ל"ג:] ובכרש"י שם:

[שם] ר' אמי אמר מותרות וכו'. נרחה לכוונתו על ידי עירוי ג' ימים וכ' אפי' גם
על זה פליג כמו שחומר אח"כ ר' אפי מקני ובעבדין כן והך דר' יעקב בר אחא
בשם ר' חניגא הוא ביחור על דברי ר' אמי:

הלכה ז דף י"ד ע"ב [שם ע"ב] מתניתא מסייעא לרבי הייא בר בא. קיצת
שכרי ושל נכרים אסורה כמשנה הראשונה כשורה שיקה מן הסריפה קינחה
אסורה כמשנה הראשונה מריפה שיקה מן הכשירה קינחה מותרת כמשנה האחרונה
אפילו ליסברון בית שמאי כניא של משנה האחרונה הוא גידולי נוסף וכו' כ"ל:

דף ט"ו ע"א [י"א ע"א] רבי יעקב בר אחא ר"ש בר בא וכו'. מיותר הוא כולו
שכבר נתבאר זה בדף הקודם:

פרק ג הלכה ה דף ב' ע"ב [ט"ו ע"א] מה כמאן דמר בין שלו וכו'. כלומר
לחוק מאד לפי' הפ"מ ונ"ל דה"פ דוודאי מדאמר ר' בון
אפילו סילת פסיעה דזכו למען דתני שלו אסור ושל חבירו מותר ונוסח אמר ללא נבעלי
חיים בלבד של חבירו מותר אלא אפילו שלא בבעלי חיים לחיך שאוסר בשל חבירו
ג"כ מה נשין אפילו ומדקתני סיפא לו לומר בסולת אינו כן ואומר סירושלמי מה כמאן
דמר בין שלו בין של חבירו אסיר וכו' כלומר דלסיפא נמ סיפ יכול לומר ר' בון דאפילו
למען דאמר בין שלו בין של חבירו אסור יאמר נמ סיפא דנקט שלו בו רוח חיים
כלומר דבדבר שלו בו רוח חיים נם הוא מודה דבשל חבירו מותר ואתא ר' בון בר חייא
מימר לך בדבר שיש בו רוח חיים היא מתניתא בין מם לסיפא דנקט שלו בדבר שלו בו
רוח חיים [כ"ל] דמהלוקת הברייתות הם רק בדבר שיש בו רוח חיים אי אפשר לומר
כן ומפרש הא דבר שיש בו רוח חיים אסור ודבר שלו בו רוח חיים לא כ"ם אלא ודאי
דרק לחיך בריירא דמתיר בבעלי חיים בכל חבירו אומר ר' בון דאפילו שלא בבעלי חיים
כן בלא תאמר כמה לחת אחר חתן דבר שיש בו רוח חיים וכו' שאסר לנשוא ולכיוצא
דבר שהיו שלך וכו' שאסר לנשוא כלומר לכל הפחות בדבר שאין בו רוח חיים וקמ"ל
ר' בון לחיוב כן:

הלכה ו דף כ"ב ע"ב [ט"ו ע"ב] לית הדא פליגי על רבי שמעון בן לקיש
וכו'. הפ"מ מוקם כל זה ע"פ ירושלמי דשבת ונ"ל נראה לקיים הגירסא
כמו שהיא לפנינו וה"פ דאקודם מקשה על ר"ל ממשנה דלעיל ועליו ועפריו מפשטין הא
ר"ל ס"ל דשכוי"ס שנתבשלו מותרת וכן סבירא מימר אם בעתיד להחזיק אסיר כלומר
דרק בכה"ג אסור אבל בכחמת מותר והכא בחמת סוף ומתרץ תיפתר בשהחזיק לכל
אבן וחבן כלומר שנם אתה שומדין לשבורים וחח"כ אומר ליח הלא פליגי על ר' יוחנן
כלומר הפילו על ר' יוחנן וכ"ש על ר"ל וה"פ דאפילו ר' יוחנן שאסר דשכוי"ס שנתבשלו
אסורה וכן סבירא מימר אם בשעתו עתיד להחזיק דברי הכל מותר כלומר דנם לר"י
בה"ג מותר וכ"ש לר"ל וה"ק אקה שהשבח לקמן אילן שנטעו ונאסף עבדו אסור וביאור
שלבורים לשנם בש"ם הילן [מ"ב:] שאמרין דר' יוסי בגלילי ורבנן בשנם דולח שבורים
אלילים פליגי בשילן שנטעו ונאסף עבדו לרבנן מותר כיון שהוא מחובר ולריה"ג אסור
ע"ש וה"ז פריך דה"כ נם בשילן שנטעו מתחלה לשם עכו"ם לשה אסור ושה לי בשחתבטו
כיון שלא עבדה על אחר שבעשית מחובר שרי לא נאסרה בחיובר ובשלמא אם היינו
אומרים לבר' יוחנן נם בשיש עתיד להחזיק לבליין ג"כ אסור חלמא בשעשה אסיר לא
עיל פ"ג הלכה י"ד כיצד מבשלה קירבה זרד וכו' שרי שלריך לעשות חיזה מעשה וכאן

בהכיחו שובליה שרי לא עשו שום מעשה לביטולה וכאן י"ל דבבה"ג מהני הביטול של
סירושלמ דכשהעכו"ם ביטלה בלבו מהני ביטול של המעשה נם בשרשל ופ"ז מדוקדק
לשון סירושלמי:

הלכה ח דף כ"ם ע"א [כ' ע"א] סבר רב הונא נתנסך הבור וכו'. עפ"מ
ונעל"ד נראה לזכו חירוך לומר נשם כאן ס"ל לניקוב אינו מיבור ולכן אם
נתנסך הקילות לא נתנסך הבור אבל אם נתנסך הבור נתנסך הקילות דבשל הוא לבור
ור' בא פליג על זה ואומר דוודאי נראה דבה"ג ס"ל דבי"ב הוא ניקוב ובמו
בם"ם דלין [ע"ב:] דמשום חומרת י"ב עשו כן ולכן אם נתנסך הקילות נתנסך הבור
מעשה ניקוב אמנם זה שאומר נתנסך הבור לא נתנסך הקילות הוא אינה רצה ונראה
שהוא טעות ונם בזה נ"ל נתנסך ובשביסם נתנסך זה נתנסך זה:

פרק ה הלכה א דף ל"א ע"ב [כ"ב ע"א] כיתף עמו חבית בחבית וכו'.
עפ"מ ומשל דחוק ולעל"ד נראה דה"פ שכיתף אלל העכו"ם
חבית של י"י ושכרו הוא שיכתף העכו"ם אלו חבית של יין ואינו חושל ממנו שכירות
אחרת קנסינן ליה ביין כשר אלו שיפסוק מחניתו יין עד כלי שכרו:

דף ל"ב ע"א [שם] אסי אמר דמי יין נסך ביד נכרי אסור דמי ע"ז וכו'. נפי'
הפ"מ דיי"ל ונכו מס שפי' נקמן בזה שאומר אני אומר שמא החליף לכהונה של
מכירה לחוק מאד ולכן נלע"ד לכאל מודים לעל פי מכירה מותר בין י"י בין עכו"ם
ובחליפין שניהם אסורים כמו שאסיים ירושלמי כאל מודים בחליפין שבן אסורין וה"פ אסי
אמר דמי י"י ביד נכרי אסור לחייסינן שמא החליפן ודמי עכו"ם ביד נכרי פליגי דר'
יונתן סבר לאותר ללא חייסינן לחליפין ללא הוה מזללל כה להחליפה בדבר אחר ומכירה
שאני להשעות שכבריותו אבל לשון חליפין הוה זלזול ור' יוחנן אמר אסור נם בעכו"ם
חייסינן לחליפין ומפורש כן בברייתא דמסייע לר' יוחנן לא יאמר לו במה שאמר אמכור
וכי מה אומר שמא החליף כלומר ואין מאמינים לו במה שאמר אמכור ובבריייתא למסייע
לר' יוחנן ה"פ נכרי שהיה חייב ליסרלל מעות ברי זה מוכר י"י ונותן לו עכו"ם ונותן
לו מפני מרפית העין כלומר לכתחלה נסן שירחה ישרלל אין אמוכרין ולא יאמר על מה
שאמר שמכרן מפני מרפית העין כלומר להרוחה אומר שהחליפן וחזו לכתחלה אבל אם
הביא לו מעות ואמר שמכר י"י או עכו"ם מותר לקבל ממנו ולא חייסינן שהחליפן ולזה
מסייס ירושלמי שכל מודים בחליפין שבן אסורין:

הלכה ב [שם ע"ב] עד היכן עד כדי שלא יהא החמור מקפיד. פי' הפ"מ
דחוק ונ"ל ס"פ עד היכן מותר לגיבו עד כדי שלא יהא החמור מקפיד
כלומר שלא יריגים החמור בשמשך אבל אם מרגיש קנון שהיה לגיון גדול הרבה אסור
לזה מחמזי כשכר י"י:

הלכה ג דף ל"ב ע"ב [פ"ג ע"א] מחלוקת ר"מ וחכמים. הרבה תימה וכי אפשר
שיין בעבדים הוה כ"מ לפנם ולא נזכר זה בשום מקום והוא נגד החום ולהליל
מוכח בם"ם בלבו [ס"ו.] דשוה כ"מ לשבח ע"ם ולכן נלע"ד לדריך לגרים ר' יהודה ורבנן
וזהו לעניין מין במינו דלר' יהודה לא בטל ולרבנן בטל וזהו כלבני בנמ' שם ואע"נ דיי"ל
ממם נם לרבנן בשאמרו כדתנן לקמן בשנה ר"ג מ"מ כ"מ לעניין שהם יינם והעשות נפל
בכלן משום דלקמן סוי ר"מ וחכמים לכן בפל העשות נם בכלן:

הלכה ד דף ל"ג ע"ב [שם ע"ב] דשיתומהון דרבנן מעט מנף. כלומר להסתימה
שלהן במקלת המנופה ובריך זמן יותר להתייבש כדי שלא יתרחב הספרם
משם לכל המנופה מה שאין כן לרבנ"ג ופי' הפ"מ לחוק כמובן:

הלכה ז דף ל"ד ע"ב [כ"ד] בהוך פישוט ידיים. נירסת הרשב"ם בחוך
לפיסים ידים כמה"פ:

הלכה ח שם [שם ע"ב] אמר רבי יוחנן לית כאן אסורות אלא מותרות.
פי' הפ"מ הרבה תימה שלבד דשיקר מסר מן הספר אין לפשר לומר
דבהניחן סתומות ומלאן פתוחות שיהו מותרים וכמ"ש הר"ן סביאו בשה"פ ולכן נלע"ד
דבשעות נכתב זה כאן וזה שייך לאמנם הקודמת סיה אינה עמו על השלחן וכו' ואם לומר
לו סוי מוזג ושותה אף על הדולבקי אסור ומה שבבית הניות פתוחות אסורות ועל זה לומר
ר' יוחנן לית כאן אסורות אלא מותרות לאין אפשר לומר דבשלמ לא בבריחוק כזה על הדולבקי
מוזג ושותה ופשיטא דכוותה לית שעל השלחן אבל מה בבריחוק כזה על הדולבקי אסור
מוזג לפשיטות יהו כמו שאמר מקודם יטול מבם יין וב"ם בחניות פתוחות שבבית ולכן לומר
שבהגירסא במבשה אינו כן אלא בכל עניין מותרות ואמר ר"ח לחין רואים וניאור לבריו בים
בזה סימן לאם קרב נם אל הדולבקי והחניות יחזיק טובה להבעה"ב ואם נאו לא יחזיק
טובה ולכן כשמחזיק טובה וודאי לאסור ומתניתן מירית בשמחזיק טובה וה"פ לאי מבעי בים
כלומר אפילו יין שבשם יודיע לבעה"ב ויחזיק לו טובה לבשביל היין שעל השלחן לא
יחזיק לו טובה שהרי מקודם יבב על השלחן לשתות מזה וכשיחזיק טובה אינו אלא מפני
יין שבדולבקי ושבחניות ואין לא מבעי ליה לא מודע ליה אפילו בשאר ליה אינו נלעג
שאין לו מה להחזיק טובה ואין לא עניין בפי' ר' אמי הוא עניין בפ"ע:

הלכה יא דף ל"ח ע"ב [כ"ה ע"א] במקום שהמים נמכרים במדה. הפ"מ נורס
להיפך ונע"ד בשיקר בגירסתינו לנירסתו אינו מובן מה בכך שהמים
חסונים ומדרבא כיון שהמים חסונים הוי מין במינו אינו אלא ודאי בגירסתינו דמפני
שהמים אינם חסונים כלל לא שייך לקרותם מין אחר נגד היין ובטלי בחביונהן להיין
והוי כמין במינו:

דף ל"ו ע"א [שם ע"ב] א"ר ולכך דבה. הפ"מ פי' לכל דין שים בה ונפ"ז אינו כמו
שאמר מקודם דרך בחמלן של כותים החמירו ולא בכל זה וזה
נורס דבשלמא אין הלבה כר"ש וקי"ל זה וזה נורס מותר ולכן נלע"ד דה"פ דר' אבא
סובל הם כמו שאמרו בחמלן של כותים דהלבה כר"ש לוף הבא הלבה כר"ש בלומר במשנה
דערלה פ"ב הל' ו' וזה שאומר הבא משום דשיקרם דבך סוגיא דשם בירושלמי דערלה
שם ופ"ל ר' יוסי ולכל דבה בתמיה אלא לא אחמירו רק בחמלן של כותים כמו שאומר
מוקדם אבל בשלמא זה וזה נורס מותר אלא הר"ש במשנה דערלה שם:

הלכה יד [שם] דף ל"ז ע"א כלי פפייר שזפתן נכרי מחלוקת רבי וחכמים
ר' יוסי בי ר' בון בשם ר' שמואל הלכה כרבי. כ"ל ומה"כ לריך
לגרוס דתני והוא עניין בפני עלמו

בס"ד כליל מסכת עבודה זרה

מיכל המים לירושלמי

מסכת שבועות

פרק א הלכה א דף א' ע"ב ידיעה והעלם. על טומאה ומקדש וישיעה והעלם על טומאה וקדש כל"ל:

שם דף ב' ע"א מלמד שהן מצטרפין וכו'. כל"ל וכן לקמן בגמ' גרסת שנדפס מלמד שאין מצטרפין שטות הוא וכל"ל כהן מצטרפין אך הגמרא דלעיל ירושלמי הוא כמלא כמו כ"ה:

הלכה ב דף ד' ע"א [ג' ע"א] לבלתי עשות מחוקות התועבות וגו' ולא תטמאו בהם. כל"ל ולקמן בדל"ם צריך לגרום יכול על כל טומאת מקדש:

הלכה ד דף ו' ע"א [ד' ע"ב] ר' בא בר ממל מקשי דתני שני שעירי עצרת וכו'. כל"ל ולקמן שנדפס בגמ' זה וזה מהמת רשם מודם. שטות הוא וכל"ל מחמת רשם הכתב:

הלכה ו דף ז' ע"א [ה' ע"א] טילתיה אמרה אפילו לא נתוודע וכו'. עפ"מ ולעני"ד אפשר לפרש כאלה נתוודע כלל מן הכפק וכ"מ מפי' הק"ע ביומא פ"ח הל' ו'. ומקודם זה נדפס ר"ם כאן לוי שובבת במוכר. שטות הוא וכל"ל במורד:

פרק ג הלכה א דף י"ב ע"א [ח' ע"א] ואם סבור שאכל ונשבע שלא אכל. שטות הוא וכל"ל ונשבע שאכל כלומר והרי אנוס הוא ולפנייך ר' בא בשם רב וכפי' הפ"מ ומכיון בגמ' בשבוע בקרבנה כלומר דבמת ג' ידיעה בכה"נ שהיה שוגג בהקדן וזהו כמוכח בשבת [ס"ט:] ע"פ ומניין רשים לזה בגמ' כן אמר ר' יוחנן כלומר דגם ר' יוחנן סובר כן דשגגת קרבן בשבועת ביטוי הוי שגגה ולפי הפ"מ ליה יכול וכו' כלומר דל"מ הכא כן:

שם [ש' ע"א] אלא כי נן קיימין בברי לו שאכל ונשבע ונמצא שלא אכל. מדברי הפ"מ משמע בגמ' שטעה על מה שנשבע בגמ' שאכל וקשה דבכה"נ גרסה ג"כ דאנוס הוא בגמ' וכל"ל כמעשה על מה שנשבע ומדברי הפ"מ נד"ם גרס בשם"ר גרסה נ"כ כן ע"ש:

[שם] אלא כי נן קיימין כך שהוא וכו'. לפי' הפ"מ משמע שאמר שהם בגמ' אנוס קשה מאנוס לגון המשכה ומפי קפריך ונלע"ד דבכי מקשה אם בשומר שבועה בשומר וכתמה הוא מכילת תורה כלומר דגם בלגון בני אדם מתמת בשלילה הוא בכילת תורה בכוונת קף ר"ע מודה וכו' בגמ' כי נן קיימין כל שהוא כלומר שבועה שאוכל כל שהוא או בגמ' אוכל כל שהוא ופריך כל שהוא מכילה בתמיה דכיון שאמר מקודם לגון מכילה הרי סותר את עצמו שהוא תמה שהוא כלומר כל שהוא ואין תל שבועה ומתרץ שפיר לה כר"ם כלומר דשאני פליג ר"ע ומומר דגם כל שהוא נכלל בלגון מכילה ופע"ג דכשאמר שאם אוכל כוונתו הוא על כזית זהו מפני שהתורה בא לחשבה בזה אבל לעולם לגון מכילה תל שפיו על כל שהוא וכיון דבכל שהוא אינו כלל בלגון מכילה ופשוט הוא שנמצא הכוונה כולן חוץ מן הרמבן בגמ' שהוא לכשנשבע בתחלה ובסוף הוא לגון ממציעים דווקא ולכן גם בכאן נקיט לגון זה:

הלכה ה דף כ"ז ע"א [י"ט ע"ב] בפירוש שמעת מרבי יוחנן או טמירתיה וכו'. עפ"מ ודחוק מאד ולעני"ד גרסה דה"פ הכא ר' זירא שמעל לר' יוסף בפירוש שמיע לך או ממילתיה כלומר מכללים וכפשוט לפי מכללא הולי ים לדמות כבב"ם דיון בהרבה מקומות ומפני מה נכנס ר' זירא לפלוגתא זו מפני שקשה ליה סברת ר"ם כמו שבאמת הרמב"ן והר"ן הקשו זאת כמו שהוציא במפ"ש בדף"ם עיקר והזו כלומר בפירוש שמעת מר' יוחנן או ממילתיה דמר ר' יוסף כלומר או מכללא שמיע לך ואמר אמר ר' יוסף ולא אמר אמרת מכני הכבוד ומפרש הירושלמי דסבר כרבנן דלכן נכנס ר"ז לפלוגתא זו משום דס"ל בפירושא דר"ם כרבנן דמיירא רק בתנאי דבר אחר דאע"ג אין שום טעם להבדי ר"ם ולזה אמר ר' אמי דאי מפני זה לא היה לו לר"ז לעשות פלוגתא זו לפפילו לו סבר כר' הילא כלומר בדי אפילו בלא ר' יוחנן כשהיה דברי ר' הילא ג"כ סברת ר"ם תמוה דבר אחר כלומר לדעתך אין לקיים דברי ר"ם רק בתנאו דבר אחר כרבנן גרם בכה כלומר לפיקומתא דר' הילא מיירא ר"ם בתנאו שלכם דברים הלא שהקשיה הקשה ונ"כ קשה להבין טעמת דר"ם לר' הילא ופ"כ אין תימת ג"כ סברת ר' יוחנן ולא היה לו לר' זירא להעיר שלוה זו:

פרק ו הלכה א

דף כ"ח ע"ב [כ' ע"ב] אתיא כחברוי דרבי יוחנן וכו'. עפ"מ שפי' דקאי על מין המענה שלא סוכרה כאן כלל ושפי' פשוט דאר' זירא קאי דבא זה נופה בשומרין כתיב ובע"כ דעיבוד פרשיות כתיב כאן:

הלכה ב דף כ"ט ע"ב [כ"א ע"ב] בכופר בראשיתו וכו'. עפ"מ ולא ידעתי מי סכריחו זה שלא לפ"ז זירא דבא מפי' דקאי על מין המענה שלא סוכרה כאן כלל ושפי' בפשוט דאר' זירא קאי דבא זה נופה בשומרין כתיב ובע"כ דעיבוד פרשיות כתיב כאן:

הלכה ב דף כ"ט ע"ב [כ"א ע"ב] בכופר בראשיתו וכו'. עפ"מ ולא ידעתי מי סכריחו זה שלא לפ"ז זירא דבא מפי' דקאי על מין המענה שלא סוכרה כאן כלל ושפי' בפשוט דאר' זירא קאי דבא זה נופה בשומרין כתיב ובע"כ דעיבוד פרשיות כתיב כאן:

הלכה ג דף ל"ב ע"ב [כ"ג ע"ב] ואמר ר' יוחנן אף אני אומר כן. עפ"מ ולא ידעתי מי כלומר מהמתנה אין רמיה דל"ל למירמ שלא ידע כלל בעדים וכ"ו וכ"ל קמ"ל דאם אפילו יודע בהעדים חייב שבועה וכ' יוסי דחי לה למ"מ מהמתנה דאתי כיתי עדים שמעתו לגון זה: שם [שם ע"ב] כולהון לפטור וכו'. הפ"מ מהרי מאד ופירושו דחוק ונפ"ל מלאה דהירושלמי מפרש על שני עדים ולכן אמר ר' יעקב ניח כן ר' יוסי בני ויהא כן הפטור כלומר מה קשה לך ובאמת יהא כן הפטור אמר ר' מני ליח כן מהלא מצדות כלומר דוודאי שתים ים לגבל שלא ליכא ומפרש דלפי מה שכתוב בגרייתא ביודע בה ובמועלה בה ולא במועלה לא בה ולא במועלה קשה בה ובמועלה כן קיימין שאכלה במועלה ולא במועלה בה ולא במועלה במועלה ולא בה לא בה ולא במועלה כיני מתניתא בה ובמועלה במועלה ולא בה כל"ל והפ"ה דר' אבא אומר לשבח זו דבה ובמועלה פ"ח לפטור שכרי מכשם שלא לריך להניה כגרייתא ומקיים בה ובמועלה לריך להניה במועלה ולא בה ובאמת כן הגירסא בב"ק [ק':] והב"ם שלנו מפרש לאחר קאי והירושלמי מפרש לאחרי עדים קאי:

הלכה ב דף כ"ד ע"א [שם] אף מפי עצמו. שאמר לגון חוץ לב"ד מפי מפי לחרים שאמר לגון בב"ד אף מפי לחרים שאמר כאן בב"ד ורבנן דרבי נ"ם כאמור בה כל"ל כלומר כל אחד ואחד תיקום בדוכתה בשבועת העדות גם מפי עלמי דווקא בב"ד ובשבועת הפקדון גם מפי לחרים חוץ לב"ד:

הלכה ג דף כ"ד ע"א [י"ח ע"א] מהו שתחול שבועה על האמצעיים וכו'. לפי' הפ"מ שאמר שי פעמים שבועה הרבה תימה לחיה ספק י"ם בדבר ולכן נלע"ד דהשאלה לר"ם כך היא דהנה אומר אחם לא אמר שבועה אחת ואחת ומיבעיא ליה אם החיוב הוא מלד כל אחת ואחת דהשבועה היא על כל אחת אלא שחיוב מחולק לחיובים לכל אחד בפני עלמו או דהשבועה היא אחת על הרבה לכן אמר דהשאלה היא על הרבה דמיירי ליה השבועה ויש ל"מ בזה וביאור אם על הרבה פשוט כגון שהוא בשבועת אחת אם על החיוב מלד האחרים אם לאו אחת אומר דהשבועה קאי על כל אחת מיב ואם אמר לחיוב אלא על הרבה פשוט ופשיט ליה דוודאי כן הוא דהשבועה קאי על כל אחת שכרי גם בחלה וכסוף אחה לריך לומר שם"ל שבועה לכל אחד ואחד אלא לעניין להלקם לריך גם בסוף וממציעים הכוונה כולן חוץ מן הרמבן אלא מהוא דהשבועה בחלה ובסוף הוא לגון ממציעים דווקא ולכן גם בכאן נקיט לגון זה:

הלכה ה דף כ"ז ע"א [י"ט ע"ב] בפירוש שמעת מרבי יוחנן או טמירתיה וכו'. עפ"מ ודחוק מאד ולעני"ד גרסה דה"פ הכא ר' זירא שמעל לר' יוסף בפירוש שמיע לך או ממילתיה כלומר מכללים וכפשוט לפי מכללא הולי ים לדמות כבב"ם דיון בהרבה מקומות ומפני מה נכנס ר' זירא לפלוגתא זו מפני שקשה ליה סברת ר"ם כמו שבאמת הרמב"ן והר"ן הקשו זאת כמו שהוציא במפ"ש בדף"ם עיקר והזו כלומר בפירוש שמעת מר' יוחנן או ממילתיה דמר ר' יוסף כלומר או מכללא שמיע לך ואמר אמר ר' יוסף ולא אמר אמרת מכני הכבוד ומפרש הירושלמי דסבר כרבנן דלכן נכנס ר"ז לפלוגתא זו משום דס"ל בפירושא דר"ם כרבנן דמיירא רק בתנאי דבר אחר דאע"ג אין שום טעם להבדי ר"ם ולזה אמר ר' אמי דאי מפני זה לא היה לו לר"ז לעשות פלוגתא זו לפפילו לו סבר כר' הילא כלומר בדי אפילו בלא ר' יוחנן כשהיה דברי ר' הילא ג"כ סברת ר"ם תמוה דבר אחר כלומר לדעתך אין לקיים דברי ר"ם רק בתנאו דבר אחר כרבנן גרם בכה כלומר לפיקומתא דר' הילא מיירא ר"ם בתנאו שלכם דברים הלא שהקשיה הקשה ונ"כ קשה להבין טעמת דר"ם לר' הילא ופ"כ אין תימת ג"כ סברת ר' יוחנן ולא היה לו לר' זירא להעיר שלוה זו:

פרק ו הלכה א

דף כ"ח ע"ב [כ' ע"ב] אתיא כחברוי דרבי יוחנן וכו'. עפ"מ שפי' דקאי על מין המענה שלא סוכרה כאן כלל ושפי' פשוט דאר' זירא קאי דבא זה נופה בשומרין כתיב ובע"כ דעיבוד פרשיות כתיב כאן:

הלכה ב דף כ"ט ע"ב [כ"א ע"ב] בכופר בראשיתו וכו'. עפ"מ ולא ידעתי מי סכריחו זה שלא לפ"ז זירא דבא מפי' דקאי על מין המענה שלא סוכרה כאן כלל ושפי' בפשוט דאר' זירא קאי דבא זה נופה בשומרין כתיב ובע"כ דעיבוד פרשיות כתיב כאן:

הלכה ב דף כ"ט ע"ב [כ"א ע"ב] בכופר בראשיתו וכו'. עפ"מ ולא ידעתי מי סכריחו זה שלא לפ"ז זירא דבא מפי' דקאי על מין המענה שלא סוכרה כאן כלל ושפי' בפשוט דאר' זירא קאי דבא זה נופה בשומרין כתיב ובע"כ דעיבוד פרשיות כתיב כאן:

הלכה ג דף ל"ב ע"ב [כ"ג ע"ב] ואמר ר' יוחנן אף אני אומר כן. עפ"מ ולא ידעתי מי כלומר מהמתנה אין רמיה דל"ל למירמ שלא ידע כלל בעדים וכ"ו וכ"ל קמ"ל דאם אפילו יודע בהעדים חייב שבועה וכ' יוסי דחי לה למ"מ מהמתנה דאתי כיתי עדים שמעתו לגון זה: שם [שם ע"ב] כולהון לפטור וכו'. הפ"מ מהרי מאד ופירושו דחוק ונפ"ל מלאה דהירושלמי מפרש על שני עדים ולכן אמר ר' יעקב ניח כן ר' יוסי בני ויהא כן הפטור כלומר מה קשה לך ובאמת יהא כן הפטור אמר ר' מני ליח כן מהלא מצדות כלומר דוודאי שתים ים לגבל שלא ליכא ומפרש דלפי מה שכתוב בגרייתא ביודע בה ובמועלה בה ולא במועלה לא בה ולא במועלה קשה בה ובמועלה כן קיימין שאכלה במועלה ולא במועלה בה ולא במועלה במועלה ולא בה לא בה ולא במועלה כיני מתניתא בה ובמועלה במועלה ולא בה כל"ל והפ"ה דר' אבא אומר לשבח זו דבה ובמועלה פ"ח לפטור שכרי מכשם שלא לריך להניה כגרייתא ומקיים בה ובמועלה לריך להניה במועלה ולא בה ובאמת כן הגירסא בב"ק [ק':] והב"ם שלנו מפרש לאחר קאי והירושלמי מפרש לאחרי עדים קאי:

הלכה ב דף כ"ד ע"א [שם] אף מפי עצמו. שאמר לגון חוץ לב"ד מפי מפי לחרים שאמר לגון בב"ד אף מפי לחרים שאמר כאן בב"ד ורבנן דרבי נ"ם כאמור בה כל"ל כלומר כל אחד ואחד תיקום בדוכתה בשבועת העדות גם מפי עלמי דווקא בב"ד ובשבועת הפקדון גם מפי לחרים חוץ לב"ד:

הלכה ג דף כ"ד ע"א [י"ח ע"א] מהו שתחול שבועה על האמצעיים וכו'. לפי' הפ"מ שאמר שי פעמים שבועה הרבה תימה לחיה ספק י"ם בדבר ולכן נלע"ד דהשאלה לר"ם כך היא דהנה אומר אחם לא אמר שבועה אחת ואחת ומיבעיא ליה אם החיוב הוא מלד כל אחת ואחת דהשבועה היא על כל אחת אלא שחיוב מחולק לחיובים לכל אחד בפני עלמו או דהשבועה היא אחת על הרבה לכן אמר דהשאלה היא על הרבה דמיירי ליה השבועה ויש ל"מ בזה וביאור אם על הרבה פשוט כגון שהוא בשבועת אחת אם על החיוב מלד האחרים אם לאו אחת אומר דהשבועה קאי על כל אחת מיב ואם אמר לחיוב אלא על הרבה פשוט ופשיט ליה דוודאי כן הוא דהשבועה קאי על כל אחת שכרי גם בחלה וכסוף אחה לריך לומר שם"ל שבועה לכל אחד ואחד אלא לעניין להלקם לריך גם בסוף וממציעים הכוונה כולן חוץ מן הרמבן אלא מהוא דהשבועה בחלה ובסוף הוא לגון ממציעים דווקא ולכן גם בכאן נקיט לגון זה:

הלכה ד דף ל' ע"א [שם] ר' אמי בשם ר' יוחנן וכו'. הלכה זו הרבה נשתבשה וקשה להניחה בפיה"מ מבוארת היא בפי' הפ"מ:

פרק ח הלכה א

דף מ' ע"א [כ"ח ע"ב] ומר וגונב מבית האיש וכו'. כלומר ג"כ תאמר נם לא מנוסח שכך הגיה ושוכר בתמיה אלא מכיון שמירתו עליו הוה כבעלים ומ"כ כ"ם שוחל שכל הנאה שלו ומתי לה ובאמת הירושלמי עלמו נרים מרובה לריש לה על מין הגוב אחר הגנב משלם כפל וכו' ע"ש וכאן שמך הירושלמי מדאמת ועמ"ם שם:

הלכה ב דף מ"ב ע"א [כ"ט ע"ב] שמירה שנאמר בשומר שכר אין משערין וכו'. לפלוג שהעיר בה"מ סי' ס"ג הביא הירושלמי לסיפ' דה"ם הייב בגניבה אפילו בחזקת גמור ע"ם וכאן תומר דאין משערין אלא בנופו וגרסה דגירסא אחרת היתה לו ובאמת גירסא שלפנינו תמוה שהרי מתחיל ואם דמי וכו' וכשהוא ה"ם לחומרא ומסיים בלגון קולא וכפ"מ נדחק בזה וגירסא הטור ניחא וגירסתו כל"ל אין משערין לחומו בניגוד לכומר אלא בכל עניין חייב בגניבה אך ב"ם ג"ע אלא לגון לפיכך וכו' וכ"ע:

הלכה ג דף מ"ג ע"א [ל' ע"ב] ומסייעין לרבי יוחנן וכו'. לגון תמוה דהא מדברת דמקשה לר"י ופי' הפ"מ דחוק מאד ונלע"ד דה"ם הכי תמן ומכייעין לר"י כלומר אע"ג דגם תמן בגבל ממרו כן ומסייעין לר"י מ"מ קשה מהמשנה ולגון תניי הוי כמו ממרין תמן לו חולי היתה גרייתא בגבל שמוחר גם כן. וזה שאמר לקמן ויידה זהו שם מגורת הירושלמי בכ"מ וכ"ל לפי' הפ"מ:

בס"ד סליק מסכת שבועות

מיכל המים לירושלמי

מסכת מכות

הלכה ד דף ג׳ ע״א [ב׳ ע״א] א״ר זעירה חדא אמרה עד זומם וכו׳. סוגיא
זו בונצא בילושלמי מרובה הלי ג׳ ושיקרם שייכא לכאן כמו שבאמרו שם
אלא לבבאן נפלו חיוב מעות ויש לפניה כמו בשם. והיינו. אמת שכתוב לקמן כל עדות
שבפירוד מב׳ בניסן צריך לומר מעשרה בניסן וזה שאמר אף״כ והיכי אמר במעידין וכו׳
צריך לומר והיכי דמי כמו בשם במרובה ע״ש:

הלכה ו דף ד׳ ע״א [שם ע״כ] אם היו שלשה שלשה לא בדא. לפי הפ״מ
תמוה הלשון והטעיין ובלע״ד דה״פ דר׳ ירמיה תמה על לשון המשנה שאמרה
כיון שנים רואים פלוני זה ושנים רואים פלוני זה למה לו לומר לשון שנים
ש״ל לומר היו עדים רואים פלוני מהלן זה ועדים מהלן זה ומדקאמר שנים ושנים משמע

דשלשה ושלשה אין הדין כן וסרי אין בזה שום טעם וש״ל רבי יוסי דבאמת תיובן דשלשה
ושלשה אינם בדין זה והטעם י״ל דבשנים רק שנים ושנים ומקשין ניחוין הלו את הלו שפיר
מלרפין מפני שאלו אלא רשו את הלו אלו שנים יותר מאלו שרשו את הלו שלשה
ושלשה ואחד מאלו רשה אחד מאלו אין מלרפין כיון שאלו אלא רשו בם יותר
מאלו שרשו:

הלכה ז [שם] עד זומם שהוא עונה באיש לענות בו ולא בעדותו. פלוגר
שאינו מכחיש בעיקר העדות אלא בהפיס שאומר לו עמנו היית כלן עדים
זוממים וזהו בשחי ניתי עדים כלומר הטעיה רלבונים שמעידין על המעשה והעדים
הפנייס המזימים אותם ופסוק זה מיירש בהמזימים:

בס״ד סליק מסכת מכות

מיכל המים לירושלמי

מסכת הוריות

פרק א הלכה א דף ב׳ ע״ב [ב׳ ע״א] וכי יש זדון לשגגה ליחיד אצל
הוריית ב״ד. הפ״מ פי׳ דזהו תירוץ שנתחלף לו הלב בשאון
ולא משמע כן ובלע״ד דזהו בכל מקום שיכול לומר וכי יש זדון ושגגה ליחיד בהוריית ב״ד
ומתרץ כגון שאמרו לו עומי ושפגעה הוא אלא ידע שהב״ד טעו לפיקי שאמרו כן עומי
שידע שטעו ועשה על פיהן חייב כמבואר בהמשנה:

[שם עמוד ב] חברייא בשם שמואל יחיד משלים לרוב וכו׳. כל הסוגיא הזאת ופי׳
הפ״מ שפי׳ על נתחלף לו הלב בשאון לא משמע כן כלל והפירוש רב בבלי
ובלע״ד דבלי״ד חבריא בשם שמואל יחיד משלים וכו׳ אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפני עלמו מביא כשבא ושעירה אחר ר׳ יוחנן אפילו כל יחיד ויחיד שעשה בפני עלמו פטור
וקשיא על דעתיה דשמואל לא נאלא כל יהיד ויחיד מתכפר לו בשני הפעמים ר׳ זעירא
בשם שמואל היחיד תלוי אלא רוב ב״ד מביאין אלא מיעוט היחיד מביא בל״ל וה״פ לפנים
אין לקמן משנה ו׳ דאימתי הב״ד מביאין פר בשעבו בל הקהל או רובו אבל אם מיעוט
עשו אין הב״ד מביאין ומשלים בל יחיד מביא בשבא אז שעשה ובבי קיי״ל דיחיד שעשה
בהוראת ב״ד חייב וכן פסק הרמב״ם בפי״ג משגגות אבל בשעשו רוב הקהל היחיד פטור
ובבי ס״ל לר׳ יוחנן אבל חבריא בשם שמואל אמרו דהמשנה שאמרה על היחיד פטור
חייב זהו לשעיין אם זה היחיד משלים לרוב ביבור בלומר אלם עשה על פיהן משלים וה״ל
חייבין אבל בשידע שטעו אינו משלים וה״ל יחיד ויחיד חייב אפילו בשעשו
רוב הציבור וזה פריך לשמואל דא״ב מהכפר היחיד בשני הפעמים בשלו ובשל ב״ד ולא
מיבעי שתי הפעמים על דבר אחד ומ״מ אין זו קושיא חלושה דאין זה שתי הפעמים לאחד
דהפעמת היחיד והלהת לבב״ד ומ״מ ר׳ זעירא חילם דכוותא שמואל נ״ב בר׳ יוחנן וה״פ
דביחיד תלוי אם יפלבו רוב יהא פטור ואם יפלבו מיעוט יהא חייב ולא פליגי בלל אבל
חבריא בשם שמואל ס״ל דפליגי ומתחיל הירושלמי לפניא בריייתות דשמואל אליבא דחבריא
מתרלים לדבריהם עד דמסיק בריייתא דפוסרת משומד ושטעם מפני שאינו בב מידיעתו
ה״ב כ״ם שאינו בב מידיעתו בהוראת ב״ד ומה דמיעוט חייבים מפני שאין בב״ד מביאים
לבן מביאין הם אבל בשבב״ד מביאים נמה יביאו הם וכן מקשה מבריייתא לתולה בב״ד

פטיר ומסיק דלית קיום להא דשמואל בלומר לפי החבריא אלא ר׳ זעירא
אליבא דשמואל:

הלכה ה דף ו׳ ע״א [שם דף ה׳] לית הדא פליגא על רבי שמעון בן לקיש
וכו׳. פי׳ הפ״מ לא נתקבל אלני ובלע״ד ה״פ לעיל בהלכה ג׳ מקשי על
לגון ושטה טוגע על פיהם מה שיך לגון מיד או טוגע בהוריית ב״ד ומתרץ ר״ש בן לקיש
כגון שמשון בן עזאי בלומר בשאחרי אנשים לא שיך לגון זה אלא בשמשון בן עזאי שהוא
ידע שטעו ובא״ז עשה על פיהן זהו וולפי נקרא מיד ע״ש ולפ״ז בשאנה זו דבל הקהל
עשו ופטיפע דבל הקהל לא שיך בשמשון בן עזאי ומ״ל אין תנן מיידין ושבו שיננין וכן
טוגנין ושבו מיידין וכי יש זדון ושגגה אלא בשנים בב״ד הורלת ב״ד ליחיד ומתרלו חבריא אלא קבלו
רוב הציבור עליהן בלומר דשגגין מקרי בשקבלו רוב הציבור עליהם את הסהדרין ומיידין
מקרי בשלא קבלו וכו׳ וז״ל זעירא תירן בשעשו בלומר למיידין מקרי בשבאו עד בה
בהורלתם והבה לבתורא דבר אחד הוא דבשלא קבלו רוב הציבור עד בה הורלתן ממילא
דבשעשו בהורלתם וזה פריך מה מפקה מבייהון בלומר מאי ב״מ בין חבריא לר׳ זעירא
ומהבן קבלו וחזרו ובשעשו על דעתיה דחבריא מכיון שקבלו עליהם משעה דשוגג הרי אלו
מייבין על דעתיה דר׳ זעירא בין בשעשו בפורין [בל״ן] דחבריא אתולין אלא קבלו בין
שקבלו מקרו טוגנין ומייבין בקרבן ור׳ זירא דהלי בציושם בין בשעשו אח״ב מקרו מיידין
ופטורין מן הקרבן. בללע״ד:

הלכה ב דף ח׳ ע״א [ז׳ ע״א] הורו ב״ד והורו אהריהן וההליף וכו׳. פי׳
הפ״מ דמוק מאל ובבר בשרבו זה בחבורינו ערוך השלהן על קדביס פי׳
רב״ת שני׳, ״ת דה״פ דסתם בעין בהורלתן בימוע מקנת וקיוס מקנת ולא עקירת בל הנוף
ולזה שאל לדוגמת שבחלב יום ד׳ מיני חלב ולא יותר וכורו ב״ד על שנים משם להיהר
ושנים לתיסיר ומשיה כורם נ״ב בן שנים להיתר ושנים לתיסור אלא שהחליף שהשנים
שהב״ד אסרו התיר הוא ושנים שהתירו אסר הוא ומשלא דבשני הורלות ביהד הוי עקירת
בל הנוף וזה פשיטא שאם הורלתו היתה אחר הורלתן שנגרר אחריהם והוי עקירת בל
הנוף ופטורין אך לסיפר קמיבעיא ליה:

בס״ד סליק מסכת הוריות וכולא סדר נזיקין

מיכל המים לירושלמי

לירושלמי מסכת יבמות

פרק א הלכה א דף ב' ע"כ [ב' ע"א] לא דרבי אחא פליג אלא וכו'. ותימה מה וודאי פליג על ר' בנימין ולע"ד דכ"ע נח ר' בנימין פליג וכו' כלומר דוודאי ס"ל נ"כ נז"ם דעליה עליה לפסור ערוה במקום יבום מלא דסוף מקפיד על ליכיות דשמא מן ר' אחא מה כדון יבמה יבא עליה לערור לנלות ערותה עליה בחייה מה עליה שנאמר להלן [ביבום] יבמה אף עליה שנאמר כאן [בחמות אשתו] תפילו יבמותו וכו' כ"ע כלומר דר' בנימין שסקשה על ר' אחא מפני שאמר לו לשמו של ר' זעירא בשם ר' יוסי בר חנינה מה עליה שנאמר להלן בחמין מן הכד וכו' אף עליה וכו' ולזה הקשה מהי מוכח מלשון זה נכי דבחמין מן הכד מיירא מ"מ נאמר במקום יבום ולזה קיימתו נדבריו מלא נכך ס"ל לומר מה עליה שנאמר להלן במקום יבום אף כאן וכו' דבשם מפורש דכתי"ם היא לענין יבום. כנלע"ד.

דף ג' ע"א [שם ע"ב] אלמנה לכה"ג מהו שתהא צריכה חליצה וכו'. ותימה הא מצטה מפורשת היא בפ"ב מיסוד מלה ומיסיר קדושה תולמת ולא מהייצמת ותירון דס"ק למוק ונראה לי דמשום דמיסור מליה הוה רק מדרבנן כלמפרש שם למיירא בשניות לערוות כמו כן י"ל דמיסור קדושה נ"כ חולמת מדרבנן ולכן שוגל לא נם מן המירה כן היה:

דף ד' ע"א [ג' ע"א] מיליהון דרבנן אמרו חליצה פטור וכו'. פירוש מדבן כלל לכאן משמע לכדיל דאי תלינה היו פטור חייבים להיות על המלוקה כרת שהרי מוסף מפוגת יבום ומיהו קיימו של מלוקה כרת דילמא מ"מ אף על פי כמת עליה ולקמן שמוגל נאמים מה בין מלוקה ומה בין כרת כלומר ומשם על המלוקה פטורין מתרין נ"כ דאילפא מיהו קיימו מלא נלע דמשום זה פטורין האחין על המלוקה וזהו סיפך מבלאן ודברי הפ"מ כמשמ מיהן מובנין ודברי הק"ע יוסר דמוקין ולכן נלע"ד לפרש פי' אחר כאן שנאמר בדיבור הבא נס"ד:

שם ע"ב [שם] מה בין חלוצה אצלו מה בין צרה אצלו חזר ואמר אין את יודע משום מה את מחייבו וכו'. כלומר דזהו הספרם בהאחין בין החלוצה להלרות דבהלרות אנו מחייבין אותם מפני היסיר אשת אח מן שלא נשאר בהאחים לא נתנדר שחיוב מי אותו משום שאשתו של אחד מהם שלא נשאר ממילא קיימא לה חיובה לנמרי וזהו הפירוש בין החלוצה לצרה ומשם הא דאמר ר' יוסי מה את סבור חלוצה קיימה אלא משום דאין מחזירין אשת אח שלא נשאר לו אח ולכן נראה לפרש דמשום זה אין מחזירין אותה מפני היסיר אשת אח מן שלא נשאר לו אח ולא נשאר לו אח אלא משום דאין מחזירין אשת אח שלא נשאר לו אח ול

גמ' שלמה כבעין זה שמניתם ממין לחד עמיני ועמונית ומסירין ליעל זה את זו מכני שסיפ כשירה וכולה פסול ואמר ר' יוסי בר בון על דרבנן מדרכה כלומר שלמה זו אימו אלא נרבען דס"ל קטל גריש לא תקני קטל ולפ"ז משיקר דין תורה היה מוהר לו ליעשות ובזה ניחא שלמה דלעיל כמו שאמר ר' יהודה ממזר לא יצא מעזרת כמו כן לא יצא עמוני עמונית דמין יבמה ר' יודע כלומר דלא סובר כר"י קטל גריש לקרי קטל גריש פסולין קטל ד' אימן כלומר דלר"י פשיטא דגם גריש פסולין קטל ד' דימון ס"ב מין כמן שלמה ופשיטא שאסור ומפרש לישנא עמונים אימו יכול שהיה קטל ד' אלא [כל"ן] ליתא מצרית אימו יכול שהוא קטל ד' אלא מפני שבתו של עמוני מותרת ובתו של מצרי אסורה ופשיטא שאסורין הם זה מזה ואין כמן שלמה ומי קשיא ס"ב יבמ בעל על זה אמר ר' מתייבו משחררין לו שפחה כנעני"ל לפרש לעיל כפי המפרשים:

הלכה ו דף נ' ע"א [מא ע"ב] מה אם תרומה שאינה ראויה לישראל וכו' חזה ושוק וכו'. כלומר אלו לא חמרו בעגל והיתה עבודה בנכורי ישראל כגל מקום כלומר לף בנים עולמים כמו קודם החמ העגל שהקריבו הכהורים קרבנות וממילא שחלטו החזה והשוק של קרבנות שגל תרומה לא היה עדיין עד זמן עבודת הכהנים כמפורש בפ' קרח וזה שאמר רשוין היו לישראל וכו' אם זכו מדברי ר' אבון ודברי הפ"מ תמוהין וכ"מ מסק"ע:

שם ע"ב [מ"ב ע"א] קידש אינן חוששין לקדושיו נתקדש חוששין לקדושיו. ופי' הפ"מ דבנקבה מספקינן ליה שפי ותימה דהא במשנה בין לרבנן בין לר"ש הרי הוא בכלל וסק"ע מכאן דמתי כרבנן ג"כ לא נסירא הניחא להך דבנקבה מוסכם לקדושיו וזהו סרבותא דלא"ג דבמשנה חיישינן שפי שהוא זכר מ"מ מוסכין גם בתקדם גם בגבעל אמ נקבה היא ואומר בעל ולא בועל משום דבועל מפורש במשנה לכיון דתנן מוסף ממילא שבועל ור' ניחא אומר רבותא יותר דלמילו אלרוגינוס אחר פוסל בזכרותו לד נקבותו של זה אע"ג דגם זכרותו אינו זכרות גמור כמוכן ופשיטא בנקבותו של זה אינו נקבות גמור ומ"מ פוסל לד זכרות של זה לד נקבות של זה:

פרק ט הלכה א

הלכה א דף נ"א ע"א [מב ע"ב] [במשנה] כשר שנשא כשורה ויש לו אה הלל וכו'. במשנה שבע"ס ליתן וכן במכילתא דרשב"י חלק שבע כשורה ויש לו אח כשר ועתו"ס:

[שם] ואילין אינון אית לי חורנין. כל"ל וכל זה הוא מקושית ר' ניחא על דמסיק לעיל כלומר דרבי כללין כלומר לגלו בדוקא הוא וזה שכתוב בכאן זו ואלה זו גלוין מה שאחד כשר מן הלד זו [במשנה] ואלה [בית שמאי] ופי' הפ"מ לחוק מאד:

[שם] כשר שנשא כשורה וכו'. לפנינו הקיפו זה למוהקו וכל הענין לחוק ולחוץ לפירושי הק"ע והפ"מ ועל"ל ס"ל למוק זה בכאן אלא נקמן וכל זה הוא מקושיותיו של ר' ניחא וה"ס דהנן במשנה כשר שנשא כשורה ויש לו אח הלל מותרת לנשוא ומסורס ליבם לף כן אמר ר' יסי בי ר' בון בשם רב ועבד משחרר והלל מוהרין בכתנות שהם מסייעא לר' יוסה דאמר לית כללין דרבי כללין כיני מתניתא חלל שנשא כשורה ויש לו אח כשר כל"ל כלומר שמחמה קושית ר' יוסי בי ר' בון דבמתא אין בפנינו כשר וכו' אלא אלל וכו' בפנינו הס"ם אלו ופ"ז בסוף טעם ונם לפי מסקנא:

פרק י הלכה א

הלכה א דף נ"ד ע"א [מ"ה ע"ב] דרבנן פליגין וכו'. פי' מוכן כלל מיזו ענין הוא לדריב"ל למיירא בכהנת ממזר וכבר עמד בה"ק בזה ול"ל דה"ק דלא שפיפא בת כהן מכהן עלמו דהם בהנת כהן כשנתלגה בביאתה ב"מ לא נסתלקה ע"כ"פ בה לויה מעליה כ"פ בהן עלמו כשחילל ביאתו לא יסתלק ממנו ע"פ כה בלויה שיפסור כמו מן הפלוין כלוי והענין נראה שהכהנים בכלל לויה הם בהני בתים מפני לוי אלא שהכהן יש לו קדושה יתירה מלוי ולכן כשחילל קדושתו בפסד ע"פ מבטל לוי לגמרי כיב"ל ור' הושעיא בש"ב לא ס"ל כן ס"ל כן כמ"ש:

הלכה ג דף נ"ה ע"ב [מ"ו ע"ב] מה את עביד כעידו מיתה וכו'. מירושלמי מפרש למקושה נאו שני עדים ואמרו לו אח בעלך ואח"כ בא ואמת ואח"כ נאנס ואינו יכול לישבע ומשלם לו כתובתו ומפרש למה לף בשני עדים ולא בעד אחד ואמר אחרי שחזרו ואמרו שקר נתחייב לו כתובתו ואח"כ בא ואמת ואינו יכול לישבע ומשלם לו כתובתו ומה לי עד אחד ומה לי שני עדים ולא ידעתי מה ענין זה לכאן ולכן נראה לי דלא נאמר אלא לאפוקי מדברי ר' יוחנן דאמר בעד אחד אינו משלם כלום ולא נאמר אלא בשני עדים ולכן לף בשני עדים ולא בעד אחד וא

הלכה ד שם ע"ב [שם הלכה ה'] אין בה אלא משום זיהום כהונה וכו'.
עק"ע ופ"מ ומלמד דחוק ונלע"ד דס"פ דהמן כל שיפלת ממט בגע
למטורס לחזור לו לדיוקא כגרוסה וגרוסה הם מטורס לכהן אין בם גלע משום זיהום כהונה
לכל ג"ד אין מזהמין מותה במדינה כיון שהיה מיתון לחר הגע נתבטל הגע ומתניתין
הם המיתון בסוף ועל זה גם ר' יוסי בר בון ואומר וסוף שיהיה הגע בסוף כלומר דהם
הגע היה בסוף גם ג"ד מזהמין מותה ופוטלין מותה מכסוף:

פרק יד הלכה א דף ע"ה ע"ב [ס"ח ע"ב] מתניתא בשקידשה בבכף וכו'.
בכר סלריכו הממק"י ובכ"י בס"ם קכ"ח ומפרבי הירושלמי
דהעניין מתמיה ולא סוכיר זה לחד מהפוסקים ויש על זה קושיות רבות ולכן נלע"ד דגם
הירושלמי הימו מחלק בין קדושי כסף לקדושי ביאה וס"פ דהגם זה שהמרה המשנה כאן
שכופם ברמיזה וכו' מין זה עיקר הטעם דלכן מותר לגרשה דעיקר הטעם הוא דכיון
דרבנן תקינו לה קדושין תקנו לזה גם ג"כ דאל"כ לא ישאו אותו ואותה וזה שאומר כאן
שכופם וכו' ס"פ דלכאורה מילתא דתמיה הוא ומיך אפשר לגרשם בלי אומר ודברים וגם זה
אומר שמין זה תימא שהרי גם הקדושין הוא בלא אומר ודברים ולכן מין תימא שהגע כן
הוא ועל זה אומר הירושלמי דהרמיה הוא מקדושי כסף וזהו כוונת המשנה שהמרה כאן
שכופם ברמיזה וכו' אבל מקדושי ביאה ליכא רמיזה זו שהרי יש בזה מעשה ומינו לומר
לגע בלא הרמיזה הוי מקדושי כסף אבל לא לדינא קאמר לה להדין הוא גם בקדושי ביאה
ומעשה שהיאנו זה וזה תקנו רבנן:

דף ע"ו ע"א [ס"ט ע"א] מאן דאמר מפני גרירה אסור. עתום' יבמות [ק"נ: סוף
ד"ה יפתה] מה שהתנו בגם ד"ת ונ"ע:

הלכה ב דף ע"ו ע"א [שם ע"ב] נראין הדברים בפיקחת שיש בה דעת וכו'.
כל העניין הימו מובן כלל לפי' סק"ע וסמ"ע ובויתר מה שאומר לקמן ור'
הגיע שבר מימר בפקחת שהשיאה הגיע ונתחרשה ר' יוסי וכו' בקטנה וכו' ס"ב ר'
הגיע מירא בגדולה פקחת ואיך יהיאה הגיע הלא הימ ברגות הלא אך י"ל שהיא נערה
קילס בגרות ועודנה נרגות הגיע אבל עיקרי הדברים מוקשים ונלע"ד דס"פ דר' הגיע
מקשה למעמייהו דרבנן אומרו לריב"ל דלכן אם נתחרשה היא אם רצה לסויע יועיל אף
שהשיאה פקחת מעשה שהשה מתגרשת הלא לרבנה ומקשה ר' הגיע הלא דמי לפקחת שיש
בה דעת וודאי אין שלעת מעשה אבל מרשת שהשיאה בפקחותה לא תצא הלא לשעת כלומר
ודעת אין לה לפיכך לא תצא כשרי ריב"ל וזהו על דרך כל הרמוי לגילה וכו' ומקשה
הירושלמי על ר' הגיע ולא עדות היא ולפ"ז אי כיוצא בה ומוסיפין על העדות כלומר הלא
ר' יוחנן בן נוזנדע העיד על הרשת שהשיאה הגיע יועיל בגע אף שהם קדושי
תורה ומזה למדו לפף זו כלומר פקחת שהתרשה ג"כ כיוצא בה שהשיאה קדושי תורה
ומוסיפין על העדות בתמיה כלומר וכי יש בזה הוספה על העדות ואיך מונק ר' הגיע
ומתרץ ר' הגיע סבר מימר בפקחת שהשיאה הגיע וכתרשה ר' יוסי סבר מימר בקטנה
שהשיאה הגיע ומתרשה כל"ל כלומר דר' הגיע סבר דוודאי יש הפרש בין עדותו של ר"י
בן נוזנדע לדיוקא של חכמים דבעדותו היתה מרשת משיקרה ולכן אף שהן קדושי תורה
מ"מ משום לא היתה רלויה לדעת ובע"כ מתגרשת הגע לדעת משל"כ כשהשיאה פקחת
וכתרשה וס"ל לר' הגיע דבפקחת שהשיאה הגיע וכתרשה ג"כ יודע ר"י בן נוזנדע
שהגיע יועלה הגע מפני שהיתה פקחת ורלויה לדעת ומפני שדברו קשים קלת לפף היא
פקחת איך שהשיאה הגיע וזה לא ר' יוסי לבדר בקטנה [פקחת] שהשיאה הגיע ומתרשה
כלומר כזה יודע ר"י בן נוזנדע וכמ"ש וכ"ם בגדולה פקחת שהתרשה שהגיע יועלה בגע:
[שם] אמר ר' יוחנן לית כן וכו'. בטעות נדפס כאן וצ"ל לקמן:

פרק טו הלכה א [דף ע"ז ע"א ע' ע"ב] אינה חשודה לקלקל את עצמה
וכו'. נלע"ד דזהו תירון על סקושית ותסא נאמנת לומר מת
יבמי והיינו בתין בסעם שהם יבא יכחישנה כמו שאמר מקושם דע"כ ביבם נמי ומחילוק
שבין לרשונה לבעל כרחה דהם ר' סושעית הלא הטעם הלא תקלקל את עצמה וזהו בתיסור
אבל הגיע שם זה מיתה והבגיס ממזרים מע"כ יבמה לשוק הימו הלא בלתו ואין
הבגיס ממזרים:

שם ע"ב [ע"א ע"א] ובאת מן הדרום וכו'. כלומר שילוש לנו שבאה מן הדרום ולכן
ממרינן שבאמת כן הוא וזה שאומרת מן הכפון מפני שהוברת זה
סוב יותר מבל בתין ידוע לנו מתין בחת והיא אומרת מן הכפון בחתי וודאי לתין מתירין
אותה לאמריהן שאמת אמרה ואמרה בדמדי ובזה מתורץ קושיות הם"ק:

הלכה ח פ' ע"ב [ע"ה ע"א] והתה נאמנת לומר מת חמי וכו'. פי' הפ"מ לחוק
מאד ויותר הוא פי' סק"ע הלא הן סבירין וכו' הוא תירון דסמקשה סקשה
משום דמשמיה הימו מבואר דבלה פסולה להעיד לחמותה ולזה מתרץ לא הן וכו' וממילא
דבלה פסולה להעיד לחמותה אך דבר ר' הגיע אין לסם פתרון וסק"ע מחק אמר ר'
הגיע וג"כ אין שום פירוש לזה ונלע"ד דר' הגיע מתרץ תירון אחר דאפילו הלא זה
שאמרו דבשם שבן אין נאמנות עליה כמו כן היא אינה נאמנת עליהן ג"כ ס"ם במשניתינו
מה שהיא נאמנת על חמותה וס"פ תיפתר שהיה חמיה הן ושיימה כלומר דוודאי כשהגיע
להעיד שמת חמיה י"ל דבאמת הלא בכאן הא בלה להעיד שמת בעלה ומה היה לה לספר
שמת"כ מת המי הלא לא בלה בשביל זה הלא דהעניין הן הוא דאין כוונתה כלל להעיד
לחמותה להתירה הלא למיירא דבאן במקום שמעידה על בעלה היה חמיה כאן ובולם
שכירו אותו וקיימה כלומר וסיפרה להם כדאמינו בס"ם לא שיימוהו קמיה ופירושו הלא
סיפרו לו ועיקר התירון זולת סיפרה בתורת משפה והלא בהורת עדות לפיכך אין מתירין
את חמותה ע"פ עדותה שהרי לא נתכוונה לעדות כלל. כנלע"ד.

בס"ד סליק מסכת יבמות

מיכל המים לירושלמי

מסכת כתובות פרק א ב ד ה

פרק א הלכה א דף ב' ע"א [ב' ע"ב] הדא דתר לכתובת מנה מאתים וכו'. זהו היפך מסוגית הירושלמי לקמן בהלכה ו' דר' ירמיה בשי מעתה אין טענת בתולים לר"נ ור"ח ומתבין כאן בבוחקת ט"ס ועכ"פ מבוי מיסור לכתובה וכאן מחלק ביניהם וכבר נתעורר בזה במה"פ ותירוצו רחוק ונם בטוי"ת סי' י"ד פרח ליישב בדוחק ע"ם ולפלא שהר"ן ז"ל בסוגיא דפ"ק הביא הירושלמי לקמן ופסק כן ונם הביא זה הירושלמי ותמיהה לומר שטעם ממנו ולכן נלע"ד דהר"ן ס"ל דאין כאן סתירה דבכאן לא נחית הירושלמי לחלק ולקמן מחלק ובתמה לפי התירוץ לקמן ס"ל לתמי' שתמר כאן וכתה סניות כעין זה ולא פליגי לדינא ואפי נם טעמו של רבינו יונה שהביא הרמ"ה שם תמכים הרמ"ה ז"ל נם הוא מכיר כלל מלתו הירושלמית ול"ע:

דף ב' ע"ב [ג' ע"א] אמר רבי פנחס מכאן לב"ד שאין ממנין זקנים בבתי משתיות שהרי.

מין שום סענה זאת נם לגירסת הק"ע ונם לגירסת הפ"מ ופירושם ונלע"ד דהכ"ל מכאן לבית דוד שאין ממנים זקנים בבתי משתיות שלנם וה"פ דקשה למה הולרך בועז ליטול עשרה זקנים הא קיי"ל חתנים מן הממיין וסיה לי בתשעה אלא משום דזקני בית דוד לא היו מלטרפין למיין בבתי משתיות מפני כבודם ולכן לא סיה בועז בכלל העשרה וזהו שמסיים ר"ם מכאן לברכת חתנים שבית בעשרה וקשה הא ר"ח שם אלא צריכין נרות בבתי מילה וכתבו התוס' בסהדרין [ג"כ:] דמזה למד המנהג. ע"ם וצ"ע [כ"ה] כתיב קול שוש וקול שמחה קול רחיים ואור נר ס"מ למנהג קטוע הוא ותתום שם ד"ה קול:

הלכה ו דף ו' ע"א [שם] בשוהקת. ע' מה שכתבנו לעיל ד' ג':

הלכה ח דף ז' ע"א [ח' ע"א] מעתה אין יסבור רבי יוחנן כרבי יהושע וכו'.

עפ"מ לנכן נקיט ר' יוחנן משום דהוא מתרי לסתי תלמודא והכוונה שם יסבור עוד אחד ע"ם ואינו אלא תימה כמובן ונלע"ד נראה לכוונת הירושלמי על ר' יוחנן בן מורי דמשנה לקמן הל' י' והב"ח אלנו מסתפק אם כשלין אמרינן כלל כתובה אי שטעה אחד כר"ג אם כר' יהושע ע"ם וזהו שאומר מעתה אם ריב"ג יסבור כר' יהושע ס"ל הרי ותרי וזה שאמר אין הלכה כר"ג וכר"ח שבכרכה נומר כן אלא כלפי מה שאמר הלכה כר"ג וכר"ח משום שיש שרגו על אחד כאומר דר' יהושע יחידאה הוא ועתה אם נם ריב"ג ס"ל כר' יהושע ס"ל הרי ותרי ואי"ב יכול לסיות שאין הלכה כר"ג ור"ח אלא כר' יהושע וריב"ל ושק"ע:

הלכה ט דף ז' ע"א [שם ע"ב] אמר רבי יעקב בר אחא לא אמר כדברי מי שהוא מכשיר וכו'. דברי הפ"מ לתוקים מאד והמחוור כמ"ש הק"ע אלא דאי"ב למה ר"י אלא כדברי מי שהוא מכשיר מכלל וכו' ועדיין מחוסר תנלין ונלע"ד דפ"ם לתכא ר"ל דאומר הכל מודים בתולה שהוא שתוקי מעשה דהולד אין לו חזקת כשרות ור' יוחנן אמר לחיוש כן לכוונת הברייתא שתוקי וכשר לאין כ"מ בין ים חזקת כשרות לאין חזקת כשרות והקשה לו ר"ל מלמנת עיסה שהיא כשירה ובהא פסולה מעשה לאין לנבא חזקת כשרות אלא מיהו בין ים חזקת כשרות לאין חזקת כשרות ופ"ל ר' יוחנן לנם בלמנת עיסה סובר כלברי מי שמכשיר נם ובתמה ולמה אמר ר' יעקב דמוכח מדברי ר' יוחנן עצמו שאין קיומו של ר"ל נדולה כל כך שברי ר' יוחנן עצמו אומר כדברי מי שכשיר ונ"ב אם אין פסוקל ונע"כ זה פסוקל הוא מעשה שאין לנבא חזקת כשרות ופ"כ אין תימה מה שר' יעזר היה סבור לומר לעניין הולד הכל מודים שהוא שתוקי ופסול כיון שיש סוברין כן ויכול לומר לכאי המלה למעשה וברייתא סוברין כמאן דפוסל בכל בלמנת מיכה נ"כ ופ"כ אין למייהו מזקא כל כך כמובן:

הלכה י דף ח' ע"א [ם ע"ב] ראו אותו פורש מציפורין ובועל וחוקה שר' שמ' ששם בעל. כל"ל כל הסוגיא עמימה לפי הק"ע והפ"מ וביאור הקושי דבפ"ם לית [ע"י:] מפורש דהיכי לתיכו מוכי לנפש כל דפרים מרובא פרים ובהכרח כן הוא לפי זה אבל כמו בממא לתלך לאחר הדוב ואין לומר כאן רמו לותו פרט וכו' חזקה שפספול בעל ולמה לא נלך אחר הדוב ולכן נראה לבע"ד דבממא לקמן פריך הירושלמי על זה לפ"ע הולך בדרך זה דבשרטו לותו פרט ה"ל כקבוע ושומל פלטיא מהו לומר לם רמי לותו פרט מפלטיא לם הוי כפרט מביא לם לאו ואמר ר' ירמיה בפלטיא מיכן ומהכא סלוקין אחר הדוב ואמר זה בשם ר' יוסי ומביא ראיה ממבוי שיש חילוק בין בית לפלטיא וחוזר ואומר ומהו לתמר ר' נא בשם ר' יעקי רמו לותו פרט וכו' לומר לפי מה שהתברר מעורר לזה שאמר ר' יעקי על דעתיה דר' ירמיה הוי לוקח בפרט מן הבתים ולא מפלטיא ואומר הירושלמי דעל דעתיה דר' יוסי ניחי כן אלא לפלטיא בפלטיא שברי ר' יוסי לומר סיפה לפוטי נשולה על הביכר נשאלה ולם לפלטיא לם לפרט והרי אינו אלא מחלק בין בית לפלטיא ופריך הירושלמי וכן ר' יוסי לומר כרוב כלומר בפלטיא וקשה דר' יוסי אלר' יוסי ולא תירץ כלום אך בסוף הסוגיא כתי ר"ת ולע"ע מבאר הירושלמי מעמיה דר' יוסי ומדמה לתחלפה קופתו אלל הסומן אם הוחזק ע"ם להיות סומן אותו סיום מוסב וכ"ל כיון שהוחזק אחד מפורי מכורים ואין חילוק בין בית לפלטיא ופ"ז פריך הירושלמי מסורקי לחסיר אפילו לא הוחזק בזותו סיום וה"ל בסומן נאסיר אפילו לא הוחזק ע"ם להיות סומן אותו סיום אם וכן בכאן אפילו לא הוחזק אחד מפורי פרט ובועל ומתרץ דלא דמי דבסורקי אפשר לא שלא להסתפק בתמיה ולכן נם בלא הוחזק הוי כמוחזק ממ"כ בסומן כשלא הוחזק ע"ם בזותו סיום אין כאן חזקה כלל וכן בכאן כשלא הוחזק אחד מפורי פרט ובועל וזהו שאומר וכי אמי אומר לא ירד לספול אלא למלות שם כלומר ולא לבעול ולפיכך נעיין לוקמי שירד לבעול וזהו שאומר והיכם כלומר בתמיה כיון שלא ירד לבעול. וזה נכון מאד לעיין. ועתה מוכח בירושלמי להקילם על מה שאמר ר' אלא בשם ר' יוחי הוכח שבפורן בעל ור' בא בשם ר' יוחי אומר רמו וכו' ומקשה והא הכן בחבש חניות ובממא הלך אחר הדוב וע"כ כשפירש הטעל ותתי לנבה ס"ל כממא ולא הקשו וכם"ם לין שהבאתו ואומר בירושלמי מן קושיא לומר מן הקושיא הנדולה הזאת לריך לתרץ דמלמי לם רבנן נזרעים לומר לאין בפשט משום כל קבוע כמחצה על מחצה אמי אלא הוא כספק טומאה דרמ"י ולכן ר' ירמיה ס"ל דרך בניה הוא כספק טומאה ברה"י ולא בפלטיא ור' יוסי לעיל סובר דאפילו בפלטיא הוי כספק טומאה ברה"י משום שיתבאר וזה שכתוב אח"כ ונמצא הלך אחר הדוב ולריך לומר דאי"ב אלא מדאורייתא הוי כספק טומאה ברה"י ומדרבנן הוי כספק טומאה ברה"ר משום שיתבאר בהמשך ואמאי אלא משום דאי"ב אלא מדאורייתא ומדרבנן לא אמרי בשם רב וכו'. כנלע"ד:

פרק ב הלכה ג דף י"א ע"ב [י"ב ע"ב] מה ופליג אמרי בשם רב וכו'. כנלע"ד דכל"ל מה ופליג אלרב הונא בשם רב:

הלכה ד שם [י"ג ע"ב] היך עבידא וכו'. נלע"ד דפ"ם דזה ידע דפירושו של מין כוח ואמר מאמרפין וכו' כוח כשאחד מעיד על תאימת ידו וכוח ואחד מן סמוך מעיד על אחי' שהוא היפך עבידת היפך אחד מכיר וכו' כלומר אין כדין אם היה אחד מכיר וכו' ונם פרין שלא כוח לומר ר' זעירא וכו' כלומר מפי קמיעתיה לך ושרי זה עלמו דיעו של ר' זעירא ומתרץ לא לריכא דלא וכו' כלומר בשאלתי כוונם אחרית וסיעו כשבאל מכירין אחי' שאחד ואין' ע"ל לעדות:

דף י"ב ע"ב [שם ע"ב] פשיטא בשזה אומר ראיתי שתי שערות בגבו וכו'. כלומר זהו פשיטא כשזה אומר לפיתי אחי שערות בגבו וזה אומר לפיתי אחי שערות בגבו אף אחד מהן אומר וכו' דבשני דברים אלו לא אלוש ופי' הק"ע תמוה וכן מה שאמר לקמן ומן אמר כאר שאע"פ שכתבו נם שם פירושו תמוה ופפי' פשוט דבתמיה קאמר כלומר וכי מיעטין אע"פ בהמיה לאמר ניחוש כן וא"כ הרי יש כאן שני עדים ושתי שערות:

פרק ד הלכה ג

דף כ"ה ע"א [כ"ד ע"א] שמענו שנותן לאביה וכו'. פק"ע ופ"מ שנחלקו בזה ונלע"ד דכאן בתמיה קאמר כלומר היכי אמעטו מותן לאביה וכרי אם אמרה בדין אחר שנברה מותן לאמה ולא לאביה כלתתן במשנה:

הלכה ח דף כ"ט ע"א [כ"ז ע"ב] במקפיד את הזקן והכהו וכו' מעשה באחד וכו' והכהו וכו'. נראה לכ"ל וביאורו וכן משמע בירושלמי ד"ק פ"י סל' ו' ע"ב:

שם נתנו באושא שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצוה עד איכן. כ"ל וק"ל דוה בפ"ק דפאה סל' ה' ולמוה קאי אלמאמר ולא בספ"מ וביראת הק"ע מאד תמוה שהרי נם בפאה הניחת בבהן ע"ם מיהו בם"ם אלו לא הוזכר שיעור זה כלל וכן בפוסקים לא נמלא:

[שם ע"ב] לא יכנס לביתו ליטול את משכונו שכן הוא כותב וכו'. עק"ע ודוחק ויותר נראה מלכותב לי אחיין לי מאמר שאמליה ב"ד מניח לו ולא שנוטל מעלמו ופי' הק"ע הוא לפי הניראה בירושלמי יבמות פ"ו הל' ג' ע"ם:

פרק ה הלכה א דף ל"א ע"ב [ב"ש ע"ב] ונמצא שאינו חייב וכו'. אין הכוונה שאאמר שאינו חייב דהוי כמי קמ"ל ושוב אינו חייב למיזן לו לתוספת וכמו שאקשה הש"ק אלא ל"פ שמתחייב ע"ע בשעה זה בשביל שנמלא חייב לו ובזה"ם דלין בר"פ המוצא פליני בזה ר"י ור"ל לפי ל"ת בתוס' שם ובירושלמי תרוייהו ס"ל שאין יכול להתחייב ע"ע בשעה שנד ולפ"ז למי שפיר לתוספת בשתיבה בלבד אלא קיימי הוי כלישור בעלמא ואין זה כלום ויסיר מלפתי לדבריהם בתוס' שם [ק"ב. סד"ה לוכפ] ע"ש ונם מה שהקשה הש"ק על הר"ן ורא"ם וריטב"א מפירושו בירושלמי בישור בעלמא ותמה עליהם ול"ק כלל לדבריהם הך היינו לישור היינו כתיבה:

[שם] כשם שהבעל פוסק כך האב פוסק אלא שהבעל מזכה בכתיבה והאב אינו מזכה אלא בדברים. פי' הפ"מ דנאב לי בתמירה ע"ם ומבואר לכ"ש כתיבה ובזון בירושלמי לא משמע כן ממשע בלבד ועוד הנם בבעל אין בכתיבה מעכבת לפי שיטת הירושלמי כמ"ש הר"ן והרא"ם והריטב"א וכמ"ש מקודם ולכן נלע"ד לדברנת ס"פ שבעל מזכה בכתב נ"כ והאב אינו מזכה אלא בתמירה והטעם משום דבשיטן שמתון הלבנים יקדשנה כמ"ש הטור בתהע"ז סי' כ"ח וזהו לשון עמלו וקידשו לשון

מתוך הנדרים לכוי כתוך כדי דיבור ובכתיבה לא מכתת לה לבסכרה ים קלת
לפסק כמונן:

הלכה ה דף ל"ד ע"ב [לב ע"א] ר' מאיר אומר הקדש בשלו ורבי יוחנן
הסנדלר אומר חולין בשלו וכו'. כל הסוגיא דמוקה לפי' הק"ע והפ"מ
ונלע"ד דה"פ לירושלמי אומר מקודם כלל דר"מ אומר הקדם בשלו ור"י הסנדלר אומר
חולין בשלו כלומר לא דפליגי ר"מ ור"י הסנדלר בהמותר לר"מ הוי שלו ויכול להקדישו
ור"י הסנדלר סובר לחינו שלו ואינו יכול להקדישו אלא שניהם סוברים לחוי שלו אלא
דפליגי בשעשים מחריש ובשעשה פוגעתן נחלקו ר' יוחנן ור"ל ור' שמואל בר רב יצחק
ור' שמואל שעה פוגעתן פשוט לר"מ כבר אדם מקדים דבר שלא בא לעולם ור"י הסנדלר
סובר לחין אדם מקדים דשלב"ל ובפוקימתא דה"פ לילן אבל כ' יוחנן ור"ל סוברים דבשה
במותר מהו שלשים פליגין ובמעשה לא מזומות ולא מעשה כסף ום"ל למעשה כסף אדם מקדיש
ידיה ומזומות אחת מותר ולפ"ז ה"פ למשנה המקדיש מעשה ידי אחת ס"ו שוה ואוכלת
לחין שהקדש חל כיון שאינו נותן לה מעה כסף אין מעשה ידיה שלו ואינו יכול להקדישו.
במותר ר"מ אומר הקדש וכו' ואין הכוונה שהקדישם במותר גלגל דמ"ל היה לשניהם
אלא לתריצה קלי שהקדישם מעשה ידיה אחת ס"ו ואחת מזומנת וס"מ ס"ל הקדם שהרי
נותן לה מזומנת ור"י הסנדלר אומר חולין לכיון שכלנן בדיבור אחד כאו שנעשל כעיין
מעשה ידיה כמו כן בשל בעיין המותר. ול' יוחנן אמר במותר אחר מיתה פליגין ובשאינו
מעשה לה מזומנת וס"ל לר' יוחנן כוונה אחרת בהמשנה לחין כוונת המשנה לשיקר מעשה
ידיה ולמותר מעשה ידיה אלא דמותר מקרי מה שנשתייר ממעשה ידיה לאחר מיתה וזה
שאומר בחיי מעלה לה מזומנת הכוונה שחיי מעלה לה כלום וה"ס למשנה המקדים מעשה
ידיה ס"ו שוה ואוכלת לכיון שחיי נותן לה כלום הכל שלה ואינו יכול להקדישן המותר.
כלומר מה שנשתייר לאחר מיתה ר"מ אומר הקדם שהרי עתה הם שלו ויכול להקדישן ור"י
הסנדלר אומר חולין לכיון שכלנן בדיבור אחד כשם שנעשל מחיים כמו כן בעל לאחר מיתה
וזהו כעין תוקימתא דרשב"ל אלא שהלקו בפירושא דמותר ולכן בשעלה לה מזומנת כלומר
שמעלה לה מה שצריך לבהרי הכל קידשו כל מעשה ידיה ומקשה לירושלמי ואין כל מה שים
לאדם מסועבד וכו' כלומר לר"י ולר"ל דס"ל דיכול להקדים כל מעשה ידיה להקדש אל
על דבר שנשל"ל אלא אחינו נותן לה מה שצריך ליתן לר"ל לנעמים ולר"י לנעמים
כמו שנתבאר וכרי כל שלאדם מסועבד לנעלה לאכילת פירות וא"כ כל מעשה ידיה מסועבדים
לו ויכול להקדים מה שיצטרך ממנה מיתרות או לאחר מיתה דבוה לא שייך לומר דעל מה
שלכלה לא חל ההקדש דוודאי חל על הכל לפיעבוד אלא על מה שצריך ליתן לר"ל לנעמים ולר"י לנעמים
אבל חלות ההקדש חל על הכל ולכן המותר לריך להיות קדום ולכן אמר ר' שמואל מעשה
ידיה ביניהון כלומר דפלוגתתם הוא לפי שהקדש על מעשה ידיה אלא נתו לעולם דר"מ
ס"ל אדם מקדים דבר שנשל"ל לפיכך חל ההקדש כשהקדים מותר מעשה ידיה ור"י הסנדלר
ס"ל לחין אדם מקדים דשלב"ל לפיכך המותר חולין ופירושא דמותר שהקדים המותר
גלגל וכ"ש דילן ולא כר"ל ור' יוחנן ורישא דמקדים מעשה ידי אחת שעשה ואוכלת
ופשיטא לר"מ משום דמיירי שאינו נותן לה מה שאחת מעשה ידיה אבל מה שאחת המותר
נותן לה וכ"ש דילן וזהו דמסתיר הך דמה שחיירת מאכל כלומר אע"ג לחין אדם מוכר
ומקדיש דבר שלב"ל מ"מ משום קנורת אביו הקנו רבנן שהאב המכירה קיימת וכ"ש
דילן בב"מ [ס"נ.] ע"ש ויתבאר בדיבור הבא:

דף ל"ה ע"א [שם ע"ב] רבי אבהו בשם רבי יוחנן אף לקודש לא קדשו וכו'.
תיבת אף לריך למחוק וה"ס דר"י אמר דרק למכירה אמרו
דדבריו קיימין משום כבוד אביו ומשום כדי שיו אבל אם הקדים מה שאעלה מעודתי היום
אינו קדום ופריך לירושלמי למה מפני המחלוקת ר' הסנדלר ור"מ אתמיה כלומר מפני
שאין אדם מקדים דשלב"ל כר"י הסנדלר והא ר' יוחנן לא פוקים בכבי פלוגתייהו ולדידיה
שניהם סוברים אדם מקדים דשלב"ל כמו שנתבאר מקולם ומפרק לירושלמי שניה היה הקדש
מלודה מאוחר מלוה כלומר הקדש מלודה שהני לפי שהיה מלוה ואינו יכול להקדישה
עד שתבא לעולם וזה הכל מודים. ואח"כ אמר ר' יוסי לר' יעקב נסיר שאמרו בשם
ר"ל דאפי' הקדש מלודה שהיה מלוה אלו ואלו לר"ל לאחר מיתה דר"מ ור"י הסנדלר לכולי
עלמא לא פליגי דשלב"ל אדם מקדים דבר שלא בא לעולם ור"י הסנדלר לכולי עלמא לא
פליגי דשלב"ל לפיכך חל ההקדש כשהקדים מותר מעשה ידיה ור"י הסנדלר ס"ל אדם
מקדים דשלב"ל לפיכך המותר חולין ופירושא דמותר שהקדים מעשה ידי אחת שעשה ואוכלת
בלבד וכ"ש דילן ולא כר"ל ור' יוחנן ורישא דמקדים מעשה ידי אחת שעשה ואוכלת
ופשיטא לר"מ משום דמיירי שאינו נותן לה מה שאחת מעשה ידיה אבל מה שאחת המותר
נותן לה וכ"ש דילן וזהו דמסתיר הך דמה שחיירת מאכל כלומר אע"ג לחין אדם
מקדיש דבר שלב"ל מ"מ משום קנורת אביו הקנו רבנן שהאב המכירה קיימת וכ"ש
דילן בב"מ [ס"נ.] ע"ש ויתבאר בדיבור הבא:

הלכה ב דף ל"ט ע"ב [ל"י ע"א] אמר רבי אבון כופין אותו ליתן נט. זהו
תוספתא נפ' בתרא כמ"ש הפ"מ ומשם ניפה מוכרח דהכוונה שכופין ליתן
גט שהתוספתא מסיימת בזכין לקטן ואין חבין לקטן ע"ש ואם על נתינת הגט קאי מיהו
חוב עשה לא הוי יתן אבל על גט ג"ש כיוצא דפליגי לחכמים אמרו עשה על שלנין
דלשה לקטן נפ' שני דייני גזרות זהו בגדולה אבל בקטנה אם לא יתן לה גט ואשב על
שלנין לשה הרי אין לך חוב גדול מזה:

הלכה ד דף ט' ע"ב [שם ע"ב] כאן בנטלה מקצת כאן בשלא נטלה מקצת.
כצר מהרו הק"ע והפ"מ ואין שום שנוי בזה ולע"ל נראה דה"פ פשוט
להכניס לו אלא זו לייך לעשותן ס"ו מכח לא עשה כן כלומר שאמר שאינו רוצה להשתמש
בהמשות ואין רלונו להוסיף שלים ורשות בידו לעשות כן כמו דברתא דר' יוסי בר' חנינא
שקודם משנה זו ובע"כ ל"ל כן דלא"כ מיזו חילוק יש בין בבא זו לבבא הקודמת בפשוט
להכניס לו אלא הא אמר מאות ואמר לי אמר מאות אלו אלא ואלו לבבא"ג מיירי ואומר לא
עשה כן אלא כאב לי שדה שוה כמים עשר אמר אלא אלא ואלו אין שוה עליו ניחו ולא
יותר אם עשתה קניתיה גנוב את הכל כיון שאמרה זה ואם לאו אין פותחין בחתולה
ממניח ונלמוד מזה כלומר אע"ג דלא היה עליו ניחו רק אלא זו מ"מ ממיחין דסכום
כתובה לאורייתא היה בדעתו להוסיף ולכן בתולה נובה הי"ב מנה בשלימות ונלמוד נובה
י"ח מנה ושתא מקשה הכא את מר מינרע וכו' כלומר כיון דכאן לפי הדין לא היה לו
ניחו רק אלא זו למה אין מנרעין בפלעים אלא תמיל רק אלא זו כמו שמקודם מנרעין
פלעים אלא תמול יותר מתוכפת אלים ומתרץ כאן בשלה מקלת וכו' כלומר דאע"ג
דמעיקר הדין שייכם שוה מ"מ הא בדין שקילם עכ"פ נשלה מקלת הוספת ושיעור תוספת
אלים לפיכך מנרעין אלא תמול יותר אבל בכאן הא לא נשלה תוספת כלל לפיכך מוסיפין
לה בסכום כתובתה עכ"פ ואין מנרעין מזה ואח"כ פריך להיפך הכא את מר ניגע בתוספת
וכו' כלומר למה בכאן מוציאין מתוספת ממה שמייב ליתן ושיעור שהוא מיהו מייב ליתן
רק אלא זו ומייבין אותו ליתן כדי כתובתה יותר ולמה בבבא הקודמת אין מוציאין מתוספת
ממה שמייב ליתן ומתרץ תמן סוסף ולא פיתת הכא פיתת וכו' כלומר אלו קלמית דאע"ג
דלפי עיקר הדין שוין הן מ"מ הא נשם יש עכ"פ תוספת שלים ולמה לנו להוסיף עוד נרש
הכא פיתת ולא תוסיף כלומר לאו דווקא פיתת אלא שאין כאן תוספת כלל לפי עיקר הדין
ולפיכך מסילין עליו קלת תוספת כפי הכתוב כבלע"ד:

הלכה ה דף מ"א ע"א [ל"ז ע"ג] רבי אבא מרי אחוי דרבי יוסי בעי לא כן
תני וכו'. לפי' הק"ע והפ"מ אינו מובן כלל אלי קושית ואלי תייבות לבנדים
יקריים ונלמוד נם מהבריתא שמחוייב להלביש בנדים חדשים ולכן נלע"ד נרוב הס"פ אין
אומרים לו שיעמוד ערום ויכסה ואחד אלי אחד מכסה ברשות לא כלומר אע"פ
שבעל אמר שיכניסנה ערומה אין הכוונה ערומה ממש אלא שלא יהו לו הרבה בנדים
יקרים ולכן אחד מכסה אותה כרשות לו כלומר בבנדים פשוטים ובעל שיכניסנה לביתו
יעשה לה בנדים יקרים דמסתמא אלי אמר כן אלי שאלב אחד בשפלות ואפ"ו שפיר
קאי להמשנה ואתיין תמן שהרתה דבר גס מיומר וכו' ברם הכא לכן התנה שמה כלומר
דבתוספתא לא אחד אחד עם בעל אלא מעלמו אמר כן והגירסא שבניה הפ"מ
מתוספתא אמשית את בתו ופסק עם חתנו לומו כן אלא ופסק עמו חתנו כל"ל וכן מבואר
מסק"מ וזרך חתנים לנחם את מתיבשים בדברים כאלה ולפיכך אחויב אחב להלביש קלת
מבע"כ במנתיומו שפאב פסק עמו הוי חנאי נמור ומחוייב בעל להלבישה כשניה עליון
בבית אניה ואחב אלא ל"ל להלבישה כלל ואכי אמרינן בב"מ [ס"ו.] דחנאי אלשובת המוכר
ואחנה הלוקח הוי פשומי מילי בעלמא וה"ב כן הוא בשפסוקה היא לאובת אחב אם אחב
פסק עם בעל הוא חנאי נמור ואם בעל פסק הוא בפשומי מילי וזהו שירושלמי קורא
לזה אורחא דבר נשא וכו' וזהו כעין פשומי מילי בלע"ד:

הלכה ז דף מ"ב ע"ב [ל"ח ע"ב] ר' חגיי בעא קומי רבי יוסי ואינו חב
לאחרים וכו'. לפי' הפ"מ אלי אחב כל נכסין לבני בני אדם ואינא דמ"ב
ס"ל כומר בשלין שם נניס ושוד מהו זה שאמר רוצה בחקנת ביתו וכו' וכי יש כאן חקנת
ביתו בחמיס אלא וודאי לחמשנה למעלים משות נבחו אלי אחב הק"ע וגרסינן רוצה
הוא בחקנת בתו:

פרק ז הלכה א דף מ"ג ע"ב [ל"ט ע"א] בהחילת שנים וכו'. משום הוא
ובל"ל נם ף סניס ולא פליני רק בינוניל אבל בקטנה כ"ע מודים
דעד סוף שלש כמו שמסיים דברי הכל והס"ק לא מיירי בקטנה כלל ודברי הפ"מ תמוהים:

הלכה ח דף מ"ו ע"א [פ"א ע"ב] ואתייא דרב שאין בו וכו'. משות הוא וכ"ל
ואתיין דרבנן כסבין בו ודרשב"ג כשמולדו בו כ"ל וקושית הוא כלומר שהרי
לפי דברי רב מיירי רבנן כסבין בו ודרשב"ג פשיטא דמיירי כשמולדו בו אלי כסבין בו
אלי ס"מ אין מומין נדושים לקטנים וכן הוא בס"ם לילן ופ"ב מיזה פלוגתא היא ומתרץ
ר' יוחנן אלא דרשב"ג מיירי כשיש לו מומין נדושים לקטנים וכן הוא לשולם דנם ר' יוחנן מה
ר' יוחנן אמר לעיל בשם ר' יוחנן ור"ל כסבין בו ואלי קשיא מה
לי נדושים מה לי קטנים ס"ל כר"מ שיכולה לומר בשהרתה ס"ל כר"מ ואינו חב
יכולה לקבל ולפיכך בנדושים אף שסין בו כופין אותו להוציא לרשב"ג וכמה תולק על ה"ק:

שם [מ"ב ע"א] היו דין רבי מאיר בקדמייא באחרוייא וכו'. הק"ע והפ"מ נלמקו
נזה ולע"ל ה"פ ללפי מה שנתבאר לזה מקודם מקולק לומר לה לרשב"ג כרב שסין
בו אך ה"ס"ל כר"מ כמו שנתבאר לזה פריך אחוי ר"מ אם לחנאי לומר אם נלמה לדין
דשם הלא החנאי מסיי וכאן אינו מבואר כן וזהו קדמייתא המשנה הקודמת דעל מנת
שאין בה מומין ואם בחרייתא אך דר"מ למשנה לנקמן ואלו שכופין וכו' שלומר ר"מ
אע"פ שהחנה יכולה לומר וכו' הרי לפילו החנה לא כלום לומר וכ"ש בכאן שלא החנה
ומאי קמ"ל ולזה מתרץ הלא סלקא מחניתן וכו' ומתרץ תירוץ אחר לעולם המשנה אחיא
כרב דאחי שסיס בו מומין ומשנה אין בה מחלוקת ולולה רשב"ג היא וס"ל דבמום גדול
כמו שבר רגל וכדומה לפילו היה בו יכולה לומר כשנודע לייתי וכו' ומשנה דוקלו כיפין
להוליא מולך מדרשב"ג דמשנה אחיא כרבנן דרשב"ג דדווקא מוכי שאין ובעל פוליפוס
כופין להוליא שאין הדעת סובלתו אבל מום בעלמא לפילו הוא מום גדול כמו שבר רגל
אין כופין להוליא ונם לפשבר לומר דלאו כולה רשב"ג והריעה אחיא כרבנן דבשיו אין כופין
להוליא לפילו במום גדול רק נמוכי שאין וכו' ורשב"ג פליג וס"ל דבמום גדול כופין להוליא
ומשנה דוקלו כופין להוליא אחיא כרבנן דרשב"ג ומביא ראיה לשמעיה מן הלא וכו'
דאחיא להדיא דבמום גדול כמו שבר רגל כופין אותו להוליא לרשב"ג ומזה שמעמו דמשנה
הקודמת כרשב"ג ומשנה דלקו מוכין כרבנן:

הלכה ז דף מ"ט ע"א [מ"ג ע"ב] לא דמי בית זיתא דנפלו וכו'. אין שום שנש
לפי פ' הפ"מ ונם הק"ע שמשפך ומשנש אין שנש נכון ולע"ל נראה דאי
שאמר לא דמי וכו' ה"פ דשנה רבנן דאמן ממרי כשים בקרקע אחים אז נפנים אפילו
זקנים מ"מ מקריע בית אחים בית כרמים ולכן הוי שנה בית אניה אפילו לרבנן ורבנן
דסכה סברי כיון שסם זקנים אבדו שם ומביאין ראיה ממכירתן כלומר אלו יכולים הלא
לא יפלו משות כשעד בית אחים או בית כרמים אלא כשיש אחים שנפלה או כשיש כרם
שנפלה וזהו כיוון שאבדו שמן וזהו שאומר לא דמי בית זיתא שנפלה וכו' בתמים ולזה
מתניתא מכויע לרבנן דהמן אלא אבדו שמן וא"כ ממילא יש שנה בית אחים ויותר היא
כראה לנרום לא שים בית זיתא מפני שנפלו ולא שמים בית כרמא מפני שנפלה:

הלכה ו שם ע"ב [מ"ד ע"א] שאם קדם היורש ותפס אין מוציאין מידו וכו'.
כל הסוגיא תמוה והק"ע מפשך ומשנש הגירסאות וג"כ אינו מתיישב ולפי'
הפ"מ

הפ"מ לפי המסקנא לא אמר ר' יוחנן כן אלא דמוציאין מידו והגירסא במשנה שלנו וכדאמר ר"ל גם"ס [פ"ב:] ממנה הדבר היותר מתמיה והרי לפי המסכנא מוציאין מיד היורש כשתפס ור"ל כך אמרו חכמים בני תלוסין מן הקרקע קדם הוא זכה והלא מוציאין מידו ולכן נלע"ד דהך דיעא דפירות מיהו מונע לכל דיני תפיסה דלפ"ז אם בכל הדברים מוציאין מיד היורש מ"מ בפירות שעיקר הוא הקרקע לא חיישינן אם תפס הפירות ולכן גם במחוברין לקרקע אם תפס אין מוציאין מידו וכן הוא לפי המסקנא אבל אמרי דברים כמו מעות ומטלטלין אם תפס מוציאין מידו ובכלן ס"ס שהירושלמי אזיל לף בבעל חוב כן כלומר שים עליו בעל חוב ובא היורש ותפס אם מוציאין מידו אם לאו ולאו לעניין כתובה מיירי ופשיט ליה לא כן תני יורש ובעל חוב שקדם אחר מכן ותפס מוציאין מידו ר' אחא בר חנא אליג ואומר כשמוציאה מן הדלת וכו' ומבאר והולך מן מכנס לערכין פ"ו הקדים תפשיט מכס והיה חוכו מאה מנה מוסיף שילדיה ופולה וכו' דאם מיירי בהקדש ובעל חוב והקדש היו יורשים כמו שאומר הוא גזבר הוא יורש וכאם אחם תפס בהקדש אין מוציאין מידו והיינו הגזבר כשתפס לף יורש כשתפס אין מוציאין מידו דלא בבריית שהביא היורש ובעל חוב שקדם אחר מכן ותפס מוציאין אותו מידו וזכו הכל בקרקע ורצה להעמיד המשנה בשור ודחי לה כמ"ש הפ"מ ותמ"ל פריך הכא את אמר מוציאין מידו וכא וכו' כלומר דקאי ממשנה דערכין להברייתא שמביא מקודם ומתרץ לפי שכורשתה וכו' כלומר דאין פי' הברייתא ביורש ובעל חוב אלא ממשנתינו קאי כשומרת יבם ויורש ובעל חוב כשאחד מהן תפס מוציאין מידו אבל כשומרת יבם ואם מיירי תפס מוציאין אלא בעל חוב דאין מוציאין מידו אבל בקרקע אך דבקרקע לף שייך תפיסה אלא בפירות אין מוציאין מידו כמ"ש הפ"מ ותמ"ל פריך הכא את אמר מוציאין מידם משל"ל בפירות דבפירות אין מוציאין מידו כמ"ש מקודם ומתרץ ותני כן מילות וקללות וכו' מוציאין מידם, כגלע"ד דהך סיפא:

הלכה יא דף י' ע"ב [מ"ה ע"א] ארוסה שמתה וכו'. ע' מה שכתבנו על הנליון ביבמות פ"ד הל' ד':

פרק ט הלכה א דף נ"א ע"ב [מ"ה ע"ב] כתב לה מן האירוסין ומן הנשואין וכו'. זהו פשיטא דנם בשתם הוי שטוחה על אחר שטוחין כמ"ש רש"י והר"ן לעיל אחר אירוסין הלא נם נלע כתיבה תפילו ל"ם מם מכרה ונתנה קיים ובכתרא ל"ל כפי' הפני שכתב הפ"מ שכתב לה פעם שני לאחר שטוחין אבל נם זה תימה דלכתיבה שלאחר שטוחין מה מועיל הא לאחר שטוחין הימו מסתלק בדין ודבריס ולכן נלע"ד דס"ם שכיאר לה דין ודבריס אין לי נכסיך בין מן האירוסין בין מן שטוחין וכיון שלא היה ברירה לו אמרינן לישנא יתירא נפשוי אלא וזהו שאומר פלוגתא דב"ש וב"ה כלומר לב"ש יש לרבות יתומה לישנא ולא ל"ה ומפרש על דעתיה דב"ש דס"ל לעיל אחר אירוסין תמכור לכתחלה אפילו אחר נשואין אבל על דעתיה דב"ה דאחר אירוסין לא תמכור לכתחלה ורק אם נתנה ומכרה בדיעבד קיים אין בכאן מה לרבות דאף שלא זה ג"כ תן אם מכרה ונתנה קיים:

[שם] ונפלו לה לאחר מיכאן וכו'. ע' בגמ"ם היש הכותב שמסתפק במוני קמיירא אם כשכתב לם קודם שטוחין או כשכתב לה אחר השטוחין:

[שם] אלא לא כתב לה שנייה וכו'. משות טוח וכל"ל אלו לא כתב לה שמא אין לו מכילת פירות וכו' כל"ל:

פרק יא הלכה א דף ס"א ע"א [נ"ר ע"א] מתניתא פליגא על רב וכו'.
אינו מובן אם במשנה ליכא נוחת המת שאמר על מקבלוני מכשפיי ואי משום דפשיטא ליה למימרתו אינו כלום ג"כ ליפרוך ליה מלא הכי כמו שמקשה ר' אימי ומה שייכא למשנתינו וכן מה שאומר פתר לה בשומר קבלוני אמם ניה למימרה וס"ל לומר פתר לה בשלא אמר לו תקבלוני ונם מה שאומר בעל חוב ניה אינו מובן שכרי לבעל חוב מניע ממנו וכל הקונע עשומה ונראם דרך מיירא בשב"מ דדברי שכתובין ומסורין וכיון שנתן כל נכסיו במתנת שכ"מ נאמרים הרי זוכין מיד לאחר מיתתו כשתפסו ואין מוציאין מידם לקבירתו ולכן מקשה ממתניתין בפשיטא שנם יורשים יורשין מ"ד כשמתה ומה חייבין בקבורתה ולזה מחלק בין תפסו לנא תפסו ובתפסו ג"כ לווקא מטלטלין דבקרקע לא שייך תפיסה ואינו מושל בתפיסה ולכן בטוחם בשטר מושל תפיסה לפי שמשועבדת לו מן התורה:

פרק יב הלכה א דף ס"ד ע"ב [נ"ז ע"א] במה הוא מתחייב לה לא כן וכו'. נם מכאן רמיז ברורה למה שכתבנו לעיל ריש פ' אע"פ דמין הכוונה שטעה שסבור שחייב לו ונמלא שאינו חייב לו דמ"ל אין זה למיון לכאן דכאן ליכא טעות אלא דס"פ שידע שאינו חייב ומ"מ מתחייב עלמו ע"ם:

פרק יג הלכה ח דף ע"א ע"ב [ס"ב ע"ב] יכיל הוא מימר ליה דידי אנא בעי וכו'. אינו מובן הרי אם לא היה מוכר לו ממילא שחיתה אלנו ול"ל דס"פ דידי אנא בעי ולא יותר ולכן מכרתיה כדי לנבותה ואין רצוני שתהיה אלנו קרקע אחרת ומסיים ולא עוד כלומר לא לבד הרעון אלא נם לית בחילי מיזן טרחותכון דתרי:

הלכה ט שם [ס"ד ע"א] אלא בגין דתנינן אדמון אומר וכו'. עק"ע שמיבא והניא הפ"מ פרושו לחוק ולעל"ד ס"פ למתני דרבן לעמון מודים שלא אלא כנגד מנה כלומר דסם מיירי כשהחוב על שני גדול מברישון לעל"ד לא שייך נפיק כלל כיון שלא אלא כנגד מנה אך דמ"מ קשה סלמון דזה נוסף שער חובו וזה נוסף שער חובו והרי רק אחד נוסף שומא ולזה אמר אלא כגון וכו' כלומר לכן אמרו חכמים נפון זה דבשניל לעמון רוצה לעשות לשני מוזייף[בשעתא לעלו הייתי חייב לך וכו' ולזה אמרו חכמים שאינו מוזייף ומשפם אחת זה נוסף וזה נוסף ומיהו לעניין עשם כשנייה אינו עוסף רק אחד מה שאחרו יותר על הראשון:

בס"ד סליק מסכת כתובות

מיבל המים לירושלמי

מסכת גיטין פרק א ב ג ד

פרק א הלכה א דף ג' ע"ב [ב' ע"ב] הוא עצמו שהביא את הגט אינו צריך ליתנו לה בפני שנים כדי להחזיקה גרושה בפני שנים. וקשה הא כאן לעניין בפני נכתב ובפני נחתם מיירי ולא לעניין להחזיקה גרושה ושוב דמשמע לעיל מסיקה וכמו שהקשה הפ"ק ולכן נלע"ד דבאמת כן הוא וכירושלמי ניכנס קלילא נקיט כדלכן והך כדי להחזיקה גרושה וכו' הוי כמו אלא כדי וכו' כלומר פ"ל ליתנו לה בפני שנים כשבא למיירת נפ"ש ונפ"ש דהוא עלמא פ"ל כלל לאמירת נפ"ש:

ונפ"ש אלא לצריך שנים כדי להחזיקה גרושה בפני שנים כלומר דבשינו פיהי מסיקה:

דף ד' ע"ב [ג' ע"ב] איש ואשה שהיו תפושין בגט היא אומרת זכיתי וכו'. וקשה נמצל לעילי מסיקה ולשיטת הרי"ף והרמב"ם דכל שיש פיהי מהימנה פ"ל לעילי מסיקה ניחא אבל לשיטת התוס' והרא"ש דקשה ופ"ל דפ"ם שהיא מומרת בכבר זכתה בו לפני עידי מסירה ולנו למדינת הים אי שהיא מכירתם מי שם כדי שיקלהו מחריפה ויפלוגתא:

שם [שם עמוד ב'] מתיב רבי לעזר לרבנן כמה דאית לכון וכו'. קושיא זו אינה אלא לר' יוחנן דלשטה הוא משום קיום אבל לריב"ל דלשטה הוא משני ניהו דאיכא בינייהו דבקדוקי גיטין אין זה דומיא כמובן ופ"ע אמה לא הבינו סירוסלמי רמיה מזה לר' יוחנן:

הלכה ב דף ה' ע"א [ד' ע"א] לא נכתב לפניו ולא נחתם לפניו וכו'. מלשון זה משמע דבאמת לא רמה בסליח את בכתיבה והחתימות אבל בפ"ם דיליך [ה':] אינה אלא אמר בפני נכתב וכו' והיינו אפילו רמה רק לא אמר בעת בתיבה יוצ"ל ועוד דמסיים שם לחכמים כילד יעשה יחזור ויסול ממנה ויחזיר ויחן לה בפני שנים ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואף שם נאמר שזהו בדייעבד אמרת מ"מ קשה הדבר דגם בכה"ג מכשרי רבנן ולכן נרמה לישנא קלילא הוא וכבוונם בחמת אלא אמר לה בפני נכתב ובפ"ג וכן משמע מספ"מ דמפרש כן אברי כתב בד"ם אבל אלא יפלגו היינו ויאמר וכו' ע"כ ממנו לשון זה אינה גם לקמן בהלכה ג' ושם בפי' כפשוטו וכן הוא בתוספתא פ"ה ולכן נראה לפ"ל דגם כאן שאמרו אבל הכשיב לה הולו וכו' אין כוונתם בכה"ם דילן שיחזור ויתנו לה כמ"ם הפ"מ אלא דה"פ כדלקמן שמחזירו למקומו ושוטה עליו ב"ל ואומר אלין אלין ב"ל אני וה"ל לומר נפ"ש ובפ"ג:

הלכה ה דף ה' ע"א [ו' ע"ב] תנו שטר שיחרור זה לעבדי וכו'. הקי"ע והפ"מ מהפכים הגירסא ע"פ התוספתא ולפ"ז אריך לפרש גם במקום שאמר לה רבי מודם ל"ל רבנן ובמקום שאומר לה רבנן מודים ל"ל רבי והלכתא מכופר לה ביותר ק"ל דהם מקודם אמר על המשנה לתן לה כוכי ומניה סירוסלמי במשנה כשאומר זכי ולך אומר כאן לרבי תן זכי ול"ב נוקי לעיל המשנה כרבי וע"ק לעיל אומר הם באומר ברירו לה רבנן מודים ותימה הא זה בלשון משמע שהם יחלוקו ואיך נעשה משיחרר ע"פ דברו ולכן נלע"ד דגירסת בלפניו עיקר וה"פ תנו שטר שחרור זה לעבדי ואמת רבי אומר לה זכה וחכמים אומרים זכה כופין את היורשין לקיים וכו' לכאורה לא אמיל זכה אלא שזכה לעניין שכופין את היורשין לשחררו ורבי אומר דגם זה הינו ואין כופין את היורשים לשחררו אמר ר' יוחנן נפתח חלוקין אם באומר שחררו אף רבי מודה לרבנן שכופין את היורשים לשחררו משום דמצוה לקיים דברי המת כיון שהוא לטובת לשחררו באומר כתבו ותנו אף רבנן מודים לרבנן שאין כופין אותם לשחררו לעבדו זה הינו לשון שוטה אלא לשון עכו"ם אלא אין כן אמן קיימין באומר תנו רבי אומר זכו כתבו ותנו שהינו לשון שוטה ורבנן אמרי באומר שחררו אמי זכו לשון שוטה מצאומר תנו זכו כשקולה אלא:

שם ע"ב [שם] הלך ומצאו שמה יהוזר למשלה וכו'. לכאורה כיון דהוי כזכי להדעת דכבי לא נתן ופ"ק נד"ם הוה אבל אין לנרום לא יחזיר זה לה כיון דהפסיד ולא"ל דלעניין למשלה ול"ל דלעניין זה לא היה כזכי להדעת דכבי לא נתן ופ"ק יחזיר ולא יחזיר זה לה כיון דהפסיד:

דף ה' ע"א [ז' ע"א] אמר רבא בר מלל בשביב טרע היא מתניתא וכו'. כלומר אבל בנכרית לא נתן לא הוה זכזי בתנא וזה הינו לפי גירסתינו לעיל בעמוד הקודם דתן תנא זה לפלוגי אם רשם להחזיר לא יהזיר וזה רמיה לעניין ע"כ:

פרק ב הלכה א דף ט' ע"ב [ז' ע"ב] ודר' יהודה בחוצה לארץ וכו' העניין מוקשה ומה לא מוקי לה כר"ש דהעיקר היא כתיבה ופ"ק ד"ה אלא ולע"ד דפ"ם וקושיתו היא אליבא דכ"ע שברי זה שהשליח צריך לומר בפ"ג ובפ"ג לא תקנו חכמים רק כדי שלא יבא הבעל ויערער כדלעיתא רים מכילתן וזה ידוע שנמר העניין בן בנימין בן בשמרות הוא התימות העדים שהם מקיימים את הגט או את השמר וה"ב היו כשיאמר בפני נחתם בעת נכתב וזהו שדקדק בהקושיא לשם קיומו של גט אלא בהתמיו זה אליבא דכ"ע ולא נתקיים בכאן לא לפלוגתא דר"מ ור"ש ולא לפלוגתא דר' יוחנן וריב"ל בפ"ק ולכן כשמתרץ אלא כר' יהודה דר' יהודה פוסל בפוסלין וכוונתו דר' יהודה היו מחלק בין טוכח לתרף אף שמשיקר שדין ים חילוק וה"ב היו מהלק בין כתיבה לחתימה לעניין אמירת הבעלה אף שמשיקר שדין ים חילוק ולזה פריך ולר' יהודה בת"ק נמנהם נאמן יהרמל ויש טופסי ניסין בת"ל ושיאמר כשברים כן הוא לשיאה למיון הוא לוודאי ר' יהודה מחמיר בעת הכתיבה וכל התומרות אבל היה עניין הוא לגט כנמנר ורק הבעלה מביאו ומעיד עליו היו סיעיד על הנמר בלבד וזהו שאומר ולר' יהודה בת"ל בחתימה כלומר דאלו ר' יהודה מיירי בהבאה מת"ל דה ר' יהודה מיירי בחתימה בת"ל כלומר בחתימה בעת כתיבת הגט אפילו בת"י ומוסיף לומר ים טופסי ניסין בת"ל בחתימה כלומר וכי ים חילוק בכתיבת טופסי ניסין בין ת"י לת"ל ושיאה עניין הוא לגט הנמר שהבעלה מביאו מת"י לת"ל וזה מתרץ במנרש בת"ל על הסיעה שהוא בעת הכתיבה ולא בעת החתימה כן הוא לוודאי ר' יהודה מחמיר בכל ההומרות בכתיבה מחמיר גם בזה שהוא על ידי שליח מת"י לת"ל ונמר הגט היה בת"ל אלא במקום כתיבתו ונמר הוא ת"י בשליח צריך שידע בשליח שזהו גם הבעה שהוא על הגט וב"ה לסיות לו ידיעה כזו על בשמר בעת הכתיבה והחתימה ואז יודע שזהו גם נמור ושהיא בשבה שליח עניו ולכן לריך לומר זה בפניו בעת הבעלתו שבפניו נכתב ובפניו נחתם:

דף יו"ד ע"א [ח' ע"א] ר' יודה מכשיר אפילו בקטייתא וכו'. לגירסת ז' סרבה תימה פירוש דומיא היא לקמייתא בשלמא בשבים סומרים בפניו נכתב ואחד סומר בפני נחתם וגם יוצא מהתם יל עד החתימה שפיר יש שיח על הכתיבה והשליח הוא בשבים על החתימה אבל בהאי סומר בפני נכתב הרי אין על הכתיבה רק אחד ולכן נראה יותר כגירסת הק"ע דר' לימי מקני לר"ח דלר"ח גם יוצא מת"י שיהם גם בריבית יש להכחיר לר' יהודה דמהתמת גם בריבית מיירי שגם יוצא מת"י שיהם דומיא דסיפא דלא"כ להלק בסיפא נוסף בין בשיצא מת"י לאחד ובין בשיצא מת"י שיהם וגם לקמן משמע דר' לימי חזר בו:

[שם ע"ב] [שם] אייתי ר' אמי לר' יונה המוי והנה ליה אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול. כל"ל:

שם [שם ע"ב] אימתי עשו אותו כשנים בזמן שהוא מעיד על הכתיבה ועל החתימה. כלומר כשהוא מעיד על הכתיבה ועל החתימה עשאו כשנים אבל כשמעיד על החתימה בלבד לא עשו אותו כשנים ולכן בשמת כשבאו לגבות ומיבל המים לירושלמי

כשאמרו כשנים נפגינו ונכתב בלבד ובבי מודים שמהתימות אינם יודעים וגע"כ אחד צריך להעמין לזה המעיד על התחימה כשנים והוא אינו נאמן כשנים כשמעיד רק על התימות והפ"מ כתב דס"ל כשנים שבגיטו נט ל"ל בפ"ל ובפ"ל והוא תימה ולא מסמע כן מדברי סירוסלמי כשנואר למעיין:

[שם] אתיא דרבי יוסי כרבי אימי עד לא יחזור בו. הפ"מ מפרש דקאי החזרה על ר' יוסי והוא תימה שברי לא יוכרה כלל חזרתו אלא וודאי דקאי על ר' אימי שחזר בו כשנואר לעיל שהקשה על ר' שזירא וחותנו ר' יונה שהיו מדברין אך הפ"מ לגירסתו לעיל הוכרח לכרם כן אבל כבר כתבנו לעיל דהגירסא היא לסיפך וכמ"ש הק"ע:

הלכה ב דף י"א ע"א [שם] שמא נכתבו ביום ונחתמו בלילה. הרגש תימה דלמה לו להום לזה וכבר נדחקו בזה בפ"ק ובמה"פ והפ"ק מוחק זה ולע"ד נראה דה"פ דקושיתו כבפ"ם דילן [י"ח.] כלומר לר' יוחנן שים לבעל פירות עד שעת נתינה פשיטא דבניסין שנאין ממדינת הים יש יותר חשש שתנבה פירות מזמן הכתוב גם והוא זמן מרוך כמובן וזה שאומר שמא נכתבו ביום ונחתמו בלילה ה"פ דבתמיה אומר שמא דומה חשש זה לזמן מרוחק לחשש זמן מועט דבכתב ביום ונחתם בלילה בתמיה ולא בזמן מרוחק פשיטא שים הרגש לחום לזה יותר מחשש זמן מועט ומתרץ זה שיופי מדבר אחר כלומר חשש זה בניסין שבאו ממדה"י טוי זיוף לעניין זה מסיפה אחרת שמוכרחים לכך והבעל יודע מזה ואם יחום לזה יכול לתקן לקבל מב"ד שהגט לא ניתן רק בזמן רחוק משא"כ בכתב ביום ונחתם בלילה שהזיוף לפניו ולא יעלה כלל על דעת הבעל לחום לזמן מועט כזה וביכולתינו שלא לעשות כן בוודאי אל עליו לחום לזה ולא לעשות כן. כנלע"ד:

פרק ג הלכה ב דף ט"ז ע"א [י"ג ע"ב] ר' יוסי שאל לרבי ירמיה הגע עצמך שזייפו וכו'. אין לזה סוס שנאה ובבי הק"ע והפ"מ הם בני פתרון ולכן נלע"ד דה"פ שמואל לר' יוחנן איכול לכתוב כל הגט המופס והמוזך ורק שינית מקום הימים והשנה ומקום הזמן מיך הדין כשזייפו גם שם הימים והשנה והזמן ואמר שכותב לשם יוסף בן שמעון ושם שנה אחת אמר לחל ובזה שנת אחת אמר יוסף בן שמעון בניתו לבוי שסיפר פלוני יכתוב לי גם לשמי ולשנה אם דינו של גם זה אם הוא כשר למקני לשנה או לא וקורא זה זיוף בפי שמלוונו כל המעשים בעת אחת וכשניכו מכיון שהיו מצוי לזוף לומר לשם שנה אחת מילתא לגמ שכיחא ביזדונו יחל כל המעשים ושיכוין כשעשל אותו רגע שכשופר כותב ולכן אפילו זיוף כמו שלא זיוף ולריך גם אחר:

[שם] ר' יוסי ברבי זעירא לעניין אחר עבד לה ר' יודה וכו'. כלומר דעשה שפשול עניין אחר לגד הגט וזכו שאומר לעניין אחר עבד לה ר' יודה כלומר כמו שים גט עניין אחר לגד הגט ולכן פשול ומניה מרימוק בני סיפין דאפילו מילת החלק בשיטה דבר פשול משום דהוה כעניין אחר ופושל את השטר וה"ב שהרחקה הוי כעניין אחר ופושל את הגט:

הלכה ו דף י"ח ע"א [ש"ו ע"ב] ולריך למסור לו כל שליחותו וכו'. כלומר שמיבעיא ליה אם לריך למסור כל שליחותו או לא ופליגי בזה ר' ירמיה ור' אבון ויש להבין מיזה מקום פשק ים בזה ושוב למה לא שלל על מסזה הקודמת במיבא נט בפ"י וחלם ס"ו מסלחו ביד אחר אם לריך למסור לו כל שליחותו אם לאו ונלע"ד דמשמה הקודמת וודאי דפ"י יפה שיסיפר לו כל שליחותו ורק במשנה זו בת"ל לעשה שלוח בב"ד ואולי כח ב"ד יפה שיסיפר לו כל שליחותו מה שנזה לו בבעל לבד נתיבת הגט או לא ופליגי בזה ר' ירמיה ור' אבון דר' ירמיה ס"ל דלריך למסור לו כל שליחותו ור' אבון אמר דפ"י שלא יסיפר לו כל שליחותו אלא יאמר לו בכח ב"ד יפה ופשוט הוא דלא מיירי בשמר לה טול ממנה חצי פלוני דבכה"ג בבר נתבצר במשנה הקודמת דגם הגט אין לו לשלוח יד אחר ובזה לא שייך לחלק בין ב"ד ללא ב"ד כיון דשמר שמסר לשומר חייב אלא בשומרי דברים קמייתי. כנלע"ד:

הלכה ז שם ע"ב [ש"ז ע"א] תני בר קפרא אין לך אדם וכו'. הק"ע תפס דפליג והקשה על זה ע"ם ותימו כן אלא דמייתי דרך פנב וכ"מ מהפ"מ ע"ש:

הלכה ה דף י"ט ע"א [שם ע"ב] דהנינן תמן מקוה שנמדד ונמצא חסר חיננא וכו'. הפ"מ פי' לכוונת תיננן לומר דאין ראיה מזה ולע"ד נראה דפליג על ר' יוחנן דבב"כ לא אתיא כר"ש אלא כר' יוסי והוא דלא כר"ש עכ"פ יום דאמון הוא נחזקה הקודמת ומלו מקוה שנמלא חסר הרי הוא משמש כל השמרות אפילו מה שנתון הוא בספק מע"ע ונע"כ א להוליא מדברי ר"ש אלא מהכאים ופ"כ לר"ש נוכל לומר כר"ש כן מלשיננם דרך יוסי ממרון מקולקל וכ"מ מק"ע:

דף י"ט ע"ב [י"ז ע"א] ויידא אמרה דא ישן משל אשתקד וכו'. עק"ע ופ"מ ועדיין אינו מובן מניין שהבדיקה בכל שנה ושנה ולכן נלע"ד דכנה שם"ם דילן בב"ב [ל"ח:] הניח בבריתא על הך דיבן ומיבן דמייבן והולך עד בחג ע"ם ופ"ז כל"ל ויידע ממרה דא ישן מבל שמתקד ומיבן מבל ג' שנים והניח דמתייבן חייב בחבריותו עד בחג הבא אלא ממרה דמתייבן חייב בחבריותו עד שהי שנים אלא ממרה בכל שנה ושנה הוא בודק כל"ל כלומר כיון דגם על שנה שנייה אומר לחייב בחבריותו עד בחג והניחו של שנה שנייה ובמיבן של שנה שלישית מפני שדרכו להתקלקל אחר בחג הרי לבדיק גם בשנה שניה ולישית דרכו להתקלקל פע"פ שבדקוהו בשנה ראשונה להבדיקה היא בכל שנה ושנה:

פרק ד הלכה א דף כ' ע"א [י"ז ע"ב] הדא פליגא על רבי יוחנן וכו'. אינו מובן כלל הרי אלדבא דאתיא מסקנתינו כר' יוחנן דהרי ר' יוחנן אמר אלא מבטל שליחותו בדברים והמשנה ג"כ מוכרת כן בסולא גם וכו' וסניא וכו' אי אפשא וכו' ואמר גם וכו' בטל הוא הרי הוא בטל ומבטל שליחות בדברים כר' יוחנן ודברי הק"ע והפ"מ המוכיח ע"ם ולכן נלע"ד ברור דלא קאי אמשנה זו אלא אמשנה דקדושין פ"ל הל' ח' מי שאמן רשות לשלוחו לקדש וכו' דשם מקשה ג"כ ושיה שלא פליגי על ר' יוחנן ומתרץ משום דשם מוכח דעריות כמו בכאן ולרך סירוסלמי כן להניא מאמר אחר בשני מקומות ומשמה דשם אלא שמשנה דכאן סייעתא לר"י:

הלכה ב שם [י"ח ע"א] ליה הדא פליגא על ריש לקיש דריש לקיש אמר אין אדם מבטל שליחותו בדברים וכו'. הק"ע פי' דהכוונה על שלא בפניו ולכאורה רחים זה ממאי שלא פריך על ר"ל ממשנה הקודמת אבל מנ"ל נוכל לומר כן וכ"ם שלמו בקדושין [כ"ם:] מנוכח להניח לר"ל לר' לימי מקני לר"ח דגם יוצא מת"י שיהם וביריסלמי לא מצאתי עיקרא לסימרא דר"ל וגם הלשון אין מדם מבטל שליחותו בדברים משמע להניח כן ולכן נלע"ד דוודאי כן הוא אך ממשנה הקודמת לא קשיא די"ל דמשום חומרא דמ"מ משנו ואין פי' במשנה להוא בטל רק להומרא אבל במשנה זו שנשנה ב"ד וב"ד מזדקקין זה אלילי היה דין ברור לא היו מזדקקים לזה ולכן פריך ומתרץ אלרבה דב"ד שאני ויש נכחם משא"כ בשטר שלא בפני ב"ד אימו אלא להומרא ובדלמרן לעיל לר' יוחנן: חומר היא בערוות:

הלכה ד דף כ"ב ע"ב [כ' ע"ב] עבד שברח מן השבויין וכו'. פי' הפ"מ לאחר יאום וכן הוא בב"ם דילן [ל"ח:] ובכי קיי"ל כמ"ם ניי"ד פי' רמ"ז ופ"מ

לפי סדר הירושלמי ק"ל דמ"ל מאי קמ"ל הא מקודם אמר ריב"ל בשם רבי שמעיה נעבדו פיו רשעי לשעבדו וצריך לכתוב לו גם שיחרור ור' יוחנן אמר זה ומ"ל פשיטא גם כשברח מהשבויין והחייהם שכן הוא ולכן להירושלמי נלע"ד דלפי קולם יתום כן משעה שנפטו וע"ש בזה:

[שם] שמא אינו מעכבו מלוכל בפסח וכו'. מלשה דס"פ שמע לא אמרת שם"ל גם שיחרור רק לעניין פסח ולא לכל הדברים:

דף כ"ג ע"א [כ"א ע"א] מחלפא שיטתיה דרבי יהושע המן. אמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי ורבי יוסי בן שאול בשם רבי שמעיה משעבדו פיו רשעי לשעבד גו וכבר הוא אומר כיון ושמע ר' יוחנן ואמר יפה לימדני ריב"ל דילמא הלכה כחכ"ג שאול [בתמיה] ממרן מה לאמר ר' יהושע לשעבדו ולא וצריך לכתוב לו גם שיחרור דילמא הלכה לשעבדו ויכ לא כן נלע"ד לפניה וס"פ שמקשה דשם אמר ריב"ל דשמעתיה מעבדו פיו רשעי לשעבד גו ופיו מחלק בין גדול לקטן וכבר אמר הלכה כחכ"ג שאול דקטנים לא יצאו לחירות ומחק קושיתו ממתי לאמר ר' יוחנן יפה לימדני ריב"ל דילמא הלכה כחכ"ג שאול בתמיה דהוה תרתי דסתרי ומתרץ ממרן מה לאמר ריב"ל לשעבדו דלא כלומר שפטיר לשעבד גו אבל להוציאו לחירות הא אמר דלריך גם שיחרור [וס"ת] דילמא הלכה לשעבדו בתמיה כלומר אפו אמר הלכה כחכ"ג שאול שפחר מותר לשעבד גו הרי רק אמר קטנים לא יצאו לחירות [ושפטר משום] יכ לא כלומר שפין מי שיכו לקטנים גם שיחרור כיון שכשעלים מתו ולכן כשאמו תלויים ושומדים וכאמת בס"ם שלנו [ג"ע:] הגירסא בחכ"ג שאול קטנים כל המחויב בהן יכ מבל בירושלמי הא אמר קטנים לא יצאו לחירות ולפ"ז שפיר מתרץ והק"ע ופ"מ ולהקו מאי ולעל"ד נרשם כמ"ש:

דף כ"ג ע"ב [שם] חייליה דרבי יוחנן מן הדא וכו'. עפ"מ מיך שנחק וחמיכני דספרי פשום לכיון שנשב"ג אומר שמשחרר כותב שטר על דמיו ולכן בשלמא מי על רבו לשון קלי שפיר כותב שטר לשפי שמניע להשני על הלוואתו שלוה משפני אבל אם המשחרר הוא רבו שני ושוא המלוה למי זה כותב שטר על דמיו פתמשה וזהו רמיזה נכורה לך דמקשה למה לא יפרוק את העבד ומתרץ משפי שיצא עליו שם בן חורין:

שם [שם ע"ב] מעתה לא יכתוב לו שטר על דמיו וכו'. הקושיא היא לת"ק כמ"ש שק"ע דלמא יכתוב העבד שטר על דמיו ומ"מ מ"מ לומר להקושיא היא לר' יוחנן ואפילו אם נלחוק בהקושיא דה"ם למה על העבד לכתוב שטר על דמיו הלא הכותב שוא על הרשעון שמירהו ונם בהתירוץ נלחוק כמונן אבל מה שמשמה דשמע"ג לדמ"ם וקרי לה קנס שוא דבר תימה שהרי ולפי הזיקו להשני בשיחרורו ולכן נלע"ד בהקושיא היא לרב שאמר בין רבו רשעון בין רבו שני לבני כשיחרורו למה יכתוב לו שעבד שטר על דמיו הלא נרשעו שהרי ומתרץ מוטב שיאמרו לו תן לי מאתים זוז וכו' ולא יאמר לו עבדי אתה ולרב לך דרשב"ג ג"כ בין כשיחרורו רשעון ובין כשיחרורו שני וקשה תימה כשיחרורו רשעון שפיר קאמר רשב"ג דמשחרר כותב לומר הרשעון כותב שטר חוב להשני המניע לו אבל כשיחרורו רבו שני למי כותב שטר להרשעון וקשה הרי חובו נפרע ולמה יתחייב עוד ולזה אמר לתתיא כר"מ והיינו שקנסיהו לשלם גם מה שהיו מניע ממנו ופפ"מ חלה לעיל הדברים בשיוק שהיו ניכר כשפ"ם שלנו והרי הירושלמי היו יוכר זה כלל: **הלכה ט** [שם דף כ"ג ע"א] מתניתא דרבי מאיר וכו'. משום היא וכ"ל מחייתא דלא כר"מ דתמוכה מירושלמי דמפי ר"ם הל' ח' ע"ם שלומר לנר"מ מדין תורה אם אין לו אלא עבד אחד משחרר חלקו ונותן לו דמי חלקו של חבירו ואם לאו עב

מחרת לא כ"ם רוכב דר"נ מה הם מניחם שיהו זוכה בם מדעת מחרת ד' לעזות זוכות
לו מתנה שזוכה בם מדעת מחרת לא כ"ם כל"ל ונם הק"ם נורם כן:
שם [ס"ו ע"א] בשכר הכבלר שנו. אין שום סנגה לזה ודברי הפ"מ אין בהם טעם
דתמי קמ"ל כזה ושל שברי הירושלמי בעמו אומר לעיל הל"מ סמיב
במזונותיהם יניחם הק"ם יותר תמוה ולכן נלע"ד דמשנשל קאי על מה שאמר ר' יוחנן זו
בניסין משל"ה נתינה ומקבל על זה כמה קניות ומתרץ ולזה לא ר' אבין בשם חזקיה
לעיל סוף הלכה ג' המחזיר כלום עד שיתן לתוך ידה וזהו שאומר בשכר הלבנר שנו כלומר
שהסיפר יהויה טוד פעם מכתיבת נם אחר וזה שנשניו קרוב לה מנורשת זהו רק לאומרה
שאם פשטה ידה וקבלה קלוסין מאחר שריכה נם מהשני נם אחר לא שתירה לשוק
ע"י נם יה:

הלכה ד דף מ"ו ע"א [שם ע"ב] מאן דאמר מאחר שכתבו לה מפייע לבית
הלל ומאן דאמר מאחר שנתנו לה מפייע לבית שמאי. כל"ל כן
נלע"ד לפניות וכ"ם לכתב במכתב זו אין החשש רק שמא יאמרו ניסה קולם לנגה ולכן
אמר שמואל אם כתבת לא תנה ויהו רק כשהתייחד עמה אחר שכתיבה דעדיין אחתו היא
ואח"כ כשנתרשה הוא בשר וכיון שהיא פנויה אבל כשהתייחד עמה אחר שהניח בדי יום חשש
קלוסין ודריכה נם שני לב"ש במכתב לוקחין כל' ס' וזה וודאי אם כשאת הנה לב"ש אבל
לב"ה אם נם ככה"נ לא מיכוין ול"ש נם שני והו שאומר לעולם מאחר שכתבו לה
הוי רק חשש לעי בעלמא אבל אחר שהתנו לה יש בהם איסור נמור וזהו לב"ה לוקחין אבל
מאן דאמר לפניו אחר שהתנו לה היני הנא לה חשש לפי שהוא כשכ"ם לוקחין ודברי הק"ם
ופ"מ מאד לחזוקם:

הלכה ט דף מ"ח ע"א [מ"ו ע"ב] אינון דאמרין אינה צריכה היממו נט שני
וכו'. אין הכוונה דשני הדיוטים שוים לפ"כ תרתי למה לי הנא לה"פ דשם
שהחשש הוי רק משום לפי שהיו עדיין קולם התיחד ולכן מהירין ב"ש לכתחלה
ובכאן מהירין בדיעבד ע"פ והא לכתחלה וב"ה לחוסרין נם שם הם לא נשתת ק"ל
בכאן שריכה נם ואם לאו הנא מסתי כמו שנתרנו לעיל בהלכה ד' ור' יוסי בר' בון
מסייב למה נאמת מהמירין ב"ה כאן וב"ש מקילין הק"ם בדיעבד לחלוי לחשת בשיהו
לחיש מותר לנרש:

הלכה י דף מ"ח ע"ב ובא באן היו תשעה וכו'. כתב הפ"מ וכן כתן וה"ה אם
הם מסורנין לפניו מוכח כשירין וכו' ע"ל ונן מדע מל"ל דלפניו מוכח
כשירין ונרסה עיקר כפי' הק"ם דרך אחר כתב וקמ"ל דלפניו במסורנין כתב עד שפול
אחר ונן בעין שהשלשה כשיריס יחתומו ניחא:

פרק ט הלכה א דף נ' ע"א ומה אם נרושה חמורה לכל וכו'. עק"ם ופ"מ
ולע"ד ה"פ ומה אם נרושה חמורה ה"ז נא נאמר הם שכאן
שמיירו נמי שהיא מנא בשלמא ניחו לכת השלמות שהם נדול כל כך עד שהיתר של
שלמה דוחה הת איסור דנרושה שים הם ק"ו לעניין איסור לכל יאמרו אחיו אלא לניחות
הת השלמות נדול כלומר הת אחת אשה שהיא שלמה אלא לניחות
באיסור לכל יאמרו שהיא אחת נרושה יעשה ק"ו מהיתר לאיסור ואח"כ תומר אפילו
אחרו נעשו בו נירושין כלומר שעתה תומר הל שהי שאפילו אחר שהיא אחת היא
אחורה לכאן זה אחרי מותו אפני נירושין שהם וכאן שהחת הם"ם דיון תומר כן אחשה

מיכל המים לירושלמי

מסכת קדושין

פרק א הלכה א דף ב' ע"א [ב' ע"ב] אין אני קורא בה לא יובך בעלה
הראשון וכו'. לכאורה משמע דיוקא מהאי נהאי לבל נניחון
לפסור הרשון ליחלוק אחד שהתרשה ממנו וכשאת לאחר אבל לא נלמה לומר כן דהא
לא יוכל בעלה ונו' ניתרשל כתיב ולכן נראה לרבותא הקמ"ל אפילו נתניירו וכ"ם בניחון:
דף ב' ע"ב [שם] אמר ר' זעירא. סויין רבנן פליני מלן לפמר מיכה מנורשת מיכה
מקודשת ומלן לפמר מנורשת מקודשת הבריס וכו' כל"ל:

הלכה ג דף י"ב ע"א [מ' ע"ב] דתנינן תמן חזקת בתים וכו'. לא מצין למה
לא הניא מהתיחו למפורש בה לעניין לקיין עבדים בכסף ובשר וחזקה
בקניין הרקעות וכרמר לעיל הקים עבדים לאחוזה ונראה לכאורה היא רק לעניין פרט
החזקה אם חזקתו כחזקת הרקעות או כחזקת מטלטלין וזה לא שמעו ממהיתיו אבל לקמן
לא משמע כן שמניא ממה שמין נוכין מעבדים כמטלטלין וכ"ם:

דף י"ג ע"ב [י"א ע"א] באחת מאבריה וכו'. ונ"ל לפתיא כרבי לפמר מדם משתרר
מלי עבדו וכרמסיק בסוף הסוגיא על רבי אם בא מורין וולך
עבד וממר הירושלמי מלמקמן:

הלכה ה דף ס"ז ע"ב [י"ג ע"ב] ודרב הונא כרבי יוחנן וכו'. תימא אמלי לא
אמר דנם ר' יונה ור' יוסי בר' יוחנן ונראה דכל"ל אתיס לר' בא כשמואל
ודר' יונה ודר' יוסי כרב הונא וכר' יוחנן כל"ל:

דף י"ז ע"א [י"ד ע"א] א"ל שכיב מרע דר' ליעזר בבריא דרבנן וכו'. ופירשו
הק"ע והפ"מ שהסכים לדבריו ולכאון לא משמע כן דל"ב ס"ל
לומר אין ואמה לו לחזור על כל דברי ר' מנא ולכן נלע"ד דלדבריהם שהחזיר הבריו ובתמיה
קאמר וכי שכיב מרא דר"ש כבריא לרבנן בכל דבר ובכרי בשנת מקל ר"ש דדברי ב"ש
ככתובין וכמסורין לפי כתבן בב"ב [קכ"ו ב] ופ"ב י"ל דנם לעניין זה לכתורין ס"ל לר"ש
דרק בשב"מ הקילו ולא בנכרי ופשוט למתחר הוא למפני מה מולה ר"ש בשנת מפני
שאסור בכתיבה וחשבו שלא תטרף דעתו וכ"ם לעניין נכרין שאין ביכולת בחותם לעם
לעשותן לבו- פשיטא שים לחוש לעירוף דעת ולכן הקילו בו אבל בנכרי בעין בכורין:
[שם עמוד ב] בעורות הקשים וכו'. ופירשו הק"ע ופ"מ שאין דרכן בהנבה ותימה
הל"ב מאי מיבעיא ליה לר"י ליפשום מכיסי לקמן לפפילו כלמסיק בעין
יסיון בנרעיף הם נם עורות הקשים כן הוא לפירושם ולכן נלע"ד דשורת הקשים נ"ב
דרכן בהנבה אבל הפרקים מנדרין אותן וכן אמו רוצין בחום נם שחה ולכן מיבעיא ליה
לר"י אבל כיסי בבריא אין דרכן בהנבה כלל:

מיכל המים לירושלמי

מסכת קדושין

פרק א הלכה א דף ב' ע"א [ב' ע"ב] אין אני קורא בה לא יובך בעלה
הראשון וכו'. לכאורה משמע דיוקא מהאי נהאי לבל נניחון
לפסור הרשון ליחלוק אחד שהתרשה ממנו וכשאת לאחר אבל לא נלמה לומר כן דהא
לא יוכל בעלה ונו' ניתרשל כתיב ולכן נראה לרבותא הקמ"ל אפילו נתניירו וכ"ם בניחון:
דף ב' ע"ב [שם] אמר ר' זעירא. סויין רבנן פליני מלן לפמר מיכה מנורשת מיכה
מקודשת ומלן לפמר מנורשת מקודשת הבריס וכו' כל"ל:

הלכה ג דף י"ב ע"א [מ' ע"ב] דתנינן תמן חזקת בתים וכו'. לא מצין למה
לא הניא מהתיחו למפורש בה לעניין לקיין עבדים בכסף ובשר וחזקה
בקניין הרקעות וכרמר לעיל הקים עבדים לאחוזה ונראה לכאורה היא רק לעניין פרט
החזקה אם חזקתו כחזקת הרקעות או כחזקת מטלטלין וזה לא שמעו ממהיתיו אבל לקמן
לא משמע כן שמניא ממה שמין נוכין מעבדים כמטלטלין וכ"ם:

דף י"ג ע"ב [י"א ע"א] באחת מאבריה וכו'. ונ"ל לפתיא כרבי לפמר מדם משתרר
מלי עבדו וכרמסיק בסוף הסוגיא על רבי אם בא מורין וולך
עבד וממר הירושלמי מלמקמן:

הלכה ה דף ס"ז ע"ב [י"ג ע"ב] ודרב הונא כרבי יוחנן וכו'. תימא אמלי לא
אמר דנם ר' יונה ור' יוסי בר' יוחנן ונראה דכל"ל אתיס לר' בא כשמואל
ודר' יונה ודר' יוסי כרב הונא וכר' יוחנן כל"ל:

דף י"ז ע"א [י"ד ע"א] א"ל שכיב מרע דר' ליעזר בבריא דרבנן וכו'. ופירשו
הק"ע והפ"מ שהסכים לדבריו ולכאון לא משמע כן דל"ב ס"ל
לומר אין ואמה לו לחזור על כל דברי ר' מנא ולכן נלע"ד דלדבריהם שהחזיר הבריו ובתמיה
קאמר וכי שכיב מרא דר"ש כבריא לרבנן בכל דבר ובכרי בשנת מקל ר"ש דדברי ב"ש
ככתובין וכמסורין לפי כתבן בב"ב [קכ"ו ב] ופ"ב י"ל דנם לעניין זה לכתורין ס"ל לר"ש
דרק בשב"מ הקילו ולא בנכרי ופשוט למתחר הוא למפני מה מולה ר"ש בשנת מפני
שאסור בכתיבה וחשבו שלא תטרף דעתו וכ"ם לעניין נכרין שאין ביכולת בחותם לעם
לעשותן לבו- פשיטא שים לחוש לעירוף דעת ולכן הקילו בו אבל בכרי בעין בכורין:
[שם עמוד ב] בעורות הקשים וכו'. ופירשו הק"ע ופ"מ שאין דרכן בהנבה ותימה
הל"ב מאי מיבעיא ליה לר"י ליפשום מכיסי לקמן לפפילו כלמסיק בעין
יסיון בנרעיף הם נם עורות הקשים כן הוא לפירושם ולכן נלע"ד דשורת הקשים נ"ב
דרכן בהנבה אבל הפרקים מנדרין אותן וכן אמו רוצין בחום נם שחה ולכן מיבעיא ליה
לר"י אבל כיסי בבריא אין דרכן בהנבה כלל:

פרק ב הלכה ו דף כ"ח ע"א [כ"ד ע"ב] שחט את הראשון שלא לשמו
וכו'. ופירו מוכן מאי קמ"ל פשיטא שאם שחט לאחר לשמו ומאחר
אלא לשמו לכך לשמו עולה לנמרי להוכחו ולאכלו וע"ק מאי לשון אבל שחט לאחר וכו' לכאי
אד דיוק אית ליה ולכן נלע"ד דר' יוחנן פליג אדר' זעירא בשם ר' יוחנן אבל שחט בחטיות לא
קיבל ובחטאות כיפר ור"י ס"ל לפירו כן ובחטאות ניכר כלחטיות ואם שחטן לאחר וזרקן בשת
אחת שניסס לא כיפרו כיון שלא בחבר בשיהו מכן כיפר ור' יוחנן לשיטתו לעיל
בריסה לאמר בחטין שחלקו לקומות כן וכו' כאמור נם"ם לילן בכ"מ וזהו שאמר לוקח
שחטם את הרחטן שלא לשמו ואת שהי לשמו כיפר בשני חטין והרחטן מקלקלו ולאדרבא
שהי מתקן את הרחטן להכשירו וכאמת זהו בחטם שהבר שלא לשמו ולא בחטאת ולאו
לוקח שהי מכשירו לנם שלא זה כבר שלא לשמו לא כיון שהדין שלא עלה לשם חובה ונריך קרבן
אחר ולכן כשהביא השני מקרי שהתבדר הכשירו של רחטן ואומר עוד לבל שחט הרחטן
לשמו וכו' כלומר לבל זה פשיטא אלא מה לדבר כלל דבכאן רחטוה כשחט הרחטן
שלא לשמו ושהני לשמו מ"מ יש לשהשיניו לילן הרחטן פוסלו לבל בשחט רחטן לשמו
ושהני שלא לשמו פשיטא לשרחטן כשר לנמרי ושהני פסול לנמרי ואניח רחיה מהני
שעירים לפ"ק דשבועות שאומר שם שהשני בא לכפר על שומחה שעירא הין זה לזה וזה
שייך בלישנו ולא ביחיד שמביא תחתחו או מחמו לפ"ז אחר שהקריב הרחטן לשמו השני
מיותר הוא לנמרי ופסול והוי כחילון לעזרה. כלע"ד:

פרק ג הלכה ג דף ל"ה ע"א [ל' ע"ב] ר' חניי בעא קומי ר' יוסה והן
אם לא כלאחר הוא וכו'. כל"ל ועם"ק:

הלכה ד דף ל"ו ע"א [שם] כהדא הדרייה שמכון לתנויי קרייה גבי זבוני
[כצ"ל] זבונא ואזל ליה אתא עובדא קומי ר' מנא וכו'. ופ"פ מוריים
שם לוקחי פירות שמחזירין על הנרעות וסיו מייבים למי שמקח לחנוי ושמיכוס על
לוקח שלקח פירות מסס קרן פותו לוקח כלומר שהשניס לוקח בנוקר וכלך לו ולן ר'
מנא שאם היו פרוסות פשטו לשלוקח וכחוריים שיכלו לפרוע מיד ושרשם היתה כדי שילך
לו ואם היו דיניים כן דרך הלוקח לילך למיסה שמרת למכור שחורותיו ולשוב לפרוע
הקפותיו ואין כאן הערמה כן פי' שרמב"ן ז"ל בתשו' הניאו מהר"פ שמון בשי' ק"ל:

הלכה יב דף מ"א ע"א [ל"ה ע"א] ולא כן הני נר שמל וכו'. נ"ע למה לא
אמר דשמ"ל כר"פ דשמילה מלוי ושרי נם זה מל ולא שבל ומאי שולמא
דנר קפרפ מר"פ:

פרק ד הלכה ג דף ס"ד ע"ב [ל"ו ע"ב] ודכוותה עמוני לא ישא עמונית
וכו'. מאד דמוק פי' הק"ע והפ"מ וכנר נאמרו בזה נם"ל
לעיל ניבמות פ"ו הל' ב' ע"ש:

מיכל המים לירושלמי

מסכת סוטה

פרק א הלכה א דף א' ע"א [דף א' ע"ב] דבר שהוא מרגיל לבא לידי ערוה. ותימה למה לא אמר טעם על מה דמקנע ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ונלע"ד בגוד טעמא נפל כאן וזה שכתוב נקמן על דברי ר' יהושע מ"מ דר' יהושע [וכו'] אין מניחה אלא בעדים ומ"מ כתוב ומקנע ע"פ עד אחד או על פי עצמו ומעלה בו בקיומי שבועה ס"ע ופ"מ שאין זה שבא להעיד נגד עצמו אלא נגד אחרים ובגוד הוא שבטשות נעתקה שם וזה צריך מקודם לדברי ר"מ דלכן ס"ל דמקנע ע"פ עד אחד או על פי עצמו משום דכתיב ומעלה בו בגדו כלומר שבוא קינא לה אלא הסתרי שם פלוני וטיא מעלה בו ונסתרה וממילא ל"ש עד אחד כמו שמניחין לקמן דעד עליה מטוא עצמו:

שם ע"ב [שם] אין מציאה אלא בעדים מה מקיים ר' יהושע ערוה שהיא באה מכח דבר. כל"ל וזה שכתוב ומקנע ע"פ עד וכו' על בקיומי בשבועת סוף וצריך לדברי ר"מ כ"ש בדיבור הקודם ופ"ה לר' יהושע דרים דבר זה בקיומי דקיומי גם ע"י דיבור שמור לה אל תסתרי וכו' אלא אין מניחה אלא בעדים כלומר למעלה לאבל בשינן עדים ולמדנו דקיומי בשנים אבל על כסתירה שבשנים עדיין לא למדנו שהרי שתירה למדנו לקמן מקרא דוסתרתה וטיא נסמפא ומניין לבשנים ולזה אומר מה מקיים ר' יהושע ערוה כלומר מניין למדנו לסתירה שיפא בשנים ערוה שטיא בלא מכח דבר כלומר דוולאי לא על טומאה ממש שיש עדים שבעלה קאי קרא לערוה דל"ל תפילו בלא דבר ושיינו בלא קיומי נאסרה וכיון שבתורה אמרה ערות דבר ערוה שבאה מכח דבר ואי לאו דבר לא היתה ערוה בע"כ שזה הוא שתירה שאחר הקיומי ונאסרה בסתירתה וזהו כוונת ערוה והרי ממילא דגם על זה קאי מציאה אלא בשנים [כנלע"ל וכ"ע ופ"מ ערוה זנה ולבסוף]:

[שם] מפיו ולומר וכו'. כהוקף צריך לגרוס ולומר מפיו:

דף ב' עמוד ב' אני אומר שמא נשרו. פק"ע ופ"מ שדברים תמוהים ולע"ד תמיה היא כלומר וכי מצי אומר שמא נשרו נתמיים הם ע"כ שני עדים שעילו על שתי שערות:

הלכה ב דף ג' ע"א [שם] אין סתירתה כלום. כלומר נתמיה למה אינו כלום וכן דיבור שאת אומר לך תפילו דיבור וכו' מותרת נתמיה פשיטא שכן שזה ומפני שכתוב לשון נקיות ולזה נקיט כלומר דנאמת אמר לה אל תייחדי ולא אל תדברי אלא שהמעשה לשון נקיות נקיט אבל דיבור פירושו דיבור ממש ט"ס:

[שם] אל תיכנסי לבית הכנסת ונכנסת עמו. אין זה הכנה זה לפי' הפ"מ ונעל ק"ע גם פי' כלום ולע"ל ס"פ דר' יוסי ס"ל דתפילו מעשה הוא קיומי וכ"כ הפ"מ בפ"ע מסוטה הל' ג' ע"ש וממילא אף כשאמר לה אל תכנסי לבכ"כ הוא קיומי ואמר ר' יוסי דעמו וכנסת כלומר עם הבעל לבנה וודאי לא סיתה כוונתו שהרי בפניו פשיטא שלא תעבה כלום ואומר ר' מגע דווקא עמו ולא זה אחר זה ור' אחין אומר תפילו זה אחר זה אין קפידא וזה שאמר אל תכנס מקום וכו' אלקמן קאי כמו שיתבאר בס"ד:

דף ג' עמוד א' אל תכנס מקום וכו' אלקמן קאי כמו שיתבאר בס"ד:

הוה דווקא במקום שהר דאינו כן לכתל תלוי לפי הזמן ובכל מקום כשנתייחדה עמו הרי זו מסורה ואינו תפילו לפלוגתא רק כשהיה בלילה לתורכה ולמטותות תפילו תפילו ביום ולא תאמר דווקא מקום שהר כמו אחר שבעת דתפילו בחוצות שחשכו מכרי [שם] שהיא אשתו ואפילו בשאר נשים:

הלכה ג דף ד' ע"א [ד' ע"ב] ושפטו את ישראל מ' שנה וכו'. כגר דיברו מתמיה כגדולה הזאת ונלע"ד דטוולאי בכאן טעות סופרים ג"כ שגם לך מקושיא היה כיון דבחייו כתיב בשפטים סוף סי' ס"ו ויפסק את ישראל עשרים שנה ס"כ מאי הלי דכתיב בסוף סי' ס"ו וכוא שפט את ישראל עשרים שנה ומיותר הוא ולא מצינו בכל השפטים שיכתוב שני פעמים כמה שפטו ולזה דרים דהשפוק השני ענין אחר הוא מהשפוק הראשון דקאי על שאחר מותו שהיו מתייראים ממנו עשרים שנה גם שאחר מותו ושפטות נפל שהיה כתוב בירושלמי ויפסק את ישראל שתים ושלושה על סוף השפוק כמו וגו' ושפו מעתיקים על כמ' נומר מ' שנה:

[שם] ר' חנינא אמר כחרובי גדולה היה יכול בכידון וכו'. אין זאת שום הנאה ונלע"ד דכל"ל יכול בכדור כלומר בכל הפעורות היו ביחד ואין זה נוי ולזה אמר ר"י נדין נדין היה עשוי כלומר פעורות פעורות בפני עצמן בכל מקלת שערותיו היו אם לשליש שאחו יותר נוי:

הלכה א ט' ע"א [ח' ע"א] והוא מעובב מלשמוח עמה כפריש עליה חוץ מדעתה. פק"ע כתב דכ"ש אחר יכול לכפרים עליה חוץ מדעתה ולא ידעתי מנ"ל לומר כן והרי נאחר ניכח פעם דשמחה וגראה בפשיטות דאחר אינו יכול לכפרים עליה חוץ מדעתה:

הלכה ב דף י' ע"א [ט' ע"א] כולה דרבנין מאן דמר וכו'. פק"ע ופ"מ פירשו דהגרייתות לא פליגי אלא כאן לאחלה וכאן בדיעבד ולע"ד לא נראה כן אלא דפליגי דמר סבר כיון דלא בעיון חדשה אלמא שהתורה הקפידה אלא יהא נאה ופ"כ גם בפוהם מוהר ומ"ד סבר נהי דחדש לא בעיון ופוהם לא הוה נקי ומכוער הדבר ופסול ופפוהם פירושו בעשה אחר מחמת הפחמים:

[שם עמוד ב'] והא האני בכתב שבו. כן כהיב שכאן [כמו כאן] לא משוכח ולא מילף אלא ניחוי פהר לא בעל"ף שכן מצ"ף שכן בני"ת שכן מני"ת שכן כל"ל כלומר הצל"ף שכאן כתב מצ"ף שכאן ושב"ת שכאן כתב מני"ת שכאן:

הלכה ה דף י"ב ע"ב [י"א ע"ב ה"ם] רבנן אמרין אמר רב מנא וכו'. בעניין דמוק מאד לפי' פק"ע ופ"מ ולע"ד נראה דפ"פ לפשט מלשון ירושלמי שאומרת יבא מזרעתה ר"ל אחר מותרת לביתה ריב"ל אחר מפורשת נביתה משמע לפליגי דלזה נאו רבנן ואמרו בשם ר' אלא דיבור ממש ט"ס:

[שם] אל תיכנסי לבית הכנסת ונכנסת עמו. אין זה הכנה זה לפי' הפ"מ ונעל ק"ע גם פי' כלום ולע"ל ס"פ דר' יוסי ס"ל דתפילו מעשה הוא קיומי וכ"כ הפ"מ בפ"ע מסוטה הל' ג' ע"ש וממילא אף כשאמר לה אל תכנסי לבכ"כ הוא קיומי ואמר ר' יוסי דעמו וכנסת כלומר עם הבעל לבנה וודאי לא סיתה כוונתו שהרי בפניו פשיטא שלא תעבה כלום ואומר ר' מגע דווקא עמו ולא זה אחר זה ור' אחין אומר תפילו זה אחר זה אין קפידא וזה שאמר אל תכנס מקום וכו' אלקמן קאי כמו שיתבאר בס"ד:

דף ג' עמוד א' אל תכנס מקום וכו' אלקמן קאי כמו שיתבאר בס"ד:

הוה דווקא במקום שהר דאינו כן לכתל תלוי לפי הזמן ובכל מקום כשנתייחדה עמו הרי זו מסורה ואינו תפילו לפלוגתא רק כשהיה בלילה לתורכה ולמטותות תפילו תפילו ביום ולא תאמר דווקא מקום שהר כמו אחר שבעת דתפילו בחוצות שחשכו מכרי [שם] שהיא אשתו ואפילו בשאר נשים:

הלכה ג דף ד' ע"א [ד' ע"ב] ושפטו את ישראל מ' שנה וכו'. כגר דיברו מתמיה כגדולה הזאת ונלע"ד דטוולאי בכאן טעות סופרים ג"כ שגם לך מקושיא היה כיון דבחייו כתיב בשפטים סוף סי' ס"ו ויפסק את ישראל שתים ושלושה עשרים שנה ס"כ מאי הלי דכתיב בסוף סי' ס"ו וכוא שפט את ישראל עשרים שנה ומיותר הוא ולא מצינו בכל השפטים שיכתוב שני פעמים כמה שפטו ולזה דרים דהשפוק השני ענין אחר הוא מהשפוק הראשון דקאי על שאחר מותו שהיו מתייראים ממנו עשרים שנה גם ושפטות נפל שהיה כתוב בירושלמי ויפסק את ישראל שתים ושלושה על סוף השפוק כמו וגו' ושפו מעתיקים על כמ' נומר מ' שנה:

[שם] ר' חנינא אמר כחרובי גדולה היה יכול בכידון וכו'. אין זאת שום הנאה ונלע"ד דכל"ל יכול בכדור כלומר בכל הפעורות היו ביחד ואין זה נוי ולזה אמר ר"י נדין נדין היה עשוי כלומר פעורות פעורות בפני עצמן בכל מקלת שערותיו היו אם לשליש שאחו יותר נוי:

הלכה א ט' ע"א [ח' ע"א] והוא מעובב מלשמוח עמה כפריש עליה חוץ מדעתה. פק"ע כתב דכ"ש אחר יכול לכפרים עליה חוץ מדעתה ולא ידעתי מנ"ל לומר כן והרי נאחר ניכח פעם דשמחה וגראה בפשיטות דאחר אינו יכול לכפרים עליה חוץ מדעתה:

הלכה ב דף י' ע"א [ט' ע"א] כולה דרבנין מאן דמר וכו'. פק"ע ופ"מ פירשו דהגרייתות לא פליגי אלא כאן לאחלה וכאן בדיעבד ולע"ד לא נראה כן אלא דפליגי דמר סבר כיון דלא בעיון חדשה אלמא שהתורה הקפידה אלא יהא נאה ופ"כ גם בפוהם מוהר ומ"ד סבר נהי דחדש לא בעיון ופוהם לא הוה נקי ומכוער הדבר ופסול ופפוהם פירושו בעשה אחר מחמת הפחמים:

[שם עמוד ב'] והא האני בכתב שבו. כן כהיב שכאן [כמו כאן] לא משוכח ולא מילף אלא ניחוי פהר לא בעל"ף שכן מצ"ף שכן בני"ת שכן מני"ת שכן כל"ל כלומר הצל"ף שכאן כתב מצ"ף שכאן ושב"ת שכאן כתב מני"ת שכאן:

הלכה ה דף י"ב ע"ב [י"א ע"ב ה"ם] רבנן אמרין אמר רב מנא וכו'. בעניין דמוק מאד לפי' פק"ע ופ"מ ולע"ד נראה דפ"פ לפשט מלשון ירושלמי שאומרת יבא מזרעתה ר"ל אחר מותרת לביתה ריב"ל אחר מפורשת נביתה משמע לפליגי דלזה נאו רבנן ואמרו בשם ר' אלא דיבור ממש ט"ס:

רב כלומר מסברת נאלמא לפיכך ס"ל ר' יסא [כ"ל] ולית מאן דריכין שמעון ליה מן נר כי כ"ב ע"ב [כ"ב ע"א] אי מה הדדים ספיקו ליטמא את אהרים וכו'. כל בעניין תמוה לפי' פק"ע ופ"מ וביותר דקושית ר' תניא קוה לפי דיעם יתיפה בתוספתא ולכן נלע"ד דפ"פ דר' מנא אומר דלכן אני שבתולין בממא מסקא תולין כדקיי"ל כל בפוסל את התרומה בממא מסקא לביות תחלה דק"ו מידים ופומר מי מה דידים ספיקו לממא בחרים מכור אף בשני ספיקו לממא תחרים מבור וסובר בחמת לשכי כיון שמומאתו מן התורה מחמיר בספיקו לעניין לממא מסקא ולזין זה דומה לספק שני ספרים דמתברין דאזו בדבר שעיקר מומאתו מדברנן כמו בכל תוכלין בממין אחד שני שנוע מן התורה בממלינן בספיקו למסקין לממין ופא בחניא בתוספתא שבניא פ"מ דך מסקין בתוכל ראחון וכו' ס"פ דך מסקין בטונעין בתוכל וכו' ס"פ דך מסקין בטונעין בהמה תוכל ראחון שמומאתן מדברנן ולכן שיעל מי מה דידים וכו' כלומר בשאר מקין לתחיר בשני בספיקו ולזה כתיב שני דידים וכך בקשה הרי תוכלין בממין מסקין ממין ספיקו

פסיקין למעמ מחרים מעמ כלומר הרי עיקר נזירה דתוכלין תוכלין ממקין ושותה מסקין זמקין למעמ הוי כיפני הספק כדתמרינן בכתב [ר"ה] שמצמו שמע יפכל תוכלין ממקין והקיל מסקין דתרומה ושדי לפומיה ויממתו סתוכלין לח ממסקין והרי אין זה מגע ספק ועכ"ז נזרו מפני הספק וכן המסקין היושלין מהן כלומר המסקין היושלין מגוף הממע בשומתה דלבנן נ"ב פסיקו למעמ מחרים מעמ דסא תן בריס פ"ב דטבול יום סאכר כל הממקין אין כלין בין תמורין המסקין היושלין מהן התלה וכיון דהוי ספק לחומרא פסיקא דמחמרינן בספיקו והא שני שהוא דבר תורה פסיקו למעמ מחרים מהור בתמיה מאמר ר' מנא ולא מהרומה מהו קיימין כלימר היכי דיש רמים הוא מנזירת תכל תוכלין ממקין דסתם פיישין שמע יהן מסקין דתרומה לתור פיו ומאי קא מדמית לחולין ג"ש ותפילו בתרומה וכו' מה לית ליה מעמ יפמע דבר תורה גא ר"ש כלומר תכל דבנן ס"ל דנם בתרומה ליכא קרא לגזירי

כדלמר ריב"ז בממנה וה"ב מה לי תרומה מה לי חולין:

[שם דף כ"ד ע"א ה"ב] תני ר' ישמעאל והבשר אשר יגע בכל טמא טמא זה ראשון וכו'. כנ"ל:

הלכה ג שם [שם ע"ב] ר' אליעזר בנו של ריה"ג אומר וכו'. זהו תוספתא בכלי עכרין והובאה בשירושלמי [נ"ו] ופגיע ממכתינו דממתינו אומר ר"ש כמו של ריב"ג אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים ואלו כאן אומר שבעולל גא היה רק אלפים אמה ואמה היה גם המגרש:

הלכה ה דף כ"ה ע"א [כ"ה ע"ב] מאן דיית לי מה אנא מנכי וכו'. נלע"ד דה"פ מאן דית לי מה כלומר מי שים לו עלי שעשיתי לזה דבר שלא כהוגן שלא מנכי שביד מוה כלומר מוכל לנכות ממעות שעשיתי שהם הרבה וזהו כשיו פירוש מדע תוכחי ושעשה שלא כהוגן אחר:

פרק ו הלכה א דף כ"ו ע"א [כ"ו ע"ב] משקינא לה ונסתרה וכו'. סעות כוא וכנ"ל מי שקינא לא ונסתרה וזהו ליון להמכנה ועיין בפ"ע ושלא קלי הקולם ושל זה אמר ר"ש בן נקים אפילו גא נסתרה ולכאורה פגיע ממכנה ולזה גא ר' שבידא לומר גא דרבנ"ל פגיע ממכנה או שהיו גירש בהמכנה ונסתרה שלא כבר כההן תניי וכו' כלומר דלר"א דס"ל דסתירה היו בעד אחד קמ"ל דלפי עוף הפורח שאמר שהסתרה יוצא ופירכי הק"ע ופס"מ למוקים:

[שם] אבן תגיגן מחלוקת וכו'. עד כוף העיין ומפל הכר שעם לפי שמפרשים ולע"ד דה"פ מן הגיגן מחלוקת כלומר בהמכנה דפליגי ר"ש ור' יהושע וכל אחד כוכך ליישבו כלפירש רש"י ז"ל בהמכנה דמשום דר' יהושע מצריך שני עדים לסתירה לכן מצריך עד שיאמר ויהיו שם מוזרות בלבנה ע"ש ומומר שיש תניי שהם כלומר לביכא פלוגתא כלל וכך שניהו מי שקינא לא ונסתרה שפילו שמע מן הטוף הפורח וכו' ולא יותר ולא זכר בהמכנה ר"ש ור' יהושע כלל ועל זה אמר ר' שבידא קומי ר' מנא לא על מה דר"ש וכו' כלומר ובפילו כן כוא זהה שהם שהם נ"ב נזרם בהמכנה דברי ר"ש ור' יהושע אלא שהיו שהיו בהיהו שהיה דברי ר' יהושע לשיטתו כמו שכתבנו אלא ודאי היא שהם מהכנה דמי שקינא ושמע מטוף הפורח ור' יהושע מסני שהלכה כר"ש לסתירה אי בעד אחד ובפליגי ר"ש ור' יהושע בהמכנה בעולמא אחריתא פליגי והיינו דר"ש סבר דמקיל בסתירה אי בטוף הפורח ור' יהושע ס"ל דאפילו לשיטה זו צריך דווקא מוזרות בלבנה וזהו שאומר לא על מה דר"ש אמר ר' יהושע פגיע כלומר לא על עיקר דברי ר"ש דרים מביאתן פליג כלן ר' יהושע אלא בנין דתיין וכו' עד שיאמרו בה מוזרות בלבנה כלומר רק בסרה זה פליג כמ"ש אבל בשאת הוא סהם מהכנה כר"ש לסתירה אי בעד אחד ועל זה ועל זה נעשי ר' אבא מרי המן אמר וכו' הלכה כסהם וכן הוא אמר הכן כלומר וכלן אתה אומר דאפילו לפי מה שהכנה בהמכנה דברי ר"ש ור' יהושע מ"מ הוא שהם מהכנה וכמו שהתבאר ונפ"ז צריך להיות הלכה כר"ש והא הכן קיי"ל כר' יהושע אלא ודאי לעין כלן שהם מהכנה תימה היכן מצינו שהמפרשים מכפקין מים ומזון והרי בהכנה אלא הוא ר"ש ועיין בהמכנה:

הלכה ב שם ע"ב [שם] מתניתא משהודה ר"ש לר"ט וכו'. סעות הוא וכנ"ל עד שלא הודה ר"ש וכו':

פרק ח הלכה א דף ל"ד ע"ב [ל"ג ע"א] מכפקין מים ומזון וכו'. כרהב תימה היכן מצינו שהמפרשים מכפקין מים ומזון והרי בהכנה

לקמן מבואר שהלו המוזרים בבוהב וטעם כרם ונוגע שהם שלו מכפקין מים ומזון ויובר מזה קשה דכאן קורא מעכרי המלחמה על מה שהכין לומר שלא יהי לבבכם כמו שפירשו הר"ש והס"מ והרי בהכנה לקמן הלכה ו' קורא מעכרי מלחמה על מה שזיבוו הכהניה מי שהיה אבר בוהב וכו' דהכי תנן לקמן כל שלו שומעין דברי כהן מעכרי מלחמה וחוזרין ע"ש ולכן נלע"ד דשעות שבל כאן וכל"ל נשפר את שאמר שומר שומע מפי כהן כרהב ולומרה לעם בכל לשון וכל מעכרי מלחמה והוזרים ומכפקין מים ומזון ומתקנין את הכלכים ר' חניי בעי כמה לתיומר בספר שומר פרהב מפי כהן ולומרה לעם בכל לשון ולומר אף בקרובי המלחמה כן כתיב ר' חייא וכו' כל"ל ופ"ש דהכא בהכנה הלקמן כל' ו' תן כל שלו שומעין דברי כהן מעכרי מלחמה והוזרים ומכפקין מים ומזון וכו' וזה קשי על קרמי דודברו הכפרים וגו' מי אבר בהם בית וגו' כרי מפורש בקרא שהכפרים דיברו זה ועכ"ז הכהכה לומרת דמעכרי המלחמה וסיינו כתיל שומעין דברי כהן ובהכרת לומר שהכהן לומר והכפרים מכפיעים ס"ב שפפר לומר גם בקרובי מלחמה כלכתיב והיה כקרבכם אל המלחמה וגבי כהכין ודיבר וגו' שהכהן מדבר והכפרים מכפיעים בכל לשון ובאמת סיינו כן כמבואר בס"ם דילן והירושלמי מפרש מה שאמרה המשנה לקמן כל שלו שומעין דברי כהן מעכרי מלחמה דהכוונה כל שלו שומעין מעכרי המלחמה דברי כהן ועל זה מקשה ר' חייא גא מסתברא דלא וכו' כלומר דלע"ד לומר כן שברי ובגם שהיה אחר שיבוו הכפרים כמו שאמר מקולם ואי ס"ד דגם כלן הכפרים מכפיעים ס"ב למיכתב גם כלן שהרים ולא כהן שלו וודאי דכלן רק כהן ולא הכפרים ס"ב מכיון דאת אמור וכו' כלומר דהא בהמכנה כתיב זה מקולם שלא שיינו על הסדר וס"ב אין רגיה כמובן:

הלכה ט דף ל"ט ע"א [ל"ו ע"א] מתניתא פליגא על רבי יוסי וכו'. עד סוף סעניין ומלן לזה שום הבנה לפירושי הק"ע וסס"מ ולכן נלע"ד דה"פ דכוונת הירושלמי בהכניות הקודמות בריבת מבמע דלא כר' יוסי אמור שים שהובר גבם הך דויספו אחרו בהכרים וגם הכהן וזהו שאומר מתניתא פליגא וזהו בהמכנה דהלכה ו' שאומר כל שלו שומעין דברי כהן וזהו רק על פרהב דמי אבר בוהב ואלו על פרהב שניים דמי בהים הירה וגו' ולזו אומר כן ס"מ דבהב ליכא כהן ומתרץ הירושלמי דלזין רגיה שום דבהכנה רק קמ"ל דשומע פרהב מפי כהן ומבמישין לעם וממילא דה"ב פרהב שניים וגא"כ אומר וסיפא פליגא על ר' מנא כלומר בהכנה דהלכה דויספו פליגא על ר' מנא דלעזן ויספו מבמע תיספא בהקדם ומבמע בהב כלן כהן מדבר ושובר מבמיע דלא כר' מנא ומתרץ דזה לזין רגיה דזהו כמי שאומר עוד דבר אחד הוסיף מלו כלומר וגא הכהן אמרה ואומר הירושלמי לזין תימר כן אפילו על ר' יוסי לית הדא פליגא כלומר אפילו תאמר דהכפי דבהב ויספו כר' מנא מ"מ אפילו על ר' יוסי גא קשה דתני הרשבונים אמרן הוא ואמרן רבו המזרונים אמרן הוא וגא אמרן רבו כלומר שהרי ר' יוסי אומר שהלו כלומר שהרי ר' יוסי אומר שהלו שומעין דברי כהן מעכרי מלחמה והוזרים ומכפקין מים ומזון ואלו אומר שהלו שומעין דברי כהן מעכרי מלחמה ומכפקין מים ומזון וכו' כלומר שהרי ר' יוסי אומר שהלו שומעין דברי כהן מעכרי מלחמה ומכפקין מים ומזון וכו' כלומר שהרי ר' יוסי אומר שהלו שומעין דברי כהן מעכרי מלחמה ומכפקין מים ומזון וכו'

כמבואר מקולם וים לומר דהמשנה סובבת כלידך תנא. כנלע"ד:

פרק ט הלכה א דף מ ע"א [ל"ח ע"א] וכרבי ישמעאל וכו'. אלו מובן אלו בימה כתיב כאן ואלו אמור לכתיב וירבתה ירושה ויבינה ס"ב גא סייבא לדר' ישמעאל ולכן נלע"ד דבאמת ס"ב וכר' ישמעאל כלומר דכאן כ"ע ס"ל כר' ישמעאל דר' ישמעאל בביאה סובר כן ורבנן פליגי עליה אבל בכאן לכתיב וירבתה כ"ע מודים דזהו לאחר ירושה ויבינה ומ"ב דבר תימה הוא אלו אי"ב שביבאו וחילקו גא היו מובנין כלל כשאמת הרוב בתמיה ועל זה מתרץ ר' פינחס לשיטו כן דרק על דיבו שנלה שרופה גא נהגו אז אבל וודאי לקוברו ולניין על הקבר גם אז משמו וזהו שאומר מלויין היו כלומר שבקבורתו ושמו ניין ומביא מהוספתא דגם בדין שנלה שרופה מקולם היו שלוחי ב"ד יוצאין ומלקטין סימניו ומלויין על קבריו כדי שאם"כ יבואו ב"ד מלשבת הנזית וימולו ס"ב עד ביאתם מלשבת הנזית היו עושים גם בשבע שביבאו גם בשבע שחילקו:

שם [שם ע"ב] ומרקטין את סימניו ומבירין אותו וכו'. כנ"ל:

הלכה ב דף מ"א ע"א [ל"ש ע"ב] ברם הבא באדמה לא טמון וכו'. כנ"ל וזה שבשבם לף על פי המים יש למחוק:

הלכה ו דף מ"ג ע"א [מ"כ ע"א] שלשה מקריות נאמרו בעניין אחד וכו'. כלומר לבד זה שבכאן בשנלה שרופה אז דלא מציב רק מה שבתורה ולא בפיסרא:

סליק מסכת סוטה

מיכל המים לירושלמי

מסכת נדרים

פרק א הלכה א דף ב' ע"א א"ר יודן וכו' שבועה הרי עלי אטור שבועה וכו'. נראה דיש למחוק מסור ופ"מ:

[שם עמוד ב] תנו ובנדבותם לא אמר כלום וכו'. יש כאן כעות וכ"ל תני כנדבת נשעים לא אמר כלום שהרשעים אין מתנדבין הלא אמרה מכיון שהתנדב אין זה נשע כ"ל לכן מפורש בתוספתא פ"ה דנדרים ע"ש ולא ידענו למה נדחקו הק"ע ופ"מ ולפרש לכיף:

דף ב' ע"ב [ג' ע"א] הדא אמרה שהכשירים נודרין וכו'. עק"ע ופ"מ ודוחק ולעל"ד נראה לכל זה קושיא היא ופ"פ הלא אמרה שהכשירים מודרין כלומר מדאמר כשרי כשירים משמע שם שהכשירים מודרים בתמיה והרי כיון שנדר אינו כשר שהכשירים אינן נודרין לעולם ומתרץ מתניתא ר' יודע כלומר דיש נדרי כשירים שנדר אינו אלא מסידים הרשעים ועל זה סיתה כוונתו שמה שאמר הנדרי כשירים ומ"מ לא אמר כלום מפני שהכשירים כשרכו אין מודרין אותו ורק מסידים הרשעים היו עושין כן שהיו נטוחים בנדקתם אלא יבואו ולא שהם כשירים:

דף ג' ע"א [שם] ר' מנא בעי למה לי כשמעון הצדיק וכו'. אין שום הבנה לזה לפי פי' הק"ע ופ"מ ועל"ד נראה דה"מ המקשה על מה שאמר ואתיא דשמעון הצדיק כר"ש דלא כחכמים ר"ש אלא כחכמים אבל לכך שעל הפעה אינו לרווי ולפ"ז לא אכל שמעון הצדיק לא חשיב אלא ושמא ס"ל שכרי בשים על הפעה ושם אינו יכול להיות דא"כ לא אכל קדשי קדשים מימיו והוא היה כה"ג ועוד דא"כ מאי קאמר לא אכלתי אלא ניזר הרי לא אכל שום חשיב ושום אלא אכולן על הפעה אלין ואפאי דשמעון הצדיק לא אלא אעמו כחשיב אלא אכל ומשתית אלא ומשתית ס"ל לא אייך אין הקרבן מרעון נמור ולכן לא אכל אלא ניזר בלבד דכחשיב אלא ומשתית ס"ל לא אייך זה שהתורה חייבתו ופ"כ אין שמעון הצדיק כר"ש ופ"פ ר' אבא בעי למה לי כשמעון הצדיק לפילו כר"ש כלומר אין תאמר דשמעון הצדיק אינה לפילו כר"ש ופ"כ לא אכל אלא אלא ומשתית אלא ומלי אבר בלבד אלא אכל נוזרי הקרבן והכהנים אין אחר הוא וכשם שהקרבנות אבור אכל נוזרי כמו כן הכהנים ומסיים הלא אמרה שאלא אכלו לשמים בלשון קונם ונפשה הבעיא והכי קיי"ל וכן פסק הרמב"ם ז"ל:

פרק ב הלכה א דף ה' ע"א מאן דמר על נפשו וכו' ומאן דמר אפילו על אחרים וכו'. לעל"ד כ"ל ומאן דמר אפילו על אחרים אסור נכסי אחרים עליו הם לוסר נכסיו על אחרים לא כ"ל ופ"ז לא פליגי וגם לשון על נפשו משמע כן דעל נפשו יכול לאסור הכל בין שלו בין של אחרים:

הלכה ב [שם ע"ב] [שם] ולמה לא תנינן שבועה שלא אוכל לך וכו'. עק"ע ופ"מ וכמה מהדוחק הוא זה ולעל"ד נראה להירושלמי ס"ל להאומר שלא הוא היפך מהאומר לא זה מוכח מהמשנה דלהאומר שבועה שאוכל לך אסור ומקשה הא אלדרבא נמצא שאוכל שלא זה שם שיש אומר שבועה שאוכל לך אבל שבועה שאוכל לך הוא הכוונה להיפך בשבועה יהא אם שאוכל לך כמו שפירשנו בהמשנה ודון מינה ומינה באומר שבועה שלא אוכל לך הוא הכוונה בשבועה יהא אם שלא אוכל לך אבל אם שאוכל לך מותר ולפ"ז שפיר פריך ולמה לא תנינן שבועה שלא אוכל לך אותר ומתרץ שני תירוצים בהאי ענין דתנינן חומר של שבועות ולא קולות של שבועות ועוד לשבינן מימר שבועה שלא [כ"ל] אוכל לך לדברי חכמים אסור לפוס כן לא תנינן כלומר דוודאי ר' יהודא דמיקל בנדרים ס"ל שאומר ירושלים לא אמר כלום שאוכל לאחר פעם שלא אוכל לך מפרשינן שבשבע חכמים דר"י הולכין בכל שבועה להומרא דשאומר שבועה שלא אוכל לך ולפיכך לא תנינן שלא יאכל משלו ובשבועה שאוכל לך מפרשינן שבשבועה יהא אם שאוכל לך ולפיכך לא תנינן זה אחר מעשה בפלוגתא כנלע"ד:

פרק ג הלכה ב דף ט' ע"א [ח' ע"ב] תמן תנינן שבועה שלא אוכל כבר זו וכו'. העניין סדום והסיבות רב ובבלי הק"ע ופ"מ אין מספיקים ולעל"ד נראה לכל"ל לשכח תני על תרתיהון זה אומר בשבועות מבנדרים שנשנת שבועה אסורה ושנשנת נדרים מותרת לא הלא אמרת אלא על הלא תמן תנינן שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה אינו חייב אלא אחת דבר שאלו בנדרים אסור ובשבועות אותר ודבר שבנדרים מותר ובשבועות אסור אחד דברים של עצמן ואחד דברים של אחרים אחד דברים שיש בהם ממש ואחד דברים שאין בהן ממש אמר ר' בא בשם שמואל שבועה שבהן פלוגי לפלוגי מנה ומנה אלא נתן מאחר שאין בידו לבא לין בידו לשבור ר"ש בן לקיש וכו' כל"ל ובדפוס אחאלפו המורות וה"פ זה לקי מבדרי שנות ואומר מבשה תני על תרתיהון זה אומר בשבועות מבנדרים כלומר מינו בריית שאומרת שבשני דיבי המבשה ם אומר בשבועות מבנדרים ולא פורש על זיהה מבשה ומפרש ירושלמי דמסתמא קאי על אשמעינן על נדרי הבמי ועל נדרי שנות וכשה בנדרי שבמי מקודם בריית דשבועות שבמי לשבועות והשיית משמעת שבועת שבועות לשורות ושנשנת נדרים מותרות ורוצה לדקדק אלא דשבועות שנשנת לשורות ובמה מינו כן כמבואר בפ"ם שלנו [כ"ם:] ע"ש ודחי ירושלמי לא הלא אמרת אלא על הלא כלומר אלא קאי בריית שבועות שלא אוכל לך אבל אם שאוכל לך [ומ' שבועות קאי ומבאר ואולך תמן תנינן בפ"נ דשבועות שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה אינו חייב אלא אחת דבר שאלו בנדרים אסור ובשבועות אסור [ויש דבר בתוך נדר ולא שבועה בתוך שבועה] ודבר שבנדרים מותר ובשבועות אסור [ויש שבשה לשבועות שבמיה] אחד דברים של עצמן ואחד דברים של אחרים אחד דברים שיש בהם ממש ואחד דברים שאין בהם ממש כלומר ואל אלו שני הדיוים קאי בריית דנדרים ונם אותר ובשבועות אסור לנדרים לא תנין על דבר שאין בו ממש כדתנן בפ"ב דנדרים ונם על נדרים מנדבות אחרים אבל לא על שבועות שנשנת ואמר ר' בא בשם שמואל וכו' וזהו כדרך הירושלמי שאחר כמה ימים [והירושלמי אינו הולך בשיטת ס"ם דילן בסוגיא זו כלע"ד] :

[שם ע"ב] אמר רבי יונה הבין קישון קדמוי וכו'. עק"ע ופ"מ שאבשין הגירסא הנכונה ונם לגירסתם דחוקים הדברים ולעל"ד נראה לבגירסא הנכונה וה"פ דר' יוסי סובר היפך מהקודם ולר' יוסי סובר ר' יוסה שפקירו את נדרו אמור דר' יוסי ס"ל דלעתו נם על מה שפקיר וזה שאמר ר' יוסה מקודם לא שלח על לעתו וכו' זה ל"מ כמו שיתבאר וזהו שאומר הבין קשון קדמוי שכך הקשו לר' יוסה הא הבקר יחיד לא כלומר זה שאומר ר"מ לעיל כיון שהלא מפקיר יש דבר מרשותו זה כשהפקירו בפני רבים לתין חבם להערמה אבל בפני יחיד לא מפני שחוששין להערמה והקשו לו והא תנינן והלא מוטל ומוכל וכו' והרי הוא בפני יחיד ואמר לון לא עלה על לעתו וכו' כלומר לשעולם ס"ל לר"מ דבפני יחיד אין יוצא מרשותו והשיתר בכאן מפני שבשעה שנדר לא עלה על לעתו וכו' כלומר שפיתה כוונתו לאסור עליו על מה שלא יפקיר ולא על מה שיפקיר ולכן שמך זה שאמר ר' יוסה בשם רשב"י להמפקיר שדה לעשרה כדי שיהא נכסי עשרה נכסי אחד מהם כדאמרינן בפני אחד מהם ואפ"ה אינו יכול לזכות בה עד שיזכו בה כולם ואפ"ה אמרינן הכא שיהא נכסי אחד מהם כדי שיוכל לזכות בה ר"מ אומר בפני עשרה לא הוי הפקירה ואפ"ה אמרינן בפני

מיכל המים לירושלמי מסכת נדרים פרק ח ט יא

הלכה ו דף כ"א ע"ג [י"ו ע"ב] ואין דרך היוצא ממנו לאכול נדר בו מותר ביוצא ממנו נדר ביוצא ממנו אסור בו מה אית לך וכו'. כל"ל ונמוסקמת פ"נ ליתא כלל נכנס זו ע"כ:

פרק ח הלכה א דף כ"ו ע"א [כ"א ע"ב] אמור דבתרה והוא פליגא ליה אורחיה דבר נש מיטר לחבריה וכו'. כמה מרחו הקי"ע והפ"מ וסוף סוף כדברים למוקים ועכ"ל נראה שכולן קושיות הן לכוכיח שכלשון בני אדם כלילה כולכת אחר היום שלפניה ומקודם מדייק שכיום כולך אחר הלילה שלאחריו ועל זה אומר לית אורחיה דבר נש לומר לחבריה ברחמים גם עכשיו כלום רומסת כלומר כשגג אכל עדיין כל היום עם קלת משך מן הלילה אומר לחבירו עדיין גם אכלתי היום ואינו חושב אתמול וזהו שאומר ואומר אתמול כלומר וכי אומר אתמול בחמיה שלפני שכיום כולך אחר הלילה שלאחריו ואתה מוסיף לשקר שכלשון בני אדם אין הלילה כולכת אחר היום שלאחריה וזהו שאומר אמור דבתרה והוא פליגא כלומר שמקודם שכיום מן היום ואתה מוכיח מן הלילה ומה יתשכר ע"כ כן והיינו לית אורחיה דבר נש מימר לחבריה בשקרא גם בשמת כלום רומסת כלומר אמי אמי גלילה כלום ואין בני אלילה אומר לחבירו בשקר אני גם אכלתי כלום רומסת כלומר אתמול בערב ואינו אומר היום כמו שמסיים מימר יום דין הוא כלומר וכי אומר שכיום הזה גם אכלתי בחמיה וזהו שפני שאתחב שלילה שלפניו כיום אחר ואתה מביא ראיה אחרת שכלשון בני אדם מונין המ"ע מבוקר עד בוקר ולא מערב עד ערב ומה מבואר ע"כ לפלוגת אמתניתן וזהו שאומר לית הוא פליגא והיינו יום זה מסבת זו ומסבת זו מיום זה ויום זה מכיום כלומר אדם שאומר יום זה מסבת זו אעפש דבר פלוני כנון יום ג' אעפש כמלבר כוונתו מן יום ג' בבוקר עד יום ד' בבוקר וכן כשאומר שבת א מיום זה כלומר שאומר בשבוע זאת ביום זה כנון יום ג' אעפש דבר פלוני כוונתו מן בוקר יום ג' עד בוקר יום ד' וכן יום זה מכיום כלומר כשאומר יום ג' מכיום אעפש דבר פלוני הרי כיונתו מן בוקר יום ג' וכל אלו אם רחות שלין האדם כולכת אחר לנון בני אדם וזהו שאומר כמלן אמר הילכו בנדרים אחר לנון תורה ומתרץ ר' יונה בשם [בחמיה] כרש שכח

מיכל המים לירושלמי

מסכת נזיר פרק א ב ג ד

פרק א הלכה א דף א' ע"א [א' ע"ב] מודה הוא הבא שהוא רוקה וכו'.
מדברי הפ"מ מבואר שגורם מודה הוא שהוא רוקה וגם גרם
שכח ומפרש דקאי אהך דר"ם שהיו יודע שהנזיר אסור בין ודברין תמורין שבתוספתא
דנזיר פ"ב מפורש שר' שמעון אומר אין לך פחות גדול מזה ואין זה רוקה וכן מפרש
בבר' יהודה והוא תימא והטיקר כגירסת שלפנינו מודה הוא בכך וכו' וכן גירסת הקי"ע
אך בעיקר ענייגא דר"ם לא ידעתי היכן אמר ר"ם דאינו מביא קרבן וגם לפי' הקי"ע הוא
תמוה כמותן ואולי דקאי על אך לתניא בתוספתא לנזיר פ"ב הרי עלי נזלה חלי נזיר ה"ז
מגלח נזיר שלם ר"ם פוטר שלא ההגדב כדרך שמתנדבין ומגלח פירותו גילוח עם קרבנות
ולפ"ז הייתי אומר דגם כיוויין הוי שלא כדרך המודרין וקמ"ל דאינו כן:

הלכה ב דף ג' ע"א נדרים חלין על איסורין וכו'. ולפ"ז מסתמא דר' יוחן פליג
גם על חבריה וגם על ר' יוסי כר מניגא דלעבריו מל נזירות על איסורין
ולא מסתבר כן ולכן נלע"ד דפ"ם לפניגא רק על הבריה שהלן שר ריב"ח מפשט כולן שלא שמעו של ריב"ח הוא משום דאין זה בכלל נזיר נזירות ואינו כשריני נזיר מן הנדרות
ומן הדינלה דלב"ש בגפ"ב אינו נזיר. ומתורן קושית פ"ק דלב"ש שריני פ"ם:

הלכה ג דף ד' ע"ב מעתה אם גילה יום שלשים לא יצא וכו'. ופימת דלב"ש
ניפרוך גם על הדרשות הקודמות על נדל פרע ועל ירח יומים ושל ושימים
הרשומים ושוב מלי קושיא דילמא בשמת כן הוא ואכרי בר קפרא ס"ל כן ולכן נלע"ד
דאין זה קושיא דלא שלה כלומר דלדרשות הקודמות ואלאי כן הוא דשמא דלא
לא יצא כגר קפרא ושומל דאם גם לדרשא זו ס"ל כן אז לגא ומשיב לדרשא זו אין לריך
לומר כן דיומם מסר כתיב:

הלכה ה דף ה' ע"א [ה' ע"ב] ר' מנא בעי למה לי כשמעון הצדיק וכו'. ע'
מה שכתבנו דיש נדריס סוף שלכה ג' לשוטים דשמעון הלדיק פיגו הולך
בשיטת ר"ם דר"ם קפידתו על החמת ומ"ל לא אכל חמשת מיניו ושמעו דשמעון הלדיק
משום דתוכין ומתחרטין ואין זה מוגע לדר"ם ופ"פ למה לי כשמעון הלדיק שפילו בר"ם
כלומר ואין לפשר לומר דשמעון הלדיק סיגר שפילו בר"ם דס"ל לא אכל חמשת וכו':

פרק ב הלכה א דף ה' ע"ב [ו' ע"א] על דעתיה דר' יוחנן נזיר על דעתיה
דריש לקיש נזיר הריני נזיר וכו'. כל"ל ופ"פ שמשל מה
נפיק מינייהו כלומר בין ר' יוחנן לר"ל לאיזה ג"מ יש לכיון דבין לר' יוחנן הוא נזיר
ובין לר"ל הוא נזיר מפי ג"מ בין השטמים ואומר שכל"מ היא בשאומר הריני נזיר מן
הכסף דלר' יוחנן שהשטם מפני שהוגית נזירות שפיו גם בזה הוי נזיר לכ"ם שבל לר"ל
שאמר משום כיוויין כיוויין אין זה רק בהריני נזיר מן הגרוגרות ומן הלבילה שהם כיוויי
כיוויין ליין ולא בכסף ולזה פריך ר' עוקבא לשיך שפשר לומר לר"ל לית ליה שהם שהוגית
נזירות שפיו דלפ"ל מחלפת שיטתיה שהם שאמר על משנה דהרי עלי מחלת עולה
כמו שהמגלר שלא גמר מלגלח עלי מחלת עולה ומשנה דהרי עלי נזלה חלי נזיר הוי
[בשני] מגלח עליו קרבן שלם על דעתיה דרבנן וכו' מביא קרבן אחד ולא יותר ומשרש השטם שכן שנזיר
פיגו יכול לשמור שתו שברי לא נדר רק בחלי קרבנות ולכן כל אחד מוכרח להביא קרבן
שלם על מירותו וחלי קרבן נזיר שברי נדרו:

הלכה ו דף ה' ע"ב פשיטא שבשוף היום וכו'. שק"ע ופ"ם ובדוחק מבואר ולע"ל
נרשה לכ"ם פשיטא שסוף היום על שבשים לומר שם נולד בבן בסוף יום
שבשים דעולה לו כשנולד בבן בתחלת יום שבשים שהו שיעלה לו כשנולו לומר
שם יום השבשים עולה לו לנזירות עשרו ואינו שפסיד לולם שו דעולה לנזירות בשו ושפסיד
עד שבשים ושיקר בבשיע שם עד ועד בכלל שו עד ולא עד בכלל ושפשים ליה ולא שתניתא
פיה לשהר שבשיע שוהר שבשים לא שפילו שקלה לומר דלוקא כשנולד לשהר שבשים

כותר שבל שם נולד קודם לשהר שבשים דהיינו ביום שבשים ושפיה שמקלתו ממנו שנול:
בבוקר של שבשים מ"ם שהו סוהר בלא לשהר שתחלת היום [של שבשים] עולה לו [לשבש]
כשנול ושפיה ליה לעד ועד בכלל:

דף יוד ע"ב [שם] השלים נזירותו ובא להשלים נזירות בנו וכו'. לפי' הפ"ם אין
שום שעם לדברי ר' יוחנן ושם לי תוך י' ימים הרשבונים שו שהכ"ם
ונכון לגרום לא שבשים ימי נזירותו ושקודם שלשי שהל ביום תשעים ולפיכך עשרה ימים
הרשבונים הוא כתוך מלאות ושותר הכל ועק"ע:

פרק ג הלכה א דף י"א ע"ב [יוד ע"ב] אמר רבי חגי די הוא שטועתא
כן וכו'. עק"ע ולפי פירושו השה בש"ק בל"ם משתה על
השובא לגלח בע"ם בשהל יום ל' בשבת ע"ם שלל בשמת לר' שני יוחי שבשמת
יש לומרים כן לבשהל יום ל' בשבת השובא שע"ם וכן יש לומרים לשוהל יום שבשה ושפשה
יום ל' והכי משמע פשטא דב"ם דילן בש"ק [ב"ש.] ובשור ש"ם יו"ל סי' של"ה ע"ם
וכ"מ מסה"מ:

הלכה ב דף י"ב ע"א [י"א ע"א] הון ידעין דרבי יוחנן פליג וכו'. עק"ע ופ"ם
ולשע"ל נרשה לב"ם לר' יוחנן פליג על שם שר"ה לומר לשפילו שהר
בשלה בקרבן ושהר הגילוח שם בשהל על הרשבונה עלתה לשטיב לשילו כן ורק
לרבנן עד שיביא כל הקרבנות כלומר לקודם שבשים כל הקרבנות יכול לשטהל ולשהוב
נזירות שבשה בעד הטייב ורק בשבשים כל הקרבנות אינו יכול לשהוב נזירות בעד הטייב ולע"ם
שפילו בקרבן אחד שבשיע שוב אינו יכול לשהוב נזירות בעד הטייב:

[שם] ניהא שניי ראשונה ראשונה שניי' וכו'. דברי הק"ע והפ"ם שלל לשוקים
ולע"ל נרשה לב"ם לשטני שיע היא שטומד בנזירותו כלומר לכאן לא שייך
בשהל על אחד שבן שלא שהל שבשה שני נזירות והתירון הוא ביון שהוסה נזירות קיבון בזה
נזרו קודם לקרבנו ושפיר יכול לבביא לת קרבנות שיבשה ולזה פריך ניחא הייב הרשבונה
כלומר שהינה בשהל נזירות הייב בשביא לו קרבנות על שני נזירות יולא נם בקרבנות
של הרשבונה שברי בבר השלים של הרשבונה שבל הרשבונה הייב בשהל לשם הפרים
שני הקרבנות בשעה שהל נזירות הרשבונה ושיך יולא בקרבנות של הייב הם עדיין לא
התחיל לנסוה נזירות של הייב ומברון ר' יודה הלא מסייע לר"ש כלומר לשזה לר"ש
דס"ל שפשילו הביא הקרבן ונילה ושהל על הרשבונה עלתה הרשבונה בעד הטייב ושו
שהל ידי שלוח על הרשבונה שהבת נזירות שהל בעד הטייב ס"ל שהבטין שניהן שהידו
נזירות אחת וקרינן בהו מרו קודם לקרבנו בהל נזוני לפילו בשלה שהל על הרשבונה
ושפיר לא כן ר' יעקב שפקד וכו' כלומר הא ר' יוחן פליג על ר"ש ואין שלכה לר"ש
ואינ שפרש הירושלמי דזה שר' יוחן אמר הל הקרבנות שהיו לו בשעת נזירותו זהו לרבנן שהל
שהל אחד שהיו שלשה קרבנות ושהל שלשה נזירות ולזה פריך ר' מיבעי ליה לשהל
ושנזירות של בנו מייבש הבייתא ולפיכך לקלש קלשה לכאחת שהיו ופריך בלא עלתה לו
הייב הרשבונה בתמיה כלומר הא וודאי שני נזירות הן ושתרן ר' יוסי לעשות מייבש בשני
נזירות שקיבל על עלמו שאמר הריני נזיר בריני נזיר ובדון שלא יהיב אלא אחת רק
שהאמרת עליו ולכן נחשדן כאחת וכ"ם בפ"ם וזהו שמשייס הירושלמי לא דייק ופי' שלא
שלא שומר אין בידו כלום כלומר דהתם רוצה לומר דכל זמן שלינו טשג נזירותו השנייה
מקרי שלינו נזיר עדיין ונשמת לינו ק. כללע"ד:

הלכה ד דף י"ג ע"ב [י"ב ע"א] אמר רבי שמוי מכוון דתימר ניתק וכו'. אין
הענין מוכן כלל לפי פירושי הק"ע והפ"מ ונלע"ד דהפ"ר ר' שמואל שהל
לכיון לנשמע ביום שלשה שבשים אין סדין שם נשמע בשלו שבשים והכי זהו
פשיטא דסיפא לינו שלא שהל ז' ימים ולא משטע שתירא שלא משטע שטומשה דשתירה לי
לשטע לומר כלל שברי שהוסה לשרה דתוך שלשה ביום שלא סותר ולא שהר שלשה
והכי אין זה נזירות הלשה שלא לשיבת הנזירות שקומשת ורק שמשהל לכיון לנשהל
שקודם לביום שלשה וכ"ם בתוך שלשה ביום לשניין ז' שהל שלשה
שביעי לשניין ז' ולזה שהל אין הדין כשנשמע בלנו שבשים לשטיין זה ולומר ר' שמוי
שכיון לתימר ניתק לתורתו של נזיר כלומר לשתורה לשרה לנשמע ביום שלשה
נזיר ניתקו כל שלשה שלו לתורתו של נזיר לשניין זה לדיכם כשנשמע ביום שלשה וכמו
שנשמע ביום שלשה אין שביעי עולה מן השניין כמו כן בכל השלשה שלו ועל זה פריך ר'
מנא לה משנשמע ביום שלשה שלא לשה יסתור שלא שבשה ויסתור שלשה יום שלא כשנשמע
לשרה שלשה ושביעי שלו עולה לו מן השניין כל"ל ופ"ש דר' מנא שקשה על זה לשמ"ב שם
הסותר עשרה שלשים שלו שלו יום שלשה ס"ב יסתורו כשנשמע בשם שלשים יום כדין נשמע
ביום שלשה שלא שלינו שמה רק שבשה ימים בע"ב לדיכם כשרה שלשה ושמילא לנם
לשניין זה הוא כשרה שלשה ושביעי שלו עולה לו מן השניין:

הלכה ה [שם] מתרין בו. על סיין ועל שתולשת ועל השומשה כל"ל:

דף י"ד ע"ב [י"ג ע"א] שמואל אמר יצא והזה וכו'. כלומר שחולק על רב ופ"ע
דבשומשתו לינו מוכח:

הלכה ז דף ס"ז ע"א [י"ד ע"א] וכרב לא בטהרה העדות. שלו אומרים בתוך
היקו מנה ושלו אומרים בתוך שפולתו מנה לברי הכל הכתים העדות לשהר
עדות לא בשלה בשהות זה כלומר בשקל וכו' כל"ל וכן הוא בירושלמי יבמות פפ"ו ה"ל
וכך לשקל הוא בדיני נפשות:

פרק ד הלכה א דף ס"ו ע"ב [י"ד ע"ב] נעשה העיקר שפילה. לפי'
הק"ע והפ"ם שלל שלה השום וכי בשביל שלשה הסותר הרשבון לשהר
עוד פעם ושני נשמע שפילה שלא היה שטומד בנזירותו ולכן נרשה לב"ם
דהרשבון שלשה שהר שהר שבשי ושני קיבל עליו עוד נזירות שלה ולכן הרשבונים ועל שלו
שבשיע נשמע שפל לבשי והק"ע שיבש הגירסא ושין לוכך בזה שלא כש"ם:

[שם] או כל אחד ואחד שתים הוא הותר וכו'. כרבה תימה לשני קש"ל ודברי הפ"ם
לין נכון הוא פעם וכן לש"ב בשבת שנייה ועוד יש לדקדק על שינוי הלשון דכשן
לשה הוא הותר וכו' ולש"ב לשהר הותרו הן ולא שהר הן הותרו ונם בשבת שנייה לשהר
הוא הוא הותר ולכן נלע"ד דב"ם הוא הותר הן הותרו הן כלומר כשו
שהן וכיינו שהותר שהד שהן לא הותר הוא כלומר בשני שלא שהר ביון שהשהר ביחד
ושלו הוי כדיבור שהד וכשניהר בשהד נם בשני הותר לשינו הן ובבשת בשנייה ס"ם הותרו
הן כלומר בבשניהן הותרו הותר נם הוא שלא הותר הוא כלומר שהד שהן לא הותרו הן
כלומר לא בשני שעשו ולא הרשבון דוודאי לם תהה כל שהד ושהד נזר היה ע"ב שהותר
נשהר שהרי שהד שהן הותרו לשהה הם שהשקיעו שהת שהיה שניה נזר ושין בפ' שהת
שניה בפי' בפ"ת דב"ש עפי שהת שניה שניה בפי' בק"ע שהייב שהי נזירות לבפ"ת
לשיה נשון הוא שהת שניה שהד שהשה או שהת בל שהד ושהד הר שין בפי' בשק"ע
שלינו הוי בנזירות שהת שניה שהד שהשה או שהת בל שהד ושהד הר שין בפי' בשק"ע
שלינו הוי בנזירות שהת שניה שהד שהשה או שהת בל שהד ושהד הר שין בפי' בשק"ע

בשני נזירות אלא לכשפקע הוא מן השני נזירות כם תחת שניכם ניחל ולכן אם כותב אחד מהן גט אפילו אחד מהן שפפי' תחת כל אחד ואחד ולכן אם כותב אחד מהן כותב גם לו נזירות אחת. כנלע"ד:

[שם] ראשי מן התגלחת. נראה לכל"ל שיעור רבי מן התגלחת דרבי הם גם בלא תגלחת סוי נזיר כמו שאומר אח"כ רבי נזיר וכו' נזיר:

הלכה ב דף י"ז ע"א [ט"ו ע"א] הותרה היא הותר הוא וכו'. לפי הפ"מ דקאי אהריני נזיר ואת הרבה תימה דלא"כ אין לך קשה יותר מזה שכתב הוא גם כותב היא כיון שאמר על מנת ולכן נראה דקאי אם"פ אהריני נזירה ואתה וכ"מ מהכ"ע ותולי דנם בעל מנת אין הבעי תלוי בהרישון ול"ע:

הלכה ה י"ט ע"א [י"ז ע"ב] מיפר לה מפני שערה וכו'. לפי הפ"מ הקושיא הרבי בגל מיון מוכן דמאי תירץ בשאם אכול מיפר נדריה מיפר מה שפניה כי אכן הוא מ"מ מה בשאתה הקרבן ומותרת לבעלה יין ולעמא למתיס הרי מיון מיפר נדריה ולכן נראה דלכי פריך מיפר לם מפני שערה דתימה הרי התורה לא נתנה לו רשות להפר מפני שערה ואיך תומר רבי שיכול לומר מי שפני בשאה מנלחת ומתרת לאיזו כן להתורה בשאתה לו רשות להפר מפני מיזו שפני נפש או מפני דבריה שניזו לביזה וממילא למיפר אם בעליה והייט שתנלח והוי כאלו התורה נתנו לו רשות לעשות בשערה כרצונו וא"כ הרשתה לו התורה גם בשביל שערה לנדה:

הלכה ו דף י"ט ע"ב [י"ח ע"ב]. קרוב מהו שימהה וכו'. פירושי הק"ע והפ"מ לחוקים ונראה משום דבשאה היתה שמיהו קרובים אם שכוונה הרבה מקרובין ולא אחד מהן או אפילו אחד מהקרובים:

פרק ה הלכה א

דף כ"ב ע"א [כ"א ע"ב] ונמצא רבוץ וכו'. לפי הפ"מ פשיט ליה דאיזו קדום למדמה לשחמתית ונראין ואיזו מוכן חיזה למיון הוא אם אין אחר הוא ולכ"ל נראה להיפך דפשיט ליה דקדום מדאמר בגל אין וכן דייר זהב קדם ומכן שהלי שהריחוק משוי לשנל ומדייר לדייר זהב הוי כרבה יותר משהריחוק משומד לגרוע וכיון שבשה קדום כ"ם נכלו:

פרק ו הלכה א

דף כ"ד ע"ב [כ"ג ע"א] עד דלא יתברינה בידיה וכו'. הק"ע והפ"מ ולע"ל נראה דס"פ שמראה לו לממ"נ לאיזו חייב בגלא אחת דעד דלא יתבריה בידים כלומר לא תלק בפני עצמו אלא שהיה סבור שמותר לעבוד עכו"ם הרי ים לכן אחת ואין כאן הבה כלומר הרי ים לכן שנגה אחת בלבד ואיזו חייב בגלא אחת מן דתנרה בידים כלומר שידע מיסיר עכו"ם בגלא שנגה לשבדים לחלקים שהיה סבור שמותר לעבוד עכו"ם ומותר לקבר ומותר לנסך ויש כאן הבה ולכן אחה מחייבו על כל אחת ואחת הרי אין כאן אחת כלומר דנבה"נ בעיקרי עבודת עכו"ם כשהיה סבור שמותר ס"ל במאי ידע לעכו"ם ואיך אפילו אחת אין כאן ובירושלמי שנת רפ"ח בתרא עיד זוה נם"ל ע"ש:

[שם] כלל במקום אחד וכו'. בפשהיה [ו':] ממיינן להיפך בכלל ופרט הפרוחקין זה מזה יש פלוגתא הם דיין אחד בכלל ופרט הם לאו ושיקיבל בכלל ופרט הוא הפמוכים זה לזה דווקא וכן מבואר בברייתא ד"ג מדות דר' ישמעאל בריש ת"כ המנכה זהו למדה דפרט ובלל או בלל ופרט דיין בכלל אלא מה בפרט ושיוצא בזה אלא לרבות על להלן ולכן מדרכה העיקר הוא הפרוחקין זה מזה דבמקומות הם יש לדונם כמדת בלל ופרט דעלמא וזהו בעיניו בל דבר שהיה בכלל ויצא מן בכלל לא ללמד על עמתו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא וזהו הפרוחקין דלאיזו יצאתה וכן מבואר בת"כ שם במדה זו שלמדוה מבלמים לבאיזה בריחוק מקום ע"ם היטב:

דף כ"ה ע"א [שם ע"ב] אמר ר' שמואל בר אבדומא מכיון דהימר וכו'. אין זוס הבנה זוה לפי פי' הק"ע והפ"מ ויותר קשה הלא בתמת יש בעכו"ם לחלק מזביחה כדאמי חזקיה ולכן לע"ל דבתמת כן הוא והפ"ה דר' שמואל מתרץ על קושיות ר' ירמיה דמקשה דגם הבערה לעורף יפיאת ומומר מכיון דהימר לעורף וכו' כלומר אפילו תאמר שגם לעורף הוי כבלא לעורף ומלמד לא תקשה מעכו"ם דל"ב נאמר גם בשהתוויים יפאת לחלק דהא בתמת זביחה יפאה לחלק והיא עדיפא מהשתתוויים שים בה משהה ומלמדת על משהה משא"כ בשהתוויים כמו שאמר מקומם דבר אחוה משהה ומלמד וכו':

הלכה ב דף י"ז ע"א [ט"ו ע"א] הותרה היא הותר הוא וכו'. לפי הפ"מ דקאי אהריני נזיר ואת הרבה תימה דל"ב קאמר סותר הוא לא הותרה היא כיון שאמר על מנת ולכן נראה דקאי אם"פ אהריני נזירה ואתה וכ"מ מהכ"ע ותולי דנם בעל מנת אין הבעי תלוי בהרישון ול"ע:

הלכה ה י"ט ע"א [י"ז ע"ב] מיפר לה מפני שערה וכו'. לפי הפ"מ הקושיא הרבי בגל מיון מוכן דמאי תירץ בשאם אכול מיפר נדריה מיפר מה שפניה כי אכן הוא מ"מ מה בשאתה הקרבן ומותרת לבעלה יין ולעמא למתיס הרי מיון מיפר נדריה ולכן נראה דלכי פריך מיפר לם מפני שערה דתימה הרי התורה לא נתנה לו רשות להפר מפני שערה ואיך תומר רבי שיכול לומר מי שפני בשאה מנלחת ומתרת לאיזו כן להתורה בשאתה לו רשות להפר מפני מיזו שפני נפש או מפני דבריה שניזו לביזה וממילא למיפר אם בעליה והייט שתנלח והוי כאלו התורה נתנו לו רשות לעשות בשערה כרצונו וא"כ הרשתה לו התורה גם בשביל שערה לנדה:

הלכה ו דף י"ט ע"ב [י"ח ע"ב]. קרוב מהו שימהה וכו'. פירושי הק"ע והפ"מ לחוקים ונראה משום דבשאה היתה שמיהו קרובים אם שכוונה הרבה מקרובין ולא אחד מהן או אפילו אחד מהקרובים:

פרק ה הלכה א

דף כ"ב ע"א [כ"א ע"ב] ונמצא רבוץ וכו'. לפי הפ"מ פשיט ליה דאיזו קדום למדמה לשחמתית ונראין ואיזו מוכן חיזה למיון הוא אם אין אחר הוא ולכ"ל נראה להיפך דפשיט ליה דקדום מדאמר בגל אין וכן דייר זהב קדם ומכן שהלי שהריחוק משוי לשנל ומדייר לדייר זהב הוי כרבה יותר משהריחוק משומד לגרוע וכיון שבשה קדום כ"ם נכלו:

פרק ו הלכה א

דף כ"ד ע"ב [כ"ג ע"א] עד דלא יתבריה בידיה וכו'. הק"ע והפ"מ ולע"ל נראה דס"פ שמראה לו לממ"נ לאיזו חייב בגלא אחת דעד דלא יתבריה בידים כלומר שידע מיסיר עכו"ם בגלא שנגה לשבדים לחלקים שהיה סבור שמותר לעבוד עכו"ם ומותר לקבר ומותר לנסך ויש כאן הבה ולכן אחה מחייבו על כל אחת ואחת הרי אין כאן אחת כלומר דנבה"נ בעיקרי עבודת עכו"ם כשהיה סבור שמותר ס"ל במאי ידע לעכו"ם ואיך אפילו אחת אין כאן ובירושלמי שנת רפ"ח בתרא עיד זוה נם"ל ע"ש:

[שם] כלל במקום אחד וכו'. בפשהיה [ו':] ממיינן להיפך בכלל ופרט הפרוחקין זה מזה יש פלוגתא הם דיין אחד בכלל ופרט הם לאו ושיקיבל בכלל ופרט הוא הפמוכים זה לזה דווקא וכן מבואר בברייתא ד"ג מדות דר' ישמעאל בריש ת"כ המנכה זהו למדה דפרט ובלל או בלל ופרט דיין בכלל אלא מה בפרט ושיוצא בזה אלא לרבות על להלן ולכן מדרכה העיקר הוא הפרוחקין זה מזה דבמקומות הם יש לדונם כמדת בלל ופרט דעלמא וזהו בעיניו בל דבר שהיה בכלל ויצא מן בכלל לא ללמד על עמתו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא וזהו הפרוחקין דלאיזו יצאתה וכן מבואר בת"כ שם במדה זו שלמדוה מבלמים לבאיזה בריחוק מקום ע"ם היטב:

דף כ"ה ע"א [שם ע"ב] אמר ר' שמואל בר אבדומא מכיון דהימר וכו'. אין זוס הבנה זוה לפי פי' הק"ע והפ"מ ויותר קשה הלא בתמת יש בעכו"ם לחלק מזביחה כדאמי חזקיה ולכן לע"ל דבתמת כן הוא והפ"ה דר' שמואל מתרץ על קושיות ר' ירמיה דמקשה דגם הבערה לעורף יפיאת ומומר מכיון דהימר לעורף וכו' כלומר אפילו תאמר שגם לעורף הוי כבלא לעורף ומלמד לא תקשה מעכו"ם דל"ב נאמר גם בשהתוויים יפאת לחלק דהא בתמת זביחה יפאה לחלק והיא עדיפא מהשתתוויים שים בה משהה ומלמדת על משהה משא"כ בשהתוויים כמו שאמר מקומם דבר אחוה משהה ומלמד וכו':

הלכה ב דף י"ז ע"א [ט"ו ע"א] הותרה היא הותר הוא וכו'. לפי הפ"מ דקאי אהריני נזיר ואת הרבה תימה דל"ב קאמר סותר הוא לא הותרה היא כיון שאמר על מנת ולכן נראה דקאי אם"פ אהריני נזירה ואתה וכ"מ מהכ"ע ותולי דנם בעל מנת אין הבעי תלוי בהרישון ול"ע:

הלכה ג דף ל"ו ע"ב [ל"ט ע"א] תני רבי ציידניה קומי רבי ירמיה ופליג וכו'. לפי הק"ע והפ"מ הוי ראיה לפליג מדאין חייבין על בית מקדש בוודאי נם אין ניקון על זה ומזה הוי ראיה לדעת הרמב"ם בפ"ג מטומאה את בל טומאה שאין הבזיר מנלח עליה הוי טומאה לרבות וכמ"ם בפ"מ אבל הרבה תימה שהרי לקמן בהלכה ד' יוסי לתומרא דאם אפילו גילח בשביעי אם בבל בשביעי מוה בשביעי דשמיני נעשה שביעי וכן משמע מלשון והוא שבבל בשביעי כלומר אפילו גילח והוה שבבל נדחה קרבן ראשון ומביא וכו'. הק"ע מהכך הגירסא ואין זו מעשה לך נם לפי' הפ"מ אקשה אמו מוכרת להפריש על הרשון ולכן נלע"ד דה"פ הכא לומר ותני כן והוה רמיא לר' הילא אבל לר' זעירא נלריך לומר דאתיא בבייתא דלא כרבי ומתרץ לאיזו כן בגם לר' זעירא נוכל לתרץ את הברייתא לאתיא כרבי אלא לרבי יהיה הפי' כן מניא קרבן לכל אחד ואחד ואיזו אם הניא קרבן על הרשון נדחה קרבן זה ומניא קרבן על בבני וזוה מכופר נם על הרשון ולר' יוסי בר' יהודה נפרש דלא נדחה כלומר שלריך להניא לכתחלה שני קרבנות על הרשון בפני עצמו ועל בבני בפני עצמו אך לר' הילא יתפרש נם לרבי כן:

הלכה ז שם רבי אלעזר אמר דברי הכל הוא וכו'. נלע"ד דאמר קמי על ר' מנא כלומר לר' זעירא בעא מקמיה מקן תנא וכו' ר' מנא דברי הכל דמשמה לכל החטאות וכו' לאיזה בכ"ע דמשמעתיה ולא בת"ק ואמר ליה ר' מנא דברי הכל היא בגם בת"ק ס"ל בכל החטאות כן ורק בכתן פנים. ולפ"ז ס"ל לבניה:

פרק ז הלכה ב

דף ל"ה ע"א [ל"ו ע"ב] ואף תרתין שאירת' דהן סבא באהילות וכו'. עק"ע ופ"מ ופרבה דוחק ולע"ל נראה דס"ל דכל עיקר דברי ר' מנא הוא לסיכת בגם על בבל הזיר מנלח ומביא על זה שני רחיות שאחד נזיר בס"ם שלח הולין [בל"ה:] ע"ש ולפ"ז ס"ל להשומאה תחת הכובד וידו אחת בלל זו כלומר תחת האהל בלל השומאה ולא על השומאה וידו אחת ברובד למעלה השומאה אין מזיר מנלח מפני שידו שכנגד השומאה ברובד חוללת וידו שנגד השומאה הוא אהל בהשמשה ופריך ר' יוסי היאך סברת יש בזה לומר שיש לחייב על הנגיד מנלח על הנגיד [ובזד] שביבולמי סוי לא כמו שלא כלומר ומזה למדנו שהנזיר מנלח על הנגלים ורואים שהיה מן הדא דאמר ר' יוחנן שהנגלים חורם וממילא הנזיר מנלח עליהן:

שם [ל"ו ע"א] דרוש וקבל שכר. עק"ע ופ"מ ומ"ש מיני מוכן לכיון שיש לחייב על דבשא זו מה שייך דרוש וקבל שכר ולכן נלע"ד לפכי קאמר דרוש וקבל שכר ומין כאן לקייש כלל דהסברת הוא בבייתו כעדשה אבל הנגלים אינן כן אלא במקרש יש שאין בהם כזית כדמוכח מהלשון שאמר לעיל להביא את הנגלים ואין בו כזית ואי ס"ד לכל נגלי אין בו כזית לא ס"ל לומר לך להביא את הנגל שהם ומקשאמר נגלי שאין בו כזית מוכח להדיא דבשרי נגלים יש בהם כזית וכן הוא בגילה בכותני שאומר ר' חגיא מני רבותי וכו' כלומר שרואה לבר חידוש אבל בשרים כולם תחלת בריחתם כעדשה וא"כ בהעם אמת והכי מוכח להדיא דבשרי נגלים יש בהם כזית וכן הוא בגילה ד"ה ואהרתי לאמר לי ושוב ד"ל לאה בקים מרקולין ליהמעיון בית לנגלים מבית ולכן נלע"ד דה"פ וזה שייך לדין הקודם שאמר ר' יוחנן דתחת כרעי המטה וכו' תחת מלתריות אין הבזיר מנלח וגם בל דבר שבראשה לאכן דזה לא חציב אבל דאהל לא מקרי בגלא כעין בית שעוסים אם בל התאמיסים וזה אמר קמ"ל שגלא נאמר דגם מרקולין לא מקרי אהל לתמריך בב"ב [ל"ח:] מני מרקולין קובעת בי וורדי ופי' רשב"ם שעשוי חלונות בעין קובה וטחנים שם

ורדים נמוי וכו' עכ"ל ופירוש לתמיהתי תמוה מקרי לפי כמו תחת מלתרין קמ"ל דלעיל כן וזהו שתמה סמת בבית והמיר בטרקלין [פתוחות זה לזה] המיר מנלה משום שהפסל נמצא להטרקלין וכ"ש כשהמת בטרקלין והמיר בבית דזה חמור יותר כשהמיר יוצא בבית העצוי לתשמישין ולפ"ז שפיר פריך ר' מנא על הכל שכן ממ"נ שם הפסל נחוץ כלומר שם כשהמת בטרקלין והמיר בבית נמצא טומאת הפסל מטרקלין לבית ש"כ ממילא יפה הפסל להמצך כלומר נם כשהמת בבית והמיר בטרקלין נמצא הפסל מטבית להטרקלין ושם משם מיטו נמצך מ"כ נם לסיפך לין הטומאה נמצך ושקולין הן ולין כאן כל שכן כלל:

פרק ח הלכה ב דף מ"א ע"ב [מ"ה ע"א] וחש לומר שמא תנלחת מצוה וכו'. הק"ע הניח שמא תנלחת רשות וכון שוא לך פירושו תמוה כמו שתמה הם"ק ויותר נראה פי' הפ"מ לך נם לפירושו יותר נכון לנרום תנלחת רשות:

פרק ט הלכה א דף מ"ג ע"א [מ"א ע"ב] שלא תאמר הואיל ויצא לחירות וכו'. לפי הק"ע קשה למאי הלקמי מוקי לנזירות בטומאה ומולי דה"ק יעליס ימי הטומאה ויטבול ויתחיל למנות נזירות טהרה ופי' הפ"מ תמוה כמוכן ומולי דה"ק שלא תאמר כולל ויצא להיות תפקע ממנו נזירות בטומאה כלומר שטומאה תפקע ממנו הנזירות וכשומאה כמו על ידי הטומאה:

הלכה ג דף מ"ה ע"ב [מ"ט ע"ב] קבר הנמצא וכו'. הם"ם שלנו [סנהדרין מ"ז:] הנירסא לסיפך בנמצא מותר בהנייה ובידוע אסור בהנייה אבל נרסינן פ"ח מטומאת מת הנירסא כנכלן:

הלכה ה דף מ"ו ע"ב [נ"א ע"ב] עמדוהו למיתה וכו'. הם"ם בנליון ירושלמי סנהדרין פ"ט הל' נ':

בס"ד סליק מסכת נזיר

מקור ברוך

הערות וחדושים לירושלמי.

מאת הג"מ ברוך הלוי עפשטיין שליט"א (בעה"ס תורה תמימה) בנו של הג"מ יהואל מיכל הלוי ז"ל (בעה"ס ערוך השולחן ועוד):

מסכת ברכות.

פ"א ה"א. יעשה כמין מטלית הרקיע כמ"ש וירקעו את פחי הזהב. והוא כמ"ש בפ' קרח ועשו להם רקועי פחים לפוי למזבח—לחק. ומפרש יהי' **רקיע.** שיעשה לה לפוי כמו טס של לפוי. ולפי"ז מתבאר. דתיקר הגירסא כאן ירוץ להיות כמו שהיא במ"ר בראשית ר"פ ב'. ישעו כמין מטלית לרקיע.

פ"א ה"ו. מפני מה נשתנו שמותם של אברהם ושל יעקב ולא יצחק. מפני שאלו אבותיהם קראו להם שם. אבל יצחק. הקב"ה קרא לו שם. מדכתיב (פ' לך) ויאמר אלהים שרי לא תקרא את שמה יצחק:

ומתבאר מזה. בהירושלמי לא דיים כמו שדרשו במדרשים על הפסוק בפ' תולדות ויקרע שמו יעקב. במוסגת הקריאה על הקב"ה. שהקב"ה קרא לו יעקב. עיי"ש בפירש"י. משום דהם כן. גם שמו של יעקב לא יי' כשהוא כמו שמו של יצחק:

פ"ד ה"ב. כנגד שמונה עשרה לויין שבפרשת משכן שני. בלשון "משכן שני" היינו מבואר. וקרוב לומר. שלי"ל שבפרשת משכן שניה. ומוסבת המלה "שניה" על הפרשה. ובלשון הוא. דהשמועה עשרה לויין הם בפרשת פקודי. ומעשה המשכן בלו בפעם רשמונה בפרשת תרומה. ובפעם שניה בפ' פקודי:

פ"ו ה"ב. אסור ליהנות בלא ברכה. דכתיב כן הקדש המלה והבזיונה הכרם (פ' תצא). העולם כולו ומלואו עשוי לכרכם. ומהו פדיונו ברכה.—כמה שמלו המפרשים בכונת דרשה זו. אבל ההבדר בפשיטות. כי ליעלה בירושלמי כאן היתה בלשון זה. כתיב לה' הארץ ומלואה. מכאן דהנהנה מעולה"ז בלא ברכה מעל. ועל זה בא הדורש הזה לפרש כונת הדרשה מפסוק זה. בדרך גז"ש מלאה מלאה. כלומר. נאמר כאן לה' הארץ ומלואה. ונאמר להלן בן הקדש המלאה והבזיונה הכרם. מה להלן קודש. אף כאן קודש. והיינו שכל העולם עשוי קודם כרם. ומהו פדיונו ברכה. וזה פשוט. ורק הלשון בא קצת מסובב. ומן זה מצון נפרץ בירושלמי:

מסכת פאה

פ"א ה"ב. אין לי (בתיב בפאה) אלא קולר. הולם מניין. ת"ל לקוטר. עוקר מניין. ת"ל קוניך.—בשבלי חולין (קל"ד ב') איתמר "ת"ל בקנרין" (פ' תמור). וכן נכון. בלשון הלשון כתיב בעניין פאה. אבל קוניך כתיב בלקט. וכאן יליפין לפאה. וכן לריך לגרוס כאן:

פ"ב ה"ה. את קיר מרלכם ולא קיר חו"ל. עיין בשבלי חולין (קל"ו ו') בתרך דכתיב בכורים בה למעט חו"ל. וכתבו התוס'. דתעמ"י דמלוה ההלוים בארץ היא. ולמה לי מעוטא (כלומר. דבלא"ה חובת קרקע היתה נוהג אלא בארץ). לך לשריך למעוטי. משום דאתקש למלות אחרות בשר בחלב בחד קרא. עכ"ל. והנה שבריתם זאת לא הכון עם הירושלמי שלפנינו. שמעמע פאה במ"ל דתעמ"י שהיא חובת קרקע:

שם. מניין שספק לקט לקט. ספק שכחה שכחה. ספק פאה פאה. דכתיב תעזוב לעני ולגר תעזוב. במו"ט כיף פ"ב דפאה פירש טעם הדרשה מדכתי' יסל לכהוב עזוב וכתיב תעזוב. משמע להם משלך העזוב. עכ"ל. ומפרשי הירושלמי פרשו. מדכתיב זה בלשון שתי פעמים. כלן ובפ' תמור. אבל לא נראה פירוש זה. דבלא מן תעזוב יתירא דבפ' תמור דרשינן שתי דרשות אחרות. במס' תמורה (ו' ע"ב) ובחולין (קל"ב ב'). וכתבו התוס' בב"ק (ל"ב ע"ב) על מלה שתי הדרשות. בתרתי ס"ם (מן תוחו תעזוב דבפ' תמור). ולדברי המפרשים כאן יהי' ל"ל דתלתא ס"ם. וכזה לא מלינו:

מסכת בלאים

פ"א ה"ו. ופן פוסח פרי. לרבות לילי ערב. פירש בפ"מ. שכשוא. שהליפה בארץ גם לילי ערב:

אבל ממתא הטוה מתבארת ממ"ר בראשית פ"פ ס'. לרבות לילי ערב. שגם לילי ערב עשו פירות. וכן הכוזא כאן:

פ"ח ה"א. לא תזרע כרמך כלאים. אין לי אלא זורע. מקיים מניל. ת"ל כרם ולא כלאים. המפרשים נוטרו בהבאור. אבל שום פשוט. דמדייק מה ת"ל כתיב לא תזרע כלאים. אבל הלשון לא תזרע כרמך כלאים. משמע לי'. דגם בעת שכוא כרם בגחלו לא תזרע. ואין זה יוצר שריעה במקום זרוע. הוי אומר זה המקיים:

פ"ח ה"ב. יכול לא יהא מעמיד שכרים אלא נקבות ונקבות אלא שכרים. ת"ל בהמתך לא הרביע. אין אסור אלא להרביע. ובבבלי ב"מ (ל"ח ע') בא דין זה בימירא דשמואל בלא רבי' מפקוק. ובהלמוד שקלו וטרו בזה. ומסיקי שלא היה אחד מן החכמים בבבלי מדרשה פשוטה ומקומית ז'. וגם בירושלמי בזה בפשיטות ובזה היו מיגעים השקלא וטריא:

פ"ח ה"ב. ושליחים על כולו. ברשאומה לא היו אלא שנים (ענלות). בא פרעה ועשה שלש. שנאמר ושליחים על כולו:

ברוש' ניטין (ל"ו ע') כתבו בשאר הלשון מגלח הילתא. שהפירוש שליחי לשון חיטו אמת. אך הכאור הוא ברית ושוב. וכמו ושליחים על כולו. עכ"ל. וכאן הירושלמי לא מפרש ושליחים ממובן מספר שלש. וזהו מפורש בהפירוש שדש שם:

פ"ט ה"א. ותולעת שני. מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים. אף כל דבר שלובשין בו) שיש בו רוח חיים. ובמד"ש פ"ג ה"ב מפר"ת כתב בזה"ל. שני **פולעת.** יש שלובשין אותו בתולעת. והתולעת שם הנרגיים המחזיק ביותר החזיק ערמיני המרובים. ושם חמיס לתולעת. עכ"ל. והנה הירושלמי שלפנינו שהיה מפורשם לדבריו. שהרי מפורש. שהולעת תולעת ממש. שיש בו רוח חיים:

ואמנם דברי הירושלמי מחולקים מפורש עם הבבלי בשבת (כ"ח ב'). לא בוכח-למלכת שיש שלא דבר שהוי בלבד. מבוש דכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך (פ' בא) ובעיקן מן המותר בפיך. ע"כ. ובכה לפי"ז לא לפבר כלל להשתמש למעשה המשך בתולעת שהוא מין שמל. ולולי מפני זה נוה הרמב"ם מדברי הירושלמי:

וראוי להעיר במ"כ רבינו בחיי בר"פ תרומה. דהא דלא מלינו במלאכת המשכן מין משי. מפני שהוא יולא מגוף הבהמה. ולא הוכשרו למלאכת שמים שלא דבר עהור. עכ"ל:

ובשו"ע או"ח סי' קנ"ג כתב. שלמוי להזהר לעשות דברים לערכי ביהכנ"ם מדברים הפסורים לקודש. והנה קשה טובא. לין לנו מלתמשים במשי לבמה לרכי ביהכנ"ם. כמו לפרוכת ולמטפחות ומעילים לס"ת ולעליתים ועטרות וכדומה. ועוד נחשב זה להידור מלוה. וזה פלא. ולא רלינו מי שיעורר על זה:

ולמעין קיום המנהג הנפרץ הזה נראה לומר עפ"י הפבר הדבר. למה זה מלינו דברים שבקדושה שמוזיפים לעשותם מעין המותר בעיך. כמו הפילין וס"ת ושופר. ויש דברים שמוזהרים גם ממין שמא. כמו דפנות סוכה. שפם ג"כ מן התורה:

ויתבאר הדבר. כי דבר דבעינן דוקא ממין בעלי חיים לריך שיהיו לוהין מן המותר בעיך. משום דחל"ם מגונה הדבר. ולכן בתפילין וס"ת ושופר שבעים דוקא מבע"ח בעינן שיהיו ממין עשור. ולא כן דבר שבשר לבא גם מדומם ולומח. כגון דפנות סוכה. לא מיכפת לן אם זה מהמין הבע"ח שבעים התנות ממנו ולומח. הוא מין טמא. משום דבכ"פ לא נרע מדומם ולומח:

ולפי"ז כל התשמישין שבביהכנ"ם. כגון פרוכת ומעטפות ומעילים ועטרות וכדומה שבעים לבא גם מדומם ולומח. לכן בשבעים מבע"ח כמו ממשי. לא מיכפת לן אם אותו המין הוא טמא או יולא מן הטמא. דלא נרע מדומם ולומח:

מסכת שביעית

פ"ב ה"ב. בני ישראל מטוין על קדום הסם ואין בני נח מטוין על קדש"ס. — הרבותא בזה. לעפ"י שעל ברכת הסם (ליפנה מעליה. אתה קלוה הסם) בני נח מטוין. שקיל אחת מבבע מלות דהכו. לעפ"י כן. על קדום הסם אין מלוין. ו"ל הטעם בזה עפ"י המבואר בתוי"ב פ' לתור על הפסוק ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם המולים אתכם מארץ מלרים ונו'. ולתרו בהו"כ ביחס עין י"ת לקדום הסם. לתר הקב"ה. על מנת כן הולאתי אתכם ממלרים. על מנת שתעסקו עלמכם לקדש את שמי. והנה בתוס"ע שאין בסם תבלי זה אין לסס גם מלוה זו: פ"ז ה"א. במס' שבועות ושמעיה יהיו לכם (בשרלים נתמר. פ' שמיני) "לאחד איסור אחילה ולאחד איסור הגלה". והביא הגר"ח "ולאחד איסור אחורי". ושטעמו. משום דקיי"ל שרלים מותרים בהגלה:

אבל זה פלא. דהא מפורש בשבלי הפהים (כ"ג ע') בלכתלה אסורין שרלים בהגלה. ומסמיכים זה על הלשון שיהיו—בהוויתם יהיו. ות"ל בגירסא שלפנינו קיימא. ומוסב על להחלה. וסמיך ג"כ על לשון יהיו. כמבואר.—וע' בהרא' "ומן הגחתון יפרחקון":

פ"ח ה"א. מציכה קונה וכו'. רמה להלן בהערה לירושלמי קדושין פ"א ה"ד (אות ל"ב):

מסכת תרומות

"א ה"א. ונחשב לכם תרומתכם. את שכתוב בו מחשבה הוסם ואת שאין כתוב בו מחשבה הוסם. מכאן לקטן שאין הדומתו הרומה.—הלשון הה שכתוב בו לכאורה אינו מדויק. דהי' לו לומר את שים בו מחשבה ואת שאין בו מחשבה. ויובן. במכוין לומר. את שכתוב בו בהוראה לריך מחשבה. והם הפסוקים כל נדיב לב. כי יפליא. לפלא נדר. שמכל אלה למדין מחשבה במעשה. וממילא נתמעט קטן:

פ"ג ה"ג. האומר תרומת שכרי הזה בתוכו או תרומת מעשר זה בתוכו אינו תרומה עד שיאמר בלפיו או בדרומו. דכתיב ונחשב לכם תרומתכם והרימותם. מה מהשבה במסוים אף הרמה במסוים—ויש להעיר בזה לפי מה שהרגש הוקלוס בפ' ברחבית הלשון בתוך הגן — בחמלעית ניחתא. ת"כ הרי הלשון "בתוכו" מסומן ומוין להמקום. כמו בלפיו ובדרומו. והיינו בחמלעיתו:

אך הנה הכס"מ בפ"ד ה"ב מעבודת יוכפ"ם כתב בשם הר"י קורקס. דלשון "חמלע" אינו חמלע ממש. ובא רק להפוקי קרנות. עכ"ל. והנה מירושלמי שלפנינו רהי' לזה. משום דהם חמלע ממש. הרי זה מקום מסוים:

ובש"ת מהרי"ט ח"ב סימן כ' כתב דעת מהרחל"ח. שהי' נוהר מלומר בנם על תגלי. אם לא לבא תוך י"ב חודש יהא נט. מקום בתוך הוי כמו חמלע. ומהרי"ם הסיג עליו. כי "תוך" משמע מהתחלה עד יום שבו כלין לי"ב חודש זולת יום לשון ויום תמרון. עכ"ל. והנה מירושלמי שלפנינו רהי' מכריחת לזה. וכמו שבתרנו:

פ"ח ה"ג. הניח להן מדידתו קתלכי וכו' (כל העניין). בהגהות מהרי לחולין פ"ז סיפן ע"ז בסוף הדבור כתב זזה"ל. והמוכח טריפות בחזקה בשרות ומת קודם שעשה הסוכה מסור להתעסק בקבורתו. ואפילו כלבים חוכלים את בשרו ולריקים את דמו מסור להבריחם מעליו. עכ"ל:

והנה לין ספק שרמז זה לירושלמי שבתתא. שהי' מעשה בשבת אחד שהלכיל ליסרהל נבילות וטריפות ומת. והיו כלבים מלקקין דמו. ושאלו לרבי חניגא. מהו להעבירו מלפניהם. לומר. דכתיב ובשר בשדה טרפה לכלב השליכון אותו. וזה נזל לומן:

אך הגר"ח הוסיפו עוד "שמסור להתעסק בקבורתו". ולדעתי לפי מין כ"ב הירושלמי להניחו בלא קבורה. יען כי הקבורה היא מלוה מה"ת. והלכת המת היא בל"ת. כנודע בפ' הלא. ולא מלינו מחלקה ההורה בין לדיק לרשע. ולא עוד. אלא מפשטות הכתוב שם מורה דגם ברשע הדין כן. שהרי כתוב שם כי יהיה בחים חטא משפט מות והומת לא תלין נבלתו כי קבור תקברנו. והנה זה שמחייב מיתה בב"ד בודאי רשע הוא. ונם מלינו בחזקיהו שנזר עלמות חביו על מעה של חבלים כדי שהחי' לו כפרה בביזיון (פסחים ל"ו ע"). הרי דעכ"פ לא הניחו בלא קבורה. אך קברו בביזיון:

ויותר מזה נראה. דברבע יוהר שברע למהר לקברו מלהר קבורה לדיק. מפני שבו שייך יותר טעם הכורה. בחיסור הנלה כי קללת חלחים הלוי. וכמ"ש בסנהדרין (מ"ו ע') מפני מה זה חלוי. מפני שבדך את הבשם ומלת ס"ם מהחל. מבח"ב בלדיק. וח"כ בגדון דידן יתמרו. מפני מה לא ניחו זה לקבירה מפני שהחיל לישרהל נבילות וטריפות. והרי זה חלול המקום וישרהל:

ומה שתמרו בירושלמי הניחו להן וכו'. עיין אחר הוא. כי כמבואר שם. מה זה ברבע בשבת. שבלי"ם היו לריכין להמתין בקבורתו עד מוצ"ש. ובין כה היו הכלבים מלקקין הת דמו. ושאלו לר' חניגא. מהו להעבירו מלפניהם. כלומר. לטלטל בשבת למקום שמור מפני הכלבים. ופשיט. שלא יטלטלוהו. ואי משום שהכלבים מלקקים דמו. מדהכו קתלכי. כדמפרש. לבל אין זה כל ענין למיעת קבורתו. שלא בודאי לריך לקברו. וכמ"ש:

פי"א ה"ה. מניין לכהן שקנה עבד וים ליסרעל בו שופטת לפילו לאחד ממאה שבו שאינו מפילו בתרומה. ס"ל וכהן כי יקנה. — ומשמע לי' דהלשין כי יקנה מורה שיהי' כל הקנין שלו. וגרסה דמכאן מקור למ"ש בשבלי יבמות (ס"ו ע') גם יסרעל הנשמת לכהן ומת והיתה מעוברת לה יהלכו עבדיה בתרומה מפני הלקו שלו עובר. ופרכו בגמרא תיובתא דאחד מ"ד דהטעם הוא. מפני דעובר שבמעי אמו זרע זר הוא. ולפילו יש לה כמה בנים בחוכן שהיא בעלמה פוסלת בשבילם:

ועמלו המפרשים לפתר הכפרת בזה למה לה יהלכו העבדים בשביל רבוי הבנים שהולכים. אן לפי המפורר כאן בירושלמי דעבד של שופטת אינו אוכל. ולפילו שם חלק אחד ממאה שייך ליסרעל. לכן כיון דשבירת אמו זרע זר הוא. לכן אף אם כן יש לו חלק בעבד אבוי. וכיון דעובר במעי אמו זרע זר הוא. לכן אף לים הרבה בנים שהולכים מעכב העובר בחלקו.

מסכת מעשרות

פ"ב ה"ד. ומלמת עניים כעפרן שבעך. שבעך. שלא יהא מקלף בהמים ומעמען בעניים.—ובירושלמי ב"מ פ"ו ה"ב היתה בעין זה. ומלמת עניים. וכי העלה על דעתך שיהא שלא מה ת"ל עניים. שלא יקלף בתמים ומעמען בעניים. ומלמה הגירסא שלפנינו כאן במעשרות נכונה. דעתם לעמוד הוא מן שבעך. יען כי מהלכון עניים דרים בירושלמי כאן לעניין אחר. שאם יי' עושה בעניים לא יהכל בתמים:

מסכת מעשר שני

פ"ה ה"ה. בשקיפה ממעון קדשך וגו'. כל שקיפה שבתורה לרוחה וזו בלשון ברכה.—ורש"י בפ' וירא בפ' ויקיפו על פני סדום מביא דרשה זו. ורק במקום בירושלמי כתוב כל שקיפה בתורה לעתיק הוא כל שקיפה שבאמקע. ומלמה הגירסא שלפנינו בירושלמי ("שבתורה") מוכרחת. יען כי באמקע זולת ספר התורה מלינו שקיפה גם לעזבה. כמו בהלים (פ"ט) ולא יקיף משמים בשקף. ושם (ק"ב) כי השקיף ממרום קדשו. ובאיכה (ג') עד יבקיף וירח ה'. ובשה"ש בשקיפה כמו שמר. ועוד:

מסכת חלה

פ"א ה"ו. האומר כל עיסתי הלה לא אמר כלום עד שיסייר מקלת. בגמר מרחשת (עריסתיכוס) ולא כל רחשת—ותר"ש ותרע"ד בפ"ק מ"ע דחלה כתבו בטעם דין זה מכוח דכתיב רחשת. ובעין שיהיו שיריו ניכרין. כלומר. שיור. ואתריהם נגררו כמה מפרשים ופיסקים. ובכלים הרמב"ן בפירושו לרמב"ם פ"ז ה"ח מבכורים. וע"ש הקשה שם על פסק הרמב"ם בדין רחשת הנז. בלומר כל שיורי רחשת הנז דבריו קיימין. והקשה. דהא גם ברחשת הנז כתיב רחשת. כמו בחלה. וקי"ל בחלה האומר כל עיסתי חלה לא אמר כלום:

אבל לפי הדרשה שלפנינו מרחשת ולא כל רחשת ניחא מאוד. דבחלה כתיב מרחשת. וברחשת הנז כתיב רק רחשת. ודבר פלוי הוא היך לא כרגיבו בשמוי שנן זה. וקיומר פלוי על הר"ם. כי הן כל פירושיו נוסדו על הירושו:

פ"ב ה"א. לזרעך נתתי את הארץ. לזרעך אתן אין כתיב כאן אלא לזרעך נתתי. כגר נתתי. ובשבלי ב"ב (קי"ו ב') אמרו. בלתן יסרעל מוחזקת היא ליסרעל עוד טרם נכנסו לתוכה. והמפרשים חקרו למקור דגר זה והנה הוא מפורש כאן בירושלמי:

מסכת ערלה

פ"א ה"ב. כי תבאו וגו'. פרט לשמטו עכו"ם עד שלא יסרעל לארץ שאינו חייב בערלה.—הסר כאן סיום קדושה כמו שהוא בת"כ. מ"ו יכול שאני מוציא את שמטעו עכו"ם משבאו לארץ. ת"ל כל ט"ן. והנה ברפ' סיום מציורת יבם. והמפרשים עמלו לפרש בדוחק:

אך הנה מדברי הגר"א בשו"ת בפ"ה מ"ב דערלה למדתי. כי ט"ס כאן. ול"ל ת"ל כי תבאו ונטעתם. מכל מקום. והבאור. דאם נימא דגם משבאו לארץ חוקה שיטעו בשמם. ל"ל לכתוב כי תבאו. פשיטה הוא. דאיך יטעו קודם שיבאו. אלא ט"ס הכוונה. שאפילו אם עכו"ם נטעו. רק כיון שבאו יסרעל לארץ חייב בערלה:

מסכת בכורים

פ"א ה"א. כי אם בתולה מעמיו. מעמיו ולא מן הגיורת.—פשוט. דהכוונה בת גיורת. אבל גיורת עצמה ג"ל קרת. דהיא בכלל זונה. כמ"ש ביבמות (פ"ח ע'). אין זונה אלא גיורת וכו'. ודעת הרמב"ם דאין איסור זה אלא מדרבנן. אבל מ"ש דרשינן מן מעמיו להביא בתולה שבאה מבני עממין. ולא קי דעת איזה רשומים. אלא דהוי איסור עשה. וסומכים על הכתוב ביחזקאל (מ"ד) כי אם בתולת מזרע יסרעל. והנה כמה גדולה הסליחה. שכולם לא זכרו מדרשה ברורה ומפורשה ש בירושלמי שלפנינו:

פ"ב ה"א. התרומה והבכורים חייבין עליהם מיתה בטומאה. דכתיב מבמרם תרומתי. שהי תרומות. וכתיב בתרומה (פ' תמור) ולא יטמו עליו חטא ומתו בו. ובכורים נמי תקרו תרומה. דהניא. והרומת יד (פ' רחם) אלו הבכורים. כמ"ש (פ' תבא) ולקח הכהן הטנא מידך. התרומה והבכורים שם נכתבו כאן. תרומה. דכתיב לך נתתים וגו' ובכורים נמי תקרו תרומה. דהניא. והרומת יד אלו הבכורים. כמ"ש ולקח הכהן הטנא מידך:

לפנינו בירושלמי בכל ענין זה חסר וקטוע ומטושם ולריך לגרום כמו שהתקנו עפ"י כל המהבאר בפוגים:

פ"ב ה"א. מניין למעשר שני שטעמן שלין מדליקין בו. שנאמר ולא בערתי ממנו בטמא.—מפרש בערתי ממנו שבזמן הבערה. והכמ"מ בפ"ג ה"ב ממעש"ש הביא מקור לדין זה שברמב"ם מן היה דיוק בגמרא יבמות. אבל הנה זה דרשה מפורשת בירושלמי שלפנינו:

פ"ב ה"ג. הבכורים חייב בחתריהן עד שיביאם לבר הבית. שנאמר רחשת בכורי הדמתך. חסר המלה "וגו'". דעיקר הרחי מן הלשון תביא בית ה', וכ"ה בפ"ק ה"ב:

מקור ברוך

הערות וחדושים לירושלמי.

מאת הג"מ ברוך הלוי עפשטיין שליט"א (בעה"ס תורה תמימה) בנו של הג"מ יחיאל מיכל הלוי ז"ל (בעה"ס ערוך השולחן ועוד):

מסכת שבת

פ"ב ה"א. לא תעשה כל מלאכה. אמר ר' יוסי. לא תעשה כתיב (בהסבה על המדש. ולא לא תעשה. בהסבה על המלאכה). הם נעשית מלויה ברי. ובבבלי שבת (י"ח ע') בא חדוש דין זה בטעם "שמין תדש מלווה על שביתת כליס". לך בלא מקור זה. וכאן מקורו בירושלמי כאן:

[עמוד 32] פ"ב ה"ב. אמר רבי אלעזר מן המסכן למדו וכו'. כל העניין. המעין בעיון ימרץ כל העניין כאן. ועיין זה בבבלי שבת (כ"ח ע') ירלה ובכח שמין שפק. כי כמו בבבלי כן בירושלמי בא כל העניין אחר וקטוע. ולהעתיק כל הדברים שבזה ובזה יתאחרו מאוד. ולכן אנחנו בקלרם כמו שדרום להיות פה ושם. ולא יתירו הדברים והעניים מאוד נעלה:

בבבלי אחר בכוף המאמר הגז"ם (כמו שהוא בירושלמי). "שם משם ושם מפארי ופארי מפארי". וכאנך זה אחר בירושלמי בתחלת המאמר. (כמו שהוא בבבלי). "גמר אחל אחל ממסכן. כתיב הכא ואת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב התם ויפרם את אהל. מה להלן בל פשתן לף כאן של פשתן" ע"כ:

ובנערץ שהי הדרשות זו בזו יולאת דרשה אחת (מאחת אחד. רבי אלעזר. פה ושם) מבוררת ומשוכללת:

פ"ו ה"ז. וחמשים עלו בני ישראל. מלמד שהיו מזויינים בחמשה עשר מיני זיין. והניח בק"ע בחמשה. אך לא כוון הנהתו על מ"ה יסוד וסתר. אבל סתר נאמן לזה מדסתיך הירושלמי דרש זה למשפה לא ילא הלים (בשבת) לא בסיף ולא בקשת ולא בחנים ולא בשלה ולא ברומח. הרי החשיב מיני כלי זיין במספר חמשה:

פ"ו ה"ט. ס"ר ירמיה בן אלעזר. עתידה את קול לחיות מפיללת בתחלי לדיקים ואומרת. כל מי שפעל עם אל יבא ויטול שכרו. רבי ברכיה אומר. עתיד הקב"ה לעשות מחיל של לדיקים לפנים ממחילתה של מלאכי השרת. ומלאכי השרת שואלין אותם מה פעל הקב"ה ומה הורה לכם. ואפרו המפרשים. כל מי שפעל עם אל. בעסק בתורה ובמלות. אבל אינו מבואר לפי זה מה שייכית לדבה זו לכל העניין הקודם דלייבי כולו מכוונים ומכשפים. ובסיכות על הפסוק דפי צלק כעת יאמר ליעקב וליסראל מה פעל אל. וגם סמיכות דרשת רבי ברכיה לכאן אינו מבואר:

אבל התמת יורה דרכו. כי מכוונת אגודת אלו למגדה שבבבלי מדיש (ל"ב ע'). כל אדם בחינו מנחם מכניסין אותו בחחילה מלאכי השרת אין יכולים לכנום להוכה. שנאמר כי לא נחם ביעקב ולא קסם ביסראל כעת יאמר ליעקב וליסראל מה פעל אל. ע"כ. וזו היא כוונת התגדה שבירושלמי כאן. ובאור הלשון כל מי שפעל עם אל—כל מי שעשה כל עניני עפ"י תמונתו שה' יתברך בעיניו. ונקט הלשון כל מי שפעל עם אל בסגנון לשון נופל על לשון מפסוק מה פעל אל. וגם דרשת ר' ברכיה מכוונת לאגדה שבבבלי:

[עמוד 76] פ"ו ה"ב. ואעפ"י שמן נחום יש שימון. ובלבד לאחר שלשה סימנים. כגון ואני אבוחי מפדן אתה עלי רחל יוסף לינו ומעון לינו". ע"כ.—בבבלי חולין (ל"ב ע') בא ענין זה בזו הלשון. והוא דלתחזק מלתא זימני. כדכתיב יוסף לינו ומעון לינו. ופירש"י. יוסף לינו ומעון לינו הרי שנים. ואם בזימין הקחו מיד עלי היו כולנה ומין לך לרה שלינה עובדת עלי. ע"כ. וברמה מפורש שדחקו לרבינו לפרש כן. משום דקשה לו. בפתח בלשון "והוא דלתחזק מלתא זימני" ומסיים בשנים. ביוסף ומעון. ולכן מפרש שאם יקרה עוד שנה בזימין אז כבר יהי' מוחזק. אבל זה פלא. כי לפי זה יולא שאשה יעקב לאחר שהי פעמים ובאמת אין לאחש כי אם לאחר שלש פעמים:

אבל מי יגלה עפר מעיני רבינו הגדול רש"י ז"ל. ומוכח. כי כפי המתבאר מירושלמי (וג"כ משם אומה מכס שבבבלי) פשוט וברור. כי בבבלי אחר הפסוק ואני אבוחי מפדן אתה עלי רחל. ואוב חביב יוסף לינו ומעון לינו. והנה הוא כבר מוחזק לאסומת בדרך. בשלש פעמים:

דה נ פ"ו ה"ב. ומה המרקד קמח מלמעה וסולת מלמעלה לף המאמר יש מלמעה ומאחים מלמעלה". וכתב הפ"מ. של"ל להיפך. ומה מרקד קמח מלמעלה וסולת מלמעה:

ולבד שקשה מאוד תקון להפך עליונים למטה ותחתונים למעלה אוד לא יתאחר העניין ולא יקביל לשחים ויין. שגם השחרים לגבי יין כמו פסולת. ולא כן קמח וסולת. ובבבא (ע"ג ע') פירש"י. המרקד בנפה שהפרים פסולת מתוך חוכל. והנה הפסולת מקמח הוא סובין ולא קמח מסולת. ואינו עולה יפה כלל:

אבל הבאור הזאת הוא. כי במלה וסולת חסר ע' ול"ל ופסולת מלמעלה. ומחבאר יפה ונקל: *)

פ"ט ה"ב. מנדוניום אין מחללין עליו את השבת (למול אותו). שנאמר. ועדל זכר לא יומל בשר ערלתו ובכרתה הנפש. מה ת"ל זכר. עד שיהא כולו זכר. ובכרתה:

ודנה על מניעת חולל שבת בו לכאורה חסר הטעם. לף יתבאר עפ"י המבואר בכ"מ בתלמוד בטעם הדבר במילה דוחה שבת. מפני שהיא (מילה) מצוה שיש בה עונש כרת. ולפי"ז בתנדוניום שאין במניעת מילתו עונש כרת ממילא אין מילתו דוחה שבת:

פיד ה"ג. והסיר ה' ממך כל חלי. ר' אבון אומר. זה יסו"ר. שתחלתו מחוק וסופו מר. כפי הנראה דרים חלי ממונן מחיקות. וכתרגומו של פלטן בצופטים (י"ד) מה מחוק מדבב—מה חלי מדובבת. ובשמ"ר דרשו ויחל משה. שעשה את הנר מחוק. ודרכו של יסור בתחלה להמתיק דרכיו. וסופו מר:

מסכת עירובין

פ"ה ה"א. והיה כל מבקש ה' יצא אל אה"מ וגו'. כל מבקש משה לא נאמר. אלא כל מבקש ה' (ויצא אל משה). מכאן שכל המקבל פני רבו כאלו מקבל פני שכינה:

ובבבלי רס"ם (ע"ג ע') אמרו חייב אדם לקבל פני רבו ברגל. שנאמר מדוע את הולכת היום לא חודש ולא שבת מכלל דשבתות ושבת בעי למכת. והנה לבד שלמוד הוא רק מדברי קבלה. עוד הוא לינו פשוט. שמתחיל ברגל וסיום בחודש ושבת. ומירושלמי שלפנינו מקור נאמן לחיוב זה. לפי הידוע. שבזמן שביהמ"ק הי' קיים. שלש פעמים בשנה (ברגלים) ירלה לת פני ה'. ול"ב בזה"ז שאין ביהמ"ק קיים. וקבלת פני רבו בקבלת פני שכינה. ג"כ היוב קבלת פני הרב ברגל הוי בתה קבלת פני ה'. וכמו שהקשו הפלה במקום קדמן. ושלחן במזבח (חגיגה כ"ז ע'):

מסכת פסחים

פ"א ה"א. ובמרתם לת היום הזה. עשה שיהיו היום ושלילה משומרין (מבאן שמכו חכמים לומר. אור ליל בודקין לת החמץ). ולא מבעי ליפה מרומז בלשון זו גם שמירת הלילה:

וקרוב לומר בלשון "שמירה" יותר על הסנחה שביב לאותו הדבר שלא יגיע לו נזק. על דרך הלשון שחור שחור לכרמך לא הקרב. ומעשה זה קי"ל שתריב של תרומה לא יטול מפני שע"י מעשים נפסדת הקליפה. ואפשר שמתוך זה יגיע נזק גם לעשר התרומה. וזה הוא. משום דכתיב בתרומה משמרת תרומתי. ולכן לריך לעשות לה שמור גם ע"י הקליפה. כמבואר:

וכאן דכתיב ושמרתם לת היום הזה (וקלי על י"ד בניסן) לריך לעשות שמור שבובי לחיום שלא יגיע בו מבעול ועבירה. והשימור הזה הוא הלילה הקודם לו. ע"י בדיקת חמץ בו. וזהו עשה שיהיו היום והלילה משומרין:

פ"א ה"ב. "נשים שלוניות הן".—ים להעיר בבבלי מס' שבועות (ל' ע') שחפשו מקור לפסול נשים לעדות. והנה בבבלי פסחים (י"ב ע') אמרו "עדות לזרוזים מסורה". ולפי החלטת הירושלמי כאן בנשים שלוניות הן. והוא שהיפוך מן זרוזים. ממילא מתבלט פסולן לעדות:

דף יב פ"ב ה"א. ויגדה זכר. זכר לרבות לת המת. לא בתרו המפרשים לף מהרבה מת משה זכר:

אך יתבאר עפ"י ההמומה הרחשית. למה נקרא בן—מפני שהוא בונה לת העולם. והנה בונה—כוא בודאי רק חי בונה ולא מת. ול"ב שם היו הכתוב אומר וילדה בן. ס' במשמע רק חי. ולא מת. משמין בן שם "זכר" מורה רק על המין. ונם מת בכלל:

פ"ב ה"ה. למה מולנין חזרת בפסח. לומר לך. משם חזרת תחלתה מחוק וסופה מר. לך עשו המלריים למבותיהו במלרים. בתחלה—בימיטב הארץ הושב לת אביהם ואת אחיך (פ' ויגש) ולבסוף ויימרו לת חייהם בעבודה קשה וגו':

ובבבלי פסחים (ל"ט ע') בונה מעל זה לך לא בסמיכות על הפסוקים. ופירש"י. מחלתם רך. שבתחלה שהעבדו ליסראל בשכר שהיו שוכרין אותם. ע"ל. והנה לבד שמין שייך מהיקות (או רכות) בעבודה בשכר. כי השכר הוא השלום עבודה ויניעה. לך בכלל מכל עניני הפרשה בר"פ שמות מתבאר שעוד מתחלה עשו אותם בפרך. ואין כל רמז להשלום שכר:

אבל התמת כי בבבלי בתו הדברים קטועים ומסרים. ולריך למלואתם כמו בירושלמי. בסמיכות על הפסוק בימיטב הארץ הושב לת אביך ואת אחיך. וזו היא בתמת רכות ומהיקות:

פ"ג ה"ב. כשוא של קטן וכו'.—הנה בתחלה "שלקטן" ים שהי נירסתם "שלקטן" בכנוי לנסתרים ומעניו לסיפה וקבוץ. והנסיק—בפירוד המלה לנסתים. "של—קטן". ובפ"מ כתב. כשוא של קטן. וכוא שעב שעולד בשבר הקטנים וכו'. ואמר. שהם נקט לת השער ביחד זכו'. ע"ל. הנה הרכיב שהי הגירסאות יחד. ואין זה כלון:

פ"ג ה"ב. כשוא שלקטן חבוד לטומתה ואינו חבור לטהרה. מה בין טומתה לזוהמה. ס"ר חילא. בזוהמה כתיב והזה על האהל ועל כל הכלים. ועל כל המקיימין שבכלי. הרס בטומתה כתיב וטמאים יהיו לכם. כל שהוא לזורך שלכם.—וכאה עתה המפרשים בשאר הדברים:

אבל יתבאר היטב עפ"י הנאה לחת. במקום ועל כל המקיימין שבכלים—ועל כל המקיימין שבאהל. והבאור הוא. דבזוהמה קפדה תורה להזות על כל דבר לעלמו. ולא שיתבטל הטפל בהזאת העיקר. משלין כן בטומאה דכתיב הטור וכריס יותן עמהם הם וטמאים יהיו לכם לכל לרכיהם. שכל שהי' בהם עמהם עמם:

וממך עוד להנאה זו. מדלא אמר ועל כל המקיימין שבכלים. בלשון רבים. כלאה"כ ועל כל הכלים:

[עמוד 134] פ"ט ה"ט. יפה שתיקה לחכמים ק"ו לטפשים. וכן אמר שלמה גם אויל מחרים חכם יחשב. ומין לריך לומר חכם מחרים. ע"כ:

והנה כיוס הלשון "ומ"ל חכם מחרים" מורה שהק"ו הוא להיפך מטפשים לחכמים. וזה דלא כפשוטו הלשון "ק"ו לטפשים":

וגם כמשמעות הלשון "ומ"ל חכם מחרים" מורה גם לשון הפסוק "גם" אויל מחרים דמשמע לפיו אויל. ופשוטו חכם:

ובעל פ"מ כגרסה הרגים בזה. וכתב דבריס טרודים ודחוקים מאוד. אבל כגרסה פשוט הוא ט"ס קל בירושלמי ול"ל "ק"ו מטפשים". ונימא הכל. ול"ל בבבלי ל"ט ה':

מסכת ראש השנה

פ"א ה"א. בשנה השביעית לאחסף מפרק מגרים. מניד שמוטים השנים ליליחת מגרים.—גרסה דל"ל שמו. יען כי בתכונת מספר השניה היו שמוש רבים. עד זמן בנין הבית ע"י שלמה היו מוטים ליל"מ. כדכתיב (מ"ח ו') ויהי בשמוטים שנה ומאבע מאות שנה ללאת בני ישראל מארץ מלרים ויבן הבית וגו'. ומבנינה הבית החלו למנות לבניהו. כמ"ש שם (ט') ויהי מקלה עשרים שנה לאחר בנה שלמה וגו'. ולאחר החרבן מנו להובלה. כמ"ש ביחזקאל (מ') בעשרים ושתים שנה לגלותנו. ואח"כ (עפ"י נזירת המלכים) התחילו למנות למלכים. בשנת שתים לדריוש (חגי ג'). ובשנת שתים למלכות נבוכדנלר (דניאל ג'). ובשנת שלש למורם מלך פרס (עם י'). ועכשיו הנו מונין לבריאת עולם:

פ"א ה"א. מולח שפתיך השמור ועשית. לאחרה לב"ד שיעשוך. ומכאן למדין למסכון.—ר"ל שממסכנין לת העובר לשלם נדרו. ולא שהבאר טעם הלשון. ויתכן. דמדייק מה דלא כתיב השמור לעשות. כלשון הרגיל בתורה. לך ועשית. ומפרש ועשית לא ממנן לוי. כי אם ממנן הבאתה הוי. כלומר. שכך יהי' שהעשה כשאר נדרים. אם בדלון אם בכפיה ע"י ב"ד. וממילא מהבאר לאחרה לב"ד שיכופו:

פ"א ה"א. שלש מועדי ה' וגו' שבר התנו לה'. אלו שופות ומצות. לרבות שכן קרבין ביו"ט. המפרשים לא בארו לא טעם הרבוי מן שבר התנו לה' ולא

---

*) ענפי שם ספרן ספרי מיפתמיטתיה לכפ"מ ולשמלאר כזה משנה י"ע בתנות פ"ה מה שמוליאים את הקמת ולאפת את פסולתי שבתמת כ פסולת עיקר:

גלח רבותיהו דעופות ימחות עד שיריך לרבותיהו ביחוד לענין שיהא הקרבה ברגל. ורגלה פשוט. משום דהו"ל מין דבירו"ש בעין גם חליו לכם. לכן לא הותרו לקרב בהם רק קרבנות כאלה שיש להם גם חלק להבעלים ולכהנים. משום שמחת יו"ט. אבל קרבנות שכולם כליל למזבח לא יקרבו ברגל. והנה עולת העוף ומחת נכסים הן כולן כליל למזבח. וה"ל דאלה לא יקרבו ברגל. קמ"ל מדבוי שלמן תאכו לפ'.

לפיכך אלה קרבנות תאכו תמימם כולם לה':

פ"א ה"ג. אלה מועדי ה' וגו'. ת"ר קריספי ת"ר יוחנן. לעבור אלה מועדי ה'. מכאן ואילך תאכל תקרבנו תמים.—זה יתבאר (ע"ד דרש אנדי) עפ"י המבואר בהגדות. דכל ענין המועדים היו קבועים ומסודרים לפני הקב"ה עוד טרם שנתנו ליסראל. וזהו שאמר. לעבור אלה מועדי ה'. מכאן ואילך יוקבעו לפי הקביעות שיסראל קובעים. ועשה הדיוק נראה מדלא אמר אלה הם מועדיכם. וכמו שלרש תהיה לכם. מקרא קודש יהיה לכם:

פ"ג ה"ט. עשה לך ארך. ולא פירש. אמר משה. עיקרה לא נתנה הוא. לפיכך ויעש משה כאשר ציוה. כמה טורחו המפרשים בשביל זה. אבל יתבאר היטב. כי זה תכלית מעשה הארך היתה כעוד הנתיבים הארוכים אשר נשלחו בעם. כמבואר בפרשה (הקת) ובו"כ. ואמרי דכעוד זה לזה הקב"ה שיתרפקו ג"כ ע"י הכוונה כזו (ע"ד הלשון ממכם עלמה מתקן רשיה). ואמר עשה לך ארך. בודאי היתה כוונתו לנתיב ארך. ומה שאין כתוב כן מפורש. קלור לשון הוא. כאשר כן יש הרבה במקרא

ומדויק הלשון (בלשון המיה. וכי) עקרה (שלא ילדה זו) לא נתן הוא?

פ"ד ה"ה. ת"ר יוסי. בכל הקרבנות כתיב והקריבם. וכאן (בחגל לחודש אבציעי) כתיב ועשיתם. עולה. אמר הקב"ה ליסראל. מכיון שנכנסתם לפני לדין ברחם הטוב יילחתם בשלום. מעלה אני עליכם כאלו נעשיתם בניו חדשה.—ובשבלי רש"כ (ח' ט') בקשו למעוט שמך בתורה דרש"ם הוי יום הדין. והנה זה אפורש בירושלמי:

מסכת יומא

פ"א ה"א. ביום הכפורים תוכו. מלמד שאחד מושחין ואין מושחין שנים. מאי טעמא.

ת"ר יוחנן. משום חיבה.—הכה טעה הדיוק בשבוע. משום דהי' לכתוב ביום הכפורים. ובתו"כ הגירסא אין מושחין שני כהנים ביום אחד. אבל להטעם שבירושלמי. משום חיבה. אין נ"מ אם ביום אחד אם בשנים ושלשה ימים. ול"ל דהגירסא ליסנא היא בתו"כ "ביום אחד". ועיקר הכוונה בעת ובעונה אחת. וברמב"ם פ"ד הט"ו מלשון הלשון אין מושחין שני כה"ג כאחד. והכס"מ הרגיש מקור לתו"כ. אבל לפי שבארנו מלשה שכיון הרמב"ם במקורו לירושלמי שלפנינו. מדלא כתב ביום אחד כמו בתו"כ:

פ"ב ה"א. עליס על האש. מלמד שמעלה להקדים אם לעליס. — ומכוונת דרשה זו לדרשת התו"כ עליס על האש ולא אש על העליס. ולפלוג כי נשמע דין זה ברמב"ס (בפ"ב מתמידין):

פ"ג ה"ו. ולבני אהרן העשה כתורת. שני כתובות לכל אחד. ורבי יוסי אומר. כתורת דעלמא (כלומר. מדכתיב ולבני אהרן. כתיב נ"כ כתורת. בלשון רבים):

והנה לא נתבאר טעם חכמים. דהא כמו כן כתיב לבנטים ומנבעות ג"כ בלשון רבים. וכ"מ במגילה (ז' ו') ומתורת לחביונים. שהי מתנות נשני מחביונים. זפירש"י. די מתנה אחת נעשי אחר. ולפל"י דכתיב ומתנות. בלשון רבים. אך גם כתיב לחביונים:

והנה הרמב"ם בפ"ח מהלי המקדש לא זכר כלל מדין זה. והנה לפל"י שכפי שהבנו לא נתבאר הכרח הדרשה על החכמים (שהי כתובות לכ"ע) אך לפל"י כן דרשת חז"ל היא ועשוה ומוקה עמה. ומאחז לא נדע. ולא בידינו להשמיעה.

וביותר פלא על הרמב"ם. כי בריש חגיגה (ג' ו') אמרו. מרם בחנו אחת פעור מן הרחיה (למקדש). משום דכתיב בעניו. הקרב את הפעור בחזיתם בעניו בישמעו בשתי החזיות. וביושלמי שם תלו דרשה זו מן בחזיתם בדרשה שלפנינו מן כתובות:

והנה הרמב"ם פסק כדרשה בחזיתם והשמיט הדרשה מן כתובות. והנה הרכיב הן ולהו במוכן אחד:

פ"ב ה"ב. וחכד הארץ היתה טוב — טוב כשמעו. כלומר. בתכונתו. אבל מהתוס' ביומא (מ"ד ב') משבחר. שלפנינו היתה הגירסא בירושלמי "מה טובתו. שבשלופין הוא מן נחסר כלום". ותסר הוא בירושלמי שלפנינו *):

פ"ו ה"ב. וכשמע קול בבואו וגו'. יבא קול ויכפר על קול ההורג נפש. לא ההבאר עניו של קול ההורג נפש. ויתכן במרמז לפסוק קול דמי אחיך לועקים וגו':

פ"ח ה"ג. על כן אמרתי לא תהכל דם. מכאן דבתיה בכלל תכילה. ומפרש בירושלמי. דאין לומר דאירי בדם שקרם. דהא הניח דם שקרם אינו לא לוכל ולא משקה.—ואני תמה. מה צריך להוכחה דחיקה זו הלא אירי בדם שקרם. בעוד שמנופף דהרא מוכח זה. דאחרי דמפרש הכתוב בטעם האיסור משום דרחמי לכפר על המזבח. ואינו להזות. וממילא מובן דדם קרוש אינו ניחוי להזאה:

מסכת כובה

דף כ"א פ"ב ה"ו. "אלו זכויות לבנה. שהיה מתקפלת". כלומר. שכל כך היתה דקה וככה במלאכתה. עד שהיתה להתקפל. לגלול כמו נייר:

ובבבלי במשנה סוף סוטה: משחרב ביהמ"ק בטלה זכויות לבנה. ותוס' בשבת כ' ב' ובב"מ כ"ע ב' ורע"ם ור"ם בפ"ע מ"ב מכלאים המהו לוך לפשר לומר שבטלה. והלא מליט בגמרא שגם אחר החורבן היתה זכויות לבנה. וכאן בברכות ל"ה ב'. ועוד:

ולכן כתבו דלפי פי' "בטלה" שלגמרי בטלה אלא הי' מלוי ומכיה:

אבל זה פלא. דהלא החוס מעיד על מלות זכויות לבנה לרוב;

ונם כי הלשון "בטל" הוא תרגומו של הפרה (פי מטות). והפרה מורה על עקירת הדבר משרשו מבלי השאיר כל זכר. ואומרים ח"מ בטל מעליו כל נזירות קטות. ולדברי התוס' מבקשים על מקלת העברית?

אבל מה נגיד הלעז שכולם העלימו עין מירושלמי זה. שמפרש מהו זכויות לבנה שהיה מתקפלתי והוי הפירוש "בטלה זכויות לבנה" רק כזו "שהיתה מתקפלת" אבל מתם זכויות לבנה יתגם לעולמי:

מסכת תענית

פ"ג ה"ה. ידבק ה' וגו'. אמר רבי לוי. כתיב הכא שמדבקת שלשה בכיום זה אחר זה.—ור"ל. שמהלה מתדבקת הוא רק מם דבקה בשלשה אנשים זה אחר

*) הערה זו רמוז לשמרף מהמתרגמים הבאים בספרי הרשמוניות מתם ירושלמי ירושלמי שלפנינו לא נמצא.—[ועיין בשמעתא ירושלמי]:

זה. אך לא נתבאר מה ענין המשל מדבוק נ' ככריס ע"י תשה. ויתכן לומר. דמוסב על ערב שבת. שמכיוה נ' ככריס לנ' סעודות של שבת. ול"ב הוא. יהי' רצו' מכלן לדעת בעל שבלי הלקט (הובא בב"י לאו"ח סימן רל"ו) דלכעודה שלישית אין לריך לחם משנה. שהרי כאן לא נאמר לסעודה שלישית כי אם ככר אחד:

פ"ב ה"ב. חניא. שלשה ספריס (ספרי התורה) מלאו בעזרה. באחד מלאו כתוב מעון (אלהי קדם. ס"פ ברכה) ובשנים אלאו מעונה. וקיימו שנים ובטלו אחד.—יתכן שהסופר שכתב מעון כתב עפ"י המקובות השקיפה ממעון קדשך. ה' מעון אתה היית לנו (תהלים ל'). ועוד כתוב לך טעה זה. כי הה"ג אין מעונה שבכלן בא תחת נמ"ד בתחלתה. כמש"כ רש"י בפסוק זה. ול"ב עיקר הטס נס כלן מעון:

פ"ד ה"ד. אמר שברת (פ' תשא) תנא דבי ישמעאל. אמר לו הקב"ה למשה. יפה עשית ששברת. — ומפרש אמר מלמן לישור וחיזוק (ובמ"ר פ"כ הלשון יבר. וכן בלשון בב"ק). אך לא נתבאר הכרח הדרשה:

וכרוב לומר. משום דעפ"י נמוס וד"ת. בניהם שבעולם. כשהדש עושה בשחפזו לו בשעבו דבר שלא כהוגן. אין רלוי להזכירו מעשה זה. כי זה לו לענמת נפש ולהלבנת פנים. כי נס נפשו שלו ירעה לו על מכשול זה שעשה:

והנה במשך הכתוב כלו כזה. וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הרחשונים אשר שברת. והנה המלים "אשר שברת" לישם מוכרחים כלל לענין. ולא ה' הענין חסר במשומה לוא השמיעם הקב"ם מלמרס. ולפי"ז אם נימא שעשה משה במעשה השבילה דבר שלא כהוגן לא ה' הקב"ה מזכירו מעות זאת. ומזכר. מהכלר שניחא לו להקב"ה מעשה זו והודה לו על זה. וכשמך לדבר הלי זה בלשון "אשר"—לישור ייבר. כמבואר:

פ"ב ה"ה. תניא. בשעה שלה משה למרום וקבל את הלוחות ויראל עשו את העגל. ביקש הקב"ה לקחתן מידו. ונעבר ידו של משה ותעפן ממנו. לאח"כ אמר הקב"ה. יהא שלומת על ידה דנשברת מנאי. הוא שהכתוב משבחו ואומר (ס"פ ברכה) ולכל ישד החזקה:

וצריך בלור לין יתפרש לפי זה סוף הלשון "לעיני כל ישראל". ול"ל דמפרש המשך לשון הכתוב לחלקות. ולכל ישד החזקה—שברחה משה במהום. ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל. וים שמך לבלור זה. ישן כי לנבי יד לא יוכח הלשון אשר עשה משה. כי ישד שופטן בה. ולא שופטן לותה:

מסכת מגילה

פ"א ה"ד. סעודת פוריס שחל בשבת מאחרין לותה עד אחר השבת. משום דכתיב בפוריס לעשות לותם ימי משתה ושמחה. אם שמחתנו תלויה בב"ד (בעבור השנה וקדום החודש). ילא שבת שמחתנו תלויה בידי שמים. כלומר. שיום השבת קבוע ועומד מבלי צורך לקביעות ב"ד:

והנה הרבה מחרומים בחליטו. דבשבת אין מחויבים בשמחה. רק בעונג (ושמחה לתענית ל'. והנה מירושלמי שלפנינו משמע דאין בשבת אפילו עונג. אלא שבשבת מחויבים בשמחה. כמ"ש ילא שבת שמחתנו וט'. ומעתיק את השמחה בערך שמחת פוריס:

וכן מתבאר בדעת הירושלמי. בברכות פ"ב ה"ו. שאמרו בעשה הדבר שאין מבילות מוהג בשבת. משום דכתיב (משלי י') ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עלב עמה. ובשבת כתיב ברכה (ויברך אלהים את יום השביעי). והנה היכן עלבות היא שמחה. ע' ברכות ליא ל' ומה כ"ג ל':

וכן נראה בדעת הספרי. כי בפסוק כפ' בהעלתך וביום שמחתכם ובמועדיכם. דרשו. וביום שמחתכם. זה השבת. ועיי"ש בהנהות הגר"א. ולפי המבואר. הנהתו ל"ע:

וממוצא דבר תרתה. כי יש לדון בשש"כ הר"י בריס פ"ג דברכות. שאין עשה לחייב בשבילה בשר בשבת. ולפי המבואר דשבת חייבת בשמחה. וקי"ל (פסחים ק"ע ה') אין שמחה אלא בבשר. ולפ"ז אין חיוב זה מבואר:

פ"א ה"ט. משל זו מוסיף. ובתב הפ"מ. דל"ל זו מלסקוות. עכ"ל. ואין זה נכון כלל. ומן יכולה של עיר זאת לא יכון כלל. לכאן. לבל התמת. שמכיון למדינת מוסיף שבחוץ הקטנה. שמוכה לאחרן ביתסיעה. אלל יש השאר.—ובספרי "הזכרונות" כתבתי עוד בזה:

פ"א ה"ט. נומר זו נרמיטע. וכ"ם הגירסא בבבלי יומא י' ל') בשני ממי"ן. וכן בערוך. ערך נרמיטע. ומכוונת גירסא זו לל תרגום הפסוק ביחזקאל (כ"ג י"ד) מביא תוגרמה — ממדינת נרמיטע. לך בתרגי"ב כלן בפרשת בא הגירסא נרמיטע. והנה"ם בויומא שם הגיה נרמיטע תחת נרמיטע. ותמה תני. שביבר גירסא לחת (בתרגי"ב על תרבע בבלי וירושלמי. תרגום יחזקאל וס' הערוך) ולע"ע:

[עמוד 32] פ"א ה"א. וכי מליהו מקריב בחיסור במות? אמר רבי שמלאי דבורא. ובדרך עשיתי. ע"כ. הלשון קלרה. ובמלואו במ"ר פ' אחרי (כ"ב ו') דזה"ל. אמר רבי שמלאי. הקב"ה אמר לו. שלאמר ובדרך עשיתי בדבורך עשיתי. ע"כ. ופשוט. שהכוונה בירושלמי (ג"כ בשם רבי שמלאי) דבורא. על פי הדבור. וכמו במ"ר:

ורבי לבי חיים בהגהותיו למס' ב"מ (כ"ה ל') הבין בהמלה "דבורא" הוא תואר (שם לווי) לרבי שמלאי. וקרא "רבי שמלאי הבורא" על שם שלמת חידות זה שאמר כאן ובדרך עשיתי לו חידה דבר בכל ההלמוד וקרא על שם ענין זה:

וכמה נחול המכשול!

פ"ב ה"ו. האומר שמע שמע. אמן אמן עכ"ל יכבר פי חובר שקר. ועמלו המפרשים בהכוונת השקר כאן:

ויתבאר עפ"י שם"כ הרמ"ל בשמע"ש בסדר הנט סימן קכ"ד סעיף ע"ג בזה"ל. "ויזהיר החכם (המסדר את הנט) להבעל ולהסופר ולהעדים. שבר בעת שיזכו לו על שלוחיו יכיבו רק פעם אחת בן" ופעם אחת "לאו" ולא שני פעמים:

ולהסביר הדבר י"ל עפ"י מ"ש בב"ק ל"ג ב'. יש בן שהוא כלאו. ויש לאו שהוא כאן. ופירוש רש"י והום'. שאם אומר "בן" בלשון תמיה הוי כמו לאו. וכן שני פעמים "לאו" בלשון תמיה הוי כמו בן:

ולפי"ז י"ל. דכשמבטא אדם מלה אחת שני פעמים. כמעט שנשמע בהכרה לשון תמיה. ולמלער—נטיה להכרה תמוהה. ואם כן. בהמרו "בן, בן" שפשר שהשומע יכון במאמר זה לשון תמיה. וכמו שאומר בסנהדרין שלא "בן בן"? (בסנהדרין המורה לשלשה). וממילא שפשר לכון כמו שאומר "לאו". לאו". וכן בלאו לאו. הוי כמו שאומר בן. בן. וע"ע בניעים ס"ו ב':

וממוצא דבר תרתה. כי מלה אחת המבטאת שני פעמים מורה על הפכו (שקר) וכן ביותר שאומר בן בן. ולכן על זה נאמר יסכר פי דובר שקר. שאין עשה לחייב בשבילה בשר בשבת. ולפי המבואר דשבת חייבת בשמחה. וקי"ל (פסחים ק"ע ה') אין שמחה אלא בבשר. ואם כן חיוב זה מבואר:

פ"א ה"ט. משל זו מוסיף. ובתב הפ"מ. דל"ל זו מלסקוות. עכ"ל. ואין זה נכון כלל. לכאן. לבל התמת. שמכיון למדינת מוסיף שבחוץ הקטנה. שמוכה לאחרן ביתסיעה. אלל יש השאר.—ובספרי "הזכרונות" כתבתי עוד בזה:

פ"א ה"ט. נומר זו נרמיטע. וכ"ם הגירסא בבבלי יומא י' ל') בשני ממי"ן. וכן בערוך. ערך נרמיטע. ומכוונת גירסא זו לל תרגום הפסוק ביחזקאל (כ"ג י"ד) מביא תוגרמה — ממדינת נרמיטע. לך בתרגי"ב כלן בפרשת בא הגירסא נרמיטע. והנה"ם בויומא שם הגיה נרמיטע תחת נרמיטע. ותמה תני. שביבר גירסא לחת (בתרגי"ב על תרבע בבלי וירושלמי. תרגום יחזקאל וס' הערוך) ולע"ע:

[עמוד 32] פ"א ה"א. וכי מליהו מקריב בחיסור במות? אמר רבי שמלאי דבורא. ובדרך עשיתי. ע"כ. הלשון קלרה. ובמלואו במ"ר פ' אחרי (כ"ב ו') דזה"ל. אמר רבי שמלאי. הקב"ה אמר לו. שלאמר ובדרך עשיתי בדבורך עשיתי. ע"כ. ופשוט. שהכוונה בירושלמי (ג"כ בשם רבי שמלאי) דבורא. על פי הדבור. וכמו במ"ר:

ורבי לבי חיים בהגהותיו למס' ב"מ (כ"ה ל') הבין בהמלה "דבורא" הוא תואר (שם לווי) לרבי שמלאי. וקרא "רבי שמלאי הבורא" על שם שלמת חידות זה שאמר כאן ובדרך עשיתי לו חידה דבר בכל ההלמוד וקרא על שם ענין זה:

וכמה נחול המכשול!

פ"ב ה"ו. האומר שמע שמע. אמן אמן עכ"ל יכבר פי חובר שקר. ועמלו המפרשים בהכוונת השקר כאן:

ויתבאר עפ"י שם"כ הרמ"ל בשמע"ש בסדר הנט סימן קכ"ד סעיף ע"ג בזה"ל. "ויזהיר החכם (המסדר את הנט) להבעל ולהסופר ולהעדים. שבר בעת שיזכו לו על שלוחיו יכיבו רק פעם אחת בן" ופעם אחת "לאו" ולא שני פעמים:

ולהסביר הדבר י"ל עפ"י מ"ש בב"ק ל"ג ב'. יש בן שהוא כלאו. ויש לאו שהוא כאן. ופירוש רש"י והום'. שאם אומר "בן" בלשון תמיה הוי כמו לאו. וכן שני פעמים "לאו" בלשון תמיה הוי כמו בן:

ולפי"ז י"ל. דכשמבטא אדם מלה אחת שני פעמים. כמעט שנשמע בהכרה לשון תמיה. ולמלער—נטיה להכרה תמוהה. ואם כן. בהמרו "בן, בן" שפשר שהשומע יכון במאמר זה לשון תמיה. וכמו שאומר בסנהדרין שלא "בן בן"? (בסנהדרין המורה לשלשה). וממילא שפשר לכון כמו שאומר "לאו". לאו". וכן בלאו לאו. הוי כמו שאומר בן. בן. וע"ע בניעים ס"ו ב':

וממוצא דבר תרתה. כי מלה אחת המבטאת שני פעמים מורה על הפכו (שקר) וכן ביותר שאומר בן בן. ולכן על זה נאמר יסכר פי דובר שקר. שאין

וכזה לריך לפרש בגבלי גרכות (י"ב ב') האומר המת תמת תפסיו לפלוי נגרש וכו'. כלומר העיר שמו על פתקון:

מסכת חגיגה

פ"ג ה"ח. מזבח מקטר קטורה. לאמר דשב"ל. מקטר קטורת אין כתיב כאן אלא מקטר קטורה. מלמד שהמזבח היו מקטיר את הקטורת (כלומר. שהי' נקטר בתם של מעלה בני שוע מתם של מעה). וכמה עמלו המפרשים להעמיד הגוסחא. והניחו ותקנו ופרשו—ואין נחת:

אבל התמת. כי דרשה זו בתה גם במ"ר פ' לו. ובתה בזה"ל. ממקטר בקטורת אין כתיב כאן אלא מקטר קטורת וכו'. וכן ל"ל כאן בירושלמי. ומהבאר היטב:

ומה שרתה דשב"ל בכלל להוליא ממשמעות הלשון מקטר קטורת. יתכן לומר. דהוה לשיטתו בבבלי סוף חגיגה (כ"ז ע'). שאין לתור שולט במזבח הזהב. לפ"ז שלפניו רק כעובי דיגר זהב. ויש בתגומתא. שהיו משה תמה על זה ואמר. לי לפשר שלא יפרוץ העון. ואמר לו הקב"ה. כך דרכי בתם של מעלה. תם לוקלה תם ואינו מכלה. כלכתיב והסגתם לינקו לוכל. ע"כ:

והרי מצותר. שהי' המזבח נון בתם של מעלה. ולכן דרים כאן לשון מקטר קטורת בתופן המטות לעניו:

מסכת מועד קטן

[עמוד 2] **פ"א ה"א.** ר' ביסנא בשם ר'. לא שנו אלא במועד וכו'.—בשם"ד בשם רבי ביסנא. מביא כדרכו. שמות החכמים שאמר רבי ביסנא בשמם. והשיב. "ר' ביסנא בשם ר' לא". ומלין לירושלמי כאן:

וצר מלוד על מכשול משנה זה. כי המלה "לא" לא מן השם הוא. כי אם מענין ההלכה. ומוסבת אלאמעה. "לא שנו אלא במועד": ור' נפתלי מסכיל לפיתן בשם"ד שערך וסידר וביקר לא הרגיש בזה:

פ"ג ה"ה. אלתא יומין נפשא (של המת) מעייסא על גופא. שברה דחזרה לגופא. כיון דממית לי' דאמרי זיו אפי'. שבקא לי' ואזלא וכו':

ומתבאר דלאחר שלשה ימים נשתנה מראה פני המת. וזהו יסוד לדין המשנה בסוף יבמות (קכ"ח ע') אין מעידין על המת אלא עד שלשה ימים. וזהו מפני שלאח"כ נשתנה מראהו וממילא אי אפשר עוד להעיד. ונם מהבאר. דשלשה "עד שלשה ימים" הוא עד בכלל. כמשמעות לשון הירושלמי אלתא יומין נפשא מעייסא וכו':

והנה בית"ד הלכות מליחה סימן ס"ט סעיף י"ב בזה"ל. הורו הגאונים (כך שלשון בעור) שבר שהשה ג' ימים בלא מליחה נהייבם דמו בהוחו ולא יצא עוד ע"י מליחה. ולכן אין להכלו מבושל אלא לכלבי וכו'. ע"כ. ובתבו הפוסקים. שאין כל מקור ויסוד לחדוש דבר זה:

אבל לפי הירושלמי שלפנינו. דלאחר שלשה ימים אסתני זיו אפי'. והסברא נותנת. שאסרי זה בא ע"י קלקול הדמים והלאמקיוסה. והרי מתבאר. דלאחר ג' ימים מלטמק כדם ואינו לאוי עוד לאכלה:

פ"ג ה"ה. ויהי לבשעה שימים (פ' נח). מה טיבה של שבעה שימים (במבול). שמיר הקב"ה על עולמו שבעת ימים. ומברת. בעון שמיור. שהתחיל כשיכול הקב"ה על חורבן העולם. ומכאן להבילות שבעת ימים:

ומה יפה ומתת יתפרשו עפ"י זה דברי הגמרא בבבלי מו"ק (כ"ז ב'). לשור להתקשות על המת יותר מדאי. אלא שבעה להספד. מכאן ואילך תומר הקב"ה. אין לחם מרחמים יותר ממני. ופירש"י. שמעשה ידי הוא והרגתיו בפשעי עליו. והנה לפי זה אין מבואר טעם השעור משבעת ימים. ונם בכלל אין הפי' מרווח:

אבל לדברי הירושלמי שלפנינו פשוט ומתת לתתה. שתומר הקב"ה. אין לחם מרחמים יותר ממני. שנם מנכי לא התחבלתי על הרבן העולם יותר משבעת ימים:

פ"ג ה"ה. מניין להבילות שבעה מן התורה. שנאמר. ויעש לאביו אבל שבעת ימים. וכי למדין מקודש מתן תורה. ע"כ. ובתוס' מו"ק (כ' ע') ועוד מפרשים תמהו על קושית הירושלמי "וכי למדין מקודש מת"ת ?" והלא כמה ענינים למדים מקודש מת"ת. ובירושלמי נופלי יש כלפה. ונם אינו מכוון לשון. שפתח בקושית ואינו מסיים מתומה. ואין רגיל שנון כזה:

אבל מרפה. בת"ם קלה כאן. ותתת "וכי" ל"ל "וכן" ובא התת "וכאן". כלומר. וכאן למדין מקודש מת"ת. ובכלל בלשון הירושלמי רגילין כמה מלים לבא בהשמטת אל"ף. וכמו השמות ר' בא. ר' בון. ר' לעזר. תחת ר' אבא. ר' אבון ר' אלעזר. והרבה כהנה וזה מפני קלות הברת האל"ף:

וראוי להעיר. כי המלה "כן" תחת "כאן" בתה נם במקרא. בתחמיה (ב' ט"ז) עד כן לא הגדתי. ת' עד כאן:

מסכת שקלים

פ"א ה"א. כפורת זהב. ע"ל יוסי בר חנינא. יבא זהב של עפורת ויכפר על זהב של ענל. ע"כ. ויש להעיר. מה שלא העירו כזה על יתר כלי הזהב שבמקדש. כרובים. שלחן. מזרה. מזבח הזהב:

וצ"ל עפ"י מ"ש בהנחומא. למה נקרא שמו כפורת. מפני שמכפר. ולכן קבע דרשה ע לשם זה. בסגנון לשון נופל על לשון:

מקור ברוך

הערות וחדושים לירושלמי.

מאת הג"מ ברוך הלוי עפשטיין שליט"א (בעה"ס תורה תמימה) בנו של הג"מ יחיאל מיכל הלוי ז"ל (בעה"ס ערוך השולחן ועוד):

מסכת בבא קמא

פ"ה ה"ו. וכי יפתח חיים בור וגו'. מין לי מלא שחפר הוא. לקח. ירם. ימצו לו במתנה מניין. ת"ל או כי יכרה איש בור:

הנה בפסוק הכוונה י"ל דמסתמא לי'. דהלשון אי כי יכרה מורה. שמין מיקר הקפידא על מעשה הכריה. לך על הוצאת הכיזק הנפשר לצד ע"י זה. ולזה לי' הקפידא על המעשה לי' לו להתחיל בלשון כי יכרה. ולשון או כי יכרה משמע שהוא רק לשון הגב ושכוחי. ומדעיקר הקפידא רק על הוצאת המזק הנפשר לצד. ממילא מובן. שמין כ"מ שם כרה בעלמו או לקח או ירש או ניתן לו במתנה:

ואכזם י"ל. דסמיך עוד לדרוש זה. משום דבעלמא מיני במעשה בור בקרקע. הלמדנה בפעל "חפר". בפ' הולדות. חפרתי את הבאר. הבאר אשר חפרו שרים (פ' בלק). חופר גומץ (קהלת י') והרבה כהנה. ומפרש ע"ד שמסמנת "כרה" מלשון קנין. כמו השדה אשר כריתי לי (ס"פ ויחי) שפירושו אשר קניתי. ובפ' דבריס מים תכרו מאתם בכסף. ובהושע (ג') ואכרה לי בחמשה עשר כסף. ומזה בהלמוד רה"ש (כ"ו ב') אין כורה אלא לשון מכירה:

מסכת בבא מציעא

פ"ד ה"ב. תניא. כי מלאה הארץ חמס. מה היו חומסין. בר כם שוי נפיק ומשן קופה מלאה תורמוסין (מן קטניות) והיו מכווני ומוכלין פחות פחות משוה פרוטה. דבר שאינו יוצא בדיניים. ומשמו המפרשים מה לשה שיושלמי לומר כזה:

אבל המתם. כי בא המתמר כאן קטוע וחסר. וכ"ל כמו שהוא במלואו בת"ל פ' נח בזה"ל. כי מלאה הארץ חמס. היזהו חמס ותיזהו גזל. ת"ל חמץ. חמס היכה שו"פ. וגזל שו"פ. וכך היו אנשי דור המבול עושין. שי' (כשאי') אחד מוליא קופה מלאה תורמוסין וכו' (כמו שיושלמי). והדברים מתיריס:

מסכת סנהדרין

פ"ב ה"א. כהן גדול שחטא מלקין אותו ואין מעבירין לוחו מגדולתו. ת"ל מגן. כתיב. כי גר שמן משחת אלהיו עליו אני ה'. כביכול. מה אני מקודשתי לה שהרן בקודשתו:

ויש להעיר מה החדוש והרבותא בזה בבה"ג. והלא גם בכל אדם הדין כן. כמו דקיי"ל. כל מיבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן. שנאמר ונקלה אחיך לעיניך. כיון שלקה הרי הוא כאחיך (מכות כ"ג ב'). ובפירוש כתב הרמב"ם בפי"ז ה"ז מסנהדרין. כל מי שחטא ולקה חוזר לכשרותו:

וי"ל עפ"י המבואר בירושלמי הוריות פ"ג ה"ב. שכל מי שמעלתו גבוהה יותר מרובה. ולכן יתכן שחטא שלקה אותו ויהיו חוזר לשררתו. ולפי זה ללא יש סברא שגם בכהן גדול כן. דמ"ל מדרשה מיוחדת שהוא בקדושתו קאי וכדמפרש:

ומתבאר דיושלמי כאן חולק בשיטתי' בהוריות:

פ"ג ה"ט. תנא דבי רבי ישמעאל. ובפטו העדה והלילו העדה. שלא יהא העדה (כגון לסנהדרין) לא קרובי המכה ולא קרובי המוכה.—המפרשים ערטו בשור שדרשה. וי"ל בפשוט. דסמיך על המבואר בסנהדרין (כ"ט ב') שלא יהיו דיניים שונאים להנדון. ומוסיף רבי ישמעאל. דגם מחוץ שיהיו קרובים להנדונים. משום דבקרובים. יבקשו זכות להקרוב ויובה לכשנגדו. ולא יהקריים במכון ובפטו ובלילו:

פ"ג ה"ט. ועמדו בני המכים אבר לפס הריב. מה ת"ל שני. שלא יהא אחד מומד ואחד יושב. אחד מדבר כל צרכו. ולאחד יאמר שריין קלר דברין.— לא נתבאר טעם הדרשה מלשון שני. וי"ל עפ"י המבואר בכמה מקומות בתלמוד ובריייתות ותוספות. דכל מקום שנאמר מספר "שני" מורה שיהיו הדברים שוים בערכם ובחשיבתם. משום דלה"ק לא תי' לו לכתוב "שני". כיון דמשמע לשיש שוים. וכה דרשינן בזבחים (ס"ב ב') שתי לפרי מלורע ושני שעירי יוהכ"פ שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמיום. ובהו"כ פי' חמור בשני עשרונים ובספרי פ' בהעלתך בשתי המלרות וזה טעם הדרשה על הפ' שני גויס בשנוך אלו מלטוניות ורבי שלא פסקה וכו' (מלא לך הוסף בשמיהם) ובקדושין (ס"ח ב') כי יהיה לאיש שתי נשים. משם אחד. ובמ"ר ויקח. ולעבן שתי בנות. בשתי קורות מפולשות וכו' (ומשב לך הסוף בשמיהן). ועוד כהנה:

וגם כאן דריש מעין זה בענין אחד שיהיו שוים בעמדתם ובדבורם לפני הדיינים כמבואר:

פ"ד ה"ו. ויאמר יהודה וגו'. פירש הפ"מ. דמוסב לפי' ויאמר יהודה מה נלא כי נהרג וגו'. אבל אין זה מבואר. דשאותו ענין לא פסק יהודה בין מוחלף בדיני נפשות. וגרסה ברור. דמוסב על הפ' ויאמר יהודה הוליאוה והשרף:

פ"ה ה"א. וימלאו אים מקוסם עליס. מלאך שמלאוהו הולם מן הקרקע.—ולא נתבאר הכרח הדרשה. וי"ל. משום דלשון מקוסם משמר לפרס בשני חופיס. האחד מעמין לקוט וקבון. כמו לקוסם קס לחבן (פ' שמות ה' י"ב. ופירש"י. קס לשון לקוט) וגם מלשון תליה וכפיפה. כמו והכני מקסמת בניס עליס (מ"ב י"ד). ושם לא שייך לקוט. כיון דאף שני עליס היו. ושם מדכתיב כאן זה האיש עומס. ובלקיטה הלא אין לימוד כזה. לכן בהכרח ל"ל שכי' הולם מן הקרקע. וזה טעם הדרשה:

פ"ח ה"ב. בן סו"מ שחטא מלוה ואין נעשה בן סו"מ. דכתיב אינש עמא בקולא. ילא זה שחטא בקול אביו שבשמיס אינו עמא בקולם בעבירה. לעבור עבירה. ילא זה שמלוה עבירה). ואם לכל דבר ליסור פשוט דכתיב ולא ישמע אליהם. ילא זה שחפילו בקול אביו שבשמיס אינו עמא:

ובבבלי (ע' ב') אימא. אבל דבר שהוא מלוה או דבר עבירה היו נעשה בן סו"מ. שנאמר. אינש עמא בקולנו—ולא בקולו של מקום. ופירש"י. דשעשה זה קאי רק אשחטא מדבר עבירה. אבל זה קשה מאוד. דהא שעשה זה מוסב נם על פשוט מדבר מלוה. ונם לפי דבריו יקשה מל"ל פשוט בדבר מלוה:

אך המתם היא. דשעשה הלמודים הוא כמו בירושלמי לפנינו. דילף לשחיסה. לך בבבלי בא הענין אחר וקטוע:

פ"ח ה"ה. וילאו זקיני (בפרשה שלה ערופה) פרט לתגרים. מניד שכתוב. כשם שהיא כ"ד שלאין בלדק. לך לריכין להיות שלאין בשבריהם. ובכאי נוסח דיש בהעתק שהיה הפרשה. ושנו ותמרו. פרט לשלוחים. ידעו לא שפכו פרט לנדמים. ועיינו לא רלו. פרט לשומים:

ובבבלי כשנדרין (ל"ו ב') דרים לשהנדרין בשלי מומין שפטולין משפוק דשה"פ טוב יפה לשיתי ומוס אין בך. ודרים בהשבה לשהנדרין. ולריך בשול. דילף מדרשה שהמכתים ושנדיה כזו. בשור שבהורה בשה דרשה נמורה בזה. כמו שהבאתי מירושלמי:

ואפשר נומר לנעת הבבלי. שאין רלוי מלקן לשהם שהנדרין. דכאן דרוש שמוס עקרי בנופש. משאין כן בשהם הורלות:

פ"ם ה"ו. הבועל ארמית קטין פוטין בו. תני. שלא ברצון חכמים. ופשהם שלא ברצון חכמים. ת"ר יוחי בן פזי. בקשו לנדותו. שלמלא קפלה רוח הקודש ואמרה ושהם לו ושנדעו שהרין ברית כהונת עולם:

במה עמלו המפרשים בשאור כל מאמר זה. ואמנם יתבאר בפשיטות ובקל. כי אמר. דשם דהבועל ארמית קטין פוטין בו. אין פניטה זו מרצון חכמים. כלומר. אין רוח חכמים נוחה מזה. וטעם הדבר. משום דכיון דאיך לעשות זה (פניטה זו) ברות קטנה שאמית לכבוד ס'. ת"ל אי אפשר לעשות דבר זה חופס כללי. יען כי גולי איזו פניה לדידית בלבו של זה. ובין כה הוא רולה נפש שאינו מחויב מיתה מלד הדין:

ופריך על זה. וכי פנחס עשה מעשהו בזה (שהרג לזמרי) שלא ברצון חכמים. ומשני לשמס כן. דבאמת בקשו לנדותו על זה. שלא קפלה רוה"ק והעידה שפשה מעשהו בקנאת שמס לכבוד ס'. אבר על זה העידה המתנה מבדית כהונת עולם:

מסכת שבועות

פ"ד ה"י. שלה בלא שבועה היא כשבועה בלא שלה.—מכאן שחירה לדברי מהרש"ם בשבועות (ל"ם ב') שמחק הלשון שם בגמרא "ומניין לעשות שלה שאין עמה שבועה כשלה שיש עמה שבועה". ושהם כאן מפורש דשלה בלא שבועה קיימת כשבועה בלא שלה. וע"ל שותה הגירסא קיימת:

פ"ה ה"א. ונוגע מביא השים. מביא השים ולא מרפא נגו. הפ"מ ושהריו בעל קלה"ח בסימן שמ"ע כרבו דקאי לענין הקנית הכפל שמקנים הבעלים להשומר עבור זה שמשלם לו הקרן. ועל זה אמר. דוקא שם הבעלים השומר לביתו או מקנה לו הכופל. אבל כן אין ענין לכאן הדרשה אבר לפ' שלמעלה שם השלה השלה ונו':

ובאמת יהפרש בפשוט. דרק אז פשוי שם"ח. רק אז שם שהו להפקדון בביתו ומשם ונגנב. בשומם הוא. אבל שם נתנו בשלם נגנו (ונגנב שלינו מבואר. כהמשך הדברים בירושלמי) חייב שם"ח. משום דבשומר כזה פושע הוא:

פ"ה ה"א. השבע לי שלא נתת עיניך בה לגוזלה.—משינרת לישבע הוא. כי אין חייבין שלא על שלימות יד ב פ ו ע ל:

מסכת מכות

פ"ב ה"ה. מניין שאפילו אמר (נועל הדם) אינו יכול להקבילו. ת"ל בפנעו בו והא ימיתנו —ופירשו המפרשים. מניין שאפילו אינו יכול נועל הדם לפנוע בו מיד שמלוה עליו לחזור ולינו. ת"ל בפנעו בו הוא ימיתנו. דמשמע אינו יכול מקום. עכ"ל. לך אין מבואר הלשון שאפילו אמר. וגם הלשון אינו יכול להקבילו. לינו מבואר לכאן. לפירושם:

ולכן נראה הכוונה. כי מקבל דין זה להיות שבבבלי שהרדין (מ"ח ב') מניין שאם אין לו נועל הדם שב"ד מעמידין לו נועל הדם. ת"ל בפנעו בו מכל מקום. וירושלמי מוסיף חיוב ב"ד בזה גם בעת שים נועל הדם ואינו רולה להמיתו ומהנלל שאינו יכול להמיתו. והיינו להקבילו:

מסכת עבודה זרה

פ"א ה"ב. וברומי לווחין לי' שנטורא דעבו.—ובמ"ר ס"פ תולדות הלשון עד כאן קורין שנטורין ברומי. ול"ל שנטורי ברומי:

פ"ב ה"ו. מה השיטה הזאת וכו' (ובמיך על הלשון אבר השים). אבל בשמ"ג. עשין י"ב. נורם מה בפשיטה הזאת. ואולי דרשה זו ע"ד רמז בפוף המלה "בפשיטים" בהסוף לותיות. כמו כבש—כשב:

פ"ב ה"ד. ע"ז של עכו"ם אסורה מיד כשהעשה. ואעפ"י שעדיין לא נעבדה. ופ"ז של ישראל (בשעבית ע"י ישראל) אינה נאסרת כל זמן שלא נעבדה.— ולא נתבאר הטעם בזה:

וקרוב נומר עפ"י המבואר בסנהדרין (ס"ם ב'). דמסית שאמר אלך ונעבוד פלוני. מכוס דכל כמה שלא עביד אפשר ממליך ולא יעבוד. ולכן נם בענין מעשה"ע ע"י ישראל יש לדון כן. שאעפ"י שעשאה לך כל זמן שלא עבדה. הפשר נומר דממליך ולא יעבוד. משאין כן ע"ז הנעבדת ע"י עכו"ם. כיון שעשאה בודאי יעבדנה. ולכן זו נאסרת מזמן העשיה. ושל ישראל מזמן העבודה:

פ"ד ה"י. ע"ז שהניחוה עובדיה בשעת שלחמה חבורה. תני [ובאיזו שלחמה] בשלחמת יהושע. דכתיב כי סחרם סחרימם:

ונראה שבאור. כי הסיפור והסיחר במקרא הנאה הלוי בזה. כי אם הסיפור מדעת. אז בודאי בשלוה. אבל אם מהמת מקרא עזבוה. מפחד שלחמה וכדומה. אז רק עזבוה ולא בשלוה:

והבחינה נודעת זה בשעת שלחמה. הוא. כי אם היתה השלחמה בשעה והיו יכולים לחזור ולקבלה. והם לא חזרו ולא קבלוה. ניכר שמדעתם הניחוה ובשלוה. אבל בשלחמה קיימת. שנרשום משם וגם נתייעבו במקומם. בשופן שלא יכלו עוד לחזור. שוב אין רלוי שבשלוה. שהרי כי רק מהמת ההכרח הניחוה:

והנה שלחמת יהושע (עם ל"ו מלכים) כוודע היתה שלחמה קיימת. שיהושע נרשום והחרימום. כמו שלשון על זה. כי החרם תחרימם. ושהקיימה מלוה זו בימי יהושע. ולכן מלייר זה בשלחמת יהושע.—ובירושלמי בא ליור עוד שופני היתר. וכולם יתפרשו על דרך זו:

פ"ח ה"ד. כ' יהושע שלא יחזיר שפולה. שהוא כרוך לנבי'. לשר לשון. לית לשון סנדרין לעורה שלא ללמה בתהומי. דכתיב ויעמוד שומם יעקב שתם שלא שבר עם שכם. ופירשו המפרשים. שפולה—שר. ולבד שלא נתבאר מקורו. עוד לפלה קוה. מניין ידע כ' יהושע שלא שבר שתחתיו עמן יעקב שה הע"ז:

אבל שהמת. כי מבואר בש"ר ס"פ מסעי ובפ' עקב. שהכוחים קורין לעיר שכם "נפולי". ולשר לשם. שמשתחוים שם להלשם שמתחת לשרן בעיר שכם. וכמבואר בפסוק:

והתום בזבחים (קי"ג ב') הביאו זה הירושלמי בפשי לשון:

מקור ברוך

הערות וחדושים לירושלמי.

מאת הגיה"מ ברוך הלוי עפשטיין שליט"א (בעה"ס תורה תמימה) בנו של הגה"מ יחיאל מיכל הלוי ז"ל (בעה"ס ערוך השולחן ועוד):

מסכת יבמות.

פ"ה ה"א. יכול כשם שהביאה נומרת כך המאמר נומר כך. ת"ל ויבמה. מורעה כל שפרסה טלה ליכוס. הביאה נומרת ואין המאמר נומר.—נראה ברור. דחסר כאן, ול"ל. ת"ל יבמה יבא עליה ויבמה. כי רק לפון זה יסוד הלמ"ד: פ"ח ה"ג. לא יבא עמון ומואב וגו'. עמוני ולא עמונית. מואבי ולא מואבית. לי ליכי. תדומי ולא תחמית. מגרי ולא מגרית הכי גמי. שאני הכא (בעמון ומואב) דכתיב ואסר בכר עליך ואסר יען. מי דרכו לאסור ולייען סתים ולא שאר (בפ' תלת לא כתיב ואסר יען. רק במיכה (ו') כתיב זכר גם מה יען בלק וגו').

וב בלי יבמות (ע"ז ע') מיתה בעניז זה. דכתיב על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים. מי דרכו לקדם. אים דרכו לקדם ואין אשה דרכה לקדם. ופריך עוד. הי לאם לקדם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים. ומשני. דכתיב כל כבודה בת מלך פנימה. ור"ל. אין דרכה של אשה כלל ללאת למקום פרהסיא. ובמערבא אמרי (שם בעלי התלמוד הירושלמי. אמר קרא (פ' וילא) אים שרה אשתך ויאמר הנה באהלה:

ולא נתבאר מה שני להו לבני מערבא הרמי מן כל כבודה וגו' עד שמצאו לנכון להביא רמז לעניז זה מפסוק אחר. הנה באהלה. והלא הרמי מן כל כבודה בת מלך פנימה היא טובה ויפה:

אבל יתבאר היטב. דבני מערבא לשיטתייהו בירושלמי כאן לפיטו. דעיקר הקפידא מתיסרא עמון ומואב לבא בקהל היתה על דבר הסר שכר ואסר יעלו. כמובאר. והנה לפי זה לא הקפיק הרמי מן כל כבודה בת מלך פנימה. שהרי לשכור וליייען אסר נם לנשים בפנים הבית. לכן סמכו על הפ' הנה באהלך. דממנו מתבאר. דנם בפנים הבית אין דרכן של נשים ליצא ולילך עם הגברים. שהרי המלאכים היו בתוך הבית. ותיכ מי אפשר בהו נם שכירות ועלה:

אבל להבבלי. דעיקר הקפידא היתה על דבר מניעת הקדמת בלחם ומים. דזה ענין מזן לבית. דיה הרמי' מן כל כבודה בת מלך פנימה. וכפי שנתבאר: פי"ב ה"ו. ועלתה ימחו. מכאן שהימה הולכת אחר היבם.—ובבבלי שהדיין (נ"ח ע') ממנו זה על הפ' וקרתו לו זקני עירה—ולא זקני עירם. וי"ל דלא ניחא להבבלי למוד מירושלמי. מן ועלתה ימחו. משום דכיון דהיא מגידה בהזקק בודאי היא הולכת אחר הדיינים להליץ עניניה. ועל דרך שאמרו (ב"ק מ"ז ב') מנין המוליך מחבירו שעליו הרמי'—שברה הוא. מכאן דכתיב לי' כחובת חזיל נבי מסיק:

מסכת כתובות

פ"א ה"ה. ברמשוה נזרו שמד ביהודה. שכן מסירה להם בתוספתם שיהודה הרג את עצמו. ע"כ:

איני יודע למה קרא לזה „מכורה מתבותיהם" (כל האוריים) בעוד שבאבר בא בספרי פ' ברכה דרשו הפ' דכתיב ביהודה ידיו רב לו „בשעה שהרג את עכו". ובמדרש בוח"ט (סי' י"ח) על הפ' ואויבי תתא לי עורף דלהו בפסוק זה ביהודה לחודי. שהרג את עכו מערפו. וכן פרשו הפסוק ידך בעורף אויבך:

ואולי מפני זה תלו „במסורתם". משום דהללו מדרשות חלוקות הזה. ובמדרש בסוטה (י"ג ע') מצאתי. דחושים בן דן הרגו. ועי' תוס' ניטין כ"ה ב'. ול"ע:

פ"ד ה"ד. ומם לא עלילות דברים. יכול אפילו מקדיחה לו אם התבשיל. תלי אני בן. נאמר כאן עלילות דברים ונאמר להלן זנות אף כאן זנות.—הינו מצותר כלל. מה לוקין הגי"ם. והא בפסוק זה נופל' כתיב ואמר לא מצאתי לה בתולים. ואולי לולא הגי"ם הי' אפשר לומר. דהכתוב לחודי בשני עלילות. ומם לא עלילות דברים. בעלילות דעלמא. כקדיחת התבשיל. ועוד לא מלאתי וגו':

[עמוד 8] פ"א ה"ג. ואים לא ידעה (ברזקה. פ' חיי) אפילו בידים לא הבעה בה. ואין כל בתור לזה, והק"ע הניח אפילו בריה (לבד מדם). והכא לך למותר לפרש הדוחק הנלוי:

ובמ"ר מיתה אפילו מדם לא תבע בה. וג"כ אין כל בתור:

אף הכא בסוף מס' סופרים מיתה. כך היו מנהגן של תרמיים לשבוע עם בעולתם ואח"כ משימין לותן על פם ואים לא ידעה. אין אים אלא חביה. ע"כ. והדברים סתומים. ויתבארו עפ"י הילקוט. שבני עירו של בעולל היו אומרים שאם לא יבעול הוא את רבקה קודם נשואים (כפי מנהגם. כנל) יהרגו אותו ואותה ועשה נס שמת בתוכל בחותו לילה. ובמס' סופרים בא המנהג אחרת וקטוטה:

והנה מזה ומזה מתבאר. בכמו בירושלמי כן במ"ר ל"ל אפילו אחביה. ובשמך על המנחות הנ"ל:

פ"ה ה"ז. עזים מאתים וגו'. ת"ר אלעזר. כדרך המרן שלח לו. תפס לשון נקיה. ולשומר. כשעור כמות שבריאה לזיונים בבע"ח שוגים. וכדמפרש. שכל מי שהוא יותר מתיינע בעבודה. אלמו מספר הנקבות מעטה:

ועל יסוד זה הונבלו גם בהמות שפוריס שוגים בעניז זה. וכבמשנה כתובות (ס"ה ב') הטיילים בכל יום וכו'. והבדל רק בזה. שבבע"ח הונבל הבעור במספר הנקבות. ובאדם—בערך הזמים. וזה הוא. מפני שרוב בני אדם אים רגילים בשוחי נשים רבות:

ויתכן במ"ם בבבלי כתובות (מ"ז ב') על הפ' ושוחתה לא יערב. עוחתה זו עוגה המסורה בתורה. והכא אינו מבואר אילפ לאמר בהולה בעניז העוגה ומעורה וקרוב לומר. דמכוין לפשוק בפ' ויצלח הנאכר. ובע"י מדוש הירושלמי כדרך המרן שלח לו. ובע"י מס"כ דעל יסוד זה הונבל גם בהמות:

מסכת קדושין

פ"א ה"א. לאשמה בה פרט לפמות מבו"פ.—ורס"י בסנהדרין (נ"ז ע') כתב טעם מדנפקי על מניעת חוב הבדה פמות מבו"פ והכא כאן בירושלמי דרשה מפורשת:

שם ה"א. מלמד שבן נח נהרג עפ"י עצמו. כלומר. עפ"י עדות עצמו. ויתבאר בזה לשון הפ' בס"ב (ע') כשאן דוד סומך את הנער המגיד. כי הוא במיתת **שם** שמואל. תמה לו. דמך על רחמך כי פיך עשה בך. ופירש"י. חובת קטולך תהי ברחמך. אין עוכש במיתתך אלא לעצמך. עכ"ל. ועפ"י דברי הירושלמי. דבן נח נהרג עפ"י עדות עצמו. מהבאר העניז והלבוז בהר היטב:

פ"א ה"ב. אוזן שמעה עיים לא יהיה לך אלהים אחרים וגו'. ובבבלי קדושין (כ"ב ב') הגירסא אוזן שמעה עיים כי לי בני ישראל עבדים וכו'. וגראה נירסת הירושלמי עיקר. יען כי הפ' כי לי בני עבדים לא שמעו עיים (ואפילו למ"ד בזבחים (קט"ו ב') דכל התורה נאמרה בסיני. לעני כן לא שייך לומר אוזן שמעה עיים. יען דכל התורה נאמרה רק למשה וממנו שמעו ישראל). ולא כן הלשון לא יהיה לך. אפי הנשורה שמעו כולם. כמבואר בתוכת כ"ד ע':

פ"א ה"ד. בהמה דקה נקנית במשיכה וכו'. בבבלי ב"מ (נ"ז ב') אתה פוטנת דבר יוחנן ורים לקים בדיני הקניים. דדבי יוחנן סבירא לי' דבר הורה מעות קונות. ור"ל ס"ל ד"ת משיכה קונה וקי"ל כר"י:

ובירושלמי סבירא פ"ח ה"ם היבמה פוטנתא זו בידיקד. דר' יוחנן סבירא לי' משיכה קונה. ור"ל ס"ל מעות קונות. והמפרשים והפוסקים הניחו והפכו עפ"י הגירסא בבבלי דר' יוחנן ס"ל מעות קונות:

אך לפי הידוע דסמס ירושלמי הוא ר' יוחנן (ע' הקדמת הרמב"ם ליה"ת). ופתמת דירושלמי כאן לפיטו דמשיכה קונה (דיל ף מקרא) אם כן ים לדון. דהגירסא בירושלמי סבירא נכונה ומתמה. דלמסם ר' יוחנן ס"ל דמה"ת משיכה קונה. ולריך להפך הגירסא בבבלי ב"מ סם. וממילא יסתנה עיקר הדין. לחר דקי"ל כר"י נגד ר"ל. ול"ע רב:

פ"א ה"ו. מכאן דסיכי דלא מבלי הבהמה מחויב הוא עלמו למול. הנה לפי המבואר בקדושין (כ"ט ב') בסדרי חיובי מילת הבן. במקודש אל החיוב על האב. ואחריו על בית דין. ומתיישב עליו בעלמו. נכון לעיוס כאן „דסיכי דלא מבלי אבוסף ובי דיעה מחויב הוא עלמו למול":

[עמוד 33] פ"א ה"ח. רבי אלעזר פתר לאחי קרא לעתיד לבא. מבותיך ירשו ארץ של שבעה עממים ואתם עתידים לרשת ארץ של עשרה עממין וכו':

ובמ"ר פ' לך סוף פ' מ"כ. ואמה נתן לאם רק שבעה „פירוסן לשוי" וכל המפרשים מחקו תיבות אלו כמו שין להם כל מקום כאן וכל המשך ובואר:

אבר לפי הירושלמי הזכר (שמלבדם אחת היא עם המ"ר כאן) פבוע דפריך ואמה נתן לאם רק שבעה ולא עשרה ומפרש דהשלשה הנשארים פירסן לע"ל (לעתיד לבא) וכלשון ועיין הירושלמי:

פ"ד ה"א. אמר הנחם וכו'. יודע אני שאמר הקב"ה כי ביום אכלך ממנו מות תמות. הרי אני הולך ומרמה בהם את האדם ואתנהו והם הולכים ועושים ואני יורם את הארץ לעלמי. ע"כ:

ובמדרשים אימא. שבא הנחם במרמה משני לדדים. שאמר „ממה נפשך". אם ישמע אדם לעלת אשתו. הרי הם נעשין וירם הוא את הארץ. ואם לא ישמע. הרי קטנה ביניהם ויגרשנה ויפלנה הוא. ע"כ:

ודרש אנדי זה עובע מדברי הירושלמי כאן. שאמר. אסר בעת ברימו יוכבי נבעון את יהושע (יהושע ע') חשבו „אמה נפשך". אם יהרגנו ישראל אוהם הרי יעברו על השבועה שנשבעו להם שלא יהרגום. ואם יקיימום. הרי יעברו על מלות ה' אסרה התרימם. ובין כך ובין הם נעשים ואנו יורשים את הארץ:

וכל זה מסמיך על הלשון שביהושע שם. ויאמר אים ישראל אל אחיו. ומפרש. וכי חויש היו (והלא אמורים היו). אלא שעשו מעשה הוי (נחם)". ומביא על זה את הדרשה האנדית שלפנינו מירושלמי שבעתקנו לעיל:

והנה מכל זה מתבאר. כי דרשת הירושלמי בשה קטועה וחסרה. ול"ל כמו שהיא במדרשים שהבאנו שחשב הנחם „ממה נפשך" כמבואר. יען כי לפי הגירסא שלפנינו. אין כאן טעות ממה נפשך. כי אם טעות מלד אחד:

פ"ד ה"ה. ולא כיהודה בן פפוס בהי' טועל דלת בפני אמתו ויולא. — ובבבלי ניטין (ל' ע') הגירסא פפוס בן יהודה. וכ"כ עיקר. יען כי הוא (פפוס ב"י) הי' מן החכמים. כמבואר בברכות (ס"ה ב') ובילקוט בהקהי. נאון עוזכ. נאיים על ישראל. כגון פפוס בן יהודה. אבל יהודה בן פפוס לא מלינו שמו בין החכמים. ואם הי' אדם המוני. לא היו חכמי התלמוד נם מביאים דעתו ומהנהגו. כי מה לנו להתחשב עם דרכיו של אדם מן השוק:

פ"ד ה"י. מניין שבורגין על החזקות. דכתיב ומכה אביו אות יומת. וכי דבר ברור הוא שזה אביו. והלא רק חזקה היא. אלא מכאן שבורגין על החזקות. ע"כ:

ובבבלי חולין (י"ז ב') תמהו על זה. ולמה לאו אביו הוא. אלא משום דחזקין בתר רובא. ורוב בעילות אחר הבעל:

ורמב"ם בפ"ו ה"כ מאם"ב הביא דברת הירושלמי דחזקין בתר חזקה. ולריך בתר שביכר את אבות הירושלמי קשה. מה רמ"י מכאן דבורגין על החזקות. ולמה משום רובא הוא:

וצ"ל כדעת הסוברים. דהא נופל דחזקין בתר רובא הוא מעשה חזקה. ולפי"ז נקטו הירושלמי ורמב"ם סיף דבר:

מסכת ניטין

פ"ד ה"ט. הקונם שהו ביובל. ת"ר חילי. קנס קרקע. אמר לי' רבי אבא בר ממל. ת"ר יחפור בה בורות סיחין ומערות. אמר לי'. התורה אמרה ובב לאחיותו—בעייניהו.—ורמב"ם בפכ"ג ה"ו ממכירה פסק. שהקונם שהו לומן קלוב מותר להלוקה לבנות ולסתור ולחפור בנוף הקרקע. ועמן עליו בר ב"ד ועוד מפרשים. וע' במ"מ והביו ל"ט. לך מירושלמי שלפנינו מקור נאמן לפסקו. דלחרי שמקנה ת"ל יחפור בה בורות סיחין ומערות. משבאר דפשוטה הסברא שהקונם לומן קלוב מותר לחפור. ולולא המעשה ביובל ובב להחזיקו בעייניהו. כי' נם ביובל הדין כן:

פ"ה ה"ט. כי יתן איש אל רעהו כסף וגו'. אמר רב חונא. בכל מודים. בשן נשיכה קטן כלוס. שנאמר. כי יתן איש. משנה איש משנה ואין משנה קטן משנה וכי:

והקשה בס"ק. הלא ילוף מהלי קרא משנה. הא לאו במשנה לריי קרא. ותמיהני על תמיהתו. שכן כוונת הלמוד בזה רק שאין כח קיומי במעשה קטן ומיאנתו. תהי' הנשיכה מה שתהי'. משנה. קטן. מעיכה. תלישן פקדון. וזה פשוט:

פ"ט ה"ח. כתב תניבתו ומיכתה כשר. ומפילו כתב חומו. ופרט המפרשים „חומו" הורמתו אחד מו אחת בלשון יוני (וכמ"ש בשבת ל' ב': שכן בלשון יוני קורין לאחת כן) והכא זה אמת לבל פירושם דחוק מאוד וגם אינו מתאבר כלל:

והאמת

והאמת כי כתבו הפוסקים כשיש למדם כמה תניכות דיה כשכתבו תניכה לחת:
וזו כותב הירושלמי. כתב תניכתו ותניכתה כבר. ואפילו כתב לומו — אפילו רק תניכה לחת:

מסכת נדרים

פ"ג ה"א. יש תנאי בנדרים ואין תנאי בשבועות.—ורמה בטעם הדבר. מבוס דכיון דבשבועות יש ליסור שבועת שוא. מ"ל אם לא נתקיים התנאי. הרי נשבע לשוא. אבל בנדרים לא שייך נדרי שוא. ולכן בשבועות אם נשבע על תנאי. בעל התנאי והשבועה קיימת:
והנה הפוסקים לא הכריעו כהירושלמי בזה. אלא דנדרים ושבועות לחת הן לעניו זה. ולא נהבלר. למה לא הפכו כהירושלמי כל עיד שאין חולק על זה בבבלי:
וי"ל דסמכו על מ"ם בנדרים (י"ג ב' וט"ז ח'). חומר בשבועות מנדרים וכו'. ומיהיב סם כל פרטי תלוקי דיוים שבהם. ופרק זה לא חסיב. ס"מ דלא ס"ל כן:
פ"ג ה"ב. ערות לסם לחיך לא תגלה ויבמה יבא עליה בדבור לחד נלמדו.—הבאור הוא. כי מזהרה זו ומלוה זו הן סותרות זה"ז. ולכן ל"ל דבשעת המזהרה מן ערות לסם לחיך לא תגלה הולחה מן הכלל מלות יבום:
ובבבלי יבמות (ס' ב') רלו ללמוד מכלן דעשה דוחה ל"ת. כמו הכא דעשה דיבום דוחה לל"ת לחסם לח. אבל לפי המבואר בירושלמי דבדבור לחד נלמדו אין רלוי מכלן לדעלמא. וכמו דלמדינן בכלהו "עפ"י הדבור שלוי".
פ"ג ה"ב. ונלמד עד שוא. בתורה אור ליין לשמוע כ"ג. וזה טעות. דהעניו מוסב על הכתוב שבין דברות הרלשונות לדברות האחרונות. ומכם. מה שבדברות האחרונות נלמד לא העבה בריבך עד שקר. ובכתוב (פ' ואתחנן) נלמד עד שוא. ולריך לליין "דבריס ס"":
פ"ג ה"ד. תני ר' ישמעאל. אלא תשבעו בשמי לשקר (פ' קדושים) אבל אתה נשבע להרגין ולהרמין ולמוכסין. — ובבבלי כאן (כ"ז ב') נתבאר דין זה אלא בסמיכות על זה הפסוק. ובשו"ת רדב"ז סימן ל"ד חקר מהיו למדה הנמרת לדין זה.
ובזה מפורש כן כאן בירושלמי:
אך לריך בתור. היכי משמע מאלו הפסוק דרשה זו. ולקרוב לומר. דמקודם לזה כתיב ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו. ושוב כתיב לא"ז ולא תשבעו בשמי לשקר. דלשון בעמיתו מוסב גם על לאו זה. וכמו דכתיב ולא תשבעו בשמי לשקר לעמיתו. וממילא מהבאר. שבשבעין להרגין ולחרמין ולמוכסין. שאינם בכלל עמית וכו':
פ"ג ה"ט. מלמד שמקולה מלות שבת כנגד כל המלות שבתורה. וע' בבבלי חולין (ס' ב') שמחלל שבת בפרהסיא הוי ככופר בכל התורה. והסביה רס"ז זה. משום דמחלל שבת כופר במעשיו של הקב"ה ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשי'. עכ"ל. והוה עס כל הכבר זה. אינו מבואר מה יחא בחלול שבת לכפירה בכל התורה:
אבל המלת שמכוון העניו לדברי הירושלמי שלפניהו. שמקולה מלות שבת כנגד כל מלות התורה. וא"כ בחלל שבת היא כמו מחלל כל המלות. וכמו כופר בהם:
פ"ט ה"א. רבי יוסיי בר לא הוי. הגר. עיני כהות וכתיב וכו'.—בספר ברכי יוסף לאו"ח סי' ז' שקר במי שעיניו כהות אם רשאי לדון. ומירושלמי שלפניהו מבאר שרשאי. שהרי ר' יוסיי היי' רק מדיה עלמו בשביל זו בעת שלא היי' רואה לדון. ולא מדינא:
פ"י ח"ח. ושחכם מתיר ואומר. אין כאן נדר. אין כאן שבועה. ושכומה. דבחכם מהני כל הלשונות המוזיים בטול:
והר"ן בפירושו לנדרים (בבלי) ע"ח ע' מביא דברי ירושלמי אלה בזה"ל. "וירושלמי משמע דאפילו אמר מלי קאמר אין כאן נדר אין כאן שבועה". עכ"ל:
ועל זה כתב בעירי קרבן אם בזה"ל. ובאמת דמשמע מלשונו (אל הר"ן) דלף בטעל יכול לומר כן. ומסוגין משמע. דרק החכם מלי לומר כן ולא בטעל. וכן קיי"ל להלכה וכו'. עכ"ל:
ואני מלטער מלוד על נאון מוהרש כמוהו שכל כך נכנס בדברי הר"ן. אלא כוונתו פשוטה ובדורה. שהחכם אלי אמי לומר אין כאן נדר וכו' וכמ"ש. והמלה "אמי" בהרבבה מעט מלמעה. למעלה ופ"ל בר"ן "דחכם אלי אמי קאמר":
והשתרבבות ממלה "אמי" מלמעה למעלה במס' קדושין (ט' א') אמי כתיב ואקח. התם—הכא כתיב אמי:
וראיתי להעיר כאן דבר הנוגע לשמעא רגיל מאוד. ואבר לדעתי לריך הקון בהבדה:
כי כפי המבואר. מבני בחכם כל לשומת התרה. ומהאי טעמא מבואר ביו"ד סימן רכ"ח סעיף נ'. כילד היא ההתרה. יאמר לו ג' פעמים מותר לך או מרוי לך או ממיל לך. ובעם ג' פעמים. כדי לחזק העניו. עיי"ם:
והנה אלמלי בהתרת נדרים (בערה"ם) נוהגים לומר. הכל מותרים לכם. הכל מרוים לכם. ואת נוהה זה לומרים אלם פעמים. ולפי המבואר. הנה בשם לשומת אלו (מותר מרוי מחול) כבר יולאים הוהה האלם פעמים. וממנהגנו יולא שלומרים השע פעמים. ומחוך רבוי ההמירות לא יוכר חוהה ההמירות. ועל זה נאמר כל המוסיף גורע. ומהרלוי להנהיג לומר נוסח זה רק פעם אחת:

מסכת נזיר

פ"א ה"ג. עד מלאת הימים. שהם נזירות שלשים יום. הים דאמרי נשמעינן מן הדא. ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים (ר"פ הלא). מה ימים שלהלן שלשים (כדכתיב ירח) אף ימים שבכאן שלשים.—קשה לומר כי רק שיווי המלים דומה. כי בשעת מלוס "ימים" במקרא המורות על מספרים שונים. וכמו ימים או עשור (פ' חי). או חודש או ימים (פ' בהעלותך). שבשתי ימים (מקץ). לשבשה ימים (יתרו). ימים ותרבעה חדשים (ס"ל כ"ו. ועיי"ש ברש"י). ובעשרה (ד') וכ"ש ונם למה לא מביא שמך זה מן המוקדם בהורה בפ' ויצא. ויבא עמו חודש ימים. ובכלל לא נהבאר מה יחא בספר שלשים לנזירות:
אבל יהבאר היטב עפ"י מס"כ התום' בנזיר (ד' ב') כי ענין נזירות בכלל הוא שנזירים בעת לרה או על עבירה. ומכוונים בזה להלטער ולכפר על עון:
ולפי זה הכונה. כי אמרי דחזון שבנביאים התורה לשבות מלחמה להלטער על עוכה לה שביה ואת אמה ירח ימים (שלשים יום). ס"מ דשיעור ספיק לער הוא בשבך זמן כזה. ומיהו דנם הנזיר קבל עליו להלטער. שונבל נם לו שיעור כזה לזמן נזירותו. וככתך לו שיעור לדבר שמנו בנמ"ם יומ ימים. כמבואר:
פ"ב ה"ב. אלא מה להתפים לה נזירות שלשים יום (כלומר. אם אמרה הריני נזיר). ולא הריני נזירה). מ"ר יוסי. כל עלמו אינו קרוי אלא שלשים יום. אינו אלא אם כן יפליע לנדור.—כמה נהרבו המפרשים בבאור דרשה זו. אבל היא פשוטה ומבוארת מאוד:
כי מדייק שלשון לנדר נדר נזיר (שהוא שם המואר לשים העומד בנזירותו) ולא לנדר נדר נזירות (שהוא שם המקבה) משמע. דנם בשם (שנם עליה מוסב

הפעל כי יפלא. וכאן בר"פ מספקים לחפני ישלאני. דקאי נם אחאה) שאמרה הריני נזיר. בלשון זכר. כמי מהפיסין לה נזירות.—ולריך להוסיף בירושלמי המלה "וגו'". דסמיך על המשך לשון הפסוק. כמבואר:
פ"ה ה"א. ענל בלנל שור הוא. כדכתיב ענל בן בקר (ר"פ אמיני).—תמה אני שלא הביאו רש"י יותר מכרחת לזה מפ' דתבלים (ק"ו) וימירו את כבודם (לשון נקיה. אחת את כבודי) בתבנית שור. וקאי על מ"ש הענל. ופ' ב"ק ס"ב ב' ובפ"ך לאו"ת ס"ס כ"ג. ול"ע:
פ"ז ה"א. כי קבר הקברנו. הקברנו. לרבות סייף שהרג בו. עין שהלה בו. סודר שהנהק בו. יכול יקברו עלמו. ת"ל כי קבר הקברנו. קבורה לו ולכליו.—ופירש בפ"מ. יכול יקברו עלמו לבדו ושו לא. עכ"ל. וזה פלא. שהרי כבר ביאר קבורה לסייף וכו':
אבל המת. כי אך ט"ס הלה כאן. ול"ל יכול יקברו עמו. כלומר. כולם יחד. קמ"ל. דקוברין כ"א בימוד:

מסכת סוטה

פ"א ה"א. המרבה אין אתה יכול להסקותה. דכתיב ואמרה האשה אמן—אינו מצוה עשה הרלו'. (אם לא דיעמא. דאשה חרשת היא כזו שאינה שומעת ואינה מדברת. אבל הן גם זו שאינה שומעת לבד ג"כ אינה שותה. ולאינה יכולה לשמוע האמנה והלוות מהכהן):
אמנם כפי הנראה מרמב"ם פ"ב ה"ג מבואר. יש כאן ט"ם. ול"ל דכתיב ואמר אל האשה. ור"ל. דמיון שהכהן אליך לומר לה. הלא בהכרח שהאשה שומעת:
פ"א ה"ב. ונסתרה והיא נטמאה. מלמד שמיון שנסתרה. שהורה קראה טמאה.—יתכן בטעם הדיוק. משום דהיים"ד דהלשון והיא נטמאה הוא הנאי. כי לא לומר ונסתרה ונטמאה. וכמו וגם כי תחטא ושמעה קול אלה (פ' ויקרא). ומדכתיב ונסתרה והיא נטמאה. משמע לי'. דמיון קך נסתרה כבר נחשבת לטמאה:
פ"א ה"י. מה עשו הכנענים (לכבודו של יעקב כהלוימו) ר' לעזר אומר. חזוריהם התירו. ולא נתאחר תשוה שכבוד החה. ויתבאר עפ"י מ"ש בבבלי ברכות (ס' ב') בשמחות ברכות שהאחר. כי אסר שמיני' (כשקושר התפורה) לומר ברוך שומר יעקבלא בנשורה. ומבואר. שהטיבך מזה. שהרת החגירה. מורה על רפיון כח ורוח. וזה עשו הכנענים לכבודו של יעקב. וכמו בעלו יעשים:
פ"א ה"י. וימלרו לבל כבד זה. מלמד שהרלו בלשבע על הרוגו של יעקב ואמרו לבל כבד הוא. ועשה הדשה. מהוס דבל"מ מלינו לשון "זה" מורה על הנוכחה בלשבע. כמו בחענית (ל"ו ב') הקב"ה יושב בג"ע בתוך הלדיקים וכל אחד מורה עליו בלשבע. שנאמר. הנה אלהינו זה. ובסוטה (י"ו ב') זה לי ואנוהו. בכל אחד הביר בו והוה בלשבע. ובמנחות (כ"ט ב') שלשה דברים היו קשים למשה עד שהראה להם הקב"ה בלשבע. ויליף לכולם מלשון "זה" דכתיב בהם. וזה טעם הדרשה במכילתא (בא) בעבור זה לא תאמרתי אלא בשעה שאתה ואתרו מונחים לפניך על השלחן. והיינו כדי שיהי' בהשבר הנוכחות עליהם בלשבעו כמשמעות לשון "זה":
דף מז פ"ג ה"ד. אשה פרוסה—זו שיושבת ומלטבת בדברי תורה שאומרת (במהלות וכו') והלא לאה הקרלתו ואמר אלי תבא. והוה מה פרוסה היא זו. והלא עזה ותקופה היא:
וקרוב לומר. כי ל"ל ואשה פרוסה. וכן בבבלי. ויתיבנו בזה כמה עניים בסוגיא.
פ"ב ה"ב. נע ואחרור לריך שיהי' לשמה. דכתיב לו תוסיף לא ניתן לה.—חסר כאן "ונמריץ לה לה מאשה דכתיב וכתב לה ספר כריתות". ושם דרשינן וכתב לה. לשמה. וכ"ג בבבלי חגיגה (ד' ב') וגיטין (מ"ח ב'):
פ"ג ה"ו. הכהנת מותרת לאכול בתרומה. דכתיב אמר אל הכהנים. ולא אל הכהנות.—ובבבלי סוטה (כ"ג ב') ילוף מניעת ליסור טומאה לכהנת מאוס דכתיב אמור אל הכהנים בני אהרן. ודרשינן ולא בנות אהרן. וי"ל בשעה הירושלמי דילוף מן הכהנים מאוס דהוה מוקדם להלשון בני אהרן. ולהבבלי לא ניחא בלשון זה. מאוס דמיעו דהשם כאן ליו מוליף כהנת. וכמו וכאן כי יקנה נפש (פ' אמור). והוה הדין בהנת הקונה. ולבד זה מן השם כהנים ממעטין חלוים:
פ"ד ה"א. וקנה את אשתו. לרבות מרוסה ושומרת יבם לקנוי. — כמה עמלו המפרשים בשעה רבוי זה. אבל הוה פשוט מאוד. השם "אשתו" כולל נם מרוסה. וכמו שאמר יעקב הבה את אשתי. וכיון לרחל. ובעוד שהיתה רק מרוסה. ובעברה המאורסה כתיב על דבר אשר עשה את אשת רעהו (פ' האזינו). ובסנהדרין (פ"ו ע') דרשו הפסוק דיחזקאל (י"ח) את אשת רעהו טימא. זו נערה המאורסה. וכן שומרת יבם היא בערך מרוסה שעומדת להתייבם:
ובבבלי סוטה (כ"ד ב') ילוף זה מלשון ואמרת אליהם שהחלת פרשת סוטה. ואמרת אליהם. לרבות מרוסה ושומרת יבם לקנוי. ולין שעם רבוי זה מן והאמרה אליהם. אבל פשוט דהסרה אלא "ונו'". ומוסב על המשך הלשון איש איש מבניו כי תשטה אשתו וגו' ואמרת אליהם איש כלל אם "אשתו" כמבואר:
ותתיישב בזה קושית הוס' בסוטה (כ"ו ב') אין למדין מן ואמרת אליהם לרבות מרוסה וגו'". והא אלטריך רבוי לשון זה לרבות גריס ועבדיס (שם):
ולפי מש"כ אין הרבוי למרוסה ושומ" מן המלים ואמרת אליהם. כי אם מהמשך לשון הפסוק. כמבואר:
פ"ד ה"ד. וכי נטמאת לרבות אשת סריס. ובספרי מרבה זה מן הלשון מבלעדי איש. ומהאי עיקר בירושלמי. שהרי כן אמרינן בבבלי סוטה (כ"ו ב'). אשת סריס סוטה. פשיטא. מהו דתימא. מבלעדי איש אבל לאו רחמנא. ואת לאו בר הבי הוא. קמ"ל. הרי מפורש. דהלשון מבלעדי איש ממעט אשת סריס. ולגירסת הספרי הרי זה רבוי לסתור. אבל מן וכי נטמאת ספיר מרבינן אשת סריס. דהא עכ"פ טומאה יש כאן:
פ"ה ה"א. מי כמיס המתרגים. אמר כ' תמוהא. מנין שמתרגים כנגד רמ"ח אברים שבא וכנגד רמ"ח אברים שבו. כלומר. בהבועל. וביחד שם ת"ל כמנין "המתרגים". ולריך בתור מה יחא אברים שלו לענין זה. וי"ל עפ"י המשנה בר"פ ס' דסוטה. כשם שמעיר בודקין לוחה כך בודקין לותו (את הבועל). והיינו שלוחן המאורעות שמקריבין לותה תקריבה נם לותו. ול"ל כמיס המתרגים מכוונים לשמיהם. ובא זה בכוון מלת המתרגים. שעולה במספר כפול רמ"ח (אברים שלו ושלו):
דף כה פ"ה ה"ח. עשה מהבה. עשה מירלה. עשה מהבה. שאם בחת לשמוה דע שאתה לוהב ואין לוהב שונא. ע"כ:
ואין כל בלוך להלשון "ואין לוהב שונא" דפשיטא הוא. ואני זה כמו שיאמרו "אין לבן שחור". ונם הלשון שאם בחת לשנוא אינו מבואר ברחבה. ונם בכלל אינו מבואר מה שאמר. דע שאתה לוהב וכו'. ואלא מביון שזה מוסב על שאם בחת לשנוא אין זה נאמר כמו בעל כרחי' "שאתה לוהב". אלא אינו לוהב ?

וקרוב שומעי שים כאן ט"ס מקלף מהפוך חותיות ול"ל שאם בחם נכשוב (בסי"ן יחמיה. ומלשון כי נסני מלכים. נסיתי טובה ומהורתם שכחה) דע שאתה חוכח ואין חוכח ומוכח (נ"ב בסי"ן יחמיה) כלומר. ואין חוכח כוכח:

וכרשון זו בירושלמי שבועית ס"פ מי. הקב"ה נעשה בשביל ישראל כרשון שנאמר ונשא עון נוכח כחיב (בסי"ן יחמיה. שפירושו נוכח עון):

ובבי הרמב"ם נלחנם פ"ח מ"ג לוקה. "ונאמרו. עבוד נלחבה עבוד מירלף". ועוד שמרו. "לחוכח לא יכחם". וכחב שם' העיון לרביט בחי שנחל לחכמים ולבקיחים למקום מחמר זה בחז"ל ולא ידעו לעמוק:

ורבי בשורש הכא הוא מחמר ערוך ומפורש בירושלמי:

פ"ה ה"ו. חנא רבי ישמעאל. לויד מעבדי פרעה היו ומנחלי פחלים של. הדא הוא דכחיב (פ' ואחרא) הירא חת דבר ה'. וכחיב בי בלויד (פ') לים תם ויבר וירא חלסים. והכא לא נחבאר לימה רמוז זה "שמנדולי פחלים שלו היי":

ונראה דבאה דרשה זו בילקוט ובשמיטת לדרשה המכילתא ר"ש בשלח. ויקח שש מלות רכב בחור. מאין לקחם. מהירח חת דבר ה'. ומבואר. דחלה הילקוט היו ממוכחרים שבשריו:

פ"ו ה"ב. ועד אין בה. אין לי אלא עד כאר. מניין לפילו עבד לפילו שפחה. ת"ל ועד אין בה. מכל מקום.—ולא נחבאר מניין לו לדרוש כן מלשון ועד אין בה. ולמה לא יהפרש בפשוטו. ועד כאר אין בה. וכן בשבלי (ו' ה') דרים מלשון זה לפילו עדים בחדיות היס. ושם (ל"ח ה') לפילו רק עד אחד. ומיך זה נלמד כל אלה מלשון ועד אין בה:

וקריב לפרש עפ"י הרניל בלשון בני אדם. כשאומרים למשל. רחובן הוא אכסי. אין לשון זה מוליך את שמעון ואת לוי וכי שאם אינם אכסיים. אלא הוא הולך לרחובן שהוא אכסי אחד האכסיים:

ולא כן כשאומרים. אכסי—הוא רחובן. בלשון זה בחיס בשפלנה להוליך שתי אכסיים מאכסיה. וכי רק רחובן הוא אכסי:

ולפיין בערך הדמיון לכאן. נוא כי' כחוב ואין בה עד. כי אפשר נומר שאכיון לעדות יפה וכשרה כשלכה. אבל בחמרו ועד—אין בה. בא להוליף. שכל שום עדות אין לה. ואפילו עבד ושפחה. ונס בחדיות היס:

ועפ"י זה יש לנטין טוב הדרשה בשבלי יבמות (ע' ה') של הפסוק בפי חמור. וזרע אין לה. אין לי אלא זרע כאר. זרע פסול מניין ת"ל וזרע אין לה ומדייק מדלא כחיב ואין לה זרע. וכפי שנחבאר:

מקור ברוך

פ"ו ה"א. ונומר שכחן לאשה. מלמד שלא יומר לה ע"י מחורגמן.—פשוט הוא. במדייק במשך לשון הפ' והשביע הכהן את האשה ואמר הכהן לאשה. דלפי פשטות הלשון הי' ל"ל ואמר לה. ומדחזר ופעם את האשות (הכהן לאשה) משמע שהקפיד הכחוב שהעד המעיד יהי ממנו לה. ולא ע"י מחורגמן:

פ"ו ה"א. משום מלחמה. בשעה שהוא מדבר אל העם. בלשון הקודש היו מדברי. שנאמר כאן וגם הכהן ונאמר להלן (פ' יחרו) ומשה עגם אל הערפל. מה להלן בלשה"ק (שהתורה נחנה בלשה"ק) אף כאן בלשה"ק.—ובמשנה יליף זה בנז"ם דבור דבור. נאמר כאן ודבר אל העם ונאמר להלן (פ' יחרו) משה ידבר. מה להלן בלשה"ק אף כאן בלשה"ק:

ודבר פלא הוא. איך ימלוך התלמוד ירושל' על למוד המשנה. ולא שמענו כזה:

אך הבאור הוא. כי בחמת ס"ל גם להתלמוד למוד שבמשנה. לא מפני כי בירושלמי כאן פריך על הלמוד שבמשנה בגז"ם דבור דבור. דהא כמו כי כחיב בק"ש ודברת בם. וקיי"ל דק"ש נאמרת בכל לשון. ומשי הולמת הלשון משה ידבר מלשון ודברת בם. ועל זה מוסיף הירושלמי. בזולת נז"ם זו (דבור דבור) נמלא עוד הונמת לשון אחד כאן וכפ' יחרו. נגם נגם. ולכן ילפינן ביותר מן משה ידבר מאשר מן ודברת בם:

פ"ט ה"א. כי ימלא הלל. כי ימלא ולא שאתה חוזר להמליא אותו. יפירש בק"ע. כלומר. שלא יהי' לריך לחקור אחריו. והיינו פרע לעמן. עכ"ל. אבל זה קשה. שהרי פרע לעמן ילפינן מן בחדשה:

אך בחמת הכוונה. שאם רק שמעת שמועה בעלמא שמעלת חלל. אין אתה ממויב לדרוש ולחקור כ"כ ולהביא הבאת שלשה עדים. אלא רק אם בא ליך דבר מלימות חלל אתה מחויב להתעסק בהוללת הדין:

וראי לפירוש זה. כי כן דרים בספרי פ' ראה לענין עיר הנדחת. דכחיב שם כי תשמע באחת ערים וגו'. ודרשו. כי תשמע ואין החיוב מן המלוה. כלומר. שאין אתה ממויב לחזור על זה:

וזה יתבאר עפ"י המ"ל פ' לו. בכל המלות כחיב כי תראה. כי הפעם. כי יקרה וכו' אם באת המלוה ליך אתה זקוק לעשותה. ואם לאו אי אתה זקוק לעשותה. וה"ל כן:

טוב ירושלים

חדושים והנהות בירושלמי להג"ה **אלי' דוד ראבינוביץ** האומים ז"ל רב הכולל דאשכנזים בירושלים.

מסכת עבודה זרה

פ"א ה"ט אסור להשכיר להם מקום קבורה ע"ש ל"ת להם חניה. מכאן מ' כדברי התוס' ב"ב מ"ד. ב' דמשוס ד"ת אל קבורה יכולין להקנות קרקע: מעשה בר"ג שהי' מטייל בו' ובירך עליו'. עמש"כ בבבלי כ'. ג' בם"ד ולהלמוד כאן ג"ם ושם שני' בשב"ע ועמש"כ עוד בליקוטים שם"ד:

פ"ב ה"ג א"ל מריה דיומא קאים. מבואר מכאן שמותר לכתות יין בעיו"כ? ר"א בשם ריו"ח כתם יגו ש"ב. בבבלי מכוס ריב"ב וע"ש בתוס' ל"ו רע"ו וע"ק: אשר תשים לפניהם כו'. נראה דדרים בכי מדל"ך אבר מלמדם ע' בבלי סנהדרין ז'. ב':

פ"ג ה"ב המוצא ע"ז משברה אבר אבר כו'. נראה דלפ בשבירת ישראל ס"ם מותרת ומכי דאין ישראל יוכל לבטל ע"ז אל נכרי זהו בהורת ביטול כדתנן לקמן פ' כ' אבל בשבורה הרי היא נעבד עוד מפני דממילא תתבטל ואולי אף בע"ז של ישראל מכיון בכה"ג ורק מהא דבבלי כ"ב. ב' לא מ"ב. ויש לדחות ואם נאמר דהכא לפילו בשל ישראל קאמר הכא ס"ם קו' הגרע"ז בנליון שבת פ"ג. ב' ע"ד התוס' עכ"פ לך לקמן פ' כ' למ"ם. ובל"ז קשה שם מדהכא ע"ש:

ה"ג וכי ע"ז היא בוא וכא חזקי' וביערו. נראה כוונת התוספה דלא תפשה שעבודה לאחר שכבר נשבת הקלה ע"י דבר שאפי רבנו שמשון זלוקו תוצין תמריו ול"ם עושקין ברפואות. ע' בפ"מ להרמב"ם פ"ד דפפחים עד שחזקי' ביערו יגראה דהזכירו בכיון דחזקי' ביערו דילמו היתה ע"ז בבר היתה מהבערת ע"י תשת ויהושפט וכקו' הבבלי שבת ל"ת. ב' ובע"י דל"ם כלל ע"ז. ובאמת יל"ק שם דאיתא שלא עבדוה בימי חשת ויהושפט כלל:

ה"ד ארשב"א בו' שהבל המרחץ רע לשינים. ע' בבלי שבת מ"ו ל' ד"ה שמואל פתחו פומייהו כו' ושמואל אשיא דבבי הוה אמי"ם בב"מ פ"ה ב'. ואולי לא כל המרחצאות שוות. ואמ"ל שם דהיינו דבהמת דשמואל:

ה"ה תני הנעבד וכו'. וכ"ה בפ"ז דבלאים ופ"ב ל"ל ירושלמי בדברי הי"ם בבלאים שם ותוס' יבמות פ"ג ב' דשתי בלאים דבשחטה אינה. ואולי ה"ל ל"ל כן ועמש"כ בבבלי מ"ג ל' ב"ד: ויא כן סברנן בו'. ילה"ק דהא ת"ל שתן אדם לוסר הם"ם וכרי ה"י היה מוזהק לאחיזו וע"כ מה קושיא די"ל דשה"ט לא אסרוה אלא משום דת"ל אמ"ם בבבלי כ"ג ב' ל"ל דזהו רק בדבר שבתחלת ביצראל אה"כ בתרומת הלשכה שהי' בירושלם הרי קיי"ל דל"ל לשבטים כלל וע"כ ל"ל דאפי' בשל מקום המקדש שהי' בירושלם הרי קיי"ל דל"ל לשבטים כלל וע"כ ל"ל דאפי' בשל מקום המקדש אסור דגמ' הכא לא מועיל הכא. אך י"ל דשה"מ בתורי"ל פ' ל"ה דבשאת מקום המקדש נתחלק רק ירושלם ל"ב הוה ה"ם:

אך נראה יותר דלפ"מ הי' ירושלים שייך לשיבוטי והוא לשימלך וה"כ היה אסור לאחרים ליקח מאתו כלל עד שבא דוד ואז כלי הע' דורות שנשבע לו אברהם וכמבואר בדר"ת ז"ל ע"פ אשר יסיר הם העיניו ואת הפסחים וה"כ ה"ם דוחלי נאמרו מלד שהיה שלהם דעדיין לא היה כלל של אברהם:

ויל"ע דלפ"מ דכתיב לא תמכר הארץ לצמיתות כי לי כ"ה. ה"כ אין הקרקע של ה"י שייך כלל לישראל אלא להקב"ה ואין נאסר כלל וי"ל:

אך בל"ז לא קשה דהא מבואר לעיל דדם"ם נאסר נגבוה ועי' בד' הרש"ם ורמב"ן ב"ב. ב' וה"כ ספיר מקשה. ומוכח דהפילו דבר מהובר ושמיו שלו נ"כ נאסר וכמש"ם ונראה קלת מזה דמדוע"ת הוא דלאסרו לנבוה דבר שה"ם דאל"כ ל"ה מקשה מבחירה. ויש לדחות. אך בבבלי מבואר דמדרבן הוא דלאסר ע"ם ל"ד ב':

והא דפרש"י ל"ב. ב' דלפרקינהו ובני מה"ת דלוי לנבוה ואין מכני פדיון. י"ל כדבר התוס' פסחים כ"ט. ה' דמיון דש"ס מדרבנן הו ל"ב מעילה וה"כ דמוחה רק ק"ק דשם בקבב"ב וכאן בק"בב ומיהו י"ל כן כמוכן:

ה"ן בשרצים כ' לא האכר כ"ת. תמוה לי טובא דבקדש ד"ת כ"ת ל"ב כלל בהלים המעמידים רק עופות טמאים ובהמות שמאות ואפ"ה העוף וכל שני ממ"ע בבעדשה כמש"ל. וגראה קלת דבב"מ קורע לעו"ע בקלים ולקמן שקן תקלנו כשקן ובמאה ל' שקן נאמר אף בעו"ע ושם נלדק בזה הוה ה"ם מה שהתרכתי. בהשובה ה' בשם דיבמות קי"ד ה' שלא מכר לך דעו"ע הכדים בספרי דמוהר המתיל כאוכל ולהלמור הייט הך: שאין אומר לאדם צא עד שיבנם ראשו ורובו. הכוונה דמיהו מטמא עד שיכנס רגלו ורובו ולפ"ל נ"ם דמילה מבית המנוע כמש"ל וז"נ פשוט ולמה נדחק הפ"מ:

ה"ן רב וריו"ח תרויהן כו'. כה"נ מסיות קדושת טובת מיכנייהו וע' בחי' רים בריתות הבחתי רבות בלנו:

הי"א הרי היכל בו'. ע' תוס' בבלן שהקשו מלנו של היכל ותירלו דהיכל לאוכו ומו' לנוש מלינו של קבר תקשה ומהוורתא דהוא לחומר ע"ז בתירוש הבני ומי' נגמ' כלן. ומכלן נראה דלפ בשת מותר שלכה"ב ועי' בהגהת הגרע"ז במילתן י"ב ב' מש"ם ע"ד התוס' בפסיות דאסור והרי ל"ל הקבר מותר בהגלה כמ"ש הכא. וע' בליקוטים דברי המפ"ם וחידוש שלא זכר דברי התוס' אזכרנו: מטון בהו תבניתא. ע' בפ"מ שפי' דהם שמות הע"ז ותמוה קלת מהא דסנהדרין ס"ב ב'. דע"ז שלינה כתובה בתורה אסור להזכיר שמה ולולי דווקא כעין מש"ם היכא דת בקלנו ולא ההזכרה לבד. ובליקוטים כ' בזה בפ"ד:

פ"ד ה"א נתן את השניה והתרו בו משום או"ב לוקה. הדבר נפלא ועי' בפ"מ שנדחק ולו"מ ס"ל דחסר בכאן והכוונה לפ"מ דכ' לא תעשה לך פסל ס"כ השוחה ע"ז לוקה משום לא תעשה וכ"ל לקמן ס"ד ההשוחה שלא לע"ז לע"ב דאין קרקע נאסר מהנין בו ולכאילהים לוקה ע"ש. ול"כ לפמ"ש בבבלי ל"ת ל' דכל שאין שורף להמרקולים נעשית ע"ז ותקרובת ע"ז ע"ם ס"כ בזריקתו אין ה"ם שוחה ע"ז ועובר משום לא תעשה ונם משום ע"ז וחייב מלקות וסקילה והיינו פלונתא ר"י ורבב"ל ולפ"ל והתרו בו משום לא תעשה לך פסל תפלונתא דר"י ורבב"ל ול"ע: ביצד הוא מבטלה רחב"א א' ברוק כו'. ע' פ"מ ויבואם לי על דחוקי'. ובפסיטות כ"ל דל"ל ב'שורק" במקום ברוק. ל"ל שורקן ממקומן וממילא נתבטלו וע"ז שקבה הסך בתפזרו מ"ל ביטול ומה מהני בזריקתן שדרכו בכך לטיותן מפוזרים ובמש"ל התוספ עד כ' תמה וע"ש כתן בזריקות לה ד"ל בסמוכות לה ולא בזריקות הרחק ממנה שתן דרכן בכך וע"ז מייתי עובדא דר"ם ברבי ע"ם וע"ם בתה"פ ד"ה יפה מה שיבב תמיכת הרמ"ך דהא מלינו תקרובת דמ"ל ביטול בשהיה כעין פנים משום דתבני מרקולים ע"ז מיקרו ולא תקרובת ובמ"מ הא שכ"פ תקרובת נמי מיקרי ולא ע"ז לחוד וה"ב מה מסני:

ה"ד ע"ז של ישראל כו' אר"ז ל"ב דפיבך. תמוה לי מ"ע לא ועמש"ב לעיל ל':

א"ר הילא עשיה בתחילה קימה כו'. בזה מומתקים דברי הרמב"ן ז"ל בפסוק תדור תסר לא יקום את דברי התורה הזאת דקאי על כל מי שים בידו לממות ואינו מוחה ואינו עומד לנגדו עליל הדור וז"ב המקום דיתסרו בלע תמרתו בתרור תסר לא יקים כמש"ב בת ם הפ"ת סר"ם. ושייך ספיר קימה בכה"ג וכמ"ש בכא. וצה"ל כך דיומא כ"ח בשם"ם קיים תברים בכתב"כ. ובשלמי קרושין ותבמ"ל

כוכב מיעקב

הערות והגהות מהגאון האדיר שר התורה מוה"ר יעקלי וויידענפעלד זצללה"ה אבד"ק הרימליב.

[עמוד 66] ברכות פ"ד ה"ג. כנגד י"ה מזכרות שכתוב בהבו לד' בני אלים והפ
כתיב אל תכבוד הרעים עיין בלי"מ פרשת פ"ב דמכאן סתירה למ"ש
הרדב"ז מ"ר סי' ק"ב דלא נקראת מזכרה אלא אם כן עבד הכא חציב אל
תכבוד לחזכרה. ולדעתי יש להביא ראי' נ"ב דלא כהרדב"ז מפ"ש בבלי ר"ה ד' י"ח
בהלמא בתפארי בתלית מדכריהה משטריה שהיו כותבין בפנת כך וכך יומנן כה"נ לגבי
עליון וכשמעו מכמיס בדבר אמרו למחר זה פורע חובו ומעלה השטר מוטל בתפאה
ובטלי ה"כ מבואר שם דלא חציב נ"כ מדכריהה שהיו כותבין אל עליון וקאמר
בתלית מדכריהה ודוק:

דף סז פ"ט ה"ה. כשהוא נותן דימום לכל מקלטן לומו כי' עיין ירושלמי פ"ט
דשביעית ה"ח כד הוי אמרה דימום הוא פשנב וכד הוי אמרה שפיקולא
הוא מיתלדא ועיין תוס' ע"ז ד' ט"ז ד"ה דימום:

דף כז פאה פ"ה ה"ד. תמן נתחייבה שדהו כרם שכח לא נתחייבה שדהו ברשותו
עיי"ש עיין תס"ו ב"מ פ"ק שהקשה על פירש"י ממתני' דמי שליקט תה
תפאה ומתר רש"ז לפלוגי עני דמיירי בשדה שהיו בעל השדה ולי בעל השדה לא
אמר ר"ת זכה לו פי' לשני' עני מוכר שלא יקוט פאה משדהו והקשה בתס"ז דתס
ניחא מנו דלי בעי מפקיר נכסי ה"ב בוב ל"ה בעל השדה כלל עיי"ש ולפי"ז הירושלמי
דהכא גרסה לדעתי דלק"מ דבהדיה מבואר הכא דתס"ה בקלר תני' ומכר תני' היו
זוכה המוכר בפאה שהפרים הלוקח על העומרין שקלר המוכר היו דבעינן קלירה
נתחייבה שדהו ואה כי' עשיר שהשדה שלו ופ"כ ל"ק קו' התס"ז דתע"ג דיפקיר
נוף השדה אח"כ לה יוכל ליטול לפאה כיון דבשעה שנתחייבה שדהו בפאה היינו בשעה
קלירה כי' אז בעל השדה ולכך לפי' אמר שהפקיר אין יכול לזכות בפאה. והיה ברור
ונכון למתיתו של תורה:

דף ח דמאי פ"ב ה"א. שביעית ישרחל מעמין ונו' פעור כו' תמי' לי על כל
הרשמוים שהתריכו למעשיהם לי פירות שביעית נוהג בשל עכו"ם ועיין
רמב"ם פ"ד מה' שמיטה כ' וכ"מ שם בשם בעל הפאור ופרח ובשו"ת מהרי"ט
ומבי"ט ובפרק רוכל שהביאו רשות ממרחק והעדו מירושלמי פ"ו דשביעית ה"ב שם
לעשון עם נוי בתרך. ותמה הקרבן על כל הסנו גדולים לית העליתו עיניהם מדברי
הירושלמי דהכא דמבואר להדיה דאין שביעית נוהג בשל עכו"ם דקתמר דנוי פעור
והיינו לאין שביעית נוהג בו וכמבואר בפ"מ ולע"ע בשיני:

דף יג פ"ג ה"ב. ונית הדא פליגי תדר"מ ובפ"מ פירש דסוף פלוגתא דר"מ ור"י
בדין הפקר דר"מ לא בעי לתתי לרשות זוכה ור"י בעיון לתתי לרשות זוכה
והשתא הא מתני' פליגא תדר"מ דתא מיד שמליכו הוא הפקר ואמתי לא יפליך עד
שיעבר כו' עיין בזה"ת תו"י סי' מ"ת הביאו בקלוש"ה סי' רע"ג שכתב דפלוגתא ר"מ
ור"י הוא דוקא בקרקע ולא במטלטלין עיי"ש והוא נגד דברי הירושלמי דהכא דבחזה
עלי ירק הוא ממלטלין ותפה"כ מבואר כאן דבשיעי לר"י לתי לרשות זוכה ודוק:

דף כז פ"ו ה"ב. ישרחל שתכר שדה לכרן ל"ל ע"מ שיהי' המעשר שלי ד' וה' שנים מותר
לעולם לסור שתן כאן עוסה כאן. עיין ס"ם בשלי ב"ב ד' ס"ג בן לוי שתכר
שדה לישרחל ע"מ שהמעשר רשאון שלי וכתב הרשב"ם דהה"ד בישרחל שתכר שדהו
דיכול להחזות בן והוא נגד הירושלמי דהכא דמבואר דישרחל היו יכול להחזות מתני
זה רק על המס שים שבל לא לעולם וכן פסק הר"מ פ"ו ממעשר ה"כ ה"ל בדיוק
נקט הס"ם בן לוי לולם לפי דעת הרשב"ד והכ"מ שם ניחא שיטת הרשב"ם שייט"ם:

דף ל פ"ז ה"ב. ואם במומר לכשתה למפרע שלל שתה. עיין בשלי ניטין ד' ל"ה
שיטת רש"י ותוי"ט שם דשלל מהני להקן ה"מ למפרע מה שכשר שלל
נשלל. והם נגד דברי הירושלמי כאן דמבואר להדיה דאינו מתוקן מה שכשר שתה
בשלל ע"י הפרשה שתה"כ:

דף יט שביעית פ"ז ה"א. ר"מ מחמיר בדמים מן הסיקר שהשמן של שביעית
מלוקין בו מכרו ולקח בו שמן מן מדוקין בו ר"ח בשם ר"י החליף שמן
בשמן שמיסה מסורים. ן פסק הרמב"ם בפ"ה ה"ח דשמיסה מסורים בשלקה לפי
שמן מלוקין בדמי שביעית ועיין בס"ם בשלי זשמים ד' מ"ש לשון מליטו טפל תמור
מן הסיקר וכרי מעשר דגוף נפדה ואלו לקוח בכסף מעשר אינו נפדה הרם שלימי
קדושתה למיתפס פדיונו ומקשה וכרי תמורה וכרי פשח עיי"ש ואפשי לא מקשה
מכאן דשם שביעית מליטו לשון טפל שמן הסיקר דשמן של שביעית מלוקין בו
ולקוח בשמן של שביעית אין מלוקין בו וכיון דשמיה לדעתי ועיין תוס' ב"ק
ד' ק"ח. ד"ה ולא יגבע בו כיי"ש:

דף ב תרומות פ"א ה"א. אפי' כמן בתומר כך וכך עשיתי כאן בתומר כך וכך
עשו רשב"ל בעי אם יש בו דעה לשעבר יש בו דעה להבא כו'. עיין תו"ש
מכרי"ם סי' ט"ז מיהם דלם לדעת הרמב"ם דשעשה מעשה שלא מתוקן פסימנים
אפילו דהוי פושה היינו דוקא לגבי עדות שמעיד על לשעבר משא"כ בגט דשעשה
עכשיו אם רוצים שמבין ענין גירושין ל"ה פושה ועיין בו"ת ב"ח סי' פ"ע בזה.
והמהני על המהרי"ט שלא הבינו דברי הירושלמי שלו דמבואר חילוק זה בין לשעבר
ובין להבא ופליגי בזה ר"י ורשב"ל:

דף ג פ"א ה"א. אר"מ נזבר כמלן דאיכו בעלים ולא כר"י דר"י אמר הוא הנזבר
הוא אחר. ירושלמי הזה מובא ג"כ בפ"ק דחלה ובסופים דמעשרות ובשלי
מסורת הס"ם לה ליישו זאת. ובדברי ירושלמי אלו נתעורר לי לתרץ דברי הרמב"ם
התמוהים דפסק דל"מ חזרה בהקדש הוכ"ד והוא נגד הס"ם בשלי ב"ק ד' דפריך ושבר
ר"י הוכ"ד כדיבור דמי מתן הר"ז תמורת עולה כו' ועיין בפ"ב סי' רל"ה. והכ"ל בזה
דלדעתי גרסה בטעם של הרמב"ם הוא דבבר נודע דעת הט"ז אסע"ז סי' ל"ח
דבמ"ש ל"מ חזרה תוכ"ד ודוקא בשאר קניטים מהני חזרה תוכ"ד ומטעם זה חילק
בפמ"ג דבמחילה ל"מ חזרה הוכ"ד כאן דהפיס לא גרע ממשיכה ולפי"ז בהקדש אם
מסר אחד ליד הגזבר בודאי לא הי' מועיל חזרה תוכ"ד דלא גרע כח הקדש מכח
הדיוט וכיון דקי"ל דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט והיינו דאמירה לגבוה מקרי
מסירה ובשאר לגזבר אינו מועיל חזרה דאפי' בהדיוט ל"מ חזרה תוכ"ד אבל הא
פינח אם נזבר בשעלים של הקדש ושייך בי' מסירה ומשיכה כמו בהדיוט אבל ל"ש
דנזבר כאחר ל"ם בי' מסירה כלל. ל"ב אחי דכמו מסירה להדיוט יפה כח לאמירה
לגבוה והיינו כמסירה לנזבר מ"מ הרי אפי' מכר לנזבר ברשות הקדש יכול לחזור
תוכ"ד כיון דלא מסר ליד הבעלים דהנזבר הוא כאחר ומכ"ש קודם מסירה דיכול
לחזור ולפי"ז שפיר מתרץ קו' הס"ם שפיר מקשה הר"י אדר"י כיון דר"י סובר
נזבר כאחר ל"ש אין לאחר לגידי' בין עדות להקדש דלגידי' ליכא טעם שנאמרו לדפת
הרמב"ם. משא"כ הרמב"ם דפסק דנזבר כבעלים לכך יפה פסק דשתנה כח הקדש
וענין חזרה תוכ"ד:

[עמוד 25] פ"ב ה"ב. כל אין חיטין לחד לכן לריכה אפי' אין מגדין על שמתיה
כו'. עיין ברמב"ם פ"ה דתרומות דפסק כן דשחורים ולבנים הוי אין אחד
ותורמין מזה ע"ז והנה לכאורה תימה דבשלי היכא על הכ"מ ברמב"ם פ"י מכ'
בכורים בשני מיני גיוות כגון גיזה לבינה וגיזה שחורה אם מכר אין זה והגיה אחרים

תמר זה נותן לעלמו וזה נותן לעלמו וכתב הכ"מ דהוה דומיא דתרומה דאין תורמין
מזה"ז והוא תמוה מאוד דהא קיי"ל להלכה דתורמין מזה"ז. והגל"ל להומר הטעם
דלכאורה קשה אחא אחא דקיי"ל דשלשים שחורות ולבינות הוי אין אחד דבש"ם מבואר ר"פ
החכלה ליתא ל"ש הגל לסדין בלילית דמלוה להקדים לבן בריסא ל"ש הכנף אין כנף
וברש"י ותוס' שם ד"ה ב' בעלית של תמר מלוה להקדים לבן בריסא ל"ש מבואר להדיה
דשיטי אלבא גירסא להיות אינו אינו כיון דתכלת מקרי ל"ש של לבן ואחמי לעיני
תרומה הוי אין אחד וכ"ל דשלשת שחורות ולבנות הוי אין אחד וכן מליטו בירושלמי
פ"ח דכלאים ה"ז מעשה שהיה לחסור להרכיב שחורה ע"ג לבינה ל"ש מבואר דמותר להרכיב
וכן קיי"ל ביו"ד סי' רל"ה ותרומה וכלאים תלויין זה. אבל בירושלמי פ"ח דכלאים
ה"ם אינתא יש מהם שהלכו אחר הפרי ויש מהם שהלכו אחר העלין כו' ועיין בפ"מ
דפירש דמה דתמרי דהולכין אחר המראה היינו בהלו אחין טעם של זה לחוק מכל
זה אבל היכי דשעם זה מצוה הרבה מכל זה לא אזלין בתר המראה רק בתר
טעמא וכן אינתא להדיה בס"ם זשמים ד' ע"ח אמור רבן בטעמא ואמור רבנן
בחזותא כו' עד היכא דליכא חזותא במראה ופירש"י מידי דלא בטעמא אלא
בחזותא כגון לעיני מקוחות בחזותא ועיין ירושלמי סוף"י נותנים טעם בתרומה ואין
נותנים טעם במקוה ולפי"ז שפיר מתורן קושיתי מהוס דבתלמים שחורות ולבינות הוי
אין מוכל לכך ל"ש בתר המראה רק בתר הטעם וכיון דשויה בטעמא הוי אין אחד
אבל נבי נגד של אמר כיון דליכא למיזל בתר טעמא לכך אזלין בתר חזותא וכ"ם
זשמים הכ"ל ולפי"ז יפה פסק דשחורות ולבינות הוי אין כיון לתפי' לעיני תרומה
ליכא מ"ד דהוי אין מינים וכאי דלא קיי"ל כן היינו משום דאזלין בתר טעמא אבל
נבי אמר דליכא למיזל בתר טעמא שפיר אזלין בתר חזותא לכ"ע וכ"ם מכחות לעיני
אין כנף. והיה דבר נפלא לדעתי:

[עמוד 34] פ"נ ה"ג ר"ש ב"ה בעי מע"ר שהקדימו בשלין עובר או אינו עובר.
פי' הפ"מ דמבעי' לי' דלמא אינו עובר אלא אם הקיים המאוחר
למוקדם אבל אם לא הפריש כלל אינו עובר. עיין רש"י בילה ד' י"נ בהא דאמר רבא
קנסא על בהקדים סדר המעשרות ועבר על מלתך ודמעך לא תאחר. ופשיטא לי'
לרש"י ז"ל דעובר בהא על בהקדים סדר המעשרות והכא בירושלמי מבעי' לי' דלמא
בהא אינו עובר כיון דלא הפריש כלל התרומה ול"ע:

דף יח פ"נ ה"ה מה פליגין ר"ם ורבנן בהומם הא בדימוע לא מסכתי תני הוא
הדא הוא הדא. עי' תוס' מכחות ד' ס"ז ע"א ד"ה נזדה דכתבו דלמחומם
הוא דפליג ר"ם ומודה דמדמעת והוא נגד הירושלמי:

דף יח רפ"ד דמתני' דמפרים מקלת תרומה גמ' בשדעתו להפרים. היינו שיטלים
בשיעור ולא קדום המקלת ועיין במל"מ פ"ה מה"י שהמריך בזה בפלוגתת
הרמב"ם והרלב"ד בזה דהרלב"ד מוקי מתני' בדעתו להפליש והרמב"ם בלין דעתו
להפליש. ובאמת מיהו בס"ם לין חילוק זה במכחות ד' ח' נגי הפרים חלי עבדון
ודעתו להוסיף ר"י אמר קדום ומקשה דר"י לחדר"י ומשני דעתו להוסיף אפי' עיי"ם
ומבואר ממש חילוק זה בדעתו להוסיף קדום המקלת ובלין דעתו להוסיף לא קדום:

דף יט שם ה"א ר"ל חומר הטבל בטל ברוב כי"ח לין הטבל בטל ברוב. מכאן
סתירה גדולה לדברי הכסה"ע מובא בפמ"ג בכ"ד דשם לין הסיתר ידוע לין
להיסור בטל ברוב דבעינן סיתר הסיתר מבורר מתחלה וחח"כ יתערב. ומכאן מוכח
דאפי' שם לין מבורר מתחלה בטל ברוב דהרי הכא היו מבורר הסיתר דעל כל היסה
ליכא לספוקי דלמא הוה טבל ואפילה כ"ם דהטבל בטל ברוב ודוק היטב:

[עמוד 50] פ"ה ה"א כל מודים בשמן שהוא מותר לרבב"ח בשם ר"י לך שתהיו
למשחה למחתה לנדולה מכאן סתירה למ"ש התוס' בכורות ד' כ"ז ע"ב
אמרי' למשחה לנחלה בתרומה דנדולה ל"ש אלא בכפר. אבל בהוס' זבחים ד' ע"ו
ד"ה לין מסמע דנם בתרומה שייך למשחה וכדברי הירושלמי דהכא ועיין נם בירושלמי
בכורים פ"ג ה"ח אמתני' והם נכסי כהן. ובתוס' זבחים ד' ע"ה דל"ם למשחה כ"ח
במתנה כהונה. ויש לתרץ בזה קו' התוס' ב"ק ק"י בהא דאכילה נפשה למ"ש מין בכף
וברש"י ותוס' שם ד"ה ב' בעלית של תמר מלוה להקדים לבן בריסא ל"ש מבואר להדיה
דשיטי אלבא גירסא להיות אינו אינו כיון דתכלת מקרי ל"ש של לבן ואחמי לעיני
תרומה הוי אין אחד וכ"ל דשלשת שחורות ולבנות הוי אין אחד וכן מליטו בירושלמי
פ"ח דכלאים ה"ז מעשה שהיה לחסור להרכיב שחורה ע"ג לבינה ל"ש מבואר דמותר להרכיב
וכן קיי"ל ביו"ד סי' רל"ה ותרומה וכלאים תלויין זה. אבל בירושלמי פ"ח דכלאים
ה"ם אינתא יש מהם שהלכו אחר הפרי ויש מהם שהלכו אחר העלין כו' ועיין בפ"מ
דפירש דמה דתמרי דהולכין אחר המראה היינו בהלו אחין טעם של זה לחוק מכל
זה אבל היכי דשעם זה מצוה הרבה מכל זה לא אזלין בתר המראה רק בתר
טעמא וכן אינתא להדיה בס"ם זשמים ד' ע"ח אמור רבן בטעמא ואמור רבנן
בחזותא כו' עד היכא דליכא חזותא במראה ופירש"י מידי דלא בטעמא אלא
בחזותא כגון לעיני מקוחות בחזותא ועיין ירושלמי סוף"י נותנים טעם בתרומה ואין
נותנים טעם במקוה ולפי"ז שפיר מתורן קושיתי מהוס דבתלמים שחורות ולבינות הוי
אין מוכל לכך ל"ש בתר המראה רק בתר הטעם וכיון דשויה בטעמא הוי אין אחד
אבל נבי נגד של אמר כיון דליכא למיזל בתר טעמא לכך אזלין בתר חזותא וכ"ם
זשמים הכ"ל ולפי"ז יפה פסק דשחורות ולבינות הוי אין כיון לתפי' לעיני תרומה
ליכא מ"ד דהוי אין מינים וכאי דלא קיי"ל כן היינו משום דאזלין בתר טעמא אבל
נבי אמר דליכא למיזל בתר טעמא שפיר אזלין בתר חזותא לכ"ע וכ"ם מכחות לעיני
אין כנף. והיה דבר נפלא לדעתי:

[עמוד 34] פ"נ ה"ג ר"ש ב"ה בעי מע"ר שהקדימו בשלין עובר או אינו עובר.
פי' הפ"מ דמבעי' לי' דלמא אינו עובר אלא אם הקיים המאוחר
למוקדם אבל אם לא הפריש כלל אינו עובר. עיין רש"י בילה ד' י"נ בהא דאמר רבא
קנסא על בהקדים סדר המעשרות ועבר על מלתך ודמעך לא תאחר. ופשיטא לי'
לרש"י ז"ל דעובר בהא על בהקדים סדר המעשרות והכא בירושלמי מבעי' לי' דלמא
בהא אינו עובר כיון דלא הפריש כלל התרומה ול"ע:

דף יח פ"נ ה"ה מה פליגין ר"ם ורבנן בהומם הא בדימוע לא מסכתי תני הוא
הדא הוא הדא. עי' תוס' מכחות ד' ס"ז ע"א ד"ה נזדה דכתבו דלמחומם
הוא דפליג ר"ם ומודה דמדמעת והוא נגד הירושלמי:

דף יח רפ"ד דמתני' דמפרים מקלת תרומה גמ' בשדעתו להפרים. היינו שיטלים
בשיעור ולא קדום המקלת ועיין במל"מ פ"ה מה"י שהמריך בזה בפלוגתת
הרמב"ם והרלב"ד בזה דהרלב"ד מוקי מתני' בדעתו להפליש והרמב"ם בלין דעתו
להפליש. ובאמת מיהו בס"ם לין חילוק זה במכחות ד' ח' נגי הפרים חלי עבדון
ודעתו להוסיף ר"י אמר קדום ומקשה דר"י לחדר"י ומשני דעתו להוסיף אפי' עיי"ם
ומבואר ממש חילוק זה בדעתו להוסיף קדום המקלת ובלין דעתו להוסיף לא קדום:

דף יט שם ה"א ר"ל חומר הטבל בטל ברוב כי"ח לין הטבל בטל ברוב. מכאן
סתירה גדולה לדברי הכסה"ע מובא בפמ"ג בכ"ד דשם לין הסיתר ידוע לין
להיסור בטל ברוב דבעינן סיתר הסיתר מבורר מתחלה וחח"כ יתערב. ומכאן מוכח
דאפי' שם לין מבורר מתחלה בטל ברוב דהרי הכא היו מבורר הסיתר דעל כל היסה
ליכא לספוקי דלמא הוה טבל ואפילה כ"ם דהטבל בטל ברוב ודוק היטב:

[עמוד 50] פ"ה ה"א כל מודים בשמן שהוא מותר לרבב"ח בשם ר"י לך שתהיו
למשחה למחתה לנדולה מכאן סתירה למ"ש התוס' בכורות ד' כ"ז ע"ב
אמרי' למשחה לנחלה בתרומה דנדולה ל"ש אלא בכפר. אבל בהוס' זבחים ד' ע"ו
ד"ה לין מסמע דנם בתרומה שייך למשחה וכדברי הירושלמי דהכא ועיין נם בירושלמי
בכורים פ"ג ה"ח אמתני' והם נכסי כהן. ובתוס' זבחים ד' ע"ה דל"ם למשחה כ"ח
במתנה כהונה. ויש לתרץ בזה קו' התוס' ב"ק ק"י בהא דאכילה נפשה למ"ש מין בכף

הרלוי וכתב המפ"פ דהירושלמי סבר כתירוץ בתרא דבבלי שם דמשני כאן בדמאי כאן בודאי. ולפי"ז י"ל דם"ש דיין בתירוץ בהרא דמשני כאן בדמאי הדל בי' משיעורי קמא וסובר כבי' הירושלמי דג"ש מקרי ג"כ דיים אסור ולכך ל"ה מלי לומר דמיירי בודאי רק דסוי דיים הרלוי משום לקוח דפטור מפ"ת מתרומה כיון דלפני ג"ת ל"ה דיים הרלוי מע"ג דלהירושלמי דהוה כחולין לכ"ד מלא שאסור לגריס מכש"כ לקוח ל"ה דיים הרלוי ולכך הולרך לומר דמיירי בדמאי ודמאי ספיר מקרי דיש משום דשם יבוה מלי, ויאמר שהע"ה כבר עיבר מקודם ג"כ זה שהפרים אח"כ ל"ה תרומה כלל ולכך ל"ה ל"ד כשם, יבמות ד' מ"ח דספקות ל"ה ג"ר ליבוש משום שם יבא מלי, ודוק. ולדעת המהרי"ט דלקוח הוי פטור ממעשר רק מתרומה גלמ"ה ל"ק ק"ו הא' כ"ל:

דף נט סו"פ ו"א מי שאין לו שאין לו שמן של חולין מדליק שמן תרפה בחטוה. המפרשים פירשו בדפ"ט דבים לו שמן אחר אסור להדליק בשמן תרפה מע"ג דמלל"ב כיון דאית לי' הנאה דשם לא הי' מדליק בפ"ם הי' לריך להדליק בהשמן של חולין והוי הנאת הגוף בהדי מלוה. והנה חזות קשה לי מדברי הרמב' יבמות ד' ס"ו ד"ה ישראל שכהבו דהמפ"ק ישראל שכבר פרה מכהן מותר להפקילה תרומה להפ"י שמוזמנו עליו כיון דהין בבהמה קנין כספו של ישראל רק דהישראל נהנה מדמים ס"ל הין זה הנאה כל כילוי והוי כמוכר תרומה לכהן בהדמים שלו עיי"ש ולפי"ז הכ"ל כהן שמנוף בהלקה ל"ת נהנה מלל"ב רק דהנה הדמים דמ"ל להוליה שמן של חולין שוב ל"ת הנאה של כילוי ודוק והמי הערה נפלאה:

[עמוד 2] מעשרות פ"א ה"א הקדם לא יצא ידי נזבר אר"ש לא קף ידי בעלים לא יצא מאחר שאומרין לו קדם תחם דאמרן מכאן אמרת להרן ק"ו מהחרושים על מה שהקשו התוס' פסחים מ"ו דאמלי אינו עובר בחמץ של הקדש בב"ש אמלי לא ניחא הוסיל ס"ב פריק והקשו נדולי האחרונים דהא כ"ש יכולים לפדותו ול"ב יד כל אדם שוה בו ואמלי קושיי' הוא מאחר בב"ש ברבותו לעבור ותירלו עפ"י התוס' מנחות ותמורה לענין הקדש שוה מה שחילל על ס"פ כמותו. ולדעתי בלא"ב ניחא לפי הירושלמי כאן דמבואר בהדיא דמ"ש הכי לא יצא מרשות הבעלים משום שאומר לחשון לכל אדם שהוא יקנו חומה ו"פ ובדור:

דף ה ירושלמי מע"ש פ"א ה"ב. אם אי' המוכר קונן נעשה כמוכר זה בפ"ע וזה בפ"ע עיין בתבו"ם בכורי, י"ל לענין דאסור למכור הדם שמקבלין בכלי לחוי כלוקח בשר בפ"ע ודם בפ"ע עיי"ש:

שם ה"נ אין לוקחין קיני זבין וקיני זבות ממעות מע"ש ואם לקח יאכל כנגדם נמ' רבבי"ח אומר בפרה ואמר ר' חילא מן מה דתנן יאכל כנגדן הדא אמרת דקדשי זבן פסק הרמב"ם בדיעבד דקדשו. ולכאורה קשה מהא דאיתא פ"ג דשקלים הכוקל שקלו ממעות מע"ש ודמי שביעית יאכל כנגדן נמ' דכתיב לך בכור כו' לא יקדים לזה מותו כל שהוא קדוש אין קדושה חלה עליו וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מעירובין ה"ב דאין הקדם חל על מע"ש ואמאי פסק דשם לקח קיני זבין ממעות מע"ש דקדשו וכיפרה והוא המה לכאורה. והנראה לתרץ דהנה הרמב"ם פסק בפ"ה דבכורות דבהמת מע"ש חייבת בבכורה ואמאי עליו דהא הרמב"ם פסק דמע"ש ממון גבוה הוא ואמאי חייבת בבכורה וכתב הר"מ דהרמב"ם סובר כמ' ר"ז בירושלמי פ"ק דמע"ש ה"ב דבליקחתה פקעה ממנו קדושת מע"ש וכאי חולין דזוקא מע"ש נופלת הוי ממון גבוה אבל בלקח קיני זבין במע"ש ל"ה ממון גבוה ולכך חייבת בבכורה. ולפי"ז ניחא גם הכא דבכוקל שקלו ממעות מע"ש לא חל ההקדש על המע"ש דמ"ש ממון גבוה הוא אבל בלקח קיני זבין ממעות מע"ש ל"ה הקיטין הם לקוח ממעות מע"ש ולוקח ממעות מע"ש ל"ה ממון גבוה כמו מע"ש עלמו ושפיר חל עליו ההקדש ומשום"כ פסק הרמב"ם דהקדשו דעל הלקוח ממעות מע"ש שפיר חל הקדושה ודו"ק:

דף סז פ"ג כוף ה"ב. חד אמר שלמים שלקחו בכסף מעשר פקעה ממנו קדושת מעשר וכשהוא פודה ס"ל להת חומש בשביל מעשר רק בשביל שלמים וכן מבואר להדיא בב"מ בפ"ג ממע"ש ס"ח עיי"ש. ומכאן לחי קושיא התוס על הפ"מ בקידושין גבי בהמה שנולדת בין ירושלים למגדל עדר דמוקי רבא לחוב בדמיהן ותכתי קשה דלמא הוא שלמים הלקוח במעות מע"ש ולקוח מע"ש לית ליה נפדה. תוס נתעלם לפי שעה מהגמון הזה דברי הירושלמי האלו בשלמים שלקחו בכסף מעשר פקעה קדושת מעשר ואל רק קדושת שלמים וס"ל לקוח בכסף מעשר רק שלמים ושפיר נפדה ונע"ע על הנ' הכ"ל:

[עמוד 32 34] שם ה"ג והדמאי נכנס ויוצא נמ' אמר ר"ז ובלבד שהם שבולין לדמאי אבל דמאי עלמו כשר קולטתו מחילה עיין במקוה קידושין דף כ"ו שהקשה ע"ד התוס' בד"ה במאיד דדילמא מיירי בדמאי דליכא נקלו במחילת כדאיתא בפ"ב דמאי דנכנס לירושלים ויוצא עיי"ש. וחמה על הנ' המולה הזה ז"ל דהא מבואר הכא דזוקא בשביל לדמאי הא דמאי עלמן קולטתו מחילה והוא פלא עלי:

דף ל מע"ש פ"ה סוף ה"ב. רב בא בר כהן בעי קומי ר"י כדברי מי שמחייב בפרט נע"ר מה שהוא חייבת בחלה אמר לי' ולא ר"י הוא וסבירין מיניר כל הדא הלכתא ר"י כב"ש. ולכאורה ל"ע דברי הירושלמי אהא דאמר ולא ר"י הוא דמל"ל זאת דמיבעי שלו דמה שהוא חייבת בחלה היא דוקא לחיובא דר"י והנראה לפע"ד דכונת הירושלמי כך היא דלכאורה קשה אהא דמיבעי לי' מה שהוא חייבת בחלה דהלוך משכחת לה בנע"ר חלה כולל הא בפירות חילוקת ל"ם חלה. ול"ל דמיבעי בלקוח בנע"ר דהא מיבעי' שלו דיולמא פטורה מן החלה משום דהוי ממון גבוה ובלוקח במע"ם דעת הרמב"ם ד"ה ממון גבוה כסברת ר"ז בירושלמי בפ"ק דמע"ם דבלקיחתה פקע ממנו קדושת מע"ם ומשכ"ל בפסק דבהמת מע"ם חייבת וכבר הבאתי לעיל בתריסות וכ"ל בלוקח בנע"ר בודאי חייב בחלה ד"ה הוי ממון גבוה ובנע"ר עלמו ל"ם חלה כלל ומאי קמבעיי' לכך קאמר ולא ר"י הוא דודאי מיבעי שלך אליבא דר"י דסובר בברכות דף מ' דחיסה מן תילן ועיין בתוס' שבת דף ס"ו ד"ה כוורת בל קש חשיב של עץ כד' בברכות עץ שאכל מדש"ר של חיסה הי' ל"ל לר"י חייב חיסה בנע"ר כיון דמין תילן הוא ולדידי' שפיר ניכא למיבעי בנע"ר מה שהוא חייבת בחלה ור"י כובר בב"ם ודו"ק היטב:

[עמוד 62] שם פ"ה ה"ג. בכל מודים בפת ושמן שלריך לבער ודין ותבלין שהיא כמבושל ומכאן בכתבי סמוכין לחמקילין בי"ם של חמץ שעבר עפ"פ כיון דבתחנה והוי כיין של מע"ם דהוי כמבושל ובתחובה בתרכתי:

[עמוד 4] חלה פ"א ה"א. אמר ר"י בר חמא בשם רבב"ל בשעה שאדם עושה עיסה לחלה אומר הרי זו חלה תמן זה ניטל וזה אינו ניטל ואמר ר"י ולא דמיון תמן זה לחסור וזה לחסור בדרם הכא כבר ניטלו עד שלא נעשו חיסור המורם מדברי הירושלמי הא דאיסורין אין מבטלין זה"ז הייט דוקא כשזה הי' חסור בפ"ע וזה בפ"ע עוד קודם התערובות משא"כ היכי שנעשה חיסור רק לאחר התערובות בזה שפיר מבטלין זה"ז בזה נראה לי לחתן קו' התוס' במנחות דף כ"ב ד"ה מנחן דתמרין בדם פו"ם דם"מ זה"ז משום דהוי עולין חיסוק לי' משום דמות ס"מ זה"ז. ולפי דברי הירושלמי ל"ה ניחא דלמא דקיי"ל דמערבין לעבודה ס"כ בדם פו"ם בפ"ע לא מלות כלל ס"כ בב"ג ל"ת מלות ס"מ זה"ז כמו שלמר בירושלמי לענין חיסורין דשם נעשה חיסור אחר התערובות מבטלין זה"ז משא"כ גבי כותך מלה ומרוד דכתבו התוס' דבפסחים דלפיולו לב"ה שם לחל בפ"ע נ"כ יולה ס"כ שפיר הוי מלות לף קודם התערובות ס"כ שפיר הוי מלות ומ"מ זה"ז:

להירושלמי

[עמוד 56] סוף ה' חלה. לתר ר"ש ביכורים בתחריות הבעלים תרומה חיכ בתחריות הבעלים הובא בירושלמי פ"ו דבביעות מכתן שתירה גדולה לדעת הדרכי יוסף דשם הפרים חלה ומאבדה חיב בתחריות כמו בדלתית הגז דשם בהדיא מבואר הכא דהיכו בתחריות הבעלים ולכך בודאי היכו בתחריותו שם ומאבדה ומע"ג דברלתית הגז חיב בתחריות נראה לדעתו דהיכו טעמא דהגז הת"ל בפ"ו מה"ב ה"ה כהב דמע"ג דמזיק מ"ב הוא פטור מכוח דהוי ממון שלין לו תובענין אפיה"ב ה"ב ברלתית הגז בתחריות היכו דהין המלוה בדבר מיוחד ומכתי מלי לקיים המלוה הוי כמו דאיתא בביעות דל"ם בזו ממון שלל"ת תובענין ומפב"ב שם מאבד הוא פטור דמ דהין כאן מלה חיוב ושוב הוי ממון שלל"ת כת"ד. ובזה נראה דה"ט דתרומה היכו חיב בתחריות דבתרומה נ"ב ה"ג לקיים המלוה עוד דבהדיא מבואר בירושלמי בדמאי פ"ז ה"ג ובפ"ד מתרומות דשם נפרפא התרומה כבר יצא הפירות מטובלן ומ"ב לם יפרוש תרומה מחרת לאחר שנפרפא התרומה הרלשונה לא יכי' על הפני' שם תרומה כלל דבעינן בתרומה רלונית שיהי' ניכרין לאכילה כדאיתא בפסחים ובשבת דהכבר הוי מקבל בפחות מכביצה ומ"ב לע"ד מפני שמכשירה לא יכול לעשות מהרות בפחות מכביצה ומ"ב לע"ד מפני שמכשירה לעינן המלוה לנתת בו חסיב ימי לקבל הכבר מע"ג דהיכו פחות מכביצה כדאמר בירושלמי הכא בדבר שיש בו חיסור ושומתה דהיכו שהיה הוכר לדבר אחר משום שהוא דבר המחמן לכך הוא מטמא ג"כ מע"ג דהוא פחות מכביצה והוק. ולפי פיטת המחוורי דברי מקבל טומאה בפחות מכביצה בודאי ל"ק הא' קו' הנ"ל ועיין בירושלמי מיר פ' שלשה מינין נבי עגבה שחלקו בפיו פלוגתא דר"י ורש"ל מוכח משום דלעינן עוכזין לם לכל דבר' חיב לפילו כ"ם:

דף יג שם. ודאותה תפיסה של תרומה שנפלה לתוך מלה טונבהה לחת מהם ואח"כ נמלא המלה טהורה התרומה שהי' מוחרת תמן לא יכיר החיסור בדם הכא הוכר החיסור ועיין בפ"מ שם. ולפי דבריו כונת הירושלמי דשם בנבים לחת מהם ואח"כ הוכרה התפיסה של התרומה לפיה"כ שהתיסה שהונבהה מקודם כבר נחסרה ואין לה הקנה עוד. והוא דין חדש מאוד שכר לא בערום מבוחינו. ובודאי היו כן דכיון דהוכר אח"כ התרומה בודאי התפיסה הרלשונה מותרת. לך במכת"ק עשה בשבת דברי הירושלמי הדין והכונה היא דשם תפיסה לחת נפלה לתוך מלה והרים לחת מהן כדקיי"ל דלריך להרים מפני גזל השבח ומ"מ דין היא שנפלה לתוך מלה שהוכר התפיסה של התרומה זה נאמר הירושלמי וכי ניחא דהתפיסה של התרומה שהוכרה אח"כ שהי' מותרת בבבל בהנבים לחת מהם מקודם וקרא עליו שם תרומה אתמהה בודאי שם הוכרה אח"כ התפיסה של התרומה בודאי הוא לפוכה ולקי ושם דקאמר הירושלמי שהתפיסה של התרומה נופלת שהתה אח"כ ועיין בפ"ת בסי' ל"ו שהביא דברי הירושלמי דכאן ועיין תבו"ס ח"ן בסי' כ"ח ובפמ"ג בסי' ק"ט:

דף ז ביכורים פ"ב ה"א. מהני' מכויע לי' לר"י שלפה לתרומה בזמן טהור שהפל עשור וטמא שהפל טמא כו' בעיין מיתה עיין בתוס"ן שבת בפ' המלינ שהכתב בשם ר' שמואל נבי זרק כזית התרומה לבית טמא מה דזר שהפל תרומה טמאה מיהו במיתה ועיין בלח"מ בפ' סהדרין וכפי הנראה דברי הקדושים הטהה נגד דברי הירושלמי דהכא דמבואר להדיא דלפה זר שהפל התרומה טמיפה היא במיתה:

עמוד 18 שבת פ"א ה"ד מיתה בו ביום נזרו על פיהן ועל ייהם כו' עד ועל עזותן והקשה הקו"ח הא עכו"ם פסול לעבודת מה"ת ולדעתי נראה דהכלן לחי' לפיטת רבינו יקיר בעכו"ם כשר לעבודת מה"ת מובא בסג"ה פ"ב דניטין:

דף יח שם דפ"ב סיף ה"ה מיתה דזר שנימש בשבת חייב שתים מפני שהוא זבוח ומהת משום מבשל ופריך מה ביטול יש בכך ומפני כיון שרולה בשהוכלין כמבשל היא מכלן הקשה לחת דמקשה ב"ב לחת דזר שנימש בשבת

חייב שהיה לו להעבירה העבירה ללוח ולפי שיטה הירושלמי ל"ק כלל דהא חייב משום מבטל דההיא אמרינן הכא דלר"י חייב משום מבטל ול"ע. ובחידושי הארכתי:

עמוד 64 שם פ"ה סוף פ"ג ה"ד. גבי הדא אמרה שאסור לשלח בקמיע מומחה אמר לי' לית בבליי דקמתה עיין ירושלמי תרומות פ"ג גבי בעה"ב שאמרה לה המעשרות מה שעשה עשוי:

עמוד 74 שם בפ"ו ה"ה ר"י סבר מימר לדם לא עשה לותו שקרקע וחברית סברו לדם כקרקע היא והוי מוך שאפשון ככסוי קרקעות דלמ"ל ר"י מודה דאסור מדברי הירושלמי דכאן יש לרבי לשיטת הפוסקים דלפילו ב"ג שיתקע לקרקע ולא כדעת התום' בקידושין דף ז' ועיין בפ"ב סי' ל"ה בסי' ק' ת"ח דהכריע נ"כ דב"ח מיתקע לקרקע ובזה מתורץ קו' התום' בכתובות דף ו' בד"ה לם דהקשו בתום' דלמאי חייב בחפים מורשה לעשות לה פה הא היו עשוי להכניס ולהוליא. ולפי דברי הירושלמי דלדם כקרקע היא ניחא דמבואר בתג"ש בסי' ל"ד בשם מהרש"ם דעושה נקב בקרקע חייב משום בונה דבקרקע לא בעינן שיהי' עשוי להכניס ולהוליא ס"כ בלדם נמי כיון דקרקע הוא חייב בנקב לפילו היו עבוי רק להוליא לחוד ודוק:

דף נז שם סוף פ' המוציא יין ר"י אמר דמקדשין בו מי חטאת בהרש שרקוי

ליתן בין פלים לחביה רשב"ל אמר אין מקדשין בו על דעתא דרשב"ל אמאי אין מקדשין בו מפני שאין מקבל טומאה ומקשה הרי כלי גללים דלימים מקבלין טומאה ומקדשין בהם ומכי מסיים שאין מקבל רביעית ומקשה מי לא מודה ר"ש בכלי חרס קטן שאם המקדשין בו כ' עיי"ש. ומכאן רמי' ברורה לדעת הסוברים דכלי חרס שאם בתחילה לא בעי שיעור כלל ולפילו כ"ש מקבל טומאה ואיין בהום חולין דף כ"ה ד"ה הן וקרקרותיהן שבלפנו שזה. ומכאן רמי' דלא בעי שיעור בתחילה מדלא מקשה בתחילה מהא דתמרץ דמשכ"ה אין מקדשין משום שאין מקבל טומאה דמי לא מודה רשב"ל דכלי חרס שאם כ"ש שמקדשין בו אלא ודאי דמזה לא היה קשה מהך טעמא שאין מקבל טומאה דכלי חרס שאם ג"כ מקבל טומאה ולכך הקשו מתחילה מכלי גללים ודו"ק:

עמוד 168 שם פ' מפנין ה"א למר ר"ל מדם עומד מע"ם ותומר הרי זה תרומה למחר ואין מדם עומד בשבת ותומר הרי זה תרומה למחר ר"י ברבי בון תומר אין מדם עומד בע"ם ותומר הרי זה תרומה למחר כו' עד חזר בו ריב"ב מהדת. ומכאן יש לפשוט של סגאן רע"ק ז"ל בתשובותיו שם מותר לעשות קנין בע"ם שיהול הקנין בשבת אי מזילין בתר עשיית הקנין או בתר תלות הקנין ומהכא משמע בהדיא דשרי ליכול לתרום בע"ם שיהול בשבת. ועיין בירושלמי דמאי פ"ו ה"ד וכעין זה מלינו בירושלמי ניטין פמ"ם ר"ש בעי הרם לה כריו ותמר לה יהי תרומה ללא למחר ועשה קורדייקום תפלוגתא דר"י ורש"ל עיי"ש:

פסחים פ"א סוף ה"ח. מקשה לה כן תמר ר"י היכא הדעת ד"ת היא ועיין בפ"מ שם דפריך דמי לה בפשלה התרומה בשעה שיצית בשבת"ד פד"ת ותמאי לה יהי' מותר לבורבו. ולפי דברי הירושלמי דכאן יש לעורר בשוני דתרומת חמץ דליתא שאה דבמזיד פטור מהשלומין ומוקי לה בכוגע"ה ולפי פירש"י שם מיירי בהזיד בתרומה ומיהה התרומה פטורה לי' מהשלומין ומקשה לשיטת הרמב"ן דשבת גבי זרק כזית תרומה לבית טמא דזר שאכל תרומה טמאה לוקין במיתה ס"כ בפסח בודאי בפשלה התרומה דחמץ בפסח"ד והוי תרומה טמאה ול"כ ליכא חיוב מיתה כלל למיפטרה מהשלומין דהא לדעת הרמב"ן לוקין חייב זר מיתה בת"ט. ובחידושי הארכתי בזה:

בפ"ב סוף ה"א. פט"ח שבמיה מיתה במה בערופה לי בפשלה רשב"ל שלח תלות תודה שנעשה נותר ניתה שם נעשה נותר עד שלא הגיע זמן ביעורו את מבערה בשריפה משהגיע זמן ביעורו את מבערה שהרי הוא בכלל הפסח בתמיד של בין הערבים שהרי הוא בכלל הפסח ואינו בכלל הכרת ואפילו לר"י דאמר לקמן שלא בזמן הפסח חייב כרת הכא שאני דכתיב בה הפסח הפסח אפילו שלא בזמנו ואפילו שלא בטהרה ואפילו שלא בקהל ואפילו שלא בירושלים ואפילו שלא בשחיטה ואפילו שלא בשחיטה ואפילו שלא בשחיטה

זבחיהוסי כרמב"ן לב"ב דלרש"י דסובר דחוכר דחייבו לפירות מביא ולית קירא לריך להקדים הפירות כיון דהכנסה לית רק מדרבנן כמו"ש התוס' ב"ב דף קל"ו ס"ב מש"ה הוי תולין בעזרה. ומכלן נראה דמ"ש להקדים דוקא בקונה שני הילנות תמרינן דמ"ש ב"ב דמקדם הפירות כיון דמשפק הוי מביא דמעי קנה קרקע הו לה קנה מ"ב שפיר יכול להקדים על הכלי מכל מוכר שדיהו לפירות כיון דמדרבנן מחויב להביא בהורה וודאי לדעם התוס' ודעם הנוס' לה כדעת הרמב"ן במ' ב"ב דכתב דהה דלית קורא ומביא הית רק מכבדא ובין דמדרבנן הוי ביכורים והפקר ב"ד הפקר מ"ב ליה שו כלל ואין יכול להקדים כדסבר ר"ם וכן קיי"ל דהחומר ביכורים קודם לית קודם. מלם לדעתי נראה דלרש"ל מ"ש להקדים כלל כיון דסובר רש"ל במיר כ"ע דחולין ב"ב לה דורייתא וכ"ם הכנסה חולין בעזרה לה דורייתא ושפיר יכול להביא מ"ע דלית מיד רק מדרבנן. וזה מרוח לן לפרש קו' התוס' נתין דף מ"ז ד"ה מבל דהקשו מהם דתמר מי לה דתמר ר"י קנין פירות הקב"ג לה מכתבת דמייתי ביכורים כו' דהה תפילו למ"ד מ"ב יש לו בידולי הלק בו והמותר מלי מקדים לי'. ולפי מ"ם ניחם דלכאורה בלמ"כ לה קשה קו' התוס' דהה מכתב מפורשת היא בכבורים דכתוב בתוך שלו ובתריך להוך של יחיד לית לית מביא כלל דבעי' שכל הכתוב יהי' מהמתך. לך ליל דהקו' התוס' היא דתפילו במוכר שדהו לפירות הוא מביא רק דלית קורא מכוש דלי' לומר מן המתמה אבר נתת לי וכהה שפיר יכול לקרוא כיון דיש לו בידולי הלק בו ולי מכוש דלית מחויב להביא רק מדרבנן זה מלי להקדים. מלמם למ"ם ניחא דבתמת לה מלי להקדים דהמומר ביכורים קודם לית קודם רק דלרש"ל מלי להביא בלמ"כ מכוש דסובר הכ"ב לה דורייתא ס"ב שפיר קתמר הם"ם דלר"י לה מכתת לה דמייתי ביכורים אלא מד בחד דר"י ביבר בפסחים דהכ"ב דורייתא ס"ב לרידי דקנין פירות לאו דקב"ג דמי לה מלי להביא מוכר שדהו לפירות כלל כיון דמדורייתא הי תולין בעזרה ולהקדים לה מלי דהמומר ביכורים קודם לית קודם וזה וזה מסורן דברי הרמב"ם דפסק דק"פ לה בקב"ד ופ"ב ידידי' קשה דל"מ מייתי ביכורים כו' כנודע. לולם לפי דעת הכ"מ בהל"ב לה דורייתא ס"ב להרמב"ם תידבר קו' התוס' הל"ל להוכיח דמלי להביא מוכר שדהו לפירות כלל כיון דמדורייתא הי תולין בעזרה ולקרות מכוש דים לו בידולי הלק בו ולדידי מוכר שדיהו לפירות שפיר מביא לפיל בלא הקדם כלל כיון דסובר דחכ"ב ל"ד ודוק:

דף יב סוכה פ"ג ה"א. מבל בגזל קרן ועשאו סופר דמים הוא חייב לו ים להעיר בזה דבבלי ר"ם ב"ה דלר"י בסופר על שולה אם הקנו לו כיון דמעל נפיק לחולין מהק ף לה רבה מימא מעל לבהר דהקנו כי הקנו בסיסורא תקנו וק"ל לפי"מ דמבואר הכא דגזל קרן ועשאו סופר הוי שיורי מעשה והוה כמשולה דף ב"ח נבי בגלה בתוך ביתו לה מעל עד שיזור תחתי' פריך הם"ם כיון דתני מעל ומבני בנין שהחזה עפ"י מרובה הרי דהיכה לסיכה שיורי מעשה מעל היכה. ק"ב עתי קתמר לימת מעל לבהר דהקנו. הרי כבר יצא לחולין בשעת עשיית הסופר דכיון דתני' מקרן לסופר הוי שיורי מעשה ומעל ול"ע לכתירה:

[עמוד 40] שם פ"ד ה"ו. גמ' כל שיטת ר"ח כשיטת ר"ע דבו כמו דתמר ר"ע מיסוך המים ד"ת ק ר"ח תומר מיסוך המים ד"ת. ועיין בעין יהושע שכתב דברי התוס' יו"ם דתמה דמלי בפ"ע בין הגמ"ע ל"ת. ותמה הגיר"ם שכתוב לה זכרו דברי הר"ן בשבת בפ' כל גדול שכתב בהדיא דמעביר ד"ת שהוא הגמ"ע אין עוברין ע"ז לוה שנסמכה להולהה ובמכה"ם שמי זה דהתם שיש נבי מעביר הסיסור היא הגמ"ע ע"כ אין עוברין עליו דלא עדיף מעשה מגמ"כ בסיסוך המים מבחוץ הסיסור היא מכ"ם רק דהטי לה היא עבודה בפנים מה"ם זה שפיר מקשה התוס' יו"ם הלא הגמ"ע נ"כ היא מה"ת ומ"כ הוי עבודה בפנים וממילא חייבין עליו בחוץ דע"ז היכא לזו מפורש וז"פ למבין דעה ובדבר אבר מהניהו אם עוברין על הגמ"ע היאה מקרא מדוש בעליתו מיוהבה מירושלמי ניר פ"ט סוף ה"ח דבו ושמעה מה בילקה כו' תמר ר"ע ליקן על הלכה ועיין בפ"ע שם בפירש דר"ע מיקן דהע"ג מהמה וכי עוקן על הלכה מ"כ מבואר להדיא בירושלמי דאין עוקרין על הלכה:

מגילה פ"א ה"ד. בשיא עבר היא שהרן למיבמא אור יבושלים די לה למיספד כו' בשבעת ימים עבר בי' קתין עממיא על פליטת ספריה והוי פרקן מכאן ים סשיבה גדולה למה שכתבו שאין עוברין על פיסים בשיפסר ושיבסר:

[עמוד 2] מו"ק פ"א ה"א. ר"י בשי פרחה חבריה ולא פסקה למפרע היה נעשה מעין מי תיתר מכאן ולהבא לייד מילה הניל בו מחשין ולימוליות אין תיתר למפרע היה נעשה מעין מהרו מי תיתר מכאן ולהבא לה מהרו מרחת נפלחתי על דברי הירושלמי הלה דבהדיא מבואר בהוספתא מובא בר"ע ופ"ה דמקוואות מ"ו ובר"ש שם שמי ממליות שלא פסקו לה עלתה בעבילה רק למים הטמאים אבל תיום כשרים לעבילה פדם וכלים ולהיך קתמר בירושלמי הכא שם למפרע נעשה מעין שם העביל מחטון ולימרות שהרו מי המלית שלא פסקו לה מהני לכלים כלל והיא תימה לשבתא ולית שם פ' ו'ב. שפתי של תרם שהוך לה בעלה למדינת הים ובאו למרו לה מת בעליך יהלכה וישתה לתרם או לפיקח ותמ"ל בה בעלה הלה מזה ומזה. הר"ם בהלכ"ע סי' מ"ד ס"ק ג' הביא מספר ב"ה דבקידם חרם ותמ"ל בה פיקח ובשה תומה דמותרת לבעלה כיון דלכה מיסור דאוריימה לה קנם כן לותה והדברים מתמיהים שהם נגד הירושלמי דהכה ובשבועה המרכתי לתרץ עפי"ד הירושלמי פ"ד דשלה ה"ב המהני' דנעל מקלת פילה וחרק על השאר מני בשם ר"מ קושטן לותו ומוליחין ממנו את התלום ותה המשאר עד כדין מיוד ותפי' שונג והרמב"ם ז"ל פסק בזה דלה כשנו שונג למו מיוד נגד שיטת הירושלמי ונבי נדים שלא לוקט תמהיו פסק כהירושלמי פ"ה דשלה ה"ל דקנסו שונג למו מיוד מבל במש"ה פ"ב התרומות מיתר דבשני מני שנעל מקלת פילה דיוה רק נגל מסוס ס"ל לרי"מ כר"י דבבלי ניתן דף ל"ב דבדבון לה קנסו שונג למו מיוד מבל שיטת הירושלמי הוא דתין לחלק בין מיהי דאוריימה לדבר עיי"ש ותפי"ז שפיר מתורלין דברי השלה שמין חומר בין דהש"ם שם מייתי בקידושי שעות ושעשה דקי"ל תלה מזה ומזה הוא רק מסוס קנם ולכך שפיר פסק בקידושי חרם דבבן לה קנסו דקי"ל כר"י דבדבון לה קנסו שונג למו מיוד מש"ב הירושלמי לשיטתו בפ"ב דשלה דתפי' בגזל מפני ד"ם קנסו שונג למו מיוד:

[עמוד 90] שם פ"ח ה"א. תין ערלה הלה מעמיי והלשה כו' ליל שמיני מה הת שמיני דעבד לה מן מה דהני לילי שמיני הבכתם לגיר להתעבר הדה למחר לילי שמיני כשמיני היה הנה בבבלי יבמות ד' ע"ח גבי שלל קטן מה לסוסו שמן של תרומה לר"ז ח"ם כו' זכריו דתיכהנו בשעת תכילה וליתכהנו בשעת עשייה היכי עשכחת לה לה דתמיילד בין עשייה לתכילה ס"מ ערלות שלה בזמנה הוי ערלה וקשה לי לפ"ז דבני הירושלמי בליל שמיני כשמיני בילה תין מחוסר זמן ס"ב שפיר מסכחת לה דתיכהנו בשעת תכילה וליתכהנו בשעת עשייה בגון שיום השמיני של תקטן הוא יום הרחמון של פסח ס"ב גם בע"פ בלילה בשעת תכילה מקרי ערל שבניע זמנו משו"ב בשעת עשייה בע"פ ביום ל"ם ערל עדיין והיא הערה עלומה:

דף כב יבמות פי"א ה"ב בב' ובלה גר חייב על תמו ותיו חייב על תבין כדברי ריב"ג רע"ו אם שבות חייב על תבין חייב על תמו ותם שלוו חייב על תבין ס"ו ס"ב חייב על תמו. בזה נראה לי לתרץ קו' העולם דהקשו תהא דתיכה בש"ם חולין דילפין דתנין בהר רובע ממבה תבין ותמו לומע לאו תבין הוא דכיון דהא דילפיק בה"ר רק ממבה תבין למה נלמר ממבה תבין ותמו. אלא לפי דברי הירושלמי דכאן נראה לי דשפיר יליף נס ממבה תמו דהי ל"ל בת"ר דלמה לאו תבין ותמה ממעט"ם מהפברה ומ"ב תיו חייב על תבין ומ"ב כיון שתיו חייב על הבין הוא ותמה ממעט"ם מהפברה ומ"ב תיו חייב על תמו ודוקא שהוקי חייב על תמו תשום דלא ידעינן מאן הוא לבל תם נתעברה מעטו"ם בודאי נס על תמו תיו חייב ושפיר יליף נס ממבה תמו ידיק:

[עמוד 126] שם היה נבי בהמת שהתערב ולדה בולד שפחתה דמבעי' לי' מי שיעיד עדות לחת כו' עד מאחר שהיו ימלאו העדים זוממין לי נהנין לף הבא בן ופי' בקו"ע סם שפירש דהוי לי' עדות שפי"ל דלה ידעינן מי המה הבבירים ועיין בנה"מ בם"ל דהקשה בן על עדות מיוחדת לחת לומרת מבה ולהה לומרת מלחים דלמריך ים בבלל מלחים מבה למלי בשר הם הוי עשפי"ל. לולם דברי הירושלמי הם קשין להבין דהלוך מבעי' לנו מה שיעידו עדות לחת דהה קיי"ל בשלה לחד קו"ע עדוהן בטילה. לולם מבלן רלוי' למ"ם התומים בסי' ל"ח דנבי חבם ל"ה עפ"מ בכי כיון דללו בנדר עדות היא ל"ב בב"ד נמי כיון דעבד לו בתורת ע"ה עד היא ל"ה נבי עשמ"ב. וזה מתורן ק' הטעם מה דהיתה בר"ה לעיין עדות המחדש דקבלו לותו ולת בפ וכבשבו לב"ד לחר קבלו לותו ולת עבדו והקשו ממ"ם בטל עדוהן משום עשמ"ב וכעידך בין החיים קו' זו ולפי החמור ניחא דמשכחת לה בלה כיוון לשעיד ומ"מ היו פסול העבד משום כלה לחד קו"ע משום דעבד לגו בנדר עדות היא כלל. וז"ב ונכון:

דף ע שם פי"ג ה"א ר"י תמר תפילו מן הכשורין במתניתה תניא חזר בי' ר"י כו' תמר לי' והא קביעא נבן במיסמרה עיין יהושלמי פסחים פ"ה סוף ה"ג:

דף פ שם פט"ו ה"ה זה תמר מן הכים מומה וזה תמר מן הלרור מומה כו' לף דב מודה שבעלה העדות מה פליגין כשסי' שהי כיתי עידים שילו תמרו מן הכים מומה ושילו תמרו מן הלרור מומה הוכחם עדות בתוך עדות בעל העדות ובבב לף בעלה העדות כו' חיילה דבב מן הדלה ר"ם ור"י תמרין כותל ובניהם מודים שלין קיים ונשלו ולף תמיע דמר ר"ל מודה ר"י ור"ם בעדים. עיין בפ"ע לב"ע בסי' ז' דמבואר שהם דע"ל תומר מת וה' תומר מהרג הותל ובניהם מודים שהיו קיים מפילין לה לממו ומקור הדין מהם' הרמ"ם והב"ח כתב שהה דלמ"ע זה הוי הכחשה בחקירות מ"מ היא ככר בעדות שבא כיון דע"ל מהימן בעדות שבא ותרי ע"ל תומר לתת וככר יהיב תמיהא הגו"ב על הרמ"ם דהיא נגד דברי הירושלמי דהכה דהא בהדיא מבואר הכא דלפילו בשני כיתי עידים שם מכחשין זה"ז בחקירות שדוהן בעולה ושני כיתי עידים בדי"מ הוי כמו חד בחד בעדות שבא ושני כיתי עידים ג"כ ל"ל הך שברת הב"ם דעכ"פ לה לתת תומרת לתת ותתלי יהי בעל העדות יהיה פיתה רבתא. והנראה לדעתי לתרץ זהה בעו"ע דבשתת חל עליו להבין דמה שעשה דר"י דפוסל בשני כיתי עידים המכחישים זה"ז היא שברת הב"ם שברה לילמתא היא דעכ"פ לה לתת תומרת לתת ותלי יהי עדוהן בעולה. אלא הובחה לדעתי דמבואר עדוהן בעולה בתכחישין זה"ז בחקירות הי תין מחוסר זמן ס"ב שפיר מבשת לה דתכחישין זה"ז בחקירות אי תן הלרור שנה לו תן הכים שנה עשה ס"ב שהגדל שת"ב לדחות לת הסו"ב זה דלכי טעם מב"ם לעיין חזקה דתין בכתה הסו"ב שהגדל שת"ב לדחות לת הסו"ב שבשנת כבר ובשבועה הלרכתי:

דף יח יבמות פ"ב ה"א. תמר ר"י תיו בינה לבעול לת הלרה עד שלה כגם שמה נשלשה עושה לרה לתת"ת ותין לרה לתת"ת בשופר על שולה לת הלה לת הוא כיון דתעבד ל

[עמוד 160] שם פט"ו ה"ז. מכוונת היא לקלקל עצמה כדי לקלקל גרמה מעתה אפילו ע"ע לא תהא נאמנת מפני שהיא יודעת עצמה שלא עשו דברי' שלא תחזור כלום אף היא לומרה אמת מעתה אפילו על גרמה תהא נאמנת לומר גרמה חוזר לקלקל הראשון. מכאן גרמה לי לפרק דברי הרמב"ם דפסק ה"ב ממכרה עמ"ל דלכורה לאחר מיתת בעלה לכהן אף למ"ד ומכח עליו הרמב"ד מחזי הא ים לה לומלה טובה בלומרה כן כדי שיגרשה בעלה כעודע פוסק אפילו לפי דברי הירושלמי דיכול נכונים הא דברי הרמב"ם דמאחר שלא עשו דברי' פרי ולא מיאמנת לגבי בעלה ע"כ בודאי לומרה אמת ולומרה לכהן לאחר"מ בעלה ול"ל דה"ב לומרים לי' לומרה אמת אחי נאמנת לגבי בעלה ג"כ ליל כן ה"ב מפקים ע"ע תמיד בנאמנת שקר כתירוץ הירושלמי הכא דמזר לקלקל הראשון ודוק:

דף ו כתובות סוף ה"ו פ"א שנייא היא מומין שנדקן להוולד כו' רבקן מדמין מומין לבתולין עיין בתוס' בפ' המדיר דף ע"ב ע"ב ד"ה ריבה בהכנו דמתני' דהשתא הת הכשר ולא מלא לה בתולין מיירי בענין שבודאי לא נתפשה מהנשואה דמל"ב נימא כלן נמלא וכלן כי' ויהיו נגד דברי הירושלמי דהכא דשמי אין מומין לבתולין מפוש שנדקן להוולד:

[עמוד 24] שם פ"ב ה"ה. ר"י בעי שתי עידים לומרים שנתרפא אפשר במקום פלוני ובאו שנים ואמרו לא נתרפא אלא במקום פלוני והיא לומרת נתרפאתי במקום פלוני כהוכחם עדות בהוך עדות אמרו אלו כחיין מפיה ועיין בפ"מ שם דהוי כאילו אין כאן עידים כלל ועיין בפ"ך פ"ז שחילק בזה הש"ך שם ההב"ד לי לומרין בתרי ותרי סליק עדותו כאלו ליתא ובש"ך שמה בשפ"ק ע"ז מכריע בתרי' סליק עדותן כאלו ליתא. לומר אמה עליו דהא הש"ך בעלמו בסי' ע"ח הביא בעלמו דברי הרמב"ם דבשני בעינן לומרים פרוע ושנים לומרים פיו פרוע לא מנכין לי' ואם נימא דסליק עדותן כאלו ליתא למה לא מנכין לי' כמו בכל שטר. ולדעתי מבואר כדברי הש"ך בתוס' ב"ב דף ל"ב ד"ה ובלבד מבואר להדיא כדברי הש"ך לכן הגני לקיים דברי הש"ך בטוח"ט. והוא הכא בשעם דלא מיאמן לומר בשטר פרוע הוא משום דשטרך בידי מלי בעי וע"כ בשנים לומרים פרוע ושנים לומרים היו פרוע ל"ם בשעם דשטרך בידי מלי בעי הא בכא בעידים שלומרו שפרע ס"כ לין כאן חזקת השטר דהיו פרוע משום דשטרך בידי מלי בעי דלא ירא הלוה לפרוע לו בלא חזרת השטר דהא פרע לו בפני שני עדים ולא עלה על דעתו של הלוה דמלאו עידים שקרים ויאמרו שלא פרע ס"כ הש, היא ע"ג על נוף השטר מפ"כ בשטר דוכתי' למרין שפיר סליק עדותו כאלו ליתא ושפיר מפורש דברי הש"ך ודוק היטב כי נכון הוא. ובזה מתורץ קו' הש"ך בסי' ע"ח בסעיף"ד שהקשה על בעל התרומות דמשמיט המלוה בשתי עידים דלומרת שקרים ולא לוקי הרי לבעלי הרי ולוקי הממון בחזקת הלוה משום דלשטרא קמשיכ. והקשה הש"ך מדברי הא"ה מוכח דבשטר הם שנים לומרים פרוע ושנים לומרים היו פרוע נוכה בשטר ובשב"ח ס"ל מבואר דלא מנכין לי' לולם לפי מ"ם ל"ק כלל קו' הש"ך דבזה מיבדר קו' התוספים לדוכתא דנימא סליק עדותו כאלו ליתא ולוקי השטר חזקתו ובכה ל"ם לומר כמו"ש דלא ירא הלוה לפרוע כון הש לו עידים ולא עלה על דעתו שיהי' עידים ויאמרו שלא פרע הש תיא לבל בכה בתמיו למלוה שלא חזרת השטר לפ"ע דהי' לו עידים דלולי יכחיש לומה כבי הרי ס"ל לא הי' לפרוע בלי חזרת השטר לפ"ע ל"ל סליק עדותן כאלו ליתא ולוקי השטר חזקתו ודוק היטב:

[עמוד 42] בכתובות פ"ג ה"ז. המוכם היוב והמפתה פטור ויש לחם מוחל דבר שאינו ברכותו עיין לקמן פ"ב ה"ם קנס לימחי הוא מהיוב כ' יוסי לומר מעתה רחמנה כ' יוסי לומר בסוף. ועיין בכתובות מ"ב ד"ה ר"ם שהקשו דהקיף יכול לימחל לו כלי לקנס לעבות היזמו כשיעמוד בדין והם הוי דשלב"ל ועש"ך י"ל דהטעם דקנס הוי דשלב"ל קודם שעמד בדין הוא רק משום דלמא מודה ומיפטר וכן מבואר בב"מ ר"פ המפקיד דכפל הוי דשלב"ל משום דלמא מודה ומיפטר ס"כ הא היינו לנבי הבעלים התיבעים את הקנס בפיר הוי דשלב"ל ואינם יכולים להקנות ולמחול לבל בכא שהמחייב בקנס הוא בעלמו מייחד הכלי וכשיעמוד בדין ויתחייב ל"ם דשלב"ל דהוי כלומר שדה זו שלי מוכר לך שקנה ממך הוקדם דקדשה ל"ם דשלב"ל משום דהוא בידו וכב"ל אין לך בידו גדול מזה כיון דהמחייב בעלמו הכלי ובידו בלא להודות וליפטר ודוק היטב:

שם פ"י ה"ב. בב' הי' בשור ניטל פ"ם בין המחים בכתובת בב"ד מה טופל פ"ם בשבח לו פ"ם בבל המחים עיין במ"ל בפ"ב מה"ב ה"ח דבניו התובות הרמב"ן דשור דאין הבשור טוטל פ"ם בכתובת בב"ד משום דהוי בשבחי דמתני' דשומא את האשה ולא מלא לה בתולין מיירי בשעת שבועתי דאינו נשבע אלא שוה כך וכך ולא בשעת מכירה דאז ודאי נתן לו בתולין ולא בשעת שבועתי דאז אינו נשבע אלא שוה כך וכך ולא שוה כך וכך ולכן אין לומר דשור ניטל פ"ם בבל המחים דהא בשעת מכירה לא

להיקמי בחזקת טהרה דהוי כבתו לבעול בב"ח הוי ס"ט לכך מביאין ק"ט וקרבן טהרה וזה ענין נפלא:

[עמוד 82] שם פ"ח. שערו של זיר מטורע כ"י ממר שערו לסור ר"ם תגר שערו מותר כ' ירמי' פשיטא לי' במטורע שמר פליגין הם בזיר שלטרע ד"ה שמיר דוגמא לזה מינו בירושלמי פסחים סוף פ"ב דר' ירמי' גופי' בעי שם פטר חמור שהמית מיתתו בעריפה מו בסקילה ור' בנימין בן לוי בעי בחלות הודה שנעשה עוגה ופשיט לי' דאם נעשו עוגה קודם שעת בעורן את מבערן בשרפה והיו ממש כדאמר כ' ירמי' הכא דאם היו זיר קודם שנלטרע ד"ה שערו לסור:

[עמוד 2] סוטה פ"א ה"א. קרוב מה שיסקה מי קרוב מבעלה עד מפ"ע מה שיסקה מה בינו לבין הקרוב קרוב לעפ"י שהינו עכשיו כשר הוא לאחר עמ"פ הינו כשר לפלין לאחר מוכח דשמפ"ע גרע מקרוב. ומכאן יש סמיכה למה דמסתפק הגאון רע"ח זצ"ל בתשובותיו לי מהני עמפ"ע בהכרת תאום דמיתנא לעניין חליצה תע"ג דמהני קרוב מ"מ עמפ"ע לא יועיל ועיין בתבצ"ז בסי"ב דמחולקין הפוסקים לי עמפ"ע מהני בעדות שביאה תע"ג דקרוב מהני. תולם מהגאון רע"ח הל' ג' ממ"ך הרמה. לישתמיט לפי שעה דברי תוס' בניטין דף ס"ז ד"ה ממרו דכתבו דמו"ח ל"ה עמפ"ע כיון דש"י ז' עוד לא נגמר הדבר וכרתבואים לישם רק שלוחי הבעל שמשה לחלוץ לעשות לה נע ונוטת דבריהם היה כמו"ש הרי"ף בישמות נבי דתשמודענא דלחוה דמיתנא הוא דמהני קרוב כיון דלא נגמר הדבר ע"פ דהא דקיי"ל דאין דש"ב פחות מבנים סיימו דוקא בבנגמר העדות ע"פ אבל הכא ל"מ עדותן רק לענין זה שהוא רחוי לחליצה והכ"ג לא הועיל העדות של הרתבואים רק שהעדים הבנים יכולין ליתן לה נע ומשו"ב מהני עמפ"ע ס"ב מבואר להדיא בדברי התוס' דבכה"ג שלא נגמר הדבר ע"פ מהני עמפ"ע ס"ב בהכרת תאום דמיתנא בודאי מהני עמפ"ע והוא ברור:

שם. לתיא היא כמאן דאמר מקנה לה מאבי ומבנה. ולפי"ז מתורץ מ"ם התחרוים לדעת הסוברים דעוברת עד"מ ס"ל הברייתא להפסיד כתובתה ס"כ דקא דהא בש"ם סוטה דף כ"ם מוכיח דעי"ע דס"ל הברייתא מתרוסף ושי' דמייתבי ליה דלא שמי הא קנוי מקנה לה מלי לאו להפסידה כתובתה וקשה דאם בודאי ס"ל הברייתא דהא עוברת"מ ס"ל הברייתא ויסוד דלוריתא היא ומסקנת הש"ם בש"ם ופשיט לה מלוה שב"ד מקנין לסם מי שמתחרם בעלם וכו' דלריכה הברייתא להפסיד כתובתה ואמאי הא עוברת"מ היא תולם לפי"ד הירושלמי דהכא ניחא דקנין דמקנה לה לפילו מאבי ובזה אין עוברת"מ כלל דמותר לאדם להתיחד עם בתו ודוק:

דף כט שם סוף פ"ו. מכיון דאם מר עדות שבעלה מקלתה בעלה כולה מודה הכא שיתקיים העדות בשאר מפני שרגל"ד מכאן יש סמיכה לתבו' ט"ב דבעדות אשה ל"ח עשב"מ ב"כ כיון דלא בעינן תורת עדות לעדות אשה ואשה רמי לדבריו מדברי הירושלמי דהכא דאשה ל"ח בע"ם עשב"כ:

דף יט ב"ק פ"ד ה"א. אמר ר"מ קשיאה קומי ר' אמר לי מי לא תודה ר"ש שאם הותה ביניהם אזה טוען כפי כיסו וזה טוען כיסו. צוורים כהותנו דמי עיין בתוס' כתובות דף ל"ג ד"ה רבי דבעית ר"ח הוא נבי סידור בע"ח בטוען כל אחד לפי מעותיו. והקשה מהך מכשה דשור שנגח ובאמת ס"ל קו' הירושלמי ומשמי דשמני צוורים כהותנו דמי ועיין בתוס' ניטין דף כ' ע"ב:

דף יט שם ה"ב. דתיפלגון נדה שבדקה ס"ע ביום רלשון ובשני לא בדקה ובשלישי בדקה ומלאתה טמא ר"ש בשם רב נדה וודאי ריה בשם רב אמר נדה ספק עיי"ם והרמ"ל פסק כן דהוי נדה וודאי. מכאן רמי' ברורה לאו"ם התוי"ד לעניין רלתה דם מ"ת דאם בפעם רלשונה בדקה ורואה ובשני לא בדקה ואחי"כ רלתה שתי פעמים דהוי רואה מ"ת והא דלא רלתה בשני משום דלא בדקה. ומכאן ברלתה להדיא שהיה בן בשם בדקה ביום רלשון ומנח בשני לא ילא בשליחי ילא ומנח:

וכן לעניין סור המועד ילא ביום רלשון ומנח בשני לא ילא בשליחי ילא ומנח:

[עמוד 44] שם פ"ה ה"א. ר"ב ב"כ בעי הא לילו וודאי זה נותן מחלה וזה נותן מחלה כך מני תומר רבנה בל אדם מחד וכולו בל אחד זה נותן מחלה וזה נותן מחלה בתמי' עיין בתוס' ר"פ סור שנגח בד"ה וכביע דהקשו קו' הירושלמי ומפרש ריב"ם בכולה מילתה נקיט לסימנא בעלמא והיא נגד דברי הירושלמי דהכא:

[עמוד 64] שם פ"ז ה"ב. הפודה כלכלה מיד נזבר מה שמטבול למעשר כו' כו' עד כמה דתת תמר המן המקדים לילו כמוכר ולכותי' הפודה לילו כלוקח עפ"י דברי הירושלמי הללו תמרתי לתרץ קו' תכ"ת בתמות פ' ר"י דתומר עומר נפדה ותייב במעשר. והקשה דהא פטור מן המעשר כיון דפודה מיד הקדש הו"ל כלקוח ולכאורה קו' מהפלת היא תולם ניחא דבהדיא מבואר בירושלמי הזה דפודה לילו כלוקח:

[עמוד 78] שם פ"ט סוף ה"ה. תמר לו עלית על דעתו לומר בכסות שמשו ובניו והא תנן ערכי ומשני כיון שתמר ערכי עלי לא קבע לעלמו תלא לכי סלע עיין הוס' ב"ק דף ק"ב ד"ה אין דהקשו קו' זו והילו כיון דאית לי' פירכא מחריתי לא הם למיפרך והוא נגד דברי הירושלמי דהכא דתמר בעירכין הוי כמו שמתנה בפירוש ע"מ שלא ישדר מנה שעל משתו ובניו:

דף לז ירושלמי סוף ב"מ. כותל בין שני מהילות הר תמר מחלה לזה ומחלה לזה וח"ת כולה לזה וכולה לזה המוליא זכה. דברי הירושלמי הכא הן נגד תשו' הרמ"ם כלל י"ת כי"ת דכתב דבמילתה דאתי מעלמא בתר השופטין זוכין בהם שיהם והכא מבואר דהמוליא זכה ועיין בתה"ד סי' תל"ז לעיין תם כי' לתם בית בשופטות והוי בל"ח מבנים יקרות ורולה רחוק לזכות בהם טפי משמעון לפי שבלר הם ועיין בחו"מ בסי' קל"ז ובקלה"ח שם:

עמוד 44] ע"ז פ"ג ה"ו. מתניתא פליגי על רב השוקת שבשלא הין ממלחין כו' ול"ל ל"פ והיינו פוסלת את המקוה היתה כלי וחיבר בסיד פוסל את המקוה מפני שחקקו וחמ"ל חיברה הא אם חברה וחמ"ל חקקה מה את עתיד לה ט' מכאן ס לתרץ תמיהת המ"ב על הרמ"ם שכתב לעניין טבילה בכלים ג"כ יש להלק בין חקקו ולבסוף קבעו ולבין קבעו ולבסוף חקקו והקשה המ"ב פ"ו בב"ב המוכר את הבית מוכח דחוקק לעניין שחיבה דרבנן שמרי כן אבל לעניין טבילה כלים דהיה מה"ת אפי' קבעו ולבסוף חקקו מחייב כלי חוש מדברי הירושלמי דהכא סייעתא גדולה לדברי הרמ"ם ומזיון לתפילו לעניין ל"פ דהיה לחוורייתא לא חשיב כלי בקבעו ולבסוף חקקו ואינה לריכה ל"פ:

דף כג שם בסוף הלכה ז'. שלו ושל ע"ז נידון מחלה למחלה מהכא משמע דמחלה על לד זה וכן לעני מיהו הרין שם כתב הע"ג דבכותל של שותפים יד שניהם שוה בכל הכותל הכא שאני דמסתמא ע"ד כן נשתתפו שלד של כ"ח כי' שלו לגמרי והיא רמי' לדברי התה"ד בשבי' של"ז עיין ירושלמי סוף ב"מ ובהגהותו: ירושלמי שבועות פ"ג ה"ב מה עשיד לה ר"י היו חוכל לטמא טומ"ח ולא מקשה ליטמא טו"מ מחר ר"י ופתר מהניתא והנה התוס' בשבועות ד' כ"ג כתבו דלר"י יליף שהי' בכלל תכילה בירושלמי מל"ת דם והקשה הגאון רע"ח זצ"ל דהא בבייתא מפורשת היא בחולין דהקפה הדם וחכלו חייב ומהאי טעמא סדר בי' ר"י בירושלמי והגרלה לדעתי לתרץ קו' זו בטו"ד לפי חומר המוצא דהגה לבתורה קשה דתמאי יהי' המת כן דלעניין טומאה לא יהיה חוכל דם שקרם ולעניין תכילה יהיה חוכל וחייב כרת. חולם הדבר נכון דהגה הרמב"ם פסק בה' טו"ח דדם שקרם וחיבב עליו מטמא טו"ח ולפי"ז שפיר חייב על תכילת דם שקרם כיון דתכלו אין לך מחשבה גדולה מזו כמו"ש רש"י בזבחים בפ' טבו"י דף ק"ה בד"ה ומטמאה והוס' מנחות ס"ט ד"ה דבלע ולפי"ז שפיר מהורן קו' הגאון הל"ל כיון דהא דחייב על דם שקרם הם תכלו הוא רק מטעם מחשבי' ל"ב הא תינח לי מקרי תכילה בלא הקפו שפיר י"ל דחייב אפי' הם תכלו בלא כדרך תכילה מכוח מחשבי' כיון דכבר חל עליו איסור הם הי' תוכלה כדרך תכילה אבל הכי ל"ח לומר דעו"ע התיסור יהי' על בלבו"ח היא דבר שח"ת. ויפה כתבו התוס' דילף ר"י שהי בכלל תכילה מדכ' לת"ד ואי בשקרם היינו תוכל כלל וזה הם התורה תסרה תותו כשהוא לגול והא דכתב ל"ת משום דשתי בכלל שפיר י"ל דגם הם הקפו ותכלו חייב אבל הם לא נימא דשתי בכלל תכילה ולא תסרתו התורה כשהוא לגול לית יכול לומר דהתחלת התיסור יהי' דוקא בקרם הא דש שקרם היינו תוכל כלל וזה נכון מאוד:

[עמוד א] ירושלמי הוריות בפ"א ה"ב שתי הוריות מה הן שילטרפו היך עבודה תלו לוב ותחטו רוב ע"ד דר"מ חייבין תחת ור"ש דר"ם חייבין שהייס ועיין בפ"מ שם דפי' דהכוונה היא בשחטו הון והורה ב"ד לשחטן בחוץ ולתוכלן בחוץ שם היו שתי הוריות בשחיטה ותכילה וחייבין שהייס הו לא. ומזה"ה נפלאות על דברי הירושלמי הללו דבהדיא היתה שם דתין ב"ד חייבין תלא ע"ד שזהו כרת ושנגתו תטאת וח"ת לדעת ר"מ בקידושין בפ' הא"מ דף כ"ז מוחר מה"ת בתכילה ותפילו לדעת הסוברים דהיא תסור מדלורייתא עכ"פ ליכא כרת ותחטה ואיך נוכל לומר דהוי בל"ח מבנים יקרות ורולה רחוק לזכות בהם טפי משמעון לפי שבלר הם ועיין בחו"מ בסי' קל"ז ובקלה"ח שם:

עמוד 44] ע"ז פ"ג ה"ו. מתניתא פליגי על רב השוקת שבשלא הין ממלחין כו' ול"ל ל"פ והיינו פוסלת את המקוה היתה כלי וחיבר בסיד פוסל את המקוה מפני שחקקו וחמ"ל חיברה הא אם חברה וחמ"ל חקקה מה את עתיד לה ט' מכאן ס לתרץ תמיהת המ"ב על הרמ"ם שכתב לעניין טבילה בכלים ג"כ יש להלק בין חקקו ולבסוף קבעו ולבין קבעו ולבסוף חקקו והקשה המ"ב פ"ו בב"ב המוכר את הבית מוכח דחוקק לעניין שחיבה דרבנן שמרי כן אבל לעניין טבילה כלים דהיה מה"ת אפי' קבעו ולבסוף חקקו מחייב כלי חוש מדברי הירושלמי דהכא סייעתא גדולה לדברי הרמ"ם ומזיון לתפילו לעניין ל"פ דהיה לחוורייתא לא חשיב כלי בקבעו ולבסוף חקקו והקשה לריכה ל"פ:

דף כג שם בסוף הלכה ז'. שלו ושל ע"ז נידון מחלה למחלה מהכא משמע דמחלה על לד זה וכן לעני מיהו הרין שם כתב הע"ג דבכותל של שותפים יד שניהם שוה בכל הכותל הכא שאני דמסתמא ע"ד כן נשתתפו שלד של כ"ח כי' שלו לגמרי והיא רמי' לדברי התה"ד בשבי' של"ז עיין ירושלמי סוף ב"מ ובהגהותו: ירושלמי שבועות פ"ג ה"ב מה עשיד לה ר"י היו חוכל לטמא טומ"ח ולא מקשה ליטמא טו"מ מחר ר"י ופתר מהניתא והנה התוס' בשבועות ד' כ"ג כתבו דלר"י יליף שהי' בכלל תכילה בירושלמי מל"ת דם והקשה הגאון רע"ח זצ"ל דהא בבייתא מפורשת היא בחולין דהקפה הדם וחכלו חייב ומהאי טעמא סדר בי' ר"י בירושלמי והגרלה לדעתי לתרץ קו' זו בטו"ד לפי חומר המוצא דהגה לבתורה קשה דתמאי יהי' המת כן דלעניין טומאה לא יהיה חוכל דם שקרם ולעניין תכילה יהיה חוכל וחייב כרת. חולם הדבר נכון דהגה הרמב"ם פסק בה' טו"ח דדם שקרם וחיבב עליו מטמא טו"ח ולפי"ז שפיר חייב על תכילת דם שקרם כיון דתכלו אין לך מחשבה גדולה מזו כמו"ש רש"י בזבחים בפ' טבו"י דף ק"ה בד"ה ומטמאה והוס' מנחות ס"ט ד"ה דבלע ולפי"ז שפיר מהורן קו' הגאון הל"ל כיון דהא דחייב על דם שקרם הם תכלו הוא רק מטעם מחשבי' ל"ב הא תינח לי מקרי תכילה בלא הקפו שפיר י"ל דחייב אפי' הם תכלו בלא כדרך תכילה מכוח מחשבי' כיון דכבר חל עליו איסור הם הי' תוכלה כדרך תכילה אבל הכי ל"ח לומר דעו"ע התיסור יהי' על בלבו"ח היא דבר שח"ת. ויפה כתבו התוס' דילף ר"י שהי בכלל תכילה מדכ' לת"ד ואי בשקרם היינו תוכל כלל וזה הם התורה תסרה תותו כשהוא לגול והא דכתב ל"ת משום דשתי בכלל שפיר י"ל דגם הם הקפו ותכלו חייב אבל הם לא נימא דשתי בכלל תכילה ולא תסרתו התורה כשהוא לגול לית יכול לומר דהתחלת התיסור יהי' דוקא בקרם הא דש ש

חידושים על הירושלמי

מאת הגה"מ וכו' **רפאל נאראדאן** נ"י בעל המחבר ספר „נחל עדן".

מסכת שבת

ה"ב בירושלמי פ' שמונה שרצים „מין עוסין הלמי בשבת לבל עוסא מי שלמא כו' ק"ר יוסי והלא היא הלמי בין מרובה ובין מועט" ונפסקה הלכה כרמב"ם ובב"י הלא כר' יוסי דס"ב גמרא ערוכה בעירובין י"ד ב' דאין הלכה כר' יוסי בהלמי, ופלא גדולה ראיתי בספר הפרדס לרדב"ז ז"ל דכתב ע"ז בלשון „ואינו שיקר (דעוסא מי מלך כו') והביא מימרא זאת, ז"ל „כותי אחד שאל לה' יהושע מהו לעשות מיס ממלח בשבת ס"ל אסור, מפני מה? ס"ל כותה הם רחיים שאתך בשתבקה עם החיה יהא קשה בעיניך ס"ל כן, ומפני מה? ס"ל כדי שלא יהנה מהפרק שלעולם אסור, שלא עמדו בזה כל המפרשים, ומה שהפיס בירו' אחדש, בשם יוסף בן נוריון הכהן שכ' בספרו שהשמטת הספיס נוטנת בשבת ביובל, ד"ז אסור לנו לסומכו כלל וכלל, דכותבין דבריו פו"כ ערוכה, וספרי ערוך, ודברי כ' הרמב"ם, ודברי רבותינו בעלי התוספות, דהשמטת הספיס אינה נוטנת ביובל, (ובשבת וכי נעשית דפרוסים ניקו ונפרוס, שתמהה?) ודבר זה צריך למחוק מן הספר לבל יקרע יקר תורת הנעלם מכולם ת"כ פ' בהר „החכמים הזמירים לתן ליובל נוהג - שלא ה"כ יש עמו שביעית" ובזה יתורץ הכל בעזה"ם, דחזון דעת החכמים בת"כ שם, דקדושת יובל חלויה בקדושת שביעית, וה"כ לתי שפיר הכל, דהרי כתן בירו' תן לפי גמי דברי חכמים, כמ"ש הלשון בירו', כתן, לבל דברי חכמים כו' „והשמט הספיס משמיטין" דהיינו לה לא שמט הספיס בשביעית השמוכה ליובל, תן נוהג. יובל, משום דקדושת יובל חלויה בקדושת שביעית כדעת חכמים בת"כ בהר שם, וע"ז פריך בפיר בירו' כתן השמט הספיס לא בשוף תן משמיטין? כותם לויה, לשם היה לדין דהשמטת הספיס מיהנה בכל שנת שביעית שייך שפיר לומר לשם נהנה מזו בהשלת שנת שביעית או בשוף או בשמלא שנת שביעית, ס"כ בזה חלל קדושת שביעית ומ"ש לויה נוהגת ק' יובל משום דיובל חלוי בשביעית כדעת חכמים בת"כ שנ"ל, לבל בשנה מוכר לו לגבות חובו בכל שנת שביעית ורק בכלות שנת שביעית ומתחלת שנת יובל, לו ברגע זו משמטת הספיס, שלו תכלה בנת שביעית דמשמטת סופה ומשמטת קרקעות לו, משום דברגע זו מתחלת שנת יובל דמשמטת הרקעות כמפורש בערכין כ"ח ב' „מעלתה לשנה לומר שדות וכספים משמטין לשה" יובל מוליך בתחלתו ושביעית משמטת בסופה" וכ"ה בלשון בתורת כהנים פ' בהר, ושם כן לין לין שייך לומר דשם נהנה בכלות שנת שביעית חובותיו. דהשבטל בזה קדושת יובל, משני שביעית בנבות חובותיו בכלות ס' שביעית, ומתחלת ס' יובל, קדושת שביעית, ונשבטלה מזה נ"כ ק' יובל והלויה בק' שביעית, הלא בכלות ס' שביעית, בבר עברה ס' שביעית מן העולם, ולך שייך לומר דזה הנהה הזה בכלות ס' שביעית, דביטל בזה ק' שביעית, ותשבטל בשנת זו נ"כ קדושת יובל? הלא מה דהוה הוה? ומין השנה של שביעית בעולם כלל? ולך שייך לומר דשל ק' שביעית כעת? ושוה רק נזלן, דנשה חובו שלא לדין מהלוה דשקעתה שביעית שעברה חובותיו כליל, אבל ס' שביעית שעברה מן העולם לא נתחללה כלל „והו כותם הירושלמי כאן" ושמע כספים לא בשוף הן משמיט ן? „היינו דהשמטת כספים בשביעית משמיטין רק בשוף שנת שביעית, ומתחלת שנת יובל, ולא שם נשה חובו חיזו מחלל כלל ק' שביעית שעברה מן העולם, ומה דהוה הוה? וה"ו לומר דהשבטל מחמת נגיעת חיבו (כללות שנת שביעית), קדושת שביעית שעברה מן העולם, לומר דמחמת זה השבטל ג"כ קדושת יובל, דהלויה בק' שביעית? וע"ז משני בפיר הירושלמי כאן, דהדבור שאמר לעשות הדבר לאיסור ועשה אח"כ האיסור נתחבב האיסור מעת שאמר לעשות הדבר האסור, וה"כ שם אמר שלא בשעה בעל יובל, שנשה חובו בכלות שנת שביעית, שהדין שמשמטת שביעית בספיה ויעבור ע"ז ונשה חובו ג"כ בכלות שנת שביעית, והתחיל שנת יובל, נתחבב בחילו עשה ד"ז בשביעית עלמה ואחל זה קדושת שביעית מחמת שאמר לעשות שהיתה שנת שביעית קיימת שיחל אותה ונשה חובו לפילו בכלות שנת השביעית ומשעה דבורו נתחבב כחילו עשה ד"ז בעת, בעוד שהיתה שנת השביעית קיימת ואחל קדושתה זה מחמת דבורו בל"ל, ואזה לה שייך לומר, דשביד לתים דנשה ולה עביד, דמיירי דשלמת בתחלת שנת יובל נשה חובו ועביד בלמת מעשה לאיסורה, ס"כ שדבור שאמרה נתחבב בחילו עשה המעשה לאיסורה לא בעוד שהיתה שנת שביעית קיימת, ואחל בדבורו, עם המעשה דבשוף בלמה, קדושת שביעית, ומ"ז שתבטלה ג"כ קדושת יובל שמתחלת, בכלות שנת השביעית, ושם נשה חובו ברגע זו ודבר ג"כ ד"ז בעוד שהיתה שנת שביעית קיימת, בטלה זה קדושת שביעית ובטלה ג"כ קדושת יובל מ"ת, שהדין לדברי חכמים דיובל תלוי בקדושת שביעיות, כמפורש בפ"כ פ' בהר שנ"ל, לדברי חכמים שם, וה"ל כאן שם דברי חכמים. כנלפע"ד פירוש דברי הירושלמי בעזה"ם ודוק היטב כי הוא כפתוח ופרח בעזה"ם, ה"ל יה"ם לעד.

מסכת תענית

פ"ד ה"ב „הלשה ספיים מלמו בעזרה ס' שביעים, מעון וספר זשטוטי וספר היא כו', בתחד מלאו כתוב תבע היא ובשנים כתוב תחד עשר היא" והנה במס' סופרים פ"ו הגירסא „בתחד כתוב תחד עשר הוא ובשנים כתוב תחד עשר היא" והניה רבינו הגדול הגר"א ז"ל שם שט"ל „בתחד כתוב עשר היא" ובשנים כ' תחד עשר היא [ואולי מט"כ ספר היא ט"ל הוא] [כן כתב הרב המגיה ז"ל שם על דברי הגר"א ז"ל שם] והנה בספר בית ועד לחכמים (בכי בלמדלן) הקמרמר מאד על הרב המגיה הנ"ל וכתב שלא הבין דברי הגר"א ז"ל, ובאמת ליפלא מסתברא, שהוא לא הבין כלל דברי המגיה ז"ל שם, שבאמת לפי מה שהניה הגר"א ז"ל שם, ט"ל בתחד כ' עשר היא, „ובשנים כ' תחד עשר היא" ובטלו לימו ספר כל, רק עשר היא, ובדבר היא „כ' הוא" ולא היא וה"כ לריך לקרוא לותו הספר, ספר הוא ולא היא, כל בו בדבר ט"ל היא, הוא ביי"ו, וה"כ להגהת רבינו הגר"א ז"ל שמניה כל בתותו ספר שבידנו תותו רק עשר היא (ולא י"ו היא) בודאי ט"ל מקודם בתם' סופרים שם ובירו' מעניה בתן ספר הוא, והנה כל מי שמוקיר ד' חזיל יבתוה נפשו לידע בתיה דבר פליני בספרים שם כ' הוא תו היא? ולמלה סודו של הגר"א ז"ל בזה, שבתחד"ג פ' ל"ד מקומות שם כל הי"ת מקומות שכ' בתורה היא, בי"ד, וחסר שם מקום הי"ת שכ' היא בי"ד, ומניה שם הגר"א ז"ל, בדבר התחד עשר הוא שבת שבתון היא לכם, והיינו בפ' תחרי פ' ט"ז נבי יום"כ כ' „בבת שבתון היא לכם" ובזה יתעיון דבפסוק הזה המתלוקת בין הספרים, דבספר תחד כ' שבת שבתון הוא לכם ובשני ספרים כ' שבת שבתון היא לכם, ול"ל דטעם פלונתתן הוא, משני שבפ' תמור פ' כ"ג בחוב נבי יום"כ, שבת שבתון הוא לכם, ות"ב שבר תותו הספר שנת בפ' תחרי ל"ל נבי יום"כ שבת שבתון הוא, לבל הפני ספרים שברי עפ"י מסרה דתע"פ בשבפ' תמור כ' הוא, לבל כתן בפ' תחרי ל"ל היא, זהו בכל תם שלמר דל"ל בירו' תעניה בתן ובמס' סופרים פ"ו הנ"ל שתותו ספר תחד שמלאו נקרא ספר הוא, לבל תם נאמר דתותה הגרסא שתיתא לפניהו בירו' תעניה בתן ובמס' סופרים פ"ו שכ' שם שמלאו ס' תחד שכ' ספר היא היא תמיהה (וכן בספרי ברכה העתיק הגר"א ז"ל ספר היא) ל"ב לפי הגהת הגר"א ז"ל מוכרח דל"ל ספר הוא, ולפע"ד ל"ל בהגהת הגר"א ז"ל בתם' סופרים הנ"ל, שיש עשר היא, ותותו מקום הבי עשר הוא בתם"כ בתדר"ג שם, והיא לה נתפשה דפ' נשא, שלפיהו כ' והוא לה נתפשה, ובתותו ספר כ' והיא לה נתפשה ות"כ בספר ההוא כ' בשיש עשר מקומות, והיא, ולפיהו כ' רק בתחד עשר מקומות, היא, לבל במקום השיש עשר כ' והוא, ות"ב תותו ס' בתחד בשלמו, נקרא ס' היא, בגירסת שלפיהו בתעניה בלן, ספר היא וכן בתם' סופרים, ספר היא, לבל לפ"ז, לריך להיות בהגהת הגר"א ז"ל, שיש עשר היא (ולא עשר היא) ופלא על המניה ז"ל שכ' של"ל, ספר הוא, שלא הבניה בירו' תעניה בלן כ' ספר היא, וכן רבינו הגר"א ז"ל בעלמו הניח בספרי פ' ברכה. של"ל בשלמו ס' היא, ות"ב הניח בתחד כ' עשר היא, ובשנים כ' תחד עשר היא, ובתי הגהות שלה הבא תרתי דסתרי, ולע"נ לבאן דברי רבינו הגר"א ז"ל, וה"ב יאיר עיניו בתורה. [ובתשובות הרשב"ם המיוחסות לרמבן ז"ל סי' רל"ב, הביא הגירסא, ספר הוא, לבל אבא מן רחיה כלל, כי הביא שם גירסא המשובשת בתם' סופרים „בתחד כ' תחד עשר הוא" ולפ"ז מוכרח לקרוא תותו, ספר הוא, ופלא על הרשב"א ז"ל, איך אפשר לומר דבתחד עשר מקומות תהיה פלונתא בין הספרים, אם מלאו הוא, או היא, ובפרט בירו', תעניה בלן תמר „בתחד כ' הבא היא" ולע"נ בזה:

רוח זקנים לירושלמי ברכות

פרק א–ז

(פ"א ה"א דף א') קרובים דבריהם להיות שווין.

יפ"ע (ברכות (בבלית) דף ב' ע"ב): משעה שבנ"א כו' וחכ"א. כ"ה בתוספתא פ"א וברושלמי ריש פ"א איתא וקרובים דבריהם להיות שוין וקשה דאף דגם בשיעור קטן מצינו פלוגתא כגון ערובין פב: מ"ק ג: בכורות יז: ובירושלמי כלאים פ"ב ה"ד שביעית פ"ג ה"א דאיתא קרובים כו' ופליגי מ"מ הכא שב' התום' דאין להלק בשיעורי שביבה כ"כ ק' איך פליגי הכא בשיעור קטן ואפשר דהא דבירושלמי תני ר"ח אינו בברייתא דתוספתא וכן משמע מדלא מייתי שם והכ"א כו' ומוקי לה בירושלמי בכופרני ע"ש והכא לא מיירי בכופרני והוי שיעור רחוק ביניהם. ומוכח דתני ר"ח אינו ברייתא דתוספתא רק אתמר הכי בבי מדרשא וכבכ"מ פ"ד מהל' מת"ע הי"ו ועמ"ש מזה בפנ"א להירושלמי פ"ב ה"נ.

(שם שם)

יפ"ע (שבועות דף ט"ו ע"ב): בירושלמי ברכות פ"א ה"א מוכיח דריב"ל ל"ב סמיכת גאולה לתפלה בשל ערבית ותמוה הדבר והרש"ם פי' סמיכת ק"ש לשינה ודחוק ונראה משום דתהלה אמר שם דק"ש שבמיטך למטתו הוא להברית ממזיקין וריב"ל דקרי פסוקים אחרים להבריה ע"כ ס"ל דחובה היא הק"ש ולא יצא בשל"ה בהכ"נ א"כ מוכח דר"ב סמיכת גאולה לתפלה בש"ע ועי' שוה"ט סי' ד' וע"פ הנ"ל יש לכוין גם שם הדברים.

(שם שם)

יפ"ע (שבת דף ל"ד ע"ב): ר' יוסי אומר. בירושלמי שם מספקא לי' אי' ר' יוסי רק כה"ג א' הוי לדידי' בהש"מ ותו לא או דבכל הרף עין וה"ע בישעורא דר' נחמי' מספקא לי' בהש"מ. ומסקנת הפשיטות אהוז בשינוי הפירושים שם ועפנ"א ומהגמ' לק' לה. מוכח דשיעורא דר' יוסי הוא סוף שיעורא דר' יהודה או דר"נ וכן בברכות ב': מוכח כן וע' ר"ה נ"נ. פליגי תרי תנאי בזה אי מישך שיך דר' יוסי בבהש"מ דר' יהודה או בתר דשלים בהש"מ דר' יהודה מתחיל דר' יוסי. אבל האי ספיקא שבירוש' ליתא בבבלי וכן מוכח מהרי"ף סוד"ה ספק לטומאה ולקבן משני לה דכר' יוסי א"ש דלא הו"ל ראיה מרובה והירוש' קשי' לי' שם דאי נימא דר' יוסי מספקא לי' בכל שעורא דר"נ לא א"ש גם לר' יוסי ע' מהרא"פ ופ"מ ומ"ש בפנ"א שם.

(שם שם דף ב' עמוד ב')

יפ"ע (שבת דף ל"ה ע"ב): העושה מלאכה בשני בהש"מ. בירוש' שם לענין מזיד וחוב סקולה והתרו בו והרש"ם והרא"פ כ' שם דאתי' כר' יוחנן דס"ל התראת ספק שמה התראה ובחדושי הקשתי לפמ"ש בתשו' מקום שמואל סי' ס"ז דר' יהודה ור' יוחנן דס"ל שמה התראה אין זה כ"א בלאו הניתק לעשה דומי' דנותר דהספק נצטם מהעשה שבתוב בתורה שמא יקיים העשה אבל בשאר ספק מודה ר' יוחנן וכן ר' יהודה דל"ש התראה. דלפי"ז לא יתכן תי' זה דהכא הו"ל שאר ספק. אך חילוק של המקום שמואל קשה מהא דאמרי' בחולין פ"ב. דמשני אהא דאכל כזית גה"נ מזה ומזה דהו"ל התר"ם הא מני ר' יהודה דס"ל בנותר כו' ודד' המקש' ל"ד כלל בנותר ונם לר' יוחנן מוכח דאין חילוק מהא דבירוש' יבמות פ"א ה"ז ובפכחים פ"ה ה"ד דאתפלגן ר' יוחנן ור"ל בשני י"ט של גליות דר' יוחנן אמר חייב כו' אלמא דגם בשאר ספק אית לי' שמה התראה. ועו"ק מבבלי מכות ט"ז. דר' יוחנן ס"ל שמה התראה מהא דר' יהודה גבי נותר בא הכתוב ליתן עשה כו' טעמא כו' הא אי לא בא הכתוב היו לוקין ואף דהוי התר"ם ולהמקש' הא אי לא בא הכתוב לא הי' נותר ולא היו לוקין על הספק ומה דהוכרה המקש' לחילוק זה מהמת ל' הרמב"ם בפ"ה מהל' שבועות ה"א שכ' דאין התר"ם התראה אלא בלאו שבו מפורש בתורה והסב המקשה לכונה הנ"ל. בענ"ד יתפרשו דבריו באופן אחר עפמ"ש בירושלמי יבמות פי"א ה"ז דמקשה דר' יהודה אדר' יהודה דבהכה את זה כו' ס"ל דפטור ובאבל כזית מזה כו' ס"ל דעכ"פ חייב מ' ומשני המן עיקר הלאו בספק הוא ברם הכא ודאי הי' ונסתפק. ונראה דעת הרמב"ם ג"כ לכונה הנ"ל דאין לוקין על התר"ם ל"א שמתהלה נאמרה על הספק ואם לא היו לוקין לא היו לוקין לעולם. אבל בשבועות דמיירי בי' הרמב"ם אפשר דהלאו נאמרה באופן הודאי ולא על הספק ומשום דבבבלי קאמר תרי תנאי אליבא דר"י דהוא דוחק בחר הרמב"ם בתי' הירו' והכ"מ כ' דלא מצאו מקור לדין הרמב"ם ובענ"ד מהירוש' הנ"ל מקורו אבל לר' יוחנן אין הכרח להלק כלל וא"ש הירוש' דברכות דקאי לר' יוחנן דסתם ירושל' הוא ר' יוחנן:

(פ"א ה"ו)

יפ"ע (פכחים דף ב' ע"א): למאיר ובא. ילקוט בראשית ה' ובמגילה כ: רוצה ללמוד מזה דמעמוד השחר הוי יום ודחי לה ע"ש ובמכילתא בא פ"ו דריש לה מקרא עד בקר ליתן תהום לבקרו של בקר ובירושל' פ"א דברכות ה"א מייתי לה ע"ש הנא דבי ר' ישמעאל [וט"ס מש"ש בבקר בבקר גם הציון לשמות מז או טז ט"ס וצ"ל עד בקר שמות יב] עוד איתא שם מקרא הבקר אור דלעיל דריש התם דמעה"ש הוי יום וזהו דלא כרב יהודה א"ר דהבא ע"פ פירש"י [וע' רש"א] דהו"ל מהנה"ח אחר עמה"ש. ואולי זה הכריח להתום' לפרש דלא כפרש"י בכדי דלא תקשה מהירושל' ונצטרך לעשות מחלוקת:

(שם שם דף יא ע"ב) ולא יאמר כו' אשר העלה מארץ צפון.

יפ"ע (דף י"ב ע"ב): ולא יאמרו. בברייתא זו בירושלמי פ"א ה"ו איתא ולא יאמר וכן כתוב שם צפון במקום צפונה וצריך לתקן ולא יאמרו. צפונה. ואף שבירמיה ט"ז איתא ולא יאמר. צפון. אך ממש"ש. אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מוכח דהוא קרא דירמיה כ"ג ע"כ יש להגי' כנ"ל ומהמכלתא מוכח דצ"ל קרא שבירמיה ט"ז.

(שם שם)

יפ"ע (דף י"ג ע"א): שכח מעשה שניהם, בירושלמי פ"א ה"ו איתא גם גבי זאב שכח מעשה זאב ומוחקו הגר"א ולפמ"ש בפנ"א הטעם משום דלהכמים לא נשכח מעשה הראשונה ולפ"ז גם שכח מעשה שניהם יש למחוק. ועפ"ז יתכן דהאי תני רב יוסף צ"ל קודם המשל ופי' דרב יוסף תני לה לברייתא בפ"ע והם לדעת בן זומא. וכעת נ"ל בכונת הגר"א דרק בזאב מוחק שכח משום דבנמשל לא נעתק יצ"מ ממקומו כלל אף מעיקר לטפל רק באחרונה שיך לומר שכח דעכ"פ נעתק ממקומו להעשות טפל ולזאת ליתי' בגמרא ובתיספתא גבי זאב שכח.

(שם שם דף ט"ו ע"א)

יפ"ע (דף כ"ג ע"ב): ולא ישן בהם בירושלמי פ"ב ה"ג איתא ישן בהם שנת עראי כו' אך התם מיירי בלבוש בהם והכא מיירי בדנקט להו בידיה דכה"ג גרע כדאיתא בסוכה כו' א' וערש"י סוכה ס"א ב' ורש"י שב' הכא טעם שמא יפיה צ"ע ועי' בהגרע"א שתמה ע"ז והגרש"ש בא להציל ע"ש אבל למה שרש"י סותר ד"ע בסוכה לא העלה ארוכה גם קשה מהירוש' הנ"ל דהתם אין לחצות הברייתא ולפרש הסיפא בידו כיון שכתב הלשון בהם וגם הרישא מיירי שהיה לבוש כדמוכח ואוכל בהם. וע"כ לומר כהכ"מ פ"ז מהל' תפילין הט"ז והכא מיירי כך הברייתא בידו ובירושלמי בלבוש בנ"ל.

(פ"ב ה"ג דף ט"ו ע"ב) ר' חייא רובא ור' יונתן הוו מהלכין קומי עירסיה דר"ש בן יוסי בן לקוניא.

יפ"ע (דף י"ח ע"א): ר' חייא ור' יונתן. ילקוט ש"ב קנ"ב קה"ר פ"ט ירושלמי ברכות פ"ב ה"ג ושם איתא דהוו אולי קמיה ערסי' דר"ש בן יוסי בן לקוניא ובזה הונח לי מה שקשה לכאורה הא ר' יונתן כהן היה כב"מ צ ע"ב ואיך הלך בבה"ק ולמש"ש במיתת ת"ח מותר להטמא בטומאה דרבנן וע"ג ארונות הוי דרבנן דרובן יש בהן הלל טפח כלקמן יט ב' ובסה"ד ראיתי שכתב מהמת זה דתרי ר' יונתן הוו ולהנ"ל א"צ לזה ועי' כתובות ק"ג:

(שם שם) **תפילין צריכין גוף נקי מפני מה כו', ר' ינאי היה לובשן אחר הולייו ג' ימים לומר וכו'.**

גי' העיטור שער ראשון ה' תפילין דף ס': תפילין צריכין גוף נקי באלישע בעל כנפים ומפני מה כו' ר' ינאי הי' לובשן אחר חולי ג' ימים בלבד לומר וכו'.

(שם שם)

יפ"ע (סוכה דף מ"א ע"ב): ולא ישתין בהם. בירושל' ברכות פ"ב ה"ג איתא נכנס אדם לבית המים וספריו ותפליו בידו ומוחק שם הגר"א תיבת וספריו ועי' הרד"ל שכ' טעם להגהתו ול"נ בענ"ד כמ"ש בפנ"א שם. ובענ"ד נ' כוונת הגר"א משום דהתם מקשה מברייתא זו לאבא בר ירמיה דאמר לא יכנס אדם לבית המים כו' ומתרץ כאן שיכול ללובשן וזה התי' אין שיך כ"א אתפילין ואכתי תקשה מספריו ע"כ ל"ג וספריו ועוד נראה משום דהכא איתא דלא ישתין בהם מים ותקש' מהברייתא דהתם והו"ל למרמי אהדדי וע"כ לומר להבבלי דהכא מיירי באותן בידיו דוה גרע משום ניצוצות והתם מיירי בלבוש בהם ופי' בידו היינו תפילין ש"י דבש"ר שהוא גלוי אסור להשתין וזה דנקט בידו ל' יתיר ולא בידיו ולגי' וספריו הלא ע"ב לפרש שאוחזן בידו דומיא דספריו וסותר למ"ש כאן ובירושל' שם משמע דמפרש שאוחזן בידו מל' התירוץ שיכול ללובשן משמע שעתה אינו לבוש בהם ועי' פנ"א שם.

(שם ה"ד דף ט"ז ע"ב) דלא יימר יצר אור ובורא נוגה.

יפ"ע (ברכות י"א ע"ב): ולימא יוצר אור ובורא נוגה. לפמ"ש בירוש' פ"ח ה"ו וכו' דעושה שלום קאי על האור והחושך שלא יסיג החושך גבול האור לא קשה לימא בורא נוגה לאת ליתא קושיא זו בירושלמי רק סתם קאמר בפ"ב ה"ד דלא לימא יוצר אור ובורא נוגה.

(שב שם)

יפ"ע (עירובין דף מ"ו ע"ב): ר"מ ור' יוסי ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד ולמ"ש בפנ"א די"ג שם ר' יהודה היא ר"ו ור' יוסי פסחים פ"ד ה"א ועי' ירוש' תרומות פ"נ ה"א דאמר שם הלכה כר' יוסי מחבריו ותמוה דבברכות פ"ב ה"ד ושביעית פ"ח ה"ז מוכח דרק מחבירו ולא מחבריו דנגד סתם אין הלכה כר' יוסי וכן מיכח בנדה פ"א ה"ד דמהני רבו עליו. וצ"ל דט"ס מ"ש בחבריו או דהפי' מחבריו נגד כל א' ביחוד דהיינו בין נגד ר' יהודה ובין נגד ר"מ או ר"ש.

(פ"נ ה"ג דף כ"ה) מי שאין לו אדון אלא הקב"ה.

גי' העיטור שם דף ס"א: מי שאין לו אלא אדון אחד.

(שם שם)

יפ"ע (סוכה שם) סוכה דלא מפסקי לילות מימים. בירושלמי ברכות פ"ג ה"ג מקשה מת"ת דמברך בכל יום ומשני סוכה אפשר שלא תבטל ת"ת א"א שלא הבטל כ"ה גי' הגר"א שם ופי' דסוכה גם בעת שינה מקיים מצות סוכה משא"כ בת"ת.

(שם שם דף כ"ו ע"ב)

יפ"ע (דף כ"ב ע"א): הזבים והמצורעים בירושלמי פ"ג ה"ד איתא זבין וזבות נדות ויולדות, מוכח מזה דלא כהמנהג שבשו"ע סי' קפ"ח דנהה אסורה להזכיר השם, ועי' מג"א שם.

פ"ה ה"ד דף מ"א

יפ"ע (הוריות דף י"ב): לברך ראשון בירו' ברכות פ"ה ה"ר אריב"ל מימי לא ברכתי לפני כהן ולא הנחתי לישראל לברך לפני ופי' המפרשים משום שהיה לוי וקשה מירושלמי כאן ה"ה דאיה' ולא הוא לוי הוא ישראל ומשני בשעת הדוכן שנו ועי' ירושל' פ"ז סוף ה"א ובענ"ד הכונה בירושל' ברכות שאם היה מניח גם לישראל לברך לפניו לא היה נחשב לכהן לכבוד בשביל כהונתו. ובניטין פ"ה ה"ט ולא הנחתי לישראל לברך לפניו היינו לפני כהן

(פ"ו ה"א)

יפ"ע (דף ל"ה ע"א): כי פליגי בהמוציא. בירושלמי [הנ"ך] ובב"ר [פט"ו] לכו"ע המוציא משמעו להבא ולא לשעבר ובהא פליגי ר"נ סבר דע"ש העיקר שתצא לחם וגלוסקאות מן הארץ נתקנה הברכה ורבנן ס"ל דגם בההנאת הבריאה קודם החטא היה כן.

(פ"ז ה"נ)

יפ"ע (דף כ"א ע"ב): אתי' הוך הוך. ילקוט מקץ קמח. ובב"ר פצ"א וירושלמי פ"ז ה"ג וסנהדרין פ"א ה"ד ילוף מהאי מתוך שבקרא ויבאו ב"י בתוך הבאים ומסיק דבני ישראל בני ישראל דריש ג"ש ובסנהדרין פ"ג ה"ה איתא ג"ש עדה עדה ובשביעית פ"ד ה"ב ייתי ג"ש מתוך ולא ביאר שם מאיזה קרא הוא.

רוח זקנים ברכות פרק ז–ט

(פ"ז ה"ד)

יפ"ע (דף מ"ט ע"א): בירושלמי פ"ו ה"ד ע"ש ר' בא בשם רב חונא ר' ירמיה מטובה בשם רב ושם ליתא התחימה בשל שבת ברוך אתה ה' כו' ועי' א"ז ה' סעודה סי' ר' דגרים בירושלמי שם התימה בשל שבת וכן דיו"ט ותחימתה וכן דר"ח ופשיט הא"ז מהתם אבעיא דהכא גבי ר"ח אי חתים בה אי לא. אי אמר בה שמהה ובירושלמי איתא דחתים בה ולא אמר בה שמהה ולפנינו בירושלמי ליתא שם. [ועי' פס"ר פ"א מבואר שם כן וכ"פ הבה"י].

(שם ה"ה דף נ"ה ע"ב)

יפ"ע (דף נ"א ע"א): א"ר חנן ובחי. נראה לפי גי' הבתובה דקאי על הכוסות של העיטור דאלו כוס בהמ"ז איתא לעיל ובירושלמי דהכל מודים שאין מברכין על כוס עד שיתן מים לתוכו וע"ז אמר רב ששת וכברכת הארץ בכדי להשתבח בפרי הארץ בעינן אז העיטור כוסות ביין חי. אבל עיקר הכוס הוא מזוג בתחלת הבהמ"ז. ולפ"ז דחי קאי על כוסות המעטרים נוכל לאחד דברי ר' אחא שבירושלמי דחשיב עיטור בין הג' מעלות שבכוס עם דברי ר' יוחנן שבבבלי דחשיב נגדו חי דענין א' הם [ור' אחא לא חשיב שטיפה דכללו בהדחה] כן היה נראה לענ"ד לולא שרש"י לא פי' כן.

(פ"ח ה"א)

יפ"ע (דף נ"א ע"ב): שהיום גורם. עי' ירושלמי פ"ח ה"א ופסחים פ"י ה"ב אם בעינן ב' הטעמים או א' מהן סגי ואיזה מהם עיקר ונ"מ להבדלה ע"ש: תדיר ושאינו תדיר. ירושלמי שם ועי' יומא פ"ב ה"ב דאפי' קרבן יחיד התדיר קודם לקרבן צבור שאינו תדיר ועי' ירושלמי סוכה פ"ה ה"ו שקלים פ"ח ה"ו דשיר של ר"ח קודם לשבת כדי לפרסמו. כ"ה בש"ס דילן סוכה נד ב. ועי' תענית פ"ד ה"ג נזיר פ"ו ה"א דקודם לאו דוקא בזמן אלא גם לדחות את שאינו תדיר וראיה למ"ש הרמ"א בתשו' סי' ל"ח אות ב'.

(שם שם)

יפ"ע (דף נ"ב ע"א): ואם אין לו. ירו' פ"ח ה"א וה"ח ועי' א"ז סי' ר"ה דלפירושו בירושלמי מבואר תי' לקושית התום' לב"ה מ"ש בהמ"ז מקידוש דא"ר בא ע"י שהיא ברכה קטנה שמא ישכח וישתה ופי' הא"ז שמא ישתה קודם בהמ"ז אך בה"א שם אין עולה פירושו ועפנ"א: א"ר יהודה. בירושלמי פ"ח ה"א וה"ח בחילוף דב"ש לב"ה והגר"א מגיה שם בה"א כהכא. ובפנ"א קיימתי גי' הספרים וכעת נ"ך הכרח לזה עפמש"ש לדעת ר' מנא שם דבהבדלה ג"כ פליגי ב"ש וב"ה וא"כ תקשה מהברייתא דהכא דע"כ ב"ש היא מדתנן מאור ברישא ותנן יין קודם אבל למה שהפכו ס"ק לב"ה מאור ברישא ב"ה היא וא"ש ומזה ראיה ג"כ דלא כש"מ דלר' מנא לכ"ע הבדלה קודמת דא"כ תקשה הך ברייתא דתני יין קודם מני. וצ"ל לרבא ורב יהודה דמהפכי הגירסא (לבאורי שם) דס"ל כר' יוסי דבהבדלה לכ"ע יין קודם דשאני עיולי כו' כדמסיק הכא: בא להם יין. ירושלמי פ"ח ה"א וה"ח ושם מוכח דל"א מברך ושותהו וגם לא טועמו רק דמברך על היין כמו לב"ה קודם קידוש ול"ה הפסק.

(שם ה"ד)

יפ"ע (דף נ"ב ע"ב): נמצא אתה מפסיד כ"ה ג"כ בירושלמי פ"ח ה"ד ועי' פ"ו ה"א שם איתא לא חיישינן לאיבוד אוכלין ונ"ל דהתם כיון שנעשה צורך האדם בו מותר משא"כ הכא, ולהני' שם לחכמים אין נוטלין מ"ש ל"ה לאיבוד אוכלין הוא לר"א ולא להכמים.

(שם ה"ח)

יפ"ע (דף נ"א ע"ב): ואין עונין. עיין ירושלמי פ"ח ה"ח סוכה פ"ג ה"י מגילה פ"א ה"ט ובפנ"א פ"ח ה"ח כאן תמיה על הפ"מ ועי' ב"ר פס"ו. ובמת"כ וש"מ לא נמצא בהם ביאור נכון והעיקר שיש להגי' שם [כותי המברך] בשם אין עונים כו' וכן הגיה הפ"מ בסוכה ומגילה שהיה חסר ב' תיבות אלו ומבואר כן בהוספתא דיש חילוק בין ע"ג לכותי.

(פ"ט ה"ב)

יפ"ע (סוכה דף מ"ה ע"ב): מיום שנבראתי עד עתה. בב"ר פל"ח אין בעי אברהם למקרביה מן גביה ועד גבי ואנא מקרב מן גבי ועד מלכא משיחא ואין לא בעי יצרף אחיה השילוני עמי ואנן מקרבין מן אברהם ועד מלכא משיחא. וכ"ה בפדר"כ י' ויהי בשלח וכ"ה בירוש' ברכות פ"ט ה"ב והגר"א מוחק שם תיבות לא בעי וגורם ואין יצרף אחיה השילוני כו' משום דרוצה לכוין עם הבבלי דרשב"י לא פטר רק בימיו אבל בענ"ד דהירושל' הולך בשיטת המדרש וא"ש כפי שכתוב שם ועי' פנ"א שם.

(שם ה"ג דף ס"ו עמוד א')

יפ"ע (סוכה דף מ"ו ע"א): ברוך שהחיינו. בירו' ברכות פ"ט מוחק הגר"א תיבות ואשר החיינו גבי נטילת לולב וכ' המסדר הרד"ך טעמיה משום דבסוכה פ"ג ה"ר איתא נתפלל בו מברך שהחיינו אלמא דלהירו' רק בשעת תפלה מברך אלולב שהחיינו והוא תמוה כמובן ונראה בענ"ד דהגר"א גורס במקום הברכה שכתוב שם אשר קדשנו כו' לעשות סוכה או לולב שצ"ל שהחיינו לעשות סוכה או לולב כמ"ש כאן ובתוספתא ברכות פ"ו [ועי' מנחות מג. דאינו מברך אשר קדשנו כו' על העשיה משום דאין בעשיתה גמר מצוה או משום דכשרה עשייתה בעכו"ם] ולזאת ליתא שם בירו' כשנכנס לסוכה ברכת שהחיינו משום דנפטר בה בשעת עשיה וכבתום' כאן ד"ה נכנס. וא"כ שפיר מוחק הגר"א גבי לולב בנטילתו שהחיינו משום דנפטר בעת העשיה ומ"ש בירו' סוכה פ"ג ה"ד נתפלל כו' נראה לפרש דהוא אם נתן דולבו לאחר כגון ליש"ץ להתפלל בו דהוא לא ברך בעת העשיה אינו יוצא בברכת בעל הדולב בעשייתו שהחיינו וצריך לברך שהחיינו מחדש: תום' ד"ה העושה. בירו'. ברכות פ"ט ה"ג וכאן לעיל פ"ג ה"ד ועי' רש"ל ורש"א מ"ש עך תיבת לשמו. ולפמש"ל בשם הגר"א דגרים בירושל' שהחיינו תחת הברכה אשר קדשנו נראה לפרש דהנה ברכת שהחיינו לבעל הסוכה בעשייתו היא על ב' ענינים א' על המצות והב' על קנין החפץ שכ"א מברך על בנין בית או קנין חפץ אבל בעושה לאחרים אינו מברך כ"א על המצוה לבד וש"ש הירו' בעושה לאחרים לשמה דהברכה היא רק לשם המצוה ועמ"ש בפנ"א עוד באופן אחר.

(שם שם דף ס"ז) **כל המצות טעונות ברכה בשעת עשייתן חוץ מתקיעה וטבילה וי"א קדושין בבעילה.**

בעיטור שער שני ברכת התנים. כל הברכות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מתקיעה וטבילה וי"א אף קדושין כטבילה.

(שם שם)

יפ"ע (פסחים דף ז' ע"ב): מברך שהחיינו. הגר"א בהגהותיו לירושלמי מוחק בברכות פ"ט ה"ג האי ברכה שהחיינו דגבי לולב וכתב המסדר הגרד"ל דהוא משום דס"ל להגר"א דרק בעת התפלה מברך על הלולב שהחיינו כדאיתא בירושלמי סוכה פ"ג ה"ד. ובפנ"א שם כתבתי בענ"ד דס"ל גי' התוספתא ברכות דמברך בשעת עשי' ופוטר אח"כ מלברך בשעת מצוה כמו בסוכה ע"ב דגם בסוכה תחת הברכה דאיתא בירושלמי לעשות סוכה גורם שהחיינו וא"ש דמוכחם עם הגמ' מנחות מב. דהיכא דאין עשייתה גמר מצוה לא מברכינן ע"ז רק שהחיינו מברך וס"ל דגם בציצית והפילין מברך שהחיינו בעת העשי' וכן מובא בתום' סוכה מו: ע"ש ע"כ מוחק הגר"א שהחיינו משעת נטילה ובארתי שם דמ"ש בירושלמי סוכה נתפלל בו פי' אחר שלא עשאו ללולב [היינו כגון שנותנו לש"ץ להתפלל בו והוא לא עשאו] צריך לברך בעצמו שהחיינו אף שכבר נתברך על הלולב בעת עשיה: בי רב אמרי. בירושלמי ברכות פ"ט ה"ג איתא כדברי שמואל עצמו כך ואיתא שם בדברי שמואל כל המצות כו' בשעת עשייתן וע"ז שפיר ממעט תקיעת שופר דא"א לעשות ברכה בשעת התקיעה וכן טבילה א"ש וא"צ לאוקמי בטבילת גר דבשעת טבילה א"א לברך וע' רמב"ן מובא בר"ן שהביא סיום הירושלמי שם וי"א אף קדושין בבעילה ומשמע מדבריו דמפרש הך דשמואל דירושלמי ג"כ עובר לעשייתן ומ"ש בשעת עשייתן פי' סמוך לעשייתן מדכתב להיכיח מזה דקדושי כסף ושטר בעינן עובר לעשייתן וא"כ הא דמוציא שם תקיעה ג"כ דלמא מקלקלא.

רוח זקנים לירושלמי פאה

(פ"א ה"א דף ב') **תנא ר' יוסי קומי ר' יוחנן ראיה כל שהיא חכמים הן שאמרו מעה כסף שתי כסף א"ל ויש כעין זו א"ר יונה וכל השיעורים לא חכמים הם שנתנו כזית מן המת כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ וכו'.**

ביד דוד לפסקי הלכות ח"א (להג"מ דוד פרידמאן ז"ל) דף קט"ו ע"א כתב ע"ז: ונראה דכונת הירושלמי דהשיעורין לא נתקבלו אלא דרך כלל ופרטיהם עשאום חכמים לפי ראות עיניהם בזמנם, המשל בזה, בזה הזמן הוה שיעור חשיבות פרוטה ושתי מעות ובמשך זמן ישתנה שיעור החשיבות והלמ"מ נמסרה בדרך כלל שיהיה שיעור חשיבות כסף לבני אדם וחכמים שיערו לפי דורם כך ויכול להיות שבדור אחר ישנו זה השיעור ע"ש.

(שם שם דף ג')

יפ"ע (קדושין דף ל"א ע"א): אבנים לאפוד. בירו' שם שנאבד ישפה של בנימין ומכאן מוכח שהיו אורים ותומים בבית שני וכמ"ש תום' ספ"א דיומא ועי' ירו' כאן פ"ד ה"א וצריך לפרש שם ג"כ שלא נענו להשואלים ולא יוכל להתברר חוקת הכהנים עי"ז וכדפי' התום' ביומא שם להבבלי: בששים רבוא. בירו' שם שפסקו לו מאה דינר. ולאשר שאביו היה ישן ורגליו על התיבה לא אבה להקיצו והם חשבו שמעט המקח בעיניו. והוסיפו עד אלף ואח"כ כשהקיץ לא רצה ליקח מותר ממה שפסקו לו בתחלה שאינו רוצה למכור כבוד אביו:

(פ"ד ה"ו דף כב ע"ב) **רב אמר הראוי ליטול זכה חרנא אמר הראוי ליתן זכה מאן דמר הראוי ליטול כ"ש ליתן ומאן דמר הראוי ליתן אבל ליטול לא.**

ע"ז כתב בפסקי הלכות ח"א (יד דוד) דף ע' ע"ב: נראה להגיה בהיפך מ"ד הראוי ליתן כ"ש ליטול ומ"ד הראוי ליטול אבל ליתן לא והמעיין היטב יבין זאת.

רוח זקנים לירושלמי דמאי

(פ"ד ה"א)

יפ"ע (ביצה דף ד' ע"ב): קדושה א' היא. בירושלמי דמאי פ"ד ה"א הוזכר שם ג"כ ביו"ט של גליות דאיכא למ"ד קדושה א' היא ובשביעית וערובין וכאן לא הוזכר כ"א יו"ט של ר"ה או יו"ט ושבת וע' ערובין פ"ג ה"ט מודים חכמים לר"י בשני ימ"ט של ר"ה דמיסוד נביאים הן ווה תמוה דהלא פלוגתייהו הוא בי"ט של ר"ה גם טעם דמיסוד נביאים הוא לומר דקדושה א' היא ור"י הלא אמר ב' קדושות הן ונ' דט"ס שם וצ"ל בשני יו"ט של גליות דשל ר"ה מיסוד הנביאים הן פי' דמידים חכמים בב' יו"ט ש"ג דב' קדושות הן דטעמייהו בר"ה דס"ל קדושה א' הוא משום דמיסוד נביאים הן משא"כ בשאר יו"ט ובדמאי נ' לגרום של ר"ה במקום של גליות דבר"ה מצינו תנאי פליני בזה ולא בשל גליות.

(פ"ד ה"ב)

יפ"ע (פסחים דף מ"ט ע"א): ובת ת"ח לע"ה. אבל בת ע"ה לע"ה שרי וכ"מ בירושלמי דמאי פ"ד ה"ב דהלא מתירין שם במתני' לאכול על סמך שיאמר לו מעושרין הן בשבת ראשונה ורב חסדא מדייק שם מדאסרו שבת שניה כאן שנינו דאסור לחבר לאכול בסעודה שאין לה שם דהיינו סעודת הרשות ש"מ דסעודה הראשונה לאו סעודת הרשות מיקרי אף שהוא ע"ה וע"כ משום דמירי בבת ע"ה דמסתמא לא ישיא ת"ח בתו לע"ה. ויש לחלק משום דהדירו שאני ורק איסור מסיפא נוכל לשמוע ולא היתר מרישא.

(פ"י ה"ח דף כ"ט) עכו"ם שהיה צווח ואומר בואו וטלו לכם מבני פירות ערלה הן נטע רבעי הן אינו נאמן.
[בעל העיטור שער א' דף ט' ע"ב הגי': פירות חוקתן נטע רבעי הן].

אם אמר מעכו"ם פלוני הבאתים נאמן להחמיר דברי רבי [בעה"ע דברי ר"מ].

(פ"ז ה"א דף כ"ט עמוד ב')

יפ"ע (יבמות דף צ"ג ע"ב בבבלי): והא אקריון בחלמא קנה רצוץ. היינו מ"ש בירושל' שם בדמאי מה דחמית מקל בלשי תלוי בי דהיינו דא"ר ינאי מה זה שראיתי בחלום קנה תלוי בי ויש לפרש מקל בלשי כמ"ש בפט"ן דכלים משנה ד' מקל בלשים היינו המקל שמחפשים בעלי מוכסים במקל הכחורה שמגיע ממנו מכס וזה שפתר לו ר"ח עתיד את להנהיג שררה על ישראל וכן יש לכוין כאן דא"ל קנה רצוץ לא ישבור דקאי על מלך המשיח כתרגומו כן אמרתי זה שנים רבות ומפרשי הירוש' נתעו להסב לכוונה אחרת ואה"כ מצאתי רשום בכת"י בגליון ירושלמי א' בשם הרה"ג מ' מנשה מאליא כעין זה ובצאת הנו"י לאור נמצא שם ג"כ כזה.

רוח זקנים לירושלמי כלאים

(פ"א ה"א)

יפ"ע (פסחים דף ל"ט ע"א): וכ"ת כולהו בהדדי קתני להו. הכי איתא בירושלמי כלאים פ"א ה"א באמת מתחלה דרב פליג על ר' יוחנן [דאמר כולהון זוגות זוגות קתני] ופשיט מזה דר' יוחנן אכולה פרקא קאי מדקאמר דרב פליג ש"מ דר' יוחנן לא אמשנה ראשונה לחוד קאי רק אח"כ מסיק דרבא אמר רב דכולהו זוגות זוגות קתני והא דקאמר כולן נזרעים בערוגה א' היינו דדין ירקות להם ולא זרעים לענין הרחקה וכדמסיק הכא: זוגות זוגות קתני. ועכ"ז אמינו אילן דחשיב ההם בכלאים באותו הפרק פ"א איתא בירושלמי ה"ד שם דס"ל לרב דכולן מין א' ופליג אריב"ל דאמר התם זוגות קתני.

(שם שם דף א' ע"ב)

יפ"ע (ב"ב דף פ"ד ע"ב): בבבלי ב"ב דף פ"ד ע"ב יין וחומץ מין א' הוא. הכא הוא ע"ש רבנן ובתוספתא פ"ד דתרומות הוא ע"ש ר' ישמעאל בר' יוסי [ובהל' שאחריה קוראו בלשון הכמים] וכ"ה בירושלמי ספ"ב דתרומות ובפ"א דכלאים ולפ"ז י"ל דגם הירושלמי ס"ל הלכה כר' מחברו ולא מחבריו ומ"ש בפ"ג דתרומות הלכה כר' מחבריו ט"ם וצ"ל מחברו ומה שפסק שם הל' כר' הוא משום דתפס דיחיד פליג עליה ולא רבים ואנן תפסי' דרבים הם וכל' התוספתא בה' שאה"ז ואצ"ל כמ"ש המאה"פ רפ"ג דתרומות דהירוש' פליג על הבבלי וס"ל הלכה כר' אפילו מחבריו ועמ"ש פסחים כו ע"א דהפ"מ סותר א"ע ע"ש ושם בירושלמי פ"א דכלאים משמע דר' בכך מינים שנתקלקלו מחישבם לשני מינים עם היפות וכ"מ בספ"ב דתרומות.

(פ"ה ה"ב דף כ"ה ע"ב)

יפ"ע (ב"ב דף ק"ב ע"ב): בירושלמי כלאים פ"ה ה"ב ובנזיר פ"ט ה"ג א"ר יוחנן כמחלוקת ר"ש ורבנן בכרם כך מחלקותן בשכונת קברות ר' יונה אמר ולא דמיא תמן יש עליהם שכונת קברות ברם הכא אין עליהן שכונ"ק א"ר ולא דמיא תמן מרווחין ורצפן במחלוקת רצופין ורווחן דברי הכל ברם הכא מה פליגין בשבא ומצאן רצופין רש"א גד נפל עליהם ורצפן ורבנן אמרי מרווחין היו ורצפן כ"ה הגי' בנזיר ובכלאים משונה הגי' שכדול הכל בדברי ר' יונה. והגיה הפ"מ כמו בנזיר ופירושו דחוק ובענ"ד נ' דרבי יוסי מפרש דברי ר' יונה ובכלאים מבואר בדברי ר' יונה בעצמו ותוכן הדבר היא דקאי על הברייתא דהכא שהחליפו שתתן ולר' יוחנן יש להפך הפלוגתא בברייתא או דרשב"י ס"ל אליבא דר"ש גם בכרם כן ורבי יונה מחלק בין כרם לקברות דבכרם העיקר לדון כאשר עתה ע"כ מהני רווחן ורצפן מקלקל לבטלו מכרם ובשכונת קברות נדון על ההתחלה ואין מועיל רווחן ורצפן אין מקלקל וכ"ה בהר"ש כלאים וזהו דברי ר' יונה תמן יש עליהם שכונת קברות כו' פי' גבי כרם [ותפס הלשון שכונ"ק משום דקאי בענין זה והכונה כדין שכונ"ק שם להיות נדון לכרם] מהני רווחן אף שמתחלה נוטעו רצופין ברם הכא אין עליהם שכונ"ק אף אם ירויחם אם מתחלה הונחו רצופין. ור' יוסי מבאר תמן בכרם מרווחין ורצפן במחלוקת אם רואין האמצעים כאילו אינן רצופין ורווחן ד"ה שהוא כרם משא"כ בשכונ"ק אין מועיל המעשה שאח"כ מה פליגין בשמצאן רצופין כו' ונ' להגי' ולהחליף רבנן סברי גל ונפל ורצפן היינו שלא היה שם כלל בית הקברות וע"י סיבה נקברו בב"א ור"ש סבר מרווחין ורצפן ואזלינן בתר מעיקרא וישב הגי' יתכן דר"ש אמר גל נפל ורצפן אחר שהיו מרווחין ורבנן ס"ל מרווחין היו ורצפן היינו שמתחלה בעת שהיו מרווחין הי' דעתו לרצפן כשיתופפו. או דצ"ל רצופין היו. ובסגנון פירושי יש לבאר ג"כ הגי' שבכלאים ע"ש ואכמ"ל.

(פ"ט ה"א דף מ' ע"ב) אם היה מזחילה כותר, עונת גשמים כותר.

גי' העיטור (שער ב' ה' שחיטה דף כ"ג) אם הי' מזחילין, מותר בעונת גשמים.

(שם שם) אילין פליגין על רב, ולית להון קיום.

[עי' ירושלמי עירובין סוף פ"ח עמוד 110 הדא פליגא על רב ולית ליה קיום].

(שם שם)

יפ"ע (שבת דף ס"ד ע"ב): אר"י אמר רב כ"מ שאסרו. ירוש' כלאים פ"ט ה"א ערובין פ"ח ה"ט (הגרל"ב) וע"ש שמביא בירושלמי כמה מתניתא דפליגיו על רב ומסיק ולית ליה קיום ופי' המפרשים דליכא לתרוצי ואיפרכא הא דרב ועכ"ז פסקו הרי"ף והרמב"ם כרב ועי' בראי"ש פ' חבית סי' ט' דגרים בירושל' ולית להון קיום ופי' הק"נ דלא קי"ל כהברייתות. ובענ"ד נ' דקאי על הפרכות דלית להון קיום. דמאי דאיתא שם מתניתא פליגא אדרב נפלו מעות מכיסו לא ישוח כו' מפני שנראה כמשתהה ואם אינו נראה מותר מקשה זאת בבבלי ע"ז י"ב. ומתרץ דה"ק אם אינו נראה כמשתהה. ומה דמקשה שם מהא דמסיק מא. אין שוחטין לתוך גומא כו' ובחצר מותר מקשים הכא בהוס' ד"ה אמר רב (סה.) ומתרצי משום דהרואה אומר לנקר חצרו כו' וצ"ע שלא הביאו בשם הירושלמי דמקשה כן. גם מה שהקשה בירושל' שם מחוט שצבעו הרת לא יקבענו באימרא מפני מ"ע אלא יתפרנו בכרים ובכסתות י"ל עפמ"ש התוס' לעיל ס"ב. דאפי' למ"ד גם בח"ח אסור מ"מ בכה"ג שאותו בקומצו שאינו נראה לשום אדם מותר ע"ש. א"כ גם במ"ע דכלאים כשנתפר במקום שאינו נראה לשום אדם מותר וא"ש עוי"ל עפמ"ש הר"ן ביצה כפ"ק ע"ש גם הקושי' בירושלמי מביב שהוא קמור שבפ' כיצד משתתפין ישבתי הלב ארי' להרי"ף ביצה ע"כ שפיר פסקו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש כרב דכונת הירושל' ולית להון קיום היינו הקושיות שעל רב ואכמ"ל. ועש"נ פ' חבית שהקשה על הרי"ף והרמב"ם דפסקו כרב ואיך פסקו פוקק לה זוג כו' דהוא דלא כרב והניח בצ"ע ובעז"ה בערובין דפ"ה נדבר מזה.

רוח זקנים לירושלמי שביעית

(פ"א ה"ד דף א' ע"ב)

יפ"ע (בבא בתרא דף פ"ג ע"ב): רב אמר כשורה ושמואל אמר כחצובה. בירושלמי שביעית פ"א ה"ב החליפו שיטתן דרב סבירא לו כחצובה ושמואל ס"ל כשורה וא"ר יוסי תמן איתאמרת ולא הכא א"ר יונה אף הכא אתאמרת בקרובים א"ל ר' מנא ואם בקרובים והא תנינן כדי שיהא הבקר כו' איתא חמי בשעה שהבקר עובר בכליו השרשים מהלכין מן הצד בשעה שאין הבקר כו' אין שרשים מהלכין מן הצד וע' הגהת הגר"א דגרים א"ל ר' מנא ואם בקרובים איתא חמי בשעה שהוא כחצובה השרשים מהלכין מן הצד בשעה שהוא כשורה אין השרשים מהלכין מן הצד ובאר בבאורו שאין לחלק בין כחצובה בין כשורה ובענ"ד אמרתי להעמיד הגי' הישנה על מכונה. דהכא אמר מ"ד כשורה כ"ש כחצובה מ"ד כחצובה אבל כשורה לא אבל בשביעית הו"ל איפכא מ"ד כחצובה הורשין כל ב"מ בשבילן כ"ש כשורה שנוח להחרוש ביניהם דמותר כל הב"מ [וא"כ אפשר דאינה מוחלפת דהכא לענין מכירה אמר רב רבותא דאפילו כשורה מתיר והתם בשביעית הוי הרבותא איפכא דאפילו כחצובה מותר] ור' יוסי אמר דשם בשביעית ליכא פלוגתא כלל רק לענין מכירה ובשביעית בין כחצובה בין כשורה בעי שיעור זה דהרחקה וא"ר יונה דלענין קרובים נ"מ דאפשר דבכחצובה ל"מ הרחק זה ובעי טפי וא"ר מנא דע"כ כחצובה מועיל מדתנינן כדי שיהא הבקר ומתני' שם מיירי בג' אילנית של ג' ב"א דזה לא שכיח שיהיה לאדם א' באמצעית בין ב' ב"א שדה קצרה כזו וע"כ מיירי כחצובה וא"כ כ"ש כשורה וזהו דמסיק איתא חמי בשעה שהבקר כו' דהיינו גוונא דמיירי מתני' דהבקר דהיינו כחצובה הילכין השרשים מן הצד וחורשין כל ב"מ בשבילן כ"ש בשעה שאין הבקר כו' כלומר שלא בגוונא דמתני' דהבקר. וגי' הגר"א בודאי פשוטה אבל גם לגירסתו נ' להעמיד מ"ש ר' מנא והתנינן כדי שיהא הבקר הוא להוכיח דמיירי בחצובה ואח"כ איתא חמי לדון מזה כ"ש לכשורה ועפנ"א שם באורך.

(פ"ב ה"ג דף ד')

יפ"ע (ע"ז דף נ' ע"א): הפ"מ בירושלמי שביעית פ"ב ה"ג שנה בזה מה שפי' שם דהקישיא היא אגיזום דבמתניתין שם איתא קוטמין דהיינו גיזום ובברייתא איתא אין מגזמין ע"כ משני מחלוקת הא רבי והא רשב"א ובאמת זה לא קשה כלל דבמתני' קוטמין היינו עד ר"ה אבל בשביעית לא ובברייתא בשביעית קאי כמבואר אלא הקושיא היא זיהום אזיהום דבמתני' תני עד ר"ח ובברייתא מתיר אף בשביעית כמו דהקשה כאן בבבלי ע"ז דף נ' ע"א.

(פ"ד ה"ו)

יפ"ע (עירובין דף כ"ח ע"ב): ואינו מטמא טו"א. לפי גיר' הגר"א בירושל' שביעית פ"ד ה"ו דגרים בתר דקאמר התם קור ה"ה כעץ כו' חברי' אמרי אף אינו מטמא ט"א צריך לפרש מאי מוסיפים על דברי התנא דאמר קור ה"ה כעץ דהוא כבכאן שלקו וטגנו א"ב וא"כ הוא איפכא מ"ש כאן דהכא ר' יהודה ס"ל דאינו מטמא בשלקו והתם חברי' הוא דאמרי הכי. וזה ל"ק אך למאי דדחי הכא דלא גרע מעור וברכה א"ב לא יתכן שם דהתם ההוכפה ע"ח לענין טומאה ובפנ"א פירשתי בענ"ד כפי גיר' הכתובה חברי' כו' קודם מ"ש קור ה"ה כעץ כו' דה"פ שברי כו' בדרך קושי' הם מקשים אהא דאמר שם מקודם דבשאר פגים מודה ר"ע דאינו מטמא טו"א ע"ז מקשים אינן מטמאים טו"א התני' קור כו' כפניות לאוכלין היינו דמטמא טו"א אף שא"ר לאכילה מ"מ כיון שראויין למתקן כו' שייך בהו טו"א ה"נ נימא בשאר כל הפגים ופשוט בענ"ד ועי' ירושל' חגיגה פ"ג ה"ד לקמן פ"ט ה"ד כה"נ פלוגתא בכשות.

(פ"ו ה"נ)

יפ"ע (נדרים דף נ"ז ע"ב): מתעשרת לפי כולה. ירושל' שביעית פ"ו הל"ג ערלה פ"ה הל"ג ע"ש ר' יסא אמר ר' יוחנן ויש שינוי ממקום למקום דבשביעית איתא כיון שהשחירו מתעשרת לפ"כ ובערלה איתא כיון שהשרישו

רוח זקנים שביעית פרק ו–י

לכאורה הנכון כשביעית דהלא איתא שם אח"כ ר"ח בשם ר' יוחנן בצל כו' כיון שהשרישו כו' ובמאי פליגי וע"כ בזה פליגי דמר אמר כיון שהשחירו ומר אמר כיון שהשרישו אך הנר"א הגי' בשביעית הך דר"ח בשם ר' יוחנן תהת מתעשרת לפ"כ לכתוב אסור ואשביעית קאי וא"כ אמר זה לענין מעשר וזה אמר לענין שביעית.

(פ"ה ה"ז דף כ"ד ע"א)

יפ"ע (דף מ' ע"ב): ת"כ דר' יוחנן. בירושל' שם מסייע לר' יוחנן מברייתא אחריתא כל מי שיש לו סלע מדמי שביעית והוא רוצה לחללן על עיסתו מחללן והא דלא מייתי לה הכא נ' משום דקאי הכא בשיטת רב אשי בתחלה דבפרי שני דברי הכל בין דרך מקח בין דרך חלוק אבל למסקנת רב אשי דפליגי בפרי שני קשיא ובירושל' ס"ל דפליגי בפרי שני מדמסייע לר' אלעזר מהאי ברייתא דאותיב רבינא [וצ"ל למסקנא דרב אשי דפלוגתא דתנאי היא] ולזאת לא מסייע לר"א שם מברייתא דלקח מפירות שביעית כו' דלכ"ע בפרי ראשון אין מתחלל כ"א דרך מקה ואיידי דתנא רישא לקח כו' כבגמ' לק' מא.

(פ"ט ה"ה)

יפ"ע (תענית דף ו' ע"ב): עד מתי. עי' הגרי"ב מ"ש בשם הרא"ש דשביעית דשני הגירסאות אמת גי' עד מתי וני' מאימתי והנה גי' מאימתי מבואר ע"פ מ"ש בירושלמי שביעית פ"ט ה"ה א"ר חנינא כיון שנסרח מה שבשדה הותר מה שבבית אף מ"ש הרא"ש לקיים שני הגירסות דהגי' מאימתי מיירי בלקטן למאכל בהמה דאסור לשרפן להפסיד והגי' עד מתי מיירי בלקטן סתם דמותר לשרפן תמוה דאמאי יהיה אסור אחר רביעה שניה לשרפן ויהיה חמור ביה לקטן סתם מלקטן למאכל בהמה וראיתי בפאה"ש הלכות שביעית סי' ק"ה ס"ק י"ח שעמד בזה והניח בתימה וקצי"ל דדוקא בלקטן למאכל בהמה אז מהני מה שנסרח בשדה לאפוקי משם מאכל דהוי"ל ככלה המין לגמרי אבל בלקטן סתם דאפשר להסק או לש"ד ל"מ מה שנסרה לאפוקי ועוד יתכן דלגי' עד אימתי מיירי בפירות שביעית עצמן ולקטן סתם דקודם זמן הביעור מותר ובכלה לחיה אסור כמ"ש בירושלמי פ"ט ה"ב והגי' מאימתי מיירי בספיחי שביעית למוצ"ש ולקטן למאכל בהמה כן יתכן בדעת הרא"ש ולהתוס' כאן דעה אחרת והארכתי בפנ"א שביעית שם ובפאה"ש כתב דרש"י גרים בירושלמי שביעית פ"ט ה"ה את מוותר מה שבבית היינו מפקיר משום שנאסר.

(פ"י ה"א דף ל"א ע"ב)

יפ"ע (דף ס"ז ע"א): ונשאל על הקמתו. בירושל' ה"א מפרש בכה"ג שמת הבעל דנתרוקנה רשות לאב כלק' אבל בחקים הבעל ומת ק"מ תו הפרת האב אף דהשתא כולה דאב: א"ק ואם היו תהי'. ה"נ בירושלמי הל"א ועי' ספרי מטות קנג וקנו: ע"ב ארום מפר בקודמין. בירושלמי הל"א מוכיח מלשון הכתוב ונדריה עלי' דמשמע שיש נדרים עמה מקודם ומזה מוכרח דמיירי בארוסה דאלו בנשואה הלא אין מפר בקודמין ועיין ספרי מטות קנג פלוגתא דר' יאשי' ור' יונתן ויש להסב כותנ' ר' יונתן לזה ובקנ"ה שם פ'

ואם בית אשה ע"ש ר' ישמעאל כדברי ר' יאשי' מיתור הכתוב אם היו תהי' דכבר כתב ואם בית אישה ובקנ"ו מפיק ר' ישמעאל מקרא בין איש לאשתו בין אב לבתו דאבי' ובעלה מפירין נדרים ועי' לקמן דף ס"ח ע"א.

(דף ס"ח ע"א): דבי ר' ישמעאל תנא בין איש. בירושלמי הל"א הוא ע"ש ר"א ואם היו תהי' מוקי לה בבוגרת והבעל לבדו מפיר: שהבעל מפר נדרים שבינו לבינה. ה"נ בירושלמי הל"א לרבנן דפליגי על ר"א ולר"א אמר דתרתי ש"מ והיה להר"ן ד"ה לומר לסייע דבריו מהירושלמי ועש"ק ד"ה אית לי': בעל מיגו גייו. בירושלמי כאן הל"א איתא פשיטא הדא מלתא לא הפר האב את חלקו ועברה על נדרה לוקה הפר האב ולא הפר הבעל מהו שתלקה. והכא מבעי' לי' בהפר הבעל ולא האב ופשיט מהפר האב ולא הבעל דהיורי' יש לחקק בזה ועש"ק ד"ה פשיטא שכתב דחלוקים התלמודים בזה ובענ"ד הירושלמי לשיטתו דס"ל בהפר האב ומת הבעל לב"ה א"צ להפר ונתרוקנה רשות לאב אבל להבבלי דס"ל לקמן סט ע"א שם מברייתא דלקח מפירות שביעית כו' דלכ"ע בפרי ראשון אין מתחלל כ"א דרך מקה ואיידי דתנא רישא לקח כו' כבגמ' לק' מא.

(פ"ט ה"ה)

יפ"ע (תענית דף ו' ע"ב): עד מתי. עי' הגרי"ב מ"ש בשם הרא"ש דשביעית דשני הגירסאות אמת גי' עד מתי וני' מאימתי והנה גי' מאימתי מבואר ע"פ מ"ש בירושלמי שביעית פ"ט ה"ה א"ר חנינא כיון שנסרח מה שבשדה הותר מה שבבית אף מ"ש הרא"ש לקיים שני הגירסות דהגי' מאימתי מיירי בלקטן למאכל בהמה דאסור לשרפן להפסיד והגי' עד מתי מיירי בלקטן סתם דמותר לשרפן תמוה דאמאי יהיה אסור אחר רביעה שניה לשרפן ויהיה חמור ביה לקטן סתם מלקטן למאכל בהמה וראיתי בפאה"ש הלכות שביעית סי' ק"ה ס"ק י"ח שעמד בזה והניח בתימה וקצי"ל דדוקא בלקטן למאכל בהמה אז מהני מה שנסרח בשדה לאפוקי משם מאכל דהוי"ל ככלה המין לגמרי אבל בלקטן סתם דאפשר להסק או לש"ד ל"מ מה שנסרה לאפוקי ועוד יתכן דלגי' עד אימתי מיירי בפירות שביעית עצמן ולקטן סתם דקודם זמן הביעור מותר ובכלה לחיה אסור כמ"ש בירושלמי פ"ט ה"ב והגי' מאימתי מיירי בספיחי שביעית למוצ"ש ולקטן למאכל בהמה כן יתכן בדעת הרא"ש ולהתוס' כאן דעה אחרת והארכתי בפנ"א שביעית שם ובפאה"ש כתב דרש"י גרים בירושלמי שביעית פ"ט ה"ה את מוותר מה שבבית היינו מפקיר משום שנאסר.

(פ"י ה"א דף ל"א ע"ב)

יפ"ע (דף ס"ז ע"א): ונשאל על הקמתו. בירושל' ה"א מפרש בכה"ג שמת הבעל דנתרוקנה רשות לאב כלק' אבל בחקים הבעל ומת ק"מ תו הפרת האב אף דהשתא כולה דאב: א"ק ואם היו תהי'. ה"נ בירושלמי הל"א ועי' ספרי מטות קנג וקנו: ע"ב ארום מפר בקודמין. בירושלמי הל"א מוכיח מלשון הכתוב ונדריה עלי' דמשמע שיש נדרים עמה מקודם ומזה מוכרח דמיירי בארוסה דאלו בנשואה הלא אין מפר בקודמין ועיין ספרי מטות קנג פלוגתא דר' יאשי' ור' יונתן ויש להסב כותנ' ר' יונתן לזה ובקנ"ה שם פ'

רוח זקנים לירושלמי תרומות

(פ"א ה"א דף א') ויוכיח מעשה שלהן על מחשבתן ר' שמואל בו' ונחשב לכם תרומתכם את שכתוב בו מחשבה אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו ואת שאין כתוב בו מחשבה מעשה שלו מוכיח על מחשבתו, וכאן הואיל וכתוב בו מחשבה אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו.

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"א דף פ"ג ע"א) להגמ"ד דוד פרידמאן ז"ל אב"ד דק"ק קארלין כתב ע"ז: ויוכיח מעשה שלהן על מחשבתן [פי' למה ממעטינן השוטה משום שאין לו לחשוב הרי יש לו מחשבה הניכר מתוך מעשה] ר"ש וכו' ונחשב לכם תרומתכם וכו' [פי' כיון דכתיב ונחשב אינו מתקיים אלא במי שעיקר עשייתו יכול להיות במחשבה משא"כ בחרש ושוטה שעיקר עשייתם הוא המעשה ובמקום שאין כתוב בו ונחשב לא קפדינן שהי' המחשבה עיקר].

אר"י קשיתא קומי שמואל הרי ניטין הרי אין כתוב בהן מחשבה ואין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו דתנינן הכל כשירין לכתוב את הגט ואפי' חשו"ק [לפנינו הגי' חוץ מחיגו"ק] אמר רב הונא והוא שיהא פיקח עומד על גביו ר"י בעי והיינו וכתב לה לשמה.

פי' דמקשה שהרי בניטין לא כתב ונחשב ועכ"ז חולק ר"י על ר"ה ומובר דאף גיעוע"ג לא מהני דלא הוכשר לכתיבת הגט.

חזר ר' יוסי ואמר תמן זה כותב וזה מגרש ברם הכא זה הושב וזה הורם.

[פי' דגבי תרומה אי לאו דגלי קרא ונחשב היה המעשה מוכיח על המחשבה דהא הוא בעצמו הוא התורם והחושב משא"כ בניטין שהוא כותב בשביל אחר לכן לא מהני מחשבתו אף דלא כתיב בה ונחשב].

ר' יעקב בר אחא אמר הא אילו כתב הוא ונירש הוא גט הוא.

[פי' בתיובא הקשה לדברי ר"י א"כ הפיקה שניתחרש אח"כ וכתב ונתן גט לאשתו בעצמו ה"ז גט ואנן קיי"ל דלא הוה גט דלא כרשב"ג דבסמוך] [„ברם הכא הוא הושב והוא הורם" צריך למחוק כ"ז].

ר' יעקב בר אחא ר' חייא בשם ר' יוחנן חלוקין על השונה הזה.

[פי' דמתרץ דיש בזה מחלוקת דבאמת יש מי שסובר דיש לו מחשבה בדברים שהוא עצמו עושה המעשה ואין כתיב בהם ונחשב] מהו כדין [פי' מה הוא המחלוקת].

אתיא דר"ל (דר' יוחנן) דתרומות כר' ישמעאל בנו שר"י בן ברוקא דקידושין ודר"י בניטין כדרבנן דקידושין דתניא חרש שוטה וקטן שקידשו אין קדושיהן קדושין.

[פי' שקידשו אפר החטאת. משום שאין בהם דעת להניח לכן מכשיר ר"י בן ברוקה בגדול עוע"ג דבה"נ יש לו דעת].

ר' ישמעאל בנו שריב"ב אומר בינן לבין עצמן אין קידושיהן קידושין בינן לבין אחרים קידושין קידושין.

[פי' דר"ל (דר"י) דתרומות דקאמר הטעם בתרומה משום דכתיב ינחשב סובר כריב"ב הנ"ל דבכך מקום דלא כתיב ונחשב מהני מעשיו להוכיח על מחשבתו בדבר שעושה לעצמו ולדבריו יוכר לכתוב גט באחרים עומדים ע"ג ודר"י בניטין דפסול בגט אף בגדול עוע"ג סובר כרבנן דריב"ב דקדושין דלא חשיב דעת שלהם כלום ולא מהני להו געוע"ג בישו"א וכו' עי"ש.

(פ"ב ה"א דף י"ב)

יפ"ע (יבמות דף פ"ט ע"א): הדר לטבליה. ה"נ משמע בירושלמי תרומות פ"ב ה"א דמקשה על שוגג דג"כ יהיה אין תרומתו תרומה מטעם טעות ובטעות בודאי נעקר הפרשתו והוי טבל וכ"מ מהתו' שם וסתם קושיתו היא דשוגג יהיה דומה למזיד. וע' תרומות פ"א ה"ב גבי אין תורמין מזיתים על השמן דמייתי פלוגתא דב"ש וב"ה דבש"א תרומת עצמן בהן ובה"א אין תרומתו תרומה היינו שהם טבל וכ"מ בירושלמי ניטין פ"ד ה"ב.

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (פסחים דף ל"ג ע"ב): ור' יוחנן אמר אפי' חיטי. ה"נ פליגי ביורי' תרומות פ"ה ה"א חזקיה ור' יוחנן דחזקיה אמר דוקא פת ושמן הא שאר כל הדברים לא ור' יוחנן אמר לא שנא היא פת ושכן היא שאר כל הדברים ועי' מה"פ שם ד"ה חזקיה שכתב דמיירי באופן שיהיה שמירה מתקלה כגון דרמי ליה בכלי מאום ומה דאמר אח"כ ר"ש בר נחמן משמיה דר' יוחנן המדליק בפת ושמן של תרומה ישרפו עצמותיו פי' דמיירי בטהורה. ומהגהות הגר"א שמחק שמן מדברי רשב"ג וגם גרים ר' יונתן משמע דמפרש דאיהו פליג וס"ל דגם בפת טמאה אסור להדליק ומוחק פת ממתני' שם או דר' יונתן תנא הוא ופליג. ועי' הגהת הרד"ל ובפנ"א שם הארכתי בזה ואכמ"ל.

(שם שם)

יפ"ע (פסחים דף ל"ג ע"א): בשוגג תרומתו תרומה. במתני' דתרומות פ"ב ה"א מסיים לה במזיד לא עשה ולא כלום ומובא כן ביבמות פ"ט. ביו חולק ובירוש' תרומות פ"א ה"ב ופ"ו ה"א מסיק עלה דתני בשם רבי יוסי א' בשוגג וא' במזיד תרומתו תרומה ותלי לה בפלוגתא דפליגי ת"ק וסומכוס בתשלומי תרומה מי שאכלה אם שילם חולין טמאים דת"ק מחלק בין שוגג למזיד וסומכוס אינו מחלק ומובא בבבלי יבמות צ. פלוגתא זו בתשלומי תרומה. וגבי אין תורמין מן הטמא אין מובא הפלוגתא.

(פ"ה ה"א)

יפ"ע (ביצה דף ל"ח ע"ב): בירושלמי תרומות פ"ה ה"א איתא אפשר לשחוטה שתעשה נבלה והגיהו המפרשים א"א ועפ"ז מש"ש אפשר לחולין להיות כתרומה הוא בניחותא לחלק בין זה לשחוטה בנבלה ומזה השיג הרא"פ על התוס' מנחות כב ע"ב ד"ה מכאן שכ' דא"א לחולין להיות כתרומה ובפנ"א שם ישבתי בס"ד הגי' אפשר לשחוטה שתעשה נבלה כשתגע בטומאה דהתם לענין טומאה קאי כמש"ש להסטה לא בטלה תדע דבנזיר פ"ו סוף ה"א

מייתי להא דגבלה בטלה כו' ולא מסיק האי טעמא אפשר לשחוטה משום דשם ליתא דלהסטה לא בטלה. אלמא דהטעם קאי למאי דלא בטל להסט אבל הוקין א"א כו' כבתום' הנ"ל ומ"ש בירושלמי אפשר לחולין כו' הוא בדרך בתמיה ועמ"ש עוד מנחות שם בס"ד בבאור הירושלמי.

(פ"ה ה"ב דף כ"ט) **חולין שלמטה נעשו תרשין.**

בעיטור שער ראשון דף יא הגירסא „חולין התחתונים נעשים כחדשים". זפי' בשער החדש שם שהוא מפרש כך בשלמא בדבר הנבלך שפיר י"ל דהאיסור נתערב בהיתר וכיון שרבה עוד היתר בשוגג מצטרף ההיתר להיתר ונבלע האיסור בכל ההיתר הן מה שהיה מקודם והן מה שנתוסף אח"כ אבל באן כיון שכל דבר עומד בפני עצמו נעשה כדבר חדש ואין מצטרף להקודם וחולין התחתונים קרא מה שנתוסף אח"כ.

(שם ה"ג דף ל' ע"ב) **טינופת של תרומה מצטרפת עם החולין כו'.**

גירסת העיטור שם נוטפות של תרומה מצטרפין עם החולין כו' וכן גרס בכל הענין „נוטפות" תחת „טינופת" (פי' המיפין הנוטפות מן הפירות וכמ"ש שרף הנוטף מעצי הקטף ועי' בערוך ע' טף א' וע' נטף א).

(שם שם) **לוג יין עכור שנפל למאה לוג יין צלול את מוציא שמרים שבו.**

באו"ז פסקי ע"ז פ"ב סי' קפ"ג גרס כאן: לוג יין עכור שנפל לפחות ממאה יין צלול אתה מוציא שמרים, כלומר אין שמרים מצטרפין עם תרומה לאיסור.

(פ"ז סוף ה"א דף לו ע"ב)

יפ"ע (מכות דף י"ג ע"ב) בירו' תרומות פ"ז סוף ה"א וכתובות פ"ג סוף ה"א מגילה פ"א ה"ו מבעי' ליה לר' יהודה בן פזי אי אמרי' מכות וכרת ונ' בעמ"ד דר"י בן פזי קאי על הך פלוגתא דר' נחוני' בהק"נ ורבנן דפליגי אי כרת פוטר מתשלומין והוקשה לו תיפוק לי' דפטור משום המלקות שעם הכרת והוא כמ"ש בבבלי כתובות פ' א"נ מאן תנא דפליג עליה דרבנבה"ק ר' יצחק דס"ל אין ח"כ בכלל מלקות. אך זה ההכרח אינו כ"א לר"ל דס"ל חייבי מלקות שוגגין פטורי כמ"ש בכתובות לה: וכן בירושלמי שם קאי רק לר"ל ובזה מיושב הגירסא בתרומות שם דאיתא א"ר יונה ולמה לא שמע לה מן הדא דתני רשב"י ר"ט אומר נאמרה כרת בשבת ונאמרה כרת ביוה"כ מה כו' אין ממון אצל מיתה אף כו' אין ממון אצל כרת והגי' הפ"מ אין מכות כו' אף כו' אין מכות אצל כרת. ולפמש"ל י"ל דה"פ דמדייק מדאין ממון אצל כרת ע"כ אין כאן מלקות ופשיט ליה ר' יונה דע"כ אין כאן מלקות וס"ל כר' יצחק.

(פ"ח ה"א דף ט"א ע"ב) **בהמה בבהמה תאכלו ולא שקץ בבהמה תאכלו א"ר יונה ר' הושעיא בעי וכו'.**

בעיטור (שער ב' ע' 56) הגי': בהמה בבהמה תאכלו ולא שקץ. בבהמה תאכלו ולא עוף. רב אושיעא בעי וכו'.

(פ"ט ה"ג)

יפ"ע (פסחים דף ל"ג ע"ב). ע"ב פחות פחות מכביצה. בירושלמי תרומות פרק ט' הלכה ג' פחות מכזית ושם ע"ש ר' יוסי בשם ר"א. ור' יוחנן קאמר התם שאם היו תרומה מקודם כבר נדחו. והכא בגמרא לא מהלק בכך מדמייתי ראיה מתרומת זיתים וענבים לסתור דעת רבי יוחנן והלא התם כבר היו תרומה וע"כ דאינו מחלק בזה ואף דלקמן לד: מחלק ר' יוחנן בענבים ומוקי לה התם בקדושת תרומה מ"מ אפשר דטעם רבי יוחנן בבבלי הוא משום חשש הקלה והשתא דלא ידע מחשש תקלה לא חילק בזה אבל בירושלמי דאמר משום דכבר נדחו ל"ב להחשש תקלה. עוד יתכן עפמ"ש לקמן לד: בשנוי' בתרא דמיירי בשני דהוי המשקין שלישי ע"כ שפיר מחלק בין קודם שיקדשו דהו"ל מהורים ולואת ל"ב פחות מכביצה אבל בפחות מכביצה אין לחלק בין קודם שהקדישן או אח"כ וכן ס"ל השתא וקאי הכא בסברא זאת והוא דלא כהירושלמי.

(שם שם)

יפ"ע (פסחים דף ל"ד ע"א): שתילי תרומה. ירושלמי תרומות פ"ט ה"ג ומוכת שם דמפרש אסורים אף לכהנים מדמקשה שם על רשב"ל דפליג על ר' יוחנן [דאר"י תאנים וענבים שנטמאו סוחטן ואם היו כבר תרומה נדחו] אם פליג אסיפא [היינו דס"ל לרשב"ל דלא נדחו] מהא דשתילי כו' אסורין באכילה עד שיגום כו' ואי נימא דהאי אסורים באכילה הוא לזרים לא הוי קושיא על ר"ל דפליג על ר' יוחנן דאוסר אף לכהנים ומוכת דס"ל להירושלמי אף לכהנים וכרב ששת דהכא ולא כרבה: הוס' ד"ה טהרו מלטמא תימה לר"י. הקושיא אינה כ"א לרבה דמותרים לכהנים אבל לרב ששת דגם לכהנים אסורין אין זה קושי' דודאי לא יזרענה כסובן ועי' הוי"ט ספ"ט.

(פ"י ה"ב דף נ"ב) **פליגא מתני' על רב וכו' לא אמרו אלא מפני התערובות הוא אם שלא מפני התערובות לא.**

באו"ז פסקי ע"ז סי' רנ"ז: הא שלא מפני התערובות לא וכך נשאר לשם ורוצה לפרש מפני תערובת גופים הא לתערובת טעמא לא חייש ולא ניחא לו לשנויי כדשני תלמודא דידן בכיצד צולין (פסחים ע"ו) אלא ס"ל דהלכה כשמואל דלא חייש לר' יוחנן ואפי' לכתחלה, דהא שמואל ורב בלכתחלה קאמיפלגי כדקאמר מהו לצלות דהיינו לכתחלה.

(שם ה"ו דף נ"ד) **ר' חייא בשם ר' חנינא והירק והקליפין והמים מצטרפין, א"ר זעירא ואיסור מתוכן, א"ר הונא קליפי איסור מעלין את היתר.**

באו"ז פסקי ע"ז סי' רע"ז: דאמר בירושלמי בתרומות ביצה בששים ומסיק עליה בשם ר' חנינא הירק והקליפה והמים מצטרפין. א"ר זעירא ואיסור מתוכן, כלומר דאין משערין ביצה האסורה אלא לפי האוכל שבתוך הקליפה רב הונא אמר קליפי איסור מעלין את היתר, כלומר שאף הקליפה של ביצה האסורה מסייעת לבטל מה שבתוכה.

(פי"א ה"ג)

יפ"ע (פסחים דף ל"ג ע"ב): תרומת זיתים. ס"א ל"ג זיתים והוא תלוי בפלוגתא בירושלמי תרומות פי"א ה"ג ובתוספתא תרומות פ"ט דלחד מ"ד לר' יהושע יעשו מתרומת זיתים טמאות שמן משום דראוי להדלקה רק מענבים לא יעשה יין שא"ר להדלקה. ולעיל לב. איתא תרומת הותים וכצ"ל. וזיתים ליכא למימר גם אם נאמר דס"ל דגם בזיתים טמאים לכ"ע לא יעשו שמן. דא"כ ע"כ הטעם משום תקלה וא"כ נדהה ראיתו דאולא לסברא דר"ח לתקלה דהלא בזה דהה אח"כ ולגירסת זיתים היה יכול לומר ולטעמיך זיתים אמאי לא יעשו מהן שמן.

רוח זקנים לירושלמי מעשרות

(פ"ג ה"א)

יפ"ע (ביצה דף ל"ה ע"א): רא"א יגמור. בפ"ג דמעשרות ה"א שם אמר דרובא דרשב"י מדר"י בר"י דפטר במעביר בחצר לאכול בראש גגו דמקום פטור ורשב"י פוטר אף בדעתו לאכול בחצר אחרת ודר"א דרובא מתרויהון כו' ובתרומות פ"ה ה"ד מעשרות פ"ב ה"ד רצה לאוקמי כר"א הך דר"ט גפן נטוע בחצר ומקצתו יוצא חוץ לחצר אוכל את כל האשבול ומסיק טעמא דר"א כר' נתן כמ"ש כאן.

(פ"ד ה"ד)

יפ"ע (י"ב ע"ב): אבל לא בקנון. בירושלמי מעשרות פ"ד ה"ד הונא בר חיננא ורב התליפא בר אימי הוון יתבון קומוי ר' אלעזר א"ר יונה אין בולהון בר אימי ההן בר רב אימי אין כולהון בר רב אימי והוין ליה עד קשרי אצבעותיו והוון סבין מני' והפך אפוי לכותלא וחוי לון מלא שעלין והני כן ובלבד שלא ינפח לא בקנון כו' ולענין שבת עד כגרוגרת. ופי' המפרשים דחוק ונ' בענ"ד דהאי אי כולהון בר אימי כו' הוא שייך להסיפור שעיקר ההיתר הוא מה שהכותל היה מהגורן הסמוך לבית כדמסיק בהתי' דלואת מותר אפי' חרבה והפך פניו לכותל ליקח מהגורן מלא אגרופות מלילות ונתן לבני החבורה לאכול ולבל יהיה נראה ר' תהליפא כמשרת ע"כ אמר אי כולהו בר אימי הוא בר רב אימי פי' שהיה חשוב מהם אי כולהון בר רב אימי והוון ליה

רוח זקנים לירושלמי מעשר שני

(פ"א ה"א דף ד') **אין מחללין שכאן בבבל ולא על המעות בבבל כאן. לא על המעות שכאן בבבל בעומד בבבל. מעות שבבבל כאן בעומד כאן [היו לו מעות מבבל בבבל והוא עומד כאן הגר"א מוחק זה] .נימר אם היתה דרך פתוחה מחללו ואם לאו אינו מחלל ומבות כן.**

יפ"ע (ב"ק דף צ"ז ע"א): ונ' פי' לפי הנהת הגר"א דקאי על מאי דקאמר בעומד בבבל למעט דאם עומד בירושלים ויש לו מעות בבבל של ירושלים מחלל [והוא כסברת הרמב"ם פ"ה ממע"ש הי"ד דהלוי במקום המחלל] נימר אם היתה דרך פתוחה פי' שאין המלכיות מקפידות ויכול להוביל אז מחלל וא"ל אינו מחלל ומבות כן ונשאר כן ובתוספתא פ"א שם

היה כאן ויש לו מעות בבבל מחללין וע"כ מיירי מעות של כאן ויתכן שמחמת זה הוכרח הירושלמי לאוקמי הא דאין מחללין בעומד בבבל. והגר"א מני' בתוספתא מעות של בבל בבבל והוא כד' הראב"ד דתלוי במקום שהמעות שם וצ"ע למה תפס דעתו שהוא נגד הירושלמי ובפנ"א הארכתי.

(פ"ד ה"ג)

יפ"ע (ניטין דף ס"ה ע"א): מהיב רב אויא מעריסין. ה"נ בירושלמי מע"ש פ"ה ה"ג ועי' ר"ש שם משנה ד' שכתב בדעת הירושל' דס"ל דמשנה דמעריסין סגי בסברא דזוכה לעצמו והוא דלא כהבבלי דמוכיח מבאן דזוכה גם לאחרים ע"ש ותמוה דבירו' ערובין פ"ז ה"ו איתא ג"כ גבי זיכוי ערוב באותו לשון שנשנית במע"ש והתם בערובין בודאי הוי מזכה לאחרים ונראה דגם בירושל' הכוונה דמזכה גם לאחרים ימש"ש ע"ד דרבנן דתמן ניחא אך כוונתו על רגב"י דמייתי התם כ"א על ר"ה דנקט בתריה קאי דס"ל דזוכה

גם לאחרים ועוד נראה בפי' הירושל' ע"פ הגי' שבערובין אפי' כמ"ד אין הקטן תורם הקטן זוכה והוא בניחותא דמ"מ זוכה ומזכה וקשיא ליה ל"ל לאוקמי כמ"ד הקטן תורם ומשני משום דעת רבנן דתמן דאינו זוכה לאחרים ע"כ מוקי לה כמ"ד הקטן תורם וכ"מ מפי' הגר"א במע"ש שם ועפנ"א.

(שם שם)

יפ"ע (דף ו ע"א): ר' יוסי אומר דיו. הכא מוקי לה שמואל דק' בעסוקין באותו ענין. ובירושלמי מע"ש פ"ד ה"ג וגיטין פ"ו ה"א מוקי לפלוגתייהו בשהפליגו עצמן לענינות אחרות ותפסו המפרשים דפליגי התלמודים ועי' בשנו"א מע"ש פ"ג שהביא תוספתא דקדושין המסייע להירושל' דאיתא שם נתן לה קדושיה ולא אמר לה ה"א מקודשת ר' יוסי אומר מקודשת ר' יהודה אומר אינה מקודשת ואם היו עסוקין באותו ענין מקודשת וכן מובא ברשב"א כאן וא"כ מודה ר' יהודה בעסוקין דמקודשת ול"פ כ"א באינן עסוקין בא"ע והנה לפנינו בתוספתא איתא איפכא ר' יהודה אומר אינה מקודשת ר' יוסי אומר אם עסוקין באו"ע מקודשת וא"כ מבואר דפלוגתייהו בעסוקין וכהבבלי ובהגהגר"א לתוספתא הגי' שם פלוגתא דר' וראבר"ש אחר פלוגתת ר' יהודה ור' יוסי ולפי גירסתו זאת אין הכרח משם כהירושלמי ומשונה גירסתו שם ממה שהביא בשנו"א והשנו"א מביא עוד תוספתא מפ"ו דגיטין וע"פ הגהתו שם היא כפי הגי' בתוספתא בקדושין לפנינו אך שמהופך דבקדושין מוקדם דעת ר' יהודה. ובגיטין כפי שהביא מוקדם דעת ר' יוסי ולפי פירושו דפלוגתת ר' וראבר"ש קאי על דעת ר' יוסי יותר נכון לגרוס דעת ר' יוסי לבסוף וא"כ ר' דאמר בעסוקין באו"ע מפרש לפלוגתייהו בעסוקין והוא כהבבלי וראבר"ש דקאמר אפילו אינם עסוקים אפשר דהוא כהירושל' והיינו כתנאי דקאמר הכא. ולפנינו בתוכפתא איתא בגיטין דרשב"א אומר דאינו גט עד שיאמר לה בשעת נתינה הא גימך וא"כ הוא מהמיר וייתכן דקאי על ר' יהודה וס"ל דגם בעסוקין ד"מ והוא כהבבלי ועי' רשב"א כאן שהשוה התלמודים וחילק בין עסוקים באותו ענין ממש ובין מענין לענין באותו ענין והירוש' דמוקי בהפליגו עצמן כו' היינו מענין לענין באותו ענין והבבלי קרי ליה עסוקים באותו ענין והשנו"א לא המכים זה. ועי' פנ"א שכתבתי דבענ"ד גם בירושל' הפי' כבבבלי. והוא דהתם מוקי לפלוגתא דר' ור' נתן בר"פ התקבל בפלוגתא דר' יהודה ור' יוסי אי קאי על דבריו הראשונים וא"ל ר' יוסי האמורא לר' חניו ואת מה בידך דאר"ז כו' שהפליגו עצמן בענינות אחרות והכא אפי' עסוקים באותו ענין מחלוקת ופי' המפרשים והכא היינו בפלוגתת ר' ור' נתן ופלוגתת ר' יהודה ור' יוסי הוא בהפליגו כו' ובענ"ד נראה דצ"ל והכי אפילו כו' פי' דא"כ ר' יוסי ואת מה בידך כלומר איך מבירא לך דהלא אר"ז דפליגי שם בהפליגו כו' ולפי דבריך נראה שאתה סובר הכי דאפילו עסוקים באותו ענין מחלוקת דר' יהודה ור' יוסי ע"כ שפיר תלית פלוגתת דר' ור' נתן בפלוגתת דר"י ור' יוסי וא"כ ר' חניו סובר כשמואל דהכא רק ר"ז פליג ע"ז וא"כ אין שייך מחלוקת בין התלמודים דפלוגתת דאמוראי היא.

(פ"ה ה"ב)

יפ"ע (ביצה דף ה ע"ב): כבר נמנו. במתני' דמע"ש פ"ה איתא דתנאי הי' ופליגי ר"מ ור' יוסי בהתנאי ע"ש ובירושלמי שם ה"ב א"ר אחא ז"א שבנין בהמ"ק קודם למלכות בית דוד דכתיב ודם ענב השתה חמר ואת אמרת הכין ופי' הפ"מ ז"א מהקרא ע"פ תרגומו ודחוק גם סיום הירושל' ואת אמרת הכין אין לו ביאור לפירושו ובכך מקום זאת אומרת קאי על שלפניו מתני' או ברייתא ונ' בענ"ד עפמ"ש התוי"ט שם דהוצרך התנאי לכשיבנה המקדש יחזור הדבר משום דכ"ד שבמנין כו' ע"כ חששו פן לעת שיבנה בהמ"ק ומלכי ב"ד לא יהיו עדן ולא יהיה ב"ד גדול לבטל התקנה שהתירו מלהעלות ושיהיה נפדה חוץ לחומה. א"כ מוכח דבנין בהמ"ק קודם למב"ד ועוד ראיה דכל הטעם שיעשה שיביאו לירושלים הוא משום יין לנסכים בזמן המקדש ובכתובות ס"פ שני דייני דרשי' ודם ענב תשתה חמר מדת חומר שלשים מאה יין וא"כ לעתיד לא ימעט היין לנסכים ולא יהיה נצרך כלל תקנה וע"כ לומר דמב"ד תתאחר לאחר בנין הבית וטובת הארץ לא תראה עד מב"ד ע"כ שפיר נצרך להתנאי.

(שם ה"ד דף ל"ב) חד אמר הראוי ליטול זכה וחרנא אמר הראוי ליתן זכה. מ"ד הראוי ליטול זכה כ"ש הראוי ליתן ומ"ד הראוי ליתן הא ליטול לא.

בפסקי הלכות ח"א (יד דוד) דף ע' ע"ב כתב: נ"ל להגיה בהיפך ס"ד הראוי ליתן כ"ש ליטול ומ"ד הראוי ליטול אבל ליתן לא.

רוח זקנים לירושלמי חלה

(פ"א ה"א דף ב' ע"ב)

יפ"ע (פסחים דף קטו ע"א): הלוקים עליו הביריו. בירושל' חלה פ"א מקישה הא ר' יוחנן בעצמו כורך מצה ומרור ומשני כאן בזמן המקדש כאן שלא בזמן המקדש ואפי' תימר כאן וכאן בזמן המקדש שני דברים רבין על א' ומבטלין אותו פי' דר' יוחנן ס"ל כריכה מצה ומרור בלא פסח וליכא חיוב ביטול ולפ"ז ל"ל הכא בדעת ר' יוחנן דמפרש האי אפי' דקאי אמצה ומרור דבעי כריכה לכתחלה. והא דאמר השתא דלא אתמר כו' ל"ל דהפי' הוא איפכא דלהלל שכלל פסח בהכריכה השתא דליכא פסה בטל דין כריכה אבל לרבנן קם דין כריכה גם השתא ולפ"ז אצ"ל דהלל דאמר לא לכרוך הוא הלל אחר אלא הוא ההלל שהיה בזמן המקדש רחשתא ס"ל לא לכרוך ולפ"ז ל"ג אלא אמר רב אשי. ועי' ת' שער אפרים סי' נ"ד שנתקשה במ"ש הרמב"ם כורך מצה ומרור בזמן המקדש ולא עם הפסח דהוא דלא כחד ולהנ"ל ניחא דהוא דעת ר' יוחנן כדמוכח מהירושלמי הנ"ל.

(שם שם דף ג')

יפ"ע (פסחים דף נ"ה ע"א): ואי ס"ד י"ד מותר. בירושלמי חלה פ"א ה"א מקשה מהך ברייתא דהמנכש לר' יונה דס"ל קודם הבאת העומר דתכי ס"ל שם [וכ"ה במנחות ע: ותימה על הרש"ק דמהפך שם הגירסא ודר' יונה ס"ל קודם קצירה דהלא בירושלמי מבואר דס"ל לר' יונה קודם הבאה] דברייתא דהמנכש דנקט בי"ג חזינן דס"ל ג' ימים קודם קצירה ומשני דמיירי במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בי"ד והכא פשיטא ליה דקודם הבאה.

(שם שם)

יפ"ע (ראש השנה דף ל' ע"ב): דאשתקד לא הות עומר. בירושלמי חלה פ"א ה"א פליגי חזקי' ור' יוחנן חזקי' אמר דבשעת הקרבן הקרבן מתיר ושלא בשעת הקרבן היום מתיר ור' יוחנן אמר בין בשעת הקרבן בין שלא בשעת הקרבן היום מתיר ומודה ר' יוחנן דאסור עד אחר ההבאה ופליגי שם אמוראי אליבי' אי ד"ת ולא פליג ר"י רק אלאו או מדבריהן ומוכיח מריב"ז דד"ת דאי מדרבנן אמאי התקין ריב"ז זכר למקדש ע"ש ועי' מנחות סח: הרחוקים ע"ש בירושלמי דמתרץ שם דהא דריב"ז הוא משום הרחוקים ע"ש.

רוח זקנים לירושלמי ערלה

(פ"א ה"א)

יפ"ע (ביצה דף ד' ע"א): פשיטא. בירו' לפי' הק"ע ופ"מ מוקי בלאכילה דס"ל כל התרנגולות עומדות לשחיטה ועכ"ז ל"ק לי' פשיטא משום דלהירוש' ב"ה אסרי גם בעומדת לאכילה ע"כ הוי רבותא אולם בענ"ד ס"ש הם ברעת הירושל' דכל התרנגולות עומדות לאכילה הוא פלא ומופרך ממ"ש לק' הי"א דבעומדת לגדל ביצים הו"ל אינה מוכנת לשחיטה דרך בתמיה אלא דהוא מהקושי' ובניחותא ואין כל התרנגולות מוכנות לשחיטה ואיך סתים שתאכל היא ואמה דמשמע בכל גווני וא"ר בא תאכל בהכנה של אמה ולואת הוזכר אמה כלומר אם היא מוכנת לשחיטה גם הביצה מותרת: והאמר רב הלכה. ה"נ מקשה בירושלמי כאן ובשביעית פ"ק ערובין פ"ג מהא דרב אמר הלכה כד' זקנים אהא דאמר שירי פתילה משבת ליו"ט אסור ולא משני ולהרא"ש כאן דלא ס"ל בשירי פתילה שיהיה בהם משום הכנה א"ש דלא משני התם כהכא אך לסה"ת שהביא הרא"ש דדן משום הכנה צ"ל דלא ס"ל להירושל' דין הכנה כלל ע"ש ברא"ש ועי' גליון שכ' בדעת ר' מנא המקשה מה אכפת פתילה לביצה דהיינו משום הכנה ותמוה לכאורה דהא גם בביצה אמר כאן דאיכא משום הכנה וייתכן דהתם בירושלמי דקאי בביצת תרנגולת העומדת לאכילה דא"ב כ"א משום מוקצה שיבש. ל"ש בזה הכנה ועפ"ז ל"ל מ"ש בירושל' שם שהשיבו לר' מנא מן מה דאנן חמיין רבנן מדמין לה הד"א היא הדא היא הדא ופי' הפ"מ דחוק שם ולהנ"ל י"ל דה"ק דא"כ דנימא בפתילה טעמא משום הכנה איך מותבין רבנן דרב אדרב וע"כ טעמיה דרב בפתילה משום קדושה א' וא"כ ה"נ ביצה.

(שם ה"ב)

יפ"ע (יומא דף י"ב ע"א): ור' יהודה סבר ירושלים נתחלקה לשבטים. בירושל' ערלה פ"א ה"ב מוכח דגם לר' יהודה לא נתחלקה לשבטים דס"ל דלא אכפת ליה מה שהוא לרבים וכן במע"ש פ"ג ה"ג בתים הירושל' דלא נתחלקה לשבטים ועי' סוטה דף"ט דהתם תרי דין זה דלא נתחלקה בהך דר' ישמעאל כ"מ שנא' ביאה לאחר ירושה וישיבה אך בערלה ליכא למימר הכי ע"פ דאית' שם בירושלמי דבערלה מודה ר' ישמעאל דל"ב לאחר ירושה וישיבה. ובב"ר פצ"ט מפורש ר' יהודה אומר בהמ"ק נבנה בחלקו של יהודה והוא כהבבלי.

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (פסחים דף מח ע"א): מן המותר. בירושלמי ערלה פ"ב ה"א נותן זה טעם לר' יהודה דס"ל דחתיכה של חטאת שנתערבה במאה של חולין דיעלה דכיון דהתערובת מותר לישראל אמרי' דיעלה משא"כ חתיכה טמאה בטהורות מחטאת דאין היתר לישראל אף בשנימא יעלה. והוא דלא כבבלי יבמות פ"א: דבשל חולין ד"ה לא תעלה ועי' תוס' שם [וטמאה בטהורות לרבנן יעלה ולר' יהודה לא תעלה] וא"כ אין שייך בבבלי טעם זה ומפרש דמן המותר קאי על גוף הדבר ולא אתערובת שבפסק מקודם אלא הוא ענין בפ"ע משא"כ להירושלמי קאי על התערובת שבפסק מקודם.

(שם ה"ה)

יפ"ע (פסחים מ"ד ע"ב): שאם שרה ענבים במים. ספרי נשא כג. ומסיק שם ג"כ ומבאן אתה דן וכנראה להגי' בירושל' ערלה פ"ב ה"ה נזיר פ"ו ה"א תחת מש"ש ויש בהן כדי לצרף כזית שצ"ל ויש בהם בנו"ט ואכל כזית דהלא מסיק שם עלה מכאן אתה דן כו' [ואצ"ל כמ"ש הפ"מ דשני ברייתות הם ומבאן אתה דן סיפא דברייתא אחרת דמיירי מטב"ע שלא הביאה הירושלמי] ועוד מוכח ממאי דתנו ששרה ענבים במים ואי משום צירוף היתר לאיסור הו"ל לומר שרה פתו ביין כמ"ש ר"ע לקמן ול"ל לשרית ענבים במים וע"כ רק מטעם כעיקר מיירי. וי"ל ג"כ דתרתי קאמר דהמים דינם כיין שיש בנו"ט ואח"כ מצטרף ג"כ כזית פת וממים האלו. ומבאן אתה דן לא קאי על שניהם רק על טב"ע אבל לענין היתר מצטרף לא נזכר משום דהו"ל ב' כתובים כלל' מה. אך יותר נכון להגי' שיהיה בלשון הספרי וכמ"ש כאן.

(פ"ג ה"ד)

יפ"ע (ביצה דף ג' ע"ב): ר' יוחנן אמר את שדרכו. בירושלמי ערלה פ"ג ה"ד ר"י ור"ל ה"א עשרה דברים מקדשין לר"מ וה"א כל הדברים מקדשין ומהכא תסתיים דר"י הוא דאמר את שדרכו כו' ושם מקשה למ"ד כל שדרכ למנות לר"ט מהא דתנן בכלים פי"ז דאר"מ לא אמרו רמוני באדן אלא לענין

שמקדשין ומשני דסתם רמונים גם מכל שדרכו למנות לח' כ"ה ע"פ גי' הרש"ם ופירושו שם מובא בהרא"פ ועתו' זבחים עב ע"ב ד"ה נתערבו שכ' שיש ט"ם בהירושלמי ומבואר בתום' שם וביבמות פב: דלר' יהודה גם שאר רמונים הו' מכל שדרכו למנות ו"מ ל"ח לי' מכל שדרכו וכ"כ הרי"ש בכלים שם והוא לר"ל וכן צ"ל בהך דקציעות לר"ל דפליגי בזה ר"מ ור"י וע' ירושלמי תרומות פ"ד ה"ז דשם הגיר' מהופכת גבי קציעות מר"מ לר' יהודה וק' לפ"ז הך דכלים דשם ס"ל לר"י להחמיר יותר מר"מ להכניס גם סתם רמונים בכלל כל שדרכו וגבי קציעות ס"ל איפכא להקל יותר נגד ר"מ ואין לפרש מש"ש ר' יהודה לא הזכרו רמוני בארן אלא לענין שהן מתעשרין דהיינו אבל לקדוש גם רמוני בארן במטלים דהא בזבחים עד. א"ר יהודה רמוני בארן אוסרין בכ"ש. אך לפנינו בכלים שם הגירס' ר' יוסי וכ"ה בפי' המשנה להרמב"ם ובירושל' ערלה שם הגיר' ר' יהודה וכ"ה בו"ש כלים שם ולפי הגירסא בש"ס דילן גבי קציעות מיושב הגי' בכלים ר' יהודה בפשיטות דל"ה סברות הפוכות.

רוח זקנים לירושלמי בכורים

(פ"א ה"א דף א') תני אם הבריך ברשות מביא וקורא, ר' יוסי בשם ר' אימי [ר' אחא] והוא שנתן לו רשות לעולם הא לשעה לא, ר' יונה בשם ר' אימי אפי' לשעה. חיליה דר' יונה מן הדא היה חופר בור שיח ומערה קיצץ ויורד והעצים שלו ועצים לא לשעה הן.

ביד דוד ח"ב דף ק"ח א' כתב ע"ז: ר"ל דמקשה מתא דקוי"ל דאילן הסמוך למיצר מביא וקורא שע"מ כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ והא הרשות הזה הוה רק לשעה שהרי אם יחפור בור שיח ומערה יקציץ השרשים וא"כ הוה רק כמו לשעה ועכ"ז מביא וקורא ומתרץ ע"ז ר' יוסי שרשים דרכם להחליף לעולם ור"ל ולכן הוה כמו נתן לו רשות לעולם, שהרי לאח"כ יחליף שרשים אחרים, ואח"כ אומר הירושלמי א"ר מנא מילתא דר' יוחנן מסייעא לאבא דאר"י כולהון משום תורת הגוזלן [גזלן] ירדו להן וכאן מכיון שנתן לו רשות להבריך אפי' לשעה אין זה גוזלן. ונראה דבזה נחלקו מ"ד והוא שנתן לו רשות לעולם דוקא סובר דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי לכן צריך שיתן לו רשות לעולם וכשניתן לו רשות לעולם מהני אפילו בא דכו"ע דכיון דקונה הדבר לקנין פירות עולמית עדיף ויכול להקרות גם האדמה אשר נתת לי משא"כ בקונה רק לשעה דהוה רק קנין פירות בעלמא אף שאינו גוזל עכ"ז אינו קורא דהוה רק קנין פירות ואף דיכול להביא עכ"ז אינו קורא... והא דמדייק מדר"י דסגי בנותן לו רשות לשעה שר' יוחנן לטעמיה דסובר דקנין פירות כקנין הגוף דמי וכו' עי"ש.

(פ"ב ה"ד)

יפ"ע (ראש השנה דף ט"ו ע"א): בירושלמי בכורים פ"ב ה"ד [ומובא קצתו בתום' לעיל יד ע"ב ד"ה ולשביעית] תמן אמרין נכנס משעת לשביעית ה"ה לבעלים כאילן [פי' א"ח בביעור] ופטור מן המעשרות כירק [והיינו דלמעשרות כירק ולשביעית כאילן כבמתני' שם] אמר לון רב המנונא אמרין דבתרא נכנס משביעית לשמינית ה"ה הפקר כאילן וחייב במעשרות כירק והפקר חייב במעשרות. ופי' דקאי אמתני' שם וקשי' לי' בשלמא בששית נכנס לשביעית ניחא ע"פ הסברא יד הכל ממשמשין כו' כמ"ש כאן אלא בשביעית נכנס לשמינית קשי' איך תתחייב במעשרות ומשני ר' יוחנן דמתני' לא מיירי בהזדמנם כא' אלא חמשית לששית נדון ככשית למעשר עני כירק וששית לשביעית ה"ז ששית לענין שביעית [כ"ה לפי' המפרשים] ולפמ"ש כאן דרב המנונא ס"ל בת ששית לשביעית לעולם ששית וחייבת במעשרות צ"ל דהתם בירושלמי פליג רב המנונא אמ"ש ששית לשביעית פטורה ממעשרות אלא חייבת במעשרות משום דהו"ל תרי קולי דסתרי אהדדי ומוכיח זאת מהא דשביעית לשמינית ודין דמתני' ע"כ הוא בזמנים מתחלפים פעם למעשר כירק ופעם לשביעית כאילן אבל לא בהזדמנם יחד דסתרי אהדדי. ולפ"ז א"צ לפרש כמ"ש התום' ד"ה יד הכל דהתם קאי למ"ד שוה לאילן לכ"ד אלא אף לר"נ קאי ומשום דל"א הרי קולי דסתרי אהדדי בזמן א'.

רוח זקנים לירושלמי שבת

פרק א ב

(פ"א ה"א)

יפ"ע (דף פ' ע"א): נעשה כמי שקלטה. בירושלמי פ"א ה"א משמע דוקא נשרפה ממש פטור ומשמע נמי שם דווקא הניח הצי גרוגרת שנים בתוך ד' אמות לראשונה ע"ש (הגרל"ב) ועפנ"א שם שכתבתי לפרש מש"ש בסיום זה המאמר בנין מדמיית' לחלבין והוא עביד כן. שפי' המפרשים דחוק. וג' דהוא דקשי' ליה למה נקט דינו באופן שנשרפה ולא נקט שהגבי' הח"ש הראשון קודם שהניח השני' וע"ז קאמר בנין מדמיית' לחלבין שמבואר שם ובבבלי ס"פ גה"נ אכל חצי זית ובלע והקיאו וחזר ובלע דהייב דהשת' בשעה שאכל השני' הראשון אינו כלל בעולם דהלא זהו שאוכל עתה ונחשב לשני' ומ"מ הייב דל"ב שיהיה הראשון קיום ה"נ ל"ב שיהיה מונח עדן ה"ש הראשון והוא הייב בהגביה וגם בנשרפה היה הייב רק משום דס"ל להירושלמי דבעינן שיניח הוך ד"א להראשונה להצטרף וכיון שנשרף אינו יכול להצטרף משא"כ הגבי' היה שפיר מצטרף כיון דהוי הוך ד"א אף שנתבטל ההנחה מהראשונה. ומ"ש והוא עביד כן הוא משום דמתהלה קאמר פעמים שנתעסק כגרוגרת שלם והוא פטור היך עבידא כגון שלא הספיק בו עד שנשרפה הראשונה. ועבידא פי' יצוייר הדבר ע"כ והוא עביד כן ע"כ הוא מצייר כן בנשרפה ולא בהגבי' והבבלי ל"ב תוך ד' אמות והא דפטור הוא משום דס"ל דבעינן שלא תתבטל הנחת הראשונה עד שיניח ג"כ השני' וכ"ד לחלבים דס"מ נהנה גרונו בכזית ועל הנאת גרונו אנו מחייבים אותו משא"כ בהוצאה בעינן שיהיה שעור הוצאה שלמה בעת א'.

(שם שם דף א' ע"ב)

יפ"ע (דף צ"ו ע"ב): הכנסה מנלן. בירושלמי פ"א ושם ר' חזקי' בשם ר' אילא אפי' הכנסה את ש"מ כשם שנמנעו העם כו' כך נמנעו הגזברים מלהכנים מרה"ר ללשכה ועי' רשב"א ריש שבת דכתב דר"פ דאמר האי תנא הכנסה הוצאה קרי לה ס"ל דהכנסה ג"כ הוי אב כהירושל' ורבא דאמר רשויות קתני ס"ל כסוגי' דר"פ הזורק דהכנסה תולדה ובחדושי כתבתי דהירו' לשיטתו דס"ל התומ"י ב"ב מיל מה"ת א"כ קרא דאל יצא להתומין אתי ואין כאן קרא מיותר להוכיח מזה דהוצאה מלאכה גרוע היא ע"כ שמעינן מקרא דהוצאה גם הכנסה משא"כ להבבלי. וייתכן עוד דזה תלוי באופן הלימוד דלהירושל' דהוא מראקרי מלאכה ומשמעות הכתוב דקאי גם אהכנסה כמ"ש ויכלא העם מהביא דהכנסה ג"כ משמע אבל להגיר' שבבבלי משום דבשבת ונמנעו מלהביא משום איסור שבת ג"כ. אין הוכחה כ"א להוצאה שכיון שלא יכלו להוציא אין ראי' לאיסור הכנסה. כי לא היה מה להכנים בשנמנעו מלהוציא ועפנ"א.

(פ"א ה"א דף ד ע"ב) **א"ר זעירא ברחוק מן הכותל ד'.**

יפ"ע (דף ב' ע"א): העני חייב ובעה"ב פטור. הירושל' מוקי לה כשידו רחוקה מכותל ד' טפחים ופניו הפוכין לפלטין (הגרל"ב) ועי' בגליון שם דמפרש דר"ש כרסנה דמוקי בפניו הפוכין לרה"ר א"צ לאוקמי בשידו רחוקה ד"ט כדמוקי לה ר' זעירא. ובפנ"א הוכחתי דר"ש כרסנה מוסיף הוא דס"ל דתרוייהו בעינן דלא ליהוי העני נחשב כמחיצה והוי בינו לכותל כרמלית כדמוכח מהירושל' דס"ל ב' מחיצות סגי לכרמלית [וע' ז'. בפי' קרן זוית דלהי"מ שם בית הבולט לרה"ר כו' ל"ה רק ב' מחיצות ומהרמב"ם פי"ד מה"ש ה"ד מוכח דמפרש קרן זוית בג' מחיצות] ודלא ליהוי ידו ככרמלית בפניו לכותל ובארתי שם דבשביל אידך בבא הבעה"ב הייב נצרך לאוקמי הכי דכיון שלוקח הבעה"ב מכרמלית או נותן לכרמלית אין להייבו. אבל ברישא דהריני חייב י"ל דמירי שהולך משם תיכף לרה"ר דרך כרמלית ודלא כבן עזאי דפוטר במוציא מרה"י לרה"ר דרך כרמלית או יתכן דרוצה לאוקמי מתני' גם ככ"ע עש"ב.

(שם שם דף ה' ע"א)

יפ"ע (דף ו' ע"א): ארבע רשויות לשבת. בירושלמי פתח בארבע ולא השיב רק שלש דלא השיב מקום פטור וכ' הש"ק דמבואות שאינן מפולשין הוא הרביעי. והקשה מזה על רש"י שכ' דבמבואות שאינן מפולשין אין לחשוב [עי' רש"י] ולסברתו גם בבבלי מקום פטור לא נחשב רק אותם שיש בהם עכ"פ איסור לכתחלה משא"כ מקום פטור דגם לכתחלה מותר. ובפנ"א ישבתי דעת רש"י דהירושל' ס"ל דאין מטלטלין מכרמלית לכרמלית כדאיתא בירושל' פ' הזורק ה"ה ע"כ ים ואכטוונא ג"כ נהשבים לשנים כמ"ש התוס' פ' הדר ס"ו: ד"ה ומ"ט שדייקו דמטלטלין מכרמלית לכרמלית מהחשבה הברייתא ים ובקעה ואכטוונית לחדא וכ"כ המרדכי כאן. א"כ הירושל' דס"ל בהדיא אין מטלטלין מזו לזו שפיר יש לחשבם בשנים ואיכא ד' לאיסור. ולפ"ז גם בירושל' אין נחשב מבואות שאינן מפולשין וכמ"ש רש"י וסר תלונת הש"ק מעל רש"י. אך תימה על התוס' ומרדכי הנ"ל ששתקו מלהזכיר דעת הירושלמי דאין מטלטלין מכרמלית לכרמלית ואף שהוכיחו מהבבלי כאן דמטלטלין עכ"פ הו"ל להזכיר שהירושל' חולק וביותר תמוה דעיקר הראי' שהוכיחו מהא דסלע שבים שבפ' הזורק דהו"ל מכרמלית לכרמלית ע"ז גופה מקשה הירושלמי שם וכי מטלטלין מכרמלית לכרמלית ומשנה כיון שהים מקיפה מכל צד הו"ל כרמלית א' וצ"ע.

(שם שם דף ה' ע"ב)

יפ"ע (דף ז' ע"א): בין העמודים נדון ככרמלית. בירושל' ע"ש ר' זעירא בשם רב יהודה ר"י בשם ר' חיננא ושם איתא סמטיות שבין העמודים ולפי' המפרשים דהיינו מלשון סימטא ע"כ פליג הבבלי עם הירושל' דבבבלי איתא דרב יהודה קאמר אבל בין העמודים לא ואינן נדונין ככרמלית וביורוש' איתא דרב יהודה ס"ל בין העמודים נדונין ככרמלית. ובענ"ד נ' דסמטיות היינו אצטבא ונ' לגרום סטוויות שבל' הירושל' סטוויות הם אצטבאות והיינו דך דאיתא בבבלי ר"ז בשם רב יהודה אצטבא שלפני העמודים ואין חילוק בין לפני ובין בין העמודים. ומ"ש בבבלי לרב יהודה אבל בין העמודים לא היינו בלא אצטבא. ועפ"ז הושוו התלמודים. וא"ש בזה מ"ש הרמב"ם אצטבא שבין העמודים נדון ככרמלית ותמה הש"ק הא דין זה אינו בגמ'. ולהנ"ל מהירושל' מקורו ותפס הרבות' וכ"ש לפני העמודים ועפ"ז יש לישב ג"כ תמיהת הרשב"א והמ"מ על הרמב"ם דפסק כרב יהודה נגד ר' יוחנן ועש"ק מ"ש בזה ודבריו דחוקים. ונ' דל"ק מטעם ניחא תשמישתי' שייך על אצטבא דוקא. אבל לל"ב מטעם דרסי אינו כ"א בלא אצטבא ואתי הירושלמי כל"ב. וזאת כמו דבירושלמי לא גילה ר' יוחנן דעתו לומר בהפך נגד דעת רב יהודה כן י"ל לל"ב דכיון דרב יהודה לא קאמר בין העמודים לא כ"א בלא אצטבא. גם ר' יוחנן דקאמר בין העמודים ככרמלית היינו באצטבא. רק לל"ק ע"כ פליגי ומ"ש בגמ' אחר דברי ר' יוחנן מ"ט אע"ג דדרסי כו' הם דברי הגמ' לל"ק ול"ק ס"ל לרב יהודה בבין העמודים אפי' באצטבא שבין העמודים הוי רה"ר וכ"ש בלא אצטבא וע"כ פליג אר' יוחנן ה"נ לר' יוחנן לא מהלקינן וגם בלא אצטבא ס"ל דהוי כרמלית. אבל לל"ב דמחלקינן לרב יהודה מתרצינן גם דר' יוחנן דלא יפלגו ופסק הרמב"ם כל"ב כדרכו תמיד גם משום דהירושל' מסייע לי' וא"ש: אבל היזמי והיגי' בירושל' ע"ש רבנן דקסרין ומוקי לה בירושל' שאינן גבוהים ג' ועל אצטבא איתא שם בשגבוהים שלשה והרשב"א מגי' באין גבוהים ג' ועפנ"א מ"ש בישוב גיר' הירושל':

(שם ה"ד דף י' ע"ב) **א"ר לעזר בשבעה מקומות כתיב לא תתחתן בם, א"ר אבין ליסר שבעה עמין.**

יפ"ע (ע"ז דף ל"ו:) וכן בסוטה פ"א ה"ח ומשמע דליכא פלוגתא [ועי' מ"ש ביבמות כ"ג] אך בירושלמי שבת שם איתא לאסור את ביציהן ומפרש בנותיהן ע"ש בת היענה, וא"כ אותו המ"ד יתכן דס"ל דבכל האומות איכא לאו דלא תתחתן והוכרח לפרש בנותיהן ביציהן.

(שם ה"ד דף י"א ע"א)

יפ"ע (דף י"א ע"ב): יוסי בן יועזר. ירושל' פסחים כ"א ה"ו (הגרל"ב) ושם וכן כאן ה"ד כתובות פ"ח הי"א אינה ברייתא כ"א מלתא דאמוראי וגם לא א' אמר כל המאמר אלא ר' זעירא בר אבינא בשם ר' ירמיה אמר יוסי בן יועזר בו' ר' יונה אמר ר' יהודה בן טבאי ר' יוסי אמר יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח גזרו טומאה על כלי מתכות. ותיקון כתובה לא הובכר שם כ"א בכתובות שם בין הג' דברים שתיקן שמעון בן שטח. וממה דלא נהשב בהג' דברים כלי מתכות רק כתובה ושיהו התינוקות הולכים לבית הספר. וטומאת כלי זכוכית. נראה דמשום דצירוף הירושל' ר' יהודה ב"ט עם שמעון בן שטח ע"כ לא השב תיקון כתובה שלזה לא הי' ר' יהודה ב"ט שותף ובה"ג דברים שתקן שמעון בן שטח לא השב תקנת טומאה בכלי מתכות שלא הי' שמעון בן שטח לבדו בזה אבל הבבלי דלא ס"ל זה השיתפות חשב ג"כ כתובה. ותקון תינוקות לבית הספר ס"ל לבבלי ב"ב כא. שהי' יהושע בן גמלא המתקן וכלי זכוכית הי' מיוסי בן יועזר. גם בירושל' שם מקשה ע"ז ועמ"ש רק' בזה: שמעון בן שטח. בירושלמי ר' יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח ומתרץ גם הקושיא באופן אחר (הגרל"ב) משמע מדבריו דמפרש דבירושל' ג"כ מקשה מידים ומשני עדה שבחו והזרו ויסדו ובעי"ד לא נהירא פי' זה דאך שיך לומר משמאי והלל עד תלמידיו הלכה היתה בידן ושבחוה דזה אין שיך כ"א בהתמשכות הזמן ורבוי הדורות אבל לא בדורם או בדור שאחריהם. והמעיין יראה שעיקר מטרת הקושיא בירושלמי הוא מארץ העמים ורק דרך אגב להשלים המימרא הובא הך דידים ולא קשה לי' כלל מידים משום די"ל שמאי וסיעתו הלך וסיעתו ומה דמקשה הגמ' ע"ז דבי"ה נחלקו והלל ושמאי לא נהלקו כ"א בג' דברים מלבד די"ל דהירושל' לא ס"ל זאת. לפי שיטת הירושל' דבי"ח שגזרו לא נהלקו וי"ח שנהלקו הם י"ח אחריני וג"פ י"ה איכא שרבו ושנחלקו ושגזרו ברעה א' וא"כ ידים הו"ל משגזרו או רבו. ומהת' מוכח דלא זאת היא דרך הקושיא מירושל' כ"א מארץ העמים הוי הקושי' ועמ"ש רק' טו: ידים תהלת גזרתן לשריפה. במע"י הבריח מירושל' פסחים פ"ב ה"ו מדאמר שם דכלי זכוכית דינן בשריפה קודם לאושא ש"מ דלא ס"ל הך דאילפא דרק ידים הוי תהלת גזרתן לשרפה עש"ב. ובענ"ד שגה בחשבון הדורות. דהשב דר"ח סגן הכהנים הי' קודם רבנן דפ' שנה. ובאמת ר"ה מאוחר להם ולא הו"ל גם להירושל' תחלת גזרתן לשרפה דיוסי בן יועזר כו' קדמי לרבנן דפ' שנה וגזרו לתלות. ורבנן דפ' שנה לשרוף. ועוד דלהירושלמי גם שמעון בן שטח גזר על כלי זכוכית טומאה כמבואר בכתובות פ"ח הי"א ע"ש והוא בודאי קדם הרבה לר"ח סגן הכהנים ולא הי' תחלת גזרתן לשרפה ושפיר מודה הירושלמי לדאילפא דרק ידים תחלת גזרתן לשרפה.

דף טו ע"א גמ' בו ביום נחלקו עי' מרכהמ"ש בקו' ח"י דבר שכ' להרמב"ם בפי' המשנה דגם הבבלי סובר דהי' ג"פ ח"י. בח"י נחלקו היינו שנשארו במחלקותם ומתחיל מבש"א אין שורין. עד סוף הפרק והו"ל י"ה כמו שמנאם הרמב"ם וי"ח שהושוו היינו מר"פ יציאות השבת עד אחר אין פורין ואין קורין ושגזרו היינו נמנו ורבו. ובירושלמי קרי שגזרו להנך שהושוו. ושמואל לא חשיב רק שני פעמים ח"י דבר שגזרו ושנחלקו ומקשה הגמ' והתניא הושוו דאיכא עוד ח"י דבר שהושוו ומשני בו ביום נחלקו וגם גזרו ולמחר הושוו פי' דלמחר גזרו עוד ח"י דבר שהושוו ומשום שלא הי' בו ביום ע"כ לא השיב להו שמואל ולא כפרש"י שהושוו על מה שנחלקו ולפ"ז מ"ש בגמ' לעיל וכ"ת שמאי וסיעתו כו' ושמאי והלל לא נחלקו כ"א בג' מקומות. אין לפרש כפרש"י ותוס' מה שנחלקו באותו יום כיון דנחלקו קאי על הא דקתני אין שורין ואין שיך להי' שגזרו. אלא צריך לפרש כיון דאמר שמואל בי"ח גזרו ובי"ח נחלקו משמע דאותן תנאים שגזרו נחלקו ושמאי והלל לא נחלקו כ"א בג' א"כ ע"כ לא היו שמאי והלל במעמד אותן שגזרו וא"צ לדוחק שנדחקו התוס' ד"ה ואלו. והירושל' ע"כ לא ס"ל זאת לקושי'. לזאת ל"ק לי' מידים כמש"ל י"ד ועמ"ש רק' ט"ו.

(שם שם דף י"א) **חמש חטאות מהות רצו ב"ד לבטל מבמלין.**

יפ"ע (הוריות דף ו' ע"ב): בגליון שם תמה הא הלמ"מ מביני היא, ונ' עפמ"ש בתמורה ט"ז ע"ב דארבעה הוו ומספק נתוסף חמישי וא"י אזוהי ובזה יכולים הכ"ד שיבררו בפלפולם איזוהי המסופקת להסיר אות ויבוטל המספר וישארו ארבעה.

(פ"ב ה"א דף ט"ז ע"א)

יפ"ע (דף כ"א ע"א): רב ברונא. בירושלמי ליתא נותן לתוכו שמן ומבואר שם דמדיוק בעיני' ואמרתי בזה לכאורה עפמ"ש בתו"י כאן דלזאה ל"ה גולג"ז לתרץ בשם ריב"ן דטעם שאינו נמשך אחר הפתילה לאו מטעם שמא יטה אלא שמא יַגָּבֶה וליכא שרום בית. וא"כ הירושלמי דקאמר בהדיא ברוש ה"א ר' אבהו בשם ר' יוחנן משום שהאור נמשך לאחוריו והוא שוכח ומוציא את הפתילה והוא בענין גזרה שמא יטה והו"ל גזלג"ז ולואת לטעם זה גם בעיני מותר גם לטעם השני דמסיק בירושלמי משום שצריך להדליק הרוב הדולק אמרתי דאדרבה לטעם זה י"ל יותר דהו"ל גזלג"ז עפמ"ש בלב ארי' להרי"ף פ"ק דשבת בענין מה דלפעמים אמרי' חדא גזרה היא ועתו' חולין ק"ד. שכ' דאין לדמות גזרות חכמים להדדי ואמרתי בענ"ד דעכ"ז לצד א' יש למצוא כלל לומר דכה"ג לא גזרו בשום דוכתא. דהנה שני מיני גזרות יש. א' דלמא אתי לאחלופי. ב' שמא וישכח ובכ"מ שאמרו חדא גזרה

הוא בתקבץ א'ממין זה וא' ממין זה. ויתכן לפרש חדא גזרה היא היינו שכל א' כמינו א' היא ובכה"ג גזרו. ומ"ש התוס' דאין לדמות. הוא לצד השני דיש מקומות דגם בכך א' ממין א' לבד ג"כ אמרו דלא גזרי כגון בחולין גבי עוף עולה עם הגבינה דהו"ל ממינים נפרדים עוף מיהלף בבשר בהמה. והעלאה אמו אבילה שמא ישבח ויאכל ועכ"ז לא גזרו. אבל לצד זה לא מצינו בגזרות שניהם ממין א' שיאמרו בזה הדא גזרה היא. וא"כ א"ש קו' התו' כאן הא הוי גזלנ"ז. דשמא יטה הוא מטעם שבחה ומהותך אמו אינו מהותך הוא משום אהלופי ואיכא למימר הדא גזרה היא שכ"א ממין בפ"ע. וא"כ לטעם הירושל' השני דהוא דצריך להדליק ברוב היוצא דלא משום שכחה הו"ל תרתי דרבנן ולא גזרו.

(שם ה"ה דף י"ט)

יפ"ע (יבמות דף ל"ג): או בהקטרה ה"נ בירושלמי ואמר שם ע"ד ד"ר יודן דאמר משום מבעיר ניחא ע"ד דר' יוסי דאמר משום מבשל מאי בישול יש בזה ומשני משום שרוצה באכזון כו' והיינו פלוגתא דלעיל שם ר' יודן ור' יוסי אמוראי ולא כהש"ק שם שטעה לחשבם לתנאי ע"כ הקשה שם מה שהקשה אך זאת קשה לר' יודן אליבי' דר' יוסי התנא מה ניחא הא הבערה ללאו יצתה ועי' משכ"ל ו: שלא מצינו בירושלמי מ"ד ללאו יצתה אולם כאן בבבלי לקושית הגמ' הא הבערה ללאו יצתה הומ"ל די"ב ג"כ משום מבשל.

(פ"ג ה"א דף כ"ב ע"א)

יפ"ע (דף י"ח ע"ב): לא תמלא אשה. תרומות פ"ב ה"ד (הגרל"ב) צ"ל ה"ג. ושם פליגי אמוראי ר' אחא אומר במזיד כר"מ ר' יוסי אמר בשוגג וכר' יהודה וכ"ה כאן פ"ג ה"א ואין מובן במה פליגי ועפ"מ ופי' דחוק. ובפנ"א כתבתי דהאי ר"מ ור' יהודה לאו אפלוגתא דמבשל בשבת קאי אלא אהאי פלוגתא דקק' לת. דפליגי ר"מ ור' יהודה בשכח וס"ל דר' יהודה דפליג על ר"מ ס"ל דגם בשוגג אסור במצטמק ויפה לו או שלא בשל כ"צ ע"כ אין מחלק בין שוגג למזיד כן ס"ל להירושל' ופליגי ר' אחא ור' יוסי אם גם בשוגג בעינן בכדי שיעשו למצ"ש דר' אחא ס"ל דרק במזיד קאי ואתי' גם כר"מ אבל בשוגג כר' יהודה ל"מ לאוקמי משום דאיתא הכא בכדי שיעשו ובשוגג ל"ב בכדי שיעשו ור' יוסי ס"ל בשוגג כר' יהודה ג"כ בעינן בכדי שיעשו. אבל גבי פלונתי' דמבשל בשבת דר"מ ור' יהודה ל"ב בכדי שיעשו למאן דמתיר במצ"ש וכמ"ש הרשב"א דרק בשהה בעינן בכדי שיעשו ולא במבשל דל"ח שמא יבשל בשבת אחר וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מה"ש. וע"ש בפנ"א באורך.

(שם ה"ב דף כ"ב ע"ב)

יפ"ע (דף ל"ח ע"ב): ר' יוסי מתיר. ער"ן כאן ובסוף ע"ז דהירושלמי ס"ל דכל שאין האור מהלך תהתיו לא הו"ל בשול ברור ולא הוי בשול מה"ת ור' יוסי פליג גם על המיהם ואפשר לפ"ז דסודרין ג"כ היינו שהוחמו באור ופליגי בתולדות האור והוא דלא כהבבלי דמוקי פלוגתייהו בתולדות חמה. וכדאיתא בירושלמי כאן תמן אמרין חמה מותרת תולדות חמה אסורה רבנן דהכא אמרין בין חמה בין תולדות חמה מותרת והיינו לרבנן דר' יוסי דאלו לר' יוסי גם רבנן דתמן דהיינו הבבלי ס"ל דמותר בין חמה בין תולדות חמה וע"כ לרבנן קאי וזהו דלא כהפ"מ שכ' דגם הירושלמי לר' יוסי קאמר וקשה דא"כ במאי פליגי רבנן [דהיינו אמוראי] דהכא ודתמן. וע"כ לרבנן דר' יוסי קאמר וא"כ האי לא יטמיננה בחול הוא משום חריף וגומא כדקאמר בירוש' ולאו משום תולדות חמה וסודרין ע"כ שהוחם באור ור' יוסי גם בתולדות אור פליג וס"ל כיון דאינו תבשיל ברור מותר. ועפנ"א.

(שם ה"נ דף כ"ג ע"א)

יפ"ע (דף קכ"ג ע"א): פנה שטמנה בתבן. ירושל' כלאים פ"א ה"ט פסחים פ"ב ה"ד ושם גרס בטבל תחת בתבן (הגרל"ב) ועש"ק שבת פ"ג ה"ג ד"ה פנה שתמה על המ"א סי' שי"א ס"ק כ"א שכ' בדעת הירושל' דמותר להתחוב בעפר דהלא בירושלמי מוקי לר"א בן תדאי כר"ש ומוקי למתני' דכלאים ג"כ כר"ש ומ"מ תיינן דאוסר במתני' במבוסין משום גומא ע"ש. ובענ"ד שפתי המ"א ברור טללו מדמוקי לר"א בן תדאי כר' אדרבה מוכח מזה דר"א בן תדאי אף דתבן או טבל קאמר מ"מ גם בעפר מתיר דאל"כ אינו ענין כלל לדר"ש דגורר דהוא מענין חריץ וגומא ובתבן או טבל אין שיך גומא. והא דבעי במתני' דכלאים מקצת עלים מגולים נראה דלהירושלמי לאו משום שבת נקטי' אלא משום כלאים ואינך נקטי' משום דהירושל' מוקי לה"ד מתני' דהטומן באגודה של לפתות דלאו דרך זריעה היא. משא"כ בטמון כולה לא ידיע ונראה כנזרע. ורש"י דקאמר משום שבת נקטי' הוא לשיטת הבבלי דלא מצינו אוקימתא זאת ורק משום לא השרישו מותר אין נ"מ בהמקצת עלים מגולים לענין כלאים וע"כ משום שבת נקטי' ומשום טלטול ולא משום גומא ומוכרח כן דאל"כ תקשה קושי' התוס' נ: שהקשו על הערוך גם ארש"י נימא מתני' ר"א בן תדאי היא מהא דבעי מקצת עלין מגולין היא משום גומא ור"א בן תדאי דמיירי בתבן דאין שיך גומא ע"כ ל"ב מקצת עלין מגולין. וע"כ דאין כאן משום גומא וגם מתני' לאו משום גומא רק משום טלטול ודלא כר"א בן תדאי וש"ש המ"א לחד גי' בתוס' [והיינו גי' רש"י ע"פ קושית התוס'] ושכן משמע בירושל' ועמ"ש לעיל נ"א.

(שם ה"ז דף כ"ו ע"א)

יפ"ע (דף מ"ד ע"א): ר"מ אומר. בירוש' איתא הלשון בדברי ר"מ חוץ מן הנר הדולק בשבת והוא כלשון דברי ר"ש והפ"מ מגי' שם דצ"ל שהדליקו בשבת כבתוספתא ולפי' בק"ע זהו מקור בפלוגתא דאמוראי אליבא דר"מ שם אי כדי המיוחד לאיסור או כל שיוחדו לאיסור דמ"ד שיהדו לאיסור מפרש הדולק בשבת שהדליקו בו באותו שבת ומשום אתקצאי לבהש"מ כו' ומ"ד כל המיוחד מפרש הרולק שמיוחד להדליק אף שלא הדליקו באותו שבת ע"ש.

(שם שם)

יפ"ע (דף מ"ד ע"ב): מוכני שלה. בירושל' מוקי לה ג"כ כר"ש ומקשה שם אמאי לא מוקי לה בשוכה ומתרץ לת דא"כ באינה נשמטת אמאי נוררין אותה אף שיש עדי' מעות דלזה לא מהני שוכה וע"כ ר"ש היא ומ"מ בנשמטת מודה דאין נוררין אותה בעוד המעות עלי'. ועתוס' שהקשו קושיא זו ומתרצים הי' אחר ותמה ע"ז הש"ק שם שלא הזכירו את הירושל' גם מה שתירצו בדרך אחר וכ' די"ל דהרשב"א לא ניחא לי' בתי' הירושל' דס"ל דבאינה נשמטת מותר בשוכה אף בעודן עליו משום דהו"ל בסים לדבר האסור והמותר. וע' רמב"ן שכ' ג"כ כהתוס' ולא הביא את הירו'. ותי' הש"ק קשה עדיין מאין להרשב"א והרמב"ן לחלוק על הירושל' ונראה בענ"ד דלהבבלי א"א לומר כבירושל' דהא לקמן מ"ו. מוקמינן בשלא היו עליו כל בהש"מ ותקשה סיפא אמאי גוררין בעודן עליו לסברת הירושל' דאף בשוכה דלא אתקצי לבהש"מ דהוי כלא היו עליו מ"מ אסור בעודן עליו ה"נ בלא היו עליו כל בהש"מ וע"כ דלא ס"ל להבבלי בזה כהירו' וע"כ לתרץ כמ"ש התוס'.

(שם ה"ז דף כ"ז ע"ב)

יפ"ע (דף קמב ע"א): בבלכלה מראה פירות. בירושל' פ"ג ה"ז פי"ז ה"ו מוקי ר' יוחנן כי האי דתני דבי ר' והאוכלין והאבן בהובה ושם לא קשי' ליה ולשדינהו דאפשר דידע התירוץ בפירות המטנפים אף לקושי' ולנערינהו דהתי' הוא בכלכלה פחותה א"א לומר דסתמא הוא כן והו"ל לבאר. ונ' דא"ש דהכא מסיק לקמן דמוקי ר"ח דהמתני' בלצורך גופו ע"כ קשי' שפיר ולנערינהו אבל הירושל' אפשר דמוקי לה בלצורך מקומו לזאת ל"ק ליה ולנערינהו דבלצורך מקומו מותר לטלטל בעוד האבן בתוכה כדמוכח הכא ע"א וב'. וגם לשדינהו ל"ק דלצורך מקומו מותר כיון דל"ה בסים לדבר האסור ועמש"ל בסמוך.

(פ"ד ה"א דף כ"ח ע"ב)

יפ"ע (דף נ"א ע"א): מותר להטמין את הצונן. בירושל' תלי דין זה בתרי טעמי דהטמנה דלטעם מפני החשד או שמא ירתי ליכא בצונן. ולטעם מפני בטול בהמ"ד איכא גם בצונן ע"ש. וזה אין שיוך כ"א בבהש"מ שהיה דרכן לכמוד בע"ש אחר מעריב והבא מיירי בכל השבת דאין שיוך טעם זה ובן מבואר בירושל' סוף ה"ג דשם גבי ר' התיר להטמין את הצונן הוזכר שם משחשיכה.

(פ"ה ה"ב)

יפ"ע (דף קנ"ד ע"ב): גמ' וצדדין ל"ג בהו רבנן. בירוש' פ"ה ה"ב פי"ג ה"ז ובערובין פ"ג ה"ג איתא ברייתא רשב"א אומר מותר להשתמש בצדדי בהמה (הגרל"ב) והק"ע מגי' שצ"ל בצדדי אילן והש"ס ירושלמי הוא דמסיק היא צדדי בהמה היא צדדי אילן. ותימה דבסוכה פ"ב ה"ד דאיתא שם ג"כ הירושלמי שתוק הק"ע מלהגי' והגההו נכונה עפמ"ש הרא"ש בפרק במה בהמה סי' ב' ועק"ג שם ואף שאין נ"מ לדינא דהכא מסיים שם עלה היא צדדי בהמה היא צדדי אילן. אך קשה לפ"ז מאי דמסיק הכא אביי דכ"ע צדדין אסורין והכא הוא רשב"א והלא ס"ל בהדיא התם דמותר ורוח"ל דמפרש גם לרשב"א דהתם בצדי צדדים. ולהנירסא שבירושלמי ג"כ קשה דאף דלפי הגירסא בדברי רשב"א צדדי בהמה אפשר דמחלק אביי בין צדדי בהמה בין צדדי אילן מ"מ קשה דאי נימא דיש סברא לחלק ביניהו מאי קאמר איתיבי' שתים בידי אדם ומאי מקשה מאילן אבהמה כיון דיש לחלק ביניהו וע"כ דלא ס"ל להגמ' לחלק בזה. ויש ליישב דהכא דאיתא רשב"א משום ר"מ י"ל הא דידי' הא דרבי'.

(פ"ו ה'א)

יפ"ע (דף קמ"ט ע"א): מפני שאדם עשוי להשיר בה. בירושלמי פ"ו פעמים שהיא רואה נימא לבנה אחת ותולשתה משמע דאפי' בשאר מראה שאינה של מחכת גזרי' ועי' ש"ק בד"ה פעמים שכתב דפליגי התלמודים ובפנ"א כתבתי. דהנה הק"ע כ' שם ותולשתה היא ביד והקשה הגליון הא ביד א"ח כ"א בכלי. ובאמת לשון הירושלמי ותולשתה משמע ביד וקושי' הגליון ל"ק כלל דאימת בעינן כלי בשתי שערות סתם אבל במלקט לבנות מתוך שחורות הלא אמרי' בגמ' צ"ד: דמודים חכמים לר"א דחייב ור"א הלא אפי' ביד מחייב. ועפ"ז נוכל לומר דל"פ התלמודים דחשש זה בריקוט לבנה אין שיך בלתי באיש העומד באמצע ימיו ומתחילים שערותיו להתלבן אבל ברך השנים או בזקן אין שיך חשש זה ע"כ זה שעומד באמצע ימי שנותיו גם בכך מראה אסור והבבלי מיירי משאר אנשים שאין בהם חשש זה רק פן יסיר נימין המדולדלין ובעינן שתים ובבלי ע"כ אין אסור כ"א במראה של מחכות גם יש לחלק בין איש לאשה דבאיש דגם בחול אסור לקוט לבנות מתוך שחורות ל"ח לזה בשבת והירושל' מיירי באשה. ומ"ש בק"ע דהירושל' ס"ל לא פלוג בכל גזרת חז"ל הוא לשיטתו פ"א ה"ג גבי אין קורין אבל ליתא הכי לפמ"ש בפנ"א שם ואכמ"ל.

(שם ה"ב דף ל"ה ע"ב)

יפ"ע (דף י"ב ע"א): גמ' תנא דבי ר' ישמעאל. ילקוט ואתחנן תתמ"ד ובירושל' פ"ו ה"ב איתא יוצאין בתפלין ע"ש עם השבה ואין יוצאין בסנדל המסומר ע"ש עם השבה. מאי שנא זה דרכו לחלוץ וזה אין דרכו לחלוץ. ולמדנו מהירושלמי הנ"ל לישב מה דקשה הא לרבא הפי' שמא ישבח היינו שישבח שהוא שבת במ"ש התוס' י"א. ד"ה שמא וא"כ מה מועיל מה שממשמש בהם ולא ישבח בהתפלין דכיון שישבח שהוא שבת לא יחלוץ אותם ולהירושלמי הנ"ל א"ש דעיקר המעם שדרכו לחלוץ משום שהוא לילה רק דהיישי' שמא ישבח מלחתצן מחמת לילה בהסיחו דעתו ויצא מלבו מה שהוא לבוש בתפלין ע"כ אמר שדרכו למשמש ויחלצם משום לילה אף שישבח שהוא שבת ועב"י סוסי' רנ"ב ובט"ז ומ"א שם שהקשו לדידן דקי"ל כרבא למה לן למעמא משום שאינו שוכחן ועי' הגר"א שב' דעם השבה גם לרבא גזרו ול"א דלא גזרי' נזקנ"ז כ"א בסמוך לחשבה. וק"ל א"כ כדפריך לרבא לעיל י"א: מתא דתניא לא יצא כו' עם השבה ל"ל לתרוצי הא מני ר"י היא הו"ל לומר עם חשבה שאני. וצ"ל דגרים הגר"א שם סמוך לחשבה אף שאין מבואר זאת בהגהותיו להש"ס. ולפי הירושלמי הנ"ל י"ל דבנד שאני כיון שקבוש בו כל ימות החול ואין דרכו להסירו הו"ל בודאי שישבח ואין זה בכלל גזלנ"ז ורק במהט או קיסם באזן הנגר וכיוצא שאין זה לבושו רק לפרקים כשצריך להראות אומנתו הו"ל בכלל גזרה שמא כו' ולזאת בסנדל המסומר אף דהוי דרבנן והירושל' ס"ל כרבא כמ"ש הפ"מ וכן מוכח עוד בערובין פ"י ה"ו דמוקי וכן בנת לענין מעשר כרבא ועכ"ז אין יוצאין בסנדל הנ"ל משום שלבושו ומנעלו הוא ואין דרכו לחלוץ וגם בתפלין לולא הי' דרכו לחלוץ משום לילה לבושו הוא דדרכן הי' לילך כל היום בהם. א"כ הי' אסור ע"כ צריך לטעם שאינו שוכחן מלחלצם משום לילה וא"ש.

(שם שם)

יפ"ע (דף קמ"א ע"א): אין מגרדין לא מנעל חדש. בירושל' פ"ו ה"ב איתא סתם אין מגרדין מנעלים וסנדלים אבל סכין. והפ"מ במה"פ הכריח דמיירי בישנים מדקאמר אבל סכין ולקמן שם איתא אין סכין ולא קאמר אית תנא תני כו' משמע דל"ה פלוגתא אלא שם מיירי בחדשים דלענין סיכה חמירי חדשים אבל בישנים סכין ובזה מיירי הבא ע"כ אמר אין מגרדין ובהדשים פליגי התם. ויישב בזה דברי הרמב"ם פכ"ב מה"ש שכ' דסכין בישנים וסר בזה תלונת הראב"ד ומיושב תמיהת המ"מ שם. ודברים נכונים הם אפם כי לא הוצרך להתעמל בקושיות והוכחות הנ"ל. דבסנהדרין פ"י קרוב לסוף ה"א איתא מפורש אין מגרדין כו' ישנים כו' אבל סכין כו' ולקמן גבי אין סכין מבואר שם אין סכין סנדלין ומנעלין חדשים. ותימה על הפ"מ שלא נזכר משם והרמב"ם יש לו מקור נאמן מהירושלמי דסנהדרין וכ"נ לגרום בפ"ו דשבת בירושלמי ועפנ"א: ל"ש אלא שלא יצתה. בירושלמי פ"י ה"ב אין לובשין כו' חדשים פי' הק"ע דאאשה קאי. אבל מה יאמר בסנהדרין פ"י

דשם איתא לא ילבש אדם גם במס' שבת מם"ש אא"כ לבש והולך בהן מוכח דכולה בל' זכר נאמרה.
(שם ה'ג)

יפ"ע (דף נ"ב ע"ב): אלא לענין שבת. בירושלמי פ"ו ה"ג מדמה שבת לטומאה כמו לקמן נ"ט: ונראה דאצ"ל דהסוגי' דהכא כרנב"י לקמן ס': דמחדק בין שבת לטומאה אלא דאף דלענין תכשיט מדמינן לה לטומאה היינו למיזל בתר החתימה אבל מ"מ לדינא לא דמי דבשהטבעת ג"כ של מתכת אין נ"מ לענין טומאה בין יש עלי' הותם או לא ולענין שבת יש חילוק.
(שם ה"ד דף ל"ד) **אם היתה קבועה בכותל רב מתיר.**
באור זרוע פסקי ע"ו פ"ב סי' ק"נ הגירס' ור' מאיר מתיר.
(שם שם) **והאיש אפי' בחול אסור שאין דרך כבוד.**
פי' באו"ז שם י' כלומר אין כבוד של איש שיהא רואה במראה ומיפה עצמו דדמי לשמלת אשה.
(פ"ז ה"א)

יפ"ע (דף ס"ט ע"א): ששגג בקרבן. בזה יש בירושל' עצמו שינוי ממקום למקום דבפ' ו' דתרומות ה"א איתא שגג בחלב והזיד בקרבן א"ר אבהו א"ר יוחנן מתרין בו ולוקה ומביא קרבן וכ"ה בספי"א דשבת ומגי' הפ"מ שצ"ל הזיד בחלב ושגג בקרבן וכמ"ש בפ"ז דתרומות ה"א ובכתובות רפ"ג ובב"ק פ"ז ב' פעמים. אך לפ"ז צ"ל דפסק ר' יוחנן כמונבז דשגגת קרבן הוי שגגה והוא דלא כמ"ש הכ"מ לדעת הרמב"ם דר' יוחנן לא פסק כמונבז והק"ע ספ"א דשבת כ' דגרסי' שגג בחלב והזיד בלאו לר' יוחנן מתרין בו ולוקה ומביא קרבן ופי' שגג בחלב היינו בכרת והוא כפלוגתא דהכא ר"י ור"ל לרבנן ומיושב בזה תמיהת המה"פ פ"ו דתרומות ה"א על הר"ש. ותימה על הק"ע שבכתיבות פי' לפי הגי' הזיד בחלב ושגג בקרבן והרא"פ בפ"ו דתרומות הגי' שצ"ל ר"ל במקום ר' יוחנן וכבפ"ז דתרומות ובזה ג"כ יתישב קושית המה"פ על הר"ש והכ"מ די"ל דרק ר"ל ס"ל כמונבז ור"י לא ס"ל כותי' רק הכא בגמ' אליבא דמונבז קאמר אבל בכל המקומות בירושל' הוא ע"ש ר' יוחנן ואין לשבש כולם בשביל מקום א'. וכאשר הגי' הפ"מ בפ"ז דתרומות להפך ר' יוחנן במקום ר"ל שלא יהיה מקום זה משונה מיתר המקומות.
(שם שם)

יפ"ע (דף ס"ט ע"ב): היה מהלך. בירושל' פ"ז ה"א פלוגתא דרב ושמואל (הגרל"ב) ושם ר' יצחק בר אלעזר בשם רב נחמן בר יעקב מונה ששה ועושה שבת חמשה ועושה שבת כו'. וכוונתו בכדי שיבא עכ"פ לשבות ביום השבת פ"א במחזורו סביב. ועי' ק"ע ופ"מ ואין החשבון מכוון לפירושם כמו שהקשה הש"ק שם כמ"ש ר' מנא אין אשתבאי בתלת' בשבתא הוא עבד בשובתא [פי' [שאם יהיה שבוי בג' בשבת לא יבא יום השבת לנוח בכל המחזור ששה ועושה שבת חמשה ועו"ש כו'] ומשני לתרין מחזורין הוא עבד שובתא פי' לשני מחזורים יבא יום השבת האמת לנוח וכת' הש"ק הא כשנשבה יום ו' גם לשני מחזורים לא יבא בשבת האמת פ"א ותירץ דלא דק. ומובן שזה דבר רחוק. ועוד קשה בהו"א דר' מנא דלחד מחזור יפול פ"א בשבת הא כשנשבה יום ה' ג"כ לא יבא בשבת והיה לו להקשות עוד מיום ה' ומיום ו'. ולכאורה רציתי לומר ע"ז דתלתא בשבתא היינו תלתא יומי בשבתא והוא ג"כ דוחק. ובארתי בפנ"א בס"ד דמהזור פי' שאחר שמגיע לא' ועושה שבת חזור למפרע ב' ועושה שבת ג' ועו"ש כו' ובשמגיע לששה ועו"ש נשלם מהזור א'. ובזה האופן יהיה שבת גם כשנשבה ביום ה' או ביום ו' רק ביום ג' בשבת כשנשבה לא יבא שבת בכל ההקף דוק ותשכח וכדמשני לתרין מהזורין א"ש בכל הימים.
(שם ה"ב דף מ"ד ע"ב)

יפ"ע (דף ע"ב ע"ב) זיבח וקיטר וניסך. עי' פנ"א בירו' הא דבארתי שם הא דאיתא שם תני ר' זכאי קמי' דר' יוחנן זבח וקטר ונסך חייב על כל או"א א"ר עברת תלתא נהרין ואתבדת עד דלא יתברינה בידי' יש כאן אחת אין כאן הנה מן דיתברינה בידי' יש כאן הנה אין כאן אחת. ופי' המפרשים דחוק מאד. וביותר מ"ש הק"ע דהאי עד דלא יתברינה הוא מדברי הגמ' ירושל' לתרץ דא"א לומר בע"ג אחת והנה. ופי' עד דלא יתברינה עד שלא השיב ר"י לדחות דברי ר' זכאי. וקאי הירושל' להשיב נגד המקשה שם מקודם ונימר בע"ג כן. דא"כ בירושלמי ה"ב דיית' שם הקושי' וכן בנזיר רפ"ו דהתחלת הענין הוא תני ר' זכאי כו' מה שייך זאת שם. ובאמת שבש הק"ע שבת פ"ו ה"ב וכת' דהוא מיותר. ובענ"ד הוא מדברי ר' יוחנן. דהנה קשה דבבבלי סנהדרין ס"ב. איתא איפכא תני ר' זכאי קמי' דר' יוחנן זיבח כו' א"ח אלא א' א"ל פוק תני לברא השתחואה לחלק יצתה והוא בהפך ממ"ש בירושל' וסתירה ואמרתי דשני הדינים אמת עפמ"ש התוס' סנהדרין ס"ג. דהא דר' אמי זיבח וקטר ונסך א"ח אלא א' ל"ג בי' השתחוה. ובדר' זכאי גרסי' השתחוה. דהשתחואה יצתה לחלק על עצמה ולא על כל הכלל. וכ"ג מדברי הירושל' סנהדרין פ"ז ה"ט וה"י. אע"ג דרשב"א אומר זיבח כו' א"ח אלא א' מודה הוא בעבודת הגבוה ועבודת השתחואה דחייב על כאו"א. והא דתני ר' ר' זכאי נ' דתרי עובדות הואי מתחלה אמר כההיא דבבבלי עם השתחואה דא"ח אלא א' וא"ל פוק תני לברא השתחואה לחלק יצתה והשב ר' זכאי דלחלק עכ כל הכלל יצאה ע"כ הדר תני קמי' זבח וקטר ונסך חייב על כאו"א גם בלא השתחוה ואמר לו בזה דא"ח אלא א'. וכדי שלא יפלא בעיני ר' זכאי שנראים דברי ר' יוחנן כסותרים זא"ז ע"כ הבינו עד דלא יתברינו' בידי' כמו ר' תברא בבבלי שנכרת ונשבר דבור א' מהמאמר או מהבבא. וה"פ עד שלא החסרת וגרעת תיבת והשתחוה מחשבון העבודות יש כאן אחת [דהיינו חייב על כ"א כמו שפירש הירושל' לעיל שם] מן דתברי' בידי' שהחסיר תיבת והשתחוה אז יש כאן הנה לחייב עכ כולן א' ולית כאן אחת לחייב על כאו"א. וגם כאן לית' והשתחוה דעל השתחואה חיבין עלי' בפ"ע. (ודבר זה אמרתי זה כבר לפני הגאוה"ג בעל נוע"י והוטב מאד בעינינו).
(שם ה'ב)

יפ"ע (פסחים דף מ"ז ע"ב): אחרישה לא לחייב. כה"ג מקשה בירוש' שבת פ"ז ה"ב ביצה פ"א ה"ג אמתוך דנימא דהותרה מכללה ביו"ט גבי כיסוי ומשני ר' יוסי בשם ר' אילא לא הותרה חרישה כדרכה ור' שמי מפרש שם דר"ש היא דפטר במלאכה שאצ"ל והכא לא משני כך ואדרבה לפי' הרשב"ם בתוס' ד"ה כתישה הקושיא היא מהואיל מלאכה שאצ"ל [ולקושית התו' שם א"כ כל מלאכות לא לחייב צ"ל להרשב"ם דבכ"מ שאין פתח היתר לכתחלה לעשות כן כמו בכיסוי ל"א הואיל] והתם בירושלמי לא משני כהכא משום דסברת מתוך לא בעינן באותה מלאכה באותו מקום צד ההיתר רק מתוך שהותרה במקום אחר ע"כ ל"מ לשינויי באבנים מקורזות דהיינו דבאותו מקום ליכא צד היתר משום כיסוי דמ"מ הלא שם מלאכה זו נמצא לה היתר במקום אחר ורק לענין הואיל דבעינן דבאותו מקום של המלאכה עצמה יהיה נמצא צד היתר שפיר משני באבנים מקורזות: ולוקה משום הבערה. אין להקשות לר' יוחנן בירושלמי שבת פ"ז ה"ב ביצה פ"א ה"ג דאמר שם המבשל נבלה ביו"ט אינו לוקה משום שהותר מכללה דחיינו מתוך אמאי קאמר הכא דלוקה אבשול גיד ביו"ט ועל הבערה האיבא למימר מתוך. די"ל קדאמרי' בביצה י"ב. על ברייתא זו דהא מני ב"ש היא דל"ל מתוך ע"ש.
(שם ה"ב דף ס"ה ע"ב)

יפ"ע (ובמות דף נ"ד ע"א): את אשה דוה. בירושלמי שבת פ"ז ה"ב וסנהדרין פ"ז ה"ה ילוף מאחות אב ואחות אם ומקשה מקרא בנדה ל"ל ומשני הואיל ואין חייבין עלי' אלא משום טומאה לא נחייב עלי' בהראה קמ"ל [כצ"ל וכ"ה בסנהדרין. ובשבת שם נדחקו הק"ע ופ"מ לפרש כפי הגי' הכתובה שם שחסר תיבת אלא] והכא מנדה ילפינן לכה"ת. ואחות אב ואחות אם אתי' לדרשא. ובירושלמי קדושין פ"א ה"א מוכח ג"כ דתפיס הילפותא מנדה.
(פ"ח ה"א)

יפ"ע (שקלים פ"ג ה"ב): הד"א מזוג כדי מזיגת הכוס. בירוש' שבת פ"ה ה"א הגירס' הד"א מזוג אפי' בכמה כוסות. ובפנ"א שם ישבתי גי' זו דהנה יש להבין פשיטות הירושל' מדר' יהודה לישיעור מזוג בכמה וגם למה מביא פלוגתא דמים בין ר"י ורבנן. וג' משום דהכא בירושלמי ליתא הא דאמר רבא בבבלי שיעור מזיגה על חד תלת ע"כ בעי הכא שיעור המזיגה בכדי לידע שיעור הכוס דיין חי הוי השיעור לד' כוסות רביעית אבל לא ידענו כמה יין מזוג יהי' מזה ופשיט לה מהא דר' יהודה דאמר ביין כדי מזיגת הכוס לענין שבת דשעורו ע"כ פחות מכדי גמיעה דשעורא דרבנן נפיש הרבה מדר' יהודה כמו שראינו במים דהוא מחמיר לשוף בהן את הקילור ומקטין השיעור נגד דעת רבנן ה"נ ביין מקטין השיעור לערך כמו מדמקטין במים וכן מצינו בבבלי דמברייה כה"ג בשיעורי מדמקטין האי תנא במקום אחר וזהו דמסיים הד"א מזוג אפי' בכמה כוסות פי' דשיעור כדי גמיעה דאמרי רבנן הוא כדי מזיגת כמה כוסות והזינן דשיעור מזיגת הכוס היינו יין חי הוא מועט וקרוב לשיעורא דרבא על חד תלת. דגמיעה איך יותר ממחצה רביעית כשיעור מלא לוגמיו שכ' הפוסקים ובשנאמר דהוא הרבה קטן מזה נאמר דהוא רובע רביעית והמפרשים טרחו הרבה בפי' הראי' מר' יהודה והנ' בענ"ד כתבתי ומיושב בזה מה דקשה לפי' המפרשים מהו האבעי' מזוג בכמה כיון דידעינן שיעור הכוס במדתו איזו סברא היא להלק בין משקה למשקה. ולהנ"ל יקויים גי' הספרים דשיך הכא האבעיא בעוד שלא ידע מדת הכוס לידע מדתו ע"פ שיעור המזיגה ומזה יעמוד על שיעור הכוס.
(שם ה"ו דף נ"ו ע"ב) **ה' דברים נאמרו בקלומית של קנה כו' מפני שרוח רעה שורה עליה.**
בעיטור (שער ב' ה' שחיטה ע' 46) הגי': ה' דברים אמרו בקרומות של קנה וכו' ירושלמי מפני שרוח רעה שורה בהן.
(פ"ט ה"ב)

יפ"ע (ברכות דף ל"א ע"ב): מלמד שאם היתה עקרה. בסוטה מוהלפת השיטה וכן מוכח בירושלמי דס"ל לר' ישמעאל בכ"מ דברה תורה כלשון ב"א דכן איתא בירושלמי שבת פ"ט ה"ב פהחים פ"ב ה"ז פ"ט ה"א יבמות פ"ח ה"א סוטה פ"ו ה"ה פ"ח ה"א נדרים פ"א ה"א דר' ישמעאל ס"ל לשונות כפולין הן וכ"ה בספרי נשא פלוגתא דהכא כמו בסוטה כ"ו ע"א ושם בשם הגר"א מהפך הגירסא ומגי' כמ"ש הכא ופליאה דעת ממני למה מחליף דעת ר' ישמעאל דס"ל בירושלמי בכ"מ ד"ת כלשון ב"א [ובחפשי בענין זה ראיתי להק"ע בחגיגה פ"ג ה"ב שגיאה שכ' ביטמא וטמא ענין ד"ת כלשון ב"א וחשב שלשון כפול הוא בתורה ובאמת אין כתוב כ"א יטמא לחוד ודרשינן יטמא. ועוד מקומות רבות להק"ע ד"ת כלשון ב"א במקום שאין שייך זה והרשומים לעיל הם מהמפורש.
(פ"ט ה"ג)

יפ"ע (דף מ' ע"ב): מיתם אדם אלונטית. בב"ר פ"פ וירו' פ"ט ה"ג איתא ע"ג מכתו ובפי"ט ה"ג איתא ע"ג מעיו ומסיים שם לא יטול אדם עריבה של חמין ויתננה ע"ג מעיו בשבת אריב"ל לית כאן אלא מותר. ומשמע דלא משום חשש לסכנה שמא ישפכו המים ויכוה אלא שמא יהי' רחיצה בשבת כמ"ש רש"י בתחלה וריב"ל מתיר והכא אסר אפי' בחול משום סכנה גם משמע שם דלצורך רפואה קאמר וזהו טעם האוסר.
(פ"י ה"ד דף פ"ד)

יפ"ע (דף צ"ד ע"א): חצי זית חייב. נ' דגם בירושל' ה"ה דמייתי תני חצי זית מן המת חצי זית מן הנבלה ופחות מכעדשה מן השרץ חייב ור"ש פוטר מיירי בכה"ג שהיה זית שלם ופחת מן השיעור בזה שלקת חצי זית והוציאו וזה דלא כפי' הק"ע ופ"מ שם ולבאר הדבר אעתיק הירושלמי לפניו ולאחריו. דקאמר שם דהא דתני את המת במטה חייב דברי הכל ואף ר"ש מודה לא כן תני אף ריח רע כ"ש וא"ר אילא אף ר"ש מודה בה ומודה ר"ש באסורי הני' [פי' דקאי בסברא דזה לא מלאכה שאצ"ל משום דצריך למאכת ההוצאה להוציא מהבית שלא יסבול ריח רע ולפ"ז במוציא מת לקוברו ג"כ מודה ר"ש ודלא כמ"ש בבבלי לעיל וה"נ מודה ר"ש באסורי הני' נ' דצ"ל באסורי טומאה דהיינו מה שהמת מטמא באהל ונצרך לו ההוצאה] א"ר יודן תפתר במת עו"ג ואין בו ריח רע והוציאו לכלבו [פי' דר' יודן פליג דס"ל דלא מקרי צריכה לגופה כ"א בצריך להחפץ ואין לאוקמי כר"ש כ"א במת עו"ג כו'. והוא משום דהירושלמי ס"ל דר"ש לא פליג כ"א אסיפא ע"כ טרח מתהלה לחלק משום דברישא מוציא כל המת ויש תועלת לטהר את הבית לבאי בו משא"כ בסיפא כזית מן המת כו' דאין תועלת בההוצאה ע"כ פוטר ר"ש דהו"ל מלאכה שאצ"ל. ור' יודן קאמר חילוק אחר דברישא מיירי במת עו"ג דהו"ל צריכה לגופה.] וע"ז מייתי תני חצי זית כו' ור"ש פוטר ומיירי בחצי זית מכזית ואי נימא דבריה רע וטומאה מודה ר"ש אמאי פוטר ר"ש הא בכה"ג שעושה פעולה שלא תטמא המותר הו"ל לחייב. ומשני ליה דטעמא דר"ש כבר נתמעטה הטומאה היינו שבעת שחילק החצי זית מהכזית נתמעטה בזה הטומאה ותו לא נדרש ההוצאה להצלה מטומאה ומקשה א"כ מ"ט דרבנן דמחייבי כההיא דר' יודן. וע"כ צ"ל כר' יודן דהו"ל מלאכה שאצ"ל אף שיש לו תועלת בההוצאה וכדס"ל להבבלי. וע"פ פי' זה א"ש ג"כ קושית הש"ק על בה"ז ע"ש ואכמ"ל.
(פי"א ה"א דף ס"ה ע"א)

יפ"ע (דף צ"ז ע"ב) : הזורק מרה"ר לרה"ר . בירושלמי ע"ש תני שמואל ומקשה מזה על ר"י דאמר הזורק והלכה למעלה מעשרה רואין אם

נפלה תוך ד' אמות פטור ואם לאחר ד' אמות חייב. וכונת הקושי' הוא דהכא ברה"י באמצע אין נחשב מדת הרה"י בחשבון רק שני הצדדים מרה"ר מצטרפות והכא בעלות החפץ למעלה מעשרה והכה למשל ב' אמות בלמעלה מעשרה עכ"ז נחשב הב' אמות ג"כ בחשבון וכל הר' אמות נכנסים במנין ומ"ש מהכא דאין הרה"י מצטרף והתם המקום פטור מצטרף. ומשני תמן אם תפול קרקע שתחתי' רה"י ברם הכא אם תפול קרקע שתחתיה רה"ר. ומזה כתירה לדעת הרלב"ג פ' יתרו שכתב דגם הרה"י מצטרף והשיג על הרמב"ם פי"ג מה"ש ובירושל' הנ"ל מובא כדברי הרמב"ם שם ע"ש.

(שם סוף ה"א)

יפ"ע (דף ע"ה ע"ב): ר' יהודה מוסיף. בירושלמי פי"א סוף ה"א קאמר דלר' יהודה הו"ל ארבעים משום דחשיב זורק ד"א ברה"ר לאב מלאכה בפ"ע ולחייב שתים בזורק מרה"י והלכה ד"א ברה"ר וא"כ מוכח דהא דמחייב ר' יהודה בשובט אין זה משום אב כ"א משום תולדה ע"כ אין נתוסף המנין בשביל זה כ"א בשביל זורק ד"א ברה"ר כנ"ל עוד משונה הירושל' מהבבלי דהכא גם רבנן מודו לר' יהודה דחייב בשובט ומדקדק רק דלא השבי במנין המלאכות וה' יהודה חשיב לה ובירושל' פי"ב ה"א וה"ג פסחים פ"י מוכח דרק ר' יהודה מחייב בשובט ומדקדק על האריג ורבנן פטור וגם משום תולדה לית בהו ע"ש: לאפוקי מאי. עי' ירושלמי (הגרל"ב) דשם איתא רב חונא בשם ר"א לע"ז אתאמרת ר' יוחנן אמר לאסורי הנאה אתאמרת רב חסדא אמר לשעורין אתאמרת אית תניי תני חייב חטאת. ואית תניי תני חייב חטאת בכ"ש מ"ד חייב חטאת מסייע לרב חסדא. מ"ד בכ"ש מסייע לר"א ולר' יוחנן. ובפנ"א כתבתי להני' שצ"ל איפכא מ"ד חייב חטאת בכ"ש היינו כרב חסדא דאמר לשעורין אתמר והכשר להצניע חייב אפי' בכ"ש ושאינו כשר להצניע בעי שעורא רק המצניעו חייב בכ"ש והוא כר' יוסי ב"ח הכא דמפרש ג"כ לשעורין והכא כ"ש קתני ע"כ קאמר האי דלא כר"ש [ועי' ירושל' פ"ח סוף ה"א דלר' מנא שם גם ר"ש לא קאמר רק למוציאיהן הא מצניעין חייב בכ"ש] ומ"ד חייב חטאת הוא כר"א ור' יוחנן דממעט אסורי הנאה דבהו פטור לגמרי ובזה דכשר להצניע חייב חטאת. ולהגירס' שבירושל' צ"ל דבאסוה"נ חייב אפי' בכ"ש וכפי' הנוע"י וא"כ פליגי התלמודים.

(שם ה"ב)

יפ"ע (דף ג' ע"א): ומפיס מורסא. ירושל' ברכות פ"כ ה"ו ובשבת פי"א ה"ב ע"ש ר' יוחנן ושם לא השיב צידת צבי. ועפנ"א שם בשבת דהוכחת הירושל' דפטור ומותר הוא מזה דבעדיות [פ"ב מ"ה] תנן שלשה דברים אמרו לפני ר' ישמעאל ולא אמר בהם לא איסור ולא היתר משמע דאח"כ דמסיק להקל היינו להתיר לכתחלה ובזה ישבתי שם הגירסא דאיתא שם ועל לפסין ערוניות כו' שמוחקו שם הק"ע ולפמ"ש הוא שיך לאותו ענין דבמתני' דעדיות שם נשנה ג"כ ועל לפסין ערוניות שהן טהורות במנין השלשה דברים. וזהו דמדהה הירושלמי דלא הוה מצי למימר ברישא לא חיוב ולא פטור בשביל האי לפסין שבין השלשה דברים שהוא לענין טומאה וטהרה. והי' צריך להאריך ולומר לא חיוב ולא פטור ולא טומאה וטהרה. אבל לשון איסור והיתר כולל גם דיני טומאה שאסור להשתמש בהכלי או מותר משום שהוא טהור ע"ש.

(פי"ב ה"ג)

יפ"ע (דף ק"ג ע"א): יכול עד שיכתוב. ת"כ דבורא דחובה פ"א (הגרל"ב) ילקוט ויקרא תס"ד ובירושלמי פי"ב ה"ג איתא זאת ע"ש ר' יהודה והכא מוכח דלאו ר' יהודה היא דהלא ר' יהודה פליג אח"כ ואין לומר משום דסתם כספרא ר' יהודה ע"כ מייתי לי' הירושל' ע"ש ר' יהודה דהא בת"כ גופה איתא הסיפא ע"ש ר' יהודה ובתורת פלוגתא. ונראה דחסר בירושלמי הסיום מהברייתא וצ"ל הסיפא ע"ש ר' יהודה אומר. ומינה מקשה מהא דבעי עכ"פ שתי אותיות והתם סגי בשובט ומדקדק על האריג.

(פי"ב ה"ד דף ע' ע"א)

יפ"ע (דף ק"ד ע"ב): כתב אות א' בטברי'. עיין מה שכתב ש"ק בפרקין ה"ד בשם רב האי [דטברי' וצפורי היו סמוכות זו לזו ושער א' ביניהם עיין שם וצריך עיון מירושלמי הענית פ"ד ה"ה ואיכ"ר פ"ב דאיתא שם י"ח מיל על י"ח מיל כמן טבריא לצפורי וכן משמע בירושלמי סנהדרין פ"ג ה"ב האי משבונה כו' דהיינו שבונה וכפר שבין טבריא לצפורי וממנה לטברי' ט' מילין ולצפורי ט' מילין. ויש לומר בדוחק לרב האי דמ"ש בירו' תענית ובאיכ"ר י"ח מילין הוא מהתחלת טברי' ע"כ צפורי שהיו עירות גדולות וסמוכות זו לזו וא"ש הלשון י"ח מיל על י"ח מיל. ובכנהדרין השבונה שוכנת כנגד בין טבריא לצפורי ולכ"א דחוק שעור ט' מילין. ובשנדחוק לפרש כן יוסר קושית הגליון מעל הר"י מיג"ש בתשו' שב' ג"כ דבתחום א' הי']. (שם שם דף ע' ע"ב)

יפ"ע (דף ק"ד ע"ב): וכתב ע"ג כתב. בירושלמי כאן ובגיטין פ"ב איתא ר"י ור"ל דאמרי תריהון ל"ש אלא דיו ע"ג דיו וסקרא ע"ג סקרא אבל דיו ע"ג סקרא וסקרא ע"ג דיו חייב ובזה חלוק הבבלי מהירושל' דבבבלי גיטין י"מ. איתא בסקרא ע"ג דיו אמרי לה חייב ואמרי לה פטור ובירושלמי איתא בלא פלוגתא דחייב. גם בדיו ע"ג סקרא איתא בבבלי שם חייב שתים לר"י ור"ל ובירושל' ליתא בדברי ר"י ור"ל חייב שתים. רק חייב. ור' יצחק ברי' דרב משרשי' בשם רבנן דתמן קאמר התם דחייב שתים א' משום מוחק וא' משום כותב:

(פי"ג ה"ה דף ע"ג ע"א)

יפ"ע (דף ק"ו ע"ב): אבל צדין חיה ועוף. בירושל' ה"ה וביצה פ"ג מקשה הא מגינה וחצר אין צדין והא הכא לגינה וחצר מקרי צידה וחייב א"כ מהתם תו ל"ח צידה והכא לא דייק כן הא מגינת וחצר לא ום"ל דה"ה מגינה וחצר רק רמי מברייתא ותי' שם כאן בחצר מקורה כו' והא גינה א"א במקורה אלא כאן בחצר גדולה כו' ועי' ש"ק דפי' דקאי הקושיא על עופות והני' שם בירושלמי לפי פירושו. וקשה א"כ מאי משני בתחלה כאן במקורה הא בעוף ל"מ מקורה דצפור למגדל תנן ולא לבית כדמקשה בגמ' הכא וגם התי' השני כאן בחצר גדול כו' כיון דדחי הא גינה א"א במקורה. אי נימא דבעוף קאי שאפשר לה לפרוח למעלה מה לפני' חצר גדול או קטן הלא גם בחצר קטן יש לפני' מקום נרחב באויר הרבה לעוף למעלה ודלג שור ובכה"ג שאינו מקורה אין נ"מ בעוף בין חצר גדול לקטן. וע"כ דלא קאי הירושלמי לענין עופות דצפור דרור שאני כמ"ש בבבלי כאן וקושית הירושלמי אתי' קאי ומשום דבעי הירו' לאוקמי גם כר' יהודה דהכא האי מתני' דביצה ע"כ מקשה ומתרץ כנ"ל וכן הכא בבבלי מחלק בכדי שלא נצטרך לומר הא ר' יהודה הא רבנן ותתני' דביצה לא אתי' כר' יהודה.

(פי"ד ה"כ דף ע"ד ע"ב)

יפ"ע (דף ק"ח ע"ב): וכל המקלקלין פטורין. כ"ח נ"כ במשנה שבירו' אך בכ"מ שהובאה במקומות אחרים בירושל' איתא כתני' דר' יוחנן לק' קו. כנון בירושל' ב"ק פ"ג ה"ו וכיוצא בכ"ד ועמ"ש לק' קו. בכולהו איתא חוץ מן המבעיר והעושה חבורה ושם פלוגתא דבר' יוחנן [ובשבת פ"ב ה"ה נשמטו דברי ר' יוחנן והוא ט"ס וע' גליון] דב"ק ס"ל אע"פ שא"צ לאפר או לדם ר' יוחנן אמר והוא שצריך כו' ע"ש.

(פט"ז ה"ג דף ע"ח ע"ב)

יפ"ע (דף ק"ד ע"ב): גמ' יוה"כ שחל להיות ערב שבת. בירושלמי ר' זירא בשם רב חסדא קאמר התם דר"ע היא דאילו לר' ישמעאל מבדילין בשחל יוה"כ במוצאי שבת. ובתוס' כ' הכא דאין להקשות ממבדילין משום דאין זה פרסום וכ"כ הרשב"א ועש"ק בירושלמי שם שהקשה על התום' והרשב"א מהירושל' ונראה דכמו דמשני בירושלמי ר' עזרא קומוי ר' מנא אפי' כר' ישמעאל לא יבדיל כיום הוא מבדיל אלא להתיר דבר האסור לו אינו הקטיר חלבי שבת בשבת שמא אינו מותר לו. כן שפיר ידעו התום' והרשב"א מזה רק דקשיא להם לפי הסברא דבבלי. דאמרי' לתקע. אף דאין נ"מ עתה בזה דלענין מה דאין חלבי יוה"כ קרבין בשבת א"צ לתקע דא"כ גם לר"ע תקשה לתקע ורק לר' ישמאל קשי' לי' דלדידיה דחלבי שבת קרבין ביה"כ. הא דאין קרבין ביוה"כ בשבת הוא משום חומרא דשבת קשי' לתקע כי היכי דלידעי דחלבי שבת קרבין ביוה"כ. א"כ בשביל הנ"מ לשנים הבאות קשה לי' לתקע א"כ ה"נ ויותר תקשה לי' יבדילו במוצ"ש בשביל להדיע הדין לשעתו דהלבי שבת קרבין ביוה"כ ואף שאין זה להתיר דבר האסור לו מ"מ משום פרסום הדבר שעי"ז ידעו שיוה"כ קיל משבת ולא יבאו לאסור הקטרת אמורי שבת ביוה"כ. וע"ז מתרצים דאין בהבדלה פרסום ולא יכריחו ממנו דין. ע"כ אינו שיך כ"א בדבר שהוא נוהג עתה וגם ניכר הבדלו שזה הדבר הי' בשבת אסור ועתה הותר וא"ש קושית הש"ק בפשיטות.

(פי"ז ה"א דף פ"ב ע"א)

יפ"ע (דף קכ"ב ע"ב): אע"פ שנתפרקו בחול. בירושל' דלתות הבית דרובה [פי' לרבותא] ודלתות הכלים דרובה. דלתות הבית דרובה אע"פ שנתפרקו מע"ש אסור לטלטלן ודלתות הכלים דרובה אע"פ שנתפרקו בשבת דמותר לטלטלן. ותפסי שם הסברא איפכא דנתפרקו בשבת הוי רבותא. ועי' לק' קכ"ד: דר"י אמר שמואל תפס מהחלה הסברא דבנשבר בשבת קיל משום שהוכן אגב אמו ואח"כ מסיק לדידי' דאדרבה בנשבר מע"ש קיל וכסברת הירושלמי.

(פי"ט ה"א דף פ"ו)

יפ"ע (דף קל"א ע"א): אמר ר' יוחנן לא לכל. בירושל' אחר דברי ר' יוחנן איתא אמר רב שמואל בר יצחק ולמה צריך ר"א לדרוש בכורים בכורים אלא משום דעיקר דחייתן שבת ומכשיריהן מלאכה. ופי' הפ"מ בזה דחוק מאד דמפרש דהוא דחוי לראית ר' יוחנן משום דיש בעיקר דחייתן ובמכשיריהן מלאכה דאורי'. ואינו מובן דאיך הוי סברא דר"י בדרבנן קאי גם פי' הק"ע שם ל"נ לי שהוא משבש ומכנים זאת בדברי ר"י ובענ"ד נראת דה"ק ר"ש בר יצחק דשאני בכורים דבעיקר מצותן ליכא מלאכה [ובמקום שבת צ"ל שבות] דכל מצות בכורים דהיינו שתי הלחם הוא מצות תנופה עם הכבשים ואין בזה כ"א שבות ובמכשיריהן יש מלאכה ע"כ צריכא קרא דל"א ר"א מכשירי מילה דוחין שבת כ"א משום דמילה עצמה יש בה מלאכה ודו"ש משא"כ בשתי הלחם דליכא בעיקר מצותן מלאכה דאורי' כ"א שבות. והארכתי בפנ"א בע"ז שם בבאור הסוגיא בירושלמי שם.

(שם שם דף פ"ו ע"ב)

לרב ששעה (גי' העיטור ש"ג רב שישנא) שאל לר' יצחק בר' אלעזר אמר לון מישחוק קונדיטין (גי' העיטור שאל לר"א א"ל מישתי קנדיטון).

(שם ה"ב)

יפ"ע (דף קל"ב ע"ב): היכי אמרי' אתי עשה כו' גזן מילה. בירוש' ביצה פ"א ה"ג נדרים פ"ג ה"ט איכא למ"ד דאין עשה דוחה אלא ל"ת שבתובה בצדה וכ"ה בפ"ב דחלה ה"א ועי' פסקי תוס' ס"פ דם חטאת ומש"ש (הגרל"ב) והנה על מילה עצמה לא קשה דכבר הקשה בירושלמי נדרים ספ"ג ומשני כיון דכתיב בשר ערלתו כמו שכתובה בצדה דמי אך קושית המקשה ויקוץ בהרתו ויעבוד לא שייכה לפ"ז משום שאינה כתובה בצדה. אולם לפי' התוס' קדושין ל': דהיינו משום דמילה הוי לפני הדבור וזאת קרי לי' בירושלמי אינו כתוב בצדו א"כ צרעת ועבודה הוו שניהם לאחר הדבור וקשי' שפיר. ועי' ש"א סי' צ"ו שהקשה על פי' התוס' מהא דירושל' ביצה גבי כיסוי עש"ב ובמש"ש דמילה כיון שנשנה אחר הדבור שפיר דחי' ל"ת ק"ל מהירושלמי נדרים הנ"ל דמקשה ממילה כנ"ל ואולי מפרש כאן כונת התי' בירושלמי ודברי הר"ש רפ"ב דחלה תמוהים שנשאר בקושיא ממילה דהוי לפני הדבור. ולא זכר מהירושלמי נדרים הנ"ל דמקשה ממילה ומתרץ כנ"ל. ובמק"א דברתי בארוכה ואכמ"ל.

(שם ה"ד דף פ"ט ע"ב) **פירש אינו חוזר אלא על ציצין המעכבין את המילה, אר"י דברי ר' יוסה אפי' פירש חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה, היי דין ר' יוסי היי דתנינן תמן ר' יוסי אומר י"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת כו'.**

בעיטור הנ"ל דף נ' ע"א: אר"י בין על ציצין המעכבין בין על ציצין שאין מעכבין חוזר דתנן ר' יוסי אומר יום ראשון שחל להיות בשבת כו'.

(פ"כ ה"ב דף צ"א ע"א)

יפ"ע (דף ק"מ ע"א): ר"א אומר א' זה וא' זה אסור. בירושלמי ר' יוסי בשם ר"א ביד מותר בכלי אסור והוא כמ"ש בבבלי כ"א לקטן קם ר"א בשטתי' דשמואל אך מה דאיתא שם ר' יוחנן בשם ר' ינאי ממעך בין ביד בין בכלי ואמר לו ר' יוחנן והלא לכלבים אין עושין ר' חזקיה ר' אבהו א"ר יוחנן ממעך בין ביד בין בכלי ע"ש קשה לפי' המפרשים דתקושי' והלא כו' היינו שאין דרך למעך ביד ע"כ רק ביד מותר אבל בכלי אסור. מלבד דאין הקושי' מהדרה דמקשה אכלי ומתמה אמיעוך ביד. הוא דלא כ"א ממה שסובר כאן ר' יוחנן דמתחלה ס"ל בין זה וזה מותר ואח"כ קם בשטתי' דר"א דשניהם אסור. ועי' פנ"א שהגהתי בענ"ד בירושלמי דצ"ל מתחלה בשם ר' ינאי ממעכו בכלי ולא ביד כדאיתא הכא בשם רב ומקשה ע"ז ר' יוחנן אמאי אסור ביד דאטו כל יומא ממחו לי' ביד הלא גם לכלבים אין עושין כן והי' שינוי גדול וכדמקשה הכא שמואל ומסיק ר' יוחנן אלא בין ביד בין בכלי מותר והוא כר' יוחנן הכא מתחלה.

רוח זקנים לירושלמי עירובין

פרק א–ד

(פ"א ה"א)

יפ"ע (דף י' ע"ב): פם שלש אמות. בירושל' ה"א שלש אמות וכ"ש. והאי כ"ש הוא לידון משום לחי ע"ש ומקשה שם ויעשה פם ד"ט ועי' גליון שפי' להעמיד בארכו של מבוי ולפמש"ל ה. דגרסי' התם בירושל' כדי מקום אבל בכדי מבוי בעינן ד' אמות אין לומר כפי' הנ"ל ונ' להגיה כאן בירו' ד"א וכבגמ' כאן ובפנ"א כתבתי לפרש עפמ"ש התב"ש בחידושיו לעירובין שצוה"פ יהיה סמוך לכותל משני הצדדים ע"כ קאמר דיעשה פם ד' בכלות עשר אמות רוחב הפתח ומהפם עד הכותל יעשה צוה"פ. והיינו דמייתי את"כ ע"ז דאית תנא תני קנה ודוקרן היינו צה"פ לחוד מהני וכ"ב פם ד' דחשיב לי' כסתום ואית תנא תני דבעינן פם ד"ט עם צוה"פ ועי' פנ"א שהוכחתי ממסקנת הירושל' כהמק"ח דצוה"פ סגי בצר א' סמוך לבית.

דף יא ע"א אמלתרא ברחבה מאי. בירושלמי נותן אמלתרא בפתח המבוי לרוחב אתאמרת ורבנן עבדין לה אפי' בגובה ופי' הק"ע שאם עשה תקון בגובה ג"כ מהני לרוחב. והפ"מ פי' דקאי אצוה"פ דמהנ גם לגובה מעשרים וקשה הא בה"ט שם שקיל ומרי בגובה מעשרים אי מהנ פאה דהיינו צוה"פ ופליגי בזה ר"ל ור' יוסה וכ"ה בכראים פ"ד ה"ו והו"ל לאתויי הכא האי פלוגתא. ואולי הכא בצוה"פ דעם ציר ובן ציר מיירי דעדיף. ומ"מ קשה הא בכה"ג דבציר ובן ציר מבואר בירושל' סוף ה"א דמהני ברוחב ואיך מתמה כאן עלה וכא כפרוץ במלואו דמשמע הקושי' על רוחב דאגובה אין שייך קושי' זו גם התי' נעשית כאכסדר' דא יתכן וכי אכסדרה גבוה יותר מכ'. ובענ"ד נראה דט"ם כאן וכן צ"ל לגובה אתאמרת [דכן מפורש שם לעיל דמהני לענין גובה אמלתרא] ורבנן עבדין לה אפי' ברוחב ורק בזה חלוק מהבבלי דהכא מבעי' לי' והתם פשיטא לי' וע' גליון שם בפי' אמלתרא דמחולק הבבלי מהירושל' דלהירושל' בעינן ד"ט ע"ש: מתני לי' רב יהודה. בירושלמי חנניה בר שלמיא וקאמר שם א"ר יוסה רבנן דהכא כדעתון רבנן דתמן כו' קנה מיכן וקנה מיכן וגמי עך גביהן אינון אמרין דיית כן [היינו דלא כמתני' בצוה"פ א"צ למעט] ורבנן דהכא דאינון אמרין ציר ובן ציר לא יהא מחוסר אלא דלת אינון אמרין דאית כן [כבמתני'] ולא דא היא קדמיית'. פי' לגיר' הירושל' בדברי ב"ה צוה"פ מיכן א"כ הו"ל כדלת ובמאי פליגי עם ב"ש ומשני א"ר בא ע"י דלת הוא ננעך. שראוי עכ"פ לנעול משא"כ בציר וב"צ דאין שייך נעילה בלא דלת.

(שם שם)

יפ"ע (דף י"ב ע"א): רבי אומר בשני פסין. בירוש' כאן ה"א מוחלפת השטה. ושם שנה הק"ע בפירושו דאיתא שם ר' ירמיה בשם ר"ח הלכה כדה"א ב' פסין ובלבד פם של ד"ט מיכן ופם של ד"ט מיכן ור' יוסי בשם ר' יוחנן הלכה כדה"א ב' פסין ואני אומר בפם א' ובלבד פם של ד"ט מיכן ושל ד"ט מיכן ואין כאן אלא פם ג"ט מיכן וג"ט מיכן היידו אמר בשם ר' יוחנן פם כ"ש מיכן ופם כ"ש מיכן וגריס הק"ע ואני אומר פם א' ובלבד של ד"ט ואין כאן אלא ג"ט מיכן וג"ט מיכן. פי' שמעמידו להפם ד"ט באמצע ולא נשאר רק ג"ט מיכן. וטעה בין טפחים לאמות דחשב כאן שיעור פתח י"ט ובאמת הוא י' אמות גם היידו אמר כו' דחוק לפירושו גם פי' הפ"מ דחוק מאד בזה. ונראה בענ"ד דהאי ובלבד כו' דברי הירושל' הם וכמו אמר מר ובלבד כו' מיכן כו' ומיכן. ומקשה ע"ז הא אין כאן אלא פם ג' מיכן וג"ט מיכן דהיינו לר' שיון בירושל' ה"ו דס"ל קטנה בי' וגדולה בי"א איך ניתרת הגדולה הא אין כאן כ"א ג' מיכן וג"ט מיכן וע"כ לומר דל"ב פם ד' וכיון דאפקתי' מד' אמרי' דע"כ לר' יוחנן כ"ש מיכן והוא כבגמ' דילן וא"ש הלשון והענין: לשון ים. עמ"ש לקמן פז ע"א: **ע"ב** ובתים חצרות עמ"ש שבת קל"א ע"ב: סבר שמואל למימר. בירושל' ה"א פ"ו ה"ח שמואל שאל לרב כו' א"ל כל שהוא הכין דרייא דארעא דישראל מרבעין ופי' חצירות של א"י הם מרובעים

(שם שם)

יפ"ע דף כ"ב ע"ב): תל המתלקט. עי' ירושל' פ"א ה"א ושם פלוגתא אית תני מתוך ג'. ועמ"ש בזה שבת ק: מסרה ליחיד. עפ"ז נראה לפרש בירושלמי פ"ח ה"ח במאי דקאמר מתני' פליגא על דר"ל דאמר אין רה"ר בעולם שבילי כו' דהקושיא הוא מהדיוק דדוקא כה"ג דלא ניהא תשמישתיה אבל היכא דניהא הוי רה"ר וקשי' לר"ל ופי' הק"ע ופ"מ דחוק דמאי ק' מטומאה לשבת.

(שם ה"ו)

יפ"ע (דף ט' ע"ב): ומותבינן אשמעתין. ה"ג מקשה רב חסדא בירוש' ה"ו ומשני אבא בר רב חונא תפתר במשוכין יתר מעשר וזה אין לו באור לפי המפרשים דהיינו הא דהכא נכנסין כותלי קטנה בגדולה דקשה דעשר משמע אמות ול"ל כולי האי. ונראה בענ"ד לפרש דקאי על כותלי הגדולה שנמשכין ומופלגין זה מזה ביותר מעשר והוא דהירושל' ס"ל דהא דבעי ר' יוסי לחי ג' טפחים הוא רק ברחוק מן הכותל פחות מג"ט ע"כ בעי עומד מרובה דלא נימא אתי אוירא דהאי גיסא כו' אבל בסמוך לכותל מודה דבכ"ש סגי וע"כ מוקי הירושל' במופלגים כותלי הגדולה מהקטנה בכך צד פחות מג' דלהגדולה מצטרפים הכותלי קטנה להגדולה דלא יהי' פרצה יותר מעשר. אבל להקטנה משום לחי ל"מ כיון דליכא עומד ג' לרבות על החלל וכר' יוסי. ואח"כ מסיק טעמא אחרינא כיון דמופלגת מעט מכותלי הקטנה הם נדונות לגדולה ולא לקטנה ולא מקרי נראה מבחוץ וליכא קושי' משם וסוגי' דהכא מוכיח מזה דלא כמ"ד נידון משום לחי בנראה בחוץ ושוה בפנים ועמ"ש לקמן בזה ועפנ"א ופי' המפרשים דחוק בזה: קטנה בעשר. עמ"ש לק' יב ע"א.

(שם שם)

יפ"ע (דף ט"ו ע"ב): אין עושין אותו לא דופן. בירושל' איתא ברייתא עושין אותו דופן ואין עושין אותו לחי דברי ר"מ ופליגי בזה ר' אחא ור' יוסי ר' אחא ס"ל תרי תנאין אינון ומ"ש עושין אותו דופן ה"ה לחי ורבנן היא ומ"ש ואין עושין לחי ה"ה לדופן וחכ"א ללחי אבל לא לדופן הוא תנא שלישי ור' יוסי ס"ל דגם ברישא חד תנא הוא ואין כאן כ"א פלוגתא משנים. והוא דרבנן ור"מ ס"ל דמה"ת הוי' מחיצה רק דרבנן ס"ל בדופן גזרו שמא תברח ובלחי דרבנן ל"ג ור"מ ס"ל דבדופן לסוכה ל"ח משום דיחיד דעתי' עלוי' ומבוי דרבים חיישי' שלא ישימו לב ועפנ"א מ"ש בישוב פשט הירו' לפ"ז שם.

(פ"ב ה"א דף ט"ו ע"ב)

יפ"ע (דף כ' ע"א): באו נמי. בירושלמי באו מים בשבת כבר נכנסה שבת באיסור ועי' מה"פ שם דס"ל להירושל' מחיצה הנעשה בשבת ל"ש מחיצה ועי' בירושלמי פ"ו ה"ד ובענ"ד קשה לומר כהפ"מ דהירושלמי יסבור נגד התוספתא שבת פי"א ומובא שבת קא: ערובין כ. כה. וליכא פלוגתא בזה אלא נראה דרק לענין חסרון עירוב אתמר כמו לקמן ע: וערש"י שם וכן בשיירה לעיל ומים דהכא דההיתר בשביך שיירה ומים ולא הי' בתחלת שבת דמי לעירוב אבל המחיצה הוי מחיצה לענין שבת.

(שם ה"ב)

יפ"ע (דף י"ט ע"ב): בירושלמי ה"ב מפרש לר"מ דיומרין ופשוטין ולר' יהודה דיומדין ולא פשוטין ועי' ה"א שם כמה יהא דיומד ארוך ולא יהא צריך פשוט א"ל פחות מג' כסתום יותר מששה הופלג אלא כי אנן קיימין מג' עד ארבעה כו' ותמה הגליון איך ישקה הפרה. ופשוט דלא קאי להקטין ריוח של פתח מקום ההשקאה כ"א על יתר החללים שבין דיומד לפשוט ובין פשוט לפשוט כשמרבה בפסין ואפשר כותנו כן שם אבל א"צ לאריכות בזה.

(שם ה"ד דף ט"ז ע"ב)

יפ"ע (דף כ"ג ע"א): וצריכא. בירושל' א"ר יודה אביו דר' מתנייה מתני' אמרה כן עושין פסין לביראות ולא לבורות והא תנן אבל לבור היחיד כו' דברי ר"ע אלא כי אנן קיימין לבור הרבים ודכותה עושין פסין לבאר הרבים ועי' ק"ע ופ"מ ודחוק. וג' דהכל מהראי' דביראות מלבד דממעט באר היחיד כפשוטו ממעט ג"כ בור הרבים. דאי נימא דביראות הוא בין דרבים בין דיחיד י"ל דמה דנקט ביראות ולא בורות הוא משום דבור הוא דוקא דרבים ולא דיחיד אך א"כ היינו ר"ע ולעיל ית. מפרשינן הכי דתיתי אפי' כר"ע והירושל' לא ניחא לי' בזה דמשמע דר"ע פליג על ת"ק וע"כ ביראות היינו דרבים ולא דיחיד דלא כר"ע דמתיר באר היחיד וכיון דביראות אינו רק דרבים ע"כ הא דנקט ביראות ולא בורות ע"כ ממעט גם בורו' דרבים וכר"י בן בבא: ושירים עי' רש"י ע"ב דהיינו ד"ט וב"ה בירושל' כאן וכלאים פ"ו שמואל אמר שני שלישי אמה.

(פ"ג ה"א דף י"ט ע"ב)

יפ"ע (דף ל' ע"א): ככר זו הקדש. בירושל' ר' אחא בעי ואין אדם נשאל על הקדשו ר' אחא אמר ר' מיאשא בעי תמן אר"ש חייא ברי' דרב ע"ז שעשאה לחי מתרת והכא את אומר הכין א"ר אלעזר תמן מ"מ נסתם המבוי והכא מה אית לך. ונראה דהיא השובה גם לשאלה הראשונה דל"מ מה שיכול לשאול כיון דהשתא ל"ח לי'. ובבבלי מצינו לק' ע"ב לסומכוס דאי בעי מתשיל מ"מ י"ל דאימת שייך זאת רק באופן שמותר לאחרים רק לכ"ד דבעינן ראוי גם לו מועיל דאי בעי מתשיל שיקרא ראוי לו. משא"כ מה שא"ר כלל גם לאחרים ל"א בשביך דאי בעי מתשיל לחשבהו כאוכל: **ע"ב** וכל כלי תשמישו. שם בירושל' מתני' כב"ש דבש"א כו' אם היו כלי תשמישיו שם כו' ע"ש דכלה מקשה שם באין באור נכון בפי המפרשים ובענ"ד נראה לפרש דקשי' לי' להירושלמי אמתני' לכהן בבית הפרס. מאי רבות' בזה כיון דמערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה אף שא"ר להם משום דראוי לזולתם א"כ כ"ש לכהן בבית הפרס דהמאכל עצמו ראוי לו רק שאינו יכול בעצמו ליקחנו ויקחנו ע"י אחר ואין זה רבות' כ"א לב"ש דס"ל דבעינן שבעצמו יגיע שם עם כלי תשמישו ובזה קמ"ל דבהפ"ר משום דהוא דרבנן שרי וע"ז מתמה מתני' דב"ש. ומשני סומכוס כב"ש פי' דסומכוס קאמר לה דאיהו ס"ל בזה כב"ש דבעינן ראוי לעצמו ע"כ קמ"ל דבזה לא ס"ל כב"ש שיהי' מקום העירוב ראוי לילך שם בעצמו. ומקשה מעתה אפי' בבה"ק. ומשני שכן ראוי הוא לעבור על השבות פי' דס"ל לסומכוס בזה ג"כ כב"ש שיוכל לילך בעצמו דוקא רק בבית הפרס משום דהוא דרבנן ראוי הוא לעבור כו'. ום"ש בירוש' אח"כ שכן הוא ראוי ליכנס בשידה כו' הוא פי' לדברי ר' יהודה דאמר במתני' אפי' בה"ק מפני שיכוך כו' ותיבת ולוכל הוא ציון לסוף מתני'. וגם בלא ציון דרך הירושלמי להתחיל באור מאמר אחר. וראיתי לא' פי' דהשבות הוא דהשידה רתום בסוסים. ודוחק גם פי' הפ"מ דחוק מאד ובענ"ד נדא' ט"ש.

(שם שם דף י"ח ע"ב)

יפ"ע (דף כ"ז ע"א): כמהין ופטריות. בירושלמי הלוף והקולקס ע"ד דרבנן אין מערבין בהן ומפרש הק"ע דגדלין מאויר והגליון השיג עליו וכ' משום דאינו נאכל בלא תיקון והנה פי' הגר"א ידוע דפי' הכא דקאי גבי מעשר. ובירושלמי כאן ובמע"ש הוא בפלוגתא לר"ע נקחין בכסף מעשר ולר' ישמעאל אין נקחין וקשה מאין לי' דמתני' ר' ישמעאל היא דלמא ר"ע היא וי"ל דבירושל' לית' בדברי ר"ע וגדולי קרקע אבל להבבלי דגרים וגד"ק גם לר"ע אמעוט כמו"פ ובשם הגר"א נאמר דמני' בירושל' ומחק כמו"פ. והא דלא קאמר הגמ' בעירוב והאיכא כפניות ופולין יבשין שאין מערבין בהם כמ"ש לק' ולוף וקולקס שבירושלמי י"ל דהם בכלל מלח שאינו נאכל כמו שהוא בלא חיקון ובתשו' הארכתי בזה ובד' התום' ד"ה מאן שכ' דכמו"פ נקחין בכסף מעשר ואין מערבין בהם ובד' הרמב"ם ואכמ"ל.

(שם ה"ב)

יפ"ע (דף ל"א ע"ב): בש"א אין מאכילין. בירושל' ה"ב ר' יעקב דרומיא בעי מתני' דלא כב"ש דתנינן ושל דמאי [באתרוג] ב"ש פוסלין כו' רב ששת בשם ר"ח רובה טבל שיש עליו תנאי מותר לטלטל כיצד הוא עושה נותן עיניו כו' וכ' הפ"מ דהך דטבל נגררה ממס' דמאי ומפ' מפנין ובענ"ד שיך הכא דלא תימא מתני' גם ב"ש היא ומשום דמעשרין את הדמאי בבהש"מ ויכול להפריש וליכא אפי' שבות אבל באתרוג ל"ל הכי כיון שהוא עדיין טבל ואין זה לכם. לואת הביא הך התנאי דגם בודאי מותר בבהש"מ כמ"ש התום' יומא נה: וברי"ש דמאי פ"ד מ"ד פ"ז מ"ד ועכ"ז אין מערבין בודאי טבל וע"כ דמ"מ כיון שלא הפריש ולא התנה והוא בטבלו ל"א הואיל כו' ומאחר דב"ש ס"ל דדמאי ג"כ לא מקרי לכם אין מערבין ומתני' דלא כב"ש.

(שם ה"ה דף כ"ג ע"ב)

יפ"ע (דף ל"ו ע"ב): אם באו. בירושלמי מאן תנא אם באו אם לא באו ר"מ חיידן ר"מ הברוי' אמרין ר"מ דקדושין כו' עד שיכפול הנאו ר' יוסה אמר ר"מ דערובין דתנינן אם ספק ר"מ ור"י אומר ה"ז חמר גמל ומסיק שם דלר"מ אפי' כבני עירו לית לי' ומשום דלא כפל תנאו לומר אם אינו ערוב שם יהי' כבני עירו נעקר בין כך מבני עירו ונשאר קרח מיכן ומיכן ואצ"ל כמ"ש הק"ע ופ"מ בה"ד הך דר"מ באופן שערבו בני עירו לצד אחר ועטש"ל לה. ד"ה חמר.

(פ"ד ה"א דף כ"ז ע"א)

יפ"ע (דף מ"ח ע"א): שמנה על שמנה. בירושל' ה"א ר"י בן פזי בעי ד"א שאמרו תחום הן או אינן תחום אין תימר תחום הן אין נותנין לו

ד"א מב' מקומות אין תימר אינן תחום נותנין כו' ולפ"ז פליגי בזה היינו טעמייהו. ובזה י"ל רומי' דר"ז דשם אמר תחום הן ובסוף הוא אמר אינן תחום דהתם לדעת ר"ש קאמר ובסוף ה"א לדעת ר"ג קאמר שאינו מקפיד על ד"א. ששבת בהן. והק"ע מוחקו שם והפ"מ מפרש אינן היינו אינו שהם. ובענ"ד פשוט כנ"ל.

(פ"ד ה"ב דף כ"ה ע"א)

יפ"ע (דף מ"ג ע"א): שפופרת. בירושל' מצודות היו לו לר"ג ומקשה שם ול"ל עד שלא השיכה ואפי' משחשיכה ולא ר"ג היא ומשני תפתר שהי' בנמל יותר מב"ס ולא יהיו [נראה שצ"ל היו] מהיצות גבוהות עשרה ולא יהיו [היו] פרצות יותר מעשר ולא יהא [היה] עומד כנגד עומד ופרוץ כנגד פרוץ. ונראה פי' דקשי' לי' שיהי' נחשב הספינה והנמל לרשות א' כשיהי' פרוץ להנמל ביותר מעשר וכנגדו גם מהיצות הנמל פרוץ והו"ל כרשות א' ונחשבים מהיצות הנמל והספינה כא' ע"כ משני שהי' יותר מב"ס או שלא היו מהיצות לנמל או שלא היו הפרצו' יותר מעשר דהו"ל פתח ורשות בפ"ע או שלא חי' פרוץ דנמל נגד פרוץ שבספינה ע"כ הו"ל רשות בפ"ע וזה דלא כפי' המפרשים שם ועי' רמב"א.

(שם ה"נ)

יפ"ע (דף מ"ד ע"א): מ"ם הבלעת תחומין. בירושלמי א"ר חונא והן שיהו ד' אמות אוכלות מתחום טברי' ומתחום מגדלה ר"ה בשם רב אדא בר אחווה ר' לא בשם רשב"ל ואפי' יצא למגדלה וחזר כאלו לא יצא ועק"ע זפ"ם ולדידהו האי וחזר אין לו מובן ונ' בענ"ד לפרש דהיינו פלוגתייהו דהכא ע"פ לישנא בתרא שברש"י דר' חונא ס"ל דכיון שנבלע תחום טברי' בתחום מגדלה ד"א יכול לילך לביתו למגדלה ושם הוא כבני עירו ובשם רשב"ל דלא הפסיד גם התחום שמטברי' ואף אחר שבא למגדלה וחזר לא הפסיד תחום שנתנו לו חכמים ומסיק אפי' יצא מזיד היינו אפי' חזר מזיד ג"כ הו"ל תחומיו א"ר פנחס מתני' אמרה כן שכל היוצאים כו' והוא ע"פ גיר' הירושל' שכל דהוא נ"ט לשלפניו ומירי גם מקודם ביצא להציל ולענין מאי נותנין לו שם תחום הא יכול לשוב לביתו אפי' רחוק כמה וע"כ היינו שאם מובלע בתחומו יכול ג"כ לחזור אף שלא באונס. כן נ"ל באור הירושלמי ועפנ"א.

(שם ה"ה דף כ"ח ע"ב)

יפ"ע (דף מ"ה ע"ב): הואיל ונעור קנה. כ"ה ג"כ בירושלמי ומ"מ נראה דס"ל להירושלמי דגם בכלים אית לי' לריב"נ קונין שביתה. ולא הוצרך לטעם זה כ"א משום דקי"ל הלכה כריב"נ להקל וכמ"ש כאן ובירוש' פ"א ה"א כאן ה"ה פ"ו ה"א וה"ב ובכלים לית הלכתא כותי' משום דהו"ל להומרא והו"ל הרי קולי דסתדי אהדדי לזאת אמר דיש טעם לחלק ע"כ לא פתרי אהדדי ובפנ"א לירושלמי עירובין פ"א ה"א הארכתי ועמ"ש לקמן ר"פ הדר.

(שם שם)

יפ"ע (דף מ"ו ע"ב): הפצי הנכרי. בירושל' כה"ג גר שטבל לאחר שהאיר המזרח ע"ש דקפי' הק"ע והפ"מ האיבעי' אם הלכה כריב"נ וקשה הא גם לריב"נ י"ל דאינו קונה כמ"ש כאן דל"ד להפצי הפקר וגם לרבנן י"ל דקנה באמצע שבת כבגליון שם גם לפירושם מ"ש אח"כ ברר לי מבעו"י הוא ענין אחר ופירושם בו דחוק מלבד שמגיהים ומסרסים ונראה דה"פ דאבע"ל אליבא דריב"נ דהלכה כותי' וז"ש מה אמר כלומר ריב"נ ופשוט לי' מהא דאמרי' הלכה כריב"נ ברר לו. פי' דק"ל כיון דר' ס"ל כריב"נ למה הביא פלוגת' דר"א ור' יהודה בענין הד' אמות והיכי משכחת לה דברי ר' יהודה שאם ברר א"י להזור דאם ברר משחשכה בודאי יכול להזור וע"כ בברר מבעו"י וקשה הא מבעו"י לא היה יודע שיישן ודעתו הי' לאלפים לכל רוה ואמאי א"י להזור כשנעשה שינוי שיישן ואבד תהומו וברורו הוי בטעות ואי נימא כריב"נ ולא אבד האלפים א"כ מאי נ"מ בהד"א לאיזה צד שיחשבם דדוח"ל דהנ"מ לאיזה צד להמשיך התחום יותר ולזאת בעי למפשט מבאן דמיירי בגר דלא קנה אלפים גם לריב"נ ורק ד"א יש לו ע"כ אם ברר א"י להזור דדוקא בישראל דתלוי בקדוש היום אם לא ברר מקודם יכול אה"כ לברור ולהזור אבל בגר דשעתא דידיה בשעה שטבל אם יברור אז א"י להזור בו וש"מ דאין לו כ"א ד"א גם לריב"נ. ודחי דלא על הדא אמרה כו' היינו דהפלוגת' היא על דין מי שהוציאוהו. ומקשה ע"ז ר' בון מודה ר"י שאם ברר יכול להזור בו. פי' דאי אמי שהוציאוהו קאי דהוי בשבת אמאי א"י להזור בו וע"כ דקאי אגר וקנה שביתה בשבת עצמו לד' אמות ע"כ אינו יכול להזור וש"מ דאין לו תהום אלפים גם לריב"נ.

(שם ה"ו דף כ"ט ע"א)

יפ"ע (דף מ"ד ע"ב): ענולות דברי ר"ח בן אנטיגנוס. בבמד"ר פ"ב גם ד"א לשלטל הם ענולות לר"ח והיינו רחב"א דהכא וכ"ה בתנחומא במדבר ט' ולהק"ע בירושלמי ה"ו וגירסתו שם מודה רחב"א באמות דמרובעות אינו כפי המדרש ולהפ"מ אין סתירה להמדרש ע"ש ויש לעיין להירושלמי בפרקין ה"א דאמר כשנפנה נפנה מן הצד. ובשהוא מתפלל מתפלל לוכסן א"כ לרחב"א היכי עביד כיון דלדידיה ל"ל אלכסון וא"כ אפשר לומר כהק"ע דמודה בד"א דמרובעות והירושלמי לשיטתו משום דא"א בענין אחר והמדרש י"ל דס"ל כהבבלי לעיל מ"א: דיוצא מחוץ לד"א משום גדול כה"ב א"כ אפשר לומר ד"א ענולות לרחב"א.

(שם ה"ח דף כ"ט ע"ב)

יפ"ע (דף נ"א ע"ב) ור"ח אמר מחלוקת במקום פלוני. מל' הירושל' משמע כר"ג דאיתא שם אע"ג דא"ר יהודה עיקר ערוב ברגלין. ובלבד שלא ישב בתוך ביתו ויאמר שביתתי במקום פלוני וכן מוכח לק' ה"ט לפתרא בתרא שם דיכול לומר שביתתי במקום פלוני ביצא מן העיר לר' יהודה וצ"ל במסקנת הירושלמי דמסיק ע"ז אלא יוצא כו' במקום הזה פי' במקום פלוני ועי' תוספתא פ"ג ובהגהות הגר"א שם ויש שם שבוש בהגהות שכ' לא יצא וצ"ל יצא בדברי ר' יהודה ע"ש.

(פ"ה ה"א דף ל"א ע"א)

יפ"ע (דף נ"ה ע"א): כמין שני פגומין. עי' תוס' ד"ה עיר ובענ"ד סבואר היא בירושלמי ר' יעקב בר אחא ר' יסא בשם ר' יוחנן מאיכן מעברין מכנגד השקוף עד אלפין אמה [נראה פי' שלא הי' ב' תחומין בין הפגומים] אבל מכנגד העיר אפי' כמה [היינו באורך נגד העיר אין קפידא שיומשך יותר ע"י בורגנין כמה אלפים] א"ל אוף אנא סבור כן א"ל ומה חמית מימר פגום או נאמר ההן גו פגום [פי' שנאמר דגם המרחק שכנגד העיר דינו ככין הפגומים כגו פגום דבעינן שיהי' מובלע תחומיהם זה בזה] אר"נ עד ראשה דמרינתא מלתיה דר"ש אמר כן דמר רשב"י יכול אני לעשות שיהו מהלכין מצור לצידון כו' ע"י מערות ובורגנין כ"נ בענ"ד פי' הירושלמי רק דק' לפ"ז איך לא הביאו התום' והרא"ש את הירושלמי לראיה דבעינן הבלעת תחומין ביניהם.

(פ"ה ה"א דף ל"א ע"ב)

יפ"ע (דף נ"ו ע"ב): דמבלעי בדגלה. עי' ראש"ש כו' ג' שהביא בשם ירושל' [והוא בה"א כאן] מהו לתן עבור לעבור מלת' דרשב"י אמרה כן נותנין עבור לעבור דמר רשב"י יכול אני לעשות שיהו מהלכין מצור לצידון מטבריא לצפורי ע"י מערות וע"י בורגנין [כאן להילוך כאן לעבור] ר' אחא אומר אתפלגון ר"ח רובא וב"ק ח"א הר"א בעיר גדולה אבל בעיר קטנה לא תהא התוספת יתירה על העיקר וכ' הרא"ש דמשמע דפליג הירושלמי עם הבבלי ע"ש והש"ק תמה הא הירושלמי מחלק כאן להילוך כאן לעבור ועי' גליון ובענ"ד נראה בפי' הירושלמי כאן להילוך כו' דשייך לדברי רשב"י שיכול לעשות שיהו מהלכין כו' ע"י מערות ובורגנין ע"ז קאמר במערות שיש בנין על פי' נחשבות כד"א במדת התחומין. והממוכין בתוך ע' ושירים הם לעבור ומרבעין ממנה ובזה עשה שיוכלו להלך מצור לצידון ולא שמחלק בכך דהלא ליכא שם קושי' כלל וא"צ לתירוץ וזאת אין נוגע זה לדין הרא"ש כלל ופשוט בענ"ד.

(שם שם דף ל"ב ע"ב)

יפ"ע (דף נ"ה ע"ב): מתיב רב חסדא. וכן מתיב אסי בירושלמי רק דשם מקשה איך היו הולכים למדרשו של משה וכתבתי בק"א דהתם הוכרח להקשות מב' הצדדים דהירושל' ס"ל די"ב מילין דאורי' ופריך לכ"ע זאת מרוח א' לא היה קשה דאפשר לו לצאת לצד אחורי המחנה ולהרחיק כמדת אהלו שבראש המחנה רק אותו האיש שנפנה והי' צריך ג"כ ללכת לבית מדרשו לצד השני הנ"ל יותר מי"ב מיל אבל הבבלי פריך למ"ד תחום אלפים דאורייתא כמ"ש הריטב"א ע"כ קשי' לי' גם מרוח א' והארכתי גם בישוב קושי' הש"ק ואכמ"ל.

(שם שם)

יפ"ע (שם) דגלי מדבר קאמרת. בירושלמי ר' יוסה קאמר בהפך כיון דע"פ הדבור הוי כחונין לשעה ור"י בר' בון אמר כיון שהבטיחן הקב"ה להכנסם לארץ כמו שהוא לעולם ור' אבון משני דעשה משה להם שלשה צריפין וג' בורגנין ובזה הוו כקביעי וכן אמר בירושלמי שבת לענין בנין וקשירה דבמשכן דל"ה לשעה אלא לעולם.

(שם ה"ב דף ל"ד ע"א)

יפ"ע (דף נ"ו ע"ב): אלפים אמה. כ"ה ג"כ בירושל' ע"ש ר' יעקב בר אחא ר' יוסא בשם ר' חנניה ושם ר' יוסה מבעיא לי' היו שנים פי' הק"ע שהיו משנ' עברים שני חיצונים כזה * * האמצעי מהו שידון לכאן ולכאן מה צריכה לי' כשהיו שנים מהלכין * * אבל אם הי' א' כו' ונראה דבמקום אבל צ"ל אלא ופי' כשהיו שנים מהלכין בתמי' בזה פשיטא דזה יכול לחשוב לכאן וזה יחשוב האמצעי לעבר השני אלא כי קמבעי' לי' כשהיה א' מהלך אי נימא דנדון לכאן ולכאן.

(שם ה"ג דף ל"ה ע"א)

יפ"ע (דף נ"ח ע"ב): כיצד מקדרין. הכא משמע דחכמים מודו לר"מ דמקדרין ובירושלמי ה"ג אמר דחכמים פליגי וס"ל אין מקדרין וקאמר ר' יוסי ר' אבונה בשם רב יהודה כו' העליון כנגד ראשו והתחתון כנגד רגליו [נראה דצ"ל איפכא העליון כנגד רגליו והתחתון כנגד ראשו] כ"ע מודו שמקדרין. העליון כנגד ראשו וההחתון כנגד מתניו [גם כאן צ"ל איפכא] כ"ע מודו שמקדרין מה פליגין כנגד לבו רמ"א מקדרין וחכ"א אין מקדרין.

(פ"ה ה"ה דף ל"ה ע"ב)

יפ"ע (דף נ"ט ע"א): אותה לחצאין. בירושלמי ע"ש תני ר' יהודה וכן בבבלי לק' ע"ב מוקי להברייתא כר' יהודה ושם בירושלמי מקשה מחלפא שטתי' דר' יהודה דתני ר"ח כיצד מתירין רה"ר כו' לא על הדא אתאמרת אלא על הדא אפי' עיר גדולה כאנטוכיא ואין בה אלא דלת א' בלבד מערבין. עלי' תני ר' יהודה אין מערבין לחצאין. ועי' בריטב"א פי' דס"ל גם בעיר של רבים אין מערבין לחצאין [והא דבעי שיור י"ל דהבדיל בצוה"פ דכה"ג מערבין לחצאין כמ"ש הרא"ש סי' ט'] ולזאת מקשה מהא דר' יהודה כיצד מתירין כו' דמשמע דרק זה המקום מתיר [ובתשב"ץ ח"ב סי' ל"ה ראיתי שמביא הירושלמי ומעתיק הקושיא מר' יהודה מהא דמי שיש לו ב' בתים משני צדי רה"ר דמשמע דרק בתים שלו מתיר ושאר רה"ר נשאר בלא ערוב וא"ש יותר דמוכח דמערב לחצאין] וליכא לתרוצי דהתם בעיר של רבים כיון דגם בעיר של רבים אין מחצין. ומשני דעל הדא אתאמרת כעיר של אנטוכיא מערבין א"כ כולה מתוקנת במחיצותי' והתם דוקא אין מחצין אבל כשבמקום א' לא נתקן במחיצות אין קפידא וכ"כ הרא"ש ועפנ"א והק"ע והפ"מ לא יצאו י"ח באור בזה.

(שם ה"ז דף ל"ז ע"ב)

יפ"ע (דף ס"א ע"ב): אמר שמואל. בירושלמי ה"ז פלוגתא דשמואל ור"א ומשמע התם דבהניח פליני ובשבת מודה שמואל כדמוכח הכא ושם בה"ח ר' יעקב בר אחא בשם ר"א הניח ערובו בקרפף אין לו ממקום ערובו אלא אלפים אמה. וקשי' דר"א אדר"א וכ' הש"ק שם דמיירי שם בקרפף יותר מב"ס. ומוכח דבשבת מהני גם יותר מב"ם כהרמב"ם ולהרשב"א י"ל דמפרש דמיירי התם דר"ע דמחלק בין שבת להניח. ומיושב קושי' הש"ק להרשב"א מהירושלמי די"ל דמיירי התם גם בפחות מב"ס ולר"ע ולא קשה דר"א אדר"א.

(פ"ו ה"א)

יפ"ע (דף ס"ב ע"ב): אמר שמואל הלכה כראב"י. בתוספתא פ"ה מבואר אחר דברי ראב"י והלכה כדבריו וזה רומז בירושלמי ה"א כמ"ש הפ"מ אך לא כפי' הפ"מ שם אלא דמקשה שם על מאי דקאמר הלכה כריב"נ מה צריכה לי' כשהיו שנים מהלכין * * אבל אם הי' א' כו' ונראה דבמקום אבל צ"ל אלא ופי' כשהיו שנים מהלכין בתמי' בזה פשיטא דזה יכול לחשוב לכאן וזה יחשוב האמצעי לעבר השני אלא כי קמבעי' לי' כשהיה א' מהלך אי נימא דנדון לכאן ולכאן.

(שם ה"נ)

יפ"ע (דף ס"ב ע"א): אפי' בפחות מש"פ. בירושלמי ה"ג מתני' דר' יעקב בר אחא אמר אפי' באגוז אפי' בתמרה ר' יעקב בר אחא כד הוה נפק לאכסניא כו' הוה מבדר מנוי יהיב חוטרי' הכא סנדלוי הכא דיסקי' הכא. ונראה פי' דר' יעקב הוה מפזר כליו שישתמשו בהם הנכרים הדרים שם ובהנאת טלטולם החפץ מושכר הרשות וע"ז אמר מלתי' דר"י בר אחא אמר כו' דמוכח מזה דבהנאה מועטת סגי כ"נ בענ"ד ועפנ"א

(שם ה"ד)

יפ"ע (דף י"ז ע"א): שלשה ומת א' מהם. כה"ג הוא בירושלמי כאן ובפ"ו ה"ד שהוסיף נכרי היקף מחיצה בשבת או קלקל לפחות המהיצה דאם

נכנס שבת באיסור אסור ובהיתר מותר וכפי' הק"ע בפ"ו שם. ובפה שינה דרך פירושו ודחוק ועפנ"א מש"ש באופן אחר דהיינו דקאי על האבעי' שלפ"ז דאזיל לסברי' דנכרי אין משלים בשיירה וקאמר הטעם איך עבידא דאם הי' הנכרי מע"ש א"ש אוסר עליהם דהכא אין שייך שישכרו רשותו ואם בא בשבת א"כ כבר נאסרה וה"נ בפחת שפנה חפצים מהם ונעשה ב"ס פנוי כיון שהותרה בשבת ע"ש וזה לפי התוספתא דמחייב שיירה בעירוב וכ"מ בירוש' שם אבל לק' ה"י שם אית' שיירה פטור מעירוב א"כ אין שייך ג"כ נכרי אוסר ועי' בהה"מ פ"א מעירובין פ"ג.

(שם ה"ד דף מ' ע"א)

יפ"ע (דף ע' ע"ב) א"מבעו"י אוסר. בתוספתא פ"ה אית' איפכא בהניח לא' מן השוק מבעו"י אינו אוסר משחשכה אוסר ובהניח לא' מבני מבעו"י אוסר משחשכה אינו אוסר והגי' שם הגר"א שצ"ל שם כבכאן והפ"מ בירושלמי ה"ד שכתוב שם ככאן הגיר' ע"פ נוסח התוספתא המשובשה ומובן שאין אנו עלינו לסבור הדיוקים שם שע"פ הגהתו. ובסמוך יבואר ע"פ הגי' הכתובה דלא כהק"ע: אמאי אוסר ניבטיל. בירושל' מוקי לה כב"ש דאינו מבטל משתחשך בין הרישא בין הסיפא וכר' יוחנן לק' עא. ושם איתא אר"י בר' בון כיון שמת אין לך ביטול רשות גדול מזה ופי' הק"ע דחוק מאד ע"ש ונראה דהוא הקדימה לקושי' דמקשה אסיפא בהניח לא' מבני חצר ויבואר ע"פ פי' הראב"ד מובא בהריטב"א דא' מן השוק פי' שרר בחצר רק שלא ערב עמהם והניח לא' מבני החצר היינו שערב עמהם ע"כ קשי' לי' אמאי משחשכה אוסר [דכצ"ל שם כהגהת הק"ע ולא כהפ"מ ע"פ התוספתא וכמש"ל] דברישא מבעו"י אוסר כשלא ערב מע"ש י"ל כב"ש בבבלי דהיינו עד שיבטל ע"כ מקשה מסיפא ע"פ סברת ר"י בר' בון דמיתתו הוי ביטול רשות והיורש הלא הבר עירב א"כ ליכא לפרש עד שיבטל דהא כבר בטל הוא וע"כ דומר דב"ש היא ומשום דמת בשבת ל"מ הביטול משתחשך.

שם ה"ה דף מ' ע"ב)

יפ"ע (דף ע"א ע"ר): בפלוגתא דריב"ל. בירושלמי בסומכין על שתוף במקום ערוב. בירושלמי ר' אחא בשם רב הלכה כר"א בן ר' אחא תדאי ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא אתי' דר"א בן תדאי כר"מ היידן ר"מ א"ר מנא ר"מ דאמר ע"י ערוב ע"י שותף אר"י בר' בון ר"מ דו אמר שאין מערבין לאדם אלא מדעתו על דעתי' דר' מנא כר' זעירא ע"ד דרב כר"מ. ועי' ק"ע ופ"מ ופי' דחוק ובענ"ד נראה דהנה ר' אחא בשם רב קאמר הלכה ולא אמר טעמיה ולפי מאי דא"ר מנא בפי' ר' זעירא י"ל דגם דעתיה דרב כר"מ משום דהפסינן הלכה גם כר"מ משא"כ לר' יוסי בר' בון כדעת זעירא לא קי"ל כר"מ בזה שאין מערבין אלא מדעתו ואף דביהושלמי ספ"ז מוקי הא דאין מערבין אלא מדעתו לטעמיה דר"מ דע"י ערוב וע"י שתוף מ"מ אין הכרה לפסוק בזה כר"מ ואע"ב אין הכרה דר' זעירי דקאמר טעמיה דר"א בן תדאי כר"מ הוא אליבא דרב דפסק כר"א בן תדאי אבל לר' מנא בדעת ר' זעירא שפיר קאי ר"ז ע"ד דרב כר"מ כדמיתיתי שם דזעירא פסק כר"מ בזה דאין סומכין על שתוף במקום ערוב: ורב ברונא אמר רב. בירו' ר' אחא בשם רב.

(שם ה"ה דף מ"ב ע"ב ודף מ"ג ע"א)

יפ"ע (דף ע"ג ע"א וע"ב): עירבו בחצרות. פרש"י אף מזו לזו והק"ע והפ"מ בירושלמי פי' כל אחת לעצמה והמה הגליון בזה ובענ"ד לפי הירוש' דמוקי לה שם ר' יסא כר"ע דאמה רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה ע"כ בעי פתוחות כל א' למבוי שלא תהא דריסת הרגל של הפנימית אוסרת להחיצונה. ואי בערבו כולן כאחת גם לר"ע לא הי' צריך פתוחות למבוי ע"כ הוכרחו לפרש שערבו כ"א לעצמה ועפנ"א ומ"ש לק' ע"ב בזה: ע"ב מני ר"מ היא. ה"נ מוקי בירושל' ושם ר' אחא ר' אילא ייבא כחד מנהון כו' שמא יקך להצר שא"צ שתוף כו' והרנה אמר שמא יקך כו' ופי' הק"ע והפ"מ דקאי אסיפא בשכח א' מבני המבוי והוא דחוק ובפנ"א בארתי בס"ד דהוא שייך לרישא דמתני' דבעי פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי דמתחלה מוקי לה כר"ע דלזאת בעי פתוחות כ"א למבוי שלא תאסור הפנימית להחיצונה ומיירי בערבו כ"א לעצמה ואח"כ קאמר מתני' ר"מ היא דלזאת ע"כ מיירי בערבו יחד מזו לזו דאלו ערבו כ"א לעצמה גם לרבנן כ"א לעצמה מותרת ובמבוי אסור ואין לסמוך במבוי אערוב של כ"א לעצמה וא"כ דמיירי בערבו יחד קשי' אמאי בעינן פתוחות למבוי וע"ז משני ר' אחא ור' אילא כו' גזרה כו' דהיינו דלזאת בעי פתוחות למבוי דאילו אינן פתוחות למבוי גם לרבנן אינו שתוף דכל שתוף שאינו יוצא דרך פתחים למבוי אינו שתוף מטעם גזרה כדאיתא הכא: כאן במסובין בחצר. בירושלמי איתא ג"כ ואפי' היו מסובין באויר חצר וצ"ל ג"כ דהיינו משום שתוף וכפי' הק"ע: אין מבוי ניתר. בירוש' מערבין בחצרות אם רצו להשתתף במבוי אינן משתתפין ואם נשתתפו במבוי אם רצו לערב מערבין ותני מערבין ומשתתפין כאחת דברי ר"מ וחכ"א או מערבין או משתתפין אם מערבין בחצרות מותרין בחצרות יאוסרין במבוי ואם נשתתפו כאן וכאן מותרין ופי' הק"ע ופ"מ שם דחוק ובענ"ד נראה לפרש ע"פ האמור כאן דאם פתוחות זו לזו נעשו כולן כא' ואין כאן בתים וחצרות ונאסר המבוי ולזאת אם רצו להשתתף אין משתתפין רק כאחת מועיל או שנשתתפו מקודם ואח"כ יערבו החצרות בכה"ג מועיל ולזאת אף לרבנן יש אופן שלא תועיל הערוב לשתוף בשערבו החצרות מקודם ולא כוונו מתחלה שתועיל לשתוף ג"כ. אין מועיל עוד שתוף דליכא בתים וחצרות וכתבתי בפנ"א דבזה הדר הירושלמי מאוקימתא מתני' כר"מ דבכה"ג אפשר לאוקמי מתני' כרבנן ג"כ ושם הארכתי ואכמ"ל.

(שם ה"י דף מ"ד ע"ב)

יפ"ע (דף ע"א ע"ר): בפלוגתא דריב"ל. בירושלמי בסומכין על שתוף במקום ערוב. בירושלמי ר' אחא בשם רב הלכה כר"א בן ר' אחא תדאי ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא אתי' דר"א בן תדאי כר"מ היידן ר"מ א"ר מנא ר"מ דאמר ע"י ערוב ע"י שותף אר"י בר' בון ר"מ דו אמר שאין מערבין לאדם אלא מדעתו על דעתי' דר' מנא כר' זעירא ע"ד דרב כר"מ. ועי' ק"ע ופ"מ ופי' דחוק ובענ"ד נראה דהנה ר' אחא בשם רב קאמר הלכה ולא אמר טעמיה ולפי מאי דא"ר מנא בפי' ר' זעירא י"ל דגם דעתיה דרב כר"מ משום דהפסינן הלכה גם כר"מ משא"כ לר' יוסי בר' בון כדעת זעירא לא קי"ל כר"מ בזה שאין מערבין אלא מדעתו ואף דביהושלמי ספ"ז מוקי הא דאין מערבין אלא מדעתו לטעמיה דר"מ דע"י ערוב וע"י שתוף מ"מ אין הכרה לפסוק בזה כר"מ ואע"ב אין הכרה דר' זעירי דקאמר טעמיה דר"א בן תדאי כר"מ הוא אליבא דרב דפסק כר"א בן תדאי אבל לר' מנא בדעת ר' זעירא שפיר קאי ר"ז ע"ד דרב כר"מ כדמיתיתי שם דזעירא פסק כר"מ בזה דאין סומכין על שתוף במקום ערוב: ורב ברונא אמר רב. בירו' ר' אחא בשם רב.

(שם ה"ה דף מ"ב ע"ב ודף מ"ג ע"א)

יפ"ע (דף ע"ג ע"א וע"ב): עירבו בחצרות. פרש"י אף מזו לזו והק"ע והפ"מ בירושלמי פי' כל אחת לעצמה והמה הגליון בזה ובענ"ד לפי הירוש' דמוקי לה שם ר' יסא כר"ע דאמה רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה ע"כ בעי פתוחות כל א' למבוי שלא תהא דריסת הרגל של הפנימית אוסרת להחיצונה. ואי בערבו כולן כאחת גם לר"ע לא הי' צריך פתוחות למבוי ע"כ הוכרחו לפרש שערבו כ"א לעצמה ועפנ"א ומ"ש לק' ע"ב בזה: ע"ב מני ר"מ היא. ה"נ מוקי בירושל' ושם ר' אחא ר' אילא ייבא כחד מנהון כו' שמא יקך להצר שא"צ שתוף כו' והרנה אמר שמא יקך כו' ופי' הק"ע והפ"מ דקאי אסיפא בשכח א' מבני המבוי והוא דחוק ובפנ"א בארתי בס"ד דהוא שייך לרישא דמתני' דבעי פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי דמתחלה מוקי לה כר"ע דלזאת בעי פתוחות כ"א למבוי שלא תהא דריסת הרגל של הפנימית אוסרת להחיצונה ומיירי בערבו כ"א לעצמה ואח"כ קאמר מתני' ר"מ היא דלזאת ע"כ מיירי בערבו יחד מזו לזו דאלו ערבו כ"א לעצמה גם לרבנן כ"א לעצמה מותרת ובמבוי אסור ואין לסמוך במבוי אערוב של כ"א לעצמה וא"כ דמיירי בערבו יחד קשי' אמאי בעינן פתוחות למבוי וע"ז משני ר' אחא ור' אילא כו' גזרה כו' דהיינו דלזאת בעי פתוחות למבוי דאילו אינן פתוחות למבוי גם לרבנן אינו שתוף דכל שתוף שאינו יוצא דרך פתחים למבוי אינו שתוף מטעם גזרה כדאיתא הכא: כאן במסובין בחצר. בירושלמי איתא ג"כ ואפי' היו מסובין באויר חצר וצ"ל ג"כ דהיינו משום שתוף וכפי' הק"ע: אין מבוי ניתר. בירוש' מערבין בחצרות אם רצו להשתתף במבוי אינן משתתפין ואם נשתתפו במבוי אם רצו לערב מערבין ותני מערבין ומשתתפין כאחת דברי ר"מ וחכ"א או מערבין או משתתפין אם מערבין בחצרות מותרין בחצרות יאוסרין במבוי ואם נשתתפו כאן וכאן מותרין ופי' הק"ע ופ"מ שם דחוק ובענ"ד נראה לפרש ע"פ האמור כאן דאם פתוחות זו לזו נעשו כולן כא' ואין כאן בתים וחצרות ונאסר המבוי ולזאת אם רצו להשתתף אין משתתפין רק כאחת מועיל או שנשתתפו מקודם ואח"כ יערבו החצרות בכה"ג מועיל ולזאת אף לרבנן יש אופן שלא תועיל הערוב לשתוף בשערבו החצרות מקודם ולא כוונו מתחלה שתועיל לשתוף ג"כ. אין מועיל עוד שתוף דליכא בתים וחצרות וכתבתי בפנ"א דבזה הדר הירושלמי מאוקימתא מתני' כר"מ דבכה"ג אפשר לאוקמי מתני' כרבנן ג"כ ושם הארכתי ואכמ"ל.

(שם ה"ו דף ס"ו ע"ב)

יפ"ע (דף ס"ו ע"ב): אין ביטול רשות מחצר לחצר. בפ"ו גבי מתבן שבין ב' חצרות שנפחת עד פחות מעשרה דמערבין א' משמע בירושל' שם ה"ה דקרי מחצר לחצר וס"ל דאפי' אוסרין זע"ז ג"כ אין בטלין מהצר לחצר ובבבלי לק' עט ע"ב מוכח דלא קרי לה מחצר לחצר כיון דמערבין א' והוא כרב יוסף הכא דבמקום שאוסרין לכ"ע מבטלין מחצר לחצר. ובק"ע בה"ה ב' גירסות אי מבטלין או אין מבטלין ולק' בה"ח שם מבואר דמבטלין מחצר לחצר. ועפנ"א מש"ש.

(שם שם דף מ"ה ע"א)

יפ"ע (דף ע"ט ע"א): אר"ה ובלבד. בירושלמי א"ר אלעזר כיני מתנית' אלו ממלאין קופתן מיכן כו' א"ר חגי כד הוינן יתבין קומוי מנחם הוינן אמרין שלא האמר אינו כסותר אהלים אלא כסומך אהלים שאם הי' התבן מרודד שהוא סומכו לצדי הקופה ועי' ק"ע ודחוק ונראה בענ"ד דהירושלמי לא ס"ל כגמ' דיכן לחלק בין בית למתבן ואדרבה קשי' לי' מאי קמ"ל ר"א הא מתני' היא גבי בית וע"ז משני דקמ"ל שלא האמר גבי בית דוקא מותר דל"ח שמא יפחות מעשרה ואינו כסותר אהלים אבל במתבן הוא סומך אהלים דבבית איכא מחיצות ולא תפול הקומת תבן ואין בזה משום סומך אהלים אבל במתבן איכא למיחש משום סומך אהלים. ע"כ קמ"ל דל"ח לזה וזה שאמר שלא האמר כו'.

(שם ה"ח דף כ"ט ע"ב)

יפ"ע (דף פ' ע"ב): שמנה עשרה ב"א. בירושלמי רב אמר מרובין י"ז מועטין י"ו א"ר יוחנן כל שאילו יהלקו וי"ב כגרוגרת לכ"א מרובין ואם לאו הן מועטין הוון בעו מימר ול"פ מת דאמר רב כר"מ מ"ד ר' יוחנן כריב"ב כו' ועק"ע ופ"מ ודחוק ובענ"ד צ"ל מה דאמר רב כר"ש דהו"ל ה' ביצים ושליש ועפ"ח ג' גרוגרות לביצה הו"ל ט"ו גרוגרות בזה בעינן גרוגרות לכל א' ויותר מזה הוו מרובין ור' יוחנן כר' יוחנן בן ברוקה דס"ל ששה ביצים והו"ל י"ח גרוגרות.

(פ"ח ה"ג דף נ"ב ע"א)

יפ"ע (דף פ"ג ע"ב): תנן אנשי חצר. ה"ג מקשה בירושלמי לרב ומתרץ שהיא בתוך ג"ט לעליונה שהיא למעלה מעשרה טפחים לתחתונה ופי' הק"ע והפ"מ דהתל או העמוד גבוה י"ט מחצר התחתונה ול"ג דהא אגבוה י"ט דבמתני' קאי ואין אמר שגבוה יותר מי' ובענ"ד פשוט דאמרפסת קאי שהיא גבוהה כו' כלומר לא הרבה כ"כ מי' רק פחות מג"ט להתל וכ"ט מדנקט שם ל' נקבה דקאי אמרפסת דאילו עמוד או תל הוא בא בל' זכר.

דף פ"ד ע"א לאותן הדרים במרפסת. עמש"ל פ"ג ע"ב.

(שם ה"ו)

יפ"ע (דף ט"ו ע"ב): עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות. בירושלמי שבת פי"א ה"ב וכאן פ"ח ה"ו ר' זעירא בעי עד שיהא עומד שבכאן ועומד שבכאן רבה. משמע דמבעי' לי' אי מצטרף משתי רוחות. וכאן בה"ג מצייר צירוף קורות המתאימות בזו שליש ומשהו ובזו שליש ומשהו וביניהן פחות משליש אלמא דבעינן מצ"א רבה. ובה"ט אית' הביא דופן של ו"ט והגביהו מן הארץ פחות מג' מותר תמן את אמר פחות מג"ט כסתום אין את בעי מקשי' הכי קשי הביא דופן של ז"ט והגביהו מן הארץ שני טפחים חסר כ"ש. ופי' הפ"מ דמבעי' לי' לענין לבוד משתי רוחות וזה ל"נ דבכ"מ פשיטא דאמרי' לבוד כ"פ גם מדף דחבלים שמעינן דאמרי' ג"פ לבוד וכן בברייתא דג' מדות במחיצות לעיל ע"א מבואר דבכל המחיצה כה"ג אמרי' לבוד וז' בענ"ד דצ"ל דופן ארבעה וכ"ש וכן איתא בפ' חלון ה"א והכ"ש הוא רחוק מהד"ט פחות מג' והעמידו סמוך לארץ ג' היינו פחות מג' דהכ"ש מהדופן יש בו למעט גם כן מהג' שכמוך לארץ ועל זה קאמר פשיטא דהוי כסתום ובעי אח"כ בכה"ג שהעמידו פחות מב' טפחים סמוך לארץ

(פ"ו ה"א דף מ"ה ע"ב)

יפ"ע (דף ע"ו ע"א): עשרים וארבעה טפחים בירושלמי תשעים ושש טפחים. והוא היקף של ד' אמות ולענין מערבין אחד ואין מערבין שנים בדם"ל להירושלמי ה"ב וקמ"ל דאפי' מקצת הד"א בתוך עשרה וגם לענין זה דנין מקצתה ככולה וס"ל להירושלמי דד"א הוא כיותר מד"א.

(שם ה"ג דף מ"ו ע"ב) ר' אמי בשם ר"ל ואפי' רוק.

יפ"ע (דף י"ט ע"ב במס' ב"ב): ואפי' רוק ופי' הפ"ט דהיינו רקיק וס"ל דמסתם רוקו קשה שפי' נגד הדיו והק"ע פי' שם שמילא החריץ ברוק הוי מיעוט לשעתו וגם זה פלא שדבר הנמס והולך יהיה מיעוט והכא גם תבן בעינן אין עתיד לפנותו או בטלו שיהיה שם וכן בפ"ו דפסחים ה"ז ונזיר פ"ט ה"ב אחזו הק"ע והפ"מ בפירושם והוא תמוה ובענ"ד דקאי אמש"ש חפהו במחצלות בטל פי' שחפה על התבן מחצלת הוי בטול ומקשה ע"ז איתא חמי מלאהו במחצלות לא ביטל חפהו במחצלת ביטל וע"ז משני ר"ל אפי' רוק ופי' דמחצלת עצמו י"ל ביטול רק דזה סימן שמבטל את התבן שחופה מחצלת שיהא נוח להלוך שלא יחליק רגלו בהתבן ולא תמעד אשורו ע"כ הוי בטול להתבן דאפי' רוק שאם רק על התבן ג"כ הוי סימן שחושבו כעפר ושיהיה נדרס ברגלי אדם והוי בטול להתבן כ"ש מחצלאות.

(שם שם דף מ"ז ע"ב)

יפ"ע (דף ע"ח ע"ב): ואפי' בסתמא והא תנן. בירושלמי כאן ובפסחים פ"ז ה"ז ונזיר פ"ט ה"ג מקשה מתני' דלא כר' יוסי דר' יוסי אמר תבן ובטלו מבוטל ר' יוסי בר' בון בשם ר"ח ד"ה היא ומה דמר ר' יוסי כשבללו בעפר והכא הוי הקושיא מאי דסתים ולא באר במתני' דמהני לתבן ביטלו ובפסחים ונזיר משמע הקושיא דמשמע לי' דל"ב ביטל ור' יוסי בעי ביטל וזה פלא דמשני חד שנוי הכא והתם. והתם משמע דבללו לתבן בעפר הוי מעלה דלזאת בעי ביטול ועדיף משאר תבן משום דחזי לטיט כמ"ש הק"ע ופ"מ. והכא משני שבללו בעפר ומהני ביטל וגרע משאר תבן. ולפ"ז מלבד דחלוק הירושלמי מהבבלי גם חלוק הך דהכא מפסחים ונזיר בירושלמי עצמו גם שני האופנים רחוקים מסברא בין הא דהכא דסתם תבן ל"מ ביטל בין הא דפסחים ונזיר דסתם תבן ל"ב ביטל ובפנ"א בארתי בס"ד דצ"ל שבללו בעפר וקאי על המתני' דאהלות שכלל תבן ועפר כחדא וס"ד דמתני' ר' יוסי היא כדס"ד הכא. והכא מחלק בין תבן לעפר ומשני דמה שכלל בערבו בבבא א' עם עפר היא משום דיש תבן שהוא כעפר פי' דמ"מ האי ביטל אינו שוה דבתבן בעינן ביטל מפורש ובעפר מיקרי ביטל שלא פירש שעתיד לפנותו וזה שסיים שם יש תבן כו' וכן בפסחים ונזיר קשה לי' מה דנקט סתמא בטומאת התהום תבן ועפר ומשמע דל"ב ביטל ובאהלות אית' דבעי ביטל ומשני משום דבאמת ל"ד ביטל דידהו להדדי דבתבן בעינן עתיד לפנותו ובעפר סתם ע"כ נקט התם באהלות ביטל משום תבן וגבי טומאת התהום לא נקט ביטל משום עפר ויש תבן שהוא כעפר כו' כ"נ בענ"ד ועפנ"א.

(שם ה"ה)

יפ"ע (דף ס"ו ע"ב): אין ביטול רשות מחצר לחצר. בפ"ו גבי מתבן שבין ב' חצרות שנפחת עד פחות מעשרה דמערבין א' משמע בירושל' שם ה"ה דקרי מחצר לחצר וס"ל דאפי' אוסרין זע"ז ג"כ אין בטלין מהצר לחצר ובבבלי לק' עט ע"ב מוכח דלא קרי לה מחצר לחצר כיון דמערבין א' והוא כרב יוסף הכא דבמקום שאוסרין לכ"ע מבטלין מחצר לחצר. ובק"ע בה"ה ב' גירסות אי מבטלין או אין מבטלין ולק' בה"ח שם מבואר דמבטלין מחצר לחצר. ועפנ"א מש"ש.

(שם שם דף מ"ה ע"א)

יפ"ע (דף ע"ט ע"א): אר"ה ובלבד. בירושלמי א"ר אלעזר כיני מתנית' אלו ממלאין קופתן מיכן כו' א"ר חגי כד הוינן יתבין קומוי מנחם הוינן אמרין שלא האמר אינו כסותר אהלים אלא כסומך אהלים שאם הי' התבן מרודד שהוא סומכו לצדי הקופה ועי' ק"ע ודחוק ונראה בענ"ד דהירושלמי לא ס"ל כגמ' דיכן לחלק בין בית למתבן ואדרבה קשי' לי' מאי קמ"ל ר"א הא מתני' היא גבי בית וע"ז משני דקמ"ל שלא האמר גבי בית דוקא מותר דל"ח שמא יפחות מעשרה ואינו כסותר אהלים אבל במתבן הוא סומך אהלים דבבית איכא מחיצות ולא תפול הקומת תבן ואין בזה משום סומך אהלים אבל במתבן איכא למיחש משום סומך אהלים. ע"כ קמ"ל דל"ח לזה וזה שאמר שלא האמר כו'.

(שם ה"ח דף כ"ט ע"ב)

יפ"ע (דף פ' ע"ב): שמנה עשרה ב"א. בירושלמי רב אמר מרובין י"ז מועטין י"ו א"ר יוחנן כל שאילו יהלקו וי"ב כגרוגרת לכ"א מרובין ואם לאו הן מועטין הוון בעו מימר ול"פ מת דאמר רב כר"מ מ"ד ר' יוחנן כריב"ב כו' ועק"ע ופ"מ ודחוק ובענ"ד צ"ל מה דאמר רב כר"ש דהו"ל ה' ביצים ושליש ועפ"ח ג' גרוגרות לביצה הו"ל ט"ו גרוגרות בזה בעינן גרוגרות לכל א' ויותר מזה הוו מרובין ור' יוחנן כר' יוחנן בן ברוקה דס"ל ששה ביצים והו"ל י"ח גרוגרות.

(פ"ח ה"ג דף נ"ב ע"א)

יפ"ע (דף פ"ג ע"ב): תנן אנשי חצר. ה"ג מקשה בירושלמי לרב ומתרץ שהיא בתוך ג"ט לעליונה שהיא למעלה מעשרה טפחים לתחתונה ופי' הק"ע והפ"מ דהתל או העמוד גבוה י"ט מחצר התחתונה ול"ג דהא אגבוה י"ט דבמתני' קאי ואין אמר שגבוה יותר מי' ובענ"ד פשוט דאמרפסת קאי שהיא גבוהה כו' כלומר לא הרבה כ"כ מי' רק פחות מג"ט להתל וכ"ט מדנקט שם ל' נקבה דקאי אמרפסת דאילו עמוד או תל הוא בא בל' זכר.

דף פ"ד ע"א לאותן הדרים במרפסת. עמש"ל פ"ג ע"ב.

(שם ה"ו)

יפ"ע (דף ט"ו ע"ב): עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות. בירושלמי שבת פי"א ה"ב וכאן פ"ח ה"ו ר' זעירא בעי עד שיהא עומד שבכאן ועומד שבכאן רבה. משמע דמבעי' לי' אי מצטרף משתי רוחות. וכאן בה"ג מצייר צירוף קורות המתאימות בזו שליש ומשהו ובזו שליש ומשהו וביניהן פחות משליש אלמא דבעינן מצ"א רבה. ובה"ט אית' הביא דופן של ו"ט והגביהו מן הארץ פחות מג' מותר תמן את אמר פחות מג"ט כסתום אין את בעי מקשי' הכי קשי הביא דופן של ז"ט והגביהו מן הארץ שני טפחים חסר כ"ש. ופי' הפ"מ דמבעי' לי' לענין לבוד משתי רוחות וזה ל"נ דבכ"מ פשיטא דאמרי' לבוד כ"פ גם מדף דחבלים שמעינן דאמרי' ג"פ לבוד וכן בברייתא דג' מדות במחיצות לעיל ע"א מבואר דבכל המחיצה כה"ג אמרי' לבוד וז' בענ"ד דצ"ל דופן ארבעה וכ"ש וכן איתא בפ' חלון ה"א והכ"ש הוא רחוק מהד"ט פחות מג' והעמידו סמוך לארץ ג' היינו פחות מג' דהכ"ש מהדופן יש בו למעט גם כן מהג' שכמוך לארץ ועל זה קאמר פשיטא דהוי כסתום ובעי אח"כ בכה"ג שהעמידו פחות מב' טפחים סמוך לארץ

הדופן שהעמיד הוא למעלה ארבעה טפחים עומד ופחות מד' אוירא חלל וכ"ש ופחות מב' לארץ דזה שהוא סמוך לארץ נחשב כסתום והו"ל עומד מב' רוחות ומבעיא לי' אם מצטרפין ומשמע שם דמסיק דמצטרפין ועי' מ"ש בפנ"א בזה.

(שם ה"ה ונם ה"ז דף נ"ג ע"א)

יפ"ע (דף פ"ו ע"א): המניח ביתו. לפי' הפ"מ מפרש הירושלמי טעם ר"מ משום דיכול לבוא ע"י ערוב או שיעבור ויבא ושם בירושלמי סיים מר עוקבן בשם רב הלכה כר"מ וקשה לכאורה מהא דירושלמי פ"ז סוף ה"ה דמוקי למתני' דנועל את ביתו דלא כר"מ מ"ט בית הנעול אוסר ואין פסק כאי ר"מ נראה בענ"ד דזהו עצמו קושית הירושלמי הכא הדא הוא דר"מ דר"מ אומר בית הנעול אמור פי' וקשיא מתני' דנועל את ביתו דלא אתי כר"מ ומשני דהכא לא רוי סיוק משום דיכול לבא ע"י ערוב או שיעבור ויבא ולא בלק עדן עצמו משא"כ בנועל את ביתו במכוון לבלק עצמו וא"ש דפסק הכא דלכה כר"מ: צריך שישקיע. בירושלמי מלתן דרבנן פליגין ר' יוסי בשם ריב"ל והוא שתהא המחיצה משוקעת במים לשלשל דלי [ובפ"א דסוכה ה"א כמלואו של דלי ישם ע"ש רב יהודה אמר רב וכ"ה כאן לק' ה"ח והתם שאני דעל הים הוא כרמלית ע"ש] וכו' ר' טבלא בשם רב אין הורבה לסיס פי' דאפי' מחיצה תלוי' בהיתר.

(שם ח"ה דף נ"ד ע"א)

יפ"ע (דף פ"ה ע"א): אבל במופלגת עליונה מותרת. בירושלמי ר' אבהו בשם ר' יוסי הד"א במשתמש דרך הנקב אבל משתמשות לתוך מותר וגראה פי' דאם התחתונה אינה ממלאת דרך נקב שבעליונה ע"י זריקה כ"א שמופלגת ואינה משתמשת כ"א מצד חוץ אינה אוסרת על העליונה ואף דה' לי מים שברת רבי אויר התחתונה אין איסור והוא דלא כפי' הק"ע ופ"מ ועפנ"א.

(פ"ט ה"א דף כ"ו ע"א)

יפ"ע (דף פ"ט ע"א גם ע"ב): רב אמר אין מטלטלין. בירושלמי איתא הפלוגתא דרב אומר אפי' כור או כוריים ושמואל אמר עד בית סאתים והוא כפלוגתא דלק' צ. ושם בירושל' בסמוך איתא פלוגתא דרו"ש כהבא ולא מקשה דרב אדרב ושמואל אדשמואל כדמקשה ומתרץ בבבלי ל"ק והפ"מ כ' תי' הבבלי שם ול"מ כן בירושלמי מכמה טעמים וראיות שבארתי בפנ"א ובענ"ד ע"פ ניר' הפ"מ שם דאיתא אחר הפלוגתא הראשונה הוון בעו מימר מה פליגין ר"מ ורבנן בשלא ערבו כו' וקאמר לפ"ז מהו לטלטל בכולו וקאמר רב דרק בד' אמות ומתחלה דקאמר רב מותר לטלטל בכולו מיירי בשערבו כפי המסקנא בסוף ההל' דמוכיח דמיירי בערבו מדרב ושמואל מתירין לטלטל בכולו לרב אפי' כור ולשמואל עד ב"ס: ע"ב הגדול מותר אסור. בירושלמי מקשה מזה על רב [דס"ל אין מטלטלין אלא בד"א] ניחא הגדול מותר בד"א והקטן אסור בד"א ויש אסור בד"א רב ושמואל אמרי שנותנין לו ד"א בפני פתחו ועפנ"א ומשמע דס"ל להירושלמי דבני הקטנה סליקו נפשייהו כרב יוסף לק' וכ"נ ממש"ש בירושלמי ה"ב מתני' באותו הגג אבל בגג אחר אסור וקאמר עלה בשאינו שוה אבל בשוה מותר ע"כ מותרים בני הגדולה אף בקטנה בד"א שלפני פתחים אבל יותר מד"א אסור לרב לבני הקטנה אסורים להכנים אפי' כ"ש מהד' אמות בגדולה. ולהבבלי ל"ק כלל לרב דגג דומי' דחצר דמנברא מחיצתי' מודה רב והירושלמי לא חילק בזה וע"ל צב ע"א.

(שם ה"ד דף נ"ז ע"ב)

יפ"ע (דף צ"ד ע"ב): מרוה א' נמי משום בית. בענ"ד נראה דלהירוש' קאמר לשמואל אפכא בית משום חצר דאיתא בה"ד בירושלמי נפרץ בו באמצע מותר שמואל אמר אסור א"ר זעירא אין לית הדא אולפן דשמואל קשי' נפרץ כל אותו הרוח אמר ר' יוסי בר' בון הדא היא אכסדרה אלו אכסדרה שמא אינה מותרת ופי' הק"ע ופ"מ דחוק ונראה בענ"ד דה"פ דאשמואל ל"ק דאיהו ס"ל דל"א פי תקרה יורד וסותם ע"כ אוסר בפרצה יותר מעשר בבית. ומה שאמר במתני' בבית משתי רוחות הוא אגב דחצר. אך אם לית הדא אולפן דשמואל אם לא שמואל אמר זאת הוי קשי' נפרץ כל אותו הרוח דהי' מותר משום פ"ת יורד וסותם אר"י בר' בון הדא היא אכסדרה אלו אכסדרה שמא אינה מותרת משום פי תקרה א"כ כ"ש רוח אחת דאמרי' יורד וסותם אך לשמואל ל"ק דאיהו לא ס"ל פ"ת יורד וסותם.

(פ"י ה"א דף נ"ט ע"ב)

יפ"ע (דף צ"ו ע"ב): האי תנא הוא. בירושלמי מייתי לה להוכיח מזה דטעמייהו דפלוגתא דרבנן ור"ג לאו באי שבת ז"ת תלי' דא"כ אשה דפטורה מתפלין תהי' מותרת ללבוש שנים דליכא בה משום בל תוסיף ודחי דר"נ היא דטבי עבדו הי' מניח תפלין והוא עבד היא אשה ופי' הק"ע ופ"מ דס"ל דנשים חייבות בתפלין ע"כ איכא בהו משום ב"ת וקשה א"כ מזה מוכח ג"כ דפלוגתייהו לא תלי אי שבת ז"ת דכיון דאשה חייבת בתפלין ע"כ לא הו"ל הו"ג ושבת ז"ת ומ"מ מתיר שנים. ובפנ"א כתבתי דה"פ דטעמי' [דר"ג] משום דנשים טומכות רשות ויכולות להכנים עצמן בחיוב כמו איש והא דלא הותר להם ללבוש יותר מהאיש לאו משום ב"ת רק משום דל"ה תכשיט בחול כ"א זוג א'. ואשה דבאה מכח איש לא עדיפא מאיש. והארכתי בפנ"א לבאר שם כל הסוגי' באופן אחר מפירושים למען הסר הדוחקים והקושיות ואכמ"ל.

(שם ה"ב דף ס' ע"א)

יפ"ע (דף צ"ז ע"ב): רב אשי אמר הכא בחבית דהפקר. בירושלמי ר"ל בשם לוי סבא. במערה מכד לכד היא מתני' דלכן ר' יהודה כדעתי' דר"י אומר משקה טופה. עי' ק"ע דגרים ר"י כדעתי' דר"י פוטר במים שאין בהם ממש וכן פי' הפ"מ לגיר' הספרים. ובענ"ד אף שנכון להשוות התלמודים ובפרט כאן שהוא אותו אמורא דהכא ר"ל משום ר' לוי סבא מ"מ נראין הדברים דלא אר"ל כ"א סתם ר' יהודה כדעתי' והתלמודים מפרשים דבריו ע"כ נפרדו בזה והירושלמי לא קאי אתוק לתחום דבזה הוא כרב אשי הכא משום הפקר רק אאיסור הוצאה קאי שלא הותר הולכה ברה"ר אף פחות פחות מד"א כ"א משום סכנה והך דחבית דר' יהודה משמע אף בלא סכנה ולאיסור הוצאה ל"מ טעם הפקר וע"ז אר"ל דר"י לטעמיה דס"ל משקה טופח חבור והו"ל כמו שנשאר עדן אונדו בידו דנותן ואין איסור בזה וכ"ה לק' ה"ה שם גבי רוק דלא מקרי הולכה ברה"ר משום המשקה טופח הבור ור"י ס"ל גבי מקוה משקה טופח חבור כבגיטין טו ע"א.

(שם ה"נ דף ס' ע"ב)

יפ"ע (דף צ"ח ע"א): באסקופת כרמלית. בירושלמי מתני' באסקופה מותרת [ופי' הק"ע ופ"מ גבוה י' ורחבה ד'] אבל חוץ לאסקופה אסור תפתר שהי' יושב וקורא מבעו"י או ששכח והוציא ופי' הדר"י דבאסקופת כרמלית מיירי יתפתר בו'. ובאמת מלשון אסקופה מותרת שבירושלמי פ"ב סוף ה"א מוכח דאסקופה מותרת היינו שמותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף וזהו דקאמר כאן אבל חוץ לאסקופה אסור היינו שלא יחליף א"כ כיון שהוציא הספר מביתו הו"ל מחליף וקשיא למה נוללו אצלו ניחוש דלמא נפיל ואתי לאתויי כקושית הגמ' כאן ומשני שמבעו"י הוציא או ששכח והוציא ולא הי' עקירה משעה ראשונה לכך או שאיש אחר הוציא ולא הקורא בספר וליכא איסור הוצאה ועי' ש"ק ומה"פ ופנ"א: המעביר הפץ. עמ"ש שבת ח: ועוד בדף ה. תוס' ד"ה בשני: בן עזאי היא. עמ"ש שבת ה: ובדף ו ע"א: כותבי ספרים. בירושלמי איתא כדמר ר' שמואל בר נחמן ספר שאין עליו מפה הופכו על הכתב שלא יתבזה הכתב והוא כדמשני כאן הבא לא אפשר וכ"ה בירושלמי מגילה פ"א ומ"ס פ"ג: והא לא נח. עמ"ש שבת ג: ד"ה היתה ידו.

השמטה (פ"ב ה"ח)

יפ"ע (פסחים דף ל"ט ע"א): וכשבאתי לפני ראב"י הודה לדברי. עי' ירושלמי עירובין פ"ב ה"ח דאיתא שם דהאי ובקשתי לי חבר ולא מצאתי לאו אערקבלין לחוד קאי כ"א על כל הג' דברים דאמר ר' אלעאי שם ע"ש ולפ"ז יש להסתפק אי נימא דהא דראב"י הודה לדברי קאי ג"כ על כל הג' דברים או רק אערקבלין: ירק מר יש לו שרף. ובירושלמי פ"ב ה"ה ר' יוסי בר' בון אמר ר' יסי חלי ובמרור ירק מר ופניו מכסיפין ויש לו שרף ופי' הק"ע יסי חכי סיב הגדל סביב הדקל. ולא ידענא איך נשא את ראש הסיב להיות ממיני מרור. ופשוט דיסי הוא שם אמורא שנמצא פעמים רבות בירושלמי. וחלי ט"ס וצ"ל תלי וכמ"ש לקמן שם אין הדבר תלוי אלא בהזרת ה"נ קאמר דהוא תלי דין מרור בפרטים ותנאים אלו שיהיה מר כו'. והוי"ו של ובמרור יש למחקו וצ"ל במרור. וקרוב שהוא נמשך מתיבת תלוי שהיה כתוב תלוי במרור ונשתבש.

רוח זקנים לירושלמי פסחים

פרק א

(פ"א ה"א ד"א)

יפה עינים (פסחים בבלית ד"ד ע"א) ואוה"נ יפה לבדיקה. עט"ז סי' תל"א שכ' דטעם שב"א מצויים בבתיהם הוא דמה שאין הבדיקה בי"ד בבקר וטעם שאוה"נ הוא דלא להקדים בי"ג קודם הלילה דגם אז מצויין בבתיהם [וע' מלחמות] ע"ש שכ' שכן מבואר בירושל'. והוא דקאמר התם שמואל בר רב יצחק שהנר בודק כ"ש ור' יוסה אמר מספני שאין בדיקת הנר יפה אלא בלילה ר' מנא לא אמר כן [וקאי על מ"ש מקודם מבראשון ועמש"ל ב' ד"ה ר"ה] אלא ושמרתם שיהו היום והלילה משומרין ומקשה ויתהיל בי"ג ומשני אף איתֵ ליה כיי דמר ר' יוסה. וטעם ושמרתם כו' נצרך לו דלא נימא באמצע הלילה או בסופו ולשמואל בר רב יצחק צ"ל דס"ל כנמ' דילן מטעם שב"א מצויים בבתיהם ועפ"ז בארתי בפנ"א הא דאיתא שם אבעיא במבואות האפלים אי רשאי לבדוק ביום ולא אבעיא להו כן בבתים משום דבבתים איכא טעמא שב"א מצויים בבתיהם אבל במבואות אדרבא אין מצויים בלילה ע"כ היה סברא אצלו לבדוק ביום לאוה"נ ופשיט ליה דבלילה הנה מאיר ולא ביום. והצל"ח כתב בבאור ב' הטעמים באופן אחר ע"ש:

(פ"א ה"א עמוד 2). **וכי יש חמה בלילה הדא אמרה אפי' ביום צריך לבדוק לאור הנר.**

בעשה"ד (להעיטור) ה' הפסח דף ק"א ע"א הגי' של הירושלמי כך וכי יש חמה בלילה הפתר בשלא בדק אור י"ד יבדוק שחרית הדא אמרה אפי' ביום צריך לבדוק לאור הנר.

ובת' בפתח הדביר (המפרש שם) שבר"ן משמע שהיתה לפנינו הגי' כמ"ד בירושלמי שלפנינו אבל במאור שם ובראש סי' א' הגירסא כמו בהעיטור הנ"ל

(פ"א ה"א ד' ב' ע"ב)

יפ"ע (דף ו' ע"א) המפרש כו'. עי' ר"ן מה שהביא הירושלמי וכתב שהוא מוסכם לפירש"י דפי' דעתו לחזור היינו תוך הפסח אבל קודם הפסח א"צ לבער כ"א תוך ל' יש לפרש מ"ש בירושלמי בהפך בדעתו לחזור יש חילוק בין תוך ל' לקודם ל' ובאין דע"ל אפי' קודם ל' הפי' הוא דעתו לחזור קודם הפסח ובאין דעתו לחזור פי' אינא תוך הפסח. [אך דמ"ש בהגהת סמ"ק סי' צ"ח דרש"י דעתו לחזור קודם הפסח גם תוך ל' א"צ לבער אין מכוון עם הירושלמי דלהירושלמי תוך ל' צריך לבער בדע"ל קוה"פ] אבל להרמב"ם דמפרש דעתו לחזור קודם הפסח א"כ כ"ש בהוה"פ ולא יתפרש הירושלמי להיות מוסכם להבבלי ע"ש בר"ן. ועח"י סי' תל"ו שכ' לישב הרמב"ם דפסק כר' בא בירושלמי שם דאמר אפי' דעתו לחזור שמא ימלך כו' וס"ל דפליג ומהא דאין דע"ל עד אחה"פ לא מיירי הירושל' כלל ותמה על הר"ן ע"ש ובאמת הלא קודם דברי ר' בא איתא שם ובספק אבל בודאי אפי' מר"ה וע"ז א"ר בא אפי' דעתו לחזור והוא מפרש דבודאי חמץ אפי' דע"ל דקיל להירושל' ג"כ צריך לבער ולא דפליג. גם מ"ש לפרש ובספק כו' קאי אאין דע"ל דס"ל להירוש' אפי' קודם ל' והיינו זמן מועט קודם י"ד זהו בספק אבל בידוע אפי' מר"ה ור' בא הוא ענין בפ"ע ופליג גם בדעתו לחזור הוא דוחק גדול ומצאתי בס' מגן האלף שדחה דברי הה"י. ובחבורי לב אריה הארכתי בישוב הירושלמי לדעת הרמב"ם ואכמ"ל ועי' מה"פ שכ' דדעתו לחזור בירו' פי' מיד ומיושב גם להרמב"ם. אפס מ"ש לפרש ובספק היינו ספק אם יחזור הוא דחוק. גם לדידיה קאי החילוק דבספק הוא רק זמן מועט קודם ל' ובוודאי אפי' מר"ה וזה דחוק כנ"ל וכמ"ש ג"כ בס' מגן האלף דקודם ל' אין לחלק בין מעט להרבה.

(פ"א ה"א)

יפ"ע (דף ז' ע"ב) אין בודקין לא לאור החמה. פס"ר פ"ח וע' רא"ש הביא בשם ירושלמי וכי יש חמה בלילה הפתר כשלא בדק בלילה [לפנינו בירושלמי פ"א ה"א הוא בנוסח' אחרת] כדתנן לא בדק כו' הא אמרה ביום צריך לבדוק לאוה"נ והתם בירושלמי ליתא לאור האבוקה ורב שמואל בר רב יצחק בעי ליה התם. גם בתוספתא רפ"א ליתא והגר"א מגי' שם שצ"ל גם ולא לאור האבוקה. וצ"ע דא"כ מאי היא מבעיא לר"ש בר יצחק התם הא התוספתא היה בידם.

(פ"א ה"ב)

יפ"ע (דף ט' ע"א) דא"כ מחצר. בירושלמי ה"ב מקשה דאיפכא הו"ל למימר דהאי דא"כ הוא לסברא דתיהוי אי חיישת מבית לבית תיחוש נמי ממקום למקום ומחצר לחצר כו' ובאמת יתכן דמבית לבית חיישינן ולא יותר וס"ל להירושלמי דמקום למקום הוא רחוק יותר מבית לבית ע"כ קשה ליה דאיפכא הו"ל למיתני הסדר. ומהרץ שם ר' יונה דא"כ פי' היינו א"כ דלא חיישינן כ"ש ממקום למקום כו' ובמה הוי הכ"ש משום דא"כ אין לד"ם והפ"מ תלי זאת בפי' הרמב"ם שהבאתי לעיל והמקשן סבור כרש"י ואין דבריו מובנים. ובפנ"א הארכתי בזה. והנה לפי הירושלמי בה"ג שם ס"ק לר' יהודה דחוששין ופליג אמתני'. ולפי המפרשים והנוע"י הוא לשיטתו בריש יומא דלא חשש לא"כ אלד"ם. ובענ"ד נראה לפרש דקאי ר' יהודה אמקודם דקאמר שם לא מצאו להחמץ שהניח דחשב מתחלה דלר"י א"צ לבדוק מהך דר' יהודה מעשה בשפחתו של מציץ א' כו' ודחי לחלק בין בשר לפת ולפ"ז אדרבה לר"י יותר צריך לבדוק כיון דודאי גררה ומנחת אבל בלא נאבד ולא חזינא דשקיל כה"ג לא פליג אמתני' דא"כ היה המסדר נקיט במתני' ר"י אמר חוששין ואף דס"ל לר"י דל"ח לאלד"ם מ"מ הלא גם בלא טעם זה אין חיששין דהו"ל לספק וספק איסור אכלתיה ובפרט להירושלמי אין הטעם משום אלד"ם דאינו אלא מסקנת הכ"ש דלזאת הוי כ"ש אבל לא זאת עיקר הטעם. ואי נימא דגם בבבלי הפי' כן יתישב קושית מהרש"א בגמ' אמאי לא דייק הגמ' על הטעם אלד"ם תיפוק ליה דנימא אכלתיה.

(פ"א ה"ג)

יפ"ע (דף י"ד ע"א) על ובדק ולא אשכח. בירושלמי ה"ג אתא גבי טומאה בכזית מן המת בבית בדק ולא מצא טהור ומדמדמי התם לזה להסיפא דברייתא שם דין בדיקה משמע דגם בלא מצא יוצא והוא כפסק רש"י אך דלא מטעמא. דע"כ צריך לחלק בין דין דירושלמי בטומאה דליכא פלוגתא להך דהכא דמיתי עלה פלוגתא דר"מ ורבנן. דהכא בשדה אפשר לבדוק יותר עד שיגיע למקצ"כ בבית דא"א לבדוק יותר גם רבנן מודו וכמ"ש התוס' דמאי איית ליה למעבד וברש"י דבס' על לקולא אין שאר בתים בכלל הס' כ"א בית זה.

(פ"א ה"ד עמוד ה') **חברייא אמרין כר'יודה חמישית הקדישן מוקדש עשאו תרומה אינו תרומה.**

ביד דוד ח"ב דף ב' ע"ב כתב ע"ז: ר"ל דהקדישו מוקדש דכיון דמותר בהנאה הוה עוד שלו ויכול להקדישו משא"כ בשעה ששית שאסור בהנאה אף שהאיסור אינו אלא מדרבנן עכ"ז הוה אינו שלו ואינו יכול להקדיש אותו עשאן תרומה אינן תרומה משום דבעינן שיתיר השיריים לאכילה לזר וההמץ הזה אסור עתה באכילה לזר אף שאינו אלא מדרבנן...

א"ל ר"י לא מסתברא דלא חילופין הקדישו אינו מוקדש עשאו תרומה ה"ז תרומה הקדישו אינו מוקדש שאין פודין הקדשים להאכילן לכלבים.

[ר"ל כיון דמדרבנן אסור באכילה ואין פודין הקדשים להאכילן לכלבים א"כ אין לו שויא להקדישו אבל לענין תרומה כיון שהוא מותר בהנאה אף מדרבנן הויא שלו ויכול לקרוא לו שם תרומה ומה שאסור מדרבנן לאכילה לא מפקיע זה מהיתר שיריים לזר שמתירו שיהיה בהם איסור אכילה מה"ת ודוק בזה].

שהורה היא דבר תורה את הוא שגזרת עליה שריפה.

[ר"ל כמשכ' לעיל באיסור אכילה דרבנן לא מפקיע לה מהיתר שיריים לזה כיון שמתירים מידי איסור הורה מוכרה דאם אסורין בהנאה אף שכל האיסור אינו אלא מדרבנן תו לא הוה שלו ואינו יכול לקרות עליו שם תרומה.ודוק בזה].

(פ"א ה"ד (ע"ד).

יפ"ע (דף ד' ע"ב) דכ"ע מיהת חמץ. ילקוט בא רא ועי' מכילתא בא פי"ז והנה רש"י כתב כאן אסור מה"ת ובירושלמי פ"א ה"ד וסנהדרין פ"ה ה"ג איתא דלר"מ משש שעות ולמעלה אין אסור כ"א מדבריהם רק שעה אחת קודם הלילה אסור מה"ת מקרא דאך. ועי' מה"פ שם שהאריך לתמוה לפי שיטת הבבלי דגם לר"מ משש ולמעלה אסור מה"ת א"כ לרבא דקאמר לא תשחט על החמץ לזמן שחיטה קאמר קשה דהשוחט על החמץ יעבור בל"ת ועשה ואמאי לא קאמר במתני' בפת"נ כ"א עובר בל"ת אבל להירושל' ניחא דהאי מתני' ר"מ היא ע"ש. ובענ"ד י"ל עפמ"ש הרמז מובא בצל"ח דלזאת אינו עובר בשני ל"ת [דב' פעמים כתיב לא תשחט] משום דהאי לא תשחט השני דאתא לזמן שחיטה כולל גם כל אדם ולא ע"י שחיטת חפסח באה לו ע"כ אין להשבח לזה השוחט ע"ש ה"נ י"ל בתשביתו משום דכולל כל האדם. גם מה שהכריח הפ"מ מחמת זה גירסא בהרטב"ם פ"ב מהל' חו"מ הישנה שכ' הכ"מ דמהני בטול לחמץ ידוע לא נהירין דבריו ועמש"ל ו: בענין זה ולקמן ר"פ כ"ש בענין פלוגתא דר"מ ור' יהודה דבירושלמי שם מוקמינן לה כר"מ ובבבלי לא ניחא ליה לאוקמיה כר"מ ע"ש. תוס' ד"ה ואימא שדורש ריה"נ. כן איתא במכילתא בא פ"ת ע"ש ריה"נ ועמש"ל ה. דגם בגמ' יש לגרום כן.

(פ"א ה"ד)

יפ"ע (דף ט"ו ע"א) ר' יהושע אומר אם היתה מונחת. בירושלמי פ"ח דתרומות ה"ד וכאן ה"ד אמרי' עלה חברי' בשם ר' אלעזר חבית הראשונה כר' יוסי שניה כר"מ. הראשונה היינו חבית שנולד לה ספק דאירי' ביה והיינו דלר"מ ס"ל ספק טומאה דהיינו תלויה שורפין ומקשה שם מהא דתני לר"מ בי"ד שחל בשבת שורפין תלויה וטמאה [יש שגורסין וטהורה ועפנ"א] בע"ש עם חשיכה והיינו משום חמץ ומדס"ל להמתין עד חשיכה ש"מ דאין שורפין משום טומאה בספק ומשני בתלויה שדעתו להשאיל עליה [ולהוציאה מדין תרומה ע"י חכם] כ"ה הגי' בתרומות ופירושה כנ"ל ובפסחים ט"ם שכתוב שאין דעתו להשאיל והפ"מ פי' לפי הגי' בפסחים ופי' בהפך דהיא ראיה דשורפין משום טומאה ולא משום חמץ ומשני שאין דעתו להשאיל. יל"נ בענ"ד דהלא ודאי מוכח שם דהוא משום חמץ ולא משום טומאה מדמאחרין שריפתה ועפנ"א.

(פ"א ה"ה)

יפ"ע (דף ב' ע"א) אור לי"ד. ילקוט משלי תתקנט: בודקין את החמץ. בירו' פ"א ה"א משמע דהבדיקה היא מה"ת דסיימ' לה מקרא בראשון בארבעה עשר יום כו' אם אינו ענין לאכילת מצה הנהו נין לבעור חמץ כו' ר' מנא ושמרתם כו' שיהו היום והלילה משומרין כו' ע"ש ועמ"ש לקמן במה פליגי וע' הגהת הרש"ש מה שהקשה על התוי"ט. וקושיתו איתא במה"פ בירו' שנדפס אה"כ ועמ"ש לקמן ו'.

(פ"א ה"ו (עמוד ו')

יפ"ע (דף י"ד ע"א) מכדי בשר שנטמא. כה"ג פריך בירושלמי ה"ו לדעת ר' יוחנן דמוקי לה בולד הטומאה דאורייתא הא האי בשר הו"ל שני והשתא שני שנגע בראשון הרי הוא במקומו שני ומשני שלישי שנגע בראשון דהו"ל ולד ולד ובר קפרא מוקי לה בולד הטומאה דרבנן וא"ש ההוספה מדרבנן לדאורייתא. וה"נ פליגי בר קפרא ור' יוחנן במע"ש פ"ג ה"ה שקלים פ"ח ה"ג. ופי' הפ"מ דלואת קרי ליה דרבנן משום דאין ולה"ט מטמא כ"א מדרבנן וקשה כיון דהוא עצמו עכ"פ טמא מה"ת איך קרי ליה דרבנן ע"כ נראה כמ"ש בתקלין חדתין שקלים שנטמא בטומאה דרבנן וכן פי' הרא"פ וראיתי להתוי"ט שקלים שכתב ג"כ כהפ"מ והשגוהו האחרונים וע' שלו"י. וע' לק' ט"ו. דאית' ר"ל משום בר קפרא בולד הטומאה דאורייתא ונתחלפו המ"ד כדרך הירושלמי בחילוף כזה: יכול יהא אוכל. ילקוט שמיני תקמא: מכדי שמן. בירושלמי ה"ז מקשה לבר קפרא דמוקי לה התם לדר"ח סגה"כ בולה"ט דרבנן והכא פסול תורה עם טמא מה"ת אינו מוסיף אלא פוחת ומשני הפתר בטבי מבית הפרס שהוא מדבריהן. [ועמש"ל נ"ט]. ומכאן ג"כ מוכח דלא כהפ"מ לעיל מדקרי הכא לבר קפרא לשלישי פסול תורה: בנר של מתכות. ה"נ בירושלמי ה"ז קאמר התם אית תני טמא מת בכלי שתה ואית תני בטמא מת בכלי מתכות. וא"כ גם אי מיירי בכלי עץ ג"כ יש לצייר שהנר הוא אה"ט דגרים טמא מת ועמ"ש לק' י"מ.

(פ"א ה"ח)

יפ"ע (כ' ע"ב) הא ר"ש אליבא דר"י. בירו' פ"א ה"ח ובתרומות פ"ח ה"ד מקשה ג"כ דר' יהושע אדר"י דקאמר התם ואפילו ר' יהושע ליח היא דר' יהושע דהיינו קשיא דר"י אדר"י ומשני הא ר"מ אליבא דר' יהושע הא

ר"ש אליבא דר' יהושע והתם אין הפי' כהק"ע דרמי מחבית של תרומה שנולד כו' אפסחא דהא התם בירושלמי מוקי הך דחבית מתרומה שנולד בר' יוסי ולא כר"מ. אלא צ"ל דקשיא ליה חבית השניה דהיינו חבית תרומה שנשברה דמוקי לה התם בירושלמי כר"מ ומקשה מהא דאר"ש דטהורה וטמאה אסור גם לר' יהושע לשרפה נא' והכא אית ליה בתרומה משום שהולך לאבוד מותר לטמאות בידים וה"נ בחמץ הלא הולך לאבוד ואמאי אסור. וכן פי' הפ"מ. וה"נ מצי לשנויי. דהתם בתרומה משום הפסד חוץ התירו. משא"כ בחמץ דליכא פסידא כ"א דבר מועט דמי עצים. אך התם קאי אליבא דסברא דמדמי הך דר' יהושע לדר"ש בבכורות דמתיר להקיז דם בבכור אף במקום שעושה בו מום דהדמיון הוא ע"פ הסברא דבלא"ה הולך לאבוד א"כ קשיא דר' יהושע אדר' יהושע. ונ' בענ"ד להגי' שם אם לא במקום אמר ליה שנמשך מראשי תיבות א"ל ונדפס אמר ליה ובאמת הוא ר"ת אם לא ופי' דר' מנא מקשה שם לר' שמי אתון אמרין ר"ש יודה לר' יהושע אפי' ר' יהושע לית הוא ר' יהושע (דקשי' דר"י אדר"י לדעתכם) אם לא תניין אינן הא ר"מ אליבא דר' יהושע הא ר"ש כו'. וא"כ ר"ש ס"ל ע"כ טעם ר' יהושע לאו משום שהולך לאבוד דא"כ הי' מתיר גם בטהורה וטמאה וא"כ כיון דר"ש לא ס"ל הטעם כר' יהושע משום שהולך לאבוד הלא אינו תלוי בין דר"ש בבכור לדין ר' יהושע כלל ועפנ"א.

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (דף כ"ב ע"ב) ת"ל לא יאכל כו' שאם שחטו. בירו' ערלה שם ובאן ה"א איתא בברייתא דקרא לא יאכל את לאסוה"נ וקאי אהיכי דסקליה מסקל וכן כמבואר בירו' ע"ז פ"ה הי"ב ומקשה בערלה וכאן על ר' יוחנן דפוטר בהניח חלב שור הנסקל ע"ג מכתו משום שאין הלאו מהווה. הא כיון דעיקר הלאו אתי לאסוה"נ הו"ל הלאו מחוור ואמאי לא לקי ומשני ר' יוחנן פתר ליה דשחטי' כו' ובקשה א"כ מאין לאסוה"נ דלמא רק לאכילה אתי לאסרו אף ששחטו. והק"ע והפ"מ פי' דבאמת לא נשמע לר' יוחנן אסוה"נ ופתר לה קאי אקרא ולא אברייתא והוא דוחק גדול כמובן. ובענ"ד נ' דבלא יאכל (בצירה) מודה דאסוה"נ ג"כ במשמע ובדמסיק אח"כ בשם רבנן דקסרין. רק כיון דאין מיוחד הלאו להנאה לבד אין לוקין והקושיא היה להו"א דקאי אסקליה דלא אצטריך לאכילה רק להנאה דאז שפיר לוקין גם על הנאה כיון דמיוחד ליה לאו אבל השתא דקאי אשחטו אין מפורש לאסוה"נ ע"כ לא לקי ועפנ"א נזירות שם מ"ש לבאר אח"כ שם ג"כ ע"ד פרושי. ועמ"ש בב"ק מא. לדעת הרמב"ם דפוטר ממלקות בהנאה.

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (דף כ"ז ע"ב) אמרו לו כל דין. במכילתא איתא מקודם שדן מנותר וא"ל נבלה תוכיח ודחה דל"ד לנבלה שאינה אסורה בהנאה וא"ל שור הנסקל יוכיח ודחה שאינו בכרת וא"ל הלבו של שוהנ"ס יוכיח ודחה דהתם אין הזמן גורם ועוד ק"ו מנותר מה נותר שאינו בב"י כו' וע"ז אמר ר' יהודה בן בתירה כל דין כו' ודיחוי דאשם תלוי וחטאת העוף דדחו לי' ליתא התם. ובירושלמי פ"ב ה"א איתא הדיחוי דר' יהודה אין הזמן גורם ואיתא הפרכא מאשם תלוי וסיום ושתק ר' יהודה. והמלבי"ם גורס גם במכילתא הפרכא מאשם תלוי וכתב ולכך חזר ודן ק"ו ולא ידענא הא הכא גם לק"ו פרכי לי' מאש"ת. ודע דבמכילתא איתא שם גם רבי שעומד בשיטת ר' יהודה רק דס"ל מבל יראה ובל ימצא והוא אח"ו איסורו וכ"ה בירושלמי ועמש"ל י"ב: ועפ"ז יתפרש מ"ש בירושלמי שבת פ"ב ה"א מאן דלא יליף מנותר היינו ר' דס"ל ג"כ בשרפה ולא יליף מנותר דלא כפי' המפרשים שם דהיינו רבנן ומשום דמודים גם בשריפה מצי עביד דזה דוחק שם ע"ש:

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (דף כ"ז ע"ב) רב אמר צריך לומר כל חמץ שיש לי בתוך ביתי ואיני יודע בו יבטל. רב אמר צ"ל אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ביעור חמץ:

בעשה"ד (להעיטור) הלכות בעור חמץ ד' ק"כ ע"א, הגירסא בירושל' י': „רב אומר שצריך שיאמר בשעה שמבער אקב"ו על ביעור חמץ, וצריך שיאמר כל חמץ שישנו ברשותו שאיני יודע בו יהא בטל":

(פ"ב ה"ב)

יפ"ע (ל"א ע"ב) כגון שהרהינו אצלו. להירושלמי פ"ב ה"ב גיטין פ"ד ה"ד דמקשה מברייתא זו לרב דס"ל באפותיקי דיד המלוה שולטת לשחרר העבד א"כ ס"ל דגם בברייתא זו מירי באפותיקי ומ"מ אינו עובר. קשה אדפריך לי' מהברייתא לכייב ליה ממתני' דאיתא דאסור בהנאה. ואפשר דמוקי לה מתני' דמירי מעכשיו והברייתא מירי בלא מעכשיו. ולפ"ז יהיה הכרח דר"מ דפליג בברייתא ס"ל למפרע הוא גובה דאין לומר דפליגי בפלוגתא דאיתא הכא אי ישראל מנכרי קונה משכון דאי הוה ס"ל להירושלמי הכי לא הוה קשיא ליה מזה כלל לרב דקאי בעבד דמירי בישראל מישראל. וע' כתובות פ"י סוף ה"א דשם לפי' הק"ע ס"ל לר"מ למפרע ה"ג. ולהפ"מ שם משמע איפכא דס"ל דלא אזלי' בתר עת נתינת הכסף ובפנ"א יבואר בס"ד:

(פ"ב ה"ג)

יפ"ע (דף ל"ב ע"ב) אי דלית ביה ש"פ קרן נמי. בירושלמי פ"ב ה"ג איתא דאפילו פחות מש"פ ג"כ משלם הקרן ומייתי לה מהקדש דתני ואת אשר חטא מן הקדש ישלם לפרט לפחות מש"פ ואית תני לרבות מ"ד פרט הוא לקרבן מ"ד לרבות תשלומין וה"ג בתרומה. וכן איתא בת"כ פרק כ' לרבות ושם איתא אפילו לחומש ואשם רק יש מתקנים הגירסא בת"כ מנין שאינו משלם הומש ואשם כו' וכן בירושלמי תרומות פ"ו ה"ב איתא גבי תרומת הקדש באין בו ש"פ ויש בו כזית דמשלם להקדש והרמב"ם בפ"י מהל' תרומות פסק דמשלם לכהן וביש בו ש"פ וא"ב כזית אז משלם להקדש וכ' הכ"מ דהיה לו כן הנוסחא בירושלמי ועיין מה"פ שם ובכ"מ שם שכתב דגם הבבלי ס"ל הכי דאין תלוי רק בכזית ולא אכפת לן בש"פ והא דאיתא הכא דאינו משלם אף הקרן הוא רק לפי ההו"א ולא לקושטא דמלתא ע"ש:

(פ"ב ה"ד)

יפ"ע (דף ל"ה ע"א) ובמע"ש והקדש שנפדו. בירוש' פ"ב ה"ד מנילה פ"א הי"ב מרבה מקרא תאכלו מצות גם מע"ש שלא נפדה והוא כר"ע לקמן לו: והכא איכא תנאי דפליגי עליה בירושל' לא מייתי פלוגתא בזה ויתכן דמפרש למתני' בחוץ לירושלים כמ"ש רש"י ומש"ש דיוצאין במע"ש היינו בירושלים וקי"ל דלא כריה"ג שאפרו משום רחם עוני שנאכל באנינות וגם דמקרי נאכל בכל מושבות.

(פ"ב ה"ד עמוד 34) **א"ר יוסה תמן רביעית היא ורביעית מתחלקת לכמה מינין:**

בעשה"ד הל' מצה ומרור דף קכ"ז ב' הגירסא: א"ר ר' יוסי תמן רביעית המתחלקות לכמה חלות.

(פ"ג ה"א)

יפ"ע (ברכות מ"ט ע"ב) איתא הפלוגתא בהפך ואיתא שם אית תניי תני ומחליף ר' יעקב בר אחא אמר כמתניתין כו' ומוכח דרבי יוחנן דאמר מוחזקת השיטה אההיא דפסחים קאמר דבה שקיל וטרי גם בירושלמי ועי' רש"א שהקשה על התוס' מאן פשיטא להו דדהכא מוהלפת ואני מוסיף להקשות דמירושלמי מוכח להדיא איפכא [ועי' א"ה בפתיחה לפסחים שכתב בישוב קו' הרש"א דהוכחת התוס' הוא מחמץ דקיל בכזית. ותמוה דהא הכמים ג"כ ס"ל התם בחמץ כביצה וע"כ לומר משום דמבטל ליה וליכא בי' ועמש"ל כ: הכא בקראי פליגי.

(פ"ג ה"א)

יפ"ע (פסחי' מ"ב ע"ב) ביהודה בראשונה הלוקח. בירושל' פ"ג ה"א לא נזכר ביהודה ונראה דקצור לשון הוא דהלא בירושל' דמאי פ"א ה"א איתא היה חומץ שביהודה פטור מן המעשרות. ומבואר שם טעמא שהיו עושין יינן בטהרה לנסכים ע"כ לא היה מחמיץ וכ"מ הכא. ובזה יש ליישב קושית התוי"ט דמאי פ"א מ"א מהא דספ"ד שקלים ואם החמיץ. די"ל דדוקא ביהודה שהיו כלם עושים בטהרה הועילה זכות הרבים משא"כ יחיד המקבל עליו לספק יין לנסכים.

(פ"ג ה"ה)

יפ"ע (מ"ג ע"א) ונוהגו לפני כלבו דר"מ לר"י. כן מפרשים הק"ע והפ"מ בירושל' פ"ג ה"ה אהא דאיתא שם ר"ה בשם רב מותר להאכילו לכלבים דהיינו דר"מ לר"מ לר' יהודה ובענ"ד שגו בזה דהלא בפ"ה ה"ד מיבעי' להירוש' בשוהט את הפסח על השאור אי חייב מי נימא כיון דאמר רב מותר להאכילו לכלבים אינו חייב א"ד כיון דאמר רב לוקין עליו חייב אלמא דעל אותו השיאור דאמר לוקין אמר מותר להאכילו לכלבים וכן משמע בפ"ב ה"א שם [וט"ס משש"ש ר"ה בשם רבי. וצ"ל בשם רב] גם שגה הק"ע עוד בפ"ג ה"א דפי' על הא דאיתא שם רב אמר זהו שיאור זהו כותח הבבלי דהיינו דס"ל דאין לוקין עליו דהא להדיא אית ליה בפ"ה ה"ד דלוקין על שיאור גם הכא מבואר דמוקי כר"מ ודלוקה. אלא הפי' שם דפליג על ר"ל דמדייק מדתני על ערובו סופג כו' הא נוקשה לא ורב ס"ל דלקי דאמר היינו שיאמר כו' ומוקי למתני' כר"מ וס"ל דאתרווייהו לקי ור' בון בר כהנא אמר דגם על ערובו אין לוקין כ"א בתערובת המץ ומצה מיירי ועי' של"י מ"ש בשם היד דוד ופי' הק"ע תמוה.

(פ"ג ה"ו עמוד 46) **מה' דר"ג אמר מה שני בין חולין לתרומה כן ראב"צ אמר מה שני בין חולין לתרומה כמה דתימר הלכה כר"ג ודכוותה כו'.**

בעשה"ד שם הגירסא „כמה דר"ג שני ליה בין חולין לתרומה כן ראב"צ כמה דתימא תמן הלכה כר"ג כוותיה כו'.

(פ"ג ה"ו)

יפ"ע (דף י"ג ע"א) ארבעה עשר שחל להיות בשבת. בתוספתא פ"א איתא הכי ע"ש ר"מ וכ"ה לקמן כ': ולא הובא כאן דברי ראב"י איש ברתותא כ"א משום הל' עד ארבע שעות. והאי הכל פי' בעה"מ דכולל אפי' דחולין והר"ן ספ"ק השיג עליו דאינו כולל רק תלויה וטהורה ולא חוליו. ולפי משמעות הירושלמי פ"ג ה"ו דפליגי ב"ש וב"ה בתלויה אבל טהורה לכ"ע אינה נשרפת מלפני השבת ואדרבה יש בה איסור משום שימור וכמ' התוס' ועי' תרומות פ"ח ה"ד כאן ה"ח דאיתא לר"מ תלויה וטהורה שורפין ע"ש עם חשיכה וממתינין משום שימור עד חשיכה ולב"ה משמע דבטהורה גם עם חשיכה אסור אבל חולין מתבערין מלפני השבת והוא איפכא מדעת ראב"צ לקמן מט. וא"כ יתכן דראב"י איש ברתותא דקאמר תלויות וטהורות הוי כ"ש חולין והוא כר"מ ולא כראב"צ וכבעה"מ. ובלב אריה הארכתי: לא בערבי שבתות. בירושלמי ליתא בע"ש כ"א בשבתות ויו"ט והק"ע הני' שם כמו בכאן ובענ"ד נראה דא"צ להגי' דהלא ב"ש קאמר התם שמא שבת אליהו בהר הכרמל ויבא בשבת וע"ז מספיק התשובה שאינו בא בשבת ובעירובין מג: איתא רק בע"ש וליתא בשבתות וקאמר התם אח"כ דבשבת מצי אתי להאי סברא דאין תחומין למעלה מי' [ועי' תוס' שם שנדחקו במ"ש הכא שבתות]. ולפי הירושל' מוכח דגם אם יש התומין למעלה מי' מצי אתי משום דלמא שבת סמוך להעיר שיש בה ב"ד הגדול. רק שמובטח שאינו בא בשבתות:

(פ"ג כ"ד ע"ב)

יפ"ע (דף ו' ע"ב) וכי משכח לה לבטלה. הפר"ח הביא ראיה מכאן דמהני ביטול לחמץ ידוע וכן מייתי ראיה מירושלמי ל"ק ספ"ג מה בין חמץ להקדש זה יש לו בטול כו' והתם בנזכר שיש לו חמץ בביתו דהוי ידוע ובחדושי כתבתי דמהתם אין ראיה עפמ"ש הר"ן ר"פ הטעם דמהני בטול כהפקר אף בינו לב"ע משום דחמץ בלא"ה אינו ברשותו רק דההורה עשאו כברשותו ע"כ סגי בגלוי דעת ע"ש ולזאת י"ל דדוקא בחמץ שאינו ידוע דכה"ג אין הצרו זוכה לו כדכתבו התוס' בכ"מ מהני הבטול אבל בחמץ ידוע מאחר שאינו מוציאו מרשותו חצרו זוכה לו שנית ע"כ ל"מ ביטול. והנה בזכית חצרו במקום שהוא בע"כ שאינו רוצה לזכות ליתא בחצר מטעם שליחות כ"א משום יד ע"כ בעינן שיהא עומד בצד שדהו כידו הסמוכה לו וכדאיתא בכ"מ גבי גט. ע"כ התם בספ"ג שאינו בביתו שפיר מהני ביטול משום שאינו עומד בצד שדהו משא"כ כשהוא אצל ביתו ולענין הך דהכא עי' א"ח במשנה מ"ש בדחי' ראיה מהכא. וממ"ש בירושלמי פ"ב ה"ב בל' הביטול כך חמץ שאיני יודע כו' אין להביא ראיה. דודאי מדרבנן לא סגי בבטול וצריך לבער מה שידע ע"כ נוסד נוסח הבטול דלא הטחי' כו' [ועי' תוי"ט ר"פ מ"ש על הרע"ב דטעם בדיקה הוא משום שמא ימצא גלוסקא יפה ויחזור מבטולו וכ' עליו התוי"ט דהיינו משום דמחשבה מבטלת מחשבה. והקשה המה"פ א"כ נם כשבודק מה מהני הביטול דניחוש שמא ימלך וכן הקשה הרש"ש. ונראה דהרע"ב לא כ' רק אבטול במחשבה אבל בבטל בפירוש ל"ח שמא ימלך כיון שבטל בפירוש. ומשום דכל בדיקה משנתן ללבו לבדוק הו"ל בטול כמ"ש הכ"מ פי"א מהלכות ברכות ע"כ הוצרך הרע"ב לתת טעם לאבדיקה.

(פ"ה ה"ו דף י"ז ע"ב)

יפ"ע (דף קי"ח ע"א) ר' יהודה אומר מהודו. צ"ל רב יהודה שוח"ט סי' קל"ו ובירו' פ"ה ד' פרנך בשם ר' חנינא: משיר המעלות. בירו' פ"ה

ה"ז ותענית פ"ג א"ר יוחנן משעומדים בבית ה' ומשמע כהתום' קי"נ. דשעומדים בבית ה' הוא שיך לשיר המעלות האחרון והלויה כי טוב ה' מהחיל המזמור. אך קשה דבירו' שם אמרי' טעמא דר' ייחנן שמתחיל משעומדים כו' משום שיש בה ירידת נשמים מעזה נשיאים מקצה הארץ ואי כהתום' דמתחיל המזמור הלויה כי טוב ה' ל"ל לאהוו ממזמור שלפ"ו. א"כ מוכח דלא כהתום' ולולא דמסתפינא הו"א דהמזמור הלויה הללו את שם הוא דבוק לשיר המעלות האחרון כמ"ש התום' אך לא כמ"ש הם דמתחיל הלויה כי טוב מזמור אחר אלא כולו הוא חד מזמור ויהיה ל' הגמ' משיר המעלות כפשטיה ומ"ש לעיל הלויה דבתריה ריש פרקא לא קאי על הלויה כי טוב כ"א קאי על שוכן ירושלים הלויה דהוא שיך לריש פרקא הודו. וע' פנ"א מ"ש בחשבון קמ"ז מזמורים דמוכרח לחבר מזמור זה לשיר המעלות עפמ"ש בברכות ומגיה עד מזמור ק"ה ק"ג פרשיות ועוד שני פרשיות יש לחסר ואין מקום אחר כ"א לחבר הללו את ה' כל גוים לשפניו ומזמור הנ"ל אך מרב אהא בר יעקב דאמר הכי מכי יעקב כו' מוכח כד' התום' ונ' עפמ"ש בויק"ר פ"ד ק"ב פרשיות עד אחר ברכי נפשי וא"צ לחבר כאן עם שיר המעלות ואפשר דבזה פליגי רב אהא בר יעקב ור' יוחנן ואף דבויק"ר שם הוא ר' יוחנן נמצא לפעמים הלוף שמות האמוראים בין התלמוד להמדרש:

(פ"ו ה"ב דף מ"ב ע"א)

יפ"ע (דף ס"ח ע"ב) או יושב ושונה. בירושלמי מקשה לר"א דמתני' דקרי רשות מהא דאמרי' המבזה את המועדות כו' ומשני רצה בישל כו' ופי' דיכול להכין מעיו"ט והמלאכה ביו"ט היא רשות. ומוכח דלהירושלמי לא תליא פלוגתא דר"א ור' יהושע במתני' בזה אי כולו לה' או חציו ופלוגתא דר"א ור' יהושע דברייתא דהכא איתא כה"ג בירושלמי פ' ואלו קשרים פלוגתא דאמוראי ואח"כ אמר מתני' מסייע לדין ולדין ומייתי שני ברייתות [והסר ביניהם שם תני' אידך] ופליגי הברייתות בפלוגתא דר"א ור' יהושע דברייתא הכא:

(פ"ו ה"א)

יפ"ע (דף פ"ד ע"א) בתר בסוף אזלי'. בירושל' הי"א וסנהדרין פ"ח ה"ב מוכח דפלוגתייהו דר"י ור"ל הוא בשאין כופן להקשות. דמקשה אהא דגידין הרכים אין נמנין עליהם דל"ח כבשר לר"ל וגבי עור הראש שכ עגל הרך חשיב לי' ר"ל כבשר גם למלקות ומשני שני' היא תמן שהוא עור וכופו להקשות ומקשה כ"ש מחלפה שטתי' דרשב"ל מה אין תמן שכופן להקשות הוא עבד לי' בשר כאן שאין כופו להקשות לא כ"ש ע"ש א"כ הוי הפלוגתא הכא באין כופן להקשות:

(פ"א ה"א)

יפ"ע (דף ע"ד ב) א' עצם שיש עליו כו'. בירושל' הי"א עצם לחייב על כל עצם ועצם הרא דתימר בהתרי' א' כו' לית הדא פליגא על רשב"ל דאמר עצם שאין עליו בשר מותר לשברו ומשני ללקות אינו לוקה אבל לאסור אסור ופי' המפרשים בזה דחוק מאוד גם מ"ש הגליון בזה לא נ' ואין להאריך. ובעמ"ד נ' דמ"ם יש כאן והוא קושי' על ר' יוחנן דבה"י אמר ר' יוחנן שאין עליו בשר אסור ובהי"א אמר אינו חייב וכצ"ל לית הדא פליגא על הא דעצם שאין עליו בשר ר' יוחנן אמר אסור לשברו ורשב"ל אמר עצם שאין עליו בשר מותר לשברו. והיינו דהכא בהי"א תריהון אמרין אינו חייב וע"ז משני דפלונתייהו הוא באיסור ור"י ס"ל לקות אינו לוקה וזהו דאמר אינו חייב אבל לאסור אסור. ור"ל אמר מותר. ובלא הגה"ה אפ"ל דה"פ דמקשה דרשב"ל קאמר הכא אינו חייב והתם אמר מותר ומשני בשביל ר' יוחנן דאית לי' דאסור ע"כ אמר דבזה מודה דאינו לוקה ומשום דר"ל ס"ל מותר שפיר מקשה עלי' שם בה"י ויקוץ וא"ש קושית הגליון שם:

(שם)

יפ"ע (דף פ"ה ע"א) מיתיבי אבר שיצא מקצתו. לגי' הק"ע בירושלמי הי"א מקשה זאת בירושלמי ר"י לר"ל ומתרץ ג"כ משום פקע ובענ"ד קשה הא ר' יוחנן שם שוה עם ר"ל ואיך איתיבי' ר"י לר"ל ע"ז ומ"ש הגליון לא זועיל כאן כנ' למעיין ונראה לישב הגירסא הכתובה דהכי איתא התם ר' אבון בשם ר"א [ואולי צ"ל בשם ר"ל] בא בטהרה ונטמא י"ב משום שב"ע וע"ז קאי קושית ר"י לר"ל דלפ"ז היתה לו שעת הכושר י"ב משום שב"ע א"כ מהא מהא דעצמות כו' ישרפו בט"ז מוכח דאין בשורף משום שובר א"כ קשיא. ויקוץ משום מות [פי' דיעשה ע"י גומרת' בע"פ] ויחלוץ מן העצם ויקוץ פי' ולטעמיך דאף דתימא דיש בשורף משום שובר תקשה עדן דך אבר שיצא ויהלוץ עד מקום כלות אבר שיצא ויקוץ דבמקום שאין בשר הלא ס"ל לר"י וד"ל דאינו חייב וע"כ לומר דחיישינן משום פקע דלא לפקע תחת הבשר שבפנים ה"נ בגומרת' חיישינן משום פקע ובפנ"א הארכתי:

(פ"ו ה"ה נם ה"ו)

יפ"ע (דף ע"ט ע"א) אבר נטמא הסכין בטומאת שרץ. בירושל' ה"ר לפי' הק"ע וגירסתו וזרקו טמאין. אף שנטמא הדם מיקרי בא בטומאה ונאכל בטומאת הגוף וכן משמע ממ"ש ונטמא הדם אל יאכל בשר בטומאה משוס גזרה אבר מדינא הוי שרי כיון שנעשה בטומאה [ואף דמוכח מסוגית הירושל' דטומאה דחוי' היא ועוד לאכילה לכ"ע דחוי' כביומא ז. ובתוס' שם ד"ה דם] וצ"ל דס"ל להירושל' כרבא הכא וע"ד יותר דרבא לא קאמר רק מטעם דנטמא הבשר לא קרינן בי' כל טדור ובירושל' גם בנטמא הדם מקרי פסה הבא בטומאה ונאכל בטומאה: כל היכי. ע' הגרי"ב. בילקוט צו תצט: הרי שהיו ישראל מחצה. תמי' לי הא בתוספתא פ"ו איתא פלוגתא דתנאי בזה ומובא בירושלמי ה"ו ובהוריות פ"א ה"ו ר' מאיר בר' יהודא [ובתוספתא הגי' ר"ש במקום ר' יהודה וכ"נ לגרום בירושל' וא"ש דאמרו לו אין ק"צ חלוק ומפרש מאן אמרו לו ר' יהודא וא"ש ג"כ מה דבעי בירושל' לר' יהודה אוך עבדינן ולהגי' שלפנינו הא כבר באר ר' יהודה דעתו] ואיך שיך פלוגת' דאמוראי בזה ואף דלק' ע"ב מייתי תני' כותי' דרב ת"כ דר"כ הלא מתרץ כ"א ברייתי' שבנגדו. ואי פלוגתא היא אין להשוותם. והנה הגר"א מגי' בתוספת' בדברי ר"ש אפילו שבט א' וכו' וכלק' פ. והך דמחצה טהורים כו' כתמא היא בלי פלוגתא וא"ש. אבל בירושל' מבואר דפלוגתא דתנאי היא ומחולקים הבבלי והירושלמי בגירסת הברייתא:

(פ"ו ה"ט דף נ"ג ע"ב)

יפ"ע (דף פ"ג ע"א) רבה מוסיף. בירושל' ע"ש ר' ירמי' והתם מייתי דריה"ג מריש הבריי' חטאת שקבל דמה בב' כוסות נכנם א' לפנים ריה"ג מכשיר החיצון ודייק מזה הירושל' דס"ל דהו"ל פסול מכשיר ורבנן דפסלי גם החיצון ס"ל פסול הגוף הוי. וק' לפ"ז מאי קאמר בירושל' אוף ריה"ג דכותהון הא אופכא הוא דלריה"ג טעון עבור צורה וג' דה"פ דריה"ג למד מקרא דהן לא הובא ליכנס דמה לפנים דהוי בש"פה ומ"מ ס"ל דהוי פסול מכשיר. אלמא דגם פסול מכשיר דינו להשרף מיד וה"נ בנטמאו הבעלים ולפ"ז לא הוי פרכת ר' יוחנן הכא פרכא לחלק בין דם לבעלים כיון דגם דם ס"ל לריה"ג דל"ה כ"א פסול מכשיר וא"ש:

(פ"ט ה"א ס"ג ע"ב)

יפ"ע (דף צ"ב ע"א) אלו שעושין את השני. בספרי שם רבה כל הטמאים מבנין אב מטמא ודרך רחוקה ולק' בגמ' מייתי מאיש איש שאר טמאים. ובירושל' סרבה שאר טמאים מקרא כי יהיה טמא [ועפ"ם] א"כ למה אמר לנפש איש ט"מ נדחה לפ"ש ואין צבור נדחין לפ"ש הא זבין ומצורעים אפי' צבור נדחים לפ"ש וזהו דלא כהבבלי דאפי' זבין רובן אין צבור נדחין לפ"ש כדמוכח לעיל פ: והפ"מ כתב דהירושל' קאי למ"ד צבור נדחין לפ"ש כמ"ש בירושל' לק' וזה ליתא דהתם מ"ד צבור נדחין הוא ר' יהודה דלמד מחוקי והתם ט"מ היו כדאמרינן גלגלתו של ארונה היבוסי מצאו שם והכא הלא רק בזבין קאמר דנדחין:

(פ"ט ה"ד דף ס"ו גם ס"ו ה"ג)

יפ"ע (דף צ"ז ע"א) וכל שבהטאת רועה. בירושל' בסוגי' על מתני' זו עסוק לפרש החמש חטאות מתות וארכו הדברים ולעיל פ"ו ה"ו מייתי הך דשמואל ור' יוחנן לענין מש"ש שחטו ונודע לו שמתו הבעלים כו' פטור דרשמואל פטור וכשר כיון דכה"ג בחטאת מתה א"כ בפסה גופו קרב שלמים ולר' יוחנן דס"ל אין פסה קרב שלמים כו' א"כ הו"ל פטור ופסול ע"ש: כשב ד' רבות. ת"כ ויקרא נדבה פ' י"ח: דברי רבי. בירושל' פ"ו ה"ו איתא דברי חכמים שבכאן ע"ש רבי והוא ט"ם דמוכח והסר שם דברי רבי ואח"כ והכ"א אין חטאת כו' וזהו דאמר שם ר"א כרבי דס"ל חטאת אבודה בשעת הפרשת שני' מתה:

(פ"ט ה"ה)

יפ"ע (דף כ"ח ע"ב) בא רך מכילתא בא פט"ו תנחומא בא סי' י"א. וע' ירושלמי פ"ט ה"ה דמוקי גם למתני' דשם כריה"ג א"כ יש הוכחה לפסוק כר"ש דהלא הכא מוקמינן לר"ש דס"ל כריה"ג וכן בירושלמי כאן ה"ב והתם סתים לן תנא כמתני' כריה"ג וכן מוכח מדמוקי בירושלמי מתני' דר"פ כ"ש כר"מ ולהירושלמי בפ"ק ס"ל לר"מ משש ולמעלה מדבריהן. אבל הבבלי לא מוקי מתני' שם כריה"ג ומפרש [בד' צ"ו:] למתני' דנקט לילה א' דלא קאי רק על הפסח וחמוצו כל ז' ע"ש ולזאת אין הכרח ובר"פ כ"ש לא מוקמינן כר"י וגם לההגי' להבבלי הוא מה"ת: התוא לקובעו חובה. במכילתא בא פ"ו נפקא לי' בבנין אב מפסח דיוצאין בו י"ח בלא מצה ומרור מדכתיב יאכלוהו ה"נ מ"ע דמצה יוצאין בו ותובה היא גם בלא פסח:

רוח זקנים לירושלמי ראש השנה

(פ"א ה"א דף א' ע"ב)

יפ"ע (דף ג' ע"ב) מתיב רב יוסף כיום כ"ד בירושלמי מקשה ר' אלעזר בשם ר' חנינא מקרא זה בששי בשנת שתים וריש זכריה בחדש השמיני בשנת שתים ותיפה אמר בשמיני נאמר תחלה אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה [נ' דלא קאי אקרא דזכריה שהוא בנביא אחר וי"צ לטעם אין מוקדם כו' רק בא להרץ ג"כ האי קרא שנחני בכ"ד לתשיעי בשנה שתים דג"כ להיפה צ"ל דהיה קודם להששי] וע"ז מקשה ר' יונה כתיב ועתה שימו כו' מטרם שום אבן כו' בהיכל ה' הא ביצד בששי הוסר ובשמיני נאמר המקרא הזה אין תימר כבר שמו יאות אמר היפה [פי' שבששי כבר שמו ע"כ שמיני קודם לששי דכ' בי' טרם שום כו'] אין תימר לא שמו [היינו בששי] לא אמר היפה כלום. והפ"מ פי' מטרם שום היינו שכבר שמו הוא דפך פי' הפסוק וכונת הענין בירושלמי:

(פ"א ה"א דף ב' ע"א)

יפ"ע (דף ב' ע"ב) מת בארר כו'. ה"ג בירושלמי יאיתא שם ע"ז א"ר יונה והוא שנכנס לניסן די לא כן וימלך ירח ימים בשמרין ופי' הפ"מ ההוכחה מהא דאמר בשנת ל"ט לעזריה מרך יהודה מרך שלום בן יבש ומקראי דמקודם מוכח דבשנת י"ח מרך וע"כ לומר דהירח ימים היה חציו בניסן ע"ש ואין מובן לדבריו דהלא אפשר שנמשך זמן בינתים אחר הריגת זכרי' בשנת ל"ח לעזריה ולא נמלך שלום עד השנת ל"ט או שזה היה סוף שנת הל"ה וזה בתחלת שנת ל"ט ועוד הלא התם הקרא מודיע לנו התחלת מלכותו ומה זה ראיה לדברי ר' יונה דבעינן שיכנס ניסן דאז מונין לו שנה שניה דאדרבה הלא התם נכנס ניסן ולא נמנה לו שנה שניה [גם דברי הק"ע תמוהין דהתם הלא נכנס ניסן לשנות מלך מנחם ולמה לא נחשב לו שנה הראשונה וע"כ לומר שמנחם מת בסיף מ"ה לעזריה והיה שנה בלא מלך] ובענ"ד הירושלמי כפשטיה דמביא ראיה דבכא ניסן אין מונין חדש לשנה מדכ' ויכלך ירח ימים ולא כ' שנה אחת אלמא משום דהא היה ניסן אין נחשב לשנה וכן היה יכול לפשוט מזכרי' דכ' ביה ששה חדשים ולא שנה. ודחי דאין ראיה משום דאין לך לעמוד על שני מלכי ישראל אלא משני מלכי יהודה כו' לפיכך הוצרך הכתוב לכתוב בדקדוק לכ"א זמן משך מלכותו ולא לקרא לחדש שנה. ומקשה ע"ז א"כ בדוד למה לא נכתב בדקדוק ומשני מפני כבוד ירושלים. וא"ש ששייך להענין ואצ"ל שהוא אגב כמ"ש הפ"מ:

(שם דף ג' ע"א)

יפ"ע (דף ו') מוצא שפתיך זו מ"ע. בירו' וספרי הצא רפ"ה ועשית זו עשה השמור זו ל"ת ומ"מ דריש ועשית אוהרה לכ"ד שיעשוך. והוא משום דאיכא בירו' כבר עשה מאלה תעשו לה' במעריכם ושם מקשה הא כבר כ' ובאת שמה כו' ומשני אא"ע בעשה תנהו ענין בל"ת וקשה הא לר"ת ג"כ א"צ דכבר כתב לא האחר ותשמר היא ל"ת ונ' דה"פ עפמ"ש כאן חד דאמר וכא אפריש וחד דאפריש ולא אקריב וכ"ה ג"כ הכונה בירושלמי אא"ע בעשה פי' שעשה מעשה ההפרשה תנהו ענין בלא עשה ואמר וכא אפריש ומיושב קו' הש"ק שם היכן מצינו כן שבאא"ע יעשה נדרש לרית יתרוצו דחוק מאד. וכ"נ ממ"ש אא"ע בעשה ולפירושם היה צ"ל לעשה רק שצריך למחוק מכא תעשה התי"ו וצ"ל בלא עשה:

(שם ג' ע"ב)

יפ"ע (דף ו' ע"ב) בכל יום ויום עובר בבל האחר. בירושלמי איתא אחר שעברו עליו ג"ר עובר בכל רגל ורגל ושם לפי' המפרשים בירושלמי הרבה מאמרים נפרדים פסקי פסקי ובענ"ד הם ענין א' ומיראת האריכות לא הבאתיו אך קוטב הענין לפרושי בענ"ד הוא דסתם נדרים ונדבות שדרכן להביאם ברגל הו"ל כנדר להביאם ברגל וכמו שנדר להביא בשני בשבת דא"ע רק בכל שני בשבת אבר פסה שנשתנה מכפי נדרו דזמנו הוא בתחלה בפסה אבר בהשנותו לשלמים כל יומו זמנו ועובר עליו בכך יום כיון דלא מחמת נדרו הוא קרב שלמים כ"א מאליו נעשה שלמים אין מיוחד הקרבתו לרגל דוקא:

(פ"א ה"ב דף ו' ע"ב)

יפ"ע (דף י"ד ע"א) ועדיין רוב תקופה מבחוץ. בירושלמי ה"ב וכבר רוב התקופה מבחוץ ועי' ק"ע ופ"מ ושם פלוגתא דאמוראי ר' ועירא אמר כו' ואין מבואר שם במאי פליגי דפלוגתייהו משמע בעין פלוגתא דריה"ג ור"ע בירקות והתם ל"ל בצלים כו' א"ב דהלא באילן קאי ונ' דהנה אילן עושה פירות לי"ב הודש כבירושלמי שקלים פ"ו ה"ב התענית פ"א ה"ג ובניסן תחלת לבלובו כמ"ש רנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דמלבלבי. ובין גמר הפרי בשנה זו עד התחלת לבלובו מחדש לכה"פ יש בנתיים הפסק חודש א' שאין האילן מגדל הפרי. ע"כ אמר שפיר דבט"ו בשבט כבר עבר רוב תקופה בחוץ [כפי' הפ"מ] היינו עד סוף גדול הפרי באילן עברו רוב ימים מהתקופה שלא נשאר כ"א ט"ו יום בתקופה זו ששייך בהם גדול הפרי. ווהו לב"ה אבל בא' בשבט כדברי ב"ש ולפעמים מתחלת התקופה כמה ימים בחדש טבת וליכא אף חדש שלם בהתקופה אין שייך טעם זה וצ"ל כאידך דעד כאן הם היום ממי שנה העברה והוא טעם אליבא דב"ש. וליאת הכא דקאי ג"כ לב"ש ע"כ לא מצי לשנויי וכבר יצא כו' והוצרך לפרש אע"פ כו':

(פ"א הלכה ג', דף ז')

יפ"ע (דף ט"ז ע"א) לא ר"מ ולא ר' יהודה. בירו' הפלוגתא באופן אחר אית תנא תני כוההון נדונין בר"ה וגז"ד של כאו"א מתחתם בר"ה. [והוא דלא כחד מהנהו שבכאן]. אית תנא תני כולם בר"ה וגז"ד כו' ביוה"כ. [והוא כר"מ]. אית כו' כולהם נדונין בר"ה וגז"ד כו' בזמנו [והוא כר' יהודה] אית ת"ת כאו"א נדון בזמנו וגז"ד כו' בזמנו [והוא ג"כ דלא כחד דהכא]:

(פ"א הלכה ז')

יפ"ע (שבת דף נ"ט ע"ב) ר"א אומר יוצאה. ירושלמי ר"ה פ"א ה"ז (הגרל"ב) והק"ע בירושל' כאן שגה בפירושו שפי' למש"כ תמן תנינן שנים ר"א יוצאה כו'. תמן תנינן שנים שתי ברייתות א' משום ר"א כו' והב' תני ר"מ מחייב כו'. ולא וכר שלשון המשנה היא בעדיות פ"ב מ"ז שלשה דברים אמרו לפני ר"ע שנים משום ר"א ואחד משום ר' יהושע שנים משום ר"א יוצאה כו' ומפריחי יונים כו'. ולא סיים הירושלמי סיום המשנה דבר השני שאין נדרש להענין וברי"ה שנדרש להענין סיום נם דבר השני.

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (דף כ"ג ע"ב) זו כידם. בירושלמי ה"א א"ר אבהו אע"ג דאמר את בטלו את המשואות לא כטלו מים שבריא ופי' הפ"מ מקום האחרון שהוא בית ביתין הוא סמוך לים שבריא משום שהוא יותר קריב לנולה. והק"ע פי' משום שלא היו כותים דרים שם.

(פ"ג ה"א)

יפ"ע (דף כ"ה ע"ב) שראוהו בלילה. הבבלי ס"ל דבראוהו ביום אינם צריכים לעדות והירושלמי כאן ה"א סוטה פרק ט' ה"א סנהדרין פ"א ה"ב ס"ל דאינם דנין על ראייתם ואית תני תני יעמדו שנים ויעידו לפניהם ואית תני תני יעמדו כולן ויעידו במקום אחר הן בדיני נפשות והן בעדות החדש דס"ל דעדות החדש דמי לד"נ ואית תני כו' היא פלונתא דר"ט ור"ע והבבלי ס"ל דל"ד עדות ההדש לד"נ ועי' מה"פ רפ"ט דסוטה וכאן ד"ה ב"ד:

(פ"ג ה"ג דף ט"ז ע"ב)

יפ"ע (דף כ"ז ע"א) אין בידו אלא אחת. בירושלמי ר' אבא בר זמינא בשם ר"ז אפילו אחת אין בידו כו' לא ראשה אית לה סוף ולא סופה אית לה ראש ובירושלמי מוכיח ר' יוסי מזה דשמע מקצת תקיעה מן המתעסק לא יצא. ועי' ק"ע שכתב דלפ"ז אין בידו אירא אחת דמתני' פי' הראשונה ועי' ברא"ש פ"ד סי' ח' שפי' בשם הרמב"ן דקאי על הא דקאמר שם ר' יוסה שמע מקצת תקיעה מן המתעסק יצא [ולפנינו כתוב שם לא יצא] ע"ז פליג ר' אבא בר זמינא דלא יצא ע"ש ובמה"פ ד"ה ר' אבא ועמ"ש לקמן ל"ג: בזה:

(פ"ג ה"ה)

יפ"ע (דף ל"ד ע"א) והאי תנא סיתי. בירו' פ"ג ה"ה איתא הכי ע"ש ר' ישמעאל והברייתא דלעיל מוקי לה כר"ע ואמר שם בלשון קושי' עד כדון כר"ע כר' ישמעאר תני ר' ישמעאל ואף דמצינו כ"פ בירושל' בל' זה מ"מ איכא כונה בזה דקשי' לר' ישמעאל דרשה ר"ע ונר' דקאי אהא דיליף התם ליוה"כ ביובל דבעי נם כן מלכיות זכרונות שופרות מר"ה ור' ישמעאר בכ"מ ס"ל אין למידין למר מן הכמר אף כחורין כבירושרמי קדושין פ"א ה"ב וא"כ אי נימא דנ' סדרים ילפינן משופר תרועה דנבי יובל איך ילפי' אח"כ ליוה"כ מר"ה ע"כ אמר דילפי' מבמדבר דכ' בי' נופה נ"פ תרועה יכן בר"ה ילפי' מהתם בנ"ש תרועה תרועה:

(פ"ד ה"ח ע' 40) **ועמדו עליהם והרנום טינו דאינן חמי לין קראי' שמע וכו':**

בעשה"ד (לבעל העיטור) ה' שופר דף צ"ט ע"כ הנירסא „עמדו עליהן והרנן" ותקנו בתפלת המוספין ומינו דאינון קריין שמע וכו'

שם **ואמר אף בהלל כן לית כל עמא תמן, ואמר אף בתקיעה כן לית כל עמא תמן, א"ר יונה כתיב ואותי יום יום ידרשון זו תקיעה ועדבה.**

ביפה מראה פי' כך: ולי מא נ"כ הלל כמוסף ומשני ליה כל עמא תמן כי היו ממהרים ללכת לכיתם קודם שיגמרו תפלת המוספין. ופריך א"כ בר"ה נמי ומשני דליכא למיהש להו בר"ה דאז מתעכבין כל העם אחר שיגמרו כל התפלה (וכ"ה בחי' הריטב"א לר"ה).

(פ"ד ה"י דף כ"א ע"ב)

יפ"ע (דף ל"ד ע"ב) הולך למקום שתוקעין. בירושלמי איכא פלונתא בזה ורצה לומר מעיקרא דיש חילוק בין יש שהות ביום כדי לתקוע נ"כ ויקיים שניהם ומייתי דגם ביו"ט ר"ה שחל בשבת דאין תוקעין כ"א בב"ד ובזמן ב"ד וא"כ אין שהות לקיים שניהם ועכ"ז ס"ל דברכות עדיפי משום דברכות אין יחיד מוצא חברו והכא מקשה עוד פשוטא הא דאורייתא הא דרבנן ואפשר עפמש"ל דהירושלמי ס"ל דמה"ת אינו מחויב כ"א בירושרים ומקום הקרבנות כמש"ל ר"פ:

(סוף מס' רט"ה ע' 42) **ר' זעירה ורב חסדא הוון יתיבין תמן בתקיעתא מן דצלין את צלותא קם ר"ח בעי מצלי א"ל ר"ז לא כבר צלינן א"ל מצלינא והזר ומצלי דנהתון מערבייא ואמרין תמן בשם ר"י הלכה כר"ג באילין תקיעתא ואנא דלא כוונית, אילו כוונית נפק ידי חובתו:**

בפי' פתח הדביר לעשה"ד (להעיטור) ה' שופר דף ק"ד ע"א כתב ע"ז: „ואי לא מסתפינא אמינא דה"ק דר"ז הוה ס"ל כר' יהודה בסה"ד דברכות במקום שיש חבר עיר יחיד פטור מתפלת המוספין ולכן הקשה ביון דצלי שחרית רמה לך עוד להתפלל, א"ל ר"ח מדקאמר ר"י הלכה באילין תקיעתא דש"ץ מוציאו אלמא מובת מזה דהלכה כחכמים דאף יחיד חייב בתפלת המוספין, ואי קשיא ליה הו"ל לילך לביהכ"נ והיה הש"ץ מוציאו ע"ז אמר דאינו יכול לכוין לשמוע ממנו כל מילה ומילה".

רוח זקנים לירושלמי יומא

(פ"א ה"א)

יפ"ע (דף ב' ע"א) כהן אחר תחתיו. בירושלמי כאן ה"א מגילה פ"א הוריות פ"ג ה"ג בעי מה מיחדין עמיה א"ר חגי משם אי מיחדין עמיה דו קטל ליה ופי' הק"ע משם מתמן ופ"מ גרם משה והיינו בשבועה וכ"א בהוריות משה ולענ"ד יתכן דהיינו משום אי מיחדין כו' לזאת אין מיחדין.

(פ"א ה"א דף ב' ע"ב)

יפ"ע (דף ה' ע"ב) בכתונת ומצנפת. בירושלמי א"ר חנינא ציץ ומצנפת של אהרן קודם לאבנטן שכ בנים יהודה בר' אומר וחגרת אתם אבנט. והגליון מגי' שם כתונת ומצנפת. ובענ"ד הגה"ה זו אינה תקון כ"א קלקול דהא בכתונת ומצנפת כ"ע ל"פ דאהרן ואח"כ בניו גם זה שהקשה איך יכבש הציץ קודם בגדי כהן הדיוט אינו מובן הא בגדיו כבר לבוש ומצנפת ואבנט ואי כוונתו לדייק מהא דנקט ציץ קודם למצנפת אין זה דיוק דה"ק אפי' הציץ שהוא האחרון הוא קודם לאבנטן של בנים ועש"ק וכן מפורש בקרא בפ' צו בעשיה דאחר הציץ לכה"ג מלביש הבנים והלבשתם כתנות והוא אויל בתר קרא דעשיה ויהודה בר' ס"ל דכשמניע לאבנטו של כה"ג מלביש הבנים עד האבנט ואח"כ חוגר אותם אבנט אהרן ואח"כ בניו ואויל בתר קרא דצווי בפ' הצוה וא"ש יותר ככתוב שם בלא הגה"ה:

(פ"א ה"א דף ג' ע"ב)

יפ"ע (דף י"ג ע"א) ור' יהודה אמר כך למיתה דחדא. בירושלמי מקשה מהא דתניא המביא גט והניחו זקן או חולה נותנו בחזקת שהוא קיים ול"ח למיתה ומשני כאן ביחיד כאן בצבור וביחיד לר' יהודה ל"ח והתנן א"ר יהודה לא הי' שופר לקנין מפני התערובת שמא תמות א' מהן כו' ולא משני מידי ובירושל' שקלים פ"ו ה"ד משני ע"ז דה"ק שמא יהי' נודע שמתה ודאי א' מהן והו"ל חמאת שמתו בעלי' וה"נ משני בבבלי לק' נה: ועמ"ש לק' ע"ב:

(פ"א ה"ג)

יפ"ע (דף ל"א ע"א) וכרן בקדש. בירושלמי פ"א ה"ג ד' מבילות משום יוה"כ ומדייק מזה דהאי מעמידין אותו היינו בחוץ וט"ס שם בענ"ד מש"ש בפנים ותחת בפנים צ"ל בחוץ ותחת מבחוץ צ"ל מבפנים ומוכיח מהא דלא נחשב מבילה ראשונה משום יוה"כ דע"כ גם בכל יום כשנכנס גם בלא עבודה צריך מבילה ואין תימר בפנים משום דא"צ מבילה א"כ כל החמש מבילות הם בשביל יוה"כ ודרך הפ"מ דחוק כאוד:

(פ"א ה"ד דף ז')

יפ"ע (דף י"ח ע"א) לא אתרוג. בירושל' ע"ש שמואל שהוא מוסיף על הברייתי דתני בה חלב ביצים גבינה בשר שמן יין ישן קונדיטון גריסין של פול ועדשים. ומקשה שם ולא מן הנמים שנעשו במקדש הן א"ר אבון על שם לא תנמון דהיינו אין סומכין על הנס. אר"י בר' בון כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני. ובזה מיושב הך דיוסף בן אלם בצפורי דאית' שם שראה כה"ג קרי דהוא במקדש שני ועתו"י קא: ולא שהביאו הירושלמי ועי' בגליון ירושל' ומ"ש רק' כ"א ע"ב:

(פ"א ה"ה)

יפ"ע (דף י"ט ע"א) ע"ג שער המים. בירושל' ה"ה עד שתני' בית אבטינס ע"ג שער המים היתה וסמוך ללשכתו היתה א"כ מוכח דלהירושלמי בית אבטינס היתה בדרום וגם שם היתה לשכת פרהדרין בדרום וזהו נגד סוני' דהכא דאחת היתה בצפון ונראה דהירושל' קיצר בלשון ולא על בית אבטינס קאמר שהיתה ע"ג שער המים כ"א אבית הטבילה קאי כבבבלי ולא מייתי לה רק משום המסקנא דסמוך ללשכתו היתה והיא לשכת בית אבטינס ומוכח עכ"פ להירושל' דהיא היתה בדרום ולשכת פרהדרין בצפון:

(פ"ב ה"ב דף י"ב ע"א)

יפ"ע (דף כ"ו ע"ב) אא"ע לתמיד של שחר. בירושל' א"ר יוחנן. לא נזרו על שני גזירין בשחרית ור' יוסה אמר מתני' אמרה כן דהיינו מדנקט בין הערבים באחד עשר ולא בשחרית ור' שמאי בעי שמעא ולא פורש שם הטעם ולפי' המפרשים דהיינו הך דהכא דל"ב ב' כהנים בשחרית כ"א כהן א' קשה דהכא איכא טעמא מקרא והתם ליכא טעמא ועוד הכא מה"ת והתם משמע מדרבנן דלא גזרו ומה שייך בזה גזרה דרבנן ועוד קשה א"כ מתוסף כהן א' בחשבון הכהנים. ועתו' מנחות צ. ד"ה תמיד שהביאו את הירושלמי ופי' שם דלא גזרו שיהא סדור שני גזרי עצים בעת הקרבת התמיד ולזאת קרי לה גזרה דרבנן והכא מיירי מעיקר הדין דעכ"פ בעי כהן א' ולא ב' כהנים:

(פ"ג ה"ה דף ט"ו ע"ב)

יפ"ע (דף ל"ג ע"א) שני גזרי עצים קודם לדשון. בירושלמי נותן טעם למאי דעצים קודם לדם התמיד משום דכתיב בבקר בבקר והוא מהת"כ צו פ"ב ועי' גליון הש"ס שם ומשמע דהפס בסדר המתני' דם התמיד וקטרת ואברים וקשה אמאי ל"ח דשון מזבח הפנימי ודשון המנורה והגמ' בבבלי אמר דבמתני' לא עסיק בסדורו. אבל בירושלמי כאן ה"ה דעסיק בסדורו קשה אמאי לא חשיב לתו. וני' דבתר דמשני אהא דמכשיר עדיף דל"צ בשביל עצים לקטרת סברא דמכשיר עדיף מועיל לדשון מזבח הפנימי. והטה"נ ידעינן דקדים מדכ' בי' בבקר כמו דאמרינן גבי עצים ומן הדין הו"ל לאקדמי' גם לדם התמיד רק משום דכ' בתמיד תעשה כמבואר בירושלמי וא"כ מספיק הטעמים המבוארים שם גם לדשון מזבח הפנימי והטה"נ. ומוכח דהירושלמי ס"ל דדשון מזבח הפנימי והמנורה היה אחר דם התמיד וכמבואר במתני' פ"ב מי שוחט מי זורק מי מדשן כו' דהוא כרבנן והבא לאב"ש קיימינן דמקדים הטבת המש נרות לדם התמיד ע"כ גם דשון מזבח הפנימי מקדים להתמיד משום דאין מעבירין עה"מ משא"כ להירושלמי דס"ל כרבנן. והרמב"ם פסק ברבנן ובדשון מזבח הפנימי כ' שהיה בעת התמיד ואח"כ הטבת הנרות:

(פ"ג ה"ו)

יפ"ע (דף ל"א ע"ב) הד אפשיטה. בירושלמי ה"ו פליגי שמואל ובר קפרא. שמואל אמר אחת פשוט ואחת לבוש שניהם לבא. היינו להבא בשביל לבישה השניה ובר קפרא אמר אחת לבא ואחת לשעבר שתיהן לבוש ומוחק הק"ע שתיהן לבוש ופי' דלר"מ קאי. והפ"מ פי' דפלוגתייהו לרבנן קאי. ורב הדוחק לפירושם לא אאריך בהם ונ' דפלוגתא דשמואל ובר קפרא קאי ארבי דלקמן לב: כעין פלוגתא דר"ח ור' אחא שם ושמואל ס"ל דשניהם לבא ובר"מ ס"ל לרבי. וא' פשוט ואחד מקדש כשהוא לבוש וב"ק ס"ל דר' ס"ל כרבנן ושתיהן כשהוא לבוש. ואר"י הכל מודים בקדוש הראשון היינו לר"מ. ועוד אר"י הכ"מ בקדוש האחרון היינו לרבנן. והנוע"י פי' שתיהן לבוש דקאי על פעם האחרון שלובש בגדי חול דמקדש ידיו ורגליו כשהוא לבוש וזה דוחק גדול דלא מיירי כלל מקדוש האחרון אם לא שנגי' דברי ר' יוחנן להציגם קודם לזה ועוד הא בפעם האחרון לכ"ע לא עביד קדוש כ"א פ"א ומה שייך או ושתיהן:

(פ"ג ה"ז)

יפ"ע (פסחים דף נ' ע"א) לעלם כתיב. שמ"ר פ"ג לעלם הסר ו' שלא יהגה כו' ילקוט שמות קע"א ובירושלמי יומא פ"ג ה"ז דריש לי' לזה שהשומעים מכה"ג שם המפורש לא זו משם עד שהעלם מהם ובמדרש קהלת פ"ג דריש כך ע"פ גם את העלם נתן בלבם שכתוב הסר ו' שהעלם מהם שם המפורש. וע' ש"ק יומא שם ד"ה עשרה:

(פ"ג ה"ט דף י"ט ע"ב)

יפ"ע (דף ל"ח ע"א) שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ. במדרש שהש"ר שם מסיקין מבפנים ואופין מבחוץ ושל בית גרמו מסיקין בחוץ ואופין מבפנים וי"א דשל האומנין מאלכסנדרי' היתה מתעפשת. וכ"ה בתוספתא פ"ב ני' הישנה. ובירושלמי כאן ה"ט שקלים פ"ה ה"א של בית גרמו היו מסיקין בפנים והודין מבחוץ ולא היתה מתעפשת והללו מסיקין בפנים ורודין מצפנים כו' והגיה שם הגר"א כבכאן:

(פ"ד ה"א)

יפ"ע (דף ס"ג ע"א) והאמר ר"ח פסח. בירושלמי פ"ד ה"א שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ אית תנא תני חייב ואית הנא תני פטור אר"ח מ"ד חייב בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ מ"ד פטור בשקרב השעיר הנעשה בחוץ כ"ה ני' הק"ע ופ"מ א"ר יוסי רב חסדא בעי מדמיית' לפסח ולא דמי' פי' דבפסח ששחטו בחוץ בין לשמו בין שלא לשמו חייב הואיל וראוי לשלא לשמו בפנים לשלמים ולא דמי משום דפסח בשאר יומות השנה ל"ב עקירה והוא איפכא ממ"ש כאן [ולגי' הנוע"י ופירושו אפשר להשוות דין דר"ח בפסח ע"ש ואכמ"ל] ומסיק דפליגי בהגרלה אי מעכבת:

(שם)

יפ"ע והא אין הגורל קובע. בירושלמי פ"ד ה"א פריך מזה למ"ד הגרלה מעכבת ומהתי' שם בין לגי' הספרים בין לגי' הנוע"י מוכח דלא חש מסברא למאי שא"ר לשם רק משום דגלי קרא וקמ"ל קרא זאת גופה דבעינן ראוי לשם:

(פ"ד ה"א)

יפ"ע (דף ס' ע"ב) קטרת שחפנה בירושלמי פ"ד ה"ג חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמו עד שלא הקטיר נשפך הדם חתה פסולה הא והוא צריך לחתות כתהלה והירושלמי לא ס"ל בזה כהבבלי דלהבבלי גם אם הקטיר יביא פר אחר וק"א חתי' כשרה משום שהיה פר ודמו קיים אז וכמשמע לעיל מט. וכרמוכח הכא דמקשה ממתני' אם עד שלא נמר והא הכא מוכח שכבר הקטיר מדהתחיל במתנות שהם אחר ההקטרה ועמ"ש בדף שאח"ו:

(דף ס"א ע"א) בקטרת לא קמיירי. עי' ק"ע פ"ד ה"ג בש"ק ד"ה שחט שכ' לפרש מ"ש הכא בקטרת לא קמיירי דבאמת אם הקטיר כבר קטרת בעת שהיה דם הפר קיים ל"ב להקטיר פעם אחר ודלא כפרש"י כאן אלא כמ"ש בירושלמי הבאתיו לעיל ס: ובנו"י ראיתי שם דבר מפליא מ"ש על הק"ע ששגה בפירושו להוכחת הירושלמי מריב"ל דבעי בחפינה אלמא דס"ל אפילו בדמו משום דאל"כ הלא חפינה הראשונה קדמה לשחיטת פר השני ופסולה והשיג עליו דלהירושלמי החפינה כשרה דנעשה בהכשר בעוד דם הפר קיים ע"כ פי' הוא הראי' מדלא כתב בדמו. ותמוה מה דדימה חפינה להקטרת הקטרת דהירושלמי לא קאמר רק כשהקטיר ועד שלא הקטיר מפורש דנפסל החתוי וכן החפינה ובחנם אתא פלוגתא בין התלמודים: שעה ששחטו קודם. לגי' הק"ע בירושלמי ה"ז א"ר אלעזר שחט את השעיר ואח"כ נתן דם הפר על בין הבדים כשר ועפ"מ שפי' כפי גיר' הכתובה באופן אחר ובפ"ד ה"א מבואר בירושלמי שקודם מתן דם הפר אם שחט השעיר בחוץ אינו חייב משום דאינו ראוי אז בפנים:

(פ"ד ה"ד)

יפ"ע (דף מ' ע"ב) ושעיר אין מעכב את הפר. בירושלמי איתא ושעיר מעכב את הפר ופי' המפרשים לפי הגי' הכתובה דחוק ובענ"ד נ' להגי' שם והא בעי' שם שחט את הפר עד שלא יגריל פי' בחוץ שתלוי בזה אם ראוי להתקבל בפנים ופשיט מדתני אין השעיר מעכב את הפר ואי נימא דאין ראוי להקריב הפר בלא הגרלה דשעיר א"כ ליתני ג"כ השעיר מעכב. וע"כ דראוי וחייב בשחטו בחוץ ומש"ש ר' שמואל בר אבדימי הדא דתימר כו' לאו דיחוי הוא כ"א לחזק הראיה דאין לפרש עד מתנות ההיכל דבזה ודאי השעיר מעכב וע"כ על הזיה דבין הבדים קאמר ואהגרלה דשעיר דיש לה להיות קודם מתנת דם הפר בפנים וכהבבלי כאן:

(פ"ה ה"ד כ"ז ע"ב)

יפ"ע (דף נ"ה ע"א) לאקושי על ללפני. בירושלמי אמר ר' בון בר' חייא טעמא דר' שמואל בר רב יצחק והזה אתו על הכפרת ולפני הכפרת מה כפרת שנאמר להלן כו' וא"צ שיהא נוגע כו' ונראה פירושו לא כפירוש המפרשים דהיינו הך דהכא אלא פי' דמקיש על הכפרת דשעיר דהוא למעלה מלמעלה דפר דכ' שם על פני הכפרת דהיינו דאינו נוגע ה"נ על הכפרת דשעיר פירוש על פני הכפרת ובזה א"ש מש"ש אה"כ א"ר יוסי מסבור סבר ר' בון בר חייא הזיית שעיר שלמעלה למדין מהזיות פר שלמעלן ואינה כן אלא הזיות שעיר שלמטן למדות כו' והוי שפיר דחוי לדברי ר' בון בר חייא אבל לפי' המפרשים אין מובן מה דדחי ר' יוסי ע"ש:

(פ"ה ה"ד דף כ"ט ע"א)

יפ"ע (דף נ"ז ע"ב) והן נשפכין לאמה. בירושל' איתא נשפכין לאמה דברי רבי וראבר"א כו' אבל בבבלי מוכח דלאו רבי היא אלא סתם ת"ק דבזבחים לד: קרי לת"ק ע"ש רבנן ובתמורה כב. מוכח דמיירי אליבא דרבי שם וקאמר וכמ"ד כוס עושה חבירו שריים ולהירושל' הלא מבואר לרבי דעושה דחוי. וע"ע זבחים קיב. דגם התם קרי ליה ת"ק דראב"ש ולא רבי וגם בת"כ שם לא הוזכר שם רבי בדברי הת"ק: ש"ה דכ' אחת. כ"ה נ"כ בירושל' ולא הוזכר שם פלוגתא ועכ"ז מוכח דהוי פלוגת' מדאמר שם הכל מודים בשבע הזאות כו':

וגם

רוח זקנים לירושלמי יומא

(פ"ג ה"א עמוד 78). הוינן סברי מימר על סופה אשבח תני על כולהון.

באו"ז סי' רע"ז אות ג' איתא בשם הירושלמי להיפך דלא פליגי דבנן עלי' דר"א רק בחיה אבל אמלך וכלה לא פליגי ע"ש.

(פ"ח ה"א)

יפ"ע (דף ע"ז ע"ב) הי' מלוכלך בטיט. בירושל' כאן נטנפו רגליו מטבילן במים ואינו חושש ושם פי' הק"ע משונה ממקום א' להשני דהכא ובתענית פ"א ה"ו פי' מש"ש הורי ר' בא כהן תניא דקאי דמותר לעבור בטים לילך אצל רבו ובמ"ק פ"ג ה"ה פי' דאין רחיצת צונן רחיצה ובענ"ד ג' דקאי אהא דנטנפו רגליו מטבילן במים וא"ש גם במ"ק דקאי אהא דאיירי התם דברחיצה שאינה של תענוג שרי וכ"מ בפי' חרדים ופ"ט בברכו' פ"ב ה"ו אך מה שפי' שם דקאי בחמין לא נהירא כיון דביומ"כ קאי גם בצונן אסור פניו ידיו ורגליו אם לא משום לכלוך:

(פ"ח ה"א דף ל"ט ע"א)

יפ"ע (דף ע"ח ע"ב) כריך סודרא. וכ"ה בירושלמי יוצאין באנפליא ומוקי לה של בגד וכ"ה בירושלמי יבמות פי"ב ה"א ובתוספתא פ"ד איהא מפורש אין יוצאין אפי' אנפליא של בגד. ולהירושלמי צריך למחוק של בגד דהלא מוקי הא דתני אין יוצאין באנפליא היינו של עור. ויש להגיה בתוספתא שם. וצ"ע שלא הגיה הגר"א שם.

(פ"ח ה"ג)

יפ"ע (דף פ"א ע"א) שכוסס שעורים. עיין ירושל' כאן ה"ג תרומות פ"ו ה"א שבת פי"ד ה"ד בכוסס את החטה פלוגתא דר' ורבנן דרבנן פטרי מחומש ור' מחייב וע' כ"מ פ"י מהל' תרומות ה"ו שכתב דזה טעם הרמב"ם דפסק כר' נגד רבנן משום דהכא נקט שעורים ש"מ דחטים חייב:

(פ"ח ה"ה דף מ"א)

יפ"ע (דף פ"ג ע"א) טבל ונבלה. בתוספתא פ"ד איתא הכי ואמ־אה"כ תרומה ונבלה מאכילין אותו תרומה וכ"ה בירושל' [רק דשם הבבא דטבל ונבלה ליתי שם] א"כ מוכח דטבל חמור כנגד תרומה דנבלה קיל מטבל וחמיר מתרומה והגר"א גורס שם טבל ותרומה מאכילין אותו תרומה ולפ"ז מפורש בהדיא דתרומה קיל מטבל והוא כבן תימא לק' ובירושל' מוקי לה להך כמ"ד מאליהן קבלו המעשרות והוי תרומה דרבנן ובתוספתא א"א לומר כן דא"כ גם בטבל ונבלה הול"ל טבל קיל דהוי דרבנן ונבלה דאורייי' ומטעם זה יתכן שהגי' הגר"א טבל במקום נבלה כנ"ל: טבל ושביעית. בתוספת' איתא תרומה ושביעית והוא משום דהתוספת' ס"ל תרומה קיל מטבל כנ"ל והוי רבותא דאפי' נגד תרומה דקיל שביעית קיל יותר. והכא דמספקא לי' אולי טבל קיל נקט טבל ובירושלמי איתא כבבאן ומסיק שם חלה וערלה צריכה וע' מה"פ שם:

רוח זקנים לירושלמי שקלים

(פ"א ה"ד)

יפ"ע (קדושין דף ע"ה ע"ב) כותים גרי אריות. בתוספתא תרומות פ"ד ובירושלמי פ"א ה"ד פלוגתא דר' ורשב"ג דר' ס"ל כותי כעובד כוכבים ורשבג"א אינו כעובד כוכבים ובירו' דמאי פ"ו ה"ח נחלף פלוגתייהו לר' אינו כעובד כוכבים ולרשב"ג ה"ה כעובד כוכבים ובירו' דמאי פ"ג ה"ד ברכות פ"ז ה"א כתובות פ"ג ה"א נשתוה למ"ש בשקלים ובתוספתא תרומות וע"כ יש להגי' בדמאי פ"ו כמו בכל הנ"ל וכאן לא הזכר פלוגתא דר' ורשב"ג ועמ"ש בשקלים פ"א ה"ד. וביבמות פ"ז ה"ו נזכר הפלוגתא בלא שם מ"ד ועי' גיטין פ"א ה"ד טעם פסול כותי משום גרי אריות:

(פ"א ה"ד)

יפ"ע (פ"א ה"ד) כותי כנכרי. תוספתא תרומות פ"ד. ובדמאי פ"ו ה"ה נתחלף בירושלמי דשם אית' כותי אינו כנכרי דברי ר' רשבג"א ה"ה כנכרי לכ"ד ובשאר דוכתי בירושל' דמאי פ"ג ברכות פ"ז גיטין פ"א איתא כמ"ש כאן ובבבלי איתא פלוגתא או גרי אמת או גרי אריות הן ב"ק ל"ת: וש"נ כך המקומות בבבלי ולא הוזכר שם ר' ורשב"ג כ"א באופן אחר דרשב"ג ס"ל כל מצוה שהחזיקו בה כותים כו' ע' גיטין. קדושין עו: חולין ד. ומשמע דלר' ס"ל הכא גרי אריות הן ור' אלעזר קאמר דגם לר' כותי כנכרי אין פי' דס"ל גרי אריות הן אלא דעתה עשאום כע"ג גמור וכישראל טומר ע"כ מותר ממתני' כותים:

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (יומא דף ס"ה ע"א) אלו ואלו שקלים הם. כו' בירושלמי שקלים פ"ב ה"א הראשונים תקלין חדתין והשנים לעתיקין וכ"ה בתוספתא שם פ"א בהמפריש שקלו ואבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון ופליגי בירושלמי שם איזו נקראו הראשונים אם שנמצאו והופרשו בראשונה או אותם שבאו ללשכה ראשונה ע"ש ובמה"פ:

(פ"ב ה"ב עמוד ט"ז)

יפ"ע (כתובות דף ק"ו ע"א) מגיהי ספרים. בירושלמי שם מגיהי ספר העזרה ועי' מו"ק דף י"ח ע"ב ברש"י אפי' בס' העזרה שהיה להם ס"ת שממנו מגיהים שאר ס"ת וא"כ נכון לגרוס בירושלמי שקלים מגיהי מספר העזרה ועי' ב"ב דף י"ד ע"ב ששם משמע שם' עזרה היה מונח בארון וקורים בו ביוה"כ והקשה חכם אחד הלא לא מצינו שנכנם כה"ג ליקח הס"ת ולהחזירה שם ונראה דבאמת לא היתה מונחת בארון כ"א בשעת הבמות שאז היו נגשים להארון והגמ' מדמה כמו שספר עזרה לתחלתו היא נגלל כן הספר שהיה בארון נגלל לתחלתו:

(פ"ד עמוד י"ז) **כהדא בר זמינא איתפקד גביה מדל דיתמין אתא ושאל לר' מנא א"ל אין בעית די ההפסדה דידך ואגרה דהרויכון שרי.** (או"ז ב"מ פ"ה סי' ר"ו) בר יודא בר זמינא איתפקיד גביה מידלא דיתמי א"ל ר' מני ואי בעית דליהוי פטידא לך דו אגרא דתרויכון שרי מודלא פי' ממון כל הון ביתו הרגום כולא מידלא דביתיה יהיב והכי נמי באיכה רבתי אפקיד מדלא גבי ההוא גברא. ועי' בערך מדל:

(פ"ו ה"א עמוד כ"ה)

יפ"ע (נדרים דף ל"ה) ורחבן ששה. כ"ה ג"כ בשקלים פ"ו הל"א והגי' שם הגר"א ורחבן שלשה ואמת שכ"ה ג"כ בתענית פ"ד הל"ה ובסוטה פ"ח הל"ג וכ"ה בתנחומא שם אולם בענ"ד נראה להשוות הגירסות דבירושלמי ותנחומא שם כוונת רחבן היא עובון דקרי ליה רוחבן ובשמ"ר פמ"ז במד"ר פ"ד ובברייתא דמלאכת המשכן פ"ו בבבאן ועמ"ש בשקלים פ"ו הל"א ובב"ב דף י"ד: חסר אחת. בירושל' סנהדרין פ"ד ה"ב מ"ט פנים לתורה מקרא מזוקק שבעתים:

(פ"ו ה"ד עמוד 54)

יפ"ע (דף כ"ה ע"ב) תולה בדעת אחרים אית ליה ברירה. גי' ירו' שקלים פ"ו ה"ד דאיהא שם לר"י ל"ל ברירה ומשמע אפי' תולה בדעת אחרים וטעמא דר"י הכא משום דל"ה למיתה דיחיד. ועי' ירו' יומא פ"א סוף ה"א וכאן פ"ז ה"ד דמוכיח לר' יהודה דחייש למיתה גם ביחיד ממ"ש רי"א לא היו שופרות לקינים מהשש שמא מתה אחת מהן ובשקלים שם מתרץ דהפי' דחיישי' שמא מתה א' מהן בודאי והוי סתירה מירו' לירו' וכתבתי ביומא י"ג דבשקלים שם ס"ל דלר"י ל"ל ברירה כדמסיק שם ונברור לר"י ל"ל ברירה והסוגיא דיומא ודנישין ס"ל דלר"י איה ליה ברירה ע"כ א"א לאוקמי שמתה א' מהן בודאי דקשיא ונברור וע"כ דחייש למיתה גם ביחיד ומוכרח טעמיה הכא דה"ה בא"א משום דיש ברירה ועש"ק גיטין שם דמהלק בין תולה בדעת אחרים ולגי' התוס' ביומא בירו' שם דל"ט לקדש מאתמול משום דאין ברירה א"כ גם תולה בדברי אחרים ל"ל לר"י ברירה ועמש"ש:

(פ"ח ה"ב דף ל"ב ע"ב)

יפ"ע (יומא דף ע"ב ע"א) **תנא משמי' דר' נחמי' רוקם.** בתוספת' שקלים פ"ג א"ר נחמי' מעשה חשב שני פרצופות רקם פרצוף א' ובירושלמי שם פ"ה ה"ב פלוגתא דר' יהודה ור"נ ה"א מעשה רקם ארי מכאן וארי מכאן מעשה חשב ארי מכאן והלק מכאן וחרנה אמר מעשה רקם ארי מכאן והלק מכאן מעשה חשב ארי מכאן ונשר מכאן ולפ"ז מהתוספת' הסתיים דחרנה אמר הוא ר"נ והגר"א הגי' ח"א מעשה רקם ארי מכאן והלק מכאן מעשה חשב ארי מכאן וארי מכאן וחרנה אמר מעשה רקם ארי מכאן וארי מכאן מעשה חשב ארי מכאן ונשר מכאן. ולפ"ז אין לפשוט מהתוספת' כלל דלתרוייהו ב' פרצופות רק דח"א ב' פרצופות שוות וחרנה אמר היינו אינן שוות ול"פ רק בפירוש' דמתא וכן אין לפשוט מגמ' רק לפירש"י יש לפשוט דחרנה אמר היינו ר' נחמי':

רוח זקנים לירושלמי סוכה

(פ"א ה"א דף א')

יפ"ע (דף ב' ע"א) מנה"מ אמר רבה. עי' יפ"ע ערובין ב' א' שהקשיתי בירו' דקאמר ר' אבין בפ"א דעירובין כאן דר' יהודה כרעתיה דס"ל פי תקרה יורד וסיתם נבי נשרים המפולשין וקאמר ג"כ היא דעתיה בסוכה והלא בסוכה אינו ענין כלל לדין מחיצות רק בהסכך ומאי שייך פ"ת יורד וסותם להכשיר ונראה דמש"ש בירו' היא דעתיה בסוכה הוא דחוי לדברי ר' אבין דליכא למימר משום פ"ת דא"כ מ"ט בסוכה וזהו דמסיק ולא דמיא כו' דהיינו דע"כ בדין מחיצות ל"ד סוכה למבוי ומייתי כמה חלוקים ביניהם עד דמסיק לטעמא משום בסכות תשבו:

(שם דף ד' ע"א)

יפ"ע (דף ד' ע"ב) באמצע הגג. בירו' כאן ובכלאים פ"ד וערובין פ"א מוכח דדוקא בפאה דהיינו צוה"פ מועיל בסוכה ואמרי' פי הקרה יורד וסותם אבל מה שמונח סכך עליו כיון דלא לשם מחיצה נעשה רק לסכך ל"א בי' פתי"ו:

(שם)

יפ"ע (דף ז' ע"א) עושה לו פס ארבעה ומשהו. נראה דהיינו הא דקאמר בירו' ר' הושעיא בעי אותו של טפח שנתנו באמצע מהו [פי' שעשה שתי הדפנות כמבוי ונתן הטפח באמצע אצל הופן א' מהשתים] חזר ואמר אותן הארבע טפחים שנתנן באמצע מה הן ר' יעקב בר אחא כהדין עובדא אתא קומוי ר' יסא ואפשר כו' פי' שחזר ואמר דבעינן פס ארבעה לסוכה העשויה כמבוי ומעמידו בפחות משלשה כמ"ש כאן:

(פ"א ה"ג דף ה' ע"א)

יפ"ע (דף יוד ע"א) אלא ראו כו' שא"ר לדירה. בירושלמי בעי מה דיורין ממש או אפי' ראויה לדיורין ופשיט מן מה דתני הד סב קומוי ר' יעירא אפילו התחתונה כשרה [פי' דבדברי ר' יהודה נקט אפי'] ליה ב"נ אמר אפי' אלא דהוא מודה על קדמייתא הד"א דיורין ממש ופי' מדמכשר ר"י אפילו תחתונה וכ"ש עליונה וע"כ היא ראויה לדירה רק שאין שם דיורין והבבלי ס"ל דאין סבורא שיהיה נ"מ בדיורין ממש וע"כ אם אין ראויה לדירה קאמר. והנה ע"כ דברי ת"ק לא קאי אגוונא דאין ראויה לדירה היינו אין גבוהה עשרה דאיך אמר עלה עליונה כשרה וגם בירושלמי מדייק כנ"ל אבל לרב דימי דהפי' הוא אפילו עליונה יכולה לקבל כרים כו' אין לדייק כן דאפשר דהעליונה כשרה אם ישב שם בלא כרים וכסתות או ע"י הדחק כיון דגבוה עשרה עכ"פ וא"כ שני התלמודים שוים דהתם אפקה מא"ר לדירה היינו דגבוה עשרה והכא מאי דקאמר א"ר לדירה היינו שאינה יכולה לקבל כרים וא"ש מה דתנא חד סב גם להבבלי:

(שם ה"ז)

יפ"ע (דף ג' ע"ב) באגודה דנ"כ שנים כשר והצטרף שאני וא"ש נ"כ דל"ק דר"ח אדר"ה דהכא. תוס' ד"ה מצות. ובכפרי פ' חקת קכ"ד אחרים אומרים. בירו' ה"ז מפורש דברי אחרים בקצרן לאכילה ונמלך לסיכוך וקשה א"כ מ"ט דרבנן והנה איתא שם רב כהדא דאחרים קצר לסכך והוכשרו ואמר לכשיעשו מצותן אחזירם לגורן צריכין הכשר פעם שניה או כבר הכשרן בידן. ומפרש הפ"מ דהיא בעי' דלא אפשיטא ובענ"ד נ' דרב משני הא דאחרים דמיירי באופן זה שקצרן לסכך ודעתו להחזירם לגורן דבזה פליגי רבנן וס"ל דבעודן בסכך אין להם ידות ובעי הכשר שני להידות ואחרים ס"ל דא"צ הכשר שני דיש להם ידות גם בעודן בסכך משום דדעתו להחזירן לגורן ורב דאמר הקוצר לסכך אין לו ידות. ובקוצר למאכל יש לו ידות אתי ככ"ע ולפי הס"ד דאחרים קיימי בקוצר לאכילה מקשה על רב כהדא דאחרים היינו איך פסק כאחרים ולא כרבנן. ומשני מה אין קיימין קצר לסכך כו' וא"ש דאתיא כגמרא דילן ולא נשאר בעי' בלי פשיטות דליתא שם בעי' כלל רק צדדי פלוגתא דרבנן ואחרים והוא כדמסיק לק' יד. טעמייהו דאחרים:

(פ"א ה"ז דף ו' ע"ב)

יפ"ע (דף י"ד ע"ב) הפכן על צדיהן. בירושלמי איתא שמואל אמר הדא דאת אמר לאורך אבל לרוחב כשר ר"י ור"ל תרויהון אמרין בין לאורך בין לרוחב כשר ר' זריקן בשם רב המנונא כדברי מי שהוא פוסל כאן פוסל כאן רבין ור' בון בעון קומוי ר"ז מה ר"י ור"ל תרויהון אמרין אמר לון מישם שאין פסול אלא בד' אמות מתני' פליגא על רב המנונא סוכה שאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושלחנו והביא נסר ויצרף ממנו שלשה טפחים אין תימר לרוחב לית יכיל דא"ר זריקן בשם רב המנונא כדברי מי שהוא פוסל כאן פוסל כאן אלא כן אנן קיימין לאורך ואפשר שלא יישן תחתיו. ע"כ. ופי' הק"ע והפ"מ דחוק בזה ולפירושם הוא ענין שאין ממנו רמז בגמ' לחלק בין אורך הסוכה או רחבה ואין טעם לחלק ואין לומר דבאורך היינו באין דופן כנגדו לדון משום ד"ע דא"כ איך אמרי ר"י ור"ל דגם באורך כשר משום ד"ע ודין דופ"ע מוסכם בה"א שם בכי פלוגתא דסכך פסול אין פוסל כ"א בד"א והוא משום דו"ע. ובענ"ד נראה דרוחב בל' הירושלמי היינו עובי כמ"ש מזה בשקלים וה"פ לרוחב הנסר דהיינו הפכן על צדיהן דהכא והברייתא שמביא שם היינו הך דהכא רק דשם מתני' איפכא ולהשוות התלמודים להגי' במקום מתני' פליגא על רב המנונא דצ"ל פליגא על שמואל. ומסייעא לרב המנונא ובהברייתא דשם צ"ל פסול. כה"ג דמשלים בנסר ומוקי לה ברוחב [דהיינו על צדו ויש בהנסר ד'] וז"ש אין תימר לרוחב לית יכיל פי' א"ש הפסול משום דא"ר זריקן כו' אבל למ"ד לרוחב כשר קשיא אמאי פסול התם דחי דעולם לרוחב כשר והב"ע לאורך [ומפח א' חוץ לסוכה אפומא דמטללת' כבבלי]. ואפשר שלא יישן תחתיו. בתמיה ופי' דפסל היוצא מן הסוכה כסוכה ואתי ליישן גם תחתיו כשיוציא רגליו ע"כ מצטרף לפסול והוא כבבלי. ומשמע שם ג"כ דשמואל ס"ל דבנסר ד' כ"ע מודי דפסולה וכמ"ש כאן:

(שם)

יפ"ע (דף ט"ו ע"א) רמ"א נוטל א'. בירושלמי רמ"א נוטל א' מבינתיים וא"צ לפקפק ומסיים עלה בגמ' שם ואם פקפק א"צ ליטול א' מבינתים וא"כ הוא כב"ה אליבא דר' יהודה וס"ל דגם ב"ש ל"פ עלי'. כ"ה לפי' הפ"מ וקשה א"כ ס"ל לר"מ כר' יהודה דל"ג גזירת תקרה ותקשה לשמואל דס"ל דפליגי באין בהם ד'. והק"ע הני' שם ואם נטל א' מבינתים א"צ לפקפק וקאי אב"ש אליבא דר' יהודה והוא כבכאן אבל להפ"מ קשה. ואפשר דשמואל מוקמינן אמתני' בבטולי תקרה וכמ"ש הרא"ש דהיכי דעסיק בבטולי ל"כ גזירת תקרה ויהי' להירושלמי בזה ר"מ מקיל מדר' יהודה ולרב יהודה אפר רב בירושלמי בה"ז מכריח דגם רב ס"ל גזירת כלים בנסרים משופין רק דלא מוקי במתני' פלוגתייהו בזה כ"א בגזירת תקרה:

(פ"א ה"י דף ז' ע"ב)

יפ"ע (דף ט"ו ע"ב) בשיטת ר' יוסי. הכא משמע דר' יוחנן ס"ד דגם לענין שבת אמרה ר' יוסי ובירושלמי כאן ה"י ובעירובין פ"ח מבואר דר' יוחנן אמר לא אמר ר' יוסי אלא לענין סוכה אבל לא לענין שבת ועי' בק"ע כאן דמוחק במש"ש דא"ר יוחנן ר' יהודה ור' יוסי ר"ח בן עקביא שלשתן אמרו ד"א. תיבות ר' יוחנן ומציג במקומו ריב"ח. ואם כי לפי הענין מוכח דהיינו ריב"ח שהוזכר שם מקודם אבל מ"ש דלא חקשה דר' יוחנן אדר' יוחנן הא פה בבבלי מבואר דר' יוחנן אמר ר' יהודה בשיטת ר' יוסי וע"כ לומר דאמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן וריב"ח בשם ר' יוחנן ס"ל דהכא. אך התם הוא ר' יהודה דגשרים ולא דבור המובא כאן:

(פ"ב ה"א דף ח' ע"ב)

יפ"ע (דף כ' ע"ב) א"ר יהודה נוהגין. בירו' כאן מקשה מהלפא שטחי דר"י תמן הוא אומר [בירו' פסחים פ"ג ה"ד יע' ספרי עקב מ"א] מעשה קודם לתלמוד וכא אמר הכין [דס"ד דמשום לימד היו בטלים ממצות סוכה] סבר ר' יהודה הישן תחת המטה כישן תחת הסוכה. כ"ש מהלפי' שטחי' דתנינן תמן אם אין דיורין בעליונה כו' ע"ש ומובא במלחמות להסיר תוגת הבעה"ט מעל הרי"ף שהזכיר כאן טעם סוכה שתחת סוכה דמהירושלמי משמע כן:

(פ"ב ה"ג דף ט') הדא אמרה צריכין הכוכבים שיהו נראין מתוכה ר' לוי בשם ר"ח בר חנינא בכוכבי חמה שנו:

בס' עשרת הדברות להעיטור (ה' סוכה דף פ"ב ע"ב) הגירסא: הדא אמרה „צריכין הכוכבים להיות נראין בתוכה ר"ל בשם ר"ח כוכבי חמה שאני":

(שם ה"ה דף יוד ע"א)

יפ"ע (דף כ"ה ע"ב) א"ר זירא אנא אכלי עי' רא"ש סי' ה' שהביא הירושלמי ר' מונא הוה שושביניה דר' יעקב בר פלימי אתא שאיל לר' יוסי א"ל זיל דמוך גו מטלליתך. ר' יצחק בר מריון כו' גו מטלליתך ומטעם זה פסק כר"ז ע"ש ובענ"ד דוחק"ל דפליגי ר' יוסה ור' אלעזר אתא דרב דחתן ושושביניו פטורים מן הסוכה. ונראה דרק בשינה אמרו כן משום דבשעת שינה אינו עוסק עם החתן לשמחו גם כשיושן בבית החתן משא"כ בעת אכילה ור"ז שאני שהוא בעצמו היה החתן וישב בסוכה שהחמיר ע"ע באמרו שנהנה מזה ושמח בהמצוה אבל שאר חתן שיושב בבית בודאי אין השושבין יכול להפרד ממנו ורק בשינה שבלא"ה נפרד מההתן בשינתו חייב בסוכה ועכ"ש לק' כו.

(שם שם)

יפ"ע (דף כ"ו ע"א) שומרי העיר. בירושלמי הד"א בשומרי גיסות אבל בשומרי ממון עשאוהו כשומרי גנות ופרדסים ופי' הק"ע דחייבין והוקשה להגליון מהגמ' כאן דאיהא דפטורין ופי' הוא דשומרי גייסות חייבין בסוכה משום שעומדים במקום א' אבל שומרי ממון שצריכים לסבב פטורים וקשה הא בירושלמי מייתי עלה עובדא אבדומא מלהא [שם איש] הוה דמך קומוי חנותי' עבר ר' חייא בר בא א"ל דמוך גו מטללתך. א"כ הלא מביא המעשה לראיה לחייב שומרי ממון ודבריו הוה מעשה לסתור ובענ"ד עפמש"ל כה: לחקק בין שינה לאכילה י"ל דכוונת הירושלמי לחייב היינו רק בעת השינה דבלא"ה אינו שומר אז ואם מעמיד אחר תחתיו בעת שינתו הלא א"צ לו. ועוד כיון שהוא שוכב במקום א' יכול לעשות שם סוכה כדמקשה הגמ' משא"כ בשומרי גייסות אינו יכול לייהד מקום. וגם אם מעמיד אחר במקומו לשמור הוא צריך לו לעוררו משינתו לקום לעזרה שיהיה מוכן להושיע. וזה דמייתי עובדא משינה דאבדומא מלהא דמיחה בי ר"ח בר בא. אבל בעת אכילה גם שומרי ממון פטורים כיון שהם נעורים לשמור וא"ש דאינו סותר להבבלי:

(פ"ג ה"א)

יפ"ע (דף ל' ע"ב) ואת"ל לוכב צריך אנר. בירושלמי כאן ה"א נזל לוכב מכאן והרם מכאן וערבה מכאן ואגדן נשמעינה מן הדא סוכה גזולה אית תני תני כשרה את"ת פסולה ד' סימון בשם ריב"ל מ"ד כשרה בשגזל קרקע מ"ד פסולה בשגזל פסל. ואפשר שלא יקשור [בתמיה] במיישב מלמעלן. פי' דמביא ראיה מסוכה גזולה דפסול דל"ה שינוי משום דהו"ל חזור לבריותו אף דע"כ צריך לקשור הסכך להדפנות ומשני דמירי במיישב בלא קשירה [והא דלא דן הירושלמי משום תקנת מריש משמע דס"ל להירושלמי דלא שייך תקנה זו כ"א היכי דהבדי בטינא או קבעו במסמרים. והוא דלא כהבבלי לק' דמשום סוכה מהשיב קביעות אף בלא חברו' או דס"ל להירו' דתקנתא דרבנן ל"מ לסוכה דאוריתא ועמ"ש לק' לא. ובמק"א הארכתי ואכ"מ]:

(שם שם)

יפ"ע (דף ל"א ע"א) בשתקף את חבירו. עי' ירושל' דאיתא רבנן דקבדין בשם ר' יוחנן בין זה בין זה כשר [כני' הק"ע] איזו היא סוכה גזולה פסול כל שהוא נכנם בתוך סוכתו של חברו שלא מדעתו. ונראה פי' כמ"ש התוס' כאן ד"ה אבל כגון ראובן כו' וכגי' רש"א והב"ח וט"א סי' תרל"ז סק"ז שלא מדעתו ובכה"ג לכ"ע פסול. וצריך למחוק לפ"ז שם תיבת כהדא כו'. דהתם דעביד טלאי גו שוקא הלא קרקע אינה נגזלת וע"כ התם לרשב"ל קאי דס"ל גם בקרקע חברו פסולה. ואפשר דצ"ל קודם כהדא רשב"ל אומר זה וזה פסול כהדא כו' והנ"י פי' כני' הכתובה בין זו בין זו פסולה ואיזו היא סוכה פסולה לר' שמעון. כ"ה גירסתו ופי' דס"ל יאוש מועיל לקרקע ע"כ פסולה ושאלתו היא לר"ש דס"ל סתם גזלה יאוש בעלים ה"ד גזילה פסול ואמר שנכנס שלא מדעתו ויאוש שלא מדעת ל"ה יאוש. ותמוה דמעיקרא אמר דיאוש מועיל לפסול ובתכ"ד אמר דמועיל להכשיר משום דקונה. גם אם יאוש שלא מדעת ל"ה יאוש א"כ הוי כבלא יאוש ואין קרקע נגזלת ואמאי פסולה ובאמת להירו' דיאוש כדי קני לא משכחת סוכה בקרקע גזולה פסולה כ"א בכה"ג שבנה שלא מדעת חבירו וכמו שציירו התוס' וכנ"ל. [ולפ"ז צ"ל דקנין דרבנן מועיל לדבר שהוא מה"ת]:

(פ"ג ה"א ע' י"ב) שופר של עכו"ם ושל עיר הנדחת ר' לעזר אמר כשר תני ר"ח כשר תני ר"ה פסול. הכל מודין בלולב שהוא פסול. מה בין שופר ומה בין לולב א"ר יוסה בלולב כתיב ולקחתם לכם משלכם לא משל איסור הנייה ברם הבא יום תרועה יהיה לכם

מכל מקום. א"ר לעזר תמן בנופו הוא יוצא כרם הבא בקולו הוא יוצא. ויש קול אסור בהנייה. מה פליגין בשנזלו משופה אבל אם נזלו ושיפחו דמים הוא חייב לו:

בעשה"ד דהעיטור (הלכות שופר דף צ"ח ע"ב הגירסא: „הכל מודים בלולב הגזול שהוא פסול מה בין לולב מה בין שופר אר"א תמן תניא בגופו הוא יוצא ברם הכא בקולו הוא ויש קול אסור בהנאה. ש"מ גזל שופר יצא" עכ"ל.

וע"ז כתב המפרש (פתח דביר) „לני' דגיזו הוא מתי כמין חומר המתחלף פליני בסופר ע"ז ועיר הנדחת ושוב קתני בכל מודים בגזול הגזול פסול רק לתר מסוס דקולו יוצא ולין קול אסור בהנאה ר"ל שמותר ליהנות בקולו של מביאו שלא מדעתו (י"ל שהוא מינו גורם כלל תילונא דר' יוסי לכם מחלכם ולא מצל מיסור כניי כו' דהכא לא מייתי כלל מדברים המפורים בהנאה) ולפי זה מתי למסיק מתי פליגין בשנזלו משופר כו' קתי על לולב וקתי על מתי דתי' לעיל גרים בהלכה ו"ל: תני ר"ח ולקחתם לכם משרכם ולא הגזול א"ר לוי זה שהוא נוטל לולבו גזול למה הוא דומה לאחד שכיבד את השלטון תמחוי אחד ונמצא משלו. אמרו איי לו לזה שנעשה סניגורו קטיגורו":

ועי' פי' מסה (וכן בתמים דעים נסי' רכ"ז פירש כן ירושלמי סוכה) מגל בסופר הגזול לא קתי, מגל גמו"ז סי' רע"ך כתב ו"ל „וסופר הקנוי מן העכו"ם כשר מפום וגזל פסול ומפרש ירושלמי פ' לולב הגזול בשופר מסופק הוא דלמסור מגל גזל קרן ושיפחו למיס הוא מיב לו כשר" עכ"ל. ומ"ש הוא מפרש דסה דפליגי לעיל סייגו בסופר של שיר הנלחת ושכו"ם ומחלקי בין סיפר לולב מגל גזול הכל מודים לפסול. ומתי דקתמר מתי פליגין וכו' ז"ל דה"ק דלפי פעם שמגר יום תרועה יפי' לכם מ"מ ה"ה דגזול ממי כשר מטע"ב לפעם דים קול מסור בהנאה י"ל דגזול מסור דזקא בדבר המסור בהנאה י"ל כן מגל בקול גזול אין בניס בקול רק בניף הדבר שממנו יוצא הקול הדבר תלוי וע"ז מסיים דזקא בגזול ניף בסופר כמו שהוא מגל גזל קרן ושיפחו למיס הוא מיב לו. ועי"ם בדע"ם סי' ט'.

(שם ה"ב והי"ג דף י"ג ע"א)

יפ"ע (דף ל"ג ע"ב ל"ש אלא ענביו שחורות. בירושלמי ע"ש חייא בר אדא בשם רשב"ל ושם פי' הפ"מ ל"ג לי דאיתא שם. למה [פי' מ"ט] משום שאינן דומות לעצו או משום שנגמר פריו מה נפיק מן ביניהון היה דרכו לגדל ירוקים אין תימר משום שאינן דומות לעצו הרי אינן דומות לעצו הוי טעמא די לא משום שנגמר פריו ופי' הפ"מ הרי אינן היינו אינן דומות לעצו ואמאי סתים במתני' למיתני פסול אלא טעמא משום שנגמר פריו וגם ירוקים נגמר פריו ולא מתכשרי ותימה הא רשב"ל התנה משחירות דוקא ושואל הטעם וסותר דינו. ונראה כפי' הק"ע דירוקים אינן דומות לעצו ואמאי ירוקים כשר לרשב"ל אלא טעמא משום שנגמר פריו וירוקים לא נגמר ערן פריו ע"כ כשר ומ"ש בירושלמי דרכו ל"ר אלא שלא גדל עדן כל צרכו: ת"ל ערבי נחל. ת"כ אמור פט"ו ובויק"ר פ"ל פרר"כ כ"ח ובירושלמי ה"ג ת"ל וערבי ובדברי אבא שאול מסיים א"כ מה ת"כ וערבי נחל פרט לצפצפה ע"ש ובתוספתא פ"ב מסיים בדבריו שבברייתא שהם כדברי הת"ק לרבות שך בעל כו' א"כ מה ת"ל ערבי נחל פרט לצפצפה והיינו דמנחל ממעט לי' כמ"ש לק' לד. וכ"נ כוונת המדרש והירושלמי דהוי"ו אתי להא דר"א לק' לד: דהנ' מינים יהיו ביחד והאתרוג בפני עצמו והפ"מ מפרש דדריש וי"ו ואידך לא דריש וי"ו ולא נהירא בענ"ד:

(פ"ג ה"ד דף י"ג ע"ב וגם ה"ה דף י"ד ע"ב)

יפ"ע (דף ל"ד ע"ב) ור' ישמעאל מה נפשך. בירושלמי ה"ד ר' בא בר ממל בעא קומוי ר' אימי כמה דר' ישמעאל מרבה בהרם ירבה בשאר כל המינים א"ל מסבר את סבור על דר' ישמעאל מרבה בהרם [ע"כ חשבת לשלשה ועי' הגר"א בא"ח שפי' ע"ד הרז"ה בבעה"מ דקטום דרי"ש פי' קטים בישורשו מן הענף והוא לשבח שהם העליונים הרכים ודוקא קטומים ולזאת נקראו ג"כ דליות] והא תנינן רט"א אפי' שלשתן קטומים ולית ב"ג אמר אפי' אלא דהוא מודי על קדמייתא [פי' דאי קטום לשבח מאי אפי'] ר' חניי כו' א"ל רי"ש סבר קטום אינו הדר ור"ש סבר קטום הדר. וא"כ לריש"מ הא דבעי קטומים לאו למעליותא אלא דאפי' קטומים ול"ב שלשה כ"א לקיים מלה דעבות שבקרא. וא"כ מתורץ דעת ריש"מ והכא מסיק דהזר בו ריש"מ ול"ב כ"א א': ושל מע"ש בירושלים. לפי' הב' בק"ע ה"ה מקשה הירושלמי למה ל"פ ב"ש על מע"ש דס"ד טעמא דב"ש בשר דמאי משום דלולב הוא לה ומכשיר האתרוג ואין לגרום טומאה לתרומ"ע שבו. ומ"ד דדחיק פירושו תקשה הא אותו האמורא אמר בירושלמי עירובין פ"ב ה"ב על מערבין בדמאי דהוא דלא כב"ש דגבי אתרוג ולפירושו אינו ענין כלל לע' רובין וע"כ טעמא דב"ש משום דס"ל אין מאכילים את העניים דמאי וס"ל יוגו דאי בעי כו'. וכמ"ש בבבלי ברכות ושבת ועירובין ופסחים ודק' לה: ובירושלמי נגרר מעירובין להכא כמ"ש הפ"מ וכן דרך הירושלמי בהביאו מתני' ממקום אחר להציג המימרא ג"כ בלשון השנויה שם ולא לשנותה:

(פ"ג ה"א ט"ז ע"ב)

יפ"ע (דף מ"א ע"א) בראשונה היה לולב. עי' ירו' כאן הי"א פלוגתא אי קרא ושמחתם בשמחת לולב או בשמחת שלמים ולולב אינו נוהג כל שבעה מה"ת אף במקדש ואמר שם חבריא בעון קמי דר' יונה היך מה דאת אמר והקרבתם אשה לה' שבעת ימים אין שבעה בלא שבת ודכותה ושמחתם כו' אין ז' בלא שבת [היינו דתדחה שבת כל ז' והקו' היא למ"ד בשמחת לולב] אמר לון שנייה היא כו' ביום הראשון חלק הראשון מהם:

(שם)

יפ"ע (דף מ"ב ע"א) אבל יצא בו. בירו' כאן הי"א שבת פי"ט ה"ו פסחים פ"ו ה"ה יבמות פ"ח ה"א מוכח דס"ל דר' יוסי גם אחר. שיצא אמר כן דדייק ר' יוחנן מכאן דס"ל במילה אפי' פירש חוזר והבבלי בשבת קלג: מוכיח דין מילה לר' יוסי ממק"א ע"ש וביפ"ע ועפ"ז נ"ל מ"ש בירו' חבריא אמרין דברי ר' יוסי שמ"ע דוחה כו' אמר להן ר' יוסה לא מן הדא אלא מן הדא דא"ר אילא ותני תמן כך היה המנהג בירושלים אדם הולך לבהמ"ד ולולבו כו' ויפלא מה טעם הוא אלא דחבריא ס"ל דרק בלא יצא דמ"ע דוחה וא"ל דאף שיצא כיון דהמנהג הוא כן הו"ל טועה בדבר מצוה:

(פ"ד ה"א דף י"ו ע"ב)

יפ"ע (דף ל"ד ע"א) למקדש מנ"ל הלכתא. ה"נ בירושלמי שביעית פ"א סוכה רפ"ד ר"ז בשם ר' לא ר' יסא בשם ר' יוחנן ערבה הלמ"מ ודלא כאבא שאול: עשר נטיעות. בירושלמי שם ר' יסא בשם ר' יוחנן ערבה הלמ"מ בו' ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן ערבה ונסוך המים הלמ"מ ודלא כר"ע. ונראה שחסר שם הך דעשר נטיעות. דהלא שם אח"כ איתא ר"ח בר בא בעא קומוי ר' יוחנן ועכשיו למה הם חורשין בזקנות א"ל בשעה שנתנה הלכה לכך נתנה כו' ואם לא נזכר מתחלה עשר נטיעות לא יאות הבעי' דר"ח בר בא. ואח"כ איתא שם ר' בא בר זבדא בשם ר' חוניא דברת חוורן ערבה ונסוך המים ועשר נטיעות מיסוד הנביאים הם מה ופליג ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי כך היתה הלכה בידן ושכחוה כו':

(פ"ד ה"ה)

יפ"ע (פסחים דף ע"א ע"א) שעכב ושחטה. בירושלמי סוכה וחגיגה משני ג"כ הכי ומקשה ע"ז והא אין זה חגיגת י"ח. ובבבלי לא הש לזה אבל שם דמקשה זאת אין תירוץ ע"ז כלל ונ' דהא דאיתא שם ר"ח בשם ר' לעזר ושמחת בחנך משאתה מתחייב בחגיגה אתה מתחייב בשמחה הוא תי' ע"ז דלזאת בחגיגת י"ד דהותחל מצות חגיגה בע"פ ע"כ הל ג"כ חובת שמחה ובכה"ג מרבה לילי יו"ט הראשון משום שהחל ענין חגיגה אף שאין זה חגיגת יו"ט אבל בשאר יו"ט שאין חגיגה אין לרבות הראשון לשמחה כ"א האחרון שהוא בעת חגיגה ובזה מיושב גי' ספרינו שם: שתי תשובות בדבר. בירושל' סוכה וחגיגה נשאר כך במסקנא דקאי ההלל והשמחה שמנה לכהנים דשעירים:

(פ"ד ה"ה דף י"ט ע"ב)

יפ"ע (דף מ"ח ע"א) לרבות ליל יו"ט האחרון. בירו' כאן ובחגיגה פ"א ה"ד נשנה הברי' איפכא לרבות ליל יו"ט הראשון כו' ור' חייא בשם ר' אלעזר פליג ושמחת בהגך משאתה מתחייב בחגיגה אתה מתחייב בשמחה דהיינו בליל יו"ט הראשון שאין חגיגה אין שמחה ואפשר דם"ל לנרוס הברייתא בהפך וכמ"ש כאן:

רוח זקנים לירושלמי ביצה

(פ"א ה"א דף א' ע"ב)

יפ"ע (דף ו' ע"ב) ענל שנולד. בירושלמי קאמר הטעם משום שמחיר עצמו בשחיטה ומקשה שם ר"ז מעתה מדברית תהא מותרת צבי' תהא מותרת כו' חזר ר"ז ואמר ענל מאתמול הוא גומר ברם הכא בו ביום נגמרה בי ביום נולדה ופי' הק"ע ופ"מ דברם הכא היינו ביצה ופליג הירושלמי על הבבלי דאמר מאתמול גמרה לה ודוחק כמש"ל ב': ונ' דהפי' הוא דאותה הבי'צה שנולדה היום אינה יכולה להולד מאתמול דהלא בכל יום יולדת ביצה אחרת משא"כ בענל דיולדת למקוטעין כדמסיק ודעתיה עליה מאתמול ובזה מתרץ גם הך דמדברית דאין דעתיה עלה מאתמול ל"מ סברת מחיר עצמו בשחיטה ויותר נ' דע"ז קאי בו ביום נגמרה דהיינו מדברית הוי כבו ביום נגמרה ונולדה:

(שם ה"ב דף ג' ע"ב)

יפ"ע (דף ז' ע"ב) אריב"ח מחלוקת. ה"נ בירושל' ע"ש ריב"ח ולהק"ע פליגי בזה כאן ובפסחים פ"ה ה"ד דר' אבהו בשם ר' יוחנן אמר בין לענין בעורו בין לאכילה בככותבת והוא לב"ש והפ"מ פי' לפי הני' הכתובה בכזית והוא רב"ה וקמ"ל דלא נימא פחות מכזית ודוחק ובין להק"ע בין להפ"מ הך דפסחים דבעי בשוחט על החמץ אם שעורו כבעורו או כאכילתו ע"כ הוא לב"ש ובענ"ד נ' דחסר שם מ"ד א' דס"ל דרק בבעור פליגי אבל באכילה לכ"ע ככותבת וע"ז קאי ר' יוחנן ופליג דזה וזה בכזית גם לאכילה. וזהו דמיתי ראיה מדחשיב בריש כריתות ל"ו ולא ל"ז שאור וחמץ כיון דרא שוו שעורייהו ולהק"ע צריך להגיה חזקיה במקום ר' יוחנן וגם דהראיה הוא לב"ש ומאן לימא לן דאתי כב"ש ולהנ"ל א"ש דקאי לב"ה ור' יוחנן אמר דה כמ"ש בירו' וגם בפסחים א"ש דקאי לב"ה ואליבא אותו המ"ד דבאכילה מודו ב"ה לב"ש:

(פ"א ה"ג)

יפ"ע (דף י"ב ע"ב) ולוקה משום הבערה. בירושלמי כאן ה"ג ובשבת פ"ז ה"ב אמר ר' יוחנן דאינו לוקה על בישול נבלה ביו"ט משום דאמרינן מתוך ומקשה מעתה התורש ביו"ט לא ילקה ועמש"ל ז' ע"ב ד"ה והוא שהבאתי שם מהירושלמי זה ויעדתי כאן לכתוב באורו ופי' המפרשים דחוק. ונ' דהקושי' שם לר"מ ניתני כ"ג הוא דמקשה אהא דמוקי ר' אילא הך דיחפור בדקר כר"ש דמשצ"ל פטור מחמת קושי' דאחרישה ביו"ט לא ילקה משום מתוך ובמתני' סוף מכות איתא דחייב אחרישה ביו"ט וע"ז קשי' ליה הא לב"ש ל"ל מתוך ולב"ה הא לא ס"ל יחפור כ"א בדיעבד ומשום דמצות כיסוי דחי ואין שייך מתוך אם לא דס"ל מוחכפת השיטה וב"ה ס"ל יחפור א"כ קשי' דר"מ מני ליה בין קולי ב"ש. והא דמקשה דר"מ לא ס"ל כר"ש היא קושי' שני' לר' אילא אחר דמשני קושי' הראשונה אלא ר"מ ור"ש אמרו ד"א פי' דלא מחמת קושי' ממשנה דמכות מוקי כר"ש כ"א דקים ליה דאמרו ד"א:

(שם ה"ה דף ו' ע"א)

יפ"ע (דף יוד ע"ב) אפילו תימא רבנן. בירושלמי כאן ובספ"ד דמע"ש משני דהתם אביו הניח והוא מצא [דגם בתוספתא פ"ה דמע"ש ליתא שם בל' הניח כו' כ"א הרי שם כו' דהוא צוואת אביו] ברם הכא הוא עצמי הניח הוא מצא והבבלי אינו מחלק בזה מדמדמי הך דזימן שחורים לזה וכן בפסחים מדמה ככרות לזה ובפנ"א כתבתי דהירושלמי ס"ל כ' דרבנן לקולא גם בדשיל"מ ע"כ י"ל דבמעשר בהניח בעצמו הו"ל ספקא ע"כ מחמירינן יומר דהנשאר הוא מעשר אבל הכא בזימן שלשה אמרינן ג"כ הכי אף דהוא לקולא סד"ר בדשיל"מ אסור ע"כ אין אולם הבבלי קאי בסברת רב אשי לעיל ד': דסד"ר בדשיל"מ אסור ע"כ אין להרץ כן דאכתי משום ספק לתסר והארכתי לישב עפ"ז הא דהרמב"ם והטור לא כ' כאן דהתיר אפילו מקושרות ואכמ"ל:

(שם ע"ב)

יפ"ע (דף ו' ע"ב) אמר עולא ג' דברים. בירושלמי הוא ע"ש ר' חנני' בשם ר' יוחנן ואינו מונה ג' דברים ועכ"ז איכא ג' מקומות דאמר כן בתריסי חנויות הכא ובשבת פי"ב. וגבי הפותח חביתו חגיגה פ"ג ועוד אמר כן במ"ק פ"א גבי כותלו הגוהה לרה"ר סותרו ובונה במועד ועל עור לפני הדורסן ליתא בירושלמי ואפשר משום דאינו כ"א בענין מוקצה לא השיב לי' וגם הזרת רמי' אינו כ"א משום שבות קל ול"ח כ"א מהדברים שיש בהם חשש איסור תורה כמו בהזרת תריסי חנויות דאמר שמואל שם דחייב משום בונה וכן בבנין כותל במועד וגם הך דחגיגה י"ב איסור תורה:

(פ"א ה"ט עמוד ח) **יצחק דיהבא שאל לר' יוחנן מה מישחק קינדישין ביומא טבא א"ל שרי וייב לי ואנא שתייא:**

(באו"ז ע"ז פ"א סי' ק"ד)

בירושלמי מצחק דהבא שאל וכו' א"ל שרי. יצחק עטושיא לרשב"ל מהו משחק קונדיטון ביומא טבא א"כ שרי והב לי והב לי ואנא שתי. [הא דיצחק עטושיא ליתא בירושלמי שלפנינו]:

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (פסחים דף י"א ע"ב) גבי קרצוף דלא גזר. הכא משום גזירה קאמר בקרצוף ובירושלמי ביצה פ"ב ה"ח אמר קידור משום חבורה וקרצוף משום תלישת שער וצ"ע בראש ביצה פ"ב סי' כ"ד שהקשה למה לא הוזכר תלישת שער ותי' דשלהם משונה משלנו ולא זכר את הירושלמי דגם בשלהם הששו ואולי רק במערבא היה כמו שלנו דהיינו של ברזל כמ"ש התוס' ביצה שם דבזה יש משום תלישה. וקשה א"כ מ"ט דר"י הא הוא ס"ל דשא"מ אסור וכ"ש הכא דהוי פ"ר כמ"ש הק"ע שם ונראה עפמ"ש בכורות כד: כה. דאי תולש לאו היינו גוזז אפילו במתכוין מותר ביו"ט משום דהוו"ל כלאחר יד במידי דרבנן והירושלמי ס"ל אליבא דרבנן תולש דחיגו גוזז ועי' תוס' בכורות שם כד:

(פ"ב ה"א דף יור)

יפ"ע (דף ט"ז ע"א) תני ד"ה עדשים. בירושלמי הוא עובדא דר"ח דאיתא שם ר"ח רבה עלה לביתו אמרו לו אנשינן מערב' [שכחנו מלערב] אמר לון אית הכא מרופחין מן איתמל אמרון לי' אין הד"א אפילו מין א' אית הוה בהון תרדין הד"א שא"צ להתנות א"ר חסדא תניי היה לו לר"ח הגדוד ופי' הק"ע שהתנה מעיו"ט בעודו בדרך שכל מה שימצא בביתו יהיה ע"ת וכ"מ שפי'. הגי"א מא"ז והפ"מ פי' תנאי ביו"ט עצמו בשני יו"ט ש"נ וכ"ה בר"ן וע' הגר"א באו"ח סי' תקכ"ז:

(פ"ב ה"א)

יפ"ע (דף ט"ז ע"ב) רבי אומר מערבין. בירושלמי ה"א הפזונתא היא ע"ש ר"מ וחכמים ושם איפכא דחכ"א מערבין ע"ח ור"מ אמר לא ע"ח ולא ע"ח ושם איתא דאמת תני ומחליף ובתוספתא פ"ב פזונתא דר' וחכמים כהכא ושם ר' לחומרא וחכמים לקולא וכל"ק דשלה ר"א לגולה:

(פ"ד ה"ב דף יוד ע"ב)

יפ"ע (דף י"ח ע"א) כלי שנטמא באה"ט. ע' רש"י והוס' ובירושל' כאן ובתרומות פ"ב ה"א ושבת פ"ב ה"ז פליגי תרין אמורין ח"א בכלים שנטמאו באה"ט וח"א בכלים שנטמאו בולה"ט ולפמ"ש התוס' בחגיגה כ"א. לפרש הירושלמי דקאי אמערים דמ"ד באה"ט מקיל לומר דאפי' באה"ט מערים ומחיב מ"ד בולה"ט למ"ד באה"ט הא בעי הערב שמש והו"ל מטביל לחול ומשני דמשתמש חולין בטהרה ול"ב הער"ש ובנליון ירוש' כאן תמה על הק"ע שפי' דהקושי' הוא למ"ד מערים ולא זכר שהתוס' בחגיגה מפרשים כן ובפנ"א שבת הארכתי ודובר מזה עוד בחגיגה שם בס"ד:

(פ"ב ה"ד)

יפ"ע (דף כ' ע"א) ב"ש היא דלא גמרי. בירושל' ה"ד מה פליגין בשלמי חגיגה ב"ש עביד דון כשלמי נדבה כו' והק' הגליון דהוא היפך מגמ' דידן ע"כ היפך הגיר' שם ובענ"ד ל"ק כלל. דהכא בעיקר דין סמיכה מיירי וזה בנדבה כתיב ובירושל' מיירי מדין תיקף לסמיכה שחיטה דזה ילפינן מחטאת כמ"ש הק"ע מדכ' והביא ואח"כ וסמך [והקש וסמך ושחט הוא למה סמיכה בטהורים כבזבחים ל"ב. ל"ג.] ולא תקף ממש קאמר כ"א בו ביום ולא מאתמול ומיושב בזה קו' הגליון באשם מצורע שנזבר שם בירושל' הא א"א כלל להיות ביה תיקף כו' כבזבחים שם דהכא בירושל' לא ממעט כ"א דלא מאתמול ובמצורע ביום ח' הלא מאתמול טמא היה דמיירי ביום הח' כדמסיק דאחר יום הח' ל"ב תיקף כו' וילפי ב"ה שלמי חגיגה מאשם מצורע וב"ש ילפי משלמי נדבה דאין ראיה לפסול סמיכה מאתמול וא"צ להני' כלל ולפמ"ש אצ"ל בהק"ע דמקרא דגבי חטאת ילפי' אלא דתיקף כי האי דלא מאתמול מוכרח באשם מצורע כיום הח' ממילא:

(פ"ג ה"ח ע' 22) **ר"ל אמר להאריך ולהרחיב בו:**

יפ"ע (ב"ב נ"ח ע"ב) שאם הי' ארוך מקצרו. כה"ג בירושלמי ע"ש ר"ל להאריך ולהרחיב בו ופי' הרא"ש ופ"מ שאין בעל המרזב יכול להאריך ולהרחיב וקשה הלא גם במזחילה אינו יכול להאריך יותר ממקום שהחזיק והפ"מ פי' דזה עצמו דחי הירושלמי הא דר"ל מהמת קושי' זו ולא יתכן שיהיו דברי ר"ל מופלאים כ"כ. ובענ"ד נ' דה"פ שם שאם בעל החצר רוצה להאריך המרזב להרחיק קלוח המים בעבור שנצרך לו המקום לבנות שם הרשות בידו ולזאת לא הובא שם דעת ר' ירמי' בר אבא כאן שאם רצה לבנות תחתיו בונה משום דנכלל בדברי ר"ל. ומש"ש בירושלמי והתנינן המזחילה יש לה רשות ד"א לאו קושיא היא לר"ל כ"א ראי' לר' יוחנן כמ"ש הפ"מ אך לא כבאורו בהברייתא שם המזחילה יש לה רשות ד"א דהיינו להרחיק הכותל ממנה דזה אין שייך כלל לטעם ר' יוחנן כ"א לר"ל דמיירי בבנין לפמ"ש בענ"ד רק לר' יוחנן מתפרשת הברייתא כך שיכול בעל החצר לשנות המזחילה ממקומה ולהעתיקה עד ד"א ולא יותר וא"כ במרזב דאין לו חזקה יכול לשנות לכך אותה הרוח ור"ל יתרץ הברייתא לענין בנין וג"כ א"ש:

(דף נ"ט ע"א) עד ארבע חווקין. ה"נ בירושלמי ה"ח ובשבת ס"פ כירה דעד שלשה חווקין שם כסא ע"ז:

(פ"ד ה"א)

יפ"ע (דף ל' ע"א) אם א"א לשנות. לפי' הפ"מ בירושל' ה"א ס"ל להירושל' בגדולים דדרכן ליישאם א' א' לפניו מותר לישאם בכל ובקופה ולפי' הק"ע אסור ושם כמה דאת אמר מביאה ע"ג עורה ודכוותה מביאה ע"ג קנקנה כמה דאת אמר מביאה אברים אברים ודכוותה מביאה צלוחית צלוחית והיא תרתי דסתרי לפי' המפרשים ונ' דגם בפ"ג ה"נ ע"ג עורה אין הפי' כהק"ע דע"ג העור מותר לטלטל כולה אלא בהפך דהעור אין מותר לטלטל כ"א ע"י הבשר וכצ"ל מביא על גבה עורה דל"ד לעור לפני הדורסין שבפ"ק לב"ה דהתם שחט לצורך יו"ט אבל במסוכנת דלא שחט כ"א משום הפסד הבהמה לא הותר העור כ"א ע"י בשר ולא כהק"ע דמיירי שם בבריאה וכ"מ מהפוסקים ז"ל תצ"ח שפי' כן להירושל' וכ"ה בבאור הגר"א שם וכ"מ ל' הירושלמי שם וה"נ פי' דכוותה מביאה על גבה קנקנה פי' דמטלטל הקנקן אגב היין. וכמה דבעינן שם אברים אברים כו' קאי אהא דקאמר מביא על כתפיו או לפניו דהיינו בידו כפרש"י והתם דוקא בכלים קטנים שיכול לאחזו תרתי תלת בידיו אבל בכלי גדול דרכו הוא ומוכרח להביא צלוחית צלוחית והשתא לא קשה קו' הש"ק על רש"י: בתבנא סריא. בירושל' משמע דלהסק גרע מלהאכיל לבהמה ועש"ק שם ובגליון ובהג"א סי' ב' משמע דמפרש בירושל' מ"ש אה"כ מוקצה שיבש הוא פשיטות דהאבעיא ומפרש מוקצה שיבש וא"ב ממש מ"מ לא פקע המוקצה ממנו אבל מירושל' לעיל פ"א ה"א וה"ג שבת פ"ג ה"ז מוכח דהפי' שיבש ונעשה ראוי לאכילה וכמש"ל ב'. ו' ע"א:

(פ"ד ה"ב ע' 26)

יפ"ע (ב"ב דף ס"ה ע"א) רבה בר ר"ה בשם רב הלכה כר"ע דידן דהוא רבנן דר' חייא ורב ירמי' בשם רב הלכה כר"ע דר"ח דהוא רבנן דבבלאי ופי' הפ"מ דרב ירמיה תני דר"ח כמו במתני' ופ"ל דרבנן דבבלאי היו מחייפין הפלוגתא ול"פ לדינא ורבה בר ר"ה ור' ירמי' תרווייהו ס"ל דבעין יפה מוכר והוא דלא כהש"ם דילן דמוכח דפסקו דבעין רעה מוכר ולא ידעתי מה הבריחו לזה הלא נוח יותר לומר דגם ר' ירמי' ס"ל דר"ח הוא המהפך ופליג עם רבה בר"ה ובזה ישתנה למ"ש כאן משום דר' ירמיה איפכא תני קמי' דרב ע"כ הסכים לאמרו הלכה כר"ע והיינו כר"ע דר"ח אף דקמרי אין להשוות דהכא איפכא תני ובירושלמי דקאמר בשם רב נוח יותר דקאי על אופן דאיפכא תני והיינו ר"ע דר"ה:

(פ"ד ה"ג י"ח ע"ב)

יפ"ע (שבת דף קל"ד ע"א) ואין ממתקין אותו בנחלת. רי"ף פ"ב דביצה ובירושל' פ"ד דביצה יש מחלוקת (הגרל"ב). אותו מחלוקת הוא גם בכאן כדמסיק והתניא ממתקין רק דהכא משני ל"ק כאן בנחלת של מתכות

כו' ובירושל' פ"ד דביצה ה"ג מ"ז ממתקין בשנתנו ע"ג גחלת ומ"ד אין ממתקין בשנתן גחלת עליו ועי' גליון יומא פ"ג ה"ה ושם שב' דהירושל' ס"ל דגם בשל מתכות איכא כבוי ועמש"ל מ"ב. ומ"ש לק' בסמוך:

(פ"ד ה"ד)

יפ"ע (דף כ"ב ע"ב) ושני ריה כדשנינן. עפ"ז נ' לפרש בירושל' לקמן פ"ד ה"ד על הברייתא דבקעת א"ר הנניה כשאין שם אויר אבל בשיש שם אויר משריכה לאויר ודיו א"ר נסא ויאות כן אנן אמרין הדא קלורית' שרי מישף ומכחול עיני' מני' ביו"ט א"ר מנא כאן לשימור כאן לרפואה ופי' הק"ע דר' נסא מקשה אר"ח ודחוק מאד הקושי' והתירוץ ובענ"ד נ' דקאי אברייתא וה"ק דלפמ"ש בברייתא דמותר בשביל העשן שקשה לעינים לכבות כן שפיר אמרי' דמותר לכחול את העין ביו"ט וכדמייתי הכא ראיה ור' חי כאן לשמור שלא יעלה עשן לקלקל העינים כאן לרפואה אסור והכא אינו מחלק בזה רק דמוקי לה כר' יהודה:

(פ"ד ה"ד)

יפ"ע (דף ל"ב ע"א) ראב"צ היא. בירושל' ה"ד אתי' יחידאה דהכא כסתם' דתמן ויחידאה דתמן כסת"ם דהכא ופי' דראב"צ ס"ל כרבנן דרשב"ג ורשב"ג הוא כרבנן דראב"צ והתם בברייתא דרשב"ג איתא הל' לפסים סתומות שעשאן מעיו"ט אפ"א יפתחם ביו"ט ורשב"ג דמתיר הוא רק לפתוח ע"כ שפיר הוא כרבנן דראב"צ דס"ל דבעודו סתום ג"כ הו"ל כלי ע"כ ל"ח פתיחתו לעושה כלי ורבנן דרשב"ג כראב"צ אולם הכא בבלי דאיתא בברייתא דרשב"ג ואין עושין אלפסין א"כ רשב"ג דמתיר ס"ל כראב"צ דל"ח כלי בעודו סתום ורבנן כרבנן דהתם דגם סתום הו"ל כלי וקשה לפ"ז אמאי ס"ל אין פותחין את הנר וצ"ל דגם הכא אין עושין היינו אין פותחין וכ"ה בתוספת':

(פ"ה ה"א)

יפ"ע (דף ל"ו ע"א) עד גבי כוורת בירושלמי שבת פ"ד ה"ב וכאן ה"א. תני ר' הושעי' כו' ואין מבואר שם בשבת. ונ' דזהו דאיתא שם מה כרב כשמואל כאן מלמעלן כאן מלמטן שפי' המפרשים דחוק מאד. ובענ"ד הוא מה דרב מתיר לפרום מחצלת כו' בשבת משום דס"ל דהא דתנן מכסין ע"ג פירות טבל מיירי בשבת. ושמואל דמדבר ביו"ט ס"ל דמתני' מיירי ביו"ט ואף דסיפא מסיים בשבת יש לחלק דדוקא תחת הדלף דבשעה שמעמיד אין שם עדיין המוקצה ע"כ מותר אפי' בשבת אבל למעלה שהמוקצה ישנו כבר ועוסק בשבילו אין מותר בשבת כ"א ביו"ט וע"ז שואל בברייתא דר' הושעי' או דקאי אמתני' אם כרב דמפרשה בשבת או כשמואל דמיירי ביו"ט וכאן בלמעלן כו':

(פ"ה ה"ב)

יפ"ע (דף ל"ה ע"ב) אבל לא בשבת. כתב הגרי"ב הירושלמי לא גרס זאת ובאמת מוכח דס"ם הוא בירושלמי ולא גיר' חדשה. תדע דהלא לקמן בה"ב ומגילה פ"א ה"ו מובא המתני' וכתוב שם אבל לא בשבת וע"כ ע"י טעות נשמט כאן בירושלמי ובזה נדחו ג"כ דברי המה"פ ועמ"ש לקמן ל"ו ע"א:

(פ"ה ה"ד)

יפ"ע (דף ל"ט ע"א) ואין בטלין בקדרה. בירושלמי כאן ה"ד מסתפק בזה לר' יהודה ומביא שם התוספתא דפ"ד דטעם ר"י הוא משום שהם נבלעים בעיסה מה נפיק מביניהון מי תבשיל למ"ד אין בהם ממש הני נמי א"ב ממש ומ"ד מפני שהן נבלעים הני אין נבלעים בתבשיל ומשמע בירושלמי שבת פ"ג ה"ד חלה פ"ב ה"א ערובין פ"י ה"ב וה"ה דתפס אין בהם ממש וגם בקדרה הוי כליתנהו וכהו"א בבבלי ערובין צ"ז: ודחי שם מחמת הך ברייתא דהכא דאין בטלין בקדרה והירושלמי ס"ל דהאי ברייתא אולא לטעם התוספתא משום שנבלעין בעיסה ויש לנו לתפוס טעם מתני' שאין בהם ממש ולא השיבו. מועלן בה:

(פ"ה ה"ה כ"ב ע"א)

יפ"ע (דף ל"ט ע"א) מועלין בה במשנה שבירושלמי איתא אין מועלין והוא ט"ס דמוכח דבגמרת ירושלמי מבואר בהברייתא מועלין בגחלת וכ"ה בירושלמי ברכות פ"ח ה"ו וכ"ה בתוספתא כאן פ"ד: חמשה דברים. בירושלמי כאן ובברכות שם ליתא במנין החמשה הא דגחלת כרגלי הבעלים כו' ונמנה תחתיו הגחלת אין מברכים עליו במצ"ש כו' ואף דבזה גחלת גריעה מ"מ כיון שיש שינוי באה במספר והגר"א בברכות הני' כבכאן. ובתוספתא כאן מבואר בבירושלמי דמתחיל למנות חמשה דברים אחר אמרו הגחלת כרגלי הבעלים וחשיב שם גחלת אין מברכים עליו ובפנ"א שם כתבתי דאפשר משום דהוצאה ותחומין א' הוא ע"כ נחשבים לא' ע"כ לא באה במנין:

(פ"ה ה"ו)

יפ"ע (דף מם ע"א) תנן ואם ערב. בירושלמי כאן ה"ז מקשה מרישא אמאי לא יביאו לו מפירותיו אי נימא כרגלי מי שהפקידו אצלו ומשני שהיה המפתח ביד הבעלים או שמסרו לו רשותן מבעו"י דהיינו ייחד לו קרן זוית וס"ם שם מש"ש שלא מסרו ועק"ע והפ"מ נדחק לפרש כפי הגירס':

(שם ה"ה)

יפ"ע (דף מם ע"ב) ר' אומר אלו ואלו. בירושלמי ה"ח אלו ואלו נכנסות להתחום משחשכה מותרין [ובדברי ת"ק איתא בייחות הלנות בעיר] אר"ז הר"א כלי שבא מחוץ התחום להתחום משחשיכה מותר למטלטו ר"ש בר כרסנא בשם ר' אחא ובלבד בתוך ד"א. וכן דבר אוכל מותר כדמסיק שם והוא דלא כהבבלי ועי' שבת מה ע"ב מ"ש בשם הרמב"ן:

רוח זקנים לירושלמי תענית

(פ"א ה"א)

יפ"ע (דף ב' ע"א) ביו"ט הראשון של חג. עי' רא"ש סי' ב' מ"ש בשם הירושלמי שמקשה ויזכור בערב ומשני לית כל עמא תמן ועוד טעם אחר שיצאו המועדות בטל ומפרש דטעם הראשון קאי על הפסקה ביו"ט הראשון של פסח לר' יהודה דשם אין שיך טעם השני דאדרבה יותר טוב להקדים בערב הטל שיצאו המועדות בטל ולא לומר גשם ושעם הב' קאי על התחלת הגשם ביו"ט האחרון של הג דשם אין שיך טעם לית כל עמא שבחוה"מ באים כל העם. ולפירושו פי' ויזכיר בערב היינו טל. ונקשה דלפי חילוקי ההלכות בירושלמי לפנינו לא הוזכר בהל' הראשונה כ"א גבורות גשמים. ועוד דוחק דמפרש בירושלמי תחלה דעת ר' יהודה שהוא אח"כ ואח"כ מפרש לדר"א ור' יהושע הקודמים במתני. ועוד קשה להרא"ש דפי' הא דר' פרת בירושלמי דאמר אסור ליחיד להזכיר עד שיזכיר ש"ץ הוא תירוץ להקושיא ויזכיר בשחרית דבשחרית א"א להכריז. וזה אין שיך בהפסקה דהלא מסיק שם דבטל מזכיר היחיד בלא הש"ץ ע"כ נראה בענ"ד דהירושלמי אר"א קאי והוא דהירושלמי ס"ל דר' יהושע דמתני' היינו ר' יהושע דברייתא וה"נ דר"א ביו"ט הראשון פי' במוסף וע"ז מקשה ויזכיר בערב דר"א הלא לא ס"ל טעם שיצאו המועדות בטל. והמה"פ כתב בשם הרא"ש דפי' דקאי אהזכרה ואר' יהושע והרואה בהרא"ש יראה דליתא אלא מפרש כהר"ן דקאי על הפסקה:

(פ"א ה"ד ג' ע"ב)

יפ"ע (שבת דף קי"ח ע"ב) אר"י משום רשב"י אלמרא. שמ"ר פכ"ה ושם אמר אפי' שבת א' ובן בירושל' פ"א דתענית (הגרל"ב) ושם הוא ע"ש ר' לוי ובשהש"ר פ"ה ע"ש ר' לוי בשישראל עושין תשובה יום א' ובירושל' התענית שם המאמר מתשובה יום א' הוא ע"ש ר' אחא בשם ר' תנחום בר' חייא ובויק"ר פ"ג שאין גנאלין אלא בזכות שבת:

(ל"ז ה"ב)

יפ"ע (דף ג' ע"א) ר' יהודה אימר משום ר' יהושע. בירוש' ה"ב מקשה דר' יהודה אדר"י כבגמ' לקמן ד': ומשני חדא דגרמיה ואידך משמיה דבן בתירא ועי' ק"ע ופ"מ ומהכא מוכח כהפ"מ וצ"ל דקדמייתא קרי למתני' דלקמן משום דקאי עלה בה"ב. אך מה שמכריח כאן דהיינו ר' יהושע בן בתירא שם מבואר ר' יהודה בן בתירא ור' יהושע היינו סתם וצ"ל דגם במתני' ר' יהושע במוסף קאמר וכמ"ש לעיל ב' ע"א:

(שם שם)

יפ"ע (דף ד' ע"ב) במקום ששואל מזכיר. ה"נ בירוש' ה"ב ע"ש ר' יוחנן ושם א"ר יוסה לר' חניא אחוי דר' הושעיא נהיר את כד הויין קיימין קומי חנותי' דרב הושעיא חביבך עבר רז כו' עבר ר' יוסא כו' צריכה לי ובסופה את מצית ליה ואמר לא שניא הכא מקום שמזכירין שואלין ופי' הק"ע ופ"מ דחוק ונראה דה"פ דשאלו מה דבר הספק שלו אם רק בהתחלה או דגם בהפסקה מסופק והלא ר' יוחנן אמר במקום שמזכיר שואל א"כ אין להסתפק בהפסקה כ"א בהתחלה די"ל דלא א"ר יוחנן רק בהפסקה וז"ש ובסופה את מצית ליה לשון תרגום אציתו על האוינו והם דברי השואל כלומר ששאלי אם הוא מאיין ומכין מ"ש ר' יוחנן במקום שמזכיר שואל הוא רק בסופה כהפסקה ולא בהתחלה וא"ל ל"ש שאין נ"מ בין הפסקה להתחלה וע"ז מסיק הלכה בטקום שמזכיר היינו למאי דא"ר יוחנן הלכה כו' הוא גם בהתחלה כן רק דלא ידע אם אמר הכי ר' יוחנן ומיתי אח"כ דכך אמרו בשם ר' יוחנן:

(פ"א ה"ז דף ז' ע"א)

יפ"ע (דף י"ד) ע"ב הרי אמרו אין מטריחין בירושלמי איתא עוד טעם לשיעור התענית י"ג כנגד מ' יום שעשה משה במדבר בהר ואין החשבון מכוין דהפ"מ פי' דכל תענית נחשב ג"י והם ל"ט. גם הוא בלא טעם והק"ע כתב דששה שבועות הם מ"ב יום ע"ש ועם יום האחרון הם מ"ג. ונ' לפרש דאיתא בתנחומא וירא מובא בתוס' ב"ק פ"ב. דמשה בחמישי בשבת עלה להר וירד בשני כן נחשבים ג"כ י"ג התעניות מחמישי רק משום דאין מתחילין בה' מקדימין להתענות בב' אבל החשבון מתחיל מה' כבמשה וא"ש החשבון:

(פ"ב ה"ב)

יפ"ע (י"א ע"ב) לן בתעניתו. עי' ירושלמי ברכות פ"ד ה"א וה"ג כאן פ"ב ה"ב פ"ד ה"א דאיתא שם לענין הביננו דאין לומר במוצאי תענית משום עננו. ויה פלא גדול ולקמן פ"ב ה"ב והי"ב ומגילה פ"א ה"ד מבואר כלילי שבת ויומו לענין עננו ולא הוזכר שם גם במוצאי התענית והפ"מ בברכות פ"ד ה"א פי' במוצאי תע"צ בשבת ומשום הבדלה ובה"ג שם פי' לענין עננו כדמוכח מסוגיא שם וכן מוכרח כאן בירושלמי דהיינו לענין עננו ומצאתי בפנים הירושלמי שעם הש"י ברכות דליתא שם תיבת ובמוצאי כ"א ובתע"צ וכן נכון להגיה בכל המקומות ונמשך הטעות ממ"ש מקודם ובמוצאי יוה"כ ועמ"ש שבת כ"ד:

(פ"ב ה"ב)

יפ"ע (י"ב ע"א) מבעי"י בירושלמי פ"ב הי"ב מגילה פ"א ה"ר איתא מבערב יפי' הק"ע ופ"מ דהיינו קבלת התענית במנחה. אך מאי דסמיס שם עלה ואתיא כו' דא"ר זעירא בשם רב חונה אומרה כלילי שבת ויומו משמע דלענין תפלת עננו קאמר ומפרש בצלו בתפלת המעריב ועמ"ש עוד לקמן י"ח:

(פ"ב ה"ב)

יפ"ע (ראש השנה דף י"ט ע"א) ותיפיק ליה דהוי"ל. בירושלמי תענית פ"ב הי"ב מקשה כה"ג על ר"מ ור' יוסי ומסיק אח"כ ר' יוסי האמורא כל אילן מליא לא מסייען ולא תברן לא על ר"מ ולא על דר' יוסי לא כא אלא למנית ימים שנעשו בהם ניסים לישראל תדע לך שהוא כן דתנינן כריש ירחא דניסן אתקן תמידא בלא כך אינו אסור משום ר"ח ובבבלי תענית י"ז: מתרץ ע"ז דלא נצרכה אלא לאסור שלפניו ויתכן דגם בירושלמי הא ראיתא אח"כ אבל בשבתות וי"ט מותרין לפניהם ולאחריהם הכונה לדחות הך רר' יסה דמשום לאסור לפניו הוצרך לומר דריש ירחא:

(פ"ב ה"ב)

יפ"ע (דף י"ג ע"ב) בין גואל לרופא. בירושלמי ברכות פ"ד ה"ג ובתענית פ"ב ה"ב פליגי בה דר' ירמיה ס"ל בין גואל לרופא ור' יוחנן בר' ישמעאל בש"ת ואיתא שם אמר ר' מנא לא ברקיא אם כר' ירמיה אי כר' יוחנן סרקית לסדרה שמעית רב חונא בשם רב אפי' יחיד שנוי ע"ע תענית צריך להזכיר מעין המאורע התיב ר' יוסה והא מתני' פלינא כב"י מתפלל אדם י"ח כו' ובמוצאי תע"צ [ועי' מש"ך י"א. דצ"ל ובתע"צ] מן מה דאמר ר' יוסה מתני' פליגא הוי איתהבת בין גואל לרופא. ופירשו המפרשים דהקושיא הוא מדתני י"ח ולא י"ט. ונקשה די"ל דלא אתא למעט ולא י"ט כ"א למעט מעין י"ח ונקראה התפלה שמונה עשרה אף שגם בלא עננו יש בה י"ט ועוד דהרש"ם והגר"א גורסים שם מעין י"ח ולא הוזכר שם י"ח כלל. ובענ"ד קושית ר' יוכה הוא מדאמר ובתע"צ ולא אמר ובתענית סתם ש"מ דבתענית יחיד אינו מזכיר והוכיח ר' מנא מזה דע"כ ס"ל לרב דבתע"צ אומרה היחיד בין גואל לרופא ובתענית יחיד אומרה בש"ת ויכול לכללה בהביננו דבסוף לא אתי למטעי כמ"ש סברא זו בבבלי ברכות ע"כ נקט תע"צ וכן לקמן. בשם רב דבתע"צ אומר היחיד בין גואל לרופא וזהו דאמר איתהבת פי' נושבת הברכה בין גואל לרופא בתע"צ גם ליחיד:

(פ"ב ה"ב דף ט' ע"א)

יפ"ע (דף ט"ז ע"א) ויש לו יגיעה בשדה. בירושל' ויש לו בית ושדה ומקשה תמן תנינן וביתו ריקן ואת אמרת הכין יש לו בנים ובנות ופי' הק"ע דנשאר בקושי' והפ"מ פי' כונת הירושל' להגי' בתוך בית ושדה בנים ובנות. ודוחק ובענ"ד נ' דהוא שנוי' דמשני דכיון שיש לו בנים ובנות אין מספיק מה שיש לו למלאות הסרונם ואין לו במה לפרנסן בלתי אם מיבול הארץ ע"כ מיחל למטר בכך לב:

(שם הי"ב דף י"ב ע"א)

יפ"ע (י"ח ע"א) לומר לך שהן אסורים. בירושל' שם איתא לומר לך שהלילה מותר והיום אסור ופי' הק"ע דהלילה מותר בתענית וכ"ש ביום שלפניהם. ושם אמר עלה כהדא דתני להן אנשי דיהוי עלוהי ייסר בצ'ו אר"י בר' בון שהוא צריך להזכירן מבערב ונ' פי' דס"ל להירושל' דהא דתני אם נדרו קודם לגזרתינו היינו אם הוא ביום שקודם יום הכתוב במג"ת חל הנדר וז"ש ייסר בצלו וכיון שאמר דהלילה מותר יכול להזכיר גם בערב דהו"ל קודם זמן האיסור וחל הנדר ולפ"ז אדרבה מוכח דקבלת התענית מהני אפי' בערב גם י"ל דלא מיירי כלל מדין קבלת התענית רק מדין נדר לדחות דין מג"ת:

(שם שם)

יפ"ע (דף י"ח ע"ב) אלא דקרו לה בחדסר. בירושל' שם מוקי מתני' בי"א כר' יוסי או בי"ב כר"מ ולא כר' יוסי משום דהו"ל יום שלפני נקנור. ולא ס"ל סברת רב אשי לק' השת' איהו גופיה כו' ומ"מ נ' דבירושל' נ"כ הדר מזה וס"ל כבבאן ובזה נ' לפרש ואפי' ע"ד דר"מ ליתיה מקשי' לא כן תני בתרין עשר יום טריין וא"ר יעקב בר אחא בטל יום טריון ואין לזה מובן ע"פ המפרשים ובענ"ד נ' דהכי קשיי' לי' כיון דאמר שם דיום נקנור היא בשביל לאסור בהספד א"כ גם ר"מ מודה דיום שלפנינו אסור בכך דלא למספד כבמתני' ומוקי לה בירושל' כר"מ ע"ז קשה לי' איך מוקי בי"ב כר"מ דמותר בתענית וע"ז משני לא כן תני כו' וא"ר יעקב כו' היינו השתא איהו גופיה כו' וכרב אשי כאן ולמסקנא גם כר' יוסי מוקמינן בי"ב:

(שם שם דף י"ב ע"ב)

יפ"ע (דף שם שם) שמעי' אחיו. בירושל' שם פפוס יוליינוס והנה לקמן כדבעי מאי טוריינוס משמע דבעי מאי הנס ואיזה יו"ט ולבסוף מסיק שנהרגו וצ"ל כפרש"י שעל ידיהם נצולו כל ישראל וא"כ אין לימר שבעבור שנהרגו נתבטל היו"ט כיון דגם בשעה שעשו יו"ט נהרגו כבר ועכ"ז חשבו זאת לטובה בעבור הצלת הכלל ע"כ הוכרח הגמ' לומר בשביל שמעי' ואחיו אילם במגלת תענית פי"ב ליתא שהרגן אזל ומשמע שנצולו ע"י שבאו גדודי רומי ופצעו מחו וכ"מ בת"כ אמר פ"ט שחשבם בין שלא סמכו על הנס ונצולו ובירושל' שביעית פ"ד ה"ב וסנהדרין פ"ג ה"ה איתא שנהרגו על קדוש השם שנהגו להם לשחות בכום צבוע עליו שם ע"ז ולא אבו לשחות א"כ י"ל דמחמת זה נתבטל יו"ט טוריינוס כיון דעיקר היו"ט היה בשביל שנצולו ובשנהרגו אח"כ ע"י סיבה אחרת שוב אין מה לשמוח מה שנצולו מקודם. ובמס' שמחות פ"ח משמע כבבבלי שהרגן טוריינוס ועכ"ז איתא שם לא מתו עד שראו מנקרין את עיניו:

(פ"ג ה"ד דף ט"ו ע"א)

יפ"ע (דף כ"ד ע"ב) מה יעשי גדודי הדיר. בירושל' פ"ג ה"ד לא ריב"ל מחית משרא לדרומאי ולא ר' חנינא עצר מטרא מן צפוראי ארא דרומאי לבהון רכיך וכו' ושם ר"ז בשם ר' חנינא מה יעשו גדולי הדור יאין הצבור כו' שכן מצינו שכל ל"ה שנה שהיו ישראל כמנודים לא היה מדבר עם משה כו' ועיי' ברכות כ'. טעמא אחרינא להלק בין רב יהודה לדיורי דאביי:

(פ"ד ה"א עמוד 36) **איתפלגון רב יר' יוחנן רב אמר בנעילת שערי שמים ר"י אמר בנעילת שערי היכל וכו'. אחוה דאימיה דריב אדא היה צייר נוליתה דרב בצומה רבא א"ל כד תחמי שמשא וכו' יהיב לי גולתי דנוצלי נעילת שערים. מחלפה שיטתיה דרב תמן הוא אמר בנעילת שערי שמים וכאן הוא אומר בנעילת שערי היכל. א"ר מתניה ע"י דהוה מאריך בצלותיה סגי היה מניע סמוך לנעילת שערי שמים:**

בעשה"ד (לבעל העיטור) ה' ויה"כ דף ק"ח ע"ב הגירסא כך: „מאי נעילה רב אמר נעילת שערי שמים. ישמואל אמר נעילת שערי היכל. אחוה דר"י הוה צמיד גולתי' דרב בצומא רבא א"ל (רבא) [רב] כד תחמי שמשא כי' הב לי תותאי ונצרי תפלת נעילה. מיחלפי שיטתיה תמן בנעילת שערי שמים יכבלי אמר בנעילת שערי היכל ע"י דרב כי מאריך בצלותא סניא מניע לנעילת שערי שמים".

(פ"ד ה"ב דף כ')

יפ"ע (דף כ"ו ע"א) עשרים וארבעה משמרות. בירושל' פסחים רפ"ד וכאן כ"ד אלף עמוד מירושלים וחצי עמוד מריחי ושם אין להני' לירוחא כהנה' הנרי"ב כאן דהלא מסיים שם אף יריחי היתה יכולה להוציא עמוד שלם ונ' דהתם לא על כל השנה קאמר כ"א לשביע א' משבתות השנה והייתר היה משאר העירים:

(פ"ד ה"ג)

יפ"ע (דף ח' ע"ב) במערבא אמרי משמיה דר' חגי. בירושלמי פ"ד ה"ג בשם ר' תנחומא ור' חגי בשם ר"ז אמר דעל עצירת גשמים וגובי מתריעין

שתריעין משום שהם דבר א'. ובאיכ"ר פ"א פסוק עד אלה ע"ש ר"ח בר אבא ושם איתא על עצירת גשמים וגלות ועי' מת"כ ובפ"א ה"ז בירושלמי ג"כ ע"ש ר"ח בר בא וב' דברים הוא עצירת גשמים וגובי וקרוב הוא שט"ם במדרש:

(פ"ד ה"ג דף כ"א ע"ב)

יפ"ע (דף כ"ז ע"ב) רב אמר דורג. בירושל' כאן ובמגילה פ"ד ר' אידי אמר אתפלגון כהנא ואסי ח"א חזר וח"א אמר חותך ומקשה שם למאי דאמר שם מקודם דצריך לקרות י' פסוקים הא ליכא כ"א ה' ומשני חזר ב' פסוקים מ"ד חותך ויהי ערב ויהי בקר פסוק בפ"ע היינו להשלים הי' פסוקים ומקשה אח"כ מיהי רקיע ויקוו המים ופי' הפ"מ דליכא שם כ"א ז' פסוקים והוא טעות דגם שם יש ח' פסוקים [ולדבריו תקשה גם להבבלי בלי תירוץ] רק דהקושיא הוא לענין י' פסוקים דבקראי דיקוו המים ויהי ערב וכו' הוא באמת פסוק בפ"ע וגם עמו אין יותר מה' פסוקים וז"ש אפי' חותך ליתיב ביה פי' אפי' נחשב ויהי ערב דיום ב' ג"כ לפסוק בפ"ע עדן ליכא כ"א ט'. ומ"ש אח"כ מפרשת עמלק הוא שינוי' לזה דהיכי דסליק ענינא סגי בט' פסוקים וכ"נ מ"ש אח"כ בהפטרה כ"א פסוקים דהיינו דמצינו גם בפחות מכ"א פסוקים כגון הפטרת בחקתי משום דסליק ענינא. והאי התיב היא קושיא לתרץ קושי' הראשונה כנ"ל בענ"ד:

(פ"ד ה"ה)

יפ"ע (יומא דף ד' ע"ב) ריה"ג ור"מ בפלוגתא דהני תנאי. בירושלמי תענית פ"ד ה"ה לא ס"ל הכי דהתם איתא ויושבן כבוד ה' כו' ויעל משה. שביעי שהיא לאחר הדברות ותחלה לארבעים וא"כ בששי נתנה תורה כמ"ש הק"ע שם ועכ"ז פי' דמר"ח החלו הששה ימים וכו' כדאיתא הכא דלמ"ד בששי נתנה תורה היו כל הששה לאחר הדברות. והירושל' אינו מדייק בכך וצ"ל דגם יום מ"ת היו במנין הששה ימים ויכסהו הענן להר ואי משום דאסתלק ענן מששה דנין מקצת היום ככולו וכן בענין פרישת שבעה דן הירושל' מקצת יום ככולו כמש"ל ג' ע"ב:

(פ"ד ה"ה)

יפ"ע (ראש השנה דף י"ח ע"ב) תוס' ד"ה זה תשעה. בירושלמי תענית פ"ד ה"ה ושם מביא ראיה לזה מהחשבון מקוקל מדכתב ביחזקאל כ"ו ויהי בעשתי עשר שנה באחד לחדש כו' יען אשר אמרה צר כו' אין תימר באחד באב עדין לא נשרף ואין תימר באחד באלול ביום ולילה נפיק בלדרה מן ירושלים ואתי לצר אלא קלקול חשבונות יש באן ועי' ק"ע ופ"ם ופירושם דחוק דהק"ע פי' דסגי ביום א' וקשיא ליה אשאר הנבואה מט"ב עד א' באלול ובאמת ל"ק זאת כלל והפ"מ פי' דרך בתמיה דמעט הוא העת והוא דחוק גם מה זה תועלת אם נימא בי"ז בתמוז הובקעה העיר דאכתי קשיא כנ"ל וצ"ל לפירושם דהיינו דכמו דקרא זה אינו מדוקדק כן התם משובש החשבון וזה דחוק מאד ונראה דזאת קים להו דבין זמן הבקעת העיר עד שריפת בהמ"ק היה כ"א יום כבירושלמי שם ע"פ מקל שקד דזמן שקדים כ"א יום. ואי נימא דבתשעה לחדש הובקעה העיר ע"כ חורבן ביהמ"ק היה באב בא' לחדש כמ"ש בירושלמי להדיא שם כן. ואם בי"ז בתמוז הבקעת העיר היה החורבן בט' באב ונראה לפרש דה"ק דהאי באחד לחדש לא נתפרש בקרא באיזה חדש וע"כ דבחדש הסמוך לחורבן קאמר ואם נאמר דבט"ב היה החורבן א"ש דסתים באחד לחדש משום דבאחד באב ליכא למימר דהא עדין לא נשרף אבל אם נאמר דבאחד באב היה החורבן הלא איכא למטעי ולומר דבאחד באב בא הידיעה ואיך סתים קרא וז"ש אין תימר באחד באב פי' אם נאמר דבט"ב היה החורבן יש הכרח דבאחד באלול קאמר אבל אין תימר בא' באלול פי' אבל אם היה החורבן בא' באב אין הכרח לומר דהיינו אלול די"ל ג"כ דהיינו א' באב וביום א' בא הידיעה ויותר נכון להני' שצ"ל גם כאן ואין תימר באחד באב היינו החורבן וא"ש וע"כ קלקול חשבון יש כאן ובי"ז הובקעה העיר. דבלא"ה מקוקל החשבון דאם נאמר בתשעה בתמוז הובקעה העיר היה החורבן בא' באב ובקרא כ' בשבעה או בעשור וי' וי"ל מתרצים דיום שאחר החרבן נקרא א' לחדש. אך בגמ' דילן אין הרבר פסוק דרק כ"א יום בין בקיעת העיר להחרבן: ועשו יום שמועה. בירושלמי תענית שם אלא שביהודה מתענין על המעשה ובגליל:

רוח זקנים לירושלמי

מסכת מגילה

(שם ה"א ע"ב)

יפ"ע (ב"ב נ"ו ע"א) לא מנה יהושע. בירושלמי פ"א דמגילה ה"א פלוגתא בזה דרשב"ל אמר דיהושע לא מנה אלא המוקפות חומה וריב"ח אמר לא מנה אלא הסמוך להספר והוכרחו שם לזה מחמת הקושי' דמקשה שם אהא דאיתא ששים רבוא עיירות כו' הא כל הערים שביהושע אפי' מאה אינן ומשני זה כך וזה כך. וק"ל בענ"ד לרשב"ל מאי מספקא לי' לרבי אם טבריה מוקפת חומה הא רקת זו טבריה וכתיבה ביהושע. וזה י"ל משום דמצד א' ים חומתה ע"כ יש לספק בה אף דביהושע בחשבון מוקפות היא אך קשה למה הוציא במתני' דערכין ובגמ' מגילה ד'. לוד ואונו וגיא החרשים מכלל כל הערים אחרי שכל הערים שביהושע הם מוקפות ע"כ נ' בענ"ד דל"פ ושניהם אמת דהמוקפות חשיב אף שאינם על הספר ואותן שהן על הספר חשיב אף שאינן מוקפות ועי' תוס' שפי' גבול שבין שבט לשבט וביר"ש איתא על הספר דהיינו גבול א"י ומה שהקשו התוס' הא נמצא ביהושע כמה ערים שבאמצע י"ל שהם היו מוקפות חומה ע"כ חשיב להו אף שאינם על הגבול: רמ"א נפתוחא. בב"ר פמ"ד פלוגתא דר' ור"ש וראב"י ורבנן וביר"ש שביעית פ"ו ה"א קדושין פ"א ה"ה יהודה ור"ש וראב"י ורבי וכ"נ להגי' במדרש במקום ר' ר' יהודה ובמקום רבנן רבי להשוותם אך במאמריהם הם ג"כ משונים המדרש מהירושלמי. ובגמ' דילן דר"ם היא דרבי יהודה דהתם ונפתוחא דהכא היא נוטיא שבמדרש ונפטיא שביר"ש רק שמדרן משונה דשם היא השלישית שם לקדמוני וכאן היא לראשונה לקיני. ודר' יהודה היא דר' דהתם וג"כ הסדר משונה ור"ש היינו ר"ש דהתם וערדיסקין היא דרמוסקין שבמדרש ודרמשק שבירושלמי קדושין ודמשק שבשביעית וראב"י חסר כאן ום"ש במדרש וירושלמי ושאר בני עמון משום דסיחון הוא ג"כ מעמון ובא ארצם לישראל:

(פ"א ה"ט ע' י"ב)

יפ"ע (ב"ב דף י"ג ע"ב) וצריך שיהא משויר בין ספר לספר ד' שיטין ובנביא של י"ב שלש וצריך שיהא גוסר באמצע הדף ומתחיל באמצעיתו ובנביא גוסר בסופו ומתחיל בראשו ובנביא של י"ב אסור. משמע דבין נביא ובנביא גוסר בסופו ומתחיל בראשו ובנביא של י"ב אסור. משמע דבין נביא לנביא א"צ ריוח משום דגוסר בסופו וכ"מ ברמב"ן אבל במ"ס פ"ג ה"ב כתב דבנביא מניח ריוח בסופו ומתחיל למעלה וא"כ גם בירושלמי צריך לפרש כן דגוסר בסופו היינו עם ריוח וכבתוס' ונ' דספר כולל ג"כ ספרי נביאים כמשמעות ל' הירושלמי מקודם שם לענין הנחת ריוח למעלה ולמטה וכן לק' שם לענין עמוד:

(פ"א ה"ט)

יפ"ע (דף יוד ע"א) גומר זו גרמניא. בב"ר פל"ז גומר ומגוג א"ר שמואל בר אמי זו אפריקא וגרמניא ומדי ומקדינא ואסניה ותוני' והירס כו' משמע דמפרש מגוג זו גרמניא ומדי כמשמעו ויון זה מקדוניא והכא מדי זו מקדוניא. ובירושלמי מגילה פ"א ה"ט גומר גרמיה [כהכא] מדי כמשמעו [כבמדרש] ויון אייסוס תובל וויתנ' [היינו ותוני' שבמדרש] משך מיסיא. כהכא והיינו אוסני' שבמדרש ונתהפך הסדר במדרש להקדים משך לתובל ולפ"ז י"ל דגם אפריקא וגרמניא נתהפך הסדר וגומר היינו גרמניא כהכא ובירושלמי ומגוג היינו אפריקא:

(פ"א ה"ט עמוד 20) ריב"ל שאל ולמה לי נן אמרין יש בספרים מה שאין בתפילין ומזוזות שהספרים נכתבין בשני דפין והתפילין ומזוזות אינם נכתבין אלא בדף אחד התיב ר' יצחק בריה דר' חייה כתובה דרבה שהספרים נכתבין בשתי עורות והתפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא בעור אחד. אמרון חברייא קומי ר' מנא נאמר דף אחד בשני עורות לית היא דרבה אמר לון שכן אפילו ספרים אינן נכתבים כן:

באו"ז סי' תקל"ט כתב ע"ז: ופי' מורי הרב רבינו שמחה וז"ל: נראה דה"פ ריב"ל שאל אמאי לא תני נמי שיש בין ספרים לתים"ז שהספרים נכתבין על ב' דפין בעור אחד ותו"מ אין נכתבין אלא על דף א' ובעור א' מדלא תני הכי ש"מ תו"מ כשרים על ב' דפין בעור א' השיב ר' יצחק ודרובה כלומר אפי' את"ל דכשרין על ב' דפין בעור א' אכתי תקשי לך דנדורה מזו הוה מצי למיתני ואפ"ה לא תני לה שהספרים נכתבין על ב' דפין בשני עורות ותו"מ אין נכתבין אלא בעור אחד בין על ב' דפין בין על דף אחד ומדהא שיור הא נמי שיור ולא תפשוט מינה כלום דמצינא למימר דתי"מ אפי' על ב' דפין בעור אחד פסול. חברייא קומי ר' מנא אין נאמר. אם נאמר דריב"ל שאל דף אחד בשני עורות שתו"מ אין נכתבין אלא על דף אחד ואפי' בב' עורות כגון שהיה רוצה שיהי' הדף מב' שיטין וכתב על דף קצר ט"ו שיטין והשרימו על עור אחר ה' שיטין התחתונות ולא דיבק העורות אבל בספרים אפי' על ב' דפין של ב' עורות כשר ובכה"נ הוי רבותא שפי' מכולהו דאי הוה כשר דף אחד בב' עורות כ"ש דף אחד בעור אחד או ב' דפין בעור אחד אמר לון הכי לא תיסוק ארעתין לאכשורי בתו"מ ב' עורות ודף אחד דהא אפי' ספרים אין נכתבין כן. עכ"ל:

(פ"ב ה"ב)

יפ"ע (ראש השנה דף כ"ו ע"ב) מאי סרוגין. הוא לענין דאיתא במגילה פ"ב קראה סרוגין יצא וחלוגלוגות לענין ערובין ובירושלמי רפ"ט דשביעית מגילה פ"ב ה"ב משמע דכולהו הוי בחד עובדא דאיתא שם א"ר חני סרוגין וחלוגלוגות ומי גדול בחכמה או בשנים אי'צרכה לחבריא אמרין ניסוק ונשאול לבית ר' סלקין מישאל כו' פי' שהם נסתפקו בג' דברים הנ"ל אשר נ"מ דדינא ובבואם נכנסו סרוגין כי לא יכלו לבא ביחד בשביל התעצמם מי יכנס ראשונה ע"כ אמרה שפחת ר' הכניסו לשנים פי' מי שהוא גדול בשנים יכנס תחלה [ועי' ק"ע ולא כהפ"מ] ונפשט להם שני דברים ביחד [וחלוף השורות בירושלמי מאמרין עד אמרין וכצ"ל סלקין מישאל ואמרין יעול פלן כו' עד קטעין יצאה שפחה של בית רבי אמרה להם למה אתם נכנסים סרוגין הכנסו לשנים] חד דבי ר' הוה טעין פרחינון ונפלין מני' [היינו מהנכנסים שם אז] אמרה ליה נתפזרו חלוגלוגיך אמרה לה אתי' מטאטא ואתי' אלבינה לנקות הבית ונודע להם פי' חלוגלוגות ודרך אגב פי' הקרא מטאטא ועפ"ז יש לפרש גם מ"ש כאן לא הוי ידעי רבנן מאי סלסלה ותרוממך פי' עד היכן היא הרוממות של תורה אם גם נגד הזקן בשנים יש לכבד הת"ה א"ל ונפשט להו מדברי השפחה עד מתי אתה מסלסל בשערך. כי המסלסל בשערו עושה זאת למען יתראה כבחור בשנים לזאת אמרה לו למה אתה עושה פעולה להתראות כרך בשנים אחרי שהגדול בשנים נכבד יותר וא"ש בזה דלא חסר כאן השאלה מי גדול בחכמה או בשנים שבירושלמי:

(פ"ב ה"ה עמוד כ"א) צריך לקרותה לפני נשים ולפני קטנים שאף אותם הוו בספק:

בעשה"ד (להעיטור) ה' מגילה דף קמ"ג ע"ב. הגירסא בירושלמי: „צריך לקרותה בפני נשים ובפני קטנים שאף הן היו באותו הנס".

(פ"ב ה"ו)

יפ"ע (יומא דף ז' ע"א) ומביאין אחרת תחתיה. בהוספתא מנחות פ"ג מסייע ע"ז דברי ר"א בר' שמעון ר' אומר בין כך ובין כך אומרים לו הוי פקח ושתוק. ובירושלמי פ"ב דמגילה ה"ז הוא בהפך דברי ר' ראבר"ש אומר בין כך כו'. ומעמא דמ"ד בין כך כו' לאו משום דס"ל טומאה הותרה בצבור דהא אמרי' הכא דבאיכא שירים לאכילה כ"ע מודי דדחויה אלא כדמסיק התם בהוספתא ובירושלמי משום דנקצר שלא כמצותו ביום ולא בלילה פסול וא"כ ליכא אחרת ות"ק ס"ל דנקצר ביום כשר:

(פ"ג ה"ז ע' כ"ז) צריך לומר ארור המן ארורים בניו. א"ר פינחס צ"ל חרבונה זכור לטוב:

בעשה"ד שם. הגי' בירושלמי: צריך לומר ארור המן ארורים בניו ברוך מרדכי ברוכה אסתר. אר"פ צ"ל וגם חרבונה זכור לטוב:

מסכת חגיגה

(פ"א ה"א ע' ד')

יפ"ע (דף י"ג ע"ב) והוא שהפרישתה. ה"נ בירו' שם פלוגתא דר' יוחנן ושמואל דשמואל ס"ל דווקא במופרשת מקשה שם במה אנן קיימין אם בשירשו קרקע בדא אמר שמואל במופרשת ואי בשירשו מטלטלין בדא אר"י אע"פ דלא הפרישתה ומשני בשירשו קרקע ומ"ס אמר שמואל דאין ממשכנין ולהפ"מ וגירסתי אין תובעין ג"כ ומשמע דלא מטעם מע"פ א"נ מיורשים כדקאמר כאן ה"א משום דחיוב קרבנות אין חל על היורשים [ובאמת לא הוזכר בירו' דעת שמואל במע"פ אי גויה מהיורשים אי לא דבגיטין פ"ג ה"ז שהוזכר שם האי פלוגתא ליתא כ"א רב ור' יוחנן ולפי' הפ"מ בב"מ פ"א ה"ו מבואר דס"ל מע"פ גויה מיורשים אך לפמ"ש בענ"ד ב"מ י"ג אין הפי' כדבריו רק הוא ענין אחר ועכ"פ אין מבואר בירו' דעת שמואל דיסבור אינו גובה] והנה שם בגליון ראיתי משנה דהשב דקאי על ענין שלפניו שם ע"כ הוכיח דהירו' לא ס"ל הא דמי שאין לי קרקע פטור מראי' ואשתמיט ליה מ"ש בירו' פיאה פ"ג ה"ז מפורש דמי שאין לו קרקע פטור מן הראיה ושם בלי תוכ. אבל קישית הגליון מעיקרא לא קשה דהירו' דבעי מה אנן קיימין לא קאי כ"א ע' ענין שהביאה חמאתה עד דמסיק בירשו קרקע:

תם ונשלם שלב"ע

רוח זקנים לירושלמי בבא קמא

פרק א ב

(פ"א ה"א ד' ב) חולדות השן הוין בעיין מימר וחזיר שאכלה בשר אביר ר' יצחק כולהין עיקר שן אינון והא תאני תולדות השן כשדרסה על גבי נוד מלא שמן ובסיכה גופה נהנה כמה דתימר תמן השן אוכלת והנוף נהנה אף הכא נהנה גופה.

ברשב"א (בהמש שיטות דף כ"ה ע"ב) שאמרו בירושלמי תולדות השן וכו' ח ת ו ל שאכל התיכוכ של בשר אמרינן כולהון עיקר השן אינון והיינו דיני תולדות השן כשדרסה על כר של שמן והככה גופה, כמה דתימא תמן השן אוכלת והנוף נהנה וכאן נהנית גופה:

(שם ד' ג') והמת יהיה לו כרי יצא אדם כרו.

יפ"ע (ב"ק דף נ"ג ע"ב) שור ולא אדם. בירוש' פ"א הל"א ממעט מוהמת יהיה לו אדם ועמש"ל י. ד"ה תום' ובע"ב שם ד"ה וצריכא והכא בירושל' ממעט משור ג"כ כלים וכ"ה במכלתא משפטים פי"א וקשה תרתי ל"ל שור וחמור תרוייהו למעט כלים ועי' פ"מ שכ' דצריכו למעט גם שור וכליו יחד ושלא תאמר ק"ו כו' ע"ש ובענ"ד נראה דעיקר קרא להירושל' דמ"ש לקמן ה"ח דשור או חמור אתי לרבויי כל ועמ"ש לק' נ"ד: דהירושל' ס"ל דבג"ש מכלאים דחרישה או מחסימה ילפי' ובזה מיושב מה שק' לכאורה להירושל' דס"ל דאדם ידעי' מוהמת יהי' לו ודריש ג"כ והמת יהי' לו לג"ש לעיל פ"א הל"א התינח למ"ד מופנה מצ"א אין משיבין אלא למ"ד משיבין ובעי מופנה מבי' צדדים מא"ל ולהנ"ל א"ש דנוכל לידע מיעוט אדם מכלאים או חסימה דמשם ילפי' לכל בע"ח זולת אדם דגם מכלאים וחסימה ליתנהו וא"כ בעינן שור לג"ש מכלאים או חסימה וחמור לכלים והא דאיתא הכא בשור וחמור תרוייהו למעט כלים אינו כ"א שנרא דלישנא ור' יהודה לא ס"ל האי ג"ש מכלאים או חסימה כ"א משבת ידעי' כבגמ' דילן וכר' ישמעאל ושור לג"ש משבת. וחמור למעט אדם דלא נימא כמו בשבת דנכלל אדם ע"כ ליתי לי' קרא למיעוט כלים ועמ"ש לק' נ"ד ע"ב: חמור ולא כלים. בירושל' כאן הל"ו והל"ז איתא דבור נזקין חייב בו על הכלים ובפ"ג הל"א איתא דר' יוחנן ס"ל בור נזקין פטור בו על הכלים ובה"נ שם רב ס"ל ג"כ פטור בו את הכלים ועמש"ל ג. דס"ל להירושל' דל"א סברי שבירתן זהו מיתתן ושייך נזקין בכלים ואת לא נמעט כמו דלא נמעט נזקי אדם ור' יוחנן ורב ס"ל כבגמ' דילן ודעת המפרשים משמע דבור ט' חייב בנזקי כלים ובור י' פטור וזה דבר רחוק שיהיה בור י"ט קיל מבור ט' אלא נ' דהא דפטר בור י' היינו שנפסדו הכלים לגמרי כעין מיתה ובנזקיהם באופן שיש להם איזו תקנה חייב למ"ד בין בור ט' בין בור י':

(שם דף ד') יביאה עד מקום הטרפה לא ישלם.

יפה עינים (ב"ק דף יו"ד ע"ב): נראה שהוא כמ"ש במכילתא משפטים פט"ז יביאהו עד הטרפה יוליך הבעלים אצל טרפה ויהא פטור מלשלם ופי' שטורח הבאה והעלאה ג"כ אין חל עליו.

(שם) אמר ר' יהודה אמר ר' שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזלן ולא לשואל אלא לנזקין ואני אומר אף לשואל אין שמין ואבא מודה לי ומאן הוא אבא רב או אבא בר אבוה אר"ח נעשה מעיקר טפל אתא רב יהודה בשם שמואל כו'.

יפ"ע (שם י"א) ורבו הפירושים והנהות כ"א כפי דרכו ולכל הפי' אין השאלה ומאן הוא אבא נוגע להענין ובענ"ד נראה דבדברי ר"י א"ש ל"ג ולא לשואל וכ"כ מהרא"פ ובואני אומר נראה דל"ג לא אין שמין כמהרא"פ ולא שמין כהכ"מ כ"א סתם ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי כמ"ש בגמ' כאן. **ואח"כ גרסי'** שמין אין שמין פי' דמבעי' ליה היכי קאמר אף לשואל אם לשמין כו' וכמ"ש כאן. ומאן הוא אבא כו' הוא כעין פשיטות לזה והוא דאי שמואל אמר האי ואני אומר ורב יהודה אמר הלשון של שמואל ע"כ אבא היינו רב ורב הלא ס"ל שמין כמ"ש כאן מדשתיק וע"כ שמין קאמר. ואי רב יהודה אמר האי ואני אומר א"כ אבא הוא אבא בר אבוה ואפשר דאין שמין קאמר וע"ז דחי ר"ח ואמר נעשה העיקר טפל אתא כו' פי' דגם אי רב יהודה אמרה ע"כ לומר דשמין דאין לומר אין שמין משום דשמואל מצינו לו דס"ל אין שמין כדמסיק א"כ איך יעאב רב יהודה את רבו שהוא עיקר בעל המאמר לטפל ויעשה עצמו עיקר בזה כיון דלא פליג וזה דאר"ח נעשה עיקר טפל וע"כ שמין קאמר או י"ל פי' עיקר מפל היינו דאי שמואל אמרה ואבא היינו רב דכן קרי ליה שמואל אתה מוכיח דשמין מדעת רב הלא שמואל עצמו מצינו לו דאין שמין ס"ל ומייתי אח"כ הא דר"ו בשם שמואל אין שמין וע"כ רב יהודה אמרה ושמין קאמר זה הנ"ל בפי' הירושלמי:

(שם ה"ב) תני ר' חייה זה השור והבור, והאש לא תני ירמיה האש להכשיר נזקין א"ר יוסי ואין כיני האש להכשר נזקין מקבל עליו ההתריה בדעת זו ולוקה. מאי כדון האש להכשר נזקין מקבל נזק צער ריפוי שבת ובושת.

יפ"ע (ב"ק בבלי ט' ע"ב). מ"ש בירושלמי והאש לא תנא [פי' דקאי אהא דתני ר"ח השור והבור לענין הכשרתי את נזקו אמאי לא תני אש] א"ר ירמי' להכשיר נזקי'. [פי' דא"ת עד שיכשיר כל נזקו שימסור שלהבת וגווא וסילתא וע"ז אמר ר' יוסי האמורא] אין כיני האש להכשר נזקיו מקבל עליו ההתחייבות בדעת זו ולוקה. פ רוש כיון דבענין שיבין כל המכשירין יש בו משום חציו והוי כחובל בידים והוא דס"ל דאי הוי אשו משום ממונו היה חייב אפי' בלא הכשיר נזקיו שיהיה מוכן להזיק. אבל אי משום חצו בעינן שיכין כל הנזק, ה"מ מירושלמי פ"ו ה"ד דתליא פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן בזה אי משום ממונו אי משום חצו דאיתא שם אחר פלוגתתם וקשי' ע"ד דהזקיה אלו מי שראה גהלתו של חברו מגלגל והולכת ואינו כולה אותה שטא אינו פטור אמרי תפתר בשמסר לו גחלת של הפקר. וטרחו המפרשים בבאורו. ובענ"ד נראה ע"פ הנ"ל דחזקיה ע"כ ס"ל משום ממונו מדמחייב במסר דחש"ו שלהבת אף בלא גווא וסילתא דל"ה חציו א"כ אמאי ברישא חייב הפקח והא הנחלת אינו שלו דלחזקיה מיירי מתנותין בנחלת מדפטר בהש"ו ומשני בנחלה של הפקר שזכה הפקח בקבלתו והוי שלו וחייב.

(פ"ב ה"א דף ז) כיצד הרגל מועדת לשבר בדרך הלוכה ואין דרכה להתיר צרורות אמר ר' אמי כשהיה כלי נתון בידי אדם אבל אם היה מונח ברשות הרבים הואיל וזה מונח ברשות וזו מהלכת ורשות פטור.

רשב"א שם וכדרשינן בירושלמי ויש פרק כיצד הרגל דנרסינן התם כיצד הרגל מועדת לשבר כלים דרך הילוכה והקשו ואין דרכה להתיז צרורות כלומר בתמיהא אמר מנא אמר ר' אימיה בשהיה כלי נתון ביד האדם אבל אם היה מונח ברשות וזה מהלך ברשות פטור.

(שם ד' ז' עמוד ב) מהו שתקבל העדאה בדבר שהוא חוץ לגופה ר' זעירא אמר מקבלת ר' איליא אמר אינה מקבלת.

יפ"ע (ב"ק י"ח ע"ב) בזה נראה משונה הירושלמי מהבבלי. ואציג בכאן קוטב פירושו מ"ש בם"ד בפנ"א בקיצור דהתם לא מבע"ל לענין העדאה בתשלומי נזק שישלם בהעדאתו נ"ש כיון דגם בפעם הראשון הוי אורחיה וכמ"ש רש"י בל"ב אלא התם מבעיא ליה לענין כופר וש"ש לחצי כופר מהו שיקבל העדאה. וכל המפרשים חשבו דקאי אשלפניו וטרחו בבאור תיבת לחצי כופר דאין לזה ענין לשם ויש מני' לחצי נזק ובענ"ד הוא מוסב למטה להאבעיא דס"ל דבשן ורגל ג"כ איכא כופר אפי' בפעם הראשון אך בצרורות דהוי ח"נ ובקרן ליכא בתם חצי כופר ה"נ ליתא בצרורות. אך בשהועד מבע"ל אי נימא דמדמינן ליה לקרן מועד דמשלם א"ד כיון דהוי ח"נ ליכא חצי כופר בשום מקום. ובזה פליגי וא"ש הקושיא דמקשה ר"ז ממתני' שור שהי' מתחכך כו' בפשיטות דהוא לענין כופר במאי דפליגי וא"צ להגיה כ"א תחת מ"ש ואפי' כר' אילא ליתי הדא פליגא צ"ל ואפי' כר' זעירא כו' וכן הגי' גם מהרא"פ לשיטת פירושו וא"ש הירושלמי בלי גמגום.

(שם ה"ג דף ט') ר"ל אבר על הראשינה הושבה וכו' (ע"ש כל השיטה).

יפ"ע (שם דף ה' ע"ב) כתב ע"ז: בירושלמי פרוגתא דר"י ור"ל ולפי גי' הרא"פ והגליון ר"ל ס"ל אכוזה משום כל המשנה כו' ור"י ס"ל דלא קאי אריושא ושם בסוגיא רבו דרכי הפירושים דהתם איתא סוף ה"ג תני ר' הושעיא כולה פטור מ"ט דר' הושעי' אין קרן ברה"ר ונלא"ה המפרשים בזה למצוא דרך הפשט ובענ"ד נראה דקאי אהא דמקשה תחלה על ר"ל דאמר כל המשנה כו' מדידיה דאר"ל משום ר' הושעי' עמדה ואכלה כו' חייבת ומשני הא דידיה הא דרבי' והשתא מסיק שנוי' אחהיינא דלעולם ס"ל גם לר' אושעי' כל המשנה כו' וש"ש תני ר' אושעי' כולה פטורה פי' דקאי במתני' פטורה אכוזלהו כרב הכא וכר"ל כאן ושם. רק דס"ל דפירות הצבורין ברה"ר ל"ה שינוי ועמדה ואכלה הוי שינוי וחייב מטעם קרן וש"ש מ"ט דרבי אושעי' דאמר חייבת בעמדה ואכלה משום וכי אין קרן ברה"ר דעמדה הוי שינוי והו"ל קרן וצבורין ל"ה שינוי ע"כ אף דס"ל פטורה אכולה מ"מ הכא חייבת ועפ"ז פרשתי כל המוגי' שם בלי דוחק ואכמ"ל ומפנ"א:

(שם עמוד ב) רב אמר עקמה צוארה ואכלה משלם מה שהזיקה וכו' א"ר יוסי בי רבי בון תפתר וכו' ובשעת עברתן עקמו צואריהן ואכלו.

רשב"א (פ"ב שם) דנרסינן בירושלמי רב אמר עקמה צוארה ואכלה משלם נזק שלם וכו' א"ר יוסי תפתר וכו' בשעת עברתן עקמו צואריהן ואכלו. ופי' עקמו כאן פשטו צואריהן מעל גבי החמור. ופי' פתח החנות כגון אלו שמניחין תריסי החנויות לפתח החנות וחוץ לחנות ומניחין פירות על התריסין וכו'. וכבר כתבתי למעלה דכל היכא דקתני מה שהזיקה היינו נזק שלם וכו'.

(שם דף יוד) שנת ואכלה משלם נזק שלם מהו שינת ואכלה משלם נזק שלם היתה קופתו מופשלת לאחוריו ברה"ה ופשטה פרה את פיה ואכלה ממנה משלם נזק שלם.

ברשב"א (שם פ"ב דף סמ"ך) וגרסינן בירושלמי שינתה ואכלה וכו' כשהיתה קופתו מופשלת לאחוריו היתה עומדת ברה"ר ופשטה את פיה ואכלה ממנה משלמת נזק שלם ושינתה דקאמר ראו למימרא דשינתה ענינה כלומר שאין דרכה בכך דודאי דרכה לאכול כן וכן ואין חלוק המקומות שינוי אלא שינוי טבעה הוא שינוי כקרן דסתמה תמה ובהזקת שמור משהזיקה הוי שינוי וכן כשהרביץ פרתו ברה"ר וכיוצא בזה קרוי משונה. אבל פרה בין אוכלת מתוך האבוס בין אוכלת מן הקופה המופשלת אחרי אדם הכל אחד ואין כאן שינוי וכו' אלא שינתה ממה שפטרה התורה קאמר וכטעמי' דר' אילפא דאמר שכל שאוכלת מעל גבי חברתה ומן הקופה המפושלת לאחוריו כחצר הניזק דמי. ותדע שאילו באנו לומר שזה שינוי ויצא מכלל שן כל המשנה חזר לתולדת קרן תמה ואינו משלם אלא חצי נזק ואילו בירושלמי אמרו נזק שלם אלא ודאי כדאמרן וכו' וטעם חיובן של אלו מפני שבל שקופתו מופשכת לאחוריו או שממאו על גבי בהמתו ברשות הניזק הוא ואע"ג שהן עומדין ברה"ר מפני שיש להן רשות לעבור שם עם משאן ובאותה [שעה] הם כחצר הניזק וכו'. ע"ש:

(שם ה"ו דף יא) שור שנגח ג"פ ביום אחד אינו מועד ומה ת"ל מתמול שלשום אלא שאם חזר בו ג' ימים זה אחר זה אינו נדון אלא כחם.

יפ"ע (שם דף כ"ד ע"א) מוכח מתוכה שיש בה ט"ם והנה הפ"מ מוחק מ"ש מקודם ר' ירמי' בשם רב הלכה כר"מ בתמה וכר' יהודה בהעדאה דתני' וכו' כנ"ל ומפרש דהאי דתני קאי על ר"ה שמקודם וגם אחרי הנהתו דחוק מאד פירושו ובענ"ד נראה להשאיר מ"ש ר' ירמיה בשם רב כו' על מכונו רק להגי' הברייתא וכצ"ל דתני שור שנגח ג"פ ביום א' אינו מועד [ובתם עד שיהי התינוקות כו' דברי ר' יוסי ר"ש אומר מועד כל שהעידו בו ג"פ] ומה ת"ל מתמול שלשום כו'. ור' ירמיה בשם רב מביא ראיה מדהני כו' ומדעת ר' יוסי שהוא כר"מ בתם לחזור לתמותו וכר"י בהעדאה ומוסכם עם הבבלי ומצינו כיוצא בזה בירושלמי קיצור דברים וחיסור לשון בברייתא שמביא וא"ש ראויה ר' ירמיה. גם מ"ש אח"כ סברין מימר כר"ה ההיינו כר"מ כמו שביאר דאמר מעין שניהן א"ש דקאי על ר' יוסי וז"ש שהזכיר הירושלמי תחלה לפי הנהתו:

(פ"ג דף יב שורה אחרונה) **שור שעלה בחבירו.**

גי' הרשב"א (ב"ק כ"ה ע"ב) בירושלמי כאן „שור שעלה על חבירו".

(שם ה"ח דף טז) **ואית דבעי מימר כיון שאמר לו היכנס נעשית בחצר השותפין דמר ר' יוחנן בשם ר' ינאי השותפין קונין זה מזה.**

וכתב ע"ז בפסקי הלכות (יד דוד) להרד"פ (עמוד קי"א): פירושו נראה מבואר דכיון דנתן לו רשות לכנוס הוה כחצר השותפין וקונה ממנו בתורת חצר כרין שותפין וכו' וקונה זה החצר רק במה שנכנס בו ברשות. הרי מבואר דבדבר שקונה אותו רק לשעה חזקתו ג"כ די בתשמיש עראי וזה מבואר מפורש בהעיטור אות ש' שכירות (דף כ"ו ע"א) ע"ש:

(שם הי"א דף יז) **ר' יודן בעי הדין עמדת ב"ד מהו.**

יפ"ע (שם דף ל"ה ע"ב) ותמה הש"י מה שיך הכא עמדה בב"ד והרא"פ פי' הדין עמדה [דינא דמתני' קם דהמע"ה] בב"ד מהו איך יפסקו הב"ד ודוחק גם פי' הפ"מ אינו מובן והנוע"י מפרש דמטעם קנס בעינן עב"ד דבל"ז יכול להודות ולהפטר ובאמת להרא"ש דמיירי בעדים אין שייך מודה בקנס וכ"מ מהתוספתא דמיירי בעדים ועוד מהפשיטות ל"מ הכי ע"ש ובענ"ד מובן בפשוט דקאי הירושל' על בבא היו המזיקין שנים והנזוקין שנים דבזה מבואר בתוספ' פ"ב דבעינן שיבאו כלם לב"ד במעמד א' ביחד שאם יבא א' מהניזקין לתבוע למזיק א' ויאמר כי שלו הזיק להשני ויבאו בע"ד דידי את וכן להשני בלתי אם נועדו הנזוקין יחד או יוכלו לבא בממנ"פ וי"ש בתוספת' בזמן שכולם באים לב"ד כו' [וט"ס שם במש"ש בב"ד פטורין וצ"ל איפכא פטור במקום חיוב והיוב במקום פטור ע"ש] וי"ש בירושל' הדין עמדת ב"ד מהו מה יפסקו הב"ד דבתוספת' איתא סתם חייבין ופשיט מהמבואר שם בתוספת' מ"ב כדין:

(פ"ד ה"א דף י"ח ע"ב) **חני שלשה שהטילו לכים ונגנבו כך הן חולקין והחני באילו אבנים ונגנבו מחצה לזה ומחצה לזה. א"ר שמי סלעים גסות הן ולית ידע אי מן הדין נסב אי מן הדין נסב מספק מחצה לזה ומחצה לזה. אבל אבנים דקות הן ואפשר לבלול לצאת ידי כולן כל אחד ואחד נוטל לפי כיסו.**

בהרושי הר"ן לבבא מציעא פרק עשירי מביא את הירושלמי הנ"ל ומפרשו בזה"ל: תני כך שנים שהטילו לכים זה מנה וזה מאתים ונגנבו כך הם חולקים לפי דמים. ופריך נמלין מגניב ונגנבו מחלה לזה ומחלה לזה. כלומר דבאבנים בפרקין תני בברייתא שאם נגנבו החולקין בשוה אע"פ שהאחד גדול מחבירו. מ"מ מגניב גסות הן ואי אפשר לבלול נפלת ידי כולן מכל סלעים דקים הן ולית מאן לידע אי מן הדין נסיב ואי מן הדין נסיב ואי מספק כל חד וחד נוטל לפי כיסו. פי' אבנים גסות הן וכשהוא נוטלן נוטל אחת אחת. הלכך חולקין לפי שהספק שוה בכאו"א מהן בשעה שנוטלה אם מן המרובות או מן המעוטות אבל סלעים דקים הן והלוקח חופן וזוקח הרבה כאחת מסתמא יש שם מן המרובין ומן המעוטין הלכך רובא במרובן מיעוטא במיעוטן דהכא שכיחי טפי שהרי נבללים".

(פ"ה ה"א דף כג עמוד ב) **ואמר ר' ינאי ביני מתניתא משלם ח"נ מן הפרה ובעל הוולדות עולה לבעל הפרה רביע.**

יפ"ע (הנ"ל דף מ"ו ע"ב). בירושל' מוקי ר' ינאי ביני מתני' ח"נ מן הפרה ובעל הולד עולה לבעל הפרה רביע [היינו רביע הח"נ ואידך רבעא מפסיד בעל הפרה והניזק גובה כולו] א"ר יוסי זה נותן מחצה וזה נותן מחצה [ופי' המפרשים דלר' יוסי נותן בעל הולד מחצה הח"נ להניזק ונוטל מבעל הפרה היתרון שנתן יותר מרביע הח"נ] מה מפקא מביניהון מתו הולדות מ"ד משלם ח"נ לפרה ורביע לולד אהן יהיב נזקי' ואהן יהיב נזקי' [פי' נ' וכיון דליכא הולד לא יהיב ומפסיד הניזק] מ"ד משלם ח"נ מן הפרה ובעל הולדות עולה לבעה"פ רביע אהן יהיב נזקיה ואהן לא להדין בעית אייתי לקומיך כצ"ל ופי' דבעל הפרה אינו גובה מבעל הולד מאומה ומפסיד בעה"פ: תוס' ד"ה ורביע. קושי' התוס' מקשה בירושל' ולפי' הפ"מ במה"פ וגירסתו באומד היא מתנית' הוא כתי' התוס' דהיינו לפי ערך ותימה שלא הביאו את הירושל' ועי' גליון מש"ש לישב הגי' במועד היא מתנית' ולפ"ז הוא מפרש ח"נ מן הפרה ורביע מן הולד כפשוטו ואידך רבעא מפסיד הניזק ואף דרישא ע"כ בתם מיירי סיפא מפרש לה במועד ועפנ"א:

(שם ה"ו דף כה) **החופר בור ברה"י ופתרו לר"ה.**

יפ"ע (שם דף מ"ט ע"ב). בירושל' מסורס המתני' דשם איתא הך דלק' נ' ע"ב החופר בור ברה"ר קודם מתני' זאת. ושם בגמרת ירושל' מקשה וכי יש רשות להפקיר נזקיו ברה"ר ומפרשי הירושל' נדחקו בבאורו משום דחשבו דקאי על מתני'. הש"י פי' דהיא קושיא פשיטא דחייב ברה"ר ושארי מפרשים פי' דהוי קושי' על מתני' בסיפא והני"י מני' וכי אין רשות. ולדברי כולם דחוק מאד התי' שם כר"י בר"י דאמר ג"ט הממוכין לרה"ר כרה"ר. ובענ"ד נ' דקאי על מש"ש מקודם או כי יכרה לרבות הנמכר יניתן במתנה ויכרה מל' כירה וע"ז מקשה למאן דס"ל עיקר בור ברה"ר וכמשמעות מתני' החופר בור ברה"ר שהיא רישא דמתני' בירושל' איך שיך מכירה וקנין בבור שחפר ברה"ר וכי יש לו רשות בזה שתהי' רשותו למכרה וז"ש וכי יש רשות להפקיר פי' לכי שהפקיר נזקיו ברה"ר או דצ"ל להפקר פי' בהפקר נזקיו ברה"ר אם יש לו רשות בהם שתחול ע"ז מכירה וע"ז משני כר"י בר' יהודה דס"ל ג"ט שהן ברשותו כמוך לרה"ר הוי כרה"ר לענין היוב בור ולמכירה הם ברשותו וא"ש בפשיטות:

(שם) **אחד בור לנזקין ואחד בור למיתה א"ד יצחק וכו' ואחד בור לנזקין וכו' וכשהוא בא לבור של מיתה וכו'.**

גי' הרשב"א: אחד בור למיתה ואחד בור לנזקין א"ר יצחק וכו' יאחד בור של נזקין וכו' כשמת הוא בא לבור שר מיתה וכו'. וכתב הרשב"א ומשמע דמרבה לזה מיתורא דקרא דכי יכרה איש בור והא דדרשינן ליה בגמרא לכורה אחר כורה ההוא מכי יפתח ומכי יכרה אבל התם דריש ליה מרבוייא דבור בור ומבור של מיתה פטר את האדם ואת הכלים וכללא מבור של נזקין בור תשעה. ואע"ג דמשמע דפליג אגמרין בחיוב הכלים דאילו בגמרין פטר את הכלים בכל בור כדאיתא בהדיא בפ' המניח בכלם אני קורא שור ולא אדם החמור ולא כלים ה"מ לענין מיתה אבל לנזקין אדם חייב וכלים פטורין. ובמכילתא דר' ישמעאל בור בור שני פעמים בור למיתה בור לנזקין. וכתב עלה הראב"ד ז"ל ובגמרא דילן כי יפתח וכי יכרה אם על פיתח חייב על כורה לא על שכן להביא כורה אחר כורה שסלק מעשה ראשון הא לא סלק מעשה ראשון קיים וחייב אלמא בור לנזקין כתיב (עד כאן) מ"מ אנו צריכין לירושלמי לחייב את הניזק באדם עכ"ל הרשב"א ז"ל:

(פ"ו ה"ה דף כט) **ועל דעתיה דרבנן כו' לאיזה דבר נאמר שרה ולאיזה דבר נאמר נדיש.**

יפ"ע (ב"ק דף ס' ע"א): פי' המפרשים דנשאר בקושיא. ובענ"ד יש לדקדק בירושלמי מה דמסיים לאיזה דבר נאמר שרה הא שרה כבר מצריך הירושלמי ללכחה נירו ומה קשיא ליה על שרה. ונראה לסרס וצ"ל מתחלה לאיזה דבר נאמר נדיש ואח"כ לאיזה דבר נאמר שרה ופירש משום לאייתורי שרה ללחכה נירו. כמ"ש רש"י ד"ה הו"א על קמה ה"נ ו"ל בירושלמי על נדיש:

(שם ה"ז ע"ב) **אמר ר' הושעיה בשאין עדים אבל אם יש עדים כל עמא מודו על הדא דר' יודא.**

יפ"ע (ב"ק דף ס"ב ע"א): על הדא דר' יהודה ופי' הפ"ט דקאי אמדליק בשל חבירו דלואת בעו רבנן דרכן להטמין משום דאינו נאמן ומשמע דס"ל דלא עשו ת"נ באין דרכן להטמין ור"י סבר דגם בזה עשו ת"נ ולדינא עש"ך ח"מ סימן תי"ח סק"ד וסי' שפ"ו ומ"ש בלב אריה ועי' מהרא"פ שפי' שזהו תי' בירושלמי על מה שהקשה מקודם דרבנן אדרבנן מהא דבפאה פ"ו ה"ז ס"ל לרבות טמון לשכחה מהא דהכא דמעמי טמון ומשני ע"ז דגם הכא רבנן מחייבי בטמון והא דפטרי הוא משום שאין עדים וקשה דא"כ גם במדליק בשלו ביש עדים יהיה חייב אפי' אין דרכן להטמין ותקשה מהברייתא ועוד בירושלמי פאה שם מבואר טעמא דרבנן מקרא ונראה דכוונת הירושלמי דהוא גזה"כ מדמחייבי רבנן במדליק בשל חבירו ביש עדים אלמא דמסברא יש לחייב רק במדליק בשלו גזה"כ כי תצא אש כו' דהיינו בשלו אבל בשל חבירו לא פטרו הכתוב וממילא מתחייב ומושב לפ"ז הני' ולא כן כו' שם אך ברמב"ן ליתא היבו' ולא כן והוא ענין בפ"ע וחסר שם תי' אקושי' דרבנן אדרבנן ויש להני' כמ"ש בפאה:

(פ"ז ה"א דף ל עמוד ב) **גנב ונגנבה ממנו כו' ע"ש.**

ברשב"א חמש שיטות ב"ק ס"ז ע"ב מביא ירושלמי בזה"ל: גנב ונגנבה ממנו ואח"כ נמצא הגניבה למי הוא משלם להראשון או לשני או לשניהן ובירושלמי שלפנינו ליתא כ"ז כאן:

(שם ה"ו ד' לג עמוד ב) **א"ר מנא מאן דמר לי הדא מילתא אנא נסיב בנרייתיה מהו פטור נפטר מחובו נפטר מגניבה.**

יפ"ע (ב"ק דף ע"ט ע"א): ונדחקו כלם בבאורו ונ' דקשיא ליה אם נפרש נתנו הבעלים כו' והגנב משכו מבית שומר כדמוקי הגמ' א"כ אם בשומר יש רבותא כמ"ש בגמ' מה רבותא איכא בנתנו לבכורות בנו או בחובו. ואי נימא דנתנו הגנב והכהן או הבע"ח או השומר משכו א"כ קשה איך יתחייב הגנב במעשה שלוחו הא אשלד"ע כמו שהקשה הנ"י. ואי נימא כהנ"י שפי' נתנו הבעלים לכהן או בע"ח או שומר והכהן או בע"ח או השומר משכו וחייב דכהן ובע"ח פי' מנוקה מחובו תקשה בשומר במת אמאי חייב הא אונסין אינו כ"א בשואל וצריך לחלק נתנו לבכורות בנו או לבע"ח הוא מבעלים להם. וחייב ופטור הוא לענין נכיון החוב ולשומר היינו שגנב הגנב מבית השומר וחייב ופטור אגנב קאי. ולא משתוה הבבא בגוונא חדא למכלליהו כחדא חייב ופטור וזהו מהו פטור דברישא צ"ל נפטר מחובו ובסיפא צ"ל דקאי אגנב נפטר מגניבה ואיך כללם יחד:

(פ"ח ה"א דף לד) **והיכי הכהו על ידו וכו' הכהו על ראשו וצבת נותן לו שלשה צער ריפוי שבת במקום שאינו נראה נותן לו שנים צער ריפוי בטומס שבידו נותן לו אחר בושת.**

או"ז ב"ק פ"ח סי' שכ"ב הכהו על ראשו וצבתה נותן לו שלשה צער ריפוי ובושת הכהו במקום שאינו נראה נותן לו שנים צער וריפוי הכהו בטומס שבידו נותן לו אחד בושת בלבד:

(שם ה"ד דף לה עמוד ב) **לא כן אמר ר' יוחנן הקוטע ידי עבד חבירו רבו נוטל נזקו צערו רפוי שבתו בושתו וכו' מצווין ישראל לפרנס עבדים קיטעין יותר מן השלימין. והא ר"י אכיל קופד ויהיב לעבדיה שתי חמר ויהיב לעבדיה וקרי אנפשיה הלא בבטן עשני עשהו אמרי תמן במידת הדין ברם הכא במידת רחמים:**

(או"ז שם סי' של"ד) ירושלמי א"ר יוחנן הקוטע יד עבדו של חבירו רבו נוטל חמשה דברים וכו' מצווין ישראל לפרנס את עבדיהם הקיטעין ולא השלמים. והא ר' יוחנן אכיל קופד ויהיב ליה שתי חמר ויהיב ליה לעבדיה וקרי עלוי הלא בבטן עשני עשהו אמרי תמן במדת רחמים הכא במדת הדין:

(שם ה"ו דף לו עמוד ב) **לבעיטה אחת לרכובה שלשה לסקלונקית חמש עשרה.**

(או"ז שם סי' שע"א): לבעיטה אחת ולרכובה שלש לסנוקרת חמש עשרה. בגמרא דידן בפרק המניח אמרינן לבעיטה חמש לסנוקרת שלש עשרה:

(שם) **רב אמר אדם שסרח לחבירו וביקש ממנו ולא קבלו יעשה שורת בני אדם ויפייסנו דכתיב ישור על אנשים וגו' ואם עשה כן מה כתיב תמן פדה נפשי מעבור בשחת וגו'.**

(או"ז סי' שע"ז): רבא אמר אדם שסרח על חבירו תחלה והלך וביקש ממנו פעם ראשונה ושניה ושלישית ולא קיבלו מה יעשה. יעשה שורה של בני אדם ויפייסנו לפניהם ה"ד ישור על אנשים יעשה שורה של אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי אם עשה כן מה כתיב פדה נפשי מעבור בשחת:

(שם ה"ח דף לז) **האומר סמא עיני שמזיקתני חייב ע"מ לפטור חייב אמר ר' אלעזר בהן שהוא כלאו מתניתא אבל בהן שהוא כהן פטור מלתי' דר"א משום פגם משפחה ר"ל אמר בהן שהוא כהן היא מתניתא אבל בהן שהוא כלאו חייב מלתיה דר"ל אמרה ששמין לקרובים בושת.**

יפ"ע (שם צ"ג ע"ב): ואין לזה באור מרווח במפרשים. ובענ"ד נ' דה"ק דר"א מתרץ רומי' דברייתא דתני בה שמזיקתני אסתני' וע"ז משני דהברייתא מיירי בהן שהוא כלאו ע"כ חייב גם במזיקתני ובמתני' מיירי סתמא דתלינן שהוא כלו משום פגם משפחה אבל בהן שהוא כהן גם בל"א

מזוקתני פטור ור"ל קאי על מתני' דלא תני שמזיקתני גם בהן שהוא כהן חייב משום דשמין לקרובים בושת ולא מצי מחיל ובהן שהוא כלאו גם במזיקתני חייב כהברייתא ונ"מ ביניהו דלר"א בהן שהוא כהן פטור במתני' רק בסתמא דמשמעו לכך ולכך חייב ורר"ל גם בהן שהוא כהן חייב כ"נ בענ"ד בבאורו בלא הגה"ה: ולא לאבדה. ירושלמי פ' בתרא דשבועות ה"א: תוס' ד"ה ורמינהו. כדדריש במכלתין. צ"ל במכלתא משפטים פט"ו ופט"ז: מיקץ קיץ להו. בירושלמי שבועות שם לשמור וכא ליתן במהנה א"ר יוסי והוא שאמר ליתן לכל מי שירצה אבל אם אמר לפלוני כו': ע"ב ורמינהו. ה"ג מקשה בירושלמי ה"א ומשני הן דתימר לבון כשינוי בשעשאו צופים [פי' המפרשים ציפי צמר]. ומקשה שם מצינו לבון בלא צופים שמא יש צופים בלא לבון [נ' דצ"ל שמא יש בגד בלא צופים וצופים בלא לבון] א"ר יוחן קל הוא שהקילו בגזלן גזל שלח ולבנו איתי לך מימר שעשאו צופים עוד קל הוא שהקילו ונדחקו המפרשים בזה ובענ"ד נ' דקאי לתרץ הקושיא דל"ל למיתני בגדים אחרי דהשינוי צופים נעשה מקודם. דאפשר דפי' צמר ועשאו בגדים היינו עורגת צמר ועשאן בגדים וז"ש גזל שלח ולבשו [בצ"ל היינו שעשאו לבוש] איתי לך מימר שעשאו צופים דשם אין שיוך צופים וא"כ אין הכרח למ"ש ר' יוחן קל הוא וע"ז משני עוד קל הוא דעדן מוכח כן וע"ז מייתי הא דגזל מריש כו' וחסר שם הך אר"א דבגיטין פ"ה ה"ו דאמר עלה דבשיפן כ"ע מודי דהוי שינוי וקשיא א"כ מנזל עצים ועשאן כלים הא ע"כ שיפן תחלה וע"כ לומר קל הוא כו':

(פ"ה ה"ח דף ל"ו) **ישראל שאנסוהו עכו"ם ונטלו ממנו ממון חבירו בפניו פטור נטל ונתן להם חייב א"ר יוסי הדא דתימר בשאמר לו ממון סתם אבל ממון פלוני אפי' נטל ונתן ביד פטור.**

(או"ז שם סי' שפ"ב) גוים שאנסוהו ונטלו ממנו ממון חבירו פטור נטל הוא ונתן להם חייב, אמר ר' יוסף הדתמר באומר לו תן לנו ממון סתמא אבל אמרו לו תן לנו ממין פלוני אפי' נתן ונטל בידו פטור:

(שם עמוד ב משנה) **גזל מטבע ונסדק וכו' משלם כשעת הגזילה מטבע ונפסל וכו' אומר הרי שלך לפניך. (גמרא) רב הונא אמר בשפסלתו מלכות שמואל אמר בשנסדק ודאי וכו' רב הונא אמר בשפסלתו מלכות אבל פסלתו מדינה אומר לו הרי שלך לפניך שמואל אמר אפי' פסלתו מלכות אומר לו הרי שלך לפניך.**

(או"ז פסקי ב"ק בבלי דף צ"ז סי' שצ"ד שצ"ה) מיתי מהמשנה כדרעיל ואח"כ מהגמרא: אמר רב הונא נסדק דקתני המשלם כשעת הגזילה נסדק ממש נפסל דקתני דאומר לו הרי שך לפניך שפסלתו מלכות שהמלך צוה שלא יהא יוצא לא במדינה זו ולא במדינה אחרת, פי' רבינו יצחק בר' שמואל זצ"ל דרב ושמואל דפליגי לקמן בסמוך בהלוואתו על המטבע דלית להו דרב יהודה אלא ס"ל כרב הונא דהא רב יהודה מדמי פסלתו מלכות לנסדק וגבי הלואה נמי לא מצי פטר נפשיה בהנהו פסולין כיון דכנסדק דמי ולא דמי להוזל. ואע"ג דרב הונא מדמי פסלתו מלכות לתרומה ונטמאה ולחמץ שעבר עליו הפסח ופשיטא דאין לוה יכול לשלם למלוה תרומה טמאה תשלומי טהורה וחמץ אסור תשלומי היתר לא קשיא מידי דלגבי מלוה יש חלוק דנפסל דמי להוזל ותרומה טמאה וחמץ שעבר עליו הפסח לא דמי להוזל אבל נזל ראוי לדמותו כיון שאין הנגזל מפסיד כלום משום זולא דהשתא הילכך הואיל דרב ושמואל קיימי כרב הונא ש"מ דהלכתא כרב הונא:

ירושלמי רב הונא אמר כשפסלתו מלכות שמואל אמר בשנסדק ודאי רב הונא אמר כשפסלתו מלכות אבל אם פסלתו מדינה אומר לו הרי שלך לפניך, ושמואל אמר אפי' פסלתו מלכות אומר הרי שלך לפניך, וראי' לדברי רבינו יצחק ז"ל שפי' דשמואל כרב הונא ס"ל. ואע"ג דר"ה דבירושלמי החליף שיטתיה וקאי בשיטתיה דרב יהודה גירסא דידן עיקר, ובירושלמי רב יהודה הוא דגרים ולא תיקשי דרב הונא אדרב הונא וכן קבלתי ממו"ר רבינו יהודה בר יצחק זצ"ל שכן דרך הירושלמי להחליף אמוראים וליכא קפידא בדבר:

(שם) **ר' יהודה בן פזי בשם ר' יוסי בר חנינה והן שהרקיבו מן הכנימה אבל אם הרקיבו מתולעת הרי הן כבריאין הן.**

(או"ז שם סי' ת"ב) ר' יהודה בן עזאי בשם ר' יוסי בר חנינא והן שהרקיבו עם הכנימה אבל אם הרקיבו מחמת התולעת הרי הן כבריאין:

(פ"ט ה"ה דף ל"ט) **מהו אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו בהוצאה (דקאמר ר' יהודה במתניתין) בר נש דיהיב לחבריה חמשה מיני עמר וחמשה מיני סממנין ועשרה מנוי אגריה א"ל ציבעיה סומק וצבעו אוכם א"ל אילו צבעתיה סומק הוה טב עשרין וחמשה מנוי וכדי דצבעתיה אוכם לית הוא טב אלא עשרין מנוי את אובדת דידך אנא לא אובד דידי א"ר יונה ותשמע מינה בר נש דיהיב לחבריה שמונה דינרין דיזבן ליה חיטין מטבריה וזבין ליה מציפורי א"ל אילו זבנתו לי מטבריא הוון עשרין וחמשה כדון דזבנת מציפורי ליתנון אלא עשרין מודיי את אובדת דידך אנא לא אובד דידי.**

(אור זרוע ח"ג פסקי ב"ק פ"ט סי' תי"א תי"ב) ירושלמי מהו אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה (קאי על דברי ר' יהודה במתני') בר נש דיהיב לחבריה חמשה מנוי עמר וחמשה מנוי סממנין וחמשה מנוי אגרא וא"ל זיל צבעה סומק ואזיל וצבעה אוכם א"ל אי צבעתיה סומק הוי טב עשרין וחמשה מנוי וכדין דצבעתיה אוכם לית הוא טב אלא עשרין את אובדת כו'. ואומר רבינו יצחק בר שמואל ז"ל דה"פ לדר' יהודה לדברי הירושלמי אם השבח שהשביח בצמר יותר מט"ו מנין שיש לבעל הבית ליטול עשרה מנין של שכר הצבע דהיינו כדי יציאה שהוציא הצבע וטרח והיה לו בשכרו עשרה מנין נותן לו את היציאה עשרים ואינו נותן לו לצבע כלום במה שיש יתר על היציאה חמשה מנין ולא יתן לו כ"א עשרים מנין שהתנה עמו בלבד. ואם היציאה יתירה על השבח של שכר הצבע דהיינו עשרה מנין יתר על מה שהושבח הצמר יותר מט"ו מנין שיטול בעל הבית כנון שלא הושבח יתר על ט"ו מנין או שנים או שלשה או ארבעה או חמשה ולא עשרה בשכר הצבע נותן לו את השבח שהשביח יתר על ט"ו מנין שיטול בעה"ב ואינו נותן לו כלפי מנין שהתנה עמו שיאמר לו אפסדת דידך ואנא לא אפסידנא דידי:

(אמר בעל ההגהות באו"ז יש בסוגיא זו הרבה שגיאות ויעויין בתוספות ב"ק דף ק' ע"ב וברא"ש שם):

(שם דף ל"ט עמוד ב) **מאי מעמא דר' יודן שלא נתכוין המוכר לזכות כו' עיי"ש כל הסוגיא.**

יפ"ע (ב"ק ק"ב ע"ב) הסוגיא משונה ופי' המפ' דחוק. והנוע"י משבשה ובענ"ד יש לפרשה בלא הגה"ה דהכי איתא התם מ"ט דר' יודן שלא נתכוין המוכר לזכות אלא לבעל המעות [ולואת הותירו לאמצע] ולמה אין חולק עמו [קושיא זו קאי על הברייתא שבדמאי פ"ו ה"ח ובבלי כתובות צ"ח: והיא תוספתא דמאי פ"ח הוסיפו לו א' יתרה היא לשליח דברי ר' יהודה ובירושלמי שם טעמי' משום דלא נתכוין המוכר לזכות אלא לזוקח והשתא דאמרת לר"י לבעל המעות קשה אמאי לא יחלוק המשלח עמו בהיתרה כמו לר' יוסי שם ומשני] שאסור להנות מחברו [לעולם ללוקח נתכוין וטעמו הכא דאין להשליח להנות מריוח עסק שעשה מטעות זולתו משא"כ בהיתרה שהא מן העסק הוא] מעתה אפי' אמר לו ליקח לו חיטים ולקח לו חיטים [כפי הסברא דקיימית השתא דכוונת המוכר ללוקח קשיא] לא נתכוין המוכר לזכות אלא לבעל המעות [פי' כה"ג דקיים שליחותו] ובשעה שא"ל ליקח חיטים ולקח לו שעורים לא נתכוין המוכר לזכות אלא ללוקח וקיים מה בידו' [פי' מה אתה מתרץ על קיום שליחותו הא בהוסיפו לו א' כו' ג"כ מיירי בקיום שליחותי'] א"ר נמא בשעה שקיים שליחותו לא נתכוין כו' [פי' רק בשעה כו' והוספה היא אחר שקיים שליחותו וע"ז לא נעשה שליח] ולמה חולק עמו [פי' מתחלה נתן טעם על מה שהמשלח נוטל חלק ועתה שואל למה לוקח השליח חלק ומשני] משום שבאה ההני' מתחת ידו:

(שם ה"י דף מ"א עמוד ב) **ר' חזקיה אמר בשתי שבתות פליגן וכו' ע"ש כל הסוגיא.**

יפ"ע (דף קי"א ע"א כתב ע"ז) הירושלמי כאן ה"י מוטעה וכ"א מתקנה כרצונו ובענ"ד נראה להני' באופן מרווח יותר והוא דלחזקי' דמוקי מתני' בשתי שבתות נתן לכל א' במשמרתו ובנתן הכסף קודם יצא ואם האשם קודם לא יצא וכיצד יעשה לר' יהודה יחזיר כסף אצל אשם ע"ז אמר אנשי משמר שזכו במשמר שלא בשבתן [צ"ל משבתן] מוציאין מידן פי' משום דתחלת ההשבה היה ליהוריב שיך לו הכסף ג"כ ור' יוסי דמוקי בשבת א' קבל ידעי' הכסף במשמרתו דיהוריב כדמוקי הכא ס"ל דאם קבל במשמרתו היה זוכה כמ"ש בגמ' זה זכה בשלו כו' ז"א אין מוציאין מידן וא"ש:

רוח זקנים לירושלמי בבא מציעא

(פ"א ה"א דף א' עמוד ב) **רבה בר ממל סליקו הן דרב ביני [ובד' ישן דר' בניני] א"ל אין מוסרין שבועה לחשוד א"ל אפי' לשון שבועה אין מוסרין לו כיצד נשבע ר"ה אמר שבועה שיש לו בה כו'.**

יפ"ע (דף ב' ע"ב) ע"ש ונלאו המפרשים בבאורו. ובענ"ד נ' דרב ביני הוא ט"ס וצ"ל דר' בן ננס ושורש הטעות ממה שהי' כתוב בר"ת בנ"ן ובמקום קוי רשימה לר"ת הציגו יו"ד. ופי' סליקו הן דר' בנ"ן דהיינו ממתני' מוכח דלא כבן ננס דאמר [תחת א"ל צ"ל דאמר] אין מוסרין שבועה לחשוד שהוא כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא א"ל אפי' לשון שבועה כו' פי' דהכא יתכן ששניהם נשבעים אמת כדאמר הבא. והנליון והנוע"י קשרו זאת לענין שלפנינו פלוגתא דר"ח ור' יוחנן והרואה בכתובות פ"ב הל"א דאיתא שם נ"כ האי פלוגתא נראה דליתא שם הך דרבה בר ממל וכל הענין ומ"ש בירושלמי כאן א"ר יוחנן שבועה זו תקנה צ"ל קודם רבה בר ממל וקאי אר' חייא לדחות ראיתו ממתני' כדאיתא בכתובות או משום דגם לטעם תקנה נדרש סברא זו דל"ת איך יתקנו שבועת שוא ע"כ הקרים דאין כאן ודאי שוא:

(שם ה"ו דף ד' עמוד ב) **שמואל אמר דאיקני אינו גובה ממשועבדין הא מבני חרי גבי.**

יפ"ע (דף י"ג ע"א) פי' הפ"מ דאיקני היינו דאני מדייק וקאי אמלוה בעדים דאמר רב אינו גובה מהיורשים ושמואל מדייק מדתני א"ג ממשעבדי הא מבנ"ח גובה ולפירושו מסיק דשטר שא"ב אחריות גרע ממלוה ע"פ ע"ש והוא נגד הסברא. גם מ"ש בדעת שמואל הוא נגד הבבלי סוף ב"ב דגם שמואל ס"ל מע"פ א"ג מן היורשים ועוד מעיקרא הקושי' אינו מובן דודאי האי מע"פ מיירי בעדים מעידים שלא נפרע או שהוא תוך זמנו והכא במתני' שטר שא"ב אחריות מיירי באין חייב מודה ופי' הרא"פ נ' יותר שפי' בב"ק פ"י הל"א בירושל' כפשוטו שכ' בשטר דאיקני לא קנה וא"נ ממשעבדי והקושי' כך היא אמאי שטר שא"ב אחריות לר"מ גם מבנ"ח א"ג ולדאיקני גובה מבנ"ח ומשני משום דחל השעבוד אנכסים שהיו לו חל גם אבנ"ח שקנה אח"כ ועדן לא הונח מה דמקשה לשמואל מסברת ר"מ דרבנן פריגי עלי' ונ' דהנה לרבנן דס"ל אחריות ט"ס גם בדאיקני אמרי' אחריו' ט"ס כמ"ש הרא"ש ורשב"א פי' מי שמת מובא ברמ"א ח"מ סקי"ב סעי' א' ע"כ מכריח הירושל' מדאמר שמואל דאיקני לא גבי ממשעבדי היינו בדלא כתב דאיקני ומזה דן דר"מ קאמר דלא ס"ל אט"ס וקשי' אמאי גבי מבנ"ח וע"ז משני דלעולם לרבנן קאמר ואף דאט"ס בכה"ג דפי' בשטר אחריות ולא פי' דאקני גרע ול"א בזה אט"ס גם לרבנן וכ"ה לריטב"א בשו"ע שם:

(שם) **א"ר לעזר שאני אומר כתב ללות ולא לוה. א"ר לעזר אם היה הלוה מודה ה"ז יחזיר. א"ר לעזר אם הוחזק השטר ביד המלוה ה"ז יחזיר ותליתהן מתברן.**

יפ"ע (י"ג ע"ב) פי' הפ"ט ותליתהן מהברן דסותרין זא"ז ובאמת אין סתירה ביניהם דמ"ש דר"א ס"ל חיישינן לפרעון ליתא ואדרבה ס"ל דל"ת, ופי' הרא"ש מיושב יותר דמתברן כולהו מחמת הקושיא מברייתא דמויב הכא דהוא מוקי באין חייב מודה, ובחייב מודה ובשהוחזק השטר ביד הלוה ל"ח לפרעון, ובברייתא איתא דבחייב מודה נ"כ חיישינן לפרעון ולקנוניה, ובזה מיירי מתני' ולזה ל"ש הוחזק ביד המלוה:

(פ"ם דף ו) **רב ירמי' בשם רב סימפון שיוצא מתחת ידי המלוה בכתב ידי המלוה פסול אני אומר מתעסק היה בשטרותיו הא תחת ידי אחר כשר ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לעולם אין סימפון כשר עד שיוצא מתחת ידי המלוה בכתב ידי הלוה.**

(או"ז פסקי ב"מ סוף פ"א) ירושלמי, רב ירמי' בשם רב סימפון שהוא יוצא מתחת ידי דמלוה בכתב ידי המלוה פסול אני אומר מתעסק הייתי בשטרותיך הא מתחת ידי אחר כשר. ר' יצחק בר נחמני בשם שמואל לעולם אין סימפון כשר עד שיצא מתחת ידי הלוה או שלוחו. (וכתב ע"ז בהגהות או"ז: כ"ה גירסת רבינו בירושלמי ולא כגי' הירושלמי שלפנינו. והש"ך בחו"מ מציאה מצא הירושלמי הנזכר כפי' הגי' שלפנינו בירושלמי עי' בש"ך סי' ס"ה סעיף י"ח ס"ק נ"ב שתמה על הר"י ברצלוני והבעה"ת והטור ע"ש אמנם לפי האמת אינה מציאה כלל כי גם הר"י ברצלוני והבעה"ת והטור ראו וידעו הירושלמי הנ"ל אלא שגירסתם היתה כגי' רבינו ולא מוזכר בירושלמי כתיבת יד הלוה כלל ובאמת זה פלא כי נראה הגי' האמתית בירושלמי כגי' רבינו עד שיצא מתחת ידי הלוה או שלוחו).

(פ"ב ה"נ דף ז) **אמר ר' יוחנן אין הוה כגון אהן מצובה אין חייב להכריז, מהו כגון אהן מצובה כגון אהן קרפיפא של שה בני אדם מכיון דלא ידע למאן מחזרה אין חייב להכריז.**

יפ"ע (דף כ"ה ע"ב) הם דברים מחוסרי הבנה מה ענין מצובה לזה ומה דמיון להם בסברא, ונראה דהסר כאן תיבה אחת וצ"ל מהו אהן מצובה כגון [טרגול] שהוא משולש בל' הירושלמי ב"ב פ"ה ה"א, ובבלי ב"ב קס"ד ע"ב טרגון ועי' רשב"ם שם. אהן קרפיפא של ג' בנ"א הוא ענין אחר דאיתא בבבלי ב"מ כ"ו ע"א.

(פ"ג ה"ב דף יא) **ולא כן תני ר' חייא אין השואל רשאי להשאיל וכו'.**

יפ"ע (דף כ"ט ע"א): היא הוספתא פ"ג ועי' מה"פ שם ה"ב ד"ה אין השואל ובכתובות פ"ט ה"ה ד"ה תרי דהוכיח משם ומקדושין פ"א הל"ד דס"ל להירושלמי לס"ד אין השואל כו' שומר שפטר לשומר חייב ודלא כסברת התוס' כאן ל"ו ע"א גיטין כ"ט ע"א שכתבו שגם לס"ד שומר שמל"ש פטור מ"מ אינו רשאי לכתחלה למסור לאחר ע"ש. ולכאורה סבור הייתי לחלק דשאני ששמל"ש דגם השומר השני אינו משתמש בההפץ אבל שואל ושוכר שמשאיל או משכיר יכולים הבעלים לומר דמלאכת השני תכבד על החפץ יותר והוי שינוי מדעת הבעלים. אך בירושלמי כתובות וקידושין שם מסיים ולא מי שמפקידין בידו רשאי להפקיד אצל אחר [וכ"ה בהוספתא כאן (רפ"נ)] ועלה מסיק וכולם אם שינו מדעת הבעלים חייבים.

(שם ה"ד עמוד ב) **א"ר אבהו אם אומר את אבודין הן אל יגע בהן אף הוא ממציא להן.**

יפ"ע (דף ל"ח ע"א): פי' הפ"מ דהוא טעם רשב"ג דהשש שמא ימציא להן הנפקד הסרון לגרום שירקבו ע"ש דחוק הוא כי למה נהשדו שיהיה חומא ולא לו ואם הבע"ד האמינו איך נפגום אנחנו בנאמנותו. ובעב"ד נ' דקאי את"ק ופי' אף הוא המפקיד ממציא להן ממציא א"ע להנפקד לדרוש עליהם ולא יסמוך על הנפקד וטובה היא להמפקיד מה שאמרו לא יגע בהן.

(שם ה"ט דף יג עמוד ב) **והתני ר' אושעיא נשברה או שהחמיצה'**

יפ"ע (דף מ"ד ע"א): ט"ס הוא שכתוב נשברה או החמיצה וצ"ל אבל ההמיצה ועי' פ"מ שפי' דחוק ובעב"ד נ' פשוט דפשיט מר' הושעי' דנטל גרסי' דאמר בההמיצה משלם כולה והטעם משום דחסרה כמ"ש רש"י אימא דנטל גרסי' ולזאת מסיק שמואל דבעי חסרון.

(פ"ד ה"א שם) **הכסף קונה את הזהב כו'.**

יפ"ע (שם) במשנה בבלית הזהב קונה את הכסף ובירושלמי במשנה הכסף קונה את הזהב כו' וכילדותיה דרבי ומ"ש בירושלמי מתני' אמרה בסף כפירות קאי על המשנה. והפ"מ פי' דקאי על עובדא דברתי' דר"ח דוחק גדול שיקראנה הירושלמי ברייתא.

(שם ה"נ דף טו עמוד ב) **ר' שמואל בר סוסרתאי בשם ר' אבהו אם אמר לו נשרפו חיטך בעליה נאמן, ר' יצחק מקשי מה נן קיימין אם בשקנו לו מעותיו שלו נשרפו ואם לא קנו מעותיו של זה נשרפו.**

יפ"ע (מ"ז ע"ב): המפרשים נדחקו בבאורו ובענ"ד דר"ש ב"ם מקשה זכי נאמן יהיה באמירתו בלא שבועה שלא פשע ילא שלח יד וא"ב ומקשה ע"ז ר' יצחק דמאי קושיא מה נן קיימין [באונס ובעדים כצ"ל והוה הנ"מ] אם בשקנו כו' ואם לא קנו לו מעותיו של זה נשרפו ושרח יותר ומציל.

(שם דף טז עמוד ב) **כהנא בעי כרב בשעה שהמוכר מתאנה מתאנה עד חמש בשעה שהלוקח מתאנה מתאנה עד שתות א"ל הוא והנייתו מצטרפין עד שתות.**

יפ"ע (מ"ט ע"ב): וענו"י שב' דהירושל' פליג על הבבלי וס"ל דרב בכל אופן שיהי' שתות הוי אונאה ובענ"ד עשה מחלוקת חנם דפשוט דשאלת כהנא מרב הי' לפי מאי דס"ל שתות מקח א"כ שוה שתא בה' דנתאנה מוכר הוי בחומש ובלוקח שוה שתא בשבעה הוי עד שתות היינו עוד פחות משתות מעט. ועוד נ' דלהירושל' חמשא בשתא לכ"ע הוי ביטול מקח וע"ז קאי מש"ש יכול מימר לי' ליח איקרי דיהון כו' ע"ש ומ"ש הרא"פ והפ"מ דמש"ש רב אמר שיעור' הוא היינו שתות מקח ור' יוחנן אמר ליח היא שיעורא אלא גם שתות מעות מלבד שאין הלשון סובל כונה זאת יש כמה קושיות ואין להאריך כאן ובענ"ד נ' דה"פ דקאי פלוגת' דרב ור' יוחנן על מ"ש במתני' האונאה ארבעה כסף דכך הוא שיעור אונאה אבל בפחות מזה אף שהוא שתות מקח ל"ה אונאה יכרב כהנא לק' נ"ה. אין אונאה לפרוטות ופירש"י עד מעה כסף ובירושל' אמר עד ארבעה כסף ור"י אמר ליח היא שיעורא וגם בפחות מזה כל שהיא ש"פ יש אונאה. ובזה יבואר נ"כ מ"ש אח"כ רב אמר כל הנ"נ במנת שאין לו אונאה יש לו אונאה תני לוי האונאה פרוטה כו' דקפי' המפ' הם ענינים נפרדים ולהנ"ל יש לזה שיכות לשלפנינו דרב אמר כל הנו"נ כו' פי' שאם אמר ע"מ שאין בו אונאה אז גם לרב נם בפחות משיעור ארבעה כסף הוי אונאה תני ר' לוי האונאה פרוטה כו' פי' דוה סיוע לדעת ר' יוחנן ומש"ש שנית והאונאה פרוטה נלחצו המפ' בזה ובענ"ד נ' דצ"ל וההודאה פרוטה והוא כמתניני לק' נ"ה. דהשיב שם פרוטות ותני לוי במתניתי' גם אונאה כמ"ש לק' שם ואח"כ שואל אונאה מה היא היינו מה דינה ומיתי פלוגתא דר' נתן ור' יהודה הנשיא. ולפ"ז לא נזכר כלל בירושל' מ"ד שתות מעות:

(פ"ד ה"ז דף יח) **ר' אבדימא מלחא הוה מפתר סרדותי' א"ל ר' יעקב בר אחא והתנינן אין מפרקסין מילתיה אמרה שיש פירקוס באוכלין.**

יפ"ע (בהשמטה סוף ב"ב דף ס' ע"ב): פי' הפ"מ דהוא ר' אבדימי ממקום ששמו מלחיא היה מפשר בשר במים שיתראה שמן ומיתה בו ר"י בר אחא ומזה מוכח דאף באוכלין אין מפרקסין וקשה דהלא ברייתא היא בבבלי ב"מ דף ס' ע"ב ובתוספתא ספ"ג וא"צ להוכיחו מר"י בר אחא ונ' יותר פי' הרא"ש שר' אבדימא מוכר מלח היה אפשר סרדותי' מכבר בכברה ליפות המלח אך במה שפי' מלחיה אמרה מר"י בר אחא ולאיסור נ' בענ"ד דהיינו מר' אבדימא מדקראו בשם רבי ולהיתר דוודאי שעשה שלא כדין דניהא ללוקה שהא האוכל נקי וצח ואין בו משום אונאה:

(פ"ה ה"א שם עמוד ב) **א"ר זהו רבית שיוצאה בדינים.**

יפ"ע (השמטה סוף ב"ב דף ס"א ע"ב): בבבלי ס"א ע"ב ר' יוחנן אמר אפי' רבית קצוצה אינה יוצאה בדיינין וביושלמי ר"פ פי' הפ"מ תרי לישני בירושלמי וענו"י שהכריע שאינה יוצאה בדיינין כבבלי ופי' הירו' ע"פ ששתו עש"ב וע' מהרא"פ ובענ"ד נ' דעיקר הדיוק הוא שם בהא דאית' מודי ר' יוחנן כו' שמזה הוכרח הפ"מ לומר להירו' דס"ל לר' יוחנן יוצאה בדיינים מדאמר מודי ר' יוחנן שאין שטר זוקק לחברו. ולי נ' בענ"ד דיש כאן ט"ס בירו' דאית' ב' פעמים מודי ר"י א' כנ"ל ועוד מודי ר' יוחנן שאם הי' השטר קיים מגבין לי' ואמינא להני' דצ"ל האי מודי ר' יוחנן המאוחר קודם וכצ"ל מודי ר' יוחנן שאם הי' השטר קיים מגבין לי' דהיינו שאם לקח הרבית והקרן עדן קיים דמנכין הרבית מהקרן ואף שאינו יוצא בדיינים עכ"ז כ"ז שנשאר מאותו השט"ח קיים הקרן או מקצתו מנכין הרבית להיות סלוק על הקרן ואח"כ צ"ל ומודי ר"י שאין שטר זוקק לחבירו דאם יש להמלוה עוד שטר אחר על הלוה אין מנכין מזה רבית שלקח ע"ח שטר הראשון דזה הו"ל הוצאה בדיינים וא"ש בפשיטות:

(שם דף יט) **חד בר נש אשאל לחבריה דיניין אישרונית גו ביתיה א"ל הב לי אגר ביתי א"ל הב לי דינריי אתא עובדא קומי ר' בא בר מינא א"ל וקים ליה מה דהוה חמי מישרי.**

(או"ז פסקי ב"מ פ"ה סי' קע"ט): חד בר נש אוזיף לחבריה דינרין אשרינה גו ביתא א"ל הב לי דינריי א"ל הב לי אגר ביתא אתא עובדא קומי רב אידי בר אהבה א"ל יהיב ליה מר דהוה חמי למישרי:

(שם ה"ג דף כא) **המבטל ספינת חבירו וחנות חבירו מהו.**

וכתב הפ"מ דלא איפשטא אבל באו"ז פסקי ב"מ פ"ט סי' של"ט גרס כאן המבטל ספינתו של חבירו המבטל חנותו של חבירו [מהו] א"ל פטור:

(שם ה"ו דף כ"ג עמוד ב) **אבא בר זמינא יהב חד דינר לקפילה ונסב מיניה בשעה זלילה דכל שתא ולא מודי רב, ר' חייא רובה הוה ליה כיתן אתו חמרייא מיזבנה מיניה אמר לון לית בדעתי מזבנתיה כדון אלא בפוריא אמרו ליה זבנה לן כדין מה דאת עתיד מיזבנתיה בפוריא אתא שאל לרבי א"ל אסור נפק קבעה ותני כן היה חייב לו מעות ובא ליטול ממנו בגורן ואמר לו עשם עלי כשער שבשוק ואני אעלה לך כל שנים עשר חודש אסור דלא כאיסרו הבא לידו.**

(באו"ז פסקי ב"מ פ"ה סי' רל"ו): כתב בירושלמי בפר"ה וז"ל "אדה בר זמינא יהב דינר לקפילא למינסב מיניה כשער הזול שר כל [השנה] ולא הודה לו ר' חייא רבא הוה ליה כיתן אתון חמריא למיזבניה מיניה אמר לון לית בדעתי לזבוניה אלא לפוריא א"ל זבניה כדין כדנפוריא שאל לר' א"ל אסור קבעה במתני' ותני כך היה חייב לחבירו מעות בא ליטלן ממנו בגורן א"ל עשם לי כשער השוק ואני אעשה לך כל י"ב חודש אסור דלא כאיסרו הבא לידו".

(אמר המאסף: מדאמר "שאל לר' קבעה במתני'" מוכח דהגי' ר ב א משובשת והגי' ר' חייא בירושלמי שלפנינו צודקת):

(שם דף כד) **ר' יוסה וראב"ע שניהן אמרו דבר אחד.**

יפ"ע (דף ע"ב ע"ב השמטה לב"ב): בירו' כאן ה"ו אית' ר' יוסי וראב"ע [גבי שביעית פ"ג ה"ב] אמרו ד"א. והיינו דתרוייהו ס"ל אין זבל מצוי וזהו לפי פתר הראשון שבירו' שביעית שם מ"ק פ"א ה"ב אבל לפתר הב' בירו' שם הטעם דראב"ע משום מראית עין ואינו ענין כלל לדר' יוסי דהכא וע' ירו' דשביעית ומ"ק שם דמייתי שם תרי לישני בטעם ראב"ע גבי אמת המים דח"א מפני שמכשיר צדדי' לזריעה וח"א משום מראית עין דפליגי בתרי פתרונים הנ"ל:

(שם פרק ששי ה"ד דף כז) **שירה שנפל עליה גיים מחשבין לפי ממון ולא לפי נפשות שלחו לפניהן תריי מחשבין לפי נפשות. אין משנין על המנהג של שיירא.**

(או"ז פסקי ב"מ פ"ו סי' רס"ד): שיירא כו' ואין מחשבין לפי נפשות שלחו לפניהן תייר מחשבין לפי נפשות ואין משנים על מנהג שיירא. פי' שיירא שנפל עליה גיים וטרפה, מה שנשתייר להם כגון שהיו שותפין מחלקין לפי ממון ולא לפי הנפשות שכרו תייר לפניהם מפני פחד ליסטים או להראות להם הדרך מחשבין לפי נפשות.

תוספתא שיירא שחנתה במדבר ונפל עליה גיים לטורפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות וכו'. מדלא קתני בירושלמי לטורפה כדתני בתוספתא משמע דבטרפה הגיים עסקינן, אע"פ שיש לפרש שעמד עליה הגיים לטורפה ונתפשרו עמו כמו התוספתא:

(שם פ"ו ה"א דף כ"ז ע"ב) **זאת אומרת המנהג מבטל את ההלכה.**

(או"ז שם סי' רפ"ב) זאת אומרת שהמנהג מבטל הלכה. פי' אע"פ שמדין הלכה חייב ליתן להם מזונות כסעודת שלמה בשעתו אם לא התנה אפילו הכי הואיל ונהגו ליתן להם כמו שבעה"ב עצמו אוכל הלך אחר המנהג כי המנהג מבטל הלכה:

(פ"ו דף כ"ז עמוד ב) ר' אמי רב יהודה תניי ב"ד הוא שתהא השכמה של פועלין והערבה של בעה"ב ומאי טעמא תשת חושך ויהי לילה הכפירים שואגים לטרף תהן להם ילקטון תזרח השמש יאספון יצא אדם לפעלו, ערבית בין השכמה בין הערבה משל בעה"ב.

(או"ז שם סי' רע"ט): ר' אמי בשם ר' יהודה ב"ר תנאי ב"ד הוא שתהא השכמה משל פועלים והערבה משל בעה"ב מה טעם תשת חושך ויהי לילה וכו' תתן להם ילקטון תזרח השמש יאספון כו' ולעבודתו עדי ערב ערבי שבתות בין בהשכמה בין בהערבה משל בעה"ב:

(שם דף כה עמוד ב) ללמדך היה עושה בענבים לא יאכל בתאנים.

(או"ז שם סי' רפ"ח): אלא ללמדך שאם היה עושה בתנאים לא יאכל ענבים בענבים לא יאכל בתאנים:

(שם דף כט עמוד ב) זה הכלל שהיה ר' יודה בן תימא אומר דבר שאיפשר להתקיים והחנה עמה לא נתכוון אלא להפליגה בין שיאמר בכתב בין שיאמר בפה כל המתקיים בפה מתקיים בכתב.

(או"ז שם סי' רצ"ח): תני זה הכלל שהיה ר' יהודה בן תימא אומר כל דבר שאי אפשר לו להתקיים והתנה עמה לא נתכוון זה אלא להפליגה בדברים בין שאמר לה בפה בין שאמר בכתב כל המתקיים בפה מתקיים בשטר:

(פ"ח ה"ד דף ל עמוד ב) א"ר יוחנן זו להוציא מיד סומכוס שאומר כל הספיקות יחלקו.

יפ"ע (דף ק' ע"א): [ופי' הפ"מ דקאי על סיפא ז"א גדול כו' דזה דלא כסומכוס] א"ר לא תפתר כשו"א ברי לי וו"א ברי לי ר' יוסי בעי אם כשו"א ברי לי וו"א ברי לי על דא א"ר יוחנן להוציא מדברי סומכוס ועי' פ"מ וקשה דהלא ר' לא באמת נראה כחולק על ר' יוחנן ומאי מקשה לו ר' יוסי מר' יוחנן וענו"י ובעג"ד נראה דר' לא קאי אריישא דהיינו דלדברי ר' יוחנן דאמר להוציא סיפא מידי סומכוס דהוא משום דס"ל דאמר סומכוס אפי' ברי וברי א"כ מתוקמא ריישא אפי' בברי וברי וד' יוסי בעי אם בשו"א ברי כו' פי' דגם אי ס"ל דאמר סומכוס אפי' ברי וברי ג"כ לא היה הכרח לומר דסיפא דלא כסומכוס משום דבשבועה דאוריי' מודה והמחוור הוא מ"ש המה"פ דקאי אמתני' דס"פ המניח וא"ש:

(פ"א ה"א דף א)

יפ"ע (דף ב' ע"א): בירושלמי ה"א היך תנינן תמן אין חולקין את החצר עד שיהא ד"א לזה וד"א לזה אמרי תמן בשאין שניהם רוצין ברם הכא בששניהם רוצים ואפילו תימר הכא בשאין שניהם רוצים רצה זה כופה כופין לזה ופי' הרא"פ ופ"מ דמתהלה מוקי בא"ב כדי חלוקה ואח"כ מוקי לה בי"ב כדי חלוקה וכופין על המחיצה ורצו קאי אשותפים דעלמא שא' יכול לכוף את הב'. ומובן הרוחק ובעג"ד נ' לגרוס ואפילו תימר הכי [ביו"ד] אין שניהם רוצים כו' וה"פ כיון ששניהם רצו לחלוק אף דהכי היינו כך במחיצה אין שניהם רוצין יכול הא' לכוף את הב' למחיצה והוא כל"ב הכא:

(שם שם)

יפ"ע (דף ב' ע"ב): בירושלמי ה"א א"ר יוחנן כופין בחצרות ואין כופין בגגות ר' נסה סבר בחצר שהיא למעלה מן הגג אבל גג שהוא למעלה מן החצר כופין ר' יוחנן סבר מימר בחצר שהיא למעלה מן הגג כופין אבל גג שהוא למעלה מן החצר אין כופין. ולפ"ז פליגי בסברות הפוכות והרא"פ פי' דר' נסה דאמר בחצר גבוה מגג אין כופין היינו לבעל הגג אבל לבעל החצר כופין וכו' יוחנן ול"פ כ"א בגג שלמעלה מן החצר אי כופין לבעל הגג וקשה מהא דתניא לק"ו: ואם היה חצרו למעלה מגגו ש"ח אין זקוק לו והוא דלא כר' יוחנן ולהרא"פ הוא דלא כתרוייהו ודוח"ל דבמחיצה י' פליגי. ובעג"ד נ' להגי' בדברי ר' יוחנן בחצר שהיא למעלה מן החצר אבל גג שהוא למעלה מהחצר אין כופין דס"ל דר"ח להיזק ראיה דבעל הגג בחצר ודלא כר"נ אמר שמואל כאן ור' נסה ס"ל כר"נ א"ש:

(שם דף ב עמוד ב) תני אף חוליית הבור יש לה ארבע אמות

באו"ז פסקי ב"ב פ"א י"ט לא גרס מלת אף.

(שם ה"ד דף ב עמוד ב)

יפ"ע (דף ח' ע"א) בירושלמי כאן ה"ד מקשה ובתר כל הלין מלין אתמר לפסין ולזמיות יב"ח אר"י בון חיטי דפסחא ופי' הפ"מ דלא ידע מאי לפסין ומפרש דהיינו פסת בר חיטי דפסחא ובעג"ד הוא דחוק דא"כ הו"ל מאי לפסין [ועי' מרדכי דפי' פסי היינו פיוסים מיני צדקות וזמיות היינו מסיסו בירושלמי פאה פ"א ה"א מן הפיסין ומן הזמיות שניהם ענייני מסים] ועי' מהרא"פ וגם פי' דחוק ואכמ"ל ובנע"ד נ' עפמ"ש בירושלמי פאה פ"ח ה"ו דמקשה שם למ"ד אין בודקין לכסות מהא דתני לכסות ו' חדשים ומשני ההוא ליתן ומקשה הא תנן לפסין ולצדקות יב"ח הא קדמיית' ליטול ופי' הפ"מ דהיא ברייתא אחריתא ומיהור' דברייתא מקשה ובנע"ד הפי' שם דס"ד דליכא עוד ענין צדקה זולת מה דחשיב שם מקודם מזונות וכסות וקבורה כבכאן בגמ' ואם יש עוד איזה מין צדקה דינו כאחד מהנ"ל ע"כ מקשה מה יש עוד מין צדקה אשר ישתנה דינו ליב"ח וע"כ מאי דחשיב מקודם הוא ליטול ומשני שכר הסופרים והמשנים השיך להושבי העיר בעינן יב"ח ולעולם מיירי כולה ליתן וזהו דמקשה ג"כ כאן בתר כל הלין מלין אתמר לפסין כו' והסר כאן תיבת ולצדקות כבפאה שם ומקשה ע"ז איזה צדקה חסר עוד ושישתנה דינו ליב"ח וע"ז משני חיטי דפסחא והו"מ לשנויי בשכר סופרים והמשנים כבפאה רק דתפס מלתא אחריתא ואין נ"מ בזה וא"ש בפשטות ולפסין היינו פסי העיר כבכאן:

(פ"ט דף לב) כשיבש כל המעין ברם אין הוה עמוק תרתין קומין ואת עביד שלשה קומין עמוק יכלין מימר ליה וכו' כישנקצץ כל האילן כו'.

(או"ז פסקי ב"מ פ"ט סי' של"ח): כשיבש כל המעין שלו ברם אין הוא עמוק תרתין אמין ואיתעביד עמוק תלת אמין יכלי למימר לי' וכו' כשנקצצו כל האילנות כולן וכו'.

(שם עמוד ב) המבטל ספינתו וחנותו מוץ.

(באו"ז שם סי' ל"ט): בירושלמי שלפני אינו מפיים גבי ספינה וחנות אם פטור אם לאו אבל לעיל באיזהו נשך ה"ג בירושלמי אמר הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות למחציה שכר ובאחרונה אמר לו לא לקחתי אין לו עליו אלא תרעומת, המבטל שדה של חבירו חייב לשפות לו המבטל חנותו של חבירו המבטל ספינתו של חבירו א"ל פטור. בכולהו בעי למימר דפטור לבר מן השדה היינו משום שכתב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא:

(שם ה"ז דף לג עמוד ב) כתב ביפ"ע דף ק"ז ע"א.

בירושלמי ה"ז מוקי דרשב"ג במקום שאין מעלין שעורין כפלים בחטים ות"ק מיירי במקום שמעלין כפלים בחטים ועי' בפ"ו דמאי ה"א דמשום זה ממין אחר צריך לעשר ונראה דזה אפשר גם לטעם ר' לא דמדינא וגם חברי' לא אמרו קנם כ"א בחוכר מעכו"ם ולא מישראל, ועי' הגהגר"א ובאורו לדמאי שם, ומיושב בזה דברי הרמב"ם מתמיהת המה"פ:

(פ"י ה"א דף לה עמוד ב) היה האחד מכיר כו' א"ר הושעיה ז"א ששולטת היד מצד אחד.

יפ"ע (דף ק"ג ע"ב בהשמטה לב"ב קט"ז): פי' הפ"מ דאף אם רק צד א' טוען ברי והשני שמא זוכה ושולט בה והוא כמ"ד א"י חייב והנו"י הסב הדבר לענין בילה וקאי על יהלוקו שברישא ולא נהירא דהא על סיפא הי' מכיר קאי וע' הרא"פ מ"ש בזה ובענ"ד נ' דה"פ זאת אומרת היינו דמפרש להמתני' דמיירי שגם מצד א' שולטת היד ליקח האבנים ע"כ הו"ל כמוחזק בהם וע' ירו' לק' סו' ה"ו ומהני טענתו ברי והשני שטוען שמא א"י להוציא מחזקתו משא"כ במנה לי בידך דהנתבע הוא מוחזק ע"כ הוא פטור בא"י [ומה דמייתי הכא בירו' מענין טבל הוא אגב דאם הי' מכיר דבלא הכרה אין לתלות שהוא של זה יותר מלזה] והכא בבבלי דמוקי בפנינהו א"כ ל"ה בחזקת א' מהם ע"כ קשי' לי' ממנה לי בידך כו' אבל הירו' מוקי דלא פנינהו ומשום דכ"א שולטת ידו בהם הו"ל בחזקת כ"א מהם וא"ש גם ברישא דיהלוקו דשניהם מוחזקין יחד ובא' טוען ברי והב' טוען שמא בטלה חזקת הטוען שמא נגד חזקת הטוען ברי:

רוח זקנים לירושלמי בבא בתרא

(פ"ב ה"ח דף ו עמוד ב) ר' אבהו בשם ר' יוחנן עד מקום שעושה גלד, דבית ר' ינאי אמרי עד מקום שעומד ומריח

(יפ"ע דף כ"ה ע"א) בירושלמו ה"ז לפי' הפ"מ פליגי בזה דר' אבהו בשם ר' יוחנן עד מקום שעושה גלד ופי' הפ"מ דקאי עמ"ש לכל רוח הוא עושה דסומך הבורסקי להעיר ומעשה גלד הוא מהשיך למעשי בורסקי ודבית ר' ינאי אמרי עד מקום שעומד ומריח היינו הרחקה חמשים אמה וע"ז מייתי ותני כן לסייע לדבית ר' ינאי דמרחוק קאי אריישא. ובענ"ד דחוק הלשון לפירושו ועוד דתקשה לר' יוחנן מהברייתא ונ' דה"פ דגם ר"א בשם ר' יוחנן ס"ל כהברייתא והפלוגתא קאי ארוח מערבית דאית' אינו עושה כל עיקר ועד כמה וכי נימא דעד סוף העולם לא יעשה וע"ז אמר עד מקום שעושה גרד כצ"ל בענ"ד והיינו שעושה וצומח יער קטן מגודריתא דקני או גרדי דקלי דהקנים או דקלים הוו מחיצה לחוץ בפני הרוח שלא ישא עוד את הריח משם להעיר ודבית ר' ינאי אמרי דהשיעור הוא עד מקום שיתכן שיגיע שם הריח ואין לזה שעור כ"א ע"י בחינה והרווייהו קאי על רוח מערבית וע"ז מסיים ותני כן דהרחקה המשים אמה קאי על לכל רוח והוי סיוע להרווייהו.

(שם ה"ט עמוד ב) מרחיקין הבצלים מן הבריכין וראבר"ש מחיר א"ר יעקב בן דוסאי מנו אילן מתניתא כשם שזה מרחיק זה מזה כך זה מרחיק זה מזה ר' אבהו בשם ריב"ח מפני שבי הדבורים חד ומחריבות הדבש

(יפ"ע דף י"ח ע"ב) ונראה דפלוגתייהו דראבר"ש ורבנן אם הבא לסמ"ך צריך גם הניזק להרחיק חצי ההרחקה וס"ל לת"ק דצריך להרחיק ור' יעקב קאי לת"ק ואמר דה"ה לכל אילן דמתני' ור' אבהו הוא ענין אחר לפרש היזק החרדל להדבורים.

(פ"נ ה"א דף ח עמוד ב) תמן תנינן אם היה מחובר לקרקע וכו' רב חסדא אמר משך בהמה זו לקנות וכו'.

וכתב ע"ז בס' פסקי הלכות (להרד"פ) ביד דוד (דף ס"ב ע"א) הגירסא משובשת מאד וצריך להגיהה, וע"ל דכך צ"ל: תמן תנינא אם היה מחובר לקרקע ותלש כ"ש קנאה וכו' ר"ח אמר משוך בהמה זו לקנות ולדותיה לא קנה [פי' דהולדות אינו יכול לקנות] וכאן צריך להיות מה שנכתב בקידושין (בפ"ק ה"ד) אלו האומר לחבירו משוך בהמה זו שתקנה משא שלה שמא לא קנה א"ר אסא הדא דתימא כשלא היתה עוברה [פי' דלא קנה משום דהוי דשלב"ל] [ודע דהא דקאמר היא וולדותיה לא קנה הכוונה שהקנה הבהמה בדרך שאלה אבל אם מכר לגמרי אינו שייך קנין מיוחד לולדות לכן לא מהני] אבל אם היתה עוברה עשו אותה/כאחד מאיבריה [פי' דבה"ג דלא הוי דשלב"ל באמת מהני להו משיכת הבהמה] והתניא וכו' הוא כיעתא דולד של בהמה שאינה מעוברת הוי דשלב"ל. ודוק בזה כי דברי מוכרחין בהבנת הירושלמי, והפ"מ נדחק בהבנת הירושלמי.

(ה"ד ד' י') רב אמר כשנתתה ע"פ ב"ד נתתה מיכן ואילך המוציא מחבירו עליו הראיה מי מודיע א"ר בא עדי מיתה מודיעין וכו'.

ע"ז כתב בפסקי הלכות הנ"ל (עמוד קל"ד ע"א): והפ"מ מפרש להמוציא פחעה"ד דכוונת הירושלמי כל דאלים גבר, ואח"כ לא ביאר הפירוש

רוח זקנים בבא בתרא פרק ג

רמי מדיע ולי נראה לבאר לפי שיטתו דפריך מי מודיע ר"ל דבתרי ותרי ליכא למיקם עלה דמילתא א"כ לא אמרינן כל דאתים גבר [וקושיא זו נזכרת בהרמב"ן] ומתרץ א"ר בא עדי הזמה מודיעין, כ צ"ל ר"ל דיכולים לברר ע"י עדי הזמה.

(פ"ג ה"ז דף י"א)

יפ"ע (דף נ ע"ב): בירושלמי ה"ז א"ר אלעזר נהגו השותפין להיות מוותרין זל"ז בתרנגולים א"ר יוסה מתנית' לא אמרה כן ושניהם אסורין כו' וכדרך תרנגולין. ונ' בענ"ד דצ"ל מתנית' אמרה כן כמ"ש ג"כ בירושלמי נדרים פ"ה ה"א דדייק דוקא נדרו אבל לא נדרו דרכן לוותר ומוקי מתני' שבכאן בשותפים וכרבינא לקמן ע"ב דהך דנדרים הוא משום דויתור אסור במודר הנאה:

(פ"ה ה"ג דף כ"ג) **ריש לקיש בשם אבא בר דלייה נאמר משפט לעניין כפילה ונאמר משפט לעניין פשוטה מה לעניין פשוטה את רואה את הבן כילו קיים ליטול פשיטות אביו וכו'.**

(באו"ז פסקי ב"ב פ"ח סי' ע"ז) בירושלמי ר"ש בן לקיש אמר בשם אבא כהן בר רבא נאמר משפט גבי כפילא ונאמר משפט גבי לענין פשיטה מה משפט לענין פשיטה אתה רואה את הבן לקיים ליטול פשיטת אבא וכו'.

(שם ד' כ"ד עמוד ב) **הכותב נכסיו לאחרים והניח את בניו עליו הוא אומר ותהי עונותם על עצמותם.**

הרב בעל העיטור אות מ"ם (מצוה מחמת פיתוי) כתב וז"ל: "מסתברא דוקא בניו ודוקא שלא שייר להם אבל שייר ינתן במתנה לעניים ולעשירים זכור לטוב".

(שם ה"ה) **ר' יוסטיני הוה ליה עובדא קמי רבנן וחייביניה קם קומי ר"ל ואמר זיל דות לנכסך כו' מאן אינון רבנן רבנן דר' יוסטיני וירש אותה יכול כשם שהוא יורש אותה כו' א"ר יוחנן דברי חכמים אבי' יורשים אותה אחי' יורשים אותה כו'.**

יפ"ע (דף קי"א ע"ב) ע"ש והמפרשים נלחצו בזה ובענ"ד נ' דהאי עובדא דר' יוסטיני אינו לבד כמ"ש הם שסילק עצמו מנכסי אשתו ומתה דהחקירה היה אם מועיל סלוק אלא דעוד היה לה בן ממנו ומת אחרי' דהשתא גם אם מועיל סלוק הלא הבן יורשה וכשמת יורשו אביו ומכ"פ יזכה בנכסים ע"כ מקשה מאן רבנן באיזה סברא חייבוהו וע"ז א"ר יוחנן דברי חכמים אביה או אחיה יורשים אותה היכי שסילק הבעל עצמו מנכסי' דמ"ל דהסבת הבן הוא ג"כ ע"י הבעל שנכנסים נכסי' לשבט הבעל ע"כ גם הבן יורשה אבל בשסילק אין יוצאים הנכסים משבטה ובזה י"ל מ"ש אחר כך בירושלמי כאן ואם אין יורשת אשה ד"ת פי' שאין הבן או בת יורשים אמם ד"ת כ"א ע"י הבעל א"כ ע"כ ירושת הבעל דאורייתא יירש ארוסתו וגם בראוי ע"ש:

(שם) **וירש אותה כו' אותה הוא יורשה וכו'**

יפ"ע (דף ק"ט ע"ב) בספרי פנחס שם ע"ש ר"ע מקרא ממשפחתו וירש אותה ור' ישמעאל דריש מוכל בת יורשת כו' וכלכ' קיא: קיב: בהסבת הבעל הכתוב מדבר ובירושלמי ה"ה דריש מוירש אותה ולפי' הפ"מ מיורי גם בה"א מדין ירושת הבעל ומפרש מש"ש ולא הוא האיש את אמו הוא האיש את אשתו כלומר דמקרא דוכל בת ידעינן תרוייהו ור' יצחק שאל ע"ז דלמא רק על הסבת הבן קאי ולא אשכה תירוצא ותמוה דלדבריו נשאר שם במסקנא בלא דריש לירושת הבעל. ונ' כפי' הרא"ם דהיינו קושיית הגמ' לק' קיד: הא תני ליה רישא וקאי על מתני' האשה את בנה כו' הא כבר נשמע מרישא האיש את אמו כו' ולא אשכח תי' הרא הלכתא תנית' למה הוצרך ומש"ש ובן בת כו' הוא ענין בפ"ע ולא איירי שם מדרש ירושת אשתו:

(פ"ט ה"ג דף כ"ח) **א"ר לא אם אמרו בב"ד**

(באו"ז ב"ב פ"ט סי' קס"ה) ירושלמי א"ר לא אם אמרו בב"ד. מיהו רבינו שמואל זצ"ל פי' דה"ה בפני עדים או בצבור.

(שם) **ר' חייה רובה אמר סתם אחין שותפין עד שלשה דורות א"ר בר בון אף רב המנונא הורי כן. א"ר אימי בן שנראה חלוק בחיי אביו מה שסיגל סיגל לעצמו כהדא חד בר נש כו' ואתא עובדא קומי ר' מנא אמר כן אם אומרים אדם שמצא מציאה אחיו חולקין עמו כו' אדם שיצא לליסטייא אחיו חולקין עמ**

(או"ז פסקי בבא קמא פ"א סי' נ"ה) אמר ר' חייא אבא סתם אחין וכו' אמר ר' מן אף רב המנונא אורי כן א"ר אבין בן שנראה חולק בחיי אביו כו' כהדא עובדא חד בר נש כו' אתא עובדא קמי ר' מני אמר כך אני אומר אדם שמצא מציאה אחיו חולקין עמו יצא לליסטיות אחיו חולקין עמו.

(פ"י ה"הדף לב עמוד ב) **האומר אבד שטרי ב"ד עושין לו קיום. תני רשב"ג אומר אפי' בשטרי בירורין ב"ד עושין לו קיום.**

יפ"ע (דף קס"ח ע"ב) "פי' הפ"מ אבד שטרי בשטר מקח וקשה דא"כ רשב"ג דאמר אף שטרי ברורין משמע דמודה בשטרי מקח ומוסיף א"כ הוא דלא כבבאן (בבבלי) דלרשב"ג אין מקיימין בשטרי מקח אם לא דנמחוק בירושלמי מלת אף. וכענ"ד נ' דב"ד קאי על שטרי דהיינו שאבד לו שטרי ב"ד פסקי הדיינים וע"ז קאי רשב"ג אף שטרי בירורין כו'."

(שם ה"ו עמוד ב) **תני ר' חייא אין צריך להזכיר זמן ראשון בשני.**

יפ"ע (דף קע"א ע"א) עי' בה"י ור' יוחנן מייתי ראיה ממ"ש ר' יוסי וכן יפה לו ולא יונרע כחו, ונראה דמ"ש בה"ז את"כ תני לא דומה איסת שטר גדול לאיסת שטר קטן הוא שיוך לסוף ה"ו ולתרץ למ"ד מזמן ראשון דבמה גרע כחו וע"ז אמר לא דמי כו' וזהו ההורעת כח להמלות:

רוח זקנים לירושלמי שבועות

פ"א ה"א עמוד ב

יפ"ע (דף ג' ע"ב) עי' ירושלמי ה"א ר' מנא אמר לה סתם ר' אבין בשם ר' יוחנן תנינן תרתין כלין ולא דמין דן לדן שבועות כו' ארבע קרבנות מראות נגעים כו' ב' קרבנות ומגי' הפ"מ במקום מראות נגעים ידיעות המומאה ונראה דנזכר ג"כ מראות נגעים וכצ"ל מראות נגעים כו' ד' קרבנות ידיעות המומאה ב' קרבנות ופי' דקאי על מ"ש ר' יוסי שם מקודם להוכיח דיציאות השבת כולהו לחיובי דומיא דשבועות שתים כו' וע"ז אמר ר' מנא כו' דכשם שיש לדמות לשבועות עוד יותר יש לדמות למראות נגעים דסמוך לה לאחרים אבל קשיא מידיעות המומאה דלא הו"ל כ"א ב' קרבנות א"כ אין ראיה לשבת די"ל ג"כ דלא הוו כולהו להיובי דומיא דידיעות המומאה דחזינן דתנינן תרין כלין דלא דמיין אהדדי.

שם ה"ז דף ז עמוד ב

יפ"ע (דף ב' ע"ב) בירושלמי כאן ה"ז מקשה למה לא תני משיח אין תימר שאין בהם חיוב קרבן יאות כו' ונראה להגיה שם תיבה אחת שצ"ל שאין בהם [אלא] חיוב קרבן דהיינו ר"ש סתם דשעיר פנימי אין מכפר כ"א על שאין בה ידיעה בסוף דהוא אתי לכלל חיוב קרבן א"ש דלא תני משיח משום דכהן משיח אינו מביא קרבן על טומאת מקדש וקדשיו. ואין תימר יש בו [בלא] חיוב קרבן למה לא תני משיח. אשכח תני משיח הדא אמרה בדבר שא"ב חיוב קרבן אנן קיימין אר"י בר' בון אפי' תימר בדבר שיש בו חיוב קרבן נעשה כזדון צריך כפרה וכפרת יוה"כ כו' והיינו הד"א דהברייתא דתני משיח ס"ל כר"ש בן יהודה משום ר"ש דשעיר הפנימי מכפר גם על אינך שאינם בני קרבן ע"כ תני גם משיח ודחי ר"י בר' בון דאף אי נימא כר"ש סתם דשעיר הפנימי מיוחד לשא"ב ידיעה בסוף דהוי בר קרבן כשיודע לו מ"מ שפיר תני משיח. משום דעל זדון טומאת מקדש ג"כ הפנימי מכפר לכ"ע אף דא"ב חיוב קרבן ע"כ יש לכלול ג"כ משיח. וענ"י שהחליף להגי' אין במקום יש וג"כ נוטה לכונה הנ"ל אפס שנדחק בדברי ר"י בר' בון מאד ובענ"ד מ"ש הוא פשוט:

פ"ג ה"ה דף טו עמוד ב

יפ"ע (כ"ה ע"ב) מתרץ ר' מנא להרע או להיטיב מה הטבה רשות כו' וענו"י כאן ובנדרים פ"ב ה"ב דבמקום מצוה ל"ש להצריך שיהיה להבא דהמניעה היה אם מועיל סלוק אלא דעוד היה לה בן ממנו ומת אחרי' דהשתא גם אם מועיל סלוק הלא הבן יורשה וכשמת יורשו אביו ומכ"פ יזכה בנכסים ע"כ מקשה מאן רבנן באיזה סברא חייבוהו וע"ז א"ר יוחנן דברי חכמים אביה או אחיה יורשים אותה היכי שסילק הבעל עצמו מנכסי' דמ"ל דהסבת הבן הוא ג"כ ע"י הבעל שנכנסים נכסי' לשבט הבעל ע"כ גם הבן יורשה אבל בשסילק אין יוצאים הנכסים משבטה ובזה י"ל מ"ש אחר כך בירושלמי כאן ואם אין יורשת אשה ד"ת פי' שאין הבן או בת יורשים אמם ד"ת כ"א ע"י הבעל א"כ ע"כ ירושת הבעל דאורייתא יירש ארוסתו וגם בראוי ע"ש:

פ"א ה"א עמוד ב

יפ"ע (דף ג' ע"ב) עי' ירושלמי ה"א ר' מנא אמר לה סתם ר' אבין בשם ר' יוחנן תנינן תרתין כלין ולא דמין דן לדן שבועות כו' ארבע קרבנות מראות נגעים כו' ב' קרבנות ומגי' הפ"מ במקום מראות נגעים ידיעות המומאה ונראה דנזכר ג"כ מראות נגעים וכצ"ל מראות נגעים כו' ד' קרבנות ידיעות המומאה ב' קרבנות ופי' דקאי על מ"ש ר' יוסי שם מקודם להוכיח דיציאות השבת כולהו לחיובי דומיא דשבועות שתים כו' וע"ז אמר ר' מנא כו' דכשם שיש לדמות לשבועות עוד יותר יש לדמות למראות נגעים דסמוך לה לאחרים אבל קשיא מידיעות המומאה דלא הו"ל כ"א ב' קרבנות א"כ אין ראיה לשבת די"ל ג"כ דלא הוו כולהו להיובי דומיא דידיעות המומאה דחזינן דתנינן תרין כלין דלא דמיין אהדדי.

שם ה"ז דף ז עמוד ב

יפ"ע (דף ב' ע"ב) בירושלמי כאן ה"ז מקשה למה לא תני משיח אין תימר שאין בהם חיוב קרבן יאות כו' ונראה להגיה שם תיבה אחת שצ"ל שאין בהם [אלא] חיוב קרבן דהיינו ר"ש סתם דשעיר פנימי אין מכפר כ"א על שאין בה ידיעה בסוף דהוא אתי לכלל חיוב קרבן א"ש דלא תני משיח משום דכהן משיח אינו מביא קרבן על טומאת מקדש וקדשיו. ואין תימר יש בו [בלא] חיוב קרבן למה לא תני משיח. אשכח תני משיח הדא אמרה בדבר שא"ב חיוב קרבן אנן קיימין אר"י בר' בון אפי' תימר בדבר שיש בו חיוב קרבן נעשה כזדון צריך כפרה וכפרת יוה"כ כו' והיינו הד"א דהברייתא דתני משיח ס"ל כר"ש בן יהודה משום ר"ש דשעיר הפנימי מכפר גם על אינך שאינם בני קרבן ע"כ תני גם משיח ודחי ר"י בר' בון דאף אי נימא כר"ש סתם דשעיר הפנימי מיוחד לשא"ב ידיעה בסוף דהוי בר קרבן כשיודע לו מ"מ שפיר תני משיח. משום דעל זדון טומאת מקדש ג"כ הפנימי מכפר לכ"ע אף דא"ב חיוב קרבן ע"כ יש לכלול ג"כ משיח. וענ"י שהחליף להגי' אין במקום יש וג"כ נוטה לכונה הנ"ל אפס שנדחק בדברי ר"י בר' בון מאד ובענ"ד מ"ש הוא פשוט:

פ"ג ה"ה דף טו עמוד ב

יפ"ע (כ"ה ע"ב) מתרץ ר' מנא להרע או להיטיב מה הטבה רשות כו' וענו"י כאן ובנדרים פ"ב ה"ב דבמקום מצוה ל"ש להצריך שיהיה להבא דהמניעה אין ממה שאין בידו רק משום דהמצוה מונעתו ולזאת באכלתי ולא אכלתי כשנשבע ב' פעמים חייב שתים דבלעבר אין שייך איסור ואף דבלהבא א"ה אלא א' היינו משום דשבועה הראשונה עושהו איסור ואין חל שבועה עליו משא"כ בעבר ועי' ירושלמי לקמן ה"ט פ"ה ה"ב:

שם דף טז"ז

יפ"ע (דף כ"ו ע"ב) בבבלי שבועות כ"ו ע"ב איזהי שגגת שבועת ביטוי דשעבר, בירושלמי כאן ה"ה ועיל ה"א היא טענת ר' ישמעאל דלא משכחת לה לשעבר דאם סבור שלא אכל הרי אגום ואם נשבע במזיד אין כאן קרבן דס"ל שגגת קרבן לאו שגגה היא ועיל ה"א מוכיח מדלא השיב לו ר"ע דס"ל ג"כ שגגת קרבן לאו שגגה היא ולא ס"ל להירושלמי כהבבלי דבשבועת ביטוי לכ"ע שגגת קרבן הוי שגגה ועמ"ש בשבת סט. ובירושלמ שם ה"א קאמר ר"ע ברם הכא ביודע ששבועה היא אלא שהוא טועה בדבר אחר ומפרשים הפ"מ ונועי"י דס"ל לר"ע גם בטעות יש עליו חיוב שבועה. ולפי משמעות ל' הירושלמי נזיר רפ"ה קרי טועה בדבר אחר לאופן זה שאמת כדברי שבועתו רק שהוא חשב ששקר הוא יש לפרש גם כאן שחשב שאכל ונשבע שלא אכל והיה כונתו לשקר ומחייב ר"ע בכה"ג:

(פ"ד ה"א דף י"ט) **ומנין שלא יהו העדים קרובין של דיינין הגע עצמך שאם הוזם אחד מהם אינו נהרג עד שיוזם חבירו אם אומר את כן נמצא נהרג על פיו**

(או"ז פסקי סנהדרין פ"ג סימן נ') ואמר בירושלמי פרק שבועות הדיינין: ומניין שלא יהו העדים קרובים לדיינין הגע עצמך שאם הוזם כלום נהרג עד שיוזם חבירו. ואם אתה אומר כן לא נמצא נהרג על פיו.

פ"ד ה"ט דף כ"ב

יפ"ע (דף ל"ה ע"א) בירושלמי ה"ט ושם עושה צריכותא דאצטריך דר"א ואצטריכא מתני' וקשה דהלא ר"א מפרש טעמא דמתניתין ואיך שייך צריכותא בזה ונראה דצ"ל וצריכא מתניתא והיינו הברייתא שבירושלמי ה"ב ובת"כ ויקרא חובה פ"י מקרא ושמעה קול אלה עד שישמעו מהתובע ולזאת מתרץ דצריך קרא א' לשמיעה ור"א קאי אששעת קבלת העדים השבועה ו"ש בירושלמי אי תנינן ולא תנינן דר"א הו"א ישמעו מפי התובע ולא נשבעו [אמת] לנתבע חייבין כו':

(פ"ה ה"א דף כב עמוד ב) **ר' חנניא בשם ר' ירמיה כולהון לפטור ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי לית כן ר' יוסי בעי ויהא כן הפטור א"ר מנא לית כן משלש אבדות ביודע בה ובטוצאה בה ולא במוצאה לא בה ולא במוצאה בה ובמוצאה אנן קיימין.**

יפ"ע (ב"ק דף ק"ה ע"ב). אלא שמכחש בה ובמוצאה במוצאה ולא בה בה ולא במוצאה כיני מתנית' בה ובמוצאה ועי' פ"מ ונועי"י ודחוק ובענ"ד נ' לפרש דר' יוסי בעי [אינו ר' יוסי הקודמו דכמה ר' יוסי איכא בירושלמי]. וזהא כן הפטור משום דלחיוב קשה ליה אמאי יתחייב בה ולא במוצאה וכ"ש לא בה ולא במוצאה דגם למ"ד גורם לממון חייב הכא בקושטא אשתבע וצ"ל לפטור ור' מנא השיב דלפטור ג"כ לא יתכן בכל הג' אבדות בה ובמוצאה אנן קיימין דאין לפטרו דהירושלמי לא מוקי לה בעד א' ומסיק אלא במכחש בה ובמוצאה כו' וכלן לחיוב דמיירי כל הג' שידע בה ובמוצאה רק ג' מיני הכחשות יש שהכחיש שניהם או בה ולא במוצאה כו' ע"כ בכלן חייב שהכחיש עדות ממון שידע בה ובמוצאה ושלא האמר להני' לא בה ולא במוצאה בה ולא במוצאה במוצאה ולא בה וכלן לפטור ע"כ אמר כיני מתניתא בה ובמוצאה ע"כ מוכרח כלן לחיוב ובהכחשה:

(פ' ה"א דף לד) **אפי' לאחר שנה נשבע ונוטל א"ר יוסי אין לו אלא אותו היום בלבד ר' יונה אמר אתפלגון ר"ל וריב"ח ה"א הבעו ביום אין לו אלא יום לילה אין לו אלא לילה וה"א כשהבעו ואמר נתתי אבל אם אמר אתן חוקה נתן.**

יפ"ע (השמטה סוף ב"ב): מוכיח שם דריב"ח הוא דמהלך בין אמר נתתי ובין אתן והכא בירו' הי"א פלוגתייהו באופן אחר ולא קאי אתבעו בעדים כ"א עמ"ש לאחר זמנו אינו נשבע ונוטל דר"ל אמר דזהו דוקא באמר נתתי אבל אם אמר אתן ולמחר א"ל נתתי אינו נאמן וריב"ח אמר אפי' למחר אם אמר לו נתתי נאמן והוא כתירה דריב"ח דמוקי הכא אף באתן סיפא תבעו בעדים ג"כ מיירי באתן והוא דלא כמ"ש בשבועות:

(סוף פרק ז דף ל"ט עמוד ב)

יפ"ע (דף פ"ה ע"א): שלא נמכרת לי בעבד. בירו' שבועות ספ"ז מקשה דא אין עבדי עברי בזה"ז והבבלי לא חש לזה דמדבר כפי הנהוג בזמן הבית ושם מקשה עוד קורם לזה הרי שהיה כהן ועבד עברי ופי' הפ"מ שם שאין כהן נמכר בעבד עברי. ותמוה דהא כאן בה"ב איתא דאין נרצע אבל נמיר וכ"ה לעיל בבלי כא: ונראה בענ"ד דהתם יש ט"ס קצת וה"פ דהמקשה היה כיוון דהיינו עבד כנעני ע"כ מקשה הגע עצמך הרי שהיה כהן וא"כ לא יהכן לומר שהוא עבד כנעני וע"ז משני בעבד עברי וט"ס מש"ש ועבד עברי וצ"ל בעבד עברי ואח"כ מקשה הא אינו נוהג בזה"ז:

(פ"ח ה"א דף מם) **וגונב מבית האיש לא מבית השואל.**

יפ"ע (ב"מ דף ל"ד ע"א): א"כ ס"ל להירושל' דליכא כפילא להגונב מהשואל ע"כ אין שייך כלל דין זה בשואל אולם לפה"נ משובש שם בשבועות הגירסא ועמ"ש ר"פ מרובה ובפנ"א שבועות. והנה הנ"י בשם הרשב"א כ' בשם הירושלמי דאפי' ביש עדים שנגנבה בפשיעה ה"ז בכלל שילם ולא רצה לישבע ולפנינו בירושל' נשאר באבעי' לראשון או לשני או לשניהן ומוכח דהשורות נתחלפו בירושל' וצ"ל האבעי' קודם ואח"כ פשיט ה"ז בכלל שלט כו' ולא כמ"ש לפנינו מהחלה ה"ז בכלל כו' ואח"כ ספיקות האבעי'. וביש עדים שנגנבה באונס איתא בירושל' הדא דמר ר' לעזר המוכר קנסיו לא עשה ולא כלום ומובא בנ"י בשם הרשב"א ובסמ"ע סי' רצ"ה. פ"ש ע"ג לא רביאו ונ' בענ"ד בהירושל' לטעמי' דס"ל דהך דשלם ולא רצה בו' הוא מגזה"כ ולא מסברא דלא ס"ל להירושל' דהו"ל כאומר לו מעכשיו לכשתגנב וכו'. והכתוב לא זיכה כ"א לשומר שיש עליו קצת חיוב משא"כ ביש לו עדים שנאנסה יצא מחיוב שומר והרי הוא כאיש אחר שלא יוכל לזכות בתשלומי הקרן את הכפל וזה שדימה הירושל' לטוכר עבדו לקנס אבל להבבלי דאמרי' דהבעה"ב הקנה לשומר מעכשיו ויש לו זכי' גם ביוקר נכלל גם הכפל ועי' קצה"ח סי' רצ"ה מכ"ש באופן זה רפטור ומשלם ודאי מקני לי' כפילא.

(שם פ"ה דף ס"א עמוד ב) **אין תימר ליטול אפי' לא חיסר אין תימר נטל עד שעה שיחסור.**

יפ"ע (ב"מ דף מ"א ע"א): בירושלמי ס"פ ובשבועות פ"ח הל"א תלי מלתא דא בגירסא דמתני' לק' מנ: המגביה את החבית ליטול אי נטל דאם ליטול ל"ב הסרון וזה דלא כבבלי לק' מד. דגם אי ליטול י"ל דבעי חסרון עוד יש נ"מ בין ליטול ובין ונמלך. אין תימר ליטול החזירה בין למקומה בין שלא במקומה פטור [נר' שצ"ל חייב] אין תימר נטל למקומה פטור שלא למקומה חייב ופי' דלהגיר' ליטול משמע דהציגה במקומה ופ"מ חייב ויתכן דלזאת מייתי הכא האי פלוגתא דש"י צ"ח אי לא משום דנוגע הדבר לענין שהפניו דאי נימא א"צ הסרון ליטול גרסינן לקמן וא"כ גם במקומה ל"מ הזרה ואזדא לה תי' הגמ' דהניחה שלא במקומה ובריש הוי מקומה ע"כ פטור. מאחר דגם במקומה ל"מ החזירה וע"כ תנאי היא והתם דחייב אף למקומה ר"ע היא וכאן ריש המלוה שבועת היא: הניח מקלו ותרמילו. ירושל' כאן ס"פ ושבועות פ"ח הל"א ובש"ש מיירי התם ובש"ח א"ה עד שימשוך ע"ש: ע"ב ואני אומר. בירושל' ס"פ ושבועות פ"ח הל"א איתא ברייתא דמחלק בין שליחות יד דש"ש ובין דש"ח ור' יוסי בן נהוראי אמר אני איני מקבל עלי הדבר הזה אלא א' זה וא' זה עד שימשוך ע"ש ולפ"ז האי ואני אומר הם דברי ר"י בן נהוראי עוד שינוי דהכא מפרש לענין ש"י צריכה חסרון והתם מפרש לענין משיכה דש"ח בעי משיכה וש"ש ל"ב משיכה. ועוד דהכא גם למ"ד א"צ חסרון ה"ה בש"ש דילפי' מהדדי והתם נשאר כך חלוק ש"ח מש"ש לענין משיכה:

(פ"ח ה"ג דף מד) **ויש טביחה בלא מכירה כסומכום דאמר אע"פ שאין גניבה יש טביחה ומכירה.**

יפ"ע (ב"ק דף ע"ח ע"ב): ויש טביחה בלא מכירה [צ"ל בלא גניבה] כסומכום וכו'. ועי' פ"מ ופי' דחוק ובענ"ד נראה דמקשה אמתני' דנקט אבל לא טבחתי ולא מכרתי דמשמע אף שבאו עדים את"כ ששבח ומכר מ"מ פטור משום שהודה בגנבה וכיכא כופל ע"כ גם ד' וה' ליכא ועי"ז מקשה פשיטא וכי יש טביחה בלא גניבה פי' בלא תשלום כופל דגניבה ומשני כסומכום כו' משום דאיכא סומכום דס"ל דיש תשלומי ג' ע"כ הוצרך להשמיענו דל"א תשלומי ג':

רוח זקנים לירושלמי מכות

(פ"א ה"א דף א) **מנין תיתי לי' והיה אלה לכם לחקת משפט כו' אחד ד"מ ואחד ד"נ בדרישה וחקירה.**

יפ"ע (דף ב' ע"א): ועי' פ"מ שנדחק הא קרא גבי ערי מקלט כתיב וזנראה דנ"ש ילוף דבפ' נחלות כתיב והיה לב"י לחקת משפט דהיינו ד"מ וילפינן מהתם גם לטומיד:

(פ"א ה"א דף א) **בירושלמי ר"פ שם לגי' הפ"מ אריב"ח את שאתה יכול לקיים בו באשר זמם אין אתה מקיים בו לא תענה את שאין אתה יכול לקיים בו באשר זמם אתה מקיים בו לא תענה דבר אחר ועשיתם לו ולא לזרעו.**

יפ"ע (דף ב' ע"א) ואין כדוקדק לשון הדבר אחר דהלא מקודם אמר טעם שלוקין והד"א הוא טעם דל"א כאן באשר זמם ושניהם צריכים להדדי. ונ' דריב"ח ס"ל דלאת ל"א שיעשה זה בן גרושה וב"ח משום דהו"ל ב' רשעיות והיכי דהוה ממון ומלקות מחייבין לי' ממון ולא מלקות משום דממון מרויח הבע"ד אין לנו להפסיד להבע"ד. אולם כאן בבן גרושה אין תועלת להבע"ד במה שיעשו העד לב"ג ולענין לענוש להעד מלקות עדיפא דליכא לקיומי בי' כאשר זמם לטובת הבע"ד וה"ש ד"א דאין הטעם משום ב' רשעיות כ"א משום מיעוט הקרא לו ולא לזרעו וכמאמר ריב"ל כאן ובזה מבואר מש"ש את"כ ריב"ל אמר שני דברים מסורים לב"ד כו' יצא דבר שהוא מסור לשמים שלכאורה אין לזה מקום שם ולהנ"ל י"ל שבא לדחות דברי ריב"ח משום ב' רשעיות דהכא דין פסול בן גרושה אינו מסור לב"ד דאין בכחם לחייב הכשר שיחזה בן גרושה ואם היה זה הפסול בעד זומם גזרת הכתוב היה נקרא דיני שמים ועי"כ הטעם משום דגלה הכתוב לו ולא לזרעו וכדברי ריב"ל כאן:

(שם ה"ב דף א עמוד ב)

יפ"ע (דף ג' ע"ב) בירושלמי שביעית פ"י ה"א וכאן ה"ב מסייע ממתני' זו לרב דאמר ע"מ שלא תשמטנו שביעית דאין שביעית משמטתו דכיון דאין עשר שנים בלא שמיטה הו"ל כמתנה ע"מ שלא תשמטנו שביעית. ומשני כהכא במלוה על המשכון או בפרוזבול וע' קצוה"ח סי' סו: השתא מיזה לא קרינן לא יגוש. בירושלמי שביעית שם וכאן איתא ר' בא בר ממל רב עמרם ר' מתנה בשם רב המנוח את חברו ע"מ שלא לתובעו שביעית משמטתו והנוע"ג אין שביעית משמטתו והתניין השוחט את הפרה והלקה בר"ה ומר ר' לעזר ר' יהודה היא וראוי לתובעו בר"ה כיי דמר ר' בא בשם ר"י כו' וכאן הואיל וראוי ליתן לו מעות ולא נתן הראשונה נעשית מלוה וע' פ"מ ונוע"ג והגר"א בשביעית מוחק תיבות ר' יהודה היא וגם מוחק תיבת הראשונה אלא נעשית מלוה והפי' דרצה לפשוט ממתני' דאף אש"ר לתבוע בר"ה ומ"מ משמט ודחי דהתם א"ר לתבוערק ביום זה אבל את"כ נתנה לתבוע וכמ"ש בשבת (קמח) דאי הלואת יו"ש נתנה לתבוע א"ש דמשמט. ומיושב בזה פסק הרמב"ם בפ"ט מהל' שמטה בהילוקפרה דמשמט מקושית הראב"ד מירושלמי דמוקי לה כר' יהודה ול"ל דני הרמב"ם בירושלמי הזה כמ"ש הגר"א וע' פנ"א שביעית שם ואכמ"ל:

רוח זקנים לירושלמי סנהדרין

(שם ה"ד דף ג') **היו עומדין ומעידין עליו בעשרה בניסן שגנב את השור באחד בניסן ומבח ומכר בחמשה בניסן והוזמו באחד עשר בניסן כל עדות שהעידו מכ' ניסן עד חמשה עשר בניסן למפרע הרי אלו פסולין.**

(באו"ז פסקי סנהדרין פ"ג סי' ל"ב) והכי אשכחן בירושלמי (מכות פ"א ה"ד) היו עומדין ומעידין עליו בעשרה בניסן שגנב שור באחד בניסן ומכר בעשרה בניסן, והוזמו בחמשה עשר בניסן כל עדות שהעידו מעשרה בניסן עד חמשה עשר בניסן למפרע הן פסולות.

(שם ה"ו דף ד')

יפ"ע (דף ו' ע"ב) לפי' הנוע"י בירושלמי ה"ו מש"ש שנים רואים הא שלשה ושלשה לא היינו שאם היה בין הכל שלשה א' מכאן ואחד מכאן והאמצעי רואן אין מצטרפין ודחי משום סיפא דהוא והן נהרגין דלא משכחת לה בכת א'. ודוחק דל"מ כן לשון שלשה ושלשה אם לא שנמתוק תיבת ושלשה. ובענ"ד נ' דה"פ דאם משני העברים הם שלשה שלשה ל' מה שהאמצעי רואה את א' מכת זו ואחד מכת זו כיון שנשארו שנים בלעדי היראה אינן מצטרפין ע"י הנראה להאמצעי. ומ"ש אה"כ תנינן הכא כו' הוא ענין אחר וקאי אסיפא ע"ש: אם היו רואין את המהרה. לפי' הפ"מ בהאי שלשה ושלשה לא שבירושלמי הנ"ל ס"ל להירושלמי דל"מ צירוף ע"י המתרה שפי' דהמתרה עם השנים מכל צד הו"ל שלשה ודחוק ועמש"ל לפ"ז:

(פ"ב ה"ז דף ז' עמוד ב)

יפ"ע (דף י"ג ע"א) בירושלמי ה"ז תני: יהודה אומר למחלוקת נתנו [פי' לחלוקה היא אחוזתם] רבי אומר [צ"ל ר"מ אומר] לבית דירה נתנו ואתי' דר' יוסי כר' יהודה ור"מ כדעתי' וגרים הפ"מ ואתיא דר' יוסי כר"מ ור"י כדעתי' ובהברייתא תהת ר' אומר גרים ר' יוסי אומר ופי' דר' יוסי דברייתא ס"ל כר"מ במתני' ור' יהודה כרעתיה במתני'. והרואה בירושלמי ובמתני' דמע"ש פ"ה ה"ח יראה שהוא טעות דהלא ר' יוסי ס"ל שם דכהנים ולויים מתודים שיש להם ארץ אהוזה ור"מ ס"ל שם דאין מתודים וא"כ איך אמר כאן דר' יוסי כר"מ וע"כ ר"מ גרסי' בהברייתא ומ"ש ואתיא דר' יוסי היינו ר' יוסי דמתני' דמע"ש דהוא כר"י דברייתא ודמתני' דהכא ור"מ דמתני' דהתם כדעתי' בברייתא ובמתני' כאן והפ"מ בעצמו במע"ש שם שינה מפירושו דהכא וגירסתו:

(שם ה"ג דף ז' עמוד ב) **א"ר אבהו אתפלגון ר"י ור"ל ח"א בונין ואח"כ מקדישין וח"א מקדישין ואח"כ בונין מ"ד בונין ואח"כ מקדישין אין רואין את המחיצות כאלו הן עולות.**

יפ"ע (שבועות דף ט"ז ע"א): ופי' הפ"מ כמו קרבן עולה למעוך בהן ע"כ בונין תחלה ואין רואין הוא בל' בתמיה ותמוה. ונראה דהוא כמ"ש בירושלמי מע"ש פ"ג ה"ג איתא זה"ל בפלוגתא אי רואין את המחיצות כאלו הן עולות ושם פי' הפ"מ בעצמו כאלו הן קיימות. והכונה שם דהיינו אי קדשה לעת"ל דאף דנפרצו בחומת ירושלים פרצים רואין כאלו הן עולות ולא נחרבו וקיים קדושתן וכדמסיק שם דפלוגתתן היא בפלוגתת ר"א ור' יהושע אי קדשה לעת"ל. וה"נ כאן בסנהדרין פי' דמ"ד בונין ואח"כ מקדישין ס"ל דלא קדשה לעת"ל ע"כ טוב לבנות בחול אבל למ"ד קדשה לעת"ל קדושה היא מעיקרא ואין נ"מ במה שיבנו אותה תחלה:

(פ"ב ה"א דף ט עמוד ב) **ר' יהודה אומר אינו יוצה מן המקדש שנא' ומן המקדש לא יצא.**

יפ"ע (דף י"ח ע"א) בגמ' בבלית מוכח דהוא מטעם גזרה ופי' ומן המקדש כו' גם לר' יהודה הוא מקדושתו לא יצא. ובירושלמי כאן ובהוריות פ"ג מוכח דר' יהודה ס"ל דאסור לו לצאת מן המקדש כפשוטו ור"מ ס"ל דהיינו דאינו יוצא ביחד עם המלוים כ"א אח"כ ויש שינויים בין הירושלמי דכאן ובין הירושלמי דהוריות ויבואר לק' יט. ועי' הרמב"ן בשרשי המצות שרש ה' שכתב דאינו אלא אסמכתא ועיקר קרא אתי שיכול לעבוד עבוד' ולא יצא ככל כהן שא"ר לצאת בשעת עבוד' וזה הפי' שהבין בדברי הירו' דמסייע לר"ש [לפי גירסתו בירושלמי] דאמר גומר כל העבודה דהכונה הוא רק בשעת עבודה [וע"ל י"מ.] וגם לר' יהודה אין איסור לצאת מדס"ל שם יצא אינו חוזר והא דלא יצא הוא ג"כ מטעם עבודה ומה דקאמר כר"ש הוא דבדבריו מבואר יותר אבל גם דעת ר"י כן והא דאינו יוצא לילות הטת הוא מדרבנן ע"ש ויש לחזק זאת בראיה מהת"כ דבפ' שמיני ס"פ דמליואים מביא האי קרא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל לראי' דרק בשביל העבודה ובשביל העבודה והלא סתם ספרא ר' יהודה וע"כ כנ"ל:

(פ"ב ה"א דף יוד) **כהן גדול מקריב אונן ולא אוכל דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל אותו היום ר"ש אומר גומר כל העבודה שבידו ובא לו, בין ר"מ לר"ש הדא בין ר"י לר"ש חדא.**

יפ"ע (דף י"ט ע"ב) [פי' דר"מ ס"ל אם מתחיל בעבודה וכן ר"י ור"ש ס"ל דקגומר] בין ר"מ לר"י הכנסה [דלר"י לאיכנוס ולר"מ נכנס] ר' יעקב בן דסאי מפסיק ביניהון [פי' דגם לר"מ בהחלה לא יכנס כא' בשהי' מתחלה בפנים ויצא שהוא הפסק בינתים לר"מ יכנס ולר"י לא יכנס כן נ"ל וזה דלא כפי' הפ"מ ואכמ"ל בסתירת פירושו] רמ"א הי' בפנים הי' יוצא הי' בחוץ הי' נכנס [נ' פי' אם הי' בפנים ויצא נכנס אף שהי' כבר בחוץ. ר' יהודה אומר הי' בפנים הי' יוצא [כצ"ל וכ"ה בהוריות] הי' בחוץ לא הי' נכנס. ר"ש אומר כו' ר"י בר' בון בשם ר"ה מתני' לר"ל [נ' הרמב"ן מתני' מסייע לר"ש עמש"ל י"ח.] ומן המקדש כו' אינו יוצא עמהן כו' דברי ר"מ ר"י אומר כו' יצא לא יחזור. ולגי' הרמב"ן בארתי לעיל י"ח. ולגי' שלפנינו הוי הראי' לר' יעקב בן דסאי דמפסיק ביניהון דרק בחזרה פליגי ומוכח דהטעם משום עבודה הא דלא יצא משום דאם יצא לא יחזור ולא יוכל לעבודתו ועודה הכוונה בקנה א' עם גי' הרמב"ן ולחנם התלונן המגא"ם על הרמב"ן מגי' ספרינו בירושלמי דגם לגי' הספרים י"ל כהרמב"ן ובהוריות חנירסא מתני' דר"ש והוא כגי' הרמב"ן:

(שם ה"ג דף יא) **לא דן והכתיב ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו ותמר הכן.**

יפ"ע (דף י"ט ע"ב) להפ"מ לא משני מידי ובענ"ד מ"ש אח"כ שהיה נותן להחייב משלו הוא תירוץ רבוה האופן שפיר דן.

(פ"ג ה"א דף י"ב עמוד ב) **שנה אחת היתה ושתי שדות היו אחת שעורים ואחת עדשים פשיטא ליה לאביד וליחן דמים דילמא פשיטא לי לאביד שלא ליתן דמים איזה מהן יאבד ואיזה מהן יתן דמים.**

יפ"ע (דף כ' ע"ב) פי' דשאל ב' שאלות בב"א אם מותר להאביד בלא דמים ושאל עוד בין כך ובין כך איזה מהן להאביד בלא דמים או עם דמים, אם שעורים קודמים שהם מאכל בהמה או עדשים קודמים שאין בהם חיוב חלה ואין העומר נקרב מהם כמו השעורים. וכן ברו"ר פ"ה משמע כן וצ"ל במקום עד כדון עוד כדון והיינו דגם זה מיבעיא ליה ופי' הפ"מ דחוק שם ע"ש, ועי' אג"ש פ"כ ורבנן אמרי שדה אחת ושתי שנים היו כו' ואין למדין משנה לחברי"ה.

(פ"ג ה"ד דף י"ד עמוד ב) **שמואל אמר בשלא נטל מזה ונתן לזה אבל נטל כו' אינו יכול הוא להזור בו.**

יפ"ע (דף כ"ד ע"א): ופי' הש"ך חו"מ סימן כ"ב סק"ז דקאי אקבל בפני שנים דאמר שם בירושלמי דל"ה קבלה דמ"מ בנטל אין יכול לחזור ור"י ור"ל דאמרי התם אף בנטל כו' ג"כ יכול לחזור בו הוא ג"כ רק בקבלה בפני שנים והכא דאר"ל דרק בלפני גמר דין פליגי [ונטל כו' הוה ליה כלאחר גמר דין] קאי בקבל לפני שלשה והפני משה חלק על פי' זה דמבירא ליה דכיון דל"ה קבלה בפני שנים אין שייך לחלק בזה ע"כ פי' דקאי אבפני ג' ולפ"ז ע"כ פליגי התלמודים בדעת ר"ל ובדר' יוחנן אפשר דקאי התם לר"מ דיכול לחזור והכא אמר לרבנן. ובפנ"א הארכתי. והך פלוגתא אי במחוך דך מחלוקת איתא התם ר"ח בר בא מוקי לה באומר לו אין לי עסק עמך וריב"ח אמר אפילו אמר כל מה שיאמר אקבל ואכמ"ל ועמ"ש לק' ע"ב: בבדי דף כ"ד ע"ב אר"ל מחלוקת. בירושלמי ס"ל לר"ל אפילו נטל ונתן ביד יכול לחזור בו ועמש"ל ע"א ובענ"ד מאי דתפסו הם דנטל ונתן הו"ל גמ"ד והו לפירושם דאחר הפסק קיים דבר הפסק ונתן בהחלט אבל בענ"ד נ' לפרש דהיינו שנטל ונתן ביד ומסר בעצמו לחברו בתנאי שיאמר אביך כדבריך דהו"ל השני מוחזק א"י לחזור לשמואל וזה עדיף ממחול לך שלא התפיסו בעצמו והכא התפיסו בעצמו וגרע מאתן לך שהחזוק מוחזק ור"י ור"ל ס"ל דגם בנטל ונתן מקודם מחלוקת ור"ח בר בא ס"ל דדוקא במחול לך כנ"ל ואין זה ענין כלל לפלוגתא דלאחר גמ"ד דבזה ס"ל לר"ל דלכ"ע א"י לחזור בו ובפנ"א הארכתי:

(פ"ג הי"א דף כ) **א"ר אושעי' תמן שאפשר להן להוסיף דנין אלו כנגד אלו ברם הכא א"א להן להוסיף.**

יפ"ע (דף לא ע"א): [ופי' הפ"מ שכבר הוסיפו הדיינין] ר"י ור"ל כו' אפי' הכא אפשר להן להוסיף פי' הפ"מ אפי' שאפשר להוסיף לא יוסיפו דיינין. ולא ידעתי מה שיך כאן הוספת הדיינין אחרי שאין מסופקים בדין כ"א שזה טוען שיש לו ראי' לסייע דבריו. ונ' בענ"ד דבהוספת זמן פליגי. ומדמה לה להוספת הדיינין ה"נ יוכלו להוסיף זמן אם מעט הזמן שקבעו ומהלק ר' אושעי' דהתם לדון אלו כנגד אלו נ' התועלת בההוספה. אבל הכא אם הי' לו ראי' הי' יכול להביא בתוך הזמן שקבעו ור"י ור"ל סברי שיכלו להרחיב לו זמן את"כ:

(שם פ"ד ה"ו דף כב) **ר' חזקיה ר' אחי בשם ר' אבהו אסור לדון דיני ממונות בערב שבת והדא מתני' פליגא לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יו"ט דיני נפשות, הא דיני ממונות דנין, ותני ר' חייה כן דנין דיני ממונות בערב שבת ואין דנין דיני נפשות בער"ש, אמר כאן להלכה כאן למעשה.**

(או"ז פסקי סנהדרין פ"ד סי' פ"ט): וגרס בירושלמי דפרקין ושלהי פ"ק דמסכת התעניות וריש פ"ק דכתובות אמר ר' חזקיה אסור לדון דיני ממונות בערב שבת בערב יו"ט ותני ר' חייא דנין דיני ממונות בערב שבת ואין דנין דיני נפשות בער"ש ומתני' פליגא לפיכך אין דנין לא בעיו"ט ולא בער"ש. דיני נפשות לא אבל דיני ממונות דנין. כאן להלכה כאן לדברי תורה:

באו"ז הנ"ל מביא ירושלמי פ"ק דכתורות לענין כה"ג שמקדש ביוה"כ ומוכח שהיה לפניו ירושלמי מס' בכורות שנאבד מאתנו עם הירושלמי לכל סדר קדשים:

(שם) **שאף הוא אין מלמד לא זכות ולא חובה כו'.**

יפ"ע (דף ל"ג ע"ב): ותמה במה"פ מהא דאיתא לקמן דאם אמר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו והוא באמת פלא אבל ראיתי בהרי"ף פ"ג שהביא הירושלמי ושם ליתא האי „בין לזכות" גבי הוא עצמו, רק לחובה איתא אין בדבריו כלום וכן יש להגיה בירושלמי:

(ריש פ"ו דף כ"ז עמוד ב)

יפ"ע (כתובות דף מ"ה ע"ב): מה שעריך האמור למעלה. בירושל' סנהדרין רפ"ו מתני' כר' או כרבנן ובעיר של עו"ג ומיתי שם פלוגתא דר' ורבנן דרבי דריש מה שעריך האמור למעלה שער שעבד בו כו' ורבנן דרשי מה שעריך האמור למטה שער שנדון בו ולפי' הפ"מ שם שפי' דאי כרבנן מתוקמא מתני' בעיר ש"ע ע"כ נסקל מחוץ למחנה ובעיר ישראל נסקל על פתח ב"ד קשה דהוא איפכא מ"ש כאן ובירושל' ה"ד ע"כ נ' דה"פ דקשי' ליה בע"ז הא בעינן שער שנדון לרבנן וע"ז משני דרבנן לא קאמרי שער שנדון כ"א בעיר שרובה עו"נ:

(פ"ו ה"ט דף ל"ז עמוד כ) **כד אמר ר' שמואל בשם ר"ז ולא יזבח כו' א"ל מטי תנה לקדשים.**

יפ"ע (דף ס"א ע"א): נ' פי' דקאי קרא על ענין הקדשים דמיירי קרא מקודם ע"כ א"ח כ"א על הראוי לקדשים וע"ז קאמר ר' יסא בשם ר' יוחנן זבח להטלה בע"מ חייב [פי' דפליג על הנ"ל] מאי כדון [פי' מאי הוי עלה] א"ר הילא לא תעשון כו' כל שלה' אלהיכם לא תעשון כן פי' שיהיה ראוי לגבוה. ופי' הפ"מ דחוק ועי' בבלי ע"ז נא. ושם פטר ר"י בבע"מ:

רוח זקנים לירושלמי עבודה זרה

(פ"א ה"א דף ב')

יפ"ע (דף ו' ע"ב) **בירושלמי ה"א עץ פלונת' דחברי' ור' בא במטעם' דר' ישמעאל דאסר גם לאחריהם דחברי' אמרין משום ברי' דמועדא ור' בא משום שמחה. ע"ז אמר מה מפקא מביניהון דבר שאינו מתקיים ופי' הפ"מ ב' לשונות ובמה"פ בהר בל' ראשון שלו ובענ"ד נ' כל' השני דלחברי' אסור משום שיאכלנו היום ומהנהו לשעתו ביום ברי' דמועדא. ולר' בא דמשום שמחה אין בזה שמחה ולפ"ז לפניהם דבר שאינו מתקיים לכ"ע מותר דיאכלנו קודם בוא היום ומשום שמחה הלא ליכא בזה וא"ש דהכא ליכא פלוגת' משום לת"ק ולפניהם:**

(פ"א ה"ג דף ג' עמוד ב) **אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש.**

יפ"ע (דף ח ע"א) במשנה כאן בבבלי הגי' ואותו האיש בלבד, ובמשנה שבירושלמי ליתי' תיבת בלבד וג"מ במאי דמבע"ך בירו' אותו היום בלבד או אותו היום בכל שנה ולהגי' שבכאן פשיט' דרק אותו היום כ"כ המה"פ ובענ"ד אין מוכרח די"ל דהאי בלבד אינו ממעט כ"א לפניו ושם בירו' פשיט מדתני תגלחתו ותגלחת בנו ודחי הפתר שגלחו שניהם כא' ומקשה לידתו ולידת בנו אפשר שנולדו כא' ומשני דלא מספק למעבד ביומי' עד דאיתילד לי' בר ועפ"מ ונו"י שנדחקו בפירוש הירו' ובענ"ד נ' דהפשיטו' הוא כך מהא דאסור עם האב ביום תגלחת בנו ואין דרך לעשות בזה משתה בכל שנה האב לבנו גם כשיגדל וע"כ רק ביום זה בראשונה שעושה האב משתה נאסר גם האב משום שהוא בעל המשתה ודחי דלעולם אין איכור האב משום בעל משתה כ"א ששניהם גלחו כא' וכ"א אסור משום דידי' ובכל שנה אף בלא משתה וכן במשתה נשואין ויום הלידה רק הבן נאסר בכל שנה משום דידי' והאב משום דידי' וכשאירעו ביום א' אסור עם שניהם ביום זה:

(פ"כ ה"א דף ט' עמוד ב) **א"ר אבין אפי' תימר יכולה אשה להטמין א"ע ולומר כו'.**

(או"ז שו"ת עמוד ק"ז סי' תשמ"ז) א"ר בון אפי' תימא בתשה יכולה היא להטמין עצמה ולומר כו':

(שם ה"כ דף י"א)

דיהודאי שפכין אדמיה (גי' או"ז דמיה) ולא הוון אלא אמגיירתיה (באו"ז מגיירתיה) והוה יודאי אזל בעי מיספרה גביה קטיל ליה (באו"ז והוו יהודאי בעו מסתפרא גבי והוה קטל להון) ובסוף נתפללי עליו וחזר לסיאורו (באו"ז דלבסוף הרגישו בו חכמים והתפללו עליו וחזר לסורו):

(שם ה"ח דף ט"ז) **מבלבד מן הפלטר ולא עבדין כן.**

יפ"ע (דף ל"ה ע"ב) פי' הרא"פ דמחמירין והפ"מ פי' דמקילין אף מבעה"ב ובענ"ד נ' ולא עבדין כן פי' אם אין פלטרי ישראל עושין פת כזו, וכ"מ שהטוויו"ד קי"ג מפרש כן. ועי' ירושלמי פסחים פ"ב ה"ב במקום שנהגו לאכול פת שלהן ופי' הק"ע של בעה"ב וקשה איך יבטלו איסור זה, ונ' דהפי' במקום ואופן שמותר במקום שאין פלטר ישראל.

(פ"נ ה"ז דף כ"נ ע"ב) **ר' אילא בשם ר' לעזר והוא שהכנים לתוכו ע"נ.**

יד דוד (ה"ב דף ק"ה ע"א) [ר"ל דבבא דסיד וכיד אירי דוקא בהכנים לתוכה ע"נ. ונראה דהירושלמי מפרש לה בסיידו לשם ע"נ ר"ל להיות משמש לע"ז ומשמשין אינן נאסרין עד שיעבדו בהם לכן הוצרך לזה ג"כ הכניסו לתוכה ע"ז]:

על דעתיה דר' לעזר שני בתים הן והתנינן שלשה בתים.

[ר"ל דכיון דר"א מוקי לה בסיידי וכיידי להיות משמש לע"ז ואירי בהכניסו לתוכו ע"ז ועכ"ז לאחר שיוציאו הע"ז ויסירו הסיד והכייד יהיה הבית מותר וכמו דין דהוסיף בה דימוס לשם מת דסנהדרין (דף מ"ח ע"א) דלאחר שהסיר הדימוס הניתוסף מותר בהנאה לאחר שפינו המת וא"כ יכולים ללמוד גם דין דהכניסו לתוכה ע"ז ולמה קתני שלשה בתים, ואי דבדסיד וכייד לא מהני הוצאה וצריך גם להסיר מה שהידש זה פשוט דבדבר שנעשה בו מעשה אסור לעולם אבל אף הבית שלא נעשה בו מעשה מהני להתירו מה שמוציא הע"ז מתוכו וא"כ נשמע מהיתר הבית בעצמו לאחר שהסיר החידוש דינא דסיפא ולמה ליה בבא דסיפא כאן לשעות כאן לשהות, [ר"ל דדינא דסיידו וכיידו אירי בהכניסו רק לשעה ועכ"ז החידוש נאסר כיון שעשו בו מעשה לשם ע"ז הוה כאזמניה ואה"כ כשמכנים לתוכה ע"ז אפי' לא כיון רק לשעה עכ"ז אסור החידוש כמו צר ביה דתפילין לאחר ההזמנה שהסכימו הגאונים דאפי' צר ביה רק לשעה נאסר לאחר ההזמנה והבית בעצמו מותר לאחר שהוציאו הע"ז מתוכו שלא נעשה שום מעשה בהבית ועשיית המעשה בהסיוד אינה מועלת להבית כמו הוספת הדימוס דקבר שאינה מועלת לגוף הבנין. ובסיפא אשמעינן דאף אם הכנים לתוך הבית ע"ז ע"ד לשהות ר"ל בקביעות עכ"ז לא נאסר הבית דאף דבכיס של תפלין נאסר בה"ג דהוה כמו אזמניה וצר ביה גבי בית שאינו מטלטל לא נאסר ע"י ההכנסה לתוכה ע"ז אף שמכניסו ע"ד קביעות דהוה כמו אזמניה ולא גר ביה, ודוק ביזה] ובכלשון הזה אומר הירושלמי שם בהלכה חית בדין שלש אבנים הם עיי"ש והכל מפרש כמו שפירשתי בדין הבית וכו' והרמב"ן בחידושיו מפרש הירושלמי באופן אחר וכו' אבל המעיין היטב בהירושלמי יראה אשר העיקר כמו שפרשתי בו ויסורו בזה עוד איזה תמיהות הרמב"ן בסוגיא שם:

(פ"ד ה"א דף כו) **המשתחוה לע"ז של אוכלים אין להן ביטול לעולם כיצד מבטלה כו'.**

יפ"ע (דף נ"ב ע"א): ופי' הפ"מ תקרובת אוכלים ובענ"ד אין לשון המשתחוה סיבל כונת תקרובת ונ' דשם הוא ענין אחר דשם בירושל' איתי' שברי ע"כ אין להם בטול ופי' הפ"מ דמה שנשתברה אין זה ביטול וכ"נ לפרש מש"ש אבני מרקוליס שנתפזרו אין להם ביטול היינו שהפיזור אין זה ביטול דכל אבן הו"ל בע"כ ודיוק מזה ר' יוחנן דע"כ של אוכלין ג"כ לא נתבטל ע"י שבר דכל פרור הוי ע"כ ע"כ בעי כיצד מבטלה כו' ברוק דנמאס וא"כ לא נשמע שם דין תקרובת אוכלין וגם הכא לא נזכר כ"א לענין טומאה אבל לאיסור הוא כשאר תקרוב':

(שם ה"ד דף כ"ז עמוד ב)

יפ"ע (דף נ"ג ע"ב): בירו' ה"ד ע"ש רב ששת בשם רב ומקשה שם מחלפא שטתי' דרב דאמר בימוס לא בטל ומשני כאן כשקיטר כאן שלא קיטר [פי' הא דאמר לא בטל הוא בשקיטר להבימוס עצמה והו"ל ע"כ] ואפי' תימר באן וכאן שלא קיטר [כצ"ל] רב כדעת' דאמר ריתך כלי לע"כ נאסר מיד ומוכיח זאת מבימוס א"כ דן בימוס למשמש' ומ"מ מחמיר בה [ועי' פ"ג ה"ח] ה"נ מחמיר לענין בטול ומ"ש משום שמניחין אותה בטלה הוא דבטלה ע"כ בטלו משמש' אבל בעוד שלא בטלה הע"כ אין בטול למשמש' וכמ"ש כאן בימוס שנפגם אסור:

(שם ה"א דף למד) **והוא שיהא לו עליו מלוה על אותו הבור בתוך לפישוט ידים ומאן דמר אע"פ שאין עליו מלוה על אותו הבור חוץ לפישוט ידים ולא כן אמר ר' בא בשם רב ששת כשם שנתנו פישוט ידים בטהרות כך נתנו פישוט ידים ביין נסך אלא כיני מאן דמר והוא שיהא לו עליו מלוה על אותו הבור בתוך פישוט ידים ומאן דמר אע"פ שאין עליו מלוה על אותו הבור ובלבד חוץ לפישוט ידים.**

(או"ז פסקי ע"ז שם): ירושלמי והוא שיש לו מלוה על אותו הבור בתוך פישוט ידיו ורגליו פי' שיש לו מלוה על אותו הבור שעומד כך אצלו בקרוב שיכול ליגע בו בתוך פישוט ידיו אבל אם אינו יכול ליגע בתוך פישוט ידיו ורגליו אע"ג דאית ליה מלוה ולא מירתת ואינו נתפס עליו כנגב שרי. מ"ד אע"פ שאין לו מלוה על אותו הבור חוץ לפישוט ידיו ורגליו, פי' מי שסובר דמהניתין איירי אפי' במלוה שאינו על אותו הבור ומחמיר ואוסר, אותו נמי מחמיר ואוסר אפי' נמצא חוץ לפישוט ידים ורגלים, אבל מי שסובר על אותו הבור דוקא סובר נמי בתוך פישוט ידיו ורגליו. ואסיקנא ולא כך אמר רב ששת כשם שנתנו פישוט ידים ורגלים בטהרות כך נתנו פישוט ידים ורגלים ליין נסך אלא מ"ד והוא שיש לו מלוה על אותו הבור בתוך פישוט, מ"ד אע"פ שאין לו מלוה על אותו הבור חוץ לפישוט ידיו ורגליו.

(פ"ה ה"ח דף ל"ד עמוד ב)

יפ"ע (דף ע"א ע"א): בירושלמי ה"ח א"ר יוחנן לית כאן אסורות אלא מותרות אר"ז אית כאן אסורות דאין מטא בי' הוא מודע לי' דאין לא מטא בי' לא מודע לי' דלא יהא שלים ליה טיבו ופי' הפ"מ והנו"י דחוק גם להפ"פ ר' יוחנן משבש למתני' ולהנו"י פליג אמתני' ועוב דרכו לפסוק כסתם מתני' ובענ"ד נ' דקאי על הא דמייתי תהלה בשעת הגזרה הכל אסור והוא לענין ביטול ע"כ שאין לו ענין כאן כמ"ש הפ"מ ולמותר הוצ' פה ונ' דבשביל דך דר' יוחנן ור"ז הובא זאת דע"ז קאי פולמוסיהו דבהאי גוונא שיש אנוסים בתוך הבולשת לית כאן אסורות משום דאיכא ספק שמא הישראל נגע ואף דבעבודה אנוס ואוסר העובד כוכבים אין אנוס לנסך ובודאי מגעו טהור ואיכא ס"ם וכפולמסא לעיל ע: דמותר בשביל זה ור"ז פליג ע"ז וס"ל דלא נהשב זאת לספק משום דאי מטא ביה כו' שאם הי' הישראל נוגע ופותח החבית הי' מודיע להבעה"ב ושלא יהשוש ליי"נ כי הוא ישראל ומה שלא נגע הוא כ"א אחר אין לו להודיע מזה להבעה"ב שיחשוב ליי"נ דלא יהא שלים לי' טיבו ע"ז ע"כ כל שלא הודיע אין לספק בישראל וזהו דמסיק ר' אמי א"ר יוחנן בשלום בולשת במלחמה בולשת דמפרש למתני' ג"כ דמלחמה היינו בשעת הגזרה שנמצאו שם ישראל ומותרות מטעם ס"ם ולפ"ז ל"ק כלל להירושל' ממתני' דכרכום לענין בעילה דהתם ל"מ היתר זה כיון דמ"מ איכא נואפים הבועלים מאי מהני מה שנמצא ביניהם שאינם נואפים:

(שם הי"ב דף ל"ו עמוד ב) **עגלה ערופה שם שם מה שם האמור להלן אסור בהנייה אף שם האמור כאן אסור בהנייה.**

(יד דוד ח"ב דף ט"ז א'): לי נראה דילף מע"ז דכתיב בה אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם דאין לפרש דשם שם ממת ילף דהא מת גופיה לא ידעינן אלא או מעגלה ערופה או מע"ז כמבואר בע"ז (כ"ט ע"ב) ובנהדרין (מ"ז ע"ב) וא"כ למה מצריך ע"ע ללמד ממת אלא דהעיקר כמ"ש וא"כ כמו בע"ז הכל נאסר בה אף בע"ע נאסר הכל העור והשער".

סוף המסכת סכין תוחבה בארץ ג"פ ודיו ר' בא בשם רב יהודה הדא דאת אמר בסכין קטנה כו'.

בעיטור (שער שני ה' שחיטה עמוד 48) הגירסא: „הסכין שפה אר"א הדא דתימא בסכין קטן כו'":

רוח זקנים לירושלמי הוריות

(פ"א ה"א דף ב) **אין חייבין עד שתהא הוראה מלשכת הגזית.**

יפ"ע (דף ה' ע"א): בירושלמי ה"א וה"ו ופסחים פ"ז ה"ו מלשכת הגזית וקאמר ר' יוסי [ובה"א ר' יוחנן] טעמא דהן חנוי' דילף דבר דבר מוקן ממרא ועי' מה"פ שם דפלוגת' היא וכן דין עד שיורו כולן או רובן כלעיל ג: תלוי בזה אי ילפינן ג"ש זו. וקשה דהוי סתירה בין בבבלי בין בירושל' דהבבלי לענין לשכהג"ז לא יליף ג"ש וגבי יורו כולן או רובן יליף דתסגי ברובן והירושלמי איפכא ובתוספתא פ"א הדינים תכופים זא"ז דבעינן כולן ובלשכת הגזית וחוא סתירה תכ"ד ומ"ש המה"פ דלשכת הגזית בתוספתא ל"ד הוא דוחק ונ' דהירושלמי ס"ל דקרא דכל עדת ישראל מפק' מג"ש והבבלי מפרש דסגי בנכנסו כולן ועי' ירושלמי ה"א וה"ד ר' אומר אינו מעכב אלא מופלא שבב"ד בלוד משמע דל"ב לשכת הגזית ונ' דצ"ל בלבד תחת בלוד:

(פ"א ה"ב דף ד) **דוריה בהורייה מהו שיצטרפו.**

יפ"ע (דף ג ע"א) בירושלמי ה"ב הורי' בהורי' מהו שיצטרפו ושם שתי הוראות בעבירה אחת היך עבידת אכלו רוב ושחטו רוב ע"ד דר"ע חייבין אחת ע"ד דר"ש חייבין שתים ועפ"מ והנו"י פי' בדרך רחוק ובענ"ד נ' דהיינו כ"א בעבירה אחת או דצ"ל בעבירה אחרת והיינו אבעי' דהכא מיעוט בהכב ומיעוט בע"ז וה"פ גם בירושלמי אכלו רוב היינו חלב ושחטו רוב לע"ז ומה דתלי בפלוגתא דר"מ ור"ש [שהפשו למצוא] נ' דמשום דבירושלמי מיירי שבהוראה השניה חזרו מהראשון' כדמוכח בירושלמי א"כ תלוי בפלוגת' דר"מ ור"ש בעשו ע"פ הוראת ב"ד אחר חזרתם בלי ידיעתם מההזרה דלר"מ דאמר חייב בני היובי בקרבן ניהנו ומצטרפי ולר"ש דפטירי אם עברו על הראשונה לא מצטרפי עם השניה:

רוח זקנים לירושלמי יבמות

(יבמות פ"א ה"א דף ב' ע"ב) **יבמתו יבמתו התורה ריבתה בחליצה לחייבי לאוין.**

ובבבלי יבמות דף ג' ע"א כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה" (יפה עינים יבמות דף ג' ע"א ע"ש):

(שם שם דף ה' עמוד ב) **ר' בון בר חייא אמר ר' בא בר ממל בעי איילונית ואשת אחיו שלא היה בעולמו היו בפרישה, מה המית מימר איילונית צרתה מותרת ואשת אחיו שלא היה בעולמו צרתה אסורה, א"ל איילונית ממעם אחר הוצאתה אשר תלד יצאה זו שאינה יולדת לא דייך שאינה מתיבמת אלא שאת מבקש לאסור צרתה, אבל אשת אחיו שלה"ב ערוה היא וערוה פוטרת צרתה.**

פי' הרמב"ן ז"ל בחידושיו ליבמות דף י"ב ע"א: איילונית כיון שלא פטרה הכתוב אלא לפי שאינה ראויה להתיבם האיך נאסור צרתה והלא אף היא אם היתה ראויה לילד כצרת' מתיבמת, אבל א"א שלה"ב הכתוב עשאה עליו ערוה אע"פ שראויה להתיבם. ואין הטעם הזה מספיק לצרת בתו איילונית אלא שאמר בירושלמי בסוף השמועה (דף ויו) אלו בתו מן הנשואין בלא איילונית צרתה אסורה מפני שניתוסף לה איילונית צרתה מותרת, א"ל איילונית כמי שאינה בעולם. אלו שתי יבמות אחת איילונית ואחת שאינה איילונית ובא היבם וחלץ לה [ובא ויבם או חלץ לה] ובא עליה שמא פטר בחברתה כלום הוי [ני' הרמב"ן הרי] איילונית כמי שאינה בעולם. פי' כיון שאם בא על האיילונית או חלץ לה אין צרתה פטורה אע"פ שאין איילונית עליו ערוה, נמצא שאין עליה זיקוק כלל, וכיון שכן הויא לה צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה, כדברי רש"י ז"ל בשם בעל ההלכות ז"ל, ולקמן נמי אמרו כיון דלא אתי איסור אשת אח והאי לאו איסור אהות אשה הויא לה כצרת ערוה שלא במקום מצוה, כלומר שלא במקום מצוה דערוה אע"פ שהוא מקום מצוה לצרה ה"נ גבי איילונית כיון דלא רמיא מצוה דיבום אאיילונית אע"פ שהוא במקום מצוה לצרתה צרתה מותרת (עכ"ל הרמב"ן ז"ל):

(שם דף ד' עמוד ב) **ר' יודן בעי כמ"ד הכל מודין בצרה שהוא חייב קידש אחד מן השוק את אחת מהן ובא היבם וחלץ לה ובא עליה נפקעו ממנה קידושין**

בס' **יד דוד** (לפסקי הלכות) ה"ב עמוד קע"ט, כתב ע"ז, צ"ל פקעי ממנה קידושין ור"ל דסובר כרב דאין קידושין תופסין ביבמה לשוק ושואל דשמא דוקא ביבמה אחת כיון דע"כ היא זקוקה ואין זיקתה נפקעה למפרע לגבי עצמה שהרי עכ"פ החולץ שבא עליה אינו חייב עליה כרת הרי דע"כ לגביה דידיה נפקע איסור ראשת אח וא"כ לא נעקרה הזיקה למפרע ובפרט להסוברים דגם אחין אין חייבין עליה כרת וכן אין קידושין תופסין בה, אבל בשתי יבמות למאן דסובר דבצרת חבוצה או בצרת שיבמה חייבין כרת בין הוא ובין אחיו א"כ אם ייבם האחת הרי איגלאי מילתא דהזיקה נפקעה משל הברתה למפרע ואיגלאי מילתא שלא היתה זקוקה ליבם כלל שהרי חייב עליה כרת משום אשת אחיו כמו אלו לא היתה זקוקה לו, ולכן שואל דבשעה שקידשה היה ספק אם יחלוץ לה ולא יתפסו בה הקידושין האלו או שמא יהלוץ ייבם את הברתה ואז איגלאי מילתא למפרע שהויא לא היתה זקוקה כלל והופסין בה הקידושין ולכן שואל דאפשר שאף אם חלץ לה או בא עליה לא אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שהויא היתה הזקוקה ונפקעין הקדושין אלא אמרינן דהדבר נשאר בספק כמו שהיה בשעת הקידושין ולא אמרינן דהוברר למפרע שהויא היתה הזקוקה ונפקעין הקידושין או דאמרינן דכיון דחלץ לה ובא עליה איגלאי מילתא למפרע שהויא היתה הזקוקה ונפקעים הקידושין שקידשה זה:

חלץ לחברתה בא עליה למפרע חלו עליה קידושין

[ר"ל דשואל ג"כ להיפך אם חלץ או בעל לחברתה אם אמרינן איגלאי מילתא למפרע שהויא לא היתה הזקוקה כלל והראיה שהרי נשארת באיסור כרת על המייבם צרתה ועל כל האחים וא"כ חלים קידושיה למפרע או דילמא הקידושין אינם יכולין לחול למפרע כיון שבעת שקידשה היה יכול היבם לייבמה או להלוץ לה ונשארו השאלות בספק]. ואח"כ אומר הירושלמי אמר ר' שמי כו' שר"י ול' זקנים סוברים שאין קידושין תופסים ביבמה לשוק ומשמע ליה דבכל יבמה לשוק אמרו שאין קידושין תופסים בה ומתרץ ע"ז הירושלמי אלא תמן יבמה אחת והכא שתי יבמות שניא היא איסור יבמה אחת שניא היא איסור שתי יבמות [ר"ל דמתרץ דביבמה אחת כיון שאין בה שום ספק שהויא היא הזקוקה לכן אין תופסין בה קידושין משא"כ בשתי יבמות ומ"ד בין הוא בין האחים חייבין חיבים על הצרה כרת יש לספק אם הזיקה מהצרה נפקע למפרע או לא. ודוק בזה כי האמת כיוונתי בבאור דברי הירושלמי הזה]:

(שם דף ה' ע"ב) **כיצד הוא עושה קושרו כדי שיהא יכול להלך בו מאליו וכו'. עונבו כדי שיוכל להתירו באחת מידיו, כיצד הוא עושה מתרתן בימין ותופסתן בשמאל ושומטת עקב בימין וגוררתן בימין וכו'.**

או"ז הלכות חליצה סי' תרס"ו. איתא בירושלמי כיצד הוא עושה קושרו כדי שיוכל להלך בו עונבו כדי שתוכל להתירו באהת מידה. כיצד היא עושה מהירתו בימין ותופסתו בשמאל ושומטת עקב בימין וגוררת בימין וכו':

(שם ה"ב דף ויו) **אפי' תימא בקיימת תיפתר שאין שם יבם אחר אלא אביה.**

ביד דוד לפסקי הלכות (להג"מ דוד פרידמאן ז"ל) ח"א דף ק"פ ע"ב בהגהה כתב ע"ז דהיכא דאין שם יבם אחר אלא אביה אין מיאונה מועיל לאחר מיתה דהוה כאלו כבר נפטרה מזה הבית לגמרי דהא אינה זקוקה כלל, ולא היה כל מיאונה אלא על צרתה ולכן אינה יכולה למאן, אבל בשיש עוד יבמין אחרים שמועיל מיאונה להפקיע זיקת היבמין האחרים להתירה לשוק כמו"כ מועיל אף להתיר צרתה וכו'.

(פ"ב ה"כ דף ט' עמוד ב) **ויאמר קריה ובן ואב אין לו.**

פי' הרמב"ן ז"ל בחי' ליבמות דף י"ו ע"ב: כלומר לכתוב קרא ומת אחד מהן ובן ואב אין לו יבמה יבא עליה הא יש לו אב אע"פ שאין לה יבם שיבא עליה לא תהא אשת המת החוצה לאיש זר שהרי כשם שהיבם אוסר אותה כך האב אוסר אותה, ואין משמעות הלשון הכתוב שתהא אסורה אלא במקום יבום והיינו בשאין לו אב, ומפרש אלא כי קיומית שמת והניח אשתו מעוברת שלא תאמר אלו שמת והניח אשתו מעוברת שמא אין צריכה להמתין ולידע אם בן קיימא הוא או אינו בן קיימא לפום כן צריך מימר יהדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, פי' כי אצטריך יחדיו למת והניח אשתו של אביו מעוברת.

(שם ה"ו דף י"נ) **יעקב איש כפר נבוריה אול לצור אתון שאלין ליה מהו מיגור בריה דארמייתא בשובתה, וסבר מישרי לון מן הדא ויתילדו על משפחותם לבית אבותם כו' חבוט חבטך דהוא טבא בקלטא.**

בס' **העיטור** (שער שלישי דף נ"ג ע"א) ר' יעקב איש כפר נבוראי שרי הורי בצור למגור בשבתא בן ישראל הבא על הבוהית מהכא ויתילדו וגו' חבוט חבושא דהוא טבא בקלטא:

(שם דף י"ד ע"ב) **יחדו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו וכו'.**

יפ"ע (דף י"ז ע"ב) בירושלמי פ"ב ה"א ושם מקשה מאי צריך קרא פשיטא באין את בשעת כיתת זה הלא פקעה זיקה ומשני דצריכה באופן שאשת אביו של המת היא מעוברת דהו"א דתמתין ע"ש וה"ה דהו"מ לשנויי בדאיכא עוד אח שהוי' בעולמו דלא פקעה זיקה והו"א שזה שנולד אח"כ ג"כ מצי לייבם. אך תי' הירושלמי נצרך למאי דמוקי לק' יח: לר"ש קרא בחד אתא:

(פ"ג ה"א דף ט"ז)

יפ"ע (דף כ"ו ע"ב) ור' יוחנן אמר מתה שני'. בירושלמי הא אמר תחלה לר' יוחנן דמחלק בין שניה לראשונה ואח"כ אמר א"ר יודא היא הדא היא דתימר צריכא לי ולית זיקה כלום פי' דגם הראשונ' אם מתה ס"ל דמותר בשניה וע"כ אמר אחיות אי' טעם מה הן ומשום דזיקה דרבנן אין שייך בה נאמרה וכדמסיק הכא לרבי: אחיות א"י מי שנאן. ה"נ בירושלמי ושם אתמר עלה ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן אי' טעם אחיות יבמות מה הן הילא ר' יוסא בשם ר' יוחנן לא דומה איסור אחיות יבמות לאיסור אחיות שאינן יבמות ועי' לק' ה"ז והוא מבואר דשאינן יבמות היינו שא' מהאחיות נשואה לו אף שמתה אח"כ כיון שהיתה בזיקתה הראשונה אסורה נאמרה עולמית אף שבנפילתה השני' כבר מתה אחותה והאיסור בתחלה היה ע"י זיקה ול"ד לקידש אחיו את אחותה שבשעת נפילה היתה זקוקה לו ולא נאסרה בתחלה וזה הוי תירוץ לקושיתו מהא שקידש אחיו דמותר לדעת חכמים במתה אשתו:

(פ"ד ה"א דף כ"ב עמוד ב) **תלמוד לומר ולא ימחה שמו מישראל את ששמו מחוי יצא זה שאין שמו מחוי יכול תהא מותרת להנשא ת"ל להקים לאחיו שם בישראל שתדע כו'.**

בהידושי הרמב"ן ליבמות פ"א: הני' כאן בירושלמי ת"ל וירא ימחה שמו יצא זה שאין שמו מחוי יכול תהיבם ת"ל להקים שם בישראל עד שתדע וכו'.

(פ"ד ה"ב דף כ"ד)

יפ"ע (דף ל"ז ע"א) מדלא הוכר עוברה לשליש ימי' בירושלמי ה"ב מצייר כגון שבא עליה לאחר ארבעים יום והזכר עוברה לאחר חמשים יום הרי יש כאן שלמים לראשון ומקוטעין לשני ופי' שלמים לענין היכר עוברה דהוי לשלשה חדשים ומקוטעין לשני ג"כ לענין הוכר עוברה דיולדת לז' יולדת למקוטעין וסגי בחמשה חדשים ושני ימים יום א' מסוף חדש הראשון ויום א' בתהלת חדש ז' וחמשים יום הם שליש חמשה חדשים ונגד החדשים החסרים בתוכם לא נהשבו השני ימים העודפים. יהכל להכרת העובר מיירי [ודלא כהפ"מ שפי' על הלידה ול"ד נקט ופירושו לחוץ] והוא כמ"ש לק' בירושלמי הי"א ובנדה פ"א ה"ג אמר רבא שני' היא הכרת העובר שני' היא לידתו דהיינו דאף שילדה לחדשים שלמים הכרת העובר יתכן לפ"ח מקוטעין וכן איפכא ע"כ כאן מצוייר שילדה תוך ז' שלמים מזמן הביאה והוי ט' למקוטעין לראשון שחסר עשרים יום ומ"מ הכרת עוברה הי' לשליש מט' הדשים שלמים ואי בר שבעה הוא ילדה לשלמים והכרת העובר הי' לפ"ח מקוטעין ועפ"ז יש לישב גי' הישנה שבירושלמי ש"מ שהאשה יולדת לחדשים שלמים פי' אע"פ שהכרת העובר הי' שליש לפ"ח מקוטעין מ"מ יתכן הלידה לשלמים וכן מ"ש אח"כ ש"מ שהן שתי יצירות פי' דהכרת העובר והלידה אינם לפ"ח א' או דיש לידה לז' ולידה לט' וע' ב"ר פי"ד במד"ר פ"ד. וש"מ יולדת למקוטעין דהלא חיישינן למקוטעין לט'. ועכ"פ מצייר הירושלמי שהיה ניכר לשליש ימי' ודלא כהבבלי.

(שם ה"ז דף כו) **טעמא דר' יהודה והיה הבכור אשר תלד מקיש לבכור מה הבכור אינו יורש בחיי אביו אף זה אינו יורש בחיי אביו, אי מה בכור יורש לאחר מיתת אביו אף זה יורש לאחר מיתת אביו א"ר זעירה מינה מה הבכור לא יורש בשעה שהוא ראוי לירש אף זה אינו יורש בשעה שהוא ראוי לירש, עוד אינו יורש.**

(או"ז ה' יבום וקדושין סי' תרמ"ב): ז"ל הירושלמי: מ"ט דר' יהודה וכו' מה בכור לא ירש בשעה שהוא ראוי לירש שוב אינו יורש כו', פי' מה בכור אם מת אביו ונטלה אמו הנכסים בכתובתה ומתה אמו שוב לא תהזור לו חלק בכורה אף יבם הואיל ולא באו לו חלק הנכסים אחר מיתת אביו אלא מירושת אביו אינו נוטל כולן אלא אחיו זוכין עמו כמו בשאר נכסי האב.

(שם הי"א דף כ"ז עמוד ב)

יפ ע (דף מ"ב עמוד א) אפי' למ"ד יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין עפ"ז נ"ל לפרש מ"ש בירושלמי כאן הי"א ובנדה פ"א ה"ג מהלפת שמהני

דר' בא תמן הוא אמר שני' היא הכרת העובר כו' והכא הוא אמר הכין [היינו שאמר ר'בא בשם שמואל דאין אשה יולדת כ"א לרע"א יום כו'] ומשני ר' אבא בר זוטרא בשם שמואל כל שהוא בה"י רבה באלף רב"ה. ופי' הק"ע ופ"מ בנדה דשם הוא רבה בה"י והכא הוא רבא באל"ף. ותמוה דאיך יתרץ שמואל שפי' קודם להם על הקושיא רד' בא אר' בא. ונראה בענ"ד פי' הירושלמי בשנציע הירושלמי דשם דאיתא דרבה בר בא [דהוא אבא בר אבא שבגמ' אבוה דשמואל כבברכות פ"ג] הכשיר בילדה לו' מקוטעין ומקשה הירושלמי ואבא בר בא פליג על שמואל ברי' דאמר גבי הכרת העובר שלמים ג"ח ומשני ע"ז ר' בא שניא היא הכרת העובר שני' היא לידתו ואח"כ דמדייק מל' די' חדשה דגם בלידתו בעינן שלמים מקשה שנית ור' בא בר בא פליג על שמואל ברי' ועוד מקשה דר' בא האחרון אדר' בא דאמר בשם שמואל דיולדת לר"א וע"ז משני ר' אבא בר זוטרא בשם שמואל כך שהוא בה"י רבה באלף רבה פי' דדריש הרבה ארבה הה"י של הרבה והאלף של ארבה דאתי להורות דימי הריון של יולדת לז' הוא ה' חדשים שלמים ועוד חדש א' משני חצאי חדשים לפניהם ולאחריהם להשלים חשבון ו' חדשים שלמים שהם ז' מקוטעין כדאמר לעיל שם דבעינן י"ג מן הראשון וי"ז מן האחרון או איפכא וה' חדשים שלמים באמצע וזה שנפרדו ההי לבד והאלף לבד בעבור התחלקם שהחמשה בעינן שלמים והחדש הא' הוא משני חצאי חדשים ופי' בה"י רבה גדל הולד ועוד באלף רבה וזהו תי' לקושיית הירושלמי דהשתא ר' בא בר בא לא פליג על שמואל ברי' דשמואל לא בעי שלמים כ"א בלידת ט' אבל בלידת ז' מודה דלמקוטעים מדרשא דקרא וכדמחלק הכא בבבלי בין יולדת לט' ובין יולדת לז' דלכ"ע למקוטעין ור' בא בר אבא דהכשיר הוא ג"כ ביולדת לז' וגם לא קשה עוד דר' בא אדר' בא וא"ש והפ"מ פי' ע"פ המדרש ב"ר הרבה בגי' רי"ב. ע"ש בפ' כ'. ולא נכון דא"כ גם לז' בעינן שלמים דהא חשבון ז' חדשים הם ר"י ועם ימי הקליטה הוי ריב ואכתי קשה קושיית הירושלמי ולמ"ש א"ש ועמש"ל לז.

(פ"ד הי"א דף כ"ה) **ר' שמואל בר אנייא בשם ר' אחא [ני' הרמב"ן "בשם רב"] הדא דתימר כשאין מחלוקת אצל סתם אבל אם יש מחלוקת אצל סתם לא בדא הלכה כסתם ר' יוסי בר"ב בשם ר' אחא הדא דתימר ביחיד אצל יחיד אבל ביחיד אצל חבמים לא בדא הלכה כסתם.**

פי' הרמב"ן ז"ל ליבמות פ"ד אם שנה רבי סתם ואח"כ מחלוקת יחיד אצל יחיד הלכה כסתם. אבל אם שנה ליחיד סתם ומחלוקת בלשון חכמים בין באותה משנה בין במשנה אחרת אין הלכה כאותו סתם אלא כדברי רבים".

(שם הט"ו דף כ"ט עמוד ב) **אי מה עיני שנאמר להלן שיש בו מיתת ב"ד אף מעיני שנאמר כאן דבר שיש בו מיתת ב"ד א"ר יוסי בי ר' חנינא וכו'.**

לפלא שהשאלה והתשובה באן ובן בהוריות פ"ד ה"ד נעלמו מהתוספות ביבמות דף ט' ע"א ד"ה מה ע"ז שהקשו ותרצו כאן בירושלמי ולא זכרו שמו. (יפה עינים בבלי שבת דף ט' ע"א):

(פ"ה ה"ד דף ל"ב עמוד ב)

יפ"ע (דף נ"ב ע"א): בירושלמי כאן ה"ד לא מוקי לה כר"ע ע"כ מקשה ולא תפסי קדושין בחליצה ומשני שקדשה לשום יבמות כרבי ורבנן שקדשה שלא לדעת כ"ה לפי הק"ע ופ"מ וגירסתם ובירושלמי כתוב אופכא אי כרבי שלא לדעת אי כר"ה במתכוון לקנותה לשום מאמר יבמים. ובאמת לגירסתם קשה לרבנן מאי ארי' אחר חליצה אפי' קודם חליצה שלא לדעת ל"ה כלום ונ' לפי' הגי' הכתובה ה"פ דלרבי דמהני מאמר שלא לדעת מיירי בשלא לדעת דממילא מוכח שהיא לשם יבמות דבקדושין ל"מ שלא לדעת ורבנן בעינן שפירש לשום יבמות ולדעת דשלא לדעת גם קודם חליצה ל"מ ופשוט:

(פ"ה ה"ח דף ל"ד) **ולא שמע דאמר ר' הילא בשם ר' יוחנן ר' נחמיה ור' שמעון ור' ישמעאל אמרו דבר אחד וכו' ק"ו מה אם חליצה פוסלתה מן הכהונה אחד בעולה ואחד חלוצה אין אתיה כלום ביאה שאינה פוסלתה מן הכהונה אחד בעולה ואחד חלוצה אינו דין שלא יהא אהריה כלום. ורבנן אמור בקרובות שלשת וכו'**

גירסת הרמב"ן בחי' ליבמות בבלית פ"ה דף נ"ד ע"ב: ולא שמע דאיתמר אילימא בשם ר' יוחנן ר' נחמי' ור"ש ור' ישמעאל שלשתן אמרו דבר אחד וכו' ק"ו ומה אם חליצה שהיא פוסלתה מן הכהונה אין אהריה כלום ביאה שאין פוסלתה מן הכהונה אחר בעילה אינו דין שאין אחריה כלום, ת"כ"א אסור בקרובות שלשתן וכו'.

(שם פ"ו ה"א דף ל"ה) **אבל אם גמר את הביאה כל עמא מודי שקנה בכל הדברים, אמר ר' מתנייא מה פליגין בבא עליה עודה בבית אביה, אבל אם בא עליה עודה בבית בעילה כל עמא מודי שקנה בכל הדברים. א"ר יוסי מתנייתא אמרה כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר.**

בחי' הרמב"ן ליבמות בבלית פ"ו דף נ"ו ע"א אבל גמר את הביאה כל עמא מודו שקנה בכל הדברים. א"ר יוסי מתניתא אמרה כן כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר. א"ר מתתיא תפתר שבא עליה בבית אביה אבל אם בא עליה בבית חמיה כולי עלמא מודו שקנה כל הדברים. וקשה לי וכי צריך ראיה שהגומר ביאה ביבמתו לדעת קנה כל הדברים. ונ"ל שעל ביאות שגגות אמרו אלא שהיה ר' יצחק בר אלעזר סבור דלא הלק שמואל על הראה של שגגות אבל גמר ביאה אפי' שוגג קנה לכל ומיתי ראיה מכנסה הרי היא כאשתו דכל כניסה במשמע, ור' מתתיא דחי דה במכניסה לביתו, עכ"ל הרמב"ן וע"ש.

(שם ה"ה דף ל"ז עמוד ב)

יפ"ע (דף נ"ט ע"ב) פנוי הבא על הפנוי'. ת"כ אמר פ"א וכ"ה בירו' כאן ה"ה ובפ"ז ה"ה ובפי"ג ה"א ע"ש ר"א בכבאן אך ליתא שם בשלא כדרכה והכא מוכח דגם שלא כדרכה עשאה זונה ובירושלמי כאן סוף ה"ה הדא אמרה כהן שקדש אשה בבעילה אינו כבא על הבעולה ופי' הק"ע מדאמר שלא לשם אישות הא לשם אישות ל"ה זונה מקשה דודאי אין שייך באישות זונה אבל בעולה יתכן דמיקרי והפ"מ פי' דדייק ממש בעילתו בעילת זנות ולא אמר עשאה זונה. ובענ"ד בעילת זנות יותר משמעו דבפעם ראשון עובר הכהן על איסור זונה אלא גראה דקאי על דעת חכמים שבמתני' שם דאין זונה כ"א גיורת כו' ולא ס"ל דבפ"א נעשית זונה בתחלת ביאה דאם נחלק להפריד התחלת ביאה מהגמר א"כ תחשב גם בפנוי' הגמר כביאה שניה ותעשה זונה.

(פ"ז ה"א דף לט)

יפ"ע (דף ס"ו ע"ב). בירושלמי כאן ה"א פליג' דר' יוחנן ור' אלעזר בעבדי צ"ב דר"י אמר מברן אינן מכורין ור"א אמר מכורין ומסייע להו לכ"א מברייתא דת"כ דר"א יוצאין בשן ועין לאיש ולא לאשה ת"כ דר' יוחנן אין יוצאין לא לאיש ולא לאשה ע"ש ושם בפ"מ טעות שכ' על עבדי צ"ב שאין אכילתם בתרומה מה"ת וזה תמוה דאיך יעשו רבנן דזר יאכל בתרומה וענו"י מ"ש בזה:

(שם ה"ג דף ס' ע"ב) **וקשיא כתובה מד"ת ומזון הבנות מדבריהן ודבריהן עוקרין ד"ת כמאן דמר מאליהן קבלו עליהן את המעשרות.**

ביד דוד (בפסקי הלכות ה"א לרד"פ) דף קט"ז בהגהה א' כתב: נראה ברור דזה קושית הירושלמי כתובה ד"ת ר"ל ירושה [או דבאמת צ"ל ירושה] דהבנים הוה ד"ת ומזון הבנות מדבריהם ואיך יש יכולת ביד הבנות שהם זוכות רק מדרבנן להפקיע כח הבנים שהם יורשים ד"ת ונכסים עיקרם ביד בנים וכו' וכקושית הבבלי, וכלשון הזה אומר הירושלמי לקמן בפ' האשה שהלכה ה"ג (עמוד 156) אמרין חזר בו ר"ה [ר"ל ממה דאמר דמזון הבנות גובין ממטלטלין] אמרין ואית כתובה ד"ת ומזון הבנות מדבריהם ודבריהן עוקרין ד"ת [ר"ל דשפיר חזר בו ר"ה דמזון הבנות שהן מדבריהן איך יעקור ירושה שהיא מד"ת דבמטלטלין חשובין הבנים כבר מוחזקין ואין הבנות יכולות להוציא מידם] ומתרץ הירושלמי כמאן דסובר מאליהם קבלו עליהם את המעשרות, דהתנא הירושלמי הוא ר' ישמעאל בר' יוסי משום אביו וזה התנא מוזכר ג"כ שם בירושלמי תני בשם אביו מאליהם קבלו עליהם את המעשרות ואמר יאות מעשרות מדבריהם ומזון הבנות מדבריהם ודבריהם עוקרין דבריהן [פי' דכיון דמעשרות דרבנן סגי בקנין קל כזה לעקור דבריהם ודוק (ע"ש):

(שם ה"ד דף מב)

יפ"ע (דף ס"ח ע"א) (בבלי) א"ה סיפא דקתני ספק. בירושלמי ה"ד לפי' הפ"מ גם שם קאי בפסול כבגמ' דילן. ושם בירושלמי ספק הביא שתי שערות כמו שהביא ב' שערות להאכיל וזה תמוה דאיך יאכיל מספק. ועוד במתני' מבואר דאינו מאכיל ונ' דת"ס הוא וצ"ל כמו שלא הביא ב' שערות להאכיל פי' לענין להאכיל ואינו מאכיל ומשום דס' בן ט' הוא רק הרבותא לפסול דאולינן לחומרא ע"כ אמר ס' ב' שערות הוא לענין להאכיל ומשמעות הירושלמי דס' בן ט' וס' ב' שערות מיירי בגוונא חדא ולא מיירי בבן ט' פסול וס"ל להירושלמי דשומרת יבם לקטן לא פסיל ובן ט' פוסל בביאתו ובן ב' שערות פוסל אף בלא ביאה ונראה להגי' בירושלמי כמו שהביא ב' שערות לפסול [היינו בלא בעל] וכמו שלא הביא להאכיל. ואינו מאכיל אף שבעל ורישא ס' בן ט' לא משבחת לה רק לפסול ולא לענין להאכיל דהלא אינו מאכיל עד י"ג והביא ב"ש ובעל:

(פ"ח ה"א דף מ"ג עמוד ב)

יפ"ע (דף ע"א ע"א) ור"ע האי תושב. גם בירושלמי ה"א מקשה הכי ומתרץ [לגי' הק"ע] דאתי לזוקה עבדים שלא למוהלן אפי' מלן לא יאכלו בתרומה והיינו כשינוי' דהכא ערכי מהול כיון שלא נמול לשם יהדות הו"ל ערל. אך מש"ש בתרומה וכן בהקושי' נזכר לאיזה דבר נאמר תושב ושביר בתרומה קשה הא הך דתרומה מצרך צריכי כדקאמר שם וכאן רק דפסח מופנה ובמכלהא בא פ' ט"ו ג"כ דריש ר' יצחק מהך דתושב ושביר דגבי פסח להביא ערבי מהול ונ' להגיה בירושלמי בפסח תחת בתרומה. והפ"מ פי' ע"פ הגירס' הכתובה למוהלן והיינו דלא טבלו וכמסקנת הגמ' כאן ועמ"ש לק': להטיף ממנו ד"ב. עב"ר פמ"ו דב"ר רפ"ו ירושלמי שבת פי"ט ה"ב כאן ה"א ועמ"ש שבת קלה דלהירושלמי והמדרש המסקנא דבחול כ"ע ל"פ דבעי להטיף ד"ב א"כ ליכא למימר להירושלמי כאן דפליגי בזה דל"פ שם כ"א בשבת והכא אין נ"מ בזה דבגר לכ"ע אד"ש וכיון דבעי על כל פנים הטפת ד"ב הו"ל ערל ע"כ אין לומר כהפ"מ הנ"ל כ"א כהק"ע מד"א ס"ל דל"ב קרא לערבי מהול דמטילא הו"ל בערל:

(שם שם דף מ"ד עמוד ב' **הא בן קטן את מוהלו על כרחו אפילו כבנו של אורכנס.**

בחי' רמב"ן ליבמות (בבלית) ס"ה: הא בן קטן מוהלין על כרחו אפי' בנו של אורכנוס, פי' דזכות הוא לו כדאי' בכתובות:

(שם שם) **ר' חזקיה בשם רבא הא כיני מצא בתוכה תינוק וכו' עבדך איש את מוהלו על כורחו בנך איש אין את מוהלו על כורחו וכו' כההיא דמר ר' הלא בשם ר' יסא הלוקח עבדים ערלים מן הגוים על מנת למהול כאי.**

בחי' הרמב"ן שם ר' חזקיה בשם ר' ביני מצא בתוכה תינוק וכו' עבד איש את מוהלו על כרחו בן איש אין אתה מוהלו על כרחו כההיא דמר ר' הילא בשם ר' אמי הלוקח עבדים ערלים מן העכו"ם על מנת שלא למהלן וכו':

(פ"ח ה"ב דף ט"ו) **כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו מוליד והוא סרים חמה.**

גי' הרמב"ן כאן בחי' ליבמות בבלי דף ע"ה ע"א כל שאין לו ביצה אחת ואינו מוליד זהו סרים חמה:

(פ"ט ה"א דף נ"א)

יפ"ע (דף פ"ד ע"א) (בבלי) חלק שנשא כשרה. במ"נ' שבירושלמי איתא כשר שנשא כשרה ולו אח הלל והוא לדעת האומר הוזהרו כשרות להנשא לפסולין ובירושלמי שם מגי' שצ"ל כמ"ש כאן. כ"ה להק"ע ופ"מ ולש"מ קם גי' הירושלמי במתני' והקשה לי חכם א' להירושלמי הא כל טעם שאין ח"ל מתיבמים ול"א עשה דל"ת הוא משום נזרה אטו ביאה שני' והכא בביאה שני' הלא כבר היא הללה מביאה הראשונה וליכא עלה איסור לאו ולמה לא תתיבם. ואמרתי די"ל משום דגבה ליתי' מצות יבום אין שייך גבה עשה דל"ת וע' כפות תמרים יומא על מאמר גדולה תשובה. דגבי יבום דאמרי' עשה דל"ת אף דגבה ליכא עשה ועל הל"ת גם היא מוזהרת מ"מ משום דעשה דל"ת גבי דידי' הורם הל"ת גם אצלה. ולפ"ז כאן בהלל הלא ליתי' גבי הל"ה רק בדידה ואין שייך להרים הל"ת ומנה משום דידי' דגבי' ליכא עשה.

ובדידה ליפא עשה ולהירושלמי בראה אין קושי' כלל דאיהו ס"ל מדרשא דיבמתו לחליצה ולא ליבום ולא משום גזרה אטו ביאה שני':

(פ"י ה"א דף נ"ה) **ר' זעירא בשם ר' יוחנן צרת סוטה אסורה וצרת גרושה מותרת. שמואל אמר גרושה עצמה מותרת לביחה.**

וכ"ה בסוטה פ"א ה"ב ובבבלי יבמות דף י"א ע"ב א"ר חייא בר אבא ר' יוחנן בעי המחזיק גרושתו משניסת צרתה מהו וכו' היא גופא לא קמיבעיא לי דאמרינן. ק"ו במותר לה אסורה באסורה לא כ"ש וכו' רב נחמן בר יצחק מתני הכי אר"ח בר אבא בעי ר' יוחנן המחזיר גרושה משניסת מהו וכו' צרתה לא קמיבעיא לי דלא אלים ק"ו למידחי צרה אלא כי קמיבעיא לי היא גופה וכו' (יפה עינים שם):

(שם ה"ג דף נה עמוד ב) **שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת.**

יפ"ע (ב"ב דף ל"א) עי' ירושלמי שם ובימות פ"י ה"ג ונ' ששגו המפרשים שם ובכתובות דלפי' הק"ע ופ"מ נשאר הדבר בקושי' וגם כל הענין מבולבל דפלוגתא דרבנן דהכא ורבנן דתמן הוא באופן שנשאת מתחלה ע"פ ב"ד וכמבואר בכתובות שם א"כ מאי מדמי לזה שנים אומרים כו' דהתם הלא באו בב"א. ואיזה דמיון יש זה לזה וכדמקשה דאדרבה מחלפי' שיטתי' דרבנן דגבי שדה לא אמרו כ"א בנעשה מעשה ע"פ ב"ד בראשונה וגבי גירושין אפי' בב"א אמרי לא תצא גם מש"ש דרבנן דתמן כרבנן דהכא היא תמוה דהלא אמר דפליני ובתכ"ד משום ובענ"ד פי' דמבאר ר' חזקי' דכמו דסברי רבנן דתמן בשדה כן רבנן דהכא פי' גבי שנים אומרים מת כו' ושנים אומרים נתגרשה כו'. ואין הפי' דהכא דמערבא אלא כאן פי' רבנן דתמן הכא בענין זה הא דקאמרי לא תצא היינו דוקא שנעשה מעשה ע"פ ב"ד כמו שאמרו בשדה וע"ז אמר ר' יוסי מסתברא דלא מחלפא כו' פי' דמסתברא דקאי נשאת על קודם בוא העדים השניים דאל"כ מחלפא שטתייהו דרבנן דהא גם בשדה מודו דכשבאו בב"א הוא בחזקה קמייתא וע"כ כחזקי' ורבנן דמערבא ס"ל דלעולם תצא:

(שם)

יפ"ע (דף פ"ח ע"א) ואם נשאת לא תצא. בירושל' ה"ג מקשה ממתני' דרבנן דהכא ורבנן דתמן ור' גי' הק"ע ופ"מ ופירושם ולמ"ש הפ"מ דרבנן דתמן הוא ת"ק דהכא דלא מחלק בין מיתה לגרושין ואמרי לא תצא תמוה דעל ברייתא יאמר רבנן דתמן ונראה דכמו רבנן דהכא פירשו דהיינו ר' יוחנן שהיה באי' וס"ל כר' מנחם בר' יוסי בגרושין ולא במיתה כבכתובות כב: ה"נ רבנן דתמן היינו רב שהיה בבבל שכיון דס"ל בעדי מיתה לא תצא אף שבא הבעל א"כ יכולה מכהשתו גם במיתה אין טעם לחלק בין מיתה לגרושין וגם בגרושין לא תצא וקשיא ממתני'. אבל ניסת ואח"כ באו עדים. ה"נ מחלק בירושל' ה"נ ובכתובות פ"ב ה"ב ונראה מזה למאי שאמר שם מקודם דלרבנן דהכא ל"ק ממתני' דזה אינו דהא בניסת ואח"כ באו עדים גם לרבנן דהכא [דהם כר' מנחם בר' יוסי] לא תצא ובמתני' הלא ניסת ואח"כ באו עדים וע"ז יש לגרום האי שינוי' דמירי בניסת שלא לאחד מעדיה דלב"ע תצא:

(שם סוף פרק העשירי דף ס"א) **פשיטא הדא מילתא פחות מבן עשרים שהביא שתי שערות למפרעו הוא נעשה איש וכו' עד סוף הפרק.**

ע"ז כתב ביד דוד בפסקי הלכות הנ"ל עמוד 22. יש לתמוה אחד דקאמר דאם הביא שתי שערות קודם עשרים שנה נעשה איש למפרע באיזה אופן מיירי הירושלמי אם באופן דאינו סרים הלא יסתור כל המשניות דהעיקר תלוי זמן הגדלות בהבאת שערות ועד שתביא הבת שתי שערות יכולה למאן אף שהגיעה לכלל שנותיה ואף כשבעל לאחר שהגיעה לכלל שנותיה ג"כ מן הדין יכולה למאן רק דמחמת הומרא חיישינן שמא הביאה שערות ונשרו וזה זר מאד לומר דאם הביאה שערות זמן רב לאחר י"ב שנה רק קודם עשרים תחשב לגדולה למפרע, ובמשנה דנדה (נ"ב ע"א) קתני תינוקת שהביאה שתי שערות וכו' וחייבה בכל המצות האמורות בתורה הרי דהעיקר תלוי בשערות וקודם שתביא שתי שערות אף דהגיעה לכלל שנותיה פטורה מכל המצות וממאנת ואמאי לא חיישינן שמא תביא שתי שערות קודם עשרים. וסוף דבר ישתקע זאת ולא נאמר. ואם נאמר דהירושלמי מיירי באופן דהוה סרים גם בזה יחלוק על כללי הבבלי בענין זה שכבר הוכחתי לעיל דאם הביא שערות קודם בן עשרים שנה אינו סרים בשום אופן. השני דקאמר הירושלמי בהביא שתי שערות לאחר עשרים ד"ה מכאן ואילך נעשה איש אם הכוונה משעה שמביא השערות תמוה מאד ההא ק"ל דבעת שנעשה בן כ' וסרים נעשה ג"כ גדול, ועכ"פ מבן כ' ואילך הוא גדול אף שלא הביא עדיין השתי שערות. ואם נימא דכוונת הירושלמי מכאן ואילך מעת שהוא בן כ' וא"כ בע"כ צ"ל דפליגי בשנת עשרים אם נעשה גדול למפרע בשנת י"ג ובאיזה סברא נחלקו כיון דנעשה גדול ע"י סימני סרים בבן כ' אינו נעשה גדול למפרע מאיזה טעם נעשה גדול למפרע כשהביא שתי שערות בשנת כ'. מ"ג אם נחשב הוא סרים בע"כ צ"ל דשנת עשרים כלאחר עשרים ובלאחר עשרים אומר הירושלמי שאינו נעשה גדול למפרע, ואם הוא אינו סרים וא"כ שנת עשרים כקודם עשרים וקשה כל מה שהקשיתי על הירושלמי בדבריו דקודם עשרים, יעוד יש להקשות כו' ע"כ נ"ל לגרום בירושלמי כך, פשוט הדא מלתא פחות מבן עשרים שנעשה סרים (ר"ל סרים אדם) נעשה גדול למפרע [פי' מבן י"ג שנה ויום אחד ואילך] מה פליגין בבן עשרים שמואל אמר למפרע נעשה איש רב אמר מכאן ואילך הוא איש [פי' דפליגי בנולדו בו סימני סרים בתחלת שנת עשרים ואח"כ הביא שתי שערות] שמואל אמר למפרע נעשה איש [פי' מתחלת שנת עשרים דסובר שמואל דשנת עשרים כלאחריו דהא בשנת עשרים לא קתני יום אחר] ורב סובר דמכאן ואילך הוא איש פי' משעת הבאת שערות דלא נעשה סרים דרב לטעמיה דסובר בנדה (דף ס"ז ע"ב) דכולה פורקא מע"ל ואף בשנת עשרים צריך ג"כ שיהי' עשרים ויום אחד לכן לא נעשה סרים בהתחלת עשרים ומכאן ואילך הוא איש, והא דפליגי בהביא שתי שערות היא לרבותא דשמואל אף שאח"כ הביא שתי שערות והכל בתוך עשרים ע"ז לא נפיק מתורת סרים בזה, וכעין זה כתבו התוס' יבמות (דף פ"א ד"ה ולאחר מכאן וכו'). מתניתא פליגא בין על דין בין על דין, הסרים אינו נעשה בן סורר ומורה לפי שאין בו הקפת זקן ויתרו בו שמא יביא שערות בתוך שלשה חדשים [פי' דמקשה על שניהם הא דדברי שניהם בבן כ' שנולדו בו סימני סרים נעשה גדול מכאן ואילך ואפי' יביא שתי שערות אח"כ לא איכפת לן וחשיב גדול וסרים מכאן ואילך וא"כ יכול להיות בן סורר ומורה שיתרו בו משעה שנעשה גדול ואח"כ שמא בתוך ג' חדשים יביא שערות ויהיה ראוי להקיף זקן] ומתרץ הירושלמי כמ"ד אין מתרין על הספק. ניחא למ"ד אין מתרין על הספק ברם מ"ד מתרין על הספק תפתר במאן דלא ייתי שתי שערות [פי' בנעשה סרים בתוך י"ג שנה דהיינו בידי אדם כגון שניתקו או מיעכו גידיו וכיוצא בזה אבל ע"י לידת סימני סרים אינו יכול להעשות סרים בתוך כ' וכשכ"ל] ואותו לא יביא שערות לעולם [ודע דהירושלמי סובר דאם הביא שתי שערות בתוך ג' חדשים נעשה בן סורר ומורה ואם לא הביא שתי שערות בתוך שלשה אינו נעשה בן סורר ומורה אף שהוא גדול משעה שנעשה סרים ועתה הוא בתוך ג' חדשים, אבל הבבלי וכו'. מתני' פליגא על שמואל בן תשע שנים ויום אחד בן י"ב שנה ויום אחד [פי' רישא דהך משנה קתני דינים בכן תשע שנים ובבן י"ב שנה וכוונת הירושלמי על כל הפרק] כמה דתימר בבן תשע ושנים עשר מכאן ולהבא] [פי' דבכך אלו השנים מכאן ואילך הם נידונים כן לא בהתחלת השנה דהא קתני בהו ויום אחד] ודכותיה בבן כ' שנה שלא הביא שתי שערות מכאן ואילך הוא נעשה איש [פי' דגם בן עשרים מכאן ואילך לאחר עשרים נעשה איש ולא בהתהלה] מה עבד לה שמואל פתר לה סמוך לעשרים שנה [פי' דמפרש המשנה סמוך לעשרים שנה דמכאן ואילך הוא נעשה איש ולא דמי לכל הנך דקתני ברישא דבהנך דרישא קתני בהו ויום אחד משא"כ בהסיפא דלא קתני בהו ויום אחד וכמו שאמרו בבבלי נדה שם אותם החולקים על רב בזה ודוק.

(פי"ב ה"ו דף ס"ט) **שלח איתיתיה ושאל לו א"ל רקה דם מדו א"ל אם יש בו צחצוחית של רוק כשר, הגידמת במה היא חולצת בשניה וכו'. א"ל ולמה לא אגיבתינין וכו' וטפח רוחי עלי וקרא עליו אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה מי גרם לך להתנבל בר"ת על שנשאת בהן עצמך.**

(או"ז ה' חליצה סי' תרע"א): ושלח רבי אויתיה א"ל גידמית במה היא חולצת א"ל מי כתיב וחלצה ביד חולצת בשיניה. רקקה דם מהו א"ל מי כתיב וירקה רוק אם יש בו צחצוחי רוק כשר וכו' א"ל הנה הן בידך אלא אמאי לא אגיבתונין כו' וטפח רוחי עלי ונתקיים בי אם נבלת בהתנשא מי גרם לי להתנבל על שנתנשאתי בהם:

(פי"ג ה"ב דף ע') **איזהו לדעתה עבד לה גנון ומלבשין לה קוזמירין וכו'**

(באו"ז ה' מיאון סי' תרע"ו) בירושלמי איזהו לדעתה עבדין לה גננא ומלבישין לה גוזמיזין וכו' ופי' ר"ח וגם בערוך גוזמיזין בל' יון עדיין של זהב נתונין על הענק ותלויין על חזה שלה".

(פי"ג ה"ב דף ע"א) **מה חלוקין על ר' חניה בן אנטיגנוס, מן מה דמר ר' יוחנן איזו היא קטנה שהיא צריכה להתגרש כל שנותנין לה גיטה ודבר אחר עמו והיא מוציא אותו לאחר זמן. הדא אמרה חלוקין על ר"ח בן אנטיגנוס.**

ביד דוד (פסקי הלכות) ח"א דף ע"א ע"א כתב ע"ז [פי' הירושלמי לדעתי כך הוא איזו קטנה שהיא צריכה להתגרש אם בעלה רוצה לפיטרה כל שנותנים לה גיטה וד"א עמה והיא מוציאה אותו לאחר זמן פי' שמבהנת בין גיטה לד"א שיודעת ענין הגט והקדושין או יכול להיות שנתקדשה לדעתה ואם רוצה לצאת צריכה מיאון ואם בעלה רוצה להוציאה צריכה גט אבל אם אינה מבחנת בין גיטה לד"א אינה יודעת עסקי נשואין כלל ואינה צריכה גט אם בעלה רוצה להוציאה דהוה כזנות בעלמא. הרי מבואר בירושלמי דאף דפליגי על ר"ח בן אנטיגנוס סברי דצריכה להבחין בין גט לד"א ומ"מ נשמע דר"ח בן אנטיגנוס פליג ומוסיף שתהיה כפעוטות הרי נתבאר דהגירסא בקטנה לענין מיאון כפעוטות ומ"מ נשמע השיעור להתגרש בקדושי אביה הוא שיודעת להבחין בין צרור לאגוז וע"פ הכונה שכתבתי לעיל וכן הוא מבואר בירושלמי דניתין דלהתגרש בקדושי אביה צריכה שהדע להבחין בין גיטה לד"א והוא השיעור הנאמר בירושלמי יבמות הנ"ל לרבנן דפליגי אר"ח בן אנטיגנוס. וז"ל הירושלמי בגיטין פ"ו ה"ב, ניסת היא ולא אביה קטנה אביה ולא היא ניסת בין היא בין אביה [פי' שניהם אין יכולים לקבל הגט כיון שיצאתה מרשות האב, כן פי' הר"נ שם דברי הירושלמי] אם יש בה דעת היא ולא אביה. איזו היא קטנה שיכולה להתגרש אמר ר' יוחנן כל שנותנים לה גיטה ודבר אחר עמו והיא מוציאה אותו לאחר זה, כ"נ לגרום בהירושלמי דהגירסא שלפנינו שצריכה להתגרש והוא לענין מיאון כמשכ"ל בתך דיבמות הנ"ל אין לו ענין הכא כלל, ונראה שנשתרבב הלשון מהירושלמי דיבמות הנ"ל וכאן צריך לגרום כמ"ש. והכונה דאם מבחנת בין גיטה לד"א הוא זמן שיכולה להתגרש בקדושי אביה והוא הוא הזמן שסוברים רבנן דר"ח ב"א לענין קדושין שתצטרך למאן שכן אמרה ר"י בירושלמי דיבמות הנ"ל (עי"ש).

(שם ה"ד דף ע"ב עמוד ב) **ר"י בשם ר' ינאי אין בה משום זיהום כהונה, ואין ב"ד מזהמין אותה.**

ביד דוד לפסקי הלכות (סי' שמ"ב ה"א דף קפ"ג ע"ב) כתב ע"ז [ונראה דקאי על הך בבא דנתן לה גט והחזירה ומיאנה שלא נזכר בהמשנה דינה לכהונה וקאמר הירושלמי דמותרת לכהונה דאילו על בבא דרישא במיאון גרידא הא מפורש זה בהמשנה ומה חדוש היה בזה] הרי מבואר דמיאון דידיה שלאחר הגט אם ההזירה מבטל הגט גם לענין כהונה:

(שם ה"ה) **ר' יוחנן בשם ר' ינאי אין בה אלא משום זיהום כהונה ואין ב"ד מזהמין אותה.**

ביד דוד הנ"ל צ"ל וב"ד מזהמין אותה [ולפנינו כתוב בהירושלמי ואין ב"ד מזהמין אותה ואין לו הבנה] נראה דקאי על הסיפא שגירשה הוא בגט ונישאת לאחר ומיאנה בו וע"ז יאמר הירושלמי דבה"ג נפסלת לכהונה ג"כ דדוקא מיאון דידיה מבטל גט דידיה להתירה אף לכהונה משא"כ במיאון דחבריה אינו יכול לבטל גט שלו להתירה לכהונה כנ"ל בהבנת הירושלמי, וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפי"ו מה' א"ב ה"ח דקדק לכתוב הך דינא דמאון מבטל הגט להתירה לכהונה דוקא במיאון דידיה אבל במיאון דחבריה לא הזכיר דינה לכהונה ומוכה דסובר דאסורה לכהונה. וסתמתי בזה כדעת הרמב"ם ולא כהטור אהע"ז (סי' ו') שסובר דאף מיאון דחבריה מתירה לכהונה ולא כהר"ש שם (סי' י"א) שסובר שאף מיאון דידיה אינו מבטל גט דידיה לכהונה, שהירושלמי הזה מבואר כשיטת הרמב"ם הנ"ל:

(פי"ד ה"ב דף ע"ו עמוד ב)

יפ"ע (דף קי"ד ע"ב) ע"ב שני אחין א' חרש וא' פקח. עי' ירו' בה"ב א"ר יוחנן לית כאן על ראשה אית כן על סופה מה אית כן על ראשה כשהיה חרש בעל חרשת פקח בעל פקחת אבל אם היה חרש בעל הפקחת פקח

בעל חרשת הדא הוא דתנינן דבתר דבתרה ונלאו המפרשים בבאורו ועניו"י וגם פירושו דחוק ובעגד"נ דה"פ דהנה ברישא בשני אחים חרשים או ב' אחים פקחים חסר בבא א' חרש שנשא הרשת ואחיו פקח בעל פקחת ונשלם את"כ שני אחים א' חרש וא' פקח כו' וזהו לית כאן על ראשה אית כאן היינו מה שחסר ברישא נשלם. אך על סופה מה אית כאן שהסר הך דינא חרש. נשא פקחת ופקח חרשת איך הדין בנכריות וזהו על ראשה כשהיה חרש כו' פי' דראשה דסיפא כו' נמצא אבל חרש בעל פקחת כו' ליתא וע"ז אמר דצריך להגי' ולמיתני' לבסוף:

(פ"טו ה"א דף ע"ז עמוד ב) מאן דלא נישאת לא נישאת, ר' אייבו בר נגרי וכו'.

גי' הרמב"ן (בהדושיו ליבמות דף ע"ה ע"א) מאן דלא נישאת לא תנשא, אמר ר' איבו בר נגרי וכו':

(שם שם) היא אמרה על מטתו מת ואני אומר למלחמה הלך. היא אומרת על מטתו מת, והוא אומר למלחמה הלך סבורה להתיר א"ע.

באו"ז ה' עגונה סי' תרצ"ג: היא אומרת על מטתו מת והוא אומר למלחמה הלך סבורה להתיר א"ע. ואם הגירסא כמו שכתובה צריך לפרש סבורה להתיר א"ע דאינה נאמנת כיון שעד מכחישה שבמלחמה מת, מיהו אם התירוה להנשא על פיה לא תצא מהיתרה הראשון כדעולא, ומת על מטתו אמרינן בגמ' דידן דמהימנא, ושפי נראה דגרס היא אומרת במלחמה מת ואינו על מטתו מת, סבורה היא להתיר א"ע, והיינו דומיא דרישא. ולישנא דסבורה משמע שאנו מאמינים אותה לומר מת כיון שידענו שממקום שלום באת וכו':

(שם ה"ג דף ע"ח עמוד ב) ר' אחא בר יעקב בשם רב יהודה.

יפ"ע (ב"מ דף ל"ט ע"א) קאי עמש"ש מקודם מטלטלין אין בהן משום נכסי רטושין, וע"ז אמר דקמה לקצור ג"כ כמטלטלין, וג' להגיה נטושין במקום רטושין והיינו דין שבויין בלא שמעו בו שמת דלרשב"ג מורידין קרוב ומתחלה אוצרין כמטלטלין ומפקידין ביד נאמן וכן בקמה לקצור, ובזה סר תמיהת הש"ק ד"ה המטלטלין שתמה על הרמב"ם והשו"ע בדין יצא לדעת ע"ש והגה"ל לא מיירי הירושלמי שם מיצא לדעת ועי' ירושלמי סוף פ"ד סוף הל"ח דשם משונה הגי' והגי' הק"ע כביבמות ע"ש:

(שם ה"ה דף ע"ט עמוד ב) מה בין שניה מה בין ראשונה, ראשונה לא עשו בה דבר זה אצל חברתה כלום.

בחי' רמב"ן (ליבמות בבלית דף קי"ח ע"א) הגי' מה בין ראשונה מה בין שניה ראשונה לא היו דבריה אצל חברתה כלום:

(שם ה"ו דף פ' עמוד ב) האיש מכחיש את האשה, ניתני עד אומר מת ואשה אומרת לא מת אשה אומרת מת ועד אומר לא מת, תני דבית רבי כן.

גי' חי' רמב"ן שם האיש מכחיש את האשה והאשה מכחשת את האיש כלומר כעד ועד דמו, ואקשי נתני עד אומר מת וכו' ומפרק תני דבי רבי כן. וה"נ מסתברא דהא איתא בכלל כל מקום שהאמינה תורה עד אחד קרי כאן שנים, דהא נמי האמינוה:

(שם ה"ט דף פ"א) ר' ירמיה בשם רב כאן בשנשבע כאן בשלא נשבע.

יפ"ע (ב"מ דף ל"ו ע"א) אוקימתא דנשבע קשה דא"כ גם בסיפא אמאי לא יתן לזה ולזה, ובבלי ב"ק ק"ג ע"ב מחלק ג"כ בין דאישתבע אבל האי מתני' לא מוקי כאן בהכי רק משום דלצי"ש מודה ר' טרפון וסיפא מוכח דמיירי בדיני אדם מדנקט תבעוהו אבל לאוקימתא שנשבע אין הוכחה דסיפא מיירי בלא נשבע וי"ל דרישא ע"כ מיירי שנשבע כבר ונפטר בשבועתו ע"כ אינם תובעים אותו רק ע"י הודאתו מתחייב וסיפא שתובעים אותו והפקדון עדיין בידו לא שייך שנשבע כבר ונדון עתה לפי טענתם בזה:

(פ"טז ה"ג דף פ"ג) וצלוב על הצלוב.

גי' או"ז וצלוב על הצליבה:

(שם ה"ה דף פ"ג עמוד ב) איזו היא מתבוין ר' יוחנן אומר כל שמזכירין לו אשה, רשב"ל אומר כל ששואלין אותו והוא משיב. אמר ר' חגי לריב"ל זכור רבי בשלישי וכמה זקנים כל שהיו מתריסין כנגד ר' הושעיה ביד למעבד כהדה דרשב"ל והוא לא מקבל עליו.

באו"ז הלכות עגונה סי' תרצ"ג כתב: ובירושלמי יבמות גרסינן איזהו מתכוין וכו' זכור רבינו בל' שנים שהיו מתריסין כנגד ר' הושעיא כדי לעשות כרשב"ל והוא לא קבל עליו, ובגמרא דידן משמע דר' יוחנן מחמיר ולא מכשר אלא במסל"ת ורשב"ל מקיל ולא פסל לעכו"ם אלא בנתכוין להתיר לכן צריך לפרש הירושלמי שרבי יוחנן אפי' אין שואלין לו אלא שמזכירין לו שם האשה שמת בעלה לא הוי מסל"ת. ומיהו בבוכת והן אמרו איה חבירנו מודה ר' יוחנן דהוי עדות. ולרשב"ל כ"ש דאתי שפיר נפי הא דפריך והא איה חבירנו קאמר, אבל בירושלמי [סוף מסכת יבמות] גמי מעשה דפונדקית גרסינן ר' יוחנן אמר [בירושלמי שלפנינו הגי' ר' אחא בשם ר' חנינא] עשו אותה כחיה שנאמנה על (יותר) [אחר] ר' שמואל בר סיסרטא אמר עשו אותה כעכו"ם שמסית לפ"ת. חד אריבטוין בעי קומי ר' מנא לית הדא פליגא על רשב"ל דאמר כל ששואלין אותו והוא משיב, פי' דאיה חבירנו היו שואלין אותו והיינו מתכוין להעיד דאינו ערות. א"ל [בירושלמי שלפנינו "לית כן"] כהדיה דר' שמואל בן סיסרטא איה לן ברם כהדיה דר' יוחנן [גי' "ירושלמי "אית לן כהדיא דמר ר' חנינא] דאמר עשו אותה כחיה שנאמנת על (יותר) [אחר], פי' דר' יוחנן אפי' שואלין אותו איה חבירנו דלא הוי מסל"ת נאמנת דומיא דחיה דנאמנת כדאי' פרק בתרא דקדושין (דף ע"ג ע"ב) ושמעה משום שהיתה מראה פנים לדבריה במקלו ובתרמילו. ובגמרא דידן אוקימנא לפונדקית במסל"ת והיינו כר' שמואל בר סיסרטא:

(שם ה"ח דף פ"ד) אין בודקין עדי מיתה בחדישה וחקירה.

ביד דוד (בפסקי הלכות) דף קל"ט ע"ב כתב ע"ז: נ"ל שהברייתא השנויה בירושלמי אינה אותה ששנויה בבבלי (סוף יבמות) דבבלי שקיל וטרי אם צריך לבודקן בדו"ח, והראי' דקאמר מר מדמה לה לד"מ כיון דאיכא כתובה למישקל ומר מדמה לה לד"נ כיון דשרינן אשת איש לעלמא וזה שיך על כל עדי נשים ואדרבה אעדי מיתה מתפרש בדוחק דהא איכא נעילת בה"ג דלא שכיח ועוד על עדי מיתה דקיימינן ביה הא ניתרת אף בע"א ומה יועיל בו דו"ח אף אם נדמנו לד"נ הא אינו בר הזמה כיון שהוא אחד וכן אין לדמותו לד"מ משעם דאיכא כתובה למישקל דהא באומרת תנו לי כתובה אף להנשא אין מתירין אותה [לדעת הנ"י בשם הריטב"א אף בע"א] אלא דהעיקר דפלוגתייהו בכל עדי נשים כגון בעדי קדושין וגירושין ונהלקו כמ"ש בפנים לראות עיקר המסתעף מזה, ואף דבעדי מיתה העיקר להתירה עכ"ז אין לנו להחמיר בזה יותר משאר עדי נשים. ובירושלמי נחלקו אם רצה להחמיר לדרוש ולחקור אם רשאי וזה דוקא בעדי מיתה. וזה המשך הירושלמי שם במשנה ירושלמית הגירסא ר"י בן בבא אומר בישראל עד שיהיה מתכוין להעיד ר"ל שיכוין דבריו, ובגמ' שם ר"י בשם רב אין הלכה כריב"ג בישראל ומיליהון דרבנן אמרין כן דמר שמואל וכו' בשם ר' ייסא אין בודקין עדי מיתה בדו"ח [ר"ל דעדי מיתה אף אם רצה להחמיר אין בודקין] מעשה באחד שבא להעיד לפני ר"ט וכו' נ"ל דכאן צריך להיות המעשה הראשונה הנזכרת בהבבלי שלא דרש ר"ט כלל להשיא את אשתו ואח"כ צריך להיות המעשה השניה דדרש ר"ט ובדק העד ושואב הירושלמי אי משום מה בכך, ר"ל אולי לא נחלקו בזה כלל רק שאין קפידא בכך ויכולים לעשות כמו שירצו וע"ז משני הירושלמי אשכחן תני אין בודקין עדי מיתה בדו"ח דלא כר"ט ר"ל דר"ט פליג בסיפא וסובר בודקין ומדנחלקו בסתמא משמע דמאן דסובר אין בודקין אסור לבדוק עדי מיתה ומאן דסובר בודקין סובר דצריך לבדוק ואנן קיי"ל כמ"ד אין בודקין וכו' (עיי"ש):

(שלהי יבמות דף פ"ד עמוד ב) מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני, ר' ירמי' אמר משיאין את אשתו, ר' בון בר כהנא אמר אין משיאין את אשתו וכו' מתניתא מסייע לר' ירמי' ע"פ עדים ולא ע"פ כתבן ולא ע"פ מתורגמן ולא עד מפי עד ועכשיו אין משיאין עד מפי עד ודכוותה ע"פ כתבן וע"פ מתורגמן משיאין ומחניתא מסייע לר' בון בר כהנא, יפה בח העדים מכח השטר וכו שהעדים שאמרו מת פלוני נהרג פלוני משיאין את אשתו, מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני אין משיאין את אשתו.

(הרמב"ן בחדושיו ליבמות דף ל"א ע"א גרס (תחת "ועכשיו אין משיאין) "ועכשיו הלא משיאין)".

(או"ז הלכות עגונה סי' תרצ"ו) מביא את הירושלמי הנ"ל בקצת שנויים וכתב ע"ז ונראה לי דה"פ מצאו כתוב בשטר אני ראובן עד שמת שמעון ר' ירמי' אומר משיאין אשתו מתוך עיגונא, דמתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלה ומייתא לה תלמודא מברייתא דמדברי תורה אין משיאין עד מפי עד, ואפ"ה נהגו להשיא עד מפי עד משם עיגונא, ה"ה שיש לנו להשיא ע"פ זה השטר אע"ג דלא ידע ממנו ראובן החתום על השטר דמד"ת לא שרינן לה אפ"ה משום עגונא התירו. מיהני' מסייעא ליה לר' בון בר כהנא דתניא יפה כח עדים מכח השטר וכו'. ונראה בעיני דהלכה כר' בון בר כהנא דהואיל והברייתא מהניא בפירוש כוותיה אבל ברייתא דר' ירמיה לא מסייעא ליה אלא מדיוקא:

רוח זקנים לירושלמי כתובות

(כתובות פ"א ה"א דף א' עמוד ב) לא פסק אחד פסק אנוסה פסק פתוחה מדברי תורה להחמיר. א"ר יוסי וכו' שתי פסקות פסק אנוסה פסק פתוחה וכו'.

(באו"ז הל' יבום וקידושין סי' תרפ"ו) הגי': לא פסק אחד הוא פסק אנוסה פסק מפותה פסק מד"ת להחמיר. א"ר יוסי וכו' שני פסיקות הן פסק אנוסה כפסק מפותה וכו'.

(שם שם דף ב)

יפ"ע (דף י"א ע"ב) **ע"ב** ואין להם טענ' בתולים. בירושל' ה"א אמר עלה דהיינו לכתובה אבל לקיומה אסור ותמוה דאיזה פסק סוטה שיך בזו שהיא בחזקת בעולה מן הראשון וע' מל"מ ספי"א מה' אסורי ביאה שתמה כעין זה עמ"ש בירושל' שם גבי בוגרת והש"ק ה"א ד"ה אבל כ' משום דשוי' אנפשיה חד"א ולא נחה עדן דעת בזה דכיון דטבעה כך דפתחה פתוח במאי שוי' חד"א עד שראיתי להשדה יהושע דכ' דמירי במכחשתו אבל בטענה משום בגרות אין לאסרה וכן י"ל במן הנשואין:

(שם שם דף ב' עמוד ב) אבל לקיומה אינו רשאי משום פסק סוטה וכולהון מן ההיא דא"ר הילא בשם ר' אלעזר.

(באו"ז שם): אבל לקיומה אינו רשאי משום פסק סוטה, וכלהן מן ההוא דא"ר אילא בשם ר' יוחנן:

(שם שם)

יפ"ע (דף י"ב ע"א) מקומות מקומות יש. עי' ירושל' ה"א ובש"ק שם דלהירושל' גם ביהודה במקום שמיחדים איכא טענת בתולים וזואת נהגו ביהודה משמוש שאנו חוששין שמא תביא דם ממקום אחר. וביהודה משבחת ט"ב בשלא טענה עליו שהוא בעצמו שיבר בתולי' ולא ס"ל להירושל' מקומות מקומות יש כדס"ל לאביי. ועי' ירושל' ה"ה ששם מבואר שביהודה היו מכניסין הארוס לארוסתו במטוון לבועלה בשביל ההגמון בשעת הגזרה שלא תבעל לו תחלה ותמשך אחריו בעשותו אותה כלי וא"כ אפשר שבעת ההיא היו מעידין העדים למשמש וא"כ א"ש דל"צ למיכר מקומות מקומות יש:

רוח זקנים כתובות פרק אב

(פ"א ה"ו דף ו') **המן תנינן היו בה כומין ועודה בבית אביה האב צריך לבביא ראיה ר' לעזר שאל לר' יוחנן מתניתא דר"ג ור' אליעזר דלא כר' יהושע.**

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"ב) דף קס"ה א' גרס מתניתין דר' יהושע דלא כר"ג ור"מ [ולפנינו כתוב בהיפך ואין לו הבנה] [ר"ל דר"א לטעמיה דאמר בבבלי כתובות (דף ע"ה ע"ב) דתבר מי ששנה זו לא שנה זו דרישא דעודה בבית אביה אתיא כר"י דלא כר"ג] א"ל ד"ה היא שניא היא מומין שדרכן להתודד [ר"ל דמומין חלוקין מטענת בתולים דבט"ב איכא חזקה הגוף שבע"כ בתולה נולדה והשנוי נעשה ע"י סבה מקרית משא"כ במומין הרבה מומין יש שיכול להיות שנולדה עמהם וכן הרבה אף בנולדים אח"כ בפועל אבל בכח יכול להיות שהיו בה משעה שנולדה ר"ל שמתחלת לידתה נולדה הדושה באופן זה אשר במשך מן השנים יולד בה מום זה ובה"ג שהחזקה לא היתה רק על זמן משך מה וגם בתחלתה לא נתחזקה רק על משך מה לא שייך לומר אוקמה אחזקה שבזמן מאוחר נתקלקלה החזקה מאחר שאנו מסופקים עד תחלת החזקה אם הוחזקה להתמשך משך רב כזה או לא, וכיון שאין כאן חזקת הגוף המכוייע אזי אזלינן בתר הראשית שנמצא בו המום, והירושלמי אינו מחלק בין כבר נגמר הקנין וצריך לבבלי ובין עוד לא נגמר לגמרי שזה מסקנת הבבלי משמיה דשמואל ואינך אמוראי לא חלקו בזה או שסוברים אמוראי דירושלמי דגם בכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה מקה טעות לגמרי ויבטלו הקידושין ג"כ].

(פ"ב ה"ב דף י' עמוד ב)

יפ"ע (דף כ"ב ע"ב) א"ר יוחנן שנים כו'. בירושלמי כאן ה"ב וביבמות פ"י ה"ג איתא פלוגתא בין רבנן דתמן ובין רבנן דהכא דרבנן דתמן ס"ל דלא שני בין מיתה בין גרושין ורבנן דהכא שאני בין מיתה לגרושין ומטעם דמיתה אינה יכולה מכחשתו ועמ"ש ביבמות שם דרבנן דתמן הוא רב שבבבל דס"ל דגם במיתה יכולה מכחישתו כמ"ש ביבמות פת. ובירושל' שם פ"י ה"ה ובפט"ז ה"ד. ור' יוחנן הוא רבנן דהכא והוא כר' יוחנן דהכא וכפי' דבא לקמן ועמ"ש ב"ב לא: בבאור הירושלמי שם וביבמות שם בארתי באופן אחר דקאי ר' חזקי' ארבנן דמערבאי ותמן היינו בדין שדה ופי' דגם רבנן דהכא דמערבאי ס"ל דלא תצא אם באו עדים לאיסור אחר שנשאת וקשי' ממתני' דאיתא תצא וע"ז משני דהא דלא תצא היינו בניסת לא' מעדי' אבל לאחר תצא ולרבנן דבבל לא תצא גם בנתגרשה משום דאין סברא לחלק ביניהם ובפנ"א הארכתי בזה:

(שם שם)

יפ"ע (דף כ"ו ע"ב) במיחש לזילות' רבי דינא. בירושל' תלי לה בפלוגתא דבין רבנן דתמן ובין רבנן דהכא המבואר ביבמות פ"י ה"ג וכאן פ"ב ה"ב בשנים אומרים נתגרשה כו' דלרבנן דתמן לא תצא כיון שנעשה ע"פ ב"ד בעדות ברורה ה"נ אין מועיל שנים אחרים לפוסלו ולרבנן דהכא דאמרי תצא מועיל עדות השניים לפוסלו ופלוגתא דר"א ורשב"ג פי' הפ"מ דרשב"ג ס"ל דמועיל ע"א במקום תרי ותרי ורוחק גדול הא תרי כמאה ונ' דלהירושל' מוקי לה ג"כ בע"א המכשיר תחלה והא דבעי ר' יוחנן ערעור שנים ולהירושל' גם ע"א סגי לפסול נגד א' כמש"ל הוא משום דקשי' א"כ מ"ט דר"א דאין מועיל אה"כ עד המכשיר אח"כ הא הו"ל שנים נגד א' ולזילותא דב"ד לא חייש הירושל' בע"א ועי' ירושל' ב"ב פ"ג ה"ד פלוגתא דר"נ בר יעקב ורב במעשה ב"ד ע"פ שנים דרב ס"ל דנחשב בחזקה שלא להוציא ממנו אבל בע"א ל"ה חזקה והכא איכא נגד מעשה ב"ד חזקת כהונה ועכ"ז ס"ל לר"א כרבנן דתמן דאלים מעשה ב"ד ע"י שנים הפוסלים ול"מ עוד ע"א להצטרף עם הראשון להכשירו והא דלא פליגי בשנים הוא משום דבבאו הפוסלים תחלה גם רשב"ג מודה דאבד חזקתו והכא בבא ע"א המכשיר תחלה ס"ל לרשב"ג דלא אבד חזקתו דס"ק כרבנן דהכא דמעשה ב"ד ל"ה חזקה ור"א ס"ל כרבנן דתמן דחזקת מב"ד אלימא לאבד חזקת כהונה שלו ועתו' מ"ש בשם הריצב"א:

(פ"ב ה"ג דף י"א) **תני וכן העדים שהעידו בין לטמא בין לטהר בין לרחק בין לקרב וכו' עד שלא נחקרה עדותן בב"ד אמרו מבדין היינו הרי אלו נאמנין משנחקרה עדותן בב"ד אמרו מבדין היינו אינן נאמנין. רשב"ל אמר עשו העדים החתומין על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד. הן אומרים כתב ידינו הוא ואחרים אומרים כתב ידן הוא תני ר' חייה לא מעלין ולא מורידין. א"ר יוסי מתניתא אמרה כן אם יש עדים שהוא כתב ידן או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר אינן נאמנין. הן אומרים כתב ידינו הוא ואחרים אומרים אינו בתב ידם א"ר מנא נעשה כשטר שנקרא עליו ערער, א"ר יוסי ובלבד בשטר שנקרא עליו ערער ונתקיים בב"ד.**

(או"ז שו"ת דף ק"ה סי' תשמ"ה) בירושלמי פ"ב דכתובות: וכן העדים שהעידו בין לטמא בין לטהר בין לקרב בין לרחק וכו' עד שלא נחקרה עדותן בב"ד אמרו מבודין היינו הרי אלו נאמנין, פי' מדלא קתני מבדין היינו אלא מבודין היינו משמע שאומרי' מעושין היינו מתחילה לשקר. משנחקרה עדותן בב"ד אמרי מבודין היינו אינן נאמנין, רשב"ל אמר עשו עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן. א"ר יוסי מתניתין אמרה כן אם יש עדים שהוא כתב ידן [או שהיה כתב ידן] יוצא ממקום אחר אינם נאמנים. פי' הא דקתני כמי שנחקרה עדותן היינו שנחקרה עדותן ונמצאת מכוונת שאינם מבחישין זה את זה. דאי נחקרה דקתני שהעידו האמת פשיטא שאינם יכולים לומר מבודין היינו. ואמר מבודין היינו מה שאמרנו אינם נאמנים, אבל קודם לכן נאמנין מיגו דאי בעו הוו מכחשי אהדדי ונמצאת עדותן בטילה מאליה, ואתא רשב"ל לאמר דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד ונמצאת מכוונת ואינם נאמנים לומר שוב מבודין היינו, ואע"פ שאין כ"י יוצא ממ"א וגם אין עדים שהוא כתב ידן, כדמשמע לבאורה מדקאמר ר"י מתני' אמרה כן אם יש עדים כו' או שהיה כ"י כו' א"כ רשב"ל מתני' קאמר, אלא וודאי כשאין כ"י יוצא ממ"א איירי רשב"ל והיינו דקאמר ר' יוסי מתני' אמרה כן דכל היכא שהוחזק השטר שוב לא מצי לומר מבודין היינו, ותנא דמתני' דהוחזק ע"י כתב או ע"י עדים ואתא רשב"ל להוסיף על מתני' ואע"נ דליכא לא כתב ולא עדים אלא שהובא לב"ד וקראוהו ב"ד וליכא למיחש לאחריני ששמותיהן בשמות של א"ו הרי הוחזק בב"ד ותו לא מהימני לומר מבודין היינו, אבל היכא דליכא כ"י יוצא ממ"א ולא הובא לב"ד וקראוהו בה מודה רשב"ל דיכולין לומר מבודין היינו ויכולין כמו כן לומר לא חתמנו מעולם כההיא דפ"ב דכתובות דף י"ח ע"ב דתנן העדים שאמרו כתב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו וכו' ע"ש:

(שם שם)

יפ"ע (דף י"ט ע"ב). ובאו שנים מן השוק. בירושל' ה"ג איתא כהא"ג שבאו שנים בפני העדים מהשטר ואומרים שאין זה כתב ידם והן אומרים כתב ידינו אמר ר' מנא נעשה כשטר שקרא עליו ערעור ופי' הפ"מ שצריך לקיימו בב"ד וקשה מאי מהני קיום ב"ד שיעידו עוד עדים הלא התרי דמכחישין ואומרים אין זה כתב ידן הם כמאה ואולי קיום ע"י דמיון לשאר שטרות הו"ל ברור גמור גם נגד עדים ואמרי' דהעדים טעו בסביעת עינם: (דף כ' ע"א) אלא משטר שקרא עליו ערעור. ה"נ בירושל' ה"ג ע"ש רב אסי כבאן רק התם איתא ר"א אמר אפילו לא נתקיים בב"ד א"ר אילא טעמ' דר"א כיון שהוחזקו העדים להיות חתומים בשטר כמו שנחקרה עדותן בב"ד והוא לשיטת הירושל' דבעינן קיום משלשה שטרות הו"ל חזקה ורב אסי דבעי קיום ב"ד הוא בקיום משטר זה לבד כמ"ש בשו"ע ח"מ סי' מ"ו ס"ז ונ' דהאי שלשה שטרות שבירושל' אה"כ קאי על החזקה שהזכיר מקודם ומצורף האי שטר שמקיימים אותו לחזקה ואתי' כתלמודא דידן משתי כתובות או משתי שדות וא"צ לחילוק שב' הש"ך דהירושל' מיירי בשטרי הלוואות ע"כ בעי ג'. ואודא לה תמיהתו על הפוסקים שלא חלקו בזה דלהנ"ל גם הירושל' מיירי משני שטרי שדות כהבבלי. והנה ברי"ף הגירסא אין מקיימין משטר שקרא עליו ערעור אלא אם הוחזק בב"ד ותמה בזה הרא"ש סי' ט"ו ע"ש ועי' בש"ק ד"ה א"ר אסי שהקשה להרי"ף במאי פליג ר"א בירושל' אר' אסי. וי"ל עפמ"ש הש"ך סי' מ"ו ס"ק כ"ה שפי' לרש"י הא דבעי היינו באין מכירים חתומות הדיינים המקיימים כיון שנשתתק הערעור אות הוא דאמת ונכון השטר. ולפ"ז י"ל בפי' הירושל' להרי"ף דאדרבה ה"פ דרב אסי אמר אין מקיימין את השטר משטר שקרא עליו ערעור אא"כ הוחזק בב"ד היינו שיהיו גם חתימות הב"ד ידועים ור"א אמר אפי' לא נתקיים בב"ד הידועים רק סתם קיום שטר ג"כ מועיל אף שלא ניכר חת"י המקיימים ור' אילא מסיק טעמיה כיון שהוחזקו היינו ע"י שנשתתק הערעור:

(שם ה"הדף י"ב ע"ב) **ר' יודן בעא אשת איש היתי ונתגרשתי במקום פלוני ובאו שנים ואמרו לא נתגרשה אשה במקום פלוני מכחישין הן אותה.**

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"ב) דף רנ"א כתב ע"ז: [ר"ל דשאר כיון שאין אנו יודעים שהיא א"א אלא על פיה נאמנת גם להכחיש העדים ולומר שנתגרשה או אפשר דהוה כמיגו במקום עדים דקיו"ל דלא אמרינן ובקדושיה הא מודה היא בעצמה ושאלת הירושלמי אם הפה שאסר הפה שהתיר דינו כמו מיגו ולא אמרינן לה במקום עדים כמסקנת הגמרא בב"מ (דף פ"א ע"ב) וב"ב (ל"א ב') וכתובות (כ"ז ב') ושארי מקומות או אפשר דהפה שאסר הוא הפה שהתיר עדיף טפי ממיגו ומועיל אף במקום שמכחיש עדים דכל אדם יש לו נאמנות על דברים של עצמו אף נגד מאה עדים או שמסופק בזה גופא אם אמרינן מיגו במקום עדים שהרי בבבלי נחלקו בזה רבה ואביי].

(שם ה"ו דף י"ג)

יפ"ע (דף כ"ג ע"א) לרב שמן בר אבא. ה"ג בירושל' לר' שמעון בר בא ושם איתא דנסב לקדמיתא ומיתת להנינא ומיתת למה בגין דשקרון ח"ו לא שקרון אלא מן חטאת דחנני' בן אחי ר' יהושע שעבר את השנה בח"ל ועי' ק"ע ופ"מ הגר"א בלקוטים שבסוף ברכות בשנ"א כ' שבא עליהן נכרי קודם ג"ש להשבון חנני' ע"כ אמרו שהורו' אנו. ובאמת היה לאחר ג"ש מקשה הא בסנהדרין פ"א ה"ב נדרים פ"ו ה"ח איתא דר"י בן בתירה השיב מעשה חנני' [בנדרים פי' הק"ע ופ"מ ר"י בן בתירה ובסנהדרין פי' הפ"מ חנני' בעצמו השיב] וקם ורכב סוסי' הן דמטא מטא הן דלא מטא נהגין בקלקול ע"ש וא"כ לא קם השבון חנני' וגם במקומי' שלא הגיע או הרוכב לשנה שאח"כ נודע להם ואיך יתכן שבזמן אה"כ יטעו בחשבון חנני' ועוד איך נוציא דבה עליהן ואנו רואים שהירוש' חפץ בהצדקן ע"כ בחרתי בפי' הק"ע שמזרעו היו כמ"ש ביפ"ע סוף ברכות רק שט"ס שם וחסר תיבת מזרע וצ"ל שמת [מזרע] חנני' כו' וי"ל ע"פ פי' הפ' יוחסין בירושל' שם דר' נתן היה עם חנני' [והפ"ד אות ח' פי' שהי' נכד חנני'] יתכן דר' נתן הוא ר' נתן בר אבא שנזכר במ"ק פ"ג סוף ה"א והיה אחיו של שמואל דהוא ג"כ בר אבא ואחתי' שכ' שם י"ל שהיתה של שמואל ולא של ר' נתן שלא היו מאם אחת או דגרסי' אחתי' בסה"ד גבי שמואל וגבי נתן ע"כ לא היה ר' נתן אבל במותה ולפ"ז י"ל שבאשר שאחיו של שמואל היה מסייע לחנני' ע"כ הגיע עונש לבנות שמואל שהיו ממשפחתו:

(שם ה"ז דף י"ג ע"ב)

יפ"ע (דף כ"ו ע"א). ה"ק החולק תרומה בנכסי אביו. בירושל' כאן ה"ז איתא אני אומר תרומה נפלה לו מאבי אמו כהן ולפ"ז החשש הוא בזר ולא בבן גרושה ומשמע דלא מוקי לה במוחזק לכהן וצ"ל דלא חש הירושל' לדלמא אקרי ויהבי ליה משום דמיירי בחילוק גרנות דשם מקפידין ועוד יתכן עפמ"ש בשטמ"ק דהגמ' מפרש והחולק תרומה כו' לא קאי אריישא דמיירי במע"ר ה"נ י"ל להירושל' דריישא מיירי בחשש בן גרושה וכבנמ' דילן וסיפא מיירי בתרומה ומחשש זרות:

(שם ה"ה דף י"ד) **ר' חייה בשם ר' יוחנן אין ערער פחות משנים.**

יפ"ע (ב"ב דף ל"ב ע"א) בירושלמי כתובות פ"ב ה"ח ר' חייא בשם ר' יוחנן ובפנ"א כתבתי דחלוק בזה הבבלי מהירושלמי דלהירושלמי מועיל ע"א לפסול גם אח"כ נגד ע"א שהכשיר מקודם משום דל"ח לזלותא דב"ד כ"א מטעם שכבר נעשה ע"פ ב"ד וזה דוקא בשני עדים כמשמעות ל' הירוש' א"כ משכחת לה ג"כ ערעור חד רק דמ"מ מוקי למתני' בערעור שנים דרא תקשה א"כ דמיירי מתני' בערעור חד מ"ט דר"א וע"כ בערעור תרי ומשום דס"ל לר"א דאין מצטרף עם הראשון משום שלא באו בב"א והו"ל חד נגד תרי ורשב"ג ס"ל דמצטרף ולהבבלי אין מועיל כלל ערעור חד אף במקום קול' נגד א' המכשירו מקודם משום זלותא דב"ד ועפ"מ שפי' דרשב"ג ור"א פליגי או מועיל ע"א במקום תרי ותרי וזה דבר תמוה ובענ"ד נ' כנ"ל:

(שם ה"ט דף י"ד עמוד ב) **ר' אימי בשם ריב"ל.**

כאו"ז שו"ת סי' תשמ"ז הגי' כאן ר' אמי בשם ר' יוחנן:

(פ"ג דף טז עמוד ב) על דעתיה דנתן בר הושעיה דאמר מישלם ניחא על דעתיה דר' יוחנן דאמר התרו בו לוקה ואם לא התרו בו משלם פתר לה מזיד [בלא] בהתראה על דעתיה דר' שמעון בן לקיש לא שנייא הוא שוגג הוא מזיד הוא התרו בו הוא לא התרו בו פתר לה כר' מאיר דאמר לוקה ומשלם אמר ר' חנינה קומי ר' מנא ואפילו יסבור רשב"ל כל מתניתא דר' מאיר קרייה דר' מאיר והכתיב איש כי יאכל קודש בשגגה אלא מיסבר סבר רשב"ל חומש קרבן ואפילו תימר חומש קרבן קרן קרבן וכו'.

(או"ז פסקי ב"ק פ"ט סי' תכ"א—תכ"ב) על דעתיה דנתן בר אושעיא דאמר משלם ואיזו לוקה ניחא על דעתיה דר' יוחנן דאמר אם התרו בו לוקה ואם לאי משלם פתר לה מזיד בלא התראה על דעתיה דרשב"ל כר' מאיר דאמר לוקה ומשלם אמר ר' חנינא קומי ר' מנא ואין יסבור רשב"ל כר' מאיר כל מתני' ר' מאיר קראי ר' מאיר והכתיב איש כי יאכל קדש בשגגה והמישיתו יוסף עליו אלמא מיסבר סבר רשב"ל שהחומש קרבן ואפי' יסבור שהחומש אינו קרבן קרן קרבן וכו':

(שם ה"ו דף כ')

יפ"ע (מבוא דף ט"ו ע"א) שהרי אשתו היא למה נאמר. ה"נ קאמר עילא בירושלמי כתובות פ"ג ה"ו ומוכיח מזה דאם גירש יחזור כדאמר עולא הכא ושם ר' חייא ג"כ מדייק כן רק דדריש לאשה הראויה לו לג"ש לאונס ומקשה שם אי מה מש"ר אשה הראויה ומשלם קנס אף אונס אשה הראויה לו ומשלם קנס ולא משני מידי ופי' הק"ע ופ"מ דחוק ומוקשה ע"ש ובענ"ד נ' דתיכת אי ט"ס וה"פ דמפתה אינו נותן קנס כ"א כשאינו כונסה ואונס גם כשכונסה ע"כ במפתה אין סברא שעשה תדחה ל"ת דהלא הברירה בידו ליתן קנס ולא לישאנה כבכתובות מ. לו מדעתו אבל באונס שמוכרח לישאנה הי"א דהו"ל כעשה וסברא דאי אמרה ל"ב לא ס"ל להירושלמי ע"כ אמר דמג"ש ידעי' לה ממש"ר דהתם ודאי הראוי' שנשאה כדת. וס"ל לר' חייא דאם גירש יחזור ידעי' מכל ימיו ועולא ס"ל דלהא דלא לדחי העשה ל"ת ל"צ קרא משום דאי אמרה לא בעינא מי איכא נעשה כלל כבבלי כתובות מ. ולו תהיה אית לזה דאם גירש יחזור ויש לישב בזה קו' התוס' בכתובות שם אי סברא היא ל"ל קרא ולו תהיה הראויה לו דאפשר דס"ל שם כעולא דלו תהיה לאם גירש יחזור וא"ש:

(שם שם)

יפ"ע (דף נ"ד ע"א). בת אנוסה. עמש"ל ל"ט ע"ב מהירושל' דפ"ג ה"ה ושם איתא דבמפותה פשיטא ליה דלית לה תנאי בנן נוקבן ובעבור שזה היה לפלא בעיני המפרשים דהלא מפותה כותב לה כתובה ע"כ הנ' הפ"מ דאית לה ואכתי קשה מש"ש ואין תימר תריהון צריכה נשאול בנות אנוסה ומפותה כו' ואמאי יהיה בזה אבעי' ופפק כלל במפותה ועפ"מ וק"ע ונוע"י שפירושם דחוק גם אחרי הנתהם ובעב"ד נ' דא"ש הגירסא כאשר היא לפנינו ובמפותה פשיטא לי' מתהלה דלית לה תנאי בנן נוקבן דהיינו הבת שנולדה מביאת פתויו דבה לא שייך תנאי בנן נוקבן שנולדה קודם כתיבת הכתובה ואין תימר דגם בה יש סברא דיש לה בתנאי כתובה מאחר שנשאת לו מפותתו יש לשאול בהרוייהו ומסיק דכל האבעי' באנוסה היא לרבנן ולריבר"י פשיטא ליה וה"נ במפותה יש להסתפק גם לר"י בר"י משום דנולדה טרם כתיבת הכתובה ולמען לתקן הלשון דקאמר פשיטא ליה דהיינו באנוסה לריבר"י:

(פ"ג ה"ז דף כ"א עמוד ב')

יפ"ע (דף מ' ע"א). בשיטת ר"ע רבו. בירושל' כאן פירש המפרשים דחוק מאד גם אחר הנהתם ובענ"ד נ' לבאר בהגה"ה קטנה תחת אומר שצ"ל אימר ואוה דמתחלה מוקי ר' יוחנן כר"ע ומקשה א"כ מפותה נמי ומשני ר' ירמיה בשם ר"א שמחלה לו. וכי יש מוחל דבר שאינו ברשותו [דס"ד שהוא לאביה] ומשני ביתומה. ומקשה וכי יש מוחל דבר שאינו ברשותו [ותלי לה בסברא שאינה זוכה בקנס עד העב"ד ולקמן פ"ד ה"א פלוגתא דר' יוחנן וריה"ל] רבא בשם רב חסדא בבושת ופגם היא מתניתי' וע"ז דחי ר' מנא אמר האונס חייב בכל מפותה פטור מן הכל [פי' דמשמעות הייב ופטור הוא בכל] ר' אבין אמר שמאי בעי [פי' דשמאי הוכיח בהוכח] נגד רב חסדא] האונס חייב ומפתה פטור האונס חייב בכל ומפתה פטור על הבושת ופגם וחייב בקנס והא ר"ע אומר [צ"ל אימר וה"פ א"כ דלא קאי פטור כ"א אבושת ופגם מאין הכריח ר' יוחנן דבשיטת ר"ע אמרה ר"א דלמא] האונס חייב בבושת ופגם ופטור מקנס [בצ"ל וכ"ה להנהתם] ומפתה פטור מן הכל והדא ריה"ג היא והיינו דא"כ א"ש גם לריה"ג דמקנס פטור בין באונס בין במפתה ורק חיוב בושת ופגם ביניהם דבאונס חייב דהירושל' ס"ל דגם ריה"ג לא פטר כ"א מקנסי ומפתה פטור דמחלה וע"כ מדמוקי לה כר"ע ס"ל דחייב היינו בכל וכן פטור הוא מן הכל ומוכרח דמוחל גם דבר שאינו ברשותו והוא כפסק השו"ע ומוכסם לדינא:

(פ"ד ה"ד דף כ"ז עמוד ב')

יפ"ע (דף ל"ג ע"א) דלאו בני התראה ניניהו. בירושל' לקמן פ"ד ה"ד איתא דאוכא מ"ד דבעי התראה ובירושל' מבות פ"א ה"ד איתא עדים וזממין א"צ לקבל התרוי' וליכא שם חולק ובענ"ד נ' לפרש הך דפ"ד כאן דה"פ דמקשה ר' יוסי לר' יונה על דעתך דאת אמר קנס אינו מתחייב במש"ר עד לבסוף היינו שיוזמו עדיו א"כ אמאי לוקה ומאה סלע בשלשה ונהרגים בעשרים ושלשה אחרי דחד דין הוא וע"ז משני כמ"ד עדים וזממין צריכין התראה פי' דדינם ליהרג אינו כ"א בשהעידו שהתרו בה ואילו לא התרו בהן [צ"ל בה] ע"כ אין דינם א' דלמלקות ומאה סלע ל"ב שיעידו שהתרו בה ע"כ גם שהתרו בה דין הבעל בג' שלדינו א"צ דרישה וחקירה בהתראתן ודין העדים בכ"ג וש"ש אפי' על דד' יוסי ליה היא מקשי' פי' הא מלקות לפ"ע אין חיובו כ"א בסוף וע"כ הטעם דאין דינם שוה לענין ההראה בה וזה שכיום א"ר אבמרי מאן דמר דוכן פי' דתמה על מאי דאמר כמ"ד הלא כן הוא לכ"ע דאין עדים וזממין נהרגין עד שיעידו שהתרו בה ורצו להחייבה מיתה ולפ"ז ליכא גם בירושל' מ"ד דעד"ז צריכין התראה שיתרו בהן

(פ"ו ה"ד דף ס' עמוד ב')

יפ"ע (דף ס"ו ע"א) בשמים כו' ה"ה בכספים. בירושל' ה"ד עשו הניית בשמים כהניית בכספים ועי' ק"ע ופ"מ ולא ידענא למה לא פירשו דקאי אבשמים שהכניסה לסחורה וכבאן וכ"מ לקמן פ' מי שהיה נשוי ה"ג דארשב"נ א"ר יונתן שנהגו בערביא שהיא גובה מן הבושם ומן הגמלים. והוא כלק' גמליא דערביא וה"נ בושם הוי לסחורה וה"נ כאן בירושלמי לענין הוספה שליש ומ"ש אח"כ בירושל' עשו הניית פ"ו כהניית כספים נ' דצ"ל הניית פ"ו כתניית כספים וכפי' הפ"מ שאם התנו ביניהם שאם לא תלד לו בנים לזמן כך וכך הוי תנאי ממון:

(פ"ז ה"כ דף ס"ד)

יפ"ע (דף ע' ע"א) בישראל יום א'. במשנה שבו' ושל' ה"ב חדש א' גם בסיפא ועי' תוספות וכיון דמשועבד לה ה"נ מקשה בירושלמי הלכה א' ומשני כמאן דאמר מזונות לאשה אינו ד"ת ועש"ק שם שהקשה מקומם שאני עושה לפיך כדמקשה הכא דהא גם מע"י הוי דרבנן ותירוצו דחוק גם דברי המה"פ תמוהים ואכמ"ל ובענ"ד נ' לישב עפמ"ש הש"ך ביו"ד סי' רל"ד בשם כמה פוסקים דקומם שאני עושה לפיך הו"ל דבר שא"ב ממש ואין חל הנדר מה"ת רק מדרבנן ואם כן ל"ק קו' הגמ' מקומם שאני עושה דהתם הוי נדר דרבנן מהני שעבוד דרבנן להפקיעו משא"כ במדיר הנאה דהו"ל נדר ד"ת ל"מ דרבנן להפקיעו והגמ' דמקשה כן הוא לשיטת הבבלי נט. דמוקי למתני' קומם שאני עושה באומרת יקדשו ידי לעושיהם וא"כ הו"ל נדר מה"ת ושפיר קשי' לי' דחזינן דגם דרבנן מועיל לעקור ד"ת אבל להירושל' לא מצינו אוקימתא זו באומרת יקדש ידי ע"כ הו"ל נדר דרבנן ול"ק מהתם דשעבוד דרבנן מפקיעו וא"ש הירוש' בפשיטות וער"ן מ"ש בישוב ד' הרמב"ם שלא הביא אוקימתת הגמ' באומר צא מע"י וע"פ דבריו ג"כ יש לישב הירושל' הנ"ל כמובן ועמ"ש בס' קול ארי' הנדפס דט"ז ואכמ"ל: תוס' ד"ה המדיר עי' רש"א ובש"ק ר"פ ובירושל' שם משמע כדברי התוס' שהדירה:

(שם ה"ז דף מו עמוד ב) **תני שומא שיש לה שיער בין בגדולה בין בקטנה בין בנוף בין בפנים ה"ז מום.**

ביד דוד (פסחה"ל ח"ב) דף קמ"ו כתב ע"ז: גירסת הרב ז"ל בין קטנה ובין גדולה בין בפדחת ובין בפנים ה"ז מום והגירסא שלפנינו אינה מתאים עם הבבלי דנקט גבי מומי נשים בעומדת על פדחתה:

(שם שם) **שאין בה שיער בפנים מום בנוף אינו מום בד"א בקטנה אבל בגדולה בין בפנים ה"ז מום.**

ביד דוד הנ"ל ושאין בה שער בפדחת מום בפנים אינו מום בד"א בקטנה אבל בגדולה בין בפנים בין בפדחת ה"ז מום כן נראה גי' הרב ז"ל ועלי' בנה שיטתו:

(שם ה"ח דף מ"ז) **אתא עובדא קומי ר' ירמיה בכופיח וכפפו, ואתייא דרב בשאין בו ודרשב"ג בשנולדו בו.**

(באו"ז ה"א שו"ת תשס"א): אתא עובדא קמי ר' יוחנן בכיפח וכפפו, פי' וכפאו, כיפח הוא מין שחין (בבכורות דף מ"ה ע"ב) ואפ"ה סמכו אד"ר יוחנן, וכפאו להוציא בו ואתיא דרשב"ג כשנולדו. פי' כיון דמספקא לן במתני' אי בנולדו או בהיו בשהיו בו עבדינן כרבנן אבל בנולדו עבדינן כרשב"ג, וכל היכא דהזינן פלוגתא בגמרא דידן ועובדא בירושלמי סמכינן אירושלמי:

(פ"ה ה"ח דף מ"ט)

יפ"ע (דף פ' ע"א) ומ"ש מהיורד בו' שלא ברשות. בירושל' ה"ח מקשה מיורד ברשות דשמין לו בעדית היינו בהשבח או לגירס' כארים ומקשה מזה על ר' אסי דאמר שאין לו כ"א בהפחות. ומשני מתנית' בנטיעה ורד' אסי בבנין פי' דנטיעה מיקרי ברשות בשדה העשוי' ליטע אבל בנין הוא שלא ברשות ומקשה לא כן א"ר בא בשם רב חייא בר אשי אפי' לא אכל אלא מלא חותלות והיינו תמרים מנטיעת דקלים וא"כ גם מתני' מיירי בנטיעה א"ל כאן שאכל כאן שלא אכל ונדחקו המפרשים בבאור זה דהא רב אסי קאי על סיפא שלא אכל וסיפא דומי' דרישא בנטיעה גם פי' הנו"י דחוק ונ' בענ"ד דהיינו הא דאית לעיל כיון שהוציא מהקרן לא מגרע אכילתו להפסיד יציאותיו רק בזה מחלק דכיון שההוצאה שעשה הי' ממעות האשה מיקרי שלא ברשות ושאני מיורד ברשות ומוציא משלו לטובת חברו משא"כ כאן שנאכל משלה מהקרן מסתמא לא הסכימה לעשות הוצאה ממעותי' בדבר שאין בטוח שיהי' לשבח ע"כ נדון כאן כיורד שלא ברשות:

(פ"ט ה"ו דף נ"ה)

יפ"ע (דף פ"ו ע"א) על העתיד לבא. בירושל' ה"ו פליגי ר' יונה ור' יוסי בהך סיפא אי קאי על הרישא באופן שלא פטר אותה מיורשיו או על הסיפא גם בפטרה מיורשיו דרבי יונה דס"ל דאף שפטרה בפי' מיורשיו מ"מ על האפוטרופוס שנעשית את"כ ל"מ פטור דידי' מצי קאי זאת על סיפא אבל ר' יוסי דס"ל דבסיפא דפטרה מיורשיו ג"כ מהני גם על האפוטרופי' שנעשית את"כ ע"כ יפרש דקאי על רישא: בין מיתה לקבורה. בירושל' שם לר' יונה דמפרש סיום המשנה קאי אסיפא קשיא ליה מאי אצטריך למיתני ואין משביעין אותה על העבר דזה פשיטא דעל מה שבחייו פטורה כיון שפטרה גם מיורשיו ע"כ מפרש על העבר היינו בין מיתה לקבורה אבל לר' יוסי דס"ל דבגוונא דסיפא גם להבא אין משביעים אותה וסיום המשנה קאי אריישא י"ל דעל העבר קאי על זמן שבחיי הבעל אף שלא פטרה מיורשיו ויש רבות' בזה ומ"מ מודה ר' יוסי בדין בין מיתה לקבורה מצד הסברא כדאית' בירושל' שם ומובא בתוס' ד"ה ואפי':

(סוף פ"ט דף נז עמוד ב')

יפ"ע (דף צ' ע"א) אר"ה ל"ש אלא מנה. בירושל' כאן ס"פ ג"כ פלוגתא זו ר"ה ור' ירמיה ורב חסדא ח"א לכתובה ולא לתנאין היינו תוספת כתובה וה"א אף לתנאין ופי' הק"ע דקאי אגר או קטן שבמתני' אך מהירושל' דמאי פ"ו ה"ב וקק' פי"ב ה"ב מוכח דקאי אמגרש את אשתו והחזירה והכא בבבלי בהחזירה משמע דלכ"ע גובה התוספת שהי' להק"ע:

(פ"י ה"ב דף נ"ט)

יפ"ע (דף צ"א ע"א) כשם שמרובין ונתמעטו. ע' ירושל' כאן ה"ב ופי"ג ה"ג וב"ב פ"ט ה"א דמסיק דשמין להם משעה הראשונה והכא בה"ב מכריח זאת מהא דאמרי' בשם רבנן דלכן צריפה בשלא חלקו פי' דשם אית' במת א' מן האחין של כת בני הכתובה המְהֻבה דכל האחים יורשים חלקו גם מבני כת השני' ומוקי לה אף בשלא חלקו משום דמיד זכו בהם היורשים וזכה הנעדר בחלקו בחייו ונופל לירושה לכל האחים אלמא דשמין משעה הראשונה:

(פ"יא ה"ד דף ס"ד) **ר' אייבו בר נגרי ר' אימי כשם שקנסו בה כך קנסו בו לייידא מילה שאם קידשה בליטרא של זהב שהוא מאבד את הכל.**

ביד דוד (בפסקי הלכות) ח"א סי' קנ"ד בהגהה כתב ע"ז: פי' דבשניה וקטנה מפסיד כסף הקידושין עיי"ש במפרש. וכן נראה מדברי האלפסי שם ואף שהרמב"ן בחידושיו לב"ב (דף קמ"ה ב') הביא בשם הגאונים שקטנה

רוח זקנים כתובות פרק יא–יג

שמיאנה מחזרת בסף קידושין נ"ל לומר דהנאונים אמרו דבריהם בקטנה שמיאנה מן האירוסין והירושלמי איירי בקטנה שנישאת שממאנת לאחר נשואיה וכו' והמרדכי נראה שאינו מחלק בין ארוסה ממאנת לנשואה ממאנת ועי' מ"ש בשו"ע אה"ע (סי' נ') ובב"ש סק"א, וצ"ע על דבריו מהירושלמי דהכא, ואולי מפרשים הגאונים הירושלמי הזה על שניה, אך בהאלפסי בכתובות משמע שמפרש לה גם על קטנה שאינו גורס שם בהירושלמי קודם כמו שקנסו שם אמורא אחר משמע שקאי על קטנה. גם מ"ש שם בדין השניות יותר תמוה מן הירושלמי הזה, ואולי מפרשים הירושלמי על קטנה, ובדרך זה כשם שקנסו אותה אם ממאנת להפסיד כתובתה כך קנסו אותו אם מגרשה ליתן לה כל כסף קדושיה אבל זה דחוק מאד שאין זה שייך לקרות קנס ועוד דאף כתובה קיו"ל כשמואל דיש לה. ודוחק לומר שהירושלמי סובר כרב דקטנה שיוצאת בגט אין לה כתובה וצע"ג. עי"ש:

(פי"ב ה"ג דף ס"ה)

יפ"ע (דף קי"א ע"ב) שיעמדו בלבושיהם. בב"ר פצ"ו וירושלמי כלאים פ"ט הלכה ג' כאן פי"ב הלכה ג' פלוגתא ר' ורבנן דר' ס"ל דיא כמה דאינש אזיל הוא אתי ורבנן ס"ל דאתי כמה דאזיל ועי' ב"ר פ"ק ופדר"א פל"ג ובב"ר פצ"ה מייתי ראיה משמואל בעת שהעדהו שאול והוא עושה מעיל שכן לבש בחייו שנאמר ומעיל קטן כו' ובאגד"ש פ"ו איתא כסות היורדת עמו עולה עמו לעת"ל וע"ז מייתי הך דשמואל ושאול שהוא ראיה לדעה החולקת ונראה דהכר שם הך מ"ד החולק וס"ל דלא אתי בתבריכין וע"ז קאי הראיה ועי' תוס' ד"ה בלבושיהן וקצרו מלהביא דעת רבנן שבירושלמי שמוסכם עם הבבלי.

(פי"ג דף סח עמוד ב) **מי שהיה נתון במדינת הים ואמר יתנו אלו לבניו בנותיו בכלל אם בשעת מיתה אמר ינתנו אליו לבניו אין בנותיו בכלל.**

(באו"ז פסקי ב"ב פ"ט סי' ק"ס) כתב הגירסא בירושלמי פ' שני דיוני גזילות מי ששלח ממדינת הים ואמר יתנו אלו לבניי בנותיו בכלל ואם בשעת מיתה אמר אלו לבניי אין הבנות בכלל:

(שם שם) **מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנם את אשתו חנן אומר איבד את מעותיו וכו' אמר ריב"ז יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי.**

יש להבין משל ומליצה של ריב"ז וכוונתו באמרו הניח מעיותיו על קרה"צ ולא אמר פשוט יפה אמר חנן איבד את מעותיו כלישונו של חנן וכמ"ש ברישׁ פרקין יפה אמר חנן לא תשבע אלא בסוף, כעין לשונו של חנן, ונראה שיש בדבריו בנותן טעם לשבח לדעת חנן. וזה שנראה לענ"ד בזה. שיסוד המחלוקת של חנן ובני כה"ג הוא באומדן דעתו של המפרנס, אי אמרינן דאדעתא דבעל נחית שיגבה מעותיו ממנו כשיחזור ממדינת הים, וא"כ הוי כמבריח ארי מנכסי חבירו, שיפרנם את אשתו של חבירו שהוא חייב לזונה. ולכן איבד את מעותיו. או אמרינן דאדעתא דאשה נחית והוא גובה ממנה והיא נפרעת מבעלה. וסברי בני כה"ג דאדעתא דאשה נחית שהיא לפניו ולאו אדעתא דבעל שהלך למדינת הים. וחנן סבירא ליה דסתמא אדעתא דבעל נחית ולאו אדעתא דידה שבבר הוא יודע שאין לאשה זו נכסים שיהא נפרע מהן אלא מבעלה ולא מסיק אדעתיה לומר שתחייב היא בהן כדי שתוכל לגבות מבעלה ולהגבותו דלאו כולהו אינשי דינא נמירי, אלא סתמא אדעתא דבעל נחית (כ"ז לשון הר"ן נדרים ל"ג ע"ב עיי"ש) הלכך איבד את מעותיו. ואתא ריב"ז לחזק את דעת חנן בטעם לשבח שנתן בהמשך שהמליץ לזה. דהנה איתא בילקוט שה"ש ה' (סי' תתקצ"ד) ברח דודי אימתי ביום שחרב בהמ"ק ודמה לך לצבי מה הצבי הזה הולך לסוף העולם וחוזר למקומו אף ישראל אע"פ שנתפזרו בכל העולם עתידין לחזור, שנאמר (הושע ה') אלך ואשובה אל מקומי. דקלטינום מקא צד צבין וחפי קרניהון בדהב ושלחינון לאפריקי בסוף תלת סרי שנין תבו לאתריהון (וכעין זה איתא בירושלמי שביעית פ"ט מובא בתו"ח עיי"ש) וריב"ז מדמה את המפרנס לזה שהניח זהב על קרני הצבי לפי שבטח שבודאי ישוב הצבי למקומו עם הזהב שבקרניו וכן הנית המפרנס את מעותיו על קרה"צ כלומר שגם הוא בטח שהבעל בוודאי ישוב למקומו ויחזיר לו את מעותיו, וא"כ אדעתא דבעל יהיב ולפיכך יפה אמר חנן שאיבד את מעותיו:

והשתא דאמרינן דטעמא דבני כה"ג במפרנס הוא משום דס"ל דאדעתא דאשה נחית והיא נפרעת מבעלה והמפרנס גובה ממנה מצינו א"כ למימר דבפורע חובו של חבירו גם בני כה"ג מודו לחנן דפטור, משום דמצי אמר מפיים הוינא ליה והוה מחיל לי, והכי איתא בירושלמי ומובא בר"ן (נדרים ל"ג ע"ב, ועיי"ש דיחיב טעמא אחרינא לבני כה"ג) וז"ל דאמר התם דאפילו לבני כה"ג דאמרי במפרנס את אשתו דישבע כמה הוציא ויטול התם היינו טעמא משום דלא עלה על דעתו שתמות אשתו ברעב, אבל בפורע חובו מודו לחנן דפטור כו'. אבל בגמרא דילן לא סבירא לן הכי אליבא דבני כה"ג דא"כ לא הוה מצטריך לאוקמא למתניתין כשלוה ע"מ שלא לפרוע (עיי"ש). כך נלע"ד **המאסף שפ"ן הסופר.**

רוח זקנים לירושלמי קידושין

(פ"א ה"א דף ד') **מודים ב"ש וב"ה להמרין, מעתה ב"ש ישאו נשים מב"ה דאינון מודיי לון וב"ה לא ישאו נשים מב"ש דלית אינון מודיי לון.**

וביבמות בבלית דף י"ד מקשי בשלמא ב"ה נמנעו מב"ש וכו' אלא ב"ש אמאי נמנעו מבית הלל (יפ"ע).

(שם ה"כ דף ה' עמוד ב')

יפ"ע (דף ה ע"א) לרבות שוה כסף. בירו' שם מקשה בכל אתר את אמרת ש"כ ככסף והכא ליית את עביד שוה כסף ככסף אמר ר' אבא מרי שני' היא ששינה עליו הכתוב ככסף כסף אף ר' חייא בר אדא יודה שאם בא לגרע שמגרע אפי' בתבואה וכלים ומחלק בין גרעון לפדיון כולו ולגי' הק"ע הוא מחלק בין קנין לגאולה. ויתכן דמ"ש בירו' את"כ להלק בין קצץ דמים או לא קצץ הויא הזרה מחילוק הנ"ל ומוקי קרא דישיב בשקץ דמים וכ"מ מהרמב"ם דאינו מהלק בין גאולה לגרעון ופסק דל"א בזה ש"כ ככסף וע"כ דס"ל דהירו' הדר ביה מחילוק זה ועוד נראה דהרמב"ם ס"ל כטעם הירוש' משום דשינה עליו הכתוב ע"כ אף דפסק כרבה דל"צ שומא בקדושין וגם פסק דפרי לא עבדי חליפין עכ"ז לא מוקי לה בפחות מש"פ כ"א גם בשוה כמה ומשום דגזה"כ הוא בעברי ועבריה ומיושב בזה קושית המה"פ על הרמב"ם ולפ"ז אין ראיה מהירו' דהפם כרב יוסף כ"א גם לרבה כאן שאני מטעם הכתוב:

(שם שם דף ו') **סדר מכירה כך הוא אני פלוני מכרתי בתי לפלוני סדר קידושין כך הוא אני פלוני קידשתי בתי לפלוני, ר' חגי בעי קומי ר' יוסי החליף ואמר אני פלוני לקחתי בתו של פלוני אני פלוני קידשתי בתו של פלוני א"ל ומה בכך אבל אם החליף לישן מכירה בלישן קידושין או לשון קידושין בלשון מכירה לא עשה כלום.**

בדברי דוד (לפסקי הלכות להג"מ ד"ד פרידמאן אבד"ק קארלין) ח"א דף ל"ב ע"א כתב ע"ז שכן צ"ל בירושלמי סדר מכירה כך הוא אני פלוני מכרתי בתי לפלוני כדר קידושין אני פלוני קידשתי בת פלוני ר' חגי בעי קומי ר"י החליף ואמר אני פלוני לקחתי בתו של פלוני א"ל ומה בכך אבל אם החליף לישון קידושין בלשון מכירה לא עשה כלום והכונה דמכר יכול להיות באיזה אופן שירצה וסובר כר"ח בבבלי (דף ט"ז ע"א) דשטר אמה העבריה אב כותב ור"ל דאף האב יכול לכותבו וכמו בשטר מכירת שדה אבל קידושין צריך דוקא שהבעל יהיה הקונה כמו בכסף דנתן הוא ואמרה היא דאינו מועיל ועי' בהגר"א סי' ל"ב ס"ק ו'.

(שם שם דף י' עמוד ב') **לאבה לאמה בלבד מלמד שהוא מכרה לו וכתנה עמו ע"מ שלא יהו עליה יעודין דברי ר"מ וחב"א לא עשה כלום שהתנה ע"מ שכתוב בתורה וכל הכתנה ע"מ שכתוב בתורה תנייו בטל ולית לר"מ כל המתנה ע"מ שכתוב בתורה תנייו בטל אית לי' הניי אפשר לו לקיימו בסופו וזה אפשר לו לקיימו בסופו.**

ביד דוד ח"ב דף ק"ל א' כתב ע"ז: צ"ל אית ליה תנאי שאי אפשר לו לקיימו בסופו, וזה אפשר לו לקיימו, והכוונה דהירושלמי מקשה אף דכתב קרא לאמה שיכולה המכירה לחול אף לשפחות בלבד נימא דזה דוקא בפסולים כדומה שא"א להיות יעוד בשום אופן לא הקפידה התורה על מכירת שפחות בלבד אבל במקום שיכול להיות יעוד והוא אינו מוכר אלא לשפחות ומתנה שלא ייעד הא הוה מתנה עמ"ש בתורה ותנאו בטל ומתרץ ע"ז הירוש' דכיון דגלי קרא שיכול להיות מכירה לשפחות לבד לא הוה מתנה עמ"ש בתורה שמוכר לו ע"מ שלא ירצה ליעדה שאם ירצה ליעדה רצונו שלא יהיה המכירה כלל ר"ל באם שירצה ליעד תיבטל המכירה למפרע ולא תחול המכירה אלא דוקא אם לא ירצה ליעדה אז יתגלה למפרע דהמכירה הוה מכירה גמורה ואם ירצה דוקא ביעוד אין רצונו שתחול המכירה כלל, ור"מ סובר כיון דגלי קרא דולאמה שיכול למוכרה רק לשפחות לבד גם בה"ג אף דאי אפשר להמכירה לחול אלא לשפחות שאם ירצה ליעדה תתבטל המכירה עכ"ז נכלל גם זה בדרשה דולאמה שמוכרה רק לשפחות לבד וכו' ע"ש.

(שם ה"ג דף יב עמוד ב') **בכסף ר' ירמיה אמר מאחר לרבו הא מרבו לאחר לא א"ר זעירא אפי' מרבו לאחר, וכו' עיי"ש כל הסיגיא.**

ביד דוד (בפסקי הלכות ה"א למהרד"פ הלכות אישות הלכה י"ג דף נ"ג ע"ב סי' קנ"ג הגהה ב') מרבו לאחר לפי דברי המפרש לא אבין בעניי דממ"נ אם האחר הוא אדם חשוב פשיטא דהעבד יוצא בזה לחירות דהא בהנאה כה"ג אף האשה מתקדשת ושדה נקנית בזה כמבואר בבבלי (דף ז' ע"א) ובמה תלו אותה בדברי רשב"א האם נימא דגם אם נתן הכסף להעבד בעצמו יצא לחירות זה לא נשמע וכן מה שפירש בענין זה היקך בסף ע"מ שתצא שדך לחירות מלבד שזה דחוק בהלשון מה שפירש גבי חרש איש כתיב ואפי' חרש זה לא שמענו בשום מקום שירבה חרש ממלת איש ואדרבה בכל דוכתא ממעטינן החרש מאיש כמו לענין תרומה ושליחות על הגט, עיין גיטין (דף כ"ג ע"א) בשלמא חשו"ק דלאו בני דעה נינהו עיי"ש ברש"י ועמ"ש בזה בפ"ג אות רמ"ט בענין חליצת חרש וסדוק. ועוד בר מן דין למה לנו פעמא בקטן דכופו דהגדיל כיון דאין לו להמלוה על הקרקע אלא שעבוד ותיכף בעת פרעו חובו נפטר הלוה וממילא חוזר אליו המשכון, וכי יעלה על הדעת דמי שפורע חובו של חרש ושוטה שנתחייבו אף בהיותם פקחים שלא יהזור לו משכונו, והטעם דכא צריכין לבא בזה לשום זכיה כלל דהא אפילו במשכון של ישראל המסושכן בידו של המלוה קי"ל בגר כיון שמת הגר פקע ליה שיעבודו ואין אחר יכול לזכות בו הרי דא"צ לבא לזכיה דבר המסושכן אלא כיון שנפקע השיעבוד ממילא הדר המשכון למרא קמא כמבואר ב"ק (דף מ"ט ע"ב) בגמרא. וא"כ אין מקום לכל השקלא וטריא דהירושלמי גם צריך להחזק לפי"ז דהקטן איירי בחוב שהיה על אביו על שדה זו דקטן אינו יכול למשכן ולשעבד שדהו, וכל מי ששופט בשכל הישר יראה שאין זה כוונת הירושלמי וכל דבריו אינם אלא מן המתמיהים.

עוד באותו ענין א"ר אבין אתיא כרבי דר' אמר אדם משחרר חצי עבדו וזה אין לו ענין הבא כלל, וכבר העיר המפרש בפ"מ דשייך למס' גיטין עיין בכל דבריו, וגאותו ענין בסו"ד (דף י"ג עמוד ב) אמר ר"ז בשם רבי [יוחנן] נראין הדברים שיזכה העבד בגט שיהרור כו' אין היתר מתניתין היא הרי את שפחה כו' עוברה עשו אותה כאחר מאיבריה וכל הרואה בעין שכלו יבין אשר חסר כאן מסקנת הבבלי דגיטין (דף כ"ג ע"ב) וסבר לה דהמשחרר חצי עבדו קנה.

ועתה נשוב ונפרש דברי הירושלמי כולן מתחלתן ועד סופן ולהגיה את הצריך הגהה בזה. בכסף. מלת בכסף ט"ס, ומן ר"י עד ר"י בעי שייך לקמן (עמוד ב שורה 17) בתר דברי ר"י שהעבד מקבל גט שיחרור וע"ז נחלקו ר"י ור"ן, ר"י אמר מרבו אחר לעבדו אבל מרבו לאחר לא, ר"ל דאין העבד מקבל

נט שיחרור מרבו לעבד אחר. ואח"כ צ"ל (שורה 14) מהאין תימר מתניתא האומר לשפחתו הרי את שפחה כו' עד נעשה כמו שהקנה לה אחד מאביריה וכאן צ"ל א"ר אבין אתיא כרבי (שורה 21) [וכמו בבבלי גיטין דף פ"ג ע"ב] ער הגביה את המציאה (דף י"ג שורה 6) וא"כ צריך להתחיל (מעמוד 2 שורה 12) ר"י בעי קומי ר"ז הילך כספ זה שיצא עבדך לחירות [ר"ל שאל לו אם יוצא בתורת שליחות או בתורת מקח וממכר ונ"מ לענין לשהררו באופן זה בע"כ ולענין שיבא בסמוך א"ש יצא] ולא הבין כונתו אם בתורת זכיה או בתורת מקח ושאל אח"כ לו עוד לברר תשובתו שתצא שדך להפקר א"ך לא יצאת מה בין זה לזה זה זוכה לבן דעת וזה לא זוכה לבן דעת [ר"ל דמהני מתורת זכיה לא בתורת מקח] הגע עצמך שהיה הרש [ר"ל שהיה העבד הרש ונקט הרש לרבותא אף דיכיל להשתחרר ע"י עצמו בע"כ בשטר מידי דהוה אאשה הרשת דמתגרשת עכ"ז אין אחר יכול לזכות בשבילו וכמו שא"ל איש כתיב ר"ל גבי ענייני שליחות וזכיה איש כתיב לאפוקי חרש ודוק.

(שם ה"ו דף י"ה ע"ב)

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"ב דף קס"ד ע"ב) מביא את הירושלמי הנ"ך ומפרש, וז"ל הירושלמי ר' בא בשם שמואל לזה פרה ולזה חמור ההליפו את של זה לזה ושל זה לזה משך בעל החמור את הפרה ובא בעל הפרה למשוך את החמור ונמצא שמת החמור על בעל החמור להביא ראיה שהיתה חמורו קיימת בשעה שמשך את הפרה שכל המוציא מחבירו עליו הראיה חוץ מן ההליפין ומאן דלא סבר דא מילתא לא סבר בנזקין ולא כלום [פירוש דהדין הזה הוה דוקא בהליפין שעות לא נגמר לגמרי הקנין שהרי לא משך עוד בעל הפרה את החמור ואף שאינו יכול לחזור בו עכ"ז עוד לא נגמר הקנין לגמרי משא"כ בשארי מקומות כגון במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן וכור בשלשים סאה בסלע שכבר נגמר כל הקנין אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה].

אר"ז ואנא לינא סבר לה א"ר בא לר"ז מתניתין מסייע ליה לשמואל [כצ"ל ולפנינו כתוב פליגא ואין לו שחר] היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה לא הבעל צריך להביא ראיה להוציא קידושין מרשות האב [ר"ל דכלה בבית אביה לקידושין כמסקנת הבבלי דהוה ראיה לשמואל דהא בקידושין ג"כ האב מוחזק אף שהפקפ נולד בעיקר החזקה דאם נימא שהיו בה המומין בטלו הקידושין ועוד לא נגמר הקנין לגמרי שהרי מיהסרא עוד כניסה לחופה לא הוה הזקה טובה כ"כ וסתמא קתני על האב להביא ראיה אף להחזיק הקידושין בידו וכו', ע"ש]:

(ב"ב ה"א דף כ"ג ע"ב) **בש"א אין השליח עולה משם עד, בה"א השליח עולה משם עד, הך עבדא שילה שנים על דעתין דב"ש שליח ושני עדים, ע"ד דב"ה שלשתן שלוחין ושלשתן עדים.**

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"א דף ע"ג ע"א) כתב ע"ז: ג"ל להגיה בירושלמי כן האיך עבידא שלח שלשה [שהני' שלפנינו שנים אי אפשר להולמה] ע"ד דב"ש שלשתן שלוחים ושלשתן עדים וע"ד דב"ה שלח ושני עדים כן נראה להגיה והיא הברייתא בבבלי [דף מ"ג ע"א] אמר לשלשה צאו וקדשו לי אשה האחד שליח ושנים עדים דברי ב"ש ובה"א כלם שלוחים ואין שליח נעשה עד ע"כ לא פליגי וכו'. וע"ש בתוספ' ד"ה עד כאן משמע שצ"ל בהיפך וכמו שהגהתי בירושלמי. כוונת הירושלמי דוקא בכה"ג סברי ב"ה שליח נעשה עד כיון שיש בלעדו שנים וכסברת הבבלי שם מיתני וכו' וע' בהרושי הרשב"א בפ' השולח:

(שם שם) **אמר ר' אבין בר חיה נראין דברים בשקידשה בשטר אבל אם קידשה בכסף נעשה כנוגע בעדותו, א"ר יוסי מכין שהאמינתו התורה אפי' קידשה בכסף אינו כנוגע בעדותו, א"ד בא אתא עיבדא קומי רב ועשה שליח עד.**

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"א) דף ע"ט ע"ב כתב ע"ז: פשט הירושלמי הזה נ"ל דאיירי באופן שהאשה מודה לו ונהלקו אם הוה כמקדש בלא עדים או לא ומסיק הירושלמי דכיון דמה"ת נאמן רק דאם האשה מכחשת היא נאבנת מחמת שצריך לשבע לכן כשאין כאן הכחשה הוה עד נמור:

(שם שם)

יפ"ע (נדרים דף ע"ב ע"ב) דכ"ע שלוחו של אדם כמותו. עי' ירושל' פ"ב דקדושין הל"א ורצע אדוניו וכו' וכא בנו אדוניו וכא שלוחו הוינן סברין מימר שלוחו של אדם כמותו אלא שמיעט הכתוב אית תנוי תני לרבות ורצע לרבות את השליח עד כדין כר"ע כר' ישמעאל אדוניו כל שבא מחמת אדוניו ופי' הפ"מ דהיא פלוגתא דר"ע ור' ישמעאל והק"ע תלי לה בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע אמרי' ד"ת כלב"א ויש להבין איך שייך ייתור ורצע לל' ב"א ונראה דה"פ דלר"ע דדריש המר ימירנו הפר יפר לרבות את השליח מוכח משם דבכ"מ אין שלוחו של אדם כמותו ע"כ א"ש דאצטריך ורצע לרבות שליח אבל לר' ישמעאל דלא דריש כפל לשון אין לו הוכחה דאין שלוחו של אדם כמותו ולמה איצטריך ורצע ומשני דלא נדרוש ורצע לזה כ"א מלשון אדוניו ממילא משמע שהשליח הוא במקום אדוניו ול"צ באמת לדרש ורצע:

(שם דף כ"ד)

יפ"ע (דף מ"ה ע"ב) נתקדשה לדעת וניסת שלא לדעה. בירו' כאן ה"א היא פלוגתא דרב ושמואל ורב אמר אוכלת ושמואל אמר אינה אוכלת ופליגי התם בטעמא דרב דר' מנא אמר משום דמהתמא האב מסכים בנשואין כיון שהסכים בקדושין ור"י בר' בון אמר טעמיה דרב משום דלמשנה דאשונה גם ארוסה אוכלת בתרומה וג"כ בין הטעמים לענין מעשה ידיה דלר"י בר' בון מעשה ידיה לאב ורצה לומר גם לענין מתה דלר"י בר' בון האב יורשה ומסיק דגם לר"י בר' בון בעלה יורשה כיון דלא מיהה האב עד שמתה משא"כ במעשה ידיה דהיישינן שמא ימתה אה"כ כ"ה לפי הפ"מ והק"ע מפרש דתפס בעלה ע"ש:

(שם דף כ"ה) **אית תניי תני מקדשין בגוילה, ואית תניי תני אין מקדשין בגוילה, א"ר מנא מ"ד מקדשין בגוילה, בגוילה שהוא יכול להציל מידו.**

ביד דוד ח"ב דף ס' ע"א כתב ע"ז: כן הגירסא לפנינו ואין להבינה והנה המפרש פ"מ הגיה הירושלמי והסב כוונתו על גוילה שרה ובמסקנת הירושלמי מחלק בין קודם יאוש בין לאחר יאוש מבואר לפי דבריו דסובר הירושלמי דמקדש בגוילה דידה לאחר יאוש מקודשת, עי"ש בפירושו וכן שם בהלכה ו' במראה הפנים בד"ה ומקדשין בגוילה ואין פירושו מוסכם בהירושלמי ולזה אניה אנכי את דברי הירושלמי ואפרש כל דבריו... וז"ל הירושלמי שם בתחלה: התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או שנאבד אם נשתייר שם שו"פ מקודשת וא"ל אינה מקודשת, בסלוה שיש לי בידך והלכה ומצאת שנגנבה או שנשברה אפי' נשתייר שם ש"פ אינה מקודשת— כצ"ל. רשב"א משום ר"מ מלוה כפקדון אם נשתייר שם שו"פ מקודשת וכו' אבר ר"א אתיא דרשב"א כר"מ כמו דר"מ אומר החשנה מדעת בעה"ב נקרא גזלן כך רשב"א אומר הכא כל המשנה מדעת בעלים נקרא גזלן דהוא פתר במלוה שהלוה ואמר קח לי חטים ולקחה לו שעורים כצ"ל [ולפנינו כתיב לו ואין לו הבנה] ר"ל דקשיא לו איך מקדשין במלוה אף שנשתייר דהא נתנה להוציאה וכסברת ר"ה בבבלי (דף מ"ז ע"א) וע"ז משני דאיירי שנתן לה לקנות לו חטין ושינתה מדעתו וקנתה שעורים דנעשית גזלן על המעות ששינתה אבל על המעות שלא שינתה אף דנעשית גזלן על כל המעות יכמו הפקיד אצלו ארנקי דאם הגביה כולה ונטל ממנה דינר אחד נעשה גזלן על כל הארנקי [עי' ב"מ מ"ג ב'] עכ"ז אינה רשאה להוציאה עוד אף למה שאמר לה בתחלה ומחויבת להחזיר לו לכן מקודשת בזה.

עוד שם בירושלמי: וקשיא ומקדשין בגוילה [ר"ל דמקשה דבגוילה שהיא גזלה ממנו דכמו דקיי"ל גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו כמ"כ אינו יכול לקנות בזה כלום כיון שאין הדבר ברשותו כלל ולא דמי לכסף דשדה עפרון או דמקשה כתמא משמע אף בגוילה שאינו יכול להוציאה בדיינים וא"כ הוה כמו מלוה וגרע מפי מלוה דמלוה יכול להוציאה בדיינים וזו הגוילה אינו יכול להוציאה כלל בדיינים, כן היה סבר המקשה על אית תנוי תני מקדשין בגוילה ואית תנוי תני אין מקדשין בגוילה (כצ"ל ומה שפינתים ר"ל עד אית תנוי קאי על הך דלמעלה על ענין מלוה ופרוטה] [פי' דקאי ג"כ על גוילה שגזל ממנה אם מקדשין בו או ר"ל דמתרץ דנתקטו תנאים בזה] א"ר מנא מ"ד מקדשין בגוילה בגוילה שהיה יכול להוציאה מידה ומ"ד אין מקדשין בגוילה בגוילה שאינו יכול להוציאה מידה [כצ"ל, ולפנינו נכתב בטעות] ר"ל דבגוילה שהוא יכול להוציאה מידה מסתמא אינו מייאש ולכן אף שאינו יכול להקדישה משום שאינו ברשותו כמבואר ב"מ (דף ז' ע"א) במסותא ממלטלין ע"ש ואפשר שאינו יכול אף להקנותה... וא"כ אינו יכול לקדש אשה אחרת עכ"ז יכול לקדש את האשה שגוילה ממנו דהא כיון שמודית לו ורוצה להתקדש לו נעשה ממילא הגוילה פקדון ברשותה ויכול להקדישה ג"כ כו' עוד שם: ר"ש בר"י מ"ד מקדשין בגוילה שנתייאשו הבעלים ממנה. [כצ"ל והגירסא שלפנינו אי אפשר להלום] והכונה ג"כ כר' מנא דסובר דיאוש לחודא קונה בלא שינוי רשות ולכן בגוילה שנתייאשו ממנה וא"כ אינה מחוייבת להחזיר גוף החפץ אלא דמים וא"כ הוה כמו מלוה והמקדש במלוה אינה מקודשת ומ"ד מקדשין בגוילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה דהוה עוד ברשותו כיון שהודית ליה.

(שם דף כ"ה עמוד ב) **מה בינו למלוה מלוה ניתנה להוציאה וזה לא ניתן להוציאה.**

ביד דוד (ח"ב דף פ"ג ע"א כתב ע"ז) [ר"ל דסובר דאפי' קבלה עליה אחריות עכ"ז סובר דאינה מקודשת עד שיהיו כלם קיימין כיון שאמר בפירוש שמקדשה בכל הפקדון] ולזה מקשה הירושלמי כיון דאיירי דקבלה עליה אחריות א"כ היינו מלוה [וכקושיות הבבלי בזה] והאי תנא כיון דסובר דמקדש במלוה מקודשת היה לה להתקדש גם בפקדון הזה, ועוד דאפי' אליבא דידן היה לה להתקדש אם נשתייר בה ש"פ אף דדעתה על כל הפקדון דהא כה שנשאר הוא בעינה וברשות המפקיד קאי לקדשה ומה שאינו בעינה הא נעשה עליה מלוה והו"ל מקדש במלוה ופרושה דקיי"ל דמקודשת ומתרץ ע"ז הירושלמי בזה"ל מלוה ניתנה להוצאה וזה לא ניתן להוציאה [ר"ל דפקדון שקבלה עליה אחריות גרע ממלוה דמלוה קבלה מהלה ע"מ להוציאה ונתחייבה בהם תיכף בעת קבלתה ויודעת בעת שמקדשה שמקדשה בהלואה זו ונותנת דעתה להתקדש בהנאה זו שתפטר מהחוב משא"כ בפקדון שקבלה ע"מ שלא להוציאה ובעת שקדשה לא ידע שנאבד וכו' ואין דעתה להתקדש אלא בדבר שהוא בעין, כנ"ל באור דברי הירושלמי הזה:

(שם דף כ"ו עמוד ב)

יפ"ע (דף מ"ח ע"ב) תני הדא בו ובמה שבתוכו. עי' ירושלמי ה"ב בכום זה ובמה שבתוכו ש"פ מתקדשת ואם לאו אינה מתקדשת זכה בו ובמה שבתוכו אם יש במה שבתוכו ש"פ מתקדשת וא"ל אינה מתקדשת לא זכתה אלא במה שבתוכו בלבד. ונראה דה"פ דמתרץ רומיא דהברייתא דתניא חדא בו ובמה שבתוכו היינו באין ש"פ כ"א בשתיהן יחד ואז זכתה בו ובמה שבתוכו [ומ"ש זכה ט"ס וצ"ל זכתה] ומ"ש במה שבתוכו ולא בו היינו ביש ש"פ במה שבתוכו לבד ע"כ זכתה במה שבתוכו ולא בו וזהו כעין מ"ש כאן הא במיא וכפי' ר"ת ופי' הק"ע ופ"מ דתוק שם:

(שם ה"ה דף כ"ז עמוד ב) **ר' יודין בשם ר"י מקודשת לתומרין.**

[פי' **ביד דוד** ח"ב דף ק"כ ע"א ר"ל דלא ברור לו הדין דתנאי שיש מעשה בתחלתו דלתקיים המעשה והתנאי יתבטל] עוד שם בירושלמי האיך עבידא הרי אני מקדשך בבעילה ע"מ שירדו נשמים ירדו נשמים מקודשת ואם לאו אינה מקודשת [ונ"ל דהכוונה דהירושלמי איך לעשות שלא התקדש אף בהקדים המעשה לתנאי ואומר ע"ז דיאמר בלשון על מנת ר"ל הרי אני מקדשך בבעילה ע"מ שירדו נשמים דע"מ דינו כמעכשיו וא"צ לדקדוקי התנאים]:

(שם ה"ו דף כ"ח)

יפ"ע (דף נב ע"א) ש"מ ממתני' ארבע. בירושל' ה"ו ש"מ ממתני' חמש. א' שחמש נשים מקדשות כאחת. ב' שהאשה מקבלת קדושיה וקדושי חברתה ופי' הק"ע דם"ד דוקא ארבע נשים דמתי' לכל חד עונה בחדש. אבל יותר מד' לא קמ"ל. ולפ"ז מוכח דהירו' מפרש דקידש גם האחיות שתיהן ואמר כלכם ולא אמר אחת מהאחיות דא"כ לא הו"ל ד' וא"כ תמוה מ"ש בש"מ האחרון דאין קדושין תופסין בעריות דהיינו בשאמר אחת מהאחיות שתיהן אינן מקודשות דהו"ל קדושין שאין מסורים לביאה. דהא לפי פי' בש"מ חראשון מיירי דאמר כלכם ולא א' מהאחיות וע"כ לתפוס פי' הראשון של הק"ע שם בש"מ האחרון ולהא"נ שבק"ע צ"ל ש"מ הראשון כפי' הפ"מ. ובענ"ד נראה בפי' ש"מ האחרון דהיינו הא דאמר רמי בר חמא לעיל ב"א ע"ב מקרא דאשה אל אחותה לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהיו לך לקוחין אפי' בא' מהן וכל שאינו בזא"ז אפי' בב"א אינו:

(שפה"ח דף ל' ע"ב) ר' חגי בשם ר' זעירה בשאין דמיהן, א"ר חנינה זאת אומרת שאין מקדשין בגזילה.

ביד דוד ה"ב (דף כ"ה ב') כתב ע"ז: בשאין דמיהן, [ר"ל דלהכי מקודשת משום שאין הדמים נכנסים תחת ה' הדברים האסורים משום דאין זה דמי האסורים שהאסורים בהנאה אין להם דמים כלל והפקר הם וכו' וכל מה שמקבל בעדם הוה או גזל או מתנה או פקדון והוצרך הירושלמי ליה נ"ל דהירושלמי סובר כמאן דסובר בע"ז (נ"ד ע"ב) דשני כתובים כאלו מלמדים ונתמעטו ערלה וכלאי הכרם שאם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת מדרשא דהוא ונותן הירושלמי טעם למה לא נמעט מהוא חליפי חיפין וערלה וכלאי הכרם לא נמעט ואקשר ע"ז דכיון דאין דמים לאיסורי הנאה וא"כ כל האיסור בע"ז הוה חידוש ולכן מסתמא אמרינן דהוה ממעט שארי איה"נ שאין תופסין את דמיהן וכו' אר"ח זאת אומרת שמקדשין בגזילה (כצ"ל) [ר"ל כיון דאיסורי הנאה אין להם דמים כלל והפקר הם וכל מה שלוקח בעדם לא הוה חליפיהם נמצא שהמעות הם גזל ת"ז דמפרש סתם מכירות לישראל חבירו ולא הודיעו שהם איה"נ דאי בהודיעו אין נופל ע"ז לשון מכר ילא בדמיהן שחבירו רוצה ליתן לו מתנה חנם או פקדון] עי"ש:

(שם דף ל"א) **לא הוחזק השליח בעדים הוא אומר לעצמי קדשתי והיא אומרת ראשון השני כאומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני והיא כאומרת לראשון קדשתני והוא אומר לא קדשתיך אמרה איני יודעת חזקה לשני.**

ביד דוד (בפסקי הלכות ה"א דף ע"ח ע"ב) כתב ע"ז: בפירוש זה הירושלמי נתחבטו בו גדולי הראשונים ולי נראה לפרשו כך: דהירושלמי מדבר באופן דאיירי המשנה שבשעת הקדושין אמר לה בפני עדים פלוני שלחני לקדשך לי ובתוכ"ד אמר הרי את מקודשת לי, וכמ"ש התוס' שהבאתי לעיל בהמשנה והשליח אומר לעצמי קדשתיך ר"ל שכוונתי במה שאמרתי לי לעצמי ולא לצורך משלחי וגם אתה הבנת כוונתי, והיא אומרת לראשון ר"ל שאומרת שכיוונה להתקדש לראשון כאשר אמר השליח בתחלה וגם יודעת שגם השליח שאמר לי כיון לצורך משלחו אך טעה בדיבורו וע"ז אמר הירושלמי אם לא הוחזק השליח בעדים הוא דינו כאומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני כיון שאומר שיודע שהבינה כוונתו א"כ לדבריו מקודשת היא לו, ואף שיכולה להכחיש ולומר שלא הבינה כוונתו עכ"ז לא הוה כמקדש בלא עדים דהא לפני העדים נעשה ענין קדושין גמורים ומה שיכולים לפרש כונתם לא איכפת לן בזה וכו' והיא נעשית כאומרת לראשון קדשתני והוא אומר לא קדשתיך ר"ל שהשני אסור בקרובותיה דלגבי עצמו נאמן דהא שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא והיא מותרת בקרוביו ואסורה בקרובי הראשון דהא שויא אנפשה חתיכה דאיסורא והראשון מותר בקרובותיה כיון דלא הוחזק השליח בעדים אינה נאמנת לאסור את הראשון בקרובותיה אף שהראשון אינו יודע כיון דשלוחה מכחישה הוה כעד אחד בהכחשה מהבע"ד דקיי"ל דלאו כלום הוא דהא השליח בע"ד הוא במקום המשלח. אמרה איני יודעת חזקה לשני [פי' שאמרה שאינה יודעת כונת השליח ובלבה נתרצתה למי שרוצה השליח נאמן השליח לפרש כונתו שכיון לעצמו אף שהאשה אינה יודעת כונתו והוא אומר קודם הקדושין שרוצה לקדשה לצורך משלחו עכ"ז כיון שלא עשאו שליח בעדים יכול להיות שחזר בו וגם בעת נתינה לידה הקדושין אמר לי נאמן לפרש את"כ כונתו לצורך עצמו] הוחזק השליח בעדים הוא אומר לעצמי קדשתיך והיא אומרת לראשון חזקה לראשון. פי' שעשה השליח בפני עדים וכן אמר השליח בעת הקדושין פלוני עשני שליח בעדים לקדשך לו ונתרצית לזה ובתוך הדברים אמר לה הרי את מקודשת לי ואומר שחזר בו וכיון לקדשה לעצמו וגם האשה יודעת מזה והאשה מכחישתו ואומרת שכיונה להתקדש לצורך משלחו ויודעת שגם השליח כוון כן ומה שאמר לי כוון לצורך משלחו אך טעה בדיבורו וכיון שכן חזקה שהשניית לא חזר בו ונאמנת היא בזה להכחיש השליח. ונראה מפשט לשון הירושלמי דהשבינן לה מקודשת גמורה לראשון ר"ל שאין קדושי אחר תופסין בה וכו' עיי"ש:

(פ"ג ה"א דף ל"א ע"ב) **ר' אבהו בשם ר"י ה"ז עולה לאחר שלשים יום ומכרה בתוך ל' יום ה"ז מכורה והקדישה חזר ולקחה בתוך ל' יום הל עליה הקדש עולה לאחר ל' יום לא חל עליה הקדש עולה. לא דמיא עולה לאשה, מה דמיא אשה לעולה.**

ביד דוד בפסקי הלכות ה"א דף קצ"ו גרס "לא דמיא אשה לעולה" [א"ה כצ"ל ומה שנכתב לפנינו אין לו הבנה] והפירוש דאומר דלא דמיא אשה לעולה דיש אופן דאף דבעולה חל הקדש ובאשה אין הקדושין חלין והיינו כשמת השני והיתה זקוקה ליבם דאז אף אם מת בתוך שלשים עכ"ז לא חלו הקדושין של הראשון דהא עדיין זקוקה היא ליבם מחמת קדושי השני.

עוד שם בהירושלמי לא דמיא עולה לאשה א"ר מתניא הפתר שהקדישה לבעלת מום קבוע [ר"ל דלא דמיא עולה לאשה דיש מקום דבאשה מקודשת כגון שמת השני או גירש בתוך שלשים ובעולה אף בה"ג אין הקדש חל דהיינו אם ההקדש היה הקדש בעל מום קבוע ר"ל שכל ההקדש הוה הקדש דמים דהמבירה מפקעת לגמרי ההקדש הזה ואף אם חזר וקנאו לא חל שוב ההקדש ולא דמי לאשה דחל עליה קנין הגוף וכל זמן שלא נתבטל כשימצא מקום להול חל מחדש, ודוק בזה כי זה הפי' הוא אמיתי בירושלמי הזה]:

(שם ה"ב דף ל"ג ע"ב) **סדר סימפון כך הוא עד אחד משל חתן ועד אחר משל כלה ושניהן בוררין להן עוד אחד כדי שיהיו לו שני עדים לזה ושני עדים לזה, הדא דאת אמר בשאין שניהם מודין שניהם יכולין לעקור קידושין כהדא הוא אומר בעלתי וכו' אבל אם אמר משעה ראשונה לא בעלתי שניהן יכולין לעקור הזקה.**

ע"ז כתב **ביד דוד** בפסקי הלכות ה"א הנ"ל ד' מ"ד ע"ב: עיין במפרש בפ"מ שפירש לה דקאי על עדים בבטול התנאי דהיכא שמכחישים זה את זה צריך עדים שביטלו התנאי, ואף לפי פירושו מוכרח ששניהם נאמנים לעקור החזקה אף לקולא ומחשבינן לה כודאי וסומכין על שניהם לבטל החזקה שמסתמא קיימו התנאי ואין חוששין להקידושין ומכש"כ דנאמנים לאסור הצרה אך בפי' הירושלמי לא נראה לי דברי הפ"מ דלמה צריך ששניהם יודו שלא נתקיים התנאי הלא היא בעצמה נאמנת להכחישו כיון שהוא בא להוציא מידה ול"מ בתנאי שמתקיים בקום ועשה דנאמנת בעצמה להכחישו כמבואר בירושלמי שם הוא אומר נתן והיא אומרת לא נתן וכו' אלא אפי' בתנאי המתקיים בשב ואל תעשה ג"כ נאמנת להכחישו ולומר שלא נתקיים התנאי, וכן מפורש בהר"ן בפ' האומר (בדף רל"ב ע"ש וכו') אלא העיקר נראה דכונת הירושלמי דאם אין שניהם מודים צריך עדים שיהיה התנאי בהקידושין אבל אם שניהם מודים שהיה תנאי בקידושין נאמנים ע"ז אף דבשט"ק לא נזכר שום תנאי, והטעם בכל אלו הדברים נראה כיון שהוא דבר של עצמם וכ"ז שאין מכחישין עדים נאמנים.

(שם דף ל"ה) **הרי זה המור נמל.**

אור זרוע ב"מ פ"ג סי' שי"א: הרי זה חמור גמל ר' יוסי ור' שמעון אומרים בפק העירוב כשר (וכ"ה הגי' בירושלמי עירובין פ"ג ה"ה עמוד 46).

שם בעירובו אינו קונה שלא זכה בו את עירובו כבני עיר ישנתן דעתו לעקור את רגליו מבני עירו וכו' ולשני אינה מקודשת שלא בפל תניו.

באו"ז הנ"ל בירושלמי עירובין הנ"ל: בעירובו אינו [קונה] שלא זכה לו עירובו לעקור את רגליו מבני עירו וכו' שלא בפל הראשון את תניו.

(שם עמוד ב') **ר' יודה בר סימון ר' יודה בר פזי בשם ר' אחא.**

או"ז הנ"ל בירושלמי עירובין שם: ור' יהודה בן שלום ר' יודה בן פזי בשם ר' יוחנן.

(שם דף ל"ה עמוד ב')

יפ"ע נדרים דף י"א ע"א או ר"מ ליה מכלל לאו. לפי הגי' הכתובה לפנינו בירושל' קדושין פ"ג ה"ג איתא דר"מ ס"ל בכל אתר מכלל לאו אתה שומע הן רק בקדושין משום חומר עריות ובדבר שבממון להוציא צריך תנאי בפול ועי' תוס' ניטין דף ע"ה ע"א ד"ה לאפוקי שהניחו הירושל' שצ"ל בכל אתר ליה ע"ש אבל גם בשבועות פ"ד הלכה א' ובעירובין פ"ג הלכה ה' מבואר דלר"מ אית ליה מכלל לאו כו' וב"ה כאן בה"ד ולתנם נדחק הק"ע לכוין עם האמור כאן דל"ל לר"מ מכלל לאו כו' ולהני' שם מאחר דמכל המקומות הנ"ל מוכה דס"ל להירושל' דאית ליה לר"מ מכלל לאו כו': רמ"א כל תנאין. ירושל' עירובין וקדושין שם ונזיר פ"ב ה"ד ובדמאי פ"ז הלכה ז' נזכר פלוגתא דאמוראי בזה ושם אינו ענין לזה כמ"ש הפ"מ דמ"ד דא"י לכפול התנאי היינו שא"צ תנאי כלל ומ"ד צריך לכפול צריך תנאי: רי"א כירושליכ. ירושל' ה"ג: ע"ב חולין ההולין. ירושל' ה"ד ושם נשתבש שכתוב חלול ההליל וצ"ל כבבאן או חלין כני' שבר": וקשיא לן הא ליה מכלל לאו. הירושל' כ"ל דר"מ אית ליה מכלל לאו כי' ומתוקמא מהני' לקדבן לא אוכל לך כפשטי':

(שם ה"ו דף ל"ז ע"ב) **רב אמר והוא שנתן לה שוה פרוטה אנן קיימין.**

ביד דוד ח"ב דף ס"ו א' כתב ע"ז: [ר"ל דרב מעמיד הנשנה דע"מ שאדבר עליך לשלטון כשנתן לה פרוטה וקידשה ע"מ שידבר עליה לשלטון וכאוקימתא דר"ל בבלי (דף ס"ב א') דסובר דישנה לשכירות מההלה ועד סוף והוה מלוה]:

(שם) **ר"א בעי והתני בשכר שאדבר עליך לשלטון ודיבר עליה לשלטון בשו"פ מקודשת ואב לאו אינה מקודשת, במה שאעשה עמך כפועל ועשה עמה כפועל שו"פ מקודשת וא"ל אינה מקודשת.**

[כצ"ל בהירושלמי והיא הברייתא דמותיב מינה בבבלי דר"ל ובבבלי מתרץ דהאי תנא סבר אין לשכירות אלא לבסוף והירושלמי מתרץ ע"ז ר' בא בשם רב והוא שיחדה לו סלע במגדל [ר"ל דאיירי שהיא יהדה לו כלע במגדל והסלע הזה נקנה לו בעד הפעולה כל פרוטה ופרוטה ממנה דבשלמא באשה לא קנה בשכירות בכל פרוטה ופרוטה דאין אשה נקנית לחצאין וכיון שחיוב נעשה בכל פרוטה ופרוטה אף שאין זמנו להפרע אלא לבסוף אבל כיון שחיובו כבר בא נעשה מלוה משא"כ בסלע כל פרוטה ופרוטה שנמר במלאכתו קונה בהסלע כנגדו פרוטה ואינו רוצה לעשות עליו שום מלוה רק רוצה תיכף להקנות לו כנגדו מה שהרויח ולכן כיון שקונה בהסלע כל פרוטה ופרוטה יכולה להתקדש בסלע הזה]. **במה קנה** [כצ"ל ולפנינו כתוב קידשה וט"ס ר"ל דשואל במה קונה את הסלע] בהפעולה שעושה דהא קיי"ל דמעות אינם קונים ומתרץ הירושלמי כההיא דתנינן תמן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב בחליפין, [ר"ל דהירושלמי סובר דשכירות דפעולה נקנה כדין חליפין ואינו רשאי להחליף לו בסלע אחר וסובר דמטבע נקנה בחליפין וכו' ודוק בזה, וזה הפירוש הוא האמתי בהירושלמי] עי"ש.

(שם שם דף ל"ח) **מת האב הרי זו מקודשת כמאן דאמר.**

ביד דוד דף קל"ז כתב ע"ז: [צ"ל "במאן דאמר שלא ימחה" והכוונה דמציעתא איירי באומר שלא ימחה ר"ל תיכף כששמע לכן מת האב מקודשת שהרי לא מיחה ואמרינן אלו היה שומע לא היה מיחה].

מת הבן מלמדין את האב שיאמר אינו רוצה במאן דאמר שלא ימחה [כצ"ל ר"ל באומר בפירוש שלא ימחה... ומסיים הירושלמי לא מתמנע רבי מכלל באתר חד ופרט באתר חד ר"ל דאף דנשנו בשוה הכוונה אינה שה דרישא מיירי שאומר ע"מ שירצה והסיפא איירי במפרש ע"מ שלא ימחה אמר ר"י מתניתא אמרה כן ע"מ שיש לי בית כור עפר כלל במקום פלוני פרט ר"ל דאף דבסיפא חסר בית כור עפר הכוונה ג"כ על בית כור עפר המוכר ברישא וסמך לו על המבין כ"כ הכא סמך בסיפא על המבין דהיה עוד תנא בזה.

(שם ה"ח דף ל"ח ע"ב) **כיני מתניתא שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן.**

ביד דוד צ"ל אין לי אחים אינו נאמן [ולפנינו כתוב יש לי אחים ואין לו הבנה דא"כ מאי מוסיף על המשנה] ר"ל דדוקא להתיר את אשתו בטענה דיש לו בנים נאמן שאינו עוקר החזקה לגמרי, ואף במוחזק לנו דליר ליה בנים ג"כ לא הוה עקירה כל כך דמי יכול לידע ענינו [וכמ"ש סברא זו המ"מ בפ"ג מ"ה יבום ה"ה] אבל באומר אין לי אחים ומוחזק לנו דיש לו אחים אינו נאמן אף דיש לו מיגו לגרשה דאין זה מיגו טוב ועוד דאין אומרים מיגו במקום חזקה אף במיגו שהוא בידו לעשות] רב אמר מאחר שבידו לגרש נאמן [ר"ל דרב פליג ע"ז וסובר דבמיגו שהוא בידו נאמן אף במקום שעוקר החזקה וכן אף לומר אין לי אחים נאמן נגד החזקה שהוחזק לנו דיש לו אחים] מילתא דשמואל אמרה כן [פי' גם שמואל סובר כרב דנאמן אף להכחיש החזקה במיגו דבידו לגרשה ולומר אין לו אחים במקום שהוחזק דיש לו אחים] הד פרסאה מי דמך אמר לון הבו לאיתתיה דההוא גברא גיטא אמרון ליה ולמה בנין חהוא אהוך עליבא [נ"ל להגיה חד פרסאה מי דמך אמרו לו הב לאיתתיה דההוא גברא גיטא אמר לון ולמה בנין חד'א אהי עלובא היא דמיך ליה, והכונה דאמרו לו לגרש את אשתו שלא תזקק

רוח זקנים קדושין פרק ג–ד

יבום בשביל אחיו שהיה יודע להם שיש לו אח והשיב שמת אחיו והוא נגד החזקה שמוחזקים בו] אתא עובדא קומי שמואל אמר מאחר שיש בידו לגרש נאמן [פי' דשמואל סובר דנאמן אף לעקור החזקה לגמרי ולהכחישה במיגו דבידו לגרש, וכן סובר שמואל בבבלי ב"ב (דף קל"ד ע"ב) דטעמא דנאמן לומר זה בני הוא ג"כ מטעם מיגו ולכן נאמן אף לומר אין לי אחים] ר"י אמר אינו נאמן [עי"ש בבבלי הנ"ל ור"י בר ר"י בשם ר"י לית ליה מיגו זו] נחית עולא לתמן ואמר בשם ר"י [ר"ל שאמר בשם ר"י דנאמן מטעם מיגו וכסברת ר' חייא בר אבא בשם ר"י בבלי הנ"ר] חברון עיריה הגע עצמך שהיה כהן [ר"ל שנהלקו עליו שאין זה מיגו טוב אם הוא כהן אי אפשר לו לפוטרה בגט דשמא יעמוד ותהי' אסורה עליו ואי משום דיכול לגרשה על תנאי אולי אינו בקי בדינים אלו]:

(שם הי"ב דף מ' ע"ב) ר' יאי בשם רבי עכו"ם ועבד שבאו על בת ישראל הוולד ממזר, ר' יוחנן ורשב"ל תריהון אמרין הוולד ממזר ר' יעקב בר אחא ר' שמעון בר אבא ריב"ל בשם ר' יאי בר' הוולד אינו כשר ולא פסול אלא מזוהם.

ביד דוד (בפסקי הלכות ח"א הנ"ל דף ו' ע"א) הנה נפסקה אצלנו ההלכה דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הוולד כשר ומה דינו לכהונה רבו הדעות כו' ודעת הרב ז"ל (אשר היא העקרית לדעתי) דאף אם הוולד נקבה כשרה לכהונה וכו' וראיה מירושלמי הנ"ל, ומפרש הוולד אינו לא כשר ולא פסול אלא מזוהם פי' אינו פסול לקהל כממזר ואינו כשר לגמרי אף לכהונה אלא מזוהם וכשר לקהל ופסול לכהונה, (וזה הפירוש מוכרח דהא בבבלי (יבמות מ"ח ע"א) ריב"ל סובר מקולקל ומסקנת הגמרא דהכוונה לכהונה] ושם בירושלמי: ר"י סליק עם ר"י נשיאה לחמתא דגרר והורה תמן הולד כשר, הרי דבירושלמי נזכרו שלשה מימרות חד אמר ממזר, וחד אמר פסול לכהונה וחד אמר כשר לגמרי אף לכהונה ור' יונתן ור"י נשיאה הם ר"נ ור"י הנשיא המוזכרים בתלמוד בבלי (שם ביבמות) והם שהורו בירושלמי כשר וגם בבבלי הם המורים כשר הרי מוכרח לפניך דסוברים כשר לגמרי וכו' עי"ש:

(פ"ד ה"א דף מ"ג) רב הונא אמר בימי ר' לעזר בן עזריה ביקשו לקרבן, ר' אבהו מפיך (גי' רמב"ן יבמות דף ע"ח ע"ב ר' אבין מפיק) לישנא בימי ר' לעזר (גי' רמב"ן "הקרח") אמרו מי מטהר חלקו של מזבח. הדא אמרה יהושע ריחקן. אפילו תימא יהושע ריחקן בלום ריחקן אלא פסולי משפחה. אין תימר משום פסולי עבדות מעתה הבא על הנתינה לא יהא לה קנס, והתנינן הבא על הנתינה יש לה קנס.

פי' רמב"ן שם כיון שאפילו בזמן שאין בית הששו לחלקן של מזבח ש"מ יהושע ריחקן ובזמן שאין בית נמי גזר עליהן כדכתיב ושואבי מים לעדה שאם תאמר דוד גזר הרי בזמן הבית גזר כדכתיב ומן הנתינים אשר נתן דוד לעבודת הלויים וכו', ועבודת הלוים היינו עבודת המקדש ובזמן שאין בית מותר. ומקשו אפי' תימא יהושע ריחקן כלום ריחק אותם אלא שיהיו פסולים לבוא בקהל, א"ת שיהיו עבדים מעתה לא יהא להם קנס באנס ומפתה (עכ"ל הרמב"ן ז"ל):

(שם ה"ו דף מ"ה עמוד ב')

יפ"ע דף ע"ז ע"א: בת בתו תתסר. בירושל' כאן ה"ו רב אמר בת הבת לעולם אסורה ור' יוחנן אמר בת הבת מותרת וכן פליגי ביבמות פ"ח ה"ב ובאן ה"ו ר' חיננא ור' מנא ח"א כשר וח"א פסול ומאן דפוסל מוקי

הא דתנן ישראל שנשא חללה בתו כשרה היינו חללה שנעשית אח"כ שהי' לה שעת הכושר אבל בשהיא בת חלל לא.

(שם דף מ"ו עמוד ב') תמן תנינן האומר בני זה נאמן ר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו אבל לא ליקח ממנו. א"ר יוסי ולא מתניתא היא אפי' שניהן אומרין על העובר שבמעיה ממזר הוא אינן נאמנין, דילמא על דר' יהודה איתאמרת דר"י אומר נאמנין עליה ר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו אבל לא ליקח ממנו, א"ר חזקיה עוד היא מתניתא כי את הבכור בן השנואה יכיר.

(או"ז פסקי ב"ב פ"ח סי' צ"ד): דאמרינן בירושלמי בפ' עשרה יוחפין וכו' תמן תנינן האומר זה בני בכור [נאמן] ר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו ולא ליקח ממנו, תמה ר' יוסי לא מתני' היא אפילו שניהם אומרים על עובר שבמעיה ממזר הוא אינה נאמנת. דילמא על ר' יהודה איתאמרת דר' יהודה [אמר] נאמנין עליו. ר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו אבל לא ליקח ממנו. אמר ר' חזקיה עוד היא מתני' בכור יכיר בן השנואה יכיר, ומפרש הכי שתמיהה ר' יוסי על דברי ר' יוחנן שדרש לתת לו אבל לא ליקח הימנו פי' לגרע כחו ולפוסלו לומר שהוא ממזר או בן גרושה או בן חלוצה מה חדוש משמעינן ר' יוחנן והלא מתני' היא זו אפי' שניהם. ומתרץ על ר' יהודה איתמר מילתיה דר' יוחנן להקשות על דברי ר' יהודה שאמר שהוא נאמן לפוסלו ועל זה מביא ר' יוחנן מן הפסוק שאין לו להיות נאמן. ור' חזקיה מתרץ דברי ר' יהודה ולא יקשה לו מן הפסוק ויאמר עוד היא מתני' פי' עוד יש ברייתא מלבד דברי ר' יהודה שמפרש טעמא שך ר' יהודה. אי נמי ה"פ עוד היא מתני' דמילתיה קיימת כי יש לתרץ דלא ליקשי ליה קרא מדכתיב בכור יכיר בן השנואה יכיר:

(שם ה"ז)

יפ"ע דף ע"ד ע"א. יכיר יכירנו לאחרים. ספרי תצא רי"ז ובירושלמי כאן ה"ז היו מוחזקין בו שהוא בנו ואמר אינו בני אינו נאמן היו מוחזקין בו שאינו בנו ואמר בני נאמן ואית תניי תני על קדמייתא נאמן ובירושל' ב"ב פ"ח ה"ז כהאי אית ת"ת דגם ברישא נאמן, ונראה דהאית תניי תני הוא ר' יהודה ומ"ד אינו נאמן הוא רבנן ומ"מ בני הוא נאמן משום מיגו דאי בעי יהיב לי'. ובתוספתא ב"ב פ"ז איתא דלומר בכור הוא אינו נאמן ולומר בני הוא נאמן ולומר אינו בני אינו נאמן והטעם נראה דעל בכור ל"א מיגו דאי בעי יהיב ליה במתנה משום דכיון שמוחזק אחר מבניו לבכור והוא אומר על הקטן שהוא בכור א"כ הוא מוציא את בנו הבכור לומר עליו שאינו בנו ובזה אינו נאמן ועמ"ש ב"ב קכ"ז:

השמטה (פ"א ה"ה דף י"ז עמוד ב')

יפ"ע ב"ב דף נ"ד ע"א: ה"נ בירושלמי קדושין פ"א ה"ה מאמר שמואל בתולש מן הקרקע דל"ק כ"א אותו קלח בלבד ועש"ק שם ד"ה לא קנה שהקשה מזה על הרמב"ם בפ"ח ממכירה דפסק דקנה כל הקרקע. וגרם לו זה שגיאתו בפי' הירושלמי בהא דמשני שם אשמואל אקושי' מהברייתא תלש כ"ש קנה. מודה שמואל הגר לפרש דבנבסי הגר קנה ולא אמר רק במכירה ומתנה. וזו סברא מהופכת דלעיל שם אמר דבמכר ומתנה קונה בחזקת שדה אחת ביהודה את השני' לה בגליל ובנכסי הגר לא קנה הוץ למצר. וע"כ לפרש דשמואל דאמר לא קנה מיירי בנכסי הגר כמ"ש הפ"מ וטוב להגיה מודה לשמואל בנכסי הגר היינו דגם הברייתא מודה בכה"ג ומ"מ מיושב ג"כ קושיתו מפ"ג דקדושין ה"א דמשמע שם דבכ"ש סגי דהתם במכירה או מתנה מיירי. גם לדינא לא קי"ל כשמואל גם בנכסי הגר כמ"ש הרשב"ם:

רוח זקנים לירושלמי גיטין

(פ"א ה"א דף ב' ע"ב) נתן לה את גיטה ואח"כ אמרה תזכה לי חצירי שבעכו, א"ר חיננא נעשית כמי שהיתה ידה ארוכה. אילו מי שהיתה ידו ארוכה והושיטה את ידה ונטלתו שמא אינו צ"ל בפני נכתב ונחתם, א"ר אבא מאן אמר דלא.

ביד דוד (פסקי הלכות ה"א) עמוד קי"ז סביא שהרשב"א בחידושיו גיטין (ע"ז ע"ב) מפרש להמאמר הנ"ל שהשאלה היתה באינה עומדת בצדו אם אמרה הזכה לי חצירי אם מגורשת בזה והשיב דנעשה כאלו היתה ידה ארוכה וקונה. ופירושו בהירושלמי תמוה מאוד, הא' דהעיקר חסר בהירושלמי דהיתה רחוקה מחצירה. והב' דהוה לו לקבוע שאלתו זו בפ' הזורק על המשנה דזורק לה לתוך חצירה אם בעינן עומדת בצדו או לא במקום שהיא אומרת שרוצה להתגרש ע"י חצירה. ועוד מ"ש דנקט חצירה דבעכו. והאמת יורה דרכו דבירושלמי צ"ל הגירסא כך: נתן לה את גיטה לתוך חצירה שבעכו [ר"ל דעכו היתה עומדת על הגבול בין א"י לחו"ל וגם היא עצמה מחצה בא"י ומחצה בחו"ל ושאל אם נתן לה גיטה לתוך חצר הזה שהוא מחצה בא"י ומחצה בחו"ל בהלך שבחו"ל והיא עומדת בא"י או להיפך אם צריך השליח לומר בפנו"נ או לא] אמר ר"ח נעשה כמו שהיתה ידה ארוכה אלו מי שהיתה ידה ארוכה שמא צ"ל בפנובפ"נ, כצ"ל [צ"ל דנעשה כמו שעומדת בא"י ופושטת ידה לחו"ל ומקבלת שם גט דאין השליח צ"ל בפ"נ ובפ"נ דאזלינן בתר גופה לא בתר ידה והוה כמו שקבלתה מיד השליח בא"י, וכ"כ בגט הניתן בצד אחד בחצירה שבחו"ל או בארץ והיא עומדת בצד השני לא הוה כאילו הוליך ממדינה למדינה ואצ"ל בפ"נ ובפ"נ [ומיירי כשהביאו שליה והיה כתוב וחתום בא"י וכעין זה אומר הירושלמי לפני זה דשליח שהביא גט שהיה כתוב וחתום בא"י והלך ליהנו לה בחו"ל ולא מצאה ואח"כ בא ומצאה בא"י א"צ שיאמר בפנו"נ ובפ"נ עי' היטב בזה ודוק] אמר ר"א מאן אמר דלא [ר"ל מאן אמר לך זה בבירור דהיכא דגופה במקום אחד והושיטה ידה למקום אחר שאינה צ"ל בפנו"נ דשמא אף כה"ג הוה מוליך ממדינה למדינה. כן הוא הפי' האמיתי בהירושלמי בלי ספק, ואחר אמרי זה מצאתי לבעל קרבן העדה שפי' ג"כ על דרך זה:

(שם דף נ')

יפ"ע (דף ב' ע"ב) לפי שאין בקיאין לשמה. בירו' ה"א ע"ש ריב"ל לפי שאין בקיאין בדקדוקי גיטין ומשמעות הירו' דלא על לשמה לחוד

מספקינן כ"א גם על שאר דקדוקים וכן מוכח ממש"ש בירו' בפני נכתב ביום בפני נחתם ביום בפני כו' לשמה וער"ן להרי"ף יכחידישו שהוכיח מהירו' דבעינן לשיוליה וכן שואלים אותו שאר פסולין שבגט והוא כפרש"י ועש"ק ד"ה שני' ומה"פ ד"ה המביא ובענ"ד מה שתפסו בכוונת הירו' לכל פסולי גיטין ליתא דא"כ מה מקשה בירו' וחש לומר שמא התמו בעדים פסולין הא י"ל גם ע"ז שיולינן וע"כ לומר דגם להירו' ל"ח כ"א לשני הדברים האלו ועליהן י"ל דהו"ל בכלל בפני נכתב כו' סתם וכמ"ש הר"ן גבי לשמה והא דלא חשש הבבלי למוקדם י"ל דהבבלי לשיטתו בטעם זמן בגט משום שמא יחפה. ע"כ יש תקנה למוקדם ע"י שליח להכשירו משום דאית ליה קלא ותצטרך להביא עדים שנמסר לידה טרם שוינתה אבל הירו' לשיטתו משום פירות ל"מ שליח כמ"ש באבני מלואים שם באה"ע סי' קכ"ז ולואת בעי בירו' שיהיה נכתב ביום ונחתם ביום גם ע"י שליח ע"פ דרך הירו' מיושב מאי דמקשה הגמ' לק' ג. מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה ותחימה לשמה דלהירו' האמירה בפני נכתב הוא בשביל הזמן שנעשו כאחד הכתיבה החתימה וממילא נכלל ג"כ דהיו לשמה ולא משום דבעו תרוייהו לשמה ולהנו"י דרך אחרת ע"ש:

(פ"א ה"א דף נ' עמוד ב)

יפ"ע (דף ט"ז ע"א) אבל גט יוצא מת"י שניהם. בירו' פ"א ה"א איתא ע"ש ר' זעירא דשנים המביאים גט אצ"ל בפ"נ ובפ"נ וכאן בפ"ב ה"א איתא ע"ש ר"ז דפליגי רבנן ור"י ביוצא מתחת יד אחר אבל ביוצא מתחת ידו אף ר"י מודה דפסול וא"כ פליגי בזה רבנן ור"י אי שנים המביאים גט צ"ל בפ"נ ולרבנן צריכים וקשה לפ"ז דר"ז אדר"ז. ומחמת זה נראה בעכ"ד דמ"ש כאן בירו' עד דלא יחזור ביה קאי על ר"ז מה שתמה על ר' יסא דמוקי להסיפא בשנים על החתימה וא' על הכתיבה ביוצא מתחת ידו המעיד על הכתיבה וחוה ר"ז מסתכל ביה דס"ל דא"צ בשנים המביאים לומר בפ"נ ע"כ שפיר תמה משא"כ אחר שחזר דס"ל דלרבנן צ"ל בפ"נ ובפ"נ לא היה מתמה וא"ר מנא דגם לאחר שחזר שפיר מתמה משום דשאני שנים המעידים על החתימה וגם יוצא מתחת ידם. והחזרה היינו ממ"ש בפ"א למ"ש כאן ולהנם נדחקו הק"ע והפ"מ בביאור הירושל'ע"ש ובפנ"א בארתי כל הסוגיא בירו' ע"פ באורי ואבמ"ך ועמ"ש לקמן יז:.

ע"ב ולפלוג נמי ר' יהודה ברישא. ה"נ מקשה בירו' ה"א כאן וכני' הק"ע דמקשה ר' אמי לר' זירא אי ביוצא מת"י אחר דהיינו מת"י שניהם ר' יהודה

מכשיר אף בקדמייתא והפ"מ מפרש כגי' הכתובה דמקשה ר"ו לר' אמי ומניה אי ביוצא מתחת ידי ר"י מכשיר אף בקמייתא והוא דלא כמ"ש כאן ברש"י והום' ד"ה במאי פליגי דרק ללישנא בתרא קשיא ליה ולפלוג ר"י ברישא ולאו ללקמן ועוד בסברא הפוכה דשם רק ללקמן קשיא ליה והוא דחוק מאד ונראה בעכ"ל סני' הכתובה דר"ו מקשה לר' אמי רק שיש להגיה מקודם מ"ש ר' חנניא דר' אמי א"ר זעירא שצ"ל דרמיניה דר' אמי דהיינו לישנא אחרינא דר' אמי כמ"ש לקמן בבבלי יו. רק דשם הוקדם המאוחר ונתאחר המוקדם דל"ב דהכא הוא שם לישנא קמא ור"ו מתיב לר' אמי דל"ב דשם ומייתי ר' אמי ברייתא דהולם ר"ו אף בראשונה כמ"ש כאן ואח"כ מקשה מברייתא דאיתא בזה ומסיע לר"ו ובזה א"ש מ"ש אח"כ עד דלא יחזור דקאי לר' אמי כמ"ש הק"ע אך לא מטעמיה ופירושו ועמ"ש לקמן יז:

דף יז ע"א ל"ש אלא שהגט יוצא. בירו' ה"א אמר כן ר' יוסא והוה ר"ז מסתבל ביה ע"ש ועמש"ל טז ע"א וע"ב בפי' הירושלמי שם עד דלא חזר ביה דקאי על ר"ז וחק"ע פי' על ר' אמי וכתבתי לעיל טז ב' די"ל ג"כ כהק"ע אך לא מטעמיה כ"א ע"פ הבבלי וס"ל להירושלמי דהאי לשון אחרון שבפה נאמרה ראשונה ואח"כ הלישון ראשון שבפה וא"ש: משום בת אחותו. ה"נ בירו' פ' השולח ה"ג ע"ש ר"ה ומובא ברא"ש סי' ג' וע"ש לקמן שכתב דהירו' לא הזכיר טעם בת אחותו ותמוה דהא ר"ה אמר כן משום בת אחיתו דעק"נ ודבריו דחוקים אלא נראה דלא גרים הרא"ש שם בפ"ד מפ"מ הקנו כו' רק עובדא היה כו' ולא מטעם זה היה התקנה:

(שם דף ד' עמוד ב') **הבא אפי' כולו בידו וחוט אחד בידה אינו גט.**

ביד דוד (לפסקי הלכות) דף מ' ע"ב גרס: אפילו כולו בידה וחוט אחד בידו אינו גט.

(שם ה"ג דף ו')

יפ"ע (דף ט') **ערעור דבעל.** בירו' ה"ג ע"ש רב חסדא ור' יוסי אמר שם הלקוחות עוררין ועש"ק ומה"פ מ"ש בשם הרשב"א והר"ן להוכיח מזה דטענינן מזוף גם שלא בפני הבע"ד והקשו מריש פרקין דמשמע שם דלא טענינן ובענ"ד יתכן כאן דמירי בעדים ומשום דגם נגד שני עדי ערעור מהני קיום להעמיד השטר בחזקתו והוו דמסיק דזה הוי פלוגתא דר' יוחנן ורבנן דתמן והיא הפלוגתא דבירו' ביבמות פ"י ה"ג ובתובות פ"ב ה"ב ב"ב פ"ד ה"ד דלרבנן דתמן העדים הראשונים יש להם חזקה ע"כ קאמר דאפי' לערעור שבגופו מועיל קיום ב"ד להחזיק דברי הראשונים ולר' יוחנן דס"ל דלא אלים חזקה זו ל"מ קיום לערעור שבגופו ובזה פליגי ר"ח ור' יוסי דר"ה ס"ל כר' יוחנן ע"כ מוקי בערעור דבעל בלא עדים ור' יוסי ס"ל דמהני קיום גם לערעור דעדים ע"כ מוקי לה בלקוחות ובערעור ע"י עדים ועי' בה"א דשם משמע דגם ר' יוחנן מהני בפ"ג לבטל ערעור אף שבגופו וייתכן דזהו כוונת הירו' שם דקל שהקילו גבה דהיינו שתועיל בפ"נ לבטל ערעור שבגופו ותהיה עוד עדיף מקיום:

(שם ה"ד דף ו' עמוד ב')

יפ"ע (דף י' ע"ב) ז"א אין עדי הגט חותמין זה בל"ז. בירו' ה"ד איתא דר' יוסי אמר אתיא כמ"ד עדים חותמין זה בל"ז אבל כמ"ד עדים אין חותמין אלא זה בפני זה אפי' חתם עובד כוכבים בסוף כשר ור' אילא בשם ר' יסא אמר כמ"ד אין העדים חותמין אלא זה בפני זה ברם כמ"ד העדים חותמין זה שלא בפני זה אפי' חתם ישראל לבסוף פסול והוא דס"ל כבסוגיין דהעיקר הטעם שחתם בפנינו ואי לאו דכותי חבר הוא לא היה מניחו לחתום מקודם זר' יוסי ס"ל דכיון דאין חותמין כ"א זה בפ"ז יודע הישראל מהכותי ולא היה מצטרף עמו אם לא בידעו שהוא חבר וזהו לפי נוסחת החדשה בירושלמי אבל לנוסחת הישנה היה נוגע ענין זה לשטר שחתומים עליו ד' ושנים מהן קא"פ ועש"ך ח"מ סי' מ"ה מ"ש בזה ובאו"ת ועמ"ש בזה בלב אריה להרי"ף וכו"ש קצת מזה בב"ב דף קסב ואכמ"ל:

(פ"ב ה"ג דף י"ב) **ר"ז בעי קומי ר' מנא מסר לה במסירה מהן, מידת הדין את אמר נקנה המקח והבא את אמר הכין, או שנייא היא דכתיב ונתן בידה עד שיהא כולו בידה.**

ע"ז כתב ביד דוד (בפסקי הלכות ח"א) דף קי"ד ע"ב: נראה ששאלת הירושלמי היה במסירה שאינו אלא שמוסר המוכר להלוקח האפסר וכה"ג בגט שמסר הבעל האפסר להאשה ומיבעי לו אף דבא מידו של הבעל לידה אך כיון שאין כולו בידה אם מתגרשת בזה, ונראה שכל שאלת הירושלמי היה כך כיון שלמידת הדין נקנה המקח וקנאתה הפרה כולה בקבלתו המסירה וממילא הוה כאלו קבלתה כולה גם לענין גט או דלמא מה שמועיל לענין קנין לא השיבה לענין גט כולו בידה.. וכ"ז נראה דוקא בה"ג שהפרה ניקנית לה לענין מדת הדין עכ"פ דכיון דקנאתה זו הפרה שהתי' כשלה יכול להיות שתועיל גם לענין גט והוה כאלו כולו בידה, משא"כ באופן שאין שום קנין למדת הדין זולת הך ענין הגט לבד נ"ל ברור שאינה מתגרשת.

וע"ז כתב רבינו עקיבא איגר זצ"ל בתשובותיו סי' רכ"ב דף קצ"ז על דברי הקרבן עדה ד"ה או שנייא וכו' בפשטא ניחא דחצר איתרבא מידה והוי כמונה בידה ממש. וכן בתוכה לי חצרי אף שאינה עומדת בצדו הוי תחצר עכ"פ שלוחה ויד שלוחה כידה, אבל קנין המסירה מועיל דקנתה הגט ומ"מ אינו בידה ולא מהני לגבי גרושין כמ"ש הר"ן רפ"ח דגיטין גבי קנין אגב, א"ב י"ל דיהו ספיקא דהירושלמי אי מהני קנין בגט, או דבעינן ידה ממש וכו' ע"ש.

(פ"ג ה"א דף י"ד ע"ב) **רב אמר כולהן אינן פסולין חוץ מן האחרון שהוא פסיל, איסי אמר כולן פסולין חוץ מן הראשון שאינו פסול. ר' בא בר חננא אמר כולן פסולין מילתי' דריש לקיש אמר כולן אינן פסילין וכו' מילתי' דר"א אמר כולן פסולין וכו', מילתי' דר"א אמר כולן אינן פסולין.**

באו"ז ה' גיטין סי' תשכ"ט הגירסא כך היא: ירושלמי ואמר רב זכולן פסלין מן הכהונה אם נתגרשה בו חוץ מן הראשון שלא נכתב לשם גירושין כלל. ושמואל אמר אפי' ראשון נמי פוסל מן הכהונה, שמואל לטעמיה דאמר שמואל כל מקום ששנו הכמים גט פסול פסול ופוסל, זעירא אמר כולן אינן פוסלין חוץ מן האחרון וכן אמר ר' אסי כולן אינן פוסלין חוץ מן האחרון, ור' יוחנן אמר אף האחרון אינו פוסל... וכתב רבינו יצחק אלפס זצ"ל והלכתא אין פוסלין חוץ מן האחרון דכולהו סבירא להו דאחרון פוסל, וליבא מאן דשרי אלא ר' יוחנן, והוה ליה ר' יוחנן יחיד במקום רבים וקיי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים. ושמואל נמי דאמר אף ראשון פוסל יחיד הוא וליית הלכתא כוותיה וכו'.

(שם ה"א דף טו) **ר' לעזר בר יוסי בעא קומי ר' זבי [אמר] הדא דתימר גט אחד פסול בשתי נשים ודכוותה והן שני גיטין פסולין בשתי נשים. א"ל וכיני, א"ל והא תנינן שני גיטין ששילחו שנים ונתערבו נותן שניהן לזו ושניהן לזו.**

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"ב) דף ק"ב ע"ב כתב ע"ז: ר"ל דהירו' שואל כשם דבגט אחד שצריך להתברר לאחד מהן לשם מי נכתב דפסול דלא חשיב לשמה באופן זה כל עוד שלא נתברר שהוא לשמה בעת הכתיבה כמ"כ יפסל גט שלא נתברר בעת הנתינה שהיא מתגרשת בו ר"ל היכא שנותן לה שני גטין שנכתבו שניהן לשמה ונותן לה שניהם שתתגרש באיזה שירצה או שכתב שניהם לגרשה באיזה שירצה ושואל הירושלמי אם מגורשת או לא דהסברא נותנת דגם זה שייך לברירה. כיון שאינו רוצה לגרשה אלא באחד באיזה שירצה לאח"כ ובהשני לא ירצה ובכתיבה בה"ג לא חשיב לשמה וכמו"כ בנתינה דהסברא דבעינן בנתינה לשמה אין זה לשמה, וע"ז אימר הירושלמי וכיני ר"ל שבאמת כן הדבר, וא"ל והתנינן שני גיטין ששלחו שנים ונתערבו נותן שניהם לזו ושניהם לזו ר"ל ואם נימא דכל היכא שרוצה שרוקא האחד יחול ולא השני אזי אין ברירה ושניהם אינם חלים כדין ברירה למאן דאית ליה אין ברירה... א"כ לא היה להתגרש אף בקבלת שני הגיטין, ומתרץ הירושלמי המן זה כרות לשמה וזה כרות לשמה הערובת היא שגרמה ברם הכא לא זו כרות לשמה ר"ל דבכותב שני גיטין לאחת לגרש באיזה מהם שירצה או בנותן שני גיטין לאחת מהם לגרשה באיזה שירצה אין זה לשמה שהרי בשעת הכתיבה או הנתינה [למאן דסובר דבעינן לשמה] אין זה לשמה כיון דלא ידע בשעת הנתינה איזה שיברור לאח"כ ובשעת מעשה היה יכול לברור השניה לא זו שבורר לבסוף ואנן צריכין לומר דכיון דלבסוף בורר את זו מסתמא גם בתחלה עמד הדבר שיתברר לאחר זמן כל זה שייך לברירה וסובר דאין ברירה, משא"כ בשולח שני גיטין אף בעת הנתינה מבורר באיזה שהתגרש והוא כרות לשמה והוה כאלו אוחזת גיטה ונייר ג"כ והעדים אינם יודעים איזה הוא גיטה ואיזה הנייר, אבל יודעים שבא לידה גיטה ג"כ ולכן לא שייך זה לברירה וכו' וכמו אלו העדים יודעים שזרק לה הגט לחצרה אך אינם יודעים לאיזה מקום מחצרה שזרק לה הגט האם נימא דלא תתגרש אף להסברא דבעינן נתינה לשמה דהא יודעים שנתן לה הגט ומונה בחצרה באיזה מקום שהוא וכמ"כ הכא הא העדים יודעים שנתן גט לתוך ידה וגם גט חברתה ואינם יודעים באיזה מקום מונח גיטה. ודוק בזה כי זו סברא דקה נכונה מאד לחלק בין הנושאים.

(שם ה"ג דף ט"ז עמוד ב') **אתא עובדא קומי ר' יוחנן.**

ובאו"ז סי' תשל"ב הגירסא „קומי רבנן".

(שם שם) **דר' שמעון היא דתניא אמר לאומן עשה לי שני זוגין אחד לקרקע ואחד לבהמה עשה לי שתי בחצלאות אחת לשכיבה ואחת לאוהלים וכו' הרי אלו מטמאים עד שיפרישו בטהרה.**

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"ב) דף ק"י ע"א כתב ע"ז: [ר"ל דת"ק סובר יש ברירה ואח"כ כשיתברר איזה מהם ראוי לקבל טומאה נטמא הוא מהתלתו אף קודם הבירור ולכן עה"ה שלא נדע על איזה יברר נמצא ששניהם טמאים מספק (כנ"ל לבאר דברי הת"ק) ר"ש מטהר עד שיפרישם בטומאה ר"ל דר"ש סובר דאין ברירה דלא אמרינן דכמו שהוברר לבסוף כן היה צריך להיות גם מתחלה ואינם חלים כלל עדי יתברר אבל כל עוד שלא נתברר לא חל כלל] ומסיק הירושלמי כמו דאמר תמן עד שיהיה כלי משעת ראשונה כמ"כ אמר הכא עד שיהיה כרות לשמה משעה ראשונה ר"ל דאין הגט חל כלל לא דאמרינן דהוה ספק. וכן שם בירושלמי על משנה דשני גיטין שנתערבו דרצה לפסול משום ברירה הא שם נותן לה שניהם אלא מוכרת דמאן דסובר אין ברירה אין המעשה חל כלל לא שחל בספק ובברירה ל"מ לברר שיהיה ודאי.

(פ"ד ה"ח דף כ) **עשה שליח להוליך את הגט צריך ליתן לה בפני שנים ואין השליח עולה לו משום שנים, הלך השליח לבטל את הגט צריך לבטלו בפני שנים והשליח עולה משום שנים.**

ביד דוד (לפסקי הלכות ח"א) דף ע"ד ע"ב כתב ע"ז: צריך ליתנו לה בפני שנים [פי' דצריך למסור הגט בפני שנים אי מן הדין במקום שאין עדי התימה או במקום שיש עדי התימה מן התקנה ואין השליח מצטרף לעד] הלך השליח לבטל את הגט [פי' שהלך לבטלו שלא בפני שליח הראשון] צריך לבטלו בפני שנים והשליח עולה משום שנים [ר"ל שמצטרף עם אחד דהא א"צ כאן שום עדות לצורך שום ענין רק כדי שתדע שביטל ולא תנשא דכובר דמן הדין א"צ עדות על בטולו ולענין כזה מצטרף השליח וכו'] ולהרא"ש והעיטור גי' אחרת בזה אבל פירושם בירושלמי דחוק לפי גירסתם.

(פ"ה ה"ח דף כ"ו)

יפ"ע (דף מ"ט ע"א) לא יהא אלא בע"ת. בירו' ה"א האומר הרי עלי מנה להקדש והלך שורו והזיק שלא תאמר כו' לפום כן צריך מימר הניזקין שמין כו' ומחק הפ"מ תיבת והלך שורו והזיק ופי' דס"ל להירושל' לר"ע דבע"ח דינו מה"ת בעידית ובהקדש אוקמה אד"ת ול' הירושל' דמסיים לפום כן צריך מימר הנזקין ל"מ הכי ונ' ע"פ הגי' הכתובה. והוא דלשיטת הירוש' ר"ע ס"ל בדניזק שיימינן ולהקל בא וע"ז אמר וק"ו להקדש אם באו הניזק והגובר לגבות ויש גריעותא להקדש אם יקח הניזק מעידית דמזיק שישאר הבינונית לידון אח"כ בעידית ויהיה מוכרח הגובר ליקח מהגרוע ע"כ אמר דק"ו להקדש פי' שנוגע הדבר להקדש כאלו ההקדש משלם להניזק דודאי בדניזק שיימינן ושלא תאמר כו' דמשום דנוגע להקדש לא יקח הניזק כ"א כבינונית לפום כן צריך מימר הנזקין כו' בעידית. ואף דהירוש' מסיק הפי' בדניזק היינו שמין בית סאה בכמה סאין כבבלי פי' הכונם מ"מ הלא פליג על מאי דא"ר ישמעאל בדמזיק:

(פ"ו ה"ו דף ל"ו) **חברייא אמרין בחצר ובד"א פליגין ר"י אמר יש לה חצר ויש להן ד"א ר"ל אמר אין לה חצר ואין להן ד' אמות ר"א אמר בחצר פליגין ואין לה ד' אמות, מי אמר ר"י בפישוט ידים ר"א שאל חצירו של שליח כו'.**

בפסקי הלכות דף ס"ו ע"א ע"ז ונ"ל לפרש דקאי על נעשה המאורסה דבתחלת הסוגיא שם נאמר הירושלמי דנחלקו ר"י ור"ל בשליח שלה דלר"י אינה יכולה לעשות שליח דאין לה דעת בפ"ע רק בגט דמהני בע"כ לכן יכולה לקבלו אבל שליח לא מציית למיעבד דהא אין לה דעת אצל אביה

ולכן בקדושין אינה יכולה לקבל ור"ל סובר דיש לה ג"כ דעת אצל אביה דהתורה עשתה את הבת שליחה של האב אף שהאב אינו רוצה בזה ולכן יכולה לעשות שליח ג"כ דהא שיהיה עושה שליח אחר וכמ"כ בקדושין דאיתקש לגט ונעשית ג"כ שליח של אביה אף שהאב אינו רוצה בזה לר"ל דסובר דקדושין איתקש לגט לענין זה ג"כ ולבסוף קאמר הירושלמי דחברייא אמרין דבחצר נחלקו להיפך דלר"י דאין לה דעת בפ"ע והוה כידו של אביה לכן גם חצירה קונה לה הגט דהוה בכלל ונתן בידה דקרא ור"ל סובר דהוה כשליח שעשתה התורה ובה"ג לא נתרבה חצר ולכן סמך לזה שאלת ר"א בשליח שממנה האשה אם חצירו כידו דשמא שליח שעשתה התורה גרע. כנ"ל לפי הגרסא הכתובה לפנינו [ופי' הפ"מ אין לו הבנה ואין לזה שיכות כלל באן] וכו' עכ"ל ע"ש.

(פ"ו ה"כ דף ל"ו ע"ב) ר"א שאל חצירו של שליח מהו שתיעשה כידו.

ביד דוד לפסקי הלכות ח"א ד' ס"ו ע"ב כתב ע"ז: פירוש דמספקא ליה לר"א אם דוקא באשה נתרבה חצירה אבל בשלוחה לא איתרבי חצירו ולא אמרינן ביה דהצירו כידו, דלא אמרינן דחצר כידו אלא דוקא בדבר שווכה לעצמו ומצדו לא בדבר שהוא אינו אלא שליה על הדבר ואין בו מצדו שום זכיה בזה וקבלתו הוא רק למשלחו, ולא איפשטא.

(פ"ז ה"א דף ל"ט) תני חרש שחרס אין תרומתו תרומה ארשב"ג בד"א וכו' ע"ש כל הסוגיא.

וכתב ע"ז **ביד דוד** בפסקי הלכות ח"א דף פ"ב ע"א דגירסת דברייתא כך היא: תני חרש שחרס נאין תרומתו תרומה, אמר רשב"ג בד"א שהיה חרש מתחלתו אבל פקח ותחרש הוא כותב ואחרים מקיימין כ"י, ר"י בר אחא ר"ח בשם ר"י חלוקין על השונה הזה והא מתניתא פליגא נתחרש הוא וכו' אינו מוציא עולמית, ויכתוב ויקיימו אחרים כ"י, קיימוני כשאין יודע לכתוב, התיב ר' בא בר ממל והא מתניתא פליגא הרי שכתב בכ"י לסופר יכתב לעדים ויחתמו אע"פ שנתנוהו לו וחזר ונתן לה אינו גט [כצ"ל ומה שניתוסף הוא ע"פ הברייתא המוזכרת בבבלי, והרואה בצדק יראה שהיא ברייתא אחרת] [פירוש דגם הברייתא אירי בחרש ולכן קאמר דחולקת על רשב"ג דהברייתא סוברת דלא מהני כתיבה דחרש ומסתמא אירי אף בחרש שאינו מעיקרו דסתמא נשנית ובבריא לא אתיא דכיון שכותב בפני הסופר למה לא הועיל דמי גרע תנועות ידו מהרכנת ראשו ומתנועות לשונו] אמר ר"י אמור דבתרא ולית הדא פליגא אינו גט עד שישמעו את קולו, אמר לסופר כתוב ולעדים חתומו סוף דבר עד שישמעו קולו ולא אפי' הרכין בראשו אמרת לית כן אף הכא לית כן [פי' דר"י אומר דהברייתא נשנית שלא בדקדוק ואינו ממעט אלא חרש שהוא חרש מעיקרו שלא למד לכתוב מדעת צלולה, והראיה דהא אף הרכנת הראש ממעט דקתני שצריך דוקא שמיעת הקול ומזה הלשון נוכל לומר דאף הרכנה דאלם לא ליהני [ול"ל עוד דר"י סובר כסברת רב יוסף בבבלי דמדמי כתיבה דחרש להרכנה דאלם] והרי במשנה בפירוש הכשירו הרכנה דאלם, אלא ודאי דהברייתא נשניה שלא בדקדוק ואינו ממעט אלא חרש גמור] אמר ר' מנא אית כן היא שמיעת הקול היא הרכנת הראש [פי' דר' מנא סובר דנשנית הברייתא בדקדוק והרכנה דאלם הוה כשמיעת הקול משא"כ כתיבה דחרש אף בהיה פיקח מעיקרא עכ"פ גרוע טפי ולא נכללה עם שמיעת הקול] ר"י בעי מיניה דר' מנא כמה דתימר עד שירכין בראשו שלש פעמים ודכוותייהו בשמיעת הקול עד שישמע קולו שלשה פעמים א"ל לשמיעת הקול פעם אחת להרכנת הראש ג"פ. א"ר יודן תמן כאומר כך וכך עשיתי ברם הכא באומר כך וכך עשו [כנ"ל להגיה בירושלמי והכוונה דהרכנה לא סגי בפ"א דהוה כאלו אומר שכבר עשה דהא אינו מצוה רק שואלים אותו והוא משיב כן לכן לא סגי בפ"א משא"כ במצוה שיעשו סגי בפ"א]. רב בר לוי בעי מה אנן קיימין אם יש בו דעת לבא יש בו דעת לעבר ואם אין בו דעת לבא אין בו דעת לעבר [פי' דרב בר לוי לא סבירא ליה להא חילוקא דבין לעבר ולהבא].

(שם שם)

יפ"ע דף ע' ע"ב ארשב"ל. בירוש' תרומות פ"א ה"א וכאן פ"ו ה"א נתחלפו שיטתן ואיתא שם שמואל אמר כד הוא חלים יתן גט מה שמואל כר"ל דר"ל אמר לכשישתפה רובא דשמואל מדר"ל דו אמר חיים יתן גט ופי' הק"ע והפ"מ דשמואל מקיל יותר ולפ"ז הוא דעת שלישית בין ר"י ור"ל ודוחק ובתשו' בארתי בס"ד עפמ"ש הש"ק דגם הירוש' מחלק בין סמיא בידן בין שאר שוטה דלאו סמיא בידן ור"ל דאמר לכשישתפה הוא בקורדייקוס וכ"ש בשוטה דבשעת שטותו לא יוכל ליתן רק בזה אשמעינן רבותא כד הוא חלים יתן גט דלא נאמר דגם בעת חלמותו לא יתן גט דנחוש שמא בין כך וכך יש עתות שטות בינתיים ובזה קמ"ל דגם בכה"ג לא:

(שם ה"ג דף מ' עמוד ב')

יפ"ע דף ע"ב ע"א: זה גיטך אם מתי עי' ירו' כאן ה"ג נדה פ"ג ה"ד ורבותינו מתירין גם בזה והוא לכאורה דלא כבבלי לקמן ע"ב דר' יוסי לא ס"ל כרבי גם במהיום ולאח"מ וכ"ש בלא מהיום ואפשר דרבותינו ס"ל בזה כרבי ובפרט לפמ"ש בירוש' דהיינו ר' יהודה הנשיא שהוא רבי וס"ל גם כר' יוסי ועי' תוס' ע"ז ד"ה ע"א אשר שהכריחו דר' יהודה הנשיא שם אינו ר' כ"א ר' יהודה נשיאה האמורא ועמ"ש ביפ"ע שם והיה להם להוכיח מכאן דאיתא בגמ' דר' לא ס"ל כר' יוסי ורבותינו הלא ס"ל כר' יוסי אולם אם רבותינו אינן ר' יותר שפיר י"ל דהם ס"ל כר' וכר' יוסי וא"ש לומר דל"פ התלמודים בזה ועמ"ש כתובות ב' ע"ב ולהירוש' לפמ"ש ביפ"ע ע"ז שם להכריח דס"ל דהיינו ר' צ"ל דלא ס"ל להירוש' מ"ש לקמן דר' לא ס"ל דר' יוסי ולא ס"ל דיוק תיבת כזה: מהיום ולאחר מיתה. עי' ירוש' ב"ב פ"ח ה"ח וכאן ה"ג דמפרש דלענין מתנה מהני דאמרי' דאמר הכי משום פירות והנוף מקנה מהיום ופירות לאח"מ אבל באשה אין לומר כן וע"כ בגופה שייר.

(פ"ח ה"א דף מ"ד ע"ב) נפלו לו נכסים ולה, אפי' כתב כמי שלא כתב;

ביד דוד בפסקי הלכות ח"א דף קי"ב ע"ב בהג"ה כתב ע"ז: עי במפרש פ"מ ודבריו תמוהים דא"כ הו"ל לשנות דין זה בפרק הכותב גם סברתו בזה לא אבין אך האמת יורה דרכו דכונת הירושלמי כך הוא כיון דהתחצר הוא של אותפות לו ולה ואין לו אופן שיועיל אלא דאמרינן דהוה סילק נפשיה בעת שזורק הגט לתוכו ואשה זוכה בו בתורת שאלה מידו של הבעל וקנוי הוא לה בתורת שאלה משעה ראשונה שנשתתפו וכיון שהירושלמי אינו סובר [באוקימתא זו דמצריך שיכתוב לה דו"ד אין לי בנכסייך] דניטה וידה באין כאחד (כמבואר שם וא"כ א"א לה להגרש בהצר של שותפין שהיא נשתתפה עמו בירושה דהא לרבנן בכל טפח וטפח מעורב בה של בעלה (לשון הירושלמי דנדרים פרק השותפין) והיא צריכה לזכות בתורת שאלה מבעלה לפי הסברא דלא אמרינן גיטה וידה באין כאחד א"א לה לזכות כמבואר בבלי (דף ע"ז) בעובדא דרבא שם, אבל אליבא מסקנת הבבלי מתגרשת אף בחצר זה בתורת ספק מחמת האי בעיא שבקדושין. או אפשר דבגירושין במקום שהם זכות כגון למיפטר מיבום וכדומה יותר אמרינן לדעתו דמסלק נפשו מזה] ואף שנפל לה בעודה תחתיו חשבינן לה שאולה משעה ראשונה לעת שיהיה לה יד תזכה בו וגיטה וחצירה באין כאחד ומה גם לדידן דקיי"ל בנדרים כראב"י דקנוי לו מתחלה קנין הגוף דודאי מתגרשת בו, ודוק כי זה כפתור ופרח].

(שם שם)

יפ"ע (דף ע"ו ע"א) ת"ל ונתן מ"מ עי' ספרי תצא רסט ובירוש' כאן רפ"ה ואיתא שם עד כדון כר"ע כר' ישמעאל וקאמר דר' ישמעאל ס"ל דידו היינו רשותו ופי' הק"ע ופ"מ דמקשה לר' ישמעאל דס"ל ד"ת כרב"א ותמה הש"ק עצמו מה ענין לכאן ד"ת כלב"א ואי משום כלל ופרט גם לריש"מ מצינו דדריש כו"פ וטרח ולא מצא באור נכון ובענ"ד נראה פשוט עפמ"ש בגמ' דיקן ב"מ נ"ו ע"ב דמוכיח שם דידו היינו ממש ולא רשותו מדאיצטריך המצא תמצא וא"כ לר' ישמעאל דלא דריש כפל לשון לדידיה אין הוכחה דידו ממש ולא אצטריך ונתן לזה ויתור ונתן אתי למ"ש בספרי תצא ע"ש. ובמכלתא משפטים פי"ב דסתמיה ר' ישמעאל איתא בדרשא דקרא לרבות חצרו לא מכפל לשון כ"א מחמת דידו היינו רשותו. ועי' ספרי ראה ק"ז וצרת הכסף בידך פרט למה שיצא חוץ מרשותך יעי' ירו' מע"ש סוף ה"א ובירו' ברכות פ"ב ה"ה ובב"מ מ"ב. דרשי' מבידך דיהיה כספו בידו ודוחק לעשות פלוגתא בזה ועמ"ש ב"מ נו:

(שם דף מ"ח) עולא בר ישמעאל אמר לא עלתה על דעתו לזכות בקלתה וכו'.

ביד דוד בפסקי הלכות ח"א דף קצ"ה ע"א מפרש את הסוגיא בל"ז: לא עלתה על דעתו לזכות בקלתה [ר"ל דמתרץ דלא יקשה מה שקנתה אשה קנה בעלה, וכן פי' בעל פ"מ דמסתמא מוחל לה הבעל זכותו שיש לו בה] הגע עצמך שהיתה של זהב [ר"ל כיון שהוא דבר השוב אינו מסלק זכותו שיש לו בה וא"כ איך תתגרש בו] כש"כ לא עלתה על דעתו לזכות בקלתה [ר"ל כיון שהיא מתקשטת בה בודאי מוחל ואינו רוצה לזכות בה כלל דודאי לא תניח זה אצלו] ר"י אמר ובלבד במשתמשת בה [נ"ל דקאי על עולא בר ישמעאל והכונה דכלי המשתמשת אין לו להבעל שום זכיה בה דהוה כשאול לה לכל זמן שתרצה וכיון שהבעל השאיל לה לצרכה יכולה להתגרש בו. ולא דמי להאי עובדא דתיחוד ותפתח דבבלי דפריך מה שקנתה אשה קנה בעלה דשם אין הבית שאול לה לכל התשמישים ורק שאול לה לשעה קלה משא"כ כליה שמשתמשת בהם דשאולים לה לכל זמן שתצטרך להם, או אפשר לומר דכיון דדרכה להשתמש בהם בקביעות והם מיוחדים לה לתשמישת מסלק עצמו מהם לגמרי. והמפרש בפ"מ מפרש לה דאתי לתרוצי קושית הבבלי כליו של לוקח ברשות מוכר הוא, וזה אין לו הבנה בירושלמי שהיה קודם הבבלי יסמוך עצמו על הבבלי בדבר אשר לא בא ממנו רמז בכל הירושלמי אלא העיקר כמ"ש בזה] א"ר יוסי ובלבד במשתמשת בה באותה שעה [ר"ל דאיהו סובר דאינו מבלק עצמו מכלים המיוחדים לתשמישה אלא דוקא בשעה שהיא משתמשת בהם אבל בשעה שאינה משתמשת בהם אין הבעל מסלק עצמו מהם כלל ועכ"ז עדיף מהך דתיחוד ותפתח דבבלי הנ"ל דהכא עכ"פ שאול הוא לה לכל עת שתרצה להשתמש בה משא"כ שם] ר"ל אמר בקשורה לה [ר"ל דבה"ג בטל הוא לגופה ולא איכפת לי' במה דאינו שלה] אמר ר"י ובמגבחת מחשתה [בסברא דר"ל אלא דמצריך שיהיה תלוי בה ג"כ וכסברת שמואל ור"א בבבלי] תני ר"א ומסייע ליה ר"י אפי' זרקו בתוך המליש שלה ה"ז מגורשת [פי' דמהברייתא מוכח סברא דר"י דא"צ שיהיה קשור בה וגם לא בעינן שישתמשו בזה עתה אלא כיון שמשתמשת בהבלי הזה בקביעות הוה שאול לה בכל זמן, ודוק בזה].

(שם ה"ג דף ט"ו) ר' יסא בשם ר"י זו בגיטין משא"כ במתנה, רובה דר' יוחנן ורובה דריש לקיש, רובה דר"י מה אם מציאה שאינו זוכה בה מדעת אחר הרי הוא זוכה בתוך ד' אמות מתנה שהוא זוכה בה מדעת אחר לא כ"ש. רובה דר"ל מה אם מתנה שאינו זוכה בה בתוך ד"א הרי הוא זוכה מדעת אחר מציאה שהוא זוכה בה בתוך ד"א לא כ"ש.

ע"ז כתב **ביד דוד** ה"ב דף קמ"ח: עיין בפני משה, הרי מבואר דכו"ע סברי דכמציאה זוכה בה מתוך ד"א ולא במתנה אך הרא"ש והר"ן בב"מ שם מביאים ראיה מזה הירושלמי להיפך דאף במתנה קונה ד"א ומהנראה דהגי' היה לפניהם בירושלמי כך רובה דר"י ורובה דר"ל רובה דר"י מה במתנה שהוא זוכה בה מדעת אחר אינו זוכה בתוך ד"א מציאה שאינו זוכה בה מדעת אחר לכש"כ [פי' דר"י נקט מתנה לרבותא דאף במתנה דדעת אחרת מקנה אותו עכ"ז אינו קונה בד"א ומכש"כ במציאה דאין דעת אחרת מקנה אותו שאין ד"א קונה לו ולית ליה לר"י כלל קנין ד"א גבי ממון] רובה דר"ל מה מציאה שאין זוכה בה מדעת אחר זוכה בתוך ד"א מתנה לכש"כ [פי' דר"ל נקט מציאה דקונה בה ד"א ולרבותא דאף דעת אחרת מקנה אותו עכ"ז קונה בה ד"א ומכ"ש במתנה וכה"נ] וא"כ כיון דקיי"ל כר"ל גבי מציאה דד"א קונה מכש"כ גבי מתנה.

(שם ה"ט דף מ"ח) המגרש את אשתו לא תדור עמו לא באותו חצר ולא באותו מקום.

באו"ז ה' יבום וחליצה סי' תרי"ח הגירסא בירושלמי כאן „לא באותו חצר ולא באותה מבוי".

(שם שם)

יפ"ע כתובות דף כ"ח ע"א ואם היה כהן. ערש"י וכ"מ בירושל' גיטין פ"ח ה"ט דאיתא שם בד"א שנשאו אבל לא נשאו לא ובכהן אפי' לא נשאת וער"ן מ"ש בזה והפ"מ בירושל' שם פי' מ"ש בד"א שנשאו קאי על נשואי הראשון דבלא נשאת כ"א נתארסה אין איסור בנתגרשת ובענ"ד פי' דחוק דלפי דבריו לכהן אסורה גם מן ארוסין לדור בשכונה או במבוי ואין זה במשמע מד' הרמב"ם. וע"ק פי' הפ"מ מהא דתני' בשמחות פ"ב בד"א שנשאו כו' ואח"כ כ' בד"א מן הנשואין אבל מן הארוסין לא א"כ מ"ש מקודם בד"א שנשאו ע"כ פי' שנשאו לשני אחר גרושין ומקור הרמב"ם שהילק בין מן הנשואין בין מן הארוסין אינו מהירוש' כמ"ש הפ"מ כ"א מהברייתא דשמחות ומה שהקשה הפ"מ דאין ראיה מפריעת חוב שאינה כ"א לשעה לישנא דגמ'

אטעויי' אבל בברייתא דשמחות לא קאי לדין פריעת חוב שלא הוזכר שם כלל וקאי להדיא על הדין דלא תדור כו' והגמ' שינתה לפי הענין וטעמא דהרמב"ם שלא כ' תנאי בד"א שנשאו כו' נ' דהוה משום דשם בשמחות איתא כל הברייתא ע"ש בש"א וא"כ י"ל דב"ש לשיטתם לא יגרש כו' ע"כ מזוהמת היא בעינו כמ"ש בירושל' שם ע"כ לא חששו כ"א בנשאת משום הומר א"א אבל לב"ה אסורה גם בלא נשאת וכן י"ל לב"ש דקאי לב"ש שהוזכר שם מתחלה אך בדין מן הארוסין אין לחלק בין ב"ש לב"ה דבמן הארוסין ל"א ב"ש לא יגרש כו' ורק הסברא משום דלא גייס אין לחלק בזה בין ב"ש לב"ה ומה שסייע הפ"מ עוד לפירושו ממ"ש בירושל' אה"כ והארוסה שביהודה ש"מ דמיירי תחלה מדין מן הארוסין נ' שחסר שם בבא דבד"א מן הנשואין אבל מן הארוסין לא כמ"ש בשמחות שם דכל הברייתא שבשמחות קרובה בלשונה ללי' הירושלמי שם.

(פ"ט ה"ג דף ס"ב) על העלה של זית, ולא כמקורע הוא, אר"ז תנא בונה בר שילא אפי' כותב אני פלוני מגרש את אשתי בשר, ואתייא כיי דמר ר' אילא אם פירש פסול ואם לא פירש כשר.

ביד דוד בפסקי הלכות ה"א דף צ"ח ע"א בהגהה א': פירוש הירושל' הוא כך דקשיא ליה איך אפשר לכתוב כל נוסח הגט על עלה אחד וב"כ צריך לכתוב על הרבה עלים המחוברים ביחד ע"י ענפים וזה חושב הירושלמי לשני ספרים או דעכ"פ נכלל זה בהאיבעיא דבין שיטה לשיטה שלי המוזכר בבבלי וירושלמי בענין זה ולא נפשטה [לא כהמפרש בפ"מ], ותירץ ע"ז תנא בונה בר שילא אפי' כותב אני פלוני מגרש את אשתי [ונראה דצריך לכתוב גם פרונית דשמו ושמה הם עיקרו של גט] כשר, ר"ל וזה יכולין לכתוב אף על האחת, ואתיא כמו דמר ר"א אם פירש פסול ואם לא פירש כשר, ר"ל כשלא התחיל לכתוב שום אריכות לשון בהגט רק כתוב זה הלשון להוד אני פלוני מגרש את אשתי פלונית כשר בזה לבד, אבל אם התחיל להאריך בלשון הגט כגון שכתב למהך להתנסבא וכו' צריך לכתוב גם הרי את מותרת לכל אדם להתירה אף בזונות (עי' ברשב"א ובהר"ן כו'), וכ"כ אם כתב בהגט לשון עבר צריך לכתוב בו וכן כו' להורות שמגרש עתה בהכתב לא שמגרש בדבור ושטר ראיה בעלמא הוא, ודוק בזה.

רוח זקנים לירושלמי נדרים

(פ"א ה"א דף א')

יפ"ע (דף ג' ע"א) במד"ר פ"י ספרי נשא כ"ב וירושלמי כאן ה"א ושם עד כדין כר"ע דדריש לשונות רבויין הן כר' ישמעאל וכו' ומשני מכל היוצא מפיו יעשה וכלק' ע"ב ומסקנת הירושלמי מוכח דגם ר"ש דריש כפל לשון לנזירות חלה על נזירות ולא ס"ל בכה"ג דברה תורה כלשון ב"א משום דאין דרך להקדים הפעולה להמקור כמ"ש הר"ן והקושיא עד כדין כר"ע כו' קאי אהא דר"מ דריש מכי ידור נדר לנדרים מהשבע שבועה לשבועות דלר"ע א"צ ג"ש נדר נדר ורבי' ישמעאל דנפקא ליה מבכל היוצא דלא הוה רק בנדרים בעי ג"ש לנזירות והרם וה"ג בסוגיין לר"ע א"צ ג"ש.

(פ"א ה"ד דף ה') חדש עמו בקרקע עד כמה הוא אסור עמו כדי שכרו או עד כדי הניית קרקע גדר עמו תנור כו'.

ע"ז כתב הג"מ וישראל יוסף אזראעל אבד"ק וויסאקי ז"ל: עי' בש"ק מה שהקשה ממחזיר אבידתו דתנן לקמן פ"ד ה"ב מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש, משמע שאינו נותן לו אלא שכרו א"כ ה"נ אין איסור אלא כפי שכרו ויעו"ש ונלע"ד דלא דמי כלל זה לזה התם לא עשה כלל בגוף האבדה שום דבר ושום תיקון רק ששב האבידה לבעליו, אבל הכא בתנור ובקרקע שתיקנן ועשייתן נעשה וגנמר באיסורו, ועי' בהרא"ש פ"ק דחולין שכ"כ נמי זו הסברה, ויעו"ש (ועי' הגהש"ס מרעק"א במכילתין).

(פ"ב ה"א דף ה' עמוד ב') אמר הכבר הזה עלי כביאת אימא מהו נישמעינה מן הדא האומר לאשתו קונם איני משמשך רב אמר אסור ושמואל אמר מותר.

גירסת הרשב"א האומר כיכר הזה עלי כביאת אימא רב אמר אסור ושמואל אומר מותר.

(שם ה"ד דף ה' עמוד ב')

יפ"ע (דף ט"ז ע"א) שבועה לא אוכל לך. בירושל' הלכה ב' איתא ולמה לא תנינן שבועה לא אוכל לך מותר ופי' הפ"מ דפעמים גם שרא אוכל לך דאכילנא משמע כרק' בגמ' דרב אשי וק"ל דהא מותר משמע שמותר לו בין לאכול בין שלא לאכול אבל בשנאמר דאכילנא משמע הוא מושבע לאכול ואין שיוך ע"ז מותר ונראה עפמ"ש בפ"א ה"ד דבשבועה בין אמר שבועה או השבועה אסור אבל אם אמר כשבועה א"ז כלום וכ"ה כאן לגי' הק"ע בה"ב וע"ז קשיא ליה למה לא מסיק במתני' כשבועה לא אוכל לך מותר דל"ה שבועה כלל שחסר במתני' מלבאר זאת משא"כ בנדרים אם אמר כקרבן הוי אסור לכ"ע וע"ז משני דלא תני רק הומר בשבועות מבנדרים ובזה הוי איפכא דנדרים חמיר משבועות [וזהו דמסיק וסברינן מימר שבועה לא אוכל לך דברי הכמים פי' חכמים דר"מ היינו ר' יהודה דלדידיה בנדר אם אמר קרבן בלא כ"ף כקרבן לה' נדר וזהו הומר בשבועות מבנדרים דאלי לר"מ גם קרבן הוי נדר ואין כאן חומר בשבועות ע"כ בבא זו היא לר' יהודה והא שבועה הוא ג"כ לר"מ לשיטת הירושל' דבהקרבן לכ"ע ל"ה נדר ובשבועה הוי השבועה לשון מעליתא בנ"ל פ"א ה"ד וזהו דקאמר דשבועה לא אוכל לך הוא דברי חכמים דר"מ ואינך הם דברי ר"מ ג"כ] ומוכח מזה דהירושל' מפרש זה חומר קאי אשלפניו ולא כדמפרש בבבלי לק' ע"ב דקאי אשלפני פניו.

(פ"ג ה"א דף ח')

הרי זה מעמיד, וזה אינו מעמיד.

ע"כ הג"מ וי"א אבד"ק וויסאקי הנ"ל: כן היא גירסת הרשב"א והרא"ש והטור בסי' רל"ב, ומפרשים כך דאלוקח ומוכר קאי שאם אחד מהם העמיד דבריו שאומר בתהלה והשני לא העמיד דבריו אלא נתרצה בשתיקה דינרים מתוך שנתבטל לזה נתבטל גם לחבירו ומותרין שניהם לקיים המקח בשלשה דינרים, ועי' בב"י בסי' הנ"ל שמפרש לזאת וזה העולה מפירושו דאם אחד לא העמיד באותו מעמד כיון שנתבטל לו נתבטל גם לחבירו, דהיינו שמתהלה אמר ד' דינרין ובאותו מעמד חזר על ג' מתוך שנתבטל לו נתבטל גם לחבירו ושוב כשנתבטל המעמד ראשון להוסיף ולפחות (ובחנם תמה הש"ק בזה ועיש"ק). וגי' הר"ן ז"ל היא כך היה מעמיד אצל זה ואצל זה אינו מעמיד. ומפרש כן היה מוכר חפץ לשנים ואמר קונם שאיני פוחת לכם בסלע והיה בדעתו לידור אחד מהם בדוקא ולהשני לזרז בעלמא כיון שבטל אצל זה בטל נמי לזה. ויוכל להיות שהר"ן מחלק בין חד גברא לתרי גברי דבחד אמרינן שפיר כיון שבטל לזה בטל נמי לשני ומדין נדר שבטל מקצתו בטל כלו, אבל בשני אנשים מפורדים דהיינו מוכר ולוקח דאם שאחד היה מעמיד והשני אינו מעמיד לא שייך בזה נדר שבטל מקצתו בטל כלו, ולהמעמיד אמרינן שפיר שיהא חל האיסור כמקדם, כן יכול להיות להר"ן ז"ל [ולדינא קיי"ל כאלו השני פירושים].

(שם שם)

יפ"ע דף כ"א ע"ב א"ר יהודה אמר רב אסי. בירושל' הל' א' רב ושמואל תריהון אמרין אלו הן צריכין התר חכם התיב אסי לא מצינו פתח לנדרים אלא מבאן והגי' הק"ע בל' הראשון כרב ושמואל אין צריכין התר חכם ועפ"ז הוא שוה להבבלי בדעת שמואל דא"צ שאלה לחכם ורב אסי ס"ל דצריך שאלה ולהפ"מ שהניח הגיר' בכתבה נתחלף דעת שמואל אך דעת רב אסי גם לדידי' היא כבבאן ופי' דקאי על ר' אלעזר שם דאמר א"צ ופליגי עליה ע"ש ועמ"ש לקמן דף כ"ד ע"א דלענ"ד פי' רב אסי שם דא"צ היתר חכם ונחלפו דעת שניהם מבאן להתם ע"ש מ"ש בפי' הירושל' עפ"ז:

(שם ה"ב דף ט' ע"ב)

שבועת שקר כשנשבע ומחליף.

ע"כ הג"מ וי"א אבד"ק וויסאקי הנ"ל: נראה להגיה ע"פ דברי התוספות שבועות כ"א ד"ה קמ"ל... צ"ל הכא "בשנשבע להחליף" וכן הגי' בירושלמי שבועות פ"ג ה"ח, ובעל ק"ע לא דק בזה ועי' בבבלי שבועות כ"א ע"א מיתסי איזו היא שבועת שוא... עד אימא נשבע ומחליף.

(שם ה"ג דף י' עמוד ב')

יפ"ע דף כ"ד ע"א. נדרי זרוזין הוי. בירושל' ה"ג מובח דמפרש באמת טעם חכמים משום נדרי זרוזין כ"ה לפי' הפ"מ והנה הק"ע שמר דרכו לפרש גם בפ"ח ה"ז בהך מתני' הטעם משום נדרי זרוזין אך הפ"מ שינה טעמו במתני' שם משום התקבלתי ובענ"ד נראה דגם כאן בפ"ג הוא לאו מחמת זרוזין ועפ"ז נראה לקיים גי' הספר דברב שמואל איתא הן צריכין היתר חכם בד' נדרים והתיב אסי לא מצינו פתח לנדרים אלא מיכן פי' כיון דטעם דמועיל חרטה דעי"ז נעשה כנדרי זרוזין וא"כ נדרי זרוזין או שגגות עצמן א"צ היתר וא"ל שמואל הגר עדי' מיתנא ופי' הפ"מ קשור עליה חבל והק"ע פי' חגור מתנך כגבור ואין לזה מובן ובענ"ד נראה דמש"ש אח"כ מתניתא פליגא על דאיסי דלפירושם הוא מאמר הגמ' לדעת הוא הכל מדברי שמואל שא"ל הוכיחה דצריך היתר חכם וזהו חגר עלי' מיתני מתני' פליגא פי' שתחבר לזה הך מהני' תראה הוכחה דלא כאיסי ויותר נראה לגרום תגרא עליה מתני' פי' מתני' חולקת ע"ז וכדמפרש אח"כ מתני' פליגא מדהוצרך לטעם התקבלתי ש"מ דמשום נדרי זרוזין צריך היתר חכם ובעי למעם התקבלתי להתיר שלא ע"י חכם ומ"ש פתר לה אינו דיחוי כ"א קאי על קושית איסי לא מצינו פתח אלא מיכן דע"כ פתר לה דזהו הנ"מ דבשאר נדרים צריך שיהיה הפתח ממקום אחר ואלו פתחן בצדן ומשום התקבלתי א"צ היתר כלל: וחלה הוא. בירושל' ה"ג כ"ב מדייק חלה הא לא חלה לא ומשני הא מני ר"מ היא דאמר עד שיתן ומקשה ע"ז ולימא ד"ה ובאומר השני ג"כ זהו כבודי [דאיתא בירושלמי שם דבכה"ג לכ"ע אסור] א"ר הילא אורחי' דב"נ למימר כרסותי בייה ופי' הק"ע כרסות מלשון כסא היינו ישיבה והפ"מ פי' כסאי היינו כבודי ובענ"ד נראה דהוא ת' על הקושיא הא לא חלה לא דלעולם גם בלא חלה יש מענה לבטל הנדר שיאמר זהו כבודי רק אורחיה דב"נ לומר כרסות בייה פי' כרסי היה כואב לי ולא יכולתי לאכול ונקט מה דאורחיה דב"נ שהוא ת' פשוט הנהוג בין ב"א:

(פ"ד ה"ב דף י"ג עמוד ב') **ריב"ל אמר אין אדם נתפס על חברו אלא בארנון וגולגולת רב אמר כל הנתפס ע"ח חייב לו חילי' דרב מהא דתני הגוזל שדה מחברו ונטלוה מסיקין חייב להעמיד לו שדה אחר ולא שמע דמר ר' יוחנן קנס הוא שקנסו בגזלן.**

יפ"ע (ב"ק דף קי"ג ע"ב). וכ"ה בכתובות פי"נ ה"ב ובאן פ"י ה"ו בקצור ושם בכתובות ונדרים ר' אבון בעי דהוה רבה ופי' המפ' דחוק נ' דלפמ"ש בבלי קטז: באהווי אהווי אין שום ראיה משם לנתפס ע"ח וע"כ דמפרש כפשוטו ומאחר דקרקע אינה נגזלת והיא ברשות הגנזל ובאשר שהמסיק אמר בשביל הגזלן לוקחה חייב ש"מ נתפס ע"ח חייב וכן פי' הרא"ש פי"ג דכתובות סי' ח' וע"ז בעי דאם היה רבה היינו שר ומושל העיר שלוקח בעד תביעתו אם זאת נקרא בארנון וא"כ אפשר לאוקמי כה"נ ואין ראיית רב ראי' וע"ז מייתי פלוגתייהו דר"י בר בון ור"ח בר לוליני דח"א בארנון וח"א ל"ה בארנון והוי ראיית רב ראיה והאי לא שמיע פי' לא ס"ל כ"נ בענ"ד.

(פ"ה ה"א דף י"ז ע"ב) **ר' יוחנן בשם ר' ינאי השותפין קונין זה מזה בחצר וחייבין זה בנזקי זה, א"ר בון בר כהנא באומר צבור ואקנה, אבל אם צבורין לא קנה עד שיטלטל.**

ביד דוד (בפסקי הלכות) דף ק"ט ע"ב כתב ע"ז: נ"ל להגיה אצבור ואקנה ר"ל שאמר לו מוכר לזוקח שיצבור בשבילו להקנות לו וכן קנה הלוקח [והגי' שלפנינו קשה להלום וכו'] אבל אם היה צבור לא קנה עד שיטלטלנו, הכוונה דר' בון מפרש לה בשם ר"ב דדוקא באופן שהלוקח אומר להמוכר שיצבור למענו ובזה יקנה הוא ר"ל שבזה שעושה זה יהיה הוראה שמסרק עצמו בזו השעה מחצר השותפין, ושותפין כל זמן שלא חלקו כל אחד בשעה שמשתמש בו הוי החצר שלו לגמרי, כמבואר סברא זו בהר"ן דנדרים (דף מ"ה ע"ב).

רוח זקנים נדרים פרק ו–יא

(פ"ו ה"א דף כ')

יפ"ע דף נ"א ע"ב. ובנדרים הלך אחר ר' ב"א ערובין פ"ג הל"א כאן פ"ו הל"א וה"נ פ"ז ה"א פ"ח הל"א נזיר פ"ו הל"ט וכאן ה"ג מקשה מתני' דהכא לר' יוחנן דס"ל בנדרים הלך אחר ל' ב"א ששולחים להביא דג ומביא כלבית ומשמע דקושיתו הוא אמ"ש דג מותר בקטנים אך אחר העיון נמצא שינוי בירושל' בברייתא דרשב"א דהכא הני דג דגה אסור בין בגדולים בין בקטנים ושם איתא תחת זה דגים אסור בין כו' וא"כ ע"ז שפיר מקשה הא ל' ב"א דגים הם דוקא קטנים שנקנים הרבה בב"א ובזה מיושב מה שמתחיל הענין בטרית שאינה טרופה ומסיק בקושי' על דגים קטנים והשתא ניחא דטרית שאינה טרופה הוא דג גדול כמ"ש הר"ן וע"ז מקשה אמאי אסור בדג גדול איש להני' לפ"ז במש"ש ליה ב"נ מימר לחברי' זבין לי נון שצ"ל נוני והוא זבן לי' כלבית גם בהך דר' אבין שם יש לחניה דשם מייתי הך דהנודר מטרית טרופה מותר בציר ומוריים והוא ט"ס וצ"ל תחת זה הנודר מן הצחנה אסור בטרית טרופה כו'. וע"ז מדייק מדקאמר מותר בציר ומוריים ש"מ טרית אף שאינה טרופה אסורה והא ל' ב"א צחנה הוא רק טרית טרופה וע"ז משני המן קריין לטרית צחנה היינו אף שאינה טרופה קורין ליה צחנה וכן יש לתרץ הך דדגים דשם קורין גם לדגים גדולים דגים.

(שם ה"ו דף כ"א עמוד כ')

יפ"ע (דף נ"ג ע"ב) אסור ביוצא בו. בירושלמי הל"ו הגיר' מותר ביוצא בו נדר ביוצא בו מותר ועי' הגהות הגר"א [ותמהני על הגהת הגר"א בהוספת' פ"ג שכתוב שם מותר והגיה הגר"א אסור וכאן הגי' מותר] ומ"ש לפרש ע"פ הגירס' והכמים מתירים קאי על אותן שאין דרכן לאכול דמתירין נופייהו דלא כת"ק וריב"ב. זהו לפי מאי דתפסו דסתוניות אין דרכן לאכול הן עצמן אבל לפמ"ש בירושל' שם דאין דרכן לאכול היינו זרעיני גינה י"ל דת"ק ס"ל דדוקא בדבר שדרכו ליאכל מותר ביוצא ממנו אבל באין דרכן לאכול אסור ביוצא מהן ות"ק היינו רשב"א והכמים מתירין ביוצא מהן אף שאין דרכן לאכול וא"ש דפלוגתייהו ביוצא מהן דמיירי בי' וגם תנא בתרא לטפויי קאתי כפי הכלל וריב"ב ס"ל דהתי בשם תוזדתו עליו לאסור אף בדרכן לאכול ביוצא מהן ועמ"ש לקמן בסמוך.

יפ"ע (דף ס"ט ע"א) בה"א אינו יכול. בירושלמי שינוי גדול דשם בה"א איהא לב"ה א"צ להפר ולב"ש צריך להפר וקשה לשבש שם ולהשוותו לפה ולוקא דסתפינא ה"א מילתא חדתא דא"ר נתן דתכא קאי על בבא דשמע הבעל והפר ומת דלב"ה בזה א"י להפר לברו דס"ל דמה שנראו לארוס זכה בהן בעלה ומקליש שליש בהפרתו ע"כ א"י האב להפר לברו עד שיארסנה ויפר בשותפות עם הארוס האחרון וכדמוכח הך דר' נתן לקמן דף ע"א ע"א דקאי על בבא דהפר הבעל ע"ש ובירושל' קאי על בבא דהפר האב דבזה אמרינן א"צ להפר כיון שכבר הפר ולב"ש צריך להפר משום הלקו של בעל דרק דידיה נייז וא"ש בזה בדף סה דפשיט אבעי' בבעל מבבא דהפר הבעל ואזדא לה הקושיא דלעיל דף סה ע"א מהירושלמי.

(פ"א ה"א דף ל"ו)

יפ"ע (דף ע"ט ע"ב): מכי מגרש לה חייב עלת נדרא. ה"נ בירושלמי הל"א לדעת ר"ז דס"ל דת"ק ור' יוסי פליגי לת"ק אין מפר לעולם בדברים שבינו לבינה ולר' יוסי מפר לעולם ומוקי הך דר"י בן נורי דמקשה כאן מיניה כר' יוסי אבל לת"ק אינו מפר לעולם ועמ"ש לקמן בסמוך: והא תנן ריב"נ. בירושלמי אמר ע"ז לר"ז דר' יוסי וריב"נ שניהם אמרו ד"א ולת"ק באמת אינו מפר לעולם בדברים שבינו לבינה ודברי ר' הילא שם בירוש' אין להם פי' במה פליג שם על ר"ז והק"ע השמיט מלפרשם והפ"מ פי' דלר' הילא גם לר' יוסי אין להם הפרה לעולם וא"כ ריב"נ הוא דלא כחד ומובן דדוחק הוא גם מ"ש בירושלמי שם לר' הילא ואלו הן נדרי עינוי נפש דברי הכל ובדברי ר"ז איתא דר' יוסי היא אין זה הבנה דהא מסיק עלה במתני' דברי ר' יוסי ועוד מה שהם עינוי נפש לר' יוסי כ"ש לת"ק ומה זה שייך לפלוגתת ר"ז ור' הילא בדברים שבינו לבינה אי מפר לעולם ונראה דהכונה היא על כל הפרק כדברי ר"ה לקמן דף פ"ב ע"א דכולה פרקין רבי יוסי היא ונם הך משנה בסיפא קונם שאני עושה כו' שבדף פ"ה לקמן דברי ד' יוסי הם וריב"נ כשיטת ר' יוסי ור' הילא ס"ל דלכ"ע בינו לבינה מפר לעולם וזהו דמסיק לר' הילא דסיפא ד"ה היא ולר' הילא הוי החילוק בין עינוי נפש ובין שבינו לבינה דבזה שבינו לבינה אינו מפר כ"א לעצמו ולא לאחרים משא"כ בעינוי נפש מפר גם לאחרים וזה נראה בכונת תיבת מהו שבירושלמי בדברי ר' הילא שהכנים בדין המשנה לת"ק דכן כוונתו אלו ידרי עינוי נפש שהוא מפר אם ארחיק כו' מהו פי' שמפר לגמרי עד שלא נשאר מהנדר מאומה גם לאחרים ולר' יוסי אין מפר כ"א לו.

(שם ה"ו דף ל"ו עמוד ב')

יפ"ע (דף פ"ט ע"א): לכשאנשא ונשאת ר' ישמעאל אומר. פלוגתא זו בירושלמי פ"ג הלכה ו' וכאן הלכה ו' והל' ט' והוזכר גם בן לעיל פ"ה הלכה ד' ובהך דה"ו כאן יש לעיין במש"ש אמרה קונם תאנים שאני טועמת ועוד ענב פלוגתא ר' ישמעאל ור"ע ופי' הק"ע ופ"מ דלר' ישמעאל הו"ל שני נדרים ולר"ע הו"ל נדר א'וקשה הא לעיל פ"ז ע"ב איתא דר"ע ס"ל דגם בנדר א' ל"ב שיפר כולו ולמצאת שהפר מופר ואין נ"מ לדידיה בין שהם שני נדרים או נדר א' ודוחק לומר דה"ק לר"ע אליבא דיני' דר' ישמעאל דבעינן שיפר כולו בנדר א' ונראה דלענין התרת חכם קאמר דלר"ע הותר מקצתו הותר כולו ואי הוו שני נדרים לא הותר השני ובבאור דבר הספק במאמר ועוד ענב פי' הק"ע שאמרה ועוד ענב אחר שלשים יום מלבד שיהיה להגיה קשה מה שתפס לר"ע דאזיל בתר שעת איסור הו"ל נדר א' היכי פשיטא ליה בזה כיון שאמרה לתאנים בפ"ע אינו טועמת הו"ל כאמרה לכ"א אינו טועמת דהו"ל שני נדרים ע"כ נראה דיהו עצמו תוכן הספק דכיון דלענבים לא הזכירה פעם שני אינו טועמת ונמשך אחר אמירתה בפעם הראשון הו"ל כאלו כללה שניהם בבת אחת א"ד כיון דאמרה תאנים שאינו טועמת נמצר נדר תאנים ושוב אין מתחבר עמו נדרה שאחר כך להיותם כאחדים ולפ"ז הוי איפכא אי נימא בתר חלות הנדר שחל אח"כ בהובא לפני' תאנים וענבים ואז נודע שלא אמרה שתי פעמים כי אם פעם אחת הו"ל סוף דבריו מוכיחים שכוונה לאחדם יחד נדונים לאחר ומאן דאזיל בתר שעת האיסור נאמרה בתאנים קודם ואח"כ בענבים וה"ל שני נדרים וזה דלא כהפ"מ דמהפך בזה:

(שם הי"ב דף ל"ט עמוד ב') **חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה וכו' הא לא הביאה ראיה פשיטא שהיא מותרת לביתה וכו' עד סוף כל הענין.**

באו"ז הלכות יבום וקידושים סי' תרט"ו: אכתוב לשון הירושל' (נדרים פי"א) ופירושו: חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה, אם לא הביאה ראיה לדבריה פשיטא שהיא מותרת לביתה. א"ר אילא לא מסתברא אם היה חבר יחוש, אם היה כהן אסורה לאכול בתרומה. אמר ר' חגא אנא ידע ריישא וסיפא איסטרטיאות נכנסו לעיר ובאת אשה ואמרה איסטרטי חבקני והטיל ש"ז על ברכי והתירה לאכול בתרומה. אתא עובדא קומי ר' יצחק בר טבלא באשה אחת ואמרת הביתם שלי פתני א"ל אין הביתם אומר ואמרה, והכא את אמר והתירה תמן באתה לאסור עצמה והתירה ברם הבא באה להתיר עצמה ואמרה. עכ"ל לשון הירושלמי. והכי פירושו לפי ראות עיני, פשיטא שהיא מותרת לביתה ולא מהימנא לחיוב בעלה בלא ראיה אם אינה מאמינה. ומשני אם היה חבר או בעל נפש יחוש אם ירצה. והבר נקט סתמא דמילתא מחמיר אעצמו ומדנקט חבר ש"מ דלכ"ע שריא דהא מותרת לביתה קא (משני) [משוי] לה. א"נ אצטריך לאשמועינן דאע"ג דאם היה אסורה לאכול בתרומת משום חומרא אפ"ה לביתה מותרת אתא עובדא כו' התירה לה וכ"ש לבעלה וקמיפלגי בפלוגתא דרב ששת ורבא דגרסי' ס"פ אלו נדרים (דף צ' ע"ב) איבעיא להו אמרה לבעלה טמאה אני מהו שתאכל בתרומה רב ששת אמר אוכלת שלא להוציא לעז על בניה רבא אמר אינה אוכלת אפשר דאכלת חולין אמר רבא ומודה רב ששת שאם נתארמלה או נתגרשה שאינה אוכלת כו' ורב חני נמי סבר אסורה לאכול בתרומה אם בא עליה. אך לא כך היה המעשה אלא מרוב תאות החיבוק השיל ש"ז על ברכיה בלא ביאה ולכך התירה לאכול. א"נ איכא למימר דלא פליגי והך דאסורה לאכול בתרומה בשנתאלמנה או נתגרשה וכולה כרב ששת וכו' עד דביהם שלי פתני פי' שרלני בדברים ואמר שהוא בעלי וחקרתי שהביהם שלי רועה בהמות היה והנה אין לך אונס גדול מזה ובאתה להתיר עצמה וא"ל אין הביהם אוסר כיון כך הביהם ככך אדם אע"ג דאונס הוא ואין ראיה לדבריה ואסורה את לאכול בתרומה כדפרי' לעיל, ואפי' לפי שמתירה לעיל לאכול בתרומה התם באת ראסור עצמה ולכך התירה לאכול בתרומה אבל בסיפא לא, אבל לעולם לבעלה מותרת כיון שבלא קינוי נסתרת...

רוח זקנים לירושלמי נזיר

(פ"א ה"א דף א' עמוד ב')

יפ"ע (נדרים י"ח ע"א). ספק נזירות להקל. במתני' פ"ד דטהרות נשנית סתמא ובירושל' נזיר פ"א הל' א' הוא ע"ש ר' יהודה וא"כ אפשר לתרץ דההיא ר' יהודה היא ומתני' דהכא ר"מ היא וכן מסיק בבבלי לקמן דף י"ט ע"א דר' יהודה היא וממקום אחר ולפמ"ש בירושל' נזיר פ"ב הל' ח' דר' יהודה לא אמר כ"א בסוף אבל בתחלה אף ר"י מודה דלהתחמיר יש לתרץ דהכא לכתחלה והאי דבטהרות להקל היא בסוף אולם ק"ל מהא דספ"ה בירושל' נזיר טעמא דר"י דס"ל כר"ט דלא נתנה נזירות אלא להפלאה א"כ נוטה הסברא דבתחלה דספק אם ירד לתורת חיוב י"ל ספיקו להקל שאינו בהפלאה אבל בספק שבסוף אחר שנתחייב יש להחמיר ע"כ לולא דמסתפינא ה"א דהגיה שם דצ"ל בהפך לא אמר ר"י אלא בתחלה [דבעינן הפלאה] אבל בסוף אף ר"י מודה ושם בנזיר פ"ב הל' ח' הו"ל במתני' בסוף כיון שכבר קבל עליו הנזירות וע"ז משני דבזה גם ר"י מודה למיזל לחומרא:

(פ"ד ה"נ)

יפ"ע (קדושין דף מ"ז ע"א). ירו' נזיר פ"ד ה"ג שביעית פ"ה ה"ג ונזכר בנדרים פ"א ה"ג ובירושלמי כאן ה"א מוקי למתני' כר' יהודה דס"ל וי"ו הוי כלל אבל לר"מ פרט הוי ועד שיהא בא' מהן ש"פ דהו"ל כמ"ד או בזו או בזו. והפ"מ פי' בהיפך וכתב דמשום דלר' יהודה וי"ו הוי פרט ע"כ מצטרפין לש"פ ואינו מחוור דאדרבה אי נימא דהוי פרט בעינן בכ"א ש"פ וב"מ בנזיר פ"א ה"ב דהפס הירו' לר' יהודה וי"ו הוי כלל ועמ"ש שבועות ל"ח. בענין זה. ועכ"פ חזינן דלא מוקי לה הירושל' כר"ש. והרישא דאמר התקדשי לי בזו מוקי לה דאמרה אי אפשי בזו אלא בזו וע"כ מאי בא' מהן היינו באיתה שנתרצית: אלימא ארישא. לפי' הפ"מ מקשה גם בירושל' כן דאי ארישא מאי אריא אוכלת אפילו מנחת ובענ"ד אין כן כוונת הירו' דלפירושו לא יתכן התי' ע"ז שם דאתיא כרשב"א דבעינן במלוה שיור ש"פ ומ"ש הפ"מ דהיינו לעולם אסיפא ומשום דלא נמר דבורו. הסברא היא אמת וכסברת התוס' כאן ד"ה ואפי' אבל לא נכלל כלל אף רמז בזה מדברי הירוש' ול"ל לאוקמי כרשב"א הא בסברא זו בלא"ה א"ש דבכה"ג אינה מקודשת במלוה ע"כ בעי שתהיה באחרונה ש"פ גם פי' הק"ע דהקושיא היא דאתת משמע אפילו בקמייתא ג"כ לא יתכן דהא הירו' מפרש ברישא באמרה אי אפשי בזו ע"כ הפי' אם יש בא' מהן היינו באחרונה שנתרצית ושם ניחא ליה לפרש כן ואמאי לא ניהא ליה גבי אוכלת לפרש כן. גם התי' כרשב"א אין מתפרש יפה לפירושו ע"כ נראה בענ"ד דה"פ דמקשה שם בירו' קושית התוס' כאן ד"ה ואפי' אמאי בעינן גבי אוכלת שיור כיון שנתן המעות לשם קדושין לא איכפת לן בנתאכלו המעות ולא הו"ל כמקדש במלוה ומשני דקאי ארישא דלהירוש' מיירי שאמרה אי אפשי בזו א"כ לא קבלה לשם קדושין ע"פ הו"ל שפיר מלוה מקשה ע"ז א"כ למה בעי שיור באחרונה בעין כמשמעות המתני' הא בהאחרונה נתרצית וקבלה לקדושין תו לא הו"ל כמלוה וע"ז משני לעולם אסיפא ודקשיא לך אמאי בעי שיור הא קבלה לשם קדושין וע"ז מתרץ כרשב"א וכדמסיק דמיירי רשב"א בישנתה מדעת בעלים דהמעות הוזרים ולא הו"ל כשאר נתינה ליש קדושין אלא בבא לידה בתורת גזילה וה"נ שיתנה לאחיו טרם נגמרו וקדושין וא"ש כה שהוצרך לאוקמי כרשב"א ועי' תוס' לק' ע"ב ד"ה וש"מ מבואר סברא הנ"ל:

(פ"ו ה"ט דף ל"א עמוד ב') ר' אבהו בשם ר' יוחנן ולאיסור משערין אותו כילו בצל כילו קפלוט מאי כדון אהן אמר נותני טעמים אחד ממאה ואהן אמר נותני טעמים אחד ששים ושניהן למידין מאיל נזיר מ"ד נותני טעמים אחד ממאה את עושה את הזרוע אחד ממאה לאיל, ומ"ד נותני טעמים אחד ששים את עושה את הזרוע אחד ששים לאיל. מ"ד נותני טעמים אחד ממאה את מוציא את הזרוע [מן] העצמות ומ"ד נותני טעמים אחד ששים אין את מוציא את הזרוע מן העצמות. וכשם שאת מוציא את העצמות מן הזרוע כך את מוציא מן האיל לית יכיל וכו' קליפין איסור מצטרפין להתיר הדא אמרה וכו'.

או"ז פסקי ע"ז פ"ה רע"ו: ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל האיסורין משערין אותן כאילו הן בצל וקפלוט. מאי כדון ההן אמר נותני טעם באחד ומאה וההן אמר נותני טעם באחד ששים מ"ד אחד ששים את עושה את הזרוע אחד ששים, מ"ד אחד ממאה את מוציא את העצמות מן הזרוע. וכשם שאתה מוציא את העצמות מן הזרוע כך אתה מוציא מן האיל לית יכול וכו', קליפי איסור מצטרפות עם ההיתר הדא אמר וכו'.

ופ' רבינו שמשון זצ"ל דהיינו פלוגתא דפ' גיד הנשה, ורוצה לומר דלמ"ד במאה לא משער עצם הזרוע, אבל משער עצם הבשר. ופריך הואיל שאינך משער עצם הזרוע תוציא כמו כן עצם מן הבשר שלא יעזרו לבטל בשר הזרוע ונמצא בטל בפחות ממאה, ומשני לית יכיל שהעצמות מצטרפין לבטל את האיסור כמו שהטינופת מצטרפת לבטל את התרומה, ומסיק דאפי' טינופת התרומה מצטרפת עם החולין לבטל את התרומה דלהך מסקנא עצם הזרוע נמי מצטרף עם האיל לבטל בשר הזרוע וליכא כ"א מאה בין הכל וכו', מיהו אנן קיימא לן כמ"ד בששים ואיהי קאמר דבשר ועצמות חרוע מצטרפין בהדי בשר ועצמות דאיל ועצמות מצטרפות לאפור ולהיתר.

(פ"ט ה"נ דף מ"ה) כמלוא המטה וקוברים.

יפ"ע (ב"ב דף ק"א ע"א) עי' תוס' נזיר כוף דם"ד שפתב דל"נ שם במלא המטה וקובריה דשיכא בהמוכר פירות ותמה דבמשנה דבירושלמי איתא ושם בגמרת ירושלמי פ"ט ה"ג מקשה מהא דתנן הכא שיעור כמלא המטה וקובריה שש על שש והתם הואד' על שמונה ומשני תמן מטה עומדת ברם הכא מטה חזורת ופי' הפ"מ דלמקח וממכר אין המוכר מחויב ליתן יותר משיעור מטה עומדת ואין נראה דבודאי המוכר נותן כל הנדרש והפי' שם דשאני חצר ממערה דהכא בחצר ל"ב כ"א שיעור עומדת אבל במערה שנכנסין לתוכה עם המטה וחוזרים עמה צריך שיעור שמנה וזהו טעם ר"ש דמגדיל שיעור המערה ובחצר מודה דהוי שש על שש ומוקי לה התם כר"ש וכדמוקי לה ג"כ לק' קב ע"א ועב"פ מוכח דגרסי לה בירושלמי במתני' שם וצ"ע על התוס' שלא הזכירו הירושלמי

רוח זקנים לירושלמי סוטה

(פ"א ה"א)

יפ"ע (דף צ ע"א) בש"א לא יגרש. ספרי תצא רסט ובירושל' רפ"א דסוטה מוקי לדר"א דאמר חובה לקנא לאשתו כב"ש ונמצא עוד ברייתא דאף בעוברת על דת יהודית יכל לגרשה ומרבה לה מדבר וקשיא לפ"ז מאי קשיא ליה להירושל' מקנא דמחזיר גרושתו הא שפיר י"ל בכה"נ דודאי לא נאסרה עליו רק שיכול לגרשה וכשתקבל עליה לשוב מדרכה יתכן להחזירה גם לפי מדת חסידות אבל כשנשאת ונתגרשה יש איסור תורה וצ"ל דתרי תנאי אליבא דב"ש ולת"ק דמתני' בעי איסור ערוה ממש שתאסר עליו ועי' מה"פ ד"ה ומנין ועוד יתכן דקושית הירושל' היא אקרא דמיירי בערות דבר ממש ועי' ירושל' לעיל פ"ח ה"ט דתלי פלוגתא דב"ש וב"ה בגט ישן ובנתייחד עמה בפלוגתתם כאן.

(פ"ב ה"ה דף י"ב ע"ב) א"ר ינאי שומרת יבם שזינת מותרת לביתה וכו' ר"י בר זברי בשם ר"א מעשה היה וכהנת היתה והתירוה לביתה וכו'.

בפסקי הלכות ח"א (להרד"פ) (ביד דוד) דף ו' ע"א: ואין להקשות מכאן על דעת הרב שסובר דיבמה לשוק נעשית זונה ונפסלת לכהן דלכאורה משמע מכאן דאינה נאסרת לכהונה שהרי היתה כהנת שהיה יבמה כהן ועכ"ז הותרה לביתה י"ל דהרב ז"ל אינו מפרש שהיה יבמה כהן אלא מפרש שהיתה בת כהן וקמ"ל רבותא דאף דנעשית זונה ונפסלת מתרומת בית אביה עכ"ז לביתה אינה נאסרת, ואדרבה מזה דייק הרב ז"ל דנפסלת לכהונה מדמדייק הירושלמי בכל המימרות לביתה משמע לכהונה בידאי נפסלת ודוק.

(כפ"ד דף י"ט עמוד ב') כמ"ד אין שחיטת העוף מתורת מדבר תורה וישחטו להם שחוט וישחטו להם שחוט.

בעיטור (שער ב' ה' שחיטה ע' 52): יש שחיטה לעוף מה"ת וישחטו להם שחוט וישחטו להם שחוט

(פ"ה ה"ב)

יפ"ע (פסחים דף ל"ד ע"ב): טבל ועלה אוכר במעשר. עי' ירוש' סוטה פ"ה ה"ב דשם מקשה לרב דס"ל שלישי בחולין ממתני' דריש פ"ד דטב"י אוכר מעשר כו' וגגע בו טב"י. ומתרץ שם דמיירי בטב"י בבית הפרס דרבנן וקשה דאכתי תקשה מהא דתנן טבל ועלה כו' דמתניא בנגעים גבי מצודע דה"ל טב"י דאוריי' ומ"מ מותר במעשר. ומזה הכרח דבאמת אין תי' זה עיקר שם אלא כדמשני אח"כ שם דשאני טב"י משאר טומאת שני דבלא"ה לא אתי' תחי' עפמש"ל נט. דאין טב"י בטומאה דרבנן לתרומה כ"א לקדשים ועמש"ל יט: ד"ה והטב"י.

(פ"ו ה"א דף כ"ו) והרי אין לך מטמא אלא שמונה שרצים בלבד, אלא כשיעור טומאותיהן כך הוא שיעור אבילתן, היתיב ר' אלעזר הרי איברי בהמה טהורין מטמאין כל שהן ואבילתן כזית.

גי' העיטור (שער ראשון) הכשר הבשר דף י"ב ע"א: והרי אין לך מטמא אלא שרצים. אלא כשיעור טומאתו כך שיעור אבילתו. ומותיב ר"ה חברין דרבנן והרי ח' שרצים מטמאין בכעדשה ואבילתן בכזית, וכן לדם כן.

(פ"ו ה"א דף כ"ט ע"ב) ודברת בם כו'.

יפ"ע (ברכות פ"ב דף י"ג ע"ב): ק"ש ככתבה. ילקיט ואתחנן תתלו כה"ע. ועיין ירושלמי סוטה פ"ו ה"א דטעמייהו דרבנן מודברת בם בכל לשון שמדבר וא"כ אין צריך לומר דרבנן ס"ל כמ"ד לא השמיע לאזנו יצא כדקאמר הבבלי [גם למ"ש בירושלמי פ"ב ה"ד תרומות פ"א ה"א מגילה פ"ב ה"ה למסקנא דדרשי' והאזנת לשישמיע לאזנו א"כ בלא"ה אתי' דעת רבנן כמ"ד דבעי שישמיע לאזנו]:

הפרסום הראשון

הרבה ענינים נוגעים לדברים בפרסום הראשון בכל ההוצאות. ואין לנחוש לטעות אחרונות:

א הנחה, אמת (ל, ל"א) נמצא, לשון ס"ת. והוציאו אותה שלא יכתוב אלא ספר אחד בשנה ואין. (ויקרא ג"ב ל"ג) כמו כן "ס"ת. והוציאו ויש לו ואין." (ויקרא ג"ב ל"ג) אמת ואין ב כתוב (ע"ז ב') כמו כן "ס"ת. והוציאו ויש לו ואין." (ויקרא ג"ב ל"ג) אמת ואין אלא אחד. ס' ואין שנאמר אחד שלא יכתוב אלא ספר אחד בשנה ואין. ואמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק: מנין שאין כותבין ב' ספרי תורה בשנה אחת, שנאמר (דברים ו') "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", לכם ולא לאחרים. ואמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק: מנין שאין כותבין ב' ספרי תורה בשנה אחת, שנאמר (דברים ל"א) "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", לכם ולא לאחרים.

ג כתבה ס"ת ופגם בה אחד מן האותיות, אפילו הגיה עליה ותקנה, פסולה עד שיכתוב בה שתי אותיות. ואם כתב אות אחת ומחק אפילו כולה, כשרה. ואם כתב שתי אותיות ומחק אות אחת, פסולה עד שיכתוב אות אחת ויגרד שתי אותיות. ואם כתב שתי אותיות ומחק שתיהן, כשרה. ואם כתב שתי אותיות ומחק אות אחת, פסולה עד שיכתוב אות אחת ויגרד שתי אותיות. ואם כתב שתי אותיות ומחק שתיהן, כשרה.

ד ואין כותבין ס"ת אלא על עור של בהמה טהורה, שנאמר (שמות כ"ה) "ועורות אילם מאדמים", ואין כותבין אלא על עור שנעשה לשם קדושה, שנאמר (ויקרא כ"ז) "ועורות אילם מאדמים", ואין כותבין אלא על עור שנעשה לשם קדושה, שנאמר (ויקרא כ"ז) "ועורות אילם מאדמים".

ה ואין כותבין ס"ת אלא על עור של בהמה טהורה, שנאמר (שמות כ"ה) "ועורות אילם מאדמים", ואין כותבין אלא על עור שנעשה לשם קדושה, שנאמר (ויקרא כ"ז) "ועורות אילם מאדמים", ואין כותבין אלא על עור שנעשה לשם קדושה, שנאמר (ויקרא כ"ז) "ועורות אילם מאדמים".

ו כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר.

ז כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר.

ח כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר.

ט כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר.

י כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר. כתב ס"ת ולא הגיה עליו ולא מחק אותיות שפגם בהן, אלא הניחן כמות שהן, הרי זה כשר.